Ex. Bibl. Olivet. Archi.
22. aug. 1787

sermones fratris roberti

Hec est tabula omnium sermonum contentoꝝ in hoc Quadragesimali.

Sacre theologie magistri necnõ sacri elo/quij p̃conis celeberrimi fratris Roberti epi/scopi Aquiñ. ordinis minorũ professoris op⁹ quadragesimale perutilissimum. quod de pe/nitentia dictum est: feliciter incipit.

Dominica in septuagesima de facilitate bo/norum operum: seu bene operandi: propter quam peccatores ad penitentiã redire deberẽt. Sermo .i.

Multi sũt vocati

m pauci vero electi. Habentur hec v̾ba Math. 20. c. ꝛ in euã/gelio hodierno. Propter ni/miam charitatem suam qua di/ligit deus rõnabilẽ creaturã: nõ desinit voci/tare miseros peccatores post lapsum atq; rui/nam peccati: vt ad eum redeãt ꝑ penitentiam. Monet eos ꝛ expectat blãde multifariã; mul/tisq; modis attrahit: ꝛ allicit illos vt nõ despe/rent: sed currãt cõfidenter ad fõtem clementie sue. Pleriq; vero negligunt renuũtq; obedi/re voci eius suauissime: existimãtes opera bo/na in qbus penitentes exerceri oportet nõ so/lum difficilia ꝛ dura. sed oĩo ipossibilia. Quo errore firmato in eoꝝ mente licentiam in ma/lo ꝑseuerandi suscipiunt: in diesq; deteriores fiũt: quapropter existimaui rẽ fructuosã sũmã facere si aperuero quãta sit ad bene operãdum recteq; viuẽdum facilitas ꝛ suauitas. vnde in hoc sermone ad excitãda corda dura peccatoꝝ quos deus vocat vt ꝑ penitẽtiam electoꝝ nu/mero ascribant: de facilitate bonorum operũ; ero verba facturus: qm̃ sapiẽtissimus mundi redemptor in themate iam ꝓposito explicat ma/nifeste tarditatem penitẽtium: qbus salus esse nõ põt: asserens multos fore vocatos: paucos vero electos: q2 pauci sunt fortes animo ad vir/tutum opera aggrediẽda: qbus facilitatem ac/tuum virtuosoꝝ ostendẽdam duxi maxime ꝓ/pter tria.

Primo propter causam originalem.
Secundo propter adiutorium diuinale.
Tertio propter premium eternale.

Quod facile est vnicuiq; operari bonum ꝓ/pter cãm originalem que ẽ hominis voluntas libera que non cogitur. Capitulum .j.

p Rimo ostẽdo facile esse vnicuiq; operari bonum ꝑꝑ cãm originalẽ Nam si recte cõsideremus vnde ẽ q2 aliq boni: aliq mali sint. nõnulli recte: non/nulli vero ꝑniciosissime viuãt. inueniemus ꝑ/fecto id prouenire ab vniuscuiusq; libero arbi/trio ꝛ spontanea volũtate. Hoc asserũt omnes sapientes siue phi siue sancti. Unde Ari. 2° ethi. c. 7. ait. Justum operari omne volunta/rium est. Et in 3°. ethi. c. 3°. Uirtus volunta/rium est. Et nihilominus ꝛ malicia volunta/rium est. Et ibidem. Beatus inq̃t nullus no/lens ẽ. Et Señ. libro de moribus ait. Omne peccatum actio ẽ volũtaria. Et idem ad Lucil/lum. Ualẽtior omni fortuna animus est: ꝛ in vtrãq; partem ipse res suas ducit: btẽq; ac mi/sere vite sibi cã est. Et Salustius in iugurtino Dux atq; imperator vite mortalium animus est. Hinc Aug. libro 5° de ci. dei. x. c. dicit. Sunt nostre volũtates in nobis: ꝛ ipse faciunt qcq̃d volendo facimus siue bonum siue maluz In lib . vero de libero arbitrio. Pctm̃ asserit vsq; adeo fore voluntarium: q2 si nõ esset vo/luntarium nullum esset pctm̃. quod dictũ etiã; sacri canones sepius cõfitentur. sicut patet. 45 di. c. de iudeis. et. 15. q. i. c. merito. c. illa. c. nõ est. ꝛ. 33. q. 5. c. sicut. n. ꝛ. 23. q. 4. c. Nabu/chodonosor. vbi dr̃. Uasis ire nũquam deus redderet interitum: si nõ spõtaneum iuenire/tur homo habere peccatum. Et idem habetur de sententia excõmunica. c. cuz voluntate. 50. di. c. si qua femina. c. si qs. c. quantum. c. hi q c. sepe cõtingit. ꝛ. C. ad. l. corneliam de sicca/rijs. l. i. ꝛ. ff. de furtis. l. qui i iure in ṗn. ꝛ hoc rettulit Tullius in. 2. rethori. noue inquirẽs. Uoluntatem in oibus rebus spectare cõuenit Et Señ. ad Lucillum. Actio ait recta nõ erit nisi recta fuerit voluntas. Ad hoc eniz auctor Gratianus insuꝑ cõfirmat quod dicimus de pe. di. 2. c. si. n. ff. liberi arbitrij. Nec ad vir/tutem nec ad vitia necessitate trahimur. sed vo/luntate. Hieronymus aũt in qõibus ad Hel/bidiã sic pulchre loqtur. Hoies suo arbitrio derelicti sunt. neq; .n. bonum necessitate faci/unt. sed voluntate vt credẽtes coronam acci/piant. increduli supplicijs mãcipentur ꝛ iterũ ibidem ait. Deus equali cunctos sorte genera/uit ꝛ dedit arbitrij libertatem vt faciat vnusq̃s/q; quod vult siue bonum siue malum. Jntã/tum aũt dedit hoibus libertatem vt vox impia disputet cõtra creatorem suum: ꝛ causas volũ/tatis illius ꝑscrutetur. h ille: que omnia sapiẽs breui sentẽtia collegit. Eccle. 5. c. vbi ait. deus ab initio cõstituit hoiem ꝛ reliquit eum in ma/nu cõsilij sui. ꝛ paulopost subdit. Apposuit tibi

ignem τ aquam: ad qđ volueris porrige ma-
num. Quod aūt homo liberi sit arbitrij, ꝓ-
bat scūs Tho. i. pte summe. q. 83. qm̄ nisi sic
esset frustra essent cōsilia exhortationes τ pce
pta, ꝓhibitiones premia τ pene. Insup idipm̄
colligit a sufficiēti agētium diuisione. Quedā
enim sunt que agunt absq3 iudicio sicut lapis
mouet deorsum absq3 cognitione. Quedam
agunt iudicio sed nō libero sicut aīalia bruta.
Judicat qdem ouis vidēs lupum eum esse fu
giēdum naturali iudicio τ nō libero. q2 nō ex
collectione sed ex naturali instinctu. Et silr̄
ē de quolibet brutorum aīalium. Sed hō agit
iudicio: q2 p vim cognoscitiuam iudicat aliqd
esse fugiēdum vel ꝓsequēdum. Et q2 iudici-
um illud nō est ex naturali īstinctu in particu-
lari operabili: sed ex collectione rōis: ideo agit
libero iudicio potēs in diuersa ferri. Rō qp-
pe circa contingentia habet viam ad opposita
vt patet in dialecticis syllogismis. τ rhetoricis
ꝑsuasionibus. Particularia aūt opabilia sunt
qdam cōtingentia τ ideo circa ea iudiciu3 rō-
nis ad diuersa se habet: τ nō ē determinate ad
vnum. Et ꝓ tanto necesse ē q2 hō sit liberi ar
bitrij eoipso q2 ē rōalis. hec Tho. Que vero
sit differentia īter liberum arbitrium hōis aut
angelor2 vel beatorum siue ipsius summi dei
nō est ꝓpositi nostri cum itēdam tm̄ clare pate
facere cūctis: qđ ꝓbatū est p iā dicta: videlicet
q2 q volunt bn̄ operari τ boni esse id facile pn̄t
q2 ex eor2 volūtate id depēdet. Qui vero ma
li sunt τ mala facere nō formidant ideo sic fa-
ciūt: q2 sic volūt. τ ex cōsequenti si pp pctā dā-
nant mali. τ pp iusticie opera soluantur boni.
nullus dānatur neq3 saluat inuitus. Sed non
imerito pp ea que dicta sunt circa tria dubita-
re cōtingit. primo circa liberi arbitrij violen-
tiam. 2°. circa liberi arbitrij excellētiam. 3°. cir
ca liberi arbitrij pniam. P°. dubitat circa li
beri arbitrij violentiam vi3. s. liberum arbi-
trium cogi possit aut violentari. Et qbusdam
videt q2 sic. primo a ꝓpria natura. 2°. ab alia
creatura. [T]ertio a creatrice diuina essentia.

Primo videt qbusdam nō bene itelligēti
bus q2 liber2 arbitrium in qbusda3 cogi possit
τ violentari ab eor2 ꝓpria natura ꝓpter vehe
mētes quasdam passiones τ naturalem cōcu-
piscentia3: qbus q̄si vident īpelli ad maliciam
inuoluntarij: sicut patet de qbusda3 qui nulla di
sciplina: nulla correctione: nulla monitione: ti-
more: punitione: castigationeq3 emendantur.

Quare vident talib9 adeo annexa vitia τ pctā
vt ēt si velint abstinere nō possint. Ego vero
dico cū Giraldo odonis sup 3° ethi. q2 nulla
naturalis cōcupiscentia quātūcūq3 itēsa p nati
uitatem vel p etatem necessitat vel cogit hoie3
ad esse malum τ vitiosum inuoluntarie: eo q2 p
rōem vnusqsq3 superare pōt qnascūq3 passio-
nes ēt potentissimas iclinātes ad malum. Et
hoc cōstat nō solum ex scripture sacre testimo-
nijs sed ēt ex dictis atq3 exemplis moralium
phor2. Sunt Senece verba ad Lucillum. d.
Erras enim si existimas nobiscum vitia nasci
supuenerunt. ingesta sunt. nulli nos vitio na-
tura cōciliat. nos illa itegros ac liberos genuit
hec ille. Qualiter aūt hi qui maliciosissimi vi-
dent esse si volunt boni fieri possunt. ostēdit
Ualerius maximus li. 6. de mutatione mor2
τ fortune. Ibi enim de Lucio sylla sic loqtur
Lucius sylla vsq3 ad questure sue comitia vitā
libidine vino ludicre artis amore inquinatam
ꝑduxit. Quapropter. C. marium cōsule3 mo-
leste tulisse tradit q2 sibi asperrimum in africā
bellum gerenti tam delicatus questor sorte ob
uenisset. Eiusdem vtus quasi ꝑruptis τ de-
fictis negcie qua obsidebatur claustris cathe-
nas Jugurte iniecit manibus: Mitridatem
cōpescuit: sociales belli luctus repressit. Ibi-
de3 narrat de Themistocle pho qui adolescēs
tanta fuit pollutus infamia q2 se ab eo pater ab
dicauit τ mater pp filij turpitudinem laqueo
se suspendit. Euasit deinde robustiore etate
phs clarissimus τ athenar2 princeps. Appa
ret ergo τ clar2 ē ab hoie volēte superari pos-
se oēm malam iclinationem ꝓuāq3 cōsuetudi-
nē. 2° vr alijs nō recte sapiētib9 q2 liberū arbi
triū cogi possit atq3 ꝯpelli ab alia creatura. vt
puta ab influētia celestiū corporū siue a malicia
demonū. sed de corporib9 celestib9 quēadmo-
dū nihil possint supra liber2 arbitriu3 ad illud
cogēdum diffusius suo loco dicā. nunc audire
sufficiat qd de diabolo sit tenendum: Posset
nāq3 qs dicere q2 qn̄cūq3 aliqs potēs τ sapiēs
ꝓliat cum debili τ isipiēti q2 de necessitate vin
cit τ superat illum. τ p cōsequens cogit τ vio
lētat eū: iuxta dictū phi. 9°. ethi. Qui habiles
sunt ingenio naturaliter sunt dn̄i. q vero lu-
brici corpore naturaliter sunt serui. sed diabo-
lus potētior τ sapiētior hoie iportune tentat
illum vt mala faciat. ergo seqtur q2 de necessi-
tate hoiem vincat τ superet. eiq3 supato atq3
deuicto vim inferat ac violentiam. De sapia
figāem

quidē sue astutia hostis antiqui. Aug. loquitur in libro de natura demonum.d. diabolum hēc mille nocēdi modos. Quod etiam notatur in decretis.26.q.4.in.c.sciendū. De potestate etiā eius loquitur Job.41.c.d. Non est potestas sup terrā que cōparetur ei.qd Jo. Apocal.12. declarauit cū dixit. Veh terre et mari:quia descendit ad vos diabolus habens iram magnam.i. potestatē. Quod importuna autē et frequens sit contra nos eius pugna. Petrus aplorum princeps.i. epla.c.5. clamans audiatur. Sobrij estote et vigilate: quia aduersarius vester diabolus tanquam leo rugens circuit querens quem deuoret:ergo videtur quod nullus etiam volens cauere sibi possit a malo et operari bonum:cum diabolus indistincte oēs oppugnet. His ita respondeo: quod diabolus tentat hoiem quantum pōt quantum scit: et quantum vult:sed quantum a deo nobis benigno pmittitur. At vt gentium doctor Pau.i. Cor.x.c.meminit. Fidelis deus est qui nō patitur vos tentari supra id quod potestis:sed facit cum tentatione prouentum vt possitis sustinere. Propterea debilis est hostis et nō vincit nisi volentem. 3° istant aliqui quod liberum arbitrium cogi possit ab ipsa creatrice diuina essentia:et eo quod Joh.6° scribitur Nemo potest venire ad me nisi pater qui misit me traxerit illum:sed tractus est motus violentus vt dicitur phis:ergo liberum arbitriū violentatur. et prouer.20.hr sicut diuisiones aquarum:ita cor regis in manu dñi quocūque voluerit inmutabit illud. Sed talis inmutatio ē quedam coactio.ergo deus cogit liberum arbitrium. Preterea deus pōt oia facere quia est oipotens.ergo pōt et cogere ac violentare liberum arbitrium. Propter hec declaranda notāda sunt tria fm dñm Boñ.in.2.di.25. P° notādum quod de libero arbitrio possumus loq dupliciter.s. quantum ad actum exteriorē. et quantum ad actum iteriorē. Si loquimur primo mō respectu talis actus pōt interuenire coactio. pōt.n.qs compelli vt ipso nolente genua coram idolo flectat.si aūt loquimur quantum ad actū iteriorem qui.s.est velle eligere et consentire. sic nullo modo pōt cogi nec ab agente creato nec a deo creatore. 2° notādum quod cum dr liberum arbitrium a deo nō posse cogi. dupliciter pōt itelligi.aut ita quod deus nō possit auferre libertatem et supinducere coactionem.et hoc falsum ē.quia p imēsitate potentie sue nō solū pōt cōditionem mutare:sed naturam ipsam creatam in nihilum cōuertere. Alio modo pōt intelligi quod deus nō possit liberum arbitrium cogere salua,pprietate libertatis et eius natura. et hoc mō verum ē quod ipossibile ē deum liberum arbitrium violentare posse,p eo quod iplicat in se duo cōtradictorie opposita.ex hoc.n. quod liberum est si aliquid vult libere vult.et ex hoc quod volūtarium est si aliquid vult voluntarie vult.et se ipso mouente vult.quia fm Ari.3° ethi.c.3° Voluntarium vtique videtur esse cuius principium in ipso est. Ex hoc aūt quod liberum arbitrium cogitur si qd vult seruiliter vult et si qd vult inuite vult et si quid vult ab alio vult.qa iuxta sententiam Ari.3° ethi.c.p. Violentum est cuius principium est extra tale existens in quo nihil cōfert operās vel patiēs.ergo liberum arbitrium a deo cogi nō est aliud quam eorum eius simul et semel esse liberum et seruilem. esse volūtarium et nō volūtarium esse a se et non a se.si ergo est ipossibile quod claudat in se vtramque ptem cōdictionis.nō tm ē impossibile creature.sed ipsi optimo deo.quia illud posse nō ē posse. Et sic rñdendum ē ad tertium obiectum. 3° notādum qd differt dicere volūtatē induci. volūtatem mutari. et volūtatem cogi. Tunc.n.induci dr qñ aliqua psuasio ei fit q disponitur vt ad aliqd appetibile inclinetur quasi valde intensa ē nomen coactionis sortitur: quamuis non sit vera coactio. Tūc aūt voluntas mutatur qñ ipsa nolēte vnum potēti vtute affectio imittitur ei in cōtrarium. et de hoc nolente fit volens: ita quod affectio expellitur et cōtraria inducitur:sicut cum deus amatorem temporalium facit tpalium cōtemptorem,et de hoc dicit Dauid in psmo. Hec mutatio dextere excelsi. et hoc dicitur esse qdam cōpulsio et tractio diuina. Tūc vero voluntas dr cogi quādo itelligitur ipsam vitam aliqd velle:et repugnāte actu voluntatis deliberatiuo aliena virtute mouente et repugnantia manēte ad aliquid inclinari nolendo. Voluntas ergo induci potest ab agēte creato.mutari vero ab alio nō potest: nisi ab agente increato:et pro hac mutatione sumitur tractio illa de qua dictum est opponendo.cogi aūt voluntas a nullo potest.et hoc Bern.tenuit in libro de libero arbitrio cum dixit. Voluntas pro ingenita sui nobilitate nulla cogit necessitate. Scđo dubitatur circa liberi arbitrij excellētiam.qm hoc qd homini cōcessum est ab opifice

opifice sũmo ad decorẽ ⁊ gl'iam qdam ꝓbare nitunt ei cedere ad dãnum dedecus ⁊ detri/mẽtum. Arguunt qppe: si optimũ est optima queq; facere vt ait Dio⁹ in li. de diui. no. sed deus ẽ optim⁹: ergo debuit hoiem optimum facere: sed in vertibilitate arbitrij nõ fecit eũm optimum. qm̃ melius esset hoi peccare nõ posse q̃ȝ peccandi facultatem hr̃e: ergo deus rectũ minime cõdidit hoiem. His ergo rñdeo ſm Alex. de ales. 2. parte sum. ⁊ d. Boñ. di. 23. scd̃i libri qd̃ optimum dupliciter dr̃. s. simpliciter et in ordine. Deus oia que fecerat vidit: et erãt valde bona. i. optima. Geñ. p°. Non simpliciter: sed in ordine et in cõparatione ad totum vniuersum: in quo nihil ẽ supfluum: nihil diminutũ: nihil inordinatuȝ. Formica optima ẽ nõ simpliciter ⁊ in se: q2 leo melior ẽ illa atq; nobilior in genere aialium brutoꝝ ⁊ irrationabilium: sed in compatione ſm ordineȝ vniuersi: sicut leo optimus ẽ: quo tamẽ dignior ẽ homo: sic hõ optimus est: quo tñ dignior ẽ angelus in sua natura. oia tamen ista ⁊ cũcta que fecit deus scd̃m ordinem cõsiderata optima sunt. ⁊ optima esse dicunt. Secũduȝ hunc igitur ordinem deus cõdidit hoiem optimuȝ quãdo ei libertatem dedit arbitrij: eo ꝙ finis hois ẽ ipsa beatitudo. Ad beatitudinem ꝟo cõsequendam voluit deus hoiem dispositum fore aliquo suo merito iteruenĩete. vt sic homo beatificabilis ampliori gl'ia refulgeret. ⁊ dei liberalissimi iusticie satisfieret. Accedit itaq; liberi arbitrij cõditio ad dei viuentis preconium q iuste saluat bene faciẽtes: ⁊ delinquẽtes eternaliter punit. Facit ⁊ ad hois laudem q potuit mala facere ⁊ non fecit. ex quo Lactã. in. 6. li. di. isti. ait. Nulla laus ẽ nõ facere qd̃ facere nõ possis. Hiero⁹ ꝟo diffusius cõprobat ea que dico in ep'la ad Demetriadam ꝟgi. quaȝ sic alloqtur. Jam ꝓuidẽdum ẽ ne forte illud remordeat: in quo temere imperiũ vulgus offendit. vt ideo nõ vere bonum factum hoiem putes: eo ꝙ is facere malũ põt: nec ipsa natura astringat ad imutabilis boni necessitatem. nam si diligẽter rem tractes: ⁊ ad subtiliorem itellectum aium cogas hinc tibi melior ad supbior hois status appebit: vnde putat inferior. in hoc. n. gemini itineris discrimine i hac vtriusq; libertatis parte rationalis anime decus positum ẽ. hic inquã totus nature nostre honor cõsistit: hic dignitas: hic p̃mium. hinc deniq; oꝑtimi quiq; laudẽ merentur: nec esseȝ hois vlla ꝟtus in bono pseuerantis: si is ad ima trãsire nõ posset. hec ille. 3° dubitat circa liberi arbitrij pniam: vtꝝ. s. peccatores oẽs q̃ȝdiu in statu sunt vie ad pniam possint redire: qd̃ si nõ faciant an suo libero arbitrio ⁊ voluntati male sit iputãdum. Et rñdeo ſm veritatem rei affirmatiue ꝙ sic. ad qd̃ iduco Augustini doc. egregij sniam iuincibilem: qui in li. de li. ar. exẽpla affert in medium Pharaonis ⁊ Nabuc. d. Nabuchodonosor penitẽtiã meruit fructuosam. nõne post inumeras ipietates flagellatus rex iste vere penituit. ⁊ regnũ qd̃ pdiderat rursus accepit. Pharao aũt ipis flagellis durior ẽ effectus ⁊ perijt. Hic mihi rõem reddat: q diuinum cõsilium nimiuȝ alto ⁊ sapiẽti corde diiudicat cur medicamẽtũ vnius medici manu cõiectum alij ad iterituȝ: alij ad vitam valuerit ⁊ saluteȝ: nisi q2 xp̃i bonus odor alijs ẽ odor vite in vitã: alijs odor mortis in mortẽ. Quãtum ad naturã ambo hoies erant. q̃ȝtum ad dignitatẽ ambo reges. q̃ȝtum ad causam ambo captiuum dei ppl'm possidebãt. quãtum ad penã ambo flagellis clemẽter admoniti. Quid ergo fines eoꝝ fecit esse diuersos: nisi ꝙ vn⁹ manum dei sup se sentiens in recordatione ꝓprie inigtatis igemuit: alter vero libero ꝯ dei misericordissimã veritatem pugnauit arbitrio: hec ille. Et notat. c. superius alle. Nabucho. 23. q. 4. in qbus verbis iniuit Aug⁹ ꝙ pharao a deo pcussus. x. plagis humiliare se noluit: ⁊ suo arbitrio penitentiam sprevit. Nabuchodonosor vero vt dicitur Daniel'. 4. post septẽnem sui castigationẽ qua fuit mutatus quasi in bestiã leuauit oculos ad celum: ⁊ se deo humiliãs: ⁊ ꝓ suis inigtatib⁹ ingemiscẽs pcc̃oꝝ veniam ſm Nico. de lira ⁊ regni fastigium simul adeptus: neq; alia cã potuit assignari q̃re ad deum cõuertit cor suuȝ nisi q2 voluit. volens Nabuch. ⁊ nõ iuit⁹ post pctm̃ salutẽ ẽ assecutus. volẽs pharao mẽtem indurauit ⁊ perijt. Sunt sil'ia exempla discipulorũ xp̃i. Petri negãtis: ⁊ ꝓditoris iude: quorum alter post peccatum flẽdo ⁊ lachrymãdo xp̃i misericordiam inuenit: ⁊ in apostolatum restitutus factus ẽ apl'oꝝ princeps regni celoꝝ clauiger: ⁊ i empyreo celo dign⁹ assistere ihu xp̃o filio dei. Alter aũt. s. Judas desperatione victus laq̃o se suspẽdit. Quis eũ ad desperationẽ ad suspẽdiuȝ ⁊ suimet crudelẽ occisionem iduxit: nisi eius ꝓpria volũtas. Sed penituit inquies Judas: vt patet in euangelio.

Math. 17. vbi dicit q penitentia ductus retulit triginta argenteos principibus sacerdotum et senioribus. d. Peccaui tradēs sanguinem iustum: ergo videt q dānari nō debuit. Sed Joh. os aureū de pe. di. 3. in. c. Judas rūdens. d. iudas penituit sed male: qz laqueo se suspēdit. dr ēt in. c. Nemo. de pe. di. 1. Nemo pōt bene agere pniam ni sisperauerit indulgētiam. Hic Leo papa in sermone quodā iudam sic alloqtur. Sceleratior oibus o iuda et infelicior extitisti: quem nō pnia reuocauit ad dn̄m: sed desperatio traxit ad laqueum. Fuit itaqz falsa pnia iude quam cōsecuta ē desperatio. nec dubiū est q si ad pedes dn̄i cucurrisset: inuenissetqz eum siue in medio derisorū et percutientium decoram faciem eius: ac caput angelicis spiritus tremebūdum: siue colūne inherentem et in ea dure ligatum: ac pp flagella terram suo sanguine madefacientem: siue inter duos latrones pēdentem in cruce nudatum: vulneratum: et totuz cōfusum: et humili corde idulgētiam postulasset: nūquam ei fuisset negata. Paratissimus erat xps q pro peccatoribus patiebat: p peccatoribus sanguinē suum fundebat: p peccatoribus moriebat in cruce: iudam si pniam verā agere voluisset ad se pio amore suscipe idulgere gr̄amqz imptiri. Est de hoc dictuz. Grani de pe. di. 1. c. his ptāntibus. vbi ait. Arbitror q ēt iudas potuisset tāta miseratione dn̄i nō cōcludi a venia si pniam nō solum apud iudeos sed apud xp̄m agere voluisset: quare voluntati eius ascribenda est desperatio illa: que sup oia peccata displicet misericordissimo deo. Quid Petri aiuz mouit vt post tam grāde peccatum ab eo cōmissum nō desperaret: sed cōfideret in bonitate incarnati dei dulcissimi sui magistri. Certe gra ei9 fuit quam ipse petrus volēs acceptauit: volēs nō recusauit. Egressus iquit euāgelista foras fleuit amare. luce. 22. Quid flebat. Quid dicebat. qd cogitabat in corde. qd sonabat in ore Vide o anima et cōsidera petrum flētem et lachrymātem: qz negauerat xp̄m humano timore deuictus: dicebat forte. o quanta est iniqtas mea. o q̄z graue peccatuz: negaui me scire ihm quem vidi: quem amaui: q me dilexit. vidi eū sup aquas ambulare: mortuos suscitare: cecos illuminare: et mūdare leprosos: et iureiurando dixi me eum non nouisse. Heu me magister mi dulcissime: negaui nosce te: quez aspexi oculis pprijs trāsfiguratū in monte tabor: et captus pulchritudine et splēdore claritatis tue dixi. Faciamus hic tria tabernacula. o pijssime saluator mundi. o fons indeficiens omnis mansuetudinis: tu me ad tuam societatem vocasti: tu mihi reuelasti secreta tua: tu mihi familiarem te et affabilez exhibuisti: tu lauisti humiliter pedes meos exm humilitatis me docens: tu innumera mihi beneficia contulisti: et ego negaui te. O bone ihu peccaui: iniqz egi tu vo misericors indulge peccatis meis: et nō me despicias penitētem. o q̄z libenter pepercit ei xp̄s: cui tamē nullam intulit violentiam. Sume et tu peccatrix anima exēplum: et si volueris cum petro gratiosum tibi ppitiūqz dn̄z ihm xp̄m habebis. Si vo pctā tua dimittere nolueris: tua dānat: uā accusa durissimaz voluntatem. Intellexit hoc Aug9 postquam ad lucem gr̄e dei venerat: qui in li. cōfes. dicebat ad eum. Vocasti me: et nō erat qui rn̄deret tibi dicenti mihi. Surge q dormis et exurge a mortuis: ligatus eniz eram nō alieno ferro. sz mea ferrea voluntate. O quātus est numer9 peccatorum q cathena diaboli trahunt ad inferna volentes. o miseri: o negligentes: o vobisipsis crudelissime belue. surgite a mortuis soluite vincula vitiorum vestrorum: et ad deum reuertimini: nec vos terreant opera bona que facile est exercere: dummodo adsit ipsa voluntas.

Qd facile est opari bonum ppter auxilium diuine gr̄e: que adiuuat oēs illam volentes: licet neminem cogat. Capitulum. 2.

[S]Ecūdo ostendo facile esse vnicuiqz operari bonum ppter adiutorium diuinale. Parat9 eqdem deus ē adiuuare gr̄a sua oēs volentes et cupiētes facē bn̄. Verūtamē solēt pleriqz de ipsa gr̄a benedicta dubitare hoiem adiuuāte: maxime circa tria. Primo circa necessitatez. Secundo circa libertatem. Tertio circa ipeccabilitatem. [Pri]mo dubitant aliq de gr̄a ipsa circa necessitatem. vtruz sit necessaria homini ad bene operādum ita q absqz illa nō possit operari bonum. Et pro vna parte stat snia theologorum: qui in scdo sniarum attribuunt oēm motum voluntatis et liberi arbitrij ad bene faciendum gr̄e: dānātqz pelagianos hereticos qui dixerunt liberum arbitrium solum et p se sufficere homini ad opera bona. Hinc et magister sniarum. 28. di. 2. li. inducit Aug. li. 1. retractationum. d. Heretici pelagiani sic he-

boꝝ asserūt volūtatis arbitriū vt grē dei non
relinquant locū: quā fm merita nr̄a dari asse/
runt. At ꝛ prefatus Augu. in plerisqꝫ locis
pelagianos viriliter expugnat ostēdēs grē ne
cessitatē. vñ ad Bonifaciū papā. d. Nō pōt
hō aliquid boni velle: nisi iuuetur ab eo q ma
lum nō pōt velle. Et in li. de ꝑdestinatōe scō/
rum. Prius inqt est cogitare bonū ꝙ crede/
re: ꝛ ipsum cogitare bonū ex deo est. Et idem
in libro de correctōe ꝛ gratia. Sine gratia dei
nullū ꝓrsus siue volēdo siue agēdo faciūt ho/
mines bonū. Et idē ad valentinū. Cogitare
vel agere secunduꝫ deum nulla rōne sine grā
dei possumꝰ. Et idē in. Encħ. Grata preue
nit vt velimꝰ bonuꝫ. Et idē in li. de ecclesiasti/
cis dog. Monet ad ꝗrendū salutem libertas
arbitrij. sꝫ mouente prius deo. Et ideꝫ in soli/
loquijs ad deū loquēs. Velle etiā quod bonū
est non possum: nisi tu velis. Hoc idem dicit
Bern. in li. de li. ar. cū ait. Tria in nobis ope
ratur deus: cogitare. s. bonuꝫ: velle: ꝛ ꝑficere
primū sine nobis. secundū nobiscū. tertiū per
nos. Ad idē est illud hysidori in li. differētiaꝝ
gratia est diuine misericordie donū: per quod
bone voluntatis est exitus. ꝛ hoc magister in
textu sic scribit. Bona voluntas comitatur
grāꝫ: nō gratia voluntatem. Et doctor gentiū
paulus. 2. corinthioꝝ. 3. c. eandeꝫ sententiam
approbans inqt. Nō sumꝰ sufficiētes cogita/
re aliqd a nobis quasi ex nobis. Ex quibꝰ om
nibus colligimus vsqꝫ adeo gratiam fore ne/
cessariaꝫ ad explenda ꝟtutis opa. vt etiā sine
illa nec cogitare: nec velle ea quis possit. Ex
parte altera contrariuꝫ ōndi pōt ꝛ rōne ꝛ ex/
perimento. Ratōe sic. Magis se hꝫ vnūquod
qꝫ ad illud ad qd̓ naturaliter est ordinatuꝫ: ꙙ
ad illud ad quod naturaliter nō est ordinatū:
sed homo naturaliter ad bonuꝫ ordinatus est:
nō aūt naturaliter ad maluꝫ. ergo magis se hꝫ
homo ad bonū ꙙ ad maluꝫ. si itaqꝫ pōt facere
malū per se: poterit etiā facere bonū ꝑ se: ergo
grā nō est necessaria ad hoc ꝙ opetur bonum
Insup omnis creata natura pōt in suū actuꝫ:
ꝛ illum educere absqꝫ adminiculo gratie: sicut
ignis lucet: ꝛ calefacit: canis latrat: celuꝫ mo/
uetur: aque fluūt: ꝛc̄ huius. in quibus grā nō
est: ergo aut hō poterit absqꝫ grā ꝑ naturaꝫ in
suum actū ꝛ illū educere: aut peioris cōditōis
erit ꙙ cetere creature. sed hoc est falsum: ergo
per naturā pōt hō suū actū educere. sed actus
eius est viuere fm rationē rectā: ꝛ opari bonū
vt patet ex primo ethi. ergo vr̄ ꝙ grā nō sit ei
necessaria. Experimēto hoc adhuc clarissimuꝫ
est. qm̄qdē inuenti sunt tot gētiles: idolatre: ꝛ
infideles: q ꝟtutis opa miro modo sunt ꝓsecu
ti. qs neget bonā fuisse iusticiam Bruti. fide/
litateꝫ Marci reguli. cōstantiā Mutij. paup/
tatem Valerij publicole. continentiam Sci/
pionis. ꝛ philosophoruꝫ morales actus. Non
opus nūc est eoꝝ recensere gesta: de quibꝰ tū
in historijs multa legimus laudabilia ꝛ memo
ratu digna. Operati sunt ergo illi opera bona
plurima: ꝛ tamen in eis nulla erat grā. Pro
huius difficultatis solutione afferaꝫ in mediuꝫ
responsionē domini Bon. qui in. 2° sentētia/
rum di. 28. distinguit triplex bonuꝫ: quod ho/
mo potest operari. Primū moralis cōditiōis.
Secundū dispositionis. Tertiū ordinationis.
Primū bonum est cū actus transit sup mate/
riam debitā. nō tū ordinatur ad finem vltimū
ad summum bonū ad beatitudinē: siue ad ip/
sum deum. sicut cum qs non propter deū: nec
vt preceptis eius obediat: sed tantum qa ratio
dictat: subuenit misero ꝛ idigenti: fideliter ser
uata restituit. iusticiam inferioribus admini/
strat: ꝛ huiusmodi. vt testatur phs in lib. pol.
d. ꝙ homo est animal politicum: qr indiget di
uersaruꝫ operationum. ideo natura permisit
nos simul habitare vt alter alteri subueniret: ꝛ
ideo dicit. P. Solitariꝰ homo aut deus aut
bestia. Ad talia bona pōt liberum arbitrium
absqꝫ gratia exire cooperante sibi deo: sicut co
operatur alijs creaturis. Naꝫ sine primo agē
te nullum agens pōt agere. Scd̓m bonuꝫ dr̄
dispositionis: ꝛ est illud quod fit ꝓ amore dei
lꝫ extra charitatem. qd̓ qdem de cōgruo dispo
nit ad finem vltimum: vt dicet in sequēti ser/
mone. In tale bonum non potest liberum ar
bitrium absqꝫ munere gratie gratis date per
quod illuminetur dirigatur ꝛ excitetur: vt ve
lit aliquid facere: quod sit deo placitum.

Tertium bonum dicitur ordinationis. qd̓
scilicet ordinatur in finem ꝛ fit in charitate. ꝛ
in hoc nō pōt liberum arbitriuꝫ lapsum absqꝫ
auxilio grē gratum facientis. Ex hac ergo di
stinctione respondeo ad obiecta in contrari/
um: ꝙ lꝫ homo possit operari bonum mora/
le. sicut fecerunt gentiles ꝛ phi absqꝫ grā dei
nō tamen bonum meritorium: siue sit merito/
rium merito congrui. siue merito condigni.
Et sic etiam soluuntur rationes opposite: que
concludunt de bono morali non meritorio.

Secundo nonnulli dubitant de gratia ipsa cir
cā liberalitatem. vtrum scilicet deus det gra/
tiam ipsam facienti quod est in se ex necessita/
te aut ex liberalitate. Et ꝙ ex necessitate arguē
do posset ostendi sic. Primo qꝛ Augustinus
super illud. 2. ad Thi. 2. Negare seipsum nō
pōt ait. Cū sit iustus nō pōt negare suā iusti/
ciā. ergo cū sit bonꝰ ⁊ misericors nō pōt nega
re suā bonitatē ⁊ misericordiam qꝛ ꝓnior ē ad
largiēdū de mia ⁊ bonitate q̄ȝ ad puniēdū de
iusticia. si ergo nō pōt suam iusticiā negare fa
cientibus malum: multomagis nec suam mi/
sericordiam illis qui requirunt eam. Sed qui
facit quod in se est: requirit bonitatem eius ⁊
misericordiā: ergo de necessitate dat illi. Se/
cundo qꝛ Aug. sup illud ad Ro. 5° iustificati
ex fide pacem habeamus ait. Deus recipit cō
fugientes ad se. Aliter in eo esset iniquitas:
ergo impossibile ē ꝙ nō recipiat fugientes ad
se: qꝛ impossibile est ꝙ in eo sit iniquitas: sed
faciens quod in se est cōfugit ad ipsum: ergo
necesse est ꝙ ipsum recipiat. Sed ipsum reci/
pe est ꝑ infusionem grē. ergo ⁊c̄. Tertio īpossi
bile ē summā veritatem mētiri: sed necesse hȝ
implere illud qđ dicit: sed dicit ꝙ ꝯuertenti ad
ipsum conuertet se. Zacharie. i. conuertimini
ad me ⁊ ego conuertar ad vos. ergo cum fa/
ciens quod in se est conuertatˀ ad ipsam veri/
tatem primam: necesse est ꝙ deus conuertatˀ
ad illum: sed hoc nō est nisi ꝑ grām ergo ⁊c̄.
Soluitˀ h̄ qō ſm Alex. in tertio volumine sū/
me ꝙ deus dat grām suam sola liberalitate: ⁊
cum cōcluditˀ ex his que dicta sunt ꝙ dat illaȝ
de necessitate: distinguenda est duplex necessi
tas. Prima vocatˀ coactionis ⁊ ꝓhibitionis:
qua aliqua res cogitur vel prohibetur esse vel
nō esse. ⁊ h̄ nullo mō cadit in deo. Scđa ne/
cessitas dˀ imutabilitatis que deo conuenit: ⁊
sic dicimus necesse ē deum esse imortaleȝ: nō
ꝙ aliqua vis cogat eum esse immortaleȝ: ⁊ ne
cesse est nō esse iniustum: non ꝙ aliqua vis ꝓ
hibeat eum esse iniustuȝ. sed qm̄ nulla res pōt
facere vt nō sit immortalis: seu vt sit iniustus
nō dat igitur deus grām de necessitate coac/
tionis ⁊ prohibitionis: qꝛ deus non pōt cogi:
sed bene de necessitate imutabilitatis: qꝛ imu
tabiliter se habet diuina bonitas ad donū grē
omni volenti recipere faciendo quod in se est
sicut sol imutabiliter dat lumē suum omni vo
lenti suscipere. s. disposito ad hoc ⁊ se haben/
ti in recta dispositione ad solem: que oīa redu/
cuntur ad illam affluentissimam liberalitatem
dei qui quantū ex se est creatur rationali coope
ratur vt bona sit vt bene operetur: vt deniqȝ
salua fiat. O indeficiēs pelagus charitatis di/
uine: que tanta est vt omnibus se offerat nemi
nem abijciat: nisi eam nolentē ⁊ respuentem.
Hinc Cyprianus in epistola ad donatum sic
suauissime loquitur. Profluens largitˀ spiritꝰ
nullis finibus premitur nec vllis coercentibꝰ
claustris, intra certa metarum spacia refrena/
tur. manat iugitˀ: exuberat affluentˀ nostrū tm̄
pectꝰ sitiat ⁊ pateat: quantū illic fidei capacis af
ferimus: tantum inde gratie inundantis hau
rimus. h̄ ille. Quam ergo excusationem ha/
bere poterunt qui bene operari nolunt: quan/
do deū sciunt ad se adiuuandum paratū. Q̄đ
negari non potest: cum in ꝓmptu sint tot scōꝝ
exempla: qui carnem suum crucifixerunt cum
vitijs ⁊ concupiscentijs ieiunādo. orando. vi/
gilando. oberrando in solitudinibus ⁊ ferocis
simos cruciatꝰ ēt vsqȝ ad mortē ferendo. Ho
mines fuerūt martyres hoīes ꝯfessoresˀ. hoīes
ēt ⁊ delicate ꝟgines q̄ seipsas mūdū ac tyran/
nos oēs ⁊ dira tormenta superare potuerunt.
Eiusdem nature erāt cuius nos sumus. tamē
qꝛ obtulerunt corda sua dn̄o: inuenerunt ad/
iutoriuȝ abundātis gratie eius qua mediante
⁊ assistente illis reliquerunt posteris tot virtu
tum exempla. O vero dānabilis multorum
malicia q suam fragilitatem accusant ex qua re
cusant operari bonum: superaddentes ꝙ deꝰ
saluat quos vult siue aliqua eorum dispositio/
ne siue cōsensu. sed audiāt Aug. in libro de li.
ar. d. Qui fecit te sine te non saluabit te sine te
nec cōtraria sunt eiusdem verba que in codeȝ
libro scribit cum asserit. Uirtutem deus in no
bis sine nobis operatur. quia scđm Alex. de
ales. Unus idēqȝ sensus continetur in omni/
bus. nam cum Aug. d. Deus operatur vir/
tutem ⁊c̄. notat duo ad salutem hominis con/
currentia. Causam effectiuam que est ipsa gra
tia dei: ⁊ causam susceptiuam seu dispositiuā
que est ipsa voluntas consentiens ⁊ non re/
pugnans. vnde verba Aug. sic exponuntur.
Uirtuteȝ deus in nobis consentientibus ope
ratur sine nobis efficientibus. Idipsum com
plectitur primum dictum. quod sic exponitur
Qui fecit te sine te efficiente. non saluabit te
sine te consentiente. 3° alij dubitant circa
inpeccabilitatem: vtrum ex presentia gratie
possit homo in hac vita esse sine peccato. Et
ſm Aug.

ſm Aug. in li°. de pfectione iuſticie. heretici
qdam arguebant. d. Aut deus vult nos eſſe ſi
ne peccato: aut cum pctō: nō vult qꝫ ſimus cuꝫ
pctō: qꝛ hoc inconueniens eſt. ergo vult qꝫ ſi/
mus ſine peccato: in pn̄ti vita. ergo aut poſſu/
mus eſſe ſine pctō: aut deus vellet aliqd qđ nō
poſſet eſſe: quod eſt incōueniēs magnum. Et
poſt multa recitata prefatus doctoꝛ Aug. fir/
miter. d. qꝫ nullus in hac vita pōt eſſe ſine pec
cato veniali de cōi lege: ꝛ hoc pp fomitē pcti q
ē inclinās ad maluꝫ ꝛ auertens a bono: pp qđ
exclamabat apl's Ro. 7. dicēs. Qđ nolo ma/
lum hoc ago. ꝛ iteꝝ. Video aliam legeꝫ in mē
bꝛis meis repugnātem legi mētis mee. ad di/
ctum vo herticoꝝ rn̄det ideꝫ Aug. qꝫ nō pōt
eſſe ſine pctō moꝛtali in vita iſta p grām. pōt ēt
eſſe ſine pctō in glia. Quātum vero ad pn̄tem
ſtatū lꝫ poſſet qs vitare peccata venialia in pti/
culari: ꝛ p aliquo iteruallo tpis nō tn̄ in vni/
uerſali nec omni tēpoꝛe. ideo Jo. 1. cano. c. i.
inqt. Si dixerimus qꝛ peccatū nō hēmus ipſi
nos ſeducimus ꝛ veritas in nobis nō ē. Et ſa
piēs puer. 20. Quis pōt dicere mūdū ē coꝛ
meū. Et Ro. 3. Eſt aūt deus verax: ois autē
hō mēdax. Et grego. in paſtoꝛali. Nemo ē q
ita viuat vt aliqtenus nō delinquat. Et i autē.
de monach. ſ. triēnij. Humana natura labi
tur ad delicta. Sed ppterea nō ē diffidēdū de
bonitate dei: qꝛ venalia pctā charitatē n̄ exclu
dūt: ꝛ grām ab aia nō eijciūt: neqꝫ ianuā clau/
dūt regni celoꝝ. De quoꝝ qlitate ꝛ cōditiōe in
tractatu de peccatis pleni⁹ crim⁹ dicturi. nunc
vo ſatis eſſe dꝫ qꝫ deus bn̄dictus tātam grām
nobis confert: quātam ſufficit ad pctā moꝛta/
lia deponēdum ꝛ euitādum: quātā ꝫ neceſſa/
ria eſt ad virtuoſos actus exercēdos: ideo ſalu
bꝛe eſt cōſilium vtileqꝫ remedium ꝛ documen
tum: vt perſepe inuocemus deum: eiqꝫ men/
tem offeramus intentione recta.

Quod facile debet eſſe vnicuiqꝫ operari bo
num propter indeficiens pꝛemium eterne vi/
te qđ datur bene facientibus. Capitulū. 3.

Ertio oſtēdo facile eſſe vnicuiqꝫ ope
rari bonum ppter pꝛemium eterna/
le. Pꝛomittit etenim oibus bn̄ ope/
rantibus p̄mium eterne vite: de quo qn̄qꝫ in
tribus accidit dubitare. p̄ in cōdignitate. 2°. in
difficultate. 3°. in ſuperioꝛitate. p̄ ſolet dubitari
in cōdignitate. Utrum. ſ. aliquis poſſit de cō/
digno mereri vitam eternam. Et qꝫ nō videt.
pꝛimo qꝛ apl's Ro. 8. ait. Non ſunt cōdigne
paſſiones huius tēpoꝛis ad futuram gloꝛiam
que reuelabitur in nobis. Et idem ad Titum
3. c. Nō ex operib⁹ iuſticie que fecimus nos:
ſed ſm ſuam miſericoꝛdiam ſaluos nos fecit
p lauacrū regenerationis ꝛ renouationis ſpi/
ritus ſancti quaꝫ effudit in nobis abunde per
Jeſuꝫ xp̄m ſaluatoꝛeꝫ nr̄ꝫ: vt iuſtificati grā ipi
us hr̄des ſimus vite eterne. 2°. arguitur per
dem̄ glo. Ro. 6. ſup illo vbo. grā dei vita eter
na: que ſic inqt. Poſſet recte dicere. Stipen/
dium iuſticie: vita eterna: ſed maluit dicē grā
dei vita eterna. vt itelligeremus deum in eter
naꝫ vitā p ſua miſeratione nos pducere non
meritis nr̄is. Et his vbis apparet qꝫ hō nō
mereat ex cōdigno vitā eternaꝫ. qꝛ illud qđ ex
cōdigno qs meret nō eſt ex miſeratione dei. 3°
obijcit: qꝛ illud meritum videt eſſe cōdignum
qđ equatur mercede. ſed nullus pn̄tis vite ac/
tus pōt equari vite eterne: que cognitionem
ꝛ deſiderium noſtrum excedit. Excedit etiam
charitatē vel dilectionem vie: ergo nō pōt ho/
mo mereri vitam eternam de cōdigno. In
oppoſituꝫ adhuc poſſe dicit: qꝛ illud qđ reddit
ſm iuſtum iudiciū vr̄ eſſe merces condigna.
Sed vita eterna reddit a deo ſm iuſtum iudi
ciuꝫ. iuxta illud apl'i. 2. Timot. 4. In reliquo
repoſita eſt mihi coꝛona iuſticie quam reddet
mihi dn̄s in illa die iuſtus iudex. Ergo vr̄ qꝫ
homo mereat vitā eternam ex cōdigno. Rn̄/
deo ad iſtam. q. ſm. Tho. in. et. q. vltima. qꝫ
op⁹ meritoꝛium hois dupl'r cōſiderari poteſt.
Uno modo ſm qꝫ procedit ex libero arbitrio.
Alio mō ſm qꝫ pcedit ex grā ſpūs ſci. Si cōſi
deret ſm ſubſtātiaꝫ opis: ꝛ ſm qꝫ pcedit ex li/
bero arbitrio ſic nō pōt eſſe cōdignitas pp ma/
ximā ineqlitatem: ſed ē ibi cōgruitas pp quā/
dam eqlitatem pportionis. Videt. n. cōgruū
vt hoi operāti ſm ſuā vtutem deus recōpen/
ſet ſm excellētiam bonitatis ſue. Si aūt loqua
mur de ope meritoꝛio ſm qꝫ pcedit ex grā ſpi
ritus ſci ſic ē meritoꝛiū vite eterne ex cōdigno
qꝛ tunc valoꝛ meriti attendit ſm vtutem ſpūs
ſci mouētis nos in vitā eternā: ſm illud Joh.
4. Fiet in eo fons aque ſaliētis in vitā eternā
Attēdit ēt p̄cium operis ſm dignitatem grē p
quam hō cōſoꝛs fact⁹ diuine nature adoptatur
in filiū dei cui debet hr̄ditas ex ipſo iure adop
tionis: ſm illud apl'i Ro. 8. Si filij ꝛ heredes
Ad pꝛimam ergo auctoꝛitatem apl'i dicēdum
qꝫ loqtur de paſſionibus ſcōꝛum ſm eoꝝ ſub
ſtātiam. Ad auctoꝛitatem ꝛ ad dictum glo.

respondeo q̄ intelligunt̄ quantū ad primā cām
perueniendi ad vitam eternā que est miseratio
dei. Meritū autē nostrū est eam subsequens.
Ad tertiū dicendū q̄ gratia spiritus sancti
quā in presenti habemus ꝛ si nō sit equalis glo
rie in actu: est tamē equalis in virtute: sicut ē se
men arborū in quo est virtus ad totā arborē
similiter per gratiā inhabitat hominē spiritus
sanctus qui est sufficiens causa vite eterne vnde
dicitur pignus hereditatis nostre. 2. Corin. 1.
Et solet dubitari de premio vite eterne i diffi/
cultate. Utrum qui cū maiori difficultate ope
operatur bonum magis mereatur ꝛ ampliore
dono glorie remuneretur a deo. Et omissis ob
iectionibus que pro vtraq̄ parte fieri possent
dico cum doc. seraphico. Bon. in libello quo
dā qui apologia pauperū aduersus calumnia
torē intitulatur ab ipso: q̄ triplex ē difficultas
Prima ex genere operis sicut difficilius est
omnia vendere ꝛ pauperibus erogare quā mi
nimū aut minutū de suis bonis erogare pau
peribus. Et difficilius est pati mortē pro chri
sto quā absq̄ ipsa quoscunq̄ alios labores. Ta
lis difficultas simpliciter auget meritū quia ma
gis meretur qui maius operatur bonū. Et de
hac dicit Hiero. ad Exuperantium hec vba.
Nudū christū nudus sequere durū grāde dif
ficile: sed magna sunt premia. Secūda diffi/
cultas ad bene operandū ē ex circūstātis extrin
seca originē trahens: sicut difficilius est absti/
nere a cibis ꝛ ieiunare vbi multi sunt cōuiuātes
ꝛ comedentes quā in solitudine. Et hec diffi/
cultas per accidens augē meritū: quādo scilicet
quis tales occasiones abstinentia retrahentes
euitare nō potest. Sed si quis huius temptatio
nes declinare nollet nō propterea q̄a difficili⁹
operatur bonū: magis mereret̄. Hinc Hiero
nymus aduersus Vigillantiū: qui ei dicebat:
cur pergis ad heremū respondit: vt te non vi/
deā: vt te nō audiā: vt tuo furore nō mouear:
vt tua bella nō patiar: ne me capiat oculus me/
retricis ꝛ pulcherrima ad illicitos deducat āple
xus. Respondebis hoc nō est pugnare: sed fu/
gere. Sta in acie aduersarijs armatus absiste:
fateor in becillitatē meā: nollo spe pugnare vi
ctorie: ne perdā aliquādo victoriā: si fugero gla
dium euitaui. Tertia est difficultas ex vitio ꝑ
sone agentis proueniens: sicut difficilius ē ser
uare castitatem ei qui diu libidini deseruiuit q̄
illi qui cōtinēter vixit: ꝛ talis difficultas meritū
non auget: quod Hieronym⁹ expresse testatur
in epistola ad Eustochiū ad quē sic scribit. So
ror tua Blesilla etate maior sed proposito mi/
nor. Septimo mense post acceptū maritum vi
duata est. O iselix humana cōditio ꝛ futuri ne
scia: nā virginitatis coronā ꝛ nuptiarū perdi
dit voluptatē: ꝛ q̄uis ꝯm pudicitie gradum te/
neat quas illā existimas per momēta sustinere
cruces spactantē quottidie in sorore quod in se
videt amisisse: ꝛ cū difficilius experta careat vo
luptate: minorē tamen cōtinentie habere merce
dem. hec ille. Tertio dubitari solet circa bo/
nū eterne vite in superioritate: an superius sit
copiosius ꝛ affluentius bonū quibuslibet tem/
poralibus bonis: ꝛ quia de illo diffusius tracta
turi erimus loco suo: pro presenti sufficiat audi
re sic dicentē Greg. in omelia. Si cōsidere/
mus fratres carissimi q̄ ꝛ quāta sunt que nobis
promittunt̄ in celis: vilescunt animo oīa que ha
bent̄ in terris. Terrena nāq̄ substantia supne
felicitati cōparata: pondus est nō subsidiū: tpa/
lis vita eterne vite cōparata: mors est poti⁹ di/
cenda q̄ vita. Ipse. n. quottidianus defectus
corruptionis qd ē aliud q̄ quedā ꝓlixitas mor
tis. Que autē lingua dicere vel q̄s itellect⁹ ca/
pere sufficit illa supne ciuitatis quāta sint gau/
dia: angelorū choris iteresse: cū beatissimis spi/
ritibus glorie cōditoris assistere: pñtē dei vultū
cernere: incircūscriptū lumē videre: nullo mor
tis metu affici: incorruptionis ꝑpetue munere
letari. hec ille. O vere bonū desiderabile: bonū
amabile: bonū quietū: bonū ꝑfectū: bonū ab
omni malo separatū qđ deus pijssimus parat
laborantib⁹ pro suo amore. O bonū indeficiēs
bonū excedēs q̄cūq̄ tpalia cōmoda: q̄libet hui⁹
seculi blandimenta: qđ negligentes peccatores
ꝛ miseri ꝓ momentanea hui⁹ tpis breuissima
prosperitate amittunt. Quid dici potest magis
ingratū q̄ dei iugū refugere ad qđ sequitur tā
copiosa merces. O surdi. o stulti ꝛ tardi corde
ad credendum: nō sit vobis difficile operari bo
nū: nō vos terreat actus virtutum. Estote for
tes estote cōstantes ad beneficiendū et audite
vocem benigni iesu clamantis in euangelio
Math. 5. c. Merces vestra copiosa ē in celis
Ad quā nos perducat ipse filius dei qui cū pa
tre ꝛ spiritu sancto viuit et regnat per eterna se
cula seculorū. Amen.

Feria secunda post dñicā in. 70. de qualita
te cōditionib⁹ seu regula bonorū operū q̄b⁹ pec
catores scientes quid eos oporteat facere ad pe
nitentiam animantur. Sermo. 3.

m

Multi sunt uocati pauci vo electi: iterū vbi supra. Existimaui necessariū eē his q volūt bñ facere scire q̄liter habeāt in bonis opib⁹ regulari: qm̄ dubia ꝛ pplexitates que sup id possent oriri faciūt quādoqꝫ ignorantes viā dñi ꝛ salutis ,ppriæ accepto ,pposito bono deficere. Quare in p̄senti sermone de cōditionib⁹ bonoꝝ operū dicere statui vt sic null⁹ excusare se possit. s. nescire qd sibi esset agēduz. Declarabim⁹ itaqꝫ q̄ operari bene volentib⁹ expediat noscere vt ex h̄ magis excitet vnusqsqꝫ ad opa virtutis amplectenda: quoniā ad illa vocat deus peccatores q nisi nouerint illoꝝ ordinez: de electorū numero eē minime pñt. Iccirco ad tria cōsiderāda de bonorū operū necessitate ꝛ qualitate sermo est extendendus.

Primū dicitur extrinseca operatio.

Secundū exemplaris imitatio.

Tertiū charitatiua informatio.

Quod ad bene operādū cū facultas adest necessarius est actus extrinsecus: nec sufficit intētio sola. Capitulum. .I.

p

Primo cōsiderādū circa regulā necessariaz bonoꝝ operū dicit̄ extrinseca opatio. Pro cuius declaratione queritur. Utrū ad bene operādū necessarius sit act⁹ extrinsecus. Et videt̄ q̄ nō: ꝛ q̄ sola intētio bene operādi sufficit ad salutē ,pbat̄ p sanctoꝝ dicta. Inquit.n. Greg. in omel. Nūq̄ꝫ vacua ē manus a munere cū archa cordis repleta fuerit bona voluntate. Et Ber. de h̄ ait. Intētio sufficit ad meritū: bona actio requirit̄ ad exempluz. Et glo. super illud p̄s. Dixi ꝯfitebor aduersuz me votū pro opatione iudicat̄. Et Aug. 14. q. 5. c. sicuti. deus interrogat cor nō manū. Et Ioh. Criso. 22. q. 5. c. qui periurare. deus nō ex opibus iudicat sed ex cogitationib⁹ ꝛ ex corde. Et de pe. di. I. c. si cui. §. sequenti. voluntas remuneratur nō opus. Et. 15. q. 6. c. si a sacerdotib⁹ Magis inspector cordis est deus q̄ꝫ operis: et voluntas pro facto reputat̄. sicut patet in. c. homicidioꝝ. in. c. omnis in. c. nūquid. in. c. noli. in. c. homicidiū. ꝛ in. c. si ,ppterea. de pe. dis. I. His ꝛ similib⁹ auctoritatibus quidā inherētes dicūt homini nō esse expediens vt laboret i actibus extrinsecis bonoꝝ operū: sed sufficit habere cor bonū ꝛ mentē bene dispositā. Sed in cōtrariū induci possunt alia dicta sanctoꝝ. Ait. n. Iacob. 2. c. Fides sine operib⁹ mortua est. Et Ambro. in li. de offi. Nō satis est bene velle sꝫ etiā bene facere: nec satis iterū bene facere nisi id ex fonte bono ,pcedat: hoc est ex bona voluntate ,pficiscatur: que v̄ba notant̄. 86. di. i. c. nō satis. Et Paulus ad gal. 6. Dum temp⁹ habemus operemur bonū. ꝛ Apoc. 22. inducit̄ de⁹ iudex omniū. d. Ecce venio cito ꝛ merces mea mecū est dare vnicuiqꝫ scḋm opera sua. Et apoc. 14. dicit̄ de bonis. Opera. n. illorum sequūtur illos. Et Math. 16. c. Reddet vnicuiqꝫ sꝫ opa sua. Ex qbꝰ omnib⁹ colligit̄ q̄ astringunt̄ oēs salutē volentes acquirere nō solū ad benevolēduz intrinsecus: sꝫ etiā ad bene operādū extrinsecus. Insup presens euāgeliū explicat manifeste q̄ operarijs tantū domin⁹ mercedē tribuendaz designat. Pro huius q̄stionis solutiōe: notanda est sententia. d. Bon. di. 40. secūdi. vbi ait. q̄ volens operari bonū aut pōt i actu extrinsecū: aut nō pōt. Si nō pōt: volūtas reputatur pro facto: ꝛ intentio bona sufficit ad eius merituz: q2 vt dicit̄. ff. de re. iu. l. ipossibiliū. Ad impossibile nemo tenet̄: ꝛ hoc attestat̄ Grego. in omel. supra Math. Estimationē regnū dei nō hꝫ: tantū valet q̄tū habes: q̄tum potes. Si vero qs dicit se velle operari bonū ꝛ potens illud nō operat̄ credens ,pficere decipit seipsum q2 talis voluntas semiplena est ꝛ pigra: nec rationē v̄tutis hꝫ nisi ducat̄ ad op⁹. O quot sunt tali errore delusi: qui cū admonent̄ vt bene faciant r̄ndere solent: sufficit nobis intentio nostra: sicut dicit vsurarius volens vsuras restituere ꝛ nō restituens: sufficit mihi intentio mea scio q̄ bonā habeo voluntatez: ꝛ tamē illā non exequit̄ in re. Sic faciunt adulteri: sic fornicatores: sic alij peccatores quaz plurimi. O miserabilez errorē quo fit vt insensati ꝛ stupidi suas infirmitates sanare nō curant.

Q̄ volentes bñ operari debent sequi xp̄z in generali. s. quo ad obseruātiā diuinoꝝ p̄ceptoruz ex debito: ꝛ ꝯsilioꝝ de ꝯsilio.

Capitulum secundum.

s

Secundū cōsiderandū circa regulaz necessariā ꝛ qualitatē bonorū operū dicit̄ exemplaris imitatio. Ubi dubiū merito declarādū occurrit. Utrū. s. necessariū sit volenti bene facere sequi christū in operib⁹ bonis ea faciendo q̄ ipse fecit. Et pro vna parte ,pbo q̄ sic p dicta sanctoꝝ. Inquit eniz Petr⁹. I. c. 2. Xp̄s passus ē pro nobis vobis relinquens

exempluz

Exemplū vt ſequamini veſtigia ei⁹. Et Joh. I.
cane. 2. c. Qui dicit ſe in chriſtū credere dʒ quo
modo ille ambulauit: ⁊ ipſe ambulare. Et Au-
guſti. in lib. de doctrina xp̄iana. Ex ſacramēto
vnctionis xp̄ianoꝝ omniū vocabulū deſcendit
⁊ nomē: qđ nomē ille fruſtra ſortitur qui xp̄m
minime imitatur. Et Greg. in omel. Qui ve
ſtigia xp̄i dedignantur ſequi qua temeritate ſpe
rant ad eius claritatis gaudia cōtuenda ꝑueni-
re. Et in. c. cū veniſſet. extra. de ſacra vnxi. A
xp̄o chriſtiani dicuntur: tāqꝫ vncti deriuant ab
vncto vt oēs currant in odorē vnguentoꝝ illi⁹
cuius nomē oleuʒ ē effuſuʒ. Et Johis. 8. xp̄s
ipſe dicebat. Ego ſuʒ lux mūdi: q ſequit me nō
ambulat in tenebris: ſed habebit lumē vite. Et
Joh. 13. Exemplū. n. dedi vobis vt quēadmo
duʒ ego feci ita ⁊ vos faciatis. Ergo ꝑ auctori-
tates predictas ꝯcludere poſſum⁹ homines de
neceſſitate teneri ad ſeruāda opera xp̄i: ⁊ ſic cū
xp̄s fuerit pauper ⁊ multi ſint diuites: chriſtus
virginitateʒ ſeruauerit multi ſint cōiugati: xp̄s
per noctes orauerit: multi in ſuis lectulis dor-
miant: xp̄s ſine calciamētis inceſſerit: multi cal
ciamenta deferant: xp̄s paſſus fuerit ⁊ mortu⁹
in cruce violenta morte atqꝫ terribili: ab omni-
bus derelict⁹: multi moriant morte naturaliter
inter manus ⁊ amplexus caroꝝ. Ergo tales ⁊
omnes alij q vitā ſuā aliter ducunt ꝙʒ xp̄s ſalui
eſſe nō p̄nt. Et ex ꝯſequēti ſequeret ꝙ dānabit
totus mundus: ⁊ ꝙ nec ſancti eſſent in paradi-
ſo: qꝛ nec ipſi fecerunt q̄ fecit xp̄s. Non fuit ad
calumniā flagellatus Paulus vt xp̄s. Nō ſpi
nis coronatus Petr⁹. Nō clauis cōfixus pau
lus primus heremita. Nō nudus pendens in
cruce iter duos latrones magn⁹ Antoni⁹. Nō
felle ⁊ aceto potatus Hiero. Nō deriſus a trā
ſeuntibus Aug. Igit cū ipſi ⁊ alij aliū moduʒ
in ſuis operib⁹ aliāqꝫ regulaʒ tenuerint ꝙʒ xp̄s
nō ſunt beatitudinem aſſecuti ſi auctoritates ad
hanc partē inducte aliter ſanius nō exponātur
⁊ intelligantur. Pro altera parte arguere poſ-
ſumus ꝙ nō ſit neceſſariū ad ſaluteʒ ſequi xp̄m
ieſum: neqꝫ teneamur opera eius facere. Et ar
guo ſic. Vnuſquiſqꝫ tantū operari bonū merito-
riuʒ pōt quantū cōmunicat ei gratia. Sed nul-
li cōmunicat tāta gratia quāta cōmunicata fuit
anime xp̄i. Ergo nullus tenet imitari chriſtuʒ
qꝛ illud impoſſibile eſſet. Ad ſolutioneʒ huius
difficultatis induco dominū Bon. d. in apolo
gia pauperꝝ: ꝙ in chriſto contingit reperire tri-
plices actus.

Primi reſpiciunt dignitatē excellētie.
Secūdi cōdeſcenſionē miſericordie.
Tertij informationē vite perfecte.
Primi act⁹ reſpiciūt dignitatē excellētie: vt illi
in qb⁹ apparet ſua potētia: ſic opa miraculoſa vl
ſapientia: ſicut reuelatio ſecretorū cordis vel ſe-
ueritas iudicij: ſicut eijcere vendentes ⁊ emē-
tes de templo: dura increpatione arguere pon-
tifices: vel auctoritas officij: ſicut ſacramētū cō
ficere ⁊ manus imponere ac relaxare peccata: q̄
omnia chriſto cōueniunt: qꝛ ipſe erat deus om
nipotens: erat homo: ⁊ ex gratia vnionis om-
nia ſciens: erat iudex ⁊ erat ſacerdos. In huiuſ
modi operib⁹ velle ſequi chriſtū fatuū eſſet ⁊ te-
merariū: niſi ab ipſo quis vel ab aliquo a chri-
ſto auctoritatē habente ad talia exequēda foret
deputatus. Vnde ſi qs diceret: volo miracula
facere: qꝛ ſic chriſtus fecit: preſumptuoſus cen
ſendus eſſet niſi ab ipſo ieſu chriſto poteſtateʒ
hanc accepiſſet: ſicut apoſtoli: de qbus dicitur
Math. 20. Conuocatis Jeſus. 12. diſcipulis
ſuis dedit illis poteſtatē ſpirituuʒ imundoꝝ vt
eijcerent eos et currarent omnē languorem ⁊
omnē infirmitatē. Similiter nō liceret alicui re
uelare ſecreta cordiū ⁊ futura cōtingentia q̄ ne-
ſciret: qꝛ ⁊ ſi chriſtus id egit ſciebat illa. Nec re
cte faceret ſi quis cōficere vellet ſacramentū qa
et chriſtus id egit: niſi ad hoc ordinatus eēt vel
a chriſto ſicut apoſtoli vel ab alijs quos chriſt⁹
deſignauit ⁊ deputauit. Vnde vt breuiter dicā
chriſtus nō eſt ſequendus in operibus excellen
tie ⁊ dignitatis niſi ꝓut eſt tactum. Secundi
actus in chriſto reſpiciunt cōdeſcenſionē miſe-
ricordie: vt nuptijs intereſſe inter homines fa-
miliariter cōuerſari in domo phariſei Magda
lene ⁊ Marthe mathei publicani ⁊ Zachei pu-
blicanoruʒ principis comedere ⁊ bibere ciba-
ria ⁊ pocula cōmunia q̄ ſibi dabant: tunicā in-
cōſutilē nō hiſpidā rudēqꝫ deferre ⁊ huiuſmo-
di q̄ omnia facere voluit nō vt ſenſualitati peret
cuius in eo nulla cōtradictio inueniebat non vt
voluptati deſeruiret corpuſqꝫ ſuū nutriret in de
litijs q pro nobis omnibus pati venerat: ſed vt
in talibus exemplis condeſcenderet impfectis.
Quoniaʒ ſi omnes actus eius ꝙʒtū ad apparē-
tiaʒ extitiſſent perfecti facile potuiſſent heretici
aſſerere paſſim ⁊ indiſtincte ad pfectionis ope-
ra oēs teneri: ſicqꝫ dānaſſent ꝯiugiū: dānaſſent
ciuilē vitā: dānaſſent tpales dignitates: dānaſ-
ſent artificū officia: dānaſſent poſſidētes diui-
tias: dānaſſent deniqꝫ oēs q pfectionis vitam

nõ obſeruarunt. Verũtamẽ aduertendũ eſt ꝙ licet actus ĩperfectionis q fuere in xp̃o viderent imperfecti q̃ꝫtũ ad appẽtiaꝫ: erãt tamen ꝑfecti perfectionis actus q̃ꝫtũ ad exiſtiſtentiã qm̃ ſicut bonũ dicit̃ tripliciter ⁊ malũ tripliciter: ⁊ ꝑfectuꝫ tripliciter: ita ⁊ ĩperfectũ dicit̃ tripliciter. Prio bonũ dicit̃ tripliciter: qꝛ ẽ bonũ ex genere: ſicut actus tranſiens ſuꝑ debitã mãm: vt ire ad eccleſiam ieiunare orare: ⁊ ſimilia. Eſt bonũ ex cir/cunſtantia ſicut actus circũſtãtijs debitis informatus: vt occidere hominẽ qꝛ lex ita iubet. Eſt ⁊ bonũ ſm ſe: qꝺ nullo modo põt fieri male: ſicẽ diligere deũ ex charitate. Secũdo maluꝫ dicit̃ tripliciter. Primo eſt aliqd maluꝫ ex genere vt actus tranſiens ſuꝑ materiã indebitã: vt occidere hominem. Eſt ⁊ malũ ex circunſtantia: ſicut dare elemoſynã diuiti: pauperib⁹ fame perire ꝑmiſſis ⁊ ieiunare per inanẽ gloriã. Eſt etiã maluꝫ ſm ſe: qꝺ nullo modo poteſt fieri bene: ſicut odire deũ ⁊ de facto mortaliter peccare. Ter/tio ꝑfectũ dicit̃ tripliciter. Eſt enim quoddã ꝑfectum ex genere: vt actus difficilis ⁊ excellens: ſicut omnia relinquere ⁊ religionẽ intrare. Eſt quoddã ꝑfectũ ex circũſtãtia ſicut eſt actus debitis circũſtãtie ꝑfectionibus informatus: ſicut fugere morteꝫ nõ ex infirmitate ⁊ timore ſed pro meliori bono ſiue quantũ ad deũ: ſiue quãtũ ad proximũ. Eſt quoddã perfectũ ſꝫ ſe: ſicut inter blanditias ⁊ vana ꝓmiſſa acerbitatẽq; penarũ forti ⁊ leto animo mortẽ ſubire ꝓ xp̃o. Quar/to ĩꝑfectũ dicit̃ tripliciter. Eſt quoddã ĩꝑfectuꝫ ex genere: vt ẽ actus facilis ad quẽ humana in/firmitas cõiter inclinat̃: vt poſſidere pecuniaꝫ: habere vxorẽ ſm ſuũ ſtatũ: vti veſtib⁹ delicatis ⁊ ſimilia. Eſt quoddã ĩperfectũ ex circũſtantia: ſicut dimittere veſtẽ illã violenter accipienti ꝑꝑ fugã maioris iniurie. Eſt ⁊ quoddã ĩꝑfectũ ſꝫ ſe qꝺ nullo modo põt ſtare cũ euãgelica ꝑfectio/ne: ſicut fugere paupertatẽ. Bonũ ergo ſm ſe nullo mõ põt eſſe malũ ⁊ ecõuerſo: neq; ꝑfectuꝫ ſm ſe põt eſſe impꝑfectũ ⁊ ecõuerſo. Sed bñ bo/nuꝫ ex genere põt eẽ malũ ex circũſtãtia: ſicut ſi aliquis iret ad eccleſiã vel faceret elemoſynã vt placeret hominib⁹ ⁊ nõ deo. Et malũ ex genere põt eſſe bonũ ex circũſtãtia: ſicut ſi iudex maleſi/cos iuxta legũ ſanctiones occideret. Ita etiã ꝑfectuꝫ ex genere põt eſſe ĩꝑfectuꝫ ex circũſtãtia: ſicẽ intrare religioneꝫ cauſa alicuius cõmodi tꝑalis cõſequendi. Imperfectũ adhuc ex genere põt ꝑfectũ fieri ex circũſtãtia: ſicut facere aliqꝺ op⁹ ad debitũ finẽ charitatis ordinatuꝫ: ex radice itime charitatis ꝓcedens: ſicut declinare mortẽ nõ ꝓpter timorẽ ſed propter maius bonuꝫ ⁊ magis neceſſarium: quẽadmodũ Paulus fecit quãdo euitauit etiã fugiens furorẽ iudeoꝝ ⁊ a fratrib⁹ per murũ ſubmiſſus fuit in ſporta: h̃ mõ xp̃us benedictus oĩa ꝑfectiſſime fecit: ⁊ omnes actus illius ĩ qbus apparet aliqua ĩꝑfectio ꝑfectiſſimi erãt ex circũſtãtia charitatis ſue. Quo fit vt maioris ꝑfectionis fuerit in ipſo cib⁹ ⁊ potus q̃ꝫ in Ioãne baptiſta illoꝝ aqſtinẽtia: maioris perfectionis in eo cõuerſatio cũ hominib⁹ q̃ꝫ ſolitu/do Ioãnis in heremo: quoniã hec ⁊ ſimilia ꝓ/ueniebant ex fonte ſue ardentiſſime charitatis: nã ſicut humanã aſſumendo naturã in noſtris quidẽ factus eſt humilis ſed in ꝓprijs remãſit excelſus: ſic ex ſumme charitatis dignatione ad actus quoſdã noſtre imbecillitati ⁊ ĩꝑfectioni cõformes deprimit̃: ⁊ a ſumme ꝑfectionis rectitudine nõ curuat̃: ⁊ ideo talia opera in ipſo ꝑfecta fuerunt: neq; acceptanda eſt ſentẽtia falſa illoꝝ q dicunt ꝙ ꝑfectio ⁊ ĩꝑfectio differunt ſicut duo cõtraria: vt rectitudo ⁊ diſtorſio: iuſticia ⁊ pctm̃ gloria ⁊ ignominia: vita ⁊ mors: ſꝫ bene verũ eſt ꝙ magis differunt ſicut magis bonũ ⁊ mi/nus bonũ: magis meritoriũ: ⁊ minus merito/riuꝫ: ideo nullo modo valet cõſequentia: Vginitas eſt cõmẽdabilis: ergo matrimoniũ vituꝑabile. Virginitas eſt bona: ergo matrimoniũ ẽ malũ: qꝛ hec duo nõ differunt ſicut bonũ ⁊ ma/luꝫ: ſꝫ ſicut bonũ ⁊ melius: ideo Aug. in lib. de bono cõiugali ait: bonũ erat qꝺ Martha faciebat occupata circa miniſteriũ ſanctoꝝ: ſꝫ meli⁹ qꝺ Maria ei⁹ ſoror. Bonũ Suſanne in cõiu/gali caſtitate laudam⁹: ſed tamẽ ei bonuꝫ vidue Anne ac multo magis Marie Vginis antepo nimus. Bonuꝫ erat qꝺ faciebant qui de ſubſtãtia ſua xp̃o ⁊ eius diſcipulis miniſtrabant: ſed melius faciebãt qui omnẽ ſubſtantiam dimiſe/runt vt xp̃m expeditius ſequerentur. hec ille.

Tertij actus in xp̃o reſpiciunt informationẽ vite ꝑfecte: ſicut Vginitatẽ ⁊ paupertatẽ extremã ſeruare: ⁊ ſimilia. In his operib⁹ nõ tenemur chriſtũ ſequi: niſi vel inq̃ꝫtũ volumus: ſicut ſi voto nos aſtringerem⁹ ad obſeruantiã diuinoruꝫ cõſiliorũ: vel in caſu quo extrema neceſſitas ex poſtularet: velut ſi aliaquis morteꝫ pateretur vt nõ negaret chriſtuꝫ. Iccirco mali iudices ſunt qui ex operibus ꝑfectionis in chriſto aut ſãctis eius conſideratis: eos lacerant in quibus talia opera non relucent. Si enim vident ſacerdotem aut clericum veſtes ſibi conuenientes fe/

rentem

rentem, ꝑtinus susurrantes illum redarguunt
ꝛ dicunt nõ sic fecit xp̃s. Si vidẽt p̃latum fm
sui gradus dignitatẽ honorata familia associa
tum, ꝑtinus asserũt. nõ fecit sic xp̃s nec Pe/
trus. Si vidẽt religiosum apposita sibi ciba/
ria: lꝫ q̃nq̃ꝫ delicata: nec ꝯ sue regule aut statu/
toꝝ suoꝝ ꝓhibitionẽ comedẽtẽ seu vestimẽta
sibi cõcessa hñtem: aut eq̃tãtẽ iteruenĩẽte legiti
ma cã statim clamãt. Nõ sic fecit Dñicus. nõ
Bñdict⁹: nõ deniqꝫ ipse Frãciscus. Repu/
tãt ex his malos ꝛ dãnãdos p̃latos clericos:
religiosos: tp̃ales dños: ciues: nobiles: ꝛ arti/
fices oẽs q nõ faciũt q̃ xp̃s fecit ꝛ sci. O rudes
itellect⁹. o arida igenia. o temerariũ dãnabile
qꝫ iudiciũ qđ diui Hieronymi v̄bis cõfundi
tur. Inq̃t. n. ip̃e ad demetri. v̄. scribẽs. Pro
hibent mala: p̃cipiunt bona: cõcedunt media
suadent ꝑfecta: In duob⁹ primis oẽ pctm̃ cõ/
cludit. reliq̃ v̄o in nr̃a pcsita sũt ptãte: vt aut
vtamur cõcessis ac licitis. aut ob mai⁹ p̃miuꝫ
ea q̃ nobis pmissa sunt respuam⁹. h ille. Dicẽ
dum igit q tenemur seq rõm i generali nõ in
ꝑticulari. i. vt bñ faciam⁹ s̃uantes mãdata dei
qđ ip̃e docuit qñ adolescẽtulo eũ iterrogãti ꝛ
dicẽti. magister bone qd boni faciã vt habeam
vitã eternã. Rñdit. Si vis ad vitã igredi ser
ua mãdata. ideo in q̃libet statu volentes s̃uare
dei mãdata poterũt obtinere vitã eternã. Hoc
dico de regib⁹. h de principib⁹. h de militib⁹
hoc de mercatorib⁹. hoc de religiosis. hoc de
secularib⁹. hoc de v̄ginib⁹. hoc de cõiugatis
hoc de omnibus deniqꝫ mũdi hominibus.

Quod semp hõ debet bñ facere etiam si sit
extra charitatem: ꝛ de vtilitatibus bonoꝝ que
fiunt in peccato mortali. Capitulum. 3.

t Ertiũ cõsiderãdũ circa regulã neces
sariã ꝛ q̃litatẽ bonoꝝ opum dr̃ cha
ritatiua informatio. Solẽt. n. q̃daꝫ
trepidare ꝛ in scirꝭ nõ cõfidẽtes: q2
faciles se cognoscũt ad ruẽdũ in peccata: ne bñ
faciẽdo laborẽ ꝛ tp̃s amittãt. Pro qb⁹ in hac
vltima pte disputãdũ ẽ. Vtꝝ bona facta i mor
tali peccato sint alicui⁹ valoris. Et argui pos/
set q nõ. p ex v̄bo Greg. i omel. Nec hꝫ ali
qd viriditatis ramus boni opis si nõ mãserit
i radice charitatis. Scđo q2 Ap̃ls ait. 1. Cor.
13. Si linguis hoium loquar ꝛ angeloꝝ cha/
ritatẽ aũt nõ habeã: fact⁹ sum velut es sonans
aut cimbalũ tinniẽs. Et si habuero ꝓphetiã ꝛ
ꝛ nouerim mysteria oĩa ꝛ oẽm sciam: ꝛ si ha/
buero oẽm fidẽ ita vt mõtes trãsferrã: charita
tẽ aũt nõ habuero nihil suꝫ. Et si distribuero in
cibos pauperũ oẽs facultates meas: ꝛ si tradi
dero corp⁹ meũ ita, vt ardeã: charitatẽ aũt non
hũero nihil mihi ꝓdest. Et ad idẽ ẽ tex. 1. q. 1.
c. vide. ꝛ in. c. teneam⁹. ꝛ ẽ tritũ vsitatiqꝫ dcm̃
O pa in pctõ mortali fcã est ad nihil eẽ ꝓficua
Sꝫ in opp ẽ auctoritas Aug. in li. đ li. arb.
d. Nullũ malũ ipunitũ nullũ bonũ irremune/
ratũ. Pro hui⁹ dubij declaratione tria sũt vi/
dẽda. Primũ q̃ꝫdiu dr̃ qs extra charitatẽ eẽ
in statu pcti. Scđm qd ẽ bonũ in charitate fa/
ctũ eẽ meritoriũ vite eterne. Tertiũ an illi qui
sũt i statu pcti adhortãdi sint vt bñ faciãt. Pri
mũ vidẽduꝫ q̃ꝫdiu dicat qs esse in statu pcti ꝛ
ex̃ charitatẽ. Et in h nõ pauci solẽt grauit er/
rare tenẽtes q post pctm̃ mortale cõmissum
vsqꝫ ad cõfessionẽ sequẽtẽ semp hõ pctõr sit ex̃
charitatẽ. Sꝫ ego dico q post pctm̃ mortale vs
qꝫ ad cõtritiõeꝫ sequẽtẽ hõ ẽ in statu pcti: ita q
si vn⁹ nũc peccet ꝛ hinc ad vnã horam vel ad
vnã diẽ vel ad vnũ annũ vel ad plures nõ cõ
terat q̃ꝫdiu nõ cõterit semp ẽ ex̃ grãm ꝛ chari/
tatẽ: ꝛ bona p eũ fcã i pctõ fieri dicunt. Si qs
v̄o post mortale cõmissum statim aut paululũ
p⁹ cẽt cõtrit⁹ ꝛ a cõtritiõe vsqꝫ ad cõfessionẽ se
quẽteꝫ vel vsqꝫ ad aliqđ aliud pctm̃ mortale p
eũ nouiter ꝑpetratũ bona aliq̃ faceret illa esset
fcã in charitate. Qualiter aũt p cõtritiõem aĩa
iustificet: ꝛ q̃re cõfessio vltra illã sit necessaria
pleni⁹ dicet in seq̃ntib⁹. Scđm vidẽduꝫ est
qd ẽ bonũ in charitate fcm̃ eẽ meritoriũ eterne
vite: ꝛ dico q cũ in beatitudine scõꝝ dẽt g̃dus
q2 nõ oẽs eq̃liter illã ꝑcipiũt: quãto plura qs i
charitate opat bona tãto plures illi⁹ beatitudi/
nis g̃dus meret: vtputa si aliqs opat deceꝫ in
bona charitate: possibile ẽ ip̃m in beatitudine
sublimari ad eq̃litatẽ angeloꝝ. Si idẽ supad/
deret alia decẽ bona posset eq̃ri glie archãge/
loꝝ: ꝛ quãto magis in bono ꝓficeret: ꝛ bonis
bona adderet: tãto alti⁹ cõscenderet ad altioreꝫ
beatitudinis statũ. De illo ergo q in pctõ mor
tali opat bonũ dico q nihil meret de cõdigno
q̃ꝫtũ ad meritũ vite eterne. vñ posito q aliqs i
statu pcti opat⁹ esset tot bõa quot oẽs sci simul.
si ad pniam rediẽs pp illa moriat in statu salu
tis: nihilominꝰ ex opib⁹ illis nullũ g̃dũ btitudi
nis obtinebit. ꝛ lꝫ in statu pcti fecerit illa bona
q̃ fecerũt illi q meruerũt eẽ cũ angelis: aut illi
q meruerunt eẽ cũ archãgelis: aut illi q merue
rũt eẽ cũ v̄tutib⁹ dñationib⁹ principatib⁹ ptã/
tibus thronis cherubin ꝛ seraphin: tamẽ ꝑp

illa talis nõ merebit̃ esse ẽt in īfimo angeloꝝ loco ꝛ ordine: Et hoc mõ bonũ in pctõ morta li fcm̃ dr̃ nihil eẽ: nihilqꝫ ꝑdesse. s. quo ad me ritũ eterne vite. Terciũ vidēdũ an illi q sũt ī statu pcti mortalis monēdi sint ꝛ adhortādi vt bñ operent̃ ꝛ bñ faciãt. Et dico q̄ sic dũmo do operent̃ bona aĩo ꝛ itẽtione honorãdi deũ eiqꝫ ac ei⁹ eccl'ie obediẽdi: qꝛ talia bona semꝑ vtilia sũt semꝑqꝫ fructuosa: nec patit̃ de⁹ libe/ ralissimus inanẽ esse laborẽ quorũcũqꝫ opan tiũ bñ: gnimo vt patet in ſmone p̄cedẽti. c. 2. Ipe ẽ q obstinatos ꝛ duros sua gr̃a g̃tis da/ ta monet vt velint ꝛ operent̃ bonũ. A deo ẽ a deo o pctõres neq̃ssimi. Si qñ vobis firmãti bus mẽtem in aliquo vr̃o delicto de quo emẽ dari nõ vultis veniat in corde vt faciatis ali/ qđ bonũ: vt ieiunetis: vt oretis: vt visitetis ec clesias: vt elemosynas pauperib⁹ erogetis: ꝛ silia. Audite vocẽ dei ꝛ facite q̄ imittit in aĩo vr̃o. nõ laborabitis ẽt i pctõ bñ faciẽdo absqꝫ mercede. Et vt id clari⁹ videat̃ oibus assigna bo nouẽ vtilitates q̄ ꝑueniũt ex bono facto in mortali pctõ: q̄ ponunt̃ ab Alex. de ales. i. 4. volumine sũme. Prima dr̃ delectationis. se/ cũda satisfactõis. tertia diminutionis. q̃rta aug mẽtationis. q̄nta liberationis. sexta dispositio nis. septima cõtinuationis. octaua alleuiatio/ nis. 9. glificationis. Prima vtilitas q̄ ꝑue nit ex bono fcõ in peccato mortali dr̃ delecta/ tionis. Valet nãqꝫ tale bonũ ad delectationẽ ꝛ iocũditatẽ mẽtis. Hinc Ar. ait in. 4. ethi. Nullus ẽ q nõ gaudeat bõis operationib⁹. Et in. 2. reth. Bñ facere ꝛ bñ pati delectabilissi/ mũ ẽ ſm naturã. Et. 9. ethi. Boni operatio stu/ diosa delectabis ẽ ſm seip̃am. Et Tulli⁹ in li. de senectute. Cõscia bñ acte vite multorũqꝫ bñ factoꝝ recordatõ iocũdissima ẽ. Scđa vtilitas ꝑueniẽs ex bono qđ fit in pctõ mortali dr̃ sa/ tisfactio. p illud qdẽ satisfit p̄ceptis dei ꝛ eccl'ie ꝛ iobediẽtie pctm̃ vitat̃. nã si qs in pctõ morta li existẽs tenet̃ offm̃ diuinũ dicere si illud omit tit mortalr̃ peccat. si vo illud ꝑsoluit satisfacit p̄cepto. Sicut ẽt si laic⁹ obligat̃ dieb⁹ festiuis audire missaꝫ lꝫ in pctõ sit si illaꝫ ex cõtemptu omittat aliud pctm̃ mortale icurrit. si vo audi at p̄ceptum ipleuit: ꝛ sic de reliqs ẽ dicendum Tertia vtilitas dr̃ diminutio. Valet bonũ in pctõ mortali factũ ad diminutionẽ tꝑalis pene Merent̃ siqdem pctõres qñqꝫ nõ solum pu/ niri eternaliter sed tꝑaliter flagellari. Sed pp bona que faciũt de⁹ tꝑalis pene mitigat seueri

tatẽ: qđ putamus esse sodomitas. vsurarios. ꝛ sacrilegos. homicidas. piuros. blasphemos. ꝛ sceleratissimos hoies quos nisi seruarẽt bona que faciũt exterminare de terra potẽtissim⁹ de⁹ sed eos suffert: eos tollerat: eisqꝫ q̄ mala in p̄/ senti vita mererent̃ suspẽdit: iõ quãto magis qs volũtatẽ suã sentit ad pniam min⁹ disposi/ tã: tãto magis conari dꝫ facere aliqđ bonũ: vt sic saltẽ vitare possit t̃ribilia iudicia dĩ. Quar ta vtilitas dr̃ augmẽtationis. Adauget siqdeꝫ de⁹ his q in pctõ mortali aliq̃ sua p̄cepta ſuare cõtẽdũt tꝑalia bona qbus dat salubrẽ aerẽ. fer tiles agros. armẽta fecũda. vberes fruct⁹. letã familiã. amicoꝝ copiã. sanitatis leticiã. hono/ ris excellẽtiã. ꝛ alia silia. Propterea dic̃ de⁹ pctõrib⁹ oib⁹ illud Esa. 1. Si volueritis. s. ad huc in pctõ exñtes bñ facere ꝛ audieritis me bona terre comedetis. Quita vtilitas dr̃ libe rationis. Liberat ꝑfecto bonũ a pctõrib⁹ ope ratũ a ptãte diabolica. q̃to. n. qs magis abũ/ dat pctis: tãto maiorẽ auctoritatẽ sumit diabo lus ꝯ eũ: ꝛ ſm multitudinẽ pctoꝝ: ita iusto dei iudicio pmittit̃ vexare ꝛ molestare malos aiaꝫ ꝛ corp⁹ simul qñqꝫ ledẽdo: sed cũ iter tot pctã iterserit̃ aliqđ op⁹ bonũ piissimus de⁹ restrin/ git audaciã ei⁹: tãq̃ꝫ magna ẽ opis boni vis ẽt in pctõrib⁹: vt nõ solũ diabolo resistẽ: sed illũ vincẽ valeat ꝛ expugnare. Est de h̃ exẽplum Greg. in dial'. li. de iudeo illo non baptizato q nocturno tꝑe existẽs sub quodã antiq̃ tecto ꝛ in hẽmo sito idolis cõsecrato signo crucis tm̃ cõmunit⁹: demones oẽs q ibidẽ cõuenerãt ter ruit atqꝫ fugauit: cui demones ipi pp signum crucis tm̃ nullam molestiã inferre potuerũt. Sexta vtilitas dr̃ dispositio. Valet adhuc bo/ nũ factuꝫ a pctõrib⁹ vt magis dispositi sint ad suscipiẽdã gr̃am dei vocãtis ꝛ eos illustrãtis ad pniam. vñ de eo q nõ ẽ parat⁹ pctã dimittẽ Greg. ait da pe. di. 5. in. c. falsas. Nec tñ de spet ꝛ iterim qcqd poterit boni facẽ hortamur vt faciat: vt oipotẽs de⁹ cor illi⁹ illustret ad pe nitẽtiã. Hinc alex. in. 4. volumine sũme cõ/ sulit his q nõ sũt pati sua pctã relinq̃re vt semel in anno ſm eccl'ie statutũ sacerdoti se repñtent eiqꝫ dicãt: ora ꝑ me ad deũ pr̃: qꝛ tale pctm̃ ha beo qđ dimittẽ nõ ꝑpono. Ex h̃ inqt ipe possi bile eẽt vt q credebat ꝑpositũ malũ mutare nõ posse: tãtã a deo assequat̃ gr̃am vt mutet̃ in al/ teꝝ viꝝ ꝛ ð nõ cõtrito fiet cõtrit⁹. Sic ꝛ Ric. i 4. di. 2. cũ q̃rit an valeãt existib⁹ i mortali idulgẽ tie sacre ꝛ relaxatões q̃s facit eccl'ia. rñdit q̄ q̃ꝫ

uis nõ possit fieri remissio pene manẽte culpa ⁊ ex cõsequẽti existẽtes in mortali idulgẽtiã ñ cõsequant̃: tñ si faciũt illud qd̃ cõtinet̃ i forma idulgẽtie prudẽter faciũt: q2 bona fcã in mortali pctõ pctõrẽ de cõgruo disponũt ad pniam ⁊ illa mediãte ad susceptiõez grẽ ⁊ remissiõis pctõꝝ p diuinã miñicordiã. h Ric. Et qd̃ ipse doctissime loqtur. marie egyptiace peccatricis exẽplũ roborat ⁊ cõfirmat q ex alexãdria vbi 17. annis libidini publice deseruierat discessit vt iret Hierosolymã cũ his q ibãt ad adorandũ crucẽ xp̃i nõ eo ꝓposito vt a turpitudine sua desisteret: sz tñ vt modicũ illud bonũ ipsa cũ alijs oparet̃. In itinẽ nauigãdo nautis suũ corpꝰ ꝓstituit. cũ tãdẽ hierosolymã aduenisset terq3 tẽtãs igredi tẽplũ ⁊ tãdẽ meretrix repulsa: passa a dño tacta se conuertit ad lachrymas pctã deflere cepit q̃ iã cognoscebat illa abhorrebat: illa detestabat̃: illa ãplꝰ nõ ꝑseq confirmabat. clamabat ad dñm. Miserẽ mei q2 peccaui nimis. clamabat ad vginẽ mrẽm. Succurre ⁊ tu mihi clemẽtissima genitrix dei. Ecce iã tertio igredi volui eccl'iam: vt adorarem crucẽ filij tui in q̃ pepẽdit ꝓ me peccatrice: ⁊ viriliter vt mereor eiecta sũ. Succurre tu mihi o fõs pietatis. o miñicordie speculũ. ⁊ audiuit vocẽ de celo dicẽtẽ sibi. Si trãsieris iordanez salua eris. Qua voce cõfortata iterũ ad eccl'iaz accessit: ac eã libẽ itrauit absq3 ꝯdictiõe: ⁊ cũ lachrymis ⁊ cõpũctiõe cordis deosculata cruce foras ꝓdijt: affuitq3 illi ꝑsona q̃daz venerabilis tot nũmos illi afferẽs quot ad tres panes emẽdos sufficere potuere. Quibꝰ ẽptis trans Jordanẽ petijt. ibi. 17. annis orõni cõtẽplationi ⁊ deuotioni isistẽs: tres tñ illos panes cõsũpsit. Multiplicabant̃ siqdem ex miraculo dei: ita q toto illo tpe illaz cibarũt. Ibi ẽt. 17. alijs annis supuixit sine cibo ⁊ potu grã dei ⁊ cibo celesti recreata. Ibi abbatẽ zosimã deserta pcurrẽtẽ spũ ꝓphetico nouit: nõie ꝓprio eũ vocauit: bñdictionẽ ab eo petijt: ⁊ vitã suã illi reuelauit: postulauitq3 vt fcõ dñice resurrectionis die ad ripã Jordanis scissimũ sacrm̃ dñi ferret: ibiq3 illũ expectaret. Distabat locus ille a Jordanis flumine p dietas triginta Recessit zosimas fecitq3 q̃ Maria humilit̃ petierat. ⁊ ipsa die pasce stãs in ripa Jordanis vidit eã veniẽtẽ: ⁊ fcõ crucis signo sup aquã siccis pedibꝰ ambulãtẽ. Et cũ puenisset ad eũ reuerẽtissime coione suscepta p eãdẽ viã redijt ad locũ vñ recesserat. Eadẽ. n. die p angelos deportata fuit p oẽm spaciũ illud quo distabat locus ad quẽ redijt a Jordane. Sequenti vo anno ad locũ illũ zosimas puẽit: viditq3 i terra Mariã iacẽtẽ corpusq3 eiꝰ exanime. ad caput vero scripturã quãdam dicẽtẽ. Sepeli zosima Marie corpusculũ q̃ die pasce q̃ a te sacrm̃ venerabile suscepit migrauit ad dñm itellexitq3 q nõ nisi angeli portauerãt eam qñ per. 30. dietas vna die iter pfecit. Et cũ de sepultura eiꝰ sollicitus zosimas cogitaret. nec haberet modum effodiẽdi terrã vidit leonẽ ferocissimum ad se gradiẽtem q fortiter cepit fodẽ sepultureq3 locũ cõueniẽtissime ꝑparauit. In q̃ recõdito corpore fcẽ: leo viã suã tenuit: ⁊ zosimas ad suam celã redijt in dño consolatus. O admirabilis bonitas pris nostri dei q̃ non respicit peccata hoium cũ redeũt ad pniam: nõ negligit ẽt peccatores ad pniaz illustrare si ⁊ ipi bonis operibꝰ se adiuuare voluerint. Septima vtilitas dr̃ cõtinuatio. Valet bonũ in mortali peccato factũ ad cõtinuãdũ ⁊ pseuerãduz in bona vita. Facillius. n. põt pseuerare in bono q bñ facere cõsueuit q̃z q bene facere nũquam didicit. sicut diffusius dixi in tractatu de vtutibus sermone. 1. c. ij. Hinc sapiens Eccl'. 12. c. ait Nõ ẽ ei bene q assiduus ẽ in malo. Octaua vtilitas dr̃ alleuiatio. Posito. n. q qs in pctõ mortali faciẽs bonũ pp suã ipniam esset dãnatꝰ: vtute illius boni penã fortiꝰ sustineret: leuiorq3 ei fieret. Vñ Augꝰ in ench. ait. tale bonũ fac̃ vt tollerabilior fiat dãnatõ. Nona vtilitas dr̃ glorificatio. Nã si pctõr p pniaz moriat̃ in statu salutis ⁊ p illã obtineat vnum tñ gdum beatitudinis: in eo gradu erit cũ ampliori gaudio accidẽtali pp bonuz qd̃ in pctõ mortali fecit: q̃z si illud omisisset. Animent̃ ergo oẽs ⁊ iusti ⁊ pctõres ad bona opa pp que pijssimus deꝰ ꝓuocat: ⁊ ipse ẽt pctõres equanimiter ferre: eisq3 sua bñficia inumera ipartiri largiẽs h grãm ⁊ in futuro gl'iam in qua viuit ⁊ regnat p infinita secula seculoꝝ. Amen.

Feria tertia post dñicã in septuagesima de his q̃ mouere habẽt penitẽtes ad obediẽdum deo. ⁊ qualr̃ oẽs hoies studere debent ad seruãdum precepta altissimi. Sermo. 3.

Multi sũt vocati pauci vero electi. iterum vbi supra. Data est ab omnipotẽti deo suo digito cõscripta lex mãdatoꝝ ad q̃ obseruanda oẽs hoies cõuocauit: sz

paucissimi reperiunt q vt decet tam excelso ꝛ gloriosissimo dño obedire velint: nec recte excusare se pñt diuinoꝝ pceptoꝝ transgressores qs oẽs voces scripturaꝝ excitãt ꝛ iuitãt ad obediẽtiã dei. Et qꝛ vt pmissum ẽ in smone pcedẽti merces eterne vite non datur nisi seruantibus dei mandata. iccirco in hoc sermone de his q merito iducũt nos ad ferẽdum iugũ obediẽtie diuine ero dictur⁹: vt sic hi q ad pniaꝫ redire se disponunt magis animent ad exequẽda opa bona ꝛ eẽ valeãt de numero illoꝝ paucoꝝ q electi erũt. Nõbum⁹ ergo tria esse illa q nos ad dei obedientiam precipue ꝛ principaliter debent animare.

Primum est legis excellentia.

Secundum dei reuerentia.

Tertium obedientie efficatia.

De excellentia mosayce legis: ꝛ qre nõ seruat a nobis nisi quo ad pcepta moralia. C. j.

Primũ qd nos aiare ꝛ iducẽ dꝫ ad obediẽtiã dei dr legis excellentia. Mãdat qdem nobis ꝛ iniũgit suare legẽ excellẽtissimã cõtinẽtẽ pcepta vtutũ: vt dic Ale. de ales in. 3. volumine sũme. Sꝫ p clariori intelligẽtia hui⁹ ptis tria erũt dubia declaranda. Primuꝫ vtꝝ lex diuinoꝝ pceptoꝝ sit a bono deo data. Scdm vtꝝ lex Moysi sit a nobis cõueniẽter obsuata. Tertiũ vtꝝ in pceptis decalogi sit regula salutis sufficiẽter assignata. Primũ dubiũ declarãdũ vtꝝ lex diuinoꝝ pceptoꝝ sit a bono deo data: qꝛ lex illa ẽ ea quam Moyses dux ppli hebreoꝝ tulit ꝛ pmulgauit Et statiꝫ offerũt se hẽtici asserẽtes illã legẽ esse nõ a deo: sꝫ a principe tenebraꝝ. Et arguebãt sm qd Aug. dicit in li. 𝔷 aduersariũ legis ꝛ pphetaꝝ dicẽtes. Dei pfecta sũt opa. sꝫ lex Moysi erat ipfecta. Heb. 7. Nihil ad pfectũ adduxit lex: ergo nõ erat op⁹ dei. Sꝫ scũs Tho. i. 2. q. 88. rñdit q lex illa p illo tpe bona erat ꝛ optima lꝫ ipfecta sit respcũ tpis euangelij ꝛ legis grẽ. Q d aũt fuerit a bono deo pbat tripliciter p ex Moysi scitate. scdo ex xpi auctoritate. tertio ex legis bonitate. P° pbat ex Moysi scitate. Ipe eqdẽ legislator scissim⁹ ꝛ amicus dei fuit amator vitatis ꝛ iusticie. sanctior Nũma Põpilio q sm hysidoꝝ. vj. ethimol. leges dedit romanis. ꝛ Foroneo q grecis. ꝛ Mercurio Thermegisto q egyptijs. ꝛ ipo Ligurgo q leges tulit Lacedemonijs. de qbus oibus ẽ c. Moyses. di. 7. decretoꝝ. De scitate vero Moysi loquit sapiẽs Eccle. 45. cũ de eo dic. Dilectus deo ꝛ hoibus cui⁹ memoria in bñdictione ẽ. Similẽ illũ fec in glia scõꝝ ꝛ magnificauit eũ i timore inimicoꝝ: ꝛ i vbis suis mõstra placauit. Glorificauit eũ in cõspectu reg i ꝛ iuxit illũ corã pplo suo ꝛ oñdit illi gliam suã In fide ꝛ lenitate ipsi⁹ scm fec illũ ꝛ elegit eũ ex oi carne. Audiuit. n. vocẽ ipsi⁹ ꝛ iduxit illũ in nube. Et dedit illi cor ad pcepta ꝛ legeꝫ vite ꝛ discipline. ꝛ Nũeri. 12. c. d eo dr. Erat Moyses vir mitissim⁹ sup oẽs hoies q morabant in terra. Et Exo. 34. recitat historia qlr Moyses ieiunãdo. 40. dies. ꝛ. 40. noctes legẽ accepit a dño. ꝛ Act. 7. Stephan⁹ leuita accusantib⁹ eũ qsi male sensisset de lege ꝛ de Moyse rñdebat. d. Moyses fuit grat⁹ deo ꝛ erudit⁹ in oi sapiẽtia egyptioꝝ potẽs in vbo ꝛ in opib⁹ suis ꝛ isra. Hic ẽ Moyses de q dixit de⁹ filijs isrl. Prophetã vobis suscitabit de frib⁹ vris tã qꝫ meipsũ audietis. Et isra. Accepistis legẽ in dispositiõe ãgeloꝝ. Et Gal. 3. aplus inqt. Lex data est p ãgelos i manu mediatoris. 2° probat q lex Mo: si a bono deo fuerit data ex xpi auctte. nã Math. 5. d. Non veni soluẽ legẽ sꝫ adimplere. Si igitur fuisset lex a principe tenebraꝝ nõ impleuisset eã. Et luc. 2. dr. Postqꝫ ipleti sũt dies purgatiõis Marie sꝫ legẽ moysi: tulerũt illũ in hierusalẽ ut sisterẽt eũ dño sic scriptũ ẽ in lege dñi. Et Luc. 16. Hñt moysẽ ꝛ pphas: audiãt illos. Et Luc. vlti. c. Nece ẽ se est ipleri oia q scripta sũt i lege moysi ꝛ pphis ꝛ psalmis d me. Et apli sciẽtes volũtatẽ xpi i de lege Moysi eis pdicata illã cõmendarũt. Vñ Paul⁹ ad Ro. 7. ait. Lex qdeꝫ sca ꝛ mãdatũ sctũ est. Et. 1. Thi. p. Scim⁹ aũt qꝛ bona ẽ lex siqs ea iuste vtat. 3° pbat q lex fuerit bona ex leg' bõitate: qꝛ lex illa hoies ordiabat ad bonũ: illud pcipiẽdo ꝛ malũ phibẽdo. nõ eni diabol⁹ legẽ tulisset p quã hoies fierẽt bõi ꝛ diabolus ipe eẽt cõfũded⁹. Scdm dubiũ declarãdũ erat. vtrũ lex Moysi sit a nobis cõueniẽter obseruata. Et vr q nõ: qꝛ nos illi⁹ legis sum⁹ manifestissimi violatores. nã in lege illa multa dant pcepta q nõ obsuant a nobis. vtputa pcẽptõe de scificatõe sabbati Exo. 20. d celebratõe scẽ ophegie pasce. pẽtecostes. ꝛ de esu agni pascalis. de lapidatiõe filij inobediẽtis. mulieris adultere: ꝛ violãtis sabbatũ: ac de alijs oib⁹ de qb⁹ habet i li. Leuitic. Nũeroꝝ. ꝛ Exo. in plurib⁹ caplis. Si lex illa bõa erat: ꝛ xps illã iplenit: ea faciẽs que ꝛ iudei faciũt pseuerãter: quõ possunt ea xpiani dimittere absqꝫ peccato. Ad hãc difficultat

hanc difficultatez ego :rñdeo fm Alex. de ales
in.3. volumine sũme. Et Tho.1.2.q.99.ꝙ i
lege Moysi tria erãt genera ꝑceptoꝝ. iudicia
liũ. Cerimonialiũ. Moraliũ. primo in lege il/
la erãt ꝑcepta iudicialia qbus plectebantur de/
linquentes τ puniebantur rei. Sed seueri/
tas aliũm preceptorum finem habuit in aduẽ/
tu ihu xp̃i redẽptoris: ꝑ quẽ facta ẽ pax iter de
um τ hoies pctõres. Ex hoc inqt Hieronim⁹
ad Damasũ papã de filio ꝓdigo. Lex qppe
iusticie tenax clem. tiã nõ hẽbat: sed qcũqz ad/
ulter fraudator homicida: τ vt breuit dicã mor
tali crimine detinebaẗ nulla venia pnie laxabaẗ
a crimine. oculũ ꝓ oculo: dẽtẽ ꝓ dẽte: aiam ꝓ
aia videbaẗ exoluẽ. sz misit de⁹ filiũ suũ natũ ex
muliere fcm̃ sub lege: q austeritatẽ legis euan
gelij gr̃a tẽperauit. vñ apl's ecclijs scribens.
Gr̃a inqt vobis τ pax a do p̃re τ dño ihu xp̃o
gr̃a que nõ ex meirto retributa ẽ: sed ex donã/
te cõcessa. Pax vo qua deo recõciliati sumus
habẽtes ꝓpitiatorẽ dñm nr̃m ihm xp̃m: τ ip̃e
ẽ ꝓpitiatio ꝓ pctis nr̃is. h ille. Jõ dicẽdum ꝙ
ꝑ xp̃m dñm liberati sumus ab onẽ iudicialiũ
ꝑceptoꝝ τ a timore penaꝝ legis que nõ obli/
gabãt q̃ztum ad hoc nisi vsqz q̃ xp̃s venisset: q
adultere dixit Joh.8.c. Nec ego te cõdẽnabo
vade τ ampli⁹ noli peccare. scd̃o in.l. erãt ꝑcep
ta cerimonialia de qb⁹ scribiẗ Exo.18.c. Esto
pplo in his q̃ ad eũ sũt. oñdasqz ei cerimonias
τ ritũ colẽdi. hec ꝑcepta continebãt oia ad dei
cultuz ꝑtinẽtia. de qbus in tractatu de legibus
deo dãte tractabo distincte. Jdeo nũc sufficit d
clarare q̃re illa obseruare ꝑ̃mittimus. Et di
co ꝙ id facimus rõnabiliter τ absqz pctõ: qm̃
oẽs cerimonie veteris legis vmbra erãt τ figu
ra eoꝝ q̃ per xp̃m erant gerẽda. ideo aduenie/
te vitate cessat figura. vnde apostolus ad heb.
10. dicebat. Vmbrã habẽs lex futuroꝝ bono/
rũ nõ ip̃am imaginẽ reꝝ. Vmbra siqdem mi/
nus ẽ q̃z imago tanq̃z imago ꝑtineat ad nouaz
legẽ: vmbra ad veterẽ. Et iterum Col.2. Ne
mo vos iudicet in cibo aut in potu: aut in ꝑte
diei festi: aut neomenie: aut sabbatoꝝ que sunt
vmbra futuroꝝ. Et Aug. in.7. li. de ciui. dei
c.32. de hac re sic pulchre loquiẗ. Oẽs.n. nõ
solum ꝓphetie que in vbis sunt nec tm̃ ꝑcep/
ta vite que mores hoium pietatẽqz cõformant
atqz illis lr̃is cõtinenẗ verum ẽt sacra sacerdo/
tia: tabernaculũ siue tẽplum: cerimonie τ dies
festi: τ oia alia que ad eã religionem ꝑtinent q̃
deo debetur: τ grece ꝓprie latria diciẗ. ea signi

ficarũt τ ꝓnunciauerũt que ꝓpter eternam vi
tam fidelium ipleta in xp̃o credimus impleri:
cernimus: τ iplenda cõfidimus. h ille. Sz cõ
tra arguere possumus: qr cerimonie veteris le
gis nõ cessauerũt in xp̃i aduẽtu. Primo qr
Baruch.4. diciẗ. Hic ẽ liber mãdatoꝝ dei:
τ lex que ẽ in eternũ: sed ad legẽ ꝑtinebant ce/
rimonie: ergo durature erãt: i eternũ. Scd̃o
obijciẗ: qr oblatio leprosi mũdati ad legis ceri/
monias ꝑtinet: sed etiam in euãgelio precipiẗ
leproso mũdato vt huiusmodi oblationes offe/
rat: ergo cerimonie legis veteris nõ cessaue/
runt xp̃o veniẽte. Tertio obijciẗ ex eo ꝙ cir/
cũcisio erat istituta in signũ fidei Abrahe. ob/
seruatio aũt sabbati ad recolẽdum beneficium
creationis. τ alie solẽnitates legis ad recolen/
dum alia dei bñficia: sed fides Abrahe ẽ sem/
per imitãda etiam a nobis: τ beneficium crea
tionis: τ alia dei beneficia semꝑ sunt recolen/
da: ergo ad minus circuncisio τ solẽnitates le
gis cessare nõ debuerunt. Respõsio ad hec
oia fm Thomã.1.2.q.103. Ad primum ꝙ
lex vetus diciẗ esse in eternum fm moralia q/
dez simpliciter τ absolute. fm cerimonialia ve
ro q̃ztum ad veritatem ꝑ ea figuratã. Ad se
cũdum dicẽdum ꝙ mysteriũ redemptionis hu
mani generis cõpletuz fuit in passione xp̃i. vñ
tunc dñs dixit. Cõsumatum ẽ. Joh.19. ideo
tũc totaliter debuere cessare legalia iam verita
te eoꝝ cõsumata. in cui⁹ signũ in passione xp̃i
velum tẽpli scissuz ẽ. Math.27. τ ideo ante
passionẽ xp̃o p̃dicãte τ miracula faciẽte curre/
bat lex τ euãgelium: qr iam mysteriuz xp̃i erat
ichoatum: sed nũdum cõsumatũ. τ pp hoc mã
dauit dñs ante passionẽ suã leproso vt legales
cerimonias obsuaret. Post passionem vero
xp̃i vsqz ad tp̃s euãgelij diuulgati legalia cuz
euangelio currebãt: non d necessitate: sed ex
q̃dam congruitate nõ scandalizarenẗ iudei. iõ
Paulus circuncidit Timotheũ qui ex matre
iudea erat. Titum vo quia simpliciter erat gẽti
lis circũcidere noluit vt in circũcisione Timo
thei oñderet sacra legalia non debere damna
ri. τ in hoc ꝙ Titum circuncidere noluit oñde
re ea non esse necessaria. Post diuulgatuz ãt
euangelium sunt oia prohibita et mortifera.
Concordat his Alex. in.4. volumine summe
τ Ric.i.4. di.i. Ad itiũ obiectum sic rñdit
Tho. ꝙ fides Abrahe fuit commẽdata in hoc
quod credit diuine promissioni de futuro semi
ne in quo benedicerentur oẽs gẽtes: τ iõ quã

ðin hoc erat futuruꝫ oportebat protestari fidē.
Abrahe in circuncisione. ſꝫ poſtq̃ꝫ iā hoc ē p/
fectū opoꝛtet alio ſigno declarari. ſ. babtiſmo:
q̄ in h̄ circūſione ſuccedit. ſm illud apl̄i. Col.
2.c. Circūciſi eſtis circūſione nō manifeſta: ſꝫ
in circūſione xp̄i cōſepulti ei in babtiſmo in q̄
ꝛ reſurrexiſtis p̄ fidē opationis dei. h̄ ille. De
ſabbato aūt qđ ſignificabat pꝛimā creationē di
ximus: qꝛ mutatū ē in diē dn̄icū in quo cōme/
moꝛat̄ noua creatura icboata in reſurrectione
xp̄i. Siſr̄ter alijs ſolēnitatib⁹ veteris legis no
ue ſolēnitates ſuccedūt: qꝛ bn̄ficia illi pp̄lo ex/
hibita ſignificāt bn̄ficia nobis p̄ xp̄m conceſſa
vn̄ feſto paſce ſuccedit feſtū paſſionis xp̄i ꝛ re
ſurrectionis. Feſto pēt. in quo data fuit vetus
lex ſucceſſit feſtū pēt. in quo data fuit lex ſpūs
vite. Feſto neomenie ſuccedit feſtuꝫ btē ꝟgi/
nis in qua pꝛimo apparuit illuminatio ſolis. i.
xp̄i p̄ copiam gr̄e. Feſto tubaꝝ ſuccedūt feſta
apoſtoloꝝ. Feſto expiationis ſuccedunt feſta
martyꝝ ꝛ cōfeſſoꝝ. Feſto tabernaculoꝝ ſucce
dit feſtū cōſecrationis eccl'ie. 3° in lege Moy
ſi erāt p̄cepta moꝛalia: de q̄bus dr̄ Eccle. 17.
Addidit illis diſciplinam ꝛ legē vite heredita
uit illis. vbi glo. aīt. Diſciplina ē eruditio mo
rum. Talia ergo p̄cepta moꝛalia a nobis obſ/
uari debēt: que Exo. 20. c. cōmemoꝛant̄. Et h̄
duratura erunt vſqꝫ ad copletū numerum ele
ctoꝝ. Tertium dubiū declarāduꝫ erat. vtꝝ
in p̄ceptis decalogi ſit regula ſalutis ſufficien
ter aſſignata. nā exo. 20. c. Exodi colliguntur
tm̄ decem mādata. videlicet. Pꝛimū. Nō ha
bebis deos alienos. Scđm. Nō aſſumes no
mē dei tui in vanū. Tertium. Memēto vt di
em ſabbati ſcifices. Quartuꝫ. Honoꝛa pr̄em
tuum ꝛ mr̄em tuam vt ſis lōgeu⁹ ſup terraꝫ.
Quintū. Nō occides. Sextum. Nō mecha/
beris. Septimum. Nō furtū facies. Octauū
Nō loq̄ris ꝯ pximum tuū falſum teſtimoniū.
Nonuꝫ. Nō cōcupiſces domū pximi tui. De
cimum. Nō deſiderabis vxoꝛē eius. In q̄b⁹
p̄ceptis plene cōtinent̄ oīa p̄ que poſſit homo
eternā ſalutē accipere. Quī vt inq̄t. Boñ. in
3. di. 37. Quis lex mādat iuſticiā que cōiter di
cta nil aliud ē niſi vt hō ſit ad deū ꝛ ad pximū
oꝛdinatus. vnde Luce. x. ꝛ Math. 22. Xp̄s
dixit. Diliges do. d. t. ꝛ p. t. ſicut teip̄ꝫ: i his
duob⁹ p̄ceptis tota lex pendet ꝛ pphete. Ex h̄
Moyſi date fuerūt due tabule lapidee. i quaꝝ
pꝛima cōtinent̄ mādata ad deū nos oꝛdināntia
in ſcđa mādata nos ad pximū oꝛdināntia. Suf
ficiētia vero mandatoꝛum pꝛime tabule ſumi
pōt tripliciter. ex p̄te obiecti. ex p̄te ſubiecti. ex
parte actus medij. Pꝛimo ſumit̄ ex p̄te ob
iecti ſic. naꝫ cum in deo ſint tres pſone: ꝛ tria
appꝛopꝛiata: ꝛ triplex genus cauſe ſm q̄ cōpa
rat̄ ad creaturā: triplex ē p̄ceptum ſm q̄ crea
tura rōnalis oꝛdinari hꝫ ad deuꝫ. nam ſm rō/
nem maieſtatis que appꝛopꝛiat̄ patri ꝛ cōue/
nit deo: ſm q̄ ē cauſa efficiēs creature oꝛdina
tur p̄ illud p̄ceptum. Nō habebis deos alie/
nos. ſm rōnem veritatis que appꝛopꝛiat̄ filio
ꝛ cōuenit deo: ſm q̄ eſt cā foꝛmalis ꝛ exēpla/
ris creature oꝛdinat̄ p̄ illud. Nō aſſumes no/
men dei tui in vanū. ſm rōem bonitatis q̄ ap
pꝛopꝛiat̄ ſpiritui ſcō: ꝛ cōuenit deo ſm q̄ ē cā
finalis: oꝛdinat̄ hō p̄ illud p̄ceptum. Memen
to vt diem ſabbati ſanctifices. ita vt p̄ hec tria
ſubiaceat ſumme maieſtati. credat ſūme veri/
tati: ꝛ adhereat ſūme bonitati. Scđo ſumit̄
ſufficiētia ex p̄te ſubiecti oꝛdinabilis: qđ ē aīa
rōalis in q̄ ē triplex vis motiua ſm quā hꝫ in
deū oꝛdinari. vꝫ rōalis. cōcupiſcibil'. ꝛ iraſcibi
lis. Mādatum de adoꝛatiōe reſpicit ip̄aꝫ ira/
ſcibilem. mādatum vero ſm ip̄am rōnalem: ꝛ
mādatū tertium de ſcificatione ſabbati reſpicit
ip̄am cōcupiſcibilē. Tertio ſumit̄ ſufficiētia
ex p̄te actus medij. Triplex. n. ē act⁹ ſm quē
hꝫ hō in deū oꝛdinari. vꝫ coꝛdis oꝛis: ꝛ opis.
Penes actū operis attendit̄ pꝛimū mādatum
de adoꝛatiōe. Penes actū oꝛis attēdit̄ ſm mā
datū quo p̄hibet̄ falſa inuocatio nois diuini. ſꝫ
actū coꝛdis attēdit̄ tertiū mādatum: in q̄ p̄cipit̄
ſcificatio mētis. ꝛ ſic mādata ad deū nos diri/
gētia ſufficiētiſſime tradita eſſe cōſtat. Suffi
ciētia aūt mādatoꝝ ſcđe tabule hr̄i pōt ex parte
act⁹ medij. nā ad pximū oꝛdinari hēmus ſm
bn̄ficētiā ꝛ ſm inocētiā. i. vt ei bn̄ficiamus ꝛ
illi nō noceam⁹. q̄ ſunt duo p̄cepta iuris natu
re. de q̄bus dr̄ diſ. i. decretoꝝ. c. i. Jus natu/
rale ē qđ in lege ꝛ in euangelio cōtinet̄ q̄ q̄ſqꝫ
iubet̄ alij facē q̄ ſibi vult fieri: ꝛ p̄hibet̄ alij in/
ferre qđ ſibi vult fieri. Vnde xp̄s in euāgelio
Oia q̄cūqꝫ vultis vt faciāt vobis hoies ꝛ vos
facite illis. h̄ ē. n. lex ꝛ pphe. Scđm bn̄ficētiā
igit̄ oꝛdinat̄ hō ad pximū p̄ illud p̄ceptū. Ho
noꝛa pr̄em tuū ꝛ mr̄em tuaꝫ. ſm inocētiā ꝟo
neceſſe ē triplicem oꝛdinē obſeruare. ſ. operis
oꝛis. ꝛ coꝛdis. i. vt pximo nō noceamus. non
ope. nō oꝛe. nō coꝛde. Nocere aūt q̄s pōt pro/
ximo ſuo tripliciter ope. Aut in pſona p̄pꝛia
ꝛ hoc p̄hibet̄ p̄ illud p̄ceptū. Nō occides. Aut
in pſona

in ꝑsona cōiuncta. ⁊ ꝓ hoc ē illud p̄ceptum. Nō mechaberis. Aut in possessione terrena ⁊ ꝓ hoc ē aliud p̄ceptū. Nō furtū facies. Secūdo pōt ꝓximo nocumētū īferri ore: ⁊ ad id reprimēdū daᷓ illud p̄ceptū. Nō loq̄ris ꝯ ꝓximū ⁊c̄. Tertio ſm actū cordis ꝓxim⁹ ledi pōt Aut cōcupiscēdo ei⁹ vxorē: ⁊ sic ē illud p̄ceptū. Nō cōcupisces vxorē ei⁹. Aut iordinate ď siderādo ei⁹ bona tpalia. ⁊ de hoc daᷓ vltimuꝫ p̄ceptū. Nō cōcupisces rē ꝓximi tui. ⁊ sic patet sufficiētia mādatoꝝ. Sed statim ē q obijciat ⁊ dicat ꝙ cū septē sint capitalia pctā: ⁊ nō nisi de duob⁹ fiat ꝓhibitio. s. luxuria: ⁊ auaricia. nihilqꝫ dicaᷓ de supbia: de accidia: de gula: de inuidia: ⁊ de iracūdia. Aut ergo ista nō sūt pctā aut regula p̄ceptoꝝ deficiet: qꝛ illa nō ꝓhibet Rn̄det dn̄s. Boñ. ꝙ oia h̄ pctā ꝓhibenᷓ in p̄ceptis decalogi iplicite. Nā supbia ꝓhibeᷓ in adoratiōe dei. Inuidia ⁊ ira i fuga homicidij Accidia in scificatione sabbati: ⁊ gula in detestatione luxurie. Luxuria aūt ⁊ auaricia ꝓhibēᷓ explicite pp maiorē ꝓnitatē quā ad illam oēs vniuersalr̄ hn̄t. Et pp dcā asserit Boñ. ꝙ in oibus p̄ceptis qn̄ de⁹ explicite aliqd ꝓhibet iplicite p̄cipit ei⁹ ꝯrium. ⁊ qn̄ aliqd explicite p̄cipit iplicite ꝓhibet ei⁹ ꝯrium. Est igiᷓ p̄ceptoꝝ decalogi regula cōpendiosa breuis ⁊ suauissima cōtinēsqꝫ oia ad saluteꝫ spectātia. Ab eius obligatione nullus excipiᷓ: sed oēs illam seruare tenenᷓ. Verūtn̄ dolēduꝫ puto de xp̄ianorum ignauia ignorātiaqꝫ multoꝝ q nō tm̄ p̄cepta dei trāsgrediunᷓ: veꝝ ēt illa scire nō curāt. Hi sunt q si iterrogenᷓ que ⁊ quot sūt legis p̄cepta rn̄dere minime scient. O vere detestabilis cecitas. o rep̄hensibile malum. o dānabilis deniqꝫ negligētia. Verificaᷓ certe in talibus illud Osee. 4. c. Audite v̄bum dn̄i filij israel. qꝛ iudiciū dn̄i cum habitatorib⁹ terre. nō ē veritas: nō ē misericordia: ⁊ nō ē scia dei in terra. Maledictū. n. ⁊ mēdaciuꝫ: homicidium: ⁊ furtuꝫ: ⁊ adulterium iundauerunt. Sāguis sanguinem tetigit: pp hec lugebit terra: ⁊ ifirmabiᷓ ois q habitat in ea. h̄ ille. Que enim cōfusio q̄ verecūdia iesse dꝫ ignorātib⁹ salutis sue regulā: cū sciāt tot cātilenas vanas tot inutilia ⁊ curiosa: ⁊ illud qď dei seruitium respicit dei honorem deiqꝫ obediētiam adiscere nolunt.

Qď oēs debēt ꝓmpto aio seruare p̄cepta dei ob reuerētiam diuine maiestatis. ⁊ quare deus hoiem obligauit ad illa. Cap. ij.

Ecūdū qď nos aīat ⁊ iducit ad obediētiā dei dr̄ dei reuerētia. Dictat eñ dē ip̄a natura reuerētiā exhibēdā fore summo impatori celi terre angeloꝝ ⁊ hoīuꝫ oīumqꝫ creaturaꝝ. Hoc aūt maxime fit cū oia mādata suanᷓ ad q̄ ip̄e hoies ligauit rōabilit maxime pp tria. Primo pp auxiliationē. Secūdo pp iustificationē. Tertio pp humiliationē. Primo de⁹ rōabiliter obligauit hoies ad obsuātiā mādatoꝝ pp auxiliatiōem: vt sic auxiliū hēret liberꝝ arbitriū qď poterat a bono deficē ⁊ in malū declinare. Qm̄ vt ingt Hiero⁹ ad Demet. v̄. Veꝝ q̄ nos posse voluit optimus creator: sed facē tm̄ qď ipetrauit. Et si obijcereᷓ ꝙ obligatio repugnat libertati. Et vt Aug⁹. dicit supra Gen̄. ad lr̄am. Melior is iudicauit hoies q ei liberaliter deſuirēt. Si ergo a p̄ncipio de⁹ reliqt hoiem in manu cōsilij sui dādo ei libertatē arbitrij: vr̄ ꝙ nullo mō debuerint addē obligationē p̄cepti. Rn̄deri pōt ſm Boñ. ꝙ obligatio ad bonū nō repugnat libertati simplr̄: sed repugnat libertati peccādi. Quāto aūt qs magis ihēret v̄tutib⁹ ⁊ euitat pctā: tāto liberior esse censeᷓ. qď plene oñdi in sermone p̄ de v̄tutib⁹. Et h̄ expsse asseruit Tulli⁹ in padoxis. Dictū ingt ē ab eruditissimis neminē nisi sapiētē liberꝝ esse. nā cū seruitus sit obediētia fracti aī atqꝫ abiecti ⁊ arbitrio suo carētis: qs neget oēs leues: oēs cupidos: oēs deniqꝫ iprobos eē suos. h̄ ille. Secūdo de⁹ rōabiliter obligauit hoies ad obsuātiā p̄ceptoꝝ pp iustificationē. Decēs nāqꝫ est iustū iudicē ſm merita retribuere: sed merituꝫ ⁊ demeritū nō hꝫ locū vbi nulla cadit obligatio legis: q̄re cōueniēs fuit vt de⁹ hoiem cui cōtulerat liberꝝ arbitriū ſm iusticiā remuneraret. Qď si obijcereᷓ ꝙ maioris liberalitat̄ ē dare aliqd sine merito q̄ꝫ cū merito: ⁊ de⁹ ē liberalissim⁹: ergo vr̄ ꝙ debuit hoi dare btitudinē sine merito: ⁊ p ꝯn̄s sine mādatoꝝ obligatiōe. Dici pōt ꝙ lꝫ h̄ veꝝ sit ex pte dei dātis btitudinē sine merito. nō tn̄ ē tāte gl̄ie ⁊ excellētie ex pte suscipiētis. Et qm̄ dn̄s i cōferēdo p̄miū nō tm̄ attēdit sue liberalitat̄ manifestatiōeꝫ: sed mo ēt ⁊ gl̄ie nr̄e ꝓmotiōeꝫ. hinc ē ꝙ maluit nobis dare etnā btitudinē p iplетiōem mādatoꝝ ⁊ merituꝫ obie q̄ꝫ nullo merito p̄cedēte: neqꝫ ppea merita nr̄a ďrogāt diuie libalitati: qꝛ de⁹ remunerat vltra cōdignū. Ob qď hiero⁹ i qōi h⁹ ad Helbidiā exclamat. c. O q̄ꝫ ta btitudo ꝓ puis magē recipe: etna ꝓ breuib⁹: ꝓ mōus

ris sp viuēria: ꝛ hr̄c deū debitorē: Et idem ad
Celantiam inquit. Quid tā igratū, quid tā sup
bū videri pōt q̄ȝ aduersus eiꝰ viuere voluntatē
q io aliqd ipat vt cās hēat remunerandi. Ne/
qȝ. n. obsequij nr̄i deꝰ idiget: sȝ nos illiꝰ idige/
mꝰ ipio. hec ille. 3ꝰ rōabiliter deꝰ obligauit
hoīes ad obseruāda mādata ,ppter hūiliatōm.
Decēs nāqȝ erat vt hō deū cognoscēt supiorē
ꝛ dn̄m suū: sc āt ꝑuū ꝛ iferiorem. Et si ad eius
famulatū cūcta mouēt eiqȝ obediūt: vt isēsibi
lia clemēta: tra. aq̄. aer. ignis. planete. herbe. ar
bores. ꝛ peccora. cāpi. fōtes. flumia. maria. vo
lucres celi. pisces maris. sol. lūa. ꝛ stelle. ꝛ ce/
lestia corpa: q̄ȝto magis hō sui creatoris iperio
parere dȝ. Sȝ heu heu: qꝛ i ordine creaturarū
nulla ē tā ptinax tā ꝑsūptuosa tamqȝ temeraria
ad cōtēnēduȝ deū q̄ȝ igratissimꝰ hō. Qꝛ vt ait
Augꝰ ad hēmitas. Ad nutū dei sol sua via n̄
deuiat. nō luna nō stelle. Cāpi decorant flori
bꝰ. frōdibꝰ crispat silua. in nemore citharizat
auicola. Insensibilia ꝛ irrōnabilia obediūt do
solꝰ hō dei volūtati resistit. h ille. Expgiscimi
ni itaqȝ o pctōres ꝛ audite loquētē deū Deu/
tero. 4. c. dicētēqȝ. Custodite mādata mea q̄
ego p̄cipio vob. ꝛ h xp̄s deꝰ nr̄ Joh. 14. dice/
bat. Si diligitis me mādata mea ꝑuate. Qd
deo ē obediēdū: qꝛ p obediētiā assequit hō bo
na tpalia: spūalia: ꝛ eterna. Capitulum. 3.

Ertiū qd nos iducē dȝ ad obediēdū
deo ē obediētie efficacia. Est qdē obe
diētia efficacissima ad ipetrādū ma/
xime tria bona. Primum tpale. sc̄dm spūale.
Tertiū etnale. Prio obediētia ē efficax ad ipe
trādū bonū tpale. s. ,pspitatē ꝛ rex tpaliū abū/
dātiā. Qd imortalis deꝰ Leuit. 26. sic declara
uit. d. Si in p̄ceptis meis ābulaueritis ꝛ mā
data mea custodierit ꝛ feceritꝭ ea: dabo vobis
pluuias tpibꝰ suis. Terra gignet germē suuȝ
ꝛ pomis arbores replebunt. App̄hedet messi
um tritura vindemiā: ꝛ vindemia occupabit
semētē. ꝛ comedetis panē vr̄m in saturitate: ꝛ
absqȝ pauore habitabitis in terra vr̄a. Dabo
pacē in finibꝰ vr̄is: dormietis ꝛ nō erit q exter
reat. Auferā malas bestias: ꝛ gladiꝰ nō trāsi/
bit t'minos vr̄os. Persequimini inimicos vr̄os
ꝛ corruēt corā vobis. ꝑsequent qnqȝ de vr̄is
centū alienos: ꝛ cētum ex vobis decēȝ milia.
Cadēt inimici vr̄i in cōspectu vr̄o gladio. Re
spiciā vos ꝛ crescere faciā ꝛ multiplicabimini
Et firmabo pctm meū vobiscum. Comedetis
vetustissima veterū: ꝛ vetera nouis supueniē/
tibus ,pijcietis. Ponā tabernaculum meum
in medio vr̄i ꝛ nō abijciet vos aīa mea. Am/
bulabo iter vos ꝛ ero vester deꝰ. vosqȝ eritis
ppl's meus. h ibi. Dester ,pmissiones q̄s au
diuimus a deo factas in qbus tpalia bōa offe
runt possidēda obꝑuantibus dei mādata. Sȝ
ecōtra inobediētibus in deō. c. sic deꝰ oipotēs
cōminat. d. Si spreueritis leges meas ꝛ iudi
cia mea cōtēpseritis: vt nō faciatis ea q̄ a me
cōstituta sunt ꝛ ad irritū pducatis pactū meuȝ:
ego h quoqȝ faciā vobis. Visitabo vos velo/
citer egestate ꝛ ardore q cōficiat oculos vr̄os:
ꝛ cōsumat aīas vr̄as. frustra seretis semētem
q̄ ab hostibus deuorabit. Ponā faciē meam
ꝯ vos ꝛ corruetis corā hostibus vr̄is ꝛ subij/
ciemini his q oderūt vos: fugietisqȝ nemine p
sequēte. Sin aūt nec sic obedieritis mihi: ad/
dā ad correptōes vestras septuplū pp peccata
vestra ꝛ ,cōterā supbia duritie vestre: daboqȝ
vobis celū desup sicut ferrū ꝛ terrā eneā. Cō/
sumet icassuȝ labor vr̄: nō ,pferet terra germē
suū: nec arbores poma p̄bebūt. Si āmbulaueri
tis ex aduerso mihi: nec volueritis audire me
addā ad plagas vr̄as vsqȝ in septuplū pp pec/
cata vestra. Immittā i vobis bestias agri que
cōsumāt vos ꝛ peccatora vr̄a: ꝛ ad paucitatem
cūcta redigāt deserteqȝ fiāt vie vr̄e. Quod si
nec sic volueritis recipe disciplinā: sȝ āmbulaue
ritis ex aduerso mihi: ego quoqȝ cōtra vos in
cedā ꝛ pcutiā vos septies pp pctā vestra: idu/
cāqȝ sup vos gladiū vltorē federis mei. Cū
qȝ cōfugeritis i vrbes mittā pestilentiā i me/
dio vr̄i ꝛc. ibi. 2ꝰ obedientia ē efficax ad ipe/
trādū bonū spūale dei. s. grām amicitiā ꝛ beni
uolentiā. Dec fuit illa decora virtus pp quaȝ
Abrahā meruit audire angeluȝ sibi. d. Per
me metip̄m iuraui dicit dn̄s: qꝛ fecisti rē hāc
ꝛ nō pepcisti filio tuo vnigenito pp me bn̄dicā
tibi ꝛ multiplicabo semē tuū sicut stellas celi:
ꝛ velut arenā q̄ ē in littore maris. Posside/
bit semē tuū portas inimicoꝝ suoꝝ. ꝛ bn̄dicē
tur i semine tuo oēs gētes terre: qꝛ obedisti vo
ci mee. Grāde mirādūqȝ obsequiū deo p̄sti/
tit Abrahā: vt ei obediret: sȝ maiora cōsecu/
tꝰ ē diuine liberalitatis bn̄ficia. Tētauit siqdē
deꝰ illū. sicut scribit Gen. 22. i. expiētiā fecit
fm Nico. de lira. nō pp se sȝ pp alioꝝ exem/
plū: vt filiū suū dilectū ꝛ vnigenituȝ imolaret
in mōte: qd vtiqȝ grauissimū erat iperium. p̊
qꝛ iniungebat ei vt re sibi carissima se ꝑuaret
Scdo q filiū suū occidit ꝛ mori violēta mor
te pateret

te pateref. Tertio qꝫ ad hoc exequendū ⁊ cō/
mittendū suis ꝓprijs manibꝰ astringebaf. 4°
qꝛ filius ille vnigenitus erat: neqꝫ aliū ex libe/
ra vxore filiū habebat. 5°. qꝛ miraculose illū
genuerat senex iā centū annoꝝ cū vxore vetu/
la ⁊ sterili. 6°. qꝛ magna promissio facta erat
Abrahe de ipso. 7° qꝛ ipse Isaac solatium erat
matri sue: ⁊ baculus senectutis patris. 8°.
debebat cū nō solū occidere: sꝫ etiā in igne vre
re. 9°. qꝛ noluit deus cū statim audito prece/
pto illud pficere: sed triduo pseuerare quousqꝫ
venirent ad mōteꝫ ad quē potuissent citius ꝑ/
perare. Sed ideo deo volēte vsqꝫ i tertiū diem
ibidē nō puenerūt: vt sic magis lucesceret fir/
mitas voluntatis Abrahe: fm Nico. de lira.
Vnde ⁊ glo. Geñ. 22. ait. Nō est iussus abra
hā statim occidere filiū: sed p triduū ducere ad
imolationis locū: vt longitudine tpis tentatio
augeretur ⁊ crescentibꝰ curis paterna viscera
cruciarenf. Accepto itaqꝫ precepto taꝫ difficili
Abrahā nō se excusauit nec precepti cām inter
rogauit: neqꝫ in eius executione filij blādictis
dulci pñtia mutatus est a ꝓposito. Ibāt simul
erātqꝫ cū eis duo famuli demus q ligna incide
rant ꝓ holocausto. ⁊ die tertio remanentibꝰ il/
lis cū asino tulit Abrahain ligna ⁊ iposuit sup
Isaac filiū suū: qui fm Josephū agebat tūc an
nū. 25. ipse vo Abrahā portabat in manibus
suis ignem ⁊ gladiū. O q̄ꝫ reuerenter cū pge/
rent duo simul dicebat Isaac patri suo. Ecce
ignis ⁊ ligna vbi est victima holocausti. O q̄ꝫ
ardent rñdebat ei pater seipsum supans: seipsū
vincens. Dñs prouidebit sibi victimā holo/
causti fili mi. voluntate sensualitatis forte secū
tacite colloquente atqꝫ dicente. Tu es victima
quem ego ꝓprijs manibus interficiam: quem
adurā super altare vt satisfaciā deo nr̃o. O qua
le spectaculū. o quale vtutis exemplū mēte ispi
cere illos: postq̄ꝫ venerūt in mōtē: postq̄ꝫ ibi cō
struxerunt altare: postq̄ꝫ deniqꝫ sup illud ligna
cōposuere Inquit. n. Josephus in p̃mo anti/
quitatū li. qꝫ Abrahā añq̄ꝫ filiū ligasset aduoca
uit illū ad se: dixitqꝫ illi. O puer quē innume/
ris votis optaui a deo mihi cōferri: ⁊ dū pue/
nisses ad vitā nihil ē qꝫ ꝓ alimēto tuo nō feci.
Neqꝫ me feliciorē magis arbitrabar q̄ꝫ cuꝫ te
ad hāc viderē etatē successorē mei principatus
relinquere. Cōgaudebā: qꝛ dei voluntate tuus
pr̃ sum factꝰ. denuo fm eius placitū te reponā
Hanc fortiter porta dicationē. Deo nāqꝫ te ce
do q mihi per oia placidus fuit ⁊ suffragator.

Natus ergo morere nō cōi mō hac vita egre/
diens: sꝫ a patre ꝓprio oblatus cūctoꝝ ob legi
timū sacrificiū. Reor. n. qꝛ te dignū iudicaue/
rit non egritudine nec bello. nec qualibet alia
passione que solet hoibꝰ accidere: hac vita libe/
rare: sꝫ cū igni ⁊ sacrificij tuaꝫ aiam suscipe: et
apud se retinere. Eritqꝫ de cetero mei curā ha
bens senectutē regens: qua gratia te maxime
nutriebā Auditis his: Isaac humili voce pa/
tri rñdit. O pater mi colēdissime rē audio grā
dem ac durā. Asseris te patrē meū velle me ꝓ
prijs manibꝰ interficere ⁊ igne adurere vt obe
dias deo. Doleo nempe gratissime iuuentutis
mee florē amittere. Doleo patris mei me dili/
gentis expiri in me gladiū seuientis. Doleo in
super tali mō deserere dilectā matrē ⁊ te prem
meū cui pauerā in hac senectute sua in oibꝰ sub
uenire. O care genitor. o pr̃ amātissime cre/
debā me esse baculū senectutis tue ⁊ ecce mihi
dicis vt fortiter ferā mortē p te mihi inferēdā.
O inaudita res. o admirādū nouū quo visce/
ra mea cōmouenf: aia turbaf: ⁊ cor vndiqꝫ ve
xatur angustia. Verūtamē pr̃ mi dulcissime:
qꝛ sic placet deo ita fiat. Et si nūquā hoc fieri il
le mādasset ⁊ tu tm̃ iuberes adhuc ꝓmptissi
mus obedirē. nō fugiā a tua pñtia. nō me dien
daꝫ. ⁊ huiusmodi vbis ꝓstrauit se in terrā: pa
tremqꝫ adhuc alloquebaf. d. Habes me filiuꝫ
tuū ad vota pr̃: stringe manus meas ⁊ pedes
meos funibus. interfice me: sicut tibi ⁊ deo no
stro placet: O qd erat videre venerādū senem
illū mirādo feruoreꝫ ligare manꝰ ⁊ pedes filij.
eleuāteqꝫ euaginatū gladiū vt illum pimeret.
O inaudita obedientia pr̃is ⁊ filij. o vtriusqꝫ
ardentissima volūtas ad obsequendū deo. O
deniqꝫ imēsa diuine largitatis bñficia eisdem
collata. Multo qdē susceꝑunt ambo ampliora
dona a liberalissimo deo q̄ꝫ fuerit illoꝝ ad obe
diendū cōmēdabilis feruor voluntatis. Ter
tio obedictia ē efficax ad ipetrādū bonū eterna
le: diximꝰ. n. i p̃cedentibꝰ fmoniꝰ quēadmo/
dū deꝰ bñdictꝰ largif eterne vite p̃miū oibꝰ fuā
tibꝰ eiꝰ mādata. sꝫ tāta ē hūana neqtia qꝫ magis
hoies diabolo obedire volūt q̄ꝫ deo. Clamat
deꝰ. Nō hēbis deos alienos. Et diabolꝰ dic.
Sint tibi dij tui tpalia bona que magis q̄ꝫ deū
diligas. Noli scripturis credere. Noli debita
vota cōplere. supstitōes: incātatōes: ⁊ diuina/
tiones sectare. Cultū dei negligas ⁊ cōtēnas.
Sacris locis atqꝫ psonis reuerentiā nullā ex/
hibeas. Ecclesiasticas leges atqꝫ censuras de

spicias: vociqȝ mee obedias vt deū minime co las. Clamat de⁹. Nō assumes nomē dei tui in vanū. Et diabolus. d. Sis purus blasphe/ ma sepi⁹. maledic nomē sanctū dei ⁊ oīuȝ san/ ctorum suoꝝ ac matris eius. nomēqȝ meū in oībus tuis opibus frequētius cōmemora: ⁊ dī nomē in turpibus cātilenis admisce. Clamat de⁹. Sabbata sanctifices. Et diabol⁹. d. Die/ bus festiuis nulla sit in te memoria dei: nulla recordatio salutis ꝓprie ⁊ eternoꝝ bonoꝝ. Ec clesias fugias ⁊ p̄dicatiōes euāgelij: ad quas si accesseris nullā modestiā fues. Vāo aspectu mulieres ⁊ viros circūspice. vestib⁹ inhonestis illis dieb⁹ vtere: Ludo choreis, atqȝ tripudijs tēpus expēdas: ⁊ ꝓ lucro tpali si qd opis face re poteris facias. Clamat de⁹. Honora prēm ⁊ mr̄ē. Et diabol⁹ dic̄ parētib tuis ifestis sis: disci plinā coꝝ ⁊ correctionē fuge. pietatē reuerētiā ⁊ obediētiā eis denega. cōtumelijs illos affli/ ce. ⁊ si potes vbis verbera adde: atqȝ de do/ mo illos expelle. Clamat de⁹. Non occides. Et diabol⁹. d. Iniuriam noli sufferre: sume d̄ inimicis vindictā: da locū ire. pcute. iterfice. ⁊ ⁊ q̄ nō potes manu ꝑseq̄re corde. Clamat de⁹ Nō mechaberis. Et dia⁹ dic̄. Nullū sit pra/ tū qd nō ptrāscat luxuria tua. Nō erubescas adulterari: fornicari: icestū: molliciē sacrilegiū ⁊ sodomiā nefandissimā ⁊ inoiabilē ppetrare. Clamat deus. Nō furtū facies. Et dia⁹ dicit. Rape depdare furare q̄tū potes. Nulla sit ti bi cōscia pp lucrū de piurijs: de mēdacijs: de fraude: de simulatōibus: de iniusticia: de vsu/ ris: de extorsionibus: de malis ꝯctib⁹: ⁊ de ex cōicationib⁹. Clamat deus. Nō dices falsum testimoniū ꝯ ꝓximū tuū. Et diabol⁹ ait. Loq̄/ re sine mēsura i dedec⁹ alioꝝ. detrahe vicinis: extraneis: sacerdotib⁹: religiosis: p̄latis: dn̄is vgīnib⁹: viduis: ⁊ cōiugatis. Clamat Deus Nō cōcupisces vxorē ꝓximi tui. Et diabolus dic. O ēs mulieres q̄s vides cōcupisce ⁊ volu ptuosa mēte desidera. Clamat de⁹ nō cōcupi/ sces rē ꝓximi tui. Et diabol⁹ dic̄. Appone cor tuū ad alioꝝ bōa. desidera mortē ꝓpinquoruȝ tuoꝝ: vt eoꝝ bōa ad man⁹ tuas pueniāt. Et tn̄ sine cōpatōe magis audit vox diaboli q̄ȝ dei. O extrema dementia. o stulticia pniciosissima fuire diabolo ꝓ eternis incēdijs: ⁊ relinquere deū liberalē ⁊ munificētissimū q suis ⁊ ami/ cis suis pollicet̄ gaudia padisi: ad que nos per ducat xp̄s dei filius qui viuit ⁊ regnat per infi nita secula Amen.

Feria. 4. post dn̄icā in septuagesima. de in/ finita misericordia dei qua ipse pr̄ pijssim⁹ dul cissime vocat aiaȝ ad pniam: oēs etiā pessimos peccatores ꝓmittēs eis liberaliter indulgētiaȝ ⁊ remissionem. Sermo. 4.

Vox dilecti mei pulsantis. Aperi mihi soror mea spōsa. Hic peccatricis ad pniaȝ redire disposite. Vba sunt ista originalit̄ Cāti. 5. c. Pijssim⁹ oium pr̄ de⁹ offert peccatorib⁹ vt occasionē habeāt ad eū re/ uertendi vberrimū fontē ⁊ indeficiētē ⁊ ibau ribilē misericordie sue. Neqȝ vnq̄ȝ tā grandis peccator inuētus ē q ad eū cōfugere volens nō fuerit benigne misericordissimeqȝ susceptus. Hec ē illa misericordia q̄ fiduciā p̄stare dȝ cū/ ctis peccatorib⁹ ne vnq̄ȝ desperēt. Hec est illa decora ⁊ formosa regina: q̄ semp astat a dextris dei in vestitu deaurato circūdata varietate. H ē q̄ blāda voce humili smōe delinq̄ntes admo/ net: vt ad fontē aque viue deū ꝓpitiū atqȝ beni gnū currāt sitiētes. Et qm̄ multoꝝ corda mol liri nolūt: ⁊ duriora saxis i dies obstinant̄ i ma lo: statui i h smōe vba facere de iocundissima voce misericordie dei q̄ ipse dilect⁹ aiaꝝ ꝑ spōsus illas i pctis errātes liberalissime aduocat: vt d̄ erratis cōpūcte veniā ⁊ idulgētiam suscipiāt. Q d bn̄ sensit aia peccatrix disposita iā p̄teri/ ta mala corrigere: ⁊ de cetero a futuris cauere. d. i vbis notatis in themate. Vox dilecti mei q creauit me: q me fecit: q me redemit: q mihi pollicet̄ gaudia padisi pulsantis p intrinsecas īspiratōes: p extrinsecas mōitōes: p spūales il luminatiōes: p sacramētoꝝ dispēsatiōnē. Aperi mihi. s. cor tuū o soror mea. o aia mea ad meā imaginē ⁊ similitudineȝ facta. O sponsa mea quā desponsaui mihi in fide cū sacrū suscepisti baptisma: et ego tibi meam gr̄am sum largit⁹ Aperi inquā mihi vt audias me exhortātē te q̄/ tenus pniam agas et pctōꝝ tuoꝝ veniā idul/ gentiāqȝ a misicordia mea abūde suscipias.

In qb⁹ vbis de voce misicordie dei aia vo cātis tria mysteria proponimus cōtemplāda.

Primum dicitur reuelationis.
Secundum ampliationis.
Tertium accelerationis.

De preconijs ⁊ laudibus misericordie dei que peccatoribus demōstrantur in scripturis figuris ⁊ exemplis. Capitulum. j.

Primū

P Rimū mysteriū cōtēplādū ē reue/
lationis in quo exquirere lꝫ qualiter
dei misericordia qua pctōres allicit
reuelata ⁊ pconizata est. Et ad hoc
dico ꝙ mīicordia ipsa maxime manifestat̄ in
tribꝰ. Primo in scripturis. secūdo i enigmati
bus ⁊ figuris. 3ꝰ i exēplis. Prio mātfestat̄ ⁊
reuelat̄ pconiū mīicordie dei i scripturis ꝗ vi/
dent̄ eē lr̄e q̄si q̄dā familiares ⁊ domestice ex
cācellaria celi ad mīos pctōres ex pte viuētis
dei misse ac dstin. ⁊c. Jō reuerēter atqꝫ iocūde
illarꝫ lectō a cūctis ē audiēda. Dicāt igit̄ pphe
⁊ sci qd serūt d mīicōdia. Moy. ad deū loqn̄s
Exo. 34. iqt sic. Dn̄ator dn̄e deus mīicors ⁊
clemēs patiēs ⁊ multe mīatōis. Et Deutꝰ.
4. Reuertis ad dn̄ꝫ deū tuū ⁊ audies vocē eiꝰ
qꝛ deꝰ mīicors dn̄s deꝰ tuꝰ. Et sapiēs. Ecc.
2. Pius ⁊ mīicors ē deꝰ ⁊ remittit i die tri/
bulatōis pctā. Et. c. 17. Qd magna mīicor/
dia dn̄i ⁊ ppitiatio illiꝰ conuertētibꝰ ad se. Et
c. 18. Quis adijciet enarrare mīicordiā eiꝰ.
Et. 51. c. Letet̄ aīa vr̄a i mīicordia eiꝰ. Et Sa
piē. xi. misereris oium qm̄ oia potes. Et. 15.
Tu aūt dn̄e suauis ⁊ verꝰ es patiēs ⁊ i mīico/
dia disponēs oia. Et p Jsa. 55. dn̄s ait. Dere
linquat ipiꝰ viā suā ⁊ vir iniquꝰ co. s. ⁊ re. ad. d.
⁊ mi. e. ⁊ ad. d. n. q. m. ē ad ignoscēdū. et. 58.
Jnuocabis ⁊ dn̄s exaudiet. clamabis ⁊ dicet:
Ecce adsum qꝛ mīicors sum dn̄s deꝰ tuꝰ. Et
54. Jn misericordia sempiterna mīicors suꝫ
tui dicit redēptor tuꝰ dn̄s. Et Johel. 2. Con/
uertimini ad dn̄m deū vr̄m: qꝛ benignꝰ ⁊ mi/
sericors ē patiēs ⁊ multe mīicordie: ⁊ p̄stabi/
lis sup malicia populi. Et Jonas. 4. Scio in/
qt qꝛ tu deꝰ clemēs ⁊ misericors es patiens ⁊
multe mīatōis. Et Dauid p̄s. 99. Laudate
nomē eiꝰ qm̄ suauis ē dn̄s i eternū misericor/
dia eiꝰ. Et p̄s. 26. Magnificata ē vsqꝫ ad celos
misericordia tua. Et p̄s. 85. Tu aūt dn̄e sua/
uis ⁊ mitis ⁊ multe mīicordie oibꝰ inuocāti/
bus te. Et p̄s. 50. Miserere mei deꝰ s̄m ma/
gnā misericordiā tuā. Et p̄s. 129. idē habetur
Et Petrꝰ. i. epistola. i. c. Bn̄dictꝰ deꝰ ⁊ pa/
ter dn̄i nr̄i iesu xp̄i q s̄m magnā misericordiaꝫ
suā regenerauit nos i spē viuā. Et pau. Eph.
2. c. deꝰ diues est i misericordia. Et. 2. Cor. p̄/
mo. Bn̄dictꝰ deus. ⁊. p. d. n. i. x. pr̄. m. ⁊. d. t.
cō. q. cō. n. o. tri. nr̄a. Et cytharista spūs sci v
go gloriosissima Luce. 2. Et misericordia eiꝰ
a pgenie i pgenie. ti. eū. ⁊ Luce. 6. Estote mi
sericordes sicut ⁊ pr̄ vr̄ celestis mīicors ē. Et
hieronymꝰ. de pe. di. i. i. ca. Quia diuinitatis
natura ait. Diuinitatis natura clemēs ē ⁊ pia
magisqꝫ ad indulgētiā pna q̄ꝫ ad vīdictā: q̄ nō
vult mortē pctōris sꝫ vt magis cōuertat̄ ⁊ vi/
uat. Et idē Hieroꝰ i. c. vide. d pe. di. i. Vide
benignū dn̄m mīicordiā cū seueritate miscē/
tē. Et Ambroꝰ li. d pe. Deꝰ mīicordiā suam
oibꝰ pmisit: ⁊ relaxādi liniaꝫ sacerdotis suis si
ne vlla exceptōe cōcessit. Et. 26. q. 6. c. his qui
Misericordie dn̄i nec mēsuras possumꝰ ponē:
nec tpa diffinire. Ex qbꝰ oibꝰ apphēdimꝰ deū
nr̄ꝫ benignū eē mīicordē ⁊ piū. 2ꝰ māifestat̄ ⁊
reuelat̄ pconiū mīicordie dei i enigmatibus ⁊
figuris. Loq̄bat̄ sepe dn̄s ihs in pabolis s̄m
morē palestinorꝫ: vt dic̄ Ni. de lira. Qm̄ sic
clariꝰ potuit v̄itas elucescere maxie idiotis ⁊ ru
dibꝰ put testat̄. Dio. i. ca. cele. hierar. ⁊ iō ad
suā ⁊ pr̄is eiꝰ mīicordiā notificādā vsus ē tri/
plici enigmate seu metaphora i pabola p eū dcā
Pria fuit d egroto paritic. d q̄ Math. 9. c.
vbi audiēs murmuratōes phariseorꝫ q ei detra/
hebāt: qꝛ cū publicānis ⁊ pctōribꝰ manducaret
ait. Nō ē opꝰ valētibꝰ medicꝰ: sꝫ male hn̄tibꝰ.
eūtes aūt discite qd ē mīicordiā volo ⁊ nō sa
crificiū. Nō. n. veni vocare iustōs sꝫ pctōres.
Scda pabola ē d pastore pditā ouē reqrēte. d
q̄ Luce. 15. scribit̄ q dimissis. 99. alijs ouibꝰ i
deserto sollicitꝰ pastor oberrātē vnā ouē. i. deꝰ
peccatricē aiaꝫ pqsiuit diligēter: iuētāqꝫ custo/
diuit intactā: iposuitqꝫ sup hūeros suos gau/
dēs remittēdo. s. sibi penitēti potentia sua oia
pctā atqꝫ delicta. Tertia pabola ē d filio pdi/
go ad prēm postq̄ꝫ oia dissipauerat reuertēte:
p quē vt Hieroꝰ iqt ad Damasuꝫ papā d filio
pdigo. pctōr hō v̄e penitēs itelligit̄ quē cū vi
disset a lōge pr̄ mīicordia motꝰ occurrit illi ca
dēsqꝫ supra collū illiꝰ osculatꝰ ē eū nihil illi ipro
perauit: nō tristē vultu aut turbulētā faciē ostē
dit: nō aspis v̄bis cōtristauit: sꝫ q̄ꝫ letanter in
domū eū introduxit: afferri fecit vestimenta ⁊
annulū: cōuiuium solēne pparauit. choreasqꝫ
cantus ⁊ sonorꝫ melodias i domo esse iussit qꝛ
recuperauerat filium mortuū ⁊ perditum: per
quem intelligimus peccatorem compunctum
cui deus se gratiosissimum exhibet. Tertio
manifestatur ⁊ reuelat̄ preconiuꝫ misericordie
dei in exemplis. Quotquot. n. inuenti sūt pec/
catores qui ab illo veniā postularunt oēs fue/
runt exauditi sicut pꝫ i veteri ⁊ nouo testamen
to. Dauid equidem p penitentiam adulterij si
mul ⁊ homicidij a misericorde deo veniam

ĩpetrauit. De cuiꝰ pnĩa Hieronymꝰ ad Sabinianũ diaconẽ lapsum ita scribit. Totã pniam ostendit psalmus. 50. qñ ingressus ẽ Dauid ad vxorẽ Vrie ⁊ a Natã ꝓpheta correptꝰ rñdit dicẽs. Peccaui. statimque meruit audire: ⁊ dñs abstulit pctm̃ tuũ a te. Adulterio enĩ iunxerat homicidiũ ⁊ idẽ cõuersus ad lachrymas. Miserere ait mei deus ſm magnã misericordiã tuã. Magnũ enĩ pctm̃ magna indigebat misericordia: vñ iungit ⁊ dicit. Multũ laua me ab iniqtate mea: ⁊ a pctõ meo munda me. qm̃ iniquitatẽ meã ego cognosco ⁊ delictũ meũ ꝯ me est semp. tibi soli peccaui. Rex eniꝫ aliũ nõ timebat. ⁊ malũ corã te feci vt iustificeris in ſmonibꝰ tuis ⁊ vincas cũ iudicaris. Cõclusit deꝰ oia sub pctõ vt oibus misereat̃. tantũq3 ꝓfecit vt dudũ pctõr ⁊ penitẽs trãsierit ĩ magistrũ vt dicat. Docebo iniquos vias tuas. hec ille. Et idẽ ad Occanũ de Dauid loquẽs inquit. Dauid sci ⁊ mãsuetissimi viri homicidiũ pariter ⁊ adulteriũ septẽ dieꝝ emẽdauit fames. Iacebat in terra volutabat̃ in cinere: ⁊ oblitꝰ regie maiestatis lumẽ q̃rebat ĩ tenebris. illũq3 tm̃ respiciẽs quẽ offenderat lachrymabili voce dicebat. Tibi soli peccaui: ⁊ malũ corã te feci: ⁊ redde mihi leticiã salutaris tui: ⁊ spiritu principali cõfirma me. Atq3 ita factũ ẽ vt q me docuerat virtutibꝰ suis quõ stãs nõ caderẽ: doceret p penitentiã quõ cadẽs resurgerẽ. h̓ ille. Que oia notãt̃. 2. Regũ. 12. c. ẽ ⁊ de niniuitis exẽplũ: d̓ qbꝰ habet̃ li. Ione p totũ. ⁊ de pe. di. i. i. c. Niniuite. vbi dr̃. Niniuite quos dñs in euãgelio cõmẽdat pniam egerũt ĩ p̄dicatõe Ione: ⁊ ex misericordia dñi indulgentiã cõsecuti subuersionis interitũ subterfugere meruerũt. hec ibi. Et vt breuiter ꝓstringã exẽpla adduco illud dictũ Bern. ſmone. 22. ad Ihõ3 de sua misericordia loquẽtis vbi ait. O io pp mãsuetudinẽ q̃ de te p̄dicat̃ currẽmꝰ post te dñe Ihu: audiẽtes q̄ pauperẽ nõ spnas: pctõrẽ nõ horreas: ñ horruisti cõfitẽtẽ latronẽ: nõ lachrymãtẽ peccatricẽ: nõ chananeã supplicãtẽ: nõ dep̄hensã in adulterio: nõ sedẽtẽ in theloneo: nõ supplicantẽ publicanũ: nõ negãtẽ discipulũ: ñ ꝑsecutorẽ discipłoꝝ: nõ ipsos crucifixiores tuos: hec ille. Expgiscimini igit̃ o peccatrices aĩe. Audiuistis o pctõres vocẽ dei q misericordiã suã infinitã vobis declarauit. nolite obdurare corda vr̃a. deponite pctã atq3 delicta. Accedite ad eũ ⁊ veniã obtinebitis q2 ipse est deus misericordiaꝝ q p Ezechielẽ ꝓphetã. c. 18. inq. Si autẽ ipiꝰ egerit pniam ab oibꝰ pctis suis q̃ opatꝰ ẽ ⁊ custodierit oia p̄cepta mea ⁊ fecerit iudiciũ ⁊ iusticiã vita viuet ⁊ nõ morietur. oium iniqtatũ eiꝰ quas opatꝰ est nõ recordabor. In iusticia sua quã opatus est viuet. Nũqd voluntatis mee est mors impij. quasi dicat nõ. ⁊ infra. Nolo mortẽ morientis. s. peccatoris: s3 vt cõuertatur ⁊ viuat. Reuertimini ⁊ viuetis.

De amplitudine ⁊ magnificẽtia misericordie q̃ remittit oia pctã grauia replicata ⁊ antiquata pc oribꝰ penitẽtibꝰ. Capitul i. 2.

Secundũ mysteriũ cõtẽplandũ circa misericordiã dei pctõres vocãtis ad pniam dr̃ ãpliatio. ĩ quo patefaciẽdũ eẽ duxi quõ ãpla lata ꝓfunda ac copiosa sit ipsa misericordia dei bñdicti: q̃ l3 ĩ se sit ĩfinita: q2 sit nihil aliõ q̃3 ipse deꝰ ẽ ſ3 illõ Aug. d̓ fide ad Petrũ. Quicqd ẽ ĩ deo ẽ ipse deꝰ: tñ ẽt ĩ suo effectu cõsiderata tã grãdis inuenit̃ q̄ oia nr̃a supat pctã atq3 vicit. Tria enĩ sũt ĩ pctis horrẽda ⁊ timẽda valde: q tñ a misericordia dei supant̃. Primã grauitatis cõditio. Scdm frequẽs iteratio. Tertiũ diuturna detẽtio. Primũ qd̓ ĩ pctis cõsiderat̃ horrẽdũ dr̃ grauitatis cõditio. qñ. s. pctm̃ ex sua cõditõe ⁊ ex suo genere graue ẽ ⁊ nefandũ. Verũ tñ tãta ẽ misericordia dei q̄ nullũ ẽ pctm̃ adeo execrãdũ de quo si qs pniã3 egerit idulgẽtiã nõ recipiat. Quin imo clemẽtissimꝰ deꝰ misericordia sua illud penitenti plene remittit. Hinc Chryso. de pe. di. 3. i. c. Talis ait. Talis mihi crede talis ẽ erga hoies dei pietas q̄ nũq3 spnit pniam si ei pure ⁊ simplr̓ offerat̃: ẽt si ad summũ qs ꝑueniat maloꝝ: ⁊ idẽ tñ reuerti velit. suscipit. n. deꝰ illũ libẽter ⁊ amplectit̃. Et hoc ẽ qd̓ dr̃ de pe. di. i. c. in actõe. Cor cõtritũ ⁊ humiliatũ deus nũq3 spernit. S3 circa hoc dubitat̃ de pctõ ĩ spiritum sanctũ. vtrũ deꝰ misericors remittat illud penitẽtibꝰ. Et vr̃ q̄ nõ: q2 pctm̃ ĩ spm̃ sanctũ est irremissibile. Vñ Aug. ĩ li. de fide ad Petrũ ait Hi q peccãt ĩ spm̃ scm̃ neq3 h̓ neq3 ĩ futuro remissionẽ pctõꝝ accipiũt. Et idẽ ĩ li. d̓ ſmõe dñi in mõte. Peccare ĩ spm̃ scm̃ ẽ p maliciã ⁊ inuidiã fraternã ipugnare charitatẽ pꝰ acceptã spũs sci grã3: qd̓ pctm̃ n3 h̓ n3 ĩ futuro remitti dicimus. Hoc ip3 magister sniaꝝ cõfirmat. 43. di. 2. li. gᵒ vr̃ q̄ dei misericordia nõ supat omne pctm̃. Rñdet ad h̓ Alex. de ales ĩ. 2. ⁊ ĩ. 3. sume: vbi tractat d̓ irremissibilitate pcti. Addẽ q̄ peccatũ triplr̓ dr̃ irremissibile. s. negatiue. priuatiue. ꝯrie. Negatiue dr̃ irremissibile quod

nullo

nullo modo põt remitti: sicut peccatũ luciferi alio
rũq3 dãnatoꝝ. Priuatiue dicit̃ irremissibile
peccatũ qd nõ h3 aliquid dignũ vt remittat̃ ⁊ sic
omne peccatũ mortale est irremissibile q2 nul/
lu3 peccatũ mortale h3 aliqd ꝑ qd sit remissione
dignũ. Cõtrarie vo dr irremissibile: q2 h3 cõ
trariã3 dispositionẽ ad grã3 sine qua pccm̃ nul/
lo mõ põt remitti: ⁊ sic est irremissibile peccatũ
in spũm sanctũ: q2 directe ẽ ꝯ effectũ spũs sci q
gd vr̃ grã pniał. Sũt aũt hui9 pcti sex spẽs:
vt p3 ꝑ Aug. i Ench. ⁊ de fide ad Petrũ ⁊ de
ſmone dñi i mõte ⁊ de baptismo ꝑuuloꝝ. s. de/
spatio. p̃sumptio iuidẽtia fraťne grẽ obstinatio
finał i pnia. ⁊ ipugnatio vitatis agnite. quarũ
speꝝ numer9 s̃m Boñ. in di. 43. 2. li. sic assi/
gnat̃. Omne pctm̃ i spũ3 scm̃ ẽ ꝯ pnialẽ grãm
tũc. n. aut ẽ cõtra ipsa3 rõe sui: aut rõe añcedẽ
tiũ: aut rõe subsequẽtiũ. Si rõe añcedẽtiũ cũ ad
pniam añcedãt tãq3 duo mole spes ⁊ timor ꝯ ti
morẽ ẽ p̃sũptio. ꝯ spẽ3 ẽ despatio. Si rõe cõse
quẽtiũ cũ ad pniam cõsequat̃ emẽdatio q̃ consi
stit i duob9. v3 i vera cõfessiõe ⁊ bõa satisfactiõe.
sic sumunt̃ due spẽs quaꝝ vna ẽ ipugnatio vi
tatis agnite: altera detestatio bõi. Si rõe sui sic
est obstinatio q̃ cõphẽdit ẽt finalẽ ipniam. Dr̃
ergo pctm̃ i spũ3 scm̃ irremissibile magis q̃3 alia
pctõꝝ genera: q2 s̃3 magistrũ vix aut raro aut
difficult̃ remittit̃, ꝑ eo q nõ tm̃ repugnat grẽ s3
ẽt dispõi ad veniã ⁊ grã3 suscipiẽdã. Remissi/
bile vo ẽ s̃3 Boñ. tm̃ rõe diuine potẽtie remittẽ
tis. tũ q2 hõ põt de illo penitere excepto final' i
pnie: q̃ ẽt dupliciť sumit̃. Vno mõ ꝓ ꝓposito
nõ penitẽdi. Alio mõ ꝓ cõtinua ꝑmanẽtia i ma
lo. Impnia p̃mo mõ sũpta ẽ pctm̃ irremissibile
ꝯrie nõ negatiue eo q claudit viã ad grã3. ⁊ ipe
dit igressũ spũs sci. tñ possibile ẽ vt de illa hõ pe
niteat ⁊ remissibilis fiat. Impnia secũdo mõ di
cta nullo mõ põt remitti. Hec aũt nemini ẽ at/
tribuẽda vsq3 ad illud istãs i quo dici de aliquo
posset q finaliter sit ipenitens Hinc Leo pa/
pa de pe. di. 7. c. Nemo ait. Nemo despand9
est dũ i hoc corpore cõstitut9 ẽ. Idẽ dicit̃. 32. q.
2. c. Ancillã. ⁊. 24. q. 3. c. Corripiant̃. Patet
ergo omne peccatũ ꝑ pniam liquefieri ad cõspe
ctum misericordie dei q nihil tantũ abhomina/
tur quãtum impniam ⁊ desperationem. Hinc
Hieronim9 ad Rusticũ monachũ ait. Nihil
sic offẽdit deũ sicut cor ipenitẽs. Solũ despe/
rationis crimen ẽ quod veniam consequi non
potest. Scdo3 q in pctis cõsiderat̃ horrendũ ⁊
ꝑiculosu3 ẽ pcoꝝ freq̃ue iteratio qñ. s. si eqnti9
iterant̃. Tñ tãta est misericordia dei q si q̃s inci
peret peccare a prima hora diei: ⁊ pacto pecca/
to statim pniã3 ageret: ⁊ pnia facta subito labe/
retur: ⁊ post lapsu3 iteꝝ surgeret: ⁊ post surre/
ctõe3 iteꝝ caderet: ⁊ post casu3 denuo cõtritõe3
haberet: semꝑ deũ imobilit̃ ꝓpitiũ iueniret ad
remittẽdũ. Hic Aug. d̾ pe. di. 3. i. c. adhuc in
stãt ait. qm̃ quotidiana ẽ offensio o3 q quotidia
na sit remissio. Cur docuisset dñs orãtes dicẽ.
dimitte nobis d̾bita nr̃a: nisi ipse nob̃ misericors
ꝑseueraret q nos ab hac petitõe nõ vult desicẽ.
⁊ Leo papa d̾ pe. di. i. c. Multiplex misericor/
dia di. i. c. Multiplex misericordia di ita lapsib9
hũanis subueñit vt nõ solũ ꝑ baptismi grã3: s3 ẽt
pnie medicinã spes vite r̃ꝑet̃ etne vt q regenera
tiõis dona violassẽt, ꝓprio se iudicio cõdẽnã/
tes ad remissionẽ criminũ ꝑuenirẽt. Et lactã/
ti9. in li. di. isti. ad. g. sic loquit̃. Nemo põt esse
tã circũspect9 tã prudẽs q nõ aliqñ labat̃: iccir
co de9 imbecillitatẽ nr̃am sciẽs aperuit hoi por/
tũ salutis: vt huic necessitati cui fragilitas nr̃a
subiecta ẽ: medicina pnie subueniat. Et hie
ronym9 ad Rusticũ monachum de pe. di. 4.
c. septies. ait. Septies i die cadit iust9 ⁊ resur/
git. Si iust9 quõ cadit: si cadit quõ iustus. Sed
iusti vocabulũ nõ amittit q ꝑ pniam semꝑ re/
surgit. Et nõ solũ septies: s3 septuagies septies
delinquenti si cõuertat̃ ad pniam pctã donant̃
Hoc xp̃s Petrũ docuit mat. 18. c. S3 nõnul
li heretici temere asseruerũt duo falsa ⁊ merito
reprobãda. Primũ q si hõ cadat a pnia q nõ
vere penituit. Cõtra qd dictu3 Alex. de ales.
in. 4. volumine summe adducit distinctionẽ d̾
veritate pnie. d. q dupliciť potest sumi. Vno
modo vt pnia vera dicat̃ q̃ verum h3 virtutis
actũ q est detestari malũ cõmissum: ⁊ ꝓ illo tpe
nullũ cõmittere. ⁊ ꝓponere non cõmittere de
futuro: i quo statu si quis decederet saluus eẽt
Et ab hac potest homo cadere ⁊ in pctã labi.
Alio mõ vt dicat̃ pnia vera q̃ ꝑducit in finem
vt finalis ⁊ cõtinuata: ⁊ ab hac nõ ẽ cadẽ. S3
adhuc heretici ad sui erroris robur auctorita/
tes ⁊ dcã sanctoꝝ adducũt. Et p̊ illud Amb9
in sermone quadragesime. d. Pnia ẽ mala p̃
terita plãgere: ⁊ plãgẽda iteꝝ nõ cõmittere: er
go q iteꝝ peccat verã pniam nõ fecẽ. scdo ad
idẽ allegant Greg. sic. d. Qui ita alia peccata
deplorat vt tñ alia cõmittat adhuc pnia3 age
re aut ignorat aut dissimulat. Insuꝑ ad h̃ ꝓ/
positũ hñt Ysidoꝝ in lib. de sũmo bono sic
loquẽtem. Irrisor ẽ nõ penitẽs q adhuc agit

qđ penitet: nec videť deū poscere subditus: sȝ sublimare supb⁹. Et his cōcordat Aug. in li. soliloquiorū qū dicit. Inanis ē pnia quā seq̄ns culpa inquinat. Que auctoritates ⁊ alie simi les habenť in decretis. de pe. di. 3. ꝰ qb⁹. pro solutōe Gratianus ibidē in. ß. sȝ vba ait. Qđ illa vba auctoritatū nō ad diuersa tpa sȝ ad idē tp̄s referunť: vt. s. eo tpe quo quis deflet ma/ la que cōmisit ⁊ pniam facit nō peccet ⁊ scelera nō cōmittat. Qđ autē in diuersis tpibus pos/ sit quis facere pniam verā: ⁊ post illā iterū pos sit peccare. ꝓbatur rōne: eo q pnia hȝ eē in li/ bero arbitrio fm statum vie: quod vertibile ē: ⁊ pōt a bono in maluȝ ⁊ a malo in bonū sepi⁹ exire. Hoc etiā appet euidenti exēplo. nā ni/ niuite ꝓpter verā pniam grām consecuti sunt: sȝ postea vomitū redeuntes deū ꝓuocarūt ad iracūdiā: ⁊ eorū ciuitas vt Herodotus scribit a rege medorū subuersa ē: apd hebreos regnā te Iesia. Est ⁊ de hoc ex conueniens pecca/ tis Dauid q pnia quā fecit ꝺ pctō mortis Vrie deū sibi placabilē fecit. ⁊ tñ post peccauit iterū in numerādo populū: ꝓut habeť. 2. Regū. c. pe. Quare sileāt heretici ⁊ cōfundanť. Se/ cundū falsuȝ q ipsi predicāt ē: q de⁹ nō nisi seł peccata dimittit. Quib⁹ ⁊ si obstēt auctoritates allegate i principio hui⁹ sᷓe pticule: tñ ipsi curio se suū errorē cōfirmare conātur dicuntqȝ. Qđ si baptism⁹ nō iterať: ergo nec pnia Ad qđ do minus Boñ. i. 4. di. 14. sic rñdet. d. q pnia pōt iterari: baptism⁹ autē nō. Primo qr in baptismo iprimiť character q ē idelebilis. i pe/ nitentia nō. secūdo qr baptism⁹ est ꝯ morbū nō iterabilē qualis ē morb⁹ originalis. Sȝ pnia ꝯ morbū iterabilē q̄lis ē morb⁹ peccati actualis. Et medicina dȝ aptari morbo ⁊ ideo baptism⁹ nō iterať. pnia vero iterať fm q volūtas nostra cōuertiť ⁊ reuertiť. Concludim⁹ ergo q deus benedictus misericorditer subuenit nostre fra/ gilitati. Quis nam nō nisi impie de illo cōque ritur. O peccator negligens O peccator ob/ duratissime. disrumpe vincula colligationis agnosce blandientem tibi dominum qui nō tā tuȝ semel sed millies miliū ⁊ totiens quotiens postulaueris indulgentiam tibi confert indefes se. Tertium quod in peccatis consideratur horrendum dicitur diuturna detentio quando pctā diu retēta sunt: ita vt de illis pniam qs dif ferat vsqȝ ad decrepitam senectutem extremū/ qȝ tempus vite: ⁊ lȝ piculosum sit sic differre: posito tñ q aliquis excederet annos Mathusa lem quos expēdit in iniuriā dei: ꝓposuitqȝ in aio nunqȝ bene facere. cū aia tñ a corpore egre/ ditur vere ingemiscit ⁊ dolet: tāta est dei miseri cordia q ei liberalū ime gcit. Hic Hiero⁹ ad Paulā de dormitione Blesille. Secura esto o mi Blesilla. Cōfidim⁹ ꝓbātes vera esse que dicimus nūqȝ ē sera cōuersio. Vox hec pmuȝ in latrone dedicata est. Amē dico tibi hodie me cū eris i paradiso. Et idē ad Damasum papā. ⁊ ponitur de pe. di. 3. ca. Imperauna. xp̄s de cruce in paradisum latronē tulit ⁊ ne qs aliquā do serā cōuersione putaret: fecit homicidij pe/ nā martyrium. Et Julius papa. 26. q. 6. c. Si p̄sbyteri. Vera. n. cōfessio i vltimo tpe pōt esse qr dn̄s no solū tpis sȝ etiā cordis inspector est. sicut latro vnius momēti pnia meruit eē i pa/ diso in hora vltima cōfessionis. Et Celestinus papa in. c. cognouim⁹ eadē cā. 2. q. aut. Per/ didisset latro in cruce premiū ad xp̄i dexterā pē dens: si illū hore vni⁹ pnia nō iuuisset. Cū eēt in pena penituit: ⁊ ꝑ vni⁹ confessione fmonis habitaculū padisi eo ꝓmittēte ꝓmeruit. Vera ergo ad deuȝ cōuersio in vltimis pcitorū mē/ te potius ē extimāda qȝ tpe: ꝓpba. homo tali/ ter asserēte. Cū cōuersus igemueris tūc salu⁹ eris. Et ad idē facit illud dictū cypriani i epistola sᷓa ad Demetrianū. In isto mundo manēti pnia nulla sera ē. Patet ad indulgētiā dei adi tus. ⁊ querentibus atqȝ intelligentibus verita tem facilis est accessus. O amplissima miseri/ cordia dei. O largissima charitas summi crea toris: que tāta ē vt si dareť hō viator secuȝ ferēs pctā oia q̄ diaboli cōmiserunt: ⁊ oēs hoies qui in iudicio dānabunť: ino quot sunt in celo stel le: ⁊ i mari aque gutte in nemore frondes: ⁊ in pratis lilia: ⁊ de illis pniaȝ faceret ac hūili mēte deū exoraret ꝓ venia semp audireť benigne.

Quod deus remittat penitentibus pp misri cordiā suā pctā sine dilatōe: ⁊ de iustificatione impij ac eius conditionibus. Capi. 3.

Ertiū mysteriū cōtēplāduȝ circa mi/ sericordiā dei dr accelera tiōis. Non enī differt de⁹ remittere peccata pe/ nitētib⁹: nō tp̄s aliqđ interponiť. Videť q̄si si/ tire salute pctōrū qbus q̄primū fuerint cotri/ ti vł cōpūcti statiȝ eis pcit: illosqȝ iustificat. De ipa vo pctōris ⁊ impij iustificatione soleta do ctorib⁹ dubitari maxime circa tria. Prio cir/ ca temporis circunstātiam. scđo circa opis ex/ cellētiaȝ. 3 circa miraculi relucētiā. Primo solet dubitari circa tpis circūstantiam. vtrum

scilicet

ſcilicet impius iuſtificetur in inſtanti. Et ad h̄
intelligendum notanda ſunt tria. Primū no/
tandū ſm̄. Tho. prima. 2. q. 112. ꝙ iuſtificatio
eſt quidā motus quo anima mouetur a deo a
ſtatu culpe in ſtatū iuſticie. Juſticia autē dicit̄
tripliciter. Uno mō prout importat rectitudi/
nē ordinātē actuȝ hoīs in cōpatione ad aliuȝ
ſingularē hoīem: ⁊ ſic eſt iuſticia pticularis. ⁊
virtus particularis: ⁊ virtus cardinalis. Secū
do mō dicitur put iportat rectitudinem ordi/
nantē actū hoīs in cōpatione ad bonū cōmune
multitudinis: ⁊ ſic dicit̄ iuſticia legalis. Ter
tio modo dicit̄ iuſticia ſm̄ ꝙ iportat rectitudi/
nem ordinātē actū hoīs ī cōpatione ad bonuȝ
propriū: cū hō ſubijcit̄ deo: ⁊ vires inferiores
anime ſubduntur rōni. Et hanc iuſticiā philo
ſophus. 5. ethi. appellat metaphoricā. Ab hac
igit̄ iuſticia tertio mō ſumpta ſumit̄ iuſtificatio
paſſiue accepta. ſ. p fieri iuſtū: nō p facere iu/
ſtū. Et hoc etiā nō p modū ſimplicis genera/
tionis: q2 ſic poſſet cōpetere ei q nō eſſet ī pctō
dū iuſticiā acciperet a deo. ſicut Adā ī princi/
pio accepit iuſticiā originalē cū adhuc nō ha/
beret peccatū. Sed ſumit̄ put huius iuſtifica/
tio in hoīe includit rōnē mot⁹ de ɔ̄rio ī ɔ̄rīu. ſ.
iuſticia ad iniuſticiā Secūdo notandū q̄ ad iu
ſtificationē ipij cōcurrunt quattuor p ordinem
Primū eſt grē infuſio. Secundū mot⁹
liberi arbitrij p fidē firmatā in deum. Ter/
tiū motus liberi arbitrij in deteſtationē peccati
Quartū eſt remiſſio culpe. Tertiū notā/
dum ſm̄ Ric. in. 4. di. 17. Quod iuſtificatio
impij q̄tū ad ea que ſunt de eius eſſentia. ſ. q̄
tū ad remiſſionē peccatoꝝ ⁊ gratie infuſionem
fit in inſtanti: q2 ſm̄ glo. Act. 2. c. ſup illo ver
bo. Factus eſt repēte de celo ſonus tāq̄ adue/
nientis ſpiritus vehementis. Neſcit tarda mo
limina ſpiritus ſancti gratia. Secūdo cōtin
git dubitare de iuſtificatione impij circa opis
excellentiā. vtrum ſit maximū opus dei. Et vi
detur ꝙ ſic. nam in pſal. dicitur. Miſerationes
eius ſuper omnia opa eius. Et eccleſia cātat.
Deus qui omnipotentiam tuā pcendo mari/
me ⁊ miſerando manifeſtas. Et Aug. expo/
nens. illud. Jo. 14. Maiora horum facit. ait.
Maius eſt vt ex impio iuſtus fiat q̄ creare
celum ⁊ terram. Sed in contrarium arguere
poſſumus. Primo. q2 per iuſtificationē im
pij conſequitur aliquis gratiam vie: ſed p glo/
rificationē conſequitur aliquis gratiam patrie
que maior eſt. ergo glorificatio angeloruȝ vel
hominum eſt maius opus q̄ impij iuſtificati
Secundo arguimus quoniaȝ iuſtificatio ipij
ordinatur ad bonū particulare vnius hoīs: ſȝ
bonum vniuerſale. ſ. vniuerſi eſt maius q̄ bo
num vnius hominis. vt patet ī primo ethi. er/
go maius opus ē creatio celi ⁊ terre q̄ iuſtifi/
catio ipij. Rūdet Tho. prima. ſe. vbi ſu/
pra q̄ opus aliqd̄ pōt dici magnuȝ dupliciter.
Uno mō ex pte modi agēdi: ⁊ ſic maximū eſt
opus creatōis ī quo ex nihilo fit aliquid. Alio
mō pōt dici magnū aliquid pp̄ter eius magni
tudinē quod fit ⁊ ſm̄ hoc maius opus eſt iuſti
ficatio impij que terminat̄ ad bonum eternum
diuine participationis q̄ creatio celi ⁊ terre q̄
terminatur ad bonū nature mutabilis. Unde
Aug⁹ cū dixiſſet ꝙ maius eſt vt ex impio fiat
iuſtus ⁊c̄. ſubiunxit. Celum eniȝ ⁊ terra tran/
ſibit. predeſtinatorum autē ſalus ⁊ iuſtificatio
permanebit. Ad primū autē argumentum
ꝙ infertur. ꝙ glorificatio angeloꝝ ⁊ hominuȝ
eſt maius opus q̄ impij iuſtificatio: dicenduȝ
ꝙ aliquid magnū dicitur dupliciter. Uno mo
do ſm̄ quantitatem abſolutā: ⁊ hoc modo do/
num glorie eſt maius q̄ donū gratie iuſtificā
tis impiū. Et ſm̄ hoc glorificatio iuſtorum eſt
maius opus quā iuſtificatio impij. Alio mo/
do dicit̄ aliquid magnum quātitate pportiōis
ſicut dicitur modus paruus ⁊ miliū magnum
Et hoc modo donū gratie iuſtificantis impiū
eſt maius q̄ donū glorie beatificantis iuſtum
q2 plus excedit donum gratie dignitatē impe
rij qui erat dignus pena q̄ donū glorie digni
tatem iuſti: q2 ex hoc ipſo ꝙ eſt iuſtificatus eſt
dignus gloria: ⁊ ideo Aug⁹ vbi ſupra dic̄. Ju
dicet qui poteſt: vtrum maius ſit iuſtos ange/
los creare q̄ impios iuſtificare. Certe ſi equa
lis eſt vtrūq̄ȝ potētie. homo maioris eſt miſeri
cordie. Ad ſecūdū dicendū ꝙ bonū vniuer
ſi eſt maius q̄ bonum particularis vnius: ſi
accipiatur vtrūq̄ȝ in eodē genere. ſȝ bonū grē
vnius eſt maius q̄ bonū nature totius vniuer
ſi. Tertio contingit dubitare de iuſtificatōe
pctōris. Utrū ſit miraculoſa. Et dicūt. Ric. ⁊
Tho. ꝙ iuſtificatio impij ⁊ ſi fiat p potentiam
ſupnaturalis agentis: tamē miraculoſa nō eſt
loquēdo pp̄rie de miraculo: eo ꝙ naturaliter
aīa ē grē capax. Eo. n. ipſo ꝙ facta ē ad ima/
ginē dei capax ē dei p graȝ. vt Aug⁹ dic̄. 14.
de tri. Si vo de⁹ qn̄q̄ȝ tā vehemēter aīam mo
ueret: vt ſtatī quādā pfectionē iuſticie aſſeque
ret̄: ſicut fuit ī cōuerſiōe Pauli: adhibita etiā

exteriꝰ admirabili visiõe ⁊ ꝓstratõe: aliisq̃ʒ cir/
cũstãtiis miraculosis: tũc tal' iustificatio mira/
culosa diceret. Jdõ cõuersio Pauli tãquã mi/
raculosa i ecclesia cõmemorat᷑ celebriter. Qua
re vero deꝰ nõ cõcurrat semp̄ ad iustificãdos im
pios cũ silibꝰ signis: nõ itcrest nr̃a diiudicare.
Nobis satis esse dʒ: q2 post facinora ⁊ delicta
postq̃ʒ inueterata mala qñcũq̃ʒ voluerimꝰ grãm
eiꝰ ⁊ charitatẽ nobis cõciliare semp̄ ad vota illũ
inueniemꝰ parũ nõ differre aiaʒ peccatricẽ si eã
cõpunctã viderit iustã facere. Redite ergo p̃/
uaricatores ad cor ⁊ cognoscite misiã aiaꝝ vr̃a
ruʒ. Videte picula iferni q̃ vobis iminẽt: co/
gitate clemẽtiã mãsuctudinẽ pitatẽ ⁊ misicor/
diã oipotẽtis dei: ⁊ exuẽtes veterẽ hoieʒ: reuer
timini ad illũ ⁊ agite pniaʒ: vt sic obtieatis gra
tiã in pñti: ⁊ i futuro eternã gloriam. Amen.

Feria quinta post dñicam in septuagesima de complacentia quam habet deus quãdo peccatores reuertunt᷑ ad penitentiã. Sermo. 5.

Vox dilecti pulsantis. Aperi mihi soror mea sponsa. Jteꝝ vbi su
pra. Excogitat creator nr̃ deus
semp̄ hoies saluos facere: non
solũ iustos sʒ pctõres: si coruʒ
malicia nõ obsistat. Quos ⁊ si vocet cũ miseri
cordia: vt dictũ ẽ i p̄cedẽti smone. excitat ad/
huc vt ad pniam reuertant᷑ cũ voce cõplacẽtie.
Ostendit eniʒ signis manifestissimis summã
hr̃e cõplacẽtiã de cõuersione pctõꝝ. nã nõ so/
luʒ illis pctã remittit: sʒ adhuc copiosa bñficia
illis clemẽtissime tribuit. Quãobrẽ i pñti ser/
mone colligere volo q sint effectꝰ diuine cõpla
centie q sequunt᷑ pniam aie audiẽtis vocẽ dile/
cti sponsi. Et notabo tres principales effectus
Primus dicitur bonorum restitutio.
Secundus angelorum letificatio.
Tertius peccatorum exaltatio.

Q̃d deꝰ restituit peccatoribꝰ penitentibꝰ ꝓ/
pter cõplacẽtiã quã hʒ de illoꝝ cõuersione om
nia bona que fuerant per peccatũ mortificata.
Capitulum .j.

PRimus effectꝰ q cõsequit᷑ ad cõuer/
sionẽ peccatoris i quo relucet cõpla/
centia dei dr̃ bonoꝝ restitutio. Se/
cundũ eni doctrinã theologoꝝ Ri.
de media villa. dñi Boñ. ⁊ alioꝝ di. 4. quarti
li. Deus restituit penitenti opa p̄ culpã morti/
ficata: q̃ antea viua fuerãt. Ad qd̃ clariꝰ intelli/
gendũ notãda sunt tria. Primo notandum
q̄ oĩa opa bona ĩ charitate facta aduenĩẽte mor
tali culpa mortificant᷑ ⁊ deperdunt᷑: ſm illud.
Ezech. 18. Si auerterit se iustus a iusticia sua
⁊ fecerit iniqtatẽ ſm oẽs abominatões q̃s opa
ri solet ipius nũqd viuet. oẽs iusticie eiꝰ quas
fecerat nõ recordabunt᷑. Scd̃o notãdum q̄
cũ dicit᷑ i scripturis deũ nõ recordari: vt i p̃fata
auctoritate: aut nescire: vt Math. 25. Nescio
vos: sic est intelligẽdũ q̄ nõ recordet᷑ aut nesci
at illos quos nõ approbat vt remuneratõe di/
gnos: nã vt inqt dñs Boñ. i p̃mo. di. 39. Du
plex ẽ scia i deo. Vna q̃ dr̃ simplicis noticie q̃
cognoscit omnia bona ⁊ mala: i quã nulla cadit
ignorãtia. Alia vocat᷑ scia approbatõis: vt di/
cat᷑ scire aliqd qñ illud approbat: ⁊ nescire cum
reprobat. Sic etiã nõ recordari dr̃: nõ q̄ obli/
uio cadat i eo: sʒ qa nõ recordat᷑ maloꝝ que qs
fecit ⁊ de illis penituit vt ea puniat. nec recor/
dat᷑ bonoꝝ q̃ qs fecit ⁊ p̄ peccatũ ab illis cecidit
vt ea remuneret. Tertio notãdũ q̄ si qs an/
te peccatũ ꝓpter bona p̄ eũ i charitate facta me
ruisset esse de secũdo aut de tertio vel de vltio
ordine angeloꝝ: ⁊ postea peccato adueniente
tale meritũ ꝑdidisset: ⁊ talis ad pniam rediret
reuiuiscũt ei bona p̃terita q̃ fuerãt mortificata.
eo q̄ i tali statu meriti est i quo erat añq̃ʒ cade/
ret. vtpute si erat i merito ꝑueniẽdi ad secũdũ
ordinẽ beatoꝝ ad pniam veniẽs i tali merito
se reciperet: ⁊ sic de oibus gradibꝰ beatitudinis
Quod expresse saluator nr̃ innuit in parabola
de filio ꝓdigo Luc. 15. Quẽ cũ vidisset pr̃ se/
minudũ vestes laceratas habentẽ ⁊ discalciatũ
i. ꝓpter suã culpã priuatũ merito p̄cedẽti: dixit
ad seruos suos. Cito ꝓferte stolã primã ⁊ indui
te illũ ⁊ date annulũ in manu eiꝰ ⁊ calciamenta
in pedes eiꝰ: p̄ q̃ oia p̄cedẽs meritũ deperditũ
p̄ peccatũ bonitate dei penitentibꝰ restitutũ ve/
rissime intelligit᷑. Sʒ cõtra hoc nõnulli arguũt
p̄ quoddã Vgonis dictum. Nemo inqt in spe
correctionis peccare dʒ: qa quod semel amittit᷑
ipsum amplius nõ recuperatur. Ad hoc rñdet
Boñ. vbi supra. q̄ dictum Vgonis intelligit᷑
de illo opere bono qd̃ homo potuisset facere vl'
fecisset illo tempore quo peccauit: quod quideʒ
nõ recuperabitur: quia si alio tempore velit fa/
cere qd̃ omisit: ꝑdit opus quod deberet facere
pro illo tempore. Et si adhuc instetur per illud
quod Hieronimus ait in. c. Quicũq̃ʒ. di. 15.
Reuerti in pristinum gradũ difficile ẽ. Possu
mus respondere q̄ Hieronimus loquitur ibi
de gradu temporalis dignitatis: aut spiritualis
⁊ ecclesiastice

⁊ ecclesiastice: sicut patet in verbis eius ⁊ in ple
risq; capitulis precedentibus ⁊ cõsequẽtibus
nos aũt loqmur de statu eterne salutis ⁊ meri/
to triũphantis ecclesie.

Quod deus facit angelos letari in cõuer/
sione peccatoꝝ: ⁊ de augmento gaudij in an/
gelis beatis. Capitulum. 2.

Scũd⁹ effect⁹ q cõseqtur cõuersionẽ
peccatricis aie in q̇ relucet cõplacẽtia
dei dr̃ angeloꝝ etisicatio. Facit vtiq;
de⁹ angelos oẽs iubilare ⁊ exultare cũ pctõꝛ cõ
uertit ad pniam. Vñ Luc.15. dr̃ verbo xp̃i.
Gaudiũ ẽ angelis dĩ sup vno peccatore pniaz
agẽte. Ad quod itelligẽdum notãdum scdm
Boñ. di.21.2.libꝛi. q gaudium angeloꝝ cre
scere põt itelligi dupliciter. Aut extensiue: aut
itensiue. Extensiue dicit̃ crescere quãdo qs de
pluribus gaudet. Intensiue vero quãdo affe/
ctus eius de aliquo copiosius gaudet. Si er
go loqmur de cremẽto gaudij fm primũ mo/
dum: sic veꝝ est: ⁊ doctores cõiter sentiunt q
ipsis beatis angelis accrescit gaudium ex salu
te peccatoꝝ: q2 de pluribus gaudẽt fm q plu
res saluant̃. Si aũt loquamur de cremẽto gau
dij quãtum ad itensionem: sic ẽ distinguẽdum
nã gaudium duplex ẽ. Quoddã ẽ gaudiuz in
quo cõsistit p̃mium substãtiale: ⁊ illud ẽ gau/
dium de bono icreato: qđ angelus hz de deo:
⁊ ẽ in deo. Est iteꝝ gaudium quoddã acciden
tale: ⁊ illud ẽ gaudiuz qđ angelus hz de bono
creato siue ꝓprio siue alieno. De hui⁹ vo gau
dij augmẽto triplex fuit opio. Prima coꝝ q
dixerũt q in angelis btis accrescit vtrũq; gau/
dium itensiue: q2 nõdum sunt pfecte beati q̃z/
uis sint cõfirmati in grã. Sed hec opio falsa ẽ
qm̃ pfecta btitudo in visione cõsistit diuine es/
sentie. Et Math.18. dr̃. Angeli coꝝ semp vi
dẽt faciem p̃ris mei q in celis ẽ. Scđa opio
fuit coꝝ qui dixerũt q neutrũ gaudiũ crescat in
angelis itensiue: sed solũ extẽsiue: sicut charitas
coꝝ non ẽ maior q̃z fuit ab initio. q̃uis plures
nũc diligant q̃z tũc. Sed istud nõ videt̃ pbabi
le: q2 si angelis accrescit materia gaudij accre/
scit ⁊ ip̃m gaudium. Tertia opio catholica ⁊
secura ẽ coꝝ q tenent q in angelis nullo mõ ac
crescit gaudium in quo cõsistit p̃mium essentia
le: q2 quãtum ad illud pfecte sunt btĩ. Sz gau/
dium in quo cõsistit p̃miũ accñtale accrescẽ põt
nõ solum extẽsiue veꝝ ẽt itensiue: ⁊ rõe bõi ꝓ
prij: ⁊ rõe boni cõiuncti: q2 ministrando alijs
bona opa faciũt in qbus p̃mium accidẽtale me
rent̃: ⁊ q2 ẽt cõciues suos ad btitudinem pdu/
cunt sup qbus cõgratulant̃. O q̃z vigilãter ita
q; atq; sollicite debẽt curare pctõres miseri de
suis peccatis pniam facere: quos expectãt oẽs
angelici chori: quos iuitãt angeli ad paradisi đ
litias. Venite inquit pctõres fetidi: venite ad
possidẽdã ciuitatẽ oium bonoꝝ vbertate refer
tissimã. Venite p sanctã pniaz ad cenã magni
dei. Quid q̃ritis male operãdo cũ tenebrarũ
pncipe: qd cum cõmertio demonũ: q̃le p̃miuz
de peccatis ⁊ malis cõmissis spectare potestis.
Stipẽdia ingt apostolus pcti mors ẽ. Ro.6.
Nostra sit vobis grata societas vt simul cõui/
uamus in felicissimo regno dei. O pctõres du
ri. o peccatores obstinati. vos expectamus: vt
agatis pniam: que tm̃ placet deo nr̃o vt ⁊ nos
velit etiam in vestra cõuersione letissimos fie/
ri atq; iocundos.

Quod de⁹ ẽt in eccl'ia militanti exaltat ⁊ sub
limat ad dignitates spũales pctõres si reuertã
tur ad pniam. Capitulum. 3.

Ertius effectus q cõseqtur cõuersio/
nem pctõris dr̃ pctõꝝ exaltatio. Vo
luit qdem de⁹ ostẽdere q̃z gratuz sibi
ẽ cũ pctõres ad pniam cõuertunt̃ eos miruz i/
modũ sublimãdo ⁊ exaltãdo in vtraq; ecclesia
militãti. s. ⁊ triũphãti. Et lz fm rigorẽ discipli
ne qñq; factũ sit vt ab eccl'iasticis dignitatibus
pp crimina nõnulli caderẽt: ad quos ẽt post p/
actã pniam nõ liceret redire. vt scribit̃. 50. di.
c. vt cõstitueret. ⁊ .c. Presbyteꝝ. ⁊ .c. Miror
⁊ .c. Clericũ. ⁊ .c. Clerico. ⁊ .c. Si ep̃s. Verũ
tñ hoc nõ dr̃ ex desperatione idulgẽtie. Quin
imo inuẽti sunt q̃z plures q post lapsuz p pniam
restituti sunt ad spũales ordines ⁊ eccl'iasticas
dignitates. Fuit princeps aplõꝝ Petrus re
stitutus p pniam ad apostolatũ ⁊ principatum
aplõꝝ nõ obstante p̃cedenti pctõ. sicut scribit̃
50. di. c. Põderet. ⁊ .c. Cõsiderandum. ⁊ .c.
Fidelior. In .c. Vo si post ordinatiões. F. Si
z alia pctõꝝ penitẽtiũ iducunt̃ exẽpla. Dr̃. n.
ibi sic. Maria soror Aarõ postq̃z lepra pcussa
est: q2 i Moysen murmurauerat: acta pnia a
pctõ mũdata ẽ: ⁊ pristinã grãm ꝓphetãdi re/
cepit: Aarõ post cõflatum vitulum in summũ
sacerdotem cõsecratus ẽ. Dauid post adulteri
um ⁊ homicidium ꝓphetie spũm recepit: ⁊ in
ꝓprio gradu pmãsit. Achab quoq; post mor
tẽ Naboth viri sanctissimi p pniam humilia/
tus in regia sede remãsit. Et vt p̃tereamus mu
ta exẽpla veteris testamenti. Petrus negaui

xp̄m: ⁊ postea princeps apostoloꝝ factus est. Paulus Stephanū lapidauit: ⁊ tamē a deo ī apostolū ē elect⁹. Multi quoqꝫ ab hēsi ad vnitatē fidei catholice reuerētes in suis ordinibus sunt recepti. Alij vo ad ep̄alem ēt iam gradū sunt ꝓmoti: vtpote Aug⁹ ⁊ alij plurimi. h ibi Verūtñ iter oēs pctōres ꝑ pniam restitutos ad p̄cedētes grad⁹ siue ad alios aliquos de nouo eis collatos efficaciorē nobis fiduciā ⁊ animum p̄stant tres illi neqssimi viri. Paul⁹ supbissimus. Dauid luxuriosissimus. Matheus vo cupidissimus ⁊ auar⁹. Eoꝝ tñ voces magis q̄ʒ alioꝝ voluit spūs scūs in eccl'ia resonare. Lʒ.n. scripserint euāgelia Joh. Lucas. ⁊ Marcus. tñ frequenti⁹ legit euāgelium scđm Math. Et lʒ inueniant psal. alioꝝ multoꝝ non solū illi quos Dauid cecinit. tñ eccl'ia illos dauid sepius decātat: lʒ ēt Petrus Jacobus ⁊ Joānes ac Judas Thade⁹ suas epistolas canonicas scripserint: tñ epistole Pauli magis in diuinis officijs habent in vsu. qđ iō factuʒ esse credēduʒ ē: vt oēs ꝑcipiant q̄ʒ chara deo sit cōuersio peccatoꝝ: quos tā sublimiter ꝑ penitētiam in eccl'ia sua dignat⁹ ē exaltare. Quāta aūt erit talium in regno celoꝝ gloria: a redēptore mūdi dcm̄ est Math. 21. Meretrices in qt ⁊ publicani p̄cedent vos in regno celorum Et hoc exēplo mōstratū ē in Thays meretrice pulcherrima ⁊ formosa q̄ postq̄ʒ multoꝝ animas illaq̄ueat: dedissetqꝫ multis occasioneʒ seipsos interficiēdi: accedēte ad eā Panutio sāctissimo viro cōtritionē ⁊ cōpunctionē suoruʒ scelerū habuit: adustisqꝫ oībus vanitatibus in platea publica vt daret exēplum his cū qbus peccauerat: in cellula q̄dam paruula se iclusit i qua ꝑ fenestrā paululū panis ⁊ aque qbus sustētaret die q̄libet accipiebat. Cū ergo trib⁹ annis fuisset iclusa ꝓfectus Panucius ad abbatē Antoniū cui multa reuelebant a deo: vt ab eo inqreret si ei de⁹ sua pctā remisisset. Narranti cā sanctus Antonius cōuocatis discipulis p̄cepit vt illa nocte orarēt: statimqꝫ abbas paulus maio: discipulus Antonij vidit in celis lectū speciosis ac p̄ciosis vestibus ornatū: quem tres ṽgines sacre facie clara custodiebāt. Cūqꝫ Paulus diceret gloriā illā esse Antonij audiuit vocē dicentē sibi. Nō ē Antonij sʒ thays meretricis. Q̄d cū mane audisset Panutius cū gaudio discessit: ⁊ cū illā eduxisset đ cella: qndecim dieb⁹ supuixit: post quos meretrix penitēs qeuit in dño. Audiuimus igit ex tribus effectibus enarratis q̄ summa ē ei deo cōplacentia vt peccatores reuertant ad illum: ⁊ tñ cum ipse hec voce melliflua icitet oēs nescio vnde fiat nisi ex humani cordis duritia vt nō audiatur. O ifelix anima peccatrix: o seua immanis ⁊ crudelior omni belua: desine iaʒ male facere: ipone finem delictis tuis: quere dominum deum tuum dum iueniri pōt: vt accipias ab eo grām in p̄nti ⁊ in futuro perpetuaʒ gloriam Amen.

Feria sexta post dñicam in septuagesima đ inflāmato ⁊ ardentissimo amore dei quem ip̄e clementissimus pater pctōribus exhibet ⁊ ostēdit vt illos ad se trahat ac reuocet ⁊ inducat ad penitentiam. Sermo. 6.

a more langueo.

Habent hec verba in ꝑsona xp̄i dei ⁊ hois salutem peccatoꝝ sitiētis originaliter. Cāt. 5. c. Si cogitarēt excecati peccatores quāta dilectione cōplectit illos pijssimus deus: ꝑfecto omni studio ⁊ vigilātia deposita delictoꝝ sarcina ad diligētem se ꝓperarent. Neqꝫ enim iueniri qspiam pōt nō pater nō mater nō frater nō soror nō filia nō filius nō deniqꝫ domesticus qlibet amicus siue ꝓpinquus q tātum diligat eos quātum amat ipse mitissimus pater celestis. Quod cōsiderās Hgo i libro de arra spōse sic alloqtur animam peccatricem. Spōsum habes ⁊ nescis: pulcherrimū oium: ⁊ faciē ei⁹ nō vidisti. Ille te videt: qr nisi te vidisset non te diligeret. Noluit adhuc seipsum tibi p̄sentare sed munera misit: arram dedit pign⁹ amoris. Hec ille. Est vtiqꝫ anime legitimus ⁊ imaculatus spōsus deus dei filius q in cruce exaltatus clamat grādi ⁊ amorosa voce: dicitqꝫ anime ꝓpter peccata peūti: ⁊ ad iferna currēti illud Hiere. 2. Tu aūt fornicata es cum amatoribus multis: tamē reuertere ad me ⁊ ego suscipiam te. Quidnam dulcius qd suauius qd ne demētius pōt audiri. Ostendit nēpe multis diuersisqꝫ modis rex reguʒ deus noster q̄ hoiem diligit: eiusqꝫ salutem etiā post peccata ⁊ nephāda facinora ardentissime sitit. Quapropter vt euigilēt sunolēti peccatores ⁊ expgiscant ad vocem beniuolētie summi dei. in p̄senti sermone de amore quem de⁹ peccatorib⁹ exhibet nōnulla erūt vidēda: vt verificet i corde oium qnod dictū est in themate in ꝑsona illius: qr. s. amore lāgueo. In qbus verbis de amore

amore illo tria mysteria principaliter ꝓponi/
mus declaranda.
Primum de ipsius veritate.
Secundum de eius voluntate.
Tertium de illius copiositate.

Qualiter deus ex amore malis ꝛ peccatori
bus copiosissima bñficia sua largit̄. Et qd est
amor siue dilectio dei. Capitulum.j.

P Rimum mysteriũ declarandum de
amore quo deꝰ peccatores diligit di/
cit̄ veritatis. Nam posset nõ imeri/
to aliqs dubitare: an verũ sit ꝙ deꝰ peccatores
diligat. Qm̃ si diceret̄ ꝙ sic statim occurrerẽt
dicta scripture sacre qbus isinuari videtur cõ/
trarium: vnde in ꝑsona dei ꝓuer. 8. c. dicitur.
Ego diligẽtes me diligo. Et Joh. 14. Xp̃s
dixit. Qui diligit me diliget̄ a patre meo ꝛ ego
diligam eũ: sed pctõres nõ diligunt deũ: ergo
nõ deus dilig\<i\>t illos. Et Eccle. 12. sapiens in/
qt. Altissimꝰ odio hꝫ peccatores. Et Judith
5. c. scribit̄. Deus peccatoꝝ odit iniqtatẽ. Et
Augustinꝰ. 12. li. de ci. dei. c. 3. ita asserit. Di/
cunt̄ in scripturis inimici dei oẽs q eius aduer
sant̄ imperio: nõ natura: sed vitijs nihil ei no
cere valentes: sed sibi. Inimici enim sunt nõ
ꝑtãte resistendi: sed volũtate ledẽdi. Et idem
Aug. in lib. de pñia refert: qd̕ etiã ponit̄ de pe
nitentia di. 3. in. c. Sũt plures: Scio dñm ini
micum omni criminoso. Et Dauid in psal. ad
deum sic loqtur. O disti oẽs obseruãtes vani/
tates. idest peccata. Et Sap. 14. c. similiter di
cit̄. Sunt deo odio impiꝰ ꝛ ipietates eius. Si
itaqꝫ iter deum ꝛ peccatores ẽ inimicitia ꝛ odi
um: ergo deest amor: qm̃ simul ista stare non
possunt. Sed cõtra ẽ dictum sapiẽtis. Sap. 2.
c. qui deo dicit. Diligis omnia q̃ sunt ꝛ nihil
odisti eoꝝ que fecisti. Pro huius dubij decla
ratione notãda est s\<e\>n\<tent\>ia domini Boñ. dis. 32.
tertij. lib. que talis est. Qd̕ deus nõ dicit̄ crea
turam diligere rõne affectionis animi. sed rõ/
ne cõicationis alicuiꝰ boni. Ita q\<uod\> dilectio dei
dicit̄ potius esse dilectio effectus. Cõicatio aũt
bonitatis diuine si attẽdatur quãtum ad effec/
tum gratie nõ se extendit ad peccatores. ideo
ꝓpter huius boni subtractionem dicitur illos
odire: ꝛ sic itelliguntur auctoritates superius
allegate. Sed cõicatio alioꝝ beneficioꝝ ꝛ bo/
nis ꝛ malis eadem ẽ: ob ꝙ ꝛ malos etiam dili
git: nõ vt malos: sed sua illis beneficia tribu/
ens vt boni fiant. Sunt aũt iter cetera tria be/
neficia peccatoribꝰ a deo collata. Primum
creationis. Secũdum gubernationis. Ter/
tium sociationis. Primum bñficiuꝫ quod
deus peccatoribꝰ cõfert ex dilectione ꝛ amore
dicit̄ creationis. Quisnaꝫ extimat quãtum bo
nũ ẽ esse in numero creaturaꝝ nõ quãtũcũqꝫ:
sed rõnabilium. Nullo qdem precio emi pos/
set vnus ex oculis vel alijs membris nostris
multomagis nec aliqua potentia anime: ꝛ qs
est qui dedit animam cum potentijs: ꝛ corpus
tam bonis q̃ꝫ malis nisi deus. Et cur dedit ni
si ex mera charitate ꝛ liberalitate sua. hoc est
quod Lactan. in. 2. lib. di. isti. ait. Deus veri
patris officio functus ẽ: ipse corpꝰ effinxit: ipe
animam qua spiramus infudit. Illius ẽ totuꝫ
qcqd sumus. Et Berñ. in ser. Parum ne ti/
bi videt̄. o homo cogita qualem te fecit. Nẽ/
pe ꝯm corpus egregiam creaturam: ꝯm aiam
magis imagine creatoris isignem: rõnis par
ticipem: beatitudinis eterne capaceꝫ. Porro
ambo sibi coherere fecit artificio icomprehen
sibili: ꝛ sapiẽtia inuestigabili. Nec hoc ante ꝓ
meruit q ante non fuit. nec spes retributionis
fuit: qm̃ bonorum nostrorum nõ eget. h\<ec\> ille.
Sed qui nõ recte de deo sentiunt de eius be/
neficijs ingratissimi cõquerunt̄: dicunt eteniꝫ
ꝙ licet magnum bonum sit esse quod per crea
tionem peccatores acceperunt a deo: tamẽ cũ
deus prescierit eos futuros malos atqꝫ dam/
nandos cur illos creauit. Quibus sic respon/
det Augustinus. 2. lib. de ci. dei. c. 18. Neqꝫ
enim deus vllum nõ dico angelorum: sed vel
hominum crearet: quem malum futurum esse
prescisset: nisi pariter nosset quibus eos bono
rum vsibus commodaret: atqꝫ ita ordineꝫ se/
culorum tanquam pulcherrimum carmen ex
quibusdam quasi antithetis honestaret. Anti/
theta enim que appellantur in ornamentis elo
cutionis sunt decentessima: que latine appel/
lantur apposita: vel quod expressius dicit̄ cõ/
trapp\<o\>sita. Nõ enim est apud nos huius voca/
buli cõsuetudo cum tamẽ eiusdem ornamen/
tis elocutionis etiam sermo latinꝰ vtatur: imo
lingue oium gentium his antithetis. ꝛ Pau/
lus apostolus in. 2. epistola ad Cor. illum lo/
cum suauiter explicat vbi dicit. Per arma iu/
sticie a dextris ꝛ a sinistris: per gloriaꝫ ꝛ igno
bilitatem. per infamiam ꝛ bonam famam. vt
seductores: ꝛ veraces: vt qui ignoramur:
ꝛ cognoscimur: quasi morientes: ꝛ ecce vi/
uimus: vt temptati ꝛ non mortificati: vt tri/
stes semper autem gaudentes: sicut egentes

multos aũt locupletãtes: tanq̃ nihil habẽtes ꝛ oia possidẽtes. Sicut. n. ista cõtraria cõtrarijs opposita ſmonis pulchritudinẽ reddũt: ita q̃dam nõ verboꝝ: sed reꝝ eloquẽtia cõtrarioꝝ oppositione seculi pulchritudo cõponitur. hec Aug. Et si adhuc arguerent ipij ꝛ maligni ꝙ ſm Augustini verba videreť q̃si necessarium fore: vt aliq mali essent: vt sic seculi pulchritudo pficereť. Et ego dico ꝙ lȝ de⁹ ſm Aug. in li. de li. ar. nouerit ex quocũqȝ malo bonũ eligere: tñ si nullus vnq̃ȝ peccasset siue angelus siue hõ: adhuc vniuersum pfectũ esset: nihilqȝ qđ ad eius ornatũ spectaret siue decorẽ inueniretur diminutum. Neqȝ ꝑpterea culpãd⁹ est sapiẽtissimus artifex de⁹ qui creauit illos q dãnari debebãt: qm̃ nõ ꝑpterea dãnanť: qꝛ sunt creati: sed qm̃ post creationem sua volũtate facti sũt mali. Quinimo in hoc maxime relucet immẽsa bonitas dei: ꝙ tã grãde bñficium cõferre dignatus ẽ ẽt illis quos pſciebat futuros igratos ꝛ malos. Scdm bñficium qđ deus peccatorib⁹ cõfert ex dilectione ꝛ amore dr̃ gubernationis. Indiget eqdem hõ auxilio omnium creaturaꝝ: celi. s. ꝛ terre celestium iferiorũqȝ corpoꝝ sine qbus viuere minime posset. Omnia tñ ista dei sunt: de quo in p°s dr̃. Domini ẽ terra ꝛ plenitudo ei⁹. orbis ter. ꝛ vni. qui habi. in eo. Nihilominus ex clementia largiflua ꝛ affluẽtissima sua libere donat fructũ horum oium ẽt ipijs ꝛ mal̃. Inde Vgo in li. de arra sponse ait. Respice vniuersum mũdum ꝛ cõsidera si aliqd in eo sit qđ tibi nõ ſuiat. Ois natura ad hũc finem dirigit cursum suũ: vt obsequijs tuis famuleť: ꝛ vtilitati deseruiat: tuisqȝ oblectamẽtis pariter ꝛ necessitatib⁹ ſm affluẽtiam ideficiẽtem occurrat. Hoc celũ. hoc terra. hoc mare. hoc aer cum his q̃ sunt in eis vniuersis explere nõ cessant. hec ille. Et xp̃s in euãgelio Math. 5. ait. Pluit sup iustos ꝛ iniustos ꝛ solẽ suũ oriri facit sup bonos ꝛ malos. Tertium bñficium qđ de⁹ erogat ꝛ largiť ex dilectione ꝛ amore ip̃is peccatorib⁹ dicitur sociationis. Magnum qppe donum ẽ vt vnusqsqȝ habeat solũ angelũ. Hinc magister sniarum di. 2. scdi libri allegat Hiero. super Math. sic. d. Magna dignitas aiaꝝ vt vnaqueqȝ ab ortu natiuitatis sue in sui ꝑfectum ꝛ custodiam habeat angelũ specialiter delegatũ. Ex qua auctoritate ſm doctores theolo. colligať tria catholica documẽta. Primum documẽtum ſm Alexãdrum de ales in scđo volumine summe. ꝛ Archidia. canonistaꝝ sup. c. firmissime. de cõse. di. 4. ꝙ duplex ẽ hois natiuitas. s. in vtero: ꝛ ex vtero. Prima ẽ quãdo anima creať simul ꝛ ifundiť corpori. Secũda vero quãdo exit de vẽtre matris. Angelus aũt deputať homini prima natiuitate: s. in vtero. Ratio aũt quare nõ debeat ante ifusionem anime angel⁹ deputari ad custodiã corporis ſm Bonauẽturã in scđa distinctione. xi. in declaratione lr̃e est: qꝛ illa custodia principalius respicit spiritũ q̃ȝ corpus. Et ideo nõ debet spãliter angelum ad suã custodiam habere antequã spirit⁹ ifundať. Non debet ẽt differri vltra anime ifusionem: qꝛ extunc defẽdere põt ꝛ adiuuare. Vtrũ aũt q̃ȝdiu paruulus caret rõnis vsu aliquem occultuȝ effectum hẽat custodia angeli quãtum ad habitationẽ ꝛ directionẽ in bonum: assignare ẽ difficile: sed negare nõ ẽ tutum. Scđm documẽtum ẽ ꝙ angelus beat⁹ ꝑpter custodiã hominis nõ ẽ hoie iferior viatore neqȝ idignior: cum id fiat ex dulcedine sũmi dei. Tertium documẽtum ẽ ꝙ angelus nõ deserit obstinatum in peccatis vsqȝ ad mortẽ. Ratio est ſm Boñ. qꝛ pronior est bonus angelus ad iuuãdum q̃ȝ malus ad pdẽdum. Si ergo malus angelus nõ dereliqt vsqȝ ad mortẽ hoiem ẽt quãtũcũqȝ sanctũ: nec bonus hoiem quãtũcũqȝ sceleratum dimittit vsqȝ in fineȝ. Sed cõtra hoc istant nõnulli: quoniã glo. sup illud Hiere. 51. Curauimus babylonem ꝛ nõ ẽ curata: derelinquam⁹ eã ait. Medici sunt angeli quos a nobis repillim⁹ dum eoꝝ cõsilio nõ acquiescim⁹. Iteȝ Dama. d. ꝙ añxp̃s carebit angelico pſidio. Ex qbus colligi posse videť ꝙ angelus qñqȝ subtrahit ab hoie pp peccata custodie bñficium. Respõdet ad hoc dñs Boñ. ꝙ cõiter teneť a doctoribus sacre scripture. ꝙ angelus nõ oio deserat obstinatos q̃ȝdiu sunt viatores: nec tñ ideo diligẽter custodit bonos aut mediocriter malos. Ideo cõiter diciť ꝙ quodãmodo deserit ꝛ quodãmodo semp custodit. Explicatio aũt huius põt diuersimode fieri. Nam aliqueȝ custodiri ab angelo põt dupliciter itelligi: vel ſm habitum vel ſm actum. Voluerũt ergo aliqui dicere ꝙ angelus obstinatum ſm actum custodiẽdi relinqt pro eo ꝙ ipse custodiẽti angelo non obedit: imo cõtra monita mẽtem obstinauit: quãtũ vo ad habitũ nõ deserit. qꝛ semp ꝑmptus ẽ ei subuenire: si quomodo ip̃m ad viam veritatis videat inclinari. Sed hic modus dicendi

cendi nõ sufficit: qꝛ nullus ẽ adeo malus ⁊ ꝑ/
uersus. quin angelus bon⁹ possit ei aliqđ bñfi
ciũ custodiẽdo largiri. Ergo si semꝑ ẽ ei ꝓmi/
ptus facere bonum: videt̃ ꝙ nunq̃ꝫ subtrahat
oẽm actum. Et ideo ẽ scđs modus dicẽdi. s.
ꝙ duplex ẽ custodie angelice actus: vn⁹ respe/
ctu corporis: alter respectu spũs: vn⁹ cõsistit ĩ
repulsione hostis ne opprimat corpora: alter
arcẽdo ipm̃ ne ꝑuertat aĩas. primi actus effi/
cacia ẽ in angelo. scđi vero nõ solũ ẽ in ange/
lo: sed ẽt in nobis. Quãtum ad primũ actũ bo
nus angelus hoiem vsqꝫ ad mortẽ nõ derelin
qt: qꝛ nõ patitur ipm̃ a demone opprimi vel oc
cidi: nisi quãdo aliter exigit fieri sn̄ia diuini iu
dicij. Quãtum vero ad scđm actum: qꝛ illius
efficacia nõ tãtum ẽ in angelo: sed etiam in no
bis: subtrahit custodie beneficium ab his circa
quos videt se frustra exerceri: vtpote ab exce/
catis ⁊ obstinatis: qui nec recipiunt instructio/
nem nec exhortationem. Sed cũ custodia ma
gis respicit aiam q̃ꝫ corpus: adhuc nõ videtur
oĩo probabile ꝙ angelus oẽm actum custodie
subtrahat respectu aĩe. Et ideo adhuc ẽ tertius
modus dicẽdi ꝓbabilior istis. s. ꝙ effectus an
gelice custodie ẽ respectu boni ⁊ mali. respectu
boni cõseruãdi vel acquirẽdi vel augendi. re
spectu vero mali discernẽdi vel euitãdi vel di/
minuendi. bon⁹ ergo angelus obstinatos nõ
deserit quãtuꝫ ad actum custodie q respicit ma
lum: qꝛ semꝑ retrahit hoies ne labantur in pe
ius. quãtum vero ad actum qui respicit bonuꝫ
obstinatos deserit: ⁊ anterp̄ꝫ nõ custodiet. hec
Bon̄. Considera nũc anima peccatrix quã
ta fecit tibi deus: ⁊ cum admiratione dic ei il/
lud Job. 7. Quid ẽ homo qꝛ magnificas euꝫ
aut filius hoĩs: qꝛ reputas eum: ⁊ quare appo
nis erga eum cor tuũꝫ. Cur o magne de⁹ crea
re voluisti hoiem paulo minus ab angelis mi
noratum: qbuslibet alijs a te creatis cõditisqꝫ
naturis excellẽtiorem: imagine tua decoratum
predotatũqꝫ in singulis potentijs anime rõna
lis: quem ꝑsciebas tibi futurum rebellem atqꝫ
cõtrarium. Cur tot beneficia inumera creatu
rarum tuarꝫ prestas his qui te fugiunt: qui te
despiciunt: q te contẽnunt. Grãdis ꝑfecto nu
merus est corꝫ qui te dereliquerũt venaꝫ aqua
rum viuẽtium. Dereliquerũt inquã te ⁊ auer
terunt se a te: q es via recta. oẽs ĩfideles: ido/
latre: iudei: heretici: scismatici: ⁊ xp̄iani: diabo
licis operibus seruiẽtes: excõicati: sacrilegi: ꝓ
ditores: sediciosi: iracundi: odiosi: crudeles: đ
tractores: murmuratores: bilingues: falsarij:
cursores: ꝑiuri: deceptores: mẽdaces: cupidi:
raptores: fures: vsurarij: sortilegi: malefici:
incãtatores: elati: superbi: hypocrite: ambitio
si: arrogantes: inanis glorie cupidi: gloriosi:
blasphemi: lusores: fornicatores: adulteri: lo/
donite: ⁊ alijs sceleribus nephãdissimis iuo/
luti. Et cũ tu de⁹ me⁹ imperasti terre vt susti/
neret illos ꝓduceretqꝫ fructus q̄bus sustenta/
re se possent. Jussisti soli lune ⁊ stellis vt su/
os motus exercerẽt ad illorꝫ vtilitatem. man/
dastiqꝫ omnib⁹ que in celis terrisqꝫ reperiun/
tur vt se cõicent prenoiatis inimicis tuis. Cur
insup ⁊ angelos cum talib⁹ conuiuere: ẽt vsqꝫ
ad mortem ad illorꝫ custodiaꝫ disposuisti. Cur
ita blãdiris tu de⁹ iustus ⁊ rectus peccatorib⁹
⁊ iniquis. O pectora dura: o ferreas mẽtes: o
saxea ⁊ adamãtina corda corꝫ q intelligere no/
lunt q̃ꝫ ardens sit amor dei: etiam ad peccato/
res quib⁹ vt tactum ẽ beneficia sua gratiosissi/
me ipartit̃: vt sic occasionem hẽant cõfidenter
ad illum redire.

Qualiter de⁹ quãtum de se ẽ vellet oẽs pec
catores esse saluos: ⁊ quare si sic vult nõ om/
nes saluantur. Capitulum. 2.

[S]Ecũduꝫ mysterium declarãdum de
amore quo de⁹ peccatores diligit di/
cit de ei⁹ voluntate. Vellet eniꝫ de/
us ex charitate sua oẽs hoies nõ solum bonos
sed etiam malos saluos fieri. ſm illud aplĩ. 1.
Thimotei. 2. Oẽs hoies vult saluos fieri ⁊ ad
agnitionem venire. Verũ tamẽ ex hoc aposto
li dicto ꝑplexa poterit esse: dubiaqꝫ mẽs non
multum recteqꝫ itelligẽtium. Nam si de⁹ vult
omnes hoies saluos fieri: ergo oẽs hoies sal/
uabunt̃. Quia vt inquit psal. Oia quecumqꝫ
voluit fecit dñs in celo ⁊ in terra in mari ⁊ in
oibus abissis: sed nõ oẽs hoies saluabuntur:
igit̃ nõ vult de⁹ oẽs hoies saluos fieri. Sol/
uitur hec difficultas ꝑ doc. sacros q apostoli au
ctoritatem tripliciter exponere solent. Pri/
ma expositio ẽ Aug. quam iducit magister in
tex. dis. 46. primi lib. ꝙ dictũ apostoli põt itel/
ligi vt in eo sit distributio accõmodata sicut cũ
dicimus. omnis homo timet in mari: ſm cõeꝫ
modum loquendi itelligendũ est q ẽ in mari.
Similiter si dicat̃ magister iste docet oẽs pue
ros hui⁹ ciuitatis: itelligitur ꝙ docet oẽs q addi
scunt. Nullus enim docet̃ nisi ꝑ ipsuꝫ. Sic in
ꝓposito potest esse sensus: ꝙ deus vult saluos
fieri omnes homines q saluant̃: qꝛ nullus sal/

uatur niſi velit deus. Scd͛a expoſitio ē ma/
giſtri in tex. qui dicit ꝙ ibi ē diſtributio ꝓ ge/
neribus ſinguloꝝ ⁊ nō ꝓ ſingulis generū. ſi/
cut cum dr̃. Omne aial fuit in archa noe: q2 d͛
oibus generib⁹ animalium fuerūt ibi aliqua i/
diuidua. Et ſic deus de omni genere vult ali/
quos ſaluari. de grecis: de latinis: de iudeis:
de p̃latis: de ſubditiſ: ⁊ de alijs. Tertia ex/
poſitio ē ſcd͛m Joh. Dama. d. ꝙ de⁹ vult oēs
hoies ſaluos fieri volūtate antecedēte nō con/
ſequēte. Voluntas aūt antecedēs ſm eūdem
reliquoſq3 theo. ē qua qs vult aliqd abſolute.
Volūtas vero cōſequēs ē qua qs vult aliqd
cōſideratis circūſtantijs. Volūtas ergo ante/
cedēs in deo ē volūtas reſpectu eius ꝓpter qd͛
de⁹ hoiem facit ⁊ ē irrefragabiliter bonorum.
Volūtas cōſequens ē qua vult aliqua ſm p̃/
ſciam meritorum: nō que ſeqtur merita. Pri
ma. ſ. antecedēs dr̃ a magiſtris voluntas cō/
ditionalis: ſiue voluntas qua de⁹ vult quãtum
in ſe ē. Scd͛a aūt. ſ. cōſequēs dr̃ abſoluta. Dif
ferētia aūt iter hanc volūtatem ⁊ illam nō ē ſm
diuerſitatem affectionis ſiue modi volēdi qui
ſit in deo: ſed ſm rōnem cōnotandi ⁊ itelligē/
di: ꝓut eni de⁹ dr̃ velle omnium ſalutem quã/
tum in ſe ē: ⁊ antecedēter cōnotatur in oibus
hominib⁹ ordinabilitas ad ſalutē: tum ex par/
te nature date: tum ex parte gr̃e oblate. Dedit
enim de⁹ miſericordiam ſm quam poſſent ho
mines cognoſcere illum: ⁊ cognitum querere
⁊ queſitum iuenire: ac iuento inherere: ⁊ per
hoc ſalutem obtinere. Gr̃am ſimiliter obtulit
dum filium miſit cui⁹ meritum oium ſaluti ſuf
ficit. Leges ⁊ mãdata ſalutis tribuit ⁊ oſtēdit.
Ipſe etiam p̃ſto ē omnib⁹ ingredientibus ⁊ iuo/
cantibus eum. Velle ergo hoiem anteceden/
ter ſaluare ē ordinatum ad ſalutē facere: ⁊ ſal
uari volēti nō deeſſe. Unde velle anteceden/
ter ſaluare nō cōnotat ſalutem: ſed ordinabili/
tatem ad ſalutem. Velle aūt cōſequēter ſiue ab
ſolute ſaluare ē velle dare ſalutem ei quem pre
ſcit ad ſalutem ꝑuenturum ꝑ ſuum auxilium ⁊
gr̃am: ⁊ cōnotat ſalutis euētum. Et ſic nō ē di
cere ꝙ de⁹ velit oēs hoies ſaluos fieri. Et ꝙ
tertia expoſitio magis efficax ē ad clare itelligē
da apl̃i v͛ba. Ex qbus elicit̃ ꝙ amoroſus de⁹
nec in minimo deeſt ad ſuccurrēdum ſubueni
endum fauendūq3 pctōribus vt ſaluent̃. Qui
ſi nō ſaluant̃ ipſi ſoli ſunt accuſandi meritoq3
rep̃hendēdi q bibere noluerūt aquam fōtis in
deficiētis amoris diuini.

Qualr̃ de⁹ oſidit amorē ſuum pctōrib⁹ illos
ſupportãdo vocãdo ⁊ offerēdo filium ſuū vni/
genitum ac ſanguinē eius. Cap. 3.

Ertiū myſterium cōtemplãdum de
amore quo de⁹ peccatores diligit dr̃
de ipſius copioſitate. Nam p̃ter ea
que dicta ſunt in p̓io ⁊ ſcd͛o myſterio p̃ceden/
tib⁹: inuenio adhuc p̃cipue tria ſigna experi/
mētia copioſiſſimum ampliſſimūq3 amorē di
uinum erga pctōrum ſalutē. Primū dr̃ ſup/
portatio. Scd͛m vocatio. Tertium oblatio.
Primum ſignum dr̃ ſupportatio. Suppor/
tat eqdem de⁹ ⁊ expectat patiēter peccatores: q
poſt cōmiſſa pctã iuſte meritoq3 puniri poſſēt.
Qis enim q pctm̃ facit ⁊ mortaliter peccat me
ret̃ ſubito priuari qbuſlibet beneficijs corpo/
ralib⁹ tēporalib⁹ ⁊ ſpiritualib⁹. Meret̃ adhuc
deſcēdere viuēs in ifernum. Et qd ē ꝙ deus
hunc rigorē iuſticie cōtra peccatores nō exer/
cet. qnimo differt vltionē nō ſolum ꝑ dies: ſ3
ꝑ mēſes ⁊ annos. O quot repiunt̃ in hac mor
tali vita q per. x. aut. 20. aut. 30. aut plures an
nos ſemꝑ in pctis dormierūt: ⁊ tm̃ illos nō ex/
terminauit de⁹. An forte putam⁹ id ſcm̃ eē: q2
ſibi pctã nō dicens: vel q2 iniuſtus illa punire
negligat: vel q2 ignorãs illa nō videt: aut ipo/
tēs facili⁹ illa vindicare nō valet. Abſit vt iſta
cogitem⁹ de deo magno ⁊ imortali q optimus
abominat̃ oē malū: iuſtuſq3 nullum relinqt i/
punitū: ſapiēs oia videt: oia noſcit: oia ꝑſcru/
tat̃: cui⁹ potētie nulla creatura reſiſtere poſſit.
Cur ergo tãdiu punire pctã diſſimulat niſi q2
lãguet amore. Hinc ē qd͛ Petrus. 2. epl̃a. c.
3. ait. Dñs patiēter agit nolēs aliquos perire
ſed oēs ad pniam reuerti. Et Salomō Sap̃.
xi. c. dicit. Miſereris oium dñe: qm̃ oia potes
⁊ diſſimulas pctã hoium ꝓpter pniam. Se
cūdum ſignum exprimēs copioſiſſimum amo/
rē diuinū dr̃ vocatio. Apparet vtiq3 q̃tm̃ ve/
lit de⁹ pctōꝝ ſalutē: qm̃ nō ſolum illos nō pu/
nit ⁊ ſuffert. veꝝ ēt multipliciter iuitat ⁊ vocat
Quidnã ſunt tot dei bn̄ficia pctōrib⁹ collata de
qbus paulo ante memoriã fecim⁹: niſi voces
blãde ipſos pctōres allicientes. Quid ſunt ſcri/
pture ſacre. qd ſcōꝝ exēpla: qd doctoꝝ tã diffu
ſa dicta: qd ꝓmiſſiones: qd cōminationes: qd
p̃cepta legis: qd eccl̃ie ſacramēta: qd deuſq3 vi
ue voces tot p̃dicatoꝝ ⁊ h⁹i. Oia ſiqdem iſta
clamor qdã ſūt ad pctōꝝ aures fortiter ſonãs
⁊ tãdē ab alto crucis audit̃ vox illa nō ꝑnipen
dēda pēdētis in ea crucifixi Jhu. Sitio. ſitio
ſitio

siti o. Sitiebat eni vt Berñ. τ Aug. exponũt
nostrã salutẽ. vñ τ Berñ. ait. Ascẽdit in altuȝ
crucis: vt ab oib⁹ videret. voce magna clama/
uit vt ab oib⁹ audiret. clamori lachrymas addi
dit: vt hõ ei cõpateret. Qui ad ei⁹ clamorẽ nõ
excitat: ad vocẽ nõ cõpungit: grauior ẽ terra
durior petra: τ fetidior sepulchro. Tertiuȝ si
gnuȝ in quo relucet erga nos amor diuinus
dr̃ oblatio. Pro salute nãqȝ pctõꝝ obtulit de⁹
pr̃ vnigenitũ filium suũ: illũqȝ misit i mũduȝ.
Vñ Joh. 3. Sic de⁹ dilexit mũdum vt filium
suũ vnigenitũ daret: vt oĩs q credit in illuȝ nõ
pereat: sed hẽat vitam eternã. Ipse vo dei fi
lius icarnat⁹ seipm obtulit in ligno crucis ho/
locaustũ τ hostiã sãguinem ꝓprium fũdens in
remissioneȝ pctõꝝ: q tãte fuit efficacie: vt suffi/
cere posset ad saluteȝ ĩfinitoꝝ hoiuȝ si tot darẽ
tur. Vñ Apoc. ꝓ dr̃. Dilexit nos τ lauit nos
a pctis nr̃is in sãguine suo. Sãguineȝ itaqȝ il
lum passim τ idistincte offert oib⁹ pctõribus.
Offert iquam de capite suo spinis pũgẽtibus
coronato. de facie sua decora alapis dure ꝑcus
sa: de manib⁹ τ pedib⁹ clauis in cruce ĩfixis. d
tot corpore ad colũnam crudeliter flagellato. τ
de latere suo lãcea apto τ vulnerato. Propter
q̃ oĩa deuot⁹ Ber. in sermone. 22. sup Cant.
ait. Ad cumulum pietatꝭ tradidit i morte aiaȝ
suam: τ de ꝓprio latere ꝓtulit ꝑcium nr̃e satis/
factiõis. Vñ ad se vsiculuȝ illũ traxit. Apud
dñm misericordia τ copiosa apud eum redẽp/
tio. O amor vere icõparabilis: o amor icogi/
tabilis. Stat in cruce dei fili⁹ τ peccatorib⁹ di/
cit: si saluari cupitis: si salutem q̃ritis: τ ego ꝓ
vobis vt saluemini pr̃i meo sãguinem inocen
tẽqȝ vitã offero. Sȝ tãta ẽ humani cordis du
ricia vt paucissimi inueniant q velint sua pctã
corrigẽ: deoqȝ sũmo bono firmiter ihẽrẽ. Qui
aũt redire nõ neglexerint saluabunt ꝑ misicor
diam τ clemẽtiam illi⁹ qui ẽ bñdictus in secu/
la seculoꝝ. Amẽ.

Sabbato dñice sexagesime: de dilatõe pnie
τ quare multi tardãt seu differũt ad pniam re/
dire audiẽtes deum benignum sic misericor/
diter ipos vocãtem. Ser. 7.

Dum tempus
habem⁹ operemur bonuȝ.
Doctoris gẽtium vba sũt
ista: originalit. Gal. 6. c.
Cũ audiũt pctõres q̃ȝpluri
mi ea q̃ dcã sũt de benignitate beniuolẽtia ac di
lectiõe dei vocãtꝭ τ inuitãtꝭ illos ad pniam sta/
tuũt in aio suo oio ad illã redire. Sȝ diabolica
fraude dcepti iterponũt tpoꝝ spacia: asserẽtes
se pniaȝ facturos: nõ in pñti: sȝ in futuro: cuȝ
vl' ĩfirmitas aliq̃ vel lãguor grauis aduenerit:
vl' cũ senecta iã seculi delicias ampli⁹ nõ gusta
bit. Talib⁹ aũt se opinãtib⁹ vr̃ tutã ducẽ vitam
esseqȝ in statu salutis τ gr̃e. Verũtñ q̃ȝpericu
losissime errẽt in h sermone apire cẽsui: in q̃ de
dilatiõe pnie aliq̃ pulchra τ vtilia deo duce ꝑ/
currã: qm̃ nõ ẽ ꝓcrastinãdũ vt bñ faciam⁹ scḋm
apl'i documẽtũ: q dicit in vbis in themate nr̃o
ꝓpositꝭ. Duȝ tps habem⁹. s. nũc τ nõ postea
hodie τ ñ cras: opemur bonũ: ad deũ ꝑ pniaȝ
reuertẽtes. Vbi de dilatiõe pnie seu ꝓlõgatio
ne tria mysteria occurrũt declarãda.

Primum dr̃ causalitatis.
Secũdum fatuitatis.
Tertium iniquitatis.

Qd multi differũt penitere seducti a diabo
lo aut ꝑ timorem aut ꝑꝑ pudorem aut ꝓpter
spem aut desperatiõem. Cap. I.

PRimũ mysteriũ dr̃ causalitatꝭ. In q̃
exprimere lȝ q̃ ẽ cã cum pctõres effica/
ciam τ necessitatẽ pnie cognoscẽtes
illã differre velũt. Et pñt assignari principal'r
q̃ttuor cãe potissime ac principales qb⁹ hoies
pctis iuoluti ꝓcrastinãt penitere. Pria dr̃ ti
mor: scḋa pudor: tria spes: q̃rta dspatio. Pria
cã dr̃ tior. Timẽt. n. mlti ad pniaȝ redir. qꝛ co
gitãt laboriosuȝ eẽ d suis culpis atqȝ pctis sa/
tisfacere. Sȝ his tria remedia ad timorem re/
pellendum dari possunt.

Primũ est cõsideratio pñtis pene facilitatis.
Scḋm cõsideratio pñtis pene modicitatis.
Tertium consideratio pñtis pene breuitatis.

Primũ remediũ ẽ cõsideratio facilitatꝭ τ pos/
sibililatꝭ pene quã exigit satisfactio. de q̃ tria di
co notãda scḋm Tho. in. 4. di. 15. Primum
notãdũ ꝙ lȝ pnia ĩfructuosa sit sine satisfactiõe
tñ aliud est facere equalens: aliđ possibile. De
us nõ exigit a pctõrib⁹ equalens vel eq̃le: qꝛ h
est ipossibile. Nã scḋm phm. i. ethi. in his bono
rib⁹ q sunt ad deum τ ad parẽtes nõ tenet hõ
ad equalens: sed ad possibile. ideo tenet hõ sa
tisfacere scḋm possibilitateȝ suaȝ. Vñ Apl's ad
Titũ. 3. Nõ ex operib⁹ iusticie q̃ fecim⁹ nos.

Scḋm notãdũ ꝙ quãuis hõ totũ posse suuȝ
debeat deo: nõ tñ exigit de necessitate vt totuȝ
qđ possit faciat: qꝛ h est ipossibile sȝ statũ pñtꝭ
vite: cũ oporteat hoiem circa multa solicitũ eẽ

Tertium notãdum ꝙ facere aliqd acceptuȝ
deo pōt itelligi dupliciter. Aut ꝟtute ꝓpria: ⁊
sic nullus pōt satisfacere de peccatis in deum
cōmissis. aut ꝟtute alterius: ⁊ sic vnusqsqȝ me
rito xp̄i pōt satisfacere: qđ ē ifinituȝ. Et si obij
ceret̃ ꝙ xp̄s liberauit nos a pena debita ꝓ pec
catis nostris. iuxta illđ. i. Pet. 2. c. Peccata
nostra ipse ꝑtulit in corpore suo sup lignū. Qđ
exponēs magister sniaꝝ in. 3. di. 19. ait. Pec
cata portare ē penam illoꝝ exoluere. ⁊ ad hoc
ē dictuȝ Esa. 53. Vere lãguores nostros ip̄e
tulit: ⁊ dolores nostros ip̄e portauit: ergo nul
la satisfactio penalis erit necessaria. vel si erit
necessaria nō plene xp̄s satisfecit ꝓ nobis.

Rn̄deri pōt fm̄ Bon̄. in. 3. di. 19. ꝙ passio
xp̄i liberat nos a pena pnie q̄ꝝtum ē de se: qꝛ se
cūdum ꝙ dicit magister in lr̃a. in babtismo ois
pena que ꝓ pctō debet̃ penitus relaxat̃. Sed cū
homo pctā iterat reddit se idignum tãto bñfi
cio. Et ꝑ passionem nō remittit̃ ei tota pena: sȝ
minorat̃ fm̄ ꝙ dicit magister in lr̃a quãtū de
cet ⁊ expedit: salua diuina iusticia. Est ergo pos
sibilis facilisqȝ pena satisfactoria. qm̄ vt scribi
tur. ff. de re. iur. l. iposs̄ibilium. ad impossibi
le nemo tenet̃. Et vt Aug. dicit in sermone.
Deus suum pigrum nō dãnaret: si ea que nul
lo modo fieri poterãt iperaret. Scđȝ reme
dium cōtra timorē satisfactionis ē cōsideratio
modicitatis ipsius pene. Omnis etenim pena
tēporalis modicū est ⁊ quasi nihil respectu fu
ture pene: nō soluȝ iferni: sȝ ēt purgatorij. de
cuius grauitate suo loco disputabit̃. Tertiū
remedium cōtra timorē ꝑtactum ē cōsidera
tio breuitatis pene satisfactorie. Nam sicut bre
uis ē vita: ita breuis ē pnia: ꝑ quam salui esse
valemus: Quare nullo timore pnia ē differē
da. Scđa cã quare pleriqȝ differunt pniam
agere: dr̃ pudor siue verecundia. Erubescūt
enim ⁊ verecundant̃ bñ facere: qm̄ solēt vt pluri
mum hoīes mali quoꝝ multus ē numerus vo
lētes bñ facere suãqȝ malam vitam emēdare in
derisum haberi. sed ad cōfusionem erroris hu
ius triplicem pudorem notare debemus: vi
delicet. Primus dr̃ commēdabilis. Secūdus
vituperabilis. Tertius abominabilis. Pri
mus pudor seu verecundia dr̃ commēdabi
lis. cum. s. quis erubescit male facere. nam fm̄
Jo. Dama. Verecundia ē timor alicuius tur
pitudinis. Quod Ar. explicauit i. 3. ethi. Qui
timet decēs ⁊ verecundus ē. qui aūt nō timet in
uerecundus. Et de verecundia loqtur Vale

rius lib. 4. d. Verecundia ē parēs omnis ho
nesti cōsilij. tutela solēnium officioꝝ. magistra
inocētie. chara proximis. accepta alienis. oi lo
coꝝ tēpore fauorabilem p̄se ferēs vultum. Et
sapiēs Eccle. 32. ait. Ante grãdineȝ p̄ibit co
ruscatio: ⁊ ante verecundiam p̄ibit gr̃a. Hec
verecundia refrenat sensus. moderat̃ gestus. li
brat verba. pōderat sermones. ornat senes. de
corat iuuenes. magnificat reges. subleuat sub
ditos. extollit p̄latos. ⁊ mores daurat. qm̄ q eru
bescitiui sunt hac erubescētia ⁊ rubore declinãt
mala. Sed veh mūdo a scãdalis: qm̄ rarissima
ē hec erubescentia iter hoīes deprauatos. nam
nō erubescunt publice blasphemare. ludere. ra
pere. fenerari. piurare. lasciua ꝟba ⁊ scurrilia
nō solum dicere sed cantare. inhonesta vesti
mēta deferre. ⁊ p̄cipue mulieres pectus colla
brachiaqȝ nudantes: ⁊ ornatu meretricio coraȝ
hominibus exeuntes: ⁊ turpissima scelera adul
terij fornicationis stupra sodomie ⁊ sacrilegij
ꝑpetrare. Secundus pudor dr̃ vituperabi
lis. cum. s. qs omittit virtuosos actus ēt ad sa
lutē necessarios ne mali irrideant eum. certuȝ
enim ē ꝙ displicet malis vita bonoꝝ. Vn̄ sa
piēs ꝓuer. 21. ait. Anima ipij desiderat malū.
Et. 29. c. idē ait. Abominant̃ ipij eos q recta
sunt via. Et. 14. c. Ambulãs inqt recto itine
re ⁊ timēs deum despicit̃ ab eo q ifami gradit̃
via. Et. 13. c. Detestant̃ stulti eos q fugiūt ma
la. Et h ideo est: qꝛ vt dr̃ Joh. 3. Omnis qui
male agit odit lucem. Quod verbum ponitur
18. q. 2. in. c. ꝑniciosum. Verumtamen fatui
sunt ⁊ abominabiles qui ne irrideant̃ a malis
malorum socij effici patiunt̃. Quãdo etenim
mali irrident eos qui boni sunt: idem ē acsi ce
ci irriderent eos qui vidēt: aut claudi eos qui
recte ambulant: aut lacerat. s vestes habentes
illos qui regio habitu sunt amicti. Tertius
dicitur pudor abominabilis quando. s. qs ad
penitentiam redire recusat: eo ꝙ sua peccata
turpiter commissa confiteri confunditur. De
isto vero pudore latius dicam in tractatu de cō
fessione. Tertia causa quare multi penitē
tiam in longum protrahunt dicitur spes. hec
auteȝ triplex est. Prima diu viuēdi. Se
cūda temporalia degustandi. Tertia miseri
cordiam consequēdi. Prima ē spes diu vi
uēdi. de qua numerabiles decipiunt̃ ꝓmitten
tes sibiipsis lōgitudinē dierꝝ. Nã vt inqt Cice. i
li. d senectute. Nemo ē. n. tã senex q se nō pu
tet annū viuere. Et Hiero. ad Geruntiam

Nemo

Nemo est tã fractis viribus ꝛ tã decrepite se/
nectutis vt nõ se putet adhuc annũ posse supui
uere. Unde subrepit obliuio cõditionis sue: vt
terrenũ animal iã tãq3 soluendũ erigat̃ in sup/
biam ꝛ animo celũ teneat. Uerũtamẽ sic quã/
tũcũq3 excogitare qs velit diuturna vita semp
breuis erit. Unde ꝛ Jacobus. 4. c. ait. Que
est vita nr̃a. Uapor ad modicũ parens: ꝛ dein
de exterminabit̃. De vite autẽ breuitate plene
scribã in s̃mone de vita hois ꝛ cõtentu mũdi.
ꝛ in sermone de tpe: ꝛ in tractatu de virtutibꝰ.

Secunda spes ẽ temporalia degustãdi. Spe
rant enim diligẽtes mũdũ mundanis bonis ꝑ
libito posse diutius iocundari. Et tñ experientia
docet ꝙ cuncta huiꝰ seculi falsa ꝛ desiderata bo
na caduca sunt ꝛ vana: nullã in se stabilitatem
firmitatẽq3 retinẽtia. Hec Sene. Ad Lucil/
lum ait. Noli huic trãquilitati cõfidere. Mo/
mento mare euertit̃ vt eodẽ die vbi luserunt
nauigia sorbeant̃. Propterea a dño iesu xp̃o ꝑ
pulchra dicta ẽ pabola quã Lucas scribit. 12. c.
hominis inquit cuiusdã diuitis vberes fructꝰ
ager attulit: ꝛ cogitabat intra se. d. Quid fa/
ciã: qꝛ nõ habeo quo cõgregeꝫ fructus meos.
Et dixit: hoc faciã: destruã horrea mea ꝛ maio
ra faciã: ꝛ illuc cõgregabo oia q̃ nata sunt mi/
hi: ꝛ dicã aie mee. Aia mea habes multa bõa
apposita in ãnos plurimos. Requiesce: come
de: bibe ꝛ epulare. Dixit aũt illi dominꝰ. Stul
te hac nocte aiam tuã repetent a te. Que autẽ
parasti cuius erũt. Sic ẽ qui sibi thesaurizat: ꝛ
nõ est in dño diues. Tertia ẽ spes misericor/
diam cõsequẽdi. nã pleriq3 deliberãt oẽ suum
tempus in iniuriã creatoris sui exponere ꝛ tã/
dẽ ab eo misericordiã ipetrare. Hãc spẽ refre
nat sapiẽs: cũ dicit Ecc. 5. Ne dixeris peccaui
ꝛ quid mihi accidit triste. Altissimus ẽ patiẽs
redditor de ꝓpiciatu pctõꝝ: noli esse sine metu
neq3 adijcias peccatũ sup peccatũ. Et ne dicas
Miseratio dñi magna est: multitudinis pctõ/
rũ meoꝝ miserebitur. Misericordia eni ꝛ ira
ab illo cito proximat: ꝛ in pctõres respicit ira
eius. Ne tardes conuerti ad dñm. Subito. n.
venit ira illius ꝛ in tpe vindicte disperdet te.

Quarta cã quare pctõres pniam retardant
dicitur despatio: ad quã inducunt̃ ꝓpter tria.
vꝫ primo propter peccatoꝝ magnitudinẽ. scdo
propter pctõrũ multitudinẽ. Tertio ꝓpter pec
catorũ vicisitudinẽ. Sꝫ ꝑ p̃cedẽtia q̃ dicta sunt
in sermõe de misericordia dei oia ista dissoluũ
tur. Nõ sunt itaq3 p̃tacte cause sufficientes et
necessarie ad retinendũ peccatores ne conuer/
tantur ad deum.

Quõ fatue agũt q differũt pniam pp impedi
menta que possunt differendo ꝓuenire ꝓpter
q̃ exponũt se piculo maximo. Capitulũ. 2.

[S]Ecundũ mysteriũ declarandũ de di
latione pnie dicit̃ fatuitas. Qui eni
sic differũt quadruplici fatuitate la/
borant. Prima dicit̃ periclitatõis.
Secũda abbreuiationis. Tertia ruinatio
nis. Quarta cessationis. Prima fatuitas
dicitur periclitationis: qꝛ illi qui penitentiã nõ
faciunt cũ possunt exponunt se periculo nõ va/
lere illam posse cum credunt. Hinc Hieroꝰ
ad Saluiniam de Nebridio ꝛ viduitate sic ait
Cauendum est vulnus quod periculo ꝛ dolo/
re curat̃. Aliud est integra naui ꝛ saluis mer/
cantijs portum intrare salutis: aliud nudũ he/
rendo tabulis ꝛ crebris cursibus fluctuum ad
asperrima saxa collidi. hec ille. Potest eqdem
euenire vt post diuturnã peccatorum cõsuetu/
dinem malus habitus nõ ita de facili amoueat̃
sicq3 peccator impenitens fiat. Unde ꝛ Job.
20. c. de tali sic loquitur. Ossa eius implebunt̃
vitijs adolescentie sue: ꝛ cũ eo in puluere dor/
mient. Et sapiens prouer. 22. ait. Adolescens
ambulans iuxta viã suã etiam cum senuerit nõ
recedet ab ea. Et Hie. 13. c. inquit. Si muta/
re potest ethiops pellem suã, ꝛ pardus varieta/
tes suas: sic vos poteritis bene facere cũ didice/
ritis malum. Ex hoc est ꝙ peccatũ ex cõsuetu/
dine cõmissum morti Lazari cõparat̃. Pro/
pter quod Augꝰ de pe. di. 2. c. sic ait. Sicut
tribus gradibus ad peccatum peruenitur. sug/
gestione: delectatiõe: cõsensu. ita ipsius pecca
ti tres sunt differẽtie. s. in corde: in facto: ꝛ i cõ
suetudine: tãquã tres mortes. Una quasi in do
mo. i. cũ in corde cõsentitur libidini. altera qua
si prolata iam extra portam cũ in factũ procedit
assensio: tertia cũ in vitio cõsuetudinis male tã
q̃ mole terrẽna premit̃ animus quasi in sepul
chro iam putens. Que tria genera mortuorũ
dñs resuscitasse quisqs euangeliũ legit agnoscit
h ibi. In glo. vo ponunt̃ hi versus sup vbo
tãq̃. Mens mala: mors intus: malus actꝰ mors
foris vsus. Tuba puella puer lazarus ista notãt
Hanc vbo: hunc motu: lachrymãdo suscitat
illũ. xp̃s ꝛ in medico nascit̃ eger hõ. In Laza
ro autẽ resuscitando quattuor erant cõditiões.
Prima qꝛ fetebat. Secũda qꝛ lapis erat eiꝰ se/
sepulchro superpositus. Tertia qꝛ ligatos habe

bat pedes ꝛ manus. Quarta qꝛ sudario vela/
ta erat facies eius. Jo.xi.ca. Sic reperiuntur
spiritualiter ista q̃ttuoꝛ i peccatoꝛe q lõgo spa/
cio peccata retinuit. pꝛimo fetet deo angelis et
hoibus. secũdo est ei lapis supposit⁹.i.mala cõ
suetudo. Unde glo. Jo.xi.ait. Dñs fremuit
ꝛ lachꝛymat⁹ ē ꝛ clamauit voce magna: qꝛ diffi
cile surgit quē mola male cõsuetudinis p̃mit.
hoc ē qđ Juuenalis pulchre decãtat li.3. saty/
ra.i. Cõsuetudo mali tenet insanabile vuln⁹.
Et Martialis cocus. Mens assueta malo fir
mius heret ei. Et Ouidi⁹ de arte amãdi. Fac
tibi cõsuescat: nil cõsuetudine maius. Rõ est.
qꝛ fm Ar.li.de memo. ꝛ reminiscẽ. Cõsuetu
do ē altera natura. Et li.7° ethi. Consuetudo
nature assimilaẗ. Et li.pꝛimo.retho. Similis
est cõsuetudo nature. ꝓpe enim qđ sepe ei qđ
semꝑ est. Est aũt natura eius qđ semꝑ cõsuetu
do ei⁹ qđ sepe. h ille. Tertio hꝫ man⁹ ꝛ pedes
ligatos: qꝛ ĩpotēs fact⁹ est post pctm̃ ad bñ opã
duꝫ. 4° peccatoꝛ hꝫ faciē velatã sudario: quia
ex quo ĩ tenebꝛis pctõꝝ fuit spũalē visuꝫ ami/
sit. De talib⁹ nãqꝫ pctõꝛib⁹ ingt Sophonias.
i.c. Ambulabũt vt ceci qꝛ dño peccauerunt. ꝛ
Sap.2.c. sapiēs ait. Excecauit illos malitia
eoꝝ. Quare periculosum est frequẽtare pctã
ꝛ penitentiã ꝓlongare. Secunda fatuitas il/
loꝝ q differunt cõuerti ad pñiam diciẗ abbꝛe/
uiationis: qꝛ cũ tẽpus bꝛeue sit nõ curant sibi
de salute necessaria ꝓuidere. Fatuus nãqꝫ nõ
ĩmerito reputari posset si qs iter cepisset ad lo/
cum aliquē ad quem longa esset via: ꝛ vix ibi
ambulans ꝑ totã diē vsqꝫ ad noctē peruenire
valeret: ꝛ tñ post ceptum iter stans quiesceret
dicens: hoꝛa vespertina vel hoꝛa cõpletoꝛij ꝑfi
ciam iter meũ. Sic fatu⁹ ē q ad regnũ celoꝛuꝫ
dꝫ accedere hoꝛã tardã p̃stolans q̃ se ad peni/
tentiã cõuertat. Tertia fatuitas eoꝝ q diffe/
runt pñiam facere diciẗ ruinationis. qm̃ pecca
ta nõ deponens facile ad alia trahiẗ. Et quã/
to peccata magis multiplicantur: magis gra/
uant animã: ꝛ ex cõsequenti cũ maioꝛi difficul/
tate resurgit. Ideo legitur in vitis patrũ: q̧ ve
nit vox ad beatũ Arsenium. d. Egredere ꝛ oñ
dam tibi opa hominũ. Et egressus vidit ethio
pem nigrũ cedentē ligna securi: ꝛ facientē grã
dem sarcinã ꝛ tẽptabat leuare eaꝫ: sꝫ p̃ magni/
tudine nõ poterat. Et iteꝝ cedebat alia ligna:
ꝛ addebat sarcine: Innitebaturqꝫ adhuc leua/
re illã ꝛ minus q̃ꝫ pꝛius poterat. Quã depo/
nebat ꝛ iteꝝ cedens alia ligna sarcine adiunge

bat ꝛ fatigabatur sicut pꝛius illã leuare: ꝛ pꝛo/
pter maius pondus maioꝛēqꝫ grauitatē neq/
bat illã mouere. Fuit hec visio sibi expcsita sic
q̧ q cedebat ligna ꝛ addebat sarcine hõ pecca/
toꝛ est qui peccatis oneratus sepius illa leuare
non sufficit: sꝫ supaddens ꝛ alia intra se dicit.
Postq̃ꝫ cõgregauero multa pctã plura pꝛioꝛi
bus tunc illa leuabo: ꝛ de illis pniam faciam
Quarta fatuitas diciẗ cessationis. Cessat equi
dem multotiens ꝛ deficit illud qđ fuerat hõ p̃/
meditatus. Pꝛemediati nãqꝫ fuerãt multi mo
ri in senectute ꝛ moꝛtui sunt in iuuẽtute: ꝛ mo
ri in domo ꝛ moꝛtui sunt extra domũ: moꝛi in
ter suos: ꝛ moꝛtui sunt inter extraneos: moꝛi
loquẽtes: ꝛ moꝛtui sunt lingue vsu pꝛiuati: mo
ri in diuitijs ꝛ moꝛtui sunt in egestate: moꝛi cũ
penitentia ꝛ moꝛtui sunt obstinati. O vita fal/
lax: o vita fragilis. o vita mutabil': cuius exituꝫ
nullus p̃scire moꝛtaliũ põt. Unde sapiēs Ec/
clesiastes.9.c.ait. Nescit hõ finē suũ: sꝫ sic pi/
sces capiunẗ hamo ꝛ aues cõpꝛehenduntẗ laq̃o
sic capienẗ homines in tpe malo cũ eis exẽplo
supuenerit. Qđ iniqui sunt q pniam tardãt
ꝛ cõuerti ad dñm: ꝛ agũt cõtra deũ ꝛ angelos
ꝛ cõtrã seipsos: ꝛ cõtra omnē creaturam. Ca/
pitulum.3.

Ertiũ mysteriũ cõtemplãdum circa penitẽtie dilationem diciẗ iniquitas Peccatoꝛ nãqꝫ qui penitentiã dif/fert iniquus est quadruplici iniqui/tate. Pꝛima est cõtra deũ. Secũda ꝯ ãgelos Tertia cõtra seipsum Quarta ꝯ oēm creaturã Pꝛima iniquitas est ꝯ deũ cui apponit fel in escam: iuxta illud psal. Dederunt in escã meã fel ꝛ in siti mea potauerunt me aceto. Uelut n. esca dñi est op⁹ bonũ: qꝛ in eo dñs delectaẗ tã q̃ꝫ inter flores: fm illud Cant.2.c. Pascitis inter lilia.i. inter mũda opa. Esce ergo dñi fel apponit q bonis opibus q agit amaritudinem pcti admiscet: pniamqꝫ refugit. Talis ēt q sene ctuteꝫ ad pniam agēdã expectat deterioꝛē pteꝫ vite sue deo reseruat ꝛ melioꝛē diabolo imolat Secũda inigtas ē in angelos. Impenitentes vtiqꝫ, ꝑ suo mõ quãtũ de se ē angelos affligere nõ erubescũt. Nã lꝫ angeli bti ĩpassibiles sint ꝛ oĩ iocũditate repleti: tñ vt dixim⁹ ĩ p̃cedẽtib⁹ de maloꝝ cõuersiõe: gaudiũ aliqđ accidẽtale susci piunt. Hoc vo eis deesse necesse ē cũ pctõꝛes nõ cõuertunẗ. Tertia inigtas peccatricis aie ĩ penitẽtis ē in seipsa. Nã dũ peccatoꝛ differt cõ uerti vult pcti⁹ hr̃e se malũ q̃ꝫ bonũ: infirmũ q̃ꝫ

sanum

ſanū: ſuū ꝙ̄ liberū: i ſtatu latrōiſ ꝙ̄ i ſtatu regiſ nihil habētē ꝙ̄ oīuꝫ bonoꝝ eccleſie pncipē: in utilē ꝙ̄ multū valētē. Petrū nēpe ſac hoiem malū īfirmū mortuū ſuū latronē: qꝛ ſurat bōa dei: paupeꝫ ⁊ inutilē. Quarta iniqtas ē i oēꝫ creaturā: qꝛ pp duritiā hoium petōꝝ creature irrōabiles quodāmō puniūt. Obſcurat⁹ ē. n. ſol tpe paſſiōis pp iudeoꝝ crudelitatē. Perie rūt i diluuio tot aīalia ⁊ volucres celi pp pctā hoium. Maledicta fuit terra pp pctā primorū parētū. Expgiſcimini ergo o petōres tardi. ec ce nūc tp̄s acceptabile: igt apl's. 2. Cor. 2. Ec ce nūc dies ſalutis. Memini dātes vllā offen ſionē nec deo nec angelis nec vobiſmetipſis. etiā creaturis p tarditatē cōuerſiōis vr̄e: ⁊ ſic faciētes accipietis h̄ a deo grāꝫ ⁊ i futuro glīā Amē. Dñica i ſexageſima de fructuoſo et vtili vbo dei quo mediāte oēs gentes credide runt in xp̄m ſaluatorem noſtrū. Ser. 8.

S emen eſt verbum dei. Scribū ur h̄ vba Luc. 8. c. ⁊ i euāgelio ho dierno pñtis dñice. nihil tā effi cax eē pōt ad cōuerſionē cuiuſli bet petōriſ: ⁊ cuiuſlibet vtuoſi cōfortationē: ſic deuota et frequens auditio vbi dñi. Scim⁹ et eni p p̄dicationē euāgelij mūdū totū ab ydola trie errore reuocatū. Nā antea oēs gētes vna excepta ppl'i iudeoꝝ deos falſos cū dānatiſſi mis ſupſtitōib⁹ excolebāt. At vbi vox euāge lij audita eſt i oī terra: oīs error ab ei⁹ cōſpectu fugat⁹ eſt tāquā ſi tenebre a lucis radijs fuiſ ſent depulſe. Ex h̄ igt Euſebi⁹ pāphili. li. i. de euāgelica prepatōe. Non. n. p ſe q xp̄m ſecuti ſunt mr̄es ſuas nephādis nuptijs cognoſcunt nō humanis veſcunt carnib⁹ ſcyte: qm̄ ad eos vſqꝫ p̄dicatio xp̄i puenit. nec cariſſimos falſa religiōe ipulſi filios iugulant. Hec certe ac ta lia pene īfinita hominū quondā vitā vexabāt. Maſſagete ac derbices tradunt ꝓpinquos at qꝫ affines ſuos q ſenectute cōficiebant miſerri mos putaſſe: ac ideo imolatas carnes eorum quos plurimi fecerāt deuorabāt. Tibareni vi nos ſeniores ſuos p̄cipitarūt. Hyrcani rapa cis generis auibus ac canib⁹ ꝓhijcere ſoliti. Que qdē cūcta irreligioſiſſime faciebāt. nunc vo ſola euāgelica vtute vndiqꝫ truculentiſſi ma hec peſtis expulſa eſt. h̄ ille. Et vt plenius intelligat ab omnib⁹ quāta ſit vtus diuini ver bi i h̄ ſmone de ipſo cōuenienter tractabimus eo q ſaluator oium i vbis allegatis i themate dixit vbū dei fore ſemē. ſ. ſpūaliū cariſmatū et donoꝝ. In qb⁹ vbiſ tria myſteria ſt dclarāda Primū eſt de vbi dei p̄dicati dignitate. Secundū de p̄dicantis verbuꝫ qualitate. Tertium de auditionis eius vtilitate.

Q ð quinqꝫ ſunt egregie ⁊ excellentiſſime dignitates verbi dei: ⁊ officij predicandi.

Capitulum primum

P Rimū myſteriū dclarādū ē ð digni tate vbi dei p̄dicati ſeu officij pdicādi Et ad h⁹ itelligēdū ſubnotabim⁹ qn qꝫ excellētias ð dignitate ei⁹. pria dr̄ xp̄i exer citatio. ſ̄aa pl'oꝝ electio. Tertia miraculoruꝫ coruſcatio. Quarta p̄dicatoꝝ defenſio. Quin ta cēleſie ſublimatio. Pria excellētia vbi di uini ⁊ officij p̄dicādi dr̄ xp̄i exercitatio. Dñs qdē ih̄s de⁹ dei fili⁹ p̄dicare voluit ⁊ p̄dicatōis offm̄ exercē. vñ Math. 4. dr̄ cepit ih̄s p̄dicar ⁊ dicē: pniaꝫ agite. Et Luc. 8. ð ipſo dr̄. Iter faciebat p ciuitates ⁊ caſtella p̄dicās ⁊ euāgeli zās regnū dī. Et vt colligit ex dictis euāgeli ſtaꝝ: p̄cipue Ioh. 8. ⁊. 18. c. ſepi⁹ docebat p̄di cādo i tēplo ⁊ i ſynagoga. Veꝝ tñ nō imerito q̄rere qs pōt. Vtꝝ xp̄s ð buit ſolū iudeis ⁊ nō gentilib⁹ p̄dicare. Ad qð rñdet Tho. 3. pte. q. 42. Q ð cōueniēs fuit p̄dicatōeꝫ xp̄i tā p apo ſtolos ꝙ̄ p ip̄ꝫ a p̄ncipio ſolis iudeis exhiberi triplici rōne. p⁹ rōne ipletōis. 2⁹ rōne ordiatio nis. 3⁹ rōne triūphatōis. Pria rō dr̄ ipletōiſ Predicauit. n. xp̄s iudeis vt ipleret ꝓmiſſiōeſ factas ātiqs pr̄ib⁹ nō aūt gētilib⁹: qm̄ ppl'us il le iudeoꝝ tm̄ viuebat ſub dei veri cultu. Vñ apl's Ro. 15. ait. Dico xp̄m fuiſſe miniſtrū cir cūciſiōis. i. p̄dicatōis iudeoꝝ pp vitateꝫ dī ad cōfirmādas ꝓmiſſiōes patꝝ: ⁊ vt et Hier⁹ dic ſup illð Math. x. In viā gentiū ne abieritis. O portebat p̄muꝫ aduentū xp̄i nūciari iudeis ne iuſtā hērēt excuſatōem. dicentes iō ſe dñm reieciſſe qꝛ ad gentes trāſierit Veꝝ tñ ſic nō debuit a p̄ncipio idifferent ſuā doctrinā genti bus cōicare: ita etiā nō debuit gentiles oio re pellē: ne ſpes ſalutis eis p̄cluderet. Iō aliq gentiliū pticularit ſunt admiſſi. ſic ſamaritana Io. 4. ⁊ chananea Math. 15. pp excellentiā fi dei ⁊ deuotōis eaꝝ. Secūda rō q̄re xp̄s tm̄ iu deis ⁊ nō gentilib⁹ p̄dicauit dr̄ ordinationis. Exigebat nāqꝫ debit⁹ ordo vt iudeis q erāt ꝓ pinqores p fideꝫ ⁊ cultū vni⁹ dei: pri⁹ doctri na xp̄i ꝓponeret: ⁊ p eos trāſmitteret ad gēteſ ſicut i celeſti hierarchia p ſupiores angelos in feriores diuine illuminationes perueniunt.

Unde Hieroꝰ sup illud Math. xv. Nō sum
missus nisi ad oues que perierunt domꝰ israel
Nō inquit hoc dicit quin ad gētes missus sit.
sꝫ ꝙ primū ad israel missus ē. Et hoc predixit
Esaias. vlt. c. Mittā ex eis q saluati fuerūt. s.
ex iudeis ad gētes. in mare. in africā. in lydiā
tenētes sagittā. in italiā. in greciā. ad insulas:
longe ad eos qui nō audierūt de me. ⁊ nō vide
runt gloriā meā ⁊ annūciabūt gloriā meā gēti
bus. Tertiā ratio quare xp̄s voluit iudeis ⁊
nō gentilibꝰ p̄dicare dicitur triumphationis.
vt ostenderet triumphū ⁊ victoriā crucis ⁊ pas
sionis sue: p quā meruit ptātē ⁊ dñiū sup gen
tes: fm illud Math. vlt. Data ē mihi omnis
potestas in celo ⁊ in terra. Maioris siquidem
ptātis ⁊ virtutis dñiū fuit post passionē suā
per aplos reducere gētes: ꝗ̄ꝫ si ante passionem
ipse psonaliter eis p̄dicasset. Secunda excel/
lentia verbi diuini ⁊ officij predicandi dicitur
apostoloꝝ electio. Ad hoc siquidē illos elegit
xp̄s vt ad predicandū illos mitteret. Uñ Jo.
xv. dicebat eis. Ego vos elegi de mūdo vt eā
tis ⁊ fructū afferatis ⁊ fructus vester maneat.
Post passionem vero suam ⁊ resurrectionē
dixit eis illud Mar. vlt. Euntes in mundū
vniuersum predicare euāgeliū omni creature.
Et illud Math. vlt. Eūtes docete omnes gē
tes. Quod ⁊ ipsi perfecerunt. de quibus di/
citur i psalmis. In om. ter. ex. so. eo. et i fi. or. ter.
v. eo. Ipsa vero experientia docet ꝙ ex eoꝝ
doctrina mundus totus illuminatus est. Sed
hic queri ab aliquo potest. Utrū apostoli ex diui
ne gratie penitentia aut aliqua vi seu arte pro/
pria predicando populorum corda mentesqꝫ
attraxerunt ad xp̄m. Et dico ꝙ nō potuissent
tam cito euangeliū omnibus gentibus cū illoꝝ
emendatione predicare nisi eis affuisset virtus
diuina ⁊ spiritus sancti gratia. fm illud. Mar
ci vlt. Predicauerūt vbiqꝫ domino cooperāte
⁊ sermonē cōfirmāte sequentibus signis Nā
tria sunt illa que p naturā vel artem homines
inducere possunt ad aliquid credendū vel opā
dum: que tamē in apostolis xp̄m p̄dicantibus
nō sunt inuenta. Primū ē dialetica ⁊ loicalis
argumētatio. Secundū ē rhetoricata persua/
sio. Tertiū ē honoꝝ tpaliū pmissio. Pri/
mū est dialetica ⁊ loicalis argumētatio: argu.
nāqꝫ vt loici tradūt est ratio rei dubie faciens fi
dē. His argumētis cōmoti sunt pleriqꝫ ad se
quendū Platonē. Alij Ari. alij Pythagorā
alij reliquos ph̄os: ⁊ eoꝝ discipuli facti. Simi

libus insup argumentationibꝰ Arriꝰ Apolli/
naris. Manicheus Ualentinus Cherinthus
Fotinꝰ. Hebion. Paulus. Samositanus.
Carpocarches Apelles. Marchion. Her/
mogenes Nouatus Macedonius Florianꝰ
Tertulianus Pelagius Nestoriꝰ ⁊ ceteri alij
suaꝝ heresum venena pestifera deseminaue/
runt: quibꝰ cōtaminati fuere ⁊ populi ⁊ natōes
Secundū qd pōt homines inducere ad aliqd
credendū vel operandū dicit rethoricata psua/
sio. Inquit enim Sen. ad Lucillū. Incredibi/
le est ꝙ facile magnos viros dulcedo oratiōis
abducat a vero: Et idē de cōsolatōe ad Pau/
linum ait. Pōt eloquētia ꝙ̄ parua sunt appro/
bare pro magnis: rursum magna attenuare ⁊
ad ima deducere. Et Tullius li. secundo d' ora
tore sic loquitur. Quid admirabilius ꝗ̄ꝫ res
splendore illustrata verboꝝ. Tātā vim hꝫ illa
que recte a bono poeta dicta est vox atqꝫ nimi/
rum regina rerū oratio: vt nō modo inclinan/
tem erigere: aut stantē inclinare: sꝫ etiā aduer/
santē atqꝫ repugnātē vt imperator bonus ac
fortis capere possit. hec ille. Sunt ad hoc pro/
positum exempla. Nā recitat Ualerius quan
ta sit vis eloquentie. Et Tullius in questioni
bus tuscul. ꝙ Egesias Cyrenaicus ph̄s qui/
dam cyrene ciuitatis egypti adeo copiose dis/
serebat de bono mortis in illa vite plenissime
demonstrando: ꝙ multi auditis illis sibi infe/
rebāt mortē: quapp a rege Ptolemeo phibi/
tus ē illa amplíꝰ edocere. Refert adhuc Ua/
lerius de studio ⁊ industria: ꝙ Cato censori/
nus tam eloquēs fuit ꝙ nūqꝫ ab aliquo grauā
tus p aliū defendi voluisset. Et vt Pliniꝰ dicit
in li. de viris illustribꝰ q̄dragesies quater accu
satus p se solū causam dixit: optimeqꝫ fuit abso
lutus. Et vt Tullius in. i. questionū tusculana
rū scribit: fuit in eo tāta eloquentia quāta illis
tpibus dici potuisset. De Tullio insuper sic ait
Lactā. li. v. di. insti. Tulliꝰ summus ph̄s secte
achademice pfectꝰ orator sua eloquentia corda
hoīum in manibus suis habuit: vt quod vsqꝫ
eloquij p latinoꝝ alueos fluxit: ab hoc fonte p
gressum ē. Quāta autē vis dicēdi fuerit in eo
aperte ponit Plutarchus vitā eius describēs
dicit enim. Cū Cicero venit Rhodū ad Ap/
polloniū Milonis clarissimū oratorē. ⁊ Pos
sidoniū ph̄m gloriosum: tradit Apolloniū cū
esset expers latine lingue rogasse Ciceronem
vt grece aliquid declararet. quod Cicero li/
bens fecit. Ex illa declaratione omnes in stu/
porem

porē versi nō poterāt saturari de laudibꝰ Cice
ronis. Sed ⁊ Appolloniꝰ venit in tāta admira
tione ꝙ velut ꝑ extasim tractus nō intelligebat.
⁊ ꝑ multā morā tacitus sedit. dixit tandē. Te
nempe Cicero laudo ⁊ admiror. Sȝ me fortu
na grecoꝝ misit vt videā eruditionē ⁊ eloquē
tiā ꝗ sola bonoꝝ nobis relicta eratꝑ te. Romā
accessisse. Subdit ⁊ idē Plutarchus de facū
dia Ciceronis ꝙ dū orauit apud Cesarem pro
Quinto ligario q ex aduersarijs cesaris erat.
tāta grā admirabilis fuit vt Cesar i plurimos
colores vultū vterit. manifestūqȝ fuit ꝙ aius
cesaris mutabat. Pharsalicā ɱ pugnā cū ora
tor attingeret cesar velut amēs corꝑe ac mente
alienatꝰ ē: quosdāqȝ e manibꝰ suis fluxisse libel
los dicūt. Quare cesar dulci oratōe victus cum
crimine liberauit. Tertiū qd pōt hoies indu
cere ad aliqd credendū vel oꝑandū dicit tꝑaliū
bonoꝝ ꝓmissio. Sic Maumeth demulsit au
res omniū eoꝝ q ipsum colunt ⁊ venerantur.
Promisit eis diuitias. cōcessit lasciuias. ⁊ ad
omnē voluptatē libere laxauit habenas. Quid
igit de apostolis ꝑdicātibꝰ euāgeliū tenēdū ē.
An ipsi dialetici aut rhetorici vel forte tēpalia
ꝓmittētes. Absit. de illis etenim ait Aug. lib.
xx. de ci. dei. c. 5. Ineruditos liberalibꝰ discipli
nis ⁊ oio ꝗtū ad eoꝝ doctrinas attinet ipolli
tos: nō ꝑitos grāmatica: nō armatos dialetica
nō rhetorica inflatos: piscatores xp̄s cū retibus
fidei ad mare huiꝰ seculi paucissimos misit: at
qȝ ita vt ex omni genere tā multos pisces ⁊ tā
to mirabiliores quāto rariores etiā phos cepit
h ille. Neqȝ insuꝑ tꝑale aliquid pollicebantur
apostoli predicādo: quādoquidē ⁊ ipsi asperna
bant temporalia cuncta: spernendaqȝ pro eter
na imortaliqȝ vita clamabāt. fuerūt igit ipsi tu
be spūs sancti suꝑno munere dei ad officiū ꝑdi
cationis deputati. Tertia excellentia vbi dei
⁊ officij ꝑdicādi dr miraculoꝝ corruscatio. Cō
comitat quippe sepenumero vbuȝ dei claritas
miraculoꝝ. nā fm Tho. 2. 2. q. 178. deus facit
miracula maxime ꝓpter tria. Primo ꝓpter
sanctitatis alicuius demonstrationē. Secūdo
ꝓpter fidei approbationē. Tertio ꝓpter veri
tatis ꝑdicate cōfirmationē. Primo fac deus
miracula ad ostendendā sanctitatē alicuiꝰ quē
pro merito vite vult ꝑponere alijs in exm virtu
tis: sicut fecit de magno Antonio Machario ⁊
alijs. Secūdo facit deꝰ miracula vt fidē ap
probet. vñ glo. suꝑ illud. ps. Vt det illis here
ditatē gētiū ait. Hec fuit intētio miraculoꝝ vt
crederent gētes. Tertio facit deus miracula
ad cōfirmādā vitatē ꝑdicatā. Et sic facta sunt
miracula ⁊ signa ꝑdicātibꝰ apostolis: apostoli
cisqȝ viris. Quisnā explicet quot signis clarūit
cōfessor dñi gloriosus sanctus Antoninꝰ d or
dine minoꝝ ꝑdicator egregiꝰ. Referā ex mul
tis ꝙ in eius legēda magna cōtinet. Dum. n.
quadā die in ciuitate Bituricensi populo ꝑdi
caret. tā ingens multitudo ad eū audiendū cō
uenit: ꝙ nullus locus ciuitatis illā capere posset:
vnde canonici ciuitatis ꝓcessionaliter ciuitatē
exeuntes cū populo ad quoddā pratū latissimū
ꝑuenerūt. Dum aūt beatus Antonius ꝑdica
re cepisset subito tp̄s surrexit ⁊ tēpestas valida
adeo ꝙ omnes timere ceperūt tā de pluuia fu
tura ꝗȝ de coruscationibꝰ ⁊ tonitruis: ⁊ sic cepe
runt fugere ⁊ velle abire. Qd cernēs beatus
Antonius dixit eis. Ego pro pte dñi nři iesu
xp̄i vobis dico ꝙ nullꝰ vestrū aliqd mali habe
bit. stetis firmi ⁊ nō timeatis. Qui eiꝰ verbis
fidētes imobiles ad audiendū ꝑdicationē eius
steterūt. Et cū grādo grossissima descēdisset su
per terrā circa audiētes nec grādo nec pluuia
descēdit: cū tñ grādo ex nimietate ad altitudinē
magnā oēs locū ambijsset. Quo viso miracu
lo cūcti grās deo dederūt. Et hoc miraculum
sculptū omni lapide i frontispicio ecclesie maio
ris bituricē. Quid dicā de scō Petro marty
re. qd de scō pře nřo Frācisco. Quid d sancto
Dñico. Quid deniqȝ d scō Bernardino. Lō
gū certe essȝ sigillatim eoꝝ miracula ꝓ cōfirma
tōe euāgelij diuinitꝰ facta enarrare. Quarta
excellētia diuini vbi ⁊ officij ꝑdicādi dicit ꝑdi
catoꝝ defensio. Defendit eqdē illos deꝰ q no
mē eiꝰ ꝑdicāt maxie a tribꝰ. Primo ab emulis
Scdo a diabolis. Tertio a ꝑiculis. Pri
mo defendit deꝰ ꝑdicatores ab emulis. Nā vt
scribit. 2. q. 3. i. c. Quicūqȝ. Quicūqȝ cōtrista
uerit doctorē vitatis peccat in xp̄m. ⁊ pre oē
niū exacerbat deū. ꝓp qd ⁊ vita carebit. Hinc
legit i vita beati Amādi epi ꝙ cū ꝑdicaret: qdā
ioculator irridebat eū q arreptꝰ a diabolo iiuriā
factā sancto ex verbis eius fatebat: ⁊ se discer
pens ⁊ lacerans vnguibꝰ ⁊ dentibꝰ expirauit.
Legit adhuc de bto Frācisco ꝙ dum ꝑdica
ret in castroCiterne quedā mulier suꝑueniēs
cum cymbalo pulsabat ⁊ eius predicationem
irridebat. ⁊ a scō Frācisco ꝑmonita vt d sisteret
noluit obedire. Tādē sanctꝰ Frācifcus dixit
Tolle tolle diabole ꝙ tuū ē. Et statī capta est
mulier misera ⁊ i aerē leuata: ac deinceps aū

ꝑtius nõ visa. Scd̃o defendit de⁹ p̃dicatores
verbi sui a diabolis. Legim⁹.n. de btõ Anto
nio de padua q̄ vltia quadragesima añ obitū
suū vacās p̃dicatõib⁹ ⁊ cõfessionib⁹ audiēdis
in pͥncipio ipsius q̃dragesime a diabolo tēpta
tus ē suffocari. Qui nomē ꝟginis Marie de
uote iuocās ⁊ crucis signū frõti ipͥmēs totā
cellā lumine diuino circūfusam cõspexit: ⁊ dia
bol⁹ statī aufugit. Tertio defendit de⁹ p̃dica
tores a piculis: sicͭ pȝ i Paulo q de seipso dicͭ
in epl̃a hodierna: q̄ fuit i piculis fluminū: pi/
culis latronū: piculis ex genere: piculis ex gēti
bus ⁊c̃. Quita excellētia ꝟbi dei ⁊ officij p̃di
cādi dr̃ ecclesie sublimatio. Sublimat.n. eccle
sia scā offm̃ p̃dicādi tripliciter. Pͥo mulierū
exceptõe. Scd̃o laicoꝝ ꝓhibitõe. 3° p̃latoꝝ obli
gatõe. Pͥo ecclesia excipit mulieres ab offi
cio p̃dicādi. iuxta illud.1. Cor.14. Mulieres
in ecclesia taceant. Et.1. Thimot.2. Docere
mulieri nõ pmitto. Et de cõ. di.4.c. mulier.
Mulier q̄uis docta ⁊ scā viros in cõuētu do
cere vel babtizare aliquos nõ p̃sumat. Ad idē
fac.c.mulierē.33. q.5. Et.c.mulier.23.dist.
Rõ aūt q̄re mulierib⁹ iterdicͭ act⁹ p̃dicādi s̄ȝ
Tho.2.2.q.177. põt eē triplex. Pͥa pp̄ ꝯdi
tionē sexus feminei cui pp̄ pctm̄ cõuenit subij
ci viro. Docere aūt publice nõ ptinet ad subdi
tos. sȝ magis ad p̃latos. Scd̃a rõ ē ne animi
hoīu allicianͭ ad libidinē: qm̄ vt ait sapiens
Ecc.9.c. Colloquiū mulieris q̄si ignis exar/
descit. ⁊ spēm ei⁹ admirati reprobi facti sunt.
Tertia rõ assignaͭ: q̄ vt cõiter mulieres sūt in
sipientes: ⁊ nõ sunt i sapiētia pfecte: vt eis pos
set cõuenienter publica doctrina cõmitti. Pri/
uate tñ pñt mulieres docē q̄ sciunt. Scd̃o ec
clesia magnificat offm̃ p̃dicādi laicoꝝ ꝓhibitõe
q̄ ꝓhibet laicis oīb⁹ publice p̃dicare. Unde
Greg. non⁹ archiep̃o mediolanēsi ait. illd̓ qd̓
notaͭ extra de here.c. sicͭ i vno. Cū nõnulli lai
ci p̃dicare p̃sumāt: ⁊ verēdū existat: ne vitia sub
spē ꝟtutū occulte subintrēt: Nos attēdētes q̄
doctoꝝ ordo ē q̄si p̃cipu⁹ i ecclesia dei: māda/
mus q̄ten⁹ cū alios dñs apl̃os dederit: alios
ꝓphas: alios ꝟo doctores: interdicim⁹ laicis
vniuersis cuiuscūqȝ ordinis cēseanͭ offm̃ p̃di/
cādi. Ad hͦ ꝓpositū diffuse loqͭ.c. cū ex iniū/
cto. extra.c. Rõ aūt assignaͭ i gl. sup. d.c. Cū
ex iniūcto. q̄ singula officia singulis dñt eē cõ
missa. sicͭ ēt apte pȝ.89.di.c. singula. Et nõ so
lū d̓ p̃dicatõe: sȝ ēt d̓ q̄buslibet alijs negocijs ec
clesiasticis se itromittē laici nõ dñt. sicͭ pȝ extra
de iudi.c. decernim⁹. ⁊ de reb⁹ ecc. nõ alie. ca.
Cū laicis. ⁊ de arbi.c. cõtingit. ⁊ de cõsti. ca.
Ecc.⁊.96. di.c. Bñ qdē. 3ͣ ecclesia magni/
ficat ꝟbū dei ⁊ sublimat illud p̃latoꝝ obligatõe
Obligat.n. p̃latos vt de p̃dicatõe sollicitā cu/
rā habeāt. Unñ extra de offi. iudi. ordi.c. iter
cetera. sic habeͭ. Inter cetera q̄ ad salutē spe/
ctāt ppl̃i xp̃iani pabulū ꝟbi dei pmaxie sibi no
scitͭ necessariū: q̄ sicͭ corp⁹ materiali. sic anima
spūali cibo nutriͭ. eo q̄ nõ i solo pane viuit hõ:
sȝ i oī ꝟbo qd̓ ꝓcedit d̓ ore dei. Unñ cū sepe cõ
tingat q̄ ep̃i pp̄ occupatõēs multiplices vel in
ualitudines corꝑales aut hostiles incursus seu
occasiõēs alias: ne dicam⁹ defectū scie qd̓ i eis
reprobādū ē oīo nec decetero tollerādū: p seip
sos nõ sufficiūt ministrare ꝟbū dei ppl̃o. maxi
me p āplas dyoceses ⁊ diffusas: generali cõsti
tutõe sancim⁹: vt ep̃i viros idoneos ad scē p̃di
catõis offm̃ salubriter exequēdū assumāt: potē
tes i ope ⁊ s̄mõe q plebes sibi cõmissas vice ip
soꝝ cū p se idē nequerit sollicite visitātes eas ꝟ
bo edificēt ⁊ exēplo: q̄b⁹ ip̃i idiguerit ꝯgrue ne
cessaria subministrēt: ne ꝓ necessarioꝝ defectu
cõpellāͭ desistē ab icepto. hͦ ibi in cleme. vero
dudū. d̓ sepultu. apl̃ica auctoritate cõcediͭ p̃di
catorib⁹ ⁊ minorib⁹ vt i coꝝ ecclesie locis ⁊ pla
teis oīb⁹ ppl̃o ⁊ clero libere valeāt p̃dicare ca
hora dūtaxat excepta q̄ ipsi ordinarij locoꝝ p se
p̃dicarent aut corā se facerēt solēniter p̃dicari
nisi ꝯriū ex eoꝝ voluntate maneret. Arbitror
aūt ⁊ ego dispositõe spūs scī actū eē vt p̃fata licē
tia p̃dicādi minorib⁹ ⁊ p̃dicatorib⁹ iptireͭ: qm̄
nisi ipsi ceteriqȝ mēdicātes excolerēt vineā do
mini sabbaoth vrtice vepres ⁊ spine iā iplerēt
illā: cūctaqȝ errorib⁹ multiplicib⁹ ⁊ heresibus
essent maculata. Hi paupes fratres desudant
studijs lr̃aꝝ vt p̃dicationū suarum fulgore or/
bē illuminent. Qd̓ qnqȝ sunt cõditiõēs neces/
sarie i vnoquoqȝ q vult bñ fructuose ⁊ vtiliter
predicare verbū dei. Capitulum.2.

S Ecundū mysteriū declarādū ē de q̄li
tate seu cõditõe p̃dicātis ꝟbū dī. Et
notabim⁹ qnqȝ p̃cipuas ꝯditõēs q̄s
hr̄e debet q offm̃ p̃dicatõis exercet.
Pͥa dr̃ scia. Scd̃a mūdicia. Tertia sapiētia.
Quarta charitas. Quita patiētia. Pͥa cõ/
ditio q̄ i vnoquoqȝ p̃dicāte iueniri dȝ: dr̃ scia.
Ubi aduertēdū ē s̄m Alex. d̓ ales i.3ͨ volūie
summeq̄ triplex ē doctrina. Pͥa simplicis ex/
hortatõis. Scd̃a assūpte ꝓfessiõis. Tertia p̃di
catõis. Pͥa ē doctria simplicis exhortatõis
que põt

q̄ pōt vnuſqſq; fraterna admonitōe corrigere ⁊ docē,primū ſuū:⁊ h̄ cōis ē oiu3. ſ3 quā oēs ſcire tenent̃ ſymbolū:oratione dñicā:p̄cepta decalogi:peccata capitalia:opa miſicordie:⁊ eccleſie ſacr̄a. Scd̄a doctrina dr̃ aſſūp̄te ,pfeſſiōis Et ſm hāc vnuſqſq; ſcire d3 ea q̄ ptinēt ad facultatē ſuā ad min⁹ cōpetēter. Sic medici ſcire debēt regulas medicine:⁊ nō iuriſte. Juriſte vo ſcire debēt ſnias legū ⁊ nō medicine. et ſic de alijs. Tertia doctrina dr̃ p̄dicatōis. cuius miſtri.i.p̄dicatores ſcire tenent̃ nō tm̄ credēda ſ3 ēt expoſitōes p̄ceptoꝝ. ita vt ſaltē cōpetēter docti poſſint alios iſtruere ⁊ docē. Vn̄ ex̄. de heret.c.ex iniūcto.dr̃. Scia valde neceſſaria ē ſacerdotibꝰ ad doctrinā:qꝛ iuxta vbū ,pphetiū labia ſacerdotis cuſtodiūt.i.cuſtodire d̄bēt ſciam ſm gl. Que vba ēt notant̃.43.di. Sit rector.⁊.8.q.i.c. Oportet. vbi ſic habet̃.eū q docet ⁊ iſtruit aias rudes eē talē vt,p igenio diſcētiū ſemetipm̄ poſſit aptare:⁊ vbi ordinē ,p audiētiū capacitate dirigere. D3 gͦ apprie eſſe eruditꝰ ⁊ doctꝰ. Et.16.q.i.c. Sic viue.⁊.c. Si clericatꝰ. dr̃. Multo tp̄e diſce ⁊ poſtmodū doceas. Et.38.di.c. Ignorātia. Sacrū cōciliu3 igr. Ignorātia mr̃ cūctoꝝ erroꝝ maxie i ſacerdotibꝰ vitāda ē:q docēdi offm̄ i pplo dei ſuſceperūt. Sacerdotes.n.admonent̃ legē ſanctas ſcripturas Paulo aplo dicēte ad Timotheū. Attēde lectōi exhortatōi ⁊ doctrine. Et ad h̄ facit.c. Si i laicis.⁊.c. Nulli ſacerdotū.⁊.c. Si iuxta.⁊.c.q ea.p̄fata di.38. Et.59.di.c. Ordinatos. dr̃. Qui minime lr̄is opa3 d̄dit p̄ceptor eē nō pōt lr̄aꝝ. Et Hiero. ad Nepotianū ita ſcribit. Diuinas ſcripturas ſepius lege. īmo nūq̄3 d̄ manibꝰ tuis ſacra lectio d̄pōat̃. Sermo ſacerdotis ſcripturaꝝ ſale cōditꝰ ſit. Nolo te d̄clamatorē eē ⁊ fabulū garrulūq3 ſ3 miniſterij pitū ⁊ ſacroꝝ d̄i tui eruditiſſimū. Verba voluere ⁊ celeritate dicēdi apd̄ ipitū vulgꝰ admirationē ſui facē idoctoꝝ hoium ē. Ex qbꝰ oibus colligit̃ ꝙ nullꝰ p̄dicare d3 niſi ſit doctꝰ:ita vt ſaltē i eo ſit mediocris ſcia ⁊ ſi nō multū emines:vt habet̃ ex̄ d̄ elec.c.cū nobis. S3 vt Hiero. iqt ad Paulinū.ꝙ medicoꝝ ē ,pmittūt medici:tractāt fabrilia fabri. Sola ſcripturaꝝ ars ē quā ſibi oēs paſſim vendicāt. Scribūnꝰ indocti doctiq3 poemata paſſim. Hanc garrula anꝰ:hāc delirus ſenex:hāc ſophiſta vboſus: hāc vniuerſi p̄ſumūt lacerāt docēt an̄q̄3 diſcāt. Alij adducto ſupcilio grādia vba trutinātes inter mulierculas de ſacris lr̄is philoſophāt:h̄ ille. S3 nōnulli ipiti illitterati ⁊ idiote p̄ſumptionis vēto tumefacti ſciam dānāt: ſtudia lr̄aru3 ſacraꝝ vitupāt. Laudāt vere ignorātiā ⁊ ruſticitatē. Aſſerūt.n.xp̄m humili more piſcatores ſ.aplos ad p̄dicādū miſiſſe. Q̄d̄ paulꝰ.i.Corin.2.c.approbat dicēs.q̄ ſtulta ſunt mūdi elegit deꝰ vt cōfundat ſapiētes. Si igit̃ apli oio rudes ad p̄dicatōe3 euāgelij ſūt electi.nō vr̃ rōni cōſonū dicē ſciam fore p̄dicātibꝰ neceſſariam Talibꝰ ſic arguētibꝰ rn̄det Hiero. ad Paulinū. Sacra qppe ruſticitas ſolū ſibi ,pdeſt ⁊ quātū edificat ex vite merito eccleſiā xp̄i: tm̄ nocet ſi deſtruētibꝰ nō reſiſtat Malachias ,ppha.imo p Malachiā dn̄s iterrogat ſacerdotes legē:intātū ſacerdotis officiū ē interrogatū rn̄dere de lege. Et i Deut.legitimꝰ. Interroga patrē tuū ⁊ annunciabit tibi ſeniores tuos ⁊ dicent tibi. In p̄s quoq3.118. Cantabiles mihi erāt iuſtificatōes tue i loco pegrinatōis mee. Et in deſcriptōe viri iuſti cū eū arbori vite David q̄ eſt in padiſo cōparet inter ceteras vtutes.hoc etiā itulit. In lege dn̄i volūtas eiꝰ ⁊ in lege eiꝰ meditabit̃ die ac nocte. Daniel in fine ſacratiſſime viſiōis iuſtos ait fulgere quaſi ſtellas ⁊ itelligētes.i.doctos quaſi firmamētū. Vides quātū inter ſe diſtāt iuſta ruſticitas ⁊ docta iuſticia. Alij ſtellis.alij celo cōpant̃. Quāquā iuxta hebraicā vitatē vtrūq3 de eruditis poſſit intelligi. Ita enim apud eos legimꝰ. Qui aūt docti fuerint fulgebūt quaſi ſplendor firmamenti:⁊ q ad iuſticiā erudiūt multos quaſi ſtelle in ppetuas eternitates. Cur dr̃ Paulꝰ apl's vas electōis.nēpe qꝛ vas legiſ ⁊ ſcripturaꝝ ſanctaꝝ armariū erat. Phariſei ſtupēt i doctrinā dn̄i ⁊ mirant̃ i Petro ⁊ Joāne quō legē ſciāt cū nō didicerint lr̄as. Quicqd.n. alijs exercitatio ⁊ quotidiana in lege meditatio tribuere ſolet:hoc illis ſpūs ſanctꝰ ſuggerebat:⁊ erāt iuxta qd̄ ſcriptū ē docibiles deo. h̄ ille. Ex cuiꝰ vbis clare dep̄hēdimꝰ ꝙ l3 apli ſciam nō habuerint acq̄ſitā:tn̄ illā habuerūt infuſam. Silr ⁊ pater noſter Frāciſcus ex dono ſpūs ſci tātā plenitudinē grē ⁊ ſcie accepit vt p̄dicās oēs in ſtuporē cōuerteret audiētes. Vn̄ dn̄s Bon̄. 3.pte legēde maioris de eo ſic ait. Erant eloquia eiꝰ nō inania nec riſu digna:ſ3 vtute ſpiritus ſancti plena:erāt medullas cordis penetrantia ita vt in vehementē ſtuporē audientes cōuerterēt. Et in.12.pte legende inquit. Erat vbū eiꝰ velut ignis ardens penetrans intima cordis: omniumq3 mentes admiratione re-

plebat cū nō humane inuētōis ornatū ptende/ ret: ſꝫ diuine reuelatōis afflatu redoleret. Se cunda cōditio quā p̄dicator hr̄e dꝫ dicit̄ mūdi/ tia. Debet enī eē mund⁹ ⁊ imaculat⁹ nō solū i se: ſꝫ ꝓximis: exēplo bono illos edificās. qꝛ vt inqt Greg⁹. i omel. Cui⁹ vita despicit̄ restat vt ei⁹ p̄dicatio cōtēnat̄. Et Hiero. ad Nepo/ tianū ait. Nō cōfundāt opa tua sermonē tuū: ne cū i ecclesia loqueris. tacit⁹ qs rn̄deat. Cur ergo q̄ dicis ipse non facis. Delicat⁹ magister est: q vētre pleno de ieiunijs disputat. Et Ioā nes Criso⁹ di. 40. c. Multi. ait. Si bn̄ vixeris ⁊ bn̄ docueris: populū istruis. Si bn̄ docueris ⁊ male vixeris tui soli⁹ cōdēnatores. nā bn̄ vi/ uendo ⁊ bn̄ docēdo ppl'm istruis quō dbeat vi uere. Bn̄ aūt docēdo ⁊ male viuēdo deum in struis quō te debeat cōdēnare. Ad hoc ꝓposi/ tuꝫ ēt Lac. i. 4. li. di. insti. ait. Hoīes malunt exēpla q̄ꝫ vba qm̄ loq facile ē: p̄stare difficile. Vtinā qdē tā multi bn̄ facerēt: q̄ꝫ multi bn̄ lo/ quunt̄. Et idē in tertio lib. inquit. Qui docēt tm̄ nec faciūt: ipsi p̄ceptis suis detrahūt pōdus h̄ ille. Nec sufficit extrinsecus exēplū bonū p̄/ bere. nisi ⁊ mens ipsa p̄dicatoris intrinsec⁹ fue rit mūda. qꝛ vt iqt Grego⁹ sup Ezeh. Sermo dulcedinē nō hꝫ: quē infra cōsciētiā vita repro ba remordet. Tertia cōditio p̄dicatoris vbi dei dicit̄ sapiētia siue prudētia. Debet namqꝫ prudēter doctrinā cōmunicare: ita vt nō semꝑ oīa dicat: nec semꝑ oīa taceat: ſꝫ ꝓ loco ⁊ tēpo re secundū q viderit auditoꝝ vtilitati meli⁹ cō/ uenire. Hinc Greg⁹ in pastorali ait. illud qd ponit̄. 34. di. c. sit rector. Sit rector discret⁹ i silentio: vtilis in verbo. ne aut tacenda ꝓferat: aut ꝓferenda reticescat. Nā sicut incauta locu tio i errorē ꝑtrahit: ita indiscretū silentiū eos q erudiri poterāt i errore derelinqt. Sepe nāqꝫ rectores iprouidi humanā gratiā amittere for/ midātes loqui libere recta ꝑtimescūt. h̄ ille. Et lꝫ in quolibet officio publico exigat̄ ꝓudentia ipsa: tamē multū est necessaria his qui p̄dicant verbū dei: ita vt locis ꝑsonis ⁊ tempoꝛib⁹ suos sciant aptare sermones. nā secundū apostoluꝫ. Sapientiā loquimur inter ꝑfectos. puulis aūt lac dam⁹ in potū. Vex tn̄ ꝑsepe cōtrariū fieri videmus ab insipiētib⁹. Predicauit quidaꝫ tēpore meo corā vetulis. 7. vel. 8. de ludo alea ruꝫ. ⁊ hebdomada sequenti de vitio sodomie. Alter vo in die spiritus sancti corā igēti mul/ titudine doctoꝝ viroꝝ. laudes narrauit sancti Bernardini: ⁊ similia multa omitto: ne videar

probos patres velle corrigere. Illud tamē si/ lentio nō est pretereundē: q quidā q serueītes ſꝫ vere potius furentes vocari possunt: gloria/ mur sub specie detestatōis vitioꝝ talia publice tāq̄ꝫ sordida ⁊ obscena spurcissimaqꝫ vba fan tur. qualia minus qlibet histrio ioculator saty/ rus ⁊ fetidissim⁹ leno loqui erubesceret: Ex quo rum iprudēti doctrina q̄ꝫplures: nedū peccata quedā q̄ ignorabant didicerūt: vex etiā ⁊ illa ꝑpetrare conati sunt. O reprehēsibiles. o vi/ tiosi. o deniqꝫ nephādi vitioꝝ corruptores Au dite beati fr̄ācisci cōsiliū in regula sic. d. Mo neo quoqꝫ ⁊ exhortor fratres meos i dn̄o iesu xp̄o vt in p̄dicatōe quā faciunt sint examinata ⁊ casta eoꝝ eloquia: ad vtilitatē ⁊ edificationeꝫ populi. annunciādo eis vitia ⁊ virtutes: penā ⁊ gloriaꝫ cū breuitate sermonis. Nōnulli glo/ riātur populū induxisse ad risum ⁊ truffas. cō tra quos Hiero. ad Nepotianū ait. Lachrime auditoꝝ laudes tue sint. h̄ ille. Tale autē ma/ gis dicendi sunt truffatores q̄ꝫ p̄dicatores. qui quibusdā gesticulationib⁹ ⁊ truffis conātur po pulū in risum vertere. Igit̄ qui prudēs ē vitia hec reprehensibilia de qbus dixim⁹ vitare cu/ rat. Quarta cōditio p̄dicātiū dicit̄ patientia. euenire quippe solet vt inter multos q laudant p̄dicatores inueniant̄ nōnulli detractores: qd diuina agit̄ dispensatōe. vt pondere detrahen tium sinus deprimat̄ inanis glorie q oriri pos set ex vbis blādiētiū Hinc Grego. 6. q. i. ca. Sūt plurimi inqt Sūt plurimi q vitā ponunt ampli⁹ q̄ꝫ debent laudāt. ⁊ ne qua elatio de lau de subreptat ꝑmittit oīpotēs de⁹ malos i obtre ctatione ⁊ obiurgatōe ꝓrumpere: vt siqua cul/ pa ab ore laudantiū in corde nascit̄ ab ore vitu ꝑantiū suffocet̄. h̄ ille. Patienter itaqꝫ ⁊ equo animo ferēdi sunt rumusculi plebis nec curā/ dū est de omnib⁹ q̄ dicunt̄: nisi talia essent pro/ pter q̄ si nō cōfutarent̄: ifamia notabilis i p̄iu diciū animaꝝ oriri posset. Vnde Hiero⁹ ad Nepotianū ait. Caue ne hominū rumusculo aucupis ⁊ offensam dei populoꝝ laude cōmu/ tes. Per ifamiā ⁊ bonā famā xp̄i miles gradi tur. nec laude extollit̄. nec vituꝑatōe frangit̄: et leta cōtēnit ⁊ tristia. Per diē sol nō vrit eū ne qꝫ luna ꝑ noctē. h̄ ille. Et ve nisi p̄dicator pa/ tiens extiterit multā sentiet amaritudinē. quā/ do qd vn⁹ laudat: alter vituꝑat. Laudāt docti subtilitates ⁊ ꝓfunda dubia scripturaꝝ. vitu/ ꝑāt ista vulgares ⁊ ignorātes. Extollūt igno rantes ⁊ mulierculę vulgaria quedā exēpla siue

parabolas

parabolas: ⁊ de illis viri periti q nō hñt deuo
tionem risum suscipiūt: ⁊ sic ꝓ veritate audien
tiuꝫ varia ē opinio: variusqꝫ appetitꝰ: vnoquo
qꝫ ꝰm suum modū referēte. Quinta cōditio
ꝑdicatoris euāgelij nūcupat̄ charitas. Hec fa
cit ꝑdicatores q̄rere nō q̄ sua sunt: sed q̄ Jhu
xp̄i. Et. i. Cor. iꝫ. ⁊. x. capitulis doctor gētiū
ait. Nō querēs quod mihi vtile ē: sed q̄d mul
tis: vt salui fiāt. Querūt q̄ sua sunt qui predi/
cāt: aut cupiditate glīe: aut appetitu ambitiōis
honoris ⁊ dignitatis: aut amore lucri ⁊ spe q̄
stus: aut deniqꝫ respectu cuiuslibet cōmodi tē
poralis. Nō stant ista cū charitate q̄ deum dili
gere facit pp̄ se: ⁊ ꝓrimum pp̄ deum.

De qnqꝫ fructibus ⁊ vtilitatibus verbi dei
⁊ q̄re vtile ē oībꝰ illud audire libēter. Cap̄. 3.

Tertium mysterium declarāduꝫ ē de
vtilitate audiētium ꝟbum dei. Et
lꝫ multi sint fructꝰ ⁊ vtilitates deuote
audiētium ꝟbum dei: tñ nos in pñtiarum tm̄
qnqꝫ explicabimus: quatenꝰ his fructibꝰ exco
gitatis: vnusqsqꝫ animet̄ ad libenter ⁊ deuote
audiēdum. Prima dr̄ illuminatio. Se/
cūda cōfortatio. Tertia fortificatio. Quar
ta delectatio. Quinta exemplatio. Prima
vtilitas verbi dei dr̄ illuminatio. Illuminat
qppe itellectum hoīs: sicut sol illuminat mūdū
Et hoc iquit Dauid in p̄s. Declaratio ꝰmo/
num tuoꝝ illuminat: ⁊ itellectum dat paruulis
Et iterum. Lucerna pedibꝰ meis ꝟbum tuū
⁊ lumē semitis meis. Illuminat̄ siqdem mēs
attēte audiētium ⁊ cuꝫ vtilitate. Primo respe
ctu credēdoꝝ: vt sciāt fidei rudimēta. Scd̄o re
spectu colēdoꝝ: vt deum colāt creatorē. Ter/
tio respectu abhorrēdoꝝ: vt vitia abhorreāt ⁊
vitēt. Quarto respectu acceptādoꝝ: vt virtu/
tes acceptent ⁊ insequant̄. Quinto respectu sp
nēdoꝝ: vt mūdum spernēt ⁊ eiꝰ bona. Sexto
respectu angeloꝝ: vt opera agāt q̄ mandant̄ i
lege. Septimo respectu timēdoꝝ: vt penas in
ferni timeāt. Octauo respectu desiderandoꝝ
vt beatitudinē eternam desiderēt. nam nisi h
⁊ huiusmodi pp̄lis predicarent̄: oēs velut ceci
varijs iuoluerēt errorībꝰ. Scd̄a vtilitas quā
cōsequunt̄ ꝟbum dei audiētes dr̄ cōfortatio.
Nam lꝫ multi sciant bona q̄ operari tenent̄ ⁊
mala qbus sibi cauere debēt: tñ quādoqꝫ nec
bona faciunt nec mala fugiūt: deuicti quadam
tepiditate vel potius sensualitate ⁊ delectatio/
ne bonorum tp̄alium. Alij etiā quāuis sciant pe
nas iferni fore timēdas desiderandūqꝫ celum

pieqꝫ xp̄i passionē deflēdā: tñ cor hñt insipidū
sine timor sine d̄siderio ⁊ sine vlla pietate. Cū
ꝟo tales audiunt verbuꝫ dei frequēter cōfor/
tant̄ ad deponēdam oēm tepiditatē: ad ample
ctēdas virtutes: ad surgēduꝫ a peccatis: ad cō
patiēdum xp̄o passo: ad timēdos gehēne cru/
ciatꝰ: ⁊ ad desiderandum regnū dei. Quia vt
Hiero. ait ad paulinū. habet nescio qd latētis
energie viue vocis actꝰ: ⁊ in aures discipuli do
ctoris ore trāsfusa fortiꝰ sonat. Vñ ⁊ Heschi/
nes cū Rhodi exularet ⁊ legeret̄ illa Demo/
sthenis oro quā aduersus eū habuerat: mirāti
bus cūctis atqꝫ laudātibꝰ suspirās ait. Quid si
audissetis ipam bestiā sua ꝟba resonāteꝫ. h il/
le. Quāta aūt sit vis in ꝟbo dei ꝑdicato: appa
ret vndiqꝫ ex mirādis exēplis tam ap̄loꝝ quā
alioꝝ. Petrꝰ nāqꝫ post susceptū spiritū sanctū
vna ꝑdicatiōe tria milia aiaꝝ cōuertit ad xp̄m
Act. scd̄o. c. Quid fecit Paulꝰ vas electionis
qd reliq oēs ap̄li ⁊ discipuli xp̄i. Et diebꝯ nr̄is
vñ q̄si renouata vr̄ religio xp̄i: sustētata eccl̄ia
⁊ pctōres ad pniam aiati: nisi ex auditu ꝑdicā
tium. O ꝟbum dei bñdictum: o ꝟbum salu/
tiferꝝ: o ꝑdicatio fecūdissima: o istrumētū salu/
bre: q̄ cōmoueri possūt mētes dure ad agēduꝫ
pniam ⁊ corda oīuꝫ ad ꝟtutes sectādas. Ter
tia vtilitas audiētium ꝟbum dei dr̄ fortifica/
tio. Fortificat. n. eos q boni sunt vt in melius
ꝓficiāt ⁊ ꝑseuerēt: ita q̄ ex ꝟbo dei q̄si cōser/
uant̄ ⁊ nutriunt̄: sicut plātula q̄ vt viriditatem
ꝰuet irrigat̄ aq̄s. Ideo xp̄s ait Math. 4. Nō
in solo pane viuit hō: sed in oī ꝟbo q̄d ꝓcedit
de ore dei. Quarta vtilitas dicit̄ delectatio.
Delectat eteni ꝟbū dei ⁊ recreat sp̄ualiter au/
diētes. nam oīs aia bona letāter audit magna
lia sūmi imꝑatoris celoꝝ: ⁊ qcūqꝫ aliquem dili
git de ip̄o libēter loqtur: ⁊ libēter audit bñ de
illo loquētes. Sic q deū amāt ⁊ ex ip̄o sūt ꝟba
eiꝰ audiūt. vt dr̄ Joh. 8. c. Et Maria magda
lene quē dilexit multū. Luc. 7. saturari nō po
terat audiēdo ꝟba melliflua xp̄i Jhu. Luc. x.
c. Quita vtilitas dr̄ exēplatio. Prebēt nāqꝫ
audiētes ꝟbum dei exēplum bonum ꝓximis
suis. nā sepe cōtingit vt hi q ifime sunt cōditio
nis vidētes viros graues: vtputa religiosos
viros doctos nobiles ⁊ honestos ciues ad ꝑ/
dicationē cōfluere: animent̄ ⁊ ip̄i ad eā audiē
dā diligēter. Ergo vt finē huic ꝰmoni faciam
cum taꝫ grādia atqꝫ mirifica sint priuilegia ꝟ/
bi diuini: omnes aduoco: cūctos inuito: singu
lisqꝫ clamo. Venite ⁊ audite vt audiēdo ꝟbā

dei segregere possitis eius gratiam: et deinde puenire ad beatam gloriam: in qua xps bndictus vivit et regnat in secula seculorum. Amen.

Feria scda post dnica in sexagesima de vbo dei et eius auditione. Sermo. 9.

In corde bono et optimo audientes verbum retinent: et fructum afferunt in patientia. Verba sunt xpi Jesu saluatoris originaliter Luc. 8. c. Quamuis multa dca sint in superiori sermone de pdicato vbo dei. restant tn adhuc de eius auditione aliq differenda. Quippe. n. e confutare illos q vel audire respuunt: vel negligenter audiunt: aut audientes no custodiunt vbum. Et re vera satis supque necessaria e hec confabulatio: vt inducant hoies ad audiendum vbum diuinum cum affectu et vtilitate salutis sue. Nam no desunt diaboli teptamenta ad remouendas mentes ab auditu spualis doctrine: cum ipsa sit qsi sagitta vulnerans astutiam eius. Jdcirco de auditione vbi dei dicere volentes: notabimus in hoc sermone principaliter tria mysteria declaranda.

Primum dr inductio.
Secundum modificatio.
Tertium obligatio.

Qualiter oes inducunt ad audiendum verbum dei a scriptura a natura et ab exemplis.

Capitulum. primum.

Primum mysterium declarandu de auditione verbi dei dr inductio. Ad illud etenim audiendum inducimur pp tria. Primo pp naturam. Scdo pp scripturam. Tertio pp exempla. Primo inducimur vt libenter audiamus vbum dei ab ipsa natura. Nam vt Sen. ad Lucillu ait. Docibiles natura nos edidit. Et sm Cice. in sua rethorica. Js docilis e q vult attente audire. Et vt idem. Ci. in q. tus. ait. Jnest mentibus nris insatiabilis qdam cupiditas veri videndi. qd in p d offi. confirmat. d. Omes trahimur et ducimur ad cognitionis et scie cupiditatem: in qua excellere pulchrum putamus. Et h ipm Ari. explicauit in. i. metha. ingens Omes hoies nam scire desiderant. Et in. 3. ethi. et in. 9. pte pbleumatu asserens. Addiscere qde facile et delectabile natura oibus e. Cum ergo q si incredibilis sit numerus ignorantium viam dni: et pdicatores illam doceant: natura ipa mouere dz oium aios ad illos audiendu. Nec valet quorundam de se superba psumptio: q se credunt oia scire qm vt ait sapiens, puer. i. Audiens sapiens sapientior erit. Quinimo nullus est adeo peritus q peritior fieri no possit. Hinc Lacta. de ira di. de Socrate ait. Socrates cum esset oium phorum doctissimus: vt ceterorum argueret inscitiam q se aliqd tenere arbitrabant: ait se nihil scire nisi vnum: qr nihil sciret. Et Mercurius thermegistus phs maximus dicebat. Maxima ps eorum q scimus e minima ps eorum q ignoramus. Jo notanda valde sunt Hiero. vba: q ad Palmachiu et occeanu ita scribit. Dum essem iuuenis nimio feruebam amore discendi: nec iux quorundam psumptionem ipse me docui. Appolinarem audiui Antiochie frequenter et colui. Jam canis spergebant caput: et mgrm potius qz discipulu docebat. Perrexi tn Alexandria. audiui didimum: in multis ei gras ago: qr qd nesciui didici: qd sciebam illo docente no pdidi. Putabam me hoies fine fecisse discendi. Dem rursus hyerosolymam et bethleem: q labore quo pcio Baraniam nocturnum habui preceptorem. Timebat. n. iudeos: et alterum mihi exhibebat Nicodemu. h ille. Si itaqz tantus doctor luce scie pditus audire vt addisceret no erubescebat: q psumptio illa e eorum q vel ignorantes vel parum docti sunt dicentiu se pdicatioem no velle audire: qr illa no egent. Propter tales vtiqz. Sen. li. de tranqlitate ai ait. Puto multos ad sapiam venire potuisse si no putassent se peruenisse. Scdo inducimur vt, pmpte audiamus vbum dei ab ipsa scriptura. Concordant qppe voces oium scripturarum nedu diuinarum: verum et moralium phorum: q vnusqsqz sollicitus esse dz ad discendu. Vn Ari. i. ethi. ait. Qui neqz ipse itelligit neqz aliu audiens i aio potuit: h inutilis natus e. Et Macrobius li. 2. saturnaliu. Sine doctrina vita est qsi mortis imago. Et Tullius li. 2. q. tus. Vt ager qzuis fertilis sine cultura fructuosus esse no pot. sic sine doctrina aius. Et idem li. i. de oratore. No ignoro ea q bona sunt meliora fieri posse doctrina. Et iuriscosultus. ff. de fidei co. li. l. apud iulianu. inqt. Cupiditas discendi e optima ro viuendi. Vn iulianus dixisse fertur. Et si alterum pedem in sepulchro herem adhuc discere qd vellem. Hinc e q et sapiens Ecc. 6. ait Si iclinaueris aurem tuam accipies doctrinam: et si dilexeris audire sapiens eris. et io. puer. i2. Qui diligit disciplinam diligit sc am. et. puer. i7 Qui euitat discere icidit i mala. et. puer. i9. Suscipe disciplinam vt sis sapiens i nouissimis tuis. et. 22. ibidem. Jnclina aurem tuam et audi verba sapientu. Sunt et alie hui scripturarum voces qsi innumerabiles hortantes hoies vt, pmpto aio audire

audire velint v̄ba doctoꝝ ⁊ sapientũ: vt ⁊ ip̄i
ꝑ exercitiũ discipline docti euadere possint. 3°
iducimur ad audiendũ eos q docent bñ btēq3
viuē ab exēpl'. Scribit. n. Valeri⁹ max. Ru.
de studio ⁊ idustria. qđ ēt refert Tulli⁹ li. đ se
nectu. ꝙ Solō pħs significauit v̄ sib⁹ se quoti
die senescentē aliqđ discere. Sup̄mo v̄o die
vite assistetib⁹ amicis q̄dāq3 iter se cōferētib⁹
sans iam p̄ssum caput erexit. iterrogatusq3 q̄
ꝑꝑ id fecisset. rñdit: vt cũ istud qcqđ est de q̄ di
sputatis pceꝑero moriar. At ⁊ Hiero. ad pau
linũ iducit multoꝝ pħoꝝ exēpla: q auiditate di
scendi nullũ timuerũt laborez. Legim⁹ inqt i
veterib⁹ historijs quosdaz lustrasse ꝓuincias:
nouos adijsse pplos: maria trāsisse: vt eos q̊s
ex libris nouerāt corā q̄q3 viderent. Sic Py
thagoras mēphiticos vates. sic Plato egyp/
tũ. ⁊ Architā tarentinũ. eāq3 horā italie q̄ quō
dā mag̃ grecia dicebat laboriosissime pagra/
uit: vt q Athenis magister erat ⁊ potens: cu/
iusq3 doctrinas Achademie gymnasia psona
bāt fieret pegrin⁹ atq3 discipul⁹: malens alie/
na verecūde discere: q̄3 sua ip̄rudēt igerē. De
niq3 cũ l'ras q̄si toto fugiētes orbe ꝑseqtur cap
t⁹ a piratis venũdat⁹ tyrāno crudelissimo ꝑuit
captiu⁹ vinct⁹ ⁊ s'u⁹. Tñ q2 pħs maior emente
se fuit. Ad Titũ liuiũ lacteo eloquētie fōte ma
nātē ex vltimis hispanie galliarũq3 finib⁹ quos
dā venisse nobiles legim⁹. ⁊ quos ad sui cōtē/
platiōem: Roma nō traxerat: vni⁹ hois fama
ꝑduxit. Habuit illa etas inauditũ oibus secu
lis celebrādũq3 miraculũ: vt vrbē tātā igressi
aliud ex̄ vrbem q̄rerent. Appoloni⁹ ille mag⁹
vt vulg⁹ loqtur: siue pħs vt Pythagorici tra/
dũt itrauit psas: ꝑtransiuit caucasum albanos
scytas massagetas opulētissima i die reḡ pene
trauit: ⁊ ad extremũ latissimo Physon amne
trāsmisso ꝑuenit ad brachmanas vt Hyarchā
i throno sedentē aureo ⁊ de tātali fōte potātez
iter paucos discipulos: de natura: de morib⁹:
de cursu dieꝝ ⁊ sydeꝝ audiret docētez. Inde
ꝑ helamitas: babylonios: chaldeos: medos: as
syrios: ꝑtos: syros: fenices: arabes: palestios
reuersus alexādriā ꝑrexit ethiopiā: vt gymno
sophistas: ⁊ famossimā solis mēsam videret in
sabulo. Inuenit vir ille vbiq3 qđ disceret ⁊ sem
per ꝓficiēs: semper se melior fieret. Scripsit
suꝑ h̄ plenissime octo voluminib⁹ Phylostra
t⁹. h̄ ille. Et idez Hier. ad Nepotianũ cōmen
dās sapie studiũ ait de Demosthene. Sapiēs
vir ille grecie Demosthenes cũ expletis centũ
septē ānis se mori cerneret: dixisse fert̄ se dole
re ꝙ tūc egrederet̄ vita cũ sape cepisset. His
igit̄ exēpl' dānari pōt temeritas illoꝝ q se exi/
stimāt oia scire: oia sape: oia deniq3 itelligere.
Quo fit vt p̄dicatores doctos ñ solũ audire re
cusēt vez ēt ⁊ ꝑuipēdāt sepe ⁊ asp̄nēt. Ex dict̄
tñ clarissime ꝯstat nil vnicuiq3 tñ ꝯuenir̄ posse
q̄3tũ audir̄ disciplinā ⁊ eruditōez. Nā ex ei⁹ au
ditu fructũ ñ mediocrē suscipiũt viri ⁊ mł'ries
senes ⁊ ꝑuuli: boni ⁊ mali docti parit̄ ⁊ idocti.

Quod v̄bum dei est audiendum cum solli
citudine deuotiōe ⁊ humilitate. Cap. 2.

S Ecũdũ mysteriũ cōtēplādũ dr̄ modi/
ficatio: in q̄ apire l3 q̄liter v̄bũ dei sit
ab oib⁹ audiēdũ: vt i oib⁹ s'uet̄ ordo
debit⁹ ⁊ mēsura. Et ad h̄ itelligēdũ dico ꝙ v̄/
bũ dei d3 audiri tripl'r. P° sollicite. 2° deuote.
3° hũilit̄. p° v̄bũ dei ē audiēdũ sollicite: vt q sru
ctũ ei⁹ hr̄e cupit: conet̄ a pricipio iteresse s'mōi
nā sũt nōnulli q ad p̄dicatiōez cōfluũt: s3 tñ ob
pigritiā ⁊ sōnolētiam raro itegraz illā audiũt.
Alij v̄o auaricia victi dieb⁹ ferialib⁹ nolũt p̄/
dicatiōes audire: timētes amittere tp̄s ⁊ lucra
Quib⁹ ego dico ꝙ ñ bñ faciũt: qm̄ si audirēt qn
q̄ginta p̄dicatiōes nō expēderet̄ i ill' audiēdis
triũ dieꝝ spaciũ. Et tñ mai⁹ eēt lucrũ aie qđ in
de euenire posset: q̄3 lucꝝ oium t̄paliũ bonoꝝ.
S3 si aliqs tāta necc̄itate cōstringeret̄ ꝙ nisi la
borādo victũ acqrē ñ posset: tūc illũ ad audiēdũ
v̄bũ dei ñ cōpellerē: qm̄ vt ait Ari. 3° topicoꝝ
Meli⁹ ē philosophari q̄3 ditari. s3 ñ idigēti ne
cessarijs. 2° ē audiēdũ v̄bũ đi deuote. Et h̄ di
co aut ꝑꝑ eos q i p̄dicatōe dormiũt: aut ꝑꝑ illos
q iter se cōfabulant̄: aut ꝑꝑ alios q deābulādo
cum suo strepitu ⁊ irreuerentia p̄dicatorē ip̄m
⁊ audiētes turbāt: aut ꝑꝑ lasciuos ⁊ vanos iu
uenes leuesq3 mulierculas: q dum p̄dicat̄ mu
tuo sese iocando: cōcupiscendo: ridendoq3 cō
spiciũt. In qb⁹ nulla est cōpũctio: nulla fides
nulla religio. Et ꝓ his oib⁹ facit illud dictũ.
Aug. 1. q. 1. c. Interrogo sic. d. Vos fratres
vel sorores dicite mihi: qđ plus esse vr̄ vobis
corpus xp̄i an v̄bum xp̄i. Si veruz vultis re
spōdere hoc dicere debetis: q2 nō sit minus v̄
bum dei q̄3 corpus xp̄i. Et ideo quāta sollici/
tudine obseruamus qñ nobis corpus xp̄i mi/
nistrat̄ ne ex ipso de manib⁹ nostris aliqđ i ter
ram cadat: tāta sollicitudine obs'uemus ne v̄/
bum dñi qđ nobis erogat̄ dum aliud cogita/
mus aut loqmur: de corde puro depēat: q2 nō
minus re⁹ erit q v̄bum dei negligēter audie/

rit: q̄ȝ ille q corpus xp̄i sua negligētia in terraȝ cadere ꝑmiserit. hec ille. Archi. vero sup̄ hoc c. d. ꝙ cōparatio corporis xp̄i ⁊ verbi p̄dicati nō fit respectu dignitatis ⁊ excellētie: sed respectu efficacie. qm̄ nō minorem efficaciam cōsequtur q cum deuotione audit v̄bum dei: q̄ȝ q cū reuerentia suscipit corpꝰ xp̄i. Vñ glo. sup̄ dicto v̄bo. d. Verbū. i. p̄dicatio q̄ plures couertit: ⁊ plus facit compungi hoiem ita vt oia peccata p̄ eam tollant̄. Sed p̄ corpꝰ xp̄i tollunt̄ venialia: vt de cōse. di. 2. c. Iterat̄. 3° ē audiendum v̄bum dei humiliter. Cōsistit aūt humilitas in auditore vt bñ īterp̄tet̄: ⁊ in bonā p̄teȝ suscipiat ea que p̄dicant̄. Nā reperiunt̄ ⁊ qdē plurimi q vellent oia ſm appetitum suum dici nec cogitāt ꝙ in p̄dicatione satisfaciendū ē tot varietatibꝰ ꝑsonarum. Alij aūt si nō sentiunt euāgelij textū de v̄bo ad v̄bum explicari: statiȝ detrahūt: murmurāt: arguūt. d. xp̄ȝ misisse ap̄los ad p̄dicādū euāgeliū. Et tñ qcqd reducit̄ ad dī ⁊ ꝓximi charitatē qcqd iducī hoies ad deū colendū timendū ⁊ diligendū: qcqd deniq; ip̄os a vitijs retrahit ⁊ ad v̄tutes hortatur recte euāgelium dr̄. Vñ Hiero. in ep̄lam ad Gal̄. scribit illud qd̄ ponit̄. 1. q. i. c. Marchiō marchiō ⁊ Basilides ⁊ cetere hēticoꝝ secte nō hñt dei euāgeliuȝ: qꝛ nō hñt spiritū scm̄: sine q̄ humanū fit euāgelium qd̄ docet̄. Nec putemꝰ in verbis scripturaꝝ esse euāgelium: sed i sensu: nō in sup̄ficie: sed in medulla: nō in ſmonū folijs: sed in radice rōis. h ibi. Nōnulli insup̄ egre ferūt si qñq; vitia rep̄hendant̄: eo ꝙ ⁊ ipsi vitiosi sunt: nec de suis vitijs corrigi patiunt̄. Pro qbus ē illa Hiero. sn̄ia ad Nepotianū. Neminē sp̄āliter meus ſmo pulsauit. Generalis de vitijs disputatio ē. Qui mihi pri‍ꝰ ita, qȝ irasci voluerit: ipse de se ꝙ talis sit cōfitebit̄ h ille. Cōcludo igitur dicēdo oibꝰ illud Iac. i. In māsuetudine suscipite īsitum verbum qd̄ saluare pōt animas vestras.

Quod obligant̄ hoies ꝓ loco ⁊ tp̄e audire verbum dei: ⁊ memoriter retinere ac opere implere. Capitulum .3.

Ertium mysteriū declarādum dr̄ obligatio. Obligant̄ siqdem hoies circa auditiōem v̄bi dei maxime ad tria primo ad illud audiendū. scd̄o ad retinendum tertio ad faciēdū. Primo obligant̄ hoies ad v̄bum dei audiendū. Quod accipi pōt: tuȝ qꝛ vnusqsq; suū salutem desiderare, dȝ quā asseq pōt v̄bo dei mediāte: tum qꝛ ad hoc iducit scriptura: vt superiꝰ visum ē. Sed queri pōt cur nō p̄cepit eccl̄ia audiri diuinum v̄bum ita expresse sicut ⁊ missas: cum tāte vtilitatis sit audire p̄dicatiōes. Et dicimus ꝙ hoc fit pp̄ tria primo pp̄ obligationē curatoꝝ. scd̄o pp̄ paucitatem p̄dicatorum. tertio pp̄ cōmoditateȝ populoꝝ. Prima rō est pp̄ obligationem curatoꝝ. Nam q curam aiaꝝ hȝ tenet̄ suo pp̄lo p̄dicare: sicut patet in. c. superiꝰ all̄. in sermone p̄cedenti. iter cetera de officio iudicis ordi. Et. 36. di. c. Ecce. Et. 16. q. i. c. Adijcimꝰ. c. Ecce. Si ergo p̄lati obligant̄ suo pp̄lo p̄dicare ergo pp̄l'i ꝓ loco ⁊ tp̄e p̄dicatiōes debēt audire. Vñ de cōse. di. i. c. Sacerdote dr̄. Sacerdote v̄buȝ in eccl̄ia faciente: si qs egressus fuerit de auditorio excōicet̄. Et in. c. oēs fideles. dicitur. Oēs fideles q conueniunt in solēnitatibus sacris ad ecclesiam: ⁊ scripturas ap̄loruȝ ⁊ euangelium audiant. 2° nō obligauit eccl̄ia ad audiendum verbum dei determinate sicut ad audiendū missas ꝓpter paucitatē ⁊ raritatē predicatoꝝ: qꝛ rari sunt q predicēt et ml̄ti qui celebrāt missas. Tertia rō ē pp̄ icōmoditatē pp̄loꝝ. Nā multi sūt rurales ⁊ ī mōtibus habitātes ⁊ in alijs locis qbꝰ dificile eēt sic audir̄ p̄dicatōes sicꝰ ⁊ missas. Nō tñ excusat̄ ꝓ loco ⁊ tp̄e addiscere p̄ aliquā viaȝ q̄ sūt ſm statū suum eis necessaria ad salutē. 2° obligāt̄ hoies ad v̄bū dei retinēdū. Debet nāq; vnusqsq; facere ꝙ in se ē: vt si nō oium que p̄dicāt̄ saltem aliq̄ memoriter teneat. Ad quod multū ꝓdesse pōt domestica cōfabulatio ⁊ cōicatio cū vxore filijs aut amicis de his que p̄dicata sūt. 3° obligant̄ hoies ad verbū dei faciendū. Nā vt dicit̄ Luc. xi. c. Beati qui audiūt verbum dei ⁊ custodiūt illud. Et Mathi. 7. xp̄s intulit. Ois q audit verba mea ⁊ facit ea assimulat̄ viro sapienti qui edificauit domū suaȝ supra petram. Et descendit pluuia: ⁊ venerūt flumina: ⁊ flauerūt venti ⁊ irruerūt ī domum illaȝ ⁊ non cecidit. Fūdata n. erat supra firmā petrā. Et ois qui audit v̄ba mea ⁊ non facit ea. similis ē viro stulto qui edificat domū suā. s̄. arenā. Et descēdit pluuia ⁊ venerūt flumia: ⁊ flauerūt venti ⁊ ipegerūt in domū illā ⁊ cecidit ⁊ fuit ruina eiꝰ magna. Hic ēt ⁊ Iacobꝰ. p°. c. ait. Estote factores v̄bi ⁊ nō auditores tm̄ fallētes vosmetipsos: qꝛ si qs auditor ē v̄bi ⁊ ñ factor: h cōp̄abit̄ viro cōsiderāti vultū natiuitatis sue ī speculo. Cōsiderauit. n. se ⁊ abijt: ⁊ statiȝ oblitus est q̄lis fuerit. Ergo seruet̄ oia q̄ tacta sūt de auditōe v̄bi dei: vt sit

semen

semẽ cadens in bonã terrã: nõ sec⁹ viã: nõ su/
pꝛa petrã: nec iter spinas: afferẽs fructum ꝑut
saluatoꝛ benignus in electione euãgelica expli
cauit: quam ⁊ ꝑposuit ꝑ silitudinem loquens: i
deqꝫ illã exposuit: sicut pꝫ in tex. sapiẽter cõclu
dens: ꝙ q bono coꝛde deuotaqꝫ mente dei v
bum audiunt: fructũ in pñti suscipiũt grẽ: ⁊ in
futuro perẽnis gloꝛie: i qua xp̃s saluatoꝛ oiuꝫ
sedet ad dexteram patris: cum quo viuit ⁊ re/
gnat in secula seculoꝝ. Amen.

Feria tertia post dñicam in sexagesima de
seueritate diuine iusticie que mouere dꝫ pecca
toꝛes ad pniam. Sermo .x.

r**eddet vni**cuiqꝫ se/
cundum
merita sua. Dñi nr̃i Jesu
xp̃i v'ba sunt ista. oꝛiginali
ter Math. 16 .c. Letãtur
plurimi in malis suis neqꝫ
de illis pniam agere vllo pacto, ꝑponũt: qm̃ nõ
arbitrant̃ deũ peccatoꝝ suoꝝ vltoꝛem. Quin/
imo falso sibi blandiunt̃ ⁊ ꝑsuadẽt: nullaꝫ post
hãc vitã obstinatis pctõꝛib⁹ penã a iusto iudice
loꝛe paratã. Quo fit vt in dies deterioꝛes fiãt
⁊ ad vitia q̃libet sine timoꝛe labant̃. Quapp i
pñti s'mone aliqua de diuine iusticie seueritate
dicere statui: vt ꝑ ei⁹ tremendã cõsideratiõem
dura pctõꝝ coꝛda mollescãt qbus ondimus q̃ꝫ
seue si se nõ coꝛrexerint punient̃ a deo: qm̃ ipe
vt v'ba ꝑposite dicũt: reddet vnicuiqꝫ s'm opa
sua. bonis. s. gaudia paradisi: ⁊ malis gehẽne
cruciatuꝫ. Jn qbus v'bis de diuine iusticie se
ueritate tria mysteria sunt cõsideranda.

Primum dr̃ punitio.
Secundum restrictio.
Tertium permissio.

Qualiter de⁹ punit malos post hanc vitam
si se nõ coꝛrexerint: cõtra eos q dicũt nõ esse ali
ud malum neqꝫ bonum q̃ꝫ illud quod experi/
mur in pꝛesenti. Capitulum .j.

p**Rimũ** mysteriũ cõsiderãdũ de seueri
tate diuine iusticie dr̃ punitio. Jn q̃
d'clarãda ẽ falsa ⁊ erronea snĩa ⁊ opio
eoꝝ q dicũt nõ expedire pctõꝛib⁹ ad pniam re/
uerti: q: post hãc vitã nullũ ampli⁹ sentiet̃ malũ
Cõtra tales ergo theologi sacri sic potẽtissime
arguũt. Vbicũqꝫ ẽ sũma iusticia ibi dꝫ esse iu/
sta meritoꝝ retributio. Sed cũ nõ puniat ma/
los in hac vita: ergo puniet illos post hãc vitã
Maioꝛ ꝑpositio cõstat ex dictis Tullij i epl'a
de casu reipublice. d. Justicia ẽ cõstans ⁊ ppe
tua volũtas ius suũ vnicuiqꝫ tribuẽs. ⁊ h̃ ẽ diffi
nitio iusticie q̃ h̃z. ff. d' iusticia ⁊ iur. l. iusticia.
⁊ Jnsti. d' iusti. ⁊ iur. ff. iusticia. Pꝛobare ẽt
d'bem⁹ tria q̃ cõtinent̃ in rõe ꝑtacta. Pꝛimo
iusticie diuine veritatẽ. Scd'o maloꝝ in hac vi
ta ipunitatẽ. Tertio ꝯ ipsos rigidã asperitatẽ.

Pꝛimo ꝑbare debem⁹ diuine iusticie vita
tẽ. Et ad h̃ sũt scripture sacre copiosissima dicta
Vñ dauid in ps̃. 100. ait. Just⁹ dñs ⁊ iusticiã
dilexit eqtatẽ vidit vult⁹ ei⁹. et ps̃. 18. Justicie
dñi. r. l. c. Et ps̃. 30. Jn iusticia tua libera me
Et ps̃. 39. Anunciaui iusticiã tuam in ecclesia
magna. Et ps̃. 70. Memoꝛaboꝛ iusticie tue
soli⁹. Et ps̃. 84. Justicia añ eũ ambulabit. Et
ps̃. 47. Justicia dñi plena ẽ terra. Et ps̃. 88.
Justicia ⁊ iud. ꝑ. se. t. Et ps̃. 110. Justicia ei⁹
mãet i seculũ seculi. Et Esaie. 51. dic̃ dñs. Ju
sticia mea nõ deficiet. Et Esa. 59. Jndutus ẽ
iusticia vt loꝛica. Et Baruch. p Dño d'o nr̃o
iusticia. Et Hier̃. 12. Just⁹ qdẽ tu es dñe. Et
pꝛima Thimot. 2. Jn reliquo reposita ẽ mihi
coꝛona iusticie quã reddet mihi dñs in illa die
iust⁹ iudex. Sꝫ aliqs põt arguere ꝙ in deo nul
la sit iusticia. ꝑ̊ q: s'm phm. 5. ethi. c. 2. Dñi ad
s'uuꝫ nõ ẽ iusticia: q: iusticia in q̃dã eq̃litate ad
alteꝝ cõsistit: sed de⁹ ẽ dñs oium: ergo in ipso
nõ ẽ iusticia. 2° arguit̃ q: iusticia respicit debi
tũ: de⁹ aũt nulli debitoꝛ ẽ: ergo in ipso nõ ẽ iu
sticia. Hãc. q. soluit. Ric. de media villa. 46.
di. 4. d. Q'd iusticia põt accipi ꝑ rectitudine vo
lũtatis q̃ vult aliqs reddere vnicuiqꝫ in distri/
buẽdo vel cõmutãdo qd' ei debet̃: ⁊ s'm h̃ du/
plex ẽ iusticia. s. distributiua q̃ aliqs vult oib⁹
q sunt de cõitate distribuere bona cõia s'm de/
bitã ꝑpoꝛtiõis eq̃litatem. Et cõmutatiua qua
aliqs in cõmutãdo vult seruare debitam equa
litatem s'm quãtitatẽ. Cõmutatiua iusticia ꝑ/
pꝛie loquẽdo in deo nõ est: q: nulli est debitoꝛ
ex legis necessitate: ⁊ de bono retribuit vltra
meritum: ⁊ de malo citra demeritum. Justi/
cia vero distributiua deo ẽ. Oibus. n. distri
buit bona sua s'm debitã ꝑpoꝛtionis equalita/
tem. Ad pꝛimũ ergo argumẽtum dicenduꝫ
ꝙ lꝫ dñi ad s'uum nõ sit iusticia cõmutatiua se
cũdum plenã rõem eiusdẽ: q: iter dñm ⁊ s'uuꝫ
nõ ẽ equalitas: eo ꝙ oia que sunt serui sut dñi.
tñ dñi ad seruos põt esse iusticia distributiua: q̃
nõ reqrit eq̃litatem quãtitatis: sed ꝑpoꝛtio/
nalitatis: que ẽ equalitas duaꝝ ꝑpoꝛtionuꝫ q̃
cõsistit in hoc q' seruis ꝑpoꝛtionaliter retribu
it secũdum merita sua. Ad scd'm dicendum

q̄ etsi de⁹ nulli creature sit debitor ex recepto: tamē debitor est ex ꝑmisso: nulli enim est debitor nisi cui vult. Si aūt q̄ratur quare vult: non r̄ndebo nisi q2 vult: q2 volūtas sua ē prima cā hec Ric. Ergo q̄z̄uis deus nihil patiat̄ ex peccatis cōmissis: nihilq3 eius īfinite bonitati adaugeat̄ ex bōis cōmissis: tm̄ malos punire: bonos p̄miare ex iusticia distributiua d3: qm̄ sic ipse ꝓmisit. Dixit. n. p ꝓphetam psal. 36. Qui malignant̄ exterminabunt̄. Et Apoc. 20. Ecce venio cito ꝛ merces mea mecum ē dare vnicuiq3 s̄m opera sua. Propter hoc dicit sapiēs ꝓuer. 50. Iniquitates sue capient ipium: ꝛ funibus peccatoꝝ suoꝝ cōstringet̄. Et ꝓuerbiorum. xi. Simplicitas iustoꝝ diriget eos: ꝛ supplātatio puersorum vastabit illos. Et ꝓuer. 13 c. Peccatores ꝑsequet̄ malum: ꝛ iustis retribuent̄ bona. Et ꝓuer. 14. Domus ipsoꝝ delebitur: tabernacula iustoꝝ germinabunt. Et Job. 34. Opus hōis reddet illi deus: ꝛ iuxta vias singuloꝝ restituet. Et Paulus Gal. 6. ait. Que. n. seminauerit hō: hec ꝛ metet. Et. 1. Cor. 3. Vnusq̄sq3 ꝓpriam mercedem accipiet s̄cdm suum laborē. Et ph. 6. Vnusq̄sq3 q̄d cūq3 fecerit bonum hoc ꝑcipiet. Que auctoritates ꝛ sanctoꝝ dicta iusticiam distributiuam sūmi dei narrant. Scd̄o ꝓbare debemus peccatorū ipunitatem. s. q̄ in hac vita nō oēs peccatores de suis malis puniunt̄. Et ad hoc est auctoritas Job. 12. d. Abundāt tabernacula p̄donum. Et hiere. c. 12. q sic deum alloq̄tur. Quare via impioꝝ ꝓsperi dn̄e ē oibus q preuaricant̄ ꝛ iniq3 agunt. Plātasti eos ꝛ radicē miserunt ꝓficiunt ꝛ faciunt fructu3. Et Abacuc idem. d. 1. c. Quare nō respicis sup iniq3 agentes: ꝛ taces deuorāte impio iustiorem se. Et ne multa dicamus: experiētia oium rerum magistra docet q̄liter multi iniqui ī via sua mala ꝓsperant̄. Tertio ꝓbare debemus cōtra illos sic ꝓsperantes p̄paratam esse post hāc vitam rigidam seueritatem penāq3 horribilē dānationis eterne. Et ad hoc propositum sic. d. Aug. 20. li. de ci. dei. c. 2. Nūc aūt ꝛ mala ferre equo aīo dicimus que patiunt̄ ꝛ boni: ꝛ bona non magnipendere que adipiscunt̄ ꝛ mali. Ac p hoc etiam in his rebus in q̄bus nō apparet diuina iusticia salutaris ē diuina doctrina. Nescimus. n. quo iudicio dei bon⁹ ille sit paup: malus iste sit diues: iste gaudeat quē3 ꝓ suis ꝑditis morib⁹ cruciari debuisse meroꝛib⁹ arbitramur: cōtristetur ille quem vita laudabilis gaudere debuisse ꝑsuadet: exeat de iudicio nō solum inultus: verum ēt dānatus innocens aut iniq̄tate iudicis pressus: aut falsis obrut⁹ testimonijs. ecōtrario scelest⁹ aduersari⁹ ei⁹ nō solum ipunitus: veꝝ etiam vindicatus īsultet. Impius optime valeat: pius lāgore tabescat. Latrocinent̄ sanissimi iuuenes: ꝛ qui nec v̄bo quēq3 ledere potuerūt: diuersa morborum atrocitate affligant̄ infantes. Vtilis rebus humanis īmatura morte rapiat̄: ꝛ q videt̄ nō nasci debuisse diutissime insup viuat. Plenus criminibus sublimetur honoribus: ꝛ hominem sine querela tenebre ignobilitatis abscōdant. ꝛ cetera huiusmodi que q̄s colligit q̄s enumerat: que si haberēt in ipsa velut i obsurditate constātiam vt in hac vita in qua hō sicut sacer psal. eloq̄tur. Vanitati similis factus est ꝛ dies eius velut vmbra p̄tereunt: nō nisi mali adipiscerent̄ trāsitoria ista bona atq3 terrena nec nisi boni talia paterent̄ mala: posset hoc referri ad iudicium iustum dei: siue ēt benignu3 vt q nō erant assecuturi bona eterna q̄ faciunt beatos: t̄palibus deciperent̄: vel ꝓ malicia sua vel ꝓ dei misericordia cōsolarent̄ bonis: ꝛ q nō erāt passuri eterna tormēta t̄palibus: vel ꝓ suis q̄buscūq3 vel quātuliscūq3 pctis affligerent̄ vel pp iplendas v̄tutes exercerent̄ malis. h ille. Et idē in primo de ci. dei. c. 7. ait. Placuit q̄ppe diuine ꝓuidētie p̄parare in posteꝝ bona iustis q̄bus nō fruent̄ iniusti: ꝛ mala ipijs q̄b⁹ nō excruciabunt̄ boni. Ista v̄o t̄palia bona ꝛ mala vtrisq3 voluit esse cōia: vt nec bona cupidius appetant̄ que mali quoq3 hr̄e cernunt̄ nec mala turpiter euitent̄ q̄bus ꝛ boni plerūq3 afficiunt̄. Interest aūt plurimū qualis sit vsus vel eaꝝ reꝝ que ꝓspere vel eaꝝ que dicunt̄ aduerse. Nā bon⁹ t̄palib⁹ nec bonis extollit̄: nec malis frangit̄. Malus aūt huiuscemodi infelicitate punit̄: quia felicitate corrumpit̄. Ostendit tm̄ de⁹ sepe ēt in his distribuēdis euidētius opatiōem suā. Nam si nūc oē pctm̄ manifesta plecteret pena: nihil vltimo iudicio reseruari putaret̄. Rursus si nullu3 pctm̄ nūc puniret: aperte ei⁹ diuinitas nulla esse diuina ꝓuidētia crederet̄. Silr̄ in reb⁹ scd̄is si nō eas de⁹ q̄busdā petētib⁹ euidētissima largitate cōcederet: nō ad eū ista ꝑtinere diceremus. Itēq3 si oib⁹ ea petentibus daret: nō nisi pp talia p̄mia seruiēdu3 illi esse arbitrarent̄: nec pios nos faceret talis seruitus: sed pot⁹ cupidos ꝛ auaros. h ille. Nō lętent̄ ergo pctōres ꝛ inimici dei: q̄bus blād⁹ est mūdus

ꝫ mūdus: ſi ꝓſpera viderint ſibi cūcta ſuccede
re: qꝛ nō ē abbreuiata manus dñi q pctā q̄ nūc
īpunita relinqͭ ſtrictius puniēda reſeruat poſt
hāc vitam. O ꝑfidi peccatores ad vos clamo:
vobiſq; dico: nolite cōfidere in iniquitate: no/
lite iebriari dulcedine bonoꝝ huius mūdi: qꝛ
oia tpalia cito deficient: ⁊ illoꝝ gaudium qđ in
p̄ſenti guſtatis vobis cōuertet̄ in luctum. Nō
cōtriſtent̄ iſuper hi q deo ſeruiunt: ſi in p̄ſenti
aliqđ patiant̄ laborioſum: qꝛ poſt laborem cala
mitates ⁊ erūnas obſequet̄ quies: ⁊ pax: oium
q; bonorum affluentia in repromiſſa felici ac
beata vita.

Qđ ꝓ vno ſolo pctō mortali iuſtus de⁹ dā
nat eternaliter aiam: nec ſufficit pnīa de oibus
alijs ſi vnum ſolum retineat. Cap. .2.

s Ecūdū myſteriū declarādū de ſeue
ritate diuine iuſticie dicit̄ reſtrictio
In quo diſputandū eſt cōtra nōnul
los q multa peccata relinquētes ali
qđ tñ ſibi i quo delectent̄ reſeruāt: cōfidētes ꝑ
talē pniam poſſe ſaluari. Querit̄ ergo vtrū tā
reſtricta tāq; arcta ſit dei iuſticia vt ꝓpter vnū
ſolū pctm̄ mortale dānare velit eū q de omnib⁹
alijs pniam egerit: illo ſolo reſeruato: puniens
illū ⁊ ꝓ illo et ꝓ oib⁹ alijs. Et rñdeo q̄ ſic: ita q̄
ſi vnus mille pctā mortalia cōmiſiſſet: ⁊ ꝓ illis
oibus tādē vno dūtaxat excepto longā feciſſet
pniam: moreretur q; cū illo pctō mortali: dāna
tus vtiq; foret: ⁊ puniret̄ ꝓ illo ac ꝓ alijs de q/
bus pniam egerat: illo vno ſtante. ¶ Probatur
aūt hoc qđ dicimus tripliciter. ¶ Primo auctori
tate. Scđo rōe. Tertio exēplis. ¶ Primo auc
toritate. Vñ ſapiens Ecc. 19. ait. q in vno pec/
cauerit multa bona ꝑdet. Et Ja. 2. c. habet̄ il/
lud qđ ponit̄ de re. iur. c. defleat. Qui totā le/
gem ſeruauerit: offendat aūt in vno: factus eſt
oium reus. Et de pe. di. 3. c. pniam agere ꝑ/
pe. c. ſi apl's. Greg. ait. Quid. n. ꝓdeſt ſi pec
cata luxurie quis defleat: ⁊ tñ adhuc auaritie
eſtibus anhelat. Et Aug. in li. de penitētia in
qͭ illud quod ponit̄ de pe. di. 3. c. ſunt plures
Sunt plures quos penitet peccaſſe ſ; nō om/
nino: reſeruātes ſibi quedā in qbus delectent̄
nō animaduertentes dominū mutum ſimul ⁊
ſurdū a demonio liberaſſe: per hoc docēs nos
nunq̄; niſi de omnibus poſſe ſaluari. Si enim
vellet peccata ex parte reſeruari: habentem ſe/
ptē; demonia ꝑficere poterat ſex expulſis. Ex
pulit autem ſeptem vt omnia crimina ſimul eij
cienda doceret. Legionem autē ab alio eijciēs
nemini reliquit de omnibus qui liberatū poſſi
derent: oſtendēs q̄ ſi etiam peccata ſint mille
oportere de omnibus penitere. Secundo ꝓ
batur ratione: q̄ deus nec penitentiam acce/
ptat illoꝝ qui ſibi aliquod peccatum reſeruāt:
nec ſi eos damnat illorum penam remittit. Et
eſt prima ratio domini Boñ. ⁊ Ric. de me/
dia villa in. 4. di. 15. Quia omne pctm̄ morta/
le cōtrariat̄ gratie gratū facienti: ſine q̄ peccata
remitti nō poſſunt: ⁊ qꝛ i aia nō pōt eſſe ſimul
pctm̄ ⁊ grā predicta: vno pctō mortali tm̄ huic
grē cōtrariante: nō pōt de alijs venia īpetrari
⁊ dicit̄ ratio iſta cōtrariatiōis. Secūda rō di
falſificationis: quā tāgit Tho. i. 3. parte. q. 86.
Nā deus peccata non dimittit ſine pnīa vera.
Sed penitentia q̄ eſt in anima adhuc vel actu
vel voluntate peccāte mortaliter eſt pnīa falſa.
ergo deus ꝑ talē pniam falſa; minime peccata
dimittit. Ideo ait hyſidorus de pe. di. 3. c. irri
ſor. Irriſor eſt ⁊ nō penitens q adhuc agit qđ
penitet: nec videt̄ deū poſcere ſubditus: ſed ſub
ſannare ſupbus. ⁊ de pe. di. 5. c. fratres nrō;
dicit̄. Falſam penitentiam eſſe conſtat cū ſpre
tis pluribus de vno ſolo penitētia agit̄. Ter/
tia ratio ſm̄ prefatos theologos dicitur perfe/
ctionis: qꝛ deus perfectiſſimus nihil facit iper
fectū. Cū ergo iuſtificatio impij ſit opus dei:
d; eſſe opus perfectū. Aut ergo nihil dimittit
ſ; ordinē ſue iuſticie: aut totū ſ; cōfeſſionē ſue
īfinite miſicordie. Et h̄ inqͭ Aug. i preallcg.
c. ſunt plures. Quedam īpietas īfidelitatis ē
ab eo qui iuſtus ⁊ iuſticia ē dimidiam ſperare
veniam. Nec ꝓpterea tñ deſperādi ſunt pec/
catores q de multis pniam agūt vno reſerua/
to: cum facilius poſſint ad grām ⁊ veram pe/
nitētiam redire: ſi multa peccata vel aliqua ſ;
nō oia deponāt. 3° ꝓbatur q̄ tā; arcta ſit dei
iuſticia vt ꝑꝑ vnum ſolum pctm̄ mortale dā/
net eum q cum illo ex hac vita migrauerit: ma
niſeſtis exēplis. Narrat qdem Greg. in. 4.
dial'. li. Qđ fuit in monaſterio quodam mona
chus vnus q cu; appareret vir ꝓbus ⁊ totus
religioſus exteri⁹: lōge aliter q̄; apparebat fuit
Nam cū ſe ieiunare cum fratrib⁹ demōſtraret
occulte manducare cōſueuerat. Corporis aūt
ſuperueniente moleſtia ad vite extrema ꝑdu/
ctus eſt. Qui cū iam eſſet in fine: frēs omnes
ad ſe qui erāt in monaſterio vocari fecit. At il
li putabant viro moriente magnu; quid ac de
lectabile ſe ab eo audire. Quibus ipſe afflict⁹
⁊ tremens cōpulſus eſt ꝓdere cui hoſti tradit⁹

cogebatur exire. Nā dixit: quādo me vobiscū ieiunare credebatis occulte comedebam: ⁊ ecce nūc ad deuorādum draconi sum traditus: q cauda sua genua mea pedesq; colligauit: caput vero suum itra os meū mittēs spiritum meum ebibēs abstrahit. Quib⁹ dictis statim defunctus ē: atq; vt penitēdo liberari potuisset a dracone quem viderat expectar⁹ nō ē: qđ nimiꝝ cōstat: q2 ad solā audientiū vtilitatem viderit. Ad idē est exēplū qđ recitat Cirillus scribens ad Aug. de trāsitu Hiero. Nepos inqt qdē3 me⁹ Rufus noīe vtroq; priuat⁹ parēte a teneris annis ad meas deuenit manus: q vtinam ex vtero nō exisset: ne illi qđ sustinet cōtigisset. quē tāta diligentia enutriui: vt a plurib⁹ a me genit⁹ putaret̄. Crescēs itaq; īfelix puer etate qdē nō sapia: ingēti pulchritudine corpis decorat⁹: sed nō aie: a cūctis dilectione supflua colebat̄. Is nāq;. is. etatis sue anno imbecill' ⁊ miserrim⁹ expirauit: de cui⁹ morte tant⁹ ab oib⁹ insonuit luctus q̄ vix p mēse3 potuit qetari. At ego nimie ei⁹ icūbens dilectiōi pluries rogaui gloriosū3 Hiero. vt mihi qd acciderat nepoti meo reuelaret. Orāti aūt mihi die q̄dam hora nona tant⁹ affuit fetor q̄ nullaten⁹ potui sustinere: ⁊ dū tacit⁹ mirarer vn̄ tant⁹ fetor esset supra meū verticē3: eleuatis occulis īfelicē nepotē meū vidi terribili visiōe: ita q̄ visum in eu3 imprimere nō audebā. nā cathenis igneis circūligatus flāmas fetidissimas erūpebat. Ad hāc terribilem visiōem subito me tant⁹ timor inuasit: vt dū plurimū loq vellē formare vocē penitus nō valerē. Postremo aliquātulū ad me rediēs si me⁹ erat nepos voce cepi pergrere tremebūda. Ad hec inqt ille vlulatib⁹ ⁊ suspirijs. Vtinā nō esse3 ne tā diris esse3 cruciatib⁹ deputat⁹. nā scias me ppetuis tēporib⁹ māsionib⁹ tartareis pmansuꝝ. Heu qd dicam. His dictis tātus mihi dolor affuit vt ppluries sim miratus quomō e vita ꝓtinus nō decessi. Lōgis aūt expletis colloquijs ab eo sciscitat⁹ fui: cur ita diuinā misericordiā pdiderat: cū tot virtutib⁹ videret̄ pollere. Pro nulla inqt me scias cā fore dānatu3: nisi q2 in ludis maxime delectabar. Atq; in morte volūtarie postposui cōfiteri. Quib⁹ dictis disparuit: ⁊ tātus fetor remansit vt in leculum illum p magnū spaciū nullus ausus sit itroire. Hec Cyrillus. Veh. igitur his q cum talia vel legūt vel audiunt nō timent: nō mutant̄: nō cōuertunt̄ ad dn̄m deu3 suum. Nam si ꝑ vno pctō solummodo hoiem dei iusticia eternaliter dānat: qd faciet ꝑ multis. O sōnolenti peccatores: o peregrini velocissimi ⁊ aduene: in hec seculo cōsiderate que vētura sunt: et cognoscite quāta vobis ipenitentibus ⁊ in peccatis obstinatis diuina iusticia cōminat̄ mala. Nec sufficit aliqua peccata relinquere: vt patet ex dictis: nisi oīa pariter relinquantur.

Qualiter deus iusto iudicio pmittit eos q pniam differūt vsq; ad extremum vite impugnari varijs ipedimentis. Cap. 3.

Tertiū mysteriū cōtemplādum de seueritate diuine iusticie cōtra pctōres ipenitētes dr̄ pmissio. Cōsueuerunt nāq; i peccatis suis aliq esse securi: pmittētes sibi i extremo vite pniā3 se facturos. Verūtn̄ iusticia dei seuera q̄3 frequēter pmittit tales impugnari maxime a trib⁹ qbus eoꝝ pnia ipeditur. Primo a passionib⁹. Scđo a demonib⁹. Tertio a parētibus. Primo pmittit de⁹ tales pctōres ipugnari a passiōibus. Na3 vt inqt Scotus in. 4. solet euenire q̄ in extremo vite qn̄ pctōres ifirmant̄ in sensitiua parte adest maximus dolor ⁊ maximus timor. Dolēt relinquere mūdum quē cum suis bonis magis dilexerūt q̄3 deū. Timēt morte3 q̄ priuat eos omni terreno bono ⁊ vita tēporali quam pposuerunt eterne. O quātus labor coꝝ corda mentesq; occupat. Alterat̄ ex huius passionibus rō: q2 scđm Aug. passiones tristabiles plus rōnem suffocant q̄3 delectabiles. Inde fit vt ⁊ ipsi miseri q proposuerūt malefaciendo in extremo vite ad pniam venire: nihil de deo cogitent: nullamq; de ꝓpria salute memoria3 habeant: q2 vt Augustinus in sermone de innocētibus ait. Percutit̄ hac animaduersione peccator vt moriens obliuiscat̄ sui q dum viueret oblitus est dei. Sunt de hoc quotidie exempla clarissima. Nam ego vidi quēdam in extremis laborātem qui ditissimus erat: ⁊ diuitias nō sine peccatis congregauerat. Cūq; monerem eum vt iam anime salute3 quereret male libenter audiebat huius verba: qnimo in lectulo in quo iacebat se voluens suspirabat gemebat immo rugiebat. d. O quātum laboraui vt thesaurizarē: ⁊ alij gaudebūt de thesauris meis. o diuitie mee: o pecunie mee: ⁊ iocalia mea qs vos possidebit: ⁊ qbus vos relinquā. Et in his ⁊ silib⁹ retinēs cor ⁊ aīu3 miserrim⁹ expirauit. In ciuitate ēt Spoletana puella q̄dā formosa fuit q̄ vanitatibus semper in-

tenta

tenta nil de futura vita cogitabat. Hec īfirmi/
tate ꝑcussa monitiones ⁊ hortamēta salutis ab
horrebat: sicut mihi rettulerūt q viderūt ⁊ au/
dierunt illā. Tandē invalescēte morbo cū cer/
neret infelix iuuencula de ꝓximo sibi iminere
mortē: rogauit instāter matrē vt eā vestiret p̄/
ciosis indumentis q̄ ferre cōsueuerat: ornaret
polliretq; illā tāq; si ad nuptias esset accessura.
Annuit ei mater: fecitq; quod filia volebat. O
terribile iudiciū. o stupendū ⁊ admirabile di/
ctū. Sic ornata: sic induta: suspirādo clamare
cepit iuuencula vana. Heu q: moriar ego sic
pulchra: moriar ego sic decora: moriar ego i tā
tenera etate. Dicebāt illi circūstantes. Comitte
te deo filia: q: benignus ⁊ clemens est. At illa
magis lamentabiliter respondebat. Et qd mi
hi cū deo: veni tu diabole suscipe tu animam
meā. Inter q̄ vba expirauit dānata ⁊ desꝑata

Secūdo ꝓmittit deꝰ ipugnari peccatores ipe
nitētes i extremo vite a demonibꝰ. Ipsi eteni
spiritus maligni: etsi a circūstantibꝰ nō videant
apparent tamē his q moriūt aspectu horribilis/
simo: tēptantque infestāt ac conant durissimo
certamine: vt de misericordia desperent. Vn/
de Beda refert de gestis anglorꝝ: ꝙ rex qdā
anglie Adoucrendus nomine habuit militē
in armis probū: sz corruptū in moribꝰ. Cū au
tē ip̄rouisa īfirmitate feriret: a rege visitatur ⁊
monet ad pniām: q renuit. d. ꝙ videret h̄ face
re ex timiditate cordis. Cū vo ad mortis dedu
ceret terminos iterū rex visitauit eū cōfortās vt
peniteret. At ille. O dñe mi rex tarda hora est
cū iā iudicatus sim ⁊ dānatꝰ. Nā paulo anteq̄
huc intrares igressi sunt duo clarissimi iuuenes
quorꝝ vnus sedit ad pedes lecti mei: alter ad ca
put: ⁊ dixerūt. Iste adiudicatus est mori: vi/
deamus si aliqd ius habemꝰ in eo: ⁊ vnus ex/
traxit librū speciosissimū: sz valde paruulū de si
nu suo litteris aureis ⁊ fulgentibꝰ cōscriptū: in
quo legēs vidi aliqua ꝑua bona q̄ fecerā in iu/
uentute mea anteq̄ mortaliter peccassē. Et cū
miro mō exultarē in visiōe horꝝ: ecce duo teter
rimi demones itrauerūt ⁊ attulerunt vnū ma/
gnū librū lr̄is nigris scriptū in quo vidi omnia
peccata mea: ⁊ dixerūt demones angelis q ibi
erāt. Quid hic facitis cū i eo nullū ius habea/
tis: ⁊ liber vester nihil valeat: sz nr̄. Et respō/
derunt āgeli ꝙ verꝝ est: ⁊ recesserūt: ⁊ hi duo dē
mones cruciāt me. Quibꝰ dictis ifelicissimus
expirauit. Est ergo molestus diabolus morien
tibus nō solū ipsis atq; ꝑuersis: sz etiā suis et

amicis dei. Scribit enī Cyrillus ad Aug. in
trāsitu Hiero. ꝙ Eusebius vir sanctissimus
quondā Hiero. gloriosissimi discipulus: cum
eēt de hac vita migraturus adueniente die qua
se ex Hiero. reuelatōe migrare sciebat: die ter
tio ꝑeunte labore febriū cōcussus valde: se sup
terrā magistri nō immemor nudū deferri fecit a
fratribꝰ: ⁊ a singulis osculū accipiens benigna
eos cōsolatōe cōfortauit: vt i sancto manerent
ꝓposito. Deinde saccū quo operiebat glorio/
sus Hiero. deferri ⁊ supra se poni fecit. ordi/
nauitq; secundū instar mgr̄i sui Hiero. glorio
si extra ecclesiā i qua iacebat sancti Hiero. cor
pus sepeliri. post hec corpe sacratissimo dñi se
muniens deo ⁊ btō Hiero. deuote se cōmēda
uit: ⁊ sic ꝑ triduū locutōe corꝑali ac visiōe ꝓua/
tus circūstātibꝰ fratribꝰ psalteriū ac passionem
dñi ac alia sācta legentibus. Die vo quo mori
turus erat ante beate aīe exitū ꝑ duas horas
venerabilis Eusebius cepit ita terribiles actꝰ
ꝑagere ꝙ circūstātes monachi pauore ꝑterriti
velut amētes i terra iacebāt. Nā quādoq; trās
uersis oculis manibus simul iunctis voce di/
ra facieq; terribili clamabat. Nō faciā: non fa/
ciā. Mentiris mētiris. Post hec ad terrā re/
diēs faciē i terra firmabat q̄tū poterat clamās
Adiuuate me fratres ne pereā. Q̄d monachi
videntes lachrymātibꝰ oculis eū interrogaue/
rūt qd esset. Ad quos ille. Nōne videtis demo
nū agmina q me deuorare cupiūt. Et illi: qd
te facturꝝ volebāt cū dicebas. Nō faciā: mēti/
ris. At ille. Conabāt nāq; vt nomē dei blas/
phemarē: ⁊ ego hoc nolle facere acclamabam.
Dicebāt insuꝑ vt de dei misericordia desꝑarē:
eo ꝙ essem dānatus. Quibꝰ ego rn̄debam ꝙ
mentirent. Abscondebā aūt faciē meā ne vi/
derē eorꝝ aspectū q tā terribilis est vt sustineri
nō possit. Si ergo hic dei amicus tā durꝝ pre/
lium a demonibꝰ sensit: qd facient pctōres ne/
phandissimi q tam diu diabolo seruierūt. Ter
tio ꝓmittit deꝰ pctōres impenitētes impugnari
in extremo vite a parentibꝰ: a domesticis: ⁊ ꝓ
pinquis. Ipsi equidē sunt qui egrotantibꝰ cō
fessionē nominare non audent: sacerdotes et
religiosos nominare volentes indignanter ex
pellunt: notarios si cōparuerint vt testamentū
cōficiāt, turpiter eijciūt. O amici carnales: o ini
mici aīarꝝ charorꝝ vestrorum: de vobis dicitur
Math. x. c. Inimici hominis domestici eius.
Propterea salubriter ꝓuisum ē. p. c. cū infir/
mitas. de pe. ⁊ re. Dicit. n. sic. Cum īfirmitas

corꝑalis nõnūq̄ʒ ex pctõ ꝓueniat dicente dño languido quē sanauerat. Uade ⁊ ampliꝰ noli peccare: ne deterius tibi cõtingat: p̄senti decreto statuimꝰ: ⁊ districte p̄cipimꝰ medicis corporuʒ: vt cū eos ad infirmos vocari cõtigerit: ipsos ante omnia moneāt ⁊ inducāt vt medicos aduocent animaꝝ: vt postq̄ʒ īfirmo fuerit de spirituali salute ꝓuisum: ad corporalis medicine remediuʒ salubrius ꝓcedat: cū cessante causa cesset ⁊ effectus. hec ibi. Sed pmittente deo ad puniendū negligentiā ipenitentiū: nec ipsi medici statutū hoc saluberrimū ecclie obſuāt. Timendū igit̄ ē omnibꝰ peccatoribꝰ ne seuiat i eos iusticia dei. Jō in tp̄e opportuno sine dilatione studeāt ad pniam redire: vt illa mediāte faciant se dignos grā: ⁊ cõsequenti beata gloria: in qua viuit deus in secula seculoruʒ. Amē

Feria quarta post dominicā in sexagesima de seueritate diuine iusticie contra origenistas qui dicunt in fine omnes diabolos ac homīes fore saluandos. Sermo. .xi.

Reddet vnicuiq̄ʒ s̄ʒ opera sua. Sapientissimi filij dei Ūba sūt ista Math.16.c. originaliter scripta. Offert se nobis ex oī pte magis ac magis tremenda iusticia dei: q̄ nõ respicit ꝑsonas hominū: nõ curat angeloꝝ dignitatē: s̄ʒ oībus peccantibus ⁊ de peccato nõ penitentibꝰ cõminat̄ indifferēter dānationē eternā. Sunt tamē origeniste qdā ptinaciter asserentes: q̄ in fine deus lapsis angelis ⁊ dānatis veniā dabit: q̄q̄ʒ īfideles oēs reuocabunt̄ ad celū: ⁊ q̄ xp̄iani qlibet habitabūt in paradiso: ita q̄ dei misericordia supabit omneʒ rigiditatē iusticie eius. Cõtra tales in p̄nti s̄mone dicere statui: oñdereq̄ʒ q̄ʒ fortis ⁊ aspera sit diuina iusticia cõtra pctōres quoscūq̄ʒ. Ad quod intelligendū cõsiderandāq̄ʒ illam proponimus ex triplici parte.

Primo ex parte angeloꝝ maloꝝ.
Secūdo ex p̄te infideliū peccatoꝝ.
Tertio ex p̄te xp̄ianoꝝ falsorum.

Qualiter errauit Origenes circa saluationem angeloꝝ maloꝝ: ⁊ quõ tātus error p sacras scripturas roboratur.

Capitulum. .i.

Primo ꝓponimꝰ cõsiderādā dei iusticiā terribilē ⁊ seuerā ex p̄te angelorū maloꝝ. nā eos excellētissimos nobilissimos ꝑfecit: mosq̄ʒ i donis nature multos ⁊ q̄si innumerabiles pp vnū solū pctm̄ superbie a padiso seu empyreo celo eiectos eternaliter cõdēnauit. Uerꝝ ꝓ clariori noticia huiꝰ p̄ti tria dubia emergūt disputāda. Primū vtꝝ Origenis opinio fuit q̄ mali angeli saluabuntur. Secundū vtꝝ mali angeli sint in īferno. Tertiū vtrū p scripturas ꝓbari possit q̄ āgeloꝝ maloꝝ pena nūq̄ʒ finiet̄. Circa p̄mū dubiuʒ est triplex modꝰ dicendi. Primꝰ est quorūdā q Origenē excusare volūt. d. nūq̄ʒ cū falsa aut reprehēsiõe digna nõ solū scripsisse: sed nec docer̄ potuisse: s̄ʒ iuidie quorūdā attribuūt oia q̄ de Origene erronea ⁊ heretica p̄dicant̄. Inuidiāt talia Origeni vt illū criminarent̄ imposuerūt. Mouent̄ aūt isti defensores Origenis ad sic tenēdū: tū pp eiꝰ sanctimoniā: tū pp ꝓfundā sciam: tū pp feruentissimū zelū. Nam vt colligit̄ ex dictis Eusebij i historia ecclesiastica. ⁊ Hiero. i li. d̄ viris illustribꝰ. Origenes habuit patrē Leonidā xp̄ianū ⁊ martyrē post cuiꝰ martyriū cū rebꝰ patrimõialibꝰ ob cõfessionē nois xp̄i esset p̄uatꝰ cū m̄re vidua ⁊ sex fratribꝰ paup derelictꝰ habēs ānos circiter.17. etatis studio lr̄aꝝ intentꝰ se matrē ⁊ fratres de eo qd̄ docēs lucrari poterat sustentabat: ⁊ sepiꝰ martyr migrasset ad dñm nisi m̄r eiꝰ pia fraud̄ nocte vestes eiꝰ surripuisset. Cõsecutꝰ tādē ē a deo scie grām: eratq̄ʒ potentissimꝰ i grāmatica ⁊ oībꝰ secularibꝰ lr̄is i omni quoq̄ʒ p̄hia ⁊ naturali eruditiõe ꝑfectꝰ: s̄ʒ īstructꝰ maxie i lectiõe ⁊ doctrina diuinoꝝ voluminū. Uñ ꝓ icredibili sciētie sue p̄rogatiua doctor ecclesie alexādrine a Demerito ipsiꝰ loci ep̄o īstitutꝰ est: cathedrāq̄ʒ doctoris post Pāntheriū ⁊ clemētē tertius obtinuit cuiꝰ .s. Clemētis ⁊ ipse auditor extiterat. Ubi dū Ūbū dñi doceret palā: tā viros q̄ʒ feminas instruxit: ⁊ vt omnis maledicti turpis occasioneʒ infidelibus tolleret: quoddam minus ꝑfecti sensus: sed feruentis fidei castitatis opus exercuit. Nā illud euangelicū attēdens. Sunt eunuchi qui se castrauerunt ꝓpter regnū celorum: mox illud in se cõpleuit. Tunc q̄ʒ nulla aduersarijs detrahendi occasione relicta vigilanter doctrine ⁊ predicatiõi vacauit in abstinentia plurima in ieiunijs in vigilijs. Ex eius vero auditoribꝰ multi martyres sunt effecti. Et nunq̄ʒ permisit ea que in ecclesijs disserebat a notatoribus excipi nisi quādo sexagesimū etatis sue annum agens multo vsu et labore plurimū in verbo dei fiduciā acceperat. Hysidorus autē in.6. ethi. li. sic d̄ ipso ait. Origenes

genes i scripturaꝝ labore tā grecos q̄z latinos operꝝ suorꝝ magnitudine supauit. Deiqꝫ Hiero. sex milia librorꝝ eius se legisse fatet̃. Propter h̄ oia ergo nō vr̄ qbusdā vt dixim⁹ q̄ origenes tā grauiter potuerit errare vt diceret ēt dānatos angelos fore saluādos. Sꝫ his ego respondeo q̄ null⁹ est tā sanctus: taꝫ iustus: tam doctus in lege dn̄i: tāqꝫ exercitatus i via ei⁹ vt cadere nō possit s̄m cōem legē. Sapiētior certe mūdiorqꝫ ipso Origene erat i celo empyreo lucifer: ⁊ tn̄ pp peccata expulsus ē inde. Quare autē deus pmittit ruere eos q diu in v̄tutibus pseuerauerūt penitus ignoram⁹: q: iudicia dei abyssus multa. Secūdus modus dicendi de Origene est alioꝝ q tenēt ipm errasse s̄z post errorē ad pnitētiā venisse. Ostēdūt autez planctū qndā q ascribit̃ Origeni: tn̄ planctus ille inter apocriphas scripturas annumerat̃. vt pꝫ. 15. di. c. sancta ro. ecclesia. Tertius mod⁹ dicēdi de origene ē q̄ i v̄itate errauerit Vn̄ Aug⁹. 21. li. de ci. dei. c. 17. li. 21. ait. Nūc iā cū misericordib⁹ nr̄is agēdū esse video: ⁊ pacifice disputādū q vl' oib⁹ illis hoibus quos iustissimus iudex dignos gehēne supplicio iudicauit: vel qbusdā corꝝ q nolūt credere penā sempiternā futurā. s. post certi tpis metas p cuius qꝫ peti longioris siue breuioris eos inde estimāt liberādos. Qua i re misericordior pfecto fuit Origines: q ⁊ ipsuꝫ diabolū ⁊ āgelos eius post grauiora p meritis ⁊ diuturniora supplicia ex illis cruciatibus eruēdos ⁊ sociādos sanctis angelis credidit. Sꝫ illū pp hoc ⁊ pp alia nōnulla nō imerito reprobauit ecclesia. h̄ ille. Et Hiero. ad palmachiū iq̄t. Si mihi creditis Origenista nūq̄z fui: ⁊ si nō creditis nūc esse cessaui. Male sentit de filio: peius de spū scō. aiaꝝ de celo ruinā ipse ptulit: vaꝫ totius carnis resurrectionē negauit. Et idē ad desideriū ait. Origenes melior in bonis peior in malis fuit: cuius hereses in libris Periarchon quos ipse cōposuit maxie inueniri dicunt̃. Et idē ad uersus vigillātiū sic loq̄tur. Opis mei ē ⁊ studij multos legere: vt ex plurimis diuersos flores carpā: nō tā pbaturus oia q̄z q̄ bōa sint electurus. Assumo multos i manu mea: vt a multis multa cognoscā. Origenes hereticus qd ad me: q illā i plerisqꝫ hereticū esse nō dubito. Errauit. n. de diaboli pnia: errauit ⁊ de aiaꝝ statu: ⁊ qd̄ his deteri⁹ ē p̄[?]eꝫ ⁊ spm̄ scm̄ i cōmētarijs Esaie seraphiꝫ esse testat⁹ ē. Si errasse nō dicerē: ⁊ h̄ quotidie nō anathematizarē: essē ⁊ erroris illius soci⁹. Neqꝫ. n. ita dēm⁹ illi⁹ bōa suscipe: vt mala quoqꝫ suscipe videamur. At idē i multis scripturis bn̄ iterp̄tat⁹ ē: ⁊ pphaꝝ obscura disseruit: ⁊ tā noui q̄z veteri testi reuelauit maxia sacreta. h̄ ille. Scōm dubiū erat vtꝝ mali angeli sint i iferno. Et ad h̄ rn̄det domin⁹ Boñ. di. 6. 2. li. d. cū Alex. de ales in. 2. volumine sūme. q̄ loc⁹ demonū post lapsū vsqꝫ ad diē iudicij nō ē locus subterraneus quē vocam⁹ ifernū: s̄z aer caliginosus i quo generalit̃ demonū habitat multitudo. Vtꝝ aūt aliq d̄tru si sint i ifernū h̄ ego nescio: nec iuenio d̄terminatū a scis. h̄ aūt bn̄ credo q̄ aliq descendēt ad torq̄ndas aias s̄m q̄ habēt iter se d̄putata maledictōis officia. Si ēt i isto aere puniant̃ pēa ignis diuersi sentiūt diuersa. Quidā dicunt q̄ sic: l꞉ min⁹ itēse q̄z post iudiciū. Alij aūt dicūt q̄ talis pena differt̃ eis vsqꝫ ad iudiciū: ⁊ iteriꝫ grauē penā suscipiūt: ex eo q̄ sunt in isto aere caliginoso: q: locus in quo cōditi sunt erat celū empircū qd̄ ē luminosum ⁊ est eis locus naturalis: ad quē nō pn̄t ampli⁹ reuerti. Tertiuꝫ dubiū ppositū est vtrū p scripturas pbari possit q̄ nunq̄z diaboli saluabunt̃. Et ad h̄ Aug. 21. li. de ci. dei. ca. 23. inducit duas auctoritates Vna est Joh. Apoc. 20. d. Diabolus q seducebat eos missus est in stagnuꝫ ignis ⁊ sulphuris vbi bestia ⁊ pseudo pphete cruciabuntur die ac nocte in secula seculorū. Alia est auctoritas xp̄i q Math. 25. ait. Ite maledicti in igneꝫ eternum q paratus ē diabolo ⁊ angelis eius. Ex qbus sic Aug. d. q̄ hic dr̄ in eternū ibi dr̄ in secula seculoꝝ. Quibus v̄bis scriptura diuina nihil aliud significare cōsueuit: nisi q̄ finem tpis nunq̄z hꝫ. Ideo Aug. audacter in li. de fide ad Petrum sic loq̄tur. Firmissime crede diabolum ⁊ angelos eius in ignem eternū a xp̄o esse mittēdos vbi nunq̄z carebūt pena quā eis p̄parauit diuina iusticia. Si igitur deus tā dure puniuit angelos q: peccauerunt ⁊ in malicia sua obstinati pmāserūt: quō securi sunt transgressores hoies diuinoꝝ p̄ceptoꝝ. O reprobi offēsores maiestatis diuine: o p̄sumptuosi ⁊ temerarij executores oium malarū affectionū: cur nō timetis: cur nō pauescitis cur deniqꝫ nō cōfugimini ad cōminātez vocē sūmi dei. Ipse qdē vt in s̄mone p̄cedēti pꝫ ad vos clamitat. Nisi cōuersi fueritis sic angelis nō pepci nec vob̄ pcā: sic angelos a sedib⁹ celi eieci ita ⁊ vos eijciā: sicut illos ppetuo cruciādos dānaui: ita ⁊ vos dānabo. O tremēda i[?]

sticia dei cui resistere nullus pōt: nō hoīes nō angeli spūs potentissimi. Qualr iusticia dei dānabit oēs ifideles: τ qd sentiēdū est de paruulis: de phis τ alijs ifidelibus. Cap. 2.

Ecūdo ꝓponimus cōsiderādā terribilē iusticiā dei ex pte ifideliū pctōꝝ qs oēs quotquot fuerūt quot sūt vel erūt cū ifidelitate moriētes dānationi ppetue ꝺ putauit. Sciēdū tñ ꝙ triplex ē ifidelitas. pria puuloꝝ. scda phoꝝ. tertia maliciosoꝝ. Pria ē ifidelitas puuloꝝ: τ h dr̃ ꝭm purā negatiōez ex h solo ꝙ puuli ñ hñt fidē: τ h ꝭz Tho. 2. 2. q. x. nō hʒ rōez pcti: ſʒ magis pene: qꝛ tal' ignorātia diuinoꝝ ex pctō pꝛimoꝝ parētū secuta ē. Jō q cū tali ifidelitate moriunt dānant qdē nō pp ifidelitat pctm̃: ſʒ pp oꝛiginalē culpā ab ill' ɔctā: ita ꝙ oēs puuli sine babtismo moriētes: τ i lege veteri sine alijs remedijs ɔ̃ pctm̃ oꝛiginale adhibit erāt de numero dānatoꝝ. verū tñ de ill' dubitari solet. vtrū puniēdi sint pena material' ignis: qm̃ Aug. de fide ad Petrum ait. Firmissime tene puulos q sine sacro babtismatis de h seculo trāseūt eterni ignis supplicio sēpi nō puniēdos. Et idē i Ench. ɔ̃riū vr̃ dicere. Mitiss ma ingt sane eoꝝ erit pena: q p̄ter pctm̃ qꝺ oꝛiginalr ɔ̃xerūt nullū isup addiderūt. ſʒ si punirent pena ignis: ñ esset mitissima Jō dic. d. Boñ. i. 2. di. 33. Qꝺ qdā attēdentes rigoꝛē diuine iusticie ac sniaʒ q̄ deus hoīeʒ ꝓ vno modico moꝛtali i quo momentanea τ q̄si nulla fuit delectatio cruciat eternalr: dicunt ꝙ paruuli cremabunt igne materiali. longe tñ minus q̃ʒ illi q peccauerūt pctō actuali. τ h dñt sensisse Aug. cū dixit i Ench. penā puuloꝝ eē mitissimā. Et i li. ꝺ fiꝺ ad Petrū ait. Paruuli cruciabunt eterno supplicio. Mitissimā eni illā vocat nō absolute: ſʒ respectu alioꝝ. Sʒ cū valde duꝛꝛ videat ꝙ deus tā dure tā aspe agat cū puulis sic decedētibus: iō alia extat positio mitioꝛ q̄ magis cōcoꝛdat pietati fidei τ iudicio rōis: ꝙ qꝛ puuli ꝺcedētes cū oꝛiginali culpa carēt iusticia τ spūs sci grã q̄ ē pignus hēditatis eterne: ꝑuant i eternū visiōe dei. Qꝛ nō i carne fuit feditas: iō ponent i loco vili vtpote ifernali. Sʒ qꝛ nō habuerūt i se actualē ꝺlectatiōeʒ pcti nec i spū nec i carne: iō ñ sētiūt pene ignis acerbitatē. Et huic opinioni iheret magister i lr̃a τ i tex. Ad dcm̃ vo Aug. ꝑalle. i li. ꝺ fide ad petrū dicere possumus: q ipse sic locutus ē nō itendēs dicere ꝙ puuli sensibiliter crucientur: sed potius manifestare voluit penaʒ coꝝ ɋ̃tum ad carentiā visionis dei. τ ɋ̃tum etiaʒ ad vilitatem loci. τ h valde abūdāter exprimit plus dicens τ minus volens itelligi. Nec sine cā sic loqtur. Facit. n. h ad extirpādaʒ illā heresim q̄ dicebat puulos nulla pena puniri. Vñ sicut i moꝛib⁹ documentū est: ꝙ q vult ab vno extremoꝝ puenire ad medium debet declinare ad aliud extremū sicut docet phs. 2. Eth. c. 9 Nō punient ergo puuli pena sensus τ materialis ignis: ſʒ pena dāni τ carētia visiōis diuine. Vtrū aūt isit eis aliqs doloꝛ iterioꝛ sat apꝺ doctos dubiū ē. Quidā. n. voluerūt dicere ꝙ carebūt cognitōe τ doloꝛe. Cognitōe qdē exigente dei iusticia: τ doloꝛe exigēte mīꝑicoꝛdia diuina. Justicia nāqʒ exigit vt nō det eis post hāc vitā donū aliqꝺ cognitōis qꝺ i hac vita nō hūerūt. Vñ sic caruerūt cognitōe fidei τ oi genere cognitōis: itellectiue illi q moꝛtui sunt añ vsum rōnis sic ēt carebūt post hāc vitā: nec diuturnitate tpoꝛis addiscēt. Mīꝑicoꝛdia exigit vt nō habeāt penā actualis doloꝛis: cū nō hūerint maculā actualis culpe: τ ideo iusto suo iudicio ꝑuat eos de⁹ oi eoꝝ cognitōe q̄ pñt eis iferre doloꝛē. Melius est. n. talia ignoꝛare q̃ʒ scire. Sʒ difficile ē itelligere ꝙ aia sepata nō habeat vsuʒ rōnis: τ nō cognoscat ea saltez quoꝝ cognitio est ei naturalit iserta cū ex pte coꝛpis ipedimentū nō hēat. Jō alij alit opinant. s. ꝙ aie puuloꝝ τ habebūt cognitōem τ habebūt doloreʒ. Scient. n. pp qd facte sūt: τ scient se ab illo bono merito oꝛigialis culpe esse ꝑuatos: tñ nō habebūt doloꝛeʒ q mereat dici vmis: qꝛ nō habebūt remoꝛsuʒ ꝙ pdiderit illꝺ bonū pp ppꝛiā negligentiā τ cōtemptū. Et ꝓ tāto doloꝛ coꝛuʒ erit multo mitioꝛ q̃ʒ doloꝛ adultoꝝ. Sʒ opinio ista bñ stare nō pōt: tñ pp h ꝙ doloꝛ ille est absqʒ spe. τ ita cū murmure τ despatōe: tñ etiaʒ qꝛ doloꝛ anime redundat in carneʒ. Et si talis doloꝛ ex deliberatione pꝛocedit nō vr̃ esse absqʒ actuali obligatiōe. Propterea ē tius modus dicēdi ꝓbabilioꝛ τ cōioꝛ. Qꝺ aie puuloꝝ carebūt actuali doloꝛe τ afflictiōe: nō tñ carebūt cognitiōe: τ h pōt satis rōabiliter itelligi p hunc modū. Decedentes. n. i solo oꝛigiali mediū tenent iter hñtes grãm τ culpā actualeʒ. Et qm̃ status retributiōis dʒ rñdere statui vite pñtis i tali statu debent aie puuloꝝ poni: vt q̄si mediū teneant iter beatos τ eternis ignibus cruciatos. Qm̃ ergo beati carent malo pene sensibil' τ cū h hñt dei visiōem dānati ɔ̃rio sunt i tenebꝛis τ puniunt pena sensibili. Paruuli ꝭm

ordinē

ordinē rectū diuine inīqtatis debent cōicare i vno cū dānatis ⁊ in alio cū beatis. Sz nō possunt cōicare cū beatis i hn̄do diuinā pn̄tiā: qr tūc i nullo cōicarent cū dānatis. Pn̄tia. n. visionis dei nō stat cū pena sensibili. Ideo cum beatis cōicāt in hoc ꝙ carent omni afflictōe exteriori ⁊ interiori: cū dānatis vo i h ꝙ priuant visiōe dei ⁊ lucis corpalis. Paruuli igitur sic diuino iudicio inter btōs ⁊ simpliciter miſos quasi i medio cōstituti hoc nouerūt. Et cum ex vna pte cōsideratio generet desolatōez ex altera cōsolationē: ita equa lance diuino iudicio eorū cognitio ⁊ affectio librant ⁊ i tali statu ppetuant vt nec tristicia deijciat nec leticia reficiat. Et i h mirabilis on̄dit ordo diuine sapiētie q̄ cūcta nouit suis locis disponere ⁊ ad suā gl'iaz ordinare. Nā sicut i btis potissime manifestat misericordia ⁊ i dānatis iusticia: ita i istis misericordia simul ⁊ iusticia. ⁊ ex h pz ꝙ nō fac deus aias frustra quas nouit de corpe añ susceptōez babtismatis egressuras. Q ia. n. fac de9 ad suā gloriā manifestandā. Vn̄ si tu q̄ras qd puuli faciūt vtrū addiscāt vel cōferāt vel aliqd opus exerceāt. Breuiter ego rn̄deo ꝙ diuine iusticie eqtas ⁊ imutabilitas i eodē statu q̄ztū ad corpora ⁊ q̄ztū ad aias siue ad cognitiuā ⁊ quo ad effectiuā ppetualiter eos cōsolidat: vt nec pficiāt nec deficiāt nec letent: nec tristent: sz semp sic vniformiter maneāt vt sint materia laudādi diuinuz iudiciū: qd sic equū ⁊ iustū est vt nullum malū relinquat ipunitū ⁊ nullū bonū irremuneratū: ⁊ pfectissime teneat mediū iter supfluū ⁊ diminutū. Hec Boñ. Ego aūt dico ꝙ difficile ē assignare puulor dānator qualitatē ⁊ cōditōez. Nobis tñ sufficere dz ꝙ dei iusticia eos ppetuo cōdēnabit. Et i h redargnēde sūt libidinose mr̄es fornicarie ⁊ adultere: imo filicide quar culpa fit sepenumero: vt vel i vtero vel extra vter puuli interficiant. O nefandissimū scelus: o detestādū malū: quo fit vt aie simul et corpora pimāt. Scd̄a ifidelitas ē moraliū pho rū q fm rōnis regulā vixerūt extollētes vtutes: vicia vo reprobātes: tñ fidē nō habuerūt nec amplicitā nec explicitā. Qui pfecto oēs ex diuina iusticia cū dānatis sunt deputati. Nec durū videri dz ista sentire de sapiētibus huius seculi. Quoniā vt ingt Paulus ad Ro. i. Inexcusabiles sūt: qr cuz cognouissēt deuz nō sicut deū glorificarūt aut gratias egerūt: sz euanuerūt i cogitōibus suis: ⁊ obscuratū ē isipiēs cor cor ⁊ dicētes se eē sapiētes stulti facti sūt. Tertia est ifidelitas maliciosor: que fm Thomā. 2. 2. q. 10. est per contrarietatē ad fidē. quādo. s. aliquis repugnat auditui fidei vel ipsā ɔtēnit: ⁊ in hoc pprie pficit ratio infidelitatis que peccatuz est mortale. Et i hac implicati sūt iudei idolatre machometāi: ⁊ alij cōtradicentes christiane fidei: quor phdolor grādis ē numer9: oēsqz di iusticia dānabit ad iferos: etiā si alia pctā ñ haberent. Nec valet opio illor qui dicūt vnūquēqz in sua fide vl' lege ex q9 credit eā bonaz posse saluari: qr vt scribit ex de suma tri. ⁊ fi. ca. vna est fideliū vl'is eccl'ia extra quā nullus oio saluat. Et de hac Cyprian9. 24. q. 1. loqt. c. Hāc vnā eccl'iā i cātico cāticor. spūs ex psōa xp̄i dn̄i dsignat. d. Vna est colūba mea formosa mea. Hāc eccl'ie vanitatez. ⁊ beat9 Paul9 docet ⁊ sacrm vnitas on̄dit. d. Vn9 de9. vna fides. vnū babtisma. vnū corpus. ⁊ vn9 spūs. vna spes vocatōis nostre. Ad idez est. c. qm̄ vet9. 24. q. 1. ⁊. c. aliud. de ɔse. di. 4.

Qualiter iusticia dei dānabit omnes malos christianos sine pn̄ia morientes: et quare pena cor grauior erit aliorum. Caplm. 3.

Tertio ppōim9 cōsiderādā acerrimā iusticiā dei ex pte christiāor falsor quos cum diabolis ⁊ ifidelib9 si i pctō moriātur ɔdēnabit. Et ad hoc clari9 itelligēdū de illor dānatōe notabim9 tria. p9 verificationem. 2° rōnē. 3° grauatōez. Prio notabim9 verificatōez. Vn̄. s. verificari pōt ꝙ christiāi mali cū ipn̄ia moriētes saluari nō possint. Ad hoc sufficiat audire Aug. i li. de fide ad Petrū. d. Firmissime tene ⁊ nullaten9 dubites nō oēs q itra eccl'iā catholicā babtisant accepturos eē vitā eternā: sz eos q pcepto babtismate recte viuūt. i. qui abstinuerūt se a vitijs ⁊ cōcupiscētijs carnis. Regnū eni celor sic heretici ifideles atqz scismatici nō habebūt: sic catholici criminosi possidere nō poterūt. Et sic animose locut9 ē Aug. ppter verba xp̄i. d. Math. 7. Nō ois q dicit mihi dn̄e dn̄e itrabit i regnum celoruz. Multi dicēt mihi in illa die: dn̄e in noie tuo pphetauim9: ⁊ in noie tuo demonia eiecim9: ⁊ in noie tuo virtutes multas fecim9. Et tūc confitebor illis: quia nunquā noui vos. Discedite a me oēs qui opamini inīqtatē. Scd̄o notabimus rōnem quare. s. babtisati christiani dānabūtur. Cū Mar. vltio dicat. Qui crediderit ⁊ babtisat9 fuerit saluus erit. Et ad h rn̄det Iacob9. 2. c. ꝙ fides sine operib9 mortua ē. Ideo notāda est illa Ambro. sn̄ia q̄ ponit. 22. q. 5. c.

Cauete fratres. Cauete inqt fratres mēdaciū: q2 oēs q amāt mēdaciū fi ij sunt diaboli. Mendaciū nāqȝ est xp̄ianuȝ se dicere ⁊ opa xp̄i nō facere. Mendaciū nō solū i falsis v̄bis: sed in simulatis cōsistit opibus. Et vt Augu. dic̄ in 4. de doctrina xp̄iana. Ex sacramēto vnctōis xp̄ianoꝝ omniū vocabulū descendit ⁊ nomen: qd̄ nomē ille frustra sortit̄ qui xp̄ȝ minime imitatur. Quid miꝝ igit̄ si ꝯ males xp̄ianos seuiet iusticia diuina qñ ⁊ ipsi criminosi flagitiosi viciosissimi repiunt̄. Heu heu nō soluȝ de infidelibus: sȝ ⁊ de xp̄ianis dici pōt illud ꝓphete. Corrupti sunt ⁊ abominabiles facti sunt i studijs suis: nō est qui faciat bonū. nā babtismate dūtaxat excepto tēporib⁹ istis deteriores sunt in malis moribus xp̄iani q̄ȝ iudei siue gētiles Nō est in eis hoc est pro maiori pte in plurib⁹ fides: nō religio: nō pietas: nō reuerentia: nō timor: nō amor dei: nō zelus: nō iusticia: non simplicitas: nō rectitudo: nō veritas: nō innocentia: nō cōpassio: nō liberalitas: nō humilitas: nō māsuetudo: nō modestia: nō cōtinētia: nō sobrietas: nō pudicitia: nō castitas. Quinimo vbiqȝ regnāt vitia ꝯria: hereses: supstitiones erronee: crudelitas: irreuerentia ad sacra ꝓsumptio: amor seculi: tepiditas: iniusticia: duplicitas: fraudulentia: falsitas: neqtia: auaritia: symonia: supbia: inuidia: odiū: incōtinentia: lasciuia in omni abominatione: blasphemie: sacrilegia ⁊ hui⁹ i. O christiani tantū nomine ⁊ nō re. o xp̄iani omni dolo ⁊ malignitate pleni quo itis. quo itis. quoue speratis ire cuȝ tanta mole vitioruȝ vestroꝝ. certe vobis dico q̄ nisi redieritis ad v̄tutū semitā ⁊ ad pniam habitabitis in inferno: quoniā vt dictū est sic exigit diuina iusticia. 3° notabimus de dānatōe xp̄ianorum falsoruȝ grauationē. Nā ceteris paribus grauius in inferno punient̄ xp̄iani falsi q̄ȝ infideles damnati: q̄ constat exemplo Macharij alexandrini in cuius vita legitur q̄ quada die dum ipse deambularet in heremo repperit caput cuiusdā defuncti: ⁊ dum orasset: interrogauit cuius caput illud fuerit: ⁊ respōdit se fuisse pagani cuiusdam. dixit enim Mach. vbi ē anima tua. Rñdit in inferno. Cūqȝ requireret si multū in profundo eēt. rñdit q̄ tātū q̄ȝtū distat celum a terra. Cui Macharius. Sunt ne aliq profundiores. Cui ille. Profundiores sunt omnibus xp̄iani qui xp̄i sanguine redempti: ⁊ sacro babtismate mūdati tot beneficia puipendunt. Sollicite ergo curem⁹ omnes errata corrigere: de peccatis que cōmisimus dum facultas adendū tempus datur verā agere pniam: vt sic euadam⁹ mortē gehēne: a qua nos liberet benedict⁹ deus dei filius xp̄s iesus: qui est benedictus in secula seculorum. Amen.

Feria quinta post dominicā in sexagesima de grauitate pene damnatorū. contra illos qui dicūt leui cruciatu terreri dānatos. Ser. 12.

Cruciabuntur

die ac nocte in secula seculoꝝ. Scribunt̄ h̄ verba Apoc. 20. c. Satis dura ⁊ insensibilia sunt corda illoꝝ q non pauescunt: nō timent neqȝ mouent̄ ad vocem terribilis iusticie dei: cui ꝑfecto nulla v̄t⁹ creature resistere nec in minimo quidē pōt. Nā lȝ i superioribus multa dicta sint de illa: tamē adhuc nōnulla occurrunt declaranda: quibus merito cōpungi dȝ vniuscuiusqȝ peccatoris mēs excecata. Nō loquimur somniū: nō recitemus fabulas cū narramus seueritatem iustissimi ⁊ omnipotentis dei q omniū iniquitatū aspi im⁹ vltor ē. Iccirco cū timore audienda sunt eloqa diuinaꝝ scripturaꝝ que pro emendatione nr̄a manifestant nobis q̄ȝ grauis ⁊ dura erit damnatoꝝ pena. de quibus dicit̄ in themate. Qd̄ cruciabuntur in penis atrocissimis p infinita secula. In qb⁹ v̄bis de grauitate pene dānatorum assignabimus triplicem rationem.

Prima dicitur localitatis.
Secunda horribilitatis.
Tertia eternitatis.

Qd̄ grauissima erit dānatorum pena, ꝓpter horribiles cōditiones inferni: ⁊ de inferni veritate ⁊ qualitate.

Capitulum .i.

Prima ratio quare grauissima ē dānatoruȝ pena dicit̄ localitatis. Naȝ cōcludent̄ in loco satis incepto. s. i inferno in quo tres sunt penales cōditiones vȝ. Prima dicit̄ vilitatis. secunda tenebrositatis. tertia paupertatis. Pria penalis cōditio iferni ⁊ loci dānatoꝝ dicit̄ vilitatis. Est infernus loc⁹ vilissimus in cētro terre vel ut carcer dānatoꝝ a deo sapientissimo ordinatus. Neqȝ fictio est sicut Tullius inuectiuarū in Catilinā li. 4. videt̄ asserere. Vt inqt aliq̄ formido improbis esset posita apud iferos. antiqui supplicia impijs cōstituta esse voluerūt: in quib⁹ v̄bis quasi vr innuere q̄ ad terrorē ipiorum sapientes ficte de iferis sunt locuti. Sȝ talē erroreȝ elimināt ⁊ destruūt: maxime tria qbus

probat̃ iferni ꝟitas merito cũ timore excogitã da. Primũ ẽ theologicalis rõ. Scdʒ scripture ꝯfirmatõ. Tertiũ fidei cõfessio. Primũ qd̃ oñ dit iferni ꝟitatẽ est theologicalis ratio. nam vt colligit̃ ex dictis sancti Tho. Ric. de media vil la. ꝛ do. Boñ. in. 4. di. 44. Sicut se hʒ miseri cordia dei ad electos: ita se hʒ eius iusticia ad reprobos ꝛ malignos. ſʒ misericordia dei pre parauit electis locũ deliciosum et amenũ. celũ scilicet empyreũ in quo eternaliter pmanebunt Ergo iusticia p̃parauit reprobis et malignis locũ vilissimũ ꝛ horrendum in quo eternaliter cruciabunt̃. Ista ratio fundat̃ sup dictis Aug. qui. 19. li. de ci. dei. c. 13. ait. Ordo est piũ dis piumqʒ rex sua cuiqʒ loca tribuens dispositio Et li. 5. ibidēʒ. c. 9. d. Deus nihil inordinatũ relinquit. Ergo vnicuiqʒ rei locũ tribuit suo ponderi cõuenientēʒ. Sed qd̃ est põdꝰ i corpo ribus est amor i spiritibꝰ et creaturis rõnalibꝰ. Vñ idẽ Augꝰ. xi. li. de ci. dei. c. 28. inqt. Ita corpꝰ pondere sic aĩus amore fert̃. Et. 13. li. cõ fes. amor meꝰ põdꝰ meũ eo feror quocũqʒ feror Ergo sicut deꝰ ordinat corpa i suis locis ſm exigentiã suoꝝ naturaliũ ponderꝝ: sic ordinat creaturas rõnales in locis ſm exigentiã amo rūʒ. Ex quo sicut electi sunt in celo: qꝛ celestia terrenis p̃posuerunt in suo amore: ita reprobi ꝛ erunt ꝛ sunt i loco ifimo: qꝛ in suo amore in fima ꝛ terrena superioribꝰ ꝛ celestibꝰ p̃posue rũt. Locus aũt oium ifimꝰ est i cẽtro terre. Jõ sub terra i cẽtro ifernꝰ ẽ. Vñ hysidorꝰ. li. 14. ethimol. Infernꝰ dr̃ quasi iferiꝰ. Et hãc rõnẽ secutꝰ ẽ zeno. phs de quo sic iqt Lac. i. 6. lib. di. isti. Esse iferos zenostoicus docuit ꝛ sedes pioꝝ ab ipijs esse discretas ꝛ illos qdem getas ac delectabiles icolere regiones. hos ꝟo penas luere i tenebrosis locis atqʒ i ceni voraginibꝰ horrẽdis. Et Señ. i tragedijs. Ingẽs vorago faucibꝰ vastis pʒ latũqʒ pandit oibꝰ ppl̃s iter.

Secundũ qd̃ oñdit iferni ꝟitatẽ est scriptu re testificatio. Ois nãqʒ scriptura tã veteris q̃ʒ noui testãmẽti tã doctoꝝ sacroꝝ q̃ʒ ꝛ gentiliũ moraliũqʒ phoꝝ fernũ p̃dicat. Vñ Geñ. 38. Jacob. d. descẽdã ad filiũ meũ lugẽs i ifernũ. ꝛ Job. 7. Qui descendit ad iferos nõ ascẽdit Et idẽ. 17. c. Si sustinuero ifernꝰ domꝰ mea ẽ Et idẽ. 14. Quis mihi hoc tribuat vt i iferno ꝓtegas me. ꝛ idẽ. 21. In pũcto ad iferna descẽ dũt. Et Dauid i p̃s. 6. In iferno qs cõfitebit̃ tibi. Et p̃s. 9. Cõuertãtur pctõres i ifernũ. ꝛ p̃s. 15. Nõ derelĩqs aiaʒ meã i iferno. ꝛ. p̃s. 17. Dolores iferni circũdederũt me. Et p̃s. 30. Erubescãt ipij ꝛ deducant̃ i ifernũ. Et p̃s. 48. Sicut oues i iferno positi sũt. Et p̃s. 78. Vita mea iferno appropinquauit. Et p̃s. 114. Pericula iferni iuenerũt me. ꝛ sapiẽs ꝓuer. 9. In ꝓfundũ iferni couiue eiꝰ. Et ecclesia stes. 9. Corda filioꝝ hoiuʒ ipplent̃ malicia ꝛ cõtẽptu i vita sua: ꝛ p̃mo h̃ ad iferos deducent̃ ꝛ Cãt. 8. c. Dura sic iferꝰ emulatio. Et Esa. 14. Isernꝰ subtꝰ cõturbatꝰ ẽ i occursuʒ aduentꝰ tui. ꝛ ibidẽ. Ad ifernũ d̃traheris i ꝓfundũ laci Et Ezech. 32. Oẽs icircũcisi iterfectiqʒ gla dio descẽdũt ad ifernũ. Et Apoc. 20. Mors ꝛ isernꝰ d̃derũt mortuos suos. et Act. 2. Quẽ deꝰ suscitauit solutis iferni doloribus. Et. 2. Pet. 2. deꝰ ãgel̃ peccãtibꝰ nõ pepcit: ſʒ rudẽti bus iferni detractos i tartaꝝ tradidit crucian dos. Et ad Phil̃. 2. In noie iesu oẽ. g. fl. c. t. ꝛ isernoꝝ. ꝛ i glo. 13. q. 2. c. tp̃s. sup ꝟbo abdi tis. Infernꝰ est sub terra ꝛ celũ supra. ꝛ notat̃ etiã. 23. q. 4. c. h aũt vita. ꝛ Luc. 16. Mortuꝰ ẽ diues ꝛ sepultus est i iferno. ꝛ Math. xi. ꝛ tu Capharnaũ vsqʒ ad ifernũ descendes. ꝛ Vir gi. i. 6. eneidos. Facilis descẽsus auerni. Et Señ i tragedijs. Nunqʒ stygias fert̃ ad vm bras iclyta ꝟtꝰ: Nec letheos seua p ãnos vos fata trahent. Sũt ꝛ alie innumere q̃si auctorita tes, pbãtes q̃ isernꝰ sit locꝰ subterraneꝰ deputa tus dãnatis q̃s breuitatis cã dimittimꝰ. Sed icreduli qdã statiʒ subridẽdo rñdẽt sanctos d̃ i fernis ita fuisse locutos vt hoies terrẽt̃, put pau loañ cõmemoranimꝰ q audire d̃bẽt Hiero. ad Palmachiũ ꝛ Oceanũ sic scribenteʒ. An pu tamꝰ irẽs q̃ iocãdo ꝓphe p̃dicẽt ridẽdo loquãt̃ apl̃i: xp̃s iudiciũ isãtilit cõminet̃: ſʒ ioci nõ sũt vbi supplicia itercedũt. Si iocãdo passi sũt cre dant̃ ꝛ iocãdo locuti. Esaias serra secat̃. Da niel leõibꝰ d̃putat̃. Paulꝰ trũcat̃ gladio. Pe trꝰ i crucẽ dñi exẽplo suspẽdit̃. ꝛ h̃ totũ vt nos a pctis sua doctrina reuocaret. h ille. O igit̃ ipia o puersa. o fraudulẽta. o deniqʒ diabolica cogi tatio coꝝ q extimãt ifernũ nõ esse: qbꝰ sufficẽ d̃bet ꝛ satisfacere tot clarissima testimõia. Ter tiũ qd̃ oñdit inferni veritateʒ est fidei cõfessio. Nã i symbolo apostoloꝝ dr̃ de xp̃o. ꝛ scribit̃. c. 1. de summa tri. ꝛ fide catholica. Descẽdit ad inferos. Secũda cõditio penalis iferni dicit̃ tenebrositas. Est eniʒ ifernꝰ locus tenebrosus ꝛ totꝰ obscurus. Vnde Math. 22. dicit rex de nõ habente vestem nuptialem. Mitti eum in tenebras exteriores. ꝛ Job. x. Dimit

iste me inqt vt plangā paululū dolorē̄ meū anteq̄̄ uadā ⁊ nō reuertar ad terrā tenebrosā ⁊ opertā mortis caligine terrā miserie ⁊ tenebrarū vbi vmbra mortis ⁊ nullus ordo ſꝫ ſempiternus horror inhabitat. Notandū ſm Ric. in. 4. di. 15. ꝙ lumē ꝑ ſe eſt delectabile: ꝑ accidēs ꝟo pōt eſſe triſtabile. inq̄̄ tm̄ aliqd oſtendit qđ diſplicet. ⁊ q2 infernꝰ locꝰ eſt oīs triſticie: ideo ſimpliciter locus tenebroſus eſt ī quo nō eſt aliqđ purū lumē qđ viſum dlectet. Eſt tm̄ ibi aliqđ lumē obſcuritati ꝑmixtum quo dānati videre poſſint vñ doleant. ⁊ hoc igt Greg. 9. li. mor. verſus finē. d. Ignis inferni quāuis ad cōſolationē nō luceat: tamē vt magis torqueat ad aliqd lucet. Nā ſequaces quoſqꝫ ſuos ſecū in tormēto reprobi flāma illuſtrante viſuri, ſunt: quorū amore deliquerunt. Hoc ipſuꝫ in ſnīa dicit hyſidorus li. i. de ſūmo bono. Ignē gehēne ad aliqd lumē hr̄e: ad aliqd vero nō hr̄e: hoc eſt hr̄e lumē ad dānationeꝫ vt videant impij vñ doleant: ⁊ nō habere ad cōſolationē ne videāt vñ gaudeāt: Apta fuit cōꝑatio de camino triū puerorū ad exēplū ignis gehēne. Nā ſicut ignis ille nō arſit ad triū puerorū ſuppliciū: ⁊ arſit ad cōburēda ligamina vinculorū: ita ignis gehēne lucebit miſeris ad augmētū penarū: vt videāt vñ doleant: ⁊ nō lucebit ad cōſolationē: ne videāt vnde gaudeāt. Inter huiꝰ vite ⁊ future īfelicitatis miſeriam multa diſcretio eſt. Illic. n. miſeria ē ꝓꝑ cruciationeꝫ dolorū: ⁊ tenebre ꝓꝑ lucis auerſionem. quorū vnū ī hac vita eſt. i. miſeria: ⁊ aliud nō eſt ī īferno aūt vtrūqꝫ ē. h ille. Simpliciter ergo locꝰ īferni tenebroſus erit ad quē ſol nō expādet lumē ſuū: nō luna nec ſtelle: ī quo nihil videbit̄ niſi qđ hꝫ incurrere in horrorē. ſic̄, Exo. x. dr̄ de tenebris egypti. Facte ſūt tenebre horribiles ī vniuerſa terra egypti tribꝰ diebꝰ: nemo vidit fratrem ſuū: nec mouit ſe de loco in quo erat. Suꝑ q̄ ꝟba. d. Nico. de lira. ꝙ tenebre ille ideo dicunt̄ horribiles: q2 inter illas videbāt egiptij viſione imaginaria fantaſmata q̄dā ⁊ figuras turpes q̄ nō ꝑuū eis ingerebant timorē. Ita ⁊ ī īferno erūt horribiles tenebre quia dānati inter illas ⁊ vere videbūt ſe mutuo īter tormentorū āguſtias laborantes: ⁊ viſiōe imaginaria inſpicient malignos ſpūs: q dānatis diuerſis modis ⁊ figuris horrēdiſſimis apparebūt. O q̄̄ dolēda erit hora illa qua miſer pctōr intrabit īfernū nūq̄̄ viſurꝰ lucem ꝑ tot annorū milia: ⁊ poſt iudiciū ꝑ īfinita ſecula. O q̄̄tus timor tūc cor eiꝰ inuadet cū videbit nocteꝫ ſine die tā longiſſimā ſibi factā. Naꝫ ſi hoc in mūdo viderent homines noctē ꝓtrahi vſqꝫ ad menſem vel annū cūcti clamarēt ad ſidera: miſericordiā. Inqt Virgil. ꝑmo georgicorūꝫ de obſcurato ſole poſt Ceſaris mortē. Ille etiam extincto miſeratꝰ. Ceſare romā. Cū caput obſcura nitidū ferrugine texit. Impiaqꝫ eternaꝫ timuerūt ſecula noctē. Que igit̄ mens qualiſue animus fiet dānatis in tenebris īferni vbi nō ſolū priuati erūt in eternū omni ſplendore ⁊ luce delectabili: verū etiā vt diximꝰ, qcqd videre poterūt accedet eis ad merorē ⁊ luctū. Tertia penalis cōditio īferni dr̄ paupertatis. Oēs quidem ibi habitātes paupertate affligent̄ ⁊ egeſtate nimia: ⁊ qui ī hoc mūdo affluebāt diuitijs: abundabāt tꝑalibus bonis: poſſidebāt theſauros: ⁊ īꝑabant alijs: induebant̄ purpura ⁊ biſſo: dormiebāt ī lectis eburneis: nutriebāt canes ⁊ paſcebāt aues celi: gaudebāt ī ſonis cāticis ⁊ choreis: ⁊ electos ducebāt dies. oibus his in īferno penitus ſpoliati guttā aque cōcupiſcēt. ⁊ iā hr̄e nō poterūt: ꝓut expreſſe redēptor nr̄ apuit Luc. 16. c. aſſerens de diuite epulōe ꝙ inſtāter rogabat Abrahā quatenꝰ mitteret Lazaruꝫ vt intinctū in aquā digitū: nō totū ſꝫ extremā ꝑtē ad eū deferret: orīqꝫ eiꝰ īponeret nec fuit exauditus. De quo Grego. ī omel. dicit guttā aque petijt q micas panis Lazaro negauit. Iō audiet̄ flebilis vox diuitū ⁊ potētū in īferno ſic lamentantiū vt dr̄ Sap. 5. Errauimus a via veritatis ⁊ iuſticie lumen nō luxit nobis: ⁊ ſol ītelligentie nō eſt ortus nobis. Laſſatiſumꝰ ī via iniqtatis ⁊ ꝑditōis: ⁊ ambulauimꝰ vias difficiles: viā aūt dñi ignorauimꝰ. Quid nobis ꝓfuit ſuꝑbia nr̄a: aut diuiciarū iactantia qd cōtulit nobis. Trāſierūt oia illa tāq̄̄ vmbra ⁊ tāq̄̄ nunciꝰ percurrēs ⁊ tāq̄̄ nauis q̄ ꝑtrāſit fluctuāteꝫ aquā cuiꝰ cū ꝑtrāſierit non eſt veſtigiū inuenire neqꝫ ſemitā carine illius in fluctibꝰ. aut auis q̄ trāſuolat ī aere nullū inuenitur argumentū itineris illius: ſꝫ tm̄ ſonitus alarū ꝟberās leuē ventū ⁊ ſcindens ꝑ vim itineris aereꝫ cōmotis alis trāſuolauit: ⁊ poſt hoc nullū ſignū itineris inuenit̄ illiꝰ: aut tāq̄̄ ſagitta emiſſa in locū deſtinatū diuiſus aer cōtinuo in ſe recluſus eſt vt ignoret̄ tranſitus illiꝰ. Sic ⁊ nos nati cōtinuo deſinimꝰ eſſe: ⁊ ꝟtutis qdē ſignum nullū valuimus oſtendere In malignitate autem noſtra conſumpti ſumus. h ibi.

Qđ grauiſſima erit dānatorū pena ꝓꝑ lamēta ⁊ blaſphemias que ſunt in inferno ⁊ ꝓpter ſocietatem demonum. Caplm .2.

Scđa rō

S Ecunda ratio quare grauissima erit dannatorum pena dicitur horribilitatis. Nam inter cetera quibus miseri illi affi cientur dolore tria erunt maxime horribilia. Pri mū horribilis lamētatio. Secūdum horribilis bla sphematio. Tertiuz horribilis sociatio. Pri muz horribile erit lamētatio. Ibi inquit xp̄s erit fletus ⁊ stridor dentiū. Secūdum Vo Ric. in .4. di.50. Non erit ibi corporalis fletus inquātuz ē quedā resolutio corporalium lachrymarum: quia talis resolutio tūc nō erit: sed ptinet ad corrupti bilē statū: tñ erit ibi maximus dolor iterior: qui significabitur p signa i facie ⁊ occulis cū turba tiōe ⁊ motu capitis ⁊ cū stridore dētiū vultusqz tristicia. Quisnā explicet quātus meror erit in cordibus dānatorum iter illos strepitus vlulatus atqz q̄relas. O bti q nūc lugēt: vt ait xp̄s Mat th.5. qm̄ ipsi cōsolebūtur. Et Luc.6. Veh vobis qui nūc rideris: quia lugebitis ⁊ flebitis. Secū dū horribile erit blasphematio. Pro desperatōe vtiqz blasphēabūt dānati seipsos parētes suos deuz ⁊ angelos ⁊ oēm creaturā. Vñ Apoca. 16. Joh. ait. Blasphemauerūt deū celi p̄ dolo rib⁹ ⁊ vulneribus suis. ad hoc ē ex̄m qd legitur in sūma d' septē donis. Cū qdā vsurari⁹ ifirmaretur ad mortē: nec sacēdos vellet ei sacra ꝯferre nisi r̄stitueret vl' cautōez faceret: illeqz recusaret: hor tabātur ad hoc filij ne ad ifernū d'scēderet monēs Ille Vo rñdebat. Nescitis qd petatis. Si vel lē mala ablata restituere: relinqrē vos paupes ⁊ egenos: meliusqz ē se ꝯmittē mīe dei q̄z mie hoīuz: ⁊ i hac ptinacia mortu⁹ ē vsurari⁹ ille: ac iiferno sepult⁹. Et filij sāt ei⁹ duob⁹ dixit alt' ad alterum. Pater noster dānat⁹ ē: nō imitemur eū retinēdo vsuras p ill'uz extortas: sz reddamus creditōib⁹ vt saluari possim⁹. At ille rñdit: ego meā ptē retinebo nec illā restituē curo. Si pat nr' vsuras fecit ⁊ nō restituit: ipse nō ego penā portet. Alter ergo portionē suā restituit ⁊ secu lum deserens dei obsequio se totum tradidit Dum autem qui in seculo remāserat mūdanis se imergeret: ifirmat⁹ ad mortem: nec penitēs secutus est patrez. Qd frater audiens rogauit deū vt patris ⁊ fratris eius statum ei dignaretur ostendere. Vna igitur dierum cum oraret: vi dit terram aptam: ⁊ i inferno prēm i flāmis pe nitus sepultum: ⁊ filiū eius fratrem suū iacētē super eum: maledicebatqz pr' filiū dicēs. Male dicta sit hora in qua te genui fili: ⁊ tu sis male dictus: quia propter te feci vsuras: nec volui resti tuere ne te pauperem relinquerem: ⁊ pp hoc crucior in hac flāma. Et filius respondebat. Maledict⁹ sis tu pater: ⁊ maledicta dies in q̄ me genuisti: quia exemplo tuo docuisti me fene rari ⁊ vsuras extortas noluisti reddere: ppter quod crucior in iferno. Et post ambo pariter eiulātes blasphemabant cūcta creata ⁊ creato rem illorum. Quod cernēs ille fuus dei gratias ei egit: q eum liberauit de tanto malo. Ter tium horribile erit sociatio. Erunt nāqz socij dānatorum nequissimi spiritus ⁊ maligni dia boli. Quātum enim sit eorum societas dira et qz molesta: pōt cognosci per effectus pestilen tes quos exercēt in illis: quos do pmittente ob sident in hac vita. Nam adeo illos turbāt ⁊ sic grauiter vexāt: vt qñqz sic obsessi: muti aut sur di fiant: vt qñqz manibus ꝓprijs seipsos lace rēt ⁊ discerpant: qñqz: nisi cathenis cōstringe retur: ēt domesticos ⁊ amicos conantur opprime re. Quid igitur faciēt diaboli cum illis quos in iferno volente deo ꝓ libitu suo vexare poterūt si talia agūt hic cum his q de corum manibus ⁊ ptāte possunt penitus liberari. Nullus ꝓfecto aut cogitare aut dicere pōt q̄z importabilis erit dānatis miseris societas diabolorum.

Qd rōnabiliter punit deus dānatos pena eterna seu ifinita p durationem: lz actus pecca ti fm se fit finitus ⁊ temporalis. Cap. .3.

T Ertia rō quare grauissima erit dam natorum pena dr' eternitatis. Dura tura qppe in scripturis sanctis ponitur pena dānatoruz in eternum: vt patet ex dictis Verūtamē vt Aug. dicit. 21. li. de ci. dei. c. xi. Quidam iniustum putant vt peccatis quātūli bet magnis puo. s. tpe ppetratis pena qsqz dā netur eterna: quasi vllius id vnq̄z iusticia legis attēdat: vt tāta mora tpis qsqz puniatur quanta mora tpis vnde puniretur admisit. Octo gene ra penarum in legibus esse scribit Tulli⁹. Dā nuz: vincula: verbera: talionem: ignominiā: exilium: mortem: seruitutem. Quid horum ē quod in breue tempus ꝓ cuiusqz peccati cele ritate coaptetur: vt tāta vindicetur morula: quā ta deprehēditur ppetratuz: nisi forte talio. Id enim agit vt hoc patiatur qsqz quod fecit. Vnde illud ē legis. Oculum ꝓ oculo: dētem pro dē te. Fieri eniz pōt vt tam breui tpe quisqz amit tat oculum seueritate vindicte q̄z tulit ipse alte ri iprobitate pcti. Porro aūt si aliene femine osculum ifixum rōis sit verbere vindicare: nō ne q illud puncto tpis fecerit icomparabili ho rarum spacio verberatur: ⁊ suauitas voluptatis

exigue diuturno dolore punitur. Quid in vin
culis. Nunqd tādiu qſqȝ iudicādus ē in illis
eē debere q̄ȝdiu fecit vñ meruit alligari. Hec
Aug. Qui ēt de dāno ignominia exilio ꝛ ser
uitute cōtēdit ꝙ plerūqȝ īfligunt̄ ꝓ momenta/
neo quaſi delicto lōgo tpe duratura q̄ ideo eter
na eſſe nō poſſūt: qꝛ pñs vita nō pōt eſſe eter/
na. Quāto magis ergo approbāda ē dei ſeue
ra iuſticia que pctā punit eterna pena lȝ in tpe
ſint cōmiſſa. Verūtñ vt tāte veritati meli⁹ ani
mus acqeſcat ex dictis ſcōꝝ tres pncipales rō
nes aptiſſime ꝓducunt̄ qbus liqdo cōſtat iuſte
deū facere: cū punit malos eterno ſupplicio.
Prima rō ē pp volūtatem. Scda pp obie
ctū. Tertia pp cōtēptū. Prima rō eſt pp
volūtatem. Nā ſi cōſideremus in pctō volun
tatem: iuſtum ē vt pctm̄ dānatoꝝ eterna pena
puniat̄: qꝛ oē pctm̄ tm̄ graue ē: quātuȝ volun/
tas ad illud ardētius ſe iclinat. Et qꝛ voluntas
maloꝝ q̄ȝdiu in vita ſūt: ita ſe iclinat ad pctm̄ ꝙ
ſemꝑ velit peccare. Ergo iuſt⁹ iudex q corda ſpi
cit magis q̄ȝ opus dȝ eos pena in eternū dura
tura punire. Quidnam ē ꝙ taȝ multi ſe ſentiūt
morituros: ꝛ tñ peccare nō deſinūt. Veniunt
ad ianuas mortis ꝛ de pctīs nō dolēt niſi ꝙ ſē
per peccare vellēt: qđ vtiqȝ ipe de⁹ ſeruator cor
dium oculo ſapie ſue clariſſime ituet̄. Hāc rō
nem tāgit Greg. 4. li. dial. vbi Petrus iter
rogat eum ꝛ dicit. Scire vellē quō iuſtuȝ ē vt
culpa q̄ cum fine ꝑpetrat̄ ſine fine puniat̄. Et
Greg. rñdet. Hoc recte Petre diceret̄ ſi iu/
ſtus iudex nō corda hoīuȝ: ſed fcā pēſaret. Ini
q. n. iō cū fine delīqrūt: qꝛ cū fine vixerūt. Nā
voluiſſent vtiqȝ ſi potuiſſēt ſine fine viuere: vt
potuiſſēt ſine fine peccare. Oñdunt. n. qꝛ in
pctō ſemꝑ viuere cupiūt q nūq̄ȝ deſinūt pecca/
re dū viuūt. Ad magnā ergo iuſticiā iudicātis
ptinet vt nunq̄ȝ careāt ſupplicio: q in hac vita
nūq̄ȝ voluerūt carere pctō. h̄ ille. Que vba ēt
habent̄ de pe. di. i. c. voluiſſent. Et ad h̄ facit
illđ qđ ſcribit̄. 93. di. c. Diaconi ſūt. vbi ſic hr̄.
Moderatio dei ac pietas ſolum nr̄m reditū q̄
rit: ac nos cupit longa bonitate ſua ſaluari. Si
nō cōuertimur: ſi duri colli ſum⁹: ſi in pctīs vſ
qȝ ad mortē illicite ꝑduramus: aſſidue peccan
tiū nō miſeret̄ de⁹. Ad idē ē. c. Legat⁹. 14. q.
2. Aug. iſup de pe. di. 7. c. vlt. in fi. ait. Qui i
penitens morit̄ oīno morit̄ ꝛ eternal'r cruciat̄.
Qui aūt ipenitēs finit̄: ſi ſp viuēt ſp peccaret.
Scda rō quare de⁹ iuſte eternal'r dānat ꝛ pu/
nit iniq̄s: ē pp obiectū. Quelibet. n. offenſa cō
ſiderat̄ ñ ſoluȝ reſpcū act⁹ ſȝ reſpcū dignitat̄ illi⁹
q offēdit̄. Quāto eteni pſona q̄ offēdit̄ dignior
eſt: tāto culpa in illā cōmiſſa grauior: ꝛ ꝑ ꝯñs
pena dȝ eſſe durior. Sicut q regē offendit gra
uius punit̄ q̄ȝ q offēdit ſuū famulū vel aliqueȝ
ruſticū. Qui ergo mortaliter peccat: deū q ē i/
finitum bonū offendit: ꝛ charitatē ꝑ quā eſt ſo/
cietas btōꝝ: ergo tā viſione dei q̄ȝ btōꝝ ſocie/
tate eternaliter priuari dȝ ꝛ eterna pena puniri
Bernardus aūt ſup Canti. d. ꝙ q mortaliter
peccat vult nō eſſe deū: qđ ſic ꝓbat. Qui vult
deū aut impotētē aut iniuſtū aut īſipiētem eſſe
vult deū nō eſſe. ſed q mortaliter peccat vellet
deū aut ſua pctā neſcire: aut vindicare nō poſſe
aut vidicare nolle: ergo vellet deū ñ eē deū: ꝛ q
vlt deū ñ eē deū: merito punied⁹ ē eino ſuppli
cio. Tertia rō quare iuſte de⁹ malos eternal'r
dānat: ē pp cōtēptū. Pctōres nāqȝ cōtēnūt i/
finitū bonū: ꝛ eternū gaudiū qđ potuiſſent eli/
gere: ꝛ qꝛ volūtarie elegerūt eternū malū iuſte
illis eterna ſupplicia cōdonant̄. Vñ Aug. 21.
li. de ci. dei. c. 12. ingt. Factus ē malo dignus
eterno q in ſe pemit bonū qđ eſſe poſſet eternū
hec ille. Audiūt ſiqdem pctōres ſcripturas cla
mātes ꝓmittētelqȝ tā feliciſſima ꝛ copioſa bo/
na atqȝ iocūda in regno celoꝝ amicis dei: ꝛ ipi
de his nō curāt. Vocat eos deus ꝑ dcā ſcōꝝ: ꝑ
hortamēta ꝓphaꝝ: ꝑ īſtructiōeſ doctoꝝ: ꝑ tro
res cōminationū: ꝑ ſuauitatēqȝ bñficioꝝ. Ve
nite inqt ad cenā magnā ad iocūda gaudia: ad
ꝑadiſi delicias: vbi bonuȝ abſqȝ malo ꝛ leticia
abſqȝ merore. Et tñ ipi ſic blādiētē deū nolūt
audire: enimo ipm̄ q̄ȝtum poſſunt ſuis malis
operib⁹ ipugnāt ꝛ pſequunt̄. O benedicti dei
ordinata iuſticia que malos eternis cruciatib⁹
deputaſti: nullus ꝓfecto de te cōqueri pōt. O
miſerabilis dānatoruȝ cōditio: que tātam expe
ritur ſeueritatem: vt finem illoꝝ pena nunq̄ȝ
ſuſcipiat. Durum eſſet hōi ſano ꝑ diem ꝛ noc/
tem aſſidere lecto: ꝛ in eius mollitie volutari.
Durum eſſet cuiqȝ diſſoluto iuueni ꝑ lōga ſpa
cia cum formoſis iuuēculis puelliſqȝ ornatiſſi
mis chorizare. Dur eſſet muliercule cuicūqȝ
corporis ornamēta nō deponere. Et vt expe/
riētia docet h̄ ꝛ hui⁹ q̄ ſolatioſe ꝛ delectabiliter
fieri ſolēt faſtidiū iducunt aſſiduitate ſui. Heu
inq̄ȝ heu cur dormiunt pctōres. Cur nō euigi
lant. Cur nō corrigūt malam vitā. Cur nō cō
cōſiderant ꝙ eis parati ſunt in iferno cruciat⁹
horrēdi. Et tamē ſemꝑ ibi habitabūt poſt cētū
annos: poſt mille: poſt milia milium: imo nū/
quā pena

q̄ꝫ pena ipsoꝝ terminabit. O aĩa sterilis. o aĩa dura. o aĩa isensata. o aĩa vitiosa qd agis: quo ue tendis iter: quare ad isernum ꝑperas vt ibi in eternum iseliciter viuas. Reuertere ergo ad dñm deum tuũ q te liberet a periculis dãnationis ꝛ tibi concedat grãm in p̄nti ꝛ in futuro glĩam: in qua viuit ꝛ regnat deus p̄ isinita secula seculoꝝ. Amen.

Feria sexta post dñicã in sexagesima de grauitate pene dãnatoꝝ: ꝯ illos q plus timẽt mala vite p̄ntis q̄ꝫ futuros. Sermo. 13.

e ruciabuntur die ac nocte i secula seculorum. Apoc. 20. Magna ꝑfecto detestabilisqꝫ ẽ crudelitas eoꝝ q cognoscentes ꝑpter sua pctã iminere sibi iteritum dãnationis eterne nõ timẽt: nõ formidãt: nõ corrigũt suã vitã malã. Quidnã magis vnusqsqꝫ pti miscere dbet: q̄ꝫ cruciatꝰ acerbissimos: atrocesqꝫ penas ac luctus itollerabiles iferni. Timẽt pleriqꝫ in hac vita exñtes labores angustias: paupꝫtatem: egritudines: illatas cõtumelias: dãna: seruitutem: exilia: carceres tẽpestatem: aeris: vehementiam vẽtorũ aliaqꝫ pericula qbus vexari solet mortaliũ genus. Sed reuera si recte saperẽt magis timere deberent ad iferna descendere vbi labores: angustie: tormẽta: calamitas: luctus: gemitus: suspiria: clamores: lamẽta: blasphemie: fames: ꝛ sitis: ignominia: ꝛ ardor ignis ꝛc̃. qbus damnati molestabunt ꝛ nunq̄ꝫ deficient. Et quoniam nõ parum ꝑdesse põt vnicuiqꝫ talia cogitãti ad cõtritionem ꝛ deletionem pctõꝝ: idcirco adhuc in p̄senti sermone de grauitate pene dãnatorum aliquid prosequimur. Et notabimus tres rationes precipuas quibus intelligere valemus dãnatoꝝ penam fore grauissimam.

Prima ratio dr̃ cognitionis.
Secunda contrariationis.
Tertia desperationis.

Qꝺ grauissima ẽ dãnatoꝝ pena: eo q nihil cognoscẽt p̄ter illud quo cõtristari possũt: ꝛ de illoꝝ scia. Capitulum. j.

p Rima rõ oñdens grauitatꝫ pene dãnatoꝝ dr̃ cognitionis: q2 nihil cognoscunt aut cognoscere possunt nisi ea vnde dolere possint atqꝫ cõtristari. Ad quod plenius itelligẽdum tria dubia ꝑponimus declarãda. Primũ ẽ de dãnatorum scia. Scḋm de nostra distãtia. Tertium de beatoꝝ gloria. Primum dubium ẽ de dãnatoꝝ scia. Vtrũ s. dãnati vtant scia in hoc mũdo acqsita. Et arguit q nõ. primo q2 in vsu sciẽtie magna ẽ delectatio: vnde phs. 4. ethi. c. 8. videtur iquit phĩa magnas delectationes habere. ꝛ Lac. in i. li. di. isti. Nullus ẽ suauior aie cibus q̄ꝫ cognitio veritatis. sed dãnati nullam hñt delectationeꝫ sicut nec beati tristiciã: ergo nõ vtuntur aliq̃ scia. Scḋa arguit ex illa maxima phĩ. Et de quo minus vr̃ inesse ꝛ inest: ergo de q̄ magis: sed ꝑ aliquas penas huiꝰ mũdi que minime sũt respectu penaꝝ iferni ꝑdit vsus scie: ergo multo fortius deficiet ad penas iferni que maxime ꝑdicantur. Tertio arguit: q2 dãnati magis possent cogitare de deo q̄ꝫ de quocũqꝫ alio itelligibili: q2 ꝑpinquior ẽ itellectui eoꝝ. Sed sicut dicit magister sententiaꝝ in. 4. di. 50. dãnati post iudicium in ꝑfundioribus tenebris erunt: vbi nullã lucẽ dei videbũt: ergo multo minus de quocũqꝫ alio itelligibili cogitabunt. Sed cõtra argui põt. Primo quia Luc. 16. hr̃ q Abraam dixit diuiti dãnato: fili recordare: q2 recepisti bona in vita tua: qꝺ sibi nõ dixisset nisi ille vti potuisset scia acqsita in hoc mũdo. Scḋo arguit: q2 dãnati odiũt deum: sed nullus odit illud de quo nõ cogitat: ergo dãnati de deo cogitant: ꝛ a simili possũt de alijs cogitare. Tertio arguitur: q2 damnati habent remorsum cõscientie ꝛ vermẽ: sed cõscientia nõ remordet nisi de peccatis q̄ cognoscuntur: ergo in dãnatis ẽ vsus scie. Respondent ad hãc. q. Ric. de media villa ꝛ. d. Boñ. in. 4. di. 50. q dãnati vtuntur scia acquisita in hoc mundo maxime q̄ꝫtum ad aliqua. Considerant enim mala que fecerunt: ꝛ bona opera que omiserunt: vt hic vsus scie sit ad maiorem eoꝝ afflictionem. Ad primum ergo argumẽtũ i oppositũ ẽ dicẽdũ: q q̄ꝫuis vsus scie sit ꝑ se delectabilis: tñ ꝑ accidẽs põt esse tristabil̃. In dãnatis. n. post iudiciũ erit eoꝝ natura ita plene cõp̄hensa tristicia: vt oĩno sint idispositi ad aliquã delectationẽ. Et q2 sicut dicit phs. scḋo de aĩa. Actus actiuoꝝ sunt in patiẽte bñ disposito: ideo vsus scie nullã in eis delectationẽ poterit generare. Notãdũ tñ q dimones añ iudiciũ possunt hr̃e ꝛ iterdum hñt aliq̃s modicas delectationes vanas ꝛ multũ respsas amaritudine. Aie aũt dãnate nullam penitus vn

q̃ʒ habebunt delectationem. Ad scd̃m argu/
mentum dicēdum: ꝙ q̃uis ille pene sint maio/
res q̃ʒ iste: tñ nō ita poterūt auferre damnatis
vsum scie: sicut possunt alique pene hoībus in
hoc mūdo: qꝛ organa corpoꝝ illoꝝ ex volūta/
te dei fuabuntur incorruptibilia ad maiorem
afflictiōem. Que organa hic ꝑ vehemētiaʒ pe
naꝝ aliquādo cōtingit corrūpi. Dānati tñ mul
to minus erunt apti ad vsum scie nisi respectu
eoꝝ quoꝝ cōsideratio erit ad augmētuʒ sue tri
sticie. Ad tertium augmētum dicēdū ꝙ q̃ʒ
uis deus sit ꝓpinquor itellectui eoꝝ ꝑ essentiā
q̃ʒ alia obiecta: nō tñ sub rōe obiecti nisi iquā/
tum ē puniēs: ꝛ sic de eo maxime cogitās: nō
ex amore sed ex odio. Inquātum aūt ē dulcis
ꝛ misericors minime de eo cogitāt. Scd̃m
dubium ē de nostra distātia: vtꝝ videlʒ dāna/
ti distātes a nobis cognoscāt ea que circa nos
fiūt. Et vr̃ ꝙ sic: vt habet̃ Luc. 16. Dixit ille di
ues dānatus ad Abraam se qnqʒ frēs hr̃e. er/
go sciebat adhuc illos supuiuere. In ꝯ̃rium
ē auctoritas Aug. in li. de cura ꝓ mortuis agē
da: que ponit̃. 13. q. 2. c. Fatēdum. vbi ait. Fa
tēdum ē nescire qdem mortuos qd hic agatur.
Ʋidet̃ ergo ꝺm Ric. in. 4. di. 50. ꝙ dānatos
cognoscere que circa nos fiūt pōt itelligi tripli
citer. Per sciam: ꝑ cōiecturam: ꝑ reuelatiōeʒ.
Primo mō nō cognoscūt ea que circa nos fi/
unt: qꝛ cognoscere sic nō possent nisi accipiēdo
silitudines a reb⁹: ad quas accipiēdas reqrit̃
ꝓporcionata ꝓpinqtas itellectus ad ipām rē.
Quāuis aūt distātia nō ipediat cognitioneʒ i/
tellect⁹ respectu rei: cui⁹ iam hʒ spēm: tñ ꝓpor/
tionata distātia q̃lis ē iter aīas q̃ sunt in iferno
ꝛ ea que circa viuos fiunt in hoc mūdo ipedit
cognitiōem itellect⁹ respectu rei cui⁹ nō hʒ spe/
ciem: qꝛ ꝓhibet spēi acqsitiōem. 2° mō dāna
ti cognoscūt multa q̃ circa nos fiunt. Ex statu
enim ꝑterito in quo hoīes viderāt postea cō/
iecturāt multa q̃ accidūt circa eos. Et sic cogno
scebat ille diues dānatus quinqʒ frēs suos ad
huc viuere: qꝛ secū in tormētis illos nō vide/
bat: nec cū reqescētibus in sinu Abrahe. tñ ū
erat cognitio certa: qꝛ mortui ex spāli priuile/
gio qñqʒ pniam faciūt in locis in qbus pecca/
uerūt. 3° mō cognoscūt aliqua q̃ circa nos fi/
unt: vel ꝑ reuelatiōem demonum vel aiaꝝ ad
eos descendētium. Sed nūq̃ʒ fit eis aliqua re
uelatio nisi talis: vnde tristent̃. Et sic patet so
lutio ad obiecta. Tertiuʒ dubium ē de sancto
rum gloria: vtꝝ. s. dānati videant sanctoꝝ glo/
riaʒ in celo. Et ad hoc rñdet Ric. vbi supra: ꝙ
dānati gl'iaʒ scōꝝ nō vidēt: qꝛ visio ē cognitio
ituitiua ꝛ clara ꝓprie loquēdo de visione. Sic
enim nō posset videri gl'ia btōꝝ quin viderent̃
beati ꝛ ipē de⁹. Cū ergo gl'ia imꝑfecta eoꝝ cō
iunctione cū deo cōsistat. Nō. n. pōt videri i/
mediate ꝛ clare cōiunctio aliquoꝝ quin videā
tur ipā cōiuncta. In generali tñ ꝛ ꝑtim in spā
li cognoscūt gliam btōꝝ q̃si arguēdo. Nulluʒ
eni vident dānatum q tenuerit fidem ꝛ bonos
mores. Vñ cogit̃ itellectus eoꝝ assentire ꝙ ve
ra ē sacra scriptura: ꝛ ex ꝯ̃ñti ꝙ boni habeāt ea
q̃ ipsis in sacra scriptura ꝓmittunt̃. Et qꝛ bea
titudo in sacra scriptura ꝓmittit̃ iustis nō solū
in generali: sed ēt ꝑtim in spāli: iquātum ē bo/
nū trāscēdens oīa tpalia bona. Iō dānati co/
gnoscūt gl'iaʒ btōꝝ: nō tñ in generali: sʒ ꝑtim
in spāli. De hac vō cognitione dānati tristant̃
ꝑꝑ iuidiā felicitatis aliene: ꝛ carētiam beatitu/
dinis ꝓprie. Post iudiciuʒ tñ dānati eo ꝙ ad
ꝓprias penas q̃si totaliter eoꝝ cognitio refle/
ctet̃: cognitionē istā nō habebūt nisi forte i esse
generalissimo: qꝛ ꝑ cōplemētum doloris itelle
ctus eoꝝ ꝑ̃dicte argumētationi nō vacabit. O
quāta igit̃ erit in dānatis angustia: q̃ta amari
tudo: quāta est tristicia: qñ cognoscēt distincte
oīa pctā ꝑ illos cōmissa: quāt⁹ dolor qñ cogno
scēt bona q̃ facere potuerūt: qñ cognoscēt ma/
la q̃ patient̃: qñ reuelabunt̃ eis ea q̃ in hoc mū
do fiunt vt displicētiam hēant: qñ cōsiderabūt
ꝙ boni ꝛ am ci dei sunt in ꝑhēni gloria. Pro
pter hoc ꝛ in hui⁹ i oīs eoꝝ cognitio erit eis do
lorosa.

Qualiter grauissima erit dānatoꝝ pena eo
ꝙ illoꝝ desiderium nunq̃ʒ iplebit̃: ꝛ qd est ꝙ
ipsi appetunt. Capitulum. 2.

s Ecūda rō oñdēs grauitateʒ pene dā
natoꝝ dr̃ ꝯ̃riationis. Fert̃ nāqʒ eoꝝ
volūtas ad desiderādum ea quoꝝ ꝯ̃
rium semꝑ eueniet. Primū ē beatitudinis ꝑ/
ticipatio. Scd̃m peccati delectatio. Tertiuʒ sui
annihilatio. Primū ꝙ dānati appetūt ē bea
titudinis ꝑticipatio. Nā ꝺm Ric. in. 4. di. 50
cū pctm̃ vt Aug. dicit. 19. de ci. dei. c. 12. dele/
re nō possit extrema nature vestigia in dānatꝭ
remanet aliq̃ naturalis cognitio ꝛ appetit⁹ na/
turalis. Cū ergo primus mot⁹ naturalis appe
titus sit respectu finis in generali: qꝛ ꝺm ph̃m
7. ethi. c. 12. Finis ē principium in appetibili/
bus ꝛ agibilibus. seqtur ꝙ dānati naturaliter
appetūt finem in generali. Sed vltimus finis
ē btitudo

est beatitudo: sequitur ergo q̀ naturaliter appe/
tunt beatitudinē in generali q̄zuis appetitu de
bili ꝛ exili. Sed hic naturalis appetitus in his
ex deliberatiua volūtate quo ad hoc puertit̄: q꞉
bonum qd̄ naturaliter appetūt sub circūstātijs
malis appetūt. Nec ē iste appetitus ad corum
cōpletionez: sed magis ad afflictionē. Natura
liter. n. appetere qd̄ appetēs videt se nō conseq
posse: magna ē afflictio appetentis. Scd̄m aūt
Tho. 2. 2. q. 17. In dānatis nulla ē spes bea/
titudinis cōsequende: qm̄ sicut de rōe beatitu/
dinis ē vt in ipsa qetet volūtas taliter q̀ beati
sciāt certitudinaliter se nūq̄z beatitudinē amis/
suros. Ita de rōe dānationis ē vt in ipsa mo/
lestet volūtas sic vt dānati certitudinaliter sci/
ant se nunq̄z btitudinem adepturos. Scd̄z
quod dānati appetūt ē peccati delectatio. Vel/
lent. n. se nō peccasse: ꝛ illud ē ipossibile. Ve/
rūtamē dicit dn̄s Bona. di. 50. quarti lib. q̀
mala volūtas dr̄ dupliciter. s. actus ꝛ habitus.
Timor ergo seruilis dānatis nō aufert habitū
male volūtatis: sed aufert actum. Iste. n. non
vult luxuriari: q꞉ timet puniri: de ipa tm̄ volū/
tate habituz nō aufert: q꞉ si separaret̄ ipunitas
vellet vtiq̄z luxuriari. Sic ē itelligēdum in dā
natis: q̀ dolor penalis aufert ab ipsorum volū
tate actum volēdi peccare: q꞉ reuera dānati nō
appetunt luxuriari nec dominari: pp̄ penas q̄s
ex illis actibus sentiunt se icurrisse. Habēt tm̄
habitum male voluntatis: p quam appeterent
peccare si nō crederent ex hoc puniri. Dānati
ergo vellent se nō peccasse: nō ppter q̀ pecca/
tum eis displiceat: q꞉ iniustum: sed q꞉ displicet
eis pena iusta. Et ideo malam habēt volunta
tem hoc volēdo: ꝛ ideo adhuc viuit in eis vo/
luntas peccandi: lz dolore penarum ipediatur
ne exeat in actū suū. Tertium q̀ dānati ap/
petunt ē sui annihilatio. Et circa hoc varie opi
nati sunt ēt magni doctores. An. s. dānati vel
lent nō esse. Quidam nāq̄z dicūt q̀ dānati nō
possunt velle nō esse: q꞉ hoc nō est appetibile
nec p accidēs nec p se. ꝛ allegāt Aug. in li. de
li. ar. d. Si qs dixerit nō esse q̄z miserū eē me
mallē. rn̄deo mētiris. Insup ꝛ Ari. i. 2. de aia
d. Omnia appetūt esse ꝛ illius cā agunt qcqd
agunt fm̄ naturam. Et idem Aug. libro de li
bero arbitrio. Cōsidera quātum bonum ē esse
quod ꝛ beati ꝛ miseri volunt. Et idem. xi. li.
de ci. dei. c. 27. inqt. Ita vero q̄dam vi natu/
rali ip̄m esse iocūdum ē: vt nō ob aliud ꝛ hi q
miseri sunt nolint iterire. Et Paulo iferius
ait. Quid animalia oīa ꝛ irrationabilia qbus
nō est data ista cogitare ab imensis draconib⁹
vsq̄z ad exiguos vermiculos: nōne se esse vel/
le atq̄z ob hoc interitum fugere omnibus qbus
possunt motibus idicant. Est adhuc in prom/
tu rō talis: q̀ prelectio p̄supponit electionem.
Sed nō esse nō est eligibile: q꞉ omne eligibile
hz apparētiā boni: sed ip̄m nō esse nō hz appa
rētiam boni: q꞉ quod apparet bonum apparet
esse: ergo ꝛ cetera. Alij aūt doctores vt doctor
subtilis Ric. de media villa: ꝛ dn̄s Bon. di.
51. quarti. dicūt q̀ dānati vellēt nō esse nō vo
luntate naturali: qm̄ id velle nō possunt: q꞉ esse
in pena melius est q̄z nihil esse: cum in nihila
te nulla penitus sit bonitas. Et sicut dicit phi/
losophus. 2. de generatione. In omnibus in
qbus est esse: melius est desiderare naturam:
loquēdo de melioritate naturali. Volunt ergo
damnati se nō esse voluntate deliberatiua: nō
p se: sed p accidens: inquātum. s. ad nō esse se/
quitur carētia pene quaz p se appetunt. Vident
enim ex suo esse q̀ nō possunt cōsequi delecta
tionem nec vtilitatem: nec p suum esse vident
posse acquirere aliquod bonum: ideo nō ē mi
rum si tali esse vellent carere: vt malis q̄ essen
do patiunt̄ carerent. Nam nō tātum bonum ē
per se obiectum voluntatis: sed etiam carentia
mali: quāuis nō primo. Quapropter dicit̄. 5.
ethi. c. 6. q̀ in boni rōne sit minus malum ad
maius malum: q꞉ minus malum magis ē eli/
gibile maiori. Et rōne huius carētie mali nō
esse p esse apprehensum pōt esse dānate volū/
tatis obiectum. Ex qbus colligimus hanc se/
cūdam opinionem sequētes: q̀ tāta pena dam
nati vexant̄: vt si possibile esset vellēt nō esse.
Et hoc ē quod Ioh. dixit Apoc. 9. in diebus
illis querēt hoies mortem: ꝛ nō iuenient eam
d̄siderabūt mori ꝛ fugiet mors ab eis. Et Au
gustinus. li. de miseria huius mundi dicit. O
mors q̄z dulcis es qbus tam amara fuisti. Te
solam desiderāt qui te vehemēter oderunt. Et
si querat̄ cur deus dānatos esse non priuat ꝛ
ad nihilum redigit. rn̄det Tho. 1. 2. q. 87. ar.
4. in solutione primi argumēti: q̀ hoc ē p tres
causas. Prima ē: q꞉ redigi in nihilum cum q
peccat nō cōuenit diuine iusticie: q꞉ repugnat
ppetuitati pene que ē scd̄m diuinam iusticiam
Secūda ē: q꞉ esse presupponit̄ ad meritū ꝛ de
meritum. Tertia ratio est: q꞉ p iordinationem
peccati esse nō tollitur vel corrumpit̄: ꝛ iō pri/
uatio esse nō pōt esse pena debita alicuius cul/

pe. Dicitur tamẽ metaphorice in nihilum redi
gi. scd͂m illud. ps. Ad nihilum deductus ẽ in
cõspectu eius malignus: q2. s. spiritualib9 bo/
nis priuat. Unde. z. 1. Cor. 13. Si charitatez
nõ habuero nihil sum.

Quod grauissima erit pena damnatorum
eo quod erunt desperati: nec suffragia ecclesie
possunt eis prodesse: aut communicari.

Capitulum tertium.

Tertia rõ ostẽdens grauitatem pene
dãnatorum dr̃ desperatio. Naz inter
tota asprima mala hoc eis vnum sup
additum adauget ipsorum dolorem: q2 videlz
desperati sunt sciẽtes z experiẽtes nullo eccl'ie
suffragio co2 penam posse mitigari. Nã si col
ligerent̃ in vnuz oẽs lachryme: oẽs orationes
omnia ieiunia: oiaqz pietatis opera quo2ũcũqz
iustorum q in hoc mũdo placuerũt deb: z offe/
rẽtur ꝓ vno damnato nihil ei ꝓdessent. Et lz
qdam canoniste dixerint q suffragia ecclesie lz
nõ ꝓsint damnatis quãtum ad liberationem a
pena. ꝓsunt quãtum ad aliquam mitigationez
siue alleuiationem. Cõtra eos ẽ snia theologo
rum. 45. di. quarti libri. dicẽtium q suffragia
ecclesie nullo modo ꝓsunt damnatis: eo q sũt
extra charitatem: z cum nõ sint ad vitam ordi/
nati: nec possint btitudine ꝑticipare: nõ sunt ex
charitate diligẽdi. Charitas aũt ẽ que fac̃ suf/
fragium acceptabile: ob quod suffragia ipis ni
hil ꝓsunt. Hec Ric. Ideo dr̃. 13. q. 2. c. ꝓ ob
euntibus. Pro obeuntib9 quippe consuluisse
cognosceris: si liceat ꝓ eis oblationes offerri.
Sancta sic tenet eccl'ia: vt qsqz ꝓ mortuis vere
catholicis offerat oblationes: atqz p̃sbyter me
moriã co2 faciat. Et quãuis oẽs peccatis sub
iaceamus: cõgruit vt sacerdos ꝓ mortuis ca/
tholicis memoriã faciat z itercedat: nõ tñ ꝓ im
pijs: quãuis christiani fuerint tale qd agere li/
cebit. hec ibi. Et idez ponit̃ in. c. Cũ marthe.
de cele. mis. Sed cõtra hãc opinionem iducũt
aliqui exẽplum Traiani: de quo legitur in vita
beati Greg. q cum quodam die ipe festina/
ret ad bellum: vidua quedaz occurrit ei. d. Ob
secro vt sanguinem filij mei inocenter pempti
iudicare digneris. Cũqz Traianus si san9 re/
uerteretur dixisset se vindicare: vidua dixit. Et
qs mihi hoc prestabit si tu in prelio mortu9 fue
ris. Traianus respondit. Ille q post me impe
rabit. Cui vidua. Et qd tibi proderit si alter mi
hi iusticiam fecerit. Traianus dixit: vtiqz nihil
Et vidua. Nõne inquit melius est vt tu mihi
iusticiaz facias: qz alteri hanc trãsmittas. Tũc
Traianus pie commotus de equo descendit:
z vidue iusticiaz ministrauit. Fertur namqz q
dum filius Traiani per vrbem equitando ni/
mis lasciue discurreret filium vidue iteremit: z
Traianus filium suum q hoc fecerat vidue lo/
co filij sui defuncti tradidit: z magnifice ipsam
dotauit. Dum igitur quadaz vice defũcto Tra
iano Greg. ꝑ forum Traiani trãsiret: z eius
mansuetudinis recordatus fuisset. Ad sci Pe
tri basilicam ꝑuenit: z ibidem pro eius errore
amarissime fleuit. Tũc sibi diuinitus rñsum
est. Ecce petitionem tuam cõpleui: z Traiano
penam eternam pepci: decetero aũt caue ne ꝓ
dãnato aliquo preces fũdas. Damascenus aũt
in quodam suo sermone dicit q Gre. audiuit
vocem eum diuinitus alloquẽtem. Uocem
tuam audiui: z Traiano veniã do. Patet er/
go ex hoc exẽplo q oratio Greg. profuit Tra
iano dãnato. Sed sup hoc diuersi diuersa sũt
opinati. Aliqui. n. dixerũt q traianus fuit re/
uocatus ad vitã vbi grãm cõsecutus ẽ: z veni
am meruit: z sic gloriam obtinuit. Alij aũt di
xerunt q aĩa Traiani nõ fuit simpliciter a rea
tu pene eterne absoluta: sed eius pena vsque ad
tempus. s. vsqz ad diem iudicij fuit suspensa.
Alij aũt inquiunt sicut ẽ Joãnes diaconus q
vitam beati Gregorij descripsit q nõ legitur
orasse: sed fleuisse: z frequẽter deus misertus
cõcedit: q homo q̃zuis desiderãs petere nõ p̃
sumit. Ideo aĩa Traiani nõ fuit ab iferno libe
rata z i paradiso reposita: sed tãtum ab iferni
cruciatibus facta exempta. Põt enim anima
z in iferno existere: z iferni cruciatus per dei
misericordiam nõ sentire. Aliorum tamẽ opi
nio cõior est z verior: q Traianus z a pena li
beratus: z ad gloriam fit assumptus oratione
beati Gregorij. Quod nõ ẽ factum secũdum
cõmunem legem: sed secũdum dispensatiõem
diuine sapiẽtie: que preuidẽs Gregoriũ ora
turuz pro Traiano: nõ damnauit ipsum ꝑ dif
finitiuam sentẽtiam. Et ideo nõ est dicẽdum
ex illo exemplo vno z singulari: q dãnatis ꝑ
diffinitiuam sententiam ecclesie suffragia pro
sint: cum nec in minimo possint fauere. Quin
imo audiẽdum ẽ salubre documẽtum z obser
uãdum sapientis Ecclesiastes. 9. Quodcũqz
inquit põt manus tua facere: istanter operare:
q2 nec opus nec rõ nec sciẽtia nec sapiẽtia erũt
apud iferos quo tu ꝓperas. O igitur dolẽda
damnato2ũ pena: que mitigari z adiuuari nul
lo modo

lo modo poterit: nõ proprijs viribus: non la/chrymis: nõ diuitijs: nõ amicorum suffragijs nõ amicoꝝ potentia: nõ deniq; aliqua oium creaturarum idustria. O tmẽda vindicta dei ad cuius cõspectu; velut cera ante faciẽ ignis peccatores eliquescent. O peccatores iebria/ti dulcedine bonoꝝ hui⁹ seculi fugite iram dei ⁊ nolite pugnare cum oipotẽti deo: q dãnatis vt dictum ẽ tam tremẽda cõminat̃ mala: a quibus nos ipse p suam clemẽtiam liberet: cui est honor ⁊ oĩs laus ⁊ gl'ia p ĩfinita secula seculorum Amen.

Sabbato post dñica; in sexagesima de grauitate pene dãnatoꝝ ad terrorem icorrigibiliũ ⁊ obstinatorum. Sermo. 14.

Cruciabuntur die ac nocte i secula seculorum. Apoc. 20. c.

Cu; mẽte reuoluo quãte erũt in iferno angustie reproborũ: admirari plurimum cogor cur tam diu pecca/tores dissimulant agere pñiam. Et certe si de his malis de qb⁹ loqmur: aut nunq̃: aut post lõgissima spacia tẽporu; traherent: aliqualem de sua ipenitẽtia excusationem haberẽt. Sed cum tam exiguum velocissimũq; sit huius la/bilis vite tẽpus: post qd̃ mali icorrigibiles descendũt ad tartara: nescio qd ipsi dicere possint Rep̃hensibiles qdem sunt: ⁊ prosua tarditate rito redarguẽdi. Et l; in p̃cedentibus explicauerimus multa que duras mẽtes domare sufficiũt: tñ adhuc de grauitatis pena dãnatorum nõnulla occurrunt cõsiderãda: quoꝝ cõsideratione diligenti molliantur ptinaces mẽtes obstinatoꝝ peccatoꝝ. Dicemus ergo q grauissima ẽ ⁊ satis acerba pena dãnatorum adhuc triplici rõne.

Prima dr̃ combustio.
Secunda dr̃ superatio.
Tertia dr̃ priuatio.

Qualiter dãnati patiunt̃ acerbissimam penam pp ignem iferni: ⁊ de illius ignis terribilissimis cõditionibus. Cap. j.

Prima rõ qua ostendit̃ grauitas pene dãnatoꝝ videl; dr̃ cõbustio. Tradent̃ nãq; dãnati miseri eternis ignibus cõburrendi. Et hoc colligit̃ ex scripturis sacris. vñ Job. 30. dr̃. Deuorabit eos ignis q nõ succendet̃. ⁊ Judith. vlt. c. Dabit igne; ⁊ vermes in carnes eoru;. Et Abacuc. 2 c. Laborabũt populi in multo igne. Et esa. vlti. c. vermis eoꝝ nõ morietur: ⁊ ignis eoru; nõ extinguet̃. Et dauid in p̃s. 10. Pluet super peccatores laqueos ignis. Et Ezech. 22. In igne ire mee cõsumpsi eos. Et Apoc. 18. In vna die veniẽt plage eius mors ⁊ luctus ⁊ fames ⁊ igni cõburet̃. Et Apoc. 20. Qui nõ ẽ iuentus in libro vite scriptus: missus ẽ in sta/gnũ ignis. Et Math. 13. Exibũt angeli ⁊ se/parabunt malos de medio iustorum: ⁊ mittẽt eos in caminũ ignis. Et Math. 7. Ois ar/bor q̃ nõ facit fructũ bonum excidet̃: ⁊ i igne; mittet̃. Et Math. 18. Bonum ẽ tibi cu; vno oculo in vitam intrare q̃; duos oculos hñtem mitti in gehẽnam ignis. ⁊ Math. 10. Eũ ti/mete q h; ptãtem corpus ⁊ aiam pdere in ge/hẽnam. Et Math. 25. Ite maledicti in ignẽ eternum. Verũtñ de hoc igne dubitatur circa tria. Primo circa veritatẽ. Scd̃o circa ptãte; Tertio circa q̃litatẽ. Primo cõtingit dubi/tare de inferni igne circa veritatem. An. s. sit ignis verus hñs formã ⁊ naturã ⁊ spẽ; ignis Et rñdet Ric. in. 4. sniarum q quorũda; opinio fuit q ille ignis nõ est corpore⁹ sed ẽ q̃da; spiritualis pena: que pp suu; acumẽ metaphorice dicit̃ ignis: q; vt ipsi dicũt. Cum diuina potentia reprobos possit cruciare sufficienter spũali pena: supfluum fuisset in iferno ponere corporeum ignem. Et ad hoc adducunt illud Luc. 16. de diuite q dicebat linguam sua; cruciari in hac flãma. Cum enim cõstet aiam illi⁹ diuitis linguam corporalem nõ habuisse: vi/det̃ q sicut scriptura ibi de lingua loqtur metaphorice aliqd spũale vocans linguam: ita ali/quam penam spiritualem metaphorice vocet ignem. Sed opinio ista falsa est ⁊ cõtra scrip/turam: que distinguit iter ignem ⁊ damnatoꝝ penam spiritualem: que vocatur noie vermis Vñ Ecclesi. 7. Vindicta carnis impij ignis ⁊ vermis. Ideo cõiter doctores oẽs conclu/dunt. 44. di. quarti. q in iferno ẽ ignis corporeus a principio mũdi cũ alijs creaturis pdu/ctus ⁊ ordinatus ad reprobos cruciãdum. Et hoc asserit Aug. in li. de mirabilib⁹ sacre scripture. Et idem in li. 21. de ci. dei. c. 10. ait. Gehẽna illa quod ⁊ stagnu; ignis ⁊ sulphuris dr̃ corpore⁹ ignis erit. Cui cõsonat illud Greg. in. 4. dial. li. d. Ignem gehẽne corporeũ esse nõ ambigo. Et fm theologos ignis ille q̃tũ ad illud quod nõ in eo est de essentia ignis: est eiusdem speciei cũ igne elemẽtali: q; sicut ois aqua oi aque est eadem spec.e fm phm primo

tho.ita ois ignis oi igni ē idē spē. Diuersifica
tur tñ quo ad dispositioēm τ opatioēm: qꝛ sibi
cōpetit aliqua actio q̄ igni elemētali nō cōuenit
Nā ignis in aliena materia multū diuersifica
tur in opationib⁹ suis: fm exigētiaꝫ dispositio
nis materie. Quod apte patet in fulgore: vbi
ignis respectū hꝫ ad diuersas materias: scḋm
diuersitatē celestis īfluētie in materia icorpora
te. Vñ aliqñ nō ledit materiā mollē τ dissoluit
duram: τ ecōuerso: qñqꝫ calefacit τ nō cōburit
τ ecōuerso. Aliqui tñ opinant̄ φ in īferno sit
ignis in materia ꝓpria: q̄ꝫuis ibi nō luceat ni/
si ad modicū τ satis impfecte. Patet ergo φ i
īferno verus ē ignis ad maloꝝ cruciatū dispo
situs τ deputatus. Scḋo cōtingit dubitare
de igne inferni circa ptātem. Vtrū.s. possit i/
corporeos angelos τ spūs seperatos cruciare
Et ad istam qōem multi multiplicιter rñderūt
Nam qdam dixerūt spūs seperatos igne nō af
fligi nisi p priuationē boni desiderati. Ex qua
priuatione tanq̄ꝫ quodam malo pūti in eis ve/
hemēs tristicia generatur. Et hec fuit opinio
Algazelis.6.li.phicoꝝ. Sed ꝯ hanc sunt dcā
sctōꝝ.d.spūs icorporeos posse pena corporal'
ignis affligi: sicut apte.d. Gre.in.4.li.dial'.
Et Aug.21.li.de ci.dei.c.x. Ideo alij dicunt
spūs separatos cruciari igne corporeo inq̄ꝫtuꝫ
vidēt ipm pparatū ad hoc vt eo crucient̄ i cor/
porib⁹ suis: sicut latro suspendēdus patibulo
ipm vidēdo cruciat̄ anteq̄ꝫ suspendat̄ i eo. Et
hec opinio nō sufficit: qꝛ nullo mō pōt ad ange
los malos applicari: q tñ illo igne in ppetuum
cruciabunt̄. Quidam aūt alij dicūt φ cruciabū
tur igne corporeo: inq̄ꝫtum coꝝ itellectui ipri/
met̄ superexcellēs illi⁹ ignis silitudo. Sed h̄ di/
ctum deficit: qꝛ fm phm.3.de aia. Nō sic ex/
cellētia itelligibilis ledit itellectum sicut excel/
lētia sensibilis ledit sensum: qꝛ post excellens
sensibile sensus ipedit̄ in sentiēdo: sed itellect⁹
post excellēs itelligibile nō minus itelligit ifi/
ma: sed magis: qꝛ sensus apphendit p organū
corporeū: itellect⁹ aūt nō. Nōnulli isup tenent
φ spūs separati igne corporeo crucient̄: nō in/
quātū ipm apphendunt apphensione simplici
sed cum firma estimatiōe: qḋ ē ꝯrius sue natu
re: q̄ꝫuis estimatio falsa sit. Vñ Auic.3.meth.
loquēs de dispositione aiaꝝ a corporibus se/
parataꝝ dicit sic. Aie male vident penā quam
imaginauerāt in hoc mūdo τ affligunt̄ in ea.
Forma.n.imaginata nō ē debilior sensibili: sꝫ
ē maior impssione τ claritate: sicut videm⁹ in
sonijs. Fortasse.n.sonitum maius ē p mo/
dulo suo q̄ꝫ sensibile: tunc qñ magis illud qḋ ē
in alio seculo ē forius q̄ꝫ qḋ ē in sonijs pp pau
citatē ipedientium: τ expeditioēm aie τ clarita/
tem recipiētis. Sed hec opinio icōuenies vi/
det̄: qꝛ fm hoc spūs nō paterent̄ ab igne corpo
reo: sed a sua falsa estimatiōe. Preterea nō vr̄
ꝓbabile φ demones q subtilitate igenij vigēt
illū ignē estimarēt sue nature cōtrarium τ lesi/
uum nisi ita esset in re. Alij adhuc dicūt φ spi
ritus patiunt̄ ab igne corporeo: nō p ꝟtutem
illius ignis absolute: sed inq̄ꝫtum ē istrumen/
tum diuinei usticie. Videmus.n.res multas
hr̄e actiones in ꝟtute principalis agētis: que
eis non cōpeterent absolute. Verbi grā: calor
naturalis in ꝟtute aie couertit nutrimētum in
carnē. Lumē solare a luna receptū τ cum ꝟtu
te lune ab eo deriuatuꝫ in ꝟtute lune generat
humiditatem: τ fātasma in ꝟtute luminis itel
lectus agētis mouet itellectum possibilē. Cor/
pora celestia cum inanimata sint: tñ in ꝟtute i
telligētiaꝝ modicum generāt in his iferiorib⁹
vitam: vt patet in generatis p putrefactioneꝫ.
securis in virtute motoris scindit arborem.
Tenēdo ergo φ ignis affligat spiritus iqnā/
tum ē istrumētum diuine iusticie: adhuc pqui
rēdum ē magis in speciali: per quem modum
dicūt aliqui φ supnaturaliter impressa ē igni i/
fernali q̄dam specialis virtus per quam spiri/
tus affligit naturali virtute ignis ad hoc nō co
operāte nec disponēte: quia vt dicūt nō ē possi
bile vt aliqua virtus naturalis cooperet̄ in su/
pernaturali actione: cum per se ad eam nullo
modo nec complete nec incomplete possit attin
gere. Protāto ergo ille ignis affligere dr̄ spi/
ritus: qꝛ supnaturalis ꝟtus exñs in eo sicut in
subiecto illos affligit: sicut aliqua substātia sup
naturaliter dealbata posset dici visum disgrega
re. Sed hec opinio in tribus deficit. Vnuꝫ ē
φ fm eam ignis nō affligit illos spūs vt istru
mētum: qꝛ oportet φ in istrumēto sit aliqua na
turalis aptitudo ad illā actiōem: ad quā appli/
cat̄ a virtute motoris: vt pꝫ in securi respectu
act⁹ scidēdi: τ in malleo respectu act⁹ cōterēdi.
Aliud ē: qꝛ nō vr̄ ꝓbabile ꝟtutē spūalem esse i
mediate in re corpali sicut in subiecto: ita vt sit
ibi manēs τ nō in fieri: sicut ponit opinio pre/
dicta. Tertium ē φ videmus naturale lumē
rationis: p quod solum itellectus nullo modo
pōt attingere ad visionem dei: coopari cum lu
mine glorie ad illam visionem. Verūtamē qꝛ
in actiōe

in actõe supnaturali q̃ a deo nõ est mediate fi/
nita ꝟtute: ꝫ tantũmodo imediate: vt creare:
nõ põt coopari ꝟtus supnaturalis. Jcirco di
cit Ric. ꝙ ignis infernalis nõ obstãte ꝙ sit coꝛ
poreus: spiritus separatos affligit inquantũ ẽ
diuine iusticie instrumẽtũ eos affligit afflictio
ne ad quã disponit naturalis ꝟtus illi⁹ ignis
nec tamẽ qualẽcũqꝫ afflictionẽ põt causare in il
lis spiritib⁹: nisi in ꝟtute increate iusticie pꝛin
cipaliter illos spiritus punientis mouẽtis ꝛ di
rigentis illũ ignẽ ad illoꝝ spirituũ cruciatũ. Jn
illo. n. igne est naturalis aptitudo vt eius spẽs
recipiatur itellectu spũs sepati: ꝫ ꝙ p talẽ mo/
duꝫ in illo intellectu impꝛimatꝛ ꝛ vehemẽtia ta
lis: ꝙ ita ad se reuocat seu cõuertit intentionem
ipsi.us spũs ꝙ p hoc ita notabiliter ipediatur in
illaꝝ reꝝ cõsideratione cõtra suaꝫ voluntatem:
ꝛ ꝙ tale ipedimẽtũ sit sibi pꝛo graui onere: h̄ ẽ
p ꝟtutẽ iusticie indite. Jn illo etiã igne ẽ natu
ralis aptitudo vt in ipso sit spiritus separatus
sicut i loco diffinitiue. Sed ꝙ spiritũ sepatũ de/
tineat cõtra suaꝫ voluntatẽ h̄ ei cõuenit in ꝟtu
te iusticie indite. Jlla autẽ inuolũtaria detentio
est ipsi repꝛobo spiritui inexplicabilis crucia/
tus: q̃uis etiã ille ignis sua ꝟtute naturali tm̃
nõ posset in spiritu sepato causare dispositiõem
repugnantẽ illi dispositioni: que cõuenit eẽ spi
ritus ẜm debitũ statum sue nature: tñ in eius
causatione coopatur ꝟtute indite iusticie iquã
tuꝫ est instrumẽtũ ei⁹. Ex appꝛehensiõe autem
p̃dicte dispositõis q̃ cõtraria est bono statui na
ture: generatꝛ in ipso repꝛobo spũ cruciat⁹ expi
mentalis. Unde Greg. 4. dial. d. ꝙ aia nõ so
lũ vidẽdo ꝫ etiã expiẽdo icendiũ patiꝛ. Per
peccatũ aũt in spiritu est dispositio vt igni ifer/
nali mõ p̃dicto i patiẽdo subdatꝛ. Et sic patet ꝙ
deo volẽte poterit ignis affligere spirit⁹ separa
tos. Tertio cõtingit dubitare de igne iferni
circa qualitatẽ seu perpetuitateꝫ. Unde. s. erit
ꝙ post generalẽ resurrectionẽ coꝛpoꝛa dãnato
rum i illo igne ꝑpetuo patientꝛ: ꝛ nec ignis de/
ficiet nec coꝛpoꝛa illa cõsumẽtꝛ. Et licet possint
multa dici: tñ pꝛincipalis rõ ẽ oꝛdo diuine iu/
sticie. Ut. n. inqt Ric. ille oꝛdo exigit illa coꝛ/
poꝛa i eternis supplicijs foꝛe pmãsura: ꝛ ideo
assistẽte influentia dei generali: ad h̄ vt ignis
ille ifernalis illa coꝛpoꝛa foꝛtiter calefaciat ꝛ af
fligat: nõ adest tamẽ ad h̄ vt cõsumat. Sic aũt
creatura nõ põt manere in esse suo: nisi i sup/
posita influentia dei generali: ẜm. d. Aug. 4.
suꝑ Geñ. ad litterã. Et cõmẽtatoꝛ sup pꝛima

ꝑpositione de causis sic dico: ꝙ actionẽ suam
habere nõ põt: nisi illa influentia generali assi
stente: sicut patuit in passione iesu xpi: qñ fue/
runt tenebꝛe sup vniuersam nõ sup terrã iudeo
rum tantũ: vt aliq senserunt: ꝛ male. Eclipsis
aũt solis p vniuersum oꝛbem nõ potuisset esse
per solam interpꝛetationẽ lune. vnde cũ inter/
positione lune fuit alia causa: q. s. influẽtia ge
neralis cause pꝛime tunc non affuit soli ad irra
diandum. Et sicut hec influentia adesse potest
ad hoc vt res sit ꝛ nõ operetur: ita aliquãdo ad
est ad hoc vt creatura habeat vnam sui actõeꝫ
ꝛ nõ aliam. Et hec est pꝛincipalis ratio quare
ignis infernalis calefaciat damnatoꝛum coꝛpo
ra ꝛ affligat: nec tamẽ cõsumet. hec Ric. Au/
gu. ꝟo. 21. li. de ci. dei. omnes huiusmõi opa/
tiones ignis infernalis attribuit volũtati ꝛ po
tentie dei: a quo sunt de nihilo in esse cuncta, p/
ducta: diuersisqꝫ nature sue pꝛopꝛietatibus et
legib⁹ regulata. Unde. c. 2. eiusdẽ li. ait. Q ñ/
dam vñ cõuincanꝛ increduli posse humana coꝛ
poꝛa aiata atqꝫ viuentia: nõ solũ nũqꝫ moꝛte dis
solui: ꝫ in eternoꝝ quoqꝫ igniũ durare toꝛmen
tis. Nolũt. n. hoc ad oipotẽtis nos referre po
tentiã: ꝫ aliquo exemplo psuaderi sibi flagitãt
Quibus si respõdebimus eẽ aialia ꝑfecto coꝛ
ruptibilia q2 moꝛtalia: q̃ tñ i medijs ignib⁹ vi/
uant: nõnullũ etiã genus vermiũ in calidaruꝫ
aquaꝝ scaturigine reperiri: quaꝝ feruoꝛẽ ne/
mo ipune cõtractat. Jllos autẽ nõ solũ sine vl
la sui lesione ibi eẽ: ꝫ extra esse nõ posse. Aut
nolũt credere si oñdere nõ valem⁹: aut si value
rimus siue oculis demõstrare res ipsas: siue
p testes idoneos edocere: nõ satis eẽ ad h̄ crẽ/
pluꝫ rei: de qua q̃stio est: eadẽ infidelitate cõtẽ/
dent. Quia h̄ aialia nec semp viuũt ꝛ i illis fer
uoꝛibus sine doloꝛibus viuãt: sue q̃ppe nature
cõuenientib⁹ vegetanꝛ illis nõ crucianꝛ elemẽ
tis: quasi nõ incredibili⁹ sit vegetari q̃ꝫ crucia/
ri talib⁹ reb⁹. Mirabile est. n. dolere in igni/
bus ꝛ tñ viuere: ꝫ mirabilib⁹ i ignib⁹ nõ dole/
re. Si aũt h̄ creditꝛ: cur nõ ꝛ illud. Et. 4. c. di/
cti li. idẽ ait. Quid adhuc a nobis reꝝ poscunt
exẽpla: qb⁹ doceam⁹ nõ esse incredibile: vt ho/
minũ coꝛpa sempiterno supplicio punitoꝝ ꝛ in
igne aiam nõ amittãt: ꝛ sine detrimẽto ardeãt:
ꝛ sine interitu doleant. Habebit enim tũc ista
coꝛpis substãtia qualitatẽ ab illo inditã: q tã mi
ras ꝛ varias tot reb⁹ indidit quas videmus vt
eas: q2 multe sunt nõ miremur. Jstã sicut scri/
pserunt q naturas aialiũ curiositas indagarũt.

Salamādra in ignibꝰ viuit. Et q̄dā notissimi sicilie mōtes q̄ tātā tpis diuturnitate ac vetusta te vsq̄z nunc ac deinceps flāmis estuant: atq̄z integri pseuerāt: satis idonei testes sunt nō oē qđ ardet absumi: ꝛ oīo indicāt nō oē qđ dolere pōt posse etiā mori. Quis enī nisi deꝰ creator oīum dedit carni pauonis mortui ne putresce/ ret. Qđ cū auditu incredibile videret̄: euenit vt apud carthaginē cocta nobis apponeretur hec auis: de cuiꝰ pectore pulpaꝝ quātū visum est decerptū seruari iussimꝰ. Qđ post dieꝝ tātū spa ciū quātū alia caro q̄cūq̄z cocta putresceret p la/ tū atq̄z oblatū nihil nostrū offendit olfatū. Itē/ q̄z repositū post dies amplꝰ q̄z triginta: idē qđ erat inuentū ē: idēq̄z post annū: nisi q̄ aliquātu lū corpulentie siccioris ꝛ ꝯtractioris fuit. Quis palee dedit vel tā frigidā vi vt obrutas niues seruet: vel tā feruidā vt poma imatura maturet. De ipso igne mira q̄s explicet: quo queq̄z adu sta nigrescūt cū ipse sit lucidus: ꝛ pene oīa que ambit ꝛ lābit colore pulcherrimo decolorat: at/ q̄z ex pruna fulgida carbonem terrimū reddit. Neq̄z id quasi regulariter diffinitū est. Nam ecōtrario lapides igne cādēte decocti ꝛ ipsi fiūt cādidi: ꝛ q̄uis magis ille rubeat illi albescant: cōgruit tn̄ luci qđ albū ē: sicut nigrū tenebris. Cū itaq̄z ignis i lignis ardeat vt lapides coq̄t ꝯtrios hz nō i ꝯtrijs rebꝰ effectꝰ: etsi enim lapi/ des ꝛ ligna diuersa sint: ꝯtria tn̄ nō sunt sicut al bū ꝛ nigrū: quoꝝ vnū i lapidibꝰ: alteꝝ facit in lignis clarus illos clarificās h̄ obfuscās: cū in illis deficeret nisi in istis viueret. Quid i car/ bonibꝰ. Nōne mirāda est ꝛ tāta infirmitas vt ictu leuissimo frangant̄: pressu facillimo cōterā tur: ꝛ tāta firmitas vt nullo humore corrūpant̄ nulla etate vincant̄: vsq̄z adeo vt eos substerne re solcāt q̄ limites figūt: ad cōuincēdū litigato/ rez: q̄sq̄s post tpa quāta libet extiterit: fixūq̄z la pidē limitē nō esse cōtēderit. Quis eos i terra humida infossos vbi ligna putrescerent tādiu durare incorruptibiliter posse: nisi reꝝ ille cor ruptor ignis efficit. Intueamur etiā miraculū calcis: excepto eo de quo iam satis diximus: q̄ igne cādescat quo alia tetra reddunt̄: etiā occul tissime ab igne ignē cōcipit: eiq̄z iā gleba tā/ gētibꝰ frigida tā latēter seruata vt nulli nr̄o sen/ sui prsus appareant: sz cōptus expimēto etiā dū nō appet sciat̄ esse sopitꝰ pp qđ eā viuā calcē loqmur velut ipse ignis latens aīa sit inuisibilis corporis. Jā vo q̄z mirū ē q̄ cū extinguit̄ tūc accēdit̄. Vt.n. occulto igne careat aqua infun/ dit̄: aquaue pfundit̄: ꝛ cū ante sit frigida: inde feruescit vn̄ feruentia cūcta frigescunt: velut ex pirante: ergo illa gleba discedēs ignis q̄ late/ bat apparet: ac deinde tanq̄z mortua sic frigi/ da est vt adiecta vnda nō sit arsura: ꝛ quā calceꝫ vocabamꝰ viuā: vocemꝰ extinctā. Quid est q̄ huic miraculo addi posse videat̄: ꝛ tamē addit̄ Nā si nō adhibeas aquā: sz oleū qđ magis fo/ mes est ignis nulla eiꝰ pfusione vel infusione feruescit. Hoc miraculū si de aliquo indico la pide legeremꝰ siue audiremꝰ ꝛ in nrm expimē tū venire nō posset: pfecto aut mēdaciū puta/ remus: aut certe granditer miraremur. Qua/ rū vo rerū āte nostros oculos quotidiana do cumēta vsant̄: nō genere minus mirabili: sed ipsa assiduitate vilescunt: ita vt ex ipsa india que remota est ps orbis a nobis desierimus non/ nulla mirari: q̄ ad nos potuerūt mirāda pduci Adamātē lapidē multi apud nos hn̄t: ꝛ maxie aurifices isignitores gēmaꝝ: q̄ lapis nec ferro nec igne nec alia vi vlla pibet̄ preter hircino sā guine vinci. Sz q̄ cū hn̄t atq̄z nouerūt nūquid ita mirant̄: sicut hi quibꝰ primū ostendit̄ poten tia eius. Quibꝰ aūt nō ostendit̄ fortasse nec cre dūt: aut si credūt inexpta mirant̄: ꝛ si cōtigerit expiri: adhuc quidē mirant̄ insolita. Sed assi/ duitas expiendi paulatim subtrahit admiratōis incitamētū. Magnetē lapidē nouimus mira/ bilem ferri esse raptorē: quod cū primū vidi ve hementer inhorrui. Quippe cernebā a lapide ferreū annullū raptū atq̄z suspensum. Deinde tanq̄z ferro qđ rapuerat vi dedisset suā: cōmunēq̄z fecisset: idēq̄z ānullis admotus est alteri eūdē/ q̄z suspendit: atq̄z vt ille prior lapidi sic alter an nullus priori ānullo coherebat: accessitq̄z eodē modo tertius: accessit ꝛ quartus: iāq̄z sibi p mu tua circulis nexis nō iplicatoꝝ itrisecꝰ: sz extri/ secꝰ adherētiū q̄si cathena pepēderat ānullorū. Quis istā vim lapidis nō stuperet que illi non solū inerat: veꝝ etiā per tot suspensa trāsibat et inuisibilibus ea vinculis subligabat. Sz mul/ to est mirabilius qđ a fratre ꝛ coepo meo Se/ uero Mileuitano de isto lapide cōperi. Se ip sum nāq̄z vidisse narrauit quēadmodū Ba/ thannarius quēdā comes africe cū apud eū cōuiuaretur eps eundē ptulerit lapidē ꝛ tenue rit sub argento: ferrūq̄z sup argētū posuerit: de inde sicut subter mouebat manū qua lapidē te/ nebat ita ferrū desup mouebat̄: atq̄z argēto me dio nihilq̄z patiente cōcitatissimo cursu ꝛ recur su infra lapis ab hoīe supra ferrū rapiebat̄ a la pide

pide. Dixi qđ ⁊ ipse cōspexi: dixi qđ ab illo au/
diui: cui tāq̄ȝ ipse viderim credidi. Quid etiā
de isto magnete legeriȝ dicā. Quādo iuxta eū
ponit̄ adamus nō rapit ferrū: ⁊ si qn̄ rapuerit
vt ei ꝓpinquauerit mox remittit. India mittit
hos lapides: ſȝ ſi eos iā cognitos nos desisti/
mus admirari: quātomagis illi a qbus veniūt
Et. c. 5. idē ait. Agrigētinū sicilie salē phibet
cū fuerit admotus igni velut in aqua fluere: cū
vo ipsi aque velut in igne crepitare. Apđ gra
mātas quendā fontē tā frigidū diebus vt non
bibat̄: tā feruidū noctibus vt nō tangatur. In
Epiro aliū fontē in quo faces vt in ceteris ex/
tinguūt̄ accēse: ſȝ nō vt in ceteris accenduntur
extincte Albeston archadie lapidē ꝓpterea sic
vocari ꝙ accensus semel iam nō possit extigui
Lignū cuiusdā ficus egiptie nō vt ligna cetera
in aquis natare: ſȝ mergi: ⁊ qđ est mirabilius:
cū in imo aliquādiu fuerit: inde ad aque supfi/
ciē rursus emergere: qn̄ madefact⁹ debuit hu/
moris pondere p̄grauari. hec Aug. Que ver
ba ob sui ꝓlixitatē nō sunt textualiter recitan/
da: ſȝ tm̄ vulgariter. Ex qbus manuducimur
ꝙ omnipotētia de cuius vtute facta sunt om/
nia ⁊ mouentur: damnatos in inferno eternis
ignib⁹ faciet cruciari. O q̄ȝ vrens. o q̄ȝ ardēs
o deniq̄ȝ q̄ȝ laboriosa est illa flāma in qua mise
ri lugebūt: clamabūt: suspirabūt: ⁊ nō exaudiē
tur. O si possibile esset vt aures ad os ponere/
mus inferni: audiremus ꝑfecto diuitē Epulo
nem: imo secū omnes auaros omnes supbos
omnes luxuriosos: omnes deniq̄ȝ peccatores
clamorosis vocibus lamentātes atq̄ȝ dicētes.
Heu heu q̄ȝ ardens est ista flāma. Quis da/
bit nobis ad refrigeriū guttulā aq̄. Quis nos
liberabit a cruciatibus gehenne. Quis nos
cōsolabit̄ in tot meroribus. Et vbi sunt amici:
vbi beniuoli: vbi diuitie: vbi virtus: vbi potē
tia. O vita nostra plena omni dolore oiq̄ȝ an/
gustia: o vita destituta oī auxilio oiq̄ȝ solatio.
Credite credite o icorrigibiles pctōres. Nō p
cet vobis iusticia dei nisi peccata deposueritis
qnimo vos ꝓiiciet i ignē eternū. O qd erit eē i
igne illo qn̄ ad modicū sustineri nō pōt coctu/
ra cādele. Et vt esaias. 33. dicit. Quis poterit
habitare de vobis cū igne deuorāte: qs habita/
bit de vobis cū ardoribus sempiternis.

Qualiter pena dānatoꝝ supat omnē aliam
penā seu purgatoriā seu p̄sētē q̄ i hac
vita haberi pōt. Capitulū. .2.

S Ecūda rō q̄ ostendit̄ grauitas pene dā
natoꝝ dr̄ supatio. Supat eniȝ oēm aliā penā.
Qđ vt meli⁹ itelligat̄ triplex pena ē distinguē/
da. Pria ē pena mūdi. Secūda pena pur
gatorij. Tertia ē pena iferni. Pria pena
est mūdi q̄ i hac vita sentit̄. Et lȝ multiplex sit:
vt experiētia docet: tm̄ terribilis fuit illa quā ꝓ
xp̄o sancti sustinuerunt: de qbus dr̄. Heb. xi.
Ludibria ⁊ vbera experti sunt: insup ⁊ vincu
la ⁊ carceres. Lapidati sunt: secti sunt: tēptati
sunt: in occisione gladij mortui sunt. Circuie/
runt in melotis ⁊ in pellib⁹ caprinis: egentes:
angustiati afflicti. Quisnā explicet quot tormē
toꝝ genera exquisierūt tyrāni: qb⁹ cruciari mā
dabāt martyres sanctos. Quis enarrare suffi/
ciat: quot disciplinis ieiunijs ⁊ oratiōibus car
nem suā amici dei crucifixerūt cū vitijs. Et tm̄
oīa ista minima sunt ⁊ quasi nihil in cōpatione
pene dānatoꝝ. Ideo Greg. in. 3. moral. lib.
ait. Ecce aūt dū beati Job vulnera cruciatusq̄ȝ
cōsidero: repēte mētis oculos ad Johem ꝺdu
co: ⁊ nō sine grauissima admiratione ppendo:
ꝙ ille ꝓpħic spū intra matris vteꝝ repletus at
q̄ȝ vt ita dixerim anteq̄ȝ nasceret̄ renatus: ille
amicus sponsi: ille quo inter natos mulieꝝ ma
ior nemo surrexit. Ille sicut ꝓpħa ⁊ plusq̄ȝ pro
pħa: ab iniquis in carcere mittit̄: ⁊ ꝓ puelle sal
tu capite truncat̄: ⁊ vir tante sobrietatis ꝓ risu
turpiū morit̄. Nūqd credimus aliqd fuisse i ei⁹
vita qđ illa sic despecta mors tegeret. Sȝ qn̄ il/
le vel in cibo peccauit: q locustas solūmō et mel
siluestre comedit. Quid deo vel de qualitate sui
tegminis deliqt: q cameloꝝ pilis corpus opuit
qd de cōuersatione sua offendere potuit qui de
heremo nō recessit: qd illū loquacitatis reatus
polluit: qui disiunctus longe ab hominib⁹ fuit
quādo illū vel silentij culpa attingit qui ad se
venientes taȝ vehementer increpauit dicens.
Genimina viperarū quis docebit vos fugere
ab ira ventura. Quid est ergo ꝙ Job dei testi
monio p̄fert̄: ⁊ tm̄ plagis vsq̄ȝ ad sterquiliniuȝ
sternitur. Quid est qđ Joh. dei voce laudat̄: ⁊
tm̄ ꝓ temulentis vbis in saltationis premiū mo
ritur. Quid ē qđ oīps de⁹ sic vehemēter i hoc
seculo despicit: quos sic sublimiter āte secula ele
git: nisi hoc ꝙ pietati fideliuȝ patet: qm̄ iccirco
sic eos premit in ifimis: quos videt quomodo
remuneret in summis. Hinc ergo vnusq̄sq̄ȝ
colligat qd illi passuri sint quos reprobat: si hic
sic cruciat quos amat. Aut quomodo ferient̄
qui in iudicio arguendi sunt: si sic coꝝ vita p̄/
mit̄ qui ip̄o iudice teste laudant̄. hec ille. Et ad

idẽ est illud Hiero. ad Palmachiũ. ꝛ Oceanũ. d. Job scũs i tẽptatõe ad gloriã suã deuo/
tus sic i suo dolore clamabat. Quid ꝓdest i tor
mento meo lux. Ut qd mihi iuncta sunt genua
Ut qd vbera suxi. Cur nõ in ventre mr̃is mor
tuus sum ꝛ mox vt de vtero exiui nõ ꝓtinus
obij. Si hoc dei amicꝰ dicebat i lumine: qd ab
inimicis eiꝰ dicet̃ in tenebris. Si ille dolet ge/
nua sibi fuisse cõiuncta cuiꝰ pedes i dei timore
semꝑ cucurrerũt: qd dicturꝰ ẽ cuiꝰ nũq̃ʒ i vita/
te steterũt. Si ille igemiscit queʒ febris vrebat
qd dicturꝰ ẽ quẽ gehẽna cõsumet. Displicet et
illi ꝙ natꝰ ex vtero vixit: q bñ vixit: q2 illũ ver/
mis moriturus edebat: qd faciẽt quos ignis
eternꝰ ꝛ vmis nunq̃ʒ moriturus expectat. Se
cunda ẽ pena purgatorij de qua suo loco dice/
mus. Tertia est pena inferni: cui omnis alia
pena tã mũdi q̃ʒ purgatorij nõ ẽ cõparabilis.

Quod grauis erit dãnatoꝝ pena ꝓpter ca/
rentiã visionis diuine: ꝛ de differentia pene
sensus ꝛ pene damni. Capitulum .3.

Tertia rõ qua oñdit̃ grauitas pene dã/
natoꝝ dicit̃ priuatio. Priuabunt̃ siq
dem dãnati i eternũ visiõe dei. Et vt
d. Ric. vlti. di. 4. li. Inter penas dãni caren
tia visiõis dei ẽ maxia: ꝛ tristicia cãta ex illa ca
rentia apprehẽsa: vt ꝓueniẽs ex actuali malicia
ꝓprie volũtatis ẽ maxia iter penas sensus: q2
q̃ʒuis dãnati nõ appetãt videre deum propter
amorem sue bonitatis: tamen vehementissime
illud appetũt ꝓpter desideriũ ꝓprie delectatio
nis: eo ꝙ credere firmiter cõpellunt̃ ex illa vi/
sione maximã delectationẽ i vidẽte cãri. Carẽ
tia .n. visiõis illiꝰ apprehẽsa vt ex actuali mali
cia ꝓprie volũtatis ꝓueniẽs: maior ẽ pena q̃ʒ
pena sensus. In puulis tñ minor ẽ pena dãni
q2 ipsam apphẽdunt nõ eẽ i eis cãtã ex actuali
malicia sue ꝓprie volũtatis. Procurẽt etiã er/
go pctõres dũ tp̃s ꝛ facultas dat̃ ad verã redi/
re pniam: qm̃ vt tactũ ẽ i ꝓcedẽtibꝰ irreparabilis
erit iferni iactura: i quo nõ semel sufficit itroisse
Semel qꝑpe dãnat malos deꝰ: semel sniaʒ ir/
reuocabilẽ ꝓfert. O q̃ʒ amara erit illa dies im
mo illa hora qñ peccatrix aia terrenũ h̃ corpꝰ ꝺ
relinq̃ns pñtabit̃ ẽt iuita: ꝛ nolẽs corã maiesta
te sũmi dei: suscipietq̃ʒ punitionẽ ꝛ penã deli/
ctoꝝ suoꝝ. Ideo dico ꝙ nõ ẽ expectãda: sʒ po
tius timẽda dies illa. Ergo cõuertimini pecca
tores ꝛ agite penitentiã: vt deus misereat̃ ve/
stri: q est benedictus in secula seculorum. Amẽ

Dñica in qnquagesima de potentia dei ꝓ/
pter quã humiliari debẽt pctõrum corda vt ad
penitentiam redeant. Sermo. .15.

O mnis plebs vt vidit de
dit laudeʒ
deo. Habent̃ h̃ vba. Luc. 18. et
in euãgelio pñtis dñice. Ex mi/
raculo ceci illuminati p xp̃m. de
quo Luc. meminit i euãgelio hodierno ꝯmo/
ti fuere vniuersi q rẽ tã grandẽ viderũt magni
ficare omnipotẽtẽ deũ: cuiꝰ solius vtute cecus
ille potuit illuminari. Clamat ingt euangelista
Jesu filij David miserere mei. Et ad vocem
xp̃i. d. sibi. Respice fides tua te saluũ fecit: su/
bito vidẽdi beneficiũ obtinuit ꝛ accepit. Neq̃ʒ
alia vis q̃ʒ creata diuinalis talẽ potuisset effectũ
ꝓducere. Ideo admirãtes illi q h̃ inspexerunt
deũ extollẽdo laudabãt. Nos vo q nõ solũ h̃
vnũ: sʒ tot dei miracula ꝛ videmꝰ ꝛ audimꝰ ma
gis ac magis laudibꝰ eiꝰ ꝺbemꝰ insistere. Qꝺ
vtq̃ʒ plene exoluimꝰ cũ ob eiꝰ reuerẽtiã timorẽ
ꝑiter ꝛ amorẽ pctã relinqmꝰ vtutibꝰ inherẽdo
Et qm̃ ad id faciẽdũ satis efficax ẽ consideratio
altissime potẽtie dei: icirco i pñti smõe de illa
erimꝰ tractaturi: quatenꝰ illã cõmemorãtes ad
pniam reuertamur: ꝛ corde cõpũcti cuʒ plebe
pariter collaudemꝰ imortalẽ deũ: De cuiꝰ po/
tẽtia tria mysteria ꝓncipalia ponimꝰ cõtẽplãda
Primum dicitur vniuersalitas.
Secundũ qualitas.
Tertium claritas.

Qꝺ deus possit nõ solũ omne possibile: sʒ
etiã omne ipossibile agẽti creato: dũmõ illꝺ nõ
dicat imperfectionẽ. Capitulum. .1.

Primũ mysteriũ cõtẽplãdũ de potẽtia
dei dr̃ vniuersalitas. In quo disputã
dũ ẽ. Utꝝ ꝺs sit op̃s. Et ꝓ pte vna et
affirmatiua ẽ cõfessio fidei. Nã i vtroq̃ʒ symbo
lo patꝝ. s. ꝛ aplõꝝ deũ oipotẽtẽ decãtamꝰ. Et
hoc colligit̃ ex vtriusq̃ʒ testamẽti pagina. Un/
de Geñ. 17. dixit deꝰ ad Abrahaʒ. Ego sum
deꝰ oipotẽs ãbula corã me. Et Geñ. 35. dixit
deus ad Jacob. Ego sum deꝰ oipotẽs cresce
ꝛ multiplicare. Et Geñ. 44. qñ Jacob remi
sit filios i egyptũ: ait deꝰ meꝰ oipotẽs faciat eũ
vobis placabilẽ. Et Exo. 15. O p̃s nomẽ eiꝰ
Et Thobie. 13. Nõ ẽ aliꝰ deus op̃s p̃ter eum.
Et Judith. 16. Deꝰ op̃s tradidit Holofernẽ
in manus femine ꝛ confudit eum. Et Job. 13.
Ad omnipotentẽ loquar ꝛ disputare cum deo
cupio. Et. 23. Deus molliuit cor meũ ꝛ om/
nipotens conturbauit me. Et Hester. 13.
Mardocheus

Mardocheꝰ orans dixit ad deū. Dñe rex om
nipotēs i ditōe tua cūcta sunt posita: ⁊ nō est q
poss̄ t resistere volūtati tue. Et sapiēs Ecc. pri
mo. Unus ē altissimus creator oium oipotēs
rex ⁊ metuendꝰ nimis. Et Apoc. i. c. Ego suꝫ
alpha ⁊ omega principiū ⁊ finis dic̄ dominus
deꝰ q ē ⁊ q erat ⁊ q venturꝰ ē oipotēs. Et Apo.
4. Clamabāt quattuor aialia. Scūs scūs scūs
d ñs deꝰ oipotēs. Et Apoc. 15. magna ⁊ mi/
rabilia sunt opa tua oꝑs dñe deꝰ. Et. 16. Au/
diui alterꝝ angelū dicētē. Etiā dñe deꝰ oipotēs
vera ⁊ iusta sunt iudicia tua. Sꝫ ꝯ hāc vitatē i/
stari pōt tripliciter. Primo q̄ deꝰ nō pōt oē
possibile. Secūdo q̄ nō pōt qōlibet ipossibile.
Tertio q̄ i deo nihil ē defectibile. Primo in
stat̄ ꝙ deꝰ nō sit oipotēs: ex eo ꝙ nō pōt omne
possibile. Nā multa sunt possibilia agēti crea/
to: vt posse pati: posse currere: posse peccare:
posse mori: posse mētiri: q̄ tñ nullo mō pōt dꝰ
ergo nō ē oipotēs. Ad h̄ rñdet dñs Boñ. di.
42. pmi. ꝙ fm ꝓbi sniam: q̄dā sunt q̄ dicūt po
tētiā q̄ztū ad modū dicēdi: dicūt tñ ipotētiā a ꝑ
te rei vt posse mori: posse corrūpi. Nā si iterro
garē aliquē qd magis eligeret: an potētiā h̄re
moriēdi: aut illa ꝓuari. rñderet ꝓtinus magis
velle potētia illa carere. Propter h̄ itelligēdū
notādū ē: ꝙ q̄dā sunt q̄ posse ē potētie simplici
ter ⁊ ꝑfecte: vt posse itelligere diligere et opari
Quedā sunt q̄ posse ē potētie tñ ipfecte: vt cur
rere ⁊ ābulare. Jlli. n. actꝰ dicūt simul actōem
⁊ passionē siue defectū i agēte. Quedā q̄ posse
ē ipotētie simpliciter: vt ꝓuatōes: vt posse pec
care: posse mori: ⁊ huiusmōi. Secūdū h̄ itelli/
gēdū ꝙ cū potētia dei sit potētia ꝑfectissima: il/
la pōt deꝰ ꝑ se ⁊ i se q̄ sūt potētie simpliciter: vt
itelligere ⁊ opari. Jlla vo q̄ sunt ipfecte potē/
tie: pōt qdē nō i se: sꝫ ꝑ se pōt. Ex h̄ qd ē ibi ꝑfe
ctionis i se nō pōt ꝓꝑ illud qd̄ ē ibi ipotētie ⁊ i
ꝑfectōis q̄ i eo nō cadūt. Jlla aūt q̄ sunt simpli/
citer ipotētie nec pōt i se nec ꝑ se. Per se nō po
test: q̄ nihil ē a deo qd̄ nō sit a deo ꝑ se ⁊ imme/
diate. Hoc aūt qd̄ ē defectꝰ nō pōt eē i deo nec
a deo: q̄ deꝰ nō deficit i essendo nec i agendo.
Jdeo Aug. vt recitat magister i tex. remouet
a deo quattuor. s. mori: falli: miserū eē: ⁊ mēti
ri: q̄ ista dicūt defectū ipsiꝰ hoīs. Nā q̄druplex
est actꝰ: ⁊ quadruplex ē potētia. Pria ē potē/
tia viuificatiua: ⁊ huiꝰ actꝰ ē viuere: ⁊ ꝯ hūc est
defectꝰ mori. Secūda ē cognitiua: cuiꝰ actꝰ ē no
scere: ⁊ cōtra hūc ē defectꝰ falli. Tertia ē poten
tia affectiua: ⁊ huiꝰ actꝰ ē velle siue amare ⁊ de/
lectari: ⁊ cōtra hūc ē miserū eē. Quarta ē potē
tia opatiua: ⁊ huiꝰ actꝰ ē agere: ⁊ ꝯ hūc ē vinci
⁊ superari. Ex his autē quattuor genera actuū
remouent̄ a deo. s. corporales siue instrumēta
les: vt currere ⁊ ambulare: actus culpabiles:
vt peccare ⁊ mētiri: actꝰ passiui: vt vinci ⁊ su/
perari: actꝰ defectiui: vt mori ⁊ falli. Et tales
actus habēt potētiā cōiunctā d̄fectui. Et sic pꝫ
solutio obiectōis pme. Secūdo instat̄ ⁊ obij
citur: ꝙ deꝰ nō sit oipotēs: q̄ nō pōt omne im
possibile. Nā ipossibile dicit̄ tripliciter: vel se/
cundū naturā: vt de cece fieri vidētē: vł secūdū
tp̄s: vt te nō fuisse ex quo fuisti: vel secūdū di/
sciplinā: vt idē eē nigrū ⁊ albū: q̄ ois scia sup/
ponit illud principiū ꝙ duo opposita nō esse si
mul vera. Sꝫ deꝰ nō pōt ipossibile secūdū natu/
rā: q̄ vt dicit Aug. i li. de vera innocētia. Deus
ita ē oipotēs vt nūq̄ꝫ ratiōi sue instituta euellat
Et idē Aug. sup Gen. ad litterā. Tā nō pōt
deus facere contra naturam quā bonā istituit:
q̄ꝫ nō potest facere contra voluntatē. Nō pōt
etiā deus facere impossibile secūdū tempus: q̄
vt mouit Hiero. ad Eustochium. Cuꝫ cetera
possit deus nō pōt de corrupta facere virginē.
Quod dictum nō est intelligendum: quin deꝰ
possit reparare claustra: sed quia que corrupta
est impossibile est nō fuisse corruptā. Jtem nō
potest deus impossibile secundum disciplinam
scilicet vt duo opposita sint simul in eodē sub/
iecto: vt patet oībus sapientibꝰ: ergo sequitur
ꝙ deus nō sit omnipotēs. Respōdet dominus
Boñ. ꝙ nos iudicamus aliqd impossibile q̄/
druppliciter. Uno modo ꝑ limitationem natu/
ralis potētie: vt virginem parere. Alio modo
ꝑ limitationeꝫ nature itellectiue: vt duo corpo
ra esse simul eodem loco: vel idem corpus esse
in diuersis: vł maius corpus esse in minori lo
co: que nullo mō possumus capere: cuꝫ nostra
imaginatio semꝑ dicat oppositum. Unde etiā
quādo deus sic facit in sacramento altaris ne/
cesse ē vt rō supra se eleuetur ⁊ credat. 3° mo
do iudicamus aliqd ipossibile ꝓꝑ ꝓportionem
ois crītie fm oēm cōparationē. s. ꝑncipij medij
⁊ vltimi: vt preteritum non fuisse preteritum.
Omnis enim potentia que intelligitur aliquid
facere respicit ens vel in ratione pricipij vel ter
mini vel vtroqꝫ modo. Unde deus potest face
re de ente non ens: et de nihilo aliqd: ⁊ d̄ vno
aliud. Sed non potest de vno ente facere non
ens: quia hoc nullius est potentie. Quarto
modo iudicamus aliquid impossibile fmt illu/

rationem veritatis eterne ⁊ ordinē diuine sa
pientie. Nam q̄ duo opposita insint eidem: ⁊
ſm idem hoc ipsa veritas eterna eoipso q̄ ve-
ritas est indicat ⁊ illustrat vt iudicetur impossi
bile: sicut duo ⁊ tria non esse quinq̄z. Quādo
ergo dr̄ q̄ deus non potest quodlibet impossi
bile: q̄r nō potest impossibile per limitationem
naturalis potētie. Respōdem⁹ q̄ h̄ ē falsū sic
expiētia docet in op̄ib⁹ miraculosis. Et ad illō
q̄d obijcitur ex dictis Aug. dicendū q̄ est du-
plex ordo nature spālis ⁊ generalis. Ordo nē
spālis trāsmutari: pōt ⁊ d̄strui q̄r potesti alterā
differentiā res relabi. Sz generalis non sic.
Specialis ordo attendit̄ ſm potentiā nature
specialis. Generalis ordo ſz potentiā obediē
tie q̄ ē generalis. Cōtra hunc ordinē nō faciat
deus: sed cōtra aliū. Quia vt Aug. 16. li. de ci.
dei ait. Illud est vnicuiq̄z rei naturale: qđ d̄ ipa
facere disposuerit omnipotētis voluntas. Et
de hoc diffusius dixi in ſmone de miraculis in
questione. Vtrū potētia dei in miracula faciē-
do sit cōtraria nature. Ideo sufficit nūc cōclu-
dere q̄ de⁹ pōt omne ipossibile ſm limitationē
nature: q̄r potentia dei nō est limitata: ſz infini-
ta: ⁊ ideo supra naturā. Secūdo pōt deus qđ
libet impossibile per limitationē nostre intelli-
gentie: q̄r potentia eius separat nostrā intelli-
gentiā. Ideo Basilius dicit ⁊ Hilari⁹. Plu
ra potest deus facere q̄z intellectus possit itelli-
gere. Quod paulus etiā ad Eph. 3. cōfirmat
d. Potēs est omnia facere sup̄abundanter q̄z
petimus aut intelligim⁹. Impossibile v̄o 3°
modo nō potest deus: q̄r illud facere est nihil fa
cere. Et ideo cū p̄ter nihil sit: de⁹ nō potest face
re preteritum non fuisse preteritū. Impossibi-
le etiaz quarto modo non potest deus: q̄r illud
esset posse inordinata cōtra ordinē sapiētie sue.
Et quoniā deus sic est omnipotēs vt nihil pos-
sit nisi q̄ suā potentiā decet: ⁊ nō deordinat sa-
pientiaz. Ideo h̄ ipossibilia nō potest. Tertio
instat̄ q̄ de⁹ nō sit omnipotens: q̄r in eo nihil ē
defectibile. Si potētia esset in deo tunc esset ali
quod imp̄fectū: q̄r ſm Ar. 9. meth. Qualibet
potētia melior est ei⁹ actus: nā forma melior est
materia: ⁊ actio q̄z potētia actiua est. Est. n. fi-
nis eius. Sz nihil est melius eo qđ est i deo: er
go nulla potētia sibi erit attribuēda. Ad h̄ rn̄-
det Tho. p̄te. i. q. 25. q̄ duplex est potētia acti-
ua. s. ⁊ passiua. Prima est principiū agendi i
aliđ. Secūda est principiū patiēdi ab alio: vt p̄z
5. meth. Potētia passiua nō est in deo: ſz acti-
ua tantū: eo q̄ sibi maxime cōpetit esse princi-
piū actiuū: ⁊ nullo modo pati. Ideo ad aucto
ritatē Ar. dicēdū est: q̄ quādo act⁹ aliđ ē a po
tentia oportet q̄ act⁹ sit nobilior potentia. Sed
actio dei nō est aliud a potentia ei⁹: ſz ē vtrūq̄z
essentia diuina: q̄r ſm Aug. li. de fide ad petrū
q̄cq̄d est in deo est ipse deus. Cōuenit igit̄ om
nipotētia ipsi deo ſm fidei sancte ⁊ scripturaꝝ
sacrarū dogmata. Et ideo instātie p̄tacte cuz
iam sint solute ei preiudicare non possunt.

Qualiter omnipotētia dei est incōmunicabi
lis: ⁊ tamen ab illa dependet omnis alia potē-
tia: ⁊ ipsa nūq̄z deficiet sed durabit in eternum

Capitulum secundum.

S Ecundū mysteriū cōtemplandū de
potentia dei dicit̄ qualitas. In quo
notabunt̄ tres eius q̄litates seu cōdi
tiones. Prima dicit̄ incōmunicabi
litas. Secūda principalitas. Tertia dicit̄ dura
bilitas. Prima qualitas seu cōditio potētie
dei dicit̄ incōmutabilitas. Nā lz deus multa
dederit taz angelis q̄z hominibus: tamē nūq̄z
cōicauit omnipotentiā suā. Nā vt dicit. d. Bo
na. di. 14. tertij li. Omnipotentia cōicari non
pōt alicui creature: q̄r omnis creatura eoipso
q̄ ex nihilo est deficit a sua stabilitate: vnde nō
existit p̄ seipsam deficit a summa simplicitate:
vnde nō agit p̄ se totā deficit a summa imēsita-
te. vnde distare pōt in ipsa virtus a substantia
⁊ quoniā per se nō subsistit nec in se nisi susten
tetur a diuina potentia: quoniā nō potest seip-
sam sustinere: ideo impossibile est ipsam eē om
nipotentē. Rursus quoniā ex seipsa tota non
agit: nō pōt in totam rei substantiā: ⁊ ideo nō
pōt esse omnipotens cū nō possit totū p̄cedere
Postremo q̄r virtus eius distat a substātia: tā
tum pōt elongari q̄ oīo deficiet. vnde nō pōt i
omnia. Sicut ergo soli deo cōuenit summa sta
bilitas summa simplicitas summa imēsitas: sic
etiā omnipotētia q̄ necessario req̄rit h̄ tria. Sz
dubiū est de aīa xp̄i an ei cōicata fuerit oipotē-
tia: q̄m videret̄ q̄ sic ex v̄bis ei⁹ Math. vlti.
Data ē mihi igr̄ omnis potestas in celo ⁊ i ter-
ra. Vbi glo. h̄ nō de coeterna p̄ris deitate: sed
de assumpta dicitur humanitate. Et iterū glo.
sup illud Luc. primo. Hic erit magn⁹. d. Nō
q̄ ante partū virginis magnus nō fuerit: sed
q̄r potentiam quā dei filius naturaliter habet:
homo ex tempore erat accepturus. Verūtamē
Ric. de media villa in. 3. di. 14. cōcordans cū
Boñ. ceterisq̄z theologis dicit q̄ aīa xp̄i: nō ē
oipotens

omnipotens: q2 omnipotētia includit actiuam potentiam infinitā intensiue. In anima autez xp̄i cū sit creatura nō est nec esse potest actiua potentia infinita intensiue: q2 cuz vnūquodqz agat sm q̄ est in actu: ⁊ patiatur inq̄ztū est i potentia: q̄ztum res habet de actiua potentia tantum habet de actualitate. Ergo potētia actiua infinita includit actualitatem infinitā in habēte illam potentiā. Actualitas autē infinita i nulla creatura esse pōt: q2 omnis actualitas creature cū passibilitate permixta est. Possumus tamen dicere q̄ anime xp̄i cōicata sit omnipotētia eo modo quo cōicatur ei nomen ⁊ existētia deitatis: hoc est per cōicationem idiomatū: qa ortum habet ex personali vnione. Sicut enim possumus dicere q̄ homo est deus: ita possumus dicere q̄ homo est omnipotens. Et sic intelliguntur glose superius allegate: sm. s. illuz modū loquendi quo idiomata cōicantur. Secunda cōditio seu qualitas potentie dei dicitur principalitas. Ipsa. n. vna sola principalis et singularis est potētia q̄ a nullo depēdet: a qua sunt omnes alie. Unde xp̄s in euāgelio Jo. 19. dixit Pilato. Nō haberes in me potestatē nisi tibi datū esset desup. Et Paulus Ro. 13. Nō est inqt potestas nisi a deo. Que vba ponuntur. 23. q. i. c. Quid culpatur. Ideo nihil pōt creatura nisi quod deus iubet vel sinit. Et tam diu potuerunt homines ⁊ poterūt dominari q̄zdiu sibi placuerit. Tertia ꝯditio diuine potentie dicit̄ durabilitas. Ipsa quidē est q̄ semp durabit ⁊ nō deficiet. Unde Daniel. 7. Potestas ei9 potestas eterna q̄ nō auferet: ⁊ regnū eius q̄d nō corrumpet. Et reuera ita est quando omnia regna mundi que potentissima olim fuere ad nihilū deuenere: de quibus latius dicemus cū tractabimus de cōtemptu mūdi.

Quod potentia dei cognosci potest p creationem ⁊ conseruationem rerum ac per punitionem omniū maloꝝ tam angelorum q̄z hominum. Capitulum. .3.

tErtium mysteriū cōtemplandū de potentia dei dicitur claritas. Nā lz sit infinita: tamē magnitudo eius in triplici effectu nobis declaratur.

Primus dicitur creationis. Secūdus cōseruationis. Tertius punitiōis. Prim9 effectus in quo declaratur nobis potentie dei magnitudo dicitur creationis. Nā toti hunc mūdum cōstat eius virtute esse factū. Ipse enim deus potentia sua cuncta creauit de nihilo: in quo admirari cogimur ineffabilē potentiā ei9. Nā si omnes phi: omnes viri docti: oēs hui9 seculi sapientes: omnes deniqz reges ⁊ principes terre: quotquot fuerunt vsqz in hanc horā ⁊ quot sunt etiam ⁊ quot erunt vsqz ad consūmationē mundi congregarentur insimul: ⁊ deliberarentur siue cōtenderent de nouo in esse producere vnum minimū flosculum cāpi: aut minimū vermiculū terre vel pisciculū aque: aut auicula celi: pfecto laborarent inanū. Et qs ē qui creauit omnia: q fundauit terrā: q mari caz circundedit: q cōdidit celos: solē ⁊ lunā: ⁊ cūcta sidera q̄ sunt in eis: q angelos ⁊ hoies fecit ad beatitudinē ordinatos. Nempe dei potentia. O magne deus ibi nō imerito loqt̄ Dauid in p̄s. d. Potēs es tu ⁊ vitas tua in circuitu tuo. Tu dn̄aris ptāti maris: motū aūt fluctuum ei9 tu mitigas. Tui sunt celi: ⁊ tua est terra orbē terre ⁊ plenitudinē eius: tu fundasti aquilonem ⁊ mare tu creasti. Secūdus effect9 in quo relucet potētia dei dicit̄ cōseruatio. Nā vt inquit Greg. Cūcta in nihilum tenderent nisi manus cōditoris cōseruaret. Que vba ponuntur in tex. a magistro di. 37. 2. li. Et sicut creaturas in esse cōseruat: ita cū vult illaꝝ proprietates imutat. Ipsa equidē potētia dei diuisit mare rubruz in diuisiōes. Exo. 14. c. Ipsa fuit q̄ tot signa ōndit populo iudaico in dserto. vt patet Exo. in capitulis sequentib9. Ipsa tēperauit ignē vt nō vreret pueros positos i fornace babylonis. Daniel. 3. c. Ipsa deniqz superba potētia dei quoscūqz miraculosos effect9 supnaturaliter est opata. Tertius effectus in quo declaratur nobis magnitudo diuine potētie dicitur punitio. Puniuit semp equidē quādo voluit deus omnes inimicos suos ⁊ null9 vnq̄z inuentus est qui valuerit se ab illo defendere. Nō angeli: nō hoies q ꝯfidebāt ⁊ gloriabant̄ in virtute sua. Et qs angelos malos d celo empyreo ⁊ de illa deliciosa habitatione puatos omni beatitudine exire fecit. Potentia dei Quis a terrestri paradiso pimos homines q iperabāt auib9 celi: piscib9 maris: ⁊ bestijs terre: ad hanc vallē lachrymarum eiecit. Potētia dei. Quis gigātes potentissimos ⁊ robustos submersit in aquis diluuij. Potentia dei. Quis tot reges ⁊ tyrānos: tot malos homines crudeles ⁊ impios: quot in mundo sepius fuere vt Senacherib. Pharao. Holofernes. Anthiochus. Nero. Domitianus. Julianus. Antonius. Seuerus. Cesar. Pompeius: han

nibal: ⁊ reliquos exterminauit de terra. Po-tentia dei. Quis oēs hoīes mundi stare coget ante tribunal iudicātis: rationē de suis opib⁹ reddituros. Potētia dei. O miseri mortales o vmiculi: o p̄sumptuosi pctōres: an ꝯfiditis in virib⁹ vr̄is. At ignoratis q̄ȝ magna sit potē-tia dei nr̄i. Et cur illū cōtemnitis. Cur ei⁹ p̄ce-ptis nō obeditis. Cur eius monitis nō acqe-scitis. Cur a peccatis q̄ sibi displicent nō absti-netis. Humiliamini ingt Petrus. i. ep̄la. i. c. sub potēti manu dei vt vos exaltet: qm̄ q se hu-miliat exaltabit: ⁊ q se exaltat humiliabit. Er-go vt finis sit hui⁹ ꝯmonis id agere vnusqsqȝ dȝ: vt cōsiderata potētia dei reuertat ad pniaȝ ⁊ cū plebe collaudet illū q paratus est penitenti-bus liberaliter indulgere: cōcedens h̄ grām ⁊ in futuro gloriā: in qua vi. ⁊ re. d. ꝑ infinita se-cula seculoꝝ Amē.

Feria secūda post dn̄icā in qnquagesima de timore dei qui est efficacissima medicina ad cō-uertendū pctōres ad penitentiā. Ser. 16.

Omnis plebs vt vidit dedit lau-dem deo Luc. 18. h̄ vba scri-bunt. Que dicta sunt in p̄cedē-tibus mouere debent oīuȝ ho-minū corda ad deū omnipotē-tem vt illū timeāt ⁊ vereant. Quoniā aūt pau-cissimi sunt qui ei⁹ timorē hūc sanctū habeant. Idcirco in hoc ꝯmone de ipso erim⁹ tractaturi. Ipse eteniȝ deū optime laudat q eū vt decet ti-met ac colit. Nā vbi timor est ibi ⁊ fuga mali si-ue peccati: qr vt dicit Augusti. sup. 10. c. Ioh. Timor est fuga mali spiritualis ne ꝑdat hō qd̄ amat. Vt igit plenā de ipso habeam⁹ noticiaȝ tria principalia mysteria ꝓponim⁹ declarāda.

Primum dicitur ratio.

Secundum distinctio.

Tertium duratio.

Cur deus q summe bon⁹ est ac tot⁹ sua vis ⁊ dulcis timeri debeat ⁊ possit a nobis.

Cap. .i.

Primū mysterium decla-randū dicit ratio. In quo disputan-dum ē cur de⁹ timeri debeat. Naȝ videt qbusdā id nullo pacto coueni-re: eo ꝙ obiectū timoris est malū. Vnde Ar. 2. rhetori. Illa ingt timemus ex qbus nobis mala ꝓueniunt. Sed de⁹ est summū bonuȝ a quo nō egrediūtur nisi bona ꝯm Dionysiū in li. de di. no. ergo deus nō pōt esse timoris ob-iectū: ⁊ ꝑ cōsequēs nō erit timend⁹. Sȝ in cō-trariū est omnis scriptura q̄ vt deū timeamus amplissime cōmēdat ⁊ clamat. Vnde Deut. 4. dei viuentis hec sunt vba ad Moysen. Cō-grega ad me populū vt audiat ꝯmones meos ⁊ discat me timere omni tp̄e. Et ibidem. 6. ca. Dn̄m deuȝ tuū timebis ⁊ illi soli seruies. Et iosue. 23. Timete deuȝ ⁊ ꝯuite illi corde ꝑfecto Et. 1. Regū. 12. Timete dominū ⁊ ꝯuite illi so-li in vitate. Et Thobie. 4. Multa bona habe-bimus si timuerimus deum. Et Iudith. 16. Qui timent te magni erunt apud te ꝑ omnia. Et Dauid p̄s. 2. Seruite dn̄o in timore Et p̄s. 5. Adorabo ad tēplū sanctū tuum in timo-re tuo. Et p̄s. 118. Cōfige timore tuo carnes meas. Et sapiēs Ecc. primo. Timor dn̄i glo-ria: ⁊ gloriatio ⁊ leticia ⁊ corona exultationis. Et ibidē Timēti deū bene erit in extremis: ⁊ i die defunctionis sue benedicet. Et iteꝝ ibi ini-tium sapiētie timor domini. Et. 2. c. Fili: acce-dens ad ꝯuitutē dei: sta i iusticia ⁊ timore. Et c. x. Gloria diuitū honoratorū ⁊ pauperuȝ ti-mor dei ē. Et. 9. Da locū timori altissimi: quia omnis sapientia timor dn̄i Et. 23. Nihil meli⁹ q̄ȝ timor dei. Et. 25. Beatus vir cui datuȝ est habere timorē domini. Et Prouer. 14. Ti-mor domini fons vite vt declinet quis a ruina mortis. Et. 24. Time deum fili mi ⁊ regē. Et Malachie. primo. Si ego dn̄s vbi timor me⁹ Et Nee. 5. Quare nō ambulatis i timore dn̄i Et Hiere. x. Nō est similis tui domine: ma-gnus tu ⁊ magnū nomē tuū in fortitudine: qs nō timebit te o rex gētiū. Et Michee. 6. salus erit omnib⁹ timentibus nomē tuū. Et. 2. Cor. 5. Scientes timorē domini hominib⁹ suade-mus. Et xp̄s Math. x. Eum timete q habet ptāteȝ corpus ⁊ animā ꝑdere in gehennā. Et ꝓpter hec omnia Io. Apoc. 14. ait. Vidi alte-rum angelū volantē per mediū celū habentem euāgeliū eternū vt euāgelizaret sedentib⁹ sup terrā ⁊ sup omnē gentē tribū ⁊ linguā ⁊ popu-lum dicens magna voce. Timete deū ⁊ date il-li gloriā ⁊ honorē. Ex his auctoritatib⁹ appa-ret ꝙ de⁹ est timend⁹. Et pro solutōe obiectio-nis facte notandū est ꝯm Tho. 2. 2. q. 16. ꝙ ti-mor duplex obiectū habere pōt: quorū vnū est ipsum malū qd̄ homo refugit. Aliud autē est il-lud a quo malū prouenire pōt. Primo mō deus qui est ipsa bonitas obiectū timoris eē nō pōt. Secūdo autē modo pōt esse obiectū ti-moris inq̄ȝtū ab ipso vel ꝑ cōparationē ad ipm nobis pōt aliqd malū imminere. Ab ipso qdem

potest

pōt iminere malum pene: quod nō eſt ſimplici
ter: ſed ſcōm qd. bonum aūt ſimpliciter: cū bo/
num dicatur in ordine ad finem: malum aūt i
portat huiꝰ ordinis priuatiōem. Illud aūt eſt
malum ſimpliciter quod excludit ordinem a fi
ne vltimo: quod ē malum culpe. malum aūt pe
ne eſt qdem malum inqztum priuat aliqd par
ticulariter: eſt tñ bonum ſimpliciter inqztuʒ de
pendet ab ordine vltimi finis. Per compara
tionem aūt ad deum pōt nobis malum culpe
ꝓuenire ſi ab eo ſeparemur. Ideo dicere poſ/
ſumuſ ꝙ triplici rōne deus merito ſit timēdus
a nobis ⁊ ab oibꝰ hoibus. Primo rōne ſe/
parationis. Scdo rōne flagellationis. Ter
tio rōe dānationis. Primo timēdus ē deus
rōe ſeparationis: qꝛ lʒ ipſe ſit bonuſ: grande tñ
malum eſt ipſi anime cum pp ſuam culpam ab
illo ſeparatur: maius etenim malum eſt p cul/
pam ſeparari a deo quaʒ ſine illa omnes atro
ciſſimas penas ſuſtinere. Vnde Anſel. in li.
de ſilitudinibꝰ ait. Si hic cernereʒ peccati pu
dorem: ⁊ ibi iſerni horrorem: ⁊ neceſſario vni
eoꝝ haberem imergi: prius me in iſernū mer
gerem qz in me peccatum dimitterem: mallem
enim purus ⁊ inocens gehēnam itrare: qz ſor
de idutus celeſtia regna tenere. hec ille. Et ni/
mirum ita ē quod omne dānum icomparabi/
le eſt ſeparationi ab iōo deo. Quod cōſiderās
Dauid poſt cōmiſſionem peccati dicebat. Fu
erūt mihi lachrime mee panes die ac nocte dū
dicitur mihi quotidie vbi ē deus tuus. Cogno
ſcebat ſe qppe a deo ſeparatum ⁊ dolebat: cōſi
derabat dānum ⁊ triſtabať: audiebat ſuam cō
ſciam ſibi dicēteʒ. Vbi eſt deus. Vbi fōs ois
boni. Vbi qui te creauit vt ſui pticipeʒ in eter
na glīa faceret: ⁊ tunc amariſſime flebat. Heu
me qꝛ pdidi illum: pdidi inquam qñ p peccatu
ab illo diſceſſi: ⁊ me ſponte ſua grā priuaui.
O flendum malum: o dolēdū dānum pdidiſſe
deum. O peccatrix. o vana creatura cur pecca
re nō times: qñ certiſſima eſſe potes p pecca/
tum priuari deo. Times pdere tpalia hec ⁊ ca
duca bona: cur nō times pdere deum celi. Ti
mēdus ē itaqʒ vt dictum ē deus ne p peccatū
aia ſepareť ab illo. Scdo timēdus eſt deus
rōe flagellationis. Ipē eqdē eſt q ⁊ ſepe ⁊ mul
tipliciter pp peccata peccatores flagellat. Mul
ta inqt pš. flagella pctōris. Ab illis aūt nullus
vt in ſuperiori ſermone tractatuʒ ē ſe defende
re valet. Nō valuit ſe defendere Sēnacherib
cum cētum octuagintaqnqʒ milibus armatoꝝ
qñ vna nocte angelus dñi omnes illos inter/
emit: ⁊ filij ipſius Sēnacherib iudicio dei per/
cuſſerunt eum gladio: ⁊ iterfecerūt in templo:
vt dř. 4. Regū. 19. c. Nō valuit ſe defendere
Antiochus cum omni potentatu ſuo quem ſu
pbia repletum ignem ſpirātem in iudeos ma
nus dei horribili plaga percuſſit ⁊ de curru ce/
cidit. Iſqʒ q ſibi videbať etiam fluctibus ma
ris impare: ſupra humanuʒ modum ſuperbia
repletus: ⁊ mōtium altitudines in ſtatera ap/
pēdere: humiliatus ad terraʒ i geſtatorio por
tabať: manifeſtam dei vtutem in ſemetipſo cō
teſtans: ita vt de corpore impij vermes ſcatu/
rirent: ac viuentes in doloribus carnes eiꝰ
effluerent: odore etiam illius ac fetore exerci/
tus grauareť. Et q paulo ante ſidera celi tāge/
re arbitrabať: eum nemo poterat ꝓpter itol
lerātiam fetoris portare. In doloribꝰ etiam ſu
is dicebat. Iuſtum ē ſubdituʒ eſſe deo: ⁊ mor
talem nō paria ſentire de deo. Igiť homicida
⁊ blaſphemus peſſime pcuſſus: ⁊ vt ipſe alios
tractauerat peregre in mōtibus miſerabili obi
tu vitam defunctus ē: vt habeť. 2. Machab.
9. Nō valuit ſe defendere ꝯ deum Herodes
agrippa cum ſuis delitijs: de quo refert Euſe
bius in. 2. eccle. hiſtorie li. ⁊ Ioſephus. 9. lib.
antiqtatum: ꝙ cum regnaſſet tribus annis in
imperio iudeoꝝ: venit Ceſareā ciuitateʒ q̄ pri
us Turris ſtrabonis appellabať: vbi in hono
rem Ceſaris ſpectacula oibus edidit. Ad quā
ciuitatem maxima nobilium ciuiūqʒ multitu/
do cōuenerat. Scda vero ſpectaculorum die i
dutus veſte ſu genti mirabiliter auro ⁊ argen
to cōtexta: icipiente die ꝓcedit ad theatrū: vbi
cum primos ſolis radios argentee veſtis gre/
mio ſuſcepiſſet: repcuſſio ſplēdoris duplicitam
ſpectātibus lucem fulgor metalli vibrātis effu
dit: ita vt ituentibus pſtringeret aciem terro/
ris aſpectus: ⁊ p hoc plus aliquid de eo qz hu/
mana natura ē artifex arrogātia mētireť. Illi/
co ergo adulātis vulgi cōcrepant voces hono
rem ſonātes hinc atqʒ illinc deum acclāmant.
Poſt paululum vero mortiferaʒ corde paſſio
nem ſuſcipiēs ⁊ vehementer vteri dolore pcuſ/
ſus cum feſtinatione a ſuis ad regalia portatur
quos ipſe reſpiciens dicebat. Heu ego veſter
deus ducor ad mortem. Poſt qnqʒ vero dies
nimio vētris dolore cōfectus vita priuatus ē.
Quid dicam de Herode aſcalonita. Quid de
Diocletiano ⁊ Maximiano. Quid de Domi
ciano. Quid de Herode. Quid dniqʒ de oi/

bus ꝑsumptuosis ⁊ arrogātib⁹ peccatorib⁹ q̊s dei man⁹ humiliauit. Logū certe eēt singuloꝝ exēpla recēsere. Idcirco null⁹ i seipso ꝯfidere dz: ñ i delicijs: nō i pulchritudie: nō i fortitudie ñ i dñio: ñ vtiq3 i quocūq3 tpali ꝑsidio. Ab oi b⁹ timñd⁹ ē de⁹: q2 pōt oēs ēt tpaliter aspa disci plina castigare. Tertia rō q̄re timēd⁹ ē de⁹ dr̄ dānatiōis. Ipse nāq3 vt dixim⁹ in supioribus dānabit iniquos etnis ignib⁹ cruciādos. Et lz dānatio iniquoꝝ mala sit eis quos affligit: veꝝ tñ bōa ē iq3tū ꝓuenit a iusticia dei ordinata ad malos puniēdos. Iō vt rōes ꝑtacte bñ cōclu/ dūt: deus merito ē a nobis timēd⁹. De multi plici tiore ⁊ sue efficētia ei⁹: ⁊ q̄lr pōt hō i tiore de ficere aut proficere peccare vel mereri. Cap. 2.

S Ecundū mysteriū declarādū dr̄ distin ctio. Vt. n. colligr̄ ex dictis magri in 3. di. 34. triplex timor pōt distingui. Prim⁹ dr̄ naturalis. Scd̄s vitiosus. Terti⁹ dr̄ ꝟtuosus. Prim⁹ timor dr̄ naturalis: q orit ab ipa natura: q̊ qlibet timet naturaliter q̄libet ꝯtria atq3 nociua. Qui timor nō est meritorius nec demeritorius. Hic timor fuit in xp̄o. de q̊ dr̄ Math. 26. Cepit ih̄s pauere ⁊ tedere ⁊ me stus esse. Scd̄s timor dr̄ vitiosus: q nascit̄ a cōcupiscētia: ⁊ hoc dupliciter: q2 aut a cōcupi/ scētia sui: aut a cōcupiscētia suoꝝ. Si a cōcupi/ scētia sui: dr̄ timor humanus si a cōcupiscētia suoꝝ: vocat̄ timor mūdanus. Timor human⁹ ē cum aliqs timet plus debito corpori suo: hic ꝓhibet̄ Math. 10. ex verbo xp̄i. d. Nolite ti/ mere eos q occidūt corp⁹. ⁊ Io. 12. Qui amat aīam suā pdet eā. Et sumit̄ ibi aīa ꝓ vita: sicut ēt sumit̄ Math. 2. Ioh. 10. ⁊ in plerisq3 scrip/ ture sacre locis. Pro hoc timore cohibēdo. d. Io. Criso⁹. xi. q. 3. c. Nolite timere. Nolite ti mere eos q occidūt corp⁹: nec forte pp timorē mortis nō libere dicatis q̄ audistis. Ideo nō excusant̄ q veritatem quā ꝑdicare tenent̄ tacēt timore deuicti. Non excusat̄ Petrus q tali ti/ more negauit dñm xp̄m. Nō excusant̄ deniq3 q peccāt pp timorem alicui⁹ ꝑsonalis nocumē ti: q2 dicit Aug. in li. de ci. dei. ⁊ ponit̄. 32. q. 5 c. ita ne. Poti⁹ debet qs quelibet mala tollera re q̄z malo consentire. Et de hoc dr̄. 31. q. 2. c. Lotari⁹. Nec ēt occisores corporis sūt timēdi ꝯ iusticiam hoies ipellētes. Sunt de hoc exē/ pla martyꝝ ⁊ ꝟginum aliorūq3 amicoꝝ dei q poti⁹ mori elegerūt q̄z negare xp̄m aut facere ꝯ bonos mores. Sic Susāna passa ē poti⁹ falso crimine accusari: cōdēnariq3 ad morte: q̄z lib.

dinosis senib⁹ in adulterio cōsentire: vt hēt̄ Daniel. 13. c. Sic sancta illa vidua tpe Antio chi ꝑel git cum septē filijs quos ipa ad marty rium monuit ⁊ iduxit crudeliter vitā finire: q̄z ꝯ legem carnes mādūcare porcinas. Sic Ca/ therina: sic Lucia: sic Cecilia: sic Agnes: sic reliq̄ tñ ꝟgines magis elegerūt ad mortē tē dere: q̄z a suo spōso xp̄o viuētes discedere. O ne quā ⁊ subdola excusatio coꝝ q mortaliter pec/ cāt asserētes id facere pp humanū timorē. Nū qd cum dei adiutorio nō pōt a volētibus supe rari. Eiusdem qppe nature cui⁹ ⁊ nos sumus fuerūt sancti ⁊ scē in qbus humanus timor lo/ cum non habuit. Est alius timor q dr̄ mūda nus: q nascit̄ a cōcupiscētia suoꝝ. Et ē qñ ali/ qs nimis timet de rebus suis quo fit vt magis qs velit pdere deū q̄z hec mūdi alia bona. Iste timor fuit in iudeis cum occiderūt xp̄m. Dice bant. n. vt scribit̄. Io. 12. Si dimittimus eum sic oēs credēt in eum ⁊ venient romani ⁊ tollent locum nr̄m ⁊ gētem. Tertius timor dr̄ vir/ tuosus: q nascit̄ a gr̄a. Et si a gr̄a gratis data dr̄ timor ꝟuilis. Si a gr̄a ichoata: dr̄ timor ini tialis. Si a gr̄a cōsūmata: dr̄ timor filialis. Ti mor ꝟuilis ē vt ait Aug. cum pp timorē ge/ hēne homo abstinet a pctō. Et ꝯ hoc timore di cit. d. Bon̄. di. 34. tertij li. q ē donū spūs san cti: q2 vt dicit Aug. quē allegat magister i lr̄a. Bonus ē timor seruilis ⁊ vtilis p quē fit pau latim cōsuetudo iusticie. Insup sicut donū dei ē nosse siue credere penas futuras: ꝓ eo q est ibi q̄dam cordis illuminatio ⁊ directio: sic do num dei ē illas penas eternas refugere ⁊ time re: ꝓ eo q ex tali dono ē q̄dā cordis illumina tio: ⁊ fluxus cōcupiscētialis restrictio: ⁊ in hoc q̄dam rectificatio. Sed posset aliqs ꝯ h̄ obij cere sic. Omne donum spūs sancti non repu gnat suis donis: sed qñ spūs sanctus īfundit̄: tūc timor seruilis expellit̄: sicut dicit Aug. quē magister allegat in textu. Ergo timor seruilis nō ē donū spūs sancti. Rñdet. d. Bon̄. q do na spūs sancti sūt in multiplici differētia. Q̄ ꝯ dam nāq3 donum ē a spū sctō: sed nō cum spū sancto: q2 ꝑparat ad spiritū salutis: ⁊ tale donū ē timor seruilis. Quoddā donū ē a spū sctō: ⁊ cū spū scō: q2 p ipm cōsecrat̄ habitaculum spūs sancti: sicut ē donū charitatis. Quoddam ꝟo ē donū qd ē a spū sancto: ⁊ aliqñ cū spū sancto: ⁊ aliqñ sine spū sancto: sicut donū qd ē ad spi/ ritus sancti manifestationē: ⁊ ē ordinatum nō solum ad ꝓpriam: sed ēt ad alienam vtilitatem

sicut

sicut donum p̄phetie ⁊ donū scientie: q̄ aliqñ in bonis: aliqñ in malis reperiri habēt. Cum ergo dr̄ q̄ donum spūs sancti cōpatit̄ secū spiritum scm̄: dicēdum q̄ istud h̄ʒ istantiam in secūdo dono: quod ordinat̄ ad habitationem spiritui sancto p̄parādum. Est ali⁹ timor p̄uceniēs a gr̄a icho ata qui dr̄ initialis: q̄ ē cum p̄fecta charitate: q̄r p̄ hunc timorem timet puniri aliqs ⁊ timet a deo separari quem iam amat: s; timor separationis principalior ē. Alius est timor filialis q̄ ē cum charitate p̄fecta: quo q̄s cauet offensa patris celestis: sicut bonus fili⁹: ēt si sciret ex illa offensa nihil mali sibi accidere. Sed vtinam hoīes mūdano ⁊ humano timore postposito modicum de illo s̄uili timore tenerēt. Sed veh mūdo a scādalis: q̄r nō est timor dei ante oculos hoīum: nō filialis: nō initialis: nō vtiq; seruilis. Perpetrāt q̄ppe mala letātes ⁊ gloriātes: ridentes ⁊ p̄uipēdētes terribilia iudicia dei. Quis aiūt hodie populi p̄ctōres poterit nos offēdere. Quid nobis mali aut nocumēti pōt euenire. Et si qñ audiunt peccatores cōminātem iram ⁊ indignationem dei: videt̄ eis audire isomnium aut fabulā. O fatuitas reprehensibilis: o presumptio detestabilis nō timere deū. Nā in diluuio periere gigantes: eo q̄ deum timere noluerunt.

De vsu timoris q̄ est in p̄ria: q̄ dr̄ timor reuerentialis. Capitulum 3.

Ertium mysterium declarandum dr̄ duratio. Vidēdum nāq; ē si in p̄ria vbi sancti viuūt in p̄petua pace q̄ete securitate ⁊ leticia: erit aliqs timor dei. Et hoc p̄p v̄ba p̄phe. d. Timor dn̄i scūs p̄manet i. s. s. Et omissis obiectionibus audiēda ē snia. d. Bon. q̄ p̄fata. 24. di. 3. li. dicit q̄ timoris ē facere tria. videl; Penā vt fugiat. Offensiōe; vt ipam caueat. Maiestatē summā vt illi subiaceat: exhibeat debitā reuerentia;. Et s̄m hoc triplex ē doni timoris d̄ria. Vnus timor est q̄ principaliter respicit penam: ⁊ iste ē s̄uilis: vt superius dcm̄ ē. Alius vero q̄ vnum oculum h̄ʒ ad penam: sed tñ principaliorē h̄ʒ ad offensam vitādam. Et hic ē initialis. Tertius aūt q̄ vnum oculū h̄ʒ respectu offense vitāde: alium respectu reuerētie exhibende. Et hic ē filialis. Cuius etsi vsus sit in refugiēdo vt separet̄: a deo: excellētior tñ ⁊ magis p̄cipuus vsus ē in reuerēdo deū: ⁊ in resiliēdo a sūma maiestate p̄ p̄priā; prauitatem. Et hic q̄dem vsus fuit in xp̄o: de quo dr̄ Esa. xi. Requiescit sup̄ eū spūs timoris dn̄i. Et ē in scīs angelis: ⁊ erit oībus beatis: q̄ ēt noīari pōt timor reuerentialis. Et q̄ztum ad istum oculū; ⁊ vsum manet donum timoris in p̄ria. Quātum vero ad alios iferiores tollit̄: q̄r isti competūt ei s̄m statum impfectiōis: q̄r v̄o remanet ei vsus principalis: hinc ē q̄ nō dr̄ euacuari: sed magis p̄fici ⁊ saluari: s̄m Bon. Ergo vt inq̄t p̄s. Beatus vir q̄ timet dn̄m: q̄r timor dn̄i expellit pec̄m. Ecc. p̄. c. Et q̄ timēt dn̄m p̄parabūt corda sua: ⁊ in cōspectu illius sanctificabūt animas suas. Ecc. 2. c. Et q̄ timet deū faciet bona. Ecc. 15. c. Et vt Hiero. inq̄t in ep̄lis. Timor v̄tutum custos ē: securitas ad lapsum facilis. Ergo p̄curet vnusq̄sq; timere deū: vt sic illum collaudet ⁊ b̄ndicat q̄ timētib⁹ se largit̄ in p̄nti grām ⁊ in futuro gl̄iam: in qua oēs scī exhibebūt ei cum gaudio timorem ⁊ reuerētiam p̄ ifinita secula seculorum. Amen.

Feria tertia post dn̄icam in quinquagesima de ieiunio: ad quod penitentes debent animari. Sermo. 17.

Conuertimini ad me i toto corde vestro in ieiunio ⁊ fletu ⁊ plāctu. Dei viuētis ad peccatores v̄ba sūt istas originaliter Johe. 2. c. Prope iam est sancte quadragesime deuotissimum tempus: in quo sancta mater ecclesia cunctos fideles iducit ad penitētiam: hortaturq; maxime vt cōmissas culpas ieiunando abluant ⁊ expurgent. Verūtamen vt Hiero. d. ad palmachium ⁊ Oceanum. Quoru; deus venter est cultum nolunt amare ieiunium. Sunt nōnulli qui ieiunia spernūt: ieiunare nolunt: irrident ieiunantes: ⁊ quod his deterius ē de ieiunio falsa predicāt ⁊ loquuntur. Aiunt enim ad nihil fore vtile ieiunium: neq; deo gratum stomachum affligere fame: abstinereq; a cibis quos deus creauit ad vtēdum: neq; sapiētis ē: aut boni viri esse dicūt: vt se fame macerādo corp⁹ velit perimere ante tp̄s. Quapropter in hoc s̄mone de ieiunij laudib⁹ v̄ba facere arbitratus sum p̄utile ac necessarium. Nam ad illud p̄ os p̄phe Johelis iuitat nos spiritus sanctus: vt patet in v̄bis p̄missis in themathe. In q̄bus de ieiunio tria mysteria p̄ponimus cōtemplanda.

Primo dicitur distinctio.
Secundum istitutio.
Tertium cōmendatio.

De multiplici ieiunio: ꝛ quid est ieiunium: prout est pars penitentie siue actus satisfactio/nis. Capitulum primum.

p Rimum mysterium cõtẽplãdum de ieiunio dicit distinctio. Ut enim põt colligi ex dictis Alex. in. 4. volumi/ne sũme. ꝛ Ric. in. 4. di. 15. triplex ẽ ieiuniũ. Primũ dr naturale. Scdm generale. Tertiũ spãle. Primum ẽ ieiuniũ naturale: cum qs nõ comedit in nocte nec mane cum statim sur git de lecto: nec in loco aut tpe quo edere nõ lꝫ nisi vrgẽte necessitate. Tale ieiuniũ nõ ẽ me/ritorium: qꝛ in his q̃ sunt a natura nec lauda/mur nec vituperamur: vt pꝫ ex. 2. ethi. Se/cũdum ẽ ieiuniũ generale: qñ. s. abstinemus a pctis ꝛ ab offensiõe dei. Et de h̃ inqt Aug. su p Joh. ꝛ ponit de cõse. di. 5. c. Jeiuniuꝫ. Je iuniũ magnum ꝛ generale ẽ abstinere ab iniq/tatibus et ab illicitis voluptatibꝰ seculi. Et de hoc loqtur Pius papa: de conse. di. 5. c. nihil d. Nihil ꝓdest hoi ieiunare ꝛ orare ꝛ alia bona religionis agere nisi mẽs ab iniqtate: ꝛ ab ob/trectatiõibꝰ lingua cohibeat. Glo. vo sup. d. c. in vbo ꝓdest. dicit ad vitam eternaꝫ: vt de pe. di. 2. c. Oppõit. c. Si qs aũt. Tñ ꝛ nos de clarauimus ad qd valẽt bona opera in peccato mortali fcã. De ieiunio ẽt isto generali Am/bro. in omel. di. 86. sic loqtur. Quid ꝓdest ie/iunare viscéribꝰ ꝛ luxuriari venatibꝰ: abstine re a cibis ꝛ errare pctis. An putaris illum ie/iunare frẽs q primo diluculo nõ ad eccl'iam vi gilat: nõ beatoꝝ martyꝝ scã loca ꝑquirit: sꝫ sur gẽs cõuocat seruulos: disponit retia: canes cõ/ducit: saltus siluasqꝫ ꝑlustrat. De h̃ siqdem sic loqt Greg. in omel. q̃dragesime. Incassum caro atterit: si a prauis voluptatibꝰ animus nõ refrenat. Hiero. ẽt de hoc sic scribit: tũc p̃cla/ra ẽ apud deum abstinentia corpis: cum aiꝰs ieiunat a vitijs. Tertiuꝫ ẽ ieiunium spãle: qd̃ sic Alex. diffinit in. 4. sũme. Jeiuniũ ẽ absti/nẽtia a cibo ꝛ potu: ſm formã eccl'ie ĩtuitu satis faciẽdi vel vitãdi pctm̃: vel acqrẽdi vitã eter/nam. Ex q̃ diffinitione habet ꝙ materiale ĩ ie/iunio ẽ abstinere a cibo ꝛ potu: ſm formaꝫ ec/clesie. Formale vo vt id bono aio ꝛ recta iten tione fiat. Propterea ieiunãtes cum ĩtẽtione corrupta ꝛ vitiosa ꝛ deprauata dãnant a xp̃o q ait Math. 6. c. cũ ieiunatis nolite fieri sicut hypocrite tristes: exterminant. n. facies suas vt ap. ho. ie. Amẽ dico vobis: qꝛ receperũt mer cedem suã. Tu. a. cũ ie. vn. ca. tu. ꝛ. f. t. la. ne. vi. ho. ie. sed. p. t. q est in ab. ꝛ. p. t. q. vi. in ab red. Jeiunium ergo hypocritaꝝ ĩfructuosuꝫ ẽ qꝛ deficit in eo rõ formalis vtuosi ieiunij. Je iunãtes vero cum ĩtentione recta ad reprimẽ/da vitia carnis: ꝛ ad satisfaciẽdum deo vtuose facere comprobant: qm̃ ſm Tho. 2. 2. q. 147. Abstinẽtia hoc mõ cõsiderata ẽ pars subiecti/ua tẽperantie: habet ꝛ rõnem timoris.

De institutione ieiunij quadragesimalis: ꝛ quattuor tẽporum aliorũqꝫ ieiunioꝝ. Cap. 2.

s Ecũdum mysterium principale dr ĩ/stitutio. Possumꝰ. n. distinguere tri plex ieiunium ab ecclesia institutum. Primum dr quadragesimale. Scdm tẽ porale. Tertium ꝑticulare. Primum est ieiuniuꝫ q̃dragesimale quod cõgrue ĩstitutum ẽ adhuc triplici rõne. Primo rõe tẽporis. Se cũdo numeri. Tertio termini. Primo qdẽ rõne tẽporis quadragesimale ieiunium ẽ con uenĩẽter tempore veris ĩstitutum. Primo rõe transgressionis primorum parẽtum qui pecca uerunt in vere ſm Alex. in. 2. volumine sum/me. Et si diceret vnde ꝓbari posset ꝙ tp̃s ve/ris fuit illud in quo peccauit Adã. Ego respõ deo ꝙ hoc colligi põt ex quadam historia quaꝫ memini me legisse Rome in quodam Ysi/dori eth. lib. 8. exñte in bibliotheca de ara celi. Qd̃ ideo dico qꝛ in alijs libris eiusdem Ysi dori hoc nõ viderim. Dr ergo ibi ꝙ post ascẽ sionem dñi saluatoris apostoli occupati in pre dicatione euãgelij nihil de obseruãtia pasce. q̃ s. die celebrari deberet tradere potuerũt. Cum vero ipsi ex hoc mũdo transissent ꝑ vniuersuꝫ orbem diuersa introducta fuere ieiunia: ꝛ ois Gallia vnum diem anni. i. octauo cal'. aprilis pasca tenebat. Orientales vero sicut historia. Eusebij cesariensis narrat: quecũqꝫ die men sis martij luna. 14. venisset pasca celebrabãt. In italia aũt alij plenos quadraginta dies ie/iunabãt. Alij viginti. Alij dicebant octo dies in qbus mundus cõcludit sibi sufficere ieiuna re. Alij qꝛ dñs q̃draginta dies ieiunasset. alij quadraginta horas abstinere deberent. Cum he tales obseruationes ꝑ singulas ꝓuincias te nerent: Rome meror erat sacerdotibꝰ: vt vbi erat vna fides dissonarent ieiunia. Tunc papa victor Romane vrbis ep̃s direxit vt daret au ctoritatem ad Theophilum Cesaree Palesti ne ep̃m: qꝛ tunc in hierosolyma ecclesia metro polis dicebatur: vt inde pascalis ordinatio ꝓ/ueniret: vbi xp̃s in carne fuisset versatus. Ac

cepta

cepta itaq3 auctoritate Theophilus tñ opus si
bi iniunctum cõsiderãs nõ solum sue patrie: s3
τ aliaꝝ ꝓuinciaꝝ q̃3plures ep̃os τ viros sapi/
entes ad cõcilium cõuocauit. Cũq3 grãdis il/
la multitudo eruditissimoꝝ viroꝝ fuisset i vnũ
collecta ꝓtulit Theophilus ep̃s auctoritatẽ ad
se directã: τ qđ erat sibi iniunctũ patefec̃. Tũc
pariter oẽs illi viri docti dixerũt. Primũ no/
bis dic qd a nobis petis. Theophilus dixit eis
Quẽ diem primũ creditis in mũdo creatũ. Et
cõcordarũt oẽs de dñico. Theophilus ep̃s di
xit. Quõ hoc ꝓbare potestis. Rñderunt illi.
Ex auctoritate diuine scripture q̃ ait. Factum
ẽ mane τ vespere dies primus. deinde .4.5.
6. τ septim⁹ in quo qeuit de⁹ ab omni ope suo:
quẽ diem sabbatũ appellauit. Cu3 ergo sabba/
tum dies sit nouissimus: qs põt esse prior nisi
dñicus. At Theophilus acceptauit. Sed iteꝝ
interrogauit. De tp̃e qd vobis vĩ. Quatuor
enim tp̃a in anno accipiunt̃. Ver estas autũ/
nus τ hyems. Qđ ergo tp̃s credim⁹ primum
scm̃. Ep̃i rñderũt. Ver. Theophilus. d. ꝓba
te qđ dicitis. Et illi. Habemus scripturã que
ait. Germinet terra herbam virẽte τ afferen
tẽ semẽ ẜm gen⁹ suũ: lignũq3 pomiferꝝ faciẽs
fructũ: τ hoc tp̃e veris videmus fieri. Theo/
philus dixit. Verꝝ ẽ: tñ qm̃ trib⁹ mẽsib⁹ veris
tp̃s accipit̃. quo loco mũdus cepit esse: in prin
cipio medio vel i fine. Ep̃i rñderũt. In eqno
ctio. i. octauo cal̃. april̃. Theo. dixit: ꝓbate qđ
dicitis. At illi. Ex scriptura dicẽte. Fecit deus
lucẽ τ vocauit diẽ: fecit tenebras: τ vocauit no
ctẽ: τ diuisit deus lucẽ a tenebris. Theo. dicit
Ecce de die τ tp̃e ꝓbastis: đ luna qd vobis vĩ.
Quõ dicitis fuisse creatã: crescẽtem: an plenã
an minuẽtem. Ep̃i rñderũt: plenam. d. scrip/
tura. Fecit deus duo luminaria magna: τ po
suit ea i firmamẽto celi: vt lucerẽt sup terram.
Luminare maius vt p̃esset diei: τ luminare mi
nus vt p̃esset nocti. Et cum tali inuestigatiõe
in illo cõcilio statuerũt pasca nõ debere celebra
ri añ. xi. cal̃. aprilis. Multaq3 alia ordinaue/
rũt ad pasce celebritatẽ ptinentia. Quare clare
patet ꝙ primi parentes tp̃e veris in principio
mũdi quo in paradiso terrestri fuerãt collocati
diuinũ cõtẽpserũt p̃ceptũ. Et ideo tali tp̃e xp̃s
mortuus ẽ: τ in carne cũ hoibus cõuersatus.
Scđo. tp̃s veris cõueniẽs fuit quadragesi
mali ieiunio: qr tũc maxime isurgũt τ inualescũt
motus carnales. Tertia rõ est pp̃ memoria3
dñice passionis que celebrat̃ in vere. Nam vt
inqt Aug. 18. li. đ ci. dei. c. 55. Mortu⁹ ẽ xp̃s
8. cal̃. april̃. Scđo ieiuniũ q̃dragesimale ẽ cõ
ueniẽter istitutum rõe numeri dieꝝ. Nam nu
mero q̃dragenario istitutu3 ẽ: qr deo tenemur
reddere decimas: τ decima ps dieꝝ anni sunt
36. dies: τ qr tenemur satisfacere ꝓ trãsgressio
ne decalogi ẜm iordinationem quattuor affec/
tionũ: supaddunt̃. 4. dies ad designãdũ ieiu/
niũ purgatiuũ esse iordinationis q̃ttuor affecti
onũ. Et oia h̃ colligunt̃ ex dictis Greg. in. c.
quadragesima. de cõse. di. 5. Propterea nu/
merus ille quadragenari⁹ ẽ penalitatis τ affli/
ctionis. Quadraginta. n. diebus τ quadragi/
ta noctib⁹ pluuit deus aq̃s diluuij in penã mũ
dane corruptionis: vt p3 Geñ. 7. c. Quadra
ginta annis p desertũ vagauerũt filij israel: vbi
mali afflicti sunt τ mortui: τ alij p illa3 pegri/
nationẽ meruerũt: vt patet in li. Numeroru3.
Quadraginta dieb⁹ ieiunauit Moyses vt le/
gẽ dñi mereret̃ accipe: sicut scribit̃ Exodi. 24.
Quadraginta dies dati sunt Niniuitis ad pe
nitẽdũ: sicut notat̃ Jone. 3. Quadraginta die
b⁹ Helias pegrinat⁹ ẽ vsq3 ad mõtẽ dĩ Oreb.
3. Reg. 19. Quadraginta dieb⁹ xp̃s ieiunauit
in deserto. Math. 4. Quadraginta dieb⁹ stetit
post resurrectionem anteq̃3 celos ascenderet.
Act. i. c. Ideo scđm hũc numeꝝ q̃dragenari/
um dieꝝ: q̃dragesimale ieiuniũ ẽ istitutũ. De
quo sic cãtat ecclesia. Lex τ ꝓph̃e primit⁹ hoc
ꝓtulerũt postmodũ xp̃s sacrauit oiu3 rex atq3
factor tẽpoꝝ. Tertio ieiunium q̃dragesimale
fuit cõueniẽter istitutum rõe termini: qr iterpo
latim nõ cõtinuũ determinatũ ad tp̃s nõ ppe/
tuum. Qđ scm̃ ẽ ẜm Alex. in. 4. tũ pp̃ huma/
ne ifirmitatis debilitatiõem: tum pp̃ fastidiu3
cõtinue afflictionis: tũ pp̃ annihilationẽ deuo
tionis: na3 cõtinuũ ieiuniũ τ ppetuũ debilitas
hois sustinere nõ posset: sed illũ discrimini di/
sponeret. Fastidiũ afflictiõis nimis fatigaret
τ ipatiẽtiam iduceret: τ deuotio ieiunãdi peri
ret. Si aũt q̃reret̃ q̃re die dñica nõ ieiunamus
Rñdet Alex. ꝙ hoc fit i memoriã leticie dñi/
ce resurrectionis. Dr̃. n. in decreto. c. Ieiuni
um. de cõse. di. 3. Ieiuniũ dñice diei τ quinte
ferie nemo celebrare d3: vt iter ieiuniũ xp̃iano
rum τ gẽtilium τ veraciter credẽtium τ ifide/
liu3 atq3 hereticoꝝ vera τ nõ falsa discretio ha
beat̃. h̃ ibi. Tẽpore tñ quadragesimali diebus
dñicis abstinemus a carnib⁹ τ lacticinijs vt ie
iunium nostrum cõforme sit ieiunio xp̃i: q̃3ũ
cõgruit. Scđo principaliter istitutu3 fuit ie/
iunium tp̃ale. s. quattuor tẽpoꝝ ab ecclesia. De
quo sic dicit Calistus papa. 77. di. 1. c. Ieiu

niūm. Q̄ter in anno apud nos celebrare di/
dicisti cōuenictius nūc p q̄ttuor tpa fieri decer
nimus: vt sicut annus p q̄ttuor voluit tpa: sic
nos q̄ternū solēne agamus ieiunium p q̄ttuor
anni tpa. Assignat̄ vero a doctoribꝰ rō q̄re in
istis q̄ttuor tpibus ieiunamꝰ. videlʒ vt emen/
demus q̄ in istis q̄ttuor tēporibus pctā cōmisi
mus. Et fiūt p tres dies: vt satisfaciamꝰ in die
qd̄ deliquimus i mēse: ⁊ fiunt i feria q̄rta: qꝛ tūc
dn̄s a Juda traditꝰ fuit. In sexta: qꝛ crucifixꝰ.
In sabbato: qꝛ iacuit in sepulchro: ⁊ tristes fu/
erūt apostoli de nece dn̄i. Tertio istitutū ē ab
eccl'ia ieiunium pticulare. s. in vigilijs q̄rūdaʒ
festiuitatū. Nā vt scribit Joh. Beleth. Mos
fuit antiqtus vt in p̄cipuis festiuitatibꝰ sanctoꝝ
hoies cum vxoribꝰ ⁊ filiabus ad eccl'iam veni
rent: ⁊ ibi cum luminaribꝰ pnoctarent: sed qꝛ
multa adulteria in his vigilijs fiebāt: statutuʒ
fuit vt vigilie in ieiunia cōuerterent̄. Nomen
tn̄ antiquum retētum ē: qꝛ nō ieiunia: sed vigi
lie appellantur.

De laudibus ieiunij: quod verbis ⁊ exem/
plis cōmēdatur ab oibus scis tam veteris q̄ʒ
noui testamēti. Capitulum tertium.

Tertiuʒ mysteriū cōtēplādum de ieiu
nio dr̄ cōmēdatio. Naʒ lʒ multa sint
qbus ieiuniū ⁊ abstinētia cōmēdari
posset: tn̄ laudes eius accipiemꝰ a tribꝰ. Pri
mo a gētilibꝰ ⁊ phis. Scdō a prībus ⁊ pphe
tis. Tertio a doctoribus ⁊ scis. Primo ac
cipimus laudes ieiunij ⁊ abstinētie a gētilibus
⁊ phis. Ipsi etenim suo mō abstinētiā magni
ficare studuerūt. Vn̄ Valerius maximus cō/
mēdat mulieres romanas q̄ abstinebāt a vino
Inqt. n. li. 2. Fuit antiquoꝝ illa simplicitas in
cibo capiēdo humanitatis simul ⁊ cōtinentie i
dex certissima. Nā maximis viris prādere ⁊
cenare in ppatulo nō erat verecūdie: qꝛ nec il/
las epulas hēbant q̄s oculis ppl'i subijcere eru
bescerent: Vini vsus olim romanis feminis
ignotꝰ fuit. ne. s. in aliqd̄ dedecus plaberentur
qꝛ primus a libero prē itēperātie gradus ad i
cōcessam venerē esse cōsueuit. Dicearchus vt
ait Hiero. ꝯ Jouinianū in li. antiqtatū laudat
aurea secula saturni: qn̄ cū tunc oia humus fun
deret nullus comedebat carnes: sed vniuersi
viuebāt pomis ⁊ herbis q̄ terra spōte gigne/
bat. Xenocrates phs de Triptolemi legibus
tria tn̄ p̄cepta in tēplo Eleusine residere scri/
bit. Venerādos deos: honorādos parentes:
carnibꝰ nō vtēdum. Tulliꝰ in. q. tus. cōmemo
rat q̄ Lacedemonij magis psymonia delectā/
tur: Huiꝰ rei xenophon Theophrastus: ⁊ pene
oēs greci scriptores testes sūt: Cherimō histo/
ricus vir eloquentissimus narrat de vita anti/
quoꝝ egypti sacerdotū q oibꝰ mūdi curis post
posit' sp dū in tēplo fuerūt ⁊ reꝝ nās cāsqʒ ac
rōes sideꝝ ꝯtēplati st: nūq̄ʒ se mlieribꝰ miscue
rūt: nūq̄ʒ cog̃tos seu ppinq̄s ac libos qdē vide
rūt ex eo tpe q̄ cepissēt dino cultui d'uir̄: ⁊ car
nibꝰ ⁊ vino sp abstinuerūt. Pane raro vesce/
bant̄ ne onerarēt stomachū: ⁊ si qn̄ comedāt tō
suʒ piter hisopū sumebāt i cibo: vt escā g̃uiorē
illiꝰ calore dcoq̄rēt. Eubolꝰ q̄qʒ q historiā Mi
tridat' mlt' volumibꝰ explicauit narrat apd̄ p/
sas tria cē magoꝝ gn̄a: q̄ꝝ p̄mi q sūt doctissi/
mi ⁊ eloq̄ntissimi: excepta farina ⁊ olere nihil
ampliꝰ i cibo sumebāt. Euripides i creta Jo/
uis pph̄as n̄ solū carnibꝰ sʒ coct' cib̄ abstinuis/
se refert. Barzafrines vir babiloniꝰ i duo ge
nera apd̄ idos ginosophistas diuidit: q̄ꝝ vnū
appellat Bragmanas: alteꝝ samaneos: q tāte
cōtinētie sūt vt pomis arboꝝ iux̄ gāgē fluuiuʒ
alant̄: de bragmanis ēt scribit Didimꝰ i epl'a
ad Alex. q̄ pura ⁊ simplici vita viuūt: null' reꝝ
capiunt̄ illecebris: nihil appetūt ampliꝰ q̄ʒ nāe rō
flagitat. Nulla apud eos morboꝝ gn̄a: nullus
medicie vsus: qꝛ psymonia ē ill' medicina: si g̊
tn̄ gētiles hoies abstinebāt vt mūdanā sapiaʒ
acq̄rerēt: qd nos agere debemꝰ vt i v̄a sapia p
ficiamꝰ. Audiuimꝰ. n. q̄ʒ̃ti apd̄ illos hita sit ab
stinētia. 2° accipimꝰ laudes ieiunij a prībꝰ ⁊
pph̄is vetis testi: apud quos n̄ paꝝ celebre ē
reputatū. Vn̄ ps. 34. Dauit ait. Humiliabā
in ieiunio aiaʒ meā. Et Johel. i. Scificate ie/
iuniū. Et Thobie. 12. Bōa ē orō cū ieiunio.
Et Judith. 4. dr̄ de filijs israel qn̄ timebāt i/
petū Holofernis. Hūiliauerūt aias suas i ie/
iunijs ipsi ⁊ mlieres eoꝝ. Et de Judith. 8. c.
dr̄. Ieiunabat oibꝰ diebꝰ vite sue p̄t sabbata ⁊
neomenias ⁊ festa domꝰ isrl'. Et. i. Reg. 7. qn̄
filij isrl' pliaturi erāt cū philisteis: ieiunauerūt i
qt scriptura i die illa ⁊ dixerūt. Tibi peccauimꝰ
dn̄e. 3° accipimꝰ laudes ieiunij ⁊ abstinētie a
doctoribꝰ ⁊ scis. Oēs nāqʒ doctores eccl'ie ab
stinētiā ⁊ ieiuniū miris extulerūt laudibꝰ q̄ꝝ dcā
elegātissima adducēt̄ i seq̄nti s'mōe cū dicet̄ de
fructibꝰ ieiunij. Nūc v̄o tn̄ cōtēplari sufficiat
scōꝝ exēpla: q ieiunādo ⁊ orādo carnē suā cru
cifixerūt cū vitijs ⁊ ꝯcupiscētijs. Refert eusebiꝰ
i. 4. li. ecc. historie. q̄ int scōs egyptios q̄s euā
gelista marcus istituit vinū aut carnes nemo gu
stat tn̄ aq̄ ē eis potꝰ ⁊ pāis cū sale ⁊ hisopo cibꝰ
vē Hiero. ad eusebiū. cū vitā ꝯmēdasset ceno

bitaꝝ: ꝙ apd̄ eos viuit pāc leguminib⁹ ꝛ oleri b⁹ subiūxit. Ad tītiū gen⁹ veniā q̄s anachoritas vocāt: q d̄ cenobijs exeūtes excepto pāe ꝛ sale āpli⁹ ad deserta nihil ꝓferūt. Hu⁹ vite auctor pau lus: illustrator antoni⁹: ꝛ ad supiora cōscēdaꝫ. Priceps Joh. babtista fuit. Et idē scribēs vi tā pauli pmi hēmite sic ingt d̄ illo. Q ēꝫ i orōni b⁹ i solitudine durit etatē. Cibū ꝛ vestimētū ei palma pbebat. Q d̄ ne cui ipossibile videat iōꝫ testor ꝛ scōs āgelos vidisse me mōachos: e qb⁹ vn⁹ p. 30. ānos pane ordeaceo ꝛ aq̄ lutulēta vi xit. Quid dicem⁹ d̄ abstinētia oiuꝫ ꝯfessoꝝ xp̄i Jlariōis. Agathōis. amonis. Serapiōis. Ba silij. Bñdci. Frācisci. oiumqꝫ alioꝝ. Mull⁹ et eni iuēt⁹ ē q i d̄litijs fuierit d̄o. Jō pꝫ p oia exē pla tā xp̄iāoꝝ q̄ꝫ iudeoꝝ siue ēt gētiliū ꝙ absti nētia sublunāda ē ꝛ ñ spnēda. Habem⁹ exē/ pla auiū q̄ fame ꝛ abstinētia amicabiles fiūt hoi b⁹ ꝛ familiares. Ergo fm itētiōeꝫ spūs sci san ctā eccl'iaꝫ diligēt' disponam⁹ mētē ꝛ aiuꝫ: vt ichoem⁹ h̄ sacratissimū q̄dragesimale ieiuniū q̄ mediāte obtinebim⁹ h̄ grām ꝛ in futuro gl'iam quā nobis largiat clemētissimus deus cui est honor ꝛ gl'ia p ifinita secula seculoꝝ. Amen.

Feria q̄rta cineꝝ de ieiunio: ad qd̄ marie ta li die eccl'ia cōuocat ꝛ iuitat fideles. Ser. 18.

Thesaurizate vobis thesau/ ros i celo. Verba sūt saluator' nr̄i originalr̄ Math. 6. ꝛ i euāgelio hodierno. ecce adue nerūt dies pnie ad redimēda pctā ad saluādas aias. Hodie nāqꝫ initiū ē sacri q̄ dragesimal' ieiunij de q̄ cātat eccl'ia. Paradisi pōtas ieiunii tps nob̄ apuit: idcirco cū oi sollici tudie ꝛ d̄uotōe vigilare d̄bem⁹ ad ieiunia vene rāda: qm̄ p ip̄a acqrim⁹ thesauros regni celoꝝ. Et qm̄ sapiētissim⁹ oiuꝫ mgr̄ i v̄bis allegat' i themate ꝯuocat nos vt d̄ futura vita nobis ꝓui deam⁹. iō i h̄ s̄mōe fideles xp̄i ad ieiunii reue rētiā p̄cipuā merito iducem⁹. Videbim⁹ autē d̄ ip̄o ieiunio adhuc tria mysteria principalia. Primū dr̄ ꝯditionis. Scd̄ꝫ obligationis. Tertium fructificationis.

De cibis a qbus abstinēduꝫ ē ieiunio: ꝛ de tpe siue hora comedēdi diebus ieiunioꝝ: ꝛ q̄ re nō ē determinata q̄ꝫtitas cibi sicut vicissitu do comedendi. Cap. .i.

Primū mysteriū vidēdū de ieiunio dr̄ ꝯditio. Scd̄ꝫ. n. eccl'ie ordinatiōeꝫ tri plex ꝯditio ponit d̄ ieiunio. Prima dr̄ q̄litas Scd̄a tpalitas. Tertia q̄ꝫtitas. Prima ꝯditio dr̄ q̄litas: qꝛ i ieiunio fm formā eccl'ie abstinē dū ē ab aliqb⁹ cibis: vtputa carnib⁹ ouis ꝛ lacti ciniis. Q ua v̄o ꝛ lacticinia intdicunt ieiunā/ tib⁹ inq̄ꝫtū sūt orta ab aialib⁹ carnes hñtib⁹. sic pꝫ di. 4. c. d̄niqꝫ. Notādū tñ ꝙ i ieiunio q̄dra gesime iterdicunt vniuarsal'r oia supdcā: sicut notat d̄ ꝯse. di. 5. c. Nō oꝫ. Piscium tñ esus vt sit ifirmitat' solaciū ñ vt luxurie pariat icētiuū ꝯcedit. Et lꝫ esset a marinis beluis abstinēdū tñ d̄ ꝯsuetudine ē tollerādū: qm̄ q nimis cimū git elicit sāguinē: vt pꝫ i. d. c. deniqꝫ. Jn aliis v̄o ieiuniis abstinētia a carnib⁹ sp p̄cipit. Ab ouis āt ꝛ lacticiniis ñ nisi fm ꝯsuetudinē p̄rie Nā dic Hiero. 76. di. c. Vtinā. ꝛ ex. d̄ sepul turis. c. Certificari. Vnaq̄qꝫ p̄ria abundat in suo sēsu. Cōcordat his Ric. i. 4. ꝛ. Tho. 2. 2. q. 147. ar. 8. in rñsiōe ad. 3. ar. Sꝫ dubitari pōt cur ieiunioꝝ tpe ñ p̄cipit abstinētia ab vsu vini: cū d̄ illo tot mala dicant. Nā sapiēs pro/ uer. 20. ait. Luxuriosa res vinuꝫ. Et Ecc. 31. Multos exterminauit vinū. Et paulus Eph. 5 Nolite iebriari vino in q̄ ē luxuria. Et hiero. ad Eustoch. h̄ moneo h̄ obtestor vt spōsa xp̄i vinū fugiat ꝓ veneno. Et idē ad Furiā. Q ñ lia si apl'us castigauit corp⁹ suū ꝛ in s̄uitutē rede git quō tu iuuēcula adhuc in feruore iuuētutis posita dapib⁹ ꝛ vino plena poter' eē d̄ castitate secura. Jdeꝫ isup iter ceteras scē Paule lau/ les hāc ip̄e enumerat singularem: qꝛ. s. a vino abstinētissima fuit. Jngt. n. in descriptōe eius vite. Sic referā qd̄ exptus suꝫ. Mēse iulio fer uētissimis estib⁹ icidit in ardorē febris: ꝛ post desperationē cū dei misericordia respirasset ꝛ me/ dici suaderēt ob refectionē corporis vino esse opus tenui ꝛ paruo: ne aquā bibēs in hydro/ pē verteret: ꝛ ego clā btm̄ Epiphaniū papā ro garē vt eā moneret: imo cōpelleret vinū bibe re: vt erat prudēs ꝛ solert' igenii stati sēsit isidi as ꝛ subridēs inimicū eē qd̄ ille dicēt itimauit Quid pl'ra. Cū btūs pōtifex p⁹ mlt̄a hortamē ta exiisset foras q̄rēti mihi qd egisset: rñdit. Tm̄ ꝓfeci vt seni hoi pene ꝑsuaseriꝫ ne bibat vinuꝫ. Sil'r ad laudē abstinētie multoꝝ scōꝝ vita idu cit ꝙ vinū ñ gustauerint. Ergo si tā celebris ē illa abstinētia: videret q. salubrit fuisset p̄ceptū vt ieiunātes vinū ñ biberēt. Rñdet ad h̄ Ale. i 4. sūme. ꝛ Ric. di. 15. q̄rti. ꝙ esus carniū ma g' ꝯmouet ꝯcupiscētiā q̄ꝫ vini pot⁹: qꝛ cū ad ici tatōeꝫ ꝯcupiscētie ꝯcurrāt tria. s. abūdātia calo r' : ꝛ spūꝫ: ꝛ scis: ex esu carniū mltiplicat semē qꝛ i eis ē mltū d̄ nutrimēto: ꝛ iō ex caꝝ esu ma/

xie ml'tiplicaᷓ supfluitas ītie digestōis q̄ semis
ē mā. Ex esu vētosoꝝ ml'tiplicaᷓ abūdātia gros
soꝝ spūū: ex potu vini abūdātia calorꝭ. Et abū
dātia semis magꝭ ē icētiua cōcupiscētie q̄ꝫ abū
dātia calorꝭ: maxie cāti ex potu vini: qꝛ illa cito
euanescit: ꝛ calor i semine manet. Lꝫ ḡ vinū ꝓ
uocatiuū sit ad libidinē: nō tn̄ sic carnes. Jō ec
clesia iniūxit abstinētiā a carnibꝰ ꝛ nō a vino.
Et si adhuc q̄raᷓ q̄re nō a vino. dic̄ Alex. ꝙ h̄
scm̄ ē pp īfirmoꝝ renuitionē: qꝛ multi fuissent
obediētie cōtēptores: cū tolerabiliꝰ sint a carni
bꝰ q̄ꝫ a vino abstinē. Etiā sic īstitutū ē pp neces
sitatē digestōis. Multi eteniꝫ habēt debilē sto
machū qbꝰ necessarius est vsus vini pp dige/
gestionē pficiēdā. Secūda cōditio ieiunij dr̄
tpalitas. Nā fm̄ Tho. 2. 2. vbi supra Jeiunā
tibus assignatur tp̄s comedendi. s. hora none.
Cum. n. ieiuniū ordineᷓ ad deletiōeꝫ ꝛ cohi/
bitiōem culpe: oꝫ ꝙ aliqd addaᷓ supra cōem cō
suetudinē: ita tamen ꝙ ex hoc nō multum na/
tura grauetur. Est aūt debita ꝛ cōis cōsuetu/
do hoibus comedēdi circa horā sextam: tuꝫ qꝛ
iam vr̄ esse cōpleta digestio nocturno tp̄e natu
rali calore iteriꝰ reuocato pp frigus noctis cir
cunstātis: tū ēt qꝛ cum natura corporis humani
idiget iuuari. Vt ergo ieiunātes aliquā afflic/
tionem sentiāt: cōueniēter eis taxaᷓ hora nona
que cōueniēs ē mysterio passionis xp̄i que cō
pleta fuit hora nona: qn̄ iclinato capite tradi/
dit sp̄ ritū: hora aūt illa determinaᷓ fm̄ grossaꝫ
estimationē. Si vero diceretᷓ ꝙ status veteris
testamēti ē pfectior q̄ꝫ noui. Sꝫ in veteri testō
ieiunabāt a vespe diei p̄cedentis vsqꝫ ad vespe
raꝫ diei sequētis: vt pꝫ Leui. 23. Ergo sic dꝫ
fieri in nouo testamēto. Rn̄det Tho. ꝙ status
veteris testamēti cōpatur nocti. status x̄o no/
ui compaᷓ dei: fm̄ illud Ro. 13. Nox p̄cessit
dies aūt appropinquauit. Jdeo in veteri testō
ieiunabāt vsqꝫ ad noctē: nō aūt in nouo. No/
tādum tn̄ fm̄ Alex. ꝙ hora nona nō ē in p̄cep
to: vel si sit in p̄cepto: qꝛ hꝫ magnā latitudineꝫ
nō ē determinata: iō si qn̄qꝫ p̄ueniaᷓ vel ꝓlō/
geᷓ cā necessaria vel rōnabili nō ex hoc ieiunās
peccat mortaliter: vnde qn̄qꝫ religiosi possent
ita mane surgere ꝛ tm̄ fatigari ante horā sex/
tā ꝙ ex dispēsatiōe ordinis possent anticipare
horā nonā: de ꝓlōgatione aūt hore: qꝛ ex come
stione post horā nonam nō auferᷓ pena: sꝫ po/
tius augeᷓ ꝛ ē magis superogare q̄ꝫ a debito
deficere. Silr̄ q nulla hora comedit nō deficit
sed magis superogat. hec Alex. Tertia cō/
ditio ieiunij dr̄ quātitas. Ordinauit. n. eccl'ia

q: semel comedaᷓ in die: nō aūt pluries: ꝛ q̄li/
bet vice parum: qꝛ nō potuit determinare i ie/
iunio quātitatem pōderis: cū vnus scd̄m natu
re sue qualitatem magis cibo idigeat q̄ꝫ alius:
sed bene q̄ꝫtitatem vicissitudinis. Excessus āt
in quātitate lꝫ minuat meritum: nō tn̄ soluit ie/
iuniuꝫ nisi esset nimius ꝛ imoderatus: vt si ali
qs excederet in quātitate cibi notabiliter multi
plicādo fercula comedēdo varia cibaria deuo/
rādo: vsqꝫ ad sūmū vētris: vt detineat tp̄s ne
affligaᷓ. Talis inquā soluit ieiuniū ꝛ decipit se
ip̄m. Vnde Aug. in ſmone d̄ quadragesima
ait. Sunt qdam obſuatores q̄dragesime deli
ciosi potius q̄ꝫ religiosi: qꝛ vasa in qbus cocte
sunt carnes tanq̄ꝫ imūda horrētes deuitant: ꝛ
in sua carne vētris aut gutturis luxuriā nō for
midāt. Jeiunāt aūt vt n̄ solitā ieiunādo minu
ant edacitatē: sed vt imoderate i deferēdo auge
ant auiditatē. Artificiosis ꝛ peregrinis cōdi/
mētoꝝ diuersitatibus gulam irritāt: tn̄qꝫ ca/
piunt manducādo q̄ꝫtum digerere possunt nō
ieiunādo. Et Hiero. ad Furiam ait. Nōnul
li vitam pudicā appetētes in itinere medio cor
ruūt dum carnium abstinētiā ieiunium putāt
ꝛ stomachum leguminibꝰ onerant. Oia tn̄ in/
telligēda sunt cum discretione: qꝛ vt scribiᷓ. i.
q. 5. c. penitētium. Discretio mater est oiuꝫ v̄
tutuꝫ. Qd̄ ideo dixerim: qꝛ multi idiscretas ie
iunoꝝ regulas cōsiderātes qn̄qꝫ nimis arcta
imo eis ipossibilia sumūt ieiunia: pro qbus qe
tandis stat snia illa Hiero. ad rusticum mona
chum. d. Balneaꝝ fomēta nō q̄ras q calorem
corporis ieiunoꝝ frigore cupis extinguere: q̄
ꝛ ip̄a moderata sint ne nimia debilitēt stoma/
chū ꝛ refectionem maiorem poscentia crūpant
in cruditatē q̄ parens libidinuꝫ ē. Et idem ad
nepotianum de vita clericoꝝ ait. Tm̄ tibi ipo
ne ieiunioꝝ q̄ꝫtū ferre potes. Sint pura: casta
simplicia: moderata ꝛ non supstitiosa ieiunia.
Et idem ad Demetriadē. v̄. inqt. Neqꝫ vero
imoderata tibi impamus ieiunia ꝛ enormē ci/
boꝝ abstinētiam: qbus statim corpora delica/
ta franguntᷓ: ꝛ ante egrotare icipiunt quā san/
cte cōuersationis possint iacere fundamenta.
Philosophorum quoqꝫ sententia ē modera/
tas esse virtutes. Et idem ad Rusticum mo/
nachum ita scribit. Sunt qui humore cellula/
rum imoderatisqꝫ ieiunijs tedio solitudinis ac
nimia lectione dum diebus ac noctibus auri/
bus suis psonant: vertunᷓ in melancoliam vt
Hypocratis magis fomētis q̄ꝫ nostris indi/
geant monitis. Jdcirco seruāda ē regula Ful

gētij q ita scribit ad ꝑbum. Jeiunijs sic ē adhi
bēda tēperies vt corp⁹ nr̄m neq̄ȝ saturitas ex/
cutet nec iedia imoderata debilitet. Saturitas
facit vt incassuȝ ieiunemus. debilitas vo nec
ieiunare possimus. h̄ ille.

Qđ obligant hoies ad ieiuniuȝ: vel pp p̄/
ceptum ecclie: vel pp ipositam pniam: vel pp
idictionem epoꝝ. Cap. .2.

Secūdum mysterium vidēduȝ de ie/
iunio dr̄ obligatio. Obligant siqdeȝ
hoies ad ieiunia sub pena peccati ma
xime pp tria. Primo pp ecclesie p̄ceptiōem.
Scđo pp pnie ac voti ipletionem. Tertio
pp epalcȝ idictiōeȝ. Primo obligant ad ie/
iuniū pp ecclie p̄ceptionem: qꝛ. s. ecclia p̄cepit
vt aliq̄ ieiunia a fidelibus obƀuent: qꝛ vt scri/
bit. 14. q. 1. c. qsqs. Quisqs preceptis nō ob/
temperat reus ē ꝛ debitor pene. Et paruȝ post
iferius. Quod p̄cipitur imperat: ꝛ qđ iperat
necesse est fieri. Et di. 12. c. p̄ceptis dicit. p̄ce/
ptis apostolicis nō dura superbia resistat: sȝ p
obedientiā q̄ a sancta romana ecclesia ꝛ aposto
lica auctoritate iussa sunt salutifere impleantur
Et eadē di. c. non decet. Calixt⁹ papa ait. Sic
fili⁹ dei venit facere voluntatē patris: sic ꝛ vos
implete voluntatē matris vr̄e: q̄ ē ecclesia. Ad
idē est. c. Sic oēs. 19. di. vbi sic dicit. Sic oēs
apostolice sedis sanctiones accipiēde sunt tāq̄ȝ
ipsius diuina voce Petri formate. ꝛ idē hr̄ in
c. in memoriā in. c. eniuero. ꝛ in. c. nulli phas
eadē di. ꝛ h̄ colligit ex vbo xp̄i. d. Math. 18.
q ecclesiā nō audierit sit tibi sicut ethnicus ꝛ pu
blicanus. Scā ergo mater ecclesia istituit ieiu
nia q̄dā sub p̄cepto fidelibus obseruāda. Et p̄
mo istituit ieiuniū quadragesimale de quo su/
perius dixim⁹. Clericis autē qbuscūq̄ȝ iniun/
ctuȝ est ieiuniū a qnquagesima sicut patet di. 4.
c. statuimus. ꝛ. c. deniq̄ȝ. sȝ cōsiliū ē nō prece/
ptū fm glo. Secūdo p̄cipit ieiuniū quattuor
tēpoꝝ: sicut notat. 76. di. c. ieiuniū. c. cōstitui/
mus. ꝛ. c. de ieiunio. Tertio p̄cipit ieiuniuȝ
in oibus vigilijs apostoloꝝ: Philipi ꝛ Jaco
bi ꝛ Joh. euāgeliste dūtaxat exceptis: vt ap/
paret extra de obseruatione ieiunioꝝ. c. consi/
liuȝ. Quarto p̄cipit ieiuniū in vigilia natiui/
tatis dn̄i q̄ si venerit feria sexta hi qui nec voto
nec regula ad abstinētiā carniū astricti sunt tali
die carnibus vti possunt: fm cōsuetudineȝ ec/
clesie generalē: nō tamē reprehēdēdi sunt hi q
ab eis ob deuotionē voluerint abstinere: extra
de obseruatōe ieiunioꝝ. c. explicari. Quito
p̄cipit ieiuniū in vigilia pent. 76. di. c. nosse cre
do. Sexto p̄cipit ieiuniū in vigilia assumptio
nis virginis Marie. extra de obseruatione ie
iunioꝝ. c. i. Septimo p̄cipit ieiuniū i vigilia
Joh. baptiste ꝛ beati Laurentij. Et hoc de cō
suetudine approbata q̄ ligat ꝛ tenet: vt pȝ di. i.
c. Consuetudo. et di. xi. c. ecclesiaꝝ. ꝛ. c. in his
Nā fm astensem in summa sua. Si in aliq̄ re/
gione vel dioc. sit aliqđ ieiuniuȝ cōsuetū: qđ tn̄
nō est p̄ceptū p ius scriptū: nihilominus ab exi
stentibus ibidē est obseruādū. Nec h̄ puto in/
telligēdū ꝓ illis tm̄ q i locis illis domiciliū hn̄t
sȝ etiā ꝓ alijs forensib⁹ ꝛ pegrinis q eo tp̄e se
ibi reperirēt. Unde Aug. 12. di. c. illa autem
ait. Mater mea mediolanū me secuta inuenit
ecclesiā sabbato nō ieiunātē: cepat fluctuari qd
ageret. Tūc ego cōsului đ hac re beatissime me
morie Ambrosiū epm. At ille ait. Cū romam
venio sabbato ieiuno: cū mediolani sum nō ie/
iuno. Sic ꝛ tu ad quā forte ecclesiā veneris ei⁹
morē fua: si nō vis relinquere cuiq̄ȝ scādalum
nec queq̄ȝ tibi. Hec cū matri renunciasseȝ libē
ter amplexa ē. Glo. vo in di. c. sup vbo vene
ris. dic. Viatores tenent seq cōsuetudinē loci
ad quē veniūt. Et hoc idē colligi videt ex. c. q̄ ꝯ
mores. di. 8. in tex. ꝛ in glo. ꝛ i. c. qsqs. 41. di.
80. p̄cipit ieiuniū i vigilia sancti Bartholomei
q̄ fuare dȝ fȝ cōsuetudinē festi. d. c. cōsiliū. ex
tra de obseruatōe ieiu. Jeiunia aūt triū dieꝝ ro
gationū ante ascēsionē dn̄i q̄ ponunt de conse.
di. 3. c. rogatōes. fm glo. ibidē sunt de cōsilio
nō de p̄cepto nisi vbi esset cōtrariū de cōsuetu/
dine approbata. Similiter ieiuniū aduent⁹ si ē
in p̄ria de cōsuetudine est p̄ceptū: aliter nō: fm
host. lȝ honestū sit ꝙ ieiunent clerici ꝛ maxime
p̄sbyteri. Jn decretis etiā inuenit ꝙ sit ieiunā/
duȝ feria quarta: sex. ꝛ sabbato. de cōse. di. 3. c.
ieiunia. ꝛ. c. sabbato. Tn̄ istud cōsiliū est nō p̄/
ceptū nisi de cōsuetudie approbata. Jn dieb⁹ tn̄
sabbatis a carnib⁹ abstinēdū esse dic. c. Quia
dies. de cōse. di. 5. Et hoc vtiq̄ȝ cōsiliū ē nisi ad
huc cōtrariū videret p cōsuetudinē. Jn oibus
vo vigilijs festoꝝ q̄ secūda feria veniūt ieiunā
dū ē i sabbato: vt pȝ i. c. Ex pte. ꝛ. d. c. Consi/
liū. extra de obseruatōe ieiunioꝝ. Notandū tn̄
ꝙ a p̄cepto ieiunij excusant ꝛ absoluūtur q legi
timā cām habēt siue necessitatē vt nō ieiunēt:
qꝛ vt scribit i p̄allegato. c. cōsiliū. Necessitas le
gi non subiacet: ꝛ in. c. remissionē. Necessitas
nō hȝ legem. i. q. i. Sȝ caueat vnusqsq̄ȝ ne de/
cipiat seipsum: qm̄ si qs posset ieiunare ꝓ vno
floreno lucrādo: posset etiā ieiunare vt ipleret
ecclesie p̄ceptū. Possunt tamē aliq rōnabiliter

excusari a ieiunio. Et p̄mo excusant pueri qui
sm̄ Tho. ⁊ Ric. pp debilitatē nature indigēt
frequēti cibo nō multo simul sumpto. Indigēt
multo nutrimēto pp v̄tutē augmēti. Jō vsq3
i finē tertij septēnij. idest. 21. āni ieiunare non
obligant. Et ꝓ his ē dcm̄ illud Hiero. ad at/
hletā. Ante ānos robuste etatis p̄iculosa ē tene
ris abstinētia ⁊ grauis. Tamē cōueniēs est vt
an̄ dictā etatē inducant hoīes ad ieiuniū: tū pp
generalē cōmonitōez ⁊ misericordie dei ipetra
tionē: sicut dr̄ Johel. 2. Coadunate senes: cō/
gregate puulos ⁊ sugentes vbera. Tū etiā pp
vitiorꝝ refrenationez: qꝛ vt plurimū ⁊ maxime
tp̄ib9 his iuuenes sunt lasciui ⁊ dissoluti. Ego
v̄o dico ⁊ teneo q̄ cōsiderata malicia q̄ in mul
tis supplet etatē ⁊ corruptela detestabili nephā
dissimorꝝ facinorꝝ q̄ ppetrant tā a masculis q̄3 a
femis: q̄ tales nō solū inducēdi sunt ieiunare:
imo stringēdi sunt: quos valētes on9 ferre ie/
iunij etiā an̄. 21. annū ad illud credo fore obli/
gatos sub v̄tute p̄cepti. Secūdo excusantur
a p̄cepto ieiunij paupes q nō hn̄t ad comeden/
dū ī vna comestiōe sufficienter. Tertio excusant
pegrināces q pp laborē nimiū cōmode ieiuna/
re nō valēt. Nec obstat si dicat q̄ p̄ceptū cōsilio
nō ē postponēdū. Cū ergo ieiunar̄ sit i p̄cepto
pegrinari v̄o ad idulgētias ē d̄ cōsilio: ergo nō
vr̄ q̄ pp pegrinatōez sint soluēda ieiunia: qꝛ vt
dicūt Ric. ⁊ Tho. Intētio dātis p̄cepta de ie
iunijs excluder̄ nō fuit alias pias ⁊ necessarias
causas. Secus tn̄ est de p̄ceptis legis nature.
Quarto excusant senes ⁊ debiles. 5° ifirmi. 6°
mēse nobiliū suitores: de qb9. d. Ric. q̄ si ex
cā necessaria p̄ueniūt aliquātulū comedēdi horā
ex toto vel modicū p̄bibēdo ne suiēdo deficiāt
⁊ hoc faciāt iā positis mēsis vel modicū an̄ ita
q̄ pp tp̄is cōtinuatōez vna mēsa hēat d̄putari:
nō peccāt: sicut nō peccāt q surgūt de mēsa vt ꝓ
vino vadāt vel enxēia deferāt ⁊ iterꝝ reuerten/
tes ad mēsaz cōtinuāt. 7° excusant laborātes q
dicti viuūt: nec p̄nt laborare simul ⁊ ieiunare.
8 excusant mulieres p̄gnātes: ⁊ q̄ lactāt filios
⁊ generaliter oēs qb9 legitia adsunt ipedimēta
De dispēsatōe tn̄ ieiunij sm̄ Alex. notādū ē q̄
si euidēs cā sit pōt statī hō p seipsuz statuti ob
seruātiā p̄terire: p̄sertī si nō possit de facili hr̄e
recursuz ad supiorē. Si aūt cā sit dubia dz hō
ad supiorē recurrere: q auctoritatē hz i talib9 di
spēsare. Secūdo obligant hoīes ad ieiuniū pp
pn̄ie vel voti ipletōez: qn̄. s. qs tenēret ieiunare
cū sibi fuisset iniūctū ꝓ pn̄ia: aut voto se obligas
set. 3° obligant hoīes ad ieiuniū pp ep̄alē indi
tōez: qn̄. s. ep̄s i sua diocē. indiceret aliqd̄ gene
rale et districtū ieiuniū: puta ꝓ pace: ꝓ serenita
te aeris: ꝓ pluuia postulāda et huiusmōi: tunc
oēs ei9 cure subiecti obedire tenent: vt exp̄sse
ponit de cōse. di. 3. c. ꝓnūciādū. ⁊ di. 5. c. Ie/
iunia. vbi dr̄ Ieiunia i ecclesia sacerdotib9 ꝯsti
tuta sine necessitate rōnabili nō saluant. h̄ ille.

Qd̄ ieiuniū fructuosuz ē et vtile ad bōa tp̄a
lia et bōa corpalia et ad bōa spūalia. Ca. 5.

Ertiū mysteriū vidēdū d̄ ieiūio dr̄ fru
T ctificatō. Possum9 nāq3 triplicē ei9 fru
ctū ānotar̄: p̄m9 dr̄ corpalis. 2° tp̄alis.
3° spūalis. Prim9 ieiunij fruct9 dr̄ corpalis: ipi
eteni corpi ꝓdest triplicit. p° refrenādo. 2° sanā
do. 3 fortificādo. Prio ieiuniū ꝓdest corpi ip̄z
refrenando. Nā nullū remediū ē ita efficax ad
reprimēdū carnis rebellionē ad spm̄ sicut macera
re ⁊ affligē illā ⁊ potissimū p ieiuniū. Et qs nō
indigeat tali medicia qn̄ oēs pūgunt vexant et
agitāt stimulo carnis. Jō paul9. 1. Cor. 9. c. di
cebat. castigo corp9 meū ⁊ i suitutē redigo. Ex
h̄ Hier. ad Rusticū mōachū iqt. Vas electōis
i cui9 pectore xp̄s sonabat: macerat corp9 suū: ⁊
subijcit suituti: ⁊ tn̄ cernit nālē carnis ardorē
sue repugnare snie: vt qd̄ nō vult h̄ agere ꝯpel
lat ⁊ q̄si vi patiēs vociferat ⁊. d. Miser ego hō
qs me liberabit d̄ corpe mortꝭ h9. Et tu te ar/
bitrarꝭ absq3 lapsu ⁊ vulnere posse trāsire: nisi
oī custodia suaueris cor tuū: ⁊ idē i ep̄la ad fu
riā d̄ viduitate suāda. Apl̄s igt macerat corp9
suū: ⁊ aīe subicit ipio: ne qd̄ alijs p̄cipit ipse nō
suet. Et tu adolescētula feruēte cibis corpe de
castitate secura es q̄si. d. nō: ⁊ idē i ep̄la ad eu/
stochiū: ⁊ ponit i. c. Si paul9. 32. q. 5. Si paul9
inqt apl̄s vas electōis ⁊ p̄dicat9 i euāgelio xp̄i ob
carnis aculeos ⁊ icētiua vitiorꝝ reprimit corp9
suū ⁊ i suitutē subijcit: ne alijs p̄dicās ipse re/
prob9 efficat: ⁊ tn̄ videt aliā legē i mēbris suis
repugnātē legi mētis sue ⁊ captiuantē se i lege
pcti. Si p9 nuditatē ieiunia famē carceres fla/
gella supplicia i semet reuersus exclamat. Infe
lix ego hō qs me liberabit d̄ corpe mortꝭ h9 tu te
putas securā eē d̄bere. In ep̄la v̄o ad Salui/
niā d̄ nebridio ⁊ viduitate idē Hiero. sic loqt.
Sicut irasci hoīuz ē ⁊ irā nō p̄ficē xp̄iani: sic oīs
caro cōcupiscit qdē ea q̄ carnis sūt ⁊ qbusdā ille
cebris ad mortiferas aīe voluptates trahit. Sz
nostrū ē voluptatꝭ ardorē maiore xp̄i amore re
stringē: ⁊ lasciuiēs iumētū frenis iedie subiuga
re: vt nō libidinē: sz cibos q̄rat ac d̄sideret ⁊ ses
sorē spm̄ scm̄ moderato atq3 cōposito portet i
cessu. Quorsuz ista. Vt hoīez te esse noueris

⁊ nisi caueas passionibꝰ hũanis subiacere. De
eodẽ cuncti facti sumꝰ luto. hisdẽ cõpacti eroꝛ/
dijs: ⁊ i serico ⁊ pãnis eadẽ libido dñat᷑. Nec
regũ purpuras timet nec mẽdicoꝝ ſpnit squa/
loꝛẽ: meliusq; ẽ stomachũ te doler᷑ q̃ȝ mẽtẽ: ipa
re coꝛpi q̃ȝ fuire: gressu vacillare q̃ȝ pudicitia.
Et i ep̄la ad Demetriadẽ v̓. idẽ. d. Ignita sũt
diaboli iacula q̃ simul vulnerãt ⁊ iflãmãt ⁊ a re
ge babylonis tribꝰ pueris ꝑpant᷑: ſȝ quõ ibi q̃r
tus spẽȝ habẽs filij dei itẽsos mitigat ardoꝛes:
sic i aio v̓ginali roꝛe celesti ⁊ ieiunioꝝ frigoꝛe
puellaris caloꝛ extinguit᷑: ⁊ hũano coꝛpi ãgelo
rũ ꝯuersatio ꝑpat᷑. Itẽ i ep̄la ad Eustochiuȝ sic
refert. Sollicite ꝓuidẽdũ ẽ vt q̊s saturitas a pa
diso expulit esuries reducat: nõ ꝗ deꝰ itestinoꝝ
nr̄oꝝ delectet᷑ rugitu: ſȝ ꝗ alit᷑ pudicitia tuta eẽ
nõ possit. Propterea ⁊ ipse Hiero. i seipso oñ
dit ꝗ alijs ꝑdicauit. Eiꝰ v̓ba sũt ad custochiũ
loquẽt᷑. Quotiẽs i heremo ꝯstitutꝰ: ⁊ i illa va
sta solitudine q̃ exusta solis ardoꝛibꝰ hoꝛriduȝ
monachis ꝑstat hitaculũ: putabã me romãis i
teresse d̓litijs: sedebã solꝰ: qꝛ plenꝰ erã amaritu
dine. Hoꝛrebãt sacco mẽbꝛa defoꝛmi: ⁊ squali
da cut᷑ situ ethiopisse carnis obduxerat. Quot
tidie lachꝛyme q̊tidie gemitꝰ: ⁊ si q̃n repugnã
tẽ somnꝰ iminẽs opp̄ssisset: nuda humo vix os
sa herẽtia collidebã. De cibis v̓o ⁊ potu taceo
cũ ẽt lãguẽtes mõachi aq̃ frigida vtant᷑: ⁊ coctũ
aliqd accepisse luxuria sit. Ille igit᷑ ego q ob ge
hẽne metũ tali me carceri dãnauerã scoꝛpionũ
tm̃ sociꝰ ⁊ feraꝝ sepe choꝛis itererã puellaꝝ pal
lebãt oꝛa ieiunijs ⁊ mẽs d̓siderijs estuabat: ⁊ i
frigido coꝛpe ⁊ sicca iã carne ꝑmoꝛtuo sola libi
dinũ icẽdia bulliebãt. Itaq; oi auxilio d̓stitutꝰ
ad iesu iacebã pedes: rigabã lachꝛymis ⁊ crine
tergebã ⁊ repugnãtẽ carnẽ hebdomadaꝝ iedia
subiugabã. Nõ erubesco cõfiteri ifelicitat᷑ mee
mĩsiã: qn potiꝰ plãgo nõ eẽ qd̓ fueri. Memini
me clamãtẽ diẽ crebo iũxisse cũ nocte nec priꝰa
pectoꝛis cessasse v̓beribꝰ q̃ȝ rediret dño ipante
trãq̃llitas. Ipsaȝ q̊q; cellulã meã q̃si cogitatio/
nũ meaꝝ ꝯsciaȝ ꝑtimescebã. Et mihimet iratꝰ
⁊ rigidꝰ solꝰ deserta penetrabã. Sicubi cõcaua
valliũ: asꝑa mõtiũ: rupiũ ꝑrupta cernebam ibi
mee orõnis locꝰ. Et vt mihi testis ẽ dñs: post
multas lachꝛymas pꝰ celo oculos iherẽtes nõ/
nũq̃ȝ videbar mihi iteresse agminibꝰ angeloꝝ.
Hec Hiero. Sȝ qd d̓ alijs oibꝰ scis dicã. Nõ
ne ꝑ abstinẽtiã afflictionẽq; ieiunioꝝ supaue/
rũt luxuriã. Et vt de alijs taceã dicã tm̃ qd̓ de
btõ Frãcisco scribit i sua legẽda. d. Boñ. In
gt. n. sic Attẽdẽs illud ap̄li v̓bũ. Qui aũt sunt
xp̄i carnẽ suã crucifixerũt cũ vitijs ⁊ cõcupiscẽ/
tijs. Vt crucis armaturã iugiter suo ferret i coꝛ
ꝑe tãta discipline rigiditate sẽsuales appetitꝰ ar
cebat: vt vix necessaria sumeret sustẽtatõi natu
re. Difficile nãq; foꝛe dicebat necessitati coꝛpis
satisfacere ⁊ ꝓnitati sensuũ nõ ꝑere. Propter
ꝗ cocta cibaria sanitat᷑ tꝑe vix admittebat ⁊ ra
ro. Admissa v̓o aut cõficiebat cinere aut cõdi/
mẽti saporẽ admixtõe aq̃ vtplim reddebat isi/
pidũ d̓ potu vini qd dicã cũ d̓ aq̃ dũ sit᷑ estuaret
ardoꝛe vix ad sufficiẽtiã biberit. Pȝ gꝰ ꝗ ꝑ ie/
iuniũ coꝛpꝰ aie inimicũ maxie refrenat᷑. 2°. ꝓ/
dest ieiuniũ coꝛpi ipm̃ sanãdo. nã visuȝ ẽ ꝑ ex/
ꝑiẽtiã ꝗ magis ꝓdest sanitati coꝛpis abstinẽtia
moderata q̃ȝ nimiꝰ ⁊ excessiuꝰ ciboꝝ vsus: qn/
imo vtplim ex gula oẽs egritudies euenire so
lẽt. Vñ d̓ cõse. di. 5. c. Nec tales dr̄. Moꝛbi sa
turitate nimia ꝯcitant᷑. Et Seneca ad Luciluȝ
sic ait. Medicia quõdã paucaꝝ scia fuit herba
rũ qbꝰ sisteret᷑ fluẽs sanguis vulnera coirẽt pau
latiȝ. Deide i hãc ꝑuenit tã multiplicẽ varieta/
tẽ. Nec ẽ miꝝ tũc illã minꝰ negocij habuisse:
firmis adhuc solidisq; coꝛpibꝰ ⁊ facili cibo nec
ꝑ artẽ voluptatẽq; coꝛrupto q postq̃ȝ cepit ñ ad
tollẽdã ſȝ irritãdã famẽ: q̃re inuente sunt mille
cõditure qbꝰ adhibitis excitaret᷑. Que desiderã
tibus alimẽta erãt: onera sũt plenis. Inde pal
loꝛ ⁊ neruoꝝ vino marcẽtiũ tremoꝛ: ⁊ misera/
bilioꝛ excruciatibꝰ q̃ȝ ex fame macies. Inde in
certi tabẽtiũ pedes ⁊ semꝑ quasi i ipsa ebꝛieta/
te titubatio. Inde ⁊ i totã cutẽ humoꝛ admis/
sus distentusq; vẽter dũ male assuescit plus ca
pere q̃ȝ poterat. Et tãdẽ cõcludit multos moꝛ/
bos multa fercula fecisse. Et Iohs os aureuȝ
de cõse. di. 5. i. c. Nihil. h̓ ipsum cõfirmat. d.
Abũdãtia moꝛbũ fac᷑ ⁊ molestias igerit ⁊ egri
tudines generat. Iõ Hiero. cõtra Iouinia/
nũ ait. Egrotãti tibi nõ aliter sanitas restituit᷑
nisi tenui cibo victuq; castigato q̃ dieta dr̄. Et
idẽ Hiero. i. c. legimꝰ. de cõse. di. 5. Legimꝰ
quosdã moꝛbo articulari ⁊ podagre humoꝛibꝰ
laboꝛãtes: ꝓscriptõe bonoꝝ ad simplicẽ men/
saȝ ⁊ pauꝑes cibos redactos ꝯualuisse. Carue
ruut eniȝ sollicitudine dispẽsande domꝰ ⁊ epu
larũ largitate: q̃ ⁊ coꝛpꝰ frãgũt ⁊ aiam. 3°. ꝓdest
ieiuniũ coꝛpi ipsuȝ foꝛtificãdo. Nã moderata
ieiunia ex cõsequẽti coꝛpoꝛa magis sana ⁊ ma/
gis robusta reddũt. Et si dicat᷑ h̓ nõ esse veꝝ:
qm̃ ꝑ ieiunia debilitant᷑ coꝛpis vires: ſm illud
ꝑs. Genua nr̄a ifirmata sũt a ieiunio. Rñde/
re possumꝰ qd̓ Paulꝰ dicebat. 2. Coꝛ. xi. Cũ i
firmoꝛ tũc foꝛtioꝛ suȝ: eo ꝗ ifirmitas ⁊ d̓bilitas

corpis reddebat eũ fortẽ ꝛ ꝓmptũ ad dĩ obsequiũ.
Scd̃s ieiunij fruct⁹: dr̃ tpalis, pdest.n. adhuc triplicit tpalit̃. p° placādo. 2 liberādo. 3° ipetrādo. Primo ꝓdest tpaliter placādo deũ: quādo irat⁹ pp pctã populi tpali flagello eos pcutere cōminat̃: sicut pꝫ Jone libro p totũ de Niniuitis de qb⁹ ita ait Hiero. li. 2. ꝯ Jouinianũ. Niniue ciuitas magna irã dei ieiunioꝝ miseratōe retorsit: quaꝫ vtiqꝫ Sodoma atqꝫ Gomorra placassent: si pniam agere lachrymasqꝫ pnie fundere ieiunio patrocināte deũ cōciliare voluissent. Missus siqdem fuit ad Niniuitas Jonas ꝛ audierũt illi vocẽ ei⁹: ꝛ timuerũt deũ ꝛ ieiunātes ꝛ orātes irã ei⁹ placauerũt. Secũdo ꝓdest homini ieiuniũ tpaliter liberādo. s. a piculis ꝛ aduersitatib⁹ huius seculi: sicut pꝫ de multis q ieiunātes ob reuerētiã Vginis: ꝛ alioruꝫ scōꝝ liberati sunt a multis piculis celi terre ꝛ mariũ. Tertio ꝓdest ieiuniũ tpaliter ipetrando. s. tpalia bñficia: vt pluuiã tpe siccitatis: sanitatẽ tpe ifirmitatis: serenitatẽ tpe ibriũ: pacem tpe guerraꝝ ꝛ similia. Tertius fruct⁹ ieiunij dicit̃ spũalis. Prodest.n. spũaliter triplicit̃. Primo clarificādo. Secũdo cibādo. Tertio glorificādo. Prio ꝓdest clarificādo. Nã ad pspicacitatẽ ꝛ puritatẽ oratōis ꝛ cōtēplatōis miro mõ disponit. Nõne lectio oratio p̃dicatio ieiuno stomacho meli⁹ capiunt̃ ꝛ exercent̃. Hic Hiero. cōtra Jouinianũ ait. Daniel atqꝫ tres pueri interpretationẽ somnioꝝ ieiunio reuelāt pastiqꝫ leguminib⁹ prudētiores ꝛ pulchriores inueniunt̃. Hec ille. Johi euãgeliste in insula pathomos ieiunāti reuelata sunt secreta celestia Apostoli ieiunātes spũs sancti lumine sunt illustrati. Act. 2. Secũdo ꝓdest ieiuniũ spũaliter cibādo. Cũ.n. mens fuerit illuminata ꝛ diuine cōtemplatōi intenta. ex ꝯñti delectatõe spirituali inebriat̃. Tertio ꝓdest ieiuniũ spũaliter glorificādo: qꝛ p illud introducimur in beatam vitã: sicut Helias post ieiuniũ raptus est i celuꝫ. 3. Reg. 2. ibui⁹ aũt mysteriũ post ieiuniuꝫ quadragesimale statiꝫ resurrectiõis celebratur gloria. Ergo aio feruẽti vnusqsqꝫ fm facultateꝫ suã hodie ieiuniũ incipiat: vt sic in fine adipiscātur eternam gloriã. Amen.

Feria qnta post diẽ cineꝝ de vsu ꝛ laudib⁹ sanctissime orõnis cōtra eos q dicunt non esse orandũ neqꝫ ꝓ bonis acquirendis neqꝫ ꝓ malis cauẽndis. Sermo. 16.

Accessit ad eum Centurio rogãs eum. Notãt hꝫ vba Math. 8. c. ꝛ i euãgelio hodierno. Propitissimus de⁹ semp ẽ ad liberaliter exhibẽdum nobis bñficia sua: q̄ ideo sepe non accipimus: qꝛ negligẽtes sum⁹ ad fiducialiter postulādũ. Nã q petit accipit: ꝛ q querit iuenit: ꝛ pulsanti apiet̃: vt dicit̃. Luc. xi. Et vtiqꝫ satis claꝝ ẽ i historia sancti euangelij die hodierno recitāti: i qua cõmemorat̃ sanitatis donũ a xp̃o collatũ puero Centurionis paralitico ꝛ male habenti. Qd̃ vtiqꝫ xp̃s fecit cõmotus fidelib⁹ p̃cibus Centurionis humiliter eũ dep̃cātis: Qm̃ aũt apud aliquos incredulos ꝛ indeuotos orõnis vsus vilis ꝛ inutilis reputat̃: icirco i p̃ñti sermone de cõmẽdatione ꝛ laudibus oratõis erim⁹ tractaturi: vt sic omnis vere penitẽs audeat cũ Centurione clamare securius ad dñm ihm xp̃m. Notabim⁹ ergo tria p que principaliter ostendemus vsum oratõis cõmẽdabilẽ ẽẽ ꝛ in hac vita omnibus cõuenire.

Primũ dicit̃ cõtrarioꝝ debilitas.

Secundũ dicitur sanctorum dignitas.

Tertium dicitur omniũ indigentia.

Confutatio debiliũ rõnũ quas pleriqꝫ adducere solent ad ostendendũ ꝙ sit superfluũ orare. Capitulum primum.

Primũ quo oñdit̃ cõmendabilis vsus orationis dr̃ cõtrarioꝝ debilitas. Nã q dicũt nõ esse orãdũ neqꝫ ꝓ bonis acquirẽdis neqꝫ ꝓ malis amouendis: assumunt ad defensionẽ erroris sui triplicem rõnem. vꝫ prima ẽ diuine ꝓuidẽtie: sa diuine pmanentie tertia diuine clemẽtie. Pria rõ ẽ diuie ꝓuidetie. Dicũt.n. ꝙ facta nr̃a ꝛ ista oia iferiora nõ regunt̃ a ꝓuidẽtia dei: ꝛ ex ꝯñti ꝓspa ꝛ aduersa bõa ꝛ mala ab ipso nõ ꝓuenire. Si aũt interrogent̃ a quo ergo ista gubernãt̃: aliq rñdebũt ꝙ a fato: aliq ꝙ a fortũa: aliq q a nulla ꝓuidẽtia: sꝫ veniũt sic. pmi dicũt ꝙ oia ista q̄ i h mũdo fiũt: ꝛ q̄ hoib⁹ accidũt veniũt a fato: noie fati itelligẽdo ifluẽtiã celi ꝛ plãetaꝝ fm quã asserũt oia regulari. Et hui⁹ opiniõis fuit Ouidi⁹ q i li. de tristib⁹ dixit. Rõ fati vincere nulla valet. Idẽ cõfirmauit Señ. i tragedijs. d. Fatis agimur credite fatis: qd agit mortale gen⁹ venit ex alto. Et de cõsolatõe ad Paulinũ. d. Mutare fata nõ possumus: stãt dura ꝛ inerorabilia Et Lucanus li. 6. inquit. Preceps agit oia fatũ. Nec medij dirimunt morbi vitãqꝫ necẽqꝫ. Et Juuenalis li. 3. satyra. i. Seruis regna dabunt captiuis fata triũphos. Et Tullius li. i. d diuinatõe. Fato oia fiunt. Et Quintilianus i declamatõib⁹. Fato viuimus languem⁹ conualescimus morimur. Medicina quid prestat

niſi vt vita nemo deſpet. Jnde ē ꝙ qdā aſtro/
logi ingerūt ſe ad iudicādū de futuris euētibꝰ
hoīum: de vita ⁊ moribꝰ regū: de pace ⁊ guer/
ris populoꝝ: de diuitijs ⁊ paupꝑtate: de fecūdita
te ⁊ ſterilitate vxoꝝ: de honoribꝰ ⁊ dignitati/
bus acqrēdis ⁊ ſimilibꝰ: q̄ſi iſta oīa depēdētiā
habeāt: ſicut a cauſa neceſſaria ab influētia pla
netaꝝ ⁊ celeſtiū corpoꝝ. Et ex h̄ vſuꝫ ē i pꝛuer
biū īter vulgares: ꝙ nō iuuat orare deū cū iaꝫ
diffinitū ſit: qd̓ vnuſqſqꝫ aut boni hr̄e aut ma
li pati habeat. Cōtra quos Aug. li. 5. de ci. dei
c. i. ſic ait. Prorſus diuina ꝓuidētia regna cō
ſtituunt̄ humana: que ſi ꝓpterea qſq̄ꝫ fato tri/
buit qd̓ ipſam dei volūtatē vel ptātem fati no/
mine appellāt: ſniam teneat: linguā corrigat.
Cur nō h̄ pᵐ dicit qd̓ dicturꝰ ē cū ab illo qſq̄ꝫ
q̄ſierit qd dixerit fatū. Nā id hoīes qn̄ audiūt
vſitata loquēdi cōſuetudine nō itelligūt niſi vi
poſitōis ſideꝝ qualis eſt qn̄ qs naſcit̄ ſiue cōci
pitur: qd̓ aliq a dei voluntate alienāt: aliq etiam
ex illa hec pendere cōfirmāt. Sed illi q ſine di
volūtate decernere opinant̄ ſidera q̄lis qſqꝫ ſit
id bonoꝝ habeamꝰ maloꝝūue patiamur: ab au
ribus oīum repellēdi ſunt: nō ſolū coꝝ q vaꝫ re
ligionē tenēt: ſꝫ q deoꝝ qualiūcūqꝫ volunt eſſe
cultores. Hec. n. opinio qd agit aliud niſi vt
nullus oīo colat̄ aut roget̄ deꝰ. Et paulo iferiꝰ
ſubdit. Quale deinde iudiciū de hoīum factis
deo relinquit̄ qbus celeſtis neceſſitas adhibet̄
cū dn̄s ille ſit ⁊ ſideꝝ ⁊ hoīum. h̄ ille. Si qs ve
ro obijceret ꝙ aſtrologi pſepe va dicūt: audiat
Aug. p̄fati. li. c. 7. d. Nō imerito credit̄ cum
aſtrologi multa va rn̄dēt occulto inſtinctu fie/
ri ſpūuꝫ nō bonoꝝ: quoꝝ cura ē falſas ⁊ noxi/
as opiniones de aſtralibꝰ fatis inſerere huma
nis mētibꝰ atqꝫ firmare. Jō friuola ē mathe/
maticoꝝ ſnia q̄ nos nr̄oſqꝫ ſucceſſus aſtris ſub
dere moliunt̄. Secūdi aſſerūt oīa iſta iferiora
moueri ad ipiū fortune ⁊ diſponi. Vn̄ Plu/
tarchꝰ li. de remedio ire. d. ⁊ inducit Euripi/
de ſic loquētē. Deꝰ magna regit: pua vo ifor/
tun emanibꝰ derelingt. Hanc fortunā rudes
hoīes ⁊ idolatre gētiles deā quādā eē putaue/
runt. Vn̄ Lac. li. 3. Crediderunt ingt populi
fortunā quādaꝫ deā eſſe res humanas varijs
caſibꝰ illudētē: qꝛ neſciebāt vn̄ ſibi aut bōa aut
mala venirēt. Hoc tn̄ ſic opinātes Aug. li. 4.
de ci. dei. c. 18. ſic deridet. Fortūa dea putat̄ et
colit̄. Certe oēs deos vtriuſqꝫ ſexus: ⁊ ſi ſexū
habent nō niſi bonos eſtimare debemus hoc
Plato dicit: hoc alij pħi: hoc excellentes reipu
blice populoꝝūqꝫ rectores. Quomō ergo dea
fortuna aliqn̄ bona ē aliqn̄ mala: an forte quā/
do mala eſt dea nō ē: ſꝫ in malignū demonē re
pente cōuertit̄. Sꝫ Ar. li. 2. phi. dicit fortunaꝫ
eſſe cauſam p accidēs in agētibus ſm ꝓpoſitū
Et nūc dicit Tho. in. 2. ſūme cōtra gētiles. Et
d. Boñ. di. 37. ſecūdi li. Licet aliqd ſit caſua/
le vel fortuitū reſpectu agētis pticularis: vtpo
te pticularis nature ⁊ intellectus creati: nihil
tamē eſt caſuale aut fortuitū reſpectu ꝓuidētie
dei: a qua omnia p̄uiſa ſunt ⁊ p̄ordinata. Ter/
tij cōtēdūt prouidentiā dei nullā eſſe circa iſta
inferiora ⁊ hoīum facta: ſed omnia currere ſic
ſine vlla ꝓuidentia regulāte. Qui error pnicio
ſiſſimus eſt ⁊ dānat̄: tū rōne: tū auctoritate. Et
lꝫ multe rōnes ad hoc poſſent induci: tn̄ dicam
eā quā Tho. ponit in. 3. cōtra gētiles. c. 65. Ait
n. ſic. Jmpoſſibile ē ꝙ aliq̄ n̄ cognoſcētia finē
opent̄ pp finē: ⁊ ordinate ꝓueniāt in ipm: niſi
ſint mota ab aliquo habēte finis cognitionē: ſꝫ
omnia corpora naturalia mouent̄ ⁊ opant̄ pp
fineꝫ: lꝫ illū nō cognoſcāt. Ergo oportet ꝙ to/
ta opatio nature ab aliqua cognitiōe ordinetur
Preterea omnia que ſunt natura diſtincta in
vnū ordinē nō cōueniunt niſi ab vno ordinā/
te colligant̄ in vnū. Jn vniuerſitate aūt reꝝ ſūt
res diſtinctas ⁊ cōtrarias naturas habētes: q̄
tn̄ in vnū ordinem cōueniūt. Ergo oportet ꝙ
vnus ſit vniuerſoꝝ ordinator ⁊ gubernator.
Sunt ad hoc etiā ſcripture ſacre ⁊ auctoritateſ.
Ait. n. ſapiens. Sap̄. 14. c. Tu aūt ſapientia
tua gubernas oīa. Et eccleſiaſtes. 5. Ne di/
cas corā angelo tuo nō eſt ꝓuidētia. Et Ma
the. 6. reprehēdens xp̄s imoderatā ſollicitudi
nem eoꝝ q diffidunt gubernari poſſe a deo:
oſtendit qualiter ipſe ꝓuidentia ſua decorat ter
raꝫ floribus: paſcitqꝫ aues ⁊ volucres celi. Jō
Lac. li. i. di. inſti. cōtra dei ꝓuidētiā negātes
ſic pulchre loquit̄. Suſcepto igit̄ illuſtrāde vi
tatis officio: nō putaui adeo neceſſariuꝫ ab illa
qōe initiū ſumere: que videt̄ prima eſſe natura
ſitne ꝓuidentie q̄ rebus oībus cōſulat: an for/
tuitu vel facta ſint oīa vel generant̄. Cuius ſen
tentie auctor eſt Democritus cōfirmator epi/
curus: quos tamē ceteri pħi ac maxime ſtoici
acerrime retulerūt docētes: nec fieri mūdū nec
cōſtare niſi ſumma rōne potuiſſe. Sꝫ ⁊ Mar/
cus Tullius q̄uis achademice diſcipline de/
fenſor eſſet: de ꝓuidentia gubernatrice rerū et
multa ⁊ ſepe diſſeruit: quod facit tum in oībus
pħie ſue libris: tum maxime in his qui ſunt de

natura deoꝝ. Nec difficile sane fuit paucoꝝ
hominū praua sentientiū redarguere menda/
cia ceteris phis in hac vna re nō diffidentibus
Nemo.n.est etiam tā rudis tā ferus moribus
q oculos suos in celū tollens tametsi nesciat cu
ius prouidentia dei regat hoc omne qđ cernit
nō aliquā tamē esse intelligat ex ipsarum motu
magnitudine pulchritudine vtilitate tēperatio
ne: nec fieri posse qn illud qđ mirabili ratōe cō
stat cōsilio aliquo maiore sit instructum: h ille.
Dicimus ergo ⁊ catholice tenemus ꝙ oīa re/
gunt ſm prouidētiā dei q bona vel mala hoi/
bus iuste distribuit ſm ꝙ iudicat melius cōue
nire. Secūda ratio quare dicūt aliqui non eē
orandū: est diuine pmanētie. dicūt.n. ꝙ lꝫ oīa
fiant ſm diuinā prouidētiā cū ipsa nihil aliđ sit
q̄ȝ ipse deus ⁊ deus sit immutabilis: ſm illud
Numeri.23. Nō ē deus quasi hō vt mentiat:
neqꝫ vt filius hominis vt mutet. Et Malachie
3. Ego dn̄s ⁊ nō mutor. Et Jac.i. Apud quē
nō est transmutatio. Et Aug. in li. de natura
boni. Solus deꝰ imutabilis ē. Ergo si dispo/
suit bene facere hoibus indigentibꝰ absqꝫ ora/
tione illoꝝ illud iplebit. Et si deliberauit mala
aliqua iptiri: nō pp orationes cessabit. Sed cō/
tra istos ē auctoritas Hiero.18. vbi deꝰ sic loq
tur. Repente loquar aduersuꝫ gētē ⁊ aduersuꝫ
regnū vt eradicē ⁊ destruā ⁊ dispdā illud. Si
pniam egerit gēs illa a malo suo: qđ locutꝰ suꝫ
aduersuꝫ eā agā: ⁊ ego pniam sup malo qđ co
gitaui vt facerē ei. Et subito loquar de gēte et
de regno: vt edificē ⁊ plātē illud. Et iteꝝ Eze
chiel.33. deus.d. Si dixero iusto ꝙ vita viuat
⁊ cōfisus in iusticia sua fecerit iniquitateꝫ: oēs
iusticie eius obliuioni tradent: ⁊ in iniqtate sua
q̄ȝ opatus est morieт. Si aūt dixero ipio morte
morieris: ⁊ egerit pniam a peccato suo: vita vi
uet: ⁊ nō moriet. Et hoc ē qđ dicit.22.q.4.c.
Vnusqsqꝫ. Ipse dn̄s frequēter suā mutat sen/
tentiā. Et i.c. icōmutabilis. idē habet. ⁊ de pe.
di.i.ca. nouit. Nouit deus mutare sniam si tu
noueris emēdare delictū. Ex qbꝰ verbis pꝫ: ꝙ
ſm ꝙ nos mētē nr̄am ⁊ volūtaria opa siue in
bonū siue i malū dirigimus: ita ⁊ ipse sentētiā
suā aut reuocat ⁊ imutat aut exequit sine sui i/
mutatōe. Nā vt dicit Ar.8.phi. ⁊ .xi. metha.
Deus est mouēs oīa imobilis. ⁊ Boetꝰ Sta
bilisqꝫ manēs das cuncta moueri. Jō dicit.d.
Bon̄.di.8. primi li. ꝙ diuina essentia ē imu/
tabilis. Nā nō mutat loco: qꝛ vbiqꝫ ē: nō tpe:
qꝛ eternitas simul est: nō forma: qꝛ pure actus
est. Vnde mutationē ſm formā tollit simplici
tas: ſm tp̄s tollit eternitas: ſꝫ locū tollit imēsi
tas: et ideo in deo est summa stabilitas: ⁊ inde
oīs motus cālitas. Sine sui itaqꝫ mutatōe ꝓ/
duxit deus i tpe mūdū: sine sui mutatōe carneꝫ
nostrā assumpsit: sine sui mutatōe petentibꝰ
⁊ orātibus sua dona largit. Nā vt inqt Tho.
2.2.q.83. Ex diuina ꝓuidētia nō solū disponit
ꝙ effectus fiant: ſꝫ etiā ex qbus causis ⁊ quo or
dine ꝓueniāt. Inter alias etenim causas sunt
etiā quorūdā affectuū cause actus humani. Vn
de oꝫ hoies agere aliqua nō vt p suos actꝰ diui
nā dispositionē imutēt: ſꝫ vt p actꝰ suos iplcant
quosdā effectus ſm ordinē a deo dispositum.
Et idē etiā est in naturalibꝰ causis. Naꝫ neqꝫ
q plātat est aliqd neqꝫ q rigat: ſꝫ q icremētū dat
deꝰ vt dr̄ i.c. Cū nō sit i hoie: extra de decimis
Et tn̄ si hō nō plātat aut nō seminat: deꝰ nō dat
incremētū. Simile est de oratōe. Nō.n. pp h
oramus vt diuinā dispositionē imutemꝰ: ſꝫ vt
illud ipetremꝰ qđ deus disposuit mediātibꝰ ora
tiōibꝰ nobis donare. vt Gr̄. d.i. dial. li. Ter
tia rō quā assumūt negātes ⁊ dānātes oronis
vsuꝫ ē diuine clemētie. Deus inquiūt clemētis
simus ē ⁊ liberalissimꝰ: ideo cū noscat oīa qbꝰ
indigemꝰ nō opus ē orationibꝰ ab illo ea petere
qꝛ vt inqt Seneca nulla res carius emit q̄ȝ q̄ p̄
cibus empta ē. Ideo summe liberalitati eiꝰ nō
cōuenit bn̄ficia p̄stare rogatus. Ad hoc rn̄det
Aug. ad ꝓbū de orādo deū. Quod deus mul
ta nobis ex sua liberalitate p̄stat nō petita. Sꝫ
ꝙ aliqua vult p̄stare nobis petētibus h est pp
nostrā vtilitatē vt. s. fiduciā quādā accipiamus
recurrēdi ad deū: ⁊ vt recognoscamꝰ eū eē bo/
noꝝ nostroꝝ actorē. Et sic interimunt omnes
obiectiones supradicte quibus orationis vsus
impugnabatur: qꝛ debiles sunt ⁊ nullius robo
ris aut momenti.

Quod vsus oratōis cōmendat auctoritate
⁊ exemplo sanctorum veteris ⁊ noui testamēti
⁊ p̄cipue dn̄i nr̄i iesu xp̄i. Capitulum. 2.

s Ecundū quo cōmēdabilis orationis
vsus dicit est sanctoꝝ dignitas. Oēs
eteniꝫ sancti verbo pariter ⁊ exēplo ora
re nos docuerūt. Vnde Dauid in p̄s.31. ora/
tionē cōmēdans ait. Subditus esto dn̄o ⁊ ora
eū. Et p̄s.5. Quoniā ad te orabo dn̄e: mane
exaudies vocē meā. Et p̄s.33. Exqsiui dn̄m
⁊ exaudiuit me: ⁊ ex oibus tribulatioibꝰ meis
eripuit me. Et sapiēs Ecc.35. Oratio humi/
liantis se nubes penetrat. Et Thobie.12. bo/
na est

na est oratio cũ ieiunio. Et Hiere.33. Clama ad me ⁊ ego exaudiã te. d. dñs. Et.i. Pet.3. Omnes vnanimes in orõne estote. Et Ja.5. Orate ꝓ inuicẽ vt saluemini. Et doctor gẽtiũ Paulus Ro.12. Spe gaudentes in tribulatione patiẽtes orationi instantes. ⁊.i. Cor.7. Vacetis orationi. Et phi.4. Nihil solliciti sitis: sꝫ i omni orõne ⁊ obsecratõe cũ graꝝ actione petitiões vr̃e innotescãt apud deũ. Et Col.4. Orõni istate vigilãtes in ea. Et.i. Thi.2. Volo viros orare i omni loco leuãtes puras manus. Et.1. Thessa. vlti. Sine intermissiõe orate. Et xp̃s i euãgelio Luc.xi. Petite ⁊ accipietis. q. ⁊ in. p. ⁊ aper. vobis. Et Luc.18. Oportet semꝑ orare ⁊ nõ deficere. Et Luc.22. Et Math.26. Vigilate ⁊ orate ne itretis in tẽptatõeꝫ. Et Math.24. Orate ne fiat fuga vr̃a hyeme vel sabbato. Et Marci.13. Videte vigilate ⁊ orate. Et qd̃ docuerũt sci͂ vbis ope cõpleuerũt: atqꝫ orãdo amplissima dei munera ipetrauerũt. Vñ Geñ.25. Jsaac deprecatus est deũ ꝓ vxore sua Rebecca eo ꝙ esset steril': q exaudiuit eũ: ⁊ dedit Rebecce cõceptũ ⁊ Exo.8.9.⁊.10.c. Orauit Moyses ꝓ amotione plagaꝝ ab egypto ⁊ exauditus est: lꝫ illi mali essent. Et Exo.17. Jn bello qd̃ habuerũt filij isrl' ꝯ Amalechitas: plus fecit Moyses orando q̃ꝫ Josue pugnando. Et Exo.32. Post adorationẽ vituli qñ videbat̃ dñs velle delere populũ Moyses ꝑ orõnis instãtiã obtinuit veniã. Et numeri.xi. Per orõnẽ Moysi absorbtꝰ est ignis q deuorabat castra murmurantiũ. Et numeri.12. Per orationẽ Moysi curata ẽ Maria a lepra. Et numeri.21. ꝑ orõnes etiã Moysi liberatꝰ ẽ populꝰ a serpẽtibus Et.i. Reg.i. Anna q̃ sterilis erat orauit dñꝫ ⁊ cõcepit ⁊ peꝑit filiũ ⁊ vocauit nomẽ eiꝰ Samuel: eo ꝙ a dño postulasset eũ. Et.i. Reg.7. Orãte Samuele filij israel debellarunt philisteos. Et Thobie.6. Raphael angelꝰ monuit Thobiã iuniorẽ ne demones haberẽt ptãtẽ in eũ vt oraret. Et Judith.4. Tẽpore ꝑsecutõis Holofernis filij israel orabant deũ vt visitaret populũ suũ. Et Judith.13. Armis orõnis munita illa mulier vidua caput amputauit holoferni. ⁊ Esaie.38. Orãtẽ cũ lachrymis ezechiam exaudiuit deus ⁊ addidit diebꝰ eiꝰ annos.15. ⁊ Danielis.13. Susanna ꝑ orõnẽ liberata est a criminatõe falsa ⁊ dãnatõe mortis. ⁊ Jone.2. De ventre piscis ꝑ orationẽ ad littus maris adductus est Jonas. Et.i. Machabeoꝝ.xi. Videns Jonathas ꝙ oẽs exceptis paucis dereliquerũt eũ pugnãtẽ cõtra alienigenas: scidit vestimẽta sua ⁊ rogauit dominũ ⁊ postea misericordiã obtinuit ⁊ victoriã. Et.2. Machabeoꝝ 3. Onias summus pontifex orauit ꝓ Heliodoro diuina vtute grauiter flagellato: eo ꝙ volebat erariũ expoliare. Deus autẽ illi vitã donauit. Quid referã de orationibus apostoloꝝ aliorũqꝫ sanctoꝝ: qui orando tot mira fecerunt Sꝫ omnibus dimissis breuitatis causa ad xp̃ꝫ est deueniendũ. De ipso siqdẽ dicitur Math. primo. Abijt in desertũ locum ibiqꝫ orabat. ⁊ Luc.6. erat ꝑnoctãs in oratõe dei. ⁊ Luc.x. facta est dum oraret species eius altera. ⁊ Luc.23. ⁊ Math.26. legitur ad patrem orasse. et ad Hebr.5. de ipso dicitur. Cum clamore valido ⁊ lachrymis exauditus est pro sua reuerentia. Sed circa hoc nonnulli dubitant cur christus orauit: cum Augustinus dicat lib. de correptione ⁊ gratia. Nemo querit ab alio quod per se potest: sed christus omnia poterat per se: ergo nihil debebat ab alio petere nec orare. Ad hoc respondet. d. Bonauentura di.17. tertij libri ꝙ decens fuit ⁊ conueniens orare christuꝫ propter tria.

Primo ꝓpter meritum.
Secundo propter exemplum.
Tertio propter argumentum.

Primo propter meritum: quia sua petitione ⁊ postulatione merebatur nobis qui minꝰ idonei eramus ad susceptionem beneficioruꝫ dei.

Secundo orauit propter exempluꝫ: scilicet vt in seipso inuitaret nos ad orationis studiuꝫ in cuius exercitio maxime supatur aduersariꝰ.

Tertio orauit ꝓpter argumẽtũ: vt ostẽderet se esse veꝝ hominẽꝫ ⁊ vere a deo missum. Petere ergo ⁊ orare cõpetit xp̃o ẜm naturã assumptã. Et sic soluitur quod dicebatur in cõtrariũ Cõcludenda est ergo hec secunda pars principalis nostri sermonis: in qua probatum est per exempla ⁊ auctoritates sanctorum ꝙ orationis exercitium apprime est cõmendabile.

Quod oẽs indigẽt auxilio dei ad acquirendam beatitudinẽ: ad vitanda ꝑicula: ⁊ ad bona temporalia impetranda. Capitulum. .3.

[T]Ertium quo ostendemus ad orationẽ omnes obligari debere dicitur indigentia. Omnes etenim cuiuscũqꝫ status gradus ⁊ conditionis existant egent a deo adiuuari: maxime q̃ꜩtum ad tria: Primo q̃ꜩtũ ad beatitudinem acquirendaꝫ. Secundo q̃ꜩtũ

ad pericula vitanda. Tertio q̄tum ad temporalia bona impetrāda. Primo indigent oēs a deo adiuuari q̄tū ad beatitudinē acquirēdā eo q̄ nullus illam viribus ꝓprijs aut virtute valet adipisci. Ideo vnusquisq; orare debet cū Petro. d. Domine salua nos: q̄r vt inq̄t psal. Gratiā et gloriā dabit dominus. Secūdo īdigent oēs a deo adiuuari ꝓpter p̄icula euitāda: q̄bus fragilis nostra cōditio subiecta ē. Et de his sic eleganter loquit̄ Aug. 22. li. de ciui. dei. c. 22. Sed p̄ter pueriles penas sine q̄bus disci nō potest q̄ maiores volunt: qui vix aliquid vtiliter volunt: quot et quātis penis genus agitetur humanū: que nō ad maliciā neq̄tiamq; iniquorū: sed ad cognitionē p̄tinent miseriāq; cōem quis vllo s̄mone digerit. Quis vlla cogitatione cōprehēdit q̄tus est met⁹ quāta calamitas ab orbitatibus atq; luctu a dānis et a dānationibus et deceptionibus et mēdacijs hominū a suspicionibus falsis: ab oībus violētijs facinoribus et sceleribus alienis: quandoquidē ab eis et dānatio et captiuitas et vincula et carceres et exilia et cruciatus: amputatio mēbrorū et priuatio sensuū: et oppressio corporis ad obscenam libidinē opprimētis explendam et alia multa horrenda sepe cōtingant. Quid ab inumeris casibus q̄ forinsecus corpori formidantur estibus et frigoribus tempestatibus imbrib⁹ alluuionibus coruscatione tonitruum grādine fulmine motibus hiatibusq; terrarū oppressionib⁹ ruinarū: ab offensionibus et pauore: vel etiā malicia iumentorū a tot venenis fructuū aquarū aurarū bestiarūq; ac ferarū non tantūmodo molestis: s; etiā mortiferis morsibus a rabie que cōtingit a rabido cane: vt etiā a blanda et amica suo dño bestia nōnūq̄; vehementius et amarius q̄; leones draconesq; metuatur: faciatq; hominē quē cōtaminauerit cōtagione pestifera: ita rabiosum: vt a parentib⁹ filijs et cōiuge peius omni bestia formidetur. Que mala patiuntur nauigantes. Que terrena itinera gradientes. Quis ambulat vbicūq; nō inopinatis subiacens casib⁹. De foro q̄dā domū rediens sanis pedib⁹ suis cecidit pedem fregit: et ex illo vulnere finiuit hanc vitam. Quid videtur sedente securius. De sella in q̄ sedebat Hely sacerdos cecidit et mortu⁹ est. Agricole imo vo oēs homines quot et quantos a celo et terra vel a periculosis animalibus casus metuunt agrorū fructibus. Solent tamē de fructibus tādem collectis et reconditis eē securi. Sed quibusdā q̄d nouimus prouentum optimū frumentorū fluuius improuisus fugiētibus hoibus de horreis eiecit: atq; abstulit. Cōtra mille formas demonū incursus: q̄s in īnocentia sua fidit. Quādo quidē etiā p̄uulos baptizatos q̄bus certe nihil est innocenti⁹ aliquādo sic vexant vt in eis maxime deo ista sinente monstret̄ huius vite flenda calamitas et alterius desideranda felicitas. Iā vero de ipso corpore tot exeunt morborū mala: vt nec libris medicorū cuncta cōprehensa sint: in quorū pluribus ac pene oībus adiumenta ipsa et medicamenta tormenta sunt: vt homines penarū exitio penali eruantur auxilio. Et l; in p̄fata auctoritate multa dixerit Aug. ꝓpter q̄ null⁹ viuere securus d;: nisi qui cōfidit in deo. Nos tamē diebus nostris tāta vidimus euenisse q̄ merito fatuus reputari posset: qui p̄ orationes ad dñi auxiliū nō cōfugit. Tempore nāq; iubilei anno dñi. 1450. regnante Nicolao quinto pontifice maximo hora. 23. cū ingens multitudo populi cunctis et redeuntibus cōgregata eēt apud pontē sub castro sancti angeli adeo inter sese existentes ibi cōpressi sunt vt illis exceptis qui in flumine cadentes submersi sunt: ducētorū et septē hominū suffocatorum in ponte p̄dicto corpora sunt inuenta. Tempore alfonsi regis arragonie et vtriusq; sicilie ex nocturno et repentino terremotu in ciuitate Neapolitana aliisq; ciuitatibus regni et terris ruentib⁹ ex improuiso domib⁹ et edificijs multa milia hominū p̄iere. Anno dñi. 1465. in dominica de passione in ciuitate Venetiarū preter morem in lacunis illis nauicule plurime submerse sūt: multisq; vtriusq; sexus pariter naufragiū passis. Noui et ego ep̄m Brixiēn. q̄ morsu caniculi sui quē in camera detinebat post. 40. dies in rabiē versus extinctus ē. Noui ego nō vnū sed plures quos fulgur de celo veniens ex improuiso vita priuauit. Vidi tot et tanta pericula q̄ si illa enumerare vellē longissima profecto temporū spacia occuparē. O vita labilis. o vita innumerabilibus p̄iculis circundata. o vita misera et laboriosa in qua nullus securus esse pōt: nō ꝓpter diuitias: nō propter celsitudinē gradus: nō ꝓpter amicorū copiā: nō ꝓpter acutā prudentiā. Ideo hoc vnū nobis d; esse singulare refugiū: vt orantes recurramus ad deum

Tertio indigent homines a deo adiuuari q̄tū ad bona t̄palia impetrāda: que etsi tā q̄; principalia petenda nō sint: vt Aug. inq̄t ad Probam. Postulari

bā.postulari tñ possunt tāq; quedā adminicu/
la quib⁹adiuuamur ad tendēdū ad beatitudi/
nē; inq̄ztū.s.p ea vita corporalis sustentat̄: τ in
q̄ztū nobis organice deseruiūt ad act⁹ ỽtutu;:
vt etiā phs.d.in primo ethicoꝝ. Centurio et
eni; orauit,p sanitate pueri: τ exauditus ē. Ac
cedamus ergo τ nos cū ipso orātes deū omni/
potentē: τ orationib⁹insistentes vt dignet̄ no/
bis salutē anime: deinde si ei placuerit τ corpo
ris impartiri: cōcedens hic gratiam suam et in
futuro gloriam. Amen.

Feria sexta post diē cineꝝ: de cōditionibus
que requirunt̄ in orationibus vt debito modo
fiant. Sermo. .20.

O rate Verba sunt dñi nostri iesu
xp̄i in euangelio hodierno
Mathei.5.ca. Puto multos ex
his qui audierūt cōsiderauerūtq;
diligenter ea q̄ diximꝰ i ƀmone p̄/
cēdenti ia; deliberasse decetero feruenti⁹ solito
orōni vacare. S; scire vellem qualiter orādu;
est: vt orō ipsoꝝ non sit inanis τ infructuosa.
Eapp hodierna die de mō orationis aliqua: τ
qdē necessaria declarare curabo. Nā audim⁹
xp̄; saluatorē i ỽbis i themate allegatis ad ora
tionē nos exhortātē. Vt ergo voci ei⁹ ,pmptio
re anio vnusq̄sq; pareat τ obediat: triplicē mo
du; in oratione obseruandū ostendemus.

Primus modus dicit̄ expressionis.
Secundus modus dicit̄ attentionis.
Tertius modus dicitur ordinationis.

Qualiter ī oratōe necessaria est vocalis ex/
pressio vt in pluribus: τ quare nō sufficit orare
tantū mentaliter. Capitulum. .I.

P Rimus modus q ƀuādus est in orō/
ne dr̄ expressiōis: q2 d; orās exprime
re voce qđ gerit ī corde. ƀm illud p̄s.
Voce mea ad dñ; cla. voce m.ad.d.dep̄catus
sum. Effundo ī cōspectu eius orōnē meā τ tri
bulationē meā añ ipsu; ,pnūcio. Et Math.6.
xp̄s docuit orātes voce dicere. Pater nr̄ τc̄.
Et ad inflāmādū fideliū corda q̄ rerū varietate
satis mouent̄ sancta ecclesia vltra orōnē dñica;
hymnos p̄s.τ alias diuinas laudes in officijs
in qbus orat̄ deus statuit decātari. S; ꝯ h̄ ar/
gui pōt q orō nō d; eē ỽbo aut voce expressa.
Sūt ad h̄ auctoritates sanctoꝝ doctorū. Vnde
ambrosius li.de sacris. Qñ oras inqt noli ỽ/
bis clamare. Et glo. Math.6. In fide iteriori
orat̄ deus nō strepitu labioꝝ: sed deuotōe vir/
tutū. Et hysidorus li.đ summo bono. Oratio
cordis est nō labioꝝ. Nō eni; ỽbo deprecā/
tis de⁹ attēdit: s; orātis cor inspicit. Et Aug.
in li.de sermone dñi in mōte. Vos aute; cum
oratis introite in tabernacula vestra: q̄ sunt ip/
sa corda. Et iterū ibidē ait. Claudendū ē ho/
stiu;.i.corporali sensui resistendū: vt orō spūa
lis dirigat̄ ad patrē: q̄ fit in hymnis cordis vbi
pater oratur in abscōdito. Et iteꝝ ibi. Agere
debemus apud deū: nō ỽbis: sed rebus quas
animo gerimus cū deuotione pura τ simplici
affectu. Et aug.ad Probū. Multū loq ī orā/
do est re; necessariā supfluis agere ỽbis. Et
Gregori⁹. Veraciter orare ē amaros ī cōpū/
ctiōe gemitus nō cōposita ỽba resonare. Er
go ƀm tantorū doctoꝝ documēta nō videt̄ i ora
tione vox fore necessaria. Rñdent ad hāc diffi
cultatē tollendā Alex.de ales.in.4. volumie
summe.τ Ric.in.4.di.15.τ Tho.2.2.q.83.
q dupler ē orō. Pria ē cōis q̄.s.fieri h; p mi
nistros ecclesie in psona toti⁹populi q ad horas
dicendas obligant̄: vt in.ca. p̄sbyter.de cele.
mis. Et talis oratio d; innotescere populo pro
quo offert̄ vt excitet̄ ad deuotione;. Ideo cleri
ci qui obligant̄ ex statuto ecclesie: τ religiosi q
tenent̄ ex voto regule aut statutoꝝ vigore dice
re horas: debent illas voces exprimere: τ si
qñ cōtingat vt extra choꝝ per se illas psoluant
tā alte debent ỽba,pferre vt ipsi saltē ītelligāt
qđ loquunt̄. Et in.c.dolētes.reprehendūt̄ illi
qui sincopizādo τ sine deuotione diuinū offm̄
celebrāt. Secūda ē oratio singularis.s.q̄ offert̄
ab homine iq̄ztū ē singularis psona: siue oret
per se siue ,p alio. Et q̄zuis nō sit necessarium
talē oratione; esse sensibili voce: tñ vox ei adiū
gitur triplici ratione. Primo rōe deuotōis ex
citāde. Secūdo rōne reuerētie exhibēde. Ter
tio rōne affectōis explicāde. Prio rōne dūo
tionis excitāde: vt.s.p vocē τ ỽboꝝ sonu; cor
excitet̄ ad deū magis timendū colēdū diligēdū
siue desiderādū. Ex quadā.n. naturali vnio/
ne aie ad corp⁹ mot⁹ corporis diuersimode aie
affectōes excitāt: τ affectōes maxie si sint for/
tes diuersas mutatōes faciūt in corpore. Ideo
cū qñq; τ quasi sepius cōtingat q orare volen
tes τ pp pōd⁹ carnis τ pp occupatōes seculi: τ
pp diaboli tēptamēta mentē habeāt aridā insi/
pidā debilē τ de deo paꝝ cogitātē: aut certe ni
hil adiūgēda ē taliū orōni vox viua ī qua no/
minat̄ magn⁹ τ excelsus bonus pius clemens
misericors τ hui⁹i: vt p talē prolationē eui[illegible]/
lent quasi sensus interiores. Idē dico genufle

xionibus: de ꝓstratione ad terrã: de tonsionibus pctõꝛis: ꝛ similibus. Nõ indiget his qui omniũ corda scrutatꝰ ꝛ videt: sꝫ ideo fiũt vt p tales motus gestusqꝫ corporis torpor mẽtis excitetur: ꝛ mens magis inflãmata efficacius per orationẽ vniatꝰ deo. Secũdo adiungitꝰ vox orationi rõne reuerẽtie exhibẽde. vt. s. deo reuerentiaꝫ ipendamus nõ tñ corde: sꝫ etiã ligua: qm̃ vt ait Jo. da. i. 4. li. qꝛ ex duplici natura cõpositi sumus intellectuali. s. ꝛ sensuali: duplicẽ honorẽ debemus deo offerre. s. spiritualẽ ꝛ corporalẽ. Si tamẽ in casu adeo qs esset i cõtẽplatõe pfectus: ꝙ vocalis oratio remitteret iteriorẽ feruorẽ: tũc nõ esset vocaliter orãduꝫ orõne singulari. Tertio adiungitꝰ vox orõni rõne affectõis explicãde. Nã ex abũdãtia cordis os loquitꝰ. vt dꝛ Math. 12. Quãdoqꝫ ita feruet interius aĩa itaqꝫ inflãmatꝰ in dei amore: aut humiliatꝰ in eius timore: aut obligatꝰ i eius recordatõe bñficioꝝ: ꝙ quasi vim patiẽs in ꝟba ꝓrumpere cogitꝰ. Sicut legitꝰ d btõ frãcisco quẽ semel audiuit beatus frater Leo eius socius ꝛ cõfessor p longũ spaciũ i orõne eleuatuꝫ a terra clamãtẽ ꝛ dicẽtẽ. Quis es tu: ꝛ q sum ego. Et dũ hec eadẽ ꝟba sepius replicaret suspirabat lugebat ꝛ totus videbatꝰ liquefactus amore. Nã vt ipse postea interrogãti eũ fratri Leoni p̃dicto q eũ exploraueat: retulit p̃dicta ꝟba ideo sic dixisse: qm̃ i corde suo tã ꝓfunda versabatꝰ sui cognitio sue. s. puitatis: ꝛ dei magnitudinis: a quo ipse puulus ꝛ minimus taꝫ copiosa bñficia susceperat spabatqꝫ se vberiora suscepturũ: ꝙ ex vehemẽtia animi cũ admiratõe deũ cõpellebatꝰ laudare ꝛ bñdicere dicẽdo sibi. Quis es tu deus meus q nullo ĩdiges in quo est omne bonũ: ꝛ q sum ego q nihil boni habeo nec habere possum nisi tu deus meus dederis qs es tu q teipsum etiã mihi dare ꝓmittis. Et multa alia bulliebãt i corde eius ꝓpter q̃ ꝟba p̃dicta ingeminabat. Similiter. d. Ber. miles ꝛ doctor de assisio: q fuit primus quẽ sanctus Franciscus traxit ad christũ anteq̃ꝫ munduꝫ reliquisset: inuitassetqꝫ quodã sero in domo sua pauperẽ Franciscũ cũ in prima vigilia noctis obseruasset eũ quid faciebat: audiuit eũ in oratione positũ cũ suspirijs ꝛ lachrymis sepius replicãtẽ. Deus meus ꝛ omnia: deꝰ meꝰ ꝛ oĩa. In qbus ꝟbis vt ipse postea declarauit dño ber. ꝓfundissime cõtemplabatꝰ excessum maiestatis diuine ꝛ infinitã bonitatẽ sũmi dei. Quod in oratõe necessaria est attentio ꝑm vim prime intentionis: ꝛ qualiter hoc modo oratio est fructuosa licet nõ sit per omnia attenta.

Capitulum Secundum.

S Ecundus modus q seruãdus ẽ i oratione dicitꝰ attentõis. Debet nãqꝫ oratio quãtũ fieri põt eẽ attenta: qm̃ vt. d. Hiero. ꝛ ponitꝰ de cõse. di. 5. c. Nõ mediocriter. Nõ ꝟbis tantũ: sed corde orãdus est deꝰ. Quapropter meliorẽ qnqꝫ psalmoꝝ decãtatio cũ cordis puritate ac serenitate ꝛ spirituali hilaritate: q̃ꝫ psalterij modulatio cũ anxietate cordis atqꝫ tristicia. Et ad hoc facit. c. nũq̃ꝫ. de cõse. di. 5. ꝛ. ca. quãdo. de cõse. di. 1. Et ad ideꝫ sunt apostoli ꝟba. 1. Cor. 14. dicẽtis. Naꝫ si orẽ lingua spiritus meus orat: mens aũt mea sine fructu est. Quid ergo ẽ. Orabo spũ orabo ꝛ mente. Sed satis duꝝ hoc videtꝰ quando etiã ꝛ sancti viri orãtes mẽtis euagationẽ patiuntur: ꝑm illud p̃s. Cor meũ dereliquit me. Quõ ergo q ipfecti sunt poterũt orando semp esse attẽti. Et si oratio sine attentione ĩfructuosa est: qs poterit orãdo mereri. Idcirco ad hoc clare intelligendũ tria sunt notãda. ꝑm Rica. Tho. ꝛ Alex. vbi supra. Primo notãdũ ꝙ si adsit intentio debita ꝛ actualis in principio orationis vocalis q̃uis postea nõ ꝯcomitetꝰ. tñ oratio vocalis est meritoria ꝛ impetratiua p ꝟtutẽ prime intentionis nisi interrumpatur postea p intentionẽ cõtrariã: sicut cuꝫ aliquis ex bona intentione incipit peregrinari vel elemosynã dare: totus actus sequẽs meritorius ẽ ꝟtute prime intentionis: q̃uis cesset sua intẽtio actualis. Secundũ notãdũ ꝙ triplex est orationis effectus. primus merendi: ꝛ ad hũc effectuꝫ nõ ex necessitate requiritur ꝙ attẽtio adsit orationi per totũ: sed vis prime intentionis sufficit vt dictũ est. Secundus effectus ẽ ipetrandi: ꝛ ad hunc etiã sufficit intentio vt in primo. Tertius effectus est spiritualiter delectãdi inq̃ꝫtũ orãs spirituali delectatꝰ cõtemplatõe dei ꝛ ad talẽ effectuꝫ necessaria est attentio: ꝛ q̃ꝫto maior est: tãto maiorẽ delectationẽ ꝛ spiritualẽ gustuꝫ sentit ille qui orat. Si tamẽ aliquis hoc gustu bona intentione orãs: eo ꝙ nõ esset attẽtus etiaꝫ contra voluntatẽ suaꝫ gauderet: non propterea tãq̃ꝫ infructuosam orationeꝫ relinq̃re dꝫ: quoniã rarissimi sunt q orãdo semp possint menteꝫ attentã habere. Ideo dicitꝰ i legenda sancti Berñ. ꝙ quadã vice cũ ipse eqtans in itinere cuidã rustico obuiasset: materia sic se offerẽte de cordis instabilitate i orõne Berñ.

cõquestus

conquestus est. Quod rusticus audiens mox cũ desperit ⁊ in orationibus suis cor fixũ ⁊ stabile dixit se habere. Volens aũt Bern. cũ cõuincere ⁊ a sua temeritate coercere dixit. Sequestrare parump a nobis ⁊ tota qua poteris attentione orationeȝ dominicã incboato: quaȝ si sine aliqua cordis euagatione finire poteris equũ cui insedeo ꝓculdubio tibi dabo. Tu aũt mihi in fide tua spondeas ꝙ si aliquid ibidem cogitaueris: hoc aliquatenus nõ mihi celabis. Letatur ille ⁊ tanq̃ȝ se lucratũ iam reputãs audacter secedit. Et seipsum recolligens oratõeȝ dominicã dicere incboauit: vix auteȝ orationis expleuit dimidiũ: ⁊ ecce importuna cogitatõ de sella cordi suo se ingerit vtrũ habere eã debeat cũ iumento. Quod ille aduertens cõcitus ad Bern. rediit: ⁊ qd in ipsa orõne sollicite cogitauerit indicauit: et de se vt prius temere nõ p̃sumpsit. Tertiũ notãdũ ꝙ triplex est attentio que orationi vocali põt adhiberi. Vna quideȝ qua attendit̃ ad verba ne qs in eis erret. Secũda qua attendit̃ ad sensum verboꝝ. Tertia qua attenditur ad fineȝ orationis. s. ad deũ ⁊ ad reȝ propter quã oratur que est maxime necessaria et hanc habere possunt etiã idiote. Quicũqȝ ergo ad orationẽ accedit ea intentione vt honoret deũ: seqȝ orando sibi subijciat ⁊ cõmendet: si dolens ⁊ male cõtentus mentis patit̃ vagationeȝ nõ perdit orationis fructuȝ quãtũ ad effectuȝ meriti ipetrationis: licet priuetur effectu delectationis. Idcirco deponẽdi sunt scrupuli ⁊ extremitates ꝯscientie qbꝰ nõnulli diabolo instigante deuicti ab oratione desistũt existimãtes eo ꝙ attenti nõ sunt inuanuȝ orationi vacare.

De ordine in oratione seruãdo: ⁊ qualiter possumus rogare sanctos tanq̃ȝ intercessores ⁊ aduocatos nostros. Cap. 3.

Tertius modus in orõne s̃uãdus dicit̃ ordinationis. Debet esse orõ ordinata vt orãs intendat ipetrare a deo omne donũ qđ postulat: qꝛ vt inqt p̃s. Gratiaȝ ⁊ gloriã dabit dñs. Sanctis vo p̃ces sunt porrigẽde tãq̃ȝ intercessoribꝰ ⁊ aduocatis nr̃is apud deũ. Nã vt inqt Bon. di. 45. quarti li. Deus instituit ⁊ voluit ꝙ sanctos rogaremꝰ triplici ex cã. Prima pp nostrã inopiã. Secunda pp dei reuerentiã. Tertia pp sanctorũ gloriam.

Prima pp nostraȝ inopiã siue in cõtẽplãdo siue in amãdo siue in merendo. Sumꝰ inopes in cõtemplãdo summã luceȝ q̃ ipse deꝰ est. Sumꝰ inopes in amando: qꝛ miser hõ magis quãdoqȝ sentit se affectũ ad vnũ sanctũ q̃ȝ ad ipsuȝ deũ. Sumus inopes in merendo: eo ꝙ exigua sunt ⁊ parua merita nostra. Ideo deꝰ voluit nos rogare sanctos vt in ipsis eũ cõtemplemur: vt per ipsos fiduciã habeamꝰ ⁊ p eoꝝ merita indigẽtiã nostrã suppleamꝰ. Scđa cã est pp dei reuerentiã: vt hõ pctõr ad deũ q̃si ꝓ reuerentia nõ audiẽs cõfugere iploret auxilium amicoꝝ eius. Tertia cã ẽ pp sanctoꝝ gloriã: vt ipse deꝰ glorificet̃ in sanctis suis quoꝝ amore deuotis eoꝝ gr̃as dõa ⁊ bñficia plurima dignat̃ cõferre: neqȝ audiẽdi sunt illi q dicũt superfluũ esse ad sanctos p orationes cõfugere: quãdo ecclesia sanctis oratiões porrigere cõsueuit. Quinimo quottidie experimur quantũ ꝓdest nobis deuotionẽ sanctis dei exhibere: de quibus dicit̃ in p̃s. Leuaui ocu. m. in. m. vn. ve. aux. mi. Pijs nãqȝ sanctoꝝ p̃cibus ⁊ p̃cipue Vginis gloriose liberati sunt multi a p̃iculis maris. Alij ab vlceribus ⁊ egritudinibus desperatissimis sanati. Alij a diaboli temptationibus penitus mũdati. Alij ab infamijs criminibus falsis plene purgati. Alij a varijs diuersisqȝ tribulationibus ⁊ angustijs ad quietẽ et trãquillitatẽ p̃ducti. Narrent ista q experti sunt. Dicãt deuoti sancti Nicolai: sancti Francisci. sancti Antonij: sancti Bernardini: sci Petri martyris ⁊ alioꝝ sanctoꝝ qd acceperunt quid obtinuerunt illos inuocando. Clament pijssime Vginis fideles deuoti quot munera di ad inuocationẽ nominis Marie abũdãter ipetrauerunt. De qua Bernardus ait. In p̃iculis in angustijs Mariã cogita Mariam inuoca. Ergo simus ꝓmpti ⁊ fiducialiter orãdo inuocemus scõs: quoꝝ p̃rocinio obtinere poterimꝰ hic grãm: ⁊ in futuro gloriã: i qua viuit deꝰ trinus ⁊ vnꝰ p infinita secula seculoꝝ. Amẽ.

Sabbato post diẽ cineꝝ de ipedimẽtis ꝯrijs orõni pp q̃ orãtes nõ exaudiunt̃. Ser. 21.

Erat enim ventꝰ cõtrariꝰ eis. Scribunt̃ h̃ vba Marci. 6. c. ⁊ in euãgelio hodierno. Cõquerunt̃ plurimi ⁊ qdem absqȝ vlla rõne ꝙ in suis orõnibꝰ nõ exaudiunt̃ a deo nec ipetrant orando qđ volunt. Sed nõ intelligunt ꝙ vt Augu. inqt. 16. q. 1. c. decime. Bñ facere deus semp ẽ ꝓmptꝰ sȝ hoiuȝ malicia ꝓhibet̃. Cessante ergo ex pte hominũ defectu nõ ẽ correpta ad dandũ manus omnipotentis dei liberalissima. Querit nãqȝ ipse vt sua beneficia eroget mentes no/

ſtras bñ diſpoſitas. Unde naufragiũ timẽti/
bus diſcipulis in nauicula conſtitutis: ſicut in
euãgelio hodierno legit̃ xp̃s dixit. Confidite.
Nã ꝑpterea iminebat eis periculũ ⁊ cõtraria/
bant̃ venti: qꝛ erat coꝛ eoꝝ obcecatũ: nec vt de/
cebat cõfidebãt i Ꝟtute magiſtri ſui. Sic ⁊ orã
tibus euenire ſolet ꝙ quãdoqꝫ nõ exaudiunt̃:
qm̃ nõ erãt cũ ea ſpe ⁊ fiducia quã hr̃e debẽt in
benigniſſimo deo. Uerũtamẽ vt magis gerет̃
animus eoꝝ q dolent ꝙ eorũ p̃ces deꝰ nõ iplet
in preſenti ſmone de impedimẽtis orationis
erimꝰ tractaturi: videbimuſqꝫ qualia ſint ĩpedi
menta que contrariant̃ orantibꝰ ne exaudiant̃:
ſicut venti cõtrariabant̃ in mari diſcipulis: et
notabimꝰ tria principalia impedimẽta.
Primum dicitur iniuſticia.
Secundum dicitur iniquitas.
Tertium dicitur impatientia.

Quod ꝑꝑ iniuſticiam vel orantis vel ora/
tionis vel eoꝝ ꝓ qbus orat̃ quãdoqꝫ deꝰ ora/
tiones nõ exaudit. Capitulum primum.

p Rimũ impedimẽtũ quare multotiẽs
deus nõ exaudit orantes dicit̃ iniuſti/
cia: q̃ triplex eſſe põt. Prima ẽ ex ꝑte
orantis. Secũda ex ꝑte orationis. Tertia ex ꝑ
te eius pro quo oratur. Prima iniuſticia eſt
ex ꝑte oratõis: qñ orãs adeo eſt iniuſtꝰ vt exau
diri nõ mereat̃: Sꝫ ꝓ clariori noticia q̃rit̃ vtꝝ
peccatores ipetrent aliqd a deo ſuis orationi/
bus. Et arguit̃ ꝙ nõ ex Ꝟbis ſcripture. Scri/
bitur nãqꝫ eſaie. I. Cũ extenderitis manꝰ ve/
ſtras auertã oculoſ meos a vobiſ: ⁊ cũ multipli
caueritis orationẽ nõ exaudiã: manus. n. ve/
ſtre ſanguine plene ſunt. Et eſa. 59. Ecce nõ ẽ
abbreuiata manus dñi ⁊ ſaluare nequeat neqꝫ
aggrauata eſt auris eius vt nõ exaudiat: ſꝫ iniq
tates veſtre diuiſerũt ĩter vos ⁊ deũ veſtruꝫ: ⁊
pctã veſtra abſcõderũt faciẽ eiꝰ a vobis ne exau
diret. manꝰ. n. veſtre ſanguine plene ſunt ⁊ di
giti vr̃i inigtate. Labia vr̃a locuta ſunt mẽda/
ciũ ⁊ lingua vr̃a inigtatẽ ſatur. Et Hie. Tre/
noꝝ. 3. c. Nos inique egimꝰ ⁊ ad iracũdiã ꝓuo
cauimꝰ te iccirco tu es inexorabilis. Et Dauid
in p̃s. Inigtatẽ ſi aſpexi i corde meo exaudiet
dñs. Et ꝓuer. 28. c. Qui declinat aurẽ ſuã ne
audiat legẽ oratio eiꝰ erit execrabil̃. Et Job.
9. Scimꝰ qꝛ pctõres deꝰ nõ exaudit. Et Chri
ſo. ſup Math. Qui orat ⁊ peccat nõ orat deũ:
ſꝫ deludit. Et ꝓ. 15. Longe ẽ dñs ab ĩpijs et
orationes iuſtoꝝ exaudiet. At ꝯ eſt auctoritas
Criſ. q ſic gloſat dictũ xp̃i Luc. xi. Õis q petit
accipit ſiue iuſtus ſiue pctõr. Et ad idẽ Augu.
ſuꝑ Job. ait. Si pctõres nõ exaudiret deꝰ fru/
ſtra publicanꝰ dixiſſet. Deꝰ ꝓpitius eſto mihi
pctõri. Rñdeo ꝓ huiꝰ dubij ſolutione ſequẽdo
Alex. in. 4. volumine ſumme: ꝙ orãtes homi
nes i triplici varietate poſſunt inueniri. Nam
aliq lꝫ valde pauci iuſti ſunt. i. ſine pctõ mortali
⁊ oratio eoꝝ potẽtiſſima ẽ vt oñdemꝰ i ſmone
de vſu oratõis i ipſo Moyſe. Et ideo Jac. 5.
dicit̃. Multũ. n. valet deprecatio iuſti aſſidua.
Aliq ſũt pcõres obſtinati q diutiꝰ i malo ꝑſeue
rantes nõ ſe voluerunt corrigere: a deo vocati
nõ ſe voluerũt emẽdar̃: obdurauerũt corda ſua
ſꝑnẽtes dei iudicia. Hi cũ qñqꝫ ꝑꝑ ſuã duri/
tiẽ dei manũ eos caſtigãtẽ ſentiãt i tribulatiõe
poſiti clamãt. Dñe dñe: ⁊ dñs auertit faciẽ ſuã
ab eis: qbꝰ dic̃. Illud ꝓuer. primo. Uocaui et
renuiſtis: extendi manũ meã ⁊ nõ fuit q aſpice
ret: deſpexiſtis omne cõſiliũ meũ ⁊ increpatio
nes meas neglexiſtis. Ego quoqꝫ i ĩteritu ve/
ſtro ridebo: ⁊ ſubſanabo vos cũ vobis ꝙ time
batis aduenerit: cũ irruerit repẽtina calamitas
⁊ interitus quaſi tẽpeſtas ingruerit: qñ vene/
rit ſuꝑ vos tribulatio ⁊ anguſtia tũc inuocabũt
me ⁊ nõ exaudiã: mane cõſurgent ⁊ nõ inue/
nient me eo ꝙ exoſaꝫ habuerint diſciplinã. Ali
q orãtes ſunt pctõres humiliati: qꝛ lꝫ qñqꝫ pec/
cent nõ tñ ſemꝑ retinent ꝓpoſitũ male volũta/
tis humiliant̃ deo: timẽt illũ: ob eiuſqꝫ reuerẽ/
tiã aliqua bona oꝑa faciũt. Hi i ſuis neceſſitati
bus orãt deũ: ſuãqꝫ iplorãt clemẽtiã. Cõfortã
di ſunt certe tales vt ſperẽt i dño q ex miſericor
dia ſua eos audit: nec iuanũ orare ꝑmittit: qm̃
vt Aug. ingt i. c. adhuc iſtãt. de pe. di. 3. Cur
docuiſſet dñs orãtes dicere. Dimitte nobis ꝺ
bita noſtra: niſi miſericors ipſe nobis ꝑſeuera
ret q ab hac petitõe nõ vult nos deficere. h ille.
Peccator erat publicanꝰ ⁊ humiliatꝰ exauditꝰ
eſt. Luc. 18. Pctõr Ezechias ⁊ orationẽ eiꝰ
ꝑꝑ humilitatẽ exaudiuit deus. Pctõres nini
uite: ⁊ orãtes ⁊ ieiunãtes dei iudiciũ euaſerũt.
Ideo q pctõres ſunt dũmõ nõ ſint obſtinati et
obdurati i malicia ſua fiducialiter orẽt ad deũ.
Auctoritates aũt i ꝯriũ allegate itelligẽde ſunt
de pcõribus obſtinatiſ: aut ꝺ illis q petũt a deo
ſm deſideriũ peti: quos deus aliqñ ex miſeri/
cordia nõ audit: qñqꝫ Ꝟo ex vindicta exaudit ꝑ
mittẽtes eos amplius ruere i pctã: qꝛ vt dic̃ Au
gu. Deus q̃dã negat ꝓpitius q̃ cõcedit iratꝰ.
Secũda iniuſticia ẽ ex ꝑte oratõis qñ. ſ. ora/
tio nõ hꝫ rationẽ Ꝟtutis. Naꝫ vt dicit Boñ.
di. 17.

di.17.tertij li. In qualibet oroñe duo sunt cōsi
derāda: materia.s.⁊ forma. Materia oronis
respicit desideriū petentis. Forma vo respicit
discretionē ꝓponentis: quādo.s.ille q orat cō/
mittit oia volūtati diuine sicut faciebat xp̄s qñ
orās dicebat ad patrē. Pater si po.ē.t.a.m.
ca.iste: verūtamē nō.m.v.fi.sed tua. Qui sic
orat. etsi non semꝑ ipetret qđ petit ⁊ desiderat
nūq̄z tamē orat sine merito: qm̄ sic orādo deuz
honorat: q quādoq̄z dn̄egat tꝑalia ista bona pe
tentibus: qꝛ videt illa anime saluti esse cōtraria
Ex hoc legit̄ in vita sancte Perronille quam
scūs Marcellus scripsit: ꝙ cum ipsa filia esset
Petri apostoli et speciosa nimis: deo volente
febribꝰ laborare cepit: discipuli aūt Petri dixe
runt ad eū. Cum oēs a te sanent̄ infirmi cur
Petronillā iacere ꝑmittis. Quibꝰ Petrus
rn̄dit. Quia sic expedit ei: verūtamē ne putet̄
impossibilitas sanitatis eiꝰ in noīe iesu xp̄i illaz
sanabo: dixitq̄z ei. Surge petronilla velocius
⁊ ministra nobis. Que statiz sanata surrexit et
ministrauit eis. Cōpleto aūt ministerio Pe/
trus dixit ei. Petronilla redi ad lectuz tuum.
Que statiz redijt et vt prius febribus laborare
cepit. At vbi in dei amore cepit esse ꝑfecta: eaz
ꝑfecte sanauit. Simile est ꝙ legit̄ in vita sancti
Tho. cātuarieñ. Cū.n. quidā quē scūs Tho.
dū viuebat valde dilexerat grauiter ifirmaret̄:
iuit ad eius tūbā et ꝓ sanitate rogauit: ipetra/
uitq̄z illā ad libitū. Sed dū sanatus rediret co/
gitare cepit ꝙ illa sanitas forsan aīe sue non ex/
pediret. Unde iterū ad sepulchrū rediēs ora/
uit vt si nō esset vtile aīe sue cōtinuo ipsa ifir/
mitas rediret: statimq̄z redijt sicut prꝰ. Pro/
pterea dicimꝰ ꝙ q bene orare volunt oia tādē
cōmittere debēt voluntati diuine. Tertia iniu/
sticia est ex pte eiꝰ ꝓ quo orat̄. Fiunt.n. qñq̄z
oratōes ꝓ aliquibꝰ q nō merent̄ bñficia q̄ po/
stulantur ꝓ ipsis. Unde deꝰ dixit ad Hiere.
de ꝓpulo iudaico pessimo ⁊ indurato. Tu no
li orare ꝓ populo hoc nec assumes ꝓ eis laudē
⁊ orationē vt nō obsistas mihi qꝛ ego nō exau
diā te. Sz ad hoc facit exēplū sancti Bartholo
mei: de quo in sua legēda sic habet̄. Qđ anno
dñi.30i. sarraceni Siciliā inuadētes. Lipari/
tanā insulā vbi corpꝰ sancti Bartholomei qe
scebat vastuerūt: ac eius sepulchrū cōfringētes
ossa ipsius dispserūt. Appuit aūt scūs cuidam
deuotissimo dicens. Surge collige ossa mea q̄
dispsa sunt. Cui ille. Qua rōne colligere aut
aliquē tibi honorē exhibere debemꝰ cū deleri
ꝑmiseris: nec auxiliū nobis impēderis. Cui
ille. Per multū tempus meritis meis domi/
nus huic poplo pepcit: sed eoꝝ peccatis nimiū
inualescentibus: ⁊ ad celū clamantibꝰ iam pro
eis nō valui veniā impetrare. Sz ex his dubi
tari solet: an pro omnibus in hac vita existenti/
bus sit orandū. Et rn̄det Tho. vbi supra ar.i.
in responsione ad tertiū argumentū. Qđ pro
peccatoribus orandū est vt conuertant̄: qꝛ sic
nulli q̄zdiu hic viuit subtrahendū ē corruptio/
nis beneficiū: qꝛ nō possumus distinguere p̄/
destinatos a reprobatis: vt Aug. dicit lib. de
correptione ⁊ grā: ita etiā nulli est denegāduz
oronis suffragiū. Pro iustis etiā est orandūz
vt ꝑseuerent ⁊ proficiant: ⁊ vt nō superbiāt dū
considerant se alioꝝ suffragijs indigere.

Quod sepe deus nō exaudit orantes: quia
ipsi veniā petentibus dare nolunt: aut crude/
les sunt pauperibus: aut diffidentes de deo.

Capitulum secundum.

Secundū impedimētū contrariū orāti/
bus ne exaudiantur dicit̄ iniquitas:
qñ inueniunt̄ in eis potissime tres ini
quitates. videlicet prima dicit̄ irremissibilitas.
Secunda dicit̄ crudelitas. Tertia dicit̄ ifideli/
tas. Prima dicit̄ iniquitas irremissibilita/
tis: quādo orātes nolūt ꝓximis suis qui eos
leserunt veniā petentibus indulgere ⁊ offen/
sas remittere. Ideo dicit̄ Ecc.28. Relinque
ꝓximo tuo nocēti tibi: ⁊ tūc deprecāti tibi pec
cata soluent̄. xp̄s autē in euāgelio Math.5.
orari iussit ꝓ ꝑsequētibꝰ ⁊ calūniātibꝰ. Sz cir/
ca h̄ satis i dubio vsat̄ animus. Primo qꝛ i
sacra scriptura inducunt̄ multe ipr̄catōes ꝯ ini/
micos. Dicit̄.n.i.p̄s. Erubescāt ⁊ cōturbent̄
oēs inimici mei. Et alibi. Erubescāt ipij ⁊ de
ducātur i ifernū: muta fiāt labia dolosa. Et ali
bi. Cōfundant̄ ⁊ reuereant̄ inimici mei ⁊c̄. 2°
qꝛ vindicari de inimicis i malū inimicoꝝ cedit
sz sci vindictā de inimicis petūt: sic pz apoc.6.
vbi martyres xp̄i iducunt̄.d. Usquequo nō
vindicas sanguinē nostrū đ his q habitāt i ter
ra. Et helyas rogauit vt ignis descēderet de
celo q cōsumeret duos ꝑncipes qnquagēarios
⁊ exauditꝰ ē.4.Reg.1.3°. qꝛ opatio hoīs ⁊ eiꝰ
oro nō dn̄berēt eē ꝯria: sz hoīes qñq̄z licite ipu/
gnāt: inimicos aliogn oia bella cēnt illicita: er
go vr̄ ꝙ nō sit ꝓ inimicis orādū. Rn̄det Tho.
vbi supra. ꝙ eo mō quo tenemur diligere ini/
micos: tenemur ꝓ eis orare. Diligimꝰ.n.i eis
naturā nō culpā. Diligere ēt inimicos i gene

rali est in p̄cepto: nō aūt i spāli: vt. s. hō fm̄ p̄/
parationē animi sit paratus etiam specialiter
inimicū diligere ⁊ eū iuuare in necessitatis ar
ticulo: vel si veniā peteret. Sꝫ in speciali ini/
micos diligere absolute ⁊ eos iuuare pfectio/
nis est. Similiter et necessitatis est vt a cōibus
nostris orationibus quas ꝓ alijs facimus ini
micos nō excludamus. Quod autē specialiter
orem⁹ pfectōis est, nō necessitatis nisi in aliquo
casu speciali. Ad primū ergo dicendū q̄ ipca
tiones q̄ in sacra scriptura ponuntur quadru/
pliciter possunt intelligi. Uno modo fm̄ q̄ ꝓ
phete solent figura inprecātis futura p̄dicare
vt Aug. dicit in li. de sermone dn̄i in monte.
Secūdo mō, put q̄dā tpalia mala peccatoribus
quādoqꝫ a deo ad correptionē mittuntur. Ter
tio mō intelliguntur petere nō cōtra ipsos ho/
mines: sed cōtra regnū peccati: vt. s. correptio
ne hominū peccatuꝫ destruatur. Quarto mō
cōfirmādo voluntatē suā diuine iusticie circa
damnationē, pseuerantiū i pctō. Ad fm̄ dicē
duꝫ q̄ sicut in eodē libro Aug. ait. Uindicta
scōꝝ est pp̄ diuinā iusticiā: q2 vt inqt p̄s. Lau
dabitur iustus cū viderit vindictā. Ad tertiuꝫ
dicendū q̄ licitū est impugnare inimicos vt cō
pescantur a peccatis: eo q̄ cedit in bonū eorū.
Et sic etiā licet orādo petere aliqua tpalia ma/
la inimicoꝝ vt corrigātur. Et sic oratio ⁊ opa
tio nō erunt cōtraria. Secūda iniqtas dicitur
crudelitatis: quādo orātes deū liberalē inueni
re volunt et ipsi ꝓximis suis auari sūt et crude
les. Ideo Thobie. 12. dicitur. Bona est ora/
tio cū ieiunio et elemosyna. Tertia iniqtas di
citur infidelitas. Orant multi sine fide: sumen
do fidē pro fiducia siue cōfidentia. Ideo dici/
tur Iacobi. i. Siquis indiget sapientia postu/
let illā a deo: postulet āt in fide nihil hesitans.
Nā vt inquit psalmista p̄s. 32. Oculi domini
in eis qui spant sup misericordia eius. Et pro
uer. 30. Clypeus est dn̄s spantibus in se. Et
Ecc. 2. Respicite filij et scitote natiōes hoīuꝫ:
q2 nullus sperauit in deo et confusus est.

Quod deus quandoqꝫ nō exaudit orantes propter illoꝝ ipatientiā: et qualiter orandū est perseueranter. Capitulū tertium.

Ertiū impedimētū cōtrariū orantib⁹
t ne exaudiantur dicitur impatientia.
Sunt. n. multi qui si statim nō exau/
diantur cū orāt efficiuntur impatiētes murmu
rant de deo: et ad deū ampli⁹ redire nolūt deū
eē duꝝ tenacē et auaꝝ dicūt. Quib⁹ sonare dꝫ
vox euāgelica xp̄i. d. Luce. xi. Quis vestruꝫ
habebit amicū et ibit ad illū media nocte dicēs.
Amice accōmoda mihi tres panes q2 amicus
meus venit de via et nō habeo qd̄ ponā ante
illū. Et ille deintus respondens dicat. Noli
mihi molestus esse. Iaꝫ clausum est hostiū: et
pueri mei sunt i cubili nō possuꝫ surgere ⁊ da/
re tibi. Et ille pseuerauerit pulsans. Dico vo/
bis et si nō dabit illi surgens eo q̄ amicus ei⁹
sit pp̄ ipoztunitateꝫ tamē ei⁹ surget et dabit illi
quotquot hꝫ necessarios. Et ego dico vobis.
Petite et dabit̄ vobis. Ubi xp̄s docet nos p
seuerāter orare: q2 pseuerātia cōtinua in quoli
bet ope arduo satis pdest. Ideo ait Ouidi⁹ li.
secūdo de ponto. Percussu crebro saxa cauan
tur aqs. Et li. 4. dicit. Gutta cauat lapidē nō
vi sꝫ sepe cadēdo. Et li. 1. d' arte amādi. Quid
magis est duꝝ saxo: qd mollius vnda. Dura
tamē molli saxa cauant̄ aqua. Et Iob. 14. La
pides excauāt aque et alluuione paulatiꝫ terra
cōsumitur. Nec ꝓpterea q2 replicatis vicibus
deus vult exorari illiberalis et inurbanus est
censend⁹ q ideo quādoqꝫ sua beneficia rogat⁹
differt cōferre vt nos humiliet: vt corda nostra
magis inflāmet: vt beneficia sua sapidiora red
dat. Amoueant̄ ergo ipedimēta p̄dicta ⁊ erit
tranquilitas in anima orantis: cui christus hic
dabit gratiam et postea gloriā. Amē.

Dominica prima in quadragesima in ma/ne de, tēpore bene dispensando. Ser. .22.

Ecce nunc tēpus acceptabile
Doctoris gentiuꝫ
c verba sunt ista. 2. Corin. 6. et in
epistola p̄sentis dominice. Pon
deranda sunt v̄ba apostoli que de
tēpore dicit in lectiōe occurētis epistole. Quo
niaꝫ nulla grauior periculosiorqꝫ iactura q̄ꝫ p/
ditio temporis. Illud nāqꝫ datū ē nobis a dō
vt possimus mereri regnū eternū. Si tamen
defecerit sine merito deficiet etiā spes nostre sa
lutis. Diximus. n. in p̄cedentibus smonib⁹
de iusticia dei qualiter hi qui i iferno sunt extra
omnē statū omneqꝫ tp̄s merēdi dolēt se eē po/
sitos. Solerter itaqꝫ vnusqsqꝫ studere debet vt
tp̄s sibi cōcessuꝫ fructuose dispenset: qd̄ q2 ple/
riqꝫ negligūt: iccirco i presenti smone de tem/
pore erimus locuturi: de quo principaliter tria
mysteria ꝓponimus cōtemplanda.
Primū dicitur cōditio.
Secundū dicitur nominatio.
Tertium dicit̄ obseruatio.

de tribus

De tribus conditionibus tp̄is.ſ.breuitate mobilitate: et irreuocabilitate. Cap. .I.

P Rimū myſteriū cōtemplādū de tp̄e dr̄ cōditio. In quo attente cōſiderare de bemus quot ſunt ꝓncipales tp̄is cōdi tiones. Et reducimꝰ illas ad tres vȝ. P̄ria dr̄ breuitatis. Secūda mobilitatis. Tertia irreuo cabilitatis. P̄ria cōditio tp̄is dr̄ breuitas: q2 vt inqt paulꝰ.i. Cor.7. Tempꝰ breue ē. Et h̄ tripliciter. P̄rio reſpectu ſui. Secūdo reſpcū dei. 3° reſpectu nr̄i. P̄rio tp̄s breueē reſpcū ſui: q2 icepit eē et deſinet eē. Q̄ď tp̄s icepit eē pȝ p dicta doctoꝝ. Vn̄ caſſiodorꝰ ſup p̄s.54. ait. Tp̄s tūc cepit qn̄ mūdꝰ ſumpſit initiū. Et Origenes li.i. Gen̄. tp̄s nō erat anq̄ȝ mūdꝰ nō eēt: ſȝ eē cepit. Et hyſidorꝰ. li.i. ď ſūmo bo no. Nulla an̄ ꝓncipiū mūdi fuerūt tp̄a: q2 cuȝ ipſuȝ ſit creatura i ꝓncipio mūdi ſctm̄ eē credē dū ē. Et Aug. li.5. de tri. Tp̄s nō cepit i tp̄e. Nō. n. erat tp̄s an̄q̄ȝ eēt tp̄s. Et ſi diceret ꝙ omne qď cepit eē: aut cepit eē i tp̄e: aut i eterni tate. Si ergo tp̄s cepit eē et nō cepit eē i eterni tate: ergo cepit eē i tp̄e. Rn̄det. d. Bon̄. 2. di. ſecūdi li. i declaratōe lr̄e. Q̄ď ſm Aug. differt dicere aliqd fieri ex tp̄e et i tp̄e et cū tp̄e. Q̄ď enīȝ iportat ordinē iportat cōtingētiā cū ipor tat ſimultatē: ⁊ iō nihil factū ē i tp̄e nec ex tp̄e: niſi qď excedit a tp̄e. Quia ergo tp̄s et ea q̄ in primordio tp̄is creata ſunt a tp̄e nō excedunt: ideo. d. Aug. ea eē creata cū tp̄e nō i tp̄e nec ex tp̄e. Secūdū aūt Bedā quē magiſter inducit in textu quattuor fuerūt a ꝓncipio creata. ſ. ma teria p̄ria: angelica natura: celū empyreū: et tp̄s. Dicit tn̄. d. Bon̄. ꝙ tp̄s accipi cōſueuit i ſcri pturis ſcōꝝ quadrupliciter. ſ. ꝯmuniſſime: cōi ter: ꝓprie: et magis ꝓprie. Cōmuniſſime tp̄s dicit mēſurā cuiuſlibet duratōis create: et ſic ac cipit illud Beda. Cōiter dicit mēſurā cuiuſcū qȝ mutatōis ſiue illiꝰ q̄ ē de nō eē i eē: ſiue alte rius q̄ ē de vno eē i aliud eē. Et ſic accipit tp̄s Ric. de ſcō Victore i glo. ſup. i. c. Gen̄. vbi dicit. Omne qď cepit: ex tp̄e cepit. Tertio mō accipit ꝓprie. Et ſic dicit menſurā variatōis ſucceſſiue: ſiue ſit ſucceſſiua ſucceſſione regula ri et cōtinua: ſiue nō. Et ſic. d. Aug. ad Oro ſiū. ꝙ affectiōes varie angeloꝝ menſurātur tp̄e: et ōis variatio reꝝ. Quarto mō accipitur magis ꝓprie: et ſic dicit mēſura motꝰ ſiue va riationis ſucceſſiue cōtinue et regulate ſm re gulā motus octaue ſpere: et ſic cōſueuit accipi ab Ariſtotele et cōmētatore. 4. phiſicoꝝ. Et iſta eſt coactata tēporis acceptio. Et ſicut tem pus cepit eſſe ita deſinet eſſe. Unde Apoc. x. Joh. ait. Angelus quē vidi ſtātem ſupra ma re et ſupra terrā leuauit manuȝ ſuam ad celuȝ: et iurauit per viuentē in ſecula ſeculorum: qui creauit celū et ea que in eo ſunt: ꝙ tempus am plius nō erit. Quemadmodum auteȝ ceſſante motu celi ceſſabit etiam et tempus: plenius di cam in ſermone de contemptu mundi. Secū do tempus eſt breue reſpectu dei: nā deus eſt eternus ſine tēpore ſine ſucceſſionis menſura quoniā vt inquit. Ar. 4. phi. Ea dicuntur tp̄e menſurari q̄ principiū et finē hn̄t. Eſt aūt re pire principiū et finē in omni eo qď mouet: qď vero eſt omnino imutabile: ſicut nec ſucceſſio neȝ ita nec principiū nec fineȝ habere pōt. Iō cū deus ſit maxime imutabilis: ſibi maxie cō petit vt ſit eternus: quia deus eſt ſuū eſſe vni forme. Unde ſicut ē ſua eſſentia ita eſt ſua eter nitas. Et hoc expreſſit Aug. d. ad Marcelli nuȝ. Deus ſolus eſt qui exordiū nō hȝ. Sȝ ꝙ ſoli deo nō cōpetat eternitas ꝓbare poſſet ali quis p dicta ſcripture. Unde Daniel. 12. dicit Qui ad iuſticiam erudiūt multoſ fulgebūt qua ſi ſtelle in ꝑpetuas eternitates: ſȝ ſi ſolus deus eſſet eternus nō eſſent plures eternitates. Et Dauid in p̄s. mōtes vocat eternos. Illumi nans inqt tu mirabiliter a montibus eternis. Et Deutꝰ. 23. colles vocant eterni. et Math. 25. Ignis īferni adhuc nominat eternꝰ. Er go nō eſt ſolꝰ deꝰ eternus. Rn̄det Tho. pte. i. ſumme. q. x. ꝙ eternitas ṽe ⁊ ꝓprie i ſolo deo eſt: eo ꝙ cōſequitur imutabilitatē vt dictuȝ eſt Solus aūt deus eſt oīno imutabil. Scdm tn̄ ꝙ aliqua ab ipſo imutabilitatē recipiūt: ſȝ hoc aliqd eternitatis eiꝰ pticipant. Quedā ṽo q̄ȝ tū ad hoc imutabilitatē ſortiunt a deo: q2 nūq̄ȝ deſinunt eē. Et ſic dicit. Eccleſiaſtes. i. Ter ra ṽo in eternū ſtat. Quedā etiā eterna i ſcri pturis dicunt ꝓpter diuturnitatē durationis. licet corruptibilia ſint: ſicut in ṽbis allegatis dicunt eterni mōtes et colles. Quedā ampliꝰ participāt de rōne eternitatis: inquātū hn̄t in trāſmutabilitateȝ vel ſm eſſe vt ignis inferni vel ſm ſuā opationē: ſicut angeli ⁊ beati vidē tes deū: in quibꝰ nō erunt q̄ȝtū ad viſionē bea tificā volubiles cogitationes: vt docet Aug. 4. de trinitate. Unde dicunt habere vitā eter naȝ ſm illud Joh. 17. Hec eſt vita eterna vt cognoſcant te veꝝ deū. Multe ergo eternita tes ſunt: q2 multi ſunt pticipantes eternitatem

ex ipſa dei cōtēplatōe. Dicimꝰ ergo ꝙ ſicͭ ſolus deꝰ ē bonꝰ ꝑ ſuā eſſentiā vt. d. Boetiꝰ ī lib. de hebdomadibꝰ. Sicut oīa alia ſunt bona ꝑ pti/cipatōez ita ſolus deꝰ ē eternꝰ ꝑ ſuā eſſentiam. Alia vͦo dicunt̄ eterna ꝑ pticipatione̅. Tertio tp̄s ē breue reſpectu nr̄i. Quid. n. de tpe dicā ad vitā pn̄tē nobis cōceſſo. Audiamꝰ ſapiētū ſcōꝝq̄ʒ voces. Jnqt. n. Jo. 8. ca. Sicͭ vmbra ſunt dies nr̄i ſup terrā. ⁊. 15. Hō natꝰ de mu/liere breui viuēs tpe repletꝰ multis miſerijs. Qui. q. fl. cō. ⁊. f. v. vmbra. Et. 14. Breues dies hoīes ſunt. Et Gre. 25. li. moral̄. Ois longitudo tpis vite pn̄tis pūctus eē cognoſcit̄ cū fine termınet̄. Et hyſidorus li. i. ſolilogoꝝ. Quottidie dies vltimꝰ appropiquat: quottidie ad finē tendimꝰ: quottidie ad mortē ꝓpamꝰ. Et Jacobi. 4. Que ē vita nr̄a. Vapor eſt ad modicū pens: ⁊ deinde extermınabit̄. ⁊. Seā. ad Lucillū. Punctū ē oē qđ vidimꝰ ⁊ adhuc pūcto minꝰ. Et iteꝝ ad eūdē. Quottidie mori mur quottidie demit̄ aliqua pars vite: et tūc quoq̄ʒ cū creſcimꝰ vita decreſcit. Et idē de ꝯſo latione ad Martiā. Oīa humana breuiaꝰ ⁊ ca duca ſunt ⁊ īfiniti tpis nullā ptē occupātia. Et idē ī tragedijs. Etate fruere mobili curſu fu/git. Et idē ī q̄ſtionibꝰ naturalibꝰ. Fuit tp̄s et auidiſſimos ſuos deſerit ꝑcūdo. Elegāt lelio cuidā dn̄i ſexaginta ānos hēo. Hos igt ſexa/ginta dicis quos nō hēs. Et Ouidiꝰ li. 3. đ fa ſtis. Tp̄a labūtur tacitiſq̄ʒ ſeneſcimꝰ ānis. Et celer admiſſis labitur ānꝰ eqs. Et i. x. metha. Labit̄ occulte fallitq̄ʒ volatil̄ etas. Et nihil eſt ānis velociꝰ. Hinc ſapiēter ph̄s qdā quaſdā ſibi qōes ꝓpoſitas ſoluit. īterrogatꝰ etenīʒ. Cū qbus ſociꝰ ē hō. rn̄dit. Cū ſepteʒ q eū aſſidue moleſtāt. Hi ſunt fames ſitis calor frigus laſſi tudo īfirmitas ⁊ mors. Jnterrogatus vbi eſt hō. Rn̄dit ī bello multiplici et diuerſo. Jntra ſe hʒ bellū mordētiſ cōſcie: ī ꝓprio corpe hʒ bel luʒ quattuor elemētoꝝ q̄ ſecū pugnāt ad īuicē ꝑ ꝯrias qualitates. Extra ſe hʒ bellū reꝝ cōcu piſcibiliū ⁊ diabolice tēptatōis. Jnterrogatus tertio quō ſe hʒ hō. Rn̄dit vt lucerna ad vētuʒ q̄ cito extinguit̄: vt ſcītilla ī mari q̄ cito ab vn/dis abſorbetur: vt ſpūa gracillis q̄ cito a ꝓcella diſꝑgitur: vt fumꝰ q cito diffunditur. Jnterro gatus quarto cui ſimilis eſt hō. Rn̄dit aceruo niuiſ: q2 aceruꝰ niuis modico calore cito ī aquā de qua fuerat reſoluitur. Sic hō genitꝰ de pu/tredine modica īfirmitate ī eā reuertitur. Si/milis ē etiā hō roſe matutine: que dū colligitur mane pulchra vr̄: ī ſero vͦo marcida inuenitur Sic hō ī iuuentute appet floridus in ſenectute vͦo marceſcit. Similiſ ē etiā pomo nouo: ꝙ dū in arbore pendēs ad incremētū debitū ꝑueni/re creditur: modico tn̄ vͦme interius exorto cor rodıtur et ſbito corruens efficit̄ inutile. Sic hō in puericia ſua aut in adoleſcentia ſepius ſbita infirmitate ꝑuentus morit̄ ⁊ inutilis efficitur. Jnterrogatus qnto qđ ē hō. rn̄dit. Mācipiū mortis: hoſpes loci: viator tranſiens. Manci piū dicit̄: q2 manū mortis neqt euadere. Ho/ſpes loci: q2 recipit̄ cū gaudio: ſʒ cito obliuioni tradit̄. Viator vͦo trāſiens vocat̄: q2 dormiēs aut vigilās: ſedēs aut ambulās: vel qcqđ aliud faciēſ ſemp ad mortē ꝓpat. Abſoluit ergo ph̄s optime dicta ſua oñdens vite humane dolēdā breuitatē. Et qđ ꝓdeſt eſſe in delicijs: poſſide re diuitias: ſedere in throno regni: florere in iuuentute: letari pulchritudine: ⁊ qbuſcūq̄ʒ tp̄a libus bonis ꝑfrui: qn̄ tā cito vita ceſſabit. Aut quō nō erūt irriſione digni q deū derelinquē/tes ī illa cōfidūt. Hinc Aug. ī li. de miſia hꝰ mūdi exclamās ait. O vita pn̄s q̄ʒ multos de/cipis: q̄ dū cognoſceris nihil es: dū exaltar̄ fu mus es. Sapientibꝰ amara es: inſipientibus dulcis es. Qui te q̄rūt nō te cognoſcūt: q te co gnoſcūt ipſi te fugiūt. Jdeo Paulꝰ hāc breui/tatē vite cōſiderās. i. Cor. 7. c. dicebat. Qui hn̄t vxores tāq̄ʒ nō habētes ſint: ⁊ q emūt tāq̄ʒ nō poſſidētes: et q flent tāq̄ʒ nō flentes: et qui vtunt̄ h̄ mūdo tāq̄ʒ nō vtant̄: et q gaudēt tāq̄ʒ nō gaudentes. Preterit. n. figura huiꝰ mūdi. Secūda cōditio tpis dicit̄ mobilitas. Sēp. n. tp̄s ē mobile et nūq̄ʒ qeſcit. ſic et cōditio noſtra mutabilis ē et mouet̄ ſemp cuʒ tpe. Jō Job. dicebat. 14. c. loquēs de hoīe. Nūq̄ʒ in eodeʒ ſtatu ꝑmanet. Et Ouidiꝰ li. 15. metha. inquit. Nec ſpēs cuiq̄ʒ mā̄et rerūq̄ʒ nouatrix. Et alijſ alias repat natura figuras. Nil eqdē conſtare diu ſub imagine eadē crediderim. Et ī Autē. de nō alie. §. vt autē dicitur. Quid ē ſtabile in ter hoīes et ita imobile vt nullā patiatur imu/tationē: cū oīs noſter ſtatꝰ ſub ꝑpetuo motu cō ſiſtat. Et. C. đ veteri iure enucleādo. l. 2. §. ſʒ q2 diē. Humani iuris cōditio ſemp ī īfinituʒ decurrit: et nihil eſt ī ea qđ ſtare ꝑpetuo poſſit Et caſſiodorus li. 3. epiſtolaꝝ. Humane res mutabilitatē patiuntur. Jdeo ſeneca ad Lucil luʒ ꝑpulchre ſic loquitur. Noli huic trāqllitati confidere. Momento mare euertitur: et eo/dem die vbi luſerunt nauigia ſorbentur. Vide

mus

mus oīa ista quotidie ꝑ experiētiam deficere: experimurqꝫ oīa vanitati fore subiecta: ⁊ tñ oēs opam adhibemus ad hec tpalia bona assequē/da. Pro celesti aūt mercede q̄ in eternum ē du/ratura: nec in minimo labore sumus parati.

Tertia cōditio tēporis dr̄ irreuocabilitas. Perditum nāqꝫ tps adeo irreuocabiliter euo/lat: vt amplius recuperari nō possit. Vñ Ouidius in .3. de arte amādi. Nec q̄ preterijt ho/ra redire pōt. O q̄ꝫ p̄ciosum ē tēpus cum quo lucrari possumus eternitatem. Ideo Señ. ad Lucillum dicebat. Oia mi Lucille aliena sūt: tps tm̄ nostruꝫ ē. Ex hoc Hiero. sic scribit ad Eustochium. O ē tps in quo te meliorem nō senseris extima ꝑdidisse. Et Ber. vidēs ocio/sorꝫ icredibilē numerum in li. de cōtēptu mū/di sic loqtur. Heu heu nihil p̄ciosius tpe: nihil hodie vilius reputatur. hec ille.

De triplici vocabulo expressiuo tpis. s. nūc tunc ⁊ olim. Capitulum .2.

Ecūdum mysterium cōtēplādum de tēpore dr̄ noiatio seu expressio. Naꝫ s̄m Tho. in scripto suꝑ. 3. ethi. ⁊ suꝑ 5. phi. Tēpus triplici vocabulo exprimi ⁊ no/minari solet. Primum vocabulum est nunc. Secūdum vocabulum ē tunc. Tertium voca/bulum est olim. Primū vocabulum quo tē/pus exprimitur dr̄ nunc: in quo signat̄ tēpus presens seu p̄sentis vite: quādo possumus dū/taxat operari bonum. Nam in iferno opatio bona nulla erit: vbi aie sunt irreuocabiliter cō/dēnate. In paradiso nulla erit opatio laborio/sa necessaria vbi aie sūt beatificate. In purga/torio ēt nulla pōt esse opatio meritoria: sed tm̄ pena satisfactoria. Ideo cum audimus nunc euigilare debemus ⁊ itelligere ꝙ tm̄ p̄ns tps ē opportunum ad agēdam pniam. Et q futu/rum expectat mūdi allectus dulcedine grādi se exponit periculo. Ideo dixit scūs Barlaaꝫ. ꝙ q delectatiōes corporales desiderāt ⁊ in p̄sen/ti dissimulāt agere pniam ⁊ ꝓuidere sibi de fu/tura vita: similes sunt cuidam hoi qui dum a facie vnicornis ne ab eo deuoretur velociꝰ fu/geret: in quoddaꝫ baratrum magnum cecidit: dum aūt caderet manibꝰ arbusculam quādam app̄hendit ⁊ base quadam lubrica ⁊ istabili fi/xit pedes. Respiciēs vero vidit duos mures vnum albū ⁊ alium nigrum icessanter radiceꝫ arbuscule quam apprehēderat corrodentes: ⁊ iam ꝓpe erant vt ipam abscinderēt. In fundo aūt baratri vidit draconem terribilē spirātem ignem ⁊ apto ore ipsum deuorare cupientem. Suꝑ basem ṽo vbi pedes tenebat vidit qua/tuor aspidū capita inde ꝓdeuntia. Eleuās aūt oculos vidit exiguum mellis in ramis illiꝰ ar/buscule. oblitusqꝫ periculi in q̊ positus erat se/ipꝫ totū ad mel comedēdū cōuertit. Unicornis mortis tenet figurā q̄ hoiem sp̄ ꝑseq̄t. Baratꝝ ṽo mūdus ē oibus ꝑiculis plenus. Arbuscu/la vniuscuiusqꝫ ē vita q̄ ꝑ horas diei ⁊ noctis q̄si ꝑ murem ⁊ album ⁊ nigrū icessanter cōsu/mit̄ icisioni appropinquat. Basis q̄tuor aspi/dum corpus ē ex quattuor elemētis cōpositūꝫ qbus iordinatis corpis cōpago dissoluit̄. Dra/co terribilis ē os iferni cūctos deuorare cupi/ens. Dulcedo ramusculi: delectatio fallax mū/di qua multi decipiunt̄ detinentqꝫ ne in p̄senti dum tps adest ⁊ facultas datur clamēt ad dn̄ꝫ ⁊ toto corde cōuertant̄ ad illum. Scd̄m vo/cabulum quo tps exprimit̄ dr̄ tūc: ⁊ significat illud qđ ē remotū a p̄nti ⁊ precipue futuꝝ. In scripturis ṽo diuinis septē tūc nobis se igerūt iugiter meditāda. Primum tūc horribilis vi/sionis: qn̄. s. dānati miseri iudiceꝫ oium in sua maiestate videbunt. Et de hoc sic dr̄ Luc. 12. Tūc videbūt filium hoīs venictem in nube cū ptāte magna ⁊ maiestate. Scd̄m tūc ē genera/lis lamētationis: qn̄ cōis erat ⁊ ifructuosa lamē/tatio dānādoꝝ. Et de hoc dr̄ Math. 24. Tūc plāgēt se oēs tribꝰ terre. Tertium tūc ē iocūde associatiōis: de quo dr̄ Sap. 5. c. tūc stabūt iu/sti ⁊ magna cōstantia aduersus eos q se a. ⁊ q. abstu. la. eoꝝ. Quartū tūc ē timēde locutionis de quo Dauid in. p̄s. 2. ait. Tūc loq̄tur ad eos in ira sua ⁊ in furore suo cōturbabit eos. Quin/tum tūc ē dulcis vocationis: qn̄ vocabunt̄ ele/cti ad possidēdum gloriossimū regnuꝫ dei. Et de hoc Math. 25. Tūc dicet rex his q a dextris eius erūt. Venite bn̄dicti patris mei ꝑ. r. pa/ratum v. a. cō. mūdi. Sextū tūc ē eterne dāna/tionis: đ quo Math. 25. Tūc dicet ⁊ his q a si/nistris erūt: discedite a me m. in ig. eternum q paratꝰ ē diabolo ⁊ angelis eiꝰ. Septimuꝫ tūc ē plene beatificationis: de quo esa. 60. Tūc vi/debis ⁊ afflues ⁊ mirabit̄ ⁊ dilatabit̄ cor tuum Si qs igit̄ hec septeꝫ tūc sepiꝰ mēte reuolueret huius mundi fallacijs ꝓfectio nō deciperetur.

Tertium vocabulum quo tps exprimitur dr̄ olim: quod presertim preterita nobis habet de/notare: iter oia aūt significare nobis debet be/neficia dei que suscepimus: ex qbus ad pniaꝫ iducimur in p̄nti. Ideo xp̄s dicebat Math.

xi. Ve tibi Corozaī. ve tibi Bethsaida. q2
si in Tyro ꝛ sidone facte essent ꝟtutes q̃. s. s.
in vobis olim in cinere ꝛ cili. pniam egissent.

De triplici obseruatione tpis. s. naturali su
perstitiosa ꝛ virtuosa. Cap. .3.

t
Ertium mysterium cōtēplandum de
tpe dr̃ obseruatio. Nam a multis di/
uersimode tps obseruatur. Ideo tri
plex eius obseruatio notari pōt. Prima dr̃ na
turalis. Scd̃a superstitiosa. Tertia virtuosa.
Prima ē obseruatio naturalis: qñ qs comedit
bibit dormit: suaqꝫ negocia facit tēpore debito
Sic agricole seruāt tps frumēta serēdo tpe au
tūnali nō estiuo. Naute seruāt tps nauigando
cum vēti adsunt scd̃i. Medici seruāt tps egro
tis medicinas tpe opportuno ministrando: q2
Ecclesiastes. 3. dr̃. Oia tempus habent. Et
Ouidi9 li. 1. de remedio amoris. Temporib9
medicina valet: data tpe ꝓsunt. Et data nō ap
to tpe vina nocent. Scd̃a tēporis obseruatio
dr̃ supstitiosa: de qua loqtur Aug. in Ench. ꝛ
ponit. 25. q. 7. c. Quis existimet. Quis existi
met inqt q̃ꝫ magnum pctm̄ sit dies obseruare
ꝛ mēses ꝛ annos ꝛ tpa: sicut obseruāt q certis
diebus siue mēsibus siue annis volūt vel no/
lunt aliqd icohoare: eo q̄ fm̄ varias doctrinas
hoium fausta vel ifausta existimēt tēpora. Si/
militer reprehēdit obseruatio tpis supstitiosa
eadem cā. ꝛ. q. i. c. nō lꝫ. in. c. siqs. ꝛ in. c. non
obseruetis. q2 inqt apls: siue manducatis siue
bibitis siue aliqd aliud facitis i noie dñi nostri
iesu xp̄i facite: in quo viuimus mouemur ꝛ su
mus. Modernis vero tēporibus exaspnan/
di maxime sunt astrologi qdam q oium hoium
facta scd̃m astrorum regulam iudicant esse re/
gulanda. Quos Augustinus li. 5. de ciuitate
dei. c. 7. deridet sic exclamādo. O singularē
stulticiam. Eligitur dies vt ducatur vxor. Cre
do ꝓpterea: q2 pōt in diem nō bonum nisi eli/
gatur icurri ꝛ ifeliciter duci. Ubi ē ergo q̄ na
scenti iaꝫ sidera decreuerūt. An pōt homo qd̄
ei iam constitutum ē dici electione mutare. Et
qd̄ ipe in eligēdo dieꝫ cōstituerit nō poterit ab
alia ptāte mutari. Et paulo iferius seqt̄ Aug.
Si aūt ppea valēt ad has res dies electi: q2 ter
renis oibus corporib9 siue aiantib9 fm̄ diuer/
sitates tpalium momētorum siderum positio dña
tur: cōsiderēt q̃ꝫ innumerabilia sub vno tpis pū
cto vel nascant̄ vel moriant̄ vel ichoent̄: ꝛ tam
diuersos exitus habeāt vt istas obseruationes
cuius puero ridēdas eē psuadeāt. hec ille. Et
reuera q omnia ichoāda aut agēda psuadēt fꝫ
mathematicorum dogmata nō solum peccāt: verum
ēt ꝛ sepius inueniunt se delusos. Naꝫ ꝛ egoipe
noui astrologū quēdam in ciuitate Camerini:
q vix domum exire volebat absqꝫ annotatione
cursus siderum ꝛ planetarum. Hic vt a fide di/
gnis in p̄fata ciuitate mihi reuelatum ē: obla/
tas sibi vxores p plures annos respuit: qñ fꝫ
suam astrologiā nō videbat̄ sibi tps salubre: tā
dem vt ipse dicebat fm̄ astrorum fauorē vnā ac/
cepit: illāqꝫ duxit: cui p̄dicabat diu secum in le
ticia victurum. Sed vix p hebdomadā steterunt
simul ꝛ statiꝫ rixe discordieqꝫ pestilētissime ex
orte sunt iter ipm̄ ꝛ vxorem: ꝛ modico post tpe
elapso vxor in ifirmitatem cecidit: ꝛ mortua ē.
Astrologo ꝟo mētita ē vis siderum. Idē ēt so/
cietatē quādā cum mercatorib9 qbusdam fecit
ꝛ septingētos florenos ad negociādum ꝓ pte
sua deputauit. Emerūt aūt mercatores maxi/
mā quātitatem croci. Qd̄ cum vellēt Veneti/
as destinare noluit astrologus mulos onera/
re: donec vidit p suā artē sibi astra blādiri: fate
baturqꝫ copiosūꝫ lucrū ex croco illo sibi ac soci/
is ꝓuenturum. Uerūm cum ex ancora nauis q̃/
dā croco p̄dicto alijsqꝫ mercib9 onusta discessis/
set flātib9 ꝯtrariis vētis tēpestateqꝫ iualescēte nau
fragiū passa ē. Qd̄ cū audisset astrolog9 nūq̃ꝫ
deinceps astris credere voluit. Idō abstinēdū
ē a talibus obseruātiis: ꝛ in oi tpe nostro diui/
nū ē iplorādum auxiliū ꝛ inuocāduꝫ nomē dñi
iesu xp̄i: qm̄ vt dr̃. 26. q. 2. Qui sine saluatore
salutem vult hr̃e. ꝛ sine vera sapiētia existimat
se prudētem fieri posse: nō sanus: sed eger: nō
prudēs: sed stultus: in egritudine assidua labo
rabit: ꝛ in cecitatis noxia ꝛ demētia pmanebit
Tertia obseruātia tpis dr̃ ꝟtuosa. eorum. s. q cōsi
derātes ea que diximus cognoscūt tps visitatio
nis sue. Hi siqdem dum illud habēt conantur
opari bonum audiētes vocē dei. de qua Pau
lus in epl'a dicit. Tpe accepto exaudiui te: ꝛ in
die salutis audiui te. Ecce nunc. s. in pñti vita
tps acceptabile orādi ieiunādi pegrinādi plan
gēdi ꝛ lachrimādi ꝓ delictis aliena restituēdi
cōfitēdi pctā satisfaciēdi deo ꝛ proximo ꝟtutūqꝫ
actus aggrediēdi pp que cōsequi valebimus ꝛ
in hoc seculo dei grām ꝛ in futuro eius leticiā
in qua cum xp̄o regnabimus p oia secula secu
lorum. Amen.

Dñica prima in quadragesima ifra dieꝫ: de vi
ta hois scd̃m triplicis status cōsiderationem.

Sermo. .3.

Nō in solo

Non in solo pane viuit hō. verba
n sunt redēptoris nostri originalr
Math. 4. c. ꝛ i euāgelio hodier
no. Naturale ē aiantibus cūctis
vt super oia se vitāqꝫ suam tueanť. Jō Boe/
tiꝰ in. 3° de cōsolatione ait. O ē nāqꝫ aial tueri
salutem laborat: mortē pniciēqꝫ deuitat. Ha/
beť qppe vita ab hoibus rōnabilibus charior
ac pciosior cūctis rebus: ꝓ illa eteni cōseruan/
da nullum laborē refugiūt: quelibet alia mala
patiēter tollerāt: ꝛ sollicitissime oia oportūa re
media ipam vitam adiuuātia excogitāt ꝛ iue/
niunt. Verūtñ nullo igenio nulla vi: nullaqꝫ
arte fieri pōt vt nō finiať ꝛ termineť. Eapp ela
borādum ē vt illa acquiratur vita q̄ in eternū erit
durata. qm̄ vt dicit saluator noster in Vbis p̄/
missis. Nō in solo pane viuit homo: qꝛ nō hec
sola vita ē q̄ sustentať materiali pane: sed ꝛ alia
lōge felicior: lōge melior: lōgeqꝫ diuturnior q̄
reficiť btā visiōe dei. Cum ergo paucissimi re
perianť q ad illam desiderādam suam mētem
iflāmēt: ꝓpterea in hoc sermone de vita hois
erimus verba facturi: quam cōsiderādam ꝓpo
nimus scḋm triplicem statum videlicet.
Primum ꝯm statum nature cōdite.
Scḋo ꝯm statum nature lapse.
Tertio ꝯm statum nature beate.

De vita hois ꝯm statuꝫ eius ante pctm̄ que
erat sine passione sine labore ꝛ sine moriendi
necessitate ꝛ obligatione. Cap. .i.

p Rimo cōsiderāda ꝓponiť hois vita
ꝯm statum nature cōdite siue inocen
tie vel originalis iusticie: añ. s. qꝫ pri
mi parentes peccassent. Et in tali statu reperi/
mus triplicem cōditionem humane vite. Pri
ma cōditio dr̄ ipassibilitatis. Scḋa tranqllita/
tis. Tertia imortalitatis. Prima illius vite
conditio dr̄ ipassibilitatis: qꝛ viuebat: tunc hō
sine passione: nullūqꝫ ꝯrium eum ledere pote/
rat. Vnde Hysodorus in li. de trinitate. quē
magister. 19. di. secundi li. allegat. sic ingt. Si
homo in paradiso inocenter viueret: nec ignis
eum vreret: nec aqua mergeret: nec aeris ab/
sentia suffocaret: nec oia que nocēt mortalibus
ipedirent. Et Aug. 14. li. de ci. dei. c. 26. ait.
Viuebat itaqꝫ hō in paradiso sicut volebat: qꝫ
diu hoc volebat quod deus iusserat. viuebat
fruens deo ex quo bono bonꝰ erat. Viuebat
sine vlla egestate: semper ita viuere habens in
ptāte. Cibꝰ aderat ne esuriet. potus ne sitiret
lignū vite ne illū senecta dissolueret. Nihil cor/
ruptionis in corpore vel ex corpore vllas mo
lestias: vllis eius sensibꝰ ingerebat. Nullus i
ternus morbꝰ: nullus ictus metuebať extrinsc
cus. Sūma iu corpe sanitas erat in aio tota trā
quillitas. hec Aug. Sꝫ ꝯ ista instare possumꝰ
ꝛ arguere multiplr̄. ꝑ sic. Nulla dos corporis
gloriosi cōpetere poterat corpi nō glorioso. sꝫ
corpꝰ primorū parētū non erat gloriosū: qꝛ cor
pꝰ efficiť gloriosū ꝑ redūdātiā aie btē. Et aia ꝑ
morū pentū nō erat btā: qꝛ nō videbat essenti
am dei. Ergo corporibꝰ illis nō potuit cōpete
re aliq̄ dos corporis glosi. Sꝫ ipassibilitas vt
docēt theologi. 49. di. qrti. Dos ē glificatorū
corporū: ergo dos talis i primis parētibꝰ eē ñ
potuit. 2° arguiť: qꝛ sentire ꝛ itelligere ē quod
dam pati. Sed in statu innocētie hō sentiebat
ꝛ intelligebat: ergo patiebať. Tertio arguiť. qꝛ
oē molle nāliter passibile ē a duro. Ergo si cor
pori hois primi obiectū fuisset aliquod durum
patereť ab eo: ꝛ sic fuisset passibilis. Ad ꝑ
mū argumētū rñdet Scotus di. 19. scḋi li. q. i/
passibilitas sumitur dupliciter. Quedaꝫ ē que
priuat ꝛ potentiaꝫ ꝛ actum patiendi. Et h̄ dos
ē corporum glorificatorū que nec patiūtur nec
pati possunt. Et hec non fuit in parentibꝰ pri/
mis. Quedā vo ē ipassibilitas que priuat actū
ꝛ non potentiā: ꝛ hec non est dos que fuit i ho
minibus conditis: qm̄ lꝫ possent pati: tñ qꝫdiu
diuinum seruassent imperium nunquaꝫ passi
fuissent. Ad scḋm obiectū rñdet sanctus Tho.
parte. i. q. 67. q passio dicitur dupliciter. Vno
modo proprie: ꝛ sic pati dr̄ quod a sua natura
li dispositione remouetur. Passio enim est ef
fectus actionis. In rebus autem naturaliter
contraria agunt ꝛ patiuntur ad inuicem: quo/
rum vnum remouet alterum a sua naturali di
spositiōe. Et sic. d. Dama. q passio ē motus
preter nām. Alio modo dr̄ passio cōiter ꝯm
quācunqꝫ immutationē ēt si pertineat ad per/
fectionē nature: ꝛ sic intelligere ꝛ sentire ꝛ hu
iusmodi que ordināntur ad bonū nature largo
modo dicūtur passiōes. Cū aūt dr̄ q erat hō i
passibilis: itelligendū ē q hō nō patiebať pas/
sione primo modo dicta. Ad tertium argumē
tū respondet prefatus doctor: q in illo statu po
terat homo preseruare corpus ne peteretur ab
aliquo duro: partim quidem per propriam ra
tionem per quam peterat vitare nociua. partiꝫ
etiam per diuinā prouidentiam que sic ipsum
tuebať vt nihil ei occurreret ex iprouiso a quo

lederet. Actus ergo cuiuscūqꝫ agentis cōtrarij in corpus hois fuisset ipeditus ne illud lederet a potētia dei. Ipa eadem suspēdit vim igni vt nō offenderet nō vreret nec calefaceret tres pueros missos in fornacē succēsam nimis iussu Nabuchodonosor: vt pꝫ daniel. 3. Silr scissima vgo agnes flāmis iniecta nihil nocumēti passa ē: ꝛ Jo. euāgelista iussu Domitiani crudelissimi Rome in doliū feruētis olei missus diuina se ptegēte gr̄a illesus exiuit. Quibꝰ exēplis ꝛ silibus manuducimur vt vera esse indubitāter credamꝰ ea q̄ dicunt de impassibilitate hois in statu inocētie. Scd̄a cōditio vite hominis in statu nature cōdite dr̄ tranquilitatis. Viuebat eqdem in tranqlitate in qete absqꝫ aliquo penali labore. Nō erat ei opꝰ fodere terrā serere cāpos: colere agros: plātare vineas: cōstruere domos pagrare prouincias: nauigare maria: texere linū aut lanā: vel alia facere: que cum sudore a nobis fiūt: vt misera vita nostra sustentetur. Habitauit in padiso deliciarum: vt inqt Dama. li. 2. Et Aug. 14. de ci. dei. vbi aeris puritas ꝛ serenitas aderat: vbi humꝰ spōte suos fructus gignebat: vbi aialia ꝛ volucres celi hoi dō obediēti obediebāt. ꝛ sic diceret qd̄ Geñ. 2. dr̄ ꝙ deꝰ posuit eū in padiso voluptatis vt oparet: ergo posset dici ꝙ posuit eū ad laborem. Rñdet Aug. sup Geñ. ꝙ opatio illa nō laboriosa: nō tediosa sed solatiosa ꝛ delectabilis erat q̄lis nūc esse solet in his q plantulas quasdā irrigāt: aut flores colligūt. Tertia cōditio vite hois in statu nature cōdite dr̄ imortalitatis. Erat. n. absolutꝰ hō ab obligatiōe mortꝭ quam pp pctm̄ iobediētie icurrit. Vñ Aug. i qō. no. ꝛ ve. te. inqt. Deus hoiēꝫ fecit q q̄ꝫdiu nō peccaret imortalitate vigeret. Et li. 13. d̄ ci. dei. c. 5. ait. fatēdū ē primos hoies ita fuisse istitutos vt si nō peccassent nullū genus mortis expirent. Sed eosdē pmos pr̄es ita fuisse morte mulctatos: vt qcqd corum stirpe esset exortum eadē pena teneret obnoxiū. Pro magnitudine qppe culpe illiꝰ naturā dānatio mutauit: in peius: vt qd̄ penalr̄ pcessit in peccātibꝰ pmis hoibꝰ naturalr̄ seq̄retur in nascētibus ceteris. Si aūt diceret quō poterat corpꝰ illud ex elemētis cōtrariis cōpositum idissolubile pmanere: cum cōpositū ex cōtrariis naturalr̄ sit dissolubile: qꝛ vt dicit Auicēna. Cōtraria semp appetūt ire i regiōes cōtrarias. Rñdet Vgo li. de sacris. d. ꝙ in paradiso celesti hō pōt nō peccare ꝛ nō pōt peccare pōt nō mori: ꝛ nō pōt mori: qꝛ ē ibi peccādi ꝛ moriēdi oīmoda ipossibilitas. Et i mūdo pōt hō peccare ꝛ nō pōt nō peccare: pōt mori ꝛ ñ pōt ñ mori: qꝛ ē ibi peccādi ꝛ moriēdi necessitas. in paradiso vo terrestri hō potuit peccare ꝛ nō potuit nō peccare. potuit mori ꝛ potuit nō mori: ita ꝙ in eo fuit moriēdi ꝛ peccādi possibilias sine necessitate. Sanctus aūt Tho. i. pte q. 97. dicit. ꝙ aliqd pōt dici icorruptibile tripliciter. vno mō ex pte materie eo. s. ꝙ nō hꝫ materiam sicut angelus: vel habet materiam q̄ nō ē in potētia nisi ad vnam formā: sicut corpꝰ celeste: ꝛ hoc dr̄ icorruptile scd̄m naturam. Alio modo dr̄ aliqd icorruptile ex parte forme: qꝛ. s. rei corporali iheret aliqua dispositio p quaꝫ totaliter a corruptione phibetur: ꝛ hoc dr̄ incorruptibile scd̄m gloriaꝫ: qꝛ vt dicit Aug. in epistola ad Dioscorum. Tam potēti natura fecit deus aiam: vt eius beatitudine redundet in corpus plenitudo sanitatis ꝛ icorruptionis vigor. Tertio mō dr̄ aliqd icorruptibile ex parte cāe efficiētis. Et hoc mō in statu inocētie fuisset icorruptibilis hō ꝛ imortalis: qꝛ vt Aug. dicit in qōnibus noui ꝛ veteris testamēti. Immortalitas illa erat fm vim quādam supernaturalem in anima residētem: nō aūt p aliquam dispositionem corpori iherētem: ita ꝙ mors ꝛ corruptio hoi nō nocuisset: qꝛ deus ita statuerat. Ideo dicit adhuc Aug. in li. de babtismo paruulorum. fiebat ordo iusticie vt sicut aia dño suo: ita corpus ei obediret. O dānosa trāsgressio: o grauis iobedientia primorum parētū: qua ꝛ ipsi ꝛ nos cum eis illius status omnia iura perdidimus.

De vita hois secūdum statum eius post lapsum: ꝛ qualiter prolongata fuit vita hominum ad multos annos: ꝛ ante post diluuium ꝛ modo abbreuiatur. Capitulum. 2.

s Ecundo considerāda proponitur hominis vita secundum statum nature lapse. Et quātum ad propositum spectat: tria de illa inquirere debemus. Primuꝫ dicitur prolongatio. Secundum dubitatio. Tertium abbreuiatio. Primuꝫ de vita hominis inquirendum dicitur prolongatio. Nā licet post peccatum data sit plene potestas horrende mori vt cunctos homines vita priuaret: tamen de multis legimus ꝙ longissimis annis vixerūt. Vñ Geñ. 5. habetꝰ ꝙ Adā vixit ānis nōgētis triginta. ꝛ Seth nōgētis duodeci. ꝛ enos nōgētisqnqꝫ. ꝛ Cayn nōgētꝭ sexagītaqnqꝫ. ꝛ Jareth nōgētꝭ sexagitaduobꝰ. ꝛ

Matusalem

Mathusalem nõgentis sexaginta noue3. Sz
de his annis apud plerosq3 satis dubitatum ē
An tales fuissent quales ⁊ nūc sunt anni no/
stri. Nam vt inqt. Aug. li. 15. de ci. dei. plurimꝯ
scõs cum audisset hoies ad tot annos puenisse
hec oia in scia tempoꝝ venisse ē arbitratus in
gens quosdam terminasse annum estate: alios
hyeme. Archades trium mēsium annos ha/
buisse. Egyptios q̃ttuoꝛ. Lauinios tredecim
Acarnanas sex. Et hoc qdam dicere voluerūt
q decem anni illiꝯ tpis accipiunt̄ ꝓ vno anno
nostro: volentes q nõgēti anni ex illis essēt ex
nostris nonaginta. Verūtñ falsum esse ꝯstat:
q2 vt ex codicibꝯ hebraicis colligit̄ cētū trigin/
ta annoꝝ erat Adā: qñ tertium filium genuit
q anni s̄m illos tredecim ex nostris essent. Et
hõ tredecim annoꝝ nõ potuisset filios genera
re. Sed omittamꝯ Adam q fortasse ēt qñ crea
tus ē potuit. Quid de Seth qui s̄m hebreos
erat cētū qnq3 annoꝝ qñ genuit Enos: ac ꝑ h
nõdum hēbat vndecimum annū. Enos vero
septuaginta annoꝝ erat qñ genuit Malalehel
⁊ sic erat septē annoꝝ. Quis hõ septēnis ge/
nerat: si tūc anni septuaginta nūcupant̄ q sep/
te3 fuerūt. Et ꝓpterea dicimus cū p̄fato Aug.
q tales erāt tūc anni q̃les ⁊ nūc: qd ꝓbari põt
via triplici videl3. Primo auctoritate. Scdo
rõe. Tertio experiētia. Primo ꝓbat̄ auctori
tate. Nā. 14. p̄fati. li. Aug. iducit scripturā
dicētem. Sexcētesimo anno vite Noe mense
scdo die septimodecimo mēsis: rupti sūt oēs fõ
tes abyssi magne. Et iteꝝ Geñ. 8. Requeuit
archa mēse septimo. 27. die mēsis sup mōtes
Armenie. At vo aque ibant ⁊ decrescebāt vs
q3 ad decimū mēsem. Et post subdit̄. Sexcē/
simo primo anno vite Noe primo mēse p̄ma
die mēsis iminute sūt aque supra terrā. Ex q/
bus vbis apte deducit̄ q iter sexcētesimū an/
nū ⁊ sexcētesimum primū vite Noe fluxerunt
mēses duodecim. Scdo ꝓbat̄ q anni illi ta/
les erāt q̃les sūt nostri: rõe. Josephus. n. in p̄
mo antiqtatum li. asserēs Hieronymū egyp/
tium Genosiu3 chaldeū ⁊ Manetā in libris
quos de antiqtate scripserūt de annis illis cõ/
cordare nobiscum: iducit rões q̃sdam psuadē/
tes hoies antiquos potuisse tā diu viuere. Et
has rões assumpsit sibi Nicolaus de lira sup
5. Geñ. Prima rõ sumit̄ ex bonitate cõple/
xionis primoꝝ parētum: q fuerūt a deo ime/
diate formati: ⁊ ꝑ ꝯñs optime cõplexionati: ⁊
sic ad lõgiorē vitā dispositi: ⁊ illa bonitas com
plexionis magis venit ad hoies ꝓpinquos il/
lius tpis: q̃3 ad remotos tpis moderni. Scda
rõ sumit̄ ex mõ temperate viuēdi. Vt. n. dixi
mus in s̄mone de ieiunio. Victus sobrius fa
cit ad corporis sanitatē: ⁊ ꝑ ꝯñs ad cõseruatio
nem ⁊ ꝓlõgationem lõgioris vite. Tertia rõ
sumit̄ ex bonitate nutrimēti: q2 ante diluuium
terre nascētia fuere meliora q̃3 post: q2 inunda
tio diluuij fuit ꝓ maiori pte ex aqs oceani sal/
sis: q̃ ducūt sterilitatē terre: ⁊ ꝑ ꝯñs reddunt
peiora terre nascētia: ex qbus breuiat̄ vita ho/
minis. Quarta rõ sumit̄ ex ꝑfectione sciētie
Ade q cognouit vtutes fructuū herbaꝝ lapi/
dum p̄ciosoꝝ ⁊ oium reꝝ naturalium q̃ faciūt
ad cõseruādam sanitatē: ⁊ vitā ꝓlõgāda3: ⁊ de
hoc docuit hoies illius tpis. Quinta rõ su/
mit̄ ex bono aspectu fideliū sup regionem illa3
in q̃ manebāt q aspectus multū facit ad lõgitu/
dinē vite. Sed ꝑ motū celi cõtinuū mutatus ē
tpe ꝓcedēte. Sexta rõ sumit̄ ex dispositiõe di/
uina hoc ordināte: vt ꝑ lõgam vitā hoiu3 mul
tiplicaret̄ genus humanū. Tertio ꝓbat̄ q illi
anni tales erāt q̃les sūt nostri: experiētia. Na3
vt inqt Aug. 8. c. li. 15. de ci. dei. Nõ potuis/
sent tot hoies ex vno adhuc viuēte ꝑ ordinata
cõiugia ⁊ honesta m̄rimonia multiplicari: nisi
illius vita fuisset diuturna: vt. n. dicit magr̄ hi
storiaꝝ sup. x. c. Geñ. philo. in li. qõnum. sup
Geñ. narrat ex tribꝯ filiis noe adhuc eo viuē
te post diluuiū nati sūt. 24. milia viroꝝ ⁊ cētū
exceptis mulieribꝯ ⁊ puulis. Vixit qppe Noe
post diluuiū annis trecētis qnquaginta: ⁊ fue
re oēs anni vite eiꝯ nõgēti qnq̃ginta: vt patet
Geñ. 9. c. Dicit ēt Aug. vbi supra: q ex vno
Abrahā nõ multo amplius q̃dragintis annis
numerositas hebree gētis tāta ꝓcreata ē: vt in
exitu eiusdem ppl'i ex egypto sexcenta milia ho
minum fuisse referant̄ bellice iuuētutis. Scd3
ingrendū de vita hois lapsi or̄ dubitatio. Du
bitāt nāq3 qdam vtru3 post diluuium vixerint
hoies vltra cētum ⁊ viginti annos ꝑꝑ verba
q̃ Geñ. 9. dixit deus ad Noe. nõ ꝑmanebit i
quit spūs meus in hoie: q2 caro ē. Erūtq3 dies
illius centū. 20. annoꝝ. Et rñdet Aug. 2. c. 4
ti. de ci. dei. superius allegati. q iste nõ fuit ter
minus humane vite post diluuiū: sed terminꝯ
assignatus ad pniā3 his q diluuio erāt perituri
Et vt testat̄ magister in historia scolastica deꝯ
dixit: illa vba añ annos. 20. q̃3 cepisset archa fi
eri q̃ legit̄ fcā in centū annoꝝ spacio. Vel s̄m
Strabū eo anno dixit deus vba illa q̃ cepit ar

ctā fieri. Sed q2 in malicia pseuerauerūt ante pfixū terminum. s. anno centesimo deleti snut q2 ēt post diluuium vixerūt hoīes supra centū ⁊. 20. annos patet in scriptura. Vt. n. habetur Geñ. xi. c. Sem centū annoꝝ erat qñ genuit Arphaxat biēnio post diluuiū: ⁊ post vixit annis quingentisqnq̄gintaquattuor. Thare vixit annis ducentisqnqȝ. Et Gene. 25. habet q̄d Abrahā vixit annis centūseptuagintaquinqȝ Isaac ēt vixit annis centūoctuaginta. vt patet Geñ. 35. Et sic īuēti sunt q̄ȝplures alij q post diluuiū vixerūt vltra cētūuigi nti annos. Tertium ingrēdum de vita hoīs lapsi dr̄ abbreuiatio. Nā omissis illoꝝ tēpoꝝ q̄ ptericrūt cōditionibus: considerare debemus q̄ȝ fragilis q̄ȝ debilis q̄ȝue breuis sit vita hoīum tp̄is nostri. Vix vnus reperit̄ de mille q cētenariū imo octogenarium aut sexagenarium numeꝝ attingat annoꝝ. Deficit nēpe vt in plurib⁹ nimis repēte vita. Quisnā nō videat quot quotidie infantes: quot pueri: quot adolescētuli robustissimi iuuenes ⁊ decore puelle cū luctu ⁊ lachrimis ducant̄ ad sepeliēdū. O vana spes: o deceptrix fiducia eoꝝ q ꝯfidunt in iuuētute: in diuitijs: in magnificētiis ⁊ sīlibus honoribus dn̄ijs ⁊ solatiis. Preterierūt nāqȝ oīa ista velut vmbra. O ūm vita breuissima ē: faciāt homines qcqd velint vt ad senectutem attingāt: ⁊ in etate decrepita morianē adhuc satis angustū satisqȝ breue videbit̄ sapientib⁹ oē tp̄s vite hui⁹

De vita hoīs in beatitudine q̄ erit cum plena satietate absqȝ admixtione cuiuscūqȝ ꝯrij ⁊ cum ꝑpetuitate. Capitulum. tertium.

Tertio cōsiderāda ē vita hoīs fm statum nature btē qm̄ tādē i la sola desiderāda ē: illa amabilis: illa deniqȝ oī studio ꝑquirēda. Pro illa sollicitatissime ē cogitādum q̄ vere vita ē. In q̄ potissime tres cōditiones excellētissime reperiunt̄. Prima dr̄ satietas. Secunda puritas. Tertia eternitas. Prima excellētissima cōditio vite beate dr̄ satietas: q2 in illa ex plena oīum bonoꝝ pticipatione plene satiabit̄ aīus: fm illud. ps̄. Satiabor cū apparuerit gl̄ia tua. Et de hac satietate copiosius disseremus in smone de beatitudine: in libro de ꝟtutib⁹. Scd̄a cōditio excellētissima vite beate dr̄ puritas: q2 pura erit ⁊ mūda ab oī malo siue ab oī ꝯrio. Vn̄ Jo. Apoc. 21. de btīs sic ait. Absterget deus oēm lachrimā ab oculis eoꝝ ⁊ mors vltra nō erit neqȝ luctus neqȝ clamor neqȝ dolor erit vltra. ⁊. 7. c.

idem ait. Nō esuriēt neqȝ sitiēt amplius: neqȝ cadet sup illos sol neqȝ vllus estus. Tertia cōditio excellētissima vite btē dr̄ eternitas. vita nāqȝ illa durabit in eternū ⁊ nō deficiet. Propterea sic pulchre in scripturis sanctis noīatur eterna. Vn̄. 2. Machabeoꝝ. 7. c. Rex mūdi defunctos nos ꝓ suis legibus in eterne vite resurrectione suscitabit. Et Sap̄. 5. Justi aūt in ꝑpetuum viuent. Et. 1. Petri. 5. Deus oīs gr̄e vocauit nos in eternā gl̄iam suā. Et. 2. c. i. Abūdanter ministrabit̄ nobis itroitus i eternum regnū dn̄i nr̄i: ⁊ saluatoris ih̄u xp̄i. Et ad gal. 6. Qui seminat in spū: de spū metet vitā eternā. Et Joh̄. 3. xp̄s. d. Sic deus dilexit mūdum vt filiū suū vnigenitū daret: vt oīs q credit in illū nō pereat: sed hēat vitā eternam. Et. 6. c. Hec ē volūtas pr̄is mei q misit me: vt oīs q videt filiū ⁊ credit in eū nō pereat: sed hēat vitā eternā. Et. x. c. Oues mee vocē meam audiūt: ⁊ ego agnosco eas: ⁊ sequunt̄ me: ⁊ ego vitā eternam do eis. Et math̄. 19. Oīs q reliq̄rit domū vel frēs aut sorores: aut pr̄em aut mr̄em: aut vxorē: aut filios: aut agros ꝑꝑ nomē meum: cētuplū accipiet ⁊ vitā eternam possidebit. Et math̄. 25. Ibūt hi in suppliciū eternū: iusti aūt in vitā eternā. Mirꝝ certe cur tāta sit multoꝝ vecordia imo īsipiētia: q tā mira tā alta tanqȝ iocūda audiētes de btā vita ad eā ꝓperare nō cogitāt. Nā si tāta faciūt ꝓ conseruatione vite pn̄tis: cur ēt eadem ⁊ sīlia facere recusant ꝓ adeptione future vite. Hec vita laboriosa ē: illa deliciosa: hec inq̄eta illa trāq̄lla hec instabilis: illa firma: hec periculosa: illa secura: hec dubia: illa certa: hec periculis plena illa pericula nō formidās hec cōis bonis ⁊ malis: illa ꝓpria tm̄ bonoꝝ: hec tādem breuissima momētanea ⁊ caduca: illa ꝟo vt diximus ꝑpetua ⁊ sempiterna. O igit̄ dānabilis rephensibilisqȝ īprudētia hoīum huius seculi: q tm̄ ꝓcurāt panē vt viuāt: viuāt inquā ad modicū ⁊ q̄si nihil: ⁊ nō q̄runt ꝟtutes: nō pn̄iam: nō bona opa ꝑ q̄ viuere possint vita illa btā ꝑenni. Inqt xp̄s. Nō in solo pane viuit hō: q2 nō h̄ sola vita ē magnifaciēda cui panis ē necessari⁹: sȝ alia exq̄rēda in q̄ de⁹ pn̄tia sue claritatis pascit ītuētiū oīum tā angeloꝝ q̄ȝ hoīum desideria ⁊ appetit⁹: vbi oēs pariter collaudabim⁹ ipsum deum fontem bonoꝝ oīum: q sit benedictus ꝑ īfinita secula seculoꝝ. Amen.

Feria scd̃a post primam dn̄icam in quadragesima: de veritate tremēdi iudicii ꝯ eos q de illo

um uenerit filius hois in maiestate c sua τ oẽs angeli eius cũ eo: tũc se/
debit sup sedem maiestatis sue: τ
cõgregabunt añ eum oẽs gẽtes.
Saluatoris nr̃i ꝟba sũt ista originalr̃ Math.
25. c. τ in euãgelio hodierno. Diẽ terribilem
vltimi iudicii cõsiderãtes satis supq; timere de
bemus: ne simul cũ dãnatis τ diabolis ꝓijcia
mur in ignẽ eternũ. Sunt tñ multi q letant̃ cũ
male faciũt: τ deũ nõ timẽt: ac hoies verent̃: q
credere nolũt q filius hois vẽturus sit ad iudi
cãdũ oẽs: rõnẽq; ab oibus exigẽda. Eapp vt
ait Aug. li. 20. de ci. dei. c. i. De die vltimo iu
dicij dei qd̃ ipse donauerit locuturi: eũq; asser/
turi aduersus ipios τ icredulos tãq̃ in edificij
fundamẽta pri⁹ ponere debem⁹ testimonia di/
uina: hec ille. Jn hoc itaq; sermone desudabi
mus oĩ igenio vincere curiosos: icredulosq; cõ
fundẽ: qb⁹ ꝟitatẽ iudicii p scãꝝ scripturaꝝ sa/
crorũq; doctoꝝ dcã dilucida oñdemus. Et vt
ordinate veniamus in capum: notabimus in
hoc sermone triplex testimonium quo ꝓbatur
futuꝝ vniuersale iudicium.
Primum est patrum τ ꝓphetarum.
Scd̃m xp̃i τ aplorum.
Tertium ecclie τ doctorum.

Qd̃ oẽs pr̃es ac ꝓphẽ veteris testamẽti di/
uinitus ĩspirati p̃dixerunt xp̃m esse venturu;
ad iudicãdos viuos τ mortuos. Cap. .j.

p Rimũ testimoniũ q̃ ꝓbat̃ futuru; iu
diciũ vniuersale dr̃ patꝝ τ ꝓpharu;.
Et lz Aug. 5. c. p̃fati li. 20. d̃ ci. dei.
dicat pri⁹ eligẽda esse testimonia noui testi q̃z
veteris: qm̃ q̃uis vetera priora sint tp̃e: noua tñ
anteponẽda sũt dignitate. Vex in hoc dicẽdi
genere mihi plus satisfacit vt a veteris testi pa
gina sumã originem. Jd̃ audiamus qd ibi po
nit de iudicio. Geñ. 15. c. Deus ad Abrahã
loquẽs ait. Ego iudicabo. Et deut°. 32. Judi
cabit dñs pplm suu; τ in ꝟuis suis miserebit.
Et Job. 19. Fugite a facie gladij: q: vltor ini
qtatũ gladi⁹ ẽ. τ scitote esse iudiciũ. Et. i. Reg.
2. dñs ascẽdit in celos: τ tonuit τ ip̃e iudicat
orbẽ terraꝝ. Et. p̃s. 6. Parauit i iudicio thro
nũ suũ. Et. p̃s. 71. Judicabit paupes populi.
τc. Et. p̃s. 109. Judicabit in nationib⁹ iplebit
ruinas τc. Et prouer. 22. Judicabit dñs. Et
29. A dño egredief iudiciũ singuloꝝ. Et Ec/
clesiastes. 3. Justũ τ ipiu; iudicabit dñs: τ tp̃s
oĩs rei tũc erit. Et Sap̃. 3. fulgebũt iusti τ tan
q̃z sintille τc. Et iudith. 16. Veh gẽti isurgẽti
sup gen⁹ meũ: dñs. n. oĩpotẽs iudicabit in eis
i die iudicij visitabit illos. τ Esa. 3. Stat ad iu
diciũ dñs τ stat ad iudicãdos pplos dñs: ad iu
diciũ veniet cũ senatorib⁹ ppli sui τ principib⁹
ei⁹. Et. 31. c. Nõ f̃m visiõem oculoꝝ iudica/
bit neq; f̃m auditũ auriũ arguet: sed iudicabit
in iusticia paupes τ ar. in eq. ꝓ mã. terre. τ p
cutiet terra; ꝟga oris sui. Et. c. 13. Ecce dies
dñi veniet crudelis τ idignationis plenus: τ
τ ire furoris q̃ ad ponẽdã terrã in solitudine: τ
pctõres eius cõterẽdos de ea. Et. 51. c. Bra/
chia nostra pplos iudicabut. Et Ezech. 7. Ju
dicabo te iuxta vias. τ Danil. 7. Judiciu; se/
debit. Et Johl. 2. Cõturbent̃ oẽs habitatores
erre: q: venit dies dñi: q: ꝓpe ẽ dies tenebra
rũ τ caliginis dies nebule τ turbinis. Et mi/
chee. 4. Judicabit pplos multos τ cor recipi/
et gẽtes fortes. Et Sophonie. 1. Juxta ẽ dies
dñi magnus iuxta τ velox nimis. Dies ire di
es illa dies tribulationis τ angustie: dies ca/
lamitatis τ miserie: dies tenebraꝝ τ caliginis
dies nebule τ turbinis: dies tube τ clangoris
sup ciuitates munitas τ sup ãgelos excelsos: τ
tribulabo hoies: τ ambulabunt vt ceci: q: dño
peccauerunt: τ effundet̃ sanguis coꝝ sicut hu
mus: τ corpora coꝝ sicut stercora. Sed τ ar/
gẽtum coꝝ τ aurum coꝝ non poterit liberare
eos in die ire dñi. Jn igne zeli eius deuorabi
tur ois terra: q: cõsummationẽ cum festinatio
ne faciet cunctis habitãtib⁹ terram. Scd̃m aũt
Aug. tp̃s iudicij aliqñ dies iudicij: aliqñ dies
dñi nũcupatur. Nunc ꝟo vltimi iudicij diui/
ni diem dicimus nouissimũ tp̃s. Na; p quot
dies hoc iudicium tendat̃ icertum est. S; scri
pturaꝝ more dies solet poni ꝓ tp̃e. Si ꝟo ali/
qs obijceret 9 auctoritates p̃dictas qb⁹ iudiciũ
asserit̃: q aliter essent itelligẽde eo q vt habet̃
Naum. i. Non iudicabit deus bis in idip̃m.
Sed nunc deus iudicat de singulis operibus
hoium: cum cuilibet post mortem retribuat pe
nam vel gl'iam: ergo iterum eos nõ iudicabit.
Respõdet Ric. 47. di. quarti. q iudiciu; quo
nunc iudicat deus cuiuslibet persone singula/
ris nec ẽ omnibus manifestum: nec tribuit to
tum p̃mium nec totũ supplicium: q: punit ani
mas nõ in corpibus: τ similiter premiat de cõi
lege. Jllud aũt iudicium q futuꝝ ẽ erit oium
simul τ oibus manifestum: τ reddet̃ cuilibet
sui premij τ sui supplicij cõplemẽtum τ com/

positum ex aïa ⁊ corpore iudicabit. Sic ergo
patet ꝙ nõ iudicabit bis in idip̃z: q2 penã quã
aïabus ante iflixerat iterũ nõ ifliget. sed qđ de
erat supaddet: Hinc Aug. li. 20. de ci. dei. c.
i. ait. Iste dies iudicii ꝓprie iam vocat: eo ꝙ
nullus ibi erat iperite q̃rele locus cur iniustus
ille sit felix: ille iustus infelix. oium nãqz tunc
nõ nisi bonoꝝ vera ⁊ plena felicitas: ⁊ oium nõ
nisi maloꝝ digna ⁊ sũma ifelicitas apparebit
hec ille.

Q đ xp̃s ⁊ eius apl'i p̃dixerunt apte vniuer
sale iudicium esse futuruz quo oẽs boni ⁊ mali
cõgregabunt ante tribunal iudicis. Cap. 2.

s Ecũdũ testimoniũ quo ꝓbat futuruz
iudicium est xp̃i ⁊ aploꝝ. Ipse nãqz
saluator cum obiurgaret ciuitates in
qb⁹ vtutes mag̃s fecerat neqz crediderãt Ma
th. xi. ait. Veh tibi Corozai. veh tibi Beth/
saida: q2 si in Tyro ⁊ Sidone facte essent vtu
tes que facte sunt olim in vobis: in cilicio ⁊ ci/
nere pniam egissent. Verũtñ dico vobis: Ty
ro ⁊ Sidoni remissius erit q̃z vobis in die iu/
dicij. Et Math. 12. Viri Niniuite surgẽt in
iudicio cum generatione ista ⁊ cõdẽnabũt eaz:
q2 pniam egerunt in p̃dicatione Jone. Notã
dum tñ ꝓ itelligẽtia istoꝝ verboꝝ sm Ric. i
quarto di. 47. ꝙ extẽdẽdo nomẽ iudicãdi: qn
qz modis põt alicui ꝯuenire iudiciũ. Prio ex
ordinaria ptãte: ⁊ sic iudicabit tota trinitas.
Scđo delegata ptãte ⁊ sic iudicabit fili⁹. s. xp̃s
inq̃ztum hõ. Joh. 5. Pater oẽ iudicium de/
dit filio. Et Daniel. 7. Aspiciebã donec thro
ni positi sũt: ⁊ antiquus dieꝝ sedit. Et ifra aspi
ciebã in visione noctis: ⁊ ecce cũ nubibus celi
quasi filius hoïs veniebat ⁊ vsqz ad antiquuz
dieꝝ ꝑuenit ⁊ in cõspectu eius obtulerũt eũ: ⁊
dedit ei ptãtem ⁊ honorẽ ⁊ regnum: vt oẽs tri
bus ppl'i ⁊ lingue ipsi seruirẽt: ⁊ ptãs ei⁹ ptãs
eterna que nõ auferet: ⁊ regnum eius ꝙ ñ cor
rumpet. Tertio assessoria dignitate: ⁊ sic iu/
dicabũt viri pfecti q erunt ꝓ pfectione merito/
rum suoꝝ assistẽtes iudici. Vñ de aplis Luc.
xi. xp̃s ip̃e dixit. Jõ ip̃i iudices vestri erũt. Et
Math. 19. apostolis ipsis retulit. Amẽ dico vo
bis ꝙ vos qui secuti estis ⁊c̃. 4° approbatõe: ⁊
sic iudicabũt oẽs electi. Q ẽs. n. approbabũt iu
dicis sñiaz. Vñ apoc. 19. Joh. ait. Audiui q̃si
vocem tubarum multarum in celo dicentium
Alleluia. Laus glia ⁊ virt⁹ dõ nostro: q2 vera
⁊ iusta sũt iudicia ei⁹. 5° cõparatione: q2 minus
mali iudicabũt magis malos: ⁊ sic sũit iudiciuz
i auc̃itate p̃allegata de Niniuitis. Predicauit
insup xp̃s futurũ iudiciũ Math. 13. vbi post
parabolam de bono semine in agro seminato:
⁊ zizanijs exortis tandem illam sic exposuit.
Qui seminat bonuz semẽ ẽ filius hoïs. Ager
aũt ẽ mũdus. Bonum vo semẽ hi sunt filij re
gni. zizania aũt sunt filij neq̃z. Inimicus aũt
q superseminauit ea ẽ diabol⁹. messis vero cõ
sumatio seculi ẽ. messores angeli. Sicut ergo
colligunt zizania ⁊ igni cõburunt: sic erit i cõ/
sũmatione seculi. Mittet filius hoïs angelos
suos ⁊ colligent de regno eius oïa scandala ⁊
eos q faciunt iniqtatem: ⁊ mittẽt eos in cami/
num ignis: ibi erit fletus: ⁊ stridor dẽtium.
Tũc fulgebunt iusti sicut sol in regno p̃ris eo/
rum. Qui habet aures audiẽdi audiat. Vt ãt
scribit Aug. 6. c. 20. li. de ci. dei. xp̃s in hac au
ctoritate iudicium qdem vel diem iudicij non
noïauit: sed cũ multo clarius ipsis rebus exp̃s
sit: ⁊ in fine seculi futurum esse p̃dixit. In eo/
dem ẽt loco euãgelii xp̃s iudicium fatetur: qñ
seqtur: simile ẽ regnum celoꝝ sagene misse in
mari ⁊c̃. vsqz ibi ⁊ stridor dẽtium. Et vt breui
us hãc veritatem futuri iudicii ꝑ xp̃m predica
tam accipiamus: adest lectio sancti euãgelii ho
dierna: in qua nõ solum de futuro iudicio: sed
⁊ de modo de quo in seqũtibus sermonibus
dicemus fit specialis mẽtio. Apostoli insuper
hoc iudicium ꝓnunciauere. Vnde Petrus. 2
epl'a. 3. c. ait. Venient in nouissimis diebus in
deceptione illusores iuxta ꝓprias cõscias am/
bulãtes ⁊ dicẽtes. Vbi ẽ ꝓmissio aut aduẽt⁹
eius. Exquo. n. patres dormierũt oïa sic pse/
uerãt ab initio creature. Latet. n. eos hoc vo/
lens ꝙ celi erãt prius ⁊ terra de aqua ⁊ ꝑ aquã
cõsistens dei vbo: ꝑ que ille nũc mũdus aqua
inundatus periit. Celi aũt q nunc sunt ⁊ terra
eodem vbo repositi sunt igne reseruãdi in diẽ
iudicii ⁊ ꝑditionis ipioꝝ hoium. Vnum vero
hoc nõ lateat vos charissimi: q2 vn⁹ dies apđ
dñm sicut mille anni: ⁊ mille anni sicut vn⁹ di
es. Nõ tardat dñs ꝓmissionem suam sicut q
dam existimãt. Aug. aũt hãc auctoritatem. 18
c. 20. li. de ci. dei. exponẽdo dicit. Celos istos
aereos itelligimus: quoꝝ locum ac spaciuz aq̃
diluuii crescẽdo superauit: nõ autem illos sup
premos vbi sol ⁊ luna ac sidera cõstituta sunt.
Et Jac. 5. ait. Patiẽtes estote fratres vsqz ad
aduẽtuz dñi. Ecce agricola expectat preciosuz
fructum terre: ⁊ patiẽter ferens donec accipi/
at tpaneum: ⁊ serotinum. Patientes estote ⁊
vos

vos ⁊ confirmate corda vestra: quoniam ad/
uentus domini appropinquabit. Et Pau/
lus. 2. Cor. 5. sic ait. Omnes enim nos mani/
festari oportet ante tribunal xp̄i vt referat vnus
quisqʒ ꝓpria corporis ꝓut gessit: siue bonum
siue malū. Quid dicent amplius increduli vbi
tā validissima ⁊ fide digna de venturo iudicio
audiunt testimonia. O ꝑtinaces peccatores. o
vermiculi debilissimi credite credite. Nō sunt
locuti ꝓphe: nō apostoli: nō deniqʒ xp̄s verba
mendacij: qui veritatē tātope dilexerunt: vt ꝓ
illa etiā mori nō recusarentur. O somnolēti. o
pigri ⁊ carnales homines recordemini de pri
mo aduentu iesu xp̄i filij dei: de quo ꝑ tot āno
rum milia clamatū est. Veniet veniet ad redi/
mendū populū ⁊ ad saluādas gētes: ⁊ tandem
venit: ⁊ que p̄dicta fuerāt de ipso in scripturis
plene cōpleuit. De secūdo mō aduentu scriptu
ra sacra ꝓclamat omnis et loquit. Ideo firmi
ter est tenendū ꝙ omnino veniet. Veniet in/
quā fortis ⁊ terribilis excelsus ⁊ gloriosus in
maiestate ⁊ gloria ad humiliādos supbos: ad
reprobandū luxuriosos: ad arguendū auaros
ad cōdemnādū tādē eternis cruciatib⁹ cū cor/
pore ⁊ anima quoscūqʒ malos peccatores. O
aīa sterilis qd agis. Quid dormis. Cur ven
turum iudicē tā seue tibi cōminantē nō times
quare peccata tua nō corrigis: nō dimittis nō
emendas. Quō cū illis cōpere corā iudice au
debis tā equissimo. Propterea Jo. Apo. 14.
audiuit angelum voce magna clamantē. Time
te deū ⁊ date illi gloriā et honorē: q2 venit ho/
ra iudicij eius. O prelati ⁊ magni viri eccle/
sie. o impatores. o reges. o principes. o baro/
nes. o duces. o milites. o doctores. o iudices
o phi. o eloquentes oratores. O delicati iuue
nes. o formose puelle. o ānosi senes. o solliciti
mercatores. o artifices. O iudei. o. gētiles. o
christiani. o. virgines. o. vidue. o. cōiugati ti/
mete deum: timete deū: timete deū: q2 veniet ⁊
non tardabit.

Quod oēs doctores ecclesie sancte loquā/
tur terribilia et tremenda valde de futuro iu/
dicio generali. Capitulum. .5.

Tertiū testimoniū quo ꝓbat futuꝝ iu/
diciū dicit ecclesie ⁊ sacroꝝ doctorum.
Ipsa nāqʒ ecclesia in vtroqʒ symbolo
tā apostoloꝝ q̄ʒ patrū venturꝝ xp̄m ad iudiciū
cōfitetur. Et h̄ est septim⁹ articulus fidei: vt
dicit glo. c. i. de summa tri. ⁊ fi. ca. sup vbo vē
turus. Ideo Aug. c. i. 20. li. de ci. dei. ait. Te

net omnis ecclesia dei veri xp̄m de celo eē vē
turum ad iudicādos viuos ⁊ mortuos. Insup
de hoc iudicio clare ⁊ sepius loquuntur sacri
doctores. Vnde Ber. in quadā epistola ait.
Veniet dies illa quādo plus valebūt pura cor
da q̄ʒ astuta vba: cōscia bona q̄ʒ marsupia ple
na: quoniā qdē iudex ille nō flectet donis nec
fallet vbis. Et Hiero. ad sabinianū diaconū
lapsum. Parce queso aie tue ⁊ crede dei futuꝝ
iudiciū. Et idē ad Asellā de fictis amicis. An
te tribunal xp̄i stabim⁹: ibi patebit qua mente
qs vixerit. Et idē ad Heliodoꝝ de cōtemptu
mundi. Veniet dies illa qua corruptiuū hoc ⁊
mortale induat incorruptionē ⁊ imortalitatem.
Beatus suus quē inuenerit dn̄s vigilantem.
Tunc ad vocē tube pauebit terra cum populis
Tu gaudebis cum iudicaturo dn̄o: lugubris
mūdus imugiet et trib⁹ ad tribū pectora feriet
Potētissimi quondā reges nudo latere palpi
tabunt. Exhibebit cū prole sua Venere tunc
ignitus Jupiter: Adducet ⁊ cum suis stultus
Plato discipulis. Aristotelis argumēta non
ꝓderunt. Tunc tu rusticanus ⁊ paup exulta/
bis gaudebis ac dices. Ecce crucifixus deus
me⁹. Ecce iudex q obuolutus pānis in prese/
pio vagijt. Hic est oparij ac questuarie filius
hic matris gestatus sinu hominē de⁹ fugit in
egyptū. Hic vestitus coccino: hic sentib⁹ coro
natus: hic magus demoniū hn̄s et samarites.
Cerne manus iudee quas fixeras. Cerne la/
tus romane qd̄ foderas. Videte corp⁹ an idē
sit quod dicebatis clā nocte sustulisse discipu/
los. hec ille. Et idem ad Palma. ⁊ Oceanum.
Aderit illa dies in qua facta nr̄a quasi i quadā
tabula depicta mōstrāda erūt. O quātis i die
illa expedisset si ⁊ sensu corporis et visceꝝ vi/
gore caruissent: quāti pastores phis: quāti ru
stici oratoribus: quāti ebetes et muti argutijs
pre ferēdi sunt Ciceronis. Et Greg. i omel.
39. Pn̄tis tpis si qua est ita ē agēda leticia: vt
nūq̄ʒ amaritudo sequētis iudicij recedat a me/
moria. Quis ꝯdicere pōt: qs audet: qs cō tam
ꝓbatissime veritati. Ecce iam audiuim⁹ tā pre/
clarissimas voces q̄ pctōribus terribile dei iu
diciū cōminant futuꝝ. Nō letent nō securi vi/
uant si non puniunt i hac vita. Nō sunt vane
voces scripturaꝝ que veh peccatorib⁹ ⁊ male/
facientib⁹ nunciāt. Veh ait sapiens. Eccle. 2.
dissolutis corde. Et. 41. Veh. vobis viri impij
q dereliqstis legem dn̄i. Et Esa. i. Veh gen i
peccatrici. Et. 5. Veh impio i malissim. Et. 45.

Veh qui cōtradicit factori suo. Et Apoc. 18. Audiui vocē vnius aquile volātis p mediū celū voce magna clamātis et dicētis. Veh veh veh habitantib9 in terra .i. iniquis peccatoribus et malis hoib9. O humana p̄sumptio. o detestabilis et piculosa cōfidētia eoꝝ q in sua mala vita dei iudiciū nō formidāt. O insensati peccatores cogitate diligenter qd acturi eritis vel qd responsuri in extremo iudicij die: ꝛ dū cognoscitis nullā eē i vobis astuciā nullāq3 virtutē qbus iudici eterno possitis obsistere: reuertimini ad penitentiā: vt sic esse valeatis de nūero electoꝝ q pcipient regnū eternū i q̄ de9 cū oib9 sctis viuit ꝛ regnat i secl'a seculoꝝ. amē

Feria. 3. secūde hebdomade in quadragesima d' formidabilib9 iudicij signis. Ser. 25.

Eiciebat omnes ementes et vendentes de templo. Math. 21. et in euangelio hodierno. Quod terribilis appebit i iudicio xp̄s clare ostendit nobis sacra euāgelica lectio hodierna: in qua narratur celebre ac famosū iudiciū et signū potestatis q̄ erat in xp̄o qui solus potuit flagello facto de funiculis grandē multitudinē foras templū eijcere. Cōuenerant qdē ibi vt solet fieri populi i magno numero: neq3 inuētus est qsq3 q potuerit resistere virtuti q̄ erat in vno solo homine iesu xp̄o pp latentē eius diuinitatē. Ipse ergo vt potuit eijcere adhuc in nr̄a humilitate consistens oēs vendētes et emētes de tēplo: ventur9 ē in maiestate sua ad segregādū a cōsortio iustoꝝ cūctos petōres ipēitētes. Añ tñ aduētū ei9 p̄cedent terribilia signa q̄ i h' s'mone merito cōtēplari debem9: vt p illoꝝ recordationē deū timentes et ad pniāz redeūtes: nō inueniamur i numero illoꝝ quos xp̄s taz acriter a sua facie eiecit: et eternaliter cōdēnabit. De ipsis ergo signis iudicij tria misteria p̄ncipalia erūt d'clarāda. Primū d' cōditio. Scd'3 rō. 3m cōclusio.

Q d' iminēte iudij tpe multa signa fient in sole luna stellis: i celo et in terra: in angelis ꝛ quasi in omnibus alijs creaturis. Ca. .I.

Primū misteriū cōtēplādū d' signis dicit' cōditio. In quo videre debemus qualia erunt et cuius cōditiōis signa iudicij. Vnde Ri. in quarto. 48. di. inducit Hiero. q in annalib9 iudeoꝝ scribit se legisse 15. signa q̄ sunt hec. Prima die oīa maria exaltabuntur. 15. cubitis supra oēs mōtes. Secunda die oīa equora p̄sternent' i p̄fundū ita vt vix possint videri. Tertia die redigent' in statū antiquū. Quarta oēs belue q̄ mouent' in aquis cōgregabunt' et eleuabunt' super aquas mugientes. Quinta oīa volatilia celi congregabuntur in cāpis: et nō gustabūt neq3 bibēt: sed emittent voces quasdā quasi flebiles. 6. flamma surgent ab occasu solis ignea cōtra faciē firmamēti vsq3 ad ortū currentia. 7. oīa sidera erratica et fixa spgent ex se igneas comas sicut comete. 8. magn9 terremotus erit ita vt oīa alta edificia p̄sternant'. 9. oēs lapides scindētur et vna petra collidet aliam. x. oēs plāte fluent sanguineū rorē. xi. omnes mōtes ꝛ colles et edificia in puluerē redigent'. xij. oīa animalia venient ad cāpos de siluis ꝛ montib9 rugiētia ꝛ nihil gustantia. xiij. oīa sepulchra ab ortu solis vsq3 ad occasū patebūt cadaucrib9 ad resurgendū. xiiij. homines de habitaculis suis recedent discurrēdo attoniti velut amētes et nō audentes loqui. 15. oēs homines morientur ꝛ resurgent cū mortuis longe ante defunctis. Et q̄uis incertū sit vtrū talia signa sint p̄cessura iudiciū cū Hiero. ea nō affirmet: sed tantū legisse se asserat: tñ ex euāgelico textu tria signa ifallibiliter et certitudinaliter colliguntur. Primū dicitur corpoꝝ celestiū immutatio. Secūdū angelicaꝝ virtutū cōmotio. Tertiū signi redēptoris appitio. Primū signū habet' Mathe. 24. vbi dicit'. Sol obscurabitur: ꝛ luna nō dabit lumē suū: ꝛ stelle cadēt de celo. Et Lu. 21. Erūt signa in sole ꝛ luna et stellis. Et hoc p̄dixit Esai. 13. c. Stelle celi et splēdor eaꝝ nō expādent lumē suū: obtenebratus est sol i ortu suo: ꝛ luna non splendebit in lumine suo. Et Apoc. 8. Quartus angelus tuba cecinit et pcussa est tertia pars solis: tertia ps lune: tertia pars stellaꝝ: ita vt obscuraretur tertia ps eaꝝ. Circa obscurationē solis notandū est s'3 alex. 3. pte summe. ꝛ Ric. q sequuntur magr̄3. 48. di. quarti li. Quod solē et lunā obscurari pōt intelligi vel in ipso aduentu iudicis: et sic dicūtur obscurari nō sui luminis priuatione: s3 supueniente maioris luminis claritate. Et hoc p̄dixit Esaias. 24. c. Erubescet luna et confundet' sol cū regnauerit dn̄s exercituū in monte syon et in ir'l'm: ꝛ in cōspectu senū suoꝝ fuerit glorificatus. Pōt etiā itelligi solē ꝛ lunā obscurari ante iudicis aduentū: ꝛ sic patient' ecclipsi3 supnaturaliter: quoniā si paterent' p naturam non oporteret hoc poni intra signa: cū multoties h' acciderit

accíderit. Sʒ credēdū ē ꝙ ɔtra naturā patient̃
ſimul eclipſiʒ ad terrorē hominū. Per natu/
raʒ.n.impoſſibile eſſet ꝙ ſimul paterent̃ ecli/
pſiʒ: qꝛ naturalis eclipſis ſolis cauſat̃ ꝑ inter/
poſitionē lune inter aſpectū noſtrū ſoliſqʒ. Et
naturalis eclipſis lune ꝑ iterpoſitionē terre dia
metraliter iter ſolē ⁊ lunā. De illa ergo eclipſi
ſic ꝓphauit Johel.2.c. ſol v̄tet̃ i tenebꝛas ⁊ lūa
in ſanguinē anteqʒ veniat dies magn⁹ dñi et
horribil'. De caſu etiā ſtellaꝝ ſʒ Aug.20. d̃ ci
ui.dei.c.14. credēdū eſt ꝙ tropica ſit illa locu
tio qua dicit̃ ſtellas cadere d̃ celo: eo ꝙ ꝓprie lo
quēdo v̄ificari nō poſſet: qꝛ corpa celeſtia nō
ſunt grauia nec corruptibilia: vt.d. Ari.i. de
celo et mū. Jdeo dicunt̃ cadere d̃ celo: qꝛ vide
buntur lumine ſuo priuari ſuperueniente cla/
ritate maiori. Vel pōt itelligi ꝙ ſtelle cadēt de
celo q̃ʒtū ad appītōeʒ: qꝛ iflāmati vapores i tā/
ta multitudine deſcēdēt: ꝙ videbit̃ aſpiciētib⁹
ꝙ ſint ſtelle de celo cadentes. Secūdū ſignū
erit angelicaꝝ virtutū cōmotio. De quo Ma
the.24. Virtutes celorū mouebūtur. Et h̄ ſʒ
doctores ꝑſatos pōt dupl'r intelligi: aut ꝓ ordi
ne v̄tutū q̄ ſm Dio.li. de an. hierar. ē medi⁹
in media hierarchia. aut ꝓ oībus celeſtib⁹ ſpiri
tibus. Primo mō ꝓ tāto v̄tutis celoꝝ cōmo/
uebunt̃: qꝛ angeli illius ordinis quorū officiuʒ
eſt circa mundū regimē gerere faciēdo aliqua
facta inſolita ad reuocādū mētes hominū i deū
per modicū tp̄s ante xp̄i aduentū facient facta
maioris admirationis q̄ʒ vnq̄ʒ ante fecerit. Et
i ipſo xp̄i aduētu mouere ceſſabunt corpora ce
leſtia. Accipiendo v̄o v̄tutes pro oībus āge/
lis beatis dicuntur moueri ſm magr̄m nō me
tu dānationis vel aliqua perturbatione pauo
ris: ſed quadā admiratōe coꝝ q̄ videbunt. Et
ſic intelligitur illud Job.26. Colūne celi pa/
uent et cōtremiſcunt ad nutū eius. Tertiuʒ
ſignū dicit̃ ſigni redemptoris appītio: de quo
in euāgelio. Tunc appebit ſignū filij hoīs: qd̃
multipliciter pōt itelligi ſʒ Alex.in.3. Vno
ſignū illud pōt dici ſignū crucis: de quo cantat
eccleſia. Hoc ſignū crucis erit in celo: cū dñs
ad iudicādū venerit. Et Criſo. Crux appebit
ſole lucidior exñs. Secūdo mō pōt dici ſignū
paſſionis i carne xp̄i. iuxta illud Zach.12. Vide
būt i quē trāſfixerūt. ⁊ Apoc.1.c. Videbit cuʒ
oīs oculus ⁊ q cū pupugerūt. Tertio mō pōt
intelligi ſignū crucis impſſuʒ mētibus fideliū
Hec ſunt ſigna q̄ colligunt̃ ex euāgelio. Tñ
vt Lucas addit in terris erit ꝑſſura gētū pre

cōfuſſione ſonitus maris ⁊ fluctuū: vſqʒ vni/
uerſo orbi. Jdeo nō eſt dubitādū ꝙ ante dieʒ
iudicij videbunt̃ terribilia ſigna: nō ſolū i ſole
luna ⁊ ſtellis: veꝝ etiā in aere: in auib⁹: i terra
in arboribus: in mari: in animalibus: i aquis
in fluminibus: et in omnibus abyſſis.

Q d̃ ſigna ꝑdicta i ꝑcedēti cap. fiēt ad ſigni
ficandū tribilitatē iudicis: ⁊ ad accuſādū pctōꝛ:
vl' q̄ſi ad ɔpatiēdū ſuo mō miſiſ dānat̃. C.2.

Ecundū myſteriū cōtēplādū dr̃ ratio
S In quo cōſiderare debemus quare ꝑ
dicta ſigna fient añ diē iudicij. Et dici
pōt ꝙ ꝑꝑ tres rōes. Pria dr̃ oñſiōis. Sa accu
ſatōis. Tertia ɔpaſſiōis. Pria rō dr̃ oñſiōis
ad oñdēdū q̄ʒ terribil' erit aduēt⁹ filij dei iudicā
tis qñ creature ſue tm̄ terrorē icutiēt hoib⁹. iō
Greg. i omel'. d. multa dñt mala ꝑcurrere vt
malū valeāt ſine fine nūciare. nā ſi timēt hoieſ
i ſolitā ſol' obſcuratōeʒ: ſiē Vir. d.1. geor. Jlle
ēt extincto miſerat⁹ ceſare ro. Cū caput obſcura
nitidū ferrugie texit. Jmpiaqʒ eternā timuerūt
ſecula noctē. Si timēt nō cōſuetas tenebraſ ſiē
egyptij: d̃ qb⁹ Exo.x. Facte ſūt tenebre horri/
biles i vniuerſa terra egypti trib⁹ dieb⁹: nemo
vidit fratrē ſuū nec mouit ſe d̃ loco i q° erat. ſi
timēt terre motū. ſi vētoꝝ vehemētiā. ſi noctur
nos ſtrepit⁹. ſi draconū aut ſpētū ſibilos. leo
nūqʒ rugit⁹ ⁊ h⁹i: q̄ʒto magis timebūt tremēdā
vocē ſeueriſſimi iudicis dānātis ⁊ exprobrātis
malos. Sa rō illoꝝ ſignoꝝ dr̃ accuſatōis. oēs
n. fere creature imutabunt̃ pte ad vindictā ɔ
pctōres. iuxta illd̃ Sap.5. Armabit creaturā
ad vindictā inimicoꝝ ſuoꝝ. nā cū de⁹ oēs crea
turas fecerit ad hoīs vtilitatē: ⁊ oēs deo obe/
dierint hoī ſuit do: ipſe v̄o hō rebellis ⁊ iobe
diēs creatori ſuo extiterit: iō accuſabūt eū q̄ſi i
gratū: clamabit nāqʒ ſuo mō celū. O de⁹ ops
ego hoī miniſtraui cū planetis meis iſluendo
ſup terrā ⁊ alia opādo q̄ iuſſiſti: ipſe v̄o te offē
dit: g vidica iuſtiſſime iudex. Clamabūt ſol ⁊
luna ⁊ ſtelle. O de⁹ magne: nos d̃dim⁹ pctōri
bus lucē vt tuā ꝓſeq̄remur ipiū: illi v̄o in oī/
bus te cōtēpſerūt: fac ḡ vidictā. Clamabit hoc
mō aer. clamabit ira. clamabūt aq̄ ⁊ oia q̄ i eis
ſūt. Jō Vgo d̃ ſcō vic. ait. Jn die illa vltōis ni
hil hēbit qd̃ rñdere poſſit hō pctōr: vbi celū ⁊
terra ſol ⁊ lūa dies ⁊ noctes ⁊ tot⁹ mūd⁹ ſtabūt
aduerſuʒ nos i teſtimōiū pctōꝝ nroꝝ. Tertia
rō illoꝝ ſignoꝝ dr̃ ɔpaſſiōis. mouebūt̃ vnqʒ
q̄ſi q̄dā affectu pietatis ⁊ ɔpaſſiōis oēs creatur̃
ad cōpatiēdū dānatis miſeris. Vñ Criſo. ſup

Math. ait. Patrefamilias moriēte dom⁹ ei⁹ turbat̄ familia plangit et nigris se vestibus induit. Sic humano genere circa finē cōstituto celi ministeria lugent et c[an]dore deposito tenebris induunt̄. Plāget ergo sol dānationem hominū: plāget luna: plangent stelle: plangēt oīa elemēta et vniuersa q̄ creata sunt. O q̄z durus es. o tu pctōr q̄z ferreus: q̄z tibiipsi crudelis: q te dānādū cōspicis: ꝛ mortis sempiterne adiudicandū: et tñ nō ploras. Plange q2 sol te plāget: plāge q2 plāget te luna: plāge q2 plangent te stelle. Sz meli⁹ plāge vt nō plangas. Plāge q2 offendisti deum: vt tibi indulgeat. Plange p contritionē et postula veniā. plāge p timorē vt sic penā effugias. O saxeū pectus. o adamātinū cor. o. isensibilis mens peccatricis anime: que audiēdo ea q̄ dicimus nō cōmouet̄: nō. cōpungit̄: nō excitatur: nō deponit peccata: nec reuertitur ad dñm deū suum.

Quod terribilis erit vox tube vocātis mortuos ad iudiciū: et q2 virtus diuina erit cā efficiens reformationis corpoꝝ: et resurrectiōis mortuoꝝ: et vox tube erit causa instrumētalis.

Capitulum tertium.

Tertiū mysteriū cōtemplādū de signis iudicij dicit̄ cōclusio. Cōcludent̄ nāq3 oīa signa terroris i illo vno pauescendo: qd̄ erit vox tube: de qua .1. cor. 15. Canet. n. tuba et mortui resurgēt icorrupti: ꝛ nos imutabimur. Secundū aūt Ri. di. 43. q̄rti li. Vox tube nō erit cā efficiens reformatōis corpoꝝ ꝛ vnionis animaꝝ ad illa: sz virt⁹ diuina. Erit tñ cā instrumentalis. Jō. i. The. 4. In iussu ꝛ i voce archāgeli et i tuba dei descēdet d̄ celo. Vbi ponunt̄ tria q̄ cōcurrent ad resurrectionē mortuoꝝ. Primū erit iussio. Secūdū reformatio. Tertiū sonatio. Primū erit iussio: q2 xp̄s iubebit pulueres seu ptes quascūq3 corpoꝝ mortuoꝝ recolligi p ministeriū angelicū. Et hoc notauit apostolus cū dixit. In iussu. Secundū erit reformatio. Precipiet ēt xp̄s ex illis pulueribus recollectis corpora reformari et reformatis animas vniri: q̄ duo fient p v̄tutē diuinā: et istud notat̄ ab apostolo cum d. In tuba dei. Tertiū dicit̄ sonatio. Archāgeli. n. qui fuerūt custodes ꝓuinciaꝝ i ꝓuincijs quas custodierūt: clamabūt fortiter et sensibiliter sono articulato: et mediante aliqua sensibili creatura formata: clamabūt inquā q2 oēs corā iudice cōpant diffinitiuā sententiā ꝛ irreuocabilē audituri. Et h̄ notauit apostol⁹ cū dixit. In voce archāgeli. De hac aūt sonorosa tuba sic ingt. Criso⁹ sup Math. Vere vox magna vox tube terribilis cui oīa obediūt elementa: q̄ petras scindit: iferos apit: portas tartareas frāgit: vincula mortuoꝝ dirrūpit: et d̄ ꝓfundo abissi aīas corporib⁹ suis assignat. Hec āt oīa citius cōsumant̄ i ope q̄z sagitta trāsit i aere dicēte apostolo. In momēto i ictu oculi i nouissima tuba. Et Hiero⁹ sup Math. sic loquitur. Quotiens diē iudicij cōsidero toto corpe cōtremisco. Siue. n. comedā siue bibā siue aliquid aliud faciā semp videt̄ illa tuba terribilis insonare aurib⁹ meis. Surgite mortui venite ad iudiciū. Et idē ad Cromatiū et heliodoꝝ. Ego in sceleꝝ meoꝝ latens sepulchro ꝛ peccatoruz vinculis colligatus quotidie dñicū illuz clamorē expecto. Hieronyme vēi foras. Ego deniq3 oīa tuta timeo. Quid audis peccator. Quid Hiero. dicit. Et qs ipse erat. Nonne sanctus. Nōne ꝓbus et v̄tuosus: nōne a curis terrenis penitus absolutus: nōne penitentia maceratus: nōne in dei ope assiduus. Et tñ clamat ego timeo: et cur nō times tu o amator seculi. O negligēs in via dñi. O peccator nequissime cōtremisce et cōcutiant̄ viscera tua depone fatuitatē mētis tue qua fit vt nō timeas ꝛ sepius mente reuolue Hieronymi v̄ba. d. Ego timeo. Ad hoc facit exēplū qd̄ barlaam dixit d̄ Josaphat. Q. d̄ rex qdā magn⁹ christianus tñ ꝛ deuctus vt plurimū mestus oīb⁹ apparebat. ꝛc̄. O amara vox. O dura. o tediosa peccatorib⁹ oīb⁹ quando dicet̄ eis. Surgite et venite ad iudiciū. Ergo ꝓuideam⁹ vt dū tp̄s adest ꝛ facultas dat̄ p penitentiā recōciliemur deo quē offendim⁹: vt bonitate sua ipse absoluat nos a peccatis annumeretq3 societati sanctoꝝ: cōcedēs hic nobis gratiā et in futuro gloriā q sit benedict⁹ p ifinita secula seculoꝝ. amē

Feria quarta secunde hebdomade in quadragesima de ordine et cōditionib⁹ iudicij generalis: ꝛ de sentētia cōtra dānatos ferēda ac de suaui vocatōe electoꝝ. Sermo. 26.

Viri niniuite surgēt i iudicio. verba sūt ista dñi nostri iesu christi Mathe. 12. c. ꝛ i euāgelio hodierno. cōmemorabat frequētius saluator noster dilectissimi diē iudicij: quoniā nihil terribili⁹ pctōrib⁹ pōt dici. Quis nā tā demens tā stultus: tāq3 obstinatissimus eē pōt: vt cū audit se iudicādū diuino iudicio reseruari timere nō debeat

nõ debeat. Judicabit de⁹ omnes hoĩes oẽsq; angelos qui peccauerũt: et cõtra eos sententiã pferet irreuocabilẽ. Quoniã tñ pter ea q̃ dicta sunt de futuro iudicio generali: nõ paꝝ vtile est meditari et cõsiderare ea q̃ in illo iudicio fienda sunt: iccirco i presenti s̃mone adhuc de ipso erimus aliqua tractaturi. De quo tria mysteria adhuc proponimus contemplanda.

Primum dicitur ordinatio.
Secundum reuelatio.
Tertium premiatio.

De ordine iudicij tã s̃m locũ q̃z modum et qualiter ab omnibus siue bonis siue malis videbitur xp̃s in maiestate sua. Capitulũ. .1.

P Rimũ mysteriũ cõtemplãdũ de iudicio generali dicit̃ ordinatio. Ordinabitur etenim s̃m doct. q̃ztũ ad tria. Primo q̃ztũ ad locũ. Secũdo q̃ztũ ad modũ. Tertio q̃ztũ ad aspectũ. Primo ordinabit̃ q̃ztũ ad locũ: de quo aliq̃ dicere voluerũt q̃ erit vallis Josaphat ꝓpter v̾ba Johelis. 3. c. d. Adducã oẽs gẽtes in valle Josaphat ⁊ disceptabo cũ eis. S; magister sententiaꝝ. 48. di. quarti li. quẽ etiã ceteri theologi subsequũtur reprehendit illos q̃ dicũ illud ꝓphicũ volunt intelligi: qm̃ oẽs hoĩes in valle illa cõprehendi nõ possent. Et ꝓpterea est poti⁹ intelligendũ mystice ⁊ spiritualiter: eo q̃ vallis Josaphat interpretat̃ vallis iudicij. Dicit ergo magister q̃ xp̃s descendet ad iudicãdũ supra montẽ Oliueti de quo in celũ ascendit: ⁊ sedebit in aere in loco alto: ⁊ forte circa locũ illu; in quo apostoli desierunt ipsu; corporaliter videre qñ ascẽdebat in celũ. Hoĩes aũt cõgregabũtur in valle Josaphat cui p̄eminet mons oliueti. Et quot in illo pot erũt capi: tot erũt ibi. Alij circa vallẽ: quidã propinquius: quidã v̾o remotius. Electis vero existentibus ad dexterã iudicis non in terra sed in are. Juxta illud. i. Thes. 4. Rapiemur cũ illis in nubibus obuiã xp̃o in aere. Si enim nõ raperent̃ in aera nisi post iudiciũ quãdo cũ iudice ibunt in celũ nõ dicerent̃ rapi obuiã xp̃o: sed post xp̃m. Viri tamẽ pfecti magis eminentius ⁊ ꝓpe iudicẽ erũt. Magis autẽ congruũ erit q̃ xp̃s veniat ad iudicãdũ in aere sup̱ montẽ oliueti q̃z sup̱ locũ in quo passus est: q2 passus est in forma infirma: ⁊ iudicabit in forma gloriosa sicut in gloriosa ascendit. Secũdo ordinabit̃ iudiciũ q̃ztũ ad modũ. De summis nãq; celoꝝ descẽdet fili⁹ dei cũ potestate magna ⁊ maiestate cu; omnib⁹ ãgelicis choris: ⁊ sua gloriosissima matre. Deferent ante eũ angeli passionis instrumena ex miraculo reformata: videlicet colũnã coronã spineã: cruce;: clauos: spongiã: ⁊ lancea;. Et omnes electi reassumptis corporibus ꝓcedẽt ei obuiã. Quorũ ꝓcessionẽ et ordine; pie cõtemplari possumus s̃; q̃ Joh. i Apoc. describit. Ait. n. 7. c. Audiui numeꝝ signatoru; centũ quadraginta quattuor milia signati. ex tribu Juda. 12. milia signati. Ex tribu Ruben. 12. milia signati. Ex tribu Gad. 12. milia signati. Ex tribu Aser. 12. milia signati. Ex tribu Neptalim. 12. milia signati. Ex tribu Manasse. 12. milia signati. Ex tribu leui. 12. milia signati. Ex tribu Symeon. 12. milia signati. Ex tribu Jsachar. 12. milia signati. Ex tribu zabulon. 12. milia signati. Ex tribu Joseph. 12. milia signati. Ex tribu Beniamin 12. milia signati. Post hec vidi turbã magnã quã dinumerare nemo poterat ex omnib⁹ gẽtibus ⁊ tribubus ⁊ linguis ⁊ populis stãtes ante thronũ in conspectu agni amicti stolis albis ⁊ palme in manib⁹ eoꝝ. Et clamabant vocem magna dicẽtes. Salus deo nostro q̃ sedet sup̱ throno ⁊ agno. Jn qua visiõe ponit Joãnes numeꝝ electoꝝ accipiendo more scripture numeꝝ determinatũ pro indeterminato: describendo illũ p̱ nomina tribuũ filioꝝ israel: per q̃ mystice designantur status illoꝝ q̃ erunt saluãdi. Primus ergo status ex tribu iuda: qui interpretat̃ confessio cõparebit in iudicio: ⁊ signat omnes peccatores omnesq; peccatrices qui post multa scelera ⁊ peccata cõmissa redierunt ad pniam: de quib⁹ xp̃s dixit Meretrices ⁊ publicani precedent in regno celorum.

Secũdus status cõparebit ex tribu Rubẽ: qui interpretat̃ filius visionis: ⁊ signat oẽs viros doctos ⁊ illuminatos scientia q̃ deũ i oib⁹ magnificauerũt. Tertius status cõparebit ex tribu Gad: qui interpretat̃ accinctus latrunculus: ⁊ signat quoslibet cõiugatos q̃ in sancto matrimonio cũ dei timore ⁊ obedientia vixerũt. Quartus stat⁹ cõparebit ex tribu Aser: qui interpretat̃ beatus vel diuitias habẽs: ⁊ signat oẽs sacerdotes diuites q̃ ministri sunt sacramẽtorũ. Quintus status cõparebit ex tribu Neptalim: q̃ interpretat̃ dilatatio mea: et signat omnes religiosos q̃ se dilatant nõ solu; ꝓpter deũ ad seruanda p̄cepta: s; etiã consilia

Sextus status apparebit ex tribu Manasse: q̃ interpretat̃ obliuio: ⁊ signat oẽs monachos

ꝛ solitarios: q obliti cuiuscūqꝫ cure tpalis: etiā ꝛ actionis spiritualis p cōtemplatiuā vitā deo placere studuerunt. Septim⁹ status cōpebit ex tribu Symeon: q interpretat̄ obediētia: ꝛ signat oēs filios q mortui sunt sub cura parētuꝫ quib⁹ in vita fuerūt obedientes. Octau⁹ stat⁹ cōpebit ex tribu Leui: q interpretat̄ assumpt⁹ ꝛ signat omnes p̄latos ecclesie q assumunt̄ ad regimē animaꝝ. Non⁹ stat⁹ cōparebit ex tribu Jsachar: q iterpretat̄ vir mercedis: ꝛ signat mechanicos ꝛ artifices oēs q laborāt p mercede. Decim⁹ stat⁹ cōpebit ex tribu zabolon: q interpretat̄ ppugnaculū fortitudinis: ꝛ signat oēs impatores reges principes ꝛ alios quoscūqꝫ dn̄os q ob rempublicā defendēdā augēdā tuendāqꝫ habuerūt p̄matū. Undecim⁹ stat⁹ cōpebit ex tribu Joseph: q interpretat̄ augmētū: ꝛ signat oēs bonos mercatores q sua industria sollicitudine ꝛ labore ciuitatū bona multiplicāt ꝛ augmentāt. Duodecim⁹ status cōpebit ex tribu Beniamin: qꝫ interpretat̄ cōtinentia: ꝛ signat oēs cōtinētes q vitia carnalia maxime sunt dtestati. Post quos veniēt oēs martyres cōfessores ꝛ apostoli ꝛ p̄sentabūt se corā altissimo ipatore dn̄o iesu xp̄o laudātes ꝛ bn̄dicētes cū leticia nomē sanctū eius. Ex alio vo latere dānati oēs reassumptis corporib⁹ suis vna cū diabolis cōpebūt. Primi erunt oēs despati: quoꝝ capitanci erūt Cayn q interfecit fratrē: ꝛ Judas q vendidit xp̄m. Scd̄i erūt oēs viri docti q fuerunt sapientes vt facerent mala: bn̄ aūt facere nescierūt. Ibi erūt inflati theologi: ibi erūt curiosi ꝛ vanip hi: ibi arrogātes iuriste: ibi pcuratores ꝛ aduocati dolosi ibi notarij falsi: ibi oratores mēdaces: ꝛ adulationib⁹ veritatē despiciētes. Tertij erūt oēs vxorati q matrimonij federa violauerunt: ibi erūt q cōtraxerūt in gradib⁹ phibitis: aut cum ordinibus sacris: aut post cōtinentie vota: ibi erūt mulieres adultere q̄ de bonis viroꝝ nutrierūt filios alienos. Quarti erūt oēs mali sacerdotes q curā aiaꝝ acceperūt cū eēnt isufficientes: q nō dixerūt officiū ad qd̄ tenebant̄: q celebrarunt in mortali pctō: q tenuerūt secrete vel publice cōcubias ꝛ sacrauēta p p̄cio vēdiderunt. Quinti erūt oēs mali religiosi q nō seruauerūt regulas suas quas pmiserūt deo obseruare q peiores fuerūt in morib⁹ qꝫ stipēdiarij: supbi: presumptuosi: hypocrite: inuidi: maliuoli: iniqui. vsipellēs: dolosi: detractores susurrones: bilingues: mēdaces: sacrilegi excōicati: ꝛ qdā dānabiles heretici. Sexti erūt oēs mali monachi ꝛ solitarij ociosi: pigri: comedētes bn̄: paꝝ loquētes cū deo: ꝛ min⁹ cuꝫ hominib⁹: stātes in solitudine ppter gloriam mūdi: pleni fantasijs ꝛ cogitationib⁹ etiā ꝛ factis turpissimis: ꝛ pre verecūdia talia cōfiteri omittētes. Septimi erūt oēs supbi filij qui pentib⁹ suis inobediētes eos sprceuerūt afflixeruntqꝫ: ꝛ molestauerūt cōtumelijs conuitijs iproperijs ꝛ qn̄qꝫ verberib⁹: nec debitā ipēderūt reuerentiā. Octaui erūt oēs lupini p̄lati q nō itrauerūt p hostiū in ouile: neqꝫ vocati fuere a deo: sicut Aarō: sꝫ munere p̄cio arte dolo iportunitate tpaliqꝫ fauore: et alijs indebitis modis ecclesiasticos rapuerūt honores: ꝛ bona ecclesiaꝝ nō paupibus quoꝝ sunt: sed ppinquis et amicis: ꝛ qd̄ peius est lenonib⁹ ꝛ meretricib⁹ distribuerūt ꝛc̄. Noni erūt oēs mali mercatores fraudulēti: falsarij: simulati: piuri: deceptores ꝛ vsurarij. Decimi erunt oēs tyrāni et mali dn̄i q seipsos deificātes nō timuerūt deū: et suos subditos grauarūt iniuste. Undecimi erūt oēs artiste neqꝫ: q suas artes cū iniusticia et alioꝝ dāno exercuerunt. Duodecimi erūt oēs incōstātes et luxuriosi et oēs alij pctōres q a parte sinistra p̄ntabūtur corā iudice clamātes ac dicētes. Heu heu cur nati sum⁹. O qꝫ amara ē dies ista. o misi nos quo trahimur. Veh nobis qꝛ pgim⁹ ad rigorosuꝫ iudiciū. Tertio ordinabit̄ iudiciū qꝫtū ad aspectū. Scd̄m eniꝫ Alexan. in. 3. Ric. et Bon̄. di. 48. quarti li. Boni et mali visuri sunt iudicē viuoꝝ ꝛ mortuoꝝ. Mali i forma q̄ fili⁹ hoīs ē: sꝫ tn̄ i claritate q̄ iudicabit: nō i infirmitate q̄ iudicat⁹ est. Fiet eniꝫ vtute diuina supnaturaliter: vt videāt formā gloriosam corpis xp̄i ad āpliorē illoꝝ cōfusionē: qꝛ quilibet eorū tristabit̄ ac confundet̄ vidēdo gloriā ei⁹ quē vehemēter odit. Dānati. n. vehemēter oderūt deuꝫ nō sub rōne q̄ bon⁹ est: sꝫ sub rōne q̄ eos punit. Cognoscēt isup dānati diuinitateꝫ xp̄i nō p clarā visionē: sꝫ p effect⁹. Boni vo videbūt gloriā corpis xp̄i cū gaudio ꝛ leticia oculo corpali: ꝛ gloriā aīe oculo mētali: ꝛ ēt clare videbūt diuinitatē. Fietqꝫ adhuc supnaturaliter vt ita eū videāt ꝛ audiāt q sunt a remotis sicut ppinq. Tūc sic dic̄ Criso. sup Math. plāgēt iudei vidētes viuētē ꝛ iudicātē quē q̄si hoīem mortuū existimabāt: ꝛ cōuincētes se corpe vulnerato scelus suū negare nō poterūt. Plāgent et gētiles q vanis disputationib⁹ decepti philosophoꝝ

sophoꝝ irratiõabilẽ stulticiã putauerũt eẽ deũ colere crucifixũ. Plãgẽt se xp̃ani pctõres: qui magis dilexerũt mũdũ q̃z xp̃m. Plãgẽt se he retici q puꝝ hoiem crucifixũ dixerũt: eũ videãt ipsum eẽ iudicẽ in quẽ iudei trãsfixerũt. h ille. O quãta erit etiã i dãnatis afflictio quantusq̃z meroꝛ cum videbũt multitudinẽ electorum. Tũc vt scribit Sap̃. 5. stabũt iusti i magna cõ stantia aduersus eos q se angustiauerũt ꝛ qui abstulerũt laboꝛes eoꝝ. Vidẽtes turbabunt ti moꝛe horribili ꝛ mirabunt in subitatõe inspa te salutis: dicẽtes intra se penitentiã agẽtes: ꝛ pꝛe angustias spũs gementes. Hi sunt quos aliqñ ha. i deri. ꝛ in si. ipꝛo. Nos isen. vitã il loꝛũ estimabam⁹ insa. ꝛ fi. illoꝝ sine ho. Ecce quõ cõpu. sũt iter fi. dei: ꝛ iter scõs soꝛs illoꝝ ẽ

Qualiter accusabuntur in die iudicij ꝛ no ta fient peccata omniũ nec poterit quis defen dere se aut excusare. Capitulũ. .2.

s Ecundũ mysteriũ cõtẽplãdũ de iudi cio vocat reuelatio. Reuelabunt gp pe oia dãnatoꝝ pctã: tã publica q̃z se creta. Circa quã reuelationẽ occurrẽt tertia. Primũ dr accusatõ. Secũdũ testificatio. Ter tiũ arctatio. Primũ accusatio. Stabũt nã q̃z tres accusatoꝛes ꝯ pctõres. Prim⁹ erit dia bolus q dicet. Equissime iudex iudica istũ esse meũ q noluit eẽ tu⁹. Tuus erat p naturã: me⁹ est fact⁹ p suã maliciã. Tibi inobediens mihi obediens. Iudica ergo istũ esse meũ mecũq̃z dãnãdũ. Cognoscẽt eniz tũc fatui pctõres: q̃z grauiter errauerũt acquiescere diabolicis sua sionibus quãdo videbũt oẽs demones contra illos clamãtes. Secundus accusatoꝛ erit ꝓ priũ scelus. Nã vt inqt Ric. in. 4. dis. 43. In iudicio cognoscet qlibet hõ peccata q̃ fecit tã iu sti q̃z reꝓbi. Mali eniz cognoscent vt ex illa afflictõe ampli⁹ crucientur. Boni vo qꝛ ex co gnitione remissionis ꝛ indulgẽtie ampli⁹ cõso labunt: ꝛ diuinã misericoꝛdiã collaudabũt. Nõ solũ autẽ ipsimet: sz sigillatim vnicuiq̃z mani festa erũt omniũ bona et mala. Sz noticia illa ꝛ diuulgatio peccatoꝝ q̃ fecerũt electi: nõ gene rabit eis penã nec ignominiã nec cõfusionez: quinimo cedet ad eoꝝ gloꝛiã ꝓpter penitẽtiã quã fecerũt. Et hoc dicit Greg. 4. moꝛali. V sus finẽ. q ait exponẽs illõ p̃s. Misericoꝛdias dñi in eternũ cãtabo. Quomõ misericoꝛdias dñi cãtat in eternuz: q miseꝛ se ignoꝛat fuisse. Et si miserie trãsacte nõ meminit: vñ largito ri misericoꝛdie laudes reddit. Manifestatio ergo peccatoꝝ q̃tũ ad reꝓbos nõ quãtũ ad iustos erit accusatio. Terti⁹ accusatoꝛ erit to tus mundus. Vnde Criso. sup Mathe. In illa die vltionis nihil est qd rñdeamus: vbi ce luz ꝛ terra aqua sol ꝛ luna dies ꝛ noctes ꝛ to tus mundus stabũt aduersum nos in testimo niũ peccatoꝝ nostroꝝ. Secũdũ qd occurret i reuelatõe peccatoꝝ erit testificatio. Tres eniz testes habebit tũc cõtra se pctõꝛ. Vnũ supꝛa se scilicet deũ. Secũdũ intra se. s. cõscientiã pꝛo priã. Tertiũ iuxta se. s. ꝓpꝛiũ angeluz homini ad custodiã deputatũ: q tãq̃z cõscius oiuz q̃ hõ fecit cõtra euz testimoniũ ꝓhibebit. Vñ Iob. 20. Reuelabũt celi idest angeli iniquitatẽ ei⁹. Tertiuz qd occurret in reuelatione peccatoꝛũ erit arctatio. Arcte eniz erunt tũc ꝛ stricte vie omniũ peccatoꝝ quãdo nõ poterũt negare: nõ excusare: nõ appellare: nõ fugere: nõ ipetrare veniã: nõ habere refugiuz. O q̃z flebilis erit tũc dãnatoꝝ cõdicio. Nõ valebunt eis p̃ces: nõ clamoꝛes: nõ gemit⁹: nõ parẽtes: nõ ami ci: nõ deniq̃z quicq̃z aliud. Vnde Criso. sup Math. Nõ erit tunc resistendi virtus cõtra deuz: nec fugiendi facultas ante faciez eius: nec penitentie locus: nec satisfactionis tẽpus. Et grego. in omel. inquit. O q̃z anguste erũt tũc vie reꝓboꝝ: superius erit iudex iratus: inferius hoꝛrendũ chaos: a dextris peccata ac cusantia: a sinistris infinita demonia ad sup pliciũ trahentia: intus conscientia vrens: foꝛis mundus ardens: miser peccatoꝛ sic cõpꝛehen sus quo fugiet: latere erit impossibile: appare re intollerabile. hec ille. Poterit tunc vnusqs q̃z dicere illõ p̃s. Quo ibo a spiritu tuo et quo a fa. t. f. Si ascen. in ce. t. il. es. si de. in infer. ades. Si sum. pen. m. di. ꝛ ha. in extrema. Etenim il. m. t. dedu. me. ꝛ. t. m. de tu.

Qualiter in iudicio xp̃s alloquetur electos blande atque benigne: malos vero aspere sa tis ꝛ dure: ꝛ quomõ impij separabunt a iustis Capitulum. .2.

t Ertiũ mysteriũ cõtemplãdũ de iudi cio dicit ꝑmiatõ. Circa qd adhuc tria debem⁹ attentissime cõtẽplari. Pri mũ dicit electoꝝ allocutio. Secũdũ dãnato rũ cõtristatio. Tertũ omniũ sepatio. Pri mũ dicit electoꝝ allocutio. Loquet nãq̃z xp̃s electis suis tria suauissima vba. Primũ vbũ erit dulcis vocatiõis: qñ facie leta ꝛ vultu hila ri ad dexterã ptẽ se vtẽs aspiciet suã dulcissimã matrẽ ꝛ ceteros electos ꝛ scõs poteritq̃z dicẽ li

cet ī euāgelio nō ponať. O genitrix mea. o ve/
neranda ⁊ dignissima regina celoꝝ: ecce iam
tp̄s est vt cunctis hominib⁹ qui fuerūt ī mūdo
innotescat gloria tua: videātq̄ oēs merita tua
Tu nēpe es illa q̄ hūilitate charitate ceterisq̄
v̄tutibus ad tuū vteꝝ me inclinasti. Tu me
nouē mensib⁹ in ventris tui tabernaculo tenui
sti. Tu me natū deū hoiem in p̄sepio adorasti
inuoluisti pānis: ⁊ lacte tuo mellifluo me paui
sti. Tu cū lachrymātē me cernebas lachryma/
baris. Cū vigilante vigilabas: cū patiēte patie
baris: tu me in brachijs sepe portasti: ⁊ corde
⁊ ope semp̱ mecū fuisti. Mecū p̄e dolore cuȝ
crucifigebar in cruce crucifigebaris ī aīa. Et
cū a toto mūdo essem derelictus: sola firma in
mea fide mansisti. Junxisti volūtatē tuā volū/
tati mee. Sācta humilis ⁊ deuota celestia sem
p̱ desiderasti. En iaȝ toto mūdo p̱iter cōgrega
to: ⁊ ego excelsaȝ gloriā tuā quā tibi dare vo/
lui patēter monstrabo. Postmodū v̄o ap̄lis
refert. Vos discipuli mei filij ⁊ fratres dilecti
q̄ reliq̄stis oīa, p̄pter nomē meū ⁊ paup̱es ⁊ p̱e
grini p̱ terraꝝ orbē fideliter laborastis: ⁊ tādē
patiēter mortē sustinuistis. Et post martyrib⁹
dicet. O vos feruētes martyres: q̄ p̄ meo amo
re tormēta ⁊ pēas horribilissimas sustinuistis
⁊ mori potius q̄ȝ me negare elegistis. Dein/
de alloquet̄ v̄gines. O vos v̄gines mūdi q̄
sanctā illibatāq̄ castitatē tantop̱e amastis. Et
vos o sancti cōfessores: q̄ corp̱a v̄ra arctissima
p̄nia macerastis. O vos oēs sci religiosi q̄ ab/
negastis, p̄priā volūtatē. O deniq̄ vos q̄ mi/
sericordie op̱a, p̄ximis v̄ris exhibuistis. Esuri
ui. n. ⁊ dedistis mihi māducare. Sitiui ⁊ dedi
stis mihi bibere. Hospes erā ⁊ collegistis me.
Nud⁹ erā ⁊ coop̱uistis me īfirm⁹ erā ⁊ visita/
stis me. Venite ad me vos diligentē. Venite
ad me fontē oīuȝ bonoꝝ. Ad me summū gau
diū. Ad me summā pulchritudinē. Ad me sū
mū solatiū. Veni o chara gēitrix. Vēite o oēs
electi. O dulce venite. o vox dulcior sup̱ mel ⁊
⁊ māna. Et q̄d faciēt tūc dānati q̄ nō vocabūť
Audiēt tn̄ xp̄m vocātē electos suos. Percu/
tient, p̄fecto pectora clamabūt ⁊ dicēt. Veh no
biscur nati sum⁹. Veh q̄r vocati sūt illi: ⁊ nos
nō vocamur: ⁊ nobis nihil dr̄. Quinimo ex/
pectātes sum⁹ audire sn̄iaȝ horribilis dānatio
nis. Scd̄ȝ v̄bū suauissimū q̄d loquet̄ xp̄s ele
ctis suis dr̄ bn̄dictōis. Nā post vocatōem sub
iunget eis bn̄dictionē suā: dicetq̄ vt pie credo
primo m̄ri sue. Bn̄dicta sis tu: bn̄dicta sit aīa
tua: bn̄dictū sit corp⁹ tuū: bn̄dicti sint oēs labo/
res tui. Deinde dicet ⁊ ceteris. Bn̄dicti sitis
vos oēs electi mei. O q̄ȝ grata erit bn̄dictio il
la, oīb⁹ illis. O q̄ȝ grauis ip̄sis dānatis q̄ tūc
itelligēt q̄ȝtū, p̄fuit bn̄ facere: amare deū: ⁊ odi
re pctm̄. Tertiū v̄bū suauissimū q̄d loq̄ť xp̄s
electis suis dr̄ remuneratiōis: q̄n subiunget.
Possidete paratū vobis regnū a cōstitutione
mūdi. Regnū ī quo ē oīs iocūditas oīs pleni
tudo bonoꝝ: oīs suauitas: oīs trāq̄llitas: oīs
pax: oīs cōcordia: oīs leticia: oīs q̄es: oēs diui
tie: oīs satietas: oē deniq̄ bonū Nullū incō/
modū: nulla tristicia: null⁹ dolor: null⁹ labor:
nulla īfirmitas: nullū fastidiū: null⁹ meror: nul
la discordia: nullū deniq̄ malū. O pc̄ores in/
sensati: cur nō conamini ⁊ vos regnū illō acq
rere: cui totus mūd⁹ cū oīb⁹ bonis suis cōp̱ari
nō pōt. Secūdū cōtēplādū dr̄ dānatoꝝ cōtri
statio. Nā post oīa q̄ supradicta sunt vehemē/
ter pctōres cōtristabunť, p̄pter tria. Primo
p̄p̄ exprobratōeȝ. Acriter nāq̄ xp̄s exprobra
bit illos. d. illō vel simile: q̄d Criso. sup̱ Ma/
the. ait. Ego p̄p̄ vos hō fact⁹ suȝ: alligat⁹ ⁊ de
risus: cesus ⁊ crucifix⁹. Vbi ē tātaꝝ iniuriaꝝ
meaꝝ fruct⁹. Ecce p̄ciū sanguinis mei quē de
di, p̄ redēptiōe aīaꝝ v̄raꝝ. Vbi est fruitus v̄ra
quā mihi, p̄ p̄cio sanguinis mei dedistis. Ego
sup̱ gloriā meā vos habui cū esseȝ deus appa/
rens hō: ⁊ viliorē me oīb⁹ reb⁹ v̄ris fecistis.
Nā oēm rē vilissimā terre ampli⁹ dilexistis q̄ȝ
iusticiā meā ⁊ fidē. h Criso. O scelerati ⁊ in/
grati pctōres: q̄d mali feci vobis. Quid, p̄ v̄ra
salute facere debui q̄d non feci. Videte caput
meū splēdidū: h ē illud q̄ p̄ vobis spinis fuit
coronatū. Habui faciē meā nūc sole lucidiorē
fetidissimis sputis p̄ vobis deturpatā. Corp⁹
h gloriosum q̄d īspicitis, p̄ vobis fuit dure fla/
gellatū: ⁊ ī cruce cōfixū. Ecce signa. Aspicite
loca clauoꝝ: aspicite man⁹: aspicite pedes: aspi
cite lat⁹. Inq̄t. n. Criso. Veniet xp̄s ī iudicio
nō solū vulnera: sȝ exprobratissimā mortē oñ/
dēs. 2° cōtristabunť pctōres p̄p̄ ꝯtrariatiōnē
In tātis. n. angustijs cōstituti oēs scōs ꝯtrios
habebūt. 3° cōtristabunť p̄p̄ sententiationeȝ: q̄n
audiēt tonitruū illō grāde ⁊ formidabile: vocē
s. iesu xp̄i idignātē ip̄sis. d. Ite maledicti ī ignē
eternū: q̄ parat⁹ ē diabolo ⁊ āgelis ei⁹. Tertiū
ꝯtēplādū dr̄ oīuȝ sep̱atio. O si vellem⁹ ꝯtēpla
ri q̄n sep̱abūť iniusti a cōsortio iustoꝝ ⁊ a visiōe
dei: q̄ȝta erit illoꝝ lamētatio q̄ȝ flebiles voces
p̄rūp̱em⁹ certe in lachrymas. Ibūt q̄dē ip̄i dā
nati

nati eiulātes ⁊ ignorātes ⁊ querelātes i ignē
eternū. Justi aūt i vitam eternā: in qua regna
bunt cū xp̄o per infinita secula seculoꝝ. Amē.

Feria quinta secunde hebdomade in qua
dragesima. de necessitate sanctissime cōfessio/
nis: contra eos qui dicunt superfluū esse aut
inane cōfiteri peccata sua sacerdoti. Ser. 27.

Accedentes discipuli eius ro/
gabant eū dicētes. Dimit/
te illam qꝛ clamat post nos
Math. 15. c. ⁊ in euange/
lio hodierno. Ordinauit
xp̄s sacerdotes suos medi
atores fore futuros iter ipsū ⁊ pctōres penitē/
tes. voluitqꝫ vt absolutionis beneficiū ipsi sa
cerdotes ꝑ cōfessionē sacramētalē largirētur.
Quod mystice innuitur i euāgelica lectione: in
qua narraṫ queēadmodū apl'i: ꝑ quos significā
tur sacerdotes supplicabunt xp̄o ꝓ Chananee
filia sanitatē postulante: ꝑ quā peccatrix aia de
notatur. Quū vo apud nōnullos curiosos ex/
tat opinio q̄dā falsa: q̄ asserūt nō fore opportu
nū: imo superfluū ⁊ inane sacerdotibus confi
teri peccata. Jdcirco i p̄n̄ti sermone de necessi
tate confessionis tractare curabimus: quaꝫ ne
cessariam esse cunctis penitentibus ostende/
mus triplici ratione.

Prima rō propter doctorum ⁊ scripturarum
testificationem.
Secūda ꝑꝑ christi institutionem.
Tertia ꝑꝑ ecclesie preceptionem.

Quod ꝑ dicta sanctoꝝ ꝓbari pōt qualiter
confessio peccatoꝝ sit penitentibus ad saluteꝫ
necessaria. Capitulum. .I.

PRima rō qua oñdiṫ ꝙ cōfessio sit ne
cessaria ad salutē ē ꝑꝑ doctoꝝ ⁊ scri/
pturarū testificationē. Et anteqꝫ idu
cātur testimōia: p̄mittēda ē de cōfessiōe distin
ctio q̄dā: quā ponit Alex. in. 4. volumine sū/
me. ⁊ Tho. 2. 2. q. 3. q dicūt ꝙ triplex ē cōfes/
sio. p̄ma coꝝ q̄ sūt fidei. ⁊ ista ē ꝓprius actus
fidei: de qua Paulus Ro. x. ait. Ore autem
cōfessio fit ad salutē. Secūda ē cōfessio grāruꝫ
actionis siue laudis: ⁊ ē actꝰ latrie: qꝛ ordinaṫ
ad honorē deo exteriꝰ exhibēdū. de q̄ Dauid
in p̄s. Cōfitemini dn̄o qm̄ bonus. Tertia est
cōfessio sacramētalis q̄ fit sacerdoti. Et de hac
Ray. ait in sūma de pe. Cōfessio ē corā sacer
dote legitima ꝓpoꝝ pctōꝝ declaratio. Et de
hac sancti dicūt: ꝙ loco ⁊ tp̄e expediat ad salu/
tem. Unde de pe. di. i. c. nō pōt. iduciṫ. Am/
brosius li. de paradiso sic loquēs. Nō pōt qs/
qꝫ iustificari a peccato: nisi peccatū fuerit ante
confessus. Et idē Ambrosius i sermōe q̄dra
gesime inqt. Ecce nūc tp̄s acceptabile i quo cō
fessio a morte aiam liberat. Cōfessio paradisū
apperit. Cōfessio spē saluādi tribuit. Vn̄ scri/
ptura dicit. Dic tu inquitates tuas vt iustifice
ris. Itē Jo. os aureū. i. c. perfecta. Jn corde
contritio: in ore cōfessio: in opere tota humili/
tas: hec est fructifera penitētia. Et idē de pe.
di. i. c. nō pōt. Nō pōt qsqꝫ gratiā vite celestis
accipere: nisi purgatꝰ fuerit ab oi sorde pcti ꝑ
penitētie cōfessionē. Et Augꝰ li. de penitētia
Agite penitētiā q̄lis agitur in eccl'ia vt oret ꝓ
vobis ecclesia. Nēo sibi blādiaṫ ⁊ dicat. Oc/
culte ago: apud deum ago. Nouit deus q mi
hi ignoscit q in corde ago. Ergo sine cā dictuꝫ
est. Que solueritis in terra erūt soluta ⁊ in ce/
lo. Ergo sine cā claues date sunt ecclesie dei:
si dicat nō. Et idē in codē li. Quē penitet oi
no peniteat: dolorem lachrymis oñdat: presen
tet vitā suā dō per sacerdotē: preueniat iudiciū
dei ꝑ cōfessionē. Et Augꝰ in li. de pn̄ia. Cō/
fessio ē salꝰ aiarū: dissipatrix vitioꝝ oppugna
trix demonū. Quid pl'a. Obstruit os inferni
⁊ portas apit paradisi. Et de pe. di. i. c. Mul
tiplex mia dei. Leo papa inqt. Mediator dei
⁊ hoium xp̄s ih̄s hāc prepositꝭ eccl'ie tradidit
ptātem: vt cōfitentibꝰ pn̄ie satisfactionē darēt
⁊ eadē salubri satisfactione purgatos: ad cōio/
nē sacramētoꝝ per ianuā recōciliatiōis admit
terent. Et idē in sermonibꝰ. Non remanet i
iudicio cōdēnādū qd̄ fuerit cōfessione purga/
tum. Ex qbus colligiṫ ꝙ penitētes ad cōfessi
onē sunt obligati. Sed contra posset quis ar/
guere. Prio quia nullus teneṫ manifestare
inhonesta corporis sui. ergo multo minꝰ nec
aic. Secūdo qꝛ vt dicit Ambrosiꝰ sup Lu
cam. Petrus doluit ⁊ fleuit: quia errauit vt
hō. Non inuenio qd dixerit: scio ꝙ fleuerit.
Lachrymas lego: satisfactionem nō lego. Et
Chrisoꝰ ait. Lachryme lauāt delictū: qd̄ voce
pudor ē confiteri. Tertio arguiṫ: qꝛ si esset
necessariū hoīes cōfiteri sacerdoti: hoc non vi
deretur eē nisi ad taxandū emēdā peccati. Sꝫ
hō pōt sufficienter taxare emēdam ꝓ peccato
suo. ergo vꝛ ꝙ cōfessio non sit necessaria. Rn̄
det ad hec Ric. i. 4. di. 17. dicēs ad primum.
Qd̄ inhonesta corporis expedit aliqn̄ manife
stare medico ad sanitatē cōsequēdā: iuxta illud

Boetiꝰ. Si opera medicātꝭ expectas oꝫ vt vul
nus detegas. Sic ēt inhonesta aīe manifestā
da sunt sacerdoti: tanq̄ꝫ medico spūali. Ad se
cundum vero dicit Ric. qꝫ multa facta sunt q̄
scripta nō sūt. Et qñ dr̄ qꝫ lachrymę lauāt deli
ctū excludit̄ cōfessio publica: non aūt secreta: q̄
cū ipsis lachrymis itelligit̄. Ad tertiū insu/
per argumētū. d. Ric. qꝫ ille qui ē nimis fami
liaris vni parti: iudex nō dꝫ eē in illa cā. vt no
tatur ex̄ de offō ꝛ ptāte iudicis dele. c. insinuā
te. Qꝛ dicit glo. ibidē. Familiaritatis affectio
veritatē ipedire solet. Nō aūt nimis familiarꝭ
est carni sue: ꝛ iō nō ē rōnabile qꝫ sit iudex i il/
la cā: i qua agendū ē de punitiōe carnis sue: q̄ꝫ
uis illa punitio sit ad aīe correctionē. Multi in
super si seipsos iudicare deberēt: de grauissi/
mis peccatis sibi cōsciam nō facerent: reperirē
turq̄ꝫ vsurarii: qui vsuras ñ cōdēnarēt: rapto
res ꝛ fures qui restitutionē nō approbarent:
adulteri ꝛ fornicatores qui luxuriā excusarent
ꝛ huiusmodi. Quar̄ opportune ꝑuisū ē vt i fo
ro cōscie aliī. s. sacerdotes de peccatis nostris
qñ illa confitemur habeant iudicare.

Qd̄ cōfessio ē de necessitate salutis: eo qꝫ tē
pore legis gratie fuit instituta a dño ihu xp̄o.
ꝛ qūo itelligit̄ qꝫ sit de iure nature: ꝛ qualiter i
lege scripta fuit figurata. Caplm. 2.

S Ecūda rō qua oñdit̄ qꝫ cōfessio sacra
mētalis sit ad salutē necessaria: ē ꝑꝑ
christi institutionem. Instituta qppe
fuit confessio in lege gratie a dño iesu xp̄o fm
Ric. vbi supra: implicite ꝛ explicite. Implici/
te in figura cū dixit leproso mūdato. Matth.
8. Vade ꝛ oñde te sacerdoti. Et etiaꝫ explicite
sine figura: in hoc qꝫ nō tm̄ ptātem iudicādi in
foro exteriori dedit discipulis accipiendam ab
aliis mediante petro: cui cā ꝓmisit ante passio
nē: cū sibi dixit illud qd̄ scriptū ē Matth. 16.
Tibi dabo claues regni celoꝝ. Et dedit pꝰ re
surrectionē cū dixit Jo. 21. Pasce oues me/
as. Sed ēt dedit eis ptātem iudicandi in foro
conscientie: nō tm̄ apostolis: quorum sunt epi
successores: sed ēt aliis discipulis quoꝝ sūt suc
cessores inferiores sacerdotes: ꝛ illā ptātem oī
bus immediate dedit ꝑ seipsum: cum post re
surrectionem suā dixit eis. Quorū remiseritꝭ
peccata remittūtur eis. Quibꝰ aūt dat̄ ptās iu
dicādi de aliqua cā: datur eis ptās cognoscen
di de illa. Nullus eni pōt iudicare ꝛ eē bonus
iudex de his q̄ ignorat. Sacerdos aūt nō pōt
cognoscere sufficienter facta peccatoris cōsciē
tie: nisi peccator ei cōfessiōe cōsciam aperiat.
Alex. aūt. in. 4. summe dicit qꝫ duo sūt i cōfes/
sione. Vnū formale ꝛ cōpletiuū. ꝛ hoc ē abso/
lutio vel potestas absoluēdi vel medicādi. Et
hoc dñs instituit q potestatem clauiuꝫ cōcessit.
Et penes hoc residet virtus. Aliud aūt ē mā/
le. ꝛ hoc ē detectio pcti siue morbi. Et hoc dñs
non instituit: sed insinuauit: qꝛ sufficit egroto
exponere medicū ꝛ medicinā. Vnde Augꝰ.
li. p̊. de penitentia. ꝛ ponitur de pe. di. i. Quē
penitet. Lazaꝝ aūt de monumēto iā resuscita/
tum obtulit discipulis soluēdū. xp̄s ꝑ hoc ostē
dens ptātem soluēdi sacerdotibꝰ fuisse cōcessā
Et hic queri pōt vtꝝ cōfessio instituta fuerit i
lege nature ꝛ in lege scripture: sicut i lege gra/
tie. Et de lege nature dicere possumus secūdū
Boñ. in. 4. di. 17. qꝫ dupliciter sunt aliqua d̄
dictamine iuris nature. s. aut in generali aut i
speciali. In speciali: vt honorare parētes. In
generali vͦo dictat nā ea que supaddit lex euā
gelica. Intelligenduꝫ est ergo qꝫ ē cōfessio de
peccato mentalis ꝛ vocalis. Mētalis cōfessio
est recognitio peccati ꝛ offense dei. ꝛ hoc ē di/
dictamine nature in speciali: secundū qꝫ cogni
tio offense est de dictamine nature. Cognitio
aūt offense humane ē de dictamine nature ꝑ
seꝰ secundū qꝫ est rōnabilis. Sed cognitio diui
ne offense ē de dictamine nature adiute aliquo
modo ꝑ fidem. Quō autēꝫ scit hō se offendisse
deū quē nō videt: nisi per aliquem radiū fidei
hoc cognoscat. Cū ergo deū cognoscit homo
se per preuaricationē inhonorare: nā dictat qꝫ
ab ipso misericordia ē humiliter petēda. Et h̄
nūq̄ꝫ ē: nisi recognoscatur culpa. Vocalis vͦo
cōfessio ē duplex. s. que fit deo: ꝛ que fit homi
ni. Vocaliter confiteri deo dictat nā nō simpli
citer: sed in casu: vt puta qñ deꝰ exigit: sicut exe
git ab Adā ꝛ Cayn. de quibus scribitur sic d̄
pe. di. i. §. deniq̄ꝫ. ꝑpe. c. voluissent. Deniq̄ꝫ
vt perspicue appareat neminē sine cōfessione
a peccato mundari: ab ipsius humani generꝭ
principio sumamus exordiū. Peccati trāsgres
sionis prima parētes corrupti a dño sūt requi/
siti de culpa: vt peccatū qd̄ trāsgrediēdo cōmi
serant: cōfitendo delerent. Serpēs aūt de cul
pa requisitꝰ nō ē: qꝛ per cōfessionē nō reuoca
batur ad veniā. Cayn quoq̄ꝫ cū prime preua/
ricationi fratricidiū addidisset: similr a dño de
culpa ē requisitus cū ei dr̄. Vbi ē Abel frater
tuus. Sed qꝛ superbus capiti suo peccatū suū
confiteri noluit potius mēdaciter negādo dñꝫ
suum

suum fallere conatus ē di. Nūquid custos fra
tris mei sum ego: indignus venia iudicatus ē
Unde i desperationis profundum mersus ē
dum ait. Maior est iniquitas mea q̄ʒ vt veniā
merear: ⁊ vagus ⁊ profugus erūt a facie dei: si
gnificās eos qui peccatum suum cōfiteri dissi
mulant: respectu diuine miseratiōis: indignos
haberi. Hec ibi. Uocaliter vō confiteri hoi
non dictat nā nisi in generali. Dictat eni om/
nibus modis recōciliari oportere deo: quib⁹
ipse statuit. Jō nā dictat q̄ si de⁹ arbitrū cōsti
tueret inter se ⁊ peccatorē: q̄ ipsi eēt culpa re/
uelāda: ⁊ ita dictat in generali. De lege auteʒ
scripture dicit Boñ. q̄ duo principaliter sunt
in cōfessione pp̄ que oportuit ⁊ conueniēs fuit
confessionē instituti. Primū est ꝑpter de/
clarationem peccati ⁊ manifestationem: ⁊ ille
est finis confessionis in se. Secundus fi/
nis est propter reconciliationē faciendam deo
⁊ eius ecclesie. Primo ergo fit propter pec
cati detestationem. Peccator enim dum ma/
la agit odit lucem: ⁊ ideo i reuersione ad iusti/
tiā oportet redargui ifructuosa opa tenebrarū.
Que aūt arguūtur a lumine: manifestātur: h̄
aūt ē per cōfessionē. Et iō debuit in ea lege in
stitui confessio: in qua ē manifestatio vitatis.
In qua vbū caro factū ē: vt intelligibile fieret
sensibile ⁊ manifestū. hec quidē est lex gratie.
Jō q̄ʒtū ad primū finē sibi competit cōfessiōis
institutio. Alius finis ē ad recōciliationē faciē
dam humano arbitrio mediāte. Jō fit hoi vt
hō sit iudex ⁊ arbiter iter peccatorē ⁊ deū. Ar
biter aūt talis dʒ eē qui possit apponere manū
in vtrunqʒ. Talis auteʒ nō potuit eē quousqʒ
deus factus ē hō. Et tūc hō deificat⁹ datus ē
nobis mediator arbiter xp̄s: qui potuit argue
re ⁊ manū ponere in vtrūqʒ. Hic reliquit in
ecclesia successores: quos arbitros cōstituit ⁊
rectores ecclesie: quib⁹ cōmisit auctoritatē re/
cōciliādi. Et qm̄ hec auctoritas p̄ fuit in xp̄o: ⁊
in nullo potuit eē anteq̄ʒ veniret: ideo tantum
in lege noua debuit institui cōfessio. Cōfessio
ergo prout sacramentū non fuit in lege scripta
nisi in figura. precessit aūt i hoc q̄ sacerdotib⁹
data erat ptās ⁊ auctoritas discernēdi inter le
pram ⁊ non lepram: sanctū ⁊ ꝓphanū. Sed h̄
quidē erant corporalia ⁊ non spiritualia.

Q̄ð hoies obligāt de necessitate cōfiteri:
nō solū pp̄ primā institutionē: sed ēt pp̄ prece/
ptū eccl'ie: a quo nullus excipitur: nisi qui esset
absqʒ peccato. Capitulū. 3.

Tertia rō qua oñdit q̄ cōfessio sit neces
saria ad salutem: ē pp̄ ecclesie p̄ceptio
nē. Precepit nāqʒ eccl'ia vt hoies cō/
fiterēt. i. c. ois. ex̄ de pe. ⁊ re. vbi dr̄. Ois vtri
usqʒ sexus fidelis postq̄ʒ ad annos discretiōis
puenerit: oīa sua solus peccata saltē sel' i anno
fideliter cōfiteatur ꝓp̄o sacerdoti: ⁊ iniuncta si
bi penitētiā studeat ꝓ virib⁹ adimplere. Pro
pter q̄ vba dicit Boñ. q̄ oēs siue hōi siue mu
li obligāt ad confessionē saltē sel' i āno. Teneri
qdē ad cōfessionē ē dupliciter: vel ex institutio
ne prima: q̄ instituta ē sub p̄cepto: vt patuit.
Uel istitutiōe supaddita q̄ ē a gnāli cōcilio in
c. p̄all'. ois. Rōe mādati prime istitutiōis: qm̄
instituta ē directe ꝯ mortale pctm̄: tenebāt oēs
q post baptismū peccauerūt mortaliter. Rōne
vō h'e istitutiōis tenēt oēs saltē ad semel i an/
no. Rō aūt hui⁹ institutiōis triplex ē. Prima
ē vl'is indigētia. Oēs eni peccauerunt: ⁊ oēs
egēt gr̄a dei: iō qlibet dʒ deū glificare cōfitēdo
se peccatorē. Qui. n. pctōrē se cōfitet deuʒ
glificat oñdēs se deū offēdisse: ⁊ ei⁹ misericor
dia se indigere. Scd̄a rō fuit sacre cōionis
reuerētia: q̄ oēs tenēt i pasca cōicare: tā pfecti
q̄ʒ iperfecti. Et tūc q̄ agnus pascalis māducā
dus ē cū solēnitate: vt mūdi eēnt mādu cantes
⁊ digni: oppoztuit p̄mitti remediū purgatiōis
⁊ ꝓbatiōis: ⁊ h̄ ē i pcti cōfessiōe. Tertia rō
fuit discretio gregis dñici: ne lupi absconderēt
in grege q mādu carēt agnos. Jō istitutū ē vt
vult⁹ cōsciaꝝ suaꝝ sacerdotib⁹ oñderēt. Et ne
heretici inocētiā palliarēt: ⁊ sub pelle inocētie
se abscōderent. Uñ si qs nullū hr̄et pctm̄ mor
tale: cōfiteri dʒ venialia: nō q̄ hō obliget illa
cōfiteri de se: vt declarabit iferi⁹ pp̄ vinculum
peccati: sʒ pp̄ obligationē p̄cepti. Si aūt aliqs
diceret q̄ nō hr̄et remorsum peccati venialis.
Dicit Boñ. q̄ ipossibile ē fm statū viatoris:
vt aliqs vnū diē vel septimanā trāseat sine re
morsu venial': tm̄ q̄ totū ānū trāseat: illð mag'
ē ipossibile: vt vix credat q̄ fuerit h̄ donū i ali
q̄: nisi i xp̄o ⁊ ei⁹ mr̄e. Et iō vnusqsqʒ vel hʒ
cōsciam ð venialibus: vel dʒ hr̄e. ⁊ ois hō pe
tere debet. Dimitte nobis ðbita nostra. Uix
eni est hō in vita ista sine veniali. tū pp̄ igno
rantiam: q̄ in multis venialit peccam⁹ ⁊ igno
ram⁹ ⁊ nō ꝯsideram⁹: tū pp̄ adherentiaꝝ. qm̄
venalia ista magne sūt herentie. Et iō q̄ʒtūcū
qʒ aliqs sit pfectus debet recognoscere ⁊ ope
ꝯfiteri se pctōrē. Si tm̄ qs repiceret q ñ hr̄et vēi
alia peccata, ꝑpter supabūdantē gratiā: talis ñ

teneť ad illud mādatū: qꝛ solis peccatoꝛibꝰ ꝛ vi
atoꝛibus datū ē. ipse vero iā habitat in celis q
venialiter nō peccauit. hec Bon. Addit his
Ric. ꝙ regulariter oēs tā fideles ꝗꝫ infideles
tenētur ad cōfessionē faciēdā sacerdoti xp̄iano
inꝗꝫtū istud p̄ceptū ē preceptū dei qui ptātem
habet vniuersaliter sup oēs: ꝛ p̄ceptū vniuer/
saliter dedit. Si aūt nō eēt preceptū nisi ab ec/
clesia ad eius obseruationē nō tenerēť nisi illi
qui sacr̄m baptismi susceperūt. Qꝛ vicario xp̄i
nō fuit cōcessa directe ptās sup illos q sacr̄ꝫ ba
ptismi nō susceperūt: qȯ ē ianua q̄ itrať i eccle
siam militantē. Et tante obligatiōis ē p̄ceptū
de confessione: vt si qs nō pōt loq: cōfiteri de/
beat nutu vel signo eo mō quo pōt: ꝓut notať
26. q. 6. c. q recedūt. Istud ēt preceptū cuꝫ sit
euāgelicū ꝗꝫtū ad institutionē: ꝗꝫtū vo ad cir
cunstātiā sit de iure positiuo: pōt a papa dispē
sari ꝗꝫtū ad circūstātiā. Sed ꝙ aliqs nullo mo
do teneať cōfiteri papa nō pōt: qꝛ nō pōt dispē
sare cōtra euangeliū. Unde vrbanꝰ papa. 25.
q. i. c. sunt quidā. ait. Sūt quidā dicētes roma
no pontifici semper licuisse nouas condere le/
ges: qȯ ꝛ nos nō solū nō negamꝰ: sed ēt valde
affirmamus. Sciēdū vo summope ē qm̄ ꝛ in
de nouas leges condere pōt. vnde euangeliste
aliqd nequaꝗꝫ dixerūt. Ubi vo aperte dn̄s vľ
eius apľi ꝛ eos sequētes sci p̄res snialiter ali/
qd diffinierūt: ibi nō nouā legē romanus pon
tifex dare: sed potius qȯ p̄dicatuꝫ est vsqꝫ ad
animam ꝛ sanguinē confirmare dꝫ. Si. n. qȯ
docuerūt apľi ꝛ ꝓphete destruere: qȯ absit ni/
teretur. nō sniam dare: sed magis errare cōui
ceretur. hec ille. Iō vsqꝫ nūc in hoc precepto
nō est dispensatum nec quantum ad institutio
nem nec quantum ad circūstantiam. Ego au
tem dico ꝙ in hoc precepto: licꝫ male tamen
aliquis dispensauit. Nā vidimus plerosqꝫ ste
tisse p. io. 20. aut. 30. annos sine cōfessione: ꝛ
quis dispensauit cuꝫ istis. Nō deus: nō ange
lus: non papa: non legatus a latere: nō ep̄s: n̄
sacerdos: nec quisꝗꝫ alius clericus. sꝫ quis fu/
it ille dispensatoꝛ. Rn̄deāt ipsi. Dic inquā mi
hi o infelix xp̄iane qui per tot annos sine cōfes
sione stetisti. Quare nō es cōfessus: quis di/
spensauit tecū: ꝛ statꝫ dicet. Ego non confite
oꝛ ꝓpter luxuriā. Alter dicet Ego pp auariti
am. Alter pp discoꝛdiā. Ergo cū his ꝛ simili
bus dispēsat diabolus. Cū luxurioſis diabo/
lus luxurie. Cū auaris diabolus auaritie. cuꝫ
ociosis diabolꝰ rixaꝝ ꝛ discoꝛdie. O iniqua
conditio maloꝝ xp̄ianoꝝ. o ptinatia dānabilis/
sima. o venenata synagoga inferni. Cur tam
diu o fatui vr̄am salutē negligitis. Expergisci
mini igiť ꝛ cōfitemini pctā: vr̄a vt per cōfessio
nem in presenti efficiamini digni dei gratia: ꝛ
in futuro eterna gloꝛia. Amen.

Feria. vi. secūde hebdȯe in quadragesima.
De confessione sanctissima. Sermo. 26.

R

esp̄ōdit ei lan
guidus. Dn̄e hoiem non
habeo vt cū turbata fuerit
aq̄ mittat me i piscinā. Io
an. 5. ꝛ in euāgelio hodi/
erno. Egebat adhuc auxi
lio hois vt ponereť i pisci
nā infirmus ꝛ lāguidus q si ibi descēdisset: nō
hois sed dei vtute sanitateꝫ fuisset cōsecutus.
Ut mystice innuať ꝙ lꝫ deꝰ cā sit efficiēs pctōrū
nr̄oꝝ sanitatis: tn̄ oppoꝛtunū ē ad eā assequē
dā misteriū sacerdotū. Ipsi eqdē ex auctoꝛita/
te sibi cōcessa peccatoꝛes penitētes p absolutio
nē adiuuāt vt saluētur. Qm̄ aūt i p̄cedenti ser
mone multa diximus pp que nōnulli sua pctā
cōfiteri disposuerūt: vt ēt feruētiꝰ aienť ad su/
uꝫ ꝓpositū exequēdū. idcirco hodierna die ad
huc de cōfessiōe erimꝰ dicturi. De q̄ tria my/
steria ꝓponemus cōtemplāda. videlicet.

Primum dicitur tempoꝛalitas.
Secūdā qualitas.
Tertiū integritas.

Qualr̄ excusāť aliq si nō cōfiteāť selʼ i āno: ꝛ
an pꝰ pctm̄ necessariū sit cōfiteri. Caplm. I.

P

Rimū mysteriū declarādū de cōfessio
ne dr̄ tpalitas: in q̄ videre debemus qn̄
sit cōfitendū. Circa hoc aūt triplex tp̄s
subdistinguemus. Primū dr̄ tp̄s assignatuꝫ.
Secūdum festinatū. Tertiū determinatum.

Primū tp̄s dr̄ assignatū: de quo fit men
tio in. c. ois. de pe. ꝛ re. qn̄ dr̄ semel in anno.
Ex quo colligiť ꝙ de iure cōi saltē semel i āno
oēs hoīes cōfiteri tenentur. Notādū tn̄ ꝙ ab
istius p̄cepti obligatiōe aliq excusanť: aut pp i
fatuationē: aut pp locutionē: aut pp sacerdotis
priuatiōem. Primi excusātur pp infatua
tionē: cū eēnt fatui aut mētecapti: qui i eo statu
non possūt mereri nec demereri. Sed sūt i eo
statu siue dānatiōis siue saluatiōis: in quo re/
perti sūt qn̄ perdiderunt sensum: vt diciť extra
de baptismo ꝛ eius effectu. c. maioꝛes. i fine.
Obligātur tn̄ tales ad cōfessionem qn̄ habēt.
lucida

lucida interualla. Secūdi excusanť pp locutio
nez: q2 sunt muti: aut ignorāt idioma p̄ric in q̄
morātur: tales cōfiteantur eo mō q̄ p̄nt. s. p si/
gna aut p interp̄tē si pōt inueniri: ⁊ tūc iterp̄s
⁊ sacerdos ꝓ vna psona computātur. Tū dicit
Ric. in. 4. di. 17. ⁊ vř aliquib⁹ ꝙ cōfiteri p int
p̄tē nō ē cōstitutū iure diuino nec positiuo. ⁊
cū cōfiteri sit multū diff cile nō vř tutū plus ar
tare cōfessionē q̄ȝ artet p ius diuinū vel positi
uum. Vt. n. dř, puer. penult. ⁊ di. 4. c. deniqȝ
Qui nimis emūgit elicit sanguinē. Tertii pp
priuatiōem seu absentiā sacerdotis excusātur:
quē tū debent penitētes diligēter requirere vt
dicit mgř i. 4. di. 17. c. nūc prius. Et illud di/
ctū magistri vȝ. Si defuerit sacerdos proximo
vel socio faciēda ē cōfessio: exponēdū ē de con
gruitate non de necessitate fm Ric. Vtrū vo
abs̄nte sacerdote penitēs dȝ ei p lřas confiteri.
Dicit Ric. ꝙ nō: q2 nō inuenit institutuȝ. Et
q2 immineret piculū: ne eēt defectus i examinati
one pctōꝝ: quā facere dȝ sacerdos: vt possit sa
lubria p̄bere remedia. ⁊ ne reuelarētur pecca/
ta alicui⁹. Lře. n. faciliter p̄nt pdi: ⁊ p nūcium
maliciose apiri: aut p nūcii ignorātiā tradi illis
qb⁹ nō mittūť: q eas apirent. ⁊ ēt q2 al's malici
osus sacerdos posset ꝯ penitētē agere ondēdo
scripturā suā. Scdȝ tp̄s circa cōfessionē dř
festinatum. Pro quo dubitari solet: an pecca
tor statiȝ teneať cōfiteri habita opportunitate sa
cerdotis. Et circa hoc sunt varie opiniones.

Prima ē Innocentii sup. c. ois. de pe. ⁊
re. ⁊ archidiaconi. sup. c. ille rex. de pe. di. 3. q
vidētur dicere ꝙ ois q cecidit i pctm̄ mortale:
teneť q̄ȝcitius poterit ex debito necessitatis cō/
fiteri. Idē dicit Host. in summa sua li. 5. titu
lo. de pe. ⁊ re. V. qn̄ confitentē. Cui opinioni
qdā inherentes dicūt ꝙ. c. ois. nō subuenit ne
gligentib⁹: vt nō obligētur ad cōfessionē nisi
semel i anno: sed potius punit negligentiā illo
rum q sic saltē nō cōfitētur. Rō aūt ē q2 qñcū/
qȝ sit aliqđ p̄ceptū absqȝ determinatiōe tpis dȝ
ipleri q̄ȝcitius cōmode fieri pōt. Cuȝ ergo hō
obligeť ad cōfessionē post pctm̄ mortale ex p̄/
cepto diuino. ergo q̄ȝcitius cōfiteri teneť. 2°
addūt rōnē aliā: q2 oēs deberēt vitare pericu
lū. sȝ differre cōfessionē ē eē in periculo. ⁊ non
vitať periculū pp ipedimēta q̄ p̄nt euenire. ⁊ q2
differre cōfiteri facit hoiem obliuisci pctōꝝ suo
rū qđ pōt eē nociuū. Secūda ē opinio Ric.
qui. 17. di. quarti li. d. ꝙ peccator n̄ tenetur cō
fiteri statim habita opportunitate: preter q̄ȝ in
aliqbus casibus. Primus rōe sacramēti
qñ. s. aliquis vult celebrare seu cōicare. Se
cundus ē rōne periculi: qñ aliqs eēt in exp̄ssio
periculo mortis: vel pp egritudinē vl' aliā cāȝ.

Tertius ē rōne cōscientie: qñ aliquis habe
ret cōsciaȝ dictātē sibi ꝙ stati teneať. Quar
tus ē rōne dubii: qñ quis verisil' ter dubitaret
illo anno se n̄ posse plus hr̄e copiā sacerdotis.

Quintus casus ē rōne statuti: q cōpetit reli
giosis. Ipsi enim rōe statutorū suoꝝ ⁊ sui sta
tus tenētur cōfiteri frequētius q̄ȝ statuat cōcili
um generale. Nec tū ꝓpter hoc sequitur ꝙ sta
tiȝ tenēatur cōfiteri habita opportunitate sacer
dotꝭ. nisi adsit dies: quo secūdū statum religio
nis sue confiteri teneněť. Quod autē peccator
regulariter non teneatur statim confiteri: pȝ q2
ad hoc nō obligať ex iure nature: q2 cōfiteri sa
cerdoti non est de iure nature absolute. nec ad
hoc obligať diuina lege: q2 si xp̄s confiteri sa/
cerdoti precepit iplicite: nō statiȝ tū p̄cepit hoc
fieri: nec ad hoc obligatur iure positiuo: sed tū
semel in āno. Tertia ē opio dn̄i Boñ. 17. di.
q̄rti. q ait ꝙ de confessione ē loq dupliciter: vl'
q̄ȝtū ad propositū interius: vel q̄ȝtū ad vbum
exterius. Si q̄ȝtū ad ꝓpositū iterius sic cōiter
cōceditur ꝙ pctōr teneť ꝓponere cōfiteri qñ ⁊
cōteri. Ad hoc aūt teneť qñ recogitat culpā cō
missam ⁊ dei offensā. vel qñ tp̄s se offert i quo
recogitare dȝ. sicut i hora mortis vel periculo
vel aliquo alio simili. Si autem loquamur q̄ȝ
tum ad actum: dico ꝙ oportunitas loci tpis ⁊
sacerdotis pōt se ante pasca offerre: aut ita ꝙ ti
metur ne vnq̄ȝ se offerat. sicut in his qui graui
ter infirmantur. ⁊ tales tenentur absqȝ dubita
tiōe ad confessionē: aut ita ꝙ maior opportuni
tas expectatur: vel quantum ad tempus: vl' q̄ȝ
tum ad sacerdotē: ⁊ sic potest sine aliquo pctō
differri. Qr ergo tēpus quadragesimale ē tp̄s
pnie ⁊ aptum ad deuotionē: p̄nt laici tempus
illud rationabiliter expectare nec peccant: duȝ
tamen proponāt firmiter cōfiteri. Hec Boñ.
Alex. aūt in. 4. non de necessitate sed quadam
congrauitate laudat illos qui statiȝ ⁊ sepius cō
fitentur cū p̄nt. Asserit enim confessionē illam
ad nouem vtilitates valere. Prima ē pcti co
gnitio. Secūda satisfactio. Tertia mentis secu
ratio. Quarta pene diminutio. Quinta inter
cessorū multiplicatio. Sexta gr̄e augmētatio:
Septima culpe remissio. Octaua pctōꝝ euita
tio. Nona dei glorificatio. Prima vtilitas dř
peccati recognitio. Nam sacerdos tenetur cō/

fitentem instruere: eiq; ostendere q̄ntum potest peccatorum qualitatem. q̄n. s. aliquod peccatū mortale ē aut veniale. Et sic est ex consequenti qui sepius confitetur clarius sua peccata cognoscit. Scd̄a vtilitas ē satisfactio. Verecūdia nāq; cū qua quis peccata cōfitetur sacerdoti ē quasi pallium preciosū peccatū cooperiēs. Vnde Aug. li. de penitētia. ⁊ ponit̄ de pe. di. i. c. quē penitet. ait. Qui ꝑ vos peccastis ꝑ vos erubescatis. Erubescētia eni ipsa partē habz remissionis. Et iteꝝ ibi. Dignus ē inquit misericordia q spūali labore querit grām. Laborat. n. mens patiendo erubescentiā. Et q̄m verecundia magna est pena: qui erubescit ꝓ xp̄o fit dignꝰ venia. Tertia vtilitas ē mētis securatio. Valet confessio ad quādā mentis securitatē ex cogitatione venie accepte. Vnde psal. In voce exultatiōis ⁊ cōfessiōis sonus epulātis. Quarta vtilitas ē pene diminutio. Nā sacerdos ex vi clauiū pōt aliq̄d pene debite relaxare: lz nō oēm penā. Quīta vtilitas ē intercessorū multiplicatio. Tenētur nāq; sacerdotes orare ꝓ eis q sibi cōfitētur. Sexta vtilitas ē grē augmētatio. Sepe. n. i cōfessione deuota dn̄s augmētat gratiā collatā in contritiōe

Septima vtilitas ē culpe remissio. Qn̄q; eni nō conterit̄ hō ante confessionē: ⁊ confitēdo peccata fit cōtritus ⁊ remittūt̄ ei. Octaua vtilitas ē peccatoꝝ euitatio. Propter frequētē. n. cōfessionē meliꝰ euitātur pctā. Nona vtilitas ē dei glorificatio: q2 quotienscunq; quis sua peccata in spe venie cōfitetur: deū clemētissimū ⁊ misericordē glorificat. Quar laudabile ē vt qui frequēter peccāt: nō tm̄ semel i anno: sed frequēter ēt cōfiteātur. Tertium tempus quod notatur in cōfessiōe dr̄ determinatū. In quo vidēdū ē qua etate determinate obligat̄ quis ad cōfessionē. Et ad hoc dixerūt aliq. q̄ in etate septē annoꝝ: q2 in glosa in capitulo ois. super vbo discretionis dr̄. Anni discretionis dicūtur cū qs ē doli capax: q2 tūc pōt peccare. Et idē habet. C. si aduersus delictū l. i. Et. C. si minor se maiorē dixerit. l. 3. Et glosa super vbo grandiusculis. ex̄ de delictis pueroꝝ. c. pueris grādiusculis. dicit. i. doli capacibus. vz. 7. annoꝝ. Tales. n. mentiri ⁊ verum dicere ⁊ fateri ⁊ negar̄ pn̄t vt dicit Aug. in epistola ad renatū ep̄z. vt hētur i glo. super c. paruuli. de consc. di. 4. Hosti. vo in sūma sua. li. 5. de pe. ⁊ re. Doli inquit capax ē cū qs ē proximus pubertati. ff. de actio. ⁊ ob. l. i. Et

fm̄ eūdē. li. 4. sūme. ti. de despon. ipu. pubertas incipit in muliere in. 12. anno. In masculo vero in. 14. Sed addit Hosti. q̄ q̄n quis ē doli capax i exteriora vir bonꝰ extimabit. Vnde ex̄ de presum. in. c. ex studiis. dr̄. Ex studiis suis cognoscitur puer. Inuenitur nāq; i li. dial. q̄ quidam puer. 5. annoꝝ iurans ⁊ blasphemans a diabolo raptus fuit. Sz in illo fm̄ Hosti. lib. 5. de delic. pue. malicia supplebat etatem. Si ergo pueri nō sunt doli capaces si tenentur cōfiteri. Tales eni furiosis cōparāt̄. q2 eoꝝ etas q̄cq̄d videt ignorat. ff. de acquirē. pos. l. i. §. furiosus. Et. C. de falsa moneta. l. i. in fi. Nec tm̄ in pueris ante. 10. vel. 14. annū negandum ē peccatum: eo q̄ peccare non pn̄t carnaliter: q2 preter carnalia peccata reperiunt̄ ⁊ alia. Vnde in. c. i. de delic. pue. dr̄. Pueris grandiusculis peccatū nolunt tribuere quidā nisi ab annis quattuordecim: cū iā pubescere ceperint: qd̄ merito crederemus si nulla essent peccata nisi que mēbris genitalibus cōmittūt̄. Sed quis audeat affirmare furta mendacia ⁊ periuria nō eē peccata. At his plena ē puerilis etas: q̄uis nō ita in eis vt in maioribus puniēda eē videantur. hec ibi. Sed heu ꝓh dolor qd referā. Tanta ē hodie in pueris ⁊ puellis malicia: vt ēt in peccata carnis ante annos pubertatis libedinosissime inardescāt. Quare solerti cura a parentibꝰ ad confessiōez sūt inducēdi.

Qualiter sacerdos audiens confessionem dz habere auctoritatē sciam ⁊ bonitatem: ⁊ qs dicatur proprius sacerdos. Cap. 2.

[S]Ecūdū mysteriū declarādū de confessione dr̄ qualitas. In quo notande sunt qualitates seu cōditiōes que requirūtur i sacerdote cui peccator cōfiteri dz. Et colligūtur maxime tres. Prima dicitur ptās. Scd̄a scitas. Tertia claritas. Prima conditio confessiōis dr̄ potestas. Nam fz durandū i summa li. i. parte. i. di. i. Ad absoluendum i foro pnīe tria requirūt̄. Primum q̄ cōfessor habeat auctoritatē clauiū. Secūdū q̄ habeat auctoritatis executionem. Tertium q̄ executio sit libera: non ligata. Et ꝓpter hoc dr̄ in. c. ois. de pe. ⁊ re. q̄ vnusq̄sq; dz confiteri ꝓprio sacerdoti: q2 sibi inest huiusmodi potestas. Sed notandū fz Ric. di. 17. q̄rti. q̄ ꝓpriꝰ sacerdos pōt accipi multipliciter. Vno modo ē proprius sacerdos alicuius habēs super ipsum iurisditionē ordinariam in foro penitentie: modo tamen inferiori, ⁊ sic est proprius sacerdos

us sacerdos ille qui cōiter vocat̃ presbyter par rochialis. Secūdo modo dr̃ proprius sacer dos habens iurisditionem ordinariam modo principali: ⁊ sic episcopus ē propri⁹ sacerdos omnium existentium in suo episcopatu. Nota tñ ꝙ archiepiscopi non habent auctoritatē ab soluendi subditos suffraganeorum suorū ex/ cepto casu quādo visitant prouinciam. extra ꝺ censibus. c. perpetuo. li. 6. Tertio mō dicit̃ proprius sacerdos habens iurisditionem mō principalissimo. Et sic papa ē proprius sacer/ dos omnium xp̄ianorum. 4° modo dicit̃ ꝓ prius sacerdos hñs iurisditionem delegatam ab aliquo istorum vel a legato domini pape.

5° modo dicitur proprius sacerdos habens iurisditionem ex communi concessione iuris. Et sic sunt proprii sacerdotes illi quos episco/ pi ⁊ abbates exempti sibi eligunt in confesso res. Talibus enim permittitur ex lege cōi eli/ gere sibi discretum ⁊ prouidum cōfessorē. ex̃ de pe. ⁊ re. c. ne pro dilatione. Sic ēt est prop̃ us sacerdos illius quē quis audit constitutū in articulo necessitatis: in quo casu quilibet sa/ cerdos potest hominē absoluere. sicut pꝫ. 26. q. 6. c. si presbyter. ⁊. c. sequēti. Et extra de fur tis. c. fures. hoc etiam modo ē proprius sacer dos vagabundorum quicunqꝫ presbyter par rochialis in cuius parrochia voluerint confi/ teri: qꝛ tales nunqꝫ habent domicilium propri um. ff. ad municipa. l. labeo. Similiter dico ꝺ illis qui domicilio relicto nauigant. vel iter fa ciunt querentes quo se transferant. Nam ⁊ ta les sine domicilio sūt. ff. ad municipales. l. ei⁹ §. celsus. Et similiter ẜm Inno. super. c. oīs Scholares possunt confiteri illi quem elege/ rint in loco in quo student si moram ibidē con traxerint. vel contrahere intendant per vnum annum. Accipiendo ergo proprium sacerdo/ tem pro sacerdote habēte iurisditionem aliquo predictorum modorum: qui sibi confitetur cō fiteri dicitur proprio sacerdoti. Sed hic ori tur dubium. Utrum illi qui confitentur alicui habenti ptātem ⁊ auctoritatem audiendi con/ fessiones ab ep̄o: teneātur illo eodē anno cōfi/ teri suo presbytero parrochiali. Et aliquibus videtur ꝙ sic: qꝛ vt probatur. xi. q. i. c. perue/ nit. Si sua vnicuiqꝫ ep̄o iurisdictio ⁊ ptās nō seruatur: ecclesiasticus ordo cōfunditur: ergo similiter si non seruatur presbytero parrochia li. Insuper ẜm. Bern. li. 3. de consideratiōe c. 15. Ecclesiastica hierarchia est ad exemplar angelice hierarchie. Sed ī angelica hierarchia id quod conuenit angelis alicuius ordinis ex officio nunquā committitur angelis alterius ordinis: ergo silr̃ fieri debꝫ ī ecclesia. Rñdet. Ric. vbi supra. ꝙ ep̄s hꝫ ordinariam iurisdi/ ctionem super subditos sacerdotum parrochia lium. Illud autem quod conuenit alicui ex or dinaria iurisdictione: ipse potest cōmittere alii habenti ordinem conuenientē ad illud officiū exequendū. extra de conse. eccle. c. aliqua. Il li ergo qui confitentur legitime habenti pote/ statem episcopi: ⁊ absoluuntur ab eodem: ve/ re sunt absoluti: nec eadem peccata in numero tenentur suis presbyteris parrobialibus confi teri. Unde ep̄s cōcedens ptātem alicui audiē di confessiones non aufert curato iurisdictionē sed sibi seruat dn̄s ei coadiutorem. ⁊ sic soluit̃ primum argumentum. Ad secundū vō de similitudine ecclesie ad angelicam hierarchiā rñdendum ē ꝙ in hoc non ē simile: qꝛ angel⁹ sufficit plene ad exequendum actus conueniē/ tes officio suo. Non sic autem vere pōt dici ꝺ quolibet inferiore curato. Secūda conditio confessoris dicitur sanctitas. Ut. n. dicit durā dus in summa vbi supra. Tantā dꝫ hēre con fessor habilitatē affectionis: vt sit dignus xp̄i minister. Unde de pe. di. 6. c. qui vult confite ri. dicitur. Sacerdos cui omnis offertur pecca tor: ante quem statuitur omnis lāguor: in nul lo sit iudicandus que in alio promptus est iu/ dicare. Iudicans enim alium qui est iudican/ dus: condemnat seipsum. Cognoscat ergo se ⁊ purget in se: quod alios videt sibi afferre. Ex quibus verbis sumit̃ argumentum ẜꝫ du ran. ꝙ exñs in mortali peccato peccat morta/ liter absoluendo nisi prius peniteat. Nec solū debet eē sanctus confessor: sed in sanctitate so lidus ⁊ firmatus: ꝑꝑ ea que audiūtur iꝰfessio ne. Ideo Ber. super cantica. 28. sermōe ait. Tu frater cui firma charitas nōdū est: sꝫ adeo tenera ⁊ arundinea: vt oī cedat flatui: qua frō te aliēa vulnera curat̃ aut ambis aut acgescis. Noli esse nimis iustus. Sufficit tibi si diligis proximum sicut teipsum. Non enim salutem proximi debes querere: in salutis proprie de/ trimētū. hec ille. Caueāt tñ qui cōfiteri volunt ne fiant cōfessorē iudices curiosi: sed eis tm̄ suf ficiat non conspicere malam vitam expresse.

Tertia conditio cōfessoris dicitur claritas. Debet vtiqꝫ habere claritatem cognitionis ⁊ scientie. vt dicitur in. c. omnis. §. sacerdos.

Et in glo. ⁊ in. d. c. super verbo sacerdoti. Et in glo. super verbo prouidum. in. c. ne pro dilatione. de pe. ⁊ re. Ideo dicitur de pe. di. 6. in. c. qui vult confiteri. Caueat spiritualis iudex vt sicut non commisit crimen nequitie: ita non careat munere scie. Oportet enim vt sciat cognoscere quicqd dz iudicar. Judiciaria nāqz potestas expostulat: vt qđ debet iudicare discernat. Diligens ergo iquisitor subtilis inuestigator sapienter ⁊ quasi astute iterroget a peccator quod forsitan ignorat. vel verecundia velit occultare. hec ibi. Oportet ergo vt confessores sciant discernere quod debeant iudicare: sicut in veteri lege iudicabant de lepra ⁊ non lepra. Leuitici. 14. Hinc ē quod Gregus. li. i. pastoralis. c. i. ait. Nulla ars doceri presumitur nisi prius intenta meditatiōe discatur. Ab imperitis ergo pastorale magisterium qua temeritate assumitur: cum sit ars artium regimē animarum. Facit ad hoc. c. cum sit. de etate ⁊ qualitate ordinandorum. Confessor ergo ſm Duran. quotiēs se ingerit ad confessiones audiendas totiens offert se ad rñdendum de peccatis mortalibus ⁊ preceptis: de cōtractibus ⁊ vsuris: de restitutionibus. Dz itaqz habere scientiam saltem cōpetentē. Vocatur autem cōpetens que necessaria ē ad executionem cuiuscuiqz. Unde inquantu deputat⁹ est sacerdos ad diuinū offiñ celebrandū tenetur tm̄ scire de grāmatica q̄ sciat verba proferre: ⁊ q̄ itelligat saltem litteraliter ea que legit. Inquātū vero ē minister sacramētoꝝ tenetur scire que sit debita mā vel forma cuiuslibet sacri. ⁊ modū recte singula dispensandi. Inquantum doctor est tenetur scire saltē fidei rudimēta. Et inquātum est iudex in foro cōscie tenet scire discernere inter leprā ⁊ nō leprā: saltem in his pctis que sūt oibus notiora. In aliis vo de quib⁹ ēt sapiētes dubitāt sciat dubitare ⁊ querere supioꝝ consilium. Dz scire q̄ sint mortalia: q̄ capitalia saltē i cōi: ⁊ q̄ venialia in genere. Dz etiā scire canones pniales: nō tm̄ pp hoc vt pnias iniūgere cū pnie hodie sint arbitrarie: vt dicetur i sequēti sermone: sz vt p hoc sciat culpaꝝ pnias agnoscere. Hec durandus. Ego tamē credo q̄ pōtes dū nō ē nimis peritus i tribus casib⁹ sine periculo cōfessiōes audire. Prim⁹ ē qñ periculuz mortis immineret cōfitenti nec alius posset haberi. Tūc quilibet pōt ⁊ dz audire pp efficaciā sacramēti ne ea priuetur. Scđs ē qñ cōfitens ē peritus sufficienter ita q̄ ipsum cōfessorem docet. Tertius qñ cōfitentes sūt persone spiritualiter viuentes ⁊ crebro cōfitentes q nō consueuerunt habere nisi venialia.

Qualiter confessio dbet eē integra vt penitens cōfiteatur oia peccata mortalia ⁊ circūstantias trahentes in aliud genus peccati. ⁊ in casu venialia. Capitulum. 3.

Tertium misteriū de cōfessiōe declarandū dr̄ integritas: nā vt dicit. c. oīs sepius allegati. De oibus peccatis cōfessio ē facienda vni sacerdoti vt integra sit ⁊ nō diuisa. Sz i hoc solet dubitari q̄ztū ad tria. primo q̄ztū ad peccatoꝝ driam. Scđo quātum ad eoꝝ circunstātiam. Tertio quātū ad pctā venialia. Prio solet dubitari q̄ztū ad pctoꝝ differentiā. Utrū necesse sit driaz ois peccati mortalis siue latentis siue manifesti. siue sit cordis siue sit oris cōfiteri. Et rñdet Boñ. di. 17. q̄rti. q̄ sic. Et de peccato manifesto dicit q̄ necessarium ē vt dicatur in cōfessione duplici ex cā. Una ex parte audientis: alia ex parte cōfitentis. Ex parte audientis. qm̄ sicut est in iudicio forensi q̄ iudex aliquid nouit vt priuata persona: q̄ tamen non nouit vt iudex nec pcedit ad sniam quousqz innotescat ei vt iudici. qr vt dr̄ 3. q. 7. c. iudicet. Judex dz iudicare ſꝫ allegata Sic ē in iudicio pniali: qr peccata publica q̄zuis sint manifesta sacerdoti sicut hoi nō tm̄ sunt manifesta sicut dei vicario. iō sunt confitenda Scđa rō ex parte confitentis. qr per suam humilē cōfessionē hz iustificare. Unde de pe. di. i. §. alii. Dic tu prius iniquitates tuas vt iustificeris. Dum ergo pctōr confitetur oiā mortalia secreta ⁊ publica que fecit dz dicere sacerdoti. ⁊ si non recordaretur oium precedente sufficienti preparatōe sufficit ei q̄ in genere doleat ⁊ cōfiteatur se in multis offendisse quoꝝ nō recordatur: qr vt scribitur in glo. sup. c. porrecta extra de confir. vti vel. inuti. Et. C. de veteri iure enucleādo. l. ii. §. si qd aūt. Omnium habere memoriam ⁊ in nullo penit⁹ oberrare diuinitatis est potius q̄z humanitatis. Si aūt pctōr recordetur ⁊ nolit dicere: vel nō dat operaz vt recordetur: confessio sua infructuosa est. vt colligi pōt ex dictis in. c. fres nostros. đ pe. di. 5. 2° solet dubitari q̄ztū ad peccatoꝝ circūstātias. Utrū circūstantie sint confitende. Et dicit dñs Boñ. pͥata. 17. di. quarti. q̄ tria sunt circūstātiaꝝ genera. quedā sūt alleuiātes. quedā aggrauantes. quedā ad aliud genus trahētes. Prime circunstātie alleuiant peccatum: vt si quis

peccasset

peccasset cũ muliere ab ipsa tamẽ temptatus ꝛ
ꝓuocatus ꝛ huiusmõi. has circũstãtias ↄfiteri
nõ est bonũ nisi ꝓpter h̃ vt satisfaciat aliene in
quisitõi: vel vt ꝓuideaẜ eius scãdalo ꝛ pturba
tioni: vtpote si timeret cõfessorẽ ex h̃ accipere
occasionẽ ꝛ exẽplũ malũ: vel si tñ circũstãtiã
minuat peccatuꝫ vt sit in genere venialis aut
nullũ pctm̃: sicut comedere carnes in quadra/
gesima ꝓpter infirmitatẽ: h̃ excepto peccator
nõ dꝫ tales circũstãtias referre: qꝛ in cõfessiõe
hꝫ se accusare nõ excusare. Secũde circũstãtie
dicunẜ aggrauãtes q̃ aggrauãt pctm̃: nõ tamẽ
trahũt in aliud genus vel in aliã speciẽ peccati:
vt si qs lusisset ad taxillos multũ libẽter: ꝛ fuis
set fornicatus cuꝫ multa delectatõe: vel cõmi/
sisset aliqđ pctm̃ ex ꝓpria malitia nulla tẽpta/
tione p̃cedente ꝛ tales circũstãtias nõ ẽ de ne
cessitate cõfiteri: sꝫ de cõgruitate. Tertie circũ
stantie dicunẜ ad aliud genus trahentes eo ꝙ
trahũt in aliud genꝰ vel in aliã spẽm peccati: ꝛ
has cõfiteri est necessariũ. Secundũ vo dicta
sanctoꝝ octo sunt tales circũstãtie. Pria pso/
ne. Secũda loci. Tertia modi. Quarta tẽporꝭ
Quinta numeri. Sexta q̃litatis. Septima in/
ductõis. Octaua cõsequẽtie. Pria circũstã
tia diciẜ psone. Notificãda nãqꝫ ẽ psona cuꝫ q̃
vel cõtra quã pctm̃ est cõmissuꝫ. Aliud. n. est
peccare cũ vna moniali: aliud cũ vna seculari:
aliud cũ soluta: aliud cũ cõiugata: aliud cũ con
sanguinea: aliud cum extranea: aliud pcutere
laicũ: aliud clericũ vel sacerdotẽ: ꝛ huiusmodi
Secũda circũstãtia diciẜ loci. Nã si pctm̃ cõ/
mittaẜ i loco sacro inducit aliã spẽm peccati qđ
diciẜ sacrilegiũ: sicut notat glo. de pe. di. 5. ca.
cõsideret. Tertia ẽ modi. Posset eniꝫ qs tali
mõ peccare ꝙ pctm̃ traheret in aliã spẽm: vt si
qs cũ muliere peccaret cõtra naturã. Quarta
est tẽporis: qñ. n. peccatũ cõmittiẜ in die festo
inducit aliã spẽm. s. transgressionẽ tertij p̃ce/
pti: vt dicit Nico. de lira sup. 20. c. Exodi. Jõ
pctã i festis cõmissa cũ tẽporis circũstãtia sunt
cõfitenda. Quinta diciẜ numeri: qꝛ quotiẽs
hõ peccat totiens distincta ꝛ plura peccata cõ/
mittit ꝓpterea oportet dicere quotiẽs pctm̃ est
cõmissuꝫ. Et si qs nõ recordeẜ dicat numerũ
quẽ põt estimare ẜm ꝓbabilẽ opinionem: ꝛ si
nõ põt estimare numeꝝ estimet quãto tpe in
peccato stetit. Sexta diciẜ q̃litatis. Oportet
eniꝫ cõfiteri qñ pctm̃ esset publicũ: qꝛ induce/
ret aliã speꝫ hoc ẽ scandalũ ꝓximi. Septima
diciẜ inductõis qñ aliquis nõ solũ ipse peccauit

sꝫ alios induxit ad peccãdũ: dans cõsiliuꝫ auxi
liũ vel fauorẽ. Octaua dr̃ cõsequẽtie. Debet
peccator ẽt dicere pctã q̃ cõsequunẜ ad alia pctã
vtputa qꝛ in vno pctõ occurrerẽt mẽdacia: piu
ria: adulationes: deceptiones: ꝛ similia q̃ i cõ/
fessione nõ sunt omittẽda: sꝫ ꝓpalãda. Tertio
dubitari solet q̃ꝫtũ ad peccata venialia: an expe
diat illa cõfiteri. Et de h̃. d. Boñ. vbi. s̃. Qđ
cõfiteri venalia nõ est p̃ceptũ: eo qꝛ absqꝫ cõfes/
sione multipliciter remittunẜ. Et prio p dignã
eucharastie sumptionem. de ↄse. di. 2. c. cum
omne crimen. ꝛ. c. quotiẽscũqꝫ. Secundo p
aque bñdicte aspsionem: vt patet de ↄse. di. 3.
c. aquã sale ↄspsã. 3° p ieiunia ꝛ p elemosynaꝝ
largitioneꝫ: vt hr̃. 82. dis. c. p̃sbyter. Et de pe.
di. 1. c. medicia. ꝛ. c. q̃ꝫobrẽ. ꝛ di. 3. c. sane ca/
uendũ. 4° p dominicã orõnẽ. de pe. dis. 3. c.
de quottidianis. 5° p deuotã pctõtoris cõfessio
nẽ. de pe. di. 1. c. tres actiões. ꝛ di. 2. ca. si ẽ in
quit. 6° p gnãlẽ cõfessionẽ i ecclesia factã: vt đ
pe. di. 3. de quottidiãis. In cãu tñ cõtigit ꝙ
homo teneaẜ vẽialia ↄfiteri siue pp dubiũ: siue
pp ecclesiasticum statutũ. Propẜ dubiũ tñ qñ
qs ꝓbabiliẜ de aliquo pctõ dubitat vtrũ sit mor
tale vl̃ veniale: quia peccator si ñ penitet đ illo
sicut đ mõtali: discrimini se expõit: ꝛ ideo đbet
ↄfiteri. Similiẜ pp statutũ ↄfitẽda sũt venialia
sicut dictũ ẽ supꝰ đ necessitate ↄfitẽdi semel i
ãno: vl̃ de religiosis. Qm̃ vo mlti h̃ audiẽtes
scrupulosi satis efficiũẜ dubitãtes nescire ↄfite
ri sua pctã vt decet. ego dico ꝛ teneo ꝙ si qs cũ
volũtate se emẽdãdi ꝛ ꝓposito bono ad ↄfessio
nẽ accedit: faciẽs ꝙ i se ẽ vt bñ ↄfiteaẜ: ꝛ nulliꝰ
pcti recordareẜ: ꝛ nullã diceret circunstãtiaꝫ: ꝛ
mlta omitteret q̃ ad ↄfessionem necessaria eẽ
diciũẜ: ↄsiderata volũtate bona: ꝛ pẽsata huma
na ifirmitate l̃ ignorãtia: talis fructu ↄfessiõis
minime priuareẜ. Ergo cũ bona ad deuꝫ fidu
cia disponãt se oẽs peccatores ꝓut poterunt
ꝛ scient peccata sua ↄfiteri: ꝛ a xp̃o sanitatẽ ꝛ sa
lutẽ simul cũ lãguido quẽ sanauit in euãgelio
firmiẜ obtinebũt p gratiã: ꝛ in futuro p gloriã
i qua viuit in eternũ deꝰ q ẽ bñdictꝰ. Amẽ.

Sabbato scđe hebdomade i q̃dragesima. đ
fructuosa ꝛ vtili confessione peccatorum.

Sermo. 29.

h

Hic ẽ filius meus di/
lectꝰ i quo
mihi bñ cõplacui: ipsuꝫ audite
Math. 17. ꝛ in euãgelio hodi
erno. Seruãda sũt xp̃i p̃cepta

aīo leto: ⁊ libenti corde: quē veꝝ deū credimꝰ saluatorē nostrū. Testať nāqʒ euāgeliū hodiernuʒ qualiter xp̄s trāsfiguratus ē i mōte a deo patre ⁊ spiritu sancto vestimētū diuinitatis accepit. Ipse ergo nobis viā salutis aperuit penitentiāqʒ post cōmissa peccata illā esse p̄dicauit. Ipse sacerdotibus claues ecclesie cōsignauit qbus possent peccatoribꝰ apire ianuā regni celoꝝ. Ipse sanguinē suū offert omnibꝰ qbus merita ꝓpria nō sufficiunt: vt illius merito veniā assequanť ⁊ remissionē. Quoniaʒ vero homines saluare sic voluit: p gratiā suā: vt tñ ipsi faciāt qđ in se ē: ⁊ p̄cipue pctā sua sacerdotibꝰ cōfitendo: iccirco vnusqsqʒ illū audire dʒ. Vox eniʒ eius ē Math. 4. d. Penitentiā agite. Et quia hec penitentia cōfessionē includit. Iccirco preterea ꝗ̄ in precedētibꝰ dicta sunt: adhuc i hoc sermone tria mysteria ponemꝰ cōtēplāda.

Primū dicitur humiliationis.

Secundū occultationis.

Tertiū iterationis.

Quomō peccator debet humiliter cōfiteri. primo examinādo cōscientiā. secūdo accusando peccata. tertio suscipiēdo iniunctā sibi penitentiaʒ a sacerdote. Capitulum. .I.

Primū mysteriū de cōfessione declarādū dicitť humiliationis. Qui. n. cōfitetur: ꝯfiteri dʒ cuʒ humilitate: ꝗ̄ p̄cipue ꝯsistit in tribꝰ. primo i diligēti examinatōe. secundo in peccatoꝝ accusatōe. tertio i penitentie susceptōe. Prio cōsistit humilitas penitētis i diligēti examinatōe. Nā q humilis est ante cōfessionē: in aliquo secreto loco examinat seip̄m cogitans bñficia ꝗ̄ a deo accipit: bona ꝗ̄ omisit: ⁊ mala que cōmisit. d. illud Esaie. 38. c. Recogitabo tibi omnes annos meos i amaritudine anime mee. Sed multi sunt qui ad cōfessioneʒ accedūt indeuoti: ipremeditati: sine vlla cōpūctione: sine cogitatōe aliqua aut recordatōe peccatoꝝ suoꝝ: quibꝰ cōfessores qñ eos tales inueniunt: psuadere debēt vt prius se p̄parēt: ⁊ postea redeāt ad penitēdū: q monēdi sunt vt p decez cōsideratōes discurrēdo conenť sua peccata colligere. Pria cōsideratio ē statꝰ i quo peccator ē ⁊ in quo fuit puta v̄ginitatis: viduitatis: aut matrimonij. secūda est etatis in qua peccator ē ⁊ i q̄ fuit. tertia ē fortune ꝓsp̄e vel aduerse. quarta officij artis seu exercitij. quinta societatis: cōmemorādo socios vel socias cū qbꝰ hō cōuersatus ē. sexta ē locoꝝ in quibꝰ hō fuit. septima tēpoꝝ: puta pacis guerre aut solēnitatuʒ aut dieꝝ ferialiū. octaua cordis: speculādo subtiliter qd cōtra deū ⁊ ꝓximū ē corde cōmissum. 9ª ē v̄boꝝ: notanť i seipso qd in v̄bis male loquēdo potuerit errare cōsiderās. xª ē factoꝝ et opeꝝ. His modis discurrendo pōt hō multa pctā ꝗ̄ fecit ad memoriā reuocare: ⁊ pp̄ ꝗ̄ i sua cellula aut camera sic solꝰ existēs pectꝰ suū pcutiendo dicere dʒ cū publicano Luc. 18. Deꝰ ꝓpitiꝰ esto mihi peccatori. Et cū filio ꝓdigo Luce. 15. Pater peccaui i celū ⁊ corā te. Et cum Dauid. Miserere mei deꝰ. s. m. m. tuā. Et ꝙ̄tū pōt coneť detestari peccatoꝝ suoꝝ magnitudinē: turpitudinē: ⁊ multitudinē: deprecās oīpotētē deū vt digneť p vulnera sui filij idulgere sibi delicta sua. Sicqʒ cū tali dispositōe reuertatur ad sacerdotē. Sacerdos v̄o vbi videt illuʒ deficere: diligēter adiuuet ⁊ examinet. Secūdo cōsistit humilitas in pctōꝝ accusatōe: quando peccator lʒ cū rubore: tñ libere ⁊ manifeste accusat pctā sua. Nō vt dr̄ de pe. di. i. c. q domū suā. Taciturnitas peccati ex sup̄bia nasciť cordis. Jō eniʒ pctm̄ suū celare qsqʒ ꝯsiderat: ne iniqtas sua alijs manifesta fiat: ne talis reputeť apud hoīes foris q̄liter se iā dudū exhibuit diuino cōspectui: qđ ex fonte sup̄bie nasci nullū dubiū ē. Spēs sup̄bie ē se velle iustū videri q pctōr ē. Sed excusant se ⁊ maxie mulieres. d. nolle cōfiteri pctā nō ꝓpter sup̄biā: sed pp̄ verecūdiā. ꝓ qbꝰ Ber. ait. O isania nimia hoīum: pudet ablui ⁊ nō pudet inqnari: pudet sordes abstergere: ⁊ non pudet cōtrahere: abstergiť caliga ⁊ cōtēniť aīa. Propter istos etiā de pe. di. i. c. nūc aūt. ait Criso. Nūc aūt si recorderis pctōꝝ tuoꝝ: frequēter ea i cōspectu dei ꝓnūciās: ⁊ ꝓ eis clemētiā eiꝰ deprecēris: citiꝰ illa delebis. Si aūt nūc obliuiscēris pctōꝝ tuoruʒ: tūc eoꝝ recordaberis nolens: qñ i toto mūdo publicabunť: ⁊ in cōspectu ꝓferenť omniū tā amicoꝝ tuoꝝ ꝙ̄ inimicoꝝ et sanctoꝝ angeloꝝ celestiūqʒ spirituū. hec ibi. Nulla ergo verecūdia: multo minꝰ nec sup̄bia tacēda sunt i cōfessione pctā: quinimo illa humiliter ⁊ dolenter sacerdoti sunt reuelāda sine duplicitate: sine mēdacio: sine excusatōe. Nec. n. icipiēdū ē vt multi faciūt a ꝓpria laude: asserētes. Ego ieiuno: do elemosynas: adiuuo paupes: nō suʒ blasphemꝰ aut homicida: lʒ qñqʒ vt hō carnaliter peccē: ⁊ hmōi. Nō pura ē nec deo accepta talť cōfessio. Dicēda etiā sunt pctā ꝓpria nō aliena vt dič. c. oīs. de pe. ⁊. re. Notandū tñ secūduʒ Ric. in. 4. di. 21. ꝙ expressio aliene p̄sone seu alieni

alieni peccati: aut ē necessaria ad expressionē pctōꝝ: aut non. Si sic: tenet eā exprimere confessori. Vñ mulieri cū q̄ cōcubuit frater ei⁹ nō sufficit dicere q vn⁹ vir cōcubuit cū ea: sꝫ dꝫ exprimere q ille ē frater ei⁹. Et si nō habeat nisi vnū fratrē: tūc scit sacerdos qs ē ille. Et si ē religiosus: dꝫ exprimere q ē religiosus. Et si est laic⁹ ꝛ ē cōiugat⁹ dꝫ exprimere: ꝛ sic ð alijs. Si aūt expssio psone nō ē necessaria ad expssionē q̄ꝫtitatis peccati tūc distingue. Quia aut ē vtilis ad correctionē illi⁹ vel pseruationē a recidiuo: aut nō. Si sic: tūc credo q penitēs bñ fac̄ si extra ꝯfessionē h̄ dic̄ alicui psone: q̄ illi peccatori possit ꝛ velit ꝓdesse ꝛ nō obesse. Sꝫ ꝓ alia cā nominare ipsuꝫ i cōfessiōe nō expedit nec oportet: q꞉ p talē nominationē cōfessor nō posset ꝓcedere ad correctionē illi⁹. Si aūt nominatio illa nō ē vtilis ad illi⁹ correctionē: tūc subdistinguit. Quia aut pōt esse vtilis ad pseruādū a recidiuo: aut nō. Si sic: tūc bonū ē ꝛ expedit penitēti vt illā psonā exprimat cōfessori. Pōt. n. cōtingere q cōfessor p cognitioneꝫ psone sciet iniūgere penitēti pniaꝫ talē ꝛ talia dare documēta ꝛ tales facere monitōes q meli⁹ ꝛ securius penitēs poterit a recidiuo pseruari. Si āt nominatio psone nō ē vtilis ad magnitudinis pcti expssionē: nec ad alteri⁹ correctioneꝫ: nec ad pseruandū a recidiuo penitētē: tūc credo q penitēs teneat̄ psonā celare. Quilibet. n. tenet̄ nō generare malā opinionē ð ꝓximo suo i corde alteri⁹ sine rōnabili ꝛ vtili cā. 3° ꝯsistit hūilitas adhuc in humili pnie susceptōe. Vt eniꝫ dicit Criso. de pe. di. 3. c. pfecta. Perfecta pnia cogit pctōrē oīa libēter sufferre. Sꝫ dubiū ē vtrū penitēs teneat̄ tentōe necessitatis acceptare et explere penitētiā sibi iniunctā a sacerdote. Et rñdet Ric. di. 18. q̄rti. Q ð sacerdos aut iniūgit pniaꝫ rōnalē ꝛ discretā aut nō. Si scdo mō penitēs nō tenet̄ eā recipe nec cōplere: q꞉ sacerdos idiscretas pnias iniungendo abutit̄ claue sciētie ꝛ ptāte. Si p̄mo mō: dico q tenet̄ tētiōe necessitatis eā recipe: ꝛ ꝓ virib⁹ adiplere: q꞉ talē pniaꝫ iniūgēdo clauib⁹ vtit̄ recte. Quilibet āt tenet̄ sui iudicis iustā sñiaꝫ suare. Vñ si penitēs talē pniaꝫ sciēter ꝛ ex ðliberatōe iplere omiserit: mortalit̄ peccat cū fac̄ absqꝫ legitia cā. Secūdū. n. Host. i sūma ð pe. ꝛ re. ꝓ q̄libet pctō mortali regularit̄ ðberet pnia septēnis iponi vt pꝫ. 33. q. 2. c. h̄ ipsuꝫ. ꝛ. §. seq̄nti. ꝛ. 22. q. i. c. p̄dicādū. Et ē rō vna: q꞉ de⁹ p̄cepit Mariā sororē Aarō lepra pcussaꝫ poni extra castra p septē dies: ꝛ sic accipit̄ dies ꝓ āno. Alia rō est vt sic peccator p pctm̄ septiformē spirit⁹ sancti gr̄am amisit: sic p septēnē penitentiā recupet. Tamē pōt sacerdos in penitētijs dispēsare cōsideratis criminis quātitate ꝛ qualitate: ꝛ psone dignitate: cōditōe: sexu: officio: pauptate: ifirmitate: debilitate: cōsuetudine: cōplexione: societate: causa animo: volūtate: ꝛ sic ꝓ arbitrio penitētias taxare ꝛ iponere: vt probat̄ plene extra de pe. ꝛ re. c. significauit. ꝛ. c. is. q. ꝛ. c. oīs §. sacerdos. ꝛ extra de homicidio. c. sic dignuꝫ ꝛ extra de eo q co. cōsan. vxoris sue. c. trāmisse ꝛ. xi. q. 3. c. absit. ꝛ. 15. q. 6. c. Si a sacerdotib⁹ ꝛ. 26. q. 7. c. tpe. ꝛ de pe. di. i. c. mensurā. et de cōse. di. 5. c. de penitentib⁹. Ideo dicat penitēti sacerdos. Carissime frater tu cōmisisti tot et talia peccata ꝓ quib⁹ deberes ꝓ quolibet sic penitere. Sꝫ forte vita tua ad h̄ agēdū tantū non extenderet̄. Iniungo tamē tibi talē penitētiā ꝓ oib⁹: ꝛ elemosynas qbus peccata redimunt̄: ꝛ oia alia bona q̄ feceris ꝛ mala q̄ ꝓ xp̄o sustinueris accepta loco penitētie: ꝛ q ꝓsint tibi in remissionē peccatoꝝ tuoꝝ. Et si interim moriaris: auctoritate dei ꝛ beatoꝝ apostoloꝝ Petri ꝛ pauli ꝛ sancte ecclesie ꝛ nostrate absoluimus ab oib⁹ his que cōfessus es: ꝛ ab alijs de qbus nō recordaris inq̄ꝫtū possum⁹ ꝛ debem⁹. Et si qd purgādū remāserit in purgatorio purgetur iuxta misericordeꝫ domini voluntatē. Caueāt autē sacerdotes q sic arbitrentur ne vilis fiat auctoritas ecclesie: ꝛ potestas clauiū cōtemnat̄ Vnde di. 50. c. absit. dicitur. Absit a romana ecclesia rigorē suū tam ꝓphana facilitate dimittere: ꝛ neruos seueritatis fidei aduersa maiestate dissoluere: vt cū adhuc nō tantum iaceant in peccatis: sed etiā cadāt euersoꝝ fratrū ruine ꝓperata nimis remedia cōmunicationū vtiqꝫ nō ꝓfutura prestent̄. Quō. n. poterit penitētie medicina ꝓdesse: si etiā ipse medicus i temptata penitētia indulget periculis hoc nō est curare: sed si veꝝ dicere volum⁹ occidere. Et extra de vi. ꝛ hone. cle. dicit̄. Facilitas venie tribuit incentiuū delinquēdi. Et ad h̄ facit. c. cuꝫ iusta. 23. q. 4. ꝛ. c. loci. 35. q. 8. Et. ca. ꝓuenit. 90. di. Et. c. si qs p̄postera. di. 50. Studeat ēt sacerdos vt pctōri penitēti semp icōtrariū penitentiā vt supbo iniungat humilē orationē: auaro elemosynaꝝ largitionē: accidioso pegrinationē: guloso ieiuniū: luxurioso carnis macerationē maledico bñdictōeꝫ ꝛ hui⁹ i. h̄ Ho. Addit Ric. vbi. s̄. Q ð si pēitēs sentiat pniaꝫ sibi

nimis graue ⁊ ad obseruādū ꝑiculosaꝫ: sua ĩfirmitate pensata dꝫ ad illū cōfessorē cui cōfessus est vel ad aliū si illū habere nō pōt recurrere: ⁊ alleuiationē vel cōmutationē petere. Et cōfessor dꝫ cōcedere: etiā si videat ꝙ pnia alleuiata nō sufficiat plenarie ad emēdā peccati: sed post eā inexpletū adhuc remaneat aliquid purgatorio purgandū. Tutius eniꝫ est reseruare purgatorio penitentē puniēdū: q̄ꝫ ipsum exponere periculo cadēdi in mortale peccatū ꝓpter pnie transgressioneꝫ iniuncte. Hec Ric.

Qualiter cōfessio debet esse secreta respectu circunstantiū: respectu ꝯfessoris: ⁊ respectu peccatoris. Capitulum. .2.

S Ecundū mysteriū declarādū de cōfessione dicit̃ occultatio: dꝫ cōfessio eē occulta atqꝫ secreta triplici occultatione. pᵃ est q̄ꝫtū ad circūstātes. 2ᵃ q̄ꝫtū ad cōfessores. 3ᵃ q̄ꝫtū ad cōfitētes. Prima occultatio ē q̄ꝫtū ad circūstātes: vt cōfessio fiat in secreto: non in publico: nec corā alijs. Rō aūt est f̃m Bona. di. 17. quarti. Prima q: in cōfessione manifestātur pctā sacerdoti nō vt manifestent̃: sꝫ vt deleant̃ ⁊ occultent̃: q: charitatis confessio operit multitudinē pctōꝝ. Secūda rō: q: manifestant̃ sacerdoti vt deo ad testimoniū cōsciētie iterne. Et iō vt hō totā cōsciētiā reuelet homini tanq̄ꝫ deo nō dꝫ alius admitti: sꝫ sacerdos q tenent locū xp̄i. Tertia rō: q: publicare pctm̄ coraꝫ alijs eēt onerosuꝫ ⁊ ignominiosum. Vñ si oporteret publice cōfiteri nemo auderet: cōfiteri pctā sua. 4ᵃ rō: q: si cōfessio fieret corā alijs: ĩfinita mala orirent̃: ⁊ rixe ⁊ discordie: ac infamie. hec Boñ. Sꝫ ista occultatio ĩtelligēda ē respectu ꝑsone: nō respectu loci. Nā ego nescio laudare illos q audiūt cōfessiōes mulieꝝ ĩ locis secretis in cellulis: ĩ cameris: ĩ angulis latebrosis ĩ qbꝯ ēt q̄nqꝫ ⁊ sepe q boni ⁊ iusti credunt̃ ad enormissima sacrilegia ⁊ vitupabiles dissolutōes labūt̃. 2º dꝫ cōfessio eē occulta quātū ad cōfessores: q: vt ait Greg. ⁊ hr̃. i. 4. sen. di. 21. ꝓ nullo scādalo ē cōfessio reuelāda. Et magister ibi d. Caueat sacerdos ne pctā pniam alijs ꝓdat: alioqn deponat̃. Et de pe. di. 9. c. sacerdos. dr̃ de cōfessore reuelāte pctā: ꝙ deponat̃: ⁊ oībus diebꝯ vite sue ignominiosus ꝑegrinādo ꝑgat. In. c. Vo oīs. de pe. ⁊ re. scribit̃ sic. Qui peccatū ĩ pniali iudicio sibi detectū p̄sumpserit reuelare: nō solū a sacerdotali officio deponēduꝫ decernimꝯ veꝝ etiā ad agēdā pniaꝫ ĩ arctū monasteriū detrudēdū. Iō oēs theologi ĩ. 4. di. 21. cōueniūt. d. Q ꝺ ĩ nullo casu lꝫ sacerdoti reuelare cōfessionē siue cōfitēs peniteat: siue nō: siue cōfiteat̃ pctm̄ ĩ ope ꝑpetratū: siue ꝑpetrandū: siue sit pctm̄ ĩ fide siue ĩ moribꝯ. Hec rō ē. q: si licitū eēt reuelare cōfessionē: prio cōfessio vilis redderet̃ ĩ populo. 2º. populꝯ a re sibi necessaria retraheret̃. 3º via fraudibꝯ apiret̃: q: cū multū credat̃ hoī ĩ sua cōfessiōe: multi mali se ĩ cōfessiōe iustos ostēderēt: vt a sacerdote postea laudarent̃: vt sic possent ꝓmoueri ⁊ honorari. 4º. reuelās mentiret̃: q: eadē ꝑsona secūdū naturā Ve affirmare pōt aliqd ĩ ꝑsona alterius loquēs: qꝺ Ve negat loquēs ĩ ꝑsona ꝓpria. vñ angelꝯ loquēs Moysi in ꝑsona dei vere dixit. Ego suꝫ dñs deus tuꝯ q eduxi te de terra egypti. Exo. 20. qꝺ Ve negasset ĩ ꝑsona ꝓpria loquēs: ergo ꝯ simili hō representās dei ꝑsonā ĩ foro cōfessiōis Ve aliqd pōt affirmare: qꝺ extra foꝝ cōfessiōis qñ loquit̃ vt ꝑsonā ꝓpriā gerens Ve negat. Veꝝ ergo dicit negādo se audisse vel scire q̄ ad noticiā eiꝯ nō deuenerūt: nisi inquātū eis representabat ꝑsonā dei. Ergo extra foꝝ cōfessiōis dicēdo se illa audiuisse vel scire mētit̃. Sꝫ cōtra h̃ instat̃ multipliciter: ⁊ arguit̃. Prio q: Ber. ĩ li. de p̃cepto ⁊ dispensatōe. c. 4. ait. Iniquū ꝓculdubio foret si statuta ꝓ sola charitate cōtra charitatē tenerent̃. Cum ergo celatio cōfessiōis ĩstituta sit ꝓ sola charitate: si aliqñ esset vtile aīe cōfitentis vt eiꝯ cōfessio reuelaret̃: ergo iniquū esset si celaret̃. Respondet ad h̃ Ric. ꝙ ⁊ si aliqñ eēt vtile cōfitēti vt sua cōfessio reuelaret̃: tñ nūq̄ꝫ pōt eē vtile cōi vtilitati cuiꝯ bonū p̃ncipalíꝯ respicit charitas q̄ꝫ ꝑsone singularis bonū: iuxta decm̄. 7. q. 1. c. scias. Plurimoꝝ vtilitas vniꝯ vtilitati p̄ferēda est. 2º arguit̃ q: vnusq̄sqꝫ tenet̃ obedire pape: ergo si papa p̃ciperet alicui ꝙ reuelaret cōfessionē: ille ꝺberet ei obedire. Rñdet Ric. ꝙ sacerdos nō tm̄ tenet̃ celare cōfessionē p̃cepto ecclesie: sꝫ iure nature ⁊ diuino. Papa aūt ⁊ si sit supra oē ius positiuū: nō tñ est supra ius naturale vel diuinū. Ideo in tali casu pape nō ē obediendū. Tertio arguitur ꝙ esset possibile vt sacerdos haberet aliqꝺ peccatuꝫ mortale de quo nō posset cōfiteri quin reuelaret illi cui cōfiteretur cōfessionē sibi factā: ergo in tali casu licet reuelare confessionē. Rñdet Ric. ꝙ nō: ⁊ ꝙ tali casu durāte sacerdos nō debet illud peccatū cōfiteri sed sufficit sibi de illo cōteri cū volūtate ⁊ ꝓposito cōfitendi quādo hoc facere poterit sine reuelatione illius ꝑsone que sibi cōfessa ē: sine quo

cũque p̃iudicio sigilli cõfessiõis: fortiori enim viculo obligat̃ cofessor ad celãduz q̃ penitens ad confitẽdũ. 4°. arguit̃ ponẽdo casum q aliqs in cõfessione audiat hereticũ nolentẽ desistere ab heresi ⁊ volentẽ corrumpere alios: tũc videtur q magis sacerdos tenet̃ seruare fidẽ christo q̃ ipsi heretico: ergo magis dz cõfessionez illius detegere q̃ permittat eũ gregẽ dñi corrumpere. Rñdet Boñ. ⁊ Scotus: q ppterea sacerdos nullo modo dz illius cõfessionẽ reuelare: põt tamẽ sine reuelatõe confessionis superiori dicere. Vigila sup gregẽ: q2 lupus q̃rit inuadere: ⁊ tunc cõfitenti ⁊ deo seruat̃ fides. Ex hoc Scotus improbat versiculũ illuz. Est heresis crimẽ qđ nec cõfessio celat. Quinto arguit̃ ponẽdo casum videlicet. Si duo euntes cũ suo sacerdote ordinassent ipsum occidere in nemore p qđ essent trãsitũ facturi: ⁊ pax ante nemoris introitũ vnus pnia ductus sacerdoti h̃ in cõfessiõe reuelaret: tũc licitũ videret̃ tali se subtrahere ab ingressu nemoris: q2 aliter corporali morti se expõeret ⁊ daret alij opportunitatez crimẽ cõmittẽdi. Sz subtrahẽdo se crimẽ sibi cõfessuz suo socio reuelaret: ergo i tali casu lz reuelare cõfessionẽ. Rñdet Ric. q in tali casu sacerdos posset renuere intrare nemus cũ illis. s. p̃tẽdẽdo aliquã cãm necessariã. Si tñ poneret̃ casus q oporteret sacerdotẽ aut mortẽ sũire: aut reuelare cõfessionẽ: tenet̃ mortẽ subire ne cõfessionẽ reuelet. Sexto arguit̃ ponẽdo casuz aliũ. s. q aliqs prior de ordine monachorũ cõfitet̃ abbati ⁊ q̃zdiu est in p̃oratu hz occasiõez trahẽtẽ ad pctũ a quo nõ vult desistere: Si p̃latus ergo hz curã aĩe sue dz illũ inde amouere sz amouẽdo ĩnotescit ipsum peccasse: ergo vr̃ q cõfessio possit aliquo modo reuelari. Rñdet Boñ. q abbas dz p̃suadere tũc priori volũtariã cõfessionẽ: ⁊ q ipse petat absolui ab onere officij. Qđ si nõ vult facere dz eũ sustinere nisi sit talis religio in qua subditi trãsmutari ⁊ trãsferri possunt sine nota infamie. Septio arguitur q multotiẽs põt esse q penitens licẽtiaret p sua vtilitate confessorẽ vt cõfessionẽ reuelet: ergo i tali casu nõ esset peccatũ. Rñdet Rica. ⁊ Boñ. q sacerdos de licẽtia cõfitentis põt licicite peccatũ sibi confessum alij reuelare q sibi necessarius ẽ vel vtilis ad p̃ficiẽdũ q̃ regrun tur ad illud forz: q2 q̃zdiu hoc pendet adhuc gerit p̃sonã vicarij dei. Sed de licentia cõfitẽtis hoc reuelare alij p̃sone nõ lz nisi ille qui confessus est, hoc iterz diceret cõfessori extra cõfessionez. Sed q̃ztũcũqz penitens hanc licentiaz det cõfessori: cõfessor tamẽ valde debet vitare scãdaluz. s. ne fractio sigilli reputet̃: ⁊ q2 si dicat se licentiatũ a penitente q de peccatis ei⁹ possit loqui et penitens negat: cõfessori incũbit pbare q predictã licentiã a penitente habuerit: quod si probare nõ posset tãq̃ reuelator cõfessionis puniret̃. Quãdo vero cõfessor aliquid nouit extra cõfessionẽ ⁊ postea illud audiuit in cõfessione põt illud reuelare alteri: ita tñ q modus sciẽdi p cõfessionẽ semp maneat in occulto. Quia tamẽ posset ex hoc scandalũ generari maxime apud penitentẽ et apud alios de bono et equo magis debet celare cõfessor q̃ vnus alius. Et ideo ppter vitandũ scandalũ penitentis debet ei ptestari in cõfessione quomodo nõ debet illud celare: nõ q2 per illã protestationez acquirat̃ ius reuelandi: sz q2 proximo aufert̃ nota scãdali. Debet etiã cõfessor peccata illa reuelare propter necessitatẽ nõ ppter suã voluntatez. Et sic patet quãta est vis sigilli confessionis. Addit etiã Ric. q sub sigillo cõfessionis cadit etiã p̃sona cũ qua penitens cõfitetur se peccasse. Ratio est: q2 cũ penitẽtia sit sacramentũ sacerdos tenetur celare omne illud quod necessariũ est ad integritatẽ sacramenti. Sed penitens nõ posset sufficienter exprimere aliquãdo peccatũ suũ nisi notificãdo personã cũ qua peccauit. s. cum cognouit filiã suã et nunq̃ habuit nisi vnã: et similia. Insup tenetur sacerdos celare omne illud sibi dictũ in cõfessione quo cõfitens posset prodi vel mala suspitio de illo generari i cordibus alioz. Sed quãdoqz detegẽdo p̃sonã cuz qua penitens peccauit proderetur cõfitens: q2 si detegeretur filiã cõcubuisse cũ patre suo pderetur pater qui cõfessus est cõcubuisse cum ea. Adhuc licitũ nõ est facere aliquid qđ sit occasio retrahendi homines a re sibi ad salutẽ necessaria. Sed reuelatio persone cũ qua penitẽs cõfitetur se peccasse esset occasio retrahendi homines a re necessaria. s. a cõfessione: q2 nõ tantuz quis retrahitur a re aliqua ppter timorẽ lesionis proprie fame: sed etiã p̃sone sibi cõiũcte vinculo amicitie. Quarta ratio subsequit̃: q2 dicens extra foz cõfessionis se audisse crimen de persona sibi in confessione accusata: qđ nullo mõ audiuit extra cõfessionẽ mentiret̃: vt pz ex dictis. Peccata ergo ipsius penitẽtis in relatione ad ipsum cadũt sub sigillo cõfessionis de necessitate et absolute et primo ⁊ directe et explicite: et ex oĩbus causis: p̃sona autẽ cũ qua, cõ

fitens cõfitetur se peccasse cadit sub sigillo cõ/
fessionis de necessitate ꝛ absolute: nõ pzimo: sꝫ
ex cõsequẽti ꝛ indirecte ꝛ iplicite: nec ex oĩbus
causis: sꝫ ex aliquibus. Peccata eniꝫ ipsiꝰ pe/
nitentis nõ referẽdo ea ad ꝑsonã determina/
taꝫ: sicut cũ aliquis dicit. Ego audiui tale qd:
qđ tñ nõ audiuit nisi in cõfessione cadũt sub si/
gillo cõfessionis de necessitate: nõ tñ absolute:
sꝫ sub cõd:tõe. s. si ex ꝓlatõe taliũ ꝟboꝝ ꝑ se vel
ꝑ accidẽs directe vel indirecte aliqua verecun/
dia vel cõfusio vel suspitio mala: vel aliqđ aliđ
nocumẽtũ illi q cõfessus est posset ꝓuenire. Ea
ꝟo q̃ penitens interserit in cõfessiõe quia non
sunt pctã nec circũstantie peccati: nec q̃ deducũt
in manifestationeꝫ cõfitentis: vtpote si iterse/
rat in cõfessiõe. In tali terra sunt blada ꝛ hꝰi:
nõ cadũt sub sigillo cõfessionis nisi de cõgrui/
tate. Si i dicẽdo illa nõ dant intelligere cõfesso
ri ꝙ talia velit celare. Vñ cõfessoꝛ. d. se talia au
diuisse mendax nõ ẽ: qꝛ ꝑ cõpationeꝫ ad ea nõ
repꝛesentauit ꝑsonã dei. sed hoĩs. Similiter ꝛ
si aliquis aliꝰ a ꝯfessoꝛe audiret aliqd ab aliquo
dũ confitetur debet illud tenere secretũ ex lege
nature q̃ dicit. Qđ tibi nõ vis fieri: non facias
alijs. Tertio cõfessio dꝫ esse occulta q̃ꝫtuꝫ ad
cõfitenteꝫ: vt nõ reuelet ea q̃ sibi pꝛo sua salute
in cõfessione vel dicta vel iposita sunt ex quoꝝ
reuelatõe scandalũ oꝛiret̃. De pnia aũt iposita
dicit Ric. ꝙ aut penitens manifestãdo pniam
sibi iniunctã a cõfessoꝛe faceret p̃iudiciuꝫ absqꝫ
vtilitate: aut ꝓpꝛie fame: aut cõfessoꝛi qui foꝛte
taleꝫ iniunxit pniam: pꝛo qua si sciretur incur/
reret alicuius vel aliquoꝝ maliuolentiã: vtpo/
te qꝛ iniunxit mulieri vt abstineret a familiari/
tate alicuius viri periculosa. Aut penitens ma
nifestando suã pniam: nec fame ꝓpꝛie nec cõ/
fessoꝛi nec alicui pꝛeiudiciũ generaret. In pꝛi/
mo casu penitens tenet̃ penitentiã suã celare: ꝛ
in secũdo similiter. Si. n. illud qđ cõfessoꝛ sibi
iniungit seu cõsulit bona fide ꝓ salute aĩe sue ꝛ
secreto alij reuelaret in cõfessoꝛis p̃iudiciũ: cri
men ꝓditionis incurreret ꝛ sigilli secreti fra/
ctionẽ. In tertio casu nõ tenetur tacere nec di/
cere: sed de hoc irrepꝛehẽsibiliter potest facere
quod illoꝝ duoꝝ sibi melius placuerit.

Quod confessio est reiterãda quãdo qs ma
le confessus fuisset ꝓpter suaꝫ negligentiã: aut
quãdo fraudulẽter diuisit confessioneꝫ: vel qñ
cõfessus est cũ deliberatione peccandi.
Capitulum. .3.

t Ertiũ mysteriũ contemplãdũ de con/
fessione dicit̃ iteratio. Est eniꝫ quãdoqꝫ necessa
rium reiterare cõfessionẽ peccatoꝝ al's factam:
ꝛ dicere illa eadẽ peccata in numero: q̃ qs fuis/
set cõfessus: maxime ꝓpter tria. Pꝛimo ꝑꝑ
negligentẽ electionẽ. Secũdo ꝑꝑ cõfessiõis
diuisionẽ. Tertio ꝓpter malicie cõtinuatõeꝫ
Pꝛimo est necessariũ reiterare cõfessionẽ ꝑꝑ
negligentẽ electioneꝫ. Quãdo qs est negligẽs
querere sacerdoteꝫ ꝑitũ ꝛ absoluendi auctoꝛita
teꝫ habẽtẽ: ꝛ cõfessus fuisset alicui q eũ aut ne/
sciuit aut nõ põt absoluere. Talis pꝛofecto q̃ꝫ/
pꝛimũ sibi cõstat de iperitia ꝛ facultate sacerdo/
tis cui cõfessus est: ꝛ de negligentia ꝓpꝛia qua
magis sufficienteqꝫ querere noluit: tenet̃ eadẽ
peccata in numero cõfiteri sacerdoti discreto ꝛ
eũ absoluere valenti. Propterea dicit̃ de pe.
di. 6. c. cui aũt. Qui vult cõfiteri peccata sua vt
inueniat gratiã: querat sacerdotẽ scientẽ ligare
ꝛ soluere ne cũ negligens circa se extiterit: ne/
gligatur ab illo q eũ misericoꝛditer monet ꝛ pe
tit: ne ambo in foueã cadant. Secũdo iterãda
est cõfessio rõne diuisionis. Quãdo eniꝫ quis
fuisset cõfessus aut ꝑ maliciã: aut ꝑ verecundiã
pteꝫ peccatoꝝ vni sacerdoti ꝛ partẽ alteri cuiꝫ a
nullo sit absolutus: nec talis cõfessio fuerit fru
ctuosa: debet si vere vult confiteri eadẽ peccata
in numero vni tãtũ sacerdoti se accusando nar
rare. Nã vt scribit̃ de pe. di. 5. c. ꝯsideret. Cau
tus sit penitens ne verecundia ductus diuidat
apud se cõfessionẽ: vt diuersa diuersis velit sa/
cerdotibus manifestare. Quidã. n. vni celant
que alij manifestanda cõseruãt: qđ est se lauda
re ꝛ ad hypocrisim tẽdere: ꝛ semꝑ venia care/
re: ad quã frustra putant totã ꝓuenire. hec ibi.
Sꝫ dubitatur vtrũ cõfitens alicui sacerdoti oĩa
peccata sua de qbus est memoꝛ si diu post acce
ptã remissionẽ recoꝛdet̃ alicuius peccati moꝛ
talis de quo nõ fuerit cõfessus qđ ante suã cõ/
fessionẽ cõmiserat: teneat̃ rentõe necessitatis il/
lud pctm̃ cõfiteri illi eidẽ sacerdoti. Respõdet
Ric. di. 17. quarti. d. Mihi distinguendũ vi/
detur: ꝙ aut tempoꝛe cõfessionis penitens ad/
hibuit debitã diligentiã pꝛout de lege cõi hũa/
na ꝑmittit fragilitas vt memoꝛiã haberet oĩuꝫ
suoꝝ pctõꝝ moꝛtaliũ. Aut fuit negligẽs ꝛ igno
rãs ignoꝛãtia affectata vel crassa. Si scđo mõ:
credo ꝙ recta rõ exigit̃ vt illud idẽ pctm̃ cõfi/
teat̃ eidẽ sacerdoti si illũ cõmode põt inuenire:
ꝛ nõ sit illi sacerdoti postea interdicta absoluẽ/
di ptãs: aut p̃dictũ pctm̃ ꝛ oĩa alia pctã moꝛta/
lia pꝛioꝛi sacerdoti cõfessa, ꝓut põt recolere con
fiteatur

fiteať alij sacerdoti. Si p̄rio mō: non credo ꝙ
priori sacerdoti teneať tentōe necessitatis illud
pctm̄ cōfiteri: teneť tamē illud pctm̄ cōfiteri abſ
q3 alioꝝ cōfessione alij sacerdoti. Quamuis.n.
de isto fuerit absolutus q̄ztū ad iudiciū ecclesie
triūphantis ꝛ militantis: q2 sacerdos absolue/
re pōt de cōfessis ꝛ de p̄dicto mō oblitis: tamē
q2 absolutio de oblitis d3 intelligi sub hac cōdi
tione: vt.s. quādo reducta fuerint ad memoriā
dicanť illi sacerdoti in cōfessiōe q ab illis potest
absoluere: teneť illud cōfiteri post eius remotā
obliuionē. Tertio necessariū est iterare cōfes/
sionē ꝑpter malicie cōtinuationē: quādo.s. cō/
fessus est pctā sua semel aut pluries tātū vt face
ret qd̓ ecclesia mādat. Cōtinuādo tamē ꝑposi/
tu3 male voluntatis: quoniā nō erat dispositus
ab aliquo pctō se corrigere ꝛ emēdare. Talis
eteni3 ad vera3 pniam reuersus si debite vult
cōfiteri omnia eadē pctā q̄ prius fuerat cōfes/
sus d3 reiterare. Sunt tamē aliq scrupulose.
d. ꝙ siqs in pctō mortali existens cōfiteať sacer
doti accusans malā voluntatē suā: ꝛ confitens
oia alia pctā quoꝝ recordať exquo patus est ꝛ
prompt⁹ adhuc peccare: sic confitendo peccat
mortaliter: q2 q̄ztū in se est facit irreuerētiā sa/
cramēto: ꝛ sine sacramēti cōtemptu esse nō vř.
S3 cōtra istos est.c. ꝙ quidā. de .pe. ꝛ re. vbi
diciť. Quod qdā ad cōfessionē de criminibus
veniūt ꝛ q̄zuis ꝓfiteri velint: se tñ asserūt ab/
stinere nō posse: cōsultatōi tuc taliter rñdemus
ꝙ coꝝ cōfessionē recipe debes ꝛ eis de crimini
bus cōsiliū exhibere: q2 licet nō sit v̄a illa pnia
admittēda: ē tñ coꝝ confessio: ꝛ crebris ꝛ salu/
bris monitis est pnia inducēda. hec ibi. Dicit
tñ Ric. ꝙ tales absoluēdi nō sunt. Vñ si abso
lutionē nō recipiant: nō cōtemniť sacramentū
nec a cōfessore nec a cōfesso. Si aūt cōfitēs in
pctō mortali attritus est de pctō suo ita vt pro/
babiliter possit p̄sumere se eē dispositū nō pec/
cat absolutionē recipiēdo: imo frequēter v̄tute
clauiū p susceptionē absolutōis formať sua at/
tritio. Hec Ric. Dent igitur opam oēs pctō/
res vt bene cōfiteanť: qm̄ confitentibus largiť
deus in hoc seculo gratiā ꝛ in futuro gloriā: in
qua ip̄e viuit ꝛ regnat per eterna secula. Amē

Dñica secūda in quadragesima in mane de fetidissimo ac ꝑniciosissimo vitio luxurie quo q̄si maxima pars virorū ac mulieꝝ demergiť i īfernū. Ser. .30.

b

Ecce est voluntas dei sanctificatio v̄ra vt abstineatis vos a forni/
catōe. Doctoris gentiū v̄ba sunt ista.i. Thes.
4.c. ꝛ i ep̄la p̄ntis dñice. Cogitāti mihi q̄z mul
ta milia miliū hoīum p̄cipitanť in īfernū ob fe/
tidissimū luxurie vitiū: stati3 venit in mentē au
reū illud dictū ꝛ notabile Augsti. doctoris ma/
gni in li. de agone xp̄iano. Inter oia xp̄ianoꝝ
certamina duriora sunt p̄lia castitatis: vbi quot
tidiana pugna ꝛ rara victoria. hec ille. Maxi/
mū aūt in eo pctō piculū ē: qm̄ cū grauissime le
dat aīam nō sentiť: qnimo vsq3 adeo q̄z plures
facti sunt ceci: vt ipsi turpissimi ꝛ abhominabi
les dicere nō erubescāt aut nullū aut satis leue
pctm̄ esse: illudq3 deo aut nihil aut satis modi/
cū displicere: sicq3 cū tali falsissima damnataq3
opiniōe corrupti sunt ꝛ abhominabiles facti in
studijs suis: quapropter aduersus eos q̄ztum
poterim⁹ moleste ꝛ sine auditoꝝ offensione de
ip̄a luxuria i gnāli v̄ba faciem⁹: d̓ q̄ logť ap̄ls i
themate p̄allegato monens oēs vt illā euitēt.
De ipsa ergo tria mysteria erunt cōtemplāda.
Primum dicitur offensio.
Secundum conditio.
Tertium punitio.

Cōfutatio illoꝝ erroꝝ q dicūt luxuriā nō eē pctm̄: quib⁹ cōtrariū p auctores: rōnes: ꝛ exempla tā sanctoꝝ q̄z etiā phoꝝ ostendeť. Ca. .I.

p

Rimū mysteriū cōtēplādū de luxuria dř offensio. In quo declarandū est q̄z graue pctm̄ q̄zue ꝑniciosu3 sit ipsa luxuria q̄ de⁹ offendiť ꝛ aīa maculať. Ostendem⁹ aūt h̄ tripliciter: videlicet. Primo auctoritate. 2°. rōne. 3°. exēplis. Primo ondim⁹ luxuriā esse pctm̄ graue aut mortale auctoritate. Ingt.n. Sene. i ꝓhe. d̓clamationū. Nihil tā mortifeꝝ igenijs q̄z luxuria. Et idē i tragedijs. Luxuria ē pestis blāda. Et idē ad lucillū. Vanas fuge voluptates breues ꝛ p̄eitēdas. Et idē li. 2. d̓clamationū. Adolescēs luxuriosus peccat senex luxuriosus īsanit. Et Tulli⁹ p̄ d̓ offi. Luxuria cū oi etati turpis sit senib⁹ tñ fetidissima ē. Et idē I. d̓ officijs. Si cōsiderare volum⁹ q̄ sit i n̄ā excellētia ꝛ dignitas itelligem⁹ q̄z sit turpe d̓fluere luxuria ꝛ d̓licate atq3 molliť viuē quāq3 hōestū ꝑce cōtinenť seueř ꝛ sobrie. Et Valeri⁹ ma. li. 9. Blādū malū luxuria. Et Tobie.4.c. Attēde fili mi ab oi fornicatōe. Et vt dř. 32. q. 7. c. nō solū. Ois imūda pollutio fornicatio dř: q̄z/uis q̄sq3 diuersa turpitudinis voluptate ꝓstituať. Et ad Heb. 13. c. Fornicatores ꝛ adulteros iudicabit d̓s. Et. i. cor. 6. c. Nescitis q2 iniq r̄gnū

dei nõ possidebũt. Nolite errare: neq̃ fornica
rij: neq̃ idolis seruientes: neq̃ adulteri: neq̃
molles: neq̃ masculoꝝ cõcubitores regnũ dei
possidebũt. Et in eodẽ. c. Fugite fornicationẽ
Omne enim pctm̃ qd̃cũq̃ fecerit hõ extra cor/
pus est. Qui autẽ fornicatur in corpus suum
peccat. An nescitis quoniã mẽbra vestra tem/
plũ sunt spũs sancti. Et Eph. 5. Omnis forni
cator aut immũdus aut auarus ⁊c̃. nõ h̃ ptem
in regno xp̃i et dei. Et Gal. 5. Manifesta au
tem sunt opa carnis: que sunt fornicatio: imũdi/
cia: luxuria: ĩpudicitia ⁊c̃. q̃ p̃dico vobis sic̃ p̃/
dixi: qm̃ q talia agunt regnũ dei nõ cõsequẽtur
Et Petrus. i. ep̃la. c. i. Obsecro vos tanq̃ ad
uenas ⁊ peregrinos abstinere vos a carnalib⁹
desiderijs q̃ militãt aduersus aiam. Et Apoc.
21. Timidis ⁊ incredulis ⁊ execcatis ⁊ homici
dis ⁊ fornicatorib⁹ ⁊c̃. erit pars illoꝝ in stagno
ardẽti igne ⁊ sulfure. Et Aug. in li. de cõflictu
vitioꝝ. O q̃ȝ pua concubitus hora, p qua pdit̃
eterna vita. Et hysidorus in p̃all. c. nõ solum
32. q. 7. Inter cetera septem vitia vitiũ fornica/
tionis maximi sceleris est: qꝛ p carnis ĩmundi
ciã dei tẽplũ violatur. Ex cuius vbis colligit̃
ꝙ luxuria vnũ est de septem vitijs capitalibus.
Qd̃ etiã patet. 22. q. i. c. p̃dicãdũ. Et. 25. di. c.
vnũ orariũ. §. alia. Vñ Claudian⁹ ait. Luxu/
ries p̃dula malũ q̃ dedita semp. Corpis arbi/
trijs ebetat caligine sensus. Et Hiero. ad Su
sannã. O q̃ȝ acerb⁹ ẽ luxurie fructus: amarior
felle: ⁊ crudelior gladio. Et Greg. 32. li. mo/
ral̃. Diaboli, ppꝛie corp⁹ sunt: q suggestionum
turpiũ blãdimẽtis decepti ei p luxurie fluxum
succũbũt. Et Hiero. ad Damasum papã de fi/
lio, pdigo. Luxuria inimica deo inimica vtuti
bus pdit oẽm substãtiã patris: ⁊ a patris volũ/
tate delirãs futurã pauptatẽ cogitare nõ finit.
Et idẽ ad matrẽ ⁊ filiã in gallis cõmorantes.
Qui luxuriat̃ viuens etiã mortu⁹ ẽ. Ferreas
mẽtes libido domat. Quid ad tot dicta ⁊ mo/
raliũ phoꝝ ⁊ sanctoꝝ dei carnales poterũt rñ/
dere. Quõ ampli⁹ suã luxuriã poterũt excusare
Sed vt forti⁹ cõuincant̃: rõnes superaddãtur.

Secũdo oñdim⁹ luxuriã esse peccatũ mortale
rõne. Nã multi qñq̃ dicere solent luxuriam nõ
esse pctm̃: qꝛ act⁹ ei⁹ est naturalis ⁊ ad illũ natu
ra inclinat. Pro qbus triplicẽ rõnẽ assignabi
mus quare luxuria pctm̃ ẽ. Pria dr̃ cõtẽpt⁹
Secũda excessus. Tertia dãni. Pria ratio
dicit̃ cõtẽptus. Vbi. n. est cõtempt⁹ ⁊ trãsgres/
sio mãdatoꝝ dei ibi est pctm̃: vt dicemus dic̃ se
quenti. Sȝ in luxuria est cõtẽptus dei ⁊ trans/
gressio mãdatoꝝ eius: ergo ibi ẽ pctm̃. Man/
dauit nãq̃ deus homini. d. Exo. 20. Nõ me/
chaberis. Et vt dicit̃ ab Aug. 32. q. 4. c. Mere
trices. Profecto nomine mechie oĩs illicitus
cõcubitus atq̃ illoꝝ mẽbroꝝ nõ legitim⁹ vsus
, phibit⁹ debet intelligi. Secũda rõ dicit̃ exces
sus. Nã secũdũ. Tho. 2. 2. q. 153. ideo luxuria
peccatũ est qꝛ modũ rõnis excedit circa venerea
in qbus ordo rõnis est: vt cã, pcreãde prolis ⁊
fornicatõis euitãde vir habeat vxorẽ suam: vt
dicit̃ pria Corin. 7. ⁊ mulier habeat viꝝ suum
Omnis ergo actus q nõ est secũdũ legẽ mrĩ/
monij circa venerea deficit a rõne: ideo ẽ pec/
catũ. Tertia rõ est quare luxuria est peccatum
dãni. Vt enim inqt Ric. 33. di. quarti. Cõcubi
tus cõcubinarius seu fornicarius est cõtra le/
gem naturalẽ nõ a natura generis sȝ spẽi. Na/
turalis enim ratio dictat carnalẽ cõcubitũ nõ de/
bere fieri in preiudiciũ ⁊ damnũ boni, plis. Sȝ
cõcubitus cõcubinarius seu fornicarius ẽ i no
tabile preiudiciũ ⁊ damnũ boni, plis. Sicut. n.
dicit Aug. 9. sup Geñ. Benũ, plis ẽ vt amã/
ter suscipiat̃: benigne nutriat̃: religiose edocet̃:
quo bono vt in pluribus caret proles genita p
cõcubitũ cõcubinariũ. Nã prio bono caret se/
pissime eo ꝙ nõ suscipiat̃. Quis nã explicet que
fornicatores ⁊ adulterãtes sacrilegi ⁊ incestuosi
ne detegat̃ eoꝝ malicia proli genite aut generã
de inferant mala. Audiamus Hieronymũ ad
Eustochiũ sic. d. Pudet dicere quot quottidie
vgines ruant: quãtas de suo gremio pdat ma
ter ecclesia: sup quot sidera supbus inimic⁹ po
nat thronũ suũ: quot petras excauet vt habitet
coluber in foraminibus eaꝝ. Videas plerasq̃
viduas anteq̃ȝ nuptas: ⁊ infelicem cõscientiam
mentita tantũ veste protegere: quas nisi tumor
vteri ⁊ infantiũ prodiderit vagitus: erecta cer/
uice ⁊ ludentibus pedibus incedũt. Alie vero
sterilitatẽ prebent: ⁊ nõdũ nati hominis homi
cidiũ faciũt. Nõnulle cũ senserint cõcepisse: de
scelere abortiuo venena meditant̃: ⁊ frequẽter
etiã ipse cũ mortue fuerint triũ, criminum ree ad
inferos pducunt̃: xp̃i adultere: sui homicide: ⁊
nõdũ nati filij parricide. Iste sunt q̃ solẽt dice/
re oĩa mũda mũdis. Sufficit mihi ꝯsciẽtia mea
Cor mũdũ desiderat deus. Cur me abstineam
a cibis quos deus creauit ad vtendũ. Et si qñ
limpide ⁊ festiue videri volunt: ⁊ se vino ingur
gitauerint: ebrietati sacrilegiũ copulãtes aiũt.
Absit vt me a xp̃i sanguine abstineam. Et si
quam

quam viderint tristem atq; pallentem: miseram ꝛ manicheam vocant consequenter. Tali enim ꝓposito ieiuniũ heresis ē. Hec sunt q̄ per publicũ nuptialiter incedũt ꝛ furtiuis oculoꝝ nutibus adolescentiũ gregē post se trahũt: que semper audiunt ꝑ ꝓpham. facies meretricis facta ē tibi. hec ille. Si honestas pateret̃ vt oia possent dici: multa q̄ diebus meis euenerunt scandala aperirem: sed melius ē silētio ꝑterir̃. Quid referã quidue dicã ꝺ mõasteriis. Quid de puellis i domo parentuz. Quid de viduis vanis atq; lasciuis. quid de aliis q̄ sanctuz nomen ꝓfitentur: ꝛ quottidie cũ patrib⁹ spiritualibus colloquũtur. Taceo q̄ scio. Certe si põerentur aures in latrinis i fluminibus in hortis in foueis ꝛ cauernis terre: audirent̃ voces ibi clamãtiũ paruuloꝝ interemptorũ ꝛ occisorum a crudelissimis matrib⁹. O libidinose mulieres. o lasciue ꝛ incõtinẽtes belue. o ipie matres domate carnē: refrenate libidinē: si nõ vult̃ vt vterus intumescat. De sodomitis ãt quo ꝑmone impietatē loquemur. O inimici humani generis. o abominabiles peccatores. o pessimi hoies vbi sunt filii vr̃i. Perierũt certe perierunt. Et cur perierunt. Veh ac iterũ veh. vobis: q; perierunt ꝓpter iniquitatē vestrã. Sil'r ꝓles si nascat̃ aliunde q̃ȝ de legitimo thoro: vt i plurib⁹ negligẽter nutritur: ꝛ ad ꝟtutes raro disciplinat̃. Et si qñ cõtrariũ apparet: illud ē satis rarũ. Et vt scribitur. ff. de leg. l. naȝ ad eam. nõ solũ ius scriptũ: sed ẽt nãle adaptatur potius ad ea q̄ vt in pluribus q̃ȝ ad ea q̄ ꝑraro eueniũt. Sũt ꝛ alia mala que incurrit ꝓles genita ex adulterio: que cã breuitat̃ omitto. Nã vt scribit̃. 56. di. c. vñcũq;. dr̃. Vndecũq; homines nascãtur si parẽtum vitia nõ sectãt̃ honesti ꝛ salui erunt. Et ea. di. c. nunq̃ȝ. ait Criso. Nunquã de vitiis erubescamus parentuz. Ad idē ē. c. nasci. ea. dis. 3°. oñdimus luxuriã eē pctm̃ exemplo. Ob nullũ nãq; cãm sci corpora sua duris flagellatiõib⁹ castigarũt: nisi vt luxuriã superarẽt. Elegit siquidē Susanna falso criminari ꝛ accusari potiusq̃ȝ in peccato cõsentire. Daniel. 13. c. Et Joseph passus ē criminari ab vxore Phutiphar principis eunucorum Pharaonis q̃ȝ peccare cuz illa. Gen. 19. Et Benedictus vt carnis tẽptationē superet: iter pũgentes spinas proiecit se nudũ vt refert Greg. 2. dial̃. li. Et Hiero. in vita Pauli primi heremitte recitat q̃liter feruẽte ꝑsecutione Decii ꝛ Valeriani quidam iuuenis etate florens i amenissimos hortos ē adductus: ibiq; in lectulo iter cãdẽtia lilia ꝛ rubentes rosas ligatis manib⁹ ē collocatus. Quo cũ recedẽtibus cunctis meretrix speciosa venisset cepit delicatis stringere colla ãplexib⁹: ꝛ qꝺ dictuȝ quoq; scelus ē: manib⁹ cõtractare virilia vt corpore i libidinē excitato secũ meretrix impudica superaret. Incipiebat voluptas iuuenē molestare: tãdē celitus ispiratus ꝑcisã mordẽs linguã in osculãtis se faciē expuit ac sic libidinis sensũ succedẽs doloris magnitudo superauit.

Qualiter luxuria infatuat hominē ꝛ obdurat cor eius ꝛ inducit scandala ac mala pluria. Capitulum. 2.

s Ecũdñ mysteriũ cõtẽplãdũ de luxuria dr̃ conditio. Est. n. illius peccati pessimi triplex cõditio mala ꝑ quã eius grauitas declarat̃. Prima dr̃ infatuatio. Secunda obduratio. Tertio scãdalizatio. Pria mala cõditio ꝺtestabilis luxurie dr̃ infatuatio. Ex ipsa etenim infatuatur anima vt nec deuȝ timeat nec hoies vereatur. Vnde Hieronymus ꝯ Jouinianum inquit. Amor forme rationis obliuio est ꝛ insanie ꝓximus. Et ouidius i epistolis. Quid deceat non videt vllus amans. Propterea apud ãtiquos impudicus amor cecus depingebat̃. Et a Greg. 31. moraliũ. prima luxurie filia ponit̃ cecitas mẽtis. Et de hoc exemplum habemus Salomonis. de quo ait Greg⁹. 32. q. 4. c. Salomon. Salomon ꝙppe immoderato vsu atq; assiduitate mulieruȝ: ꝛ ad hoc vsq; ꝑductus ē vt tẽplũ idolis fabricaret: ꝛ qui prius deo tẽplũ cõstruxerat: assiduitate libidinis ẽt ꝑfidie subtractus idoloꝝ cõstruere tẽpla nõ timuit. Et de eo Hiero. ad Eustochiũ inquit. Rex. n. erat salomon. aliũ nõ timebat. Qui disputauit a cedris libani vsq; ad hisopũ q̄ exit ꝑ parietez. a dño tamē recessit: quia amator mulierũ fuit. Nã vt hẽtur. 3. Reg. xi. Auerterũt mulieres cor ei⁹. Cũq; iã eẽt senex deprauatũ ē per mulieres cor ei⁹ vt sequeretur deos alienos: nec erat cor eius ꝑfectũ cũ domino deo suo. sicut Dauid patris eius: sed colebat salomõ Astarthē deã sidonioꝝ. ꝛ chamos deum moabitarũ: ꝛ Moloch idolũ ammonitarũ. Edificauitq;. salomon phanũ chamos deo ꝛ idolo Moab in monte q ē ꝯ hierusalem. ꝛ Moloch idolo seruoꝝ Amon ꝛc. ibi. Sed h̄ occurrit dubiũ quõ salomon dicat̃ senex qñ deprauatus fuerat per mulieres: q; dicit Rabbi salomon ꝙ erat tm̃. 12. annorum qñ regnare

cepit. Et in tex. biblie in fine. c. preallegati. dr̃
q̄ regnauit. 42. annis. Ipse aūt deprauatus
fuit per mulieres ante mortē suā. p. 6. annos
vel circiter: q2 edificauit post deprauationē tē/
pla idolorum in quorum edificatione fluxerūt
plures anni. Et sic quando fuit deprauatū cor
eius nō vr̃ habuisse vltra. 46. annos vel circi/
ter. Ex tali vero etate nullus dr̃ proprie senex
Ad hoc rn̄det magister in historiis. d. q̄ salo
mon regnauit. 80. annis. et allegat Josephum
hoc dicentē. Scriptura tn̄ regni sui tacet ānos
40. sicut dr̃ de saule p̄mo Regū. 13. q̄ duobus
annis regnauit sup israel. s. bene et inocēter. et
tacentur. 18. anni i qb⁹ male se habuit. Sz de
dicto mgr̄i historiarum par ē curādū q̄ ɔ̄dicit si/
biipsi et ēt scripture. Dicit eni q̄ salomō. ii. an
norū genuit Roboā. Et q̄ Roboam mortuo
patre fuit. 41. anni. Et. 3. Regun. 14. c. dr̃. q̄
41. anni erat Roboā cuz regnare cepisset. Et
sic reuertit̃ primū dictū. s. q̄ salomon vixit tm̄
52. annis. Si aūt diceret̃ q̄ roboā regnauit vi
uente patre q̄draginta annis ita q̄ p̄ncipium re
gni sui cōputat̃ ab illo tp̄e q̊ pr̃ suus incepit de
prauari. sequit̃ q̄ mortuo patre fuit. 81. anni:
qd̓ ē cōtra dictū magistri et ēt scripturā que. 12.
c. 3. Regum dicit. q̄ Hieroboā audita morte
salomonis reuersus ē de egypto et venit cū ali
is in sichen vbi cōgregatus fuit ppl̓s ad cōsti/
tuendū Roboā regē. Ex q̊ vr̃ q̄ non regnauit
viuēte pr̃e. Insuper dr̃ d̓ Roboā q̄ derelicto
consilio senum adhesit consilio iuuenū qui nu
triti erant cū eo. Ex q̊ pz q̄ tūc Roboā erat ad
huc iuuenis. qd̓ non pōt dici de hoie hn̄te. 81.
ānos. Ideo. d. Nico⁹ de lira. q̄ salomon post
q̄z. 40. annis regnauerat mortuus ē. et succes/
sit ei in regnū filius eius Roboā habēs. 41.
annos sicut dicit scriptura. Sz q̄n salomon in
cepit regnare scriptura nō exprimit: sz tm̄ exp̄
mit annos regni sui. Habuit ergo. 20. vl' plu
res annos in principio regni sui. Et sic quā
do mortuus fuit. 60. annos habuit ad minus.
Et sic cōuenicter potest dici q̄ post. 50. annos
etatis sue deprauatus fuit per mulieres. Et iā
tūc poterat dici senex: q2 et leuite cōpleto anno
50. etatis sue seruire cessabāt in tabernaculo tā
q̄z senes. vt hr̃ Leuitici. 9. c. Sed Rabbi sa/
lomon arguit ɔ̄ q2. 3. c. 3. Regū. salomon di/
xit in principio regni sui. Ego sum puer par/
uulus ignorans exitū et introitū meum. Ergo
tunc erat. 12. annorum. Respondet Nico. q̄ v
bum illud salomonis intelligēdū ē respectu tā

ti regiminis sibi ipositi. Vnde Exo. 33. c. dr̃
Josue filius Nū puer nō recedebat de taber/
naculo. et tm̄ tūc erat. 42. annorum. Preterea. 2.
c. 3. Regū dixit Dauid salomoni. Vir sapiēs
es. Vir aūt nō dr̃ ꝓprie nisi hn̄s annos. 30.
vel circiter. Et si adhuc dicat̃ q̄ Hiero. i epi/
stola ad Vitalē presbyterum videat̃ dicere q̄ sa/
lomon. xi. annorum genuit Roboā. et q̄. 12. an/
no etatis sue accepit regnū. Dicēdū q̄ Hiero.
non loquitur ibi assertiue. vt patet ex fine eius
dē ep̄le. Hec de salomone sufficiāt. Quid di/
cemus de aliis luxuriosis et carnalibus: nōne
ipsi insanūt nūc corizādo: nūc cantādo: nūc cō
ponēdo vestes: nūc caput eleuādo ad fenestras
mulicrcularum: nūc vana et ociosa loquēdo: et
huiusmodi. Que oīa quid aliud dixerim q̄z fa
tuitates et insanias falsas. Inuētus siqdē ē ali
quis nocturno tp̄e p lōgū spaciū sub quadam
fenestra stetisse: ibiqz cōspexisse gattā q̄zdam
quā suā credebat amasiā. loq̄bat̃ illi. et illa non
rn̄debat. Suspirabat. lāguebat. gemebat. et an
xiebatur. Tandē petrulā quādā proiecit supe/
rius: qua per territū aial mie mie clamans au
fugit. O pditio tp̄is. o deprauatio sensus. o ce
citas fatue mentis. Quid dicā de illis mulieri
bus stultis quas poete siue gentiles extollunt
eo q̄ amore victe seipsas interfecerūt. O fatua
et libidinosa Medea: cur tibiipsi mortem intu
listi. Clamāt poete tui pp amorem Jasonis q
te rapuit: qui te eduxit a patria: q te decepit et de
reliquit. O damnabilis amor qui ad tantā de
mentiā te pduxit. vt vno momēto corpus simul
et aiam interimeres. Et tu o Cleopatra egypti
regina quāta scelera ppetrasti ꝓ amore Mar/
ci Antonii tui. Scribit nāqz Plutarchus in
vita eiusdē Marci Antonii. q̄ sepius i alexā
dria Marcus Antonius noctu famulorum ve/
stibus idutus per vrbē ibat: domos populari
um obsidebat illudebatqz hoies et reportabat
q̄nqz vbera. sed et cleopatra sequebat̃ deferēs
ancille vestimenta. Et dū bellū nauale cōmit/
teretur inter Marcū Antoniū et Octauianuz
Cleopatra affuit ibi in aurea puppi et purpu/
reo velo. Et post multas fatuitates deuicto an
tonio et a seipso perēpto gladio: ex merore Cle
opatra prolapsa ē in febrim et tandē depulsis
oib⁹ preter duas sibi amicissimas mulieres ia
nuas claudi fecit acceptoqz aspide nudum sibi
brachiuz dedit cuius morsu atqz veneno mor
tua est. O q̄z libenter hec fatua exempla a fatu
is amatoribus audiūtur: sed vere si cogitarēt
q̄z vana

q̄ vana ⁊ trāsitoria:imo ⁊ periculosa atq; no/ ciua sint aie ista: deū diligerēt sup oia. sicut sa/ pienter sanctissima illa Agnes dicebat: qn a fi lio pfecti q eā diligebat tpalia pollicebātur. Di scede a me pabulū mortis: fomes pcti: nutrimē tū facinoris: qr iā ab alio amatore preuenta sū qui longe te nobilior ē genere ⁊ dignitate. cuiꝰ mr virgo ē: cuius pr feminā nescit: cui angeli seruiūt: cuius pulchritudinē sol ⁊ luna mirāt: cuius opes nūq; deficiūt. O si ꝯsiderarēt ista mulierculę leues nō ita de facili crederēt ruffia nis: nec ita cito tāgerētur in corde ad aspectu; cuiuscūq; speciosissimi aut formosissimi iuue/ nis. Secūda cōditio imunde luxurie dr ob/ duratio. Ex nullo siquidē pctō ita obdurātur corda mltoꝝ sicut ex maledicta luxuria. Pro pter illam fiunt incantatiōes veneficia ⁊ dia/ bolice artes. Unde. 32. q. 4. c. i co. dr. Per vi tia fornicationis maxime demones incolūtur. pp illam leguntur libri in qbꝰ blasphematur ⁊ in vanū assumit sanctissimu; dei nomē. Hoc aūt tpe in domibꝰ nobiliū ⁊ dominoꝝ magno rū ad instructionē ribaldā: vt sic dicā: ⁊ mere tricalē nobiliū filiaꝝ habētur sōneti Petrar/ che. pp luxuriā multi nō cōfitent. Alii vo ficte cōfitentur. ⁊ celebrāt aut cōicāt cū pctō mortali Et vt omittā reliq pp luxuriā multi heretici fi unt nō credētes infernū. negātes paradisu; ⁊ huiusmodi. Quinimmo ꝓ maiori pte oēs he reses aut ortū habēt ab ipsa luxuria: aut termi/ nātur ad illā: sicut factū ē diebus nr̄is in illis q dicebātur del Bariletto. ⁊ in illis de aia sim plici. ⁊ in fraticellis de opinione: quoꝝ pessi/ mi mores ⁊ nefanda opera honestiꝰ tacēt q̄; re ferātur. In clemētina ēt ad nostrā. de hereticis dr de begardis ⁊ beginis mulieribꝰ q̄ fuerūt in alemania. ⁊ post multas hereses de qbꝰ ibi dem fit mētio: dicebāt carnalē actū non eē pec catū. O vere deflendū malū q̄ vexatur huma/ nū genus. Paucissimi eteni sūt q animose ve lint luxurie vitiū expugnare. Tertia cōditio execrāde luxurie dr scādalizatio. sequūtur qp/ pe ex ipsa scandala plurima ⁊ periculosissima. Amon pp violētiam Thamar sororis sue ab Absalone fratre in cōuiuio occisus ē. sicut p; 2. Regū. 13. c. Sichem ⁊ Emor cum oi pplo suo pp violētiam Dine filie Jacob a filiis Ja cob occisi sunt ⁊ in captiuitatem ducti. Gen. 34. c. Semiramis regina post mortē viri in li bidine exardescēs a ppo filio cognita pp hor rorem facinoris ab ipso tandē occisa ē: ꝓut re citat Paulus Orosius. Troia magna vt scri bit Phrigius vates pp raptū Helene pꝰ bel lum decennale: in quo ex vtraq; pte tā troiano rū q̄; grecoꝝ multa milia hoium corruerūt: in cendio periit itersectis priamo ⁊ Heccuba re/ gina aliisq; inumerabilibꝰ mulieribꝰ atq; viris Nos insup videmꝰ q̄tidie odia rixas scādala dissensiones ⁊ homicidia que nō nisi pp luxu riam eueniunt.

Qualiter deus acriter punit luxuriam per aquas diluuii: ⁊ per incendium ignis: ⁊ punit quotidie p tpalia flagella. Capitulum. 3.

t Ertiū mysteriū cōtēplādu; de luxuria dr punitio. Punit nāq; deꝰ oipotens acerrime luxuriā i hoibꝰ: sicut p; i tri plici punitiōe. pa gnālis. 2a spālis. 3a pestilē tialis. Pria punitio gnālis fuit tpe diluuii: qn excepto Noe ⁊ vxore sua. Sem. Chā ⁊ Ja phet cū vxoribꝰ suis q saluati sūt i archa: cōsū/ pta ē ois caro q̄ mouebat sup terrā: nō tm̄ ho/ minū: sed ēt exceptis illis aialibꝰ ⁊ volucribꝰ q̄ introierūt i archā: oium volucꝝ aiantiū besti arum: oīumq; reptiliū q̄ reptāt sup terrā: vni uersi hoies ⁊ cūcta i qbus spiraculū vite ē i ter ra mortua sūt. vt dr Gen. 7. c. O terribile iu dicium. o aspera vindicta ⁊ crudelis q̄ seuit i tā inumerabilē multitudinē hoium ⁊ aialium ac volucꝝ celi. Et dicit. Nico. de lira. q itersecta sūt aialia terre ⁊ aues celi: nō aūt pisces: ad de testandū pctā hoium q̄ facta fuerūt i terra ⁊ in aere: nō aūt i aqs. Que vo fuerint illa pecca/ ta facile ex scriptura colligi pt. Dr nāq; Gen. 6. Uidētes filii dei filias hoium q essent pul/ chre accepūt sibi vxores ex oibꝰ qs elegerāt ⁊c. que ponūtur ibi. Que exponēdo Nico. de li/ ra. d. q quorūdā opinio fuit. vt per filios dei i telligerēt demōes icubi q dicūt filii pp nā; spi ritualē. ⁊ isti i spē hūana cōmiscuerūt se cū mu lieribꝰ ⁊ inde nati sūt gigātes. ppea indignatus deꝰ inundauit diluuiū. S; h expositio nō ē rō nabilis: qr diluuiū nō fuit i penā demonū: sed hoium. Alii vo dixerūt sicut Rabbi Salomō q filii dei accipiūt ꝓ filiis iudicū aut potentū: q qn videbāt filias subditoꝝ pulchre ornari. ⁊ qn dabātur ad nuptias accedebāt ad ipsas eas cognoscendo carnaliter anteq̄; mariti illas co/ gnoscerent. S; hic itellectꝰ deficit: qr vt dr in scriptura. Omnis caro corruperat viam suam super terram. propterea dicit Nico. de lira q filii dei intelligūtur illi qui fuerūt orti de Seth ⁊ ab eo descēnderunt: qui a patre suo fuerunt.

instructi in cultu diuino: per filias hominū intelligūtur mulieres descendentes de Cayn q̄ erant lubrice lasciue ⁊ dissolute. Et de illis preceperat Seth de voluntate dei filiis suis vt nō cōtraherent cū eis. Et ipsi procedente tpe fecerunt ꝯtrium. Et post vsq₃ adeo hoīes facti sūt dissoluti ꝙ̄tū ad peccata fornicatōis ⁊ adulterii ac ꝯ̄ nām: vt dicit Nico. de lira. ⁊ sanctꝰ Methodius martyr. Aggrauabātur autē hec peccata: qꝛ non fiebant ex passiōe tm̄: sed ex certa malicia ⁊ cū continuatiōe ⁊ perseuerantia sine hominum verecūdia ⁊ absq₃ dei timore. ꝓpterea dr̄ ꝙ multa malicia hominum erat sup terram. ⁊ ꝙ cūcta cogitatio cordis intenta erat ad malū omni tpe. ⁊ ꝙ illi potentes erant a seculo viri famosi. i. male fame qui gloriabātur ī malicia sua. O inuincibilis manus oīpotentꝭ dei o potentissimi brachiū. o insuperabilis dextera. Post fabricatā archam ⁊ p̄nunciatum diluuium per centū annos cū illi perseuerarēt ī iniquitate sua submersi sunt in aquis. Vidisses tunc repente mutari celū: obscurari aerem: sonare ventos: tonare fulgura: ⁊ nubes celi ⁊ cataractas aperiri: ⁊ aquas abundātissime fluer̄ sup terrā. Vidisses attonitos cunctos trementes atq₃ pallētes. Vidisses manducantes masticando ruminare ⁊ non posse cibū proiicere aut deglutire. Vidisses corizātes ⁊ luxuriātes oēs pauore perterritos. Audisses ⁊ post cōeẓ eiulatum ⁊ clamores virorū mulierū. senū. iuuenum ⁊ paruulorū mortem expectantium clamantiū ⁊ dicentiū: Heu heu veh nobis. Ad quid deuenimus vt pereamus ī aquis: O qd erat inspicere inde ad modicum illos ab aquis sublatos ⁊ ibi extinctos. in breui omnes parit̄ deleti sunt ⁊ pp luxuriam grauiter sic puniti.

Secunda punitio fuit spūalis: qñ indignatus deus Sodomā incendio destruxit. Vt. n. dr̄ Gen̄. 19. Pluit dn̄s super Sodomam ⁊ Gomorram sulphur ⁊ igne de celo. ⁊ subuertit ciuitates ⁊ oēm circa regionē: vniuersos habitatores vrbium ⁊ cūcta virentia terre. Scđ₃ vo magistrū historiarū spāliter ēt punitum fuit luxurie vitium in sodomitis in nocte natiuitatis xp̄i: in qua oēs subita morte perierunt. Dn̄ Hiero. super illud Esa. 9. Habitantibꝰ ī regiōe vmbre mortis lux orta ē eis. ait. Lux illa oēs isto vitio laborātes extinxit: ne nā quā sūpserat tanta imundicia fedaretur. 3ª. cōditio dr̄ pestilentialis. Vt eniꝫ colligit̄ ex glo. in. c. flagitia. 32. q. 7. Et in aut. vt nō luxuriētur ꝯ̄ nām. pctm̄ luxurie ⁊ precipue sodomie tempestates ⁊ pestilentias īducit. Et reuera ob nullā aliam cām credo tpibus istis tā crebro italiam peste fore vexataꝫ nisi pp luxuriā ⁊ maxime sodomiā. O horrēdū facinus. o. fetidissimū malum. o execrādū flagitiū quo pueri facti sūt meretricule. ⁊ vbi rōe etatis tenere inueniri dꝫ puritas ⁊ innocētia: iā reprehendēda ⁊ obiurgāda se offert turpitudo ignominiosissime sodomie. Vt ergo deū habeamus beniuolū nobisq₃ semp ꝓpitium munditie ⁊ puritati vacemꝰ aborreamusq₃ ⁊ euitemus denatissima peccata luxurie. Sicq₃ merito obtinebimus ī hac vita dei grām ⁊ in futuro sempiternā gloriam: in qua regnat xp̄s dei filius cū. p. ⁊. s. s. per cuncta semp secula. Amen.

Dn̄ica vaʾ in quadragesima post prandiū. ꝺ execrādo pctō adulterii q̄ maculata ē magna pars ⁊ multitudo cōiugatoꝝ. Sermo. 31.

Ec enim ē voluntas dī sācti ficatio vestra: vt abstineatis vos a fornicatione. Iterū vbi. s̄. Cōquerebatur dolēs Hier. c. 23. ⁊ dicebat. Cōtritum ē cor meū in medio mei: ⁊ contremuerūt oīa ossa mea. Factus sum quasi vir ebrius ⁊ q̄si hō madidus a vino a facie dn̄i ⁊ a facie vboꝝ sanctoꝝ eiꝰ: qꝛ adulteris repleta ē terra. Qđ ꝓfecto verificari pōt tpe isto q̄ mr̄imonia quasi ꝓ maiori pte ab adulteris siue viris siue mulieribꝰ polluta sunt ⁊ fedata. Quapropter ī hꝰ ꝟmone ꝯ̄ adulteros aliq̄ declarabimus vt ītelligāt ip̄i miserabilē statū ⁊ dānabilē cōditionē ī quibus sese reperiūt. De adulterio igit̄ tractaturi tria principalia mysteria p ordinem ꝓponimus declaranda ⁊ annotanda vꝫ.

Primum dr̄ diffinitio.
Secūdum abominatio.
Tertium punitio.

Quid sit adulteriū: ⁊ qm̄o sumitur multipliciter: ⁊ q̄liter multi credūt se ī statu eē matrimonii q sūt potius adulteri ꝙ̄ cōiugati. Caplm̄. I.

Primū mysteriū de adulterio notādū dr̄ diffinitio: in q̄ qd ē adulteriū declaremus. Et dn̄s Host. in sūma sua. li. 5. ti. de adulteriis. ait. Adulteriū ē alieni thori violatio: vel ꝓprii deturpatio. Que verba sumūt ex his q̄ dicūtur. 36. q. i. c. lex. i. §. cū ergo Pro quorū vboꝝ pleniore intelligentia notandum ꝙ adulterium potest sūmi tripliciter.

Et hoc

Et h̄ triplici rõne. p̊ improprie. 2° proprie. 3°
ppriissime. p̊ sumitur adulteriũ improprie int̄
virum ⁊ vxorẽ. p̊ rõne cõtrariationis. 2° rõne
inordinationis. 3° rõne modificatiõis. Prio
dr̄ adulteriu iter virũ ⁊ vxorẽ rõne ꝯtrariatõis
quãdo sũt int̄ eos impedimenta ꝯtraria, ꝑpt̄ q̄
mr̄moniũ stare ñ põt. Et pmũ impedimẽtũ ẽ:
votũ solẽne. pꝰ qꝫ si qs cõtraheret esset excõi-
catꝰ qñ faceret illud sciẽter: ⁊ mr̄moniũ nullũ
esset. vt in cle. eos. de cõsan. ⁊ affi. Secꝰ aũt de
mr̄monio ꝯcto pꝰ votũ cõtinẽtie simplex. Nã
vt dicit Ric. in. 4. di. 38. Qui cõtrahit pꝰ vo-
tum simplex cõtinẽtie peccat mortaliter ꝯhẽdo
⁊ etiã ꝯsumãdo: tñ mr̄moniũ tenet. Quõ aũt
solẽnizet̄ votũ. Et qꝫ sit votũ simplex aut solẽ-
ne spãliꝰ dicã in s̄mone de votis. Scd̃m ipe-
dimentũ est ordo sacer: de q̊ nota s̄m Ric. vbi
supra: qꝫ ordies minores nõ ipediũt mr̄moniũ
ꝯhẽdũ. nec dirimũt ꝯctũ. nec impediũt vsũ ipiꝰ
mr̄monij nisi cõtrahẽtes essẽt religiosi professi
tacite vel expsse. Et lꝫ ꝯhens cũ vnica ⁊ ꝟgie
clericus in minoribus retineat priuilegiũ cleri-
cale si vestes ⁊ tonsurã deferat clericales ex̄ de
cleri. cõiu. li. vi. c. i. Nõ tñ retinet beneficium
ecclesiasticum. nec põt recipere. Ordines autẽ
maiores. s. subdiaconatꝰ diaconatꝰ ⁊ p̄sbyteratꝰ
siue sacerdotiũ impediũt mr̄moniũ ꝯtrahẽdũ
⁊ dirimũt ꝯtractũ: qꝛ matrimoniũ nullũ ẽ sicut
pꝫ. 32. dis. c. si quis eorum. ⁊. c. erubescãt. Rõ
ẽ: quia sic ordinatꝰ i sacris tenet̄ seruare ꝯtinẽ-
tiam: eo qꝫ ordo sacer loquẽdo de ordine ma-
iori habet iplicitum votũ solẽne ex constitutiõe
ecclesie. Vñ Petrus de Palude. i. 4. di. 37.
dicit qꝫ etiã si qs ante annos discretionis ordia-
retur in sacris qꝫ talis obligatur ad continẽtiã
ex statuto eccl̃ie. licet nõ voto suo. Jo. An. i
nouella. dic̃ qꝫ greco cui licitum ẽ vti cõtracto
illicitum est in sacris constituto cõtrahere. Vñ
ista ẽ differẽtia inter constitutos i sacris eccl̃ie
occidentalis ⁊ ecclesie orientalis. Nã primis ñ
licet vti ꝯcto añ susceptum ordinem. secundis
ꝟo licet. Et q contrahit in sacris est excõmuni-
catus. in cle. eos. extra de consan. ⁊ affi. Sci-
endum tamen qꝫ quãuis ordo sacer. precedẽs
cõtractum matrimoniũ dirimat illud: si tamen
ordo sequitur ꝯctũ matrimoniũ non dirimit.
vt in extrauagante Joã. 22. Et si sciẽte vxor̄
⁊ assentiente ordinatus est i sacris tenetur ad
ꝯtinẽtiã vterqꝫ: ita qꝫ ẽt pꝰ mortẽ viri nõ põt
cõtrahere. Intelligitur enim tacite cum viro
cõfessa continentiã. Si autẽ ordinatus ẽ vxo-
re inuita vel sciente factum: sed ius ignorante
ipso tñ sciente ius dꝫ cogi per iudicẽ ad igressũ
religionis si nondum ẽ cõsumatum matrimo-
nium: vt sic illa possit cũ alio ꝯhere. Et si ad
hoc cogi nõ põt vel cõsumatum ẽ matrimoniũ
debet exutus beneficio clericali restitui vxori
ẽt si eẽt ep̃s imo ⁊ papa. Et itelligitur si vxor
eũ petit. Ipse tñ exigere nõ põt debitũ sꝫ red-
dere tenetur. hec Tho. ⁊ Pe. de plaude. i. 4.
vbi supra. Tertiũ impedimẽtũ ẽ machina-
tio mortis: qñ aliquis machinatur in mortem
viri alicuius vt possit cũ vxore eius ꝯhere: aut
aliqua machinaret̄ in mortem vxoris alicuius
vt virum eius acciperet si mors fuerit subsecu-
ta. Et si sic machinãtes ꝯxerint matrimoniũ
nullũ ẽ. Et tales sũt separandi: qꝛ sũt in adulte-
rio siue fornicatione: vt notatur. 31. q. i. c. Si
quis viuente marito. Et licet Ric. teneat hoc
eẽ verũ cũ inter eos precessit adulterium dum
primũ ꝯstabat ꝯiugiũ. Tamẽ Inno. ⁊ Host.
tenent qꝫ sola machinatio cũ effectu dirimit tã
ꝯctum q̃ꝫ ꝯhendũ. Ratio aũt ẽ ne adulteri ꝑꝑ
adulterarũ amorẽ essent proni ad interficien-
dos maritos earũ: vt eas haberẽt vxores ⁊ ecõ-
uerso. Tamẽ si adulter interficit virum adul-
tere nõ hac intentiõe vt habeat ipsã vxorẽ: sed
ex alia cã ⁊ occasiõe: vel postea cõtrahit cũ ea
matrimoniũ tꝫ. vt ex̄ de cõuersione infideliũ
in. c. laudabile. Et ex̄ de eo qui duxit in matri-
monium quã polluit per adulterium. c. super
eo. in glo. Vxor etiã procurans maritũ inter-
fici per infidelẽ cũ quo adulterata ẽ qui post h̄
per eius studiũ ad fidẽ cõuertit̄: nõ põt cũ illo
ꝯhere. Et si postea ꝯhat dirimẽdũ ẽ matrimo-
nium: qꝛ vt. d. Ric. 35. di. quarti. Tale dãnũ
tali lucro ecclesia recõpẽsare non vult. ex̄ de cõ-
uer. infide. c. laudabile. Sꝫ quõ dicemus d̄
Dauid qui cõmisit adulteriũ cũ Bersabee: ⁊
postea machinatus ẽ mortẽ viro eius ⁊ duxit
eam in vxorem. vt habetur. 2. Reg. xi. c. Ad
quod rñdeo secundũ illud quod scribitur. 31.
q. i. c. si qua vidua. §. sed obiicitur. qꝫ in vete-
ri testõ multa permittebant̄ ꝑꝑ infirmitatem q̃
in euangelii perfectiõe eliminata sunt. Quar-
tum impedimẽtũ ẽ adulteriũ. Vt eni. d. Ric.
Si adulter dat fidem adultere viuente marito
de ꝯhendo cum ipsa sciens ipsam habere ma-
ritum tempore quo contrahit cum ea. vel dat si-
bi fidem de contrahendo post eius mortem: ñ
poterit eã ducere in vxorẽ. Et si post mortem
mariti eã de facto duxerit separandi sunt: sicut

notat. 31.q.i.c.relatū. Et extra de eo qui duxit in matrimoniū quā polluit per adulteriuȝ.c.si qs vxoreȝ. Huius rō ē ne adulter vl' adultera proni essent ad interficiendū maritū adultere vt postea possēt matrimonialiter copulari. Si autē adulter ignorat illā habere virū potest cū ipsa contrahere post mortem mariti. Sic est de muliere contrahente cum viro quem ignorabat vxorem habere: extra de eo qui dux .in ma. quā pol. p adulte. c. veniēs. Tñ si vir dat mulieri fidē d̄ cōtrahēdo viuēte illi⁹ marito quā nec añ nec p⁹ cognouit viuēte suo marito si p⁹ illi⁹ mortē duxerit illā in vxorē nō sunt separādi. extra d̄ eo q dux. i ma. quā polluit p adul. c. si qs. Quintū ipedimētuȝ ē aliud mr̄imoniū qñ. s. quis haberet vxorē ⁊ sumeret aliā. Et nō diligenter ꝙ illa aut scit istū habere vxorē. aut nō. si bene ꝯtrahit cū ipso: ⁊ scit illū habere vxorē ñ potest stare i matrimoniū: etiā si mortua ꝓ ma vxore de nouo cōtrahat. Et idem iudiciuȝ est si nesciuit qñ ꝯxit. si postea ipsa pria vxore illius adhuc viuēte sciuit: ⁊ pmisit se cognosci ab eo cū quo de facto ꝯxerat. Si vo ab initio qñ cōtraxit nesciuit illū habere vxorē: ⁊ semper stetit i ista nescientia vsqȝ ad mortē vxoris illi⁹ sȝ p⁹ mortē ei⁹ scit: ē in potestate illi⁹ ignorātis matrimoniū ratificar' vel diuortiū petere. Ita tñ ꝙ si postq̄ȝ sciuit se permisit cognosci: ñ poterit diuortiū petere. extra d̄ eo qui duxit i mr̄i. quaȝ polluit p adulteriū. c. i. ⁊. c. veniēs. ⁊ de cōiugio seruorum. c. ꝓposuisti. ⁊. 34. q. 2. c. si vgo. Als poterit petere si vult. Et qd̄ dictuȝ ē de viro ducēte secūdam vxorē. idem itelligit' de muliere ducēte s'm maritū. Si autē ide mō tua prima vxore vir nō cognoscat illā adulterā secundā carnaliter: que secū ignoranter ꝯxerat sed ipse ducat tertiā: secūdum Host. debet remanere cuȝ tertia: q̄ȝuis etiā postea cognoscat secūdā: qꝛ prima viuēte cōsensus habitus cuȝ secūda nullus fuit: ⁊ sic nō ipediuit cōsensum tertie. Quin etiā si post mortē prime cognouit carnalit' scd̄am q̄ fuit ignorās istū h'r'e vxorem ⁊ nūc etiā ignorās ē: ⁊ ipe vir cōtrahat cū ista adhuc remanebit cū tertia. Dicitur autē mulier secūdum Hosti. inscia: qñ habet iustā cām ignorādi: vt qꝛ vir de remotis veniēs asserebat se ñ habere vxorem. extra de spon. c. cū ad publicū. Ideo aūt inscia nō ꝯmittit adulteriuȝ: qꝛ nō committitur sine dolo: vt pȝ. 33. q. 2. c. in lectum. Sextū impedimētū ē affinitas. que secunduȝ Ray. ē proximitas personaꝝ ex carnali copula ꝓueniēs oi carēs parētela. Cōtrahitur aūt nō solū p copulā cōiugalē: sed ēt p copulā fornicariā. vt notatur. 35. q. 4. c. nec eā. Et de eo qui cognouit consanguineaȝ vxoris sue. c. discretionē. Hec affinitas operat' ꝙ oēs cōsanguinei vxoris Petri sunt sibi affines i eodē gradu in quo sunt consanguinei vxoris. Similiter oēs consanguinei Petri sunt affines vxoris sue in eodē gradu in quo sunt sibi cōsanguinei. Et qd̄ d' d̄ vxore idē itelligas d̄ q̄cūqȝ mulier' carnal'r cognita. Sȝ ꝯsanguinei Petri nō sūt affines consanguineis vxoris sue: nec iter eos ꝓhibet' matrimoniū. ex' de cōsan. ⁊ affi. c. super his. Unde germani pñt cōtrahere cū duab⁹ mulierib⁹ germanis. Et pr' ⁊ filius pñt ꝯhere cū matre ⁊ filia. Et relicta viri q fuit germanus vxoris mee vxor' mea mortua pōt eē vxor mea. Qui ergo ꝯhit sciēter in aliquo gradu affinitatis vsqȝ ad quartū gradū est excōicatus. vt h' ex'. de consan. ⁊ affi. i cle. eos. Septimū ipedimētum ē cognatio. siue nālis q̄ d' cōsanguinitas: siue spūalis q̄ d' cōpaternitas: ⁊ legalis q̄ d' adoptio vel arrogatio. Quelibet horū ipedit ⁊ dirimit matrimoniū. Qualiter aūt id fiat: qꝛ lōgū eēt hic poner' Et que sint alia matrimoniū impedictia: derelinquo particulariter explicāda audiētib⁹ confessiones: q si periti sunt vt decet nō debēt talia ignorare. 2°. sumitur adulteriū iproprie rōne inordinationis: qñ. s. inter virū ⁊ vxorē inordinatus est amor ⁊ adulteriu⁹. de q̄ sic loq' Hiero. 32. q. 4. c. origo. d. Origo quideȝ amoris erat honesta: sȝ magnitudo deformis. Uñ ⁊ Sextus pythagoricus in sētentiis ait. Adulter ē in sua vxore amator ardentior. In aliena qppe vxore ois amor turpis ē: in sua nimis. Sapiēs dȝ iudicio amare coniugē nō affectu. s. libidinis. Nō regnet in eo impetus voluptatis: nec p̄ceps ferat' ad coitū. Nihil est ifelicius q̄ȝ vxorē amare q̄si adulterā. hec ille. Pōt aūt amor viri ad vxorē ⁊ eꝯ turpis ⁊ adulterinus vocari: aut rōne intētiōis: aut rōne modi. Rōne intentiōis sit turpis: cū quis cognoscēdo vxorē suā mēte ⁊ cogitatiōe erit imi nos matrimonii aliā cogitādo ⁊ appetēdo. vel ita ꝙ vellet facere ēt si non esset sua vxor. Uñ Boñ. in. 4. di. 31. d. ꝙ si quis cognoscit vxorē pp delectationē finalē: aut mouet' in dlectationē tanto ipetu vt cognoscat vxorē tāq̄ȝ meretricē: h' est si ita cognoscit ac si nō eēt vxor: qꝛ tūc ponit delectatiōe finē vltimū. secus autē si vult i ea delectari qꝛ vxor: ita ꝙ nullo mō eā cognosceret si vxor nō eēt: qꝛ tūc nō ē cūmoda

Inordinatio: ē peccatū veniale: q2 excusat̄ p bo
nū matrimonii vt non sit mortale. Concordat
Ric. in. 4. di. 31. Rōne ēt modi amor dr̄ tur
pis qñ cōiuges modum ⁊ regulā honestatis
excedūt vel pretermittūt. Quō pñt hec turpia
absq3 verecūdia narrari. Quot iter plerosq3 fi
unt illiciti tactus: quot bestialia: q̊t solatia inho
nesta: quot nephādissima scelera. Bonū ē cer
te edificare domū ad habitandū: sed icōueniēs
vr̄ vt i fundamēto ponat̄ tectū: ⁊ ecōuerso. O
coniuges adulteri: quot crimina: q̊t scelera p/
petratis. Nō expedit illa clare loqui. Jō Am
brosius in li. de patriarchis. ⁊ notat̄. 32. q. 4.
c. nulli. ait. Grauius ē crimē vbi celebrati cō
iugii iura temerātur ⁊ vxoris pudor soluit̄. h
ibi. Talis aūt adulterini amoris sūt signa: cu3
vir plus q3 d3 ad vanitates aperit manū: cū eā
vanis oculis aspicit: inhonestisq3 vbis alloq
tur: cū pp eā parentes despicit: ⁊ eā ociosa3 in
domo eē nō curat. 3 sumitur adulteriū im
proprie inter virū ⁊ vxorē rōne modificatōis
qñ coniuges ⁊ ɔhēdo ⁊ cōsumādo matrimo/
niū modū ⁊ regulā honestatis excedūt aut pre
termittūt. Pro quibus dixit angelus Thobie
qñ timebat Sarrā accipere in vxorē: eo q2 tra
dita fuerat successiue septē viris ⁊ demonium
occiderat illos: vt dicit̄ Thobie. 6. Audi me ⁊
ondā tibi q sūt qbus pōt preualere demoniu3.
Jn eos q coniugia ita suscipiūt: vt deū a se ⁊ a
sua mēte excludāt: ⁊ sue libidini ita vacēt sicut
equus ⁊ mulus qb9 nō ē intellectus: h3 ptāte3
demonū. Tu aūt cū accepis vxorē igressus cu
biculū p tres dies cōtinens esto ab ea: ⁊ nihil
aliud nisi orōnib9 vacabis cū ea. Hinc Pe
trus de paluď. in. 4. q2 ɔhentes i peccato mor
tali si cōtrahant p vba ď presenti peccant mor
taliter nisi cōfiteātur. Q2 vt Augustinus. d.
Sacramēta talia fiūt vnicuiq3 cū q̄li cōscia ac/
cedit ad ea. Et vt idē dicit Jn oī susceptiōe sa
cramēti post baptismum necessaria ē vnicuiq3
cōfessio si credit se peccasse. Jō reprehēsibiles
sūt qui sine vllo timore dei sine vlla deuotione
matrimonia ɔhūt. Magis āt reprehēsibiles
q post ɔctū matrimoniū ea exercēt que exerce/
re nō l3. Nec expedit talia clare loqui. Qui h3
aures audiēdi audiat. Hinc Ambrosius i li.
de patriarchis ait. Grauius ē crimē ⁊c. vbi. s.
2° pōt sumi adulteriu3 proprie. cū. s. alios
vxorat9 accedit ad aliquā personā solutam: vel
aliqua coniugata miscet se cum aliquo libero
⁊ soluto. Sed vt in pluribus plus in hoc defi/
ciunt viri q3 vxores. Et tñ quidam adeo fatui
sunt vt existimēt viris ad peccatum nō iputa/
ri. si sic adulterentur. Contra eos est dictum
Jnno. pape. 32. q. 5. in. c. Christiana religio
adulterium in vtroq3 sexu pari ratione condē
nat. Et de hoc Hiero. ad Oceanum ait. Q ď
non licet feminis: eque non licet viris: ⁊ eadē
seruitus pari ratione censetur. Et Amb. 32.
q. 4. c. nemo. Nec viro l3 quod mulieri nō l3.
Et eadem a viro: que ab vxore debetur casti/
monia. Et Augustinus. 32. q. 6. c. si dicturi.
Si dicturi estis vxoribus vestris seruate vos.
Quales vultis eas inuenire: tales ⁊ ipse vos
inueniant. Quis iuuenis est q nō velit castam
ducere vxorem. Et si accepturus ē virginem.
qs nō intactam desiderat. Jntacta3 queris in
tactus esto. purā q̄ris purus esto. Nō enim il
la pōt si tu nō potes. S3 his rō addi pōt: q2 f3
aplm. i. Cor. 7. mulier non h3 ptātē corporis
sui: sed vir. ⁊ vir nō h3 ptātem sui: sed mulier
Sed arguunt multi de plurib9 veteris testa/
menti qui habuerūt cōcubinas. vt Abraam ⁊
Jacob. Abraam eni habuit filium de ancilla.
vt dicit̄ Gen. 16. ⁊ Gal. 4. ⁊ Jacob habuit
ij. vxores ⁊ duas cōcubinas: ⁊ tñ non fuit illis
imputatum ad peccatū. Rñdet Boñ. dis. 33.
4. li. q2 istud factum est ex dispensatione diui/
na que cōueniēs fuit pp q̄ttuor. Prio pp cō
gruitatem. 2° pp necessitatē. 3° pp vtilitatē. 4°
pp hōestatē. Primo pp cōgruitatē. Cōgruū
qdē fuit: qm̄ tps illud erat figure: ⁊ q2 xps ge
nerare debebat liberos ⁊ filios p baptismum
ecclesia catholica ⁊ in hereticis diuerticul̄. Jō
in figura debuit precedere generatio ex libera
⁊ ancilla. Et rursus qm̄ inter illos qui ab here
ticis baptizantur: quida3 heresim sequūtur: q/
dam ad ecclīam reuertūt. Jō vtrinsq3 figura
precessit. Primi in Hismaele de quo dictu3
ē. Eiice ancillā ⁊ filiū ei9. Scđi i ancillis Ja
cob: quar filii sūt inter liberos cōputati. vt hr̄
ab Aug. in li. de baptismo puulor. ⁊ ab eodē
sup Joā. ⁊ notat̄. 32. q. 4. c. recurrat. 2° fuit
cōueniēs dispēsatio illa pp necessitatē. Pauci
nāq3 erāt deū colentes: ⁊ ne cultus diuin9 peri
ret necesse fuit vt filios multiplicarent: ⁊ con/
tigit q2 vxores steriles habebant: ideo necesse
erat ipsos plures habere vel vxores vel cōcu
binas. 3° fuit illa dispensatio conueniens
pp vtilitatē: q2 filii erudiebātur a parentibus
⁊ vt plurimum mores patrum seruabant. Et
ideo quanto plures tāto dei cultus celebrior.

4° fuit cõueniẽs pp honestatẽ: q2 nõ effectu libidinoso: sed casto: nõ affectu adulteri: s3 mariti cõcubias cognoscebãt. Unde ambro. in li. de patriarchis de Abrahã ait. Nõ ardore aliq̊ vage succẽsus libidinis. nõ petulãtis forme captus decore ancille cõtuberniũ post hũit thorũ sed studio querende posteritatis τ ꝓpagande sobolis. Ad idẽ ẽ. c. obijciũtur. 32. q. 4. Non sunt itaq3 antiq patres in hoc imitãdi. qm̃ alia fuit illius tẽporis q̃3 nostri cõditio. Reperiuntur tamẽ τ nũc pleriq3 adulteri peccatũ excusare volẽtes ꝓpter vxorũ sterilitatem τ appetitũ habendi filios. Cõtra quos Aug⁹. 32. q. 4. c. Sic ait. Sic non sunt facienda adulteria ẽt volũtate filios generandi: quemadmodũ nec furta volũtate pascẽdi paupes sanctos. Et idẽ 32. q. 5. c. siquis. Siquis vxorem habeat sterilem siue corpore deformẽ siue mẽbris debilẽ vel cecam vel claudã vel surdã: vel si qd aliud siue morbis siue laboribus doloribusq3 confectam: τ quicquid excepta fornicatiõis causa cogitari potest vehemẽter horribile ꝓ fide societateq3 sustineat. hec ille. Malum ergo ẽ τ rep̃hensibile si vxorẽ qs relinquat ob eius sterilitatẽ vel infirmitatẽ vel deformitatẽ: τ alteri adhereat. S3 pessimũ ẽ τ iniquũ si pulchrã vxorẽ. si fecũdã. si bene natã. si moribus decorã. si virum amantẽ. ipse cõtemnat ꝓ quacunq3 alia persona. Audi q̃so o vir infatuate qd ad te sapiens loquit̃ ꝓuer. 5. Letare inquit cũ muliere adolescẽtie tue. i. cũ vxore. Et Eccl̃. 7. Noli discedere a muliere sensata τ bona quã sortitus es in timore dñi. Gratia enim verecundie eius super aurũ. Vidi ego plures venerabiles honestas pudicas formosas mansuetas benignasq3 vxores ab ingratis maritis derelictas: ipsosq3 amatores factos turpissimarũ meretricu3. O ꝓditores viri. o demẽtes τ stulti: nonne vxores vestre corona sunt capitis vr̃i. Nullum vtiq3 ornamentũ tꝑale põt eẽ in domo quod vxori bone cõparetur. Non vasa argentea. non aurea. non eburnei lecti. non late porticus. non regie aule. non alia queq3 decora. Nam omnia ista sũt quasi stelle τ luna i domo sua. Sed virtuosa cõiunx ẽ quasi sol. Vñ Ecc. 27. dr̃. Sicut sol oriens mundo: sic mulieris bone species in ornamentu3 domus sue. Ipsa est que data ẽ in adiutoriũ viro: non cõcubina. Considera nãq3 mulieris bone i cunctis diligentẽ solertiam. Hec eni3 blada τ frumenta ordinat τ gubernat: tuet̃ oleũ: salsas carnes in domo eẽ procurat: pannos laneos ne a tineis corrodãtur ventilat. Lineos quoq3 pro necessitate ꝓcurat τ lauat. dissipata τ quasi cõsumpta resartit. peruigiles oculos mentẽque prudentẽ ad oẽm substantiam domus habet. Colũna viri τ filiorũ. Si maritus languet cũ infirmo infirmat̃. cibum pre dolore nõ sumit. somni oblita quiescere nescit. Erudit filios τ omnem familiam in timore dei: τ bonis moribus instruit. Sed quid cõcubina facit. Verba certe loquitur blanda: sed venenosa. fingit se plus amare q̃3 amet. nunc mesta facie. nũc leta. Aliquid semꝑ querit. Si in domo ei⁹ vxore absente ingreditur: quicqd põt raper̃ rapit. Si sibi in amicitie τ fidelitatis signũ aliqd adulter seruandũ tradiderit: aut perdidisse se mẽtiet̃: aut ꝓcacissima importunitate verborũ ad se arripiet. Euacuat bursam: denigrat famam τ ad peccatu3 ligat animam amatoris. Hinc est quod sapiens prouer. 5. c. ait. Ne intenderis fallacie mulieris. Fau⁹ enim stillãs labia meretricis: τ nitidius oleo guttur ei⁹. Nouissima autem eius amara quasi absinthiũ: τ lingua eius acuta quasi gladius. Pedes eius descendunt in mortem τ ad inferos gressus illius penetrant. Per semitam vite non ambulãt: vagi sunt gressus eius τ inuestigabilles. Nunc ergo fili audi me τ ne recedas a v̈bis oris mei Lõge fac ab ea viam tuam τ ne appropinq̃s foribus domus eius. hec ille. Docet itaq3 sapiens: qualiter vnusq̃sq3 cognoscere d3 mulieris fornicarie fraudẽ τ dolũ. Sed veh mũdo a scandalis: q2 viri pleriq3 his scelestiora nefãdioraq3 committũt. Hi sunt qui pp pueros τ masculos abhorrẽt vxores. O pessimu3. o dãnatissimum genus hominũ. Quid turpius: quid abominabilius: quidue fedi⁹ dici põt audiri vel cogitari. Tales siqdẽ sunt propter q̊s venit ira dei i filios diffidẽtie. 3° põt sumi adulterium ꝓprijssime. cũ. s. coniugatus accedit ad coniugatam. quod pctm̃ est grauissimũ scd̃m Tho. 2. 2. q. 154. eo q2 fit iniuria tam ꝓprie vxori q̃3 ẽt viro adultere.

Qd abominãdũ ẽ adulteriũ eo q2 ɔ̃triatur bono matrimonii τ inducit scãdala multa τ implicat adulteros multis laqueis. Cap. 2.

S Ecundum mysterium cõtemplandu3 de adulterio dr̃ abominatio. Abominandũ quidẽ fugiẽdũq3 τ detestãdu3 est adulterii malum maxime pp tria. p̊ ꝓpter ɔ̃triationem. 2° pp scandalizationem. 3° ꝓpter implicationem.

implicationē. Primo ꝓpter cōtrariationē: q: cōtrariat̄ omni bono matrimonij. Secūduȝ n. Aug. in li. de bono cōiugali. ⁊ notat̄. 27. q. 2. c. omne. Tria bona inueniunt̄ in mr̄imonio s. fides: ꝓles: sacramentū. Quoꝝ sufficiētia se cundū Astesanū in summa. li. 8. ti. 9. sumi pōt a causa instituente vel efficiente. Nā vno mō matrimoniū ē a dictamine nature: vt. s. vir co hereat cū muliere ad nature cōseruationē et sic est bonū ꝓlis. Aliomō a dictamine rōnis re/ cte. s. vt vir cohereat cū vxore sua: nō cū aliena: ⁊ sic est bonū fidei. Tertio a dictamine grē: et signat̄ vnio diuine nature ⁊ humane: ⁊ hic est bonū sacramēti. Adulteriū ergo cōtrariat̄ bo/ no fidei: q: ꝑ illud frangit̄ fides q̄ qdē i h̄ attē/ ditur: q̄ vir cū alia: nec mulier cū alio cōmiscea tur ad quā fidē se mutuo obligant corde ore et ope. Corde. cuȝ a viro annulus iponit̄ digito vxoris. Vnde ysidorus. 30. q. 5. ca. femine. In primis annulꝰ a sponso sponse dat̄: fit ni/ mirū ꝓpter mutue dilectionis signū: vel ꝓpter id magis vt pignore coꝝ corda iungat̄. Vñ ⁊ quarto digito annulus infert̄ eo q̄ in eo vena quedā vt fert̄ sanguis ad cor vsq; ꝑueniat. hec ibi. Ore se obligant: q: ore vel signo capitis vbi ē os exprimit̄ cordis cōsensus. Opere se obligāt cū sibi mutuo cōsentiunt i copulā car/ nalē: ex quo inter eos constās debet esse fides cordis oris ⁊ opis cōtra qḋ facit adulterium. Cōtrariat̄ etiā adulteriū bono ꝓlis. Nā sollici tudo naturalis est patris vt de ꝓle sua certitu/ dinē habeat. Sȝ ꝑ adulteriū talis certitudo ha beri nō pōt. Et multa ex hoc mala ꝓlē subse/ quunt̄ vt dictū est in p̄cedēti s̄mone. Cōtraria tur adhuc tertio adulteriū bono sacramēti: q: mr̄imoniū significat desponsationē xp̄i cū ec/ clesia: quā nūq̄ȝ dimisit. Sȝ ꝑ adulteriū vxor dimittit̄ eo q̄ apl's eph. 5. ait. Viri diligite vxo res vestras sicut ⁊ xp̄s ecclesiā. Secūdo ab/ ominandū ē adulteriū ꝓpter scandalizationeȝ. Inducit siquidē ad multa periculosissima scā/ dala adulterātes: e quibꝰ vnū referā. Rettulit mihi quidā frater fide dignus q̄ in ciuitate As sisij fuit q̄dā adultera q̄ vt suū amatorē in virū posset habere ordinauit cū eo vt maritū interfi ceret. Et sero quodā cū vir istius domū igrede retur ab vxore suā stati capit̄ ⁊ stricte āplexans illū taȝ diu tenuit donec adulter qui latebat ibi exiens cū securi percussit caput eius ⁊ occidit. Quo facto clam sepelierūt corpus i domo q̄dā vetusta. Mane aūt surgens mulier visitauit ec clesias asserens viꝝ suū nocte recessisse a domo ⁊ versus sanctū Jacobū de galitia iter arripuis se: mirabātur sui hoc audiētes tā mater q̄ȝ reliq quomō nihil rettulisset de peregrinatiōe sua. Elapsis autē quibusdā diebꝰ mulier hec viricī da in domo sua plorādo eiulare cepit. Heu vir mi dilecte: heu me infelicē ⁊ miserā. Ad quaȝ ꝑuenientes vicini causaȝ petierunt meroris sui. Que respondit q̄ vir suus mortuꝰ erat in via: q: sic acceperat a quodā peregrino q de sancto Jacobo reuertebatur: sibi tñ incognito. Qḋ cū peruenisset ad aures parentū viri: statim su spicari ceperunt de malicia mulieris. Ad que etiā vehemētius mouebantur ꝓpter nimiam adulteri sui familiaritatē cū illa: p̄currētes aūt ad officiales indicauerūt factū: q ordinauerunt vt mulier illa maligna poneretur in torturaȝ. Quod cū factū fuisset v̄itatē cōfessa est. Qua de re tertius amicus eiꝰ fugā petijt extra ciuita tem. Et mane quodā data snīa mulier hec pessi ma igni adiudicata ē. Et dū cōbureret̄: ille cri stens extra ciuitatē sup montē quendā vñ vide re poterat spectaculū respiciebat: ⁊ adeo i fatui/ tatē versus est q̄ sponte sua redijt ad locū i quo sua fuerat dilecta cōbusta. Vnde cū nollet disce dere etiā a multis monitus captꝰ ē ⁊ die sequē ti i eodē loco decapitatꝰ. Tertio abominādū est adulteriū ꝑꝑ iplicationē. Implicat enim in multos errores in qbꝰ difficile ē: imo ipossibi/ le cōsulere ⁊ ꝓuidere. Quoniaȝ filij illegitimi matre sciēte succedūt in hereditatē. Quot vxo/ res adulteras cū qbꝰ adulterabantur alijs mari tis viuētibꝰ post illoꝝ mortē retinent cū pecca/ to: lȝ sub colore ⁊ nomine matrimonij. Reꝑi ego i vna italie ciuitate hoiem q ex alteriꝰ vxore tres habebat filios: q̄ tñ adultera duos alios habebat de viro ꝓprio q credebat oēs simul eē filios suos. Adulteri aūt cū diu simul familiari tateȝ habuissent: lȝ secrete decreuerūt virū iter/ ficere. Qḋ cū fecissent accepit eā in vxorē ⁊ bo na oia viri ꝓ qnq; filijs quoꝝ tñ duo legitimi erāt dispensabat. O quot vinculis erat iste li/ gatus. peccauerat adulterādo: peccauerat i cō/ trahēdo matrimoniū: peccauerat i cōtracto ꝑsi stendo: peccabat ēt bōa cōicādo duoꝝ filioꝝ vi ri interfecti alijs tribus qui erant ex adulterio.

Qḋ oēs leges tā diuina q̄ȝ ecclesiastica q̄ȝ ēt ciuilis puniunt grauiter adulteriū. Ca. 5.

Ertiū mysteriū notāduȝ de adulterio dr̄ punitio. Punit̄ adulteriū grauiter s̄m triplicē legē. Primo s̄m legem

diuinā. 2° ſm legem eccleſiaſticain. Tertio ſm legē ciuilē. Primo ſʒ legē diuinā. Nā Leuitici. 20. ſcribit. Siquis mechatus fuerit cū vxore alterius: ⁊ adulteriū ppetrauerit cum coniuge ꝓximi ſui: morte moriat̃ ⁊ mechus ⁊ adultera. Sed q̃ro an liceat viro ꝓpter adulteriū interficere vxorē. Ad qđ rńdet Ric. in. 4. di. 37. ꝙ occidere vxorē ꝓpter adulteriū pōt intelligi dupliciter. Aut q: ipſam conuictā ⁊ cōdemnatā p iudiciū vir ꝓcurat occidi a iudice. Et hoc viro licitū eſt amore iuſticie ⁊ nō libidine vindicte: hoc tamē nō licet fieri in iudicio eccleſiaſtico: ſed ciuili vbi lex talis poſita ē p illū q eā punire de iure potuit. Aut q: eā occidit extra iudiciū. Et hoc nunq̃ʒ facere licuit ſm legē diuinā lʒ in aliquo caſu pmittat̃ ſm legē humanā. Jdeo magiſter ſententiaꝝ di. 37. quarti li. ait. Sancta eccleſia mūdanis nūq̃ʒ ſtringit̃ legib⁹: gladiū nō hʒ niſi ſpiritualē. Qđ etiā ponitur. 33. q. 2. c. res. Secūdū vo Ric. i. 4. Si cōtraxiſſent nō ſemp dirimēdū ē matrimoniū contractū. Secūdo punit̃ adulteriū ſm legeʒ eccleſiaſticā que illud punit p ſepationē. Secūdū aūt Ric. in. 4. di. 35. ſeparatio pōt dupliciter intelligi: aut q̃ʒtū ad vinculū: aut quātū ad cohabitationē ⁊ thoꝝ. Primo mō vir nō pōt ſeparari ab vxore ꝓpter adulteriū: ſed bn̄ ſcđo mō in penā mulieris q̃ fidē fregit ⁊ in fauorē viri q fidē ſeruauit. Excipiunt̃ tamē caſus ſepteʒ in qb⁹ nō licet viro ꝓpter adulteriū vxoreʒ dimittere. Prim⁹ eſt ſi ipſe fuerit fornicari⁹ Et de hoc Aug. in li. de ſmone dn̄i in mōte. Et. 32. q. 6. ca. nihil. ait. Nihil iniquius q̃ʒ cā fornicatōis dimittere vxorē ſi ⁊ ipſe cōuincitur fornicari. Occurrit eniʒ illud. Jn quo alteruʒ iudicas teipſuʒ cōdēnas. Eadē eniʒ agis q̃ iudicas. Quapropter qſqs cā fornicatōis vult dimittere vxorē prius dʒ eſſe a fornicatōe purgatus. Secūdus caſus ſi vxor vi opp̄ſſa fuit: ꝓ quo facit. c. ita ne. 32. q. 5. Cuius rō ē: q: vt ſcribit̃. 34. q. i. c. cū p bellicā. Nullo mō ad obprobriū male volūtatis trahit̃ qđ cōditio neceſſitatis extorſit. Terti⁹ caſus ſi credebat maritū eſſe mortuū ⁊ cōtraxit cū alio: q: talis p ignorātiaʒ ꝓbabilē excuſat̃: vt dicit̃ in p̄fato. c. cū per bellicā. Quartus caſus ſi alter ſub ſpē mariti cognouit eā: ⁊ talis p ignorātiā excuſat̃. 34. q. 2. c. in lectū. Quintus caſus ſi maritus tradidit eā adulterādā p̄ſertim inuitā: extra de eo qui cognouit cōſan. vx. ſue. c. diſcretionē: quia in illo caſu adulteriū magis ipūtat̃ viro q̃ʒ vxori. Sextus caſus ſi marit⁹ poſt adulteriū cognouit eā ⁊ tollerauit: q: crimē p recōciliatōeʒ dimiſſuʒ ampli⁹ obijci nō debet niſi reſiduū ſequat̃. Septim⁹ caſus ē ſi mr̄onio vtriuſq̃ʒ i infidelitate ꝯtracto vir dđit vxori libellū repudij ⁊ vxor alteri nupſit. Tunc eni ſi vterq̃ʒ reuertatur ad fidem vir tenet̃ eā recipere. ex̃ de diuor. c. gaudemus. cuius rō ē q: cū dedit ſibi libellum repudii qđ facere illicitum erat ſm iudiciū dei. interpretatiue tradidit eā adulterādā. Aliqui addunt octauū caſum. ſ. ſi vir ꝯ volūtateʒ vxoris abſtinendo ei occaſionē adulterādi dederit. Aliqui tamen dicunt ꝙ pp hoc nō excuſaretur mulier adulterās. Notandū tn̄ ſʒ Ric. ꝙ dimittere vxorem pp adulteriū ordinatur ad correctionē adultere. Aut ergo mulier q̃ adultera ē: eſt correcta vel parata ſe corriget̃ aut ꝓbabiliter preſumit̃ incorrigibilis. Si correcta ē nō tenet̃ eā dimittere: q: non eſt pena corrigens vbi correctio iā preceſſit. Silr̄ ſi parata eſt ſe corrigere vt iuſtū eſt non tenetur eā dimittere: q: non ē neceſſarium apponere penam grauioreʒ ad corrigendū delictum qn̄ mitiori modo pōt expiari. Si aūt probabiliter p̄ſumitur incorrigibilis: tunc credo ꝙ eam tenetur dimittere ne ſuo crimini videatur cōſentire dum correctionē non apponit. Vnde Criſoſtomus ſup Matth. ⁊. 32. q. i. c. ſicut crudelis. Sicut crudelis eſt ⁊ iniquus qui caſtam dimittit: ſic fatuus eſt ⁊ iniquus q detinet meretriceʒ. Patron⁹ eniʒ turpitudinis ē q celat crimē vxoris. Preſumit̃ aūt tunc vxor incorrigibilis: aut qn̄ ptinaci aīo ſe corrigere renuit: aut qn̄ emēdationē ꝓmittēs ex cōſuetudine labit̃. Sciendū inſup ꝙ q̃ʒtū ad ſeparationē a thoro pōt vir dimittere vxorē ꝓprio arbitrio ſtatiʒ cuʒ ſcit ipſam adulteraſſe. Nec tenet̃ reddere debitū exigēti niſi p eccleſiā cōpulſus. Sʒ ſic reddēdo nō p̄iudicaret ſibi qn poſſet agere ad diuortiū maxime ſi ꝓteſtationē p̄miſit ꝙ ad illā copulā accedet nō vt velit cedere iuri ſuo: ſʒ tātuʒ ne ſit eccleſie inobediens. Tamē ſecūdum aliquos eccleſia nō debet ipſam cōpellere niſi cognouerit de cā ⁊ diffinierit. Si aūt loquamur q̃ʒtū ad ſeparationē a cohabitatōe: tūc diſtiguo Quia aut matrimoniū eſt clandeſtinū ⁊ abſq̃ʒ teſtib⁹: ⁊ tūc licite pōt vxorē dimittere: aut contractū in facie eccleſie vel ſaltē corā teſtibus: ⁊ tunc nō licet dimittere eā ſine iudicio eccleſie. Et ſicut vir pōt ab vxore adultera ſeparari: ita ⁊ vxor a viro adultero. Tamē in ſepatiōe duo

cōſiderat̃

cōſiderantur: vt. d. Ric. ſ. ipſa dimiſſio coniugis: ⁊ accuſatio que eſt via ad hanc dimiſſionē. Quantū ad primū vir ⁊ vxor iudicantur ad paria: quia ſicut vir poteſt vxoreꝫ dimittere propter adulteriuꝫ: ita econuerſo: ꝗuis ad hoc iudicentur ex inequali cauſa. Nec eſt hoc contra iuſticiaꝫ quia minor de illis cauſis ſufficit quātum ad illū effectū. Sicut videmus ꝙ duo latrones quoruꝫ vnus plus furatus eſt ꝗ alius iudicantur adſuſpendiū: ⁊ ita ad eandē penaꝫ ex inequali cauſa: quia ille qui minus fuit furatus meruit hanc penā. Quantum ad 2m vir ⁊ mulier nō ſunt equalis cōditionis. Fauorabilius eniꝫ recipitur accuſatio viri cōtra vxorē ꝗ econuerſo. Tū qꝛ vir eſt caput vxoris: tū quia mulier adultera magis cōfundit virꝫ ꝗ ecōuerſo. Tū qꝛ adulteriū mulieris magis ledit matrimoniū: qꝛ cauſat incertitudinē ꝓlis. Et hac rōne grauius eſt adulteriū in muliere ꝗ in viro: lꝫ fornicatio ſimplex grauior ſit in viro: eo ꝙ in ipſo magis viget vſus rōnis. Tertio punitur adulteriū lege ciuili pena mortis. C. de adul. l. ꝗuis. Ex quibꝰ oibus appet tāti peccati grauitas: qḋ cōiugati euitare debēt vt habeāt in hoc ſeculo dei gratiam: ⁊ in futuro beatā gloriam: in qua viuit benedictus deus per infinita ſecula ſeculorum. Amē.

Feria ſecūda ſecūde hebdomade in quadrageſima: de fuga peccati qḋ magis fugiēdū ē ꝗ quelibet huius ſeculi mala. Ser. .32.

N peccato vr̄o moriemini. Verba ſunt redēptoris noſtri originaliter Joh. 8. c. ⁊ i euālio hodierno. Ad oſtendendū ꝗ graue malū ſit eſſe in ſtatu peccati replicauit ſaluator noſter loquens phariſeis peccatoribus ꝑ eadē vba eandēqꝫ ſentētiaꝫ. ſ. ꝙ i peccatis morerent: vt ſic cognita infirmitate atque periculo ſolliciti eſſent querere ſalutē ⁊ medicinā: qm̄ nihil eſt qḋ magis detineat in peccatis alligatas aīas ꝗ erronea cogitatio eoꝝ qui arbitrantur peccatū aut nihil aut paꝝ obeē. Jdeo Seneca ad Lucillū dicebat. Nō eſt extrinſecus malū noſtrū: intra nos eſt in viſceribus noſtris ſedet: ideo difficulter ad ſanitatē venimus: qꝛ nos egrotare neſcimus. Et Aug. ſup ps̄. 50. Nemo eſt inſanabilior eo qui ſibi ſanus videtur: ꝓpterea in hoc ſermone de fuga peccati dicendū eſt: de ꝗ ſapiens Eccle. 21. dicebat. Quaſi a facie colubri fuge peccatuꝫ. Aſſignabimus aūt triplicē principalem rationeꝫ: quare peccatū eſt fugiendum.

Prima ratio dicitur complacentie.
Secunda nocentie.
Tertia diſplicentie.

Quod peccatū eſt fugiendū eo ꝙ placet diabolo: ⁊ qualiter ipſe indirecte cā eſt peccatoꝝ: ⁊ quomodo leticia vel delectatio poteſt eſſe in demonibus. Capitulum. .I.

Rima ratio quare peccatum eſt fugiënduꝫ dicitur cōplacentie. Placet enim multū inimiciſſimo noſtre ſalutis diabolo. De quo circa tria dubitare cōtingit. Primo circa cauſalitateꝫ. Secūdo circa generalitateꝫ. Tertio circa iocunditatē. Primo contingit dubitare circa cauſalitateꝫ. Vtrū diabolus ſit directe cā peccati. Et videtur quod ſic: quia peccatuꝫ directe cōſiſtit in affectu. Sed Augu. dicit in. 4. de tri. Diabolus ſue ſocietati malignos affectus inſpirat. Et Beda ſuper actus apoſtoloꝝ. Diabolus animā in affectū malicie trahit. Et hyſidorus li. de ſummo bono. Diabolꝰ corda hominū occultis cupiditatibus replet: ergo videt ꝙ ipſe ſit cā peccati. Sed cōtra eſt qḋ Augu. probat in primo ⁊ Tertio de li. ar. ꝙ nulla alia re mens ſit ſerua libidinis niſi propria voluntate: ergo cauſa peccati nō eſt diabolus: ſꝫ propria voluntas. Reſpondet Tho. i. 2. q. 80. ꝙ cū omne peccatū voluntarium ſit: nihil poteſt directe eſſe cauſa peccati niſi quod poteſt mouere voluntatē ad agendū. Voluntas aūt a duobus pōt moueri. Vno mō ab obiecto: ſicut dicitur ꝙ appetibile apprehenſum mouet appetituꝫ. Alio mō ab eo qui interius inclinat voluntateꝫ ad volendū: hoc aūt nō eſt niſi vel ipſa voluntas vel deus. Deus aūt nō poteſt eē cauſa peccati: quia vt. d. Aug. li. 83. q. Deo auctore nō fit homo deterior. Relinquitur ergo ꝙ ex hac parte ſola voluntas hominis ſit directe cā peccati eius. Ex pte āt obiecti poteſt intelligi ꝙ aliquid moueat voluntatē tripliciter. Vno modo ipſum obiectuꝫ propoſitum: ſicut dicimus ꝙ cibus excitat deſiderium hominis ad comedendum. Alio modo ille qui proponit huiuſmodi obiectum. Tertio modo ꝗ perſuadet obiectū propoſituꝫ habere rationē boni: qꝛ et hic aliqualiter proponit ꝓpriū obiectuꝫ volūtati qḋ eſt rōnis bonū veꝝ vel apparēs. Prio mō res ſenſibiles exteriꝰ apparētes mouēt volūtateꝫ hominis ad peccandū. Scḋo mō ⁊ 3o mō

vel diabolus vel etiā homo pōt incitare ad pec candū vel offerendo aliquod appetibile sensui vel ꝑsuadendo ratione. Sed nullo istoꝝ triū modoꝝ aliquid potest esse causa peccati: q: vo/ luntas nō mouet̄ ex necessitate ab aliquo obie/ cto nisi ab vltimo fine. Vnde nō est sufficiens causa peccati. Neqꝫ res exterius oblata neqꝫ il le qui eā ꝓponit nisi qui ꝑsuadet. Ideo cū dia/ bolus suggerendo vel aliqua appetibilia ꝓpo/ nendo inducat in affectū peccati: nō est directe causa peccati: sed solū ꝑ modū ꝓponentis vel ꝑsuadentis appetibile. Et sic patet ad obiecta solutio. Ex quibus colligimus ꝙ nullus pōt si peccat de diabolo cōqueri: sed tantū seipsū de bet inculpare vel accusare: eo ꝙ omne peccatū vt probatū est in primo sermone huius opis ē voluntariū. Secūdo cōtingit dubitare circa generalitatē. vtrū oia peccata hominū ꝓueniāt ex diabolica suggestione. Et ꝙ sic videt̄: q: di cit Diony. in lib. de diui. no. Multitudo de/ monū est cā omniū maloꝝ sibi ⁊ alijs. Et Da ma. d. Ois malicia ⁊ omnis imundicia a dia/ bolo sunt excogitata. Sed cōtra est illud quod dicit Aug. in li. de ecclesiasticis dogmatibus. Nō oēs cogitationes male a diabolo excitant̄: sꝫ aliquotiens ex motu liberi arbitrij emergūt Rn̄det Tho. i. pte. q. 115. Et. 2. vbi. s̄. ꝙ ali/ quid dicit̄ cā alicuius dupliciter: vno mō dire/ cte: alio mō indirecte. Indirecte qdē sicut cū ali qd agens causat aliquā dispositionē ad aliquē effectū dicit̄ esse occasionaliter ⁊ indirecte cā il/ lius effectus. sicut si dicat̄ ꝙ ille q secat ligna est occasio cōbustionis ipsoꝝ. Et hoc mō dicē duꝫ ē ꝙ diabolus est cā omniū peccatoꝝ nr̄oꝝ q: ipse instigauit primū hominē ad peccandū ex cuius pctō cōsecuta est in toto humano gene re qdā ꝓnitas ad omne pctm̄. Et ꝑ hūc modū intelligēda sunt vba Dio. ⁊ Dama. Directe aūt dicit̄ eē aliqd cā alicuius qd operat̄ directe ad illud. Et hoc mō diabulos nō est cā omnis peccati. Nō eniꝫ oia peccata cōmittunt̄ diabo/ lo istigante: sꝫ qdā ex corruptōe carnis ⁊ liber tate arbitrij: q: vt origenes dicit. Si diabolus nō esset adhuc hoīes haberent appetitū cibi et venereoꝝ. Tertio cōtingit dubitare circa io/ cunditatē. Vtrū demones possint in aliquo io cundari. Et videt̄ ꝙ sic: q: Aug. cōtra mani/ cheos dicit. Ptātē habet in eos q dei precepta cōtemnūt: ⁊ de eā infelici letat̄. Itē Puer. 13. dicitur. Desiderium si cōpleatur delectat aīam Sed ipsi multa mala desiderāt q̄ eueniunt: er go in illis delectātur. Preterea phs. x. ethico/ ruꝫ. c. 8. d. phia hꝫ mirabiles delectatōes puri tate ⁊ firmitate: sed mali angeli multū sciunt de phia: ergo habēt magnas delectatōes. Sꝫ con tra arguit̄. Primo q: dicit idē Ar. prio ethi coꝝ. c. 18. Delectatio si sit fortis expellit omnē tristiciā ⁊ q̄ sibi cōtraria est ⁊ q̄ cōtingens: er/ go a simili tristicia si sit fortis expellit oēm dele ctationē ⁊ q̄ sibi cōtraria est ⁊ q̄ cōtingens. Sꝫ tristicia maloꝝ angeloꝝ est valde fortis: ergo nullā cōpatit̄ secū in eis delectationē. Itēꝫ in angelis bonis leticia nullā cōpatitur tristiciaꝫ: ergo a simili: nec tristicia in angelis malis cō/ patitur leticiā. Itē in nobis nō pōt simul eē leti cia ⁊ tristicia: q: leticia est cū dilatatōe cordis: ⁊ tristicia cū quadā cordis cōtrictōe. Constrictio aūt ⁊ dilatatio motus sunt cōtrarij: ergo a simi li in angelis nō pōt esse leticia simul ⁊ tristicia sed semꝑ hn̄t tristiciaꝫ: ergo nullā hn̄t leticiam Rn̄det ad hanc q̄stionē. Ric. in. 2. di. 6. ꝙ de pena maloꝝ angeloꝝ contingit loq aut ꝓ statu ante iudiciū: aut ꝓ statu post iudiciū. Primo modo adhuc pena coꝝ nō est cōpleta q̄uis sit grauis ⁊ multa: ideo capaces sunt alicuiꝰ vani gaudij ꝓuenientis ex euentu maloꝝ q̄ deside/ rant. Vnde Aug. de ciui. dei. li. 4. praua do/ cent turpibꝰ gaudēt. Loquēdo vo de pena eo ruꝫ ꝓ statu post iudiciū sic nō cōpatiet̄ secuꝫ in eis aliqd gaudiū: q: tūc pena eoꝝ esset cōpleta. Et iō nā eoꝝ eēt ita indisposita ad susceptionē gaudij ꝙ nullū agens creatū habebit ꝓportio/ nalē vtutē ad causandū delectationē i subiecto indisposito. Agēs aūt increatū ex igēte sua iu/ sticia nullū causabit in eis gaudiū. Preterea Aug. 14. de ci. dei. c. 17. ait. Elatōis viciū i dei aduersario q ē diabolꝰ maxie dn̄ari sacris lr̄is edocet̄. Sꝫ scđm phm. 3. ethi. c. 9. Qualis est vnusqsqꝫ talis ⁊ finis eiꝰ. Videt̄ ergo ꝙ dia/ bolꝰ finē suū cōstituit i excellētia. Cū ergo scđꝫ phm. 6. ethi. c. 6. fines sint ꝑncipia opabiliū qꝛ qd malꝰ āgelꝰ appetit: pp excellētiā appetit. Sꝫ post iudiciū nihil eueniet de quo cōsequat̄ excel lentiā nec verā nec estimatā. Cū ergo ex euētu rei desiderate nullū ꝓueniat gaudiū si deside/ rās nō cōsequit̄ finē pp queꝫ illud desiderabat nihil eueniet post iudiciū ex cuiꝰ euētu aliqd in eis gaudiū oriat̄. Ad primū argumētū dicē duꝫ ꝙ an̄ iudiciū nō ē maloꝝ angeloꝝ tristicia ita fortis ꝙ expellat oēm delectationē ⁊ magnā ⁊ paruā. Ad secūdū dicēdū ꝙ angeli boni eo ꝙ ita sunt cōiuncti cū diuina voluntate vt nihil eueniat

eueniat cõtra eoꝝ voluntatẽ absolutã: ⁊ q̃ ha/
bent substantialis glorie cõplemẽtũ: ideo i eis
nulla põt esse tristicia. Sȝ in angelis malis nõ
est adhuc tota pena cõpleta quã perpetuo habi
turi sunt post iudiciũ ideo interdũ in eis est ali
qđ gaudiũ. Gaudent enĩ de malis euentib⁹
q̃ euenire desiderant. Ad tertiũ dicẽdũ q̃ cũ
in homine simul ẽ tristicia ⁊ leticia tñc est cõstri
ctio cordis i vna pte ⁊ dilatatio i alia. Vel põt
dici ꝙ si leticia maior ẽ q̃ȝ tristicia cor dilatabiť
minus ꝓpter tristiciã. Si aũt tristicia est maior
q̃ȝ leticia esset ecõuerso. Si vo equarenť tunc
cor nõ cõstringereť ꝓhibẽte leticia: nec dilata/
retur prohibẽte tristicia. hec Ric. Notãduȝ tñ
fm Tho. parte. I. q. 64. q̃ dolor ⁊ gaudiũ fm
ꝙ sunt passiones in demonib⁹ esse nõ possunt.
sic enĩ sunt ꝓprie appetitus sensitiui q ẽ vtus
in organo corporali. Sed fm ꝙ nominãt sim
plices actus: sic possunt esse i demonib⁹: ⁊ sic
dolor nõ est aliud q̃ȝ recursus ad illud qđ ẽ vel
nõ est. Multa eni vellent nõ esse: vt oẽs homi
nes fore dãnatos: q̃ tñ nõ sunt q̃ multi saluã/
tur. Ideo in eis est dolor: ⁊ q̃ multos vellent
peccare ⁊ eoꝝ desideriũ impleť: ideo in eis est
gaudiũ eo mõ quo superi⁹ est dictũ. Cuȝ ergo
pctm̃ diabolo summe sit gratũ: q̃ demẽtia ẽ illi
cõplacere peccãdo. An nescitis o excecati pecca
tores ꝙ ipse vos q̃rit ꝑdere: cupitq̃ȝ beata vita
priuatos secũ trahere in infernũ. O infelices
aie peccatrices cõsiderate qd facitis cũ diabolo
obtẽperatis. Profecto cõtẽtatis letũq̃ȝ facitis
hostẽ pestilẽtissimũ: q nullo placať obsequio qn
imo seruientes magis crudeliusq̃ȝ torquebit.

Quod peccatũ ẽ fugiẽdũ eo ꝙ priuat hoieȝ
diuina gratia: ⁊ semꝑ ei est annexus cruciat⁹ et
pena ac interficit ipsaȝ animã. Capi. .2.

Secunda rõ quare pctm̃ ⁊ delictũ est fu
giendũ diciť nocẽtie. Nocet siqdẽ ho
mini pl⁹ q̃ȝ cetera mala q̃ dici aut cogi
tari pñt: potissimũ ꝑꝑ tria. Primo ꝑꝑ ꝑuatio
nẽ. Secũdo ꝑꝑ cruciationẽ. Tertio ꝑꝑ inter
fectionẽ. Primo pctm̃ nocet homini ꝑꝑ priuatio
nem: eo ꝙ priuat illũ bono nature qđ ꝑeminet
cũctis bonis fortune. hec dicit Aug. in. 5. ⁊. 7.
cõfessionũ. ⁊ i li. de fide ad Petrũ. Sȝ cõ pos/
set qs arguere: q̃ d. Dio. i li. de di. no. ꝙ bõa
nature i demonib⁹ manẽt itegra post peccatũ.
Sȝ pctm̃ hois nõ ẽ graui⁹ pctõ demonis: er/
go ꝑꝑ illud nõ dȝ priuari bono nature. Rñdet
Tho. i. 2. q. 85. q̃ bonũ nature humane põt di
ci triplicĩter. Primo ipsa principia nature ex q
bus natura cõstituitur ⁊ ꝓprietates ex his cau
sate sicut potẽtia aie ⁊ huiusmodi. 2° diciť bonũ
nature donũ origenalis iusticie qđ fuit i ꝑmo
hoie collatũ toti humane nature. 3° diciť bonũ
nature naturalis hois dignitas: q̃ ẽ ꝙ hõ sit rõ
nis particeps: fm quã hȝ naturalẽ inclinatõeȝ
ad vtutes. Primũ bonũ nature neq̃ȝ tollitur
neq̃ȝ diminuiť per pctm̃. Secundũ totaliter ẽ
ablatũ ꝑ pctm̃ primi parẽtis. 3m vo diminuiť ⁊
auferť ꝑ peccatũ. q̃ vt inqt ꝑs. Hõ cũ in hono
re esset nõ intellexit: cõparatus est iumẽtis insi
pientibus ⁊ similis factus est illis. In h eqdeȝ
ꝙ hõ rationalis ẽ dignior cũtis volucrib⁹ celi
⁊ nobilior bestijs terre ⁊ piscib⁹ maris merito
reputať. In eo vo ꝙ peccãdo rõnẽ subijcit sen
sualitati: viuitq̃ȝ more brutoꝝ ipsis recte iuste/
q̃ȝ cõparať. Propterea loquens de⁹ ad aiam
peccatricẽ Hie. 2. c. ait. Q̃ vilis facta es nimis
iterãs vias tuas. Similiter ipsa naturalis icli/
natio ad vtutẽ diminuiť ꝑ pctm̃. Nã ex h ꝙ
aliqd inclinať ad vnũ cõtrarioꝝ diminuiť incli/
natio ei⁹ ad aliud. Vnde cũ pctm̃ sit cõtrarium
virtuti ex hoc ipso ꝙ hõ peccat diminuiť bonuȝ
nature qđ est inclinatio ipsa ad vtutẽ. Per se/
ptẽ qppe gradus cõscia diminuta bone nature
ruit in ꝓfundũ pctõꝝ. In primo gradu pctm̃ est
iportabile. Mens enĩ insueta peccatis cũ pec
care incipit apparet ei adeo iprobabile onus vt
videať viuens eẽ in iferno. In 2° gradu pec
catũ ẽ graue. Nã lapsu tpis ꝑꝑ ꝑcedens pctm̃
iteꝝ peccare nõ iaȝ videť iportabile sȝ tñ graue
In tertio gradu pctm̃ est leue. Qđ enĩ prima
vice fuit iportabile: in 2a graue: in 3a fit leue.
In quarto gradu pctm̃ ẽ insensibile: eo ꝙ iam
onus ei⁹ nõ sentiť nec ei⁹ grauitas estimať. In
qnto gradu ẽ delectabile: eo ꝙ cũ maxio studio
ꝑꝑ ei⁹ delectationẽ cõmittiť. In sexto pctm̃ est
desiderabile: q̃ post diuturnã in illo ꝑseueran
tiã adeo ad ipsũȝ inclinať volũtas vt sine vlla tẽ
ptatõe carnis aut diaboli q̃rať ⁊ desideretur vt
posset cõmitti. In septio pctm̃ fit defensabile tã
q̃ȝ bonũ ⁊ iustũ: vt verificeť qđ sapiẽs ait, puer.
18. Pctõr cũ i ꝓfundũ pctõꝝ venerit cõtẽnit.
Cõtẽnit siqdẽ dei iusticiã atq̃ȝ iudicia: ⁊ pctm̃
ridens ⁊ ludens cõmittit. Et si redarguiť: illđ
excusat atq̃ȝ defendit. O quot vsurarij erroneã
sibi fecere cõsciẽtiã: q̃ ipijssime vsuras exercẽt
⁊ dicũt nõ eẽ pctm̃. O quot adulteri fornicato
res ⁊ sodomite letanť cũ male fecerint: vt dř ꝓ/
uer. 2. c. ⁊ exultant in reb⁹ pessimis: luxuriãq̃ȝ
suã tãq̃ȝ bonã defendẽtes dicũt ipossibile fore

quēpiā viuere sine illa. Ecce qualiter isti ⁊ simi
les priuati sunt bono nature inclinatōe. s. quaʒ
ad bonos actus habebāt. Secūdo nocet pctm̄
homini ꝓpter cruciationē. Est siquidē semꝑ ⁊
etiā in hoc seculo mortali culpe annexa pena in
separabiliter. Et sumit̄ ratio fm̄ Boñ. i. 2. di.
36. tripliciter. Primo ex ꝑfectōe diuine equi/
tatis. Secundo ex pulchritudine vniuersitatis
3° ex inordinatiōe culpe ⁊ cōditiōe peccantis.
Primo sumitur rō ex ꝑfectōe diuine equi/
tatis. Tāte eniʒ eq̄tatis est de⁹ q̄ est iudex oīuʒ
vt nō patiat̄ dedecus peccati ad modicū eē sine
decore iusticie. Omni mō iusticia dʒ iniusticiā
supare. Secūdo rō sumitur ex pulchritudine
vniuersitatis. Vniuersuʒ nāqʒ ex ordine pul/
chritudinē hʒ: ⁊ talis ē ista pulchritudo q̄lē de/
cuit fieri ad ostēsionē summe sapiētie dei: ⁊ ꝑꝑ
hoc nec ad momentū esse in ea aliq̄d inordina/
tuʒ: ⁊ ita nec pctm̄ a pena sepetur. Tertio su/
mitur rō ex corruptōe culpe ⁊ cōditōe peccātis
Nūq̄ʒ eniʒ culpa cōmittit̄ quin mod⁹ species ⁊
ordo circa actionē volūtatis priuet̄. Et dū vo/
luntas voluntarie in suo actu deordinat: semet
ipsaʒ incuruat. Et duʒ incuruatur mō spe ⁊ or
dine priuat̄ q̄ʒtū ad habilitatē ad bonū. Talis āt
priuatio est in aīa magna damnificatio ⁊ lesio.
vnde Aug. in sermone de innocentib⁹. Ne/
mo hʒ iniustū lucrū sine iusto dāno. Vbi lu/
crū ibi damnū. Lucrū in archa dānū in ꝯscien
tia. Tulit vestē ⁊ ꝑdidit fidē. Accepit pecuniaʒ
⁊ amisit iusticiā. Preterea volūtas rationalis
q̄ est cā peccati est q̄si media inter sinderesiʒ ⁊
sensualitatē. Media ē etiā iter deū ⁊ alias crea
turas. Et cū se cōuertit ad infriora ab eo re/
cedit q̄ sursum est: ⁊ dū acq̄rit ꝑuū bonū vt nūc
amittit magnū bonuʒ simpliciter: ⁊ q̄ erat me/
dia fecit se infimā: ⁊ dū cū sinderesi discordat i/
currit ex illa repugnantia remorsum quēdā et
afflictionē internā. Ideo Aug. li. i. cōfes. Ius
sisti dñe: ⁊ sic est vt pena sua sibi sit oīs inordi/
natus anim⁹. Ex quo cōcludit̄ q̄ ad culpā inse
ꝑabiliter sequitur pena: siue pena dicat̄ dānifi
catio q̄dam: siue q̄dā afflictio: siue inuolūtaria
passio. Sed pena q̄ est dānificatio semꝑ sequit̄
⁊ actu ⁊ habitu: q̄ nūq̄ʒ hō est in culpa qn̄ sem
ꝑ sit in dāno. Afflictio vo siue remorsus sem
ꝑ seq̄tur in habitu saltē: q̄ʒuis ꝑꝑ delectationeʒ
intensam vel incōsiderationē siue distractioneʒ
aī nō sentiat̄. Talis aūt pena cōpetit statui i p̄/
senti: in futuro vo subseq̄t̄ alia pena ꝯsūma/
ta ⁊ ꝑfecta. Tertio pctm̄ nocet hoī rōne iterfe

ctionis. Pctm̄ nāqʒ interficit aīam ⁊ facit eaʒ
mortuā mō suo. vñ Aug. i. 13. de ciui. dei. c. 2.
inq̄t. Quāuis eniʒ aīa hūana veraciter imor/
talis ꝓhibeat̄: hʒ tñ q̄ʒdā etiā ipsa mortē suam.
Nā iō dicit̄ imortal': q̄ mō q̄ʒtulocūq̄ʒ nō desi
nit viuere atqʒ sentire. Corp⁹ aūt mortale ideo
dicit̄: q̄ deseri omni vita pōt nec ꝑ seipsuʒ ali/
quatenus viuit. Mors igit̄ aīe fit cū eā dese/
rit de⁹: sicut corpis cū id deserit aīa: ergo vtriusqʒ
rei. i. totius hoīs mors ē cū aīa a deo deser/
ta deserit corp⁹. Ita eniʒ nec ex deo viuit ipsa:
nec corp⁹ ex ipsa: hmōi aūt totius hoīs morteʒ
illa sequit̄ quā secundū diuinoꝝ eloqoꝝ appel/
lat auctoritas. Hāc saluator significauit vbi ait
Eū timete q̄ hʒ ptātē aīam ⁊ corp⁹ ꝑdere i ge/
hennā. h̄ ille. Ex qb⁹ vbis habet̄ differētia tri
plicis mortis. Pria mors est corꝑalis: q̄ fit
ꝑ sepationē aīe ab ipso corpe. Et h̄ ipsi aīe q̄ i/
mortalis est cōuenire nō pōt. Secūda mors
ē spiritualis: q̄ cōpetit aīe cū ꝑ pctm̄ sepat̄ a deo
Vita nāqʒ aīe ē dei grā sine q̄ mortua iudicat̄.
Tertia mors ē gehēnal': q̄ priuat dānatos nō
oī vita: sʒ vita btā: vita gloriosa: vita felicissima
omni iocūditate repleta. O q̄ʒtū reputati sunt
crudeles q̄ seipsos interfecerūt sua corpa occi/
dendo. Sed ꝓfecto crudelissimi sunt pctōres
q̄ peccādo occidūt ⁊ ꝑimūt aīas suas. Propte
rea dixit i ps̄ David. Qui diligit iniq̄tatē odit
aīam suā. Et paul⁹ Ro. 6. rōnē subdit. d. Sti
pēdia. n. pcti mors: grā auteʒ dei vita eterna.

Qualiter pctm̄ ē fugiēdū: q̄ displicet deo:
q̄ peccator transgredit̄ p̄cepta eius: cōtemnit i
finitū bonū: ⁊ prouocat irā eius. Cap. 3.

Tertia rō q̄re pctm̄ est fugiēdū est displi
cētie. Displicet nāqʒ ⁊ aboīabile est oī
potenti deo ꝑꝑ tria. Primo ꝑꝑ trans/
gressionē. Secundo ꝓpter derelictionē. 3° ꝑꝑ
ꝓuocationē. Prīo peccatū displicet deo ꝑꝑ
trāsgressionē: q̄ ꝑ illud transgrediunt̄ hoīes ⁊
cōtēnunt mādata eius. Propterea dixit Au/
gu. in li. cōtra manicheos. Peccatū ē in veri/
tatis p̄ceptis vel in ipsa veritate errare. Et ideʒ
quē magister inducit in textu. 35. dis. secundi li
bri. Peccatū est dictū vel factū vel concupituʒ
contra legē dei. Et Ambrosius libro de para/
diso. Peccatū est preuaricatio legis diuine et
celestiū inobedientia mandatorū. Si ergo di/
splicet patri vt filius eius sua p̄cepta recuset et
paruipendat: si cuique homini mortali in aliq̄
superioritate cōstituto graue est a suis subditis
deꝑici atqʒ cōtemni: quāto magis abominabi
le est

se est excelso celoꝝ regi si peccando hoĩes eius/ qꝫ mandata violando maiestati sue iniuriam faciunt. O peccatores excecati cognoscite vias vestras. Cognoscite errores merite dānationis. Quotienscunqꝫ peccatis mortaliter deũ omnipotentē vilipenditis. Secũdo peccatuꝫ displicet deo ratione derelictionis: qꝛ quotienscunqꝫ quis mortaliter peccat derelinquit ipsum q est summũ bonũ: veꝝ bonũ: desiderabile bonum durabile bonũ in quā quo solo aĩa repleri pōt ⁊ satiari: pro bono vili pro bono momētaneo ꝓ bono temporali pro bono qđ sine deo nullum bonũ est. Vt enim inqt Aug. in li. de li. arbi. Peccatũ est spreto incōmutabili bono bonis cōmutabilibꝰ adherere. Hinc ꝑ Hiero. 2. ca. de peccatoribꝰ deus cōquerit̃. d. Me dereliq̃/runt fontē aque viue: ⁊ foderunt sibi cisternas dissipatas q̃ cōtinere nō valent aquas. Fons aque viue dicit̃ deus: qꝛ in eo est omnis boni indeficiens plenitudo. Hinc Aug. 4. li. con/fess. ait. Redite preuaricatores ad cor ⁊ inherete ei qui fecit vos: state in eo ⁊ stabitis: quiescite in eo ⁊ quieti eritis: bonũ qđ queritis ab illo ē Cisterne aũt dissipate vocant̃ huius seculi bo/na que absqꝫ deo nihil sunt. Ideo Aug. 9. cō/fes. dicebat. Omnis copia q̃ deus meus nō ē egestas mihi ē. Displiceret vtiqꝫ cuicunqꝫ formose puelle si spōsus suus ea derelicta turpissime meretricule adhereret. Turbaret̃ qlibꝫ magnus dñs gratiosus ⁊ liberalis si eiꝰ famuli cospero seruirēt alicui dño paupi ꝑcissimo ⁊ auarissimo. Quāto magis ĩdignari dꝫ deꝰ infinitũ bonũ cũ a nobis deserit̃ ꝑꝑ supbũ diaboluꝫ aut corruptibilē carnē: vel trāsitoriũ ac labileꝫ mũdũ. 3° peccatũ displicet deo rōe ꝓuocationis. Per illud vtiqꝫ ꝓuocat̃ ⁊ iducit̃ ad indi/gnationē ⁊ irā. Totꝰ suauis ⁊ dulcis ē piꝰ clemēs ⁊ misericors atqꝫ benignus ⁊ ꝓpriũ eiꝰ ē misereri: tñ irascit̃ indignat̃ ⁊ quasi cogit̃ vt reos dānet q̊s voluisset saluare. Cur dānauit Cayn. ꝑꝑ pctm̃. Cur iudā. ꝑꝑ pctm̃. Cur oēs illos qui in iudicio cũ diabolo iudicabunt̃ eternis ignibꝰ cruciādi. ꝑꝑ pctm̃. O suma ⁊ infinita pietas dei vbi est dulcedo tua. Cur tā durꝰ atqꝫ seuerus efficieris hoibꝰ q̊s cōdidisti. Re uera si peccata nō eēnt deus nũq̃ꝫ cōmoueret̃ furore. Cũ ergo tāta sit in peccato iniquitas tātumqꝫ periculũ: meritoqꝫ illud cũcti fugere debēt ⁊ abhorrere: vt sic liberētur a morte dāna/tionis eterne ⁊ ꝑueniāt i regnũ beate vite i q̊ viuit ⁊ regnat deꝰ ꝑ eterna scl'a scl'oꝝ. Amen.

Feria tertia secũde hebdomade in quadragesima de superbia quā xp̃s vbo ⁊ exemplo docuit contemnendam. Sermo. 33.

Qui autem se exal/tauerit humiliabitur: ⁊ qui se humiliauerit exaltabitur. Verba sunt redemptoris nr̃i Mathe. 23. c. ⁊ in euāgelio ho/dierno. Dominus ⁊ saluator noster p̃cipuꝰ humilita/tis cultor discipulos suos ⁊ nos omnes ꝑsepe monuit taꝫ vbo q̃ꝫ exēplo euitare supbiā. In p̃nti vo euangelio detestatus est scribas ⁊ pharis eos: eo q' ad nihil aliud vacabāt: nisi vt in ceteros supbirent. Nō timebāt deũ: despiciebāt ꝓximos: ⁊ reputabāt seipsos. Querebātqꝫ ꝑ/uerse ⁊ inordinate propriā excellentiā. Et vt inquit Aug. 14. de ci. dei. c. 13. Quid ē aliđ supbia nisi ꝑuerse celsitudinis appetitus. Peruersa eniꝫ est celsitudo deserto eo cui debet animꝰ inherere principio sibi quodāmō fieri atqꝫ esse principiũ. Propterea ipsi pharisei ⁊ scribe ar/guebant̃ a xp̃o: ⁊ eoꝝ oꝑa cōdemnabant̃. Nos vo si ad pniam redire q̃rimꝰ: a supbia disce/dere debemꝰ: qꝛ nō pōt cũ illa dei gr̃a inueniri Ea ꝓpter i p̃nti s̃mone de ipsa supbia vitioꝝ oium venenosa regina aliqua ꝑcurremꝰ: de q̃ mō nostro tria mysteria ꝓponemꝰ declarāda.
Primum dicitur diuina odiatio.
Secundum specificatio.
Tertium distinctio.

Qualiter deꝰ ꝓpter odiũ supbie āgelos malos eiecit de ꝑadiso: ⁊ ꝑ scripturas odiuꝫ eius predicat: ⁊ qualiter cōminatur supbis: ⁊ quomodo istos humiliauit.

Capitulũ. primũ.

Primũ mysteriũ declarandũ de supbia dicit̃ diuina odiatio. In quo cōsiderandũ est q̃ꝫ graue sit supbie vitiuꝫ ex odio qđ deꝰ habet ad illud. Quod qdē colligi pōt ex quattuor. Primo ex angeloꝝ deiectōe. Secũdo ex scripture testificatōe. 3° ex multiplici cōminatōe. 4° ex supboꝝ hũiliatōe. Prio colligit̃ odiũ dei ad supbos ex angelorũ deiectōe. Deiecit qdē deꝰ ⁊ expulit angelos malos a celo empyreo i quo cōdiderat eos egregios sublimes ac nobilissimos spũs. ꝓpterea dicit̃ Esa. 14. ipsi lucifero. Quō cecidisti de celo lucifer q mane oriebaris: corruisti in terraꝫ qui vulnerabas gentes: q dicebas in corde tuo

In celū ascendā sup astra dei exaltabo solium
meū: sedebo in mōte testi in latronib⁹ aqlonis.
Ascendā sup altitudinē nubiū: ꝛ similis ero al
tissimo. Verūtamē ad īfernū detraheris in ꝓ/
fundū laci. Et lꝫ aliq exponāt hāc auctoritatē
ad lrām de rege babylonis: tñ vt dicit Nico.
pōt intelligi de lucifero q videt̃ lucifer .i. pul/
chrior inter angelos: sicut lucifer q̄ ē stella ma
tutina inter stellas. Ideo alio noīe vocat̃ ven⁹
a venustate. Ex h̄ Greg. de pe. di. 2. Qd̄ vo
reprobi. de lucifero ait. Hūc p̄mū cōdidit quē
reliqs angelis eminentiorē fecit. Huī⁹ p̄mat⁹
eminētiā respicit ꝓpħa cū. d. Cedri nō fuerūt
altiores illo ī p̄adiso dei: abietes nō adequaue/
runt summitatē ei⁹: platani nō fuerūt equales
frondib⁹ illi⁹. Omne lignū p̄ciosū p̄adisi dei
nō est assimilatū illi ꝛ pulchritudini ei⁹: qm̄ spe
ciosū fecit eū ī multis cōdēsis frondib⁹. Quid
nāqꝫ accipi ī cedris abietib⁹ ꝛ platanis pōt ni/
si illa v̄tutū celestiū ꝓcere celsitudinis agmina
in eterne leticie viriditate plātata: q̄ q̄uis excel
sa sint cōdita: huic tñ nec p̄lata sunt nec equata
hec ille. Oriebat̃ mane h̄ lucifer: qr inter crea/
tionē ei⁹ q̄ vocat̃ hic or⁹ ꝛ lapsū fuit modicū
tp̄s: ꝛ corruit ī terrā: qr ꝓiect⁹ fuit in h̄ aere cali
ginoso. Vulnerabat gētes .i. alios angelos q/
bus ipse fuit occasio cadēdi. Angeli .n. frequē
ter appuerūt boni ꝛ mali ī specie hūana: ꝛ ideo
noīe gētiū ꝛ hoīū noīant̃: sicut Act. i. de duo/
bus sanctis angelis dicit̃. Ecce duo viri astite/
runt iuxta illos in vestib⁹ albis. Et de diabolo
dicit saluator Math. 13. Inimicus hō supsemi
nauit zizania. ꝓiect⁹ fuit lucifer ī terrā .i. in hūc
aerē caliginosū q supbiēdo ascēdere volebat su
pra astra celi .i. sup alios angelos: ꝛ sedere in
monte testi .i. in celo empyreo. vel sup ecclesiā
q̄ dicit̃ mōs. ī laterib⁹ aqlonis .i. ī cordib⁹ fri/
gidis. De ipso insup Aug. xi. sup Gen. ad lit
terā inqt. Fact⁹ cōtinuo se a luce v̄itatis auer/
tit: supbia tumid⁹ ꝛ ꝓprie ptātis delectatōe cor/
ruptus. Dicit tñ Bon. i. 2. di. 5. ꝙ pctm̄ luci/
feri icohatū ē ī p̄sumptōe. Stati .n. vt suā pul/
chritudinē vidit p̄sumpsit. Cōsūmatū ē ī ābi/
tione: qr p̄sumēs de se appetijt qd̄ oio supra se
fuit: ꝛ ad qd̄ ꝑuenire nō potuit. Tertio cōsū/
matū fuit ī inuidie ꝛ odij auersiōe qr exquo ob
tinere nō potuit qd̄ appetijt deo inuidere cepit
ꝛ affectū odij ꝯhere. Et qm̄ dicit̃ ī auctoritate p̄
allegata Esaie. ꝙ appetijt deo eē similis. disti
guit Bon. duplicē similitudinē. Pria dicit̃
equalitatis. Secunda imitatōis. Similitudo

imitationis pōt appeti ordinate ꝛ inordinate.
Ordinate vt appetatur similitudo in his q̄ nr̄e
sunt aptitudinis ꝛ nostri dei acceptatōis: cuius
modi sunt ꝑfectōes ꝛ decores virtutū. Inor/
dinate v̄o vt hō appetat id qd̄ nō decet vel deo
nr̄o nō placet: vt si appetat hoīb⁹ p̄esse vel se de
aduersarijs vindicare. Similitudo equalitatis
nullo mō pōt appeti ordinate: sꝫ inordinate ali
quo mō est appetibilis: aliquo mō nō. Nā oi/
moda similitudo nō est appetibilis: qr nō pōt
cadere ī cognitionē siue in intellectū ꝛ iō nec in
appetitū. Et si aliqs fingat nō appetit equalita
tē: sꝫ suā fictionē. Alio mō est similitudo eq̄li/
tatis in aliq̄ cōditōe: vt in diuina p̄sidentia scia
Et sic credo ꝙ pōt appeti. Notandū ergo ꝙ
diabolus quodā mō appetit similitudinē imita
tionis: quodā mō equalitatis. Et hoc apparet
si attendat̃ appetibile ꝛ mod⁹ appetēdi. Dia/
bolus enī appetijt alijs p̄esse sua tñ auctorita/
te: q̇ appetijt p̄esse: hoc fuit imitatōis. Et h̄ q/
dē aliqn̄ obtinuisset si stetisset. Unde ansel. in
li. de casu diaboli ait. Nihil appetijt ad qd̄ non
ꝑuenisset: ꝙ aūt appetijt sic p̄esse ꝓpria auctori
tate sine meritis ꝛ sine datore: ꝛ ita ꝙ nulli sub
esset: hoc ē solius dei: ꝛ hoc est equip̄ātie. Dic̄
ergo Greg. ꝙ appetijt esse sui iuris: ita ꝙ nul
li subesset. Et Bernar. d. ꝙ appetijt equalitatē
potentie. Et Ansel. ꝙ appetijt p̄esse sine meri
tis. Qui in sentētia idē dicūt. s. ꝙ voluit oibus
p̄esse ꝓpria auctoritate. Angeli etiā minores
peccauerūt peccato supbie adherētes lucifero:
q̄rētes eē beati sine meritis. Propterea dicit
Ugo de sancto Vic. Omēs in eandē maliciā cō
senserūt: ꝛ vnū ordinē ꝑuerse societatis fecerūt
Tūc vt ait Ioh. Apo. 12. factū est p̄liū magnū
in celo. Michael et angeli ei⁹ p̄liabant̃ cū dra
cone: ꝛ draco pugnabat ꝛ angeli ei⁹: ꝛ nō p̄ua
luerūt neqꝫ loc⁹ inuent⁹ ē eoꝝ ampli⁹ ī celo. Et
ꝓiect⁹ ē draco ille magn⁹ serpens antiqu⁹ q vo
catur diabolus: ꝛ sathanas q seducit vniuersū
orbē: ꝛ ꝓiectus est ī terrā ꝛ angeli ei⁹ missi sunt
cū eo. Preliū autē illud gestū fuit iuxta tria q̄
in spirituali natura reperiunt̃: q̄ sunt ratio: fa/
cultas: voluntas. Per rationē nempe electi et
reprobi angeli cōtraria sentiebāt. Per volun/
tatē ad cōtraria afficiebant̃. Per facultatē v̄o
ad cōtraria nitebant̃. Nā electi angeli sublimi
ter sentiebāt de deo ꝛ gratia ei⁹: ꝛ ad gratiā ꝛ
gloriā afficiebātur: ꝛ ꝑ facultate sibi data pro il
lis nitebātur. Angeli vero superbientes ꝛ cō/
temnētes gratiā ꝛ gloriā dei sublimiter sentie/
bant

bant de bonitate nature ſue: ⁊ pꝛopter hoc ad pꝛopꝛiam gloꝛiam afficiebantur: ⁊ toto niſu in contrariũ electis ſpiritibus ferebantur. O ſe/ uiſſima dei iuſticia. o rectiſſimũ eius iudiciuꝫ. o ſapiẽtiſſima diſpoſitio. Tã exoſa fuit maieſta ti eius maloꝝ angeloꝝ ſupbia: vt a celo empy reo ſemel depulſos nũq̃ꝫ amplius ibidẽ ſinat eos redire. Quinimmo vt dixĩmꝰ in ſermõe de iuſticia dei. damnauit eos eternalr̃ ꝑ ſniam diffinitiuam. Unde Ugo in li. de aĩa. Super bia in celo nata ẽ: ſed velut imemoꝛ q̃ via inde cecidit illuc poſtea redirẽ nõ potuit. 2° colligit̃ odiũ dei ad ſuperbiã ex ſcripturaꝝ teſtificatõe. Scribit̃ nãqꝫ Amos. 6. Et ꝓuer. 8. c. Arro gãtiã ⁊ ſuperbiã ⁊ viã pꝛauã ⁊ os biligue ego deteſtoꝛ. Et Ecc. 10. Odibilis ẽ coꝛam deo ⁊ hoĩbus ſuperbia. Et Jac. 3. c. Deus ſupbis reſiſtit: humilibꝰ aũt dat grãm ſuã. Tertio colligit̃ odiũ dei ad ſupbiã ex multiplici cõmi/ natiõe. Fiũt namqꝫ in ſcriptura cõminatiões plurie ꝯ ſupbos. Uñ Eſa. 2. Oculi ſublimis hoĩs humiliati ſũt ⁊ incuruabit̃ altitudo viro rũ. Exaltabitur aũt dñs ſolus ĩ die illa: qꝛ dies dñi exercituũ ſup oẽm ſupbũ ⁊ excelſũ: ⁊ ſuper oẽm arrogãtẽ: ⁊ humiliabit. Et. 13. c. Quieſce re faciã ſupbiã infideliũ ⁊ arrogãtiã foꝛtiũ hu/ miliabo. Et idẽ. 23. c. Dñs exercituũ cogita/ uit h̃ vt detraheret ſupbiã oĩs gloꝛie ⁊ ad igno miniã deduceret: ⁊ vniuerſos inclytos terre. Et idẽ. 28. c. Ueh coꝛone ſupbie. Et ibidẽ. Pe dibꝰ ꝯculcabit̃ coꝛona ſupbie. Et p̃s. 17. Ocu los ſupboꝛum humiliabis. Et ſapiẽs Ecc. 3. ſynagoge ſupboꝝ nõ erit ſanitas. Et Mala/ chie. 4. erũt ſupbi ⁊ oẽs faciẽtes iniqtatẽ ſtipu la. Et Oſee. 7. Humiliabit̃ ſuperbia iſrl̃. Et Ezech. 7. Quieſcere faciã ſupbiã potẽtũ. Et Hier. 50. Ecce ego ad te ſupbe dicit dñs deꝰ exercituũ: qꝛ veniet dies tuus tp̃s viſitatiõis tue ⁊ cadet ſuperbꝰ ⁊ coꝛruet: ⁊ nõ ẽ qui ſuſci/ tet eũ. Et Abdie. 1. ſuperbia coꝛdis tui extulit te habitãtẽ in ſciſſuris petrarũ exaltãtẽ ſoliũ tu um: q dicis ĩ coꝛde tuo. Quis detrahet me in terrã. Si exaltatus fueris vt aqla: ⁊ ſi iter ſide ra poſueris nidũ tuũ inde detrahã te dicit dñs. O ſuperbi ⁊ inflati coꝛde qui confidentes in diuitiis: in deliciis: ⁊ in roboꝛe veſtro: ceteriſqꝫ tempoꝛalibus bonis dicere conſueuiſtis. Et quis nocebit nobis. Audite ſcripturarũ voces rñdentes Deus inuincibilis deus inſupera/ bilis deus ſupboꝝ inimicus. de q̃ dr̃ ĩ p̃s. 30. Retribuet abũdanter facientibus ſuperbiam.

Ipſe ẽ ẽt qui per Eſa. 47. c. ſuperbã ciuitateꝫ alloquitur. d. Audi hec delicata ⁊ habitãs con fidenter que dicis in coꝛde tuo. Ego ſũ ⁊ non ẽ pꝛeter me amplꝰ. Nõ ſedebo vidua ⁊ igno rabo ſterilitatẽ. Uenient tibi hec duo ſubito in die vna: ſterilitas ⁊ viduitas. Uniuerſa vene rũt ſuper te ꝑꝑ multitudinẽ maleficioꝛũ tuoꝝ.

Quarto colligit̃ odiũ dei ad ſuperbiã ex ſu perboꝛũ hoĩum humiliatione: de quibus dixit virgo gloꝛioſiſſima in cantico ſuo. Luc. 1. De poſuit potentes de ſede: ⁊ exaltauit humiles. Et hoc cõfirmat ſapiẽs Ecc. 10. Initiũ ſupbie hoĩs ẽ apoſtatare a deo: qm̃ ab eo qui fecit illũ receſſit coꝛ eius: qm̃ initiuꝫ oĩs peccati ſupbia ẽ. Qui tenuerit illã adiplebit̃ maledict ⁊ ſub uertet eum in finẽ. Pꝛopterea exonerauit do minus conuentũ maloꝝ ⁊ deſtruxit eos vſqꝫ ĩ finem. Sedes ducũ ſupboꝝ deſtruxit deus ⁊ ſedere fecit mites ꝓ eis. Radices gentiũ ſup barũ areſecit deus ⁊ plantauit humiles ex ipſiſ gentibꝰ. Patet hoc ĩ pꝛimis parentibus ſup/ bis q de paradiſo fuerũt eiecti ꝑꝑ ſupbiã: vt dr̃ Gen. 3. c. In gigãtibꝰ qui perierũt ĩ diluuio ꝑꝑ ſuperbiã. Gen. 7. In filiis filioꝛum Noe volentibus edificare turrim q̃ pertingeret vſ/ qꝫ ad celũ: qui cõfuſi ſũt vt non intelligeret vnꝰ alterũ: ⁊ diſperſum ẽ atqꝫ cõfuſũ labiũ. Gene. 11. c. In Pharaone qui ſuperbe detinebat po pulum dei: ⁊ indurauit coꝛ eius ⁊ ſubmerſus ẽ in mari rubꝛo. Exo. 14. c. In ſennacherib qui deum blaſphemabat poſtq̃ꝫ ab angelo oĩs eius exercitus fuit interrẽptus. 185. milia bel/ latoꝛũ. ⁊ ipſe a filiis ſuis iudicio dei percuſſus ẽ gladio ⁊ interfectus. 4. Reg. 19. In Nabu chodonoſoꝛ q elatus in ſuperbiã cũ deambula ret in aula. d. Nõne ẽ hec babylõ magna quã ego edificaui in domũ regni in roboꝛe foꝛtitu/ dinis mee ⁊ in gloꝛia decoꝛis mei. Qui eiectꝰ a regno ſeptẽ annis diſcurrẽdo per nemoꝛa ⁊ pꝛata: fenũ quaſi bos comedebat: mutatus q̃ſi in beſtiã. Daniel. 4. c. Quid dicã de antiocho quid de Herode agrippa. qd de Herode aſca lonita. Quid de oĩbus qui ſuperbe regnaue/ runt: aut in regno aſſyrioꝛum ſiue babylonio rum: aut in regno perſarũ ⁊ medoꝛũ: aut ĩ re/ gno grecoꝛũ: aut in regno egyptoꝝ: aut in re/ gno ſycionoꝛum: aut in regno athenieñſium: aut in regno iudeoꝝ vel ſimilium. Nonne di uina virtus debellauit eos ⁊ redegit ad nihilũ Periit inquit p̃s. memoꝛia eoꝛum cũ ſonitu: ⁊ dñs ĩ eternum permanet. An omittendi ſũt.

Romani de quibus dicit Agu⁹ libro primo de ciuitate dei.c.i. Hoc vero quod dei est sup be quoque anime spiritus inflact⁹ affectat amat que sibi in laudibus dici. Parcere subiectis ꝛ debellare supbos. Ubi nūc latuꝫ totius orbis dominiū. Ubi legiones ꝛ exercitus victoriosissimi. vbi legati ꝛ nūcij pacē petētes ꝛ venientes a finibus terre. Ubi oratores solennes auri ꝛ argenti tam multa pondera pro tribuo ferentes. vbi senatores ꝛ patres ꝯscripti. vbi ciues honesti. vbi triūphales arcus ꝛ iocundi ludi. Ubi alta palatia ꝛ edificia miranda. vbi deorum templa tā miro artificio ꝛ sapienti dispositione cōstructa. Tertium vsitatūqꝫ est ꝓuerbiū. Roma quāta fuit ipsa ruina docet. O humana infirmitas. o conditio fragilis hōinuꝫ non est iustum nō equuꝫ superbire contra deū quoniam nō est qui possit eius potestati resistere. Ipse Romanos domuit qui totum orbem vi ꝛ armis ac terrore subegerant. Fugienda ē ergo supbia quā deus tam fortiter execrat̄. De qua Cassidorus sup psalmo.18.ait. Supbia ḋ angelo diabolum fecit: ꝛ homini mortē intulit ꝛ cōcessa beatitudie vacuauit: oīuꝫ maloruꝫ mr̄ scelerꝫ fons: vena nequitie.

Quod superbia diuiditur ī quattuor species scilicet cum quis credit bonum qḋ hꝫ habere a se: vel a deo proprijs meritis: vel habere qḋ non habet: vel propter bonū quod habet ceteros spernit.

Capitulum. .2.

Ecundum mysterium declarandum de supbia dicit̄ specificatio. in quo notande sūt supbie species Has auteꝫ Greg. in moral. quattuor esse dicit. Prima cū quis estimat bonum qḋ hꝫ a seipso habere. Secūda cū quis bonū ꝙ hꝫ a deo ascribit meritis proprijs. Tertia cū quis iactat se haber̄ bonū ꝙ nō habet. Quarta cū quis ceteris despectis singularit̄ vult videri. Pria species supbie est cū quis ex īn ordiato appetitu ꝓprie excellentie bonum habitum: vt ingeniuꝫ intellectum memoriā fortitudinē corporis pulchritudinē. vel bonum tēporale: vt diuitias gloriaꝫ honorem potentiā. vel bonuꝫ spirituale: vt gratiā: scientiā: sapientiaꝫ: p̄dicationē: prophetiam: ꝛ huiusmodi sibi attribuit: vl̄ a se habere non autem a deo. Notāduꝫ tū secundū Tho. 22.2.q.162.ꝙ estimatio ratōis estimat vniuersale bonum ꝙ hꝫ nō habere a deo: sed a seipso Et hoc pertinet ad infidelitatē: cū recta fides habeat ꝙ deus est auctor omniuꝫ bonoꝝ. 2° corrūpit̄ estimatio ratiōis in ꝑticulari propter aliquā passioneꝫ: sicut verbi gratia. si aliquis sentiret in vniuersali fornicationē nō esse peccatū: esset infidelis. Nō autē infidelis censetur fornicator qui fornicationē eligit tanqꝫ bonuꝫ propt̄ concupiscentie passionē. Ita a simili: si quis estimaret vniuersaliter ꝛ absolute deum nō esse oium creatorem: esset heresis vel infidelitatis peccatum. Sed ꝙ aliqs ꝓpter inordinatū amorē proprie excellentie ita de bonis suis gloriet̄ ac si ea a seipso haberet pertinet ad supbiā nō ad infidelitatē. Cōtra tales sic supbientes dicit apostolus.1.Cor.4.c. Quid habes ꝙ nō accepisti. Si autē accepisti quid gloriar̄ quasi nō acceperis. Et Jac.p̄. Omne datum optimū ꝛ omne donum perfectū desursū ē. Et .2.pal̄. Tua sūt oīa: ꝛ que de manu tua accepimus dedim⁹ tibi. Scḋa species supbie ē cum quis bonū qḋ habet ascribit sibi ꝛ proprijs meritis credendo aliquā excellētiam eē in natura vel gratia vel fortuna. i. tēporalib⁹ suis merit̄ ꝛ v̄tute. pro qbus videt̄ superbo ꝙ deus sibi sit obligat⁹. Cōtra quos est dictū apostoli. ad Tituꝫ.3.c. Nō ex operib⁹ iusticie que fecim⁹ nos: sed secūdum suā misericordiā saluos nos fecit. Tertia species supbie est cū quis iactat se habere bonū qḋ nō habet: vt aptū ingeniū: capacē memoriā: industriam in agendis: prudēciam in regimie: pulchritudinē in persona: sciaꝫ in mēte: vel perfectionem in vita: ꝛ similia: de quibus quis gloriatur: cū tamen illa non habeat vel non tantum sicut estimat se habere. Et hec existimatio satis periculosa est in his qui se sanctos reputant propter bonoꝝ operum experientiam: ꝛ in sua sanctitate cōfidunt: eo ꝙ de facili ruūt. sicut patet in Petro qui dicebat in seipso confidens Luc.22. Et si oportuerit me mori tecum non te negabo. Super quo verbo Ambrosius ait. Si Petrus lapsus est qui dixerat: ꝛ si omnes scandalizati fuerint in te sed non ego: quis alius de se iure presumat. Denique et David qui dixit. Ego dixi in abundantia mea non mouebor in eternum: eam sibi iactantiam obfuisse confitetur dicens. Auertisti faciem tuam a me et factus sum conturbatus. Que verba notantur .6.questione.i. c. Imitare. Ad hanc speciem superbie pertinet excusare suos defectus et alleuiare illos.

Quarta species superbie est cum quis ceteris despectis singulariter vult videri. In

hanc

hanc ruit phariseus qui seipsum iustificabat ⁊ dannabat publicanum ⁊ ceteros peccato/res Luc.18.c. Dicebat enim. Deus gratias tibi ago q: non sũ sicut ceteri homines: adulteri: raptores: iniusti: velut etiam hic publican⁹ Jeiuno bis in sabbato: decimas do omniũ q̃ possideo. Hac superbia periclitãtur quasi temporibus istis oẽs qui se credũt bene viuere: q̊/rũ offm̃ est cõplacere mũdo: iudicare ꝓximos: detrahere ceteris: magnificare seipsos: mẽda/cia loqui: odia retinere ⁊ iactanter se nominare bonos: reliques appellare malos: de quib⁹ expressius dicetur in sequenti tertio mysterio.

De superbia prelatorum clericorum religiosorũ ⁊ laicorꝝ: qualiter vnusquisq̧ ĩ suo g̃du superbus existit. Capitulum. .3.

Tertiũ mysteriũ cõtẽplãdũ de superbia dicitur distinctio. Possumus enim secundum varios hominũ gradus distinguere quadrupliecem superbiam. Pᵃ est p̃latorum. 2ᵃ religiosorum. 3ᵃ clericorum. 4ᵃ laicorum. Prima est superbia prelatorũ qui in quattuor superbiunt. p̊ in hoc q̧ estimãt se meritis suis dignitatem prelatiõis fuisse adeptos: subditis suis meliores se esse arbitrãtur. Unde Greg. 34. moralium ait. Prelato in cogitatiõibus superbia se ingerit: q: solo vite merito super ceteros excreuit. Sed quãtũcunq̧ quis sit certus q̧ de volũtate dei sit p̃posit⁹ aliis: ⁊ videatur bene administrare: nũq̧ tam̃ potest esse securus si debitum suum faciat: nec aliis debet se preferre. Quottidie nãq̧ contingit multos subditos meliores eẽ prelatis simpliciter. Nec sanctiorẽ dicimus sixtum Laurẽtio quia sixtus papa. Laurentius subditus ei⁹ aut perfectiorem Valeriũ ep̃m Vincentio ei⁹ diacono. Et quanuis apostolus dicat Rõa. 13. Non est potestas nisi a deo. s. operãte quo ad bonos: tñ potest esse a deo sinente ⁊ permittente quo ad malos. Unde. 8. q. i. c. audacter. Hiero. ait. Audacter fortasse aliqd dicim⁹: s; tñ qd̃ scriptũ ẽ dicimus. nõ semper p̃nceps populi ⁊ iudex ecclesie per dei arbitriũ datur: sed ꝓut merita nostra deposcũt. 2 superbiũt p̃lati: q̧ tanq̧ eẽnt dij volunt in oĩbus ẽt indebitã reuerentiam ⁊ obedientiam sibi exhiberi: magisq̧ dolent de inobedientia ⁊ irreuerentia sibi facta q̧ de transgressiõe p̃ceptorꝝ dei. Tales multa seueritate vtunẽ erga subditos illos, p leuibus causis excõicãdo: ⁊ aliis censuris ecclesiasticis cõpescendo, pro quibus dr̃. 45. di. in c. Vꝰa iusticia. Vera iusticia cõpassionem hab; falsa vero dedignationem. Jõ hi qui de falsa iusticia supbire solẽt: ceteros quosq̧ despiciũt nulla infirmãtib⁹ misericordia condescendũt.

3ᵒ superbiũt p̃lati: q: sunt sui capitis: ⁊ dedignantur audire ab aliis que ipsi nesciunt: vel sequi consilia aliorum: ne minus eis sapere videãtur. Cõtra quos est illud qd̃ scribitur. 22. di. c. de cõstãtinopolitana. Stult⁹ ẽ. n. q adeo se primũ existimat: vt bona q̃ viderit discere cõtẽnat. Et 38. di. nullus ep̃s. dr̃. Nullus ep̃s pp obprobrium senectutis vel nobilitatẽ generis a paruulis vel minimis eruditis: si qd fozte est vtilitatis aut salutis inquirere negligat.

4ᵒ superbiũt p̃lati: eo q̧ nõ patiũtur reprehendi ab aliis in his q̃ minus bene faciũt. Nõ sic egit petrus p̃nceps apostolorum: qui reprehensus a paulo de nimia cõdescẽsione erga iudeos in obseruatiõe legaliũ cũ audiuit: vt dicit ad Gal. 2. c. Scd̃a est superbia religiosorꝝ: q quadrupliciter peccant. p̊ q: despiciunt seculares ⁊ peccatores credẽtes se inquinari ex eorum consortio. siles iudeis de quibus dr̃ Jo. 18. q̧ nolebant introire in pretorium vt nõ cõtaminarentur: timẽtes coinquinari cohabitatione infidelium: nec sibi consciam facientes de morte xp̃i procurata. Cõtra q̊s dicit deus De ut. 23. Non abominaberis egyptium: q: ⁊ ipse aduena fuisti in terra eius. Egyptus interp̃tatur tenebre: sig̃t seculares. Ad qd̃ ẽt facit illd̃ Hiero. 45. di. in. c. recedite. Recedite. s. inquiunt qui presumũt de sua bonitate ad peccatores pollutos: recedite a nobis nolite nos tãgere nolite nobiscum cõicare. Hec locutio non illuminat cecum: non sanat egrotũ: non curat infirmũ: sed magis occidit: ⁊ in desperatione periclitãtẽ inducit. Debẽt quoq̧ religiosi considerare q̧ aliquando in seculo sunt aliqui deo magis grati: q̧ aliqui in religione. Ex hoc legitur in vitis patrum de beato pannutio: q cũ oraret sibi reuelari cui assimilaretur in merito: audiuit a domino q̧ similis erat cuidam symphoniaco qui querebat sibi victum ex arte cantandi. Quem cum quesiuisset pannutius ⁊ inuenisset: interrogauit quid boni egisset in mũdo isto. Respondit: q̧ semel cum esset latro: ⁊ quedã mulier fuisset rapta quã socij eius volebant opprimere: ipse defendit eã ⁊ liberauit de manib⁹ eorꝝ. Et alia vice cũ inuenisset quandã mulierẽ p heremũ discurrẽtẽ ⁊ lamẽtantẽ: eo

ꝙ maritus eius ⁊ filii ex debito tenerent̃ capti
ui: ipse errātē reduxit ⁊ redēptionem dedit: ⁊
pecunias tribuit: quib⁹ maritū ⁊ filios redime
ret. Cū aūt Pannutius hortaretur illū vt de/
sereret mūdū: acquieuit: ⁊ factus religiosus in
sancta vita perseuerauit. Iterū post hec roga/
uit. Pannutius cui similis eēt. Et dictuȝ fuit
sibi ꝙ filis erat primario cuiusdā vici q erat i
ꝓximo. Et cū venisset Pannutius ad euȝ: ⁊
diligēter inquisiuisset de vita ei⁹: dixit se eē cō
iugatum: ⁊ vxorē nō cognoscere nisi cā prolis
nō raptorē: nō ledentē alios: sedātē lites: ⁊ ho
spitalitateȝ seruantē. Qui demū vxore mortua
hortatu Pannutii intrauit heremū: ⁊ sancte vi
tam finiuit. Item tertio rogauit Pānuti⁹ cui
assimilaretur. Et respōsū fuit sibi ꝙ cuidā mer
catori: qui iuste lucrans subueniebat pauperi/
bus. Que oia sibi reuelata fuere ne eleuaret̃
in superbiam. Quāuis aūt religiosus nō ꝺbe
at despicere secularem vitā: vel abhorrere cō/
sortium cum expedit: nō tamen dȝ extra necessi
tatem secularibus nimis familiar̃ existere: vł
plus debito cōuersari cū eis. Scdo superbi
unt religiosi ex sua religiōe de plurib⁹ se iactā/
tes: preferentes statū suū oibus aliis: quinim/
mo ⁊ alios despiciētes: ⁊ multa mēdacia fingē
tes ad se exaltanduȝ ⁊ alios deprimēdū. Mo
nachi quideȝ gloriātur se p̃rem habere Bene
dictū: p̃rem oium religiosorum in occidente: ⁊
Basilium in oriente: multosq̄ȝ sanctos ac sum
mos pontifices ex monachis extitisse: vt Gre
gorium Nazāȝenū. Eugenium. Vrbanum.
Petrū. Celestinum. ⁊ alios multos optimā/
qȝ partē elegisse. s. vitā cōtemplatiuā. Predi/
catores ⁊ minores multa dicunt suos ordines
extollendo. Augustinum sūme venerātur he/
remitani: vt gēmā doctorū induentes eum ha
bitu suo: ⁊ canonici regulares habitu suo. Ser
uite virginis se precipuos seruitores appellāt
Carmelite a monte carmelo sub Helia ꝓphe
ta initiū habuisse suspicātur: partē regule Ba
silii suscipiētes. Et ita vnusquisqȝ supbe ⁊ pas
sionate suū ordinē aliis preferre conat̃. Sȝ ad
uertant oēs illud qđ dixit Petrus Actuū. io.
c. In veritate compi: ꝙ nō ē acceptor ꝑsonarū
deus: sȝ i oi gēte q timet deū accept⁹ ē illi. No
tēt insup illud Hiero. 40. di. c. nō ē. Nō sūt
filii sanctoꝝ q tenent loca sanctoꝝ: sȝ q exercēt
opera eoꝝ. Et illud Grego. eadē di. c. nō lo/
ca. Nō loca vel ordinēs creatori nr̃o nos ꝓxi
mos faciūt: sed nos ei merita bona coniūgūt:

aut mala disiungūt. Tertio supbiūt religiosi in
eo ꝙ se sapientes existimātes sequi volunt in
penitentiis sensum ꝓpriū ⁊ ꝓpriā volūtatem.
Quarto superbiūt religiosi q gloriātur ꝺ diui
tiis quas habuerūt in seculo: vel de nobilitate
generis ⁊ huiusmodi. Tertia ē superbia cle
ricorū: q quadrupliciter superbiēdo peccant.

Primo i superfluo ornatu vestiū. Qui au/
dire debēt illud quod scribitur. 41. di. c. cleri/
cus. Clericus ꝓfessionem suā ēt habitu ⁊ in/
cessu probet: ideo nec vestibus nec calciamen
tis decorem querat. Qđ confirmat̃. 21. q. 4.
c. ois iactantia. c. nullus coꝝ. c. ep̃i. ⁊. c. preci/
pimus. Et xp̃s dixit. Ecce q mollib⁹ vestiun
tur in domib⁹ regū sūt. 2°. peccāt clerici sup/
biendo i ampliatiōe ecclesiaꝝ suaꝝ: in pictur̃:
sculpturis marmorib⁹: ornamentis: calicibus
vasis aureis ⁊ argenteis: que lȝ ad dei honorē
fiant: ⁊ diuino cultui applicentur: tñ quo ad su
perfluitates que ibi sunt: ⁊ ad pauperum ne/
cessitates reprehensibilia sunt. Pro qb⁹. 12.
q. 2. c. aurū. Ambro. ait. Aurū hȝ ecclia: non
vt seruet: sed vt eroget ⁊ subueniat in necessita
tibus. Quid ē opus custodire qđ nihil adiu/
uat. ⁊c. ibi. Ad quod facit ibidē. c. gloria. ⁊. c.
multi edificant. 3° peccāt superbiendo cleri
ci de audientia confessionuȝ: cū habēt magnū
concursum: estimātes se meliores ⁊ sanctiores
ꝗ̃ sint. 4° superbiunt clerici cuȝ vident aut
in missis aut in predicationibus ecclesias suas
ipleri. Et multis aliis modis inflantur vento
supbie quos omittim⁹ pro honestate. Quar
ta est superbia laicorum qui quadrupliciter su/
perbiunt. Primo de diuitiis. Ideo. i. Thi
mot. 5. apostulus. d. Precipe diuitibus hui⁹
seculi non superbe sapere. Et Augustinus.
Vermis diuitiarum supbia ē. Sed aduertāt
illud diuites oēs qđ dicitur in p̃s. Dormierūt
somnū suuȝ ⁊ nihil inuenerūt oēs viri diuitia
ruȝ in manib⁹ suis. 2° supbiunt laici de nobi
litate generis. Vnde Salustius. Cōe malum
nobilitatis est superbia. Sed tales ꝯsiderare
debent: quia mors sceptra ligonibus equat: ⁊
moritur doctus pariter ⁊ idoctus. 3° supbiunt
laici de operibus ex gener̃ bōis: ꝺ elemosynis
de ieiuniis ⁊ similib⁹: cū quib⁹ cōmiscēt mul
ta peccata mortalia: ⁊ propter illa bona opera
reputant se iustos: non cōsiderantes illud ec/
clesiastes. 9. Qui in vno peccauerit multa bo
na perdet. 4° superbiunt laici erubescēdo ces
sare a quibusdā peccatis eis ꝯsuetis. Contra
quos

quos diximus in sermone de dilatione pnie. Sunt ꝛ alia multa in quibus oēs predicti ꝑ superbiā offendunt deū. Nos aūt hec pauca diximus: qꝛ alimēta que minus sufficiunt auidiꝰ sumūtur. vt Greg. d. ergo pꝫ ex dictis ꝙ q se exaltat per superbiā humiliabitur a deo. Et q se humiliat exaltabitur hic per grāꝫ: ꝛ in futuro per gloriam. Amen.

Feria q̄rta scđe hebdomade. de periculoso vitio ambitionis: de quo xp̄s in euangelio discipulos suos redarguit. Sermo. .34.

S

I quis voluerit maior fieri inter vos sit vester minister. Math. 20. c. ꝛ ī euāgelio hodierno. Reprehēsibile valde ē atqꝫ fugiendū ambitionis vitiū: quod xp̄s redemptor noster in lectiōe euāgelica terribiliter ꝛ sapientissime confutauit. Querebāt nāqꝫ iacobus ꝛ ioannes filii zebedei matre mediante ꝛ itercedēte hr̄e primatū ſꝑ ceteros i regno xp̄i: vt vnꝰ sederet ad dextrā: alius ad sinistraꝫ. Sapiebāt adhuc aliquid terrenū atqꝫ carnale: credebantqꝫ post resurrectionem xp̄m tꝑaliter regnaturū. Alii ēt discipuli xp̄i adhuc debiles ꝛ nondum i spū solidati: talia dici audientes indignabātur: ꝓpterea ipse dn̄s humilitatis magister ꝛ illis duobꝰ: qꝛ quid peterēt nescirent: rn̄dit. ꝛ alios vt ambitionē euitarēt admōuit. Qm̄ aūt ꝑꝑ illā periclitātur multi: i hoc sermone aliq̄ ad ambitōis detestationē explicabunꝰ: de qua tria mysteria erunt declaranda.

Primū dicitur offensio.
Secundum distinctio.
Tertium abominatio.

Qđ ambitio ē pctm̄: tū qꝛ ꝓcedit a sup̄bia tū qꝛ ꝯtrariatur charitati: tū qꝛ opponitur magnanimitati: ꝛ q̄t modis honor appetit. Cap. I.

P

Rimū mysteriū declarādū de ambitione dr̄ offensio. Offēdūt ambitiosi grauiter deū: qđ ꝓbatur ab Alex. i. 2. sū/me. ꝛ Tho. 2. 2. q. 113. triplici rōe. p̊ rōne originatiōis. 2° rōe ꝯtrariatiōis. 3ꝰ rōne oppositiōis.

Primo rōne originatiōis. Sicut fructus ē infectus q ex infecta radice gnātur: ita ꝛ actus humanus q ꝓcedit ex pctō oꝫ ꝙ sit peccatum. Sꝫ ambitio q̄ est inordinatus appetitus honoris ꝓcedit ex pctō: ergo ipsa erit pctm̄. Inquit eni Augꝰ. in li. de v̄a religiōe. ꝙ ambitio ꝓcedit ex sup̄bia ꝛ cupiditate: sꝫ sup̄bia ꝛ cupiditas sūt pctā. Prout āt ꝑ potētiā vl' dignitatē itēdit qs acqrere apparētē ꝛ excellētē honorificētiā: sic oritur ambitio ex sup̄bia. Sed ꝓut qs itendit acquirere ꝑ huiusmodi sufficientiā seu rex abūdātiā: sic oritur ambitio ex cupiditate. 2° ꝓbatur ꝙ ambitiosi offendūt ꝛ peccant rōne ꝯtrariationis: qꝛ oē illud quod repugnat ꝛ est ꝯtrariū charitati ē pctm̄. Sed ambitio repugnat charitati ideo est pctm̄. Dicit nāqꝫ apl's. i. Cori. 13. Charitas non ē ambitiosa. i. f'm glo. ibi. Nō vult aliū preponi. Charitas eniꝫ diligit ꝓximū sicut seipsum: ꝛ ideo non vult eum subiicere sibi sed socium eē. appetit seruire proximo ꝛ nō sibi seruiri. sicut filius hoīs nō venit ministrari: sed ministrare: vt dr̄ in presenti euangelio.

Tertio ōnditur ꝙ ambitiosi offendūt ꝛ peccant rōne oppositiōis. Q ē. n. qđ opponit virtuti morali que ē f'm regulā rōnis peccatū est. Sed ambitio opponitur magnanimitati q̄ est v̄tus moralis f'm phm̄. 4. ethi. ergo ē pctm̄. Magnanimitati siquidē aduersatur ambitio: sicut inordinatum ordinato. Notādum tm̄ f'm Tho. ꝙ honor iportat quādā reuerentiam exhibita alicui in testimoniū excellentie vel virtutis eius. Circa excellentiā aūt hoīs duo sūt attendenda. p̊ quidē ꝙ id in q̄ hō excellit nō hꝫ a seipso: sed ē q̄si quoddā i eo diuinū: ꝛ ideo ex hoc non debetur sibi principaliter honor: sꝫ ipsi deo. 2° aūt attendendū ē ꝙ id i q̄ excellit dat hoī a deo vt ex eo aliis prosit. Unde in tm̄ dꝫ hoī placere testimoniū sue excellētie qđ ab aliis exhibetur: inq̄ꝫtū ex hoc paratur sibi via ad hꝫ vt aliis prosit. Tripliciter ergo contingit appetitum honoris eē inordinatū. Uno mō qꝛ appetit hō testimoniū de excellentia quā non hꝫ: qđ ē appetere honorē supra suā ꝓportionem. vt si malus desideret honorē ac si eēt bonus: ꝛ nil curās de v̄tute: desideret regimen ꝛ p̄sidentiā: q̄ nō debetur nisi virtuosis. Et hōc refert Augustinus li. 4. de ci. dei. antiquos romanos cum dediti eēnt idolatrie: duo construxisse templa inter cetera: vnū dee virtutis: aliud dee honoris: ꝛ contigua: tm̄ ordinata ꝙ ad templū dee honoris non poterat esse accessus nisi per templū dee virtutis. Qui q̄uis errarent vt infideles in facto ꝛ opinione: tm̄ quo ad ordinem constructionis templorum non errabant. Uolebant enim cunctis ostendere: ꝙ ad honorem qui multum appetitur: recte perueniri non potest nisi per opera virtutis. 2° inordinate appetitur honor inquantum nō refert in

deum. iuxta illud apostoli. Soli dei honor ꝛ gloria. Sꝫ cupit aliquis illum honorē vt quoddam bonum. Sed posset aliquis obiicere sic. Quilibet pōt absqꝫ vitio appetere illud qđ sibi debetur ꝓ premio. Sꝫ honor ē premiū virtu/tis. vt.d. Ari.i.ethicoꝝ. Ergo quilibꝫ virtuosus sine vitio pōt honorē appetere. Hinc est quod Juuenalis.li.4.satyra.i.ait. Quis eni virtutem amplectitur ipsā. Premia si tollas. Et Cassio.li.2.epistolaꝝ. Nutriūt premiorū exempla virtutes: nec quisq̄ ē qui nō ad morꝫ summa nitatur ascēdere: qn̄ irremuneratum n̄ relinquitur qđ cōscia teste laudatur. Et Tul.i q.tus. Honos alit artes. Respondet Tho. q̄ honor est premium virtutis quo ad ipsum virtuosum. vt.s. hoc pro premio expetere de/beat. Sed pro premio expetit beatitudinē que ē finis virtutis. Dr̄ tamē honor eē premium virtutis ex parte aliorum qui nō hn̄t aliqd maius qđ virtuoso retribuāt q̄ꝫ honorē: qui ex hoc ipso magnitudinē hꝫ: qđ perhibet testimoniuꝫ virtuti. Unde pꝫ q̄ non ē sufficiens premium vt dicit.4.ethicoꝝ. Tertio mō appetit honor inordinate inq̄ztū appetitus in ipso honor quiescit: nō referēs honorē ad vtilitatē alioꝝ. Appetere ergo honorē secūdū tres modos p̄dictos ē appetere illū inordinate ꝛ cū peccato. Magnanimitas ꝟo tēdit ad honores ordinate. cū.s. quis virtuosos actus ꝓsequtur: intēdēs ex illis honorare deum ꝛ adiuuare proximos: licet ex cōsequēti sibi proueniat honor de quo gaudet ꝛ contentatur.

Qđ in tribus solent hoies eē ambitiosi.s. in appetitu inordinato dignitatis eccl'iastice: aut grad⁹ magisterii: vel temporalis dominii vel potestatis.

Capitulum. .2.

S Ecūdū mysteriū cōtemplādū de ambitione dr̄ distinctio. In qua distingue/mus triplicē inordinatū appetitū honoris ambitiosū. Prim⁹ dicit ecclesiastice dignitatis. Secundus magistral' sublimitatis. Tertius tēporolis ptātis. Primus appetitus inordinatus honoris dr̄ ecclesiastice dignitatis. Sunt quidē multi inhabiles: indocti: illiterati insufficiētes: indigni: qui sitiunt dignitates ecclesiasticas: illas querunt per fas ꝛ nefas: illas procurant precibus ꝛ muneribus: ad illas habēdas ꝛ acquirēdas adhibēt oē studiū: omnē qꝫ sollicitudinē: ꝛ qđ dolēdū ē: vt in plurib⁹ ipsis cōferūtur. pro quib⁹ dr̄ in.c. nihil. extra de electione. Nihil ē q̄ ecclesie dei magis officiat q̄ꝫ q̄ idigni assumūtur p̄lati ad regimē aiaruꝫ. Et pro clariore ꝑticule huius noticia: quattuor dubia occurrunt disputanda. Primū est vtrū sit licitum appetere ep̄atum. Secūdū dubium vtrum infra dignitatem ep̄alem sit peccatū appetere alias dignitates: vt abbatuꝫ. prioratuꝫ. decanatum. prepositurā. vel archidiaconatū ꝛ similia. Tertium dubium vtrū prelatus peccet in conferendo beneficium bono p̄termisso meliore: siue peccent eligentes minus bonum pretermisso meliori. Quartū dubiū vtrum p̄latus ecclesie possit cōmittere cōsanguineo suo curā ecclesie postposito meliore. Ad primū dubium arguitur pro vna parte q̄ non sit peccatum: immo sit licitum appetere episcapatuꝫ. Dicit enim ap̄l'us.i. Thi.3. Qui ep̄atum desiderat bonum opus desiderat. Sed licitum ē ꝛ laudabile desiderare bonum opus. ergo ē laudabile appetere ep̄atum. scđo arguitur q: stat⁹ episcopoꝝ ē ꝑfectior q̄ꝫ status religiosoꝝ. Sꝫ lꝫ appetere ꝑꝑ suam perfectionem statū religionis. ergo statum episcopalē. Tertio arguit per illud quod scribitur ꝓuer.i5. Qui abscondit frumenta maledicetur in populis. benedictio autem super caput vendentiū. Sed ille q ē idoneus ꝑꝑ vitam ꝛ scientiam ad episcopatū: vr̄ frumenta sp̄ualia abscōdere: si se ep̄atu subtrahat: per hoc aūt q̄ ep̄atum accipit: ponitur in statu frumenta spiritualia dispēsādi. Ergo videtur q̄ laudabile sit episcopatū appetere: ipsumqꝫ vituperabile refugere. 4° arguitur. q: facta sanctorum q̄ in scriptura narrantur ꝓponuntur nobis in exemplum. scđm illud Ro. i5. Quecūqꝫ scripta sunt ad nostrā doctrinam scripta sunt. Sed legit Esa.6 q̄. Esaias se obtulit ad offiñ predicationis qđ precipue cōpetit ep̄is. ergo vr̄ q̄ appetere ep̄atum sit laudabile. sed in cōtrarium ē Augu.i9. de .ci. dei. q dicit illud q̄ scribitur. 8.q.i.c. qui episcopatū. Locus superior sine quo regi populus nō potest: ꝛ si ita retineatur atqꝫ administretur vt decet. tñ nō decenter appetitur. Rñdet Tho.2.2.q.185. q̄ in ep̄atu tria pn̄t cōsiderari. Unuꝫ est principale ꝛ finale.s. ep̄alis operatio ꝑ quā vtilitati ꝓximorū intenditur. secūdū illud Jo. vltimo. Pasce oues meas. secundū est altitudo gradus: q: ep̄s super alios cōstituit: secūdū illud Math.25. Fidelis seru⁹ ꝛ pru.q.cō.d.s.f. suam. Tertium ē qđ consequenter se hꝫ ad illa: vt reuerentia ꝛ honor et sufficientia tēpo/ralium

ralium. ſm illud. i. Thi. v. Qui bene preſunt preſbyteri duplici honore digni habeãtur. Appetere ergo ep̄atũ rõne huiuſmodi circũſtantium honoꝝ: manifeſtũ ē ꝙ nõ lʒ: eo ꝙ finis eſſet cupiditas ⁊ ãbitio. Et dñs reprehendit ambitioſos phariſeos. d. Math. 23. Amant primos accubitus in cenis: ⁊ primas cathedras in ſynagogis: ⁊ ſalutatiões in foro. Quantuʒ autem ad ſecundũ. ſ. ad celſitudinẽ gradus appetere ep̄atum ē ambitioſum ⁊ preſumptuoſũ Unde dñs Math. 20. arguit diſcipulos p̄matum q̄rentes. d. Principes gentiuʒ dñaꝸ eorum. Ubi Criſo. d. per hoc oñdit ꝙ gentile ē primatũ ſapere: ⁊ ſic gentiũ cõparatione aiarũ eorum eſt vationem conuertit. Sed appetere proximis prodeſſe eſt ſm ſe laudabile ⁊ virtuoſum. Uerum qꝛ prout ep̄alis actus habet annexam celſitudinem gradus: preſumptuoſum videtur ꝙ aliqs preeſſe appetat ad hoc ꝙ ſubditis proſit niſi manifeſta neceſſitate imminente. ſicut Greg. d. in paſtorali. Qð tũc erat laudabile epiſcopatum appetere qñ dubium non erat per hunc queq̄ʒ ad maiora ſupplicia peruenire. Unde non de facili inueniebatur q̄ ħ onus aſſumeret: preſertim cũ ad hoc aliquis zelo charitatis diuitus fuiſſet incitatus. Poteſt tñ quilibet abſqʒ vitio p̄ſumptiõis appetere talia opera facere: ſi contingeret in tali officio eẽ vel appetere ſe eẽ dignum ad talia opera exercenda: ita ꝙ bonũ opus cadat ſub deſiderio: ñ autem primatus dignitatis. Unde Criſoſtoꝰ ſuper Math. ait. Opus quidẽ deſiderare bonũ ē. primatũ aũt honoris cõcupiſcere vanitas ē. primatus enim fugientẽ ſe deſiderat: deſiderãtẽ ſe horret. Ad primũ ḡ dicendũ ꝙ ſicut Greg. d. in paſtorali. Illo tp̄e apoſtolꝰ dixit illa verba quo illeq̄ plebibus preerat primꝰ ad martyrii tormenta ducebaꝸ. Augꝰ vero. 19. de ci. dei dicit ꝙ apl's exponere voluit quid ſit epiſcopatꝰ: qꝛ nomẽ operis ē nõ honoris. Ad ſecundum dicendũ ꝙ nõ ē eadẽ rõ de ſtatu religionis ⁊ ſtatu epiſcopali pp̄ duo. primo qdeʒ qꝛ ad ſtatum ep̄alem p̄exigitur vite perfectio. ⁊ per hoc dñs a Petro exquiſiuit ſi plus ceteris euʒ diligeret anteq̄ʒ ei cõmitteret paſtorale officium. Sed ad ſtatũ religionis nõ p̄exigiꝸ perfectio: ſed ē via ad perfectionẽ. Unde ⁊ dominus Math. 19. non dixit ſi es perfectus: ſʒ ſi vis eſſe perfectus vade ⁊ vende omnia que habes. Et huius differentie rõ eſt: qꝛ ſm Dionyſ. perfectio p̄tinet actiue ad epiſcopum ſicut ad perfectorem. ad monachũ autem paſſiue ſiue ad perfectum. Requiritur aũt ꝙ ſit perfectus aliqs ad hoc ꝙ poſſit alios ad perfectionẽ adducere. qð nõ preexigitur in eo ꝙ debet ad perfectionem adduci. Eſt aũt preſumptuoſum ꝙ aliquis ſe perfectum reputet. nõ aũt ꝙ aliqs ad perfectionem tendat. 2° non eſt eadẽ rõ. qꝛ ille qui ſtatũ religiõis aſſumit: ſe aliis ſubiicit ad ſpiritualia capiẽda ⁊ hoc cuilibet lʒ. Ille vo qui trãſit ad ſtatum ep̄alem ſublimatur ad hoc ꝙ aliis ꝓuideat. Et hãc ſublimationeʒ dʒ ſibi nullus aſſumere. ſcðm illud Hebri. v. Nemo ſibi aſſumat honorem ſed qui vocaꝸ a deo tãq̄ʒ Aron. Et vt Greg. d. 8. q. i. c. in ſcripturis. Sicut locus regiminis deſiderantibus negãdus eſt: ita fugientibus offerendus. Ad tertium argumentum dicendũ ꝙ diſpenſatio ſpiritualium frumentorum non eſt facienda ſm arbitrium proprium: ſed principaliter qdeʒ ſʒ arbitrium ⁊ diſpoſitionem dei. ſecundario aũt ſm argumentum ſuperiorũ prelatoꝝ. Ex quo non intelligitur ille abſcondere frumenta ſpiritualia cui non cõpetit ex officio nec ei a ſuperiori iniungitur ſi ab alioꝝ correctiõe aut gubernatione deſiſtat. ſed ſolũ tunc intelligitur abſcõdere ſi diſpẽſationẽ negligit cum ei ex offõ icũbat vel iniunctũ offm̃ pertinaciter recuſat. qꝛ vt dꝛ extra de renũciatione. in. c. Niſi cũ prideʒ. Tũc in te verã humilitatẽ cuſtodies cũ per eã locum ſublimẽ effugies ⁊ per obedientiã non dimittes. Et. 8. q. i. c. in ſcripturis. ſi is q̄ valʒ oĩpotẽtis dei renuerit paſcere oues: oñdit ſe ſũmũ non amare paſtorẽ. Ad quartũ vo argumẽtũ rñdet. Greg. i paſtorali. ꝙ eſaias q̄ mitti voluit ad p̄dicãdũ vidit ſe antea purgatuʒ ꝑ altaris calculũ. Quia ergo valde difficile ē quẽlibet purgatũ ſe cognoſcere. iõ nullus predicaꝛ dʒ niſi mittatur. periculoſum ergo ē ⁊ nõ ſine ambitione etiam viris idoneis q̄rere ⁊ petere ep̄atum. Sed qd de illis ĩ quibꝰ nulla conditiõ que in ep̄o ē requirẽda: penitus ĩuenitur: q̄ inſtant ſatagũt ambiunt vt ꝓmoueãtur ad dignitatẽ ep̄alẽ. O temeraria p̄ſũptio. o inflata elatio. o diabolica ſupbia. Audiãt tales id qð ſcribitur extra de elec. c. cum in cunctis. Cum in cunctis ſacris ordinibus ⁊ eccleſiaſticis miniſteriis: ſicut etatis maturitas: moꝝ grauitas ⁊ lr̃arũ ſcia ingrẽda: multo fortius hec in ep̄o oportet inq̄ri: qui ad curã ponitꝸ alioꝝ: ĩ ſeipſo

debet ostendere qualiter alios oporteat in do/
mo domini conuersari. Glo. vero super ver
bo litterarum. Dicit propter defectum scientie
repellitur aliquis ab episcopatu etiam promotus
vt p3 extra de etate et qualitate ordinandorum
c. vlt. et extra de elec. c. congregato. Et. i. q. i.
c. vilissimus. dr. Vilissimus e amputandus
nisi precellat scientia et sanctitate qui est honore p
stantior. Ad idem est. c. no oportet. i. q. 7. Se
cundu dubiu erat vtrum vltra epalem dignita/
tem sit peccatum appetere aliquas dignitates
seu officia vel beneficia. vt abbatia porratu etc.
Et vr q non: qr quod no e prohibitum p ali/
qd ius vr ee cessu. 13. q. 2. c. hebro. §. seq. Si
ista nullo iure phibentur. g vt licita conceduntur.
Contrarium huius vr ee rei veritas. Et ro e: qr
vbi eadem ro. l. et idem ius. Na de similibus
idem est iudicium. ar. di. 5. c. ad eius. Sed ro
quare illicitus e appetitus epatus e pp curam
quam h3 annexa: qr presumptuosum nimis e
vt quis se reputet idoneum ad regendas aias
alior. Sed eade ro e in quolibet predictorum.
qr. s. in oibus est cura annexa. nec differunt ab
episcopatu nisi sm magis et minus. qr vt pat3
eps h3 curam vniuersalem totius diocesis sue:
sed in predictis officiis co stituti habent cura par
ticularem. vt p3 vnius parrochie vel vnius col/
legii. Talium autem appetitus non diuersifi/
cat spem sed quidditate pcti: sicut appetere fu/
rari vnu florenu est eiusdem speciei cum appe
titu furandi mille: l3 hoc sit grauius. Sic in p
posito de appetitu epatus et alior beneficiorum
curator. Preterea sm Tho. Ray. Hosti. et
Gof. Qui petit pro se aliquod pdictor si ali/
as sit dignus efficitur indignus rone presum/
ptionis: et committit symoniam. ergo peccat mor
taliter. Et p hac coclusione faciunt dicta sancto
rum. Unde Crisostomus. 40. di. c. multi. ait
Quicunq3 desiderauerit primatum in terra in
ueniet cofusionem in celo: nec inter seruos xpi
computabitur qui de pmatu tractauerit. Nul/
lus aut inuenit cofusione in celo aut separatur
a consortio seruorum xpi nisi pp mortale. ergo
etc. Et. i. q. i. c. Principat9 Leo papa ait. Pri
cipatus. i. prelatio que aut seditio extorsit aut
ambitus occupauit et si moribus no offendat
aut actib9 ipsius tamen initii sui e perniciosus
exemplo: et difficile e vt bono peragantur exi/
tu que mala sunt inchoata principio. Sed non
dr aliquid perniciosum nisi mortale. Sciendu
aut q id qd dictum e. s. q non l3 petere benefi
cium curatu: nec peti pot absq3 vitio symonie.
Aliqui illud no tenent. vt Ben. et Guil. Hanc
opi. sequi videntur curiales: sed tn non est tuta.
Forte posset dici q qui intenderet deo seruire i
clero: non pp honores maiores consequedos
et diuitias in seculo: sed qr status ille melior est
q3 secularis et diuinis applicatus et magis sibi
gratus: et in eo positus appetit sibi prouideri d
bnficio: et petit illud a supioribus vt possit sm
coditione sua sustentari no ad popa: sed ad de
centia. no habes intentione ad curam: nec ad
honores et gradus et ad pinguius beneficium:
sed ad sui gubernatione ita contetus de simpli
ci beneficio sicut de curato: dumodo sibi suffi/
ciens eet non peccaret. Appetit. n. et querit qd
e de iure diuino debitu. Videlicet q qui alta/
ri seruit de altari d3 viuere. vt. d. apls: quod e
licitum cuilibet. Et q3uis cura annexa sit ei qd
sibi cofertur: oculus eius no e ad hoc principa
liter: sed ad sustentatione sibi debita ex seruitio
ecclesie. Illud aut. s. q sit curatum e accessoriu
et per accidens: et accessoriu natura sequi con/
gruit principalis de re. iu. li. 6. Sed pncipale
intentu. s. sustentatio sui iure e licitum. ergo et
quod ide sequitur: no aliqd illicitum adiungen
do. Tertium dubium erat vtru prelatus pec
cet conferendo beneficiu bono pretermisso me
liori. vel vtru peccent sic eligetes. Et vr q sic.
Quia. 8. q. i. c. licet. Hiero. ait. Scietoes et
certi sint: qr qui prestantior e ex oi pplo: q do/
ctior: qui sanctior: qui omni virtute eminentior
ille eligatur ad sacerdotium. S3 beatus Tho. i
quadam. q. de quolibet dicit q aliquis pot dici
melior dupliciter. vno mo simpliciter alio mo
sm quid. Simpliciter aut dr melior qui e san/
ctior: et plus hns de charitate. Scdm qd dicitur
melior qui e melior sm aliquem respectu. Co
tingit autem aliquem ee meliorem simpliciter
i. maioris santitatis: q no e melior quatu ad h
q proficiatur in ecclesia. Sed alius minoris sa
titatis eet melior in regimine: quia forte magis
ecclesiam iuuare poterit: vl per lume sapientie:
vel per auxilium potentie: vel qr diu in ecclesia
deseruiuit. Non ergo tenetur dare prelat9 of
ficium vel beneficiu meliori simpliciter: sed me
liori quo ad hoc: ideo si preferat vnum alteri p
pter aliquam cam que pertineat ad honore dei
et vtilitatem ecclesie. iam q3tum ad hoc iste est
melior: et prelatus recte facit promouens illu:
sicut et et eligentes. hec ille. Notandu et q q3/
uis minus bonus simpliciter posset pferri ma
gis bono

gis bono in regimine ecclesie qꝛ vtilioꝛ: non tñ
si sciť esse malus: q̄uis posset iuuare ecclesiam
ꝑ sciaꝫ ⁊ potentiã: qꝛ i huiusmodi ꝑ marie req/
riť bonitas vite alias sine pctõ cura exerceri nõ
põt. Hoc eniꝫ nõ esset ꝓferre minus bonũ: sed
simpliciter malũ: ⁊ ꝑ cõsequens q nõ ẽ idoneꝰ.
Unde Albertus magnus dicit exp̃sse ꝙ ꝓmo
uentes ad ordines vel curã pastoralẽ: vel aliqđ
bñficiũ ecclesiasticũ scienter indignũ absq̃ du/
bio peccãt mortaliter. Nec nobilitas excusare
põt ꝙ ꝓmoueatur malus: qꝛ quanto nobilioꝛ
tãto nociuioꝛ. Et si dicať ꝙ aliꝰ non sit ita vti/
lis: oio ista rõ nihil valet: qꝛ vtilitas spũalis tpa
li est ꝓponẽda: nec excusat paucitas ministroꝝ
ecclesie. h albertꝰ. Diciť vo aliqs eo ipso bonꝰ
quo nõ ẽ malꝰ. ex̃ de ꝓsumptionibꝰ. c. duduꝫ.

4m dubiũ erat. Utrũ ꝓlatꝰ eccl'ie possit ꝯmit
tere cõsanguineo suo curaꝫ ecclesie: postposito
meliore. Videť ꝙ nõ: qꝛ Hiero. dicit loquẽs
de moyse ꝙ substituit sibi successorẽ i regimi/
ne iesuꝫ naue. 8. q. i. c. si ergo. Nulla cõsãgui
nitatis rõ: nulla ꝓpinquitatis habita cõtẽplatio
ẽ: ꝓpinqs agroꝝ ⁊ ꝓdioꝝ relinquať hereditas
gubernatio populi illi tradať quẽ deꝰ elegerit:
hõi. s. tali q hꝫ i semetipso spm̃ dei: ⁊ p̃cepta dei
in cõspectu eiꝰ sunt. Et idem Hiero. 8. q. i. c.
moyses. Moyses amicꝰ dei cui facie ad facieꝫ
locutꝰ ẽ deꝰ potuit vtiq̃ successores ꝓncipatꝰ fi/
lios suos facere ⁊ posteris ꝓpriã relinquere di
gnitatẽ. Sꝫ extraneꝰ de alia tribu eligiť iesus na
ue: vt sciremꝰ ꝓncipatũ i populos nõ sanguini
deferẽdũ eẽ: sꝫ vite. Glo. d. ibi sup vbo tribu
Moyses fuit de tribu leui. Jesus naue siue io
sue fuit de tribu effraim. Ad h ꝓpositũ recitat
etiã policratꝰ li. 4. ꝙ obsecrãte senatu vt adria/
nus filiũ quẽ habebat augustũ faceret: rñdisse
ferť sufficere dꝫ ꝙ ego regnauerim cũ nõ me/
rear. Principatꝰ. n. nõ sanguini sꝫ meritis dã
dus ẽ. Inutiliter qppe regnat q rex nasciť nec
mereť. Veꝝtñ Tho. i quadaꝫ. q. de quolibet:
dič ꝙ aliter ẽ dicẽdũ de cõsanguineo eque ido/
neo: aliter de cõsanguineo minꝰ idoneo. Si au
teꝫ cõsanguineꝰ sit eque idoneꝰ põt ꝓlatꝰ ꝓfer/
re cõsanguineũ: nisi ex hoc forte scãdalũ oriať:
vel aliq ex inde malũ exẽplũ accipiãt: vt qñ ꝓ
babiliter timeť ꝙ alij ꝓlati inducerenť hoc exẽ/
plo ad dãdũ suis minꝰ dignis. Ratio h. qꝛ in
h ꝙ det cõsanguineo eque digno nil depit vtili
tati ecclesie: nec est cõtra charitatẽ. Et h figura
tũ est Geñ. 47. vbi pharao ioseph loquens de
fratribꝰ suis dixit. Si esse nosti i eis viros indu/
strios cõstitue illos magistros pecoꝝ meoruꝫ.
Si vo cõsanguineꝰ ꝓlati sit minꝰ idoneꝰ nõ dꝫ
eũ ꝓficere ad curã ecclesie postposito meliore.
Et sic faciẽdo ⁊ ꝓficiendo illũ grauiter peccat.
Quid tẽporibꝰ his in bñficioꝝ collatiõe ac di/
stributõe fiat nõ opus est enarrare cũ iã mani/
festa sit oibꝰ ecclesie sancte iactura. Preficiunť
infames: ꝓmouenť ambitiosi: exaltanť amici:
⁊ q̄si nulla ẽ ampliꝰ cura de regimine animaꝝ
Preualuit ambitio ⁊ ad lucra tpalia mũdanã/
que pompã oia sunt redacta. O deꝰ de celis. o
deꝰ omnipõtẽs. Inspice succurre: visita: ⁊ nõ
derelinquas ꝓpter peccata nostra sponsaꝫ tuã
ecclesiaꝫ quã tuo precioso sanguine redemisti.
Inuaserũt lupi rapaces gregẽ tuũ: ⁊ nõ est qui
pascat oues tuas. Secũdus appetitus inordi/
natus honoris diciť magisterialis sublimitatis
Appetũt nãque multi indebite magisterialem.
gradũ. Et licet secundũ Hosti. i summa sua.
libro qnto in rubrica de magistris. ꝓceptoꝛ cu
iuslibet discipline vocari possit magister. vt i le
ge qbꝰ erga. ff. de vbo. signifi. vel q regimen
hꝫ pre ceteris: vt i lege prima. ff. de exactioni/
bus. vel doctoꝛ legũ: vt in ꝓhemio. ff. §. penul
timo. Nos tñ loqmur de magistris ꝓut sic ap
pellantur doctores theologie. in qbꝰ reprehẽsi/
bilis esse põt magisterij gradus ⁊ ambitiosus
reputari quadruplici ratõe. primo ratõe insuffi
cientie. secũdo rõne repugnãtie. tertio ratione
supbie. quarto rõne finis. Primo rõne in/
sufficientie: quãdo aliqs insufficiens est: qꝛ vel
indoctus vel adeo paꝝ doctus vt sibi gradus
magisterij ꝯuenire nõ possit. Pro qbꝰ dr̃. 61.
distin. c. miseꝝ. Miseꝝ ẽ eũ fieri magr̃m q nũ
quã fuit discipulus. Et. 59. distin. in. c. ordina
tus. Debet ante esse discipulꝰ qsqs doctoꝛ esse
desiderat. Et sic docere põt qđ didicit. 16. q. 1.
c. sic viue. Multo tẽpore disce q̃ postmodũ do
ceas. Et capi. si clericatꝰ. Si clericatus titillat
desideriũ: discas qđ possis docere ⁊ rõnabileꝫ
hostiã offeras deo miles añq̃ꝫ tyro. nec prius
magister sis q̃ꝫ discipulꝰ. Et de electõe. c. cũ in
magistrũ. In magistrũ assumi nõ dꝫ q formaꝫ
discipuli nõ assumpsit. hec ibi. Dicit autẽ Ho
stien. vbi. s. ꝙ ꝓmouendꝰ ad magisteriuꝫ co
gnosci põt legendo ⁊ disputãdo si sit idoneus.
Secũdo est reprehensibilis ⁊ ambitiosus ma/
gisterij gradus rõne repugnãtie: quãdo aliqs
esset in aliqua religione q̃ talia cõtineret ꝙ sibi
magisterij gradus repugnaret. sicut de mona/
cho. d. Hiero. 16. q. i. c. monachꝰ. Monachꝰ

non doctoris sed plangētis habet officiū. Ad
quod facit ibidē.c.si cupis.ꝛ.c.alia causa. Si
autem talis esset religio in qua possēt religiosi
eū obseruantia regule ꝛ statutoꝝ suorū vacare
ēt studio lraꝝ ꝛ p̄dicatōi ꝛ instructiōi alioꝝ pos
sēt h⁹ī viri religionis docti ſm Alex.in.4.sū
me.ad gradū magisterii ꝑmoueri. Qđ confir
mat̄ p ea q̄ scribūtur 16.q.i.c.doctos.c.mode
ramine.c.sunt nōnulle.c. nos autē.c.in par
rochia.c.cū ꝑ vtilitate. Et hoc apparet per ex
perientiā:qꝛ quotidie ex ordinib⁹ mendicātiuꝫ
multi fiunt magistri in theologia. Tertio ē
rep̄hēsibilis ꝛ ambitiosus gradus magisterij
rōne supbie:quādo aliqs querit illū gradū im
portūe se ingerēdo vt excellat ꝛ appareat glo/
riosus. qđ ꝑhibet christ⁹ Matth.23.d. nec
vocemini magistri.s.cū elatiōe mētis:qꝛ ma/
gister vester vnus est xp̄us.in qbus vbis ñ
nomē aut gradū dānauit magisterii secunduꝫ
omnes doctores:sed tantū supbiaꝫ ad quā mlt̄
ti cū nōīe illo deueniūt:qui eo q̄ magistri sūt
ꝛ vocantur credūt se omnia scire: spernūt indo
ctos:ꝛ q̄ ipsi sciunt aliis cū difficultate ꝛ labor̄
vix cōmunicare volunt. Quarto ē rep̄hensi
bilis ꝛ ambitiosus magisterii gradus ratione
finis:quādo aliqs magisterium suscipit nō propt̄
honorem dei:aut salutē propriā vel vtilitatē ꝑ
ximoꝝ:sed propter tēporalia lucra:pp prelatio
nes obtinendas ꝛ acqrendas dignitates. Ta/
les siquidem qꝛ a debito fine deficiunt honorē
indebite appetūt ꝛ iordinate. Iudicet ḡ vnus
quisqꝫ seipsū. Ego nō audo aliena facta culpar̄
precor tamē deū celi: vt magisterij dignitas tā
multis ad salutē accedat quot cā est dānationis
eterne. Tertius appetitus iordinat⁹ honorꝭ
ꝛ ambitionis ē secularis ptātis.quō aliq aspi/
rant tyrānice dñia tēporalia vsurpare. Respō
dēdū vt melius intelligat̄ notandū q̄ q̄druplici
ter pōt aliqs recte et merito esse princeps aut
dñs. Primo ex diuina ordinatiōe. Secundo
ex ecclesie collatiōe. Tertio ex legitima succes/
sione. Quarto ex populi electiōe. Primo ex
diuina ordinatione.sicut Saul fuit vnctus in
regem a Samuele de volūtate dei vt habetur.
i.Reg.io. Qui cū fuisset abscōditus domi cu
currerunt illi de populo ꝛ tullerūt eū inde sic
fuerat diuinitus reuelatū stetitqꝫ ī medio popu
li. Et Samuel dixit. Certe videtis quē elegit
dñs:quoniam nō sit simil̄ ei ī oī populo:ꝛ cla/
mauit cūctus popul⁹: viuat rex. Secūdo pōt
aliquis esse priceps ex ecclesie collactione:qñ

s.ecclesia auctoritate diuina conferret alicui p̄n
cipatū:ꝛ p̄cipue impialeꝫ dignitatē. Papa.n.
impatorem instituere ꝛ destituere debet ꝛ pōt
rationalib⁹ cāis interuenientib⁹.sicut factum
fuit tempore Sthephani secūdi: vt dicit̄ i chro
nica martiniana:quō Arstulphus rex lōgobar
doꝝ igetabat romanos:qua ꝑpter Stephan⁹
roman⁹ pōtifex aduertens q̄ Cōstātin⁹ quin
tus cōstantinopolitanus impator non poterat
iuuare Romanos: venit in frāciam ad Pipi
nū regeꝫ francoꝝ:qui cū papa veniēs liberauit
romanos ab īiuriis lōgobardoꝝ:ꝛ cōtinuo in
p̄mio vtuosi laboris factus ē iperator:ꝛ re
sus in frāciam imperauit ānis.13. Pipino āt
successit in imperio karolus eius fili⁹:mansit
qꝫ impiū apud francos annis.35.ꝛ mensib⁹.
9. vsqꝫ ad tēpora Ludouici tertii.cui⁹ tēpore
quia francigene nō iuuerūt romaꝫ ab iniurijs
longobardoꝝ fuit diuisuꝫ imperiū:eo q̄ vnus
impauit in italia. Alius in alemania. ꝛ scisma
durauit vsqꝫ ad Ottonē:qui liberauit ecclesiā
ab ipietate Ioh.pape.12.queꝫ cardinales suo
adiutorio deposuerūt:quare Otto coronā im/
perij suscepit: ꝛ eo mortuo iperauit filius eius
Otto secundus :ꝛ post illū Otto tertius p he/
reditariam succeſſionē. Sed post mortē Otto
nis.3.fuit institutū q̄ imperator eligeretur ab
electoribus.s.maguntinensi.treuerensi.colo/
niensi.marchione brandeburgensi. palatino.
duce saxonie.ꝛ rege bohemie. de ptāte vo pa/
pe supra imperatoreꝫ: dixi in ſmone de sacer/
dotali dignitate. Tertio pōt aliquis esse prin
ceps ꝛ domin⁹ ex paterna successione. sicut de
Salomone dicit̄.3.Reg.2.c. Salomon auteꝫ
sedit sup thronū Dauid patris sui ꝛ firmatū ē
regnū eius nimis. 4° potest aliquis esse prin
ceps ex electione: quādo eligit̄ vniformiter et
cōcorditer ab illis quib⁹ habet preesse. his mo
dis exceptis qui dominari cupit ambitōis vi/
tio tangit̄. Sed dubitaret aliquis. quid de of/
ficijs ꝛ dignitatib⁹ secularib⁹ si appetantur ꝛ
procurent̄ p p̄ces ꝛ obsequia: vt officiū ptātis
senatoris capitanei ꝛ huiusmōi:nūqd ē pecca/
tuꝫ. Rñdeo q̄ si quis huiusmōi appetat ꝛ que
rat magis curās de honore ꝛ lucro q̄ꝫ de iusti/
cia seruāda:q̄ talis peccaret. Similiter si igno
rat ea q̄ spectant ad executionē debitā dicti offi
cij:nec iuuari p aliū pōt. Similiter si parat⁹ est
se intromittere de his ad q̄ sua ptās nō extendi
tur q̄ꝫuis ibi consueuerit fieri. puta si laicus
velit de clericis iudicare: vel de ecclesia dispo/
nere

nere. q: eis ꝓhibet. di. 96. p totū. Si aūt appe-
teret quis illos gradus zelo iusticie ⁊ charitatis
ꝓximoꝝ erigēte: nō rōne proprij cōmodi nō
peccaret. Sed quis est hic ⁊ laudabimus eū.
Ideo magnus erit numerus dānatoꝝ.

Q̄ō abominanda est ambitio: tū qꝛ inducit
multa mala: tū qꝛ omnis iustus illā fugit: tum
etiā qꝛ tollit qetē mentis. Capitulū tertiū.

Ertiū mysteriū declarandū de ambi-
tione dicit̄ abominatio. Abominādū
quippe ⁊ fugiēdū est huiusmodi pec-
catū ꝓpter tria. p̄ qꝛ multa crimina inducit. se-
cundo qꝛ oīs iustus illā fugit. 3° qꝛ qetē mētis
tollit. Primo ambitio multa crimina indu-
cit. Hoc maxime malū hꝫ ambitiosus: qꝛ nec ti-
met deū: nec veret̄ hoīes: sepe ⁊ libēter mentit̄
adulat̄: sepe simulat hūilitatē: inclinat̄ cunctis
seruꝰ est oīum ⁊ tributarius crudelissimꝰ ⁊ ve-
nenosus: qñqꝫ ꝓpter ambitionē etiā suis. Ro-
mulus qdē occidit fratrē Rhemū vt solꝰ regna-
ret. Julius cesar Pompeiū ē semꝑ ꝑsecutus
vsqꝫ ad mortē: cū quo plurima bella gessit cupi-
ditate iperij. Absalon suū prēm Dauid tēpta-
uit pellere regno vt rex ipse ꝑficeret. Et qd hi-
storias q̄rumꝰ qñ clara sunt oīa bella q̄ fuerūt in
mūdo vsqꝫ nūc: nec dubiū ē illa fuisse ꝑ maiori
ꝑte cōfecta ex liuore ampliādi dñia. Propte-
rea Ninꝰ rex assirioꝝ bellis vexauit ꝓuincias.
ꝓpterea magnꝰ Alexāder duxit exercitū ex-
tra patriā ꝯtra dariū: imo cōtra oēs reges oriē-
tales. Propterea martiales romani semꝑ fue-
rūt i bello ab vrbe cōdita vsqꝫ ad tēpora Cōstā-
tini: habueruntqꝫ bella plurima aduersus sabi-
nos cōtra volscos coriolanos. veios. faliscos.
pelignos picētes. sanites. tarētinos. carthagi-
nenses. hyspanos. mitridatē. egyptū. germa-
nos. cymbros. ⁊ partbos. Et vt breuiter dicā
cōtra totū mūdū. Et qs enumeret q̄ꝫtus hoīū
sanguis in tot ꝑlijs sit effusus: quot milia ui-
rū sint extincti. quot ciuitates depopulate. quot
violate v̄gines. quot vtriusqꝫ sexus p̄cio venū-
dati. O ābitio tātoꝝ scelerū mr̄. o venenosa ra-
dix ex q̄ facile ꝓdit oīs facinoris germē. o bo-
noꝝ moꝝ diss patrix. o inimica iusticie. o semi-
natrix odioꝝ. o fons oīs scādali. o cōfusio reli-
giosoꝝ. o turbatrix ecclesie. o desolatrix ciuita-
tū. o deniqꝫ destructrix generis humani. Pro-
pter ambitionē nāqꝫ vix pōt aliqs ꝑ viā rectā
incedere ⁊ qñqꝫ imo multotiēs q boni credunt̄
⁊ sancti ꝓpter ābitionē efficiunt̄ reprobi ⁊ dia-
boli filij. 2° abomināda est ambitio: qꝛ qlibet
iustus eā fugit. Dñs nr̄ iesus xp̄s cū facto mi-
raculo de qnqꝫ panibꝰ voluissent eū sibi regē
facere: aufugit vt habet̄ Joh. 6. Moyses cum
eēt annoꝝ. 83. ⁊ mitteret̄ a dño vt eēt dux po-
puli israel multū excusauit se. d. qꝛ eēt ipeditio-
ris lingue. Exo. 4. c. Hieremias cū mitteret̄
a dño: ⁊ constitueret̄ suꝑ reges ⁊ regna ad an-
nūciādū v̄bū dei subtrahebat se. d. ha. ha. ha.
dñe deꝰ noster nescio loq. Hiere. i. c. Marcꝰ
euāgelista vt sacerdotio inhabil' eēt amputauit
sibi pollicē. Greg. magnꝰ a clero ⁊ populo ac-
clamatus in papā occulte fugit. Ambrosius ne
ꝓmoueret̄ in archiepm magnā resistentiā fec.
Et sic oēs boni ⁊ iusti viri ambitionē sunt de-
testati. Tertio abomināda ē ambitio: qꝛ qetē
mentis tollit. Semꝑ. n. ambitiosi habēt i cor-
de ignē: semꝑ sunt i cogitatōibꝰ: semꝑ i deside-
rijs martyres nō dei sꝫ ꝑncipis tenebrarum.
Propterea Bern. li. 3. de cōsideratōe ad Eu-
geniū ait. O ambitio ambiētiū crux: quō oēs
torques: oibꝰ places. Nil acriꝰ cruciat nil mo-
lestiꝰ inqetat nil tā apud miseros mortales cele-
brius negocijs eiꝰ. Et idē i s̄mone. 40. Am-
bitio subtile malū secretū v̄tus pestis occulta
doli artifex mater hypocrisis liuoris parēs vi-
tioꝝ origo tinea sanctitatis execatrix cordiū. h̄
ille. Propter h̄ itaqꝫ omnia vitari dꝫ ambitio
vt sic obtineri possit ꝑ humilitatē diuina grā ⁊
in fine sempiterna gloria i qua viuit regnatqꝫ
gloriosus deꝰ ꝑ infinita secula seculoꝝ. Amē.

Feria qnta secūde hebdomade in q̄dragesi-
ma. de vitio vane glorie: quo laborabat diues
ille dānatꝰ: ⁊ qd̄ plurimū timere debēt penitē-
tes: qꝛ oriri solet maxime ex operibus bonis.

Sermo. 35.

Aduebantur purpu-
ra ⁊ bys-
so. Verba sunt redēptoris nostri
originaliter. Luce. 15. c. ⁊ i euā-
gelio hodierno. Audiuimꝰ ex le-
ctione sancti euāgelij dānatū fuisse diuitē i in-
ferno: nō qꝛ diuitias possidebat: sꝫ qm̄ male il-
lis vtebat̄. Erat eni crudelis ꝓximis ⁊ Laza-
ro mendico: cuiꝰ vlcera canes lingebant aīalia
bruta: ipse hō nullā pietatē exhibebat. Consti-
tuerat finē suū i copia bonoꝝ tēporaliū: ⁊ ꝑꝑ il-
la superiorē nō cognoscebat deū. exaltabat se
ipsū ⁊ elatus corde cupiebat honorari. Et ꝓ-
pterea induebat̄ purpura ⁊ bysso gloriā q̄rēs i
excessiuo ornatu ⁊ imoderato. Et qm̄ plurimi
sunt illiꝰ diuitis sequaces ⁊ imitatores q omnē

desideriū suū inflāmant ad hanc gloriā tpalem
inanē ⁊ vacuā: iccirco in p̄senti sermone de va
ne glorie vitio aliqua discutiemus: de qua tria
mysteria occurrūt declaranda.
Primū dicitur diffinitio.
Secundum detestatio.
Tertium generatio.

Quid sit vana gloria: ⁊ quō differt a gloria
sancta que esse potest in bonis ⁊ virtuosis: et a
gloria beata. Capitulum. .I.

p Rimū mysteriū de vana gloria dicit̄
diffinitio in quo qd sit vana gloria vi
deamus. Et Alex. in. 2. summe diffi
nit eā sic. d. Vana gloria ē appetitꝰ inordinatꝰ
⁊ inordinata delectatio humane laudis. Nam
gloria claritatē quādā significat. Vñ glorifica
ri idē ē qd̄ clarificari. vt Augu. dicit sup Job.
Et ambro. in li. de officijs. Gloria ē clara cuꝫ
laude notitia. Et Tullius in rhetoricis. Glo/
ria ē frequēs d̄ aliquo fama cū laude. Lucas Vo
vt Ar. d. p̄. rhetoricoꝝ. ē s̄mo elucidās magni
tudinē v̄tutis. Jdeo nomē glorie iportat ma/
nifestationē alicuius de hoc qd̄ apud hoies de
coꝝ videt̄ siue illud sit aliqd̄ bonū spirituale si/
ue temporale. Possumꝰ tñ ꝓ clariori intelligē
tia distinguere triplicē gloriā. Pria dicit̄ bea/
ta. Secūda sancta. Tertia. vana. Prima ē
gloria beata de qua in p̄s. Gloria ⁊ diuitie in
domo eiꝰ. Et p̄s. 149. Exultabūt sancti i glo/
ria. Et de hac diffusius loco suo dicemꝰ. Se/
cūda ē gloria sancta: ⁊ h̄ s̄m Tho. 2. 2. q. 132. ē
cū qs cognoscit bonū suū dignū laude ⁊ appro
bat illud cupiēs ab alijs laudari: aut ꝓpter diui
nuꝫ honorē: aut pp̄ ꝓximoꝝ salutē. Nam s̄m
Alex. laudari ꝓpter deū ⁊ ꝓpter bonū ꝓximi
nō ē aliud q̄ꝫ deū laudari in nobis. Vnde nō
errat̄: sꝫ sancte appetit̄ gloria cū virtuose viuit̄ ⁊
nō cōstituit̄ ibi finis. Ad hāc hortat̄ nos xp̄s
dicēs. Math. 5. Sic luceat. l. u. c. h. vt. ui. bo.
opa. u. ⁊ glo. p. u. q in. ce. est. Et. i. Corin. x.
Sine offensione estote iudeis ⁊ gentibꝰ ⁊ eccle
sie dei: sicut ⁊ ego oibus p oia placeo: nō que/
rens qd̄ mihi vtile ē: sꝫ qd̄ multis: vt salui fiāt
Et Ro. 12. Prouidētes bona nō tantū coraꝫ
deo: sed etiā corā oibus hoibus. ⁊ Eccle. 41.
Curā habe de bono noie. Et puer. 15. Fama
bona ipinguat ossa. Et Ouidiꝰ li. de tristibus
Deniqꝫ nō paruas aio dat gloria vires. Et fe/
cūnda facit pectora laudis amor. Jdeo. Aug.
in s̄mōe de cōfes. Solet mouere charissimi q̄
dñs noster iesus xp̄s in s̄mone euangelico cuꝫ
prius dixisset. Luceat lux vestra corā hoibꝰ vt
videāt vestra opa bona ⁊ glorificent patrē ve/
strū q in celis ē. postea dixit. Attēdite ne iusti/
ciā vestrā faciatis corā hoibus vt videamini ab
eis. Turbat̄. n. mens paꝝ intelligētis ⁊ p̄ce/
pto vtriqꝫ obaudire cupientis ⁊ p diuersa ⁊ ad
uersa distendit̄. Tā nemo enim pōt q̄ꝫuis vni
dño obtemperare repugnātia iubenti q̄ꝫ nemo
pōt etiā duobꝰ dñis s̄uire. qd̄ eodē s̄mone sal/
uator ipse testatꝰ est. Quid ergo faciat animus
nutās cū se obtempare nō posse existimat: ⁊ nō
obtempare formidat. Si enim opa sua in luce
posuerit hominibꝰ intuēda vt faciat qd̄ p̄ceptū
ē. Luceat lux vestra corā hoibꝰ: reū se teneri ar
bitrabit̄ quasi cōtra p̄ceptū fecerit: vbi dicitur.
Attendite ne iusticiā vestrā faciatis coraꝫ hoi/
bus vt videamini ab eis. Qui autē recte intel/
ligit vtrūqꝫ iplet ⁊ s̄uiet vni verissimo dño qui
s̄uū pigrū nō dānaret si ea q̄ nullo mō poterat
impetraret. h̄ ille. Et ibi cōcludit dicēs. Jnten
tio qppe cordis humani quo dirigat̄ ⁊ qd expe
ctet intuendū ē. Ex qbꝰ omnibꝰ colligit̄ q̄ nō
sunt v̄tutis opa p̄termittēda quoniā ad illa se/
quit̄ laus multoꝝ ⁊ redundāt in virtuosoꝝ fa/
mā: dūmō ibi intentio nō cōstituat finē suum.
Tertia ē gloria vana q̄ secundū Alex. ⁊ Bo/
na. vbi. s̄. pōt esse triplex. Primo ex p̄te rei ꝓ
qua qs gloriā q̄rit. vtputa si qs gloriā quereret
de sapientia quā nō habet ⁊ huiusmodi. vel de
eo qd̄ ē peccatū. Propter qd̄ in p̄s. dr̄. Quid
gloriaris in malicia. Vel cū querit gloriā de eo
qd̄ nō ē gloria dignū: vt de diuitijs. de pulchri
tudine. de dominijs ⁊ huiusmodi. de qbꝰ nō ē
gloriandū eo q̄ trāsitoria sunt caduca ⁊ vana.
Vnde Esa. i. dicit̄. Omnis caro fenuꝫ: ⁊ ois
gloria eiꝰ quasi flos agri. Secūdo gloria ē va
na ex p̄te eiꝰ a quo qs gloriā q̄rit. puta ab hoie
principaliter cuius iudiciū nō est rectū. Vñ in
psalmo. Maledicta ossa eoꝝ q hominibꝰ placet
supple cū ponit̄ ibi finis. Tertia gloria est va/
na ex p̄te eiꝰ q gloriā appetit: q videlicet appeti/
tū glorie sue nō refert i debitū finē: puta ad ho
noreꝫ dei ⁊ ꝓximi salutē. Nā omnis gloria fi/
naliter ad deū est referēda. Vñ Dauid in p̄s.
Nō nobis dñe non nobis sed nomini tuo da
gloriā. Et christꝰ Joh. io. Ego gloriā meā nō
q̄ro. Si ego gloriā meā q̄ro gloria mea nihil ē

Qd̄ fugienda ē vana gloria: tū quia p illam
offenditur deus: tū quia homo per eā spirituali
ter infatuatur: tum etiā quia omnes iusti ipsaꝫ
conati sunt vitare. Capitulum. .2.

Secundū

Secundū mysteriū declarādū de vana gloria dicitur detestatio. Est siquidez vitium graue ꝛ de testabile ꝑpter tria. Prīo ꝑpter offenssionē. Secūdo propter infatuationē Tertio propter exēplationē. Primo vana gloria ē vitiū graue ꝛ detestabile pp offenssionē: qꝛ per illam offendit deus. Notādum autē secūdum Boñ. vbi supra. ꝙ aliquādo est peccatū veniale: aliquādo mortale. Veniale ē cum ex subito motu trahitur anim⁹ ad ꝓpriā laudem ꝛ gaudet de bona hominū opinione: tñ cū ratio excitat̄ stati reꝑmit ꝛ subiicit motū illū recognoscēs deuz ꝛ illi se humiliās Difficile nāqꝫ est primis motibus glorie vt nō veniāt posse resistere: qa vt dicit Seneca ad Lucillū. Nulla est taz excelsa virtus que dulcedine glorie ñ tāgatur. ꝛ Hieronim⁹ ad Sabinianū. Naturali ducimur malo ꝛ adulatorib⁹ nostris libenter fauem⁹. ꝛ q̄zq̄z respondeam⁹ nos indignos ꝛ calidus rubor ora perfudant: tamē ad laudem suam intrisecus letat̄ anim⁹ Et Criso⁹. d. sup Math. Cū cetera vitia locū habebant in serui s diaboli: inanis gloria locū etiā habet in seruis xp̄i. Si ergo amor hūane glorie q̄zuis sit inānis nō repugnat charitati neqꝫ q̄ztū ad id de q̊ est gloria neqꝫ q̄ztū ad intentionem gloriā q̄rētis nō est peccatū mortale: sꝫ veniale. Peccatū autē mortale est vana glīa quādo ꝯriat̄ charitati dei dupliciter. Vno modo ratione materie de qua quis gloriat̄: vtputa de aliquo falso qđ ꝯriat̄ diuine reuerētie. ꝭm illud Ezech. 28. Eleuatū est cor tuū ꝛ dixisti. De⁹ ego sū. Vel cū qs bonū tp̄ale de q̊ glīat̄ ꝑfert deo. aut etiā cū qs prefert testioniū hominū testimonio dei. sicut cōtra quosdā dr̄ Ioh. 12. Qui dilexerūt magis glīam hominum q̄z gloriaz dei. Alio mō cōtrariat̄ charitati ex pte ipsius gloriātis qui itētionē suā refert ad gloriā tanq̄z ad vltimū finē ad quē etiā ordinat virtutis opa: ꝛ ꝑ illo cōsequēdo nō ꝑtermittit facere etiā ea q̄ sūt contra deū. Sic faciebant antiqui romani de qbus dicit Aug⁹. 5. de ci. dei. c. 12. Veteres igit̄ primiqꝫ romani q̄ztū eorum docet ꝛ cōmēdat historia q̄zuis vt alie gētes excepta vna populi hebreorū falsos deos colerēt ꝛ nō deo victimas: sed demoniis imolarent: tñ laudis auidi pecunie liberales erāt: gloriaz ingentē diuitias honestas volebāt. Hāc ardētissime dilexerūt: ꝑpt̄ hāc viuere voluerūt: ꝑ hac mori nō dubitauerūt: ceteras cupiditates huius vnius ingēti cupiditate presserūt. hec illa. 2°. vana glīa ē vitiū g̃ue ꝛ detestabile rōne infatuationis. qꝛ in hoc vitio magna est fatuitas: quā dñs explicauit Math. 25. in parabola de decē v̄ginibus quaꝝ qnqꝫ erant fatue: ꝛ qnqꝫ prudentes. Et prudentes intrauerūt cuz spōso ad nuptias: fatue vo licet essent v̄gies qꝛ tñ oleū recte itētiōis ad dei gloriā nō habebāt: exclufe fuerūt a spōso. Pro qb⁹ dic̄ Gre. i omel. Sepe vos fratres charissimi admoneo praua opa fugere: mūdi hui⁹ inquinamenta deuitare: sꝫ odierna sci euāgelii lectione compellor dicere: vt bona q̄ agitis cū magna cautela timeatis: ne per hoc qđ a vobis rectū geritur: fauor aut gratia hūana reqratur: ne appetitus laudis subrepat: ꝛ quod foris ostendit̄ intus a mercede euacuet̄. Ecce eni redemptoris voce dece v̄gines: ꝛ oēs dicuntur v̄gines: ꝛ tamē intra beatitudinis ianuā non omnes recepte: qꝛ eaꝝ quedā dū de v̄ginitate sua gloriā foris expetūt oleū i vasis suis habere noluerūt. 3°. detestabile ē ꝛ graue vitiū vane glorie propter exēplationem. Oēs qdem sci dederūt nobis exēplum vanā gloriā fugiendi: vt patet in eoꝝ gestis. Cicero etiā. i. de officiis. d. Cauenda ē glorie cupiditas. Eripit eni animi libertatē: ꝑ qua magnanimis viris omnis debet esse contemptio. i. cōtemptus. Legimus in vitis patꝝ ꝙ cū quidā senex in spelūca requiesceret rogatus est multis ꝑcibus a quodā seculari vt veniret oratione facturus super filiū suum defunctuz. Cūqꝫ ille iret occurerūt multi cū lampadibus i eius occursum: qꝛ homo sanctus erat. Quod cum percepisse senex finxit se esse stultū ꝛ expolians vestimenta sua in flumen descendit ꝛ stans lauabat ea nudus. Secularis autez ille erubescēs dixit populo. Reuertimini senex noster infatuatus est. Et veniēs ad senez interrogauit euz. d. Quare sic fecisti: qa oēs dicūt: demoniū habet senex. Qui respondit. Et ego volebam hoc audire: ꝛ sic rediit in speluncam suam. Similiter fecit beatus frater iuniperus: de quo sepius sanctus francisc⁹ dicebat. Vtinaz multi essent tales iuniperi in hortis nostris. Cū ergo semel ꝑfatus iret romam ꝛ multi obuiā ei venirent pp famam sanctitatis sue: eos declinare volēs iunxit se ad ludendū cuz vno puero ad vnā tabulam: que duz leuabatur de vno capite deprimebatur in alio. Qđ illi vidētes reputauerūt eum leuez ꝛ fatuum. Ipse vo sub illa specie vanam gloriā euitauit.

Qđ ex vana gloria generantur septē pec/

cata que dicent̃ septẽ eius filie. Cap.3.

Ertium mysteriũ declarãdũ de vana
gloria dicitur generatio. Secundum
eniʒ Grego. 31. moral̃. Inanis gl̃ia
generat septẽ filias. Prima est iactantia: secũ
da est p̃sumptio nouitatum. tertia hypocrisis.
quarta pertinacia. quinta discordia. sexta con
tentio. septima inobediẽtia. Naʒ vt dicit Tho.
ibi supra. Vitia illa que de se nata sunt ordi/
nari ad finẽ alicuius vitii capitalis dicunt̃ filie
eius. Finis aũt ĩanis gl̃ie est manifestatio p/
prie excellẽtie ad quã põt hõ tendere duplicit̃
Vno mõ directe: alio mõ ĩdirecte directe siue
p vba: ꝛ sic est iactantia: siue per facta ꝛ si sint
habentia aliquam admirationem: est presum/
ptio nouitatũ quas hoĩes solẽt magis admirari
Si lautẽ facta sint simpliciter: sic ẽ hypocrisis
Alio mõ nitit̃ qs manifestare suã excellẽtiam
indirecte oñdẽdo se nõ esse alio minorẽ: ꝛ h q̃
druplciter. p̊ q̃ʒtũ ad intentionẽ: ꝛ sic est ptina
nacia p quam hõ nimis ĩnitit̃ sue sciẽtie nolẽs
credere meliori. Scd̓o q̃ʒtũ ad volũtatẽ: ꝛ sic ẽ
discordia dũ nõ vult a ppria volũtate discedẽ
vt aliis concordet. Tertio q̃ʒtũ ad locutionẽ: ꝛ
sic ẽ cõtentio: dũ aliquis verbis clamorosis c̃
aliquẽ littigat. 4ᵒ. quãtũ ad factũ: ꝛ sic ẽ inobe/
dientia: dũ. s. aliquis nõ vult exequi supioris p̃
ceptuʒ. Nos aũt tres tantuʒ filias primas. s.
tria peccata declarabim᷒. Primũ est iactãtia.
Scd̓m nouitatũ p̃sũptio. Tertiũ hypocrisis.

Primũ est iactãtia de qua dicit. Ari. in. 4.
ethicoꝝ. q̄ ẽ ostẽtatio ppri̇e laudis cũ veritas
nõ suadet. Nã sicut cũ aliq̃s a longe vult iacta
re aliq̃d manũ in altũ leuat ita q cupit se lauda
re vbis in altũ extollit. Contra q̄ dicit̃ p v.
27. Laudet te alien᷒ ꝛ nõ os tuũ: extraneus ꝛ
nõ labia tua. Et Tulli᷒ in p̊ d̓ officijs ait. Tur
pe ẽ de seipso p̃dicare p̃sertiʒ falsa. Notãdũ tñ
q̄ aliq̃s põt seipsum laudare tripliciter. p̊ me
ritorie. Secũdo venialiter. Tertio mortaliter.

Prĩo meritorie: ꝛ hoc adhuc tripliciter: aut
ppter charitatẽ dei: aut ppter charitatẽ proxi
mi: aut ppter charitatẽ sui. Prĩo pp chari/
tatẽ dei. cũ. s. q̃s bona ppria laudat nõ pp iactã
tiã: sed vt p illis referat gratias deo sicut glo/
riosissima vgo in cãtico suo dicebat. Luc. 2.
q̄ resp. hu. a. s. e. e. ex. h. b. m. d. o. g. q̃a. f. m.
m. q. p. e. ꝛ. s. n. ei᷒. Hoc ẽ qđ Cyprian᷒ ĩ epi
stola ad Donatũ ait. Odiosa iactatio est q̃ʒuis
nõ iactatũ eẽ possit sed gratũ q̃cq̃d nõ hoĩs v/
tuti ascribit̃: sʒ de dei munere p̃dicat̃. Scd̓o
põt aliq̃s cũ merito laudare seipsuʒ pp pximã
charitatẽ. Est eniʒ q̃ñqʒ necessariũ ad reprimẽ
das detractõẽs ꝛ falsas criminatõẽs maloꝝ p/
fame ppri̇e cõseruatõe enarrare suas v̓tutes:
q̄ vt scribit̃. 6. q. i. c. Sũt plurimi. Vex mani
festũ ẽ diabolũ q sicut leo rugiens circuit q̃rẽs
quẽ deuoret cordib᷒ plebiũ suadere vt doctori/
bus suis atqʒ pastorib᷒ detrahãt: vt plebes lan
guescentes nõ tenentib᷒ pastorib᷒ frena eaꝝ la
sciuiant atqʒ ĩ ima ruant. Ideo Aug. 12. q. i. c.
nolo. dicebat. Cõscientia necessaria ẽ mihi fa/
ma primo. In s̃mõe quodã q legit̃ ĩ festo eius
deʒ ipse ait. Charitati v̓re de nobis ipsis ho/
die s̃mo redded᷒ ẽ. Quia. n. vt ait ap̃ls. Spe/
ctaculũ facti sum᷒ mũdo ꝛ angelis ꝛ hominib᷒
Qui nos amãt q̃rũt q̃d laudẽt in nobis. Qui
nos oderũt q̃rũt q̃d detrahãt nobis. Nos aũt
in vtroqʒ medio cõstituti ꝛ vitã ꝛ famã deo ad/
iuuãte sic custodire debem᷒: vt nõ erubescant
de detractorib᷒ laudatores. Et pau. 2. Cor. xi.
ꝛ. 12. c. multis laudib᷒ p̃dicat seipsuʒ nõ pp ina
nẽ gloriã: sʒ pp Corinthioꝝ salutẽ. Nã vt inq̃t
Hiero. in argumẽto in ep̃la ad Corinthios.
Corinthij sunt achaici: ꝛ hi ab apostolo audie/
runt vba v̓itatis ꝛ subuersi sunt multipharie
a falsis apostolis. Quidã a philosophie vbosa
eloquẽtia: alij a secta iudaice leges ĩducti. Hos
reuocabat ap̃ls ad verã ꝛ euãgelicã sapientiã:
h ille. Quoniã v̓o multi illoꝝ multa dixerunt
Paulo detrahẽdo: ex opposito ipse multa loq̃t
seipsuʒ laudãdo. 3ᵒ põt q̃s cũ merito laudare
seipsuʒ pp charitatẽ sui: vt cõsolet̃ seipsuʒ: q̃ñ ẽ
in aliq̃ tribulatõe posit᷒: sicut dicebat Job. 29.
c. de se loquẽs cũ amicis suis. Oculus fui ceco
ꝛ pes claudo pr̃ erã pauperꝝ. 2ᵒ põt q̃s lauda
re se venialiter: cũ aliq̃ de se dicit ex q̃daʒ animi
leuitate q̃ nõ sunt cõtra charitatẽ dei nec pximi
3ᵒ põt q̃s laudare se mortalit̃: ꝛ h ẽ scd̓ʒ Tho.
2 2. q. 112. ꝛ s̃m Alex. i. 2. summe. cũ q̃s lau/
dat se de eo qđ est cõtra gloriã dei: vt puta d̓ ali
quo pctõ mortali etiã si dicat̃ v̓itas: aut cuʒ q̃s
nimis supbe pfert de se falsa: vt decipiat pxi/
mos vel cã cupiditatis vel glorie: aut cũ q̃s re/
fert aliq̃ de se in expressaʒ pximi cõtumeliã sicĩ
faciebat goliath p̃mo regũ. 17. q dicebat. Ego
reprobaui agminib᷒ israel hodie. Et sic pctm̃
ẽ his modis iactãtia: ita etiã ꝛ ironia q̃ ẽ cũ q̃s
de se minora dicit vt reputet̃ bon᷒. Q̃ d̓ scd̓m
Tho. 2. 2. q. 113. põt dupliciter fieri. Vno mõ
cũ v̓itate vt si q̃s est ignorãs ꝛ huiusmodi: ꝛ sic
nõ est peccatũ nisi per alicuius circunstãtie cor
ruptionem

ruptione. Alio modo cū falsitate: cū aliquis dicit illud qd in se nec recognoscit nec credit: vt si vir doctus dicat se indoctū: aut fortis dicat se eē debilē & similia: & sic pertinet ad peccatū. Unde Augustin⁹. 2.2.q.2.c.cū humilitatis. Cuȝ humilitatis causa mentiris si nō eras peccator antequã mentireris: mentiēdo efficeris qd vitasti. Veritas nō est in te nisi ita te dixeris peccatorem vt etiã esse cognoscas. Et idē in.c.nō ita Nō ita caueatur arrogãtia vt veritas relinquatur. Et Gregori⁹ ibidē in.c.incauti .ait. Incauti sunt humiles q se mentiēdo illaqueãt. hec ille. Debet tamē vnusquisqȝ semp estimare se peccatorē: & si non inueniat peccata de quibus possit se excusare saltē sciat q nullus potest deo ita perfecte seruire quin i aliquo deficiat. Propterea dicitur dis.5.in.c.ad eius. Bonarum mētiū est ibi culpã timere vbi culpa nō ē. Secundū peccatū quod ex vana gloria nascitur ē presumptio nouitatū. Et consistit in hoc q aliquis in actibus exterioribus aliquid inconsuetuȝ facit sine causa rationabili. Sic sunt inuentores nouitatuȝ qui nouos modos aut cerimonias fm suuȝ caput in dei cultu aut in diuinis officijs adinueniunt. Pro quib⁹ dicitur.2.q.5.c.cōsuluisti. Quod sanctorum patruȝ documēto sancitu3 nō est: superstitiosa adinuentōe non est presumendū. Sic sunt inuentores nouitatum clerici qui in officiando obmissis antiphonis vt placeant populo cantant diaboli cantica in qbus omnia sunt vana mundana atqȝ lasciua: & gloriãtur in suo cantu artificioso & modulato. Cōtra quos est.c.cū añt.&.c. cantantes. 82.di.in.c.vero in sancta. Grego.ait. Deuȝ manibus stimulat idest ad irã prouocat q populuȝ vocibus delectat. Sunt inuentores nouitatū religiosi qui nō cōtenti comunib⁹ ordinationibus aliquid singulariter agere volūt i orãdo comedēdo loquendo: & in alijs austeritatibus vt pre ceteris reputentur. Sȝ tales cōfusi remanent nisi speciali instinctu moueant̄: sicut Dominicus & Franciscus & alij. Sunt & qȝ plures alij in quolibet genere hominū etiaȝ et mulierum qui ꝓpter superbiã presumunt semper vt singulares videat̄ adinuenire noua. Tertiuȝ peccatū quod ex vna gloria nascitur est hypocrisis. Et vt dicit hysidorus ethimolo. Hypocrita greco sermone in latino simulator interpretatur qui duȝ intus est malus bonū se palã ostendit: nã in eo est defectus sanctitatis & bonitatis: & tamē simulat ipsam. Alex.iii.2. Hypocrisis est amor apparentis bonitatis ꝓpter se. Hoc vitiuȝ maledictū impugnat̄ a tribus. Primo a philosophis. 2°a sanctis. 3° a xpo. primo a phis. Scribit eniȝ Ar.i.elēcorū. Quibusdaȝ est magis operepreciū videri eē sapientes qȝ esse & nō videri. Et Señ.ad Lucillum Qd loquimur sentiam⁹: cōcordet ʒmo cū vita Et idē ad eundē. Uirtuteȝ bona sequit̄ fide q se nō exornat & pingit. Sed idē siue ex denudato videat̄ siue imperat⁹ ac subito nihil simulando ꝓficit. Ueritas in omnē partē sui eadeȝ est. Et idē ad eundē. Multomagis ad rē pertinet qualis tibi qȝ qlis alijs videaris. Et idē ibidem. Malū vbi se bonū simulat tūc est pessimū. Et iterum ad eundeȝ. Illud te admoneo ne eorum more qui nō proficere sed conspici cupiunt facias aliqua que in habitu tuo aut genere vite nobilia sint. Et Tullius in li. de offi. Totius iniusticie nulla capitalior est qȝ eorum qui cū maxime fallunt id agunt: vt boni viri esse videantur. Et iterum in eodem li. Ficta omnia celeriter tanquã flosculi decidunt: nec simulatum quicquã pōt esse diuturnū. Et Oratius. Nūquaȝ te fallant animi sub vulpe latentes. Impia sub dulci melle venena latent. 2° reprobat̄ & impugnat̄ hypocrisis a doctorib⁹ & sanctis. Unde sapiens Ecc.i.ait Ne fueris hypocrita i cōspectu hominuȝ. Et Job.8. Spes hypocrite peribit. Et.20. Gaudiū hypocrite instar pūcti. Et Esa.9. Omnis hypocrita est nequam. Et Augustinus super ps.63. simulata equitas nō est equitas: sed duplex iniquitas: quia & iniquitas & simulatio. Et Criso. sup Mathe. Nulla res sic exterminat bonuȝ sicut simulatio. Nã malū sub specie boni celatū dum non cognoscitur non cauetur. Et Petrus rauen. in quadã sermone. Hypocrisis subtile malū secretū virus venenū latens tinca sanctitatis.

Tertio reprobat̄ hypocrisis a domino iesu christo quem sepe inuenimus cōtra hypocrisim reclamasse. Unde Mathe.5. dixit. Cuȝ facis elemosynaȝ noli tuba canere ante te sicut hypocrite faciunt. Et Mathe.6.ca. Cum ieiunatis nolite fieri sicut hypocrite tristes. Et Math.23. Ueh vobis scribe & pharisei hypocrite qui clauditis regnum celorū ante homines. Uos enim nō introitis nec introeuntes sinitis intrare. Quod dictum est eo q scribe erant doctores legis & pharisei erant religiosi apparentes boni: existentes mali: quibus similes sunt hodie multi. Et pro his.d.' Au-

gustinus.83.di.in.c.nemo. Nemo nocet in
ecclesia amplius q̃z q peruerse agens nomē vel or/
dinē sanctitatis ꝛ sacerdotis habz. Et iterum
Math.23.xp̄s ait. Veh vobis scribe ꝛ phari
sei hypocrite q comeditis domos viduarꝝ ora/
tiones longas orātes. Istis similes sunt ho/
die qui ꝓmittunt dicere missas ꝛ psalteria.et
plures oratōes vt accipiāt bona aliorꝝ. Et ite/
ruz subdit xp̄s. Veh vobis scribe ꝛ pharisei hy
pocrite q circuitis mare ꝛ aridā vt faciatis vnū
proselitū: ꝛ cū fact⁹ fuerit facitis cū filiū gehēne
duplo q̃z vos. Proselitus dicebat̃ q ex gentili
tate conuertebatur ad iudaismū: ad qḋ multuz
pharisei laborabāt ꝑpter inanē gloriā: sic ho/
die faciūt multi religiosi ꝛ p̄dicatores q passim
ꝛ indistincte induūt habitū religionis vel tertij
ordinis quoscūqz viros vel mulieres ꝛ multi/
plicant gentē: sed nō magnificāt leticiā. Et ite/
ruz xp̄s ibi dicit. Veh vobis scribe ꝛ pharisei
hypocrite q decimatis mentā ꝛ anetū ꝛ cymi/
nū: ꝛ reliqstis que grauiora sunt legis: iudiciū
ꝛ misericordiā ꝛ fidē. Similes sunt hodie illi q
curant de quibusdā leuib⁹: vtputa fratres mi/
nores magnū peccatū reputantes si qs pro ne
cessitate portaret duas tunicas aut ferret calcia
menta ꝛ similia: ꝛ tamē de odio ꝓximi: de iu/
dicijs falsis: de detractionibus venenosis: de
liuore inuidie: de fastu arrogātie: de spiritu p̄/
sumptōis: de ambitōe honoris ꝛ huiusmodi:
aut nihil aut parꝝ curāt. Sequit̃ ibi xp̄s. Veh
vobis scribe ꝛ pharisei hypocrite q mundatis
qḋ deforis ē calicis ꝛ parapsidis: intus autē ple/
ni estis immundicia ꝛ dolo. Et iterꝝ ibi. Veh vo
bis scribe ꝛ pharisei hypocrite q similes estis
sepulchris dealbatis q̃ foris parent hominib⁹
speciosa: intus vō plena sunt ossibus mortuo/
ruz: ꝛ omni spurcitia. Et iterꝝ. Veh vobis scri
be ꝛ pharisei hypocrite q edificatis monumē
ta prophetaruz: patres autē vestri occiderūt il/
los. Ex quibus omnib⁹ habet̃ q̃z acriter q̃zue
duriter ꝑpter hypocrisiz increpabat phariseos
xp̄s. Modernis aūt tempori⁹ o q̃zta diceret
si nūc sicut tunc conuersaretur in terra. Et qs
explicet quantus sit hodie hypocritarꝝ nume/
rus: quāta vitia peccata ꝛ scādala sub specie san
ctitatis ꝛ bonitatis fiunt. O deus meus tu vi
des omnia. Facile est decipere indoctas ple/
bes que exteriora tantū cōsiderāt. Sed tu intue
ris ꝛ penetras etiā intima cordis. Audeo dice
re ꝙ in die iudicij multi q nunc creduntur bo/
ni, iusti, sobrij, cōtinentes, amatores pauper/
tatis: puri: recti ꝛ simplices: videbuntur in so/
cietate dānatorꝝ propter maliciā, icōtinētiā, la/
sciuiā, castimargiā, cupiditatē, ꝛ alia peccata q̃
nunc hominibus abscondita sunt: tunc vō oi/
bus fient nota. O hypocrite antichristi disci/
puli qui ideo ad ꝑpetrāda multa facinora estis
prompti atqz securi eo ꝙ populus illa nō videt
imo sanctos esse vos arbitratur. Ecce in celo
testis omniuz nostrū deus noster cui nihil est
absconditū. Hinc Seneca ad Lucillum dicit.
Quid prodest aliquid ab homine esse secretuz.
Nihil deo clausum est. Iccirco omnis hypo/
crisis est reijcienda: viuendūqz recte atqz hu/
militer: quoniam deus humilibus hic dat gra/
tiam ꝛ in futuro sempiternā gloriam: i qua vi/
uit ꝛ regnat per eterna secula. Amē.

Feria sexta secūde hebdomade in quadrage
sima. de inobedientia ꝑpter quā deus merito
indignatur cōtra ipsos inobedientes ꝛ suoruz
preceptorꝝ transgressores. Sermo. .36.

Aufertur a vobis

a regnū dei: ꝛ dabit̃ genti facienti
fructus eius. Verba sunt salua/
toris nostri originaliter Matth.
21.c. ꝛ in euāgelio hodierno. Irascit̃ valde om
nipotens de⁹ cōtra elatos supbos ꝛ inobedien
tes hoīes Et cū eos absqz fructu humilitatis ꝛ
bonorꝝ operꝝ inuenit: merito suis bn̄ficijs pri/
uatos in eternū suppliciū cōdemnat. Hoc my
stice innuitur in lectione sancti euangelij i qua
xp̄s sapientissimus phariseos induxit vt sentē
tiā ferrent cōtra malos agricolas: q patrifami/
lias nō dederunt fructum vinee in tēpore suo.
Dixerunt aūt ꝙ malos male perdet. At ꝛ ipse
iesus supaddidit ꝙ regnū dei esset auferenduz
ab illis q supbissimi erant ꝛ inflāti vane glorie
vento: ob quā sine fructu vere obediētie legis
dei viuebant. Quoniā aūt hec pestis virulen/
ta inobediētie iā inuasit multos cū ipsa sit vnū
ex peccatis descendentib⁹ a vana gloria: ꝛ ꝑꝑ
ipsaz de⁹ aufert ab hoīb⁹ regnū grē ꝛ glorie sue
iccirco in hoc ſmone de ea erimus tractaturi.
Distinguem⁹ aūt triplicē inobedientiam.
Prima dicitur prothoplastorum.
Secunda religiosorum.
Tertia excōicatorum.

De inobedientia primorꝝ parentū propter
quam abstulit eis deus plurima beneficia que
cōtulerat: ꝛ acriter punit pena multiplici.

Capitulum. primum.

Prima

P Rima est inobedientia prothoplasto
rũ siue primoꝝ parentũ,ꝑ qua deus
abstulit eis regnũ suũ.i.gratiã suã et
beneficia illa quibꝰ eos priuauit qñ illos eiecit
post peccatũ de terrestri paradiso. Ad qđ ple/
nius intelligendũ cõsideremus de illa inobe/
dientia tria. primo veritatẽ. secũdo grauitatẽ.
tertio penalitatẽ. Primo cõsideremus ve/
ritatẽ. Pro qua disputandũ est. vtrũ primo/
rũ parentũ peccatũ fuit inobedientia. Et ꝙ sic
patet ꝑ auctoritates scripture. Unde apostolꝰ
Ro.5.ait. Per vnius hoĩs inobedientiã pec
catores cõstituti sunt multi: ⁊ ꝑ vnius obedien
tiã iusti cõstituentur multi. Et Aug.in lib. de
vera religione. Adã ꝓpter trãsgressionẽ obe/
dientie de ꝑadiso eiectus est. Et idẽ sup Geñ.
ad litterã. Nõ potuit melius ⁊ diligentius cõ/
mendari quantũ malũ sit sola inobedientia cũ
ideo reus iniquitatis factus est hõ: qꝛ eã rẽ te/
tigit cõtra ꝓhibitionẽ quã si nõ ꝓhibitus teti/
gisset nõ vtiqꝫ peccasset. Et idẽ li.4. de ci. dei.
c.12. Nõ debet existimare quisquã leue ac puũ
illud fuisse cõmissum: qꝛ in esca factũ est: non q
dem mala nec noxia nisi qꝛ ꝓhibita. Nec eniꝫ
quicqꝫ mali deus in illa tante felicitatis ꝑadiso
crearet atqꝫ plantaret. Sed obedientia cõmen/
data est in p̃cepto. Que virtus in creatura ra/
tionabili mater est quodãmõ omniuꝫ custosqꝫ
virtutũ. Hoc itaqꝫ de vno cibi genere nõ edẽ
do vbi alioꝝ tãta copia subiacebat tã leue prece
ptũ ad obseruandũ: tã breue ad memoriã reti/
nendũ: p̃sertim cũ nondũ voluntati cupiditas
resisteobat. Quod de pena transgressionis po/
stea subsecutã est tanto maiore iniusticia viola/
tũ est quãto faciliore posset obseruãtia custodi
ri. Cõfirmari etiã potest qđ dictũ est: qꝛ primi
parentes ꝓpter inobedientiã originali iusticia
sunt priuati. Inde Gene.3. dixit deus Ade.
Quis indicauit tibi ꝙ nudus esses nisi qa de
ligno de quo p̃ceperã tibi ne comederes: come
disti. Sed cõtra põt qs arguere. Primo ꝙ pec
catũ illud fuit sup̃bia. Nã Ecc.10.dicit. Ini/
tiũ omnis peccati sup̃bia est. Et eiusdẽ. 25.ca.
A muliere sumpsit initiũ omnis ꝑditio. Et au
gu. in li. de virginitate. Diabolus in celo vo/
luit esse sicut deus: cadens autẽ ꝑsuasit homi/
ni similitudinẽ voluntatis sue. Secundo ar/
guitur ꝙ peccatuꝫ illud fuit auaricia largo mo/
do sumpta. Secundũ enim Gregoriuꝫ super
Ezechielẽ. Auaricia nõ tantũ pecunie est: sed
etiã scientie ⁊ altitudinis. Sed mulier appetijt
sciam qñ diabolus dixit ei. Eritis sicut dii sci
entes bonũ ⁊ malũ: ergo peccatũ id fuit auari/
cia. Tertio arguitur ꝙ peccatũ illud fuit gul
la: qꝛ comederũt pomũ ligni vetiti. Et Ambꝰ
d.35.di.c. sexto die. Gula regnãte a paradi/
so expulit. Et Hyero.ꝯ Iouinianum. Solli
cite ꝓuidendũ est: vt quos saturitas a paradi/
so expulit: esuries reducat. Rñdet Boñ. dist.
22.2.li.ꝙ principale peccatũ hoĩs per qđ lap/
sus ẽ: fuit inobedientia. Et ad hãc diabolꝰ co/
natus ẽ illum adducere. Sꝫ qm̃ nemo operat̃
aliquod malũ aspiciens: nec appetit maluꝫ ni/
si sub spẽ boni. Ideo clare deprehendens dia
bolus quod non posset mulierẽ precipitare ni
si ꝓponeret aliqđ appetibile: illa temptãdo ꝓ
posuit ad que oĩs hõ naturaliter iclinatur. Na
turaliter autẽ omnis hõ appetit beatitudinem
que ẽ bonũ gloriosum copiosum ⁊ deliciosum:
vnde oĩs hõ nãliter appetit excellentiam suffi
cientiam ⁊ leticiam. Et inordinato appetu tali
um consistit iusticia: in ĩmoderato ꝟo culpa.
Gula enim est inordinatus appetitus cibi su
auiter reficientis. Auaritia ẽ inordinatus ap/
petitus sufficientie. Superbia est immoderatꝰ
appetitus excellentie. Diabolus ergo primo ꝓ
misit mulieri dignitatis excellentiaꝫ cum dixit
Eritis sicut dij. 2° subiunxit cognitionis abun
dantiam cum dixit. Scientes bonum ⁊ malũ.
Postremo subiunxit suauitatis experientiam
cum ostendit lignum pulchrum visu ⁊ ad ve/
scẽdũ suaue. Qꝛ ergo mulier diabolice sugge
stioni cõsensit i appetẽdo p̃mo eẽ sicut deus: fu
it sup̃ba. Deinde appetẽdo scire bonũ ⁊ malũ
fuit auara. Postremo i experiẽdo suauitatem
ligni vetiti: fuit gulosa. Et in hoc fuit trãgres/
sionis rea ⁊ inobedientie culpa inuoluta. Nec
ẽ inconueniẽs plura genera peccatorũ s̃m pro
gressum cõcurrere ad vnũ flagitiũ ꝑpetrãduꝫ
hec Boñ. Ex cuius ꝟbis accipimꝰ ꝙ primi
parẽtes ꝑ inobediẽtiã deliquerũt. 2° cõside/
remus de inobediẽtia primoꝝ parẽtũ grauita
tem. Utrũ.s. fuerit pctm̃ eoꝝ grauissimũ oĩuꝫ
pctõꝝ. Ad qđ rñdet dñs Boñ. di. 21. 2. li. ⁊
33. in declaratiõe lr̃e. d. ꝙ vnum pctm̃ põt dici
grauius altero duodecim modis. p̊ mõ cau/
salitate: ⁊ sic peccatũ diaboli dr̃ eẽ maximũ ali
orũ: cuꝰ inuidia mors intrauit in orbẽ terraꝝ.
2° mõ enormitate: ⁊ sic pctm̃ Iude dr̃ esse
maximũ eo ꝙ vẽdidit xp̃m. 3° mõ ingratitu
dine ⁊ sic pctm̃ illius dr̃ eẽ maius qui plura ꝑ
cipit dona ⁊ bñficia. 4° mõ periculositate:

⁊ ſic peccatū ignorātie dr̄ eē maximū q: pericu
loſū. 5ꝯ mō īſeparabilitate: ⁊ ſic peccatū cupi/
ditatis dr̄ eē maximū: q: cū cetera vitia ſeneſcē
te hoīe ſeneſcāt ſola auaritia iuueneſcit. 6º.
ipoꝛtunitate: ⁊ ſic ſupbia dr̄ eē maximū q: etiā
ex ipſis bonis operibꝯ cōſurgit. 7º. modo
ꝓnitate: ⁊ ſic luxuria dr̄ eē maximū ad quā ho
mines magis ſūt ꝓni. 8º. mō rōne maioꝛis
gratie ipugnatione: ⁊ ſic peccatū in ſpūm ſcūm
dr̄ eē maximuꝫ. 9º. mō rōe maioꝛis offenſe:
⁊ ſic peccatū idolatrie dr̄ ē maximū. xº. mō
rōne maioꝛis iꝓbitatꝫ atqꝫ libidinis: ⁊ ſic cu
iuſqꝫ generꝫ peccatū pōt fieri maiꝯ altero. xiº
mō gnālitate: ⁊ ſic peccatū pꝛimi parētis dr̄ fu/
iſſe maius: q: in totū genꝯ humanū ſe diffudit.
Et ſic dicit mgr̄ ſniarū in textu q̄ pctm̄ Ade
fuit grauiſſimū. Vn̄ Aug. li. 14. de ci. dei. ait
Magna fuit in peccādo iniqtas vbi tāta fuit ī
peccādo facilitas. Sed adhuc dubiū ē qs coꝝ
grauiꝯ peccauit vir aut mlr̄. Ad qd̄. d. Boñ.
q̄ ſi loq̄mur de maioꝛi grauitate q̄tū ad igrati
tudinem grauius peccauit vir q̄ꝫ mlr̄ ꝓ eo q̄
abūdātioꝛa dona ſuſceperat. ſecūdo mō rōne fe
licitatis reſiſtēdi. Et iō cū bn̄ficioꝝ oblitꝯ bn̄fa
ctoꝛē ſuū ꝯtēpſit ⁊ offēdit: magis igratꝯ fuit ⁊ i
ſui igratitudine maioꝛi culpabilioꝛ extit. ſi aūt
loquamur de maioꝛitate q̄tū ad libidinem: ſic
amplius peccauit mlr̄ q̄ꝫ vir ꝓ eo q̄ magis im
ꝓba volūtate peccauit dū cōcupiuit deo aſſi/
milari. Et ardentius appetiuit dū credidit h̄ ſe
obtinere poſſe qd̄ diabolꝯ ei ſuggeſſit. Et iō ꝓ
pter voluntatem magis iꝓbaꝫ mlr̄ peccauit
ex maioꝛe libidine: ⁊ q̄tū ad hoc culpabilioꝛ vi
ro fuit. Si aūt loq̄mur de maioꝛitate culpe q̄/
tū ad coꝛruptionē cōſequētē: diſtiguēdū: q: ali
qd pōt dici coꝛrūpe dupliciter. aut p modū cau
ſe: aut p modū occaſiōis. Si per modū cauſe:
ſic q: peccatū viri fuit cā trāſfuſionis peccati in
poſteros: ⁊ ita coꝛrupit ſe ⁊ alios: maioꝛ cōſe/
cuta ē ex pctō viri coꝛruptio: ⁊ quātū ad h̄ clpa
viri dr̄ fuiſſe grauioꝛ. Si vō p modū occaſio
nis: ſic q: peccatū mulieris fuit occaſio peccati
viri: ⁊ ita p ꝯn̄s oīum alioꝝ h̄ mō mlr̄ pōt dici
coꝛrupiſſe ceteros: nō ſolū poſteros: ſꝫ ēt virū
ſuū. Vn̄ nō ſolū peccauit i ſe: ſꝫ ēt i ꝓximū. Et
q̄tum ad hoc dici pōt i muliere grauius fuiſſe
peccatuꝫ. 3º. cōſideremus circa peccatū pꝛi/
moꝛū parētū inobediētie penalitatē. Puniuit
nāqꝫ deꝯ inobediētiam illā triplici pena. pª
fuit tpalis. 2ª coꝛpalis. 3ª ſpūalis. Pꝛi
ma fuit pena tpalis: qñ eiecit eos de terreſtri
paradiſo in quo habitabāt in quiete: ⁊ delicijs
ac iocūditate. pꝛiuauitqꝫ illos habitatiōe tā gra
ta: vt dr̄ Gen̄. 3. Secunda pena fuit coꝛpo
ralis. Nā p illā inobediētiā itroducte fuerūt oēs
pēalitates: oēs laboꝛes: oēs anguſtie: omnes
egritudines: oīa deniqꝫ genera moꝛtis: qbus
affligitur humanū genus. Vt eni docent do/
ctoꝛes. i. 3. di. 30. Niſi fuiſſet culpa: nō eēnt h̄
mala ſubſecuta: q: vt dicit Anſel. li. Cur deus
hō. c. x. Ei qui factus ē iuſtus ad beatitudineꝫ
nō dꝫ infligi pena ſine culpa. Propterea dixit
deus mulieri. Multiplicabo erūnas tuas ⁊ cō
ceptus tuos i doloꝛe paries filios. Ade vō di
xit. Maledicta terra in ope tuo: i laboꝛibꝯ co
medes ex ea cūctis diebꝯ vite tue. Spinas ⁊ tri
bulos germinabit tibi ⁊ comedes herbas ter/
re. In ſudoꝛe vultus tui veſceris pane tuo do
nec reuertaris in terrā d̄ qua ſūptus es: q: pul
uis es ⁊ in puluerē reuerteris. 3ª pena fuit
ſpiritualis: q: pp illā inobediētiā ꝑuatꝯ fuit hō
oꝛiginali iuſticia ⁊ factus idignꝯ beata viſione
dei. O quale fuit illd̄ malū pp qd̄ idignatꝯ ds̄
p tot annoꝛū milia in ira cōtinuit miſericoꝛdias
ſuas. O grandis culpa que nō niſi xp̄i ſangui
ne vnq̄ꝫ potuit deleri. O dānoſa trāgreſſio di
uini pꝛecepti que clauſit oībꝯ celū p tot annoꝛū
milia. Patet ergo q̄ ablatū ſit dei regnū. i. cō
ceſſa bn̄ficia ab hoīe inſtituto pp inobediētiā.

De inobediētia religioſoꝛū q̄ aliqñ pōt ex
cuſari: aliqñ interpꝛetari: aliqñ vō repꝛehendi
⁊ repꝛobari: ⁊ de ſeptem gradibus vere obe/
dientie. Capitulum. 2.

Ecūda inobediētia ē religioſoꝝ i qbꝯ
ſ poſſumus inuenire p̄cipue triplicē in/
obedientiā. pª dr̄ excuſata. 2ª in/
terpꝛetata. 3ª repꝛobata. Pꝛima inobe/
diētia ē excuſata: qñ aliquis nō obediret p̄lato:
aut q: pꝛeciperet aliqd ꝯ̄ charitatem dei aut ꝯ̄
charitatē ꝓximi: aut mādaret qd̄ vel nullo mō
cum magna difficultate fieri poſſet. xi. q. 3. c.
Non ſemꝑ malū ē nō obedire p̄cepto. Cū. n.
dn̄s iubet q̄ deo ꝯ̄ria ſūt: tūc ei obediēdū nō ē.
Et in. c. ſi dn̄s. Si dn̄s ea iubet que ꝯ̄ria non
ſūt: vel aduerſa ſanctis ſcripturis ſubijciat dn̄o
ſuo ſeruus. Secūda inobēdiētia ē interpꝛe/
tata: qñ aliqs lꝫ obediat, interpꝛetatiue: tn̄ iobe
diens dici pōt: q: deſūt ei veri obediētis cōditi
ones. Secūdū. n. Bern̄. ſeptē ſunt obediētie
gradus. Quoꝝ pꝛimꝯ ē obedire libenter. quē
gradū vt ipſe ait nō pōt aſcēdere qui volunta
tem pꝛecipientis non fecerit. Hoc dicitur pp
multos

multos subditos qui p̄latos stimulant: aut ve
xant i multis: qb⁹ tūc obediūt cum p̄lati ea q̄
volunt ipsi subditi mandāt. Etsi qñqȝ in aliis
obediant: id facere vidētur coacti. Secūdus
gradus obediētie est obtēperare simpliciter.
Multos eni videm⁹ post p̄cepiētis imperium
multas facere q̄ōnes dicendo. Quare. Unde
Quis pōt hoc facere. Inde seqtur murmura
tio: excusatio: simulatio: ꝛ aduocatio amicoꝛū.
Terti⁹ gradus ē obedire hilariter. Hilareȝ
n. datoꝛē diligit d̄s. 2. Coꝛ. 9. c. Quart⁹ ḡd⁹ ē
obedire velocit' i cui⁹ figurā xp̄s dixit Zacheo
Luc. 19. Festinās descēde. Quīt⁹ ḡd⁹ ē obe
dire viril'r. Inqt. n. sapiēs in p̄sona obediētis
sic. Manū suā misit ad foꝛtia. Sext⁹ ḡd⁹ ē obe
dire humilit': iuxta regulā xp̄i. d. Luc. 18. Cū
oia feceritis q̄ p̄cepta sūt vobis dicite. Serui in
utiles sum⁹. Septim⁹ ḡd⁹ ē obedire idesinē
ter. Qꝛ vt. d. Berñ. Quid cū regula ꝓdest ꝛ
añ cursus metā deficere. Notādū tñ fȝ Boñ.
in. 2. di. 44. q̄ de obediētia exhibēda p̄lato a
subdito religioso possum⁹ loq dupliciť. aut fm
p̄fectiōe: aut fm obligationē. Si p̄mo mō: sic
dicit Berñ. q̄ p̄fecta obediētia finē nescit. Et
p̄fectus obediēs nō solū i his q̄ mandat: ſȝ etiā
supꝛa ea q̄ p̄latus mādat promptū hȝ offm̄. Si
aūt loq̄mur de obediētia fm obligationem: sic
hȝ terminū ꝛ mēsurā iuxta magnitudinē voti
emissi. Non. n. amplius tenentur subditi obe
dire suis p̄latis nisi in his q̄ ꝓmiserūt dño ob
seruare ꝛ nō sūt 9ꝛia aie ꝛ regule sue. Uñ si p̄
latus aliqs p̄cipiat qđ sit supꝛa votuȝ subditus
nō teneť ad illud iplēdū. Tertia ē inobediē
tia reprobata. eoꝝ. s. q de facto suoꝝ p̄latoꝝū p̄
ceptis q̄ iusta q̄ bōa q̄ discreta sūt p̄sumūt repu
gnare. Et qñqȝ totaliter sine vlla cā: sine alicu
ius supioꝛis licentia totaliter a religiōe discede
re ꝛ apostatare: a quib⁹ auferť dei gratia ꝛ dať
facientibus fructus obedientie.

De inobedientia excōicatoꝝ: ꝛ q̄re pōt qs
excōicari: ꝛ quō iniusta excōicatio ē timēda: ꝛ
de septem penalibus separationibus quas ex
communicatio facit. Capitulum: .3.

Tertia iobedientia est excōicatoꝝ coꝛū
q p̄p iobedientias ꝛ transgressiones
suas merito ab ecclesia excoicantur:
ꝓ quibus de ipsa excoicatione cōsiderem⁹ tria
p̄ causam. 2° iniusticiam. 3° penam.
Prio cōsideram⁹ cām. Utrū. s. solū pctm̄
moꝛtale sit cā vt aliqs excōmunicetur. Et viď
q̄ nō: qꝛ qñqȝ excoicať innocens: cū probatur
crimen 9tumacie cōtra euȝ in foꝛo iudicii: nec
tñ iudex hoc faciens rep̄hēditur q̄uis in sua
9scia sciat illū innocētem. ḡ aliquādo debet hō
excoicari nō ꝓ moꝛtali. Sed contra. extra de
verbo. sig. c. ex p̄te. i gl. dicitur. Nemo excoi
cať nisi ꝓ moꝛtali ꝛ qꝛ aliter ñ pōt coꝛrigi. Et.
xi. q. 3. c. Nemo ep̄oꝝ. dicitur. Anathema nō
nisi pro moꝛtali debet imponi crimine: ꝛ illis
q alter nō pñt coꝛrigi. Rñdet Ric. in. 4. di.
18. q̄ excoicatio maioꝛ est grauissima pēa quā
ecclesia possit inferre. Uñ ďr i p̄all'. c. Nemo.
q̄ anathema ē eterne moꝛtis dānatio. Et. 24.
q. 3. c. Coꝛripiantur. ďr q̄ excoicatione nulla
maioꝛ pena ē in ecclesia. Et ideo sicut dicit gl.
ibidē nō ē isligēda ꝓ leuib⁹ criminibus Uñ
dicendū q̄ iudex nullū debet excōmunicaŕ nisi
pro moꝛtali peccato: nec ꝓ q̄cunqȝ moꝛtali: sed
ꝓ peccato 9tumacie vel cui contumacia est an
nexa. xi. q. 3. c. absit. ꝛ. c. cp̄i. Quadruplicitér
autem homo peccatum cōtumacie incurrit. s.
aut qñ sufficienter vocatus nō venit ad iudiciū:
nec remanendi habet legitimā causam. 24. q.
3. c. de illicita. Aut veniens respondere contē
nit: ꝛ rationem reddere quare respōdere non
debet. Aut anteqȝ ďbeat discedit. xi. q. 3. c. cer
tuȝ est. Aut snie nō obedit. vt. 2. q. 6. c. qsquis
ꝓbat⁹. Ille autē q ipedit aut fraudulēter ꝓcu
rat ne ad ipsū citatio pueniat: ꝓ citato dȝ habe
ri. Ille etiā q veniēs se nō rep̄sentat iudici ſȝ
se occultat reputādus ē q̄si nō venisset. Ad ar
gumentū in oppositum dicendū: q̄ etsi ille q
excōicať in p̄dicto casu nō sit i pctō moꝛtali: tñ
iudex fert sniam sicut ꝓ moꝛtali: qꝛ iudex in fo
ro 9tētioso nō debet iudicare fm sniam cōscie
ꝓpꝛie: ſȝ fȝ allegata: iō iuxta leges ꝛ iura ꝓnū
ciat. 2° de ipsa excoicatione considerem⁹ iniu
stitiaȝ. Et querim⁹ vtrū excōmunicat⁹ iniuste
debeat excōmunicat⁹ reputari. Et videť q̄ nō:
qꝛ. 24. q. 3. c. certū. §. illicita. diciť. Illicita er
go excoicatio ñ ledit eū q notaŕ: sed illuȝ a quo
notaŕ. Et. xi. q. 3. c. Si cui est illata. diciť. Si
iiustia ē tāto curare eā nō dȝ quāto apud deuȝ
ꝛ ei⁹ ecclesiā neminē pōt ḡuare iniq̄ snia. Cō
tra ē qđ ďr. xi. q. 3. c. snia. Sētētia pastoꝛis siue
iusta siue iiusta fuerit timēda ē. Rñdet Ric.
vbi. s. q̄ vt dicitur. xi. q. 3. c. ep̄s. §. si ḡ. q̄ snia
aliquādo ē iiusta ex aio ꝓferētis iusta vero ex
oꝛdine ꝛ causa. Aliquādo est iusta ex aio ꝛ oꝛ
dine: ſȝ nō ex causa. Tūc aūt ex eā ē iniusta: qñ
nullum ďlictum omnino est in eo in quem fer
tur excōicatio qđ sit excōmunicatiōe dignum

Ex aio iniusta est snia qñ non fertur amore iu
sticie: sed liuore odij vel precio: aut fauore ad/
uersariorum. Ex ordine iniusta ē qñ fertur iu
diciali ordine non seruato. vt dr̃. xi. q. 3. c. ser
uetur. §. item sententia. In oibꝰ his casibꝰ sē
tentia excōicationis iniusta timēda ē quousqꝫ
per eū qui tulit eā vel per aliū superiorē fuerit
reuocata. exceptis aliquibꝰ casibꝰ in quibus ñ
ē timenda. qui ponūtur in gl. in prefato. c. sen
tentia. Unus ē qñ excōicās non hꝫ ptātem ex
cōicādi. Alius ē qñ fert̃ excōicatiōis snia post
appellationē legitimā ⁊ cōtinet itollerabilē er/
rorem. vt pꝫ extra de appellatiōibus. c. ad no/
stram presentiam. ⁊ de snia exco. c. per tuas.

Tertius casus cū pro indebitis exactionibꝰ
aliquis excōicatur. extra de exces. p̃la. cū ad q̊/
rūdā. Ad auctoritates aūt primo allegatas di/
cēdū: ꝙ intelligūtur de lesione quo ad deū ⁊ ď
illo q excōicationē nō cōtēnit: ⁊ qñ excōicatio
est iniusta ex cā. Tertio cōsideremꝰ de excō
municatione penam. Nā excōicatio maior dr̃
anathema: qđ iterp̃tatur sepatio: eo ꝙ sic excōi
catus ī penā cōtumacie ⁊ inobediētie separat̃
a septē magnis bonis. P̊ separat̃ a celo: qꝛ nū
q̃ꝫ intrabit in illud nisi absoluatur ab ea. Un/
de xp̃s dixit Math. 16. Quodcunqꝫ ligaueris
sup terrā erit ligatū ⁊ ī celis. Propterea Cri/
sostomus. xi. q. 3. c. Nemo ait. Nemo contē/
nat vincula eccl'iastica. Non est hō q ligat: sed
xp̃s q hāc ptātē dedit ⁊ dños fecit hoies tanti
honoris. 2° separat̃ excōicatus ab oī sacro
ecclesie vt pꝫ. 3. q. 4. c. Engeltrudaꝫ. Et ideo
nullus sacramēti talis est capax: qꝛ sacramēta
conserūtur existētibꝰ ī eccl'ia. Unde talis nec
absolui pōt a peccatis in cōfessiōe quātūcunqꝫ
eēt cōtritus ⁊ dispositus ad faciendū oīa nisi ꝓ
ūs absoluat̃ a vinculo excōicatiōis: sm Tho.
in. 4. Et si absolueret̃ nō valeret: sꝫ oporteret
eū postea absolui iterū. Nec talis pōt ꝯhere ma
trimoniū. Si tñ ꝯheret teneret qdē matrimoni
um: sed peccaret mortaliter cōtrahēdo. Ul' si
recepit ordines sacros vel exeqtur eoꝝ actus:
vel celebrando vel cātādo euangeliū ⁊ huiusmo
di: efficit̃ irregularis idigēs dispēsatiōe pape.

3° separat̃ excōicatus ab ecclesie suffragio.
Dicit eni apostolus Ro. 12. Oēs sumus vnū
corpus in xp̃o. s. mysticū ⁊ spirituale. Clarum
ē eni ꝙ mēbrū separatū a corpore non recipit
partē nutrimēti qđ per cibū assumit̃. Cibus h̃
corporis sūt oroes: ⁊ alia bōa q̃ fiunt ī eccl'ia:
sed excōicatus ē mēbrū separatū ob eccl'ia. Di
cit eniꝫ Augꝰ de vbis apostoli. xi. q. 3. c. Omis
xp̃ianus. Dilectissimi: q a sacerdotibꝰ excōicat̃
sathane tradit̃: qꝛ. s. ex̃ ecclesiā ē diabolus sicut
in eccl'ia est xp̃s. Et de hac ēt loquit̃. 24. q. 3.
c. apostolice. c. tā sacerdotes. c. secāde. ⁊. c. cor
ripiātur. Ex q̊ excōicatꝰ nō hꝫ ꝑtē bonoꝝ q̃ fi/
unt a fidelibꝰ. Uñ diabolꝰ hꝫ maiorē ptātē se
uiēdi in eū. 4° separat̃ a diuino officio. Uñ
hysidorus. xi. q. 3. c. cū excōicato. dicit ꝙ non
lꝫ cū illo orare pp qđ dicit Ray. ī summa ⁊ alij
doc. ꝙ si excōicatꝰ ē in eccl'ia qñ dr̃ diuinū offi/
ciū dꝫ admoneri vt exeat. Et si exire nolit: vio
lenter dꝫ emitti. Et si fieri nō pōt dimitti debꝫ
offm̃ quousqꝫ exeat: ēt missa si nōdum icepit ca
nonē. Secus si incepisset. qꝛ tūc dꝫ ꝓsequi vs/
qꝫ ad cōionē sūptā: ⁊ postea residuū excūdo in
sacristiā dicer̃. Hoc vo intelligēdū ē qñ excōi
catio eēt notoria. Nā si occulta ē: nō ē euitan/
dus excōicatus ī publico ne ꝓdat̃ crimē. Ho
die tñ ꝑ decretū cōstātieñ. ꝓhibita ē huiusmo
di ꝑticipatio in diuinis q̊ ad excōicatos denun
ciatos in eccl'ia ⁊ noiatim. Ipse tñ excōicatus
sciēter ꝑticipās ī diuinis nō euadit mortale pec
catū. 5°. separat̃ a fidelium cōsortio: qꝛ non
pōt ꝑticipare cū aliis fidelibꝰ: nec ipsi cū eo in
comedēdo vel bibēdo vel salutādo vel loquen
do exceptis casibꝰ qui ponūt̃. xi. q. 3. c. qm̃. ī te
xtu. ⁊ in glo. de quibus loco suo plenꝰ dicemꝰ

6°. separatur excōicatꝰ a q̂libet actu legitimo.
Unde nec testificari pōt nec excusare nec aduo
care nec iudicare. Et iudicata ꝑ eū cū notoriuꝫ
eēt nō tenerēt: nec absoluere nec ligare nec eli
gi potest ad prelaturam seu dignitatem nec eli
gere. Solum ad predicationem admitti pōt: si
cut ⁊ infidelis vt cōuertatur ex doctrina ad ve
ram penitentiā ⁊ obediētiam. ⁊ de conse. di. i.
c. ep̃s. 7° separatur post mortem ab ecclesia/
stica sepultura qꝛ non potest sepeliri in ecclesia
vel in cimiterio sed extra sicut animalia bruta
Nec debet deferri cum modo consueto fideli/
um ad ecclesiam. nec possunt pro eo fieri orati
ones solēnes seu officium nisi prius absolue/
retur post mortem a snia. Quod fieri pōt quā
do apparerent signa contritionis ante morteꝫ
⁊ ꝙ quesiuit absolutionē. Exemplū est de illis
sanctimonialibꝰ quas beatus Bñdictus excōi
cauit pp loquacitatē suā: que post mortē earuꝫ
sunt vise exire de sepulchris: ⁊ de ecclesia quā
do celebrabatur ⁊ dicebatur offm̃: quas cum
beatus Benedictus recōciliasset non sunt am
plius vise exire: sicut refert Greg. 2. dial'. li.

nō sint

Non sint igitur christiani obstinati ad obediẽ
dum spernentes ecclesiasticas censuras ⁊ excõ
municationes peruipendentes: q: vt dr̃ in.c.
nihil.xi.q.3. Nihil sic dꝫ formidare christian⁹
q̃ȝ separari a corpore christi. A contumacibus
itaqȝ ⁊ inobedientibus ⁊ excommunicatis au/
fert deus gratiam suã quã nobis ei obediẽtib⁹
largiat̃ in hac vita deide ꝑducẽs ad etherea re
gna qui sit benedictus in eternũ ⁊ in secula se/
culorum Amen.

Sabbato scd̃e hebdomade i q̃dragesima.
de peccato contentiõis qd̃ vtplurimũ ex vana
gloria oriri solet. Sermo. .37.

Irit patri suo.

d Ecce tot annis seruiui tibi ⁊ nũ
q̃ȝ mãdatũ tuũ preteriui. Luce
15.c. ⁊ in euangelio hodierno.
Propriũ ẽ eoꝝ qui inanis glo
rie vẽto ĩpellũtur libenter cõtẽdere. Qd̃ vitiũ
reprehensibile iuentũ ẽ in filio seniore de quo
euãgeliũ meminit. Nolebat enim introire do/
mũ: sed cõtendebat. nõ solũ cũ seruis: sed ẽt cũ
genitore suo. Et qm̃ ad pnie integritatem req
ritur vt oĩa vitia deponãtur. Cũ vero cõtẽtio
que ex vanagloria nascit̃ ꝑiculosa possit eẽ atqȝ
dãnabilis. Idcirco de ĩpa i h̃ sermone dicem⁹
de qua tria mysteria erunt declaranda.

Primum dr̃ diffinitionis.
Secũdum abominationis.
Tertium determinationis.

Quid sit cõtẽtio: ⁊ qũo põt fieri vel ꝑꝑ emu
lationem: vel ꝑꝑ disputationẽ: vel ꝑꝑ litigatio
nem. Capitulum. .I.

p Rimũ mysteriũ declarãdũ dr̃ diffiniti
onis. In quo qd sit contentio videa/
mus. Et nõ loquimur de contentio/
ne que ẽ oro ad cõfutandũ vel cõfirmãdũ accõ
modata q color ẽ rhetoricus: vt dicit Tullius i
rhetorica: sed loquimur de contentiõe ꝓut ẽ vi
tium. Et sic diffinitur ẽm Alex.in.2. summe
hoc mõ. Contentio ẽ ipugnatio veritatis cum
cõfidentia clamoris. Est ergo ꝯtẽdere verbis
ꝯ aliquẽ tẽdere: Hoc aũt fieri põt tripl'r. ꝑ rõe
emulatiõis. 2° rõne disputatiõis. 3° rõne liti
gatiõis. Prio põt aliqs cõtẽdere cũ alio rõe
emulatiõis ⁊ inuidie. Nã aliq sũt q ita diligũt
suos ⁊ gloriã eoꝝ: vt non possint sine displicẽ
tia famã ⁊ virtutes alioꝝ audire ⁊ dicẽtib⁹ at
qȝ narrãtib⁹ obstant ⁊ cõtradicunt. Talis fuit
cõtẽtio que fuit in Corinthiis ꝯuersis ad fidẽ:
quos Paulus repꝛhẽdit.i. Cor.i.d. Obsecro
vos frẽs ꝑ nomẽ dñi nr̃i iesu xp̃i vt idipsũ di/
catis oẽs: ⁊ nõ sint i vobis scismata. Sitis aũt
perfecti in eodẽ sensu ⁊ in eadẽ scia. Significa
tũ ẽ eni mihi de vobis frẽs mei ab his q sunt
cloes: q: cõtẽtiões sunt inter vos. Hoc aũt di
co qd̃ vnusquisqȝ vestrũ dicit. Ego quidẽ sum
Pauli. ego ãt Appollo. ego vo Cephe. ego
aũt xp̃i. Diuisus ẽ xp̃s. Et.3.c. Cũ sit iter vos
zelus ⁊ cõtẽtio: nõne carnales estis ⁊ s̃ꝫ hõieꝫ
ambulatis. Cũ eni quis dicit: ego suꝫ Pauli:
ali⁹ autẽ ego Apollo: nõne hoies estis. Quid
ergo ẽ Apollo. Quid aũt Paulus. Ministri
ei⁹ cui credidistis. Et vnicuiqȝ sicut dñs dd̃it.
Ego plantaui: Apollo rigauit: sꝫ deus incre/
mẽtum dedit. Itaqȝ neqȝ q plãtat ẽ aliquid ne
qȝ q rigat: sed qui icremẽtũ dat deus. Extima
bant nãqȝ illi Corinthii: q꜀ q a meliore ⁊ maio
re eẽt baptiçatus: ille maiorẽ gratiã assequeret̃
q̃si hoies darẽt grãꝫ. Silr̃ et ꝯtẽdebãt romani
⁊ iudei ꝯuersi ad fidẽ. Dicit eni Hieronym⁹
in prologo i epistolã ad Ro. Romani qui ex
iudeis ⁊ gẽtib⁹ crediderũt hi supba cõtẽtõe vo
lebãt se alterutrũ exaltare. Nã iudei dicebant.
Nos sumus populus dñi q̊s ab initio fouit ⁊
dilexit. Nos circũcisi ex genere Abraã ⁊ stir/
pe sancta descendimus. Nos de egypto signis
⁊ virtutib⁹ liberati mare sicco ptrãsiuim⁹ pede.
Nos per.40.annos experti sumus mirabilia
magna dei. Nos soli digni fuimus accipere le
gem: ⁊ vocẽ dei loquẽtis audire. Nobis ꝓmis
sus est christus ad quos ipse venisse testat̃. Di
cit enim. Nõ sũ missus nisi ad oues que perie
runt domus israel: cũ vos canes potius q̃ȝ ho
mines appellauerit. Non est ergo equũ vt vos
hodie idola deserẽtes cõparemini nobis. Ecõ
tra gentiles dicebant. Quanto maiora circa
vos dei beneficia narraueritꝭ. tãto maioris cri
minis reos vos esse monstrabitis. Semper
enim his omnibus ingrati fuistis. Nam ipsis
pedibus quibus pertrãsistis mare: postea an/
te idola ludebatꝭ. Mãna vobis fastidiũ fuit: ⁊
semꝑ in deserto cõtra deũ murmurastis. Se/
pe deũ ad irã ꝓuocastis: ⁊ ad vltimũ xp̃m i le/
ge ⁊ ꝓphetis ꝓmissum occidistis. Nos itaqȝ
vobis digniores sumus: qui vt de xp̃o audiui
mus mox i eũ credim⁹. Ideo ꝑ ꝓphetã de no
bis dñs ait. Populus quẽ nõ cognoui serui/
uit mihi. Unde cõstat nos nõ ex industria: sꝫ
ex ignorantia deliqsse. His ergo altercanti/
bus apostolus medi⁹. inter eos oẽs eoꝝ cõtẽ

tiones dirimēs ad vnam cōcordiam eos ad-
duxit ostēdēs nullos coꝝ meritis suis esse sal
uatos: qꝛ oēs iudei ⁊ oēs gentiles sub peccato
tenebātur: sed ꝑ dei gratiā liberati sunt. Ideo
di. Ro. 2. Nō enim est personarum acceptio
apud deuz. Et. 3. c. Non est enim distinctio.
omnes enim peccauerunt ⁊ egent gratia dei.
Et. ideo. c. Omnis qui credit in illum non ↄ-
fundetur. Non ē eniz distinctio iudei ⁊ greci.
Nam idem dn̄s omniū diues in omnes qui
inuocauit illum. Sic ⁊ discipuli Ioānis bap-
tiste forte contēdebant de Ioanne baptista: ⁊
de xp̄o. Sic ⁊ q̄tidie cōtēdūt aliq̄ de predicato
ribus: de doctorib⁹: de fundatorib⁹ religionū
⁊ de sanctis. Pro quibus facit exemplū illud
qđ ponitur in legenda Ioānis baptiste. Qđ
duo doctores erant famosissimi: quorū vnus i
magna deuotione habebat Ioānem baptistaz
alius vero ioānem euāgelistaz. Cum quilibet
satis sanctum suum cōmendaret ⁊ alterū alteri
preferret: tandem concluserunt se velle facere
publicam disputationem ad ꝓbandū quis ma
ior esset. Sz nocte precedēti disputationē ioā-
nes baptista appuit suo deuoto: ⁊ ioānes euā
gelista suo: reuelantes ꝙ disputationē talē dimi
tterent: qꝛ ipi bn̄ concordabāt i celis: ita ⁊ ipsi
deberent concordari in terris: ⁊ demū i supnis
viderēt hāc veritatē. 2° potest quis cōtende
re cōtra aliū ratiōe disputationis. Que secūdū
Alex. si fieret ꝓ declaratione mētis ⁊ seruato
modo debito: nullū esset peccatū. Sz si fieret ex
quadā titillatiōe honoris ⁊ glorie veniale pec-
catum esset: sicut fuit in apostolis. de quib⁹ di-
citur Luc. 22. Facta est cōtentio inter eos q̄s
eoꝝ videret̄ esse maior. Ipsi enim tūc vt dicit
Tho. 22. q. 38. nō ↄtendebāt cū intentiōe im
pugnādi veritatē: quia q̄libet defēdebat quod
sibi veruz videbat̄. Erat tn̄ in eoꝝ cōtentione
deordinatio: qꝛ cōtendebāt de quo nō erat con
tendēduz. s. de primatu honoris. Nōduz eniz
erant spirituales: sicut dicit ibi glo. Ideo dn̄s
ↄpescuit eos. Sed nūquid licitum est disputar̄
cum hereticis. Ad hoc respondet Alex. i. 2. ꝙ
hereticus aut est ab ecclesia precisus pp̄ ꝑtina
cem sententiaz: aut nō. Si primo modo tūc nō
est cū eo habendū ↄsilium: iuxta illud ps̄. Nō
sedi cū consilio vanitatis. Et de hoc apostolus
ad Titum. 3. c. ait Hereticuz hominem post
primaz ⁊ secundaz correctionez deuita. Vnde
heretici post dānationem non vocātur ad con
siliū: sic pz. 24. q. i. c. maiores. Si vo heretici
adhuc sunt corrigibiles: licitum est contēdere
⁊ disputare cum eis vt ad fidē reuocentur: vel
vt falsitas eorum alijs manifestetur. hoc autez
intelligendū est de ꝓbatis in doctrina: qꝛ peri
culosum esset simplicibus cuz hereticis dispu
tare. 3° pōt quis contēdere cōtra aliū rōne
litigationis: sicut faciūt multi qui omnē sn̄iam
ꝓximi querūt infringere: ⁊ clamorosis vocib⁹
multiplicationeq̄z verborum volunt vincere.
Et s̄m Tho. 2. 2. vbi. s̄. si contentio fiat ꝓpt̄
notabilem impugnationē veritatis: aut iiuriā
vel dānū ꝓximi: sicut facere solent ꝓcuratores
⁊ aduocati: peccatum est mortale.

Qđ abominādū est vitiū contētionis: tū qꝛ
reddit hominē exosum: tū pp̄ honorē: tū etiaz
ꝓpter scādala q̄ inde sequunt̄. Cap̄. 2.

S Ecundū mysteriū declarādum de ↄten
tione dicitur abbominationis. est abbo
minabile pp̄ tria h̄ vitiuz. p̄ pp̄ ↄfu
sionē. 2° pp̄ honorationē. 3° pp̄ deriuatio
nem. Primo pp̄ ↄfusionē. Cōtentio nāq̄z
facit ipsos contētiosos abominabiles ⁊ exosos
hominib⁹ similes canib⁹ q̄ztū ad actū: ⁊ demo
nibus q̄ztū ad maliciam. Quisnā nō vitupera
bit hominē semp̄ clamantē contēdentem para
tū ad omnia ↄ̄dicere sentētiā suaz veraz vel fal
sam superbe ⁊ patrinaciter defendētez. Ideo
Aug⁹ ait. Nihil est ita simile actibus demonū
sicut litigare. Et ꝓv. 16. Homo peruers⁹ su
scitat lites. Et. 18. Labia stulti miscent se rixis
⁊ os eius iurgia prouocat. Et iterum. 16. Vir
impi⁹ fodit malū ⁊ i labijs eius ignis ardescit
Et. 17. c. Sēper iurgia q̄rit mal⁹: angelus au
tem crudelis mittetur contra eum. 2° abo-
minanda est cōtentio pp̄ honorationē. Est qui
dem homo q̄ contentiones fugit dign⁹ honor̄
Vn̄ ꝓuer. 20. Honor est homini q̄ sepat se
a cōtentionibus. Omnes autem stulti miscēt
se cōtumeliis. Et Pau. 2. Thi. 2. Stultas āt
⁊ sine disciplina questiones deuita: sciens ꝙ
generant lites. Seruum autem dn̄i non opor
tet litigare: sed mansuetum esse ad omnes do-
cibilem patientem cum modestia corripientez
eos qui resistūt veritati. Quanti autem meri
ti sit apud deum nō contendere: clarū esse po-
test per illud ꝙ legitur in vitis patrum. Qđ
orāte sancto Machario vox insonuit ad eum
d. Nundum ad mensuram duarum mulieꝝ
venisti q̄ habitant i proxima ciuitate. Cūq̄z q̄
fuisset Macharius: ⁊ inuenisset eas: conuer
sationē earū interrogauit. Ipse vero dixerūt

ꝙ erant

q erāt mulieres duorum fratrum: ⁊ per qu
q̄z annos simul fuerāt nec verbum cōtētiosū
fecerant: nec vnq̄z aliqua earuz dicto vel facto
aliam contristauerat. Quod audiens Macha
rius bene edificatus recessit. 3° est abominā
da contētio ꝓp deriuationez. Ab illa siquidem
sepe deriuātur plurima scādala odia dissensio
nes rixe: qūqz post verba venitur ad vbera.
Propterea dr̄ Ecc. xi. ab vna scintilla augetur
ignis: ⁊ a doloso augeť sanguis. Et. 28. Lis
festinans effundit sanguinem.

Q̄d non est contendendum cū potētioribꝰ
se: nec cum diuitibus: neqz cum loquacibus ⁊
linguosis. Capitulum. .3.

Tertiū mysteriū cōtēplādū de contētio
ne dr̄ determinatio. Naz licet non sit
cū aliquo cōtēdendū: verūtamē sapiēs
enumerat tria hominum genera. Primi sunt
potentes. Secūdi locupletes. Tertii lingua
ti. Primi cū quibꝰ nō ē litigandū neqz con
tendenduz sunt potentes. Unde. Ecc. 8. Nō
litiges cū homine potente ne forte incidas in
manus illius. Potentes autē dicuť oēs super
bi vel superiores dn̄i prelati ⁊ parentes cū qui
bus non est contendendum. Secūdi sūt lo
cupletes ⁊ diuites. Unde Ecc. vbi. s̄. dicitur.
Nō cōtēdas cū viro locuplete ne forte cōtra cō
stituat tibi litem. Multos perdidit aurum ⁊ ar
gentum: ⁊ vsqz ad cor reguz se extendit ⁊ con
uertit. Et licet periculosum sit cū talibus contē
dere verbis: tamen periculosius est litigare fa
ctis. O quot pauperes voluerunt cum diuiti
bus in iudicio cōtendere: siue ꝓ possessionibꝰ
ab eis occupatis siue pro pecuniis ⁊ aliis rebꝰ
vsurpatis: ⁊ tandē diuites preualuerunt. Un̄
eniz dicit sapiens ꝓuer. 19. Diuitie addūt ami
cos plurimos: a paupere aūt ⁊ hi q̊s habuerit
separantur. Et hysidorus. xi. q. 3. c. paup. ait.
Pauper dn̄ nō hz quid offerat: nō solū audiri
cōtēnitur: sed ēt ꝯ veritatē opprimiť. Cito vio
latur auro iusticia nullāqz reus pertimescit cul
pā quā redimere nūmis estimat. Nec tantum
pauperibꝰ: verū ēt ⁊ diuitibꝰ huiusmōi litigia
sūt dānosissima. quī vt ait Crisostoꝰ li. 4. epi
stolarū. Lōga qō litigātiū nō tā auget primo
nia q̄z euertit. Tertii cū qbꝰ nō ē cōtēdēduz
sūt hoies linguati ⁊ sine rōne loquentes. Un̄
Ecc. 8. c. Nō litiges cū hoie linguato: ⁊ n̄ stru
as in ignē illius ligna. Sūt de huiusmōi gene
re mlieres garrule loq̄ces ⁊ litigiose Uix vna
domꝰ reperitur i q̄ nō sit huiusmodi pestis ma
cula. Cōtēdit mlr nūc cū vno: nūc cū alio: nūc
cū viro: nūc cū socru: nūc cū nuru: nūc cū vici
na: estqz cōtentio illi velut cibꝰ. De hac sapiēs
ꝓuer. 19. dicit. tecta iugiť perstillantia litigiosa
mulier. q. d. Q̄d q habitat in domo ꝑstillante
qn̄ vult declinare stillicidiū i vno loco inuenit
in alio: ita q̄ nō iuenit requiē. Sic ⁊ ille q mu
lierē hz litigiosā i domo. Ipsa eqdē ē venenū
amarissimū turbās oīa bona: q: vt scribiť pro
uer. 17. Melior ē buccella sicca cum gaudio q̄z
domꝰ plena cū iurgiis. Quisnā valet exꝑmeř
q̄t odia aut scādala exorta sūt: ⁊ in dies oriri vi
deuť inter prēz ⁊ filiū: iter frēm ⁊ frēm: iter vi
cinū ⁊ vicinū ꝓp cōtētiōes mulierū. sed audiāt
viri q sensu ⁊ rōne mulieres superare debēt sa
lubre cōsiliū qd̄ illis damꝰ. Si i domo sūt duo
germani simul cohabitātes ⁊ inuenerint litigā
tes vxores caueant ne ⁊ ipsi litigent: sz potius
vnusqsqz aduocet suaz ⁊ vbis vel factis corri
gat illā ꝓut necessitatibꝰ viderit expedire. Sic
faciant viri vxoribꝰ. sic prs̄familias subditis su
is. Iustū nāqz ē inuicē supportare ⁊ nō oi ver
bo cōtrariū referre sermonē. Ideo apostolus
Eph. 4. d. Obsecro vos ego vinctus in dn̄o:
vt digne ambuletis vocatiōe qua vocati estis cū
oi humilitate ⁊ māsuetudine cū patiētia suppor
tātes inuicē in charitate solliciti seruare vnitatē
spiritus i vinculo pacis: quā nobis largiať deꝰ
cōcedēs hic grām ⁊ in futuro gl'iam. Amen.

Dominica tertia in quadragesima in mane
de ira dei que efficax remediū eē pōt ad inducē
dum hoies ad pn̄iam. Sermo. .38.

Uenit ira dei i filios diff. dē
tie. Doctoris gēti
um verba sunt ista originaliter ad
Eph. 5. c. ⁊ i epistola pn̄tis dn̄ice.
Efficacissimū remediū arbitratꝰ sū
peccatoribꝰ vt ad penitētiā redeāt ante illoꝝ fa
ciē ꝓponere terribilitatē ⁊ horrorem iracūdie
dei. Nā vt Augꝰ ait. 4. li. de doctrina xp̄iana
Plerosqz incredulos misericors dei patiētia
lōga peccare facit itrepidos: q: deū nō arbitrāť
peccatorū suoꝝ vltorē. Nos igiť huic periculo
prouidere volētes: in pn̄ti sermone de ira dei
erimus vba facturi. Et lz multꝭ infectū gustū
habentibꝰ grauia sint huiuscemodi vba: tn̄ hu
milibꝰ ⁊ deuotis videbūtur animarū languēti
um medicina. Inqt. n. Augꝰ. 23. q. 4. c. ipsa
quoqz pietas. Modestus est medicus furenti
frenetico: ⁊ pater indisciplinato filio. Tamen
non ꝓpterea neganda ē infirmo medicina: nec

a filio disciplina est auferenda. Ad hoc vocati sumus vt clamem⁹ ꝛ arguamus ꝛ detestemur delicta: annunciemusq; tremēda iudicia dei. ꝑ Esa. enim. 58. c. dominus ait. Clama ne cesses quasi tuba exalta vocem tuā: ꝛ annūcia populo meo scelera eoꝝ. Propterea vtar verbis Hiero. ad Palmachiū ꝛ occanū. d. Adulari nō possū ne ꝛ fratrē meū decipiā: ꝛ me sermo percutiat Salomonis qui ait. Verba adulatorum mollia sunt ꝛ hec feriunt interiora vētris. Pro salute itaq; ꝛ correctione peccatorū d̓ ira dei secure loquimur de: qua tria mysteria principalia erūt contēplāda.

Primū dr̄ contemplabilitas.

Secundum terribilitas.

Tertium propinquitas.

Quod pleriq; contēnūt irā dei. vel quia cogitant deum non esse: vel q: credunt ipsu; nō irasci: vel quia diu expectauit illos deus.

Capitulum. .I.

P Rimum mysterium contemplādu; d̓ ira dei dicitur contēptibilitas. in q̊ videre libet quare ē q̗ multi audiētes loqui de tremenda ira dei illa nō timent: sed potius vt experientia docet ridendo contēnunt. Et colligi possunt huius erroris tres principales rationes. Prima dicitur stulte cogitatiōis. Secunda false opinionis. Tertia diuturne expectationis. Prima rō quare a multis non timetur ira dei: dicitur stulte cogitationis: quoniam stulte cogitant deū non esse. Pro qbus querimus. Vtrum possit aliquis cogitare non esse deum. Et videtur q̗ non: q: vt ait Ansel. Deus secundum aī cōceptionem est quo nihil melius nihilque maius excogitari potest. Sed maius est quod non pōt cogitari non eē: q̄; qd̓ pōt. Ergo cu; deo nihil maius possit cogitari deum esse: ita est quod nullo mō pōt cogitari ñ esse. Sed contra arguitur per textū Ioā. Damas. Dicit enim sic. In tantū preualuit perniciosa malicia hominū: vt dicant nō eē deu;. Et Tullius li. i. de natura deoꝝ ait. Quidā dixerunt totā de diis immortalib⁹ opinione; factā eē ab hominibus sapientibus reipublice causa. vt quos rō nō posset eos ad offiñ regiū ducerent. Rñdet. d. Bon. di. 8. primi li. q̗ cogitare cum assensu aliquid non esse pōr ꝓuenire dupliciter. aut ex defectu intelligētis. aut ex defectu intelligibilis. Defectus intelligentis est cecitas vel ignorantia ob quā: q: ignorat rem cogitat ipsam non eē. contingit autē dupliciter esse cognitionem de aliquo ente. s. si ē. ꝛ quid est. Intellectus autem noster deficit in cognitione diuine veritatis q̄tu; ad cognitionē quid est. non aūt q̄tum ad cognitione; si ē. Ex hoc ait Dama. Cognitio existendi deū nobis nālit est inserta. Et augustinus de fide ad petrum. nihil tantum nouit mens q̄tum deum eē ꝛ se. Et Vgo de sancto Vic. Sic de⁹ ab initio cognitionē suā in hoīe tēperauit: vt sicut nunq̄ quid eēt possit ignorari. Quia ergo intellect⁹ noster nūq̄ deficit in cognitione dei si ē: ideo nec pōt ignorare ipsum esse simpliciter. Quia vo deficit in cognitione quid ē: ideo frequenter cogitat deum eē quod nō ē: sicut idolum vl̓ creaturam: vel nō eē quod ē: sicut deū iustum. 2° pōt cogitari aliqd nō eē per defectum ꝗ parte intelligibilis. ꝛ huiusmodi defectus potest esse duplex. aut defect⁹ presentie. aut defect⁹ euidentie. Defectus presentie: vtpote q: nō semꝑ non vbiq;: non vbiq; totaliter quod nō semꝑ est: sed aliqñ ē: aliquando nō. aliquādo vo pōt cogitari nō esse. Similiter de eo quod nō ē vbiq;: q: eadem rōne qua pōt cogitari non eē hic: potest cogitari non esse alibi. Similiter ēt d̓ eo quod ꝭm partem adest ꝭm partem abest. De⁹ autem est totus ꝛ vbiq; ꝛ semꝑ. ideo non pōt cogitari non eē. Hanc rationem assignat Anselmus in libro contra insipientē. Non solum ꝑꝑ defectum presentie pōt aliquid cogitari non eē: sed ꝛ propter defectum euidentie: quia non est euidens in se ꝛ in probando. Sed deum eē est veritas euidens in se ꝛ in probando in se: quia est quo nihil maius excogitari pōt. In ꝓbando vo quia ꝛ ductu rōnis hoc probarunt philosophi. ergo non potest cogitari nisi insipienter ꝛ stulte q̗ non sit deus. Vnde Dauid i p̄s ait. Dixit insipiens in corde suo non ē de⁹. Stultus ergo ē qui cogitat vel dicit non ē de⁹ quem cōfitetur intellectus rōnis nāle lumen. Vnde berñ. in li. de diligendo deum. Inexcusabilis est oīo infidelis si non diligit deū toto corde. Clamat nēpe intus eius innata iusticia: q: se ex toto illum diligere debet: cui se totū debere nō ignorat. hec ille. Clamat deum esse oīs creata nā angeli hoīes celum ꝛ terra ꝛ oia que in eis sunt. Vnde Aug. in li. de vtilitate credendi ait. Non enim frustra intueri os ꝛ inaniter ordinem celi pulchritudinem siderū: vicissitudines temporum: in quoꝝ cōsideratione non curiositas est exercēda: sed gradus ad eternā faciendus. Et Iob. 12. Interroga iumēta

ꝛ docebunt

⁊ docebunt te: ⁊ volatilia celi ⁊ indicabūt tibi.
Loq̄re ire ⁊ rñdebit tibi: ⁊ narrabūt pisces ma
ris. Quis ignorat ꝙ omnia hec manus domi
ni fecerit. Mirabilis certe in tanta rerū varie
tate ordo reperitur. Est qdem ordo situalis si/
ue localis: qꝛ quelibet creatura tenet suū locū
ſm suā dignitateꝫ. Nā terra ⁊ terrena sicut vi
liora in imis locata sūt. Aqua vt dignior ei p̄
eminet. Aer vt pfectior superior ē. ⁊ ignis ita
actiuus ⁊ calid⁹ a nobis elongatur sup alia ele
menta situat⁹. Celi incorruptibiles. sol ⁊ luna
⁊ stelle lucētes in speris suis altissime colloca/
te sunt. Et celum empyreum nobillissimū vbi
gaudent sancti cū xp̄o sup̄mū omniū ē. Sub/
sequitur ⁊ alius ordo q tēpus potest dici. Or/
dinatissime eni sol facit cursū suū p signa zodi
aci infra annū integrum. Et sic transeūt tēpora
veris. estatis. autumni. hyemis cum effectib⁹
suis. Transeūt ⁊ dies naturales eadē tēporis
mensura ad motū primi mobilis cōpletum. ⁊
ea que in hyeme mortua videbātur in vere re
uiuiscūt ⁊ in estate fructificāt. Predicat insup
deū esse sacra scriptura tā veteris q̄ꝫ noui testa
mēti ⁊ oīs scriptura ⁊ philosophoꝝ ⁊ poetaꝝ
omniūqꝫ gentiliū. O qualis dementia illoruꝫ
ergo qui tante veritati acquiescer̄ nolūt. Tales
vtiqꝫ sūt qui dei iracundiā nō formidāt. Se
cunda ratio q̄re a multis nō timet̄ ira dei. dici/
tur falsae opinionis. Nā cū multi negar̄ nō pos
sint esse deū: opinātur tñ̄ false ꝙ i illo ira cader̄
nō pōt. Dicūt nanqꝫ deū esse clemētissimum:
iram vero clemētie fore ꝯrāā: iō nec i deo cade
re posse. Pro quib⁹ dicit Lactanti⁹ i p̄ncipio
libri de ira dei. Aiaduerti sepe donate pluzios
id estimare qđ nōnulli phoꝝ putauerūt: non
irasci deum: quoniaꝫ benefica sit tm̄modo nā
diuina. nec cuiq̄ꝫ nocere prestātissime atqꝫ opti
me ꝯgruat ptāti. Arguūt ⁊ scđo modo tales.
qꝛ nulla passio cadit in đo sed ira ē passio q̄dā.
ergo nō cadit i deo. 3° cōfirmāt errorē suū. qꝛ
oē peccatū a deo ē remouēdū. sed ira ē vnum
ex septē vitiis capitalibus. ergo ē a deo remo/
uēda. Verūtñ̄ cōtra sic tenentes sūt auctorita
tes ⁊ dicta siue scripture sacre siue gentilium ⁊
moraliū philosophoꝝ. Vnde Exo. 15. In mł
titudie glorie tue đposuisti omnes aduersarios
nr̄os. Misisti irā tuam q̄ deuorauit eos. Et
32. c. Moyses ad deum orās ait. Quiescat ira
tua: ⁊ esto plecabilis sup malicia ppl'i tui. Et.
4. Reg. 22. Magna ira dei succensa ē cōtra
nos. Et Deutero. xi. c. Irat⁹ domin⁹ clausit
celū ⁊ pluuie nō descēdunt. Et. 2. Paral'. i2.
dr̄ de filiis isrl'. Qꝛ humiliati sunt auersa ē ab
eis ira domini. Et. 24. c. facta ē ira dei contra
Judā ⁊ hierusalem. Et Job. 9. c. Deus cui⁹
ire resistere nemo potest. Et Dauid in p̄s. 2.
Apprehēdite disciplinā nequādo irascat̄ dñs.
Et p̄s. 6. Domine ne in furore tuo arguas
me: neqꝫ in ira tua corripias me. Et p̄s. 17. fū
damēta montiū conturbata sūt ⁊ commota sūt
quoniā iratus ē eis. Et p̄s. 77. Ira dei ascē/
dit i israhel. Et p̄s. 78. Effunde irā tuam in
gētes que te nō nouerūt. Et p̄s. 89. Quis no
uit potestatem ire tue ⁊ pre timore tuo iraꝫ tuā
dinumerar̄. Et Ecclesiastes. 5. Ne dicas co
ram angelo nō ē prudentia ne forte iratus dñs
dissipet cūcta opera tua. Et esai. 5. Iratus est
furor domini in populo suo. Et esai. 4. Plā/
gite ⁊ vllulate: qꝛ nō ē auersa ira furoris domi/
ni a nobis. Et Treñ. 4. Cōpleuit dñs furorē
suū: ⁊ effudit irā indignationis sue. Et O see.
5. effundaꝫ quasi aquam iram meam. Et Na
um. i. Vlciscens dominus in hostes suos et
irascēs inimicis suis. Et Ro. i. Reuelatur ira
dei de celo. Et Ro. 3. Nunquid iniqu⁹ ē de⁹
qui infert irā. Et. i. Thes. 2. peruenit ira dei su
per illos vsqꝫ in finē. At Apoc. 15. Cōsumata
ē ira dei. Et. 16. c. Audiui vocē magnā de ce/
lo dicētē septē āgelis. Ite ⁊ effūdite septē phia
las ire dei i terrā. Et Valeri⁹ maxim⁹ li. i. Lē
to eni gradu ad vindictaꝫ sui diuina procedit
ira: tarditatēqꝫ suplicij grauidate cōpēsat. Et
Ouidius de arte amādi. Flectitur iratus voce
rogāte de⁹. Et ag⁹. 18. de. ci. dei. c. 12. Apolli
ni delphico istituti sūt ludi musici: vt placaret̄
ira ei⁹ q̄ putabāt afflictos esse sterilitate grecie
regiones: qꝛ nō defenderūt tēplū eius: qđ rex
Danaus cū easdē terras inuasisset bello icen
dit. Et i. i. li. vbi. s̄. c. 2. dicit de Junone que
apud gētiles colebat̄ ꝓ dea. Apud virgilium
nēpe Juno inducit̄ infesta troianis: eolo ven
torūꝫ regi aduersus eos irritādo dicere. Gēs
inimica mihi tyrrhenū nauigat eq̄r. Iliū in ita
liā portans victos que penates. Hec ille. Et
idē Virgli⁹ cōmemorat in p̄ncipio primi libri
eneidos. ob irā Junonis eneā profugū fuisse
cū reliq̄s troianis. d. Arma virūqꝫ cano troie
q p̄mis ab oris Italiā fato profugus lauinaqꝫ
venit Littora multū ille ⁊ terris iactat⁹ ⁊ alto
Vi superū seue memorē iunonis ob iraꝫ. At
⁊ Valerius maxim⁹. li. i. rubrica de neglecta
religiōe. multa narrat de iratis diis. Nos vo

talia exẽpla nõ inducimus: vt errores gẽtiliũ
cõprobem⁹: sȝ tñ vt ostendam⁹ ꝙ etiã sȝ illos
ira ponẽda sit in deo. Pro solutione itaqȝ ob
iectorum tria sũt notãda. Primũ fm Boñ. i. 3.
sen. di. 33. ꝛ Ric. i. 4. dis. 26. ꝛ Tho. i. parte
di. 22. ꝙ quãdocũqȝ dr̃ aliquid de deo quod
nobis denotat passionẽ: de deo dr̃ fm effectũ
ꝛ nõ fm passionis defectuȝ. Odiũ ergo amor
ira ꝛ similia q̃ in nobis sũt passiones: ĩ deo di
cũtur fm effectũ quo ad nos: vt tũc dicat̃ odire
cũ effectũ odii nobis exhibet: tũc irasci cũ effe-
ctum ire nobis ostẽdit. Ipse aũt deus stabilis
manẽs sine passiõe aliqua dat cuncta moueri.
Scd̃m notandũ ꝙ nõ oĩa q̃ fm nomẽ sonãt
virtutẽ dicũt virtutẽ in re. nec oĩa que secũdũ
nomẽ sonãt vitiũ dicunt illud in re. Propterea
inqt iuuenalis. fallit enim vitiũ specie virtu-
tis ꝛ vmbra. Et Seneca ad Lucillum. Vitia
ĩ nobis sub virtutũ nomĩe repunt. Et Greg.
41. di. c. sepe vitia. ait. Sepe vitia se igerũt ꝛ
ṽtutes esse mentiũtur: vt tenacitas ꝑsimonia
effusio largitas crudelitas zelus iusticie remis
sio pietas velit videri. Idõ nõ oẽ qđ dr̃ ira vitiũ
est aut peccati. Tertiũ notandũ fm Boñ. in
3. di. 15. ꝙ triplex est ira. Quedã est ꝑter ratio
nis imperiũ. prim⁹. s. iracundie mot⁹. Secun
da ira est cõtra ratiõis iperiũ: quãdo qs cõcita-
tus in irã passioni rationeȝ subijcit sequiturqȝ
inordinate ipetũ ire. Tertia est ira q̃ est fm ra-
tionis imperiũ: quãdo quis irascitur secunduȝ
ꝙ merito irasci debet. Sic merito irascunt̃ pa-
tres filijs impijs: ꝛ prout exigit illoruȝ malicia
ordinate corrigunt eos. Sic irascunt̃ p̃lati ꝛ do
mini quilibet subditis inobedientib⁹. Sic ira-
tus est xp̃s quãdo eiecit omnes vẽdẽtes ꝛ emẽ
tes de tẽplo. Dicim⁹ ergo ꝙ de⁹ q est clemẽtissi
mus sine sui mutatõe sine passione sine pecca-
to sua exigente iusticia irascit̃ sepe peccatores
obstinatos in ira cõculcans quãdo eis effectus
ire demonstrat. Hi sunt guerre pestilentie tẽ-
pestates grandines: sterilitates terre: fames
terremot⁹ terrores de celo ꝛ signa magna. O
p̃sumptuosi peccatores: audiuistis iam ꝙ falsa
est opinio vestra. Dicebatis eniȝ ꝙ nõ irascit̃
de⁹. Et ecce tot preconia scripturarum clamãt irã
dei ab oĩbus esse timẽdã. Tertia rõ quare a
multis nõ timet̃ ira dei dicit̃ diuturne expecta
tionis. Cõsueuit equidẽ deus ꝑpter longani-
mitatẽ suã sufferre peccatores iniquos p tpa lõ
ga: vt sic per dulcedinẽ eius attrahant̃ ad peni
tentiã. Sed inde multi sumunt audaciã ꝛ dete
riores facti irã dei nõ existimant. Verũtamẽ
vt ait Hiero. ĩ expositiõe Hiere. q̃to maior
est muneris tẽporum quibus obliuiscimur deuȝ
tanto maior est pena peccati quod nec longitu-
dine temporum potuerit edomari.

Quod terribilis est ira dei eo ꝙ seuit ĩ ꝑuu
los ꝛ in iustos atque orationes supplicantium
spernit ꝛ abominatur. Capitulũ. .2.

S Ecundũ mysteriũ cõtẽplandũ de ira
dei dicit̃ terribilitas. Cõsiderãdum
nãqȝ est ꝙ cũ irascitur de⁹: ꝛ ꝓuocat̃
etiã ad tẽporaliter flagellandũ hoĩes sibi rebel
les: seuer⁹ est ꝛ terribilis valde maxie ꝑꝑ tria.
primo ꝑꝑ ꝑuulorum punitionẽ. 2° ꝑꝑ iustorum affli
ctionẽ. 3° ꝑꝑ orationũ detestationẽ. Primo
de⁹ irat⁹ est terribilis ꝑꝑ ꝑuulorum punitionem.
Punit nãqȝ ꝑuulos pueros ꝛ inocẽtes ꝓpter
pctã parẽtũ: perierũt nẽpe ꝛ suffocati sunt in di
luuio oẽs ĩfãtes: ꝛ ꝑuuli quotquot reperiebant̃
in mũdo. Adusti sunt in sodomis ꝛ incẽdio cõ
cremati oẽs q erãt in vteris matrũ ꝛ q sugebãt
vbera. Et tñ sepi⁹ vexabat̃ mũd⁹ aut fame: aut
pestilẽtia: aut qualibȝ alia aduersitate: q̃ nõ nisi
ꝓpter pctã veniunt paruuli q ea nõ cõmiserũt
puniant̃ pro illis. O formidabilis dei iusticia
o tremẽda dei iracũdia cur eos q te nõ leserunt
exterminas: paruulos cur tã acriter punis: et
rñdebit tibi ꝓtinus ꝙ ꝓpter peccata parentuȝ.
Sed hic oritur dubiũ. Vtrum filij propter pecca
ta parentũ puniri possint. Et videt̃ ꝙ nõ. Nã
per Ezech. 18. c. deus dixit. Filius nõ porta-
bit iniquitatẽ patris: ꝛ pater nõ portabit iniqui
tatem filij: iusticia iusti super eũ erit ꝛ impietas
impij erit sup eũ. Et extra de his que fiũt a ma
iore parte capituli. c. Quesiuit. in glo. dicitur.
Peccata suos debent tenere auctores. Et idẽ
C. de penis. l. sancimus. ꝛ. C. ne vxor ꝓ ma-
rito. l. ob maritorũ. ꝛ. xi. q. 3. c. illud. ꝛ de sen.
exco. c. a romana. §. vltimo. ꝛ. 56. di. c. sat. Et
Augustinus ait. i. q. 4. c. nullius. Nullius cri
men maculat nescientẽ. Ad hoc facit ibidẽ. ca.
placuit. ꝛ. c. iudei. Sed ꝯtra arguitur quia Exo.
20. deus dixit. Ego sum dñs de⁹ tuus fortis ze
lotes visitans iniquitateȝ patrũ in filijs ĩ tertiã
ꝛ quartã generationẽ eorum qui oderũt me. Ad
ideȝ facit. c. vergentis. extra de hereticis. ꝛ idẽ
habet̃ extra de filijs presb. nõ ordinandis. c. i. c.
ad presentiã. c. p̃sentiũ. c. cõquerente. ꝛ. c. quo-
niaȝ. ꝛ. i. q. 4. §. itẽ dr̃. Chã peccãte Chanaan
fili⁹ ei⁹ maledicit̃. Rñdet dñs Boñ. di. 33. se-
cũdi li. ꝙ duplex ẽ punitio: vna eterna: alia tẽ-
poralis

poralis: filij nõ puniũt ꝑ pctõ parẽtũ pena eter
na. Vñ Ansel. de cõceptu ꝟginali dic̃ ꝙ puu
li nõ dãnant ꝑ culpa Ade tñ: ſ3 ꝑ culpa ꝓpria
quã habẽt. l3 nõ habeãt eã agẽdo: ſ3 ɔ̃hendo.
Puniunt tñ filij ꝑ pctõ parẽtũ pena tꝑali eo ꝙ
filij sunt aliqd pr̃is. Et h̃ p3 p sacrã scripturã i
pluribꝰ exẽplis. Ideo dic̃ Greg. i. q. 4. c. puu
los. Paruulos sodomitaꝝ nõ excusauit igno/
rantia qn ꝑ paterno scelere celesti igne cõsume
rent. Sed h̃ igne pena illis diminuta est qbus
successio paterni sceleris est adempta. Pariter
etiã demonstratũ est peccatis parentu3 puulos
aliquãdo corporaliter flagellari. Secũdo deꝰ
iratus est terribilis ꝓpter iustoꝝ afflictionem.
Affligit etiã ⁊ sepe bonos cũ malis. S3 dubi
tatur h̃. Vtꝝ possit esse in aliquo pena sine cul
pa. Et videt ꝙ nõ: quia Hiero. ait. Quicquid
patimur peccata nr̃a meruerunt. ⁊ Grego. d.
in collecta. Nulla eis nocebit aduersitas si nul
la dominet iniquitas. S3 cõtra est illud Job.
17. Nõ peccaui ⁊ in amaritudinibꝰ moraẽ ocu
lus meus. Et Jo. 9. Quis peccauit h̃ aut pa/
rentes eiꝰ vt cecus nasceret. Et rñdit xp̃s. Ne
q3 hic peccauit neq3 parẽtes eius. Et exponit
Augu. ꝙ h̃ nõ dicit q2 nõ peccauerit: ſ3 q2 ce/
citas nõ erat pena peccati. Preterea ꝑ pecca/
to originali nõ meret qs nisi semel mori. Sed
Lazarus nõ tñ fuit mortuus semel: ſ3 bis: er/
go videt ꝙ aut mors prima aut secũda fuerit ei
absq3 merito peccati inflicta. Itẽ xp̃s nullu3
habuit peccatũ: ⁊ tamẽ in eo fuit pena. Rñdet
Boñ. di. 36. secundi li. ꝙ malu3 pene duplici/
ter potest ordinari. Vno modo ad malũ culpe
quod puniendo ordinat. Alio modo in cõpa/
ratione ad bonũ qd deus elicit ex illa pena. Si
ergo aliqua pena infligat cuius ordinatio prin
cipaliter consistat in cõparatione ad malũ culpe
puniendũ: necesse est aliqua3 culpã precessisse:
nec tantũ precessisse: sed etiã aliquo modo cõ/
municari insepabiliter. Pena enim aut est di
recte ordinata ad puniẽdũ: aut est ordinata p̃n
cipaliter ad malũ excludẽdũ. Primo mõ ẽ pena
infernalis. 2° mõ est pena purgatoria. primo mõ
pena requirit p̃sentiã culpe secũdũ deformitatẽ
⁊ maculã. Secũdo modo requirit culpe p̃ñtia3
fm reatũ ⁊ sequelã. Si autẽ pena infligat prin
cipaliter ꝓpter ordinẽ quẽ h3 ad bonũ qd inde
elicitur. Aut ergo propter bonum proprium:
aut propter alienum. Si propter bonum pro
prium: sic requirit ꝙ in subiecto illo aliquãdo
uerit culpa ⁊ ꝙ possit esse de futuro. Si aute3
propter bonum alienum: sic sufficit pene vt fu
erit culpa in alio q̃3 in eo qui punit. i eo v3 ꝑ q̃
pena illa sustinet: ꝑ quẽ modũ fuit i xp̃o cuius
mors ⁊ passio ordinata erat ad redimẽdũ genꝰ
humanũ ⁊ liberãdũ ⁊ repandũ a lapsu in que3
ceciderat ex pctõ p̃mi parẽtis. Et sic p3 ꝙ ois
pena aliquo mõ respicit culpã. S3 q̃dã vt p̃sen
tẽ in se vtpote pena ifernalis. Quedã vt p̃teri
ta3 in se ſ3 p̃sentẽ i reatu ⁊ sequela: sic̃ pena pur
gatoria. Quedã vo solũ vt p̃teritã: ⁊ h̃ i eo que
punit. Et sic est ois pena iustoꝝ excepto xp̃o.
Quedã vo respicit culpã nõ in se: sed i alio: sic̃
in xp̃o. Põt etiã pena ordinari ad bonũ qd in
de elicit. Et sic põt esse in aliquo sine culpa ta/
lis pene meritoria: q2 illud malũ pene recõpen
satur ꝑ maius bonũ qd inde elicit sicut patet in
ceco nato: in Job: in Lazaro: in Tobia: ⁊ in q̃
libet viro iusto. hec Bo. Alex. aũt i. 3. summe
allegãdo Joã. Dama. dic̃. Cõcedit deꝰ iustu3
incidere i calamitates ꝑꝑ multas causas. Pri
ma est vt eã q̃ in ipso latet ꝟtutẽ alijs manife/
sta3 faciat: vt Job. i. Secũda ẽ vt nõ ex recta cõ
scientia cadat per superbiam: vt in Paulo. 2.
Corin. 12. Tertia vt alii erudiantur: vt in La
zaro ⁊ diuite Luc. 16. Quarta propter gloria3
dei: vt in ceco nato Job. 9. Quinta propter ze
lum alterius siue imitationem: vt gloria eius
qui passus ẽ magnificata in pugna alius passio
fiat spes future vite vt in martyribꝰ: ad Heb.
xi. c. Propterea dicit Augustinus. li. i. de ci.
dei. c. 8. Hec cum ita sint: boni ⁊ mali pariter
afflicti sunt: non ideo ipsi distincti non sunt: q2
distinctum non est quod vtriq3 perpessi sunt.
Manet enim dissimilitudo passorum etiam in
similitudine passionum. Et licet sub eodem
tormento non est idem virtus ⁊ vitium. Na3
sicut sub vno igne aurum rutilat palea fumat:
⁊ sub eadem tritura stipule comminuũtur: fru
menta purgãtur: nec ideo cum oleo amurcha
confunditur: quia eodem preli pondere expri
mitur: ita vna eademq3 vis irruens bonos ꝓ
bat: purificat: eliquat: malos damnat: vastat ⁊
exterminat. Vnde i eadem afflictione mali de
um detestantur atq3 blasphemant. boni autem
precantur ⁊ laudant. Tertio deus iratus ter
ribilis: eo ꝙ qñ post diuturnam expectatione3
prouocatur ad iracundiam non exaudit obsti/
natorum voces peccatorum prout plene dixi/
mus in sermone de impedimẽtis orationis.

Quod cognoſcitur ira dei propinqua: tū cum peccata ſunt conſumata: tum cum pecca/tores ſunt obſtinati: tum cum illam prophete: ⁊ amici dei pronuntiant ⁊ comminātur.

Capitulum. .3.

Tertium myſterium contemplanduꝫ de ira dei dicitur propiquitas. Quā uis enim neſciamus certitudinaliter qm̄ propinqua ſit ira dei ad flagellanduꝫ pec/catores: poſſumus tamen id cognoſcere ex cō iectura ſignorum. Sunt autem de hoc tria ꝑn cipalia ſigna. Primum peccatorum conſum matio. Secunduꝫ populoꝝ obſtinatio. Ter tio prophetarum annunciatio. Primum ſignum ad cognoſcendum ſeu timendum ne propinqua ſit ira dei eſt peccatorum conſum/matio. Quando conſummata ſunt peccata ⁊ impleta eſt menſura. Poſſunt autem notari ſeptem ſigna cōſummationis peccatorum: qui bus ſignis adimpletis nihil aliud nobis expe ctandum et timendum eſt q̄ꝫ ira vindicta fla/gellum ⁊ vltio diuina. Primum eſt horri/bilitas peccatorum multorum. Secundū mul titudo peccantium. Tertium impunitas mani feſtorum ſcelerum: Quartū animaduerſio in peccatis. Quintum affectio ad ſcelera. Sextū ſtudium peccandi. Septimum longa perſe/uerentia in peccatis. He cōditiones explican tur Geñ.6.c. Prima cōditio ſeu primū ſi/gnum: quia in mundo tempore diluuij erant magna peccata ⁊ horrenda nimis propterea di citur. Videns autem deus ꝙ multa malicia: Quod verbum manifeſte oſtendit horribilita tem ⁊ turpitudinem multorum peccatorum. Secundo cōmuniter homines talia perpetra/bant: propterea ſubditur hominum. Tertio in ſuper peccata illa inuerecunde ⁊ impune fie/bant: ideo ſubiunctum eſt: eſſet in terra. i. ma/ſeſta erant ⁊ impunita. Quarto fiebant pecca/ta tota mentis animaduerſione: ideo additur: et cuncta cogitatio. ſcilicet non partim: nō diui ſim: ſed in malis integra ⁊ coniuncta. Quin/ta fiebant tota cordis affectione: ideo ſubditur: cordis. Sexta perpetrabantur toto ſtudio: ideo ſubditur: intenta eſſet ad malum. Septimo fie bant perſeueranter: propterea additur: omni tempore. Timeo ſatis ne hec ſigna verificen/tur in nobis. Tempore nāqꝫ iſto nefandiſſi/ma ſcelera committi ſolent: nec a paucis: ſed a multis: neqꝫ puniuntur aut corriguntur: quo niā illi ad quos ſpectat corrigere vł punire dete riores ſunt alijs. Et non eſt veritas non iuſti cia neqꝫ rectitudo in filijs hominū. Fiunt pec cata cum animaduerſione mentis cum omni affectione: ſtudio ac perſeuerantia. O fatui po puli cur non timetis. Cur non expaueſcitis: cur ad penitentiam redire negliglitis. Audite pſal. dicentem. Niſi conuerſi fueritis gladiuꝫ ſuum vibrauit arcum ſuum tetendit ⁊ parauit illum. Secundum ſignum propinquitatis ire dei dicitur populorum obſtinatio. Quan/docunqꝫ populi peccatores obſtinantur, ⁊ ob/durantur in corde non moti beneficijs dei non cōminationibus non predicationibus non ſi/gnis non deniqꝫ vllo alio modo: ſignum for/te eſt ꝙ prope eſt eis flagellum dei. Eſt de hoc exemplum obſtinatiſſimi populi iudeorū queꝫ deus deleuit propter obſtinationem ſuaꝫ. Nā poſt multa mala a iudeis perpetrata chriſtus viuens in carne in medio ipſoruꝫ vocauit eos ad penitentiam vita miraculis ⁊ doctrina. Ip ſi vero noluerunt audire ipſum. In dominica autem oliuarum cum introiſſet hieroſolymaꝫ: vt dicitur Luc.19.c. Videns ciuitatem fleuit ſuper illam dicens. O ciuitas ampla. o ciuitas regia. o ciuitas digna: plena populo: affluens diuitijs ⁊ abundans peccatis. Venient dies i te ⁊ circundabunt te inimici tui vallo: ⁊ circun dabunt te: ⁊ coanguſtabunt te vndiqꝫ ⁊ in ter/ram proſternent te ⁊ filios tuos qui in te ſunt: ⁊ non relinquent in te lapidem ſuper lapidem eo ꝙ non cognoueris tempus viſitationis tue propterea dicit Hierony. in queſtionibus ad Helbidiam. In tantum autem hieruſalē ama uit dominus vt fleret eam ⁊ plangeret ⁊ pen/dens in cruce loqueretur. Pater ignoſce eis quia neſciunt quid faciunt. Itaqꝫ impetrauit quod petierat: ⁊ datum eſt eis tempus peniten tie vſqꝫ ad .42. annum. Poſt quod perſeue/rantibus in blaſphemia egreſſi ſunt duo vrſi de ſiluis romanorum Veſpaſianus ⁊ titus: ⁊ eos interfecerunt atqꝫ lacerauerunt. hec ille. Die autem qua crucifixus eſt ieſus dei filius conuerſus ad mulieres que plangebant ⁊ la/mentabantur eum dixit. Filie hieruſalem no/lite flere ſuper me: ſed ſuper voſipſas flete ⁊ ſu per filios veſtros: quia venient dies in quibꝰ dicetis. Beate ſteriles que non genuerunt: ⁊ vbera que non lactauerunt. O ſaxea. o lapi/dea. o adamantina iudeorum corda. Nec ver

bis xp̄i

bis chriſti crediderunt: nec ſuſceperunt teſti/
monium apoſtolorum: qui magna virtute pre/
dicabant reſurrectionem magiſtri ſui: ſꝫ in dieſ
crudeliores facti perſequebantur eccleſiam: la
pidauerunt Stephanum: interfecerunt iaco/
bum iuſtum: ⁊ Paulo conuerſo miraculoſe ac
ceteris predicantibus chriſtum impijſſime re/
ſtiterunt. Voluit tamen deus anteq̄ꝫ iraꝫ ſuaꝫ
inferret in eos terroribus ⁊ ſignis celi illos ad
penitētiam vocare. Et vt meminit Ioſephus
in libris de bello iudaico. ⁊ Euſebius in hiſto
ria eccleſiaſtica. ⁊ Policratus in libro de nu/
gis curialium. Stella quedam ſub forma gla/
dij ſtare viſa eſt: quaſi imminens deſuper ci/
uitati. Cometes critialibus flammis per totuꝫ
annum viſus eſt ardere. Luna eclipſim p duo
decim noctes paſſa eſt continuas: cum die fe/
ſti plurimi conueniſſent octaua die menſis a/
prilis noctis tempore hora nona tātus fulgor
luminis araꝫ templumqꝫ circundedit: vt dies
clariſſimus videretur: manſitqꝫ ſpacio hore di
midie: hoc quidem ignaris proſperum viſum
eſt: ſed probos pitoſqꝫ doctores portentuꝫ exi
tiale non latuit. Ianua templi que erat ad oriē
tem cum eſſet ere ſolido induta tanti ponderis
ꝙ vix a viginti viris ſummo conatu inpellen
tibus clauderetur repente hora noctis ſexta p
ſeipſam aperta eſt q̄ꝫq̄ꝫ ferreis vectibus tene/
retur. Die. 21. mai prope occaſuꝫ ſolis: viſi ſūt
currus ⁊ quadrige in omnem regionem per
aerem ferri ⁊ armatorum cohortes nubib⁹ cō/
miſceri. In nocte penth. ſacerdotes ingreſſi
templum ad diuina officia celebranda: primo
ſenſerunt quoſdam ſtrepitus: ⁊ paulo poſt au/
dierunt voces clamantes. Diſcedam⁹ ab his
ſedibus. Ante quartum annum belli in die fe
ſti tabernaculorum: quidam ruſticus ⁊ plebe⁹
Ieſus nomine: filius Ananie repente clama/
re cepit. Vox ab oriente vox ab occidente vox
a quattuor ventis: vox ſuper hieroſolymaꝫ ⁊
templum. vox ſuper ſponſos ⁊ ſponſas. vox
ſuper vniuerſum populum. Sicqꝫ indeſinen/
ter die ac nocte clamabat per vicos ⁊ plateas
diſcurrendo. Et flagellatus ac percuſſus etiaꝫ
ante iudicem flagris vſqꝫ ad oſſa laceratus vt
taceret: ipſe quolibet die cum eiulatu ſemp illō
replicabat addens. Veh hieroſolymis. Veh
maſculis ⁊ femellis. Nec vnq̄ꝫ in tot prodigijs
atqꝫ ſignis ille dure ceruicis populus erro/
res ſuos corrigere voluit. Ob quam obſtina/
tionem altiſſimus deus in illos iram ſuam ef/
fudit. O quis explicet ſine ſingultibus. Quis
audiat ſine lachrymis. Quis conſideret ſine
timore ciuitatis hieroſolymitane excidium et
deſolationem. Refert nanqꝫ Ioſephus in. 6.
libro de bello iudaico: ꝙ Titus ⁊ Veſpaſia/
nus cum exercitu validiſſimo a romanis miſ/
ſi in die ſolemni paſce: quando etiam ex circū/
iacentibus locis innumerabilis populus ine/
rat hieroſolymam ciuitatem obſederunt: fece/
runtqꝫ in circuitu vallum munitiſſimum: ita
vt nullus ciuitatem exiens illud pertranſire
poſſet. Ob quam cauſam in breui ciuitas fa
me cepit vrgeri: tantumqꝫ inualuit penuria re
rum ꝙ propter famem hec que referam dicit
ioſephus fuiſſe mala ſecuta. Primo ꝙ pre/
dones per ciuitatem diſcurrentes vi intrabāt
domos ⁊ rapiebant ſi quid ibi inueniſſent cō/
meſtibile. Secūdo ꝙ filii ex ore parentū et ecō
uerſo violenter ſtricto gutture maſticatum ci/
bum extrahebant: ⁊ velut rabidi comedebant.

Tertio ꝙ etiam fimum bouum aliaqꝫ vil/
liſſima ſumpſerunt in cibuꝫ. Quarto ꝙ mul
ti contendebant exire vt herbas colligerent: ⁊
capiebantur a romanis: ⁊ tantus numer⁹ fuit
captiuorum vt tute cuſtodiri non poſſent: qua
propter ſtatutum fuit vt euulſis eorum oculis
aut amputatis illorum manibus compelleren
tur ſic ad ciuitatem redire. Quinto ꝙ q̄ꝫplu
res diuites ne iocalia ſua peruenirent ad ma/
nus romanorum: quos veriſimiliter credebāt
ciuitatem debellaturos illa deglutierunt.
Cuius rei fama cum deueniſſet ad aures ro/
manorum cōminuit eos vt exiſtimarent capti
uos iudeos quos tenebant gemmas in ven/
tre adhuc retinere. Quare vna nocte duoruꝫ
milium patefacta ſunt viſcera. Sexto ꝙ mul
ti formoſi iuuenes in via in plateis publicis:
in proprijs domibus fame afflicti improuiſa
morte cadebant. Septimo ꝙ inuēte ſunt mu
lieres que proprios filios comederunt. Vnde
refert Ioſephus de quadam: ꝙ cum non ha/
beret ad comedendum: lactantem filium i ma
nibus tenens dixit. Infelicis matris infelicior
fili in bello: in fame: in direptione: cui te re/
ſeruabo. Veni ergo nunc o nr̄i nate: eſto ci/
bus: matri predonibus furor: ſeculis fabula.
Ex his dictis filium iugulauit ⁊ coxit: ⁊ dimi

dium comedens partem alteram occultauit. Et ecce confestim predones odorem carnis cocte sentientes in domū irruunt: ⁊ nisi carnē prodat mortem minantur. Tunc illa detegens: infantis membra. Ecce inquit vobis partem optimam reseruaui. At illos tantus horror in/
uasit ꝙ nec loqui potuerunt. Et illa: meus est inquit hic filius: meuꝫ est peccatum: securi edi te: quia prior ego comedi quem genui. Illi ve ro trementes ⁊ territi discesserūt. O quot erāt in ciuitate illa amara spectula: vbi videbantur quotidie tot morientes. O quot infantes ⁊ pu eri extendentes manum ad vbera matrum ⁊ panem petentes ad pedes illarum mortui de/
ficiebant. O quot erant ibi flebiles voces. q̊t lamenta. quot singultus. quot gemitus ⁊ suspi ria. Clauserat eis deus ⁊ strinxerat venaꝫ mi sericordie sue. Tandem post biennium capta fuit ciuitas ⁊ in predam data ⁊ muri ⁊ edificia quelibet solo equata: ⁊ vt iosephus refert deci/
es centena milia iudeorum fame ⁊ gladio pe/
rierunt: ⁊ nouem milia vendita fuerunt. O si possem in talem ascendere speculam: de qua omnem italiam cernerem: omnesqꝫ meam vo cem possent audire: profecto clamarem. O ita lia plange. o italia time. o italia caue ne pro/
pter obstinationem tuam in te deseuiat ira dei. Vocauit ipse te multis annis dotauit amplis beneficiis. Misit ad te predicatores suos. Ter ruit te signis ⁊ prodigiis. Sensisti terremot[us] pestilentias ⁊ temporum sterilem conditionē. Comminatus est tibi deus. Sic. Certe hoc fecit vt te induceret ad penitentiam. Et tu i di es durior efficeris in peccatis ⁊ malicia perse/
uerando: fiunt iam vbiqꝫ vsure publice. O m nia fedata sūt spurcissimis vitiis carnis ⁊ igno minione sodomie. Superbia pomparum iam occupauit omnes ciuitates ⁊ terras. Blas/
phemie dei periuria mendacia iniusticie vio/
lentie oppressiones pauperum ⁊ similia su/
perabundant. O italia decora. o regio diuitiis plena. Noli contemnere deum: noli exacerba re maiestatem eius. Tertium signum pro/
pinquitatis ire dei dicitur prophetarum an/
nunciatio. Cognoscimus propinquam dei irā: quando per prophetas suos deus illam pro/
nunciat. Diebus autem istis multa dicuntur pronunciata per sanctam Brigidam que spi/
ritu claruit prophetico: per sanctum Metho/
dium: ⁊ per nonnullos alios. Ego autē que dcā ipsorum etiam originaliter legi cuꝫ illa cla re non intelligam non audeo quicquam teme re diffinire. Hortor tamē omnes populos vt cessent a via sua mala: ne forte si in illa perseue rauerint repente superueniat ira ⁊ indignatio dei: a qua ipse nos liberet qui est benedictus ⁊ laudabilis per infinita secula seculorum. Amen.

Dominica tertia in quadragesima infra di/
em. de vitio ⁊ peccato discordie: quod nullo pa cto stare potest cum veritate penitentie: ob qđ penitentes ab illo sibi maxime cauere debent.

Sermo. .39.

Omne regnum in seipsum diuisum desola/
bitur: ⁊ domus supra do/
mum cadet. Verba sunt re demptoris nostri originali/
ter. Luc. xi. c. ⁊ in euange/
lio presentis dominice. Nō potuit efficacius aut clarius explicari ꝙꝫ perni ciosum sit malum aut graue discordia dam/
nata: ꝙꝫ in verbis domini nostri iesu christi que dixit contra phariseos: Et licet sua fuis/
set intentio ostendere demones concordes es/
se ad omnem maliciam hominumqꝫ perditio nem: veruntamen nos intelligimus dissensio nes quelibet regna validissime exterminare. ad hoc autem astutus diabolus innitit: vt cha ritate abiecta cum discordiis odiis ⁊ dissensio nibus deum omnipotentem offendamus. Ea propter pro vtilitate penitentium in presenti sermone contra discordie vitium stilum nostꝝ exacuemus: quoniam redemptor noster ama/
rum illius effectum qui est regnorum desola/
tio aperuit in verbis allegatis in themate: in quibus de discordia tria mysteria erunt decla/
randa: videlicet.

Primum dicitur originatio.
Secundum distinctio.
Tertium offensio.

Quod tres possunt esse radices vel origi nales cause damnabilis discordie. vana gloria videlicet: auaritia: vel stulticia siue leuitas.

Capitulum. .I.

Primū

p Rimū mysteriū. declarādū de discordia
dr originatio: i q̄ vidēdū ē q̄ sūt discor
die originales cause. Et assignari possūt tres
cause. prima dicitur vana gloria. secunda dici
tur auaricia. tertia dicitur stulticia. Pri/
ma causa discordie dicitur vana gloria. Secū/
dum enim Gregorium. 32. moralū. discor/
dia est vane glorie filia. Nam vt dicit Tho.
2.2.q.37. discordia importat quandam disgre
gationem voluntatum: inquantum scilicet vo
luntas vnius stat in vno et voluntas alterius
stat in altero: q̄ autem voluntas alicuius in p
prio sistat. prouenit ex hoc q̄ aliquis ea que sūt
sua prefert his que sunt aliorum. Quod cum
inordinate fit pertinet ad inanem gloriā et ad
superbiam. Et s'm circūstantias potest eē pec/
catum mortale aut veniale. Sed aliquis pos/
set arguere q̄ discordia non est peccatum. Nā
Actuum. 23. Paulus posuit discordiam in/
ter phariseos et saduceos: quod non fecisset si
fuisset peccatum. Item dicitur actuum. 15. fa
cta est dissensio inter paulum et Barnabam.
Sed tho. respondet ad primū. q̄ causare di/
scordiam per quam tollitur mala concordia est
laudabile: et hoc modo fecit paulus. christus
etiam de seipso dicit Math. 10. c. Non veni
pacem mittere sed gladium. Ad secundum di
cit tho. q̄ discordia que fuit inter paulū et Bar
nabam: fuit per accidens et nō per se. Vterqz
enim intendebat bonum. sed vni videbat̄ hoc
esse bonum. alii aliud. quod ad humanum de
fectum pertinebat. nec erat talis controuersia
in his que sunt de necessitate salutis. Sed hic
oritur vnum dubium: vtrum auditores diuer
sorum magistrorū tenentium diuersas opinio
nes excusētur a peccato: si opiniones suorum
magistrorū tenent quādo nō sunt bone. Et re/
spondet Tho. in quodlibetis: q̄ si diuerse opi
niones doctoruz sacre scripture nō sunt contra
fidez vel bonos mores absqz periculo audito/
res vtrāqz opinionem sequi possunt: sicut va/
ria fuit opinio inter Augu. et Hierony. de ob
seruatione legaliuz ante diuulgationē euange/
lij. In illis vero que pertinent ad fidez vel bo
nos mores: nullus excusatur si sequatur erro/
neam opinionem alicuius magistri. In talib⁹
enim ignorantia non excusat. Alioquin immu
nes a peccato fuissent qui secuti sunt opinionez
arrij Nestorij et aliorum heresiarchar ū. Nec
possunt excusationem habere propter simplici
tatem si in talibus opinionem erroneaz sequā
tur. In talibus nanqz dubijs non est de facili
prestandus assensus: sed potius vt dicit Au/
gustinus in. 3. de doctrina christiana. consule
re quis debet regulam fidei q̄ iā de scriptura/
rum planioribus locis et ecclesie auctoritate p/
ceperit. Qui ergo assentit opinioni alicuius
magistri contra manifestum scripture testimo/
nium siue contra illud quod publice tenet̄ s'm
ecclesie auctoritatem non potest a vitio erro/
ris excusari. Concordat Monaldus et Ho/
stien. Aliqui tamē sunt qui aliquando fuerūt
in varia opinione doctorum anteq̄z per eccle/
siam fieret determinatio. Et pro illo tempore
potuerunt excusari qui vnam vel contrariam te
nebant. Sed postq̄z determinatum est per ec/
clesiam et firmata altera earuz: hereticum esset
contrarium sentire: sicut est exemplū de paup/
tate christi: de qua ante iohem. 22. erant varie
et contrarie opiniones: vtrū xp̄s cuz apostolis
habuit aliquid in cōmuni. Sed determinatuz
fuit per ipsum Johem. 22. immo per ecclesiaz
q̄ habuit eo q̄ Joh. 4. dicitur. Discipuli eius
abierunt in ciuitatez vt cibos emerent. Et Jo
annis. 12. de iuda dicitur: fur erat et loculos ha
bens ea que mittebantur portabat. Et hoc ip/
sum dicitur. 12. q. i. ca. habebat. Qui ergo cō/
trarium assereret pertinaciter hereticus ha/
beret̄. Addit Ho. q̄ qñ sūt diuersa iura opio/
nes. s. nec ꝯ deū nec bonos mores: tum maior
snīa ē p̄ferēda ceteris parib⁹. ex. d̄ trāsa. c. si al's
Stādū ē ei q̄ meliori innitit̄ rōni. di. 20. §. i. ex
de ferijs. c. capellan⁹. Adde ēt q̄ i his q̄ ꝯcer/
nūt foꝝ cōscie i dubijs tutior via ē eligēda: ex d̄
spōsalib⁹. c. iuuenis. Nec tñ d̄ facili ꝯria opio ē
reprobāda. Scda cā discōdia dr̄ auaritia. Jn
qt Sene. i li. d̄. 4. vtutib⁹. Quietissime viue/
rēt hoies sup trā si h̄ duo pnoia tollerent̄ meū
et tuū. Et Plato i Phedrone. Propi pecuia
rū possessionē vniuersa bella nob fiūt. Et Sa/
lust⁹ i catilinario. Impij et diuitiaꝝ cā bella at
qz certamina oia iter mortales fiūt. Et Lu. li. 5.
Certamē mouistis opes. Videm⁹ h̄ p expiētiā
oi die: qñ pp auariciā fili⁹ discordat a pre: frater
a fre et amic⁹ ab amico. Tertia cā discōdie dr̄
stulticia. Sūt nāqz multi stulti et leues q oia cre/
dūt q̄ a susurronib⁹ eis dicunt̄. Susurratio siq
dē aptissimū ē instrū ad discōdias seminādas p
pterea dixit sapiēs puer. 26. Cū defecerit ligna
extinguetur ignis: et susurrone subtracto iurgia

cõquiescũt. Et. Ecc. 28. c. Susurro ⁊ bilinguis maledictꝰ. Multos. n. turbauit pacẽ habẽtes. Lingua tertia multos cõmouit: ⁊ dispsit illos de gente in gentẽ: ciuitates muratas diuitũ destruxit: ⁊ domos magnatoꝝ effodit: Ꝟtutes populoꝝ cõcidit: ⁊ gẽtes fortes dissoluit: mulieres viratas eiecit: ⁊ priuauit illas laboribꝰ suis Qui respicit illã nõ habebit requiẽ: nec habebit amicũ i quo regescat. Flagelli plaga liuorez facit: plaga aũt lingue cõminuet ossa. h ibi. Quis naz sufficeret enumerare discordias q̃ exorte sunt inter ciues inter vicinos inter dños inter pplos inter vxorez ⁊ viꝝ: inter fratrẽ ⁊ fratrẽ ꝓpter susurrantes. O lingua ignita: o lingua venenata: o lingua inanior ⁊ crudelior omni fera pestifera. Tu lingua susurronũ instrm̃ es diaboli. Tu illius sagitta vulnerãs: tu eiꝰ acutissimus ensis. Propterea susurratio ponit̃ inter grauia pctã q̃ execrat̃ deꝰ: de qbꝰ sapiẽs dicẽ ꝓuer. 6. c. Sex sunt q̃ odit dñs ⁊ septimũ detestat̃ aĩa eiꝰ: oculos sublimes: linguã mẽdacẽ: manus effundẽtes innoxiũ sanguinẽ: cor machinãs cognitõẽs pessimas: pedes veloces ad currendũ in malũ: ꝓferentẽ mẽdacia: testẽ fallacẽ: ⁊ eũ qui seminat inter fratres discordiaz. Sed culpabiles adhuc sunt illi qui a susurronibus sibi cauere aut nesciunt aut nolunt.

Quod triplex est discordia damnabilis: scismatice prauitatis: ciuilis partialitatis: ⁊ iportabilis societatis. Capitulum. 2.

Secundũ mysteriũ declarandũ de discordia dr̃ distinctio. Distinguit̃. n. triplex discordia dãnabilis ⁊ piculosa: vz. Prima ẽ scismatice prauitatis. Secunda ciuilis ptialitatis. Tertia iportabilis. societatis. Prima discordia ẽ scismatice prauitatis. Est autẽ scisma vitiũ quo qs sũmo põtifici subesse recusat ⁊ mẽbris ecclesie subiectis cõicare nõ vult. Scisma siquidẽ grecũ est nomen qḋ latine scissurã sonat: vt dicit̃. 24. q. i. c. scisma. Est aũt pctm̃ mortale: q2 cõtrariat̃ charitati ecclesiastice vnitatis. Est aũt differẽtia inter heresim ⁊ scisma: q2 heresis opponit̃ directe ⁊ p se fidei. vt dic̃ Tho. 2. 2. q. 29. ⁊ scisma p se opponit̃ ecclesiastice vnitatis charitati. Vñ Hiero. 23. q. i. ca. inter scisma. Inter scisma. ⁊ heresim h arbitror interesse q heresis puersuz dogma hz: scisma aũt ab ecclesia sepat. Cõtra scismaticos dicit̃ i. c. i. de summa tri. ⁊ fide catho. Vna est fideliũ vniuersalis ecclesia extra quã nullus oĩo saluat̃. Et. 24. q. i. ca. loqt̃. Cyprianꝰ ait. Loquit̃ dñs ad Petrũ. Ego dico tibi q2 tu es Petrꝰ ⁊ sup hãc petrã edificabo ecclesiã meã. Sup vnũ edificat ecclesiã. Et q̃uis apostolis oĩbꝰ post resurrectionẽ suã parez potestatẽ tribuat ⁊ dicat. Sicut misit me pr̃ ⁊ ego mitto vos. Accipite spiritũ sanctũ: tamẽ vt vnitatẽ manifestaret vnitatis eiusdẽ originez ab vno incipientẽ sua auctoritate disposuit Ad idẽ ẽ. c. alienus. c. oĩbꝰ. c. quoniã vetus. pfata cã ⁊ q̃stione. Sed hic orit̃ vnũ dubium. Quid cũ duo vel plures sunt in ecclesia gerẽtes se ꝓ papa ⁊ qlibet hoꝝ hz suã seq̃lã. Quis coꝝ dicet̃ scismaticus cũ suis sequacibus. Rñdeo: aut cõstat aut cõiter tenet̃ q qlz coꝝ intrusus ẽ. i. nõ canonice electꝰ. Aut cõstat vnũ coruz canonice ⁊ rite electũ: videlicet a duabꝰ ptibus cardinaliũ ⁊ sine violentia: ⁊ postea aliꝰ sup inductus. Aut dubitat̃ qs illoꝝ sit canonice vl' rite electꝰ vnꝰ vel alter. Et i pmo casu nullꝰ eorũ ẽ papa: sz qlz coꝝ ẽ scismaticus cũ his q sciẽter sequunt̃ ipsuz: ⁊ excõicati sunt ipso facto. extra de elect. c. lz. Et de h loquit̃. ca. si duo. 79. di. vbi dr̃. Si duo forte cõtra fas temeritate cõcertãtiũ fuerint ordinati i sũmos põtifices nullũ ex eis futuꝝ sacerdotẽ. i. summũ pontificẽ pmittimꝰ. Sz illũ solũ in sede apostolica pmãsurũ censurus: quẽ ex numero clericoꝝ. i. cardinaliũ noua ordinatõe diuinũ iudiciũ ⁊ vniuersitatis cõsensus elegerint. Nec obstat q h statuit Honoriꝰ augustus: ⁊ ad ipatorẽ nõ spectat statuere aliqd de electionibꝰ ecclesie: sicut nec de rebꝰ alijs ecclesiasticis. vt. 96. di. c. bñ. q2 vt dr̃ in glo. i pfato. c. Si duo. Honoriꝰ fecit illḋ rogatu ecclesie: ⁊ ecclesia approbauit: iõ rõne approbatõis statutũ illud valet q̃ si fecisset ecclesia Quãdo ergo cõstat nullũ coꝝ canonice electũ: vt q2 nõ a cardinalibꝰ: sz ab alijs i quo casu loqtur. c. si qs ex epis. ⁊. c. si qs pecunia. 99. dis. Vel si a cardinalibꝰ: nõ tñ a duabꝰ ptibꝰ cardinaliũ: vt in. c. lz. de electi. q tali adheret vere scismaticus est: ⁊ p cõciliũ ꝓuidendũ eẽt cũ cardinales huiusmodi cẽnt. Alias si ipsi cardinales alium eligerent ille esset verus apostolicus. Et nota q ex hoc q electio pape symoniace facta esset a cardinalibus: dummodo alias rite cessat nõ potest nec tollit quin sit verus papa. Et similiter quãtũcunq3 criminosus ⁊ irregularis esset electus: vt. d. glo. in. c. si qs pecunia In secũdo casu. s. cũ constat vnũ canonice electuz ⁊ postea alius se intrudit: sicut corneliꝰ papa qui Fabiano successit: ⁊ post eum canonice

creatũ

creatū Nouatianus quidā papā se fecit: vt dr̄ 7.q.i.c.sanctus ē.⁊.c.nouatianus. Tūc p̄mꝰ ē verus papa: ⁊ secūdus apostaticus ⁊ scisma ticus cū sequacibꝰ eiꝰ. Sic sub Eugenio 3° fa/ ctū ē scisma tp̄e beati Berñ. Nā ip̄o eugenio rite electo aliꝰ intrusus ē: sꝫ meritis ⁊ labore sā cti Berñ. scisma illud ablatum fuit remanēte Eugenio in apostolica sede. Deinde sub Jo. 22. factum est aliud scisma. Nā cū ipse declara ret fore hereticos qui assererent christum nihil habuisse in cōi ēt mobile: quidam fraticelli nū cupati de opinione: dixerunt ipsuꝫ papā Jo. hereticum cum successoribus ⁊ sequacibus eiꝰ ⁊ fecerunt alium papam Pisis. Greci auteꝫ circa annum domini nongentisimū scisma fa/ cientes in heresim inciderunt de spiritu sancto damnatam de summa trinitate ⁊ fide catholica c.i.li.6. Sed reducti fuere ad ecclesie vnitateꝫ tempore Eugenii quarti. In tertio vero ca su cum dubium est quis hoꝝ duorum sit cano nice electus: puta q2 electio primi dr̄ facta per metum qui cadit in constantem virum: ꝗ̄uis a duobus partibus cardinalium: postmodum ab eis fit electio sine violentia ⁊ metu quocun qꝫ sicut accidit casus circa annos domini .1380. nam mortuo Grego. xi. cardinales debētes ꝓcedere ad electionem successoris: vt dicitur fuerunt a romanis comminati ꝙ occiderētur si non eligerent italicum aliquem. Elegerunt igitur archiepiscopum barensem qui tunc erat rome: exprimentes ei ꝙ eligebant eum ad vi/ tandum periculum se fingebant eligere. Ele/ cto ergo ille qui vrbanus .6. dictus est: ille vt fertur dixit: ꝙ si volebant eum eligere volun/ tarie eligerent quia intendebat esse papa. Pu blicato igitur Vrbano papa ⁊ a cardinalibus ipsis adorato ⁊ consecrato de consensu eoruꝫ ac principibus christianitatis: ac per eos signi ficato ꝙ canonice esset electus: inde ad aliquot menses ipsi recesserunt ab eo: ⁊ fugientes ad ciuitatem fundensem q̄ est in principio regni: ibi elegerunt alium qui dictus est Clemēs .6. qui transtulit curiam suam in Auinione. illū/ qꝫ venerata est pro papa tota frācia ⁊ hispania ⁊ cathalonia. Alteri vo. s. vrbano adhesit ita lia alemania ⁊ vngaria: perseuerauitqꝫ h̄ pes/ simū scisma vltra .30. annos. Cū ergo h̄ esset dubiuꝫ ex ignorantia facti: q2 exceptis cardina libus ⁊ paucis aliis tunc p̄ntibꝰ: ceteri scire n̄ poterāt si talia sic processerunt vel aliter cuꝫ di uersi diuersimode referrent: ⁊ partim etiam

ignorantia iuris: q2 dubium erat apud perit[is] simos: vtruꝫ fuerit talis metus qui cadere pos set in constantem viꝝ vel non: vel ēt q2 pꝰ ele ctionem habuerunt tempus ad recedendum: ⁊ non fecerunt: imo p̄ signa expressa ostēderūt voluntarie ⁊ libere factam electionē. In illo ḡ scismate illi proprie erant scismatici: qui scien/ tes factum ꝯ̄ iura vel contra cōsciam faciebant ducti amore vel odio vel cupiditate vel ambiti one. Alii vero excusabantur ēt adherēdo ei q non erat verus papa: quem inde ipsi credebāt verum. Et quāuis vna pars excōicaret alterā tñ qui simpliciter inherebāt excusari videban/ tur. Durante vero illo scismate post Vrbanū: successit ex altera parte Bonifacius nonus. Bonifacio successit Inno. 6. Inno. Greg. 12. ex alia parte Clementi successit Benedictꝰ 12. Sub his aūt. s. Grego. 12. ex vna parte: ⁊ Benedicto ex altera factum ē aliud scisma an/ no dñi .1410. Nam recedentibus cardinalibꝰ ab vtroqꝫ papa: ⁊ conuenientibus Pisis cō cilium celebrantibus depositis illis duobꝰ. s. Greg. ⁊ bene. sub eadem videlicet ratione: q2 dicebantur scandalizare facto suo publico totā ecclesiam: cum non vellent conuenire insimul in aliquo vno loco vt promiserāt ⁊ iurauerāt: demū creatus est Pisis Alexander papa qui fuit Petrus de candia ordinis minorum: cui successit Jo. 23. bononie electus. Et cuꝫ pene omnes reges ⁊ p̄cipes christianitatis dimis sis Greg. ⁊ Bene. obediētiā dedissent Ale xandro ⁊ successori suo: tñ adhuc maximū du/ bium erat vtruꝫ cā ꝑ quā creatus fuit Alex. videlꝫ. q2 Greg. ⁊ Bene. scādalizabāt ecclesi am eēt v̄a: nihilominꝰ ex q̄cūqꝫ triū ꝑtiū crede bat simpliciter suum verū papā: ⁊ nō alios mo tus conscie dictamine: paratus ēt adherere al teri si hoc sibi constaret excusatus creditur a vi tio scismatis ⁊ sententiis eius: cuius signum ē ꝙ in qualibet obedientia erant multi peritissi mi ⁊ sancti viri. nam sub Vrbano ⁊ Bonifa cio fuit sancta Brigida ⁊ sancta chaterina de senis. Sub Clemente ⁊ benedicto ex alia par te fuit beatus Petrus de lucimburgo clarus miraculis. Sub benedicto etiam fuit sanctus Vincentius de ordine predicatorum. Tandē congregato concilio constantie: Greg. prefa/ tus sponte renunciauit per Carolum de mala testis suum in hoc procuratorem. Jo. 23. fu/ gam arripuit: sed captus per imperatorē redi it: ⁊ tandem depositus fuit. Benedictus etiā

q nec venire nec mittere voluit: depositꝰ fuit: vbi creatus fuit dn̄s Oldo de columna cardina-lis qui fuit Martinus papa. 5. Secunda est discordia ciuilis partialitatis: quādo ciues relicto amore cōmunis boni: cōuertentesqꝫ omnia ad ꝓpriū cōmodū discordant ad inuicem. Nā vt inqt Ar. 2. politi. Ciuilitas quedaꝫ cōmunicatio est. Et ibidē. Politica est ordo quidaꝫ inhabitantiū ciuitatē. Quādo ergo ciues nō reguntur ſm ordinē nec sunt cōcatiui: ad dissensiones veniunt. Tales sunt hodie quasi in omnibꝰ ciuitatibus italie tyrāni qdā de qbꝰ dici pōt q̄ sapiens ait ꝓuer. 29. Omnes homines pestilentes dissipant ciuitatē. Et vt ideꝫ ait. xi. c. In benedictione iustoꝝ exaltabitur ciuitas: ⁊ ore impiorum subuertetur. Impij eqdem ⁊ partiales nō reipublice: sed proprie vtilitati semꝑ inuigilant. Contra quos ait. Cassiodorus li. 3. epistolaꝝ. Nobilissimi ciuis est patrie sue augmenta cogitare. Et Tullius in primo de officijs. Omnino q reipublice presunt seruent duo precepta Platonis. Vnuꝫ vt vtilitatem ciuiū sic tueantur vt quecunqꝫ agūt ad eaꝫ referāt obliti cōmodoꝝ suoꝝ. Alteruꝫ vt totum corpus reipublice curent ne dum partem aliquā tueantur reliquas deserant. Vt eniꝫ tutela sic procuratio reipublice ad eorum vtilitatē qui commissi sunt: nō ad eorum quibus cōmissa est: gerenda est. Qui autē parti ciuiū consulunt partem negligunt: rem perniciosissimam in ciuitatem inducunt seditionē atqꝫ discordiā Hinc apud athenienses magne discordie orte ⁊ in nostra republica non soluꝫ seditiones: sed etiam pestifera bella ciuilia: que grauis ⁊ fortis ciuis in republica dignus principatu fugiet atqꝫ oderit: tradetqꝫ se totū reipublice: neqꝫ opes aut potentiā cōsectabitur: totāqꝫ eā sic tuebitur: vt omnibus consulat nec nō criminibus falsis in odiuꝫ aut inuidiā vocabit: omninoqꝫ ita iusticie honestatiqꝫ adherescet: vt ea ꝯseruet q̄uis grauiter offendat: mortēqꝫ appetat potius q̄ꝫ deserat illa q̄ dixi. Miseria oīno ē ambitio honorūqꝫ cōtentio: de qua preclare ē apd̓ eūdē Platonē. hec ille. Nā ⁊ antiqui romani etiā ꝑꝑ rempublicā domesticas iniurias dissimulabāt. Vn̄ Valerius ma. li. 4. rubrica de moderatōe. Stagippꝰ teciates hortantibꝰ amicis: vt grauē i administratōe reipublice ⁊ emuluꝫ sibi vehementer aduersariū: sed alioquin ꝓbuꝫ ⁊ ornatum viruꝫ qualꝫ rōne vel tolleret vel submoueret: negauit se facturū ne quē in tutelam patrie bonuꝫ ciuis locū obtineret malus ⁊ improbus occuparet: seqꝫ vehementi aduersario vrgeri q̄ꝫ patriā egregio aduocato carere ꝑ optauit. In eodē libro Valeriꝰ rubrica. Qui ex inimicis iuncti sunt amicitia: aliud refert exē pluꝫ. Emilius inquit lepidus bis consul ⁊ pōtifex maximus splendoreqꝫ hoꝝ par vite grauitate diutinas inimicitias cū Fuluio flacco eiusdeꝫ amplitudinis viro gessit: quas simu ut cē sores renunciati sunt in campo deposuit existimans eos nō oportere priuatis inimicitijs dissidere: qui publice summa iuncti essent ꝑtāte. O dānosum virus in ciuibus italie a diabolo disseminatū. Iā iā vbiqꝫ ꝑtialitates abundant propter quas omne bonū publicū penitus destructū est ⁊ euersum: omnisqꝫ iusticia cōculcata ⁊ abiecta. Tertia est discordia importabilis societatis eorum qui insimul cōueniūt aut in vna domo aut in vicinia aut in religione aut in aula principis aut in quocunqꝫ collegio qui discordant: nec vnus aliū recto oculo respicere vident: eo q̄ nesciunt seruare regulaꝫ Pauli dicentis ad Eph. 4. Cū omni hūilitate ⁊ mā-suetudine cū patientia supportantes inuiceꝫ in charitate solliciti seruare vnitatē spiritus i vinculo pacis. O infelix tꝑis hmōi conditio in q̄ ad modicū tollerare socius nescit sociuꝫ: frater fratrem: ꝓximus ꝓximū suum. Vix domꝰ reperitur in qua nō regnet diabolus discordie: vix etiā vt sic dicam aliqua cōgregatio eoꝝ qui vocanť iusti. Vbiqꝫ secte vbiqꝫ dissensiones vbiqꝫ voluntatū ⁊ aīoꝝ cōtrarietates. O quātos decipit ꝑsumptio ꝓꝑria ⁊ suiꝑꝰ elata opinio: qui dū suas discordias imo ⁊ odia ignita cōsiderāt formā sibi cōsciētiā: dicūtqꝫ zelo ⁊ charitate odire ad discordare. Taceo qd̓ scio qd̓ vidi quodue quotidie de multis q sancti reputantur expior. Vnū dico q̄ vbi cōcordia nō ē: nō habitat ipse xp̄s. Dixit. n. Math. 18. Vbi fuerint duo vel tres cōgregati in nomine meo: in medio eorū sum. Et Ecc. 25. sapiens notabiliter est locutus. In tribꝰ inquit beneplacitū est spiritui meo que sunt grata corā deo ⁊ hominibus. Cōcordia fratrum: amor proximorū: vir ⁊ vxor bene sibi consentientes.

Qd̓ discordia offendit omne bonuꝫ hominis: spirituale. s. corporale ⁊ tpale. Cap. 5.

Ertiū mysteriū declarādū de discordia dr̄ offensio. Offendit nāqꝫ discordia tria desiderāda bona. Primum bonū spirituale. Secūdū bonū corporale. Tertium

tium bonū temporale. Primū bonū quod offendit discordia dicitur spirituale bonū. s. anime: nā nullū est peccatū adeo graue qd discordantibus nō fiat facile. Ex illa siquidē, puenerunt ire: rixe: odia: inimicitie: et lites: cōtentiones: mendacia: periuria: blasphemie: homicidia: obstinationes: et cōtemptus sacramentorum ecclesie. Propter illā pleriqꝫ p annos et ānos nec confiteri nec cōmunicari curant. Propterea figurata est discordia p bestiam de q̄ Ioh. Apo. 13. ait. Vidi de mari. i. de amaro corde discordātiū: bestiā ascendentē. i. discordiā habentē capita septē. i. septē capitalia vitia: et cornua decē. i. transgressionē decē pceptorum: et super cornua eius diademata decē. i. gloriaꝫ de malo: quoniā discordātes et ptiales letantur in malis suis. Secundū bonum qd offendit discordia dicit corporale. Facit namqꝫ discordia cor discordātiū triste. Et vt dicit, pūer. 17. Animus gaudens etatē floridā facit. Spiritus tristis exsiccat ossa. Et Ecc. 30. Iocūditas cordis hec ē vita hoīs: et iterum ibi. Ante tps senectam adducit cogitatus. Tertiū bonuꝫ qd offendit discordia dicit tpale. Vt eniꝫ Salustius ait i iugurtino. Cōcordia pue res crescunt: discordia maxime dilabunt. Et Tulli⁹ d amicitia. Que dom⁹ tā stabilis q̄ ciuitas tā firma q̄ nō odijs et dissidijs fundit⁹ possit euerti. Patet h p expiētiaꝫ i romane reipublice desolatōe. Cur distructa: cur desoluta: cur ad nihilū deducta romanorum gloria atqꝫ potentia. Fatua certe falsaqꝫ fuit opinio eorum q dixerūt romā defecisse eo q ibi acceptat⁹ sit cultus xpi: ob qd indignati ipsorum dij ciuitatē ipsam odio graui sunt psecuti. Et hꝫ Aug. satis copiose cōtra sic dicentes disputet in li. de ci. dei. Tamē nō desunt poete et historiographi q dicūt romanorum regnū āplissimū fore depditū, pptr ciuilia bella. Praeterea Lucan⁹ in pncipio primi sui libri sic ait. Bella p ematbios plusqꝫ ciuilia campos. Iusqꝫ datū sceleri canim⁹ populūqꝫ potentē. In sua victrici cōuersum viscera dextra. Cognatasqꝫ acies et rupto federe regni. Certatuꝫ totis cōcussi virib⁹ orbis. In cōe nefas i festis obuia signis. Signa pares aqlas et pila minātia pilis. Quis furor o ciues q̄ tāta licētia ferri Gentib⁹ inuisis latiū pbere cruorē. Cūqꝫ superba foret babylon spoliāda tropheis. Ausonijs vmbraqꝫ erraret crassus inulta. Bella geri placuit nullos habitura triūphos. Heu q̄tuꝫ terre potuit pelagiqꝫ parari. Hoc quē ciuiles hasuerunt sanguine dextre. Unde venit titā: et nos vbi sidera fundit. Quaqꝫ dies medius flagrātib⁹ estuant horis. Et q̄ bruma rigēs et nescia vere remitti. Astringit scythicū glaciali frigore pontū. Sub iuga iaꝫ seres iā barbar⁹ isset araxes. Et in. 2. li. ait. Sūmuꝫ brute nephas ciuilia bella fatemur. Quāti igit cōsiderat romane vrbis interitū de qua dicitur. Roma quāta fuit ipsa ruina docet. Facile cognoscere poterit quāta sit discordie vis ad nocenduꝫ ad perdēdū ad destruēdū: et annihilādū omne regnū. Sꝫ adhuc nobis se offerūt exēpla tot florentissimarum ciuitatū italie: in qb⁹ vident palatiorum ruine desolationes viarum et platearum: pauci tas pplorum et pristine dignitatis ac felicitatis antique oīmoda diminutio. O Bononia studiorum mater. o Ianua regina maris. o Parma o Esculū. o Placētia. o Assisiū. o Viterbiuꝫ O alie ciuitates et terre q̄ discordijs et ptialitatibus locū dedistis. Vbi est gloria vra: vbi populi multitudo: vbi antique diuitie. O discordia maligna. o discordia detestāda. Propter illā nepe ciuis insurrexit in ciuē: frater i fratrē amicus in amicū: et platee ciuitatū humāo sanguine sunt madefacte: atqꝫ, in dies ciuitatū cōditōes deteriorate ex eo q omne regnū vt dicitur est in principio in se ipsum diuisum desolabit a qua desolatione liberet nos xps iesus dei filius qui cū patre et spiritu sancto viuit et regnat per infinita secula seculorum. Amen.

Feria secunda tertie hebdomade in quadragesima: de diuitijs a quarum cupiditate: amoreqꝫ inordinato retrahendi sunt penitentes q cupiunt eternas et celestes diuitias possidere.

Sermo. .40.

Iecerunt illum extra ciuitatem. Scribuntur hec verba originaliter. Luc. 4. ca. et in euangelio hodierno. Horribile satis est audire q nazareni eiecerunt christum foras materialem ciuitatem: sed multo magis detestabile est q christiani ipsum de suo corde repellant. Et licet multa sint vitia atqꝫ peccata propter que christus a multis contemnitur: verūtamen vnum est satis generale auaricia. s. propter quā pauci sunt hodie qui christum velint habere. Vt eniꝫ dicit Hiere. 2. ca. A maiore vsqꝫ ad minorē omnes student auaricie: et a propheta vsqꝫ ad sacerdotem cuncti faci-

unt dolum. Est autem auaricia immoderatus amor pecunie: vt dicit Aug. ꝑ pecuniā intel/ ligendo quecūqꝫ tꝑalia bona que possideri pos sunt. Nam. i. q. 3. c. totum. dicit. Totum quic quid homines habent in terra: omnia quorū domini sūt pecūia ē. Propterea vt homines ad veram pniam per diuitiarum cōtemptum proueniāt i pñti i sermōe d diuitiis erimꝰ lo- quturi: i quo tria mysteria erūt declaranda

Primū dr damnatio.
Secundum conditio.
Tertium malignatio.

Q d amor inordinatus diuitiarū reprehendit ⁊ damnat vbo ⁊ exemplo tā a scis qꝫ a philo/ sophis moralibus. Capitulum. .i.

Rimū mysteriū declarādū de diuitiis dr dānatio. Dānat siquidē non solū a scis: verū etiā gētilibꝰ ⁊ moralibꝰ philosophis. Et vt clarius hēat qritur vtrū diuites diuitias hñtes aut hre volētes possint eternā salutē acq rere Et q nō arguitur. Primo ꝑ testionia scārum scripturarum. Deide ꝑ dicta ⁊ exēpla philosophoꝝ. Ingt sapiēs Ecc. 5. c. Si diues fueris nō eris imunis a delicto. Et puer. 28. Qui festinat ditari ñ erit inocens. Et Dauid ps. 33. Diuites eguerūt ⁊ esurierūt. Et. 1. Thi. 6. Qui volūt diuites fieri icidūt i tēptationē ⁊ lāqueos diaboli ⁊ desideria mlta stulta ⁊ noxia q̄ dmergūt hoies i iteritū ⁊ ꝑditōꝫ. Et Iac. 6. c. Agite nūc diuites plorate vlulātes i miseriis vestris q̄ aduenient vobis. Diuitie vestre pu/ trefacte sūt: ⁊ vestimēta vestra tineis cōesta sūt. Aurū ⁊ argentū vestrū erugiauit: ⁊ erugo eoꝝ i testimonium vobis erit ⁊ manducabit carnes vestras sicut ignis. Et Agu. in. li. 83. q. Eha ritatis venenū ē spes adipiscēdoꝝ. E Hier. ad Eustochiū. Diuinis euāgeliū vocibus in/ toriat. Nēo pōt duobꝰ dñis seruire. Et audeat qsquā xp̄ꝫ mēdacē facere do ⁊ mānone fuien do. Vociferat ille sepe. Qui vult venire post me abneget semetipsū ⁊ tollat crucē suaꝫ ⁊ seqt me. Et ego onustꝰ auro arbitror me xp̄ꝫ seq. ⁊ idē ad Iulianū ait. Diuitē purpuratū gehē ne suscepit flāma. Lazarus pauꝑ plenꝰ vlceri bus carnes putridas lābebāt canes: ⁊ vix de micis mēse diuitis miserā sustinebat aiam: in sinu Abrahe recipit: ⁊ tanto patriarcha parēte letat. Difficille imo impossibile est vt pñtibus qs ⁊ futuris fruat bonis: ⁊ hic vētrē. ⁊ illic mē tē ipleat: vt d diuitiis trāseat ad diuitias: vt in vtroqꝫ seculo primꝰ sit: vt ⁊ i celo ⁊ in terra ap pareat gloriosus. hec ille. Et scūs scōrū xp̄s Luc. 6. c. ait. Veh vobis diuitibus q hētis cō solationē vestrā. et idē Math. 5. Beati iquit pauperes spū qm̄ ipsoꝝ est regnum celoꝝ. Et Math. 16. Facilꝰ est camelū itrare ꝑ foramen acꝰ: qꝫ diuitem itrare i regnū celoꝝ. Genitrix vo eiꝰ vgo scissima. Lu. 2. c. sic cecinit. Esu rientes ipleuit bōis ⁊ diuites dimisit innanes. Satis ēt dānabiles fore diuitias xp̄s ⁊ sci exē plo pariter ⁊ ope demōstrarūt. Pauꝑ siqdeꝫ xp̄s ex paupere mrē natus vsqꝫ ad patibulum crucis pauꝑeꝫ vitā duxit. Vñ Ber. i fmone quodā ait. O iuꝫ bonoꝝ eterna i celis affluētia suppetebat: sed pauꝑtas non iueniebat in eis Hāc itaqꝫ dei filius cōcupiscēs descēdit vt eā sibi assumeret ⁊ sua estimatione illā faceret pre ciosā. De pauꝑtate aūt xp̄i dixi i fmone de na tiuitate. Pauperes adhuc ipse voluit eē aplos suos: ꝓ quibus dicit Crisogo. sup Math. Si bonū eēt aurū h vtiqꝫ dedissꝫ aplis xp̄s: q eis ineffabilia cōtulit bona. Nūc aūt nō solū nō de dit sꝫ etiā hre prohibuit. Vñ ⁊ Petrꝰ i pau/ ꝑtate gloriat dicēs. Aurū ⁊ argentū nō ē mi/ hi. Phi insuꝑ atqꝫ gētiles suo modo dānabi/ les ⁊ ꝑiculosas eē ꝑdicāt diuitias tꝑales: ⁊ illas fatētur noxias. Vñ Tulliꝰ in p de officiis ait. Pecunie fugiēda cupiditas ē. Nihil ē eni tā angusti animi tāqꝫ ꝑui qꝫ amat diuitias. nihil honestiꝰ magnificentiusqꝫ qꝫ pecuniā cōtēnere. Et Seneca ad Lucillū. Aude hospes ꝯtēnere opes: ⁊ te quoqꝫ dignū finge do. Nemo alius est deo dignor qꝫ q opes ꝯtēp sit. Et idē i libro de trāquillitate animi iducit exēplum de verba Zenonis. zeno iquit noster cū omnia sua audis set submersa. Iubet me dixit fortuna expedi/ tius philosophari. Et Valeriꝰ maximꝰ d Ana xagora dixit: q cū pꝰ lōgā ꝑegrinationē rediis set in patriā: oiaqꝫ sua dissipata vidisset retulit. Nō eēꝫ ego saluꝰ nisi ista ꝑiisset. Et d Crate thebano dicit Hier. ad Paulinū. Et ponitur 12. q. 2. c. glia epi. Crates ille thebanꝰ hō quō dā ditissimꝰ cū ad phādū athenas ꝑgeret ma/ gnū auri Pōdus abiecit: nec putauit se posse ⁊ virtutes simul ⁊ diuitias possidere. Et con tra Iouinianum idem sic loquitur. Leguntur plurimi philosophorum diuitias non tantum contempsisse: sed etiam abiecisse: quasi impe/ dimentū sapiētie ⁊ virtutis. Fecit h Socrates quem omniū phoꝝ secte tanqꝫ sapientie ⁊ vir tutis vnicū fontem venerantur. Et Lact. li. i. di. isti. ait. Nā ⁊ abiecisse quosdā res familia res suas

reſ suas renunciaſſe vniuerſis voluptatibus
cōſtat vt ſolā nudāq; vtutē nudi expeditiq; ſe
quererent. Cōcludimus ergo ꝑ oia dicta ꝙ di/
uites cū quibus virtutes ſtare nō poſſūt eternā
ſalutē nō hēbūt. Sʒ ꝯ obiici pōt. Dicit̃ enim
ꝓuer. 13. redemptio aie viri diuitie ꝓprie. Et
ꝓuer. 27. Propter inopiā multi deliquerūt.
Et Saluſtius in catilinario. Semꝑ in ciuita
tate qbus opes nulle ſunt bonis inuident: ma/
los extollūt: vetera odere: noua exoptāt: odio
ſuaꝝ reꝝ mutari oia ſtudēt. Et Ar. 4. Ethi.
Diuitie ſunt vtiliū. Et. 2. rheto. Vnū aliquid
neceſſarioꝝ ē ſubſtātia. Et idē. O is indigētia
mala eſt. Et. 1. politice. Res poſſeſſa organuʒ
eſt ad vitā. Et. 2. politice. Confert multitudo
ſubſtātie. Et in euangelio Luc. 19. de Zacheo
diuite ⁊ ꝑncipe publicanoꝝ xp̄s dixit. Hodie
huic domui ſalus a deo facta eſt. Et Math. 8.
c. Centurionē ſub ſe milites habētē nō dāna/
uit: ſʒ potius approbauit fidē eius. d. Nō iue
ni tātā fidē in iſrael. Rūdeo ad hāc q̃ſtionē ꝙ
diuitie poſſunt haberi cū peccato: ⁊ abſq; pctō.
Cū pctō habent̃ triplici rōne. Prima dicit̃ in
ordinate affectionis. Secunda impie iniuſtifi/
cationis. Tertia indebite diſpenſatōis. Pri/
ma rō q̃re dānabiles ſunt diuitie dicit̃ inordi/
nate affectiōis: cū qs ad illas inordinate afficit̃
cōſtituens in eis beatitudinis finē. Et ſic itelli
gunt̃ oēs auctoritates q̄ videntur cōcludere ꝙ
diuites ſaluari non poſſunt. ſ. qū diuitias dili/
gunt tāq̄ʒ ſummū bonū ꝑuipendentes deum.
Vnde in p̄s. Diuitie ſi affluant nolite cor ap/
ponere. Et Seneca ad Lucillū. Diuitiaꝝ tibi
poſſeſſionē nō interdico: ſed efficere volo vt il/
las intrepide poſſideas. Quod vno cōſeq̄ris
mō ſi te etiā ſine illis beate victuꝝ pſuaſeris tibi
ꝓpterea Aug. li. 1. de ci. dei. c. 10. ait. Cū apo/
ſtolus dicit. Qui volūt diuites fieri incidūt in
tēptationē ⁊c. ꝑfecto in diuitijs cupiditatē re/
prehēdit: nō facultatē: quā p̄cipit alibi dicens.
P̄cipe diuitibꝰ huiꝰ mūdi nō ſuꝑbe ſaꝑe neq;
ſperare in incerto diuitiaꝝ: ſed i deo viuo qui p̄
ſtat nobis oia abundāter ad fruēdū. Et Hie.
ad Saluinā de Nebridio ⁊ viduitate. Nec di/
uiti obſunt opes ſi eis bn̄ vtat̃: nec pauperem
egeſtas cōmendabiliorē facit ſi inter ſordes ⁊
inopiā peccata nō caueat. Vtrūq; nobis teſti/
moniū ⁊ Abrahā patriarcha ⁊ quottidiana exē
pla ſuppeditāt quoꝝ alter i ſūmis diuitijs ami/
cus dei fuit. Alij quottidie in ſceleribus depre
henſi penas legibus ſoluunt. De Abrahā in/
ſuꝑ idē ad Pamachiū ita ſcribit. Diues erat
Abrahā auro argēto pecore poſſeſſione: multā
q; familiā habebat ita vt ad ſubitū nunciū arma
re poſſet exercitū iuuenibus electis. Et q̄ttuor
reges qui fugerant in Helan ſecutus occide
rat: tū̃ poſt crebrum hoſpitalitatis officiuʒ dū
homines non recuſat ſuſcipere meruit deum.
hec ille. Damnatur ergo non diuitiarum poſ/
ſeſſio: ſed illarum nimius ſuperfluuſq; amor.
Sunt aūt hec amoris vitioſi tria principalia ſi
gna. Primum cū quis ſine rerum indigē
tia plus debito i diuitiis acquirendis ſe occu/
pat ⁊ affligit. De quo dicitur. Eccleſiaſtes. 4.
c. Vnus ē ⁊ ſecūdū nō hʒ: nō fratrē non filiū
⁊ tamen laborare non ceſſat nec ſatiantur ocu
li eius diuitiis: nec recogitat. d. Cui laboro ⁊
fraudo animam meā bonis. In hoc quoq; va
nitas eſt ⁊ afflictio peſſima. Secundū ſignuʒ
ꝙ quis inordinate diligit diuitias eſt cum illaſ
quibus ipſe non egit pp deum pauperibus di
ſpēſare recuſat. Et de hoc diffuſius loquemur
in ſermone de elemoſyna. Tertiū ſignuʒ ē
cum quis ſe diuitiarum ſeruum facit. Nā ſūt
nonnulli qui diuitias etiam ad proprium cō/
modū neceſſitate vrgēte exponere nolūt. No
ui ⁊ ego Joh. fuſco venerabil' eccl'ie ſcē Marie
maioris de vrbe canonicū ditiſſimuʒ q̄ʒplura
beneficia habenteʒ: eratq; ei ſubſtantia multa:
abundabat vino frumēto armentis ⁊ pecunijs
Remanſerant etiā ei argentea vaſcula idumē
ta pāni libri ⁊ alia plurima bōa quōdā fratris
eius cardinalis ſancti Marci. Ipſe tū̃ miſer
⁊ miſerior ceteris: auaricia victus panē ⁊ aquā
ſepius comedebat. Mulam cui inſedebat ne
famulū precio detineret ipſe ſolus gubernabat
ad dormiendū ſine lumine accedebat: calciatꝰ
incultum lectū intrabat. Dum infirmabat̃ vix
poſt multos dies cuʒ mori iam temere incipe/
ret medicum aduocabat. Veſtēs antiquas et
laceratas deferebat: nec caloribus aut frigore
a labore poterat detineri: pro vno denario
pauperes ſuffocabat. Semper diſcurrebat
ſemper circuibat anxius ⁊ ſitibundus ad the/
ſaurizandum. Crudelis aliis crudelior ſibi ini
miciſſimus deo. O reprobanda conditio. o fe
ralis natura. o deniq; reprehenſibile malum:
amare plus diuitias q̄ʒ deum q̄ʒ proximuʒ q̄ʒ
propriam animam: q̄ʒ etiā ⁊ corporalem vitā.
Propterea Seneca in li. de beata vita ait. Di
uitie apud ſapientem virum in ſeruitute ſunt:
apud ſtultum in imperio. Secunda rō q̃re

dãnabiles sũt diuitie dicit ipie iiustificatiõis.
qñ aũt iniuste acquirũtur: aut iniuste possident
Tertia rõ dicitur indebite dispẽsationis: qñ
dispensantur aut his qb⁹ dispensari nõ debent
⁊ de hoc dicem⁹ i sermone de elemosyna. aut
qñ expẽdũtur ꝓdigaliter in his i qbus expẽdi
nõ debẽt vt in sup̄fluis edificiis cõuiuiis ⁊ in
dumentis ⁊ silib⁹. Absq̃ pectõ hñtur diuitie
cũ retinẽtur in vsum: nec ꝑꝑ illas offẽdit deus
aut ꝓxim⁹: s; hñtur aut per iusta lucra acq̃site:
aut p̄ hereditariã successionẽ: illisq̃ hõ vtitur
moderate nõ cõstituẽdo in eis finem vltimu;.

Quod diuitie affligũt eos q illas imodera
te amãt labore timore atq̃ dolore: q̃re potius
sunt contẽdẽde q̃ diligẽde. Capitu. .2.

Ecũdũ mysteriũ de diuitiis declarãdũ
dr cõditio. Repiuntur siquidẽ in diui
tiis cũ plus debito diligũtur tres pessi
me conditiones. Prima dr laboris. Scda dr
timoris. Tertia dr doloris. Prima cõditio
dr laboris. Affligũt. n. diuitie se diligẽtes tri/
plici labore. Prim⁹ dr mẽtalis. Scds corpo
ralis. Tertius cõsciẽtialis. Primus dr la
bor mẽtalis: qr mẽs co⁊ qui diuitias amant:
nũq̃ põt eẽ quieta: eo q cũ in diuitiis facietatẽ
querãt illã in eis nũq̃ inueniunt. Propterea
dicit sapiẽs Ecclesiastes. 5. Auarus nõ iplebi
tur pecunia. Et Hiero. ad Demetriadẽ vir/
ginẽ. Diuitiarũ amor insatiabilis ẽ. Et Am/
bro. 47. di. c. sicut hi. Nec facietas vnq̃ nec
finis adheret cupiditati. Et boetius in. 2. Si
quãtas rapidis flatib⁹ icitus põtus versat are
nas. Aut quot stelliferis edita noctibus celo si
dera fulgent. Tãtas fundat opes nec retrahat
manum pleno copia cornu. Humanum mise
ras haud ideo genus cessat flere querelas. Et
Seneca ad Lucillũ Vidisti aliqñ canẽ missa a
dño frusta panis aut carnis apto ore captãte;.
Quicqd excipit ꝓtinus itegr⁊ deuorat ⁊ ad spẽ
venturi hiat. Idẽ euenit nobis qcqd expectan
tib⁹ fortuna ꝓicit id sine vlla voluptate dimit
tim⁹ statĩ; ad rapinã alterius attoniti ⁊ erecti.
Et idẽ ad eũdẽ. Cõgerãtur i te qcqd multi lo
cupletes possidẽt: ⁊ vltra priuatũ pecunie mo
dum fortuna te prouehat: auro tegat: purpura
vestiat: ⁊ ad hoc modus deliciarum ⁊ opu; te
perducat: vt terram marmoribus abscondas:
non tñ habere sed calcare diuitias liceat. Ac/
cedant statue ⁊ picture: ⁊ quicquid ars vlla lu/
xurie elaborauerit maiora cupere ab his disces
Naturalia enim desideria infinita sunt ⁊ falsa
opinione nascentia: vbi desinãt non habent
Et Iuuenalis. Crescit amor nummi: quan/
tum ipsa pecunia crescit. Quid igitur prodest
ei qui multas habet diuitias si non quiescat vt
contentatur. Inquit enim Cicero in parado/
xis. Contentu; esse suis pactus maxime sunt
certissimeq̃ diuitie. propterea magis diues ẽ
qui scit cõtentari in paucis q̃ qui in multis sp
animo angustiantur ⁊ eget. Vnde seneca ad
Lucillum. Breuissima ad diuitias per contẽ
ptum diuitiarum via est. Et iterum ad eũde;
Qui cum paupertate bene conuenit diues est.
Et iterum ibi de contentu pecunie multa dicũ
tur ⁊ longissimis orationibus hoc precipitur
vt homines in animo non in patrimonio pu/
tent eẽ diuitias: cumq̃ locuplete; esse q paup
tati sue coaptatus est. Et iterum ibi. Quid mi
raris: quid stupes: pompa est. Ostenduntur
iste res non possidentur. Ad veras potius cõ
uerte diuitias. Disce paruo esse cõtentus ⁊ il
lam vocem magnus atq̃ animosus exclama.
Habeamus aquam habeamus polentam.

Secundus labor quo diuitie se diligentes
affligunt est corporalis. Propterea ait Orati
us. Impiger extremos mercator currit ad in
dos. Per mare pauperiẽ fugiens per saxa per
ignes. Et sapiẽs Ecclesiastes. 2. c. Cuncti di
es eius pleni sunt laboribus ⁊ erũnis. Ter
tius labor dicitur conscientialis: de quo Au/
gustinus in sermone de innocentibus. Lucrũ
inquit in archa: damnu; in conscientia. Quis
nam quot peccatis oneratur auarorum consci
entia misera. Ob cupiditatem namq̃ fiunt ra
pine furta symonie violentie depredatões vsu
re fraudes proditiones iniustitie: ⁊ vt sic dicã
omnia mala atq̃ facinora. Vnde Virgilius i
i. Eneidos ait. Quid non mortalia pectora co
gis auri sacra fames. quasi dicat. ad omnia ma
la. O voratrix animarum auaricia. o ardens
ignis cupiditatis. O pestiferum venenum sa
lutis. Magna siquidem incredibilisq̃ multi/
tudo gentium propter auaritiam demergitur
in infernum. Secunda conditio pessima di
uitiarum dicitur timoris. Cruciant nempe se
diligentes timore continuo. Nam qui nimis
ad diuitias afficitur semper est pauidus: ti/
met inimicos: non minus formidat amicos:
non confidit in vxore: non i filiis nec in fortis
simis seris. Abscondit sepe aut in terra aut in
ter muros p̄ timore pecunias. Terretur ad so
nitum venti: ad motum fenestre: ad saltu; mu

ris ſuſpicando ſemper omnia latrones eē. In itineribus ei arborum vmbre terrorem incu/tiunt: ⁊ vbiqꝫ ſemper viuit ſuſpectꝰ. Propte/rea exclamat Boetius in. 2. de conſolatiōe di cens. O preclara opū mortalium beatitudo: quā cū adeptus fueris ſecurus eē deſiſtis. Et Iuuenalis dicebat. Cantabit vacuus coram latrone viator. Propterea beatus franciſcus paupertatem cōplexus latrones non timuit dū irruerūt i eū qn̄ ibat in ꝑncipio cōuerſiōis ſue de Aſſiſio verſus Eugubiū. ꝓpterea de illo dn̄s Bon̄. ſicut dicit i rn̄ſorio. Dum feminu do corpore laudes decātat gallice zelator noue legis latronibꝰ in nemore rn̄det ſic ꝓphetice. Preco ſū magni regis. Audit i niuis frigore ꝓiectus iace ruſtice futurus paſtor gregis.

Tertia conditio diuitiarū dr̄ dolor. Afficiūt nēpe dolore incredibili ſe diligētes cum dimit tuntur aut relinquūtur in morte. Nam morie tes nihil de illis ſecū ferre pn̄t. Vn̄ Dauid in ps̄. Dormierūt ſomnū ſuū: ⁊ nihil inuenerūt oēs viri diuitiarū i manibꝰ ſuis. Et Io. 17. c. Diues cum dormierit nihil ſecum affert: ape/riet oculos ſuos ⁊ nihil inueniet. Appreben/det eum quaſi aqua inopia. Et vt Greg. inqt 5. moraliū. Nūqꝫ ſine dolore perdit qd̄ cum amor poſſidet. Propterea q diuitias eſtimāt ſicut debēt ſi illas aut viuētes ꝑdāt: aut morie tes deſerāt nō cōtriſtātur. Propterea Tulliꝰ in paradoxis ait de Biante penneo. Necnon illum laudo ſepe ſapientem qui nominatur vt opinor iter ſeptē cuius cū priam priēnē cepiſ/ſet hoſtis ceteriqꝫ ita fugerēt vt multa de ſuis rebus ſecum aſportarent: cū eēt admonitus a quodam vt idem ipſe faceret. ego inquit facio. Nam omnia mea mecum porto. Ille hec ludi bria fortune: nec ſua putauit que nos etiāꝫ bo na appellamus.

Quod maligni ſūt diuitiarū amatores eo ꝙ ſubiiciūt ſe terre viliſſime: ⁊ deueniāt a regu la oīs creature: efficiunturqꝫ ſimiles idolatris

Capitulum. .3.

Ertium myſteriū declarandū de diui tiiſ dr̄ malignatio. ē quidē peccati ma lignū diuitias inordinate diligere: qr auaritia ab auri cupiditate nūcupat̄. Grauitaſ aūt eius apparet ex triplici rōne. Primo rō ne ſubiectionis. 2° rōne deordinatiōis. 3° rōe idolatratiōis. Prio apparet grauitas aua ritie rōne ſubiectionis. Vt. n. inquit Tho. 2. 2. q. 118. Omne peccatū ex hoc ipſo ꝙ ē malūꝫ in aliqua corruptiōe ſeu priuatione alicuiꝰ bōi cōſiſtit. Inquātū aūt ē voluntariū conſiſtit in appetitu alicuius boni. Dupliciter ergo ordo peccatorꝝ pōt attēdi. Vnoº ex parte boni qd̄ ꝑ peccatū cōtēnitur vel corrūpitur: qd̄ quāto ma ius ē tanto peccatū grauius eſt. Et ſm̄ h̄ pec/catum qd̄ ē ꝯ deum eſt grauiſſimūꝫ. Alio mō pōt attendi grauitas peccatorū ex pte boni: cui inordinate ſubditur humanus appetitꝰ: quod quanto minus ē ac vilius tanto peccatū deior/mius. Inter oia aūt bona exteriora minimūꝫ ē ⁊ īfimū quod ſpectat ad tp̄ales diuitias. Nā ſi recte cōſideremus quid ſit argētū. quid aurꝝ quid gemme. qd iocalia q̄libet precioſa: qd do mꝰ. quid alta palatia. quid famulorꝝ turba. qd greges. quid armenta. qd deniqꝫ omnia que diuitie vocari ſolent: profecto inueniemus nō aliud eē preter terraꝫ. Terra aūt i ordine crea turarū infimum hꝫ locum atqꝫ viliſſimum eā/qꝫ calcādā deus pedibꝰ hominū dedit. Vnde Hierony. ad Demetriadē virginem ait. In actibus apoſtolorū qn̄ dn̄i nr̄i ieſu xp̄i ſeruebat cruor. ⁊ recens erat i credētibꝰ fides: vēdebāt oēs poſſeſſiones ſuas ⁊ ponebāt precia ad pe des apoſtolorū: vt docerēt pecunias eē calcan das. propter hoc inſuper Seneca ad Lucillūꝫ ait. Nihil natura quo auariciam noſtram irri/taret poſuit in aperto. pedibus aurum calcan/dum ac premendum dedit. ⁊ quicquid eſt pro pter quod calcamur ac premimur. Illa vul/tus noſtros erexit ad ſuperos ⁊ quicquid ma/gnificum mirūqꝫ fecerat videri a ſuſpicientibꝰ voluit ortus occaſuſqꝫ ⁊ properantis mundi volubilem curſum tardos ſiderum inceſſus ſi compares toti citatiſſimos ſi cogites quanta ſpacia nunquam intermiſſa velocitate circuime ant. Alia deinceps digna miratu ſiue per or/dinem ſubeunt: ſiue ſubitis cauſis mota proſi liunt: vt nocturni ignium tractus cali pateſcen tes colūnas ac trabes defectꝰ ſolis ac lune inui cē obſtātiū: hec ſupra nos itura diſpoſuit. Au rum quidē ⁊ argētū q̄ſi male nobis ꝯmitterēt abſcōdit. Nos fortune mala noſtra tradidimꝰ nos in lucē per que pugnaremꝰ extulimꝰ nec erubeſcimꝰ ſumma apud nos haberi: que fue rūt ima terrarum. hec ille. Secundo apparet grauitas auaricie ratione deordinationis. De ordinat ſiquideꝫ auaricia homines vt peiores fiant qualibet alia creatura. Nam vt dicit Au guſtinus. Iudicium maximum diuine bo/nitatis eſt quod quelibet creatura cogitur dare

ſeipſam

scipsum. Auari vero omnia vellent appropiare sibi. Cōtra quoꝝ parcitatē ⁊ crudelitatē ad proximos dicemus in s̄mo ne de elemosyna.

3° apparet grauitas auaricie ratione idolatrationis. Unde Paulus Eph. 5. d. q̄ auaricia est idoloꝝ seruitus. Quod s̄m Nicolauꝫ de lira intelligendū est per quandā cōformitatē: q̄r ita se habet auarus ad nūmū sicut ad idola idolatra: ꝑpterea q̄r auari omnē spem suā ⁊ confidentiā ponunt in diuitijs. Hec ē itaqꝫ illa auaricia nequissima perditiōis mater: pietatis inimica: corruptrix animaꝝ: esca diaboli: ⁊ materia oīs pc̄ti: quā q̄ sequit̄ eijcit a se xp̄m: q̄ nobis sit ꝓpitius vt valeamus sua gratia terrena omnia conculcare atqꝫ ad regna properare celestia: vbi sanctis associati benediceмus xp̄m gloriosum ⁊ laudabilem per infinita secula seculorum. Amen.

Feria tertia tertie hebdomade in quadragesima: de execrando ⁊ periculosissimo peccato symonie: propter quod nō parum damnificatur atqꝫ confunditur ordo ecclesiastice hierarchie.

Sermo. .41.

q Uecunqꝫ solueritꝭ sup terram erūt soluta ⁊ in celo. Uerba sunt redēptoris nostri originaliter Math. 18. c. ⁊ in euāgelio hodierno. Cōtulit saluator noster ministris ecclesie ⁊ sacerdotibus suis inestimabilē dignitatē cuꝫ fecit eos spiritualiū dispensatores. Ideo tāto grauiꝰ estimatur si quādo peccant eoꝝ delictū: q̄n plura donoꝝ dei incremēta sumpserūt. Maxime autē dānat̄ in illis vitiū symonie qd̄ ex auaricia ꝓcedere noscit̄. Illud siqdē ē cā multoꝝ maloꝝ ⁊ cōfusionis damnosissime in ecclesiastica hierarchia: ob eā cām in p̄senti s̄mone cōtra vitiū symonie nō nulla erimus disceptaturi: de quo cōtemplamur tria mysteria p̄ncipalia.

Primum dicitur diffinitio.
Secundū inductio.
Tertium punitio.

Quid sit symonia ⁊ vnde denominat̄: ⁊ q̄re est peccatū graue: ⁊ qd intelligitur p̱ spirituale aut spiritualibus annexum. Capitulū. .1.

p Rimū mysteriū cōtēplādū de symonia dicit̄ diffinitio: ⁊ Rica. in. 4. di. 25. ⁊ Tho. 2. 2. diffiniunt illā sic. Symōia est studiosa volūtas emendi vel vendēdi aliquid spirituale vel spirituali annexuꝫ. Que diffinitio cōtinetur implicite in. c. q̄ studēt. i. q. i. Pro clariorē aūt declaratōe notabimus tria primo denominationē. 2° rōnē. 3° determinationē. Primo cōsideremꝰ denominationē. Nā symonia denominat̄ a symone: de quo h̄r act. 8. c. q̄ cū vidisset q̄r p impositionē manꝰ apostoloꝝ dare⁊ spūs scūs: obtulit eis pecuniā. d. Date mihi hāc p̄tātē vt cuicūqꝫ imposuero manus accipiat spm̄ sanctū. Petrꝰ aūt dixit ad eū Pecunia tua tecū sit i ꝑditōe ⁊c̄. Sꝫ nō vr̄ q̄ sit cōueniēs ista denominatio: eo q̄ Simō noluit vēdere spūalia: sꝫ emere. Et vt h̄r. 4. Reg. 5. Giezi spūalia vendidit Naamā syro: ergo nō magis debet dici symonia q̄ȝ gezia. Rn̄det Ric. vbi supra: q̄ cōuenientiꝰ nominat̄ symonia q̄ȝ gezia: q̄r vitiū tā emptiōis q̄ȝ venditiōis q̄ɫtū ad voluntatē fuit i Symone mago. Ad h̄ eniꝫ voluit emere pecunia donū spūs sancti: vt postea alijs venderet. Si tn̄ distincte loq̄ volumus possumꝰ vendētes spūalia appellare geꝫitas ⁊ ementes symoniacos. 2° cōsideremus rōnē quare spūaliū emptio siue vēditio sit illicita. prima est ex p̱te vendētis. Scd̄a ex p̱te emētis. Tertia ex p̱te venditōis. Pria rō est ex p̱te vendētis: q̄r ille q̄ vendit supra spūalia nō ē illoꝝ dn̄s sꝫ dispensator. Un̄. 1. Cor. 3. c. ap̄ls dixit: sic nos existimet hō vt ministros xp̄i ⁊ dispensatores ministerioꝝ dei. Scd̄a rō ē ex p̱te emētis. Ille q̄ emit reꝫ multo minore p̄cio q̄ȝ valeat iniuste emit. Sꝫ spiritualia sunt tante nobilitatis ⁊ p̱fectōis: ⁊ p̱ cōsequēs valoris q̄ nulli p̄cio temporaliū rerum possent adequari. Unde ⁊ de sapientia que est res spūalis: dicit̄ Sap̄. 8. c. Preciosior est cunctis opibꝰ ⁊ omnia que desiderātur huic nō valent comparari.

Tertia ratio est ex p̱te venditōis: q̄r q̄ vtitur aliquo actu ad illud: seu alio modo q̄ȝ ordinauerit deus inique facit: ⁊ tanto peius quanto illud est in se dignius. Ordinauit autem deus spiritualia gratis conferri debere hominibus per ministros eius: quod christus declarauit dicens. Mathe. x. c. Gratis accepistis gratis date: scilicet sacramenta: ⁊ alia spiritualia. Unde in concilio Tolletano. i. q. i. c. quicq̄d dicit̄. Quicquid inuisibilis gratie consolatione tribuit nunquaꝫ questibus vel quibuslꝫ premijs venundari penitꝰ debet dicēte domino. Gratis accepistis gratis date. Et sic colligitur q̄ symonia p̱p̱ dicta pctm̄ est mortale. Et supadditur rō q̄ nullꝰ dꝫ excōicari nisi ꝓ mortali peccato: vt dictuꝫ est in sermone de inobedientia. Sꝫ pro symonia debet̄ quis excommunicari. Unde. I. q.

Unde.i.q.i.c.quicũq3 sacros dr̃. Annathe/
ma danti.i.fiat ſm gloſam anathema accipien
ti ſymonia. Tertio cõſideremus determina/
tionem: quid intelligitur per ſpũalia aut ſpiri/
tualibus annexa. Et ſm doctores ſpũalia dicũ
tur ſacramẽta.ſ.baptiſmus: chriſma: euchari/
ſtia: ordo: penitẽtia: extrema vnctio: ꝛ bñdictio
nuptiarũ: ꝓ quibꝰ dare pecuniã vel recipere
vt preciũ eorũ eſt prohibitũ: qꝛ ſymonia. An/
nexa vo ſpũalibus dicũtur dedicatio eccleſiaꝝ
conſecratio virginũ: ꝛ aliarum reꝝ pertinẽtiũ
ad cultum diuinũ: benedictio abbatu3: abſolu
tio ab excõicatiõe vel aliis cenſuris eccleſiaſti/
cis: electio prelatorum eccleſiaſticoꝝ: cõfirma
tio eoꝝ: renunciatio: viſitatio ipſoꝝ prelatoꝝ:
correctio criminũ vel deſiſtere a correctione in
iudicio eccleſie: cura aiarũ: ingreſſus religiõis
ſeu monaſterii: eccleſia ſeu beneficiu3 ſimplex
vel curatũ prebenda: dignitas eccleſiaſtica. vt
archidiaconatus.prepoſitura epãtus ꝛ huiuſ/
modi.offiñ ſepulture vel locus eccleſie cõſecra
tus ad ſepulturã: vel vbi iã eſt ſepultus aliqs:
capelle: ius pr̃onatus: ius ꝑcipiendi decimas.
Officia eccleſiaſtica vbi ẽ aliquid iuriſdictiõis
ſpiritualis vt economus. Vicedominꝰ ꝛ hu/
iuſmodi: ferre ſñiam in iudicio eccleſiaſtico.ꝑ/
mutatio dignitatis eccleſiaſtice vel beneficii ꝛ
ſilia. Paciſci ergo ꝓ his ſymonia eſt. Uñ dr̃
i.q.2.c.quã pio. Ceſſet ois pactio ceſſet ois cõ
uentio.ſ.emptiõis aut vẽditiõis. Notãdu3 tñ
ꝙ ſi quis ſine pactione exꝑſſa vel exactione cõ
ferat aliquid ſpũale ſpũaliter hac intẽtione vt
ꝑꝑ illud recipiat tꝑale: puta audit cõfeſſionem:
vel dicit miſſam: vel confert ordinem ſiue bñ/
ficium ꝛ ſilia principaliter: qꝛ ſperat ꝑꝑ hoc ſe
habiturũ pecuniã: vel aliud preciũ. Et ſilr qui
dat tꝑale principaliter vt recipiat ſpũale. puta
eucharistiã ordinẽ ſacrũ bñficium ꝛ huiuſmõi
ſymoniã cõmittit mẽtalẽ q̃ mortale ẽ ſ3 Ric.
Tho. Ray. Hoſti. ꝛ Inno. S3 tal' ſymonia
mentalis tollit̃ ꝑ pniam. ex̃ de ſymonia.c.man
dato. Ubi aũt nõ fit pactio vel exactio vel prin
cipalis intentio ad tꝑalia i collatiõe ſpũaliũ vel
receptiõe: ſed gratis ꝛ elemoſynaliter det̃ ali
quid ꝛ accipiatur ad ſuſtentationem nature vl'
reuerentiam ſacramentoꝝ vel ad ſeruandum
laudabilẽ cõſuetudinem: licite ꝛ ſine ſymonia
dari ꝛ accipi põt. Uñ Gre.i.q.2.c.ſicut ep̃3.
ait. Eius oblatio nullã culpe macula3 igerit q̃
nõ ex ambientis petitiõe ꝓceſſit. Nec ſymonia
ci ſũt tñ q ſpũalia vẽdũt vel emũt. ſed ẽt illi qui
i his mediatores ſũt: quos eccleſia grauiter pu
nit: ſicut p3.i.q.2.c.ſicut ep̃m.

Qꝺ pecunia ẽ mã inductiua peccati ſymo
nie: quõ pecunia accipitur multipliciter ꝛ mul
tiplici munere. Capitulũ. 2.

S Ecũdũ myſteriũ ↄtẽplãdum de ſymo
nia dr̃ inductio. Eſt nãq3 huiuſmod i
ſceleris mã iductiua pecunia: ſumẽdo
pecuniã large. vt in ſermone precedẽti dictum
ẽ pro oi eo ꝙ põt tꝑaliter poſſideri. Põt ẽt pe
cunia dici quicqd precio tꝑali eſtimari poteſt
ſeu mẽſurari. Nõ ſolum pecunia numerata i
monetis auri argenti ꝛ eris: vel ea q̃ cõiter cõ
ſueuerũt emi vel vendi vt vaſa aurea: vl' argẽ
tea aialia agri ꝛ huiuſmõi: ſed ẽt ꝑces ex qbuſ
acqrit̃ fauor popularis ꝛ obſeqa tꝑaliter ꝑſtita
Unde dicit Greg.i.q.i.c.ſũt nõnulli. Cum
virũ iuſtũ ꝓpha deſcriberet ait. Beatus q ex/
cutit manus ſuas ab oi munere. Qꝛ aliud eſt
munus ab obſequio: aliud a manu: aliud a lin
gua. Munꝰ ab obſequio: aliud a manu: aliud
a lingua. Munus ab obſequio ẽ ſeruitus ide/
bite ipenſa. Munus a manu pecunia ẽ. Mu
nus a lingua fauor.ſ. mũdanus. Et ꝑ quodli
bet hoꝝ munerũ cũ interuenit i ſpũalibꝰ com/
mittitur ſymonia vt ibidẽ Greg.d. Et ad idẽ
i.q.3.c.ſaluator. Urbanus ait. Quiſqs res ec
cleſiaſticas.i.ſpũalia q̃ dei dona ſũt: nõ ad hoc
ad qꝺ inſtitute ſũt: ſ3 ad propria lucra munere
lingue. vel indebiti obſequii: vel pecunie largia
tur vel adipiſcitur ſymoniacus ẽ. Et q̃tu3 ad
munus a lingua ſciẽdũ ꝙ ſi qs ꝑlatus confert
bñficiũ eccl'iaſticũ ſeu dignitatẽ eccl'iaſticã: vel
aliqꝺ ſacr̃m ad preces alicuiꝰ hac intentiõe ꝑn
cipali vt eius precibꝰ cõferenti laus vel fama
acquirat̃: vel vt ↄriũ euitetur ſymõiã cõmittit.
Et ſi ꝑces porrigũt̃ ab alio ꝓ idigno ꝺ bñficio
curato vl' ſimplici: ꝛ ille q porrigit ꝛ q exaudit
ſymõia3 ↄmittit: ſi ad ꝑces factas pricipaliter.
Si aũt ꝑces porrigũt̃ ꝓ digno: ꝛ ad idoneitatẽ
reſpicit̃. nõ ad preces principaliter: nec rogãs
nec conferens male facit nec ſymoniam com/
mittit. Si vo quis pro ſe preces porrigat de
beneficio ſimplici nõ reputatur ſymonia ſi al's
ẽ dignus. Nã ſi indignus ſymoniacus repu
tatur. Et ſimiliter ſymoniam inducunt preceſ
ꝓ ſe porrecte de beneficio curato. ẽt ſi alias ſit
dignus: quia ratione ambitionis ꝛ preſumpti
onis reputatur eoipſo indignus ſm beatum
Tho.in.4.di.25.ꝛ.2.2.q.cẽteſima. ꝛ Ray.
in ſumma ſua. q̃tũ ad munus ab obſequio re

putatur symonia qñ quis seruiret alicui prela/
to obsequio inhonesto. Sed quo ad obsequia
honesta videlicet ordinata vel ad vtilitatē ec/
clesie vel prelati rõnabilē nõ reputatur symo
nia: ita tamen q non principaliter seruiens fa
ciat propter illud consequēdũ. Unde Greg.
ait. Ecclesiasticis vtilitatib⁹ deseruiētē ecclesia
stica oꝫ remuneratiōe gaudere. 12.q.2.c.eccle
siasticis. Munus a manu ē cū daꝛ pecunia ꝛ
huiusmodi. Ubi tñ notãdũ q pecunia pōt da/
ri ꝛ recipi licite ꝓ spūali ꝛ sine symōia qnqꝫ rō
nibus. p̄ rōne permutatiōis. 2° rōne sustētatio
nis. 3° rōne ꝓuocatiōis. 4° rōne punitiōis. 5°
rōne vitãde vexatiōis. Prīo rōne pmutati
onis. ꝓbaꝛ sic. Qui vult remissionē peccatoꝝ
cōseq̄ dꝫ si pōt elemosynas facere. Unde Danie
lis.4. Pctã tua elemosynis redime. Et Am
brosius de pe.di.i.c.medicina. Peccatis tuis
venũdatus es redime te pecunia tua. Dꝫ etiã
qs ꝓ adeptōe eterne vite tpalia cũcta daꝛ. iuxta
illud Math.6. facite vobis amicos de mãmo
na iniquitatis. Scdo pōt dari pecunia rōne
sustētatiōis: sicut sacerdos ꝓ missa quã dicit ac
cipit pecuniã vel p̄bēdã: nõ qꝛ illã accipiat ꝓ cō
secratione eucharistie. vel ꝓ orōnib⁹ ꝛ h⁹i. qñ
p̄ciũ: sꝫ vt stipēdiũ sue sustētatiōis. Unde Aug.
i.q.i.in.c.iudices. ait. Accipiãt necessitatis su
stētationē a pplo: mercedē ministratiōis a deo
sic ꝛ ꝓphe antiq testi si aliqñ recipiebãt aliqd i
ꝓphetando accipiebãt in modũ elemosyne ad
sustētationē nõ ad preciũ ꝓphetie. Tertio
pōt dari pecunia ꝛ accipi rōne ꝓuocatiōis. Et
sic danꝛ elemosyne paupib⁹ ad iducēdũ eos ꝛ
excitãdũ vt orēt ꝓ benefactorib⁹ suis: nõ loco
p̄cii: qꝛ orō spūalis ē ꝛ appreciari nõ pōt. 4°
rōne punitionis. Exigiꝛ qñqꝫ ab eo q absoluiꝛ
ab excōicatiōe pecunia nõ ꝓ ipsa absolutiōe: qꝛ
hoc eēt symonia sed i punitionē. 5° rōne re
dimēde vexationis. Nã anteq̄ ius acqratur
alicui in bñficio vel dignitate nõ lꝫ dare ad re/
dimēdã vexationē suã: qꝛ eēt symonia: sꝫ post
quã fuerit adept⁹: ꝛ ius sibi acq̄situ vexationē
sibi iniuste factã super beneficio vel dignitate
licet pecunia redimere: sed non iustam vexati
onem vt si iuste accusaretur ꝛ huiusmodi.

Qualiter puniũtur symoniaci: tū per priua
tionē gratie diuine: tū p suspensionē ordinis
ꝛ bñficii symoniace susceptoꝝ: tū et p obligatio
nē ad restituendum. Caplm.3.

Ertiũ mysteriũ cōtēplãdũ de symonia
dꝛ punitio. Puniꝛ ꝛ.n. hoc pctm̄ mul
tiplici pena. prīma dꝛ grē dei perditio. Scda
iusta suspensio. Tertia restitutionis obligatio.

Prima pena dꝛ gratie dei pditio. Unde
i.d.i.c.q studet. Greg. nazãzenus ait. Iudas
oīum redēptorē vēdidit: mox laqueo suspēsus
eãdē redēptionis grãm non obtinuit ꝛ merito
qꝛ nemo pōt retinere qd vēdidit. Symon etiã
magus cũ eãdē grãm spūs sci emere vellet: dã
natiōis sue sniam audiuit a Petro. dicit etiaꝫ
Aug.i.q.i.c. Sicut. q ignis sacrificii qui per
70. annos babilonice captiuitatis sub aq̄ vere
rat extinctus ē antiocho. Iasoni vendente sa/
cerdotium q significauit ignē.i. grãm spūs sci
nõ lucere i symoniacis sacris. Scda pena q̄
puniũtur symoniaci ē iusta suspēsio. Sũt enim
notorii symoniaci suspēsi ab ordinib⁹ ꝛ benefi
ciis symoniace susceptis. vt.i.q.i.c. statuimus
ꝛ.c. quisqs. Et hãc suspēsionē vꝛ Amb⁹ voca
re excōicationē i.c. reperiũtur.i.q.i. fm glo.
Et tales. s. cōferentes ordines vel bñficia ꝛ of
ficia eccl'iastica ꝛ ista ēt recipiētes p symoniã si
sunt clerici debēt deponi ꝛ priuari oī offō ꝛ be
neficio simplr si conuincãtur de hoc in iudicio
ecclesie. Si sũt laici ꝛ mediatores symonie de/
bent excōicari.i.q.2.c.si qs. Efficiũtur ēt isa/
mes: ꝛ qlibet criminosus admittiꝛ ad accusatio
nē eorum. ex̄ de symonia. c. tanta. ꝛ.c. si dñs.

Tertia pena symoniacoꝝ ē restitutionis ob
ligatio. Nã fm Tho. pecunia recepta p symo
niã retineri nõ pōt sed restitui dꝫ: nõ cōferenti
qꝛ turpiter dedit: sꝫ dꝫ pauperib⁹ erogari: vel
illi ecclesie in cuius iniuriã data ē applicari: ꝛ
h in oī symonia. Et fm Tho. ꝛ Innocētiũ ꝛ
Ray. symoniacus q̊ ad beneficia simplicia vl'
curata per symoniam recepta perdit fruct⁹: qꝛ
nõ pōt illos recipere: ꝛ receptos tenetur restitu
ere: deductis expensis factis in vtilitatē ecclie
ꝛ grã fructuum colligendoꝝ: ꝛ hoc qꝛ fur est ꝛ
latro in illo bñficio: in veteri aũt testō: vt habe
tur.4. Reg.5.c. Giezi pp symoniã quã cõmi
sit accipiēdo pecuniã a naam syro quē Helise
us propheta curauerat: lepra percussus ē cũ oī
bus posteris eius. Sed qd dicã. Quo me ver
tam. Qualiter vba cōcludã. Audiuim⁹ ex his
que dicta sũt q̄ꝫ graue sit vitiũ symonie: ꝛ tamē
hodie vbiqꝫ regnat: vbiqꝫ sua tela proiicit. O
ecclesia dei. o sponsa decora agni immaculati xp̄i
iesu: quis in te preficit tot ignaros indoctos in
habiles ad curam animarum. Quis ordines
dignitates ꝛ beneficia tua tã multis indignis
tribuit. Audeo dicere q pessima illa ꝛ trucul e
ta belua

ta belua symonia mala hec omnia fecerit. Et ne descendamus ad particularia tm̄ vnum tenere firmiter possumus: q̄ si symonia cessaret a ministris ecclesie cūcta bene optimeq̄ disponerent: et aias in peccatis alligatas absoluerēt ac de diaboli laqueis liberarent: se vero non illaquearent: sed potius velut ministri digni adipiscerentur in hoc seculo dei gratiam: et in futuro sempiternā gloriam: in qua christus viuit regnatq̄ per infinita secula seculorū. Amen.

Feria quarta tertie hebdomade in quadragesima. de cogitationibus malis et vitiosis vitandis: propter quas solas et absq̄ effectu operum exteriorum posset hō dānari. Ser. 42.

E corde enim

exeunt cogitationes male. Verba sunt redēptoris nostri originaliter Math. 15. c. et in euāgelio hodierno.

Extat apud nōnullos opinio quidē satis falsa et periculosa: qm̄ nō arbitrantur eē peccata q̄ p opera extrinseca nō ppetrātur: cū tm̄ s̄m rei veritatem multo plura sint mala que latent in corde in die iudicii manifesta fieda: q̄ ea que nunc apparēt forinsecus et videntur: hoc autē euidenter satis aperuit omnium doctor ihs xp̄s dei filius in lectione sancti euangelii. Qua pp vt qui veram penitentiam agere volunt: totaliter mūdētur: et quelibet expellantur facinora: in presenti sermone de cogitationibus differemus: de quibus tria mysteria declarabo.

Primum dicitur cognitio.
Secundum offensio.
Tertium remediatio.

Quod cogitationes cordiū certitudinaliter cognosci nō pn̄t nec a demonibus neq̄ ab āgelis beatis: sed bene a solo deo quē nullum latet secretum. Capitulum. 1.

Primū mysteriū declarādū de cogitationibus dr̄ cognitio. in q̄ vidēdū erit q̄liter cogitationes nostrorum cordium cognosci pn̄t. Et hoc tripliciter. p̄ respectu demonis. 2° respectu angeli. 3° respectu dei. Primo videndum ē qualiter cogitationes hoīum cognoscuntur respectu demonis. De quo dubium esse potest. vtrum cognoscat secreta conscientie. et videtur q̄ sic. p̄ q2 officium demonū est accusare. Vnde Apoc. 12. Proiectus ē accusator fratrum nostrorum. Ergo si in iudicio arguerēmur de secretissimis cogitationibus videtur q̄ he nō lateant accusatorē nostrū. Secūdo arguitur. q2 dicit Aug⁹. 12. super Gen. ad litterā. Mali angeli cogitatiões nouerunt: q2 multa p̄dicāt que nō predicarēt si cogitationes nō nouissent. Tertio arguitur ex dictis Ar. 2. de anima. Notior est operatio q̄ potentia: et potentia q̄ substantia: quia per cognitionem operationis et potentie peruenitur in cognitionem substantie. S3 substantia aie nō potest latere diabolū: ḡ nec eius operatio nec virtus: ḡ si cogitatio et affectio sunt passiones aie: ergo nō possunt latere diabolū. S3 ꝯ arguitur ex dicto Aug. d. in. li. de ecclesiasticis dogmatibus. Internas aie cogitatiões diabolū nō videre certi sumus. Rn̄det Boū. et Ric. di. 8. 2. li. q̄ duplex ē cognitio. Prima certitudinalis. et tali cognitione demones nō pn̄t sciarum secreta rimari. Secūda est cognitio coniecturalis que est per aliquos motus seu p aliqua signa. Et qm̄ pauca sūt ita secreta quin prodeant in opera exteriora: vt̄ appareant p signa exteriora faciei: vel per signa corporis qd̄ diuersimode mouetur s̄m diuersitatem affectionum. Hinc est q̄ multe cogitationes nostre deprehendi possunt a malignis spiritib⁹: nisi arceantur virtute diuina. hec aūt cognitio potius ē cōiecture q̄ certe scie. Ad primū ergo argumentum dicit Boū. q̄ in die iudicii non solum demon erit accusator: immo etiam et cor nostrū. Vnde de exterioribus accusabit diabolus: de secretis vo ꝯscia ꝓpria. Ad s̄m p3 rn̄sio p dis. iam factā de duplici cognitione. Ad tertiū vero. s. q̄ notior est opatio q̄ suba. dicit Boū. q̄ verū ē de operatione extrīseca. De intrīseca autem aia non h3 sp veritatem. Multe enim res sūt nobis note quarū virtutes et operatiões nos latēt. Vel dicēdū q̄ illd̄ h3 locū i operatione nāli: nō in opatione voluntaria. Opatio. n. naturalis s̄m q̄ naturalis est ita se nāliter nata est repn̄tare: nec se occultare pōt: sicut nec substātia: imo p ipsā manifestat sbā dū plus h3 de rōne actualitatis ac p h̄ manifestationis et lucis. In operatiōe aūt voluntaria secus est. Nā cū substantia nāliter se repn̄tet: sicut nāliter ē et se occultare non possit: opatio voluntaria sicut volūtarie exiit in eē: ita et volūtarie manifestat: et ita occultari pōt. imo n̄ manifestat nisi hō velit. Talia aūt sunt que latent in secreto nostre ꝯscientie. Ideo q̄uis diabolus videre possit aiam ꝓpria vtute: nō

tū pōt illā ꝯſpicere. Et ſic ꝯcludit ꝙ certitudinaliter demones archana pectoris nr̄i ſcire nō valēt. Scḋo vidēdū ē q̄liter cogitationes cognoſcūt reſpectu āgeli. Et lꝫ hermes i lib. quē fecit de q̄ttuor materiis. ⁊ quidā alii ꝯtēdant ꝓbare, nō latere ipſos āgelos cogitatōes nr̄as: verūtū i hac pte iherebo doctrie ſci Tho. Colligo itaqꝫ ex eius dcis i prima pte ſūme. q. 57. ⁊ in. 2. ſcripto ſen. di. 8. ar. 5. ea q̄ pro ſolutiōe hꝰ dubii faciūt. Dico ḡ ꝙ cogitatiōes pn̄t dupliciter ꝯſiderari. vno mō ꝓut ſūt i ſuo futuritione. Alio mō, ꝓut ſūt i ſua pn̄tialitate. Primo modo. ſ. ꝓut cogitatiōes ſūt future. naturaliter cognoſci vel videri ab angelo nec ab homine pn̄t. Cuius rō eſt q2 futura nō cognoſcūtur niſi ſm qḋ habēt eſſe determinatū i ſua cā. Sꝫ cogitatiōes cordis nō hn̄t determinatum eē i volūtate q2 volūtas ſe hꝫ ad vtrūlibet: ⁊ iō n̄ pn̄t cognoſci. 2° mō cogitatōes cordis pn̄t cōſiderari ꝓut ſūt i ſua pn̄tialitate. Et h̄ duobꝰ modis: vel ꝓut ſūt in ſuo pricipio: vel ꝓut ſūt in ſigno. P° mō ꝓut cogitatiōes ſūt ſolum in ſuo ꝑncipio. ſ. cogitatōes itellectu: ⁊ affectōnes i effectu vel voluntate: ita ꝙ ex cogitatōibꝰ nō reſultat aliqḋ exterius ſignū: puta aliqs effectus vl' motꝰ i corde: ⁊ ſic ſolꝰ deꝰ cogitationes cognoſcit. p° rōe cāūtatis: q2 ille ſolus cogitatōes cognoſcit cui ſoli ſubiacet itellectus ⁊ volūtas creature rōnal': ⁊ q ſolus pōt opari i eā ⁊ eius ꝑncipale obiectū ⁊ finis vltimꝰ. Sꝫ h̄ ꝓpriū ē dei: ergo nec āgelo nec hoi cōuenit: ſꝫ ſoli deo: 2° h̄ ꝓbat̄ rōne entitatis. Nā quanto aliqd minꝰ habet de entitate tāto minꝰ hꝫ de cognoſcibilitate. ſꝫ cogitatōes minimū habēt de entate: ergo ⁊ minimū de cognoſcibilitate. addit̄ ⁊ alia rō. ſ. itimitatis. Nā quāto aliqd ē magis ſecretū vel abſconditū tāto minus cognoſci pōt. Sed cogitatōes cordis ipſi menti ⁊ intellectui ⁊ voluntati ſunt valde intime: eo ꝙ ſunt a principio intrinſeco. ſ. itellectu ⁊ volūtate. Vn̄ patet q2 cogitare dicit actionē intrinſecā: ⁊ ideo ille ſolꝰ cogitatōes cordis pōt cognoſcere q ipſimētipōt ſe intimare talis aūt eſt ſolꝰ deꝰ. 2° cogitatōes cōſiderari pn̄t: ꝓut ſunt in exteriori ſigno: ⁊ ſic cognoſci poſſunt ⁊ ab angelo ⁊ a demone: vt dictū ē: ⁊ ab ipſo hoie. 3° vidēdū eſt ⁊ cōcludēdū ex ꝑmiſſis ꝙ cogitatōes cognoſcūtur ab ipſo dn̄o. Ipſi nihil ē abſconditūꝫ nihil occultū: cognoſcit ⁊ qcqd pꝫ ⁊ qcqd latet. Vn̄ Job. 42. c. ait. Scio q2 oia potes: ⁊ nulla te latet cogitatio. Et Eccle. 7. Nō te iuſtifices añ deum qm̄ agnitor cordis ipē ē. Et ps: 93. Dominus ſcit cogitatōes hominū: ⁊ ꝑmo paralip. penul. Omnia corda ſcrutat̄ dn̄s: ⁊ vniuerſas mentiū cogitatōes intelligit. Et Heb. 4. Oia nuda ⁊ aperta ſunt oculis dei. Et Joh. i. canonice. c. 3. Maior eſt deꝰ corde nr̄o ⁊ nouit oia. Et. 32. di. c. erubeſcāt. Secretoꝝ cogitator et iudex deus eſt. Et Seneca ad Lucillū. Quid ꝓdeſt aliquid ab homine eē ſecretū. Nihil deo clauſuꝫ ē. Ipſe cogitationibꝰ noſtris iteruenit. Sic interuenit dico: vt nunq̄ꝫ aliqn̄ inde diſcedat. Ex qbꝰ deprehendimꝰ quāta ſit illoꝝ fatuitas q gaudent delinquētes ab hoibus nō videri nec cogitāt deū omniū ſecretoꝝ omniūqꝫ cordiū eſſe inſpector. Vnde ⁊ poeta Ouidiꝰ li. 14. metamorphoſeos ait. Aſpiciūt oculis ſuperi mortalia iuſtis.

Qualiter in cogitatōe poteſt eſſe peccatuꝫ: ⁊ ꝙ alia eſt cogitatio nature alia gratie ⁊ alia culpe. Capitulum. ſecundum.

S Ecundū myſteriū declarandū de cogitationibus dicitur offenſio. In q̊ diſputandū venit: vtꝝ in cogitatione poſſit homo peccare ⁊ offendere deū: ⁊ arguit̄ pro vna parte ꝙ non. Nā omne peccatū aut ē in voluntate aut in actu voluntatis. Sed cogitatio eſt actus intellectus: ergo in cogitatōe nō poteſt eſſe peccatū. Sed in contrariū eſt auctoritas ieſu chriſti in euangelio preſenti. Et iterū in ſcripturis ſepius cōfirmatur. Vnde ꝓuer. 15. Abominatio domini cogitatōes male. Et Sap. i. Peruerſe cogitationes ſeparant a deo. Et prouer. 6. Deus odit cor machinans cogitationes peſſimas. Et Eſa. i. Auferre maluꝫ cogitationum veſtrarum ab oculis meis. Et 55. c. Derelinquat impius vias ſuas: ⁊ vir iniquus cogitationes ſuas. Et hiere. 4. c. Vſqꝫ quo morabūt̄ in te cogitatiōes noxie. Et zach. i. Conuertimini de viis veſtris malis ⁊ cogitationibus veſtris peſſimis. Et Math. 9. Cū quidam de ſcribis dicerent intra ſe de chriſto. hic blaſphemat. cum vidiſſet ieſus cogitatiōes eoꝝ dixit. Quid cogitatis mala i corpibꝰ vr̄is. Rn̄deo itaqꝫ ad hāc qōeꝫ ex dict̄ Alex. i. 2. ſūme. ⁊ ſci Tho. di. 39. 2. li. ar. 2. diſtiguēdo triplicē cogitationē. Pria ē nāe. Scḋa gratie. Tertia culpe. Prima eſt cogitatio nature: quādo quis cogitat ea ad que naturaliter inclinatur: vt ſi quis ſitiens cogitat de potu: ſi qs grauatus ſomno cogitat de dormitione ⁊ hꝰi: ⁊ in talibus cogitationibus nō eſt peccatuꝫ q2 ex his

ex his q̄ insunt a natura nec laudantur nec vi/
tupamur: vt dr̄. 2. ethi. Secūda cogitatio dr̄
grē. cū qs cogitat bene facere. Nā vt diximus
in primo huius operis s̄mone. Nō potest qs
a seipso cogitare bonū: qr vt inquit aug. in lib.
de p̄destinatione sanctoꝝ. Prius est cogitare
bonū q̄z credere: ꝛ ipsuz cogitare bonū ex deo
est. Notandū tn̄ ꝙ nō omnis cogitatio boni a
gratia est inspirāte. Nā cū duplex sit bonū. s.
quoddā de necessitate p̄cepti: quoddā sup ero/
gatione perfectōis: lꝫ primū bonū semꝑ sit ho/
mini inspiratum a deo: nō tamē semꝑ secundū
quinimo posset ꝛ quādoqꝫ diabolus ꝑmittēte
deo talia bona suggerere: vt sub illoꝝ spē idu/
ceret ad grauiora mala: puta posset tēptare ali/
quem vt pniam faceret quā fecit beatus Frā/
ciscus: vt sub illa specie aut faceret illū de se mul
tum p̄sumere: aut ad fatuitatē ꝑuenire. Pro/
pterea laudo vt cū similes cogitationes ascen/
dunt in corde velit hō recurrere ad diuinū cō/
siliuz pariter ꝛ auxiliū ꝛ petere bonoꝝ ꝛ sancto
ruz viroꝝ iudiciū. Tertia est cogitatio culpe.
quādo qs cogitat de pctō aliquo. Et hec cogi/
tatio pōt esse aliquādo meritoria: aliquādo ve/
nialis: aliquādo mortalis. Potest esse cogita/
tio de peccatis meritoria cū qs cogitat vel vt do
leat vel conteratur: sicut dicebat Ezechias esai.
38. ca. Recogitabo tibi. o. a. m. in. a. a. mee.
Vel cogitat qs peccata vt illa cognoscat: sicut q
hꝫ cōfessiones audire varia peccata recogitat q̄
liter illa possit detestari siue punire. Quādoqꝫ
cogitatio de peccatis pōt esse venialis. s. cuz qs
illa cogitat cū aliquali delectatione nō tamē ex
ꝓposito nec ex deliberatione: sed potius ex q̄
dā sbureptiōe. Qn̄qꝫ insup cogitatio de pctis
est pctm̄ mortale: qn̄ videlicet qs cogitat illa cū
sensu deliberato ex delectatōe ꝛ cōplacētia pcti
mortalis: ꝛ q̄uis nō sequatur actus exterior:
tn̄ volūtas depꝛauat̄: ꝛ maculat̄ interius: pro/
pterea graue periculū imminet his q nullā sibi
cōscientiaz faciunt de cogitationib⁹ turpibus ꝛ
immundis. Iccirco seruāda est Hiero. regu/
la ad Demetriadem virginē. d. Omniū opeꝝ
ꝛ cogitationū tuaꝝ speculatorē tuū deo crede.
Ideo caue ne quid loquaris aut cogites quod
oculos diuine maiestatis offendat. h ille.

Quod vitari possunt peccata cogitationum
per exercitiū orationis: lectionis: operationis: ꝛ
per euitationem locutionis ꝛ auditionis ocio/
sorum verboꝝ: ꝛ nutritionis ipsarum cogita/
tionū: ꝛ per amaritudinem.

Capitulum. tertiuz.

Tertiū mysteriū declarādū de cogita/
tionibus dicitur remediatio: in quo
notabimus. tria principalia remedia
quib⁹ cogitationum peccata declinari possint.
Primuz est exercitatio. Secundum euitatio.
Tertium amaricatio. Primū remediuz est
exercitatio: aut in lectione aut in oratione: aut
in corporali occupatione. Et de h̄ ita dicit Hie
ro. ad Saluinaz de nebridio ꝛ viduitate. Sēꝑ
in manib⁹ tuis diuina sit lectio ꝛ tā crebre ora/
tiones: vt omniū cogitationū sagitte quib⁹ ado
lescentia pcuti solet huiuscemodi clypeo repel/
lantur. Et idē ad Rusticū monachū: ꝛ de cōse.
di. 5. c. nunq̄z. Facito aliqd operis vt diabol⁹
te semꝑ inueniat occupatū. Et idē ad Deme/
triadē virginē. Nec ideo tibi ab ope cessanduz
ē: qr deo ꝓpitio nulla re indiges: sed ideo cū oi/
bus laborādū vt per occasionē opis nil aliō co/
gites nisi qō ad dn̄i ꝑtinet s̄uitutē. Propterea
Ecc. 33. dicit̄. Multā maliciā docuit ociositas
Secūdū remediū dicit̄ euitatio. Qui vult co/
gitationes malas aut fugere aut vincere euitet
tria. Primo malā locutionē. s. ociosiorū ver
boꝝ: qr vt inquit apostolus. i. Cor. 15. c. Cor/
rumpūt bonos mores colloquia mala. Et Ar.
7. politicoꝝ. Ex dr̄e de facili quodcūqꝫ turpiū
fit ꝛ ipsum facere. Et Hiero. in epitaphio san/
cte Paule. Immūdicia ꝛ turpe verbū atqꝫ la/
sciuū nūq̄z est de ore virgineo ꝓferendū: qbus
signis libidinosus anim⁹ ostēditur. 2° euitet au
ditionē: vt nō solū nō loquat̄: veꝝ etiā nō au/
diat q̄ sordida sunt ꝛ vana: ꝛ cū viderit quosqꝫ
de similib⁹ colloquentes: velut de serpentib⁹ di
scedat ab eis. Tertio euitet nutritionē: vt si
cogitatōes irruant nō nutriat illas nō retineat:
nō in delectationē illoꝝ cōsentiat: sed conet̄ eis
repugnare ipsasqꝫ a se repellere q̄ntū pōt. Vn/
de Hiero. ad Eustochiū inquit. Nolo sinas
cogitatōes crescere: nihil in te babylonicū vel
cōfusionis adolescat. Dū puus est hostis inter
fice: nequitia elidat̄ in semine. Quia enim im/
possibile est in sensu hoīs nō irruere motū me/
dullaꝝ calore: ille laudat̄: ille p̄dicat̄ beatus qui
statim vt cepit cogitatus interficit ꝛ allidit eos
ad petrā: petra aūt erat christus. Tertiū reme
diū dicit̄ amaricatōis. Sicut matres cū a dulce
dine lactis filios pūulos volētes retrahere suꝑ
mamillas amara q̄dā apponere solent: vt illoꝝ
gustu cessent vbera suggere. Sic amaritudo
m[illegible]tis cogitatōib⁹ imūdis admixta eas amaras

⁊ insipidas reddit. Est autē triplex amara me/
moria. Prima mortis: de q̄ sapiēs Ecc. 41.
O mors q̄ʒ amara ē memoria tua. 2° amara
memoria ē vltimi iudicij: de quo ecclesia cantat
ꝓpheticū illud. Dies illa dies ire dies calami/
tatis ⁊ miserie dies magna ⁊ amara valde.
Tertia memoria est amara dñi nr̄i iesu christi
passio. Cū ergo qs stimulat̄ aculeis cogitatio/
nū malorum: si diligenter recogitat se moriturū:
aut in dei iudicio rationē se redditurum: aut vide
at xp̄m ꝓ se in cruce patientē: facile victor eua/
det. Ergo retineamꝰ corda nr̄a ne impleant̄ ma/
licia malorum cogitationū: vt sic valeamꝰ adipisci
in h̄ seculo dei gratiā ⁊ in futuro gloriā. Amē.

Feria quinta tertie hebdomade in q̄dragesi
ma: de religiosa votorum emissione illorūq; ob/
seruātia: a q̄ multi deficiūt: q2 post impetratas
grās vota ꝓmissa nō soluunt. Ser. .43.

Imperauit febri ⁊ dimi/
sit illā. Scribunt̄ h̄ v̄ba ori/
ginaliter Luc. 4. c. ⁊ in euā/
gelio hodierno. Subuēit d̄s
v̄tute sua infinita necessitati
bus hoīuʒ: si tñ ipsi religiosa
pietatē ad eiꝰ auxiliū cōfluāt: sicut pʒ i lectione
euāgelica i q̄ narrat̄ benigna condescensio xp̄i
ad sanādū socrū Symonis a magnis febribꝰ:
fecit tñ illd̄ rogatꝰ a suis. Sic ⁊ quottidie curāt̄
infirmi a varijs languoribꝰ: qbꝰ humanū p̄si/
diuʒ succurrere minime valet: dei tñ adiutorio
salutē recipiūt. Id aūt plurimū ipetrat̄ nō solū
ꝑ deuotas orōnes: sʒ etiā ꝑ fideliū votorum emis/
sionē. Facto nāqʒ voto deo ⁊ sanctis eiꝰ q̄ʒ plu
rimi icolumitatis bn̄ficiū sūt adepti. Quia v̄o
magna ē igratitudo emittere vota ⁊ illa nō exo
luere: ꝓpterea i h̄ s̄mone de voto aliq̄ necessa/
ria penitentibꝰ ꝑcurramꝰ. Nā Deut°. 23. d̄r.
Cū votū voueris dño deo tuo nō tardabis red
dere: q2 reqret illd̄ dñs deꝰ tuꝰ. Et i psal. 49.
Redde altissimo vota tua. Et. 75. Vouete et
reddite dño deo vr̄o. De voto itaqʒ tria myste
ria principalia erunt declarāda.
Primū dicit̄ diffinitio.
Secundū prohibitio.
Tertiū dispensatio.

Quid sit votū: ⁊ d̄ septē cōditionibꝰ q̄ reqrū
tur ad hoc vt habeat rationē virtutis.

Capitulum. .1.

Rimum mysterium declarādum de
voto dicitur diffinitio: i quo qd sit vo/
tuʒ videamus. Et ex dictis sancti Tho. 2. 2. q.
88. ⁊ Ric. di. 38. q̄rti. sumo hāc diffinitioneʒ.
Votū ē cōceptio melioris ꝓpositi aī delibera/
tione firmata. Ex q̄ diffinitōe colligunt̄ septeʒ
cōditōes q̄ reqrūt̄ in voto vt debite fiat. vʒ. pª d̄r
deliberatio. 2ª promissio. 3ª superrogatio. 4ª
ordinatio. 5ª Formatio. 6ª honestatio. Septia
distinctio. Pria cōditio q̄ reqrit̄ i voto d̄r de
liberatio: vt. s. fiat ex volūtate deliberata. Naʒ
vt dic̄ Ric. vbi. s̄. Votū d̄r a volēdo. Vñ sic̄ i
nobis ē duplex velle. s. plenū: qd̄ ē velle deli/
beratiuū: ⁊ semiplenū: qd̄ ē velle ex subreptōe:
sic dico qd̄ ē duplex votū. s. votū qd̄ hʒ plenaʒ
rationē voti: ⁊ de ratōe talis voti ē ꝙ fit s̄cm̄ ex
deliberatōe: q2 vt d̄r. 20. q. 3. ca. pn̄s clericus.
Nullū bonū nisi volūtariū. Et. 15. q. 1. c. nō est
Volūtariū sibi militē eligit xp̄s. Et ē alid̄ votū
qd̄ nō hʒ plenā rōnē voti: eo ꝙ nō fit cū delibe
ratiōe: sʒ ex q̄dā subreptōe: ⁊ iō n̄ obligat. Sʒ i
h̄ orit̄ dubiū an teneāt vota q̄ fiūt i angustijs:
vtputa a mulieribꝰ t̄pe ꝑtus: ⁊ a nauigātibꝰ t̄pe
tēpestatis: ⁊ ab ifirmis t̄pe ifirmitatis ⁊ similia.
Et qdā absolute ⁊ male rn̄dēt ꝙ nō. Cōtra q̄s
dic̄ Guil. Qd̄ ē distinguēdū: q2 aut voca p̄dcā
fiūt ex intētōe deliberata ⁊ sic tenēt ⁊ obligāt vt
pʒ i. c. sunt q opes. 15. q. 4. Si v̄o fiāt ex subre
ptōe nō tenēt: i āgustijs tñ magis subripit̄ mēs
q̄ʒ i pace ⁊ qete: eo ꝙ s̄m Aug. i li. 83. q. Pas
siōes tristabiles plꝰ habēt alterare vsum rōnis
q̄ʒ passiōes d̄lectabiles. Secūda cōditio q̄ req
rit̄ i voto d̄r ꝓmissio. Scd̄m. n. Ric. ⁊ Tho.
vbi. s̄. Propositū solū ad faciēdū aliqd̄ bonuʒ
nō fac̄ votū: sʒ ꝓpositū firmatū ꝓmissiōe. Et si
fiat corde etiā sine oris exp̄ssiōe: adhuc tʒ ⁊ li/
gat i foro cōsciētie. Exp̄ssio. n. voti ꝑ vocē re/
fert̄ ad interiorē deliberationē. Sʒ h̄ occurrit
vnū dubiū desputādū. Vtrum oē votū publicū ꝑ
exp̄ssionē vocis factū corā alijs sit votū solēne.
Et rn̄det Ric. ꝙ differētia ē iter votū publicuʒ
⁊ solēne: q2 quodlibet votū corā multis ⁊ i pu/
blico s̄cm̄ publicū dici pōt: sʒ nō quodlibet tale
pōt dici solēne. Nō. n. d̄r votū solēne nisi qd̄ i
se hʒ aliqd annexū vt i publicū debeat venire et
ꝑ qd̄ vouēs ponit̄ sub alteriꝰ hoīs ptāte. Et ta/
le ē votū i susceptōe sacri ordinis: ꝑ queʒ susci/
piens cōstituit̄ minister ecclesie ad deū publice
s̄uiendū ⁊ pōit̄ sub ep̄i ptāte. Vñ tale votū eēt
solēne: etiā si p̄dictū ordinē ab ep̄o reciperet i se/
creto. Professio etiā i religiōe fcā i manu eiꝰ
q eā pōt recipe hʒ in se aliqd annexū q̄ debeat i
publicū venire: vñ talis ꝓfessio solēnizat votuʒ
etiam si

etiā ſi fiat ī occulto. Solēnizaẗ ergo votū p ,pfeſſionē ī religeōe ꝛ p ſacri ordinis ſuſceptionē vt p3 eẍ q clerici vel vouētes.c.rurſus. ī glo.ꝛ.c. ꝙ votū. Notādū tñ vt dr̃ ī glo .27.q.i.c. mulieres.ꝛ eẍ de cōuerſa.cōiu.c.ex pte.q' ī ,ppria domo vti veſtib⁹ monach:lib⁹ ꝛ votū facere nō ſolēnizat votū. Tertia cōditio que requiriẗ in voto diciẗ ſuperogatio. Debet fieri votū de bono ſuperogatiōis ꝛ nō de bono neceſſario: q2 ad bonū neceſſariū homo teneẗ etiā ſine voto. Sed magiſter ſentētiaꝝ di.38.q̄rti. dicit ꝙ votoꝝ aliud ē cōe: aliud ſingulare. Cōe ē qd̕ oēs in batiſmo faciūt: cū ſpondent renūciare diabolo: vt habeẗ de cōſe. diſ.4.c. pma igitur.ꝛ.ca. primū interrogeẗ. Et tale votū fit de his q̄ ſunt neceſſaria ad ſalutez. Ibi tñ diminute inueniẗ ratio voti. Singulare votū eſt cū aliqs ſpōte ,pmittit ſe ſuatuꝝ aliqd̕ bonū ad qd̕ nō teneẗ: c̄ƺuis teneaẗ poſt votū. Hinc dr̃.17.q.i.ca. ſunt q̄dā. Sūt q̄dā q̄ etiā nō vouentes debem⁹: q̄dā etiā q̄ niſi vouerim⁹ nō debem⁹ ſ3 poſtq̄ ea deo ,pmittim⁹ neceſſario reddere ꝯſtringimur. S3 hic emergit vnū dubiū. Utrū vota q̄ fiunt ſub aliqua cōditōe: cōditōe illa ceſſante ſint obligatoria. Et rñdet Ray. in ſumma ꝙ duplex ē cōditio. Una generalis vt ſi vixero: ſi potero: ſi de⁹ voluerit: q̄ ſemꝑ itelligunẗ etiā ſi nō apponanẗ: vt p3.27.q.2.c. beata maria. Alia ē cōditio ſpālis: puta cū qs vouēdo dic̄: ,pmitto facere tale bonū ſi ipetrauero ſanitatē: ſi cōditio deficiat votū nō obligat. Facit ad h̄ qd̕ ſcribiẗ.32. q.8.c. nō ſolū. Et eẍ de cōditōe appoſita in diſpenſatōe.c. veꝝ.ꝛ de reſti.ſpo.c. oli3. Quarta cōditio q̄ reqritur ī voto diciẗ ordinatio. Debet votū fieri ipſi deo: q2 cū vouere ſit act⁹ latrie ſoli deo debeẗ. S3 dubitaẗ circa h̄. q2 vota fieri ſolēt etiā ſanctis. S3 dicit Ric. ꝙ vota q̄ fiunt ſanctis nō plene habent rōnē voti p cōpatōe3 ad ſanctos: ſ3 ad deū. Qui.n. vouet ſcō Iacobo ei⁹ eccleſiā viſitare. Locutio ſiue mētalis ſiue vocalis q̄ dicit ſe viſitaturū ſanctū Iacobu3 fit ſancto Iacobo. ſed obligatio ad implendu3 illud qd̕ diciẗ ,pprie ꝛ ſimpliciter loquēdo non fit niſi deo. Uñ qd̕ eſt materiale in illo voto fit ſcō: ꝛ qd̕ ē formale fit deo. Quinta cōditio q̄ requiriẗ ī voto dr̃ firmatio. Hec nāq3 ē forma voti vt fiat deo de re bona ad bonū finē: ,ppterea dic̄ Ric. ꝙ votū factū pꝑ malū fine3 nō tenet: nā magis depēdet votū a ſuo fine q̄3 a ſua materia: q2 ſm phm.2.metaph. Finis eſt cauſa cauſaꝝ: ſ3 votū factū de materia mala ,ppter finē bonū nō tenet. Iccirco vouēs ſe facturu3 aliqd qd̕ eſt abſolute bonū: nō tñ pꝑ hoc intendens niſi finē malū: grauiter peccat ꝛ nō tenet votū: q2 talis aut intendit p illud votū ſe poſſe cōſequi finē illū: aut nō: ſi nō tūc nō obligat ſe ,pter finē illū: q2 ſicut dicit phs.3. ethicoꝝ. Electio nō eſt impoſſibiliū: ergo a ſimili nō eſt alicuius impoſſibilis ad cōſequendū. Si ſic errat q2 ſm Augu. in li.83.q. Deo volēte ꝛ auctore nō fit hō deterior. Deterior aūt fit hō p cōſecutionē finis mali. Sexta cōditio q̄ reqriẗ ī voto diciẗ honeſtatio. Debet votū fieri de re hōeſta ꝛ mā bōa: ,ppterea diciẗ.22.q.i.c. ī malis. In malis ,pmiſſis reſcinde fidē: ī turpi voto muta decretū: qd̕ incaute vouiſti ne facias: ipia ē ,pmiſſio q̄ ſcelere adimpleẗ. S3 dubitaẗ h̄ de Iepthe: de q̄ hr̃ Iudic.xi. ꝙ iterfecit filiā ſuā ſic vouerat. Et tñ ad Heb.xi. numeraẗ iter illos q p fidē vicerūt regna. g̊ vr̃ ꝙ poſſit fieri votū de re mala ꝛ inutili. Rñdet Ric. ꝙ votum Iepthe ñ fuit obligatoriū niſi ad imolādū aial occurrēs imolatitiū. Et q̊ ad h̄ fuit licitū ꝛ placens deo: ꝙ oñdit victoria ſubſecuta. vnde in occidēdo filiā ſuā fuit fatuus ꝛ impius: de q̄ ī pietate poſtea penituit. Septima cōditio q̄ reqriẗ in voto dr̃ diſcretio. D3 nāq3 fieri votū diſcrete prudēter ꝛ moderate. Nā ſicut ,phibita ē indiſcreta pnia: ita ,phibeẗ ꝛ votū eius. Sed qd de votis ſtultis vt ſūt vota illoꝝ q vouēt ñ comedere caput: aut nō comedere pedes: aut non comedere colūbos: vel nō lauare manus ꝛ ſilia. Rñdet Tho. ꝙ talia vota deridēda ſūt poti⁹ q̄3 ſeruāda. Accipim⁹ g̊ ex dictis quāta ī vnoquoq3 d3 eē maturitas ī vouēdo: quāta inſuper diligētia in cōplēdo qd̕ voto ,pmiſſu3 ē. Iō dicit Ric. ꝙ oē votū licitū obligat vouētē ad illud qd̕ vouit adiplēdū niſi ī q̄tuor caſib⁹. Un⁹ ē pꝑ impotētiā adiplēdi. Secūd⁹ pꝑ auctoritatē ſupioris diſpēſandi. Terti⁹ ,pꝑ defectum cōditiōis appoſite: vt dictū ē ſuperius Quartus qñ illud qd̕ tpe voti facti fuit licitu3.

Qd̕ vouere interdiciẗ ſeptē generibus perſonarum ī quib⁹ eſt limitata rōnabiliter facultas vouēdi.

Capitulum. .2.

Ecundū myſteriū pricipaliter de voto declarādū dr̃ probibitio. Nā prohibētur ſeptē gradus perſonaru3 vouere. Primi ſūt epiſcopi. Secundi clerici. Tertij religioſi. Quarti pueri. Quinti filiifamilias. Sexti ſerui. Septimi vxores. Primi qui nō

pñtvouere sunt epi. Ipsi.n.nõ pñt facere vo/
tũ q̊ dissoluat vinculũ ecclesie sine licẽtia dñi pa
pe.ex̃ de renũtiatõe.c.nisi cũ pridẽ. Est enim
ep̃s ecclesie sue sponsus: vt dr̃ i.c. iter corpa/
lia.ex̃ de trãslatiõe epi ⁊ electi. Jccirco nõ põt
emittere vota q̃ essent i p̃iudiciũ sue cure.ex̃ de
voto ⁊ voti redẽptõe.c.magna. Secũdi q nõ
pñt vouere sunt clerici bñficiati: q nõ pñt voue
re pegrinationẽ aut aliud pp qd̃ habeãt relinq̃/
re ecclesiã sine licẽtia p̃lati sui. de cõse.di.5.ca.
nõ oportet. Excepto q̧ pñt vouere ⁊ votũ iple/
re etiã epo ꝯdicẽte de itrãdo religionez: vt pz.
19.q.2.c.due sunt. Et similiter de accipiendo
crucẽ: vt habet̃ ex̃ de voto ⁊ vo.re.c.ex multa.

Tertii sunt religiosi ꝓ qbus dicit̃.20.q.4.c.
monacho. Monacho non lz votũ vouere sine
cõsensu abbatis sui: si autẽ vouerit frãgẽdũ erit
Nõ aũt potissima s̃m Ric. q̃re religiosus nihil
vouere põt est: q2 pensata humana ĩfirmitate: ⁊
religionis honore non posset se ad aliqd vltra
suã ꝓfessionẽ obligare: qd̃ nõ posset iplere sine
qualicũqz p̃iudicio vel p̃iudicij piculo obserua
tõis cuiuslibet eoꝝ ad q̃ ex sua ꝓfessiõe tenet̃: ⁊
absqz piculo reddẽdi se interdũ onerosuz p̃lato
suo vel alicui seu aliquib⁹ fratrũ suoꝝ ꝓpter sol
licitudines ⁊ modos singulares quos iterduz
haberent illi q essent ad plura q̃z alij obligati.
Propterea tãte est altitudinis religionis votũ
q̧ oĩa alia in ipsuz cõmutari possunt. Et iõ ec/
clesia cõsiderans hui⁹ voti altitudinẽ ⁊ hũane
nature infirmitatẽ voluit auctoritate dei voto
religionis nullũ posse votuz aliud supaddi pp
piculũ trãsgressionis vitãdũ Glo.tñ.sup dcõ
c.monacho. dicit. monachũ nõ posse vouere eẽ
intelligẽdũ de voto abstinẽtie p qd̃ alij scanda
lizant̃. Quarti sũt pueri ante ãnos puberta/
tis: q2 p illo tpe no habẽt expeditũ vsum rõnis
⁊ liberi arbitrij. Et vt dicit̃ ex̃ de regu. ⁊ trãseũ
tibus ad religionẽ.c.sicut tenor. Carens vsu
liberi arbitrij vouere nõ põt: q2 nõ põt cõsenti
re. Quinti sunt filijfamilias. Nã filiusfami/
lias q2 subest patri in his q̃ ad regimẽ dom⁹ et
familie ptinẽt nõ põt de illis votũ facere seu de
ptinentib⁹ ad illa sine pr̃is auctoritate. Sexti
sunt s̃ui: q nõ possunt vouere aliqd eoꝝ q̃ ip̃os
ĩpediãt a s̃uitio dñoꝝ suoꝝ sine ipsoꝝ auctori/
tate ⁊ volũtate: sicut patet.54.di.c.ex antiqs.
⁊.c.si s̃uus. Septimi sunt vxores. Pro qui
bus notãdũ q̧ vir ⁊ vxor sibi sunt mutuo debi
tores in reddẽdo debitũ carnale. Jdeo qlibet
eoꝝ ꝓhibet̃ vouere de nõ reddẽdo sine licẽtia
alteri⁹. Sed q2 in dispensatõe dom⁹ ⁊ regim
ne familie mulier est subiecta viro: ⁊ nõ ecõuer
so. Jdeo de ptinentib⁹ ad illa mulier nõ potest
emittere votũ sine licẽtia viri: sic̃ pz.33.q.5.c.
Manifestũ.§.ex p̃missis: ⁊.c.noluit. Jõ nu/
meri.30.c.d.de⁹. Si vouerit vxor ⁊ iuramẽ/
to se cõstrinxerit: vt p ieiuniũ vel ceteraꝝ rerũ
abstinẽtiã affligat animã suã: i arbitrio viri erit
vt faciat siue nõ faciat. Et forte hec ẽ causa: co
q̧ mulieres magis ad vouenduz ꝓne sunt q̃z
viri. Nec reprehẽdim⁹ eas: q2 vouẽt: sz q2 in/
discrete vota facere solẽt. Sũt ⁊ sepe incõside/
rate ac leues: ⁊ vota emittunt irrationabilia ⁊
stulta: ꝓ qbus nõ expedit vt sacerdotẽ ꝓ abso
lutione requirãt. Vir in hoc casu auctoritatem
hz soluẽdi: nõ ex vi clauiũ q̃ i ipso nõ ẽ: sed au
ctoritate presidentie quã in vxorẽ hz. Et cum
vxor obedire nollet viro dicenti sibi nolle eam
sua vota cõplere: põt verbis supaddere Vbe/
ra: ita tñ vt in oib⁹ modestiã gerat. volui sic
hec pauca dixisse: q2 noui mulierũ importuni/
tatẽ que viros q̃nqz affligũt ⁊ vexãt vt sub vo
torum occasione licentiã eis largiantur vagã
di discurrendi ac expendendi pecunias dom⁹
cum dãno ⁊ detrimẽto familie.

De dispẽsatione votoꝝ ad declarationez
dubioꝝ q̃ super illa possent oriri. Capi. .3.

p Ertiũ mysteriũ de uoto declarãduz dr̃
dispẽsatio. Pro cuius pleniore decla
ratione septẽ dubia sunt disputanda.
Primum vtrũ expediat homini vouere. Se
cundum vtrum sit magis laudabile ⁊ merito
rium aliquid facere cum voto vel sine uoto.
Tertiuz vtrum expediat inducere iuuenes vt
voto se obligẽt ad religionis ingressũ. Quar
tum vtrum votũ possit coniecturari. Quintuz
vtrũ quodlibet votũ cõmutari possit in votum
religionis. Sextum vtrũ omne votum sit di/
spensabile. Septimũ vtrũ solus papa possit in
votis dispẽsare. Primũ dubiũ vtrũ expedi
at hoĩ vouer. Et arguit̃ q̧ non. p̊ quia nullus
debet se priuare magno dono dei: sed liber/
tas hominis est magnum domũ dei: q̃ i parte
se priuat p votũ: ergo nõ debet homo vouere.
2° arguit̃: q2 nullus debet se exponer̃ piculo
alicuius trãsgressiõis: sz vouens exponit se pi
culo alicui⁹ trãsgressiõis: sz vouẽs expõit se pi
culo cui nõ erat exposit⁹ añ votum: ergo non
expedit vouere. 3° arguit̃: q2 nullus debet ali
quid facere quo suum aggrauetur peccatum si
peccat: sed religiosus si peccat grauius pecca/
tũ cõmittit

sũcõ mittit q̃ secularis: sicut dicit Ansel. in li. de similitudinib⁹. ergo nõ expedit vouere religionis ingressum: ꝛ multo fortius nec qḋcũqꝫ aliud bonũ. In cõtrariũ ẽ ois scriptura ꝛ laudabilis vsus fideliũ. Rñdet Ric. ꝗ vouere cũ discretõe expedit homini ꝑ hoc ꝗ firmat ãplius voluntatẽ suã i bono: ꝛ ꝓ magna pte excludit a se malefaciẽdi libertatẽ: ꝛ facit actũ ꝟtutis latrie: ꝛ ideo vouẽdo merek. Ad pmũ argumẽtuꝫ rñdet Ansel. in li. de similitudinib⁹. quod obligatio ad bonũ nõ repugnat libertati simpliciter: vt etiã plene dcm̃ ẽ i s̃mone de obediẽtia dei. Ad secũdũ dicẽdũ qḋ vouẽs discrete nõ exponit se ꝑiculo trãsgressionis nisi ꝑ accidens

Ad 3ᵐ dicẽdũ ꝗ lꝫ religiosus graui⁹ peccet q̃ʒ secularis: tñ de pctõ penitẽs maiorẽ misericordiã cõsequit̃ q̃ʒ secularis. Secũdũ dubiũ vtrũ magis sit laudabile ꝛ meritoriũ facere aliqd cũ voto q̃ʒ sine voto. Rñdet Ric. ꝛ Tho. ꝗ sic. Quod declarãt triplici rõne ꝛ vna similitudine. Prima rõ ẽ: ꝗ opus iferioris ꝟtutis magis ẽ meritoriũ ipatũ a supiori ꝟtute q̃ʒ nõ imperatũ. Sꝫ latria supior ꝟtus ẽ q̃ʒ abstinentia: ꝛ opus abstinẽtie ad qḋ mouet̃ hõ ex voto ẽ imperatũ ab ea. Vouere eniꝫ actus ẽ latrie: ergo magis meritoriũ est opus abstinẽtie ad qḋ mouet̃ hõ ex voto. Secũda rõ est hec. Quãto opus ꝓcedit a volũtate magis firmata i bono: tãto ẽ virtuosius ꝛ ex cõsequenti est magis meritoriũ. Ad opari eniꝫ ꝟtuose requirit̃ firmiter ꝛ imobiliter opari: vt. d. phus 2° ethi. c. 4. Sed ceteris parib⁹ volũtas firmior est i bono cũ voto q̃ʒ sine voto. Tertia rõ ẽ h. De⁹ cuꝫ acceptet opus ꝓpter opantẽ: tãto magis acceptat illud: quãto ẽ ab homine ad suũ s̃uitiũ specialius deputato: sꝫ ceteris parib⁹ hõ specialius deputat̃ ꝛ dicat̃ ad dei s̃uitiũ cũ voto q̃ʒ sine voto. Ad idẽ etiã ẽ similitudo quã ponit Ansel. in li. de similitudinib⁹. in qua cõparat secularẽ facientẽ bonũ opus illi q dño dat de fructu arboris sue quãtũ vult: ꝛ religiosuꝫ illi q dño dat totã arborẽ cũ fructu q magis ẽ dño accept⁹ q̃ʒ primus. Tertiũ dubiũ vtrũ expediat inducere iuuenes vt voto se obligent ad religionis ingressuꝫ. Et rñdet notabiliter Ric. ꝗ sic: si adsint debite cõditiones ex pte iuuenis ꝛ ex pte inductionis ꝛ ex pte obligationis. Qui enim vult inducere iuuenẽ aliquẽ ad obligationẽ p̃dictã: debet diligenter cõsiderare ꝗ iuuenis debitã habeat etatẽ ꝓ ingressu religionis que ad minus cõplectit̃ tẽpus. 14. annoꝝ. extra de regu. c. i. ꝛ. c. significatũ est. Et ꝗ ꝓut patit̃ etas illa in ꝓpositis suis licitis ꝛ honestis habeat stabilitatẽ: ꝛ ꝗ ad cõsiderãdũ qd illa religio põderet ꝛ obligatio: habeat discretionẽ sufficienteꝫ. In inductione etiã debet esse diligens aspitatis religionis ad cui⁹ obligationẽ inducit̃ explicatio: ꝛ ois suggestionis ꝛ falsitatis exclusio: nec debet esse nimis iportuna ꝑsuasio. Aspitatis eniꝫ religionis celatio: ꝛ paucitatis suggestio opant̃ deceptionẽ: deceptio aũt rõne ignorantie diminuit de ratõe voluntarij. Tũc enim nimis est iportuna ꝑsuasio quãdo fit cũ rerum temporaliũ ꝓmissione vel cũ indebita cõminatione vel cũ nimia sollicitudine. Debet auteꝫ inducens cauere a tali importuna ꝑsuasiõe: qꝛ talis ꝑsuasio operat̃ in iuuene vel ipsum inclinat ad obligandũ se ex subreptione. Et p̃dicta obligatio fieri nõ debet nisi ex plena voluntate ꝛ deliberatione. Ex pte etiaꝫ obligationis tria sunt obseruãda. s. vt fiat p̃uia deliberatione: et stabilitatis ꝓpositi examinatione. Et ꝗ fiat cũ discretione: vt. s. obligãs obliget se ad ingrediendũ vt eã experiat̃. Et si deus dederit sibi gratiã remanẽdi ꝛ religiõi placuerit remaneat aut si ꝓpositũ infra annuꝫ mutatũ fuerit libere possit exire absqꝫ hoc ꝗ teneat̃ aliã religioneꝫ intrare. Debent etiã obseruare ꝗ fiat cũ deuotione. Et debent obseruari p̃dicta: qꝛ obligationes facte sine deliberatiõe discretione ꝛ deuotõe frequenter malos exitus habẽt. Quartuꝫ dubiũ vtruꝫ votũ possit cõmutari. Et rñdetur ꝗ sic: vt habet̃ in. c. magne. de voto ꝛ voti redẽp. Ratio est s̃m Ric. qꝛ secũdũ Bern. in li. de p̃cepto ꝛ dispensatõe. Iniquũ ꝓculdubio foret si ea q̃ sunt ꝓ sola charitate instituta cõtra charitatẽ tenerent̃. Votũ aũt fieri debet ex charitate ꝛ ꝓ charitate. Vñ e⁹ obligatio tenere nõ dꝫ cõtra charitateꝫ. Teneret aũt cõtra charitatẽ si nõ liceret illud cõmutari in meli⁹. Votũ ergo põt i meli⁹ bonũ cõmutari nõ tñ h̃ auctoritate ꝓpria fieri dꝫ: sꝫ auctoritate supioris: qꝛ nullus dꝫ fieri iudex i sua cã. Quintũ dubiũ vtrꝫ quodlibet votũ cõmutari possit i votũ religiõis Rñdet Ric. ꝗ volens facere professionẽ i religione si actualiter vel habitualiter vult remanere obligat⁹ ad vota q̃ in seculo fecerat nõ cõmutatur in votũ religiõis: tñ postq̃ʒ deuenerit ad noticiã p̃lati sui h̃ factũ poterit ipsum ab illis votis absoluere: maxime si ignorabat ipsum eẽ ligatũ ipsis votis tpe ꝓfessionis. Si aũt actualiter seu habitualiter intẽdit amplius illis votis

nõ teneri: ſꝫ ſolo voto religionis ſue: ab illis ab
ſoluit̃ p religiõis votũ pp religiõis voti altitudi
nẽ ꝛ pfectionẽ. Vñ ex̃ de vo. ꝛ vo. redẽp. c. ſcri
pture. dr̃. Reus fracti voti aliquaten⁹ nõ ha/
bet̃ q tpale obſequiũ i ppetuã religiõis obſuã/
tiã noſcit̃ cõmutaſſe. Et de pe. di. i. c. mẽſurã.
§. his auctoritatib⁹. Nõ ẽ neceſſaria certa ſatiſ
factio peccati: cui⁹ totũ vite tp̃s ipedit̃ ſui ſuitio
cõditoris. Et tñ ſi rex vn⁹ vel ipator vouerit ꝙ
vſqꝫ ad triẽniũ vel ſeptẽniũ militabit i terra ſan
cta: ꝛ tenebit ſecũ duo vel tria milia militũ: vel
vn⁹ ali⁹ dux vel comes exiſtẽs dux toti⁹ exerci/
tus cruce ſignatoꝝ: ꝛ de cui⁹ abſentia deſolare
tur: vellet religionẽ intrare: in h̃ caſu vr̃ mihi
ſumm⁹ põtifex cõſulẽdus. Certũ tñ ẽ ꝙ pſona
mediocris a voto traſmarino abſoluere𝔱 p reli/
gionis igreſſuꝫ. Sextũ dubiũ: vtrũ oẽ votuꝫ
ſit diſpẽſabile: ꝛ arguit̃ ꝙ nõ. Pͥo qꝛ ſoluer̃
pmiſſuꝫ ẽ de iure nature: ſed ea q̃ ſunt de iure
nature ſunt idiſpẽſabilia: ergo nullũ votũ ẽ di/
ſpẽſabile. Secũdo arguit̃: qꝛ q nõ fac̃ qđ pmit
tit mẽtit̃: ſꝫ nullus põt i mẽdacio diſpẽſare: qꝛ
ſm phm. 4. ethi. Mendaciũ ſꝫ ſeipſuꝫ prauũ
eſt ꝛ fugiẽdũ. Cũ ergo oẽ votũ ſit pmiſſio: nul
lũ votũ ẽ diſpẽſabile. Tertio arguit̃ qꝛ ex̃ đ ſta
tu monachoꝝ. c. cũ ad monaſteriũ. dr̃. Ab re/
nũciatio pprietatis ita monachali regule ẽ ãne/
xa: vt nec cõtra illã ſumm⁹ põtifex valeat diſpẽ
ſare: ergo nõ oẽ votũ ẽ diſpenſabile. Quarto
arguit̃: qꝛ nullũ votũ ẽ diſpẽſabile qđ i melius
cõmutari nõ põt. Sꝫ votũ religiõis nõ põt in
meli⁹ cõmutari cũ oĩa alia vota i ipſuꝫ cõmutari
poſſint: ergo nõ oẽ votũ ẽ diſpẽſabile. Ad hãc
q̃ſtionẽ lꝫ multi multa dicant: tñ Ric. in. 4. ꝛ
Tho. ibidẽ q̃uis alit̃ dicat. 2ª ſecũde. Joãnes
neapolitan⁹ i qđlibetis. Inno. ꝛ Hoſt. ꝛ cõi/
ter oẽs doctores tenẽt ꝙ oẽ votũ qđ ẽ de his q̃
ſũt ſuperogatõis ẽ diſpẽſabile: qꝛ diſpẽſatõis i
q̃libet tali voto põt cã rõnabilis inueniri. ſ. pfe/
ctus maioris boni vel mali euitatio: ſiue p ɔpa
tionẽ ad rẽpublicã: ſiue p cõparationẽ ad vouẽ
teꝫ. Reformatio eniꝫ pacis iter regna mai⁹ bo
nũ ẽ cõitati q̃ꝫ cõtinẽtia vni⁹ pſone. In tali etiã
caſu ſi pſona q̃ cõtinẽtiã vouerat nubat p prece
ptũ dñi pape: ſua obediẽtia magis meritoria ẽ
ſibi q̃ꝫ cõtinẽtia: q̃tũ ad p̃miũ ſubſtãtiale. Vñ
Ar. i. ethicoꝝ. Amabile ẽ bonũ vni ſoli: meli⁹
xpo ꝛ diuini⁹ gẽti ꝛ ciuitatib⁹. Vitatio ẽt cõis
mali: ꝛ vitatio diſcordie int̃ regna q̃ ſunt i pace
ꝛ pbabilis trãgreſſio voti ſi pbabilitas ſit ve/
hemens poſſet eẽ rationabilis cã diſpẽſandi in
quocũqꝫ ſuperogatõis voto. Recta eniꝫ ratio
dictare videt̃ eſſe aliquẽ in eccleſia loco dei qui
periculis cõmunitatũ ꝛ pſonaꝝ penſatis infir/
mitatibus vtilitatibus ꝛ dãnis poſſit rationabi
liter obuiare. Ad primũ argumentũ dicẽdũ
ꝙ obligatio in votis nõ eſt de iure nature abſo
lute: ſed ſub hac cõditione. ſ. quouſqꝫ p ſuperio
reꝫ ex cauſa rationabili fuerit relaxata. Ad ſe
cundũ dicendũ ꝙ q nõ ſoluit qđ pmiſit mẽtit̃
ſibi nõ remittatur obligatio: ꝛ ſoluere poſſit: ſꝫ
obligatione remiſſa nõ mentit̃: qꝛ amplius de
bitor nõ eſt. Ad tertiũ dicẽdũ ꝙ q̃uis ſum/
mus pontifex nõ poſſit facere ꝙ ſit monachus
abſqꝫ abrenunciatione pprietatis: qꝛ hoc eſſet
facere cõtradictoria ſimul: tñ põt de monacho
facere nõ monachũ ſi cã rationabilis affuerit.

Ad quartũ dicẽdũ ꝙ q̃uis votuꝫ religionis
cõmutari nõ poſſit in melius bonũ priuatũ põt
tamẽ cõmutari in melius bonũ cõmune. Ta/
lis etiã cõditionis poſſet eſſe ille q vouit ꝙ illud
bonũ ſiue votuꝫ cõmutari poſſet in aliud bonũ
magis expediens ſibi: q̃uis nõ poſſet cõmuta
ri in maius bonũ ſimpliciter. Septimuꝫ du/
biuꝫ vtrũ ſolus papa poſſit in votis diſpenſare
Et reſpondent doc. ꝙ in votis maiorib⁹: ſicut
ſunt votũ cõtinẽtie religionis ꝛ crucis ſol⁹ pa/
pa diſpenſare poteſt: quia in votis iſtis non eſt
diſpenſandũ niſi pter eccleſie cõmunẽ vtilita/
tem vel aliquã magnã neceſſitatẽ. Et ideo ip/
ſorum diſpenſatio merito reſeruari debuit illi
ad queꝫ pertinet totius eccleſie cura. Secũduꝫ
vero morẽ curie vota peregrinationis ad viſi/
tanda apoſtoloꝝ limina ꝛ ſancti Jacobi in cõ/
poſtella vident̃ romano pontifici reſeruata. In
omnibus autẽ alijs votis que reſpectu predi/
ctoruꝫ dicunt̃ vota minora poſſent epiſcopi di/
ſpenſare: vt habet̃ extra de voto ꝛ voti redẽp.
ca. i. Inferiores autẽ epiſcopi in nullo voto di
ſpenſare poſſunt niſi eis fuerit ſpecialiter com/
miſſuꝫ: exceptis prelatis religioſis q diſpenſa/
re poſſunt in votis ſubditoꝝ. Religioſe itaqꝫ
curare debent omnes circa vota ſua ſe gerere:
vt illa diſcrete emittant: emiſſa cõpleant: aut ſi
cõplere nõ poſſunt a ſuperioribus diſpenſatio
nem procurent: vt ſic mereantur in hoc ſeculo
habere dei gratiã ꝛ in futuro ſempiternã glo/
riã: in qua viuit ꝛ regnat deus per infinita ſe/
cula ſeculorum. Amen.

Feria ſexta tertie hebdomade i quadrage/
ſima de miſericordia ad proximum habenda
ꝛ pia largitione elymarum. Sermo. .44.

dicit ei ieſus

Dicit ei iesus da mihi bibere. Sribũtur hec verba Jo.4.ca.⁊ in euangelio hodierno. Cẽsenda sunt duriora saxis pectora eoꝝ q̃ xp̃o iesu pietatẽ exhibere nolũt. Cõtulit quidẽ ipse nobis inumerabilia bona: ⁊ qñq̃ʒ de illis a nobis petit: vt sic ampliora supaddat. Petebat nãq̃ʒ hodie bibere a samaritana vt illã satiaret aq̃ admirabili ⁊ suauissima gratie sue. Sic ⁊ sepe ab hominibꝰ exigit misericordiã ⁊ clementiam ꝓ suo amore ꝓximis exhibendã: q̃tenus largiatᷣ eis copiosius premia eterne vite. Q2 vo hoc maxime decet penitẽtes vt ꝑ elẏnaꝝ largitiões satisfaciant ꝓ pctĩs suis. Jccirco in p̃nti sermõe de elẏna aliq̃ ꝑcuremus que xp̃s a samaritana poscebat. d. Da mihi bibere. De ipsa itaq̃ʒ elẏna tria mysteria p̃ncipalia erũt declarãda.

Primum dr̃ inductio.
Secundum conditio.
Tertium distinctio.

Q8 septẽ sunt illa qubus inducitᷣ ad misericordiã ꝓximis exhibendã ⁊ ad prompte elemosynas largiendum. Caplm. .I.

Rimũ mysteriũ de elẏna declarãdũ dr̃ inductio. Jn q̃ videre debemꝰ atq̃ʒ notare septem rões p̃cipuas q̃re vnusq̃sq̃ʒ ꝓmptꝰ eẽ dʒ ad elẏnas liberaliter largiẽdũ. prima dr̃ auc̃tas. fa cõformitas. tertia exẽplaritas. q̃rta ꝓp̃etas. q̃nta societas. sexta gratiositas. septima felicitas. Pria rõ iducẽs oẽs ad elẏnas liberalitᷣ largiendũ dr̃ auc̃tas. O is eni auc̃tas scripturaꝝ h̃ clamat. h̃ dicit. h̃ p̃dicat. Vnde Dauid p̃s.40. Btũs q̃ intelligit sup egenũ ⁊ pauperẽ in diẽ.m.li.eũ.dñs. Et Thob.4. Noli auertere faciẽ tuã ab vllo paupere: ita.n.fiet vt non auertatᷣ a te facies dñi. Et.12.c. Bona est oro cũ ieiunio ⁊ elẏna. Et ecc.3.c. Jgnẽ ardẽtẽ extinguit aq̃. ⁊ elẏna resistit peccatis. Et.7.c. Facere elẏnã ne despicias. Et.29.caplo. Pone thesauꝝ tuũ i p̃cepts altissimi: ⁊ ꝓderit tibi mag' q̃ʒ aurũ. Cõclude elẏnã in sinu paupis: ⁊ h̃ orabit ꝓ te: ⁊ liberabit te ab oi malo. Et puer.19. Feneratᷣ dño q̃ miseretᷣ paupis: ⁊ vicissitudinẽ suã reddet ei. ⁊ Esai.58. Frãge esuriẽti panẽ tuũ. ⁊.e.n.q̃ʒ. iduc i.d.t.cũ vi.nu.opi.e.⁊.c.tuã ne despexeris. Et Jo.i.canonica.3.c.qui habuerit sbam huius mũdi ⁊ viderit frẽm suũ necessitatẽ hñtẽ ⁊ clauserit viscera sua ab eo quomodo charitas dei manet in illo. Et Hiero.86.di.c.q̃ clemẽtiam. Qui clemẽtiã nõ hʒ nec idutꝰ ẽ viscera misericordie ⁊ lachrymaꝝ q̃ʒuis spũalis sit nõ adiplet legẽ xp̃i. Et Amb.i li. de officiis. Nã ius cõe gnãuit: vsurpatio vo ius p̃uatũ fecit. Vñ sũt multi q̃ nullã hñt in agris aut in vineis portionẽ: horũ inopie de copia quã dedit dñs diuitibꝰ ẽ consulẽdũ: vt ⁊ ipsi deo ꝓ terre fecũditate bñdicãt nobiscũ q̃s iõ sub diuersis molestiis laborare pmittit dei sapia: vt ⁊ miseros ꝓ patiẽtia misericordes vo coronet ꝓ beniuolẽtia. Et idẽ.47.d.c. sicut hi. Neq̃ʒ eni minus ẽ cris hñti tollere: q̃ʒ cũ possis ⁊ habũdas indigentibꝰ denegare. Esuriẽtiũ panis ẽ quem tu detines: nudoꝝ indumẽtum ẽ q̃ recludis: miserorũ redẽptio ẽ ⁊ absolutio pecunia quã tu in terra defodis. Et idẽ.86.di.c.in singul'. Misericordia cõis ẽ vsus iõ p̃ceptũ cõe oibꝰ officiis oibꝰ etatibus necessaria ⁊ ab oibꝰ deferẽda Nõ publicanꝰ nõ miles excipitᷣ nõ agricola ñ vrbanus diues ⁊ pauper: omnes i cõe admonẽtur vt conferãt non habenti. Et xp̃s in euangelio Lu.xi. Date elemosynã: ⁊ oia mũda sũt vobis. Et.c.12. Vendite que possidetis ⁊ date elemosinã. Hoc ipsũ colligitᷣ ex dictis moraliũ phoꝝ. Hinc ẽ q̃ Tullius.i. de officiis ait. Quicq̃d sine detrimẽto cõmodari põt id tribuatur cuiq̃ʒ vel ignoto. Et ouidius in li. de põto regia crede mihi res ẽ succurrere lapsis. Conueniens hoi est hominẽ seruare voluptas. Et plato in thimeo. Bonos viros decet ꝯmodos eẽ. Theologi isup elemosinaʒ laudãt.d. super di.15. quarti li. q̃ ipsa ẽ tertia ps satisfactionis. Assignat nãq̃ʒ magister i textu tres partes satisfactionis. Prima ẽ ieiunium Scda oratio. Tertia elemosyna. Que fm Ric. sufficienter enumerantur tam ex parte bonoꝝ ꝑ que satisfaciendum ẽ: q̃ʒ ex parte causaruʒ peccati: q̃ʒ ẽt ex parte eoꝝ ꝯtra quos peccatũ cõmittitur. De bonis eni nostris debemus satisfacere. Et fm Ari.i.eth.c.10. Tria habemus bona. scʒ bona fortune: bona corporis: ⁊ bona anime. De bonis exterioribꝰ seu fortune satisfacimus per elemosynam: sub qua comprehenditur totum quod expenditur in proximorum vtilitatẽ. De bonis corporis satisfacimus per ieiunium: sub quo cõprehenditur q̃cquid pertinet ad corporis afflictionẽ. De bonis anime satisfacimus per orationem: sub qua comprehenditur q̃cq̃d deo exhibetᷣ per latrie vtutẽ. Scdo sufficienter enumerantᷣ satisfaccionis partes ex parte cau/

sarũ peccati. Nã sm̃ Joh. i. cano. 2. c. Tres
sũt peccatoꝝ cause. s. cõcupiscẽtia carnis: q̃ ꝓut
possibile est exciditur ꝑ ieiuniũ: ⁊ cõcupiscẽtia
oculoꝝ: ꝯ quã ordinat̃ elyna: ⁊ suꝑbia vite: ꝯ
quã ordinat̃ orõ. 3° sufficient enumerantur
satisfationis ꝑtes ex ꝑte coꝝ ꝯ quos peccat hõ.
Cõtra deũ: ⁊ ꝯ hoc ordiat̃ orõ: peccat ꝯ scipsũ:
⁊ ꝯ hoc ordiat̃ ieiuniũ peccat ꝯ ꝓximũ: ⁊ ꝯ hoc
ordinat̃ elyna. Et sic vndiqꝫ resonãt elyne lau
des. Secũda ratio quare vnusquisqꝫ ꝓmptꝰ
dꝫ eẽ ad elemosynas liberaliter largiẽdũ dicit̃
cõformitas. Sumus nãqꝫ cõformes ⁊ inuicẽ
mẽbra. Ro. 2. c. Et vt dr̃. i. Cor. 12. c. Si qd
patit̃ vnũ mẽbroꝝ ꝯpatiũtur ei oĩa alia mẽbra.
Ꝓpterea ait sapiẽs Ecc. 17. c. Vnicuiqꝫ mãda
uit deus de ꝓximo suo. Et hoc suo modo Se/
neca ad Lucillũ explicauit. d. Nõ põt quisqꝫ
beate dgere q se tm̃ intuet̃: qui oĩa ad vtilitates
suas cõuertit. Alteri viuas oportet si vis viuer̃
tibi. Et idẽ in li. de beata vita. Vbicũqꝫ hõ est
beneficio locus est. Sꝫ circa hoc dubitat̃: vtrũ
dare elynã cadat sub p̃cepto. Et rñdet Ric. qd
sic: dicẽs elynã eẽ sub p̃cepto legis nature: que
iubet alij eẽ faciendũ ꝙ sibi quisqꝫ fieri vellet.
Luc. 6. c. ⁊. di. i. decretorũ. c. i. ⁊. di. 9. c. sana.
⁊. x. q. i. placuit. Est ẽt elyna sub p̃cepto legis
diuine: sicut patet i verbis allegatis in p̃ria ra/
tione vbi inducitur xp̃s. xi. ⁊. 12. c. Luc. q dare
elynã iubet. Est adhuc elyna sub p̃cepto legis
positiue. sicut patet. 46. di. c. pasce. Tertia ra
tio inducẽs homines ad elemosynas liberaliter
largiendũ dicitur exemplaritas. Exẽplũ qdem
habemus adeo ab angelis ⁊ ab oĩ creatura: vt
cõicatiui esse debeamus. Deus qdẽ p̃ter illã
cõicationẽ intrĩsecã que est in ꝓductione diuia
rum ꝑsonaꝝ voluit adhuc extrinsecus cõicare
seipsũ in ꝓductione oĩs create nature. Vnde
Augꝰ i q̃õnibus veteris testi inquit. Bonus
est q2 fecit existere que nõ erãt. Et i. 3. de trini.
Volũtas dei ẽ p̃ma ⁊ sũma cã omniũ specieꝝ
⁊ motionũ. Nihil eñi fit quod de intelligibili
atqꝫ aula sũmi ĩperatoris non egrediat̃. Angeli
insuper sũt cõicatiui: q2 vt Dioꝰ dicit i li. de an
gelica hierarchia. Per ãgelos supiores cõicant̃
gradati secreta mysteria dei ãgelis inferiorĩbꝰ.
Oĩa etiã corpora celestia cõicant influẽtiã suã
corporibꝰ iferioribus. Oĩa tandẽ que in celis
que i terris sũt: sua beneficia cõicant hoĩ rõnali
vt sic ⁊ ip̃e homo discat hoĩ se cõmunicare.
Nã qui põt ⁊ nõ vult eẽ bñficus: imanior atqꝫ
crudelior omni belua eẽt habẽdus. Quarta
ratio inducens hoĩes ad promptã elymosinaꝝ
largitionẽ dicit̃ ꝓprietas. Quicqd eniꝫ fit pau/
peribus ꝓꝑ xp̃m: ꝓprie fit ⁊ ip̃si xp̃o. Vnde
Hiero. ad Nepotianũ. Mensulã tuã paupes
⁊ peregrini nouerũt: tu cũ illis xp̃m cõuiuã no
ueris. Et xp̃s Math. x. Qui vos recipit me
recipit. Et Math. 25. Quod vni ex minimis
meis fecistis mihi fecistis. Est de hoc exẽplũ i
sãcto Martino: q dũ pauperi nudo ꝑtẽ clamy
dis sue dedisset: nocte sequenti vidit xp̃ꝫ illa ve
stitum: audiuitqꝫ eũ dicenteꝫ. Martinꝰ adhuc
cathecuminꝰ hac me veste cõtexit. Quinta rõ
est societas. Est qdẽ elyna sociꝰ fidelis: q2 aiãꝫ
nũqꝫ deserit: imo sibi fauet ⁊ assistit: dũ citatur
ante tribunal eterni iudicis. Propterea legit̃
in vita Johis elynarij: ꝙ fuit qdã thelonarius
diues valde nomine Petrus: hic pauperibꝰ
durus: cũ ad domũ suã accedebant eos furribũ
dus expellebat. Cũ ergo semel paupes inter se
de eius auaricia ⁊ illiberalitate colloquerent̃ q/
dã coꝝ dixit. Quid vultis mihi dare ⁊ ego ho/
die elynã ab eo accipiã. Et facientibꝰ cũ eo pa/
ctũ: ad domũ eiꝰ venit ⁊ elynaꝫ postulauit. At
petrꝰ domũ rediens ⁊ pauperẽ p̃ foribꝰ vidẽs
cũ eiꝰ famulus panes siliginis i domũ deferret
ille lapidẽ nõ inueniens: panẽ vnũ ex illis arri
puit ⁊ cũ furore pauperẽ ꝑcussit. Quẽ ꝓtinus
accipiẽs pauꝑ ad socios rediijt: ⁊ ꝙ dẽ manu eiꝰ
elynã acceperit indicauit. Post duos dies in/
firmatus ad mortẽ diues ille vidit se añ iudiciũ
stare: ⁊ mauros quosdã suꝑ staterã mala eiꝰ ap
pendere. Ex altera aũt ꝑte statere qdã dealbati
tristes stabãt: eo ꝙ nil qd ibi apponerẽt inueni
re valebãt. Tunc vnus coꝝ dixit. Vere nihil
habemꝰ nisi vnũ panẽ siliginis quẽ ante duos
dies vi coactus dedit: quẽ dũ suꝑ staterã pone
rent equalitas vt sibi videbat̃ facta ẽ. Dixerũt
ei: adauge ad siliginẽ hãc: alioqn mauri te ap/
p̃hẽdẽt. Euigilãs aũt ⁊ liberatꝰ dicebat pape: si
vna siligo quã ꝑ furorẽ iactaui ita ꝓfuit: quãto
magis oĩa sua bona idigẽtibꝰ elargiri. Et ex/
tũc liberalissimꝰ paupibꝰ semꝑ fuit. Sexta rõ
inducẽs hoĩes ad elynas ⁊ pietatis opa dr̃ gra
tiositas. Facit eqdẽ elyna habilẽ hoĩem ⁊ ido/
neũ ad dei grẽ susceptionẽ. Vñ Act. x. tale po
nit̃ exẽplũ. Vir qdã erat i cesarea noĩe Corne
lius cẽturio cohortis q̃ dr̃ italica: religiosus et
timẽs deũ cũ omni familia sua: faciens elynas
multas plebi: ⁊ depcãs deũ semꝑ. Is vidit i
visu manifeste q̃si hora diei nona angelũ dei in
troeũtẽ ad se ⁊ dicẽtẽ sibi. Corneli. At ille ituẽs
in eum

in cũ timore correptꝰ dixit. Quis es domine.
Dixit ãt illi. orõnes tue ⁊ el'ine tue ascẽderunt
in memoriã in cõspectu dei: ⁊ nũc mitte viros
in Joppen ⁊ accersi Symonẽ quẽdã q cogno
minaẗ Petrus ⁊ diceẗ tibi qd te oporteat face
re. Obtinuit itaqꝫ Corneliꝰ el'ynis mediãtibꝰ
grãm: vt ad ipsũ baptizãdũ mittereẗ Petrus.
Septima rõ dr̃ felicitas. Pro ĩpa vtiqꝫ felici
tatẽ eterne vite ꝯsequmur. Vñ. i. Thimotei. 4.
apl'us ait. Pietas ad oĩa vꝫ ꝓmissionẽ hñs vi
te q̃ nũc ẽ ⁊ future. Qđ xp̃s ðclarauit Math.
25. vbi ad regnũ celoꝝ vocaturũ se dixit eos
qui misericordie opa dilexerunt.

Quod septẽ cõditiões requiruntur ad hoc
vt el'yna debito modo fiat   Caplm. .2.

Ecũdũ mysteriũ declarãdũ ð el'yna dr̃
ꝯditio: i q̃ explicãde sunt septẽ q̃litates
siue cõditiões q̃ notantur in vbis za
chei. d. Luc. 19. Ecce dimidiũ bonoꝝ meoꝝ
dñe do paupibꝰ. vbi innuiẗ ꝙ el'yna dꝫ esse, p̊
prompta. 2° copiosa. 3° bona. 4° ꝓpria. 5° or
dinata. 6. liberalis. 7°. discreta. Primo
el'yna dꝫ eẽ prompta. ꝓpterea dr̃. ecce. q̃si di/
cat zacheus. ꝙ cũ fieri põt el'yna nõ ẽ tardãda:
non differẽda: nõ ꝓcrastinãda: sicut multi fa/
ciunt qui nõ nisi post multas preces ⁊ diutur/
nũ tp̃s el'ynas erogare volũt. ꝓpterea dicit sa
piens ꝓuer. 3. Ne dicas amico tuo. Vade ⁊
reuertere: cras. n. dabo tibi: cũ stati possis da/
re. Et seneca. li. 2. de beneficiis. Ingratum ẽ
bñficiuꝫ qđ diu iter dantis manus hesit. ⁊ vt
ait Macrobius li. 2°. saturnaliũ. Pars bene
ficii ẽ qđ petiẗ si cito neges. Verũtñ satis rep̃/
hensibiles sũt qui mortẽ expectãt vt bõa super
flua qbꝰ nõ egẽt paupribꝰ tribuantur. Pro
qbꝰ faciẗ sapiẽs vbũ illud sancte Lucie q̃ sue
matri dixit. Qđ moriẽs das iõ das: q2 tecũ fer
re nõ potes. Solet ẽt deo ꝑmittẽte sepiꝰ eueni
re ꝙ auaroꝝ diuitũ bõa q̃ pꝰ mortẽ in pias cau
sas distribuere disposuerũt rapiãtur dilanienẗ
⁊ distrahãtur a parẽtibꝰ a domesticis a cõsan/
guineis litigãtibꝰ: ⁊ qñqꝫ ab extraneis versu
tia ⁊ calliditate illa q̃rẽtibꝰ. Quare cõsulẽdum
ẽ oĩbꝰ quibꝰ supabũdãt diuitie vt velint ipsi p
se collocare illas in celo: nec expectare vt post
mortẽ id faciãt alii: q2 vt dixĩmꝰ sepe falluntẗ.
2° el'yna dꝫ eẽ copiosa: ꝓpterea dixit zacheus.
dimidiũ. Vñ thobie. 4. Si multuꝫ tibi fuerit
abũdãter tribue. Neqꝫ timẽda ẽ paupertas si
el'yne ample fiãt. Nõ eniꝫ deus vult superari
ab aliq̊ de liberalitate: sicut videri põt exẽpluꝫ
de hoc i. 2. dial'. li. de Bonifacio fundeñ. ep̃o
Cui ex paucis vuis vinũ collectũ paupibꝰ lar
giẽti illđ miraculose multiplicauit deꝰ. 3° ele
mosyna dꝫ eẽ bõa. i. de bonis rebꝰ nõ ĩfectis
aut marcidis. ꝓpterea dixit zacheus bonoꝝ.
4°. dꝫ eẽ el'yna ꝓpria: vt fiat de propriis bo
nis: nõ de alienis: iõ dixit zacheꝰ meoꝝ. Vñ
i. q. i. c. nõ ẽ. Greg. ait. Nõ ẽ putãda elemosy
na si paupribꝰ dispẽseẗ qđ ex illicitis rebꝰ ac/
quiriẗ. Glo. aũt ibi dicit. Nõ. n. cã pietatis fa
ciẽda ẽ iniqtas. vt pꝫ. 14. q. 5. c. forte. 32. q. 4.
c. sic nõ sũt. 33. q. 5. c. si dicat. 27. q. 2. c. si tu ab
stines. 22. q. 2. c. ne quis. et. 14. q. 5. c. nolite.
Augꝰ ait. Nolite velle el'ynas facere de fenore
⁊ vsuris. ⁊ i. c. elemosyna. Grego. ait El'yna
redẽptoris nr̃i oculis illa placꝫ q̃ ñ ex illicitis ⁊
iniqtate cõgeritur: sꝫ q̃ de rebꝰ cõcessis ⁊ bñ ac
q̃sitis ĩpẽdiẗ. 5°. el'yna dꝫ eẽ ordinata: vt. s.
fiat ꝓ dei honore ꝓximi salute: ⁊ ꝓpria vtilita
te: nõ ꝓ vana gloria ac huius seculi põpa. Vñ
zacheus addidit. Dñe. i. ꝓ tuo amore ⁊ hono
re q dicẽs ei el'ynã facio. ꝓpterea xp̃s Math.
6. c. dixit. Cũ facis el'ynã noli tuba canere an/
te te: sicut hypochrite faciũt in synagogis ⁊ vi/
cis: vt honorificẽtur ab hõibꝰ. Amẽ dico vo/
bis receperũt mercedem suam. Sexto ele/
mosyna dꝫ eẽ liberalis: vt non fiat ꝓ susceptis
seruitiis. Nã sunt pleriqꝫ q pauperes laborare
cogũt: ⁊ postea illis noĩe el'yne aliqd tribuũt: cũ
tñ merces laboris potiꝰ q̃ꝫ el'yna debeat appel
lari. propterea dixit Zacheus: do. i. nõ vẽdo:
sed liberaliter dono. 7° elemosyna dꝫ esse di/
screta: vt detur his q indigent ⁊ nõ his q abun
dãt. Qđ dictũ est ꝓ illos q habentes aut vici
nos aut attinentes q paupertate ⁊ egestate gra
uãtur: elemosynas faciũt ad exornãdas ecclesi
as: aut eccl'iastica ornamenta amplianda. Qđ
non damnamus: nisi dum fame periri ꝑmittũ
tur proximi indigentes Propterea dicit Am
brosius. 12. q. 2. c. aurum. Aurũ habet ecclesia
nõ vt seruet: sed vt eroget ⁊ subueniat in neces
sitatibus. Quid est opus custodire quod nihil
adiuuat. An ignoramus quantum auri atqꝫ
argenti de tẽplo domini assyrii sustulerũt. Nõ
ne melius cõflat sacerdos ꝓ alimoniã paupe
rum si aliqua subsidia desunt: q̃ꝫ si sacrilegus
contaminet ⁊ asportat hostis: Nõne dicturus
est dominus. Cur passus es tot inopes fame
mori. Et certe habebas aurum ministrasses
el'ymosinam. Cur tot captiui in commercium
ducti: nec redempti ab hoste occisi sunt. Meli

fuerat vt vasa viuentium seruasses q̄z metallorum: his nō posset responsum referri. Quid enīz dices. Timeo ne tēplo dei ornatꝰ deesset Respondeo aurū sacramēta nō querūt neqz auro placēt: que auro nō emūtur. Ornatus sacroꝝ redēptio captiuoꝝ est. Et vere illa sūt vasa p̄ciosa que redimunt aīas a morte. Ille verus thesaurus dn̄i qui opatur qđ sanguis eius opatus est. Et Hiero. ad Demetriadē virginē inquit. Alij ecclesias edificēt vestiāt parietes marmorū crustis: sed tibi aliud propositū xp̄m vestire ī nudis: visitare ī lāguentibus: ⁊ subuēire ī oppressis. hec ille.

Qđ septē sūt opa misericordie qbus necessitatibꝰ proximi est subueniendū. Cap. .3.

Tertiū mysteriū declarandū de elemosyna dicit̄ distictio. Distinguitur equidē in elemosynas spirituales ⁊ corporales. Elemosyne spirituales sūt cū dat̄ vel fit aliquid spūale ad subueniendū spūali indigentie proximi. Et cōtinent̄ ī hoc versu. Cōsule castiga doce solare remitte fer ora. Elemosyne corporales sunt cū datur vel fit aliquid corporale ad subuentionem corporalis indigētie. Que sunt septē: ⁊ cōtinentur in hoc versu Visito poto cibo redimo tego colligo condo scilicet. prima est visitare infirmū. secūda potar̄ sitientez. tertia cibare esurientē. quarta redimere incarceratum. quinta vestire nudū. sexta recipere hospitē. septia sepelire mortuū. Et quoniam corporales elemosyne magis se offerūt ⁊ occurrunt necessarie: qꝛ multo plures sūt q corporaliter q̄z qui spiritualiter affligūtur: ideo corporales elemosynas explicabimꝰ. Prima itaqz elemosyna est visitare infirmos ⁊ tribulatos. Et de hac sapiens. 7. c. Ecc. ait. Nō te pigeat visitare infirmū: ex his enim ī dilectiōe firmaberis. Et Jac. 1. Religio mūda ⁊ inmaculata apud deū ⁊ patrē hec ē: visitare pupillos ⁊ viduas in tribulatiōe eoꝝ. Vn̄ ī vitis patrū. Frater qdam interrogauit quēdā senē. d. duo fratres sunt quoꝝ vnus ieiunat sex diebus multū laborans: alius vero seruit egrogātibus. Cuius opꝰ magis acceptum est deo: Rn̄det senex. Si frater ille qui sex diebus laborās ieiunat appēdat se per nares: nō pōteē equalis illi qui īfirmantibꝰ deseruit. Secundū opus misericordie seu secūda elyna ē potar̄ sitientē. Et de hoc xp̄s Math. x. ait. Qui potum dederit vni ex minimis istis calicez aque frigide tm̄ in nomine discipuli. Amen dico vobis non perdet mercedem suam. Tertia elemosyna est cibare esurientē. Et de hac thobie: 4. Panē tuū cū egenis ⁊ esuriētibꝰ comede

Quarta elemosyna est redimere captiuos. Et de hac ecc. 4. Libera eū q iniuriam patitur de manu supbi Quita elemosyna est vestire nudum. Et de hac Luce. 3. xp̄s dixit. Qui hz duas tunicas det vnam nō habenti. Sexta ē colligere hospites. Hec aūt hospitalitas mlta bona facit. Primo ad susceptionē gratie p̄pa rat. quod figuratū ē Luce vlti. ī hoc q duo discipuli xp̄m cognouerūt cū eū ad hospitiū inuitassent. Secūdo bona tēporalia mltiplicat. vt patet ī illa vidua que Heliā in hospitio suo suscepit cui farina ⁊ oleū nō defecerūt. 3. Reg. 17. ca. Tertio a malo temporali seruat. vt patet ī Raab que recepit nuncios filioꝝ israel: ⁊ ideo a morte saluata ē. Quarto christū recipit. Vn̄ in vitis patrū legit̄ q quidā Martinꝰ nomie monachus valde honorabilis in suo monasterio visitationis gratia ad aliud monasteriū tendebat. pergens itaqz leprosū quēdaz in via volentē ad suū hospitiū redire: ⁊ pre lassitudine nō valētē reperit. vir autē dei eiusdē leprosi lassitudinē miseratus palliū quo vestiebat̄ in terram protinus proiecit: ⁊ expandit: ac desuper leprosū posuit eūque suo palio vndique cōstrictū sup humerū leuauit secunque reuertēs detulit. Cunqz iā mōasterij foribꝰ appropinq̄ret. abbas eiusdē monasterii magnis clamare vocibꝰ cepit. Currite: ⁊ ianuas monasterij citius aperite: quia frater Martinus venit portans dominū xp̄m. Statim vo vt Martinus ad monasterii portaz peruenit: is q leprosus esset putabatur de collo eius exiliēs: ⁊ ī ea spē apparens q̄ recognosci ab hoibꝰ solet redēptor hūani generis deus ⁊ hō ibs xp̄s ad celū Martino aspiciēte rediit eiqz ascēdēs dixit. Martine tu n̄ erubuisti me sup terrā ego te non erubescā super celos. Qui sanctus vir mox vt esset monasterium ingressus ei pater monasterii dixit. Frater Martine vbi est quem portabas: Cui ille respondens dixit. Ego si sciuissem quis erat: tenuissez pedes eius: ⁊ narrabat: qꝛ dum eum portasset minime pōdus eius sensisset. Septima elemosyna est sepelire mortuos. Et de hac diffusius dicemꝰ cū agemꝰ de pietate defūctoꝝ. Ergo benigno corde ipendamꝰ nr̄is proximis pietatꝭ opa vt sic valeamꝰ ī h̄ sclo acqrere dī grāz ⁊ ī futuro sepit̄na glīā ī q̄ viuit regnatqz dn̄s p īfinita secula seculoꝝ Amē

Sabbato

Sabbato tertie hebdõade ĩ quadragesima. de simulato vitio adulationis quo sepius pharisei vtebantur cu christo loquẽtes. Ser. 45.

Ixerunt ei Magister Hec mulier modo depre hẽsa est ĩ adulterio. Simulantium phariseoꝝ verba sũt ista origialiter Joh. 8. c. ⁊ ĩ euãgelio hodierno Sequũtur plurimi venensos mores virulentosqꝫ modos scribarũ ⁊ phariseoꝝ qui xp̃m blande reuerẽterqꝫ magistrũ vocantes: eius tamẽ doctrinã nõ solum spernebãt: verũ etiã aliis vilẽ ꝯtẽptibilẽ exosamqꝫ reddere satagebãt. Ipsorũ autẽ vestigia retinẽt adulatores q suis mellitis ṽbis veritate neglecta falsitatẽ fouẽt. Ea propter in hoc sermone de vitio adulationis pulchra q̃dã ⁊ vtilia aperiem⁹: de qua tria mysteria sũt declaranda.

Primũ dicitur diffinitio.
Secũdum offensio.
Tertium remediatio.

Quid sit adulatio: ⁊ qualiter põt quis quandoqꝫ laudare aliquẽ cum merito: ⁊ quandoqꝫ cum peccato. Caplm. .I.

Primũ mysteriũ declarandũ de adulatiõe diciť diffinitio. In quo qd sit adulatio videamus. Et ex dictis Alex. i. 2. volumie sũme põt sic diffiniri. Adulatio ẽ peccatũ ꝓueniẽs ex ſmone vane laudis alicui facte intẽtiõe placẽdi. Pro cui⁹ declaratiõe notãda sũt tria. videlicet. Primũ notãdũ ſm Tho. ĩ scripto sup. li. 4. ethi. ꝙ circa hũana colloqa p q̃ maxie hoies ad iuicẽ ꝯuiuũt ⁊ ꝯuersãtur ſm nature sue ꝓpetatẽ respectu alioꝝ aialiũ q̃ sibi ĩ cibis vel in aliis huiusmodi cõicãt: ñ aũt ĩ colloqis ĩ qbus ꝓpie ꝯsistit cõuict⁹ hũanus quo ad delectare aliũ vľ ꝯtristare: tripler differẽtia reperiť. Quidã eni sũt q in suis collogis tenẽt mediũ ĩ laudãdo vel cõtristãdo. ⁊ tales vocanť affabiles vel amici. Quidã vero aliĩ sũt q tenẽt excessũ ĩ contristãdo: ⁊ defectũ ĩ delectando: ⁊ tales agrestes discoli vľ litigiosi noianť. Quidã vero aliĩ sũt q tenẽt excessũ ĩ delectãdo ⁊ defectũ in alios cõtristãdo: ⁊ tales placidi vel adulatores vocanť. Primo eniꝫ dico ꝙ q̃dã sũt q in suis collogis tenẽt mediũ in delectãdo vľ cõtristãdo alios: eo ꝙ tales delectãt vel cõtristãt alios sicut oportet ⁊ qñ oportet ⁊ ſcd̃ꝫ alias circũstãtias: ⁊ tales sũt laudabiles ⁊ vocãtur affabiles vel amici. Habẽs eni hãc virtutẽ affabilitatis vľ amicitie: qñdoqꝫ laudat alios ⁊ delectat ſm ꝙ exigit debit⁹ ordo necessitatis ⁊ rõnis. Quãdoqꝫ vero refugit delectare: ⁊ eligit cõtristare: ⁊ hoc duob⁹ modis. Vno modo ex pte ipsius q cõtristat. puta ſi nõ sit sibi honestũ talia colloqa audire. vt cũ aliqs loqtur ṽba turpia. vľ ẽt si sit sibi nociuũ: puta cũ ali⁹ loqtur in detrimẽtũ ei⁹. Alio mõ ex pte illi⁹ quẽ ꝯtristat: puta si dicat vel faciat aliqd qd̃ ad ꝓpriã ipsius magnã ĩhonestatẽ ptineat. vel etiã si multuꝫ sit nociuũ. 2° q̃dã aliĩ sũt q tenẽt excessũ ĩ cõtristando alios ⁊ defectũ ĩ delectãdo. Supabũdãt. n. ĩ alios cõtristãdo: ⁊ volũt ꝯtrariari oib⁹ q̃ dicunť vľ fiũt ab aliis. Et isti agrestes vocanť. 3° q̃dã aliĩ sũt q ĩ suis colloqis tenẽt excessũ ĩ delectãdo. ⁊ defectum in contristando. Hi enim suis sermonibus ⁊ in rebus aliis quibus communicãt ⁊ cõuersanť cũ aliis oĩa que ab aliis dicunť vel fiũt laudãt siue bona sint siue mala ad hoc ꝙ delectabiles se eis exhibeãt: ⁊ ĩ nullo ꝯdicũt eis qb⁹ cõuiuũt ne eos cõtristẽt: existimãtes ꝙ oportet oĩbus cõuiuere sine tristicia. Et tales si hoc ñ faciũt pp aliud nisi pp delectationẽ vocanť placidi vel placẽteri. Si aũt hoc faciũt pp adipiscẽdã pecuniã vel qcqd aliđ qđ põt pecũia estimari blãditores seu adulatores vocantur.

Secũdũ notãdũ ꝙ cũ adulatio cõsistat in sermone laudis alteri exhibite vt est dictũ: sic hõ põt aliquẽ laudare bene ⁊ male: ꝓut. s. debite circũstãtie seruanť vel ꝑtermittunť. Nã põt aliqs ſm Tho. 2. 2. q. 115. aliquẽ delectare laudãdo euꝫ tripliciter. primo vt deus honoreť. Secundo vt proximus adiuuetur ne in tribulatione deficiat. Tertio vt virtus in proximo augeatur vel vt etiam conetur in bono proficere Tunc his tribus modis velle laudare aliquẽ vel velle placere quod est licitum et meritorium ⁊ pertinet ad rationem amicitie vel charitatis nec adulatio dici potest. Alio modo potest quis male laudare aliquem. Primo quando laudat de aliquo sibi dubio vel icerto. Vnde Ecc. xi. non laudes virũ in specie sua. Ibi glosa. Nec iuxta spetiem corporis existimes qualitatem mentis. Secundo aliquis male laudat alium quando laudat de futuro. Vñ ecc. xi. Ante mortem ne laudes quenquã. Tertio aliqs male laudat aliũ de illicito. s. qñ laudat de vitio. ſcd̃ꝫ illud ps. Laudať peccator ĩ desideriis aĩe sue. Vel ſcd̃ꝫ alex. in. 2. sũme põt aliquis p adulationem laudari aut respectu mali

aut respectu boni. Respectu mali duobus mo
dis. p̊ laudando malū tāquā bonū. 2° ma nm
diminuēdo. Respectu boni fit ponendo ꝛ lau
dando bonum eē quod nō ē. aut augendo bo
num ꝛ laudando ipsū magis ꝙ̄ꝫ sit. Tertiuꝫ
notādū ꝙ adulatio aliqñ ē peccatū veniale: ali/
quādo mortale. veniale peccatū ē tribus rōni/
bus ꝑm alex. ꝛ tho. Pria rō est: cū aliqs adu/
latur sola auiditate alios delectādi ꝛ non inten
tione nocēdi. Secūda ē cū aliqs adulatur sola i
tentione vitādi aliqͦd malū sine alterius detri/
mento. Tertia cum aliquis adulatur itentione
consequēdi bonum aliquod necessarium. Sed
peccatū est mortale duabꝰ rōibꝰ. Primo rōne
criminis: cū. s. qs aliquē laudat ď peccato. Ta
lis agit cōtra charitatē ꝓximi: qꝛ prebet ei occa
sionem in malo perseuerādi. ꝓpterea augꝰ su
per illo verbo ps̄. Laudatur peccator. ꝛc̄. ait.
Hec est magna ira dei vt desit correctio ꝛ ad/
sit laudatio. Adulātiū enim lingue ligant aīas
in peccatis. Delectat enim illa facere in quibꝰ
nō solū nō metuitur reprehēsor: sꝫ ēt laudatur
peccator. 2° adulatio ē peccatū mortale rōne in
tentionis: cum aliquis adulatur alicui hac intē
tione ꝛ fine vt fraudulenter siue corporaliter si
ue spiritualiter ei noceat.

Qualiter se habet adulatio in cōparatione
ad homicidiū ꝛ ad detractionem: ꝛ ad illū cui
fit. Capitulum. .2.

S Ecūdū mysteriū contemplādū de adu
lation dr̄ offensio. in quo aperiēdum
ē ꝙ̄ꝫ grauiter offēdit ꝛ peccat adulator.
Et ad hoc clarius itelligendū tria dubia dispu
temus. Primū dubiū. Vtruꝫ peccatū adu
lationis sit grauius peccato homicidii. Et rñ/
det Alex. ꝙ adulatio ꝛ homicidiuꝫ in grauedi
ne se habēt sicut excedentia ꝛ excessa. Qď pꝫ.
qꝛ hōicidiū ē grauius peccatū adulatione: du/
plici rōe. Prima ē: qꝛ lingua adulatoris nō
nocet ita efficaciter sicut gladius persecutoris.
Quod pꝫ: qꝛ gladius persecutoris effectiue oc
cidit quasi sufficiens cā mortis. Lingua auteꝫ
adulatoris nō ita efficaciter nocet: qꝛ nullꝰ pōt
eē alteri sufficiens cā peccādi. Ergo cū gladiꝰ
persecutoris sit cā mortis efficienter: ꝛ lingua
adulatoris sit cā peccādi nō efficiēter sed occa/
siōaliter: ideo homicidiū ē grauius peccatum
adulatione. Secūda rō ē: qꝛ malū irrecupera
bile ē grauius malo recuperabili. Sed nocu
mētum homicidii ē irrecuperabile: nocumētū
vero adulatōis ē recuꝑabile. g̊ ꝛc̄. Ex alia vo
parte adulatio est grauius: peccatū homicidio
duplici rōne. Prima ē: qꝛ peccatū quāto est
magis nociuū in ꝓciosioribꝰ rebꝰ: tāto grauiꝰ
ē. Sed lingua adulatoris plus nocet i preciosi
oribus bonis. s. in bonis spiritualibꝰ ꝙ̄ꝫ gladi
us ꝑsecutoris q nocet in corporalibꝰ tm̄. g̊ ꝛc̄.
Secūda rō ē: qꝛ peccatū quāto occultiꝰ no/
cet ꝛ minus caueri pōt: tāto ē grauius: sed pec
catum adulationis occultius nocet. Magꝭ. n.
pōt caueri a manu ꝑsecutoris ꝙ̄ꝫ a lingua adu/
latoris. ergo ꝛc̄. Scďm dubiū. Vtrū adula
tor ita grauiter peccet sicut ille cui adulaꝛ. Rñ
det Alex. vbi. s̄. duobꝰ mōis. Prio simplr
ꝛ absolute sine aliq̄ distictione: ꝙ ille q adulaꝛ
alteri ꝛ nocet ei plus peccat ꝛ plꝰ nocet sibi ꝙ̄ꝫ
illi cui adulaꝛ. Rō ē: qꝛ sibi nocet tāꝙ̄ꝫ sufficiēs
cā peccādi. Aliis aūt nocet ꝛ ē cā peccati occasi
onaliꝛ tm̄. 2° rñdeꝛ cū distictiōe. Nā distiguē
dū ē de illo cui aliqs adulaꝛ. Aut. n. ille nō as/
sentit adulationi: aut assentit. Primo cū qs nō
assentit adulationi tūc adulator peccat mortaliꝛ
ex intētiōe inducēdi illū ad peccatū mortale ꝙ̄ꝫ
tū in eo fuit lꝫ ille adulatiōi nō assentiret. Secū
do vo cū aliqs adulatiōi cōsentit ꝛ acqescit: tūc
de tali distinguo. Qꝛ ē quidā q decipiꝛ creden
do adulatori plus de seipso ꝙ̄ꝫ sibi: ꝛ talis cum
decipiꝛ ab adulatore: minus peccat ꝙ̄ꝫ adulator
Est alius qui nō solū credit adulatori: sꝫ ēt fo/
uet ipsū ꝛ procurat vt fiat adulatio: ꝛ talis plus
peccat ꝙ̄ꝫ adulator. Tertiū dubiū. vtrū adula
tio maiꝰ sit peccatū ꝙ̄ꝫ detractio. Rñdet Alex.
ꝙ detractio ē grauius pctm̄. Prio ex ꝑte ra/
dicis: qꝛ detractio ex deteriore radice surgit ꝙ̄ꝫ
adulatio. s. ex odio ꝛ ex inuidia. in qbꝰ detra/
ctor silitudinē diaboli tꝫ. Adulatio vo ex libi/
dine placēdi ꝓcedit vel ex vanitate cordis. Se
cūdo detractio ē grauiꝰ peccatū ꝙ̄ꝫ adulatio ex
ꝑte finis: qꝛ adulatio intēdit magnificare nom̄
detractio vo nitiꝛ auferre vl' deꝓmere nomē.
vel adulator q̄rit delectationē eiꝰ cui adulaꝛ:
detractor vo q̄rit diffamationē eiꝰ cui detra/
hit. Sꝫ nescio qd dicā de adulatōe qñ tot iueni
untur adulatores: tot ēt adulatoribꝰ aures beni
uolas accommodātes: quo fit: vt veritas con/
culcetur ꝛ malicia superabundet.

De tribꝰ remediis qbꝰ ē vtēdū vt euitētur
fraudes ꝛ deceptiōes adulatoꝝ. Caplm. 3.

T Ertiū mysteriū declarādū de adulatiōe
dr̄ remediatio. ꝑūt eniꝫ tria remedia ꝯ
adulatores opponi. Primū est ďceptiōis ꝯsi
deratio. Scďꝫ bone ꝯscie ꝯditio. Tertiū ꝓꝑe
miserie

miserie inspectio. Primum remediũ ẽ deceptionis consideratio. Ab illo enim semper cauendum ẽ qui semper decipit: sed oĩs adulator ẽ talis. Unde Aug⁹ super p̃s. Adulatio ẽ fallaci laude seductio. Et idem super p̃s. Pl⁹ persequitur lingua adulatoris q̃z manus persequẽtis. Et Hiero. super p̃s. Nihil ẽ quod tam facile corrumpat mẽtes hominũ sicut adulatio. Plus. n. nocet lingua adulatoris q̃z gladius psecutoris. Et Beda super Lucã. Ipsa peccati nutrix adulatio est que sicut oleuz flammis ita in culpa ardentibus solet administrar̃ fomẽtũ. Et Cassiodorus in ep̃lis. Adulatio blanda oib⁹ applaudit oib⁹ salue dicit. prodigos vocat liberales. auaros parcos ꝛ sapiẽtes lasciuos curiales. garrulos affabiles. obstinatos constantes. pigros maturos ꝛ graues. H sagitta leniter volat: cito infigitur. Et Seneca ad lucillum. Malum hoiem blande loquẽtem agnosce tuum laqueũ eẽ. Habet enim suum venenũ blanda oratio. Et prouer. i. Site lactauerint peccatores ne acqescas eis. Secundũ remediũ est bone cõscie conditio. Naz bona cõscia semp minus existimat de se. Propterea christus Luce. 17. dixit. Cum bona feceritis que precepta sunt vobis dicite: serui inutiles sumus: quod debuimus facere fecim⁹. Et Greg. di. 5. in. c. ad eius. Bonaꝝ mẽtium est ibi culpam agnoscere ibi culpa non est.

Tertium remediũ cõtra adulationẽ est proprie miserie inspectio vel recognitio. Unde Greg. xi. q. 3. c. inter verba. ait. Inter verba laudantium vel vituperãtium ad mẽtẽ recurrẽdum ẽ. Et si in ea nõ inuenitur bonũ quod de nobis dicitur magnã tristiciam generar̃ dz Et rursus si i ea non inuenitur malũ quod de nobis hoies loquũtur in magnam leticiam debemus prosilire. Et Seneca ad Lucillũ. Intus teipsũ ꝯsidera nõ qual' sis aliis credas. Et idem ad Lucillum. Alex. cũ i obsidione cuiusdam vrbis circuisset muros ictu sagitte percussus cũ represso sanguine sicci vulneris dolor cresceret: ꝛ crus obstupuisset. O ẽs iquit iurãt me eẽ filiũ Iouis: sed vulnus hoc me hominẽ eẽ clamat. Uerũtamẽ hodie verificatur dictũ Hiero. Ad Sabinianum vbi ait. Mãli duci mur malo ꝛ adulatorib⁹ nostris libenter fauemus: ꝛ q̃zq̃z rñdeam⁹ nos indignos ꝛ calid⁹ rubor ora perfundat: tñ ad laudẽ summã intrinsecus aia letatur. Iccirco vt dixi pauloante. Languet veritas ꝛ iusticia cõculcat: q: adulatio apud viros magnos ꝛ seculi huius potẽtes obtinet magnũ locũ. Abstineamus igitur nos ab hoc dãnabili vitio: vt mereamur in hoc seculo participes fieri diuine gratie ꝛ in futuro sempiterne glorie in qua viuit gloriosus deus per infinita secula seculorum. Amen.

Dominica quarta in quadragesima in mane de sacro cultu dierum festorum illorumqz debita veneratione. Sermo. .46.

Erat proximũ pasca dies festus iudeoruz. Scribũtur hec ṽba Io. 6. c. ꝛ in euãgelio p̃nt:s dñice Magnificat euãgelista miraculũ fcm̃ a xp̃o: dum satiauit ex paucis panibus atqz pisciculis tot milia hominũ pp circũstãtiã diei festi. Cũ ṽo inter xp̃ianos sacroꝝ dierum obseruantia religiosa penitus sit extincta: quibus merito cõuenire põt: qd̃ esa. p̊. dñs ait. K'las vestras ꝛ solẽnitates vr̃as odiuit aia mea. Facta sũt mihi molesta. laboraui sustinẽs. Et cũ extẽderitis man⁹ vestras: auertã oculos meos a vobis. Iccirco in p̃nti sermone ꝑ reformatione presentiũ de festis erimus tractaturi: de quibus tria mysteria principalia declarabimus.

Primum dr̃ approbationis.
Secundum determinationis.
Tertium obseruationis.

Qd̃ vsus sacroꝝ festoꝝ approbat̃ ꝛ ꝯmendat̃ a gẽtilib⁹: a iudeis: ꝛ a xp̃anis. Cap. I.

Primũ mysteriũ de festis declarãduz dr̃ approbatiõis. Nã sũt multi asserẽtes vanũ eẽ vel inutile obseruare ꝛ celebrare festa qb⁹ festorũ vsũ approbatũ triplicit̃ oñdem⁹. p̊ per gentiles. 2° p iudeos. 3° p xp̃ianos. p̊ oñdim⁹ vsũ festoꝝ approbatũ p gentiles. Ipsi nãqz lz fm errores suos festa tñ solẽniter celebrabãt. Nã Uarro i vltimo volumine reꝝ diuinaꝝ narrat q romani prima die Ianuarii celebrabant festũ Iani. Ianus ṽo fuit qdã q regnauit i ptib⁹ illis vbi ẽ Roma a q̊ mõs Ianiculus dict⁹ est. Et ex dictis Ouidii de fastis colligit̃ q eodẽ mẽse celebrabãt festũ Minerue q̃ erat dea belloꝝ. Et q in februario hẽbãt festũ dee felicitatis: ꝛ festũ fauni quẽ dicebant deuz montiũ. In martio agebant festum Martis dei bellorum. In aprili festum fortune quã dicebant deã. In madio festum dee flore: que fuit ministra Ueneris ꝛ

dicebatur habere ptātem super flores. Erant eis τ alia festa que cā breuitatis omitto. Pro quibus dicebat Tibullus. Luce sacra requiescat humꝰ requiescat arator. Et graue suspenso vomere cesset opus. Et Seneca ad Lucillū. Festis maxime diebꝰ aio imperandū ē: vt tūc voluptatibꝰ solus abstineat: cū in illas oīs turba ꝓcubuit. Secūdo ondimus vsū festorū approbatū eē per iudeos. Ipsis. n. festa custodienda frequenter precepit deus. Vñ Leui. 19. ait. Sabbata mea custodite ego dñs deus vester. Et. 29. c. Ego dñs deus vester custodite sabbata mea τ pauete ad sanctuariū meū. Et deu. 5. c. Obserua diē sabbati vt sanctifices eū. Et Exodi. 16. de māna colligēdo dixit. Sex diebꝰ colligite: in die aūt septima sabbatū ē dñi. idcirco nō inuenietis. Et hiere. 17. Sanctificate diē sabbati sicut precepi patribus vestris. Et esa. 56. Oēm custodientē sabbatum ne polluat illud: τ tenētē fedus meū adducam in mōtem sanctū meū: τ letificabo eos i domo oratiōis mee. Et Ezech. 20. Ego dominꝰ deus vester in preceptis meis ambulate: τ mandata mea custodite: τ facite ea: τ sabbata mea sanctificate: vt sit signū inter me τ vos: τ sciatis q ego dñs. Pro declaratiōe tñ huius vocabuli sabbatū notādū. q aliter denominant dies a gentilibus. aliter a iudeis. aliter ab ecclia Gentiles etenim denominant dies a planetis. Ex hoc dicit albertus magnus i suo introductorio in astronomia. q sapientibꝰ egyptiis τ caldeis v.sum ē q luna dñaretur in prima hora diei lune. Jō diē illā voluerūt dñare ab ipsa luna. Et q mars dominaret in prima hora diei martis. Et mercurius in prima hora diei mercurii. Et iupiter in prima hora diei iouis. Et venus i prima hora diei ueneris. Et saturnus in prima hora diei sabbati. Et sol i prima hora diei dñice. Et sic scd̄m predictos septem planetas septē dies hebdomade noiabāt. Hebrei denominabant dies. d. prima sabbati. scȝ dñica die: quasi die prima post sabbatū. Juxta illud. Vespere aūt sabbati que lucescit i prima sabbati. Et sequētē diē dicebāt secūda sabbati: τ sic ordinate alios tertia sabbati τ cetera. vsqȝ ad septimū diē quem appellabāt sabbatū. Qd̄ scd̄m magistrū i historia scolastica τ Damascenū iterpretatur requies. eo q illo die requeuit dominus ab oī ope qd̄ patrarat: vt hētur Geñ. 2. c. Quñqȝ ēt apud hebreos tota hebdomada dr̄ sabbatū. iuxta illud Luc. 18. Jeiuno bis in sabbato. Septimum tñ diem ꝓprie dicebant sabbatum quem ipsi sanctificabant: τ vltra istū diem habebāt ipsi iudei alias solēnitates. ecclesia aūt denominat dies. d. diē dñicum: de quo plenius in sequētibꝰ dicemꝰ. τ diem sequētē secundam feriā. aliū tertiā. alium quartaȝ. aliū quintā. aliū sextā. τ sequentem diem sabbati. Tertio ondimus approbatū vsū festorū p xp̄ianos. Nam sācta mater ecclesia statuit sub precepto aliquos dies festos a fidelibus celebrandos qui ponūtur ꝓ maiori parte de conse. di. 3. c. pronūciandum. Et extra de fer. in. c. cōquestus. Hi sunt oēs dies dñici per totuȝ annum. Natiuitas dñi. sancti stephani. Joānis euangeliste. Innocentū Siluestri. Circuncisio domini. Epiphania. Tres dies resurrectionis. Ascēsio domini. Pētecostes. cū duobus diebꝰ sequētibꝰ. Quatuor solēnitates principales beate Marie virginis. s. natiuitatis. purificationis. annūciationis. τ assumptionis eius. Natiuitas Joāis baptiste. duodeci apostolorum. sancti Laurentii. dedicatiōis sancti Michaelis. oium sanctorū. τ sancti Martini. Celebrāde sūt ēt ille festiuitates quas singuli epi cū suo clero populo indixerint celebrādas. Insuper de cōse. di. 3. in. c. crucis. statuit Eusebius q festum crucis in tertia die mai solēniter celebretur. In clementina vero Si deuȝ. de reliquiis τ veneratiōe sanctorū. mādat celebrari festū corpis xp̄i. Sūt τ alia festa p cōsuetudinē ecclie totius introducta. sicut sancti Nicolai. sancti Antonii abbatis. τ quedā alia que secūdū morē patrie celebranda sūt Quare religiosus laudabilisqȝ apparet sanctorū festorū vsus

Quare sabbatū mutatū ē i dominicā: τ cur alia festa sunt superaddita: τ de peccato illorū qui festa non custodiūt.

Capitulum. .2.

SEcūdū mysteriū de festis declarādum dr̄ determinatio. In quo determinante dubitare contigit circa quedā nō immerito aperienda: τ maxime vt iudeis nos reprehēdētibꝰ rñdere valeamus. Dubitat ergo de tribꝰ. pͦ de sabbati mutatiōe. 2ͦ de festorū additiōe. 3ͦ de peccato τ offensiōe. Primo dubitatur de sabbati mutatiōe. Nā vt pȝ ex dictis. Deus mādauit sabbatū custodiri. Exo. insup 20. dixit. Memēto vt diē sabbati sanctifices. Dicūt ḡ iudei. Cur ecclia sabbatū mutauit in dñicā. Rñdet Alex. de ales in 3 volumine sū me. q hoc factum ē iuste τ sancte propter tria.

Primo

Primo ꝓpter declarationē mysterioꝝ. Secū do pp exclusionem errorum. 3° pp multitudi nem priuilegiorū. Prima ratio est propter declarationē mysteriorū. Nam assignatio septi me dici est pure cerimonialis: ⁊ omnes cerimo nie veteris legis: vt diximꝰ in sermone de obe dientia dei. vmbra erant ⁊ figura legis gratie ⁊ euangelii. Secundum aūt Aug. li. 4. super. Geñ. ad lr̄am. dici ꝓbabiliter pōt obseruādū sabbatum iudeis fuisse p̄ceptū in vmbra futuri que spiritualē requiē significabat: cuiꝰ quietis ipse dominus ih̄s xp̄s qui nō nisi qū voluit pas sus ē in sepulture sue mysteriū ꝯsumauit. cum ergo p sepulturā xp̄i figura sit adimpleta. nō ē ampliꝰ necessariū diē sabbati custodire: qnimo solēniçare. i. in sabbato festū facere more iudeo rū ꝓhibitū est ⁊ peccatū. Vñ de cōse. di. 3. c. p uenit. Gregꝰ ait. Peruenit ad me quosdā p uersi spiritus hoīes: praua inter vos aliq̄ ⁊ sācte fidei aduersa seminasse: ita vt in die sabbati ali quid opari ꝓhiberēt: quos qd aliꝺ nisi antichri sti p̄dicatores diximꝰ: q veniēs diē sabbatū atq; dominicū ab oī faciet ope custodiri. Quia n. mori se ⁊ resurgere simulat. haberi vult in veneraitone dñicū diē. Et q͛ populū iudaiçare cōpellit: vt exteriorem ritū legis reuocet: ⁊ sibi iudeoꝝ pfidiā subdat: coli vult sabbatū. Secūda ratio quare nō seruat̃ sabbatū: ſ; mutatū est in dñicā: ē pp exclusionē erroꝝ. Nam gen tiles dñica die ꝯsueuerāt colere ⁊ adorare solē. Vt itaq; ab hoc errore retraherent̃: sācta mat̃ ecclesia statuit diē dñicū sāctificandū. Tertia ratio quare sabbatū mutatū est in dñicā: est pp multitudinē priuilegioꝝ. Vt enim dr̃. 75. di. i. c. ꝙ die dominico. Dies dominica tātis di uinaꝝ dispēsationū mysteriis est cōsecrata: vt qcqd a dño insigne ē cōstitutū: in huius diei di gnitate sit gestū. In hac mūdus sūpsit exordiū. In hac p resurrectioꝫ ⁊ mors interitū: ⁊ vita ce pit principiū. Et de cōse. di. 3. c. sabbato. dicit̃. diē dñicā ob venerabilē resurrectionē dñi nr̄i iesu xp̄i nō solū in pasca celebramꝰ verū ēt p singulas quasq; hebdomadas ipsius diei ima ginē frequētamus. Colligunt̃ aūt duodeci pri uilegia diei dñice. Primū ē q͛ fuit p̄ma oium dieꝝ. Secūdū q͛ erit vltimus dies p̄sētis vite in seculi huius fine. Tertiū est q͛ illā nulla pre cessit nox. Quartū q͛ sicut īfra patebit: nulla ei nox subsequet̃. Quintū q͛ in ea creauit celū ⁊ terrā deus. Sextū q͛ in ea oēs angeli a deo creati sūt: ⁊ boni i celo glorificati fuere: ⁊ mali de celo expulsi sūt. Septimū q͛ s̄m Orosiū in die illa p̄mo p̄cepta sūt data filiis israel. Octa uum q͛ in illa die incarnatus est christus. Nā vt testat̃ magister istoriaꝝ ⁊ die qua dixit deus fiat lux: visitauit nos oriēs ex alto. Et xp̄s in carnatus est. In huius mysteriū ⁊ figurā da tū fuit manna in dñica die. sicut ait Origenes sup exodū. Nonū q͛ in die dñica christus de structis inferni claustris captiuā ducēs captiui tatē ac sanctoꝝ animas de limbo eripiēs triū phaliter surrexit a mortuis. Decimū q͛ in dñi ca die erit resurrectio mortuorū ⁊ reddet vni cuiq; iuxta opa sua. Vndecimum q͛ i die dñi ca spūs sāctꝰ i linguis igneis missus ē i aplo̅s. Duodecimū q͛ i dñica die erit initiū ⁊ cōtinua tio sine fine laudum dei ⁊ dñi nostri iesu chri sti. Secundo dubitatur de festoru; additiōe cur videlicet supaddita sūt vltra diē dñicū alia festa. Et assignari potest triplex ratio. Prima dr̃ confutationis. Secūda gratificatiōis. Ter tia imitationis. Prima ratio dr̃ ꝯfutationis. Supaddita sūt sanctoꝝ festa vt ꝯfutaret̃ error eoꝝ qui dixerūt ante diē iudicii animas san ctoꝝ nō cōscēdere celū. Ad ostendēdū ꝙ tales mentiūtur statuit ecclesia sanctoꝝ suffragia ⁊ patrocinia in eoꝝ solēnitatibus implorari pre dicans ⁊ ꝯtestās illos in celo regnare cū xp̄o. Ad hunc ēt errorē eliminādū ecclesia cantat Gaudent in celis anime sanctorū qui xp̄i ve. sunt se. Quod ēt colligi pōt ex dictis scripture atq; doctorū sanctoꝝ. Nam Luc. 23. xp̄s dixit latroni. Hodie mecū eris in paradiso. Et glo. super illo verbo Luc. xi. Pueri mei mecum sunt in cubiculo ait. Pueri sunt apl̄i qui sunt in eterna requie. Et Greg. li. 4. dial. Iustoꝝ aīe mox vt huiꝰ carnis claustra exeunt in cele stibꝰ sedibus recipiunt̃. Et extra de celebrati one mis. c. cū marthe. dr̃. De sāctis oibꝰ sentiē dū est qꝺ non indigeant orationibus nostris pro eo quod cum sint perfecte beati omnia eis succedunt ad votum. Et extra de baptismo ⁊ eius effectu. c. debitum. scribitur sic. Iudeꝰ se ip̄; baptiçās si ꝯtinuo decessisset ad p̄riā ꝓtinꝰ euolasset. Et de pe. di. 7. c. q egerit. dr̃ Quicū q; bene post penitentiam vixerit sicut ante pe nitentiam viuere debuit post reconciliationē quādocunq; defunctus fuerit: ad deu; vadit: ad requiē vadit: ⁊ regno dei nō priuabit̃. 2° supaddita sūt alia festa pp gratificationē. Nā ex debito gratitudinis cōmemorare debemus beneficia nobis collata: sicut sunt beneficia na

tiuitatis: passionis: ascēsionis: ⁊ ɔsimiliū festi uitatū: In solēnitatib⁹ ēt btē Marie virginis feriādū ē pp sūmas pfectiōes q̄s in se habuit: pp inumeras gratias q̄s ipsa ipetrāte suscipi/ mus. Ceteras vo solēnitates sanctoꝝ q̊s sta/ tuit ecclesia catholica celebrari: obseruare insu/ per obligamur: quia ⁊ ipsi impetrant nobis mi sericordiam dei. Unde Dauid in psal. ait. Le uaui oculos meos in montes vnde veniet au/ xilium mihi. In montes: idest in sanctos.

Tertia ratio quare vltra diē dominicū super addita sunt festa sanctorum est pp imitationez. vt in eorum solēnitatib⁹ illoꝝ gesta recolen/ tes conemur eos [illegible] possum⁹ imitari. Ido Aug⁹ in sermōe de martyrib⁹ ait. Quotiens/ cūqꝫ fratres charissimi ⁊c̄. sanctorū martyꝝ so lēnia celebramus: ita ipsis intercedētibus spec temus a dño ɔsequi tēporalia bñficia: vt ipsos martyres imitando accipere mereamur eterna Ab eis eni in veritate sanctoꝝ martyꝝ festiua gaudia celebrātur qui ipsoꝝ martyꝝ exempla sequūtur. Solēnitates eniꝫ martyrū exhortati/ ones martyriorū sunt: vt imitari nō pigeat: qđ celebrare delectat. Sed nos volumus gauderē cū sāctis ⁊ tribulationes mūdi nolumus susti nere cū illis. Qui eni sāctos martyres vel in/ quātū potuerit noluerit imitari: ad coꝝ beatitu nē nō poterit pvenire. Tertio dubitatur de peccato ⁊ offēssiōe. Utrū peccent mortaliter ñ seruantes festa. Et rñdeo q̧ sic: q2 faciūt cōtra p̄ceptū dei. Hic est q̧ in veteri lege vt habetr̄ numeri. 15. Cum inuentus eēt homo colligēs ligna in die sabbati. per Moysen ⁊ Aaron re clusus est in carcerem: dixitqꝫ dñs ad Moysē. Morte moriat̄ homo iste: obruat eū lapidibus ois turba extra castra. Cūqꝫ eduxissēt eū foras obruerūt lapidib⁹ ⁊ mortuus est sicut p̄ceperat dñs. Potest tamen aliqs si laborat aut aliquid aliđ faciat dieb⁹ festis excusari a peccato propt̄ tria. p̊ pp necessitatē: vt patet extra de ferijs. c. cōquest⁹. Et in gl. ibi sup verbo necessitas vr geat dicit̄: puta si res esset peritura. Et sūt plu/ ra exēpla. ff. de. ferijs. l. i. 2. ⁊. 3. Et vbi res ce leritatē desiderat. ff. de dāno infec. l. i. Secū/ do excusātur laborātes i festis pp pietatē. puta sꝫ g'o. in p̄all'. c. cōquestus. cā debiliū persona rum: q2 in opibus misericordie dierum distin ctio non est habenda: vt patet. 76. di. c. vtinaꝫ. Et de conse. di. 5. c. vnqꝫ. Tertio excusant̄ laborātes dieb⁹ festis pp modicitatē. qñ. s. op⁹ modicū esset ⁊ paruū: q2 secūdum theologos. Qđ modicum est ratio apprehēdit quasi nihil. Sed quis explicet quātus in xp̄ianis circa fe/ stoꝝ sanctificationē ineniat̄ abusus. Nam cu/ piditate ⁊ auaricia ducti diebus festis mercata frequētāt ⁊ nūdinas: q̧ prohibetur in. c. i. ex̄. de ferijs. Nonnulli etiā absqꝫ necessitate ven/ dunt et emūt missas ⁊ alia officia negligentes cōducūt merces in curribus equis ⁊ mulis et faciūt alia opera seruilia non sine peccato. Nec illud peccatū leue putandū est quo ingratus ⁊ miser homo dedignat̄ reddere deo partē tem/ poris sibi cōcessi.

Qualiter festa seruanda sunt cum deuotiōe cordis oris ⁊ opis: q̧ tamē a christianis mul tis nō fit imo vt̄ cōtrariū. Ca. .3.

Ertiū mysteriū de festis dicit̄ obser/ uatiōis. Obseruanda sunt festa a fi/ delib⁹ cū oi deuotione ⁊ sāctificanda tripliciter. p̊ corde. 2° ore. 3° ope. Prio sunt sanctificāda festa corde: vt vnusquisqꝫ memor sit dei ⁊ bñficioꝝ eius. Nā in precepto solo de sanctificatiōe sabbati positum est hoc vocabulū memēto: ad denotādū q̧ tali die ad spiritualiū cōtemplationē anim⁹ sit reuocand⁹. hic hysido rus ait. Purgādus est primo anim⁹ atqꝫ a tē poralium reꝝ cogitationib⁹ segregandus: vt/ puta acies cordis ad deum vere ⁊ simpliciter dirigatur Optima autē est regula a nobis tra dita in tractatu de virtutib⁹ ⁊ i sermone de pru dētia; in qua ponuntur septē de quibus vnus qsqꝫ memor esse debet. Insuper sm̄ q̊sdā cū p̄ceptū de sanctificatōe festi sit affirmatiuum ⁊ obliget sēper: sed non ad semp: tenetur homo ex debito die dominico vel semel in hebdōada deo vacare atqꝫ deū recognoscere in aliq̄ hora: licet ñ i qualibꝫ: aliter peccat mortaliter. Pro inde qui est in mortali culpa: ⁊ nō conterit̄: vel dat operā vt cōteratur in die dominico: de no uo mortaliter peccat: q2 transgreditur diuinaꝫ p̄ceptū: quo precipitur diebus dñicis eē vacā dū deo: ⁊ maxie conteri oportet cōgruis horis vtputa dū dicitur missa vel dicuntur vespere. Tenentur autē ad propositum cōfitendi ⁊ sa/ tisfaciendi loco ⁊ tēpore opportuno. Qđ qui non seruat nouā incurrit culpā trāsgressionis p̄cepti de sanctificatōe sabbati atqꝫ obseruatiōe in ꝓpria culpa. Secūdo festa sūt sanctificāda ore: vt in ipsis oremus ⁊ laudem⁹ deū sibiqꝫ de susceptis bñficiis gratias referam⁹. Unde de cōse. di. 3. c. ieiunia dicitur. Die dñica nihil aliud agendum ē nisi deo vacandum. Nulla operatio

opatio in illa die sancta agat: sed tantū in hym/
nis psalmis ꝛ canticis spiritualib⁹ dies illa trā/
sigat. Tertio sanctificāda sunt festa ope visi/
tando ecclesias: audiēdo diuina. De auditione
vero missaꝝ dicā diffusius in smone de missa
Sed veh mūdo a scandalis: qꝛ xpiani dieb⁹ fe/
stiuis magis inhonorant deū ꝛ sanctos ꝙ̄ die/
bus alijs. O quot pompis: quot vanitatibus:
quot fatuositatib⁹ in diebus festiuis ornat cor/
pus ꝛ confundit spiritus. Tunc qdē felicior ē
qui exqsitori excessu bellū ordinat cōtra deuꝫ.
Tunc mulieres emula cōcertatione insano stu
dio ac conatu altera alterā in vanitatibus supa/
re cōtēdit. Tunc gestant stellas ac laminas au
reas vel argenteas vario fulgore splendētes:
nec nō perlaꝝ torques cingētes collū ꝛ similia
Tunc in ecclesijs dei mala plurima ppetrant.
Tunc insistunt homines ꝓhibitis ludis. Tūc
mulieres choreis vacant ꝛ dissolutionib⁹. ꝓpte
rea dicit de cōse. di. 5. c. irreligiosa. Irreligiosa
cōsuetudo ē quā vulgus p sanctoꝝ solemnita/
tes agere cōsueuit. Populi q deberent officia
diuina attendere saltationib⁹ turpib⁹ inuigilāt
cantica nō solū mala canentes: sꝫ etiā religioso
ruꝫ officijs pstrepunt. Sunt ꝛ alia plurima q̄
cōmitti solent tpib⁹ deo ac sanctis dicatis: nos
vero conemur ab illis omnib⁹ abstinere: solē/
nitatesqꝫ sacras reuerēter ac debite celebrare:
sicqꝫ impetrabim⁹ in hoc seculo dei gratiā ꝛ in
futuro sempiternā gloriā: ad quā nos ille per/
ducat q viuit ꝛ regnat in secula seculoꝝ. Amē.

Dñica quarta in quadragesima infra dieꝫ:
de pietate quā viui exhibere debēt mortuis ac
defunctis. Sermo. .47.

Acepit ergo iesus panes ꝛ cū grās egisset distribuit discumbentib⁹. Scri buntur hʒ vba Ioh. 6. c. ꝛ i euā gelio hodierno. Qui de celo de/
scendit in vterū vginis sola charitate motus:
ipse vbo pariter ꝛ exēplo docuit nos sup om/
nia erga nostros ꝓximos beniuolentiā pietatē
qꝫ suare. Ecce in ꝓmptu est sacra lectio euāge
lica in qua narrat ꝙ̄ benige ꝙ̄ clemēter fame/
licā turbā xps pauit in deserto: nos vo si re/
gni ei⁹ ac beatitudinis voluerim⁹ pticipes esse
debem⁹ quātū possum⁹ ꝓximoꝝ nostroꝝ indi
gentiā miseriāqꝫ reuelare. Quoniā ante circa
defunctos multi sunt inhumani atqꝫ crudeles:
cū in superiorib⁹ dixerim⁹ de misericordia viuis
exhibenda. Idcirco in pñti smone de pietate q̄
mortuis atqꝫ defunctis debet eximus locuturi.
Distinguem⁹ vo hāc in tres ptes pncipales.
Prima dicitur sepulture exhibitio.
Secunda testamentoꝝ executio.
Tertia suffragioꝝ cōicatio.

Quod defunctoꝝ corpora sunt sepelienda:
ꝛ qualiter ecclesiastica sepultura prodesse potest
vel obesse. Capitulum. .I.

Prima ps pietatis que debet defun/
ctis dicit sepulture exhibitio. Et pro
huius declaratōe tria sunt disputāda.
Primū vtrū defunctoꝝ corpora sint sepelienda.
Secundū vtrū ꝓsit morientib⁹ ecclesiastica se/
pultura. Tertiū vtrū obsit in peccato mortali de
cedentib⁹. Circa primū dubiū posset aliqs ar
guere ꝙ corpora defunctoꝝ nō sint sepelienda
Nā dicit Virgilius. Facilis iactura sepulchri.
Et Seneca de remedijs fortuitoruꝫ. Si nihil
sentio nō pertinet ad me iactura corporis in se/
pulchro. Et idē in lib. de tranquillitate animi:
minabat Theodoro pho mortē insepultā. Cui
respondet. Sanguis in tua potestate est: sed te
ineptū dico si putas meas interesse supra terrā
an infra putrefieri. Inquit etiaꝫ Tullius in q̄/
stionibus tusculanis ꝙ Socrates ꝛ Anaxago
ras crediderunt sepulturas superuacuas: nilqꝫ
mali atqꝫ inhonesti esse iacere cadauer squalidū
abiectū ꝛ inhumatū: quē ritū seruabāt Caspij
omnes. Diogenes insup. Cinicus iussit se in/
humatū proijci volucribus canibus ꝛ feris. d.
Quid feraꝝ mihi nil sentienti oberit laniatus.
Refert adhuc Eusebius li. i. de euangelica p̄/
paratione ꝙ hircani rapacis generis auib⁹ ꝓij
cere defunctorū corpora cōsueuerunt. Sed cō/
tra tales damnatos mores inhumanasqꝫ sen/
tentias est omnis scriptura tam sanctoꝝ ꝙ̄ mo
raliū philosophoꝝ. Vnde Geñ. 23. laudatur
de pietate Abrahā qui sepeliuit Sarā mortuā
in hebron in terra chanaan: ꝛ sepeliuit eā i spe
luncha agri. Et Geñ. 25. ꝛ. 13. q. 2. c. hebron.
dicitur ꝙ Isaac ꝛ Ismael sepelierunt abrahaꝫ
in spelunca duplici. Et Geñ. 49. Jacob in ex
tremo vite benedictione data filijs suis p̄cepit
eis dicens. Ego cōgregor ad populū meū. Se
pelite me cū patribus meis in spelunca duplici
que est in agro hebron in terra chanaā quam
emit Abrahā. Et Josue vltimo habet qualiter
eo mortuo sepelierunt eū filij israel in finib⁹ pos
sessionis sue. Ibidem etiā habet qualiter ossa
Joseph que tulerant de egypto sepelierunt in si
chem: ꝛ quomodo eleazaꝝ filiū Aaron sepelie/

runt in gabaad fratres ⁊ filij eius. Et Judicū 16. fit mentio de ſepultura Samſonis. Et. i. Reg. 25. de ſepultura. Samuelis. Et. 2. Paral. c. 9. de ſepultura Salomonis. Et. i. Macha. 9. c. de ſepultura iude Machabei. Et. 2. Reg. 2. c. dixit Dauid viris Jabes Galaad qui ſepelierant Saulē. Benedicti vos a dn̄o: qui feciſtis miſericoꝛdiā hanc cum dn̄o veſtro Saul ⁊ ſepeliſtis eū. Et. 21. di. decretoꝝ. c. nūc aūt. in glo. dicit ꝙ ſi qs mādaret coꝛpus ſuum nō ſepeliri qḋ ⁊ fecit. Marcellinus papa in deteſtationē idolatrie cōmiſſe: nō eſt implenduꝫ. Vt Valerius li. 5. rubꝛica de ingratis. repꝛehendit athenienſes q Melciadē in carcere moꝛtuū ſepeliri nō permiſerunt niſi Cymo eius filius carcerē pꝛo eo intraſſet. Vnde Valerius ait. nec te Cymo ſilentio inuoluā quoniā patri tuo ſepulturā voluntarijs vinculis emere non dubitaſti. ⁊ idem Valerius lib. i. in rubꝛica de ſomnijs. narrat qualiter Symoniades poeta peregre vadens cū nauis in qua erat appuliſſet ad litus: ⁊ coꝛpus inhumatū iacens vidiſſet ſepulture mādauit: huiuſmodi beneficio is q ſepultus fuerat motus nocte ſibi in ſomnis apparuit: eumqꝫ ne pꝛimo die nauigaret monuit qui ſomno parens in terra remanſit. Jlli vero qui inde receſſerant nauigātes in eiꝰ cōſpectibus pꝛocellis ⁊ fluctibus abſoꝛti ſunt ⁊ ſuffocati: ⁊ ipſe letatus eſt qui vitā ſuā magis ſomnio ꝙ̄ naui cōmiſerat. Et idē Valerius. li. 5. rubꝛica de humanitate cōmendat Ceſarem qui caput ſui hoſtis Pompei ſibi p regē egypti deſtinatuꝫ, honoꝛificet cremari ⁊ ſepeliri fec̄. Jbidē etiā laudat Hānibalē: qui ſucceſſiue tres Romanos Paulū Graccū ⁊ Marcellū hoſtes ipſius honoꝛifice ſepeliuit. Reſpondendū eſt ergo ad dubiū ꝓpoſituꝫ ſm̄ Ric. in. 4. di. 45. q̄ defunctoꝛuꝫ coꝛpoꝛa ſunt ſepelienda ꝓpter tria. Pꝛimo ꝑpter aſtruendaꝫ reſurrectioneꝫ futuraꝫ pꝛopter quaꝫ Paulus moꝛtuꝰ vocat doꝛmiētes. Vt ergo ſubleuetur ſpes ad reſurrectioneꝫ vere fiendam coꝛpoꝛa ſepulture traduntur. Secundo coꝛpoꝛa ſepeliuntur pꝛopter amouendū hoꝛroꝛem. Vnde Quintilianus lib. 5. declamationuꝫ ait. Ad operiendam fetiditatem: ſubtrahendāqꝫ doloꝛi materiam moꝛtuus viuentiuꝫ cauſa ſepelit̄. Tertio coꝛpoꝛa defunctoꝛuꝫ ſunt ſepelienda ꝑpter meritationeꝫ: vt illa ſepelientes pꝛopter miſericoꝛdiam mercantur. Pꝛopter hec oīa Auguſtinus li. i. de ci. dei. c. 14. ait. Nō ſunt cōtēnēda ⁊ abijcienda coꝛpoꝛa moꝛtuoꝛuꝫ maximeqꝫ viroꝛū iuſtoꝛuꝫ atqꝫ fidelium: quibus tāqꝫ oꝛganis ⁊ vaſis ad omnia opa bona ſanctus vſus eſt ſpiritus. Si enim paterna veſtis ⁊ annulus ac ſi quid huiuſmodi tanto carius eſt poſteris quanto erga parētes maioꝛ affectus: nullo modo ipſa ſpernenda ſunt coꝛpoꝛa: que vtiqꝫ multo familiarius atqꝫ cōiunctius ꝙ̄ quelibet indumenta geſtamus. Hec enim nō ad oꝛnamētuꝫ vel adiutoꝛiū qḋ adhibetur extrinſecus: ſed ad ipſaꝫ naturā hominis ꝑtineret. Vnde ⁊ antiquoꝝ iuſtoꝛum funera officioſa pietate curata ſunt ⁊ exequie celebꝛate: ⁊ ſepultura ꝓuiſa. Jpſiqꝫ duꝫ viuerent de ſepeliendis vel etiā trāſferendis ſuis coꝛpoꝛibꝰ filijs mandauerunt. Et Thobias ſepeliendo moꝛtuos deū ꝓmeruiſſe teſte angelo cōmendatur. Jpſe quoqꝫ dominꝰ die tertia reſurrecturus religioſe mulieris bonuꝫ opus pꝛedicat pꝛedicandūqꝫ cōmendat vt vnguentū pꝛecioſum ſupꝛa mēbꝛa eius effuderit: atqꝫ hoc ad eū ſepelindū fecerit. Et laudabiliter cōmemoꝛantur in euāgelio q coꝛpus eius de cruce acceptū diligenter atqꝫ honoꝛifice tegendū ſepeliēdūqꝫ curarunt. Hec Aug. Secundū dubiuꝫ erat: vtrū ꝓſit in charitate moꝛiētibus eccleſiaſtica ſepultura. Loquoꝛ de his q habent aliquod purgabile. Et rn̄det Rica. ꝙ nō per ſe: ſed p accidens: ⁊ hoc triplici ratione.

Pꝛima eſt pꝛopter inſpicientiū excitationeꝫ inqꝫtū. ſ. inſpicientes ſepulturā memoꝛiā retinent defunctoꝛuꝫ: ⁊ pꝛo eis oꝛant. Vnde Augu. li. de cura pꝛo mortuis agenda ait. Monumentū eo ꝙ moneat mentē ideſt admoneat nūcupatur. Hinc Greg. li. 4. dial. Petro eum interroganti ⁊ dicenti: putamus ne animabus eoꝛuꝫ aliquid pꝛodeſſe poſſe ſi moꝛtuoꝝ coꝛpoꝛa in eccleſijs fuerint ſepulta. Reſpondet cum grauia peccata nō depꝛimunt hoc pꝛodeſt moꝛtuis ſi in eccleſijs ſepeliantur: ꝙ eoꝛum pꝛoximi quotiens ad eadē ſacra loca cōueniunt: ſuoꝛuꝫ quoqꝫ ſepulchꝛa aſpiciunt: recoꝛdantur: et pꝛo eis domino pꝛeces fundunt. Nam quos peccata grauia depꝛimunt nō ad abſolutioneꝫ: ſed potius ad maioꝛeꝫ damnationis cumulum: eoꝛum coꝛpoꝛa in eccleſijs ponuntur. hec ille.

Secunda ratio eſt ꝑpter miniſtroꝛuꝫ eccleſie oꝛationē: qꝛ illi q eccleſie deſeruiunt tenent̄ ceteris paribus pꝛo illis frequentius ⁊ ſpecialius oꝛare. Tertia ratio eſt pꝛopter ſanctoꝛuꝫ deuotionem. Credendum namqꝫ eſt ꝙ ſancti illi ad quoꝛum honoꝛem fabꝛicata eſt eccleſia: oꝛāt

pꝛo eo

ꝓ eo qui ſepelitur in illa vel eius cimiterio
ꝓpter reuerentiã ⁊ deuotionẽ ipſius eligẽtis
ſepulturã ibidẽ. Vñ Aug⁹. 13.q.2.c.nõ exi/
ſtimem⁹ ait. Quõ vo qſq; apud memorias mar
tyrũ ſepeliaẗ: hoc tñ mihi vr̃ prodeſſe defũcto
vt cõmendãs eũ martyrũ patrocinio affectio ꝓ
illo ſuplicationis augeaẗ. Notãdũ tñ circa ele/
ctionẽ ſepulture ꝙ quilibet adultus cõpos ſue
mẽtis libere põt vbicũq; voluerit in loco ma/
gis religioſo eligere ſepulturã. Vñ gratianus
13.q.2.§.2.ait. Vbi qſq; tumulãdus ſit in vo/
luntate eius cõſiſtit. Excipiũtur religioſi q nõ
pñt ſibi eligere ſepulturã: ſed in ſuis monaſte/
riis ⁊ eccleſijs ſepeliũtur: niſi qñ moriuntur eſ
ſent adeo remoti a monaſteriis ſui ordinis ꝙ
nõ poſſent cõmode deportari ad illa: q2 tũc poſ
ſent eligere: extra eo.c.religioſi.li.6. Impu/
beres etiam nõ pñt ſibi eligere ſepulturã: ſed
parentes eoꝝ pñt eos ſepelire vbicunq; volu
erint: ſi cõſuetudo terre hoc habeat: al's nõ: ex̃
de ſepul.c.in noſtra.in ter.⁊ in glo.⁊ in.c.de
vxore.in gl. Inſuper qui nõ eſt cõpos ſue mẽ
tis non põt eligere ſepulturã: extra de ſucceſſ.
ab inteſt.c.cum dilectus. Vxor vero ſi nõ eli/
git ſepulturam ſepeliri debet vbi ſepultus eſt
ſuus maritus. Et ſi plures habuit: ſepeliri de/
bet vbi ſepultus ẽ vltimus. Et lz multa dicanẗ
de ſepulture electione tñ multum ſtatur cõſue/
tudini vt dicit Ric. vbi ſupra. Põt etiam qs
eligere ſepulturam in loco minus religioſo di
miſſa antiqua: vt pz extra eo.li.6.c.cum quis.

Tertium dubium erat: vtrum obſit eccleſia
ſtica ſepultura in peccato mortali decedentib⁹
q2 dicitur. 13.q.2.c.quibus.⁊.c. cum grauia.
Impiis nocet in loco ſacro ſepeliri. Reſpon/
det Ricardus ꝙ impio non nocet eccleſiaſtica
ſepultura niſi inquantum hanc ſepulturã ſibi
indignam propter humanam gloriã procura/
uit. Sed quid dicemus de ſumptib⁹ ⁊ expen/
ſis que fiunt in funere etiã bonorum: ⁊ i chari
tate moriẽtiũ. Nõne melius eẽt ſi darenẗ pau
peribus ⁊ indigentibus q̃z ſic illas exponere
ad quandã quaſi pompã ⁊ inanem gloriã. Re
ſpondit Ric. vbi ſupra ꝙ pompa exequiarũ ſi
fiat ſecũdũ cõſuetudinẽ patrie: ⁊ nõ cuz nimio
exceſſu non eſt reprehenſibilis. Quinimmo
facit ad conſolationem viuorum ⁊ ſubleuatio/
nem ſpei ad reſurrectionem futuraz. Non.n.
tenetur homo de neceſſitate facere omne bonũ
quod poteſt. Faciens ãt ſumptus in ſepultu/
ra quos poſſet alibi melius collocare: non facit
eos inquantũ eſt opus minus vtile: ſed inquã
tum vtile. Notandum tamen ꝙ nõ debẽt i ec
cleſia ſeu cimiterio vel loco ſacro infraſcripti ſe
peliri. Primo nullus infidelis: nec iude⁹:
nec pagan⁹ nec heretic⁹ vt pz de cõſe.di.1.i.c.
eccleſia.⁊.c.ſequẽti.⁊.24.q.2.c.ſanc. Et ſi ſe
pulti eſſent tales in eccleſiis debẽt exhumari ⁊
proiici ex̃. Secũdo interdicitur ſepultura ec/
cleſiaſtica morienti in torneamento. Et expo/
nit Hoſti. etiam ſi quis ibi vulnus letale acce/
pit: licet poſtea ſuperuixerit: qui q̃uis penite/
at ⁊ ei eucariſtia nõ negeẗ carebit tñ eccl'iaſtica
ſepultura. ex̃ de torneamẽtis.c.i. Hoc tamen
de illo intelligiẗ qui venit cã exercẽdi ſe in tor/
neamẽto. Et etiã ſcd'z Guil. de armigeris eo
rũ qui eis in armis ſeruiũt: ex̃ de torneamẽtis
c.2. Secus de aſtãtib⁹ cũ curioſitate. Tertio
prohibetur ſepultura his q ſeipſos occidunt:
vt pz.13.q.2.c. quibus.⁊.23.q.5.c. placuit.
Quod intelligendũ ẽ ſm Guilielmum ſi in/
terfecerunt ſe ex deſperatiõe vel iracũdia. Se/
cus ſi ex fortuitate ⁊ huiuſmodi. Vnde in.c.ex
parte.ex̃ de ſepul. dicit Bernñ. ꝙ ſi qs ꝓꝑ fu/
gam precipitaret ſe in aquã: q2 inde ſic crede/
bat euadere nõ imputatur ei ẽt ſi cõtrariũ eue/
niat. Quarto negatur ſepultura ei d' quo cer
tum eſt ⁊ manifeſtum non fuiſſe confeſſum vl'
non cõmunicaſſe ſemel in anno. ex̃ d' pe.⁊ re.
c.omnis. Et hoc intellige niſi in articulo mor
tis ſigna contritionis ⁊ huiuſmodi emendati
onis oſtendat. Quinto expellitur a ſepultura
eccleſie monachus qui reperitur proprietarius
in fine vite qui debet in ſterquilinio ſepeliri: ex̃
de ſtatu monachoruz.c.ſuper quodam. Sex
to blaſphemus dei ſi moriatur abſq; peniten/
tia poſtq̃z blaſphemauerit non ſepelitur in lo/
co ſacro. extra de maledicis. in fine. Septi/
mo generaliter quilibet notori⁹ peccator ſi mo/
riatur abſq; penitentia in mortali peccato pri/
uandus eſt eccleſiaſtica ſepultura. 13.q.2.c.
non eſtimemus. Ad probandum autem
contritionem alicuius peccatoris morientis
ſufficit vnus teſtis. 26.q.5.c.qui recedunt.
Item interdicitur ſepultura tempore interdi/
cti illis de illo loco vbi eſt poſitum interdictuz
dum durat. Item excommunicatis excommu
nicatione maiori in illa morientibus ⁊ etiam
minori ſecundum Guil. quando hoc eſt no/
torium. Sunt ⁊ alia multa circa hanc materi/
am que ideo dimittimus: quia non eſt neceſſa
rium vt populis predicentur. Sacerdotes aũt

ꝛ curati: quia taliū debent habere scientiaȝ: vi/
deant titulū de sepul. li. 3. ꝛ. 6. decretaliū. Ideo
hanc parteȝ concludere volentes: dicimus ꝙ
magna est pietas satisqȝ cōmendabilis defun/
ctoꝛuȝ coꝛpoꝛa sepelire. Hinc preterea q̄ dicta
sunt laudatur: ꝛ magnus Alex. qvt. Q. Cur/
tius refert: inuento Dario a suis derelicto vul/
nerato: ꝛ extincto in vehiculo viso coꝛpoꝛe fu/
dit lachrymas: fecitqȝ eum moꝛe regio sepeliri.

De executione testamentoꝝ: ꝛ ꝙ dilatio eo/
rum p̄iudicat animabus testatoꝝ si sint in pur
gatoꝛio. Capi. .2.

Secunda pars pietatis defunctoꝝ dicit
testamentoꝝ executio: in quo adhuc
tria dubia occurrūt declarāda. Pri
muȝ vtruȝ testamenta possint infringi. Secū
duȝ vtrū executoꝛes teneantur statim illa exeq.
Tertiū vtruȝ dilatio executoꝛis p̄iudicet ani/
me testatoꝛis. Ad primū dubiū posset aliquis
arguere ꝙ nullū testamentū sit infringendum.
Nā vt scribit extra de testa. c. iudicantis. Vo/
luntas testatoꝛis debet p omnia adimpleri: sed
testamentū cōtinet vltimā voluntatē testatoꝛis:
ergo ꝛc. ꝛ. 16. q. i. c. cōsideratio dicit. Cōside/
ratio ecclesie vtilitatis hoc postulat ex iusta di/
pensatione testatoꝛis seruandū arbitriū. Sed
cōtra est qđ habet. 6. q. i. in. c. admonere. vbi
Greg. ait. Admonere te volumus ne pie de
functoꝝ voluntates tua qđ absit remissiōe cas/
sentur. Ibi dicit glo. sup vbo pie. secus si sunt
iniuste: ergo testamēta iniusta sunt infringēda
Respondet Ric. in. 4. di. 45. ꝙ aut testamen
tuȝ est rationabiliter factū: ita ꝙ nō sit cōtra eq/
tateȝ iuris naturalis nec diuini nec positiui. Et
tunc nullo modo est infringendū. Aut testamē
tuȝ est irrationabiliter factū: ꝛ tunc licitū ē ꝛ de
bitū illud infringere. Est autē testamentū irra
tionabile triplici ratione. Primo rōne testato/
ris. Secundo ratione rei testate. Tertio rōne
modi testādi. Primo rōne testatoꝛis: cū. s.
nō pōt facere testamētū: Nā neqȝ eṗs neqȝ re/
ligiosus neqȝ fatuus pōt facere testamentum.
Dicit tamē Ric. ꝙ episcopus aut habet bona
que sibi prouenerunt ex hereditate vel artificio
aut doctrina antequā esset episcopus. Aut non
habet nisi redditus ecclesiasticos ꝛ mobilia q̄
sibi ex illis redditibus ꝑuenerunt. De p̄mis
bonis: qꝛ ꝑprietas illoꝝ est sua potest licite fa/
cere testamentū: extra de testamēto. ca. qꝛ nos.
Et. c. relatū. ꝛ. 12. q. i. c. episcopi. Si tamē eṗs
ecclesiā leserit dānnuȝ ecclesie debet de rebus
eius resarciri: ꝛ de residuo si quid fuerit testari
pōt: de redditibus autē ecclesiasticis: ꝛ de mo
bilibus q̄ post sui consecrationem acquisierint
episcopi: qꝛ talia dicunt cōseruari eidē ecclesie:
cuius ratio est: qꝛ que intuitu seu cōsideratu ec
clesie receperunt illoꝝ bonoꝝ ꝑprietas sua nō
est: sed illoꝝ sunt tantū dispensatoꝛes ꝛ admini
stratoꝛes: nō possunt facere testamentū. Et q̄ȝ/
uis de rebus ecclesie non possint aliqd donare
iure testamēti: possunt tamē donare de mobili
bus causa elemosyne siue sint sani siue in egri
tudine etiā moꝛtali cōstituti. Ex qbus colligit
ꝙ nō est ideȝ dispensare ꝛ testari. Unde episco
pus ꝑmittitur de bonis ecclesie elemosynā fa/
cere ꝛ nō testari: extra de testa. c. ad hoc. Te/
statoꝛē eniȝ opoꝛtet esse dominū rerū de qbus
facit testamentū. Sed dispensatoꝛeȝ nō opoꝛtet
esse dominū rerū de quibus facit elemosynaȝ.
Unde extra eo. c. quia nos. in glo. dicit. Cleri
ci de rebus ecclesie nulluȝ possunt facere testa/
mentū cuȝ caꝝ pꝛopꝛietas nō sit sua. Similiter
religiosus cū nō habeat ꝑpꝛiū nō pōt facere te/
stamentū: vt patet. 9. q. 3. c. qꝛ. ꝛ in. c. relatuȝ.
Et si dicat de Paulo pꝛimo heremita ꝙ in te/
stamēto reliquit collobiū suū. i. tunicā supioꝛeȝ
Athanasio alexandrino episcopo: ꝛ tunicā in/
terioꝛē beato Antonio. Respondet Ric. ꝙ q̄ȝ
uis Paulus pꝛim⁹ heremita fuerit religiosissi
mus sanctitate: nō erat tamē in religionis statu
Unde non est simile de heremitis: ꝛ de illis q
sunt in statu religionis: vt patet in. §. sequenti
post pꝛeallegatū. ca. relatū. Adhuc fatuus non
pōt facere testamentū: extra de success. ab inte/
sta. c. cū dilectus. Et instit. qb⁹ nō est ꝑmissum
facere testamentū. §. furiosi. Illuȝ enim qui fa
cit testamentū opoꝛtet esse compotē mentis sue
pꝛo illo tempoꝛe quo facit testamentū. Secū/
do testamentū est irrationabiliter factū ratione
rei testate cū quib⁹ facit testamentū de re quam
nō habet. Sicut dicitur de Lipethopo. Ipse
enim cū in extremo vite venisset testamētū cō/
didit in quo multa milia ducatoꝝ in pios vsus
dimittebat. Cū vero circunstātes interrogarēt
quis esset executoꝛ tante pecunie distribuende.
Respondit truffatoꝛie: hic est punctus: vn̄ tra
ctuȝ est vocabulū illud aut vulgare ꝑuerbiuȝ.
Qui sta el puncto disse Lipethopo. Sūt ꝛ alij
qui testantur de bonis que habent: tamē ad il/
los nō pertinentib⁹: eo ꝙ acquisita sunt p vsu/
ras: malos cōtract⁹: rapinas: iniusticias: frau/
dulētias ꝛ huiusmodi; ꝛ debent ꝑsonis certis.
Secus

Secus vero quãdo illoꝝ restitutio esset incer
ta. Tertio testamentũ est rationabiliter factuꝫ
ratione modi testandi: puta cũ quis ex heredi/
tat suos heredes qui exhereditari nõ meruerũt
dans totuꝫ alijs. Talis facit cõtra equitateꝫ iu/
ris naturalis etiã si det ecclesie. Et testamẽtuꝫ
tale nõ est seruandũ: propterea dicit̃ ab Augu.
in sermone de cõmuni vita clericoꝝ. ⁊. 15. q.
vlti. c. quicumqꝫ. Quicũqꝫ exheredato filio he
redeꝫ facit ecclesiã: querat aliuꝫ qui suscipiat nõ
Augustinũ. Et infra. Quod laudabile factum
sancti Aurelij carthaginensis episcopi. Qui/
daꝫ enĩꝫ cũ filios nõ haberet: nec speraret res
suas omnes retento sibi vsufructu donauit ec/
clesie. Nati sũt illi filij. Reddidit episcopꝰ nec
opinanti ea que illi donauerat. In potestate ha
bebat episcopus nõ reddere: sed iure fori ⁊ nõ
iure poli. i. quadã naturali equitate vt dic̃ glo.
ibidem. Secundũ dubiũ vtrum executores te
stamentoꝝ teneant̃ cito. s. infra annuꝫ executio
neꝫ cõplere. Et respondet Ric. in. 4. di. 45. ꝙ
aut testator tempus determinat infra qđ testa/
mentuꝫ vult esse impletũ: aut nõ. Si sic: nõ te/
nentur executores tentione necessitatis vsqꝫ ad
illud tempus testamentũ implere nisi viderent
citius explendo se posse facere anime defuncti
vtilitatẽ maioreꝫ. Tunc enim ⁊ si in foro iudi/
cij compelli nõ possent ad citius implendũ: ta/
men ad hoc eos conscientia deberet cõpellere:
qꝛ p̃supponendũ est ꝙ voluntas defuncti fuit i
illo modo ⁊ illo tempore testamentũ implerent
quo esset expedientiꝰ anime sue. Si autem non
determinat tempus infra qđ velit testamentuꝫ
impleri: tunc dico: qꝛ aut executores habent li/
bere bona de quibus possint statim testamen/
tuꝫ implere: aut non hñt. Si hñt: tunc implere
tenent̃ q̃ꝫcitius pñt: qꝛ debitores sunt illis qui
bus legata sunt facta. Et sicut dicit̃. ff. de re. iu.
In oĩbus obligationibꝰ in q̃bus dies nõ poni
tur p̃nti die debet̃. Vnde illi executores qui p̱
longũ tp̃s tardant suã executionẽ implere: ne/
catoribus egentiũ cõparant̃: ꝑpterea dicit̃. 13.
q. 2. c. q̃ obligationes. Qui obligatões defun/
ctoꝝ aut negant ecclesijs: aut difficile reddunt
tanq̃ꝫ egentiũ necatores excõicentur. Et ꝫ glo
sam ibidẽ: hoc nõ intelligit̃ de obligationibus
voluntarijs: sed de illis bonis que relicta sunt
ecclesijs. Et. ca. sequenti adhuc dicit̃: qui obli/
gationes defunctoꝝ retinent: ⁊ illi qui ecclesijs
tradere demorant̃ vt infideles sunt ab ecclesia
abijciendi. Executores etiã si illa bona retinẽt
pro seipsis sunt sicut fures ⁊ raptores: ⁊ sacri/
legiuꝫ cõmittunt: sicut patet. 13. q. 2. c. clerici. et
17. q. 4. c. sacrilegiũ. Vnde si executores ĩfra
annũ salteꝫ ãmonitione epĩ pias voluntates de
functoꝝ nõ implent cũ possent si vellent: p̱ epi/
scopuꝫ debent impleri: vt notatur extra de testa
mentis. c. nos quidẽ. ⁊. c. tua nobis. ⁊ ĩ glo. c.
Johes. in textu. Si auteꝫ executores non ha/
beant bona in promptu: de quibus possunt in/
fra annũ testamentuꝫ implere: non credo pro/
pter hoc ꝙ deuoluatur potestas eoꝝ post an/
nuꝫ ad episcopum. Tenentur tamen facere qđ
in se est vt bona habeant: ⁊ habita debent di/
stribuere q̃ꝫcitius possunt. Tertiuꝫ dubium
erat: vtruꝫ dilatio executionis in aliquo p̱iu/
dicet anime testatoris. Et respondet Rica. ꝙ
sic: cuius duplex est ratio. Vna quia quãto ci/
tius ecclesie ⁊ pauperes quibus legatũ est reci
piunt illud quod testator eis legauit: tanto fer/
uentius et certius orant pro anima defuncti: ⁊
orare tenentur: ⁊ quanto tardius recipiunt ꝙ
eis legatuꝫ est: tanto tepidiores sunt ad orãdũ
⁊ magis tardant orare pro anima eius: scilicet
testatoris defuncti. Acceleratio auteꝫ feruen/
tium orationũ pro anima defuncti multũ va/
let ad eius alleuiationẽ ⁊ celeriorem expeditio
nem. Alia ratio est: qꝛ sicut defuncti in charita
te aliquid purgabile secũ portantes in hac vita
meruerunt vt elemosyne si pro eis dentur eis
prosint: non ad augmentũ gratie: sed ad alle/
uiationeꝫ ⁊ abbreuiationeꝫ pene. Si testator te
stamentuꝫ faciens ⁊ in charitate decedens te/
stamentũ suuꝫ faciendo meretur vt eius execu
tio post morteꝫ valeat nõ ad augmentũ gratie:
sed ad alleuiationeꝫ ⁊ abbreuiationeꝫ pene sue.
Et ideo quanto testamentuꝫ suũ citius execu/
tioni demandatur: tanto citius alleuiat̃: ⁊ quã/
to tardius sui testamenti executio impletur tan
to tardius ceteris paribus incipit alleuiari: et
tardius liberatur. Si tamẽ legata sua nũq̃ꝫ sol
uerentur nõ ꝑpter hoc perpetuo remaneret in
pena: q̃ꝫuis propter hoc multo tardius libera/
retur ab ipsa. Ex predictis patet q̃ꝫ grauissime
peccant: ⁊ q̃ꝫ magnã perditionem faciunt hi q̃
executiones testamentoꝝ sibi cõmissas non
complent q̃ꝫcitius possunt habita competenti
opportunitate.

Quomodo hi qui sunt in purgatorio iuua/
ri possunt per suffragia viuorum: ⁊ de suffra/
giorum fructu.

Capitulum. tertium.

t Ertia pars pietatis que defunctis de
betur dicitur suffragiorũ communica
tio. Et ꝓ hꝰ intelligẽtia tria dubia erũt
discutienda. Primũ vtrũ suffragia viuoꝝ pro
sint defunctis. Scđm vtrũ suffragia facta de
terminate ꝓ vno ꝓsint oĩbus exñtibus in pur
gatorio. Tertium vtrũ defunctis prosint suf/
fragia fcã a viuis exñtibus in peccato mortali.
Ad primũ dubiũ posset aliqs arguere ꝙ suf/
fragia viuoꝝ nõ ꝓsint defunctis. Naȝ Apoc.
14.c. dicitur. Opera enim illoꝝ sequũtur illos
ergo videtur ꝙ nõ iuuãtur operibꝰ alienis. Et
Ecclesiastes. 9. dr̃ de mortuis ꝙ non hñt par
tem in opere qđ sub sole geritur: ergo idem ꝙ
prius. Sed in ꝯ̃riũ est illud qđ scribit᷑. 2. Ma/
chabe. 12. Sãcta ⁊ salubris ẽ cogitatio ꝓ de/
fũctis exorare: vt a peccatis soluant᷑. Et Aug.
ĩ ench. ait. Nõ est negãdũ defunctoꝝ aĩas pie
tate suoꝝ viuentiũ releuari: cũ pro illis sacrifi
cium mediatoris offert᷑ vel elemosyne in eccl'ia
fiunt. Respondet Ric. ꝙ aĩarũ quedaȝ sũt btẽ
iam in celo. quedã sunt damnate in inferno ꝓ
pctõ originali ⁊ actuali: vel pro originali solo.
Quedã sũt in charitate suã explẽtes pñiam in
purgatorio. Beatis nõ ꝓsunt viuorum suf/
fragia: q2 non indigent. Unde Augu. in en/
ch. dicit ꝙ sacrificia siue altarꝭ siue q̃rũcũqȝ ele
mosynarũ pro defunctis valde bonis gratia/
rum actiones sunt. Et idem hr̃ extra de cele
bra. mis. c. Cum Marthe. Dãnatis etiã suf
fragia nõ prosunt: vt ostensum ẽ supra eodem
sermone. Sunt tamẽ consolatiões viuorum.
Animabus autẽ existentibus in purgatorio ꝓ
sunt viuorum suffragia non ad augmentum
gratie gratum facientis: sed ad pene eaꝝ miti
gationem ⁊ abbreuiationẽ. Quia ut dicit Au
gu. in ench. Cum viuerent in hac uita merue
runt ut hec sibi postea possent. Ad auctoritatẽ
ergo Apoc. dicendum ꝙ suffragia viuorum
que fiunt pro existentibus in purgatorio: dñr
opera eorũ inquãtũ in hac vita meruerũt vt eis
prodessent: si pro eis fierent. Ad auctoritateȝ
vero ecclesiastes dicendum ꝙ pro tanto mor/
tui dicunt᷑ non habere partem in opere qđ sub
sole geritur: q2 tali operi non cooperantur: ha
bent tamen partem in fructu operis. Sed pro
confirmatione vera dictorum notanda est sen
tentia Gregorii. que ponitur. 13. q. 2. in. c. aĩe
defunctorum. Anime inquit defunctorũ quat
tuor modis soluuntur: aut oblationibus sacer
dotum: aut precibus sanctorum: aut carorum
elemosynis: aut ieiunio cognatorum. qđ enim
sacre hostie oblatio plurimũ ꝓsit defunctis: ap
paret ex illo exemplo qđ Grego. recitat in. 4.
dial᷑. li. Inquit eñi ꝙ cum quidam monachus
suus nomine iustus ad extremũ veniens tres
se habere occultos aureos indicasset: ⁊ de hoc
ingemiscẽs mortuus fuisset: precepit Greg.
fratribus vt corpus eiꝰ cum tribus aureis in
sterquilinio sepelirent. Tandem cuidã e fratri
bus Grego. precepit: vt vsqȝ ad dies. 30. om
ni die. pro. eo hostiam immolaret. Qui cuȝ ius
sa complesset: is q defunctus fuerat in die. 30.
cuidaȝ fratri sibi germano apparuit. Quẽ ger
manus reqsiuit dicens. Quomõ es. Cui ille
respondit. Hucusqȝ male fui: sed iam modo
bene sum: qa hodie cõionẽ recepi. Silr̃ Gre
go. in preallegato li. ostendit quantũ orationes
prosint existentibus in purgatorio. Narrat. n.
de pascasio: q cum vir mire sanctitatis ⁊ virtu
tis extiterit ⁊ suo tempore duo fuissent summi
põtifices electi: conuenissetqȝ tandem ecclesia
in vnum: ipse tamen pascasius quasi ex errore
alium papam pretulit: ⁊ in hac sñia vsum ad
mortem permansit. Qui cum esset defunctus
⁊ dalmaticam feretro superpositã demoniacus
tetigisset: statim sanatus est. Post multum ve
ro temporis cum Germanus capuanꝰ episco
pus balneum ob grãm sanitatis petiisset: pre/
dictum Pascasium diaconem stantem ⁊ obse
quentem inuenit: quo viso vehementer extimu
it. Et quid illic tantus vir faceret inquisiuit.
Qui pro nulla alia cã se in illo loco penali de/
putatũ asseruit: nisi q2 in illa cã pontificis plus
iusto sensit: ⁊ addidit. d. Queso te deprecare
deum pro me atqȝ in hoc cognosces ꝙ exaudi
tus sis si huc rediens me ñ inueneris. Qui cũ
ꝓ eo orasset: ⁊ illuc post paucos dies rediisset:
predictuȝ Pascasium in eodem loco minime
inuenit. Sunt ⁊ alia exempla que breuitatis
cã dimittimus. Secundũ dubiũ erat. Utrũ
suffragia sancta determinate pro vno prosint
omnibus existentibus in purgatorio. Et re/
spondet Ric. ꝙ ad causanduȝ penã concurrit
virtus agentis: ⁊ dispositio patiẽtis: quia actꝰ
actiuorum sunt in patiẽte disposito: vt dicitur
2° de aĩa. Põt ergo diminui alicuiꝰ pena: vel
ꝑ diminutionẽ ꝟtutis ex pte agẽtis: vel per di
minutionẽ dispositionis ad patiẽdũ ex pte susti
nẽtis: sicut ⁊ ꝑ augmẽtationẽ cuiuslibet istoꝝ
pena põt augeri. Uñ ineq̃liter dispositi ad pa
tiẽdũ ab equali virtute inequaliter patiuntur.
Propterea

Propter a.d. Auicenna.6.parte naturalium
ꝙ multũ dispositus ad tristiciam ex modica cã
fortiter tristatur. Qđ autẽ dictum est videmꝰ
in exemplo. Pena enim magnũ onus portã-
tis diminui põt: vel ꝑ diminutionẽ grauitatis
oneris: vel ꝑ aliquã cõfortationem virtutis il-
lius qui portat onus: qua minuitur in ipso di-
spositio ad patiẽduz ab onere. Sic dico ꝙ isto
duplici modo cõuenit intelligere diminui pe-
naz existentiuz in purgatorio. Et quantum ad
diminutionẽ pene modo primo suffragia facta
determinate pro vno tantum alijs nõ ꝓsunt: qꝛ
sic virtus eorum nõ attingit nisi ad illũ ad quẽ
determinantur ꝛ cui applicantur per intentio-
nem agentis. Sed modo secundo suffragia fa-
cta pro vno prosunt alijs: qꝛ misericordia dei
prouidente suffragia facta pro quocũqz in pur-
gatorio omnibus alijs innotescunt. Et qa sese
diligunt ex charitate: nec sibi inuicem iuident:
imo omnes gaudent de pene illius alleuiatio-
ne pro quo facta sunt suffragia. Quodlibet au-
tem gaudium reddit gaudentez minus dispo-
situm ad penaz contristantez: quia ſm senten-
tiam Ar.2.ethi.c.vltimo. Cuiusqz tristicie re-
pugnat ſm formaz generis quecunqz delecta-
tio: ꝛ ideo mitiget eã. Notandũ tamen ꝙ si suf-
fragia fierent pro pluribus: non tantũ prodes-
sent cuilibet quantũ si fierent pro illo solo: qꝛ si
tantuz prodessent: sequeretur ꝙ ille qui pro vno
defuncto tenetur dicere missam vnam: ꝛ vnaz
pro alio: si diceret vnaz pro illis duobus cuili-
bet solueret illud ad quod sibi tenetur. Pro-
pterea bonuz finitum quod sufficeret ad plena-
riam liberationez vnius anime de purgatorio
sufficeret ad liberationez omnium aliarum ad
equalem penam obligatarum. Preterea con-
suetudo ecclesie esset inutilis: que suffragia ali-
quando facit pro specialibus personis: q̃ om-
nia falsa sunt. Fuere tamen quidã dicentes ꝙ
suffragia facta pro pluribus tantuz prosunt cui-
libet quantuz si fierent pro vno solo: sicut can-
dela accensa pro pluribus: ꝛ lectio lecta pro plu-
ribus tantuz quemlibet iuuant: quantuz iuua-
rent si pro eo solo candela accenderetur vel le-
ctio legeretur. Sed respondet Ricar. ꝙ hec
exempla non valent: qꝛ lumen candele et vox
doctoris se cõmunicant per nature necessitatẽ.
Suffragia autem cõmunicantur per suffragã-
tis intentionez. Tertiuz dubiuz erat vtruz de-
functis prosint suffragia facta a viuis existenti-
bus in peccato mortali. Et respondet Rica. in
4.di.45.ꝙ malus faciens aliqua bona opera
pro defunctis: aut facit ea sicut actor: aut sicut
minister. Primo modo illa non prosunt de-
functis: etiam si ea faciat mediante bono mini-
stro nisi aliquando per accidens inquantũ pau-
peres sancti pro elꝭnis receptis ab illo malo ex-
citantur ad oranduz pro illis defunctis pro quĩ-
bus ille malus homo eis elemosynas dedit. Si
autem facit ea vt minister distinguenduz est: qꝛ
aut facit ea vt minister publicus dei ꝛ ecclesie:
vt sacerdos qui celebrat missam: vel exequias
mortuoruz: aut facit ea vt minister alicuius pri-
uate persone. Primo modo dico ꝙ ꝓsunt de-
functis: quia malicia ministri non tollit effica-
ciam sacramenti. Si autez facit ea vt minister
priuate persone: aut illa persona quãdo sibi p̃-
cepit tale opus fieri ꝛ quando factuz est erat in
charitate: aut non. Primo modo dico ꝙ pro-
sunt defunctis pro quibus fiunt. Et siue ille q
mandauit fieri migrauerit de hac vita: siue nõ:
quia hoc opus principaliter ipsius est qui hoc
fieri mandauit. Si vero erat in peccato morta-
li: aut hoc erat quando mandauit fieri: aut quã-
do opus executioni mandatum est. Si primo
modo: dico ꝙ illa opera non prosunt defunctis
pro quibus fiunt: q̃uis sit in charitate pro illo
tempore quo suuz mandatuz executioni demã-
datur: nisi tunc illud iterum fieri demandetur
aut emendationez factam de nouo acceptet: qꝛ
opus ipsius non est nisi inquãtum illud fieri
mandat vel acceptat. Si autem erat in pecca-
to mortali quando demandatur opus bonum
executioni: qui erat in charitate quando prece-
pit fieri: dico ꝙ tunc opera prosunt defunctis
pro quibus fiunt: maxime quia sunt a precipiẽ-
te ratione illius actus voluntatis quaz habuit
quando ea fieri precepit: verũtamen cuz nemo
sciat vtrum odio: an amore dignius sit: nõ de-
bent homines retrahi a communicatione suf-
fragiorum erga defunctos. Et potissimum te-
nere debet vnusquisqz firmiter ꝙ semper va-
let missa ꝛ alia bona qui facit homo: vt mini-
ster ecclesie. Supradicte itaqz sunt pietatis par-
tes: quam debent viui mortuis exhibere.
Sed si quis posset ad purgatorium vsqz de-
scendere audiret profecto clamantes et eiu-
lantes q̃ꝫplurimos: ac voce querula lamen-
tantes. Audirentur quidem patres Et ma-
tres dicẽtes. O filij ingrati quibus bona no-
stra dimisimus succurrite nobis. Audiren-
tur viri suas vxores vocantes. O vxores.

impie in quib⁹ cōfidentiā habētes: diuitias no strās vobis dimisimus: subuenite miseris et nos adiuuate: vt eruanť ab his atrocissimis pe nis. Audirenť ⁊ alij clamātes. O cōmissarij. o executores testamentoꝝ nostroꝝ: expedite fide liter que vobis commisim⁹. Multi nāq₃ sunt ⁊ quasi innumerabiles: qui citius a purgatorio liberarentur si viuentes illos iuuarent. Jccir/ co ꝓcurent omnes benigne ⁊ charitatiue ora/ re pro defunctis: aliaq₃ pietatis opa illis īpen/ dere: vt sic mereamur in hoc seculo dei obtine/ re grām: ⁊ in futuro sempiternā gloriā. Amē.

Feria secunda quarte hebdomade in q̄gra/ gesima: de purgatorio ⁊ atrocissimis penis qb⁹ puniuntur anime illoꝝ qui non satisfecerunt in hac vita de peccatis suis.

Sermo. 48.

Ipse autem iesus nō cre debat semetipsum eis. scribunť hec verba Joh. 2. c. ⁊ in euāge lio hodierno. Rara fides inue nitur in hominibus huius mū di q cū sepe blandianť multū amicis eorūq₃ se fateantur beniuolos: adueniente tū necessitate aduersitateq₃ ingruente deficiunt: ꝓpterea sal uator noster q ꝓuidebat se tpe passionis sue ab oībus derelinquendū nō credebat semetipsu₃ eis q crediderant in nomine eius ꝓpter signa que faciebat. Quo exēplo edocemur: vt ⁊ nos dum possumus: dū viuimus: du₃ facultas ad est: anime nostre salutē accuratissime ꝓcurem⁹ Neq₃ fidendū est multū in parentib⁹ aut filijs in viris aut vxorib⁹: in domesticis vel amicis: quoniā vt dictū est in p̄cedenti sermone: cōsue/ uerūt tales charos suos defunctos tradere ob liuioni: ⁊ quoniā plerīq₃ penitentiā negligunt de suis peccatis in hac vita implere: estimantes iniustissimā satisq₃ leuē penā esse: ⁊ quādoq₃ nul la₃ penā. s. purgatorij. Jccirco in p̄senti s̄mo/ ne de ipso purgatorio erimus locuturi: de quo tria mysteria erunt declaranda.

Primū dicitur veritatis.
Secundū penalitatis.
Tertium iocunditatis.

De veritate ⁊ loco purgatorij: ⁊ de istis qui post hanc vitā anteq̄₃ euolent indigēt purgari.

Capitulum. .1.

Primū mysteriū declarandū de pur/ gatorio dicit veritatis: in quo tria sunt dubia absoluenda. Primū vtru₃ sit ponere penā purgatoriā post hanc vitā. Secū/ du₃ vtrū aliq̄s locus sit ꝓprius ad purgādum animas deputatus. Tertiū q sunt hi q vadunt in purgatoriū. Ad primū dubium respondet Boñ. di. 20. q̄rti. q sicut dicit scriptura ⁊ au/ ctoritates sanctorū: ⁊ plures reuelationes ⁊ ra tiones cōcordant: ⁊ ecclesia vniuersalis confir/ mat: q̄ orat pro existentib⁹ in purgatorio absq₃ dubio post hanc vitā est ponere penā purgato ria₃. Et hoc colligiť ex verbo xp̄i. d. Math. 12. Qui dixerit verbū cōtra spiritū sanctū non re/ mittetur ei neq₃ in hoc seculo neq₃ in futuro. In qua sententia dať intelligi quasdā culpas ī hoc seculo: quasdam in futuro posse relaxari. Jdeo Greg. 25. di. c. qualis. ait. Qualis hic quisq₃ egrediť: talis in iudicio p̄sentať. Sed tamē de quibusdā culpis esse ante iudiciū pur/ gatorius ignis credendus est: pro eo q Vitas dicit: q₂ si q̄s in spiritu₃ sanctum blasphemiam dixerit: neq₃ in hoc seculo remitteť ei: neq₃ ī fu turo. Et Math. 5. Esto cōsentiens aduersa/ rio tuo cito. i. sinderesi murmurāti in malo: aut angelo ad oppositū decertāti. dū es in via cū eo ne forte tradat te aduersarius tu⁹ iudici. i. deo: ⁊ iudex tradat te ministro. i. angelo: ⁊ in carce/ re₃ mitteris. i. p angelū in purgatoriū deduca/ ris. Amē dico tibi nō exies inde donec reddas nouissimū quadrantē. Hoc idē de carcere hu ius mūdi nō pōt intelligi: eo q nec ibi ponunť omnes tales. Nec de carcere infernali: q₂ ibi nūq̄₃ soluitur nouissimus quadrans debite pe ne. Sed de carcere purgatorij h₃ intelligi: qa de illo exibit q̄s quādo soluerit nouissimū qua/ drantē. Et adhuc est in ꝓmptu ratio quare sit ponenda pena purgatoria. Nā vt dicit Augu. ⁊ poniť a magistro in littera: aut homo punit: aut deus punit. sed frequenter aliq̄ cōuertunť in fine q nō puniuntur in p̄senti: ergo necesse ē q puniant a deo: sed nō in igne infernali siue eterno: ergo in igne purgatorio. Jtē si nō eēt pena purgatoria post hanc vitā: ergo q p̄durat in culpa vsq₃ ad mortē: cū nullā sustinuerit pe/ na₃ reportat de malicia sua cōmodū: qd̄ ē falsu₃ Et si quis obijceret q pronior est deus ad mi/ seriendu₃ q̄₃ ad contemnandū: sed decedente₃ in mortali peccato statim cōdemnat: ergo dece dentē in charitate statim glorificat. Jtē poten/ tior est charitas ad eleuandū q̄₃ sit mortalis cul pa ad deprimendū: sed culpa mortalis stati de mergit in abyssum: ergo charitas statim eleuat in celū: ergo nō est ponere post mortē aliquod supplicium

upplicium. Item status post mortem respon/
det statui qui est in via: sed in via nō est nisi du
plex status. s. bonorum ⁊ malorū: ergo similit
post mortem. Ergo aīa a corpore recedēs: vel
ē in paradiso cum bonis: vel est ī iferno cū ma
lis. Rn̄det Boñ. ad primū: q̄ nō ē silē glori/
ficare decedentem in charitate statim: sicut cō/
dennare decedentez in mortali: q̄m iste qui in
mortali ē: nihil habet quod sit dignū vita: Et
ideo summe ē dispositus ad dānationem eter/
nam: ⁊ propter hoc statiz damnatur iusta retri
butione. Sed ille qui est in charitate: cū chari/
tas simul stet cum veniali culpa: ⁊ reatu pene:
pōt in se habere aliquid dignum pena. Et quia
gloria non pōt simul stare cum pena s̄m foruz
cōe: necesse ē prius debitum illud solui per pe/
nam purgatoriam. Ad secundū dicit Boñ.
q̄ pondus charitatis habet in se aliquod re/
tardans: vt culpam aliquam paruulam: vel rea
tum. Sed pondus peccati nihil hȝ eleuans vl̄
retardans: ideo non ē simile de ascensu peccati
Ad tertiū d̄o dicēdū: q̄ licet duplex sit status
principalis. s. bonorum ⁊ malorum: tamen q
habet iusticiaȝ in duplici ē differentia. Aut. n.
in statu perfectorum perfectione completa: ⁊ ta
lis nō habet cremabilia: nec aliq̄ debita: ⁊ huic
statui debetur vita eterna. Alii sunt in statu im
perfectorum: ⁊ hi habent cremabilia vtpluri/
mum: ⁊ etiam debita: ideo oȝ primum debita
solui: ⁊ cremabilia cremari anteq̄ȝ introducan
tur in patriam. Et hi purgātur pena purgato
ria. Similiter charentes iusticia in duplici sūt
differentia. Quidam sunt in statu paruulorū:
⁊ hi carent iusticia originali: ⁊ his competit sta
tus in limbo sine pena sensibili. Aliqui sunt in
statu adultorum: qui charent iusticia persona
li siue gratuita per propriā culpam. Et talibus
cōpetit status infernalis. Et sic pȝ q̄ rō illa nō
valet. Posset ēt dici q̄ pena purgatoria nō di
cit statum: sȝ magis trāsitum de statu ad statū.
Secūdum dubium absoluedum erat. Vtrū
ad purgationem animarum sit aliquis loc⁹ spe
cialiter deputatus. Et respondet Ric. di. 21.
quarti. q̄ in inferno sunt quattuor loca se habē
tia s̄m superius ⁊ inferius. In loco maxime
infimo sunt damnati pro peccato actuali. In
illo qui est immediate supra illum sunt damna/
ti pro solo peccato originali. In loco qui conse
quenter ē supra illum sunt anime que purgan
tur: quia ibi de lege communi purgātur: q̄uis
alique alibi purgentur ex aliqua causa speciali
. s. vel vt vinctibus aliquid nuncient: vel vt suf
fragia pro se impetrent: ⁊ vt patiendo vbi pec
cauerūt dei iusticiam aliquibus sensibilib⁹ ma/
nifesticent. In quarto loco non sunt alique ani/
me: sed ante xp̄i aduentum ibi erant anime sā
ctorum patrum: que penitentiam suam in pur
gatorio expleuerant. Et ille que recedētes a
corpore nihil purgabile portauere. Loc⁹ autez
prefatus dicebatur sinus Abrahe: quia Abra
ham prim⁹ ab infidelibus se separauit: ⁊ fidei
signaculum distinctiuum accepit. Ideo locus
requiei que debetur anime propter fidem cha/
ritate formataȝ sinus Abrahe dictus est. Hu
go tamen libro secundo de sacramentis pte. 15.
c. 7. negare videtur aliquem vnum locum de
terminatum esse purgationi animarum: dicēs
probabilius esse vt in his potissimum locis sin
gule penam sustinere credantur in quibus cul
pam commiserunt: sicut multis sepe documen
tis probatum est. Alia vero si qua sunt harum
penarum loca nō facile assignari videtur. Sȝ
sentenita ista Hugo. non acceptatur a doctori
bus nisi intelligatur vt dicit Boñ. s̄m dispen
sationem diuinam: ⁊ non secundum commu/
nem legem: quia improbabile ē: vt omnes ani
me que parisius peccauerunt parisius punian
tur. Ideo secūdū legem cōem credendum est
q̄ sicut limbus fuit inferius: sic ⁊ locus purga
torius: q locus pars inferni creditur a q̄busdā
pp̄ illud verbū Grego. in. 4. dialo. Sub eo/
dem igne electus purgat̄ ⁊ dānat⁹ crematur.
Tertiū dubium absoluendū erat. Qui sunt
qui vadunt ad purgatoriū. Et dicere possum⁹
s̄ȝ doctores q̄ sūt tria hoīum genera. Primi
quidem sunt q cū venialibus moriuntur. Nā
sicut dicit magister sup̄ illo verbo. i. Cor. 3. c.
Si q̄s superedificat sup̄ fundamentū hoc auꝝ:
argentū: lapides p̄ciosos: lignū: fenū: stipulā
vniuscuiusq̄ȝ opus manifestū erit. Dies eniȝ
dn̄i declarabit: q̄ȝ in igne reuelabit̄ ⁊ vniuscu
iusq̄ȝ op⁹ q̄le sit ignis pbabit. Per lignū: fenū
⁊ stipulam: intelliguntur venialia peccata per
quandam similitudinem: quia venialia in eo
dē subiecto cuȝ charitate exn̄tia possunt p ignē
purgatorii ⁊ spiritualeȝ ignē charitatis ⁊ dile/
ctiōis cōsumi: sicut lignū: fenū: stipulaq̄ȝ cōsu/
muntur per ignem: ⁊ q̄ȝ tradius consumitur
lignū q̄ȝ fenū: ⁊ fenū q̄ȝ stipula: iō per lignum
significantur venialia grauiora: p fenū media
p stipulam minora. Scđi qui vadūt in pur/
gatorium sunt q penitentiā ante obitū suū nō

egerūt: sicut contingit his qui absq; cōfessiōe moriunt̃ cōtriti. Tertii sunt hi q iniunctam sibi pniam nō cōpleuerūt. Nam pnia in cō/fessione a sacerdote iniūcta: aut ē maior: aut eq̄lis: aut minor. Si aūt est maior tūc id qđ homo plus fecerit cū morit̃ in augmētum sue glorie cedit. Si est equalis tūc sufficit ad tot⁹ pene di missionē. Si aūt fuerit minor: tūc id qđ residuū est ex virtute diuine iusticie i purgatorio emē dat̃: ne aliquod peccatum remaneat impunitū.

De voluntate illorū q patiūtur in purgatorio: et de grauitate penarum: et de mistro p quem de⁹ infligit penas illas. Ca. .2.

S Ecundum mysteriū pricipale de purgatorio declarādum dicit̃ penalitatis: in quo tria dubia sūt apienda videlicet Primum vtrū pena illa sit voluntaria. Se/cundū vtrū sit maxima omniū penarū tpalium. Tertiū vtrum p misterium demonū infligat̃.

Ad primum dubium respondet Bon. q aliq̄ pena dicitur tripliciter voluntaria. Vno modo qr assumitur a voluntate imperāte: sicut est pe nitentialis pena. Alio modo qr sustinet̃ a vo/lūtate acceptāte: sicut est pena martyrum quia adeo placet q ea liberari nō vellēt. Tertio mō est quedam pena q̄ acceptat̃ et sustinet̃ a volun tate celerāte: vt puta pena que est cū patientia: ita q ei⁹ oppositū est in dsiderio: sicut cū amās et desiderās sanitatē infirmat̃ sustinet qdem in firmitatē tanq̄ penā diuinitus iflictam: attū ab ea liberari pcurat: et illud minime hz rationem voluntarii. Hoc modo est voluntaria pēa pur gatoria in viris iustis: q voluntarie eā sustinēt et desiderāt vehmēter ad patriā peruenire: et ab aliis sibi auxilium preberi. Secundum du bium videndum erat vtrum pena purgatoria sit maxima omnium penarum temporalium. Et sm doc. respondetur q sic: et approbatur tripliciter. primo auctoritate. secundo ratione. tertio exemplo. Primo probatur auctorita te. Inquit. n. August. de pe. di. 2. c. vlt. et di. 25. c. qui in alind seculum. Qui in aliud secul lū distulit fructum conuersionis purgandus est igne purgationis. Hic etenim ignis etsi non sit eternus: miro tamen modo grauius ē Excellit etenim oēm penam quam vnq̄ pas/sus est aliquis in hac vita. Nunq̄ in carne tā ta inuenta est pena temporalis. Secundo p batur ratione. Et sm Bonauētu. potest sumi ratio ex diuina iusticia: eo q deus iustus pe/nam non acceptat sm q punitiua tantum: sed secundum q plus est in ea ratio ordinis recti Secundum hoc ergo est intelligendum q est pena sūpta et pena inflicta. In pēa sūpta n̄ tm̄ placet deo ordiatio pene ad culpā: sz ordo et re ctitudo q̄ ē i volūtate assumēte. In pena iflicta placet ordinatio pene ad culpā. Quoniam er go pena penitentium in presenti plus est pena morientium est inflicta in purgatorio: pro eo q iam non est tps agendi sed recipiendi. Idō mo dica pena in presenti plus satisfacit: et magis est de ea contenta diuina iusticia: q̄z de magna in futuro. Ric. vero sumit rationem ex cā ipsi⁹ pene. Nam pena causatur dupliciter. scilicet. ex absentia boni amati: et presentia mali odi/ti: et vtroq; modo pena purgatorii maior est q̄ libet pena temporali. Anime enim in purga torio quia motus earum nō retardatur mole cor poris: vehementissime desiderant cum deo p fecta fruitione cōiungi. Et idō ex huius cōiun/ctionis absentia vehementissime affliguntur maxime cum videant tps aduenisse quo cum deo perfecte essent coniūcte: si dum erant i cor poribus penā suis pctis debitam persoluissēt. Similiter ignis affligens animam in purga torio magis est actiuus igne nostro: qui tamē inter alia elementa maxime est afflictiuus. Idō pena purgatorij longe grauior est q̄z alia pēa in hoc mundo. Qualiter autem anima pa tiatur ab illo igne declaratum est in preceden/tibus: smone. s. 14. hui⁹ opis. 3⁹ probatur grauitas pene purgatorii exēplo. habetur nāq; i legenda sci Greg. q postq̄z orauit pro Tra/iano: apparuit ei angelus et dixit. Qr p dāna to rogasti duorum tibi datur optio. Aut enim i purgatorio duobus diebus cruciaberis. aut certe toto tempore vite tue fatigaberis dolori/bus et infirmitatibus. Qui prelegit toto tem pore vite sue doloribus concuti potius q̄z duo bus diebus in purgatorio cruciari. Vnde fa/ctū ē q semper deinceps aut febrib⁹ laborauit. aut podagre molestia pressus fuit. aut validis doloribus cōquassatus. aut dolore stomaci mi serabiliter cruciatus. Vnde in quadā epistola sic loquitur. d. Tante podagre: tantisq; dolori b⁹ pmor: vt vita mea mihi grauissima pena sit. Quottidie eni in dolore deficio et mortis re/medium expectando suspiro. Tertium du/biū ppositū fuit. Vtrum pena purgatorii p mi nisteriū demonum infligatur. Et quibusdam vr̄ q sic. eo q in scriptura aut vix aut nunq̄ legitur q bonus angelus bonos vexauerit.

Sed vexatio

Sed vexatio bonorum solum a malis fuit sicut exemplum habetur de Job. de Antonio: et aliis sanctis et amicis dei. Mali vero vexati sunt a bonis et a malis. Et ratio videtur esse secundum eos: quia qui vexat alterum et affligit quodammodo odium habet. Diabolus autem odit bonos et malos ob suam crudelitatem: ideo vtrosque affligit: cum sibi permittitur. boni vero non oderunt nisi malos et non illos solos affligunt: sicut afflixerunt sodomitas et egyptios. Sed opinio ista stare non potest quia non decet illum qui iuste de aliquo triumphauit postea puniri per ipsum. Sed anime que sunt in purgatorio adherendo iusticie vicerunt diabolum. Ergo non esset conueniens vt punirentur demonum ministerio. Propterea alii dixerunt quod pena purgatorii infligitur angelorum ministerio. Sed hoc non videtur probabile: quod tam grauiter affligant et puniant conciues suos nec hoc de facili per scripturam posset probari Ideo dicendum secundum Ric. et Bon. quod quamuis boni angeli et mali assistant morientibus: boni ad iuuandum. mali ad nocendum si possunt. tamen in loco penali ipsius purgatorii non puniuntur anime ministerio demonum: nec ministerio bonorum angelorum: sed sola diuina iusticia ignem purgatorium sicut instrumentum applicante ad punitionem earum.

De iocunditate quam habent existentes in purgatorio. tum propter certitudinem de sua salute. tum propter confirmationem in gratia. tum propter auxilium viuorum.

Capitulum. .3.

[T]Ertium mysterium declarandum de purgatorio dicitur iocunditatis. Nam inter acerbitatem penarum sentiunt anime in purgatorio existentes multam iocunditatem. maxime propter tria. Primo propter certificationem. Secundo propter subuentionem. Tertio propter sanctorum affectionem. Primo gaudent anime in purgatorio propter certificationem: quia iam certificate sunt de gloria et beatitudine ad quam debent peruenire. Notandum tamen secundum Bon. in. 4. di. 20. quod anime ille maiorem certitudinem habent quam ille que in via sunt: sicut habebant anime que erant in limbo. Et illa certitudo media est inter certitudinem patrie: et certitudinem vie. In patria est certitudo tentionis euacuans expectationem et timorem. In via autem est certitudo expectationis mixta timori: quia quilibet labi potest dum est viator. In purgatorio vero est medio modo. scilicet certitudo expectationis: quia nondum obtinuit: sed est euacuatio timoris propter liberi arbitrii confirmationem: quia omnino fit quod deinceps peccare non potest. Nam confirmati sunt in gratia: nec valent malum velle nec dum agetur quod eis accedit ad leticiam et iocunditatem. Propterea sapientie. 3. dicitur spes illorum immortalitate plena est. Nec acceptanda est quorundam opinio eorum qui dicunt quod pro acerbitate penarum ita absorbetur spiritus: vt vbi sit ignoret: et ex hoc dubitet vtrum sit in inferno: vel in purgatorio: aut extra. Sicut enim anima ex dulcedine contemplationis rapitur extra se vt nesciat vtrum in corpore an extra corpus hoc videat: sic suo modo dicunt in penis se habere. Sed certe hoc non videtur posse rationabiliter sustineri: quia et si spiritus carni coniunctus possit ab huiusmodi penis adeo absorberi vt vsum rationis amittat. Spiritus tamen separatus qui immortalis est non videtur adeo absorberi: cum fortior sit ad sustinendum magnam penam in se quam in corpore paruam. Et contra dictam opinionem faciunt exempla que Grego. ponit in. 4°. dial. li. vbi dicit. quod quidam in purgatorio existentes in grauibus penis petierunt adiutorium pro liberatione: quia sciebant se aliquando liberandos. Insuper in omelia de diuite et Lazaro dicitur quod damnati super se electos considerant vsque in diem iudicii. Si ergo pena illa infernalis improportionabiliter grauior est quam purgatoria. et illa non absorbet vsum rationis damnatis qui sunt oppressi verme desperatione et culpa: quanto magis nec ista pena absorbebit spiritus iustorum qui fortificati sunt bona conscientia et spe et diuina gratia. Secundo gaudent anime existentes in purgatorio propter subuentionem: quando subuenitur eis per suffragia viuorum: de quibus diximus in precedenti sermone. Innotescit autem eis predicta subuentio quadrupliciter. Primo diuina inspiratione. Secundo angelica reuelatione: vt dicitur. 13. q. 2. c. fatendum. Tertio morientium noui intimatione. Quarto experientie cognitione: quia per suffragia que impenduntur eis experiuntur sibi diminui penam. Conueniens nanque est vt innotescat eis a quibus et que suffragia fiant: vt cum de purgatorio fuerint liberate: et in gloriam angelorum assumpte: gratias suffragatoribus suis impendant: pro eis apud largissimum miseratorem omnium deum intercedentes. Non enim possibile est vt ingratitudo vel aliquod quodcunque vitium locum habeat in gloria sempiterna. Tertio gaudent anime in purgatorio propter sanctorum affectionem Superni quidem ciues orant et rogant dominum Jesum christum pro illis proximis suis: quos cruciari cernunt.

Scdm.n. Boñ.in.4.di.45. Duo inducunt sanctos orare pro his qui in purgatorio sunt. Primũ ẽ eoꝝ necessitas: q̃ indigẽt ab aliis re leuari. Secũdũ ẽ dei volũtas qui vult ꝙ vnuz membrum releuet aliud. Tertiũ addi põt.s. fu tura iocunditas seu felicitas.s. vt eorum glo/ria accidentalis augeatur cum videant eos fu/turos conciues suos. Unde credẽduz ẽ ꝙ an geli semper visitant eos: ꝛ consolãtur. Pro/pter que omnia ad prudentiam spectat dum vi uimus in hoc seculo penam quã possumus ꝓ peccatis nostris exoluere. sm Uo illam in pur gatorio dolenter luemusꝫ: vbi lꝫ propter rõnes iam tactas aliqua leticia aderit: nõ tñ tanta erit vt Boñ. ait: quanta erit afflictio. Ideo sollici/te cogitemus que ventura sũt: ꝛ oculos aperia mus in tpe opportuno: vt sic placemus deum quẽ offendimus: ĩpetremusqꝫ ab ipso hic grãz ꝛ in futuro seculo sepiternã gloriã. Amen.

Feria tertia quarte hebdomade: de iudicio curioso ꝛ temerario: propter quod multi qui se iustos credunt peccatores sunt: ꝛ inimici altis/simi dei. Sermo. 49.

Nolite iudicare

n [N]olite iudicare sm faciẽ: sed iustũ iudiciũ iudica te. Uerba sũt redẽptoris nostri originaliter Jo.7.c. ꝛ ĩ euange lio hodierno. Prebuit nobis sa luberrimũ documentũ satisqꝫ necessarium sal/uator noster dominus Jesus christus dum di xit verba in themate nostro ꝓposita: qm̃ ob cu riosum iudiciũ multi qui se bonos existimant sepenumero mali fiũt. Secũdũ Uo Alex. sen/tentiã in.3° volumine sũme duplex ẽ iudiciuz Unũ publicũ ꝛ ordinatũ: qđ quidẽ ẽ actus iu/sticie. Aliud vero vsurpatũ ꝛ temerariũ q̊ quis ꝓximũ suũ iudicat: vel reputat bonũ aut malũ. De hoc itaqꝫ iudicio de quo locutus est xp̃s ꝛ nos in pñti sermone dicem⁹. ĩ q̊ triplex iudiciũ subdistiguem⁹ declarãdũ.

Primum dr̃ dubietatis.
Secundum veritatis.
Tertium temeritatis.

Qđ peccatum ẽ iudicare in deteriorẽ par tem aliena facta que nobis dubia sunt: ꝛ quare dubia sũt in meliorem partem interpretanda.

Capitulum. .I.

p [P]rimũ iudiciũ vsurpatũ dr̃ dubietatis Cum quis ꝓximũ suũ ex operib⁹ du biis iudicat malum. Nam multa sunt opera que bñ fieri pñt ꝛ male: sicut ieiunare. orare. elemosynas facere. audire missas. visita re ecclesias. ꝛ siñia. in qb⁹ si qs diffinitiue iudi caret ꝓximũ: talia male facere vtputa pp vanã gloriã: aut aliquẽ alium malũ fineꝫ: peccaret p vsurpationẽ iudicii. Idcirco ĩ his seruãda est regula: que ponitur in glo. Ro.14. super illis verbis. Qui nõ mãducat manducãtẽ non iu dicet. vbi dr̃. Dubia sũt in meliorem partem ĩ terpretanda. Et ꝙ ita sit ꝓbari potest tripliciť p̊ auctoritate. 2° rõne. 3ᶜ exemplo. Primo ꝓbatur auctoritate. Uñ.33.di.c. habuisse. In rebus ambiguis absolutũ nõ dꝫ eẽ iudiciũ. Et xi.q.3. in.c. graue. Graue satis ẽ vt in re du/bia certa detur sententia. Et.30.q.5.c. incerta Incerta nullatenus iudicemus: q̊usqꝫ veniat dñs: qui latẽtia ꝓducat in luceꝫ: ꝛ illuminabit abscõdita tenebraꝝ: ꝛ manifestabit ꝯsilia cordi um. Ad hoc facit ibidẽ.c. nullũ. ꝛ.c. iudicãtẽ. Et idẽ ponitur ĩ glo. sup.c. nauiganti. de vsu/ris. ꝛ in.c. ex litteris. de probationib⁹. Ad idẽ est illud dictum ex̃ de reg. iuris. Estote inquit misericordes ꝛc̃. Hoc loco nihil aliud precipi existimo nisi vt ea facta que dubiuꝫ est q̊ aio sci ant in meliorem partẽ interpretemur. Se/cũdo ꝓbatur ꝙ dubia sunt in meliorem parteꝫ interpretanda rõne. Et hoc tripliciter.

Primo pp diuinã maiestatẽ.
Secũdo pp proximi charitatem.
Tertio pp propriam vtilitatem.

Primo pp diuinam maiestatem. Dubio rum.n. ꝛ secretorũ iudiciũ deus sibi reseruat: q dixit Hiere.17. prauũ ẽ cor hois ꝛ inscruta bile: qs cognoscet illđ. Ego dñs scrutãs corda ꝛ probans renes: qui do vnicuiqꝫ secũdũ viã suam. Et.32.di.c. erubescat. Deus secretorũ cognitor ꝛ iudex ẽ. Hinc ẽ qđ scribitur.2.q.i. c. nomẽ presbyteri. Diuine pietatis potestati facere viderer iniuriã: si illius iudiciũ meo vel lem iudicio preuenire. Et.15.q.6.c. si ascẽdẽti bus. Non põt humano cõdẽnari examine: q̃ deus suo reseruauit iudicio. Secũda rõ est ꝓpter ꝓximi charitatẽ. Secũdũ.n. Tho.2.2. q.96. Ex hoc ipso ꝙ aliquis hꝫ malã opinio/nem de aliquo absqꝫ sufficienti causa iniuriať ei: ꝛ contemnit ipsum. Nullus auteꝫ debet ali um contemnere absqꝫ cogẽte causa. Ideo vbi non apparent manifesta indicia de malicia ali/cuius: debemus vt bonum habere: in melio/rem partem interpretando quod dubium est. Et si diceretur quod iudicium debet esse ma/gis de eo

gis de eo quod vt in pluribꝰ accidit: sed vt in pluribus accidit vt male agant: qꝛ vt dicitur. Ecclesiastes. p̊. Stultorum infinitus est numerus. ergo dubia magis debemus interpretari i malū quā in bonū. Rn̄det Tho. ꝙ ille q in meliorē parte aliorū facta interpretatur: frequentius fallitur. Sed melius est ꝙ aliqs fallatur habens bonā fidem de aliquo hoīe malo q̄ꝫ rarius fallat̄ hn̄s opinionē malā de aliquo bono: qꝛ ex hoc fit iniuria alicui: non cōīt ex p̊. Ideo Seneca li. 4. de beneficiis ait. Sanctius est ꝓdesse etiam malis pp̄ bonos q̄ꝫ bonis obesse pp̄ malos. Ideo lex fauet vt patiatur potius innocentem absolui: q̄ꝫ nocentem cōdemnari. ff. de penis. l. absentē. i p̄n. Tertia rō ē pp̄ ꝓpriā vtilitatem. qꝛ sic hō euitat iudicium dei. secūdū illud Luc. 6. Nolite iudicare ⁊ nō iudicabimini. Notādū tn̄ fm̄ Alex. in. 2. volumine summe. ꝙ ꝓximorꝝ nr̄orꝝ facta dubia nobis p̄nt eē tripliciter. Primo ex ignorātia principii. Nā vt dr̄ ex̄ de sen. exco. c. cū voluntate. Voluntate ac proposito maleficia distinguūtur. Iō nescimꝰ sepissime ex q̊ principio ꝓcedāt aliorū opa: ꝓpterea i talibꝰ iudiciū curiosum cauere debemꝰ. 2° pōt eē aliqd̄ dubiū ex ignorantia medii: qꝛ multotiens mutat̄ voluntas. Nā multi aliq̄ bōa exercentes: mala itētione mutari p̄nt: ⁊ ecōuerso. 3 pōt aliqd eē dubiū ex ignorātia finis. Iō dr̄. xi. q. i. c. sacerdotibꝰ. Nescimꝰ qs i terribili dei iudicio qualis sit futurus. Eteni Paulus egregiꝰ p̄dicator dicit. Nolite an̄ tp̄s iudicare quo adusqꝫ veniat dn̄s. 3° ꝓbat̄ ꝙ dubia sint in meliorē p̄tem trāsferēda exemplo. Legimꝰ nāqꝫ ꝙ sanctꝰ fr̄ Leo socius bt̄i Frācisci dū infirmaret̄ in loco scē Marie de angelis vidit i visiōe multitudinē fratrū ꝓcessionaliter incedentiū. Inter q̊s vidit vnū a cuius oculis radii ꝓcedebāt lucidissimi: ⁊ q̄rens ab vno illorꝝ qs eēt ille cuius oculi ita splēdebāt: audiuit ꝙ erat frater Bern̄. de qntaualle primus socius bt̄i Francisci: q semp̄ de his q̄ videbat in aliis: i melius iudicabat. Qn̄ eniꝫ videbat aliq̊s male indutos dicebat. Isti melius seruāt paupertatem q̄ꝫ tu frater Bern̄. Cū vo inspiciebat diuites p̄ciosa indumēta deferentes cordis compunctione dicebat. Forsan illi sub vestibus delicatis humiliores sunt q̄ꝫ tu frater Bern̄. Ac per hunc modum semper in dubiis bene de aliis sentiebat. His vero dict̄ visio disparuit.

Quod non peccat qui manifesta dānat mala: ⁊ iudicat: ⁊ qualiter proximorū peccata non sunt curiose explorāda. Capitulum. 2.

Secundū iudiciuꝫ dr̄ veritatis. Ipsum aūt ē cū quis de manifestis: aut virtutibus: aut vitiis ꝓximi sui recte sentit. De quo dauid in p̄s ait. Recte iudicate filii hominū. Et Ari. i. ethi. Vnusquisqꝫ bene iudicat: q̄ bene cognoscit. Et de regu. iur̄. c. Estote misericordes. Qd̄ enim scriptū ē. Ex fructibus eorꝝ cognoscetis eos. de manifestis dicitū ē. que nō p̄nt bono aīo fieri vt stuprum: blassemie: furta: ebrietates ⁊ similia. de quibꝰ nobis p̄mittitur iudicare. Et. xi. q. 3. c. Si qs dixerit iniustum iustū ⁊ iustū iniustum: vterqꝫ abominabilis ē apud deum. Et ibidem in. c. si quis hominē. ⁊ in. c. veh vobis. inducit̄ illud esa. 5. Veh vobis q dicitis bonū malū ⁊ malū bonū: ponētes tenebras lucem ⁊ lucē tenebras. Verūtamen aliud ē aliena facta subtiliter ⁊ curiose inquirere ⁊ inuestigar̄: aliud eo ꝙ manifesta sūt ⁊ mala illa cōdemnare. Primū vitiuꝫ est reprehensibile. propterea Bern̄. ait. Noli eē aliene vite aut temerarius iudex: aut curiosus explorator. Secūdū vero ⁊ si non sit malum: tn̄ ita faciendū est: vt ꝓximo peccatori cuiꝰ peccata sūt manifesta cōpassio habeatur. Naꝫ multi reperiūtur q magis aliena facta q̄ꝫ sua iudicare cōtendūt. De quibꝰ dicit Sen̄. li. 2. de ira. Aliena vitia ante oculos habemus: a tergo nostra. Et martial' cocus. Ad fratris culpā aqle tu lumina portas. Ad ꝓpriā vo nulla: vl' ceca geris. Et Criso. i li. de compunctiōe. In alienis delictis seueri ⁊ amarissimi iudices residemus: nr̄as āt trabes oculis infixas ꝓpriis nō videmꝰ. Sꝫ vt iquit Tullius i li. 3. q. tusc. Proprie stulticie ē aliorꝝ vitia cernē: suorū obliuisci. Iō saluator nr̄ math. 7. c. ait. Quid vides festucam in oculo fratris tui: ⁊ trabeꝫ in oculo tuo nō vides. Aut quomō dicis fr̄i tuo. Sine eiiciam festucam de oculo tuo: ⁊ ecce trabes est in oculo tuo: Hypocrita. Eiice primum trabem de oculo tuo: ⁊ tunc videbis eiicere festucam de oculo fratris tui. Ex hoc vsitatum ꝓuerbium est. Tollere festucā si vis de fratris ocello. Que tua conturbat lumina tolle trabem. Et Greg. in moralib. dicit illud qd̄ ponit̄. 3. q. 7. c. qui sine peccato. Qui sine peccato ē vestruꝫ primus i illā lapidē mittat. Ad aliena quippe pctā punienda ibant ⁊ sua reliq̄rant. Reuocent̄ itaqꝫ intꝰ ad cōsciam vt prius ꝓpria corrigāt: ⁊ tūc aliena reprehēdant. Et

ad hoc ꝓpositū illud qđ scribit.3.q.7.c.iudi/
cet.⁊.c.in grauibꝰ.⁊.c. postulatus. ⁊.c.sacer
dos. Solēt aūt hoc vitio multū infici laici ⁊ se/
culares: qui subtiliter ꝑscrutari q̄rūt sacerdotū
⁊ religiosoꝝ vitā. Et si peccatū aliquod venia
le in eis viderint: damnāt illos: spernūt doctri
nā: ꝯtemnūt ipsoꝝ officia ⁊ orationes: reputāt
ipsos malos: ac aperto ore vbiq̄ȝ crudeliter de
trahūt: nec cogitant quot impietatibꝰ ipsi sunt
īuoluti: quot piurijs blasphemijs: vsuris: fur/
tis rapinis: fornicationibus: adulteriis: sodo
miis: atq̄ȝ similibus. Pro quibꝰ.i.q.i.in.c.
multi. Gregꝰ ait. Multi seculariū hominum
cū plus sacerdotū vitā q̄ȝ suā discutiunt i ma/
gnū cōtemptionis diuinoꝝ scr̄oꝝ crimē i cur/
rūt. Magna eni trabe vulneratos oculos ha
bentes: eamq̄ȝ negligētes: fastucā tenuem in
alioꝝ oculis cōspiciūt: quā dū incaute auellere
festinant: in erroris foueā dilabunt̄. Hec ille.
Idcirco salubre est documētuȝ fructuosumq̄ȝ
vt quilibet suis defectibꝰ se accuset: ⁊ humiliet:
non aūt aliorū peccata ꝑ̄sumptuose preiudicet.
Vn̄ beatus Frācīscꝰ dixit i regula de fratribꝰ
suis. Quos moneo ⁊ exhortor ne despiciāt ne
q̄ȝ iudicēt homines quos viderit mollibꝰ ve/
stimētis et coloratis indutos: vti cibis ⁊ potibꝰ
delicatis: sed magis vnusq̄sq̄ȝ iudicet: ⁊ despi/
ciat semetipsum.

Qđ temerariū est iudicare de proxio maluȝ
p quecūq̄ȝ signū: nisi esset signū violentum
Capitulū .3.

Ertiū iudiciū quo quis aliū iudicat dr̄
temeritatis. Et est cū quis male sentit
de ꝓrio suo diffinitiue pp aliquod ide
ficiēs signū suspitiōis de quo fit mētio.2.q.i.
c.multi.⁊.2.q.3.c.temerariū. Notandū tamē
ſm Alex. ꝙ triplex est suspitio: ſm quaȝ quis
pōt malū đ proximo suo ꝑ̄sumere. Prima dr̄
violenta. Secunda leuis. Tertia temeraria.

Prima dicit̄ violenta suspicio.s.cuȝ appa
rent oīa signa mali: ⁊ nulla boni. vt si adulter
habitaret cū adultera: de q̄bus ⁊ si n̄ videatur
quid faciāt: tn̄ pp hꝰi signū cohabitatiōis iudi/
care illos nō est peccatū. Propt̄ talia iudicauit
Salomon de filio illiꝰ meretricis: ꝙ alia mere
trix illa dormiēte abstulisset: de quibꝰ dicit̄.2.
Regū.3.et ex̄.de ꝑ̄sump.in.c.afferte. Naȝ cū
dixisset Salomō. Afferte mihi gladiū ⁊ diui/
dite infantē viuū ⁊ date dimidiā partē vni: ⁊
dimidiā alteri: qđ nō dixit diffiniendo: sȝ potiꝰ
tēptando: ⁊ iquirēdo veritatē: vt dicit glo. sup
dc̄o.c.afferte. Clamauit mulier cuiꝰ filiꝰ erat
viuus ad regē. Cōmota sūt quippe viscera eiꝰ
super filio suo. Obsecro dn̄e date illi infantē
viuū: ⁊ n̄ occidat̄. E cōuerso illa dicebat. Nec
mihi nec tibi: sȝ diuidat̄. Rn̄dit rex: ⁊ ait. Da/
te huic infātē viuū ⁊ nō occidat̄: hec ē enim mr̄
eius. Secūda suspicio dr̄ leuis: qn̄ sūt leuia
signa mali: ⁊ fortia ac plura boni: vt si mulier
loquat̄ cū aliquo viro religioso honeste ⁊ i ho/
nesto loco ac cōdecenti ⁊ similia ⁊ sic iudicare
malū peccatū ē. Sciendū tn̄ ſm Tho. vbi su/
pra. ꝙ aliud est ex huiusmōi signis dubitar̄ de
malo ꝓximi. aliud illđ affirmare. Primū per
tinet ad humanā tēptationē: sine q̄ nō ducitur
ista vita. ſȝ illud apl̄i.i.Corin.x. Tēptatio vos
nō apprehēdat nisi hūana. affirmare vo ⁊ exi
stimare pro his signis maluȝ de proximo suo
pctm̄ ē. Vnde Aug. super illud.i. Corin.4.
Nolite an̄ tēpus ⁊c̄. ait. Et si suspitiōes vitare
nō possumꝰ: q̄ȝ hoīes sumꝰ. iudicia tamē.i. dif
finitiuas sn̄ias cōtinere debemꝰ. Notandum
adhuc ſm prefatuȝ doctorē ꝙ suspitio de malo
alteriꝰ pōt tripliciter ꝓuenire. Primo ex lon
ga experiētia. Vn̄ Ari.2.li.ethi. dicit ꝙ senes
sūt maxie suspitiosi eo ꝙ mltotiēs expti sūt alio
rum defectꝰ. Senes.n. inqt cacoges sunt. Est
eni cacogia in deterius existimare oīa.2° pro/
uenit talis suspitio mali ex eo ꝙ aliq̄s male affi
cit̄ ad alterū. Cū eni q̄s aliū ꝯtemnit vel odit:
facile opiat̄ malū de ipso: q̄ȝ vnusq̄sq̄ȝ facile cre
dit qđ appetit.3° ꝓuēit suspicio mali ex hoc ꝙ
aliq̄s in seipso malus est: ex quo cōscius sue ma
litie faciliter malū de alijs opinatur: propterea
sapiēs. Eccl̄iastes.x.c.ait. Stultꝰ i via sua am
bulās: cū ipse sit insipiēs: oēs stultos existiat.
Et Seneca i li. đ moribꝰ. Hoc hȝ ois affectꝰ
vt i q̊ ipse īsanit: ceteros putet īsanire. Tertia
suspicio dr̄ temeraria: cū quis oīa bona i malā
partem trahit. Vn̄ Crisoꝰ i quodā ſmone ait.
Sūt qdā pueri q de oībus male iudicāt. Di/
cūt eni si q̄s studet ⁊ humilitati vacat hypocri
ta est. Si recreationi gulosus ē. Si societati
secularis est. Si simplicitati fatuus est. Si alio
ruȝ correctiōi ꝑ̄sumptuosus ē. Si silētio ⁊ paci
simulator ē. hec ille. Quis ergo explicet q̄ȝ mlt̄
tos lucretur diabolus pp temeraria ⁊ ꝑ̄sum
ptuosa iudicia. In q̄bꝰ tāto maiꝰ ꝑiculū imiet:
quāto minoris culpe eē credunt̄. Euitemꝰ itaq̄ȝ
illa q̄ȝtm̄ possumꝰ: vt sic vere pniaȝ agētes asse
q̄mur h̄ in seculo dei gratiā ⁊ i futuro sēpiter/
nā gloriā: i qua viuit gloriosus deꝰ p infinita

secula seculorū. Amen.

Feria q̄rta q̄rte hebdomade i q̄dragesima. De sacratissimis idulgentiis ꝛ relaxationibus quas facit ecclesia in remissionē pene peccatorum. Sermo .50.

V Enit nox quādo nemo potest opari. Redēptoris nr̄i v̄ba sūt ista originaliter Joh.9.c. ꝛ in euāgelio hodierno. O stēsuꝫ est in superiori sermone q̄ꝫ grauis erit q̄ꝫue timenda purgatoria pena: q̄ seruatur his qui in hac vita ꝓ suis pctis satisfacere negligūt. Et qm̄ pleriqꝫ excusare se possent. d. vires aut tēpus illis ad satisfaciēdū nō sufficere. Idcirco clementissime prouidit dn̄s noster iesus xp̄s concedēs thesaurum ecclesie ministris suis ꝓ loco ꝛ tp̄e peccatorib⁹ dispensāduꝫ. Fiunt nanqꝫ in eccl'ia ꝑ p̄latos ꝛ supiores relaxationes ꝛ indulgentie in quibus qui faciunt quod debent: peccatorum suorum remissionē lucrantur. Vt autem hoc clarius intelligatur: statui hodierna die de indulgentiis verba facere vt penitentes peccatores intelligētes illaruꝫ virtutē inuigilent cuꝫ studio eas acquirere: non expectantes nocteꝫ mortis ꝛ purgatorie pene: quando amplius non poterunt operari. De ipsis ḡ idulgentiis tria mysteria principalia proponimus declaranda.

Primum dicitur diffinitio.
Secundum concessio.
Tertium fructificatio.

Quid sit idulgentia: ꝛ qualiter prodest in foro dei ad diminutionem pene purgatorie: et de clauibus a christo collatis sacerdotibus.

Capitulum primum.

P Rimum mysterium de indulgentiis declarandum dicitur diffinitio. in quo quid sit indulgentia videamus. Et respondet Franciscus de maro. in tractatu de indulgentiis. ꝙ indulgentia est remissio peccatorum. Quod intelligendum est de remissione pene temporalis: ad quam peccator remanet obligatus post remissionem culpe ꝛ pene eterne. Ipsa nanqꝫ pena ꝛ culpa eterna remittantur in contritione cum peccator iustificatur. Et quia vt tactum est sermone septimo huius operis. c. i. licet in baptismo omnis pena que pro peccato debetur: penitus relaxetur merito passionis christi: tamen cum homo peccata iterat reddit se indignum tanto beneficio. Ideo in contritione nisi esset multum feruentissima nō remittitur ei tota pena sꝫ minoratur: vt dicit magister sen. di. 19. tertii. q̄ꝫtuꝫ decet ꝛ expedit salua diuina iusticia. Remanet itaqꝫ vt in pluribus obligatus peccator ad temporaliter satisfaciendum penāqꝫ tp̄alē exoluendam. Hāc vero taxare habet sacerdos in confessione: qui vt dictum est in sermone pro arbitrio pnias pōt iniungere. Et quia raro cōtigit vt quis totam penā tp̄alē debitā excipe possit ꝛ adimplere: ideo q eam in hac vita nō soluūt: i purgatorio acriter punient̄. Sed cū quis facit illud ꝓ quo indulgentie concedunt̄: a dicta pena liberat̄ plus ꝛ minus s̄m indulgentie qualitatē. Notandum tn̄ s̄m Ric. ꝛ Bon. di. 20. quarti. ꝙ fuerūt quidam qui voluerunt distinguere foruꝫ dei ꝛ foruꝫ ecclesie. Et hi dixerūt indulgētias valere q̄ꝫtū ad foruꝫ ecclesie: non q̄ꝫtū ad forū dei. Ratio aūt ipsorū erat: q2 null⁹ inferior pōt absoluere a pena ad quā ligat superior. Sꝫ deus remittēdo culpā ligat ad aliquā penam tp̄aleꝫ: ergo videtur ꝙ nullus possit de illa aliqd dimittere. Et ꝓpterea dicūt indulgētias valere i foro ecclesie: remittēdo penas taxatas a iure vel a iudice: non tamē aliqd remittēdo ꝺ pēa taxata a deo. Verūtn̄ ista opinio satis impia est et contraria rōni quia si sic esset tunc ecclesia absoluendo a penis satisfactoriis transmutaret ad penas purgatorii: ꝛ ad grauiora supplicia. Ideo simpliciter dicendum est ꝙ relaxatio satisfactionis que fit in indulgentiis valet etiam in foro dei: quia deus habet pro condonato quod sic condonatur. Modus autem intelligendi qualiter fieri potest talis est. Presupponendum nanqꝫ est ꝙ bonū obtinem⁹ ex triplici merito. scilicet ex merito proprio: ꝛ ex merito capitis: ꝛ ex merito ecclesiastice vnitatis. Et ꝙ ita sit in se manifestuꝫ est: q2 quilibet merēt sibi ꝑ gratiā quā habet. Q ꝺ xp̄s meruerit nobis nemo dubitat: nisi q fide caret. ꝙ eccl'ia merear̄ nobis: ꝛ ei⁹ merita patēt ꝑ v̄ba Augu. d. in li. de pnia. Credēdū est ꝙ oēs orationes ꝛ elemosyne ecclesie ꝛ opera iusticie succurrūt recognoscēti mortalitatē suā ꝑ hūc modū: sicut triplex ē meritū obtinēdi bonū: sic ꝛ meritū liberādi a malo. Meritū. s. ꝓpriū. Et hoc ē meritū nostre cōtritiōis: ꝛ per h̓ meremur liberari a pena eterna: ita q̄ simul sūt h̓ duo: sicut i angelis gratia ꝛ gloria. Secūdo ē meritū christi ꝛ hoc opat̄ in sacramētis ꝛ ptāte clauium: ꝛ ꝑ hoc remittitur pars pene.

Tertio est meritū ecclesiastice vnitatis: ⁊ per il
lud adhuc fit remissio. Et sic secūdū triplex me
ritum fit triplex pene condonatio vt sic currat
misericordia cum iusticia: ⁊ in qualibet est mu
tatio maioris in minus. Unde pena eterna ꝑ
mo mutatur in temporalē cū remittitur culpa.
Scđo temporalis magna ⁊ supra vires cōmu
tatur in penā competentē viribus in sacerdotꝭ
absolutione ⁊ quod residuū ē reseruatur i pur
gatorio. Tertio vero pena illa: ad quam quis
tenetur mutatꝛ i minorē in indulgentiis. Hoc
aūt pōt facere ecclesia ex diuina auctate. The/
saurum enim meritorum. s. christi martyrum
confessorum ac virginū recōmendauit ecclesie
dispensandū cū ecclesie in prelatis tradidit cla/
ues regni celorum. Et per hoc solui pōt rō eo
rū qui dicūt q inferior nō pōt absoluere a pēa
imposita a superiore. Nam licet non possit au
ctoritate ꝓpria: pōt tñ auctoritate ipsius superi
oris. Uel potest dici q prelatus dans indulgē
tias nō absoluit oio cōdemnādo: sed soluēdo đ
thesauro ecclesie. Sȝ aliquis posset obiicere q
ecclesie non sunt date claues: qꝛ claues aut sūt
ad claudendum: aut ad aperiendū. Sed dicitꝛ
Apoc. 3° xp̄s aperit ⁊ nemo claudit: claudit ⁊
nemo aperit ergo ecclesie nō sunt date claues.
Uerūtamen in ꝯtrarium ē quod xp̄s dixit Pe/
tro Mathei. 16. Tibi dabo claues regni celoꝝ
Ex quibus verbis pȝ q mediante Petro ec/
clesia claues accepit. Quod notatur. 24. q. i. c.
m[illegible]ct. c. quodcūqȝ. c. oibus consideratis. Re
sp[illegible]ndet ergo. Ric. di. 18. q̄rti. q claues regni
celorum date sunt ecclesie. Et accipiūtur h̄ cla
ues ad similitudinem clauium materialium ꝑ
quas hostiū claudit ⁊ apperitur. Claues. n. ec
clesie sunt quedā potestas data ecclesie in prela
tis suis ad aperiendū ⁊ ad claudendū hoibus
regnum celorum: qđ clauditur homini ꝑ pecca
tum vel per obligationē ad penā ꝓ peccato: ⁊
aperitur per remotionem vtriusqȝ. Est autē
potestas triplex aperiendi celum ⁊ claudendi.
Prima est auctoritas que est in solo deo: q so
lus aperit effectiue per infusionē gratie ⁊ clau
dit permissiue permittendo iusto iudicio hoiē
ruere in peccatum gratiam non cōferēdo. Se/
cunda est clauis excellentie que est in xp̄o rōne
humane nature: q celum aperit per meritū paf
sionis sue: ⁊ claudit per potestatē iudicialē sibi
traditam. Tertia est clauis ministerii. s. in p̄la/
tis ecclesie qui celū aperiunt ministrando sacra
menta q̄ operantur in merito passionis christi
⁊ virtute. Ad auctoritatem ergo Apoc. dicen/
dum. q clausura regni celorum potest triplicitꝛ
accipi. vel pro illa qua erat clausum generi hu/
mano pp peccatum primorum parentū. vel ꝓ
illa qua claudetur oibus reprobis in iudicio ꝑ
sententiam diffinitiuam. vel pro illa qua clau/
ditur interim homini per culpam ⁊ penam re/
mittendas. ꝑma clausura fuit vniuersalis ⁊ nō
perpetua: ⁊ hanc xp̄s aꝑuit merito passionis
sue. Et de hac dr̄. apit ⁊ nemo claudit. Alia si
militer clausura erit perpetua. de q̄ Math. 25.
Clausa ē ianua. ⁊ de hac dicitur. claudit ⁊ ne/
mo aperit. Alia clausura est particularis ⁊ nō
perpetua: ⁊ hanc prelati ecclesie possunt mini
sterialiter aperire. Propterea nō mediocriter
errant hi qui dicūt indulgentias nō valere: cū
tota ecclesia rationabiliter contrarium asserat ⁊
affirmet.

De auctoritate concedendi indulgentias: ⁊
illarum varia concessione: ⁊ de causis ꝓ qbus
conceduntur. Capitulum. 2.

Secundū mysterium de indulgētiis de
clarandū dicitur concessio. in quo de
ipsaꝝ concessione tria consideremus.
primo auctoritatē. secūdo varietatē. tertio cau/
salitatē. Primo cōsiderem⁹ auctoritatē: qs
s. habet auctoritatem indulgentias concedēdi.
Et rn̄dent doc. s. Boñ. ⁊ Ric. vbi. s̄. q illi so
li pn̄t indulgentias dare: quib⁹ dispensatio the
sauri ecclesie cōmissa ē: ⁊ fm mensurā ꝯmissio
nis sue. Et qꝛ xp̄i vicario commissa ē plenitu/
do potestatis ab ipso xp̄o: vt patet ex̄ de peni. ⁊
re. c. cū ex eo. Jō potest dare indulgentias per
totam ecclesiam militantē: ⁊ tantas quantas si
bi dare placuerit si adsit rōnabilis causa. Alii
autē habent tantū de hac ptāte quātū eis a xp̄i
vicario concessum ē. Ipse aūt per ius cōe h̄ nō
concessit nisi episcopis vel electis in ep̄os ⁊ su
is legatis. Et ideo nulli alij pn̄t indulgentias
dare nisi ex spāli cōmissione. nec possunt lega
ti dare indulgentias nisi in prouincia sua: nec
ep̄i nisi in suo ep̄atu. Archiep̄i tñ pn̄t eas dare
in ep̄atibus suffraganeorum suoꝝ. vt pȝ extra
de pe. ⁊ re. c. nostros. in textu. et in glo. Isti
tñ in dedicatiōe basilice siue dedicetur ab vno
siue a plurib⁹ non debent extendere indulgen
tias vltra annū nec in anniuersario dedicatiōis
vltra. 40. dies. Limitata est enī eis ptās a pa/
pa: ne per immoderatas remissiōes claues ec/
clesie cōtemnerētur: ⁊ pn̄ialis satisfactio ener/
uaretur. ex̄ de pe. ⁊ re. c. cū ex eo. Et si diceretꝛ

ꝙ omnis sacerdos habet claues. Ergo potest indulgẽtias cõcedere. Respondet Boñ. ꝙ clauis nõ est tota ratio virtutis indulgẽtias faciẽdi: sed potestas clauis cũ iurisditione ꝛ auctoritate thesauri dispensãdi: q̃ ordinarie solis competit ep̃is ꝛ sacerdotibus si eis ab episcopis cõmittatur. 2° cõsiderem⁹ circa cõcessiones indulgentiarũ varietatẽ. Secũdũ eniꝫ ꝙ apparet ex usu ecclesie solẽt idulgẽtie variari tripliciter. Conceduntᷣ nanqꝫ aut secũdũ numerũ dieruꝫ vel annoꝝ. aut ꝭꝫ partẽ peccatorũ. aut ꝭm plenariã remissionẽ. Quãdo cõceduntᷣ ꝭꝫ numerũ dierũ vel annoruꝫ: vtputa qꝛ dantᷣ centum dies vel centũ anni de indulgẽtia: tũc qui illã lucrantᷣ absoluuntᷣ a p̃nia quã facere debuissẽt pro peccatis suis per centũ dies: vel ꝑ centum annos: siue i hac vita siue i purgatorio. Quãdo vo cõceduntᷣ indulgẽtie ꝭm partẽ pctõruꝫ vt puta qꝛ cõcediᷣ tertie vl' quarte partis remissio peccatoꝝ: tũc qui illas lucrantᷣ absoluũtur a pena quã tenebãtur exoluere ꝓ illa pte: siue illa pena sit centũ annoꝝ siue mille siue pluriũ. Quãdo autẽ cõceduntᷣ indulgẽtie ꝭꝫ plenariã remissionẽ: tũc qui illas lucrantᷣ: absoluuntur ab oĩ pena: ita ꝙ si tũc ex hac vita decederent. statim ad celũ euolarent ꝛ inter ciues celi nullo obstaculo impediti collocarentᷣ. Tertio ꝯsiderem⁹ circa cõcessionẽ idulgentiaꝝ causalitateꝫ pro qua cã cõcedi possũt ꝛ debẽt idulgẽtie. Et rñdet Boñ. ꝙ sicut videm⁹ in polliticis ꝛ cõitatib⁹ humanis: ꝙ thesaurus reip. ꝓpter duo marie ꝯsueuit proferri ꝛ cõicari exterius. Sic in spiritualibus est intelligendũ. Proferᷣ nãqꝫ thesaurus extra ꝓpter gloriã pricipis: sicut faciũt reges curiales: quẽadmõꝫ fecᷣ rex Assuer⁹ vt hᷣ Hester. i. c. Alio mõ ꝓpter vtilitateꝫ cõitatis siue necessitatẽ. Unde qñ lediᷣ cõitas ꝓferunt stipẽdia ꝛ donatiua militibus vt eant ad pugnã. Sic thesaur⁹ ecclesie ab his qui hñt dispẽsare duplici ex cã dꝫ aperiri. s. ꝓpter gloriã pricipis ꝛ laudẽ. Laus vo ꝛ honor dei est in scis suis. Et sancti honorantur i cõstructõe basilicarũ: visitatione earũdem: cõmemoratõe vtutũ suaꝝ. Et idẽ fit in p̃dicationib⁹ ꝛ sermonibus. Ideo ꝓ his oibus idulgẽtie recte fiũt. Cõis ãt vtilitas est defẽsio terre sãcte: defẽsio fidei: ꝓmotio studij: ꝛ cõsimilia: ꝓ quib⁹ adhuc recte indulgentie conceduntᷣ. Et si dicerenᷣ ꝙ nõ licet dare spũalia ꝓ tpalibus qꝛ illud esset symoniacũ. Sed in istis indulgentijs dantur spiritualia ꝓ tpalibus. s. remissio pene ꝓ pecunijs ꝛ aliis rebus loco elemosyne oblatisᷣ: ḡ videᷣ ꝙ nõ licet cõcedere h⁹i idulgẽtias. Respondet Ric. ꝛ Boñ. ꝙ non dantᷣ spũalia pro tẽporalibus nisi ꝑ accidens. Cũ enim dantur indulgẽtie ꝓ ecclesijs vel hospitalib⁹ cõstruẽdis: nõ dantᷣ vt in illis tẽporalib⁹ sistatᷣ: sed ꝑꝑ vtilitatẽ spiritualẽ cõsequẽteꝫ. Unde nõ dantᷣ pro tẽporalib⁹ nisi inq̃ꝫtum ordinantur ad spiritualia. Ideo quãdo prelatus dat indulgentiã non dat eã pro elemosyna exteriori non cõsidẽrãs datuꝫ sed fructũ: videlꝫ qꝛ ex radice bone volũtatis ꝓcedit

De fructu indulgentie respectu existentiuꝫ in mortali: ꝛ eorũ q sũt in purgatorio: ꝛ illoruꝫ q post illarũ acq̃sitionẽ erũt ꝓpter alia peccata dãnandi Capitulum .3.

Ertiũ mysteriũ de indulgẽtiis declarandũ diciᷣ fructificatio: in quo de fructu indulgẽtie circa tria p̃cipue dubitatur. p̊ vtrũ idulgẽtie ꝓsint existentib⁹ in mortali peccato. 2° vtrũ prosint his qui sunt in purgatorio. tertio vtrũ prosint his qui illas lucrãtur ꝛ postea propter alia sua peccata damnantᷣ ad infernũ. Ad p̃mũ dubiũ rñdet Ric. ꝙ ñ potest fieri remissio pene manẽte culpa: Et iõ cũ per indulgẽtias nõ remittatᷣ culpa existẽtibus i mortali peccato: nõ remittiᷣ eis ꝑ indulgentiã aliquid de pena. Si tamen aliquis existens in mortali peccato: facit illud quod continetᷣ in forma idulgẽtie: prudenter facit: quia bona facta in peccato mortali aliquo mõ peccatorẽ disponũt de cõgruo ad penitẽtiã: ꝛ illa mediãte ad susceptionẽ remissionis peccatõrũ per diuinã misericordiã. hec Ric. Bon. vo dicit ꝙ ad hoc vt indulgẽtie valeãt reqriᷣ duplex cõditio ex parte dantis. s. ptãs vel auctoritas: de q̃ supra dictuꝫ est. Et honesta ac rationabilis cã. Unde nõ esset credẽda indulgẽtia alicuius valoris si quis daret eã euntib⁹ videre torneamẽta. Similiter ex ꝑte accipientis duplex conditio reqritur. s. cõfessio cũ vera cõtritione: ꝛ fides cũ vera deuotiõe: vt vere de peccatis sit penitẽs ꝛ vere cõfidẽs ꝙ pastoris indulgẽtia sibi valeat.

2° cõtingit dubitare vtrũ idulgẽtie valeãt his qui sũt in purgatorio. Et quibusdã visũ est qꝺ sic: ꝛ arguunt ꝙ omnes aĩe sancte aut sunt de ecclesia triũphãte: aut militante. Sed aĩe existẽtes in purgatorio sãcte sũt. nec sũt ꝺ ecclesia triũphãte: quia in ea nll'a est pena: ergo sũt de ecl'ia militãte. Sꝫ omnibus habẽtibus gr̃aꝫ in ecclesia militãte prosunt indulgẽtie: ergo prosunt il

lis q̄ sūt in purgatorio. Alij vo tenent contra
riumeꝗa vt scribitur de pe. dist. i. c. si cui. §.
alij econtra. Dn̄s par ius soluendi voluit esse
⁊ ligandi. Si prelati ecclesie non possunt liga
re illos qui sunt ī purgatorio. ergo nec eos sol
uere. Quod verū nō eēt si illis prodessent in/
dulgentie. Rn̄det Ric. ꝙ idulgentie non pro
sunt illis qui nō sunt de iurisdictione illius qui
eas cōcessit. vt pꝫ extra de pe. ⁊ re. c. ꝙ autē.
Nec illis qui non faciunt illud pro quo danť ī
dulgentie: q̄uis voluntatē habeāt faciēdi. Nā
lꝫ non potenti operari volūtas reputetur ꝓ fa
cto q̄ꝫtum ad primū eēntiale: non tn̄ hoc ē verū
quantum ad quodlibet premiū accidētale. Vn̄
nec pro facto reputatur q̄ꝫtum ad remissionem
pene per idulgentias obtinende. Illi autem q̄
sunt in purgatorio non sunt sub iurisdictione
prelatorū ecclesie: quod satis datur intelligi cū
dixit dn̄s Petro. Quodcunqꝫ solueris super
terrā ⁊c̄. concedendo ei ptātem super eos tan/
tum qui sunt viuentes in hac mortali vita. Nō
possunt ēt hi qui sunt in purgatorio facere illō
pro quo datur indulgentia. icirco idulgentie
eis non prosunt directe. Indirecte tn̄ eis pro/
sunt inq̄ꝫtum existentes ī hac vita faciunt pro
eis illud quod ꝯtinetur in forma indulgentie.
maxime si dentur indulgentie sub hac forma.
Quicūqꝫ fecerit hoc vł illud pro se vel pro prē
suo defuncto vel alia persona ī purgatorio exi
stēte: damus tot dies indulgētie. Et sic etiam
secundum cōem opinionē doctorum ꝓsunt ꝑ
modū suffragij ⁊ non ꝑ modū idulgētie. Ad
argumētū vero factū pro oppositione ꝯtraria
dicit Ric. ꝙ illi qui sunt in purgatorio: cum ec
clesia militante quodāmodo cōicant in pena: ⁊
cum triumphāte cum īpossibilitate peccandi:
cū vtraqꝫ in charitate. Et ideo qꝛ coniuncti sūt
cum militante ecclesia ꝑ charitatē ⁊ maxime au
xilio indigent: qꝛ nō sunt in statu ī quo possint
penam assumere voluntariā: per quā citiꝰ ad/
mitterentur ad visionē beatā: ideo ecclesia pōt
eos iuuare cōicādo eis merita viuorum: non
tamē ꝑ modū auctoritatis. per quā directe iuuā
tur illi quibus directe prosūt idulgētie. 3 cō
tingit dubitare. Vtrū indulgētie ꝓsint his q̄
illas lucrantur si post illarū adeptionem ꝓpter
alia peccata ꝑ eos cōmissa dānentur ī inferno.
Sed ad ītelligendā hanc difficultatē necesse ē
scire an per culpam sequentem peccata dimissa
redeant. Et ad hoc nos dicimus ex sen. Ric.
li. 4. ⁊ domini Bon. di. 22. ꝙ peccata dimis/
sa redire intelligi potest dupliciter. aut quantū
ad culpam. aut quantum ad penam. Primo
modo peccata dimissa redire non possunt: qꝛ
nulla res ānihilata redire potest eadem nume
ro nisi per diuinā potentiam. iuxta illud Aui/
cēne. 3. metaph. Qđ ānihilatum ē non redit.
Peccatum autem cum remittitur ānihilatur.
⁊ per operationem diuine potentie reuerti nō
potest: qꝛ vt inquit Augꝰ. li. 83. q. Deo aucto
re non fit homo deterior. Dicunt tamen pecca
ta dimissa redire inquantū sequens culpa ma/
gis grauatur q̄ꝫ si peccata illa non fuissent di/
missa. Quātum vo ad penam. vtrū dānatus
pro peccatis que cōmisit post peccata dimissa:
puniatur tantum ꝓ illis pro quibus dānatus
est: aut ꝓ alijs dimissis: ⁊ sic peccata redibunt
quantum ad penam. Rn̄det Ric. ꝙ pena que
debebatur pro peccatis dimissis: aut ē tota ex/
pleta ante sequēs mortale peccatum: aut non.
Si non tunc dico ꝙ remanet obligatus pec/
cator ad solutionem residui pene: si in illo pec/
cato mortali moriatur pro peccatis illis remis/
sis quo ad culpam non quo ad penam. Et iō
ꝓ illis in inferno pena eterna puniet. Sed ꝑ
accidens quia in peccato mortali nulla pena est
satisfactoria in conspectu dei: Et ideo quantū/
cūqꝫ puniatur semper remanebit obligatus ad
penam. Illa tamen pena erit minus intensa
q̄ꝫ si illa peccata non fuissent ei dimissa. Si ve/
ro pena ē soluta ante sequens mortale: peccata
remissa non redeunt nisi inquantū aggrauant
sequens peccatum propter quam aggrauatio/
nem sibi maior pena debetur. propter hoc di/
citur Naum pº. Non iudicabit deus bis ī id
ipsum. Et de pe. di. 7. Vsus fiucm. Diuina
clementia dimissa peccata vlterius in vltionē
venire non patitur. Cum ergo existentibus in
charitate per indulgētias remittatur pena tpał
pro peccatis debita: si post ꝓpter alia peccata se
quentia tales in inferno dānenť: nō amplius
punienť ꝓ peccatis illis: ꝓ quibus iam remis/
sionem pene indulgentijs mediātibus obtinue
runt. Ergo currant peccatores sitientes ad fō
tē pietatis ⁊ clementie dn̄i nr̄i iesu xp̄i: ⁊ de su
is peccatis vere confessi penitentes indulgen
tias que conceduntur ꝓcurent acquirere: vt sic
a pena liberati scādere valeant regna celorū:
vbi xp̄s deus dei filius regnat cū patre ⁊ spū
sancto ꝑ infinita secula seculorum. Amen.

Feria. 5. quarte hebdomade ī quadragesi
ma: de viduitate suāda: ⁊ đ eius laudibꝰ atqꝫ
preconijs

Ec uidua erat

(h) τ turba ciuitatis multa cū illa: quam cū vidisset dn̄s miseri/cordia motus sup illam: dixit illi. Nolite flere. Scribuntur hec verba Luc.7.c.τ in euangelio hodierno. Usus est pietate multa saluator noster erga viduam: vnicū filium suum morte iam extinctū dolenter τ amare lugentē. Ipsam quidem vt euangelica lectio testatur p̄ ꝯsolatus ē vbis: ꝺ̄mum suscitatū filiū ei benigne restituit. Quo exemplo clarescit quanta sit vidualis status gratia: quantus ue ꝺ̄cor: quantum ēt τ meritū. Sꝫ qm̄ multi sunt qui ignorant p̄cium eius: iō ad instructionem penitentiū hodierna die de vi/duitate conficiamus ꝭmonē: de quo tria mysteria principalia erūt declaranda.

Primum dicitur obseruationis.
Secundum commendationis.
Tertium regulationis.

Qualiter post primū maritū melius ē tenere τ obseruare viduitatē qꝫ denuo nubere. tuꝫ pp iudiciū castitatis. tū pp signū charitatis. tuꝫ ēt pp beneficiū libertatis. Capitulum. I.

(p) Rimū mysteriū dicitur obseruatōis: i quo declarandū ē quare post primū maritū melius ē obseruare τ tenere viduitatē qꝫ ad secūdas nuptias transire. Et assignari possunt tres principales rōnes. pria ē propt iudiciū castitatis. ſa ꝓpter signū charitatis. tertia pp beneficiū libertatis. Prima rō ē propter iudicium castitatis. Quando eni mulier nubit totiēs signū ē magne icōtinentie. Unde Hiero. contra Iouinianum refert qꝫ Portia minor cū laudaretᷣ quedā bene morigerata quē secundū acceperat vir̄ respondit. Felix τ pu/dica matrona nūqꝫ preter sel̄ nubit. Et Vale/rius li.2. Que vno fuerant cōtente matrimo/nio corona pudicitie honorabantur. Verūtm̄ disputandū ē vtr̄ secūde nuptie sint licite. Et nōnulli arguunt qꝫ non. Nā Criso⁹.31.q.1.c hac rōne. ait. Secūdā.s. vxorē accipe ꝭm p̄ce/ptū apl̄i licitum ē. ꝭm aūt veritatis rōneꝫ fornicatio ē. Itē ratione videtur: qꝛ bigamus non pōt ꝓmoueri ad sacros ordines: sed pena non infligitur nisi ꝓ culpa: ergo i bigamia ē culpa. Sed in contrariū ē auctoritas Hiero.q.31.q.1.c. aperiant. ait. Aperiant queso aures obtrectatores mei τ videant me secūdas τ tertias nuptias in dn̄o concessisse. Et iter̄ in eodē.c. ait Non dāno bigamos: imoi nec trigamos: τ si dici potest octogamos. Et Aug⁹.in.c. deus. i quit. Deus masculū τ feminā ꝓpagandi generis cā nuptiali castitate coniunxit: τ secundas nuptias que in vnoquoqꝫ testō ꝑmittunᷣ lici/tas eē mōstrauit. Et idē Aug. exponēs illud apostoli. qꝫ si dormierit dicit. Qꝺ̄ si dormierit vir eius: non dicit primus vel secūdus vel tertius: nec nobis diffiniēdū ē qꝺ̄ non diffinuit apostolus. Unde nullas debeo dānare nuptias nec eis verecūdiā iferrᷣ numerositates. Respōdēt doc. in.4. dis.42. scilꝫ Ric. Bon. Petr⁹ de plaude Tho. τ ceteri. qꝫ nō tm̄ secūde nuptie sed ēt tertie τ quarte: τ plures sūt licite. Rō qꝛ ꝑ mortē alterius coniugū tollitᷣ ipedimētū pri/mi mr̄imonij. Unde dicit Petrus de plaude qꝫ si qs resuscitaretᷣ a mortuis nō posset ad vxorem viuentē redire: qꝛ non āplius sua vxor eēt nec ipse vir eius: nisi denuo ꝯtraherēt. propte/rea dixit apl̄s.1.Cor.7. Si dormierit vir eius liberata ē a lege viri: cui vult nubat tm̄ in dn̄o: Beatior tamē erit si sic ꝑmanserit ꝭm meum consilium. Ad dictum ergo Criso. rn̄deri potest qꝫ iproprie τ largissime fornicationē sumit .s. pro naturaľ concupiscētie ardore: q maxime cōsueuit mouere ad secūdas nuptias contrahendas. Ad ꝭm vo argumētū dicit Bon. qꝫ n̄ possꝫ ascendere ad sacros ordies: nō ē pena qꝛ ēt nec mutus vel alius naturaľr impeditus pōt ascēdere ad sacros ordines qꝫ non sit ei i penaꝫ sed qꝛ non ē idoneus. Sūt ergo licite secunde nuptie τ plures: τ non sūt ihonorabiles. Iꝺ̄o Hiero. ad Gerūtiā iquit. Vide qualia sūt ꝭa matrimonia: q̄ lupanarib⁹ p̄ferunᷣ. Ait eni.s. apl̄s. Melius ē nubere qꝫ vri. Adolescētula vidua que contiere non pōt: maritū poti⁹ acci/piat qꝫ diabolū. Apl̄s vo.1.Cor.7. ait. Dico inuptis τ viduis. bonū ē illis si sic ꝑmaneāt sicut τ ego qꝫ si nō ꝯtineāt nubāt: melius ē eniꝫ nubere qꝫ vri. Et Hiero. i epl̄a ad Gerūtiaꝫ narrat de quodā rome q habuerat.20. vxores q̄s sepelierat. Et ꝺ̄ muliere q̄ sepelierat.22. maritos q fuerᷣt copulati mr̄imōio: τ fuit magna expectatio qs cor̄ efferretᷣ ad sepulchr̄ ab alio: τ vicit marit⁹. Un̄ Hic. seqᷣt. d. Obsecro vt illa testionia n̄ noueris: qb⁹ icontinētib⁹ τ mi/ꝭis subuenitᷣ: sed poti⁹ lectites qb⁹ pudicitia coronatᷣ. Fac isrᷣ ad viduitatis laudē qꝫ τ turtures illā ꝭuāt. Qꝺ̄ Am. i examerō ait. discite mlīeres qꝫta sit viduitatꝭ grā: q̄ ēt i auib⁹ p̄dicatur.

Secunda ratio quare melius est obseruare vi
duitatez q̄z trāsire ad secūdas nuptias ē ꝓpter
charitatis signū: vt.s.ostendat vxoꝛ quāta cha
ritate virum defunctū dilexerit. Vñ Virgiliꝰ.
4.eneidos. Ille meos pꝛimus qui me sibi iun
xit amoꝛes Abstulit.ille hēat secū.seruetq̄z se
pulchꝛo. Et Hieronymꝰ contra Iouinianuz
scribit.ꝙ cū Valeria rogaretur ſꝫ virū accipe.
rñdit se h̄ nō posse facere: qꝛ pꝛimus adhuc vi/
uebat: q̄zdiu enī inquit vixero: vir meus per
amoꝛē viuet i coꝛde meo. Et iterū ibidē reci/
tat: ꝙ dū Martia Catonis nollet iterū nubere
ꝛ virū defunctū sp̱ lugeret: ꝛ iterrogata quem
diē haberet vltimum luctus: ait. Quē ꝛ vite.
Querere tñ posset hic aliqs. vtrū secūde nup/
tie sint sacramētales. Rñdet Boñ.ꝙ dupliciter
ē loq de secundis nuptijs. aut in se: aut i re
latione ad pꝛimas. Si in se sic. Cū sit ibi con/
sensus expꝛessus iter legitimas p̱sonas: ē vtiq̄z
sacr̄m: nec ē ibi carnis diuisio: sed vnio carnis
viri ꝛ mulieris. Si autē loquamur i cōp̱atione
ad pꝛecedētes: sic manet i eis sacramēti rō icō/
pleta pꝛopter carnis diuisionē: qꝛ i pꝛimis car
nem suā vniuit cū vno: in secūdis cū alio. Et
talis diuisio tollit de plenitudine significatōis.

Tertia rō q̄re melius ē viduitatē seruare est
ꝓpter beneficiū libertatis. vidua enī sua ē dña
ꝛ in pace viuit: ꝛ si virum accipiat discrimini se
exponit: vt foꝛte inueniat irosum: litigiosum ꝛ
se tribulātem. Vnde Hiero. cōtra Iouinia/
num narrat: ꝙ cū quedā rogaretur vt secundo
nuberet: rñdit se hoc non facere: qꝛ bonum ha
buerat viꝝ: ꝛ si secundū acciperet aut ille esset
bonus aut malus. Si bonus: sp̱ eēt in timoꝛe
ne illum p̱deret. Si malus semp̱ eēt in doloꝛe
qꝛ post bonum virū aliū nūq̄z sustineret. Pꝛo
pter assertiōes iā tactas colligi pōt quāta ē pꝛe
emininentia viduitatis. Verūtñ vt pꝛedictum
ē: si que mulieres post viroꝛum moꝛtē volue/
rint nubere faciāt aīo libero. Notandū tamē ꝙ
alique leges dicunt mulierē nō posse nubere i
fra tēpus luctus.i. vnius anni post moꝛtē viri
vt patꝫ. C. de secundis nuptijs.l.i. Tamen p̱
licentiam apostoli ꝛ auctoꝛitatē pōt id fieri ime
diate post moꝛtē: ꝛ infamia nubētis aboletur.
qꝛ in his seculares leges non dedignantur sa/
cros canones imitari. vt patet extra de secūdis
nuptijs.c. super illa.ꝛ.c. cum secundum.

Qualiter cōmēdabilis ē viduitas: tū pꝛo/
pter diuinā visitationē: tū propter acceptatio/
nem: tū ēt p̱p̱ diuinā p̄ceptionē. Cap. 2.

Ecundū mysteriū cōtemplandum de
viduitate dicitur cōmēdatiōis. Osten
dit quantū sit cōmēdabilis triplici rōe
pº rōne diuine visitationis. 2º rōne diuine ac
ceptationis. 3º ratione diuine pꝛeceptionis.

Pꝛimo rōne diuine visitationis: qꝛ deus
viduas gratiosissime visitauit. Vñ.3. Reg.
17. Tēpoꝛe famis missus ē a deo Helias ad
viduā sareptanam: que postq̄z dedit cōmedere
Helie iuxta verbū eius: hydria farine eius n̄
defecit miraculose: ꝛ lechitus olei nō est iminu
tus oībus illis diebus. Et Iudith per totum
hētur q̄z grata fuerit vidua illa oīpotenti deo:
cui tantā cōtulit gratiā vt pꝛop̱ꝛijs manibꝰ iter
ficeret holofernē liberaretq̄z populū ab īpetu ꝛ
furoꝛe illius. Luc. vero.2.c. dicitur ꝙ erat An
na ꝓphetissa vidua vsq̄z ad annos.84. que vi/
xerat cum viro suo annis.7. a virginitate sua.
Et h̄ nō discedebat de templo ieiunijs ꝛ obse/
crationibus seruiēs deo die ac nocte. Huic ie
sus paruulus: sicut ꝛ Symeoni pꝛebuit se vi/
dendū: illāq̄z dignatus est visitare: que confite
batur domino: ꝛ loquebatur de illo omnibus
qui expectabant redēptionē israel. Secūdo
dignitas viduitatis apparet rōne diuine acce/
ptationis. Luc. nāq̄z.21. scribitur quantū acce
pta fuit oblatio vidue paup̱cule: de qua ēt Hie
ro. in ep̄la ad Iulianū sic loquitur. Paup̱cu/
la vidua q̄ duo era misit in gazophilaciū: cun/
ctos i oblatione muneꝝ dei dicit̄ superasse lo/
cupletes: que nō pondere suiꝰ: sed offerentium
volūtatē pensat̄. Tertia rō dr̄ diuie p̄ceptōis.
Dedit nāq̄z deus p̄ceptum omnibus regibus
pꝛincibꝰ iudicibꝰ ꝛ aduocatis: oībusq̄z homi/
nibus vt viduaꝝ causas tuerentur neq̄z illas
oppꝛimerēt ꝛ molestarent. Vñ Esa.i. dñs ait
Querite iudiciū: subuenite opp̄sso: iudicate pu
pillo: defēdite viduā. Et Exo.22. ait. Vidue
ꝛ pupillo non nocebitis. Si leseritis eos voci/
ferabunt ad me: ꝛ ego audiam clamoꝛē eoꝛū:
ꝛ indignabit̄ furoꝛ meus: percutiāq̄z vos gla/
dio: ꝛ erūt vxoꝛes vr̄e vidue: ꝛ filij vr̄i pupilli.
Et p̱ hiere.22. Facite iudiciū ꝛ iusticiā ꝛ libe/
rate vi oppꝛessum de manu calūniatoꝛis. Ad
uenā ꝛ pupillum ꝛ viduā nolite cōtristare: ne
q̄z oppꝛimatis iniq̄z. Et iterū hiere.5. dñs de
his qui viduas sp̱nunt ꝛ abijciunt sic loquitur
Pꝛeterierunt sermones meos pessime. Cām
vidue n̄ iudicauerūt, cām pupilli non dixerūt
ꝛ iudicium paupeꝝ non iudicauerunt. Nūqd
super his nō visitabo dicit dominus: aut sup̱
gentem

gētē huiuſcemodi nō vlciſcetur anima mea. Et Job. 22. ait. Viduas dimiſiſti vacuas ⁊ lacertos pupilloꝝ cōminuiſti, ꝓpterea circundatus es laqueis ⁊ cōturbat te formido ſubita. Jacobus vero. 5. c. ait. Religio vero munda ⁊ immaculata apud deū ⁊ patrē hec eſt. Viſitare pupillos ⁊ viduas in tribulatione eoꝝ. Sꝫ hodierna die nō ſolū nō viſitantur: qnimo verātur: expoliantur ⁊ turbantur a multis: rapiunt̄ ſua bona ⁊ querunt iuſticiā: nec inueniunt illā Et quod his deterius eſt: vltra damnū reꝝ patiuntur falſas graueſqꝫ criminationes. Taceo reliquas moleſtias que eis inferuntur. O viduaꝝ perſecutores: o lupi rapientes illaꝝ bōa: o crudeles aduocati ⁊ iudices: o falſi notarij: o iniqui teſtes: quis docebit vos fugere a vētura ira. Vt. n. patet ex dictis inter omnia peccata grauia maximū ſcelus eſt opprimere viduas.

Q̄d vidue debent eſſe mortificate ⁊ aliene a cōuerſatione hominū: ac deuotioni feruenter inuigilantes. Capitulum. tertium.

t

Ertiū myſteriū declarandū de viduitate dicit̄ regulatōis. Jn quo ſcire lꝫ ꝙ tres ſunt regule quas vidue ſuare tenent̄. Prima dicitur mortificationis. Secūda cōuerſatōis. Tertia deuotiōis. Pria regula viduaꝝ dicit̄ mortificationis: debēt vidue eſſe mortificate ⁊ caſtigate ieiunijs vigilijs ⁊ diſciplinis: aliter in eis pudicitia tuta eſſe nō pōt Vnde Paulus. i. Thimo. 5. Vidua q̄ in delicijs eſt viuens mortua eſt. Et Hiero. i epiſtola ad Furiā ait. O filia ſi apoſtolus corp⁹ ſuū in ſeruitutē redegit ne cū alijs p̄dicaret ipſe reprobus efficeret: quomodo tu iuuēcula adhuc in feruore iuuentutis poſita dapib⁹ ⁊ vino plena: poteris eſſe de caſtitate ſecura. hec ille. Reprehenſibiles itaqꝫ ſunt vidue ille q̄ ocio vacantes comedūt ⁊ bibūt ſplendide: dormiūt ſatis: polliunt cutē: ⁊ ornant: licet ſe vidualib⁹ īduāt veſtimētis. Secūda regula viduaꝝ dr̄ ꝯuerſationis: dbēt euitare q̄tū poſſunt cōuerſatōeꝫ hominū: nō ſolū ſecularium ſꝫ ſacerdotū ⁊ religioſoꝝ: ac quorūcūqꝫ q ſpiritualē vitā ꝓfitent̄: qm̄ reuera nihil tā viris q̄ꝫ mulierib⁹ adeo ē ꝑiculoſū ſicut crebra ⁊ frequētata etiā ſub ſpecie bōi cōuerſatio ⁊ collocutio maxime vbi etas cōſentit ad viciū. Hinc Hiero. ad Nepotianum ait. Matrē ita tu vide: ne ꝑ illā videre cogaris q̄ruꝫ vultus ita cordi inhereāt: ⁊ tacitū viuat ſub pectore vulnus. Et Johēs baptiſta ſanctā matreꝫ habuit pontificiſqꝫ filius erat: ⁊ tn̄ nec matris affectu nec patris opib⁹ vincebatur: vt i domo parentū cū ꝑiculo viueret caſtitatis. hec ille Et. 32. di. c. hoſpitiolū. Hoſpitiolū tuū aut raro aut nūq̄ꝫ mulieꝝ pedes terant: q2 nō pōt toto corde habitare cū deo: q feminaꝝ acceſſibus copulat̄. Si igit̄ ꝑiculoſū ē viris volentib⁹ ſuire deo cū mulierib⁹ cōuerſari: quāto magis et mulierib⁹ ipſis: q̄ debilioris ſunt animi īferioriſqꝫ nature. Debēt. n. vidue cauere oēs malas ſuſpitōes. Hinc Hiero. ad Saluinā. Caueto oēs ſuſpitōes ⁊ qcqd rationabiliter fingi pōt: ne fingat̄ ante deuita. Debēt adhuc vidue libēter inhabitare domū: audireqꝫ Hie. d. ad Euſtochiū. Rarus tibi ſit egreſſus in publicū matres tibi q̄rant̄ in cubiculo. Et nō tn̄ virorū: ſꝫ ⁊ matronaꝝ nō frequētare domos: cum Hiero. dicat iteꝝ ad Euſtochiū. Nolo habeat̄ cōſortiū matronaꝝ: nolo ad nobiliū accedas domos: nolo te frequēter videri: vt cōtēnas qd eē noluiſti. Cur facis iniuriā viro tuo. Ad hois cōiugē dei ſponſa qd ꝓperas. Diſce i hac pte ſanctā ſupbiā. Scito te illis eſſe meliorē. h ille.

Tertia regula viduaꝝ dicit̄ deuotōis. Debēt itaqꝫ eſſe deuote timētes: diligētes: deſiderantes: ⁊ colētes deū. Vn̄ ⁊ apl'us. i. Thi. 5. ait. Si q̄ vidua filios aut nepotes hꝫ: diſcat primo domū ſuā regere: ⁊ mutuā vicē reddere parētibus. Hoc. n. acceptū eſt corā deo. Que autē vere vidua ē ⁊ deſolata: ſperet in deū ⁊ inſtet obſecrationibus ⁊ orationib⁹ die ac nocte. Huiuſmodi viduis cōpatit̄ deus: eaſqꝫ cōſolat̄ tribuens in hoc ſeculo ſuā gratiā: ⁊ in futuro ſempiternā gloriā: in qua viuit ⁊ regnat deus per infinita ſecula ſeculorum. Amē.

Feria ſexta quarte hebdomade in quadrageſima: de diuinitate domini noſtri ieſu chriſti: q licet verus fuerit homo: fuit etiā verus deus: eiuſdem cū patre ⁊ ſpiritu ſancto nature.

Sermo. 52.

t

Tes chriſtus filius dei viui qui in hūc mundū veniſti. Scribunt̄ h vba Joh. xi. c. ⁊ in euāgelio hodierno. Deridet̄ tā a gentilib⁹ q̄ꝫ a iudeis imaculata fides noſtra: quoniā p̄dicat confitet̄ ⁊ adorat xp̄m crucifixū tāq̄ꝫ veꝝ deū dominatorē celi ⁊ terre. Verūtamē Vitas iſta tā multipliciter ē declarata: vt ampli⁹ merito negari nō poſſit. Ad confuſionē tn̄ omniū eoꝝ q cōtrariū tenent: aſſeruntqꝫ xp̄m puꝝ hominē

fuisse nō deū: in p̄senti ꝑmone curabim⁹ ostēde/
re q̄ xp̄s ē verus deus dei fili⁹ ab eterno a pa/
tre genitus: eiusdem cū patre ⁊ spiritu scō sub/
stantie siue nature. Et diffuse de sua diuinitate
loquemur. Illā confitebat̄ deuotissima Mar/
tha cuȝ dicebat vba p̄missa in temate. Quare
cū omnib⁹ veritas elucescat q̄ filius vginis q
pro nobis in cruce pependit fuerit deus ver⁹:
diuinitatē eius tripliciter insinuabimus.
Primo auctoritate.
Secundo experimento.
Tertio ratione.

Quomodo auctoritate veteris testamenti ⁊
Sybillarū ostenditur christum verū deū ⁊ ho/
minē fuisse.

Capitulum. .I.

P Rimo insinuem⁹ auctoritate q̄ chri/
stus fuerit verus deus. Et adduci pos/
sunt vtriusqȝ pagine scripture veteris
scilicet ac noui testamenti. Unde Esaias nono
capitulo ait. Paruulus natus est nobis: ⁊ fi/
lius datus est nobis: p̄ hec vba pronuncians
christi humanitateȝ. Deinde sequit̄. Et vocabi
tur nomē eius admirabilis cōsiliarius: de⁹ for
tis: pater futuri seculi: princeps pacis. Et vt di
cit Nicolaus de lira. Trāslatio septuaginta in/
terpretū habet: ⁊ vocabitur nomē eius magni
consilij angelus. Et trāslatio caldaica dic̄. Et
vocabit̄ nomen eius p̄manens i secula Mes/
sias: in quibus verbis exprimit̄ christi diuini/
tas. Et Hiere. 23. scribit̄. Ecce dies veniunt
dicit dominus ⁊ suscitabo Dauid. g. iu. Trās
latio chaldaica habet: statuā Messiam iustum.
Et sequitur. Et hoc ē nomē qd̄ vocabunt euȝ
domin⁹ iustus noster. Et secundū Nicolaum
de lira vbi nos ponimus dominus: i hebreo
ponitur nomen dei Tetragrāmaton: qd̄ ē no/
men significans solam essentiā vnā diuinā vt
dicit Rabbi Salomon: per hec vero vba diui
nitas ⁊ humanitas christi manifestat̄. Et Ba
ruch. 3. c. Hic ē deus noster: ⁊ nō estimabitur
alius ad illū. Post hec in terris visus ē ⁊ cuȝ
hominib⁹ cōuersatus est. Et Sybilla erythrea
vt Augu. meminit. 18. lib. de ciui. dei. versus
quosdam cōposuit de fine mūdi. Quorū prime
littere iuncte sonāt. Jesus christus fili⁹ dei sal/
uator. Alie etiā Sybille nascituru p̄dixerūt xp̄ȝ
filiū dei de virgine imaculata. Hec oēs secūdū
hysido. ethimol. li. Et Lactantiū in. i. lib. diui
narū insti. decē fuere. Prima p̄sica q̄ fuit de per
sis. Secūda lybica. Tertia delphica in templo
delphici Apollinis genita q̄ ante troiana bella
vaticinata est: cuius plurimos vsus operi suo
Homerus inseruit. Quarta chymeria i Ita/
lia. Quinta erythrea: de q̄ Pauloante tactū ē
nomine. Erophila in Babylone orta: q̄ grecis
Ilion petentibus vaticinata est perituraȝ esse
Troiaȝ: ⁊ Homerū mēdacia scripturū. Dicta
autē erythrea q2 in eadē insula eius inuēta sunt
carmina. Sexta Samia a Samo insula vñ fuit
cognominata. Septima cumana q̄ ⁊ cumia: de
qua Virgilius. Ultima cumei venit iā carmi
nis etas: dicta autē cumana a cumis ciuitate q̄
est in cāpania: cuius sepulchrū adhuc ē in sici/
lia. Octaua hellespontia: in agro troiano nata.
Nona phrygia. Decima tyburtina. Ab his
omnibus diuinitas christi p̄ multa ante tempo
ra q̄ȝ in vteruȝ virginis descendisset, p̄phetata
fuit. Quarū dicta ⁊ si simul collecta legeriȝ: ta/
men q2 vnde originaliter fuissent extracta inue
nire nō potui: hic minime volui inserere: p̄ter
illud qd̄ dictū ē p̄ Aug. de Sybilla erythrea.
Memini etiā me legisse ⁊ vidisse in castro pa/
piensi p̄phetiā Sybille delphice: q̄ de christo
sic cōtinebat. In vltima etate humiliabit̄ de⁹: ⁊
humiliabit̄ p̄les diuina: iungetur humanitati dei
tas: ⁊ puellari officio educabit̄ deus ⁊ hō. Si/
gna p̄cedent apud iudeos mulier vetustissima
scilicet Helisabeth puerū concipiet: stella orbis
mirabit̄: ducatū p̄stabit. s. magis: ad ortū. s. xp̄i
Hic habens pedes. i. annos. 33. eliget sibi de
piscatoribus eiectis numerū duodenar ū: vnū/
qȝ diabolū. s. Judā: nō i gladio bellone Enea
dē vrbē: regesqȝ subijciet: sȝ in hamo piscato/
ris deiectōe ⁊ paup̄ie sup̄abit diuitias: ⁊ super
biā cōculcabit: huic quattuor aialia. i. euāgeli/
ste surgent in testimoniū: sectātes iusticiā legē
qȝ irreprehensibilē: huic cōtradicet a bestia. s.
antixp̄o: ⁊ surget stella mira. i. pau. q̄ttuor aia
liuȝ hñs imaginē. Erit aūt bestia horribilis. s.
Maugmeth ab oriente veniēs: cuius rugitus
vsqȝ ad gētes punicas audietur: hucusqȝ Si/
bylla: q̄ satis apte diuinitatē christi p̄nūciauit.
In historijs vo romanorū legit̄ q̄ t̄p̄e Cōstāti
ni iperatoris ⁊ Helene matris eius inuentuȝ
fuit in ciuitate Cōstantinopolitana sepulchruȝ
quoddā in quo iacebat homo laminā aureā ha
bens in pectore: in qua scriptū erat. Jesus xp̄s
filius dei nascet̄ de vgine Maria. Credo i eū
O sol sub Cōstantini ⁊ Helene temporibus
iterū me videbis. Simile exēplū inuenitur, in
cronicis regū castelle. Dicitur eniȝ ibi q̄ apud
Toletum

Toletū in quodā saxo inuentus est liber satis vetustus: q scriptus erat littera hebraica: greca et latina: loquens de triplici mūdo mystico. Et in illo inter cetera dicebatur. In principio tertij mundi xp̄s filius dei nascetur de virgine Maria: et pro salute hominum patictur. At et Chalcidius super. 2. Thimei Platonis de stella que apparuit magis in ortu christi sic loquitur. Nō fuit stella illa morbū et mortē denuncians sed aduentū dei venerabilis: quā cū suspexissent chaldeorum profecto viri sapientes et in consideratione rerum celestiū satis exercitati que sisse dicuntur recentē ortū dei. Josephus vero in 18. antiquitatū li. de xp̄o ait. Fuit autē predictis temporibus sapiens vir: si virū eū nominare fas est. Erat enim mirabiliū operū effector: et doctor hominū eorū qui libenter que vera sunt audiunt: et multos quidem iudeorum: multos quoq; ex gentilibus sibi adiunxit. christus hic erat. Hunc accusatione primorum nostre gentis virorum: cum Pilatus in cruce agendum decreuisset: nō deseruerunt hi qui ab initio dilexerunt eum. Apparuit enim eis tertia die iterum viuens scdm q diuinitus inspirati prophete vel hec vel alia de eo innumera miracula predixerunt. Angelus autem qui virgini conceptum nascituri dei nunciauit. Luc. i. c. subdidit. Quod enim ex te nascetur sanctum vocabitur filius dei. Et Johes baptista de christi diuinitate sic dixit. Vidi et testimonium perhibui: quia hic est filius dei. Idipsum dixit Nathanael Joh. i. et Petrus Math. 16. Audiamus iterum et Paulum Heb. i. c. Multipharism multisq; modis olim deus loquens patribus in prophetis nouissime diebus istis locutus est nobis in filio: quē constituit heredem vniuersorum: per quē fecit et secula. Et Ro. j. Quod ante promiserat per prophetas in scripturis sanctis de filio suo Et ad Titū. 2. Apparuit gratia saluatoris nostri dei. Et ne prolixitate dicendi tedium audientibus ingeratur: dimissis alijs testimonijs que christum acclamant deum verum: subnotabimus vocem illam paternā: que insonuit in monte vt patet Math. 17. Hic est filius meus dilectus in quo mihi bene complacui ipsum audite. Et Joānis. 12. cū christus dixisset. Pater clarifica filium tuū: audita est vox de celo. Et clarificaui: et iterum clarificabo. Et quidam de turba confusum sonū illius vocis audientes dicebant tonitruum factum esse. Alij autem dicebant angelum illi fuisse locutum. Sed nō desunt heretici maledicti: scilicet Cherintus Hebion Paulus Samoscetanus Fotinus et alij qui secundum Tho. in. 4. summe contra gentiles tam preclara validissimaq; de christi diuinitate testimonia infirmare: et deijcere satagūt. Aiunt enim q de similibus idem est iudiciū Sed omnes illi in quibus deus inhabitat per gratiam vocantur in scripturis filij dei per nuncupationem et adoptionem: et tamen non sunt eiusdem nature siue substantie cū ipso deo: ergo a simili dicetur de christo q est dei filius per participationē: per adoptionem: vel nuncupationem: nō autem per naturam. Probare autem possumus per scripturas q iusti vocātur dei filij et dij. Vnde David in psalmis ait. Ego dixi dij estis: et filij excelsi oēs. Et Joannis. i. ca. dicitur. Dedit eis potestatem filios dei fieri his qui credunt in nomine eius. Et Joannis. x. Illos dixit ad quos sermo dei factus est. Et prime sue canonice. ca. 3. Videte qualem charitatem dedit nobis deus: vt filij dei nominemur et simus. Et Ro. 8. Ipse. n. spiritus testimonium reddit spiritui nostro q sumus filij dei. Et Jac. i. Voluntarie. n. genuit nos verbo veritatis. Huiusmodi probationibus heretici venenosi suū virus effuderunt. Contra quos egregius Augu. in li. de ecclesiasticis dog. de christo ita loquitur. Natus est scdm veritatē nature ex deo dei filius: natus est secundum veritatē nature ex homine hominis filius: vt non appellatione: nō adoptione: sed natura in vtraq; natiuitate nascendo filij nomen haberet. Ex quo dicto doc. theologi. dis. x. tertij li. colligunt vnam propositionē: q hec locutio: christus filius dei per adoptionē nullo modo est admittenda: siue proferatur simpliciter siue cū determinatione: vtpote si addatur inquātū homo: quia filiatio respicit psonā eo q xp̄s est vnus filius et non duo filij: licet in eo sint due natiuitates. s. eterna et temporalis. Adoptio aūt presupponit quādā extraneitatem: que nullo mō couenire pōt psone xp̄i. Ad illud vero q heretici obijciūt s. de similibus idē esse iudiciū. Rn̄det Tho. i 4. li. summe cōtra gētiles. Quod aliter scriptura loquitur de xp̄o q sit filius dei: aliter de nobis. De ipso enim dixit Joh. 3. et Joh. 6. q descēdit de celo: ergo erat antequam de celo descendisset. Dicit eum vnigenitum Joannis. i. Et Joannis octauo ipse dixit. Antequā Abrahā fieret ego sum: que omnia diuinitatis eius veritatem ostendunt.

Qđ experimēto miraculoꝝ xp̄i ostendit᷑ ei⁹ diuinitas. tū pp̄ speciē opeꝝ. tū pp̄ modū. tum pp̄ documētum. Capitulum. .2.

[s]Ecundo insinuemus experimēto vl' exē plo q̄ xp̄s fuerit verus deus eiusdem cum patre nature. Et de hoc ipse xp̄s dixit iudeis in tēplo i porticu Salomonis qñ circūdederūt eū interrogantes si esset xp̄s. Loquor vobis ⁊ nō creditis: opa que ego facio i noīe patris mei: hec testimoniū phibent đ me. Joh. x. Et cū ꝓpter huiusmodi v̄ba voluissēt eum lapidare dixit. Vos dicitis q2 blasfemo q2 dixi filius dei sum. Si non facio opa p̄ris mei: nolite credere mihi. Si aūt facio ⁊ si non creditis mihi: opibus credite: vt cognoscatis ⁊ credatis: q2 pater in me est ⁊ ego i p̄re. Ex hoc dicit Tho. in. 3. pte. q. 43. Qđ miracula xp̄i fuerūt sufficiens testimoniū diuinitatis sue ꝓpter tria. primo pp̄ speciē opeꝝ. 2o pp̄ modū. tertio pp̄ documētū. Primo pp̄ speciē opeꝝ que transcendebāt oēm ptātem create nature propterea fieri nō poterat nisi virtute diuina. Vñ Jo. 9. Cecus illuminatus dicebat. A seculo non ē auditum: q2 aperuit quis oculos ceci nati: nisi eēt hic a deo non poterat hec signa facere. Scđo miracl'a q̄ fecit xp̄s fuerūt suffi/cies testimoniū diuinitatis sue: q2 faciebat mi/racula ꝓpria virtute ⁊ auctoritate. Vñ Luce. 6. scriptū ē. virtus de illo exibat ⁊ sanabat oēs Et Luce. 7. Resuscitans adolescētulum: ipa/tiue locutus ē. Adolescens tibi dico surge. Et qñ resuscitauit Lazaꝝ Jo. 11. ait Lazare veni foras. Neq3 audiēdi sūt q dixerunt animā beatam: ⁊ precipue aīam xp̄i virtute propria posse miracula facere: qm̄ vt dicit Ric. di. 14. 3. li. Miracula non possunt fieri aliqua creata vir/tute. Vnde q̄uis xp̄s q2 est deus ⁊ hō: possit rōne diuine potētie miracula facere: hoc tamen aīa eius non. Vnde Ric. li. i. de trinitate. c. 2. ait. Illa prodigia ⁊ signa que fuerunt facta ad confirmationē fidei nostre: nō nisi per diuinā virtutē fieri potuerūt. Et si dicat᷑ q̄ in suscitatōne Lazari xp̄s egit gr̄as deo patri. Rñdetur q̄ aliud ē gr̄as referre: ⁊ aliud suffragiū impe/trare. propterea xp̄s dixit loquens ad patrem. Ego. n. sciebam q̄ sp̄ me audis: sed pp̄ popu/lum qui circūstat dixi: vt credant q2 tu me misisti. Ideo ipetratiua voce clamauit. Lazare ve/ni foras. Alij v̄o q miracula fecerūt nō ea fecere virtute propria: sed v̄tute dei vel v̄tute ipsius xp̄i icarnati. Vñ ⁊ Petrus vt scribit᷑ i actibus apl'oꝝ dixit ei qui. 40. annis i:cueret ifir/mus ad portā templi. In noīe iesu surge ⁊ ambula. Tertio miracula fūt sufficiens testimoniū xp̄i diuinitatis pp̄ documentū: q2 filiū dei se p̄dicabat. Vñ Jo. 5. dixit. Pater me⁹ vsq3 modo opatur: ⁊ ego opor. Et Jo. 6. Sicut misit me viuens pater ⁊ ego viuo pp̄ patre3. Et Jo. 7. Si me sciretis forsitan ⁊ patrē meū sci/retis. Et Jo. 8. Ego ⁊ pater vnū sumus. Et Jo. 16. Exiui a patre ⁊ veni i mundū: iterum relinquo mundū ⁊ vado ad patrem. Nisi hoc fuisset verū nequaq̄3 ei astitisset diuina virtus i miraculoꝝ patratione. Nam impossibile ē ip̄3 deum tā scelesto mendatio ferre testimoniu3 p opa ifinite virtutis: que sūt miracula vera. Et hoc Gregorius in omelia de ep̄hia cōtra du/ros iudeos sic pulchre loquit᷑. O ia elemēta auctorem suū venisse testata sunt. Vt eni de his q̄si quodā humano vsu loquar deū hūc celi eē cognouerūt: q2 protinus stellā miserūt. Mar co/gnouit: q2 sub eius plantis se calcabile p̄buit. Terra cognouit: q2 contremuit. Sol cognouit q2 lucis sue radios abscondit. Saxa ⁊ parietes cognouerūt q2 tpe mortis eius scissa sūt. Infernus cognouit: q2 hos quos tenebat captiuos reddidit. Et tamē hunc quem deū oīa elemen/ta insensibilia senserūt: adhuc ifideliū iudeoru3 corda deū eē minime agnoscūt: ⁊ duriora saxis ad pniam scindi nolunt: cūq3 cōfiteri abnegāt quē elementa vt diximus aut signis aut scissionibus deum clamant.

Qđ apparet diuinitas xp̄i rōne sanctificationis aīaru3: remissionis peccatorum: ⁊ produ/ctionis mundi. Capitulum. 3.

[t]Ertio ifinuemus diuinitatem xp̄i rōne. Quecūq3. n. attribuūt᷑ s̄m veritatē alicui illa que nō possunt conueīre nisi soli deo: ille ē deus. Sed xp̄o attribuunt᷑ scđm veritatē ea que ꝯueniūt soli deo: ergo ipse ē deus. Sunt āt illa pricipalia tria. Primū ē aīaꝝ sanctificatio. Secūdū peccatoꝝ remissio. Ter/tiū mūdi productio. Primū qđ deo cōuenit est aīaꝝ sanctificatio. Ideo ipse Leuitici. 19. c. ait. Ego dn̄s qui sanctifico vos. Hoc ipsum dicit᷑ de xp̄o. Vnde Heb. vltio. Jesus vt sanctificaret p suū sanguinē populū extra portam passus ē. Secūdū qđ deo ꝯuenit est peccatorū remissio: propterea p Esa. 43. ipse sic loqtur. Ego sū qui deleo iniqtates vestras. Sed ⁊ de xp̄o. Math. 2. angelus dixit Joseph. Ip̄e. n. saluū faciet populū suū a peccatis coꝝ. Ex hoc

Math. 9.

Math.9.c.hētur. Qō cuȝ quidam ex scribis murmurarent intra se: q2 xp̄s dixerat paralitico. Confide fili remittunť tibi peccata tua. xp̄s rńdit. Ut qd cogitatis mala i cordibus vestris Quid est facilius dicere: remittunť tibi peccata tua. an dicere. surge ⁊ ambula. Ut sciatis āt q2 filius hōis hȝ ptātem dimittendi peccata: tūc ait paralitico: surge tolle lectū tuū m: ⁊ vade in domū tuā. Tertiū qđ deo conuenit est mundi productio. Hinc est quod per Esa.48.c.ait. Ego ipse: ego primus ⁊ ego nouissimus. Manus quoqȝ mea fundauit terrā: ⁊ dextera mea mensa est celos. Sed de xp̄o ēt dicit Joan.i. In pricipio erat ūbum ⁊ ifra. Oia per ipsum facta sunt ⁊ sine ipso factū ē nihil. Et mundus p ipsum factus ē: ⁊ mundus eū non cognouit: Nō cognouerūt iudei: q2 in ꝓpria venit ⁊ sui eū non receperūt. Non cognoscūt ifideles: q2 ip̄m purū hominē existimantes deū verū adorare recusant. Non cognoscūt ⁊ mali xp̄iani: qui ut dicit Paulꝰ ad Titū.2. Confitenť se nosse deo: factis aūt negant. O mundanorū supbia detestanda. O temeraria mētis humane curiositas. O deniqȝ ingratitudo maligna. Certe ille q in cuna vagiit: i presepio pānis fuit inuolutus: in terris cū hoibus conuersatus ē: i cruce in medio latronū pepēdit: in sepulchro vsqȝ in diē tertiū latuit: ipse verus deus ē: qui a mortuis resurgēs ascēdit in celū: ⁊ sedet a dextris dei. Ip̄e pp nimiā charitatē suā qua dilexit nos cū in forma dei eēt: nō rapinam arbitratus est esse se equalē deo. Exinaniuit semetip̄m formā serui accipiēs: in similitudinē hoium factꝰ ⁊ habitu inuētus vt hō. vt dr̄ Phi.2.c. O inmēsa pietas. O ardētissima charitas p̄ris nostri dei. de quo dr̄ Joh.3. Sic deus dilexit mūduȝ vt filiuȝ suū vnigenitū daret ut ois q credit in illū non peat: sed habeat vitā eternaȝ. Hoc Greg. ꝯsiderās xp̄m i cruce nudatū: clauis ꝯfossum ⁊ vulneribus plenū: coronatū spinis: extinctū morte crudeli: cū admiratōe ad deuȝ ac pietate clamabat. O iestimabilis dilectio charitatis: vt seruū redimeres filiū tradisti. Nos ūo cū ipso tam feruidū amorē recolentes referamus grās benefactori nostro deo ⁊ domino iesu xp̄o: cui sit laus ⁊ gloria per infinita seculorum secula. Amen.

Sabbato q̄rte hebdomade i q̄dragesima. đ ūitate q̄litate seu tpalitate horribilꝰ illiꝰ bestie. s. ātixp̄i: q appebit i vltimis tpibꝰ cū ꝯsumata fuerit iniqtas hominum. Capitulū. 53.

Ego sum lux mūdi:

Qui sequiť me nō ābulat in tenebris. ūba sunt redemptoris nostri: originaliť scripta Jo.8.c. ⁊ i euāgelio hodierno. In vltimis tpibus cuȝ cōsumata erit iniquitas hominū apparebit deo pmittēte horribilis illa bestia que vocabulo cōi diciť antixp̄s. s. xp̄o ꝯtrarius: propterea saluator noster premonuit oēs vt solidi eēnt atqȝ constantes in fide: neqȝ desererent ipsum saluatorē: qui ūbo ⁊ exemplo salutis viā nobis ostēdit. Erat eni lux vera que illuminat oēm hoiem venientē in hunc mūdū. Joh.i. Qm̄ āt tpe psecutionis antixp̄i multi đficient: qui xp̄m delinquentes ⁊ antixp̄m sequēť ⁊ colent: currentqȝ luce relicta post tenebras errorū ac vitiorū. Idcirco i p̄n̄ti sermōe pro eruditione p̄n̄tium de antixp̄o erimus tractaturi: eo q̄ non ipse sed xp̄s est oi studio atqȝ conatu sequendus. De ipsoqȝ antixp̄o tria mysteria principalia declarabimus.

Primum dicitur veritatis.
Secundum qualitatis.
Tertium temporalitatis.

Qō p auctoritates scripture ⁊ testimonia sanctorū oñdiť futurus antixp̄s. Caplm. 1.

Primū mysteriū de antixp̄o declarandū diciť veritatis: in quo apte debemꝰ ostendere qualiter verū est q̄ antixp̄us sit venturus: q ecclesiā dei arctius expugnabit ⁊ xp̄ianos crudelissime psequeť q̄ȝ fecerit vnq̄ȝ qcunqȝ alius xp̄iani nominis inimicus. Ad hoc āt ꝓbandū sunt auctoritates scripture ⁊ sanctorum testimonia que sequunť. Scribiť nāqȝ Gen.49.c. q̄ Jacob patriarcha i extremo vite sue p̄dicens filiis que ventura erāt dixit de Dan. Fiat dan coluber i via cerastes in semita: mordens vngulas equi vt cadat assessor eiꝰ retro. Et licet vt dicit magister i histori(j)s scholasticis itelligant iudei hāc prophetiā đ Sansone: qui fuit de tribu dan. vt pȝ Judic.31. Et iudicauit populū vt habeť ibi.16.c. tamē glo. ordinaria dicit ibi. sic Dan non solū coluber sȝ cerastes vocať: qui s̄pens eē cornutus phibeť: quo digne antixp̄i aduentus asseriť: qm̄ cōtra sanctos morsu pestifero ⁊ cornu ptātis armabitur. Ambrosius ūo li. de benedictione patriarcharū. dicit prefatā prophetiaȝ de antixp̄o dei ē itelligi. ait eni. Antixp̄s futurꝰ ē de tribu dan cuius iudex ⁊ tyrannus imanis qui populum

iudicabit: ⁊ tanq̄ꝫ sedens in via serpens deijce
re tēptabit eos q̄ꝛ viā ambulant veritatis. hec il
le. Sicut eni duodeci fuerūt apl'i: de quoꝝ nu/
mero cecidit vnus: loco cuius successit Ma/
thias: sic in numero duodeci tribuuꝫ filioꝝum
israel vna tribus ruit. s. dan. que i antixp̄o ꝑse
quet' xp̄m. loco cuius Apoc. 7. in visione bea
ti Joh. supplet' tribus Manassen: q fuit filius
Joseph. vt dicit' Gen̄. 38. Quar' ꝓphetia Ja
cob recte ꝓnunciauit antixp̄m futurū. Daniel
vo. xi. c. ita inquit. Adhuc aliud tp̄s erit. s. an
tixp̄i. sm̄ Nicolaum de lira. ⁊ faciet rex. i. anti
xp̄s iuxta voluntatē suam ⁊ eleuabit' ⁊ magnifi
cabitur aduersum oēm deū: ⁊ aduersum deuꝫ
deoꝝ loquet' magnifica: ⁊ diriget'. i. prospera/
bit' donec cōpleat' iracūdia. s. dei ꝑpetrata qppe
est diffinitio: quasi dicat: sic ē determinatū i di
ꝑscia. Et deum patrū suoꝝuꝫ non reputabit: ⁊
erit i cōcupiscētijs feminaꝝū: nec quēq̄ꝫ deoꝝū
curabit: q̄ꝛ aduersum vniuersa consurget. Et
Daniel'. 8. c. Cū creuerit iniqtates: consurget
rex ipudens facie. s. antixp̄s inuerecundus ad
oē malū ēt intelligens propositioēs. Et robo/
rabit' fortitudo eius: sed nō in viribus suis. s.
q̄ꝛ in viribus diaboli. Et supra q̄ꝫ credi potest
vniuersa vastabit. Et ꝓsperabit' ⁊ faciet. Et i
terficiet robustos scilicet illos q inueniet' firmi i
lege dei nolētes ei obedire: ⁊ populū sanctoꝝuꝫ
secūdū voluntatē suā: ⁊ diriget' dolus i mani/
bus eius: ⁊ cor suū magnificabit. Et i copia re
rum oium occidet plurimos: ⁊ ꝯtra pricipem
pricipū. s. deū ꝯsurget. Et sine manu cōteret'
. s. q̄ꝛ illū deus iterficiet: nō per manū hois: sꝫ
āgeli. De ipso ēt antixp̄o prophetauit Joh. i.
sua canonica. c. 2. Audistis q̄ꝛ antixp̄s venit. i.
veniet tp̄e suo sm̄ Nicolaū de lira. Et Apoc.
13. Joh. ait. Vidi de mari bestiā ascendētem:
habētem capita septē: ⁊ cornua. x. ⁊ super cor/
nua eius. x. diademata: ⁊ sup capita eius noīa
blasfemie. Et bestia quā vidi similis erat par/
do: ⁊ pedes eius sicut pedes vrsi: ⁊ os eius si/
cut os leonis: ⁊ dedit illi draco virtutē suaꝫ: ⁊
ptātem magnā. Et vidi vnum de capitib⁹ suis
quasi occisū in mortē: ⁊ plaga mortis eius cu/
rata ē. Et admirata ē vniuersa terra post bestiā
⁊ adorauerūt draconē qui dedit ptātem bestie.
Et adorauerūt bestiā. d. Quis similis bestie:
⁊ quis poterit pugnare cū ea. Et datū est ei os
loquens magna: ⁊ blasfemias. Et data ē ei po
testas facere mēses. 42. Et aperuit os suum in
blasfemias ad deū blasfamare nomen eius: ⁊

tabernaculū eius: ⁊ eos q in celis habitāt. Et
datum ē illi facere bellū cū sanctis ⁊ vincere il
los. Et data ē illi ptās in oēm tribū ⁊ populuꝫ
⁊ linguā ⁊ gentē. Et adorauerunt eā oēs qui
habitāt terrā: quoꝝū non sūt scripta noīa in li/
bro vite agni q occisus ē ab origine mūdi. San
ctus ēt Methodius: quē cōmendat Hiero. i
prologo sup Danielē. de quo ēt meminit ma/
gister historie scholastice. c. 4. sup Gen̄. ita d
antixp̄o dixit in libro quodam suo: in quo tra/
ctat de primis ⁊ nouissimis tp̄ibus. Veniet fi
lius ꝑditionis q dicitur antixp̄s: ⁊ putās q̄ꝫ sit
deus exaltabit cornua eius nimis. Et Paul⁹.
2. Thessa. 2. c. Reuelabitur ille iniquus: queꝫ
dn̄s iesus iterficiet spū oris sui: ⁊ destruet illu/
stratōe aduentus sui. Cuius aduētus est sm̄
operationē sathane in oī virtute ⁊ signis ⁊ pro
digijs mendacibus: ⁊ i oī seductōe iniquitates
his qui pereūt. De antixp̄o ēt Dama. dixit in
4. li. suarū sniarum. Decet scire qm̄ oportet an
tixp̄m venire. Et Aug. 20. li. de ciui. dei. c. 19.
Nō veniet ad viuos ⁊ mortuos iudicandos
xp̄s: nisi prius venerit ad seducendos i anima
mortuos aduersarius ei⁹ antixp̄s. Sed i quo
tēplo sessurus sit incertū ē. vtrum i illa ruina tē
pli: qđ a Salomone constructū ē. an in ecclesia
Et saluator noster Joh. 5. ait. Ego veni i noie
patris mei ⁊ non accepistis me. Alius veniet
in noie suo: ⁊ illum accipietis. Et Math. 24.
Cum videritis abhominationē desolationis:
que dicta ē a Daniele ꝓpheta: stantē i loco san
cto qui legit intelligit. Predixerat qppe Dani
el. 9. c. In dimidio hebdomadis dficiet hostia
⁊ sacrificium: ⁊ in templo erit abhominatio de
solationis. Quod declarans Hilarius super
Math. dicit. Totū iudicium aduentus futuri
ponit. d. Cū videritis ⁊c̄. De antixp̄i eni tp̄i
bus hec locutus ē ꝓpheta. Abhominatio eniꝫ
ex eo dicta ē q̄ꝛ aduersus deū veniēs nomē de. si
bi vendicet. Desolatōis aūt abhomīatio: quia
bellis ⁊ cedib⁹ terrā desolaturus sit. Deprehē
dim⁹ ergo ꝑ tot testīmonia verū eē q̄ꝛ antixp̄s
veniet. Sed nōnulli hanc veritatē subterfuget'
querūt. d. venisse iā antixp̄m. Nā aliqui sunt
tenētes hereticos oēs antixp̄os fuisse. Alii opi
nant' illum fuisse Neronē. Quidā vero arbi/
trant' q̄ꝛ fuerit spurcissimus Maugmeth. Sꝫ
primis respōdemus non eē negānduꝫ hereti/
cos oēs mysticos antixp̄os posse vocari. Q̄ꝛ
⁊ Joh. i. canonice. 2. c. Antixp̄i ait multi sūt.
Et Hiero. sup illo verbo Math. 24. Multi
venient

venient i noie meo.d.ego ſum xp̃s.igr. Ego
reor oẽs hereſiarchas antixp̃os eẽ:ꝛ ſub noie
xp̃i docere que cõtra xp̃z ſunt. Verũtñ nõ ob/
ſtat quin verus ꝛ realis antixp̃s venire dbeat.
Contra ſecũdos vero dicere poſſumus ꝙ Ne
ro non fuit antixp̃s verus.tum qꝛ poſt ipſum
inuenti ſunt ꝛ alii crudeliſſimi pſecutores xp̃ia
nor: vt Domitianuſ. Antonius ſeuer⁹. Ma
ximianus. Decius. Aurelianus. Diocletian⁹
Maximianus ꝛ ceteri.tũ qꝛ antixp̃s regnare
debet p tres annos cũ dimidio: ſicut pꝫ in au/
ctoritate ſuperi⁹ allegata Apoc. vbi dicit̃ ꝙ da
ta eſt illi poteſtas facere menſes.42. Et Da/
niel.12.c.dicit̃.ꝙ pſecutio eius durabit p tẽp⁹
.i.per annũ.ꝛ tpa.i.per duos ãnos .ꝛ dimidi
um tpis.i.dimidiũ anni ſm expoſitionẽ Hie
ro. Nero aũt ſm Horoſium ꝛ Eutropiũ re/
gnauit ãnis.14. Non potuit ẽt Nero eſſe anti
xp̃s:qꝛ antixp̃s interficiendus eſt ab angelo.
ꝛ Nero interficit ſeipſum: vt q aliis crudelis
extiterat:in ſeipſo crudelitatis officium exerce/
ret. Sed adhuc quidam dixerunt Neronẽ re
ſurrecturũ ꝛ futurũ antichriſtũ. de quib⁹ dicit
Aug.li.20.de ci.dei. Multũ mihi mira hec
opinantium tanta preſumptio. Alios vero qui
dixerunt Maugmeth fuiſſe antixp̃m cõuince
re poſſumus ex verbis xp̃i dicentis Mathei.
24. Niſi abbreuiati fuiſſẽt dies illi ñ fieret ſal
ua oĩs caro. Perſecutio autem Maugmeth
durauit iã per ãnos octingẽtos. Perſecutio
aũt antixp̃i lꝫ grauior ꝛ terribilior futura ſit ꝗli
bet alia abbreuiabit̃ pp electos. Quare expe/
ctãdus ẽ antichriſtus: de quo paulus.2. Theſ
ſa.2.c.ait.ꝙ reuelabit̃ ille hõ pc̃ti fili⁹ pditiõis
qui aduerſatur ꝛ extollit̃ ſupra oẽ ꝙ dr̃ de⁹.

De ꝗlitatib⁹ ſeu ꝯditõib⁹ ãtixp̃i ꝗ̃tũ ad ei⁹
natiuitatem: malignitatẽ: ꝛ ptãtẽ. Cap. 2.

Secundũ myſteriũ declarandũ de anti
chriſto dicit̃ ꝗlitatis: in quo notare de
bemus triplicẽ eius ꝯditionẽ. Pria
dicit̃ natiuitatiſ. Scd̃a malignitatis. Tertia po
teſtatis. Pria ãtichriſti ꝯditio dr̃ natiuitatis
ſm Methodiũ naſcet̃ in corozaiz.nutrict̃ i be/
thſaida. Sed qbuſdã videt̃ ꝙ naſcet̃ i Baby/
lone. vt dicit glo.ſup.2. Theſſa. Et Hiero.ſu
p danielẽ. Verũtamẽ nec hoc videt̃ cõſonũ ve
ritati: niſi itelligamus babylonẽ myſtice: ꝓut
ſignat cõfuſſionẽ: eo ꝙ babylon illa magna ce
cidit ꝛ facta ẽ inhabitabilis. Ex quo dubiũ vi/
det̃ in quo loco determĩate ſit naſciturus anti/
chriſtus. De gẽte vero credibile ẽ ꝛ veriſimile
ꝙ naſciturus ſit. vt Hierony. dicit ſuper.11.
Dañ. de populo iudeorum. De modo ãt licet
quidam dicant ꝙ opere demonis generabitur
ſuccubi.ſ.qui aſſumpto corpore in ſpecie mu/
lieris ſupponet ſe viro: ꝛ incubi qui.ſ. poſtea i
ſpecie viri commiſcebit ſe mulieri. Tamẽ hoc
nulla auctoritate probari poteſt. Et vt Hiero.
dicit ad paulinum. Qd̃ de ſcripturis ſanctiſ au
ctoritatem non habet: eadem facilitate contem
nitur qua probatur. Idcirco inherendum ẽ ſen
tentie dama. qui ait. Non ex fornicatione gene
rabitur ꝛ ſuſcipiet oẽm actum ſathane. Se/
cũda conditio antichriſti dr̃ malignitatis. Erit
qdem hõ malus vitioſus ꝛ neqꝫ: ſicut vnquã
aliqs fuerit in hac vita. Sed apud nonnullos
dubiũ videt̃. Vtrũ antixp̃s erit diabolus icar/
natus quẽadmodũ xp̃s fuit deus icarnatus. ꝛ
qbuſdã videt̃ ꝙ ſic: qꝛ Greg⁹.16.moral. ait.
Caput iniquorũ diabolus ẽ: q vltimis tpib⁹ il
lud vas pditionis igreſſus antixp̃s vocabitur
Verũtñ Hie. expreſſe cõtrarium dicit ſup illo
vbo danielis.7.c. Ecce oculi hois erãt i cor/
nu illo. Nõ putemus iquit iuxta quorũdã opi
nionẽ illud cornu.i.antixp̃m diabolũ eẽ vl' de
monẽ: ſed vnũ de hoib⁹ i quo ſathan hitatur⁹ ẽ
corpaliter. Qd̃ dictũ itelligẽdũ ẽ: non ꝙ iſtud
fiat p aſſumptionem ꝛ vnionem in ſuppoſito:
qꝛ vt puto iconueniens eſt ſuppoſitũ qd̃cunqꝫ
creatũ poſſe naturam extraneã aſſumere: qꝛ hꝫ
ẽ priuilegiũ ſingulare ſuppoſiti increati. Qua
re dicendũ eſt ꝙ diabolus in antixp̃o hab tabit
p totalem illius hois poſſeſſionẽ. Et ad hunc
itellectũ trahẽda ſunt verba Greg. Hoc etiaꝫ
ipſũ ſentire videt̃ ioãnes dama. q de antixp̃o
ait. Preſciens deus iniquitatẽ future volunta
tis eius concedet i eo hitare ſathanaꝫ. Erit ita
qꝫ antichriſtus hõ purus ꝛ verus: lꝫ diabolo
familiariſſimus: ex cuius cõmercio multa ſcire
ꝛ facere poterit. Vnde Greg.29.li.mora. ait
Sicut.n.cedrus arbuſta cetera in altum cre/
ſcendo deſerit: ita ẽt antichriſtus mundi gloriã
tpaliter obtinens: menſuras hominũ ꝛ hoiuſ
culmine ꝛ ſignorum poteſtate tranſcẽdet. Spi
ritus quippe in illo eſt qui in ſublimibus poſi
tus potentiam nature ſue non perdidit vel de
iectus. Cuius iccirco virtus nunc minime o/
ſtenditur: quia diſpenſatione diuine fortitudi/
nis ligatur. Tertia antichriſti conditio di/
citur poteſtatis. Accipiet namqꝫ poteſtatem a
deo ſinente ꝛ permittente ſuper vniuerſam ter
ram. Attrahet namque paucis duntaxat ex/

ceptis ad se omnes gentes: facietq; nō soluʒ ob liuisci: veruʒ etiā blasphemari nomen illud: qđ est super omne nomē: nomē. s. dñi nostri iesu christi. Multaq; impia loquet̃ ⁊ dicet cōtra ho norē eius: ⁊ virginis matris: ac oium sanctoꝝ celi: inducetq; omnes populos vt ipsuʒ colant pro deo. Et vt dicit̃ Math. 24. c. Erit enim tūc tribulatio magna qualis nunq̃ʒ fuit ab ini- tio mūdi vsq; modo. neq; fiet. Inuadet siqdeʒ ille homo peccati vniuersū orbem terrarū mān armata: cōgregabitq; in preliū copias in credi biles: nec erit qui possit se defēdere a furore il- larū. Largiet̃ adhuc ampla munera: ⁊ largissi ma dona his q ei spōte sua adherebūt. Seducet ⁊ alios signis ⁊ prodigiis mendacibus. Et vt dr̃ Math. 24. Surgēt pseudo christi ⁊ pseudo ꝓphete: ⁊ dabunt signa magna: ita vt i errorē inducant̃ si fieri potest etiā electi. Cessabūt tūc deo permittente omnia miracula vera. Crucia būtur pro christo illi qui feruētes erūt: ⁊ nulla cōsolatione visitabunt̃. O quid erit tūc tantas nouitates inspicere. O quanta horribilitas vi dere dirui tēpla ⁊ ecclesias đi: religionē deleri cōtemni virtutes: ꝓphanari sacra: ⁊ pollui vir gines: ac torqueri sine vlla pietate christianos. O quāta ignominia occupabit tunc mundum qñ licebit vnicuiq; pro libito ad carnalitates: ad spurcitiā omnē: ⁊ ad lascinias laxare habenas. Sʒ breue erit temp⁹ illđ in quo prosperabitur diabolus ātichristus. Quoniā vt predictuʒ est post tres annos cū dimidio deo iubente inter- ficietur ab angelo.

Q. đ secūdū aliquos vicinū est tēp⁹ ātichristi tū ꝓphetiarū prenūciatione: tū etatū ānumera tione: tum etiam iniquitatuʒ. consumatione.

Capitulum tertium.

Tertiū mysteriū declarandū de ātichri- sto dicit̃ tēporalitatis: in quo videnduʒ est an proximū sit ⁊ vicinū temp⁹ quo apparere debeat pessim⁹ ātichristus. Et saluo iudicio meliore: dicūt quidā q̄ sic propter tria. Primo pp ꝓphiaꝝ p̄nūciationeʒ. Secūdo pp etatū ānumeratione. Tertio pp iniquitatū con sumationē. Prio pp prophiaꝝ p̄nūciationē Aiunt eni abbatē Ioachim spiritu claruisse ꝓ phico. Ipse vo papalistaʒ depinxit: i quo mul ta futura de statu eccl'ie p̄nūciauit. Ibiq; ponit duos post istū: q Paul⁹ secūd⁹ vocatur sūmos pontifices esse futuros: post quos ⁊ terti⁹ de- pingit̃ qui coronaʒ exhibet antichristo. Sed ⁊ ego dico q̄ licet multa predixerint Ioachim. sancta Brigida. Methodius Merlinus ⁊ ce teri q spiritū habuerunt ꝓphic: tñ vt mihi videt̃ dicta eoꝝ nō intelligunt̃. Nā de Nicolao Cali sto Pio ⁊ Paulo pontificibus maximis ni- hil inuentū est: quod papalista sonet f̃m verita- teʒ. Quod si veꝝ sit relinquo arbitrio sapiētiū dicendū. Et ꝓpterea reprehensibiles potius iu dico q̃ʒ laude dignos eos q ꝓphias que i scri- ptura sacra nō habentur nimis curiose legere ⁊ interpretari student: quoniā sepius inueniunt̃ decepti. Scio etenim etiā graues ac sanctos vi ros in hoc ipso defecisse. Nam quidā egregi⁹ ⁊ sanctus predicator diebus nostris cathalogo sanctorū ascriptus bono zelo ductus publice et sepissime predicauit: imo superinde tractatum copiosissime scripsit. Quod suo tempore nat⁹ erat antichristus: habebat ipse quasdam ꝓphe- tias: aliquasq; rationes quibus inducebat̃: vt ita crederet ⁊ predicaret. Sed reuera euidētia facti declarat ipsum fuisse deceptum. Et sic nō audeo p aliquā prophetiā: quā nō intelligo te- mere diffinire: q̄ tempus iam immineat antixp̄i

Secūda ratio que mouit aliquos vt dicerēt ꝓ ximuʒ iam fore antichristi tempus est propter etatuʒ annumeratione. Dicunt enim nos esse in sexta etate mundi ex qua preterierūt. 1466. anni. Et ex cōsequenti in breui mundus habe bit finem. Et cum antichristus anteq̃ʒ mund⁹ finiatur venturus sit: ergo veniet in breui. Sʒ qđ ad hoc dicendum sit diffusius habebitur in sermone de contemptu mundi. Tertia ratio qua pleriq; astruere nitunt̃ antichristū cito esse venturꝝ est ꝓpter iniquitatū cōsumationē. Di- cunt. n. impletā iam ⁊ consumatā esse mēsuraʒ iniquitatū ⁊ peccatoꝝ: ac p hoc instare tempus de quo. 2. Thi. 3. c. dicit̃. In nouissimis die- bus instabūt tp̄a periculosa: ⁊ erunt homines seipsos amātes: cupidi: elati: supbi: blasphemi: parentib⁹ non obedientes: ingrati: scelesti sine affectione: sine pace: criminatores: incōtinen- tes: imites: sine benignitate, ꝓditores: ꝓterui: tumidi: voluptatū amatores magis q̃ʒ dei: ha- bentes quideʒ speciē pietatis virtutē autē eius abnegantes. hec ille. Quia vo omnia supradi cta inuoluerunt hoies mortales miserosq;: et potissimū eos q nomē xp̄ianū ꝓfitentur: ꝓpte rea ⁊ si ratio tertia nō cōcludat de facto q̄ vici- nū sit tēpus antichristi satis tñ efficax ē ad nos monēdū vt illud timeamus tp̄s. Heu heu: qs sine horrore cogitare queat q̃ʒtū hodie supabū- dauit iniqtas ⁊ refrigerata est charitas multoꝝ:

O christiana

O xp̃iana religio. o decora ⁊ inuiolata fides: persequunt̃ te hodie: deturpant ⁊ inficiunt non tantũ alienigene: sed ⁊ tui q fideles ⁊ christiani vocari gloriant̃. Illi sunt q modicã aut nullam habent ad dei cultũ reuerentiã. Illi q ecclesiasticas dignitates pro explendo ambitionis sue appetitu furantur ⁊ rapiunt. Illi sunt q collocauerunt vineã domini sabbaoth: idest ecclesiã sanctaꝫ nõ agricolis fidelibus: sed vt ita dicam atrocissimis hostibus. Illi sunt q ecclesiaꝝ bona lacerant: dissipant: in vsus malos expendũt ⁊ deuorant sicut lupi. Illi sunt q principantur impetrant ⁊ dominant̃: popul⁹ sine iusticia: sine veritate: sine clementia. Illi sunt qui p̃cepta dei viuentes negligunt ⁊ contẽnunt. Non colunt deũ: non amant: non venerant̃: ⁊ plasfemant nomẽ eius sanctuꝫ ⁊ in illo periurãt: dies festos nõ seruant: parentes aspernantur inuidi sunt: iracũdi litigiosi: seditiosi: ꝑcussores: homicide humanũ sanguinẽ crudeliter effundentes. Nõ erubescunt quasi iaꝫ publice adulterari: fornicari: ⁊ quod his fedius est contaminari fetidissimo vitio sodomie. Auaricie auteꝫ locũ dederunt ita vt nulla sit amplius veritas: nulla fides: nulla charitas in eis. Lucrantur ꝑ vsuras: fraudes: simulatiões: deceptiões: et alios indebitos modos. Licentiarunt linguam vt loquatur criminatões: mẽdacia: testimonia falsa detractiones: susurrationes: scurilitates: cõtumelias: improperia ⁊ conuitia. Aperuerũt cor suũ ad concupiscenduꝫ huius seculi bona: ⁊ ad desideranduꝫ delectari in peccatis carnis. Fregerunt multi votũ quod deo fecerant. Finxerunt multi bonitatẽ vite: acceperunt ouiũ vestimenta: intrinsecus autẽ sunt lupi rapaces. O quanta peccata ⁊ q̃ꝫ enormia latent sub ouina pelle. o magne deus. o sapientissime domine: tu omnia vides et tu omnia deniqꝫ nosti. Nos vero merito propter tãta facinora timere debemus ne in nos deseuiat ira sua: sinatque ꝑ antichristuꝫ vexari munduꝫ tempestate magna. A qua nos liberet redemptor noster pijssim⁹: qui cũ patre ⁊ spiritu sancto viuit ⁊ regnat per infinita secula seculoꝝ. Amen.

Dñica de passione i mane: de honore parẽtuꝫ exẽplo xp̃i: q i euãgelio suũ patrẽ honorare se asserit. s. quo ad dilectionẽ: subiectionẽ: ⁊ cõuersationem. Ser. 54.

e

Ho honorifico

patrẽ meũ. Verba sunt redẽptoris nostri originaliter Ioh. 8. c. ⁊ hodierno euangelio annotata. Facti sunt adeo vt plurimũ impij filij ad parentes suos: vt merito qlibet pater aut mater dicere possit illud Esai. p̃mo. Filios enutriui ⁊ exaltaui: ipsi autem spreuerunt me. Vt igitur etiã ⁊ ipsi iuuenes ⁊ adolescentes ac pueri parentes colendo ad verã penitentiã reducantur: in presenti s̃mone de honore parentuꝫ dicere statui. Nã exodi. 20. c. dominus de⁹ dixit. Honora patrẽ tuuꝫ ⁊ matrẽ tuaꝫ: vt sis longeuus super terrã. Christus vero in euangelio hodierno patrẽ se honorare fatetur: vt sic nos etiã suo exemplo instrueret quid agere debemus. De ipso itaque parẽtũ honore tria mysteria declarabimus.

Primũ dicitur dilectionis.
Secundũ subiectionis.
Tertium cõuersationis.

Quod honorãdi sunt parentes propter beneficioꝝ multiplicitatẽ: ꝑpter parentũ charitateꝫ: ⁊ ꝑpter irrationabiliũ exemplaritatem.

Capitulum. primũ.

p

Rimũ mysteriũ declarandũ de parentuꝫ honore dicitur dilectionis. Debẽt vtique filij qui parentes honorare volunt illos diligere ⁊ ex corde amare ꝑpter tria. Primo ꝑpter beneficioꝝ multiplicitatẽ. Secundo ꝑpter parentuꝫ charitatẽ. Tertio ꝑpter irrationabiliũ animaliũ exemplaritatẽ. Primo filij debent parentes diligere ꝑpter beneficioꝝ multiplicitatem. Quisnã explicet quot a parentib⁹ filij beneficia receperunt. Ab illis eqdem sumpserunt esse qđ bonũ taꝫ grande ẽ: vt ipsum sit fundamentũ omniũ alioꝝ bonorum. Nã qui nõ habet esse: nullũ aliud bonũ habere potest: nõ diuitias: nõ gloriã: nõ famã: nõ scientiaꝫ: nõ virtutes: nõ gratiã: nõ vitã eternã. Ipsum etiã esse bonũ ab omnibus est desiderabile. Vnde Ari. secundo de anima inquit. Omnia appetunt eẽ: ⁊ illius causa agũt q̃cũqꝫ agũt s̃m naturã. Propter hoc bonũ a parentib⁹ habitũ libro de hebdomadib⁹ Boetius ait. O iuꝫ bonoꝝ ipsuꝫ eẽ bonũ ẽ: hic ẽt sapiẽs. Eccl. 7. ca. ait. Honora patrẽ tuũ ⁊ gemituũ m̃ris tue ne obliuiscaris. Memento quoniã nisi ꝑ illos nõ fuisses. Et Hiero. i epistola de honore parentũ ait. Honorãdi sunt parẽtes q2 p̃mo sunt nobis cã nascendi. Hoc b̃nficio motus Coriolanus roman⁹ cõsul ab vrbis rome obsidiõe cessauit. Scribit nãqꝫ de illo Eutropius: q2 postq̃ꝫ vicerat volscos ⁊ coriolos: vñ postea nomẽ

accepit: exul factus romanis ad volscos i exiliũ
mittitur: cũ quibus gratiose viuens ab eis cõ/
tra romanos dux factus est. Et post multas ci/
uitates ꝛ terras ab eis adeptas ad fossas quin/
que miliũ passuũ ab vrbe castra posuit: secũdus
post Tarquiniũ superbũ: q cõtra patriã duxis/
set exercitũ. Populatur inde romanũ agꝝ cu/
stodibus inter populatores positis: quod fm
Frontinum de re militari: faciebat vt discordia
oriretur inter patres ꝛ populũ. Multitudo tã/
deq; ingens pacẽ expectans: senatũ mouit vt ad
Coriolanũ oratores mitteret. Qui cũ nõ obti/
nuissent: iteꝝ missi alij nõ recipiuntur i castris.
Mittuntur postea sacerdotes cũ suis insigni/
bus velati: qui minus fecerũt q̃ȝ primi. Tunc
matrone: vt scribit Valeri⁹ sub rubrica de pie/
tate erga parentes: ad Vecturiã matrẽ Corio
lani. Voluniãq; vxorẽ frequentes cõueniunt:
vt ipsa mater ꝛ vxor Coriolani duos ei⁹ filios
in hostiũ castra ducerent: ꝛ vrbẽ precib⁹ libera
rent: quã armis tutari difficile erat. Cũ ergo ad
castra ventũ est nunciat̃ Coriolano adesse igẽs
mulierũ agmẽ: qui spreuit eas: mox qdã fami/
liarium: nisi me inquit decipiant oculi: mr̃ tua:
cõiunx ꝛ liberi tui adsunt. Tunc Coriolan⁹ cũ
matris obuie amplexũ ferret: dixit mr̃. Prius/
q̃ȝ amplexũ accipiã dic an ad hostẽ: an ad filiuȝ
venerim: ꝛ vtrũ captiua in castris tuis sim. In
hoc me lõga vita ꝛ senect⁹ traxit vt exulẽ te deiñ
hostẽ viderẽ. Potuisti populari hãc terrã: q̃ te
genuit ꝛ nutriuit. Si ego te nõ peperissem ro/
ma nõ oppugnaret̃. Si filiũ nõ haberẽ: libera i
patria mortua esseȝ. Vxoris deinde ac liberoꝝ
amplexus ab omni turba mulierũ straucre vix
Tunc ad matrẽ versus ait. Expugnasti ꝛ vici/
sti irã meã. Patriã ergo vtero tuo dono: repẽ
teq; agrũ romanũ armis hostib⁹ liberauit. Re/
cordatus fuit ergo Coriolanus q̃ȝtũ matri de/
bebat: in cuius vtero suscepit esse. Hinc Hie
ronymus de honorãdis parẽtib⁹ ait. Prebeat̃
patrib⁹ amoris mixta formido: qui primi sunt
nobis cã nascendi. Exhibete patrib⁹ filij quod
vos potestas paterni nominis cogit: que a deo
est coꝝ meritis attributa: vt ipsa de vobis exi/
gat qd̃ natura iubere nõ potuit. Matrib⁹ quo/
q; debitã impẽdite reuerentiã: que vobis vteri
li more fuientes pondus corporis vestri tollerãt
atq; ignotã portãtes infantiã: famulatuȝ quen/
daȝ exhibent nascituris. Illo tempore nõ tãtuȝ
sibi mater esurit: nec acceptos sola digerit cibos
Materno victu alitur ꝛ ille q latet: eiusque mẽ/

bra alterius comestione pascunt̃: vt hõ futurus
alienis morsib⁹ saturetur: hec ille. Sunt ꝛ alia
beneficia filijs a parentibus oblata. Naȝ vt in
pluribus ipsi filios nutriunt aut nutriri faciũt:
ipsos in etate infantili cuȝ magna diligentia ab
omnib⁹ cõtrarijs protegunt ꝛ defendunt. Ipsi
eis prouident de vita ꝛ tegumento. Ipsi eis al
ludunt: applaudunt ꝛ blandiunt̃ vt a plãctu re/
uocent. Ipsi eos docent vt loqui sciant: imo vt
sepissime vt bonos mores sequantur: ꝓpterea
Hieronymus de honore parentũ ait. Memẽ
to ergo parentũ esse q· talis es: quoꝝ manibus
incremẽta sumpsisti. Secũdo filij debẽt parẽ
tes diligere propter parentũ charitateȝ. Nam
quãtũcũq; filij diligant patrẽ ꝛ matrẽ tamẽ ab
his plus diliguntur. Et hoc secundũ Arist. 8.
Ethi. prouenit ex triplici ratione. Prima ra
tio est diuturnitatis temporis. Nã quãto amor
magis durat: tãto vehemẽtior perficit̃. Amor
autẽ parentũ ad filios diuturnior est q̃ȝ filioruȝ
ad parentes. Statiȝ eniȝ cũ filij nascuntur parẽ
tes diligunt eos: nõ tamẽ statim filij diligũt pa
rentes: qr nõ statiȝ sunt tãte cognitionis vt pos
sint cognoscere quid sit diligendũ: diuturnior
est ergo amor parentũ ad filios q̃ȝ econuerso ꝛ
fortior est ꝛ vehementior. Secũda ratio ẽ cer
titudinis prolis. Parẽtes igit̃ sunt magis cer
ti de sua ꝓle: q̃ȝ ipsa de parentibus. Et sic ma/
tres plus q̃ȝ patres. Tertia ratio est vnionis:
qr filij vniunt̃ parentibus eo q› ab ipsis habẽt
esse: ꝛ nõ ecõuerso. Ideo dicit Alex. in. 3. vo/
lumine summe: q› de amore filijs exhibẽdo nõ
datur p̃ceptũ: sicut nec de amore sui ipsius: qr
ad hoc sufficienter inclinat natura. Vnde sicut
humor ascendit a radice ad ramos: ꝛ nõ ecõuer
so: sic naturaliter a parentib⁹ ascendit amor ad
filios ꝛ nõ ecõuerso. Idcirco amor parẽtuȝ ad
filios est naturalis. Amor vo filioꝝ ad paren/
tes debet esse gratuitus. Hinc Hieronymus
in epistola de honorandis parentib⁹ ait. Sit ti/
bi grata vita ipsoꝝ: quib⁹ carior est vita tua q̃ȝ
propria. Redde amoris vicẽ colende pietatis.
De hoc autẽ amore parentũ ad filios est exem
pluȝ de Dauid clemẽtissimo. 2. Regũ. 18. Cũ
enim Absalon filius ei⁹ tẽptasset eũ pellere re/
gno: ac Dauid cõtra eũ mouisset exercitũ: cum
ipse Dauid remansisset in porta ciuitatis: p̃ce/
pit Ioab ꝛ Abisai quibus cõmissa erat summa
belli. d. Seruate mihi pueruȝ Absalon. Itaq;
egressus est populus cõtra Absalonẽ ꝛ iuos i
cãpũ: ꝛ factũ ẽ p̃liũ. Debellataq; est ab exercitu
David

Dauid gens. Abſalonis Accidit aũt vt Abſa/
lon occurreret ſuis Dauid ſedens mulo. Cũ/
qꝫ ingreſſus fuiſſet mulus ſubter cõdẽſaꝫ q̃rcũ
adheſit caput eius q̃rcui: ꝛ illo ꝑ capillos ſuſpẽ
ſo: mulus cui inſederat ptrãſiuit. Q̃ð cũ nun/
ciatuꝫ fuiſſet Joab: tulit tres lanceas in manu
ſua ꝛ infixit eas in corde Abſalonis. Cũqꝫ ad/
huc palpitaret cucurrerũt decẽ iuuenes armi/
geri Joab ꝛ interfecerunt eũ. Cũ vo nuncius
curreret ad Dauid: q ſedebat inter duas por/
tas: ꝛ ſpeculator diceret. Video aliquẽ venien
teꝫ: dixit Dauid. O ſi bonus ẽ iſte nuncíꝰ. Et
appropiquas nunciꝰ ad Dauid ait. Salue rex.
Bñdictus dñs deus: q diſperſit oẽs cõtrarioſ
regi meo. Et ait rex. Eſt ne pax puero Abſalo
ni. Qui rñdit q̀ interfectus erat. O Dauid pr̃
piiſſime. o pr̃ amãtiſſime. Nõ cogitauit Abſa/
lonis rebellionẽ: nõ dixit. Volebat filiꝰ meus
ſubripe regnũ meũ ideo merito eſt interfectus:
imo paterno amore deuictus: cõſtrictꝰ ẽ lachry
mas fundere: ꝛ aſcẽdit cenaculũ porte ꝛ fleuit:
ꝛ ſic loquebat̃. Fili mi Abſalon. Abſalon fili
mi: qs mihi tribuat vt ego moriar ꝓ te. Abſa
lon fili mi. Fili mi Abſalõ. Vincebat ergo pa
ternus affectꝰ Dauid animũ: vt de mortuo fi/
lio lꝫ ſibi inimico nõ gauderet: ſꝫ potiꝰ anguſtia
ret̃. Tertio filij d̃bẽt parẽtes diligere ꝑꝑ bru
toꝝ ꝛ irrationabiliũ animaliũ exẽplaritatẽ. Ip
ſe eqdẽ ſeuiſſime fere ꝛ animalia ſilueſtria: ſer/
pentes feroces volucreſqꝫ rapaces ad parẽtes
ſuo mõ pietatẽ exhibẽt ꝛ amorẽ. De ciconia. n.
in li. de natura animaliũ legit̃: q̀ ſeneſcens pa
ter aut mater ciꝰ ab ea nutrit̃: alis cõfouet̃: ꝛ Ci
conia filia q̃cũqꝫ põt bñficia parentibꝰ indulget
Quare vt dicit Ambroſius in examerõ. Auis
pia romanoꝝ antiquo more appellari ſolebat.
Sꝫ dũ hec loquimur: admirari debemus vñ ẽ
q̀ in multis filijs tãta iniquitas reperit̃. Nam
vſqꝫ adeo pleriqꝫ in patrẽ aut in matrẽ crude/
les effecti ſunt: vt nõ ſolũ eos odiant: nõ ſolum
nõ amẽt: ſꝫ mori illos deſiderẽt ꝛ affectẽt: imo
viſuꝫ ẽ tẽporibus nr̃is. ſ. 1470. i ciuitate Ba/
ri filiũ gladio interimere ꝓpriã matrẽ. O ge/
nimina viperaꝝ. O oĩs humanitatis inimici.
o inexhonoratiſſimi filij. o ſocij ꝓditoris Jude
Et qd nequs cogitari aut dici põt vel audiri q̃ꝫ
erga parẽtes vr̃os vr̃a iniq̃ ꝛ mala voluntas.
Sꝫ vt arbitrari poſſuꝫ triplex eſt cã cur filij pa
rentes exoſos habent. Prima cã eſt filioruꝫ
ſupbia: ꝓpter quã eg̃re ferũt ſi a parẽtibus cor
rigant̃: ſi illoꝝ reprimat̃ audacia: ſi moueant̃ vt
bene viuant. Cõtra tales eſt aureũ illud dictuꝫ
Salomonis. Audi fili mi diſciplinã pr̃is tui: ꝛ
ne dimittas legẽ matris tue: vt addat̃ gr̃a capi
ti tuo: ꝛ torques collo tuo. Secũda cã q̃re filij
odiunt parentes eſt auaricia. Cupiunt equideꝫ
dominiuꝫ ꝛ poteſtatẽ habere ſuper paternis et
maternis bonis: ꝛ cũ id aſſequi nõ valeant: cõ/
tra parentes cõcipiunt odiũ. Nõnulli vero vi/
duas matres ꝛ vetulas nunc precibus: nũc blã
ditijs falſis inducunt vt de ſua dote liberã eis
faciant donationẽ. Qui tamẽ cũ id obtinẽt nul
laꝫ de matribus curã gerunt. Et ꝓpterea caute
agendũ eſt ꝛ q̃ꝫdiu quis põt eſſe bonoꝝ ſuorũ
dominus nõ det alicui bona ſua. Ex hoc ſapiẽſ
Eccl. 33. ca. ait. Filio ꝛ mulieri: fratri ꝛ amico
nõ des poteſtateꝫ ſuper te in vita tua: ꝛ nõ des
alienis poſſeſſionem tuã: ne forte peniteat te et
depreceris pro illis. Tertia cã eſt quare multi
filij parẽtes odiunt: illoꝝ luxuria. Vt eniꝫ dr̃
i. Eſdre. 4. c. Multi dementes facti ſunt pro/
pter vxores ſuas. Propter illas quãdoqꝫ filij
parentes moleſtant: expellunt de domo: ꝛ qua
ſi amplius videre non poſſunt. O filij diligite
vxores veſtras: ſed nõ imoderato amore vt pa
rentum veſtroruꝫ obliuiſcamini. Mementote
ſemꝑ q̀ magis diligunt vos parentes veſtri q̃ꝫ
vxores veſtre.

Qualiter filij debent eſſe parentibus ſubie/
cti: ꝛ de triplici gradu ſupioritatis: ſpũalis: tem
poralis: ꝛ corꝑalis. Capitulum. .2.

S Ecundũ myſteriũ declarandũ de hono
re parentũ dicit̃ ſubiectio. Debẽt vtiqꝫ
filij eſſe parentibus ſubditi: illiſqꝫ obe
dire. Et de hoc dicit̃ Col. 3. Filij obedite parẽ
tibus veſtris ꝑ omnia. Et Eph. 6. Filij obedi
te parentibus vr̃is in dño: hoc eniꝫ iuſtuꝫ eſt.
Honora patrẽ tuũ ꝛ matrẽ tuã: quod eſt man
datuꝫ primũ in ꝓmiſſione vt bene ſit tibi ꝛ ſis
longeuus ſuꝑ terrã. Et Hieronymus in epi/
ſtola de honorãdis parentibus ait. Imitamini
filiũ Machabeũ: q mr̃i ſuadenti mortẽ obedi/
uit: ꝛ duꝝ impium gratanter aggreſſus eſt: ne
offenderet genitricem. Et redemptor noſter
humilitatis magiſter: vt dicitur Luc. 2. c. erat
ſubditus illis ſcilicet Joſeph: ꝛ virgini matri.
Et Deutꝰ. xi. c. quãdo lex currebat ſeueritatis
ꝛ iuſticie dixit deus. Si genuerit homo filiũ cõ
tumacẽ ꝛ proteruũ qui nõ audiat pr̃is ac ma/
tris imperiũ: ꝛ coartatus obedire cõtempſerit:
apprehendent euꝫ: ꝛ ducent ad ſeniores ciui/
tatis: et ad portam iudicij: dicentqꝫ ad eos.

Filius noſter iſte proteruus ⁊ contumax eſt:
monita noſtra audire cõtemnit: cõmeſſatiõibꝰ
vacat: et luxurie atqȝ conuiuiis: lapidibus euȝ
obruat populus ciuitatis ⁊ moriatur: vt auſe/
ratis malũ de medio veſtri: ⁊ vniuerſus iſrael
audiẽs pertimeſcat. Notandum tñ ſm Alex.
in.3. ꝙ triplex eſt gradus ſuperioritatis ſecũdũ
quem debet eſſe ordinata obedientia. Prima
eſt ſuperioritas ſpiritualis. Secũda tempora/
lis. Tertia corporalis. Prima eſt ſuperio/
ritas ſpiritualis: i qua eſt p̃latus cui obediendũ
eſt in ſpiritualibus ⁊ non in temporalibꝰ niſi ꝑ
accidẽs inquãtũ temporalia quãdoqȝ ordinari
poſſũt ad aliquẽ finẽ ſpiritualẽ. Secunda eſt
ſuperioritas temporalis: in quã preeſt dominꝰ
temporalis qui mandare poteſt ea que concer/
nunt publicũ ⁊ cõmune bonum: eiqȝ ſub pena
peccati obediẽdum eſt vt dicitur.41.q.3.c. qui
reſiſtit.c. ſi bonum.c. Julianus. Et di.8.c. q̃
cõtra mores. Tertia ẽ ſupioritas corporalis
in qua paterfamilias p̃eſt filiis ⁊ omni domui
ſue. Et ſecundum hanc pater poteſt p̃cipere ea
que pertinent ad neceſſitatem vel vtilitatẽ. Et
ſecundum hoc filij debent parẽtibus obedire.
Unde ſi parentes mandarẽt illa que pertinent
ad ſupiores ſpirituales: vtputa ꝙ filii ieiunarẽt
in pane ⁊ aqua: quod eſt officiũ cõfeſſoruȝ: aut
mandarent ea que pertinẽt ad ſupiores tẽpora
les ſine ipſorũ volũtate et auctoritate ñ eſſet eis
obediendũ. Multo minus etiã nõ debent filii
parentibꝰ obedire in his que cederent in detri
mentũ proprie ſalutis et eſſet contra diuinũ ho
norẽ. Unde Hugo de ſancto victore ait. Obe
dire debemus parẽtibus i omnibus: exceptis
his in quibus dei patris dilectõ offenderet̃. Et
Hieronimꝰ ad Furiam. Honora patrẽ tuũ:
ſed ſi te a vero patre nõ ſeparat: tandiu ſcito ſan
guinis copulã: q̃ȝdiu ille ſuũ nouerit cõditoreȝ
Alioquin tibi Dauid protinus clamat ⁊ dicit.
Audi filia ⁊ vide ⁊ obliuiſcere populũ tuũ ⁊ do
muȝ patris tui: ⁊ cõcupiſcet rex decorẽ tuũ: hec
ille. Ex qbus oibꝰ colligimuſ ꝙ grauit̃ errẽt hi
q filios aut filias nõ ex leuitate: ſed ex volũtate
bona deo ſeruire volẽtes ipediũt: ac a ꝓpoſito
bono reuocare nitunt̃: de quibus diffuſius in
ſermone de religione dicemus. Nũc autẽ hor
tari tantũ ſufficiat iuuenes ꝓpter xp̃m non du/
bitare parẽtibꝰ nõ obedire. Ip̃e.n. dic̃ Math.
x. Qui amat patrem aut matrẽ plus q̃ȝ me nõ
eſt me dignus. Sic ꝯfortabat ſcũs Sebaſtianꝰ
iuuenes illos fide ⁊ ſanguine ac paſſione ger/
manos Marcũ.ſ. ⁊ Marcellianũ: duȝ ꝑ fide
xp̃i decollari debebãt. Ad quos aduenere parẽ
tes: vt eos a ſãcto ꝓpoſito reuocarẽt. Aduenit
⁊ primo mater que ſoluto crine ſciſſiſqȝ veſtibꝰ
vbera oſtendẽs aiebat. O predulces filii circũ/
dat me inaudita meſtitia ⁊ intollerabilis luctus
Heu me miſerã: amitto filios ad morteȝ vltro
tẽdentes: quos ſi mihi hoſtes auferrẽt: ꝑ me/
dia ſequerer bella raptores. ſi violenta iudicia
concluderent: carcerẽ irrũperẽ moritura. No/
uuȝ hoc pereundi genꝰ eſt in quo carnifex roga
tur vt feriat: vita optatur vt ꝑeat: mors inuitat̃
vt veniat. Nouus ħ luctus: noua miſeria: in q̃
natorũ iuuẽtus ſpõte amittit̃: ⁊ parẽtum miſe/
rãda cogitur ſenectus vt veniat. Hec dicente
matre pater ſenior adducitur manibꝰ ſeruuloꝝ
⁊ puluere aſperſo capite hꝰi voces dabat ad ce/
lũ. Ad mortẽ vltro proficiſcẽtibꝰ filiis vale di
cturꝰ adueni: vt q̃ mee ſepulture ꝑauerã: i filio
rũ ſepulturas expendaȝ infelix. O filii baculꝰ
ſenectutis mee: ⁊ geminũ viſcerũ meorũ lumẽ.
Cur ſic morteȝ diligitis. Venite huc iuuenes
⁊ flecte ſuꝑ iuuenes ſpõte pereũtes. Uẽite huc
ſenes ⁊ mecũ ſuꝑ filios plãgite meos. Deficite
plorãdo oculi mei: ne videam filios meos gla/
dio cedi. Aduenerũt etiã cõiuges cũ filiis lamẽ
tãtes. Inter hec ceperũt corda martyrũ mole
ſcere: quos tamẽ ſanctꝰ Sebaſtianꝰ ſuis vbis
dulciſſimis cõfortauit: adeo vt ꝓ xp̃o animoſe
pati nõ dubitarẽt. Et ſic decollati ſũt. Quo exẽ
plo edocent̃ iuuenes: nõ eſſe illis curanduȝ: ſi
in his que ad anime ſalutẽ proprie: ⁊ ad dei ſpe
ctãt honorẽ a parentibꝰ ꝯ̃riũ precipit̃: ⁊ ob hoc
ſint eis in obedientes: vt deo pareant.

Q̃d filii debẽt cũ parẽtibus conuerſari cũ beni
gnitate: cum hũilitate: ⁊ cũ pietate. Caplm.3.

Tertiũ myſteriũ declarandũ de honore
parẽtũ dicit̃ cõuerſationis. Debent vti
qȝ fili cũ parentibꝰ cõuerſari vt debent
⁊ expedit tripl'r. Prio cũ benignitate. Secũ
do cũ hũilitate. Tertio cũ pietate. Prio cũ be
nignitate: vt ſint eis benigni ad cõſolandũ eoſ
nõ ad cõtriſtãdum. Naȝ vt iquit Hieronymꝰ
Habet quandã ſenectus infantiam. Solẽt vti
qȝ ſenes eſſe tedioſi ſuſpicioſi: queruloſi: inmũ
di: ⁊ in domo inutiles. Nõ tamẽ propterea filii
debẽt ꝑ impatientiam verbis illos exaſperare.
Unde Hieronymus inquit. Nemo ꝑentes
aſperis verbis ledat: hoc ora filioruȝ aſpernent̃
q̃d parentes ledat audire. Et idẽ Hieronymꝰ
de honorandis parentibꝰ ait ad filios. Audite

filij salutiferā iussionem: ⁊ precepta legis affectū debiti amoris implete. Seruite patribus futuri patres: ⁊ matres vestras tenera diligite pietate: vt vestre coniuges mereantur matrum nomine nuncupari. Nemo patrem asperis verbis ledat: ne fiat amara dulcedo. Hoc tamē sit inter parentes ⁊ filios quod domino iubente natura continuit. Affectum sonet quicquid lingue dixerint liberorum. Inter caras coniunctasque personas pietatis iura seruentur. Hoc filiorum ora loquantur: quod delectat parentes audire. Et iterum supradicto libello idem ait. Meretur enim cecitatis sue subire suppliciū: qui parentum vultus vel toruo visu despexerit: ⁊ elatis oculis leserit pietatē. Si quicquam sapitis filij: eo animo videte venerabiles facies: quo vos ipsi conspiciunt ⁊ eorum labris dulcibus osculis inherete: quia eorum oscula adhuc habetis in membris. Senibus seruire perfacile est: quos nemo potat nemo nutrit succo corporis sui. Foueatur itaque parentum senectus: ⁊ factis eorum vicissitudo reddatur. hec ille. Contrarium autē facientibus multa mala eueniunt. Unde idem Hieronymus vbi supra. Irreuerens autem filius quod a domino ipse mereatur Salomonis dicta testantur. Contumelijs afficiens patrem ⁊ contemnens senectam matris: confundetur ⁊ in opprobrijs erit: filius derelinquens custodire disciplinam patris meditabitur sermones malicie. Maledicenti patrem ⁊ matrem extinguetur lumen: ⁊ pupille oculorum eius videbunt tenebras. Audi fili patrem qui genuit te: nec contempseris quia senuerit mater tua. Parcat patri lingua quam genuit: ⁊ matrem suam nemo crudeli verbo percutiat. Sic te rapiet fili iuuenilis etatis auctoritas: vt noueris vnde sis natus. Memento scripture sancte: vbi spiritu sancto loquente dictum est. Qui maledixerit patrem aut matrem morte moriatur. hec ille. Que omnia breuibus verbis comprehendens sapiens Eccle. 3. c. ait. Fili suscipe senectam patris tui ⁊ nō contristes eum in vita illius. Si defecerit sensu veniam da illi. Suscipe inquit senectam laboriosam ⁊ onerosam recordans infantie tue quando flebas: turbabas domum: inquietabas dormientes: fatigabas matrem: sedebas pannos: ⁊ alia faciebas quibus infantilis etas solet esse molesta. Sicut enim tollerauit pater aut mater immo suscepit ⁊ adiuuit infantiam tuam: sic ⁊ tu suscipe ⁊ non abhorreas senectam illorum Sequitur Sapiens in auctoritate preallegata. Patris tui non alieni nō canis: nō inimici sed patris tui cari genitoris amatoris ⁊ benefactoris. O quam dulce vocabulum pater aut mater. o quam gratum verbum filius aut filia. Hinc Hieronymus ad matrem ⁊ filiā in gallijs cōmorantes ait. Mater ⁊ filia nomina pietatis: officiorum vocabula: vincula nature sunt. hec ille. Caueant autem filij ne quod absit deficientes sensu parentes derideant ⁊ maledicantur: sicut ⁊ Cham qui maledictus fuit eo quod Noe patre suo dormiente eum discoopertū irrisit: vt habetur Gen. 9. c. Secūdo filij debent cū parentibus conuersari cū humilitate illos reuerendo atque timendo. Maxime autem filij debent timere ne sua culpa aut defectu a patre vel a matre maledicātur Est enim hoc modo paterna aut materna maledictio sagitta vulnerans ⁊ penetrans intima cordis filiorū malorū. Unde Augustinus. 22. li. de ci. dei narrat quod apud Cesarea Capadocie quedam nobilis matrona fuit viri destituta solatio. x. filios habens: septem mares ⁊ tres feminas. Quadam autem vice mater ab eis offenditur: ⁊ maledictionem filijs imprecatur. Subito imprecationē matris diuina vindicta subsequitur: ⁊ omnes pena horribili: ⁊ simili feriuntur. Nā omnes tremore sunt horribiliter percussi. Quapropter nimiū dolentes ⁊ ciuiū suorum oculos nō ferentes: per totum orbē vagari ceperunt. Et quocunque ibant omniū in se prouocabant aspectū. Ex his autē duo frater ⁊ soror Paulus ⁊ Paladia Hyponiā venerunt ⁊ Augustino quod sibi aduenerat narrauerunt. Cūque iam. 15. diebus ante pasca ecclesiā beati Stephani frequentantes sanitatē ab ipso martyre multis precibus postulassent in ipso die pasce: cū frequens populus presens esset oratione facta ante altare sancti Stephani ambo frater et soror surrexerunt pariter sani. O filij superbi. o filij parentibus vestris insultātes. o filij irreuerentes inobedientes ⁊ cōtumaces timete paternam ⁊ maternā maledictionem. Timete insuper ⁊ diuinum iudicium. Nam sicut longa vita speranda est ab illis qui parentes honorant: vt habetur Exo. 20. c. Ita ⁊ breuis vita ⁊ infelicitate plena a malis filijs est pertimescēda. Tertio debent filij cum parentibus cōuersari cū pietate illis. s. in infirmitatibus necessitatibus ⁊ antiquitate pie subueniendo cū facultas adest. Unde Hieronymus vbi supra ait. Exolue fili quod debes ⁊ officia debita qualicumque exhibe famulatu: parentibus vero nemo reddere potest quantum

tenet. Et Ambro⁹ super Luc. ait. Si pauperis inquit matrē: non redidisti ei cruciatus quos ꝑ te passa est: non labores quibus te gestauit: non alimenta que tibi ministrauit. Audi etiam Hiero. o ingrate fili vbi supra. d. Quid ipsa memorē nutriamenta: ꝛ tenere infantie dulces iniurias: quas nutritoris affectus de suis para bolis sumit. Quid cibos in matre confectos: qui femineis manātes ex mēbris lacteū soluūt in succū: ꝛ fauces inualidas liquido sapore per fundūt. Cogente natura sumunt infantes de matre qd̓ bibāt: ꝛ dente non nato hoc sibi cur/rentibus labris elicuit: ꝙ nō sit necesse morde re. Seruiūt materna posteris pectora: seruiūt ipsis i cunabulis manus ꝛ terga: membris de uoluta lactētium gratos artus accipiūt. Optat mater paruulum crescere: optat cito videre ma/iorē: cumqꝫ numeris iuuenuꝫ miscere festinat nūqꝫ sibi forsitan seruiturum. His tot tātisqꝫ precedentibus factis: parentibus et matri tota debet alacritate seruiri. hec ille. Prout fecit illa filia licet pagana: quam laudat Ualerius rubri ca de pietate erga parentes. Hec matrē adiu/dicatam vt fame moreretur in carcere per dies plurimos fingens se visitationis causa ad eam accedere velle: impetrato a carceris custode adi tu: tamen bene excussa ne sibi alimēta portaret ꝓprio lacte sustētauit: Quod dū iudici innotuis set matri donauit vitā admirās filie pietatem. Curent igitur seruare filii que dicta sūt. patres vero ꝛ matres caueant ne ipsis proquibuslibet minimis defectibus maledicāt. Hoc ideo dico qꝛ solēt plures mulieres non posse loqui absqꝫ maledictionib⁹ ꝛ blasphemiis. O feroces ma/tres cur filios vestros quos portastis in vtero tot maledictionibus iugulatis. Vttamē propi tius sit deus omnibus tā parentibus qꝫ filijs cōsulo vt hac die qꝫprimū intraueritis domuꝫ anteqꝫ comedere incipiatis oēs filii ꝛ filie corā patribus ꝛ matribus genuflexi veniā petant ꝛ postulent benedici. At et ipsi parentes eos am plexantes: dulciter osculentur ꝛ benedicant: sic qꝫ acquiretur in hoc seculo dei gratia ꝛ in futu ro eterna gloria: in qua viuit ꝛ regnat Marie virginis filius amorosus redēptor noster ihs: qui vt nobis daret exemplum honorandi parē tes vt dicit Lucas: erat subditus illis Joseph ꝛ Marie: vt dictum est supra. Amen.

Dominica de passione īfra diē de maledictio nibus diuersarū creaturarū: irrationabiliū: ꝛ intellectualium ꝛ ipsius dei omnium creatoris

Demonium habes Jude orꝫ blasphemantiū xp̄m ver/ba sunt ista originalit̄ Joh. 8. c. ꝛ in euāgelio hodierno. Cō/tremiscunt viscera mea: et cor meū fit gelidū totum cū considero detestabilem horribilēqꝫ xp̄ianoꝝ abusum: qui presumpse/runt iam publice relaxare linguas suas ad ma/ledictiones ꝛ ad blasphemias dei ꝛ sanctoꝝ, celi Est antē hoc malū adeo cōmune: adeo genera le: adeoqꝫ antiquū atqꝫ inueteratū: vt propterea videatur plerisqꝫ aut paruuꝫ aut satis leue pec catum: vel certe nullū. Quo fit vt iam in vicis: in plateis: in domo: in foro: in ciuitate: in agro resonet cōtumelia dei summi: ꝛ benedicte mr̄is eius: ꝛ aliorꝫ sanctorū. Et licet nōnulli cōfiteā tur ꝛ accusent se maledicendo ꝛ blasphemando peccasse: nihilominus nolūt credere peccati hu ius grauitatē. Eapropter i p̄senti sermone de peccato maledictionis: sub quo ꝛ bla phemiam intercludemus aliqua necessaria studebim⁹ de clarare: vt sic qui ad penitentiā verā voluerint redire: intelligant qꝫtū ipsis cauendū sit a male dictis. Nā ꝛ iudei pessimi domino iesu christo maledicentes merito vidētur abhorrendi: mul to fortius ꝛ ipsi christiani: q fidē eius ꝓfitētur. Distinguem⁹ ergo triplicē maledictionem.

Prima est facture irrationalis.
Secunda creature intellectualis.
Tertia nature diuinalis.

Quod nō debent christiani maledicere crea turis irrationabilibus eo ꝙ ordinantur ad ho/mineꝫ per subuentionē: significationem: ꝛ per modum cōtinentis. Capitulum. i.

PRima maledictio est facture irrationa/lis: cū. s. quis maledicit terre: lapidib⁹ arboribus: animalib⁹ pluuie ventis: so li: ꝛ lune: ac similibus. Et de hac maledictione sanctus Tho. 2. 2. q. 76. inquit. Maledicere re bus irrationabilibus inqꝫtū sunt creature dei ē peccatū blasphemie: maledicere autē eis secun/duꝫ se cōsideratis est ociosum ꝛ vanū: ꝛ ꝑ con/sequens illicitū. Sꝫ posset aliquis arguere ostē dendo nō esse illicitū maledicere creaturis irra tionabilibus. Primo qꝛ vt habet̄. 1. Regū. 1. Audita Dauid morte Saulis ꝛ Jonathe ma/ledixit montibus gelboe. Secundo qꝛ xp̄s vt habetur Mathe. 21. ꝛ Marci. xi. maledixit fi/culnee: in qua nō inuenit nisi folia. Tertio qꝛ Job vt

Job vt dicit eiusdez.3.maledixit diei suo: et dicebat. Pereat dies in qua natus suz et mox in qua dictu est: cõceptus est hõ dies illa vertat in tenebras. Respondet Tho. vbi supra q bene/dictio et maledictio ppie põt ptinere ad illã rez cui põt bonũ aut malũ cõtingere.s.rõnali crea/ture. Ipsis ergo irrationabilib⁹ dicit cõtinge/re bonũ aut malũ,in ordine ad creaturaz ratio/nalez ppter quã sunt. Ordinant aũt creature irrationales ad hominez tripliciter. Primo p modũ subuentionis: inq̃ztũ ex eis subuenit hu mane necessitati. Et h mõ a deo Gen.3.post peccatũ primoruz parentuz maledicta est terra: vt.s.p eius sterilitatez hõ puniret. Et Deut⁹. 28. deus dixit. Si audire nolueris vocem dñi dei tui: vt facias et custodias oia mãdata eius et cerimonias quas ego p̃cipio tibi hodie: veniẽt sup te oẽs maledictões iste et apprehendent te. Maledictus eris in ciuitate: maledictus i agro maledictũ horreũ tuũ: et maledicte reliquie tue: maledictus fructus ventris tui: et fructus terre tue: armenta boũ tuorũ: et greges ouiũ tuaruz.

Secũdo ordinantur creature irrationales ad hominẽ p moduz significationis. Et sic chri/stus maledixit ficulnee in significationẽ syna/goge et iudaice gentis q̃ non habebat nisi folia verba.s.legis sine fructu. Et ppterea merito debebat arescere et auferri ab ea regnuz dei: qd̃ significatũ fuit i ficulnea a xp̃o maledicta. Tertio ordinant creature irrationales ad ipsuz ho/minez ppter modũ cõtinentis: aut tẽporis aut loci. Et sic Job maledixit diei in qua nat⁹ erat propter culpã originalẽ: quã nascendo contra/xerat. Ita q maledictio illa nõ arguit in eo ali/quã impatiẽtiã: sz tantũ arguit et explicat q die qua natus est et cõceptus cõtraxit originalẽ cul paz q̃ radix est omniũ passionũ quas patimur i hac vita. Dauid insuper maledixit montib⁹ gel boe: ad explicandã cedẽ q̃ in eis facta fuerat: p pterea dicebat cũ fletu et lachrymis. Montes gelboe nec ros nec pluuia veniat sup vos i qui bus ceciderunt inclyti israel Saul et Jonathas amabiles et decori: aquilis velociores: leonib⁹ fortiores. Filie israel super Saul flete. Et ego doleo super te frater mi Jonatha. Quare nõ ẽ trahendũ in cõsequentiã: vt vnusqsqz pro suo li bitu creaturis irrationabilibus maledicat.

Quod hõ nõ debet maledicere creaturis intellectualibus.s.creature infernali: creature terrestri: et celesti. Capitulũ. .2.

s Ecunda maledictio ẽ creature itellectualis: que adhuc triplex est. Prima est creatura itellectualis infernalis q̃ est diabolus: cui inq̃z tuz creatura dei est nõ licet maledicere. Vnde in epistola Jude. Cũ altercaret Michael cum diabolo de corpore Moysi: nõ fuit ausus in eũ iudiciuz inferre blasphemie. Altercatio aũt illa vt dicit glo. erat: qr diabolus volebat inuenire corpus Moysi: qd̃ post mortẽ vt habet Deut⁹ 33. deo volente vbi sit ignoratur: et diabolus volebat vt sciretur: vt sic traheret populuz ad ido/latriaz. Sed angelus phibebat. Et tñ cũ dia/bolo contendens nolebat blasphemare cũ Je/circo Hieronymus. 24.q.3.c.si igitur ait. Si igitur Mihael non fuit ausus diabolo et certe maledictionis dignissimo iudiciuz inferre blas phemie: q̃zto magis nos ab omni maledicto pu ri esse debemus. Merebatur diabolus male/dictuz: sed p os archãgeli blasphemia exire nõ debuit. Secũda creatura itellectualis dici põt terrestris.s.hõ: cui potest quis tripliciter male dicere. Primo ex conformatione dei et amore iusticie. Et de hac dicitur. 24.q.3.c. cũ sancti vi ri. Cũ sancti viri maledictionis sententiã pfe/runt: nõ in hãc ex voto vltionis: sed ex iusticie amore prumpũt. Sic Gen.9. dixit Noe Maledictus Chanaã: seruus sit fratrũ suorũ. Sic Act.8. Petrus maledixit Symoni.d. pecu/nia tua tecũ sit in pditõe. Secũdo põt qs homi ni maledicere ex quadã leuitate vel subreptione sicut solent multi facere: licet ociose et bestiali/ter: qui nesciunt loqui cũ socio sine maledictio/ne.d. Sis suspensus per gulas: nascatur tibi vermis canis: et similia. Tertio põt quis homi ni maledicere ex liuore odio et animo malo: et hoc cuz fit contra charitatẽ peccatũ est mortale.

Tertia creatura itellectualis dicit celestialis: cui nullo pacto maledicere licet. Sed heu quid referam. Nã tãta est corruptela xp̃ianorum: vt pro nihilo ducant blasphemare sanctos et glo/riosam virginẽ Mariã. Et sicut hi q boni sunt deuotionẽ habẽt ad Vginez: et vltra illaz suũ pa tronũ et aduocatũ fecerũt sanctũ Antoniũ: aliq sanctũ Franciscũ: aliq scm̃ Nicolaũ: aliq sanctã katherinã et huiusmodi. Ita pessimi et maligni blasphematores blasphemant Vginẽ beataz: et pro sua mala deuotõe aliq sanctũ Antoniũ: ali qui Frãciscũ. Clarã et hmõi. O ingratissimi peccatores. o furẽtes ai. o venenosa et amarissi ma ligua. o deniqz pditissimi hoies. Et qd ma li fecere vobis sci. In quo nocuerũt vobis. An non assidue p vr̃a salute intercedunt ad dñm:

Nõne ⁊ virgo illa pijssima mater gratie: fons misericordie pro vobis indefessa est aduocata. Quid ergo blasphematis illã ⁊ reliquos sanctos. Sed reuera si seruaretur illud quod dicitur in.c. statuimus. extra de maledicis. s. q̄ publice blasphemantes deũ vel virginẽ sanctissimaȝ: vel aliqueȝ sanctorũ publica penitentia ꝑ 7. hebdomadas punirentur: in quaꝝ. s. qualibet sexta feria in pane ⁊ aqua ieiunarent: facerentqȝ alia q̄ cõtinentur ibi: profecto nõ ita d̄ leui ꝓrumperent in blasphemias. Et lȝ penitentie sint arbitrarie vt tactũ est in precedentibꝰ: tamen laudo vt hi qui audiunt cõfessiones ipsos blasphemos nõ ita de leui absoluant: q2 facilitas venie tribuit incentiuũ delinquendi: ꝓpterea arguant illos aspe: increpent dure: ⁊ penitentiã iniungãt saluti erã ⁊ fructuosam. Quisnaȝ nõ videt quãta diligentia opus sit ad blasphemos ⁊ maledicos emendãdos. Difficile ẽ vtiqȝ malã consuetudinẽ derelinquere. O ꝟe mala cõsuetudo qua homines xp̄iani iniuriantur deo ⁊ sanctis eius. In hac soli xp̄iani demersi sunt: qm̄ nõ est aliqua natio neqȝ iudeoꝝ neqȝ gentiliũ ⁊ paganoꝝ: in q̄ tot sint blasphemie et maledictiones sicut in populo christiano.

Quod peccatũ maledictionis ⁊ blasphemie dei est graue: tum rõne abhominatõis: tũ rõne supatiõis: tũ ẽt rõne ꝯtrariatiõis. Capi. .3.

Tertia maledictio est nature diuinalis cũ. s. qs de deo male loquit̃ cõuicia et cõtumelias maiestati sue inferendo: ⁊ de hoc dicit Ric. de scõ Vic. Sceleratissimũ genus peccati est qñ qs in dei vituperiũ delectatur. Et glo. sup illo ꝟbo Esai. 18. c. Ad pplm terribilẽ ⁊c̃. Omne pctm̄ blasphemie cõpatuȝ leuius est. Et iteꝝ ibi. Nihil ẽ horribilius blasphemia: q̄ ponit os suũ in celuȝ. Quantuȝ ꝟo graue sit peccatũ maledictõis ⁊ blasphemie colligi põt ex triplici rõne. Prima dicit̃ abhominationis. Secũda superatõis. Tertia cõtrariationis. Prima dicit̃ ratio abhominationis. In veteri siquidẽ testamẽto abhominabantur patres antiqui vsqȝ adeo peccatũ blasphemie: q̄ ex mãdato dei de blasphemia conuictũ lapidabant. Vnde leui. 24. dixit dñs. Educ blasphemũ extra castra: ⁊ ponãt omnes q audierũt manus suas sup caput eius: ⁊ lapidet euȝ omnis populꝰ. Insup priores illi patres audire detestabant̃ eos q blasphemabãt. Ideo act. 9. Arbitrantes lȝ falso Stephanũ blasphemare eũ dixit. Video celos aptos: ⁊ infra. Cõtinuerunt aures suas ne. s. ẽm glo. audirẽt blasphemantẽ: ⁊ nõ solũ audire: sed etiã nominare nõ audebãt vocabulũ maledictionis. Vnde cum accusarent Naboth. vt habet̃. 3. Reg. 22. Benedixit deo ⁊ regi. i. maledixit. Et Iob vt habetur eiusdẽ primo. offerebat holocausta pro filijs suis. Dicebat. n. Ne forte peccauerint filij mei: ⁊ benedixerint deo. i. maledixerit. Similiter ⁊ temporibꝰ his abhominabilis ẽ blasphemia apud infideles: nã qcũqȝ blasphemaret deũ in terris turcorũ aut sarracenoꝝ grauiter puniretur. Ob qd̄ aut nunq̄ȝ aut satis raro sentiunt̃ ibi verba blasphemie ⁊ maledictionis O xp̄iani principes. o ptãtes seculares. o cuiuslibet reipublice patres: curate ⁊ vos legibꝰ honestis punire blasphemos: ne deteriores infidelibus habeamini. Secũda ratio ostendẽs grauitatẽ maledictionis ⁊ blasphemie dei dicit̃ superationis. Superat. n. tria peccata grauissima et execranda. Primũ est peccatũ paganoruȝ seu infideliũ: q2 vt ait. Tho. 2ª 2. q. 13. Infidelis ea de deo dicit ⁊ loquit̃ que licet falsa sint tamẽ credit eẽ vera: xp̄ianus ꝟo blasphemãs loquit̃ cõtra veritatẽ quã credit. Secundũ est peccatũ homicidaꝝ. Vt enim dicit Tho. ibidẽ q̄ȝtuȝ ad nocumentũ maius peccatũ est homicidiũ q̄ȝ blasphemia: eo q̄ magis nocet homicida homini interfecto: q̄ȝ blasphemus deo blasphemato. Sed q̄ȝtũ ad obiectũ maius peccatũ est blasphemia q̄ȝ homicidiũ: quia homicida lȝ interficiendo hominẽ offendat: deũ tñ principaliter intendit offendere hominẽ. Sed blasphemus ⁊ maledicus intendit principaliter et directe offendere ipsũ deũ. Tertiũ est peccatũ iudeoꝝ crucifigẽtiũ xp̄m. Vnde Augustiꝰ ait. Magis peccant blasphemantes deũ triũphantẽ in celis: q̄ȝ q crucifixerunt eũ ambulanteȝ in terris. Ratio hmõi ẽ ẽm Alex. in. 2. summe. Tũ q2 iudei nõ cognouerunt ipsum eẽ deũ Vnde apl's ait. Si cognouissent nunq̄ȝ deum glorie cruci fixissent. Sed qui deũ blasphemant cognoscunt illũ esse deũ. Tũ etiã q2 iudei non promiserunt ei fidẽ in baptismo sicut christiani Tũ q2 fit maior iniuria rõne maioris statꝰ. 3ª ratio oñdens grauitatẽ peccati maledictionis ⁊ blasphemie dicit̃ cõtrariationis. Cõtrariat̃ nã qȝ blasphemia ⁊ maledictio dei. primo nature. secũdo scripture. tertio creature. Primo cõtrariatur nature que dictat benefactorem suuȝ esse cognoscendũ. Nã ⁊ suo modo hoc faciunt aues celi ⁊ pisces maris ⁊ bestie terre quanto

magis ad id obligatur homo rationalis: ⁊ ta/
men inter omnia beneficia que magna ⁊ mul/
ta sunt a bono deo homini collata: beneficium
lingue est vnū singulare pꝛestantissimū ⁊ egre/
giū. O blasphematoꝛ ingrate. o feralis mens.
o impudica lingua. Cur nō soluꝫ deo tuo gra/
tias nō agis: sed quod peius est illū crudeliter
maledicis. Cur nō solum benefactoꝛi tuo lau/
des nō impēdis: sed illū potius turpiter vilipē
dis. Cur tantū benefactoꝛē nō soluꝫ nō reco/
gnoscis: sed potius ita inhoneste blasphemas.
Dedit tibi ipse linguā: vt tu cū illa laudares eū
⁊ bñdiceres nomē sanctū eius. Secūdo blas/
phemia cōtrariatᷣ scripture. Ipsa vtiqꝫ admo/
net ⁊ hoꝛtatᷣ nos vt benedicamus deū. Unde
Thobi. 4. c. scribitᷣ. Omni tp̄e benedic deū. et
Eccle. 39. Benedicite dñm in omnibꝰ opibus
suis. ⁊ Dauid psal. 15. Benedicā dñꝫ q tribuit
mihi intellectū. Et psal. 33. Benedicā. d. i. o.
t. s. l. e. in oꝛe meo. Et psal. 144. Per singulos
di. b. t. ⁊. l. n. t. in. e. ⁊. in. s. s. Et Ro. 12. Be/
nedicite ⁊ nolite maledicere. Tertio blasphe/
mia cōtrariatᷣ creature. Omnis enim creatura
laudat ⁊ benedicit deū. Unde Augu. in fmo/
ne vnius martyris inquit. Omnia quecūqꝫ fe
cit deus laudant deū. Audistis in benedictio/
nibusᷣ: ⁊ audistis in omni solemnitate qñ legun
tur: qm̄ oia laudant deū celestia: terrestria: an/
geli: homines: luminaria celi: arboꝛes terre: flu
mina: maria: qcqd deus creauit siue in celo: si/
ue in terra: siue i mari: laudat deū. hec ille. Et
sancta mater ecclesia in matutinis cantat hym/
nuꝫ triū pueroꝝ: in camino ignis oēs creatu/
ras inuitantiū ad laudes ⁊ benedictionem dei.
Quid respondetis igitᷣ o blasphemi ad voces
omniū creaturaꝝ. Angeli celi laudant ⁊ dicunt
clamantes benedictus deus. Sol: luna: stelle:
et omnia celestia coꝛpoꝛa dicunt Benedictus
deus. terra: aqua: aer: ignis: ⁊ cūcta q̄ i eis sūt
dicunt bñdictus deus: boni ⁊ recti viri dicunt
benedictus deus: ⁊ vos cōtra moꝛē oium alia/
ruꝫ reꝝ maledicitis nisi foꝛte dixeritis ꝙ exem
pluꝫ sumitis ab his qui sunt dānati in inferno
de quibꝰ dicitur Apoc. 16. Blasphemauerunt
deū celi pꝛo doloꝛibus ⁊ vulneribus suis. O
ergo infernales homines. o blasphemi diaboli
ci qui nō nisi cū dānatis blasphemādo ⁊ male/
dicendo cōfoꝛmatis ⁊ cōcoꝛdatis. Iccirco ap/
paret ꝙꝫ graue sit peccatuꝫ vestrum. Pꝛopte/
rea clamauit Esa. i. c. Veh genti peccatrici: po
pulo graui iniquitate: semini neqꝫ: filijs scelera
tis: blasphemauerūt deū Israel: abalienati sunt
retroꝛsuꝫ. Et merito ꝓpħa cōminatur blasphe
mantibus ⁊ maledicentibꝰ: qꝛ pꝛopter blasphe
mias ⁊ maledictiones indignatus deus etiā in
pꝛesenti seculo blasphematoꝛes flagellat ⁊ exter
minat. Est de hoc exēplū. 4. Reg. 19. de Sē/
nacherib ob cuius blasphemiā angelꝰ vna no
cte exercitū illius aggrediens. 185. milia homi/
nuꝫ interemit: ipso tandē Sēnacherib a ꝓpꝛijs
filijs interempto. Refert insup Grego. in. 4.
dialᷣ. li. Quod Rome puer. 5. annoꝝ blasphe
mus in bꝛachijs patris existens: iusto iudicio
dei a diabolo suffocatus est. Pꝛopter h̄ pecca/
tuꝫ etiaꝫ deus mittit pestilentias: famē: ⁊ guer
ras: vt dicitᷣ. 37. q. 2. c. flagitia. in glo. ⁊ in au/
ten. vt nō luxurientur cōtra naturā. Et vt ego
vidi diebus meis Italie sepiꝰ flagellata ē mul
tis tribulationibus ⁊ pestilentijs: puto ꝑꝑ feto
reꝫ sodomie ⁊ impietatē blasphemie. Nam lꝫ
multa sint alia peccata q̄ cōmittuntᷣ: h̄ tñ duo cō
taminare videntur quasi omnē carnē. Et vt ꝺ
blasphemia dicā: nō sunt ab ea mūdi ⁊ puri do
mini: nō ciuesᷣ: nō rustici: nō agricole: nō artifi
ces: nō viri: nō mulieres: ⁊ qꝺ auditu hoꝛꝛibi/
le est: nō sacerdotes: nō religiosi. Ex omni nā
qꝫ statu grandis multitudo extat que loqtur ver
ba blasphemie. O italia tanto vitio depꝛauata
o populi tāto scelere deturpati: timeo ne dese/
uiat cōtra nos furoꝛ dei: coꝛꝛigat igitur vnusqᷣ
qꝫ seipsum ⁊ refrenet linguā suā: omnesqꝫ pari
ter laudemus ⁊ benedicamus deū: qui benedi
ctꝰ ē ⁊ laudabilis ꝑ infinita secula seculoꝝ. amē

Feria secunda quinte hebdomade: de pecca
to inuidie qua laboꝛabant pharisei contra chꝛi/
stum Jesum. Ser. 56.

Miserunt pꝛincipes et pharisei mini
nistros vt appꝛehenderēt Je/
sum. Scribuntur h̄ v̄ba Joā
nis. 7. c. ⁊ in euāgelio hodier/
no. Cōmouebantᷣ pharisei et
scribe cōtra pijssimū Jesum ex liuoꝛe ⁊ inuidia
qꝛ nō poterāt sufferre vt alicui maioꝛ honoꝛ ex
hiberetᷣ ꝙꝫ ipsis: ⁊ ꝓpterea nō est mirādū si ita
seueri fuerūt cōtra innocentissimū filiū v̄ginis
Ideo Gilbertus poꝛ. ait. Ita obliquat inidia
vt rectū natura nō videat. Et Seneca ad lucil/
luꝫ. Perit omne iudiciū cū res in affectu trāsit
Hoc aūt vitiū satis infestat miseros moꝛtales:
adeo vt vix possit aliqs imo nullus euadere la/
queos inuidoꝛum. Iccirco i p̄senti s̄mone de

inuidia erimus dicturi: de qua tria mysteria ꝓ
ponimus principaliter declaranda.
Primum dicitur diffinitio.
Secundũ offensio.
Tertium conditio.

Qualiter diffinit a doctoribus qd sit inuidia ⁊ ꝙ dolor ex bono alterius põt ꝓuenire ex timore: ex defectu: ⁊ ex malignitate.

Capitulum. .I.

P Rimũ mysteriũ declarandũ de inuidia dicit diffinitio: in quo videndũ est qd sit iuidia. Et Johes Dama. li. 2. suaꝝ sententiaꝝ ait. Inuidia est tristicia de alienis bonis. Pro cuius declaratõe notãdũ secũdu𝔷 Alex. 2. volumine summe. Et Tho. 2. 2. q. 37. Quod dolor de alterius bono põt tripliciter ꝓuenire. Primo ex timore ꝓprio cu𝔷 qs dolet de bono alicuius: qr verisimiliter timet sibi vel alijs nocumentu𝔷 inferri. Et hunc dolorẽ Ari. in. 2. Rheto. dicit nõ esse inuidiã s𝔷 effectũ timoris: de quo Greg. li. 22. moraliũ ita ait. Euenire plerũq𝔷 solet vt nõ amissa charitate ⁊ inimici nos ruina letificet ⁊ rursus eiꝰ bonũ sine inuidie culpa cõtristet: cu𝔷 ruente eo quosdã bñ erigi credimꝰ: ⁊ ꝓficiente illo quosda𝔷 iniuste opprimi formidamꝰ. Rõnabiliter nãq𝔷 vnusquisq𝔷 magis diligere d𝔷 seipsum q̃𝔷 alios: ⁊ cõmune bonũ ⁊ multoꝝ q̃𝔷 particulare vel vnius. Sic letabant de malo pharaonis filij Israel q Exo. 15. dicebãt. Cãtemꝰ dño: gloriose. n. honorificatꝰ est equũ ⁊ ascensorẽ ꝓiecit in mare: ⁊ dũ erãt i captiuitate in manu eiꝰ dolebãt d̃ ꝓsperitate illiꝰ: idipsu𝔷 fecerũt d̃ ꝓspitate ⁊ aduersitate Holofernis alioꝝq𝔷 q ppl'𝔷 dei vexare p̃sũpserũt. Secũdo põt ꝓuenire dolor de alteriꝰ bono ex defectu: cũ. s. qs dolet nõ ꝙ ꝓximus bonũ illud habeat: s𝔷 qr illud sibi deficit: ⁊ si qs dolet ex defectu boni qđ nõ est vere bonũ male agit sic dolẽdo: vt si qs doleat: qr nõ fornicatur: sicut multi faciũt ⁊ similia. Si vͦ doleat qr nõ h𝔷 bonũ qđ est vere bonũ ⁊ honestũ recte agit. Et cũ dolor talis circa honesta vsat secũdu𝔷 Ari. 3. rheto. vocat zelus. De hoc dicebat Paulus. 2. Cor. 14. c. Emulamini spiritualia. Et Hiero. ad Letã de institutõe filie. Habeat socias cũ qbus addiscat: qbus inuideat: quaꝝ laudibꝰ mordeat. Tertio põt ꝓuenire dolor de alterius bono ex malignitate ⁊ iniquitate quãdo displicet malis absq𝔷 ipsoꝝ cõmodo vel incõmodo ꝙ alij habeãt bonũ. Et hoc vt plurimu𝔷 euenire solet ex inani gloria. Vñ Greg. xi. moraliũ ait. Prima nãq𝔷 soboles inanis glorie est q̃ dũ oppressam mentẽ corrumpit: inuidia𝔷 mox gignit: qr dũ vani nominis potentiã appetit: ne qs hanc alius adipisci valeat: tabescit. Et ex hoc est ꝙ inuidia solet esse iter pares qr vnusqsq𝔷 appetit alios in gloria secũdũ suu𝔷 statũ aut gradũ superare. Vnde nũq̃𝔷 rusticus aut agricola iuidebit doctori de sciẽtia: nec mulier inuidebit militi de strenuitate vel fortitudine: nec mercator aut ciuis religioso d̃ fama sanctitatis: ⁊ sic de alijs. S𝔷 vnusqsq𝔷 inuidet alteri de his bonis: q̃ vel ipse habet vel habere intendit. Et tñ si hoc fiat animo deliberato cu𝔷 sit cõtra charitatẽ: peccatu𝔷 est mortale. Charitas inquit apostolus. i. Cor. 13. c. nõ emulatur.

Quod maligna bestia inuidie semꝑ offendit virtuosos ⁊ sanctos viros: vt ex multis patet exemplis. Capitulum. .2.

S Ecundũ mysteriu𝔷 declarandũ de inuidia dicitur offensio. Hec. n. bestia maligna offendit semꝑ virtuosos et scõs viros. Vñ valerius li. 4. de amore ⁊ dilectione ait. Nulla tã modesta facilitas ẽ q̃ malignitatis dentes vitare possit. Et Seneca de cõsolatõe ad paulinũ. Inimica ẽ semꝑ alienis ꝓfectibꝰ inuidia. Et Ouidius. i. de remedio amoris. Sũma petit liuor: ꝑflant altissima vẽti. Sũma petũt dextra fulmina missa iouis. Et Oratius. Sepiꝰ ventis agitat ingens Pinus ⁊ celse grauiore casu. Decidũt turres: feriũtq𝔷 summos Fulgura mõtes. Et Hiero. in epitaphio sancte Paule. Semꝑ vtutes ꝑsequit inuidia: feriũtq𝔷 summos fulgura mõtes. Et. n. oẽs scĩ emulos habuerũt. In ꝑadiso quoq𝔷 serpẽs fuit cuiꝰ inuidia mors intrauit in orbẽ terraꝝ. Ipe quoq𝔷 dñs noster Jesus xp̃s zelo est crucifixꝰ hec ille. Hec ẽ. n. illa inuidia de q̃ dr Sap̃. 2. qđ in auctoritate Hiero. ẽ iã dictũ. Q. d̃. s. ꝑ illa𝔷 mors intrauit in mũdũ. Hec ẽ illa fera pessima: ꝑꝑ quã fratres Joseph eũ interficere temptauerũt: ⁊ tãdẽ vendiderũt hismaelitis: dicentes patri: ꝙ fera pessima deuorasset eũ. Hec ẽ ꝓpter quã Saul odio graui cõmotus fuit ꝯtra Dauid: tentãs sepiꝰ illu𝔷 ꝑimere: qđ ⁊ fecisset: nisi Jonathas p̃monuisset eũ: vt habet. i. Regũ. 18. Inuidebat aũt ei Saul: qr post iterfectũ Goliath ⁊ debellatos philisteos ad eũ puelle cãtabãt. Saul ꝑcussit mille: ⁊ Dauid decẽ milia. Quid dicã de antiqs Romanis: q toto orbe clarissimi: ⁊ sue reipu. zelatores fuere p̃cipui Nõne inuidie morsibꝰ laniati extitere. Patet
hoc in

hoc i Furio Camillo: de quo scribit Orosiꝰ
τ Titus Liuius q̄ cū romanꝰ exercitꝰ p decē
cōtinuos annos magnas clades accepisset crea
tus dictator cū capanetibus τ faliscis maxima
cū ꝓsperitate cōflixit τ victis duobꝰ ppl̄is: p̄dā i
ter milites partitus est. Deinde Veientiū ciui
tatē obsedit: quā tādē cepit. Ista victoria fuit cū
tāta gloria romanoꝝ q̄ dictator sublatis ad ce/
luȝ manibꝰ p̄catus est q̄ si cui deoꝝ romana fe
licitas nimia videret̄ eiꝰ inuidia sub aliquo suo
incōmodo satiaret̄: atq̄ȝ inter p̄ces subito lapsu
decidit. Quod omnē f̄m Valeriū ad sui dāna
tionē: q̄ postea p̄ssus est ptinuisse tradit̄. Nam
postq̄ȝ ad vrbē triūphās rediit: tribuni multiq̄ȝ
ciues Camilli v̄tuti emuli: diffamabāt gloriaȝ
eiꝰ: cōtēdētes hostilē p̄dā nō equo iure fuisse di
uisam: τ ista pendēte inuidia falsicoꝝ ciuitatem
romāo subegit ipio. Post qd̄ a. L. Apulegio
tribuno plebis accinctus ꝓpter inequā Veien
tiū p̄de distributionē: intercurrente illis diebꝰ
adolescētis sui filij morte: vt hinc i publico τ in
de priuato cruciaret̄ icōmodo: in exiliū pellitur
dānatus. 15. milibꝰ eris. Camillus v̄o ab vrbe
discedens humiliter deos p̄catus est: vt si h̄ in
iuste pateret̄: q̄ȝprimū se ciuibꝰ τ ingrate patrie
necessariū fieri vellent. Qd̄ subsecutū est. Nā
galli senones obsessam vrbē p̄ter capitoliū ce
pere. Quare missuȝ ē ad Camillū ꝓ auxilio: q
mox veniens ingratā patriā ab hostibꝰ libera/
uit: vt dicit Aug. li. 5. de ci. dei. c. 18. De Sci/
pione insup africano dicit Valeriꝰ maximꝰ q̄
cū post plurimos triūphos vocaret̄ ad redden
duȝ cōputū de pecunie quātitate: tāq̄ȝ indigna
tus tale fert̄ dedisse responsum. Cū frater meꝰ
totā vobis subiugauit asiā: τ ego totā africā: nec
opes asiane fratrē meū nec africane me diuitē
fecerūt: sȝ inuidia fecit vtrūq̄ȝ gloriosum. Et vt
scribit Liuius: tāta fuit inuidia ciuiū ꝯ Scipio
nē q̄ cū accusaret̄ a tribunis plebis nil aliud ad
obiecta respondit: sȝ dixit. O quirites: hoc die
vici carthaginē magnā sperātē: τ accipe leges
nostras iussi. Recordor eniȝ hūc diē anniuersa
riuȝ illū esse quo añ aliquot ānos vici Hanni
balē. Et vt scribit Valeriꝰ de fiducia sui laureā
suā capiti suo iposuit τ subiunxit. Equū est diē
hūc litibꝰ τ iniurijs semp̄ imunē eē. Me ergo
in capitoliū ad Jouē optimū τ Mineruā: cete
rosq̄ȝ deos q capitolio τ arci p̄sident conferam
salutādos: eo q̄ in die isto: τ sepe ac feliciter ꝓ
repu. dimicaui. Vosq̄ȝ oēs hortor venire mecū
orareq̄ȝ deos: vt vobis mei similes duces om/
ni tp̄e largiant̄. His dictis τ senatū totū τ vni/
uersuȝ equestrē ordinē τ cunctā plebē comitē
habuit de eo q̄ paucissimi cū tribunis remāse/
runt: q tādē vt inquit Valeriꝰ: dolore anxij at
q̄ȝ iuidia tabescētes: τ pudore obruti se turbis
imiscuere: τ cū ceteris ꝓsecuti sunt eū. Scipio
aūt nō modo capitoliū: sȝ p totā vrbē oia deoruȝ
tēpla cū populo romano circuiuit: non minore
honore reus triūphās de inuidis: q̄ȝ victor oliȝ
triūphauit de hostibꝰ: τ cū videret necesse esse
aut succūbere emulis: aut vlcisci: neutrū expiri
decreuit: sȝ potius voluntariū sibi elegit exiliū:
abijtq̄ȝ Linternū suā villulā asperā solitariā et
incultā: haud ꝓcul a Cumis ciuitate cāpanie.
O igit̄ inuidia rapacissima. o virtutū emula. o
pestilentissima omniū v̄tuosoꝝ inimica. Ex di
ctis vtiq̄ȝ claꝝ ē q̄liter ipsa virtuosis τ sanctis ge
teȝ aut pacē habere nec finit nec patitur.

De triplici mala cōditione inuidie. s. ꝓpria
flagellatione: charitatiua oppositione: τ diabo
lica assimilatione. Capitulū. 3.

Tertiū mysteriū declarandū de inuidia
dr̄ cōditio. Est vtiq̄ȝ triplex mala cōdi
tio pp̄ quā iuidia ē abhominānda. Pri
ma dicit̄ ꝓpria flagellatio. Secūda charitatiua
oppositio. Tertia diabolica assimilatio. Pri
ma mala cōditio inuidie dicit̄ ꝓpria flagellatio.
Est vtiq̄ȝ officiū eius flagellare τ affligere pro
prium subiectū. Propterea hysidorus in lib.
differentiaꝝ ait. Inuidus aio medulitꝰ estuās
a semetipso liuoris ꝓprij semper exigit penas.
Et Hiero. ad Asellā d̄ fictis amicis exclamat
d. O inuidia primū tui mordax. Et Socrates
dicebat. Vtinā inuidi in oibus ciuitatibꝰ ocu/
los τ aures haberēt: vt de oibus ꝓfectibꝰ tor/
querent̄. Quot. n. sunt hoium feliciū gaudia:
tot sunt inuidoꝝ gemitꝰ. Et Oratiꝰ. Inuidia
siculi nō inuenere tyrāni. Maiꝰ tormētū. Se
cūda mala cōditio inuidie dicit̄ charitatiua op/
positio. Opponit̄ siqdē charitati ꝓximi. Illaȝ
tū charitatē docēt nos sancti τ ipse sanctꝰ scōrū
xp̄s Jesus. Vñ Paulꝰ. i. Cor. 14. ait. Secta
mini charitatē. Et. 16. c. ait. Oia opa vr̄a fiant
in charitate. Et eph. 3. c. In charitate radicati
τ fundati. Et. 4. c. In charitate crescamꝰ. Et
5. c. Estote imitatores dei sicut filij charissimi: τ
ambulate in dilectōe sicut τ christꝰ dilexit nos.
Et ad Col. 3. c. Sup̄ omnia charitatē habētes
Et Joh. i. cano. 3. c. Qui nō diligit fratrē suū
in tenebris manet. Et christus iesus Joh. 13.
Mādatū nouū do vobis vt diligatis inuicem

Et.13.c. In hoc cognoscent oēs qꝛ mei disci/
puli estis: si dilectionē habueritis adinuicem.
Aduertēter igit̃ spirituales cōsiderent hi qui ꝑ
pniam se affligunt: cogitent religiosi qui seculū
derelinquunt vt deo seruiant: quantū malū sit
inuidia: que cū charitate stare non pōt. Ipsa eq
dem sola venenū ē cuiuscūqꝫ alterius boni: qꝛ
vt inquit Aug. sup Iob. Dilectio sola discer/
nit iter filios dei: ꝛ filios diaboli. Signent se
oēs signo crucis: baptizent̃: oēs cantent allelu
ia: intrent ecclesias: impleāt parietes basilicaꝝ:
non discernunt̃ filij dei a filijs diaboli nisi cha
ritate. Magnū idiciū: magna discretio. Quic/
qd vis habeas: si non habes charitatem nihil
habes. Alias virtutes si nō habes hanc habe:
ꝛ legē iplesti. hec Aug. Tertia mala cōditio
iuidie dicit̃ diabolica assimilatio: ipsa qdē assi/
milat homines malignis spiritibus. Nā quid
aliud est alterius iuidere felicitati ꝙ̃ diaboli of
ficium exercere. Ideo xp̄s inuidis phēis Io/
an. 8.c. ait. Vos ex patre diabolo estis. Nos
vero curemus esse filij dei: oēm iuidiā a cordi
bus nostris expellentes: vt sic valeamus in h̄
seculo acquirere dei gratiam ꝛ in futuro sempi
ternam gloriam in qua viuit ꝛ regnat ipse bñ/
dictus deus ꝑ ifinita secula seculoꝝ. Amen.

Feria tertia quinte hebdomade i quadrage
sima de peccato detractiōis: a quo abstinere de
bent qui veram pniam deoqꝫ acceptam agere
volunt.

Sermo .57.

Quidam enim

dicebāt qꝛ bonus est: alij autez
non: sed seducit turbas. Scri/
bunt̃ hec verba Ioā. 7.c. ꝛ in
euangelio hodierno. Loquit̃
vnusqsqꝫ de altero fm q ei afficit̃: ita q q dili/
git non saturat̃ laudibus: qui vero inuidet aut
odit libenter detrahit ꝛ vitupat: ꝓpterea phēi i
uidētes xp̄o sequacesqꝫ sui causa detractionum
morsibus lacerabāt. Nec potuit pijssim⁹ ihūs
vitare oblocutorū dentes: quinimo vt pꝫ i ho/
dierno euangelio publice a multis accusatus ē
ꝛ noiatus peccator ꝛ malus. Ista nanqꝫ solet
esset pessima inuidoꝝ cōditio: vt omnia in ma
lam ꝑtem interpretent̃ ꝛ trahāt: ac de oib⁹ ma
le dicant. Venit inqt xp̄s Luc. 7. Ioānes ba
ptista non manducans nec bibēs: ꝛ dicunt de
monium habet. Venit filius hoīs manducās
ꝛ bibens: ꝛ dicūt potator vini est. Cum vo de
tractio apud ꝙ̃plures minimū peccatū eē re/
putet̃: ideo in hoc sermone de ipsa aliquid dis/
seramus ostēdentes quantū expediat peniteti/
bus a tali vitio penitus abstinere: de quo tria
mysteria principalia erunt declaranda.

Primum dicitur malignatio.
Secundum modificatio.
Tertium offensio.

Qd maligna sit detractio. tū respectu con/
trarietatis. tū respectu generalitatis. tū ēt respe
ctu crudelitatis. Capitulum. .j.

Primū mysteriū declarandū de detra
ctione dicit̃ malignatio. Est siquidem
peccatum hoc satis malignū ꝛ graue tri
plici rōne. Primo rōne ꝯtrarietatis. 2° rōne
generalitatis. 3° rōe crudelitatis. Prio rōne
cōtrarietatis. Cōtrariat̃ siquidē fame que vt in
quit. Alex. in. 2. summe preciosissima est oium
bonorū tēporaliū. Et hoc expssi⁹ dixit Sapiēs
ꝓuer. 21. Meli⁹ est nomē bonū ꝙ̃ diuitie mlte
Et Eccl̃. 41. Curā habe de bono nomine. Et
Aug⁹ id ꝑsuadebat. 12.q.1.in.c. nolo. d. Qui
fidens cōscie: famā suam negligit crudelis est.
Est ergo fama preciosa corona oium hominū.
siue maiorū siue minorū: siue dominorū siue
ciuiū: siue prelatoꝝ siue subditoꝝ: siue secula/
riū siue religiosorū: siue viroꝝ siue mulierū.
Fame itaqꝫ grad⁹ oēs nitore suo venustat atqꝫ
decorat. Cū ergo detractio hāc impugnet: non
debet pctm̄ leue cēseri. Propterea ab Alex. sic
diffinit̃. Detractio ē aliene fame ꝑ occulta vba
denigratio. Notandū tñ q est differentia inter
ꝯtumeliā: ꝯuitiū: improperiū: susurrationem: ꝛ
detractionē. Contumelia fm Tho. 2°2.q.72.
est expressio defect⁹ alteri⁹ coraꝫ eo ꝑ verba ad
ipsū dehonorādū. Et si fiat aio corrigendi nul/
lū est pctm̄: qꝛ ēt ꝛ sancti hoc fecerūt. Vñ Luc.
24. xp̄s dixit discipulis euntibus in Emaus
O stulti ꝛ tardi corde ad credendum ꝛc̄. Et
Math. 15. dixit phariseis. Hypocrite. bene ꝓ
phetauit de vobis esa. Et paulus Gal̃. 2. O i
sensati galathe qs vos fascinauit. Si vo cōtu/
melia fiat aio solaciandi: aut nullū peccatū: aut
veniale ē: dūmodo fiat discrete: qꝛ ludus noxi⁹
ēst i culpa. 2.q.7.c. qualis. Si aūt contūelia fi
at aio iniuriādi: qꝛ cōtra charitatē ē: peccatum
ē mortale. Ex hoc Math. 5. xp̄s dixit. Qui di
xerit fratri suo fatue: reus erit gehenne ignis.
Est ergo cōtumelia cū refert̃ defectus culpe: si
ue defectus ille sit fm veritatē: siue nō: i vitu/
pium alicuius. Cōuitiū est cū refert̃ defect⁹ na
ture vel pene vt q diceret ceco. O cece: ꝛ surdo

O surde

O ſurde: ⁊ claudo. O claude aio iniuriandi: Et ſic .i. Reg .i. Fenēna q̄ multos hēbat fili/os amiſit illos: qr iproperabat anne q̄ ſteril' erat Improperium ēt eſt cū refert alicui beneficiū ſi/bi collatū ad ipſum cōfundēdū. Et de hoc ſapiens Eccl'. 41. ait. Cū dederis ne improperes: ſed īmiteris deū. Et. 20. c. Datū īſipientis nō erit tibi vtile. nā oculi eius ſeptēplices ſūt. Exigua dabit: multa improperabit. Jccirco Seneca li. 2. d̃ beneficijs ait. Qui dedit beneficiū taceat: nar/ret q accepit. Iſta tamē q̄nq3 ſumunt vnū pro alio. Suſurratio ē cū refert malum de alio in eius abſentia: vt ponat ī diſcordia cū3 ꝓximis ſuis. Et de hac plene dictū eſt ī ſermone de diſcordia. Detractio vo ē cum dicit malū de alio in abſentia ei⁹ vt ſua fama denigret. Et vt inqt Tho. ſa ſe. q. 74. Suſurratio ⁊ detractio conueniūt ī materia ⁊ forma: ſed differūt ī fine: qr materia tā ſuſurratōis q̄3 detractōis ē malū ꝓ/ximi. forma vo ē dicere illud ī abſentia eius. Sed finis ſuſurratōis ē diſcordia: finis vero d̃tractōis ē īfamia. O quot docti pp̄ detractiōes credūt īdocti. Quot vgines credunt corrupte Quot vidue cōtinētes ⁊ caſte luxurioſe credūt ⁊ vane. Quot penitentes hypocrite. Quot domini iuſticie amatores tyranni. Quot deniq3 reputant mali. Ideo ait Amb. Tollerabiliores ſunt fures q diripiūt bona noſtra: q̄3 detracto/res q lacerāt famā noſtrā. 2ª rō oſtedēs malignitatē detractiōis vocat generalitas. Sūt nā q3 multa peccata q̄ ⁊ ſi cōmittant: nō tamen in oibus locis: nec oi tēpore: nec ab oibus ꝑſonis Vitiū aūt detractiōis nullum excipit locū: nullum tēpus: nullāq3 ꝑſonā. Hinc ē qd̃ glo. ſup̱ illis verbis ꝓuer. 24. c. Cū detrahētibus ne cōmiſcearis. ait. Propter hoc vitiū ꝑiclitat fere totum genus humanū. Et Hiero. ad Celan/tiam. Raro īuenies q ita irreprehēſibilē velit exhibere vitā ſuam: vt non libenter reprehēdat alienā. Tertia rō oſtendēs malignitatē d̃tractiōis dr̃ crudelitas. Eſt eni3 peccatū hoc ſatis crudele. ꝓpterea dicit. 6. q. 1. c. ſumma iniquitas. Sūma eſt iniqtas fratres detrahere ⁊ ac/cuſare: qr ois qui detrahit fratri ſuo homicida ē. Qd̃ ītelligendū ē ꝑ quādā ſilitudinē: qr ſi/cut homicida extinguit ꝓximi corpus: ita ⁊ famā detractor. Ex hoc cōꝑat leoni deuorāti humanas carnes. Vnde Ezec. 18. c. dicit. Leo factus ē: didicit rape p̄dam: ⁊ comedere hoies Et Grego. 13. moral'. exponens illud Job. Quare ꝑſequimini me ſic̄ deus: ⁊ carnib⁹ me/is ſaturamini. ait. Hi ſunt q aliene vite detractiōe paſcuntur: ⁊ alioꝝ ꝓculdubio carnibus ſaturant. Et glo. ſuper illo vbo ꝓuer. 23. No li eē in cōuiuijs potatorū: nec in comeſſationi/bus eorū q portant carnes ad veſcendū. Car/nes inqt ad veſcendū ē in locutione derogationis viciſſim vicia ꝓximi dicere. Hoc ergo peccatum feralem facit hoiem: imo oi fera peiorē. Qr vt dicit Jac. 3. c. ſue cano. O ēs nāq3 aialium volucrum ⁊ ſerpentium nature ab homie domite ſunt ⁊ domant. Linguam aūt hominū nullus vnq̄3 domare potuit: neq3 pōt. O igit detractio peccatū dānabile. Tu nempe es que multos ad tartara feſtinantiſſime compellis. Quia vt Jac. 5. c. dicit. Si quis putat ſe reli/gioſum eē non refrenans linguam ſuā: ſed ſeducēs cor ſuum: huius vana ē religio.

Qd̃ tribus modis cōmittit detractiōis vitiū .ſ. per modū iniquum: aſtutum: ⁊ ſimulatu3.

Capitulum. .2.

(s) Ecundū myſteriū declarandū de de/tractione dicit modificatio. Solet eq/dē peccatū iſtud pluribus modis committi: quos tamē nos ad tres p̄cipuos reducemus. Primus dicit iniquus. Secūdus aſtu/tus. Tertius ſimulatus. Primus ē modus iniqu⁹: cū quis ꝓximū infamare ſtudet cū iniqtate. Qd̃ pōt fieri tripliciter. p̊ reuelādo peccata ſua ſecreta: non ſeruādo p̄ceptum de frater/na charitate. de quo xp̄s dixit Math. 18. Si peccauerit ī te frater tuus vade ⁊ corripe eū inter te ⁊ ipſum ſolum. 2° fingendo de ꝓximo ma/la que non cōmiſit. 3° ſcribendo contra ipſum famoſos libellos: vel ſicut hodie fieri ſolet inue/ctiuas lenocinio verborū fucatas cōponendo ⁊ cantilenas. Secūdus modus detrahendi dicit aſtutus. Sunt nanq3 alij cū aſtucia detrahē/tes ꝓximo adhuc tripliciter. p̊ tacēdo. Nā cu3 iterrogant de alicuius virtutibus: lic3 nullum malū dicant: tacent tamē verū ⁊ bonū qd̃ ſciūt: dicereq3 debēt. Sicut ſi quis interrogaret de aliqua puella nubili an eēt honeſta: ⁊ ille ſciret ſic eſſe: tamē aut taceret aut diceret. Nō me interpono de alienis factis: talis vtiq3 ⁊ ſi nō di/recte: īdirecte tamē ꝓximi ſui famam lederet. Ideo dicebat Gilbertus por. Grauis rapa/citas cum verā alterius gloriam ⁊ ſi mendacio non corrūpis: ſilentio pteris. Liuor eni ex/cellentiā ꝓpriā ſemp̱ cogitans: alienam obſcu/rat. 2° aſtuti detrahunt negando: cū .ſ. ⁊ ſi ma/lum non dicant de ꝓximo: negant tamē bona

que de illo ab alijs narrant͂ ꝛ predicantur. 3°
astuti detrahunt venenãdo: cũ.s.multa bona
dicunt de aliquo venenãdo cũ aliquo malo iter
posito: sicut pleriqꝫ faciũt semp addentes sed
vel si. Dicunt.n. O si talis non haberet illum
defectũ: vel illum ꝛc̃. quot virtutib⁹ qbus floret
laudaret͂ a cunctis. vel dicunt. Talis ẽ doctus
vel ꝓbus: sed deficit in humilitate ꝛ huiusmõi
Sicqꝫ detractores astuti ne videant͂ detrahere
laudant vt tandem vituperẽt: ꝛ sic͂ cum melle
porrigũt ad bibendum venenum. Venena ait
Hiero.ad Lethaz.non dant nisi melle circun
data. Tertius modus detrahedi dicit͂ simu/
latus: qui ẽ ꝓprius hypocritaꝝ. Ipsi etenim
detrahunt tripliciter. Primo dolẽdo. Figunt
nunqꝫ voce. vultu. verbis. gestu. suspirijs do
lenter ꝛ ex charitate referre criminatões ꝛ dif/
famatões ꝓximorum suorum: cum tamen id
faciant ex impietate ĩuore ꝛ inuidia. 2° hypo
crite detrahunt augendo: cuꝫ narrant aliqđ fa
ctum minimũ verbis suis aut factis ampliãtes
illud ꝛ ad augentes. 3° hypocrite detrahunt
ĩnominãdo cũ.s. nominant multos cũ laude: ꝛ
post alicui alteri detrahunt. Hi modi ꝛ si non
hoc ordine: nihilominus in substantia ꝑ maio
ri parte ponunt͂ ab Alex. de ales in secũdo vo
lumie summe. ꝛ a sancto Tho. ſa ſe.q.73.

Q̃ꝺ p detractionẽ offendunt͂ detrahentes: audientes: ꝛ patientes. Capitulum. 3.

Ertium mysteriũ cõtẽplandum de de
tractione dicit͂ offensio. Est enĩ pecca
tũ hoc offensiuũ valde. Offendit nãqꝫ
tria hominum genera. Primi sunt detrahen
tes. Sc̃di audiẽtes. Tertij patiẽtes. Primi
quos detractio offendit sunt ipsi detrahentes.
Nã vltra hoc q̇ mortaliter peccãt ſm Scotuꝫ
ĩ.4.di.15.tenent͂ ad restitutionem fame. Q̃ꝺ
ſm Ri. ꝛ Tho. fieri habet ad arbitriũ boni vi
ri. Et de mõ restituendi talẽ famã ẽt satis ãple
scripsit sanctus Bernardin⁹ ĩ quadragesima
ſi de xp̃iana religione. Ideo nõ curaui h̃ mul/
tũ hic ampliare. Verũtñ cũ paucissimi repiãt͂
q̇ famã velint restituere his qb⁹ detrahũt: ma/
gnũ piculum ẽ detrahẽ. Sc̃ꝺi quos ꝺtractio
offendit sunt audiẽtes: Illi enĩ q̇ detrahẽtib⁹
beniuolũ prebẽt auditũ: peccatũ nõ effugiunt.
Idcirco Bern̄.ad Eugeniũ inqt. Velle ꝺtra/
here ꝛ audire qđ horum dãnabilibus sit nõ fa
cile dixerim. Et Aug. Ne accõmodes aures
tuas detractioni. Detrahẽti enĩ aie ꝛ audienti.
vtrisqꝫ esca mortis est detractio. Et.11.q.3.c.

non solũ. Non solũ ille reus ẽ q̇ de alio malu
ꝓfert. sed q̇ cito criminibus aurẽ ꝓbet. Prop
terea caute agẽdũ ẽ vt non solũ nõ detraham⁹
sed ne detrahẽtes quidẽ audire velimus. Ad
hoc aũt quinqꝫ sunt opportuna remedia. Pri/
mũ est elongatio: vt si fieri põt elonget se vnus
quisqꝫ ab his quos detrahere videt paratos.
Et de hoc sapiens ꝓuer.4.ait. Detrahẽtia la
bia ꝓcul sint a te. Secundũ remediũ ẽ contrista
tio. Nã si qs non põt se a detractorib⁹ elonga/
re: ostendat eis detrahere volẽtibus vultũ tri/
stem: significãs se non libẽter audire: ꝛ cõfricã
do caput. spuẽdo ĩ terram. post tergũ respicien
do. ꝛ faciẽdo similia refrenet dicentis audaciã
Quia vt inqt sapiens ꝓuer.25. Ventus aqlo
dissipat pluuias: ꝛ vultus tristis linguã detra/
hentẽ. Et Hiero.ad Rusticũ monachũ. Si/
cut sagittã si mittat͂ in durã materiã: nõnunq̃ꝫ
reuertit͂ ĩ mittẽtem: ꝛ vulnerat vulnerantem.
Ita ꝛ detractor cũ tristem viderit vultũ audien
tis: imo non audiẽtis: sed obturãtis aures su/
as ne audiat iudiciũ sanguinis: illico cõticescit
pallet: vultus. saliua siccat͂. Et.9.q.1.c. Ex me
rito. dr̃. Nemo inuito auditori libenter refert.
Tertiũ remediũ est reprehensio. sicut xp̃s fecit
dum discipuli detrahebãt Magdalene qbus
dixit Math.26. Quid molesti estis huic mu/
lieri: bonũ opus ꝛc̃. Et ad hoc ꝓpositũ Iob.
29. dixit. Conterebã molas iniqui: ꝛ de denti
bus illius auferebã predã. Quartũ remediuꝫ
est cordis stabilitio vt non credat͂ cito oẽ maluꝫ
quod dicit͂: q̇ multi multa loquunt͂: ꝛ sepius
falsa q̃ꝫ vera. Et vt dicitur: Eccl.19. Qui cito
credit leuis ẽ corde. De xp̃o ꝛ Ioãne baptista
vt tactũ ẽ multi male loquebant͂. Duo senes iu
dices tanq̃ꝫ adulterã mentiẽdo accusabãt Su/
sannam instantes vt lapidaret͂: vt pꝫ Daniel.
13. Sancta Marina virgo q̃ in habitu virili ĩ/
cognita alijs deo seruiebat ĩ monasterio: ĩfama
ta fuit q̇ ĩpregnasset iuuenculam quandam: ob
quod fere vsqꝫ ad mortem extra monasterium
abinde penitentiam egit. Hiero. etiam glo/
riosus in epistola ad Asellam de fictis amicis
conqueritur valde sic.d. Si tibi putem a me
gratias posse referri non sapiam. Potens est
deus super ꝑsonam meã sancte anime tue resti
tuere qđ meret͂. Ego enim indignus: nec esti
mare vnq̃ꝫ potui nec optare: vt tantum mihi ĩ
xp̃o largieris affectum. Et licet me sceleratum
quidam putent: ꝛ omnibus flagitijs obrutum
ꝛ pro peccatis meis etiam hec parua sint: tamẽ
tu bene

tu bene facis q ex tua mente malos etiam bo/nos putas. Periculosum quippe est de seruo alterius iudicare: ⁊ non facilis venia praua di xisse de rectis. Veniet veniet dies illa: ⁊ mecū dolebis ardore non paruo. Ego probrosus: ego vsipellis ⁊ lubric⁹: ego mēdax ⁊ sathāe arte decipiens. Quid eni tutius est. vel hec credi/disse: vel finxisse de insontibus. an etiam d̄ no xijs credere noluisse. Osculabantur quidā mi hi manus: ⁊ ore vipereo detrahebant. dolebāt labiis: corde gaudebant. Videbat dn̄s ⁊ sub/sanabat illos: ⁊ miserum me seruum suum fu/turo cum eis iudicio reseruabat. Quintum re medium est cordis compassio: vt cum quis au dit aliquos detrahentes: referentes etiam ve/ritatem: compatiatur proximis suis peccatori/bus: cōsideretqꝫ q secundum cōmunem legē vt Lact. ait. li. 6. Nemo potest esse taꝫ circūspe ctus tam prudens qui non aliquando labatur: ⁊ ideo quilibet magis timere debet de suo lap/su q̄ꝫ de peccatis alienis gaudere. Tertij quos detractio offendit sunt patientes. illi videlicet quibus detrahitur. Nam vltra hoc q illorum fama denigrat̄ cum sepius innotescat eis q ma le dicit̄ de illis: affligunt̄ ⁊ contristant̄. Sed re uera conari debent vt potius letentur ⁊ iocun/dentur: quoniam tales detractiones crimina tiones ⁊ oblocutiones false faciunt ad augmē tum glorie. Vnde xp̄s Math. 5. dixit Beati eritis cum maledixerint vobis homines. ⁊ pse cuti vos fuerint ⁊ dixerint omne maluꝫ aduer sum vos mentientes propter me: gaudete ⁊ ex ultate q merces vestra copiosa est ī celis. Ser uanda insuper est regula Gregorij qui. II. q. 3. c. inter verba. ait. Inter vba laudantiuꝫ vl̄ vituperantium semper ad mentem est recurren dum. Et si non inuenitur in nobis malū quod de nobis homines dicunt in magnaꝫ debem⁹ letitiam prosilire. Et rursus. si non inuenitur ī nobis bonum quod de nobis homines loquū tur: magnam tristiciam generare debet. Vid̄ ant itaqꝫ detractores ⁊ bilingues quanta mala faciunt detrahendo. Penitentes ergo ꝓhibe ant linguam suam a malo: ⁊ labia sua non loq̄ꝫ tur iniqua: vt sic diuine gratie munera in secu lo hoc possint participare: ⁊ tandē ꝑuenire ad eternum regnum beatorum: in quo xp̄s salua tor noster cū patre ⁊ spiritu sancto viuit ⁊ re/gnat ꝑ infinita secula seculorum. Amen.

Feria quarta quinte hebdomade in qua/dragesima. de periurij vitio: a quo maxime pe nitentes cauere debent. Sermo. 58.

ON estis ex ouibus meis. Vba sūt redēptoris nostri originalit̄ Joh. x. c. ⁊ in euangelio hodi erno. Quod de iudeis locut⁹ est xp̄us in vbis ꝑmissis: ho die non īmerito dici pōt de xp̄ianis malis. Ip si etenim vocem xp̄i contemnētes: diuina mā data obseruare non curant: quinimo grauius ostendūt q̄ꝫ cetere nationes: que sub quacūqꝫ falsa religione viuunt. Inter cetera autem ma la atqꝫ peccata: que ab eis cōmitti solent ē illud vnum execrandum valde violatio scilicet ⁊ fra ctio iuramenti. Istud nāqꝫ peccatum ita inole uit: ⁊ a multis ob publicam cōem pernitiosam qꝫ consuetudinem minimum esse credat̄. Ea propter pro presentium eruditione in hoc ser/mone de ꝑiurio verba faciemus: qm̄ ꝑiuri ex ouibus xp̄i esse non possunt. Proponemus ergo de ꝑiurio principalit̄ tria mysteria decla/randa.

Primum dicitur diffinitio.
Secundum cōmissio.
Tertium malignatio.

Quid sit periurium: ⁊ an iurare sit licitum quot sunt iuramenti comites: ⁊ que sit iuramē ti forma.

Capitulum. j.

PRimum mysterium declarandum de ꝑiurio dicit̄ diffinitio: in quo videnda sunt quattuor. Primum quid ē ꝑiuri um. Secūdum vtrū iurare sit licitū. Tertiū q̄d sunt iuramēti comites. Quartum q̄ sit iuramē ti forma. Primū vidēdū est: qd ē ꝑiurium. Et respondet Ray. in sūma sua. d. Periuriū ē mendatiū iuramēto firmatum. Et q dicit̄ iu ramento. notandū ſm Alex. de ales in. 3. sum me. q duplex ē iuramentū. Vnū assertorium: cū. s. iurando asserit̄ aliquid sic esse vel non eē Secundum est iuramentū promissoriū: cū pro mittitur aliquid fieri vel non fieri. Et ī vtroqꝫ mentiendo ꝑiurium consistit. Sed hoc pleni⁹ declarabit̄ in sequenti mysterio. Ugo vero de sancto Vic. quid sit ꝑiurium expressius decla rat sic. Periurium est falsa vel indiscreta iura tio seu iuramenti transgressio. Secundum videndum: vtrum iurare sit licitum. Et q sic videtur primo exēplo dei. Ipse etenim iura/uit. Vn̄ Gen̄. 22. Per memetipꝫ iuraui dic

dñs. Et p̄s. 109. Jurauit dñs ⁊ non penitebit eū. Et Hiere. 44. Ecce ego iuraui in nomine meo magno ait dñs. Et amos. 4. Jurauit dominꝰ deꝰ in sancto suo. Et Luc. i. Jusiurandū qd̓ iurauit ad Abrahā patrē nostrum ⁊c̄.

Secūdo q̓ iurare sit licitū patet exēplo patrū tā veteris q̄z noui testamēti. Scribit̄. n. Josue 14. Jurauit Moyses in die illo dicēs. Terraz quā calcauit pes tuus erit possessio tua: ⁊ filiorū tuorū in eternuz: qꝛ secutus es dñm deū tuum Et Judicū. 21. Jurauerūt filij israel i masphat ⁊ dixerūt. Nullꝰ nostrū dabit filiis Beniamiz de filiabus suis. Et. 2. Regū. 21. Jurauerunt viri Dauid. d. Jā nō egredieris nobiscū i bellū: ne extinguas lucernā israel. Et. 2. Paral̄. c. 15. dr̄ de filijs Juda ⁊ Beniamiz q venerāt in hierusalē. Jurauerūt dño voce magna: ⁊ in iubilo ⁊ in clāgore tube. Et Ro. i. Jurauit paulus. d. Testis est mihi deus cui ſuio in spiritu meo: ⁊ in euāgelio filij eiꝰ: q̓ sine intermissione memoriā vr̄i facio semp in orationibꝰ meis. Et Phil̄. i. Testis ē mihi deꝰ quō cupiā omnes vos in visceribꝰ iesu xp̄i. Et Hiero. in descriptione Pauli primi heremite inq̄t. Testor deū ⁊ angelos eiꝰ vidisse monachos ⁊c̄. Tertio q̓ iurare sit licituz ꝓbat̄ ex ordinatiōe eccl̄ie ⁊ sacrorū cōciliorū. Nā ordinata sunt iuramēta romanorū imꝑatoris: vt pz in cle. romani principes. de iureiur. Heretici abiurātis heresim: vt notat̄ de consc. di. 2. c. Ego Berengarius. ⁊ extra de here. c. ad abolendam. prelatorū. vt de elect. i. c. significasti. ⁊ sic de alijs iuramētis q̄ sacri canones ponunt. Quarto q̓ iurare sit licitū ꝓbat̄ auctoritate. Unde Deutᵒ. 6. Dñz deū tuū timebis: ⁊ illi soli seruies: ⁊ p nomē illius iurabis. Et Deutᵒ. x. c. Jurabis in nomine eiꝰ. Et p̄s. 62. Laudabunt̄ oēs q iurāt i eo. Et Hiere. 4. iurauit. Uiuit dñs in ỽitate ⁊ i iudicio ⁊ in iusticia. Ad idē facit qd̓ scribit̄. 22. q. i. c. omne. c. nō ē. c. i nouo testō. c. vt noueris. c. ita. c. tu malū nō facis. c. ⁊ iurabūt. c. cōsidera. c. si peccatū esset. Quinto ꝓbat̄ q̓ sit licituz iurare rōne. Nā actus latrie est licitus: sz iurare p deū ē actꝰ latrie: qꝛ sicut Hiero. i glo. sup illud Math. 5. Reddes dño iuramēta tua ait. Hoc p qd̓ q̄sq3 iurat venerat̄. Venerari aūt deū actus latrie est: ergo actꝰ iurādi p deū ē licitus. Sed cōtra arguūt aliq ex auctoritate saluatoris. d. Math. 5. Ego dico vobis non iurare omnino. Et ex auctoritate Jac. q. c. 5. sic canonice ait. Ante oia fratres mei nolite iurare

Rñdet Augꝰ. in libro de mēdacio: ⁊ i epistola ab plebeculā: q̓ in his auctoritatibꝰ p̄dictis nō ꝓhibetur iuramētum in quocūq3 casu: sed interdicitur imoderatus ⁊ nimius vsus eiꝰ ne sic perueniat̄ in periuriū. Tertiū videndū: quot sunt iuramenti comites vt debito mō fiat. Rñdet Hiero. 2. 2. q. 2. c. animaduertendū q̓ sunt tres. s. veritas: iudiciū: ⁊ iusticia. Jdē ponitur in. c. ⁊ si xp̄s. extra de iureiur. Prima cōditio vel comes iuramēti ē veritas: vt. s. fiat cū ỽitate. Scd̓a ē iudiciū vt fiat discrete. Tertia conditio ē iusticia: vt fiat de re iusta ⁊ licita. Quartum videndū erat q̄ sit iuramēti forma. Et rñdet Jnno. ⁊ Ray. q̓ alia fuit forma iuramenti in veteri lege in q̄ iurare solebāt. d. Uiuit deꝰ: viuit aīa mea vt pz. i. Reg. 24. ⁊. 25. Alia fuit forma iuramenti in ecclesia primitiua. Tūc. n. iurātes dicebant. Testis ē mihi deꝰ: vt. s̄. dcm̄ est de Paulo. Hodie vero forma iuramenti solet esse: ad sacra dei euāgelia. Omnibꝰ tamē modis quibus deus iuratur iuramentum est.

Quot modis cōmittatur periuriū: ⁊ q̓ quattuor sunt iuramēta indebita. s. falsa: iniusta: incauta: ⁊ omissa. Capitulū. .2.

s Ecundū mysteriū cōtemplandū de piurio dicitur cōmissio in quo ex dictis notare debemus q̓ periuriuz cōmitti pōt quadrupliciter secundū quattuor indebita iuramēta. Primū ē iuramentū falsum. Secūduz iniustū. Tertiū incautū. Quartū omissum

Primo cōmittitur piuriū respectu iuramēti cū quis iurat falsum siue in iuramēto assertorio: siue ꝓmissorio. Aduertendū tñ f̄m Aug. 2. 2. q. 2. c. hoies q̓ aliquis pōt iurare falsum cū intentōe fallendi: ⁊ talis peccat ⁊ periurus est. Aliquis pōt iurare falsum sine intentōe fallēdi ⁊ tunc si adhibuit diligentiā debitā ne iuraret falsum: lz illud iuret nō peccat. Quia vt dicitur in dicto. c. Reā linguā non facit nisi rea mēs. Potest etiā quis iurare verū cū intentione fallēdi: ⁊ talis peccat: ⁊ q̄ztū in se est piurus efficit̄.

Secūdo cōmittit̄ piuriū in iuramēto iiusto vl̄ illicito: ⁊ tūc peccatū ē sic iurare: ⁊ peccatū ē tale iuramentū obseruare. Unde hysidorus in. c. in malis. 22. q. 4. Jn malis promissis rescinde fidē: in turpi voto muta decretū. Quod incaute vouisti ne facias. Jmpia ꝓmissio ē q̄ scelere adimplet̄. Ad idez ē. c. si aliqd. c. nō solum. c. vnusquisq3. c. incōmutabilis. c. magne. c. non semp. c. diffinitio. c. si ad peccatū. ⁊. c. mulier. Propterea nō excusat̄ Herodes q iussit āpu

tari caput Ioānis baptiste ne violaret iusiuran dū. Iurauerat nāq3 dare puelle saltāti quicqd peteret: licet dimidiū regni eius. At illa petijt. d. Da mihi in disco caput Ioānis baptiste: vt dicitur Marci. 6. c. Ideo dicit Amb. li. ð offi cijs. Herodes saltatrici premium turpiter ꝓ/ misit: crudeliter soluit. Turpe ē ꝙ regnū ꝓ sal tatiōe ꝓmittat. Crudele ꝙ mors ꝓphete ꝓ iu risiurādi religiōe donat. 3° cōmittit piuriū i iuramēto icauto siue indiscreto: i quo deest iu dicium. sicut solent facere multi: qui ꝓ oi minia re iurant p deum: p scōs scāsq3: p corpus ꝛ san guinem xpi: ꝛ h9i. q audire debēt verbū sapiē tis. d. Eccl. 23. Iurationi nō assuescat os tuū. Multi eni sunt casus i illa. Et iterū ibi. Vir multū iurās iplebit iniqtate: ꝛ nō discedet a do mo ei9 plaga. Qui āt sic cōsueuerūt iurare dif/ ficile corrigūt. Vnde ꝛ ego scio i ciuitate q̄dam italie epm quēdam q nesciebat loq nisi diceret p corpus xpi: ꝛ in noīe diaboli. Cu3 vo null9 auderet illū corrigere: domin9 ciuitatis charita te mot9 hoc officiū i se suscepit: quare inuitauit epm vt secum pranderet: ꝛ finito prandio dn̄s traxit epm ad ptē satisq3 reuerēter ꝛ honeste di xit ei. Pater reuerēdissime multi de te aiunt ꝙ nō scis vbū ꝓferre sine iuramēto ꝛ inuocatio ne diaboli. At eps in ipaciētiā vsus respōdit In noie diaboli: ꝛ qs de me ita dicit: p corp9 xpi nō est verū. Cui dn̄s. Iā a teipso testimo niū accepi: sicq3 eps ille cū rubore discessit. Illi vo siles plurimi iueniunt: qui ēt dū cōfitētur ob iurādi longā cōsuetudinē iurare nō erube/ scūt. Quarto cōmittit piuriū i iuramēto omis so. cū. s. nō seruant ea que fuari debēt ꝛ possūt ēt iuramēto firmata. O si seruarēt reges prin/ cipes duces comites marchiones barones of/ ficiales publici capitanei potestates rectores iudices aduocati procuratores notarij ꝛ certe multi alij q̄ iureiurādo ꝓmiserūt: quot iiusticie cessarent: quot ipietates deessent: quotue mala deficerent. De prelatis autē curā aiar haben/ tibus nihil dico: tn̄ vnū assero ꝙ multi ex hisq in dignitatib9 sūt cōstituti tam spūalibus q̄3 tpa libus: ex euidentia facti: ipsorūq3 operibus p/ iuri esse cognoscuntur.

Q ð piuriū ondit peccatū malignū ꝛ graue. tum pp transgressionem. tum ꝓpter prouoca tionem. tum propter assimulationem. tum etiā propter pūitionem. Capitulū. 3.

T Ertiū mysteriū de piurio declarandū dr malignatio. Est siqdē peccatū satis graue atq3 malignū quadruplici rōne. prio rōe trāsgressiōis. 2° rōne ꝓuocatiōis. 3° rōne assi milatiōis. 4° rōne pūitionis. Pria rō dicit trāsgressiōis. Trāsgrediunt siqdē ipi piuri p/ ceptū dn̄i qui ait. Exo. 20. Nō assumes nomē dei tui i vanū. Et Leuit. 19. Non piurabis in nomie meo. O q̄3tū confūdi debent xpiani p/ iurātes qn̄ apud ifideles tantā vim h3 iusiurā/ dū: vt Marcus Regulus mori poti9 elegerit q̄3 iurata per illū violare. Inqt eni Augu. de illo li. 1. de ciui. dei. Marcus Regulus ipera tor populi romani captiu9 apud carthaginēses fuit: q dū sibi mallēt a romanis suos reddi: q̄3 corū tenere captiuos: ad hoc ipetrādū huc preci pue Regulū romā miserūt ꝑus iuratiōe con/ strictū: si quod volebant minime pegisset redi turū eē carthaginē. prexit ille atq3 i senatu con traria psuasit: q2 non videbat eē vtile romane reip. mutar captiuos: nec a suis post hoc ad ho stes redire cōpulsus ē: tamē quia iurauerat id sponte cōpleuit. Carthaginēses āt vt dicit Va lerius sub rubrica de crudelitate. cū grandib9 cruciatibus necauerūt: inclusu3 qppe angusto ligno: vbi stare cogeret: clauisq3 acutissimis re ferto: vt se in vllā ptem sine penis atrocissimis inclinare nō posset: etiā vigilādo pemerūt. O xpiani piuri. O violatores fidei. O fractores iuramenti: aiaduertite ꝛ cōsiderate q̄3 vitupa/ bile ē q̄3ue dānabile peccatū vestrū ꝛ in exēplo Marci Reguli discite quāta diligentia teneri debeat iusiurādū. 2° peccatū piurij est graue atq3 malignū rōne ꝓuocatiōis. ex illo nāq3 ꝓ/ uocat deus ad idignationē ꝛ iram: q2 sicut in/ uocātes nomē eius ꝓtegit ꝛ defendit. Ita illō falsificātes ꝛ contēnentes abhorret ꝛ ꝓsequit. Dixit eni Iohel. 2. c. O is qui iuocauerit no/ mē dn̄i saluus erit. Et p dauid in ps. Protegā eū: qm̄ cognouit nomē meū. et ꝓuer. 18. Tur/ ris fortissima nomē dn̄i. sic ecōuerso expugnat illos q nomē eius irreuerēter tractāt. Propte rea Asdrubal a carthaginēsibus missus ad ro manos legatus ꝓ pace firmanda: postq̄3 Sci/ pio deuicit hannibalē: vt dicit Titus Liuius cū orasset in senatu: flexissetq3 ad misericordiam patres: vni corū q precomnibus carthaginēsiū fraudes celarat dicenti. Per quos deos iura bitis nobis: quos alias iurādo fefellistis. Re/ spondit p eosdē quos tam aduersarios experi mur contra iurata frāgentes. Legit ēt in vita sancti Nicolai ꝙ vir quidā ab vno iudeo quā/ dam summam pecunie mutuo accepit: iurans

sup altare sancti Nicolai q̄ ocius posset eam sibi redderet. Tenente illo diu pecuniā: iude⁹ eam expostulat: sed ille eā sibi reddidisse affirmat. Ducit̄ res ad iudiciū ⁊ iuramētū indicit̄ debitori. At ille baculū cauatū: quē auro mitto impleuerat secū detulit: ac si eius adminiculo indigeret. Volēs igitur facere sacrm̄: iudeo ibidem existēti baculū tenēdū dedit. Iurauit ita q̄ plus reddiderat q̄ȝ acceperat: factō iuramēto bacculū suū repetijt: quē iudeus ignarus astutie sibi reddidit. Rediens aūt qui fraudē fecerat in quodā biuio opp̄ssus sōno cor̄uit. Currusq̄ cū ipetu veniens eū necauit: ⁊ plenū auro bacculū fregit ⁊ aurū effudit. Audiēs h̄ iudeus cōcitus illuc venit. Cūq̄ dolū vidisset: ⁊ a multis ei suggereret̄ vt aurū reciperet oino renuit: nisi q defunct⁹ fuerat ad preces bti Nicolai ad vitā rediret: asserēs si hoc fieret se baptisma suscepturū. Cōtinuo igit̄ q defunct⁹ fuerat surrexit: ⁊ iudeus i xp̄i noie baptizat⁹ ē. In ciuitate vo Licij fuit qdam q Antoni⁹ pedulus dicebat̄ quē ego cognoui: hic dū corā officialibus iurasset falsū: addiditq̄: Precor deū celi vt si mētiar faciat me morte subita interire: statī cecidit i eodē loco ⁊ misrim⁹ expirauit. 3° piuriū ē peccatū graue atq̄ malignū rōne assimilatōis. Facit vtiq̄ hoiem similē pditori iude: q xp̄m osculādo ⁊ salutādo tradidit inimicis suis. Sic piuri iuocantes nomē dei veritatē ⁊ iusticiā opp̄mūt ⁊ occidūt. 4° piuriū ē peccatū graue atq̄ malignū rōne punitōis. Nā p ciuiles leges punit̄ vt p̄ ex textu multa legū ciuiliū quas cā breuitatis omitto. Nā vidim⁹ iuramētū violātes trūcatiōe manus affici: ita vt oibus sint eos vidētibus i exēplū. ⁊ vt sibi caueāt monimētū. Per leges aūt canonicas pūit̄ piuriū grauiter. vt pat̄. 22. q. 5. c. q piurat. c. si qs coactus. c. siqs cōuictus. l̄ȝ hodie vt tactum ē i p̄cedētibus: pnie sint arbitrarie. Sunt ēt p iura ifames vt p̄ sexta qōne prima. c. infames. Ex qbus oib⁹ colligim⁹ quantū hi q ad pniam venire volunt: curare debēt vt abstineāt a piurio. Hoc siqdē peccatū est quo maximus xp̄ianorū numerus ad tartara ruit. Hoc peccatū ē quo nutriunt̄ fraudes deceptiōes simulatiōes ⁊ iniusticie. Hoc peccatū ē pter qd opp̄imūt̄ paupes: vexant̄ vidue: pupilli ⁊ orphani tribulāt̄. Quia vt supius dictū est: si hi q vel ecclesie vel reipublice p̄sunt seruarēt iuramenta sua: cuncta recte sancte iustissimeq̄ fierēt: essētq̄ d̄ oibus iesu xp̄i: q nobis oibus suā largiat̄ gratiā ⁊ i fine sempiternā gloriā. Amen.

Feria quita post dn̄icā de passione, d̄ Maria magdalena. s. de triplici eius statu: vt offensiōis: puersiōis ⁊ gratificatōis. Sermo. 59.

Remittuntur ei

peccata multa: qm̄ dilexit multū. Verba sūt redēptoris nostri originaliter Luc. 7. c. ⁊ i euangelio hodierno. Relucet i exēplo Marie magdalene benignitas ⁊ clemētia saluatoris nostri dei. Suscepit pniam: ⁊ peccata oia remisit illi. Propterea sancta mater ecclesia legit hodie euangeliū in quo res tā pia: tāq̄ dulcis exp̄mit̄ ⁊ narrat̄: vt sic peccatores non diffidant de clementia iesu xp̄i benedicti. Quare equū ē ac rōnabile vt ⁊ nos tota mēte contēplemur Marie magdalene penitentiam ⁊ cōuersionē. Ipsa ē que in peccatis deū offendēdo diutius fuerat imorata. Ipsa ē que corde cōpuncta xp̄m audiuit peccata sua sibi remittē tē: Ipsa ē in qua prius abūdauit delictū ⁊ postremo supabūdauit ⁊ gratia. Quapropter de ea loqui volentes: in presenti sermone triplicē eius statum consideremus.

Primus dicitur offensionis.
Secundus conuersionis.
Tertius gratificationis.

De statu offensionis Marie magdalene i quo videndum est: an hec mulier fuerit soror Lazari: ⁊ an peccatum eius fuerit corde ⁊ opere perpetratum: ac que potuit esse causa peccati eius.

Capitulum. j.

Primus status Marie magdalene: q̄ȝ cōsiderare debemus dicit̄ offensionis. Hoc notat̄ in euāgelio cū dicit̄. Ecce mulier que erat in ciuitate peccatrix. s. notoria publica ⁊ infamis. Virgilius. 4. enei. Fama malū quo nō aliud velocius vllū. Mobilitate viget: viresq̄ acquirit eūdo. Parua metu primo: mor sese attollit i auras. Ingredit̄ q̄ solo ⁊ caput iter nubila cōdit. Pro cui⁹ clariore noticia tria dubia emergunt declarāda. Primum vtrū ista peccatrix de qua Lucas meminit fuerit Maria magdalena soror Lazari. Secūdū vtrū huius mulieris peccatricis peccatū fuerit tm̄ corde: aut simul ⁊ ope ppetratū. Tertium q̄ potuit eē cā vt Maria magdalena rueret ⁊ peccaret. Ad primū dubiū dixerūt allq q̄ h̄ peccatrix

catrix cuius mentionem Lucas facit non fuit Maria magdalena: sed q̄dā alia. tū q2 nomē eius nō exprimit. tum q2 videt eis icōueniēs nobilissimā mulierē qualis fuit Maria magdalena: ad tantā īfamiā infameq3 vitam potuisse puenire. Sed ego dico q̄ q̄ hanc opinionem sequunt minus bene sentiūt. Naz ꝛ si Lucas nomē illius peccatricis nō expssit: hoc fec̄ ad d̄notandū ſm morē scripture q̄ i statu peccati ñ deo erat cognita ꝑ approbationē. Dicit enim virginibꝰ stultis ab eo q̄ oia nouit cognitione simplicis noticie. Math. 25. Nescio vos: q2 illas nō cognoscebat: vt approbaret q̄ ab eo per peccatū erāt sepate. Sic ꝛ Luce. 16. exprimitur nomē Lazari: qui erat scriptus in libro vite: ꝛ tacet nomē diuitis q̄ erat reprobatus. Sic a simili dicimus de Maria magdalena. Qualiter aūt ipsa nobilis genere ꝛ soror Lazari tāta potuit īfamia deturpari declarabimus i tertio dubio. Dic vere, ppꝛie debemꝰ dicere quod Lucas de ipsa Maria magdalena vere ꝛ realiter ē locutꝰ. Ad h̄ aūt facit prīo auctoritas Aug. q̄ i libro de cōsensu euāgelistaꝝ asserit hāc peccatricē Mariā magdalenā fuisse. Et hoc ipsum asserit Greg. q̄ in omelia presentis euangelij sic ait. Cogitāti mihi de Marie pnia flere magis libet q̄3 aliqd dicere. Cuius eni vel saxeum pectus ille huius peccatricis lachrȳme ad exemplū penitēdi non emoliunt. Cōsiderauit nāq3 qd fecit ꝛ noluit moderari qd faceret. Sup conuiuātes igressa ē: non iussa venit: inter epulas nō erubescit. Hāc vero quā Lucas peccatricē muliarē vocat: Joānes Mariā nominat. Illā eē Mariā credimus: de qua Marcus septem demonia eiecta fuisse testat. Et quid per septez demonia nisi vniuersa vitia designant. hec ille. Joh. aūt. xj. c. ait. Maria erat q̄ vnxit dn̄z vnguēto: ꝛ extersit pedes eius capillis suis: cuius frater Lazarus ifirmabat. Marcus ē vlt. c. sic de ipsa scribit. Surgens iesus mane pria sabbati appuit primo Marie magdalene de q̄ eiecerat septē demonia. Insup p3 hanc peccatricē Mariā magdalenā fuisse eo q̄ ecclesia in festo marie magdalene legit euāgeliu3 huius peccatricis. Et i historia beate marie magdalene habet qualit ipsa reuelauit sacerdoti cuidam q̄ eam i heremo iuenit q̄ ipsa fuisset famosa illa peccatrix: q̄re nō ē dubiū q̄ Lucas loqt de ipsa

Secundū dubium erat. vtrum huius peccatricis scilicet Marie magdalene peccatum fuit tantum corde: aut simul ꝛ opere perpetratum. Et ad hoc est triplex modus dicendi. Quidam enim dicunt ipsam fuisse virginem corpore ꝛ carne: sed tm̄ mēte corruptam. Contra illos tamen est auctoritas ecclesie que in festo eius nō facit officium virginu3: cū tamen ſm oēs doc. mentalis virginitas recuperetur per penitentiam. Contra istos etiam ē: quia ecclesia non iudicat de peccatis occultis ꝛ mentalibus: sed de manifestis ꝛ opere perpetratis. Cum ergo euāgelista nominat illam peccatricem: ꝛ in ciuitate notam: sequitur q̄ de peccatis eius manifestis ꝛ non secretis scripserit. Alij doctores dicūt q̄ Maria magdalēa fuerit publica meretrix: qm̄ de illa Cri. sup Math. ait. Tunc illa prostituta lupanar exiuit qñ discipulꝰ gehēnā itrauit. Et Hie. ad Furiam. Meretrix illa in euangelio que pedes domini lachrymis lauit: ꝛ crine detersit: ꝛ confessionis sue honorauit vnguento: manifeste depingit ecclesiam de gentibus congregatam. Et idem in prologo O see prophete. Hec est illa mulier meretrix ꝛ adultera: de qua loquitur dominus ad iudeos dicens. Meretrices ꝛ publicani precedent vos in regno celorum. Propter huiusmodi verba dixerūt alii qui prefatam secundam opinionem. Sed ego dico q̄ satis durum est: imo nec credibile mulierem generosam nobilissimis parentibus ortam ꝛ diuitijs abundantem loca spurcissima pro precio inhabitasse. Docto. autem Crisoꝰ ꝛ Hieronymus loquuntur de ea vt supra dictum est: ad denotandum q̄ vita eius: licet in propria domo: tam lasciua erat tamq3 dissoluta vt videretur quasi vna ex meretricibus: que solent in lupanaribus immorari. Et propterea est tertius modus dicendi cui ego adhereo tenens viam mediam quod Maria magdalena in sua domo delitijs ꝛ ocio vacans vsq3 ad suam conuersionem omne tempus suum: omnemq3 vitam voluptatibus exposuit: ornando caput: poliendo crines. vngendo faciem. componendo vestes. cantando vanas cantilenas. loquendo lasciua. conuersando cum iuuenibus ꝛ ex consequenti de facili alia faciendo: que nō licet homini loqui. Tertiu3 dubium erat. que potuit esse causa vt Maria magdalena rueret ꝛ peccaret. Et dico quod potuerunt esse tres. Prima causa fuit eius formositas ꝛ pulchritudo. Erat siquidem pulchra ꝛ formosa naturaliter atque pulchritudinem illam ampliabat cum ornatu vano inhonesto ac meretrico. Talis vtiq3 pulchritudo cum inhonestate habitus

aspect⁹: vultus: ⁊ gestus sociata: in magnū ponit discrimen mulieres: quia vt inquit Aureolus Theophrastus. Mulier pulchra cito adamatur: ⁊ difficile est custodire quaз multi amāt Et sapiens prouer. 5. inquit. Fallax species ⁊ vana est pulchritudo. Propterea Hiero. rep̄hendit acriter ornatum inhonestum mulieruз. Unde ad Furiam ait. Ornatus iste non domini est velamen: sed antichristi. Aut loquendum nobis vt vestiti sumus. aut vestiendum vt loqmur. Lingua personat castitatem: ⁊ totum corpus prefert impudicitiam. Et ideз ad sacras virgines de cōtinentia virginali. Propheticus ille sermo non proferatur de vobis. Filie eorum composite circūornate vt similitudo templi: ⁊ dealbate ab extra vt monumenta que auro relucent: intus vero plena sūt ossibus mortuorum. He non filie regis xp̄i sed regis Tyri. He semper in mūeribus vultus impudicitia diuites plebis ⁊ capiuut ⁊ capiunť Impudicissimus mulierum affectus: semper in auro: semper in gēmis: semper in ornamētis extrinsecus gloriam ponunt. Non sufficit eis libido innata nature: sed occasionē querūt explende libidinis. Affectant proculdubio vt oculi virorum aurum contemplantes ⁊ gemmas tandem figantur in faciem: ⁊ furtiuis oculorum suorm nutibus facilius incitent ad libidinosum incendium. hec ille. Sic Maria magdalena dissoluta ⁊ vaga vanitatib⁹ dedita: offerebat seipsam viris diligendam amore vano ⁊ vitioso: ⁊ ex p̄nti sollicitandaз. Secunda cā quare ad tam lasciuam vitam deuenit fuit vbertas ⁊ abundantia bonorum temporalium: ob quam satiffaciebat corpori in omnibus delicijs suis: pascebat illud splendide: bene comedebat bibebat ⁊ dormiebat: refugiebatqз quoscunqз labores. Q̄d quanti periculi sit non soluз mulieribus sed etiam viris declarat deus p Ezech. 33. d. Hec fuit iniquitas sororis tue Sodome: saturitas panis ⁊ abūdantia: ⁊ ociuм ipsi⁹ ⁊ filiarum eius. Tertia causa quare Maria magdalena tanta flagitia enormia cōmisit fuit libertas. Secūdum enim Aug. in li. de decem cordis. quatuor sunt custodie mulieris quibus adiuuatť vt honeste viuat. Prima ē timor dei Scd̄a timor legum adulteras punientiū. Tertia societas viri. Quarta verecūdia mundi. De hac sic dicit Hiero. ad Furiam. Tenera res i feminis fama pudicitie ē: quasi flos pulcherrimus cito ad leuem marcescit auram: maxime vbi etas consentit ad vitium ⁊ maritalis deest auctoritas: cuius vmbra tutamen est vxoris. h ille. Cum ergo magdalena nec deum nec leges timeret: essetqз absqз viro ⁊ i libertate sua q: patrimonium diuisum erat inter Lazarum ⁊ ipsam ⁊ Martham: facile est credere ⁊ opinari q̧ frontem fecerit meretricis: ⁊ sine robore ac verecūdia sue libidini satisfecit: ita vt per excellentiaз diceretur peccatrix. O Maria magdalena q̄з vilis est in tali statu conditio tua. O quantum denigrata est fama. o quāta ignominia propter tuam lubricam vitam circundedit parentelam tuam. Sed his omnibus grauius est: q: facta es dei iimica ⁊ eius angelis ac sanctis omnibus odiosa valde. O infelix ⁊ excecata. o miserrima anima cur tanto studio procuras perdere celum: offendere deum: ⁊ in interitum currere damnationis eterne. Et qd alid̄ est esse peccatricem nisi esse in periculo grādi damnationis future. Uerūtamē q̧ audim⁹ de Magdalena q: peccatrix erat: hodie dici pōt de inumerabilib⁹ quasi mulieribus adulteris: fornicarijs: icestuosis: ⁊ omni flagitio ac dedecore infectis. O impie creature. o carnales ⁊ lasciue mulieres: cognoscite statum vestrum: et scitote q̧ nihil magis potest vos ledere q̄з peccatum: sicut pз de Magdalena.

Qualiter Maria magdalena cognouit peccatum suum: ⁊ corde cōtrita ad pedes iesu humiliter satisfecit. Capitulum. 2.

[s]Ecundus status Marie magdalene quem cōsiderare debemus dicitur cōuersionis. Hunc explicat Lucas cuз dicit. Ut cognouit q: iesus accubuit in domo pharisei attulit alabastrum ⁊c̄. vbi ponunť tria de ipsa magdalena. Primum ē cognitio. Secūdum satisfactio. Tertium contritio. Primum est cognitio: q: dicitur vt cognouit. Cognouit siquidem bona que omisit: ma'a q̄ commisit: damna que incurrit. Cognouit peccatorum suorum magnitudinem: turpitudinem: ⁊ multitudinem. Cognouit dei contra peccatores seueritatem: erga penitentes pietatē: ⁊ circa iustos liberalitatem. Q̄uo ista cognouit cuз propter peccatum anima ceca efficiatur. Iuxta illud qd̄ de peccatoribus dr̄ Sap̄. 2. Excecauit illos malitia eorum. Et Sophonie. i. Ambulabunt vt ceci q: domino peccauerunt. Et vt Ari. inquit. 2°. de anima. Nihil videtur nisi i lumine. Et dicere possumus q̧ cognitionē accepit omninm supradictorom per lumen irradiātis gr̄e

diantis gratie dei qui etiam peccatoribus ⁊ ma lis quantum est de se offert claritatem ⁊ splen/dorem gratie sue. Quidam autem pie dicunt Magdalenā audiuisse predicantē xp̄m. quod satis verisimile est detestantēq; peccata aie ad dei imaginē formate. O q̄z acuta q̄z penetrabi lia q̄zue ardentissima erant verba iesu xp̄i p̄di cantis. Loquebat̄ siquidē ex itimis cordis cū admirando feruore bulicbat eius mēs: vt aias eriperet de diaboli laqueis. Aspexit ergo sic p̄ dicans ⁊ vidit Magdalenā extrinsecus ⁊ itri/secus. Clamare forte cepit. O aia mea pro cu/ius amore deꝰ homo factus sum: cur me ꝑseq̄ris: cur mundū amplecteris: cur p̄rem omniū deū ita supbe contēnis. Quid tibi i fine succe/det pro vanitatibꝰ tuis. O plena oi mis̄ia: cur non erubescis carnalē ducere vitā. An nō cōsi deras ꝙ peccatorū finis iteritꝰ ē. Vita p̄ns ni/hil ē: mūdus cū suis bonis proditor ⁊ labilis ē Redi ad cor tuum: ⁊ cōsidera vias tuas. Re/uertere: reuertere a via tua mala: reuertere ad me qui te patiēter expecto: dulcissime iuito: cle mētissimeq; suscipio. Veni dpone peccata tua ⁊ veni ad me secura. veni iniquā o aia mea di lecta: ⁊ ego remittā tibi peccata cūcta que com/misisti. Nō eni veni vocare iustos sed peccato res ad pniam. Huiusmodi aūt similibusq; v̄ bis potuit xp̄s peccatricē Magdalenā excitar̄ illuminare ⁊ inflāmare: quare mentē mutauit mundū cōtēnere cepit: ⁊ volūtatem ꝓposito se emēdādi ac bene faciēdi ipleuit: quod mystice d̄ signat̄ in alabastro .i. in vase de alabastro facto s̄m Cirillū: qd̄ attulit plenū vnguēto p̄cioso.

Secūdū qd̄ ponit̄ de Maria magdalena in eius cōuersione dicit̄ satisfactio. Per q̄ eni pec cata peccauerat: ꝑ eorū opposita satisfacere cu/rauit s̄m Greg. i omelia. Peccauerat siqdē ꝑ p̄sumptionē ⁊ audaciā. satisfecit cū verecun/dia ⁊ erubescētia: qr igressa domū pharisei nō stetit ante: sed retro xp̄m. Et stans iquit euāge lista retro secus pedes ⁊c̄. Peccauerat ꝑ supbi am. satisfecit cū humilitate tota inclinata ad pe des iesu. Peccauerat ꝑ vanū oculorū affectuz satisfecit cum lachrymarꝝ iundantia. Peccaue rat ꝑ iordinatū capillorū decorē. satisfecit ꝑ illo rū contēptū: pedes iesu cum illis abstergēdo. O felix cōmutatio excelsi dextera facta: q̄ paulo ante a deo erat aliena: nūc studiosissime illi co/natur adherere. Tertiū quod ponit̄ i Marie magdalene cōuersione dicit̄ cōtritio. Erat vti q; abundās dolor ꝓ peccatis suis i corde illiꝰ quē ꝑ lachrymas ostēdebat. Tot enim ab eius oculis lachryme defluebāt: vt satisfacerent ad lauādū pedes iesu. Dieq; possumus cōtēpla/ri ꝙ lz nihil diceret v̄bo: i corde tn̄ suo loque/bat̄ ad dn̄z. O bone iesu. o pastor aiarꝝ. o spes vnica salutis mee miserere mei. Ego sum illa ifelix igrataq; peccatrix q̄ te offendi. Ego sum illa q̄ lasciuo gestu: vano aspectu nimioq; orna tu multorꝝ aias illaq̄aui. Ego sū illa q̄ mūdum cū suis bonis magis dilexi q̄z te deū meū bene factorē meū fontē ideficiētem ois boni. Heu me miserā. heu me dolētē nimium. heu me qd feci. peccaui. inique egi. sed tu pius ⁊ mis̄icors indulge mihi. Ecce pedes tuos teneo q me pe grinando q̄sierūt. Non venisti vocare iustos: sed peccatores ad pniam. Nō despicis cor cō tritū ⁊ hūiliatū. O iesu dulcis. o iesu clemētissi me. o fili dei benedicti sana aiam meā. suscipe penitētem. cōsolare lachrymantē. ad te veni ad te fugi. ad te totis visceribꝰ clamo miserere mi hi peccatrici: q̄ pacta. Talia vel similia i cōtri/to corde Magdalene versabantur.

Qualiter post conuersionē Maria mag/dalena multiplicem gratiam a domio iesu xp̄o est consecuta. Capitulum. 3.

Ertius statꝰ Marie magdalene quem cōsiderare debemꝰ dicit̄ gratificatiōis. Inuenit nāq; Madgalena ꝯtrita gra tiā apud xp̄m. q tria beneficia ei exhibuit ad/mirāda. Primū dicit̄ defensiōis. Secūdū re/missionis. Tertiū ꝯsolationis. Primū bene ficiū dicit̄ defensionis. Factus eteni fuit xp̄us defensor eius: q defendit illā a pharisco itra se murmurāte: vt patet i euāgelio. a Martha so/rore sua de illa cōquerēte. vt dicit̄ Luc. x. c. ⁊ a discipul' indigne ferētibus cum vngeret caput eius: vt notat̄ Math. 26. c. Secūdū benefici um dicit̄ remissionis. Remittunt̄ dixit xp̄s ei peccata multa. Et cōuersus ad illā addidit re/mittunt̄ tibi peccata tua. O mellificū v̄bū. O iocūda snia. Ecqd potuit audiri melius: qd vti lius: qdue fructuosius. Beati ait psal. quorū remisse sunt iniqtates. ⁊. q. t. s. p. O felix pnia Magdalene: q̄ xp̄z ad se traxit. Fecitq; vt pec catricē aiam antea ꝓpter peccata deletaz de li/bro vite iustificaret: ⁊ in numero conscriberet̄ electorꝝ suorꝝ. Tertiū beneficiū collatū a xp̄o Magdalene fuit cōsolatōis. Fecit eteni eam dignā cōsolatōibus suis spūalibus: ita vt meri to dicere posset illud ps. Consolationes tue le tificauerūt aiam meā. Quisnā explicet qualis

fuit consolatio Marie magdalene qñ stabat et
audiebat vbū xp̄i: qñ conuersabať cum glorio
sissima Maria matre eius: qñ angelos vidit
resurrectionē suā illi anunciantes: qñ prima re
suscitatū xp̄m in specie hortulani aspexit: et vo/
cata ab eo Maria cognouit illum eē: voluitq̄
pedes eiꝰ tangere: et tunc non fuit ꝑmissa: qñ
post cū alijs mulieribus tenuit pedes eius dū
eis apparuit in via: qñ post exilium ꝑueniens
cū Lazaro et Martha et ceco nato: quē xp̄s illu
minauerat et beato Maximino. alijsq̄ xp̄ianis
Marsiliā. post illius patrie ꝯuersionē: postq̄
miracula plurima supne cōtemplatiōis auida
asperimam heremū petijt et in loco angelicis ma
nibus ꝑparato p. 30. annos incognita mansit:
in quo nec aquarum fluenta: nec arbor: nec her/
barū erāt solatia vt ex hoc manifestareť q̄ non
terrenis refectiōibus sed celestibꝰ epulis satia
bať. Qualibet enī die septem horis canonicis
ab angelis in ethera eleuabať: et celestiū agmi/
num gloriosos cantus corꝑalibus auribus au
diebat. Quāta adhuc fuit eius iocunditas: cuius
dispositōe dei in extremo vite sue a sacerdote
quodā inuenta ē quē ad beatum Maximinum
misit vt die resurrectionis dñice oratoriū solus
ingredireť tp̄e quo ad matutinū surgere ꝯsue/
uerat: quod et fecit: viditq̄ in oratorio Mariā
magdalenā spacio duorū cubitorū eleuatam a
terra: et stantē in medio angelorū. O quātū fuit
Magdalene gaudiū qñ postremo conuocato
vniuerso clero ab ipso ep̄o scissimum sacramē
tum cum multa lachrymarū inundatione susce
pit: et ante altare ꝓstrata aiam emisit ad celos.
O admirabilis deus. o pater misericordiarum
qui obliuisceris oīum iniquitatum quas fecit i
pius: si ad pniam reuertatur. Ecce ostendisti
nobis in Maria magdalena quanta est boni/
tas tua: quanta paciencia: quanta charitas: quā
ta gratia. Tu illam peccantem supportasti: a te
fugiētem tenuisti: obaudientem aduocasti: re/
uertentem suscepisti: et penitentem iustificasti:
atq̄ iustificatam in celo esse iussisti. Cuius me
ritis maiestatem tuam supplices deprecamur
vt nobis largiatur hic gratiam et in futuro sem
piternam gloriam. Amen.

Feria sexta quinte hebdomade in quadra/
gesima. De horrendo peccato homicidij: ad
quod consequi solet desꝑatio et impenitentia.
Sermo. 60.

Cogitauerunt

vt interficerēt eū. Scribuntur
hec vba Jo. xj. c. et i euāgelio
hodierno. Nescit gescere mali
gna mens iuidorum q̄ semꝑ ꝓ
ximo machinať mala: et exquirit dolos. Neq̄
peccatū aliqđ tam graue ē: vt sibi facile nō ap/
pareat. Propterea scribe et pħici statuerūt i co
gitatu pessimo interficere xp̄m: qđ tandē opeř
cōpleuerūt. Sic et pleriq̄ hoīes nequā ferales
atq̄ crudeles ad suā irā explēdam sepissime su
os, primos occidere non formidāt. Et quoniā
homicidij peccatum solet sequi desperatio. Jc/
circo ad tm̄ piculum deuitandū in pñti sermōe
de homicidio erimus locuturi: q2 penitentibꝰ
satis prodesse potest huius materie declaratio.
De homicidio ergo tria principalia mysteria
proponemus aperienda.
Primum dicitur diffinitio.
Secundum modificatio.
Tertium punitio.

Quid sit homicidium. et de his qui interfi/
ciunt seipsos: et de occisione brutorum: et qua/
liter quandoq̄ homicidium fieri potest absq̄
peccato. Capitulum. .j.

Primū mysterium de homicidio aperi
endū diciť diffinitio: i quo quid sit ho/
micidium videamꝰ. Et secūdū Ray.
in sūma sua. et Hosti. in ti. de homicidio. Ho
micidiū est hoīs occisio ab hoīe facta. et dicitur
ab hoīe et cedo cedis quasi hoīs cediū. Pro cu
ius cōclusionis declaratione tria sunt dubia d
claranda. Primū vtrum sit licitū occidere vo
lucres pisces et hꝰi. Secundū vtrū homo pec/
cet interficere seipsum. Tertiū vtrū homicidiū
fieri possit absq̄ peccato. Ad primū dubium
rñdet Aug. li. i. de ci. dei. d. q̄ fuit et est error
manicheorū tenentiū q̄ nō sit licitū homini in
terficere bruta et irrōnabilia. Cuius erroris i/
pietas apparet: q2 deus benedictus oīa supra
dicta ad vsum hoīs deputauit. Unde Geñ. 9.
d. deus. Crescite et mltiplicamini et replete ter
ram: et sit timor vester atq̄ tremor sup cuncta
aīalia terre: et sup oēs volucres celi cū vniuer/
sis q̄ mouenť i terra. Oēs pisces maris māni
vestre traditi sūt: et oē qđ moueť et viuit erit vo
bis i cibū. Propterea Aug. vbi. s. ait. Justis
sima ordinatōe creatoris et mors et vita eorum
nostris vsibꝰ subdiť. Ex quo inqt Tho. sa se
q. 64. q̄ nullus peccat vtendo re sua ad h ad
qđ est

q̄ꝺ est ordinata. Ex ordinatione aūt diuina: vt predictum est: generaliter plante sunt ꝓꝓ aīalia ⁊ vtraqꝫ propter hoiem. Usus autem eorum ī cibum maxime necessarius est: q̄ꝺ sine occisione fieri non potest. Hinc ⁊ Ar. in. i. poli. inquit. ꝙ venatio ē quasi q̄ꝺdam iustum bellum: quo homo rōnalis rebelles sibi bestias deuincit: ⁊ ad summi vsum conuertit: propter que oīa in diffinitione dicit̄ ꝙ homicidium ē hoīs ⁊ nō bruti. Ad secundū dubiū fuere nōnulli qui dixerūt ꝙ non peccat q̄ interficit seipsum: q2 inuenti sunt p̄stantissimi viri qui sibiipsis mortē intulerūt. Nā Sanson iterfecit seipsū: vt patet Judi. 18. Cato censorinus vt dicit̄ in speculo hocipsum fecit. Idem ⁊ Cato vticensis: vt refert Lac. in. 3. li. idipsum cōfirmās de Cleāte. de Crispo. de Zenone. ⁊ de Empedocle Curtius armatus equo in hiatū terre se precipitauit: vt Aug. meminit. li. 5. de ci. dei: Sed contra hāc opinionē est Ueritas rei: q2 vt inq̄t. Alexan. in. 3. ⁊ Tho. 2a 2e. vbi. s̄. Nulli lꝫ sibiipsi mortē inferre quadruplici rōne. 1a hoc est ꝯ rōnē nālē: q2 vnaq̄qꝫ res nitit̄ conseruare seipsā Unde Ari. in. 2. de aīa ait. Oīa appetunt eē: ⁊ illius cā agūt q̄cquid agunt ꝭm naturaꝫ. Et Boetius in. 3. de consola. Oē nāqꝫ aīal tueri salutem laborat: morteꝫ ꝑniciēqꝫ deuitat. 2a rō est q2 ē cōtra charitateꝫ: qua vnusq̄sqꝫ tenet̄ se diligere. 3a rō ē q2 ē contra cōitatem: q2 quilibet hō est ꝑs cōitatis. 4a q2 ē contra deū: sicut qui alienū seruū interficit. Quare ꝓ nullo casu dꝫ se q̄s occidere. Neqꝫ ēt occasione vitandi penā: q2 ꝭm regulaꝫ apl̄i non sunt facienda mala vt inde eueniāt bona. De Sansone vo ⁊ Uirginibus q̄busdā q̄ tp̄e ꝑsecutionis se in casurū fluuium p̄cipitarūt: ⁊ tamē iter sanctos habent̄. ait Aug. li. j. de ci. dei ꝙ nō peccauerūt se occidēdo: q2 fecerunt illud ex reuelatōe ⁊ instinctu spūs sancti. Cauēdū tamē est hodie vt nō credat̄ oī spūi: q2 diabolus trāsfigurans se i angelū lucis multos decipe consueuit. Ad tertiū dubiū cū q̄rebat̄: vtrū homicidiū fieri potest absqꝫ p̄cto: dico ꝙ sic i triplici actu. Primus dicit̄ casualitatis. Secūdus necessitatis. Tertius vtilitatis. Prim9 actus dicit̄ casualitatis: cū q̄s aliū iterficit nō volūtate sed casu: vt iq̄t Ray. i sūma sua. Casu fit homicidiū: vt cū q̄s ꝓijcit lapidē ad auē vel ad aīal ⁊ alius trāsiens ex isperato occidit̄: vel icidit arborē ad cui9 casū aliq̄s opprimit̄. Sꝫ distinguēdū ē: q2 iterficiēs casu: aut dabat operā rei licite: aut illicite si illicite: vtputa si ꝓijciebat lapidē v̄sus loca ꝑ que consueuerūt hoīes trāsitum facere. ⁊ silia. hic homicida reputat̄. vt. 15. q. i. c. merito. ⁊. §. ex p̄missis. Unde si clericus ludo vel exercitatione viriū: vel venatiōe iaculū mittēs aliū ꝑimit: q2 hoc ab eo dꝫ eē penitus alienū: homicidii reus efficit̄: vt pꝫ. 50. di. c. clerico. ⁊ extra ꝺ p̄sum. c. i. Si vo iterficiēs casu dabat operam rei licite: vt q2 magister cā discipline v̄berabat discipulū: vel q2 deponebat aliq̄s fenuꝫ de curru: vel arborē ꝓpriā sibi necessariā incidebat: ⁊ silia. h̄ si adhibuit diligētiā q̄ꝫ potuit: videlicet respiciendo ⁊ ꝓclamādo: non nimis tarde vel remisse: sed tp̄e cōgruo ⁊ alte: ita ꝙ si aliq̄s erat ibi vel veniebat poterat fugere ⁊ sibi cauere: ⁊ magister nō excessit modū i v̄berando discipulū non imputabitur ei homicidiuꝫ si casu contingat. Si āt dabat opā rei licite: ⁊ nō adhibuit diligentiam debitam: homicidiū imputabitur ei. Huiusmodi distinctio ponitur. di. 50. c. sepe contingit. ⁊. c. si duo fratres. ⁊ extra de homi. c. Joannes. ⁊. c. quidam vt asseris. Secundus actus in quo homicidiū non ē peccatum dicit̄ necessitatis: cū q̄s aliuꝫ iterficit se defendēdo ne occidat̄ ab eo. Notandū tamē ꝭm Ray. in sūma sua: ꝙ aut necessitas occidēdi fuit euitabilis: quia poterat euadere absqꝫ occisione: ⁊ tunc est reus homicidii. aut fuit necessitas ineuitabilis: quia occidit hominem siñ odij meditatione: imo dolore animi se ⁊ sua liberādo: cum alias non poterat euadere: ⁊ sic occidens non peccat; nec astringitur ad penitētiam nisi ad cautelam propter ambiguum duplicitatis. vt pꝫ. 23. q. 5. c. excōmunicatorū. Et licet quidam dixerint ꝙ istud intelligitur de laicis tantum ⁊ non de clericis: verūtamen verior est opinio ⁊ cōmunior ꝙ clericus interficere potest in necessitate ineuitabili: ⁊ non peccat nec efficitur irregularis: sicut habetur extra de homi. in. c. significasti. ⁊ extra de senten. excom. c. dilecto filio. li. 6. ⁊ in clemē. si furiosus de homici. quia vt dicitur. ff. de iusti. ⁊ iure. l. vt vim vi. Uim vi repellere licet cum moderamine inculpate tutele. Tertius actus in quo homicidium non est peccatum dicitur vtilitatis: cum scilicet quis alium occidit vel in bello iusto pugnando: vel ex auctoritate officij iuris ordine seruato maleficos puniendo. Nam Exo. 22. dixit deus. Non patieris maleficos viuere super terram. Ex quo dicit Tho. secūda secunde. vbi supra ꝙ sicut licitum est occi/

dere aīalia bruta: inquātū naturaliter ordināt ad vsum hoīum: sicut iperfectū ordinatur ad pfectum. Sic cū oīs pars ordinet ad totū: sicut īpfectū ad pfectū. Oīs eni ps naturaliter ē ꝓpter totū. vnde ꝛ pro salute totius corpis laudabiliter pcidit membrū putridū. Iccirco cum qlibet singularis psona cōpetur ad totā cōitatem sicut ad totū vnus homo piculosus cōitati ꝛ corruptius aliorū laudabilit ꝛ salubriter occiditur vt bonū cōe seruet. quare nec iudex peccatores ad mortē cōdemnādo ex debito officij ꝛ amore iusticie. nec minister peccat si iussus a iudice occidat cōdemnatū. vt habet expsse. 23. q. 5. c. miles. c. cū mister. c. officia. c. lex eterna ꝛ. c. q pcutit. Et vtinam huiusmodi seueritas abundaret i illis ad quos spectat aliorꝫ crimīa punire. Verūtū hodie puniunt nō rei ꝛ malefactores amore iusticie: sed illi tantuꝫ qui lꝫ rei sint fautores tamen non habent.

Qđ non solū manu sed etiam multis alijs modis homicidiuꝫ damnabiliter committi potest. Capitulum. 2.

Ecundū mysteriū đ homicidio aperiēdum dicit modificatio. in quo vidēdū est quot modis homicidiū cōmittitur. Et loquēdo de homicidio ꝓprie: dico q cōmitti pōt tripliciter. p suasione. 2o auxiliatione. 3o operatione. Primo suasiōe vel consilio. Et ſm Guil. hoc itelligit de cōsilio exhortatiōis vel approbatōis nō de cōsilio simplicis opinatōis. Sigs eni qrenti alicui in genere an liceret xpiano clerico vel laico paganū occidere. nō aīo psuadendi sed exponēdi qd hoc casu sentiret responderet hoc eē licitum: nō fieret irregularis: lꝫ ille cui taliter respōdisset paganum postea iterficeret ex cōfidentia illius rnsionis: licꝫ ēt iste errasset in respōdēdo. Inno. vo i glo. sup. c. ad audientiā. extra de homici. dicit sic. Intelligit consiliuꝫ vel mandatum dedisse in mortē alicuius: quādo suasit illud. vel rogauit: vel mandauit: vel alias cōsuluit: vtilitatem qꝫ sequeret ex homicidio ostēdendo. Secūdo cōmittit homicidiū auxiliatōe: cū. s. qs auxiliatur occisori astando: ministrando arma: monendo: cōfortando: ꝛ huiusmodi. Vt. n. dicit Ro. i. Non solū qui faciunt: sed ēt qui cōsentiunt facientibus digni sunt morte. Tertio cōmittit homicidiū opatōe: ꝛ hoc multipliciter. Primo veneno. aut venenosis medicinis. Sic occiderūt Alexandrū magnū Cassander Philippus ꝛ Solla filij antipatris ſm. Q. Curtiū. Dederūt nāqꝫ in potū venenū sibi: q hausto ſm Iustinū in media potiōe velut telo confossus ingemuit: deportatusqꝫ ē a cōuiuio semianimis. Maliuoli aūt dicebāt eū ebrietate pire. Quarto itaqꝫ die idubitata morte: sentiens tumultuātes milites: qr rex occidebatur isidijs: pia oratione sedauit: cunctisqꝫ dexterā porrigens eos osculatus ē: sicqꝫ defecit āno etatis sue. 30. Venenosis insup herbis atqꝫ medicinis carnales quedā ꝛ libidinose matres filios suos adhuc i vtero latitātes perimūt. Medici aūt ꝛ aromatarij vel incuria vel negligentia vel malicia dū venenosas medicinas egrotis tribuūt: in hūc errorē ꝓlabunt. Taceo reliqua que dicere possem tā de mulieribus qꝫ de viris: qm̄ sufficere debet eis q venenis vtunt stimulus cōscientie sue. Secūdo cōmittit homicidiū ope cū maleficijs ꝛ icātatōibus. Vidi ego Ianue cōbustā ꝛ affixam palo quādā sclauā: que suū dn̄m ac dominā cū his diabolicis supstitiōibus iterfecerat. 3o cōmittit homicidiū ope pcutiendo manu. Sic Cayn iterfecit fratrē suum Abel vt dicit Gen. 4. ꝛ hoc vtiqꝫ peccatū satis graue est atqꝫ crudele. tū qr ē contra pceptū dei q ait Exo. 20. Non occidas. tuꝫ qr est contra opificiū eius q corpus ꝛ aīam mirabili sapientia sua vniuit. Est ēt hoc peccatuꝫ contra corpus ꝓximi ꝛ sepe cōtra aīam eius: qr dum iterficit non ē contritus. Est contra parentes iterfecti q excitant ꝛ cōmouent ad odiū. Est contra rēpu. qr homicida oēs leges: oīaqꝫ iura spernit. Est cōtra angelū custodientē qui non parꝫ de suo custodito iterfecto dedignat. O igit homicida ptinax ꝛ supbe. o peccator neqssime. o crudelior oī fera pessima cōtine manū tuā: noli seuire i ꝓximos tuos. Si peccasti hactenus: age penitentiā. Si in ꝓposito es occidēdi desine ab ira, ꝛ derelinque furorē: vince teipsum: ꝛ noli peccatū tā horrēdū tāqꝫ deo exosum imortali cōmittere. Noui nāqꝫ qꝫplures qui tandē leti facti sunt: eo q mutauerūt consiliū suū. Propterea dico ꝛ iterū dico. Nolite locū dare diabolo. nolite effundere sanguinē hominis: qm̄ inter cetera peccata homicidiū maximi est nocumenti. Vn̄ posito q homicida haberet i potestate vel destruere celum ꝛ terraꝫ ꝛ oīa que i eis sunt: dūmodo talis destructio nō veniret i dānum hominū: vel interficere hoīeꝫ maius malū cōmitteret illū interficiendo qꝫ deuastando cūcta corpora celestia: ꝛ oīa alia q sūt in hoc mūdo. Maiorem siqdē iniuriā faceret deo hoiem

deo hominē interficiens: q̄ʒ qui sine hominis dāno celū priuaret luminaribus suis: aerē volucribus: terrā arboribus: ꝛ mare aquis.

Quod omnes leges taʒ diuine q̄ʒ humane acriter ꝛ grauissime damnant ac puniunt homicidas. Capitulum. .3.

Tertium mysteriū aperiendū de homicidio dicit̄ punitio. Punit̄ siqdē homicidiū grauiter triplici pena. Primo pena legali. Secūdo pena cōscientiali. 3°. pena diuinali. Primo punit̄ pena legali. Scriptū quippe est in lege veteri Exo. 22. c. Qui pcusserit hominē volens occidere: morte moriatur. Idē dicit lex ciuilis .ff. ad. l. cor. de sicca. l. i. et C. ad. l. cor. de sicca. l. is qui cū telo. Secundū vero legē canonicā homicida est irregularis: ꝛ nō pōt pmoueri: ꝛ eijcitur iā pmotus: sicut patet. 50. di. c. si qs viduā. Et. 51. di. c. aliquātos ꝛ de pe. di. 1. c. piculosa. ꝛ extra ne cleri. vł mo. c. sententiaʒ sanguinis. ꝛ extra de homici. c. sicē dignū. ꝛ. c. significasti. Secūdo punit̄ homicidiuʒ pena cōscientiali. Nā in foro penitētie fʒ Ric. in. 4. homicida astringi debet ad satisfaciendū: ꝛ q̄ʒuis nō possit restituere vitā: obligatur tñ ad restituendū alia bona pro illo damno: cōpensata qualitate lesi: ꝛ quātitate dāni: ꝛ possibilitate dānificantis. Et hanc restitutionē debet facere ad arbitriū bōi viri. Et q̄ talis teneat̄ ad restitutionē patet: q2 quāto hō aliuʒ plus dānificat: tanto magis ad restitutionē tenet̄. Bona autē corporis bona exteriora excedūt. Scotus autē in. 4. di. 15. dicit q̄ p satisfactione homicidij expedit homicide primo q̄ exponat vitaʒ suā in causa iusta: vtpote cōtra ecclesie inimicos: vel cōtra hereticos seu alios infideles: ꝛ hoc ordinādo laboreʒ ꝛ periculū suū in satisfactionē illius quē ipse occidit: vt si cui nō potest in corporalibus satisfacere: satisfaciat in spūalibus bonis. Secūdo si p̄dicti casus nō occurrāt totā vitā suā in oratione ꝛ penitentia debet ordinare ad illius subleuationē quē ipse occidit. Tertio quoqʒ si interfectus alios sustentabat scilicet patrē vel matrē aut alios sibi pꝓpinquos seu pauperes: obligat̄ talis interfector omnib⁹ illis ad tantā restitutionē: quantā illis abstulit p interfectionē illius. Sed ego puto Scotū oīa supradicta intellexisse de quadā cōgruitate: nō necessitate: ꝛ p̄cipue primū. s. de exponēda vita pro anima interfecti. Quod si ipse intelligi voluit de necessitate expedire. Ego salua reuerentia sua id nō credo neqʒ teneo. Quoniā vt inquit Hieronymus ad damasuʒ papā. Lex iusticie tenax clemētiā nō habebat: sed quicūqʒ adulter fraudator homicida: ꝛ vt breuiter dicam qualicunqʒ mortali crimine detinebat̄: nulla venia penitentie laxabat̄ a crimine: oculuʒ pro oculo: dentē pro dente: animā pro aīa iubebat̄ exoluere. Sed misit deus filiū suū natū ex muliere factū sub lege: q austeritatē legis euangelij gratia temperauit. hec ille. Et pꝓpterea mihi videt̄ q̄ occisori penitenti satisfaciat quelibet alia satisfactio sibi ipo͂sita ad arbitriū discreti cōfessoris absqʒ hoc q̄ vitā suā exponat periculo mortis: q2 talis obligatio satis esset dura atqʒ piculosa. Induceret nāqʒ quoslibet homicidas in desperationeʒ: ꝛ deus benign⁹ desperationē maxime odit q2 vt ait Hiero. ad Rusticū monachum. Nihil sic offendit deū sicut cor īpenitens. Soluʒ desperationis crimē est qđ veniā cōsequi nō pōt. Tertio punit̄ homicidiū pena diuinali. Est vtiqʒ sepissime deus homicidaꝝ seuissim⁹ vltor ꝛ robustissimus psecutor: cuius iudicio fit vt homicide ferientes gladio: gladio feriant̄. Et omissis q̄ in scripturis habent̄ ꝛ notissima sunt. Patet etiā hoc in exēplis gentiliū. Crudelis ꝛ homicida Cirus fm Iustinū Pauluʒ Horosiuʒ in bello occisus fuit: eiusqʒ caput in vtrē hūano sanguie plenū missum ē. Crudelis ꝛ homicida Nero: vt diximus in fmone de antixp̄o: interfecit semeipsuʒ. Domitian⁹ fm eutropiū ꝛ Horosiū q senatores nobilissimos occidit: multos etiā cōsobrinos suos: a cubicularijs suis occisus est anno etatis sue. 45. Hānibal carthaginēsis: q ex crudelitate captiuos romanos oneribꝰ ꝛ itinere fessos: vt dicit Valerius sub rubrica de crudelitate: succisa pria pte pedū relinq̄bat q̊sdāqʒ fratres ꝛ pꝓpinquos ferro vsqʒ ad mortē decertare cogebat: veneno se extinxit. Nā fugerat post cartaginā deuictā ad Antiochū regē: ad quē a senatu Romano missi fuere legati q regē ad pacē cogerent. Hānibalēqʒ deposcerēt: ꝛ cū Hānibal de fuga atqʒ salute oīo desperasset: veneno hausto q̄ more regio sub gēma ferebat̄ inclusum obijt: sicqʒ ab his q ad eū cōprehendēdū missi fuerāt exanimis est inuentus fm Eutropiū. De interfectoribus etiā Cesaris sic scribit Suetonius. Nullus fere triēnio supuixit: nullusqʒ naturali morte obijt. Nā pars naufragio: pars p̄lio defuncta ē. Quidā se illo pugione quo Cesarē vulnerauerat occiderūt. Diebus etiā nostris multa nobis exempla mōstrata sūt. Ex quib⁹ vnū

tacendā minime puto. In ciuitate Eugubij quidā iuuenis noie Petrus ipedire volens testa mentū patris iaz defuncti: vnū de executorib⁹. Laurentiū. f. de strotijs de Florentia filiū dñi Pale: manu propria interfecit. Erā ego Padue: vbi ⁊ dominus Palas supradictus etiaz morabatur: egoqz sibi nunciaui dolendū casuz ⁊ inopinatū filij hortans illū plurimū ad patiē tiam. Sequenti vero quadragesima cū Senas accessissez repperi ibi homicidā illum qui sepi⁹ ad me veniens precabat̄ vt ab vxore interfecti que Florentie tunc erat: p meas litteras sibi ve niaz impetrarē: quod cū obtinere nō valuissem ille miser in ciuitate Senaruz stare decreuit: ⁊ dum habitaret in quodā hospitio venerūt duo ex Florentia precio ducti qui hospitem pecu nia corrumpentes: in eius celario p̄fatū iuuenē occiderunt: amputaueruntqz digitū eius his q illos miserant pro signo ferendum. Duz autē simul irent in itinere duo illi ceperunt cōtēdere vnusqz in socium irruens ipsum peremit. At et ille captus est ⁊ s̄m iuris regulas vita priua tus in partesqz diuisus tanq̄z duorum homici diorum perditissimus reus. O igitur terribi lis iusticia dei: qui homicidis etiam in hac vita rependit vicem. Timete igitur illam omnes q prompti estis ad rixas: ⁊ ab homicidio vobis caueatis vt sic valeatis acquirere in hoc seculo dei gratiā ⁊ in futuro gloriā. Amē. Ser. .6i.

Sabbato quinte hebdomade in quadragesima: de sacratissima cōmuniōe: ad quā omnes fideles se debent disponere ⁊ preparare.

Qui manducat meā carnē ⁊ bibit meū sanguinez in me manet ⁊ ego in illo. Verba sunt redemptoris nostri originaliter Ioh. 6. c. Amplius nō est differenduz dicere ⁊ loqui de sanctissima cōmunione: quoniā iaz appropinquat tempus quo fideles cuncti ad illam deuote sumendā esse debent expediti. Sunt tamē multi qui obliti salutis sue cōmunicare aut negligunt aut renuunt: ⁊ cōtemnūt: quibus in hoc s̄mone ostendere statui quāta sit necessitas suscipiē di sanctissimū eukaristie sacramentum. Opus equidē est cū verbis veritatis cōterere duriciez obstinatorz: quoniā nihil piculosius aut dāna bilius ipsis pōt euenire q̄z separari ab amore: a beniuolentia ⁊ a gratia dñi nostri iesu christi. Ipse vtiqz in Verbis in themate allegatis se mā sionez pollicetur cū eo qui eius carnez manducat ⁊ sanguinē bibit in sacramento altaris. Vt igitur rumpant̄ corda durissima corz qui cōmunionem fugiunt: de ipsius necessitate locuturi tria mysteria proponimus declaranda.

Primum dicitur obligationis.
Secundū exclusionis.
Tertium conditionis.

Quod obligantur ad cōmunionē homines tum ob memoriā passionis christi: tum ꝑpter ecclesie preceptū: tum etiam ꝑpter xp̄i cōminationem. Capitulum. .I.

Primū mysterium de cōmunione declarandū dicitur obligationis. Obligantur siquidē homines ad cōicandū suscipiendūqz sanctissimū sacramentū dñi nostri iesu xp̄i triplici rōne. Primo ratione recordationis. 2° rōne p̄ceptionis. 3° rōne cōminationis. Prio rōne recordatōis. Institutum siquidē fuit sacramentū altaris a dño iesu xp̄o vt fideles sui illud sumentes recordarent̄ amoris quē nobis ostendit dū pro nostra salute passionez acerbissimā: crudeleqz mortē patiētissime tollerauit. vñ Math. 26. ⁊ Luc. 22. ipse ait Hoc facite in meā cōmemorationē. Et Paulus. i. Cor. xi. ait. Quotienscūqz māducabitis panē hunc ⁊ calicē bibetis: mortē dñi annunciabitis donec veniat. Et idē ponit̄ in s̄nia de cōse. di. 2. c. scriptura. c. qr passus. c. semel xp̄s c. in xp̄o. ⁊. c. semel imolatus. in. c. qr xp̄i corpus. Eusebius ita loquitur. Quia corp⁹ assumptū ablaturus erat ab oculis: ⁊ illaturus sideribus: necessariū erat vt die cene sacramētū nobis sui corpis ⁊ sanguinis cōsecraret: vt coleretur iugiter p mysteriū qd̄ semel offerebat̄ in p̄ciū: vt qr quottidiana ⁊ indefessa currebat pro oium salute redemptio: ꝑpetua esset redēptōis oblatio ⁊ pennis victima illa iugiter viueret in memoria: ⁊ semp p̄sens esset in gr̄a. h ille. Cū ergo sacramētū hoc venerabile fideliter ⁊ deuote sumptū xp̄m passum ad mētē reuocet: ingratissimi ꝑfecto censendi sunt illi q saltē semel i anno cōicare nolūt. Obstinate mētes q̄ tāti bñfactoris: nec etiā p raro recordari vultis. O impia aia peccatrix: nō sic fecit erga te fili⁹ dei bñdicti Nūq̄z ipse te obliuiōi tradidit. Quinimo semper fuit memor tui nascēdo: sugēdo vbera: in cuna vagiendo: pegrināndo: vigilādo ieiunādo orando p̄dicādo: patiendo: ⁊ moriendo. Propter te nāqz oia ista fecit: semp te videbat: semp te diligebat: semp tecū in corde suo colloquebatur atqz

tur atqz dicebat. O anima delicata. o aīa insignis ⁊ nobilis: ꝓpter te sum factꝰ homo: ꝑ te sum carne vestitus: ꝓpter te fero quoscūqz labores: ꝓpter te deniqz affixus in cruce pēdo. Quare h̄ christus subdit illud Treñ. 3. Recordare paupꝑtatis ⁊ transgresionis. i. afflictionis mee: potatōis fellis ⁊ absinthij. O ferrea mēs cur nō audis vōcē amorosi iesu. Cur illū non inspicis: ⁊ pro suo amore ac cōmodo tuo vitia ⁊ peccata deponis. Cur sacramentū eius in memoriā ipsiꝰ vt debes nō accipis. Cur nō cōpateris doloribꝰ cruciatibꝰ ⁊ afflictionibus eius. Quibus omnibꝰ grauior est ingratitudo tua. Audi ipsuz o peccator: audi inquā: audi de cruce ad te clamantē ⁊ dicentē secundū Bernar. Vide homo q̄ pro te patior: vide penas qbus afficior: vide clauos qbus cōfodior: nō est dolor sicut quo crucior: cū sit tantus dolor exterior intus est tamē dolor grauior: tā ingratū dum te experior. Ad hanc ergo ingratitudinē euitādam facit cōmunio altissimi sacramēti: quod vt predictū ē signū ē memoratiuū dñice passionis

Secūdo obligātur homines ad cōmunionez ratione p̄ceptionis. Precepit nāqz sancta mr̄ ecclesia fidelibꝰ icūctis vt cōmunionē suscipiāt De hoc autē pro varietate tempoꝝ varia facta sunt statuta. In ecclesia siquidē primitiua duz sanguis xp̄i recens feruebat in corde credētiū cōicabāt oēs quottidie: vt pz Act. 2. c. ⁊ d̄ ꝯse. di. 2. c. pacta. Lapsu vo tp̄is vsus cōionis deductus ē ad dies dñicos. Et de h̄ dixit Augꝰ de cōse. di. 2. c. quottidie. Quottidie eukaristie cōmunionē accipe nec laudo nec vitupo. Omnibꝰ tñ diebꝰ dñicis cōmunicādū hortor. Succedēte vo tp̄e statutū fuit vt ter in anno hoīes cōmunicarēt: videlicet in pasca dñi: natali: ⁊ pēte. vt expresse pz de cōse. di. 2. c. ⁊ si nō frequētius. ⁊. c. seculares. Notandū tamē q2 qđ dicit̄ de cōse. di. 2. c. in cena dñi. s. ꝙ cōmunicādum erat in die cene: intelligit̄ de cōsilio nō de precepto. Tempore vero in quo charitas refriguit ecclesia obligauit laicos ad cōmunionē tantuz semel in anno: sicut patet extra. de pe. ⁊ re. i. c. omnis vtriusqz sexus. Et tñ tāta ē i multis nequitia maleqz volūtatis obduratio: ꝙ nō solum nō cōmunicant semel in anno: veꝝ etiā sine cōmunione p̄ ānos ⁊ annos ꝑdurant. 3ᵒ obligātur ad cōmunionē ratione cōminationis. Dicit̄ enī xp̄s cōminanꝭ Joh. 6. c. Nisi māducaueritis carnē filij hominis: ⁊ biberitis eius sanguinē nō habebitis vit.m in vobis.

Quod excusant̄ a peccato qui nō cōmunicāt semel in anno propter punitionē vel defectum ⁊ de his qui indispositi sunt.

Capitulum secundum.

Ecundū mysteriū declarandū de cōmunione dicitur exclusio. Excludunt̄ etenim a cōmunione nōnulli q cōicare nō debent iuxta statutū ecclesie prefatū. s. semel in anno ꝓpter tria. Primo ꝓpter punitionem Secundo ꝓpter defectionē. Tertio ꝓpter indispositionē. Primo ꝓpter punitionē. Nam nōnullis interdicta est cōmunio semel in anno licet cōtriti sint ⁊ cōfessi ꝓpter punitionē p̄cedētium peccatoꝝ. Unde. 33. q. 2. c. latorē. dicitur de patricida aut matricida: ꝙ nō dz cōmunicare vsqz ad tres ānos. Et vt dic̄ Ric. i. 4. Nulli notorio ⁊ manifesto ac infami peccatori cū ad penitentiā reuertitur: ē statim eukaristia ministranda: tñ ꝓpter reuerentiā sacramēti: tū vt ꝓbetur cōuersio vera vel ficta: tū ne alij pusilli scādalizentur. Posset tñ cōtrariū fieri vbi articulus pietatis vel necessitatis aliqñ aliter fieri suaderet: puta q2 esset tā feruida penitentia: cōpunctio ⁊ lachrymaꝝ abundātia: ꝙ etiā alios ad deuotionē ꝓuocaret: vel mortis periculū iminerct. Nā in extremo vite nulli penitenti ē eukaristia denegāda: vt ꝓbat̄. di. 50. c. penitens. et 26. q. 6. c. si p̄sbyter. ⁊. c. cognouimꝰ. ⁊ de elec. in. c. lz. Secūda ratio q̄re aliq excludunt̄ a cōmunione dicit̄ defectiua: siue defectionis: quādo. s. aliqs deficit sensu aut rōne fatuitatis aut ratione etatis. De etate aūt in qua quis ad cōmunionē sit inducēdus. dicit Alex. in. 4. summe ꝙ standū est arbitrio boni viri: qui potissime cōsiderare habet an ille qui cōmunicare dz tantā habeat fidē ⁊ discretionez vt distinguere sciat inter sacramentū in quo realiter cōtinetur xp̄s: ⁊ materialē panem seu vinū. Tertia ratio quare aliqui excluduntur a cōmunione dicitur indispositionis: q2 non sunt dispositi cū firmo proposito a vitijs abstinere: qui vt dicetur i tertio mysterio si sic cōmunicauerint peccant. Et rursus si nō cōicauerint semel in anno: a peccato nō sunt imunes. Et si dicatur ꝙ nō videtur peccare q cōionē omittit q2 se ad illā indispositū videt: cū h̄ accedat ad sacramēti reuerētiā. Rñdeo ⁊ dico ꝙ nō peccat ꝓpter reuerentiā sacri sed ꝓpter indispositionem suam: eo ꝙ quilibet peccator tenet̄ disponere se ad correctionem: et emēdationē. Ex quo dicit Alex. in. 2. summe ꝙ quando peccator cogitat de sua mala vita:

ꝛ excitatur intrīſecus a dei gratia.gratis data ꝛ
extriſecus a ꝟbis ſcripture: a voce p̄dicatoꝝ
ab exēplis bonoꝝ viroꝝ: vt peccata deponat:
ſi i tali actu non agit opam vt conterat: de no/
uo moꝛ.aliter peccat: peccato.ſ.negligētie : ad
quod ſequunť alia peccata.ſ.contēptus diuine
gratie: obduratio cordis: ꝛ ipenitentia . Iccir/
co friuola ē atqꝫ piculoſa excuſatio illi⁹ q dicit
cōicare nolo qꝛ non ſum diſpoſitus peccata re/
linquere. Nā lꝫ non ſit cū pc̄to cōicandū: tam̄
a peccato ē abſtinēdū. O quot detinet illaq̄atoſ
diabolus. o quot ſunt foꝛnicatoreſ. adulteri. ſo
domite. vſurarij. ꝛ ſimiles: q nullā in ſuo coꝛ/
de mentionē faciunt de emendatione ſua. O
īſēſati. o repꝛobi. o maligni inimici creatoꝛiſ ve
ſtri dei. o damnādi cruciatibuſ eternis: cur du
ritiā veſtrā voluntatēqꝫ in malo pſeuerantem
nō iſpicitis. Flete ſup voſmetipſos. Flete in/
quā: qꝛ breui ꝓ dilectione momentanea luctis
penas eternas. Heu heu quanta crudelitas :
quāta ipietas: quanta feralitas non ꝯpati pꝛo/
pꝛio piculo: ꝓpꝛio dāno atqꝫ iacture. O luxu/
rioſi domate veſtrā libidinē. O auari refrena
te veſtrā cupiditatē. O ſupbi deponite iras rā
coꝛes ꝛ odia: ꝛ nolite fugere: nolite contēnere
xp̄m deū. Ipſe eſt q ad nos venit. Ipſe nobiſ
offert ſeipſum in ſacro altaris. Sed dicet aliqſ
Ecqs ſcire pōt ſi ſine peccato ꝛ mūdus ſit. In
qt eni ſapiēs Eccleſiaſtices.9. Nemo ſcit vtꝝ
odio vel amoꝛe dignus ſit . Et Dauid in p̊s.
Delicta qs itelligit. Cui ego rn̄deo qꝫ etſi cer
titudinaliter de cōi lege nullus ſe ſciat eē in cha
ritate: tamē per cōiecturas ꝛ ſigna pōt vnuſqſ
qꝫ id credere atqꝫ tenere. Sunt autē he conie
cture: doloꝛ de peccatis cōmiſſis : pꝛopoſitum
ab illis i poſterū abſtinēdi: humilis ꝛ diligens
cōfeſſio: pꝛōpta ſatiſfactio: ad bonū operandū
expedita volūtas. Verūn̄ vt pꝛedictū eſt ſiqs
omno ſe ad hoc indiſpoſitū viderit: a ſacra com
munione omnino abſtineat:

De tribus cōditionibus que pꝛecipue obſ
uari debent ab his qui ſanctiſſimum ſacramen
tū deuote ſumere volunt Capitulum. .3.

T Ertiū myſteriū declarandū de cōione
dicit cōditio. Cōicare ſiquidē volen/
tes debēt coꝛpus xp̄i cū deuotiōe fide
ac reuerētia ſuſcipe: qbus neceſſaria ſunt ma/
xime tria. Primū ē mundicia. Secūdū diligē
tia. Tertiū reuerētia. Primū quod cōicāti
bus ē neceſſariū diciť mūditia: que ē triplex.
Prima ē mūditia mentalis: vt.ſ.mens mun

da ſit ab oi ꝓpoſito malo ꝛ ab oi actu cuiuſcun
qꝫ pctī mortali moꝛtalis. Et de hac dicit apl's
.i. Coꝛ.xi.c. Pꝛobet aūt ſeip̄m hō : ꝛ ſic ꝺ pa
ne illo edat: ꝛ de calice bibat. Qui enī māducat
ꝛ bibit indigne: iudiciū ſibi manducat ꝛ bi
bit. Notādū tamē qꝫ poteſt quis dici indignus
iſto ſacramēto dupliciter. Aut rōne ꝓpꝛie iniq
tatis: ꝛ ſic ē indignus ois exiſtēs i pc̄to moꝛ
tali. Aut rōne ꝓpꝛie paruitatis ꝛ īfirmitatis: ꝛ
ſic qlibet ēt quantūcūqꝫ ſanctus indignus eſt.
Propterea ois cōicans dicit. Dn̄e nō ſum di
gnus. Sed illi q ꝓpter ſuam ipietatē ꝛ malitiā
indigni ſunt iudiciū ſibi manducāt ꝛ bibunt :
dū ſanctiſſimū ſacramētū ſuſcipiūt. O ſacerdo/
tes. o religioſi eucharistiā frequētantes nota/
te verba: ſignate myſteria. Veh mūdo a ſcāda
lis. Ecquis enumerat quot ſūt q polluto oꝛe p̄
ſumunt accipe coꝛpus xp̄i. Verūtamē circa h̄
dubiū oꝛiť: vtrū peccet ſacerdos dans euchari
ſtiam illi quē ſcit eē in peccato moꝛtali . Et re/
ſpondet Ric. in.4. qꝫ talis peccatoꝛ aut nō pe
tit euchariſtiā ſibi dari. ꝛ tunc ſacerdos dando
peccaret. Aut petit: ꝛ tunc diſtiguo : qꝛ aut ſuū
peccatū ē occultum: aut manifeſtū. Si manife
ſtū: tunc ſacerdos dādo ſibi euchariſtiā pecca/
ret: qꝛ legitimā contra ipſum hꝫ exceptionem :
quā ſibi publice obiiceř pōt. Et accipio hic ma
nifeſtū non ꝓ oi eo qꝺ ꝓbari pōt: cꝺ magis ꝓ
pꝛie diciť manifeſtabile qꝫ manifeſtū. Vn̄ ſi ſa
cerdos ſciret pꝛochianū ſuum eē i crimine : qꝺ
legitime cōtra eū poſſet ꝓbare: ita qꝫ illud crim̄
neſcirent cū ipſo niſi duo vel tres teſtes p quos
hoc ꝓbare poſſꝫ: nō ꝓpter hoc deberet euchari
ſtiā negare illi i publico petenti: qꝛ iā inferret ſi
bi penā ante criminis ꝓbationē: qꝺ fieri non
dꝫ: vt poniť. II.q.3.in.c.coꝝ. Sed accipio h̄
manifeſtū ꝓ notoꝛio. Eſt aūt peccatū notoꝛiū
vel p ſn̄iam vel per cōfeſſionē factā in iudicio.
aut euidentiā rei: que tergiuerſatione aliqua ce
lari nō pōt. extra de coha. cle. ꝛ mu.c. vltimo.
Si aūt peccatū ſuum ē occultū. Aut petit i oc/
culto: ꝛ tunc ſacerdos ſibi dādo peccaret qꝛ hꝫ
contra eum legitimā exceptionē: quā ſibi in oc
culto obijcere pōt: ꝛ ipſum dꝫ monere ne petat
in publico: vt habeť de cōſe. di. 2.c. nō ꝓhibe/
at. Aut petit in publico: ꝛ tūc ē diſtinguendū:
qꝛ aut ē de aliena pꝛochia : ꝛ tunc peccaret ſibi
dando. Aut ē de pꝛochia ſua: ꝛ i tali caſu ſacer/
dos teneť ſibi dare: qꝛ cōtra eū nō hꝫ legitimā
exceptionē: quā ei in publico obiicere poſſit. ex
tra de offi. iudi. oꝛdi.c. ſi ſacerdos. Sic xp̄us

cõicauit Judã quẽ sciebat ꝓditorẽ: ne peccatũ eius occultũ panderet: vt dicit̃. i. q. i. c. xp̃s. ⁊ 7. q. i. c. aduersitas. Jlli ergo q cũ pctõ morta li cõicare ꝓsumũt: Jude similes efficiunt̃. Se cunda mũdicia necessaria cõicare volẽtib⁹ dici tur cõfessionalis. Debet nãqȝ qs ante sacramẽ ti susceptionẽ mũdare se per cõfessionem factã sacerdoti. Sed hic dubitare ꝯtingit. vtrũ con/ tritus non cõfessus peccet mortaliter cõicãdo. Et rñdet Ric. ꝙ distinguendũ ẽ: qr aut talis hȝ copiam confessoris idonei: ⁊ tempus suffi ciens ad cõfitendum: ⁊ loquelam liberam: aut non. Primo suscipiendo hoc sacramẽtũ mor/ taliter peccat: qr ad hoc ꝙ homo sit dignus hoc sacramẽtũ suscipe: reqritur ꝙ recõciliet̃ deo ⁊ ecclesie: que recõciliatio ẽ ꝑ cõfessionẽ ⁊ abso lutionẽ. Secũdo modo subdistinguendũ est: qr aut iminet scandalũ ꝑsone sue: aut cõis: hoc est populi: aut qr iam incepit sacrũ mysterium si sacerdos est: ⁊ in quolibet istoꝝ casuũ licitũ ẽ cõicare cũ ꝓposito cõfitendi. Si tñ nõ adest ali qs ꝑdictorũ casuũ tenet̃ expectare quousqȝ ha/ beat copiã cõfessoris. Tertia mũditia q̃ reqri tur i volẽtibus cõicare dicit̃ corporal̃. Pro cu ius itelligentia notandũ fm Bon. ⁊ Ric. i. 4 di. 9. ꝙ alia est imundicia corꝑalis que ẽ cõiũ/ cta spũali: sicut pollutio ꝓueniẽs ex crapula: vl̃ ex turpibus cogitationibus ꝑcedentibus: ⁊ cũ hac nõ lȝ ad sacramẽtũ accedere. Alia ẽ imun/ ditia pure corꝑalis nullũ horrorẽ imũdicie i aia generãs: vt imũditia in pede: ⁊ hec nõ ipedit. Vnde pollutio ꝓueniens ex ifirmitate: vel de bilitate nature nõ ipedit vsum sacramẽti: licet laudabile sit ob reuerẽtiam abstinere. Similit̃ imũditia mẽstruoꝝ nõ ꝓhibet mulierẽ cõicare qr ẽ imũdicia pure naturalis. Simile põt dici de illa ifirmitate que Leuitici. 15. vocat̃ flux⁹ seminis. Et si diceret̃ ꝙ tales i veteri lege re/ putabant̃ imũdi: ⁊ arcebant̃ ab ingressu i tem/ plũ: ⁊ ab esu agni. Rñdent prefati doc. ꝙ istõ non tenet̃ hodie: qr lex data ẽ in onus ⁊ i figu/ ra: ⁊ per illas imũdicias significabant̃ imundi tie spũales. Dicit tamẽ Bon. ꝙ deus diligit mũdiciã corporalẽ que excitat deuotionẽ men tis: ⁊ abhominat̃ imũditiã corporalẽ: que ẽ via ad irreuerẽtiã mentis. vnde q imũdis mani/ bus tractaret corpus xp̃i propter irreuerẽtiaȝ sacramẽti nõ eẽt imunis a peccato. Secũduȝ principale qđ requirit̃ ⁊ ẽ necessariũ cõicantib⁹ dicit̃ diligentia: que adhuc triplex eẽ põt. Pri ma ẽ diligentia examinatõis. Debet quidẽ qli bet q vult cõicare exaĩare diligenter seipsum: vt cõfiteat̃ de oĩbus peccatis mortalibus de q/ b⁹ memor eẽ põt: qm̃ siqs omisisset cõfiteri ali qđ peccatũ mortale ꝓpter suã voluntariã negli gentiã: lȝ ꝑsuaderet sibi ꝙ ꝓpter cõfessionem alioꝝ eẽt mundus: cõicando peccaret mortalit̃ ⁊ siqs facta diligentia sua nõ recordaret̃ nisi đ vno peccato: ⁊ de illo dũtaxat cõfiteret̃ i ꝑticu/ lari: ⁊ de oblitis in generali cõicando graȝ xp̃i obtineret fm Scotum i. 4. di. 9. Jmmo mul/ totiẽs oblita peccata ꝟtute sacramẽti ad memo riã reducunt̃. Et tũc tenet̃ homo post susceptũ corpus xp̃i q̃ȝcitius põt cõfiteri de illis i spãli: quod ẽt tactũ est a nobis: dũ diximus de reite/ ratione cõfessionis. Secũda diligentia ẽ fer/ uentis oratõis. Debẽt vtiqȝ q cõicare habent per aliquod spaciũ ante orare feruẽter. Ter tia diligẽtia ẽ pie meditationis. Debent ẽt pie meditari ⁊ contẽplari clementiam ⁊ amorẽ do mini nostri iesu xp̃i qui nobiscum eẽ dignat̃ in venerabili sacramẽto. Tertium quod ẽ neces sariũ cõicantibus dicit̃ reuerẽtia. Debent nan qȝ corpus christi sumere cũ reuerẽtia ⁊ honore genuflexi videlicet ⁊ pectora sua tundẽtes. di. Cẽturionis verba Math. 8. Dñe nõ sum di gnus ⁊c̃. Et de hoc deuotissimũ est exẽpluȝ il/ lud: menteqȝ sollicita speculandũ: quod de bea to Hiero. Eusebius in eius transitu narrat. Scribit eni sic. Quidã frater ad locũ accedens sanctissimũ corpus iesu christi secuȝ tulit: quod vbi Hiero. vir dñi videre potuit: nobis ei au xiliantibus ꝓstrauit se in terrã pronus ⁊ vo ce ⁊ lachrymis quãtũ poterat clamabat. d. Do mine quis ego sum vt sim dignus ꝙ sub tectũ meũ intres. Meruit hoc peccator homo. Cer te dñe non sum dignus. Nũqd ego melior suȝ q̃ȝ oẽs patres mei. Tu Moysi noluisti vno ictu oculi te mõstrare. Cur nunc tm̃ te humili/ as: ⁊ patiaris ad hoiem descendere publicanũ ⁊ peccatorẽ. Cũqȝ proximus eẽt sacerdos: eri gens se vir religiosus genib⁹ flexis cũ cunctis tenẽtibus magnis lachrymis ⁊ suspirijs: ⁊ q̃ȝ pluries ꝑcutiens pectus suũ dixit. Tu es dñs meus ⁊ deus meus q pro me passus es: an for te alius. Certe tu es ille: qui cũ deus esses sol⁹ ante tpa ⁊ sine pricipio genitus a deo patre eter na ⁊ iuestigabili generatõe: q cum ipso patre ⁊ spiritu sancto vnus deus es ꝑmanens illđ qđ eras ⁊ es. Jntra vnius puelle corpusculum te clausisti factus homo. Tu nempe es ille quem in Jordane baptizante Joanne vox subito pa

terna celitus intonuit. Hic inquiens est filius meus dilectus: in quo mihi bene complacui: ipsum audite. Et spiritus sanctus in te in colū be specie descendēs te esse vnum cū patre ⁊ idē in substantia declarauit. Tu bone iesu ꝓ me crucis tam grandis in tuo isto quod cerno pīis corpore supertulisti supplicium: vt mortē quaꝫ meis incurreram flagitijs interimeres: ⁊ animas antiquorū quas dudum diabolica negtia infernalibus mansionibus detinebat recuparares: ⁊ totam humanam naturā: que corruerat in mortē perpetuam: tuo cuꝫ ipsa pacificato patre: ad vitaꝫ interminabileꝫ reuocares. Tu es vita vitalis ⁊ amabilis: atqꝫ iucunda. Multaqꝫ alia addidit verba mysterijs deuotissimis plēa quibus finitis vir domini gloriosus sacramentum suscipiens ad terram supinus rediȷt. Deinde manus in modum crucis supra pectus tenens Symeonis ꝓphete vaticinium decātauit. Quo finito appente luce quadam mirabili ex hac vita migrauit. Elaboremus itaqꝫ oēs: vt cū omni deuotione qua possumus sacramētum hoc frequentemus: vt sic mereamur ī hoc seculo participes fieri diuine gratie: ⁊ in futuro sempiterne glorie: in qua videbimus deum sicuti est: qui viuit ⁊ regnat per omnia secula seculorum. Amen.

Dominica oliuarum in mane. de contemptu mundi: ad quem nos xp̄s rex regum induxit verbo pariter ⁊ exemplo. Sermo. .62.

Ecce rex tuus venit tibi mansuetus sedens super asinā. Scribunt hec verba Math. 21.c. ⁊ in euāgelio hodierno. Inuigilādum ē accuratissime ab oibus nobis: ne decipiamur a blāditijs ꝓditoris mūdi. Allicit eqdem nos apparenti suauitate: dulciqꝫ armonia bonorū tpalium. Cui si pbuerimus aures mentis immemores facti glorie celestis: ruemus in pelagus vastissimū inferni tenebrosi: sicut illi qui syrenarū cantus nō curāt euitare. De qbus sic dicit Hiero. ad matrem ⁊ filiam in galijs cōmorantes. Narrant gentilium fabule cātibus syrenarum nautas in saxa precipites. ⁊ ad Orphei citharā arbores bestiasqꝫ: vt silicū dura mollita. Hinc ⁊ Hiero. ī prologo Josue dicit. Nos ad patriam festinātes mortiferos syrenarum cantus surda debemus aure ptransire. Propterea saluator noster in oī vita sua vbo pariter ⁊ exemplo contēnere mundū nos docuit. Pro cuius cōtēptu hac die mansuetus ⁊ humilis sedere voluit super asinam. Et qm̄ rarissimi sunt qui eius exēplum sequātur: pluresqꝫ inueniunt dilectores ꝙ̄ contēptores mundi. Iccirco in presenti sermone de mundi cōtēptu dicemus: notabimus qꝫ tres principales rōnes quare sit cōtēnēdus

Prima rō dicit diuine ordinationis.
Secunda finalis consūmationis.
Tertia maligne conditionis.

Quod mundus contēnendus est: eo ꝙ deus ita ordinauit: ⁊ de causa productiua mundi ⁊ tēpore ac vnitate. Capitulum. .j.

Prima rō quare cōtēnēdus ē mūdus dicit diuine ordinationis. Ordinauit enim deus vt hō diligeret ipsum deum summum bonū: non āt mundum. Vn̄ magister sen. i. di. secundi li. ait. Fecit deus rōnalē creaturā vt sūmū bonū intelligeret: itelligēdo amaret: amando possideret: possidendo frueretur. Sed pro huius ptis pleniore itelligētia tria sūt de mūdo declaranda. Primū dicitur cālitas. Secūdū tpalitas. Tertiū vnitas. Primū declarandū dicit causalitas. vtrū. s. cā efficiēs ꝓductiua mū di fuerit ipse deus. Et circa hoc sūt tres opiniones. Prima phorum. q nescientes intelligere quō aliqd fieret ex nihilo: sunt multa falsa de mundo locuti: sicut patet de Democrito ⁊ Epicuro. q vt lactantius ait. i. di. insti. dixerunt oia fortuitu eē facta. Cōtra quos licet alij phi dixerint mūdū eē factum: ut pꝫ p̊ de celo ⁊ mūdo. ⁊ 4o methaurorū. tamē errauerūt aliq asserentes illū factū esse a deo de sui essentia. Sed hec positio sequentibus phis apparuit iprobabilis: q. dei essentia nobilissima ⁊ oino īuariabilis fieret corporaliū ⁊ variabiliū materia: que de se est iperfecta: nisi pficiat per formā. Anaxagore aūt opinio fuit vt dicit Ar. 1. phicorū. ⁊. 2. de aia. ⁊ in. i. de generatione ꝙ mūdus erat factus ex pricipijs existētibus. s. materia ⁊ forma. Sed forme latebāt in materia anteqꝫ itellectus illas distingueret. Platonici vo posuerūt mundū ex pncipijs existentibus materia ⁊ forma: sed materiā posuerunt p se: ⁊ formas sepatas. Thales milesius vt refert Lactantius. li. i. di. insti. dixit deū ex aqua cuncta formasse. Vnde materiam rerum posuit in humore: ⁊ pncipiū cāmqꝫ nascendi constituit in deo. Omitto qd senserit Crisippus: qd Cleantis: qd Zeno: qd Empedocles ⁊ ceteri q deo errauerūt: qꝛ nescierunt contemplari

oipotentiam

omnipotentiam dei: que ex nihilo pōt facere
aliqd. Unde ex nihilo creauit angelos: ex ni/
hilo materiā primā: ex nihilo creat animas no
stras. Propterea dicit magister di.12. secūdi.
li. Creare est ex nihilo aliquid facere. Hoc au
tem nos intelligimus ex reuelatione dei facta
Moysi eximio pphārum. q in prin. Gen. ita
scripsit. In principio creauit deus. i. ex nihilo
produxit ſm glo. celum z terram. Ex quo d
phis dicimus illud Lactantij in. i. diui. insti.
Omissis terrenis hᵘ phie auctoritatibus ni/
hil certi asserentibus: aggrediamur viam rectā
quos equidem si putarem satis idoneos ad be
ne viuendum duces esse: z ipse sequerer z ali
os vt sequerentur hortarer. Sed cum magna
inter se concertatione dissideant: secumqz ipsi
plerunqz discordent: apparet eorum iter ne/
quaqz esse directum. Siquidem sibi quiqz vt ē
libitum proprias vias impresserunt: confusio
nēqz maximam inquirentibus veritatem reli/
querunt. Nobis autem qui sacramentum reli
gionis accepimus cum sit veritas reuelata di
uinitus omnes vtriusqz sexus sine vllo discri/
mine ad celeste pabulum conuocamus. hec il/
le. Sileant ergo phi z erroribus suis circa pro
ductionem mundi imponant iam finem. Se
cūda opinio est hereticorum. Nam manichei
vt cōmemorat Aug. in li. de natura bōi. Po
nentes duo principia. vnum. s. deum oium in
uisibilium. Aliud diabolum oium visibilium:
dixerunt mundū istum visibilem factum fuisse
atqz productum a diabolo tenebrarum princi/
pe. Hanc autem heresim pditissimam conant
ipsi pbare auctoritate. rōne. z exemplo. Aucto
ritate contendunt pbare. d. q diabolus in scri
pturis vocat princeps z deus mundi huius.
Unde Jo. 12. xps ait. Nunc iudicium ē mun
di: nunc princeps mundi huiᵘ eijcet foras: Et
Jo. 13. Uenit enim princeps huius mundi: z
i me non hz qcqz. Et d se Jo. 19. Pilato dixit
Regnum meū nō est de hoc mūdo. 2° arguūt
manichei rōne sic. Nullum malum ē a deo: qz
vt hr Gen. i. Uidit deus cūcta que fecerat: z
erant valde bona. Et Dioᵘ. in li. de di. no. ait
A sūmo bono non egredit nisi sūmum bonū:
sed mundus est malus ergo nō est a deo. Qd
autem sit malus pz: qz si eēt bonus eēt diligē/
dus: qz ſm Dionysium vbi. s. Bonū ē natu/
raliter diligibile: sed ois predicat mūdū fore cō
tēnendum. Unde Jo. i. cano. 2. c. ait. Nolite
diligere mundū: neqz ea que in mūdo sunt: qz
siquis diligit mundū non ē charitas patris in
eo. Et Jac. 4. scribit. Adulteri an nescitis qz
amicitia huius mūdi inimicitia est deo. Quicū
qz ergo voluerit amicus huius seculi eē: inimi
cus dei constituet. Et Jo. 7. de mundo xps di
xit. Non potest mundus odisse vos: me autē
odit: quia testimonium phibeo de illo: quia ope
ra eius mala sunt. 3° superinducunt manichei
ad suum errorem confirmandum exemplum.
qd Math. recitat. 4. c. qn ostēdit diabolus xpo
oia regna mundi promittens se ea illi daturū
si cadēs adorasset eum: ergo videt q ipe erat
dñs mundi. Sed certe mentiunt manichei z
scripturas corrumpunt: distrahuntqz a verita/
te sensus. Qm vt ait magister historiarū scho/
lasticarū in principio Gen. Et Alex. in. 2. su/
me. z Bon. z Ric. di. i. secundi li. Mūdus i
scriptura multipliciter accipit cōsueuit. Nā aliqn
accipit p deo: aliqn p oi creatura seu oi creata
nā: aliquando pro ipso homine: aliquando pro
vita presenti: aliquando pro vitiosa vita malo/
rum. Probat hec acceptio multiplex satis cla/
re. Nam Jo. i. dicit de verbo dei. In mundo
erat. i. in patre. ſm Aug. Et mundus per ipm
factus est. i. oē qd reperitur siue in celo siue i ter
ra. Et mūdus. i. homo: eū. s. verbū incarnatū
non cognouit: qd dictuz refert ad iudeos. Qd
ēt homo itelligat nomine mūdi: pz per illud qd
dicit Jo. 3. Sic deus dilexit mundum vt filiū
suum vnigenitum daret: vt ois qui credit in il
lum non pereat: sed habeat vitam eternā. Qd
ēt mundus accipiatur pro vita presenti patet i
vbis xpi. d. Joā. 19. Exiui a patre z veni in
mundum: iterum relinquo mundum z vado
ad patrem. Qd ēt mundus accipiat pro vita
malorum z iniquorum hominū colligit ex v/
bis xpi Jo. 15. discipulis. d. Quia de mundo
non estis: sed ego elegi vos de mundo: ppte/
rea odit vos mundus. Diabolus itaqz dicitur
princeps mundi non q ab ipso mundus crea/
tus sit: sed quia est oium malorum caput. ſm il
lud Grego. 19. moral. Caput iniquorꝝ diabo/
lus est. Et hoc modo mūdus dicit malus: z me
rito odiēdus atqz spernendus. Explicauit hoc
ipsum Joānes cū subdidit in auctoritate pal/
legata. Nolite diligere mundū zc. Q ē qd est i
mundo concupiscentia carnis est: z concupiscē
tia oculoruz: z superbia vite. Dicitur itaqz dia
bolus princeps malorum ratione pretacta. Et
a Paulo vocatur deus huius seculi nuncupa
tiue: sicut ab eodē Phi. 3. gulosorum venter

dicitur deus. Et per hec dicta satis sufficienter
responsuꝫ ē ad auctoritates: ac ratione͂ quas ma
nicheus indurerat. Ad exemplū vero dicimꝰ
ꝙ diabolꝰ qn̄ ꝓmittebat xp̄o: me͂daciter loq̄bat
Voluisset vtiqꝫ decipere cū me͂dacio suo: sicut
decepit in paradiso terrestri primos homines:
⁊ quotidie decipit sibi credentes. Propterea
Job. 8. christus de ipso dixit. In veritate non
stetit: quia veritas nō est in eo. Cū loquit mēn
daciū ex proprijs loquitur q: mendax ē ⁊ pater
eius. Stent ergo confusi manichei cuꝫ diabo/
lo patre suo: ⁊ de mundi productione amplius
nō loquātur. Tertia est opinio vera sanctoꝝ
ꝙ mundus est in esse productus a deo: quā ec
clesia in symbolo apostoloꝝ p̄dicat. s. Creato/
reꝫ celi ⁊ terre. Et in symbolo patrū: factore͂ ce
li ⁊ terre vi. om. ⁊ inui. Que veritas colligitur
ex dictis scripture vtriusqꝫ testamenti. Unde
sapiens Eccle. i. ait. Unus est altissimus crea
tor omnipotens rex metuendꝰ nimis. Et Ju
dith. i3. Benedictus deus qui creauit celum ⁊
terrā. Et Dauid in p̄s. 88. Tui sunt celi ⁊ tua
est terra: orbē terraꝝ ⁊ plenitudine͂ eiꝰ tu fun/
dasti: aquilone͂ ⁊ mare tu creasti. Et Esai. 48.
Ego primus ⁊ ego nouissimus. Manus mea
fundauit terrā: ⁊ dextera mea mensa est celos
Et Joh. i. Oia ꝑ ipsuꝫ facta sunt. Et Eph. 3.
In deo q creauit omnia. Et Col. i. In ip̄o cō
dita sunt vniuersa q̄ sunt in celo ⁊ in terra visi/
bilia ⁊ inuisibilia. Et Heb. i. In initio tu do
mine terrā fundasti ⁊ opa manuū tuaꝝ sunt ce
li. Et Act. 4. Dn̄e tu fecisti celū ⁊ terram. Et
17. Deus q fecit mundū ⁊ oia q̄ in eis sunt. Et
Apoc. x. Jurauit ꝑ viuenteꝫ in secula seculoꝝ:
qui fecit celū ⁊ terrā. Hoc insuper vt p̄missum
est: phi q̄ꝫ plures cōfirmant licet in modo pro/
ducendi deficiant. Unde Lact. li. i. di. institu.
Orpheus inquit vetustissimus poetaꝝ deū ve
rum ⁊ magnū primogenitū appellat: eo ꝙ ante
ipsum nihil sit genitū: sed ab ipso sunt cuncta
generata. Et Macrobius li. i. de somno Sci
pionis ait. Deus q prima cā est: vocat vnꝰ om
niuꝫ q̄ sunt queqꝫ videntur esse princeps ⁊ origo
est. Et vt inqt Aug. li. xi. de ci. dei. Exceptis ꝓ
pheticis vocibus mundus ipse ordinatissima
sui mutabilitate ⁊ mobilitate: ⁊ reꝝ omniū pul
cherrima specie: quodā modo tacite ⁊ factuꝫ se
esse: ⁊ nisi a deo ineffabiliter atqꝫ inuisibiliter
se fieri potuisse proclamat. Et ide͂ li. x. Cōfes.
Interrogaui de deo meo celū: sole͂: lunā: ⁊ stel
las. Et rn̄derūt. Neqꝫ nos sumus qd̄ queris

Et dixi omnibꝰ que circūstāt fores carnis mee
Dicite de deo meo aliqd. Et exclamauerūt vo
ce magna. Ipse fecit nos. Interrogatio mea:
intentio mea: ⁊ rn̄sio eoꝝ species eoꝝ. hec ille.
Ex qbus omnibꝰ cōsiderare debemus q̄ꝫ ad/
mirāda sit sapientia creatoris q̄ꝫ time͂da ⁊ vene
randa potētia: q̄ꝫue laudāda ac benedice͂da bo
nitas: q̄ nobis fiunt notissima dum inspicimꝰ
mundū istū ab illo ꝓductū de nihilo: in quo oia
sunt ordinatissima: ⁊ nihil est sup̄fluū atqꝫ di/
minutū. Secūdū de mūdo declarandū dicitur
temporalitas. Et hic videndū est vtrū mundꝰ
fuerit a deo ꝓductus ex tempore: aut ab eterno
Et quibusdā visum est Aristotele͂ tenuisse ꝙ
mundus fuerit ab eterno: ꝓpterea quia primo
physicoꝝ dicit ꝙ materia est ingenita. Et i pri
mo de celo ⁊ mūdo ꝙ celum est ingenitū: ⁊ nul
lum ingenitū incipit esse ergo: vniuersitas reꝝ
non incepit esse. Propterea Bon̄. i. di. secūdi
li. ait. Excellentior inter philosophos Aristote
les secundū ꝙ sancti ei imponunt: ⁊ cōmenta/
tores exponunt: ⁊ v̄ba eius p̄tendunt in hunc
errore͂ dilapsus fuit. Quidā tame͂ moderni di/
cunt illū nequaq̄ꝫ sensisse neqꝫ intendisse ꝓba
re ꝙ mūdus oio nō ceperit: sed ꝙ nō cepit mo/
tu naturali. hec Bon̄. Et sanctus Tho. q. 45.
prime partis dicit. Nō pōt ꝓbari demonstratī
ue mundū semꝑ fuisse: nec ratiōes quas ad h̄
Ari. inducit sunt demonstratiue simpliciter: sꝫ
s̄m quid ad cōtradicendū positionibꝰ antiquo/
rum ponentiū incipere s̄m quosdā modos in
veritate impossibiles. Et ꝙ ita sit apparet ex tri
bus. Primo q: tā in. 8. phicorum: q̄ꝫ i primo
de celo ⁊ mundo p̄mittit quasdaꝫ opiniōes: vt
Anaxagore ⁊ Epedoclis ⁊ Platonis contra
quos rationes cōtradictorias inducit. Secūdo
q: vbicūqꝫ de hac materia loquit inducit testi
monia antiquoꝝ: qd̄ nō est demonstratoris: sꝫ
persuadentis. Tertio q: expresse dicit i primo
topicorum: ꝙ quedā sunt probleumata dialeti
ca: de quibus rationes nō habemus. s. vtrum
mundus sit eternus. Et cum probat materiaꝫ
ingenitam: hoc facit ideo quia materia nō ha/
bet subiectū de quo sit: ⁊ sic ꝓbat celum ingeni
tum: quia nō habet subiectū ex quo generetur
ideo materia ⁊ celū non inceperunt ꝑ genera/
tionem vt quidā ponebant. Sed qcqd Arist.
senserit ⁊ ceteri phi de eternitate mundi a no/
bis paruifaciendū est: quoniam scriptura sacra
testātur munduꝫ non fuisse ab eterno. Unde
prouerbi. 8. Sapientia dei deus dei filius cū

patre;eternus ⁊ cũ ſpiritu ſancto ait. Dominus poſſedit me in initio viaꝝ ſuarum: anteq̃z q̃cq̃z faceret a principio ab eterno ordinata ſum: et ex antiquis anteq̃z terra fieret. Ipſe adhuc ieſus benedictus deus incarnatus Ioh.17.iqt. Pater clarifica filium tuũ claritate quã habui anteq̃z mundus fieret. Unde aperte innuit mundũ ab eterno nõ fuiſſe. Ratio autem eſt ſecundum Tho. vbi ſupra. Quia voluntas dei eſt cauſa rerum: vt nota. de conſe. di.2. in.ca. reuera.⁊ ca.omnia. Sic ergo neceſſe eſt omnia eẽ ſicut neceſſe eſt deum velle: cum neceſſitas effectus ex neceſſitate cauſe dependeat: vt dicitur.5.methaphi. Abſolute ergo loquendo non ẽ neceſſe deum aliquid velle niſi ſeipſum. Unde nõ eſt neceſſarium deũ velle ꝙ mundus ſemper fuerit: ſed eatenus mundus eſt quatenus deꝰ vult ipſum eſſe: cũ eſſe mundi ex dei voluntate depẽdeat ſicut ex ſua cauſa. Et ſi dicatur Cur deus non condidit mundũ anteq̃z conderet. Reſpõdet Augu.li.i.ſuper Geñ. contra manicheos quia noluit. Et ſi adhuc petatur cur noluit. Ad huc reſpondet ꝙ non poſſumus aſſignare cauſam voluntatis diuine: quia tunc eſſet dare aliquid maius voluntate diuina: quod eſt falſum Ideo magiſter ſen.i.di.2.li.ait Voluntatis dei cauſa querenda nõ eſt. Tum ergo deus mũdũ produxit: cum voluit ⁊ ſibi placuit. Quod etiã confirmat Macrobius li.2.de ſonno Scipionis.d. Quis non hinc eſtimet ipſum mundũ cepiſſe: ⁊ nec longã retro eius etatẽ: cũ ab hinc vltra duo retro annoꝝ milia de excellentiũ reꝝ geſtarum memoria: nec greca quidẽ extet hiſtoria. Nam ſupra Ninũ nihil in libros preclarũ redactum ẽ. Si enim ab initio immo ante initium fuit mundus: cur per innumerabiliũ ſeriẽ ſeculorum non fuerit cultus: quo nunc vtimur inuentus: non litteraꝝ vſus: quo ſolo fulcitur eternitas. Huiuſmodi omnia videnť eternitati rerũ repugnare dum opinari nõ faciunt certo mundi principio paulatim ſingula queq̃z reperiſſe. Tertiũ de mundo declarandũ dicitur vnitas. Circa qd̉ queritur: vtrum mundus ſit vnus aut plures. Et licet Anaxagoras ⁊ Democritus dixerint eſſe infinitos mundos tamẽ ſcriptura mundũ nominat in ſingulari: q2 vnꝰ eſt ⁊ nõ plures. Ratio ẽ ſecundũ Tho. vbi.ſ. Quia vnꝰ ẽ ordo in rebꝰ creatis exiſtẽs: ꝓpterea mundus diciť vnus vnitate ordinis: ſm ꝙ q̃dam ad alia ordinantur. Nam quecũq̃z ſunt a deo: ordinẽ habent ad inuicẽ: ⁊ ad ipſum deũ.

Quare neceſſe eſt ꝙ omnia ad vnũ mundum pertineant. Hinc Ari.xi.metaphy. ex vnitate ordinis in rebus exiſtentis: cõcludit vnitatem dei gubernantis. Fecit ergo deus vnũ mũduz licet conſtet ex diuerſis diſtinctiſq̃z partibꝰ ⁊ naturis. Omniuz vero que ſunt finem voluit eſſe hominem rationalem: ſm illud phi. Sumus quodãmodo finis omniũ eorum que ſunt. Dicit tamẽ Boñ.i.di.ſecũdi.ꝙ homo diciť finis ſub fine. Sed deus eſt finis principalis ⁊ vltimus: quoniã omne officiũ: omnẽ motũ: omnẽq̃z operationẽ cuiuſcũq̃z create nature deus ad vſum hominis deputauit. Illi nãq̃z ſeruiũt elementa: obſequunť celeſtia corpora: ⁊ aſſiſtunt ad cuſtogiã angeli. Et cur iſta: niſi vt omnia diligant benigniſſimũ deũ: qui nõ ideo fecit munduz ad hominis vſum vt inde ipſe cõtemnereť ſed potius vt ab homine cognoſceretur ⁊ amaretur ꝓpter tot exhibita beneficia. O igiť ingratiſſima anima que creaturã in amore prepōnis creatori tuo: bonũ ſummũ ⁊ increatũ negligis atq̃z ſpernis pro bono viliſſimo ⁊ creato. Nõ ſic anima peccatrix nõ ſic. Euigila ⁊ ſuſpice celuz cõtemplare ibi deum creatorẽ benefactoreʒ ⁊ glorificatoreʒ tuũ tibi dicentẽ atq̃z clamanteʒ: noli diligere mundũ: dilige me q illũ ad te tam ordinate creaui. Noli me obliuiõi tradere. Noli pro momẽtanea dilectione ꝑdere eterna gaudia ⁊ obligare te ad eterna ſupplicia.

Quod mundus eſt cõtemnendus q2 finieť ⁊ cõſummabitur: ⁊ quid cognoſci poteſt a nobis de huiuſmodi fine ⁊ conſummatione.

Capitulum. .2.

s Ecunda ratio quare cõtemnendus eſt mundus diciť finalis cõſummationis Habebit nãq̃z mũdus iſte cõſummationeʒ ⁊ finẽ: nec durabit ſemꝑ. Ad cuius clariorẽ intelectũ in hac parte circa tria dubitare contingit. Primo circa noticiã generalẽ. Secundo circa noticiã certitudinalẽ. Tertio circa noticiã cõiecturalẽ. Primo cõtingit dubitare de fine mundi circa noticiã generalẽ. Utrũ.ſ. in generali cognoſcere poſſumus ⁊ ſcire ꝙ mũdus habebit finẽ. Et rñdeo ꝙ ſic: eo ꝙ ſancte ſcripture: omneſq̃z doctores id tenent ⁊ cõfitenť Unde Io.i.ca.c.2.ait. Trãſit mũdus ⁊ cõcupiſcentia eius. Et.i.Cor.7. Paulꝰ ait. Preterit figura huius mundi. Et xp̃s Luce.21.⁊ Marci.13.⁊ Math.24. Celũ ⁊ terra trãſibũt. Et Dauid in p̃s. Opera manuũ tuaꝝ ſunt celi. Ipſi ꝑibunt: tu aũt ꝑmanebis ⁊ oẽs ſicut veſti

mētū veterascent: ⁊ velut amictū mutabis eos: ⁊ mutabunt. Et sapiens Ecclesiastes. 3. Omnia tempus habent: ⁊ suis spacijs transeūt vniuersa sub sole. Et Aug. in. q. noui ⁊ veteris testamenti. Et. 12. sup Geñ. ad litterā Incōueniens est mundū eternū dicere: quē cū videm⁹ passioni subiectū ⁊ per singula senectute deficere credim⁹ ⁊ finiri. ⁊ Greg. in moralibus. exponens illud Job. 14. ca. Nō resurget hō donec atterrat celū: ⁊ nisi huius mūdi finis aduenerit: humanū genus a somno mortis nō euigilabit. Sed posset aliquis arguere cōtra ex dictis phoꝝ ⁊ etiā sanctoꝝ. Nā plinius lib. 1. historie naturalis ait. Mundū minime esse credi par est eternū imensuz neqȝ genitū neqȝ interituꝝ vnq̄ȝ. Et Ar. li. 1. de planetis. Mundus totalis est perpetuus ⁊ sempiternus: nec cessabit vnq̄ȝ generare animalia ⁊ plātas ⁊ omnes suas species. Et idē 1. 2. de generatione. Semper continua erit generatio ⁊ corruptio ⁊ nunq̄ȝ deficiet Ric. etiam in. 4. 43. di. dicit ꝙ fuit opinio quorundā philosophorū ꝙ cum omnia naturalia per influentiā corporum celestiū disponantur: quando omnes partes celi redibūt ad primuz sue creationis locū: tunc omnia generabilia ⁊ corruptibilia eadem numero q̄ ante fuerant reuertentur. Et hoc per naturā vniuersalem: que sicut dicit Auicenna in. 6. metaph. est virtus infusa in substantias celoꝝ gubernans vniuersitatez generationū. Illa autē celi dispositio erit in cōplemento. 36. miliū annorū ab illo instanti quo creatū est firmamētuz: hanc vero opinionē deridendo cōmemorat Augu. 12. de ci. dei. c. 13. d. ꝙ q sic tenuerunt ꝓfitebātur Platonē iteꝝ lecturum in achademia: easdemqȝ futuras scolas: illosqȝ phos q ante fuerunt. Verūtamē oēs phi q de mūdi eternitate loquunt: aut ex parte ante: aut ex pte post: vt inquit Aug. 9. c. prefati. li. 12. dicūt ꝙ putant nō qđ sciunt. Et cōtra ponētes annoꝝ rerūqȝ illā reuolutionē supradicto. c. 3. inqt. Absit vt nos ista credamus. Semel. n. xp̄s mortuus ē pro peccatis nr̄is: surgens aūt a mortuis iā nō morit: mors ei vltra nō dominabit: ⁊ nos post resurrectionē semp cū dn̄o erimus. hec ille. Sūt tn̄ nōnulli obijcientes ex dictis sacre scripture. Nā Eccle. 1. dicit. Generatio pterit: ⁊ generatio aduenit: terra aūt in eternū manet. Et đ sole luna stellis ceterisqȝ celestib⁹ corporib⁹ Dauid p̄s. 169. ait. Statuit ea in eternū ⁊ in seculū seculi: ergo nō deficient: ⁊ ex cōsequēti mūdus durabit in eternū: ⁊ semp erūt terra elemēta et celestia corpora. Cui obiectioni rn̄dere possumus ex dicis Scoti in. 4. di. 43. q. 1. responsione ad secūdū argumētū. cū quo cōcordāt ceteri theologi in. 4. di. 48. Dicimus ergo ꝙ mundus pōt cō̄siderari dupliciter. s. q̄ztuz ad suam substantiā siue essentiā: ⁊ q̄ztū ad suas opationes. Mundus ergo manebit q̄ztū ad substantiā: sed nō q̄ztū ad operationē. Unde Ric. dicit ꝙ cessabit motus corpoꝝ celestium: qꝛ vt habet Apoc. x. angelus iurauit ꝙ tp̄s amplius non erit: sed impossibile est esse motū sine tpe: ergo motus celi cessabit: nō quidē per naturā: sed ꝑ voluntatē intelligentiaꝝ mouentiū obedientiū voluntati creatoris: in desinendo mouere sicut ex amore eius modo sibi obediunt in mouēdo Quapropter cōuenienter a pho. 12. metaph. dicitur. Cā prima mouet in ratione amati et desiderati. Si tn̄ phs in suo v̄bo sanū habuit itellectū. Tunc aūt placebit creatori vt ampli⁹ intelligentie corpora celestia nō moueāt: qꝛ tūc habebitur finis motus corpoꝝ illoꝝ. Intelligentie enīz mouent illa corpora vt ꝑ motū coꝝ fiat renouatio influentiaꝝ: ⁊ cōtemperantia q̄ requiritur ad generationē ⁊ corruptionē quousqȝ impleatur numerus electoꝝ. Omne autē qđ per aliquez finez mouetur illo fine habito rationabile ē ꝙ ab illo motu quiescat. Tho. etiā in. 4. sū me cōtra gētiles. c. vltimo ait. Quia oīa corporalia quodāmō sunt ꝓpter hominē consumato electoꝝ numero necesse ē vt totius creature corporee status imutetur vt cōgruat statui hoīuz: qui tūc erūt: et qꝛ tūc hoīes incorruptibiles erūt a tota creatura corporea tollit generationis et corruptionis status. Et sic nō germinabit amplius terra: nō ambulabūt in siluis animalia: nō volabunt aues in aere: nō fiet vicissitudo tēporum: nō alternatio diei ⁊ noctis: nō videbūtur hoīes inhabitare terrā: nō reperient ciuitates: castella: ⁊ oppida: nō edificia: nō agriculture: nō exercitia ⁊ artes: nō erūt dominia principatus ⁊ regna. Si autē quereret: ergo qd erit Rn̄deo ꝙ in fine seculi oēs homines morient ⁊ omnes postea resurgēt. Exurget aūt flāma cōflagratōis ⁊ diluuiū ignis: secūdū illud prophe. Ignis ante ipsum p̄cedet. Et de illo dicit glo. sup. 2. c. 2. Thessa. ⁊ Beda in glo. sup. 2. Petri. 3. c. ꝙ tantū ascendet q̄ztū aqua diluuij fuit altior sup omnes montes terre. Et lz aliq voluerint cōtēdere ꝙ diluuiū illud fiet naturaliter: eo ꝙ illius ignis generatio erit naturalis; qꝛ virtute

ꝗ virtute ignis elementi ⁊ corpoꝝ celestiū ge/
nerabitur i materia terrestri aquea ⁊ aerea. Et
allegant Senecā in li. de questionib⁹ naturali/
bus. Et Ari. in. 2. metaph. q ait. Dixit Em/
pedocles arsurā esse terrā cū vniuersa sidera cō
uenient in signo cancri: ⁊ vniuersalē inundatio
nez futurā cū eadē turba sideꝝ cōuenient in ca
pricornio. Tamē Ri. in. 4. dicit ꝙ sicut purga
tio mundi ꝑ aquā diluuij fuit supnaturalis ad
purgandū mundū de hominibus malis: secun
duz ꝙ manifeste innuit tex. sacre scripture. Ita
⁊ illius ignis ꝓductio erit supnaturalis. Nec
est incōueniens q eius productionez precedat
vehemens siccitas naturaliter generata illius
ignis ꝓductioni concordans: nō tamen sicut
dispositio necessaria: sed cōgrua. Quare autez
prima purgatio mundi fuit per aquā: ⁊ secūda
erit ꝑ ignē. Dicit Boñ. 47. di. quarti. ꝙ rō ē:
qꝛ sicut in principio ardor regnauit cōcupiscē/
tie: sic in senectute mundi frigus auaricie. Re
frigescet eniz charitas multoꝝ: ⁊ ideo qꝛ purga
tio debet fieri ꝑ contrariū: sicut purgatio ardo
ris cōcupiscentie facta est ꝑ aquaz: sic purgatio
frigoris ma icie ⁊ auaritie fiet per ignē. Post
resurrectionē vero erit pro amicis dei dies lon
gissima iocundissima atqz leta qui nūq̄z hz no/
ctez: quādo quidē omnes electi cū anima simul
⁊ corpore cōregnabunt hinc cuz xp̄o. Pro dā/
natis autē reprobis fiet nox amara ⁊ tenebrosa
que per infinita secula ꝓtrahetur: in qua nūq̄z
deerunt luctus: gemitus: suspira: ⁊ veh: quādo
⁊ ipsi cū anima simul ⁊ corpore tremēdas pe/
nas inferni luent. Secūdo cōtingit dubitare
circa noticiā certitudinalē vtrū possit aliqs cer
titudinaliter scire quantū tempus sit vsqz ad cō
sūmationē seculi. Et respondet Rica. 47. dis.
quarti. ꝙ nō: qꝛ vt tactū est superius: cōsūmatio
seculi nō dependet a cā naturali: sz a voluntate
diuina. Ideo xp̄s dixit Mathe. 25. Nescitis
diē neqz horā: ⁊ Marci. 13. De die āt illa ⁊ ho
ra nemo scit: neqz hō: neqz āgeli celoꝝ: neqz fi
lius. Et ꝫ Augustinū sumit hic filius pro ca/
pite ratione membroꝝ: ⁊ non ratione proprie
persone: quoniā christus nouit omnia omniū/
qz scientiam habuit: vt dicit in. 3. sentē. sz nulli
mēbro suo declarauit: q̄zdiu erit mūdus dura/
turus. Hinc Luc. 12. dixit. Estote parati qꝛ q̄
hora nō putatis fili⁹ hominis veniet. Et Mar
ci. 13. Videte vigilate ⁊ orate: nescitis. n. quan
do temp⁹ sit. 3° cōtingit dubitare circa noticiā
coniecturalē. Vtrū scz ꝑ cōiecturas aliq̄s pos/
set quis asserere modico tp̄e mundū fore dura/
turuz. Et qdā dicunt ꝙ sic inducentes suo mō
tres principales cōiecturas. Prima est etatuz
antiquitas. Dicūt. n. etates mundi etati hois
cōparari: quod Aug. sentire videt̃ sup Ioh. ⁊
22. li. de ci. dei. i fine. Sicut ergo sex sunt eta/
tes hois: ⁊ in sexta nō pōt diu viuere: ita ergo
in sexta etate diu durare nequit. Prima etas
hominis est infantia: q̄ durat vsqz ad septimuz
annū. Secūda est puericia vsqz ad. 14. annum
Tertia est adolescentia vsqz ad. 25. ānū. Quar
ta est iuuentus vsqz ad. 50. Quinta est senect⁹
vsqz ad. 80. Sexta est decrepitus vsqz ad mor
tez. Cū aūt ad illā peruenit iā certus ē ꝙ mors
nō multū tardabit. Et lz quādoqz senes cōfor/
tent seipsos dicātqz: adolescētes etiā moriunt̃:
allegātes illud dictū Tullij in lib. de senectute.
Frustra sperat adolescens se diu victuꝝ. Quid
eni stultius q̄z incerta ꝓ certis habere: qm̄ etiā
illa etas multo plures q̄z senectus mortis habet
casus. Facilius enim adolescentes in morbos
incidūt: grauius egrotāt: tristius curant̃: tamē
vrbana cōfutatio huius sententie est quā facit
sancta Marcella: de qua Hiero. in epistola ad
Principiā ait. Orbata patris morte viro quo
qz post nuptias septimo mēse priuata est. Cū/
qz eā cerealis Inus claꝝ inter cōsules nomen
ē: ꝓpter etatē ⁊ antiquitatē famili e ⁊ insignē:
qȯ maxime viris placere cōsueuit: decorē cor/
poris ac moꝝ temperantiā ambitiosus peteret
suasqz longeuus polliceret̃ diuitias: sz nō q̄si i
vxorē: ⁊ quasi in filiā vellet donatōes trāssun/
dere. Albinaqz mater tā claꝝ presidiū viduita
te domus vltro appeteret: illa rñdit. Si vellem
nubere ⁊ nō eterne me pudicitie dedicare: vti/
qz maritū quererem non hereditatem. Illoqz
mādante: posse ⁊ senes diu viuere ⁊ iuuenes
cito mori: eleganter lusit. Iuuenis qdē potest
cito mori: sed senex diu viuere nō pōt. hec ille.
Si ergo mors vicina ē senectuti: ergo finis i/
minet mundo iam senescenti. Est equidē pri/
ma etas eius ab Adā vsqz ad Noe. Secunda
Noe vsqz ad Abraham. Tertia ab Abraham
vsqz ad Dauid. Quarta a Dauid vsqz ad ca/
ptiuitatē babylonis. Quinta a captiuitate baby
lonis vsqz ad christum. Sexta a xp̄o vsqz ad fi
nem mūdi. Ex ista autem sexta etate fluxerunt.
1466. anni quare videt̃ ꝙ paruz ē illud qȯ sup/
est. Secūda cōiectura quā sumunt alij de pro/
pinquitate finis mundi est antixp̄i vicinitas.
Asserūt. n. ꝫm ꝓphias antixp̄m fore de ꝓxi/

mo venturū: poſt cuius aduentū non multum durabit mūdus. Tertia cōiectura eſt peccatorū cōſummata iniquitas. Refriguit qppe charitas multoꝝ: ⁊ ex omni pte ſuperabundat malicia: ⁊ ingratitudo occupauit cunctos habitatores terre. Verūtamē cū cōiecturis huiuſmodi aut ſimilibus onn audeo ego affirmare quicq̄ de vicinitate finis mundi: ſequēs in hoc Aug. qui. li. 18. de ciui. dei. c. 55. ait. Fruſtra annos qui remanent huic ſeculo cōputare ac diffinire conamur: cū hoc ſcire nō eſſe noſtrū ex ore veritatis audiuimus. Quos tamē alij quadringentos alij quingentos alij etiā mille ab aſcenſione domini vſq₃ ad vltimū eius aduentū compleri poſſe dixerunt. Quēadmodū autē quiſq₃ eoꝝ aſtruat opinionē ſuā longū eſt demōſtrare: ⁊ nō eſt neceſſariū. Coniecturis quippe vtitur humanis nō ab eis aliquid certū de ſcripture canonice auctoritate profert. Omniū vo de hac re calculantiū digito reſoluit: ⁊ quieſcere iubet ille qui dicit. Nō eſt veſtrum noſſe tempora vel momenta que pater poſuit in ſua poteſtate. hec ille. Quare vt optime hanc partem concludā omni curioſitate dimiſſa dico q̄ ſatis debet eſſe omnibus nobis quia cito deficiemus: ⁊ in breui rapiet nos violentiſſima mors. Tūc ergo nobis deficiet qū vita p̄ſenti priuabimur.

Quod cōtēnendus eſt mundus: qꝛ eſt falſus ⁊ vanitate plenus: ſicut apparet in exēplis eorum qui dilexerunt illū: ⁊ qꝛ dilectores ſuos ducit in damnationē. Capitulū. .3.

Ertiū myſterium ſiue tertia ratio quare contemnendus eſt mūdus dicitur maligne cōditionis. Reperit ſiquidē in huius mundi temporalib⁹ bonis triplex mala conditio. Prima dicit falſitatis. Secunda vanitatis. Tertia damnabilitatis. Prima cōditio bonorū huius mūdi dicit falſitatis. Sūt nāq₃ hec bona huius mundi falſa non vera: ſi in eis finis conſtituatur: quoniā ad veritatem boni quod nos beatos facere debet requiritur excluſio omnis mali: ⁊ cuiuſcunq₃ ɔtrarij. Sz in hac vita nullus euitare poteſt labores: dolores: anguſtias calamitates ⁊ erumnas: quibus p̄mit mortaliū gen⁹. Ex quo Hiero. ad Heliodoꝝ de vita Nepotiani ait. vbiq₃ luct⁹ vbiq₃ gemitus: ⁊ plurima mortis imago. Et boeti⁹ li. 2. de conſola. Quis eſt inquit tam cōpoſite felicitatis: vt nō aliqua ex parte cū ſtatus ſui qualitate rixetur. Anxia. n. res eſt humanoꝝ bonorū cōditio: ⁊ q̄ vel nunq̄ tota ꝑueniat vel nūq̄ tota ꝑpetua ſubſiſtat. Huic cenſus exuberat ſed eſt ſibi pudori degener ſanguis. Hunc notabilitas notū facit: ſed anguſtia rei familiaris incluſus mallet eē ignotus. Ille vtroq₃ circunfuſus vita celibem deflet. Ille nuptijs felix orbus liberis alieno cenſū nutrit heredi. Ali⁹ prole letatur: filij filieue delictis meſtus illachrymat. Idcirco nemo facile cū fortune ſue conditione cōcordat. hec ille. Quare quaſi pro miraculo narrat felicitas. Q. Metelli: de quo Valerius li. 7. ru. de felicitate ait. Q. Metellū naſci in orbe terraꝝ principē voluit fortuna: parētes ei nobiliſſimos dedit: adiecit animi rariſſimas dotes ⁊ corporis vires: vt ſufficere laboribus poſſet: vxorem pudicitia ⁊ fecunditate cōſpicuā: conſulatus decus imperatoriam poteſtatem: ſpecioſiſſimi triumphi pretextū largita eſt. Fecit vt eodē tempore tres filios conſulares: vnū etiā cenſorem triumphalē videret: et quartū p̄torē: vtq₃ tres filias nuptui daret: earūq₃ ſobolem ſinu ſuo exciperet. Hunc vite actum eius finis cōſentaneus excepit. Nā vltimo ſenectutis ſpacio defunctū: leuiq₃ genere mortis inter oſcula: cōplexuſq₃ chariſſimoꝝ pignorū extinctū filij et generi humeris ſuis per vrbem latū rogo impoſuerunt. hec ille. Sed rariſſima ſunt huiuſmodi exempla. Propterea dixit Lucanus. Felix q potuit mundi euitare ruinas. Quinimo audiuntur omniū regū: omniū principū: omniūq₃ magiſtratuū ſepius deflende q̄rele. Nec pōt aliquis diu perſiſtere quin tamē clamet ⁊ dicat. Heu mihi qꝛ circundederūt me mala. Patet hoc i exēplo illo quod Tullius refert in li. de finibus bonoꝝ ⁊ malorū. Quod etiā recitat Valerius de mutatione moꝝ ⁊ fortune. Et plinius in hiſtoria naturali. Polycrates inquit ſamioꝝ tyrannus adeo fortunā ſibi obſequioſam habuit: q̄ omnia deſiderata perficiebat. Ad moderandā igitur fortune inuidiā ſumpto in manu annulo: quē precioſum poſſidebant in mare iecit: ſed inopinate illū repente recuperauit. Nā poſt dies paucos a piſcatoribus piſcis captus q annullū ſorbuerat tyranno donatus eſt. Accidit tandē q̄ aduerſus Dariū perſarū regē duxit exercitū: ⁊ q̄ Orunthes p̄fectus Darij illū acie fuderit: ceperitque: ⁊ in ſummo magalenſis montis vertice ſuſpendi iuſſerit. Et relictus auib⁹ lacerandus: q vbiq₃ feliciſſime in terra vixerat: in aere miſerrime expirauit. Quid de infelicitate alioꝝ referā: qui ſe beatos crediderunt. Legātur hiſtorie que vt plurimū

plurimū illos ifelici doloꝛosaq; moꝛte ac violē
ta extinctos eē describūt. Ninus rex assyrioꝝ
q bella finitimis īulit. 50. ānis: vt refert Pau
lus Horosius .i.i. post deuictā asiā scythiā; ꝛ
Zoꝛoastrē dū deficientē a se ꝓpugnat vrbē sa
gitte ictu interijt. Baldasar rex babylonis: vt
ait Josephus. x. antiquitatū li. obsessa babylo
ne a medis ꝛ persis: Dario. s. ꝛ Cyro. in tātū
venit i obliuionē sui: vt celeberrimū iniret con
uiuiū: ꝛ in vasis tēpli biberet: ꝛ obsessus vaca
ret epulis. Unde i nocte captus ē ꝛ iugulatus
Cyrus rex psarū: vt Horosius vbi supra cō
memoꝛat qui gangem fluuiū in quo miles sub
mersus fuerat in quadrigentos. lx. alucos cō
minuit. a Thamari massagetarū regia supat⁹
occidit. Xerres ille rex potentissimus q subuer
tit mōtes: vt Hiero. ait ad Heliodoꝛū de vi
ta Nepotiani: ꝛ maria constrauit: bello in gre
tia ifeliciter gesto cōtēptibilis suis factus: fm
Justinū p Artabanū pfectū suū occidit. Da
rius vt cōmemoꝛat. Q. Curtius ab Alex. ma
gno supatus a suis captus apud tharā oppidū
Parthie detētus i vehiculo cathenis ꝛ cōpe
dibus aureis vulnerib⁹ cōfossus: ꝛ letalit vul
neratus dimissus: sicq; miserabiliter expirauit
Alex. magnus post tot celebꝛes gloꝛiosasq; vi
ctoꝛias: subiectionēq; vniuerse asie: imo pene
totius oꝛbis: p Cassandrū filium antipatris:
vt. Q. Curtius dicit venenatus ē. Nā Cassā
der ille ꝛ Philipp⁹ ꝛ Solla fratres ei⁹ mīstra
re regi solebant: q in potu illi venenū dederūt:
quo hausto fm Justinū i media potōe velut te
lo confossus igemuit: depoꝛtatusq; ē a conui
uio semianimis. Maliuoli aūt dicebāt eū ebꝛie
tate perire: quod ꝛ Solinus sentit in li. de mi
rabilibus mūdi. Cōtra quē est Tullius li. i. de
diuinatōe. ꝛ Justinus. ꝛ. Q. Curtius. Quar
to itaq; die Alex. idubitata moꝛte sentiens tu
multuantes milites: qꝛ rex occidebat insidijs:
pia oꝛatione sedauit: cūctisq; dexterā poꝛrigēs
eos osculatus ē: tandē moꝛitur anno etatis sue
33. ꝛ mēse vno cū regnasset annis. 12. ꝓut pꝫ. i.
Machabeoꝝ. i. c. Romulus fundatoꝛ vrbis
rome: vt ponit Titus Liuius apud paludē ca
pꝛee tēpestate magna oꝛta ꝛ tonitruis circūda
tus nube nusq̄ apparuit: ꝛ noīe Quirini iter
deos cōsecratus ē. Seruius Tullus sextus ro
manoꝝ rex a Tarqnio supbo occisus ē. Pyr
rhus rex Epyrotarū: q romāis bella intulit i fa
uoꝛē tarentinoꝝ: venitq; romā vsq; Pꝛene
ste a romanis tandē victus ad patriā rediens
fm Justinū Sparthanis idixit bellū qbus reli
ctis Argos inasit vbi feruide magis q̄ caute
pugnās ictu saxi e muris iacti mactatus ē. Hā
nibal penoꝝ dux q annis. 14. in Jtalia roma
nos cōtriuit: postea in africa a Scipione deui
ctus ꝓfugus: ꝛ dānatus exilio ad Antiochum
magnū regē syrie veniēs vt Justinus memi
nit: qꝛ a romanis petebat: fugereq; negret: ve
neno raptim hausto: qd moꝛe regio sub gēma
ferebat inclusum obijt. Sicq; ab his q ad eum
cōpꝛehendendū missi fuerāt exanimis inuētus
est. Pōpeius magni Pōpei genitoꝛ. fꝫ Ho
rosiū fulmine ꝑcussus perijt. Pompeius ma
gnus filius eius qui. 22. reges oꝛientales: vt
ait Horosius supauerat: a Cesare deuictus cū
fugisset in Alexandriā ad Ptolomeū regem:
cui teste Eutropio Pōpeius a senatu tutoꝛ da
tus fuerat ꝓp iuuenilem etatem eius: cuiq; re
gnū sūma fide seruauerat: ꝛ paterna pietate re
stituerat: cōsilio Theodoꝛi Fotini ꝛ Achille: si
ue timoꝛe ne Pōpeius Alexandriā occuparet:
seu despecta infelicitate eius: siue credēs place
re multū victoꝛi Cesari: p Achillem pfectū re
gni occisus ē. Floꝛus autē dicit in. 4. li. Pō
peius suo gladio trucidatus sub oculis vxoꝛis
sue liberoꝛūq; suoꝛum moꝛit. Cesar vt Sue
tonius narrat: moꝛtuo Pōpeio i eodem men
se: sed iteriectis diebus qnquies triumphauit.
Pꝛimo d Gallia ꝛ Britānia. secūdo d Egy
pto. tertio de Pharnace ꝛ Ponto. 4° de Ju
ba et Africa. et. 5° de Hispania. Fuitq; illi
gloꝛia multa in vsurpato impio annis tribus
ꝛ mēsibus septē. Tandē Caio Cassio. ꝛ. M.
Bꝛuto contra eū conspirātibus princeps oꝛ
bis. 23. plagis confossus occubuit anno. 56.
etatis sue. Marcus Antonius nepos Julij
Cesaris ex soꝛoꝛe Julia ab Octauiano Au
gusto victus i Alexādria ab eodē Cesare ob
sessa fm Plutarchū gladio se peremit duꝫ an
num ageret etatis. 56. Caius Gallicula ipa
toꝛ romanus tertius ab Octauiano sceleratissi
mus auarus ꝛ libidinosus: adeo vt duab⁹ soꝛo
ribus stupꝛum intulerit: crudelis oībus ꝛ exo
sus Rome in palatio occisus ē vt habetur i cro
nica Martiniana cū regnasset annis trib⁹ mē
sibus. x. diebus octo. Nero impatoꝛ quint⁹ ab
Augusto q natus ē pꝛemissis pedib⁹ vt scribit
Plinius li. 7. histoꝛie naturalis: vitiosus: aua
rus: ꝛ lascinus ab vrbe fugiēs secundum Eu
tropiū. 32. anno etatis sue ꝛ impij. 14. seipsuꝫ
iterficit. Domitianus impatoꝛ fm Suetoniū

⁊ Eutropiũ a cubiculariis suis .7. vulneribꝰ occisus est anno etatis sue.36.⁊ cũ dedecore sepultus. Helius ptinax impator vulneribꝰ obtruncatus est. Mauritius impator ob inuidiã occisus ẽ:cũ iperasset ãno vno. Antonius iperator tertio impii sui anno interfectus est a tumultu militari Rome cum matre sua. Maximianus impator cum impasset annis tribus apud Agleiam deserẽtibus cũ suis milutibꝰ : cũ filio suo adhuc puero occisus est. Gordianus impator.6° impii sui anno postq̃ȝ de Persis triũphauit veniẽs Romã,ꝓpe vrbem:fraude philippi occisus ẽ. Decius impator cũ impasset annis duobus i bello barbaro pemptus ẽ. Valerius impator a rege Persarum deuictꝰ est:⁊ in seruitutẽ redactus. Nã q̃ȝdiu vixit rex eiusdem,ꝓuincie pedẽ ceruicibus eius iponendo: solitus erat equũ ascendere. Aurelianus impator fraude sui serui occidit. Tacitus impator septimo mẽse impii sui subita morte ꝑoccupatus ẽ. Probus impator sexto anno imperii sui militari tumultu vexatus ẽ. Clarus impator fulmine periit. Diocletianus impator veneno extinctus ẽ. Constãtinus filius Constãtini magni a ducibus frĩs sui Constãtii pemptus ẽ. Julianus apostata a sãcto Mercurio milite miraculose occisus ẽ Vales impator q̃rto imperii sui anno a Gottis i bello pemptus est. Et si oĩa huiusmodi exẽpla diceremus tedium exiret i mẽtibus auditorũ. Concludimus breuiter q cũcta huius seculi blandimẽta amaritudine sunt pmixta. Nec põt homo ab illa se liberare ꝓ libito voluntatis sue. Nõ eni potuere p̃dicti potẽtes impatores ⁊ reges euitare illam cũ oĩ potẽtia sua: nõ voluerũt se ab illa defendere viri fortes. Non Antheus: non hercules: nõ Sanson: nõ Hector: nõ Achilles: nõ deniqȝ quilibet alii. Nequeunt ẽt ⁊ ipsi philosophi cũ philosophia sua declinare malignitatem seculi. Quinimo passi sunt ⁊ ipsi icõmoda multa:ꝑsecutiones:captiuitates:exilia:cruciatus:⁊ dãna rerũ. Propterq̃ oĩa merito mũdus est ꝑ nipẽdendus. Secũda cõditio bonorũ huiꝰ mũdi dicit vanitas. Posito.n.q cuncta felicit dilectoribus eius ad votũ succederẽt: tñ vana sunt:caduca ⁊ breuia: nullusqȝ põt i illis diutiꝰ imorari. Oĩa nãqȝ que in mũdo sunt: cito i breui deficiũt. Jõ ait Vgo.li.i.de aĩa. Dic mihi vbi sunt amatores mundi: qui ante pauca tpa nobiscũ fuerũt. Nihil ex eis mansit nisi cineres ⁊ vermes: ⁊ hoies fuerũt sicut tu: comederunt biberũt: riserũt: duxerũt i bonis appentibus dies suos: i puncto autẽ descẽderũt ad inferna. Hic caro eorũ vermibus: illic aĩa eorũ eternis deputatur suppliciis: donec rursus iselici collegio colligati sempiternis inoluantur icendiis hec ille. Cõsonat sentẽtia Baruch ꝓphe.c.3.d. Vbi sunt principes gẽtium: ⁊ q dominant sup bestias que sunt sup terrã: qui ludũt i aiũbus celi: qui argentũ thesaurizant ⁊ aurũ i quo cõfidunt hoies: ⁊ nõ ẽ finis acq̃sitõis eorũ: q argẽtũ fabricãt: ⁊ solliciti sunt: nec ẽ inuentio operũ illorũ. Exterminati sunt ⁊ ad iferos descẽderũt. Dicite igit o amatores mundi: vbi sũt tot clari viri: q reputabant beati. Vbi sunt reges Assyriorũ: Belus Ninus Semiramis Zemenus Arius Athalius Xerxes Aramentres Bolchus Balleus Alcadas Manachꝰ Mathalenꝰ Sperꝰ Manulꝰ Sparethꝰ Aminites Bolothꝰ Bolosparis Lãpredes Sosores Mithreus Thantanes Thimeus Eupales Offratenes Gazepes Sardanapalꝰ: qui regnauerũt cũ tãta gloria successiue fȝ Pau. Horosiũ li.i. ãnis mille cẽtũ.60. vsqȝ ad Sardanapalũ. Vbi sũt reges Persarũ atqȝ medorũ: rex Darius rex Cyrus Cambises Xerxes Archaxerxes ⁊ ceteri. Vbi sũt rges Atheniẽsiũ. Cecrops Granaꝰ Amphitrion Erichibonius Pacleon Ericheus Panchyon Egeus Theseus Menesteus Demofon Michites Obsides Themistes Melãpus Chodrus Archipus Tensipus Fabras Mages tes Digenitus Agamestor Eschiliꝰ. Vbi sũt reges Lacedemoniorũ Herascheus Egis ⁊ Thetratus Labetes Doristus Agesilaꝰ Archilaus Theletus Calcamies. Vbi sũt reges Siccioniorũ. Gessipus Egialchus Europs Thelicinus Apis Egialcha Thelsyon Elgiorus Mesapus Erathꝰ Orastus Orthopolꝰ Maratus Polypus Siccion Jnachꝰ. Vbi sunt Ptolomei ⁊ Pharaones: q regnauerũt i Egypto. Ptolomeꝰ primus: a quo fm Justinũ alii dicti sunt Ptolomei,ꝓpter claritatē nois eius Ptolomeꝰ Philadelphus Ptolomeus Euergetes: Ptolomeꝰ Philopater. Ptolomeus Epiphanes. Ptolomeus philometor. Ptolomeus phiton. Ptolomeus Euergetes seruus. Ptolomeus Alexander. Ptolomeus Dionysius. Vbi sunt iudices ⁊ reges iudeorum. Moyses Josue Othoniel Aioth Sangara Delbora Barath Gedeon Abimelech Thola de Jsachar Hyair Gala/

tid es

tides Jepte Abesā Helonica Abdon Sam/
son Heli ⁊ Samuel: Hi oēs fuerūt iudices
successiue. Regū aūt primus fuit Saul. post
quē regnauerūt Dauid Salomon Roboam
Abias Assa Josaphat Jorā Ochozias Jo/
has Johatan Amasias Ozias Achaz Eze/
chias Manasses Amon Joachim Sedechi/
as Aristobolus Alexander Herodes. Ubi
sunt reges latinoꝝ: Janus Saturnus Picꝰ
Faunus ⁊ Latinus. Ubi sunt reges albanoꝝ
quoꝝ primus fuit Ascanius Enee filius: qui
cōdidit Albā fm Titū Liuiū: cui successerunt
posthumus Siluius filius eius sic dictus: qr
in silua ⁊ venatione nutritus ē. Eneas siluiꝰ
Latinus siluius Alba Egyptus siluius Ca/
pis siluius Carpentus siluius Tyberius qui
suffocatus in tyberi fluuio nomē dedit. Nam
ante Albula dicebatur. Agrippa siluius Are
mulus Auentinus Procus Amulius. Ubi
sunt reges romanoꝝ: primus Romulus. 2ꝰ
Nūma pōpilius. tertius Tullus hostilius. 4ꝰ
Anchus. quintus Tarquinus priscus: sextus
Seruius tullus. septimus Tarquinus super/
bus. Ubi tot gloriosi senatores consules dicta
tores inuictissimiqz duces qui floruerunt in vr
be. Brutus Lucius Tarquinus Collatinus
Spurius Cassius Coriolanus Caius Flaui
us Lucius Uirginius Lucius quintꝰ Cincia
tus Furius Camillus Appius Claudiꝰ. Q.
Ceciliꝰ Metellꝰ Balcharicus Scipio asina
Scipio aphricanꝰ Scipio emilianꝰ Curiꝰ de/
tentatus. Q. Fabius Caius Flaminius ⁊ ce
teri. Ubi sunt tot imperatores qui ibi regnaue/
runt quorum aliquos in precedentibus nomi
nauimus. Ubi sunt tot sapientes seculi phi a/
strologi historiographi oratores ⁊ poete. Ubi
Thales milesius Chylo lacedemonius Solō
atheniensis Periander corinthius Pitha/
chus mithileneus Byas prienneus Pitha/
goras samiꝰ Plato socrates Aristoteles Dio
genes Anaxiales Zeno Empedocles Epicu/
rus Anaxagoras Democritus Heraclitꝰ Le
ucipus Hypparchus. Hi omnes phi. Aliabra
gel Albumasar Ptolomeus. Hi astrologi.
Hieronymꝰ egyptius Berosius caldeꝰ Ma
nethā Sutorius Chalinicus Dyodorꝰ Pos/
sidonius Theon Andronicus Aphricanꝰ Ter
tulianus Phrygius Dares Trogus Pom
peius Justinus abreniator eius Josephꝰ iude
us Titus Liuius. hi historiographi. Lysias
Demostenes Hegesias Cyreneus Antiochꝰ
Ascalonita Apollōius Miconius Cicero Ca
to censorinus. Hi oratores. Ouidius Juue
nalis Lucanus Uirgiliꝰ Oratius Terentius
Persius Tibullus. Hi poete. Ubi sunt de/
niqz omnes quos etiam diebus nostris ⁊ vi/
dimus ⁊ cognouimus: quos mundus tulerat
in sublimi. Perijt certe memoria eorum cum
sonitu: vt ait propheta: ⁊ dominus in eternum
permanet. O qz cito qzue repente euanescunt
velut fumus omnia que in hoc mundo credun
tur ⁊ reputantur bona. Qd considerans Sa
lomon. 2. Ecclesiastices. c. dixit. Magnifica/
ui opera mea: edificaui domos: plantaui vineas
feci hortos ⁊ pomeria: ⁊ conseui ea cuncti ge/
neris arboribus. Extruxi mihi piscinas aqua
rum: vt irrigarem siluas lignorum germinā
tium. Possedi seruos ⁊ ancillas multamqz fa
miliam habui: armenta quoqz ⁊ magnos oui
um greges vltra omnes qui fuerunt ante me i
hierusalem. Coacernaui mihi argentum ⁊ au
rum ⁊ substantias regū ac prouinciaꝝ. Feci
mihi cantores ⁊ cantatrices ⁊ delicias filiorum
hominum Scypos ⁊ vrceos in ministerio ad
vina fundenda: ⁊ supergressus sum opibus
omnes qui fuerunt ante me in hierusalem. Sa
pientia quoqz perseuerauit mecum: ⁊ omnia
que desiderauerunt oculi mei non negaui eis:
nec prohibui cor meum quin omni voulptate
frueretur: ⁊ oblectaret se in his que parauerām
Et hanc ratus sum partem meam si vterer la
bore meo. Cumqz me conuertissem ad vniuer
sa opera que fecerant manus mee: ⁊ ad labores
in quibus frustra desudaueram: vidi in oībus
vanitatem ⁊ afflictionem spiritus ⁊ animi ⁊ ni
hil permanere sub sole. Quanta autē fuerit ma
gnificentia ⁊ gloria Salomonis patet. Prio
si consideretur eius potentia: ⁊ diuitiarum co
pia: ⁊ fame claritas: ac delitiarum affluentia.
Nam vt habetur. 3. Reg. i. c. Ueniente Da
uid patre: ⁊ ipso imperante ⁊ volente vnctus
fuit in regē: ⁊ dixit omnis populus: viuat rex
Salomon. Et ascendit vniuersa multitudo pꝰ
cum: ⁊ populus canentium tibijs: ⁊ letantium
gaudio magno: ⁊ insonuit terra a clamore eo/
rum. Et vt dicitur. 3. Reg. 4. c. Regnauit su
per oēm hierusalem: ⁊ erat in ditione sua hñs
omnia regna secum a flumine terre Philistijz
vsqz ad terram Egypti offerentium sibi mune
ra: ⁊ seruientium ei cunctis diebus vite eius.
Erat autem cibus Salomonis per singulos di
es. 30. choꝝ simile: ⁊. 40. chori farine. x. boues

pingues. ⁊. 20. boues paſcuales: ⁊ centum arietes: excepta venatiōe ceruorū ⁊ caprearum atqꝫ bubalorū ⁊ auiū altiliū. Habebat. 40. milia p̄ ſepia equorū curialium. ⁊. 12. milia equeſtrium Et vt ſcribit̃. x. c. p̄fati. li. Regia Sabba donauit ei. 30. talenta auri. ⁊ aromata multa nimis ⁊ gēmas precioſas. Secundū autem Catholicon apud aliquos eſt. 50. librarū. ſm̄ alios. 72. In. 2. Yoli. p̄ealle. c. 2. narrat̃ qualit̃ Salomon volens edificare domū dei. ⁊ palatium ſuū numerauit. 70. milia virorū portantiū humeris ſuis. ⁊. 80. milia qui cederēt lapides in montibus: p̄poſitoſqꝫ eorū tria milia ſexcentos. Feciтqꝫ fieri edificia ſpecioſa valde. diffūdebaturqꝫ fama eius per vniuerſum orbē: ⁊ tamen deprauatū eſt cor eius: vt adamaret mulieres alienigenas. Habuitqꝫ oēm delectationem in qbuſcūqꝫ ſecundū ſenſualē appetitum. nihilominus omnia pretierūt ⁊ defecerunt. Ideo ipſe cōq̄rit̃ in. c. i. Eccleſiaſtices. d. Vanitas vanitatum ⁊ omnia vanitas. Ob quod Criſo. ſuper Io. ita pulchre loquit̃. Vanitas vanitatū inquit Salomon ⁊ omnia vanitas. Hūc verſiculū ſi ſaperent qui in potentiā verſantur: in parietibus ſuis oibus ⁊ veſtibulis ſcribere: in domo: in foro: ⁊ i egreſſibus: ⁊ ante oia in cōſcientijs ſuis: vt ſēper cuꝫ ⁊ oculis cernerent ⁊ corde ſentirent! qm̄ multe ſunt rerum facies ⁊ imagines falſe: que decipiunt incautos. Iſtud oportet quotidie carnē ſalutare: ⁊ in prādijs ⁊ in cenis: ⁊ in omnibus cōuentibus libēter vnūquēqꝫ p̄rimo ſuo canere a p̄rimo ſuo libenter audire: qꝛ vanitas vanitatum ⁊ oia vanitas. Hec ille. Que verba non immerito ponderāda ſūt: vt ſic cognoſcat̃ mūdi miſeria. Tertia cōditio bonorū huius mūdi dr̃ dānatio. Ipſa eteni ſe diligentes ducūt in dānationē eterne mortis. Et vt Greg. ait. Momentaneum eſt quod delectat: ſed quod cruciat ē eternū. Ideo Aug. in quodā ſermone inq̄t. Nulla maior inſania q̄ꝫ p delectatione momētanea perdere eterna gaudia: ⁊ obligare ſe ad eterna ſupplicia. Audite ergo o mortales homines: ⁊ cōſiderate que dicta ſunt ad mentēqꝫ veſtram currite ⁊ reducite cor ⁊ animū ad amorem dei: ⁊ ad beatitudinem eius inardeſcat deſiderium veſtrum: reuocate affectum a proditore mundo illumqꝫ ſpernite: vt ſic poſſitis in hoc ſeculo adipiſci dei gratiam: ⁊ in futuro ſempiternam gloriam. Amen.

Feria ſecunda hebdomade ſancte: de myſterijs ſacramenti eucariſtie: quorum noticia fideles excitat ⁊ inflammat ad feruorem ⁊ deuotionem. Sermo. 63.

Emoriam fecit

m

mirabiliū ſuorūꝫ miſericors ⁊ miſerator dominus eſcam dedit timentibus ſe. Illuminati p̄phete v̄ba ſunt iſta originaliter p̄s. 110. Oſtendit nobis dn̄s ieſus xp̄us ardentiſſimam charitatem ſuam non ſolū i cruce ⁊ paſſione: verū etiam ⁊ multis alijs diuerſiſqꝫ modis: ⁊ potiſſimū cum iſtituit ſanctiſſimum ſacramentum precioſiſſimi corporis ⁊ ſāguinis ſui. Quoniam autem tanto feruentius xp̄ianorum aīe cum reuerentia ⁊ deuotiōe ad illud ſuſcipiendum animari poſſunt: quāto clarius eius myſteria cognoſcunt ⁊ intelligūt. Idcirco in preſenti ſermone de eo aliqua aperiemus: quoniam ſi xp̄s illud fecit in memoriam eius: ⁊ ſuorum mirabilium: niſi nos tanti beneficij recordaremur merito de ingratitudinis vicio veniremus culpandi. De ipſo itaqꝫ ſacramento venerabili tria myſteria erunt a nobis declaranda.

Primum dicitur inſtitutionis.
Secundum figurationis.
Tertium fructificationis.

Qualiter xp̄s inſtituit ſacramentum eucariſtie in cena: ⁊ ordinauit ap̄los ſacerdotes: ⁊ quare hoc ſacramentum conficitur in ſpecie panis ⁊ vini: ⁊ ſub duplici ſpecie: ⁊ an ſub vtraqꝫ debeat ſumi. Capitulum. .j.

Rimū myſteriū declarandū dr̃ inſtitutionis. In quo cōtigit dubitare circa ſeptem. p̄ circa tp̄s. 2 circa p̄ſonaꝫ. 3° circa ordinē. 4° circa materiā. 5° circa ſpēm. 6° circa additionē aque. 7° circa obligationē.

Primo circa tp̄s dubitatur. quare hoc ſacramentū inſtitutum fuit tp̄e legis gratie: ⁊ nō ante. Ad quod reſpondet Alex. in. 4. ſumme. ⁊ Bon̄. di. 8. quarti. q̄ iſtud fuit cōueniēs propter duo. p̄ p̄pter rē cōtētam: que eſt corp⁹ xp̄i verum: vt plenius declarabit̃ in ſequēti ſermone. 2° fuit cōueniēs p̄pter efficaciaꝫ: que ē charitatis vinculum: que in noua lege apparere ⁊ abundare debuit. Et ex hoc inſtitutū eſt iminēte paſſione, in ſignum amoris quē xp̄s ad gen⁹ humanū habebat. Nam nō ſolum voluit dare nobis ſua. i. obſequia oium creaturarum: ⁊ ſuos. i. angelos in adiutorium: ſed etiā ſeipſum

dedit

dedit in filiũ p carnis assumptionẽ: ſm illud Eſa. 9. Filius datus eſt nobis. Dedit ſe in ſociũ p nature noſtre cõformationẽ: ſm illud apl'i Phil. 2. Habitu inuentus vt hõ. Dedit ſe in magiſtrũ p doctrine predicationẽ: ſm illud Jo. 13. Vos vocatis me magiſter ⁊ dñe: ⁊ bene dicitis: ſum etenim. Dedit ſe i lucẽ p exẽpli operationẽ: ſm illud Joh. 13. Exemplũ. n. dedi vobis vt queadmodũ ego feci ita ⁊ vos faciatis. Dedit ſe in patrẽ p gratie regenerationẽ: ſz illud Joh. 1. Quotquot autẽ receperunt eũ dedit eis poteſtatẽ filios dei fieri his q credunt in nomine ei⁹. Dedit ſe in holocauſtũ medullatũ p paſſionẽ: ⁊ tandẽ dedit ſeipſuz in cibũ ad ſpiritualẽ refectionẽ. O inflammata charitas ieſu xp̃i. O ardens amor clemẽtiſſimi cordis ſui. Supabundãter ꝓfecto oſtendit nobis quãtũ nos ipſe dilexit: ⁊ ꝓpterea tunc ſacramẽtũ eſt inſtitutũ: cũ amor eius bulliebat atqz feruebat. Vnde Joh. 13. dicit. Cũ dilexiſſet ſuos q erãt in mũdo: in finẽ dilexit eos. i. ſm glo. maiora ſigna dilectionis oſtẽdit. Secũdo dubitat circa horã. Et vt colligit ex dictis euãgeliſtarum xp̃s hoc ſacramẽtũ inſtituit hora cene quãdo iaz comederant ipſe ⁊ apl'i agnũ paſcalẽ. Ex quo plerique nõ bñ intelligẽtes dicere voluerunt q hoc ſacramẽtũ nõ debet cõfici ante prandiũ: ſz poſt cenã. Arguũt enim ſic. In operãdo debemus nos cõformare xp̃o tanqz exemplari. iuxta illud Exo. 25. Inſpice ⁊ fac ſm exemplar qd tibi in monte monſtratũ ẽ: ſed xp̃s hoc ſacramẽtum poſt cenã cõfecit: ergo ⁊ a nobis debet confici poſt cenã. Cõtra iſtos vero ẽ tex. de cõſe. di. i. in. c. ſacramẽta. Sacramenta inquit altaris nõ niſi a ieiunis hominibus celebrent. Ratio eſt ſm Ric. in. 4. di. 8. ꝓpter maiorẽ ſolemnitatez ⁊ ſobrietatẽ miniſterij: ⁊ maiorẽ reuerentiã ſacramẽti. Nec valet obiectũ: eo q xp̃s rationabiliter cõfecit poſt cenã: quia voluit terminare figurã ⁊ legẽ in eſu agni paſcalis: ⁊ introducere veritatẽ in inſtitutionẽ ſacramẽti. Hmõi autez ratio non cõuenit ad hoc vt a nobis debeat poſt cenã cõfici. Et ſic hoc ſacramentũ confici debet a ieiunis vt patet de cõſe. di. 2. in. c. liquido. Et ſecundũ Ric. vbi ſupra ſumit hic ieiunium pro priuatione cuiuſlibet alimẽti añ. ſ. q̃s quis ſumat cibũ vel potũ: ſi etiam poſtea in die pluries comeſturus ſit. In caſu tamen neceſſitatis imminente mortis periculo poteſt hoc ſacramentũ poſt alios cibos ſumi. Etiaz ſi ſacerdos ãte miſſaz lauerit os ſuũ ⁊ caſu aliquo gutta illius aque intrauerit in ſtomachũ: nõ ꝓpter hoc tenetur dimittere miſſaz: p̃cipue in die ſolemni: q2 hoc nõ videt impedire dignã p̃paratione p̃ſbyteri nec reuerentiã ſacramẽti. Et de ſimilibus idẽ iudiciũ habeatur. Tertio cõtingit dubitare circa ordinẽ: quãdo. ſ. apoſtoli fuerunt a xp̃o ordinati ſacerdotes: ⁊ acceperũt conſecrandi poteſtatẽ. Ad qd rñdet Ric. in. 4. di. 24. q. Tertio querit in quo actu cuiuſlibet ordinis imprimat caracter: in reſponſione ad argumentũ: q chriſtus ordinauit apoſtolos ſacerdotes: cũ dedit eis ptãtem cõficiendi. Luc. 22. et Math. 26. dicens. Hoc facite in meaz cõmemorationẽ. 4⁹ dubitat circa materiã in qua ſacramentũ eſt cõficiendũ. Et rñdent doc. in. 4. di. xi. q materia cõgrua huic ſacramẽto eſt panis de frumẽto ⁊ vinũ de vite: eo q chriſt⁹ ita inſtituit: ⁊ hoc rationabiliter. Primo qdẽ q̃ʒtũ ad vſum huius ſacramẽti: q eſt mãducatio. Sicut. n. aqua aſſumit in ſacramẽto babtiſmi ad vſum ſpiritualis ablutionis: q2 corporalis ablutio cõuenienter fit in aqua. Ita panis ⁊ vinũ quibus cõiter homines reficiunt in hoc ſacramento aſſumunt ad vſum ſpiritualis manducatõis Secũdo q̃ʒtũ ad effectũ cõſideratũ in vno quoqz ſumentiũ: q2 vt Ambro. dicit ſup epiſtolam ad Cor. hoc ſacramẽtũ valet ad tuitionẽ corpis ⁊ aie. Ideo caro chriſti ſub ſpecie panis: ꝓ ſalute corporis. Sanguis vo ſub ſpecie vini ꝓ ſalute aie offert. Tertio q̃ʒtuz ad effectũ reſpectu eccleſie q̃ cõſtituitur ex diuerſis fidelib⁹: ſicut panis cõficitur ex diuerſis granis: ⁊ vinũ fluit ex diuerſis vuis. Notandũ tamẽ ſm Tho. in 3. pte. q. 24. ar. 3. in reſponſione ad tertiũ argumentum: q ſi farine triticee admiſceret aliqua quãtitas modica ⁊ parua alterius farine poterit exinde cõfici panis: qui eſt materia huius ſacramenti: q2 modica pmixtio non ſoluit ſpeciẽ: ſecus vero ſi eſſet magna. Quinto dubitatur circa ſpeciem quare. ſ. ſacramẽtũ hoc cõficit ſub duab⁹ ſpecieb⁹. Ad qd reſpondet Alexan. de ales q hoc principaliter fit duplici rõne. Primo ꝓpter duplicis nature nr̃e a xp̃o ſumptionez ad vtriuſqz redẽptionẽ: vt oſtenderet xp̃s totã humanã naturã. i. animã ⁊ corp⁹ aſſũpſiſſe vt vtrũqz redimeret. Panis eniz ad corp⁹ refert vinũ ad animã. Secũda rõ ẽ pp duplicem xp̃i imolationẽ. ſ. i vita ⁊ i morte. Nã expectatio ⁊ p̃paratio ad mortẽ fuit mors q̃dã: q̃ ergo fuit in vita repreſentat ſpecie panis: q̃ autem in morte ſpecie vini. Sexto circa additionẽ aq̃.

Vtrū aqua sit de substātia siue integritate sacra
menti. Ad qđ respondet Bon. in. 4. di. xi. d.
ꝙ de integritate huius sacramēti sunt quattuoꝛ
scilicet materia: forma: ordo: ⁊ intentio cōsecrā
tis. De cōgruitate autem ⁊ bene esse sunt que
sunt hic annexa. Aqua ergo cū nō sit aliqđ ho
rum nō est de necessitate sacramenti: sed anne
xum est materie. s. vino: qꝛ adiungitur vino: et
in ipsum cōuertitur: ⁊ postmodū in sanguinē:
⁊ ideo est de congruitate apponenda: tamē ad/
miscenda est vino: vt dicit̄ extra de cele. mis. c.
vltimo. Cuius ratio multiplex est fm Alexā.
Prima ꝓpter exemplū domini. Probabiliter
enim credit̄ ꝙ domin⁹ hoc sacramētū instituit in
vino aqua ꝑmixto: vt dicit Dama. ⁊ Cypria/
nus de cōse. di. 2. c. scriptura. Secūda ratio ē
ꝓpter signū vnionis corporis mystici cū capi/
te. Vnde de cōse. di. 2. c. cū omne. dicit̄. Cū in
calice vino aqua miscet̄ xp̄o populus adunat̄: ⁊
credentiū plebs ei in quē credit copulat̄ ⁊ iun/
gitur. i. copulāda ⁊ iungenda significat̄ ꝑ fidē:
⁊ dignā sacramenti susceptionē. Ex quo Ric.
in. 4. di. xi. refert ꝙ ꝓpter huiusmodi significa
tionem tātum debet apponi de aqua ⁊ de vino ꝙ
aqua possit trahi ad naturā vini. Populus. n.
trahēdus est ad xp̄m. Et ideo multū sunt illi re
prehensibiles q plus ponunt de aqua q̄ꝫ de vi/
no. Est qdē ꝑniciosus abusus: vt dicit̄ in. c. ꝑ/
niciosus. extra de cele. mis. Tertia ratio quare
aqua admiscet̄ vino est ꝑ fluxū aque de latere
xp̄i: a quo lanceato vt habet̄ Joh. 19. continuo
exiuit sanguis ⁊ aqua. Ideo de cōse. di. 2. c. in
sacramentorum oblationib⁹. dicit̄. Nō debet ī ca
lice domini aut vinū solū aut aqua sola offerri:
sed vtrūqꝫ ꝑmixtū: qꝛ vtrūqꝫ ex latere xp̄i ī pas/
sione sua ꝓfluxisse legit̄. Notandū tn̄ fm magi
strum sen. c. penultimo. xi. di. quarti. ꝙ si sacer/
dos cōsecret vinū sine aqua vere cōuertitur in
sanguinē. Nā ⁊ grecorum ecclesia dicit̄ aquam nō
apponere sacramento: vt ait Inno. de officio
misse. ꝑte. 3. c. 26. ⁊ tn̄ ecclesia nō negat ipsos cō
ficere sanguinē xp̄i. Ille tn̄ q aquā nō appone/
ret reprehendēdus esset ꝓpter rationes iam di/
ctas. Septimo dubitat̄ circa obligationē: vtrū
scilicet popul⁹ debeat cōicare sub vtraqꝫ specie.
Ad qđ respondet sanctus Tho. 3. ꝑte. q. 80. ꝙ
circa vsum huius sacramēti duo possunt cōside/
rari: vnū ex ꝑte ipsius sacramēti: aliud ex par/
te sumentiū. Ex parte ipsius sacramēti ꝯuenit
ꝙ vtrūqꝫ sumat̄. s. corpus ⁊ sanguis: qꝛ ī vtro/
qꝫ cōsistit ꝑfectio sacramenti. Et ideo qꝛ ad sa/
cerdotē pertinet hoc sacramentū cōsecrare ⁊ ꝑfi
cere: nullo modo debet corpus xp̄i sumere sine
sanguine: ꝓut plene patet de cōse. di. 2. in. c. cō
perim⁹. Ex parte aūt sumētiū requirit̄ summa
reuerentia ⁊ cautela: ne aliquid accidat qđ ver/
gat in iniuriā tanti sacramenti. Quod p̄cipue
posset accidere in sanguinis sumptione: q qdem
si incaute sumeret̄ de facili posset effundi. Et
qꝛ crescente multitudine populi christiani in q̄
cōtinent̄ senes ⁊ iuuenes: quorum quidā nō sunt
tāte discretionis. vt cautelā debitā circa vsum
huius sacramēti adhiberent. Ideo ꝓuide ob/
seruat̄ vt populo sanguis sumend⁹ non det̄: sꝫ
solū sumat̄ a sacerdote: ⁊ etiam secūdū aliquos
nō datur sub vtraqꝫ specie ꝓpter periculū erro
ris: ne. s. cōmunis popul⁹ crederet xp̄m nō eē
totum sub vtraqꝫ specie.

De figuris que p̄cesserūt sacramentū euka
ristie: ⁊ de septem ꝓprietatibus māne appro/
priatis huic sacramento. Capi. 2.

S Ecūdū mysteriū declarādū de sacra/
mento eukaristie dicit̄ figurationis.
Fuit nāqꝫ cōgruū hoc sacramentū p̄fi
gurari secūdū Alex. ⁊ Boñ. i. 4. di. 8. ꝓpter
tria. Primo ꝓpter dignitatē: qꝛ p̄dicādū ⁊ ex/
pectandū erat sicut donū dei excellentissimum:
ideo figure huius sacramēti preire debuerunt
in qbus refulciretur expectatio fideliū: ⁊ digni
tas huius sacramēti famosior ostenderet̄. Vn
de figurarum p̄missio non fuit aliud q̄ꝫ fame eius
diuulgatio. Secūda ratio est ꝓpter difficulta/
tem. Inter cetera enim sacramēta hoc est difficil
limum ad credendum: imo inter cetera credibi/
lia: ideo homines debuerunt ad hoc assuefieri
quadam figurarū manu ductione. Tertia ra
ratio fuit propter significationem: quia hoc sa/
cramento christus passus significat̄: ⁊ cōtinet̄
Cōgruebat autē xp̄m passum aliqua figura p̄/
signari. Similiter autē ⁊ hoc sacramentū quo
significatur ⁊ continetur. Precesserunt autem
nō vna: sed plures figure: qꝛ sicut dicit Augu.
in. 4. de trini. Oportebat qꝛ per multa eram⁹
a deo decisi ꝙ multa vitā venturā cōclamarent
scilicet. xp̄m. Et secundū Alex. licet res p̄figu/
rata tantis figuris sit vna secundū substantiam:
tamen illius sunt multi effectus ⁊ multe ꝓprie/
tates siue cōditiones: quarum multiplicitatem
respiciunt ipse figure diuerse. Magister vero
sen. dimissis alijs figuris que assignari possēt:
tantum quattuor enumerat: sacrificium scilicet
Melchisedech: agnum pascalē: māna: ⁊ san/
guinem

guinem qui fluxit de latere christi: q̄ figure suffi
cienter enumerātur duplici ratione. Prima
est respectus siue relatio figurarū ad legem na
ture mosaice ⁊ euangelice: vt. s. per oblationē
Melchisedech ostendatur fuisse prefiguratum
sacramentum in lege nature. Per agnū pasca
lem: ⁊ māna in lege scripture. Et per sanguinē
qui fluxit de latere christi in lege gratie. Se/
cunda ratio est si attendamus ad ea que presi/
gnantur. Nā in hoc sacramento est visibilis for
ma: ⁊ hec prefigurata est in sacrificio Melchi/
sedech: ⁊ est res contenta: ⁊ hec figurata est in
agno pascali: ⁊ res significata tantū: ⁊ hoc i mā
na. Et virtus dans efficaciam: ⁊ hoc in sangui
ne qui defluxit de latere xpi. Verūtamē soler/
ter est aduertendū q̧ in māna qd̄ pluit dn̄s pa/
tribus in deserto Exo. 16. septē cōditiones re/
periuntur cōuenientes huic sacramento ineffa
bili. Prima est modus generatōis. Secū
da est locus descensionis. Tertia tempus re/
collectionis. Quarta terminus mensuratio/
nis. Quinta ritus preparationis. Sexta au
sus reseruationis. Septima gustus saporatio
nis. Prima cōditio erat modus generatio/
nis: q2 in nocte inuisibiliter de celo descēdebat
Quid enim designat p noctē nisi fidei nostre
status. Sicut enim in regno celoꝝ nulla ē ob/
scuritas tenebrosa: ⁊ in inferno nulla pōt lucidi
tas apparere. Sic in p̄senti peregrinatione nō
est lux clara visionis deifice sicut in celo: non
obscura tenebrositas eterne damnationis sicut
in inferno: sed nocturna fidei lux stellari ⁊ luna
ri nō quidē solari lumine illustrata qbus lumi/
nibus videmus ⁊ cognoscimus hoc sacramen
tum. Secunda cōditio illius māne erat locꝰ
descensionis: q2 descendebat in deserto circa ca
stra filioꝝ israel solum: eiq3 defecit cum intra/
uerunt terrā promissionis. Sic hoc sacramētū
non nisi in ecclesia: ⁊ in eius fide veraciter con
secratur: atq3 in deserto presentis vite tantūmo
do frequentatur. Cum autē ad repromissaꝫ vi/
uentium terrā ventum fuerit iam non amplius
hoc sacrificium offeretur: sed gloriosus iesus i
cōsummato felicitatis loco cōspicieť ineffabili/
ter exaltatus. Tertia cōditio erat tēpꝰ recolle
ctionis. Sex enim diebus poterat repiri: prece
pitq3 Moyses ex parte domini: feria sexta pro
sabbato colligi. Sabbato autē egressi quidā de
populo vt colligerent non inuenerunt. Sic ⁊
istud viuificum sacramentū non nisi sex diebꝰ
presentis peregrinationis reficere habet: s3 sab
bato sempiterne quietis inuenieť rex noster ie
sus christus nō mystice sacramēto velatus sed
manifestus ⁊ decore regio gloriosus. Quar/
ta cōditio est terminus mensurationis: q2 per
singula capita mensuram gomor ex parte dn̄i
Moyses colligi instituerat: nec qui plus collegit
plus habuit: nec q minus: minꝰ inuenit. Sic q
dem istud mirabile sacramentū nequaq̄3 conti
net minorē iesum in minori hostia q̄3 in maiori
nec plus in pluribꝰ q̄3 in vna. Quinta condi/
tio erat ritus p̄parationis: q2 illud māna igneꝫ
optime sustinebat: nā māna liquidū colligebať
simile coriandro: ⁊ ppe ignē ponebať ⁊ efficie/
batur durꝫ: deinde atritabať: ⁊ ex eiꝰ farina cō
ficiebať panis. Sed si ponebať ad solē liquefie
bat: ⁊ cōtabescebat. Sic istud benedictū sacra/
mentū pfecte ignem sustinet deuoti ⁊ feruentis
amoris: atq3 rationes ab amoris fornace pce/
dentes pfecte cōcludunt huius sacramenti irre
fragabilē veritatem. Sed sol curiositatis huma
ne ⁊ fantastice ratiōis ad pscrutationē sacramē
ti p pfidiā eum liquescere facit. Sexta condi/
tio est ausus reseruationis. Nā p̄cipiēs Moy
ses q̧ nullus seruaret ex eo vsq3 in māne: q vo/
luerunt reseruare: inuenerunt q̧ scaturire cepit
vermibus atq3 cōputriuit. Sic hoc sacramētuꝫ
reseruatū ab his qui ad illud nolūt accedere sca
tet vermibus: q2 ipsi tales deteriorant: ⁊ indu
rantur: vt patet. 82. di. in. c. presbyter. Se/
ptima conditio erat gustus saporationis: q2 vni
cuiq3 sapiebat iuxta desiderij sui appetitū. Ali
qui enim cū summa delectatione vescebantur ci
bo illo sapidissimo: nōnulli vero murmurātes
dicebant. Anima nostra nauseat super cibo isto
leuissimo. Sic h̄ sacratissimū sacr̄m sumētibus
diuersimode sapit secunduꝫ diuersas disposi/
tiones quas i eis format: vel desiderium chari
tatis: vel indeuotio malignitatis. O quot sunt
obstinati peccatores ⁊ presumptuosi qui corpꝰ
christi sumentes nullū ex eo percipiunt gustuꝫ.
Alij vero q̄3 mirabiliter propter deuotionem ⁊
fidem recreanť ⁊ cōsolanť. De quo ⁊ si multa
possent exempla narrari: vnuꝫ tamē referamꝰ
quod rome euenit. Tempore namq3 Eugenij
quarti quedam notabilis ⁊ spiritualis domina
deo deuotissima Francisca nomine de pontia/
nis singulis diebus festis sacramenti commu/
nioneꝫ de manu sacerdotis reuerentissime su/
scipiebat: sentiebatq3 delectationē admirabileꝫ
adeo vt sepius post communionem p magnuꝫ
temporis spacium raperet in extasim. Quo/

dam vo die dum in ecclesia sancte Cecilie trã
styberim expectaret accipere cõionẽ: sacerdos
ille q celebrabat: aut leuitate duct⁹: aut diaboli/
ca tẽptatione deuictus tẽptauit sibi dare hostiã
nõ consecratã. Cũq3 ori eius appropiquasset
recusauit illã sumere dicẽs. Parcat tibi deus
o pater sacerdos: q me non solũ decipe credidi
sti: sed etiã idolatrã facere voluisti. Quibus v
bis cõmotus sacerdos veniã petiit: et peccatũ
postea cõfessus: rem alijs studuit enarrare.

De septem fructibus quos aquirunt hi qui
fideliter et deuote sanctam cõionem suscipiunt.
Capitulum. .3.

Ertiũ mysteriũ declarandũ de sanctissi
mo sacramẽto dicit̃ fructificatiõis. De
uote eni cõicantes multos fructus con
sequunt̃ et p̃cipue septem. Primus dicit̃ gra
tificatio. Secũdus remissio. Tertius satisfactõ
Quartus defensio. Quintus releuatio. Sex
tus cibatio. Septimus glorificatio. Prim⁹
fructus dicit̃ gratificatio. Confert eni sacramẽ
tum deuote cõicãtibus gratiã. Rõ ẽ ƒ3 Tho.3
pte.q.79. Tu3 qr in eo cõtinet̃ xp̃s: q sicut ve
niẽs in mũdo: venit cũ gratia: ƒm illud Jo.j.
Gratia et veritas p iesum xp̃m facta ẽ. Ita ve
niens in isto sacramẽto. Tum qr representatur
passio eius: q̃ fuit gratie effectiua. Tum qr su
mitur sub spẽ cibi nutrientis. Vñ sicut cibus
p̃stat vitã: ita et hoc sacramẽtũ: ppterea vocat̃
eucharistia.i.bona gratia. Nã dicit̃ sacrificiu3
respectu p̃teriti.s. passionis xp̃i quã representat
Et dicit̃ cõio respectu presentis quasi cõis vnio
qr vnit̃ mẽbra cũ corpore: vel i corpore mystico
et dicit̃ viaticũ respectu futuri: qr est p̃figuratiuũ
vite: et qr passio vnio et gloria sunt ex gratia: iõ
noiat̃ eucharistia. Secũdus fructus deuote
cõicantiũ dicit̃ remissio. Remittunt̃ nãq3 per
hoc sacramẽtũ peccata venalia. vt habet̃ de con
se. di.2.c.cum oẽ.c.si quotiens. et.c.ante bene
dictionẽ. Quãtũ aũt sit istud.s. remissione3 ve
nialiũ habere: patere põt si cõsideret̃ quantũ ip
sam aiam ledant. Nam licet eternã dãnationẽ
non iducant: tamẽ iferũt duo p̃cipua nocumen
ta. Primũ ẽ qr diminuũt feruorẽ charitatis.
Secũdũ qr obligant ad penã tẽporalẽ. Ex quo
dicit Boñ.in.4.di.20.q siqs morit̃ tñ venia
lia habẽs vadit ad purgatorium. Tertius fru
ctus deuote cõicantiũ dicit̃ satisfactio. Hoc siq
dem sacramẽtũ satisfacit p peccatis. Secũdum
eni Tho.3.pte.q.79. hoc sacramẽtum simul ẽ
sacrificiũ et sacr̃3. Sed rõnem sacrificij h3 inquã
tum offert̃. Rõne vo sacr̃i inquantum sumit̃.
Et ideo effectũ sacr̃i habet in eo q sumit: effectũ
ãt sacrificij in eo q offert vel in his pro qbus of
fert̃. Si g̊ cõsideret̃ vt sacramẽtũ h3 duplicem
effectũ. Vno modo recte ex vi sacr̃i. Alio mo
do quasi ex quadã cõcomitãtia. Ex vi qdẽ sacr̃i
directe h3 illum effectũ ad quẽ est institutũ: non
ẽ aũt institutũ ad satisfaciẽdu3: sed ad spũaliter
nutriendũ per vnionẽ ad xp̃m et ad mẽbra ei⁹:
sicut et nutrimentum vnit̃ nutrito. Sed qr h⁹i
vnitas fit per charitatẽ ex cuius feruore aliqs
conseqt̃ remissionẽ nõ solum culpe: sed ẽt pene
Inde ẽ q ex cõsequẽti per quandã cõcomitan
tiã ad principalẽ effectũ hõ cõsequet̃ remissionẽ
pene: nõ qdẽ totius: sed ƒm modũ sue deuotio
nis atq3 feruoris. Si aũt cõsideret̃ inquãtu3 ẽ
sacrificiũ habet vim satisfactiuã: et pdest his p
qbus offert̃ tam viuis q̃3 defunctis. Sed i sa/
tisfactione magis attendit̃ affectus offerẽtis q̃3
qualitas oblationis. Quãuis ergo hec oblatio
ex sui quãtitate sufficiat ad satisfaciendũ pro oi
pena: tamẽ fit satisfactoria illis pro qbus offert̃
vel ẽt pro offerentibus ƒm quãtitatẽ sue deuo/
tionis: et non pro tota pena. Hinc Alex. papa
de conse. di.2.in.c.nihil.ait. Nihil in sacrifici
is maius esse cepit q̃3 corpus et sanguis christi
nec vlla oblatio hac potior est: sed oẽs p̃cellit: q̃
pura cõscia dño ẽ offerẽda. Quartus fructus
deuote cõicantiũ dicit̃ defensio. Defendit vtiq3
hoc sacramentũ p̃seruando a peccatis futuris.
Vt eni ait Tho. vbi.s̃. Peccatũ est q̃dã mors
spũalis aie. Vnde hoc mõ preseruat̃ aliquis a
peccato futuro: quo p̃seruat̃ corpus a morte fu
tura: qd̃ quidẽ fit dupliciter. Vno mõ inquan
tũ hois natura interius roborat̃ cõtra interiora
corruptiua: et sic preseruat̃ a morte p cibũ et me
dicinam. Alio modo p hoc q munit̃ cõtra exte
riores impugnatiões: et sic p̃seruat̃ p arma: q/
bus munit̃ corpus. Vtroq3 aũt modo hoc sa/
cramẽtũ conseruat a peccato. Nã primo quidem
p hoc q christo cõiungit̃ p gratiã roborat spũa
lem vitã hois tanq̃3 spũalis cibus et spũalis me
dicina: ƒm illud psalmi. Panis cor hois cõfir
mat. Et Aug. sup Jo. ait. Securus accede pa
nis est nõ venenũ. Secũdo inquãtũ est signu3
passionis xp̃i per quã victi sunt demones re/
pellit ipsorũ ipugnationem. Vñ Criso. super
Jo. ait. Vt leões flãmã spirãtes de mẽsa dñi
recedimus terribiles demonibus facti. Notã
dum tñ q licet hoc sacramẽtũ inquãtum ẽ de se
habeat virtute3 p̃seruatiuã a peccato: nõ tamẽ
aufert

aufert homini possibilitatē peccandi: eo q̄ hō i statu vie est huius cōditionis q̄ potest flecti in bonū ⁊ in malum. Quintus fructus deuote cōicantium dicit̄ reuelatio. Si eni homo post d' uotā cōionem in peccatū rueret facilius ab illo surgere pōt: q̄z si ante illud non cōicasset. Rō est: q2 vt diximus: per sacram cōionem aia roborat̄ ⁊ fortificat̄: ⁊ ideo facilius ē forti resurgere q̄z debili. Sextus fructus deuote cōicantium dicit̄ cibatio. Cibat vtiq3 hoc sacramētu3 spūaliter animā ⁊ multotiens miraculose reficit ipsum corpus. Dicit̄ enim de beata katherina de senis: q̄ sepius cōione suscepta per dies plurimos sine cibo ⁊ potu ꝑsistebat absq3 aliq̄ sui corporis lesione. Septimus fructus dicit̄ glorificatio. Facit ēt hoc sacramētum ad augmētum glorie que sequitur ad augmētum gratie. Quāto eni anima proficit ⁊ crescit in gratia: tāto copiosiorem gloriā promeretur. Sed q deuote ⁊ humiliter suscipit sacramētū eucharistie ꝓficit in gratia: vt tactū ē supius: iccirco abundantius gloriā obtinebit. Currite igit̄ omnes ⁊ conscientijs a peccatis emūdatis sacram cōmunionē accipite: q2 saluator noster dixit Jo. 9. Siqs manducauerit ex hoc pane viuet i eternum: hic ꝑ gratiam: ⁊ in futuro ꝑ gloriam: in qua viuit ⁊ regnat ipse iesus dei filius cum patre ⁊ spiritu sancto per cuncta secula seculoru3. Amen.

Feria tertia hebdomade sancte: de veritate sacramēti eucharistie: in quo vere ⁊ realiter cōtinet̄ ipse xp̄s. Sermo. .64.

[C]aro mea vere est cibus ⁊ sanguis meus vere ē potus. Verba sunt redēptoris nostri originaliter Jo. 6. c. Inter cetera fidei nostre credibilia maximū ⁊ admirabile ē realis ac v'a existētia corpis ⁊ sanguinis xp̄i in sacramēto altaris sub spēbus panis ⁊ vini. Hoc vtiq3 nisi fides credat sermo nō explicat. Verūtamē ad confūdendam ꝑfidiam infidelium consolandosq3 fideles qui id credunt: in hoc sermone de veritate altissimi sacramenti verba faciemus. Est et enim necessarium simpliciter credere ⁊ firmit̄ confiteri qd a dn̄o iesu xp̄o audiuimus dictum carnem. s. suam vere eē cibum: suum sanguinem vere esse potum. s. in sacramento altaris: in quo vere ⁊ realiter continet̄. Ad qd ꝓbādū ⁊ fideliter ꝑsuadēdū procedemus tripliciter:

Primo per auctoritates.
Secundo per rationes.
Tertio per exempla.

Qd omnes tam theologi q̄z sacra concilia ⁊ doctores antiqui tenent ⁊ confitentur dn̄3 iesum xp̄m realiter esse in sacramento altaris sub speciebus panis ⁊ vini. Capitulum. .j.

[P]Rimo probanda ē veritas corporis ⁊ sanguinis xp̄i in sacramento altaris ꝑ auctoritates. Primo theologorū. Secundo conciliorum. Tertio doctorum. Primo itaq3 theologi omnes Ric. s. Boñ. Sco. ⁊ ceteri. di. x. quarti li. dicunt q̄ opinio quorūdā fuit ⁊ error pessimus q̄ xp̄s nō eēt in altari nisi tm̄ sicut in signo: ⁊ dicit̄ manducari: quia signum eius tm̄ accipit̄. Sed iste error cōtra pietatem fidei est: que tantum beneficiū sibi a deo datū recognoscit ⁊ gratias agit: q̄ in carne sua ⁊ natura propria sit nobiscū. Est etiam contra sacramenti dignitatem per excellentiam: in q̄ relucet diuina potentia ⁊ bonitas altius ceteris sacramentis. Nam cetera sacramenta excellit: ⁊ quasi consumatiuū est aliorꝝ oium: sicut charitas omnium virtutum. Manifestat̄ nāq3 oī potentia dei in operis singularitate. Cum. n. panis in corpus xp̄i verum ⁊ integrum i multis altaribus conuertit̄ nullo remanente cōmuni: ostendit se deus posse supra omnē potentiā operatiuam in conuersione. Et per hoc q̄ idē in pluribus locis supra imaginatiuam. Et per hoc q̄ tam magnum ⁊ integrum in tam parua specie facit existere non contractum: ostendit se posse supra potentiam intellectiuam. Error igitur p̄tactus detractus est a quodā Berengario rome coram. 113. episcopis. vt habet̄ de cōse. di. 2. in. c. ego Berengarius. Ideo catholice dicendū est ƀm Franciscū de marone i quodam sermone de corpore xp̄i: q̄ sub specie panis que videt̄ in hostia quatuor eē creduntur.

Primo qdem ibi credit̄ esse corpus xp̄i ex vi v'bor: ūq2 v'ba consecrationis de solo corpore faciunt mentionem. Secūdo est ibi sanguis xp̄i ex cōcomitātia imediata: q2 sanguis imediate disponit corpus ad vitam. Tertio ē ibi anima xp̄i ex cōcomitantia propinqua: q2 licet anima: nō viuificet corpus nisi mediante sanguine tamen ptinet ad eandem naturā: ⁊ ido cōcomitat̄ ipsum ꝓpinque. Quarto est ibi diuinitas verbi ex cōcomitantia remota: q2 licet diuinitas cum tribus p̄cedentibus faciat vnū suppositum: tamen non ptinet ad vnā naturā.

Similiter etiam in calice ista quatuor esse cre-
dunt: sed alio ordine. Primo ē ibi sanguis
ex vi v̄borum pro eo q̄ v̄ba consecrationis ca
licis de solo sanguine faciunt mentionē. Se-
cundo est ibi corpus ex cōcomitantia imediata
q̄r corpus sanguinis est imediatū receptaculū.
Tertio est ibi aīa cōcomitantia propiqua: q̄r
ptinet ad eandē naturā humanam. Quarto
ē ibi diuinitas ex cōcomitantia remota: q̄r non
ptinet ad eandem naturā: q̄muis ad idē suppo-
situm. Et ista quatuor significauit saluator no
ster ibi esse. d. Joh. 9. Ego sum panis: p hoc
dans intelligi corpus. Et subiūgit: viuus: per
hoc d enotās aīam p quam corpus viuificatur:
⁊ q̄r aīa sine corporeo sanguine viuificari non
pōt: ideo subintelligit̄ hic sanguis. Deinde ad
dit: qui de celo descendi propter diuinitatem.
Quare totus xp̄s continet̄ sub specie panis:
⁊ totus sub specie vini. Secūdo ad ostenden
dam v̄itatem sacramēti facit auctoritas sacroꝝ
cōciliorū. Scribit̄ eni extra de cele. mis. in. c. cū
Marthe. Dicit̄ hoc sacramētum mysteriū fi
dei: qm̄ aliud ibi credit̄ q̄z cernat̄: ⁊ aliō ibi cer
nit̄ q̄z credat̄. Species panis ⁊ vini cernitur
⁊ credit̄ v̄itas carnis ⁊ sanguinis xp̄i. Et i. c.
i. de sum. tri. ⁊ fi. ca. sic scribit̄. Vna ē fideliū
vniuersalis ecclesia extra quam nullus oīno sal
uat̄: in qua idē ipse sacerdos est ⁊ sacrificiū ie-
sus xp̄s: cuius corpus ⁊ sanguis in sacro alta-
ris sub speciebus panis ⁊ vini veraciter conti
net̄ transubstantiatis pane i corpus ⁊ vino i sā
guinem virtute diuina: vt ad pficiendū myste
rium vnitatis accipiamus ipsi de suo qō acce-
pit ipse de nostro. Sed propter dicta in pall̄. c.
cum marthe. notāda sunt sm̄ Fran. de maro-
ne quatuor documēta. Primū q̄ in hoc sa
cramē̄o proprie non videt̄ xp̄s oculo corpora
li: q̄r accidentia que ibi cernunt̄ non sunt i cor-
pore xp̄i sicut in subiecto. Et si querat̄ quar̄ xp̄s
in hoc sacro corpus suū dedit nobis velatū sub
accidentibꝰ. Rn̄deri potest q̄ id fecit propter q̄
tuor rōnes. Prima est pp humilitatē: vt. s.
homines in hoc sacramēto humiliarent̄ credē-
tes ea que sunt supra itellectū. in hoc eni sacro
valde necessaria est captiuatio itellectus in ob-
sequiū xp̄i. Secūda rō est propter fidelitatem
vt. s. fides habeat meritū: q̄r vt Greg. dicit in
omel̄. Fides nō habet meritū vbi humana rō
prebet experimentum. Tertia rō est propter
indignitatē. s. quo ad malos q indigni sunt cla
re conspicere corpus dn̄i iesu xp̄i. Quarta rō
est propter imbecillitatem quo ad omnes: quia
claritatem corporis iesu xp̄i nullus viator na-
turaliter posset inspicere. Scdm̄ documentū
q̄ lz proprie ibi non videat̄ xp̄s: tamē nō errāt
fideles q dicunt dn̄m se vidisse in manibus sa
cerdotis: q̄r nullus errat: cuius v̄ba pn̄t v̄ifi-
cari eo modo quo v̄ficat̄ scriptura diuīa: i qua
dicit̄ q̄ aliq viderūt deum oculo corporali: sicē
de Moyse dicit̄ q̄ vidit dn̄m cernendo corpo
ralem rubum Exo. 3. non q̄ ibi viderit diuini
tatem: sed q̄r dn̄s assistebat illi rubo. Et ita cor
pus xp̄i suo modo assistit spēbus que in hoc sa
cramento cernunt̄. Tertium documentum
q̄ in hoc sacramento adoratio non est dirigen
da ad illud qō cernit̄: sed ad illud qō credit̄ tm̄
q̄r illud est dignum adoratione. Quartū do-
cumentum q̄ ante completa v̄ba consecratio
nis hostia non est adorāda donec eleuatur a sa
cerdote vel adoratur: q̄r nūdum ibi constat eē
corpus xp̄i. 3° ad ostendēndā v̄itatem sacri
sunt auctoritates sanctorum doctorum. Ex q
bus oībus quatuor tm̄ inducemus nominatis
simos ⁊ famosos doc. s. Amb. Aug. Greg.
⁊ Hilarium. Ambrosius eni in li. de sacram̄
tis. ⁊ ponitur de cō. di. 2. in. c. panis. ait. Pa
nis est in altari vsitatus ante v̄ba sacramētoꝝ
vbi autem accessit consecratio: de pane fit cor
pus xp̄i. Et idem in li. de officijs. ⁊ habet̄ in
. c. ante benedictionem. de conse. dist. 2. Ante
benedictionem alia spēs nominat̄: post bene-
dictionem corpus significat̄. Et idē de conse.
di. 2. in. c. reuera. ait. Hoc quod conficimus
corpus ex virgine est. Et idem de conse. di. 2.
in. c. omnia. ita pulchre loquit̄. Omnia quecū
q̄z voluit dn̄s fecit in celo ⁊ in terra: ⁊ q̄r volu
it sic factum est. Ita licet figura panis ⁊ vini
videat̄ nihil tamen aliud quam caro xp̄i ⁊ san
guis post consecrationē credenda sunt. Vnde
ipsa veritas ad discipulos hoc inquit. caro mea
est pro mūdi vita. Et vt mirabilius loquar nō
alia plane q̄z que nata est de Maria: ⁊ passa ē i
cruce: ⁊ resurrexit de sepulchro. Et Aug. ō cō
se. di. 2. c. nos autē. dicit. Nos autem in spē
panis ⁊ vini quā videmus res inuisibiles. i.
carnem ⁊ sanguinem honoramus. Et idem i
. c. non omnis. Non omnis panis sed accipi-
ens benedictionē xp̄i fit corpus xp̄i. Et idem i
epistola ad Hyreneum. Perfectus panis de
celo: corpus est ex virgine. Greg. āt in omel̄.
pascali. ⁊ habet̄ in. c. qd sit. de cōse. di. 2. My-
sterium fidei dicit̄ qō credere debes q̄ ibi salꝰ
nostra

noſtra conſiſtat. ¶Prouidens.n.nobis dñs d dit hoc sacr̃m ſalutis: vt qꝛ nos quottidie peccamus: ⁊ ille iam moꝛi non põt: p illud ſacramentum remiſſionez conſequamur. Quottidie.n. ipſe comeditur ⁊ bibitur in veritate: ſ; integer et viuus atq; imaculatus permanet. Et ideo magnũ ⁊ pauendũ myſterium eſt: qꝛ aliud videtur: ⁊ aliud itelligit̃. Hilarius de conſe. di. 2.c.coꝛpuſ.ita loquit̃. Coꝛpus xp̃i qđ ſumitur de altari figura eſt dum panis ⁊ vinum extra videt̃: veritas autem dum coꝛpus ⁊ ſanguis xp̃i in veritate interius creditur. Confiteri igitur debemus ⁊ indubie credere dominum ieſum chꝛiſtum in ſacramento altaris vere ⁊ realiter contineri.

Quđ rõnibus fidelibus ꝓbari poteſt etſi nõ demõſtratiuis veritas carnis ⁊ ſanguinis xp̃i in ſacramento eucbariſtie.

Capitulũ. .2.

[S]Ecundo pꝛobanda eſt veritas coꝛpoꝛis ⁊ ſanguinis chꝛiſti in ſacramẽto admirabili eucbariſtie p rõnes: non quidem naturales ⁊ demonſtratiuas ſed fideles ac perſuaſiuas: ⁊ colligi poſſunt pꝛincipaliter tres. ¶Pꝛima dicitur diſtinctiua. Secunda cõceptiua. Tertia cõmutatiua. ¶Pꝛima dicit̃ diſtinctiua. Maioꝛ enim diſtantia eſt vt dicit Bona. di. x. quarti. inter ens ⁊ non ens: q̃; inter ens ⁊ ens. Si ergo deus potuit de nihilo pꝛoducere omnia que ſunt in celo ⁊ i terra: cur non poterit mutare vnum ens in aliud ens: ⁊ conuertere panem in carnem ⁊ vinum ⁊ ſanguinem. Ideo Ambꝛo. in libꝛo de ſacramẽtiſ ait. De totius mundi operibus legiſtis quia ipſe dixit ⁊ facta ſunt: ipſe mandauit ⁊ creata ſunt. Sermo igitur qui potuit ex nihilo facere quod non erat: non poterat ea que ſunt in id mutare quod non erat. Non eſt enim minus dare q̃; mutare nouas naturas rebus. Secũda ratio dicitur conceptiua. Si coꝛpus chꝛiſti ſupernaturaliter: ⁊ miraculoſe potuit a virgine concipi: cur non poterit in ſacramento ex miraculo realiter contineri. Ideo ait Ambꝛo. vbi ſupꝛa. Quid hic queris nature oꝛdinem i chꝛiſti coꝛpoꝛe: cu; pꝛeter naturam ſit ipſe dominus natus ex virgine. Sed non immerito dubitari poteſt vtrum nobilioꝛ ſit virtus tranſubſtantiãdi panem in carnem: ⁊ vinum in ſanguinem chꝛiſti: virtute virginis ipſum concipientis. Et nonnulli tenere voluerunt ꝙ ſic: tu; quia ſacerdos conficit coꝛpus chꝛiſti paucioꝛibus verbis q̃; conceperit virgo: tum quia virtus conceptionis in virgine terminata fuit ad coꝛpus chꝛiſti paſſibile ⁊ immoꝛtale: virtus autem tranſubſtantiandi terminatur ad impaſſibile ⁊ immoꝛtale. Contra iſtos tamẽ ſic aſſerẽtes dicit Bonauentura. x. di. quarti. ꝙ dupliciter eſt loqui de virtute tranſubſtantiante ⁊ de concipiente. Vno modo pꝛout ſunt in ſuo fonte: ⁊ pꝛimo pꝛincipio: vt dicatur virtus concipiendi que operata eſt conceptionem pꝛincipaliter ⁊ pꝛopꝛia auctoꝛitate: ⁊ ſimiliter virtus trãſubſtantiandi: ⁊ ſic non eſt comparatio ſecundum magis ⁊ minus in ſe: cum ſit vna ⁊ eadẽ virtus diuina non intenſa nec remiſſa. Sed ſi ipſa comparetur ad manifeſtationem factam p hos effectus: iudicandu; eſt ꝙ ſe habent ſicut excedentia ⁊ exceſſa: licet enim vtrunq; ſit nobiliſſimum ⁊ oſtendat potentiam eſſe ſummã. in conceptione tamen magis laudatur maieſtas diuina: ⁊ in tranſubſtãtiatõe magis captiuatur ratio noſtra. Secundo modo poſſumus loqui de hac duplici virtute: pꝛout dicitur communicari creature ſm ꝙ dicitur ꝙ virgini data eſt poteſtas concipiendi: ⁊ ſacerdoti per verbum poteſtas conficiendi: ⁊ ſic loquendo ſimpliciter virtus concipiendi dignioꝛ ⁊ excellentioꝛ ⁊ nobilioꝛ eſt: tum quia ſubiectum magis nobilitat. Maius.n.eſt eſſe matrem dei qua; eſſe ſacerdotem: tum quia actio eſt ſingularioꝛ ⁊ pꝛeclarioꝛ. Maius enim eſt concipere quam conficere: quia terminus actionis plus accipit a concipiente matre quã a conficiente ſacerdote. Accepit enim a matre humanitatem ⁊ eſſe: in conſecratione vero coꝛpoꝛis chꝛiſti non accipit eſſe. Iccirco reſpondẽdũ eſt his qui contrarium tenere voluere dicentes virginem concepiſſe chꝛiſtum mediantibus pluribus verbis quam ſacerdos conficiat. Quos neſcio ſi inſanos aut ignoꝛantes nominẽ eo ꝙ comparatio iſta nulla eſt: quia veꝛba ſunt de neceſſitate conſecrationis: non autem conceptionis. Vnde ſi ſacerdos nunquam pꝛoferret verba nũqua; cõſecraret. Beatiſſima autem virgo non concepit xp̃m ex vi v̾boꝛum: ſed ex merito v̾tutum ſuaꝝ: ob qđ poſito ꝙ cum dixit. Ecce ancilla domini: obmutuiſſet: remanentibus in ea tamen v̾tutibus ſupꝛadictis: adhuc concepiſſet xp̃m. Similiteꝛ male intelligunt q v̾tutem trãſubſtantiandi hoc modo pꝛeferunt virtuti concipiendi: qꝛ ille terminat̃ ad coꝛpus impaſſibile ⁊ immoꝛtale: ⁊c̃. Nam arguunt quaſi coꝛ-

pus xp̄i cōsecratione fieret. Sed certe non fit. Nā non fit eius humanitas: q2 facta est in conceptione: nō fit gloria corporis: q2 facta est i resurrectione: nō fit pfecta etas: q2 etas. 33. annorum spacio est perfecta: vnde argumentū deficit vt diximus: q2 arguit ac si faceret: sed p cōsecrationem nihil nouū fit: sed hoc solū fit: vt qđ erat in celo perfectū ꝛ gloriosum: idē sine mutatione sui fit in sacramento virtute trāsubstantiandi. Tertia ratio manu ducens nos vt firmiter credamus corpus christi esse in sacramēto altaris dicitur cōmutatiua. Nam legim⁹ sepius fuisse per diuinā virtutē imutatā naturā. Ideo Amb⁹ in. c. reuera. de cōse. di. 2. inquit Forte dices aliud video: quomodo tu mihi asseris ꝙ corpus xp̄i accipiam. Et hoc nobis adhuc superest vt pbemus: quantis igit̄ vtimur exemplis: vt probemus hoc nō esse qđ natura formauit: sed quod benedictio cōsecrauit: maioremq3 vim esse benedictionis q̄3 nature: q2 benedictione etiam natura ipsa mutatur. Virgā tenebat Moyses: piecit eam ꝛ facta est spens Rursus apprehendit caudā serpentis: ꝛ i virge naturā reuertit̄. Vides ergo pphetica gratia bis mutatā esse naturam: ꝛ serpentis ꝛ virge. Currebant egypti flumina puro meatu aq̄rum subito de fontiū venis sanguis cepit erūpere: non erat potus in fluuijs. Rursus ad pphete preces cruor cessauit fluminū: aquarum nature remeauit. Circūclusus erat vndiq3 populus hebreoꝝ. Hinc egyptijs vallatus: inde mari clausus. Virgā leuauit Moyses: separauit se aqua: ꝛ in muroꝝ speciem se congelauit: atq3 inter vndas via pedestris apparuit. Jordanis retrorsu3 conuersus contra naturā: i sui fontis reuertitur exordium. Nōne claret naturam vel maritimorum fluctuum vel fluuialis cursus esse mutatam. Sitiebat populus patrū tetigit Moyses petra3: ꝛ aqua de petra fluxit. Nūquid nō preter naturā operata est gratia vt aquam vomeret petra: quā non habet natura. Marath fluuius amarissimus erat vt sitiens popul⁹ bibere nō posset: misit Moyses lignū in aquam: ꝛ amaritudinem suam aquaꝝ natura deposuit: quā infusa subito gratia tēperauit. Sub Elyseo pphcta vni ex filijs prophetaru3 excussum est ferrum de securi: ꝛ stati3 imersu3. rogauit Elyseum qui amiserat ferrum. Misit Elyseus lignu3 in aquā ꝛ natauit ferrū: vtiq3 ꝛ hoc preter naturā factū eē cognouim⁹. Grauior est ferri species q̄3 aquaru3 liquor. Aduertimus ergo maiorē esse gratiam q̄3 naturam ꝛ adhuc tamen prophetice benedictōis miramur gratiam. Quod si tantū valuit humana benedictio vt naturā cōuerteret: quid dicemus de ipsa consecratione diuina vbi ipsa verba domini saluatoris operantur. Nā sacramentum illud quod accipis christi sermone conficit̄. h Amb. qui in talibus ꝛ similibus exemplis nobis ostēdit quāta potest magnus ꝛ excelsus deus: cui⁹ potestati atq3 virtuti imense ꝛ infinite ascribuntur omnia miracula sacramēti altaris.

Qualiter miracula ꝛ exempla operata in sacramento altaris ostendunt vere ibi esse corp⁹ christi. Capitulum. 3.

t Ertio probāda est veritas sacramenti p exempla. Nā de⁹ benedict⁹ ꝛ si nō semp quādoq3 tñ ad cōfusionē cordiū inflatoꝝ multa de hoc sacramēto ostendit mira atq3 stupenda. Inter que illud vnū ē celeberrimu3 ac memoria dignū: qđ euenit dum sanct⁹ Antonius de padua Arimini predicabat. Ibi nāq3 hereticus quidā aderat: q male sentiebat de corpore xp̄i: atq3 in contemptū corporis xp̄i hostias nō cōsecratas sepius asino suo p̄bebat in cibū. Cū vo h innotuisset Antonio fidei defensori acerrimo illū ad se vocatū dure redarguit: veritatēq3 sacramenti ei fideliter psuasit. Cū vo ille ptinax i suo sensu mācret: assereret q3 asinū suū psepe tali cibo fore ↄpastū: cōuenit cū eo Antoni⁹: vt de h expiētia fieret: ꝛ p dies tres asinus sine cibo trāsiret: ꝛ die tertia Antonius i foro celebrata missa: ꝛ reseruato sacro illud intra hostias nō cōsecratas reponeret: atq3 illo mō asinus famelic⁹ iuitaret̄ ad pabulū: qđ cū factū fuisset corā multitudine maxia: animal illud appropinquās sponte i q̄ corp⁹ xp̄i itra hostias nō cōsecratas reuerēter recōditū erat ex miraculo dei cognouit dn̄m suū: ꝛ caput et pedes inclinās humiliter adorauit: neq3 cura sibi fuit de cibo quo indigebat: cūq3 vberib⁹ ab illo heretico angeret̄ traheret̄ ꝛ volueret̄ semp faciebat vt pri⁹: ob qđ heretic⁹ ille ꝛ alij q̄3 plurimi omni errore deposito ad verā fidē red'erūt. antonius aūt deo grās referens saci in honorifice in loco debito posuit ꝛ cōseruauit. De multis etiā cōptū ē ꝙ ex priuilegio spāli corp⁹ xp̄i viderunt: aut in specie pueri: aut carnis: aut sanguinis. Q8 fit sm Tho. 3. pte. q. 76. p imutatōe3 oculoꝝ eoꝝ q sic vidēt: quoꝝ oculi imutant̄ ac si expsse viderēt exteri⁹ carnē aut sanguinē vel pueꝝ nulla trāsmutatiōe facta ex pte sacramēti

qđ patet

Quod patet ex eo q̄ alijs videt̃ sub spẽ panis Nec tamẽ id ptinet ad aliquã deceptionẽ quia talis species diuinitus format̃ in oculo ad aliquã veritatẽ figurandã: ad hoc. s. q̄ manifestet̃ vere corpus xp̄i esse sub hoc sacramẽto sicut etiaʒ xp̄s absqʒ deceptione apparuit discipulis eunti bus in Emaus. Dicit. n. Aug. in li. q. euãgelij: q̄ cũ fictio nostra refert̃ ad aliquã significationeʒ nõ est mendaciũ: sed aliqua figura. Sũt itaqʒ multa huius sacramẽti p̄clarissima testimonia q̄ tamẽ omnia si deessent sufficere nobis debet verbũ xp̄i dicentis. Hoc est corpus meũ: de quo dicere possum⁹ qd̄ Isaac dixit dũ filiũ tangebat. Vox quidẽ vox Jacob ẽ sʒ man⁹ manus sunt Esau. Naʒ in tactu ⁊ in odoratu Esau eũ reputabat: in voce tñ Jacob eũ cõfitebatur. Sic in hoc admirabili sacramento sensibus nostris. s. visui: odoratui: gustui: ⁊ tactui accidentia panis se offerunt: sʒ ipsi auditui veritas carnis xp̄i. O igitur ineffabile sacramentuʒ. o inexplicabile signũ amoris iesu christi. o deniqʒ triumphale priuilegiũ nobis exhibituʒ Nõ est enim aut fuit aliquãdo tã grãdis natio que habeat deos appropinquantes sibi: sicut adest nobis deus noster. Ergo omni deuotione qua possumus celebremus huius sacramẽti mysteria quo nobis adueniat grã: ⁊ tãdẽ perennis ⁊ eterna gloria: in q̄ ipse dñs iesus viuit et regnat cũ p̃re ⁊ spũ scõ p infinita se. se. Amen.

Feria quarta hebdomade sancte: de sacramẽto eukaristie: ad quod deuote suscipiendũ fideles inuigilare debent. Sermo. .65.

Accepit panem

⁊ gratias agens fregit et dixit Accipite ⁊ mãducate: h̄ ẽ corpus meũ: qd̄ pro vobis tradet̃ hoc facite in meã cõmemorationeʒ. Doctoris gentiũ verba sunt ista. i. Cor. xi. c. Satis vtile ⁊ pficuũ esse arbitratus sum: si adhuc de sacramẽto ineffabili eukaristie nõnulla dixero: qm̃ quãto magis illius p̄conia fidelibus innotescũt: tãto ardentius excitant̃ ad illius vsum: deuotãqʒ susceptionẽ. Jccirco preter ea q̄ dicta sunt: adhuc videbimus quedã nõ immerito de hoc benedicto sacramẽto dilucidanda: proponemus itaqʒ tria principalia mysteria: que apostolus in verbis preallegatis explicauit ⁊ annotauit: videlicet.

Primũ dicitur trãsubstantiationis.

Secundũ mãducationis.

Tertium cõsecrationis.

De transubstantiatione panis in carnẽ ⁊ vini in sanguinẽ xp̄i: ⁊ de cõditionibus admirãdis ipsius trãsubstantiationis. Cap. .I.

Primũ mysteriũ annotatũ ab apostolo dicit̃ trãsubstãtiationis. Quia xp̄s paneʒ accipiens: ⁊ grãs agens panẽ illũ benedixit ⁊ cõsecrauit: cõuertitqʒ substãtiã eius in substãtiã corporis sui: sic ⁊ in sacramẽto isto substãtia panis in substãtiã corporis xp̄i: ⁊ substantia vini in substãtiã sanguinis ei⁹ vere cõuertit̃. Ad qd̄ plenius intelligendũ q̄ttuor sunt dubia declarãda. Primũ vtrũ in consecratione sit vera trãsmutatio siue conuersio panis in corp⁹ xp̄i: an panis simul maneat cũ corpore Ad qd̄ r̃ndet Alex. i. 4. sum. volumine: q̄ aliqui errãtes dixerunt q̄ in hoc sacramẽto nõ est aliqua cõuersio: sed ad prolationẽ verboꝝ sine cõuersione aliqua fit diuina virtute: vt corpus xp̄i sit ibi. Tamẽ hec positio est cõtraria sanctoruʒ auctoritati: vt patet. Est etiã cõtra cõgruitateʒ sacramẽti: diminuitqʒ vtilitatẽ meriti. Naʒ multiplex ẽ ratio quare cõgruit vt panis cõuertatur in corpus xp̄i ⁊ nõ maneat simul. Prima est vitatio idolatrie. Si eniʒ sub sacramẽto maneret panis fortassis quãdoqʒ indistincte adoraret̃ cũ dño. Secũda ratio ẽ efficatior d̄ductio ad ipsum xp̄m cõprehendẽdũ. Species enim panis que modo deducit immediate ad dominuʒ xp̄m cõprehendẽdũ ⁊ vescendũ tũc mediate deduceret: q̄ primo deduceret ad cõprehensionẽ panis: ⁊ post ad cõprehensionẽ dñi. Tertia ratio ẽ spiritualior refectio: nõ. n. illa refectio ẽ spiritualis omnino: tũc esset etiã carnalis: q̄ tũc cibus carnalis assumeret̃: ⁊ nõ solũ spũalis. Quarta rõ ẽ veritatis insinuatio. s. vt credatur q̄ sit tantũ cibus anime ⁊ nõ corporis: ⁊ q̄ hoc cibo fit vnio spiritualis non corporalis. Opinio ad h̄ p̄tacta minuit vtilitatẽ meriti: q̄ ponẽdo q̄ accidẽtia nõ possunt esse sine subiecto innitẽdo rõnib⁹ humanis: meritũ fidei diminuit: iõ dicẽdũ q̄ tota substãtia panis cõuertit̃ in substãtiã corporis xp̄i remanentib⁹ accidẽtibus sine subiecto. Secũdũ dubiũ declarãduʒ vtrũ in ista cõuersione annihilet̃ substãtia panis. Et ad h̄ r̃ndet Ric. in. 4. di. xi. d. q̄ q̄uis post cõuersionẽ substãtie panis in substãtiã corporis xp̄i nihil de substãtia panis remaneat: tñ q̄ substãtia corporis xp̄i i quã cõuersa ẽ aliqd est: annihilata nõ ẽ: vñ substãtia panis nõ ẽ in nihilũ redacta. sed in meli⁹ cõmutata. s. in corp⁹

xp̄i: nō tñ ſ3 Alex. de pane illo accipit eē corp⁹ xp̄i: ſ3 ipſa eſſentia panis ſine omni mutatione facta in corp⁹ xp̄i mutatᷣ in illud. Ideo Ugo. li. 2. de ſacramētiſ. pte. 8. c. 9. ait. Nō ſic corp⁹ xp̄i in pane cōſecrari dicim⁹: vt de pane corp⁹ xp̄i eſſe accipiat: nec quaſi corp⁹ nouū ſubito factum de mutata eſſentia: ſed in ipſu3 verꝫ corp⁹ mutatā eſſentiā: nec ipſam ſubſtātiā panis ⁊ vini in nihilū redactā: q2 deſijt eſſe qᵭ fuit: ſ3 mutatā potius: q2 cepit eſſe aliud qᵭ nō fuit. Tertiu3 dubiū declarādū vtrū illa cōuerſio fiat i inſtanti vel ſucceſſiue. Et rūdet Ric. vbi. ſ. ꝙ fit in inſtanti: q2 vt accipi pōt a cōmentatore. 4. metaph. Omnis ſucceſſio in mutatione cauſatᷣ vel ex reſiſtentia mobilis ad motorē: vel medij ad motorē vel ratione vtriuſq3: ⁊ puto ꝙ ſub reſiſtentia ipſius medij debeat cōprehendi diuiſibilitas ſpacij ꝑ cōparationē ad limitationē virtutis in motore: vñ ꝗ3uis corporale mediū angelo nō reſiſtat: tñ q2 limitate virtutis eſt: non poſſet ſe trāſferre ab oriente in occidētē ptranſeundo ſpaciū in inſtāti. Uirtus aūt cōuertens ſubſtātiā panis in corp⁹ xp̄i nō eſt limitata. Illa eni3 cōuerſio fit ꝑ ỽtutē diuinā: q̄ infinita ē Nec ſibi reſiſtit ſubſtātia panis: q2 tota natura pfecte ſubdıᷣ ỽtuti diuine. Nec ē aliqᵭ mediū per qᵭ iſta cōuerſio fiat: hoc enim nō habet locu3 ꝓprie loquēdo: niſi de mutatiōe locali. Pane3 enim nō eſſe corpus xp̄i nihil poſitiuū dicē ⁊ tñ ſi eſſet mediū nō oporteret ꝙ cauſaret ſucceſſionē in diuina opatione. Deus. n. vnū lapidē trāſferre poſſet ab oriente in occidentē ꝑ totū mediū in inſtāti. Nō. n. oportet ꝙ diuiſibilitas medij cauſet ſucceſſionē i mutatiōe: niſi cū h̄ mutāſ fit limitate ỽtutis. Quartū dubiū declarandū: vtrū ỽtus trāſubſtātiatiua principalius reſpiciat ſacerdotem ꝗ3 ỽba. Et rūdet Ric. di. 8. q̄rti. ꝙ ỽtus p̄dicta principalius reſpicit ſacerdotē: q2 qñ dñs operatᷣ aliquē effectū mediāte inſtrumēto animato cuiuſmodi ē ſu⁹ ſm phm primo politicorꝫ: ⁊ in animato: ỽtus dñi principalius reſpicit inſtrumentū animatu3 ꝗ3 inanimatū. In trāſubſtātiatione autem ſacerdos ſe habet ſicut inſtrumētū animatū: et verba ſicut inanimatū: ideo ỽtus dñi principaliter opantis principalius repſicit ſacerdotem ꝗ3 verba. Secūda ratio ē: q2 qñ plura inſtrumēta ꝑ ordinē ſe habentia cōcurrūt ad eundē effectu3 vt man⁹ ⁊ penna ad ſcripturā: ỽtus principalis motoris principali⁹ reſpicit illud inſtrumentu3 qᵭ ē ſibi ꝓpinquius ⁊ mediāte quo aliᵭ inſtrumentū mouetᷣ: vnde virtus ſcribentis principalius reſpicit manū ꝗ3 pennā. Ad trāſubſtātiationē autē cōcurrunt plura inſtrumēta ꝑ ordinē ſe habētia. ſ. ſacerdos ⁊ ỽba: quorꝫ ſacerdos ē ꝓpinquior principali agēti: q2 ſibi ē ſimilior ⁊ ei⁹ repreſentat pſonā. Eſt etiā ꝓlationis ỽborꝫ cā: ideo ỽtus trāſubſtātiatiua principalius reſpicit ſacerdotē ꝗ3 ỽba. 3ª rō ē q2 ỽtus trāſubſtātiatiua ſacerdotē reſpicit ꝑmanēte rōne caracteris q in ſacerdote ꝑmanet: ỽba autē ſicut ſunt tranſeuntia reſpiciunt trāſeuntē nō ꝑ aliquē tranſitū ex ꝑte ỽtutis: ꝓut ē in principali agente: ſed ꝑ tranſitū ipſorꝫ ỽborꝫ: ſm qd tñ p̄dicta virtus reſpicit principali⁹ ỽba ꝗ3 ſacerdote3: inꝗ3tū ỽba magis de ꝓpinquo ſe habēt ad effectū ꝗ3 ſacerdos: ſm quē modū etia3 dici poteſt ꝙ virtus ſcribentis principalius reſpicit pennam ꝗ3 manum.

De multiplici māducatione corporis xp̄i: ⁊ de dubijs que circa illā haberi poſſunt. Ca. 2.

[S]ecundū myſteriū qᵭ annotauit apoſtolus in themate dicitᷣ māducatiōis: aſſerens qᵭ xp̄s dixit. Accipite ⁊ māducate: hoc ē corp⁹ meū. Ad qᵭ pleni⁹ intelligēdū quattuor ſunt dubia declarāda. Primū quot ſūt modi māducādi corp⁹ xp̄i. Et rūdet magiſter in. 4. di. 9. ꝙ ē duplex. vn⁹ ſacr̄alis: ali⁹ ſpūalis: q̄ diſtinctio ſm Boñ. oritᷣ vno mō a diſpoſitiōe ſumentiū: q2 qdā accedūt male diſpoſiti: ⁊ hi māducant ſacramētaliter: qdā bene: ⁊ hi ſpūaliter Secūdo accipitᷣ a mō ſumendi: q2 qdā ſuſcipiūt ore corporis ⁊ nō cordis: ⁊ hi ſacr̄aliter. Quidā ỽo ore cordis: ⁊ hi ſpūaliter. Comedere igitᷣ ſacramētū ſpūaliter eſt illud ſuſcipe cū fide informata charitate. Comedere aūt ſacr̄aliter ē illud ſuſcipe cū fide ſine charitate. Qui māducant ſacramētaliter: tantū ſuſcipiunt ſacramētū ſed nō effectū illius. Qui ỽo māducāt ſpūaliter effectū grē cōſequūtᷣ. Secūdū dubiū: vtrꝫ mali ſumāt corp⁹ xp̄i veraciter. Et rūdet Tho. 3. ꝑte. q. 80. ⁊ Boñ. in. 4. di. 9. ꝙ circa h̄ qda3 antiqui errauerūt dicētes ꝙ corp⁹ xp̄i verꝫ a malis nō ſumitᷣ: q2 nō decet tātā maieſtatē ⁊ carnē tā ſanctā ⁊ purā in corp⁹ peccatis ſubditū itroire. Ideo aſſerebāt ꝙ corpus xp̄i verꝫ a ſpeciebus abſcenderet: ex quo peccator ipſu3 labijs ⁊ ore polluto cōtingeret. Sed hoc eſt erroneū co ꝙ manentibus ſpeciebus corp⁹ xp̄i ſub eis eſſe nō deſinit. Species autē manet ꝗ3diu ſubſtantia panis maneret: ⁊ ſibi adeſſet. Manifeſtum eſt aūt ꝙ ſubſtātia panis aſſumpta a peccatore

nō ſtatim

nō ſtatī eſſe deſinit: ſed manet q̄diu per caló/
rem naturalē digeratur. Unde tā diu corpus
chriſti ſub ſpeciebus ſacramentalibus manet
etiā a peccatoribus ſumptum. Quare doc. oēs
dicunt ꝙ peccatores veraciter ⁊ ſacramentali/
ter: licet non ſpūaliter corpus chriſti ſuſcipiant:
quod cantat eccleſia in proſa in feſto corꝑis chri
ſti dicens. Sumūt boi: ſumūt mali: ſorte tamē
inequali vite vel interitus. Et Aug. ſuꝑ Joh.
ait. Multi de altari accipiunt: ⁊ accipiēdo mo/
riuntur. Ad idē eſt. c. ſicut Judas. c. ⁊ ſancta
de conſe. di. 2. Tertiū dubiū vtrum peccator
qui cū certa ſcientia in peccato ſumit corp⁹ xp̄i:
ſumat illud dānabiliter. Et ꝙ ſic patet ꝑ dictū
apoſtoli. d. ꝙ iudiciū ſibi mādu cat ⁊ bibit: qđ
nō eſt ſm Boñ. qꝛ ipſum corpus aliquā macu
lā det anime: ſed qꝛ peccator ipſū cōtemnit dū
ſe preparare nō vult ⁊ mundare. Sed aliquis
obijcere pōt ſi mādu care corp⁹ xp̄i cū peccato
peccatū eſt: ergo a ſimili ⁊ videre: ergo quotiēſ
cunq̄ exiſtens in pctō mortali videt corp⁹ xp̄i
peccat mortaliter. Rñdet Tho. ⁊ Boñ. ꝙ vi/
ſus nō ꝑtingit ad ſubſtātiā corporis xp̄i: ſ; ſolū
ad ſpecies ſacrales: ſ; ille q̄ mādu cat nō ſolū ſu
mit ſpēs ſacrales ſ; etiā xp̄m q̄ eſt ſub eis: ⁊ iō
a viſione corporis xp̄i null⁹ babtizatus ꝓhibet
nō babtizati aūt nō ſunt admittēti: etiā ad inſpe
ctionē huius ſacri: vt pʒ ꝑ diony. in lib. ange.
hierar. ſ; ad mādu cationē nō debent accedere
niſi illi q̄ bene diſpoſiti ⁊ mūdati ſunt: q̄re nō ē
ſimile videre ⁊ ſumere hoc ſacramētū. Quar
tū dubiū ē: vtrū accedere ad hoc ſacramētū cū
cōſciētia peccati ſit grauiſſimū oīum peccatorū.
Et q̄buſdā videt ꝙ ſic. Primo qꝛ glo. ſuper
illud. i. Cor. xi. c. Qui mādu cauerit ⁊c. De in
digne mādu cāte ait: ac ſi xp̄m occiderit punietur
ſ; peccatū xp̄m occidētiū videt fuiſſe grauiſſi/
mū: ergo ⁊ h̄ peccatū. 2° arguūt: qꝛ Hiero. dicit
in quadā ep̄la. Quid tibi cū feminis q̄ ad alta/
re cū dño fabularis. Dic ſacerdos dic clerice q̄
liter cū eiſdē labijs filiū dei oſcularis q̄b⁹ oſcu/
latus es filiā meretricis. O iuda oſculo filium
hominis tradis. Ex q̄bus v̄bis videt ꝙ forni
cator accedēs ad menſā xp̄i peccat ſicut peccauit
Judas pctō enormi ⁊ grauiſſimo. Rñdet ta/
mē Tho. vbi ſupra ꝙ aliquod peccatū pōt dici
graui⁹ alio dupliciter: vno mō ꝑ ſe: alio mō ꝑ
accidēs. Per ſe q̄dē ſm rationē ſue ſpeciei: q̄
attendit ex ꝑte obiecti: ⁊ ſm hoc quāto id cōtra
qđ peccat ē maius: tāto peccatū ē graui⁹: ⁊ quia
diuinitas xp̄i eſt maior humanitate ipſi⁹: ⁊ ipſa
humanitas eſt potior q̄ ſacramēta humanita/
tis. Inde eſt ꝙ grauiſſima peccata ſunt q̄ cō/
mittunt in ipſam diuinitatē: ſicut eſt peccatū in
fidelitatis ⁊ blaſphemie. Secūdario aūt ſūt gra
uia peccata q̄ cōmittunt in humanitatē chriſti.
Tertio aūt loco ſunt peccata q̄ cōmittunt con/
tra ſacramēta q̄ ꝑtinent ad humanitatē xp̄i. Et
poſt hoc ſunt alia peccata cōtra puras creatu/
ras. Per accidēs aūt vnū pctm̄ ē graui⁹ alio ex
ꝑte peccātis: puta pctm̄ qđ eſt ex ignorātia vel
infirmitate leuius ē pctō qđ ē ex cōtēptu vel ex
certa ſciētia. Et eadē rō eſt de alijs circūſtātijs
Secūdū hoc ergo cōicare in pctō mortali in qui
buſdā pōt eſſe grauius: ſicut in his q̄ ex actuali
cōtēptu in cōſciētia peccati ad hoc ſacramētū ac
cedūt. In q̄buſdā v̄o min⁹ graue: puta in his
q̄ ex quodā timore ne dep̄hendant i pctō cū
cōſciētia peccati h̄ ſacramētū ſuſcipiāt. Sic er/
go pʒ ꝙ hoc peccatū ē multis alijs grauius ſm
ſuā ſpeciē: nō tñ oīum grauiſſimū. Ad primū
ergo dicendū ꝙ peccatū indigne ſumētiū hoc
ſacr̄m cōꝑat pctō occidētiū xp̄m ſm ſimilitudi
nē: qꝛ vtrūq̄ cōmittit cōtra corp⁹ xp̄i: nō tñ ſ;
criminis quātitatē. Peccatū enim occidētiū
xp̄m fuit multo grauius. Primo q̄dē qꝛ illud
peccatū fuit cōtra corp⁹ xp̄i in ſua ſpecie ꝓpria:
hoc aūt ē cōtra corp⁹ chriſti ſpecie ſacramenti.
Secūdo qꝛ illud peccatū ꝓceſſit ex intentiōe no
cendi chriſto: nō aūt hoc peccatū. Similiter for
nicator accipiēs corp⁹ xp̄i cōꝑat iude oſculanti
chriſtū q̄ntū ad ſimilitudinē criminis: qꝛ vter/
que ex ſigno charitatis chriſtū offendit: non tñ
q̄ntū ad criminis quātitatē. Hec tamē ſimilitu
do nō minus cōpetit alijs peccatoribus q̄ for/
nicatoribus. nā ⁊ ꝑ alia peccata mortalia agitur
cōtra charitatē chriſti cuius ſignū ē hoc ſacra/
mentū: tāto magis quāto peccata ſunt grauio/
ra. Secundū quid tamē peccatū fornicationis
magis reddit hominē ineptū ad perceptionem
huius ſacramēti: inq̄ntū. ſ. ꝑ hoc peccatū ſpirit⁹
maxime carni ſubijcit: ⁊ ita impedit feruor dile
ctionis q̄ requirit in hoc ſacramēto. Plus tñ
ponderat impedimētū ipſius charitatis q̄ fer/
uor eius: vñ etiā peccatū infidelitatis qđ fundi
tus ſeparat hominē ab eccleſie vnitate ſimplici
ter loquēdo maxime hominē ineptū reddit ad
ſuſceptionem huius ſacramenti: vnde grauius
peccat infidelis accipiens hoc ſacramentum q̄
peccator fidelis: ⁊ magis cōtemnit chriſtū ſm
ꝙ ē ſub hoc ſacramēto p̄ſertiʒ ſi nō credat xp̄m
vere ſub hoc ſacramento eſſe: qꝛ q̄ntum eſt in ſe

diminuit sanctitatē huius sacramenti: τ virtutē xp̄i operantis in hoc sacramento quod est contemnere ipsum sacramentuʒ in seipso. Fidelis autē qui cū conscientia peccati sumit: cōtemnit hoc sacramentū nō in seipso: sed q̄ʒtum ad vsuʒ indigne accipiens.

De potestate cōsecrandi concessa sacerdotibus rite ordinatis secundum formā ecclesie: q soli conficere possunt. Capitulum. .3.

Tertiū mysteriū qđ apostolus annotauit dicit̄ cōsecrationis: ibi. Hoc facite in meā cōmemorationē. In qb⁹ vbis fm Fran. data fuit potestas cōsecrandi apostolis: qui vt dictū ē in precedentibus fuerunt tūc a xp̄o ordinati sacerdotes. Sʒ hic quattuor dubia adhuc occurrūt aperienda. Primū vtrū angeli habeāt ptātē cōsecrādi. Et rn̄det Alex. in.4. q̄ nō: eo q̄ deus talē potestatem ipsis nō dedit: τ hoc ꝯgrue. Primo q: vtus trāsubstātiandi elementū in corpus xp̄i τ sanguinē data est verbo sensibili. vnde cuius est ꝓferre vbū sensibile: eius est ministeria iter mediāte vbo tali consecrare. Inquit enim Augusti. in.q i. in.c. detrahe. Accedit verbū ad elementū τ fit sacramentū. Secunda ratio est q: si sacramēta ministrarent̄ homini p angelos esset hō in sua reparatione subiectus angelice nature: τ sic nō esset p xp̄m solū restitutus in pristinā dignitatē. Secūdū dubiū: vtrū aliquis nō sacerdos possit cōsecrare. Et respondeo q̄ nō: immo si oēs homines mundi nō sacerdotes essent sancti τ iusti: τ p annos τ annos dicerent vba cōsecrationis sup debita materia cū intentione cōsecrandi nunq̄ cōsecrarent. Ideo scribitur de sum. tri. τ fi. ca. c. i. Hoc vtiqʒ sacramentū nemo potest cōficere nisi sacerdos qui rite fuerit ordinatus fm claues ecclesie: quas ipse cōcessit apostolis eorūqʒ successoribus iesus christ⁹. et ecclesia cātat sic. Sacrificiū istud instituit: cui⁹ officiū cōmitti voluit: solis p̄sbyteris qb⁹ sic cōgruit: vt sumant τ dent ceteris. Et. 25. di. i. c. perlectis. dicitur. Ad presbyteꝝ pertinet sacramentū corporis τ sanguinis dn̄i in altare dei cōficere. Tertiū dubiū vtꝝ sacerdotes mali τ peccatores possint cōsecrare. Et rn̄det Boñ. in. 4. di. i3. q̄ sic: q: officium cōsecrandi nō est ex propria sanctitate: vt quidā heretici dicunt: sed ex auctoritate τc. Tho. vero i. 3. pte. q. 87. ait Nō ex hoc ipso aliquis desinit eē minister xp̄i q̄ est malus: q: dominus habet bonos et malos ministros: q cū auctoritateʒ habent cōsecrandi: cōsecrare possunt. Unde Aug. i. q. i. c. intra. ait. Intra catholicam ecclesiā in ministerio corporis τ sanguinis domini: nihil a bono maius: nihil a malo minus perficitur sacerdote q: nō in merito consecrantis: sed in vbo perficit̄ creatoris τ in virtute spiritus sancti. Ad idem est. c. vt euidenter. c. prophete. c. cū scriptura. c. mlt̄i secularium. τ. c. sacerdotes. Quartū dubiuʒ: vtrū sacerdotes heretici: scismatici: excōicati vel degradati possint cōficere. Et respondet Boñ. in. 4. di. i3. q̄ aliqui voluerūt distinguere q̄ sacerdotes mali quidā occulti sunt mali: τ tales possunt cōsecrare. Alij vo sunt manifeste mali τ ab ecclesia precisi: sicut heretici: τ alij predicti: τ tales nō possunt. Et ad hoc allegant dictū Aug. i. q. i. c. extra catholicā. Extra catholicā ecclesiam nō est locus veri sacrificij. Et Hiero. i. c. odit. q dicit. Odit domin⁹ sacrificia hereticoꝝ: τ a se proijcit: τ quoties in nomine eius cōgregati fuerint detestat̄ fetoreʒ eoꝝ: τ claudit nares suas. Habent etiaʒ ibi. c. nō oportet. Sed tamē positio ista falsa est: vt patebit. Ideo dicendū τ melius q̄ sacerdotes omnes prenominati cōsecrare possunt: q: potestas consecrandi eukaristiaʒ vt inquit Tho. et omnes theologi pertinent ad caracterē sacerdotalis ordinis. Caracter autē indelebilis est. Ideo dicendū q̄ in sacramēto duo attendunt̄ scilicet sacramēti veritas q̄ cōsistit q̄ʒtū ad rem primā: τ sacramenti vtilitas: q: consistit q̄ʒtum ad reʒ vltimā: que est incorporatio vel vnio: q̄ʒtum ad corpus mysticū. Si de veritate sacramenti loquamur veritas saluatur vbi ex parte ministri ē ordo τ intentio: τ vbi prolatio: cum adest debitū elementuʒ. Si autē loquamur q̄ʒtum ad vtilitatē: dicendū q̄ sacerdos bonus cōficit ad vtilitatē suam τ assistētiū. Malus occultus ad damnū suuʒ tantū: nihilominus ad vtilitatem assistentiū qui deuote audiunt missam. Sed p̄cisus τ hereticus ad damnationē suaʒ τ omniū assistentiū. Quia ergo in p̄cisis τ hereticis manifestis priuatur sacramētū omni fructu: q̄ʒuis sit ibi corpus xp̄i veꝝ. Ideo loquunt̄ sacri canones ipsoꝝ sacrificia detestantes non ratione opati operis: sed dāni. Ric. vero i. 4. dicit q̄ p̄fatos sacerdotes posse hoc sacrificium cōficere intelligit̄ dupliciter: aut de iure: aut de facto. Primo mō nō omnis sacerdos pōt hoc sacramentū cōficere: q: nec irregularis nec suspensus: nec interdictus: nec excōicat⁹: nec scismaticus: nec hereticus nec degradatus hoc

sacramentum

sacramentum potest de iure conficere: quia qli bet predictorum prohibitus est potestatis sa/ cerdotalis vsus. vnde conficiendo grauissime peccant. Secundo modo. s. de facto quilibet ip sorum potest vt predictū est. Considerēt itaqꝫ laici quāta est sacerdotalis dignitas: q̄ta sacer/ dotibꝫ data est potestas. Nō sint ipsi sacerdotū iudices: ⁊ ex consequenti sacramentorum con temptores. de quo plenius dixim⁹ in opere de virtutibus. Venerentur ⁊ colant illos vt pr̄es vt dominos: ⁊ tanti sacramēti ministros. Pre parent se omnes cum omni humilitate et re/ uerentia ad sacram cōionem de illorum mani/ bus suscipiendam. Ipsi vero sacerdotes stu/ deant pro viribus nitorem mentis ⁊ anime conseruare: viuereqꝫ munde ⁊ caste: vt sic di/ gne conficere possint ⁊ dispensare fidelibus abs qꝫ proprio detrimento: immo cum merito ⁊ be nedictione dei sacratissimum corpus filij eius domini nostri iesu xp̄i: qui est benedictus ⁊ lau dabilis per infinita secula seculorum. Amen.

Feria quinta in cena domini: de exemplis a christo nobis exhibitis: in quibus eum sequi debemus: ⁊ precipue tempore sacre eucharistie cōmunionis.

Sermo. .66.

Exemplum enim dedi vobis vt quemadmoduꝫ ego feci ita ⁊ vos faciatis. Pijssimi ie su verba sunt ista Io. 13. c. ⁊ in euangelio hodierno. Suscep/ turi sanctissimum sacramentum hodierna die vel in proxima solēnitate pascali diligenter ac sollicite inuigilare debemus: vt ad illud acce/ damus cum omni mundicia: puritate: ac reue rentia. Id autem facere poterimus: si volueri mus imitari exempla virtutum: que docuit nos ipse xp̄s in vltima sua cena. In illa nanqꝫ do cuit nos omnes quid cōicando essemus factu ri. Idcirco in presenti sermone pro morali de claratione euāgelij: de exemplis moralib⁹ spiri tualiter in eo contentis: ⁊ a domino iesu christo nobis oblatis erimus tractaturi: quoniam ad illa christus iesus nos in verbis in themate pre missis inuitat. In quibus totum euangelium hodiernum complectendo septem exempla de/ uotissima declarabimus.

Primum dr̄ memorande mortalitatis.
Secundum consumande charitatis.
Tertium tollerande aduersitatis.
Quartum contēnende prosperitatis.
Quintum obseruande castitatis.
Sextum exercende humilitatis.
Septimum desiderande felicitatis.

Qualiter christus docuit nos exemplo suo memores esse mortis acerbissime quam pro nobis peccatoribus ex charitate ⁊ amore patiē tissime tollerauit. Capitulum. .i.

Primum exemplum quod christus no bis exhibuit dicitur memorande mor talitatis. Ipse etenim memor erat mor tis sue: quod euangelista exprimit. d. Ante di em festum pasche sciens iesus quia venit hora eius vt transeat ex hoc mundo ad p̄rem. Pro quorum verborum declaratione tria sunt no/ tanda. Primum quid per hoc nomen pasca itelligatur. Et ad hoc sic dicit Aug. super Io. Pascha non sicut quidam estimant grecuꝫ no men est: sed hebreum. Opportunissime tamē occurrit in hoc nomine quedam congruentia vtrarunqꝫ linguarum. Quia enim pati grece paschi dicit̄: ideo pascha passio putata est. vel h̄ nomen a passione sic appellatum. In sua vero lingua hoc est in hebrea pascha transitus dicit̄: propterea q̄ tunc primum pascha celebrauit po pulus dei quando ex egypto fugiens rubrum mare pertransiuit. Secundum autem Nico. d̄ lira, dicebatur pascha iudeorum transitus: eo q̄ tunc angelus transijt per egyptum interficiēs primogenita egyptiorum ⁊ filios israel saluās

Secundum notandum q̄ paschale festum apud iudeos incipiebat a vespera diei: in qua luna erat. 14. Dies autem festiuus apud eos i cipit a vespera vnius diei: ⁊ durat vsqꝫ ad ves peram sequentis diei. Unde Leuitici. 23. c. di citur a deo. A vespere vsqꝫ ad vesperum cele/ brabatis sabbata vestra: ⁊ sic dies pasce solēnis erat luna. 15. propter quod eundem diē quem Ioānes nominat ante diem festum pasce pro pter naturalem distinctionem dierum: Marc⁹ nominat primum diem azimorum: q2 a vespe precedenti diei incipiebant comedere azima. Quare s̄m Hiero. oēsqꝫ theologos di. xi. q̄r ti. tenendum est q̄ iesus fecit cenam luna. 14. ⁊ passus est luna existente. 15. Tertium no/ tandū q̄ sicut xp̄s recordabat̄ mortis de proxi mo sibi iminentis: ita ⁊ qui vult cōicare mortē xp̄i ad suam mentē reuocare debet. Hoc do cuit apostolus cū dixit. i. Cor. xi. Quotiēscūqꝫ māducabitis panē hunc ⁊ calicē bibetis: mor/ tē dn̄i annunciabitis donec veniat.

. Qualiter xp̃s nos docuit exemplo ſuo vt
memores ſimus immenſe charitatis ſue: qua
nos dilexit. Capitulum. .2.

S Ecundū exemplū qd̓ docuit nos xp̃s
dicit̃ conſumande charitatis. ſ. de quo
euāgeliſta ſcribit. Cū dilexiſſet ſuos q
erant in mundo: in finem dilexit eos. i. ſꝫ glo.
maiora ſigna dilectionis oſtēdit. Dilexit nāqꝫ
dn̄s ſeruos ſuos iuſtos ⁊ ſanctos: reos ⁊ pec/
catores: pro eis patiendo ⁊ moriendo. Ob qd̓
Hiero. ad damnaſum papam de filio ꝓdigo
ait. Que maior poteſt eſſe clementia: q̃ꝫ vt dei
filius hominis putaretur: decem menſium fa/
ſtidia ſuſtineret: partus expectaret aduentum:
ꝑ ſingulas adoleſceret etates: ⁊ poſt contumeli
as vocum alapas ⁊ flagella crucis pro nobis
fieret maledictus: vt nos a maledicto legis ab
ſolueret. Et apoſtolus Ro. 5. inquit. Cōmen
dat ſuam charitatem deus in nobis: qm̄ cum
adhuc peccatores eſſemus xp̃s pro nobis mor
tuus eſt. Si ergo xp̃s tantum dilexit nos: vt ſā
guinem ſuum ⁊ vitam daret pro nobis: nos d̓
bemus ⁊ illum diligere: ac pro eius amore pro
ximorum odia deponere. An non heretici vel
ingrati habendi ſunt illi qui xp̃m non diligunt
pro quibus mori dignatus eſt. Propterea ſcri
bitur ſic de conſe. di. 2. in. c. iteratur. Semper
xp̃i mors per ſeculi vitam poſteris eſt nunciā/
da vt diſcant qua charitate dilexit ſuos qui pro
eis mori dignatus eſt. Cui omnes debemus
vicem rependere charitatis: quia ad hoc prior
dilexit nos cum eſſemus gehenne filij: vt euꝫ
diligeremus a morte iam liberati. Et Caſſio. i
li. de dilectione dei ait alloquens aīam ſic. Au
di anima mea ⁊ auribus percipe diuinam cle/
mentiam. Quis abyſſum tam ineffabilis gra
tie conſiderauit. Quis de fonte tante dulcedi/
nis guſtauit ⁊ non amauit. Quare non diffū/
dis in deum vniuerſos affectus quos dirigis
vanitates ⁊ inſanias falſas. Cur queſo diligis
aliquid preter illum qui tam benigne: tam mi/
ſericorditer a tot miſeriis te redemit. Jugi ſeru
ore ⁊ aſſidua meditatiōe reuolue qualiter vni
genitus dei patris cum eſſet ſplendor ⁊ figura
ſubſtantie eius poſt exinanitionem vſqꝫ ad for
mam ſerui: poſt lachrymas: poſt labores: poſt
ſudores: poſt contumelias: poſt flagella: poſt
ſputa: poſt liuores: poſt coronam ſpineam: ꝓp
te affixus in cruce quandoqꝫ pependit. Ma/
nus eleuabat ad patrem in ſacrificium veſper/
tinum: vt te ad amplexus amicabiles inuitaret

Vide anima mea ne ingrata ſis in tanto cumu
lo beneficiorum. Jngratitudo enim eſt perem
ptoria ſalutis. hec ille. Quando ergo xp̃s con/
ſpicit hominem q̄ non diligit conqueritur de
illo. vt Aug. inquit in li. contra. 5. hereſes. d.
Cum eſſem vnicus patris mei reconciliaui te.
cum inter montes ⁊ ſiluas errares queſiui te.
humeris meis portaui te. laboraui. ſudaui. ca/
put meum ſpinis appoſui. manus meas ⁊ pe/
des clauis obieci. lancea latus meum aperui:
vt te mihi copularem: ⁊ tu diuideris a me.

Qualiter xp̃s nos exemplo ſuo docuit ad/
uerſa libenti animo tollerare: ⁊ in tribulationi/
bus eſſe patientes. Capitulum. 3.

T Ertium exemplū quod nobis xp̃s de
dit dicit̃ tollerande aduerſitatis. Tolle
rauit. n. Judam proditorem ſuū equo
⁊ patienti animo: queꝫ ī cena retinuit: cōicauit
qꝫ eum cum aliis diſcipulis: ne eius peccatuꝫ
occultum faceret manifeſtum: vt habetur. i. q.
i. i. c. xp̃s. ⁊ hoc euangeliſta expreſſit cuꝫ dixit
Et cena facta. ſ. quantum ad eſum agni paſca/
lis: nō tamen completa quantum ad alia ciba
ria. Sequitur cum diabolus iam miſiſſet ī cor
vt traderet eum Judas Symonis ſcariotis. ſ.
ſm̄ Nicolaum de lira: q̄ die precedenti eum
vendiderat ſuggeſtione diaboli hanc proditio
nem in cor ipſius mittentis. Sequitur textus.
Sciens q̄ omnia dedit ei pater in manus: ⁊
quia a deo exiuit ⁊ ad deum vadit. Que v̓ba
exponens Grego. 4. moral. ait. Sciebat. n.
q̄ in manu ſua ipſos etiam perſecutores acce
perat: vt ipſe in ſe ad vſum pietatis intorque/
ret quicquid eorum contra ſe malicia permiſſa
ſeuiret. O quanta erat patientia ⁊ longanimi/
tas benedicti ieſu xp̃i: quando in cena illa reſpi
ciebat proditorem videbatqꝫ cor eius malignū
⁊ tamen non eijciebat eum non oſtendebat ſibi
turbulentam faciem: non inferebat contumeli
as illi ⁊ conuicia: ſed modis oībus manſuetiſ/
ſimis quantum in ſe erat: querebat reuocare il
lum a cogitatu maligno. O patientia inuictiſſi
mi xp̃i ieſu benedicti. Hanc docuit nōs v̓bo
cum dixit Luce. 21. Jn patientia veſtra poſſi/
debitis animas veſtras. Et Math. 5. Beati
qui perſecutionem patiuntur propter iuſtciam
quoniam ipſorum eſt regnum celoruꝫ. De pa
tientie autem laudibus multa dicta ſunt a no/
bis in ope de virtutibus. iō pauca hec ſufficiāt

Qualiter chriſtus nos exemplo ſuo docuit
contēnere proſpera mundi huius: ⁊ ne in illis
fiduciam

fiduciam habeamus. Capitulum. .4.

Quartum exemplum quod christus nobis dedit fuit contemnende prosperitatis. De quo euangelista scribit. Surgit a cena et ponit vestimenta sua. i. deponit. per hoc innuens deponendum esse omnem seculi huius affectum: neque confidendum esse in bonis presentis vite. Quod Hiero. dixit sic scribens in epistola ad Exuperantium. Si fieri potest imitare Joseph. et Egyptie domine pallium derelinque nudus christum nudum sequere. Nec solum a christo eiusque sanctis: verum etiam a gentilibus sepe monemur vt huius vite gaudia paruipendamus: respuamusque omnia bona eius. Unde et Seneca ad Lucillum ait. Noli huic tranquillitati confidere. Et iterum ad eundem. Clamo vitate que vulgo placent qui casus ad omne fortuitum bonum suspitiosi pauidique subsistite. Et fera et piscis sepe aliqua oblectatione decipitur munera ista fortune putatis insidie sunt. Quisquis vestrum tutam agere vitam volet: ista fiscata beneficia deuitet quamplurimum: in quibus hoc quoque miserrimi fallimur: quod deum habere putamus in precipitia cursus iste deducit: et huius eminentis vite exitus cadere est.

Qualiter christus exemplo suo nos docuit obseruare et custodire sibi valde acceptam virtutem castitatis. Capitulum. .5.

Quintum exemplum a christo nobis datum fuit obseruande castitatis. Quod euangelista explicauit cum dixit. Et cum accepisset lintheum precinxit se. Nos etiam lumbos precinctos habere debemus, secundum illud Luc. 12 Sint lumbi vestri precincti. Que verba exponens Greg. in omel. ait. Lumbos enim precingimus cum carnis luxuriam per continentiam coartamus. Sed vt dicit Aug. quem allegauimus in sermone de luxuria. Inter omnia christianorum certamina duriora sunt prelia castitatis: in quibus quottidiana est pugna et rara victoria. O quanta multitudo damanatur propter vitia carnis. Et quis explicet quot sunt illi qui vt persistant in miseriis et turpitudine confiteri et comicare postponunt. Quis etiam enumeret quot inueniuntur qui post perpetrata nefandissima et fetidissima peccata carnalia: preverecundia illa non confitentur: et sine vera emendatione conscientie accedunt ad sacram comonem. O infelix conditio talium sic facientium: qui iudicium dei manducant et bibunt.

Qualiter xps exemplo suo nos docuit: vt humilitatis exercitia non recusemus. Capitulum. .6.

Sextum exemplum quod christus nobis tribuit dicitur exercende humilitatis. De quo euangelista subdit. Deinde misit aquam in peluim: et cepit lauare pedes discipulorum: et extergere lintheo quo erat precinctus. O quid erat videre regem angelorum et dominum celi et terre genuflexum ante pedes discipulorum: et manibus proprijs contrectantem: et lauantem pedes illos sordidos et lutosos. Interroga eum anima mea: et dic illi. Cur o bone iesu tantum te humilias. Ut defatigatus et madefactus sudore pedes discipulis tuis laues. Et respondebit tibi protinus. O anima mea. Charitas que me traxit vsque ad exinanitionem: vsque ad formam serui: ipsa me sic humiliare compellit. Quinimmo et maiora humilitatis officia suscipere coget: cum die crastina crucifixus et nudus cum latronibus deputabor Sed discite a me omnes: quia mitis sum et humilis corde.

Qualiter xps exemplo suo nos docuit vt desideremus supernam felicitatem. Capitulum. 7.

Septimum exemplum quod xps nobis dedit dicitur desiderande felicitatis: quia Petrum induxit vt desideraret habere partem secum. Dicit ergo Joannes. Uenit ergo ad Symonem Petrum. Et dixit ei Petrus. Domine tu mihi lauas pedes. In passu hoc dubitare solent quidam vtrum xps lauerit pedes discipulorum aliorum priusque Petri. Et Origen. dicit quod sic quia incepit lauare a minoribus. Sed non videtur verisimile vt dicit Nico. de lira: si transisset per omnes alios: quando aliquis eorum vel plures recusassent hanc lotionem: sicut et Petrus. Et ideo alij doc. dicunt quod primo venit ad Petrum: propter quod alij discipuli audita reprehensione Petri non fuerunt ausi vltra iam recusare. Quod ergo euangelista dicit: cepit lauare etc. et postea subdit. Uenit ergo ad Symonem: non est per hoc intelligendum quod alios lauerit ante ipsum: sed euangelista prius dixit factum in generali: postea explicat modum in particulari incipiens a Petro qui dixit. Domine tu mihi lauas pedes. i. vis lauare pedes mihi peccatori: tu qui es filius dei: quasi dicat nullo modo decet. Simile verbum dixit in principio sue conuersionis Luc. 5. Exi a me domine: quia homo peccator sum. Respondit ihesus et dixit ei. Quod ego facio tu nescis modo scies autem postea. i. secundum Criso. humilitatem huius do

ctrine. Et quomodo humilitas sufficit in deuz
ducere. Dicit ei Petrus non lauabis mihi pe
des in eternum. i. nunq̃ sm Aug. ac si dice/
ret. Nunq̃ sustinebo vt tu laues pedes meos.
Et sz Nico. de li. licet Petrus hoc faceret bo
no zelo: tamē indiscrete hoc faciebat: quia cum
xp̃s non posset errare non debebat voluntati
eius aliquo modo resistere. Iccirco respondit
ei iesus. Si non lauero te non habebis partem
mecum. Qđ moraliter et lr̃aliter intelligi pōt.
Moraliter quippe intelligendo: nullus potest
habere partem cum xp̃o in gloria celesti: nisi lo
tus fuerit a macula peccati. iuxta illud Apoc.
21. Non intrabit in ea aliquid coinquinatum.
Si autem intelligatur de lotione corporali lr̃a
liter: tunc sm Drigeñ. dubium est quomodo
ille qui ob reuerentiam iesu non permittebat la
uare pedes suos non habebit partem cum filio
dei. Et respondet Nico. de lira. q sicut aliqd ē
illicitum non ex sui natura: sed tm̃ quia prohibi
tum: vt patet de ligno vetito primo parenti: ita
similiter aliquid est necessarium ad salutez: nō
ex sui natura: sed ppoter preceptum dei vel p̃
lati: et sic erat in proposito. Ex quo enim xp̃us
volebat simpliciter hoc facere. Petrus de ne/
cessitate salutis tenebatur hoc sustinere. Sz cū
a xp̃o fuit reprehēsus rñdit. Domine nō tm̃ pe
des meos: sed et manus et caput. q. d. prius su
stinerem a te per totum corpus lauari q̃z a te se/
parari: quia q̃uis esset durum sibi vt magister
suus ei seruiret: tamen grauius illi erat ab ip̃o
separi. Vnde dicit in itinerario Clementis q
qñcunqz Petrus erat memor dulcissime socie
tatis xp̃i resoluebatur in lachrymas ita q faci/
es eius adhusta videbat ex frequenti lachryma
rū fluxu. Dixit ei iesus: q lotus est. s. per bap/
tismum nō indiget nisi vt pedes lauet. i. affect⁹
quia vt dicit Aug. in expositione huius passus
Si aliquis baptizatus statim moriatur euolat
ad patriam: nec indiget aliqua alia lotione: sed
si supuiuat indiget lotione pedum. i. affectio/
num mentis. Subdit adhuc xp̃s. Vos mūdi
estis: sed non omnes. vbi Aug. Hoc quid sit
ne quereremus ipse euangelista patefecit adiū
gens. Sciebat eniz quisnam esset qui traderet
eum. Et Drigeñ. Qđ ergo dicit vos mundi
estis refert ad. xj. qđ vero subdit: sed non oēs:
dicit propter Iudam existentem immunduz.
Sequitur euangelista. Postq̃ ergo lauit pedes
discipulorum suorum accepit vestimenta sua:
et cum recubuisset: iterum dixit eis. Scitis qd
fecerim vobis. Vos vocatis me magister et do
mine: sum etenim. Si ergo laui pedes vobis
ego dominus et magister: et vos debetis alter al
terius lauare pedes. i. pietatis: benignitatis: et
humilitatis obsequia inuicem exhibere: quoniā
hec est via per quam acquiritur beata vita. Er
go vt sacra cōio nobis proficiat: demus operā
vt in his septem premissis exemplis imitemur
dñm iesum xp̃m: vt sic tandez admittamur ad
cenam illam magnam: in qua omnes electi pas
cuntur reficiunturqz beata visione dei: qui est
benedictus in secula seculoꝝ. Amen.

Feria quinta in cena domini: de celebra/
tione misse: ac eius significatione: necnon et il
lius auditione. Sermo. .67.

Sacrificate sacrificium iusticie: et
sperate in domino. Illumina/
ti prophete verba sunt ista p̃s.
4. Possunt ac debent oēs fi/
deles sperare vberem fructum
se fore suscepturos ex frequenti oblatione sacri
ficij imaculati dei nostri iesu xp̃i: qui quotiens/
cūqz misse debite celebrant offert p viuis atqz
defunctis. Et licet non oēs esse possint parati
semp et quotidie sanctissimum sacramentuz sus
cipere: verūtamen non priuātur suauissimo ei⁹
fructu: cum assistunt fideliter et deuote quando
a sacerdotibus consecratur. Vnde Aug. de cō
se. di. 2. in. c. vt quid. ait. Vt quid paras dentē
aut ventrem: crede et manducasti. Quoniam
autem pleriqz cor habentes auidum et indeuo
tum negligenter suo tempore ad missas audiē/
das cōueniunt: aut illas audiunt minus reue/
renter. Iccirco in hoc sermone de missa loqua
mur: ad quam nos inuitat propheta in verbis
ppositis exhortans etiam eos qui non sunt sa
cerdotes vt velint adesse in celebratione tanti
mysterij: sperantes ob id consequi copiosa mu
nera grẽ dei. De missa itaqz tractaturi tria my
steria principalia declarabimus.
Primum erit de celebratione.
Secundum de significatione.
Tertium de auditione.

Qđ triplex regula est obseruanda in cele/
bratione misse. s. loci tp̃is et modi. Cap. .j.

Primum mysterium de missa declaran
dum est de eius celebratione. Nam lz
vt ait Vgo. li. de sacris Missa nil aliđ
est q̃z consecratio eucharistie: que ideo dr̃ mis/
sa: qr mittitur hostia vel oblatio. Vel sicut dicit
magister

magiſter ði.iꝫ.quarti. Miſſa ðicitur: qꝛ mittit̃ celeſtis miſſus: q vt exponit Inno. eſt magni conſilij angelus. Iſte inquã mittit̃ ad cõſecrã- dũ: qꝛ ille eſt ſacerdoſ inuiſibilis ðñs ieſus xp̃s q cõſecrat ⁊ cõficit hoc ſacramentũ vbicũqꝫ cõ- ficiatur. Vel ðicit̃ miſſa: qꝛ apoſtolus fidelis p miniſteriũ ſacerdotis p̃ces ⁊ vota ⁊ oblationes ðeo mittit. Tamẽ celebꝛanda eſt cũ obſeruatõe triplicis regule. Prima eſt loci. Secũda tem- poꝛis. Tertia modi. Prima regula obſer- uanda in celebꝛatione miſſe eſt loci. Vt enim inquit Ric. in. 4. ði. iꝫ. Cõmuniter nõ lꝫ miſ- ſaꝫ celebꝛare in loco nõ ſacro: qꝛ ſic inſtituit ec- cleſia: vt patet ðe cõſe. ði. i. c. ſicut. c. miſſaꝝ. c. hic ergo. ⁊. c. nullus pꝛeſbyter. Cuius inſtitu- tionis ratio fuit: qꝛ in ſacramẽto altaris quod ĩ miſſa cõſecrat̃: cõtinet̃ ille q eſt ſumme ſanctus ⁊ totius noſtre ſanitatis cauſa effectiue inq̃ꝫtuꝫ ðeus: ⁊ meritoꝛie inq̃ꝫtũ homo. In caſu tñ ma gne neceſſitatis p̲mittunt iura celebꝛari in loco nõ ſacro: ſi tamẽ tabula ſit ꝯſecrata: ceteraqꝫ ſcã myſteria ad illud officiũ pertinentia ibi affuerit ſicut cũ eccleſie omnes fuerint incenſe: vel cuꝫ hoĩes eſſent in itinere: vel cũ adeſſet alia aliqua legitima ⁊ rationabilis cã: in qbus caſibꝰ cũ li- centia epiſcopi celebꝛare licet in loco non ſacro Cõceditur tamẽ fratribus p̃dicatoꝛibꝰ ⁊ mĩoꝛi ribus exigente legitima cã: vtputa dum eſſent p̃dicantes vbũ ðei in publicis cãpis vel plateis aut in ſimilibus celebꝛare cũ altari viatico abſqꝫ licentia ab ep̃o poſtulata vel impetrata: qđ patet extra ðe priuil̃. ⁊ priuil̃. exceſ. ca. in his. vbi ſic habet̃. In his q̃ ad cultũ ðiuinũ facere ðigno- ſcuntur: nõ maligna ſed benigna eſſet potꝰ in terpꝛetatio facienda. Vnde imitari cõpellimur q̲ cũ fratribus p̃dicatoꝛibꝰ ⁊ minoꝛibꝰ ðuxeri mus indulgendũ: vt vbicũqꝫ fuerint ſine pro- chialis iuris p̃iudicio cũ altari valeant viatico celebꝛare. Quidã nimis ſtricte interpꝛetãdo in dulgentiã noſtrã nituntur aſſerere: q̲ p eã ðicti fratres preter pꝛelatoꝛũ aſſenſum facere h̃ non poſſunt ꝓpter qđ eos celebꝛare iuxta indulgẽ- tiã apoſtolicã nõ p̲mittunt. Cũ aũt nihil eis cõ ferret memoꝛata indulgentia: ſine qua pꝛelatis annuẽtibus id liceret eiſdẽ: fraternitati tue mã damus quatenus interpꝛetatõe huiuſmodi re- pꝛobata: ðũ tñ ab alijs q̃ iuri parrochiali ꝓue- niunt ꝓꝛſus abſtineãt: datã eis ſic licentiã cele bꝛandi auctoꝛitate noſtra nõ ðifferas publicare ita q̲ ðicti fratres aliquã ex indulgentia noſtra videant̃ in hoc gratiã cõſequi. Hec ibi. Que verba ſunt Honoꝛij tertij. Et ſicut in loco ſa- cro vt ðictũ eſt: cõiter miſſe ſunt celebꝛãde: ita etiã celebꝛari debent ſup altari conſecrato. No tandũ tamẽ ſecundũ Rica. vbi ſupꝛa: q̲ q̃ꝫuis ante tẽpꝰ Silueſtri celebꝛaret̃ ſup altare ligneũ qđ cito poterat transferri: qꝛ ꝓpter p̲ſecutioneꝫ nõ erat fidelibus certus locus ad manẽdũ: tñ poſtea inſtituit eccleſia vt celebꝛaret̃ ſup altare lapideũ. Vnde ðe cõſe. ði. i. in. c. altaria. ðicit̃ Altaria ſi nõ ſunt lapidea criſmatis vnctõe nõ conſecrent̃. Cuius ratio fuit: qꝛ altare ðꝫ eẽ ðe materia foꝛti: qꝛ cõſecrari debet: ⁊ ideo nõ ðꝫ eẽ ðe terra. Et qꝛ in eccleſia debet eſſe copia alta- rium vt hoc myſteriũ frequentet̃: ideo altare nõ debet eſſe ðe auro vel ðe argento: q̃ nõ facilit̃ poſſunt haberi. In veteri autẽ lege: qꝛ non ſic multiplicabant̃ altaria: nihil opus erat ſi ðe au ro fierent. Conuenientius eſt etiã altaria fieri ðe lapide q̃ꝫ ðe ligno ꝓpter ſignificationeꝫ: qꝛ vt ðicit glo. in. ðicto. c. altaria. Altare ſignifi- cat chꝛiſtũ: qui ðicitur petra. Sed occaſione ði ctoꝝ apud multos ðubitatur. Vtrũ celebꝛans ſuper altare nõ cõſecratũ aut fractũ ſit irregula ris. Et rñdet Ric. q̲ nõ: eo q̲ irregularitas eſt ðe iure poſitiuo: ⁊ hoc nõ eſt in iure poſitum. Scienter tamẽ celebꝛans ſup altare nõ conſe- cratũ grauiter peccat etiã ſi hoc faciat ex ignoꝛã tia craſſa: q̃ꝫuis minus grauiter q̃ꝫ ſi hoc face- ret ſcienter: qꝛ eccleſia oꝛdinauit ſup altare con ſecratũ debere celebꝛari: vt patet ðe cõ. e. ðiſ. i. c. eccleſie. ⁊ extra ðe cõſe. eccle. vel. alta. ca. i. ⁊ c. qđ ĩ ðubijs. Secũda regl̃a ſeruãda in cele bꝛatione miſſe ðicit̃ tempoꝛis. De quo ſciẽdũ ſm̃ Ric. q̲ qꝛ hoc ſacramentũ p̲tinet ad tempꝰ gratie: qđ p ðiẽ ſignificatur: iuxta illud apoſto li Ro. iꝫ. Nox p̃ceſſit ðies aũt appꝛopinquauit ideo cõiter loquẽdo miſſa debet celebꝛari ĩ ðie artificiali: ⁊ nõ in nocte: incipiendo ðiẽ artificia leꝫ nõ tantũ ab aſcenſu ſolis ſup oꝛiçontẽ nr̃m ſꝫ ab illa p̲te t̲pis que põt p̲pẽdi eſſe ſup oꝛiçõ- teꝫ nr̃m aliq̃ aeris illuſtratio p aliquos radios ſolis: q̃ illuſtratio eſt manifeſtatio ſolis oꝛituri. In nocte tñ natiuitatis ðñi media nocte vl̃ cir- ca hoꝛã illã celebꝛat̃ miſſa: ⁊ antiquitus celebꝛa batur in pꝛincipio noctis reſurrectionis. Et h̃ ꝓpter pꝛiuilegiũ illaꝝ noctiũ. Et ðe hoc ðicit̃ ðe conſe. ði. i. in. c. nocte ſancta. Nocte ſancta natiuitatis ðñi ſaluatoꝛis miſſas celebꝛent pꝛe- ſbyteri ⁊ hymnũ angelicũ in eis ſolenniter ðe cantent: quoniã etiã eadem nocte ab angelo pa ſtoꝛibus eſt nunciatus. Et ſubito facta eſt cũ an

gelo multitudo celestis exercitus laudantium deũ: ⁊ dicentiũ. Gloria in excelsis deo: ⁊ in .t. pax .h.b.v. Quare autẽ celebrantur tres misse in die natalis dñi ratio est ſm Archi. in tractatu quẽ fecit de offi. ecclesie: q2 vna missa .s. ante diez significat tempus ante legẽ quãdo eram⁹ in tenebris. Secũda missa in aurora significat tempus sub lege quãdo nondũ plena dei cognitio habebat̃. Tertia in die significat temp⁹ gratie quãdo iam plena cognitio habetur. De hora autẽ misse sciendũ est q̄ instituta est fieri cõmuniter tribus horis: scilicet hora tertia: sexta: ⁊ nona. Celebratio enim misse est memoriale passionis xp̄i: qui ſm Aug. in li. de cõcordia euangelistarum: crucifixus fuit hora tertia linguis iudeorum: hora sexta manibus militũ: ⁊ hora nona expirauit. Cõsuetudo tamen est vt nõ dicatur solemnis missa hora nona: nisi in diebus ieiuniorum: ⁊ maxime quãdo episcopi faciũt ordinationes. Misse autẽ priuate dici possunt ab aurora vsq3 ad sextam. Sed dubium oritur apud plerosq3 quare in parasceue nõ celebrat̃ missa. Et respondetur q̄ id rationabiliter fit: quia dupliciter representatur ab ecclesia passio christi. Vno modo inq̄ɜtũ fuit in christo ſm se ⁊ absolute: vt moueant̃ corda eorum ad cõpassionez: ⁊ q2 ipsa dies in qua passus fuit ipsam passionem satis efficaciter representat: statuit ecclesia vt illa die non consecretur corpus christi sed quod in precedenti die reseruatũ est sumat̃. Sanguis tamẽ non reseruatur propter effusionis periculũ. Quia autem effectus passionis illius seu influentie ad nos continue ꝑueniũt: seu in nos descendũt: ideo statuit ecclesia vt excepta die p̄dicta quotidie in ecclesijs missa celebretur. Tertia regula seruãda ĩ celebratõe misse dictĩ modi: qui cõsiderat̃ aut respectu calicis aut respectu luminis: aut respectu indumentorum. Si respectu calicis: ⁊ tunc aduertendum est vt dicit Ric. q̄ nõ licet celebrare in calice lapideo propter eius ineptitudinẽ: nec ligneo ꝑꝑ humilitatem: nec vitreo ꝑpter fragilitatem: nec ereo vel de auricalco: q2 ob vini virtutez erugi nem colligeret: ⁊ vomitũ ꝓuocare posset: sed dz esse calix de auro vel de argento. Et si qs tam pauper ẽ q̄ nõ possit habere calicem aureũ vel argẽteũ habeat stagneũ: vt patet expresse de cõsecra. di. i. c. vasa. ⁊. c. ⁊ calix. Secũdo cõsideratur modus in celebratione misse respectu luminis. Nam sacerdos nõ debet celebrare sine igne seu lumine: ⁊ hoc primo ꝑpter ecclesie cõstitutionem: que reprehendit celebrantes sine igne. extra de cele. mis. c. vltimo. Secũdo propter ipsius ignis significationẽ. Significat .n. dilectionis feruorem per quez xp̄s pro nobis passus hoc sacramentũ instituere voluit. Etiã eius lumen ⁊ calor significant q̄ sacramentuz operatur in celebrante digne: ⁊ suscipiente augmentũ illuminationis in intellectu: ⁊ feruorez charitatis in affectu. Tertio consideratur modus celebrandi respectu indumentorũ. Null⁹ vtiq3 celebrare debet sine vestibus ab episcopo benedictis: de quibus sic dicitur de conse. di. i. c. vestimenta. Vestimẽta ecclesie quib⁹ dño ministratur: ⁊ sacrata esse debent ⁊ honesta: quib⁹ in alijs vsibus non debent frui q̄z ecclesiasticis: ⁊ deo dignis officijs: que nec ab alijs debent contingi aut offerri: nisi a sacratis hominibus: ne vltio que Balthasar regem ꝑcussit super hoc transgredientes veniat ⁊ corruere eos faciat ad ima. Et vt dicit glo. in. c. seq. super verbo polluuntur. Ex veste al cuius domine vel alterius non debet fieri casula vel alius ornatus ecclesie. Que autem ⁊ quot sint vestes ille que requiruntur ad celebrationem misse refert Inno. in li. de offi. misse. parte. i. c. io. d. Sex sũt indumenta cõmunia episcopis ⁊ p̄sbyteris: videlicet amictus alba: cingulus: stola: manipulus: ⁊ casula. In multis tamẽ locis inualuit cõsuetudo vt cingulus non benedicatur. Quicũq3 ergo celebraret sine huiusmodi vestib⁹ grauiter peccaret. Sint ergo sacerdotes diligẽtes ⁊ sollici: ne omittant quicq̄z de his que ordinata sunt ab ecclesia.

Quod illorum que requiruntur in celebratione quedã significant pertinentia ad incarnationem: quedam ad passionem: quedam vero ad resurrectionem.

Capitulũ. .2.

Secundũ mysteriũ de missa declarandum est de eius significatione: i quo videre debemus quid significent illa que requiruntur ad misse celebrationem vltra ea que requiruntur ad essentiam sacramẽti. Et respondet Ric. q̄ per illam significantur tria. Primo quedam pertinentia ad incarnationez Secundo quedam pertinentia ad passionem. Tertio quedam pertinentia ad resurrectionez.

Primo significantur quedam pertinentia ad incarnationem christi. Nam sacerdotis calciatio incarnationis est representatio. In persona enim filij dei dicitur in psal. In idumea

extendam

extendam calciamentum meū.i. humanā naturam: quam assumā. Unde sacerdos cū xp̄m representet: missam non debet dicere discalciatus. Amictus in capite representat diuinitatē amictam humanitate. Caput enim christi ē deus. Alba camisia nouitatē vite significat quā christus habuit & docuit: & tribuit in baptismo. Zona siue singulus significat christi iusticiam: iuxta illud propheticum. Et erit iusticia cingulum lumborum eius. Manipulus positus in leua per quam vita presens designatur significat q̄ christus in via manipulum portauit virtutum & meritorum. Stolla que collo sacerdotis incū bit significat obedientiam: quā christus ꝓpter salutem humani generis subijt factus obediēs vsq₃ ad mortem. Casula que alijs vestimentis superponitur christi charitatem significat: que omnes alias virtutes excellit. Introitus sacerdotis ad altare aduentum christi significat: et introitus misse desiderium aduentus eius significat. Et ideo in missa solemni non debet intrare sacerdos quousq₃ inceptus sit introitus misse: q2 ante christus fuit desideratus q̃ veniret. Et quia in aduentu christi fuit aperta vena misericordie: ideo post introitum subdit̄ kyrieleison: quod iterpretatur domine miserere: quod nouies dicitur computādo ibi xp̄eleison: vt p misericordiam christi nouem associemur ordinibus angelorum. Post hoc subiungitur. Gloria in excelsis deo: ad representandum hymnū quē angeli pastoribus nato domino cōcinerūt: quē sacerdos inchoat: quia angelum magni consilij representat. Et chorus concinendo prosequitur: quia subito facta est cum angelo multitudo militie celestis: laudantium &c. Orationes aūt que subsequuntur representāt orationes quas christus post suam natiuitatē fecit pro populo. Epistola que premittitur euangelio significat predicationem precursoris. Baptiste. Graduale significat lamentum penitentie: q2 Joānes penitentiam predicabat. Et quia post luctum sequitur consolatio: iuxta illud Math.5. Beati qui lugent quoniā &c. Ideo post graduale cantatur alleluia: quod significat ineffabile gaudium angeloꝝ & hominum in eterna felicitate laudantium deum. Diaconus suscipiens codicē euangelij benedictionem a sacerdote postulat: ad significandū q̄ nullus dz p̄dicare nisi mittatur. Lectio enim euangelij p̄dicationem christi significat. Et debet legi in loco magis eminenti q̃ epistola: iuxta illud. Super montē excelsum ascende tu qui euāgelizas syon: & quia corde creditur ad iusticiā: ore aūt cōfessio fit ad salutē: vt ostendat ecclesia q̄ euāgelij verbum corde recipit: mox post euangeliū fidei symbolum ore decantat: quod tamē sacerdos incipit vt significet q̄ christus ore proprio christianam fidem docuit. Offertorium quod cantatur significat sacerdotē oblaturum sacrificium laudis: qui anteq̃ dicat oremus: premittit: dominus vobiscū: ad significandū: quia nisi dominus sit nobiscū ad salutem nostrā orare nō possumus. 2 significantur in missa quedam pertinentia ad christi passionē. Nam post offertoriū fit silentiū: & dicuntur orationes tacite: ad representandum illud tempus quo xp̄s nō ambulabat palam inter iudeos cū eū interficere cogitarent: q2 tamen appropinquāte passione iterum palam ambulauit: ad hoc significādū exclamat sacerdos. Per omnia secula seculoꝝ. Prefatio autē est quedā gratiarum actio & diuine laudis confessio: representans illā gratiarum actionē quam sancti reddunt xp̄o in celo. Sanctus representat laudē quam sibi cecinerūt pueri hebreorū in dominica palmaꝝ: eleuatio corporis christi representat eleuationem christi in cruce: demissio depositionem eius de cruce: positio super palā inuolutionē in syndone mūda: pala.n. syndonem representat: ideo dicit̄ de conse. di.i.c. consulto. Consulto omniū cōstituimus vt sacrificiū altaris non in serico p̄āno aut tincto quisq̃ celebrare p̄sumat: sed in puro lintheo ab episcopo consecrato terreno. s. lino procreato: atq₃ cōtexto: sicut corpus dn̄i nostri iesu christi in syndone linea munda sepultum fuit. hec ibi. Cum autē sacerdos dicit. Nobis quoq₃ peccatoribus: representat contritionē: et cōfessionē latronis alteꝝ increpantis: & misericordiā petentis: eo q̄ Centurio & qui cum eo erant reuertebantur percutientes pectora sua. Quādo sacerdos exclamans dicit. Pater noster &c. reductio est ad memoriā illius clamoris: quē emisit xp̄s in hora mortis. d. Pater i manus. &c. altare crucē significat. Calix sepulchrū. patena lapidē quo sepulchrū fuit clausum.

Tertio significant̄ in missa quedā pertinētia ad xp̄i resurrectionē. Nā cum sacerdos dicit. Pax dn̄i &c. insinuat q̄ vna sabbatoꝝ stetit iesus i medio discipuloꝝ suoꝝ & dixit eis. Pax vobis. Et quia tunc dedit eis potestatem remittendi peccata: ideo chorus exclamat Agnus dei & cetera: quod ter repetitur ad significan/

dum ꝙ petimus nobis dimitti peccata cogitationis: locutionis: ⁊ operatiōis: per quoꝝ remissionem veniemus ad eternā pacem. Post cōio significat gaudiuꝫ apostoloꝝ de xp̄i resurrectione. Ite missa est: representat illud qđ dcm̄ est apostolis post ascensionē in celum. s. Hic iesus qui assumptus est ⁊c̄. Deo gratias: representat apostolos regressos in Hierusalem cuꝫ gaudio magno vnanimiter pseuerantes i oratione. Significat etiā ꝙ pro beneficio redēptōnis nostre cuius mysteriuꝫ representaꝛ i missa debemus esse in cōtinua gratiaꝝ actiōe. Siqs vero quereret cur nō dicitur Ite missa est: in qualibet missa. Rn̄det Boñ. di. 13. quarti. in declaratione littere ꝙ quedam misse celebranꝛ specialiter ad honorē sanctorum: ⁊ qꝛ ip̄i sunt beati: ⁊ coram deo: ideo in talibus licentiatur populus: ⁊ dicitur. Ite ⁊c̄. quasi festinate igredi in illam requiem. Quedaꝫ misse specialiter celebrantur ad salutem viuoꝝ: ⁊ qꝛ non sumus certi de salute nostra: ideo debemus continue soliciti esse: ne per nostram ignauiaꝫ in nobis misse efficacia depereat. Ideo dicitur in missa Benedicamus dn̄o. Quedam misse specialiter dicuntur ad requiem defunctoꝝ: ⁊ in illis dicitur. Requiescant in pace. Si aūt adhuc aliquis quereret: quis adinuenit ritum celebrādi missam: cuꝫ tot conditionibus: audiat Ric. d. in declaratione littere. di. 13. quarti. Missam beatus Petrus apostolus primus omniū Antiochie dicitur celebrasse: secūdū qđ dicit Vgo. li. 2. de sacramentis. pte. 8. c. vltimo. Et de cōse. di. 1. c. Jacobus. dicit. Jacobus frater dn̄i secundum carnem: cui primum tradita est hierosolymitana ecclesia: ⁊ Basilius cesariensis episcopus tradiderunt nobis misse celebrationem. i. misse celebrande ordinem secūdū glo. ibidem. Et post alij alia addiderunt ad solenitatem ⁊ decorem: vt habetur distī. c. Ecclesiasticarum.

An sit melior missa sacerdotis boni q̄ȝ mali ⁊ an sit de obligatione audire missam: ⁊ qualiter missa sit audienda humiliter reuerēter ⁊ deuote. Capitulum. 3.

Ertium mysteriū declaranduꝫ de missa dicitꝛ auditio: in quo considerabim⁹ adhuc tria videlicet. Primo melioratonem. Secundo obligationem. Tertio deuotionem. Primo consideremus meliorationem: vtruꝫ melior sit missa boni sacerdotis q̄ȝ mali. Et quibusdā videtur ꝙ non propter verba Greg. qui i registro ait. Heu in quā magnum laqueū icidunt q diuina ⁊ occulta mysteria plus ab alijs sanctificata fieri posse credunt cum vnus ideꝫ spiritus sanctus ea mysteria occulte atqꝫ inuisibiliter opando sanctificet. Sed in contrarium est illud qđ scribitur. 1. q. 1. c. ip̄i sacerdotes. vbi sic habeꝛ. Quanto sacerdotes fuerint digniores: tanto facilius in necessitatibus pro quibus clamant exaudiuntur. Ad idē facit. c. ibideꝫ sacerdotes. ⁊. c. sacrosancta. Rn̄det Tho. 3. parte. q. 82. ꝙ in missa duo sūt consideranda. s. ipsum sacramentum qđ est principale: ⁊ orationes: que in missa fiunt pro viuis ⁊ mortuis. Quantum ergo ad sacramētū non minus valet missa mali sacerdotis q̄ȝ boni: qꝛ vtrobiqꝫ idem conficitur sacramētū. Ad quod facit. c. cū scriptura. 1. q. 1. ⁊. c. significasti s. ⁊. c. non quales. ⁊. c. dn̄s. ⁊. c. nō nocet. De oratione aūt que fit in missa: dicendum ꝙ pōt considerari dupliciter. Vno modo iquantum habet efficatiam ex deuotione sacerdotis orantis ⁊ sic nō ē dubiū ꝙ missa melioris sacerdotis ē magis fructuosa. Alio mō oratio pōt considerari inquātū proferꝛ a sacerdote in ꝑsona toti⁹ ecclesie: cuius sacerdos est minister: qđ quidē mynisteriū etiā i peccantibus manet. Vn̄ quātum ad hoc est fructuosa non solū oratō sacerdotis peccatoris ⁊ missa: sed etiam oēs alie eius orationes quas facit in ecclesiasticis officijs: in quibus gerit personam ecclesie. Orationes tn̄ eius priuate non sunt fructuose. Greg. ergo loquitur de veritate sacramenti in auctoritate p̄ allegata ad partē contrariuꝫ. Ex quo Boñ. d. Siqs libentius audit missam melioris sacerdotis credo ꝙ bene facit: dū tamē credat ipsum in substantialibus non superexcedere peccatorē: alioqn piculose erraret. Secūdo consideremꝰ misse obligationē: de qua sic loquitur. c. missas de conse. di. 1. Missas die dn̄ico secularib⁹ audire totas spāli ordine p̄cipimus: ita vt ante benedictionē sacerdotis egrediꝛ populus nō presumat. Vbi circa tria dubitare contigit. Primo vtrū clerici ⁊ religiosi teneanꝛ seruare hoc statutum: qꝛ dꝛ secularibus. Et respōdet Jo. an. in rosario sup dicto. c. ꝙ si ad hoc tenentur laici: multo magis ⁊ clerici: qui totaliter dediti sunt diuino cultui: vt pꝫ. 12. q. 1. c. duo sunt genera. Secūdo dubitaꝛ vtꝝ eadē sit obligatio audire missam alijs diebus festiuis que ⁊ diebus dn̄icis. Et dicendū ꝙ sic: qꝛ de similibus idem est iudicium. Nam statutum de auditiōe

misse

misse factum fuit vt saltem pro illo tempore va
cai etur diuinis. Ex quo precipitur q̄ tota mis
sa audiat: vt p3 in p̄allegato. c. missas. τ in. c.
oēs fideles. τ in. c. cū ad celebrandas. S3 alia
festa ab ecclesia p̄cepta sunt supaddita diebus
dñicis: vt in illis vacet diuinis: ideo populus
in illis festis predictis audire missas tenet. Et
hoc colligit ex his q̄ dicūt ex de prochijs. in. c.
vt dñicis diebus τ festiuis. Tertio contingit
dubitare: vtrū peccet q non audit missam a ꝓ
prio prochiano. Et dicūt cōiter doc. q̄ nō: dū
mō nō fiat ex cōtemptu: τ ꝓprius sacerdos nō
regrat: q si regreret idiscrete τ idebite nō esset
audiendus: puta si regreret ipediēs deuctiōe3
τ salutē prochianoꝝ: puta si regreret aliquem
prochianū vt audiret missam suā dū ille vellet
pegrinari: vel ꝓ iplendo aliquo voto: vel pro
consequenda aliqua idulgentia. Nā reqsitio sa
cerdotis in tali casu irrationabilis eēt τ iniusta
Similiter ēt cum populus ire vellet ad audien
dum verbum dei ab aliquo illud predicante: q
auctoritatem habeat p̄dicandi: sicut habere so/
lent religiosi mendicātes: iniquū proculdubio
eēt si sacerdotes astringere vellent suos subdi
tos: vt omisso verbo dei missas audirent i pro
chia: in quo etiam casu subditi ei non obedien/
tes meo iudicio non peccant: q: vt ingt Bern.
in li. de p̄ceptione τ dispensatione. Iniquum
ꝓculdubio foret si ea que sunt ꝓ sola charitate
instituta cōtra charitatē tenerent: sed obserua/
re statutum de auditione misse in propria pro
chia est institutum ꝓ charitate: ergo non deb3
seruari cōtra charitatem. Esset autē cōtra cha
ritatem si populus cōis impediret ne posset ci
bari τ recreari spirituali doctrina: τ maxie q:
vt in pluribus ipsi curati τ prochiani aut non
p̄dicant aut predicare nesciunt: τ tamē vt dixi/
mus in sermone de verbo dei: τ habet extra d̄
offi. iudicis ordi. c. inter cetera. Inter cetera q̄
ad salutem spectant populi xp̄iani pabulum v̄
bi dei maxime noscitur necessarium: quia sicut
corpus materiali: sic anima spūali cibo nutrit.
Si ergo necessitas corporal' aut temporal' excu
sat a peccato non audientes simpliciter missa3:
τ ex consequenti si illam non audiāt i prochia
multo fortius necessitas spūalis excusabit: que
vt dictum est incst populo cōi ad audiendū ver
bum dei. Hortandi tamen sunt omnes tā viri
q̄ mulieres: vt suos prochianos reuereantur:
consuetasq̄ faciant oblationes: τ cum coꝝ bñ/
dictione se transferant cum adest legitima cā ad
missas alibi audiendū: imo laudarem si ipsi pa
tres sacerdotes cum predicat verbum dei ab
aliq̄ famoso viro surgerent bono mane: τ cele
brata missa pplos suos admonerēt vt ꝯfluerēt
ad predicationes: ipsiq3 pro bono exēplo vna
cum illis idem facerent: qm̄ vt dictu3 est satis i
digent seculares dirigi p verbum dei in viam
salutis. Tertio consideremus misse deuotio
nem. Audienda etenim est humiliter reueren
ter: ac deuote. Sunt tamen multi qui du3 mis
sa celebratur ponunt se prope os sacerdotis ꝓ/
spicientes si de illo passeres exeant ac musce.
Alij sacerdotem preueniunt fortiter clamātes,
Gloria in excelsis. Credo. τ similia. Nam dū
sacerdos facit pausam postq̄3 dixit visibilium
τ inuisibilium anteq̄3 sequat. Et in vnum dñ3
iesum xp̄m: τ illi submurmurantes dicūt. Et i
vnum dñm τc. Multi adhuc non curant audi
re ea que sacerdos in missa dicit: sed suas ora/
tiones τ officia genuflexi dicūt: qui tamē q̄3diu
sacerdos alte loquit aut cantat altare debēt mis
se cū silentio τ intēte audire: vt dicit de conse.
di. i. in. c. apostolica. Quando vo sacerdos se
cretas orationes τ canonē dicit: tunc possunt τ
ipsi dicere orationes τ orare: nō tamen cū stre
pitu faciendo pis. pis. pis. τ turbando mente3
sacerdotis. Plerīq3 ēt volunt audire missas q̄s
dam peculiares omissa propria missa diei dñi/
ci aut festi precepti: qui si scienter id faciūt non
excusant a peccato nisi audiant missam ꝓpria3
Unde dicit extra de celebra. mis. c. quidam.
Quidā laicorū habēt i cōsuetudine vt p singu
los dies audiāt euāgeliū. In principio erat v̄
bum: τ missas peculiares: hoc est de sancta tri
nitate: τ de sancto Michaele. Et ideo statutū
est vt vlterius hoc nō fiat nisi suo tempore. Et
nisi aliqs velit ꝓpter reuerentiā sancte trinita/
tis non pro alia deuotione audire. Sed si vo/
luerint vt misse sibi cantent de eodem die mis
sas audiant pro salute viuoꝝ ac ēt defunctorū:
hec ibi. Quare vt finem huic sermoni demus
audiende sunt misse cum oi mansuetudine τ ser
uore: qm̄ sic audientes consequunt in hoc secu
lo dei gratiam τ in futuro sempiternam gloriā
in qua viuit τ regnat deus per eterna secula se
culorum. Amen.

Feria quinta in cena domini: de sacramen
to baptismatis: per quod efficiuntur homines
dei filii promittentes in illo abrenunciare dia/
bolo τ eius pompis.

Ui lotus est nō indiget nisi vt pedes lauet: sed est mundus totus. Verba sunt redemptoris nostri Joānis.31. c.⁊ i euāgelio hodierno. Mōstra debꝫ esse mundicia mentis oībus qui ꝑ sacramentum baptismi regenerati facti sunt partici/pes: ⁊ heredes celestis regni domini iesu xp̄i. Per baptismū nāqꝫ filii dei efficimur: in illo ꝓmittentes abrenūciare diabolo: ⁊ oībus pom/pis eius: vt notat̄ de conse. di.4.c.prima igit̄ ⁊.c.primum interroget̄. Qm̄ aūt pleriqꝫ tanti beneficii imemores: oē cor suum ad mundana atqꝫ terrena conuertunt paruipēdētes nō solū repromissam beatitudinem: verū ēt habitā di/gnitatem: ⁊ gratiam ꝑ baptismum. Jccirco de ipso in presenti sermone aliqua discutiemus: vt intelligentes tanti sacramenti virtutem ꝑemi/nentiam ⁊ sublimitatem: cōemur iuxta saluatoris nostri sententiam in verbis allegatis ꝓ themate lauare pedes.i.mentis affectiones mundare ab oī iquinamento: ⁊ turpitudine iordinati amoris cuiuscūqꝫ boni creati. De ipso itaqꝫ baptismate locuturi tria mysteria proponimus declaranda.

Primum dicitur diffinitionis.
Secundum obligationis.
Tertium fructificationis.

Quid sit baptismus: ⁊ d̾ eius institutiōe ac materie determinatione: necnon ⁊ forme obs̾uatione. Capitulum. .j.

Rimum mysterium de baptismo d̾clarandum dicit̄ diffinitionis: in quo qd sit baptism⁹ videamus. Et licꝫ Vgo. li.2. de sacramentis p̄te.6.c.2. dicat. Baptis/mus est aqua diluendis criminibus sanctificata per verbū dei. Tamē cōuenientior ē diffinitio magistri qui in.4.di.3.ait. Baptismus est absolutio corporis exterior facta sub forma prescripta verborū. Secundum.n. Ric. sup̄ prefata diffinitione duplex est materia baptismi.s. remota que est aqua: ⁊ propinqua que est ablutio in aqua. Diffinitio ergo Vgonis exprimit materiā remotam: ⁊ illa magistri materiā ꝓpin/quam. Pro declaratione autē clariore huius partis: tria adhuc de baptismo consideremus. Primo eius institutionem. Secundo materie determinationem. Tertio forme obseruatio/nem. Primo eius institutionem considere/mus: quando.s. baptismus fuit institutus. Et aliqui dixerunt ꝙ fuit istitutus post resurrectionem quando xp̄s dixit apl'is Math. vltimo. Euntes docete oēs gētes baptizātes eos i nomine patris ⁊c̄. Alij aūt dicunt ꝙ fuit i stitutus ab illo tp̄e quo xp̄s ipsum sanctificauit. Sed vt d. Dama.in.4.li.c.1. Xp̄s sanctificauit baptismum quādo fuit baptizatus: ergo tunc fuit istitutus. Et glo. super illud Luc.3. Jesu baptizato ⁊c̄. Baptizatus inq̄t est dn̄s mundari nō indigēs: sed tactu munde carnis aquas mūdans vt vim habeant abluendi. Sed Ric.in.4. dicit ꝙ xp̄s baptismi sacramētum prio istituēdū isinuauit. secūdo istituit. tertio istitutum obseruari precepit. Primū fecit facto ⁊ verbo. Facto quando a Joāne baptizatus fuit: i quo baptismo isinuauit baptismū fore i aqua fiendū: qr ipse i aqua baptizatus fuit: i noīe trinitatis in quātum i suo baptismo apparuit ꝑsona patris i voce: ⁊ ꝑsona filij i carne: ⁊ ꝑsona spūs sci i columbe specie: nec tunc aliquam virtutē regenerandis cōtulit aq̄s: nisi ꝙ ex tunc ordinata fuit aqua ad hoc vt in ea institueretur regenerationis sacramētum. Si tamē haberet̄ illa aqua q̄ corpus eius tetigit seruari deberet cū maxima reuerentia propter mundissimam ⁊ sanctissimā carnem quam tetigit. Verbo ēt insinuauit baptismū: quando Jo.3.c. dixit. Nicodemo. Nisi q̄s renatus fuerit ex aqua ⁊ spū sancto nō potest introire in regnū dei. Scd̄o xp̄s baptis/mum instituit qd̄ fecit facto ⁊ verbo. Facto. qm̄ vt dicitur Jo.x. baptizauit ꝑ discipulos suos q de mandato eius baptizare ceperunt. Et vt dicit Nico. de lira sequendo Aug. Primo ipse xp̄s baptizauit discipulos suos baptismo suo.s. aqua ⁊ spū sancto: qd̄ ēt ponitur de conse. di.4 c.quando ab hierosolymis. ⁊.c. si eos. Deinde verbo instituit quando misit discipulos suos binos ad predicandum ⁊ baptizandum. de qua missione habetur Luc.x. Tertio xp̄s institu/tum baptismum obseruari precepit quādo post resurrectionem dixit discipulis. Euntes ⁊c̄. Sanctus vero Tho.in.3.p̄te.q.66. dicit ꝙ baptismus institutus fuit ante passionem xp̄i: sꝫ necessitas vtēdi hoc sacr̄o indicta fuit post pas/sionē ⁊ resurrectionē: tūꝫ qr in passione xp̄i terminata sunt figuralia sacr̄a: quibus succedit baptismus ⁊ alia sacr̄a noue legis: tū ēt qr ꝑ baptismū cōfigurat̄ hō passioni ⁊ resurrectioni xp̄i inquantū morit̄ peccato: ⁊ icipit nouā iusticie vitā: ⁊ id̄o oportuit xp̄m pati prius ⁊ resurgere q̄ꝫ hoīb⁹ indiceret̄ necessitas se cōfigurando morti ⁊ resurrectioni

ti ꝛ resurrectioni. Et lꝫ apli baptizassent vt di/
ctum ẽ ante passionẽ xpi. tñ ſm Ric. adhuc nõ
publicabãt baptiſmũ vt neceſſariũ ad ſalutẽ: ꝛ
lex nõ obligat quouſqꝫ ſit ꝓmulgata. Secũ/
do cõſideremus circa baptiſmũ materie deter/
minationẽ. ẽ. n. baptiſimi materia aqua: vt ait
Ri. ꝛ oẽs doc. tam theologi q̃ꝫ canoniſte: com
ꝓhendendo ſub aqua ablutionẽ q̃ fit in ea. ꝛ lo
quendo de baptiſmo ſecũdum quod diſtinguit
a baptiſmo ſanguinis ꝛ flaminis: de qbus di/
cemus i ſequẽti myſterio. Rõ eſt ſm Hgo. in
li. de ſacramẽtis: qꝛ oẽ ſacramentum ſimilitudi
nem quandam hꝫ ad ipſam rẽ cuius ẽ ſacramẽ
tum. Aqua. n. eſt repreſẽtatiua effectuũ baptiſ
mi ꝛ rõne nature ꝛ rõne vſus. Nam aqua eſt
naturaliter frigida: rõne cuius repreſentat fo/
mitis repreſſionem. Eſt ẽt naturaliter humida
humiditate apta ad abluendũ: rõne cuius rep̃/
ſentat a ſordibus peccati purgationẽ. Eſt etiaꝫ
naturaliter diaphana ꝛ clara: rõne cuius rep̃/
ſentat gratie illuminationem. Q̄ꝛ ẽt quantum
ad vſum eſt multũ vtilis: repreſentat ſacramen
tum baptiſmi eſſe in effectu valde vtile. Et qꝛ
eſt ad habendũ valde facilis: repreſentat ſacra/
mentum baptiſmi eſſe quantũ ad obſeruãtiam
facile. Et qꝛ ẽt quantũ ad vſum ẽ multum cõis
repreſentat ſacramentũ baptiſmi quãtũ ad ne/
ceſſitatem eẽ cõe. Nec põt eẽ aliqua artificialis
aqua materia baptiſmi: ſed naturalis tñ: qꝛ ba
ptiſmꝰ iſtitutus fuit ſacramẽtũ neceſſitatis quã
tum ad oẽs. Et ideo xp̃s ipſum iſtituere nolu/
it niſi in aqua: que faciliter poſſet haberi: ꝛ cõi
ter ab oibus tam paupibus q̃ꝫ diuitibus: quod
non ẽ verũ de aliqua aqua niſi naturali. Et ſi
diceret̃ ꝙ ignis eſſet conueniens materia bap/
tiſmi: qm̃ ſm Dionyſium ꝛ Dama. habet vim
illuminandi. Et Joãnes baptiſta. Math. 3. p̃
nunciãs xp̃i baptiſmũ dixit. Jlle vos baptiza/
bit in ſpũ ſancto ꝛ igne. Rñdet Tho. ꝙ pp rõ
nes iam tactas aqua ꝛ non ignis ẽ materia ba
ptiſmi. Dictũ vero Jo. ſm expoſitionẽ Hie/
rony. refertur ad ſpm̃ ſanctũ qui ſup diſcipulos
in linguis igneis apparuit vt dicit Act. 2. Vl'
per ignem põt itelligi tribulatio: vt Criſo. di/
cit ſup Math. qꝛ tribulatio peccata purgat ꝛ cõ
cupiſcẽtia: quare ignis accipit ibi metaphori/
ce. Q̄m aute vt ſuperius cõmemorauimus ma
teria ꝓpinqua baptiſmi eſt ablutio in aqua. vñ
baptizare i greco tñ valet quãtũ lauare i latio
ſm illud Judith. 12. Deſcẽdebat i vallẽ Betu
lie ꝛ baptizabat ſe. Propterea apud nõnullos

de imerſione i aqua dubitat̃. vtrũ. ſ. ſit neceſſa
ria. Et reſpõdet Tho. i. 3. p̃te. q. 66. ꝛ Boñ. ꝛ
Ri. i. 4. di. 3. ꝙ q̃ꝫuis tutius ſit baptizare per
modũ imerſionis: qꝛ hoc hꝫ cõior vſus: poteſt
tamẽ baptiſmus fieri per modũ aſꝑſionis vel
per modũ effuſionis ſm illud Ezech. 39. Effũ
dam ſuper vos aquam mundam. Sic apli ba
ptizauerunt tria milia hoim vna die nõ imer
gendo ſed aſpergendo. Et beatus Laurẽtius
baptizauit romanum effundendo. Q̄ñ ergo i/
mineret neceſſitas vel ꝓpter paucitateꝫ aque:
vel ꝓpter debilitatem miniſtri: q non põt ſu/
ſtentare baptizandũ: vel propter damnũ quod
baptizatus ex imerſione timeret: ꝛ vel iſimili/
ter dubitaret: poteſt baptiſmus ſine imerſione
celebrari: qꝛ lꝫ ablutio aque ſit de neceſſitate ſa
cramẽti: modus tamen ablutionis per accidẽs
ſe habet ad ſacramentum. Secundũ Yo Ric.
cum totum corpus non poſſet ablui: abluenda
eſt pars principalior: vt caput ꝛ maxime facieſ
quia in ea vigent ſenſus. Unde credo ꝙ ſi
caput pueri baptizaretur anteq̃ꝫ pars corporis
exeat: quod aliquando faciendũ eſt propter pe
riculum mortis: puer baptizatus eſt. Si vero
manus vel pes abluatur antequaꝫ aliqua pars
alia appareat: volũt aliqui dicere ꝙ puer bapti
zatus eſſet: quia anima eſt in qualibet parte cor
poris tota. Cõmunius tamen tenetur ꝙ de le
ge cõi non eſſet baptizatus q̃ꝫuis forte diuina
pietas in tali caſu vicem ſuppleat baptiſmi: ꝛ
ideo ſemper quando periculum mortis immi/
net abluendum eſt illud de puero quod poteſt
ablui ſiue ſit parum ſiue ſit multum. hec Ric.
Dubitatur adhuc a multis an immerſio effu/
ſio vel aſperſio debeat eſſe vna vel trina. Et
reſpondent doc. ſuperius nominati ꝙ vnitas
vel multitudo immerſionum non eſt de ſub/
ſtantia baptiſmi: ſed ſolum de bene eſſe: ideo
vtrunqꝫ licite fieri poteſt ſcilicet ꝛ ſemel ꝛ ter
immergere: quia vnica immerſione ſignifica/
tur vnitas mortis chriſti: ꝛ vnitas diuinitatis
Per trinam autem immerſioneꝫ ſignificatur
triduum ſepulture chriſti: ꝛ etiam trinitas per
ſonarum. Sed vt dicit Tho. diuerſis ex cau/
ſis ſm ordinationem eccleſie quandoqꝫ inſtitu
tus eſt vnus modus: quandoqꝫ alius: qꝛ eniꝫ
a principio naſcentis eccleſie quidam de trini/
tate male ſentiebant: xp̃m purũ hominem eſti
mantes: nec dei filium dictũ ſm veritatem na
ture: ſed tñ pp meritũ eius quod precipue fuit
in morte: iõ non baptizabant in nomie trinita/

tis: sed in cōfiguratione mortis xp̄i: τ vna im/
mersione: quod reprobatū fuit in primitiua ec/
clesia: statutūq; vt baptizaret in nomine patris
τc. τ tunc imergendo: sicut patet de conse. di.
4. c. postq̄ vos. τ. c. si quis episcopus aut pre/
sbyter. τ. c. de trina. τ. c. codē modo. τ. c. mul
ti. Postmodū vero inoleuit quorūdā heretico
rū τ scismaticorū error: qui sm Aug. sup Jo.
male sentiebant de vnitate diuinitatis: ideo i de
testationē erroris corū fuit statutū in cōcilio.
Tholetano vt vna tantū fieret imersio: sicut ha
betur de cōse. di. 4. c. ꝓpter vitādū. Sz cessan
te tali causa cōmuniter obseruatur in baptismo
trina imersio: vt potest colligi extra de baptis/
mo τ eius effectu. c. i. τ ideo grauiter peccaret
aliter baptizans quasi ritū ecclesie nō obseruās
nihilominus tamē esset baptismus. Occurrit
sūt ꝓpter dicta dubitare circa talē casuz. Qui/
dam existens super pontē nō potens hr̄e aquā
ad baptizandū puerū τ verisimiliter timens cū
cito moriturū intendens prouidere saluti pueri
proijcit eum in aquā cū intentione baptizandi
proferens verba in qbus cōsistit debita forma
postea puer euadit aliquo casu: vtrū talis d̄beat
reputari baptizatus. Et aliquibus videt q̄ sic
qr ibi cōcurrunt debita forma: debita materia:
τ debita intentio. Ric. aūt di. 4. quarti tenet cō
trariuz: quoniā cū ꝓxima materia baptismi sit
ablutio in aqua: qd aqua abluit. primo aqua co
operitur in toto vel in parte: τ postea discoopit
vnde ꝓpter primū baptismus representat xp̄i
sepulturā: τ ꝓpter secundū resurrectionē: q̄z/
uis autē puer in casu predicto per actū illius q
ipsum ꝓiecit in aquaz imergat: nō tñ est actus
ordinatus ex sui natura ad hoc vt puer abluat:
sed ad hoc vt submergat. Et ideo si aliquo ca/
su puer extrahat de aqua puer eēt baptizādus:
quoniā illa imersio q̄tū fuit ex sui natura non
ordinabat ad eleuationē pueri de aqua sed ad
submersionē. Tertio circa baptismū cōsidere
mus forme obseruationē. Est. n. forma baptis
mi. Ego te baptizo in nomine patris τ filij et
spiritus sancti: vt habet extra de baptismo. c. i.
Et vt dicunt doc. nulli lz mutare aliqd q̄tuz ad
illud qd est de essentia forme: τ si mutat nihil
agit: τ vltra hoc culpa incurrit. Si aūt aliquid
qd ptinet a forma ex sola determinatione ec/
clesie mutat: nihilominus est sacramentuz: sed
culpa incurrit. Vex ab apostolis q baptizabāt
in nomine domini iesu: vt habet Act. 8. c. nō
fuit mutata forma q̄tū ad intellectū: qr in noie
xp̄i tota trinitas intelligit: sed solū q̄tū ad vocē
nec hoc ipsi potuissent nisi ex familiari concilio
spiritus sancti. Et hoc fuit vt dicit. Tho. vt no
men xp̄i qd erat odiosum iudeis τ gentibus ho/
norabile redderet. Nec pōt dari baptismus. d.
In nomine trinitatis nō exprimendo psonas:
nec in nomine vnius psone nō exprimēdo al's
quoniā sacramēta habent efficaciā ab institu/
tione xp̄i: τ ideo si pretermittat aliquid eorū q̄
xp̄s instituit circa aliqd sacramentū efficacia ca
ret: nisi ex speciali dispensatione eius qui vtu/
tez suā sacramētis nō alligauit. xp̄s aūt istituit
sacramentū baptismi dari cū inuocatione trini
tatis: τ ideo quicqd desit ad inuocationē plenā
trinitatis tollit integritatē baptismi. Nec ob/
stat q̄ in nomine vnius psone intelligatur alia
sicut in nomine patris intelligit filius: aut q̄ il
le q nominat vnā solā psonā pōt habere rectaz
fidē de tribus: quia ad sacramentū sicut requi/
ritur materia sensibilis: ita τ forma sensibilis
vnde nō sufficit intellectus vel fides trinitatis
ad pfectionē sacramenti nisi sensibilibus vbis
trinitas exp̄mat. vn̄ τ i baptismo xp̄i vbi fuit ori
go sanctificatio nostri baptismi affuit trinitas
sensibilibus signis. s. pater in voce: filius in huma
na natura: τ spiritus sanctus in colūba. Notā/
duz tñ vt ingt Tho. qn̄ greci baptizant i nomi
ne p̄ris τ filij τ spiritus sancti: tñ dicūt baptizet
seruus xp̄i: τ nō ego te baptizo: qd ipsi faciunt ad
euitādū antiquorū errorē q vtutē baptismi ba/
ptiste attribuebāt. d. Ego suz pauli: ego cephe.
τ nihilominus qr in illa forma exprimit actus
exercitatus p ministrū cū inuocatōe plena trini
tatis: verū pficit sacramētū: qn̄ ego non est de
substātia forme: sed ponit ad maiorē exp̄ssionē
intentōis. Nec sufficit vba corde cogitare nisi
vocaliter exprimant: qr vt ingt Bon. In vo/
cali exp̄ssione vborū significat pfecta fidei ꝓ/
fessio: q̄ cōsistit in vbo τ in corde. Significat
etiā q̄ regeneratio facta ē p vbū incarnatū: qd
optime significat p vbū voce inductuz. Hinc
Aug. ait. i. q. i. c. detrahe. Detrahe vbū: aq̄ qd
erit nisi aq̄. Accidit vbū ad elemētū: τ fit sacrm
Vn̄ ista tāta vtus aq̄ vt corpus tāgat: τ cor ab/
luat nisi faciente vbo. Et idē Aug. Baptismus
ingt ē tinctio in aq̄ vbo vite sanctificata. Pro
pter p̄dicta vt plenior habeat cognitio d̄ forma
baptismi. Sciēdū ē fz Ric. τ Bo. q̄ forma pt
variari sex modis. Primo subtrahēdo. 2° addē/
do. Tertio iterponēdo. Quarto corrumpēdo.
5° vbū p vbo ponēdo. Sexto transponendo.

Primo

Primo variaꝛ forma subtrahendo. Et q̃z/
tuȝ ad hoc sciendũ ꝙ si subtrahiꝛ aliqd de essen
tia forme nõ remanet virtus baptismi. Et qa
tota ista pars. In nomine pr̃is ⁊ fi. ⁊ spi. s. per
quã exprimiꝛ principalis baptizans ⁊ sanctifi/
catur elemẽtũ est de essentia forme: ideo si de
hoc subtrahaꝛ aliqd nõ remanet virtus baptis/
mi. In alia aũt ꝑte forme q̃ est. Ego te baptizo
sunt aliq̃ ꝑtinentia ad essentiã forme. s. exꝑssio
actus baptizandi: ⁊ ꝑsone baptizate: eo ꝙ i illa
terminaꝛ baptizãdi actꝰ. Vñ si aliqđ ꝑdictorũ
subtrahaꝛ nõ remanet Ꝟtus baptismi: exꝑssio
aũt ministri nõ videꝛ eẽ de essentia forme: quã
xp̃s tradidit in baptismi istitutiõe qꝛ a ministro
baptismꝰ nõ habet Ꝟtutẽ. 2° variaꝛ forma ad
dendo. Et vt ait Ric. circa hoc cõsiderãda sunt
duo vnũ ex ꝑte addentis aliud ex parte additi.
Si. n. addens illud qđ addit intendit esse de
essentia forme volens baptizare in alia forma
q̃z baptizaret ecclesia tollitur Ꝟtus baptismi: ad
quã requiriꝛ ꝙ baptizans intendat facere quod
facit ecclesia: si etiã illud qđ additur est corru/
ptiuũ forme nõ remanet Ꝟtus baptismi: vt si
postq̃z dictũ est: ⁊ spiritus sancti: addaꝛ huius/
modi determinatio: creati: vel minoris q̃z pa/
ter ⁊ filius ⁊ hmõi. Si autẽ addens nõ intẽdat
mutare ritũ vel formã ecclesie: ⁊ illud qđ ad/
dit nõ est corruptiuũ forme: nõ tollitur ꝑ h̃ vir
tus baptismi: vnde si baptizans terminata for
ma qua vtiꝛ ecclesia, superaddit illđ: ⁊ beata vir
go adiuuet te: aut aliqd cõsimile: vel si in prin
cipio forme addat nomẽ ꝓpriũ: post hoc ꝓno/
mẽ ego: dicẽdo. Ego Joãnes baptizo te. ⁊c̃.
nõ tolliꝛ virtꝰ baptismi. 3° variaꝛ forma inter
ponendo seu iterrũpendo. Et circa hoc aduer/
tendũ ꝙ cũ actus baptizandi sit actus vnius: si
fiat interpositio talis q̃ corrũpat vnitatẽ actus:
⁊ maxime si corrumpat cõtinuitatẽ intentionis
baptizantis nõ remanet Ꝟtus baptismi: vnde
si baptizans postq̃z dixit. Ego te baptizo i no/
mine pr̃is: interponat vnã longã narrationeȝ:
vel vadat ad faciẽdũ aliqđ negociũ: ⁊ postea re
uertatur ⁊ dicat. ⁊. f. ⁊. s. s. nõ ẽ puer baptizatꝰ
Si aũt interpositio sit modica: ita. s. ꝙ nõ discõ
tinuet intentionẽ baptizãtis: neqȝ actũ ƒȝ vsuȝ
cõmunẽ: ⁊ interpositũ nõ sit forme corruptiuũ
nõ ꝓpter hoc impediꝛ virtus babtismi: vnde si
baptizans postq̃z incepit actũ tusciat: vel dicat
taceatis: vel aliqd simile: ⁊ postea ꝑficiat nõ ꝓ
pter hoc impediꝛ virtꝰ baptismi. Quarto va
riatur forma corrumpendo: ⁊ tunc si corruptio
verboꝝ sit talis ꝙ nõ remaneat eadẽ significa
tio: nec ƒm institutionẽ prime ipositionis nec
ƒm accomodationẽ vsus: impediꝛ Ꝟtus baptis
mi. Si aũt sit talis ꝙ q̃znis nõ remaneat signi
ficatio secundũ institutionẽ prime impositõis:
remanet tamẽ secundũ accomodationẽ vsus,
Tunc si nõ fiat talis corruptio ex malicia vł de
risione: sed ex ignorantia vel defectu lingue: nõ
propter hoc impeditur Ꝟtus baptismi. Unde
de cõse. di. 4. c. rettulerũt. zacharias papa Bo
nifacio ep̃o ita scribit. Rettulerunt nũcij ꝙ fue
rit in eadẽ ꝓuincia sacerdos q latinam linguaȝ
penitus ignorabat: ⁊ dũ babtizaret nesciens lo
qui latine infringens linguã diceret Baptizo
te in noie pr̃ia ⁊ filia ⁊ spũs sanctia: ⁊ ꝑ hoc tua
reuerẽda sanctitas: cõsiderauit eos baptizare:
sȝ sanctissime frater: si ille q baptizauit nõ erro/
reȝ inducẽs aut heresim: sed ꝓ sola ignorantia
rõne locutionis infringẽdo linguã. vt. s̃. dixi/
mus hoc baptizãs dixisset: nõ possumus cõsen
tire vt denuo baptizeꝛ. 5° varieꝛ forma Ꝟbuȝ
pro Ꝟbo ponẽdo: ⁊ tunc si accipiaꝛ Ꝟbũ ꝓ sua
materia q̃ ẽ vox: ponere Ꝟbũ ꝓ Ꝟbo nõ ipedit
virtutẽ baptismi: qꝛ in qualibet lingua licituȝ ẽ
baptizare: q̃zuis male faceret latinus si baptiza
ret in lingua greca vel hebrea: nisi ex aliquo ca
su impitiã lingue latine incurrisset: ⁊ i linguis
alijs esset ꝑitus. Si aũt accipiaꝛ Ꝟbũ ꝓ sua ma
teria ⁊ forma sił. vel sua forma tm̃: cum forma
verbi sit significatio ponere Ꝟbũ ꝓ Ꝟbo exñti
de essentia forme: impedit Ꝟtuteȝ baptismi: qꝛ
talis mutatio corrumpit formã. Unde si dice/
reꝛ. In noie genitoris ⁊ geniti: nõ eẽt baptis/
mus: eo ꝙ ꝑ nomẽ patris ⁊ nomẽ filij signifi/
cantur ipse ꝑsone principaliter: ꝑ genitorẽ aũt
⁊ genitũ significaꝛ actus notiõales. Sexto va
riatur forma transponendo: ⁊ tũc si fiat talis trã
positio q̃ mutet sensum oratõis quã hȝ ex vi or/
dinis Ꝟboꝝ impediꝛ Ꝟtus baptismi: vt si dica
tur. Ego pr̃is ⁊ filij baptizo te in nomine spũs
sancti: qꝛ ex vi istius ordinis Ꝟboꝝ sensus est.
Ego q sum patris ⁊ filij ⁊c̃. ⁊ hoc qđ dico: i no
mine: non accipiꝛ nisi respectu spũs sancti. Si
aũt transpositio nõ mutat significationẽ oratio
nis: quã hȝ ex vi ordinis Ꝟboꝝ tunc dico ꝙ si
nõ fiat ex malicia: sed ex ignorantia: nõ ipediꝛ
virtꝰ baptismi. Si autẽ fiat ex malicia: impediꝛ
propter defectũ intentionis in baptizante.

Qualiter omnes teneñꝛ baptizari de necessi
tate: ⁊ de poestate baptismatis: ac de cõditioni/
bus que seruari debent in baptismo.

Capitulum. .2.

S Ecundũ myſteriũ de baptiſmo decla/
randum dicĩ obligationis: in quo tria
adhuc habemus nõ immerito exquire
re ⁊ cõſiderare ad hoc vt pars iſta dilucidior ap
pareat. primo cõſiderabimus ptãtẽ. 2° . neceſſi
tatẽ. 3° qualitatẽ. primo cõſideremus baptiſmi
poteſtatẽ: quis. ſ. ptãtẽ habeat baptizandi: ⁊ cir
ca hoc quinq₃ dubia ſolent emergere. Pri/
mu₃: vtrũ ad diaconũ ptineat baptizare. Et ar
guunt quidã ꝙ ſic. primo q₂ ſimul iniungitur
a dño officiũ baptizandi: ⁊ predicãdi ſm illud
Math. vlti. Euntes docete ⁊c̃. ſed ad officiu₃
diaconi ptinet euangelizare: ergo videĩ ꝙ etia₃
ad officiũ diaconi ptineat baptizare. 2° arguũt
q₂ beatus Laurentius cũ eẽt diaconus plures
baptizauit. Sed cõtra eſt qd̕ dicit Gelaſius pa
pa. 93. di. c. diacones. vbi ait. Diacones pro/
priã conſtituimus obſeruare menſura₃: nec vl
tra tenorẽ paternis canonibus deputatũ quip/
pia₃ temptare pmittim⁹. Et infra. Abſq₃ ep̃o
vel p̃ſbytero baptizare nõ audeant: nec predi
ctis ordinibus fortaſſe longius cõſtitutis neceſ
ſitas extrema cõpellat. Ad idẽ eſt tex. de conſe.
di. 4. in. c. cõſtat. Pro ſolutione ergo p̃ſentis
dubij rñdet Tho. 3. pte. q. 67. ꝙ ſicut celeſtiu₃
ordinu₃ ꝓprietates ⁊ eoꝝ officia ex eoꝝ nomi
nibus accipiunĩ: vt dicit. Dio. i li. de cele. hie
rar. ita etiã ex nominib⁹ eccleſiaſticoꝝ ordinu₃
accipi põt quid ad vnũquẽq₃ pertineat ordine₃
Dicunĩ aute₃ diacones quaſi miniſtri: quia ad
eos nõ pertinet aliquod ſacramentũ principali
ter: ⁊ quaſi ex proprio officio prebetur: ſ₃ mini
ſteriũ adhibere alijs maioribus in ſacramẽtoꝝ
exhibitione: ſicut habeĩ. 93. di. in. c. diaconi. in
ca. nõ oportet. ⁊ in alio. c. diaconi. ⁊. in. c. legi/
mus. ⁊ in. c. dñs. Quare ad diaconũ nõ ptinet
quaſi ex ꝓprio officio tradere ſacramẽtũ baptiſ
mi: ſed in collatione huius ſacramenti ⁊ alioꝝ
aſſiſtere ⁊ miniſtrare maioribus. Hinc hyſi/
dorus lib. 2. de officijs ait. Ad diaconũ ptinet
aſſiſtere ⁊ miniſtrare maioribus ſacerdotib⁹ in
omnib⁹ q̃ aguntur in ſacramentis xp̃i in baptiſ
mo. ſ. in chriſmate: i patena: ⁊ calice. Ad pri/
mu₃ ergo dicendũ ꝙ ad diaconũ ptinet recitare
euangeliũ in eccleſia: ⁊ p̃dicare ipſum poſtmo/
dum cathetizandis. Vnde ⁊ Dio. dicit ꝙ dia/
coni habent officiũ ſup immundos. inter quos
ponit cathecuminos: ſ₃ docere. i. exponere euã
gelium ptinet ꝓprie ad epiſcopũ: vnde nõ ſeq/
tur ꝙ ad diacones ptineat officiu₃ baptizandi.

Beatus vero Laurentius baptizauit neceſſi/
tatis cauſa. Secundũ dubiũ eſt: vtrũ baptiza
re ſit officiũ p̃ſbyteroꝝ. Et reſpondet Tho. ꝙ
ſic: eo ꝙ ſacerdotes ad hoc cõſecrantur vt ſacer/
dotes corporis xp̃i conficiant. Illud aũt eſt ſa/
cramentũ eccleſie vnitatis. Per baptiſmũ aũt
aliquis fit pticeps eccleſie vnitatis: quia ianua
eſt ⁊ fundamentũ alioꝝ ſacramentoꝝ vt dr̃ de
conſe. di. 4. c. cũ itaq₃. Vnde ⁊ baptizatus acci
pit ius accedendi ad menſam dñi: q₂ ſine ba/
ptiſmo alia ſacramẽta cõferri nõ poſſunt: vt ha
betur. i. q. i. c. ſi quis p ignorantiã. Ideo ſicut
ad ſacerdotẽ ptinet cõſecrare eukariſtiã: ad qd̕
principaliter ordinaĩ ſacerdotiũ: ita ad ꝓpriu₃
officiũ ſacerdotis ptinet baptizare. Eiuſde₃. n.
videĩ eſſe operari totũ ⁊ partẽ in toto diſpone/
re. Et ſi diceret ꝙ ſolũ epiſcopoꝝ eſt baptizare
q₂ ipſoru₃ eſt docere vt dicit Diony. in li. eccle
ſiaſtice hierar. Rñdet Tho. ꝙ officiũ docendi
⁊ baptizandi dñs apoſtolis iniunxit quoꝝ vicẽ
gerunt epiſcopi: aliter tamẽ ⁊ aliter. Nã officiũ
docendi cõmiſit eis chriſtus vt ipſi per ſe illud
exercerent tanq₃ principaliſſimũ. Vnde ⁊ ipſi
apoſtoli dixerunt Act. 6. Nõ eſt equũ nos de
relinquere verbũ dei: ⁊ miniſtrare menſis. Of
ficiũ aũt baptizandi cõmiſit apoſtolis vt p alios
exercendũ. Vnde. i. Cor. i. dixit apoſtol⁹. Nõ
enim miſit me chriſtus baptizare: ſed euãgeli/
zare: ⁊ hoc ideo q₂ in baptizando nihil operaĩ
meritu₃ ⁊ ſapientia miniſtri: ſicut in docendo:
nec tamẽ p hoc excluditur quin epiſcopi poſſint
baptizare: nã ⁊ apoſtolus dicit ſe quoſdã bapti
zaſſe in epiſtola vbi ſupra. Tertiũ dubiũ: vtꝝ
laicus poſſit baptizare. Et rñdetur ꝙ ad miſeri
cordia₃ eius qui vult omnes homines ſaluos
fieri ptinet vt in his que ſunt de neceſſitate ſa/
lutis homo de facili remediũ inueniat. Inter
omnia aũt alia ſacramenta maxime neceſſitatis
eſt baptiſmus: qui eſt regeneratio hominis in
vita₃ ſpiritualem: quia pueris aliter ſubueniri
nõ poteſt: ⁊ adulti nõ poſſunt aliter q̃₃ p baptiſ/
mu₃ plenã remiſſionẽ cõſequi: ⁊ q̃₃tum ad cul
pam: ⁊ q̃₃tũ ad penam. Et ideo vt homo circa
remediũ tam neceſſarium defectuum pati nõ
poſſit inſtitutum eſt vt etia₃ laicus imminente
neceſſitate baptizare poſſit: vt habeĩ de ↄſe. di.
4. c. cõſtat. ⁊. c. in neceſſitate. Nõ d₃ tamẽ lai/
cus facere illa ſacramentalia baptiſmi q̃ faciunt
ſacerdotes: que ptinent ad ſolemnitatẽ: nõ aũt
ad neceſſitatẽ baptiſmi: ⁊ ideo ſolũ a ſacerdote
fieri debent cuius eſt ſolemniter celebrare.

Quartũ

Quartū dubiū est: vtrū mulier possit baptiza
re. Et respondet Tho. q sicut nec laicus dz ba
ptizare presente clerico: nec clericus p̄sente sa/
cerdote: ita τ femina nō dz baptizare nō solū p̄
sente clerico vel sacerdote: sz nec etiā p̄sente vi/
ro siue masculo. In necessitatis tñ articulo pōt
absqz solemnitate baptizare: vt habet̄ de cōse.
di. 4. c. mulier. Quintū dubiū est: vtrū ille q
nō est baptizatus possit baptizare. Respondet
Tho. q per ecclesiā determinatū est q nō ba/
ptizati siue sint iudei siue pagani pn̄t baptismi
sacramentū cōferre: dūmodo in forma ecclesie
baptizent: vt patet de conse. di. 4. in. c. roma/
nus pontifex. τ. in. c. a quodā. Si autē forma
ecclesie nō fuerit obseruata: sacramentū baptis/
mi nō cōfertur. Et sic intelligendum est illud
Grego. scdi. in. c. quos a paganis. τ de cōse.
di. 4. Quos a paganis baptizatos asseruisti.
s. ecclesie forma nō obseruata: vt denuo bapti/
zes in nomine trinitatis mādamus. Notādū
aūt q si talis baptismus a pagano siue infideli
suscipit̄ necessitate vrgente debite fit. Si vō ex
tra articulū necessitatis hoc fieret: vterqz graui
ter peccaret. s. baptizans τ baptizatus: τ p hoc
impediret̄ baptismi effectus: licet nō tolleret̄ ip
sum sacramentū. Et si diceret̄ quomodo ille q
nō est baptizatus cū nō sit minister ecclesie pōt
baptizare. Respondet̄ q ille q nō est baptizat⁹
q̄uis nō pertineat ad ecclesiā re vel sacramēto
pōt tamē ad eā ptinere intentione τ similitudi
ne actus: inq̄tū. s. intendit facere quod facit ec
clesia: τ formā ecclesie seruat in baptizando et
sic operat̄ tantū exterius vt ministri xp̄i: q inte
rius baptizat: vt notat̄ de conse. di. 4. c. si in/
ter bonos. τ. c. baptism⁹. τ. c. cū baptizat. Se
cundo consideremus baptismi necessitatē. Et
circa hoc quinqz adhuc dubia sunt aperienda.
primo vtrū omnes teneant̄ ad susceptionē ba/
ptismi. Et respondetur q post diuulgationem
institutionis eius omnes tenent̄ baptizari. Vn
de Aug. de fide ad petrū dicit illud qd̄ scribit̄.
15. q. i. in. c. velis firmissime. Firmissime tene
τ nullatenus dubites: exceptis illis q p christi
nomine suo sanguine baptizantur nullū homi/
nem accepturū vitā eternā: qui nō hic amabi/
lis suis fuerit p penitentiā fideq̄z conuersus: τ
per sacramentū fidei τ penitētie. i. p baptismū
liberatus. Et Criso. idem dicit in sententia de
cōse. di. 4. c. nō potest. Tante autē dignitatis
est baptismus: q etiā sanctificati in vtero dēbēt
baptizari; vt inquit bon. in. 4. di. 6. τ hoc trip'i
ci ratione. Prima ratio ē ppter bonū obedien
tie: qr deus precepit: vt omnes renascant̄ aq̄.
Secūda est ppter humilitatē: qr vnusquisqz dz
se reputare peccatorē: τ indigere xp̄i redēptio
ne. Tertia rō est ppter vnitatē: vt ab alijs mē/
bris xp̄i homo nō discordet. Secundū dubiū
vtrū sine baptismo posset qs saluari. Et respon
det Tho. q sacramentū baptismi dupliciter po
test alicui deesse: vno mō τ re τ voto: qd̄ cōtin/
git illis q nec baptizant̄ nec baptizari volūt: qd̄
manifeste ad cōtemptū sacramēti ptinet q̄tum
ad illos q habent vsum liberi arbitrij: τ tales sa
lutem cōsequi nō possunt. Alio mō pōt sacra/
mentū baptismi alicui deesse re: sed nō voto: sic̄
cū aliquis desiderat baptizari: sed aliquo casu p̄
uenitur morte anteq̄z baptismū suscipiat: talis
autē sine baptismo actuali salutē ↄseq pōt. Vn
de Ambro. dicit de valentiniano q cathecumi/
nus mortuus fuit. Quē regeneraturus eraz
amisi: verūtamē ille gratiā quam poposcit non
amisit. Et de hoc Aug. de cōse. di. 4. in. c. ba
ptismi. ita ait. Baptismi vicē aliquādo imple/
re passionē de latrone illo cui nō baptizato dcm̄
est. Hodie mecū eris in paradiso: beatus Cy/
prianus nō leue argumentū assumit: qd̄ etiam
atqz etiā cōsiderans inuenio nō tm̄ passionem
pro nomine xp̄i id quod baptismo deerat posse
supplere: sed etiā fidem τ conuersionē cordis
si forte ad celebrandū mysteriū baptismi in an
gustijs tempoꝝ succurri nō potest. hec ibi. Cui
consonat notabile dictū Inno. tertij. in. c. apo
stolicā. extra de presbytero nō baptizato. Pro
pter ista autē magister sententiaꝝ ceteriqz theo
logi distinguunt tria baptismata. Primū vo/
cant flaminis. s. spiritus sancti: quo baptizant̄
hi qui babtizari vellent: vt dictū est: τ non pn̄t
Secundū vocant baptismū fluminis. i. aq̄: de
quo loquimur. Tertiū dicunt baptismū sangui
nis cū quis non valens baptizari aqua: patitur
pro fide christi: τ moritur pro confessione eius
cui ianua celi aperitur: vt dicitur de conse. di.
4. c. cathecuminū. Et si obijceretur q non est
nisi vnum baptisma. iuxta illud apostoli. Eph.
4. Vnus deus: vna fides: vnū baptisma: rn̄/
det Tho. q tria baptismata p̄dicta vnum dici
possunt ppter vnitatē spūs sancti: a quo habēt
virtutē τ gratiā. Vel potest dici q vnū est ba/
ptisma sacramentū. s. fluminis: seu aque. Alia
vero duo licet cōferant salutem: tamen nō sunt
sacramentum vt dicit Bona. in quarto. di. 4.
Tertiū dubiū: vtrum baptismus sit differen/

dus vel accelerandus. Et rñdet Tho. ꝙ circa
hoc est distinguendū de baptizandis. Nã aut
sunt pueri aut adulti: si sunt pueri nō est differē
dum baptisma. Primo quidē qꝛ non expectat
in eis maior instructio aut plenior ꝯuersio. Se
cundo ꝓpter ꝑiculū mortis: qꝛ in eis nō potest
alio remedio subueniri nisi ꝑ sacramentū ba/
ptismi: quibus babtismus prodest ꝑꝑ fidē offe
rentium ⁊ ecclesie: vt dicit Aug. de cōse. di. 4.
c. illud ꝑseuerari. Et hysidorus ibidem in. c.
ꝑuuli. Si aūt argueret ꝙ actus actiuoꝝ sunt in
patiente ⁊ disposito fm Ar. in. 2. de anima. sꝫ
in ꝑuulis nulla p̃cessit dispositio ad susceptiōeꝫ
effectus baptismi: ergo baptismus non potest
causare suū effectū in paruulis. Respondet Ri
car. ꝙ illa ꝓpositio debet itelligi de actiuo limi
tate virtutis. Deus autē a quo sunt principali
ter effectus baptismi: agens est infinite vtutis
Minor etiaꝫ argumenti realiter intellecta falsa
est: qꝛ fides ecclesie aliquo modo ad susceptiōeꝫ
babtismi disponit: quare pueri q̃ꝫ citius cōmo/
de fieri potest sunt baptizandi. Si vo de adul/
tis loquimur: quibꝰ subueniri pōt ꝑ baptismi d
siderium vt supra dictū est: tūc eis vt ait Tho.
nō statim cū cōuertunt est sacramentū baptismi
cōferendū: sed oportet differre vsqꝫ ad aliquod
certū tempus. Primo qdē ꝓpter cautelā eccle
sie: ne decipiat cōferens sacramentū credenti/
bus ficte: vnde de cōse. di. 4. in. c. iudei. dicit.
Iudei quoꝝ ꝑfidia frequēter ad vomitū rediit
si ad leges catholicas venire voluerint: octo mē
ses inter cathecuminos ecclesie limen introeāt
⁊ pura fide venire noscunt: hāc demū baptismi
gratiā mereant. Secūda ratio dilatiōis ē vtili
tas coꝝ qui baptizant qui aliquo temporis spa
cio indigent ad hoc ꝙ plene instruant de fide:
⁊ exercitent in his que ꝑtinēt ad christianā vitā
Tertia ratio est sacramenti reuerentia: ob quā
antiquitus adulti baptizabantur in duabꝰ p̃ci/
puis solemnitatibus: pasca. s. ⁊ pente. vt habet
de cōse. di. 4. c. de cathecuminis. ⁊. c. duo tpa
⁊. c. venerabilis. Potest tamē omitti dilatio p̃
dicta aut ꝓpter necessitatē: puta cū aliquis ba/
ptizari cupiens esset in articulo mortis ꝑsecutio
nis ⁊ naufragij: vt expresse habet de conse. di.
4. in. c. hi qui. Aut quando illi qui sunt bapti/
zandi apparent ꝑfecte instructi in fide ⁊ ad ba/
ptismū idonei: sicut philippus apostolus statiꝫ
baptizauit eunuchū: vt habet Ac. 8. c. ⁊ petrꝰ
Corneliū ⁊ eos q cū ipso erāt. Act. xi. Quar
tuꝫ dubiū: vtrū peccatores ad baptismū accedē

tes teneantur sua peccata cōfiteri. Respondet
Tho. ꝙ duplex est peccatoꝝ cōfessio. vna que
fit interius deo: ⁊ hec requirit ante baptismuꝫ
vt. s. homo peccata sua recogitās de eis doleat
Nō enim pōt inchoare nouā vitā: nisi cū peni
teat veteris vite: vt Aug. dicit in li. de peniten
tia. Alia vo est cōfessio peccatoꝝ exterior q̃ fit
sacerdoti: ⁊ talis cōfessio nō requirit ante baptis
mū. Prio quidē qꝛ talis cōfessio cū respiciat ꝑ
sonam ministri ꝑtinet ad penitentie sacramen
tum qd nō requiritur ante baptismū: qꝛ ē ianua
omniū sacramentoruꝫ. Secūdo qꝛ cōfessio ex/
terior que fit sacerdoti ordinat ad hoc ꝙ sacer/
dos confitentem absoluat a peccatis: ⁊ liget ad
opera satisfactoria: que baptizandis nō sunt im
ponenda: fm illud Ambro. in glosa. Ro. xi.
Gratia dei in baptismo nō requirit gemitum
neqꝫ planctū: vel etiā opus aliquod: sed solam
fidē: ⁊ omnia gratias cōponat. Que vba no/
tantur de cōse. di. 4. in. c. sine penitentia. Ba
btizandi etiā nō indigent remissione peccatoꝝ
ꝑ claues ecclesie: qbus omnia remittunt ꝑ ba/
ptismū. Sufficit ergo his qui baptizant cōfes/
sio generalis: quā faciunt fm ritū ecclesie ab/
renūciantes sathane: ⁊ oibus operibꝰ eius. Si
tamē ex sua deuotione vellent cōfiteri audiēdi
sunt: nō ad hoc ꝙ satisfactio eis imponat: sꝫ vt
cōtra peccata cōsueta eis spiritualis vite infor/
matio tradat. Quintū dubiū: vtrū pueri iu/
deoꝝ ⁊ infideliū sint inuitis parentibus bapti
zandi. Et respondet fm sententiā Ric. di. 64.
⁊ Tho. 2. 2. q. 10. ⁊. 3. ꝑte. q. 68. ꝙ filij infide/
liuꝫ aut habent vsum rationis: ⁊ annos discre
tionis: aut nō: si sic: quoniā q̃tū ad ea que sunt
iuris diuini vel naturalis incipiunt sue potesta
tis esse: ideo ꝓpria voluntate inuitis parentibꝰ
baptizari possunt. Si vero nōdū habent vsum
liberi arbitrij baptizari nō debent: quoniā nū/
q̃ꝫ hoc fecit ecclesia: ⁊ hoc duplici ratiōe. Vna
quidē est ꝓpter periculū fidei. Si enim pueri
nondū vsum rationis habentes baptismū su/
sciperent: postmodū cū ad ꝑfectā etatē p̃ueni/
rent: de facili possent a parentibꝰ induci vt re/
linquerent qd ignoranter susceperunt: qd ver/
geret in fidei detrimentū. Alia ratio est: qꝛ re/
pugnat iusticie naturali. Filius enim est aliqd
patris: ⁊ primo quidē a parentibus nō distin/
guitur secundū corpus q̃ꝫdiu in matris vtero
cōtinet. Postmodū vero postq̃ꝫ a matris vte
ro egredit anteq̃ꝫ habeat vsū liberi arbitrij cōti
net sub parētū cura sicē sub quodā spūali vtero
Quādiu

Quādiu eni vsum rōnis non hꝫ puer: nō dif/
fert ab aiali irrōnabili. vñ sicut bos vel equus
alicuius ē: vt vtaṫ eo cū voluerit sicut ꝓprio in/
strumēto secundū iura ciuilia: ita de iure natu/
rali ē ꝙ filius anteq̄ꝫ habeat vsum rōnis sit sub
cura patris: quare iuitis parētibus nō dꝫ filijs
baptisma dari. Ipsi etiā infideles adulti nullo
modo coacti sunt baptizandi. vt dṙ. 45. di. c. ꝺ
iudeis. quia vt ibi hṙ tales non sunt iuiti saluā
di: sed volētes: vt integra sit forma iusticie. Sicͣ
eni proprii arbitrii volūtate hō serpēti obediēs
periit: sic vocante se gratia dei ꝓpria mētis cō
uersiōe q̄sq̄ꝫ credēdo saluaṫ. Notanduꝫ tñ ſm
Ric. sequēdo sniam Inno. tertii. in. c. maio/
res. extra de bap. ⁊ eius effectu. ꝙ aliq̄s potest
cogi ad baptismū suscipiēdū duplici coactione.
Prima ē coactio absoluta: qñ quis baptizeṫ in
uitus ⁊ penitus cōtradicēs: qui lꝫ abluaṫ exte/
rius ⁊ baptizeṫ ſm debitā formā: tñ nec rē nec
caracterē suscipit sacri. 2ª ē coactio cōditionaṫ
qñ quis terrorib⁹ atq̄ꝫ supplicijs violenter at/
trahiṫ ⁊ ne detrimētū incurrat: baptismi susci/
pit sacramētū: talis sicut ⁊ is q ficte ad baptis/
mū accedit caracterē suscipit xp̄ianitatis ipressū
⁊ ipse tanq̄ꝫ cōditionaliter volēs: lꝫ absolute nō
velit cogendus ē ad obseruātiam fidei xp̄iane.

Tertio cōsiderem⁹ baptismi qualitatē. Debꝫ
nāq̄ꝫ baptismus cōferri qñ a ministris ecclesie
daṫ cū quinq̄ꝫ cōditiōibus. pria diciṫ vnitatis.
2ª simultatis. 3ª modalitatis. 4ª paternitatis.
5ª sacṙalis solēnitatis. Pria cōditio q̄ obſua
uari debet in baptismo diciṫ vnitas. Nā vnus
debet baptizare ⁊ nō plures: qm̄ si plures bap
tizarent aut dicerēt: nos te baptizamus: ⁊ hoc
nō esset cōueniēs: qm̄ homo nō baptizat nisi vt
minister xp̄i: ⁊ vicē eius gerēs. Unde vnus ē
xp̄s: ita oꝫ vnū eē ministrū: q xp̄ꝫ repñtet: ⁊ iō
cōtraria itētio videtur excludere baptismi sacra
mētū. Aut plures baptizarent ⁊ vnusq̄sq̄ꝫ dice
ret: ego te baptizo: ⁊ sic q̄libet exprimeret suam
itentionē ꝙ ipse singulariter baptismū cōferret
⁊ tūc manifestū ē ꝙ ille q prius verba ꝓferret
daret baptismi sacramentū. Alius vō quātūcū
q̄ꝫ ius baptizādi haberet si verba ꝓnunciare p̄
sumeret: eēt puniendus tanq̄ꝫ rebaptizator. Si
āt oino siṁ verba ꝓferrent: aut hoiem imerge/
rent vel aspgerent eēnt puniendi de iordina/
to modo baptizādi: ⁊ nō de iteratione baptis/
mi: q2 quilibet q̄ꝫtū in se baptizaret: nec trade/
ret aliud sacramentū: sed xp̄s qui ē vnus iteri⁹
baptizans vnū sacramētū ꝑ oēs cōferret. Si āt
querereṫ an possit vnus plures siṁ baptizare.
dicendū ꝙ in casu necessitatis sic sub hac forma
Ego vos baptizo ⁊c̄. nec ꝑ hoc diuersificareṫ
forma ecclesie: q2 plurale nō ē nisi singulare ge
minatū: p̄sertim cum pluraliter dicaṫ Math.
vlt. Baptizantes eos ⁊c̄. hec Tho. 2ª ꝯditio
q̄ in baptismo cōferendo req̄riṫ diciṫ simultas:
vt. s. siṁ sint verba ꝓlata cū ipsa ablutione. Di
cit tñ Ric. di. 3. quarti. ꝙ verba ⁊ ablutionem
simul eē pōt intelligi tripliciter. aut ꝑ realē exi/
stentiam vnius i alio: aut ꝑ eoꝝ coexistentiam i
intētione. aut in tp̄e. Simultas ſm modū pri/
mum nō requiriṫ: q2 nec possibilis ē: eo ꝙ ver
ba non sunt nata eē in ablutione: nec ecōuerso
Simultas mō secundo req̄riṫ de necessitate ex
plicite: inquantū necessariū est ꝙ abluens ⁊ vˢ/
ba ꝓferens intēdat circa baptizandum facere
quod facit ecclesia. Simultas autem tertio mō
aliquo mō req̄riṫ de necessitate: ⁊ aliquo modo
nō. Necessariū eni ē ꝙ baptizans sic abluat ⁊
verba ꝓferat: ꝙ ſm cōem vsum illa duo vide
antur ꝑtinere ad actum vnū: quod nō eēt veꝝ
si in mane ablueret: ⁊ in sero verba ꝓferret: vṫ
ecōuerso: nō est tñ necessariū ꝙ simul pūctuali
ter vtrūq̄ꝫ icipiat ⁊ terminet: sed sufficit ꝙ ꝓla
tio verboꝝ incipiaṫ anteq̄ꝫ ablutio termineṫ:
vel ecōuerso. Debet tñ baptizans illa facere si
mul: quanto magis pōt bono modo. 3ª cōdi
tio que i baptismo ē seruanda diciṫ modalitas
Nam vt inq̄t Ric. ⁊ Boñ. Sacerdos dꝫ pue/
rū tenere ꝑ latera: ⁊ versa facie ad aquā debet i
mergere. Quare aūt faciē magis ad aquam ⁊
non ad celū baptizandus tenet: dꝫ eē in signuꝫ
humilitatis ⁊ reuerētie. 4ª cōditio q̄ in bap/
tismo seruāda ē diciṫ paternitans. Debet nāq̄ꝫ
aliquis adesse q baptizandū leuet de sacro fon/
te vt Dio. dicit in li. de eccle. hierar. Rō ē ſm
Tho. q2 spūalis regeneratio q̄ fit ꝑ baptismuꝫ
assimilatur quodāmodo generationi carnali.
Unde dicitur. i. Pet. 2 Sicut modo geniti i
fantes rationabiles: sine dolo lac concupiscite.
In generatione autē carnali paruulus nuꝑ na
tus idiget nutrice ⁊ pedagogo. vnde ēt in spiri
tuali generatione baptismi requiriṫ aliquis qui
fungaṫ vice nutricis ⁊ pedagogi: instruendo
eum qui est nouitius in fide: de his que perti/
nent ad vitam xp̄ianam: ad quod prelati vacare
non possunt circa oēm curā populi occupati.
Et debet esse vnus q leuat de sacro fonte: vt
dicitur de cōse. di. 4. c. nō plures. Si tamē plu
res essent: cū oibus contrahiṫ cognatio spūalis

vt habetur extra de cognatione spirituali.c.q̃z
uis.li.6. Et qui leuat etiam debet esse secula-
ris non religiosus aut monachus: vt dicitur d̾
conse.di.4.c.non licet.⁊.c.monachi. Debet
etiam esse fidelis non infidelis: vt patet de con
secra.di.4.c.in baptismate. Ratio est secun-
dum Tho.quia infidelis non est membrum ec
clesie: cuius personam gerit tenens ad sacra-
menta. Et si de facto siue in necessitate leuat vl̾
tenet: seu baptizat: non contrahit aliquam co-
gnationem spūalem. Qui autem leuat de sacro
fonte aliquem: eius pater spiritualis dicitur vt
patet.30.q.1.in.c.ad limina.in.§.filia.⁊.i.c.
oēs.⁊.3.q.3.c.ita. vbi dicitur. Ita diligere de
bet homo eum qui se suscepit de sacro fonte si-
cut patrem. Et de conse.dist.4.in.c.vos ante
omnia.de hoc Augu.ita loquitur. Vos ante
omnia tam viros q̃z mulieres: qui filios in ba
ptismo suscepistis moneo vt vos cognoscatis fi
deiussores apud deum extitisse pro illis quos
visi estis de sacro fonte suscipere.ideo eos sen
per admonete vt castitatem custodiant: iusticiā
diligant: charitatem teneant. Dicit tam̄ Tho.
q̄ patres spirituales moderno tempore ad hoc
non ita stricte obligantur: quia vt plurimum hi
qui baptizantur parentes habent xp̄ianos de
quibus presumendum est q̄ suos filios diligē
ter instruant. Si tamen quocunq̃z modo senti
rent contrarium tenentur s̄m suum modum sa
luti spiritualium filiorum curam impendere.
Sed non licet effari quot mala: quot fraudes:
quotue lenocinia sub nomine compaternitatis
⁊ cōmaternitatis fiant. Taceo illa ne scandali-
zentur hi qui deum timentes dum compatres
fiunt sacramentum baptismi fideliter reuerenť
Vnusq̃sq̃z iudicet seipsum ⁊ videat siqs ille est
qui compaternitatis iura fidēq̃z polluat: ⁊ quā
graue nephandūq̃z scelus cōmittat. Quita cō
ditio que in baptismo seruari debet dicit̄ sacra-
mentaliū solēnitas. Nam vt inquit Tho.licet
sacramentalia non sint de substantia sacramen
ti: sunt tamen ad bene esse ad excitandum de-
uotionem fidelium: ⁊ reuerentiam ad sacramē
tum. s̄m Vo Boñ.disti.6.quarti. Ordo eo-
rum que sunt ad solēnitatem sacramenti bap-
tismi s̄m cōem ecclesie consuetudinem hic est.
Primo exufflatur: ⁊ hoc fit vt virtus diaboli
exterior expellatur: ⁊ interior expellenda signi
ficetur: sicut patet ex dicto Rabani de institu-
tiōe clericorum. Et Aug.in li.de symbolo. de
conse.di.4.c.postq̃z.⁊.c.sicut nobis. Secun
do signum crucis fit in pectore ⁊ in fronte: vt
demon cognoscat se pellendum tam in occulto
cordis q̃z in aperto confessionis. Rabanus au
tē vbi supra ⁊ in.c.postea.dicit. Postea signat̄
baptizandus signaculo sancte crucis: tam ī frō
te q̃z in corde: vt ab eo tempore apostata diabo
lus in suo vase pristino sue interemptionis co-
gnoscens signaculum iam sibi deinceps illud
sciat esse alienum. Tertio sal in ore ponitur: vt
seqtur Rabanus in.c.ex hinc. vt per sal typi-
cum sapientie sale conditus fetore careat iniqui
tatis: ne a vermibus peccatorum vltra putre
fiat: sed magis illesus seruetur ad maiorem gra
tiam p̄cipiendam. Significat ergo sal q̄ p̄ bap
tismum sapientie sapor preparatur: ⁊ fetor fomi
tis restringitur. Quarto fit linitio aurium ⁊ na
rium cum sputo: ⁊ de hoc dicit Rabanus vbi
supra in.c.postea. Postea tanguntur ei nares
⁊ aures saliua: ⁊ dicit̄ ei verbum euangelicum
qd̕ iesus qn̄ surdum ⁊ mutum sanauit tangens
cum sputo linguam eius: ⁊ mittens digitos in
auriculam eius dixit. Effeta quod ē adaperire
hoc enim sacr̄m hic agitur vt per saliuam typi
cam: ⁊ sacerdotis tactum sapientia ⁊ virtus di
uina salutem eiusdem cathecumini operetur: vt
aperiantur ei nares ad accipiendum odorem
noticie dei: vt aperiantur ei aures ad audien-
dum mandata dei. Quinto fit inunctio in pe-
ctore ⁊ spatulis: vt significetur gratia vnctio-
nis ad deum amandum: ⁊ ad bona opera faciē
dum: de quo etiam loquitur Rabanus in.c.de
inde. Sexto post baptismum fit inunctio chris
matis in vertice: vt dicit ibidem Rabanus in
.c.postq̃z. vt christi regni baptizatus p̄ceps
fiat: vt a xp̄o xp̄ianus vocari possit: ⁊ talis vn
ctio fit in capite: quia vt inquit Amb.in li.d̾ sa
cramentis. Sapientis sensus in capite eius.
Per caput ergo s̄m Bon.anima designatur
que p̄ baptismū īputribilis reddit̄ ad cōtēplan
dum eterna. Crisma eni confectum est ex oleo
lucente ⁊ balsamo conseruante. Septimo bap
tizatus vestitur vestimento candido: de quo
Rabanus in.c.post baptismum.inquit. Post
baptismum traditur xp̄iano vestis candida: q̄
significat innocentiam ⁊ puritatem xp̄ianam:
quam post ablutas veteres maculas studio sā
cte conuersationis immaculatam seruare de-
bet ad representandum ante tribunal christi.
Amb.vero in.c.accepisti.sic ait. Accepisti p⁹
baptismum vestimenta candida: vt esset indi-
tium q̄ exueris voluntatē peccatorum: ⁊ indueris
innocentie

innocentie caste velamina. Neq; propterea te
nendū: vt ait Tho. q̄ nō liceat xp̄ianis alijs ve
stibus vti: quoniā vestis illa vt dictum ē datur
pro tunc in mysterio spiritualis significationis
Ultimo ponit̄ cereus in manibus: vt sit lucer/
na pedibus eius verbum dn̄i ꝛ lumen semitis
eius. Debent ergo cū necessitas nō contradicit
sacramenta p̄dicta deuote celebrari cū aliq̄s ba
ptizatur: quoꝝ etiā nō immemores esse debēt
hi qui sunt baptizati. Recordare o aīa christia/
na qualiter in sacro fonte diabolo abrenūciās
iesu christi membrū effecta es. Recordare quē
admodū in baptismo grā tibi cōcessa est: vt fm
virtutē ꝛ voluntatē dei viuere posses. Recor/
dare insup quomodo in baptismo viā ingressa
es eterne salutis. Noli o infelix peccatrix tanto
rū beneficiorū oblita diabolo cōmunicare. No
li opera bona negligere. Noli viā paradisi de
serere: sed curre post christum in odorē vnguē
torū illius: cuius nomen est oleum effusum: a
quo christo xp̄iani dicuntur: vt dicitur extra de
sacra vnctione. c. cum venisset.

Quod p baptismū deletur culpa: remittitur
pena: ꝛ cōfertur gratia.

Capitulū. .3.

[T]ertiū mysteriū declarandū de baptis
mo dicit̄ fructificatio: in quo de fru/
ctibus siue effectib⁹ baptismi lib; di
cere. Et notari possunt tres principales effect⁹
Primus dicit̄ deletio culpe. Secund⁹ remis
sio pene. Tertius collatio gratie. Prim⁹ effe
ctus baptismi dicitur deletio culpe. Per ipsū
etenim deletur omnis culpa tam originalis q̄
actualis: vt docet magister sen. in. 4. di. 4. Et
de hoc dicit Aug. de conse. di. 4. in. c. a puu/
lo. A paruulo recenter nato vsq; ad decrepitū
senē sicut nullus p̄hibēdus est a baptismo: ita
nullus est qui nō peccato moriat̄ in baptismo:
sed paruuli tantū originali: maiores autē omni
bus etiā moriunt̄ peccatis que mala viuendo
addiderunt originali. Et idē Aug. in. c. vt ostē
deret. ait. Nullo excepto dictum est. s. ab apl̄o.
Quicūq; baptizati sumus in xp̄o: in morte ip/
sius baptizati sumus. Et ideo dictū est vt p̄ba
ret nos mortuos esse peccato. Et glo. sup illud
Exo. 14. Unus ex eis non remansit inquit.
Omnia peccata ablata sunt in baptismo: potē/
tia diabolica est submersa. Dicit ergo domin⁹
Bonā. q̄ in baptismo omnis culpa deletur: et
restituitur homo in pristinā innocentiā q̄tum
ad animā. Si autē queratur ratio huius: dicit
q̄ est diuina liberalitas: que tantā huic sacra/
mento contulit efficaciam. Sed posset aliquis
arguere sic. Diuersorū morboꝝ diuerse sunt
medicine: ergo cū culpe sint diuerse: nō tantū
specie: sed genere: vtpote originalis ꝛ actualis
ꝛ venialis ꝛ mortalis: ergo ad hoc q̄ curētur
necesse est q̄ diuerse adhibeantur sp̄uales me/
dicine. R̄ndet Bonā. q̄ remediū pōt morbum
respicere dupliciter: aut q̄ principaliter sit ad
hoc: aut q̄ hoc curat tanq̄ annexū. Secundū
ergo q̄ diuersi sunt morbi spirituales: diuerse
sunt etiā medicine sacramentales principaliter
ad illos ordinate. Si autē morbus habeat aliū
morbū cōiunctū: ꝛ medicina p̄fectā habeat vir
tutē curandi nō tantū curat principalem s; etiā
annexā: ꝛ sic facit baptismus. Secundus ba/
ptismi effectus est remissio pene. Remittitur si
quidem baptizato omnis pena peccato debita.
Unde Aug. in li. de baptismo paruuloꝝ. ꝛ ha
betur de cōse. di. 4. in. c. per baptismū. inquit.
Quicquid ab homine dictū factū ꝛ cogitatū ē:
totū aboletur: ꝛ quasi non factū habet̄. Et glo.
sup illo verbo sp̄al. quorū tecta sunt peccata: dic̄
Ita sunt tecta peccata in baptismo q̄ de⁹ ea nō
vult punire. Si autē diceret̄ q̄ hoc nō videtur
consonū eo q̄ Ansel. in li. cur deus homo ait.
Si peccatū nō punit̄: iordinatū dimittit̄: ꝛ de⁹
nihil inordinatū relinquit. Respondet Ric. q̄
christus per passionē suam sufficienter exoluit
penā peccatis debitā: que in baptismo remittū
tur. Sed adhuc nōnulli arguunt ostendentes
q̄ p baptismū nō remittat̄ omnis pena. Prio
q̄ vt habet̄ de conse. di. 4. in. c. ne absit. iudeis
venientib⁹ ad baptismū indicenda est peniten/
tia ꝛ abstinentia. 40. dieꝝ. Secūdo q̄ videm⁹
paruulos baptizatos qui nullū peccatū commi
serunt: post baptismū multis penalitatib⁹ sub/
iacere: ꝛ constat q̄ nō iniuste: ergo baptismus
nō remouet omnē penā. Inquit enim Aug.
13. de trini. c. 16. Omnia huius seculi mala: do
lores: laboresq; hominū veniunt de peccatoꝝ:
ꝛ maxime de peccati originalis meritis. Ter/
tio arguūt q̄ baptizatus ante christi passionē
adhuc paradisum nō intrabat sed clausura illa
erat pena peccati: ergo per baptismū nō remit/
titur illa pena. Ad primū respondet Ric. q̄ il
la penitentia nō indicitur iudeis p̄pter sacra/
menti efficaciā: sed p̄pter eius reuerentiā: ꝛ iu
deoꝝ recipientiū baptismū p̄bationē: vn̄ eis
non indicebat̄ post susceptionē baptismi: s; an/
te: ꝛ q̄uis sic obseruaret̄ quondā: mō nō opor

tet obseruari: sed quod innuit glo. in preallega to. c. ne absit. nisi esset contraria consuetudo. Ad secūdum respondet Bona. dicens q distinguendum est de penis. Quedam eni sun pene eternales: ⁊ quedaꝫ temporale: ab omnit eternali absoluit baptismus delendo omnem culpam. De penis autem temporalibus adhuc est distinguendum: quia quedam contrahunt: vt fames sitis: passionesqꝫ contemporanee vite. Quedam imponuntur ⁊ assumuntur: vt ieiunia corporalia ⁊ spūalia exercitia: ⁊ laboriosa opera. Baptismus ergo vt dictum est absoluit ab omni pena eternali ⁊ omni pena temporali satisfactoria siue assumpta: non autem ab omni contracta: vtpote a fame siti ⁊ ceteris similibus Ratio autem est: quia ad hoc ipsum non ordinauit. ⁊ ratio quare non ordinauit est: quia cōgruum fuit q huiusmodi penalitates in nobis ꝓpter tria relinqueret. Primo propter manifestandam equitatem diuini iudicii: vt illa sententia quam dictauerat de morte Ade ⁊ posteroꝝ eius immobilis permaneret. vnde ab illa nemo euadit. Secunda ratio fuit ad ostendū fructuꝫ passionis christi: a qua virtutem sacramētum habet: vt penas remittat personales non naturales: quia remedium respicit personā nō naturam. Tertia ratio fuit propter hominēꝫ adiuuandum. Per hꝰ i etenim penalitates adiuuatur homo vt spiritualiter viuat: ⁊ pugnans coronetur. Tho. vero. q. 69. tertie partis dicit q baptismus habet virtutem auferendi penalitates presentis vite: non tamen eas aufert i presenti vita: quod fit totum vt baptizati conformētur xp̄o: qui licet a principio sue conceptionis fuerit plenus gratia ⁊ veritate: habuit tamē corpus passibile: quod per passionem ⁊ mortem ē ad vitam gloriosam resuscitatum: ita ⁊ xp̄ianꝰ in baptismo gratiam consequitur quantum ad animaꝫ: habet tamen corpus passibile: in quo proximo possit pati: sed tandem resuscitabitur ad impassibileꝫ vitā. Unde ⁊ apostolus Ro. 8. ait. Qui suscitauit iesum christum a mortuis viuificabit ⁊ mortalia corpora nostra per inhabitantem spiritum eius in nobis. Penalitates ergo virtute baptismi auferentur a iustis in resurrectione quādo mortale corpus hoc induet incorruptionem ⁊ immortalitatem. Ad tertiuꝫ argumentum respondet Ricar. q baptismus modo aperit celi ianuam baptizato quantuꝫ ad efficaciam: quāuis hoc non posset facere ante passionem: quia particularis remotio clausionis predicte quantum ad efficaciam dependet ex vniuersali remotione illius clausionis quātum ad sufficientiam: que per christi passionē facta est. Tertius baptismi effectus est collatio gratie. Ut enim īquit glo. ad Titum. 4. c. i expositione verborum apostoli dicentis. Saluos nos fecit per lauacrum regenerationis ⁊ renouationis spiritus sancti quem effudit in nobis abunde. Lauacrum regenerationis est sacramentum baptismi: in quo datur gratia spiritus sancti ⁊ copia virtutum. Sed nonnulli dubitant an pueri in baptismo consequantur gratiā ⁊ virtutes: cum nondum habeant vsum liberi arbitrii. Et dicit Tho. 3. parte. q. 69. q qdam antiqui posuerunt q pueris in baptismo non dantur gratie ⁊ virtutes: sed imprimitur eis caracter christi: cuius virtute cum ad perfectam etatem venerint consequuntur gratiam ⁊ virtutes. Sed hoc patet esse falsum dupliciter. Primo quidem q pueri sicut ⁊ adulti baptismo efficiuntur membra christi. vnde necesse ē quod a capite recipiant influxum gratie ⁊ virtutis. Secundo quia secundum hoc pueri decedentes post baptismum non peruenirent ad vitam eternam: quia dicitur ad Ro. 6. Gratia dei vita eterna. Causa autem erroris fuit: qr nescierunt distinguere inter habitum ⁊ actum ⁊ sic videntes pueros inhabiles ad actus virtutum: crediderunt eos post baptismum nullatenus virtutem habere. Sed ista impotentia operandi non accidit pueris ex defectu habituum: sed ex impedimēto corporali: sicut ⁊ dormientes quamuis habeant habitus virtutum impediuntur tamen ab actibus propter somnum. hec Tho. Ex quibus omnibus colligimus quantum debeamus deo nos qui baptizati sumus: quibus tam liberaliter sua dona dignatus ē ipartiri: conari īsuper oī studio tenemur v̄tutes amplecti: ad quas nos faciles reddidit i susceptione baptismi: vt sic mereamur ī hoc seculo gratie ꝑfectum ⁊ in futuro eterne vite premium. Amen.

Feria sexta in pasceue: de doloribus anxietatibus ⁊ amaritudinibus xp̄i iesū quos in sua passione pro totius humani generis salute sustinuit.

Sermo. 69.

Dolores nostros ipse portauit. Esa. ꝓphe verba sunt ista 53. c. Passionē dn̄i nostri ih̄u xp̄i tam accerbissimam q̄ꝫ ignominiosam

d

miniosaꝫ hodie recolentes a lachrymis cōtinere minime debemus: quinimo flentes iuitare debemus insensibiles creaturas vt modo suo cōpatiantur filio virginis in cruce pendēti. d. illud Senece in prima trage. Lugeat ether: magnusqꝫ parens etheris alti. Tellusqꝫ ferax: ⁊ vaga ponti mobilis vnda. Tuqꝫ añ omnes qui per terras tractusqꝫ maris fundis radios. Nocteḿqꝫ fugas ore decoro. Quidnā flebilius cōmemorari potest q̃ꝫ mors illa seuissima dei ⁊ saluatoris nostri iesu xp̄i. Talis memoria inquit Bern. requirit lachrymas. Ad illas et eniꝫ nos prouocat sancta mater ecclesia hodie nigris induta. Ad illas nos excitat xp̄s iesus i doloribus suis. Ad illas insup nos trahit virgo illa pijssima: spes vnica mundi. Naꝫ si pie volumꝰ cōtemplari videbimꝰ eam vultu mesto facie squalida: sparso crine: ac scissis vestibꝰ stātem ante crucē: ⁊ querula voce dicentē. O fili mi: quē de spiritu sancto cōceptuꝫ deū verum ⁊ hominē peperi: video te iter duos latrones cruci affixuꝫ ⁊ vulneribꝰ plenū. O fili mi: quē adorant angeli: caput spinis tenes coronatū. O fili mi: quē tāta diligentia duꝫ tenellus eras enutriui quē semꝑ dilexi semꝑ amaui: q: tu me dilexisti ⁊ amasti genitricē tuaꝫ: ecce in cruce mortuus es ⁊ extinctus. O pater eterne: cōpatere mihi sue miserrime matri: ⁊ plāge mecum tuuꝫ ac meuꝫ filiū. Et quia id tue nature nō cōuenit: precipe illud creaturis tuis. O angeli spiritus ⁊ vos modo vestro plāgite mecum. O celestia corpora quorū pulchritudinē vincebat decora facies filij mei plangite illū ista die instar leprosi deformē factuꝫ. O insensibilia elemēta. o terra cū tuis arboribus ⁊ plantis. o aqua cum tua claritate ⁊ admirabili fluxu. o aer cū tua facilitate. o ardens ignis cū tua viuacitate: plāgite mecuꝫ factorē vestrū filium meū. O reges terre: principes ⁊ qlibet domini: plangite mecū dn̄ꝫ dominantiuꝫ filiū meū. O populi omnes: et tu precipue o popule christiane: quos christus tātum amauit: vt ⁊ mori pro vobis eligeret: plangite illū mecū tam dire mortuū filiū meum. O virgines. o vidue. o cōtinentes. o senes. o pueri lugete mecuꝫ benignissimū dominū vestruꝫ. O matres que filios gēuistis soluite crinē ⁊ ꝑ mesta colla capilli fluant implētes aerē vocibꝰ ⁊ dicētes mecū. Fili mi iesu: iesu fili mi: hodie pro peccatoribus passus ⁊ mortuus es. O lumen oculoꝝ meoꝝ. o spes ⁊ solatiū vite mee. o gaudiū ⁊ iocunditas mea: quomodo factus es mihi amaritudo ⁊ dolor: vulnerasti cor meuꝫ ⁊ transfodisti illud pungenti gladio. His aut similibus vbis pijssima vgo nostraꝫ duritiē rūpere satagit. Sed q: nō sumus a nobis sufficiētes hoꝝ mysterioꝝ vt debemꝰ cū deuotione: cōpunctione: fletu: ⁊ lachrymis recordari: opus est vt supernū imploremꝰ auxiliū. Et licet i omnibus alijs predicationibus cōsueuerimus virginuꝫ virginē interpellare: tamē q: hodie circa filij lamenta est occupata: gaudiūqꝫ angelice saluationis cōuersum est illi in tristiciā ⁊ merorē: ideo ad crucē humililiter cōfugiemus: illamqꝫ salutabimus: verba qbus ecclesia vtit̄ referentes. O crux aue spes vnica hoc passionis tempore auge pijs iusticiā reisqꝫ dona veniaꝫ. Et tu pater de celis deus cōcede nobis omnibus: vt ꝑ merita crucis filij tui corda nostra flectere mollireqꝫ valeamus: quatenus cuꝫ lachrymis loqui ⁊ audire possimꝰ passionē eius. Hac ita qꝫ suscepta fiducia de ipsa passione locuturi ad christi dolores cōuertemus sermoneꝫ quos in verbis in nostro themate allegatis Esaias prenunciauit. Vt autē ordinate incedamus distinguemus in tres principales articulos hodiernaꝫ predicationē: in quoꝝ quolibet quattuor dolores christi pie cōtemplabimur.

In primo articulo quattuor dolores.

Primus dolor dicit̄ orationis.
Secundus cōprehensionis.
Tertius deductionis.
Quartus cōtradictionis.

In secūdo articulo quattuor.

Primꝰ presentationis.
Secūdus sententiationis.
Tertius crucifixionis.
Quartus inspectionis.

In tertio articulo quattuor.

Primus illusionis.
Secūdus collocutionis.
Tertius incompassionis.
Quartus separationis.

Qualiter christus in oratione vehementer doluit, ꝑpter contristationē: propter petitioneꝫ ⁊ ꝑpter confortationē.

Primi articuli dolor primus.

p Rimus dolor quē xp̄s iesus pro nobis tulit: ⁊ nos pie illū meditari habemus: dicit̄ oratiōis. Doluit nāqꝫ dei filius in laboriosa oratione quā post cenaꝫ fecit ad patrē. Cuius doloris vehemētia colligi pōt ex tribus. Primo ex cōtristatione. Secundo

ex petitione. Tertio ex cõformatione. Prio apparet vehementia doloris christi ad orandũ cunctis ex cõtristatione. Ad qđ intelligẽdũ notare debemꝰ: quia Joh. 18. dicitur ꝙ post cenã egressus est iesus cũ discipulis suis trans torrẽtem Cedron vbi erat hortus in queꝫ introiuit ipse ⁊ discipuli eius. Et licet Math. 26. Marci. 14. ⁊ Luc. 22. narret ꝙ hymno dicto exierũt in monteꝫ oliuaruꝫ. Tamẽ Augusti. de cõsensu euangelistaꝝ dicit ꝙ ideꝫ est locus. Hortus enim ille erat trãs torrenteꝫ Cedron ad pedes montis olueti. Ibi postq̃ꝫ discipulis dixit scandalum qđ passuri erãt: premonuissetqꝫ Petrũ in se nimiũ cõfidentẽ qualiter eũ ter anteq̃ꝫ gallus bis cantaret esset negaturꝰ. Venit cuꝫ eis ĩ villam q̃ dicit Gethsemani: ⁊ dixit discipulis suis. Sedete hic donec vadam illuc ⁊ oreꝫ. Et assumpto Petro ⁊ duobꝰ filijs zebedei: cepit cõtristari ⁊ mestus esse: ⁊ ait illis. Tristis ẽ anima mea vsqꝫ ad morteꝫ. Sed hic theologi querunt vtrũ in anima christi fuerit passio tristicie. Et arguũt qdam ꝙ nõ. Nã sapiens Eccle. 30. c. tristiciam dissuadet dicẽs. Tristiciaꝫ nõ des anime tue: ⁊ nõ affliges temetipsum in cõsilio tuo. Et iteꝝ ibi. Tristiciam longe expelle a te: multos enim occidit tristicia ⁊ nõ est vtilitas in illa. Ari. insup. 3. thopi. ait. Eadem sunt magis eligẽda sine tristicia q̃ꝫ cũ tristicia. Sapiẽs insup prouer. 12. ait. Nõ cõtristabit iustũ qcqd ei acciderit. Sed Ric. ⁊ Boñ. di. 15. tertij respondẽt ꝙ ab sqꝫ dubio sicut magister sentẽ. refert ⁊ tex. euãgelicus cõfirmat: in anima christi fuit passio tristicie. Sicut enim ex cõiunctione rei amate cũ apprehensione eiusdẽ causat in appetitu sensitiuo passio delectatõis: sic ex cõiunctione rei odite cũ apprehẽsione eiusdem causatur in appetitu passio tristicie: ⁊ qꝛ res de proximo ⁊ certitudinaliter futura cõsiderat quasi iaꝫ presens ꝓpter euentus instãtem propinquitatem ⁊ infallibilitateꝫ: ideo nõ soluꝫ respectu rei odite cũ est presens: sed etiã respectu rei odite infallibiliter ⁊ de ꝓximo venture est passio tristicie. Vñ ꝺm phm in. 2. retho. Illi q iaꝫ decapitantur nõ timẽt vidẽtes sibi necessitatẽ iminere: sed tristant. Et ideo qꝛ sensualitas aie christi mortem recusabat cũ apprehendit ipsam vt de ꝓximo infallibiliter venturã: causata fuit ĩ eius appetitu passio tristicie. Aliter tamẽ fuit ĩ eo tristicia q̃ꝫ ĩ nobis. In nobis enim frequẽter causatur cõtra ⁊ p̃ter impium rõnis: qđ vituperabile est: vt patet ꝑ auctoritates superius allegatas. In xp̃o vero nõ fuit nisi ꝺm impiũ rõnis: q̃ imperabat sensualitatẽ tristari moderate ꝺm exigentiã sue nature: ⁊ ideo in ipso nõ fuit tristicia rationẽ peruertẽs neqꝫ cõturbãs: nec de necessitate. Ob qđ Hierony. super Math. ait. Dñs noster vt veritatẽ ꝓbaret assumpti hominis vere qdeꝫ cõtristatus est. Sed ne passio in aĩo illius dominaret ꝑ passionẽ cepit cõtristari. Aliud enim est cõtristari: aliud incipe cõtristari. hec ille. Cõsideremus ergo q̃ꝫ benigne dñs orbis tribus illis discipulis aduocatis eos forte amplexando: ⁊ nũc supra vnũ nũc supra aliũ dexterã extendẽdo cũ suspirijs ⁊ anxietate multa dicebat. Heu filij mei discipuli mei charissimi. Tristis est anima mea vsqꝫ ad mortẽ. Secundũ Nico. de lira. dictio vsqꝫ accipi põt dupliciter: vno modo intensiue: qꝛ tantuꝫ intensa erat q̃ꝫtũ poterat esse: alio modo extensiue quia durauit vsqꝫ ad horaꝫ mortis. Scđo apparet vehementia doloris xp̃i ex petitione. Dimissis vtiqꝫ tribus illis qbus dixit. Sustinete hic ⁊ vigilate mecũ: auulsus est ab eis q̃ꝫtũ iactus ẽ lapidis: vt Lucas meminit: ⁊ positis genibꝰ orabat dicens. Pater mi si possibile est transeat a me calix iste verũtamẽ nõ sicut ego volo sed sicẽ tu. Et venit ad discipulos suos ⁊ inuenit eos dormiẽtes: ⁊ dixit Petro Sic. Non potuisti vna hora vigilare mecũ. Vigilate ⁊ orate ne intretis in temptationẽ: spiritus qdem ꝓmptus est: caro aũt infirma. Iterũ secũdo abijt ⁊ orauit vt prius. Et venit iterũ ⁊ inuenit discipulos dormientes pre tristicia: ⁊ relictis iteꝝ secundo abijt ⁊ orauit. Vbi doc. theo. querũt vtruꝫ illa oratio fuit a rõne aut a sensualitate. Et respondet Boñ. di. 17. tertij. ꝙ de ipsa dupliciter possumus loq: aut q̃ꝫtũ ad materiã: aut q̃ꝫtũ ad formaꝫ. Si loquimur de ipsa q̃ꝫtũ ad materiã: cuꝫ materia orationis respiciat desideriũ petentis talis fuit petitio sensualitatis: cuius desideriuꝫ erat ad nõ moriendũ: vt magister sen. dicit ĩ lr̃a. Si autẽ loquamur de predicta oratione q̃ꝫtum ad formã: sicut cũ forma petitiõis respiciat discretionẽ ꝓponentis: ⁊ talis modus ꝓponendi fit a discretõe rõnis: cõcedenduꝫ est ꝙ talis oratio fuit voluntatis rationalis. Ad quod melius intelligendũ notãdũ ꝺm Boñ. ⁊ Ric. ꝙ cuꝫ in xp̃o sint plures nature intellectuales. vꝫ diuina ⁊ humana: necesse est in xp̃o plures esse voluntates: qđ magister ĩ tex. per multimodas auctoritates sanctoꝝ oñdit. Vnde si numerent voluntates xp̃i ꝺm naturas due sunt. s. diuina: et

humana

humana: sed ſm ꝑſonas tres ſunt. ſ. voluntas
diuina: ⁊ voluntas anime rõnalis: ⁊ voluntas
appetitiua ſenſitiua: que extenſo nomine volun
tatis voluntas dicit᷑: qꝛ moueť poſt appꝛeheñſio
nez: qꝛ ꝓpꝛie loquẽdo de nomine volũtatis vo/
luntas nõ inuenit᷑ niſi in ꝑte aïe rõnali. ſecũduz
philo. 3° de aïa. Igit᷑ tãq̃ꝫ verus hõ cogitãs i/
mo clare videns dñs ieſus xp̃s q̃ ſibi paraban
tur in ꝓximo paſſiones: q̃ martyria in ſuo coꝛ/
poꝛe tolleraturus erat: volũtate quadã pietatis
dicebat. ¶Pater ſi poſſibile eſt tranſfer a me ca
licez iſtũ: verũtamẽ qꝛ ſic eſt volũtas tua vt pꝛo
humano genere moꝛiẽdo ⁊ patiẽdo ſatiſfaciaꝫ:
ecce me ꝓmptiſſimũ ⁊ paratũ: fiat non qđ ego
volo volũtate ſenſualitatis: ſꝫ qđ tu: qꝛ ego idez
volo volũtate rationis. O bone ieſu doctoꝛ Vita
tis q cepiſti facere ⁊ docere: tu nobis dixiſti vt
oꝛãtes loqueremur patri tuo Vbũ hoc: qđ tu in
tua agonia ſepius replicaſti: fiat voluntas tua.
Ob qđ Leo papa in ſermone de paſſione ait.
Hec vox omnes fideles inſtruxit: oẽs cõfeſſo/
res accendit: oẽs martyres coꝛonauit. Nã qs
mundi odia: qs temptationũ turbines: qs poſ/
ſet ꝑſecutoꝝ ſuperare terroꝛes: vbi xp̃s in oïb⁹
⁊ pꝛo omnib⁹ patri diceret. Fiat voluntas tua.
Diſcant ergo hãc vocez oẽs eccleſie filij: vt cũ
aduerſitas violenter alicuius temptatõis incũ/
bit ſeꝑato tremoꝛe foꝛmidinis accipiãt tolerãtiã
paſſionis. hec ille. 3° apparet vehemẽtia dolo/
ris xp̃i in ſua oꝛatiõe ex cõfoꝛtatione. Taꝫ vr/
gens enim erat doloꝛ eius vt ⁊ angelus ad eũ
cõfoꝛtãdũ mitteret. Apparuit inq̃t Lucas ei an
gelus cõfoꝛtãs eũ. Apparitio aũt illa ſm Ni/
co. de lira. fuit in viſione coꝛpoꝛali: vbi oñditur
ꝙ in eo erat vera humanitas: q̃ cõfoꝛtabať con
tra triſticiã inſurgentẽ in ꝑte ſenſitiua ex appꝛe
henſione moꝛtis imminentis. Et factus in ago/
nia ꝓlixius oꝛabat. Erat aũt hec agonia relu/
ctatio ſenſualitatis moꝛtẽ hoꝛrentis: ⁊ rõnis ip
ſam acceptãtis: qꝛ virtute diuina quelibet ꝑs ꝑ/
mittebať agere ⁊ pati qđ erat ſibi ꝓpꝛiũ. Et fa
ctus eſt ſudoꝛ eius ſicut gutte ſanguinis decur
rentis in terrã. Ex vehemẽti enĩ anxietate fie/
bat: vt nõ ſolũ humoꝛes exirent ꝑ ſudoꝛẽ: ſꝫ etiã
aliq̃d de ſanguine ſudoꝛẽ tingente. Secũdũ Vo
opinionẽ aliquoꝝ hoc ſupnaturaliter factũ eſt:
vt ſic xp̃s ſuũ ſanguinẽ iã ꝓ ſalute nr̃a effunde
re inciperet. Sꝫ nõ inmerito querere qs poſſet vtꝝ
doloꝛ chꝛiſti patiẽtis fuit doloꝛ acerbiſſim⁹: ita
ꝙ exceſſerit omnẽ doloꝛẽ quoꝛũcũq̃ꝫ patientiũ.
Et rñdet Ric. in tertio. ⁊ Boñ. di. 16. ⁊ Tho.
tertia ꝑte. q. 66. ꝙ q̃uis doloꝛ xp̃i nõ fuerit ma
ximus omniũ doloꝛũ ſimpliciter: cuꝫ doloꝛ dã/
natoꝛũ ſit eo maioꝛ: fuit tamẽ maximus omniũ
doloꝛuꝫ huius vite pꝛopter tria. ¶Pꝛimo ꝓpter
cãm paſſionis. Secũdo ꝓpter modũ patiendi.
Tertio ꝓpter cõditionẽ patientis. ¶Pꝛimo
ſi cõſidereť cã ob quã chꝛiſtus paſſus fuit: i eo
doloꝛis afflictio magna fuit. Nõ enim patieba
tur ꝓ culpa ꝓpꝛia: imo pꝛo aliena: nõ ꝓ amicis
ſꝫ pꝛo inimicis: ⁊ etiã ꝓ his quos videbat igra
tos. Secũdo ſi cõſidereť modus patiẽdi: fuit
in eo doloꝛ acerbiſſimus: tuꝫ ꝓpter generalita/
tez: qꝛ in omnib⁹ mẽbꝛis affligebať: tum etiam
ꝓpter cõtinuitatẽ: qꝛ ſuſpendiũ ei⁹ cõtinuabať:
⁊ claui adeo affligebãt pendẽtẽ. Ob qđ moꝛs
cõfixoꝝ in cruce eſt acerbiſſima: qꝛ cõfiguni᷑ in
locis neruoſis ⁊ maxime ſenſibilib⁹. Tertio ſi
cõſidereť qualitas ſiue ꝯditio patiẽtis: maxima
fuit in eo afflictio pꝛopter maximã cõplexionis
equalitatẽ ⁊ ꝓpter ſenſus viuacitatẽ. Unde qꝛ
nullus potuit ei equari: nec in equalitate cõple/
xionis: nec in viuacitate ſenſus: doloꝛ illius fuit
omniuꝫ doloꝛũ acutiſſimus. Addit etiã Tho.
ꝙ ſi cõſidereť puritas doloris chꝛiſti: doloꝛ iſte
fuit maximus. Nã in alijs patientibus mitiga
tur triſticia interioꝛ et etiã doloꝛ exterioꝛ ex ali/
qua cõſideratõe rationis per quãdã deriuatio/
nez ſeu redundantiã a ſuperioꝛib⁹ viribus ad
vires inferioꝛes: qđ in xp̃o patiente non fuit.
Unicuiq̃ꝫ. n. viriũ ꝑmiſit agere qđ eſt ſibi ꝓ/
pꝛiũ ſm Dama. Ideo xp̃s Treñ. i. ca. ait. O
vos omnes q trãſitis ꝑ viã attendite ⁊ videte ſi
eſt doloꝛ ſimilis ſicut doloꝛ meus. Cuius ma/
gnitudinez nos colligere poſſumus cũ videm⁹
chꝛiſtũ ſuaꝫ paſſionẽ cogitantẽ ſudoꝛeꝫ ſangui/
neũ emittere. Ubi es. o aïa rationalis. Quid
agis. O inſignita imagine dei tui. Uelis obſe
cro chꝛiſto ieſu oꝛanti: ſudanti: gementi: lachꝛy
manti: ⁊ agoniçanti pꝛo ſalute tua aſſiſtere mi/
ſericoꝛditer. Noli doꝛmire illi q non doꝛmiuit
ipſe tibi. Inſpice mentis oculo cõpaſſiuo quã/
ta pꝛo te paſſus eſt a die natiuitatis ſue vſq̃ꝫ ad
hoꝛã pꝛeſentem: ⁊ nunc vigilans ⁊ oꝛãs frequẽ
ter patri ſeipſum offert: moꝛteꝫ acerbiſſimã ho
die foꝛe paſſurum. Et quia homo eſt cogitat in
ſeipſo ⁊ ſibiipſi loquitur. Heu me filiũ matris
mee hinc ad modicũ captus ero: ligatus: flagel
latus: deluſus: ſpinis coꝛonatus: et inter duos
latrones i cruce cõfix⁹. Faciã oïa libẽter vt obe
diã pr̃i meo: ⁊ redimã hũanũ gen⁹. Sꝫ heu me
quãta ſuſtinebo toꝛmẽta. o quãta ẽ triſticia mea

⁊ amaritudo cordis mei. Cōpatere illi anima dura: ⁊ collige in corde tuo guttulas illas sanguinis quas sudando pro te sudit in terram.

Q̄ḋ in cōprehensiōe vehemēter doluit propter Jude dānationem: ꝓpter suam ligationē ⁊ propter discipulorum turbationem.

Primi articuli dolor secūdus.

Secūdus dolor quem christus pro nobis sustinuit dicit̃ comprehensionis: quando .s. ministri iudeoꝝ comprehēderunt eum: ⁊ velut mancipiū vilissimum ligauerunt. Fuit aūt tunc vehemēs dolor eius ꝓpter tria. Primo propter Jude damnationē. Secūdo propter suā ligationem. Tertio propter discipulorū turbationem. Primo fuit vehemens dolor christi ꝓpter Jude damnationem. Ipse nāq̧ turbam duxit ad locū in quo christus orauerat: postq̄ȝ erat cuȝ discipulis suis. Sciebat enim ipse locū illum: quia frequenter conuenerat illuc cum discipulis suis. Dederat autem signū his qui christum comprehēsuri erant. d. Quēcūq̧ osculatus fuero ipse est: tenete eū. Hoc autē signum ẜm glo. dedit eis ne loco christi caperent Jacobum minorem: q erat simil' xp̄o in facie. Accedēs ergo Judas ad xp̄m osculat⁹ est eum: ⁊ dixit. Aue rabbi. Cui iesus. Amice inqd ad qd venisti: quasi dicat ẜm aliquos. Tu ostēdis amicitiam signo: ⁊ ꝓditionem agis de facto. Vel melius ẜcd̄m alios. O iuda amice mi quē ego dilexi: quē ad apl'atum vocaui: cui familiarem me dedi: cuius pedes in cena laui: cui nūquam displicui: osculo me tradis. Cur ista contra me facis. O amice mi Juda: cui si ad penitentiam redire volueris: veniam sum prestare patus. Cur me derelinqs: Cur a suo proposito malo animū tuum non reuocas. Amice mi si adhuc me amicum habere volueris: licet me tradas in manus inimicoꝝ meorū: reuertere tamen ad me ⁊ ego suscipiā te. O vere benignissimū ⁊ māsuetissimū dn̄m: qui lȝ doleret de iiuria quā sibi Judas inferebat: magis tam̄ ac magis affligebat de dānatione eius. Nā lȝ xp̄s qui videbat oia dolore non modico afficeret̃ quādo Judas cōcepit aīo illū vendere: qn̄ Judas ad principes sacerdotū accessit: ⁊ .30. argēteos ī manu r̃cepit: qn̄ a cena exiuit: ⁊ ad colligendū cohortem ⁊ ministros sollicitus ꝓperauit: īsuper suo fetido ore ausus ē ꝓditorie osculari faciem iesu decoram: ⁊ os eius preciosissimū: plus tn̄ angustiabatur cū videbat Judā ꝓpter suam obstinationē fore damnandū. Sed hic dubitat̃ vtꝝ si Judas nō tradidisset xp̄m ⁊ iudei non crucifixissent euȝ fuisset humanū gen⁹ redēptū. Et r̄ndet Alex. i .3. volumine sūme q̧ sic: q: in tali casu sola voluntas patiēdi sufficisset ad redēptionē siue ad liberationem: iō non excusat̃ Judas a peccato: neq̧ iudei. Et si dicatur Ro. 8. Proprio filio suo nō pepercit deus sed ꝓ nobis omnib⁹ tradidit illum. Et Esa. 53. Tradidit in mortē animam suam: ergo sicut pr̄ ⁊ filius nō peccauerit a simili nō peccauit Judas neq̧ iudei. R̄ndȝ Tho. 3. pte. q. 47. q̧ eadē actio diuersimode iudicat̃ in bono vel in malo ẜm q̧ ex diuersa radice ꝓcedit. Pater eni tradidit xp̄m passioni ex charitate: qḋ intelligi pōt vno quidē mō ẜm q̧ sua eterna voluntate p̄ordinauit passionem xp̄i ad humani generis liberationem. ẜm illud Esa. 53. Dn̄s posuit in eo iniqtatem oium nostrum. Secūdo non ꝓtegendo eū a passione: sed exponēdo ꝑsequētibus vt Aug. dicit. Ip̄e xp̄o filius tradidit seipsum passioni ꝓpter humilitatem: ⁊ ex obedientia factus ꝓ nobis obediens vsq̧ ad mortē. vt dicit̃ Phi. 2. Judas cooꝑauit̃ ē passiōi xp̄i ex cupiditate ⁊ iniquitate. Pilatus ex humano timore. Et ph̄ci ex liuor̃ ⁊ inuidia: ideo iꝫ si vitupātur: ⁊ potissimū igratissimus Judas: de quo sic exclamat Bern̄. O Juda mercator pessime. o ꝓditor auarissime: cur nō petiuisti a matre trigita illos argēteos. Et q: paupcula erat aut mēdicasset aut scipsam potius vendidisset: dedisset q̧ tibi preciuȝ ne filium suū ꝑderes inocētem. 2° fuit vehemens dolor xp̄i ꝓpter suam comprehensionē ⁊ ligationem. qn̄ .s. a ministris illis ligatus fuit. Ad qḋ plenius itelligendū querēdum pri⁹ nobis est. vtrū ipse filius dei benedicti volēs passionē sustinuit. Et respondeo q̧ sic: quod patȝ tripliciter. Primo ex scripture cōfirmatione. Unde Esa. 53. dicit̃. Oblatus ē q: ipse voluit. 2° ex p̄nunciatione. Prenūciauit quidē passionem suā qn̄ dixit Math. 16. q̧ oportet ire hierosolymam ⁊ multa pati a senioribus ⁊ scribis ⁊ principibus sacerdotū: ⁊ tertia die resurgere. Et Math. 17. c. qn̄ post transfiguratione p̄cepit discipulis suis. d. Nemini dixeritis visionem donec filius hominis a mortuis resurgat. Et ıteꝝ Math. 20. qn̄ assumpsit duodeciȝ discipulos suos secreto: ⁊ ait illis. Ecce ascendimus Hierosolymā ⁊ filius hois tradet̃ principibus sacerdotū ⁊ scribis: ⁊ cōdēnabūt eū morte: ⁊ tradent eum gētibus ad illudendum ⁊ flagellandum

gellandū ⁊ crucifigendū .3° patet q̄ volūtarie
xp̄s ſe obtulit paſſioni ex facti ꝓbatione. Nam
iudeos ⁊ eos qui cum ipſis erant ſolo verbo vir
tute ſua in terram ꝓſtrauit. Quippe cū inter/
rogaſſet eos quem q̄ritis. Illiq; rn̄diſſet. Je/
ſum Nazarenum. vt eis dixit. Ego ſum: abie
runt retrorſum ⁊ ceciderūt in terrā: vt ſic decla
raret virtus diuinitatis eius. Ob qđ Aug. ſu
per Joā. inqt. Vbi nūc militū cohors. Vbi
terror ⁊ murmur armorū. Vna vox turbam o
diis ferocem: armiſq; terribilē: ſine telo vllo ꝑ
cuſſit repulit: ſtrauit. Deus enim latebat i car/
ne ⁊ ſempiternus dies ita mēbris occultabatur
humanis vt laternis ⁊ facibus quereret i tene/
bris. hec ille. Et vt Criſo. ſeqtur. Demum ne
quis dicat qm̄ ipſe iudeos ad hoc iduxit vt ip̄m
occiderent: ſeipſum in manibus eorum tradēs
manifeſte oſtēdit eis oia que ſufficiebāt eos re
uocare. Sed q2 ꝑmanebāt in malicia ⁊ nullā
habebant excuſationem: tunc ſeipſum in mani
bus eorum tradidit: ideo iterū interrogauit eoſ
poſtq̄ a terra ſurrexerunt. Et illi reſponderūt
ſicut prius. Quibus ipſe dixit: dixi vobis quia
ego ſum: ſi ergo me queritis ſinite hos abire.
Tunc Symon petrus gladio ꝑcuſſit Malcū
ſeruum pontificis: abſciditq; auriculam eius
dexterā. Si quis autem quereret vnde gladiuſ
erat Petro. Criſo. dicit q̄ audiens iudeos cō
tra xp̄m conſpiraſſe armauerat ſe. Theophiluſ
vero ait q̄ habuerat ipſum i cena pro vſu agni.
Sed xp̄s auricula illius ſanata: vt Lucas re/
fert. Petrum charitatiue redarguit dicēs: mit
te gladium tuum in vaginam. An putas quia
non poſſum rogare patrem meū: ⁊ exhibebit
mihi modo plus q̄ .12. legiōes angelorū. Vbi
Hiero. Quaſi dicat. Nō idigeo .12. apoſtolo
rum auxilio: ēt ſi omnes me defenderēt: q poſ
ſum habere .12. legiones angelici exercit⁹. Vnā
legio apud veteres ſex milibus hominū cōple/
batur. De .12. legionibus .62. milia angelorū
fiūt: in quot genus hominū lingua diuiſa eſt. h
ille. Subdidit xp̄s quō ergo implebunt ſcriptu
re ꝓphetarū. Calicē quem dedit mihi pater nō
vis vt bibam illum. Deinde dixit turbis Tan
q̄ ad latronē exiſtis cū gladiis ⁊ fuſtib⁹ cōpre
hendere me. Quotidie apud vos erā docens
i templo: ⁊ nō me tenuiſtis. Sed hec ē hora ve
ſtra ⁊ ptās tenebrarū: hora veſtra dicit. ſ. vo/
bis cōceſſa ad me comprehēdendū: ⁊ ptās tene
brarū: q2 diabolus tenebrarū princeps eos ad
hoc incitabat. Tunc illi cōprehenderūt ieſum ⁊

ligauerunt eū. O flebile ſpectaculū. o dolendū
malū. o lachrymabile factum videre illos i xp̄m
ſeuientes. Nam vt pie poſſumus contēplari ir
ruerūt in eum frementes ⁊ rugientes leonum
more. Alii cederūt eum ꝑ capillos ſuos ⁊ violē
ter i terram ꝓiecerunt. Alii gratioſas manus
ſuas capientes retro verterunt. Alii funib⁹ du
ris illas ligauerūt. Alii cathenā collo eius ipo
ſuerūt. Alii contumelioſis verbis iniuriabant ſi
bi. Alii deniq; pugnis ⁊ pomis ſuorum enſiū
ꝑcuſſerunt eū. Quid vides a aīa mea. Quid
audis. Quid loquor: de quo dicimus q̄ tanta
patiebat̄ q̄ ligatus erat: ⁊ tā viliter oppreſſus
⁊ fatigatus: nōne ipſe eſt ieſus dei ⁊ virginiſ fi
lius. Nonne rex hominū ⁊ angelorū. Nōne
creator: gubernator: redemptor: glorific. tor: ⁊
benefactor tuus. Cur igit̄ non ploras. cur non
clamas ad ſidera. O ieſu mi ſalus anime mee:
amice ꝓpter me miſeram peccatricem tam di/
re vinctus es ⁊ cathenat⁹. Emolli cor tuum ad
pietatem ⁊ cōmiſerationem: ⁊ ſequere illū me/
ditatione deuota quocunq; de cetero perget.

Tertio fuit vehemēs dolor chriſti ꝓpter diſci
pulorū turbationem. Diſcipuli etenim talia q̄
i xp̄m fiebāt ↄſpiciebāt: ⁊ ex h° territi fugierūt eo
relicto: ⁊ hoc p̄dixit Zacharias propheta .13. c.
Percutiam paſtorem ⁊ diſpergent̄ oues gre/
gis. Sed h incidit queſtio. Vtrū ꝓphete p̄di/
xerunt mortem xp̄i ⁊ paſſionem. Et rn̄deo q̄
ſic. Nam Lactantius. li. 4. inducit verba Si
bylle. d. Et in manus inpias infidelium po/
ſtea veniet: dabunt autē deo alapas inceſtis ma
nib⁹: ⁊ impurato ore expuent venenatos ſpu/
tos. Dabit vero ad verbera ſimpliciter ſanctum
dorſum: ⁊ colaphos accipiens tacebit: ne quis
agnoſcat q̄ verbū ſit. vel vnde veniat: vt infe
ris loquat̄: ⁊ corona ſpinea coronet̄. Ipſa enim
inſipiens gens deum tuum nō cognouiſti: ſed
ſpinis eū coronaſti: ⁊ horridū illi fel miſcuiſti.
hec ibi. Sꝫ expreſſe adhuc ſancti prophete paſ
ſionem xp̄i multipliciter prenūciauerūt. Dicit
nāq; Eſa. 5. c. Incuruabit̄ hō ⁊ humiliabitur
vir. Glo. Rabbi Salomon dicit. Inclinabit̄
homo ⁊ humiliabit̄ altus vel robuſtus virorū
Et idem exponens illud Deute. 32. Deum q
te genuit dereliqſti. dicit in hebreo. Theſſi .i.
đbilitaſ ⁊ obliuiſceris deū: Mohb ele ele mole
lecha .i. vulneratū vel occiſum tuū vel afflictū.
Et Treñ. i. c. Hieremi. dixit. Plorans plo/
rauit in nocte ⁊ lachryme illius in maxillis ei⁹.
Glo. Rabbi Moyſi habet. Plorans erit. ſ.

ipsa Hierusalem: ⁊ plorare facit deum sanctuz
Et Treñ. 3. Hieremias iquit. Dabit pcutien
ti se maxillam saturabitur opprobriis. Quib⁹
verbis consonat dictũ Michee. 5. c. In virga i
quit pcutient maxillam iudicis isrł. i. xp̃i. Naz
Esa. 33. dicit. Adonai iudex noster. Adonai
dator noster. Adonai rex noster. ip̃e aũt salua
bit nos. Et Esa. 53. c. de ipso passuro ita locut⁹
est. Dñe qs credidit auditui nostro. i. passiõis
xp̃i mysterio: qđ ego ⁊ pphete audiuim⁹ a spũ
sancto. Et brachiũ dñi cui reuelatum est: quasi
dicat. paucis. Et ascendet sicut virgultũ coram
eo. s. xp̃s. coram deo patre: ⁊ sicut radix. s. sur/
sum fructificans de terra sitienti. i. de virgine ñ
humectata vel fecundata humano semine. Et
non est ei spẽs neqꝫ decor. s. i passione: ⁊ vidi
mus eũ: ⁊ non erat aspectus ⁊ desiderauimus
eum despectũ ⁊ nouissimũ virorũ: virũ dolorũ
⁊ scientem infirmitatem ⁊ quasi abscũditus vul
tus eius: ⁊ despectus. s. p̃ verecũdia. vnde nec
reputauimus eũ. Vere lãguores nostros ipse
tulit ⁊ dolores nostros ipse portauit: ⁊ nos re
putauimus eũ quasi leprosuz ⁊ pcussum a deo
⁊ humiliatum. Ipse autem vulneratus est pro
pter iniquitates nostras: ⁊ attritus ẽ pp scelera
nostra. Disciplia pacis nostre super eum ⁊ li/
uore eius sanati sumus. Omnes nos quasi
oues errauimus. vnusquisqꝫ i viam suam de/
clinauit: ⁊ dominus posuit in eo iniquitatẽ oĩ/
um nostrũ. hec ille. Qđ autem predicta pphia
ad litterã intelligat de xp̃o patet p rabbi Moy
sen qui hoc tenet vt dicit Nico. de lira. De tri/
bulatione ẽt xp̃i exponũt doc. iudei illud Esa.
xi. Timoris dñi: quod sequit ad illa verba. Re
quiescet super eum spũs timoris dñi. ⁊c̃. Nam i
li. Zanhedri iphec. i. disti. helecy taliter scriptũ
est. Vahaiiho. i. ⁊ molestabit eum i timore do
min⁹. Ibi dicit rabbi Alexandri docet q honoraret
eũ dñs p̃cepto tribulationũ ⁊ tormẽto
rum. Et dauid i psal. 21. q de xp̃o fm Nico. đ
lira itelligit i psona xp̃i ita dicit. De⁹ de⁹ meus
. i. pater rõne diuinitatis ⁊ rõne humanitatis.
respice i me. s. posituz i afflictione. quare me đ
reliqsti. s. in manib⁹ iudeor. lõge a salute mea
. s. corpali. verba derelictorũ meor. i. populi q̃
ma fecit sustinẽdo pro eis penam. Deus me⁹
clamabo p diem. s. circa horam nonã: ⁊ non ex
audies: q oratio illa pcedebat vt dictũ est quã
tum ad suã materiam a voluntate sensualitatis
⁊ non ad isipientiam mihi. s. hoc contigit q nõ
sum exauditus: imo magna fuit sapia sic redi/
mere genus humanum. Tu aũt in sancto habi
tas. i. omnia sancte facis. In tẽ sperauerũt pa/
tres nostri: ⁊ liberasti eos. s. de seruitute egypti
⁊ captiuitate Babylonis. Que liberatões fue
runt q̃dam figure liberatõis hominum ppter
mortem meã facte. Ego aũt sum vermis. i. vi
sus abhominabilis: ⁊ non hõ. s. non vtens rõe
quantũ ad opionem iudeorum q dicebant eum
demoniacũ: opprobrium hominum. s. maiorũ
⁊ phariseorũ: ⁊ abiectio plebis. s. populi cõis.
Omẽs videntes me deriserunt me: locuti sunt la
bijs: ⁊ mouerũt caput. s. dicentes. Sperauit in
dño eripiat eũ: saluum faciat eũ qm̃ vult eum.
Quoniam tu es qui extraxisti me de ventre. s.
sup naturam fecisti me nasci de virgine. Spes
mea: q i xp̃o fuit spes future glorie quo ad cor
pus. In te piectus sum ex vtero. i. tibi in sup/
posito verbi vnitus a cõceptionis principio. đ
ventre matris mee deus meus es tu. i. deum
meũ te cognoui: q aia xp̃i ab instanti cõceptio
nis fuit repleta virtutib⁹. Ne discesseris a me
qm̃ tribulatio pxima ẽ: ⁊ non est qui adiuuet.
Circũdederunt me vituli multi: tauri pingues
. s. iudei petulantes ⁊ auari obsederũt me. Ape
ruerunt super me os suũ: sicut leo rapiẽs ⁊ ru
giens. Sicut aqua effusus sum: ⁊ dispsa sunt
omnia ossa mea. i. discipuli. Factum ẽ cor me
um tanqꝫ cera liquescens in medio vẽtris mei
Aruit tanquã testa virtus mea: ⁊ lingua mea
adhesit faucibus meis: ⁊ in puluerem mortis
deduxisti me. Quoniam circunderunt me ca/
nes multi: cõsilium malignantium obsedit me
Foderũt manus meas ⁊ pedes meos: dinu/
merauerũt oĩa ossa mea. Ipi vero cõsideraue
runt me ⁊ ispexerũt me: ⁊ diuiserũt sibi vestim̃
ta mea: ⁊ super vestẽ meam miserũt sortez. Et
iterum p̊s. 2. quẽ apostoli Act. 4. c. de xp̃o in/
telligendũ testati sunt: de eius passione ita inqt
Quare fremuerunt gẽtes ⁊ populi meditati st̃
inania. Astiterunt reges terre. i. Herodes: q
vocabat rex Galilee Marci. 6. ⁊ Math. 14.
Et Pontius Pilatus q tenebat p tunc locũ
iperatoris. Vnde Cẽturio sub eo cõstitut⁹ vo
cat regulus Jo. 4. Et principes cõuenerũt in
vnum aduersus dñm ⁊ aduersus xp̃m eius.
Ad hoc ẽt est pphia illa Zach. 12. dicens. Vi/
debunt in quẽ trãsfixerunt. Sunt ⁊ alie ples đ
xp̃i passione pphie: quas omittimus breuita/
tis cã: ⁊ ad discipulos reuertimur in captione
xp̃i pterritos ⁊ fugientes. Neqꝫ credẽdũ ẽ id
fuisse sine angustia cordis magistri sui ẽt ⁊ sine
fletu

fletu ac planctu ipsoꝝ. Puto etenim ꝙ postq̃ viderunt turbã xp̃m ligantem ab illo aliquãtu lum elongati fugiendo cũ eiulatu ⁊ suspiriis di cebant. O magister clemẽtissime oĩ melle sua uioꝛ: qũo videmus ĩ te seuire maliciã iudeoꝝ: heu ⁊ nos miseri quid faciemus tam gratiosum patrẽ amittentes. Reliqmus oĩa vt sequere mur te: ⁊ nunc certificati sumus ꝙ pñtia tua pri uabimur: qm̃ occident te phei. His ⁊ similibꝰ querelationibus discipuli mesti magistrũ soluz in ꝑsequentium manibus ac crudelissime eum tractantium dereliquerunt.

Q̃ꝺ xp̃s vehementer doluit in deductione ꝓpter discipuli negationẽ: ꝓpter Anne inter rogationem: ⁊ ꝓpter alape ꝑcussionem.

Primi articuli doloꝛ tertius.

Ertius doloꝛ quẽ xp̃s pro nobis pec catoribus suppoꝛtauit dr̃ deductionis qñ vt habet̃ Jo. 18. vinctus ductus ẽ ad Annam primũ. i. primo. cuius cã subditur Erat eñi socer Caiphe: ⁊ q: eundo ad domum Caiphe hẽbant transire ante domũ istius An ne: ideo ĩtrauerunt domũ eius ob ipsius reue rẽtiam. Beda vero dicit: q: foꝛte diuinitus fa ctũ est: vt qui erant affines sanguine sociarent̃ in scelere. Tunc aũt fuit vehemens doloꝛ xp̃i, ꝓpter tria. Primo ꝓpter negationẽ. Secundo ꝓpter iterrogationem. Tertio, ꝓpter ꝑcussio nez. Primo fuit vehemẽs doloꝛ ille, ꝓpter ne gationem qñ a discipulo negatus fuit. Vt etiã inqt Joãnes sequebatur iesum Simon petrus ⁊ alius discipulus. i. Joãnes s̃z Aug. Disci pulus aũt ille erat notus pontifici: ⁊ introiuit cum iesu in atriũ pontificis. Petrus autẽ sta bat ante hostium foꝛis: quẽ Joãnes introdu xit. Cui ancilla hostiaria dixit. Nũqd ⁊ tu ex di scipulis es hominis istius. Dicit ille. Non sũ. Erat aũt Simon Petrus stãs: ⁊ calefaciens se ⁊ ibi secũdo ministris dixit. Non suz. Et ter tio rñdit cognato illius: cuius abscidit auricu lam dicẽti. Nõne ego te vidi in hoꝛto cum illo Sed dubitat̃ hic de hac negatiõe Petri. eo ꝙ videt̃ diuersimode ab euãgelistis narrari. Nã Mattheus dicit secũdã negationẽ factaz ad vo cem ancille. Et Joãnes dicit ad vocem mini stroꝝ ad ignem stantiũ. Silr̃ Matthꝰ di cit tertiam negationem factã ad vocem illoꝛum q̃ astabãt: ⁊ Joãnes ad vocẽ cognati illius: cu ius Petrus abscidit auriculam. Rñdet Ni co. de lira sequẽdo Aug. de consensu euangeli staruz: ꝙ principalis intentio euangelistarum erat expꝛimere tertiã Petri negationẽ: ⁊ in h̃ omnes conueniunt. De personis autem accu santibus siue de negationis loco non erat pri cipalis intentio: ⁊ pꝛobabile est ꝙ multi ad ver ba Petri circa eum ⁊ consimilia verba dice bant: impꝛoperando ei magistrum suum: ⁊ iõ vnus euangelistarum expꝛimit vnam perso nam accusantem: ⁊ alius aliam. vnde scd̃m ve ritatem histoꝛie pꝛima negatio fuit facta ad ho stiarie vocem pꝛincipaliter. Secunda ad vocez illoꝛum qui stabant ad ignem: fuerunt tamen excitati ab alia ancilla: ⁊ tertia facta est multis eum accusantibus: inter quos pꝛincipalis erat cognatus illius cuius Petrus absciderat au riculam. De hac autez negatione Petri Cri sosto. in sermone ita ait. Jccirco autem diui ne pꝛouidentie secretum permisit: vt pꝛimus ipse laberet̃ Petrus: quo erga peccantes du rioꝛem sententiam pꝛopꝛij casus intuitu tem peraret. Petrus enim oꝛbis terrarum doctoꝛ ⁊ magister peccauit: ⁊ veniam impetrauit: vt hec indulgentie noꝛma ⁊ regula iudicantibus pꝛeberetur. Jccirco non angelis arbitroꝛ com missam sacerdotii potestatem: ne cum ipsi mi nime peccarent: in peccatoꝛibus sine miseri coꝛdia iudicarent: homo passibilis supꝛa homi nes oꝛdinatur: vt dum ipse in aliis suas reco lit passiones: mitem apud eos se pꝛebeat ⁊ be nignum. hec ille. Secundum autem Nico. de lira: quidam voluerunt tenere ꝙ Petrus non negauit chꝛistum ex timoꝛe moꝛtis: sed ex amo re nolens ab eo separari. Sciebat enim ꝙ si dixisset se esse discipulum chꝛisti statim fuisset eiectus ⁊ separatus ab eo. Sed hoc patet esse falsum pꝛopter verbum chꝛisti: qui pꝛedicens Petro ꝙ eum esset negaturus: ⁊ videns ꝙ esset de se multum pꝛesumens subdidit. Spiri tus quidem pꝛomptus est: caro autem infirma Et ꝙ negatio sua ex timoꝛe ꝓuenerit testatur Rabanus. qui ait. Palam coꝛaz omnibus ne gauit. q se manifestari expauit. Et de hoc Leo papa sic dicit. Ob hoc autem hesitare permis sus est: vt in ecclesie pꝛincipe remedium peni tentie reconderetur: ⁊ nemo auderet de sua vir tute cõfidere. Et Hiero. sic refert. Scio quos dam pio affectu erga apl̃m Petrũ locũ hũc ita interpꝛetatos: vt dicerent Petrum hominem

negasse nō deū: ⁊ esse sensum. Nescio hoīem
quia scio deū: hoc q̄ꝫ friuolū sit prudēs lector in
telligit. Si enī iste nō negauit: ergo mētitus ē
dominus: qui dixerat. Ter me negabis. Et ite
rum Leo papa in quodā sermone sic loquitur.
Felices. o apostole sancte lachryme tue: q̄ ad di
luendā culpā negatōis virtutē sacri habuere ba
ptismatis. Affuit enim dextera dn̄i iesu xp̄i q̄
labentē te priusq̄ꝫ deijcereris exciperet: ⁊ firmi
tatē stādi in ipso cadente periculo recepisti. Ci
to itaqꝫ ad soliditatē redijt petra tāq̄ꝫ recipiens
fortitudinē: vt qui tūc in christi expauerat pas/
sione: in suo post supplicio nō timeret. Et gre/
go. in. 3. moꝛl. ita scribit. Ideo intus ⁊ charita
tis calore Petrus torpuerat: ⁊ ad amorē p̄sen
tis vite quasi ad persecutorū prunas infirmita/
te estuāte recalebat. Ex q̄bus cōstat ꝙ Petrus
ex timore magistrū negauit: quē tamē ipse pie
respexit: penitētēqꝫ misericorditer ad se recepit

Secūdo fuit vehemēs dolor christi ꝓpter in/
terrogationē. Interrogabat nāqꝫ eū pontifex
Anna de discipulis suis: ⁊ de doctrina ei9. Se
cundū Criso. interrogabat eū velut seditiosum
nouaꝝ rerum factorē redarguere volens. Sꝫ
hic dubiū oritur: vtrū iste Anna ⁊ ceteri ꝑsecu
tores christi cognouerūt eū. Et ꝙ nō ꝓbari pos
set ex v̄bo apostoli. 1. Cor. 2. c. dicentis. Si co/
gnouissent nūq̄ꝫ dominū glorie crucifixissent.
Et de hoc etiā Act. 3. c. Petr9 loquēs iudeis
dixit. Scio ꝙ ꝑ ignorantiaꝫ fecistis: sicut ⁊ p̄n/
cipes nostri. Verūtamē Tho. 3. parte. q. 47. ⁊
Ric. in. 3. dicunt ꝙ iudei nō cognouerūt xp̄m
propter ignorātiā crassam ⁊ affectatā: quoniāꝫ
euidētia signa habebant aduentus eius: ⁊ vide
bant miracula q̄ fiebāt ꝑ ipsum: sed ꝓpter odiū
⁊ inuidiā noluerūt eū recipere. Ideo. Ioh. 5.
christus dixit. Si non venissem ⁊ eis locutus
nō fuissem peccatū nō haberent. Tertio fuit
vehemens dolor christi propter percussionem
Narrat enim euāgelista ꝙ pharisco respondit.
Ego semꝑ docui in synagoga ⁊ in templo quo
omnes iudei cōueniūt: ⁊ in occulto locutus suꝫ
nihil. Quid me interrogas. Interroga eos q
me audierunt quid locutus sum ipsis Ecce hi
sciunt que dixerim ego. Hoc autē cuꝫ dixisset
vnus assistens ministroruꝫ dedit alapā iesu di
cens. Sic respondes pontifici. O admiranda
patientia mansuetissimi iesu: percussus in faciē
ictu graui: manu furibunda: adeo vt secunduꝫ
quosdā dentes oris eius remouerent: ⁊ os san
guinem expueret: nihil tamē cōtumeliose locu
tus est illi: sed sic magis innocētiam suam de/
fendit dicens. Si male locutus suꝫ testimoniū
perhibe de malo: si autem bene cur me cedis.
Vbi Augusti. ait. Quid ista responsione ve/
rius: māsuetius: iustius. Sed hic dubitatur an
christus sic respondēdo bene fecerit: cū ipse di/
xerit Math. 5. Si quis te ꝑcusserit in maxillaꝫ
dexterā prebe ei ⁊ alterā. Ipse autem hoc nō fe
cit: sed magis percutientē se correxit. Ad quod
respondet Augu. ꝙ illud preceptum nō datur
absolute: sed magis secūdū preparationē animi
quia homo debet habere animū preparatuꝫ ad
hoc faciendū vbi videret hoc expedire ad hono
rem dei ⁊ vtilitatem ecclesie: alias autē nō: im/
mo aliquando expedit iniuriātibus responde/
re ad ipsorum ⁊ alioꝝ instructioneꝫ: sicut fecit
hic christus: qui licet ita responderit: tamen nō
solū alterā maxillam iteꝝ percussuro: sed totuꝫ
corpus figendū parauit in crucis ligno.

Quod christus vehemēter doluit in contra
dictione propter falsam testificationeꝫ: propter
publicam criminationeꝫ: ⁊ propter sibi factam
derisionem.

Primi articuli dolor quartus.

q Vartus dolor quem christus sustinuit
in passione pro nobis dicit̄ cōtradictio
nis: quādo a domo Anne ligatus mis
sus est ad domū Caiphe pontificis: in qua ve/
hementer doluit ꝓpter tria. Primo ꝓpter fal/
sam testificationeꝫ. Secundo ꝓpter publicam
criminationē. Tertio propter derisionem.

Primo fuit vehemens dolor christi ꝓpter
falsam testificationē. Vt enim dicit Matheus
Principes sacerdotuꝫ: ⁊ omne conciliū quere
bant falsum testimoniū cōtra iesum: vt eū mor/
ti traderent: ⁊ nō inuenerūt: cū multi falsi testes
accesissent. Refert enim Nicodem9 in euāge/
lio suo ꝙ cuꝫ multi surrexissent aliquis eorū di/
cebat. ego vidi christū miracula facientē. Alter
asserebat. Et ego vidi euꝫ: ⁊ audiui verba veri
tatis predicātem: ⁊ similia. Pleriqꝫ locuti sunt
spiritu sancto mouente linguaꝫ eorū cōtra vo/
luntatem suā. Nouissime auteꝫ venerūt ⁊ duo
falsi testes: ⁊ dixerūt. Hic dixit possuꝫ destrue
re templū dei: ⁊ post triduum reedificare illud.
Sed hic oritur questio quomodo isti dicuntur
falsi testes: quādo Ioh. 2. christ9 dixerat. Sol/
uite templū hoc ⁊ in trib9 diebus excitabo illud
Ad quod respondet Hierony. super Math.
quē sequitur Nicolaus de lira ꝙ illa verba que
dixit christus intelliguntur de templo corpo/
ris sui

ris sui: vt ibidē dicit. Et hoc sonant vba ibi/
dē posita que christus dixit nō pcipiendo sed
predicendo eis qd essent facturi. Unde sensus
ē. soluite. i. soluetis templū hoc. s. corpus meū
per mortē: ꝛ in tribus diebus excitabo illud p
resurrectionē: ꝛ nō destruā dixit vel possuz de
struere. Inquit ergo Hieronymus. Falsus
testis est qui nō eodē sensu dicta intelligit quo
dicunt. Possent etiā dici pdicti falsi testes ex
falsa intentione: qꝛ intendebant procurare mor
tem innocentis. Secundo fuit vehemens do/
lor christi ppter publicā criminationē. Nā cū
taceret ꝛ nihil responderet ad ea que sibi obij/
ciebant: quasi responsione indigna: princeps
sacerdotū qui ex impatientia de tribunali surre
xerat ait illi. Adiuro te p deū viuū: vt dicas no
bis si tu es christus filius dei. Dicit ei iesus.
Tu dixisti. Ad qđ rñdet ppter reuerentiā di/
uini nominis inuocati. Et subdidit. Uerūta/
men dico vobis: āmodo videbitis filiū homi/
nis sedentē a dextris dei ꝛ venientē in nubibꝰ
celi. Tūc pnceps sacerdotū scidit vestimēta sua
dicens. Blasphemauit: qd adhuc egemus te/
stibus. Audistis blasphemiā. Quid vobis vi
det. Ubi Hieronymꝰ ait. Pontificē quez de
solio sacerdotali furor excusserat eadem rabies
ad scindēdas vestes puocat. Et Criso. i omel.
inquit. Hoc fecit vt accusationez redderet gra
uiorez: ꝛ quod verbis dicebat: factis extolleret
Qui aūt erāt cum pontifice fremētes dixerunt
Reus est mortis. Ubi Origenes ait. Quā/
tum putas fuit erroris ipsam principalē oium
vitā ream mortis pronūciare: ꝛ p tantoꝝ resur
gētiū testimonia nō respicere fontē vite: de quo
in omnes viuētes vita fluebat. hec ille. Quā/
uis vero falso illi violēta morte dignū acclamas
sent xpm: tamē dubium hic incidit: vtrū i ipso
necessitas fuit ad moriēdū morte naturali. Et
respondet Ric. i. 3. di. 16. ꝙ in ipso fuit necessi
tas moriendi q̄ꝫtum ad humanā naturaꝫ: q̄ ne
cessitas nō fuit contracta nec propter peccatuꝫ
debita: sed fuit volūtarie assumpta. Uolūtarie
enim filius dei talem assumpsit naturam huma
nam: ꝙ nisi eam miraculose cōseruaret: neces/
raium: eatrꝙ corpus eius resolubile ꝛ mortale
senio defecisset: q̄ꝫuis valde diu durasset pro/
pter excellētissimaꝫ cōplexionē. Fuit ergo i eo
necessitas moriēdi ratione nature assumpte re
licte suo regimini naturali: nō tamē fuit necessa
rium illum mori morte qua mortuus est: nisi p
comparationē ad diuinā pordinationem. Sed

adhuc nōnulli dubitant vtrum necessitas mo/
riendi in christo subiecta fuerit eius volūtati hu
mane. Et quidem tenēt ꝙ sic. Primo quia se
cundū Ansel. in. li. cur deus homo. Sapiētie
ꝛ iusticie dei repugnat cogere mortez pati sine
culpa illum quem iustum ad eternam fecit beati
tudinem: sed homo christus nūq̄ꝫ habuit culpā
ꝛ fuit factus iustus ad eternam beatitudinem:
ergo repugnasset sapientie ꝛ iusticie dei ꝙ xp̄s
mortē sustinuisset si noluisset. Alij vero cōtra
riuꝫ asserunt: quoniā mori ex cōditione nature
ꝛ posse mori nūq̄ꝫ aliq̄ creata virtute repugna
re videret: sꝫ i xp̄o fuit necessitas moriēdi ex cō
ditōe nature: ergo cuꝫ volūtas hūana sit creata
nō potuit illa voluntate fieri imortalis. Rñdet
Ric. ad istam questionem: ꝙ vt tactū ē aliqui
dicunt ꝙ necessitas moriendi in xp̄o subiecta
fuit voluntati humane. Dicūt eni ꝙ p cōpatio
nem ad necessitatē moriēdi xp̄s inquātū homo
tenuit mediū inter statū innocētie ꝛ nature lap
se. In primo eni statu nec natura nec volun/
tas suberat necessitati moriēdi: sed in nobis tā
natura q̄ꝫ voluntas subsunt necessitati morien
di: nō sic intelligendo ꝙ necessariū sit volunta
tem mori: sed qꝛ corpus a morte preseruari nō
pōt. In natura āt humana xp̄i natura suberat
necessitati moriēdi: sed volūtas preerat: ita ꝙ nō
potuisset mori nisi voluisset. Cui opinioni vi
det cōcordari Dama. li. 3. c. 19. dicens, ꝙ nō p
cedebant in dño voluntatem naturalia. Nihil
enim coactum in ipso considerat: sed omnia vo
luntaria. Alii autem dicunt ōriuꝫ: qꝛ ille solus
potest mutare cursum ꝛ legē nature: q naturā
instituit ꝛ ordinauit: cū ergo in natura huma/
na xp̄i fuit necessitas moriēdi ex cōditione na
ture: ergo per aliquam voluntatē creatā tanq̄ꝫ
per cām efficiētē nō potuisset preseruari a mor
te: si tamē ex deliberatione mori noluisset: di/
uina volūtas eum a morte preseruasset. Huic
opinioni scđe magis q̄ꝫ prime Ric. iherēre vi
detur: licet vtraqꝫ sit substētabilis. Nihilomi/
nus propter dicta alia suborit questio. vtrum
xp̄s per volūtatem sepauerit miraculose aiam
suam a suo corpore: an vero fuerit sepata vi af
flictionū ei illatarum. Et rñdet Ric. ꝙ christꝰ
mortuus fuit p violētiam afflictionuꝫ ei illata
rum: cōcurrēte vehemētia doloris compassiōis
q̄ mortē accelarauit. Unde ꝛ Petrus Actuū
2. dixit iudeis de christo: hūc per manus iniq̄
rum affligētes interemistis. Et. c. 3. Auctorem
vero vite interfecistis. Et si argueret ex dcō Au

gu.i.4.de trini.c.3.vbi ait. Longa morte cru
ciabant̃ ligno suspẽsi. Vnde latronibus vt iã
morerent̃: ⁊ de ligno iam ante sabbatum depo
nerẽtur crura cõfracta sunt: christus autem q2
mortuus inuẽtus est miraculo fuit: ergo si fuit
mortuus miraculo nõ per violentiam mortuꝰ
est afflictionũ illatarum. Rñdet Ricar. ꝙ ibi
Aug. accipit miraculum pro mirabili: q2 mira
batur Pilatus ⁊ sui qũo: ita cito eẽt mortuus
eo ꝙ cãm accelerationis mortis eius non cõsi
derabant. Cuius acceleratiõis cã fuit vehem̃
tia doloris cõpassionis: ⁊ tenerrima cõplexio
quã habebat: ⁊ preterea per totam noctẽ fuerat
afflictus: ⁊ i crucifigẽdo eũ crucifigẽtes grauiꝰ
extenderunt mẽbra eius q̃3 illoꝝ ꝗ crucifixi fue
runt cũ eo: q2 plus cũ odiebãt. Fuit tñ aliquo
modo mors illa miraculosa: q2 nisi dispensati/
ue diuina potẽtia ꝓhibuisset beatitudinez a ni/
me xp̃i in suũ corpus redundare: corpꝰ xp̃i nul
la interueniente morte glorificatũ fuisset. Quod
si fuisset factũ nulla virtute creata potuisset illa
aĩa a corpore suo separari. hec Ric. Ex ꝗbus
omnibꝰ colligimus dñm nostrũ iesuz xp̃m pro
charitate sua voluisse vnire anime sue corpus
passibile ⁊ mortale: vt sic ꝓ nobis peccatoribꝰ
patiendo ⁊ moriendo ꝓ nostris debitis satisfa
ceret. Judei aũt crimiabant̃ eũ fore reũ mortis
tanquã malefactorẽ seductorẽ ⁊ blasphemum.
Tertio fuit vehemens dolor xp̃i ꝓpter derisio
nez: qñ. s. vsq3 mane dimissus est in manꝰ suo
ruz vilissimoꝝ ꝗ expuerũt in faciẽ eius: ⁊ cola/
phis eũ ceciderũt. Alij aũt palmas in faciẽ eiꝰ
dederũt. d. Prophetizã nobis xp̃e ꝗs ẽ ꝗ te ꝑ
cussit. Et vt inquit Marcus velauerũt faciem
eius: ⁊ hoc fecerũt fm aliquos: ne videntes di/
gnissimã faciẽ illã pietate vincerentur. O iesu
benedicte q̃3 dura nox hec est: in qua a princi/
pio vsq3 ad finẽ quietẽ nescis: sed nũc vno mo
do nũc alio corpore ⁊ animo fatigaris. O amã
tissime iuuenis q̃ztũ me peccatorẽ dilexisti: quẽ
cũ tot laboribus passionibꝰ ⁊ cruciatibus redi/
mere voluisti. O mens humana cur tam dura
es vt domino tuo cõpati negligas: ꝗ pro com
passione tua sputis deturpat̃: alapis cedit̃: ⁊ ab
indignissimis ꝑsonis viliter ꝑtractatur. Heu
me quid erat inspicere illos seuientes in eum:
alios trahentes capillos eius: nõnullos suda/
rium leuantes spuere in os eius: quosdã ipor/
tunis vocibus clamare in aures eius: hos pu
gnis ꝑcutere pectus eius: illos extensa manu
verberare collũ eiꝰ. O iesu mi q̃ztũ nos dilexi/
sti. Sed nos miseri te nõ diligimus. Vince o
humanũ cor vince torporẽ tuum genꝰ humanũ
⁊ omnẽ affectũ tuũ porrige iesu xp̃o. Ecce ꝙ iã
appropinquat dies: ⁊ mors de proximo ꝓ amo
re tuo sibi paratur. Sed vbi es o Maria mat̃.
Vbi habitas. An ignoras que circa dilectissi/
mum filiũ tuũ geruntur. Dicunt nãq3 ꝗdã ꝙ
Joãnes euangelista dimisso iesu i domo Cai
phe cucurrit versus bethaniã ad domũ Mag
dalene vbi virgo remanserat quãdo christus cũ
discipulis suis venit hierusalem ad cenam fa/
ciendam: ⁊ ibi clamans ad hostium: a virgine
orante tremente ⁊ attonita auditus est. Aduo/
cauit mox Magdalenam. d. Surge filia et vi/
deamus quid nobis de filio meo significatur.
Aperta fuere hostia domus: ⁊ intrauit Joan/
nes eiulans flens ⁊ lachrymans dicẽsq3: heu
me veneranda mater quã durus tibi nũciꝰ ad/
uenio: ⁊ cum pre singultibus vix loqui valeret
interrogabatur a virgine cõlachrymãte. Vbi
est filius meus. vbi ẽ iesus meus. Quid actuz
est de filio. Viuit adhuc an iudei interfecerũt.
Heu me dolentẽ nimiũ. Et Joãnes respon/
dere poterat atq3 dicere: nondũ mortuus ẽ: s3
puto hodie morti erit tradendus. Cõprehende
runt eni3 illũ in nocte ministri iudeoꝝ ⁊ d̃uinctũ
cũ vinctũ in domo Caiphe: asseruntq3 neq̃3 illi
ph̃ei ⁊ scribe debere morti adiudicari. O q̃3
gelidũ tũc factũ est cor illud virgineũ: quãtoue
dolore repleta fuit anima eius. Que statim exi
uit domũ cũ Joãne ⁊ Magdalena: alijsq3 co/
mitantibus Hierusalẽ festina petens. Cũ aũt
intrauit ciuitatez transeuntes quosdã iterroga
bat. d. illud Canticoꝝ. 3. Nũ quez diligit ani/
ma mea vidistis filiũ meũ vnicũ. Et illi interro
gabant: qualis est dilectus tuus. Et illa. Dile/
ctus meus candidus ⁊ rubicũdus: filius meꝰ
pulcher ⁊ decorus: sanctus: morigeratus: vir
tutibus redimitus: gratia plenus: etatis. 33. an
norũ: ⁊ mihi charissimus. O fili mi iesu vbi te
inueniã. Circuibo ciuitatẽ ꝑ vicos ⁊ plateas vt
te querã: vt te inueniã: vt te videã: vt cõplectar
vt alloquar priusq̃3 moriaris. Perrexit tandez
vsq3 ad domũ pontificis vbi multitudinẽ con/
gregatã inuenit: qñ ad Pilatũ iesus xp̃s mit
tendus erat. Temptabat ad filiũ ꝓperare: ⁊ nõ
ꝑmittebat̃. Clamabat altisona voce. Fili mi ie
su. Jesu fili mi. Audiebat tũc forte filiꝰ lamẽtã
tem matrez ⁊ adaugebat̃ angustia mẽtis eius.
Nam quãto inter eos amor erat vehementior
tanto vtriusq3 dolor compassionis intensior.
Cõpatiebat̃

Cōpatiebaṫ vtricq; mater filio: cōpatiebaṫ filius cōpassiue matri. Sed vt deuotius hāc ptē exoluamus. q̄rendū est vtrū virgo gloriosa magis dilexerit filiū suū q̄z aliq̄ alia mr̄ filios suos. Ad quod ego respondeo q̄ sic. τ ꝓbo hoc multiplici rōne. Primo rōne claritatis. Clare eni virgo cognoscebat τ certissima erat q̄ a filio sume diligebaṫ: τ cū firmiter crederet ipm̄ esse deuz in suo vtero incarnatū: sciebat illū eā diligere p̄ ceteris creaturis τ humanis τ angelicis: quaṙ cor eius iflāmabaṫ vt illum diligeret: a quo sciebat magnope se fore dilectam. Secūdo hoc ꝓbo rōne sanctitatis. Diligebat vᵒ filiū suū copiosissime: quē plenū sanctitate gr̄a oiq; virtute diligēdū censebat. Tertio hoc ꝓbo rōne totalitatis. Fuit eni beata vgo ita mater xp̄i vt ab ea sola spū scō coopante corpulētā substātiam accipet. Quare amor q debet esse patris τ matris ad filium erat in virgine sola ad xp̄m ab ea genitum. Quarto hoc probo rōne diuturnitatis. Amor enim quanto diuturnior tanto vehementior. Cum ergo filium suum virgo dilexit per annos. 33. absq; vlla perturbatione: consequens est q̄ eum diligebat in etate florenti iam constitutum vltra q̄z dici possit. Quinto hoc probo ratione familiaritatis. Nunq̄z eniz inuentus est aliquis filius qui ita blande: ita reuerenter ita dulciter ita familiariter conuersaretur cum parentibus suis: sicut xp̄us faciebat cum virgine matre. Non enim dubitare quispiam posset q̄ per tot annos quibus xp̄s cum matre conuixit non fuerit liquefactum cor eius in amorem illius a quo totiens vocari matrem se sensit: quem τ ipsa filium sepe nominabat. Quare firmiter teneo q̄ virginis amor ad christum vincebat omnem amorem quorumcunq; parentum: qui tenerrime filios suos diligunt aut dilexerunt.

Qđ xp̄s in presentatione vehementer doluit propter accusationem propter flagellationem τ propter coronationem.

Secundi articuli primus dolor.

Secundi articuli primus dolor ihū xp̄i dicitur presentationis. Cum eniz Pilato fuit presentatus doluit vehementer: τ precipue propter tria. Primo propter accusationem. Secundo propter flagellationem. Tertio propter coronationem. Primo doluit vehementer propter accusatiōem. Ad quod intelligendum cōmemorandum est qđ euangeliste tradunt. vz q̄ mane adductus fuit iesus a domo Caiphe ad domum Pilati presidis in pretorium. Erat autem pretetoriū locus vbi audiebantur τ examinabātur rei: τ ipsi non introierunt iudei in pretorium: vt nō cōtaminarentur ex ingressu domus hominis gentilis: sed manducarent pasca .i. azimos panes: qui a iudeis per dies. 8. comedebantur. O impia cecitas: altenigene iudicis pretoris contaminari timebant τ fratris innocentis sanguinez nō timebant. Exiuit ergo Pilatus ad eos foras dicens. Quam accusationem affertis aduersus hominem istū. Responderunt. Si nō esset hic malefactor: non tibi tradidissemus eum. Vbi Augustinus. Interrogentur atq; respōdeant ab immundis spiritibus liberati: ceci videntes: mortui resurgentes: vtrum sit malefactor. Addiderunt etiā quod Lucas dicit. Hūc inuenimus subuertentem gentē nostrā τ prohibentem tributa dari Cesarij: τ dicentē se christum regem esse. Dixit eis Pilatus. Accipite eum vos: τ secundū legem vestram iudicate eum: quasi dicat: si sufficit vestra examinatio. sufficiat τ vestra sententia. Nā vt dicit Nico. de lira. Romani aliqua minora iudicanda permiserant iudeis retinentes sibi penam mortis τ causam sanguinis. Ideo per hanc responsionem inhibebat ne christo mors inferretur. Et ideo illi intendentes eum morti adiudicari respondebant. Nobis non licet interficere quē q̄z. Introiuit ergo iterum in pretorium Pilatus: τ interrogauit iesum. Tu es rex iudeorum. Vbi queritur: quare Pilatus sic euz interrogabat. Et respondet Nico. de lira. q̄ cuz iudei accusassent euz de tribus videlicet: quia subuerterat gentem: τ prohibuerat tributa dari Cesari: τ dixerat se esse regem. De duobus primis Pilatus non curauit inquirere. Non de primo: quia ipse gentilis erat: τ nō iudeus: non etiam de secundo: quia sciebat illud eē falsum: sed tātum de teritorio: eo q̄ romani nomen regiuz a iudeis abstulerant. Respondet iesus. A temetipso hoc dicis: an alij tibi dixerunt de me: quasi dicat. Concepisti hanc opinionem de me per temetipsum: vbi Crisostomus ait. Non ignorans interrogat: sed ab ipso accusari iudeos volens. vnde sequitur euāgelista. Respondit Pilatᵒ. Nūqđ ego iudeᵒ suz. Gens tua τ pōtifices tui tradiderūt te mihi. Quid fecisti. Respōdit iesus. Regnū meū nō est de hoc mundo. Quasi dicat: non quero

temporalē dominationem. Dixit ei Pilatus. Ergo rex es tu. Respondit iesus. Tu dixisti qꝛ rex sum ego. Ego in hoc natus sum: ⁊ ad h̄ veni in mundo: vt testimoniū ꝑhibeam vitati. Omnis qui est ex veritate audit vocē meam. Dicit ei Pilatus. Quid est veritas. Et nō ex peccato responso exiuit ad iudeos. d. Ego nullam in eo inuenio causam: ⁊ vt liberaret euꝫ de furore ipsoꝝ proposuit ſm cōsuetudinē quam habebant. s. i solemnitate pasce vt vnū reū morte peterent liberandū: an vellent christū esse illū vel Barrabā: qui in carcerib⁹ ꝓpter maleficia sua detinebaꝶ: ⁊ populo erat odiosus. Clamauerunt autē omnes Non hūc: sed Barrabaꝫ. O quali gladio feriebatur tūc coꝛ vginis matris quādo audiebat horribiles illos clamores iudeoꝝ petentiū potius liberationē Barrabe latronis q̄ꝫ filij sui innocentissimi. Dixit Pilatus iudeis. Quid igiꝶ faciam de iesu: q dicitur christus. Dicunt omnes crucifigaꝶ. Et ille qd inquit mali fecit. Responderunt. Cōmouit populum ꝑ vniuersam iudeā: incipiens a galilea vsqꝫ huc. Quare Pilatus misit iesum ad Herodē galilee tretarchā: qui illis diebus hierosolymis erat. Et cū iesus benedictus nullū vbū corā eo dixisset sprevit illū Herodes cū exercitu suo: ⁊ illusit indutū veste alba: ⁊ remisit ad Pilatū Pilatus aūt cōuocatis principib⁹ sacerdotū dixit eis volens eripere xp̄m de manibus eoꝝ. Ego nullā causam inuenio in homine isto ex his in quibus eū accusatis. Sed neqꝫ Herodes. Nā remisit eū ad nos: ⁊ ecce nihil dignū morte actū est ei. At illi clamabāt. Nos legē habemus ⁊ secundū legē debet mori. Dixit eis Pilatus. Corripiā eū ⁊ dimittā. O pilate si innocens est: cur corripies. Si reus: cur dimittes. O q̄ꝫ laboriosa fuit mors iesu christi tam diu malignis cōsilijs: criminationib⁹: accusationibus ⁊ clamorib⁹ exquisita. Secūdo doluit christus vehemēter ꝓpter flagellationeꝫ quādo vt refert Marcus. Pilat⁹ tradidit ih̄m militibus flagellandum. Vt. n. doc. dicunt: ligauerunt illi iesum denudatū ad columnā quādam ⁊ flagellauerūt eū a planta pedis vsqꝫ ad verticē. Et vt ait Greg. naçançenus: caro xp̄i flagellata post liuores sanguinē ex omni parte scaturiebat: quo etiā terra sub pedibus iesu ⁊ columna ipsa atqꝫ flagella madefiebāt. Et vt arbitror post crudelē illā flagellationē cū soluissēt eū pre debilitate nimia ⁊ doloris imensitate in terrā cecidit sanguine suo irrigatā dn̄s nr̄ ih̄s.

Sed hic theologi querunt: vtrū in xp̄o fuit vera doloris passio. Et quidā licet nō dicere voluerint: q̄ nō arguentes dicūt primo ex dicto Hilarij. d. in. x. li. de trinitate. Virt⁹ corpis sine sensu pene vim pene in se deseuientis excepit: ver⁹ autē doloꝛ nō ē sine sensu pene: ergo ⁊c.

Secūdo adducunt dictū Dionysij: q ad Joānem euāgelistā ita scribit. Absit vt ita insaniaꝫ vt credā sanctos aliquid pati secundū corporis passiones: sed solū credo nos iudicare ipsos sentire. Si ergo sancti nō sentiunt passiones nisi secundū iudiciū ⁊ nō secundū experientiā: ergo patiendo nō habēt dolorē veꝝ: ⁊ ꝑ cōseq̄ns multo minus nec sanctus sanctoꝝ xp̄s. Tertio conanꝶ ꝓbare opinionē suā exemplo Moysi q ieiunauit. 40. diebus. ⁊. 40. noctibus sine aliqua corporis lesione ꝓpter cōtinuā cōtēplationē. Si ergo ꝑfectio cōtemplatōis aufert passionē ⁊ sensum famis: pari ratione videꝶ q̄ aufert sensum doloris in carne passibili. Sed in christo fuit cōtinua cōtemplatio ⁊ perfectissima ergo videꝶ q̄ nulla fuit in eo doloris expientia. Sed contra hanc opinionē est omnis scriptura sacra. Unde in p̄s. in ꝑsona christi dicitur. Afflictus sum ⁊ humiliatus sum nimis. Et iterum. Ego sum pauper ⁊ dolēs. Et iteꝝ. Sup dolorē vulnerū meorū addiderūt. Propterea dicūt Theo. dist. 16. tertij libri. q̄ vera doloris passio fuit in christo quoniā in eo fuit caro passibilis ⁊ ꝑforabilis. Fuit etiā vtus sentiēdi secūdum quā anima cōpatiꝶ corpori leso. Et quoniam hec duo veꝝ dolorem faciūt. s. vera lesio ⁊ verus lesionis sensus: ⁊ hec duo vere fuerūt in christo indubitāter tenendū est q̄ in ipso vera fuit doloris passio. Ad dictū autē Hilarij rn̄detur q̄ ſm quosdam dictum illud retractauit. Vel pōt dici q̄ Hilarius in vbo p̄dicto non excludit sensum doloris a christo ſm humanaꝫ naturā: sed ſm diuinā. Unde illa verba referēda sunt ad ꝑsonam christi. Vel vt magister sen ten. exponit dicere possumus q̄ Hilarius nō vult ostēdere christū nō habuisse veꝝ doloreꝫ: sed nō habuisse causam doloris: qm̄ passus est propter delicta nostra. Ad secūdū vero. s. verbum Dionysij dicit Boñ. q̄ Dionysius nō vult dicere nec sensit q̄ beatus Joānes ⁊ alij sancti nō experiantur dolorem in tormētis: sꝫ vult cōmendare cōstantiā mentis que nō magis cōmouebatur ex experientia sensus q̄ꝫ cōmoueretur ex sola cōsideratione: ⁊ iudicio rationis. Ad tertium vero quod obijciebaꝶ de

Moyse dicendum ꝙ etsi dulcedo contempla/
tionis quodāmodo ipsum reficeret: ⁊ a sensib⁹
exterioribus abstraheret adeo vt naturales vir
tutes quodāmodo consopiret: vt non ita consu
merentur: ⁊ cibum requirerent: tamen ꝙ tan
to tempore ieiunauit sine sui lesione: hoc fuit
per speciale beneficium ⁊ diuinum miraculum
⁊ ideo non habet locum in proposito: quia xp̄s
in passione sua non exercuit miracula potentie
sed potius vsus est armis patientie. 3° doluit
vehemēter christus propter coronationē: quā
do milites duxerunt eum in atrium pretorij: ⁊
induerunt eum purpura: ⁊ imposuerunt capiti
eius coronam spineam: ⁊ circunderunt eum: ⁊
veniebant ad eum illudentes: ⁊. d. Aue rex iu
deorum: ⁊ expuebant in eum ⁊ dabant ei ala/
pas: ⁊ percutiebant caput eius. Et caput illud
angelicis spiritibus tremenduꝫ: vt Bern. ait
spinarum densitate pungebatur. Naꝫ corona
illa de iuncis marinis ad modum spinarū acu
tis erat confecta. vt dicit Nico. de lira. At Pi
latus fecit iesum sic coronatum ⁊ purpura vesti
tum velut contemptibilem ⁊ abiectum exire:
Dixitqꝫ iudeis. Ecce homo: quasi dicat: puni
tus est. iō dꝫ vobis sufficere. At illi magis cla/
mabant. Crucifige crucifige eum. Et p⁹ mul
ta addiderunt. Si hunc dimittis non es ami/
cus cesaris. Omnis enim qui se regem facit
contradicit cesari. Et cum talia agitarentur: mi
sit ad Pilatū vxor ei⁹. d. Nihil tibi ⁊ iusto illi
Quasi dicat: nullo modo eum condemnes: sꝫ
magis dimitte. Multa enim sum hodie pas/
sa per visū propter eum: quia vt dicit Raban⁹
diabolus apparuerat ei mouens eam terrori/
bus ad liberationem xp̄i volens sic impedire
hominum salutem. Sed dubitatur vtruꝫ visio
predicta facta fuerit in somno vel vigilia. Et re
spondet Nico. de lira ꝙ hoc non habet̄ exp̄sse:
credit̄ tamen magis ꝙ fuerit in somno.

Qđ xp̄s in sententiatione vehementer do
luit propter onerationem: propter associatōeꝫ
⁊ propter lamentationem.

Secundi articuli dolor secundus.

[S]Ecundus dolor secundi articuli dicit̄
sententiationis. Videns nanqꝫ Pila
tus non posse iudeorum furorem se/
dare nec mitigare: quinimmo audiebat eos ma
gno cum tumultu clamantes. Si hunc dimit/
tis non es amicus Cesaris: accepta aqua lauit
manus coram populo. d. Innocens ego sum
a sanguine iusti huius. Vos videritis. Vbi re

migius ait. Mos erat apud antiquos vt cum
vellet quis ostendere se immunem esse ab ali/
quo crimine accepta aqua lauare manus suas
coram populo consueuerat. Et respondēs vni
uersus populus dixit. Sanguis eius sup nos
⁊ super filios nostros. Quare Pilatus huma
no timore victus pro tribunali sedens secundū
ordinem curie sue sententiam iniustam contra
iesum protulit vt crucifigeretur. Tunc aman/
tissimus noster iesus cruciatus est propter tria.
Primo propter onerationem. Secundo pro/
pter associatiōem. Tertio propter lamentatio
nem. Primo cruciatus est propter oneratio
nem: quando. s. crux onerosa ⁊ dura humeris
suis fuit imposita. Tunc enim cum de domo
Pilati versus montem caluarie duceretur an
teqꝫ deuenisset ad locum: vt dicitur in quadam
historia: afflicta ⁊ mesta mater eius obuiam illi
processit: volens illum tangere ⁊ āplecti. Quā
vt filius aspexit merore confectam cecidit fati/
gatus sub cruce. Ipsa etiam mater dulcissima
quasi mortua in terram ruit. Ob qđ in loco il/
lo in huius facti memoriam capella a fidelib⁹
cōstructa fuit: que sancta Maria de spasmo nū
cupatur. Tandem iudei angariauere hominē
Cyrineum nomine Symonem vt tolleret cru
cem iesu. Quoniā vt aiunt quidam cum sepius
tēptasset iesus illaꝫ portare pre debilitate ferre
amplius non valebat. Curre o anima mea cur
re velociter ⁊ humeros tuos subijce illi cruci:
in qua iesus dei filius operabitur salutem tuā:
imo omnium saluandorum. Sed hic doc. que
runt: quare xp̄s benedictus pati voluit morteꝫ
crucis. Et respondet Tho. 3. parte ꝙ hoc fecit
propter septeꝫ rationes. Prima ratio est ꝑ
pter exemplum virtutis. Dicit enim Augu. in
li. 83. q. Sapientia dei hominem ad exempluꝫ
quo recte viueremus suscepit. Pertinet auteꝫ
ad vitam rectam ea que non sunt metuenda nō
metuere. Sunt tamen homines qui quamuis
mortem ipsaꝫ non timeant: genus tamen mor
tis horrescunt. Vt ergo nullum genus mortis
recte viuenti homini metuendum esset illi⁹ ho
minis cruce ostendēdū fuit. Nihil enim erat ī
ter omnia genera mortis illo genere execrabili
us: ⁊ formidabilius. Secunda ratio est: quia
hoc genus mortis maxime conueniens erat sa
tisfactioni: pro peccato primi parentis. Vnde
Aug. dicit in quodam sermone de passione.
Cōtempsit Adam preceptum accipiens ex ar
bore: sed quicquid Adam perdidit xp̄s ī cruce

inuenit. Et Ambro. de xp̄o ita ait. De pentis protoplasti fraude facta condolens qn̄ pomi noxialis morte morsu corruit: ipse lignum tūc nouauit damna ligni vt solueret. Hoc opus nostre salutis ordo depoposcerat multiformis proditoris ars vt artem falleret: ⁊ medelam ferret inde hostis vnde leserat. Et iterum ecclesia dicit. Omnipotens eterne deus qui salutem humani generis in ligno crucis constituisti: vt vnde mors oriebatur inde vita resurgeret: ⁊ qui in ligno vincebat in ligno quoq; vinceretur. 3ª rō est quia vt dicit Criso. in sermone de passione. In excelso ligno: ⁊ non sub tecto passus ē: vt etiam ipsius aeris natura mundaretur. Sz ⁊ ipsa terra simile beneficium sentiebat decurrentis de latere sanguinis stillatione mundata Et idem Criso. super Joānem inquit. Audiens suspensionem intelligas in altum: vt sanctificaret aerem: qui sanctificauerat terram ambulando in ea. Quarta rō est: quia per hoc ꝙ christus in cruce moritur ascensum nobis parat in celum: vt Criso. dicit. Quinta rō est: quia hoc competit vniuersali saluationi totius mundi. Nam figura crucis vt ait Greg. nazā zenus a medio contracta i quatuor extrema partita: significat virtutem ⁊ prouidentiam eius q in ea pependit vbiq; diffusam. Criso. etiam dicit ꝙ in cruce expansis manibus moritur vt altera manu veterem populum: altera eos qui ex gentibus sunt trahat. Sexta ratio est: quia p hoc genus mortis diuerse virtutes designāt. Vnde Aug. dicit in li. de gratia veteris ⁊ noui testamenti. Non frustra tale genus mortis elegit: vt latitudinis ⁊ altitudinis ⁊ longitudinis ⁊ profunditatis: de quibus apl's loquitur: magister existeret. Naz latitudo est in eo ligno qđ transuersum desuper figitur: hoc ad bona opera pertinet: quia ibi extendunt manus. Lōgitudo est in eo ligno qđ vsq; ad terram trahit quo crux stat sistitur ⁊ perseuerat quod longanimitati tribuitur. Altitudo est ī ea ligni parte: que ab illa que transuersa figitur versus sursuz relinquitur: hoc est ad caput crucifixi: quia bene sperantium superna expectatio est. Jam vero illud ex ligno qđ fixum occultatur. vnde totum illud exurgit significat profunditatem gratuite gratie. Et sicut etiam Aug. dicit sup Jo. Lignum in quo fixa erant membra patientis ad cathedram fuit magistri docentis. Septia ratio est: quia hoc genus mortis plurimis figuris respondet. vt enim Augu. dicit in sermone de passione. In diluuio aquarum humanū genus archa lignea liberauit. De egypto dei populo recedente Moyses mare virga diuisit: ⁊ Pharaonem prostrauit: ac populum dei redemit. Idem Moyses lignum in aqua misit ⁊ amaritudinem eius in dulcedinem commutauit. Ex lignea virga de spūali petra salutaris vnda profertur. Et vt Amalech vinceret: contra virgam Moyses expansis manibus extendit Et lex dei arche testamenti creditur lignee: vt his omnibus ad lignum crucis per quosdam gradus veniatur. Secundo cruciatus ē xp̄s ingenti dolore propter associationem. Associatus nanq; est cum duobus latronibus sicut p̄dixerat. Esa. 53. c. Et cum sceleratis deputatus est. Vbi doc. querunt vtrum hoc conueniēter sit factum. Et respondent ꝙ in hoc alia fuit itētio iudeorum: alia ordinatio dei. Quantuz. n. ad intentionem iudeorum sic dicit Criso. Duos latrones vtrinq; crucifixerunt vt eorū suspitionis fieret particeps: sed non ita euenit. Nā de illis nil dicitur. huius āt vbiq; crux honoratur. Reges diademata deponentes assumunt crucem in purpuris ⁊ diadematibus maximis in mensa sacrata vbiq; terrarum crux emicat. Quantū vero ad dei ordinationem xp̄s cū latronibus crucifixus est. Primo qr vt dicit Hiero. super Math. Sicut pro nobis maledictum crucis factus est: sic p omnium salute inter noxios quasi noxius crucifigit. Secundo vt dicit Leo papa in sermone de passiōe. Duo latrones vnus ad dexteram: alius ad sinistram crucifiguntur vt in ipsa patibuli specie denotaretur illa que in iudicio ipsius hominum oium facienda est discretio. Et Aug. dicit super Jo. Ipsa crux si attendas tribunal fuit. In medio enim iudice constituto: vnus qui credidit liberatus: alter qui insultauit dānatus est: iā signabat quid facturus est de viuis ⁊ mortuis: alios positurus ad dexteram ⁊ alios ad sinistram.

Tertio sm Hilarium duo latrones leue ac dextere affiguntur: omnem humani generis diuersitatem vocari ad sacramentum passiōis domini ostendentes: sed quia per diuersitatem fidelium atq; infidelium fit omnium secunduz dexteram ⁊ sinistram diuisio: vnus ex duob⁹ ad dexteram situs fidei iustificatione saluatur.

Tertio cruciatus est christus acerbo dolore propter lamentationem quādo vt meminit Lucas sequebatur illum multa turba populi ⁊ mulierum que plangebant ⁊ lamentabantur eū.

Cum quibus

Cum quibus etiam ipse compatiendo prędixit futuram illius ciuitatis calamitamem ꝛ desolationem. Sed doc. h querunt. cur iesus xp̄s in hierusalem pati voluit. Et rn̄dent ꝙ hoc cōuenienter factum est multiplici ratione. Primo quidem: q꞉ hierusalem erat locus a deo electus ad sacrificia sibi offerenda: q̄ qdem figuralia sacrificia figurabant xp̄i passionem que est veruꝫ sacrificium: iuxta illud. Eph. 5. Tradidit semetipsum oblationem: ꝛ hostiam deo in odorē suauitatis. Secundo quia virtus passionis eius ad totum mundum diffundenda erat: ideo in medio terre habitabilis pati voluit. i. in hierusalem. Unde dicitur in p̊s. Deus autem rex noster ante secula operatus est salutem in medio terre. i. hierusalem: que dicitur esse terre habitabilis vmbilicus. Tertio quia hoc maxie conueniebat humilitati eius: vt. s. sicut turpissimum mortis genus elegit: ita etiam ad eius humilitatem pertinuit ꝙ in loco tam celebri confusionem pati non recusauit. Unde Leo papa dicit in sermone ephie. Qui formam hm̄ susceperat bethelecm preelegit natiuitati: ꝛ hierosolymam passioni.

Q̄ð in crucifixione xp̄s vehementer doluit propter potationem: propter conclauationē: ꝛ propter eleuationem.

Secundi articuli dolor tertius.

Ertius dolor secundi articuli dicit̄ crucifixionis: quando crucifixerunt eum i monte caluare: vbi nimio dolore agitatus est propter tria. Primo propter potationē Secundo propter conclauationem. Tertio ꝑpter eleuationem. Primo nimio dolore agitatus est xp̄s propter potationem: quia vt inqt Mattheus. Dederunt ei vinum bibere cum felle mixtum. Ubi querendum est quare illo vino sic amaro potauerunt cuꝫ. Et dicit Nico. de lira: ꝙ aliqui dicunt id factum fuisse: vt citius xp̄s moreretur ꝛ sic milites eius custodia citius expedirentur: qui debebant eum custodire quousqꝫ expirasset. Sed ipse Nico. aliter dicit. Nam legitur in quodam libro hebraico: qui apud eos intitulatur. liber iudicum ordinariorum: ꝙ quia Salomon dixerat ꝓuer. 31. Date siceram merentibus: ꝛ vinum his q amaro sunt animo vt bibant ꝛ obliuiscant̄ egestatis sue: ꝛ ideo seniores iudeorum statuerant vt condemnatis ad mortem daretur vinuꝫ aromaticum ad bibendum: vt facilius tolerarent passionem. In hierusalem autem erant matrone deuote ꝛ compassiue: que hoc vinum ꝛ siceram. i. potum inebriatum dabant ex deuotiōe. Judei ergo ex nimia crudelitate moti tale vinū datum ꝓ xp̄o ꝛ aliis duobus latronibus acceperunt sibi scd̄m ꝙ dictum erat Amos. 2. Uinū dānatorū bibebāt: ꝛ loco eius posuerūt acetum cū felle mixtū. Talē potū cū gustasset iesus noluit bibere. Nec cōtradicit Marcus cuiꝰ textus hꝫ. Et nō accepit: q꞉ nō accepit ad bibendū sed ad gustandū solū vt sic ipleret̄ in eo ꝙ dcm̄ ē in psalmo. Et dederūt in escā meam fel: ꝛ i siti mea potauerūt me aceto. Secūdo multo dolore fatigatus ē xp̄s ꝓpter cōclauationē. qn̄. s. cruce iā pata atqꝫ disposita: ꝛ i terra collocata secundū cōem opinionē exuētes neqꝫ illi magno ipetu dn̄m iesum xp̄m ad terrā ꝓiecerūt vt clauis eū cōfigerēt. Et lꝫ euangeliste nō omnia dicant: quia tātuꝫ essentialia scribere curauerunt nihilominus verisimiliter credere possumus: ꝙ ita nudatus ꝛ genuflexus iesus vt se super crucem extenderet oculis ad celum leuatis in corde suo dixit. Suscipe sancte pater eterne me dilectum filium tuum quem tibi offero in sacrificium imaculatum pro salute humani generis ꝛ remissione peccatorum. Ecce iam non offerūtur tibi legalia sacrificia hircorum aut agnorū vel similium: sed caro innocentis mei filii tui. Triginta ꝛ tres anni elapsi sunt quibus hanc crucem semper aspiciens in illam mori pro humani generis redēptione cōcupiui ꝛ desideraui. Tandē ꝓiciens se super crucē: manus suas ꝛ pedes liberalissimos gestu extendit. Acceperūt autem clauos crucifixores: ꝛ cōfixerunt eū. Malleorum autem ictus ꝛ sonitus audiri poterant a virgine matre: cuius cor clauis illis accutissimis: qui manus ꝛ pedes ossa ꝛ carnes filii sui rumpebant: configebant̄. Crucifixi sūt etiam cū eo duo latrones. quos pleriqꝫ voluerunt tenere fuisse cruribus alligatos tantū. Sꝫ ego dico ꝙ fuere conclauati: q꞉ vt inqt Aug. super Joānem. Pendentes in ligno clauis ad signū manibus cōfixi: ꝓducta morte necabantur. Scripsit āt ꝛ titulū Pilatus: ꝛ posuit sup crucē. Erat aūt scriptū. Jesus nazarenus rex iudeoruꝫ: lr̄is hebraicis grecis ꝛ latinis. Ubi queritur a doctoribus cur hac triplici lingua deo volente titulus ille fuerit scriptus. Et respōdēt Criso. Credibile ē multos gētiles simt̄ cū iudeis ꝓpter festū cōuenisse: ꝛ ideo vt nullꝰ ignoraret: nō i vna ligua: sꝫ i tribꝰ scripsit. Et Aug. dic̄. Tres ligue ibi p̄ ceteris emiebāt: he

braica propter iudeos in dei lege gloriantes: greca propter gentium sapientes: latina ꝓpter romanos multis ac pene omnibus tunc gentibus imperantes. Theophilus vero inqt. Significat autē superscriptio triplici sermone signata dn̄m esse regem practice: philosophice: necnon theologice. Nam per latinas lr̄as figurat̄ practica: eo ꝙ romanum imperium potentissimum satisq; officiosum in expeditionibus fuit. Per grecas vero philosophia figuratur. Greci nāq; erga naturalium speculationem insudauerunt. Demum per hebraicas theologia protenditur: dū iudeis est credita rerum diuinarum agnitio. Dicebant ergo pilato pontifices iudeorum. Noli scribere rex iudeorum: s; quia dixit Rex sum iudeorum. Rn̄dit Pilatus. Qđ scripsi scripsi. Milites autē diuiserūt sibi vestimenta sua ⁊ tunicam mittentes sortem erat autem tunica inconsutilis. i. sine sutura de super contexta per totum super quam miserūt sortes. Et l; Marcus dicat ꝙ sortes miserunt super eis. s. aliis indumentis xp̄i: tamen scđm Nico. de lira illud debet intelligi per sinedochen. i. super aliquid eorum. i. super tunicam.

Tertio vexatus est iesus multo dolore quādo crux fuit eleuata a terra ⁊ posita in foramine atq; plantata: in qua iam natus erat fructus nostre saluationis anteq̄; in monte caluarie d̄figeretur. In ipso autem motu ⁊ eleuatione crucis ac plantatione pōdus corporis per tres clauos vel quatuor secundum quosdam sustinebatur. Ideo membra illa debilitata incredibili cruciabantur dolore. Sed ⁊ tunc mestissima mater filium intuens contēptibilem: confusibilem: despectu;: deformē: grandi angustia plenum: plagis attritum: in medio latronum pendentē: adiutorio Magdalene ⁊ Joānis quantu; potuit cruci propinquam se fecit. Ubi mutatā cernēs aspectus filij sui venustatem ⁊ elegantiam: considerāsq; q̄; graui supplicio detinebatur: lamētabiles voces emittebat. Hoc autem expressit Joā. quando dixit. Stabat autem iuxta crucē iesu mr̄ eius: ⁊ soror mr̄is eius Maria Cleophe. ⁊ Maria magdalene. Sed dubium hic ē quia Luce. 23. dicitur. Stabāt omnes noti ei⁹ a longe. Sed dicit Nico. de lira. sequēdo Augu. in li. de consensu euangelistarum. ꝙ in tanto interuallo erant: vt ⁊ iuxta dici possent: quia in conspectu eius presto aderant: ⁊ a longe respectu turbe propinquius circunstantis cum Centurione ⁊ militibus. Pretereuntes autē blasphemabant eum mouentes capita sua ⁊ dicentes. Uah qui destruis templum dei: ⁊ i triduo illud reedificas. Salua temetipsum si filius dei es descende nunc de cruce. Similiter ⁊ principes sacerdotum illudentes cum scribis ⁊ senioribus dicebant. Alios saluos fecit: seipsum non potest saluum facere. Jesus autem in tot persecutionibus ⁊ maledictis dixit verbum illud primum in cruce omnis patientie exemplum. Pater dimitte illis: quia nesciunt quid faciunt. opere implens quod verbo docuit qn̄ dixit. Orate ꝓ ꝑsequentibus ⁊ calumniantib⁹ vos. Improperabant etiam ei latrones q crucifixi erant cum eo. Lucas vero dicit ꝙ vnus tantum blasphemabat: quem alius reprehēdit Sed Aug. in libro de consensu euangelistarū dicit ꝙ Joānes loquitur in plurali ponens plurale pro singulari secundum vsitatum loquēdi modum. Uel potest dici sm̄ Hieronymum ꝙ primum vterq; blasphemauerit: deinde vn⁹ credidit i christum: ⁊ priorem negationem sequenti confessione emendauerit. Unde Hieronymus sequitur. In duob⁹ latronibus vterq; populus ⁊ gentilium ⁊ iudeoru; primo dominum blasphemauit: postea signorum multitudine alter exterritus egit patientiā: ⁊ vsq; hodie iudeos increpat blasphemantes. hec ille. Dixit ergo latro penitens. Domine memento mei dum veneris in regnum tuum: Respiciēs autem Jesus benedictus huius latronis contritionem fidem spem atq; charitatem: respondit ei secundum verbum quod in cruce protulit. d. Hodie mecum eris in paradiso. O felix promissio. O breuis tante felicitatis adimpletio. Nullus ante latronem hoc verbum audiuit. Promissa siquidem fuit patribus ⁊ prophetis eterna vita per christum: sed nulli sicut latroni ita breui spacio designata.

Qđ in īspectione xp̄us vehementer doluit ꝓpter querelationem: ꝓpter recordationem: ⁊ propter cōmendationem.

Secundi articuli dolor quartus.

q Uartus dolor secundi articuli dicitur inspectionis. Cum enim de cruce īspexisset matrem: asperissimo dolore vulneratum est cor eius: ⁊ precipue propter tria. Primo propter querelationem. Secundo ꝓpter recordationem. Tertio propter cōmendationem. Primo doluit xp̄s propter querelationem. Audiebat nāq; querelas matris ingeminantis ⁊ dicentis sibi vocabulum illud qđ

per triginta

per triginta et tres annos cum tanta dulcedine vtriusq3 cōmemorauerat. In passione vero illud proferebat cū corde pleno dolore merore et amaritudine. Poterat ergo virgo illa sanctissima lamentari et dicere. Fili mi anime mee olim cōsolatio et gaudium: nunc autē3 glaudius penetrabilior omni mucrone acutissimo. Fili mi quem nouē mensibus in vtero tenui: quē paruo lacte paui: quē totiens infantem et paruulu3 panis inuolui: in cuna reposui: et amorosis amplexibus strinxi inter vbera mea et osculata su3 O q3 infelix mihi et tibi facta ē dies ista. Et qs poterit mederi vulneribus doloru3 meorum: et mitigare angustiā misselle matris tue: cu3 inspicia3 te filiū meu3 vt leprosum factu3: qui speciosus eras pre filijs hominu3: vt maleficū et reu3 cū inquis deputatu3: Qui sanctus sanctorum es: vt fatuu3 et stultu3 cerno: in quo reconditi sunt omnes thesauri sapientie dei: vt hostē et omniū inimicu3: q omnibus affabilis benignus et humanus semp astitisti: et sup omnia velat oblitū mei vidue matris tue. Nam ecce ia3 morieris: et nihil mihi dicis: et quid facia3 ego sine te filio meo. Quo diuertā. Ad quē cōfugiā. Tu mihi pater: tu mihi frater: tu mihi blandus filius eras tu mee diuitie: tu mee delitie: tu mea gloria.
O me desolatā: que tantum filiū in cruce video deficere. O amantissime fili loquere mihi matri tue: loquere vt audiā vocē tuā cigneo canore dulciore3. Loquere inquā vt sic saltē audiēs verba tua patientior fiā ad tollerandā3 que me cruciat pro amore tuo penā. Nō deneges mihi qd postulo. Exaudi me et verbo tuo consolare ne deficiā in hac tribulatiōe. O fili mi lumē oculorum meorum cōdescendisti latroni misericorditer loquens ei. Acquiesce itaq3 voto matris tue et dic mihi quid factura sim. Cui me orphana3 derelinquis. His vel similibus querelis pulsabat mestissima mater aures afflictissimi filii sui qui nō minorē penā experiebatur in mente propter teneritudinē matris q3 sentiebat in corpore a planta pedis vsq3 ad capitis verticem vulnerato. Ideo sm quendā deuotū: tacitus i suo corde dicebat carmē illud vulgare siue eius sententiam Matre mia benedicta molto te vego afflicta. El tuo lachrimare e vna sagitta: che el cuor mio ha passato. Nō piangere. o matre mia. El tuo lachrymare e pena mia. Supporta fin chio sia de morte resuscitato. Secūdo doluit christus propter recordationē. In talibus nāq3 mysterijs recordabat: et in seipso cōferebat dicens O mi mater quomodo oīa gaudia q̄ de me suscepisti cōuersa sunt tibi i merorē et luctū. Vbinam sunt angeli in mea natiuitate cantantes. Vbi pastores ad presepe venientes. Vbi orientales reges in cuna me adorantes. Vbi grata p. 30. et tres annos vtriusq3 cōuersatio et familiaritas. Vbi tot et tāta de me p̄dicata miracula propter q̄ oīa letabatur cor tuu3. Heu me nūc vides tantū filiū tuu3 factu3 in derisu3 omni populo: et abiectissimā mortē pati. Tertio doluit xp̄s propter cōmendationē quando aperiens os suū mellifluū dixit ei. Mulier ecce filius tuus. s. Iohes euangelista: q secū iuxta crucē astabat. Ex vt doc. dicunt nō vocauit eā materno nomine: sed cōmuni: ne ex teneritudine nominis materni: si exprimeret aggrauaret animus eius. Deinde cōmendans eam discipulo dixit. Ecce mater tua. q. d. Deputo te ad eius obsequium. Et ex illa hora accepit eā discipulus in sua3. s. curā et diligentiā. O quot dolorum aculeis punctu3 fuit tunc cor virgineū ex vna parte: cū mulieris nō matris audiuit vocabulū licet ex parte altera aliqualiter cōsolaretur: qr filius amantissimus eius iesus eā cōmendauerat dilecto discipulo. Ideo Aug. ait sup hoc passu Ioh. Ex illa hora etc. Hec nimirum est illa hora: de qua iesus aquam conuersurus in vinū dixerat matri. Quid mihi et tibi est mulier: nondū venit hora mea. Tunc enim diuina facturus: nō diuinitatis: sed infirmitatis matrē velut incognita3 repellebat. Nunc autē humana iam patiens ex quo fuerat factus homo: affectu cōmēdabat humano. Moralis igitur insinuat locus et exemplo suo instruit preceptor bonus: vt a filijs pijs impendatur cura parentibus tanquā lignum illud vbi erant fixa membra morientis esset cathedra magistri docentis.

Quod xp̄s vehementer doluit in clamatione propter mundi horrore3: propter sui confusione3: et propter patris derelictionem

Tertij articuli primus dolor.

Primus dolor tertij articuli dicit clamationis. Ostendit enim in clamore suo immensitatē doloris et potissimū propter tria. Primo propter mūdi horrore3. Secundo propter sui cōfusionē. Tertio propter patris derelictionē. Primo oñdit xp̄s imensitatē doloris in mūdi horrore: quādo. s. insensibiles creature crudelitatē q̄ in ipsum fiebat horrētes modo suo patienti iesu cōpati vise sunt. A sexta nāq3 hora tenebre facte sunt sup vniuersam ter

ras vsq3 in horā nonā. Et vt Lucas inqt. Sol obscuratus est: ꝛ velū templi scissum ē in duas ptes: a summo vsq3 deorsum: ꝛ petre scisse sunt ꝛ terra mota est. Ubi apparet pturbatio corporum superioru3 primo: deinde inferioꝝ. Qualiter autem fuit illa tunc solis eclipsis doctores varie sunt opinati. Hieronymus nāq3 dixit ꝙ ille tenebre fuerunt facte per retractationem radiorum solis diuina virtute. Origenes autem dixit ꝙ hoc factū est per interpositionē nubiu3 densaru3. Sed in hoc magis credendū ē Dionysio ariopagite: qui dicit in epistola ad Policarpum hoc fuisse per interpositionem lune inter terram ꝛ sole3: sicut fit in eclipsi solis. Et ibidem dicit ꝙ ipse hoc vidit tūc existens in Egypto vbi est aeris puritas. Uidit igit̄ lunam ab oriente ascendentem versus meridiē: ꝛ suppone tem se soli. Hiero. autē ꝛ Origen. nō loquunt̄ de illa eclipsi asserendo ꝙ sic fuerit vt dicūt: sed ꝙ potuit sic fieri. Quare sequendo Dionysiu3 dicim⁹ ꝙ illa eclipsis non potuit esse naturalis: sed miraculosa: ꝛ hoc multipliciter. Primo q2 luna erat. 15. ꝛ tūc distat a sole p diametrū celi Eclipsis aūt solis nō potest fieri naturaliter nisi tempore cōiunctionis solis ꝛ lune: ꝓpter quod dicit Dionysius ꝙ mirabat̄: q2 non erat temp⁹ cōueniens ad talem cōiunctionem. Secūdu3 miraculū fuit: q2 transacta eclipsi luna rediit ad oriente3: ita ꝙ in vespere fuit in oriente sole existente in occidente: ꝛ sic orbes eoꝝ sunt ad pristinū statū restituti. Tertiū miraculū fuit: quia pars orientalis solis primo fuit obscurata: ꝛ iteru3 vltimo illuminata: cōtrario aūt modo fit in eclipsi naturali. Quartū miraculū fuit ꝙ luna fuit immobilis sub sole per tres horas. In naturali vero eclipsi continue mouet̄ sub sole: vt etia3 refert Crisostom⁹. Quintū miraculum fuit: q2 illa eclipsis abstulit lumē vniuersis partibus terre: licet aliq hoc velint intelligi tantū de terra iudee. Uerumtamen vt apparet ex dictis Dionysij fuit in Egypto: fuit in grecia: ꝛ fuit Rome: ꝛ sic in alijs mūdi partib⁹. Unde Orosius ait. Cū dñs patibulo affixus est maximo terremotu p vrbe3 Romā facto: saxa i montib⁹ scissa: maximaq3 vrbiu3 plurime partes plus solita cōcussione ceciderūt. Eodemq3 die ab hora dici. 6. sol in totū obscuratus est: terra nox subito obducta terris ē: adeo vt stellas tūc diurnis horis vel poti⁹ in illa horrenda nocte toto celo visas fuisse referat̄. Eusebi⁹ etia3 in chronica asserit se legisse ꝙ tūc in Bithynia q̄ est i Asia fuit magnus terremotus: ꝛ maior solis obscuratio q̄3 vnq3 fuerit: ꝛ ꝙ dies hora sexta in tenebrosam noctē versus fit: ita vt stelle viderent̄ in celo ꝛ ꝙ in Nicena que ē vrbis Bithynie multas edes terremotus subuerterit. De illi⁹ eclipsis miraculo Dionysius in epistola ad Apolophanium q secū erat in Egypto illo tempore postea sic scripsit. Cū reperimus: q2 ꝛ erat notissimu3 solē pati molestias: nō debere aio ad te vasse peritie sacrariū: adhuc nescimus tāte rei mysteriū Quid inq̄3 speculu3 doctrine Apolophani bis secretis ascribis atq3 tu mihi ore diuino: ꝛ non humani sensus smone. O bone Dionysi diuinaꝝ pmutationes sunt reru3. In historia vero scolastica legit̄ ꝙ phi ad hoc adducti sunt vt dicerent. Aut deus nature patit̄: aut ordo nature peruertit̄. De turbatione corpoꝝ inferioꝝ clara sunt oia. Tantu3 de velo sciendū est secūdu3 Nico. de lira. ꝙ erat iuxta templū inter sanctū: ꝛ sanctū sanctoꝝ. Cuius scissio significauit impletionē veritatis in morte xpi q̄ latebat in figuris veteris testamenti. Secundo fuit imensus dolor xpi pp sui cōfusione3: quādo cōsiderabat q̄3 ꝯfusibiliter patiebat̄: q2 pcedēti dñica ab omni populo ita venerabilit̄ fuerat suscept⁹. Erat etenim passio eius ignominiosissima: ꝛ despecta valde: de qua alias deo dāte suo loco dicemus. Tertio immensus fuit dolor xpi ꝓpter patris derelictionē. Ideo clamans circa hora3 nonā voce magna dixit. Hely hely lama zabathani. Quod est interpretatū. hely. i. deus me⁹ lama. i. quare: zabathani. i. dereliqsti me. Ubi glo. Dicitur deus eū dereliquisse in morte: quia potestati persequētiū eū expo fuit. Subtraxit. n. protectionē: sed nō soluit vnionē. Quidā autē illic stantes. s. milites Romani s3 Hiero. idioma hebraicū ignorātes dicebant. Heliā vocat iste. At ꝛ mater Uba illa audiēs ꝛ itelligēs: illorūq3 vi3 cōsiderās vndiq3 experiebat̄ merores.

Quod xp̄s vehemēter doluit in potatōe ꝓpter amaricationē: propter peccatorū obstinationē: propterq3 matris lamentatione3.

Tertij articuli secundus dolor.

s Ecundus dolor tertij articuli dicit̄ potationis: quando iterū clamans dixit. Sitio: oblataq3 fuit ori ei⁹ spongia potu amarissimo repleta. Tunc doluit xp̄s ꝓpter tria. Primo ꝓpter amaricationē. Secūdo ꝓpter peccatorū obstinationē. Tertio ꝓpter matris lamentationē. Primo doluit xp̄s propter amaricationē: q2 spongia illa ori ei⁹ sic apposita

posita amaricauit labia ⁊ eius linguã. Quare
iterū: clamans dixit. Cõsummatū est. i. totū iaꝫ
corpus meū doloribus ⁊ passionibus circūda/
tum est. Nam lingua que sine lesione hucusqꝫ
fuerat reseruata: modo amaritudine est repleta
Vel cõsummatū est mystice intelligendo opus
redemptõis humane. Secūdo doluit vehe/
menter xp̃s ꝓpter peccatoꝝ obstinationē. Nõ
eniꝫ minus sitiebat peccatoꝝ salutē: q̃ꝫ corporis
sui in cruce extensi ⁊ fatigati recreationē. Dice
bat eteniꝫ: sitio. i. salutē omniū: qꝛ pro omnibꝰ
patior: pro omnibꝰ sanguinē meū patri offero:
pro omnibꝰ morior. Venite ad me oẽs corde
cõpuncti: ⁊ emendatione ac correctiõe vestra re
create mentē meã. O q̃ꝫ grauis tūc illiꝰ animū
dolor vrgebat cuꝫ videbat innumeros esse: q a
peccatis ad penitentiã nūq̃ꝫ redirent: qbus nec
passionis sue virtus ꝓpter coꝝ duritiã esset in
aliquo profutura. Vt eniꝫ dicunt theologi li/
cet xp̃i passio sufficientissima fuerit ꝓ salute om
niuꝫ tamē illius effectū nõ cõsequunt̄ illi q pec/
cata deponere nolunt. Quare cū omnibꝰ ꝓfit
sufficienter: nõ tamē omnibꝰ efficienter. Vnde
sicut erga xp̃m crudeles fuerunt illi q cū pota/
uerunt felle ⁊ aceto: ita peccatores q ad peniten
tiaꝫ redire nolunt. Audite illū audite. o pecca/
trices anime: ꝓ vobis clamat amorosissimꝰ Je
sus pro vobis dicit. Sitio. Cur ergo saxea cor/
da nõ rumpitis. Cur tam clementissimo domi
no nõ cõpatimini. Hinc Bern̄. ait. Ascendit
in altū crucis vt ab omnibꝰ videret̄: voce ma/
gna clamauit: vt ab omnibꝰ audiret̄: clamori la
chrymas addidit: vt ei homo ꝯpateretur. Qui
ad eius vocē nõ excitatur ad clamorē: nõ com/
pungitur: grauior est terra: ⁊ fetidior sepulchris
Tertio doluit xp̃s vehementer ꝓpter mr̃is la/
mentationē. Potuit igit̄ tunc virgo benigna
filiuꝫ audiens in cruce dicenteꝫ. Sitio: multis
singultibꝰ lachrymis ac suspirijs dicere. Heu
heu me: q video. Qui audio. O vniuerse crea
ture celi ⁊ terre admiramini pauptatē filij mei.
Ipse eniꝫ q diuinitatis sue potentia saciat ange
los: pascit etiã prouidentia sua volucres celi: et
pisces maris: bestias ac vniuersa pecora campi
atqꝫ hominibus cunctis quottidianū panē di/
stribuit: clamat in cruce. Sitio: ⁊ denegat̄ sibi
paululū aque: immo tribuit̄ sibi potus amarissi
mus. O fili fili fili mi amorosissime: cur tibi de
meo pectore lac illud porrigere nõ valeo: qd̓ to/
tiens duꝫ paruulus eras suxisti. O fili mi cur
nõ possum tibi ministrare in cruce sitienti cibū
⁊ potū: quē colo ⁊ acu ita diligenter dum in eta
te infantili eras acquirebã. Poterat etiã tūc il/
la feruentissima Magdalena ⁊ ipsa flendo di/
cere. O magister care. o magister bõe. Et cur
ego indigna tua discipula in hac tãta necessitate
tibi subuenire nõ possum. O damnata seuitia
iudeoꝝ: cur tanto furore inflãmaris aduersus
dominū ⁊ magistrū meū. Hec omnia ipsi do/
mino Jesu ad dolorem accedebant.

Qd̓ christus vehementer doluit cognoscēs
generalē scandalizationē: iudeoꝝ ingratitudi/
nem: ⁊ multoꝝ incompassionē.

Tertij articuli tertius dolor.

T Ertius dolor tertij articuli dr̄ cognitio
nis. Doluit etiã summoope iesus no/
ster amorosissimꝰ ꝓpter suã sciẽtiã ⁊ co
gnitionē: qꝛ vt inqt sapiens. Eccle. i. Qui ad/
dit scientiã: addit ⁊ dolorē. Et lꝫ oia christꝰ co/
gnosceret p̃sentia p̃terita ⁊ futura. Verūtamē
in cruce positus cognoscebat ⁊ cõsiderabat p̃ci
pue tria vnde tristabat̄ atqꝫ dolebat. Prio ge/
neraleꝫ scandalizationē. Secūdo iudeoꝝ ingra
tificationem. Tertio multoruꝫ incõpassionem.

Primo cognoscebat generalē scandalizatio
neꝫ. Videbat vtiqꝫ ꝙ virgine matre dūtaxat ex
cepta in qua sola vt doc. dicūt remãsit fides di
uinitatis sue: ceteri omnes a fide defecerãt: naꝫ
apostoli ⁊ oẽs discipuli videntes ignominiam
crucis: putauerūt eū puꝝ hominē ⁊ nõ deum.

Secūdo cõsiderabat xp̃s ⁊ cognoscebat iu/
deoꝝ ingratificationē: de quoꝝ ingratitudine
dolens in seipso: dicebat illud qd̓ ecclesia hodie
decantat. Popule meꝰ qd feci tibi: aut i quo cõ
tristaui te. Responde mihi. Ego ꝓpter te flagel
laui Egyptū cū primogenitis suis: ⁊ tu me fla/
gellatū trãdidisti. Ego te eduxi de egypto de/
merso pharaone in mare rubrū: ⁊ tu me tradi/
disti principibus sacerdotū. Ego ante te preiui
in columna nubis: ⁊ tu me adduxisti ad preto/
rium Pilati. Ego te paui mãna per desertū et
tu me cecidisti alapis ⁊ flagellis. Ego dedi tibi
sceptrū regale: ⁊ tu modo capiti meo coronã spi
neam. Ego propter te Chananeoruꝫ reges ꝑ/
cussi: ⁊ tu percussisti arūdine caput meū. Ego
te exaltaui magna virtute: ⁊ tu me suspendisti i
patibulo crucis. Tertio cognoscebat ⁊ cõside
rabat christus in cruce multorū incompassionē
Sciebat eteniꝫ quotquot futuri erat qui nõ solū
sibi compati non debebant: verum etiaꝫ ⁊ cru/
cem ipsam ⁊ passionem ipsius forent derisui i.

Verbũm nanq; crucis vt apoſtolus inquit per
euntibus quidem ſtulticia ē. O quot innumera
biles vt ſic dicã: viri ⁊ mulieres inter xp̃ianos
rep riũtur: qui hodie paſſionem xp̃i recolẽtes
nec minima pietate flectũtur: nec curant dare
opam vt ĩ commemoratione tanti myſterii: ⁊
ſi non oculis corporis: ſaltem oculis mẽtis fle
ant ⁊ lachrymentur. Quinimo multi ſunt q aut
luxuria aut auaritia aut ſuperbia excecati dñm
ieſũ xp̃m habent in deriſum: rurſus ſibi crucifi
gentes filium dei: pro quibus omnibus ip̃e mi
tiſſimus dñs ſua charitate dolore attrahebatur
vehementer.

Qđ xp̃s vehemẽter doluit dũ inclinato capi
te emiſit ſpiritum: ⁊ de lamẽtatione mr̃is eius.

Tertij articuli dolor quartus.

Quartus dolor tertii articuli dicitur ſe-
parationis. Doluit dominus iħs xp̃s dũ
clamat ad patrem dicens. In manus
tuas dñe cõmendo ſpm̃ meũ: ⁊ inclinato capi-
te tradidit ſpm̃. Vbi Criſo. ait. Per h̃ q̧ mori
ens vocem emiſit magnam: aptiſſime ſe veru;
deũ eẽ oſtendit. Qm̃ homines cu; moriuntur
vix tenuem vocem emittere poſſunt: Caput au
tem inclinauit: vt ex modo moriẽdi oſtenderet
q̧ moriebatur ex obedientia patris. Cõproba-
ta fuit veritas mortis eius vt patet ex textu euã
gelii. Iudei. n. quoniam paraſceue erat. i. dies
veneris: in cuius veſpera incipit ſolẽnitas ſe-
quentis ſabbati: vt non remanerẽt in cruce cor
pora ſabbato. Erat enim magnus dies ille ſab
bati: ⁊ propter ſe: ⁊ propter paſce ſolẽnitatem:
rogauerunt Pilatum vt frangerentur crucifi-
xorũ crura: ⁊ de cruce tollerentur eorum cor-
pora. Venerunt ergo milites ⁊ fregerunt cru
ra latronum. Ad ieſum autem cu; veniſſent vt
viderunt eum iam mortuum non fregerũt eiꝰ
crura. Sed vnus militum lancea latus eius a
peruit: ⁊ continuo exiuit ſanguis ⁊ aqua. San
guis ad noſtram redemptionem. Aqua ad pec
catorum ablutionem. Sciendum tamen ſcđm
Tho. 3. parte. q. 66. ar. 4. in rñſione ad tertiu;
argumentum. q̧ aqua illa non fuit humor fleu
maticus vt quidam dixerunt: ſed aqua miracu
loſe egrediens a corpore mortuo: ſicut ⁊ mira-
culoſe prodit ſanguis: ad comprobandu; veri
tatem dominici corporis contra Manicheorũ
errorem: vt. ſ. per aquam que eſt vnum ex qua
tuor elementorum numero: corpus xp̃i v̇e fu
iſſe compoſitum ex quatuor elementis. Per ſã
guinem vero oſtenderetur eſſe compoſitu; ex
quatuor hũoribus. Itaq; poſt tot labores cru-
ciatus ⁊ penas rex angelorũ ⁊ dñs ĩ crucis ſup
plicio fuit extinctus. O quale nouu;. Quo me
rito pro amore ⁊ pietate tanti dñi oẽs hoies lu-
gere debent ſenes: ⁊ iuuenes: mulieres ⁊ viri.
Moueri ſiquidem debent eorum corda: cum
intuentur mortuum inter latrones benignum
ieſum ⁊ matre; ſemiuiua; inter brachia Mag
dalene ⁊ Ioannis ac aliarum mulierum deuo
tarum cadentem. O q̃; durus eſſet qui tempe-
raret a lachrymis: videns virginem illam iux-
ta crucem interfectũ filium lamentantem. Pu
to q̧ pre lachrymis ⁊ clamoribus precedenti-
bus rauce facte fuerant fauces eius: tamen vo-
ce qua poterat clamans dicebat. O fili mi vita
angelorum: quomodo extinctus es: ⁊ amplius
non loqueris. O fili mi lumen oculorum meo-
rum: quis mihi det vt moriar pro te. O fili mi
cuius in conceptu partu ⁊ ortu tantam ſuſcepi
letitiam: quomodo omnia mihi verſa ſunt ĩ tri
ſticiam. O pater eterne defleo ⁊ plango vnige
nitum filium tuum ac meum ⁊ pre dolore qua
ſi deficio. Adiuua me: ⁊ quaſi dolore mortue
mihi ſuccurre: O gabriel angele. Et vbi ſunt
v̇ba que mihi dixiſti. Dixiſti nãq; mihi. Aue
. i. ſine veh: ⁊ hodie circundederũt me anguſtie
vndiq;. Dixiſti mihi q̧ eram plena gratia: ⁊
hodie plena ſum tot tribulationibus. Dixiſti
mihi q̧ eram in mulieribus benedicta: ⁊ hodie
ſum a iudeis maledicta. Dixiſti mihi q̧ erat be
nedictꝰ fructꝰ vẽtris mei: ⁊ ecce fructꝰ ē hodie
crucis maledictu;. O me miſerã tot penis atro
ciſſimis agitatam. Fleuit ergo hodie xp̃s ſalua
tor noſter in cruce. Fleuit mater eius Maria
peccatorum oĩum aduocata. Fleuit Magdale
na. Fleuit Ioãnes. Fleuit Petrꝰ. fleuere diſ
cipuli ceti. fleuit ſol dũ obſcuratus ē. fleuit terra
dũ contremuit. fleuit tẽpli velu; dum ſciſſum ē
fleuerunt ſaxa du; ſunt ſciſſa. fleuere ſepulchra
dum ſunt aperta. Plange ergo ⁊ tu o popu-
le xp̃iane: ⁊ dum paſſionem xp̃i commemoras
age eis quas potes totis viribꝰ gratias: vt sic
ipſe participes nos efficiat meritis ſanctiſſime
paſſionis ſue: qui cum patre ⁊ ſpiritu ſancto vi
uit ⁊ regnat deus per immortalia ſecula ſeculo
rum. Amen.

Sabbato ſancto de ſepultura corporis chri
ſti: ⁊ eius morte: quam ſemper animo reuolue
re debemus.

Sermo. 70.

e Rat enim magnus dies ille
sabbati. Scribuntur hec verba
Jo.9.c. Deuotissimus hic di/
es sabbati pia deuotione a no/
bis est recolendus: in quo do/
mini nostri iesu christi mors occurrit non ime
rito contemplanda. Diximus nanque in prece/
denti sermone quantis doloribus agitatus xps
crucem pro nobis conscendit: ibique tradidit spi
ritū. Nuncvero ad declaranda sue mortis my
steria dirigendus est stilus. Neque enim quicque
aut deuotius aut conuenientius meditari hodie
fideles possent. Propterea magnus dicitur di
es iste sabbati: non solum secundum litteralem
intellectum iudeorum: verum etiam secundum mysti
cum spiritualemque intellectum. Magnifica/
uit enim illum xps benedictus per mortem et
sepulturam suam: de qua loqui volentibus tria
mysteria se ingerunt declaranda.
Primum est ex parte carnis.
Secundum ex parte anime.
Tertium ex parte sepulture.

An caro xpi fuerit mortua: et an fuerit a di
uinitate separata: et vtrum per mortē carnis sit mors
attribuenda persone verbi. Capitulum. .j.

p Rimum mysterium declarandum de
morte xpi est ex parte carnis. Circa quā
tripliciter dubitare contingit. Primo
circa mortificationem. Secundo circa separa/
tionem. Tertio circa attributionem. Primo
contingit dubitare circa mortificationem: vtrum
.s. per separationem anime a corpore xpi caro
eius fuit mortua. Et quod sic patet: quia in sym/
bolo dicitur de christo quod mortuus est et resurre
xit. Et hoc cantat ecclesia cum dicit. Ipse enim
verus est agnus: qui abstulit peccata mundi: qui
mortem nostram moriendo destruxit: et vitam
resurgendo reparauit. Dominus autē Bona.
di. 21. tertii. dicit quod caro illa fuit mortua: eo quod
caruit vsu et complemento vite: res enim cor/
poralis non est viuificabilis nisi ab aliqua for/
ma spirituali ipsam complente: et sibi proportiō
nabili. Quoniam ergo in ipsa separatione ani
me caro christi caruit huiusmodi forma ideo ve
re mortua fuit. Et quamuis haberet diuinita/
tem vnitam: non tamen ab ea viuificabatur nō
propter defectum a parte viuificantis: sed pro/
pter improportionem a parte viuificabilis.
Secundo contingit dubitare circa separatio/
nem. Vtrum .s. in morte caro christi fuerit a di
uinitate separata. Et respondent doc. quod non.
Vnde Leo papa in sermone inquit. Tanta est
vnio dei et hominis: vt nec supplicio posset di/
rimi nec morte disiungi. Et Aug. contra Fe
licianum. Xps in sepulchro carnem suam non
deseruit. Que verba magister sen. ponit in lit
tera di. 21. tertii. Quare autem non fuit diuini
tas a carne separata secundum Bona. potest esse ra/
tio triplex. videlicet liberalitas ex parte assumē
tis. dignitas ex parte assumptibilis. et vtilitas
ex parte assumptionis. Liberalitas inquam ex
parte assumentis: quia quando deus dat aliquod
donum: non subtrahit illud sine culpa. Si er/
go nulla culpa interuenit: non decuit diuinam
liberalitatem carnem quam sibi liberaliter vni
uerat a se separare. Dignitas etiam ex parte as
sumptibilis fuit in causa: quia sicut caro illa pro/
pter sui dignitatem non debuit videre corrup
tionem: ita nec ipsam decuit a verbo separari.
Vtilitas autem ex parte assumptionis ad hoc
ipsum faciebat. Ad hoc enim fiebat illa vnio
diuinitatis ad humanam naturam: et carnis ad
animam: vt procuraretur nostra salus. Et quo
niam separatio anime a carne ordinabatur ad
hoc vt nostra salus procuraretur: separatio autē
carnis a diuinitate ad nihil vtilis erat. Ideo fir
miter est tenendum quod nūquam diuinitas fuit a
carne illa sanctissima separata. Tertio contin
git dubitare circa attributionem. Vtrum .s. pro
pter mortem carnis sit mors persone verbi at/
tribuenda. Et respondent doc. theologi quod abs
que dubio concedendum est filium dei pro no/
bis fuisse mortuum: prout in symbolo dicitur.
Quod etiam Ambrosius expresse testatur. d.
Tantum fuit peccatum nostrum vt saluari nō
possemus: nisi vnigenitus dei filius morere/
tur pro nobis debitoribus mortis. Hoc autē
sibi vere attribuitur: non secundum naturam diuinā
sed secundum humanam: non per essentiam: aut per
inherentiam: sed per idiomatum cōmunicatio
nem: et hoc in nullo derogat diuine dignitati:
et multum consonat pietati. Nullum enim ver
bum maioris dignationis et clementie resona
re potest in auribus cordis nostri quam quod vnige/
nitus dei filius pro nobis sit mortuus: quod
vt predictum est intelligi debet non secundum
naturam diuinam sed humanam per idioma/
tum cōmunicationem: quia vt inquit Aug. quē
magister inducit in textu. Si quis dixerit atque
crediderit deum passum anathema sit.

An anima christi fuerit a carne separata etiā .

separata diuinitate: ⁊ an post instans separatio nis sit effecta impassibilis: ⁊ an ex benignitate descendit ad inferos.

Capitulum. .2.

Secundum mysterium declarandum de morte christi est ex parte anime. Circa quã adhuc cõtingit tripliciť dubitarĩ. Primo circa separabilitatem. Secundo circa impassibilitatem. Tertio circa benignitatem.

Primo contingit dubitare circa separabili[ta]tem. An .s. anima christi a carne separata fuerit etiã separata a diuinitate. Et respondet magister sententiarum quem sequũtur ceteri theologi di. 21. ꝙ sicut nũquã fuit diuinitas separata a carne ita nec ab anima. Unde Joh. Damasc. inquit. Si mortuus est vt homo: ⁊ sancta illa anima ab eius corpore diuisa est: diuinitas tamen inseparabilis ab vtroq; permansit. Ratio autem huiusmodi inseparabilitatis s; Bona. potest esse triplex. Prima quia deum nõ decebat: qui indissolubili matrimonio animaz illam sibi copulauerat. Unde sicut non decet virum relinquere vxorem: sic non decuit verbuz ab anima separari. Secunda ratio est: qꝛ nobis non expediebat: eo ꝙ si facta fuisset separatio: anima illa non habuisset potentiam ad eripiendum genus captiuum: nec mediatricis effectum ad reconciliandum: ⁊ neutrum erat nobis expediens. Tertia ratio est: quia anime illi non congruebat. tum quia erat innocentissima. tum quia erat beatissima. Quia enim beatissima erat nolebat a verbo separari: ⁊ quia innocentissima non poterat contra voluntatez suam separari ab eo: quia iam punita fuisset sine culpa. Hinc Dama. ait. Anathema sit qui dicit verbum deposuisse qđ semel assumpsit. Sz contra hoc aliqui instant obiicientes illud Jo. x. Potestatem habeo ponendi animam meaz ⁊ iterum sumendi eam: ergo si iste sermo est psone filii dei: videtur ꝙ filius dei animam deposuit in morte: ergo in morte anima fuit a verbo separata. Ad hoc respondet Aug. ꝙ verbũ illud est persone filii dei ratione carnis assumpte. Erat enim in potestate eius separare animã a corpore: ⁊ iterum corpori illam reunire. Jdo aliud est ibi deponens: aliud vnde deponit. deponens est virtus diuina. vnde deponit ẽ corpus. Secundo contingit dubitare circa ipassibilitatem. vtrum anima xp̃i post instans separationis impassibilis sit effecta. Ad qđ respondet Boñ. vbi supra. ꝙ ex certitudine auctoritatis hoc non est determinatum. sicut etiam magister tangit. in. 3. di. 18. Verũtamen ꝓbabile est ⁊ rationi magis consonum ꝙ stati post separationem habuit impassibilitatem. Si eni non [pa]tiebatur anima xp̃i nisi dispensatiue: ⁊ propter nostrã salute: si iam non erat tempus ⁊ locus merendi iam anima xp̃i nõ debebat nec poterat pati: nec solum de anima xp̃i ꝓbabile ẽ ꝙ statim post separationem a corpore facta sit ipassibilis: sed ẽt de qualibet aĩa viri sancti ĩ qua non reperitur reatus alicuius peccati. Et si diceretur: cur caro xp̃i non fuit impassibilis scã ante resurrectionem: sicut ⁊ anima. Respondet Boñ. ꝙ hoc fuit ex duplici cã. Prima qdẽ qꝛ anima ꝓpinquior erat glorie q̃z caro. Erat enim beata s̃m aliquaz sui partem. Secunda vero causa: quia dilatio impassibilitatis in carne faciebat ad fidei nostre confirmationem. videlicet vt ostenderet christus veraciter passus ⁊ mortuus fuisse: non sic dilatio impassibilitatis in anima. Jdeo magis dilata fuit in ipassibilitas corporis q̃z impassibilitas anime ex dispensatione diuina. 3° contingit dubitare circa benignitatẽ. vtꝛ. s. ex bẽignitate anima xp̃i descendit ad inferos. Et ꝙ sic pz: qꝛ in symbolo apostolorum dicitur. Descendit ad inferos. Et Act. 2. Hunc deus suscitauit solutis doloribus inferni. Et Joh. Dama. ait. Descendit ad inferna anima deificata: vt quẽadmodum his qui in terra sunt: ita ⁊ his qui in tenebris ⁊ vmbra mortis sedent superlucescat. Secũdum tamen s̃m Boñ. di. 22. tertii li. ꝙ nomine inferni aliquando intelligiť pena. aliquando locus pene. ⁊ s̃m hoc dupliciter potest aliquis dici descendere ad inferos: aut qꝛ descendit ad penã: aut quia descendit ad locum pene. Primo modo non conuenit xp̃o. Jn eo enim non fuit pena damni: nec fuit pena sensus. Secũdo modo competit xp̃o. Descendit enim quantum ad illam partem in qua erant illi qui detinebantur merito peccati primi parentis: que quidẽ pars consueuit limbus appellari. Ad illam inquam partem descendit non compulsus necessitate: sed sua voluntate ⁊ potestate. Ratio aũt quare voluit descendere ad eripiendos illos qui detinebantur ibi compediti: cuz etiam posset facere hoc non descendendo: fuit duplex. videlicet propter consolationem vinctorum: ⁊ propter confusionem aduersariorum. ꝓpter cõsolationem vinctorum: quia magna fuit eis consolatio đ p̃ñtia ipsius anime iesu xp̃i: ⁊ maxima fuit dignationis

ſit dignationis oſtēſio in hoc ꝙ ipſe perſonali
ter voluit deſcendere ad eos. Fecit ēt hoc pro/
pter confuſionē aduerſarioꝝ vt ipſi demones
cōfunderentur ex ſua pſītia: ⁊ ſicꝰ vicerat eos i
terra in natura aſſumpta: ſic anima eius de eiſ
dem triūpharet apud inferos de eiſdē ipſos in
uitos expoliando. Deſcendit itaqꝫ anima illa ad
conſolandos ſcōs patres: ad letificādos: ⁊ bea
tificandos. Viderūt nanqꝫ ꝙꝫ primum illis ſe
pñtauit diuinitatem eius. vnde in loco iferna/
li exiſtentes habuerūt paradiſum ⁊ aptam dei
viſionem: que nō eſt aliud ꝙꝫ vita eterna. Sꝫ
adhuc quis querere poſſet vtrū anima xp̄i mo
ram cōtraxit in iferno vſqꝫ ad horā reſurrectio
nis. Et rñdet Bon̄. ⁊ Ric. vbi. s̄. ⁊ Tho. 3.
pte. q. 53. ꝙ ſicut xp̄s vt noſtras penas in ſe ſu
ſciperet voluit corpuſ ſuū in ſepulchro poni: ita
ēt voluit animam ſuā ad infernū deſcender̄: cor
pus āt eius manſit in ſepulchro ꝑ diē itegrum
⁊ duas noctes: ad cōprobandā veritatē mortis
ſue. Vnde ēt tantūdem credendū eſt animam
eius fuiſſe in inferno: vt ſimul aīa eius educere
tur de inferno: ⁊ corpus de ſepulchro. Ex quo
Aug. 18. li. de ci. dei. c. 44. ait. Propheta in
ventre ceti triduo fuit: ⁊ tamen illum ſignifica/
uit in profundo iferni triduo futurū qui dn̄s ē
oīum ꝓphetarum. Et in li. de fide ad Petrum
de aīa xp̄i loquēs dicit. Ipſa de iferis die ter/
tio reuertente: idem deus ſ̄m carnē qua i ſepul
chro iacuit: de ſepulchro reſurrexit. Sꝫ nōnul
li arguunt: qꝛ Luce. 22. xp̄s dixit latroni. Ho
die mecū eris i ꝑadiſo: ergo videtur ꝙ aīa xp̄i
illa die qua mortuus eſt fuit in ꝑadiſo: ⁊ ſic de
ſcendens ad infernū nullā moram ibi contra/
xit. Ad quod rñdet Aug. exponens verbū ꝑ̄/
dictum ꝙ nomine ꝑadiſi non itelligit̄ ibi locus
empyrei nec locus paradiſi terreſtris: ſꝫ ip̄a ap
ta ⁊ clara viſio ipſius dei. De hoc vero deſcen
ſu xp̄i ad iferos ſic pulchre loqtur Augu. i quo
dam ſermone. Mox vt chriſtus ſpm̄ tradidit
vnita ſue diuinitati anima ad iſernoꝝ ꝓfunda
deſcendit: cūqꝫ tenebrarū terminū quaſi quidā
depredator ſplendidus ac terribilis attigiſſet:
aſpiciētes eū impii ac tartaree legiones territi i
quirere ceperunt. d. Vnde ē iſte tā fortis: tā ter
ribilis tā ſplendidus: tā ꝑclarus. Mūdus ille
qui nobis ſubditus fuit: nūqꝫ nobis talꝫ mor
tuum miſit: nūqꝫ inferis talia munera deſtina/
uit. Quis ergo iſte q ſic intrepidus noſtros fi
nes ingreditur: ⁊ non ſolū noſtra ſupplicia nō
veretur: verum etiam ⁊ alios de vinculis no/
ſtris abſoluit. Ecce ipſi qui ſub noſtris ſolebāt
ſuſpirare tormentis inſultant nobis de percep
tione ſalutis. Et non ſolum iam nihil verentur
ſed inſuper nobis minantur. Nunquaꝫ hic ſic
mortui ſuperbierunt: nec aliquando ſic leti po
tuerunt eſſe captiui. Vt quid huc iſtuꝫ adduce
re voluiſti o princeps noſter. Periit oīs le/
ticia tua: in luctum conuerſa ſunt gaudia tua:
dum tu chriſtum ſuſpendis in ligno: ignoras
quanta damna ſuſtineas in iferno. Poſt iſtas
crudelium voces infernalium: ecce innumera/
biles ſanctorum populi lachrymabili voce cla/
mabant. Aduenisti redemptor mundi: adue/
niſti quem deſiderantes quottidie expectaba/
mus. Deſcendiſti pro nobis ad inferos: noli
nobis deeſſe: cum reuerſus fueris ad ſuperos
Aſcende domine ieſu inferno ſpoliato ⁊ aucto
rem mortis ſuis vinculis irretito: ⁊ redde iam
leticiam mundo. Succurre inquiunt: iam ſe/
uas extingue penas: ⁊ miſerando reſolue cap
tiuos: dum hic es abſolue reos: cum deſcende
ris defende tuos. hec ille. O quam ingenti le
ticia animarum in limbo exiſtentium tunc mē
tes perfuſe ſunt cum viderunt benigniſſimum
ieſum tam diu expectatum: tam diu deſidera/
tum: tam diu deniqꝫ acclamatum. Viderunt
inquam animam eius ⁊ diuinitatem: cui erat
vnita. Viderunt chriſtum redemptorem me/
diatorem ⁊ glorificatorem ſuum: neqꝫ locus il
le etiam luce corporali ex preſentia anime chri/
ſti illūſtratus. vt Ricar. dicit erat eis amplius
penoſus. Expectauerunt ergo vt predictum ē
anime ille ſancte cum ſumma leticia in eodꝫ lo
co tempus reſurrectionis chriſti.

Qualiter chriſtus depoſitus fuit de cruce
⁊ de afflictione matris eius: necnon ⁊ de eius
ſepelitione. Capitulum. .3.

Ertium myſterium declarandum de
morte chriſti eſt ex parte ſepulture.
Ad quam pie volentes attendere tria
conſiderare debemus. Primo ſubuentio/
nem. Secundo afflictionem. Tertio ſepelitio
nem. Primo conſiderare debemus ſub/
uentionem: qualiter ſcilicet Ioſeph ab arama
thia ⁊ Nicodemus licentia a Pilato obtenta:
depoſuerunt chriſtum de cruce. Ipſi enim qui
erant diſcipuli occulti ieſu ferentes ſecum in/
ſtrumenta venerunt ad crucē: ad cuius pedes
iacebat meſta mater cum Maria magdalene
⁊ Maria iacobi: ⁊ matre filiorum zebedei: ⁊
euangeliſta Ioanne: ceteriſqꝫ mulieribus que

ecute fuerant Jesuz a galilea ministrãtes ei: vt
Matheus refert. Cum autez Joseph & Nico
demus virginem reuerenter salutassent lachry
mantibus oculis ei dixerunt. Venimus. o ma
ter mesta: vt filium tuum & magistrũ nostrum
deponamus de cruce: recondamusq₃ vt moris
est honorifice in sepulchro. O pietas cõmẽda
bilis horum virorum nobiliũ. o deuotio digna
laudum Joseph ab aramathia: qui a pilato pe-
tijt vt sepelire posset preciosuz corpus iesu. Sz
si quis qrerer quare ꝓ huiusmodi licentia nul-
lus ex. iu. accessit: sed solũ iste Joseph. Respon
det Crisostomus ꝙ nullus audebat sicut iste: q
insignis iudeorum erat: & Pilato notus. Di-
cebatur etiã ille Joseph ab armathia: exquo iaz
dixerat: vt ait Beda ipsa est ciuitas: que primo
Reg. dicit̃ ramatha de qua fuit Samuel. Se
cundo cõsideremus afflictionẽ. Surgẽs Ma
ria mater cũ anxietate multa brachia extẽdebat
vt dilectũ filiuz tãgere posset. Et cũ auulsi fue-
runt claui de manibus & pedibus suscepit cum
contristantiũ auxilio cũ inter brachia sua: inde-
q₃ in terrã positũz adorabat eũ. Deinde cũ mul
ta charitate dolore mixta cõtractabat sua sanctis
sima mẽbra: tangebat caput: & spineã coronaz
extrahebat ab illo: osculabat̃ illud multipliciter
perforatũ: & cruore respersuz: atq₃ dicebat. O
caput dignuz diademate & corona imperiali: q̃z
turpiter coronatuz te vidi hucusq₃ corona spi-
nea: inspiciebat liuidam faciez: & in illã merens
& ruens osculabatur eam atq₃ subdebat. O de
cora facies & speciosa nimis: ex qua per tot an-
nos tantũ gaudiũ suscepi: quomodo facta es vt
leprosa. Suscipiebat deinde pforatas manus
amorose osculans illas referens semꝑ pijssima
verba cõpatiẽde querele. Sic etiã & latus aper
tuz tangebat manu osq₃ illi applicabat. Fili in-
quiens mi q̃z dira fuit crudelisq₃ manus illa: q̃
te lancea pforauit: nec puto posset aliquis plene
inuestigare qualiter virgo depositũ de cruce fi
lium dolenter lamentabatur. Magdalena etiã
& Joseph & Nicodemus: ceteriq₃ astantes pre
cõpassione flebant & ipsi. Tertio cõsiderem⁹
sepelitionez qualiter hora cõpletorij iam iminẽ
te Joseph & Nicodemus instabant vt corpus
sepelirent. Quare Nicodemus protulit mixtu-
raz myrrhe & aloes quasi libras centũ: & l₃ tali
vnctione a putrefactione conseruatiua xp̃s nõ
indigeret: quoniã corpus eius corrũpi nõ po
terat nec debebat: tamẽ Nicodemus hoc non
intelligens ex deuotione sua ad vngendũ corp⁹
xp̃i tulit vnctionẽ predictaz. Acceperunt ergo
corpus iesu: & ligauerunt cũ lintheis. i. pannis
lineis inuoluerunt cũ aromatibus: sicut mos ẽ
iudeis sepelire. Erat autẽ in loco vbi crucifix⁹
est hortus: & in horto monumentuz nouum: in
quo nõdum quisq̃z positus fuerat. Ibi ergo ꝓ
pter parasceuez iudeorum: q₂ iuxta erat monu-
mentuz posuere iesum: que omnia in mysterio
facta sunt. Nam vt inquit Tho. sepeliri voluit
christus rationabiliter. primo quiaẽ ad cõpro-
bandam veritatez mortis. Non enim aliqs in
sepulchro ponitur nisi qui iam vere mortuus ẽ
Vnde Pilatus vt habetur Marci. 15. anteq̃z
cõcederet xp̃m sepeliri diligenti inquisitione co
gnouit eũ esse mortuũ. Secũdo q₂ ꝑ hoc ꝙ xp̃s
de sepulchro resurrexit datur spes resurgendi
per ipsum his qui sunt in sepulchro: ꝭm illud
Joh. 5. Omnes qui in monumentis sunt au-
dient vocẽ filij dei: & qui audierint viuent. Ter
tio ad exemplũ eoꝝ qui per mortẽ xp̃i spirituali
ter moriunt̃ peccatis: qui. s. abscondunt̃ a con-
turbatione hominũ. Vnde dicit̃ Col. 3. Mor
tui estis & vita vestra abscondita est cũ christo.
Modus etiã sepeliendi rationabilis fuit. Naz
in horto sepultus est ad designandũ ꝙ ꝑ mortẽ
& sepulturaz ipsius liberemur a morte quaz in-
currimus ꝓpter peccatũ Ade in horto paradi
si cõmissum. In aliena etiã positus est sepultu
ra: vt dicit Aug. in quodã sermone: quia ꝓ alie
na moriebatur salute: & etiam ꝓpter abundan-
tiam paupertatis pro nobis suscepte. Nã q do
muz in vita non habuit vt Theophilus refert:
post mortẽ quoq₃ in alieno sepulchro recondit̃:
& nudus existens a Joseph cooperitur. Erat
insuper monumẽtũ nouũ: vt hiero. ait. ne post
resurrectionem ceteris corporibus remanenti-
bus surrexisse alius fingeretur. Et vt August.
dicit. Sicut in marie virginis vtero nemo an
te illũ: nemo post illum conceptus est: ita ĩ hoc
monumento nemo ante illũ nemo post illuz se-
pultus est. Aduolutum etiã fuit saxum magnũ
ad monumẽti hostiũ: vt sic appareret omnimo
da veritas sepulture sue. Quare vt participes
simus mortis & sepulture christi: sepeliamus &
nos vitia nostra atque peccata: sicque cõsurge-
mus cuz ipso accipientes hic gratiam: & in futu
ro beatã gloriam. Amen.

Dominica resurrectionis domini nostri ie-
su christi: de iocunditate particulari: generali: &
maternali resurrectionis eius.

Sermo. .71.

Hec dies

Ec dies quã fecit dñs exultem⁹ ⁊ le/
b temur in ea. Scribunť hec ver
ba ps̃.117. Sić amara fuit cre/
dentibus in iesum chꝛistũ paſ/
ſio eius: ita iocunda debet eſſe
reſurrectio illius. Propterea gaudere vnuſqſ
qȝ ⁊ letari debet ac iocundari: cũ audit vere ex
moꝛtuis xp̃m ſurrexiſſe. Hoc enim docet nos
⁊ inſtruit ſancta mater eccleſia dũ ſepius repli/
cat propheticũ dictũ a nobis aſſumptũ pꝛo the/
mate. In diuinis nãqȝ officijs diurnis noctur
niſqȝ hoꝛis huius tempoꝛis exultandũ eſſe p̃/
dicat pꝛo victoꝛia ꝓ gloꝛia pꝛoqȝ magnificentia
chꝛiſti reſurgentis. Letabundũ ꝑfecto nouum
ab angelo nunciatũ eſt: cũ dixit. Surrexit nõ ẽ
hic. Surrexit inquã ille qui ꝓ amoꝛe nr̃o pati
⁊ moꝛi nõ recuſauit vt nos moꝛtuos peccato re
ſuſcitaret ad vitã. Quapꝛopter vt diem iſtũ cuȝ
ſpirituali leticia cõpleamus: in hoc ſermone de
reſurrectionis chꝛiſti iocunditate verba facie/
mus. Subdiſtinguemuſqȝ ſermonẽ i tres p̃n/
cipales partes triplicẽ. ſ. iocunditatem.
Prima dicitur particularis.
Secunda generalis.
Tertia maternalis.

De iocunditate quã habuit ipſe chꝛiſtus in
reſurrectione: ⁊ de mirabilibus actib⁹ operatis
a potentia diuina in ipſo reſurgẽte. Ca. .i.

p Rima iocunditas reſurrectionis chꝛi
ſti diciť ꝑticularis: q̃. ſ. fuit in anima be
nedicta ipſius ieſu xp̃i: dũ coꝛpus ſuuȝ
iteꝝ ſibi vniuit efficiẽs illud ꝑpetuo gloꝛioſum.
Ad qđ plenius intelligendũ notanduȝ eſt ꝙ in
ipſo xp̃o reſurgente quattuoꝛ actus mirabiles
operata eſt virtus ⁊ potẽtia dei. Primus fuit
ſanguinis reaſſumptio. Secũdus coꝛꝑis mu/
tatio. 3ᵒ aie vnio. Quartus ſepulchꝛi penetratõ
Prim⁹ act⁹ fuit ſanguinis reaſſũptio. nã re/
aſſumpſit coꝛpus xp̃i clauſum exiſtens in ſepul
chꝛo ſanguinẽ pꝛopꝛiũ qui extra erat diſperſus
qđ nõ niſi ꝑ diuinã virtutẽ fieri potuit. Ratio
autẽ p̃fate reaſſumptionis ſanguinis ſ3 Tho.
in. 3. p̃te. q. 54. eſt: qꝛ qcqd ad naturã coꝛpoꝛis
humani ꝑtinet: totũ fuit in coꝛꝑe chꝛiſti reſurgẽ
tis. Manifeſtũ eſt aũt ꝙ ad naturã coꝛꝑis hu/
mani ꝑtinẽt carnes ⁊ oſſa ⁊ ſanguis: ⁊ alia hu/
iuſmodi: ideo oĩa iſta in coꝛꝑe xp̃i reſurgentis
fuerũt. Dicũt etiã p̃hi ꝙ ſanguis eſt ſedes aie:
⁊ aia viuificat coꝛp⁹ ſanguine mediãte. Quare
indubitãter ſanguinẽ ſuum reſurgens xp̃s ad
ſuũ coꝛpus reduxit. Vtrũ aũt totũ ſanguinem
aſſumpſerit ita ꝙ nulla ꝑticula ſiue guttula de
illo in terra remanſerit due ſunt opiniones.
Prima eſt ſancti Tho. q vbi ſupꝛa ar. 3. i rñſio
ne ad argumẽtũ. 3. dicit ꝙ totus ſanguis qui đ
coꝛpoꝛe xp̃i fluxit: cũ ad veritatẽ humane natu
re ꝑtineat in xp̃i coꝛpoꝛe reſurrexit. Sanguis
aũt ille q in qbuſdã eccleſijs ꝓ reliqꝫs conſeruať
nõ fluxit de coꝛpoꝛe chꝛiſti: ſed miraculoſe diciť
effluxiſſe de quadã imagine chꝛiſti ꝑcuſſa. Alia
eſt opinio Frã. de marone: q ait. Nõ ẽ incõue
niens ſi aliqd de ſanguine chꝛiſti fuſo dicať eſſe
in aliqbus eccleſijs: qꝛ foꝛte coꝛp⁹ in vita incoꝛ
ruptibili nõ indiget tãto ſanguine ſicut in vita
moꝛtali. Et lȝ vtraqȝ opinio ſit ſuſtentabilis: tñ
ſecũda maioꝛẽ firmitatẽ videť habere: tũ qꝛ to/
tus ſanguis nõ ꝑtinet ad veritateȝ humane na
ture. Vnde ⁊ ſanct⁹ Tho. in ſuo quolibet. 5o.
q. 3. dicit. Cũ ergo chꝛiſtus ante paſſioneȝ co/
mederit ⁊ biberit nihil ꝓhibet in eo fuiſſe aliquẽ
ſanguinẽ nutrimentalẽ q ad veritatẽ hũane na
ture nõ ꝑtinet: ⁊ quẽ nõ opoꝛteret i reſurrectio
ne ad coꝛp⁹ eius redire: tũ qꝛ in pleriſqȝ ſolẽniſ
ſimis locis oſtendiť verus chꝛiſti ſanguis. Nã
in capella regis francie eſt de ſanguine chꝛiſti:
⁊ de ſpinea coꝛona ſanguine tincta. In ꝓuicia
ꝓuincie apud ſanctũ Maximinũ in conuentu
fratrũ p̃dicatoꝝ in feſto ſancte Marie magda/
lene oſtendiť ampulla cũ ſanguine chꝛiſti. Apđ
Eſculũ in cõuentu fratrũ p̃dicatoꝝ eſt ſpina cũ
ſanguine chꝛiſti. Alia inſuꝑ ſpina cũ ſanguine
eſt Racaneti in cõuentu fratrũ heremitaꝝ. In
ciuitate vo mãtue i abbatia ſancti Benedicti i
eccleſia ſancti Andree eſt de ſanguine xp̃i quẽ
aſpoꝛtauit Longinus cuius coꝛp⁹ requieſcit ibi
deȝ. In alemania vo in ciuitate. Nurember/
ge eſt ferrũ cũ quo Longinus lanceauit lat⁹ xp̃i
ſanguine reſperſum. Et ſic in multis partibuſ
xp̃ianoꝝ verus oñdiť ſanguis xp̃i. Facit etiaȝ
ad cõfirmationẽ ſecunde opinionis auctoꝛitas
ſummi pontificis. Nã ꝑ Piũ maximũ ſcriptũ
eſt vt ſequiť. Pius ep̃s ſeruus ſuoꝝ dei. dile/
ctis filijs abbati monaſterij beate Marie Xan
tonenſis dioceſis: ⁊ cantoꝛi eccleſie. Xantonen
ſis ac pꝛioꝛi pꝛioꝛat⁹ ſancti Eutropij extra mu
ros xantone ſalutẽ ⁊ apoſtolicã benedictionem
Illius qui ſe pꝛo dominici ſaluatione gregis i
preciũ immolari nõ abnuit: vices q̃ȝuis imme
riti gerentes in terris ad ea curis vrgemur in
defeſſis: per que cunctoꝝ chꝛiſti fidelibus erga
ſaluatoꝛem ſuũ creſcat deuotio: ac ipſoꝝ quib⁹

ſit ab eis dubictatis ſemotis ſcrupulis per am
plius ſuccedat ſalus animarū. Exhibita ſiqui/
dez nobis nuper pro parte dilectoꝝ filioꝝ guar
diani ⁊ conuentus domus ville Rupelle: ordi
nis fratruz minoruz xantonen̄. diocesis petitio
continebat: q licet ⁊ tāto tempore: cuiꝰ memo/
ria nō extitit in ecclesia dicte domus: vt pie cre
ditur quedā portiuncula preciosiſſimi ſangui/
nis domini noſtri ieſu chriſti in ligno crucis ꝓ
redemptione humani generis ſalubriter effuſi:
⁊ ꝑ coſdem guardianū ⁊ conuentuz certis anni
temporibus chriſti fidelibꝰ ſolemniter oſtendi:
ac inibi ab eodem tempore citra ab eiſdem fide
libus venerari cōſueta fore inhibeatur: ⁊ hono
rifice cōſeruerī. Nōnulli tamen curioſi plus q̄z
oporteat ſapere ſatagentes: quo ſpiritu ducti ne
ſcitur publice ac priuate aſſerere nō verētes q
nil de prefato ſanguine remanſit in terris: fide
les ipſos a pia coruz deuotione quaz hactenus
geſſerunt ad prefatā ſanguinis porciunculā in
dicta ecclesia colendam retrahere conanī in nō
modicū incolaꝝ partium illaꝝ ac guardiani et
conuentus predictoꝝ ſcandalū atqz grauamē.
Quare pro parte dictoꝝ guardiani ⁊ cōuentꝰ
nobis fuit humiliter ſupplicatum vt ſuper his
ſibi ⁊ fidelibus eiſdez opportune prouidere be
nignitate apoſtolica dignaremur. Nos igitur
qui de premiſſis certam noticiam nō habemꝰ:
attendentes q veritati fidei nullatenus repu/
gnat affirmare redemptorez noſtrū de ſangui/
ne prefato ob ipſius paſſionis memoriā aliquā
partem in terris reliquiſſe: ac ꝓpterea deuotio
nem ipſoꝝ fideliū plurimū cōſeruari: ⁊ ſcanda
lis ipſis q̄ztū in nobis eſt obuiare cupiētes: hu
iuſmodi ſupplicationibꝰ inclinati diſcretioni ve
ſtre ꝑ apoſtolica ſcriptura mādamus: quatenꝰ
vos vel duo aut vnus veſtrū ſi ⁊ poſtq̄z voca/
tis q fuerint euocandi de premiſſis vobis legi
time cōſtiterit omnibꝰ ⁊ ſingulis tam exemptis
q̄z nō exemptis cuiuſcūqz preeminentie ſtatus
dignitatis gradus ordinis vel cōditionis fue/
rint auctoritate noſtra ſub penis ⁊ cenſuris ec/
cleſiaſticis: ne dictos fideles ab omni pia eorū
deuotione quam hactenus geſſerūt ad p̄fatam
ſanguinis huiuſmodi portiunculaz in eadē ec/
cleſia venerandā: vt p̄ſerī quoquo modo retra
here. Guardiano quoque ⁊ cōuentui p̄dictis
ne ꝑ illatas eis retroactis tꝑibus p̄miſſoꝝ occa
ſione iniurias quaſuis pſonas ad iudiciū euo/
cari facere preſumāt dicta auctoritate diſtrictiꝰ
inhibere curetis cōtradictores ꝑ cenſurā eccle/
ſiaſticā appellatione poſtpoſita cōpeſcendo nō
obſtātibꝰ cōſtitutionibꝰ ⁊ ordinationibꝰ apoſto/
licis: necnō domus ⁊ ordinis p̄dictoꝝ iuramē
to cōfirmatione apoſtolica: vel quauis firmita/
te alia roboratis: ſtatutis ⁊ cōſuetudinibus ce/
teriſqz cōtrarijs qbuſcūqz: aut aliquibꝰ cōmuni
ter vel diuiſim ab apoſtolica ſede indultū exiſtat
q interdici ſuſpendi: vel excōmunicari nō poſ
ſint ꝑ litteras apoſtolicas nō facientes plenaz ⁊
expreſſam de verbo ad verbū de indulto huiuſ
modi mētionē. Datū Rome apud ſcm̄ Petrū
anno icarnationis dn̄ice. 1461. quintodecimo
kal'. auguſti. Pontificatus noſtri anno tertio.
Propter q̄ omnia ſatis rationabile eſſe vr̄ q
aliqd de vero xp̄i ſanguine effuſo inueniaī i ter
ra. Vtrū vero talis ſanguis ſit tāta veneratione
dignus: quāta ſanguis q eſt in eukariſtia apud
pleroſqz dubiū eſt: qm̄ ſi vnitus eſt diuinitati:
adorādus eſſet adoratione latrie. Si vo nō eſt
vnitus diuinitati: tūc honor latrie nō debeī ei:
ſicut ſanguini in eukariſtia. Quid aūt tenēdū
ſit. an. ſ. a ſanguine fuſo ſit ſepata diuinitas vel
vnita nō eſt diffinitū vel determinatū cuz altera
opinionū ſuſtineri poſſit: vt pz ꝑ cōſtitutionez
nouā factā a ſummo pontifice Pio ſecūdo: q
predisputatā materiā iſtā in ſui p̄ntia ꝑ doctiſſi
mos viros ſtatuit ⁊ ordinauit q nullus de cete
ro ſub pena excōicationis auderet dānare quā
cūqz opinionē p̄dictā: cū vtraqz ſuſtineri poſſit
abſque errore. Ego vo adhereo opinioni doc.
mei Frā. q ait: q lz aīa xp̄i ⁊ caro nūq̄z fuerint
a diuinitate ſeparate: ſanguis tamē ſeparatus a
corpore ex cōſequenti erat ſeparatus a diuinita
te. Cuius ſignū eſt: qr lz dicamꝰ filius dei fuit
ſepultus: ⁊ filius dei deſcēdit ad inferos: nō tn̄
dicimꝰ filiꝰ dei fuit effuſus ſuꝑ terraz. Iſta aūt
idiomatium cōicatio eſt nota talis vnionis ſm
Aug. in primo de tri. Secūdus actꝰ quē opa
ta eſt virtus diuina in xp̄o reſurgēte fuit corpo/
ris mutatio. Et ſi corpꝰ nō ſit mutatū ſecūdum
ſubſtātiā: qr eiuſdē nature reſurrexit: fuit tamē
mutatū ſm qualitatē. Erat. n. ſecūdū Grego.
in omel'. eiuſdē nature: ſz alterius glorie. Non
potuit ergo fieri creata vtute vt corpꝰ exanime
ante ⁊ vulneribꝰ plenū ſanareī ipaſſibiliter ad/
ditis alijs dotibꝰ corporis glorioſi. Tertius
actus fuit anime ad corpis vnio. Nō. n. pōt ni
ſi diuina vtute aīa ſeparata eidē corpori vniri:
qd melius ⁊ diffuſius explicabiī in ope de vir/
tutibus: in ſermone de reſurrectione generali.

Quartus actꝰ fuit ſepulchri penetratio. Exi
uit nāqz

nãqȝ xp̄s de sepulchro clauso: sigillato ⁊ cu/
stodito. Sȝ nõnulli circa hoc dubitãt ꝓpter ver
buȝ Math. dicẽtis. Angelus aũt dñi descẽdit
de celo ⁊ accedẽs reuoluit lapidẽ. Ad qđ rñ/
det Beda. d. Accedens reuoluit lapidẽ nõ vt
egressuro dño ianuã pandat: sȝ vt egressus ei⁹
iam facti hominib⁹ p̄stet indiciũ. Qui. n. mor
talis clauso virginis vtero potuit nascendo mũ
duȝ ingredi: ipse factus immortalis clauso se/
pulchro potuit resurgendo exire de mũdo. Cõ
sideremus ergo quãta leticia fuit mens xp̄i ꝑfu
sa cũ de sepulchro exiens q prius passibilis fue
rat gloriosum ⁊ impassibilẽ se cõspexit. Vt pu
to q̃ȝ primũ eleuatis in celo oculis grãs rettulit
patri q eũ de morte iam fecerat triumphare.

De iocunditate quã habuerũt ex resurrectio
ne xp̄i vincti: discipuli: mulieres: ⁊ angeli.
Capitulũ. .2.

SEcunda iocũditas dicit̃ generalis: q̃
quadrupliciter subdistingui potest.
Prima vinctoꝝ. Secũda discipuloꝝ
Tertia malieꝝ. Quarta angeloꝝ. Pria io
cunditas fuit vinctoꝝ: coꝝ. s. q vincti detẽti fue
rant in limbo: quos inde resurgens xp̄s peni/
tus eduxit: ⁊ liberauit ꝓut Zacharias ꝓpheta
p̄nunciauerat. 9. c. d. Tu quoqȝ in sanguine te
stamenti tui emisisti vinctos tuos de lacu: in q̃
nõ erat aqua. Que vba ſm Nico. de li. ad litte
raȝ intelligunt̃ de xp̄o: cui ꝓpheta loquit̃ in se/
cunda ꝑsona: de quo ante dixerat in tertia per/
sona. Sȝ dubiũ hic orit̃: vtrũ xp̄s omnes ani/
mas q̃ erant in inferno liberauerit. Ad qđ rñ/
det Bon. di. 22. tertij. li. ꝙ xp̄s nõ liberauit ni
si aĩas electoꝝ suoꝝ ⁊ coꝝ qui erãt mẽbra ipsi⁹
Quãuis enim passio xp̄i omnib⁹ suffecerit: nõ
tamẽ influit nisi in eius mẽbra: ⁊ ideo illi soli ꝑ
passionẽ xp̄i saluati sunt qui vel erant eius mẽ/
bra quãdo passus est vel futuri erãt ꝑ cõuersio
neȝ ad ipsum. Quoniã igit̃ multi erãt in infer/
no: q nec mẽbra xp̄i erãt: nec futuri erãt: q2 nõ
erãt in statu merẽdi: ⁊ nõ oẽs dñs eripuit de in
ferno: sȝ tñ electos. Vñ Greg. i quadã omel.
infra octauã pasce ait. Qđ ante passionẽ suã di
xit in resurrectiõe sua dñs ipleuit. Si exaltatus
fuero a terra oĩa trahã ad meipsum. Oia eniȝ
trahit q de electis suis apud inferos nullũ reli/
quit. Oia abstulit vtiqȝ electa. Vñ etiã recte ꝑ
os Osee dicit. Ero mors tua mors: morsus
tuus ero inferne. Quia. n. in electis suis fun/
ditus occidit mortẽ: mors mortis extitit: q2 vo
in inferno partẽ abstulit: partẽ reliquit nõ occi/
dit funditus: sȝ momordit ĩfernũ. hec ille. Nõ
fuerunt ergo ab inferno liberati ꝑ xp̄m dãnati
ꝑ sententiã diffinitiuã: siue ꝓpter peccatũ actua
le siue etiã propter peccatũ originale. Nã vt in
quit Tho. 3. ꝑte. q. 52. Pueri qui cũ originali
decesserãt nullo mõ fuerãt cõiuncti passiõi xp̄i
per fidẽ ⁊ dilectionẽ: ideo nõ fuerũt ab inferno
liberati. Et lȝ sancti patres adhuc tenerent̃ astri
cti reatu originalis peccati inquãtũ respicit hu/
manã naturã: tamẽ erant liberati ꝑ fidẽ xp̄i ab
omni macula peccati: ⁊ ideo capaces erãt illius
liberationis quã xp̄s attulit descendens ad in/
feros Paruuli vo q nõ fuerãt a peccato origi
nali mundati: neqȝ per fidẽ propriã: q2 nõduȝ
habuerunt vsum liberi arbitrij: neqȝ ꝑ fidẽ pa
rentũ: aut ꝑ aliquod fidei sacramentũ: quia non
erãt in statu in quo essent capaces grẽ xp̄i: nec
merita xp̄i poterãt eis suffragari: nec satisfactio
eius pro peccato Ade ad eos habebat extendi:
liberati nequaq̃ȝ fuere. Sed adhuc dubiũ ẽ an
liberate fuerũt aĩe q̃ erãt in purgatorio. Et rñ/
det Tho. vbi supra: ꝙ passio xp̄i nõ habuit tũc
maiorẽ efficaciã q̃ȝ habeat nũc: ⁊ ideo illi q fue
runt tales: quales nunc sunt illi qui in purgato
rio cruciant̃: liberat: nõ fuerũt. Si q aũt inuẽti
sunt ibi tales quales etiã nunc satisfactione cõ/
pleta liberantur: nil prohibet eos a purgatorio
fuisse liberatos. Fuit ergo iocunditas illa oiuȝ
patrũ qui in limbo detinebant̃: quibus gaudiũ
accidentale accreuit locũ illum derelinquendo:
in quo tam diu habitauerant in tenebris ⁊ me/
rore. Secunda fuit iocunditas discipulorum
Ipsa etenim resurrectionis die apparuit chri/
stus discipulis euntibus in Emaus vt patet
Luce vltimo. Iteȝ apparuit discipulis congre
gatis in vnũ vt dicitur Ioãnnis. 20. Et tunc
non aderat Thomas. Apparuit adhuc ⁊ Sy/
moni: sed vbi aut quãdo nescit̃: nisi forte quan
do redibat a monumẽto cũ Ioãne. Luc. vlti/
mo. Vel vt dicitur in historia ecclesiastica ap/
paruit ei in cauerna in qua flendo manebat: nã
postq̃ȝ negauit christuȝ i cauernã quandã intra
uit q̃ modo dicitur gallicantus:, vbi se totuȝ ad
lamẽta penitentie cõuertit. Ibi vt quibusdam
placet in ipsa resurrectionis die magister beni/
gnissimus visitauit eũ: certificans illum de sui
remissione peccati. Ob quod Petrus miro
gaudio fuit affectus. Similiter letatus est ex re
surrectione christi Ioseph ab arimathia. Legi
tur nãqȝ in euangelio Nicodemi ꝙ iudei indi
gnati contra ipsum eo ꝙ christum sepelierat:

ceperunt ipsum: ⁊ in quodā cubiculo diligēter
clauso ⁊ sigillato euȝ recluserunt: volentes post
sabbatū euȝ occidere. Et ecce xp̄s in ipsa nocte
resurrectionis ad euȝ intrauit: ⁊ osculū ei dedit
⁊ inde saluis sigillis cū educens in domū suaȝ
in arimathia ipsum adduxit. Tertia fuit iocū/
ditas mulierꝝ que ipsa die resurrectionis vide/
runt eū. Vidit nāqȝ illū Maria magdalena in
specie hortulani vt dicitur Joh. 20. Viderunt
⁊ illū secuȝ postea ⁊ alie Marie: quibꝰ a monu/
mento redeuntibꝰ apparuit iesus occurrens il/
lis ⁊ dicens. Auete. Jlle autē accesserunt ⁊ te
nuerunt pedes eius ⁊ adorauerūt euȝ: vt patet
Math. vlt. c. Quarta fuit iocunditas ange/
lorum quibus accidētale gaudiū accreuit ꝓ glo
ria christi resurgētis: pro liberatōe patrū de li/
bo: etiā ⁊ ꝓ totius leticia ecclesie militātis.

De iocūditate quaȝ habuit mater iesu christi ex resurrectiōe eius: sicut multipliciter ꝓbat᷑.

Capitulum. 3.

Ertia iocunditas principalis dicit᷑ ma
ternalis. Sup ceteros etenim ꝓ xp̄o
resuscitato letificatū ē cor virginis ma/
tris. Sibi nāqȝ vt pie credit᷑ prius q̄ȝ ceteris be
nedictus filius eius apparuit: qd̕ ꝓbari potest
quadrupliciter. Primo ex testificatione. Secū
do ex cōtrarij cōfutatione. Tertio ex celebratio
ne. Quarto ex cōuenienti ratione. Primo
probari pōt ex testificatione. Testatur eniȝ hoc
Ambrosius in li. de virginibꝰ. d. Vidit Ma
ria resurrectionē domini. Et primo vidit ⁊ cre
didit: vidit Maria magdalena q̄ȝuis ista ad/
huc nutaret. Secūdo probat᷑ ex cōtrarij cōfu/
tatione. Aiunt eniȝ nōnulli christū virgini ma
tri ideo nō apparuisse: q2 nullus euangelistarū
hoc asserit. Sed ad hoc doc. dicunt q̄ euāgeli/
starum officiū fuit solūmodo resurrectionis te
stes inducere: matreȝ autē ad testificādū ꝓ filio
inducere eos nō decuit. Si enim verba extra/
nearuȝ feminarū deliramēta visa sunt: quomo
do nō magis matrē pro filij amore crederēt de
lirare. Nō scripserūt ergo euangeliste q̄ christꝰ
apparuerit virgini matri: sed pro cōstanti dere
liquerunt illud. Tertio probat᷑ ex celebratiōe.
Ad insinuandū nāqȝ q̄ christus resurgens a
mortuis appareret virgini matri sancta roma/
na ecclesia ipsa resurrectionis die stationē cele/
brat apud sanctā Mariam maiorē: vbi tpe ma
gni Greg. dū ipse in die pasce missam cātaret:
⁊ pax dn̄i ꝓnunciaret: angelus domini alta vo
ce respondit. Et cū spiritu tuo. Ob qd̕ cū ipsa
die papa ibidem celebrat in huius miraculi te
stimoniū nil sibi cū dicit. Pax ⁊c. respondet᷑.

Quarto ꝓbat᷑ ex cōuenienti ratione. Ratio
nabile etenim fuit vt filius resurrectōe sua priꝰ
matreȝ letificaret: quam amplius ceteris doluis
se cōstat. Contemplari ergo deuote possumus
q̄ sanctissima illa virgo ipsa resurrectionis no/
cte orationibus intenta filium suum quem se/
pulchro clausuȝ reliquerat videre ardentissime
cupiebat. Neqȝ enim ignara erat illū die tertia
a mortuis resurrecturuȝ. Ob qd̕ vel corde vel
ore dicere poterat. O pater eterne ecce iā tem
pus instat vt filiū tuum ⁊ meum a mortuis re/
uoces. Suscita ergo illū ⁊ ad me mitte tāto me
rore pro sua passione cōtritam. O filij mi dul/
cissime. o fili mi amantissime queȝ vidi plagis
repletum: spinis coronatū: crudeli morte extin
ctum: ⁊ in sepulchro repositū: quādo videbo te
ex mortuis triumphasse. Dixisti. o fili mi: ⁊ to
tiens dixisti. Die tertia resurgam. Ecce iam
dies tertia imminet. Surge domine in requiē
tuā: ⁊ veni vt videam te solatium anime mee.
Et dum hec ⁊ similia virgo gloriosa rogaret: ec
ce cum ingenti lumine: decora facie: aspectuqȝ
affabili apparuit ei filius. Salue inquiens ma/
ter: ⁊ de cetero misericordie regina. Cessent
āmodo dolorosa suspiria: amara lamenta: ⁊ co
piose lachryme. Ecce ego ipse sum qui in vtero
tuo steti: quem peperisti: quem pauisti lacte vir/
gineo: quē tenerrime educasti: quem tātopere
dilexisti: quem deniqȝ defleuisti transfixa dolo
ris gladio. Ego sum iesus filius tuus: qui in/
fernum expoliaui. Jnde patres eduxi: ⁊ eterni
tatis aditum deuicta morte reseraui. Gaude. o
mater veneranda: q2 data est mihi omnis pote
stas in celo ⁊ in terra: ⁊ in nomine meo flectet᷑
omne genu. Tu vero post me in regno celorū
super omnes homines ⁊ angelos exaltaberis
Nō posset profecto mēs nostra inuestigare q̄ȝ
benigna fuerit visitatio illa: q̄ȝ blanda ⁊ amica/
bilia verba matris ⁊ filij: q̄ȝ gratiosi ⁊ iocundi
vtriusqȝ in alterū aspectus q̄ȝ etiam reuerentes
morigeratiqȝ reciproci gestus: post que omnia
decessit filius matre in leticia ⁊ desiderijs si/
mul remanente. Letemur ergo ⁊ nos cum illa
desiderantes videre suum dilectū filium seden
tem ad dexterā patris cū quo ⁊ spiritus sanctꝰ
viuit ⁊ regnat per eterna secula. Amē.

Feria secunda post dominicaȝ resurrectio/
nis: de temporalitate: qualitate: ⁊ veritate resur
rectionis christi. Sermo. 72.

Resurrexit

Resurrexit dñs verē.

Scribunt hec verba Luc. vltimo. c. et in euangelio hodierno Jocūdissima resurrectionis dñi nostri iesu xp̄i sacramēta a fidelib⁹ cū/ctis diligentissime pariter ⁊ deuote ad mentez sunt reuocanda: qm̄ per illa exurgē potest cun/ctorum animus ad spem future ⁊ imortal' vite Idcirco p̄terea que dicta sunt in sermone precedenti: restant adhuc plurima non imerito api enda. Ipse etenim xp̄s mortis peccatiqȝ d̄stru ctor multifariam resurrectionis sue veritatem patefacere voluit mundo: vt sic nullus qui i eū credere nollet inexcusabilis redderetur. Et vt euangelica lectio p̄ntis diei habet: discipulis eū tibus in Emaus: in specie peregrini se ostēdit: quem in fractione panis cognouerunt ex mortuis vere surrexisse. Vt igitur de hac resurre/ctione gloriosa clara habeatur noticia de ipsa in hoc sermone locuturi tria mysteria proponem⁹ declaranda.

Primum dicitur temporalitatis.
Secundum qualitatis.
Tertium veritatis.

Quare christus accelerauit resurrectionē suā: nec illam distulit vsqȝ ad generalem om/nium resurrectionem. Capitulum. .j.

Rimū mysterium declarandum de resurrectione dicitur tp̄alitatis: i quo possumus subdistinguere triplex temp⁹. Primum dicitur tempus acceleratum. Secundum tempus retardatum. Tertium tempus d̄ terminatū. Primum dicitur tempus acceleratum. Accelerauit enim xp̄s resurrectionē suam: nec illā distulit vsqȝ ad resurrectionē generalem rationabiliter, p̄pter tria. Prima rō fuit propter corporis dignitatem. Cum enim illud corpus dignissimuȝ foret ex eo q͛ erat deificatū siue diuinitati vnitū: nō fuit decens vt tam diu sub puluere iaceret. Qd̄ p̄nunciauerat propheta. d. Nō dabis scm̄ tuum. i. corpus scificatū q͛ in oi sanctitate conceptū: ⁊ cū diuinitate vnitū: videre corruptionē. Secunda rō fuit p̄p fidei firmitattem. Si. n. nō surrexisset fides periisset: nec verū deū eū aliquis credidisset: sic p̄ȝ i discipul': de quibus nūc euāgelista loqt̃. Ipsi etenim in via tristes ⁊ dolētes colloquebantur: de his que acciderant non quasi credentes: vt Theophilus ait: sed sicut stupentes in reb⁹ ex/traneis. propterea xp̄s reprehendit eos: vt p̄ȝ in littera euangelii. Tertia rō fuit propter re/surrectionis nostre exemplaritatē. Si eni xp̄s resurrexit: ergo nos sp̄are possumus resurre/ctionem nostrā. Vñ Pau. i. Cor. 15. ait. Si xp̄s predicat̃ q͛ resurrexit a mortuis: quomo/do quidā in vobis dicūt q͛ resurrectio mortuo/rum nō est. Et Greg. in omel'. inquit. Exemplo dn̄s mōstrauit qd̄ p̄misit i premio: vt sicut illum fideles resurrexisse cognoscunt: ita i seipsis fine mundi p̄mia resurrectiōis sparent. Et idem iterū ait: nō plus q̄ȝ triduanā mortē eē voluit: ne si in illo resurrectio differret̃ i nobis oi/no desparet̃. Sed circa hoc dubitare cōtingit: vtr̄ xp̄s primus fuerit resurgētiū. Et q͛ sic videtur: eo q͛ Apoc. i. vocat̃ primogenitus mortuorū. Et. i. Cor. 15. apostolus ait. Xp̄s resurrexit a mortuis primitie dormientiū. Vbi glo. q͛ primus tp̄e ⁊ dignitate. Contrariū tn̄ videt̃ q͛ in veteri testamēto p̄ Heliā ⁊ Heliseū aliq resuscitati legunt̃. Similiter ⁊ xp̄s ante passio/nem suā tres mortuos suscitauit. Insup̄ Math. 27. dicit̃ q͛ inter cetera miracula in passiōe xp̄i visa monumēta aperta sunt ⁊ multa corpo/ra sanctor̄ qui dormierāt surrexerūt: ergo non videt̃ q͛ xp̄s fuerit primus ad resurgendū. Rñdet Tho. 3. p̄te. q. 53. q͛ resurrectio est rep̄atio a morte i vitā. Duplicit aūt aliquis eripitur a morte. Vno modo i actu. s. vt viuere icipiat: qualitercūqȝ ēt post moriet̃. Alio modo vt ali/qs liberet̃ non solum a morte: sed ēt a necessitate: ⁊ qd̄ plus est a possibilitate moriēdi: ⁊ hec ē vera ⁊ perfecta resurrectio: cuius respectu pri/ma dr̃ imp̄fecta. Loquēdo ergo de resurrectione p̄fecta xp̄s est primus resurgentiū: q͛ ipe resurgendo p̄ p̄uenit ad vitam penitus imortalē s̄m illd̄ Ro. 6. Xp̄s resurrexit ex mortuis: iā n̄ morit̃: mors illi vltra nō dn̄abit̃. Sed resurrectione imp̄fecta qdam alii surrexerūt ante xp̄m ad premonstrādū quasi i quodā signo resurrectionem ipsius. De illis autē de quibus dicit Mattheus varie loquunt̃ doc. Nā Hiero. sup̄ Math. sentire videt̃ q͛ surrexerūt, ante xp̄m iter̄ morituri. In s̄mone Vo de assumptione Vginis hoc sub dubio derelinqt. Remigi⁹ Vo ait. Indubitāter credere debemus vt q resurgēte dn̄o a mortuis surrexerunt: ascendēte illo ad celos pariter ⁊ ipsi ascenderūt. Et licȝ sustineri posset opinando q͛ resurrexerint ante xp̄m ite/rum morituri: tn̄ magis cōsonū est pietati q͛ resurrexerint post xp̄m: nō iter̄ morituri: tum q͛ mors ē pena peccati: ⁊ ipsi erant ab oi peccato

vltimate purgati: tum qꝛ corporibus eoꝝ vnite fuerunt anime glorificate. Ex qua vnione ſm Aug. in epiſtola ad Dioſcoꝝ efficiunt̃ corpora impaſſibilia τ glorioſa. Reſurrectio autẽ illoꝝ ponit̃ ab euangeliſta ante reſurrectionem xp̄i ꝑ quandam anticipationem: propterea ipſe ait. Et exeuntes de monumentis poſt reſurrectio nem eius. i. xp̄i ſ3 Nico. de lira. venerũt i ſan ctam ciuitatem τ apparuerunt multis. Secũ/ dum tempus notatum in reſurrectione xp̄i di/ cit̃ retardatu3. Licet. n. ſurrexerit ante reſurre ctionem generalem: non tamen ſtatim vt mor tuus eſt reſurrexit: ſed diſtulit vſq3 in diem ter tium: τ hoc rationabilit̃ propter tria. Pri/ mo propter ſignificationem: vt. ſ. ex hoc ſigni/ ficaret̃ ꝙ lux ſue mortis curauit noſtram dupli cem mortem: τ ideo vna die integra τ duabꝰ noctibus iacuit in ſepulchro: vt ꝑ diem intelli/ gatur lux ſue mortis: per duas noctes noſtra duplex mors. Hanc rationem aſſignat glo. ſu per illud Luc. vlt. O portuit chriſtum pati τc̃.

Secũda ratio fuit propter reſtaurandoꝝ p̄fi gurationem: quam tangit Petrus rauẽ. d. Tres dies voluit xp̄s eſſe ſue ſepulture: que i celo ſunt reſtauraturus: que in terra reparatu/ rus: que apud inferos redempturus. Ter/ tia ratio fuit propter probationem: vt. ſ. proba ret veritatem mortis eius: vt ſic clarius eluce/ ſceret veritas reſurrectionis. Tertium tẽpus ãnotandum de reſurrectione xp̄i dicit̃ determi natum. Surrexit enim die tertia: qđ p̄dixerat Math. 12. Sicut inquit Jonas fuit in ventre ceti tribus diebus τ tribus noctibus: ſic erit fi lius hominis in corde terre. i. in ſepulchro ſe cundum glo. tribus diebus τ tribus noctibꝰ. Notandum tamen ſm Aug. li. 4. de tri. ꝙ h̄ itelligitur ꝑ ſynecdochen: vt prima dies accipia tur ſm partem ſui poſtremam. ſecunda dies ſ3 ſe totam τ integram. tertia ſm ptem ſui primã τ ſic erunt tres dies: τ quilibet horũ dierũ ſuã noctem habuit precedentẽ. Tũc eni ſcđm Be dam mutatus ẽ ordo: τ curſus dierũ ac noctiũ Antea eni dies p̄cedebant τ noctes ſequebant̃ poſt paſſionem autẽ hic ordo mutatus ẽ: ita ꝙ noctes p̄cedunt τ dies ſequũt̃: τ hoc myſterio cõgruit: qm̃ homo primo de die gratie cecidit in noctem culpe: poſt paſſionẽ autem xp̄i τ re/ ſurrectionem de nocte culpe rediit ad diẽ gra/ tie. De hora vero reſurrectiõis varie loquun tur doc. Na3 quidã vident̃ dicere ꝙ ſurrexerit media nocte: quidam vero ꝙ ſurrexit in auro/ ra. Ratio autem huius diuerſitatis eſt pro eo ꝙ conſiderant diuerſimode in illa dilatione cõ gruentiam quantum ad numeꝝ horarũ. Nam aliqui incipiunt tempus computare ab hora ſex ta qua crucifixus eſt τ tenebre facte ſunt ſuper vniuerſam terrã: τ iſti protendũt tempus vſq3 ad mediam noctem inter diem ſabbati τ diem dñicum: τ ſic computant. 36. horas: quia tunc erat equinoctium vernale: quando xp̄us dñs paſſus eſt. Aliqui incipiunt computare a ſero in quo poſitus fuit in ſepulchro: τ protendunt tempus vſq3 ad diluculum diei dñice: τ tã iſti q̃3 illi tandem conſiderant congruentiam tan/ te dilationis. Ideo enim dñs diſtulit ꝑ. 36. ho ras vt in hoc ſignificet̃ liberatio τ victoria per fecta. Ille eni3 numerus eſt ex ſenario nume/ ro in ſe ducto: qui quide3 eſt numerus perfectꝰ ſm arithmetricum. Eſt τ alia cõuenientia: qꝛ in. 36. horis ſunt due noctes: vt vnus dies: ita ꝙ ſalua eſt ibi proporcio ſimplicis ad duplum vt ſignificet̃ ſicut predictum eſt ꝙ xp̄s vna ſim plici ſue vetuſtate abſtulit duas noſtras vetu/ ſtates. Licet ergo vt ait Boñ. di. 22. tertii li. predicte opiniones videant̃ differre tamen cõ ueniunt in aſſignando temporis congruentiã Et poſſet dici ꝙ in hora ſibi non contradicunt qꝛ dupliciter dicit̃ res fieri: aut quando fit ſm veritatem: aut quando innoteſcit. Et illi qui ho ram mediam noctis aſſignant reſurrectionis tempus determinant quando primo fuit: q vero mane aſſignant tempus determinant quan do innotuit. Vel certe reſurrectio fuit inter ho ram medie noctis: τ mane dñice: τ quia medi um denominat̃ ab extremis: ideo aliqui dicũt fuiſſe in media nocte: aliqui vero in mane.

Q đ xp̄s reſurrexit inuiſibiliter: veraciter τ feliciter.

Capitulum. .2.

Secundũ myſterium declarandum de reſurrectione xp̄i dicit̃ qualitatis: i quo ſciendũ ꝙ xp̄s reſurgere voluit a mor tuis cũ triplici qualitate τ cõditione. Surrexit eni3. Primo inuiſibiliter. 2° veraciter. 3° felic̃.

Primo ſurrexit inuiſibiliter: qꝛ nullus mor/ talium eũ vidit reſurgentẽ. Ad quod itelligendũ querũt doc. vtꝝ reſurrectio xp̄i in ſuo actu de/ buit oĩbus manifeſtari. Et quibuſdam videt̃ ꝙ ſic. primo qꝛ ſi publico peccato debet̃ publica pẽ tentia. ſm i ad. i. Timot. 5. Peccantem corã oĩbus argue: ita merito publico debet̃ premiũ publicũ: ſed claritas reſurrectiõis eſt premium

humilitatis

humilitatis passionis: vt Aug. dicit super Jo. Cum ergo passio xp̄i oibus fuerit manifestata eo publice patiēte: videt̄ q̄ gloria resurrectiōis ipsius debuit oibus manifestari. Secūdo arguit̄: q2 discipuli viderūt xp̄m actu ascendētē i celo: iuxta illud. Act. p̄. Videntibus illis eleuatus ē: ergo a silī debuerūt ip̄3 videre actu a mortuis resurgētem. Tertio arguit̄: q2 illi qb9 fuit manifesta resurrectio xp̄i testes fuerūt r̄surrectōnis: qd̄ testimoniū ferebāt publice p̄dicādo: qd̄ non 9uenit mulieribus: ergo vr̄ q̄ icōueniēter primo illis q̄3 ceteris fuerit manifesta. R̄ndet Tho. 3. pte. q. 55. q̄ co2 que cognoscunt̄ q̄dā cognoscunt̄ cōi lege nature: q̄dā vero ex spāli munere gratie: sicut ea q̄ diuinitus reuelantur: quo2 vt Dio. dicit in li. cele. hierar. hec ē lex diuinitus īstituta: vt a deo imediate supioribus reuelent̄: qbus mediantibus deferant̄ ad inferiores: sicut p3 in ordinatione celestiū spirituū. Ea vero que ptinent ad futurā gloriā cōem hominū cognitionem excedūt: s̄m illud Esa. 64. Oculus non vidit deus absq3 te q̄ p̄pasti expectātib9 te. Jō huiusmodi ab hoie nō cognoscū tur nisi diuinitus reuelata. Quia ergo xp̄s resurgēs nō resurrexit ad vitā mortalē sed imortalē ꝛ gloriosā. iō resurrectio illius debuit ordinate prius angelis: deide p angelos hoibus reuelari. Unde Hilarius super Mat. dicit q̄ ideo angelus primus resurrectionis ē index: vt quodā famulatu paterne voluntatis resurrectio nūciaret̄. Et vt dicit Act. x. Dedit eū manifestū3 fieri non omni populo: sed testibus p̄ordinatis a deo. Ad primū ergo argumētū dicendū q̄ passio xp̄i pacta est in corpe adhuc habēte naturam passibile3: que cōi lege nota ē oibus: ꝛ iō passio xp̄i oi populo imediate manifestari potuit. Ipsa autem resurrectio simpliciter supernaturalis ꝛ miraculosa fuit. Ad secundum argumentum dicendum q̄ ascensio xp̄i quantu3 ad terminū a quo nō trāscendebat hoium cōe3 noticiā: sed solū ad terminū ad quē. Et iō discipuli potuerūt videre ascensionē xp̄i quantū ad terminum a quo. i. s̄m q̄ eleuabat̄ a terra: nō aūt viderūt ipsum quātū ad terminū ad quem: q2 nō viderūt qūo reciperetur in celo: sed resurrectio xp̄i trāscedebat cōem noticiā: ꝛ quātum ad terminū a quo: s̄m q̄ aia rediit ab iferis: ꝛ corpus de sepulchro clauso exiuit: ꝛ quantū ad terminū ad quē: s̄m q̄ ē adeptus vitā gloriosam. Et iō non debuit fieri resurrectio sic q̄ ab hoie videret̄. Ad tertiū vero argumētū dicendū q̄ mulieri nō p̄mittit̄ docere i ecclesia publice: s3 bū p̄mittit̄ aliquos domestica admonitōe istruere. Apparuit ergo xp̄s primo Marie magdalene: vt sicut mulier prima fuit nuncia mortis: ita eēt nuncia vite. Ex quo Cirillus ait. Fēia q̄ quodāmodo fuit mortis ministra: venerāde resurrectionis mysteriū prima pcipit ꝛ nūciat. Adeptū est ergo femineū genus ꝛ ignominie absolutionē ꝛ maledictiōis repudiū. Silr̄ etia3 p hoc ostēdit̄ q̄ quātū ad statū glorie ptinet nullū detrimentū patiet̄ sexus femineus. Ostēdit ēt ꝛ xp̄s: q2 iam nō venerat vocare iustos s3 peccatores: ꝛ q2 peccatores ꝛ meretrices ad penitentiā redeūtes p̄cedent i regno celo2. Superest adhuc ꝛ alia rō quar̄ mulieribus prius appuit: eo q̄ ipse ip̄m ardentissime amauerunt: intātū vt ab eius sepulchro discipulis recedētibus nō recederēt: ꝛ precipue ipsa feruētissima Magdalena que stabat ad monumētum foris plorās vt dicitur Jo. 20. que a xp̄o sibi appente interrogata mulier quid ploras: existimans q̄ hortulanus esset respōdebat. Tulerunt dn̄m meu3 ꝛ nescio vbi posuerunt eum. Dn̄e si tu sustulisti eum dicito mihi vbi posuisti eū: ꝛ ego eum tollam. O ardens amor Marie magdalene. Colloquebatur magistro suo de seipso cum tāta affectione: quare xp̄s benedictus eam nominando Mariam se cognoscendum illi dedit at q3 voluit prius q̄3 discipulis sibi apparere. 2° surrexit xp̄s veraciter quia verum corpus habuit. Contra quod aliqui arguūt. Primo q2 ve2 corpus non pōt esse cum alio corpore i eodem loco: sicut erat corpus xp̄i: nam ītrauit ad discipulos ianuis clausis: vt dicitur Joā. 20.

Secundo quia veru3 corpus non euanescit ab aspectu intuentium nisi forte corrumpatur sed corpus christi euanuit ab oculis discipulorum eum intuentium: vt dicitur Luc. vltimo.

Tertio quia cuiuslibet veri corporis est determinata figura: sed corpus christi apparuit discipulis in alia effigie: vt patet Marci vlt. ergo videt̄ q̄ christus post resurrectione3 non habuit verum corpus humanum. Ad primu3 argumetu3 respondet Tho. quod corpus christi post resurrectionem: non ex miraculo: sed ex conditione glorie sicut quidam dicunt clausis ianuis ad discipulos intrauit simul cū alio corpore in eodem loco existens. Vel dicendum q̄ non ex natura corporis: s3 potius ex virtute diuinitatis vnite illud corpus ad discipulos: lic3 verum esset ianuis clausis intrauit. Vn̄ Aug.

ſuper Jo. d. Moli corporis vbi diuinitas erat clauſa hoſtia non obſtiterunt. Ille quippe non eis apertis intrare potuit: quo naſcente virginitas matris inuiolata permanſit. Ad ſecũduʒ argumẽtum dicit Tho. ꝙ quicũqʒ habet corpus glorificatum in poteſtate ſua habet videri quando vult: ⁊ non videri quando non vult: hoc tamen xp̃s habuit non ſoluʒ ex conditione corporis glorioſi: ſed etiam virtute diuinitatis ſue. Euanuit ergo ab oculis diſcipulorum: non quia corrumperetur aut reſolueretur ĩ aliqua inuiſibilia: ſed quia ſua voluntate deſit ab eis videri: vel eo preſente: vel eo abſcedente ꝑ dotem agilitatis. Et ſi adhuc quereret̃ cur poſt reſurrectionem non conuerſabatur cum diſcipulis ſicut ante continue. Reſpondet Tho. ꝙ circa reſurrectionem xp̃i duo erant diſcipulis declaranda. ſ. ipſa veritas reſurrectionis: ⁊ gloria reſurgentis. Ad veritatem aũt reſurrectionis manifeſtandam: ſufficit ꝙ ei pluries apparuit: vt dicetur in tertio myſterio. Ad gloriam autem reſurrectionis manifeſtandam noluit cõtinue cõuerſari cum eis: ſicut prius fecerat: ne videret̃ eis ad talem vitaʒ reſurrexiſſe: qualem prius habuerant. Ad tertium dicendum ꝙ apparuit diſcipulis ſicut voluit ſine ſui mutatõne: quia ſic erat in ptãte eius. Ex quibus cõcludimus ꝙ verum corpus habuit ⁊ veraciter reſurrexit. Tertio ſurrexit xp̃s feliciter: quia ĩ reſurrectione corpus habuit glorioſum: qđ apparet triplici ratione. Primo quidem quia reſurrectio chriſti fuit exemplar: ⁊ cauſa noſtre reſurrectionis. Sancti autem in reſurrectione habebunt corpora glorioſa: vt dicit apoſtolus .i. Cor. 15. Unde cũ cauſa ſit potior cauſato: ⁊ exemplar exemplato: multo magis corpus xp̃i glorioſum fuit cum reſurrexit. Secundo hoc apparet: quia per humilitatem paſſionis meruit gloriam reſurrectionis. Tertio qr aĩa xp̃i a principio ſue cõceptionis fuit glorioſa ꝑ fruitionem ⁊ viſionem diuinitatis. Eſt autem diſpenſatione factum vt ab anima gloria non redundaret in corpus: ad hoc ꝙ myſterium nr̃e redemptionis ſua paſſione impleret: ⁊ ideo pacto hoc myſterio anima xp̃i ſtatim in corpus ĩ reſurrectione reaſſumptum ſuam gloriam deriuauit: ⁊ ita factum eſt corpus illud glorioſum: de quo Phi. 3. apoſtolus dicit. Reformabit corpus humilitatis noſtre configuratum corpori claritatis ſue. Sʒ nõnulli obiiciunt ꝓpter cicatrices quas in corpore poſt reſurrectionem retinuit que ad quadam corruptionem ꝑtinere videntur. Ad qđ rñdet Tho. ꝙ cicatrices ille erant in corpore xp̃i poſt reſurrectionẽ non ad corruptionẽ ⁊ deformitatem: ſed ad dignitateʒ ⁊ decorem: vt Aug. dicit. 22. li. de ci. dei. Qua re autẽ cũ cicatricibus reſurrexit: plures a doctoribus aſſignantur rationes. Prima ratio eſt propter gloriam xp̃i. Unde Beda ſuper Lucaʒ. Non inquit ex impotentia curandi cicatrices ſeruauit: ſed vt in perpetuum victorie ſue circunferat triũphum. Secunda ratio fuit ad confirmandum fidem circa reſurrectionẽ Tertia ratio vt patri pro nobis ſupplicans q̃le genus mortis pro homine protulerit ſemper oſtendat. Quarta ratio vt illas in iudicio ad confuſionem reproborum demonſtret. Unde Aug. in li. de ſymbolo ait. Inimicis vulnera demonſtraturus eſt ſua vt cõueniens eos veritas dicat. Ecce hominẽ quẽ crucifixiſtis: videte vulnera que ĩfixiſtis: agnoſcitis latus qđ pupugiſtis: qm̃ per vos: ⁊ propter vos apertum eſt: nec intrare voluiſtis.

Qđ ſufficienter xp̃s declarauit reſurrectionem ſuam verbo: nuncio: ⁊ argumento.

Capitulum. .3.

t Ertium myſterium declarandum đ reſurrectione xp̃i dicit̃ veritatis. Uoluit nãqʒ clementiſſimus ſaluator nr̃ veritatem reſurrectionis ſue declarare ſufficienter qđ fecit tripliciter. Primo verbo. Secundo nuncio. Tertio argumento. Primo declarauit xp̃s veritatem reſurrectionis ſue verbo: qm̃ .ſ. ante paſſionem ꝓnunciauit illã. Uñ Mat. 17. poſt transfigurationẽ ſuam dixit. Nemini dixeritis viſionem hanc donec a mortuis fili⁹ hominis reſurgat. Et Math. 20. poſtq̃ʒ dixit ꝙ filius hominis erat crucifigendus: ſubdidit Et tertia die reſurget. Et Math. 26. paſſione ſua iaʒ de de proximo iminente dixit. Poſtq̃ʒ reſurrexero precedam vos in galilea. Secũdo declarauit ṽitateʒ reſurrectionis ſue nũcio qm̃ .ſ. ipſo volente angelus dixit mulieribus. Surrexit: nõ eſt hic. Marci. vlti. ⁊ Math. 28 Tertio id declarauit argumento. Uñ Act. p̃ Prebuit ſeipſum viuum in argumentis multis poſt paſſionem ſuam. Notandum tamẽ vt inquit Tho. 3. pte ꝙ argumentum dicitur dupliciter. Uno mõ quecũqʒ rõ rei dubie faciẽs fideʒ. Alio modo aliqđ ſenſibile ſignuʒ: qđ inducit ad alicuius veritatis manifeſtationem. Primo modo xp̃us non probauit diſcipulis

reſurrectionem

resurrectionē: q̄r talis probatio argumentatiua pcedit ex aliquibus principijs que si nō essent nota discipulis: nihil p ea eis manifestaret: q̄a ex ignotis nō potest aliquid fieri notū. Si autē essent eis nota nō transcenderent rationez humanā: ⁊ ideo nō essent efficacia ad fidez resurrectionis astruendā que rationē humanā excedit. Oportet. n. pncipia ex eodē genere assumi: vt dr̄ .i. posterioꝝ. Si autē accipiat̄ argumentuz secūdo modo: sic xp̄s resurrectōez suā dicit̄ argumentis declarasse: inq̄ꝫtū p quedā signa euidentissima vere se resurrexisse oñdit. Ostendit autē illa pter duo. Primo q̄r nō erāt corda eoꝝ disposita ad hoc q̄ de facili fidē resurrectionis acciperent. Unde dixit eis Luc. vlti. O stulti ⁊ tardi corde ad credendū. Et Marci vlti. Exprobrauit icredulitatē illoꝝ. Secūdo vt p huius signa eis ostensa efficacius testimoniuz illoꝝ redderet̄. Ipsa autē argumenta vel signa omnia simul sumpta ostendūt verā ⁊ gloriosam resurrectionē. Quod vera fuerit resurrectio ostendit xp̄s ex pte corporis ⁊ ex pte anime. Primo ex pte corporis: circa q̄d tria oñdit. Primo q̄ esset veꝝ ⁊ solidū nō fantasticū vel raꝝ sicut aer: p hoc q̄ palpabile p̄buit. Uñ ipse dixit Luc. vlti. Palpate ⁊ videte: q̄r spiritus carnē ⁊ ossa nō h̄z sicut me videtis habere. Secūdo oñdit q̄ esset corp⁹ humanū oñdēdo eis verā effigiē: quā oculis intueret̄. Tertio oñdit q̄ esset idē corp⁹ nūmero oñdendo vulneruz cicatrices: ob q̄d dixit Luc. vlt. Uidete manus meas ⁊ pedes meos: q̄r ego ipse suz. Secundo oñdit veritatē resurrectionis ex pte aie iterato corpori vnite: ⁊ hoc p opa triplicis vite. Primo q̄dē p opus vite nutritiue: in hoc q̄ cū discipulis māducauit ⁊ bibit: vt legit̄ Luc. vlti. Et si diceret̄ q̄ angeli in assumptis corporibus comederūt ⁊ biberūt: vt p̄z Gen. 18. de angelis quos Abrahā suscepit hospitio: ⁊ tñ ex hoc nō cōcludit̄ q̄ angeli habeāt vera corpora sibi naturaliter vnita: ergo nec p hoc q̄ xp̄s comedit posset argui q̄ habuerit suū viuz corpus īteꝝ aie vnituz. Rñdet Tho. q̄ est alia ratio de angelis: alia de xp̄o. Nā angeli apparētes nō asserebāt se hoies esse: sicut asseruit xp̄s se veꝝ hominē eē. Etiā aliter xp̄s māducauit: ⁊ aliter angeli. Nā q̄r corpora ab angelis assumpta nō erāt corpora viua vel animata: nō erat vera comestio: l̄z esset vera cibi cōtritio: ⁊ iniectio in interiorē ptem corporis assumpti. Uñ angelus dixit Tob. x. Cū essez vobiscū videbar q̄dē māducare ⁊ bibere vobiscuz: s̄z ego cibo inuisibili vtor. S̄z q̄r corpus xp̄i vere fuit animatū: vera fuit eius comestio: q̄r vt aug. inq̄t. Nō ptās s̄z egestas edēdi corporib⁹ resurgentiū aufert̄: quare xp̄s vere māducauit ptāte nō egestate. Ideo Beda inquit. Māducauit post resurrectionez nō quasi cibo indigens: nec quasi nos in resurrectione quā expectam⁹ cibis egere significans sed vt eo mō naturā corporis resurgētis astrueret. Secūdo oñdit veritatē resurrectionis per opa vite sensitiue: in hoc q̄ discipulis ad iterrogata rñdebat ⁊ p̄ñtes salutabat: in quo oñdebat se ⁊ videre ⁊ audire. Tertio p opa vite intellectiue: in hoc q̄ cū eo loquebant̄ ⁊ de scripturis differebāt: ⁊ ne q̄d deesset ad pfectionē manifestationis: ostendit se habere diuinā naturam p miraculū q̄d fecit in captura pisciū: ⁊ vlteri⁹ per hoc q̄ eis videntibus ascendit in celū. B oriā adhuc oñdit intrans ianuis clausis pmittēs se videri ⁊ nō videri. Uñ Greg. in omel. Palpandā carnē dñs p̄buit: quā clausis ianuis introduxit: vt etiā post resurrectionē oñderet corpus suū eiusdē nature: ⁊ alterius glorie. Ipse itaq̄z redēptor mundi q tot argumētis veritatē sue resurrectionis: vt tactū est confirmauit: voluit tandē de illa certiores nos reddere cū ad se attraxit oēs populos: omnesq̄z natiōes falsoruz deoꝝ cultu penitus extincto. Quomodo nāq̄z nisi viueret deus ⁊ hō sedens in gloria patris credidissent i eū nō solū populares ⁊ rudes veruz etiā ⁊ docti ph̄i ac potentissimi reges ⁊ p̄ncipes. O vere efficacissimū signū ad credenduz in xp̄m resuscitatū: quem adorant vt dixim⁹ tot milia miliū eoꝝ q credunt ⁊ sperant in illū. Ipse igit̄ est in cuius femore erat scriptū. Hic est rex regū: ⁊ dñs dominantiū Apoc. 19. Ipse ē cui data ē ois ptās in celo ⁊ in terra: q surrexit vere regnatur⁹ cū p̄re: ⁊ sp̄ū scō i eternū. Amē.

Feria tertia post dominicā resurrectiōis: de resurrectōe oiuz generali ante iudiciū: ꝯ illos q̄bus hec vr̄ veritas ipossibilis. Ser. 75.

Uidete manus

meas ⁊ pedes meos: q̄r ego ipse sum. Uerba sunt redemptoris nr̄i Luce. 24. c. ⁊ in euāgelio hodierno. Cuz audimus a mortuis suscitatū dñm iesuz xp̄m: spē nostram subleuare debem⁹ ad futurā omniū resurrectionē. Quoniā aūt plerisq̄z incredulis ⁊ curiosis impossibile videtur: ac nullo pacto verisimile q̄

rursus anime suis corporib⁹ reunient sicq; om̄nes hoies tādē resurgent. Jccirco in p̄nti sermone de generali resurrectōe aliq̄ discutiemus qm̄ hanc saluator noster resurgēs idē numero p̄monstrauit in seipso: sicut p3 in ꝟbis allegatis in themate: in qb⁹ ad generalē resurrectiōe3 animū reuocātes tria mysteria declarabimus.
Primū dicit̄ veritatis.
Secūdū generalitatis.
Tertiū qualitatis.

Quod veritas resurrectionis generalis probat̄ p auctoritates: rōnes: ꝛ exēpla. Ca. .i.

PRimū mysteriū de resurrectione generali declarandu3 dicit̄ veritatis: in quo ponit̄ talis cōclusio: ꝙ numero electoꝝ cōpleto oēs anime reunient̄ corporib⁹ suis ꝛ resurgent hoies illi idē f̄m naturā q prius fuerūt. Probat̄ aūt hoc tripliciter. Prio auctoritate. Secūdo rōne. Tertio exēplo. Prio auctoritate. Scribit̄ enim Job.19. Scio.n.ꝙ redēptor meus viuit ꝛ in.n.d.de.t.s.s.ꝛ rur.c.pel.m.ꝛ in.c.m.v.s.m. quē vi.s.e.i.ꝛ nō.a.ꝛ.o.m.c.s.pp q̄ ꝟba Hiero. dic̄ de Job. ad Paulinū. Ut de ceteris sileā resurrectionē corpoꝝ sic p̄phat: vt nullus de ea vel manifestius vel clarius scripserit. Et Ezech.37. deus ait. Ecce ego intromittā in vos spiritu3 ꝛ viuetis: ꝛ dabo sup vos neruos: ꝛ succrescere faciā sup vos carnē: ꝛ sup extendā in vobis cutē: ꝛ dabo vobis spiritū ꝛ viuetis: ꝛ scietis quia ego dn̄s. Et Esa.26. dicit̄. Uiuent mortui: interfectiq; vr̄i resurgent. Et Daniel.12. Multi de his q dormiunt in terre puluere euigilabūt: alij in vitam eternā: alij in opprobriū: vt videant semp. Et Sopho.3. Expecta me in die resurrectōis. Et Jone.3. Subleuabit de corruptōe vitā meam. Et p̄s.138. Tu cognouisti sessionē meā: et resurrectionē meā. Et.2. Macha.7. Rex mūdi defunctos nos p suis legib⁹ in eterne vite resurrectione suscitabit. Et.i. Cor.15. Omnes qdē resurgemus. Et ibidē. Stella differt a stella in claritate: sic erit ꝛ resurrectio mortuoꝝ. Et i. Thessal.4. Nolum⁹ vos ignorare de dormientibus vt nō.c.s.ꝛ.c.q.s.nō.h. Si.n.c.ꝙ iesus.m.e.ꝛ.r.i.ꝛ.d.e.q.d.p iesum ad cū eo. Et Luc.14. Retribuet̄ tibi in resurrectione iustoꝝ. Et Joh.5. Procedent q.b.f.in resurrectione3 vite: q ꝟo.m.e.in.r.iudicij. Et. Mathe.22. Jn resurrectione neq; nubent neq; nubent̄. Et ne multa dicamus in vtroq; symbolo resurrectio mortuoꝝ decantat̄. De qua etiā in c.i. de sum. trini. ꝛ fi. ca. Jnnocenti⁹ terti⁹ ait sic. Omnes cū suis pprijs resurgent corporibus: q̄ nunc gestant vt recipiāt f̄m opa sua siue bona fuerint siue mala: illi cū diabolo penā ppetuā: ꝛ isti cū xp̄o gloriā sempiternā. S3 contra hāc veritatē arguūt nōnulli multipliciter. Primo infirmāt testimoniū scripturaꝝ asserētes ꝙ qcqd in eis dicit̄ de resurrectione est spiritualiter intelligendu3: l3 etiā corpaliter loq videant̄: sicut cū dicim⁹ multa de deo corpalia: q incorporeus ē q̄ p metaphorā aliqd spirituale designāt. Secūdo arguūt: qr.1. Cor.15. dr̄. Caro ꝛ sanguis regnū dei nō possidebūt. Tertio arguūt qr dicit Auicenna.3. metha. Qd̓ annihilatū ē nō reducit̄: s3 forme corpoꝝ humanoꝝ ad vltimū annihilant̄: qr nihil de eis remanet nisi materia prima: ergo ille forme eedē numero nūq̄3 reuertent̄. Quarto arguūt: qm̄ cōtingit vt alīq̄ hoies carnib⁹ vescant̄ humanis: ꝛ solu3 talī nutrimēto nutriant̄. Caro ergo eadē i plurib⁹ hominib⁹ reperit̄. Nō est aūt possibile ꝙ i pluribus resurgat: nec aliter videt̄ vniuersalis resurrectio integra: si vnicuiq; non restitueretur qd̓ habuit: videt̄ ergo ipossibile ꝙ hominū resurrectio sit futura. Ad primū argumētū rn̄det Tho. in.4. summe contra gentiles.d.ꝙ Philetus qdā ꝛ Hymeneus tenuerūt spūaliter intelligēda dūtaxat ꝟba scripturaꝝ de resurrectione: quos apl's.2. Thimotei.2. reprobat.d. Philetus ꝛ Himeneus exciderāt a veritate.d. resurrectionē ia3 esse factā. Cōtra coꝝ igitur opinionē ē euāgelicus tex. Joh.5. vbi de vtraq; resurrectōe spūali.s.ꝛ corporali expresse dn̄s ē locutus. Ait.n. Amē amē dico vobis qr venit.h.ꝛ nūc est.q.m.au.u.fi. dei: ꝛ q au.vi. Qd̓ ad resurrectionē spūale3 animaꝝ ptinere videt̄: q̄ iā tunc fieri incipiebat: cū aliq per fidē xp̄o adherebāt. S3 postmodū corporalē resurrectionē exprimit.d. Uenit hora in qua.o.q.i.m. sunt.au.vo.fi.dei. Manifestū est aūt ꝙ in monumētis nō sunt aie s3 corpora: ergo p̄dicit̄ hic resurrectio corpoꝝ. Ad secūdū argumētū dicit Boñ.in.4.di.43.ꝙ aplus loquit̄ ibi de carne ꝛ sanguine q̄ꜩtū ad corruptionē: nō q̄ꜩtū ad substātiā: vt intelligat̄ ꝙ q carnaliter viuunt regnū dei possidere nō poterūt: ꝛ sumit̄ ibi caro p hoie p synedochen. Ad tertiū argumentu3 rn̄det Ric.in.4.di.43.ꝙ Auicenna loquit̄ de ptāte nature q̄ ē limitata ꝛ finita: virt⁹ aute3 diuina cū sit infinita pōt idē corp⁹ in numero reformare: ꝛ aic sue vnire. Ad quartū argumētum

tuꝫ rñdet Tho. in. 4. summe cõtra gentiles. c. 81. ꝙ nõ eſt neceſſariũ ꝙ qcqd fuit in hoīe materialiter reſurgat in eo. Et iteꝝ ſi aliqd deeſt ſupplet̃ p potẽtiã dei. Ad hoc ergo ꝙ reſurgat homo idẽ numero nõ requirit̃ ꝙ quicqd fuit materialiter in eo ſm totũ tempus vite ſue reſumat̃ ſed tãtũ quãtũ ſufficit ad cõplemẽtũ debite quãtitatis: ⁊ pcipue illud reſumendũ videt̃ qđ perfectius fuit ſub foꝛma ⁊ ſpecie humanitatis ſubſiſtens. Caro ergo comeſta reſurget in eo ĩ quo pꝛius fuit anima rationalis pfecta: in ſecũdo vero ſi nõ ſolũ carnibus humanis paſtus eſt: ſꝫ et alijs cibis poterit reſumere tantuꝫ de alio qđ ei materialiter aduenit: qđ erit neceſſariũ ad debitam quãtitatẽ coꝛpoꝛis reſtaurandã. Si vo ſolum humanis carnibus ſit paſtus reſurget ĩ eo quod a generantibus traxit: ⁊ quod defuit ſupplebitur omnipotentia creatoꝛis: ꝙ ⁊ ſi parentes ex ſolis humanis carnibus paſti fuerãt: vt ſic ⁊ eoꝝ ſemen qđ eſt ſuperfluũ alimẽti ex carnibus alienis generatũ ſit: reſurget qdẽ ſemen in eo q eſt natus ex ſemine: loco eius cuius carnes comeſte ſunt ſupplebit̃ aliunde: hoc eniꝫ in reſurrectione ſeruabit̃: ꝙ ſi aliquid materialiter fuit in pluribus hominibus: reſurget in eo: ad cuius pfectionẽ magis ptinebat: vnde ⁊ ſi fuit in vno vt radicale ſemen in quo eſt generatus: in alio vero ſicut ſupplemẽtũ ſupueniens reſurget in eo qui eſt generatus ex hoc ſicut ex ſemine. Si vero in vno fuerit vt ptinens ad pfectionẽ indiuidui: in alio vt deputatũ ad pfectioneꝫ ſpeciei: reſurget in eo ad quẽ ptinebat ſm perfectionẽ indiuidui. Unde ſemẽ reſurget in genito: ⁊ nõ in generãte. Et coſta Ade reſurget in Eua: nõ in Adã in quo fuit ſicut in nature pn̄cipio. Si aũt ſm eundẽ pfectionis modũ fuit ĩ vtroqꝫ reſurget in eo in quo pꝛimitus fuit: que omnia fient virtute illius cui nihil eſt impoſſibile. Hinc Aug. li. 22. de ciui. dei. c. 20. ait. Abſit vt ad reſuſcitanda coꝛpoꝛa viteqꝫ reddenda nõ poſſit omnipotentia creatoꝛis oĩa reuocare: que vis beſtie vel ignis aſſumpſit: vel in puluerem cinerẽue collapſum: vel in humoꝛẽ ſolutuꝫ vel in auras eſt exaltũ. Abſit vt ſinus vllus ſecretũqꝫ nature ita recipiat aliquid ſubtractũ ſenſibus noſtris: vt omniũ creatoꝛis aut cognitionem lateat: aut refugiat ptãtem. hec ille. Secundo pbat̃ veritas generalis reſurrectionis ratione: que triplex eſſe poteſt. Pꝛima dicitur reparationis. Secunda pfectionis. Tertia conplexionis. Pꝛima ratio oſtendẽs futuram coꝛpoꝝ reſurrectionẽ dicit̃ repatõis. Ut. n. dicit anſel. in li. cur deus hõ. Si hõ nõ peccaſſet nũqꝫ moꝛeret̃: ſed cũ anima ſimul ⁊ coꝛpe ad beatam gloꝛiã aſſumeret̃: ergo ſi xp̃s pfecte reparauit hominẽ lapſum debuit illũ ad taleꝫ ſtatũ reducere: in quo ſimul aĩa ⁊ coꝛpus gloꝛificaret̃. Cũ autẽ hoc nõ fiat in pñti qꝛ oẽs moꝛimur: ergo aut oẽs reſurgemꝰ poſt moꝛtẽ: aut humani generis reparatio fuit minus ſufficiẽs: qđ ẽ falſum. Idcirco ſaluatoꝛ noſter voluit a moꝛtuis reſurgere: vt dictũ eſt in p̃cedentibus: quatenꝰ ⁊ nos de reſurrectõe nr̃a ſpẽ habeamꝰ indubitatã. Unde ⁊ Paulus. i. coꝛ. 15. ait. Si autem xp̃s p̃dicat̃ ꝙ reſurrexit a moꝛtuis: quõ qdã dicunt in vobis ꝙ reſurrectio moꝛtuoꝝ nõ ẽ. Si aũt reſurrectio moꝛtuoꝝ nõ eſt: neqꝫ xp̃s reſurrexit. Secũda ratio dr̃ pfectõis. Ut. n. inquit Ric. reſurrectio coꝛpoꝝ facit ad pfectionẽ vniuerſi. Eſt. n. triplex ſubſtãtia. ſ. pure coꝛpalis: ⁊ pure ſpũalis: ⁊ coꝛpali ⁊ ſpũali cõpoſita. Si aĩe ergo a coꝛpoꝛibꝰ ſeparate nũqꝫ coꝛpoꝛibꝰ iteruꝫ vnirent̃: ſequeret̃ ꝙ in hac pte vniuerſuꝫ ppetuo ſua pfectõe careret. Preterea aĩa nata ẽ vt ſit pars ſubſtãtie cõpoſite ex coꝛpoꝛali ⁊ ſpirituali nature: ps autẽ hꝫ de cõi lege imp̃fectũ eẽ extra totũ. Incõueniẽs aũt eſt vt tã nobilis ſubſtantia ppetuo careat naturali pfectione ſui eſſe. Inſup cũ aĩa ſit coꝛpis foꝛma: ⁊ foꝛma naturalem inclinationẽ habeat ad materiã: aĩa ex cõſequenti naturalẽ inclinationẽ hꝫ ad pficiendũ humanũ coꝛpus ⁊ regenduꝫ: ſꝫ nulla naturalis inclinatio eſt fruſtra: qꝛ vt dicit̃ in. 3. de anima. Natura nihil facit fruſtra. Et i. i. de celo ⁊ mũdo. Natura nõ facit aliqd factũ vacuũ. Et ſi h̄ ẽ veꝝ de natura naturata multo foꝛtius de natura naturãte: hoc eſt de inſtitutoꝛe create nature qui ipſam nõ naturaliter nec de neceſſitate: ſed libera volũtate inſtituit. Fruſtra aũt ⁊ vana eẽt in aĩa ſeparata p̃dicta inclinatio ſi nũqꝫ eſſet humano coꝛpoꝛi iteꝝ vnienda. Tertia ratio dicitur cõpletionis. Nã vt ait hyſidoꝛus in pꝛimo de ſummo bono. c. 29. Qui mẽte tractauerunt qđ pficerẽt coꝛpe: ſimul ⁊ aĩo punient̃ ⁊ coꝛpe. Spectat ergo ad cõpletã rõnẽ punitõis iniquoruꝫ ⁊ manifeſtationẽ diuine iuſticie: vt mali cũ ſuis ppꝛijs coꝛpibꝰ ppetuo puniant̃. Si etiã requirit ſup abundãtiſſima clemẽtia ⁊ liberalitas ſũmi dei vt electi ſui cũ ppꝛijs coꝛpibꝰ eternaliter letent̃ ⁊ gaudeãt. Fuerũt nãqꝫ coꝛpa ipſa inſtrumẽta ⁊ oꝛgana animaꝝ ad virtutum opera exercẽda. Ipſi eteniꝫ ſancti p chꝛiſti amoꝛe car

nem suam crucifixerunt cum vitiis ⁊ concupis
centiis. Et vt ait Pau. Heb. xi. Alii distenti
sunt non suscipientes redemptionem: vt melio
rem inuenirent resurrectionem. Alii vero ludi
bria ⁊ verbera experti: ⁊ insuper ⁊ vincula ⁊ carce
res: lapidati sunt: secti sunt: temptati sunt: i oc/
cisione gladii mortui sunt. Circuierunt in me/
lotis: ⁊ in pellibus caprinis: egentes: augustia
ti: afflicti: quibus dignus non erat mundus in
solitudinibus errantes: in montibus ⁊ spelun/
cis ⁊ in cauernis terre. Tertio probatur exẽ
plo veritas resurrectionis generalis. Et Aug.
li. 22. de ci. dei. refert exẽplum illud qd̾ valerius
recitat li. p̊. rubrica de miracul'. Et macro. li. i.
de somno scipionis. Et plato in li. de repub. ꝙ
quidam Pheretres natione Pamphilus mi
les officio cum vulneribus in prelio acceptis
vitam effudisse crederet: cum. 12. die inter cete
ros vna peremptos iacens tandem esset honorã
dus igne subito seu recepta anima seu retenta
quicquid emensis diebus egerat videratue tan
q̄ȝ publicum professus iudicium humano ge/
neri enunciauit. Faciunt adhuc ad resurrectio
nem corporum approbandam exempla eorum
qui surrexerunt p solam virtutem dei tam in ve
teri q̄ȝ in nouo testamẽto. Scribitur nanq̄ȝ .3.
Reg. 17. ꝙ Helias precibus suis filiũ vidue
suscitauit: quia iam mortuus erat. Et de ipso di
cit Hiero. in prologo in Jonam. Scĩ ionam
hebrei affirmant filium fuisse mulieris vidue
Sareptane: quem Helias propheta mortuuȝ
suscitauit: matre postea dicente ad eum. Nunc
cognoui ꝙ vir dei es: ⁊ verbum dei in ore tuo
verum est. Et. 4. Reg. 4. c. habetur ꝙ Heli/
seus extinctum filium mulieris precibus su/
is ad vitam reuocauit. Luc. vero. 7. c. ponitur
resurrectio adolescentis. Et Math. 9. resurrec/
tio filie archisynagogi. Et Jo. xi. resurrectio
Lazari quatuor dies in monumento iam habẽ
tis. Et Act. 20. c. narratur de Paulo qui dum
predicaret apud Troadẽ: quidam adolescẽs no
mine Eutychus super fenestram cum merge/
retur somno graui cecidit de tertio cenaculo de
orsuȝ ⁊ sublatus oblatus est mortuus. Ad quẽ
cuȝ descendisset Paulus: incubuissetq̄ȝ super
eum: adolescens ille protinus viuens ⁊ incolu
mis resurrexit. Et vt breuius ptem istam con/
cludamus omissis aliis in medium adducem⁹
memorabile illud exemplum de. 7. dormiẽtib⁹
qd̾ Theodorus ⁊ Rufinus insimul scripserũt
In ciuitate ergo Ephesi orti sunt. s. Maximi
anũs Malchus Martianus Joannes Se/
raphion ⁊ Constantinus. Hi cũ accusati eẽnt
Decio tunc Ephesi exĩti ꝙ xp̄iani essent: da/
to eis resipiscendi spacio vsq̄ȝ ad reditum De
cii qui prouinciam visitaturus erat dimittunť.
At illi interim patrimonium suum in paupes
expendentes: inito consi io montem Celion se
cesserunt: ⁊ ibi esse secretius decreuerunt. Diu
ergo latentibus sic vnus eoꝝ. s. Malchus mu
tato habitu ne cognosceretur ad emendum pa
nes ciuitatem intrabat. Cum autem Deci⁹ re/
diisset ⁊ eos ad sacrificandum perquiri iussissȝ.
Malchus territus ad socios rediit: qui seden/
tes et colloquentes in luctu et lachrymis sicut
deus voluit dormierũt. Mane autem facto cũ
innotuisset Decio illos in spelunca latere iussit
os spelunce lapidibus obstrui. vt ibi fame mo/
rerentur. Mortuo ergo decio post annos. 196
tempore Theodosii imperatoris pullulauit he
resis eorum qui negabant resurrectioneȝ mor
tuorum. Unde contristatus Theodosius idu
tus cilicio per singulos dies flebat. Quod mi
sericors deus videns thesaurum sue pietatis
apuit: misitq̄ȝ in cor cuiusdã burgensis Ephe
si: vt in illo monte edificaret stabulum pastori/
bus suis. Cementarius ergo speluncam apien
tibus surrexerunt sancti: ⁊ putabant se vna no
cte tm̃ dormisse. Malchus vero ad vrbem de
scendere disposuit vt panes emeret ⁊ quid de
ipsis diceretur sentiret: ⁊ cuȝ deuenisset ad os
spelunce videns lapides miratus est. Deniq̄s
autem ad portam vrbis vidit signuȝ crucis su
perius depictum. Inspexit cum admiratione
⁊ timore: pariter vrbem ingredit in qua nemi/
nem cognoscebat audiebatq̄ȝ homines colloq̄n
tes de xp̄o: sicq̄ȝ stupefactus ⁊ attonitus acces/
sit ad eos qui panes vendebant: ⁊ cum argen/
teos protulisset mirati venditores dicebant ad
inuicem: ꝙ ille iuuenis antiquum thesaurum i
uenisset. Malchus vero eos ad inuicem loqui
videns territus rogabat eos vt ipsum dimitte
rent: ⁊ panes ⁊ pecuniam retinerent. At illi
tenentes eum dixerunt. Unde es tu qui the/
sauros imperatorum inuenisti. Indica nobis:
erimus socii tecum: ⁊ celabimus te. At ille q̄si
insanus stabat. Illi vero clamare ceperunt ꝙ
thesaurum absconditum iuenisset: adduxerunt
q̄ȝ eum ad ep̄m ciuitatis nomine Marmertinũ
⁊ ad proconsulem nomine antipatreȝ. Qui dũ
vidissent argenteos: interrogassẽtq̄ȝ Malchũ
vbi reperiisset: procidens ante eos Malch⁹

dixit. Pro deo dicite mihi vbi est Decius im
pator: q heri fuit i hac ciuitate. Ep̄s dixit. Fili
non est hodie in terra qui Decius imperator
nominetur. Hic fuit ante longū tempus Mal
chus dixit. In hoc ergo stupeo: ⁊ nemo mihi
credidit. Sed sequimini me: ⁊ ostendam vobis
socios meos qui sunt in monte celion: ⁊ ipsis
credite. Hoc.n. scio ꝙ a facie decii imperato/
ris nos confugimus: ⁊ heri sero vidi ꝙ ingres
sus est Decius hanc vrbem: si tamen hec est ci
uitas Ephesi. Tunc ep̄s dixit proconsuli. Vi
sio est: quam vult dn̄s ostendere in iuuene isto
Perrexerunt ergo cum eo ⁊ populi plurima
multitudo: ⁊ inuenerunt sicut Malchus dixe/
rat: videntesqꝫ facies sanctorum glorificauere
dn̄m. nunciaueruntqꝫ rem tam grandem impe
ratori: qui mox ex Constantinopoli Ephesum
veniens iuit ad locum vbi sancti morabantur
amplexatusqꝫ illos dicebat. Sic video vos tā
ꝙ̄ si viderem dn̄m resuscitantem Lazaꝝ. Tūc
dixit sanctus Maximianus. Crede nobis: ꝙ
ꝓpter te suscitauit nos deus. Vere enim resur
reximus ⁊ viuimus: sicut infans ē in vtero ma
tris non sentiens lesionem ⁊ viuit: sic fuimus
viuentes iacentes ⁊ dormientes: ⁊ non sentiē
tes. Ex his dictis consolatus totus populus fu
it xp̄ianorum: ⁊ cunctis videntibus inclinan/
tes capita sua in terram spiritum dn̄o tradide/
runt. Surgens autem imperator cecidit super
eos flens ⁊ deosculans eos. Et cuꝫ iussisset fie
ri loculos aureos: in quibus mitterentur: in ip
sa nocte apparuerūt imperatori. d. vt sicut hac
tenus in terra iacuerant: ⁊ de terra surrexerāt:
ita eos dimitteret: donec illos deus iterum sus
citaret. Iussit ergo imperator locum illūm i ho
norem ⁊ memoriam eorum ornatis lapidibus
decorari.

An resurrectio erit generalis respectu ele/
ctoruꝫ: dānatoꝝ: ⁊ puuloꝝ. Capitulū. 2.

Secundum mysterium de resurrectiōe
generali declarandum dicit generali/
tatis: in quo aperiendum est an resur/
rectio erit generalis: ⁊ hoc triplici r̄spectu. Pri
mo respectu electorum. Secundo damnatoꝝ.
Tertio puulorum. Primo videndum est si
resurgent elect. Et licet ex precedentibus fir/
miter habeatur ꝙ sic: tamen nōnulli arguunt i
contrarium. Et primo quia liberior est anima
ad contemplandum deum a corpore exuta ꝙ̄
corpori coniuncta: sed nihil debet fieri quo aie
electorum sint minus libere ad contemplāduꝫ
deum: ergo electorum anime iterum corpori/
bus non reunientur. Secundo arguunt: qr
non debet participare in premio qd̄ prestat im
pedimentum in merito: sed corpus prestat im/
pedimentum anime in merito: quia vt dicitur
ad Gal. caro concupiscit aduersus spiritum: er
go non debet pticipare cum anima in premio:
participaret autē si iterum aie vniretur electe.

Tertio arguunt: quia non potest esse resurre
ctio: nisi a morte in vitam reparatio: sed nō om
nes homines moriuntur: ergo non omnes re
surgent. Dicit enim in symbolo: ꝙ xp̄s ven/
turus est iudicare viuos ⁊ mortuos: ergo aliq
iudicabuntur qui nunq̄ morient. Et Hiero.
ad Marcellam ait. Quosdam in fine seculi ad
ueniente xp̄o non esse morituros: sed viuos re
pertos in imortalitate repente mutandos. Et
Aug. li. 2. de baptismo puulorum dicit. Qui
busdam in fine largietur vt mortem istam re/
pentina cōmutatione non sentiant. Ad pri/
mum argumentum respondet Ric. ꝙ licet aia
vnita corpori tali quale habet modo non sit ita
libera ad contemplandum deum sicut a corpo
re exuta: tamen hoc non est verum de corpore
glorificato quale habebunt electi in resurrectio
ne. Ad secundum dicendum s̄m Ric. ꝙ in
corpore nostro duo sunt. s. natura. ⁊ hec non p̄
stat impedimentum merito: ⁊ viciositas que
prestat impedimentum merito: ⁊ ideo in electis
non resurget viciositas corporis: sed natura.

Ad tertium refert Ric. ꝙ falsum est dicere ꝙ
nō omnes homines morient cum dicat Gen.
3. ad Adam. Puluis es ⁊ in puluerem reuer
teris: que sentētia cecidit super oēs qui s̄m le/
gem nature ab eo erāt descensuri. Vn̄ Pau.
Ro. 5. d. Sicut ꝑ vnum hominem peccatum
in hunc mundum intrauit ⁊ per peccatū mors
ita in omnes homines mors pertransijt: i quo
omnes peccauerunt. Et Heb. 6. ait. Sta/
tutum est omnibus semel mori. Quare dicen/
dū est ꝙ ad soluendum debitum originalis pec
cati omnes homines moriuntur. In symbolo
vero dr̄ ꝙ xp̄s iudicabit mortuos qui iaꝫ mor
tui sunt: ⁊ viuos qui. s. viuunt in presenti licet
sint morituri. Hiero. etiam pro tanto dixit q̄s
dam non morituros: quia post mortem quasi
statim resurgent. Aug. autem dictum suuꝫ cor
rexit li. 2. retractationū. c. 23. Secūdo vidē/
dum est si resurgent omnes adulti damnati.
Et hoc propter v̄bum prophe. d. Non resur
gent impii in iudicio. Ad qd̄ r̄ndet Ric. ꝙ illd̄

Vbum intelligitur vel de resurrectione spiri/
tuali in p̄nti iudicio misericordie: vel de resur/
rectione corporali gloriosa: quod patet ex vbis
sequentibus vbi subditur. Neqꝫ peccatores i
consilio iustorum. Tertio videnduꝫ est an re
surgent paruuli qui cum solo originali decesse
runt. Et quibusdam videtur quod non: eo q̄
resurrectio erit propter plenam retributionem
meritorum: sed paruuli tam purgati a peccato
originali q̄ꝫ illi qui in peccato originali decedūt
non meruerunt nec demeruerunt: ergo nec illi
nec isti resurgent. Sed in contrarium est s̄nia
omnium theologorum. Ideo Ric. dicit q̄ p/
uuli qui cum originali decesserunt resurgent.
Ratio est: quia pro peccato originali obligatur
homo ad penam damni: peccatum autem ori/
ginale contrahit illa anima per sui vnioneꝫ cū
infecta carne: ⁊ ideo conueniens est vt anime
puulorum carentiam visionis dei perpetuo pa
tiantur suis corporibus vnite: per quorum cō
tagionem incurrerunt obligationem ad penā.
Ad rationem ergo in contrarium dicenduꝫ q̄
q̄ꝫuis in puul' non sit actus merendi: vel dme
rendi: in illis tamen in quibus remissuꝫ ē pec
catum originale est radix merēdi. s. gratia gra
tum faciens: ⁊ in illis quibus nō ē remissum
est radix demerendi. s. habitualis concupiscen
tia: ⁊ ideo resurgent tam isti q̄ꝫ illi. Ex quibus
omnibus concludimus resurrectionem corpo
rum futuram ad omnes hoies se extendere.

Qualiter mortui resurgent respectu loci: dispositionis: ⁊ finis. Capitulum. .3.

Tertium mysterium de resurretiōe ge/
nerali dr̄ qualitatis: in quo aperiendū
est qualiter mortui resurgent: ⁊ hoc tri
plici respectu. Primo respectu loci. Secundo
respectu dispositionis. Tertio respectu finis.
Primo videndum est qualiter mortui r̄sur
gent respectu loci: in quibus. s. locis resurrectu
ri sunt. Et dicit Ric. q̄ si corpora mortuorum
siue illorum pulueres fuerint in monumentis:
ibidem reformabunt̄ ⁊ surgent. iuxta illd̄ Eze
ch. 37. Ecce ego aperiam tumulos vestros: ⁊
educam vos de sepulchris vestris popule me
us. Et glo. super illud Math. 27. Monumē
ta apta sunt ⁊c̄. d. Monumenta apta sunt i ty
pum resurrectionis future. Si āt corpora non
erunt in monumentis: resurgent in illis locis
in quibus tpe resurrectionis erit ps principa/
lior corporis. Si āt illo tpe contingat alicuius
corporis partes eē in pluribus locis: vtpote qr
medietas cordis eēt in vno loco: ⁊ medietas in
alio: ⁊ sic de capite ⁊ aliis membris: resurre/
ctio fiet in loco vbi deus volet. Si āt in vno lo/
co eēt cor totum: ⁊ in alio totum caput: tunc q/
dam dicunt q̄ resurrectio fiet in eo loco vbi erit
cor quia ipsum formatur p̄usq̄ꝫ cetera membra
vt dicit Ar. in. 15. de animalibus. Et sic dicit
Auicenna. Cor est p̄mū membꝝ in vita ⁊ est
p̄mum p̄ncipium venarum ⁊ neruoꝝ: ⁊ ab ip
so tanq̄ꝫ a p̄mo p̄ncipio deriuatur p totum cor
pus influentia anime vitalium motuum causati
ua: quia ab ipso est p̄ma origo spirituū qui sunt
delatiui influentie ipsius anime. Circa cor ēt
alia membra cōgregant̄: sicut cōtra centrum:
⁊ est illud quod vltimo morit̄ in homie. Alii di
cunt q̄ homo resurget vbi tunc erit caput: quia
vt habet̄. ff. de reli. ⁊ sum. fune. l. cum in diuer
sis. Ibi est hominis sepultura: vbi est caput ei⁹
sepultum. Amb. ēt in glo. sup p̄s. Vid̄ humi
litatem meam ⁊ eripe me: dicit q̄ caput totum
corpus dirigit ⁊ sensibus implet: ⁊ ibi exp̄sse vi
det̄ attribuere sibi primatū inter oēs ptes toti⁹
corpis. Quicqd aūt de hoc sit: relinquam⁹ ipsi
deo: cuius virtute vt dictum ē resurrectio mor
tuoꝝ fiet. 2° videndū ē qualiter mortui resur
gent respectu dispositiōis: ⁊ hoc quantum ad
tria. p̄mo quantū ad etatē. 2° quātū ad quanti
tatē. 3 quātū ad deformitatē. Primo quātū
ad etatē querit̄ si oēs resurgent in eadē etate.
Et rn̄det Ri. i. 4. di. 44. q̄ etas potest accipi
dupliciter. Vno modo p toto tpe quo vixit ho/
mo ab instanti sue formationis vsqꝫ ad instans
sue reformationis: ⁊ sic nō omnes in eadē eta
te resurgent. Alio modo p statu corpis ⁊ vir
tutis: qui ex annis in humano corpe relinquit̄
s̄m quem modū accipiendi etatem dicimus q̄
Adam factus fuit i etate virili. Et sic oēs in ea
dē etate resurgent: qr omnes resurgēt in statu
corporis ⁊ naturalis virtut̄ quā habituri erāt
si tantum vixissent vel hūerunt qui tm̄ vixerunt
que ē in tpe ad quod terminat̄ motus p̄ficiendi
qui circiter de lege cōi est illud tp̄us quo xp̄us
mortuus ē. Propterea glo. Eph. 4. quā ma/
gister sen. inducit i tex. dicit. Oēs i eadē etate
resurgēt i qua xp̄s mortuus ē ⁊ resurrexit: cu/
iuscūqꝫ etatis mortui fuerint. Et Augu. 22. li.
de ci. dei. c. 15. inquit. Quod commemorauit
apostolus de mēsura etatis plenitudinis xp̄i:
sic accipiamus dictū vt nec vltra nec infra iuue/
nile formā resurgant corpa mortuoꝝ: sed in ea
etate ad quā xp̄m puenisse cognouimus. Se
cundo

cũdo quãtũ ad quãtitatẽ querũt doc. vtrũ oẽs resurgent in eadẽ forma. Et rñdet Ric. ꝙ nõ sed quilibet resurget in ea quãtitate ꝛ mẽsura si ne statura: que vnicuiq; indiuiduo debebat in termino motus pficiendi secũdum naturalẽ vir tutem caloris extẽdẽtis humidũ humidi: ꝛ sus cipientis extensionẽ. Si aũt p errorem nature vel p nimiam supabundantiam materie esset i debitus quantitatis excessus: vel diminutio si ue defectus diuina potẽtia supplebit vel reseca bit: put plene ponit Aug. li. 22. de ci. dei. c. 15

Tertio quantũ ad deformitatem querit: vtrũ corpora resurgentium resurgent cum deformi tatibus suis. Et quidam arguũt ꝙ sic. Primo quia cicatrices sunt deformitates in corpore: s; corpus xpi resurrexit cũ cicatricibus: vt patet Jo. 20. ergo multo fortius resurgent alia cor pora cum suis deformitatibus. Secũdo argu unt: qꝛ Aug. dicit. 22. de ci. dei. c. 17. ꝙ mulie res in sexu feminco resurgent: sed femineus se xus est ex defectu nature ꝛ preter eius i tentio nem: qꝛ sicut dicit Ar. in. 16. de aialibus. Fe mina est vir occasionatus. i. impfectus: ergo aliqua deformitas erit i illis resurgentib⁹. S; in cõtrariũ est auctoritas Aug. in Ench. dicẽs Resurgent corpa sanctorum sine vllo vitio ser uata integritate natur. Rñdẽt ergo doc. theo. ꝙ sicut accipi potest ex snia Aug. 22. de ci. dei c. 19. Omnis deformitas reducit vel ad illam que est ex pte coloris: vel ad illam q̃ ẽ ex pte fi gure: vel ad illam que est ex pte diminutionis ptium: vel ad illam que est ex pte supabundan tie. Quocũq; modo accipiat deformitas nullo pacto erit in corporibus electorũ. Corpora aũt damnatorum resurgent sine deformitate que ẽ ex pte diminutionis ptium: qꝛ vt apostolus di cit. i. Cor. 15. mortui resurgent icorrupti. s. sine diminutione fm glo. Sed vtrũ resurgant sine deformitatibus aliis dubiũ est. Et quidam di cunt ꝙ deformitates alie manebunt eis ad ma iorem confusionem illorum. Alii vero dicunt ꝙ resurgent sine illis: qꝛ in reparatione corpis resurgentis magis attendet nature pfectio quã conditio que prius fuit. Hoc tamen Augu. in ench. relinquit idetermínatũ. d. ꝙ nos fatigari nõ d; corũ incerta hitudo vel pulchritudo quo rũ erit certa ꝛ sempiterna dãnatio. Ad pmũ ergo argumẽtũ respondet Augu. 22. de ci. dei. c. 20. ꝙ cicatrices in corpore xpi: ꝛ in corpori bus martyrũ: vt ẽt tactum est in sermone pce denti non erũt ad deformitatem: sed ad digni tatem ꝛ decorẽ. Ad secũdũ argumentũ notã dum ꝙ vt Aug. dicit. 22. de ci. dei. c. 17. Aliq voluerunt dicere q oẽs resurgent in sexu viri li pp verbum aplĩ q ait. Eph. 4. Donec oẽs occurramus i virũ pfectũ. Et sic Aug. exponit Vir dicit ibi nõ a sexu sed a virtute: non corpis sed mentis: p quẽ modũ mulier sancta vir est. Et fm hoc dicit in ps. Beatus vir q nõ abiit in consilio ꝛc. quod itelligi ẽt põt de muliere. Di cendum ergo ꝙ sicut viri resurgẽt in sexu viri li: sic mulieres in femineo: qꝛ hoc exigit natura i diuidui: ꝛ cõgruit pfectioni speciei: ꝛ erit occa sio laudandi sapiam dei. Et vt ait Aug. vbi. s. Mẽbra feminea non erunt accõmodata veteri vsui: sed nouo decori: quo nõ alliciatur aspiciẽ tis concupiscentia que nulla erit: sed dei laudet sapientia atq; clementia: q̃uis igitur mulier ge neretur preter intentionem nature particula ris: est tamen de intentione nature vniuersa lis: que vtrunq; sexum requirit ad pfectionem humane speciei: nec erit post resurrectionem i illo sexu confusio: qꝛ sicut dicit Aug. non erit ibi libido q̃ confusionis cã est. Nam priusq̃; peccassent nudi erant: ꝛ non cõfundebant vir ꝛ femina. Unde nec post resurrectionem vesti bus opus erit. Tertio videndũ ẽ qualiter mor tui resurgent respectu finis. Et ad hoc dicim⁹ ꝙ vt ex precedentibus colligi potest: finis dã natorum erit vt cum corporib⁹ eternaliter cru cientur: finis autem electorum erit: vt cum cor poribus in perpetuum letentur ꝛ consolentur Sed dubium in hoc oritur: vtrũ electorũ beati tudo maior erit post iudicium q̃; ante. Et rñ det Ric. di. 49. ꝙ maior erit extẽsiue: eo ꝙ mo do non habent nisi beatitudinem anime: tunc aute; erunt beati ꝛ in anima ꝛ in corpe. Bea titudo etiam cuiuslibet anime erit maior exten siue: quia nunc gaudet de bono proprio: tunc autem gaudebit ꝛ de suo ꝛ de corporis bono. Aliqui tamen dicunt quod non erit maior in tensiue. Sed contra eos est auctoritas magi stri. d. in tex. Peracto iudicio ampliorem glo riam sue claritatis deus monstrabit electis: nõ ꝙ anima sit receptura maiorem glorie habitũ: sed quia augebitur perfectio sue naturalis vir tutis. Quanto autem perfectior est naturalis anime virtus: tanto cum equali adiutorio su pernaturali deum clarius videt: ꝙ autem pfe ctior futura sit per corporis resumptionem na turalis anime virtus. Ric. probat sic. Quãto res habet perfectiorem essendi modum: tanto

pfectius pōt habere sue v̄tutis operatōez. Sȝ anima beata p sui corporis resumptionē habebit perfectiorē essendi modū q̄ȝ modo: qȝ omnis pars habet pfectiorē modū essendi in toto q̄ȝ separata: ideo habebit pfectiorē naturalē virtutem q̄ȝ modo. Preterea natura recta nō appetit naturaliter habere aliquid quo habito nō fieret pfectior secundū modum essendi nec s̄m virtutem: sed si cuiuslibet anime beate est natura recta: ꝛ qlibet naturaliter appetit resumptionez corporis ꝓprij: ergo per illam resumptionem quilibet fiet perfectior s̄m essendi modum vel s̄m virtutē. Perfectiorē ergo habebūt anime essendi modū ꝛ virtutem post reassumptionez corporū q̄ȝ ante: ꝛ p cōsequens maiorē beatitudinem: qꝫ autē anima in corpore corruptibili imperfectiorē habeat suā operationē naturalem q̄ȝ separata hoc est p accidens. s. ratione corruptibilitatis corporis. Quia vt dicit Sap̄. 9. Corpus quod corrumpit aggrauat animā. Sȝ vt dicit Aug. 12. sup Geñ. versus finē. Cum anima hoc corpus iam nō animale: sȝ p futurā cōmutationē spirituale receperit: perfectū habebit nature sue modū obediens ꝛ imperans: viuificata ꝛ viuificans tam ineffabili facilitate: vt sit ei glorie quod fuit sarcine. Erit itaqȝ i illa generali resurrectione supadmiranda leticia ꝛ iocunditas amicoꝝ dei: qui ex affectu experient q̄ȝ fructuosum est ꝓpter xp̄m quoscūqȝ subire labores. Ecōuerso vero dānati miseri ex pene acerbitate cognoscent quāta est stulticia: quāta demētia negligere animā: ꝛ fouere corpus: cōtemnere celū ꝛ querere mundū: resistere deo et seruire diabolo. Sollicite igit ꝓuidendū est vt ab ipsis impijs separati p bona opera ꝛ veram penitentiā annumerari valeam⁹ angelicis choris ordinibusqȝ scōꝝ: collaudātes ꝛ bn̄dicētes deū p imortalia secula seculoꝝ. Amē.

Finis quadragesimalis.

Sermo in festo annunciatōis v̄ginis Marie eiusdē Roberti cū alijs sermonibus sequentibus: scilicet de p̄destinatoꝝ numero: ꝛ dānatoruȝ: ꝛ de catenis: ꝛ sic de alijs qui sequuntur

n Etineas Maria: inuenisti. n. grām apud deū. Lu. i. Sacratissime solemnitatis hodierne p̄conia digna laude ingenioli paruitatem deterrent: ꝛ inde orit̄ difficultas fandi vbi adest ratio non tacendi. Quia omnes huius seculi homines v̄ginē deum et hominē in vtero suo recipientē in hac die precipua reuerentia extollere debēt. Quāobrē ꝛ loqui difficile ꝛ tacere videt̄ ingratū. Verūtamē sicut possumus in meritis beatissime dn̄e cōsiderantes sacratissime annunciationis sue mysteria enarremus: si qd ibi fuerit in dicendo diminutū cōpatiet̄ ꝛ ipsa fragilitati nr̄e. Audacter itaqȝ ad nostrā deuotionē circa huius dici solemnitatē dirigimus sermonē. Hec siquidē dies est in qua pro humani generis salute dei filius v̄ginalē ingressus est vterꝰ. Hec dies ē in q̄ angeli leti facti exultauerūt i iubilo. Hec dies est in qua p vniuersum mundū melliflui facti sunt celi. Quare vt possimus mentes nr̄as feruentius deuotioni subijciam⁹: qd̄ vt melius ꝛ deuotius facere possimus de hac bn̄dicta solemnitate dicere statui: que annūciatio v̄ginis gloriose ab ecclesia nuncupat̄: eo qꝫ ipsa virgo i uenit hodie gratiā: nō solū sibi: sed cunctis gentibus: sicut verba ꝓposita dicunt in qb⁹ de hac annunciatione aliqd loqui cupientes tria possumus mysteria cōtemplari.

Primū dicit̄ missionis.
Secundū dicit̄ annunciationis.
Tertiū dicit̄ cōsensionis.

p Rimū mysteriū cōtemplādū d̄r missionis: de quo Luc. i. c. dicit̄. In mense 6. missus est angelus Gabriel a deo i ciuitatē galilee cui nomē nazareth: ad virginez desponsatā viro: cui nomē erat Joseph de domo Dauid: ꝛ nomē v̄ginis Maria. In qb⁹ verbis licet multa possint cōsiderari: nihilominus cā breuitatis quinqȝ consideratōes de hac missione poterunt notari.

Prima dicit̄ quādo.
Secūda dicit̄ quis.
Tertia dicit̄ a quo.
Quarta dicit̄ ad quē locum
Quinta dicit̄ ad quā p̄sonā.

Prima cōsideratio dicit̄ qn̄. Vn̄ d̄r i euangelio: i mēse. 6. s̄m Nico. de lira. s. a cōceptu p̄cursoris: qȝ fuit cōceptus in septēbri circa finē mensis. Saluator aūt circa finē Martij. s. 25. die s̄m Bern̄. Fuit autē hic mensis cōueniēs vt in eo filij dei fieret incarnatio ꝓpter tria.

Primo, ꝓpter nouitatē.
Secundo, ꝓpter delitiositatem.
Tertio, ꝓpter cōformitatē.

Primo fuit cōueniens hic mensis propter nouitatem. Nam ait Ysidorus. 5. libro. ethimol. qꝫ martius appellatur propter Martem

romane gentis auctoꝛē;⁊ dicitur quaſi mēſis
nouaꝝ. Conuenienter ergo tali tempoꝛe debuit
cōcipi:q auctoꝛ eſt mundi. In cuius cōceptio/
ne facta ſunt a deo quattuoꝛ noua. Primuꝫ
nouū eſt angeli ſalutatio. Unde Bern̄.i ſmo
ne de annunciatione dicit. Iniungitur noua le
gatio angelo:⁊ nouā virgo pꝛofeſſa ỽtuteꝫ no
ue ſalutatiōis honoꝛatur obſequio.hec ille. Et
Hierony:in ſmone de aſſumptione. Cogitis
me ⁊c̄. Nō ſimplex vl̄ cōſueta fuit iſta ſalutatio
ſed omni admiratione digna. Secundū facta
eſt noua ſine viro virginalis conceptio. Ideo
Bern̄.in quodā ſmone de pent.ait. Subſtan
tialiter vtero ỽginis elapſus:de ſpiritu ſancto
cōceptus eſt xp̄s. O noua miracula. Cōceptuſ
fuit ſine pudoꝛe:partus ſine doloꝛe:mater ſine
coꝛruptione. Tertiū facta eſt noua tāte maie
ſtatis abbꝛeuiatio:qꝛ Ber.ſup miſſus eſt inqt
In cōceptu ꝑtuqꝫ ỽginali noua ac mira ꝑfecto
incipit qui diligenter inquirit. Poꝛro ibi agno
ſcitur longitudo bꝛeuis:latitudo anguſta:altitu
do ſubdita. Et Hiero.ad Pau. ⁊ Euſto. ve
re nouū ⁊ omniū nouitatuꝫ ſupereminens no
uitas ỽtutū:quādo deus quē ferre nō poterat
mundus:neqꝫ videre aliquis vt viuere poſſit
ſic ingreſſus eſt hoſpitiuꝫ ventris vt coꝛpoꝛale
clauſtruꝫ neſciret:ſicqꝫ geſtatus vt totus deus
in eo eſſet. Quartū facta ē noua omnis crea
ture renouatio. Quippe omnis creatura anti
quata erat:⁊ a ꝓpꝛio vſu elongata:qꝛ poſt pri/
muꝫ peccatū nulla creatura habuit vſuꝫ ſuuꝫ de
bituꝫ. Facta eſt eniꝫ vt homini ſuiret exiſtēti ſi
ne peccato ⁊ ſubdito deo:quādo ergo hō pecca
uit ⁊ iaꝫ myſteriū creaturaꝝ renouatōis creatu
ra debito vſu caruit. Nūc autē eſt reſtituta:qa
xp̄o homini oīs creatura exhibebat ſuiutē ⁊c̄.
⁊ ſic ipletuꝫ eſt illud Apoc.21. Ecce noua facio
oīa. Secūdo fuit hic menſis cōueniēs ꝓpter
delitioſitatē. Naꝫ tp̄e veris ⁊ menſe nouoꝝ ſo
lent q̄dā flumina pꝛincipalia iundare: vt Phi
ſon ⁊ Trigis:ſic modo flumina ſpiritualiū cha
riſmatū ⁊ donoꝝ. Unde Eccl.28. Ego ſapiē
tia effudi flumina.ſ.gratie ⁊ ſcientie. Ideo hy
ſidoꝛus.5.ethimol.dicit. Ver dictū eſt qꝛ viret
tūc poſt hyemē veſtit tellus herbis:⁊ floꝛe cū/
cta replent. Et ph̄s dicit ꝙ ver eſt pictoꝛ terre:
iſtud tempoꝛi gratie cōuenit:poſt hyemē culpe
iſta aruit herba ⁊c̄. Tertio fuit hic mēſis ꝯue
niens ꝓpter cōfoꝛmitatē. Tali enim mēſe ve/
tus Adaꝫ eſt de limo foꝛmatus:⁊ in paradiſo
collocatus:⁊ inde ꝓpter pꝛeuaricationeꝫ expul
ſus. Tali ergo menſe fieri debuit reparatio per
nouū Adā. Unde ⁊ tunc eſt xp̄s incarnatus:
⁊ in paradiſo vteri ỽginalis collocatus vt mul
to melius oparetur:⁊ cuſtodiret illud. Eodem
inſup die quo vetus Adā ſuos ꝑ lignū damna
uit:nouus Adā eos ꝑ ligiuꝫ reparauit. Dicit
eniꝫ ꝙ Adā in mane creatus hoꝛa nona pecca
uit. O Adā vbi es. O adā ecce iā incarnatiōe
filij dei tua oīa mala finient. Secūda cōditio di
citur quis.ſ.miſſus eſt:⁊ dicitur angelus Ga
bꝛiel. Quare autē per angeluꝫ facta ſit iſta ſalu/
tatio triplex ratio ſumi poteſt.

Pꝛima ex parte dei.
Secunda ex parte angeli.
Tertia ex parte virginis.

Pꝛima ratio ſumit ex pte dei: vt ſuaret oꝛ/
do quē ipſe ſtatuit:quo mediātibus angelis di/
uina hominibus miniſtrarent. Hec eſt regula
Dionyſij in li.de angelica hierar.q ait. Dn̄icū
benignitatis myſteriū angeli pꝛimū edocti ſunt
poſtea ꝑ ipſos ad nos cognitionis gr̄a trāſiuit:
Secūdū eniꝫ hyſidoꝛū.7.ethimol. Angeli gre
ce vocant hebꝛaice Malaboth.latine ỽo nūcij
interpꝛetant:ab eo ꝙ dn̄i volūtatē populis nū/
ciant. Angeloꝝ aūt vocabulū officij nomē ē nō
nature. Semꝑ.n.ſpirit⁹ ſunt:ſꝫ cū mittunt vo
cant angeli:qb⁹ ideo pictoꝝ licētia pennas fac
vt celerē eoꝝ in cūctis diſcurſuꝫ ſignificet. An
gelus ergo nūcius dicit:qꝛ ad ỽginē miſſus ē
ad annunciādū myſteriū incarnatiōis filij dei.
Sꝫ cōtra hoc dici poſſet:qꝛ qđ ſupꝛa dicit non
fuit cōgruū. Nā vt dicit Diony.in li.cele.hie/
rar.ſupꝛemis angelis fit reuelatio immediate/
a deo ꝓpter ipſorum dignitatē. Sꝫ mater dei ē
ſup oēs angelos exaltata:ergo videt ꝙ imedia/
te a deo debuerit ſibi annunciari incarnationis
myſteriū:⁊ nō ꝑ angeluꝫ. Ad qđ rn̄det beatus
Tho.3.pte.q.30.ꝙ mr̄ dei ſupioꝛ erat q̄ꝫtū ad
dignitatē:ad quā diuinitus eligebat: Sꝫ q̄ꝫtuꝫ
ad ſtatū p̄ſentis vite inferioꝛ erat angel⁹:qꝛ ip̄e
xp̄s rōne paſſibilis vite modico ab angelis mi
noꝛatus ē:vt dicit Heb.2.c. Sꝫ tn̄ qꝛ xp̄s fuit
ſil viatoꝛ ⁊ cōpꝛehenſoꝛ q̄ꝫtū ad cognitionē diui
noꝝ nō indigebat ab angelis inſtrui. Sꝫ mat
dei nō erat in ſtatu cōpꝛehenſoꝝ:ideo de diui/
no cōceptu ꝑ angelos inſtruenda erat. Et ſi ad
huc obijciat ꝙ beata ỽgo ex lumine gr̄e ⁊ fidei
cognoſcebat dei filiū incarnādū ⁊ credebat h̄ fi
deliſſime q̄ i vtero mr̄is fuerat ſanctificata. Idō
nō videt ꝙ tale myſteriū debebat ei ꝑ angeluꝫ
reuelari. Ego dico ꝙ lꝫ fidē de mediatoꝛe ỽgo

habuerit ante annunciationē angeli: verūtñ ex humilitate cordis sui nunq̄ꝫ cogitauit se ad tale mysteriū sublimandā: igiť ante hoc debuit premoneri. Secūda ratio sumiť ex pte angeli: vt ostenderet se iuuare humanā naturā ⁊ eius q̄re re salutē: sicut diabolus impulerat ad ꝑditioneꝫ ⁊ sicut prima suggestio fuit a diabolo: sic annūciatio saluatoris fieret ab angelo. Et hanc rationeꝫ posuit Beda in omelijs. Aptū humane restaurationis principiū vt angelus a deo mitteretur ad virginē ptu cōsecrandā diuino: qꝛ prima ꝑditionis humane cā fuit: cū serpens a diabolo mittebať ad mulierē spiritu superbie decipiendam. Tertia ratio sumiť ex pte virginis. Primo vt ex tali nuncio mens eius eleuaretur in deū ⁊ sic ardenti charitate flammesceret: vt prius per amorē eū cōciperet mente q̄ꝫ corpore Unde Aug. li. de virginitate ait. Beatior erat Maria cōcipiendo fidē xp̄i: q̄ꝫ cōcipiendo carneꝫ xp̄i. Et post subdit. Materna ꝓximitas nihil Marie profuisset nisi felicius xp̄m corde q̄ꝫ carne gestasset. Secūdo vt eius puritas oñderetur. Ideo Hiero. in s̄mone de assumptione ad Paulā ⁊ Eusto. ait. Bene angelꝰ ad v̄gineꝫ mittiť: qꝛ semꝑ est angelis cognata v̄ginitas. Tertio vt esset certior testis huius sacramēti: quādo suꝑ hoc sacramentū erat instructa. Dicebať ergo nuncius angelus Gabriel. Secūduꝫ Hiero. hoc nomē Gabriel pōt multipliciter interpretari. Primo virtus nostra deus. Secūdo fortitudo dei. Tertio ꝯfortauit me deꝰ Quarto cōformatio dei. Missus est ergo angelus Gabriel: qꝛ virtute diuina cōcepit v̄go nō humana. Secūdo qꝛ diuina fortitudo magis videť connexa fuisse in ista annunciatione q̄ꝫ in mundi creatione. Plus enim distat deꝰ a qualibet creatura sua q̄ꝫ creatura a nihilo. Ideo dr̄ in. c. damnamꝰ. extra de sum. tri. ⁊ fi. ca. Inter creatorē ⁊ creaturam nō pōt tanta dissimilitudo notari quin inter eos sit maior dissimilitudo notāda. Plus ergo fuit facere hominē deū q̄ꝫ producere de nihilo mundū. Tertio angelꝰ cōfortauit virginē. Quarto ꝑ eius annunciationeꝫ cōfirmatū est cor virginis. Tertia consideratio diciť a quo. Dicit tex. euangelij: a deo. Sed pie mens humana dubitare pōt cur non statim post peccatū operatus est deus salutē humanaꝫ: ⁊ carnē non assumpsit de virgine. Ad qđ assignari possunt tres rationes.

Prima ꝓpter peccati punitioneꝫ.

Secūda ꝓpter morbi curationem.

Tertia ꝓpter christi honorationē.

Prima ratio quare tantū distulit incarnari filius dei diciť ꝓpter peccati punitionē. Nā in hoc manifestať diuine vltionis seueritas: q̄ tantos clamores ⁊ luctus hominū tanto tēpore sustinuit anteq̄ꝫ vellet descendere: ⁊ ipse Adā cuꝫ posteritate sua tāto tempore expectauit in limbo exulans a paradiso: qꝛ diuina iusticia nihil inultū relinquit. Secūda ratio est ꝓpter morbi curationē. Nā peccatuꝫ qđ homo cōmiserat ex superbia prouenerat. Ideo per humilitatē liberandū erat: qđ fieri debuit vt homo se infirmū agnosceret: ⁊ liberatore indigere. Unde glo. suꝑ. 3. c. ad Gal. Magno cōsilio factū est: vt post hoīs casum nō illico dei filius mitteretur. Reliquit. n. deꝰ hominē prius in libertate arbitrij in lege naturali: vt sic vires nature sue cognosceret: vbi cū deficeret legē accepit: qua data inualuit morbus nō lege sed nature vitio: ⁊ ita cognita infirmitate clamaret ad medicuꝫ: ⁊ gratie quereret auxiliū. hec ibi. Per totū itaqꝫ tempus illud quo venire distulit cuꝫ multa humilitate sancti patres ⁊ amici eius aduentū ipsius ꝓ̄cibus multiplicatis rogabāt. Facta eniꝫ erat ipsis ꝓmissio de incarnatione filij dei: ⁊ in fide mediatoris viuebāt. Quisnaꝫ non cogitet Adā ⁊ Euā post peccatū cōmissum ad penitentie lamenta se cōuertisse: quādo ecclesia sancta illos cōfiteť ⁊ poniť in numero electoꝝ: qđ esse nō posset sine fide mediatoris. Ideo Aug. in li. de correptione ⁊ gratia dicit. Illa fides sana est: qua credimꝰ nullū hominē q̄ꝫ tūcūqꝫ parue etatis liberari a cōtagione mortis: ⁊ obligatione peccati: nisi ꝑ vnū mediatorē dei ⁊ hominē iesuꝫ xp̄ꝫ. Potes etiā rationabiliter credere qꝛ primꝰ pater Adā: q ita sapiens cōditus fuerat post lamentū penitentie ⁊ recognitionē salutis sue in iesu nascituro de carne sua magna ⁊ mira reuerentia deū coluit: ⁊ colendū generationi electoꝝ mādauit ad iesuꝫ in carne venturꝫ: ⁊ ꝓ salute nr̄a moriturꝫ ardētissimo suspirauit affectu: ⁊ alios docuit suspirare. Cū. n. Adā nōgētis ⁊ triginta annis vixerit sicut pꝫ Gene. 5. Quāta putas documēta salutis de fide mediatoris dedit posteris. Quid Noe vir iustus atqꝫ ꝑfectꝰ fecit qñ inundante diluuio saluū se recepit in archa. Quid Abrahā pr̄ cui facta ē de xp̄o repromissio. Quid Moyses legis lator. Quid sancti patres ceteri oēs ⁊ prophe. Nempe hi oēs agnouerunt morbū suū: imo omniuꝫ hominū q ꝑ xp̄m curari debebāt. O quāti duꝫ viuerent

viuērent in hoc seculo erāt istoꝝ gemitꝰ. o quā ta suspiria. o q̄z vehemētissima ⁊ ardētissima desideria post mortē corporis huius cū illuz tenebrosum limbū inhabitarēt: sperātes inde p christuz reuocari ad lucē glorie p tot milia annorū. O q̄z deuoti erāt ipsoruz clamores. Ueni dicebant. veni ad liberādū nos dn̄e deꝰ virtutum. Ostende faciē tuā: ⁊ salui erimꝰ. Sed pudeat ex hoc deuotaz animā iam christi morte redemptam: ⁊ in suo sanguine lotaz nō delectari ⁊ nō quiescere in recepto munere: qđ sancti patres ita volebant vt nihil aliud viderentur nec cupere nec velle: nisi solū sibi exhiberi dilectū iesum dei miseratione promissum. Unde. Ber. sermone. 2. sup Cantic. ait. Ardorez desiderij patrum suspirantiū christi in carne p̄sentiā frequētissime cogitans cōpungor: ⁊ cōfundor in memetipso: ⁊ vix cōtineo lachrymas: ita pudet torporis miserabiliū tempoꝝ horuz. Cui nāqz nostrum tantū ingerat gaudiū gratie huius exhibitio: quantū sanctis veteribus accenderit desiderium promissoꝝ. hec ille. Patet itaqz nō inconuenienter fore factū vt ꝑpter hominū humilitatem tardaret filius dei incarnationē suam.

Tertia ratio quare tātū distulit incarnari filiꝰ dei est, ꝑpter christi honorationē. Magna quippe dignitas ⁊ vtilitas erat verbi incarnati: quā vt merito vnusqsqz cognosceret per longā preconū seriē cōueniens erat. Ideo in glo. sup. 3. c. ad Galatas dicit̄. Quāto maior iudex veniebat: tāto preconū series longior p̄cedere debebat. hec ibi. Debuerunt itaqz precedere de illo incarnato Vbo figure: ꝓphie: ⁊ alia q̄ in veteri testamento relatu digna sunt vt verbi incarnati excellentiā omnes aspicerent. Cū ergo omnia cōpleta essent dei clemētia humano generi subuenire nō distulit: quinimo diffinito cōsilio angelum aduocauit: cui ambasiatā virgini exponendam imposuit dixitqz pater. Uade ad Vginem illā immaculatā purā ⁊ sanctā: quia illā in sponsam eligo. Subiunxit filius. Et ego eā in meā matrem eligo: de cuius purissimis sanguinibꝰ passibilem carnem assumā. Eroqz ei vnicus filius: ipsaqz mihi dilectissima mater. Spiritꝰ sanctus superaddidit. Et ego inhabitator ero suꝰ gratiosissimus: ⁊ operatione mea virgo in eternum concipiet filiū. Quis dubitabit sine errore mirabili stupendaqz leticia exultasse celestes hierarchias ⁊ angelicos choros quādo videbāt totū mundū ad penientiā in breui reditur: pro incarnatione filij. Si ipsis gaudiū est sup vno peccatore penitētiā agente. Letabant̄ ergo gaudebant ⁊ exultabāt benedicentes deū. O iquā gaudiū suauissimū: que p tot milia annoꝝ i dānatione derelicta fuerat humana natura iā assumitur in vnione p̄sone a filio dei: quare angelꝰ a domino mittit̄ ad suā sponsaz cui tā sublimia sacramēta referre dберet. Quarta cōsideratio dicit̄ ad quem locū: quia in ciuitatez galilee: cui nomē Naçareth. Ponit̄ hꝫ nomē loci ad denotandā certitudinem historie ſm Nico. de lira. Insup vt adimpleret̄ prophetia Esa. xi. q̄ dicit Egredietur virga de radice Iesse: ⁊ flos de radice eius ascendet. Ubi secundū veritatē hebraicam habet̄. Et Naçareus de radice eius ascendet. Iste locus fuit cōueniens vt in eo anuūciaretur Vgini diuinū propositū: qr Naçareth interpretat̄ flos. Et floris est triplex cōditio: que virgini competit.

Prima pulchritudo.
Secūda redolentia.
Tertia fructuositas.

Ponit has cōditiones deuotꝰs Berū. in sermone de assump. v. Cōmendant flores pulchritudo: suauis redolentia: ⁊ spes fructꝰ gratia triplex. Prima ergo cōditio dicit̄ pulchritudo: qr flores sunt pulcherrimi. Sic ⁊ beata virgo in omnibꝰ suis actionibus ex pte corporis ⁊ ex parte mentis. Unde Canti. 4. dicit̄. Tota pulchra es amica mea: ⁊ macula nō est i te. Super q̄ verba Ugo de sancto Vic. dicit. Pulchra in corpore: pulchra in mente: corpore vnica ⁊ mente sincera. Secūda cōditio floris ē redolentia ⁊ suauitas odoris. Sic ⁊ beata virgo suauissimū reddebat suarum virtutum odorez. Ideo in persona eius dicitur. Ecclesi. 24. In plateis sicut cinamomū ⁊ balsamum aromatiçans odorem dedi: quasi mirrha electa dedi suauitatem odoris. Fuit hic odor beate virginis: exemplaris et immaculata vita. Unde Ambrosius. libro. i. de virginitate ait. Ut virgula fumi ex aromatibus mirrhe ⁊ thuris quia multis erat repleta virtutuz odoribus: manās ex ea fragrabat suauissimus odor etiam spiritibus angelicis. Et Hierony. ad Pau. ⁊ Eusto. in sermone de assump. Uere hortus delitiarū beata virgo: in quo conscita sunt omnia florum genera ⁊ odoramenta virtutuz. Tertia conditio floris est fructuositas. Sic et a virgine florentissima fructus ille dulcissimus exijt iesus benedictus per cuius gustum omnes electi salui

fiunt. Ideo Eccles. 24. dicit. Ego mater pul-
chre dilectionis timoris ⁊ magnitudinis ⁊ san
cte spei. In me omnis gratia vie ⁊ veritatis.
In me omnis spes vite ⁊ virtutis. Transite ad
me omnes qui cōcupiscitis me: ⁊ a generationi
bus meis adimplemini. Spiritus enim meus
super mel dulcis: ⁊ hereditas mea super mel ⁊
fauū. Ipsa virgo flos est campi: de qua ortum
est preciosum liliuȝ cōualliū per cuius partū mu
tatur natura ꝓthoplastorū: quo deletur et culpa
ſm Augusti. in ſmone de natiuitate ꝟginis.
Quinta cōsideratio dicit̃ ad quam personā: qr
ad virginē desponsatā viro cui nomē erat Io-
seph de domo dauid ⁊ nomē ꝟginis Maria:
in quibus verbis tres huius sponse cōditiōes
nominantur.
Prima dicitur virginitas.
Secunda dicit̃ societas.
Tertia dicit̃ nobilitas.
Prima cōditio sponse ad quā angelus mit
titur dicit̃ virginitas. Erat eniȝ illa puella: q̄ in
dei matrē eligebat̃ virgo purissima. Cōgrue-
bat enim sic esse ꝓpter tria. Primo ꝓpter di
gnitateȝ patris seruandā. Cū eniȝ xp̄s sit verꝰ
deus nō fuit cōueniens vt aliū patrē haberet q̄ȝ
deū: vt dignitas transferret̃ ad aliū. Secundo
propter puritatē filij. Nā filius ē verbū. Ver-
buȝ autē absque omni corruptione cordis cōci-
pitur. Quia ergo caro xp̄i sic fuit de ꝟgie assū
pta vt esset caro verbi dei: conueniens fuit: vt
etiā ipse sine corruptione matris conciperetur.
Tertio fuit cōueniens ꝓpter incarnationis fi-
neȝ. Nā ad hoc facta fuit incarnatio: vt hoies
transferrentur in filios dei. Vñ Ioānis. 1. di
citur. Dedit eis potestateȝ filios dei fieri his q
credunt in nomine eius: qui nō ex sanguinibꝰ
neqȝ ex voluntate viri: sȝ ex deo nati sunt. Per
carnem ſm Nico. de lira: intelligitur h̄ mulier
Geñ. 2. Os ex ossibus meis: ⁊ caro de carne
mea: qr femina paꝝ pticipat de ratione respe-
ctu viri. Filij ergo dei nō debebāt generari et
nasci voluntate carnis ⁊ viri. i. cognitione ma-
ris ⁊ femine. Ob quaȝ causam xp̄s de virgine
nasci debebat. Ideo Aug. in li. de ꝟginitate.
ait. Oportebat caput nostruȝ insigni miraculo
ſm corpus nasci de virgine: vt sanctificaret sua
membra ſm spiritū de ꝟgine nasciturus. hec
Tho. 3. parte. q. 27. Secūda cōditio psone ad
quā angelus mittit̃ dicitur societas: qr ꝟgo hec
sanctissima erat desponsata viro. Quod triplici
ratione cōuenienter factum esse cognoscimus.

Prima ratio sumitur ex parte xp̄i: vt. s. ge-
nealogia eius cōsueto modo texeret̃ p viruȝ: vt
Ambro. dicit super Luc. secūdo vt partus eius
diabolo celaretur ſm Hiero. ⁊ Cri. sup math.
Tertio vt puer natus a Ioseph nutriret̃. Vn-
de ⁊ pater eius dictus est: qr nutritius eius fuit
Secūda ratio sumit̃ ex parte matris: vt. s. libe-
raretur ab infamia: ⁊ ne tanq̄ȝ adultera lapida-
retur: ⁊ adiutoriū haberet a Ioseph sanctissimo
vt dicit Hiero. ⁊ Ambro. Tertia ratio sumit̃
ex parte nostri. Et prima est vt certius testimo
niuȝ haberemus ex xp̄o: qr de virgine fuit na-
tus. Vnde dicit Ambro. sup Luc. Locuple-
tior testis pudoris maritus adhibet̃: qui posset
delere iniuriā: ⁊ vindicare opprobrium si non
agnosceret sacramentū. Secunda fuit: qr cū ip̄a
desponsata esset ⁊ virgo: in psona ipsius simul
virginitas ⁊ matrimoniū honoraret̃: cōtra he-
reticos alteri istoꝝ detrahentes. Tertia cōditio
sponse ad quā angelus mittitur dicit̃ nobilitas
Propter hoc subiungit̃: de domo dauid. Ad
ostendendū ꝙ xp̄s descendit de domo ⁊ semi-
ne dauid: sicut fuerat per ꝓphetas p̄dictū. Lȝ
eniȝ Ioseph non fuerit pater saluatoris: tamen
virgo Maria de qua xp̄s carnē assumpsit: fuit
de eadē tribu cū Ioseph. Quod ꝓbat̃ p hoc: qr
mulieres in hereditate paterna succendentes:
nō poterant cōtrahere matrimoniū nisi cum vi
ris de eadē tribu ne fieret cōfusio sortiū: vt ha-
betur Numeri. 36. c. Beata aūt virgo fuit vni
ca Ioachim patri suo: succedens ei in heredita
te. Ex quo sequitur ꝙ ipsa ⁊ Ioseph fuerūt ex
eadem tribu. s. Dauid. Ex quo aperte mōstra
tur nobilitas virginis. Equidē Math. i. ponū
tur ter quaterne generatōes ab Abrabam vsqȝ
ad xp̄m: in quibus describitur ꝙ beata ꝟgo fuit
nata ex. 14. patriarchis ⁊. 14. ducibus ⁊. 14.
regibus secūdū ꝙ dicit Nico. de lira. Et vt di-
cunt qdā hoc factuȝ fuit vt que nobilissima erat
virtute ⁊ gratia: nobilis esset ⁊ progenie. Ista
fuit illa benedicta virgo ad quā celestis nūcius
e celo mittebatur a deo. O q̄ȝ iocundū nouum
sentiet in breui anima tua ꝟgo bñdicta. O q̄ȝ
mirabilē gratiā cōsequeris. o puella sanctissima
que tātū apud deū meruisti vt te solaȝ eligeret:
de qua pro salute mundi assumeret humanam
carneȝ. Festinat itaqȝ angelus: ⁊ tota angelica
natura letante fidelissimus nuncius ad virginē
properat.

S Ecunduȝ mysteriū cōtemplandū dicit̃
annunciatio. Et de hoc subditur. In-
gressus

gressus angelus ad eam dixit. Aue gratia plena dn̄s tecum: benedicta tu in mulierib⁹. Que cum audisset turbata est in sermone eius ⁊ cogitabat qualis esset ista salutatio. Et ait angelus ei. Ne timeas Maria: inuenisti enim gratiam apud deum. Ecce concipies in vtero ⁊ paries filium: ⁊ vocabis nomen eius iesum. Hic erit magnus: ⁊ filius altissimi vocabitur. Et dabit illi dominus deus sedem Dauid patris sui ⁊ regnabit in domo Jacob in eternum: ⁊ regni eius nō erit finis ⁊c̄. Jn q̄bus verbis quinq̄ cōsiderationes p̄ ordinem sunt declarande.
Prima dicitur apparitionis.
Secunda dicitur occupationis.
Tertia dicitur salutationis.
Quarta dicitur cognitionis.
Quinta dicitur confortationis.

Prima consideratio dicitur app̄itionis: q̄ dicitur ingressus angelus. Circa quod querūt doctores. An angelus ille apparere debuerit virgini visione corporali. Et respondet q̄ sic: s̄m q̄ Criso. ait super Math. Et hoc cōgruū fuisse monstrat triplici ratione.
Primo propter similitudinem.
Secundo propter magnitudinem.
Tertio propter certitudinem.

Prima ratio fuit propter similitudinem. Quia id q̄d annūciabatur erat incarnatio dei inuisibilis. Vnde cōueniens fuit vt ad hui⁹ rei declarationem visibil' creature formam assumeret: in qua visibiliter appareret: cum etiam oēs apparitiones veteris testamēti: ad hanc ordinent' qua filius dei apparuit in carne. Secunda ratio fuit propter magnitudinem. Quia hoc congruum fuit dignitati matris dei: que non solum in mente: sed etiam corporeo ventre erat dei filium receptura. Et ideo non solum mens eius sed etiam sensus corporei erant angelica visione refouendi. Sed obiici pōt: q̄ magis videretur pertinere ad dignitatem virginis: si angelus ei appāruisset visione intellectuali tātū. Nam vt inquit Aug. 12. sup̄ Gen̄. dignior ē intellectualis visio q̄ corporalis: ⁊ p̄cipue ipsi angelo magis conueniens. Nam visione itellectuali videt' angelus in sua substantia. Visione autem corporali videtur in assumpta figura corporea. Sed sicut ad annūciandum cōceptū diuinum decebat venire summum nuncium: ita videt' q̄ etiam decuerit esse sūmum genus visionis: ergo videt' q̄ angelus debuerit appare' visione itellectuali. Ad hoc r̄ndet beat⁹ Tho. 3. p̄te. q. 30. q̄ intellectualis visio est potior quā imaginaria vel corporalis: si sit sola. Sed Augu. dicit q̄ est excellentior ꝓphetia que h̄z intellectualem ⁊ imaginariam visionem: q̄z illa que habet alteram tm̄. Beata igit' virgo non solum percepit visionem corporalem in angeli apparitione: sed etiam intellectualem illuminationem. Vnde apparitio nobilior fuit. Fuisset tamen nobilior si angelum intellectuali visione in sua substantia vidisset: sed hoc non patitur status viatoris: vt angelum per essentiam videat.

Tertia ratio fuit propter certitudinem. Conueniebat in hoc certitudini eius q̄ annunciabātur ea que imaginamur. Propter ista Aug. in quodam sermone qui legitur in festo annunciationis sic introducit loquentem beatam virginem. Audite fratres: audite Mariam nobiscum loquentem: carne absentem: spiritu presentem: verecundia virginitatis vultum auertentem a collocutione: ⁊ indicantem quō imp̄gnata sit a creatore. Eram inquit Maria i domo mea puella iudea. Dauid regis stirpe generata. Adulta facta sum ⁊ desponsata. Despōsata sum coniugi: ⁊ placui alteri: non interueniente adulterio: sed interueniente spiritu sancto Desponsata sum homini iudeo: ⁊ placui altissimo deo. Desponsauit me vir iudeus: ⁊ adamauit me xp̄s deus. Ignorauit Joseph sponsus meus: q̄ me adamasset deus meus: ⁊ putauit q̄ de adulterio impregnatus esset venter me⁹. Nam ignorante Joseph sponso meo: venit ad me quidam paranymphus xp̄i: non patriarcha primus: aut propheta egregius: sed Gabriel archangelus: facie rutilans: veste coruscans: gressu mirabilis: qui visitauit: salutauit: ⁊ grauidauit me. hec ille. Secunda cōsideratio dicitur occupationis. Propter quod subditur. Ad eam. Sed quid facientem. Ad quid occupatam. Quidue agentem exercitij. Nam vt doc. dicunt. Jngressus est ad eam.
Primo orantem.
Secundo suspiratem.
Tertio lachrymantem.

Primo est ingressus angelus ad eam orātem: quia illa orationi ardentissime inuigilabat. Vnde Bern̄. super missus ē iquit. Quo ingressus. Jn secreto cubiculo: vbi clauso sup̄ se hostio: orabat patrem in abscondito. Si enī conceptio precursoris fuit denunciata patri p̄ occupato in sacrificio: multo probabilius est q̄ conceptio saluatoris fuerit denunciata virgini

in oratione ⁊ deuotione actualiter existenti.

Secundo ingressus est ad eam suspirantem: Nam totus impetus sanctificationis prime impellebat mentem huius sacratissime virginis ad desiderium incarnationis filii dei ⁊ salutis omnium electorum. Unde oēs virtutes mentis sue in id qd̓ postea in ea factū fuit toto conatu p̄cedebant. Hec enim fuit felix clausula totius expectationis ⁊ desiderii ⁊ postulationis aduentus boni iesu: in qua omnia desideria sanctorum patrum precedentium consūmari ⁊ terminari videnť. Propter qd̓ oīo est inexpressibile nobis illud feruidum desiderium: ⁊ orationis virtuose suspirium quo suspirabat ad deum: vt filium suum mittere dignareť ad nostrā assumēdam naturā. Non credas aūt q̗ ad ipsum recipiendum in carne sua reputaret se dignam: q̄ gratia sanctificationis: que eam oī virtute repleuit: sic a principio ipsam mentē virginis in oīum virtutum radice. s. sancta humilitate inabyssauit profundo: q̗ sicut nulla post filiū creatura tm̄ ascendit ī dignitate gratie: sic nulla creatura eam transcendit in humilitatis p̄fectissime recognitione. Nec alicui pure c̄reature datum est in via tm̄ gustare nihilum esse: nec tm̄ se annihilare sub volito maiestatis diuine. Propter qd̓ non mirum si oratio talis humilitatis non solum penetrabat nubes: sed ēt omnes angelicas cohortes: ⁊ continue sistebatur ante acceptabilissimum cōsistorium sanctissime trinitatis. In ipsa ergo hora annūciationis cum suspiriis mitť tis filiū dei: vt ad incarnandū veniret: dep̄cabatur. Tertio ingressus ē angelus ad eam lachrymantē pre deuotione: pre dulcedine quam concipiebat cū cogitabat deū hoibus adeo fore propitiū q̗ pro eis carnem assumeret. Lachrymantē insuper pre cōpassione totius humani generis sauciati ⁊ vulnerati ⁊ captiuati sub iugo tenebrarū. O si vidisses virginem paulo ante aduentum angeli in hac oratione feruida: forte ⁊ cor tuum mollires dulcedine deuotionis. Erat quidē ipsa vt puto in hac oratione plus solito feruentissima mentali eleuationi intentissima ⁊ diligentissima ad perscrutandam deuote mysteria incarnationis. Tūc humiliter corde deuoto plangētibus oculis ⁊ vultu ad celestia eleuato dicebat ad deum. O clemētissime dn̄e deus rex regū qui bonitate tua mundū creasti de nihilo: ⁊ post angelos hoīem ad tuā imaginem formatum dn̄m constituisti creaturarum vt tibi seruiret: vt te diligeret: tibiq̄ in oib᷒ obtemparet. Miserere ei iam perdito propter peccatum: miserere bonitate tua: miserere clementia ⁊ charitate tua. Aperi celos ⁊ descēde. Jā tot annorum milia p̄currerunt: ex quo sancti p̄res ⁊ prophete patriarche ⁊ amici tui i tenebris habitant expectantes lumen tuum. Ueni obsecro pater benignissime: veni ⁊ ne respicias peccata hominum. Descende de celis verus de᷒: verum lumen: gaudium: solatium: dulcedo ⁊ consolatio afflictorum. O si oculis propriis tā grande mysterium aspicerem. O quantum letarer cum deum in carne viderem. O quantū sancti patres gaudium susciperēt. Rumpe moras creator optime: ⁊ veni ad liberandum nos. In huiusmodi meditationibus occupata angelum lumine refulgentem conspexit. O Maria quid expectas. Quid queris. Quid ploras. Ecce iam in breui perficietur in te qd̓ dictum ē a domino. Ecce angelus ad te venit nunciare salutem mundi. Tertia consideratio diciť salutationis. Et de hoc subditur. Dixit. s. angelus ad eam. Aue gratia plena dominus tecum: benedicta tu in mulieribus. In qua salutatiōe triplex virginis excellentia notatur.

Prima dicitur nature.

Secunda gratie.

Tertia glorie.

Prima excellentia virginis que in hac salutatione notatur dicitur nature. Quod quidem triplici modo demōstratur. Primo mō Aue .i. sine veh. hoc est triplici veh. cui subiacet totum femineum genus. s. veh pudoris laboris ⁊ doloris. Ipsa antē fuit sine veh pudoris ī cōceptione. Sine veh laboris in gestatione. Sine veh doloris in parturitōe. Nā teste Bern̄. fuit sine corruptione fecunda: sine grauatione grauida: sine dolore puerpera. Rō aūt quare fuit sine veh pudoris est: q̄ eius conceptus fuit sine corruptione non humano semine: s̄ mystico spiramine. Soli enim princip porta illa seruata est: quā non violauit egrediēs sicut mystice poniť Ezech. 44. Hac triplici maledictione nulla mulier immunis natura fuit: nisi sola virgo benedicta. Unde Eue. Gen̄. 3. dictum est. Multiplicabo erumnas tuas ⁊ conceptus tuos: paries in dolore filios tuos: Secundo in virgine p̱ aue excellentia nature demonstratur: q̄ ab alio triplici veh imunis fuit. s. concupiscentie culpe ⁊ pene. De quo Apoc. 18. Aquila clamabat. Veh veh veh habitantibus in terra. Fuit ergo beata virgo sine primo veh erum

ne concupiscentie peccati originalis: quia sine eo concepta est. Cant. 4. Tota pulchra es amica mea: et macula non est in te. Aut in ea ois fuit extincta per spiritus sancti sanctificationē. Unde ps. Sanctificauit tabernaculum suum altissimus. i. beatam virginem in qua nouem mensibus habitauit. Secūdo fuit sine veh culpe et venialis et mortalis. Unde Aug. in li. de natura et gratia. Cum de culpa agitur nullaꝫ de matre dñi volo fieri questionem. Tertio fuit sine veh pene: que. s. est in separatione anime a corpore: que est incineratio et corporis dissolutio. Nam sicut dñs non dedit sanctum suū videre corruptionem. i. xp̄m: sic nec sanctam suam de qua natus est sanctus: sed corpore et aīa in celū assumpta est. Tertio insup mō p aue: virginee nature excellentia demonstratur: quia. s. fuit sine alio triplici veh. de q̊. i. Ioh. c. 2. dr̄. Omne qđ est in mundo etc̄. Auariciam nāqꝫ cōculcat per paupertatem: luxuriam per virginitatem: diabolum vero. s. superbiam per humilitatem quia has virtutes in se perfectissime habuit. Secunda excellentia virginis que in hac salutatione declaratur dicitur gratie. Et de hac subdit.

Gratia plena. Et vere plena: quia vt Hiero. inquit ad Pau. et Eusto. Ceteris per partes p̄statur. Maria vero totam se infudit gratie plenitudo. Quisnam explicet etiam multis sermonibus gratiam virginis benedicte. O armarium spiritus sancti. o archa domini. o virgo gloriosa: quid maius dici potest matre dei: quid tale: quidue equale. Tertia excellentia dicit̄ glorie: cum subditur Dominus tecū. Dominus enim est pater: dominus filius: dñs spirit⁹ sanctus. Tecū dominus pater: quia tu es sponsa patris. Tecum dominus filius: quia tu es mater filii. Tecum dominus spiritus sanctus: quia camera spiritus sancti comprobaris. Et tamen non tres dñi incarnati in te: sed vnus est dñs. s. fili⁹ incarnatus: quia verbum caro factum est. Ideo benedicta tu in mulieribus. i. a mulieribus: vl' super omnes mulieres que benedicentur i te: sicut mater in filio. Nam sicut Aug. dicit i sermone de natiuitate virginis. Auctrix peccati Eua. auctrix meriti Maria. Eua occidendo obfuit. Maria viuificando profuit. Percussit illa: sanauit ista. hec ille. O q̄ꝫ benedicta. Ideo benedicenda est virgo ista dignissima benedictionib⁹ replens humanum genus. Quarta consideratio dicitur cognitionis. Et de hac adiungitur. Que cum audisset turbata est i sermone eius et cogitauit qualis esset ista salutatio. In quibus verbis triplex actus honestissimus virginis gloriose denotatur.

Primus dicitur auditionis.
Secundus turbationis.
Tertius cogitationis.

Primus actus ad quem virgo dignissima commota est fuit auditionis: quia attentissime audiuit nuncium summi dei: dulcissime illam salutantem ac magnificatione benedicentem. Quid audis o virgo piissima. Quid refertur ab angelo. Quid cor tuum facit cum sentis angelicam vocem. Secundus actus fuit turbationis. Quia turbata est non turbatione incredulitatis: sicut Zabarias: sed turbatione admirationis: sicut Nico. de lira dicit. Nam beata virgo solita erat videre angelos: et ideo de apparitione angeli non fuit mirata idest turbata: sed de salutatione insolita: quia nihil mirabilius est vere humili quam sua exaltatio. Et ideo cum beata virgo esset humillima: audiens salutationem tante excellentie: turbata est in sermone: non in apparitione. Tertius actus virginis benedicte fuit cogitatiōis. Nā vultu verecundo cepit cogitare: mysterium prudentissime ponderare. Quita considera tio dicitur confortationis: de qua subinfertur. Et ait angelus ei. Ne timeas Maria: inuenisti enim gratiam apud deum. Ecce concipies in vtero et paries filium et vocabis nomen ei⁹ iesum. Hic erit magnus et filius altissimi vocabitur. Et dabit illi dominus deus sedem dauid patris eius: et regnabit in domo Iacob in eternū: et regni eius non erit finis. In quibus verbis triplex nouum āgelus nūciauit.

Primum dicitur conceptionis.
Secundum dicitur nominationis.
Tertium dicitur magnificationis.

Primum nouum fuit conceptionis. O Maria inquit angelus noli timere de salutatōne. s. insolita. Inuenisti enim gratiaꝫ apud deum: non solum pro te sed pro toto humano genere. Ecce concipies in vtero et paries filium.

Secundum nouum fuit nominationis. Et vocabis inquit nomē eius iesum. Scđm Nico. de lira dicitur impones: quia hoc nomē nō fuit impositū a Maria vel ab angelo: sed a deo patre s̄m q̄ fuerat predictum ab Esa. propheta. 62. c. Vocabit̄ tibi nomē nouuꝫ: qđ os dñi nominauit. Sed istud nomen fuit diuulgatum per angelum ipsi Marie et Ioseph: et per eos

aliis. Nomen etiam impoſitum eſt ſcđm pro
prietatem futuram: quia ſalus humani generis
erat futura p xp̄m. Jeſus enim ſalus interpre
taẽ ſm Hiero. Tertium nouum fuit magni
ficationis: quando dixit hic erit magnus. Sẽ-
per enim fuit magnus deus: ſed futurus erat
magnus homo ꝛ magnꝰ propheta: ſicut Luc.
7.c. dicitur. Propheta magnus ſurrexit ĩ no
bis. Et filius altiſſimi vocabitur.i. ipſius dei
qui ſolus eſt altiſſimus. Homo enim altus ẽ
inter creaturas corporales: ſed angelus altior:
deus ãt altiſſimus. Iſta enim filiatio ſm Ni-
co. de lira accipitur hic p naturam. In omnibꝰ
ãt alijs quantũcunq̃ ſanctis eſt tantum filiatio
dei per adoptionem. Et dabit illi dñs deus ſe
dem Dauid patris eius. Sed contrarium pa-
tet per hoc q̃ diciẽ Hiere.22. de Jeconia rege
Juda. Scribe iſtum virum ſterilem. Nec erit
de ſemine eius qui ſedeat ſup tronum Dauid
Beata ãt virgo Maria de qua natus eſt ieſus
deſcendit de Jeconia. vt patet Math.i. qr po
niẽ in xp̄i genealogia. ergo ꝛc̃. Ad quod dicen
dum ſm Nico. de lira q̃ Hieremias loquiẽ ď
regno temporali ipſius Dauid. in quo nullus
poſtea regnauit de ſemine Jeconie. Et aliqui
alij qui ſuſceperunt regis nomen in iudea ante
Herodem aſcalonitam: nõ fuerũt de tribu re-
gia: ſed de tribu ſacerdotali. Xp̄s etiã qui de-
ſcẽdit de Jeconia ſm carnẽ per virginẽ Ma-
riam non ſedit ſuper tronum Dauid: loquẽdo
de temporali regno: imo iſtud negauit coram
Pilato dicens. Joh.18. Regnum meũ nõ ẽ
de hoc mundo. Tamen poteſtatem accepit pꝰ
reſurrectionem etiã inquãtum homo ſup oẽm
creaturam. ſm q̃ ipſe dicit Math.28. Data ẽ
mihi omnis poteſtas in celo ꝛ in terra. Nam ĩ
quantum deus non accepit aliquam poteſtatẽ
de nouo ſiue in tempore. Angelus autem h̄ lo
quitur de regno ſpirituali ꝛ celeſti: quod figu-
ratum fuit per regnum Dauid tẽporale: ſicut
ꝛ celeſtis hieruſalem p temporalem. Unde ꝛ
ſubditur. Et regnabit in domo Jacob in eter
num. ſ. ſuper electos. De domo ẽt Abraam ꝛ
Iſaac aliqui fuerunt reprobati: ſicut Iſmael ꝛ
Eſau. De domo ãt Jacob oẽs eius filii a ſan-
ctis doctoribus inter electos ſunt computati:
qr etſi aliqui peccauerunt egerunt poſtea peni-
tentiã. Hec Nico. de lira. Et regni eius ñ erit
finis: qr xp̄s non ſolũ inquãtũ deus: ſed ẽt in-
quantũ hõ regnabit ĩ eternũ ſup oẽs: ẽt ſup an
gelos. Quid ẽ hoc o virgo regia quod tibi an-
gelus loquitur. Uere nouum: qď alii tot ãnis
expectauerunt ſancti patres ꝛ electi dei ſentire.
Quõ in his verbis imutatur cor tuũ o virgo.
Audi obſecro anima mea: quia celeſtis nũcius
ex parte dei virgini declarat ſalutem mundi p
ſui filii conceptionem futuram. Quid feciſti o
puella. Quid feciſti vt deum inclinares ad tuũ
ſanctum amorem. Ecce angelus ex parte ſum
me trinitatis tibi reuelat te in matrem illius aſ-
ſumendã: quẽ paulo ante vt deſcenderet deuo
tiſſime rogabas. Satiſſactum eſt iam petitiõi
tue. O virgo ſacratiſſima en ſaluator mũdi tuũ
ad habitandum requirit vtrum virginalẽ. Fe
cit ille quod poſtulabas: fac ꝛ tu etiam qď ipſe
querit. Querit te in matrem. Querit de te car
nẽ accipere. Sed non ſine cã rem tã grandem
adhuc ponderas virgo pia. Idcirco ad tertiũ
myſterium procedamus.

t Ertium myſterium cõtemplandũ dici
tur cõſenſionis. Pro quo additẽ ĩ euã
gelio. Dixit autem Maria ad angelũ
Quõ fiet iſtud: qñ virũ non cognoſco. Et rñ-
dens angelus dixit ei. Spiritus ſanctus ſup-
ueniet in te: ꝛ virtus altiſſimi obumbrabit tibi
ideoq̃ ꝛ qď naſcetur ex te ſanctum vocabitur
filius dei. Et ecce Helisabeth cognata tua: ꝛ ip
ſa concepit filium in ſenectute ſua. Et hic men
ſis eſt ſextus illi que vocatur ſterilis: quia non
erit impoſſibile apud deũ omne verbũ. Dixit ãt
Maria ad angelũ. Ecce ancilla dñi fiat mihi
ſm verbum tuum. In quibus verbis.5. con
ſiderationes erunt notande.

Prima dr̃ virginitatis amplexio.
Secunda dr̃ ſpiritus ſancti coopatio.
Tertia dr̃ exempli admiratio.
Quarta dr̃ humilis reſponſio.
Quinta dr̃ verbi dei incarnatio.

Prima conſideratio dicitur virginitatis
amplexio. Mira ſiquidem deuotione glorioſa
virgo amplexabaẽ vginitatis decorẽ.
Quod probari poteſt tripliciter.
Primo ex ſuo propoſito.
Secundo ex ſuo voto.
Tertio ex ſua confirmatione.

Primo inquã patet ex ſuo propoſito. Di
cit magiſter ſen. in.4. di.30. ꝛ cõfirmatur per
Aug.27.q.2.c. beata Maria. Beata Ma-
ria propoſuit ſe obſeruaturã votum vginita
tis in corde: ſed ipſum virginitatis votum non
expreſſit in ore. Subiecit ſe diuine diſpoſitiõi
dum propoſuit ſe obſeruaturam virginitatem:
niſi deus

nisi deus aliter ei reuelaret. Nec sic faciendo fecit cōtra legem. Deut. 7. Non erit apud te sterilis vtriusqꝫ sexus: qꝛ ipsa in hac vice non simpliciter virginitatē vouit: sed sub cōditione si deo placuerit. Scd̄o patet ex suo voto. Nā accepto spōso Joseph sanctissimo: ⁊ cognoscēs dn̄i voluntatē simul cū viro verbis expssis virginitatēꝫ vouit: sicut patet in predicto. c. beata Maria. Et id cōfirmatur per aug. in li. de virginitate. qui ait. Annuncianti angelo Maria respondet. Quomodo fiet istud: quoniā virūꝫ nō cognosco. Quod profecto non diceret: nisi virginitatē deo āte vouisset. Tertio pꝫ ex sua cōfirmatione: quādo angelo dicebat. Quoniā virū non cognosco. i. nō cognoscere propono. Diligebat itaqꝫ virginitatē virgo: ⁊ modū diligenter interrogabat de suo cōceptu. Secūda consideratio dicit̄ spiritus sancti coopatio. Nā vt audiuit angelus responsum virginis letꝰ retulit ei. Spiritus sanctus ⁊c̄. In qua relatione tria virgini promisit.

Primo spiritus sancti superuentionē.
Secūdo filij humanationē.
Tertio eiusdē filij sanctificationem.

Primo, pmisit vgini spiritus sancti supuētionem: quādo dixit. Spiritus sanctus supueniet in te. i. nō concipies humano modo: sꝫ diuino: qꝛ nō virtute seminis virilis: sed virtute spiritus sancti. Et bene dixit: superueniet in te qꝛ prius venerat sup virginem adhuc in vtero matris existentē: ipsaꝫ a peccato originali preseruando. Vel secundū alios purgādo. Sꝫ in conceptione filij dei superuenit spiritus scūs. i. iterū venit ad confirmandū ⁊ cōferendū maiorem gratie plenitudinem: que nō solū sanctificauit mentē: sed etiā ventrē. Nec propter hoc dicendū est christum esse filiū spiritus sancti duplici ratione fm Boā. in. 3. dis. 4. Primo propter vitandū errorē circa generationē temporalem. Quia cū fm illam dicat̄ xp̄s cōceptꝰ de virgine ⁊ spiritu sancto: si diceret̄ spiritꝰ sanctus eius pater: sicut vgo eius mater: iam videretur xp̄s ex hoc natus ex Maria ⁊ spū sancto sicut nascit̄ ples ex muliere ⁊ viro. Et quidem hoc falsum est: qꝛ ples ptē accipit a patre: ⁊ ptē accipit a matre: in qua assimilat̄ patri et matri in eadē natura: ⁊ forma. Et hoc nō est reperire in xp̄o qn̄tū ad eius cōceptionē imo soli matri assimilatur in natura assumpta. Ideo nō dꝫ admitti xp̄m esse filiū spiritus sancti: sed solius virginis matris: ad manifestandā ⁊ confirmandam veritatē ⁊ pprietatē temporalis generationis.

Secunda ratio sumitur ex parte generationis eterne ne. s. ɔfusio fiat eternaꝝ relationū ⁊ pprietatū. Unde cū propriū sit psone patris generare: respectu psone filij nullatenus admitit̄ christum esse filiū spiritus sancti: in quo non est alia psona: vel hypostasis qꝫ illa quā ab eterno pater genuit. Secūdo angelus pmisit virgini filij humanationē cuꝫ dixit. Et virtus altissimi obumbrabit tibi. i. dei filius qui est dei patris ⁊ sapiētia ⁊ virtus: vt dicit̄. i. Cor. i. Obumbrabit tibi: qꝛ sub vmbra carnis latebit vtus diuinitatis. Tertio, pmisit ei filij sāctificationē. d. Ideoqꝫ ⁊ qd̄ nascetur ex te sanctū vocabit̄ filiꝰ dei. Secundū Nico. de lira dicit sanctū absolute absqꝫ determinatione: qꝛ si dixisset scūs deꝰ vel sanctus homo: vel aliqd ɔsimile: nō expressisset sanctitatē eius cōplete: qꝛ in eo ē sanctitas diuina ⁊ humana: ⁊ qcqd sanctitatis pōt cogitari in quacūqꝫ creatura: eminentius est in christo. Ideo dicit̄ sanctū absqꝫ determinatiōe. Et vocabitur inquit filius dei. Accelera vgo responsum: ⁊ expedias nunciū. Expectat enīꝫ adhuc cum modestia ⁊ audit attente. Nō interrūpit verba angelus: sed illa suscipit cū multa reuerentia. Tertia cōsideratio dicit̄ exempli admiratio. Angelus enim vt virginē clarius informaret exemplum sibi pposuit. Quod fuit efficacissimū triplici ratione.

Primo ratione claritatis.
Secūdo ratione fecunditatis.
Tertio ratione possibilitatis.

Primo fuit exemplū illud efficacissimū ratione claritatis: quia non erat obscurū: non de psona incognita: nec extranea seu peregrina: sed de psona notissima ⁊ cōiuncta. Ecce inquit Helisabeth cognata tua. Scd̄o fuit efficacissimū ratione fecunditatis. Mirꝝ quippe videt̄ si sterilis cōcipiat: sed multo maius si cōcipiat in senectute. Propterea dixit angelus. Ipsa concepit filiū in senectute sua. Et hic mensis ē sextus illi. s. mensi in quo ipsa concepit: q̄ vocatur sterilis. Quia eius sterilitas sic erat nota: vt vocaretur sterilis. Tertio fuit efficacissimū ratione possibilitatis. Cū enim maius sit virginem cōcipere qꝫ sterilē: ideo angelus inducit rōnis efficaciā ex dei omnipotentia: qꝛ nō erit impossibile apud deū omne verbū: q dixit ⁊ facta sunt

Quarta cōsideratio fuit humilis responsio. Dixit autē Maria ad angelū. Ecce ancilla domini. Fiat mihi secundū verbū tuum. Que re

ſponſio fuit gratiſſima.

Primo deo.
Secūdo angelis.
Tertio hominibus.

Primo fuit hec reſponſio gratiſſima deo q ad ſuum vterū deſcendere ſtatim dignatus eſt. Et quē celi ⁊ terra capere nō poterant: verbis iſtis Maria clauſit in ſuo ventre. O incogitabilis virtus Marie virginis. o ineffabilis clementia creatoris. o incōprehenſibilis altitudo myſterioꝝ dei. Vna mulier hebrea fecit īuaſionem in domo regis eterni. Vna puella vt ſic dicā diuinā ſapientiam circunuenit: vt ꝓpterea de ea cōquerit deꝰ. d. Can. 4. Vulneraſti cor meū ſoror mea ſponſa: vulneraſti cor meum in vno crine colli tui: ⁊ in vno oculoꝝ tuoꝝ. Vbi glo. Pro amore tuo carnē aſſumpſit: ⁊ vulneribus primis in cruce vulneraſti cor meū. Nā primogenita filij ſui fuit: pluſq̄ʒ pro ea redimēda in mūdū venit q̄ʒ pro omni alia creatura. Ex virginis ergo carne deus ſummā altitudinem veſtiuit humilitate: ſummas delitias veſtiuit penalitate: ſummā opulētiā veſtiuit pauptate: ſummaʒ lucē veſtiuit tenebris: ſummū honorē veſtiuit obprobrijs: ſummuʒ amabile veſtiuit flagellis. Quid plura. Hodie ꝟgo ſacratiſſima dicit. Cōgratulamini mihi oēs q diligitis dn̄ʒ quia cuʒ eſſem paruula placui altiſſimo. Placuit certe: qr dixit. Ecce ancilla domini: nō dixit ecce regina: ecce mater: ſed ecce ancilla. O humana ꝟginis oblatio: qua ſe i ancillā dei totaʒ obſequioſam reddebat. Secunde fuit hec reſpōſio gratiſſima angelis qui ꝟgineū cōſenſuʒ expectabāt. Quiſnā explicet quāto gaudio ſint repleti: cū iaʒ ꝟginē audiebāt. d. Ecce ancilla dn̄i. Letabātur qdē iocūdabātur ⁊ exultabant.

Tertio, fuit h̄ rn̄ſio gratiſſima hominibꝰ: qbꝰ per Mariā ſalus mittebat a dn̄o. O Adaʒ. o Eua parētes generis humani. O Abrahā. o Iſaac. o Iacob. o Eſaia. o Hieremia. o ſancti patriarche ⁊ ꝓphete. Dicite mihi q̄ſo dicite cū virgo locuta eſt verba ſalutis noſtre: ſenſiſtis ne aliqd aut audiuiſtis. Puto eniʒ q̄ āgeli ad vos deſcēdētes voce amena dixerūt. Gaudete patres ſancti: qr hodie puella vna illa quā i prophetijs ⁊ figuris ꝓnūciaſtis a dn̄o reqſita rn̄ſum ꝑbuit. Ecce ācilla domini: ⁊ iam incarnatū eſt in ea verbum diuinuʒ. Puto etiam claritatis inſolite radiuʒ eis apparuiſſe: nūc ſe retrahēdo nūc ſe reddendo. O qualis fuit ⁊ q̄ʒ magna iubilatio tūc illorum q ſedebāt i tenebris ⁊ vmbra mortis. Quīnta cōſideratio dicit verbū diuini incarnatio. Secūduʒ eni Iob. Dama. poſt virgineū cōſenſuʒ facta ſunt tria ſimul ⁊ ſemel. Primū corporis xp̄i organizatio. Secūduʒ anime ipſius xp̄i creatio. Tertiū corporis ⁊ aīe xp̄i cū diuinitate vnio. Aſſumpſit. n. verbuʒ totū hominē ⁊ nō prius corpus q̄ʒ animā: ſed ſimul vt docet magiſter in tertio. di. 4. Ex qua vnione deus homo factus ē in vtero virginis: ⁊ virgo facta mater dei: qđ dicere ſtupeo: certe nec dicere valeo aut exprimere rē tā grandeʒ. Quid factū eſt in te o virgo glorioſa cum ſenſiſti tuū vterū tali filio decoratū. O quanta fuit tunc omniū tuoꝝ ſenſuū interioꝝ ⁊ exterioruʒ mutatio. Illū certe habebas q in celis cum patre regnabat. Illū tenebas: qui ſimul cū patre ſpirituʒ ſanctū inſpirabat. Securi iā ſumꝰ: ⁊ amplius nō deſperabimus. Iuua nos virgo pijſſima: ⁊ ad tuū filiū pro nobis porrige p̄ces: vt nobis gratiā ſuā largiri dignet: qua valeamus ſua cognoſcere beneficia ⁊ ſibi poſſimꝰ ac filio in hac die gratias cōdignas referre: q humilem ſe tibi dedit: qui eſt benedictus in ſecula ſeculorum. Amē.

Sermo de p̄deſtinatoꝝ numero ⁊ dānatoꝝ

Multi ſunt vocati: pauci vero electi. Math. 20. c. Verba q̄ reuerentijs veſtris ſunt ꝓpoſita dilectiſſimi in xp̄o ieſu: ſunt ipſius dn̄i ieſu: q̄ ſi homines vani attente penſarent ac ſubtiliter diſcuterent: timendi deū cauſam haberent. Quid. n. pōt tanta efficacia timorē incutere: q̄ʒ p̄fata ꝟba ore veritatis infallibilis ꝓlata cōſiderare. Quis eniʒ nō paueret: quis nō obſtupeſceret: qui videret ſuū regē populos ſibi ſubiectos omnes ſine defectu corā ſe aduocantem: ⁊ ex tanta multitudine paucos ad gloriā eligentē: reliquos autem in cōfuſione ignominia ⁊ tormēto relinquentē. O quantus timor. o quantus fletus. o quātus gemitus tales cōprehenderet. Sed nunc inſania hominuʒ putat contrariuʒ. Nā ſi ſingillatim omnes interrogentur infideles an ſint electi ad ſalutē; quaſi omnes dicerent ſumus. Similiter etiaʒ iudei idem dicerent. Verū qd de chriſtianis loquar: quoꝝ fides eſt veriſſima. Nōne ⁊ ipſi etiam in omnibus malis viuentes: tamē credunt ſe miſericordiā dei cōſecuturos. Interroga queſo ſingulos in omni ſexu ⁊ in omni etate conditione gradu ac dignitate: neminē

neminē fere inuenies etiā si in malo perseueret qui se nō putet electū: ⁊ hoc euenit: partim: qꝛ ignorant lumen veritatis: partim: quia proprij amoris fallacia decipiuntur: partim deniqꝫ: qꝛ diabolica suggestione falluntur. Nam plerūqꝫ etiam fatui se sapientes existimant: ⁊ qui claros nō habent oculos vmbrā interduꝫ pro veritate precipiunt: ⁊ sepe somniantes putant se vigilare: ⁊ esse vera que somniant. Sic multis vocatis a deo eueniet qui nunc credunt se saluari et damnabuntur: quia dicit saluator. Multi sunt vocati: pauci vero electi. Nōne vides in omnibus rebus exemplū: quia illud quod est deterius plus abundat vt in fine sermonis dicetur Sed nunc cape exemplū in piscatoribus: quia vtplurimū plus immundicie ⁊ piscium inutilium in rete capiunt q̄ȝ sint boni pisces. Hoc cōfirmat diuina auctoritas Math. 13. Simile est regnū celoꝝ sagene misse in mare vsqꝫ ibi: i caminū ignis. Ecce ꝙ boni ponunť in vasis q̄ si in modico loco morantes ꝓpter paucitatem sed mali ꝓijciunť in littus maris ꝓpter multitudinē. O peccator cōuertere ⁊ ꝯsidera qd significet. Multi sunt vocati. ⁊c̄. Sed licet xp̄s nequeat mentiri: tñ qꝛ eius sacratissima dicta ab ignorātibꝰ male intellecta sepenumero errore decipiunť. Ideo ꝓ luculentiori thematis nostri declaratione tria in hoc sermone notabimꝰ

Primū dicitur oppositio.
Secūdū dicit declaratio.
Tertiū dicit cōfirmatio.

Cape primū qđ est oppositio. Quidā enim videnť opponere ꝙ nō pauci sed multi sint electi: ⁊ hoc triplici oppositione ꝓbare videnť.

Prima dicit inclinationis.
Secūda dicit reuelationis.
Tertia dicit predestinationis.

Prima oppositio dicit inclinationis: ⁊ ē talis Omnia q̄ sunt inclinanť ad agendū ſm bonitatem sue nature loquēdo naturaliter: vt patet i creaturis insensibilibus ⁊ sensibilibus: q̄ magis q̄ȝ nos sequunť nature sue inclinationem. Vñ philo. 4. ethi. ait. Vnusqꝫqꝫ dirigit opera sua secūdū optimū eoꝝ q̄ sunt in ipso. Et Boetius in. 4. de cōsol. ꝓsa. 4. inqt. Agit. n. cuiusqꝫ natura: qđ ꝓpriū est ei diffinire: ergo ⁊ deꝰ cuius eē est ꝑfectissimū inclinať a bonitate sue nature vt agat ſm cā: nā si alia agūt hoc a fortiori deꝰ: ꝫ pꝫ. 2. meth. vbi dicit. Qđ est causa alioꝝ vt sint talia illud maxime est tale: exēplo ignis q cū sit cā calefaciēdi aquam arguiť ꝙ sit maxime calidus: ergo cū deus sit cā vt alia agāt ſm inclinationē sue nature: ipse debet agere ſꝫ suā: imo magis: qꝛ teste Proculo: qui dicit de causis auctor. Quicquid pōt causa secūda: pōt causa prima nobiliori ⁊ altiori modo. Et cōmētator. 2. metha. ait. Prima causa est magis digna in esse ⁊ virtute q̄ȝ omnia alia entia: qꝛ omnia alia entia acquirūt esse ⁊ virtutē a prio. Sꝫ que est inclinatio nature dei. Misericordia. Hinc dicit in p̄s. Apud dñm misericordia: et copiosa apud eū redemptio. ⁊. 26. q. 3. c. alligāt ⁊ allegať de peni. dis. i. §. itē dicit. Misericordie dñi nec mensuras ponere possumꝰ nec tpe diffinire. Ecce ꝙ inclinať ad miserendū ſꝫ naturā: ergo debet pluribus misereri: ⁊ cōsequēter plures eligere q̄ȝ dānare. Veꝝ rñdere qs poterit ꝙ etiā deus inclinať ꝑ naturā facere iusticiā. Cōcedo: sed tamē magis inclinať ad misericordiam testante Iac. 2. c. sue cañ. vbi ait. Superaltat autē misericordia iudicium. Et de pe. dist. i. c. qꝛ diuinitatis. ⁊ sunt ꝟba Hiero. vbi dicit. Diuinitatis natura clemens ē ⁊ pia: magis ad indulgentiā q̄ȝ ad vindictā ꝓna: que nullatenus vult mortē peccatoris: ſꝫ vt magis cōuertať ⁊ viuat: ergo pluribꝰ miseret. Secūda oppositio dicit reuelatōis. Arguēdo nāqꝫ pro talibus dico ꝙ plures saluenť: qꝛ i diuinis scripturis inuenit ꝙ plures saluanť. Nā oēs electi significanť in ꝓmissionibꝰ factis ad Abrahā a deo sicut sancta mater ecclesia canit. Signifer sanctus Michael representet eas i lucē sanctā: quā olim Abrahe ꝓmisisti ⁊ semini eius. Sed semē electoꝝ est amplissimū. Nā Geñ. 12. dixit deus Abrahe. Egredere de terra tua: et de domo patris tui: ⁊ intulit. d. Faciā te crescere in gentē magnā. Itē. 13. c. d. Faciā semen tuū sicut puluerē terre queꝫ et si homo potest numerare: semen quoqꝫ tuū numerare poterit. Et 15. c. anteq̄ȝ Abrahaȝ filiū haberet educens eū foras dixit. Suspice celum: ⁊ numera stellas si potes: ⁊ dixit ei. Sic erit semen tuū. Ecce quot sunt electi significati in semine Abrahe. Hic Iob. 25. d. Nunquid est numerus militum eius: quasi. d. Non. Et Dauid inducit christum patri. d. Dinumerabo eos: ⁊ sup harenā multiplicabuntur. Similiter Ioānes apoc. 7. hoc testatur. di. Audiui numerū signatorum. 144000. signati ex omni tribu filioꝝ israel. Ex tribu Iuda. 12000. signati: vsqꝫ ibi: stātes āte thronū dei. Ecce quāta est electorum multitudo. Propterea doctores sancti i suis opinioni

bus licet sint varie: tamē ostēdūt multos saluā dos. Magister nāq3 sen. in. 2. di. i. dicit homi nem esse factum iter alias causas pro restaura tiōē nature āgelice. Vñ ⁊ i di. 9. allegat Gre. d. Superna illa ciuitas ex angelis ⁊ hominibꝰ cōstat: ad quam credimus tātos humani gene ris ascēdere quātos illic cōtigit angelos remā sisse: sicut scriptum est. Statuit termios popu lorum iuxta numerum angelorum. Et hoc ex ponit ipse magister dicēs. Nō iuxta numeru3 eorum qui ceciderūt: homies ad beatitudinem admittūtur: sed eorum qui remāserūt: ergo iux ta hāc opinionem cum sint āgeli pene inume/ rabiles sequitur ꝙ tot erūt homies qui saluabū tur. Nam de angelis dr̄ Daniel. 7. Milia mi lium ministrabāt: et ⁊ decies centena milia as sistebant ei. Item idem magister i prefata di. ponit aliam opinionem que est Aug. 22. li. de ciui. dei. c. i. d. De mortali progenie merito iu steq3 dānata tātum populum sua gratia colli/ git: vt inde suppleat ⁊ restauret partem que la/ psa est angelorum: ac sic illa dilecta ac superna ciuitas nō fraudetur suorum numero ciuium: qnetiam fortassis ⁊ abundantiore letetur. Ite3 ibidem ponit aliam opinionem dicens ꝙ solu3 ruine angelice per virgines restaurabūtur: de ceteris autem hominibus sūt tot. saluādi: quot sunt angeli qui remāserūt ⁊c̄. Est ⁊ alia opinio Boñ. in. 2. dist. 9. que videtur oibus verior. Ait enim ꝙ cum sint. 9. angeloru3 ordines de bent ad ipsos homines assumi pro meritorum conditione: ⁊ ideo non tm̄ assumētur ad ipsos ꝟgines: qnetiā ⁊ multi alii cū ēt multi corrupti carne in merito multis virginibus p̄ferātur: si cut p3 in beata Maria magdalena: ⁊ Petro apostolo: qui multis virginibus vtriusq3 sexꝰ preferūtur. Preterea dicit ꝙ multi dum fue/ rūt in hac vita nō fuerunt tanti meriti vt possēt assumi ab angelorum ordines: qui tamē salua ti sunt merito passionis xp̄i: ⁊ de ipsis fiet deci mus ordo: sicut olim fuit figuratum tempore Ezechie regis Iude quādo a deo ipetrauit ne moreretur: tunc sol in signum exauditiōis per .x. gradus quos descenderat retrocessit in ho rologio Achaç: sicut patet. 4. Reg. 20. c. Sic xp̄s sol iusticie nouem relictis angelorum ordi nibus ad decimum generis humani faciendū descendit. Et similiter iste decimus ordo signa tus est in decima dragma Luc. 12. quam mu/ lier. i. diuina charitas amissam requiuit: domū .i. humanā naturā passione subuertens. Ecce

quot istis opinionibus presupponūtur saluan/ di. Numera eos si potes: ergo non sunt pauci vocati siue electi. Tertia oppositio dr̄ prede/ stinatiōis. Et arguit̄ sic. Aut deus predestina uit oēs: aut partē. Si oēs: ergo oēs saluabūt̄: qr predestinatio est origo ⁊ fundamētū humāe salutis: vt colligit̄ di. 40. primi sniarum. ⁊. 23. q. 4. c. Nabuchodonosor. Preterea arguit̄. Deus ē imutabilis: si ergo oēs predestinauit: oēs saluabit: quia eius voluntas non pōt mu/ tari: iuxta illud qδ dicitur de reg. iur. li. 6. Qδ semel placuit amplius displicere nō potest. Si āt dicis ꝙ nō omnes predestinauit sed partem ⁊ ego quero quare nō omnes. Et probat̄ ꝙ n̄ sit verum. Primo si sic esset videret̄ ꝙ deus esset ꝑsonarum acceptor; ⁊ hoc negat scriptura Vnde Actuum. x. Petrus ait. In veritate cō peri: qm̄ deus non est ꝑsonarum acceptor. Itē 32. q. 4. sicut. ⁊ de cōse. dist. 4. c. nequaq̄3. Et extra de preben. c. venerabilis. li. 6. dicit̄. Nō generis sed virtutum nobilitas viteq3 hōestas gratū deo faciunt ⁊ idoneū seruitorem: ad cuiꝰ regimen nōnullos nobiles ⁊ ignobiles: pau/ peres ⁊ potētes admisit: eo ꝙ nō est apud deū ꝑsonarum acceptio. Etiā scribit̄ Io. 2. c. Non ē ꝑsonarum acceptio apud deum. Et Sap̄. 2. Equaliter est ei cura de omnibus. Et Math. 5. Solem suū oriri facit super bonos ⁊ malos

Secūdo ꝓbatur: omnes ad pniam vocat si cut dicit apl's. i. Thimotei. 2. ꝙ deꝰ vlt oēs ho mines saluos fieri. Vult ergo oēs: ⁊ nō ꝑtem. Vnde idē apl's Ro. 8. ait. Scimus qm̄ diligē tibꝰ deum oia coopantur in bonū: his qui scd'3 ꝓpositum vocati sunt sancti. Nam quos pre/ sciuit ⁊ predestiuauit cōformes fieri imaginis filii sui: vt sit ipse primogenitus in multis fra/ tribus: quos aūt p̄destinauit: hos ⁊ vocauit: ⁊ quos vocauit: hos ⁊ iustificauit: ⁊ quos iustifi/ cauit: eos ⁊ magnificauit. Quid ergo dicemus ad hec. Si deus pro nobis quis contra nos. Qui etiam ꝓprio filio non pepcit: sed pro no/ bis oibus tradidit illum. Qūo nō ēt cū illo oia nobis donauit. Sed voluntas dei est ifallibi/ lis: qr oia quecūq3 voluit fecit. Nec pōt ipedi/ ri. ad Ro. 9. Volūtati eiꝰ qs resistit: ergo ⁊c̄.

Ecundū mysteriu3 dr̄ declaratio. Ne ergo i errore mēs parū intelligētiu3 ꝑ maneat: ex p̄fatis videbimus tres decla rationes cōtra tres predictas oppositiones.
Prima ē contra inclinationem.
Secunda contra reuelationem.

Tertia contra predestinationem.

Prīa est cōtra iclinationem. Dicebat̄ q̄ deus debebat plures saluare q̄ dānare: q̄ ei⁹ natura magis iclinata ē ad miserēdū q̄ puniēdū Rn̄deo q̄ verū ē quantū ad effectū: nō quātum ad naturā: q̄ nō est differēs i natura: sed tamē nō seqtur ꝓpterea oēs vel plures saluentur: q̄ regula illa itelligitur stātibus terminis ipsius nature. Verū nāq̄ ē q̄ deus saluaret omnes sicut m̄ltos: si ipsi se ad salutē disponerēt: sed q̄ n̄ se disponunt: iō nā nō saluant̄. Patet hoc exēplo multiplici. Nā cibus nāliter h̄ꝫ p̄bere nutrimētū: sed tamē nō prebet in illo q nō h̄ꝫ digestionem: lumē h̄ꝫ illumniare: sed tamē non illuminat cecorū oculos: medicina habꝫ sanitati disponere: sed nō disponit morituros: τ h̄ nō ē culpa actiuorū: sed ex defectu passiuorū: q̄ nō sunt dispositi. Unde hoc idē cōfirmat ph̄s .2. de aīa. d. Actus actiuorū sunt i patiente bn̄ disposito. Sic dico q̄ dei natura lꝫ de se sit inclinata omnibus misereri: tamē nō oībus miseret̄: q̄ nō se disponūt ad susceptionē ipsius. Hinc auctor de causis ait. Prima cā τ supior semp ē sine varietate: sꝫ cause secūde nō recipiūt virtutem prime nisi secūdum attingētiam: ergo non valet argumentū. Secūda declaratio ē cōtra reuelationem. Nā dicebat̄ q̄ plures ex reuelatione demōstrant̄ saluari q̄ dānari. Rn̄deo q̄ de electis ē loqui dupliciter. s. absolute τ respectiue siue cōpatiue. Primo mō electorū ē maxima m̄ltitudo. Nōne tibi vident̄ multi tot ꝓphete: tot martyres: tot cōfessores: tot virgīes tot cōtinētes τ casti. Et sic habent intelligi ille auctoritates: doctorūq̄ opiniones. Secūdo mō in cōparatione: siue cōparatiue loquēdo dico q̄ electi sunt paucissimi: si eni boni viri mal̄ comparant̄ paucissimi inueniuntur. Nā siq̄s ex magno monte harenarū vel ex littore maris sumeret pugillum harene: harena illa grandis diceret̄ absolute: q̄ grana ibi cōtenta eēnt ifinita: sed cōparādo ad illa que sunt i monte siue in littore maris dicerēt̄ pauca. Sic est de electis: nā multi sunt absolute: sed in cōpatione dānatorū pauci: τ iō deus absolute loquēdo dicit ad Abraā: q̄ semē suum multiplicaret sicut puluerem: τ sicut stellas celi. Et in cōparatione loq̄ndo fuit dictum Deut° .33. Ecce omnes electi in manu dei sunt. q. d. Electi tam pauci sunt vt possint manu teneri. Hinc sap̄. 3. dicit̄. Iustorum anime in manu dei sunt. Et sic pꝫ secūda declaratio. Tertia declaratio ē cōtra p̄destinationem: vbi dicebatur q̄ aut deus omnes elegit vel predestinauit: aut partē: τ si omnes: ergo omnes erant saluandi: τ si partem hoc erat falsum: quia non ē personarū acceptor. tum ēt q̄ vult omnes homines saluos fieri. Respondeo dicendū q̄ non oēs predestinauit. Nam p̄destinatio est tm̄ bonorum. Unde magister i 1. di. 40. ait. Predestinatio est gratie p̄paratio qua elegit quos voluit ante mundi cōstitutionē Sed dices: ergo est p̄sonarum acceptor: τ q̄ nō omnes vocat vt dicit Apoc. Dico q̄ non sequit̄. Nam ipse ex hoc non acceptat p̄sonas sꝫ merita: τ damnat demerita. Et ideo non omnes p̄destinauit: q̄ preuidit quosdam in peccato duraturos: illos aūt tm̄ p̄destinauit quos benefacturos p̄cognouit. Unde. 23. q. 4. c. Nabuchodonosor. Aug. ait vires obedientie non ideo cuiusq̄ subtrahit, q̄ eum nō predestinauit Sed ideo eum nō p̄destinauit q̄ recessuruꝫ ab ipsa obedientia p̄uidit. Et infra dicit̄. Quia p̄sciti sunt casuri: nō sunt p̄destinati. Ecce ergo q̄ deus non cōsiderat in p̄destinatione personas: sed merita. Ad āt dicebat̄ sm̄ apostoluꝫ q̄ deus vult omnes hoīes saluos fieri τc̄. Rn̄deo sm̄ doc. τ maxime sm̄ Io. Dama. τ Alexan. de ales. Q̄ in deo dicitur esse duplex voluntas: non respectu volētis: sed respectu voliti. Una dicitur antecedens siue absoluta: altera consequens siue cōditionata. Volūtas antecedēs ē in qua vult deus oībus misereri: τ vl't omnes saluari. Vocat. n. cū ista ad pniam oēs .s. iudeos: paganos: sarracēos: τ quoscūq̄ peccatores: clamatq̄ ad vitam eternam. Sed ista n̄ sequitur effectum suum pp rebellionem liberi arbitrii nostri. Clamat deus volo te saluare anima mea. Et liberum arbitrium peccatoris rn̄det. Nolo. Exemplum de rege qui preciū soluit pro liberatione suorum ciuium: τ parat naues: vt in patriam eos reducat a captiuitate τ oēs a vinculis vult liberare ac soluere. Sꝫ q̄dam eorūꝫ cōtēnūt. Ecce q̄ sarraceni: iudei: τ ceteri obstinati peccatores nolūt exire de carcere infidelitatis τ male voluntatis. Sed tamen deus p̄cium ꝓ oībus soluit redēptiōis: τ oib⁹ vult misereri. Unde apostolus Heb. 5. Factus ē oībus obtempantibus sibi cā salutis eterne. Et de absoluta voluntate dicit idē apl'us. 1. Thi. p̄. Hoc bonū τ acceptū coram saluatore nostro deo q vult oēs homies saluos fieri τ ad cognitionem veritatis puenire: q dedit semetipsum ꝓ oībus. Alia voluntas dicit̄ cōsequēs

siue conditionata. Et fm istam voluntatez nõ
vult oẽs homies saluare: qa hec ẽ cũ cõditione
diuine iusticie. Vult enim illos saluare q gra/
diũtur p semitam mãdatorum suorũ: ⁊ dãnare
eos qui ambulant p vias nõ bonas: nisi retra
hant pedem. Exemplũ de rege qui suos ciues
diligit: ⁊ oibus salutem optat ⁊ quãq̃z velit oẽs
saluos eẽ: tamẽ vult quosdã qui nephãda com
miserunt suppliciis tradere. Sic est d' deo. Sz
dicit aliquis. Nolo aliquid boni agere: quia si
sum p̃destinatus: oĩno saluabor: si vero nõ: oi
no dãnabor. Tace stulte: qr deus ita te p̃desti
nauit ꝙ tamẽ vult te laborare vt salueris. Vñ
magister in. p̊. di. 40. ait. Predestinatio ẽ salꝰ
ex inductione meritorũ. Et. 23. q. 4. c. obtineri
dicitur. Ipsa quoqz perẽnis regis p̃destinatio
ita ab oipotente deo posita est vt ad hanc electi
nõ nisi labore pueniant: quatenus laborando
mereantur accipe: qd' eis oipotẽs deus ab eter
no disposuit dare. Item ppterea nõ dãnabe/
ris: quia sicut speculator ostendẽs viã bonam
trãscũtibus ⁊ ne malam viã que ẽ a sinistris te
neãt: nõ est cã vt in ea incidãt in latrones. Sic
deus p predestinationẽ non est cã dãnationis
alicuius. Nã stultus esset ille qui nihil cibi vel
medicine sumere vellet dicẽs. Si debeo mori
moriar ⁊ si viuere viuã. Vnde Aug. 23. q. 4.
Nabuchodonosor ait. Vasis ire nunq̃z deus
redderet interitũ: nisi spõtaneum inueniret ho
mo habere peccatuz: qr nec deus peccãti hoi iu
ste inferret iram: si homo ex predestinatiõe dei
cecidisset in culpam. Et idem in. c. Vasis. §.
non ergo. ait. Non ergo necessitatẽ facit corre
ctionis vel obdurationis diuina p̃destinatio si
ue p̃scientia: cum boni p gratiaz corrigant libe
ro arbitrio mali peant ⁊c̃. Hoc satis patet: ꝙ
non sequitur ꝙ deus debeat multos vel oẽs p
pter predestinationẽ saluare: sed illos qui vo/
lunt saluari bene viuẽdo ⁊ operando.

Ertium mysteriũ dr̃ confirmatio. An
nũcio vobis mala noua: qr verificatur
sermo iesu xp̃i q dicit. Multi sunt vo/
cati ⁊c̃. Qđ vt certius confirmetur triplici con
firmatione demõstrabitur.

Prima dicitur exemplificatiõis.
Secunda dicitur testificatiõis.
Tertia dicitur malignatiõis.

Prima cõfirmatio dicit' exẽplificatiõis.
Nã si intuemur oia exempla tam naturalia quã
diuinalia ⁊ moralia inueniemus ꝙ plures tẽdũt
ad penam q̃z ad gloriam. Primo eni con
sideremus naturalia exẽpla. Videmus. n. ꝙ i
istis que naturaliter fiunt plus malitie abun/
dat q̃z bonitatis. Vnde facilius ẽ destruere q̃z
edificare: pdere q̃z inuenire: occidere q̃z resusci/
tare. Nam vno ãno cõficit' panis: ⁊ vno mo/
mento quasi deuorat': multis ãnis hõ pficitur:
⁊ modica hora pdit' ⁊ occidit'. Quare hoc. Qr
natura rerũ facilius ducitur ad malum. Item
videmus ꝙ plus ẽ terra inculta q̃z culta: plus
aque amare q̃z dulces: plus sunt imunditie que
ex frumento vino ⁊ oleo exeunt q̃z ipsi fructus:
plus lapides edificiorum q̃z preciosi. Sic repro
bi plures sunt q̃z electi. Itẽ cernimus ꝙ in his
rebus q̃ vsui nature sunt difficiles ad habẽduz
pauci pueniunt: vt in scientia dignitatibꝰ ⁊ hu
iusmodi. Et hoc quare. Qr p̃ciosa difficilime
possident'. Sic ergo ⁊ gloria celestis a paucis
eripitur: qr p̃ciosissima est. Vñ ait philosophꝰ
Malum ẽ facile: difficile ẽ bonum. Secundo
consideremus diuina exẽpla que fuerunt figu/
ra saluandorũ paucitatis. Lege Gẽn. 7. c. ⁊ i
uenies ꝙ tempore diluuii pauci. i. octo anime
vtriusqz sexus saluate sunt in archa Noe. Le/
ge insuper Gẽn. 19. ⁊ similiter inuenies: ꝙ ex
Sodoma ⁊ Gomora solus Loth cum vxore
sua ⁊ duabus filiabus saluatus fit. Et tamẽ qr
eius vxor retrospexit in statuam salis mox con/
uersa fuit. Item si bene legis inuenies ꝙ ex il/
la maxima multitudine filiorũz israel que egres
sa est de terra egypti nemo eorũ a. 20. ãnis su
pra itrauit terraz promissionis nisi Caleph ⁊
Josue. O peccator conuertere: qr multis imo
oibus terra viuentiũ pmissa ẽ: ⁊ tñ pauci itrãt
pauci effugit interitũ huiꝰ seculi: qr nolunt sibi
puidere. Tertio cõsideremus exẽpla mora
lia. Nã legitur ꝙ sanctus Bernardus. 15. die
post morẽ suam apparuit cuidã monacho: cui
inter alia iterrogãti si tam difficile eẽt saluari vt
scripture testant': respondit ꝙ verũ erat. Et ita
lit. d. Ea die qua ex hac vita migraui: quadra/
ginta tria milia hominũ decesserũt: ⁊ solũmodo
ego cũ quodã heremita vitam celestẽ intraui: ⁊
qdam bonus secularis penas purgatorii saluã
dus intrauit. Refert ẽt quidã historicus ꝙ q/
dam monachus Lugdunensis q fuerat in he
remo p ãnos triginta i magna pnia: post suam
mortẽ apparuit ep̃o ciuitatis Lugduñ. d. Ha.
ha. o iusticia dei q̃z terribilis: q̃z subtilis: q̃z acu
ta: q̃z aspera. Et mirans ep̃us ipsum adiurauit
vt diceret qd hoc eẽt. Cui ille respondit. O Jo
annes age pniam: grandis eniz tibi restat via.

Ec enim

Eo enim die quo ego decessi ex hac vita trāsie-
runt etiam octuaginta milia aie: que omnes dā
nate fuerunt exceptis. 5. quarum due eternam
gloriā ⁊ tres purgatorium itrauerunt. Et his
dictis disperauit. Habetur ēt in cronicis ordi
nis nostri ꝙ dū quidā frater noster deuotus ⁊
sanctus predicaret in partibus Alamanie: po-
pulo ipsum audiente: ⁊ vidēte: quedam mulier
peccatrix cōpuncta tunc diuina gratia: mortua
ē ex vehementi peccatorū dolore. Et cum finē
ꝓdicator sermoni fecisset: indixit populo vt vna
secum dño funderent preces: vt si bonum fo-
ret quod actum cēt in muliere apperet. O mi-
rabile dictu. Illa que mortua fuerat sana re-
surrexit. Rogat frater eam vt si qd vidisset api-
ret ad audientium vtilitatem. At illa ait. Heu
sciant omnes homines ꝙ mortui sunt hodie.
70. milia hominum qui omnes dānati sunt ex
ceptis. 4. qui ad purgatorium descenderunt.
O obcecati peccatores agite pniam: qr iusticia
dei est strictior qȝ credit. Et quid mirū si tot dā
nant: cum totus mundus sit laqueis plenus.
Nōne sanctus Antonius abbas raptus i spū
vidit totum mundum laqueis plenum: ⁊ flens
exclamauit dicens. Dñe quis euadet hos laq̄
os. Et dñs respondit. Sola humilitas. Ecce
ꝙ nemo potest saluari nisi fuerit humilis: ⁊ ta-
men paucos videmus qui illam virtutē sequū
tur. Hoc cōfirmat dñs Math. 18. Nisi cōuer
si fueritis: ⁊ efficiamini sicut puuli: non intra-
bitis in regnum celorum: ergo ⁊c. Secunda
confirmatio dicitur testificationis. Naȝ hoc te
stantur omnes scripture ⁊ doctores: ⁊ ēt paga
ni. Virgilius. n. ait. 6. eneidos. Pauci quos
equus amauit Iupiter. Et Valerius maxim⁹
Multis enim laboribus susceptis vix eorum
compotes fieri contingit. Et Aug. 20. de ciui.
dei. Plures hoies currunt in penis qȝ in glo
riam. Idē. 21. c. 12. ait. Si oēs a tenebris trāſ
ferrent in lucem: in nullo appareret veritas vl
tionis: in quibus propterea multo plures quā
in illa sunt: vt sic ondatur quid hoibus debet
ꝙ si oibus redderet iusticia iudicantis: nemo
recte reprehenderet. Itē libro d̄ vero cultu ait.
Anteqȝ christus adueniret in mundum: d̄ mū
do transierunt plus qȝ qnqȝ milia ann quibus
omnes damnabant demptis paucis de popu
lo israel. Et idem eodem libro. Arbitror enim
tres mundi partes fore damnandas: eo ꝙ i ip
sis omnes regnant infideles. De quarta auteȝ
parte quid dicā. nisi qd̄ Io. ait. Totus mūdus
in maligno positus est. Et Greg. in omel. su
per Math. dicit. Ad fidem plures veniūt sed
ad celeste regnū pauci perducuntur. Pleriqȝ
enim vocibus deum sequuntur: sed moribus
fugiunt. Veniamus ad campum diuinarum
scripturarum. Quid dicis tu o Esa. c. 8. Mul
tiplicasti inquit gentem: sed non magnificasti
leticiam. Et. i. petri. 4. c. dicitur. Si iustus vix
saluabitur: impius ⁊ peccator vbi appebit. O
miser peccator: mala nouella. Sed forte dicis.
Non credo predictis testibus: quia fortassis vt
homies sunt locuti. Saltē christo crede. Quid
dicis domine iesu. Audi Math. 7. Intrate in
quit per angustam portā: quia lata porta ⁊ spa
tiosa via que ducit ad perditionem: ⁊ multi sūt
qui intrant per eam. O peccator paupercule qȝ
male nouelle. Tu velles ꝙ dicerem ꝙ omnes
saluantur. Ego non possum: quia veritas mi-
hi cōtradicit. Certe si ista non essent vera ⁊ vti
lia: xp̄s ea non predicasset. Nam vt etiam salu
tis viam arduam ostenderet dicit in eodem. c.
Non omnis qui dicit domine dñe intrabit i re
gnum celorum: sed qui fecerit voluntatem pa-
tris mei qui in celis est: ipse intrabit in regnuȝ
celorum. Multi mihi dicent in illa die. Dñe
nōne in nomine tuo prophetauimus: nōne in
nomine tuo demonia eiecimus: multasqȝ virtu
tes fecimus. Et tunc confitebor illis: quia nū-
quā noui eos. Discete a me omnes qui opera-
mini iniqtatē. Et thema dicit. Multi sūt vo-
cati ⁊c. Tertia confirmatio dicit malignatio
nis. Tanta est hominum malignitas ꝙ nō mi
rari debemus si pauci saluentur. Licet enim vt
phs ait: de futuris cōtingētibus non sit deter
minata veritas: tamen sepissime ex qualitatib⁹
rerum quedam futurorum indicia certa perci-
pimus. Sicut dicimus. Sero rubrum celum:
mane indicat esse serenum. Et hoc vt plurimū
verum est. Cognoscimus etiam ex nubiuȝ dē
sitate: ventorum fulgurum ⁊ tonitruoruȝ mul
tiplicatione ꝙ magnam testantur futuram tem
pestatem. Vnde ⁊ ipse saluator cum de tribu-
latione que in orbem ventura est loqueretur di
scipulis intulit dicens. Ab arbore auteȝ fici di
scite parabolam Luc. 21. Hoc autem dico ꝙ
ex precedentibus signis multotiens exitum co
gnoscimus futurorum. Cuȝ eni totū pene mū
dū cernamus letali vulnere peccati sauciatū: ⁊
plura mortis signa qȝ vite: quid aliud de ipso
iudicare possumus qȝ malum. Nonne attrito
ꝑbo proverbio dicimus ꝙ ipossibile ē male

viuere ⁊ bene mori: ⁊ econuerso: nōne verum est qḋ Geñ. 8. c. scriptū est. Sensus ⁊ cogita/tio hominis proni sunt ad maluꝫ. Et. 12. q. 1. c. omnis etas. dicit. Omnis etas ab adolescētia sua prona est ad maluꝫ: ergo qꝛ homines proni sunt ⁊ ꝓmpti ad malū pereunt. Hinc. 1. Joh. 2. c. dicit. Totus mundus in maligno positus est. Cū ergo plura mala signa dānatōis in mū do cognoscimus vt dixi ꝙ salutis: qd possumꝰ dicere nisi ꝙ multi sunt vocati: pauci vo electi. O dn̄e deus quo vadūt iudei ⁊ infideles. Ad infernū. Si qs. n. aliter crederet eēt hereticus Quo tendūt pueri q sine baptismo decedunt. Ad infernū. Quo etiā vadūt tot heretici q sunt in mūdo. Nā omnes oriētales ethiopie: libye pene omnes greci. Bosinenses: ⁊ multi alij varijs heresibus sunt implicati. Nō inuenies castellū ciuitatē aut villā que nō habeat aliquos hereticos occultos ⁊ publicos. Nā alij nō cre dunt animā esse imortalē. Alij dicūt nō eē aliā vitā: nec infernū: nec paradisum. Alij asserunt luxuriā nō esse peccatū. Alij putant stellaꝝ fatū sup liberꝝ arbitriū habere ptātē. Alij credūt mu lieres in gattas: ⁊ hoīes in lupos posse mutari Alij tenent ꝙ spiritus humani ingrediunt cor pora aliena. Alij credunt ꝙ facere incantatōes nō sit peccatū. Et multi alij errores inueniunt a qbus nolūt hoīes conuerti. Omnes hmōi in errore suo obstinati ꝑsistentes sunt excōicati ab ecclesia: vt pꝫ. Similiter q nō credunt sacramē ta ecclesie. Cōsidera quot sunt viri ⁊ mulieres in his erroribus implicati. Multi publici: sed plures occulti. Isti quo vadūt: ad ifernū. Dic modo de ignorātibus doctoribꝰ p̄latis cōfesso ribus ⁊ subditis. Quāta ē taliū multitudo: quo rū quilibet tenet scire q̄ ad eoꝝ spectāt salutē et officiū vt de alijs taceā. Sūt tot q ignorāt peni tus articulos fidei: decē p̄cepta: ⁊ pleriqꝫ oratio neꝫ dn̄icā: ⁊ qḋ deterius est cōfessores ⁊ eoꝝ p̄ lati etiā ipsi pleni ignorātia raro inducunt tales vt discant: ⁊ in eoꝝ ignorātia moriunt. Quo isti vadunt: ad infernuꝫ. Quomodo scis frater Roberte. Respondeo: qꝛ oēs doctores cano/nici: ⁊ oēs theologi dicunt: ⁊ p̄cipue Tho. 1. 3. pte. q. 176. q' ignorātia iuris nō excusat in his q sunt doli capaces: pꝫ etiā extra de iniurijs. c. Si culpa. ⁊ extra de vi. ⁊ ho. cle. c. vt'qsqꝫ. ⁊ de reg. iur. li. 6. ⁊. 37. di. Ideo ꝓhibent. ⁊ i glo. ibi. ⁊ de cōse. di. 4. c. nos añ oia. Itē quo ten/dūt multi q moriunt dspati: multi morte subita nea q nō habēt spaciū penitendi. Heu qꝛ por/tant ad infernū. Quo insup tendūt p̄dones ex tortores: fures: lusores: dānificatores: vsura/rij: tpis venditores: ⁊ hmōi: ⁊ q talibꝰ p̄bēt au xiliū: fauorē: ⁊ ꝯsiliū: q oēs tenent ad restitutio nem: ad infernū. Habes hec extra de furtis. c. porro. ⁊ in glo. ibi sup. v. satisfacere. Et de vsuris. c. cū tu. Itē li. 6. de reg. iu. Itē. 14. q. 6. c. si res. ⁊. 24. q. 2. c. legat. Et de pe. di. 6. c. nemini. Quo ergo miseri vadunt: ad ifernuꝫ. Quo vadūt mali religiosi: q nō fuāt regulam suaꝫ: ad infernū. Quot peccatores moriunt ex tra charitatē ꝓpter odiū cuꝫ ꝓximo suo: aut ꝑꝑ amorē peccandi: vel horrorꝫ satisfaciendi: aut etiā alia simili de causa: sed tantū penitēt ꝓpter timorē gehenne. Heu qꝛ rapiunt ad tartara: quia scriptū est de pe. di. 2. c. nullus. ⁊ sunt ver ba Aug. d. Scriptū est nemineꝫ sine charitate saluū esse: Nō itaqꝫ in solo timore viuit homo. Quem ergo penitet oportet nō solū deū timere iudiceꝫ: sed diligere iustuꝫ: vt nō solū penaꝫ ti/meat: sed anxietur pro gloria. O igitur captiui diaboli reuertimini ad misericordiā dum tem/pus est. O miseri christiani renegati: reuocare vitā vestrā ad dominū deū vestrū vt euitetis cō sortia dānatoꝝ. Redite ergo: qꝛ nemo dānat nisi ꝑ ꝓpriā culpā: ⁊ deus nō est inculpandus sed potius nostra malignitas. Nā deꝰ nō vult quēpiā vilē ⁊ magnū peccatorē ꝑire: sꝫ stat ex/tensis in cruce brachijs cōpatiēs peccatis ⁊ dā nationi nr̄e: vt oībꝰ largiat sua ifinita misericor dia vitā eternā: ad quā ipse nos conducat qui vi uit ⁊ regnat in secula seculorum. Amē.

Sermo de cathenis.

Vidi angelum descendēteꝫ de celo habentem clauē abysi: ⁊ cathenā magnaꝫ in manu sua. Apoc. 20. Infir/mitates curande dilectissimi in christo iesu: nō aliter curant: nisi ꝑ medicinas eis cōtrarias: vtputa infirmitates calide ꝑ me dicinas frigidas: ⁊ ecōuerso. Et hoc cōfirmat aristo. 2. ethi. d. Medicine habent fieri ꝑ cōtra/ria. Et. 8. Contraria cōtrarijs curant. Qua/re antiquus ille serpens generis humani ini/micus videns hominē illuc posse conscendere per humilitatē: vnde ipse per superbiam corru erat: confirmatus in dei odio ⁊ nostri inuidia: semꝑ querit nos precipitare: ⁊ ad baratruꝫ vbi ipse est deducere per frequentationeꝫ peccato/rum mortaliū. Et quia scit nos per penitētiā in

hac via

hac vita posset resurgere: conatur multis modis i ipsis nos ligare ne resurgamus: vt in his moriē do eternaliter pereamus. Propter hoc dicit thema nostrū: videlicet. Vidi angelū.i. diabolum descendentē de celo.i. p superbiā cadentē habē tem clauē abyssi: et cathenā magnā i manu sua: idest ligamenta ad ligandū animas ne vere pe/ niteant: sed eternaliter pereant. Que volentes dissoluere et de animabus nostris extirpare: vt possimus penitere: necesse ē malleos fortes ha bere: qui ipsas cathenas disrumpāt: ligamēta q3 dissoluant. S3 q2 opposita iuxta se posita ma gis elucescūt: videamus primo cathenā et liga menta que singullatim per medicamēta contra/ ria dissoluemus. Ex scriptura enim sacra: vt p cipere potui cathena ista magna habet nouē no dos: quos necesse ē soluere et totaliter destrue/ re: vt a peccatis nosipsos soluamus: videlicet.

Prima dicit̃ infidelitas.
Secūda desperabilitas.
Tertia dicit̃ horribilitas.
Quarta dicit̃ difficultas.
Quinta dicit̃ exemplaritas.
Sexta dicit̃ delectabilitas.
Septima dicit̃ timiditas.
Octaua p̄sumptuositas.
Nona dicit̃ longanimitas.

Prima ergo cathena magna et terribilis est infidelitas. Mirari enim soleo tantā diuersita tem hominū tam diuersimode operātiū. Qui/ dam enim bene: quidā melius: quidā vero opti me: quidā male: aliqui peius: nonulli pessime operant̃. Sed finaliter inuenio q2 ista diuersi/ tas nō causat̃ nisi ex defectu: aut a diuersitate fi dei. Et q̄3uis dicāt oēs se credere: nō tamē oēs illa que credunt cōsiderant et inuestigāt. Quod autē hoc sit verū probat̃ primo p ratonē. Se/ cūdo p auctoritatē. Tertio per exēplū. Pri/ mo per rationē sic. Sententia est Ari. in prin/ cipio de sensu et sensato. Nihil ē i intellectu qn prius fuerit in sensu. Quod si p intellectū non cognoscit̃: nec per voluntatē amat̃: sicut ipse ait in.3. de anima. Voluntas nō fertur nisi in p̄/ cognitū. Et Aug.x. de trini.c.i. ait. Firmissi/ me nouimus nō nisi nota amari posse. Quod si non amatur: nec etiā propter illud aliqd boni operat̃. Si ergo volumus bene agere et in vir tutibus insudare: necesse est bonū et premiū p/ pter qd operamur cognoscere: q2 finis mouet operantē ad agendū.2. phisicorum. Sed ipsum bonū supernū: et felicitatē eternā nō possumus naturaliter cognoscere: ergo necesse est vt sup/ naturaliter cognoscamus: et hoc ē p fidē. Quā ta ergo erit fides: tāta erit cognitio: quanta erit cognitio: tāta erit affectio: et quāta erit affectio: tanta erit virtutis opatio: ergo de primo ad vlti mu3 quāta erit fides: tanta erit operatio. Rur sus per eandē rationē penā eternam malū esse acerbissimū naturaliter cognoscē nō possumus ergo supernaturaliter per fidē. Si ergo volu/ mus peccata deuitare: necesse est penā ad qua3 peccata inducūt nos cognoscere. Et tanta erit peccati deuitatio: quāta erit pene cognitio. Si ergo nō est nisi p fidē: quāta erit fides: tāta erit peccatorum deuitatio et oditio. Per hanc ergo ra tionē patet opera bona et mala procedere a pro fectu et defectu fidei. Secūdo hoc idē probat̃ p auctoritatē Aug. d. Fides mensurat actiones. Et per illud Lac.2. diuinarum institutionum ad uersus gētes circa principiū. Mūdū existimāt nulli deo nos esse cure: aut post mortē nihil eē futuros: totos se libidinibus adijciunt. Et du3 licere sibi putant hauriendis voluptatibus sciē ter incūbūt: p quas imprudētes laqueos mor/ tis incurrunt. Ignorāt enim q̄ sit hominis rō quā si tenere vellent in primis deū suū agnosce rent: virtutē iusticiāq3 sequerent̃: terrēis figmē tis aīas suas nō substernerēt: et mortiferas li/ bidinū suauitates nō appeterent. hec ille. Pro batur etiā auctoritate sacre scripture. Et Prio Moysi dicentis Numeri.20. Quia nō credi distis mihi vt sanctificaretis me corā filijs israel nō introducetis hos populos in terrā qua3 dp bo eis. Ite3.2. Paralipomenon.16. Prebet fortitudinē his q corde pfecto credunt in eum. Et Thobie.2. Vitā illā expectamus: quā domi/ nus daturus est his q fidē suā nunq̄3 mutāt ab eo. Et Esa.6. Si nō credideris nō pmanebis q2 in peccatu3 rues. Ideo dicit̃. Abachuc.2. Iustus in fide sua viuit.i. bene operat̃. Pre/ terea dicit̃ Math.9. et Luc.6. Cōfide filia: fi/ des tua te saluam fecit. Et Math.9. Secundū fidē vestrā fiat vobis. Et.15. O mulier magna ē fides tua: fiat tibi sicut vis. Et Mar.9. Om nia possibilia sunt credenti: etiā maxima et ar/ dua. Et Ioh.3. Qui credit in eū nō iudicat̃: q vero nō credit iam iudicatus est. Et iterum. Qui credit in filiū dei habet vitam eternā: q autē in credulus est filio non videbit vitā eternam: sed ira dei manet sup eū. Itē Paulus magnificat fidē nostrā dicens Ro.i. Gratias ago deo: q2 fides nostra annunciabit̃ vniuerso mundo. Et

Ro.10.c. Corde enim credit̃ ad iusticiam: ore
autẽ confessio fit ad salutē. Dicit.n. scriptura.
Omnis qui credit in illũ nõ confundet̃. Et.2.
ad Cor.13.ait. Si estis in fide xp̃i vos ꝓbare ꝑ
opera. Et ad Gal.2. Nullus iustificat̃ ex opi
bus legis nisi ꝑ fidẽ. Et ad Eph.2. Grã sal/
uati estis ꝑ fidẽ. Et.6. In omnibꝰ sumẽtes scu
tū fidei: vt possitis omnia tela neqssimi ignea
extinguere. Itē Heb.xi. Lapidati sunt: secti
sunt: temptati sunt: in occisione gladij mortui
sunt. Circuiuerunt in melotis: ⁊ in pellibꝰ ca/
prinis egentes: angustiati: afflicti: quibꝰ dignꝰ
nõ erat mundus. Et hec omnia propter fidem
Itẽ Jac.2. Quid ꝓderit fratres si fidẽ qs di/
cat se habere opera autẽ nõ habeat. Nũqd fides
poterit saluare eũ. Itẽ.1. Joh.5.c. Hec est vi
ctoria que vincit mundũ fides nostra. Patent
ergo ꝑdicta ꝑ auctoritates. Tertio ꝓbat̃ ꝑ exẽ
plum. Ponat̃ ꝙ quidam trãseat ꝑ viã: ⁊ occur
rat ei vnus amicus eius dicens: ne transeas vl
terius: quoniã inimici tui ꝓpe parati sunt cum
gladijs interficere te. Ille aũt si credet aufugiet
si autem transierit interficiet̃. Sic enim nobis
euenit ꝑ viam peccatorũ transeuntibus. Uene
runt prophete: martyres: ⁊ apostoli demũ ipse
christus nobis amicissimꝰ: ⁊ clamauerunt om
nibus peccatoribus dicentes. Ne transeatis.
o supbi ꝑ viam supbie. O auari ꝑ viam auari/
cie: qꝛ inimicus vester diabolus interficiet vos
idest ducet vos ad infernũ in illas tenebras ex/
teriores. Quare ergo nõ fugimus. Quare istã
vitã nõ deuitamus. Nõ ob aliud quia non cre
dimus. Rursus ponat̃ ꝙ vnus cupidus ⁊ aua
rus querens ditari nuncios habeat dicentes si
bi. Perge ad illã ciuitatē: ⁊ multas pecunias
lucraberis. Nũquid si credet nõ ibit: imo cur
su velocissimo ⁊ nõ tardabit. Sic nobis euenit
naturaliter desiderantibus felicitatem. Quibꝰ
dictũ est solũ felicitatē esse in alia vita: ⁊ ibi sum
mum bonũ adesse. Nõ ergo ob aliā cãm eue
nit: vt illud summũ bonũ totum cõtemnat̃: nisi
qꝛ annunciantibꝰ nõ credimus. Et sic patet ꝑdi
cta cõclusio ꝑ rationẽ: ꝑ auctoritatẽ: ⁊ ꝑ exẽplũ
Si autẽ q̃reret̃ a me: ꝓpter quid fidei nr̃e tãtis
signis approbate nõ credit hominũ multitudo
maxima: dicerẽ cupiditatẽ ⁊ inordinatã terre/
noꝝ affectionem huius rei solã causam esse: ꝓ
bando sententiã meã per auctoritatẽ Lactantij
in li.7. diuinaꝝ institutionũ aduersus gentes.
Interiꝫ necessariũ puto admonere lectores: ꝙ
hec nostra que tradimꝰ praue vitioseqꝫ mentes
aut omnino nõ intelligent. Ebetat̃.n. acies eo
rum terrenis cupiditatibꝰ que sensus omnes
grauant: imbecillesqꝫ reddũt. Aut etiã si intelli
gent: dissimulabunt tamẽ ⁊ hec vera esse nolẽt:
quia trahunt̃ a vitijs: ⁊ scientes suis malis fa/
uent quoꝝ suauitate capiunt̃: ⁊ vtutis viã dese
runt cuius acerbitate offendunt̃. Nã qꝛ auari/
cia ⁊ opũ inexplebili quadã siti flagrãt: qꝛ non
possunt venditis aut dilargitis que amãt tenui
cultu vitã degere sine dubio malunt id esse fictũ
quo desiderijs suis renunciare cogunt̃. Item
qui libidinũ stimulis incitati: vt ait poeta: in fu
rias ignemqꝫ ruunt: vtiqꝫ incredibilia nos asse
rere dicunt: qꝛ vulnerant aures eorū precepta
cõtinentie: que illos a voluptatibus suis ꝓhibẽt
quibus animã suam cum corpore ad iudicaue/
runt. Qui vero ambitione inflati: aut amore
potentie inflammati: omne studium suũ ad ac/
quirendos honores contulerunt: nec si solẽ ip/
sum in manibus gestemus fidem accõmoda/
bunt ei doctrine que illos iubet omni potentia
⁊ honore contempto humiles viuere: atqꝫ ita
humiles vt accipere iniuriam possint ⁊ refer/
re nolint si acceperint. Hi sunt homines: ꝗ cõ/
tra veritatem clausis oculis quoquo mõ latrãt.
Qui autem sani erunt: idest nõ ita vitijs imer
si vt insanabiles sint ⁊ credent his libenter at/
tendent ⁊ quecũqꝫ dicimus aperta plana ⁊ sim
plicia: ⁊ quod maxime opus est vera ⁊ inexpu/
gnabilia illis videbuntur. Nemo virtuti fauet
nisi qui sequi potest. Sequi autem nõ facile est
omnibus. Hi possunt quos paupertas ⁊ rerũ
exigentia exercuit: ⁊ virtutis capaces efficit.
Hec ille. Et sic habemꝰ primã cathenã. Cõ
tra istam cathenam ad ipsam totaliter dissoluen
dam duplici malleo laborabimus: scilicet ratio/
nis ⁊ exemplaritatis. Primo malleo ratiõis
Presupponãtur ergo res omnes creatas ha/
buisse principium: ⁊ mundũ esse factum: vt di/
cit philosophus.2. methauro. ⁊ in.1. de celo et
mundo. sed nõ ab alio: nisi ab ipso deo. Nam
per hanc cognitionẽ venimus in cognitionem
veri dei: sicut probat Aristo.8. phi. Prio via
cause efficientis. Quia est deuenire ad vnã cau
sam que est causa vltima omniū ⁊ non habeat
causam supra se: quia aliter esset processus in in
finitum: quod a nullo cõceditur. Secundo via
motus quia nihil mouetur a seipso. Et intellige
hic moueri educi de potentia ad actum. Est er
go deuenire ad vnũ immobile: quod faciat om
nia moueri. Et iste est deus: de quo dicit Boe
tius

tius. O qui perpetua munduz ratione guber/
nas. Terrarū celiqꝫ ſator: qui tempus ab euo
Ire iubes: ſtabiliſqꝫ manes dans cuncta moue
ri. Nota ergo ꝙ iſte deus eſt ſumma ſapientia
ꝛ intelligentia: ꝛ ideo omnia fecit ꝓpter aliquē
finem: quia omnis agens ſm rationem agit ꝓ
pter finem: vt dicit phs. 2. phi. ꝛ. 2. de anima.
Si ergo queramus quare fecit elementa ꝛ fru
ctus terre: ꝛ omnia alia animalia. Nō ob aliud
niſi vt oſtenderet ſuā potentiaꝫ: ꝛ ad hominis
vtilitatem qui eis vtitur vt patet. Propter qđ
dicit Ariſto. in. 2. phi. ꝛ in. 2. de anima. Finis
quodā modo omniū eſt homo. Et ex hoc ſeq/
tur hominē eſſe nobiliorē omniū rerū natura/
lium ꝓpter ipſum factarū. Rurſus ſi queratur
quare fecit hominē: ꝛ velimus dicere ꝙ ad hoc
ſolū vt in hac vita comedat ꝛ bibat: ꝛ viuat: ꝛ fi/
naliter moriatur: vt videmus per experientiam
ꝛ vlterius nō ſit de ipſo memoria: ſequeret̄ hoc
falſiſſimū inconueniens: terram ꝛ arbores: et
etiā elementa ꝛ beſtias: nobiliores eſſe ipſo ho
mine. Et quia hoc eſt inconueniens: ꝛ nulla re/
nus vez: ꝛ cōtra omnē philoſophiā naturalem
que vult finem nobiliorem eſſe his que ſunt ad
finem ordinata: vt ait. Ariſt. 2. phiſicoꝝ: ideo
oportet concludere finem noſtrū eſſe alibi idest
in vita futura: ꝛ hominem futurū eſſe immorta
lem ꝛ perpetuuꝫ: quia fruſtra aliter eſſet condi
tus a deo: ꝛ ſic de ceteris creaturis maior cu/
ra fuiſſet deo ꝗꝫ de nobis rationabilibus: quod
falſum eſt. Et hec omnia trahuntur ab illo pul/
cherrimo tex. Lact. in. 7. li. diuinarum inſtitu
tionum. qui ait. Quis. n. tam ineptus tā ocio/
ſus: vt aggrediatur aliqd facere fruſtra: ex quo
nullā vtilitatem: nullūqꝫ cōmoduꝫ ſperet. Qui
domū edificat: non ideo edificat vt tantum do/
mus ſit: ſed vt in ea poſſit habitari. Qui nauē
fabricat: non ideo aſſumit operam vt tantuꝫ na
uis appareat: ſed vt in ea nauigetur. Item qui
vas aliquod inſtituit ac format: nō propter illđ
facit vt tantum feciſſe videatur: ſed vt vas illud
effectum capiat aliquod neceſſarium. Sic ꝛ ce/
tera quecūqꝫ fiūnt non vtiqꝫ in ſuperuacuum:
ſed ad vſus aliquos vtiles laborantur. Mun/
dus ergo a deo factus eſt non vtiqꝫ propter ip
ſum mundum. Non enim calore ſolis aut lu/
ne: aut aſpiratione ventorum: aut humore im/
briuꝫ: aut alimonia frugum: cuꝫ ſenſu careat in
diget. Sed nec illud quideꝫ dici poteſt ꝙ deus
per ſeipſum fecerit mundū: quoniam pōt eſſe
ſine mundo ſicut fuit antea: ꝛ his omnibꝰ que
in eo ſunt queqꝫ generantur deus ipſe non vti/
tur. Apparet ergo animantium cauſa munduꝫ
eſſe conſtitutum: quoniam rebus his quibus
conſtat animantes fruuntur: que vt viuere et
conſtare poſſint omnia his neceſſaria tempori
bus certis ſubminiſtrantur. Rurſus ceteros
animantes cauſa hominis eſſe factos: ex eo cla
rum eſt ꝙ homini ſeruiunt: ꝛ tutele eius: atqꝫ
vſibus data ſunt: ꝛ infra. Sicut ergo mun/
dum non propter ſe deus fecit: quia eius com/
modis non indiget: ſed propter hominem qui
eo vtitur. Ita hominem non propter ſe. Que
vtilitas deo in homine, inquit Epicurus: vt
eum propter ſe faceret. ſcilicet vt eſſet qui ope/
ra eius intelligeret: qui prouidentiam diſpone/
di: rationem faciendi: virtutem conſumandi
et ſenſu admirari: et voce proloqui poſſet.
Quorum omnium ſumma hec eſt vt deuꝫ co/
lat. Is enim colit qui eum intelligit. Is arti/
fex rerum omniū. Is verum patrem ſuum de
bita veneratione proſequitur: qui virtutē maie
ſtatis eius de ſuorum operū inuentione: ince/
ptione: perfectione: metit̄. Quod planius argu
mentuꝫ proferri poteſt: ꝛ munduꝫ hominis: ꝛ
hominē ſui cauſa deum feciſſe: ꝗꝫ ꝙ omnibus
ex animantibus ſolus ita formatus eſt: vt oculi
ad celum directi: facies ad deum ſpectans: vul
tus ſuo cuꝫ parente cōmunis ſit: videaturqꝫ ho
minem deus quaſi porrecta manu ad leuatum
ad contemplationem ſui excitaſſe. hec ille.
Secundo malleo exemplaritatis diſſoluenda ē
hec cathena diabolica. Nam videmus per ex/
perientiam tot ꝛ tanta miracula eſſe facta: que
non niſi per deum fieri potuerunt. Unde Ri
car. in. 4. de trinitate ait. Domine ſi decepti ſu
mus non niſi per te decepti ſumus. Nam tan
tis ſignis firmata ſunt: que non niſi per te fie
ri potuerunt. Et hoc probatur per Ariſto. in
poſtpredicamentis: qui dicit ꝙ a priuatione ad
habitum non eſt regreſſus per naturam. Si
ergo homo priuatus eſt viſu: non poteſt illu/
minari niſi per opus ſupernaturale ꝛ diuinuꝫ.
Similiter mortuus non poteſt reſuſcitari niſi
per miraculum. Quare ergo dubitamus fidei
credere: ꝛ ei totaliter adherere: cum ſit tot et tā/
tis miraculis probata ꝛ confirmata. Quod ſi
dixeris miracula facta non eſſe. Reſpondet
Auguſtinus vigeſimoſecundo de ciuitate dei.
dicens. Si iſta miracula facta eſſe non credunt
vnū grande nobis miraculū ſuit: ꝙ iam ſine vl
lis miraculis totus mundus credidit. Quod

similiter dici pōt de miraculis diebus nostris factis p inclytū confessorē. Antoniū paduanuz nostrū: que tot ⁊ tanta fuerunt: vt vehemētem stuporē toti mūdo induxerint. O fides sancta. o fides catholica. o fides ortodoxa. o fides robo/rata: qs dubitet ampli⁹ tibi credere. Certe nul/lus nisi a sensu ⁊ ratione alienatus. Nā mira/cula tot facta vidimus: audiuim⁹: palpauimus que nullatenus negare possum⁹. Que si qdaz veneno serpentino negabūt vnū grāde miracu lum miraculoꝝ est: q̄ totus mundus vt ita lo/quar pedibus vni⁹ pauperis fratris mortui ꝓ/sternit̄ ⁊ inclinat̄. Ipsum adorāt reges: dn̄i: p̄lati: ⁊ summi pontifices. Credam⁹ ergo indu/bitanter: ⁊ credendo amem⁹: ⁊ amādo deo fide liter s̄uiam⁹: ⁊ finaliter salui erim⁹. Et sic patet prima cathena.

S Ecūda cathena vocat̄ desperabilitas. Nā hec est cōsuetudo demonis ex fal/lacia sua: vt anteq̄z peccatores peccent eis suggerat deū esse misericordē. Sed postq̄z peccauerint suggerit ipsum esse crudelez: vt sic desperādo de misericordia dei: nūq̄z peniteant Sicut fecit Cayn homicida q dixit. Gene. 4. Maior est iniquitas mea q̄z vt veniā merear. Iccirco Salomon ait ꝓuer. 18. impius cū in ꝓfundū peccatoꝝ venerit cōtemnit. s. veniā. Itē in ꝑsona iniquoꝝ dicit Hiere. 18. c. Factus est dolor meus ꝑpetuus: ⁊ plaga mea renuit cura/ri. Sicut fecit Judas Math. 27. Abiectis ar/genteis in templo laqueo se suspendit. Et ex h̄ sequit̄ illud malū: q2 ruunt de peccato in pecca/tum: ⁊ in dies efficiunt̄ deteriores. iuxta illud ad Ephe. 4. Desperantes semetipsos tradide/runt impudicitie in operationē imūdicie omnis in auariciā. Sz cathena ista facile disrumpitur auctoritate scripture: ⁊ exemplo. Naz oīs scri/ptura clamat q̄ deus est misericors. Inter alia Salamon ait. Eccle. 2. c. Pius ⁊ misericors ē dn̄s ⁊ remittit in die tribulatōis peccata. Et idē 17. ca. Magna est misericordia dei ⁊ ꝓpitiatio eius cōuertentib⁹ ad se. Itē. 18. Quis adijciet enarrare misericordiā dei. Itē Joel. 2. Cōuerti mini ad me in toto corde vestro ⁊c̄. ⁊ infra. Et cōuertimini ad dominū deū vestrū: quoniā be/nignus ⁊ misericors est: patiens ⁊ multe miseri cordie ⁊ p̄stabilis sup malicia. Itē p̄s. 29. Au diuit dn̄s ⁊ misertus est mei. Et in plurib⁹ alijs locis: ita q̄ videt̄ scriptura nō aliud facere q̄z p̄/coniugare misericordiā dei. O peccator indura/te. o peccator obstinate: quare ergo desperas. Quare nō cōuerteris ad dominū: q2 dn̄s semꝑ est paratus te recipe ⁊ acceptare. Noli ergo cre dere diabolo: q2 dicit deuz esse crudelē: q2 certe vult te decipere: ⁊ i eternū te dānare ⁊c̄. Se/cundo destruit̄ exēplo: qm̄ nullus vnq̄z conuer sus est ad deū: ⁊ ab eo repulsus est sine miseri/cordia. Patet de latrone. Patet de adultera: seu de peccatrice deprehensa in adulterio: et in alijs de qbus dicit. Bern̄. in s̄mone. 22. super Can. canti. Omnino ꝓpter mansuetudinez q̄ de te p̄dicat̄ currem⁹ ad te dn̄e iesu audiētes q̄ nō spernis pauperē peccatorē. Nō horruisti cō fitentē latronē: nō lachrymātē peccatricē: nō de prehensam in adulterio: nō supplicantē publi/canū: nō negantē discipulū: nō ꝑsecutorē disci/puloꝝ. Certe in odorē hoꝝ vnguētorū tuoruz curremus. Quid ergo dubitatis o peccatores scelerati ad illū pijssimū recurrere q tante ē mi/sericordie: vt omnes velit saluos facere: ⁊ pro/pter hoc voluit filiū suū carnem assumere: ⁊ de mum sanguinē suū preciosissimum effundere. Et ideo ille barbatus Hieronymus in episto la ad Sabianū exhortatoria ad penitentiā dicit. Samuel quondā lugebat Saulē q2 penituerat q̄ vnxisset eū regem sup israel ⁊c̄. vsq3 ibi: cui omnia elementa seruirent.

T Ertia cathena dicit̄ horribilitas satissa/ciendi. Et voco satisfactionē pro resti/tutione fame: pro recōciliatione inimi/corum: pro remissione iniuriaꝝ: pro obserua/tione votoꝝ: pro executione testamentoꝝ: pro euitatione peccatorum: necnō excisione causaꝝ eorundē. iuxta illud Aug. de penitentia. di. 3. circa principiū. Satisfactio est peccatoꝝ causas excidere: nec coꝝ suggestionibus aditū indul/gere. Sed omnia ista horrēt facere peccatores Cōfitentur nāq3 ⁊ cōmunicant: sed nūq̄z resti/tuūt: nūq̄z inimicis reconciliant̄: nūq̄z occasio/nes peccādi deuitant: ⁊ sic eternaliter pūniunt̄ ⁊ dānant̄. Hec est cathena ferrea: hec est cathe na plumbea: hec est mola grauis ad collū pec/catoris demergens ad ꝓfundū inferni. Excla ma ergo ad vsurarios: ad auaros: ad predato/res: ⁊ ad omnes substātias alioꝝ rapiētes: siue ꝑ malos cōtractus: siue p falsam sententiā: siue ꝑ falsaz aduocationē: siue per aliquē aliū modū proximū dannificauerunt: vt restituāt: q2 ali/ter nō remittit̄ peccatū nisi restituat̄ male ablatū extra de reg. iur. li. vi. ⁊. 14. q. vi. c. si res. ⁊ est Aug. in epistola. 2. ad Macedoniū. Hec au/dire horrēt: ista aures coꝝ offendūt: nullaten⁹ satisfacere

satisfacere volũt. Sꝫ heu heu ista cathẽa diabo
lica quantos dãnauit: quãtos ligat ⁊ ligauit: ꝙ̃
tos in baratrũ iferni demersit. Non eni ille er
rauit qui dixit. Pecunie oia obediũt. Pro-
pterea spũs sanctus Baruch. 3. testat̃ oẽs istos
esse dãnatos. d. Ubi sunt q argentũ thesauri-
zant: ⁊ aurũ in quo confidunt hoies. Rñdit.
Ad inferna. Ad iferna oẽs descẽderũt. Por
rent ẽt multe mulieres vane amouere a se sup
fluas vanitates: superflua iocalia: ⁊ adulterios
capillos: vel aliẽos: diabolica fomenta: ⁊ reliq̃
sił'ia que oio si penitẽre volunt relinquere: oꝫ.
Porrent ꝑtiales renũciare ꝑtialitatibus: idul-
gere inimicis: ⁊ remittere iniurias: que tamen
facere obligant̃. Porrent detractores restitue
re famã quã iniuste tulerunt: qui tamẽ non ab-
solui debent nec possunt nisi hoc faciant. Istis
oibus cathenis ferreis ꝓfecto ita ligati sunt: vt
pnia coꝝ vana sit ⁊ vacua: nec ꝯñr põt eẽ deo
grata ⁊ accepta. Contra quã cathenã solus vn⁹
malleus ꝓficit: q continetur in his vbis Hie
ro. Tꝑale eni est qd̃ delectat: eternum vero qd̃
cruciat. Ecce cõsidera ergo qꝛ gaudiũ qd̃ habes
de oibus supradictis tꝑale esse ⁊ instantaneuꝫ:
⁊ oino transitoriũ: penã vero nisi satisfacias: vt
ꝓdictum ẽ futurã esse ꝑpetnã ⁊ eternã firmiter
crede. Quis eni tã ignarũs tanqꝫ insipiens ẽ:
vt modicũ qd eligat habere gaudiũ ⁊ delectatio
nis: ifinitas vero penas ⁊ eterna supplicia su-
stinere velit. O magna h⁹i mentis alienatio: q̃
non cõsiderat illud euãgelicũ dictũ. Quid eniꝫ
ꝓdest hoi si vniuersum mũdũ lucret̃: aie vero
sue detrimentum patiatur. Math. 16. Et sic pꝫ
tertia cathena.

Quarta cathena vocat̃ difficultas. Sug
gerit diabolus maxie mẽti peccatoris
ꝙ nullatenus a peccatis resurgat: nec
i bonũ ꝓficiat: qꝛ hoc ẽ difficile: ⁊ quodãmodo
ipossibile. Ad quã cathenã dissoluẽdam ⁊ faci
litatis nostre ad bonũ ꝑpalandã ⁊ demõstran-
dam mouet̃ quedaꝫ pulchra questio. Si deus
creaturã ꝓmiat sola bona voluntate absqꝫ opi-
bus: ⁊ si necesse ẽ bona opatio adiuncta volũta
ti. Oritur ergo ista questio ex auctoritatibus si
bi inuicẽ cõtrariis. Ab vna eni pte ꝓbatur ꝙ
nõ. Nã dicit Bern̄. in li. de libero ar. Inten-
tio sufficit ad meritũ: bona actio reqritur ad exẽ
plũ: ergo videtur ꝙ quãtũ ad meritũ vite eterne
non sit necessaria bonitas actionis exterioris.
Itẽ sup ps. Dixi cõfitebor ⁊c̃. dicit glo. Uo-
tum ꝓ opatione iudicat̃. Confirmat hoc Gre
go. sup Math. in omel̃. d. Nõ est vacua ma-
nus a munere cũ archa cordis repleta fuerit bo
na volũtate. Item habet̃ ad hoc tex. extra de sẽ.
excom. c. cũ voluntate. in glo. que dicit. Ampli
us respicit deus ad corda ⁊ ad spontaneas vo-
luntates ꝙ̃ ad actus. Adiungit̃ tex. 14. q. 6. c.
vlti. Furtũ autẽ nõ tam in quãtitate rei ꝙ̃ i affe
ctu furantis cõsiderat̃. Et in eo. c. Hiero. ait.
Non eni qd̃ furto ablatũ est: sed mẽs furantis
attendit̃. Et. 15. q. 6. c. i. Amplius respicit de⁹
ad cogitatiões ⁊ spontaneas voluntates ꝙ̃ ad
actus. Et. 22. q. 5. c. qui piurare. Qui piurare
paratus ẽ: anteqꝫ periuret piurũs esse videt̃: quia
deus ex opibus non iudicat: sed ex cogitationi
bus: ⁊ ex corde. 24. q. i. c. odi. Et si holo-
causta obtulerit: vt ieiunare: elemosynas dare
pudicitiam seruare: que sunt vere holocausta:
nõ vere ea suscipit deus. Nã non sacrificioruꝫ
magnitudinẽ: sed offerẽtium merita cãsqꝫ diiu
dicat. Unde ⁊ vidua q̃ in corbona duo minuta
miserat oibus a saluatore prefert̃. 42. di. in. c.
ꝑiculose. ⁊ in. c. in quacũqꝫ. ⁊ in. c. conuertimi
ni. vbi dr̃. Uoluntas ꝓ facto reputat̃. Iteꝫ vt
auctoritats testatur: voluntas remunerat̃ non
manus. Probat̃ ẽt vna rõne sic. Mereri vi
tã eternã est in ptãte nostra. opa aũt exteriora ñ
sunt i ptãte nr̃a: ergo ista nõ sunt necessaria ad
merẽdũ. Sed ex alia pte arguit̃ ꝙ sic. Et ꝓ per
tex. Amb. in li. de offi. transumptiue vero. 26.
di. c. nõ satis. Non satis ẽ bene velle: nisi sit ⁊
bene facere. Et Iac. 2. Fides sine opibus mor
tua ẽ. Et Io. 8. Si filii Abrahe estis opa abra
he facite. Et Mat. 3. Ois arbor que non facit
fructum bonũ excidet̃: ⁊ in ignẽ mittet̃. Et. 2.
ad thesal̃. 3. c. Audiuimus quosdã inter vos i
quiete ambulare nihil operãtes: quasi diceret:
male facitis. Et. 2. Petri. i. c. Satagite vt per
bona opa vestrã certã vacationẽ ⁊ electionem
faciatis. Ex quibus oibus videt̃ cõcludi neces
saria esse opa cum bona voluntate ad meritum
vite eterne. Qd̃ ẽt ꝓbat̃ vna rõne: quia si intẽ-
tio ⁊ voluntas sola sufficeret ad meritum: facilli
mum eẽt mereri vitam eternã: qd̃ ẽ cõtra salua
torem. d. Math. 7. Arta est via que ducit ad
vitam. Ex his ergo contrarietatibus orit̃ ista q̃
stio. Ad quã respondet̃ ꝭm Alex. de ales i. 2.
pte sue sũme. ⁊ Bon̄. in. 2. di. 4. arti. i. q. 3. ꝙ
duobus modis loqui possumus de opibus bo
nis. Aut de illis que sunt de supererogatione.
Aut de illis que sunt de obligatiõe. De primis
dico volũtatem nõ eẽ sine merito: imo ꝓmiari

⁊

etiā si sit facultas ad opandū. Et nota q̄ si ibi
esset impossibilitas tn̄ meretur bona voluntas
quantū si ei esset adiuncta bona opatio cū facul
tate possibilitatis. Et hoc est verū de p̄mio essē
tiali: nō tamē de accidentali. Nam mulier nup
ta desiderās eē virginē: q̄uis istud desideriū
p̄mieť premio essentiali: tamen non de aureola
ꝛ accidētali p̄mio. Similiter dici pōt de marty
rio: ꝛ de aliis opibus superogatiōis. De illis
vero opibus q̄ sunt de obligatione dicendum
ē q̄ aut ille qui hȝ bonā intentionē hȝ facultatē
bene opandi: aut nō. Si nō hȝ facultatē sȝ bo/
nā voluntatē ꝛ rectā intentionē tunc plenitudo
sola volūtatis sufficit ei ad meritū vite absq̄ȝ ex
terioꝝ ope. Et sic hn̄t intelligi oēs ille auctori/
tates ꝛ rationes que primo fuerūt deducte. Si
āt adsit facultas ꝛ ptās: intētio nō pōt sufficere
ad meritū absq̄ȝ ope. Et hoc ꝓbatur rōe: aucto
ritate: ꝛ exemplo. Primo hoc ꝓbať trib⁹ ra/
tionibus f̄m Boñ. vbi. s. p̄ ꝓpter diuinoꝝ
mādatoꝝ obligationē. 2° pp virtutis pfectio/
nem. 3° ꝓpter voluntatis cōpletionē. Prio
ꝓpter diuinorum mādatoꝝ obligationeȝ. Qꝛ
diuini mādati obligatio facit: vt itētio sine opi
bus nō sufficiat cū se offert opportunitas ꝛ fa/
cultas. Mādata eni non solū obligāt ad volen
dū: sed etiam ad faciēdū. Vñ Hiero. ad Eu/
sto. ait. Eterna vita nō nisi p diuinoꝝ manda
torum obseruationē acqriť. Et veritas in euā
gelio Math. 16. Si vis ad vitā ingredi serua
mādata. Secūdo ꝓpter virtutis pfectionē: qꝛ
virtus est vltimū potētie: ꝛ iō elcust potentiaȝ
ad aliqd magnū ꝛ arduū. Potētie aūt aīe non
habēt suam opationē siue pfectionē cōpletam:
nisi exeant in opa sibi debita: qñ adest facultas
ꝛ libertas: atq̄ȝ opportūitas. Vt. n. ait. Ar. in
2. ethi. ad pfectionē virtutis tria requiruntur.
scire: velle: ꝛ opari. Tertio ꝓpter voluntatis
cōpletionē: Qm̄ plena voluntas ponit effectū
si adsit facultas. Alioquin nō diciť hō plene ali
qd velle: si nō facit cū possit: sȝ seīplene ꝛ pigre
Secūdo ꝓbať p auctoritates. Nā Aug. di/
cit in sermōe de dedicatiōe tēpli. Sicut eni ma
lis opibus q̄si qbusdā seris ac vectibus vite no
bis ianua claudiť: ita absq̄ȝ dubio bonis opib⁹
apiť. Et. i. Jo. 3. Filioli mei: nō diligam⁹ ver
bo neq̄ȝ lingua: sȝ ope ꝛ Vitate. Itē Greg. in
quadā omel. penth. ait. Amor dei nūq̄ȝ ē ocio
sus. Opatur eni magna si ē. Si aūt opari ne/
gligit amor nō ē. Ergo si nō adsunt opa non ē
verus amor. Probať ēt hoc p euāgeliū. Ma
th. 25. Esuriui ꝛ nō dedistis mihi manducare
ꝛc. dicit dñs reprobis: ꝛ pp hoc feret sentētiā
dānationis cōtra eos. Si ergo ꝓpter defectum
bonoꝝ opeꝝ quis dānabiť: ergo ꝓpter bonoꝝ
opeꝝ opationem qs saluabiť: ergo opa necessa
ria sunt ad meritū semp itelligendo cū adest fa
cultas ꝛ opportunitas. Et sic itelliguntť oēs ille
auctoritates secūdario adducte. Tertio ꝓba
tur p exēplū. Certe amicitiores dō fuerūt Pe
trus ꝛ Paulus ꝛ reliq apostoli q̄ȝ glibet nr̄m.
Si ergo ipsi coronati sunt p opa bona: pȝ etiaȝ
q̄ nos sine opibus a deo non coronabimur.
Et hoc spāliter ōndit dñs Petro passionē fu/
gienti: cui apparēs i via dixit: vado romā iteꝝ
crucifigi. Videmus ēt p experientiā hoies mor
tales ꝓpter lucra tpalia vehemēter laborare ꝛ i
sudare. Quare ergo nos tedere dȝ ꝓpter illaȝ
sūmmā felicitatē: vbi oē gaudiū: ois iocūditas
oēs diuitie: ois pulchritudo repiť: vigilare: la/
borare: necnō virtutibus abundare. Nā bea/
tus Ber. de quintaualle ordinis minoꝝ p̄m⁹
post sanctū Franciscū. dū staret i choro ad mis/
sam ꝛ leuareť corpus christi cecidit i extasim vs
q̄ȝ ad nonas: deide cōsurgens clamauit ad fra
tres. O fratres mei: agamus bonū: pluries hoc
replicans: nec poterat ista dicens saturari. Et
de hoc reddēs rōnem subiungebat. O quanta
gloria. o quāta beatitudo. o quāta iocūditas bñ
opantibus p̄pata est. Agamus ergo bonū: qꝛ
cetera oia dimittimus: sola bona opa nobiscuȝ
portamus. Dicēte Jo. in Apoc. 14. Opera
. n. illorum sequuntur illos: ꝛ sic patet quarta
cathena.

Quinta cathena vocať exemplaritas.
Quid eni dicit diabolus in corde ho/
minū secularium i peccatis existentiū:
vt in ipsis pmaneant nec p verā pniam resur
gant: nisi illud qδ vulg cōm⁹uniter dicit. Pec
cata nō sunt ita grauia vt p̄dicatur: diabol⁹ nō
est ita turpis vt pingiť. Et vt istis magis adhe
reant ante oculos eoꝝ ponit exēpla alioꝝ. s. do
ctorum: supiorum: sacerdotum: ꝛ religiosoꝝ
Et isto modo ligat animas: adeo vt totus mū
dus sic ligatus pereat. O cathena terribilis: tu
es illa que vt ita loquar deū impassibilē lachry/
mari facis ꝛ plorare: ꝛ p os sui cātoris excla/
mare: ꝛ dicere. Factus sum tanq̄ȝ vas pdituȝ
. i. pforatum qδ ab vna parte capit: ab alia per
dit. Et subiūgit rōnem dicens. Qm̄ audiui vi
tupationē multoꝝ cōmorantiū in circuitu. In
circuitu eni cōmoranť hoies mundani: auari
luxuriosi

luxuriosi: ⁊ reliqui peccatores: qui clamāt ⁊ di
cunt. Si licet doctoribus q leges noscūt: si sacer/
dotibus peccare: ⁊ religiosis q quottidie diuia
legūt: quare nō ēt nobis. Profecto si vera eēnt
q̄ p̄dicant: nō male agerent: nec i vitiis pma/
neret. Et istis diabolicis cathenis irretiti: ⁊ in
peccatis pseuerant: ⁊ de peccato i peccatū ruūt:
⁊ nūq̄ p pniam resurgunt. Et hec ē rō maxia
quare scriptura ita hortať ad bonū exemplū: ⁊
vehemēter reprehēdit pusillos scandalizantes
occasionē peccādi p̄stantes p malū exemplum:
Q̄d aūt horteť ad bonū exēplū pbatur. Nam
in testō veteri dicitur. Q̄d me facere videbitis
facite. Judiciū.7. Sit hec mulier in exemplū
virtutis in effrata. Ruth.4. Hanc tēptationē
pmisit deus euenire illi sicut ⁊ beato Job: vt
posteris dareť exēplum patiētie. Job secundo
Exemplo didici disciplinā. Puer.24. Florete
flores quasi lilium ⁊ date odorē.s. habētes du
plicē mundiciā.s. iteriorē ⁊ exteriorē ⁊ quasi li
banus frōdete.s. p bonā famā. Ecc.36. Item
in euāgelio Ma.5. diciť. Non pōt ciuitas ab.
s. mon. posita. neq; ⁊c. Et ifra. Sic luceat lux
vestra corā hoibus: vt uideāt vestra bona opa
⁊ glorificent patrē vestrū q in celis est. Et Lu.
xi. Nemo accēdit lucernam ⁊ ponit eā sub mo
dio: sed sup candelabrū: vt luceat oibus qui in
domo sunt. Et.12. Sint lumbi vestri precincti
⁊ lucerne ardētes in manibus vestris. Et Jo
an.13. Exemplū eni dedi vobis: vt quēadmo/
dum ego feci ita ⁊ vos faciatis. Ad hoc hortať
apl's.i. ad Cor.xi.d. Imitatores mei estote si
cut ⁊ ego xp̄i. Et ad Ro.12.c. Prouidentes
bonū non solum corā deo: sed ēt coram oibus
hoibus. Et.2. ad Cor.6. In oibus exhibea/
mus nosmetipsos sicut dei ministros. Et ad
Phi.2. Sitis sine reprehēsione i medio na/
tionis praue ⁊ puerse: iter quos lucetis sicut lu
minaria in mūdo. Et ibidē.c.4. Modestia ve
stra nota sit oibus hominibus. Et.i. ad Thes/
sal.4. Rogamus vos fratres vt digne ambu
letis ad eos qui foris sunt. Et.i. ad Thimo.4.
Exemplū esto fideliū i verbo: i cōuersatiōe: in
charitate: in fide: ⁊ in castitate. Et ad Titū.2
In oibus p̄bete exēplum bonoꝝ opeꝝ in do/
ctrina ⁊ itegritate. Et Jac.3. Quis sapiens ⁊
disciplinatus iter vos: ostendat bona cōuersa/
tione opa sua in māsuetudine. Ex quib⁹ oib⁹
apparet q̄ laudabile q̄ optimum ē inferiori
bus bonū prebere exēplū. Et ideo eadem scri/
ptura reprehēdit p̄bētes malum exēplū. Nam
Moyses dicit Leuitici.16. Coram ceco nō po
nas offendiculum. Et Deut.27. Maledict⁹
qui errare facit cecū in itinere. De his cōquere
batur Dauid in ps.d. Juxta iter scandalū po/
suerunt mihi.s. per malū exemplū. Hos rep̄/
hendit sapiens Ecc.27. Qui laqueū aliis pōit
peribit in illo. Similiter Esa.3.c. dicit. Pecca
tum suum quasi sodoma predicauerūt. Et.27.
ait. Auferte offendicula d̄ medio populi mei.i.
mala exēpla. Et Ezech.13.c. Confortastis ma
nus impii: vt nō reuerteretur a via sua mala. Et
hoc ꝑpter mala exempla. Propterea saluator
Mat.5. osidit quātū sit detestabile aliis p̄bere
malū exēplū dicēs. Si oculus tuus scādelizat
te erue cum ⁊ ꝓiice abs te: ⁊ si pes tuus ⁊c. Et
Mat.18. Et Marci.9.c. Qui scandalizauerit
vnū de pusillis istis minimis q i me credūt: ex/
pedit ei vt suspēdať mola asinaria i collo eius ⁊
demergať i ꝓfundū maris. Veh mūdo a scāda
lis. Et ifra. Veh āt hoi illi p quē scādalū venit
Hos rep̄hendit Pau. ad Ro.14. Noli ci/
bo pdere illū ꝓ quo mortuus ē xp̄s. Propte/
rea de seipso dicit ne alios scandalizaret.i. ad
Cor.x. O ia mihi licēt: sed nō oia expediūt. Et
2. ad Cor.xi. Quis scādalizať ⁊ ego nō vror.
Propterea Hiero. ait. Dimittēdū est ꝓpter
scandalum oē quod pretermitti potest. Huius
autem exempli detestatio non ob aliud facta eē
creditur: nisi quia inimicūs humani generis
multos inducit ad peccandum propter malum
exemplum: ⁊ maxime illoꝝ qui bono exemplo
splendescere deberēt: necnon ligatos illos in
peccato tenet: ne p pniam resurgant. Hec est
illa cathena terribilis: de qua dcm̄ ē. Ad quā
dissoluēdam duobus malleis vtemur. Pri
mo dissoluitur sic. Hec est illa sententia theo/
logorū: ⁊ maxime sancti Tho. pa se. q.73. q
magnitudo peccantis aggrauat peccatum. Et
hoc probatur quatuor rationibus. Primo:
quia facilius maiores vt doctores: sacerdotes
⁊ religiosi possunt resistere peccato cum exce/
dant in scientia ⁊ virtute. Unde Luc.12.c. di/
citur. Seruus sciens voluntatem domini sui:
⁊ non faciens plagis vapulabit multis. Se/
cundo propter ingratitudinem: quia omne bo
nū quo quis magnificatur siue sit bonum tem
porale: siue spirituale: siue sit scientia aut digni
tas: dei beneficium est: cui.s. deo homo fit in/
gratus peccando. Et quantum ad hoc quelibet
maioritas que est in temporalibus bonis ag/
grauat peccatum. Tertio propter specialem

repugnantiã actus peccati ad magnitudinẽ p/sone: sicut si princeps iusticiã violet: qui ponit iusticie custos: magis peccat q̃ꝫ alius: ⁊ si sacerdos fornicetur q castitatẽ vouit: ⁊ alios adhortari dꝫ. Quarto, ppter malum exẽplũ siue scãdalũ: quia vt dicit Grego. in pastorali. In exẽplum culpa vehemẽter ostẽditur: qñ pro reuerẽtia ordinis peccator honoratur: ad plurimũ etiã noticiã puenniunt peccata maiorum: ⁊ magis ea hoies indigne ferunt: ideo grauiora sunt: ⁊ maiorem penam ⁊ dãnationem habebũt. Si ergo o peccator vides maiores i peccatis pseuerãtes noli exẽplo illorũ tu peccare: nec in peccatis p/seuerare: q⁊ ⁊ si peccatũ eorũ grauius sit tuo: ⁊ maiori pena dignũ: tuũ tamẽ, ppter hoc penam sibi debitaꝫ nõ euitabit. Et si cũ his in inferno dãnaberis, ppter multitudinẽ nõ minus ardebis: imo magis. Cuius rõnem assignat Au/gu. 2. q. i. c. Multi. Nã nõ, ppterea minus ardebunt: q⁊ cum multis, ardebunt: imo magis. Q⁊ quãto plura in igne sũt ligna tanto magis inualescit ignis. Propterea sapiens. Ecc. 7. Nõ pecces in multitudine ciuitatis. Sed peccator qui se p maiorum exẽpla defendit: hoc non ob aliud facit: nisi q⁊ a peccato resurgere negligit ⁊ in ipso pmanere satagit. Et ideo huiusmodi effugatio ipm nõ excusabit: iuxta illud Ecc. 32. Homo peccator vitabit correptionẽ: ⁊ sm voluntatẽ suã inueniet cõparationẽ. Secundo pdicta cathena sic dissoluitur. Nã si solum eẽnt malũ exemplũ pbentes: ⁊ nõ econuerso bonum cõferẽtes: excusati eẽnt peccatores: ⁊ si nõ a toto: tamẽ a tanto. Quia ergo i vnoquoqꝫ genere boni ⁊ mali sunt: sequẽda sunt bona exempla ⁊ mala euitanda. Propter quod ait Hiero. in epistola ad Celãtiã. de recto modo viuẽdi. Ideo timendũ est ne quos duces recti hui⁹ itineris habere nõ credimus: eos comites habeamus erroris. Si ergo inueniũtur exẽpla q̃ nos p hanc viam ducãt: ⁊ rectum euãgelii tramitem teneãt: sequẽda sunt. Si autẽ vel deficiant: vel deficere putanẽ apostoloꝝ forma vniuersis posita est. Clamat vas electiõis Paulus: nos quoqꝫ ad angustũ hoc iter conuocans dicẽs. Imitatores mei esto te sicut ⁊ ego christi Certe qꝺ amplius oibus est: ipius xpi relucet exẽplum: qui i euãgelio ait. Venite ad me oẽs qui laboratis ⁊ onerati estis: ⁊ ego reficiã vos tollite iugũ meũ super vos ⁊ discite a me: quia mitis sum ⁊ humilis corde. Si periculosum ẽ imitari illos de quibus dubitas an imitãdi sint hunc certe imitari tutissimũ est atqꝫ eius vesti/gia insequi qui dicit. Ego sum via veritas ⁊ vita. Nũq̃ꝫ errat imitatio que sequit veritatẽ. Et infra. Auferãtur peccandi feda solatia: nihil oĩno agimus: q nos p multitudinis exẽpla defendimus: ⁊ ad consolationẽ nostram aliena se pe mirantes vitia: deesse nobis dicimus quos debeamus sequi. Ad illius exẽplum nitamur quem oẽs fatemur imitandũ. Atqꝫ ideo preci/pua tibi cura sit legem noscere diuinã: per quã possis quasi presentia cernere exempla sancto/rum. hec ille.

Sexta cathena vocatur delectabilitas. Adeo eni in multis caro spũi dñatur. adeo oblectamẽtum mũdi ⁊ carnis ab ipsis amatur ⁊ peccatorũ carnis species sancta sic imprimit: adeo diabolus suis deceptiõibus super ipsos dñatur: vt quotiens recordantur si penitere volũt: nõ amplius debere delectari vt hactenus delectati sunt aliam vitã minime esse putantes: in placibilibus huius miserrime vite lꝫ cũ offensis multis: ⁊ sceleribus quasi in sua beatitudine conquiescũt. Qua de re ne huius/modi oblectamẽta dimittãt: de eorũ peccatis penitentiam non solũ sumere renuũt: verũ etiam vt mundo isto gaudeãt: de peccato i peccatum ludẽdo discurrũt. Ad quã dissoluendã pmo occurrit illud Hieronymi. Facile contemnit oia q se sẽper cogitat eẽ moriturũ. Cogitate ergo mortẽ o iuuenes: sepe horã eius ad mẽtem reuoluite: q⁊ mundi delectationes toto conamine spernetis. Ad hanc vtiqꝫ dissoluẽdam plurimũ valet memoria passionis xpi: quod de se ipso testat Hieronymus dicẽs in epistola ad Eustochium. Quia impossibile est in sẽsu hominis nõ irruere motũ medullarũ calore: ille laudatur: ille pdicatur beatus: qui statim vt ceperit cogitare interficit cogitatus ⁊ allidit eos ad petram. Petra aũt erat christus. Et q hoc sit verum in seipso probasse fatetur ibidem dicens. O quotiens in heremo constitutus ⁊c. vsqꝫ ibi: in odorem vnguẽtorum tuorum curremus.

Septima cathena vocatur timiditas. Dicit eniꝫ itra se insensatus peccator diabolica suggestione deceptus. Quid enim prodest confiteri. Quomodo potero in bonis inceptis perseuerare: ⁊ a peccato in futurum me abstinere. Iterum incidam in illa: ⁊ sic nihil, pdest pnia acta. Et sic huiusmodi timiditate cathenatus nõ resurgit. Ad quã dissoluendam

nendã mouetur vna pulchra questio vtilis ⁊ inaudita. Si peccata semel dimissa per verã penitentiã nõ dico falsam: q2 sic nõ oportet dubitare: possunt redire tam quo ad numeruʒ ꝗʒ quo ad culpã: ꝑ sequens peccatũ mortale cõmissuʒ. Probatur primo ꝙ sic: per illã parabolã scriptam Math. 18. Ideo assimilatũ est regnũ celorum homini regni: qui voluit rationẽ ponere cũ seruis suis. Vbi habetur ꝙ rex ille suũ suũ inueniens debitoreʒ decem miliũ talentorum ⁊c̃. dic totaʒ historiã. Sic ⁊ pater vester celestis faciet vobis si non remiseritis vnusquisqʒ fratri suo de cordibus vestris. Quod nõ est aliud dicere: nisi ꝙ deus qui nobis penitentibus multa peccata dimisit: ⁊ ꝙ si nos ꝓximo nos offendenti vtiqʒ nõ dimittimus illa eadẽ peccata ab eo nobis dimissa: iterũ sunt nobis ab ipso imputata ⁊ punita: ergo a simili ẽ in omnibus alijs peccatis. Quod etiã probatur per Augustinũ in libro de baptismo cõtra donatistas dicentem. Redire dimissa peccata vbi fraterna charitas nõ est apertissime dominus docet de illo seruo queʒ cũ dominus inuenisset debitorẽ decẽ milium talentorũ deprecanti omnia dimisit. Ille auteʒ conseruũ suuʒ qui ei debebat centũ denarios suffocabat. Et cũ misericors nõ fuisset iussit eũ dominus reddere quod ei dimiserat. Vnde ambrosius super epistolaʒ ad Ephesios. 5. c. in glo. ⁊ ponitur a magistro sententiaruʒ in. 4. di. 20. c. i. vide ibi. Donate inuicem si alter in alterum peccet: alioquin repetit dimissa. Si enim in his cõtemptus fuerit. s. dominus: sine dubio reuocabit sententiã per quã misericordiã dederat. Hoc idẽ dicit magister in. 4. di. 22. c. i. et habetur de pe. di. 4. c. considerandũ. vbi dicit Grego. in. 4. dialogorum. Ex dictis euãgelicis cõsistit: ꝙ si nõ ex corde dimittimus qđ in nos delinquitur: illud rursum exigitur quod iam nobis per penitentiã dimissum esse gaudebamus. Sʒ cõtra. Oppositũ patet ꝑ auicẽ. 3. sue meth. 4. c. qui ait. Quod annihilatũ est nõ reducitur. Sed cũ peccatuʒ remittitur annihilatur: ergo ⁊c̃. Exẽplum habes de beato augustino: qui vidit ĩ manu diaboli librũ in quo scriptũ erat ꝙ btũs augustinus dimiserat confessionẽ. Qui statim cõfessus respexit librũ ⁊ nihil inuenit scriptuʒ. Similiter de seruo q fecerat adulteriũ cũ vxore domini sui. Cũ autẽ vellet dominus suus ꝑ quendam incantatorẽ certificari: seruus hoc sentiẽs cõfessus est peccatũ suum: ⁊ diabolus interrogatus respondit de hoc se penitus nihil scire.

Itẽ de vxore cuiusdã que cõmisit adulteriũ: et cũ exprobraretur a viro suo: illa prorsus negabat. Tunc dixit vir eius ꝙ si teneret ferrũ ignitum in manu sua sine lesione crederet ei. Que cõfessa est peccatũ suuʒ: ⁊ postea deo volente tenuit ꝑ̃sente viro ferrũ ignituʒ in manibus suis absqʒ lesione. Preterea nullũ successiue corruptum potest redire idẽ numero: aliter duo contraria possent esse simul vera qđ est falsuʒ. Nõ enim hora preterita põt reuerti: nec aliquod ꝓlatum verbũ: nec reliqua successiua. Ex his ergo cõtrarietatibus oritur ꝑ̃dicta q̃stio. Ad quã respondendũ est sm sententiã doctoris subtilis Joh. Scoti. in. 4. di. 22. q. i. ꝙ peccatũ dimissuʒ siue origiale: siue veniale: siue mortale: idẽ numero redire nõ potest q̃ʒtum ad culpã. i. ꝙ si post penitentiã vnum peccatũ mortale cõmittatur propter quod anima damnetur: solũ de illo punietur: ⁊ nõ de alijs. s. per penitentiã dimissis. O penitentia sancta quanta est bonitas tua: et efficacia. De qua bene propheta Ezech. c. 18. dicit. Si impius egerit penitentiã ⁊c̃. Et cõcluditur ꝙ omniũ iniquitatũ suaruʒ non recordabor. Ratio huius positionis est ista: quia secundum sententiã omniũ theologorũ in. 4. sententiarum di. 44. vbi loquuntur de resurrectiõe: nulla res annihilata potest redire eadẽ numero nisi per diuinã potentiã. Tunc sic ꝑ sententiã omnium theologorum in. 2. sententiarum di. 34. Deus nõ est causa alicuius peccati: q2 hoc nõ esset facere: sed potius deficere. Quod absurdũ est in deo ponere. Vnde Aug. in li. 83. questionuʒ. q. 3. Deo auctore nõ fit homo deterior. Restat ergo ꝙ peccatũ per penitentiã dimissum: ⁊ totaliter annihilatũ: aliter redire nõ põt nisi ꝑ diuinam potentiã. Et hoc est impossibile vt ꝓbatũ est: ergo peccata dimissa nõ possunt amplius redire. Facienda est ergo penitẽtia: nec recidiuatio timenda est propter rationẽ iam dictaʒ. Dicas ergo ad parabolã: ⁊ ad auctoritates iam adductas secundũ Ric. vbi supra in responsione primi argumenti: ꝙ pro tanto in illis auctoritatibus peccata dicuntur redire: quia per sequẽs peccatũ culpa grauatur. Si enim mihi peccanti contra te indulsisti: ⁊ postea cõtra te pecco: ex hoc istud peccatũ grauius redditur. Hinc est ꝙ ꝑ̃dictus doctor vbi supra. q. 5. querit. Si maior est ingratitudo in casu ab innocentia q̃ʒ in casu a vera penitentia: quia ex his ꝑ̃dictis sequitur ꝙ maior sit ingratitudo in casu a vera penitentia quia peccatũ sequens grauatur ꝑ peccata di/

missa prius per penitentiā. Sed peccatū in qd
cadit homo ab innocentia: ꝑ nullū aliud pecca
tum precedens aggrauatur. Ad hoc respondet
ipse doctor dicens: q gratiarū actio duo respice
re debet scilicet quantitatē doni: et gratuite do/
nationis modū. Respiciendo autē ad quantita
tem doni magis est ingratus innocens peccan
do q̄ penitēs: quia ceteris paribus maius do
num est seruare hominē ne peccet: q̄ illi q pec
cat indulgere. Ceteris enim paribus nobilior
status est innocentie q̄ penitentie. Sed consi/
derādo modū gratuite donationis magis ē in
gratus penitens cū peccat: q̄ innocēs: qr quā/
to magis qs elongat a debito recipiendi bene/
ficiū: tanto est modus donationis magis gra/
tuitus cū beneficiū sibi cōfertur. Magis autē
elongat a receptione gratie q̄tū est ex pte sua il
le qui peccauit: q̄ ille q nō a gratie cōseruatōe.
Omnibus tñ cōpensatis si cōpensēt aggraua/
tio que est in sequenti peccato ꝓpter precedētia
iam dimissa: maior est ingratitudo cadere a ve
ra penitentia q̄ ab innocentia. Et ideo dicunt
doctores q peccatoribus recidiuātibus propter
eorum ingratitudinē debet maior pena imponi:
qr peccatū eorum grauius. Et sic habent intelligi
predicte auctoritates: et nō aliter. Faciamus er
go penitentiā nec timeamus recidiuare: qr ex
assumpta penitentia inimicus factus ē debilior
et ideo minime timendus est qr secūdū Hiero.
Parū timendus est hostis: q nō pōt vincere ni
si volentē. Insup secure cōscientie libertate hō
fit robustior cōtra insidias diaboli tanq̄ fortis
armatus et a carcere liberatus: qr penitentia ē
armatura dei: de qua ad Eph. 6. apl's ait. In/
duite vos armaturā dei vt positus resistere ad
uersus insidias diaboli. Preterea penitentiā
agens fit particeps omniū custodientiū manda
ta dei: iuxta illud ps. Particeps ego sum oiū
timentiū te: et custodientiū mādata tua. Appro
pinquat. n. dñs penitentibus ꝓtectione et illu
minatiōe: iuxta illud ps. Dñs illuminatio mea
et salus mea: quē timebo. Dominus ꝓtector vite
mee: a quo trepidabo: quasi dicens: nō a diabo
lo: nec ab aliqua potentia. Et Job. 28. Pone
me iuxta te: et cuiusuis manus pugnet cōtra me
Quasi dicat. Nō curo. Et ad Ro. 8. Si deus
pro nobis quis cōtra nos. O xpiani. o mundi
amatores. o tardi. o pigri. Ad penitētiā ad pe
nitentiā dico cōuertimini. Faciamus penitentiā
qr dñs defensor et ꝓtector noster est contra insi
dias diaboli: et temptationes inimici. Et sic pa
tet ista cathena.

Octaua cathena vocatur ꝓsumptuositas.
Presumūt enim peccatores de miseri
cordia dei dicentes q male viuēdo deus
miserebitur sui. Quod est dominū iudicare iniu
stum: necnō blasfemare eū: sicut in ꝑsona taliū
ps. ait. Nō iudicabit deus nec intelliget deus
Jacob. Cōtra quos dicitur Eccle. 5. Ne dicas
miseratio dñi magna est: qr de spe rues in pre/
sumptionē temerariā et superbiā et absq; timo
re in peccatis firmā faciēs habitatōem. Ad quā
cathenā dissoluendā queritur ista questio. Utrum
in deo sit iusticia. Et videtur q nō: qr quicūq; fa
cit omnia pro libito sue voluntatis: nō secūdū
iusticiā operatur. Sed sicut dicit apl's ad Eph. i.
Deus omnia operatur secundū consiliū sue volū
tatis. Nō ergo iusticia deberet ei attribui. Pre
terea actus iusticie est reddere debitū. Sz deus
nulli est debitor: ergo deo nō spectat iusticiam.
Sed cōtra hoc obijcitur. Tota natura clamat deū
esse iustissimū. Nā apostolus. 2. ad Timo. 4.
dicit q deus est iudex iustus. Sed nō est iudex
iustus in quo nō est iusticia. Ergo etc. Et ps.
ad dominū clamat. Justicia plena est dextera
tua. Et alibi. Justus dñs. Ad hāc qōnē rñdet
Tho. in. i. parte. q. 21. arti. i. Et Ric. in. 4. di.
46. arti. i. q. i. dicit q duplex est species iusticie
Una cōmutatiua. Alia distributiua. Prima cō
sistit in mutua datione et acceptione: vtputa em
ptione et venditione: et alijs cōmutationibus. Et
hec dicitur ethi. 5. Justicia cōmutatiua. Et hec nō
potest esse in deo: quia nullus dedit ei tantū qd
mereatur vt illi retribuatur. Unde apostolus
ad Ro. 2. c. Quis prior dedit illi et retribuatur
ei. Quasi diceret nullus. Secūda cōsistit in di/
stribuendo: secundum quā aliquis gubernat vel dispē
sat: datq; vnicuiq; secūdū dignitatē suā. Sicut
ergo ordo cōgruus familie vel cuiuscūq; multi
tudinis gubernate demonstrat huiusmodi iusti
ciam in gubernante: ita ordo vniuersi qui ap/
paret tam in rebus naturalibus q̄ in rebus vo
luntatis demonstrat iusticiā dei. Unde dicit.
Dio. c. 4. de diui. no. Oportet videre veram
esse dei iusticiā q omnibus tribuit. Preterea
secundum vniuscuiusq; existentiū dignitatē: et vnius/
cuiusq; naturā natura in proprio saluatur ordi
ne. Et sic patet q in deo est iusticia distributiua
que distribuit bonū et malū: penam et gloriam
Dicas ergo ad argumenta in oppositum secundum
Tho. vbi. s. q q̄uis deus operetur omnia sz
consiliū sue voluntatis; tamē hoc nō obstat qn
operetur

operetur secundū iusticiā: quia impossibile ē q deus nollet quod ratio sue sapiētie dictat. Que quidē est sicut lex iusticie: ſm quā eius volūtas recta ⁊ iusta est. Unde quodcūq; facit secundū voluntatez suā iuste facit: sicut illud qd secundū legē facimus iuste facimus. Sed nos ſm legez alicuius supioris: deus autē sibiipsi ē lex. Ad aliud vero dicas ſm Ric. in responsione quarti argumenti q ⁊ si deus nulli creature debitor sit ex recepto: tamen debitor ē ex pmisso. Promisit eniz gloriā dare bene facientibus. Nulli tamē est debitor nisi quia voluit. Si autē queratur quare vult: nō respondeo nisi quia vult: quia voluntas sua est causa prima. Et sic patet predicta questio. Noli ergo psumere de misericordia dei: quia tantū est iusticia quanūt misericordia. Unde Grego. ait. Misericordiā dei debemus erubescere: si iusticiā eius nolumus formidare. Et Hierony. Magna est misericordia dei immo maior q̄ʒ credimus: sed nō minor est iusticia. Et idē Hierony. Potius iusticia est timenda: q̄ʒ misericordia sine penitētia presumenda. Unde Deut. c. x. dicitur. Deus magnus ⁊ potens ⁊ terribilis: qui personā nō accipit nec munera. Et Job. 9. dicit̄. Si iustificare me voluero os meū condemnabit me: ⁊ si innocentem me ostendero paruū me comprobabit. Itē prouer. 6. c. zelus ⁊ furor viri non parcet in die vindicte: nec acquiescet cuiusq̄ʒ p̄cibus: nec recipiet pro redemptione dona plurima. Et ibidem. x. c. dicitur. Nō proderunt thesauri impietatis in die vltionis. Propterea dominus per Esa. loquitur. 47. c. his p̄sumptuosis. d. Reuelabitur ignominia tua ⁊ videbitur obprobriū tuum: vltionē capiam: ⁊ non resistet mihi homo. Et per Hiere. 48. c. ait. Cor fortiū Moab erit in die illa sicut cor mulieris parturientis. Et per Ezech. 7. c. Et Sophonie. i. ait. Argentum eorum ⁊ auruz eorum nō poterit eos liberare. Sed penitentiā age: quia nō poterit deus iusticiā preterire. Et sic patet cathena octaua.

n O na cathena ⁊ vltima vocatur longanimitas. Pleriq; peccatores miseri sunt: qui vitā nostram corporalem nūq̄ʒ finem habere credunt. Dicunt eniz intra se. Gaudeamus ⁊ epulemur: fortes ⁊ diuites sumus: quis nobis male facere potest. Contra quos est scriptura sacra: experientia expressa: et euangelij parabola. Scriptura sacra dico: quia Jac. 4. c. scribitur. Que est vita nostra. Vapor ad modicuz parens: ⁊ deinceps exterminabitur. Et Job. 15. dicit. Homo natus de muliere breui viuens tempore ⁊c̄. Et. c. 20. inquit Gaudiuz peccatoris ad instar puncti. Si ascēderit vsq; ad celos superbia eius: ⁊ caput eius nubes tetigerit: quasi sterquiliniuz in fine perdetur. Et David in p̄s. Vidi impium superexaltatum ⁊ eleuatum sicut cedrus libani. ⁊c̄. Et dominus in euangelio tales cōmonet. d. Math. 25. Vigilate: nescitis eniz quādo dominus veniet sero: an media nocte: an gallicātu: an mane. Ne cū venerit repente inueniat vos dormiētes. Secūdo contra ipsos exclamat experiētia: quia videmus iuuenes mori: ⁊ frequētius q̄ʒ senes. Noui ego iuuentē militez: dominum terrar̄ multaruz in paucis diebus morte repentina deficientē. Cuz in quada ciuitate predicarem vidi dominā filiam militis cum sonitu tubarum ⁊ magnis pompis ad nuptias eūntez vno die dominico: sed in alia hebdomada sequenti cum lachrymis ad tumulum sociata est. O iuuenes effrenati. o iuuenes insensati. o iuuenes qui felicitatem ponitis in rebus vestris ⁊ transitorijs: emendate vos dico: quia nescitis vtruz vsq; ad horam eritis viui. Emendate vos dico: quia videtis experientiam quottidie. Et sic videmus vbiq;: quoscunq; in iuuentute: vel in media etate: vel senectute mori. Tercio clamat euangelij parabola contra predictos viuere sperantes: que scripta est Luc. 12. de illo diuite qui anime sue dicebat. Anima mea multa habes bona reposita in annos plurimos: requiesce: comede: bibe: ⁊ epulare. Cui dixit de⁹ Stulte hac nocte animam tuam repetent a te. Que autem parasti cuius erunt. Ideo infert dominus dicens. Estote parati quia qua hora nō putatis filius hominis veniet. Et sic patet qualiter dissoluit̄ ista cathena terribilis ⁊ amara. Rogemus ergo deum omnipotentē: vt cōcedat nobis gratiam: predictas soluendi cathenas: vt hic gratiam ⁊ in futuro gloriam ab eo consequamur: qui viuit ⁊ regnat in secula seculorum. Amen.

Sermo de spe bona.

g Estate et videte: quoniā suauis ē dn̄s: beatus vir q sperat ī eo. p̄s. 33. Statuerūt multi ceco errore inducti: nihil aliud q̄rere ⁊ desiderare q̄ʒ bona breuissima hui⁹ seculi: ⁊ res pituras mūdi. Qui si saperēt ⁊ itelligerēt: q̄ʒ multa ⁊ magna pmisit

deus diligentibus se: hec oīa terrena z caduca velut stercora reputarēt. Sed vt oēs ad regnū celorū erigere valeant affectus suos: i pn̄ti sermone tractādū ē de virtute spei. Verba āt pro posita possunt dici i psona ciuiū celorū: q dicūt Gustate z vos mūdani z videte qm̄ suauis ē dn̄s. s. amicis suis: quibꝰ tā ineffabilia bona largitur. Beatus vir q spat in eo. In quibus tria mysteria cōcurrunt contemplanda vz.

Primum de sua diffinitione.

Secundum de sua distinctione.

Tertium de sua fructificatione.

P Rimo cōtemplemur spei diffinitionez vbi ē vidēdum qūo a doctoribꝰ diffinitur. Notādū aūt q a doc. tres diffinitiōes assignant. Prima ē magistri. 3. sen. di. 27. sic. d. Spes ē virtus qua spūalia z eterna bōa spant. Scd̄a ē glosatoris Pauli Aymonis. Ro. 5. sic. d. Spes ē certa expectatio future beatitudinis ꝓueniēs ex meritis z gratia dei. Tertia ē Aug. d. Spes est virtus q̈ quis se ad id qd̄ credit pueturū p̄sumit. Circa aūt istas diffinitiones monstrande sunt tres regule: quarum.

Prima dicitur possibilitas.

Secunda dicitur varietas.

Tertia dicitur veritas.

Circa primā querit: vtrū possibile sit hoi viatori spare beatitudinē sēpiternā. Et videt q n̄ qr dicit Aug. Inuisa diligere possumus: incognita nequaq̄z. Sed nō cognoscimꝰ beatitudinē: qr trāscēdit itellectū sicut oculū sol. iuxta illud. i. Cor. 2. Oculus nō vidit: nec auris audiuit nec in cor hois ascēdit: ergo nec diligitur nec spatur. Sicut solent qn̄qz sensuales dicere. Quis vidit padisum. Quid possumus scire d̄ illa beatitudine: cū nihil videamus nisi tpalia bona. Hic faciamus padisum. Hic cōstituamus finē nostrū. Quibus sic doc. rn̄dent. Et p̄ angelicus doc. Tho. sa se. q. 17. z. 1. 2. q. 5 z Boñ. in. 4. di. 46. z Sco. z Ric. in eodem loco: q vera btitudo pōt dupliciter considerari. s. in generali z pticulari. Si cōsiderat i gnāli iquātū ē bonū sufficiētissimū cognoscibile ex se Dico q oibus ē nota: qr qlibet scit qd ē bonū z qd ē sufficiētissimū eē. In pticulari vo iquātū cōsistit i clara visione dei: dico q nō ē cognoscibile illud bonū qd̄ dn̄s largit scis suis. Nullꝰ nāqz posset cogitare nullus audire q̄z excellēs sit z sublimis gloria illa. Oia enī bona tpalia nihil sūt respectu illius. Que oia ꝓbari possūt exēplis scōr: qbus illud narrādū occurrit qd̄ Aug. narrat i epl'a ad Cirillū de transitu beati Hiero. vbi ait. Sz vt merita beatissimi Hiero. nō lateāt: qd mihi diuina clemētia ānuente i ipso sui obitus die accidit enarrabo. Eadē nāqz die z hora qua exuta putredie atqz imunditie carnis toga Hiero. scūs vestimētū ppetue imortalitatis z iestimabilis glie z leticie iduit: positus i cellula mea gescēs auide cogitās q̄lis inesset aiabus btōr q cū xp̄o gaudēt glorie z letitiarū quantitas: cupiēs ide ex hac mā breuem cōponere tractatuz: p̄cibus ipulsus nr̄i Seueri quōdā venerabilis Martini turonen̄. ep̄i discipuli: charta z calamo pugillariqz i manibus susceptis breuē volēs scribere epl'am scissimo Hiero. destinādā: vt qcqd de hoc sentiret rn̄deret. Sciebā eni i tā difficili qōne a nullo alio viuentiū me posse euidētius edoceri. Cū iā icipere salutatiōis exordiū Hiero. ieffabile subito lumē nostris iuisū tpibꝰ nostrisqz liguis minime declarādū cū ieffabili iauditaqz celorum fragātia cellulā i qua stabā itrauit iā hora cōpletorii. Quo a me viso: stupore admiratiōeqz cōmotus: animi z mēbrorū virtutes amisi. Nesciebā eni tūc q dextera dei exaltasset seruū suum: notas faciens i populis virtutes suas. Nesciebā eteni q deus antique miseratōis seruum fidelē a carnis imūditiis soluisset: z tā sublimē ei in celo sedē parasset. Nesciebā certe iuestigabiles vias dn̄i: nesciebā thesauros isinite dei sapiētie z scie. Secreta z occulta dei iudicia non cognoscebā: qm̄ quos vult facit ineffabili sapia ad sui cognitionē venire. Quos āt vocat p̄destinat iustificat z beatificat ꝓut decreuit conuenire. Itaqz qr talem mei oculi nūq̄z ꝓsenserant lucē: talē olfatus meus odorē nō senserat: tam nouis: tā inauditis signis obstupebā. Inter h̄ i me cogitatibus ꝓstrepētibus qd hoc eēt de luce dicens verba vox emicuit. Augustine Augustine qd queris. Putas ne i breui imittere vasculo mare totū: breui icludere pugillo terrarū orbē: celū firmare ne vsitatos exerceat cursus. Que auris nulla p sonū hausit: audiet tua Que oculus nullius hominū videre potuit tuꝰ videbit. Que cor hūanū nullatenus intellexit: nec ēt cogitauit: existimas te posse intelligere. Infinite rei qs erit finis. Potius totū mare i artissimo clauderet vasculo: potius terrar orbē puulus teneret pugillus: potius a motu cōtinuo celū desisteret: q̄z gaudior z glie qbꝰ btōrū aie sine fine potiūt minimā itelligeres pticulam: nisi

lā:nisi vti ego vera experientia docereris. Et seqt̄ ad hec. Ego stupēs pauore admiratōe tā inui/sa: pene amēs: oī q̄si vigore carēs his verbis ali q̄lez sumēs audaciā tremebūda voce dixi. Fas vtinā mihi foret: qs tā felix es τ gloriosus: qui tā honorifice ad illa ꝑpas gaudia: q tam dulcia eloqa faris meo gutturi nō ambigere. At ille. Nomē iquit meū q̄ris: Hiero. illius p̄sbyteri cui trāsmittēdā eplam iā scribere icepisti sū aia: q̄ i hac hora i bethleē Jude: carnis onere d̄po sito cū xp̄o oiqz celesti comitata cohorte: decora ta pulchritudie: oī illustrata splēdore: illo indu/ta imortalitatis d̄aurato vestimēto. circūamicta oium bonoꝝ τ gaudioꝝ varietate: sonoꝝ oiuz triūphali cū diademate coronata: τ oī btitudie τ felicitate velata: tā gloriose tā ieffabiliter ꝑgo ad regna celorū sin̄ fine māsura. Nullū. n. glo rie expecto defectū: sed augmētū: sed iterūiūgar corꝑi glorificādo: τ nullatenus morituro sed gloriā quā nūc solā habeo hitura in illa. s. vni/uersali carnis resurrectiōe cū xp̄o. Et seqt̄ isra Placeat āt volūtati tue aliq̄ mihi interroganti rn̄dere. Quid optas dicito: me oī volūtati tue scias rn̄surā. Vellē iquā itelligere vtrū btōrū aie q̄dā velle possint q̄ obtinere neq̄ant. At illa Vnū Augustine noueris ꝙ scōꝝ aie i illa eter na gloria ita sūt solidate τ firmate i deo ꝙ nulla sibi iest alia voluntas nisi dei in quo nihil velle aliud possunt nisi que deus vult: iō q̄ volūt ob/tinere pn̄t. Eteni q̄cūqz volūt deus vult τ adim plet. Nemo qppe nr̄m suis fraudat̄ desideriis qr nihil p̄ter deū aliqs nostrū optat. Qm̄ vero sꝑ vt volumus i deo hēmus: nostra sꝑ deside/ria sūt plēissime adipleta. Vale. Isto ergo mō nullus viuēs pōt cognoscere altitudinez glorie scōꝝ. Tn̄ nō ē ꝑuipēdendū tale bonū: qr fatu⁹ eēt q nihil crederet nisi qd̄ videret. Naz multi carnales τ sensuales qr nō viderūt scōꝝ gloriā illā negāt τ ꝑuipēdūt. De qbus ait Greg. 4. dial. i ꝓlogo. Carnales qqz: qr inuisibilia illa scire nō valēt ꝑ expimētū: dubitāt vtrū ne verū sit q· corꝑalibus oculis nō vr̄. Itaqz pōit exē/plū de muliere pregnāte τc̄. Applica figuram q̄ hēt̄. 3. Reg. x. c. de regina Sabba: q̄ audita fama Salomonis τc̄. dixit corā rege. Bti viri tui: τ beati serui tui hi q stant corā te sꝑ: τ audi unt sapiam tuā. Glo. Regina admirādo i lau dē Salomonis erupit. di. Beati viri tui τc̄. Vere beati sūt quoꝝ rex ē xp̄s: τ q eterna eius visione ꝑfrui merent̄: τ gloriā quā habēt cum patre: τ spū scō cōspicere: τ sapiam quā mūdis corde se ostēdit ꝑpetualiter ꝑcipe letant̄ hec ille Et oia q̄ dicta sūt: de ꝑticulari cognitione dicta sunt τc̄. Sed cōsiderādo beatitudinē i genera li: oēs possunt illā appetere: qr ad hoc naturali ter mouent̄: vt ait Aug. 13. de trini. c. 1. O iuz certa snia ē q rōne quoquo mō vti possunt bea tos eē oēs hoies velle. Et eodē li. c. 29. Nā in didit nobis: vt bti imortalesqz esse cupiamus. Qd̄ ꝓbari pōt ꝑ id qd̄ dicit Ar. 3. topi. Maxi mū bonū oēs maxie appetūt. Et Boetius. 3. de cōso. Ois mortaliū cura quā multiplicium studioꝝ labor exercet: diuerso qdē calle ꝓcedit sed tn̄ ad vnū beatitudinis finē nitit̄ ꝑuenire: quo adepto nil aliud desiderare q̄at. Hec ibi. Oēs igit̄ in exercitiis τ laboribus nil aliud q̄/rūt q̄ꝫ aliqd̄ bonū in quo possint letari τ q̄etari Et qm̄ multi credūt illud bonū esse in diuitijs multi i honoribus: multi i magnificētiis: ideo ibi cōstituūt finē suū. Qui tn̄ possunt cognosce re errorē suū triplici rōne. Primo rōne cōita/tis. 2° rōne insatiabilitatis. 3° rōne exēplarita tis. Primo rōne cōitatis potest qs cognos cere i nullo tꝑaliū bonoꝝ eē beatitudinē istaz. Nā cū beatitudo sit quoddā ens ꝑ se bonū: nō cōpatitur secū aliqd̄ malū f̄m Tho. sa se. q. 2. Sed oia bona tꝑalia sunt cōia bonis τ malis. Ideo i ipsis nō ē vera btitudo. Quis nāqz tam excors ē vt nō iudicet eē malos homicidas: la trones. vsurpelles τ sil̄es. Et tn̄ hi sepe huius mūdi bona habēt. Iniq τ mali sūt diuites τc̄. Ideo ait Aug. 1. de ci. dei. c. 8. Placuit qppe diuine ꝓuidētie p̄parare in posterū bona iustis qbus nō fruent̄ iniusti: τ mala ipiis: qbus nō excruciabunt̄ boni. Ista vero tꝑalia bona τ ma la vtrisqz voluit eē cōia: vt nec bona cupidius appetāt̄: q̄ mali quoqz hre cernūt̄: nec mala tur piter euitēt̄: qbus τ boni plerūqz afficiūt̄. Ini/est āt plurimū qualis sit vsus vel earū rerū que ꝓspere vel eaꝝ que dicūt̄ aduerse. hec ibi. Sz vt fortius dicamus. Quid pōt dici i hoie sum mū bonū qd̄ belue τ bruta ꝑticipāt. Iō ait La/ctan. 3. diuinarū insti. aduei sus gētes. Cuz de officio hois agat̄ oz sūmū sūmi aialis bonū i eo cōstitui: qd̄ cōe cū aliis aialibus eē non possit. Sed vt feris dētes: armētis cornua: volucri/bus penne ꝓprie sūt: ita hoi suū aliqd dz ascribi sine quo rōnem sue cōditionis amittat. Nā ꝙ viuēdi aut generādi cā datū ē oib⁹ qdē est bo nū naturale: sūmū tn̄ nō ē nisi qd̄ ē vnicuiqz ge neri ꝓpriū. hec ille. Nec ēt bona aie sunt hois beatitudo: vtputa scie τ virtutes: qr nec ista ꝑ

e acqrunť ſed ꝓpter aliud. Vñ Lactan. eodeꝫ loco ait. Qui ſciam ſũmũ bonũ facit aliqd hoi ꝓpriũ dedit: ſed ſciam alteriꝰ rei grã hoĩes ap/ petũt nõ ꝓpter ſeipſam. Quis enim ſcire cõtẽtuſ ẽ nõ expetẽs aliquẽ ſcie fructũ. Artes iõ addiſ cunť vt exerceãť. Exerceẽť ãt vel ad ſubſidia vi/ te: vel ad voluptatẽ: vel ad gl'iam. hec ille. De virtute aũt ꝙ non ſit bonũ hoĩs ſũmuꝫ: idẽ ſub dit. Supeſt ẽt vt refellamus q virtutẽ ipſã ſum mũ bonũ putauerunt. In qua opinione etiam Marcus Tullius i quo multa icõſiderate fue/ runt. Nõ eni virtus ipſa ſũmum bonũ: ſed effe ctrix ꝛ mater ſũmi boni eſt: qm̃ perueniri ad il/ lud ſine virtute nõ põt. hec illſt. Secundo põt oſtendi i nullo bono tp̃ali eſſe ſũmum bonũ rõ ne inſatiabilitatis. Eſt eni beatitudo ſm̃ Bo. na. in. 4. di. 49. finis ſatians appetitũ. Sed ni hil eſt i hoc mũdo qḋ ſatiare poſſit appetitũ ho/ minis: nõ diuitie: nõ honores: nõ magnificen tie: ꝛ ſimilia: ergo ꝛc̃. Ideo ait Señ. i vna epi ſtolarum ad Lucillũ. Congerať in te quicquid multi locupletes poſſident: ꝛ vltra priuatũ pe/ cunie moduꝫ fortuna te prouehat: auro tegat: purpura veſtiat: ꝛ ad hoc modus delitiarum ꝛ opum te ꝑducat vt terrã marmoribus abſcon/ das. Non tm̃ tibi habere liceat ſed ꝛ calcare di uitias. Accedant ſtatue ꝛ picture ꝛ qcqd ars vl la elaborauit: maiora his capere diſces. Natu/ ralia enim deſideria infinita ſunt: ꝛ falſa opio/ ne naſcentia: vbi deſinant nõ habent. hec ille. Exẽplum patere põt de Alexandro magno: q poſtq̃ꝫ adeptus eſt quaſi totius mũdi imperiuꝫ dicebat. Mundus nõ ſufficit mihi: ergo i iſtis non ẽ beatitudo: ſed in gloria dei: ſicut ait pſal. Satiabor cũ apparuerit gloria tua. Et Augu. li. cõfeſſionũ. Redite p̃uaricatões ad cor: ꝛ in herete illi ſoli q fecit nos: ſtate in eo: ꝛ ſtabitis: qeſcite in eo ꝛ requieſcetis. Quare itis in aſꝑa qm̃ iſtud bonũ qḋ queritis vel amatis ab illo ẽ

Tertio id probať rõne exẽplaritatis. Q ẽs nã qꝫ ſancti exhibent nobis huius veritatis teſtio/ nium: qui nõ ſolum huius mũdi vanitates ꝛ vo luptates nõ queſierũt: verũ ẽt ipſas aufugerũt vſqꝫ ad mortem. Et hoc probať duplici aucto ritate. Prima ẽ Pauli exẽplificando de patri bus veteris teſtamenti ad Heb. xi. ſic dicẽtis Sancti ꝑ fidem vicerũt regna: operati ſunt iu ſticiaꝫ: adepti ſunt repromiſſiones. Obtura/ uerũt ora leonũ: extinxerũt ipetũ ignis: effuga runt aciem gladii: conualuerut de infirmitate: fortes facti ſunt in bello: caſtra verterunt exte/

rorũ. Acceperũt mulieres de reſurrectõe mor/ tuos ſuos. Alii autẽ diſtenti ſunt: nõ ſuſcipien tes redẽptionem vt meliorem iuenirent reſur rectionẽ. Alii vero ludibria ꝛ verbera exꝑti: in ſuꝑ ꝛ vincula ꝛ carceres: lapidati ſũt: ſecti ſunt: tẽptati ſũt: in occiſione gladii mortui ſũt. Circu ierũt in melotis: ꝛ in pellibus caprinis egẽtes anguſtiati afflicti: quibus dignus nõ erat mun dus. In ſolitudinibus errantes: in montibus ꝛ in ſpeluncis: ꝛ i cauernis terre. hec ibi. Alia ẽ Rabani in ſermone oĩum ſcõrum qui exẽpli ficat de ſanctis noui teſtamenti dicens. Apl'is ſubiectũ ẽ triumphale martyrum nomẽ: qui ꝑ diuerſa tormẽtoꝝ genera xp̃i paſſionẽ non la/ ceſcentibus p̃cordioꝝ mentibus imitabantur Alij nãqꝫ ferro ꝑempti. alij flãmis exuſti: alij flagris verberati: alij vectibus ꝑforati: alii cru ciati patibulo: alij pelagi periculo demerſi: alij viui decoriati: alij vinculis mancipati: alij lin/ guis priuati: alij lapidibus obruti: alij frigore afflicti: alij fame cruciati: alij vero trũcatis ma/ nibus ſiue ceteris ceſis mẽbris: ſpectaculũ cõ/ tumelie in populis nudi ꝓpter nomẽ dñi por/ tauerũt. hec ibi. Quid dicam de xp̃o qui ſemꝑ oſtendit in hac vita nõ eẽ btitudinem: ꝛ amari tudinẽ habuit vſqꝫ ad crucis morteꝫ. De quo Firmianꝰ Lact. 7. diui. inſti. aduerſus gentes ſic ait. Pater noſter ac dñs qui cõdidit forma/ uitqꝫ celũ qui ſolem cum ceteris ſideribꝰ iduxit qui libratam magnitudine ſua terram vallauit montibus mare circũdedit: amnibuſqꝫ diſtixit ꝛ quicquid ẽ in hoc opere mũdi cõflauit atqꝫ ꝑ/ fecit ex nihilo: perſpectis erroribus hoĩum du cem miſit qui nobis iuſticie viã pãderet. Hũc ſequamur oẽs: hũc audiamus: huic deuotiſſi/ me pareamus: quoniã ſolus vt ait Lucretius. Veridicis hoĩum purgauit pectora dictis. Et finẽ ſtatuit torpedinis atqꝫ timoris. Expoſuit qꝫ bonũ ſũmuꝫ quo tendimus oẽs. Quid fo/ ret atqꝫ viã monſtrauit limite ꝑuo. Quo poſſu mus in id recto cõtendere curſu. Nec mõſtra/ uit tantũ: ſed ẽt p̃ceſſit: ne quis difficultatis gra tia iter virtutis horreret. hec ibi. Eleuenť igiť ex his cordis noſtri ſtudia ad cognoſcendũ re/ gnũ celorũ: ꝛ iflãmẽtur affectꝰ ad amorẽ glorie q: ibi vere ꝛ ꝑfectiſſime iocũda requies iuenií Scḋa regula mõſtrãda diciť varietas. In qua videndũ ẽ que differentia ſit inter fidem ꝛ ſpẽ. Reſpondeť ſm̃ Augu. in enchiridion: ꝙ ẽ tri plex. Prima q: ſpes nõ eſt niſi bonaꝝ reruꝫ. fides vero malaꝝ ꝛ bonaꝝ. Scḋa q: ſpes ẽ fu

turorum tm̃ fides vo ē futurorum p̃teritorum ⁊ p̃ntiū
Tertia q2 spes ē d̃ bõis tm̃ sibi. fid̃s vo d̃ bõis
tã sibi q̃3 alijs. Tertia regula dr̃ vitas. In
qua tres veritates notari possũt. Prima scd̃m
s. Tho. 2. 2. q. 18. q2 in beatis non ē spes q2 iã
habẽt quicquid volunt. Unde ad Ro. 8. Q̃d
videt quis quid sperat. Et aug9. x. de ciui. dei
c. 25. ait. Spes. n. que videtur non ē spes. Tã
ta ē enim in ipsis certitudo beatitudinis q2 nul
lam spem habere cogũtur. Si vero dicatur q2
sancti in patria expectant resurrectõem ⁊ corpo
rum glorificatõem: ergo sperant. Respondet
s̃m Boñ. q2 nec anime beatorũ nec angeli pro
prie habent spem. Et ratio est: q2 spes est expec
tatio premij substantialis. Oẽs aũt hi premiuz
substantiale habent: ⁊ iõ carent spe pprie dicta
Alia ē ratio: q2 spes habet annexam fidem. Fi
des autem cognitio enigmatica est. Et q2 clari
tas visionis diuine tollit oĩa enigmata: per cõ/
sequens euacuat ipsam spem. Et ob hanc rati/
onem dicitur q2 nec aĩa nec angeli habent spez
Potest tamẽ dici q2 l3 in eis nõ ponatur spes
pprie dicta. s. que est expectatio premij substan
tialis: est tamen in eis spes large dicta pro qua
cũq3 expectatione secũde stolle ⁊ gaudij accidẽ
talis. Secunda veritas est q2 in damnatis non
est spes. Nam s̃m Tho. vbi supra: sicut ad ve
ram beatitudinẽ spectat vt aliquis certus sit de
sue beatitudinis ppetuitate: alioquin voluntas
non quietaret. Sic ẽt perpetuitas pene eiz per
tineat ad penam. Non enim vere haberent ra
tionem pene dãnati si perpetuitatem damnati/
onis ignorarent. Et hoc est quod dicitur Job
15. Non credit. s. qui est damnatus: q2 reuerti
possit de tenebris ad lucem. Et si quis petat q̃/
re. respondet glo. Sicut enim inuolutus tene/
bris luce desperat: sic etiam damnati desperãt
vnq̃3 posse egredi de tenebris inferni. Tertia
veritas ē q2 spes reperitur in his qui sunt i pur
gatorio ⁊ in his qui sunt in hac vita. De his q
sunt in purgatorio p3 per magistrum sententia
rum in. 4. d. q2 sancti patres felici spe ingres/
sum ianue celestis expectabant. Si ergo dicere
tur q2 ipsi sunt certi q2 non possunt damnari er
go non indigent fulcimento spei. Dicendum
s̃m Bon. q2 hoc non est propter assecutionem
glorie: sed propter confirmationem liberi arbi
trii quod est extra statum merendi: atq3 deme/
rendi. Et illa confirmatio non euacuat spem:
q̃3uis ponat extra statum vertibilitatis liberi
arbitrii. De his vero qui sunt in hoc mundo
dubium est an spes possit esse in peccatoribus
Uidetur enim q2 non: quia secundum magi/
strum in tertio di. 27. Sine meritis aliquid spe
rare: non spes sed presumptio dici potest. Si
dicas. Omnes peccant ⁊ omnes sperant: er/
go ⁊c̃. Respondet Bon. q2 quadrupliciter ali
quis potest exire in actum sperandi. Aut enim
sperat habendo merita in proposito: in radice:
⁊ in effectu: sicut homo iustus qui diu domino
seruiuit. Aut sperat habendo merita in propo/
sito ⁊ in radice: sed non in effectu. Sicut ille q
ante bonum vsum virtutuz postq̃3 suscepit gra
tiam expectat beatitudinem ⁊ per illam sperat
saluari. Aut sperat nõ habendo merita nec in
proposito: nec in radice: nec in effectu. sicut ille
qui facit malum: ⁊ perseuerare intendens cre/
dit per solam misericordiam saluari neglecta di
uina iusticia. Primus actus est spei iam for/
mate ⁊ exercitate. Secundus formate ⁊ primo
infuse. Tertius spei informis. Quartus pre/
sumptionis: quia presumptio est cuz quis i ma
lo sine emendatione sperat posse saluari. Und̃
Bre. Qui vestigia xp̃i dedignantur seq: qua
temeritate sperant ad eius claritatis gaudia p/
uenire. hec ille. Sed si peccator dispõeret se cõ
uerti: licet sit peccator: tamen sperare potest ⁊
debet vitã eternã: q2 vt ait Hiero. ad rusticuz
monachum. Nihil sic offendit deum q̃3 despe/
ratio. Et sic patet primum principale.

Ecundo contemplemur spei distincti/
onem. Nam triplex spes potest distin/
gui: videlicet.

Prima dicitur bona.
Secunda dicitur vana.
Tertia dicitur falsa.

Prima dicitur bona: que est in deum vel
ratione gratie: q2 in omni necessitate sperat ho/
mo gratiam a deo inuenire. vel ratione venie
q2 sperat consequi veniã delictorum suorum. vel
ratione glorie: q2 homo sperat oẽm gloriã suaz
a deo. Et de hac dulcissima spe ait sapiẽs Ec/
cle. 2. Respicite filii nationes hominuz: ⁊ scito
te q2 nullus sperauit in domino ⁊ confusus est
Et prouer. 16. Qui sperat in domino beatus ē
Et p̃s. Beatus vir qui sperat in domino. Et
alibi. Beat9 vir cuius est nomen domini spes
eius. Et p̃s. 30. In te domine speraui. ⁊c̃. O
q̃3 firmũ est stabilimentum sperare in domino
Uere nil in hoc mundo securius fieri potest.
Secũda spes dicitur vana. Et hec ē illorum q spẽ

ſuam ponunt in vanitatibus mundi. Horum itaqȝ ſpes vana dicitur Joh.i.can.Mundus tranſit ⁊ concupiſcentia eius. Quid eſt enim qꝫ non in breui tranſeat ⁊ euaneſcat vt fumꝰ. O miſeria humana audi quid de ſeipſo loquitur ſapiens Eccleſiaſtices.2.c.Magnificaui opera mea: edificaui mihi domos: plantaui mihi vineas: feci hortos ⁊ pomeria: ⁊ conſeui ea cuncti generis arboribꝰ: extruxi mihi piſcinas aq̄rum: vt irrigarem ſiluā lignorum germinantium. Poſſedi ſeruos ⁊ ancillas: multāqȝ familiam habui. Armenta quoqȝ ⁊ magnos ouium greges vltra omnes qui fuerunt ante me i hierusalem. Coaceruaui mihi argentū ⁊ aurum ⁊ ſubſtantiam regū ⁊ prouinciarū. Feci mihi cātores ⁊ cantatrices: ⁊ delicias filiorꝝ hominum. Scyphos ⁊ vrceolos in miniſterio ad vina fundenda: ⁊ ſupergreſſus ſum opibus omnes q fuerunt ante me in hieruſalem. Sapiētia quoqȝ pſeuerauit mecū: ⁊ omnia que deſiderauerūt oculi mei non negaui eis. Nec phibui cor qn omni voluptate frueretur: ⁊ oblectaret ſe i his que preparaueram. Et hanc ratus ſum partem meā ſi vterer labore meo. Cūqȝ me cōuertiſſem ad vniuerſa opera que fecerant manus mee: et ad labores in quibus fruſtra ſudauerā: vidi in omnibus vanitatem ⁊ afflictionē animi ⁊ nihil permanere ſub ſole. hec ibi. Exemplifica de ſenectute hominis ⁊c. Ideo Criſo. omel.6. ſup Joā. ait. Vanitas vanitatum inquit Eccleſiaſtes: ⁊ omnia vanitas. Hunc verſiculū ſi ſaperent qui in potentia verſantur in parietibꝰ ſuis omnibus ⁊ veſtibulis ſcriberent in domo ⁊ in foro ⁊ ante omnia in conſcientijs ſuis: vt ſemp ⁊ id oculis cernerent: ⁊ corde ſentirent. Quoniam enim multe ſunt rerū facies ⁊ imagines vane que decipiunt incautos: oportet iſtos carmen ſalutare quottidie: ⁊ in prandijs ⁊ i cenis cōuenientibusqȝ omnibus: vnūquēqȝ primo ſuo canere libēter: ⁊ a primo ſuo audire libēter q vanitas vanitatū ⁊ oia vanitas. hec ibi. Tertia ſpes dicitur falſa. Et hec eſt illorꝝ qui nunqȝ credunt ſe eſſe morituros. Verificat. n. de his illud Tulij de ſenectute dictum. Nemo eſt tam ſenex q nō ſe putet per annū poſſe viuere. Cui concordat Hieronymus ad An. Nemo ē ſic fractis viribus ⁊ decrepite ſenectutis: vt nō ſe putet adhuc annum eſſe victurū. Inde ſubripit obliuio cōditionis ſue: vt mortale animal iam iamqȝ ſoluendū erigatur in ſuperbiam ⁊ animo celū tangit. hec ille. Patet enim ſatis euidēter hanc ſpēm eſſe falſam. Et ſic patet ſecundum principale.

Tertio cōtemplemur ſpei fructificatiōem Poſſumus autem in hoc myſterio triplicem ſpei fructū ponere.

Primus dicitur fortificatio.
Secundus dicitur confortatio.
Tertius dicitur aſſecuratio.

De primo igit̃ patet: qꝫ ſpes fortificat hominem laboribus ſuis: iuxta illud Origeñ. ſup Exo. Spes futurorꝝ: laboribus requiem parit. Nam ſi vana ſpe bonorꝝ temporaliū tot grauia ⁊ onera ardua mortales tollerāt īfelices: quomodo laborare vſqȝ ad mortem difficile videri poteſt his qui ſperant regnū celorꝝ. Quare diebus ac noctibus varijs curis homines mundi indefeſſe ſudant: niſi qꝛ aliqd ſperant adipiſci. Laborant dñi ſperātes magnifice dñari: laborant milites ſperantes gloriā temporalē acquirere: laborāt mercatores ſperātes diuitias adipiſci: laborant artifices ⁊ agricole victū veſtitūqȝ ſperantes recipere. Sed multo fortius laboribus inſiſterent ſi finaliter vitam eternā ſperarent. Hec ille. Vnde Greg. in moral. Et ponitur in decretis. diſt. 47. c. omnes. Omnes huius ſeculi dilectores: in terrenis rebꝰ fortes ſunt: in celeſtibus debiles. Nā pro temporali gloria deſudare vſqȝ ad mortē appetūt: ⁊ p ſpe ppetua nec parū qdē in labore ſubſiſtunt. Pro terrenis lucris iniurias quaſlibet tollerāt: ⁊ p celeſti mercede vel tenuiſſimi verbi cōtumelias ferre recuſant. Terreno iudici toto etiā die aſſiſtere fortes ſunt: in oratione corā dño vel hore vniꝰ momēto laſſant̃. Sepe nuditatē: deiectionem: famē: p acqrendis diuitijs atqȝ honoribꝰ tollerāt: earꝝ rerꝝ ſe ſpe p abſtinentiā cruciāt ad quas adipiſcēdas feſtināt. Supna aūt laboriose q̄rere tāto magis diſſimulāt: quāto magiſ ea retribui tardius putant. Hec ille. Patet quō ſancti iugū dñi fortiter portauerūt: ⁊ nō īfirmi mortales. Scōus ſpei fructꝰ dicit̃ cōfortatio Ipſa. n. ſolatiū ē tribulatorꝝ ⁊ afflictorꝝ i hac vita: qm̄ īpoſſibile eſt qꝫ q ſperat in dño succūbat. Exemplifica in pſperitate ⁊ afflictione. Ideo Hieronymus in epiſtola ad Tyraſiū cū reprehendendo ſcribit: eo qꝫ nimis doluit de dormitione filie. Ait. n. Charitatis tue ſcripta pcepi: in qbus animū tuū dolore cōmotū de filie dormitiōe cognoui. Nō aliud pncipaliť admiratꝰ ſum qȝ xpiani pectoris ī te virtutē ablatā fuiſſe vt animū flecteres ad dolorē. Stupeo mirꝝ fidei penetratū

penetratũ vulneribus orbitatis: quẽ sopire de/buerat spes resurrectõis ꝛ regni celestis. Nũq̃ȝ spes cũ dolore concordat: nec fides aliquã sentit quãcũqȝ iacturã: ꝛ resurgere credim⁹ mortuos nr̃os ꝛ plãgimus. Quid facerem⁹ si mori tñ/mõ pceperet deus: voluntas cuius sola suffice/ret ad solatiũ: cui nullũ pponere iubemur affe/ctuȝ: cũ qđ dederat abstulit dñs qui creauerat. Quis est ille q plangat qđ ad temp⁹ acceperat. Cõmodauerat vt haberes quãtocũqȝ tpe voluis/set: ꝛ cũ vellet rursus auferret. Nihil abstulit de tuo q dignatus est recipere ppriũ. Creditũ suũ recipere decuit creditorẽ: ꝛ nihil aliud decet q̃ȝ creditori suo grãs agere mutuãtẽ. Sic Job le/gim⁹: quẽ sequamur deuotissima voce dicẽtẽ. Dñs dedit dñs abstulit: sicut dño placuit ita fa/ctuȝ est: sit nomẽ dñi benedictũ. h ille. Fecisset ergo Tyrasi⁹ sicut Job si recte sperasset i dño

Tertius spei fructus dicit̃ assecuratio: qꝛ h vir/tus reddit hominẽ secuꝝ in morte: quaȝ homi/nes oẽs ita timẽt. Patet de Paulo ad Phil. i. Cupio dissolui: ꝛ eẽ cũ xp̃o. Patet de sancto andrea in cruce pẽdẽte: de quo ait aug. li. de pe/ni. Ne pmittas me dñe descendere viuũ: sȝ tp̃s est vt cõmẽdes terre corp⁹ meũ. Tã diu. n. illud portaui: terre iam illud cõmenda: ꝛ ampli⁹ me vigilare nõ pmittas. hec ibi. agam⁹ ꝛ nos simi/liter: vt digne sperare illaȝ gloriã possimus hic per gratiã ꝛ in futuro per gloriã. amẽ.

Sermo de virginitate.

Veramus domi/no no/stro regi ꝟginẽ. 3. Reg. prio. Solet q̃ri a doctorib⁹: ꝛ apud morales philo. vtrũ ꝟuare ꝟgi/nitatẽ sit licitũ. Et vr̃ q̃busdã q nõ. Et ratio ipsoꝝ est. Omne qđ cõtrariat̃ pce/pto legis nõ ẽ licitũ. Sȝ ꝟginitas ẽ hmõi: ḡ ꝛc̃. Nã pceptũ legis ẽ Geñ. 2. de omni ligno qđ ẽ in padiso comedes vt cõseruari valeas. Silr̃ h est pceptũ legis nature Geñ. prio. Crescite et multiplicamini. Vñ queadmodũ eẽt illicitũ se abstinere a cibo sic nõ ẽ licitũ ꝟuare ꝟginitatẽ: qꝛ est cõtra pceptũ legis nature. Secũda rõ ẽ ta/lis. Omne qđ recedit a medio ꝟtutis ẽ vitiosũ Vñ phs. 2. ethi. dicit q q voluptate vtit̃: nec ab vno se abstinet intempatus est; q aũt oẽs fugit agrestis ẽ. Sȝ q ꝟuat ꝟginitatẽ ab omni dele/ctatione se abstinet venerea: ergo illicitũ ẽ. Et sic apud illos erat vitiũ ꝛ nõ ꝟtus. Ad qđ rñ/det btũs Tho. 2. 2. q. 152. arti. 2. q in humanis actib⁹ illud ẽ vitiosum qđ ẽ pter rectã rationem Habet aũt h rõ recta: vt his q̃ sunt ad finẽ vta/tur aliqs: sȝ ea mẽsura q̃ cõgruit fini. Est autẽ hois triplex bonũ vt dicit phs. i. ethicoꝝ. Pri/mũ ẽ qđ cõsistit i reb⁹ exteriorib⁹: puta diuitijs Secũdũ ẽ qđ cõsistit in bonis corpis sicut ẽ sa/nitas: pulchritudo ꝛ similia. Tertiũ ẽ qđ consi/stit in bonis anime: inter q̃ pncipalis ẽ vita cõ/templatiua q̃ est potior vita actiua: vt dicit̃. 4. ethi. ꝛ Luc. x. Maria optimã ptem elegit. ꝛc̃. Quoꝝ bonoꝝ exterioꝝ q̃dã ordinant̃ ad ea q̃ sunt vite cõtẽplatiue. Pertinet ergo ad rectitu/dinẽ hois: vt aliqs vtat̃ exteriorib⁹ bonis ꝟȝ eã mensurã q̃ cõpetit corpori: ꝛ similiter de alijs vt possit cõtemplari: ꝛ hoc nõ est vitiosuȝ. Si/militer si aliquis abstineat se a delectationibus corporalib⁹ vt libentius possit vacare vite cõtẽ/platiue hoc nõ est vitiosum. Et qꝛ ꝟginitas re/linquit venereã delectationẽ vt possit vacere vi/te cõtemplatiue: ideo vitiosum nõ est: imo ma/gis virtuosum. Ideo ꝟginitas est licita. Cir/ca quã virtutẽ quattuor notabimus cõntempla/tiones videlicet.

Primo virginitatis perfectionẽ.
Secũdo ꝟginitatis exaltationeȝ.
Tertio virginitatis conseruationẽ.
Quarto virginitatis corruptionem.

Circa primũ notãdũ ꝟm Tho. 2. 2. q. 152. ar/gu. 9. q in ꝟginitate duo sunt cõsiderãda vnũ s. formale: ꝛ aliud materiale. Formale ẽ firmũ ppositũ. s. velle nũq̃ȝ experiri delectatões car/nales: etiã si posset. Materiale est corporis in/tegritas. Et ideo triplex est ꝟginitas. Vna q̃ est corpis ꝛ nõ mẽtis; qꝛ mẽte fornicant̃ ꝛ non corpe: vt pȝ. 32. q. 5. c. si paul⁹. Secũda ẽ mẽtis ꝛ nõ corporis: qꝛ violate sunt. 32. q. 5. c. tollera/bilius. Tamẽ iste nõ amittũt ꝟginitatẽ vel ꝟgi/nitatis coronã. Nõ sunt tñ cõsecrãde iter alias virgines: vt pȝ. 32. q. i. c. vlti. Tertia ẽ mentis ꝛ corporis: ꝛ hec ẽ gloriosa. 32. q. 5. c. sicut eniȝ Ideo dicit Aug. Virginitas est in carne cor/ruptibili ppetua incorruptionis meditatio. hec ibi. Hec aũt ẽ psectissima: ꝛ hec de prio. Cir/ca secundũ. s. suã exaltationem nota ꝟginitatis octo exaltationes. Et prima est angeloꝝ cõsor/nitas. Nã deus fecit eã in celo sociã angelorũ Nã omnes angeli ꝟgines sunt creati. Vnde ambro. li. de ꝟgini. ait. Supgredit̃ ꝟginitas cõditionẽ humane nature: p quã hoies angelis assimilant̃. hec ille. Nã vt dicit Cyprianus est angeloꝝ soror. Inquit enim. Virginitas ẽ an

gelorum soror: victoria libidinū: regina virtutū: ⁊ possessio omniū bonorum. Et ideo Hieronymꝰ ait. Viuere in carne preter carnē angelicū est ⁊ nō humanū. Quod dominꝰ declarauit Mathe. 25. In celo neqz nubent neqz nubentur: sed erūt similes angelis dei. Sed ē questio quomodo genuissent ⁊ fuissent virgines in statu innocentie. Respondet Aug. d. ꝙ genuissent salua pudoris integritate: ⁊ peperissent sine dolore. Secūda exaltatio est xp̄i societas. Nam licet in patria omnes sint beati ⁊ videāt diuinā essentiā: tamē virgines magis sunt deo cōiuncti. Vnde apo. 14. Hi sunt qui cū mulieribus nō sunt coinquinati: virgines enim sunt: hi sequuntur agnum quocūqz ierit. Et Ambro. dicit. Quocūqz pergit virgines sequuntur agnū atqz laudibus xp̄m semper associant. Tertia ē prioritas. Nā virginitas ordinata fuit in statu innocentie: quia homo de terra virginea fuit creatus. Gen. i. ⁊ matrimoniū post. Gen. i. ⁊. 32. q. 2. c. in principio. Quarta est mentis dignitas. Due enim sunt vite: vt dicit Tho. 2. 2. q. 18. ar. prio. s. vita actiua: ⁊ vita cōtemplatiua. Cōtemplatiua est dignior: vt dicit philo. 2. ethi. Virginitas autem pertinet ad vitā contemplatiuā: ergo ē dignior. Figura huius fuit Maria magdalena que stabat secus pedes domini Luc. 7. Quinta est virtutis raritas. Nā illa que raro reperiuntur sunt preciosiora sicut lapides preciosi. Sed virginitas raro reperitur: ergo ⁊c. Sexta ē perditionis irrecupabilitas. Tanta ē excellentia huius virtutis ꝙ perdita nullo mō potest amplius recuperari: vt dicit Hiero. Cū cetera deus possit: nō potest ruinā virginitatis recuperare. Intellige de virginitate corporali. Et hoc ratione sue preciositatis: quia sic nō est de alijs virtutibus. s. charitate: fide: ⁊ spe: ⁊ sic de alijs que possunt recuperari. Septima est status sublimitas. In ecclesia dei sunt tres status: vt patet. 2. 2. q. 15. arti. i. s. status virginitatis: matrimonij: ⁊ viduitatis. Sublimior autē omnibꝰ istis est virginitas que fuit prior matrimonio. 32. q. i. c. nuptie. Octaua ⁊ vltima ē fructus sublimitas. Nā illa virtus dicitur esse tāto nobilior ac perfectior quāto ei maius premiū datur. Sed maius premiū datur virginitati: ergo ⁊c. Dicit enim Hiero. ꝙ nuptie replent terrā: virginitas celū. Et sic patet secūdū principale. Circa tertiū. s. eius cōseruationē nota septem necessaria pro conseruatione huius virtutis. Et prima ē sobrietas. Nā vt dicitur prouer. 22. Luxuriosa res ē vinum. Ideo apostolꝰ ad Eph. 5. ait. Nolite inebriari vino in quo ē luxuria. Dicit Hiero. Venter vino estuans facile in libidinē spumat. Sicut patet de Loth qui vino repletus dormiuit cū duabus filiabus suis. Gen. 19. Secūda ratio ē sollicitudo. Nā ociū inducit maxime ad carnis tēptationē: vt dicitur Ezech. 16. c. Hec fuit iniquitas sororis tue Sodome: abundātia panis: saturitas: ⁊ ociū. hec ibi. Sicut accidit etiā Dauid. 2. Reg. xi. de Bersabee. Exemplū etiā de sancta Iustina a diabolo tēptata: quia erat sine exercitio. Ideo dicit Hiero. Semper aliquid boni facito vt diabolus semper occupatū te inueniat: ⁊ notatur de conse. di. vlti. c. nūqz. Tertia ē habitus honestas. Nā superfluitas habitꝰ ducit ad lasciuiam. Vnde. i. Pe. 2. Nō in tortis crinibꝰ: aut auro: aut veste preciosa: sed quod decet mulieres promittentes pietatē per bona opera. Vnde aug. ad Cancianū militē ait. Homines ⁊ mulieres qui serico ⁊ purpura induuntur xp̄m induere difficile est. Ideo cōsulimus in christo pie viuere volētibus vt moderate induantur. hec ibi. Exemplū de Iudith que ornata decepit Holofernem: vt patet Iudith. x. Et Cyprianus dicit. Serico ⁊ purpura indute christum induere nō possunt.

Quarta est custodia sensuum. Vñ intelligēdū est: magnā partē innocentie esse cecitatē. Dyna enim oppressa fuit a Sychem Gen. 34. quia curiose voluit videre mulieres regionis illius.

Quinta ē modestia sermonis. Vnde Hieronymus. Sermo virginis prudens ⁊ rarꝰ. Et 2. Pet. 4. Si quis loquitur quasi sermones dei. Sexta est timor: vt virgo semper sit timorosa. Vnde Bern. Solent virgines que vere virgines sunt semper esse pauide. Exemplū patet de beata virgine Luce. i. Septima ⁊ vltima est fuga occasionū. Vnde Hiero. Solus cū sola secrete nō sedeas. Quoniā vt ait Bernar. stare cum mulieribus ⁊ imunē se cōseruare maius est quam mortuos resuscitare. Et ideo dicit Hiero. hostiolū tuū raro aut nūqz mulierum pedes terant: quoniā vt ipse dicit mentes ferreas libido domat. Exemplū patet de beato Bern. clamante latrones latrones. Applica exemplū materiale de duobus lapidibꝰ qui si ad inuicem cōprimantur emittunt ignē. Nā Aug. nolebat stare cū propria sorore cōsiderans periculū. Sicut patet de Amon qui oppressit Thamar sororē suā. 2. Regū. 13. Et sic patet tertiū principale. Circa quartum ⁊ vltimū. s. corruptionē. nota ꝙ quinqz sunt que habent corrūpere virginitatē. Primū ē superbia. Vnde aug. li. de virgi. Nō solū predicāda

est virginitas

est virginitas vt amet: vex etiã ãmonẽda ẽ ne inflectur. Facilius enim sequunt agnuz cõiugate humiles q̃z virgines supbientes. Nã deus nõ solũ respexit virginitatẽ Marie: sed magis humilitatẽ: vt patet Luc.i. Secundus est defectus charitatis. Exẽpluz de illis quinqz v̄ginibus fatuis Math.25. Vnde Ber. Castitas sine charitate est lampas sine oleo. Tolle charitatez castitatis deo nõ placet. Tertiũ est macula peccati. Nihil eniz valet castitas cũ peccato q̃ ẽ forma priuata. Vnde Hiero. Illa v̄ginitas hostia xp̃i est: que nec mentẽ nec carnẽ libidine maculat. Ille v̄gines q̃ i peccatis morant: deo nõ placent. Quartũ est diuisio cordis. Vnde aug. li. de virgi. ait. Totus vobis in corde figatur: q ꝓ nobis fixus est in cruce. Diuisuz ẽ cor virginis cũ deo: ⁊ mundo studet placere. h ille. Quintũ est stabilitas. Vnde aug. vbi supra. Deũ sequamur ne v̄ginitatis bonũ a nobis ꝑdañ ꝑ gratiã ⁊ in futuro ꝑ gloriã. amen.

Sermo de iudicio pestilentie.

i Udicia dei abyssus multa. psal.35. Ezech.14.ca. dicit dñs. Si misero pestilentiã sup terrã illaz ⁊ effudero indignationẽ meã super eã in sanguine: ⁊ auferaz ex ea hominez ⁊ iumẽtũ: ⁊ Noe ⁊ Daniel ⁊ iob fuerint in medio eius: viuo ego dicit dominus deus: quia filium ⁊ filiam nõ liberabunt: sed ipsi iusticia sua liberabunt animas suas. hec ibi. In quib⁹ verbis notabimus triginta peccata: ꝓpter q̃ deus gloriosus pestilentiam mandat. Primũ ẽ peccatum originale: de quo dicitur Ro.5. Per vnuz hominẽ peccatum intrauit in hunc mundum: ⁊ per peccatuz mors. Nã sicut remouẽs columnã per accidens remouet lapidẽ sibi suppositũ: sic ille qui est causa ꝑditionis columne originalis iusticie est causa priuationis vite et sanitatis que cõseruabant in homine per originalem iusticiaz. Sed quia peccatũ primi hominis fuit causa ꝑditionis originalis iusticie: ideo decidit ipse cum tota sua posteritate in infirmitates ⁊ moriez ineuitabilẽ. Vnde omnes subiicimur morti eo q̃ sibi dictũ fuit pro omnibus Gen.3. Puluis es ⁊ in puluerem reuerteris. Ex quo peccato exorta sunt pestis: ⁊ alia iudicia pessima. Secunduz est peccatũ luxurie: cõtra quod deus ordinauit matrimonij sacramẽtuz: cuius sunt tria bona: scilicet sacramentuz: fides: ⁊ proles. Contra sacramentuz peccant cõcubinarij publice tenentes concubinas: siue occulte: siue suscipiendo filios siue nõ. Peccãt sacrilegi siue clerici mulierib⁹ copulati: siue layci christi sponsas polluentes: siue in sacris ordinibus constituti religiosas maculantes. Cõtra fidez matrimonij peccant adulteri: siue occulti: siue publici: sicut David cũ Bersabee. 2. Reguz.3. Contra prolẽ peccant sodomite qui nocte natiuitatis domini extincti sunt peste: vt dicit beatus Hieronymus. Peccant abutentes vasculo vxoris: sicut Her cũ Thamar fecit qui peste mortuus est. Gen.38. Peccant semen fundentes in terrã: sicut qui fulmine interijt: sicut Onã: vt patet Gen.38. Tertiuz peccatũ est sacrilegiũ: contra scilicet ecclesiasticas personas ⁊ ecclesias supponendo eas angarijs ⁊ grauaminibus impositionibus collectis: ⁊ vbi laicus soluit parũ ecclesia soluit multum: diues soluit quasi nihil: pauper quasi totum. Ideo inquit dominus Esa.3. Vos eniz depasti estis vineã meaz: ⁊ rapina pauperũ in domo vestra. Quare atteritis populuz meũ: ⁊ facies pauperuz cõmolitis. Hec dicit domin⁹ exercituuz. Et pro isto peccato ecce pena Ezechel.5. Viuo ego dicit domin⁹ pro eo q̃ sanctũ meũ violasti in omnibus offensionibus tuis: ego quoqz te cõfringã: ⁊ nõ parcet oculos me⁹ ⁊ non miserebor. Tertia pars tui peste morietur: ⁊ fame cõsumetur in medio tui: ⁊ tertia ps tui gladio cadet in circuitu tuo: tertiã partez vero tuã in omnẽ ventum dispergam: ⁊ mittam in vos famẽ ⁊ bestias pessimas: vsqz ad interemptionem sanguis transibit per te. hec ibi.

Quartũ peccatuz est transgressio festiuitatuz. Vult enim deus celebrari ⁊ obseruari festiuitates. Exo.20.c. Memento vt diem sabbati sanctifices. Non obseruantibus vero festiuitates cõminatur deus flagellũ pestis. Deut.28.c. Adiunget tibi deus pestilentiã donec consumet te de terra. Percutiet te dominus egestate febre ⁊ frigore ⁊ aere corrupto ac rubigene: ⁊ persequetur donec pereas. hec ibi. Quintum peccatũ est symonia: per quã diuina dona ⁊ spiritualia nõ nisi precio aut prece dispensantur: beneficia precib⁹ amicorũ magis q̃z suffragio meritoꝝ acquirunt: ⁊ quãtitate pecuniaruz magis q̃z salute animarũ conferũtur. Surgũt indocti ⁊ rapiunt ecclesiastica culmina: docti vero cũ suis doctrinis demerguntur. In summo vitiosi honorant: v̄tuosi suppeditãt. Propterea dicit dñs Ezech.6. Hec dicit dñs deus.

Percute manū tuā ⁊ allide pedē tuū: ⁊ dic heu heu heu ad omnes abhominatōes maloꝝ domus israel: qui gladio fame peste ruituri sunt: ⁊ cōplebo idignationē meā i eis hec ibi. Sextuз peccatū ē idolatria: per quā homines ⁊ mulieres deo terga vertunt ⁊ faciunt idolū seruientes ei magis q̄з deo faciendo incantationes ⁊c̄. de quo de⁹ irascit̄. Unde Leuitici. 26. c. Ego dn̄s deus vester: nō faciatis vobis idolū ⁊ sculptile: nec titulos erigetis: nec insignē lapidē ponetis in terra vestra vt adoretis euз. Q̄d si nolueritis accipere penitentiā: aut disciplinaз: sed ambulaueritis ex aduerso mihi: ego quoqз aduersum vos incedā ⁊ ꝑcutiā vos septies: ꝓpter peccata vestra: inducāqз sup vos gladiū vltoreз federis mei. Cūqз cōfugeritis in vrbes mittā pestilentiā in medio vestri intantū vt vrbes vestras redigā in solitudinem: ⁊ deserta faciā sanctuaria vestra: nec recipiā vltra odorē suauissimū: dispergāqз terrā vestrā. hec ibi. Septimū est inhonoratio parentū. Unde Eccle. 3. Honora patrē tuū ⁊ matrē tuā vt superueniat tibi benedictio a deo: ⁊ benedictio illius in nouissimo manet. Benedictio patris firmat domū filioꝝ: maledictio aūt matris eradicat fundamē ta. Et Hiere. 3. dicitur. Hec dicit dn̄s exercituū. Ecce mittā in eis gladiū famē ⁊ pestem: ⁊ ponā eos q̄si ficus malas: que comedi nō possunt eo q̄ pessime sint: ⁊ ꝑsequar eos in gladio ⁊ in fame ⁊ in pestilentia: ⁊ dabo eos in vastationē vniuersis regnis terre in maledictioneз: ⁊ in stuporē: ⁊ in sibillū ⁊ opprobriū cunctis gētibus: eo q̄ nō audierunt verba mea: que misi ad eos ꝑ suos meos ꝓphetas. h ibi. Octauū est fraudatio decimaꝝ. Unde Mal. 3. dr̄. Reuertimini ad me ⁊ ego reuertar ad vos dicit dominus exercituū. Et dixistis. In quo reuertemur. Si affiget homo deū: q2 vos cōfigitis me Et dixistis. In quo configimus vel fraudam⁹ te. In decimis ⁊ in primitijs ⁊ in penuria vos maledicti estis: ⁊ me vos configitis gens tota. Que verba exponunt̄ a beato Hieronymo: vt habetur. 16. q. i. Ecce ego do corā vobis viaз vite ⁊ viā mortis. Qui habitauerit in vrbe hac morietur gladio: fame: peste. Posui tibi facieз meā sup ciuitatē hanc in malū ⁊ nō in bonū: ait domin⁹ ad populū hunc. Hiere. 22. c. Nonuз peccatū est obstinatio. Unde Exo. 9. dixit dn̄s ad Moysen. Ingredere ad Pharaoneз ⁊ dices ad eū. Hec dicit dominus de⁹ hebreoruз. Dimitte populum meū vt sacrificet mihi. Quod si adhuc renueris ⁊ retines mihi eū ecce manus mea erit sup agros tuos: ⁊ sup equos ⁊ asinos tuos: ⁊ sup camelos ⁊ boues ⁊ oues pestis valde grādis. Fecit ergo dn̄s verbuз hoc. Altera enim die mortua sunt omnia animantia egyptioꝝ. Decimū peccatuз est homicidium Quia enim Pharao rex egypti iussit vt interficerentur primogenita masculini sexus hebreoruз: ꝓpterea occidit dn̄s primogenita egyptioruз pestilentia graui. Unde dicit̄. Exo. 12. Factū est auteз in noctis medio ꝑcussit dn̄s omne primogenitum in terra egypti a primogenito. Pharaonis qui sedebat in solio ei⁹ vsqз ad primogenitum captiui qui erat in carcere: ⁊ omne primogenitū iumentoꝝ. hec ibi. Undecimū peccatū est gula. Nā iudei in deserto estuauerunt esu carniū murmurātes cōtra Moysem. Unde dicitur Numeri. xi. c. Surgens ergo populus tota die illa ⁊ nocte ⁊ die altero cōgregauit coturnices: qui paꝝ decē choros: ⁊ siccauerunt eas ꝑ gyꝝ castroꝝ. Adhuc carnes eoꝝ erāt in dentib⁹ ipsoꝝ: nec defecerat huiuscemodi cibus: ⁊ ecce furor domini cōcitatus in populum ꝑcussit euз plaga magna nimis. i. peste: vt dicit glo. Vocatusqз est locus ille sepultura concupiscentie. Ibi eniз sepelierunt populū qui desiderauerat carnes. h ibi. Duodecimū peccatuз est diffamatio. Ut. n. dicit̄. Numeri. 14. c. Quousqз detrahet mihi populus iste. Feriam ergo eos pestilentia ⁊ consumā. Moyses autē rogauit ꝓ populo ad dominū qui ꝑpcit eis: sed adiecit. In solitudine hac iacebunt corpora vestra. Omnes qui numerati estis a viginti ānis ⁊. s̄. ⁊ murmurastis cōtra me: nō intrabitis in terrā super quā leuaui manū meaз: vt habitare vos facerem: preter Josue ⁊ Caleph. hec ibi. Qui autē mortui sunt in deserto fuerūt sexcenta tria milia: quingenti quinquaginta. Unde hec pestis durauit. 40. annis: absorbuitqз quolibet anno quindecim milia octogintaocto viros: excepto vno anno in quo mortui sunt. 15. milia cētum decē ⁊ octo cōputādo vnū annum cū alio.

Decimūtertiū peccatū ē incredulitas. s. nō credere diuine potentie in mirabilibus eius. Unde Numeri. 20. c. dicitur: q̄ cū populus hebreoruз murmurasset cōtra Moysen ob defectum aque ⁊ bis ꝑcussisset siliceз. d. Audite rebelles ⁊ increduli: nū de petra hac poterimus eijcere vobis aquā. Dixitqз dn̄s ad Moysen ⁊ Aarō Quia nō credidistis mihi vt sanctificaretis me corā filijs israel: nō introducetis hos populos in terrā

in terram quam dabo eis. Hec est enim aqua contradictionis vbi iurgati sunt filii israel contra dominum. Decimumquartum peccatum est superbia. Unde dicitur. 2. Reg. 24. quod cum Dauid ob superbiam fecisset dinumerare populum suum: sermo domini factus est ad Gad prophetam d. Uade et loquere ad Dauid. Hec dicit dominus Trium tibi datur optio. Elige quod volueris ex bis vt faciam tibi. Cumque venisset Gad ad Dauid nunciauit ei dicens. Aut septem annis erit fames in terra tua. Aut tribus mensibus fugies aduersarios tuos et illi persequentur te. Aut certe tribus diebus erit pestilentia in terra tua. Nunc ergo delibera et vide quem respondeam ei qui me misit sermonem. Immisitque dominus pestilentiam in israel a mane vsque ad tempus constitutum et mortui sunt septuaginta milia virorum. Decimumquintum peccatum est auaritia. Unde dicitur. 4. Regum. 6. c. quod facta est fames magna in samaria propter auaritiam et oppressiones quas fecerant diuites contra pauperes intantum vt matres comederent filios suos. Unde non solum fame: sed etiam peste multi corruerunt. Decimumsextum peccatum est vsura: que multum inualuit in ciuitatibus: secundum illud ps. Tota die circundabit eam super muros eius iniquitas: et labor in medio eius et iniusticia. Et non defecit de plateis eius vsura et dolus. Ideo ezechiel. 7. c. dicitur. Ira enim mea super vniuersum populum eius. Gladius foris: pestis et fames intrinsecus. Qui in agro sunt gladio morientur: et qui in ciuitate pestilentia et fame deuorabuntur. Decimumseptimum est vsurpatio. Unde ezech. 38. c. dicitur. Nunquid ad sumenda spolia tu venis. Ecce ad diripiendam predam congregasti multitudinem tuam: vt tollas argentum et aurum et auferas supellectilem atque substantiam: et diripias manubias infinitas. Iccirco gladius vniuscuiusque in fratrem suum dirigetur: et iudicabo eos peste et sanguine et hymbre: vehementem ignem et sulphur pluam super eos: et scient quod ego dominus. hec ibi. Decimumoctauum peccatum est fraus emptionis et venditionis. Applica de illis qui vendunt plusquam debent et etiam decipiunt in pondere etc. Unde verificatur prophetia Apo. 13. c. Et faciat omnes pusillos et magnos diuites et pauperes: liberos et seruos habere caracterem in manu dextera: aut in frontibus suis et ne quis possit vendere aut emere: nisi qui habeat caracterem aut nomen bestie. s. fraudum: aut numerum nominis eius. Et. 16. c. dicitur. Primus angelus effudit phialam suam in terra: et factum est vulnus seuum et pessimum. i. pestis in homines qui habebant caracterem bestie: et eos qui adorauerunt imaginem eius. hec ibi. Decimumnonum peccatum est oppressio ex acceptione personarum. Hic dic de diuisione ciuitatis: arctatione: altercatione: discordia: rixa: iniuria. de sanguinis effusione et similia etc. Ideo dicitur Math. 17. c. Consurget gens in gentem et regnum aduersus regnum: et erunt pestilentie et fames et terremotus per loca. Uigesimum est peruersitas iudiciorum. Unde dicitur Esa. i. Quomodo facta est meretrix ciuitas fidelis plena iudicij. Iusticia habitauit in ea nunc autem homicide. Argentum tuum versum est in scoriam: vinum tuum mixtum est aqua. Principes tui infideles socij furum. Omnes diligunt munera sequuntur retributiones Pupillo non iudicant et causa vidue non ingreditur ad eos. Et. x. c. Ueh qui condunt leges iniquas et scribentes iniusticiam scripserunt vt opprimerent in iudicio pauperes et vim facerent cause humilium populi mei: vt essent vidue preda eorum et pupillos diriperent. Et. c. 5. Ueh qui coniungitis domum ad domum: et agrum agro copulatis vsque ad terminum loci. Nunquid habitabitis vos soli in medio terre. Domus multe deserte fient grandes et pulchre et absque habitatore. s. propter pestem. Uigesimumprimum peccatum est negociatio dolosa. Unde Ezech. 28. dicitur. In sapientia et prudentia tua fecisti tibi fortitudinem et acquisisti tibi aurum et argentum in thesauris tuis. In multitudine sapientie tue: et in negociatione tua multiplicasti tibi fortitudinem: et eleuatum est cor tuum in robore tuo. Propter hec dicit dominus deus. Eo quod eleuatum est cor tuum quasi cor dei: iccirco ecce adducam super te alienos robustissimos gentium. Et infra. Immittam ei pestilentiam et sanguinem in plateis eius: et corruent interfecti in medio eius gladio per circuitum: et scient quia ego dominus. hec ibi. Uigesimumsecundum peccatum est periurium. Unde Hiere. 4. c. dicitur. Et iurabis viuit dominus in veritate et in iudicio et in iusticia: et benedicent eum gentes ipsumque laudabunt. Et infra. Laua a malitia cor tuum: et a periurio vt saluus fias. Alioquin vt dicitur. 21. c. Debellabo ego vos in manu extenta: et in brachio forti: et in furore et indignatione: et in ira grandi. Et percutiam habitatores ciuitatis huius. homines et bestie pestilentia magna morientur. hec ibi. Uigesimumtertium peccatum est blasfemia. Unde Esa. i. Ueh genti peccatrici populo graui iniquitate: semini nequam: filijs sceleratis. Dere

liquerunt dominū: blasphemauerūt scm̄ israel abalienati sunt retrorsum. Super quo pcutiaz vos vltra addētes p̄uaricationem. Ideo dicit p̄s. Inueniat manus tua oibus inimicis tuis dextera tua iueniat omnes qui te oderūt ⁊c̄. vs qz ibi: nō potuerūt stabilire. Vigesimūquartum peccatū est cōsensus in malū. Applica de matre cōsentiente filiā peccare: similiter de p̄re filiū: ⁊ breuiter de illis qui habent al os gubernare. Vnde Hiere. 7. Nonne vides quid isti faciunt in ciuitatibus iuda: ⁊ in plateis hierusalem. Filii colligunt ligna: ⁊ mulieres conspergunt adipem: vt faciant placentes regine celi ecce quomodo conueniūt in peccatis quasi oēs de vna familia. Ideo sequitur. Ecce furor meus ⁊ indignatio mea conflatur super locuz istū super viros ⁊ super iumenta. s. per pestez. hec ibi. Vigesimūquintū peccatz est negligētia correctionis. Nam vt habetur. 13. q. 4. c. Ecce. dicit Aug. Quotquot habetis inter vos q ab hoc amore seculi pregrauantur auaros piuros adulteros inspectores nugarum: consultores anathematis phantasiaugurum aruspicum: ebriosos luxuriosos. Quicquid inter vos malorum esse nostis quantum potestis improbate: ⁊ corde recolatis ⁊ redarguite: vt exeatis inde: ⁊ nolite consentire: ⁊ immundum nō tangatis. hec ibi. Et quia hoc facere nolumus: nō mirum si deus punit per pestem iustos cū miseris peccatoribus. Vnde Aug. i. de ciui. dei. c. 9. dicit. Plerūqz enim ab eis docendis admonendis aliquando etiam obiurgādis ⁊ corripiendis male dissimulatur: vel cum laboris piget: vel cum os eorum coram quibus verecundamur offendere: vel cum eorū inimicitias deuitamus ne impediant ⁊ noceant in istis tpalibus rebꝰ siue quas adipisci adhuc appetit nostra cupiditas siue quas amittere formidat infirmitas: ita vt q̄zuis bonis malorum vita displiceat: ⁊ ideo cum eis non incidant in illam damnationem que talibus preparatur post hanc vitam: tamen quia propterea peccatis eorum dānabilibus parcunt: dum eos in suis licet leuibus ⁊ venialibus metuunt: iure cum eis tpaliter affliguntur: quāuis in eternum minime puniantur. Iure istam vitam quando diuinitus flagellantur cum eis amaram sentiunt: cuius amando dulcedinem peccantibus eis amari cē noluerunt. hec ille. Et ideo Esa. 44. c. dicitur Memento Iacob qm̄ seruus meꝰ es tu. Nō obliuiscaris mei: Deleui vt nubez iniquitates tuas: ⁊ quasi nebulaz peccata tua. Reuerte ad me quoniam redemi te. Et quia negligentes sumus ideo sequitur Esa. 47. c. Veniet super te malum: ⁊ nescies ortum eius: ⁊ irruet super te calamitas quam non poteris expiare. Veniet super te repente miseria quaz nescies. Sta cum incantatoribus tuis ⁊ cum multitudine maleficiorum tuorum: in quibus laborosa ab adolescentia tua stent: ⁊ saluent te augures celi qui contemplantur sydera ⁊ supputabant tibi menses: vt ex eis annunciarent tibi vētura. Ecce facta sunt quasi stipula: ignis combussit eos. Non liberabunt animam de manu flamme. i. pestilentia. Vigessimumsextū peccatum: est inordinata dilectio. Nam deus volens flagellare peccatorem percutit eum in omnibus que ipse amat. Qui vero amat bona naturalia: vt filios: ideo punit deus eum in filiis. sicut Cham peccante: maledictꝰ fuit filius eiꝰ Chanaaz. Gen̄. 9. Vigesimumseptimum ē rapina. s. iniuste detinendo bona defunctorum que ipsi mandauerunt in suis testamentis. Clamant eniz anime eorum in purgatorio dicentes miseremini mei miseremini mei. Vigesimumoctauum peccatum est vana gloria. Vt enim habetur. 2. Reg. vlti. cum Dauid fecissz numerare populum suum ⁊ fuisset in vanam gloriam deductus: locutus ē dominus ad Dauid per prophetam Gad. Elige tibi de tribus vnuz: aut persequi tribus annis ab inimicis tuis: aut vexari fame tribus annis: aut tribus diebus peste flagellari. Qui elegit tertium. Et mortui sunt plusq̄z sexaginta milia hominum.

Vigesimumnonuz peccatum est infidelitatis Quod peccatum maxime deus puniuit. Hic Darii totius orientis ruit imperium. Hic hierusalem funditus euertitur. Hinc ciuitas atheniensis in nihilum deuenit. Hinc roma prosternitur ⁊ precipitatur. Hinc tot effusiōes sanguinum euenerunt. Trigesimuz peccatum ē ingratitudo: de quo habetur Esaie. 38. q̄ cum Ezechias constituisset prelium aduersus regē assyriorum ⁊ deiecissz eum i furore maximo n̄ rettulit gratias deo. Propter qđ factum ē verbum dn̄i ad Esaiam prophetam. Vade ⁊ dic Ezechie. Dispone domui tue quia morieris tu ⁊ non viues. Auertamus ergo corda ab his peccatis: vt deus nec pestilētias nec fames mittat: nisi vt solum in hoc mūdo puniamur: ⁊ nō stante sua iusticia in eternum damnemur.

Finis.

Incipit

Incipit tabula p̄dicationum de aduentu xp̄i magistri Roberti ordinis minorum cum non nullis aliis p̄dicationibus i hoc libro cōtentis.

Roberti de licio ex ordie minorum i the logia pitissimi: Vbi dei i hac etate oratoris eloquentissimi: p̄dicatiōes a prima dn̄ica de aduētu q̄ti/ die inclusiue vsq3 ad quartā: ⁊ de festiuitatibus a natiuitate dn̄i vsq3 ad epiphaniā cū nōnullis aliis suis p̄dicationibus feliciter incipiunt.

Prima dn̄ica de aduentu. de lapsu hois: ⁊ de cognitōe Ade: qua cognouit xp̄m eē incarnandū ,p salute generis humani: que aliter haberi nō poterat nisi xp̄s incarnaretur.

Primus fructus. Jesus ab Adā cognit⁹

Nox precessit dies aūt ap propinquauit. Verba sunt doctoris gentiū ad Ro.13.c. ⁊ in ep̄la hodierna. Nihil vnicuiq3 tā cōueniens eē pōt ad seipsum icitandū ad dilectionē sūmi dei q̄3 frequēs cogitatio suorū beneficiorum q̄ ex munere liberalitatis sue cōcedere voluit rōnali creature. Inter q̄ illud vnū ,pfecto stupēdū ac memoria eē dignū cēseo: q3 seipsum vestire forma mortalitatis nostre voluit. Stupēdū qppe ē i carne visibili appuisse deū,p redēptiōe ⁊ salute hominū Qua,ppter statuit scā mater ecclesia hoc tp̄e aduētus huiusmodi mysteria colēdissima deuotissime celebrare: vt fideles cūcti vigiles fiant: nec qppiā velint: desiderēt: amentq3 preter dilectū iesum oium saluatorē. Ob qd̄ in sequētib⁹ sermonib⁹ equū cē arbitrat⁹ sum: aliqd dicere de aduētu dn̄i nr̄i iesu xp̄i in carnē. Hodierna vero die mentem reuocabo ad icarnatiōis noticiā: quā itelligemus sub vna tm̄ ,ppositōe q̄ ē Jesus ab Adā cognitus. In ipso eni patre generis humani initiū cepit oium pditio qd̄ nox p̄cessit: ⁊ tn̄ p xp̄m inuēta ē salus ⁊ sibi ⁊ oibus electis: q ciues esse debent in celesti hierusalem Quod Paulus declarat: cū dicit. Dies aūt .s. lumē gratie: ⁊ gaudiū resurrectionis appropinquauit. Ad quod melius itelligēdū in presenti sermone tres cōclusiones erunt declarande.

Prima dicitur veritatis.
Secunda dicitur qualitatis.
Tertia dicitur remisibilitatis.

Capitulū primū qualiter verū ē q3 de⁹ nō cōdidit hominē in penalitatibus ⁊ miseriis quas videmus: sed propter peccatum in illas cecidit sic exigente diuina iusticia.

Prima cōclusio dr̄ veritatis: i q̄ philosophātiū quorūdā ipugnādus ē error: iter quos ⁊ si pleriq3 varia dixerit: vel de mūdi eternitate: vt Aristoteles: vel de infinitate: vt Anasarcus ⁊ Democritus: qui ,put Valerius commemorat de cupiditate glorie: infinitos mundos fore dixerunt: vel de mundi nouitate vt quidam alii fuere: tamen non/

nulli qui professi sunt ex tpe a deo mũdũ factũ fuisse: homines vero inique p peccatum ceci/disse: sed eos a principio generatiõis fuisse eiusdem conditionis cuius sunt in hoc tpe calami/tatis ⁊ luctꝰ. Quod si verũ esset: facillime seque retur q ob nullam culpã necessarium erat ex p/te hominis incarnari filium dei. Dicunt ergo omnes doctores catholici humanã naturã lap sam ab illo statu in quo fuit ab opifice summo condita. Quod probatur quadruplici ratione.
Primo ratione diuine clementie.
Secundo ratione diuine sapientie.
Tertio ratione diuine iusticie.
Quarto ratione diuine condecentie.

Prima ratio dicitur diuine clemẽtie. Nã nihil pcedere debet a summa clementia ⁊ boni tate: qđ non sit magis inclinabile ad iusticiam ⁊ veritatem q̃ȝ ad maliciam: ⁊ magis propin/quum ad bonũ q̃ȝ ad malum. Sed sensus ⁊ co gitationes hominũ proni sunt ad malũ ab ado lescentia: prout scribitur Gene. 8. c. ⁊ notatur 12. q. m. c. ois etas. Ergo in illa corruptiõe ini qua non fuit hũana natura a sũma bonitate pro ducta. Insuper. Nihil procedit a sũma bonita te dignum maledictione. Sed multe sunt i no bis passiones maledictione digne: sicut patet i Job. 3. c. ⁊ in lege maledicebãtur steriles mu lieres. Non apparet itaqȝ humanã naturã in hoc statu fuisse conditam: sed in alio a quo ceci dit per peccatuȝ. Secunda rõ dicitur diuine sapientie. Vbicunqȝ enim ẽ summa sapientia: ibi est sũma pulchritudo: sicut Aug. exponit in li. de tri. Sed a sũma pulchritudine nihil pce/dit fedum aut turpe: nihil qđ rõnalẽ offendat i tellectum. Sed in homine rõne vtente sũt de/fectus naturales de quibus naturaliter erube/scit: ⁊ multa detestabilia fm rõnem: ergo talia non ierunt condita in humana natura. Reli cuitur itaqȝ q est lapsa. Tertia rõ dicitur di uine iusticie. Nã nullus affligit pena nisi p̃ce dat culpa. Sed passio inuolũtaria in rõali crea tura est pena: ergo nullo modo talis passio fuis set in homine anteq̃ȝ p̃cessisset culpa. Quar ta rõ dicitur diuine cõdecentie. Dicit eniȝ An sel. in prio li. Cur deus hõ. c. 9. Deo autẽ neq̃ quã estimatur cõuenire: vt creaturam quã fecit iustã ad beatitudinẽ sine peccato miseraȝ eẽ co gat. Hominem aũt inuitum mori miserum ẽ. Si ergo deus exigit mortem ab homie sub sta tu quo ẽ: ergo est sub culpa. Sed contra has rõnes arguunt phi primo sic. Omne cõpositũ ex contrarijs ẽ dissolubile. Dicit enim Auic. Contraria semper appetunt ire regiões diuer sas: sed corpus Ade in statu prime conditiõis fuit compositũ ex contrarijs: ergo per naturã fuit dissolubile ⁊ corruptibile. Sed tale est mo/do corpus humanum ergo per corruptibilita/tem non probatur status nature lapse. Item omne contrarium est diuisibile. Corpus ade i prima conditione erat contrarium: ergo erat di uisibile. Secundo arguunt q corpus illud erat sensificatum: ergo erat sensitiuum doloris quia sicut dicit Aug. dolor est sensus diuisiõis impatiens. Non ergo sensus doloris ⁊ pene p bat statum nature lapse. Tertio arguunt: q̃ dicit Aug. super Geñ. ad litteram. Adã nõ manducauit de pomo: eo q non crederet esse deuȝ: sed ne suas delitias cõtristaret. s. vxorem sicut salomon adorauit idola. 3. Reg. xi. ne cõ tristaret vxores suas. Ex his patet q Eua erat tristabilis in statu prime conditionis. Sed tri/sticia est passio affligens animã. Reliquitur er go q status prime cõditionis est status passibi litatis anime ⁊ corporis. Quarto arguũt: q̃ sicut dicit Jo. Dama. concedit deus iustos in cidere in calamitates pꝑter multas cãs. Vna est: vt eam que in ipso iusto latet virtutẽ aliis manifestaȝ faciat: Vt Job. 1. c. Alia est vt non ex recta conscientia eleuetur p superbiam: vt in Paulo. 2. ad Cor. 12. c. Alia propter eruditio nem aliorum: vt alii erudiantur: vt in Lazaro Luc. 16. Alia propter gloriã dei: non pꝑter p prium aut parentũ peccatũ: vt in ceco a natiui/tate Jo. 9. Alia pꝑter zelum alterius vite: vt in martyribus ad Heb. 9. Ergo non eẽt icon ueniens ẽt si homo nõ peccasset habere penali tates que cũ ordinarent ad maiorem gloriã: ad maius meritũ ⁊ ad maiorẽ coronã. Verũ hec oia friuola sunt si consideremus illđ qđ Vgo. de sancto Vict. dicit in li. de sacris. vbi distin guit tres status humane nature. Primus est nature a deo condite. Secundus est nature la pse. Tertius est nature beate. In primo statu habuit hõ posse peccare: ⁊ posse non peccare: ⁊ in eodẽ statu habuit posse mori ⁊ posse non mo ri: sicut posse peccare ⁊ posse nõ peccare: qm̃ in hoc statu non ẽ peccandi ⁊ moriẽdi necessitas. Et hec fuit prima humani corporis immortali tas. In secũdo statu hȝ posse mori: ⁊ nõ pos/se nõ mori: sicut posse peccare: ⁊ nõ posse n̄ pec care: qm̃ in hoc statu est peccandi ⁊ moriẽdi ne cessitas. In tertio vero statu habebit posse nõ

mori ⁊

mori: ⁊ nõ poſſe mori: ſicut pȯſſe nõ peccare: et nõ poſſe peccare: quoniã ad hunc ſtatuȝ ꝑtinet moriendi ⁊ peccãdi impoſſibilitas. Ad primũ ergo obiectũ dicendũ eſt ſecundũ Vgo. ꝑſtatuȝ ꝙ homo ante peccatũ natura mortalis ⁊ paſſibilis fuit: q̃ tñ ex beneficio creationis p̃cedente: ⁊ ꝓprio ſtudio ſubſequente facere potuiſſet vt nõ moreret̃ adeo ꝙ in adã erat poſſibilitas ad diſſolutionẽ ⁊ corruptionẽ: tamẽ cũ potentia euitandi omnẽ defectũ. In ſtatu vero moderno eſt poſſibilitas cũ neceſſitate ineuitabili. Hoc idẽ dicit augu. in libro de queſtionibus noui ⁊ veteris teſtamẽti. Deus inquit hominẽ fecit: q̃ ꝗ̃ diu nõ peccaret ĩmortalitate vigeret: vt ipſe ſibi auctor eſſet aut ad vitã aut ad mortẽ. Et idẽ de baptiſmo paruuloꝝ ait. Fiebat ordo iuſticie: vt ſicut anima dño ſuo ita corpus ei obediret. Et iteꝝ. 13. li. de ciui. dei. c. 3. dicit. Fatendũ eſt quidẽ primos homines ita fuiſſe inſtitutos: vt ſi nõ peccaſſent nullũ genus mortis experirent̃. Sed eoſdẽ primos patres a deo fuiſſe mulctatos vt etiã q̃cq̃d ex ipſoꝝ ſtirpe exortũ fuiſſet: eadẽ pena teneret̃ obnoxiũ. Non enim aliud ex eis ꝗ̃ qd ipſi fuerãt naſceretur. Pro magnitudine quippe culpe ipſius naturã damnatio mutauit in penis: vt qd penaliter p̃ceſſit in peccãtibus hominibꝰ primis naturaliter ſequeretur in naſcentibꝰ ceteris. Et idẽ in iponoſticon. Vide mortẽ nõ a deo auctore, ſȝ errore vite veniſſe hominibus in paradiſo delitiaꝝ poſitis. Idipſum cõfirmat auctoritas ſacre ſcripture. Vnde Sap̃. primo dicit̃. Deus mortẽ nõ fecit: ſȝ ipij manibꝰ ⁊ verbis accerſierũt illã. Et i. 2. c. Gen̄. clara eſt ſentẽtia cõminãtis dei. Quacunq̄ȝ die comederis ex eo: morte morieris. i. morti obligatus eris: vel moriẽdi neceſſitatẽ ĩcurres: ſȝ aug. ſup Gen̄. ad litterã. Et idẽ. 14. li. de ciui. dei. c. 29. Viuebat itaq̄ȝ homo ĩ paradiſo ſicut volebat ꝗ̃diu hoc volebat quod deus iuſſerat. Bonus viuebat fruens deo ex quo bono bonus erat. Viuebat ſine vlla egeſtate: ita ſemp viuere in poteſtate habens. Cibꝰ aderat ne eſuriret: potus ne ſitiret: lignũ vite ne illũ ſenectus diſſolueret. Nihil corruptõis in corpore: nihil ex corpore vllas moleſtias vllis ei ſenſibus ingerebat. Nullus intrinſecus morbꝰ nullꝰ ictus metuebat̃ extrinſecus. Sũma in carne ſanitas erat: ĩ aĩo trãquillitas. hec ille. Neq̄ȝ hãc ĩpaſſibilitatẽ innocẽtie dicimꝰ vnã ⁊ eãdã ĩpaſſibilitati glorioſe: q2 ſȝ Scotũ illa ĩpaſſibilitas glorioſa priuat actũ ⁊ potentiaȝ patiendi. Hec vero tantũ actũ ⁊ nõ potentiã. Hec magiſter in ſecũdo. Neq̄ȝ inſup credere debemus in eo ſtatu impaſſibilẽ hominẽ omnino fuiſſe: q2 vt ſanctꝰ Tho. declarat prima parte. q. 97. duplex ẽ paſſio. Vna cõmuniter dicta ſm quãcũq̄ȝ immutationẽ: etiã ſi ꝑtineat ad perfectionẽ nature cõdite: ⁊ ſm hanc paſſibilis erat homo ⁊ ſm animã ⁊ ſm corpus. Secunda eſt paſſio ꝓprie dicta. Et ſic pati dicit̃ qd a ſua naturali diſpoſitiõe remouetur. Paſſio eniȝ eſt defectus actõis. In rebus autẽ naturaliter cõtraria agunt ⁊ patiunt̃ ad inuicẽ: quoꝝ vnũ remouet alteꝝ a ſua naturali diſpoſitione. Et de hac paſſione dicit Damaſcenus ꝙ paſſio ẽ motus p̃ter naturã. Hoc modo in ſtatu innocentie impaſſibilis fuit quod videt̃ ĩpoſſibile: tñ oñdere poſſumus ex multis ſanctoꝝ exẽplis q diſpenſatiue ⁊ etiã ſpãli priuilegio hoc ĩpaſſibilitatis donũ diuinitus acceperunt. Quidnã fuit illud ſtupendũ ꝓdigium de tribus pueris in ardentẽ fornacẽ miſſis: quos tamẽ flãma nedũ cõbuſſit: ſed nec ẽs eſt accẽſa nimiſ: nec in minimo leſi plaudebãt: deũ in medio flãmaꝝ poſiti benedicentes. Daniel. 3. ca. Quid de iona dicemꝰ: q in ventre ceti diebꝰ tribus ⁊ noctibus habitauit: tandẽ poſt triduũ illeſus exiuit. Ione. 2. c. Quid de Moyſe q. 40. diebus ⁊. 40. noctibus habitauit in monte ſine cibo: vt legem mereret̃ accipere: vt Exo. 24. c. Quid de Ioanne euãgeliſta q in dolio feruentis olei miſſus nocumentũ vllũ nec ſenſit: ⁊ venenũ fortiſſimũ bibens quo duo ante ipſum bibentes interempti fuerãt ſine detrimẽto eſt inuentus. His ⁊ alijs tam veteris ꝗ̃ noui teſtamenti ducimur: vt credamꝰ nõ eſſe impoſſibile qd de natura inſtituta in ſcripturiſ narrat̃. Fuit ergo primꝰ hõ creatus in ſtatu impaſſibilitatis ſicut viſuȝ eſt prius q ꝑ peccatũ ſe ⁊ oẽs mortales fecit ⁊ morti ſubiugauit. His viſis ⁊ declaratis exeat in cãpũ primꝰ humani generis pater: ipſeq̄ȝ lamentabiliter dicat. O filij generis humani. o mortales cũcti paſſibiles: miſi: ignorantes: pleni luctu calamitatibus: laboribꝰ: anguſtijs: amaritudinibꝰ infirmitatibꝰ: moleſtijs curis: ꝑturbationibꝰ: varijs feditatibus: ⁊ erubeſcentia: qs vos mecuȝ ad tot mala damnauit. Quidnã experimini in hac vita erumnoſa preter gemitus ⁊ ſuſpiria. Vnde tot incõmoda venerunt vobis. O deus benigne. o creator admirabil̃: talia nõ ꝑtractaſſes nobiſcũ niſi me peccatorẽ cũ omni poſteritate mea iuſticia tua punire voluiſſes. Heu me. Ego ſuȝ ille peccator ma

gnus. Ego sum ille diuine maiestatis ꝯtēptor
Ego qui tantā ruinā sup oēs induxi generatio
nes mundi. Erā a deo mire cōditus: sapientia
naturali illustratus collocatus in paradiso deli/
tiaꝝ: dñs animaliū pisciū ⁊ volatiliū: liber absq3
omni seruitute: ad deū cōtemplandū habilis et
idoneus ad procreandū filios benedictos. Et
ego q2 deu3 meū deserui: de paradiso eiectꝰ sum
in hanc vallē lachrymaꝝ: vt cū sudore vescar pa
ne meo ego ⁊ omnes qui a me descensuri sunt.
Quibus omnibꝰ sicut ⁊ mihi clausa est porta ce
li: ⁊ nō possumus aliquo merito nostro videre
faciē filij dei. Cecidit ergo dignitas nostra ⁊ na
tura bene instituta corrupta est: nō tantū penali
ter sed culpaliter: qđ omnes indubitanter crede
re tenent̄ de necessitate salutis.

Capitulū secundū de qualitate peccati ꝑmo
ru3 parentū ⁊ ꝙ principale peccatu3 hoīs est ꝙ
lapsus fuit in omnibꝰ l3 alia peccata cōcurrerint

Secunda cōclusio dicit̄ qualitatis. Nā3
a solet quorūdā animus nō sine ratione
mirari: quale fuit illđ primoꝝ parentū
peccatū: ob qđ tam seue crudeliterq3 deus hu/
manū genus puniuit: de quo quattuor opinio/
nes inueniunt̄ a doctoribus sacre theologie as/
signate ⁊ denotate.
Prima est ꝙ fuit superbia.
Secūda est ꝙ fuit auaritia.
Tertia est ꝙ fuit gula.
Quarta est ꝙ fuit inobedientia.

Prima opinio que est ꝙ fuit superbia cōfir
matur Ecclesiastici. x. c. Initiū omnis peccati
est superbia. Et iteꝝ Ecclesiastici. 25. A mulie
re initiū peccati: ergo mulier perpetrauit pecca/
tum superbie. Itē aug. i li. de virginitate. Dia
bolus inquit in celo voluit esse sicut deꝰ: eadēs
aūt ꝑsuasit homini similitudinē sue voluntatis
Itē augu. ad Orosiu3. Elatus adā suasioni
serpentis obediens preceptū cōtempsit. Et idē
super Geñ. Insuit menti ade amor quidā pro
prie potestatis ⁊ quedā de se superbia ꝑsumptio
Secūda opinio probat̄. primo ꝑ tex. Geñ. 3.
Eritis sicut dij. ⁊c̄. Hoc primo cecidit in men
te3 mulieris. s. appetere multitudinē scie plus
q̄3 oportet qđ est peccatū auaricie secundū gre/
go. Ergo illud fuit peccatū auaricie. Tertia opi
nio cōfirmat̄: q2 vt dicit tex. Geñ. 3. ca. Vidit
mulier lignū qđ esset pulchru3 visu ⁊ ad vescen
du3 suaue. Et. 35. di. in. c. Sexto die. scribitur
Gula a paradiso regnantē expulit. Et Hie/
ronymus cōtra Iouinianū. Sollicite ꝓuiden
du3 est. vt quos saturitas a paradiso expulit esu
ries reducat. Quarta opinio habet̄ ex eo qđ di
cit Paulus ad Ro. 5. ꝙ vnius hominis ino/
bedientia peccatores cōstituti sunt multi. Et au
gu. in li. de vera religione. Adā ꝓpter trāsgres/
sionē obedientie de paradiso eiectus ē. Et sup
Geñ. ad literā iteꝝ dicit. Nō potuit melius ⁊
diligentius cōmēdari q̄3tū malū sit inobediētia
cū ideo reus iniquitatis factꝰ est hō q2 eā rē teti/
git cōtra ꝓhibitionē q̄3 si nō ꝓhibitus tetigisset
nō vtiq3 peccasset. Has opiniōes veras cōcor
dat dñs Boñ. in. 22. di. secūdi li. vbi oñdit ꝙ
principale peccatū hoīs ꝑ qđ lapsus est fuit ino
bedientia Ade: ⁊ ad hāc conatus ē diabolꝰ ad
ducere hominē. S3 qm̄ nemo opat̄ ad malum
aspiciens nec appetit malū nisi sub specie boni:
ideo clare dep̄hēdēs diabolꝰ ꝙ nō posset mu
lierē p̄cipitare nisi apponeret aliqđ appetibile:
illa tēptādo ꝓposuit ad q̄ oīs hō naturaliter icli
natur. Naturaliter. n. oīs hō inclinat̄ ad beati
tudinē: q̄ ē bonū gloriosum: delitiosum ⁊ copio
su3. Vñ hō naturaliter appetit excellentiā: suffi
cientiā: ⁊ leticiā. Et in ordinato appetitu taliu3
cōsistit iusticia: in inordinato vero culpa. Gula
eni3 est inordinatus appetitus cibi suauiter refi
cientis. Auaricia ē inordinatꝰ appetitus suffi/
cientie. Supbia ē inordinatus amor excellētie.
Diabolus ergo primo ꝓmisit mulieri dignita/
tis excellentiā: cū dixit. Eritis sicut dij. Secun
do subiunxit cognitionis abundantiā: scientes
bonū ⁊ malū. Postremo p̄tendit suauitatis ex
perientiā: cū ostendit lignu3 pulchrū visu: ⁊ ad
vescendū suaue. Quia ergo mulier diabolo cō
sensit in appetendo primo esse sicut deꝰ fuit sup
ba: deinde appetēdo scire bonū ⁊ malū fuit aua
ra. Postremo experiendo suauitatē ligni vetiti
fuit gulosa. Et in hoc fuit trāsgressionis rea: ⁊
inobediētie culpa inuoluta. Nec ē incōueniēs
plura genera peccatoꝝ secundū ꝓgressu3 con/
currere ad vnū flagitiū ꝑpetrandū. hec Bona.
Comedit itaq3 Adā de ligno vetito cōtra ipiu3
diuine maiestatis. Paruipendit p̄ceptū altissi
mi dei qui ei mādauerat vt ei obediret ⁊ cogno
sceret ipsum regē celoꝝ: ⁊ omniū creaturaru3.
Quod equidē nō minimū: nō paruū: nō deni/
q3 leue crimē putandū est. Vnde aug. 14. de ci
uitate dei. c. 12. ait. Non d3 existimare q̄sq̄3 leue
ac paruū illud fuisse cōmissu3: q2 in esca factu3
est: nō quidē mala nec noxia: sed q2 prohibita.
Neq3. n. quicq̄3 mali deus in illa tante felicitatis
paradiso crearet: atq3 plantaret. Obediētia cō/
mendata

mendata eſt in p̄cepto: q̄ virtus ī creatura ratio
nabili mater eſt omniū cuſtoſq; virtutū. Hec
itaq; de vno cibi genere nō edendo vbi alioꝝ
tāta copia ſubiacebat: tā leue p̄ceptū ad obſeruā
dū: tā breue ad memorie retinēdū: vbi p̄ſertī
nondū voluntati cupiditas reſiſtebat: qḋ de pe
na trāſgreſſionis poſtea ſubſecutū ē: tāto maio
ri iniuſticia violatum ē: quāto faciliori poſſet ob
ſeruātia cuſtodiri. hec ille. Cur itaq; miramur
ſi indignatus eſt deus q magnus: immenſus:
glorioſus ſapientiſſimꝰ: omnipotēs: colendus
adorādus ⁊ timendus tot beneficia indulſerat
ꝓthoplaſto ſi ab ipſo cōtemptus eſt. O repro-
banda humana ſuperbia: qd fuit ꝯtemnere deū
O temeraria p̄ſumptio humane mētis qd: qd
qd eſt calcare p̄ceptū atq; mādatū regis eterni.
Nōne lex ipſa nature clamat: ꝙ diuinoꝝ man
datoꝝ p̄uaricatores digni ſunt morte. Preua
ricatus eſt adā ⁊ propter inobedientiā ad mor
tē eſt condemnatus.

Capitulū tertiū: qualiter deus remittere vo
luit peccata hominis: ⁊ nō āgeli: ⁊ qualiter my
ſteriū incarnationis fuit ade reuelatum.

t Ertia cōcluſio dicit̄ remiſſibilitatis. Li
cet enim tā enorme fuerit illud delictū
vt ꝑ illud diuina iuſticia dānauerit to-
tum genus humanū: verūtamē voluit clemen
tiſſimus deꝰ in ira continere miſericordias ſuas
qm̄ decreuit ac deliberauit homini ꝑdito ⁊ peni
tenti: ꝑ filij ſui incarnationē ſuccurrere. Super
quo dubiꝰ ſolet eſſe animꝰ: cur magis humanū
genus ſaluū factū eſt: ⁊ remiſſionē accepit q̄
angelica natura p̄uaricatrix. Quod rationabi-
le eſſe demonſtrant doctores: dicentes peccatū
hominis fuiſſe remiſſibile: angeli vero omino
irremiſſibile. Qḋ ꝓbat̄ quattuor cōuenietijs.
Prima eſt proprietas liberi arbitrij.
Secūda conditio nature.
Tertia ordo diuine iuſticie.
Quarta cōgruitas miſericordie.

Prima cōuenientia dicit̄ libertas arbitrij.
In libero arbitrio ſm magiſtrū. 24. di. ſecūdi.
eſt facultas voluntatis ⁊ rationis tam in homi
ne q̄ in angelo: tamē differenter. Nā q̄tū ad
voluntatē differt homo ⁊ angelus: q2 liberū
arbitriū hominis ante electionē voluntatis et
poſt electionē ſe habet mutabiliter. Angeli vero
⁊ ſi ante electionē ſe habēt mutabiliter poſt ele
ctionē tamen ſe habēt immutabiliter. Et hac
ratione in ſummo gradu eſt liberū arbitriū in
deo: infimo autem gradu eſt in homine. Si er
go eſt liberū arbitriū in angelo neceſſe eſt vt ſit
medio modo ſe habens ⁊ ita dicitur liberꝝ arbi
triū in eo mutabiliter ſe habere ad bonum ante
electionē: ⁊ imutabiliter poſt. Poteſt. n. elige
re ⁊ nō eligere: ſed qcqd illud ſit ſiue bonū ſiue
malū: non poteſt illud deteſtari poſtq̄ elegerit.
Ex quo patet ꝙ nō poteſt penitere ſiue ꝑ peni-
tentiā culpā delere que eſt declaratio mali. Et
ita relinquit̄ ꝙ culpa eius nō pōt deleri ſicut cul
pa hominis. Itē q̄tum ad ꝓprietatē rōnis p3:
q2 in libero arbitrio eſt iudiciū de bono ſed dif-
ferenter in homine ⁊ angelo: q2 ſicut dicit Dio
ny. intellectus angeli deiformis eſt: ⁊ hoc ē q2
ſupra tempus: ⁊ ita accipit totum ſimul: ⁊ non
poſt hoc illud: vel illud ex illo. Et ideo dicit̄ an
gelus intellectualis ſubſtantia. Sed intellectus
hominis eſt in tempore: ⁊ ideo cōferendo acci
pit. Unde nō accipit totum ſimul: ſed vnū poſt
aliud ⁊ vnum ex alio ſicut ex premiſſis accidit
concluſio. Et ideo homo dicit̄ rationalis ſub-
ſtantia: quia ratio eſt virtus collatiua vnius ab
alio. Qualis ergo comparatio eſt ſimplicis ad
compoſitum: et puncti ad lineam in eſſendo: ta
lis comparatio eſt intellectus angelici ad intel-
lectum hominis in intelligendo et iudicando.
Cum ergo iudicium fiat ab intellectu patet ꝙ
angelus ſecundum ſtatū ſue conditionis iudi-
cat de re nō in tempore: ⁊ de re tota ſimul: ⁊ in
iudicando de ipſa videt eam totam ſimul: ergo
rectiſſime iudicat: ⁊ in iudicando peccat ex cer
tiſſima malitia. Ex quo nullo mō pōt excuſari.
Nō autem ſic eſt de homine qui cum totā rem
ſimul nō videat poteſt decipi in ſuo iudicio. Et
ideo cum peccatum eius aliquo modo poſſit ex
cuſari: non eſt irremediabile. Unde Geū. 6.
Nō remanebit ſpiritus meus ideſt indignatio
mea in homine quia caro eſt. Secūda cōuenī
entia eſt cōditio nature: quam tāgit anſelmus
in. 2. lib. cur deus homo. Homo per aliū ho
minē qui nō eſſet ſui generis nō debuit repara
ri. Et cū nō ſint omnes angeli eiuſdem gene
ris: patet ꝙ nō fuit poſſibilis hec reparatio in
angelo ſicut ī homine. Inſuper ex cōditōe pec
cati tam hominis q̄ angeli variatur peccatū: et
q̄tū ad genus: ⁊ q̄tum ad circūſtātiam: ⁊ q̄
tum ad occaſiones. Quātum ad genus fuit in
appetitu ſcientie dei. Superbia eius in appeti-
tu omnipotētie. Omnipotētiam autem ſuā nū
q̄ voluit deus communicare alicui creature:
ideo angelus appetiit illud ad quod nullo modo
erat ordinatus. Sciētiam autē ſuam voluit deꝰ

cõicare creature. Ad illā enī est hō ordinatus ī gloria: iō peccatū hoīs ē remissibile: peccatum vō angeli nō. Quātū vō ē ad circūstātiā peccati ē differentia: q2 ī Adā fuit aliqua ignorantia: q2 peccatū qđ erat mortale credidit eē venia le ſm Aug. ꝛ habuit ꝓpositū penitēdi ꝛ petendi veniā de illo peccato. Angeli vō nō. Quātum ad occasionē peccati ē differentia: q2 angelus ꝑ se peccauit. Adā vero alio suggerente.

Tertia cõueniētia dicitur cõgruitas diuie iusticie. Nā in homine vno erat tota species hūana multiplicāda. Sed ī angelo peccāte nō erat tota natura angelica. Et ꝓpter hoc diuine iusticie cõgruū fuit hominē expiare: ꝛ non angelum. Quarta conuenientia est ex parte diuie misericordie cui nō erat cõdecēs vt nihil beatificaret in hūana natura ad beatitudinē ordinatum. Datum ergo ē tēpus ex dei liberalissima misericordia homini lapso petendi veniā đ peccato ꝛ de eo agendi pniam. Puto eniz q2 post expulsionē de paradiso Adā pater noster conuertit se ad lamēta pnie: ꝛ xp̄m venturū sūma deuotione excoluit: quē icarnandum cognoscebat. Nam ecclesia sancta ponit eū ī numero sanctorum: quod esse nō posset sine fide mediatoris: quod Aug. in li. de correctione ꝛ gratia testatur dicens. Illa fides sana ē credimus nullum hominē siue maioris siue parue etatis liberari a cõtagione mortis ꝛ obligatiōe peccati nisi ꝑ vnū mediatorē dei ꝛ hominū iesum xp̄m. Secundum autem doctrinam sancti Thome secunda se. q. 2. via hoibus veniēdi ad beatitudinē est mysteriū xp̄i icarnationis quod ante statū peccati homo cognouit: sed nō explicite: q2 non sm q2 ordinabatur ad liberationē a peccato ꝑ passionem ꝛ resurrectionē: q2 homo nō fuit ꝑscius peccati futuri. Videt aūt incarnationis xp̄i prescius fuisse ex eo quod dixit. Propter hoc relinquet homo patrē suū ꝛ matrem suā ꝛ adherebit vxori sue. Gen. 2. Et hoc ab apostolo Paulo ad Heb. 7. dicit. sacramētū magnū esse in xp̄o ꝛ ecclesia. Quod quidē sacramētū nō est credibile primū hominē ignorasse. Post peccatū vero explicite illud mysterium cognouisse nulli dubiū esse dz scđm q2 ordinabat ad salutē hominis ꝑ passionē ꝛ resurrectionē. Vnde ꝛ Habuit Adā cognitionez salutis sue in iesum nasciturum de carne sua. Quisnā explicet quāta deuotiōe oī tpe vite sue Adā cū lachrymis ꝛ suspiriis deū icarnari expostulauerit. O Adā cõmunis pater quid fecisti. Cur peccasti. cur offēdisti legem dei. Heu me inquit peccaui erraui. Sed dei filius bonitate sua restituet vobis icarnatione sua benedicta quicqd ego ꝑdidi in presumptione mea. O peccatores non paucatis. Habemus reparationē. Non cõqramus āplius đ Adā imo cātemus cū Gre. O felix culpa q̄ talē ac tm̄ meruit hr̄e redeptorē. Fuimus ī tenebris ꝑ peccatuz: ꝛ iam sumus ī luce gratie ꝑ verbū incarnatum Cuius beneficio consequi valeamus splendorem glorie: in qua christus viuit ꝛ regnat in secula seculorum. Amen.

Feria secunda sermo de ardēti desiderio sāctorum patrum veteris testamenti auide cupiētium christum incarnari.

Secundus fructus. Jesus desideratus.

Ox precessit

Iterū vbi supra. Cogimur ad cor nostrū inflāmādum ī amorē benedicti iesu xp̄i in celo sedentis ad dexterā patris ex vehemēti desiderio illo quo sancti patres veteris testamēti ꝑ multa curricula annorū succēsi ardētissimis suspiriis deprecabātur ipsum icarnandum. Qđ deuotus Bern. considerās sermone. 2. super cātica ait. Ardorē desiderii patruz suspirantiū xp̄i in carne presentiā frequentissime cogitans cõpungor: ꝛ cõfundor ī memetipso: ꝛ vix cõtineo lachrymas: ita pudet torporis miserabiliū tpum hoꝝ. Cui nāq3 nostrū tantū ingerat gaudiū gratie huius exhibitio: quantū sanctis veterib9 accēderit desideriū premissoꝝ. Hec ille. Jccirco nostra incitatione prosequi volētes incarnationis beneficiū: ī presenti sermone de ipsa dicturi sumus sub vno fructu qui est Jesus desideratus. Pro cuius declaratōe tres cõclusiōes occurrunt ꝓponēde.

Prima dicitur occasionis.
Secunda retardationis.
Tertia meritationis.

Capitulū primū qualiter xp̄s voluit incarnari: ꝛ si nō peccasset homo an fuisset icarnat9.

Rima cõclusio dicit occasiōis: in qua vidēdū ē si peccatū solū fuit icarnationis occasio: ꝛ precipua rō: vel si adhuc homo non peccasset aliq̄ alia cā dei filii incarnasset.

Et circa hoc tres sunt opiniones.
Prima dicitur sustentabilis.
Secunda probabilis.

Tertia cōmēdabilis.

Prima opio dicit̃ sustentabilis: que ē quo rūdā magistrorū dicentiū q̄ de icarnatiōe ē loq dupliciter. Est eni icarnatio carnis assumptio Pōt ergo esse sermo de carne assumpta. Aut q̄ztum ad substantiam: aut quantum ad defec/ tum passibilitatis: ⁊ mortalitatis. Si loquamur de incarnatione quantum ad defectum passibi litatis ⁊ mortalitatis: dicunt q̄ si homo non peccasset xp̄us carnem mortalem nō assūpsis set. Sed si loquamur de incarnatione fm q̄ di cit assumptōem humane nature simpliciter: eti am si homo nō peccasset xp̄s incarnatus esset. Nam icarnatio facit ad perfectionem toti⁹ uni uersi in hoc q̄ completionem dat humano ge/ neri quantū ad tria. Primo quantū ad illd̄ qd̄ respicit naturā. Secundo quantum ad illd̄ qd̄ respicit gratiam. Tertio quantum ad illud qd̄ respicit gloriam. Quantum ad primū in in carnatōne est consumatio modoꝝ educendi ho minē i esse. Quadruplex nāq₃ est modus edu cendi hominē in esse. Nec de viro nec de muli ere vt Adā. De viro sine muliere vt Eua. De viro ⁊ muliere: vt ceteri homines. De mulie/ re sine viro: vt xp̄s. Ergo si homo stetisset: fu isset incarnatio: q̄z si non esset fili dei incarnatō tunc vnus modus productiōis deficeret: ⁊ sic vniuersus esset iperfectus. Unde dicit Aug⁹ in li. de li. ar. q̄ vniuersus habet tantam perfe ctionem q̄ nemo pōt rōabiliter aliquam iperfe ctionem iuenire in eo. Secūdo icarnatio fa cit ad perfectōem hominis quantu₃ ad illud qd̄ respicit grām. Nam xp̄s est caput ecclesie non solū fm diuinā naturā: sed ēt fm humana₃ vt ostendit Aug⁹ super Joh. Sed si homo non peccasset adhuc xp̄s ess₃ caput ecclesie: ergo aut filius dei se icarnasset: aut caput ecclesie remā/ sisset acephalū. Insuper si homo lapsus nō es set nihilominus fuisset sacramentum matrimo nij. Si igitur sacramentum matrimonij in cō/ iunctione sexuū significat coniunctōnem xp̄i ⁊ ecclesie quantum ad naturarū vnionem ꝓpter iseparabilitatem: vt dicitur ad Eph. 5. ergo si homo stetisset aut sacramentum matrimonij es set falsum signū vel filius dei fuisset icarnatus

Tertio incarnatio facit ad cōplementum ho minis quantū ad illud quod respicit gloriā. Nā fm Aug. de spū ⁊ aia. totum hoiem assumpsit xp̄s vt totum beatificaret. Sed si hō non esset lapsus: erat totus beatificalis: ergo xp̄s fuisset icarnatus. His rationibus adherentes dicūt quidam indubitanter q̄ stante adhuc natura in terminis sue cōditionis: ⁊ si nūquā fuisset lap/ sa q̄ dei filius fuisset incarnatus: nō vt redem ptor: sed vt glorificator. Secūda opinio dici tur ꝓbabilis que primā oio negat. Dicit enim q̄ si hō non peccasset nūq̄₃ xp̄s carnē sumpsiss₃ q̄z hoc magis cōcordat pietati fidei. Nā p̄cedēs opinio que dicit q̄ deum cōueniebat incarnari ꝓpter p̄fectōem vniuersi: deū inter p̄fectionem vniuersi ꝯcludit: quod incōuenientissimū ē: q̄z icarnationis mysteriū ē super oēm vniuersum siue quantū ad naturā siue quantum ad gloriā. Dicit nāq₃ phs in. xi. prime phie. Deus sup oēm vniuersi ordinē ponēdus ē. Et ad illd̄ qd̄ adducitur de modo educendi hoiem dicere pos sumus: q̄ quartus ille modus quo eductus est xp̄s nō ē de perfectione vniuersi: nec ex hoc se quitur: q̄ si talis modus nō fuisset q̄ vniuersū sua perfectōe careret. Sicut. n. non pōt argui i p̄fectio vniuersi quantū ad suscitatiōem mortui quā deus nō fecisset si hō non peccasset. Pos/ set ēt dici q̄ de illo modo ꝓductionis nō arguit̃ veritas incarnatōis: q̄z deus potuisset produ/ cere hoiem de muliere absq₃ viro: qui tamē nō esset deus. Ad illud quod dicebatur q̄ incar/ natio facit ad perfectionem hominis quantum ad illud quod respicit gratiam: q̄z xp̄us est ca/ put ecclesie dicere possumus q̄ duplex est capi tis proprietas. Una que attenditur f₃ confor mitate₃ ad mēbra. Alia que attenditur fm do noꝝ gratuitoꝝ influentiam. Rōne prime ꝓprie tatis xp̄s ē caput ecclesie iquātū homo: ⁊ rōe hu ius principaliter tenet rōnem capitis. Et iō da to q̄ incarnatus nō eēt ecclesia hoiu₃ capite nō careret. Habuisset. n. tūc caput deū: sicut nūc ecclesia angeloꝝ. De alio vero qd̄ adducebat̃ de matrimonio respondere possumus q̄ matri moniū duplicē h₃ significationem. Significat enim coniunctōem dei ad ecclesiā fm charitatē ⁊ significat coniunctionem fm vnione₃ in p̄so ne vnitate. Utrāq₃ harum significationum h₃ fm statum lapsum. altera₃ vero habuiss₃ si ho mo stetisset. Et ideo non esset falsum signum. Sicut enim matrimonium nunc est in officiu₃ ⁊ in remediū: tūc aūt solū in officium: sic habet duplex significatū nūc: tunc aūt vnum. De eo vero quod vltimo dicebatur. s. de gloria quia totum assumpsit: dicunt isti qui tenent hanc opinionem secundam: q̄ illa non est ratio pre cipua: sed annexa principali: pro eo q̄ si nunq̄₃ deus incarnatus esset homo glorificationem

corporis sui ex visiõe dei ꝑfecte ⁊ totalr̄ habuis
set. visio .n. xp̄i cõꝑal' ſpectat ñ ad eẽntialẽ ꝯple
tionẽ beatitudinis: sed ad quosdam accidentale
gaudiuꝫ. Et hoc patet: q2 alij sensus beatifican
tur vt visus: ⁊ tamen obiecta sibi corꝛespõdẽtia
nõ habebunt: sicut tactus gustꝰ ⁊c̄. Gloria nã
qꝫ sensuũ exteriorũ per redũdantiã dilectionis
venientis ex ꝑte superiori a visiõe dei: cuiꝰ vi/
sio adeo reficit: vt nihil vltra necessarium sit aie
ad eius beatitudinẽ. Unde multum derogare
videt̃ summo bono qui dicit ipsuꝫ non sufficere
absqꝫ bono creato sibi adiuncto ad hominem
ꝑfecte beatificandũ. Hec Boñ. i. di. tertij. li.

Tertia opinio dicit̃ cõmendabilis: que dicit
xp̄ꝫ natũ fuisse vt hominẽ ꝑditum redimeret:
nec curat inuestigare ea que potuissent euenire
homine stãte. Sed gratias dat deo qui tam be/
nigne voluit ꝓuidere homini perdito. Dicit nã
qꝫ Augꝰ in li. de verbis dñi. Uẽit filius hoĩs
querere ⁊ saluũ facere quod perierat. Si homo
nõ peccasset filius hoĩs nõ venisset. Et idẽ su/
per Joh. Nulla causa fuit vẽiẽdi xp̄o dño nisi
peccatores saluos facere. Tolle morbos: tolle
vulnera: ⁊ nulla est causa medicine. Et idẽ su/
per illo verbo Math. p̊. Ipse enim saluũ faciet
populũ ⁊c̄. Si ergo homo non peccasset: virgo
non peperisset. Et ideꝫ sup illud Joh. xi. Dñe
ecce quem amas. Si peccatores dñs nõ ama/
ret ad terrã de celo nõ descẽdisset. Et idẽ super
psalmos. sup illo verbo infirmꝰ sũ. Ut mane/
ret homo in eo qđ deus fecit. Si eniꝫ maneret
in eo qđ deus fecit: nõ in limo infixus esset quẽ
deus genuerit. Et Leo papa in sermõe. Si hõ
ad imaginẽ ⁊ similitudinem dei factus in suo
honore mansisset: creator mũdi creatura nõ fie
ret: neqꝫ sempiternꝰ temporalitatẽ subiret: aut
equalis deo patri dei filiꝰ formã seruĩ assume/
ret. Et Paulꝰ. i. ad Timot. i. Xp̄s ih̄s venit
in mũdũ saluos facere peccatores. Ista nobis
cordi esse debent q2 damnato humano genere
ꝓpter peccatum voluit dei filius incarnari vt
ipsum redimeret. O imensa amplitudo diuine
charitatis. O profunda bõitas sũmi dei. Nec
cauimus nos omnes cecidimusqꝫ in captiuita/
tem inferni: ⁊ ipse vt nos redimeret misit non
angelum nõ archangelum: nõ deniqꝫ aliã cre/
aturam: sed vnigenitum filium suum. Audiat
terra: intelligat celũ: imo audiãt Jo. 3. nouum
iocundum: nouũ felicissimũ: nouum amorosis
simuꝫ. Sic deus dilexit munduꝫ: vt filium su
um vnigenitum daret: vt omnis qui credit ĩ il
lum nõ pereat: sed habeat vitã eternam. Et ad
Ro. 4. Propter nimiã suam charitatem ĩquit
apostolus qua dilexit nos deus: misit filiũ suuꝫ
in mundũ vt saluetur mundus per ipsum. Quod
Greg. considerans admirando cantabat. O
inestimabilis dilectio charitatis: vt seruuꝫ redẽ
meres filium tradidisti. Quid suauius qđ dul
cius potest audiri. O peccatores igrati diligi/
te xp̄m quos iam redemit: queꝫ patres antiqũi
illũ redẽpturũ expectantes toto corde dilexerũt

Capitulũ secũdũ qualiter xp̄s cõueniẽti tp̄e
ĩcarnatus est: ⁊ q2 rõabiliter tm̄ distulit ĩcarnari

Secunda conclusio dicitur retardatõis

Incarnari equidem volens dei filius:
non fecit illico post peccatum nec pau/
lo post: sed post sextum millenariuꝫ in sexta eta
te mundi. Mirum certe quare hoc largum do
num non accelerauerit. Uerũtñ nõ sine ratio/
ne credendum ẽ factuꝫ esse: q2 vt scribitur. Ec
clesiastes. 3. Omnia tempus habent. Possunt au
tem huius tarditatis rationes tres assignari.

Prima ratio fuit propter peccati punitionẽ
Secunda propter morbi curationem.
Tertia ꝓpter xp̄i incarnandi cõmendationem

Prima ratio ⁊c̄. Nam in hoc manifestatur
diuine vltionis seueritas contra peccatum: q̊t
clamores ⁊ luctus hominũ tanto tempore susti
nuit anteqꝫ vellet descendere. Fecit autem hoc
q2 diuina iusticia nihil inultum relinquit. Se
cunda ratio fuit propter morbi curationeꝫ. Nã
primũ peccatũ quod homo cõmiserat: ex super
bia prouenerat: iõ per humilitatem liberandus
erat. Quod fieri debuit vt hõ se infirmũ agno/
sceret ⁊ liberatore idigeret. Unde glo. sup epi
stola ad Gal. dicit. Magno cõsilio factuꝫ ẽ vt
post hominis casuꝫ non illico dei filius mittere
tur. Reliquit .n. deus hominẽ prius in liberta
te arbitrii in lege naturali vt sic vires suas co/
gnosceret. Ubi cũ deficeret legẽ accepit. Qua
data inualuit morbus nõ legis sed nature vitiõ
vt ita cognita ĩfirmitate sua clamaret ad medi
cũ: ⁊ gratie q̃rereꝫ auxiliũ. Tertia rõ fuit ꝓp xp̄i
icarnãdi cõmendatõem. Debebat nãqꝫ illđ be
neficiũ cõmendari qđ necessariũ erat: debebat
cõmendari ꝑ multos ꝓnũciatores. Ob qđ de
bebãt ꝓcedere figure ꝓphetie ⁊ alia que in ve
teri testamẽto relatu digna sũt: de quibus in se
quentibus diffusius dicemus. Quibus ipletis
misit deꝰ filiũ suũ: ſꝫ illud apl'i ad Gal. 4. At
vbi venit plenitudo tẽporis misit deꝰ filiũ suuꝫ
Et nõ imerito tempus icarnatõis dicit̃ tẽpus

plenitudinis: qm̃ in icarnatõe ẽ facta plena pti
cipatio diuinitatis. Vñ ad Col. 2. in ipso habi
tat ois plenitudo diuinitatis. In incarnatione
repata ẽ angeloꝝ ruina: in icarnatiõe hõ plene
a culpa liberat̃: ad Col. i. In ipso placuit oẽm
plenitudinẽ ihabitare: ꝛ per eũ recõciliari. In
icarnatõe facta ẽ plena pticipatio boni necessa-
rii q̃ztũ ad bonũ veritatis itelligenduz: ꝛ gratie
q̃ztuz ad effectũ. Jo. i. De plenitudie eius oẽs
accepim⁹. O q̃z felix ꝛ beata dici põt hec etas
nostra. o vere aureũ seculũ in quo expimur dul
cedinẽ icarnati verbi filii dei quã p multa anno
rũ milia expectãtes p etierũt Adã pater nostre
gentis. Noe vir iust⁹. Abrahã p obedientiaz
placens deo. Isaac mãsuetus. Jacob cõtẽpla-
tor. Moyses rectus ꝛ dilectus deo. Dauid s̃z
cor hois elect⁹. Esaias serra secatus. Daniel i
lacũ leonũ missus: aliiqz amici dei patriarche ꝛ
ꝓphete. Reges in pplo dei diuinitus p̃fecti:
aliiqz q̃zplurimi illoꝝ tpe. Hinc est q̇ saluator
dicebat loquẽs discipulis suis. Luc. x. Beati
oculi q vidẽt q̃ vos videtis. Dico enim vobis
qꝛ multi prophete: ꝛ reges voluerunt videre
q̃ vos videtis ꝛ nõ viderũt: ꝛ audire q̃ vos au
ditis: ꝛ nõ audierũt. Sed heu iquã qꝛ ẽ somno
lenta mẽs humana ad talia cõtẽplandũ. Pau
ci eqdem repiuntur q cogitare velint copiosum
fructum quẽ susceperũt suscipiũt: ꝛ suscipe pos
sunt ex beneficio icarnati iesu. O mens dura.
o creatura rõalis. o negligẽs aia. o aia sõnolẽ
ta. o aia dormiens. o aia pigra expgiscere q̃so:
ꝛ contẽplare q̇ Adã vixit ãnis nõgentis trigi
ta: vt scribit̃ Geñ. 7. ꝛ semp in sacrificiis: in
orationibus: in diuio cultu clamabat. Veni ie
su: ꝛ nõ potuit ip̃m videt̃: qnimo moriẽs ad lo
ca tenebrꝛꝝ descendit. Idip̃m fecit Seth fili⁹
eius viuẽs ãnis nõgentis. 12. i eadem fide ꝛ d̕
siderio mediatoris. Hoc oẽs alii iusti ab Adã
vsqz Noe clamauerũt: ꝛ nõ potuerũt obtinere
Interficitur abel inocẽs: ꝛ clamauit ei⁹ sãguis
ad viuẽtem deum: ꝛ tamẽ celum cõscẽdere nõ
valuit: ꝛ detrusus est i limbo. Indignatus est
deus cõtra iniqtatem mũdi tpe Noe: ob quaz
oẽs diluuio pdidit: ꝛ tamẽ Noe cũ suis ob iu-
sticiã: mũdiciã ꝛ puritatẽ in archa saluatus est.
Et cũ oibus diebus vite sue xp̃m desiderasset
videre nõ potuit: ꝛ nõgentesimo ac quinquage
simo ãno etatis sue moriẽs. Geñ. 9. luce diui
na priuatus ẽ. Abrahã vt deo promptus obe-
diat filiũ ꝓpriũ imolare satagit: xp̃m icarnãdũ
semp desiderans: ꝛ qd̕ voluit nõ obtinuit; ꝛ cẽ
tesimo septuagesimo qnto ãno moriens i sene
ctute bona. Geñ. 25. descendit ad iferos. Ibi
Isaac. Ibi iacob. Ibiqz oẽs illoꝝ temporum:
vsqz ad mõtẽ xp̃i. O ifelix peccator vis cogno
scere serenitatẽ tranquillitatẽ ꝛ gratiã tẽporis
nostri. Vide finẽ eoꝝ qui xp̃o volũt adherere.
Lapidatur Stephanus ꝛ clamat: video celos
aptos. Comburitur Laurenti⁹: ꝛ igne morit̃
ꝛ statim volat ad celum. Longũ ꝑfecto satis es
set aploꝝ oium martyꝝ confessorũ atqz virgi
nũ similia narrare. S̃z illud vnũ p̃tereundum
nõ est: quod oẽs ad imitatõez deuotionẽqz gra
tiosissimi iesu xp̃i iducere potest. Crucifigit̃ la
tro q multa flagitia ppetrauerat: ꝛ xp̃o se comẽ
dãs eadem die i padiso recipitur: currite pecca
tores ad fontẽ gratie iesum xp̃m: q clamabat i
templo Jo. 7. Si quis sitit veniat ad me ꝛ bi-
bat: non obest nobis precedẽs tarditas ratiõa-
lis incarnationis iesu christi.

Capl'm tertiuz de imensitate beneficii incar
nationis: ꝛ qualiter se habent ad illud merita sã
ctorum patrum.

Ertia conclusio dicitur meritationis. in qua pie videre possumus an xp̃i in carnatio fuit ex mera gratia: ꝛ an illaz i
petrauerũt scõꝝ patrum ꝛ ecclesie merita. nam
Paulus dicit ad Titũ. i. Apparuit bẽignitas
ꝛ humanitas saluatoris nostri dei nõ ex operi
bus iusticie que fecimus nos. Verũtñ dicere
possumus s̃m doctrinã Boñ. in. 3. di. 4. d̕ be
neficio incarnationis tripliciter respondẽdo.
Primo quãtum ad circũstãtiam.
Secũdo quãtum ad efficaciam.
Tertio quãtum ad substãtiam vel essentiam
Primo si loquamur quãtum ad circũstãtiã
tẽporis põt cõcedi absqz calumnia q̇ cadat sub
merito precedentis ecclesie. sancti enim patres
flagrantissimis desideriis meruerunt incarna
tionis accelerationem. Secundo si loqua
mur de beneficio incarnationis quantum ad
efficaciam que erat a seruitute diaboli ꝛ a reatu
carentie visionis dei: cadit sub merito. Ter
tio si loquamur de illo beneficio quantum ad
substantiam vel essentiam est dicendum q̇ ca
dat supra sanctorum patrum merita. Pro-
pter quod non est iuste retributionis sed di
gnationis eminentissime. nam si congregetur
in vnum humilitas omnium sanctorum nun
quam poterit in minimo comparari illi humi
litati qua dei fili⁹ apparere voluit i forma serui
ꝛ hitu iuẽt⁹ vt hõ. si collĩgãt̃ oia suspiria oẽs la

chryme: omnes pene: omnes cruciatꝰ: omnes
penitentie: omnia genera mortis etiaꝫ quecūqꝫ
passi sunt sancti, ꝑpter xp̄ꝫ: ⁊ collocentur ex vna
parte: ex altero vero latere ponatur vna lachry
ma xp̄i vel nascentis: vel fugientis per egypti
nemora: vel orantis: vel patientis: vel morien
tis: plus illa lachryma vna valet ex fornacco illo
corde ꝓueniens: q̄ꝫ omnia illa bona que dixi/
mus ⁊ cogitare possumus in quibusdā sanctis
⁊ electis ⁊ amicis dei. Hinc Hieronymꝰ ad
Damasum papā de filio prodigo ait. Que ma
ior potest esse clementia q̄ꝫ vt dei filius: filiꝰ ho/
minis putaretur: nouē mensiū fastidia sustine/
ret: partus expectaret aduentum: per singulas
adoleret etates: ⁊ post cōtumelias vocū: alapas
⁊ flagella: crucis pro nobis fieret maledictū vt
nos a maledicto legis absolueret. hec ille. Iu/
ste ergo ⁊ rationabiliter anima nostra sitire de
bet ad iesum in gloria coronatuꝫ quē sancti pa/
tres in nocte legis desiderauerunt incarnādū:
q̄r dies gratie nobis appropinquauit: qua me/
diante facilis est nobis accessus ad beatā eter/
nāqꝫ vitam: in qua xp̄s saluator seculi viuit et
regnat in eternū. Amen.

Feria tertia prime dominice aduentus ser/
mo de reuelationibus factis mentibus prophe
taꝝ de incarnationis mysterijs: ⁊ qualiter pro/
phete p̄dixerunt multipliciter xp̄m fore vetuꝝ
Tertius fructus. Iesus prophetis cognitus.

Ox precessit ⁊c. Pla
cuit quon
dā altissimo deo celi incarnatiōis
mysteria ꝓphetaꝝ mentibus reue
lare: vt ꝑ ipsoꝝ voces instrueretur
humanū genus de veritate incarnati Vbi. Nul
lus equidē excusare se potest: si iesum non cre/
dat: si eū nō colat: si illū toto corde nō amplexat̄
Huius aduentū precesserunt tot ꝓphetaꝝ ora
cula ⁊ testimonia. Firmat̄ enim vniuscuiusqꝫ
mens in fundamēto veritatis: cum senserit de
christo venturo ꝓphetas clamare ac p̄dicare.
Quapropter in p̄senti sermone de incarnatio/
ne, verbi loqui volentes ꝯsiderabimus illas su
pernas reuelationes quas, habuerūt prophete:
colligemusqꝫ ea que dicturi sumus sub vno fru
ctu: qui est Iesus prophetis cognitus. Ad cu
ius declarationē tres cōclusiones occurrunt de
clarande: quarum.
Prima vocat̄ diffinitio.
Secunda vocat̄ multiplicatio.
Tertia vocat̄ testificatio.

Capitulū primū de ꝓphetia quid est: ⁊ quali
ter nō potest esse naturaliter: cōtra opinionem
illoꝝ qui dixerunt quod homo posset naturali
ter prophetare: quod si verū esset propheticū te/
stimoniū nō esset cōueniens.

Prima cōclusio vocat̄ diffinitio: in qua
cōueniens est scire quid est prophetia:
q̄r nisi hoc clare intelligeret̄ non satis
esset incarnationē xp̄i magnifacere exquo fuit
a prophetis prenunciata. Secūdū ergo Cassio
doꝝ: prophetia ē diuina inspiratio: rerūqꝫ euē
tus imobili veritate demonstrans: ex qua diffi
nitione habemus: ꝙ illa cognitio quā habuerūt
prophete est supernaturalis ⁊ diuinitus inspi/
rata. Vnde. 2. Pet. i. Nō enim voluntate hu
mana allata est aliquādo prophetia: sed spiritu
sancto inspirati locuti sunt sancti dei homines.
Et in hoc interimit̄ error ipsoꝝ qui dixerūt pro
phetiā esse a natura. Nā vt aug. dicit. 12. super
Gen. ad litterā: quidā voluerunt dicere ꝙ hu
mana natura haberet quandā vim diuinatiōis
in seipsa. Et hoc videt̄ esse secundū opinioneꝫ
Platonis q posuit ꝙ anime habent omniuꝫ re
ruꝫ cognitionē per participationē ideaꝝ. Sed
ista cognitio obūbrat̄ in eis ꝑ cōiunctionē cor/
poris: in qbusdā plus: in quibusdā vero minꝰ
s̄m corporis puritatē diuersam. Et secundum
hoc dicūt ꝙ corpora habētia animas nō multū
obtenebratas ex corpoꝝ vnione possunt futu/
ra p̄cognoscere s̄m primā scientiā. Sꝫ cōtra h̄
obijcit Aug. ꝙ nō semꝑ pōt vim diuinatōis ha
bere anima cū semꝑ velit. Et ꝙ verius videt̄ ꝙ
aīa ex sensibus cognitionē acq̄rat. Omnis. n.
cognitio ortū hꝫ a sensu s̄m aristotelē. Ideo me
lius est dicendū ꝙ p̄cognitionē futuroꝝ hoīes
nō habent: sꝫ acq̄rere possunt ꝑ viā experimēta
lem in qua iuuant̄ ꝑ naturalē dispositionē: s̄m
quā in homine inuenit̄ ꝑfectio v̄tutis imagina
tiue: ⁊ claritas intellectiue. Et tn̄ huiōi p̄cogni
tio futuroꝝ differt a prima q̄ habet̄ ex reuelatio
ne diuina. Primo quidē q̄r prima pōt esse cir
ca quosdā effectus ad quos se pōt extendere hu
mana experientia. Secūdo q̄r prima, ꝓphetia ē
circa imobilē veritatē nō autē secūda: sed potest
subesse falsum. Hinc est qꝺ dicit Nico. de lira
supra p̄s. in principio: ꝙ, ꝓpheta s̄monis inter
pretatione dicit̄ quasi ꝓcul fans: q̄r denunciat
ea que sunt ꝓcul seu remota a naturali cognitio
ne humana. hysidorus vero li. x. ethimol. dicit
ꝙ prophete in veteri testamēto vocabantur vi/
dentes: quia videbant ea que abscondita erant.
⁊ gentilitas

Et gẽtilitas appellabat eos vates a vi mentis
Secundũ vero Nico. de li. triplex est gradus
eoꝝ que excedunt cognitionẽ nostrã.
Primus ꝓpter rei cognoscende conditionem
Secundus ꝓpter cognoscentis cõditionẽ.
Tertius ꝓpter modũ cognoscendi. Prim⁹
grad⁹ eoꝝ que sunt remota a naturali cognitiõe
est ꝓpter rei cognoscende cõditionẽ: q etiã i tri/
plici gradu subdistinguit̃. Primus grad⁹ ẽ
ꝓpter rei cognoscende supeminẽtiã: cuiusmodi
sunt diuina maxime circa ꝑsonaꝝ ꝓpria. Ideo
de talib⁹ facte sunt reuelatões ꝓphetice. Esaie ꝑ
seraphin sanctus clamãtia: ⁊ clarius in nouo te
stamẽto. i. Jo. 5. Tres sunt q testimoniũ dant
in celo. pater Vbũ ⁊ spiritus sanctus. Secũ/
dus gradus est ꝓpter rei cognoscende latentia:
cuiusmodi sunt cordiũ secreta soli deo cognita.
Unde ⁊ cogitatio Symonis magi ꝑ reuelatio
nem fuit cognita Petro Act. 8. Ideo dixit ei
Petrus: In felle amaritudinis video te esse.
Cogitabat nãq; gratiã spiritus sancti vendere
Tertius gradus est ꝓpter rei cognoscẽde di
stantiã. Que distantia vno mõ accipit̃ ex parte
loci: ⁊ sic helis(e)us ꝑ spiritũ ꝓpheticũ distans ꝑ
magnũ spaciũ Gieçi misit ad Sunamitẽ mu/
lierẽ postulans an cuncta circa se ⁊ viꝝ eius et
filiũ eius recte agerent̃. 4. Reg. 4. c. Alio mo
do accipit̃ distantia ex parte p̃teriti tẽporis vel
futuri. Presens. n. nõ distat a nobis. De di/
stantibus autem ꝺm p̃teritũ facta fuit reuelatio
Moysi de creatione mũdi: vt dicit Greg. suꝑ
Ezechielẽ. De distãtibus secundũ futuꝝ fue/
runt alie reuelationes ꝓphetice. Secundus
gradus eoꝝ que sunt a naturali nostra cognitio
ne remota est ꝓpter cõditionẽ cognoscẽtis. Et
ꝓpter hoc aliquãdo cognoscentis defectus sup
pletur ꝑ spiritũ ꝓpheticũ. Et hoc modo Abias
silonites cognouit vxorẽ Hieroboã donum
suã ingredientẽ q̃uis esset cecus. 3. Reg. 14.
c. Tertius gradus eoꝝ que sunt remota a cõ
ditione humana est ꝓpter cognoscendi moduz
sicut Salomon habuit cognitionẽ animaliuz ⁊
pisciũ: vt habet̃. 3. Reg. 4. nõ ꝑ exẽplũ studij:
sed ꝑ inspirationẽ spũs sancti. Fuerũt ergo ꝓ/
phaꝝ reuelationes nõ ex naturali ingenio: sed
diuinitus inspirate. Quod facile est inuestiga/
re: qꝛ vt inquit Scotus in ꝓlogo primi li. sentẽ
tiaꝝ vbi dicit ꝙ ⁊ in nõ euidentib⁹ ex terminis
nec principia sic euidẽtia ex terminis habẽtib⁹
nõ cõsonant firmiter ⁊ infallibiliter diuersimo/
de dispositis: nisi a causa superiori ipso itellectu

duceret̃ ad assensum. Sed ꝓphete vario modo
dispositi existẽtes i diuersis tẽporib⁹ in talibus
nõ euidẽtib⁹ oĩo cõsonabãt. Hãc etiã materiaz
ꝑtractat Aug. 19. de ci. dei. c. 22. vbi ait. Serui
tores nr̃i pauci eẽ debuerũt ne multitudine vile
scerent. Nec ita sunt pauci: vt eoꝝ nõ sit miran
da cõsensio. Neq; . n. in multitudine phoꝝ qs
inuenit̃: inter quos cũcta q̃ senserũt conuen:ãt.
Nã resurrectionẽ carnis nullus ꝓbare posset
ex exterioꝝ euidẽtia: ⁊ tñ ꝓphete in diuersis lo
cis ⁊ in diuersis tẽporib⁹ eã ꝓfessi sunt vno cõ
sensu: sicut ⁊ de alijs fidei nr̃e mysterijs dicere
possum⁹. Qꝺ nũq; esset nisi vnus spũs fuisset
in omnib⁹. Qꝺ etiã Lactã. firmian⁹ i ꝑmo li.
diuinaꝝ istitutionũ aduersus gẽtes ait. O mis
sis terrenis huiusmodi phie auctorib⁹ nihil certi
asserentib⁹ aggrediamur viã rectã. Quos eq/
dez si putarẽ satis idoneos ad bene viuendum
duces eẽ: ⁊ ipse sequerer: ⁊ alios vt sequerẽtur
hortarer. Sz cũ magis inter se cõcertatõe dissi/
deant: secũq; ipsi plerũq; discordẽt: apparet eo/
rũ iter nequaq; eẽ directũ. Siqdẽ sibi vt ẽ libi/
tũ ꝓprias vias ipresserũt cõfusionẽq; maximã
inquirentib⁹ veritatẽ reliquerunt. Nobis aũt q
sacramẽtũ religionis accepim⁹: cũ sit veritas re
uelata diuinitus: oẽs sine vllo discrimine ad ce
leste pabulũ cõuocam⁹. hec ille. Mira ergo de
mentia est ꝓphaꝝ testimonia vilipendere: q ni/
hil locuti sunt de xp̃o: nisi ꝙ celitus acceperunt
O ꝑfida iudeoꝝ nequitia: q xp̃o credere nolue
rũnt. o stulta gentiliũ sciẽtia: q xp̃m ipugnãt. o
reprobãda xp̃ianoꝝ malitia q xp̃m nõ imitant̃
de quo vt patebit nihil legim⁹: neq; audiuim⁹
nihilq; cõfitemur nisi qꝺ preuiderunt ꝓphete.
Capitulũ secũdũ ꝙ futura possunt multiplici
ter ꝓnunciari: ⁊ quomodo sit vera ꝓphetia ac/
cipienda: ⁊ de ꝓphetic veritate.
Ecũda cõclusio dicitur multiplicatio.
S Potest nãq; multiplex prophetia in/
telligi ⁊ accipi.
Prima dicitur apparens.
Secunda dicit̃ impropria.
Tertia dicit̃ vera.
Prima dicit̃ apparẽs q̃ est in p̃cognitõe fu
turoꝝ q̃ possunt ex suis causis p̃cognosci sicut
medicus p̃cognoscit sanitatẽ aut mortẽ futurã:
qꝛ ordo est ad tales effectus i cognoscẽdo in ali
quibus causis. Secũda est ꝓphia improprie
dicta: quãdo alicui cõmunicat̃ aliquid ad ꝓphe
tiaz ꝑtinens absq; tamẽ tali intelligẽtia. Quia
ꝺm ꝙ habet̃ Daniel. 6. c. intelligentia e pus est

in visione. Hoc ipsum tenet Hiero. sup Esa. in principio. Cõtingit aũt illud fieri dupliciter. Vno modo in visione sicut vidit Pharao spicas Geñ. 41. ꝛ Baltasar manũ scribentem in pariete Daniel. 5. ille dormiens: iste vigilans. Neuter tamẽ coꝝ fuit ꝓpha: sed Daniel ꝛ Joseph q visiones intellexerũt. Secũdo cõtingit in locutione sicut Caiphas Joh. xi. dixit qd ꝓphetícũ intendens solũ dare cõsiliũ de morte xp̃i ꝙ esset expediens: q̃uis esset innocens: ne occasione ipsius venirent romani ꝛ tollerent locũ ꝛ gentẽ. Sed a spiritu sancto factũ est ꝙ hoc cõsiliũ sic ꝓtulit: qꝛ mors xp̃i futura pro salute foret spirituali totius mundi ipso Caipha h̃ ignorante. Et ꝓpter hoc nõ fuit ꝓpha ꝓprie loquẽdo sicut nec asina Balaã fuit rationale animal: q̃uis ꝑ linguã eius fuerit ꝓlatũ verbũ rationale angelo linguã eius mouente: absq̃ tñ cognitione asine. Tertio cõtingit hoc in opatõe: qñ scilicet spũs scũs impellit aliquẽ ad aliqd agẽdũ qd̃ habeat ꝓsperũ euentũ: q̃uis homo motus hoc ignorat. Sicut Judicũ. xi. dicit̃ de Jepte ꝙ irruit spũs dñi sup ipsum. s. ad pugnãdũ cõtra filios Amon: tñ nõ fuit sibi reuelata victoria futura. Et talis motus vocat̃ spũs sancti instinctus: q est casus ꝓphie fm doctores. i. aliqd deficiens a ratione ꝓphie. Et talis motus similis est motui bene fortunati: q mouet̃ ad aliquid bene mouendũ: sine tamẽ ratione ꝛ cognitione preuia: vt habet̃ in libro de bona fortuna. Differt tamẽ qꝛ motus bene fortunati est a causa naturali. s. ab influentia orbis: vel intelligentia motoris vt dicũt aliqui: vel ab vtraq̃ simul: vt dicunt alij. Motus aũt Jepte ꝛ cõsimiliũ ẽ causa supernaturalis. s. ex motione spũs diuini. Iste tñ instinctus magis appropinquat ad rationẽ ꝓphetie: q̃ alij duo modi p̃dicti. Tertia est ꝓphia vera ꝛ ꝓprie dicta: in qua ꝓphetizans intelligit qd̃ ꝓphetizat. Que etiã in multiplici gradu reperit̃ quoꝝ ille altero est excellentior vnde ceteris paribus est intelligẽtia clarior.

Primus istius ꝓphetie gradus est quando cũ visione alicui cõmunicata dat̃ visionis intelligentia. Sicut Hieremias vidit ollã succẽsaꝫ ꝛ facies eius a facie aquilonis Hiere. i. ꝛ intellexit ꝑ hoc significari exercitũ regis babylonis venturũ ad cõburendũ ciuitatẽ hierusalẽ. Secundus gradus est quãdo nõ fit talis visio seu apparitio: sed audit̃ vox instruens de aliquo supernaturali. i. Reg. 3. Samuel audiuit vocem domini loquẽtis: nec tñ vidit aliquã effigiẽ sibi apparentẽ. Quod patet ex hoc ꝙ credidit ẽẽ vocẽ Helie ipsum vocãtis: vt habet̃ ibidem. Et iste gradus ꝓphetie est excellentior p̃dicto qa voces sunt signa magis expressiua veritatis q̃ figure. Tertius gradus est qñ nõ audit̃ soluꝫ vox instruens: sed etiã cum hoc apparet ꝑsona aliqua loquens. Propter qd̃ iste gradus ẽ excellentior duob⁹ primis. Variat̃ tamẽ tripliciter. Quia ꝑsona sic instruens: vel apparẽs in effigie aliqua aliquãdo est homo sanctus: sicut. 2. Machab. 15. c. habet̃ ꝙ Onias iã defunctus apparuit Jude Machabeo. d. ei. de Hieremia ꝓpha sibi apparente. Hic est q multũ orat pro populo ꝛ vniuersa sancta ciuitate hierusalẽ. Aliquãdo ꝑsona apparens est angelus. Et sic cõmuniter legunt̃ facte reuelationes noui ꝛ veteris testamenti. Aliq̃do est effigies representans ipsum deũ: sicut Esa. 6. dicit̃. Vidi dominuꝫ sedentẽ super soliũ excelsum ꝛc̃. Et iste tertius gradus est excellentior secũdo: ꝛ secũdus primo: sicut deus est excellentior angelo: ꝛ angelus homine. Notandũ autẽ ꝙ omnes isti gradus variant̃ dupliciter. Quia tales apparitiones aliquãdo fiunt per somniũ ꝛ etiã vocant̃ reuelationes per somnia. Aliquando in vigilia ꝛ tunc ꝓprie vocant̃ visiones. Et iste secũdus modus qui vocat̃ visio est excellentior altero: qꝛ maior illustratio mẽtis requirit̃ ad hoc ꝙ ipsa distracta per operationẽ sensuuꝫ exterioꝝ in vigilia capiat intelligibilẽ veritatẽ de supernaturalibus q̃ in somno in quo sensibus exterioribus quietatis anima magis disponitur ad capiendũ huiusmodi veritatẽ. E cõtrario est in cognitione accepta via naturali: que accipit̃ ꝑ viaꝫ sensus memorie ꝛ experimẽti: vt dicit̃. i. metaphi. Et ideo talis cognitio non potest accipi in somno. Quartus gradus ꝓphetie est quãdo sine apparitione alicuius figure vel signi sensibilis veritas intelligibilis de occultis ꝑ diuinã reuelatõeꝫ manifestat̃. Et hoc modo facte sunt reuelationes ipsi Dauid vt habet̃ in principio glo. super p̃s. Et iste gradus est excellentior p̃dictis. Sicut enim ille diceret̃ melioris ingenij ꝛ clarioris qui caperet veritatẽ cõclusionũ geometricaliũ sine descriptione figuraꝝ sensibiliuꝫ q̃ ille qui capere nõ posset sine tali descriptione Sic etiã i cognitione ꝓphetica illa mens dicit̃ excellentius diuinitus illustrata: que veritatem intelligibilẽ capit absq̃ sensibilibus signis: que sunt figure ꝛ voces supradicte: q̃ illa que capit sub talibus signis. Hec Nico. de lira in prologo sup

go sup psalmista. Hos autẽ gradus voluimꝰ hic interserere: vt intelligamus ꝗ̃ grande sit ꝓphetie donũ qđ deus sapientissimus tam multipliciter ꝯmunicat rationali creature: vt sic mẽs humana edocta nullo modo de propheta ruʒ dictis dubitare queat.

Tertiũ capitulum: de his qui per christũ incarnatum gesta sunt: ⁊ qualiter prophete illa p̃dixerunt.

Tertia cõclusio dicitur testificatio. Nihil enim legimus de verbo incarnato in nouo testamento qđ testimonijs prophetarum nõ fuerit prenunciatũ. Tria .n. sunt illa que cõprehendunt totã vitaʒ benedicti iesu.

Primũ est incarnatio.
Secundũ est cõuersatio.
Tertiũ est cõsummatio.

Primum est eius incarnatio: in qua multa cõcurrunt: que distinguendo videamus. Legimus enim Math. i. christũ ex genere Abrahe ⁊ ex semine Dauid nascituꝝ: quod predictum fuit Geñ. 22. In semine tuo benedicenť omnes gentes. Et Dauid in p̃s. Jurauit dominus Dauid veritatẽ ⁊ nõ frustrabiť eũ: de fructu ventris tui ponã sup sedẽ tuã. Legimꝰ xp̃ʒ de virgine natũ. Luce. 2. c. Quod p̃dixit Esa. 7. c. Ecce virgo cõcipiet ⁊ pariet filiũ. Et Hiere. 31. c. Creauit dñs nouũ .i. incarnationis mysteriũ sm Nico. de lira. Et loquiť de futuro ꝑ modũ preteriti ꝓpter certitudinẽ ꝓphetie. Femina circundabit viꝝ: q2 beata virgo xp̃m viꝝ perfectũ sanctis virtutibus ab instanti incarnationis in vtero suo circundedit. Legimꝰ de xp̃o ꝙ sit in bethelecm natus. Luc. 2. c. Hoc p̃nũciatũ est a Michea. 7. ca. Tu bethleem effrata paruulus es .i. locus effrata: alio modo sic nominatus Geñ. 37. in milibus Juda .i. respectu populi tui in dignitate ⁊ multitudine: q2 inde fuit tribus Juda. Jnde enim fuit natꝰ Dauid Reg. primi. 16. Et quia nobilitas ciuitatis magis cõsistit in populo ꝗ̃ in spacio Math. 2. c. allegat istaʒ auctoritatẽ sic. Et tu bethleeʒ terra Juda neqꝗ̃ minima es in principibꝰ Juda: ex te enim exiet dux qui regat populũ meuʒ israel. Legimus de christo ꝙ beata virgo reclinauit puerũ iesum in presepio Luc. 2. c. Quod predixit Esaias. i. c. Cognouit bos possessorẽ suum: ⁊ asinus presepe domini sui. Legimus de christo ꝙ fuit adoratus a magis Math. 2. c. Et hoc prenunciatuʒ est per prophetã. p̃s. 71. Adorabunt eũ omnes reges terre omnes gentes seruient ei. Et p̃s. 78. Omnes gẽtes quascunqʒ fecisti venient ⁊ adorabunt corã te domine. Legimus de christo ꝙ fugerit persecutionẽ Herodis in egyptuʒ. Quod prophetatũ erat Esa. 19. Ascendet dominus nubẽ leuẽ: scilicet assumendo sibi carneʒ humanaʒ sm Nico. de lira. que dicitur nubes quia formata fuit spiritus sancti virtute: sicut nubes sursum generať in aere. Et leuis quia non fuit aggrauata pondere peccati originalis. Subditur. Et ingredietur egyptũ: ⁊ mouebuntur simulacra egypti a facie eius: quia ipso ingrediente egyptum simulacra corruerunt: vt scribiť in historia scholastica. Legimus de christo: quia. 12. anno etatis sedit in medio doctoꝝ in templo. Hoc preostendit propheta. p̃s. 81. Deus stetit in synagoga deoruʒ: in medio autem deos diiudicat.

Secũdũ quod cõtineť in vita christi est eius cõuersatio: de qua multa dicũtur ab euangelistis de qua tamẽ prophete predixerunt. Quod autem dicitur Math. 4. c. prenunciatum est a zacharia. 3. c. Vidi iesum sacerdotem magnũ. Et sequitur. Sathanas stabat aduersus eũ vt aduersaretur ei. Quod dicitur de christo ꝙ scilicet discipulos pauperes congregauit. hoc diciť ab Esa. 61. c. Spiritus domini super me euangeliçare pauperibus misit me .i. apostolis. Q đ scribitur de christo ꝙ multa miranda fecit habetur ab Esa. 37. Deus ipse venit ⁊ saluabit nos Tunc aperienť oculi cecoꝝ: ⁊ aures surdorum patebunt. Quod inuenitur de xp̃o. De eius ꝑsecutionibus p̃dixerũt ꝓphete. Vnde Dauid in p̃s. 2. Astiterũt reges terre ⁊ principes cõuenerunt in vnum aduersus dominũ ⁊ aduersus xp̃m eius. De ꝓditione eius predixit ꝓpheta p̃s. 40. Qui edebat panes meos magnificauit super me supplantationẽ. Tertium quod inueniť in vita xp̃i est eius cõsummatio. Ipsiꝰ nãqʒ mortem vituperosaʒ predixit Esa. 63. c. Et Daniel. 9. c. Ipsius descensum ad limbũ predixit zacha. x. c. Tu autẽ in sanguine testamẽti tui eduxisti vinctos de lacu. Et vt breuiter concludam ipsius resurrectionẽ: ascensionem in celum: ⁊ missionẽ spiritus sancti: aliaqʒ gesta per ꝓphetas veteris testamenti predicta fuere. Ex quo nescio cur ita ebetẽt quorũdam animus vt in christum incarnatum credere nolint. Quid nam verius esse potest ꝗ̃ quod a deo reuelatum est ipsis prophetis: ⁊ a prophetis predicatum est nobis. Non fuerunt certe vane voces eorum. Incarnatus est dei filius vt omnes

saluet: oēs inuitat ad paradisi delitias: sꝫ nō oēs ad ipsum aspicere volunt. Quinimo q huma/no generi tā larga cōtulit beneficia cōtemnitur vilipendit: ac basphemat. O mūde neqꝫ. o mū de puerse. o mūde pessime: qs explicare posset qꝫ grādis est numerus inimicoꝝ xp̄i. Inimici eius sunt oēs idolatre: ⁊ heretici: pagani: īfideles: iudei: etiā tot falsi christiani. Tamē velint nolint xp̄s ipse q incarnatus est inimicos suos crudeliter puniet: amicos vo q ī eū crediderūt corde ⁊ opere illi suiēdo merito sue incarnatio/nis adducet in vitā eternā ⁊ lucē future glorie: ī qua viuit ⁊ regnat per infinita secu. secu. amē.

Feria quarta prime dominice de aduentu. Sermo de electione virginis beate in matrem christi: ex qua sola nasci voluit: que magis gra/ta deo fuit: qꝫ quecūqꝫ alie sancte mulieres. Quartus fructus. Jesu Maria mater.

V

Ox precessit ⁊c. vbi s. Excelsus cōditor orbis: q mūdū ineffabili sapientia sua dispo suit ⁊ ordinauit: voluit incarnationē sui filij dilecti in omnibꝰ ordinatā esse vt in tā mirabili ope nihil reprebē sibile: nihil irrationabile: nihilqꝫ cōfusibile in/ueniret̄. Si. n. qspiā aures animi strinxerit ⁊ i/telligere voluerit tanti mysterij ꝓfunditatē: in/ueniet ꝓfecto vnde merito admirari possit. Ic circo in p̄senti s̄mone incarnationē xp̄i volētes magnificare q̄ in omnibus ordinatissima fuit: dicemꝰ de ipsius ordine qꝫtū ad matrē cōcipientē: que est gloriosa virgo Maria. Firmabimꝰ autē omnia que dicturi sumus in vno fructu q est Jesu maria mater. Ad quod melius intelligendum tres conclusiones ponemus.

Prima cōclusio dicitur cōformitatis.

Secūda dicit̄ cōgruitatis.

Tertia dicit̄ singularitatis.

Capitulū primū: qualiter xp̄s assumpsit carnē de massa nr̄e pditōis ⁊ de genere Adaꝫ: et qualiter noluit illā aliunde formataꝫ suscipere.

P

Rima cōclusio dicit̄ cōformitatis: in q̄ s̄m doctores catholicos cōfitemur xp̄ꝫ assumpsisse humanā naturā de massa nobis cōformi: siue de genere Adā ⁊ nō alteriꝰ generis vel qualitatis: s̄m illud apl̄i ad Heb. 2. Qui. n. sanctificat ⁊ sanctificatur ex vno oēs. Sumit̄ aūt cōuenientia huius assumptionis ex triplici ratione s̄m Bona. di. 12. tertij li. s̄niaꝝ.

Prima ratio dicit̄ iustificationis.

Secūda dicitur ostensionis.

Tertia dicitur ordinationis.

Prima ratio dicit̄ iustificationis. Nā qꝫuis dei filius potuisset carneꝫ aliunde qꝫ de massa ade assumere: voluit tñ illā assumere de Adam ad seruādā rectitudinē iusticie: vt videlicet eiusdem generis esset satisfactor ⁊ p̄uaricator. Nā si alterius generis esset s̄ꝫ anselmū nō attribueretur eidē generi satisfactio: ac per hoc nō recte seruaret̄ iusticie rectitudo que ab illo genere re/quirit emendā: in quo repperit offensam precedentē. Insup deus cōdidit humanā naturā in tanta altitudine: vt nulli alij creature esset obnoxia redemptio. Decens ergo fuit vt redemptor aut solus esset deus: aut haberet in se genus vere creature: hoc est vt eēt de genere illius masse que ortū habet de lumbis ade. Si aūt diceretur q̄ improperiū parētū redundat in prolē: ⁊ xp̄s debuit esse mūdus ab omni īproperio: ergo nō debuit esse de genere seruili. Respondere pos/sumus q̄ est veꝝ: qñ filius est imitator paterni sceleris. Cū aūt est cōtrarius quo ad mores nō debet in eū patris improperiuꝫ iuste redunda/re: nisi ipse filius mera sua benignitate portare velit ⁊ sustinere: vt ponit̄. 56. di. c. vndecūqꝫ. c. nūqꝫ. c. nasci. c. spōsus. vñ xp̄s nō ex necessitate sustinuit improperiū ade: sed ex mera sua benignitate: vt dū ipse sustineret pro alio qd̄ eē nō meruit: alius liberaret̄ improperio qd̄ ipse promeruit. Hoc ē qd̄ Hierony. in homel. super Math. dicit. Notandū in genealogia saluato/ris nullā sanctaꝝ assumi mulieꝝ: sed eas quas scriptura reprehendit: vt q ꝓpter peccatores venerat de peccatricibus nascens omniū peccata deleret. Secunda ratio quare fuit cōueniens xp̄m assumere carnē dicit̄ ostensionis: vt ostenderet̄ nobis dulcedo misericordie dei vt videli/cet ipse deus qui ab homine contemptus fuerat tanqꝫ ab aduersario ⁊ inimico: ipse ideꝫ generi humano vniret̄ in xp̄o in vnitate persone. In quo manifestat̄ mira diuine pietatis cōdescēsio in hoc q̄ ipsum genus humanū sibi inimicū sibi cōiungere voluit p indissolubile vinculū. Si autē obijciatur: q̄ alterius nature ⁊ qualitatis est morbꝰ ⁊ medicina: ergo si xp̄s rōne assum/pte nature fuit humani generis medicina: vr̄ q̄ eius caro nō debuit formari de massa corru/pta. Dicere possumꝰ q̄ veꝝ est qñ medicina sentit corruptionē morbi: qd̄ nullo mō fuit in xp̄o: qꝛ nō erat infectus corruptiōe cōcupiscentie sꝫ erat repletꝰ plenitudine gratie. Unde ⁊ paulus .i. Corin. 15.

1. ad cor. 15. c. ait. Factus ē primus hō Adam in aīam viuentem. nouissimus aūt adā in spm̄ viuificantē. Et infra. Primus homo de terra terrenus. secūdus hō de celo celestis. Qđ itelligitur nō quātum ad diuersitatē nature: sȝ propter driam quātum ad qualitatem virtutis ⁊ vitii culpe ⁊ gratie. Tertia aūt rō vocat ordinationis. Ordinauit. n. deus vt genus humanū totum multiplicaretur ex vno: ꝓpter repn̄tationē illius vniuersalis principii, quod deus ē: nec ꝓpter peccatū īfringi debuit. Et ideo xp̄s mediator dei ⁊ hoīum hō verus nō aliūde: sed de massa humani generis debuit formari. Ita tn̄ debemus sentire de carne xp̄i ꝙ fuerit de massa nostri generis: vt semper sentiamus carnē illam benedictam ab omni corruptōe ⁊ feditate cōcupiscētie alienā per virtutē spūs sancti: ut plenius in sequentibus declarabit. hec Boñ.

Secundū capitulum qualiter xp̄s noluit assumere Adam in vnione persone: qr non conueniebat sibi: nec adam erat ad hoc dignus: nec humano generi erat expediēs.

S Ecūda cōclusio dicitur ꝯgruitatis. Appetit enim mens intelligere cur ipe Adam nō est assumptus a verbo. Quod declarant doc. Alex. in. 3. ⁊ Boñ. prefata. 12. di. nō fuisse cōgruum triplici ratione.

Prima respicit deum.
Secunda Adam.
Tertia humanum genus.

Prima respicit deum. Nō enī cōpetebat creatori o um: vt persona dei hoīem peccatorē assumeret: cū ipse i forma assumpta debuit peccatores ceteros iudicare: ⁊ de peccato nllo mō deberet argui: siue ꝯm naturā assumētem: siue ꝯm nām assumptam ꝯm quarū vtrūqȝ sibi cōpetebat potestas iudiciaria: sicut pȝ Io. 7. c. ⁊ Math. 25. Ideo phariseis loquēdo xp̄s Io. 8. dicebat. Quis ex vobis arguet me de peccato: q̄si dicat nullus. Secūda ratio respicit ipsum Adam. Nō enim cōueniebat vt ille q tantum se deiecerat per culpam: tn̄ exaltaretur vt eēt deus. Sufficiebat. n. sibi vt tātum deo recōciliaret. Tertia ratio respicit humanuȝ genus. Non enim conueniebat humano generi Adam assumi: qr cum eēt ille homo pene debitor: vtpote qui reus erat oium aiarum nostrarū: non esset eius passio adeo grata sicut si oino eēt inocens: ⁊ vix etiam sufficeret ad satisfaciēdum pro se: nedum ꝙ posset suam satisfactōem aliis cōicare. Tertium capitulum ꝙ xp̄s voluit vir de muliere nasci: vt oñderet muliebrē sexum fore saluandū: ⁊ se verū hoiem: ac redderet vniuersum perfectum.

T Ertia conclusio dicitur singularitatis. Cum enim xp̄s carnem assumere deberet voluit illā nō incōuenient̄er d̄ muliere tantum accipere. Cur nam xp̄m credim⁹ sic facere voluisse. Certe nō sine rōnabili causa Nam vt dicit sanctus Tho. in. 3. pte. q. 31. argumento. 4. in corpore questionis. ⁊ in solutione tertii ar. xp̄s benedictus voluit tn̄ de femina nasci tribus rationibus.

Prima ꝓpter muliebrē sexum cōmendādum.
Secunda propter veritatem astruendam.
Tertia pp̄ vniuersalitatē generatōis iplēdam.

Prima rō est ꝓpter muliebrem sexum commēdādum: quā tangit aug⁹. in li. 83. qōnū. d. ꝙ hominis liberatio in vtroqȝ sexu debuit apparere. Nam qr sexus masculinus ē nobilior q̄ȝ feminin⁹ iō humanam naturā in sexu masculino assumpsit. Quia vero sexus feminin⁹ liberandus erat: hinc apparet ꝙ vir ille de femina natus est. Et idem augu. libro de ago ne xp̄iano. Nolite iquit vosipsos contēnere viri. Filius dei virū suscepit. Nolite vosipsas contēnere femine: quoniam ex vobis filius dei natus est. hec ille. Ne idignētur mulieres si sentiant se nō esse tante dignitatis quante ē vir: qr vt dicit Boñ. Virilis sexus excedit muliebrē in tribus.

Primo quantum ad dignitatē in pricipiādo.
Secūdo quātum ad virtutem in agendo.
Tertio quātum ad auctoritatem i presidendo.

Primo ergo q̄tū ad dignitatē in principiando: qr oēs tam viri q̄ȝ mulieres ex vno viro fuerūt. In quo expressa representatio apparet vt sit egressus rerū ab vno ⁊ vnico pricipio ⁊ sūmo. Secūdo excedit q̄tū ad virtutē i agendo: qr viri ē agere ⁊ mulieris ē pati. Vnde pl⁹ hȝ de virtute actiua sexus virilis. Propter qđ phs in li. de aialibus dicit ꝙ femina est vir occasionatus. i. iperfectus. Tertio precedit sex⁹ virilis quātū ad auctoritatē in presidēdo. nam ꝯm ordinē nō mulier viro: sed vir mulieri perficitur: sicut caput corpori. Vñ apl's. i. Cor. xi c. Caput aūt mulieris ē vir. Cū hec ita sint simpliciter loquēdo nobilioris cōditiōis est vir q̄ȝ mulier. Tamē ꝓpter hoc nō aufert ab ipsis mulieribus i esse suo nobilitatis ꝓprie cōditio. Est enim muliebris sexus valde honorabilis: cuȝ ex femina natus ē xp̄s. Secūda rō q̄re xp̄s

voluit de femina nasci ē ꝓpter virtutē astruen/
dā: vt videlꝫ veritas icarnatōis ostenderetur.
Quā tangit Aug. in ep̄la ad volusianū. d. Si
oīpotens deus hominē vtcūqꝫ formatū ex ma
terno vtero crearet ⁊ repētinū iferret aspectibꝰ
nōne opinionē cōfirmaret erroris vt hoīeꝫ ve
rū nullo mō suscepisse crederetur: ⁊ dū oīa mi/
rabiliter facit auferret quod misericorditer fe/
cit. Nūc aūt inter deū ⁊ hoīem mediator appa/
ruit vt in vnitate persone copulās vtrāqꝫ nām
⁊ solita sublimaret isolitis ⁊ isolita solitis tēpe/
raret. hec ille. Tertia rō, quare xp̄s voluit d̓ fe
mina nasci dicitur, ꝓpter vniuersitatem gnātio
nis adiplendā: vt ipleatur quartus modus edu
cendi hoīem in esse. De quo dictū ē in sermōe
2. cōsideratōe. 2. ⁊ prima opinione. Quid igit̄
dicere sufficiemꝰ de illius laudibus que electa ē
vt de ea filius dei nasceret̄. Deficit sensus: pro
sternit̄ aīus ⁊ itellectus obnubilatur. Quisnaꝫ
colliget vllis verbis ⁊ enarrabit quātus fuit il
lius virginis singularis excellentia: que placu
it deo magis q̄ꝫ oīs alia creatura. Multe eniꝫ
fuerūt i mūdo mulieres digne sancte virtutibꝰ
adornate: ⁊ sempiternis seculis gloriose. Omit
to eas quas pagani laudāt: ⁊ de eis dico quas
scriptura sacra cōmēdat. Nōne magna fuit fi/
des mulieris sareptane credētis verbis He/
lie ꝓphete. 3. Reg. 17. c. q p̄suasit ei multipli/
catōem farine i hydria ⁊ olei in lechito tp̄e quo
clausū est celū ⁊ penuria terrā iuasit. Quid di/
cemus de prudētia Sarre que itellexit ludum
iter Ysaac ⁊ Ysmaelē nō eē bonū neqꝫ f̄m dn̄i
voluntatē: dixitqꝫ Abrahe. Eiice ancillā ⁊ fili/
um eiꝰ: nō. n. erit heres filius ācille cum filio
meo Ysaac. Gen̄. 21. c. Quid de Rebecca sol
licita ad ꝓcurandū q̄uo Jacob bn̄dictōem a pa
tre q̄ debebat̄ primogenito obtineret. Gen̄. 29
Quid de auctoritate Delbore: q̄ dei ppl̓ꝫ iudi
cauit: docuitqꝫ filiū barach q̄liter populū dei de
manu sisare liberaret. Judi. ii. 4. c. Quid de
Bersabee matris Salomōis, ꝓuidētia: q̄ ad re
gem Dauid, senescentē nimis tam pulchra ora
tōe expetiuit: vt filiꝰ eiꝰ Salomō regnaret pꝰ ip
sum. 3. Reg. i. c. Quid de sarre filie Rague/
lis deuotōe: que tam deuote dn̄m orauit vt eaꝫ
liberaret de iproperio qd̓ audierat ab ancilla di
cēs. Ad te dn̄e faciē meā cōuerto: ad te oculos
meos erigo: peto dn̄e vt de viculo iproperij hu
ius absoluas me: aut certe desup terrā eripias
me. Tobie. 3. c. Quid de Judith que populuꝫ
cōfortauit: ⁊ Holofernē tyrannum interfecit.
Quid de Hester reginē cautela: q̄ regē placa/
uit eo tp̄e quo illū senserat fore letū in conuiuio
Quid de Abigail igenio siue idustria: que cū
vidissꝫ virū suū Nabal dure respōdisse nūcijs
Dauid: festinauit ⁊ tulit diuersa enxenia ⁊ Da
uid iratū placuit. 1. Reg. 25. c. Multe nempe
fuerūt mulieres p̄stātes fide: prudētia: sollicitu
dine: auctoritate: ꝓuidētia: deuotōe: cōstantia:
cautela: igenio: pietate: benignitate: liberalita/
te: humanitate: pudicitia: sobrietate: cōtinētia:
māsuetudie: hospitalitate: charitate: religiōe: q̄s
scriptura cōmemorat tā veteris q̄ꝫ noui testam̄
ti: ⁊ tā̄ nulla eligitur vt xp̄m concipiat nisi sola
maria. O igitur virgo in eternū benedicta. O
gloriosa dn̄a benedicta excelsa super sydera: tibi
cōuenit illud ꝓuerbiorꝫ vltimo. Multe filie cō
gregauerūt diuitias: tu supgressa es vniuersas
qr in te icarnatus ē saluator mūdi: qui sit bene/
dictus per infinita secula seculorum. Amen.

Feria quinta prime dn̄ice de aduentu. Ser
mo de perpetua virginitate sancte Marie vir
ginis: que fuit vera mater dn̄i nostri iesu xp̄i.
Fructus quintus: Jesu matris virginitas.

Nox precessit

dies aūt appropiq̄uit. Jtem
vbi supra. Admirabile icar
natōis mysteriū ex oī parte
cōuertit aīum in stuporem
⁊ potissimū cū nobis occur
rit xp̄m dei filiū eē de virgine natū. Quis au/
diuit vnq̄ꝫ tale: aut quis audiuit vnq̄ꝫ huic sile
Certū enim ē q̧ natura talē effectū ꝓducere nō
potuit: nec pōt. Deꝰ ipse illud fecit potētia sua i
estimabili. Et qm̄ matris priuilegia in filij ho/
norē deueniūt: iccirco in p̄nti sermone de incar
natiōe loq volētes: stilū dirigemꝰ ad eam q̄ di
gna fuit: vt ex ipsa dei filius nasceretur. Dice/
musqꝫ de ipsius virginitate perpetua sub vno
fructu qui ē iesu matris virginitas. Pro cuiꝰ
declaraōtie tres cōclusiōes ꝓpōimꝰ d̓clarādas
Prima dicitur probationis
Secūda dicitur rationis.
Tertia dicitur decorationis.
Qd̓ ex testimonio ꝓphetico angelico ⁊ ec/
clesiastico appet matrē xp̄i fuisse virginē: ⁊ q̄li
ter cōfūduntur iudei ⁊ heretici contrarium sen
tientes. Capitulū. I.

Prima cōclusio dicit̄ ꝓbatōis: i q̄ fūda
mētaliter ꝓbādū ē iesu xp̄i matrē fuisse
virginē. Qd̓ quidem triplex auctoritas
manifestatur

manifestat.
Prima est auctoritas prophetica.
Secūda est angelica.
Tertia est catholica.

Prima auctoritas virginitatē Marie manifestās dicit̄ ,pphetica. Dicit nāqʒ Esa.7.c. Ecce vgo cōcipiet ꝛ piet filiū. Sʒ hāc auctoritatē iudei dicūt nō posse itelligi d̄ xp̄o. Dicūt.n. primo ꝙ ibi dicit̄. dabit dn̄s vobis signū .s.libertatis. Achaç ꝛ populi sui a duobus regibus regnū eius d̄struere volētib⁹. Jesus aūt nazarenus natus ē post tp̄us Achaç p quingentos ānos ꝛ āplius: ergo cōceptio vel natiuitas iesu nazareni nullo modo fuit signū dicte liberationis. Secūdo arguūt q: in hebreo dicitur. Ecce alma: qd̄ nomē nō significat vginē sʒ adolescentulā: ꝛ idifferenter sumit̄ de vgine ꝛ corrupta. Tertio arguūt q: in dc̄a ,pphetia ponitur. Et vocabit̄ nomē eius hemanuel: ꝛ in hebreo habet̄. Et vocabit ipsa.s.alma nomen eius hemanuel. Jesus aūt non fuit vocatus a mr̄e sua hemanuel sed iesus: vt pʒ i euāgelio: ergo hoc ſm lr̄am non pōt itelligi de xp̄o. Quarto arguunt ex hoc qd̄ subdit̄ in hoc.c. anteqʒ sciat puer vocare patrē ꝛ matrē. Ex quo pʒ ꝙ in puero d̄ quo hic est sermo fuit ignorātia: qd̄ xp̄iani negāt de iesu nazareno: in quo fuit plenitudo sciē ab instanti sue cōceptōis: ideo dicūt iudei ꝙ h̄ scriptura exponit̄ de ezechia filio regis Achaç qui post dictū prophete natus ē. Sed hoc dictū ipugnat rabbi salomō p hoc ꝙ ezechias erat 25.ānoꝝ quādo cepit regnare p⁹ Achaç patrē suū imediate: vt hr̄.4.Reg.18. Achaç regnauit tm̄.16.ānis: vt hr̄.4.Reg.16.c. ergo i principio regni Achaç āteqʒ dicēt̄ ,pphetia Ezechias erat nat⁹ ꝛ erat.9.ānoꝝ. Et pp̄ hoc dicit rabbi Salomō ꝙ hec ,pphetia itelligēda ē de filio Esaie. Accepat.n. Esaias i vxorē quādā iuuēculā: ꝛ iā cōcepat d̄ eo. Et q: d̄ puero existente i matris vtero nescit̄ si sit masᷓcul⁹ vel feīa: idō qd̄ certitudialiter p̄dicit̄ p aliqd̄ signū: ē credibile ꝙ illd̄ qd̄ ,pmitit̄ ad tale signū sit futurum Est ergo sēsus ; piet filiū: ꝛ quādo in natiuitate eius videbis vbū meū v̄ificatū: scias te a duob⁹ regib⁹ te iuadē disponētib⁹ cito liberandum Et ita fuit q: p⁹ p̄uaricatōeʒ Achaç rex assyriorū venit i damascū cōtra Rasiʒ regē sirie ꝛ euʒ iterfecit: ꝛ pplm ei⁹ trāstulit i cirenē ut habet̄. 4 Reg.16.c. Et eodē āno vt ibidē dicit̄ O see filiꝰ Helia cōiurauit cōtra Phacee filiū Romelie regē israel ꝛ eū iterfecit. Sʒ ista expositiō nō pōt stare: q: i.c. seq̄nti dicit̄ d̄ puero nato: ꝛ erit extēsio alaꝝ ei⁹ iplēs latitudinē terre tue o hemanuel Et loqt̄ ibi d̄ terra regni iudee: cui⁹ nūqʒ domin⁹ fuit Esaias nec fili⁹ ei⁹: ꝛ ēt hēanuel d̄ quo fuit sermo: nō fuit fili⁹ esaie. Insup in c.8. dicit̄. Anteqʒ sciat puer vocare patrē ꝛ matrē auferet̄ fortitudo damasci: ꝛ spolia samarie corā rege assirioꝝ. Nā āte nonū ānū regis osee fuit capta Samaria a salmanasar rege assirioꝝ vt habet̄.4.Reg.18.c. lʒ osee ante fuerit tributari⁹ regis assirioꝝ. Et sic a natiuitate pueri d̄ quo hic ē ſmo: si fuit fili⁹ Esaie vsqʒ ad captionē Samarie fluxerūt āni.17.s.8.d̄ r̄gno achaç ꝛ.9.de osee: q: puer fuit natus q̄rto āno achaç ante vo.17.ānos puer sciit vocare patrē ꝛ matrē. ꝛ ppea nos cōfitemur ꝙ h̄ scriptura loqt̄ d̄ dn̄o nr̄o iesu xp̄o. vt pʒ math.p̄ ꝛ exponit̄ a doctoribus catholicis. ecce vgo cōcipiet ꝛ pariet filiū.i. btā vgo: ꝛ vocabit̄ nom̄ ei⁹ hemāuel: qd̄ ē iterp̄tatum nobiscū de⁹. Ad primū aūt qd̄ iudei opponebāt dicēdū ē ſm Nico. de lira: ꝙ in sacra scriptura ponit̄ duplex significatum respectu alicui⁹ euētus. Vnū prenosticū qd̄ ē iudicatiuū effect⁹ futuri: vt pʒ Judic.c.6. vbi datū fuit signū Gedeoni i vellē quod indicatiuum auctoris salutis fuit. aliud ē signū rememoratiuū effectus p̄teriti: sicut exodi.3. dixit dn̄s moysi. Habebis signū: ꝙ miseri ꝛc. Cū tu eduxeris populū meū de egypto imolabis sup montem istū. Istud signū est rememoratiuū: ꝛ r̄spicit p̄teritūʒ in magna distantia sicut in pūa: ut ēt signū p̄nosticum respectu futuri. Dicēdum ergo ꝙ liberatio regni iudee a psecutionib⁹ fuit signū saluationis mūdi fiende p xp̄m: ꝛ quia Achaç erat icredulus vbo ,pphetie: cōueniēs fuit vt sibi daret̄ signum rememoratiuū futuri in longinquū: vt ipse in ,ppria psona nō audirʒ sicut in mēte non credebat. Illi tamē q descēderūt ab eo viderūt: vt maria ꝛ ioseph. Et idō signātē ,ppheta non dixit vbum ad Achaç dicēs. audi achaç: sed ad domū Dauid. d. Audite ergo domus Dauid. d̄ q̄ domo fuit ioseph ꝛ mŕia: ñ tm̄ ad eos r̄fert̄ qd̄ ibi dr̄. Nūqd paꝝ vobis est ꝛc. sed quod subdit̄. dabit dominus vobis signū. Ad secūdum dicēdum ꝙ halma i hebreo significat abscōsaʒ: ꝛ ide halma dr̄ abscōsa que significat iuuēculā aspectibus hominū abscōditam: ita ꝙ de eius pudicitia ꝛ itegritate nō dubitat̄: maxime quādo ponit̄ lr̄a.h ꝛ tūc sonat sicut helona: ꝛ sic non inueniuntur in tota scriptura scripte: nisi tantum tres.s.re-

becca. Gen̄.24. vbi dicitur de ea. Puella de
cora nimis virgoq; pulcherrima ⁊c̄. Et sequit̄
Puella que egredietur. In hebreo habetur.
Halma que egredietur. Secūda fuit Maria
soror moysi de qua Exodi.2.dr̄. Fuit puella.
In hebreo dr̄. Fuit halma. Et iste due fuerūt
due virgines purissime: quoniā fuerūt sic no/
minate. Tertia fuit beata virgo Maria i hac
ꝓphetia Esaie. Ad tertiū dicendum ꝙ dup
lex ē nomen alicuius.s.ipositionis ⁊ nature: si
cut petrus est nomē alicuius.s.impositōis. ho/
mo aūt vel hic homo est nomen nature. Iesus
ergo fuit nomē impositum ipsi xp̄o: vt pꝫ Lu
ce.2. Hemanuel est nomē nature seu ꝓprieta
tis: significat enim nobiscū deus: vt dictum est
supra. Et hoc est ꝓprium xp̄i in quo diuina na
tura ⁊ humana sunt cōiuncte in eodem suppo/
sito. Et hoc modo vocatus est pluribꝰ aliis no
minibus proprietates nature significantibus:
sicut vocatus ē lapis Daniel.2. Ad quartū
dicendū ꝙ lꝫ in xp̄o nō fuit aliqua ignorantia.
fuit tamen homo i tempore: ⁊ sic habuit sciam
infusam i tempore ⁊ anteq̄ꝫ illam haberet libe/
ratio populi ꝓmissa per Esaiam completa fuit
Secūda auctoritas manifestans virginitatem
Marie dicitur angelica. Nam luce.2.cū bea/
ta virgo dixisset: quō fiet istud. ⁊c̄. angelus re/
spōdit: spūs sanctus superueniet in te: ⁊ virtus
altissimi obūbrabit tibi: ideoq; ⁊ quod nascetur
ex te scm̄ vocabitur filiꝰ dei. Sed cōtra istaꝫ ve
ritatem isurgunt heretici dicentes btām virgi/
nē nō fuisse virginē. Et arguūt primo: q2 De
ute.7.c. dicitur. Non erit apud te sterilis utri
usq; sexus tam i hoibus q̄ꝫ i iumētis. Sed bea
ta virgo nihil debuit facere qđ eēt cōtrarium le
gi: ergo btā virgo virginitatem nō debuit acce
ptare. Secūdo arguūt: q2 Math.i. dicit̄ de io
seph. Non cognouit eā donec pepe it filiū suū
primogenitū: ergo post cognouit eā. Tertō ar
guūt: q2 Jo.2. dicitur de xp̄o ꝙ descēdit in ca
pharnaū ipse ⁊ mater eiꝰ ⁊ frēs eius ⁊ discipuli
eius: ergo habuit frēs carnales: q2 aliter nō po
neretur copula iter frēs ⁊ discipulos. Quar
to arguūt: q2 Luce.2. dicitur. Dixit mater eiꝰ
ad illū. Ecce pater tuus, ⁊ ego dolētes querebа
mus te: ergo Joseph fuit pater xp̄i. Ista dog/
matizauit eluidius hereticus pessimꝰ quē vali
dissime deiicit Hieronymus in quodā libello
quē edidit cōtra eum. Verūtamē ne nos ꝑ mł
ta vagemꝰ, respōdemus ad prima obiecta ſm
doctrinā magistri snīarum di.12.quarti lib. ꝙ
beata virgo Maria ex istinctu spūs sci ꝓposu
it se seruaturā virginitatē si deo placeret. Cuꝫ
aūt volūtatē dei cognouit votū exp̄ssit. Hoc cō
firmatur.27.q.2.c. Sufficiat.⁊.c.btā Maria
Ad secūdum dicēdum ſm Ric.in.4.di.30.
ꝙ in illa auctoritate Math. donec accipitur si/
cut in p̄s. sede a dexteris meis donec ⁊c̄. quod
non itelligitur ꝙ postea sedeat: sed ꝙ vsq; ⁊ tūc
⁊ postea. Nam sicut dicit Nico. de lira. super
Math. donec significat aliqū tp̄s determina/
tū quo transacto fit aliqd. Aliquādo ponit̄ pro
semp. Et sic accipitur hic ⁊ i auctoritate psalmi
ste preallegata. Primogenitus ēt i scriptura
nō solū dicitur post quē alii: sꝫ ēt ante quē nul
lus ēt similis aliꝰ sequatur. Ad tertiū dicenduꝫ
ꝙ frēs nō solum dicūtur qui eisdem parētibus
nascūtur: sed ēt consanguinei germani. Vnde
Paulus ad Gal.i. dicit. Alium aplorum vi
di neminē: nisi Jacobum frēm domini. Erat
enim Jacobus consāguineus iesu xp̄i filꝰ so/
roris btē Marie sicut ⁊ alij: vt Joānes ⁊ Sy
mon chananeus de quibus loco suo dicemus.
Ad quartum dicendum est ꝙ Joseph ibi itel/
ligitur pater christi putatiue. Vnde Hierony
mus super Math. in illo verbo genuit ioseph
virum Marie. Cum virum inquit audieris
suspitio tibi nō subeat nuptiarum: sed recorda
tio consuetudinis scripturarum quia sponsi vi
ri ⁊ sponse vocātur vxores. Voluit nāq; chri
stus suam matrem virginem fuisse desponsatā
tum vt eius genealogia consueto modo texere
tur per viruꝫ: vt Amb. dicit super Lucā: tū vt
puer natus a ioseph nutriretur: tum vt virgo li
beraretur ab ifamia ⁊ sic ne tanq̄ꝫ adultera lapi
daretur: tum etiam vt dicit Amb. super Luc.i
vt ab ipso Joseph testimonium haberemus đ
sua sponsa vxore virgine p̄gnante. Vt eniꝫ di
cit Math. Postq̄ꝫ vidit Joseph virginem fi
lium dei in vtero tenētem: volebat dimittere
eam: nō ꝙ aliquid mali de ea suspicaretur ſm
Criso. sed q2 ignorabat mysterium. Et eo sic
cogitante: angelus domini apparuit sibi i som
nis. d. Joseph fili Dauid: noli timere acciper̄
Mariam coniugem tuam scilicet ad habitatōeꝫ
tecum: quod enim in ea natum est: de spū sanc
to est ⁊c. Patet ergo ex testimonio angeli tam
virgini q̄ꝫ Joseph apparentis: ipsam virginē
gloriosam intactam omnino permansisse. Ter
tia auctoritas dicitur catholica. in symbolo. Fi
des equidem imaculata dicit xp̄m conceptum
de spiritu sancto: natum ex Maria virgie. Et
ecclesia

ecclesia cantat sancta virgo Vginū ora p nobis
Quod cōueniens fuit christi matrē virginē esse p cōseruationē paterne dignitatis: e puritatis filij: ac ppter finē incarnationis.

Capitulum. .2.

SEcunda conclusio dicit rationis. In qua videre debem⁹ quare xp̄s debuit virginē matrē hr̄e. ad qd̄ adducimus tres rōnes q̄s allegat sanct⁹ Tho. i. 3. pte. q. 27.
Prima est ppter dignitatē patris.
Secunda est ppter puritatē filij.
Tertia est ppter incarnationis finem.

Prima ratio est ppter dignitatē pr̄is. s. conseruandā. Cū enim christus sit ver⁹ deus: non debuit habere aliū patrē q̄ deuz. Nam filius alicuius nobilissimi patris: non debet attribui alteri patri ignobili τ indigno. Cū ergo christ⁹ esset eterni patris dei verus naturalis τ cōsubstantialis filius: nō fuit cōueniens aliuz patrez habere. Secūda ratio est ppter puritatē filij. Nā videmus q̄ flos a radice oritur sine radicis corruptione: τ splendor a luce vel sole sine lucis vel solis lesione: τ verbuz a corde vel mēte absq̄ mentis cōtagione. Cum ergo christus sit flos a radice pr̄is descendens: τ candor lucis eterne: τ dei patris Vbum: consequens fuit q̄ sine corruptione matris conciperet. Nam si conceptio verbi nostri quod est imperfectum corruptionez nō patit: multo magis cōcepto verbi perfecti. Quia igitur caro sic fuit a Vbo dei assumpta vt esset caro Vbi dei: cōueniens fuit q̄ ipsa caro sine corruptione matris cōciperet.

Tertia ratio est ppter icarnatōis finē. Nā ad hoc fuit incarnatio: vt homines renascerentur in filios dei: vt dicit iohā. pmo. Dedit eis potestatē filios dei fieri his qui credunt in nomine eius: qui nō ex sanguinibus: neq̄ voluntate carnis: neq̄ ex voluntate viri: sed ex deo nati sunt. Per carnē sm̄ Nico. de lira. intelligenda ē hec mulier Gen̄. 2. c. Hoc nūc os ex ossibus meis: τ caro de carne mea assumpta est. Filij ergo dei nō debebant nasci voluntate carnis τ viri. i. coniunctione maris τ femine: ob quā causaz xp̄s debebat nasci de Vgine. vnde aug. li. de Vginitate ait. Oportebat caput nostruz in signuz miraculoꝝ sm̄ corpus nasci de virgine: vt significaret sua mēbra sm̄ spiritum de Vgine etiā nascitura. Sed cur vitamus ista pdicare de Vginitate Marie: quam Ezechiel. 44. c. pu̇idit in porta clausa: de qua dicit. Porta hec clausa erit τ nō aperiet: τ vir nō trāsibit p eā: q2 dn̄s deus israel ingressus est p eaz. Qd exponens aug. in quodā smone dicit. Quid ē porta in domo dn̄i clausa: nisi q̄ Vgo Maria semp erit intacta. Et quid est homo nō trāsibit p eā: nisi q̄ ioseph nō cognouit eā. Et qd ē dominus solus intrat τ egredit p eā: nisi q̄ spiritus sanctus ipregnauit eā: τ dn̄s angeloꝝ nascit p eā. Et qd est clausa erit in eternum: nisi q̄ Maria Vgo ē ante partū τ Vgo post partum.

Quod sola Vgo Maria fuit mater τ virgo τ qualiter fuit vera τ ppria mater: vt patet ex dictis sacre scripture: τ rationib⁹ doctorum.

Capitulum. .3.

TErtia cōclusio dicit decorationis. Fuit nāq̄ beata Vgo in sua Vginitate decorata priuilegio quodā singulari: vt esset virgo simul τ mater. Quod autē ipsa vera fuerit mr̄ iesu christi atq̄ realis: declarat tripliciter.
Primo auctoritate.
Secundo ratione.
Tertio inuocatione.

Primo declarat q̄ beata Vgo fuerit Va mater iesu christi auctoritate. Nā Luce primo dixit ei angelus. Paries filiū. Et iterū ibidē beata Vgo audiuit beatā Helisabeth dicentem. Vnde hoc mihi vt veniat mr̄ domini mei ad me. Et Luce. 2. Peperit filiū suuz primogenitum. Et eodem. c. Dixit mater eius ad illū. Et Math. 2. Et intrantes domū inuenerūt pueꝝ cū Maria matre eius. Et eodē. c. angelus apparens ioseph dixit ei. Surge τ accipe pueꝝ τ matrē eius. Et Joh. 2. c. Nuptie facte sunt in cana galilee: τ erat mr̄ iesu ibi. Et ioh. 19. cap. Stabat autē iuxta crucē mr̄ eius τ soror mr̄is eius. Secūdo pbat rōne q̄ beata Vgo fuerit Va mater iesu christi. Nam vt colligit ex dictis sancti Tho. in. 3. pte. q. 32. τ pte prima. q. 27. ad hoc q̄ aliquis sit pater: vel aliqua sit mr̄: vl aliquis sit filius quattuor requirunt: scilicet vite generatio: substantie collatio: materie preparate administratio: τ nature specifice assimilatio. Primo enim requirit vite generatio. Nā nō ex quacunq̄ generatione sequit paternitas vel filiatio: sed ex generatione viuentiū. Et ideo si aliqua inanimata ex aliqua materia fiant: non propter hoc sequit in eis ratio paternitatis: vel maternitatis: vel filiationis. Sicut si ex ligno fiat scamnū: nō ppter h̄ hoc lignū dicit pr̄ scāni. Similiter nō dicit q̄ ignis generat⁹ ex igne sit fili⁹ ignis generātis. Secundo requirit collatio substātie. Nam si aliquis facit aliquid nō

cõferendo de sua substãtia: nõ dicit pr̃ vel mr̃. Sicut artifex q facit scamnũ nõ dicit pater scãni nec samnũ filius eius. Tertio requirit materie pparate administratio. Nõ enim simpliciter prebere materiã ad generationẽ alicuius facit patrẽ vel matrẽ: sed pbere materiã sic pparatam. Sicut terra nõ dicit pprie mater hominis: nec homo pater vermis: vnde formatur. Quarto requirit materie specifice assimilatio. Nã si genitus nõ assimilet generãti in natura specifica: generans nõ dicit pater: nec genitũ dicit filius. Sicut capillus q ab hoie generat nõ dicit filius: cum ergo he quattuor cõditões fuerint in beata Vgine: p3 q fuerit Vã mater xp̃i. Primo nãq3 genuit xp̃m viuũ. Vñ Damascenus li. 3. Filius dei cõtraxit ex castissimis et purissimis sanguinibus virginis Marie carnẽ animatã anima rõnali.

Secũdo beata Vgo xp̃o de sua substãtia prebuit. Nã vt dicit sanctus Tho. in. 3. di. 4. beata Vgo in generatõe xp̃i cõtulit qcqd alia mater conferre d3 ad generationẽ filij. Si ergo alie mulieres vere dicunt matres: et beata Vgo vere poterit dici mater. Tertio beata Vgo nõ solũ materiã pbuit ad cõceptionẽ xp̃i s3 materiã sic pparatã. Quarto pduxit sibi simile in spẽ: suũ. s. speciosissimũ filiũ. Tertio pbat q btã Vgo fuerit Vã mr̃ xp̃i inuocatõe. Nã ecclesia sancta dicit ipsa3 reginã misericordie eẽ matrẽ xp̃i cũ cã inuocat: vt ibi. Aue maris stella dei mat alma: et Alma redẽptoris mr̃. Et pfecto est valde gratissimũ h Vbũ mater Vgini gloriose: cũ sibi dicitur: qr in h exprimit ois sua pfectio: laus et gloria. Hinc ẽ qd Ecc. 24. de ip̃a dic̃. Ego mr̃. s. singulari mõ: mater Vgo: mr̃ intacta: mr̃ inuiolata: mr̃ pulchre dilectõis timoris: magnitudinis: et sancte spei. In me ois gr̃a vite et Vtutis in me ois spes vite et veritatis. Trãsite ad me oẽs q cõcupiscitis me: et a generatõibus meis implemini. Spũs. n. meus sup mel dulcis: et hereditas mea sup mel et fauũ. O q3 dulce vocabulu3 ad dicẽdũ mater xp̃i. o q3 fructuosu3 p oibus ad allegãdũ. Ideo in aduersitatibus et angustijs in piculis et i omni tribulatõe ad Vginẽ tã decorã recurramus: q hr̃e meruit in vtero suo regẽ celorum et dñ3. A quo vt a filio ipetrat nobis gratiã: quã nobis pcedat ip̃e iesus xp̃s pijssimus q ẽ bñdictus et laudabilis p ifinita secu. secu. amẽ.

Feria sexta post primam dñicã de aduentu. Sermo de annũtiatiõe dñi nr̃i iesu xp̃i facta p angelũ gloriose Vgini Marie. De stupendis mysterijs huius annunciatiõis et preconijs dignissimis Vginis benedicte.

Sextus fructus. Jesus annunciatus.

Nox precessit dies autem appropinquauit. Itex vbi. s. Sacramentũ ineffabile incarnatõis filij dei ita solemniter celebratu3 est: vt oẽs angelici chori cõuerterent ad leticia3 et exultationẽ: eo. s. tpe quo p sanctã trinitatẽ facto cõsilio angelicus nuncius est deputatus: vt mitteret ad Vginẽ ad annũciãdũ sibi desponsationẽ eterni regis: ex q seq debebat pax humani generis: et salus totius mũdi. Et qm̃ tale mysteriũ est satis efficacissimũ corda dura mollire ac liquefacere i amore dilecti iesu. Jcirco in p̃senti smone de ipsius annunciatiõe dicemus sub vno fructu q est. Jesus annũciatus. Pro cuius declaratione tres cõclusiones erũt notãde.

Prima cõclusio dicit cõgruitatis.
Secũda cõclusio dicit qualitatis.
Tertia cõclusio dicit virtuositatis.

Qd angelus debuit annũciare Vgini cõceptione3 filij dei: vt ex hoc suaret ordo ex parte dei: et cõformitas reparatõis cũ lapsu: et Vgo purissima ardentius se dispp̃eret ad xp̃m suo vtero recipiendum. Cap. .I.

Prima cõclusio dicit cõgruitatis. In qua videbimus qualiter angelus congruenter ad virginem missus est ad annunciandũ dei filij cõceptum triplici ratione.

Prima ratio sumit ex parte dei.
Secũda rõ ex pte ãgeli. Tertia rõ ex pte Vginis

Prima ratio sumit ex pte dei: vt suaret ordo quẽ ip̃e statuit: q mediãtibus angelis diuina hoibus nunciant. Et h est regula Dionysij li. de ange. Hier. vbi ait. Diuinũ benignitatis mysteriũ ãgeli primo edocti sunt: postea p ipsos ad nos cognitõis gr̃a transiuit. Si autem obijceret q beata virgo superior fuerat angelis: ergo nõ debebat sibi tale mysteriũ ab angelo reuelari: qr vt dicit Dio. supremis ãgelis fit reuelatio immediate a deo. Ad hoc rñdere possumus sm Tho. in. 3. pte. q. 30. q btã Vgo superior erat angelis q̃tũ ad dignitatẽ ad quã diuinitus eligebat: s3 q̃tũ ad statũ p̃ntis vite erat inferior: qr et ipse xp̃s rõne passibilis vite modico ab angelis ẽ minoratus: vt dicit ad Heb. 2. c. et notat pmo sententiarum di. 16. Verũtamẽ qr xp̃s fuit simul viator et cõprehensor q̃tũ ad cognitionẽ diuinorum: nõ indigebat ab angelis istrui. S3 mater dei nõ erat in statu cõprehensorum: ideo de diuino cõceptu

no cōceptu p angelos instruenda erat. Et si ad huc obijciat q btā Vgo ex lumine fidei cognoscebat dei filiū incarnādū: qz tāta copia gratie inhabitabat in aia eiꝰ: ergo videt q nō debebat instrui de eo qd iaz sciebat. Ego dico q lz fidē de mediatore habuerit ante annunciationez: tñ ex humilitate cordis sui nūq̄z cognouit seipsaz fore in matrē eligendā tāti filij. Et ex hoc angelꝰ debuit sibi annunciare q filius dei erat in suo vtero venturus: ⁊ suscepturus carnē ex purissimis sanguinibꝰ suis p opationez spūs sancti: qd ⁊ fecit: sicut patet Luc. primo. Secūda ratio sumit ex pte angeli: vt .s. suaret ordo in reparatiōe q suatus fuerat in lapsu. Cecidit nāq̄z hō angelo malo Euā temptāte: reuelari aūt debebat angelo bono Marie nunciāte. Et h igr Beda in omel. Aptū humane restaurationis principiū: vt angelus a deo mitteret ad Vginē partu cōsecrādā diuino: qz prima pditiōis humane causa fuit cū spens a diabolo mittebatur ad mulierē supbie spū decipiēdā. Tertia ratio sumit ex pte Vginis. Et primo vt ex tali nuncio mens eiꝰ eleuaret in deū: vt sic ardenti charitate flāmasceret: vt prius xp̄m cōciperet p amorez mente q̄z corpore. Nā vt Aug. li. de Vginitate ait. Materna ppinquitas nihil Marie pfuisset: nisi felicius xp̄m corde q̄z carne gestasset.

Secūdo vt eiꝰ puritas oñderet. Hinc Hiero. ad Pau. ⁊ Eusto. Bene angelus ad Vginez mittit: qz est semp angelis cognata Vginitas. Tertio vt eēt certior testis huius sacramēti quādo sup hoc diuinitus esset instructa. Sic itaq̄z ordinatū fuit: vt angelus ad Vginē mitteret. Quis excogitare posset: quāta tūc fuerit leticia i celesti hierar. quātū gaudiū: quāta exultatio: cū ordinabat legatio tā solēnis: ⁊ gratia fiēda p angelū. Fluxerūt tot annoꝝ milia: qbꝰ nō solū hoies: s ipsi angeli expectauerāt videre diē illū. O benignitas. o pietas ⁊ magna dulcedo summi dei. Ecce apta ē vena misericordie tue. Angelꝰ vocat a tota trinitate: ābasiata sibi iponit. Vade igt pat vade ad Vginē illā Mariā: ⁊ dic ei: qz illā i meā sponsaz vnicā eligo: ipsam diligo sup oēs creaturas: ipsiꝰ amore vulneratū est cor meū. Vade ait filiꝰ ⁊ dic ei: qz ego ipsaz in matrē eligo: ⁊ passibilē carnē de ipsa suscipiā: eroq̄z ei amorosus filius: ipsaq̄z dulcissima mea mat. Spūs scūs subiūxit. Vade ⁊ dic ei: qz ego secū ero: ⁊ opatōe mea Vgo cōcipiet: virgo pturiet: ⁊ Vgo in eternū manebit. O quāta fuere tūc cātica. O quot laudes: quotue tripudia i regno celoꝝ. Multa pōt humana mēs de ipsis pie cōtemplari: q nos breuitatis cā dimittimus. Diximꝰ tamē ista vt itelligeremꝰ q̄z pgruuz fuerit q āgelꝰ xp̄z icarnādū Vgini ānūciaret. Qd angelus annunciās Vgini cōceptū filij fuit de ordine archangeloruz Gabriel vocatus: q Vgini appuit visione corpali. Ca. 2.

Secūda pclusio dicit qlitatis. In q videre debemꝰ qlitatez angeli nunciantis: ⁊ si nō i oibꝰ saltē q̄ztū ad tria: vz. Primo q̄ztū ad ordinē. Scdo q̄ztū ad nomē. Tertio q̄ztū ad apparitionē.

Primo inquā psideremꝰ cuiꝰ pditiōis fuerit angelꝰ q nūciauit incarnationē xp̄i. Et vt colligitur ex dictis sancti Tho. 3. di. tertij li. ⁊ 3. pte summe. q. 30. ille angelꝰ fuit de medio ordine ifime hierarchie: q ē ordo archāgeloꝝ. Qd couenies videt esse ⁊ veꝝ: vt saluaret pprietas ordinū: qz ad angelos ptinet dirigere actꝰ alicuiꝰ hois q ad ipsuz tm̄ ptinēt. Vñ dicunt mysteria nūciare. Ad archāgelos vo ptinet dirigere actꝰ hois q i totā mltitudinē redūdāt. Vñ ⁊ medij .s. archāgeli dicunt q̄si principes angeli. Quia ergo psensus beate Vginis q p āgelū regrebat erat actꝰ singularis psone redūdātis in vtilitatē multitudinis: imo totiꝰ humani generis: iō angelꝰ ille debuit eē de ordine archāgeloꝝ. Et credibile ē q fuerit summꝰ i illo ordine. Aliq vo alij dicūt illū fuisse de sūmo ordine supreme hierar. qz pprietas illoꝝ ē in dei amore ardere. Et qz i icarnatōe succēdēda erat amoris flāma i tota ecclesia: ⁊ singularit i aia Vginis: ideo angelꝰ ille debebat eē de ordine seraphin. Nec ppter h puertit ordo: qz sicut singulare erat opꝰ icarnatōis cōplēdū i Vgine: nullo mō possibile sm ordinē create nature: ita singularis debebat eē nūciꝰ ille q mittebat ad talia nūciādū. Quicqd aūt sit satis ē nobis q de summis angeloꝝ angelꝰ missus ē: siue fuerit de secundo: siue de supremo ordine prime celestis hierar. Scdo psideremꝰ cuiꝰ pditiōis fuerit angelꝰ q̄ztū ad nomen: qz vocat Gabriel. Qd suo officio cōgruit. Nā sm Grego. Gabriel fortitudo dei interpretat: ad oñdēdū q incarnationis mysteriū eēt p dei fortitudinē nūciāduz. Et similiter ad ostendēdū q dominus virtutū veniebat ad debellādū aereas potestates. Ita q Gabriel annunciauit virgini: q fortis deꝰ veniebat ad fortē mulierē. De qua dr pverb. vlt. Mulierē fortē qs inueniet. Tertio pside remus in angelo nunciante cuiꝰ pditōis fuerit

ceptum ad viſionem ⁊ apparitionez. Et ad hoc
dicit Criſo. ſup Math. ꝙ angelus apparuit vgi
ni viſiõe corpali: qđ cõueniẽs fuit triplici rõne
Primo ratione ſimilitudinis.
Secũdo rõe celſitudinis.
Tertio rõe certitudinis.

Prima rõ fuit ſimilitudinis: qꝛ illud qđ an
nũciabat erat icarnatio inuiſibilis dei. Vñ cõ/
ueniẽs fuit vt ad hui⁹ rei declaratiõem iuiſibi/
lis creatura formã aſſumẽt in qua viſibilr ap/
pereт. Secũda rõ dicit̃ celſitudinis. Cõueniе
bat. n. matri dei q̃ nõ ſolum i mẽte ſed ẽtꝫ in cor
poreo vẽtre erat filiũ dei receptura: vt angeluꝫ
corporaliter videt̃. Sꝫ ſi aliqs obijcẽt: ꝙ ma/
gis faceret ad dignitatẽ vginis: ſi ãgelus ap/
paruiſſet ei viſione itellectuali: qꝛ vt aug. dicit
12. ſup Geñ. ad litterã. Dignior ẽ itellectualis
viſio q̃ꝫ corpalis: qꝛ viſione itellectuali videt̃ in
ſui ſubſtantia: viſione vero corpali videt̃ in aſ/
ſũpta figura: ergo digni⁹ fuiſſet appere viſiõe
intellectuali. Rñdere poſſum⁹ ꝙ intellectualis
viſio ẽ potior q̃ꝫ ſit imaginaria vel corporalis
ſi ſit ſola. Sꝫ ipſe aug. dicit ꝙ excellẽtior ẽ pro/
phetia q̃ hꝫ itellectualẽ vel imaginariã viſionẽ
q̃ꝫ illa que hꝫ alterã tm̃. Jõ beata virgo nõ ſo/
lum pcepit viſionẽ corporalẽ in angeli appitio
ne: ſed ẽt intellectualem illuminationem. Vn/
de apparitio nobilior fuit: fuiſſet tamẽ nobilior
ſi ipm angelum itellectuali viſiõe in ppria ſpe
cie vidiſſet ſiue in ſui ſubſtãtia. Sꝫ hoc nõ pati
tur ſtatus viatoris vt angelũ p eẽntiã videat.

Tertia rõ quare ãgelus apparuit corpali viſi
one dicit̃ certitudinis. Ea. n. que ſunt oculis
ſubiecta certi⁹ cõprehendimus q̃ꝫ ea que ima/
ginamur. Propter hec oia Aug. in quodam
ſmone vginẽ introducẽs loquẽtem ait. Vẽit
ad me quidaꝫ magnus panymphus xp̃i: non
patriarcha primuſ: aut pphetа egregi⁹: ſꝫ Ga
briel archãgelus: facie rutilãs: veſte corruſcãs
greſſu mirabilis: ⁊ aſpectu terribilis: q viſita/
uit ⁊ pturbauit me. hec ille. Felix illa apparitio
et iocunda nimis in qua nũciabatur ab angelo
nouũ letiſſimũ: nouũ gratiſſimũ: nouũ ppinqſ
ſimũ de ſalute humani generis. Quid audiſti
o puella formoſa. o mulier ſãcta. o virgo vtuo
ſa. Quid audiſti: quid angel⁹ tibi retulit. Cer
te nulla vnquã creatura fuit que habuerit taleꝫ
reuelatõem: qualem tu habuiſti. Tibi dr̃ Aue.
. i. ſine veh. Tibi dr̃ plena gratia. Tibi benedi
ctio datur in mulieribus. Tibi prenũciat ange
lus ex tuo vtero i mũdum dei filium egreſſurũ

O beata femina longũ eẽt narrare cũcta q̃ an
gelus dixit. Que virgo reſpondit illa: de qbuſ
plene ſuo loco dicemus. Nũc aũt veniam⁹ ad
tertium quod erat videndũ in tertia concluſiõe
propoſita.

Qđ glorioſa vgo ⁊ ſi non merito condigni
tamen merito congrui ⁊ digni meruit eſſe ma
ter filij dei. Capitulum. 3.

Ertia concluſio dr̃ vtuoſitatis. In q̃
t contemplari libet ſi ex virtutibus me
ruit vgo concipere chriſtum. Et ne p
multa vagemur dicimus ad hoc ſm doctrinaꝫ
domini Boñ. in. 3. di. 4. ꝙ triplex ẽ merituꝫ.
Primum dicit̃ condigni.
Secũdum dicit̃ congrui.
Tertium dicit̃ digni.

Primum eſt merituꝫ condigni: quo quis
ex tanta charitate meret̃ tantam gloriam. Et
hoc merito vgo non potuit mereri concipere
filiuꝫ dei: pro eo ꝙ ex hoc excedit omne meri/
tum. Siue enim dicamus deum fieri hominẽ
ſiue dicamus mulierem fieri matrem dei: vtrũ
qꝫ eſt ſupra ſtatum qui debetur creature. Et tã
hoc q̃ꝫ illud fuit benignitatis ⁊ gratie. Se/
cundum eſt meritum congrui: quo peccator di
citur gratiam ſibi mereri cũ ad gratiam ſe diſ/
ponit. Et ſic beata virgo meruit ante incarna
tionem concipere filium dei: quoniã pre nimia
ſua puritate: benignitate: ⁊ humilitate: idonea
erat vt efficeret̃ mater dei. Tertium eſt me/
ritum digni: quo. ſ. vir iuſtus orat pro alio vt
mereat̃ exaudiri. Et hoc merito meruit beata
vgo concipe xp̃m poſt annũciatiõem: qꝛ ſpũs
ſcũs in eam copioſiſſime deſcendit nõ idiſpoſi
tã. Si enim bene conſideramus qd cõtinet̃ in
vbis illis que vgo ſacratiſſima concludendo
angelo dixit: ecce ancilla domini: certe eam di/
gnã iudicabimus conceptione filij dei. Nam
cũ dixit. Ecce. pmptitudinem obediẽtie oſten
dit: que tanta fuit ꝙ nũqꝫ deo gratior acceptior
qꝫ in aliqua alia creatura ſiue hoie ſiue angelo i
ueniri poterit. Cũ ſubiunxit ancilla dñi: pfun
dũ humilitatis ſue oſtendit ſiue manifeſtauit.
Nõ. n. potuit ea que eligebat̃ vt eẽt mater dei
efficacius ſibiipſi vileſcere: deũqꝫ magnificare
q̃ꝫ ſe ancillã domini nũcupãdo. Cũ dixit. Fiat
mihi: fidẽ ſuã dclarauit. Cuius lumie adeo fu
it illuſtrata: vt nihil de xp̃o icarnãdo ſẽtiret di
minutũ. Cũ tandẽ dixit ſm vbũ tuũ: charitatẽ
ſuã apuit: q̃ ad deũ diligẽdũ ita cũ illo ardẽter
cõiũcta fuit: vt creatura nõ ſufficiat illud cogita
re Nũquã

re. Nūquā in hac vita iuētus ē nec iueniet q
tāto feruore amoris cor suū dederit deo q̄ntum
tribuit tūc ipsa Vgo btā. Nullus eteni eorū q
dilexerūt deū fuit i eo excessu dilectōis: in quo
ipsa feruebat: adeo q illis Vbis, platis merito
digni meruit eē mater dei. O armariū diuine
gratie. o armariū diuine misericordie. o fons pi
etatis. o fons castitatis. o puteus humilitatis.
o plenitudo prudentie. o plenitudo gratie. q̄ tā
tū meruisti. Propter q̄ impetra nobis gratiā
filii tui: vt valeamus illius amore recolē: q ip-
se p nobis dignatus ē facē: q ē benedict⁹ z lau
dabilis p infinita secula seculorum. amen.

Sabbato post primā dñicā de aduentu: s-
mo de mirabili cōceptōe filij dei iesu xpi: z qua
liter Vgo gloriosa ipm cōcepit in vtero suo ve
rū deū z verū hoiem: z de his que occurrūt cir
ca hanc conceptionem' consideranda.

Sextus fructus. Jesus vtero claudit.

Ox precessit

Dies aūt appropinquauit. Itez vbi supra. Letat aia supra modū in cognitōe Vi tatis eius potissimū q̄ ingenij proprij vires ac facultatem excedit: nec haberi pōt nisi aliquo lumie diuine gratie iterueniēte: siue illud sit lumē appi tōis: siue visionis: siue fidei. Et qr hec nobis Vitas predicat: monstraturq fidei radio. s. q xps filius dei cōceptus fuerit de spū scō i ventre Vginali. Iccirco in pñti smone, p tāte Vi- tatis claritate itelligēda ac deuotiōe: dicem⁹ de conceptiōe mirifica ac stupēda dñi nostri iesu xpi. Et more solito, pponimus fructū suauissi- mū z dulcissimū huius sermonis q est. Jesus vtero claudit. in quo tres cōclusiones princi- pales declarabimus videlicet.

Prima cōclusio dicit spūs sancti supuentio
Secūda cōclusio dicit xpi cōceptio.
Tertia conclusio dicit corporis conditio.

Qd Vgo sacratissima cōcepit xpm supue- niēte i ea spū scō: z quare talis cōceptio attribui tur spūi scō: cuius filius nullo modo dictus est xps: atq quō exponit illud angelicū dictū spūs sanctus supueniet in te. Caplm. j.

Prima cōclusio dicit spūs sci supuētio Quia eni sm angelicū pmissū in xpi cōceptione spūs scūs supuenit in Vgie videt attribui spūi sancto spālr corporis xpi cō ceptio: quod couenies ostidit. s. Tho. di. 4. tertij li. z. 3. pte sūme. q. 32. triplici ratione.

Primo ratione charitatis.
Secūdo ratione liberalitatis.
Tertio ratione sanctitatis.

Primo couenieter attribuit spūi scō tal' cō- ceptio rōe charitatis. Spūs. n. scūs ē charitas vel amor dei patris z filij. Ex maximo autem amore dei, pueniut vt fili⁹ dei sibi carnē assumeret in vtero Vginali: vt dicit a Jo. 3. c. Secūdo couenieter dicit xps cōceptus de spū scō rōe liberalitatis. Vt. n. dictū ē supra fructu so z cōclusione. tertio nō aliqbus meritis: sz sola liberalitate z gratia dei fili⁹ carnē assūpsit: ideo spūi scō qui ē ipsa gratia cōceptio xpi attribuit: vt dicit Aug. in enchiridiō. Tertio cōceptio xpi attribuit spūi scō rōe sanctitatis. Quia eni spūs scūs ē spūs scificationis: vt dicit. Ro. 3. iō sicut alij p spm scm scificant spūaliter vt sunt filij dei adoptiui: ita xpus p spm scm ē in scitate cōceptus: vt esset filius dei naturalis: z ppter h angelus dixit btē Vgini. Idēq z qd nascet ex te sanctū vocabit fili⁹ dei: neq tamē xpus qr de spū scō cōceptus dicitur: fili⁹ ē spūs sci putādus: qr vt inqt aug⁹. in ench. Natus ē de spū scō xps: nō sicut fili⁹: z de Maria Vgine sicut filius. Doctor aūt seraphic⁹ dñs Boñ. i. 3. di. 4. dicit q hec locutio xps ē fili⁹ spūs sci. nullo mō ē admittenda: tum p p vitandū errorē cir- ca generatōem tpalem: tū circa generatōez eternā. Circa generatōem tpalem dz vitari error qr cū sm illā si diceret xps conceptus d Vgine spū scō: ac si spūs scūs ei⁹ eēt pater: z Vgo eius mater: iā videret ex hoc q xps nat⁹ eēt d Maria z spū scō: sicut nascitur, ples de viro z muli- ere: qd falsū ē: qr proles ptē accipit a patre z p- tē accipit a matre: i qua assimilat patri z matri i eadē forma z natura. Qd nullo mō ē reperire in xpo: q soli matri assimilat i natura assumpta Circa gnātōem eternā vitādus ē error: ne fiat cōfusio eternarū relationū z proprietatū. Vnd cū propriū sit psone patris gnāre respcū psōe filij: nullaten⁹ admittit xpm eē filiū spūs sancti i quo nō ē alia psona vel hypostasis q̄z illa quā pater ab eterno genuit. Hinc aug. vt dicit magister in. 3. di. 3. ait. Quis dicere audebit xpz eē filiū spūs sci: cū hoc ita sit absurdū: vt nulle fideliū aures valeāt sustinere: iō catholice inferēda ē auctoritas illa angeli. vz. Spūs sanct⁹ supueniet in te: nō. n. supuenit in Vginez scūs spūs vt eēt pater xpi: sed vt dicit Tho. in. 3. sē. di. 3. hec supuētio pōt multipliciter itelligi. prio

spūs scūs supueniet in te .i. sup possibilitatē z cursum nature veniet in te dādo fecunditatem z cōseruādo ꝟginitatē. Scdo spūs scūs supueniet in te .i. supra illud qd̄ habes de plenitudine eiꝰ in te. Qr sicut olim iplenit mētē: nunc pñtia filij sui iplebit vētrē opando filij dei conceptōem. Tertio exponit spūs scūs supueniet in te .i. desup celis veniet i te. Qr oē datum optimū desursū ē. iac. p̄. Quarto expōit spūs scūs supueniet i te .i. supra merita tua: z supra merita oīuz creaturaꝝ. Quīto exponit spūs scūs supueniet in te .i. sup oēs q añ te fuerunt z erūt: vt sis eiꝰ tabernaculū: tēplū: z sacrarium. Ex his cū audimꝰ spm̄ scm̄ supuenisse stati ope ris magnitudinē admiremur: veneremurq; i ꝟgine secūda amplissimū munꝰ plenitudinis gratie sibi cōcesse: q̄ t ta fuit: vt sola eēt illiꝰ mater i terris qui solum habet patrem in celis

Qd̄ xp̄i cōceptio fuit admirabilis valde: tū ꝓpter tp̄s qr facta ē in īstanti: tum propter virginem in qua est facta: tum propter gratiā anime christi. Capitulum .2.

S Ecunda cōclusio dicit cōceptōis. Fuit eqdem xp̄i cōceptio admirabilis valde triplici ratione.

Prima ratio dicit temporis.
Secūda ratio dicit virginis.
Tertia rō dicit gratie.

Primo fuit admirabilis cōceptio xp̄i rōne tp̄is: qr fuit subitanea z in īstāti: nostra āt ē successiua z i tp̄e: vt dicit Jo. Dama. Qd̄ sic fuerit talis cōceptio declarat scūs Tho. in .3. sen. di. 3. q. 2. z in .3. pte sume. q. 33. tali rōe. Conceptio xp̄i scā fuit ꝟtute diuina. Virtꝰ aūt diuina cū sit ifinita effectū suū subito z in īstanti ꝓducē pōt. Jō in cōceptōe xp̄i qttuor codē īstāti fuerūt. Prīo .s. cōuersio sanguinis purissimi btē ꝟginis in carnē z alias ptes corporis xp̄i. Secūdo formatio mēbroꝝ orgāicoꝝ. Tertio aīatio corpis organici. Quarto assumptō corporis aīati ī vnitatē diuine psōe. Jn nobis āt p ꝟtutē finitā: z defectū agētis: z pp dispōnem patiētis: hec successiue cōtingunt ita q materis cōceptio nō pficit nisi vsq; ad certā diē: vt phs dicit .9. de aīalibꝰ z silr scie. Jn xp̄i aūt cōceptōe materna quā ꝟgo ministrauit stati formā z figurā hūani corporis accepit. Secūdo xp̄i cōceptio fuit mirabilis rōne ꝟginis. Magnū nāq; aliqd̄ miraculū contingit eē duobus modis. Vno mō qñ agēs nec ē nāle: nec mā ē nāliter ꝓportionata ad talē formā: vt formatio hoīs de limo terre: que ē miraculosa tā ex parte agētis q̄z ex pte materie patiētis. Alio mō contingit miraculū: qñ mā ē nāle: agēs aūt est supnaturale: sicut qñ aliqs a febre sanatur. Qr ergo mā quā ꝟgo administrauit ad formatiōem corporis xp̄i fuit nālis: ex qua corpus hoīs nāliter formari pōt: z propter hanc materiam naturalem quā virgo preparauit ad conceptionē corporis christi: xp̄s dicitur naturalis filiꝰ virginis: s; ꝟtus formās fuit diuina .s. ꝟtutis spiritꝰ sci: z qr vnūqdq; magis iudicat̄ fm formā q̄z fm materiā: magis fm agēs q̄z fm patiēs. Jnde ē q cōceptio corporis xp̄i d; dici simplr miraculosa z supnaturalis. Secūdū qd ꝟo .s. ex pte materie quā ꝟgo p̄pauit pōt dici nālis.

Sed forte aliqs arguet q cōceptio xp̄i ēt ex pte ꝟtutis actiue sit naturalis tali rōe. Jn illuiatiōe ceci q̄zuis potētia visiua miraculose detur tñ post acceptam potentiā cecus nāliter videt. S; spūs scūs ꝟgini potentiā generatiuā dedit. Ergo postea nāliter gnāuit. Ad hoc rñdet scūs Tho. i .3. di .3. duobus modis. prio q nō est simile exemplū: eo q ceco illuminato datur potentia visiua sine oi dispōne cōtraria visioni z ideo opatio seu visio sequēs ē naturalis. S; potentia generandi data ē ꝟgini manēte ꝟginitate: que ē dispō contraria ad conceptū. Alio modo pōt dici q exēplum nō ē simile: eo q ceco illuminato datur potētia passiua: cuius opatio ē ꝓpter hoc q mouetur ab agēte nāli .s. colore: z iō illa visio ē naturalis. S; ꝟgini datur potētia generādi p hoc q mota ē eius potētia passiua ad generādū ab agēte supnaturali: idō cōceptio corporis xp̄i ē miraculosa. Hinc Anselmus ait. li. de conceptu ꝟginali. Spūs scūs ꝟtus altissimi viꝝ virginē de muliere ꝟgine mirabiliter ꝓpagauit. Tertio xp̄i conceptio fuit mirabilis rōe gratie: qr vt dicit Alex. in .3. xp̄s ab īstanti sue cōceptōis fuit ita plenus gratia: q eiꝰ gratia augeri nō potuit. Nā augmentū nō cōpetit rei fm q res ē iterior: z tota potētialitas capacitatis alicuiꝰ est ipleta ex fine iplēte: z iō nō h; iterius quo crescat. Et qr aīa xp̄i ab initio cōceptōis fini vltimo ē vnita: nō solū p fruitōem vt eēt pfectus cōprehēsor: s; ēt p ꝟbi vnionem: iō gratia eius augeri non potuit.

Qd̄ corpus dñi nostri iesu xp̄i fuit in instāti formatū assumptū: z quare illud nō fuit productum in perfecta quantitate. Capitulum .3.

T Ertia cōclusio dicitur corporis cōditio fuit .n. corpus dñi nostri iesu xp̄i vtero virginis

ro v̄ginis clausum in conceptione triplici cō-
ditione sociatum: videlicet.
Prima dicitur formatio.
Secunda dicitur animatio.
Tertia dicitur assumptio.

Prima cōditio dicitur formatio: q̄ corpus
xp̄i ī istāti cōceptōis fuit pfecte formatū q̄tum
ad pfectā organizatiōez ꝛ dispōnem mēbroꝝ.
Qd pbatur p Aug. li. de fide ad Petruz di-
centē. Firmissime tene: ꝛ nullatenus dubites
nō carnē xp̄i sine diuinitate ī vtero v̄ginis su-
isse cōceptā prius q̄z susciperetur a v̄bo. Et hoc
dicimus fm magistrū in. 3. q verbū non susce
pit nisi carnē formatā. Dñs aūt Boñ. supra p̄
fa̅ta di. dicit hoc fuisse conueniēs triplici rōne.
Primo ex parte verbi assumentis.
Secundo ex parte virtutis operantis.
Tertio ex parte virginis concipiētis.

Prima rō sumitur ex pte v̄bi assumētis:
q̄ nō debebat v̄bum assumere ptē humane na
ture: vt eēt hō fm qd: sz fm totā humanā nām
ꝛ ita carnē ꝛ aiam: maxime cū aia det carni cō
uenientiā vt vniatur cū diuina natura. Et qm̄
aia nō ē nata vniri nisi carni formate ꝛ organi
zate: iō in primo istanti conceptōis necesse fuit
corpus xp̄i ad pfectā organizationem adduci.
Unde Aug. li. de tri. Nō ex vtero v̄ginis pri
us caro cōcepta ē ꝛ postea diuinitas ī carnem:
sed mox vt dei verbū ī vteꝝ venit factū ē caro:
seruata pprietate nature: ꝛ pfectus hō ī vnita-
te carnis humane. Scd̄a rō sumitur ex pte v̄
tutis opantis: q̄ virtus diuina opatur mirabi
liter. Hoc aūt ē miraculū miraculoꝝ: q femia
cōcipiat deū: iō ad sue mirabilis potētie ostensi
onē subito formauit illud corp⁹: qd forte natu-
ra nō poterat nisi successiue. Tertia rō sumi-
tur ex pte virginis cōcipiētis: que statim vt cō
sēsit repleta fuit spū scō: ꝛ mater dei effecta. Et
qm̄ mater dei nō erat: nisi deus vnitus eēt car
ni quā cōcipiebat: ꝛ caro nec deo nec aie deberet
vniri: nisi haberet mēbroꝝ distictōem conue-
nientē. Hic est q ab instanti cōceptōis ī mem
broꝝ distictōe corpus xp̄i debuit esse pfectum
Sed tamē hic remanet mens dubia: cur cor-
pus illud pfectū q̄tum ad organizatōem nō fu
it pductum sine formatū in pfectōne quātū ad
q̄titatem. Nō. n. fuit corpus Ade nobilioris
conditōis q̄z corpus xp̄i: ꝛ tamē illud ī instāti
creatōis fuit pfecte a deo formatū quantum ad
q̄ntitatem molis. Et hoc dicit domin⁹ Bon.
vbi supra. Respondetur q pfectō quantitatis

illius corporis fuit opatione nature cui⁹ ē opa-
ri fm tpis successionē. Et lz deus aliter de illo
corpore facere potuisset: voluit tamē sic esse tri
plici ratione. Primo propter legis vniuer
sitatis conseruationem.
Secundo propter fidei confirmatiōem.
Tertio propter humilitatis xp̄i cōmendatōem

Pria ergo rō fuit pp legis vniuersitatis cō
seruatōem. Nā de⁹ vnicuiqz nature cōcessit p
priā opatōem: nec vtitur miraculo vbi natura
p se pōt sufficiēter opari. Et q̄ nā in xp̄o satis
sufficiēter poterat corp⁹ xp̄i ad pfectā quātitatē
deducere: iō qd in illo derogabat ei⁹ dignitati
noluit de⁹ tp̄s anticipare tāq̄z iustus vniuer-
tatis administrator vt vnūqdqz iuxta virtutez
sibi cōueniētē opari sineret. Et hoc qdē cōuenie
bat: q̄ nāz nolebat pimere: sz repare. Scd̄a
rō fuit pp fidei cōfirmatōem. In hoc. n. veri-
tas fidei cōfirmatur ad firmiter credēdū q xp̄s
nō fātasticā: sz verā carnē assūpsit. Tertia rō
fuit pp hūilitatis xp̄i cōmēdatōem. Cōmēda
tur nāqz sua hūilitas: quādo nō solū dei fili⁹ fa
ctus ē hō: sz nat⁹ ē puul⁹ materno lacte nutrit⁹
ī cuna vagiēs ītra matris brachia gestat⁹ ꝛ offi
cia q̄qz suscipiēs qb⁹ infātuli īdigere solēt. Se
cūda conditō corporis xp̄i dicitur aiatio. Fuit
nēpe illd corpus preter morē alioꝝ: vt dcm̄ ē
in instāti aiatū. De qua aiatōne diffusi⁹ dicturi
sumus ī sequētib⁹. Tertia cōditō illi⁹ corpis
fuit assumptio: q̄ ī codē ēt istāti fuit a verbo as
sūptū. Unde Greg. 18. li. moral. Angelo an
nūciāte: ꝛ spū. s. adueniēte mox verbū ī vtero:
ꝛ mox ītra vteꝝ verbū caro. Quib⁹ diligenter
cōsideratis si xp̄m īspicē volucrim⁹ in vtero v̄
ginis reclusuz ducemur ad igētes grās ei p-
soluēdas: q p nobis petōrib⁹ ꝛ p nobis misis
ꝛ vilissimis v̄miculis: p nobis inimicis eter
ni patris. 9. mēsib⁹ hītare voluit ī thalamo v̄-
ginali. Sz qd dicem⁹ de virgie illa gratiosissi-
ma q̄ talē filiū tenebat ī vtero. O res digna mi
ratu. O stupēdū pdigiū. O ieffabile sacramē
tū. Stat ī sua cellula v̄go dvota ꝛ ī ventre suo
baiulat quē celi ꝛ terra cape nō possūt. Scie-
bat se virginē eē. Expiebatur se iā concepisse.
Certissima erat ex angelica īstructōe de noui-
tate tāti miraculi: q̄ cōcepat filiū dei hūani ge-
neris redēptorē. Multa erāt ī ei⁹ corde suaui-
tatis repletio multa ī mēte dulcedo: ꝛ copia io
cūditatis. Leue pōd⁹ leuiqz sustiebat. o quot la
chryme fluebēt ex oculis illi⁹ virginis: humi-
lis in tali gestione tanti filij iubilantis. O quid

dicebat. Quid loq̄bat. Quid cogitabat. Certe humana mens secreta huiusmodi plene exco/gitare nō valet. Possumus tamē pie credere puellā illā deo dilectā die noctuq; in semetipsa dixisse: filiū dei in ventre habeo. Ipsu; teneo quē prophete p̄dixerunt: quē patriarche p̄nunciauerunt: quē sancti patres desiderauerūt: qui mundū saluare debet: qui infernū expoliabit: q paradisum aperiet: q angelos letificabit. Ipse est dei filius. Ipse est me⁹ filius. O fili mi dulcissime. O fili mi amātissime. O fili mi pijssi/me: quem corde credo: corpore teneo: quādo te oculis ꝓprijs aspiciā. Quādo te infantulū natu; lacte depascā. Vnde hoc mihi: vt tu me in tuā matrē elegeris. Gratias tibi ago de⁹ me⁹ qui sis in eternū benedictus. Hec ꝛ similia poterat virgo mēte reuoluere. Nos aūt debiles ꝛ infirmi eā precemur humilib⁹ precib⁹: vt pro nobis intercedere velit apud suū dilectū filiū regnantē in celis que; ipsa tenuit in vtero incar/natū in terris: qui est benedictus ꝛc. amē.

Dominica secunda de aduentu. Sermo de diuinitate Iesu christi: q sicut fuit verus ꝛ p̄fectus hō: ita fuit verus ꝛ p̄fectus de⁹: qđ si q̄s nō crederet: absq; dubio periret: q2 ita debem⁹ credere xp̄m deū vt etiā nō negemus hominem: ꝛ ita ipsum hominē tenemur cōfiteri vt etiā deu; esse nō dubitemus.

Octauus fructus. Iesus est filius dei.

b Eatus qui non fuerit scandaliçatus i me. Verba sunt redēptoris nostri originaliter Math. xi. c. ꝛ in euāgelio p̄sentis dn̄ice. Conat̄ antiquus hostis q̄ztū potest mentē euertere a luce veritatis: vt errore disseminato in animā sibi credente; eam facile decipiat: atq; deducat per semitā vitioꝝ. Et inter cetera conat̄ sugge/rere his qui vel curiosi vel inertes fuerint opi/niones varias falsas ꝛ impias circa incarnationis sacratissime mysteria. De q̄bus q male sentit de xp̄o redemptore vere scandaliçat̄: ꝛ a sua salute procul dubio efficitur alienus. Iccirco redemptor noster discipulos Ioannis instruxit dicens eos fore beatos q nō scandaliçant̄ in ipso. i. qui bene sapiunt de diuinitate ꝛ humanitate. Et q̄m xp̄m incarnatū ita cōfiteri debemus hominē vt nō negemus deū. Ideo in p̄n̄ti ser/mone de iesu xp̄i diuinitate dicturi sum⁹. De qua nullus in xp̄o scādalizari d3: q2 oēs ipsum credere tenemur veꝝ hominē ꝛ veꝝ deum: ad qđ plenius intelligendū veritatē hāc curabim⁹ declarare sub vno fructu. s. Iesus est fili⁹ dei. Pro quo notabim⁹ tres ꝯclusiōes p̄ncipales.

Prima cōclusio dicit̄ testificationis.
Secūda ꝯclusio dicit̄ attributionis.
Tertia cōclusio dicit̄ op̄ationis.

Quod xp̄s deus sit: q2 hoc habet̄ ex testimonio humano angelico ꝛ diuino: ita q̄ tā scripture iudeoꝝ q̄; gentiliū siue etiā christianoꝝ cla/mant christū esse veꝝ deū. Cap. .I.

p Rima cōclusio dicit̄ testificatōis. Colligim⁹ nāq; xp̄m esse filiū dei ex multiplici testimonio scripturaꝝ q̄ de ipso loquunt̄: de q̄b⁹ aliq̄s adducam⁹. Pro quaꝝ ordinatione annotabim⁹ triplex testimoniū in scriptura inuentū siue repertū de dn̄o iesu christo.

Primū dicitur humanū.
Secundū dicitur angelicū.
Tertiū dicit̄ diuinum.

Primū testimoniū dicit̄ humanū: qđ ꝓferūt iudei: ꝛ testificant̄ gentiles: ꝛ inimici xp̄i manifestant. Primo nāq; iudei testificant̄ diuinitate; xp̄i. Ecce ia; Esaias icipit loq. Dicit. ix. c. Paruul⁹ natus ē nobis ꝛ fili⁹ dat⁹ ē nobis. Ecce humanitas. Et sequit̄. Et vocabit̄ nomē ei⁹ admirabilis cōsiliarius: de⁹ fortis: pater fu/turi seculi: p̄nceps pacis. Ecce diuinitas. Quia vt dicit Nico. de lira. sup h̄ passu. Translatio. 70. interpretū h3. Et vocabit̄ nomen ei⁹ magni cōsilij angelus: in trāslatione v̄o chaldaica h̄r. Vocabit̄ nomē ei⁹ p̄manens in secula messias. Itē Hiere. 23. Ecce dies veniunt dicit dn̄s: ꝛ suscitabo dauid germē iustū. Trāslatio chaldaica h3: statuā messia; iustū. Et subdit̄. Et hoc ē nomē qđ vocabunt eu; dn̄s iustus noster. In hebreo v̄o ponit̄ nomē dei thetagramaton: vt dicit Nico. de lira: qđ est nomē solā essentiam dei significans pro vt dicit Rabbi Salomon. Itē Baruch. 3. c. Hic est de⁹ noster: ꝛ nō estimabit̄ ali⁹ aduersus eū. Ecce diuinitas. Et in/fra. Post hoc in terris visus est ꝛ cū hoib⁹ cō/uersatus est. Ecce humanitas. Itē Ioh bap. q xp̄m baptizauit dicit. Ioh. I. Vidi sp̄m descē/dente; q̄si columbā de celo: ꝛ manētē sup eū: ꝛ ego nesciebā eū: s3 q me misit baptizare in aqua ille mihi dixit: sup quē videris spiritū descēdētē ꝛ manētē sup eū: hic est q baptizat in sp̄ū scō: et ego vidi ꝛ testimoniū p̄hibui q2 hic est fili⁹ dei. Itē Nathanael dixit xp̄o Ioh. I. Tu es filius dei. Et Petr⁹ apostoloꝝ princeps Math. 16. a xp̄o interrogatus respondit. Tu es xp̄s fili⁹ dei viui

dei viui. Et sancta Martha Johã. xi. ca. dixit xp̃o. Ego credidi q̃ tu es xp̃s filius dei viui q in hunc mundũ venisti. Et Centurio Math. 27. c. dixit de xp̃o. Vere filius dei erat iste. Et Josephus iudeus de xp̃o loquens in. 18. li. antiquitatũ ait. Fuit predictis tp̃ibus sapiẽs vir: si tñ eũ virũ nominare fas ẽ. Erat. n. mirabiliũ operũ effector ꝛ doctor omniũ eorũ qui libenter ea q̃ vera sunt audiũt: ꝛ multos quidẽ iudeorũ multos quoq; ex gẽtibus sibi adiunxit: xp̃s h̃ erat: hunc accusatione primorũ nostre gentis virorũ cũ Pilatus eũ in cruce agendũ decreuisset nõ deseruerũt hi qui ab initio dilexerũt eũ. Apparuit eniꝫ eis tertia die iterũ viuens s̃m q̃ diuinitus inspirati ꝓphete vel hec vel alia de eo innumera miracula predixerũt: sed ꝛ in hodiernuꝫ diẽ xp̃ianorũ q ab ipso nominati sunt ꝛ nomen p̃seuerat ꝛ gens. hec Josephus. Itẽ rabbi Moyses in li. de iudicibus. de xp̃o loquens dixit. Jesus nazarenus visus est esse messias. Et Paul⁹ ap̃ls ad Heb. p̃mo. c. inq̃t. Multipharia multisq; modis olim de⁹ loquens patribus in ꝓphetis: nouissime diebus istis locut⁹ ẽ nobis in filio quẽ cõstituit heredẽ vniuersorũ p̃ quẽ fecit ꝛ secula. Et ad Ro. primo. Q̃d ante ꝓmiserat in scripturis sanctis de filio suo ꝛc̃. Et ad Titũ. 2. c. Apparuit gratia dei ꝛ saluatoris nostri. Insup̃ testimoniũ asserunt de xp̃i diuinitate gentiles ꝛ pagani. Nã calcidius sup̃. 2. Thimei Platõis. ponit de stella creata i xp̃i natiuitate: ꝛ dicit q̃ stella illa non fuit morbos ꝛ mortẽ denuncians: sed aduentũ dei venerabilis ad hũane ꝯsummatõis rerũq; mortaliũ grãꝫ Quã stellã cũ nocturno tp̃e ĩspexissẽt caldeorũ ꝑfecto viri sapientes: ꝛ in ꝯsideratõe rerũ celestiũ satis exercitati: significasse dicũt recentẽ ortum dei. Itẽ in li. quodã reperto apud Tholetuꝫ in quodã saxo tp̃e Ferdinãdi regis castelle q scriptus erat lr̃a hebraica greca ꝛ latina: loquẽs de triplici mundo: ponẽs xp̃m in tertio mũdo dicebat. In tertio mũdo filius dei nascet̃ ex virgine Maria: ꝛ ꝓ salute omniũ patiet̃. Et erat ibi scriptũ q̃ liber ille tp̃e dicti regis deberet iueniri. Itẽ Sibylla erythrea. vt Aug. dicit. 18. li. de ci. dei. versus quosdã cõposuit de fine mũdi quorũ prime lr̃e iuncte sonãt Jesus xp̃s thenet hyros sother: q̃d est latine iesus xp̃s fili⁹ dei saluator. De alijs autẽ Sibyllis q̃ de xp̃o ꝓphetarunt dicẽtes ipsum esse filiũ dei: ad p̃sens taceo quoniã ipsarũ dicta nõ potui autẽtice inuenire: lꝫ de ipsis inueniat̃ hysidorus. 8. ethimol̃. lib. loquẽs: quas decẽ fuisse cõmemorat. Prima ꝑsica: que fuit de persis. Secũda libyca. Tertia delphica in tẽplo delphici Apollinis genita q̃ ante troiana bella vaticinata est cuius plurimos versus operi suo Homerus inseruit. Quarta chimeria in italia. Quinta Erythrea noĩe Herophila in babylone orta q̃ grecis ilion petẽtib⁹ vaticinata peliturã esse troiã ꝛ Homerũ mẽdacia scripturũ. Dicta aũt Erythrea: q̃ in eadẽ insula eius inuenta sunt carmina. Sexta Samia a samo insula vnde fuit cognominata Septima Cumana nomine Amalthea: que. 9. libros attulit tarquinio prisco: i q̃bus erãt decreta romana cõscripta. Ipsa enim Cumea est de q̃ Virgilius dicit. Vltima cumei venit iam carminis etas. Dicta aũt fuit Cumana a cuma ciuitate: q̃ est in cãpania: cuius sepulchruꝫ in sicilia adhuc manet. Octaua hellespontia i agro troiano nata: que scribit̃ Solonis ꝛ Cyri fuisse temporibus. Nona phrygia. Decima tyburtina. De his fertur q̃ in suis carminibus de xp̃o deo et homine multa p̃dixerũt. Itẽ in histori js romanorũ inueniť q̃ tempore Cõstantini imperatoris ꝛ helene matris eius inuentũ fuit quoddaꝫ sepulchrũ cõstãtinopoli: in quo iacebat hõ aureaꝫ laminã habẽs: in qua scriptũ erat: xp̃s nascetur de virgine. Credo in eum. O sol ꝛ luna sub Helene ꝛ Constantini temporib⁹ iterũ me videbitis. Postremo xp̃i diuinitatẽ testantur inimici sui. Si loquamur de iudeis: ecce q̃ dispersi sunt per vniuersum mũdum dati i obprobrium cũctis gẽtibus. Si dicamus de romanis impatoribus christũ ꝑsequẽtibus i martyribus suis: nõne oẽs perierũt crudeli morte. Patet de Nerone qui ab iperio depositus extra vrbem miserabiliter mortuus est. Domitianus a senatu romano iterfectus est. Decius a diabolo eiectus decessit. Diocletianus primo ab imperio depositus inde strãgulatus ẽ. Maximianus occisus ẽ. Sic ꝛ alij: vt Marẽtius. Gallus. Valerius. Seruius. Volusianus. Constans Julianus. Theodoricus: ꝛ ceteri q xp̃m male impugnãtes: male finierũt. Si hereticos attendam⁹ iuenim⁹ de ipsis q̃ manu dei fuerũt percussi. Et ceteris dimissis: ne ꝓlixitas tediũ generet: cõtra Arriũ illũ maledictũ dirigamus sermonẽ: qui ob impietatẽ suã dãnatus est i generali cõcilio Niceno: vt nõ at̃. 15. di. c. canones. Iste fuit ille maledictus nequã: qui multa falsa de xp̃i diuinitate pessime dogmatizauit. Vt enim dicit Cassiodorus li. [illegible] historie tripar

tite: ⁊ Eusebius in .x. lib. historie ecclesiastice. Arrius fuit ꝑsbyter alexādrinus in sacris litteris eruditissimus: cupidus glorie: ⁊ hypocrita magnus q̄ videns Alexādrū ordinatū in episcopū alexādrinū: qd̓ ipse cupiebat: eidē inuidit: ⁊ cū Alexāder filiū equalē patri esse diceret: vt ipsuꝫ impugnaret cepit cōtrariū asserere: dicebatqꝫ filium creaturā a substātia patris separatū. Hoc tempore Siluester rome ⁊ cōstātinus magnus imꝑator in cōstātinopolitana vrbe cōciliū ordinari fecit in Nicea: in quo cōcilio vt dictū est reprobati sunt Arrius ⁊ sequaces eius. Mortuo vero Cōstātiono. Cōstātini filius imperiū orientis tenuit: q̄ Arriū i gratiā recepit deceptus ab eo: quoniā fatebat̄ se credere symbolū apostolorū: ⁊ maliciose hoc iureiurādo cōfirmauit. Reuersusqꝫ est hoc modo cōstātinopolim cū cōplicibus suis: ⁊ volebāt cōciliū celebrare. Quod sentiēs Alexāder conatus est īpedire: sꝫ nequiens aperte dixit Arrium nō eē catholicuꝫ nec licere infringi sentētiaꝫ episcoporuꝫ. Tunc Eusebius q̄dam fauens Arrio dixit Alexādro iureiurādo ꝙ nisi publica cōmunione Arriū cū vniuersis apud se susciperet: tertia die ipse ad exiliū mitteretur. Discedens ergo mestus Alexander orabat ne Eusebi verba sortirent̄ effectū. Igitur vna die sub altare pronus iacuit tota nocte rogās deuꝫ vt impediret maliciā inimicoꝝ suoꝝ. Post h̄ ad palatiū imperator vocauit Arriū petens an cōcilij decreta seruaret. Cui respōdit. Ita. Credens ergo verbis arrij suscipi eū ab alexandro in cōmunione ꝑcepit. Erat enim tūc sabbatum ante pasca resurrectionis: itaqꝫ dū arrius egressus esset imperatoris aulā ⁊ honorarent̄ obseq̄is satellitū Eusebij ac populi: sicqꝫ magnificus incederet p̱ vrbem: tādē ad locū venit cui nomen est foruꝫ Cōstātini. Ibi totus tremefactus ē et ventris sui solutio facta eū coegit secessum querere. Et nō tātū feces: sed fluxū sanguinis cum intestinis emisit. Splen etiā fluxit ⁊ iecur. Et in tam fetido actu mors subsecuta est. Audiuimus ergo ex huiusmodi exemplis quāta sit potentia huius crucifixi: qui nisi deus fuisset: nō fecisset talia. Secūdum testimoniū manifestās xp̄i diuinitateꝫ dicit̄ angelicū. Ab ipsis nāqꝫ angelis habemus ꝙ xp̄s fuerit filius dei. s. ab angelo Gabriele dicēte virgini Marie. Cōcipies ⁊c̄. Quod nascet̄ ex te sanctuꝫ vocabitur filius dei. Et ab angelo permonēte Joseph Math. 1. Et ab angelis qui post ieiuniū .40. dieꝝ accesserūt ⁊ ministrabāt ei. Math. 4. c. Tertiū testimoniuꝫ ad comprobādā christi diuinitatē dicit̄ diuinuꝫ. Nā Math. 17. audita est vox de celo a Petro Jacobo ⁊ Joāne. Hic est filius meus dilectus in quo mihi bene complacui. Et iterū instāte tempore passionis Johā. 12. c. ipso iesu dicēte patri: pater clarifica filiū tuū: vox patris audita est. Et clarificaui ⁊ iteꝝ clarificabo. Sufficiant igit̄ tot testimonia: lꝫ possumus dicere ꝙ quecūqꝫ martyrū gesta doctoꝝ ⁊ sanctoꝝ exempla xp̄m deū esse declarāt. De q̄bus alias dictuꝝ diffusius erimus donāte deo omnipotēte in tractatu de doctrina xp̄iana.

Q̄d xp̄s deus sit: q2 sibi attribuunt̄ in scriptura diuina que soli deo cōueniunt. s. sanctificatio animaꝝ: remissio peccatorum: productio mundi. Capitulum. .2.

Ecūda ꝯclusio dicit̄ attributionis. Attribuunt̄ nāqꝫ i scriptura dn̄o iesu xp̄o quedā q̄ soli deo cōueniunt.

Primū dicit̄ animaꝝ sanctificatio.
Secundū dicit̄ peccatoꝝ remissio.
Tertiū dicit̄ mundi productio.

Primū qd̓ deo cōuenit dicit̄ animaꝝ sanctificatio: vt patet Leuit. 21. c. vbi dicit̄. Ego dominus q̄ sanctifico vos. Et h̄ dicit̄ ad Heb. 2. Qui sanctificat ⁊ q̄ sanctificant̄ ex vno oēs ⁊c̄. Et ad Heb. vlti. Jesus vt sanctificaret populuꝫ p̱ sanguinē suū extra portā passus est. Secūdū qd̓ deo cōuenit dicit̄ peccatoꝝ remissio. Unde Esa. 43. Ego sum qui deleo iniquitates vestras. Unde Math. primo angelus dixit Joseph. Ipse saluū faciet populū suū a peccatis eoruꝫ. Et Math. 9. cum quidā ex scribis intra se murmurauerūt: q2 xp̄s dixit paralitico. Cōfide fili remittunt̄ tibi peccata tua: xp̄s dixit. Ut q̄d cogitatis mala in cordibus vestris. Quid est facilius dicere remittunt̄ tibi peccata tua: an dicere surge ⁊ ambula. Ut sciatis aūt q2 filius hominis habet potestatē in terra dimittendi peccata: tunc ait paralytico. Surge tolle lectū tuuꝫ: et vade in domū tuā. Tertiū qd̓ deo cōuenit est mundi ꝓductio. iuxta illud Esa. 48. Ego ipse primus ⁊ nouissimus: manus quoqꝫ mea fundauit terrā: ⁊ dextera mea mēsa est celos. Et hoc attribuit̄ xp̄o Jo. primo cū dicit̄. In principio erat verbū ⁊c̄. Omnia per ipsum facta sunt. Et infra. Mundus p̱ ipsum factus est. Quod de filio dei domino iesu christo dicitur sicut postea dicitur in cōclusione. Et verbū caro factū est: ⁊ habitauit in nobis ⁊c̄.

Quod xp̄s sit deus: quia fecit mirabilia: que

fuerunt

fuerunt sufficiens testimoniũ diuinitatis sue ꝓ
pter speciem opeꝝ: propter modũ: ⁊ ꝓpter do-
cumentum. Capitulũ. .3.

Ertia ɔclusio dicit̃ opatõis. Mõstrãt
xp̃m esse deũ opa miraculosa ꝑ ipsum
facte. De qbꝰ dicebat Joh.5.c. Opa
q̃ ego facio in noĩe p̃ris mei: ipsa testimoniũ ꝑ-
hibent de me. Miracula quoq̃ xp̃i f̃z. Tho.3.
pte.q.43.ar.3. fuerunt testimoniũ diuinitatis
sue maxime ꝓpter tria.

Primo ꝓpter speciem operum.
Secundo ꝓpter modum.
Tertio ꝓpter documentum.

Primo ꝑꝑ speciẽ operũ: q̃r trãscẽdebãt oẽz
ptãtẽ create nãe: ꝓpterea fieri nõ poterant nisi
diuina ꝟtute. Vñ cecus dicebat a seculo nõ est
auditũ: q̃ apuit qs oculos ceci nati. Nisi eẽt h̃
hõ a deo: nõ posset facere qcq̃z Joh.9.c. Se
cũdo ꝑꝑ modũ: q̃r xp̃s faciebat miracula ꝓpria
ꝟtute ⁊ auctoritate. Vñ Luc.6. scriptũ ẽ. Vir
tus de illo exibat ⁊ sanabat oẽs. ⁊ Math.8.c.
Jmꝑauit ventis ⁊ mari ⁊ facta ẽ trãqllitas ma
gna. Et Luc.7.c. resuscitãs adolescentẽ dixit.
Adolescẽs tibi dico surge. Et Joh.xi.c. i re-
resurrectõe Lazari dixit. Lazare veni foras. Et
sic de alijs miraculis eiꝰ. Alij vero q miracula fe
cerũt: fecerũt ipsa nõ ꝟtute ꝓpria: s̃z ꝟtute diui
na vel ꝟtute ipsiꝰ xp̃i icarnati. Vñ Petrus vt
scribit̃ i actõibꝰ aplõꝝ act.3.c. dixit ei q.40.an.
ꝑ seipsũz nõ poterat ãbulare: ⁊ sedebat ad portã
tẽpli: i noĩe iesu xp̃i nazareni surge ⁊ ãbula. Et
si dicat̃ q̃ i resurrectõe Lazari xp̃s egerit grãs
deo p̃ri: r̃ñdet̃. Aliud ẽ grãs referre: ⁊ aliud est
grãs ipetrare. Primũ nõ p̃supponit scd̃m: sed
bñ ecõuerso. Jnsuꝑ q̃re xp̃s grãs egerit habet̃
ibi Joh.xi. Ego.n. sciebã q̃ semꝑ me audis: s̃z
ꝑꝑ populũ q circunstat dixi: vt credat: q̃r tu me
misisti. Et si dicat̃ q̃ deꝰ orauit. dicit Beda q̃
nõ orauit ad petẽdũ suffragiũ: s̃z ad dãdũ exem
plũ. Tertio miracula eiꝰ fuerũt testimoniũ suf
ficiens diuinitatis sue ꝑꝑ documẽtũ: q̃r se filiũz
dei p̃dicabat: qd̾ nisi veꝝ fuisset: nequaq̃z ei asti
tisset diuina ꝟtus i miraculoꝝ opatõe. Nã ipos
sibile ẽ tã scelesto mẽdacio quãtũ ẽ illd̾ si nõ eẽt
veꝝ: ipsũz deũ ferre testimoniũ ꝑ opa infinite
ꝟtutis q̃ sunt miracula ꝟa. Et ꝑꝑ h̃ ɔueniẽs
fuit xp̃i r̃ñsio: quã fecit his q a ioãne icarcerato
fuerũt missi: quos Joh. misit ad xp̃z vt iterro
garẽt eũ. Tu es q̃ vẽturꝰ es: an aliũ expectamꝰ
Qd̾ s̃z greg. Joh. fecit nõ dubitãs ip̃z eẽ mũ
di saluatorẽ: s̃z ignorãs an ad ifernũ eẽt i ꝓpria
ꝑsona descensurꝰ. Sciebat.n. q̃ ꝟtus passiõis
extẽdẽda erat vsq̃z ad eos q i limbo erãt s̃z am-
bro. s̃. Lucã: qd̾ nõ fuit ex ignorãtia s̃z ex q̃daz
pietate. Vel sicut Criso. voluit vt satisfaceret in
hac q̃stione discipulis suis qbꝰ duꝝ videbat̃ me
lius de xp̃o credere q̃z de ioãne. Jõ xp̃s se deũ
ɔtestãs: cũtes inq̃t renũciate ioãni q̃ audistis:
⁊ vidistis. Ceci vidẽt: claudi ãbulãt: leprosi mũ
dant̃: surdi audiũt: mortui resurgũt: pauperes
euãgelizant̃. Jn qbus oĩbꝰ se deũz declarabat.
Nõ dedignet̃ ergo gẽtilis nec idolatra nec ifi-
delis q̃sq̃z xp̃o se subdere: q̃r videt eũ vl' vagiẽtẽ
i cuna: vl' lachrymãtẽ i brachijs m̃ris: vl' fascia
p̃cinctũ: vl' famescẽtẽ: vel sudãtẽ: vl' ɔtumelias
patiẽtẽ: vel in cruce pẽdẽtẽ: vel moriẽtẽ in me
dio latronũ: q̃r h̃ oĩa i ipso fuerũt s̃z assumptam
nãm: s̃uata tñ in eodẽ supposito ꝓprietate natu
re diuine. O mũdi suꝑbia detestãda. o temera-
ria mẽtis humane curiositas. Certe ille q cum
hoĩbꝰ visus est: videbit̃ i gloria maiestatis sue:
qñ ɔgregabunt̃ añ eũ oẽs gẽtes. Et q eũ deri
serũt: ⁊ q ei nõ crediderũt: ⁊ q eũ nõ adorauerũt
ɔdemnabunt̃ i ignẽ eternũ. Qui aũt amici eiꝰ
esse voluerint accipient benedictionẽ seu beati-
tudinẽ eternã ꝓmissam: ad quaz nos ꝑducat q
est benedictus in secula seculoꝝ. amẽ.

Feria secunda post dominicã secũdã de ad-
uentu. Sermo de gloria ⁊ sublimitate verbi in
carnati: ɔ̃ hereticos q xp̃m dei filiũz ita confessi
sunt vt eũ inferiorẽ patre ac minorem dixerint.

Fructus nonus. Jesus magnificatus.

Eatus qui nõ fuerit ⁊c̃. Jnsur
rexerunt qdaz spiritu maligno
inflãti q ꝟbi incarnat gloriã et
honorez paruifacere studuerũt
Nã cũ audierũt xp̃z dei filiũ no
minari: per varias erroꝝ opiniones hanc in
christo filiationẽ contempserũt. Ob qd̾ cũ xp̃o
scandalizati sunt: ita vt cũz talibus erroribꝰ nul
lo pacto potuerint incarnationis beneficiũ ꝑti-
cipare. Cõtra quos dirigemus stilũ: ⁊ dicemꝰ
de magnitudine incarnationis iesu xp̃i: q̃ tanta
est vt nihil sibi maius accõmodari possit. Jdez
enim filiũ dei esse deũz veꝝ ⁊ dñm omniũ crea
turaꝝ ostendemꝰ: ⁊ iccirco fructũz nr̃ũz ɔpone
mus q ẽ iesus magnificatus. Pro cuiꝰ decla-
ratione tres cõclusiones occurrũt declarande.

Prima cõclusio dicit̃ singularitatis.
Secunda cõclusio dicit̃ eternitatis.
Tertia cõclusio dicit̃ equalitatis.

Quod xp̄s filius dei fuit verus ꝛ naturalis contra opinionem Cherinti. Fotini. Ebionis Pauli Samosathani qui dixerunt xp̄m esse filium dei per adoptionem. Cap. .I.

P Rima cōclusio dicitur singularitatis. In qua magnificamus dn̄m iesuȝ xp̄ȝ q꜡ ipsum cōfitemur ver꜍ ꝛ naturalem dei filiū. Contra quā opinionem veniunt heretici videlicet. Cherintus. Ebion. Paul⁹ Samosathanus. Fotinus ꝛ alij ẜm Tho.in.4. summe cōtra gentiles: qui dixerunt xp̄m nō eē ver꜍ filium dei. Quod probatur tripliciter.

Primo ratione adoptionis.

Secūdo ratione inhabitationis.

Tertio ratione deprecationis.

Prima ratio dicitur adoptionis. Nā qui ꝑ adoptionē filij sunt dicuntur filij nō vere ȝ nūcupatiue. Si ergo de christo inuenit̄ ꝙ vocet̄ filius dei: hoc debet intelligi ꝑ adoptionē vel per nuncupationē sicut in scriptura de hominibus sanctis habet̄. Nā Joh.i.scribit̄. Dedit eis potestatē filios dei fieri: his q credunt in noīe ei⁹ Et.i.Jo.3. Videte qualeȝ charitatē dedit nobis de⁹ pater: vt filij dei nominemur ꝛ simus ꝛ idē in eodeȝ loco. Omnis q natus est ex deo nō habet peccatū. Et Joh.x. Illos dixit deos ad quos sermo factus est. Et ad Ro.8.c. Ipse.n.spiritus testimoniuȝ reddit spiritui nostro ꝙ filij dei sumus. Et Jac.i.c. Voluntarie.n. genuit nos verbo veritatis. Ecce ꝙ in his auctorit tib⁹ nos filij dei nuncupamur: nō qdeȝ per naturā sed ꝑ adoptionē. Sic etiā de christo infert̄ ita ꝙ nō sit naturalis dei filius. Sȝ hoc falsissimū ꝛ hereticū esse cōstat. Inquit.n. Augu.li.de ecclesiasticis dogmatibus. Natus est secundū veritatē nature ex deo dei filius: secunduȝ veritatē nature ex hoīe hoīs fili⁹: ꝛ nō adoptione nō appellatione: sed natura in vtraq; natiuitate nascēdo: vt filij nomē haberet. Ex quo dicit dn̄s Bon̄.ꝙ hec locutio.s.xp̄m esse filiuȝ dei per adoptionē nō admittit̄ siue ꝓferat̄ cū determinatione vtpote si addat̄ inq̄ȝtū hō: siue nō q꜡ filiatio respicit ꝑsonā: addoptio aūt p̄suppo/nit quādā extraneitatē. hec Bon̄.x.dist.tertij. ar.2.q.1. Sanctus aūt Tho.impugnat fundamentū ꝑ hereticos introductuȝ: q꜡ aliter loquit̄ scriptura de filio dei xp̄o: ꝛ aliter de nobis. De ipso enim dicit̄ ꝙ descendit de celo Johā.3.ꝛ 6.ergo erat anteq̄ȝ de celo descendisset. Dixit etiā eū missum: vt ꝑ eū adoptionē filioꝝ reciperemus: ad Gal.4. Dicit etiā euȝ vnigenitum Joh.primo. Dicit etiā eū equalē patri. Paulus apostolus ad phil.2.c. Insuꝑ cum diuina scriptura xp̄m dei filiū: ꝛ angelos dei filios nominat: tamē alia ꝛ alia ratione. Unde apl's ad Heb.i. Cui aliquando angeloꝝ dixit. Filius meus es tu ego hodie genui te. Itē inter ceteros q dei gratiā habuerūt. Moyses habuit eaȝ copiose: de quo Exo.33.c.dicit̄ ꝙ loquebatur ei dn̄s facie ad faciē: sicut loqui solet hō ad amicuȝ suū. Si ergo xp̄s iesus nō diceret̄ dei fili⁹ nisi ꝑ gratiā adoptionis sicut ꝛ alij sancti: eadē ratione Moyses filius dei ꝛ xp̄s diceret̄: licet etiam abundantiori mō gratia xp̄s fuerit dotat⁹. Nā ꝛ inter alios sanctos vnus alio maiori gratia repletur: ꝛ tamē eadē ratione oēs filij dicuntur. Moyses aūt nō eadē ratione dicit̄ fili⁹ qua xp̄s q꜡ distinguit apostolus xp̄m a Moyse sicut filiuȝ a suo. Unde dicit̄ ad Heb.3.c. Moyses quidē fidelis erat in tota domo eius tāq̄ȝ famulus in testimoniū coꝝ q̄ dicenda erāt: xp̄s vero tāq̄ȝ filius in domo sua. Unde dictū hereticoꝝ ex scripturis cōuincit̄ nullā habere firmitatē: q꜡ vt dicit apostolus ad Col.primo. In ipso cō/placuit inhabitare omnē plenitudinē diuinitatis. Et ex hoc cōsecuta est vlterius q̄dā vnio inter hominē ꝛ deū: duȝ ꝛ hō ille bona sua voluntate deo inhesit: ꝛ deus suā voluntatē acceptauit: ẜm illud Joh.8.c. Qui me misit mecū est: ꝛ nō relinquit me solū: q꜡ ego q̄ placita sunt illi facio semꝑ: vt sic intelligat̄ talis vnio esse hominis illius ad deū qualis est vnio de qua apl's.i. Cor.6.dicit. Qui adheret deo vnus sp̄us est cū eo. Sed si qs diligenter cōsideret: p̄dicta positio veritatē excludit. Nā vt dicit scūs Tho.in 4.summe cōtra gentiles: ẜm p̄dictā positioneȝ nō fuit v̄bū dei homini illi vnitū: nisi ẜm inhabitationē ꝑ gratiā. Ex qua cōsequit̄ vnio voluntatū. Inhabitatio aūt v̄bi dicit̄ in sanctis suis a cōstitutione mundi. Que tamē inhabitatio incarnatio dici nō pōt: alioquin ab initio mundi deus incarnatus fuisset ꝓpter inhabitationem verbi diuini in sanctis hominib⁹. Cōsueuit ita q̄ȝ sacra scriptura his modis significare taleȝ inhabitationē. Locutus ē dn̄s ad Moysen. Dixit dn̄s ad Moysen. Factū ē v̄bū dn̄i ad Hieremiā vel ad alios ꝓphetas. Nūq̄ȝ tamē legit̄ ꝙ verbū dn̄i factū sit Moyses: vel Hieremias vel aliquis alius. Et tamē de xp̄o dicit̄. Verbuȝ caro factū est. Insuꝑ ꝓnomina demōstratiua: ad ꝑsonā referunt̄ vel hypostasim vel suppositū. Nemo.n.diceret: ego curro alio currē

te: nisi

te: nisi figuratiue vtpotē q2 alius loco eius curreret. S3 ille hō qui dr̄ iesus dic̄ de se. Anteq̄3 Abraā fieret ego sum. Jo. 8. ꝛ Jo. 1. Ego ꝛ pater vnū sumus. ꝛ plura alia que maxime ad diuinitatem ptinēt: ergo manifestū ē ꝙ psona illius hois loq̄ntis ē psona filij dei. Tertio arguūt heretici rōe deprecationis: q2 xp̄s orans ad patrē Jo. 17. dicebat. Ego claritatem qua3 dedisti mihi dedi eis: vt sint vnū sicut ꝛ nos sumus. Sicut ergo pater ꝛ filius vnū sunt: ita discipulos vnū esse volebat. Sed si volebat eos eē vnū cū patre: ergo qualis ē vnio discipuloꝝ ꝛ alioꝝ scōꝝ ad ip̄m patrem: talis fuit vnio ipsius filij: ergo xp̄s dictus ē filius p quandam vnionē ꝛ amicitiā cu3 deo. Ad hoc rn̄det scūs Tho. vbi supra cōtra gentiles ꝙ argumētum nō ꝯcludit: q2 eē vnū pōt itelligi dupliciter: aut in eēntia: aut in amore. Cum. n. xp̄s dicebat: vt sint vnū sicut ꝛ nos sumus: loquebat̄ de vnione amoris: q2 vt p3 in textu precedenti sancti euangelij. c. 5. multiplicatis vicibus cōmēdauerat xp̄s discipulis suis amorē ꝛ charitatem. Remanet igit̄ catholicum documētum ꝙ xp̄s singulariter ē dei fili⁹ verus vt patet perfectus eiusdem nature cum patre.

Qd̄ xp̄s est dei filius non ex tempore, s3 ab eterno a patre genitus. Capitulum. 2.

s Ecunda conclusio dicitur eternitatis. Appet qdem q̄3 magnus sit filius dei q non ex tpe sed ab eterno a patre genitus ē. Vnde Aug. li. d̄ tri. ꝛ ponit̄ a magistro 9. di. primi li. Si prius erat deus ꝛ postea pater fuit: vtiq3 generatōis accessione mutatus ē Auertat deus hanc dementiam. Et Hilari⁹ Inter gignere ꝛ gigni nullū ē mediū. s. durationis. Vnde si patri ē ꝓprium semp genuisse filio ꝓpriū ē semper fuisse genitu3. S3 Eunomius hereticus aliter male sentit. s. ꝙ filius ante icarnatōis mysteriū nō extiterit: ꝛ ēt añ mundi constitutione3. Ponebat nāq3 s̄m dicta platonicoꝝ sūmū deum patrem creatorem oium reꝝ. A quo primitus effluxisse dicebāt quādā mētem: in qua eēnt oium rerum forme superiorem oibus aliis rebus: quā primū itellectū nominabāt. Et post hec dicebāt eē aiam mundi non localiter sed itelligibiliter extensam a centro terre vsq3 ad sūma celi: vt testat̄ Greg. Nisenus. li. de natura hois. Et de hac ēt dicebat Macrobius super sōniū Scipionis. Aia mūdi nihil post auctore3 deū potest eē pfecti⁹. Deinde ponebāt alias creaturas. Quod aūt i scripturis sacris de filio dei dicit̄ hoc de mēte p̄dicta Eunomius volebat itelligi. Cui opinioni cōsonat positio auicenne q supra primū celum ponit itelligentiam primā mouentē prima3 celum: supra quā vlterius deū in summo pōebat Quos oēs catholica fides ꝓsternit: q2 nō itellexerūt illius generatōis ieffabilis sacramentu3. qd̄ Joannes predicauit in euangelio suo. In pricipio erat Vbu3: ꝛ Vbū erat apd̄ deū: ꝛ de⁹ erat Vbū: hoc erat i pricipio apd̄ deū. Vbi coeternitas patris ꝛ filii declaratur. Nam vt dicit Nico. de lira sup hoc passu tripliciter contigit vt ꝓcedēs sit posterius duratione eo a quo procedit.

Primo ratione liberatioris potentie.
Secundo rōne modi producendi.
Tertio ratione libertatis.

Primo rōe liberatioris potētie: qñ ꝓducēs nō h3 a pricipio sue duratōis potentiam ꝓductiuam pfectam: sicut hō a pricipio pueritie non h3 potentiam generandi pfectā: ꝛ eius fili⁹ necessario posterior est duratōe. Scd̄o cōtingit p modū ꝓducēdi: q2 qñ aliqd ꝓducitur p motū q motus ē in tpe: o3 ꝙ ꝓductū sit posteri⁹ ꝓducente duratōe: q2 ꝓductum h3 primo eē in illo istanti i quo terminatur motus. Tertio contingit rōe libertatis: qñ aliqd ꝓducitur libere ꝛ nō de necessitate nature: q2 tale agēs pōt expectare ad ꝓducendū suum effectu3: sicut creare a deo cuius potētia ē pfectissima: ꝛ sine transmutatōe ꝛ motu: tamē creatura nō ē sibi coeterna q2 si ab eterno potuit ꝓducere creaturā: tamen noluit. Nullo aūt istorum modoꝝ pōt poni in diuinis ꝙ filius siue Vbum sit posterior patre q2 in diuinis nulla pōt esse potentia ꝓductiua iperfecta: vt de se p3: nec Vbum i diuinis ꝓcedit p mutatōem ꝛ motum: q2 in diuinis nō h3 locum: s̄m illud Jac. 1. c. apud quem non est transmutatio. Et filius ꝓcedit a patre de necessitate nature: q2 deus necessario intelligit se: sic ergo reliqtur ꝙ filius sit equalis patri in duratōe. Et hoc exp̄ssit Jo. hoc. s. verbū erat apud deum a pricipio eternitatis. Concor. his Scotus ꝛ Boñ. ꝛ Tho. di. 9. primi libri sniarum.

Qd̄ filius ē equalis patri: cōtra hereticos q dicunt xp̄m patre esse minorem. Capl'3. 3.

t Ertia cōclusio dicitur equalitatis. Ex dictis etenim in prima ꝛ i scd̄a cōclusione deducimur filium dei magnificare: q2 ē equalis patri. Hoc tamen qdā heretici negāt dicētes xp̄m patre eē minorē. Adducūt āt

insulcimẽtuȝ erroris sui primo illud dictũ Jo. 4. Pater maior me est. Et illud .i. ad Cor. 15 Cum oia subiecta illi fuerint: tunc ꝛ ipse filius subiectus illi erit .s. patri. Secũdo dicũt q̃ natura patris non patitur idgentiã neqȝ defectũ neqȝ ignorantiaȝ. Sed i filio hec repiunt: q2 a patre recipit. iuxta illud Math. xi. Oia mihi tradita sunt a patre meo. Et nõ põt ea que põt pater. iuxta illud Math. 20. Sedere ad dextram meã vel ad sinistrã nõ ẽ meũ dare vobis ꝛc̃. Unde nõ ẽ eiusdẽ nature cũ patre vnde nec equalis patri. 3° arguũt q2 p̃ceptũ recipere: obedire: orare ꝛ mitti: in iferioris eẽ videt̃. De obedientia xp̃i dicit̃ Joh. 14. Sicut mandatũ dedit mihi pater sic facio. Et ad Phil. 2. Factus obediẽs ꝛc̃. De oratione habet̃ Joh. 14. c. Ego rogabo patrem: De missiõe ad Gal. 4. Igit̃ filius minor ẽ patre ꝛ ei subiectus. Et ad hoc respondet Athanasius dicẽs. Equalis patri s̃m diuinitatẽ: minor patre s̃m hũanitatẽ. Sic eni xp̃s q̃ʒtũ ad humanitatẽ passus ẽ: mortu9 ẽ: orauit: ꝛ alia fecit: fuit obediẽs: ꝛ silia. vnde de seipso loquẽs dñs iesus xp̃s Joh. x. dicebat. Oues mee vocẽ meã audiũt: ꝛ vitã eternã do eis. Ubi oñdit se equalẽ auctoritatẽ h̃re cũ ipso patre. Hoc idẽ exp̃ssit p hoc. Philippe qui videt me videt ꝛ p̃rem meum. Credit̃ in deũ ꝛ in me credite. Joh. 14. c. Unde s̃m orthodoxe fidei documẽta ecclesia scã catholica cõfitet̃ xp̃m verũ ꝛ naturalẽ dei filiũ eternum equalẽ patri: ꝛ verũ deũ eiusdẽ essentie ꝛ nature cum p̃re: nõ factũ nec creatũ: sed genitũ. Mirũ ẽ certe quãta sit in quorũdã mentibus ptinacia: q̃ʒta duricies: quãta malicia: qui poti9 volũt cũ ꝓprio sẽsu perire q̃ʒ se sapientioribus credẽtes p luminosã veritatis viã ambulare. Optimũ salubreqȝ ẽ vnicuiqȝ remediũ: vt sp que magna que alta sũt ita sapiat sicut sapiẽtes tradũt. Hoc ẽ quod scribit̃ extra de cõstõnib9 c. nõ initaris. ꝛ i. c. canonũ. ꝛ 8. q. 1. c. sciẽdũ. ꝛ. 3. q. 9. c. pura. Ne innitaris prudentie tue. Prudẽtie sue inititur: q ea que sibi agenda ul' dicẽda videtur: patrũ decretis p̃ponit. Inquit ẽt Salomon, puer. 28. Qui cõfidit i corde suo stultus ẽ. Nõ debemus ergo cõfidere i nobis sȝ vocib9 credẽ ꝓphetar̃: predicatões audire apl'or̃: saluberrimãqȝ doctrinã itelligere multor̃ sanctor̃: qui oẽs vna voce ꝓclamant xp̃m dei filiũ: magnũ excelsum: gl'iosum qui lȝ sȝ dominam nãm eẽt ipassibilis ꝛ imortalis ꝛ ifinitus: voluit tamẽ in assũpta natura ifir m9 mortalis: ꝛ subditus appere: vt nos redimẽt q̃s os deiecerat ꝛ captiuauerat primor̃ pentũ supbia. Iccirco nullus scãdalizet̃ i xp̃o qui est benedictus in eternum. Amen.

Feria tertia post secũdam dominicã de aduentu. Sermo de humanitate xp̃i contra hereticos qui dicunt xp̃m non fuisse hominem

Fructus decimus. Jesus homo p̃ficit̃

b Eatus qui nõ fuerit ꝛc̃ vbi supra. Exaltata est magnope dignitas hũani generis in icarnatõne filij dei. qñ ille q ipat ventis ꝛ mari: germinare facit terrã: solis ac lune gressũ disponit: siderũqȝ cursũ miro ordine ordiat: dignatus ẽ hoiem assumere i vnionẽ p̃sone v̄bi. Sȝ cõtra hoc amplissimuȝ munus isurgũt maledicti qdã asserẽtes de xp̃i humanitate q̃dã nõ sana: nõ vera: non deniqȝ ad credẽdũ vtilia. Cõtra quos i p̃senti sermõe dicturi sum9 de xp̃i hũanitate: explicabimusqȝ rẽ istã in vno fructu q ẽ. Jh̃s hõ p̃ficit̃. ꝓcui9 declaratõe tres cõclusiões erũt nõnde.

Pria cõclusio d̃r corpis veri assũptio

Secũda conclusio dicitur animatio.

Tertia cõclusio d̃r ꝓprietatis nãe cõseruatio.

Q̃ð xp̃s assũpsit verã carnẽ: ꝛ fuit ver9 hõ contra manicheos ꝛ valentinianos. Cap. I

p Rima cõclusio d̃r corpis veri assũptõ In qua nõndũ ẽ s̃m catholicã veritatẽ q̃ dñs nr̃ iesus xp̃us assũpsit hoiem cũ v̄o corpore: ꝛ cũ v̄a carne. Verũtñ circa h̃ cõtingit tripl'r sentire. Primo s̃m manicheos Scdo s̃m valẽtiniãos. Tertõ s̃m catholicos.

Primo nãqȝ fuẽ manichei q dixerũt xp̃m assũpsisse corp9 fãtasticũ ꝛ appẽs ꝛ ea q̃ s̃m hominẽ gessit. s. q̃ nat9 ẽ q̃ comedit: q̃ mortu9 est i v̄itate nõ fuerũt: sȝ i q̃dã app̃ẽtia. Et h̃ opio bestialis ꝛ irrõabilis totũ icarnatiõis mysteriũ ad quãdã fictõeȝ d̃ducit. Jdõ hũc errorem sacre scripture euacuãt auctoritates. Naȝ Jo. 1. d̃r. Verbũ caro fcm̃ ẽ. Et nõ dicit s̃ȝ app̃ẽtiã: sed s̃m exñtiã. Et iter̃ Luc. vlt. c. dixit xp̃s appẽs discipulis. Palpate ꝛ videte q2 spũs carneȝ ꝛ ossa nõ h̃ȝ sicut me videtis h̃re. Nõ. n. carnis silitudo caro ẽ: neqȝ ãbulatõis sil'itudo ãbulatio ẽ: ergo si xp̃s nõ ãbulauit nõ comedit: non passus ẽ: nõ v̄e redemit nos cõtra illð apoc. i. Dilexit nos ꝛ lauit nos a pctis nr̃is i sãguine suo. Et apoc. 5. Redemisti nos deo i sãguine suo

suo. Et.i. Petri.i.c. nō corruptibilibꝰ auro uł argēto redēpti estis: sȝ precioso sanguine quasi agni imaculati ⁊ icōtaminati dñi nr̄i iesu christi. Et ad Ro.5. Iustificati i sanguine ipsiꝰ. Se/quret.n. ꝙ xp̄s nō vere resurrexerit: ⁊ ꝙ oēs apostoli ⁊ euāgeliste fuerūt mēdaces testes: qui virtute magna reddebāt testimoniū resurrectōnis iesu xp̄i: vt scribit̃ Act.4.c. Sequret ēt ꝙ xp̄s fuerit deceptor ⁊ seductor coꝝ q ei regra/tiant̃ de tot laboribꝰ quos dignatꝰ est sustinē: ⁊ sic nihil eēt nr̄a redēptio. Sȝ hētici seipsos ro/borāt ꝑ illd̄ qd̄ Paulꝰ ait ad Ro.8.c. Misit deꝰ filiū suū in siltudinē carnis pcti. Et iterū ad Phil.2. In siltudinē hoiuȝ fcūs: ergo vr̄ ꝙ xp̄s nō fuit hō sȝ in siltudinē ꝑm appētiam Ad hoc rñdet scūs Tho.i.4.sum.cōtra genti les.22.c. ꝙ q̄ztū spectat ad ꝓpositū: q̄dā est silitudo appētie: vt qd̄ aliqd appet eē aliqd qd̄ nō ē: q̄dā ē siltudo specifica sicut oēs hoīes siles spē dicuntur. Et hoc modo sumit̃ hec similitu/do in auctoritatibꝰ allegatis. Nā vt dicit Hi/larius. ⁊ ponit̃ de vboꝝ sig.c. itelligētia. In telligentia vborum ex cāis ē assumēda. Paulus loquebat̃ de christo hoīe ꝑm vitatem. Qd̄ pȝ: q2 subiūxit ꝙ fuit fcūs obediēs vsqȝ ad mortē crucis. Scd̄a opio fuit valētinianoꝝ: q dixerūt ⁊ male: ꝙ xp̄s habuit corpus verū nō tm̄ terrenū: q2 portauit illd̄ d̄ celo ⁊ nihil de matre vgine accepit: ⁊ ꝑ ea q̄si ꝑ aq̄ductuȝ transiuit. Occasionē sui erroris accipiebāt ex qbusdā vbis sacre scripture male intellectis. Nā scribit̃ Ioh.3. Nemo ascēdit in celū nisi q de celo descēdit filiꝰ hoīs q ē in celo. Et Ioh.6. Descendit de celo. Et.i. ad Cor.15.c. Primus hō d̄ terra terrenꝰ. Secundus d̄ celo celestis. Hec oīa sic volebāt intelligi: vt xp̄s de celo ꝑm corpus descēdisse ēt crederet̃: sȝ talis vitatem carnis excludit a christo: q2 caro va nō formatur ex celesti mā: sed ex elemētis. Insup apl̄s dic̃ ad Ro.i.c. factus ē ex semine Dauid secūduȝ carnē. Et Math.i. scribit̃ eius genealogia: ⁊ btā vgo dr̄ eiꝰ mater: q2 ex ipsa natus ē: vt i superioribus diximꝰ. Auctoritates ergo itelligende sūt: q2 xp̄m de celo descendisse nō intelligit̃ secūdū carnē aut aiam sed scd̄m ꝙ deꝰ. Et hoc ex his vbis intelligi pōt: q2 dixit filiꝰ hominis q ē in celo: oñdēs se ita descendisse de celo: q2 tamē in celo eē nō desierit. Qd̄ ꝓprium diui/nitatis ē vt ita i terris sit ꝙ celū repleat. Hier. 23. Celum ⁊ terrā ego ipleo. Nec ēt filio dei i q̄ztū deus ē descendere de celo cōpetit secūduȝ motū localē. Naȝ quod localiter mouet̃: sic ad vnū locū accedit ꝙ ab altero recedit. Id̄ filius dei dr̄ descēdisse scd̄m hoc ꝙ terrenā substātiā sibi copulauit. Sicut ⁊ apl̄s cū exinanitū dicit iq̄ntū formā serui accepit: ita tm̄ ꝙ diuinitatis nam carnis habuit cōsimilē nr̄e nature. Non enim decebat in ipsa vitate inueniri deceptōeȝ ⁊ oculoꝝ ludificatiōeȝ: q2 vitas non nouit fallē Nec decebat in ꝑfectissimo dei filio inueniri ꝑfectōem: q2 ꝑfectissimus nō nouit deficē. Et id̄ sicut appebat sic veꝝ corpus ⁊ ꝑfectū d̄ nostro genē ⁊ de vtero beate vginis assūpsit vissime

Qd̄ christus fuit verus hō scd̄m animā cōtra Arrium ⁊ Apollinarem. Capitulū.2.

Secūda cōclusio dicit̃ animatio. Voluit nāqȝ christus animā rōalē assumere vt eēt verus hō. secundū illud Math. 26. Tristis ē anima mea vsqȝ ad mortē. Circa quā cōclusionē occurrit triplex modꝰ dicendi.

Primus secundum Arrium.

Secūdus secundum Apollinarem.

Tertius secundum doctrinam ecclesie.

Primus modus dicēdi scd̄m Arriū q dixit ꝙ in christo nō fuit anima: sed loco anime fuit eius diuinitas. Sȝ h positio firmitatē nō habet qm̄ deꝰ forma corꝑis eē nō pōt. Manifestuȝ ē āt aiam principaliter de rōe hominis eē: cū sit eius forma. Si ergo christꝰ animā ñ habuit: verus homo nō fuit: cū tamē cū apl̄s hominē eē asserat. i. ad Timotheū. 2. Vnus ē mediator dei ⁊ hominū hō christus iesus. Adhuc āplius Tristicia ira ⁊ huiusmōi passiōes sūt anime sēsitiue: vt pȝ ꝑ phȝ. 2. de aia. Hoc āt in xp̄o fuisse euāgeliis approbat̃. Oȝ ergo in christo fuisse animā sensitiuā: de qua planū ē ꝙ differt a nā diuina filii dei. Hec Tho. 24. di. 3. sententiaꝝ. Verūtamē q hanc opinionē hereticaȝ sustinere volūt: arguūt contra vitatē eo ꝙ scribit̃ Io.i. Verbū caro factū ē. Vbi Io. in summa exprimit mysteriū incarnatōis: ⁊ tamē nihil dicit de anima. Itēȝ vnio diuine nature ad hūanā dicitur icarnatio: sed denominatio semper dȝ fieri a nobiliori. Et cū anima sit dignior q̄ȝ caro: ⁊ incarnatio nō dicat̃ animatio: videt̃ ꝙ anima nō sit assūpta a uerbo. Itē natura nō facit per plura que pōt facere per pauciora: sed in christo persona diuina potens erat in actu intelligendi ⁊ amandi ⁊ viuificandi: cum ipse filius dei nō careat volūtate nec intelligētia nec vita: ergo videt̃ ꝙ rōalē animā xp̄s nō habuit

Ad primũ rñdetur ſm Boñ. di. 2. tertij li. q dcm̃ Jo. ē p ſinecdochē: ⁊ accipitur ibi caro p tota nã. Vſus ē ãt Joãnes tali locutõne: qꝛ nã aſſũpta notior ē nobis ex pte ſubſtantie corporalis q̃ʒ ſpũalis: ⁊ cognitio nr̃a icipit ab his que ſũt nobis magis nota: ⁊ i aſſũptõe carnis i cluditur aſſũptio aie rõalis: qꝛ ſi aſſũpſit carnē multo magis ⁊ aiam. Ad ſm rñdetur q de noiatio dʒ fieri a digniori: niſi alia iteruẽiat noticia. Et qꝛ rõabiliter datur nobis noticia p ea q̃ ſũt nobis magis nota: iõ poti⁹ dicim⁹ icarnatõem q̃ʒ aiatõem. Ad tertiũ rñdetur q pſona vbi viuificat per modũ efficiẽtis: nõ tñ cõuẽit ſibi viuificare p modũ pficientis forme: et hoc rõe ſũme pfectõis q̃ ē, ppter quã non põt eē alicuius ps cõſtitutiua. Secũdus modus dicēdi fuit Appollinaris: qui dixit q xp̃s habuit aiaʒ ſenſitiuã: tñ ſine mēte ⁊ itellectu: ita q verbũ dei fuit illi aie loco itellectus ⁊ mētis. Sed hoc nõ ſufficit: nec verũ ē: qꝛ hõ ſpēm ſortit̃ humanã ex hoc q mētē hũanã ⁊ rõeʒ hʒ. ſi g° xp̃s hoc ñ hũit ver⁹ hõ ñ fuit nec eiuſdē ſpẽi nobiſcũ: qꝛ aia rõe carẽs ad aliã ſpēʒ ptiet q̃ʒ aia rõeʒ hñſ. ſcdʒ. n. phʒ. 8. metaph. i diffinitõib⁹ ⁊ ſpēbus q̃libet dr̃ia eſſentialis addita vel ſubtracta variat ſpēm: ſicut i numeris vnitas. Rõale ãt ē dr̃ia ſpecifica. Si ergo i xp̃o fuit aia ſenſitiua ſine rõe: nõ fuit eiuſdē ſpẽi cũ aia noſtra: que ē rõem habẽs. hec Tho. Tertius mod⁹ dicēdi ē ſm doctrinã eccleſie q xp̃s aſſũpſit aiaʒ rõnalē de nouo creatã. Vnde Athanaſi⁹. Perfectus deus: pfectus: hõ ex aia rõnali ⁊ humana carne ſubſiſtens.

Q̃ď in xp̃o ſeruata eſt, pprietas vtriuſqʒ nature: contra hereticum Appollinarem contrarium afferentem. Capitulum. 3.

Tertia cõcluſio dicitur pſeruatõis. Nã ita xp̃m deũ ⁊ hoiem cõfitemur vnam tm̃ pſonam vt nullo mõ cõfundat̃ proprietas vtriuſqʒ nature. Q̃ď leo papa teſtificatur in ſermone de natiuitate dñi. Jnquit enim Verbũ dei de⁹ fili⁹ dei: q i principio erat apud deũ: p quē oia fcã ſũt: ⁊ ſine quo fcm̃ eſt nihil: pp liberandũ ab eterna morte hoiem factus eſt hõ: ita ſe ad ſuſceptõem humilitatis noſtre ſine mutatõe ſue maieſtatis iclinãs: ⁊ manẽs quod erat: aſſumẽſqʒ qď nõ erat: verã formã ſui forme i qua deo patri equalis ē vniret: ⁊ tãto federe nãm vtrãqʒ cõſereret: vt nec iferiorē conſumeret glorificatio: nec ſupiorem minueret aſſũptio. Salua igit̃, pprietate vtriuſqʒ ſubſtãtie ⁊ i vnã coeuntē pſonã ſuſcipit̃ a maieſtate humilitas: a vtute ifirmitas: ab eternitate mortalitas ⁊ ad deponēdũ noſtre cõditõis debitũ: nã iniolabilis nature eſt infuſa paſſibili. hec ille. Sed Apollinarius male cõtra hãc veritatē locutus ē: dicẽs ipm verbũ in carnē conuerſũ. ſicut cũ dr̃ Jo. 2. Vt guſtauit architriclin⁹ aquã vinũ factã. Q̃ď ea rõe dicitur: qꝛ ē cõuerſa in vinuʒ Sed hic error impoſſibilitatē hʒ ſm doctrinaʒ ſancti Tho. in. 4. ſũme contra gentiles. c. 27. triplici ratione.

Primo ratione immutabilitatis.
Secũdo ratione ſimplicitatis.
Tertio ratione incommunicabilitatis.

Primo rõe imutabilitatis. Nã de⁹ eſt immutabilis. O ē aũt quod i aliud cõuertit̃ mutat̃. Cũ ergo vbũ dei ſit ver⁹ de⁹ impoſſibile ē q vbũ dei fuerit in carnē mutatũ. Scdo rõe ſimplicitatiſ. cũ. n. vbũ dei ſit deus ſimplex ē ⁊ nulla i ipſo cõpoſitõ eē põt. Si ergo aliqd verbi ſit cõuerſũ in carnē: oʒ totũ uerbũ eē cõuerſũ Q̃ď ãt i aliud cõuertit̃: deſinit eē illud qď pri⁹ fuit: ſicut aqua cõuerſa i vinũ iã nõ ē aqua ſed vinũ: ergo poſt icarnatõem ſm rõem predictã verbũ dei penit⁹ nõ erit: qď falſiſſimũ ē: tũʒ ex hoc q verbũ dei i eternũ ſit: tũ qꝛ poſt icarnationē xp̃s ſm verbũ dei dr̃. ſm illud Apoc. 19. c. veſtitus erat veſte aſperſa ſanguie: ⁊ nomen eius verbũ dei. Tertio rõe icõmunicabilitatiſ. Eoꝝ. n. que nõ cõueniũt i materia ⁊ i genere vno: ipoſſibile ē fieri cõuerſionem ⁊ vniri iuicē: vt ex linea nõ fit albedo: qꝛ ſũt diuerſorũ generꝝ: neqʒ corp⁹ elemētale põt cõuerti in aliquod corpus celeſte: vel i aliquã incorpoream ſubſtantiã vel ecõuerſo: qꝛ nõ cõueniũt in materia nec in genere cũ quocũqʒ alio. Eo autē q deus nec i genere ē nec mãm hʒ ipoſſibile ē verbum in carnē fuiſſe conuerſũ: vel in qď cũqʒ aliud. Dixim⁹ qd de xp̃o ſentim⁹ ſm traditões patrum: ⁊ expugnauim⁹ rõibus manifeſtis hereticorũ omniũ obiecta nephãda. Satis ergo ē clara xp̃i noticia. Jdeo null⁹ p ignorantiam volũtariam ⁊ affectatam ſi ei non credit excuſare ſe põt: tamē qbuſlibʒ doctrina ſuſcipiēda eſt vt de uerbo incarnato fide credat̃: quod vbuʒ explicare nõ põt. Hoc dicit elegãtiſſime Leo papa in ſermone de natiuitate dñi. Excedit quidem dilectiſſimi: multũqʒ ſupeminet humani eloquij facultatē diuini opis magnitudo: ⁊ inde oritur difficultas fandi: vnde adeſt rõ nõ tacēdi. Quia in ieſu xp̃o filio dei non ſolum ad diuinam

uinaꝫ essentiã: sed etiã ad humanã spectat naturam: quod dictũ est per ꝓphetã. Generatiõeꝫ eius qs enarrabit. Utrãqꝫ eniꝫ substãtiã i vnã cõuenisse ꝑsonã nisi fides credat ſmo nõ explicat. Et ideo nũqꝫ materia deficit laudis: qꝛ nũqꝫ sufficit copia laudatoris. Gaudeam⁹ igiť q̄ ad loquẽdũ tante misericordie sacramentũ ipares sum⁹: ⁊ cũ salutis nostre altitudinẽ vincere nõ valem⁹: sentiam⁹ nobis bonuꝫ esse q̄ vincimur. Nemo enim ad cognitionẽ veritatis magis ꝓpinquat: qꝫ q intelligit in rebus diuinis etiã si multũ ꝓficiat semꝑ sibi supesse qd q̄rat. Nã q se ad qd tendit ꝑuenisse ꝑsumit: nõ q̄sita reperit: sed in inquisitõe deficit. Ne aũt infirmitatis nostre ꝑturbemur angustijs: euãgelice nos ⁊ ꝓphetice adiuuãt voces. h ille. Inherẽtes igiť nos dictis sanctoꝝ xp̄m deũ ⁊ hominẽ adorem⁹: q viuit ⁊ regnat in secu. secu. Amẽ.

Feria. 4. post secũdã dñicã de aduẽtu. Sermo q̄ solus filius dei carneꝫ assumpsit: ⁊ non alie persone trinitatis.

Fructus vndecim⁹. Jesus in mũdũ mittiť.

b Eatus qui non ⁊c. vbi. s. cupientes qdã mysteriũ incarnationis incõsiderate inuestigare cõfunduntř in mẽte: qm̄ credũt totã trinitatẽ fore incarnatã nescientes distinguere diuinaꝝ ꝑsonaꝝ pluralitateꝫ. Et qꝛ hoc tenere falsum est ⁊ ipiũ. Iccirco i ꝑsenti ſmone videbim⁹ qualiter sola ꝑsona vbi carnẽ assumpsit. Colligemusqꝫ ea q̄ dicturi sumus sub vno fructu. s. Jesus in mũduꝫ mittiť. Pro cuius decuratione tres cõclusiones erũt notande.

Prima cõclusio diciť expressionis.
Secũda cõclusio diciť terminationis.
Tertia cõclusio diciť extensionis.

Qd ꝑsona icarnata nominať vbũ. Ca. I.

p Rima cõclusio diciť exꝑssionis. Nã ꝑsona incarnata exprimiť ⁊ nominať noie vbi. Jo. ꝑmo. c. Ideo vt aliq̄liť huius vbi habeam⁹ noticiaꝫ tria sunt notanda.

Primũ qualiter vbũ inuenitur in nobis.
Secundũ qualiter vbũ in deo poniť.
Tertiũ qualiter proprietas filiationis in verbo diuino reperiť.

Primũ vidẽdũ est qualiter vbũ inueniť in nobis. Circa hoc dicit Nico. de lira. sup Joh. q̄ vox significatiua diciť vbũ: sꝫ hoc tantũmodo large ⁊ denominatiue: inq̄ꝫtũ significat interiorẽꝫ mẽtis cõceptũ: sicut vrina diciť sana inq̄ꝫtuꝫ est sanitatis indicatiua. Et ideo sicut illud proprie diciť vbũ qd ꝑ vocem significať. s. interior mentis cõceptus: ſm q̄ dicit phs primo ꝑiermeniaꝝ. Voces sunt note. i. signa eaꝝ q̄ sunt in aia passionũ. Et ideo cõceptus mentis interior anteqꝫ ꝑ vocẽ designeť ꝓprie vbũ dicitur. Et hoc est qd dicit Aug. 17. de trinitate. Quisqs põt intelligere vbũ nõ solũ anteqꝫ sonet: veruꝫ etiã anteqꝫ sonoꝝ eius imagines cogitationem inuoluant: põt videre aliquã illius vbi similitudinẽ: de quo dictũ ẽ: in principio erat verbuꝫ. Verũtamen duplex est in nobis interior mentis cõceptus. Unus imꝑfectus ⁊ iformis Alius formatus ⁊ ꝑfectus. Cuius ratio est: qꝛ cognitio nostra ꝓcedit de imperfecto ad ꝑfectũ Et ideo de re primo habemus cõceptũ confusum ⁊ imperfectũ: vt diciť primo phicoꝝ. Et talis cõceptus nõ diciť proprie vbũ: sed cogitatio. Procedendo autẽ peruenim⁹ ad habẽduꝫ cõceptũ rei determinatũ: q a philosophis vocať diffinitio: ⁊ a sanctis vocať verbũ. Secunduꝫ videndũ est qualiter vbũ poniť in deo. Circa qd est cõsiderandũ: q̄ deus est intellectualis nature: vt ab hominibus tam sanctis qꝫ ꝓphetis supponiť manifestuꝫ. Ideo in ipso nõ nomen ad similitudinẽ verbi large dicti qd est ipsa vox significatiua vel cõceptus rei est imperfectus: qꝛ in deo nihil est impfectũ. Et ꝓpter hoc vox significatiua que est sensibilis: ⁊ ipsa cogitatio que licet sit intellectualis: tamẽ importat ipfectionẽ: nõ habet ibi locũ. Sed ibi poniť vbum inq̄ꝫtũ importat cõcepũ rei ꝑfectum: qꝛ deus de vnico actu intelligendi seipsum omnia cõcipit ꝑfecte. Ex quo patet differentia vbi nostri ad verbũ diuinũ: qꝛ verbũ nostrũ in mente multiplicatur. Quod enim sunt ibi cõceptus iperfecti vel formati: tot sunt ibi vba. In deo auteꝫ vnicũ est verbũ: qꝛ nõ potest esse ibi nisi vnicus cõceptus ꝑfectissimus. Itẽ vbuꝫ in nobis est accidens: ⁊ qd transiens: qꝛ nõ semꝑ actu intelligimus. Sed in deo est quedã substãtia diuina: que nõ patiť admixtionẽ alicuius accidẽtis seu cuiuscũqꝫ essentie create: ⁊ est verbũ qd semper actu permanet ⁊ eternũ. Tertiũ videnduꝫ est qualiter proprietas filiationis in vbo diuino reperiť. Ad quod sciẽduꝫ est q̄ de ratione filiationis est q̄ ibi sit ꝓcessus viuentis a viuente ſm rationẽ similitudinis in identitate nature saltẽ specifice: vel ꝓpinquo genere: vt declaratum est fructu quarto presentis operis. Et

q̄ verbū in diuinis ꝓcedit sicut viuens a viuē-
te: ⁊ in identitate nature non soluꝫ specifica: sed
etiā numerali: ⁊ ꝓcedit etiā ſm rationē similitu
dinis: q̄ de ratione vbi est ꝙ sit ꝑfecta similitu
do illius cuius est vbū: ideo vbū in diuinis et
filius idē sunt ꝑ omnēmodū. Ideo Aug. i.6.
li. de trinitate ait. Verbū solus filius accipit ⁊
in eo loco dicit vbū quo filius. De quo verbo
idē dicit aug. i2. lib. de trinitate ꝙ ipsa ꝓprietas
filij ꝑsonalis diuersis nominibꝰ significat ad ex
primendā diuersimode perfectionē eiꝰ. Vt. n.
ostendat patri naturalis: dicit filius: vt ostēdat
patri ꝑ omnia similis: dicit splendor. Vt ondā
tur imaterialiter genitus: dicit vbū. Nā vbuꝫ
est secunda ꝑsona in sanctissima trinitate.

Quod incarnatio determinat ad solā ꝑsonā
verbi. Capitulum. .2.

S Ecunda cōclusio dicitur terminatio.
Incarnatio nāqꝫ terminat ad solam
personā verbi ex triplici cōuenientia.

Primo inquantū filius est imago.
Secundo inquātū filius est vbum.
Tertio inq̄ꝫtū est filius.

Primo cōueniens fuit vt sola ꝑsona verbi in-
carnaret: inq̄ꝫtum est imago: q̄ homo assum-
ptibilis erat ratione dignitatis imaginis. Et q̄
filius est imago patris: magis cōueniens erat
ꝑsonā filij assumere creaturā. Scdo fuit ma-
gis cōueniens: inq̄ꝫtū est verbū. Quia filiꝰ dei
est verbum patris: sic ꝓcedit ab ipso: vt pater se
manifestat ꝑ ipsum. Et ideo sicut ad intentiōis
manifestationē vbuꝫ intelligibile copulat voci
sensibili: sic ad diuinitatis reuelationē verbuꝫ
patris cōgruū fuit vniri carni. Tertio fuit cō-
ueniens: q̄ filius. Nā filiꝰ solus ē genitus ab
eterno. Et sic cōgruebat eū carnē assumere: vt
esset de genere hominū: ⁊ ita filiꝰ hominis. Et
hoc est qđ dicit aug. li. de trinitate. queꝫ allegat
magister sententiaꝝ. di. i. li. tertij. Dei filiꝰ nō
quesiuit nisi matrē in terris: q̄ iā habebat p̄reꝫ
in celis. Insuper si loquamur de incarnatiōe ꝑ
cōparationē ad humani generis redemptionē
magis cōueniens fuit filiū incarnari q̄ꝫ patrē ⁊
spiritū sanctū. Et hoc apparet si cōsideremꝰ ho-
minis lapsum: reparandi modū: ⁊ reparatiōis
fructū. Primo si cōsideremus homis lapsuꝫ
videmus ꝙ lapsus fuit appetēdo dei similitudi
neꝫ ⁊ equalitatē: que ꝓprie filio attribuit. Ideo
quasi directe cōtra filiū peccauit. Hoc est quod
dicit Anselmus li. cur deus homo. Homo ꝓ
quo erat oraturus: ⁊ diabolus queꝫ erat expu-
gnaturus: ambo falsam dei similitudinē sum-
pserunt. Vñ specialius aduersus filiū peccaue
runt. Secūdo si cōsideremꝰ modū reparatio
nis: filio incarnari conueniens fuit. Reparati
enim sumꝰ ꝑ mediatoris obedientiā ⁊ supplica
tioneꝫ: qđ magis filio q̄ꝫ alij cōpetit. Vñ ansel
mus li. cur deus homo. Conuenientius sonat
filiū supplicare patri: q̄ꝫ aliā ꝑsonā. Tertio si
cōsideremus reparationis fructū: icarnatio ad
hoc facta est vt simus dei filij. Si ergo posteriꝰ
ꝑ illud habet reduci qđ est prius in eodē gene-
re cōgruū fuit vt filij efficeremur ꝑ illū q est filiꝰ
naturalis. Vnde aug. 3. li. de trinitate ait. Vt
homo ex deo nasceretur primo ex ipso natus ē
deus. O portuit eniꝫ vt ꝑ eum efficeremur filij
adoptiui: q est filius naturalis. Hec Boñ. di.
i. tertij li. Alex. i. 3. ⁊ Tho. in. 3. ꝑte summe. q.
3. argu. 8.

Quod nulla ꝑsona incarnari potuit nisi perso-
na filij. Capitulum. .3.

T Ertia cōclusio dicit extensionis. In
qua nō immerito q̄runt doctores si alia
persona a filio. s. patris vel spūs san-
cti potuit se extendere ad possibilitatē incarna-
tionis. Et ad hoc ſm doctrinā Boñ. di. i. ter-
tij li. ar. i. q. 4. dixerūt qdā ꝙ nulla ꝑsona incar
nari potuit nisi ꝑsona vbi. Qđ ꝓbant triplici
ratione.

Prima ratio est ꝓpter ꝑsonaꝝ ordinationem.
Secūda ratio est ꝓpter ꝑsonaꝝ cōditionem.
Tertia ratio est ꝓpter oppositoꝝ distinctioneꝫ.

Prima ratio est ꝓpter ꝑsonaꝝ ordinationem.
Ita. n. ordinate sunt ꝑsone diuine: vt nulla in
eis sit admixta cōfusio. Sed si alia ꝑsona incar
naret: nasceret q̄dā cōfusio trinitatis: q̄ plures
filij in trinitate dicerent. Secūda ratio est ꝑꝑ
ꝑsonaꝝ diuinaꝝ cōditionē: q̄ talis est: vt vna ꝑ
sona sit alteri similis ⁊ equalis. Si ergo incar-
naret vel pater vel spiritus scūs nasceret. i. q̄dā
equalitatis diminutio: dū duo filij essent i diui-
nitate: quoꝝ vnus haberet excellentiorē natiui
tateꝫ altero. Tertia ratio est ꝓpter oppositorū
distinctionē: debent nāqꝫ opposita esse distin-
cta. Si aūt alia ꝑsona a filio incarnaret: nascere
tur quedā oppositoꝝ idistinctio: q̄ tūc ibi eēnt
due ꝑsone: quaꝝ quelibet genita: ⁊ filius dice-
retur vel vnus: ⁊ idē filius genitus ⁊ ingenitꝰ
diceret: si pater incarnaret. Et ideo qui volunt
hanc positionē tenere dixerunt ꝙ nulla alia ꝑso
na nisi filij poterat incarnari: nō propter defe-
ctuꝫ sed ꝓpter dignitatē potentie: q̄ nō admittit
aliquod

aliquod indecens. Sed dominus Bonaventura dicit ꝙ pater ⁊ spiritus sanctus potuissent incarnari absq; aliqua repugnantia. Potuissent eniz formare corpus quod sibi vnirent de genere humano nō ꝑ viā generationis: sicut formare corpus Eue: q̄ nō dicitur esse filia Ade. Propterea dato ꝙ alia persona assumpserit carnē: ⁊ nō verbū: adhuc ibi nō est confusio nec equalitatis diminutio ſm rez: q2 ex hoc nulla fieret trāsmutatio circa personas diuinas. Nulla enim ē cōfusio quādo nos credimus ꝙ vnus ⁊ idem est temporalis ⁊ eternus: immortalis ⁊ mortuus. Nullū enim est incōueniens cuz dicimus filiū esse equalē patri ⁊ minorē patre ſm naturaruz dualitatez. Sufficiat itaq; nobis ꝙ filius est incarnatus nō imperfecte nō diminute: quinimmo cū omnibus requsitis ad salutē ⁊ redēptionem nostrā. Ipsum ergo audiamus: ipsuz imitemur qui pro nobis in mundū venire dignatus est: qui semꝑ paratū se offert ad nos saluandum: qui est benedictus ⁊c. amē.

Feria quinta post secundā dominicā de aduentu. Sermo cōtra iudeos qui dicunt christū esse venturū.

Fruct⁹ duodecimus. Jesus venisse visus ē.

b Eatus qui nō fuerit ⁊c. vbi. s. Generatio peruersa iudeorum hodierna die per totam orbem terrarū dispersa ⁊ disseminata in christo scandaliçatur: q2 ꝑ ipsos de christo dulcissimo ⁊ iesu nostro negatur qd̓ ꝑ nos p̄dicatur. Dicūtq; cuz venturū quē venisse omnino clarū est. Quibus tāto fortius viriliter est resistenduz: quanto ipsis fides maior exhiberi posset: quia ad eos de xp̄o facta est reuelatio. Habent enim ipsi prophetarū documenta: ⁊ sanctorū patruz exempla in scripturis veteris testamenti: quaruz se vsum ꝑuertētes facile ignorantibus ꝑsuadent quod volunt. Jccirco in p̄senti ſmone contra iudeos dicturi sumus de christi aduentu in mundū siue i carnem: cuius tempus p̄teritum est: ⁊ nō futurū. Dicemusq; pro hac veritate sub vno fructu. s. Jesus venisse visus est. Ad cuius declarationem tres conclusiones erunt pertractande.

Prima conclusio dicit̄ iudeoruz dispersio siue captiuitas.

Secūda cōclusio dicit̄ ecclesie stabilitas.

Tertia ꝯclusio dicit̄ miraculorū claritas

p Rima cōclusio dicitur iudeorū dispersio seu captiuitas. Nā mille ⁊ quadrigētis ⁊. 24. annis iudei dispersi vagant̄ ꝑ omnes nationes mundi. Nō habent ciuitatē: nō templū: nō regnum: nec aliquā amplius dignitatē. Certe si eos interrogare voluerimus cur tāto tempore seuit ira dei cōtra eos nesciunt respondere: nisi quia christū in lege promissum suscipere noluerunt: quinimmo ꝑsecuti sunt eū vsq; ad cōdemnationez mortis. Sed prophetia patriarche Jacob Gen̄. 24. c. satis autētica manifestat christum venisse: cōtestans tunc nasciturū eū: quādo iudeis regale sceptrum deficeret. Ait enim. Nō auferetur sceptrum de iuda: nec dux de femore eius: donec veniat q mittendus est: et ipse erit expectatio gentiuz. Verūtamē aliqui iudei dicunt ꝙ hec auctoritas non intelligitur de christo: sed de Nabochodonosor rege babylonis: qui missus est ex ordinatione diuina cōtra hierusalem ꝓpter peccata populi: vt habet̄. 4. Reg. 25. c. ⁊ ex tunc defecit regnū iudeorū: q2 Nabuchodonosor cepit Sedechiā regez: ⁊ filios suos coraz eo occidit: ⁊ oculos ipsius effodit: vinxitq; eum cathenis: ⁊ adduxit in babylonez: nec postea aliquis de eius stirpe regnauit. Quibus respondet Nico. de lira ꝙ hoc est falsum: quia post captiuitatē babylonicaz iudei habuerunt duces ⁊ principes: sicut patet de Zorobabel. Esdre. 3. de Neemia Esdre per totū ⁊ de Machabeis: vt habetur in libris Machabeorū. Habuerunt etiam reges: quia Joānis hircanus filius Symonis Machabei imposuit sibi diadema regni. Et ex tunc regnauerunt filij vsq; ad Herodē. Augu. autez. 18. li. de ciuitate dei dicit ꝙ primus post babylonicaz captiuitatem rex fuit Aristobolus. Primus apud iudeos Aristobolus assumpto diademate ⁊ rex pontifex factus est. Nam antea non reges sed principes ⁊ duces habuerunt. Huic Aristobolo successit Alexander etiam ipse rex ⁊ pontifex. Post hunc vxor Alexandri regina iudeoruz fuit: cuius tempore mala sunt eos secuta grauiora. Naz filij huius alexandri aristobolus ⁊ Hircanus inter se de imperio dimicātes vires aduersus israeliticā gentē ꝓuocauerunt romanas. Hircanus nāq; a romanis contra fratrem poposcit auxilium. Venit Pompeius preclarissim⁹ princeps qui iudeaz cum exercitu ingressus: ciuitatem cepit: templum: reserauit non deuotione supplicis: sed iure victoris. Et ad sancta sanctorum: quo nisi sa

cerdotem summũ intrare licebat: non vt vene
rator: sed vt ꝓphanator accessit. Confirmato/
q3 Hircani pontificatu: ⁊ subiugata gente po
sito custode Antipatre vinctum secum Aristo
bolum ducit. Et ex tũc iudei tributarij Roma
noꝝ eẽ ceperũt. Hec idem dicit Crisostomus
⁊ Eutropius li. 6. Deinde post paucos ãnos.
Herodẽ alienigenã habuerunt: quo regnãte
natus est xp̃s. De quo herode dicit Eusebius
primo li. ecclesiastice historie. ⁊ Josephus. 7.
antiquitatũ. li. q͛ ex idumeoꝝ gente paternum
genus: arabũ vero materni sanguinis originẽ
duxit: qui a romanis iudeoꝝ regnum sibi con
cedi fecit. In quo cũ eẽt subleuatus: mox in su
ꝑbiam erupit: ac iudeis plurima mala intulit.
Nam ⁊ pontifices nõ iam ſm generis ordinẽ
constituebat: sed ignobilibus qbusdam ꝑmitte
bat sacerdotia: sacratã etiã vestẽ sũmi põtificis
obclusam signaculo tenuit: nõ ꝑmisso alterius
ptãti vsu eius. Cũ ẽt videret q͛ generis iudeo
rum nobilium iudicia si permanerent: libri si/
bi plurimũ quererẽt nobilitatis sue: oẽs libros
in qbus cõstructio generis hẽbat̃ iussit icendi
estimãs se nobilez videri posse. Heꝝ fuere tũc
falsi diligẽtes ⁊ studiosi viri q vel descriptos ex
ꝑte aliqua: huiusmõi libros hẽbãt domi: vel es
sent memoriter habiti: q ordinẽ ꝓsapie retinue
rũt. Ecce iã q͛ iudei ꝯfiteri cogũtur ſm ꝓpheti
cam ꝓmissionẽ xp̃m iam aduenisse: qui dũ fue
rint iterrogati: vbi sũt illi sanctissimi p̃res Is/
raelitici populi ꝓtectores ⁊ defensores: xp̃z ve
nisse cõfiteri cogũtur. Ubi ergo o iudei moy/
ses q pp̃lm captiuũ dei ꝟtute ex egipto de ma
nu Pharaonis eduxit ⁊ liberauit Exodi. 12. c
Ubi Josue sub quo illa tria magna miracula
oñdit deus. Primũ qñ iordanis fluuius aqs
inũdatus libeꝝ populũ dei nõ sorbuit. Josue.
4. Scd̃z qñ clãgentibus sacerdotibus hierico
corruit. Josue. 6. c. Tertiũ quãdo Josue con
tra hostes pugnãte sol vnius diei spacio stetit.
Josue. x. c. Ubi iudices illi fortissimi bellato/
res q populũ dei de inimicis suis viriliter de/
fenderũt. Ubi Othoniel q populũ dei libera/
uit de manu regis syrie. iudicũ. 3. c. Ubi aioth
q moabitas circiter decẽ milia oẽs robustos ⁊
fortes ꝑcussit. Eglon eoꝝ rege in suo cenacu/
lo iterfecto. iudicũ eodem. c. Ubi Sangar fili
us anath q ꝑcussit de philistijm sexcẽtos viros
⁊ israel defendit. Eodẽ. c. Ubi Delbora ⁊ ba
rach q barach credit̃ vir eius fuisse: ipsa tamen
Delbora israel liberauit de manu iabin regis
asor. iudicũ. 4. c. Ubi Gedeon: q Israel libe
rauit de manu Madiã terrore lapidũ ⁊ tubaꝝ
hostibus subito ꝑturbatis alijs mutua cede ca
dẽtibus: qbusdã ꝟo in fugã cõuersis. iudicuz
7. c. Ubi Abimelech filius Hierobaal d̃ cõ
cubina natus: q septuagita frẽs suos de patris
vxoribus oẽs preter vnũ ioathã q minim⁹ ab/
scõdit⁹ erat occidit: ⁊ dñiũ populi violẽter arri
puit. iudicuz. 9. c. Ubi Tholadi Sachar. vbi
Tholã iahir Galaadites. Ubi iepte fili⁹ cuius
dã meretricis: q spurius a fratribus fuit eiect⁹
tãdẽ necessitate vrgẽte ad pricipatũ vocatus ẽ
⁊ ex voto filiã imolauit: stult⁹ in vouẽdo: crude
lis i soluẽdo. iudicũ. xi. c. Ubi Abessan q sep/
tẽ ãnis israel iudicauit. Ubi Abialõ çabuloni
tes. Ubi Abdõ fili⁹ Hellel Pharaonites: q
habuit. 40. filios: d̃ qbus iudicum. 12. c. Ubi
Samson fortis q leonẽ iterfecit philisteos oc/
cidit ⁊ tot ⁊ tãta fecit cõtra eos. iudicuz. 15. c. ⁊
16. Ubi Heli ⁊ Samuel ⁊ ceteri victoriosi du
ces ppl̃i iudeoꝝ. Ubi ⁊ reges illi potẽtissimi:
quos p̃fecit eis de⁹ Ubi Saul q ꝓm⁹ regnauit
i israel ⁊ ex volũtate dei vnct⁹ est in regẽ a Sa
muele sacerdote. i. Reg. 15. c. Ubi Dauid q
secũdus regnauit q ꝑmissiõe dei iterfecit gigã/
tẽ goliath: ⁊ demũ ad paucos dies effectus est
rex sup pp̃lm israel. i. Reg. 16. Ubi Salomõ
fili⁹ ei⁹ q regnauit post Dauid patrẽ suum. 3.
Reg. 3. c. ⁊ dedit ei dñs sapientiã ⁊ prudẽtiaz
multã nimis ⁊ latitudinẽ cordis quasi harenã
q̃ ẽ in littore maris: ⁊ erat sapiẽtior cũctis hoi/
bus: possidebatq3 oia regna a flumie terre phi
listhij3 vsq3 ad terminũ egypti. 3. Reg. 4. c. Et
edificauit domũ dñi: ⁊ gloriose regnauit i vita
sua. Ubi Hieroboã Ubi Abias. vbi Assa:
vbi iosaphat. vbi iorã. vbi Ochoçias. vbi io/
as. vbi Amasias. vbi Osias: vbi ioathaz. ubi
Achaç. vbi Eçechias. vbi Manasses: vbi a/
mon. vbi ⁊ relīq iudeoꝝ reges: q vt i libris re
gũ diffusius notatur successiue regnauerũt cuz
ꝟtute multa ⁊ victoria inimicoruz populi dei.
Quid fecistis o iudei. Quod scelus commisi/
stis: cur dati estis in obprobrium gentium: ⁊
abiectiõe3 cũctis gẽtibus. Ubi Esaias. Ubi
Hieremias. Eçechiel. Daniel. Oseas. Joel
amos. abdias. ionas. Micheas. Naum. aba
chuca. Sophõias. Aggeus. Zacharias. Ma
lachias. Certe nullus est qui aliquid propheti
zet de aduentu messie: q2 iam venit. Ipsi autẽ
iudei clauserunt cor suũ: ⁊ tam manifestissimis
exemplis apertissimisq3 experimentis crede/
re nolũt

re nolunt.

Quod ecclesie stabilitate probatur christuȝ iam venisse. Capitulum. 2.

Secunda conclusio dicitur ecclesie stabilitas. Naȝ a tempore xp̄i stabilis: ⁊ firma permansit: nec vlle vnq̄ȝ tempestates: non dico solūmodo hereticoꝝ: sed etiā potentissimoꝝ tyrannorum potuerunt illam submergere. Quod vtiqȝ fieri non posset nisi celitus defenderetur. Nec deus ita sibi assisterȝ si mendaciter predicaret xp̄m venisse. Quisnaȝ explicet quot fuerunt imperatores Romani: qui xp̄ianum nomen delere conati sunt: ⁊ ecclesiam dei durissimis cruciatibus: ⁊ omni crudelitate vexarunt. Nōnulli fuere qui dixerunt decem tm̄ persecutiones ecclesiā passam. Vnā vero nouissimam: ⁊ futuram esse dicunt ab antixp̄o: quos tamen augustinus improbat li. 18 de ciui. dei. 52. c. vbi ait. Proinde nec illud q̄dem temere puto esse credendum siue dicēdū q̄ nōnullis visum est vel videtur nō amplius eccl'iam passuram persecutiones vsqȝ ad tempus antichristi: q̄ȝ q̄ iam passa est decem: ⁊ vndecimā eadēqȝ sit nouissima ab antixp̄o. Primam q̄ppe computant a Nerone. Secūdaȝ a Domitiano. Tertiam a Traiano. Quartā ab antonio. Quintam a Seuero. Sextā a Maximino. Septimā a Decio. Octauam a valeriano. nonam ab aureliano. Decimaȝ a Diocletiano ⁊ Maximiano. Plagas. n. egyptiorum que decem fuerunt: anteq̄ȝ inde exire inciperet populus dei: putant ad hūc intellectum esse referendas: vt nouissima antixp̄i persecutio similis videatur vndecime plage egypti: q̄ dum hostiliter persequerentur hebreos in mari rubro populo dei per siccum transeunte perierunt. Sed ego illa re gesta in egypto istas p̄secutiones p̄phetice significatas non esse arbitror. Quāuis ex eis q̄ hoc putant exquisite ⁊ īgeniose illa singula his singulis comparata videantur: non p̄phetico spiritu sed ꝯiectura mē̄tis humane: qua aliquando ad verum peruenitur: aliquādo fallitur. Quid enim qui sentiunt hoc dicturi sunt de persecutione qua dominus crucifixus est: in quo eam sunt numero posituri. Si aūt hac excepta existimant computādūȝ tanq̄ȝ ille computande sint que ad corpus pertinēt: non qua ipsum caput est appetitum: ⁊ occisum. Quid agēt de illa que posteaq̄ȝ christus ascēdit in celuȝ hierosolymis facta ē. Vbi beatus Stephānus lapidatus ē. Vbi iacobus frater ioānis gladio trucidatus est. vbi apostolus Petrus vt occideretur inclusus ē: ⁊ per angelum liberatus. vbi fugati ⁊ dispersi de hierosolymis fratres. vbi Saulus qui postea Paul⁹ apostolus factus est vastabat ecclesiam. Vbi ipse quoqȝ iā fidem quam p̄sequebatur euangelizans: qualia faciebat est passus: siue per iudeaȝ siue per alias gentes quascūqȝ xp̄m feruentissime predicabat. Cur ergo eis a Nerone videt̄ ordienduȝ: cum ad Neronis tēpora inter atrocissimas persecutiones: de quibus nimis longum est cuncta dicere ecclesia crescendo peruenerit. Hec aug. qui in premissis verbis docet ecclesiam dei non nisi inter turbines ⁊ cōquassationes varias floruisse. Et illud p̄fecto mirabile vnicuiqȝ eē debet: q̄ imperatores romani quibus mundus olim resistere non potuit: vt totum terrarum orbem sue iurisditioni subiecerunt: non valuerūt cultum dei delere de terra: quem nullus defendit armis: nec pecunia: nō deniqȝ humanis fauoribus: q̄nimo per importuna persecutione victores esse deberēt ipsi ita victi sunt: vt in vrbe collocaretur sedes eccl'ie sancte dei. O admirabilis virtus iesu xp̄i crucifixi. o incogitabilis potentia xp̄i: qui moriens resurgere voluit tertia die: ut stabiliret ecclesiā eāqȝ firmarȝ sicut p̄miserat Petro Math. 16 c. Super hanc petraȝ. s. me xp̄m edificabo ecclesiam meaȝ: ⁊ porte īferi non preualebunt aduersus eā. Ipse ē de quo Daniel exposuit visionem nabuchodonosor q̄ debebat subijcere regnum Romanoruȝ. Nam Nabuchodonosor vt dicitur Danielis secundo dixit. vidi statuaȝ magnam cuius caput ex optimo auro erat: pectus ⁊ brachia ex argēto: venter ⁊ femur ex ere tibie autē ferree. Et post sequitur q̄ abscissus ē lapis de monte sine manibus ⁊ percussit statuā in pedibus eius: ⁊ comminuit eos. Per statuam designantur quattuor regna. Primuȝ est regnum chaldeorū quod designatur per caput aureum: sicut ipse Daniel exponit. Secundū est regnum persarum: quod designatur per argentum: quod subiecit sibi regnum chaldeorū Designatur autēȝ per argentum vt dicit Nicolaus de lira: quia in illo regno multum vacabant sapientie ⁊ eloquentie: que significantur per claritatem argenti ⁊ eius sonoritatem: ⁊ q̄r regnum medorum ⁊ persarum primo fuerunt duo regna: ⁊ in vno regnabat Darius. ⁊ ī alio Cyrus: ideo signata fuerunt per illa duo brachia. Verūtamen quia fuerunt cōiuncta simul

tempoꝛ̄ Cyri: moꝛtuo Dario: illa duo bꝛachia
erant coniuncta in pectoꝛe vno. Tertium eſt re
gnum grecoꝝ: quod ſubiecit ſibi regnū ꝑſaruꝫ
tp̄e Alexandri magni. Deſignatur autem ꝑ es
ꝓpter ſonoꝛitatem: q2 es inter alia metalla ē ma
gis ſonoꝝ. Quartum eſt regnum romanoꝛuꝫ
quod deſignatur per ferrum: q2 ſubiecit ſibi re
gnum grecoꝛum ⁊ omnia regna mundi: ſic̄ fer
rum domat omnia alia metalla: Per lapidem
autem abſciſum ſine manibus deſignatur xp̄s
q eſt natus de ꝟgine ſine manibus complecte̅
tium: que ꝟgo deſignatur per montem ꝓpter
excellentiam vite. Cui xp̄o ſubijciendū erat re
gnum romanoꝛum. Quod impletum fuit tp̄e
Conſtantini a beato Silueſtro baptizatus ro/
manū imperium xp̄o ſubiecit. Ex quibus om/
nibus conuincuntur iudei: vt velint nolint di/
cant xp̄m veniſſe: quem tamen impie negant
abſq3 vlla rationabili causa ⁊c̄.

Quod chriſtum veniſſe pꝛobatur claritate
miraculoꝛum. Capitulum. 3.

Tertia cōcluſio dicit̄ miraculoꝝ claritas
Cōſtat nāq3 veniſſe xp̄m q2 an̄ aduen/
tum eius multa miracula fcā ſunt in ve
teri lege. Nūc ꝟo illa fieri tm̄ videntur in xp̄ia
na religione ꝟtute dn̄i noſtri ieſu xp̄i. Quanta
eni fuerint illa ſigna olim exhibita p3 in ſcriptu
ris veteris teſtamēti. Ibi qdem vt aug. teſtat̄
libꝛo. x. de ciui. dei. c. 8. reperiem⁹ q̄liter Abꝛa
he ex ſterili vxoꝛe datus ē filius: ēt ipſa ſeneſce̅
te. Gen̄. 26. c. Ibi vxoꝛ Loth in ſtatuaꝫ ſalis
cōuertitur: q2 ſupꝛemū pꝛeceptum contempſit.
Gen̄. 16. c. Ibi in liberatione populi de egyp
to: colūna ignis per noctem ⁊ nubis per diem
iter ꝓbebat iſraelitico populo. Exo. 13. c. Ibi
aptum mare rubꝛuꝫ oſtenditur ⁊ filii iſrael per
ſiccum tranſeuntes: egiptii ꝟo in mediis fluc
tibus inuoluūtur. Exo. 14. c. Ibi marath fluui
us amariſſimus imiſſo ligno dulcificatur Exo
di. 15. c. Ibi māna ꝑatur patribus in deſerto.
Exodi. 16. Sed qd omnia numerare tempta/
mus: cū bꝛeuis ſermo illa explicare negat. Nō
negant ipſi iudei que dicimus: ſed reſpōdē no
ſūt cur tot ſigna ⁊ ꝟtutes defecerūt. Negāt āt
ꝙ in noſtra fide nūc tales ꝟtutes ⁊ multo ma
ioꝛeſ inueniantur. Nos auteꝫ qui xp̄iani ſum⁹
de dn̄o noſtro ieſu xp̄o autētice legimus ꝙ mi
racula multa fecit curando infirmos obſeſſos:
a demonibus liberādo: illuminādo cecos: mū
dādo lepꝛoſos: ⁊ qđ maius eſt moꝛtuos reſu/
ſcitando: vt dem̄ ē fructu. 8. pꝛeſētis opis. Et
nō ſolum in creaturis rōnabilibus uidētur hec
ſigna: ſed etiā in ſenſibilibus elementis. Hic
ē ꝙ Gre. in omel. epiphanie ait. Oia elemen
ta auctoꝛē ſuum veniſſe teſtata ſūt. Ut enim đ
his quaſi quodā vſu humano loquar deū hunc
celi eē cognouerūt: q2 pꝛotinus ſtellam miſerūt
mare cognouit: q2 ſub eius plantis ſe calcabile
ꝓbuit: terra cognouit: q2 eo moꝛiente cōtremu
it: ſol cognouit: q2 lucis ſue radios abſcōdit: ſa
xa ⁊ parietes cognouerunt: q2 tempoꝛe moꝛtis
eius ſciſſa ſūt. Infernuſ cognouit: q2 hos quoſ
tenebat moꝛtuos reddidit. Et tamen hunc quē
deum omnia elementa inſenſibilia aſſerunt: ad
huc infideliū iudeoꝛum coꝛda minime eſſe co/
gnoſcunt: ⁊ duriora ſaxis ad pēitentiam ſcindi
nolūt: cūq3 confiteri abnegant: quem elementa
vt diximus: aut ſignis aut ſciſſionibus deū cla
mant. hec ille. Nec ipſe xp̄s tantum iſta mira/
cula fecit: ſed in eius ꝟtute ⁊ nomine in eccle/
ſia vſq3 in hodiernum diem multipliciter fiunt
Sicut patet in apoſtolis: in martyribus: in vir
ginibus: ⁊ in confeſſoꝛibus. De quibus om/
nibus tanta dici poſſunt: ꝙ vix aliquis illa que
at aut legere aut audire. Uerūtamen illđ vnuꝫ
eſt miraculum miraculoꝛum omnium clariſſi/
mūac mirabiliſſimū: ꝙ mūd⁹ tot⁹ ꝑ aplos i xp̄ꝫ
crediderit. Nec fuerunt ruſtici: ſimplices vul/
gares ⁊ idiote qui in chriſtum crediderunt: ſed
viri litterati: docti: periti: philoſophi: oꝛatoꝛes:
pꝛincipes: reges: ⁊ imperatoꝛes. Unde aug.
22. li. de ci. dei dicit. c. 5. Iam ergo tria ſunt in
credibilia que tamen facta ſunt. Incredibile eſt
xp̄m reſurrexiſſe in carne: ⁊ in celum aſcendiſ/
ſe cum carne. Incredibile eſt mundum reꝫ tā
incredibilem crediſſe. Et incredibile eſt ho/
mines ignobiles infimos pauciſſimos imperi
tos tam incredibilem rem tam efficaciter mun
do: ⁊ in illo etiam doctis perſuadere potuiſſe.
Hoꝛum trium incredibilium pꝛimum nolunt
iſti cum quibus agimus credere. Secundū co
guntur ⁊ cernere quod tamen non inueniunt.
vnde ſit factum ſi non credunt. Tertium certe
reſurrectio chꝛiſti: ⁊ in celū cuꝫ carne cū q̄ reſur
rexit aſcēſio toto mundo iā pꝛedicatur: ⁊ credi
tur. Si credibilis non eſt: vnde toto terrarum
oꝛbe iam credita eſt. Sed multi nobiles ſubli/
mes ⁊ docti etiam vidiſſe dixerunt: ⁊ quod vi
derunt diffamare curarunt: eis mundum cre
didiſſe non mirum eſt. Sed iſtos adhuc crede
re nolle: perdurum eſt. Si autem vt verum eſt
paucis obſcuris minimis ⁊ indoctis ea ſe vi/
diſſe

disse dicentibus ⁊ scribentibus credidit mundus: cur pauci obstinatissimi qui remanserunt ipsi mundo iam credenti adhuc vsq3 non credunt. Qui propterea numero exiguo ignobilium infimorum imperitorum hominum credidit: q2 in tam contemptibilibus testibus multo mirabilius diuinitas seipsa persuasit. Eloquia nāq3 persuadentium que dicebant mira fuerūt facta non verba. Qui enim christum in carne resurrexisse ⁊ cum illa ad celum ascendisse non viderant hec se vidisse narrantibus non loquētibus tantum: sed etiam mirifica facientibus signa credebant. Homines quippe quos vnius vel vt multum duarum linguarum fuisse nouerant repente linguis omnium gentium loquētes mirabiliter audiebant. Claudum ab vberibus matris: ad eorū verba in xp̄i nomine post 40. annos incolumē constitisse: sudaria de corporibus eorum ablata sanādis languentibus profuisse: in via qua fuerant transituri positos in ordine innumerabiles morbis variis laborantes vt ambulantium super eos vmbra transiret cōtinuo salutē solere recipere: ⁊ alia multa stupēda in xp̄i nomine per eos facta. Postremo etiam mortuos resurrexisse cernebant. Que si vt legūtur gesta eē cōcedunt: ecce tot incredibilia tribus aliis icredibilibus addimus: ⁊ vt credatur vnū icredibile: qd̄ de carnis resurrectiōe atq3 in celum ascensione dicitur multorum incredibilium testimonia tanta congerimus: ⁊ nōdū ad credendum abhorrenda duricia incredulos flectimus. Si vo p apostolos xp̄i vt eis crederetur resurrectōem atq3 ascensionem predicantibus xp̄i etiam ista miracula facta esse non credunt. Hoc nobis vnum grande miraculum sufficit: q iam terrarum orbis sine vllis miraculis credidit. Hec Aug. Cōfundantur ergo iudei duri qui xp̄ianam fidem impugnant: qui xp̄m venisse negant: quem vt prediximus tot quottidiana miracula declarant ⁊ manifestant. O iudei olim a deo predilecti: modo dati in obprobrium gentium: reuertimini: reuertimini: deponite vestram duriciē: currite ad xp̄m desideratum: qui iam venit mansuetus: qui est benedictus in secula seculorum. Amen.

Feria sexta post scd̄am dn̄icam de aduētu. Sermo de fide firma q̄ debem⁹ xp̄m cognscē.

Fructus. 13. Jhesus fide cognoscitur.

Eatus qui non fuerit ⁊c̄. vbi supra. Magna ē multitudo ⁊ numerus pene incredibilis eorum qui eterno bono priuantur quoniam xp̄m credere nolūt: cu3 tamen vt apostolus docet ad Heb. 31. sine fid̄ impossibile est placere deo. Ipsa nāq3 est que itellectum illuminat: menti veritatem referat: ⁊ animam ducit ad noticiam eorum que necessario sunt cognoscenda pro obtinenda salute. Et quoniam qui sine fide viuit vel in aliquo articulo fidei dubitat: vt notatur extra de hereti. is. c. primo. infidelis simpliciter ē. Idcirco in p̄senti sermone dicturi sumus contra eos qui fide integra carent: ⁊ in xp̄o scandalizantur. Pro quibus ponemus fructum qui est. Jesus fide cognoscitur. Ad quod plene intelligendum tres conclusiones erunt notande.

Prima conclusio dicitur paruitas.
Secunda conclusio dicitur sublimitas.
Tertia conclusio dicitur superioritas.

Quod proprio ingenio christum cognoscere non possumus. Capitulū. I.

p Rima conclusio dicitur puitas. In q̄ scire debemus q xp̄m per fide3 cognoscere possumus. Ingenio aūt proprio nequaq3: q2 intellectus rationalis creature p se metip̄m ad talem noticiam extendere se minime valet. Nisi diceremus s̄m eos qui fatui sūt q itellectus noster intelligit oīa quod est falsum. Et falsitas ista haberi potest si consideretur q triplex est intellectus.

Primus est intellectus diuinus.
Secūdus est intellectus angelicus.
Tertius est intellectus humanus.

Primus intellectus est diuinus: de quo dicit Scotus. di. 2. primi li. q est infinitus: ⁊ cognoscit quodcunq3 intelligibile perfectissime: quantum est intelligere in se: ⁊ vnico actu intelligendi intelligit semetipsum ⁊ omnia. Quod etiam late declarat sanctus Tho. li. primo contra gentiles. c. 24. Et quia esse dei est infinitu3 ipse solus se infinite intelligit. Secundus intellectus est angelicus: de quo dicit Dio⁹ in li. de diui. no. q est deiformis. Quod ideo dicitur s̄m Boñ. in. 2. dis. 3 non quia habet deiformitatem quam habet intellectus gloriosus p assimilationem que est in statu perfecto: sed q2 sine susceptōe specierum per illud quod habet in se actu cognoscit. Ex hoc angelus naturali cognitōe diuinā eēntiam videre non potuit in claritate sua: tum quia hec cognitio est primum

premiũ: quo habito mens creata quiescit tanq̃
beata ꝛ pfecta: fm illud Joh. 17. Hec est vita
eterna vt cognoscant te deũ verꝫ. Angelus aũt
nõ erat p naturã beatus: ideo hoc p̃miũ nõ ob/
tinuisset nisi gratuita dei influentia: tũ qꝛ diui/
na lux ꝓpter sui eminentiã est inaccessibilis vi/
ribus omnis create nature: ꝛ p q̃zdã benigni/
tatis cõdescensionẽ facit se cognosci: ita q̃ i illa
cognitione cognoscẽs multo plus agaẽ q̃ȝ agat
Illa aũt cõdescensio bonitatis qd gratuitũ dicit
sed cõstat q̃ nõ dicit diuine essentie humiliatio
neȝ: qꝛ nõ põt minorari sed dicit alicuius radij
gratuitã imissionẽ: ꝓpter quã anima clare co/
gnoscit cũ est imissio abũdãtia sicut est i gloria.
Tuȝ etiã nõ vidit angel⁹ naturali cognitõe diui
naȝ essentiã: qꝛ ꝓximior est deo aĩa habẽs gra/
tiã q̃ȝ sit angelus habẽs sola naturalia. Anima
ꝟo exuta cũ grã nõ põt aspicere lucẽ summã ni
si adiuueẽ p gloriã: sicut pȝ de his q fuerunt in
limbo: ꝛ de alijs q sunt in purgatorio. A fortio
ri ergo nec angel⁹ hȝ cognitõeȝ de diuina essen
tia p naturaȝ: sȝ cognouit deũ tũc in puris natu
ralibus ꝯstitutus p speculũ claꝝ ꝛ p vestigiũ. h
Boñ. in. 2. vbi oñdiẽ limitatio intellect⁹ angeli
ci: qꝛ nõ extendit se ad itelligẽdũ essentiã diuinã
eo mõ quo itelligit intellect⁹ diuin⁹. Insup etiã
in gloria vn⁹ angelus magis itelligit q̃ȝ ali⁹: qꝛ
vt vult Dio. li. de ange. hier. diuine reuelatõef
fiunt a deo i mẽte ipsi seraphin: illas ꝟo cõicat
cherubin: ꝛ sic fm ordinẽ supiores iferioribus
reuelant. Tertius intellect⁹ diciẽ human⁹: q
longe inferior est intellectu angelico: qꝛ cogno
scit res i tpe: ꝛ cũ discursu rati ocinãdo: qͥ tñ nõ
est equalis i oĩb⁹ rõne vtentib⁹: qꝛ qđ vn⁹ scit al
ter ignorat: nec etiã aliqs ita est doct⁹: qn possit
fieri doctior: fm illud, puer. i. Audiẽs sapiens
sapientior erit: vñ refert Hiero. de Themisti
de pħo scribens ad Nepotianũ: q̃ cũ expletis.
127. annis ad morteȝ appropinquaret: amare
flebat dicẽs: se tũc e vita migrare: cũ aliqd sci/
re inciperet. Quo exẽplo mouemur q̃ nõ nisi
fatue existimãt qdã se oĩa scire: ꝛ illa putant esse
q̃ ipsi intelligunt: ꝛ q̃ nõ intelligunt oĩo nõ cẽ.
Isti sunt q spiritu supbie ꝛ p̃sumptiõis decepti
a ꝟitate fiũt alieni: qꝛ vt dicit Berñ. sup cãtica.
Supbo oculo ꝟitas nõ videt. Et Aug. 7. cõ/
fessionũ. semetipsuȝ de tali errore redarguit di/
cendo. Tumore meo sepabar a te: ꝛ nimis infla
ta facies claudebat oculos meos. Cũ itaqȝ oĩuȝ
intellect⁹ nõ sint equales: oȝ vt oẽs fide inueniẽ
Qđ ea q̃ de xp̃o cognoscunẽ sunt ita subli/
mia q̃ excedunt capacitateȝ humanã: ideo ne/
cesse est ipsum fide cognoscere. Caplm. .2.

S Ecũda cõlusio diciẽ sublimitas. Ne/
cesse est eniȝ iesuȝ fide cognoscere: qꝛ
ea que de ipso dicunẽ adeo sunt subli/
mia vt hominis naturalẽ capacitatẽ excedant.
Quod cõueniens esse ostendit Tho. in. i. ꝯtra
gentiles triplici ratione.
Primo ratione ordinationis.
Secũdo ratione vere cõditionis.
Tertio ratione delectationis.

Primo equidẽ decens fuit hominib⁹ ꝓpo
ni fide tenenda ea q̃ supra naturales animi vi/
res sunt ratione ordinatiõis. Ordinamur. n.
ad alterius bonũ q̃ȝtum experiri in p̃senti vita
possumus. Ideo oportuit mente euocari in ali
quid altius q̃ȝ ratio nostra ꝑtingere in p̃nti pos
sit: vt sic discamus in illud studiuȝ tendere: qđ
totuȝ statũ presentis vite excedit. Et hoc preci/
pue xp̃iane religioni cõpetit: qꝛ singulariter do
na ꝓmittit. Secũdo hoc cõueniens fuit ratio
ne vere cõditionis: ad dei. s. veriorẽ cognitionẽ
habendã. Tunc enim solũ deum in p̃senti vere
cognoscimus: quãdo ipsum esse credim⁹ supra
omne illud qđ de deo cogitari põt ab homine:
eo q̃ naturalẽ hominis cognitionẽ diuina sub
stantia excedit. Tertio illud fuit cõueniẽs ra/
tione delectatõis. Noticia nãqȝ diuinoꝝ ẽ val/
de delectabilis. Unde. Ar. x. ethicoꝝ. c. 7. cõ
tra Symonidẽ pħm dicit: q̃ hõ ad diuina ꝛ im
mortalia tendere debet q̃ȝtũ põt. Hic symoni/
des dimittendã homini dicebat supioꝝ cogni/
tionẽ: ꝛ humanis reb⁹ ingeniũ applicãduȝ: in/
quiens humana sapere hominẽ ꝛ mortalẽ mor
talia. Et. xi. de animalib⁹ Ar. dicit: q̃ q̃ȝuis pa
ruȝ sit qđ de substãtijs supiorib⁹ pcipim⁹: illud
tñ modicũ ẽ magis amatũ ꝛ desideratuȝ omni
cognitõe: quã habem⁹ de substãtijs inferiorib⁹
Et i. 2. de celo ꝛ mũdo ait: q̃ cũ de corpib⁹ cele
stibus q̃stiones solui possunt ꝯuenit audiri: vt
vehemẽs sit gaudiũ ei⁹: oñdẽs q̃ de reb⁹ nobi
lissimis q̃ȝtũcũqȝ ipfecta cognitio: maximã pfe
ctionẽ ꝛ delectatõeȝ aĩe ꝯfert. Multo magis er
go cognitio diuinoꝝ secretoꝝ q̃ fide hẽri põt.
Qđ cõfirmãdo p̃dicta: fidei sacramenta su/
perant altitudinẽ humani itellectus. Ca. .3.

T Ertia cõclusio diciẽ supioritas. Ex di
ctis in prima ꝛ in secũda ꝯclusione cõ
stare põt q̃ fidei sacramẽta superant
altitudinẽ humani intellectus: ideo rõne demõ
stratiua cognosci nõ possunt. Oportet ergo: vt
simplici

simplici fide et nõ sophistica interrogatione su-
scipiant. Ideo scribit. i. c. de sum. tri. et fid. ca.
vbi glo. ait. Vbi ratio deficit supplet fides. Et
hoc Hilarius li. de trini. ait. Neqꝫ celestiũ per se
scientiã humana imbecillitas cõsequit. Nã visi-
biliũ intelligẽtiã ipse sibi corporaliũ sensus assu-
mat. Nõ. n. subeãt ingenia nostra in celesti sciẽ
tia: neqꝫ incõprehẽsibilẽ virtutẽ sensu aliquo in
firmitas nostra cõcipiet. Neqꝫ pp hoc irrationa-
biliter mouent q sic credũt ea q̃ humanã rõneꝫ
supant: quia vt inquit Hugo de sancto Vic. lib. I. 3.
parte. c. 24. circa credẽda q̃dã sunt extra rõnẽ:
vt necessaria: q̃dã secundũ rationẽ: vt pbibita:
q̃dã cõtra rationẽ: vt icredebilia: q̃dã supra ra-
tionẽ vt mirabilia et diuina. Si vero dicat q in fi
de pponit aliqd qd etiã humana ratione inue-
stigari possit: vt deũ esse: et tñ credẽdũ nobis p
ponit: tradere ergo saltẽ ista tãqꝫ credẽda videt
esse supfluũ. Ad hoc rñdet sanctus Tho. 2. 2. q. 2.
q necessariũ ẽ homini accipe p modũ fidei etiã
q̃dã q̃ naturali ratione pbari pñt triplici ratiõe.
Primo pp generalitatem.
Secũdo pp velocitatem.
Tertio pp securitatem.

Primo pp generalitatẽ. Quia noticia fidei
põt esse generalior et cõmunior. Si. n. veritas
solũmodo rationi iquirẽda relinqueret: paucis
hominibus inesset noticia dei. Secũdũ. n. Tho.
primo cõtra gẽtiles. c. 4. a fructu studiose inq-
sitionis q̃ est iuentio veritatis plurimi ipediunt
tribus de causis. Quidã siqdẽ pp cõplexionis in
dispositionẽ: ex qua multi sunt naturaliter indi-
spositi ad sciendũ. Vnde nullo studio ad hoc p
tingere possent vt summũ gradũ humane co-
gnitionis attingerent: q in cognoscẽdo deũ cõ-
sistit. Quidã vero impediunt necessitate rei fami
liaris. Oportet. n. inter homines esse aliquos
q tpalibus administrãdis insistant: q tantũ tps
in ocio cõtemplatiue inquisitiõis nõ possent ex-
pendere: vt ad summũ fastigiũ humane inqui-
sitiõis ptingere possint. s. dei cognitionẽ. Qui
daꝫ autẽ impediunt pigritia. Ad cognitionem
eniꝫ eorum q̃ de deo ratio inuestigare põt: opor-
tet multa pcognoscere: cũ fere totius phie cõsi-
deratio ad dei cognitionẽ ordinetur. Propter
qd metaphisica q̃ circa diuina versat: inter phi
losophie ptes vltima remãet addiscenda. Se
cunda ratio est ppter velocitatẽ. Velocius. n.
fide q̃ꝫ ratione cognoscit deus et citius. Naꝫ q
ad pdicte veritatis cognitionẽ ratione vellent p
uenire: vix post longũ tempus id possent attin
gere: tuꝫ ppter multa q̃ exigunt vt dictũ est: tũ
etiã quia tempore iuuentutis diuersis passionum
motibus anima fluctuans nõ est apta ad tam alte
veritatis cognitionẽ: sed in quiescendo fit pru-
dẽs et sciens: vt habet. 7. phisicorum. Tertia ra
tio est ppter securitatẽ quia noticia fidei ẽ securior
inuestigatione rationis. Plerũqꝫ enim tali in-
uestigationi falsitas admiscet ppter debilitateꝫ
intellectus nostri in iudicãdo: et fantasmatũ per
mixtionẽ. Et ideo oportuit: vt p viã fidei veri-
tas elucescat. Hinc apostolus ad Eph. 4. Non
amplius ambuletis sicut et gentes ambulãt in
vanitate sensus sui: tenebris obscuratũ haben-
tes intellectũ. Igit humiliet vnusquisqꝫ mentẽ
suã: deponat omnes curiositates animi sui: abij
ciat quilibet psumptionẽ a se: et cũ de xpo sense-
rint fide videant ppter rationis debilitatẽ. Sꝫ
nescio quid dicã de multis q nullo argumento
flecti possunt ad credendũ que credere obligan
tur. Nisi forte dixerim eos excecatos vel sup-
bia: vel auaricia: vel luxuria: a qbus cũ abstine
re nolint id credunt qd volunt. Hoc nãque so
lum ẽẽ videt malorum refugiũ. Quapropter nos
verã fidẽ habeamus: vt deũ in celo videre pos
simus q est benedictus in secula seculorum. amẽ.

Sabbato post secundã dominicã de aduen-
tu. Sermo de sequela xpi: cõtra falsos xpianos
qui dicunt se in xpm credere quẽ tamẽ in opi-
bus virtutũ nolunt imitari vnde in xpo merito
scandalizantur.

Fructus. 14. Jesus est imitandus.

Eatus qui nõ fuerit scandali-
zatus in me: vbi supra. Osten
dunt quidã se in hac vita xpm
diligere: et in ipsum credere ver
ba pferendo: sed opibus ipsi cõ
trariant: qm vitiosius viuũt: vitaqꝫ eorum est re-
prehensibilis valde: atqꝫ in his que dei sunt fa-
cillime fatigant: adeo vt nec in minimo labora
re velint pro adipiscenda gloria sanctorum: pro
quibus in presenti sermone dicturi sumus de se-
quela iesu christi: quia vt Jac. ait. 2. c. fides sine
operibus mortua est. Non enim pdest nobis
christuꝫ cõmendare: christũ laudare: christũ ma
gnificare: xpm nominare: nisi ipsuꝫ fuerimus
imitati. Erit itaqꝫ huius sermonis fructus. Je-
sus est imitandus. Nã q ipsuꝫ sequit in illo nõ
scandalizatur: pro cuius declaratione circa xpi
sequelã tres cõclusiones notabimus.
Prima cõclusio dicitur determinatio.

Secunda cōclusio dicit̃ ratio.
Tertia cōclusio dicit̃ retardatio.
Quod debemus imitari xp̄m: nō tñ in omnibus sȝ ex necessitate in obseruantia humili diuinoꝝ cōsilioꝝ ⁊ operibus ꝑfectionū. Ca. .I.

P Rima conclusio dicit̃ determinatio. In qua expedit scire in quo debemꝰ xp̄m seq. De quo Petrus ait. i. Petri. 2. c. Xp̄s passus est pro nobis vobis relinquens exēpluȝ: vt sequamini vestigia eius. Et Joh. prima canonica. 2. c. Qui dicit se in xp̄m credere: debet sicut ille ambulauit: ambulare. Et Lactantius. 7. li. diuinaꝝ institutionū ait. Pater. n. noster ac dn̄s qui cōdidit firmauitq̄ celū: qui libratā magnitudine sua terrā vallauit mōtibꝰ: mari circundedit: omniaq̄ distinxit: ⁊ qcq̄d est in hoc opere mūdi cōflauit atq̄ ꝑfecit. Qui ꝓspectis erroribꝰ hominū ducem misit vt nobis iusticie viā panderet. Hunc sequamur oēs hunc audiamꝰ: huic deuotissime pareamꝰ quoniā solus vt ait Lucretius. Veridicis hominū purgauit pectora dictis. Et fineȝ statuit torpedinis atq̄ timoris. Exposuitq̄ summum bonū quo tendimus oēs. Qui formā atq̄ viā monstrauit limite ꝑuo. Quo possemꝰ ad id recto cōscendere cursu. Nec tantū oñdit sȝ p̄cessit ne quis difficultatis gratia iter veritatis horreret. Et Greg. dicit. Qui xp̄i vestigia dedignātur sequi: qua temeritate sperant ad eiꝰ claritatis gaudia cōsequenda ꝑuenire. Et in euāgelio ipse saluator ait Joh. 8. Ego sum lux mundi: q̄ sequit̃ me nō ambulat in tenebris. Et Joh. 13. Exemplū. n. dedi vobis vt quēadmoduȝ ego feci ita ⁊ vos faciatis. Ex his remanet dubius animus: in quo debeamꝰ xp̄m sequi: cū xp̄s ieiunauerit quadraginta diebus ⁊ quadraginta noctibꝰ: ⁊ nihil comedens vel bibens: in desertuȝ locū ad orandū accesserit: animā suā ꝑsecutoribus obtulerit: fueritq̄ multipliciter illusus: flagellatus: cōtumelijs affectus: in medio duoruȝ latronū crucifixus: ⁊ tandē ꝓ nobis cū amaro dolore mortuus. Si ergo debemꝰ xp̄m seq: nunq̄d ⁊ talia pati obligati sumꝰ: ita vt aliter nō possimus saluari. Ad q̄d est notanduȝ illud q̄d dicit dn̄s Bon. in quodā libello suo: qui intitulatur apologia paupeꝝ: q̄ in xp̄o contingit tres actus reperire.

Primi respiciūt dignitatē excellentie.
Secundi cōdescensionē misericordie.
Tertij informationē ꝑfecte vite.

Primi actus in xp̄o respiciunt dignitatē excellentie: vt illi in q̄bus apparet sua potētia: sicut opera miraculosa: vel sapiētia: sicut reuelatio secretoꝝ cordis: vel seueritas iudicij: sicut eijcere vendentes ⁊ ementes de tēplo: ⁊ dura increpatione ferire pontifices. vel auctoritas officij: sicut sacramentū cōficere: ⁊ manꝰ iponere: ⁊ relaxare peccata. Que oia xp̄o cōueniunt: q2 ipse erat deus omnipotens: erat hō: ⁊ ex gr̄a vnionis oia sciēs: erat iudex ⁊ erat sacerdos. Secundi actus in xp̄o respiciunt ꝯdescensionē misericordie. Nā xp̄s nuptijs interfuit: comedit cū phariseo Luc. 7. in domo Marthe ⁊ Magdalene multotiēs hospitabat̃: ibiq̄ comedebat apposita sibi cibaria. Comedit cū publicanis ⁊ peccatoribꝰ: vt patet Math. 9. Et quādo comedit in domo Mathei pharisei murmurabāt dicentes: quare cū publicanis ⁊ peccatoribꝰ manducat magister vester. Habebat tunicā incōsutilem nō rudē nec hispidā. Cōuersabat̃ iter homines: ⁊ tandeȝ cū peccatoribꝰ loquebat̃. Que oia ipse fecit nō tanq̄ȝ imꝑfectus sȝ ꝑfectissimꝰ. Et huiusmodi oꝑa i ipso imꝑfecta nequaq̄ȝ fuerunt: q2 sicut bonū dicit̃ tripliciter: ita ⁊ malum tripliciter: ⁊ sicut ꝑfectū dicit̃ tripliciter ita ⁊ imperfectū tripliciter. Est enim bonū ex genere vt actus transiens suꝑ debitā materiā. Vt ire ad ecclesiā: dare elemosynam: ieiunare: ⁊ similia. Est etiā bonū ex circūstantia: sicut actus circunstantijs debitis informatus: vt occidere homineȝ ꝓpter iusticiā: q2 lex ita iubet. Est etiaȝ bonuȝ s̄m se: q̄d nullo mō pōt fieri male: vt est diligere deū: est opus ṽtutis ex radice charitatis ꝓcedens. Similiter malū aliquid est ex genere vt actus transiens suꝑ materiaȝ indebitā: sicut occidere hominē. Est malū ex circūstātia: sicut dare elemosynā diuiti: pauperibus fame perire ꝑmissis: ⁊ ieiunare ꝓpter inanē gloriā. Et ē maluȝ s̄m se: ⁊ est illud q̄d nullo modo pōt fieri bonū: sicut odire deū: ⁊ de facto peccare mortaliter. Perfectū etiā quoddā est ex genere: vt est actus difficilis: ⁊ excellens: vt oia relinquere ⁊ religionē intrare. Quoddā est ꝑfectū ex circūstantia: vt est actus debitis circūstantijs ⁊ ꝑfectionibus informatus: sicut fugere mortem nō ex infirmitate ⁊ timore: sed ꝓ meliori bono: vel q̄ȝtū ad deū vel q̄ȝtū ad proximū. Tertiū est ꝑfectum s̄m se: sicut est actꝰ difficilis a ṽtutis sublimitate ꝓcedens: vt est motus feruide ⁊ calide dilectionis in deū. Imperfectū etiā dicit̃ tripliciter. Quoddā est imperfectū ex genere: vt est actus facilis ad quē humana infirmitas ⁊ fragi

litas cõmuniter inclinat̃: vt possidere pecunias habere vxorez ⁊ similia. Quedda͂ est ex circunstantia: vt dimittere vestē ꝓpter fuga͂ maioris iniurie. Tertiuz est impfectū s̃m se quod nullo modo põt stare cū euangelica ꝑfectione: vt fugere paupertatē. Ex his omnibus apparet ꝙ bonū s̃m se nunq̃z potest esse malū: ⁊ ecõuerso. Sed bene bonū ex genere põt esse malū ex circunstantia: sicut qui iret ad ecclesiaz vt placeret hominibus ⁊ nõ deo. Et malū ex genere potest esse bonū ex circūstantia: sicut si iudex maleficiorum s̃m iura aliquē occideret. In quo casu nõ male faciunt: sed bene faciunt: vt patet. 23. q. 5. c. lex eterna. c. cū minister. ⁊. c. q malos. Perfectum etiā ex genere põt esse impfectū ex circunstantia: sicut intrare religionē causa alicuius cõmodi temporalis. Ita etiā impfectū ex genere posset perfectuz esse ex circūstantia: sicut facere aliquod opus ad debitū finez charitatis ordinatum, ꝓcedens ex radice intime charitatis. Hoc modo christus benedictꝰ omnia ꝑfectissime fecit: quia cū comedit vel bibit: vel cõuersatus est cū hominibus: vel cuz nuptijs interfuit: ⁊ similia: nõ hoc fecit vt satisfaceret alicui suo irrationabili appetitui: qui in ipso nõ erat: sed vt infirmos ꝯfortaret ne crederent si christus talia opera nõ fecisset se nullo mõ posse saluari: si ab eis opibꝰ ipfectõis oio nõ abstinerent. Unde similit̃ dicimꝰ ꝙ in xp̃o maioris ꝑfectõis fuit familiare colloquiū cū peccatoribꝰ: q̃z dura increpatio facta ꝑ Ioā. bapti. ipsis phariseis. Maioris ꝑfectionis fuit i xp̃o ꝯuersatio cū hoibꝰ q̃z solitudo Ioānis i heremo: q̄n hec ⁊ similia ꝓcedebāt a xp̃o ex ardentissima charitate. Nā sic humanā assumēdo nām i n̄ris qdē factꝰ est humilis: sꝫ i ꝓprijs remāsit excelsus: sic ⁊ summe charitatis dignatio ad actꝰ quosdā n̄re ibecillitatis: ⁊ ipfectionis ꝯformes deprimit̃ ⁊ summe ꝑfectõis rectitudine nõ curuat̃. Et ideo talia opa ꝑfecta in ipso fuerūt. Neq̃z acceptāda ē s̄nia falsa illoꝝ q minus bñ itelligētes dicūt ꝙ ꝑfectio ⁊ ipfectio differūt sicut duo ꝯ̃ria: sicut iusticia ⁊ pctm̄: gloria ⁊ ignominia: vita ⁊ mors. Sꝫ bñ veꝝ est ꝙ differūt sicut magis bonū ⁊ minꝰ bonū: magis meritoriū ⁊ minꝰ meritoriū. Itē nõ valet cõsequētia: vnꝰ facit opꝰ ꝑfectõis: ergo bñ facit. Alter facit opꝰ ipfectõis: ergo male fac. Ideo ambro. li. i. de offi. ait. Officiū omne aut bonū aut ꝑfectū est. Quod cū scripturaꝝ auctoritate possumus ꝓbare. Habemꝰ. n. in euangelio dixisse deū Math. 19. Si vis ad vitā ingredi sua mādata. Nõ homicidiū facias. Non adulterabis. Hec media sunt officia qbꝰ aliqd deest. Ideo sequit̃ Math. 19. c. Si vis ꝑfectus esse: vade ⁊ vende oia q̄ habes ⁊ da paupibꝰ: ⁊ veni seq̄re me. Hoc est ergo ꝑfectū offm̄ qd greci cathorcõ vocāt: quo corrigimur oia q̄ aliquos potuerunt lapsos hr̄e. h̄ ille. Et idē Ambro. sup epistolā ad Cor. ait. A licitis tēpare vult fideles vt nõ solū innocentes sꝫ gloriosi videamur concessa. n. ꝑterire v̄tutis est marie. Et Aug. i li. de bono cõiugali inqt. Bonū erat qd Martha faciebat occupata circa ministeriuz sanctoꝝ: sed meliꝰ qd Maria soror eiꝰ. Bonū Susāne i cõiugali castitate laudamꝰ sꝫ tñ ei bonū vidue Anne ac multo magis Marie v̄ginis āteponimꝰ Bonū erat qd faciebāt q de substātia sua xp̃o ⁊ eius discipulis ministrabāt: sꝫ meliꝰ qdez faciebant q omnē substantiā suā dimiserāt: vt xp̃m expeditius sequerentur. Et Hiero. ad Demetriadē inqt. Prohibent̃ mala: p̄cipiunt̃ bona: cõcedunt̃ media: suadent̃ ꝑfecta. In duobꝰ primis omne peccatū cõcludit̃. Reliqua v̄o posita sunt in nostra ptāte: vt aut vtamur ꝯcessis ac licitis: aut ob maius p̄miū ea q̄ nobis ꝑmissa sunt respuamꝰ. Quibꝰ omnibꝰ apparet ꝙ ꝑfectū nõ differt ab impfecto: sicut v̄tuosum a vitioso: sed sicut magis bonū a minori bono. Tertij actꝰ in xp̃o respiciunt informationē ꝑfecte vite: sicut offerre se morti: v̄ginitatē ⁊ paupꝑtatē obseruare: ⁊ hmõi. Cū ergo q̄rit̃ i quo debemꝰ seq xp̃z Rn̄deo ꝙ in obseruātia diuinoꝝ mādatoꝝ: vt apparet ex p̄missis. In opibus aūt ꝑfectionis nõ tenemur ipsum seq: nisi incq̄ꝫtū volumꝰ: sicut si nos astringeremꝰ ad obseruandū diuina cõsilia: vel in casu ꝙ extrema necessitas expostularet: sicut si aliter vnus nõ posset se defendere: vt si nõ negaret xp̃m moreret̃: i quo casu tenetur de necessitate salutis magis eligere mortem. Iccirco multi iudices sunt: qui ex operibꝰ ꝑfectionis vel in christo cõsideratis: vel in sanctis suis: eos lacerant: in quibꝰ talia opa non relucent. Quis ignorat ꝙ etiā in operibꝰ ꝑfectionis ⁊ gradus ⁊ varietas inueniat̃. Opꝰ nanq̃z ꝑfectionis est pro xp̃o comburi: lapidari: crucifigi: capite trūcari: sagittari: vl' decoriari. Opꝰ ꝑfectionis est: mūdo dimisso in solitudine deo seruire. Opus ꝑfectionis est habitū religionis assumere: ⁊ inter homines stādo: v̄ba vite predicare. Que fatuitas est ergo dicere. Paulus primꝰ heremita stetit in heremo: ⁊ bene fecit. Stephanus fuit lapidatus ⁊ nõ stetit i heremo.

ergo male fecit. Sanctus franciſcus nō fuit ſa/
cerdos: ⁊ noluit eſſe ꝑpter humilitatem ⁊ bene
fecit: ergo ſanctus Antonius qui fuit ſacerdos
male fecit. O rudis intellectus eſt iſta cogitare
O ruda ingenia. o mentes inſipide, atq̄ꝫ beſtia
les. Certe abſq̄ꝫ vlla ratione volūt pleriq̄ꝫ de q/
bus loquimur: oēs ad opa pfectionis fore obli
gatos: damnāt cōiugia: dānant reges: duces:
barones: milites: mercatores: artifices: ⁊ quoſ
cunq̄ꝫ in ſeculo cōſtitutos. Quibus ego dico ꝙ
hi q in ſeculo ſunt in quolibet gradu: ⁊ ſuāt mā
data dei: ⁊ ſalus eterna eis nō denegat̄. Aſſe/
runt etiā hi eos q pfectionis viā ingreſſi ſunt ad
oīa ⁊ ſingula pfectionis opa teneri: qð falſum ē
vt oñdimus exēplis p̄allegatis. Sequamur er
go xp̄ꝫ bono aīo: q2 ad nihil ipoſſibile noſ cogit

Quod tribus rationib⁹ inducimur ſeq xp̄m
quē multi fugiunt. Capitulū. .2.

Secunda cōcluſio dicit̄ ratio vel indu/
ctio. Inducimur nāq̄ꝫ xp̄m ſeq: queꝫ
multi fugiūt triplici ratione.

Primo ratione nominationis.
Secundo ratione honorationis.
Tertio ratione remunerationis.

Primo inducimur ſequi xp̄ꝫ ratione nomi/
nationis. Nominamur eniꝫ xp̄iani: qð nomē
primo ab apoſtolis ⁊ diſcipulis fuit introductū
Nā vt ſcribit̄ in. 2. li. eccleſiaſtice hiſtorie: cum
paſſim ꝑ gentiliū populos diuina effunderetur
dignatio: primū Cornelius apud Ceſareā pa/
leſtine vrbē maximā cū omni domo ſua ad fidē
xp̄i Petro miniſtrāte ꝑducit̄. Iāq̄ꝫ in dies q̄ꝫ
plurimi ⁊ alij ex gētib⁹ apud Antiochiā ad fidē
venerūt. Ob qð ibideꝫ florentiſſima cōgregat̄
eccleſia: in qua omnib⁹ pariter ⁊ in gratia dei ⁊
vnanimiter degentib⁹: ibi primū diſcipuli perē
ni fonte ſumpto mutato vocabulo appellati ſunt
xp̄iani. Quia vo xp̄ianus a xp̄o dicit̄: oportet
vt q illud nomē habent xp̄m ſequant̄: q2 nomē
debet eſſe cōſonans rei: ſicut, pbat̄. 21. di. c. cle/
ros: ⁊ de p̄bendis ⁊ dignitatib⁹. c. cū ſecundū.
⁊ inſtituta de donati. §. eſt. Hinc eſt qð ſcribit̄
extra de ſacra vnctione. c. cōueniſſe. A chriſto
xp̄iani dicunt̄: vt quaſi vncti deriuent̄ ab vncto
vt omnes currāt in odorē vnguentoꝝ illi⁹ cui⁹
nomē vt oleū eſt effuſum. Et Aug. in li. de do
ctrina xp̄iana de hoc ſic loquit̄. Ex ſacramento
vnctionis chriſtianoꝝ omniū vocabulū deſcen/
dit. Q̄ð nomē ille fruſtra ſortit̄ q xp̄m minime
imitat̄. Secūdo inducimur ad ſequendū xp̄m
ratione honorationis: q2 honorat xp̄s ſe ſequē/
tes tāto honore vt maior excogitari non poſſit.
Ideo dixit diſcipulis ſuis xp̄s Ioh. 15. Iā nō
dicā vos ſuos: ſꝫ amicos. Et in p̄s. 138. Ni/
mis honorificati ſunt amici tui deus. Qð veꝝ
eſſe cōſpicimus: cū videmus tā celebri venera/
tione coli memoriā ſanctoꝝ. Et magis aperte
videbit̄: cuꝫ in fine ſeculi imitatores xp̄i magis
honorabunt̄ q̄ꝫ purpurati reges: q̄ꝫ inſatiati di
uites: q̄ꝫ delicati iuuenes: q̄ꝫ hi q voluptatib⁹ ⁊
blanditijs ſeculi vacauerunt. Tunc vt ſcribitur
Sap̄. 5. Stabunt iuſti in magna ꝯſtātia aduer
ſus eos ⁊c̄. vſq̄ꝫ illoꝝ eſt. Erit tunc maior glo
ria ⁊ honor piſcatoris amici dei: q̄ꝫ fuerit glo/
ria exhibita qbuſcūq̄ꝫ impatoribus romanorū.
Nulla erit tunc illoꝝ romanoruꝫ gloria q poſt
multos labores: ⁊ ſudores: ⁊ anguſtias: ⁊ effu
ſioneꝫ ſanguinis: ⁊ dira vulnera ſuperatis ho/
ſtibus in vrbe maxima triumphabāt. Erat nā/
q̄ꝫ triumphus ille honor maximus: q dari po/
terat a romanis. Et dicit̄ a tris qð ē tres: ⁊ pha
nus qð eſt ſonus: quaſi triplex ſonus ꝓ bene
merito ciue. Fiebat aūt triplex cōſultatio ꝓ triū
pho. Nā primo cōſulebat̄ exercitus. Secundo
ſenatus. Tertio populus. Quib⁹ ꝯcordantib⁹
triumphabat victorioſus dux. Vel dicit̄ ꝙ tri/
plex fuit leticia triumphantis. Prima: ꝙ cū ad
vrbē triumphalis ciuis rediret: ei cū effuſa leti
cia occurrebat populus vniuerſus. Secunda
erat leticia: quādo trimphātis currū p̄cedebant
captiui omnes manib⁹ poſt tergū ligatis. Ter/
tia leticia: q2 triumphās ſuū poſt ſe habebat ge
ſtantē annullū ſimilē ſuo: ⁊ a tergo triumphan/
tis coronā aureā deferentē. Ipſe vo triūphās
indutus veſte aurea aſcendebat ſup curruꝫ au/
reū tractū a quatuor equis albis: vt ſcribit Lu
cius florus li. primo. Et ſic pōpaticus dux cun
te ſenatu in capitolio albos mactabat tauros et
ſacrificabat Ioui. Et ob temperamētuꝫ huius
effuſe leticie: licebat impune omnib⁹ iocoſe ad/
uerſuꝫ triumphantē dicere quecūq̄ꝫ cōuitia. Et
ideo moti romani ad tātam gloriā: ſine rubore
poſtulabāt ſibi decerni triumphales titulos ob
quecūq̄ꝫ leuia. Quibus vt occurreret̄ teſte Va
lerio ſub rubrica de iure triūphandi: lege cautū
eſt nequis triūpharet niſi. 5. milia hoſtiuꝫ i vna
acie occidiſſet. Et ne lex cupiditatis gloria frau
daret̄: adiutorio alterius legis ſuffulta eſt: quā
Lucius Marius: ⁊. M. Cato tribuni plebis
tulerunt. Minabat̄ enim penā impatoribus: q
falſum numeꝝ occiſoꝝ hoſtiū amicoꝝ ciuium
ſenatui ſuis literis nunciaſſent. Iubebāt etiaꝫ
vt q̄ꝫ primo

vt q̄ȝ primo vrbem ītrassent apud questores vr banos iurarēt de vtroqȝ numero ab his sena/ tui scriptū eē. Erat ēt sancitū vt ꝑ habito iperio nō pro recupatis romani populi triūph⁹ decer neret. Ob quā legem vt scribit Ualerius supi or aphrican⁹ ob recupatas hispanias nullū triū phū habuit. Nec. M. Marcellus ob recupa/ tas Sirocusas: fiebāt aūt in his triumphis sola tiosi ludi ꝛ festiui ioci, in honorem triumphātis Unde maxime mouebanť ipsi romani ad viri liter agēdum ꝛ aggrediendū quecūqȝ ardua: ꝛ difficilia sibi cōmissa. Sic triumphauit Luci⁹ posthunius metegellus scd̄m Titū Liuium li. prio ab vrbe condita. qui Sānites vicit ꝛ Uri am supauit. Triūphauit Lucius Emili⁹ Pau lus filius Lucij Emilij qui apud Camios oc/ cisus ē scd̄m Pliniū de viris illustribus. eo ꝙ Ligures vicit ꝛ psem regem macedonie supa/ uit. Triumphauit Papilius: qui lucius Pa/ pilius cursor dictus ē: qui Sānitum duritiem fregit: ꝛ adeo clare cūcta gessit: ꝙ romani scd̄m Eutropium ꝛ Horosium: hūc Alexādro ma ximo duci parem eē prestolabātur. Triumpha uit Quintus Cecili⁹ Metellus dictus Mace donicus ſm Eutropiū li. 4. a domita Mace/ donia: q philippū regem de macedōia deuictū eduxit. Triūphauit metellus filius ei⁹ ſʒ Ho rosium creticus dictus: qꝛ Cretā romano pplo subiugauit. Triūphauit Pōpeius magn⁹ post supatos duos reges ſm Horosiū trahentib⁹ currū elephantis preferēs ante se filios Mitri datis ꝛ Triganis ꝛ Aristobolum principē iu/ deoꝝ. Triumphauit Cesar quinquies vt Sue toni⁹ scribit: ꝛ Florus ꝓpter ea que gesserat in gallia ꝛ britānia ꝛ egypto ꝛ affrica. Triumpha uit prob⁹ impator: qui ſm Eutropiū. 9. li. ꝛ ru finū in annalibus romanoꝝ vicit alemāos ger manos gotos exarmatos: ꝛ diebus. 5. sic glo riose triūphans inter alia spectacula totū currū in spēm silue fecit cōferi arborib⁹ ac ꝑ diuersos adit⁹ mille apros: mille ceruos: mille leones: cē tūqȝ lupicos īmisit leopardos: ꝛ quascūqȝ alias feras hr̄e potuit viuas ꝛ omnia concessit diri/ pienda populo. Multiqȝ fuerūt alij: qui in hu iusmodi triūphis nō ꝑuum sibi honorem ven dicauerūt. Sed vere fum⁹ fuit ꝛ vanitas talis honor: laborauerūt sollicitudine pro re īstabili/ ꝛ momētanea. Non sic aūt erit de honore ami coꝝ dei q honorem ppetuum ꝛ ideficientē acq rent. Non dicetur impatoribus olim triūphan tibus: tūc vo flentibus sed his qui xp̄m sūt imi tati Math. 25. c. Uenite benedicti patris mei. O ergo mūdana pigritia. o vitupabilis negli/ gentia. Si illi ciues terrene ciuitatis tm̄ labora rūt pro illo modico honore accipiendo: cur oēs non īuigilant ad imitandū xp̄m pro honore: q ꝓmittitur oibus btis in regno celoꝝ. Tertio īducimur ad imitandū xp̄m rōe remuneratōis Dat nāqȝ se seq̄ntibus remuneratōem libera/ lissimā pro ſuitio tpali vitam eternam: ꝓ bre/ ui labore bonum quod nunq̄ȝ deficiet. Hic est ꝙ Hiero. in qōnibus ad Elbidiam ait. O q̄ȝ ta btitudo ꝓ ꝑuis magna recipe: eterna ꝓ bre/ uibus: pro morituris semꝑ viuentia: ꝛ habere deum debitorem.

Quod multi sine ratione propter tria retra/ huntur a christi sequela. Caplm. 3

Tertia cōclusio dicitur retardatio. Re tardanť equidem ꝛ retrahunť multi a sequela xp̄i irrōabilr̄ maxime ꝑꝑ tria.

Primo propter fidem dubiam.

Secūdo ꝓpter humanā verecūdiam.

Tertio ꝓpter spem falsam.

Prima retardatio diciť esse ꝑꝑ fidem dubi am: qꝛ noluit firmiter credere existimantes ni/ hil aliud eē nisi qđ in presenti vita iueniť atque videť. Quos Greg. in quarto dialogorum quodam exemplo valde digno conuincit: vbi ait: ꝙ si casu vna mulier in fouea aliq̄ terre ob/ scura ꝛ angusta ꝑiat filium: ibiqȝ eum educat: vsqȝ ad annos discretionis: postmodū ei dicat qualiter est supra ipsos celū: terra: sol: luna: stel e: plāete: hoies: edificia: fōtes: maria: ꝛ huius/ modi: fatuus esset ille filius si non crederet di/ cens: ista non possūt esse: qꝛ ea non vidi. Pa riformiter stultus est homo qui non credit san/ cte matri ecclesie: non credit predicatoribus ꝛ confitentibus de futura vita regni celoꝝ. Se cūda retardatio diciť esse ꝓpter humanam ve cūdiam. Timent enim maloꝝ hominū latrat⁹ ꝛ morsus: q derident sepenumero eos q bene facere student: ſm illđ ꝓuer. 13. Detestanť stul ti eos q fugiūt mala. Et ꝓuer. 14. Ambulans recto itinē ꝛ timens deū: despicitur ab eo qui i/ fami graditur via. Et Joā. 3. Ois q male agit odit lucem. Contra quos Hiero. dicit ad pā/ machiū. Prima vtus monachi est contemnē omnia iudicia: ꝛ recordari apostoli dicentis. Si adhuc hominibus placerem christi seruus non essem. Magisqȝ deridendi sūt qui imitāť diabolū q̄ȝ q sequūť xp̄m. Tertia retardatio dicitur esse propter spem falsam: qꝛ sperāt diu

vivere qꝺ vnicuiq; dubiū ēē ꝺ; . Sꝫ ēuenire solet qꝺ Hiero. scribit ad Seruītiā. Nemo in gt. n. ē taꝫ fractis viribus ac taꝫ decrepite senectutis vt nō se putet vnū adhuc ānuꝫ supuictuꝝ esse. Vñ subripit obliuio cōditionis sue vt terrenū aial iāq; soluendū erigatur in supbiam: ⁊ animo celū teneat. hec ille. Coexcitent itaq; oiū mētes: apiant oculi cognoscamꝰ seculi vanitatē: labilitatē: falsitatē istabilitatem calamitatem breuitatē ⁊ finem. Conemur itaq; imitari xp̄m iesū q nos iuitat: ac ad nos clamat. Venite ad cenā padisi: ⁊ ad btitudinē ipetrabilem q̄ pata ē oibus post me venire volentibꝰ: quā nobis concedat iesus christus. Amen.

Dñica tertia de aduentu. Sermo de predicatōe Joānis baptiste: qua xp̄m dei filium publice predicauit.

Fructus. 15. Jesum Joānes predicat.

Edius autem

m vestꝝ stetit queꝫ vos nescitis. Jo. 1. c. ⁊ i euāgelio p̄sentis dñice. Precursor dñi nostri iesu xp̄i Joānes baptista ex dispositōe spūs sci xp̄m dei filiuꝫ publice predicauit: cuius altitudinē singulariter idicare voluit his q fuerāt ab hierosolymis ad eū missi: q tñ cū ceteris phariseis ac iudeis ꝑfidis nullo mō acqeuerūt Joānis testimōio vacissimo. Noluerūt que de xp̄o audierāt a Joāne humili mēte suscipe. Et q2 in euangelio hodierno fit specialis mētio de Joānis p̄dicatiōe qua xp̄m dei filium firmiter fortiter veraciterq; asserebat. Jccirco ꝓ euāgelij declaratōe fructum ꝓponimus elucidādū q est. Jesum ioannes p̄dicat. Ad cuius expositōem tres conclusiones occurrunt annotande.

Prima conclusio dicitur missionis.
Secunda conclusio dicitur interrogationis
Tertia conclusio dicitur magnificationis.

Quod missi sunt ad Joannē sacerdotes ⁊ leuite interrogantes an eēt xp̄s. Caplm. 1

p Rima cōclusio dicitur missiōis. Que notatur in prima pte euangelij vbi dicitur q͛ miserūt iudei ab hierosolymis sacerdotes ⁊ leuitas vt iterrogarent eum. Tu qs es. Vbi nō imerito querimꝰ quare iudei potius opinabant̄ de Joāne q͛ eēt xp̄s: q̄ȝ ꝺ dño nostro iesu xp̄o. Nam ſm Origenē tēpus aduentus xp̄i populū recreabat: ⁊ quodāmō iam p̄ns existens legis pitis ex sacris scripturis speratum colligentibus: ꝓpter qꝺ Theodas non modicā multitudinē quasi xp̄s congregauit: ⁊ post illum Judas galileus in diebꝰ ꝓfessiōis. Cum ergo feruentiꝰ expectaret̄ xp̄i aduentꝰ iudei transmittūt ad Joannē cōiter scire volētes si ip̄e se xp̄m fateretur propter tria.

Primo ꝓpter baptismi nouitatē.
Secūdo ꝓpter predicatōis claritatē.
Tertio ꝓpter vite austeritatem.

Primo iudei habuerūt de Joāne talē opinionē ꝓpter baptismi nouitatē: q2 vt dicit̄ i fine huiꝰ euāgelij ioānes erat in bethania trans iordanē baptizās. Hec bethania ſm glo. alia fuit ab illa que nō longe erat ab hierusaleꝫ: vbi fuerat lazarus mortuꝰ suscitatꝰ. De qua ēt dicit̄ Origenes q͛ alio noie vocabat̄ bethabora. Et q2 nullus ꝓphetaꝝ ante Joānem acceptauērat baptizare: iō baptismꝰ eius quādam nouitateꝫ p̄tendere videbat̄ que nō imerito supiores iudeoꝝ mouere poterat: vt de Joāne suspicaret̄ q͛ eēt xp̄s. De quo baptismo q̄ttuor ꝟitates tenēde sūt catholice. Prima ꝟitas ſꝫ Ric. in 4. q͛ si extēdamꝰ nomē sacramēti ad oē signuꝫ rei sacrātis suscipientē: sic baptismū Joannis erat sacramētū: q2 exp̄sse repn̄tabat xp̄i baptismū: qui ē res sacras suscipiētem. Si aūt restrīgamus nomē sacramēti ad illud qꝺ ē sacre rei signū ⁊ cā: sic nō erat sacramētū: q2 nō conferebat grām ex vi sacramēti vt declarabimꝰ. Vñ respectu sacri baptismi xp̄i ꝺ; dici fuisse sacrāle q2 fuit quedā dispō ⁊ p̄pato ad illius baptismi susceptōem vt dicit magister sniaꝝ i littera. di. 2. q̄rti li. Scda ꝟitas q͛ baptismꝰ Joannis vt dicit prefatꝰ doctor fuit institutus auctoritate diuia. Qꝺ ꝓbat̄ ꝑ illud qꝺ dicitur a Joanne baptista. Jo. 1. qui misit me baptizare ille mihi dixit. Sup quē videris spm̄ descēdētem ⁊ manētem supra eū: ipse ē qui baptizat in spū sancto Hoc ip̄m p;: q2 Math. 21. xp̄o querēti de baptismo ioānis: vtꝝ eēt ex celo an ex hoibus: nō fuerūt ausi dicere q͛ ex hoibus. Et dicitur ille baptismꝰ ioannis: co q͛ ipse solus fuit minister primarie instōnis ⁊ executōis illius baptismi.

Tertia ꝟitas q͛ baptismus ioānis ſm glo. sup illud Luc. 3. predicās baptismū pnie: non dabat seu cōferebat grām: vt dicitur ibi ioānes dare nō potuit baptismū: quo pctā soluerentur Nam vt dicit Bon. 2. di. quarti li. talis baptismus fuit istitutus ꝑ quādam prepatōnem ⁊ assuefactōem ad baptismū xp̄i. de cōse. di. 4. c. n̄ regnābant. Vnde glo. Math. 3. super illo ꝟbo. Ego

bo. Ego baptizo ait. Tm̃ corpora lauo: qꝛ pec
cata soluere nequeo: vt sicut nascẽdo ⁊ predicã
do pretereo: sic baptizãdo ad christi baptismuz
dirigam. Quarta est ꝟitas ꝙ baptizati ba/
ptismo ioãnis iterum debuerũt rebaptizari: si
cut patet ꝑ Aug. sup ioã. ⁊ ponitur de cõse. di.
4. c. Aliud. vbi dicitur. Si quos baptizat iu
das iteꝝ non sunt baptizandi: ⁊ quos baptiza/
uit ioãnes: iterum sunt baptizandi. Et idez li.
2. de baptismo contra donastitas ait. Dñs ihs
xp̃s tali baptismo mũdat ecclesiam: quo accep/
to nullũ alteꝝ requirat. ioãnes ãt tali baptismo
precigebat: quo accepto esset ẽt baptismũ dñi/
cum necessariuz. Et hoc habet̃ expresse. Act.
19. c. quando baptizatos baptismo ioãnis pau
lus baptizauit baptismo xp̃i. Dicit tamen dñs
Boñ. ꝙ quorũdam opinio fuit ꝙ baptizati ba
ptismo ioãnis si nõ habebant fidem trinitatis
rebaptizãdi erant. Si aũt habebant fidem tri/
nitatis: qua interius isignebantur tanꝙ cara/
ctere: habebant spm̃ scm̃ ꝑ impositõem manuũ
⁊ ideo nõ erant rebaptizandi. Scotus aũt i. 2.
di. sui quarti. q. vnica inquit ꝙ dupliciter põt i
telligi baptismus ioãnis. Vno modo i forma
bãptismi christi: quam potuit didicisse a disci/
pulis christi vel ab alijs audientibus eos bap/
tizare. Et tũc non dicitur ꝓprie baptismus ioã
nis sicut non dicit̃ baptismus Petri vel pauli
Et planũ est ꝙ tales sic baptizati non erant ba
ptizãdi. Alio modo potest itelligi baptism⁹ ioã
nis non in forma baptismi christi: sed in aliqua
alia forma ꝓpriĕ. s. in noĩe venturi: vt dicit̃ act.
19. vel absqꝫ aliqua forma. Et sic de baptizato
satis videt̃ necessarium ꝙ erat baptizand⁹ ba/
ptismo christi: tum ꝓpter preceptum generale
obligãs omnes quod non implebant sic bapti
zati a ioãne: tum qꝛ medicina preparatiua susce
pta: cõgruum est recipere medicinã curatiuam
Baptismus autem ioannis vt dixi paulo supe
rius erat sicut dispositio ⁊ medicina preparati/
ua ad baptismuz christi. Ideo nõ tenetur opi/
nio magistri a doctoribus in hoc passu: qꝛ non
videtur habere rationes conueniẽtes. Se/
cundo iudei magis opinabantur ꝙ ioannes es
set christ⁹ ꝙ̃ð dño nostro iesu christo ꝓpter do
ctrine claritatẽ. Adeo nãqꝫ doctrina eius erat
grata: vt magna populoꝝ freq̃ntia conueniret
ad ipsũ audiẽdũ. Vnde Math. 3. dicit̃. Exi/
bat ad eũ hierosolyma ⁊ oĩs iudea: ⁊ oĩs regio
circa iordanẽ. Et si dicat̃ ꝙ populi stulte facie
bant cũ non constabat eis de auctoritate ioãnis
qui ẽt nulla miracula faciebat: vt dicitur ioh. i.
Dicitur ꝙ fama miraculose conceptionis ioã/
nis de sterili ⁊ sene: ⁊ ãnunciatio eius facta pa
tri in loco: ⁊ festo solẽni: ⁊ ablato vsus lingue ⁊
eius restitutio nota plebi: ⁊ preclara vita paren
tum: ⁊ eius ab ifantia permansio in desertis: ⁊
sanctitatis: ⁊ stupẽda efficacia spũs in loquẽdo
dabat aptissimũ testimoniũ ioãni ꝙ eẽt vox illa
clamãtis in deserto: de qua dicit Esaias: iõ exi
tus populoꝝ nõ erat temeritas: sed potius mo
tio spũs dei: ⁊ rõis ⁊ voluntatis eoꝝ sibi cõsen
tientis. Tertio iudei de ioãne opinabantur
ꝙ eẽt xp̃s ꝓpter vite austeritatem vel singula
ritatẽ. Nam christus serebat vestes cõmunes
ioãnes aũt de pilis cameloꝝ cõfectas. Christ⁹
panem ⁊ vinũ comedebat cum peccatorib⁹: io
annes autem habebat durissimuz victuz ⁊ eui
tabat cõsortia pctõꝝ. Christ⁹ de fabro ꝓgenit⁹
esse credebatur: ioannes ꝟo a sũmo sacerdote.
Verũtamen non excusantur iudei quibus iste
de quo tãtam opinionem habebat christuz eis
ostendit: vt patebit in sequentibus. Ex hoc vt
prediximus in sequenti fructu conuincuntur il
li qui homines ex exterioribus iudicare volũt.

Quod destinatis ad ioãnem ipse ad tria ve
raciter respondit. Cap. 2.

Ecunda cõclusio dicitur iterrogatõis
S Nam hi q fuerunt ad ioãnem destina
ti: ipsum sagaciter ⁊ studiose iterroga
uerunt proponẽtes sibi simpliciter tria ad que
ipse veraciter voluit respondere.
Primũ qs es tu. Secũduz Helias es tu.
Tertium propheta es tu.

De primo dicit textus. Et cõfessus ẽ ⁊ nõ
negauit. Et cõfessus ẽ qꝛ non sũ ego christus.
Vbi rñdet f'm Criso. itentõi eoꝝ: qꝛ ad hoc q̃
rebãt. Tu qs es: vt rñderet eis si eẽt christ⁹ vel
nõ. Dicit Criso. Sic fide dignũ existimauerũt
eẽ ioãnẽ vt ei de seipso dicenti crederẽt. Ad
secũdum sibi propositum dicit. Nõ sum. Qð
contrariari videt̃ sententie saluatoris: qui dixit
Math. xi. de ioãne baptista. Ipse est Helias
⁊ ad hoc secundum Origenem dixerunt qui
dam ꝙ ioannes erat Helias: tamen ignora
bat se esse Heliam. Et hoc nimirum tenent
qui asserunt uerate incorporationis vnionem
tãꝙ anima multa posset induere corpora. Vn
de iudei per leuitas: ⁊ sacerdotes querũt an eẽt
Helias: arbitrantes Helie aĩmam in ioanne
esse. Qui dixit. Non sum: nesciens priore/
uam vitam propriam. Sꝫ hũc errorẽ iteremit

Origenes dicens. Qualiter aut̄ videt̄ rōnabi
le si tanq̄ꝫ ꝓpheta a spū illuminatus: ⁊ de deo
vnigenito tanta narrauit ignorasse de seipo an
vnq̄ꝫ ei⁹ anima fuerit in Helia. Ideo Greg.
in omel. hūc passū declarat dicens. Ex his ver
bis q̄stio nobis valde implexa generat̄. Alio
q̄ppe loco inq̄situs a discipulis dn̄s de Helie
aduentu: respondit Helias venit: ⁊ nō cogno
uerūt eū. Sed si vultis scire Joānes ipse ē he-
lias. Req̄situs aūt Joānes dixit. Non sū He
lias. Quid est hoc fratres charissimi: q꜡ qđ ꝟi
tas affirmat hoc ꝓpheta ꝟitatis negat. Valde
enim inter se diuersa sūt. Ipse est: ⁊ non ego.
Quomodo ergo ꝓpheta ꝟitatis est: si eiusdeꝫ
ꝟitatis sermonibus concors non est. Sed si
subtiliter ꝟitas ipsa req̄rat̄: hoc quod inter se
cōtrarium sonuit: q̄uo contrariū non sit inueīt̄
ad Zachariam nanq̄ꝫ angelus de ioanne dixit.
Ipse p̄cedet ante illū in spū ⁊ ꝟtute Helie: q꜡
sicut Helias scd̄m dn̄i aduentū preueniet: ita
Joānes preuenit primū. Nam sicut ille p̄cur
sor venturus ē redemptoris. Joānes ergo in
spiritu helias erat: in ꝑsona helias non erat.
Qđ ergo christus fatetur de spiritu: hoc Joā-
nes denegat de ꝑsona. Quia ⁊ iustum erat vt
discipulis dn̄s spūalem de Joāne sniam dice
ret. Et Joānes idem turbis carnalibus non
de suo spū sed de corpore responderet. hec ille.

Ad tertiam interrogatōem respondit Joan
nes se non esse ꝓphetam. Qđ si alicui dubiuꝫ
hec respōsio faceret: cum dn̄s eū ꝓphetā dicat
⁊ pl⁹ q̄ꝫ ꝓphetam: nos respōdere possumus q꜡
hic propheta tripliciter potest capi: vꝫ.

Primo modo generaliter.
Secūdo modo specialiter.
Tertio mō singulariter.

Primo mō accipitur generaliter ꝓ quolibꝫ
ꝓpheta: ⁊ sic Joānes nō erat ꝓpheta. Et Au
gu. ait. Joānes maior erat q̄ꝫ ꝓpheta: q꜡ queꝫ
ꝓphete longe ante prenūciauerūt Joānes pre
sentem demōstrabat. Scđo mō accipit̄ ꝓphe
ta spāliter: ⁊ sic f̄m Nico. de lira. famosa erat
opinio tūc temporis apud antiq̄s iudeos: q꜡ an̄
xp̄m veniret vnus magn⁹ ꝓpheta eo q꜡ scriptū
ē Deut. 18. c. Prophetam suscitabo eis đ me
dio fratꝝ suoꝝ. Que q̄dem auctoritas f̄m ꝟi
tatem itelligenda ē ad l̄ram de xp̄o: licet iudei i
telligerent eā de alio ꝓpheta. Et iō iterrogaue
rūt eū: si esset ille ꝓpheta. Et respōdit nō. Nō
enim negauit se esse ꝓphetaꝫ absolute. s. ꝓphe
tam missū ante xp̄ꝫ: q꜡ negasset ꝟitatem. Sed
negauit seip̄ꝫ esse ꝓphetaꝫ de quo loquit̄ scrip
tura preallegata: q̄ ad litteram intelligēda erat
de xp̄o: vt dcm̄ est. Tertio mō accipit̄ ꝓphe
ta singulariter. Et sic f̄m glo. accipit̄ ꝓ Heli
seo: in quo requieuit duplex spūs ꝓphetarum. 4
Reg. 2. c. Jō Joānes dixit. Nō sū. s. Helise
us. Mira certe hūilitas Joānis aiam posside
bat: q in tanta estimatione sui noluit iactāter di
cere quod nō erat. Potuisset respōdere se esse
xp̄m vel prophetam ⁊ noluit. Recusauit sibi
vsurpare honoreꝫ alienū: ⁊ ꝟitatem rei peten
tibus manifestauit. Sed veh mūdo a scādalis
ꝓ tali honore: ⁊ quotiēs ꝟitas offuscat̄. Quot
mendacia ꝓferunt̄: quot flagitia ꝑpetrantur.
Certe vix illa explicare possumus. Nō sic faci
ebat Joānes: q nobis sue hūilitatis prebē vo
luit exemplum. Et hec sufficiant pro secunda
conclusione.

Quod ioānes sua predicatiōe christum ma
gnificauit. Capitulum. 3.

Ertia conclusio dicit̄ magnificationis.
Magnificauit eni Joānes xp̄m illuꝫ
predicādo: declarās his qui interroga
bant euꝫ specialiter de tribus.

Primo de maiestate.
Secundo de proprietate.
Tertio de sublimitate.

Primo de maiestate magnificauit xp̄ꝫ: q꜡
illis petētibus quis es vt responsum dem⁹ his
q miserunt nos: qd dicis de teipso: respondit.
Ego vox clamātis in deserto dirigite viā dn̄i.
Vbi xp̄ꝫ dn̄ꝫ predicat: f̄m q꜡ Esa. 40. predixe
rat. Joānes eni demōstrat se clamare in deser
to iudee: vt oēs se p̄parent i aduentu xp̄i i mū
duꝫ. Et bene designatur Joānes i proprieta
te vocis: q꜡ erat ānūciator ꝟbi dn̄i: hoc ē xp̄i q
est ꝟbuꝫ patris. Vn̄ Greg. in omel. ait. Sci
tis aūt q꜡ vnigenitus filius ꝟbuꝫ patris voca
tur. Joāne attestāte qui ait. In principio erat
ꝟbum ⁊c̄. Et subdit. Et ipsa aūt nr̄a locutiōe
cognoscimus: quia prius vox sonat vt ꝟbum
possit audiri. Joānes ergo voceꝫ se esse asserit
q꜡ ꝟbum p̄cedit: aduentuꝫ itaq̄ꝫ dn̄icuꝫ precur
rēs vox dicit̄: q꜡ per eius mysteriū patris ver
buꝫ ab hominibus auditur. Theophilus autē
dicit q꜡ Joānes vox ē: q꜡ ꝟitateꝫ manifeste an
nūciat. Oēs. n. qui i lege erāt obscure loquebā
tur. Sed posset queri quare ioānes appellat se
vocē. Respōdet̄ triplici rōe. Prima rō est: q꜡
ꝟbum est in corde: sed manifestat̄ ꝑ vocem di
centis: ⁊ ponit̄ in corde audiētis: ⁊ sic nihilomi
nus ꝟbuꝫ

nū ꝗ verbū adhuc remanet in corde dicentis et
audientis: ⁊ vox transit. Sic etiā xp̄s q est ver
bū in corde patris ad nos venit: ⁊ Joh. ipsum
manifestauit. Sic xp̄s ⁊ remanet in corde pa/
tris per eternā generationē: ⁊ in cordibꝰ nostris
per fidē: ⁊ Joānes transiuit ꝑ mortē. Johā. 3.
Me oportet minui illū autē crescere. Secūda
ratio est: qꝛ sicut verbuꝫ est prius q̄ꝫ vox: ⁊ non
vox preit verbū: sic xp̄s fuit ante Joh. Et ideo
ipse dixit Jo. i. Prior me erat. Et nō Joānes
p̄cessit xp̄m. Luc. i. Ipse precedet ante illuꝫ in
spiritu ⁊c̄. Tertia ratio est qꝛ sicut vox est cōiun
cta verbo: nec tamē est verbū: sic Joānes mul/
ta sanctitate cōiunctus fuit xp̄o nec t̄n fuit xp̄s.
Nā xp̄s fuit sponsus Joānes v̄o amicus spō
si. Secūdo magnificauit xp̄m de prioritate.
Nā sequit̄ euāgeliū. Et qui missi fuerant erant
ex phariseis: interrogauerūt eū: ⁊ dixerunt ei.
Quid ergo baptizas si tu nō es xp̄s: neqꝫ He
lias: neqꝫ ꝓpheta. Respondit eis dicēs. Ego
baptizo in aqua: medius autē vestrū stetit quem
vos nescitis. Quod sic intelligit̄ ſm Greg. qꝛ
per carnē dominus apparens ⁊ visibilis extitit
corpore ⁊ inuisibilis maiestate. Vel ſm Cri/
so. quoniā decens erat xp̄m cōmixtū esse popu
lo vt vnū multoꝝ se vbiqꝫ humilē esse decentē.
Vel ſm Theophilū. Medius erat phariseorū
dn̄s: sed ignorabāt eū: qꝛ ipsi scripturas se sci/
re putabant. Et inquantū in illis ꝓnunciabat̄:
dn̄s medius eoꝝ erat. s. in cordibus eoꝝ. Sed
nesciebant eū: eo ꝙ scripturas nō intelligebant
Ipse est qui post me venit: q ante me factus est
Sed quomodo veꝝ est hoc dictū: cū xp̄s secun
duꝫ diuinitatē sit genitus ⁊ nō factus. Secūdū
humanitatē vero post cōceptū p̄cursoris in vte/
ro virginis sit incarnatus: vt patet Luc. i. Ad
quod respondet Grego. in omel. dicens. Sic
nāqꝫ dicit̄ ante me factus ac si dicat̄ antepositꝰ
est mihi. Post me ergo venit: qꝛ postmodū na
tus. Ante me factus est: qꝛ mihi prelatꝰ. Ter
tio magnificauit xp̄ꝫ de sublimitate: cum dixit.
Cuius nō sum dignus vt soluā corrigiā calcia/
mentoꝝ eius. Circa qđ dubiuꝫ occurrit si xp̄s
calciamenta portauit. Et ſm hanc sententiā vi/
detur ꝙ sic. Tamē ex altera habet̄ Luc. x. c. ꝙ
xp̄s apostolis suis calciamenta portare ihibuit
Et ipse fecit qđ docuit Act. primo. Et Hiero.
ad Eusto. inquit. Discipuli absqꝫ calciamento/
ruꝫ onere: ⁊ vinculis pelliū ad p̄dicationē noui
euangeli destinant̄: ⁊ milites vestimentis iesu
sorte diuisis caligas nō inuenerunt quas tolle/
rent. Ideo ſm Nico. de lira dicendū ē: ꝙ Joā
nes metaphorice locutus ē: dicens se nō esse di
gnuꝫ exhibere christo etiā minimū seruitium:
sicut solent homines aliquādo loqui ad ostendē
dum suā paruitatem: vl̄ alicuius alterius excel
lentiam. Vel ſm Grego. dicere possumus ꝙ
per corrigiā calciamenti incarnationis myste/
riuꝫ intelligit̄. Ait enim. Incarnatus dn̄s ve/
niens quasi calciatus apparuit: qui in diuinita/
te sua morticina nostre corruptionis assumpsit.
Corrigia ergo calciamenti est ligatura mysterij
Joānes ergo soluere corrigiā calciamenti eius
nō valet: quia incarnationis mysteriuꝫ nec ipse
inuestigare sufficit. Ac si patenter dicat. Quid
miruꝫ si mihi ille prelatus est queꝫ post me qui
dem natuꝫ considero: sed natiuitatis eius my/
steriuꝫ non cōprehendo. Hec Grego. Quis
itaqꝫ iudeos pertinacissimos: ⁊ formidolosos
nō iudicet: quia postq̄ꝫ Joannis testimonium
audierunt: christū querere neglexerunt: imo ip
sum inuentū suscipere noluerunt. Sed nō mi/
nus imo multo magis iniqui existimandi sunt
falsi christiani qui christū expellunt de cordibus
suis. Audiunt prophetas: patriarchas: aposto/
los: martyres: confessores: virgines: doctores
⁊ predicatores clamantes xp̄m esse saluatorem
mundi: ⁊ eū fugiunt: ⁊ malis operibus ipsum
persequunt̄. O quot scelera: quot impietates:
quot facinora mala falsi christiani cōmittūt: rur
sum crucifigentes filium dei: vt dicit apostolꝰ.
aperiamus ergo corda nostra: mundemus illa
ab omni inquinamento: ⁊ suscipiamus domi/
num iesum christū qui seipsum tā benigne no/
bis cōmunicare voluit apparens in medio ho/
minū: vt omnes eū cognoscerent: atqꝫ ab ipso
quererent munus eterne salutis: qđ nobis cō/
cedat ipse qui est benedictus in secula se. amē.

Feria secunda post tertiā dominicā de aduē
tu. Sermo de satisfactione per christū facta.

Fructus. 16. Jesus satisfactor.

m Edius autem

vestrum ⁊c̄. vbi. s̄. Propter
grauitatem peccatorū humani
generis suscepit christus inno
cens carnē: eterno patri cū sua
penitentia pro omnibꝰ assumpta plene satisfa/
cturus. Nō enim pro seipso christus venit i mū
dum: ⁊ passus est sudores: labores: obprobria:
vulnera: ⁊ durā mortē: sed vt paternā iusticiaꝫ
cōtra hominum peccata ex cōdecenti placeret.

Nam ita cõtra peccata mortalia indignať deus
vt nullus posset per se sufficere nõ solũ pro pec
cato primoꝝ parentũ: sed pro quocunqꝫ peccato
proprio ipsius furorẽ mitigare. Cuȝ itaqꝫ fru/
ctuȝ tam vberrimũ omnes gustamꝰ. s. ꝙ iram
dei vincere possumꝰ ex beneficio incarnati iesu
Idcirco in presenti ſmone de satisfactione per
xp̃m facta dicturi sumus sub vno fructu qui est.
Jesus est satisfactor. In quo cõtemplabimur
xp̃m satisfactorẽ. Pro cuius declaratione tres
cõclusiones erunt notãde.
Prima diciť cõgruitatis.
Secũda diciť possibilitatis.
Tertia diciť copiositatis.

Quod humanũ genus reparari per satisfa/
ctioneȝ cõgruũ fuit. Capitulũ. primũ.

Prima cõclusio diciť cõgruitatis. In
qua videndũ est ꝙ magis cõgruũ fuit
humanũ genus reparari ꝑ satisfactio
neȝ ꝗ̃ per aliũ modũ. Et hoc ſm dominũ Bo
na. i. 3. di. 20. ar. 1. q. 2. maxime ꝑꝑ tres rõnes
Primo ratione diuine iusticie.
Secũdo ratione diuine sapientie.
Tertio ratione diuine honorificentie.

Primo ratiõe diuine iusticie: qꝛ illa via ma
gis cõueniens fuit ad reparationẽ humani ge/
neris: in qua seruať ordo diuine iusticie. Ma/
gis autẽ seruať ordo diuine iusticie cũ malũ pu/
nitur: ꝗ̃ cũ malũ relinquitur impunitũ. Sȝ cũ
peccator reparať per satisfactionẽ: malũ puniť:
cuȝ sine satisfactione: malũ relinquitur ipunitũ
Ergo magis seruať ordo diuine iusticie in re/
paratione ꝑ satisfactionem ꝗ̃ sine satisfactione.
Hanc rationẽ tangit Anselmus in li. cur deꝰ
homo vbi ait. Si peccatũ impunitũ dimittitur
similiter se hȝ deus peccanti ꝛ nõ peccãti. Se
cundo magis cõgruũ fuit reparationẽ p̃dictam
esse per satisfactionẽ rõne diuine sapientie. Nã
illa via magis cõgruit reparationi humani ge/
neris: in qua magis seruať ordo diuine sapien/
tie. Sed sic est ſm Aug. ꝙ ordinatio peccantiũ
in supplicijs: siue peccati in pena manifestat de
corẽ diuine sapientie que nõ patiť vniuersuȝ ex
aliqua sui parte deturpari. Sed cũ peccator re/
leuatur ꝑ satisfactionẽ pena sequiť ad culpã: cuȝ
vero sine satisfactione: culpa nõ ordinať ꝑ penã
Ergo reparatio humani generis potius cõue/
nit diuine sapientie ꝑ satisfactionẽ ꝗ̃ sine satisfa
ctione. Tertio rõne diuine honorificentie ma
gis cõgruũ fuit ꝛc̃. Nã illa via magis ꝯuenit re
parationi humani generis in qua magis seruať
honorificentia diuine maiestatis. Sȝ peccator
cũ peccat ꝑ p̃uaricationẽ deũ inhonorat. Si er
go peccatũ dimittiť sine satisfactione: peccatũ re
linquiť absqꝫ honoris ablati recõpensatione: cũ
aũt satisfactio reddiť honor recũpensať. Ergo ĩ
mõ reparãdi honorẽ ꝑ satisfactionẽ magis ſua
tur honorificentia diuine maiestatis ꝗ̃ ꝑ aliuȝ
modũ. Sȝ instare possumus multipliciter. Et
primo sic. Magis decet deuȝ facere qđ magis
facit ad ostensionẽ sue benignitatis ꝛ misericor
die. Sed dimittere peccata omnia absqꝫ aliqua
satisfactione pene: est maioris misericordie: ꝗ̃
exigere ab illis penã. Sed deus est misericor/
dissimus ꝛ benignissimꝰ: adeo vt benignior co
gitari nõ possit. Ergo videť ꝙ modus ille repa
randi q est absqꝫ satisfactione magis sibi ꝯuenit

Secũdo possumꝰ instare: ꝙ ille modꝰ magis
cõuenit reparationi humani generis: q magis
est ostensiuus diuine sufficiẽtie. Sȝ si sic deus
humanũ genus repararet ꝙ nullã satisfactionẽ
requireret: magis sufficiens appareret. Osten
dereť. n. tunc ꝙ emẽdaꝝ nostraꝝ ꝛ bonoꝝ no/
stroꝝ nõ indiget. Ergo modus reparãdi absqꝫ
satisfactione magis eẽt cõueniens. Tertio pos
sumus obijcere ꝙ ille modus magis conuenit
reparationi humane nature q magis est osten/
siuus diuine potentie potentie: ꝓ eo ꝙ repara/
tio est q̃dã recreatio. Sȝ si deus absqꝫ omni sa
tisfactione reparasset genus humanũ solo vbo
sicut fabricauit mundum: maior ibi esset diuine
virtutis ostensio: ergo ꝛc̃. Quarto possumꝰ
arguere: ꝙ ille modus magis cõuenit repara/
tioni humani generis: in quo hõ magis astrin/
gitur ad laudandũ ꝛ amandũ deũ. Sȝ si deꝰ cul
paȝ habentẽ reliquisset absqꝫ omni satisfactione
pene: esset magis laudandus ꝛ amãdus ab ho
mine: qꝛ ab ipso plura percepisset: ergo ꝛc̃.

Quinto possumus arguere: qꝛ ille modꝰ ma/
gis cõuenit reparationi humani generis: ĩ quo
magis eruditur hõ ad executionẽ diuini man/
dati: ꝛ imitationẽ dei. Sȝ hõ dȝ remittere ꝛ cõ/
donare alijs culpã ꝛ penaȝ: ergo si deꝰ homini
debuit dare exẽplũ ꝑfectionis: videť ꝙ magis
decuit reparare genus humanuȝ totũ relaxãdo
ꝗ̃ satisfactionẽ aliquã exigendo. Respondetur
ad obiecta ſm dñm Boñ. vbi. s̃. Ad p̃mũ
ꝙ vniuerse vie dñi misericordia ꝛ vitas. Cuȝ
igiť ipse sit summe iustus ꝛ misericors: ideo in
reparatione generis humani: q̃ est excellentissi
ma viaꝝ dei: cõgruũ est vt simul currat miseri/
cordia cũ iusticia. Et ideo decens fuit vt deꝰ ab
homine

homine satisfactionē exigeret, p iniuria sibi facta. Et si hō nō posset: tunc misericordia diuina subueniret dādo ei mediatorē q pro eo satisfaceret. Ad secūdū dicēdū: q sicut deus exigit a nobis mādatorꝫ suorꝫ obseruātiā: non pp suā indigētiā: sꝫ pp ordinationē nr̄aꝫ: q2 debemus ei tāq̄ꝫ dño obedire: sic ꝛ p peccato exigit emēdā: nō ppter hoc q indigeat: sꝫ vt reducat nos ad ordinationē debitā. Ad tertiū dicim⁹ q si i omni ope dei ondat diuina potētia: i ope tn̄ repatōis magis manifestatur benignitas ꝛ misericordia: ꝛ p cōseques ipsa iusticia cū misericordia annexa: sic i deo ē: vt cū posset vno verbo gen⁹ humanū reparare: maluit tn̄ reparare cū difficultate ꝛ penalitate: q2 magis opportunuꝫ erat ibi misericordiā ondere q̄ꝫ potentiam. Ad quartū dicit q plus nos stringit ad honorē ꝛ laudē dei h̄ q dedit vnigenitū filiū suuꝫ q̄ꝫ si nō dedisset. Ad qntū dicim⁹ q si debeam⁹ xp̄m imitari i aliqb⁹: nō tn̄ necessariū ē ipsum imitari i oib⁹: ad deū spectat q̄rere vindictā: fm q dicit ad Ro. 12. Mihi vindictā ꝛ ego retribuā. Et tamē nobis vindicta phibita est. Vn̄ doctores omnes cōcludūt q nullo modo iusticia dei potuisset efficacius mitigari q̄ꝫ per viam satisfactionis. Et sic patet prima cōclusio.

Quod nulla creatura preter xp̄m potuisset pro homine satisfacere.

Capitulum. .2.

Secūda conclusio dicit possibilitatis. In qua cōsiderare lꝫ possibilitatē satisfactionis fiende p peccato tripliciter.

Primo ex parte angeli.
Secūdo ex parte hominis.
Tertio ex parte xp̄i.

Primo ex parte angeli. Alexāder in tertio dicit q nullus angel⁹ nec oēs simul potuerunt hāc satisfactionē reddere. Sꝫ cōtra h̄ possum⁹ arguere: q2 hō q cecidit p aliū ipellentē: dꝫ releuari p illū eūdē. Sꝫ hō p angelū cecidit. Ergo p angelū debuit fieri satisfactio. Ad h̄ dicit alexander vbi supra: q satisfactio p angelū nō est cōueniens neq̄ꝫ possibilis multiplici ratione. Primo rōne diuine iusticie. 2° rōne sequele peccati. 3° rōne diuine iusticie. Prio rōne diuine iusticie q̄ reqrit vt q peccauit satisfaciat. Sꝫ hō peccauit: ergo hō dꝫ satisfacere. Secūdo rōne sequele peccati. Nā reatus peccati originalis obligat totā hūanaꝫ naturā: ꝛ oēs illi⁹ generis seu nature ad dānationē eternā: sꝫ nullus angelus pōt se equare toti humane nature. Et sicut dicit anselm⁹. Illud p qd dꝫ fieri satisfactio dꝫ esse maius q̄ꝫ cōmissum. Oportet aūt q ille q habet satisfacere de peccato originali sit tātus q possit equari toti humane nature: ꝛ q etiā plus valeat. Tertio rōne restitutōis. Nā si hō reparet: oportet q restituat ad dignitatē illā quaꝫ habiturus erat ante peccatū. Hō aūt si repararetur p angelū: nō posset restitui ad illā dignitateꝫ patet: qm̄ si nō peccasset esset equalis angelis dei in celis. Et idē nobis pmittit post reparationē ꝛ resurrectionē Luc. 20. ꝛ Math. 22. Erūt sicut angeli dei i celo. Si aūt repararet p angelū: angel⁹ p cōsequēs eēt hois dñs: q2 vt dicit anselm⁹: q̄cūq̄ꝫ alia psona hoiem a morte redimeret: ei⁹ huus idē hō recte iudicaret. Ad argumētū rñdet: q idē ordo seruatus est in lapsu ꝛ in reparatione humani generis: q2 sic ibi fuerat cōsensus mulieris: malo angelo eidē suggerente: ita cā reparationis hominis fuit cōsensus mulieris: bono angelo eidē nunciāte. Secundo licet cōsiderare huius satisfactōis possibilitateꝫ respectu hominis. Sicut enim angeli nō potuerunt satisfacere de peccato: ita ꝛ homines siue aliqua alia creatura. Et si dicatur q augustinus dicit q iusticia diuina nō plus exigit in pena q̄ꝫ cōmissum fuit in culpa. Si ergo cōmissa ē culpa a pura creatura: ergo pura creatura debuit satisfacere. Respondet alexāder in tertio: q quantitas peccati ade debet attendi penes tria: videlicet.

Quantū ad peccantem.
Quantū ad inordinationē peccati.
Quantū ad illū in quem peccatur.

Et qd quātitas talis peccati debeat sic cōsiderari patet: quoniaꝫ si quis offenderet regem et militē: plus offenderet offendendo regē q̄ꝫ militem. Ita diuina iusticia attendit quātitatē peccati Ade. Cuius peccatū lꝫ ratione peccātis fuerit solius creature: tn̄ peccauit i bonū ifinitū. s. in deū. Insup deordinauit ꝛ reā fecit totaꝫ humanā naturā: ergo fm istos duos respect⁹ est Ade petm̄ ifinitū: ꝛ trāscēdēs oēꝫ hūanaꝫ creaturā. Scdo dꝫ cōsiderari i pena quātū cōmissuꝫ est i culpa: culpa aūt fuit ifinita: ꝛ petm̄ pp deū offensuꝫ: ex quo pꝫ q dꝫ exigere penā ifinitā in petō Ade: aut si admittat satisfactōeꝫ: dꝫ fieri satisfactio a tali psona: i qua sit ifinitū bonū: ꝛ a q̄ sit ordinatio toti⁹ humane nature. sꝫ nulla pura creatura ē talis. Ergo ppter hoc de iusticia nō fuit: vt p purā creaturā fieret satisfactō. 3° lꝫ cōsiderare possibilitatē hui⁹ satisfactōis ex pte xp̄i

Nam cum ſatiſſactio fieri nõ poſſet ꝑ aliquam creaturã: vt dcm̃ ẽ: cõueniens eſt vt ſatiſſaciat xp̃s deus ⁊ hõ: qꝛ vt ait Anſelmus: ſic ſatiſſac deus ꝗ põt: hõ ꝗ dꝫ: vt mẽs humana qbuſlibet curioſis iqſitionibus dimiſſis: ſatiſſactori xp̃o grãs agat: ⁊ ĩfirmitatẽ ꝓpriam cognoſcens ad ipſum medicum humiliter currat.

Quod chriſti ſatiſſactio quãtum ad culpas penas ⁊ anguſtias fuit copioſa. Caplm̃. 3.

Ertia ↄcluſio dicit̃ copioſitatis. Si. n. cõſideremꝰ ſatiſſactõem ꝑ xp̃m factã inueniemꝰ eã copioſã ⁊ abũdãtem valde ſm̃ illud p̃s. 129. Copioſa apud eũ redemptio. Ad qδ plene itelligendũ itueri lꝫ: ꝙ huiꝰ ſatiſ/factio ſingulariter ſe extendit ad tria: videlicet.

Primo ad culpas.
Secundo ad penas.
Tertio ad anguſtias.

Primo iquam xp̃s ſatiſſecit pro noſtris cul pis ſufficientiſſime pro qbuſ inimici dei eramꝰ ꝓpter primoꝝ pentum pctm̃: ⁊ quotidie di inimicitiaꝫ icurrimus propter debita propria. vñ Aug. 2. li. de ciui. dei. 3. c. ait. Dicũtur i ſcrip/turis inimici dei qui nõ natura ſed vitijs eius aduerſant̃ impio: nihil ei nocere valẽtes: ſꝫ ſibi Cũ itaqꝫ nulloꝝ hoium vires ſufficiãt ad ami/citiã recõciliandã ⁊ abolendã: xp̃s benedictus meritũ ſuũ ⁊ paſſiõis ſue ſanctiſſime eterno pa/tri obtulit: cuius virtute vniuerſalis pax dei ⁊ hoium eſt conſecuta. Et cũ quiſqꝫ poſt facinora ⁊ cõmiſſa vere penitens ad deũ redire voluerit nõ poteſt ipſe magnus deus ⁊ excelſus dicere Offendiſti me ĩfinitũ bonũ: culpa tua infinita: nõ ſufficit pnia tua: vt meã obtineas amicitiaꝫ Quinimo obligatus eſt benigne ⁊ gratioſe re deũtẽ pctõrem ad amorẽ ſuũ ducere ⁊ amplecti. Et iõ pctõr põt dicere. Et ſi merita mea ſint ĩſufficientia: vt te deuꝫ meũ quẽ iniq̃ offendi ⁊ turpiter dereliq pacificũ videã: nõ ẽ tamẽ ĩſufficiens meritũ dilecti filij tui: ꝗ pro me tibi ⁊ pro oibus pctõribus pleniſſime ſatiſſecit. Securuſ ergo ad te clamore regro vt mihi idulgeas: vt ignoſcas: vt veniã p̃beas. Multa ſunt flagitia mea: de qbus me dolenter accuſo. Et qꝛ dolor meus nõ ſufficit illoꝝ maculam delere: ſuſcipe dolorẽ filij tui: ꝗ pro me paſſus ẽ: pro me ſan/guinẽ fudit: pro me mori dignatus ẽ. O incogitabilis virtus vbi icarnati. o mira ſuauitaſ aie penitentis. Nulla ẽ tã grãdis culpa pro q̃ xp̃s nõ ſatiſfecerit. Iõ Apoc. 1. dicitur. Lauit nos a pctis noſtris in ſanguine ſuo. Et Augꝰ. ait. Fuſo ſanguine ſine culpa oĩum culpaꝝ ciro/grapha deleta ſũt. Dr̃ aũt cirographũ ſꝫ boñ. di. 19. tertij li. metaphorice a ciros qδ ẽ manus ⁊ graphoſ quod ẽ ſcriptura: quaſi ſcriptura manu fcã. Sicut. n. qñ aliqs obligat ſe alteri facit ei cirographũ: ita hoies peccantes obligant ſe vt diuina iuſticia habeat eos punire: diabolica malicia poſſit eos accuſare: cõſciaqꝫ propria re/mordere. Oia ergo cirographa ꝑ chriſtum deleta ſũt. Et ſi dicatur hoc nõ eẽ veꝝ: qꝛ multa ſunt pctã ꝑ que diabolus detinet hoies hic ⁊ in futuro ad luẽda ſupplicia: ergo vr̃ ꝙ nõ omẽs culpe ſint delete. Reſpondere poſſumꝰ ꝙ me/ritũ xp̃i poteſt dupliciter conſiderari.

Primo q̃ꝫtum ad ſufficientiam.
Secũdo quantum ad efficaciam.

Primo ſi cõſideremus meritũ xp̃i q̃ꝫtum ad ſufficientiam: ſic ſe extendit ad oẽs hoies: et ad oẽs culpas: qꝛ oẽs hoies merito xp̃i pñt ſaluari. Si aũt cõſideremus q̃ꝫtũ ad efficaciaꝫ: ſic ſe extendit tm̃ ad eos ꝗ faciũt quod debẽt: ⁊ qꝛ multi i hoc deficiũt: iõ nõ expiuntur effectũ meriti ieſu xp̃i. Qui tanto nequiores ſunt quanto pro eis xp̃s ſicut ⁊ pro alijs copioſiſſime ſatiſfecit. Secũdo xp̃s ſatiſſecit pro noſtra pẽa. vn/de. 1. Pe. 2. c. Peccata noſtra ipſe ꝑtulit i corpore ſuo ſup lignũ. Que vba expõnẽs magi/ſter ſniaꝝ ſup di. 19. tertij li. c. 4. ait. Portare pctã noſtra ẽ portare penã noſtroꝝ pctõꝝ. Et de hoc Eſa. 53. c. ait. Vere lãguores nr̃os ipſe tulit: ⁊ dolores noſtros ip̃e portauit. Naꝫ vt dicit Boñ. vtute paſſionis dimitt̃ nobis pena eterna ⁊ pena ſatiſfactoria: ſicut hꝫ fieri in ſacramẽto baptiſmi: ⁊ in relaxatõibus quas facit eccleſia ⁊c̃. Tertio ſatiſfecit xp̃s pro nr̃is anguſtijs vtute paſſionis ⁊ reſurrectõis: ſicut dicit Boñ. in. 3. di. 19. qñ ꝗ amici dei erunt: accipiẽt donũ ipaſſibilitatis: ⁊ erũt imunes ab omni amaritudine: quã guſtamꝰ in pñti vita. Nõ dormiant igitur mortales miſeri: ſed feſtinãter currant ad xp̃m. Ipſe nãqꝫ ẽ qui pctõres vẽit ſaluare. Ipſe pro eis ſanguinis proprij preciũ expoſuit. Ip̃e ad eoſ clamitat Math. xi. c. Venite ad me oẽs qui laboratis ⁊ onerati eſtis. venite. ſ. vos peccatrices aĩe aggrauate pondere pctõꝝ veſtroꝝ: ad me dilectoreꝫ veſtꝝ: ad me amatorẽ vr̃ꝫ. Et ego ex charitate mea ⁊ amore ĩtimo quo vos diligo reficiã vos: grãm reſtituendo: exonerãdo vos ab oi pena quã debere/tis pſoluere. O reprehenſibilis multoꝝ pigritia ꝗ proprie ſaluti cõſulere negligũt. Apta ẽ vena

clemẽtie

clementie christi iesu: et peccatores nõ curãt. Heu iquã: heu multa milia aiarum descendũt ad infernũ: que si vellẽt merito xp̃i possent saluari. Nihil deest ex parte ipsius: ipsarum tamen tarditas ẽ manifesta. Nolũt currere ad fontem aq̃ viue: qui vt prediximus plenissime pro omnibus satisfecit: offerens redeũtibus a peccõ in presenti grãm et in futuro gl'iam quaʒ nobis ille cõcedat qui ẽ benedictus in secula. Amen.

Feria tertia post tertiam dominicam de aduentu. Sermo de penalitatibus et defectib9 assumptis a christo.

Fructus. 17. Jesus defectus sustinens.

Medius autem

vestrũ stetit quem vos nescitis vbi supra. Omnes conditiones assumpte nature in dño iesu xp̃o predicãt suam ardentissimã charitatẽ. Admirãdũ profecto ẽ eũ suscepisse naturã nostrã cũ penalitatibus et angustiis: qbus propter peccã subiicit̃ hoium debilis vita: passus ẽ nãq; xp̃s famẽ sitim labores et erũnas: sicut et ceteri hoies. Quod nos considerãtes animi vires debemus restringere ad cogitanduʒ q̃ʒ vehemens fuit charitas filii dei. ob quod in p̃nti sermone de penalitatibus et defectibus assumptis a christo dicturi sumus: sub vno fructu: q ẽ. Jesus defectus sustinẽs. Pro cuius declaratõe tres cõclusiones nõnde erũt.
Prima dicitur qualitatis.
Secunda dicitur equitatis.
Tertia dicitur causalitatis.

Quod christus illos defectus assũpsit quos assumere debuit. Capitulum. I.

Prima conclusio dicitur q̃litatis in q̃ videre debem9 quales defectus sustinuit seu assũpsit. Ad qd̃ dicit magister sententiaꝝ di. 15. c. 1. et 3. tertii li. q illos defect9 assũpsit: quos illũ assumere decuit: et nobis expediẽs fuit. Quod declarat dñs Bon. i eadeʒ di. ar. i. q. i. et Alex. in. 3. sũ. d. q quidã sũt defectus ex culpa et ad culpam: sicut pronitas ad malũ et difficultas ad bonũ. Et tales nõ decuit xp̃m assumere: q2 fuit magister iusticie: eo segregatus a peccõ. Quidã v'o sũt defect9 ex culpa sed nõ ad culpã: quoꝝ qdã sũt ptiales: qdã v'o sũt generales. Gnãles vocãtur illi q respiciũt totam humanã nãm: sicut famescere: sitire: egere: et huiusmõi. Partiales v'o defectus sũt illi qui respiciũt aliquas psonas spãliter: sicut diuerse egritudinũ spẽs. Quũ ergo christus venerat naturã humanã redimere cõiter sine psonaruʒ distinctõe: iõ defectus vniuersales penales tm̃ habuit: et nõ vitiosos: et nõ defectus partiales. Generales defectus voluit assumere: q2 in assũptiõe defectuũ appet huiliatio. Sʒ sʒ Bern. descendit q̃ʒtum ascendere potuit. Si ergo maior ẽ humilitatio i assumptõe pluriũ defectuũ q̃ʒ paucoꝝ: videtur q assumere debuit oẽs defectus. Rñdet Bon. q ois humiliatio bõa et laudabilis ortum hʒ ex discretione rationis. Non eni dʒ procedere ex impetu: sed ex cã rationabili: et q2 de aliquibus defectibus rõabile nõ erat vt christus se per eorum assumptõem humiliaret: q2 potius ex illa humiliatõe se inutilem q̃ʒ vtilem reddidisset: sicut si fuisset cecus vel gibbosus: et huiusmõi. ideo tales defectus nullo modo voluit assumere.

Quod equuʒ fuit defectus penalitatis i christo reperiri. Cap. 2.

Secũda cõclusio dicitur equitatis. equũ eteni et rõabile fuit: supradictos defectus et penalitates in christo reperiri ppter tria.
Primo propter precium nostre salutis.
Secundo propter exemplum virtutis.
Tertio propter fulcimentum nr̃e fragilitatis.

Primo ppter preciũ nostre salutis: q2 proposuerat nos nõ corruptibilibus auro et argento redimere: sed precioso sanguine suo: vt dicit̃ i. Pet. i. c. et aiam suam ponere p animabus nostris. Ad hoc aũt nõ fuisset idoneus: nisi naturã deficientẽ et passibilem assumpsisset. Et si contra hoc obiicitur. Sicut sũme iusticie repugnat defectus culpe: sic sũme potẽtie repugnat defectus fragilitatis et ipotentie. Sed deum sũme iustum nõ decuit habere defectuʒ culpe nec in se nec in natura assumpta. Ergo pari rõne nec defectum penalitatis et ipotentie. Respondere possumus sm Boñ. q hec similitudo tenet si cõpetur infirmitas et culpa ad naturaʒ diuinã. In natura enim diuina sicut nulla põt esse iniusticia: sic nulla potest esse ipotẽtia. Si ãt compentur ad naturaʒ assumptã: sic non habʒ v'itatem: p eo q ipsa infirmitas põt esse materia exercende v'tutis. Virtus. n. infirmitatis exercetur potissime in perpessione terribilium eorum maxime que mortem inducunt. Culpa v'o et iniquitas omnino aduersantur iusticie: et vituperabile reddit magis laudabile: quãdo est coniuncta interiori v'tuti animi sm merita

ſtatum. Scđo fuit rõabile xp̃m p̄fatos de
fectus aſſumere,ꝑpter exemplum ꝟtutis: ſpāli
ter humilitatis ⁊ patientie: q̄bus mediantibus
ꝑuenitur ad celum: ⁊ in q̄bus xp̃s nos ip̃z vo/
luit imitari: vt dicitur. 93. di. c. domin⁹ noſter.
ieſus xp̃s. Tertio fuit cõueniens ,ꝑpter ful/
cimentum noſtre fragilitatiſ: vt. ſ. fragilitati no
ſtre ſuccurreret: manifeſtando nobis ꝟitatem
aſſumpte nature. Hanc ratione͂ tangit magi/
ſter ſniarum in littera. Sed cõtra ip̄am poſ/
ſumus arguere: q2 in reſurrectione glorioſa nõ
erũt huiuſmodi defectus: ergo ꝑ hos defectus
non ꝑbatur ꝟitas humane nature. Ad hoc re
ſpondet Alex. in tertio. q2 vt ſcribitur .i. Cor.
15. c. Seminatur corpus aiale ſurget corp⁹ ſpũ
ale: ⁊ prius eſt quod aiale: deinde quod ſpũale.
Ideo aliud ē oſtendere ꝟitatem corporis vt ē
ſpũale: aliud: vt ē aiale. Nam vt corpus ē aiale
īdiget alimēto vt ſpũale non. Silr̄ aliud ē oſtē
dere ꝟitatem anime: vt ē vnita corpori aīali
aliud vt ē vnita corpori ſpirituali.

Quod iſti defectus ex alia cauſa ſunt i nobis ⁊ ex alia in chriſto. Capitulū. 5.

Ertia concluſio dicitur cauſalitatis. nã
vt dicit magiſter ſniar̄ in. 3. di. 15. c. 3
ex alia cã ſunt iſti defectus ī nobiſ: ⁊ ex
alia in xp̃o. In nobis. n. ſunt ex neceſſitate cõ/
tracti: ſed in xp̃o ſũt ex voluntate aſſumpti. Ait
enim textus ſic. Ex ſola voluntate miſeratiõis
de noſtro in ſe tranſtulit ꝟam infirmitatem: ſi
cut accepit ꝟam carnem. Quod declarat dñs
Boñ. d. q̄ nos defectus a ꝑentib⁹ trahimus
,ꝑpter legē ,ꝑpagationis ⁊ legem cõcupiſcētie
que militat in iſtis mēbris. Nam paſſibilis ge
nerat paſſibilē: ⁊ habēs legem in mēbriſ gene
rat filium ſubiectũ cõcupiſcentie: ⁊ ex reatu illi⁹
cõcupiſcentie iſunt proli oēs penalitates. Et,ꝑ
pterea dicũtur oēs iſte penalitates i nobis con
tracte: quaſi ex cõcurſu duor̄ tracte. ſ. ,ꝑpaga/
toris nature: ⁊ corruptoris concupiſcentie. In
xp̃o aũt ſecus. Ipſe. n. neutro mõ fuit ,ꝑpaga/
tus: nec ſm̄ ,ꝑpagationem legis naturalis: nec
ſm̄ corruptõem libidinis: ſed ſpũs ſcũs adue/
niēs in ipſa ꝟgine ⁊ ipſam ſecũdans: carnem
eius ab oi feditate corruptõis purificauit: paſſi
bilem aũt reliquit. Ex illa aũt carne ipſe fili⁹ dei
edificauit ſibi corpus imaculatum: ⁊ illud cor
pus vniuit ⁊ ſibi ⁊ anime ratõali: que q̄dem i/
munitatem habuit a culpa: ⁊ in ſe ⁊ in carne cõ
iuncta. Et ſicut imunitatem habuit a reatu cul
pe: ſic ſm̄ ordinē diuine iuſticie imunitatē ha/
bēre debuiſſet a paſſibilitate miſerie: q̄ ergo in
carne illa remanſit penalitas: hoc fuit ex diſpen
ſatõe ipſius aſſumentis: concurrente ſimul ac/
ceptõe illi⁹ aie rõalis: que in primo iſtanti ſue
creationis habuit vſuz cognitõis: ⁊ placuit ſibi
tali corpori vniri ,ꝑpter ſalutē generis humani
Et ſic pz q̄ tales defectus in xp̃o fuerũt nõ ne
ceſſitate generatõis: ſed volũtate diſpenſatiõis
volũtate iquã diuina ꝑueniēte: ſed volũtate cre
ata comitãte. Dicim⁹ aũt fuiſſe a volũtate diui/
na nõ tanq̄z iſligente de nouo: ſed tanq̄z a relin
q̄nte in acceptatõe anime xp̃i: cũ in ei⁹ arbitrio
eēt ⁊ volũtate defectus illos ip̃m excludē. hec
Boñ. in. 3. di. 15. ar. 1. q. 3. Conſiderem⁹ er/
go nos q ſaluari cupimus qualr̄ aia ei⁹ benedi
cta ab iſtanti ſue creationis preuidit oēs labo/
res quos ipſe paſſurus erat in. 33. ãnis i huiuſ
vite ꝑegrinatione. Preuidit q̄ in p̄ſepio frigo
re ⁊ paupꝫtate cruciari debebat: q̄ in deſtis egy
pti cũ matre paupcula eēt ꝑegrinus futur⁹: q̄ i
terra aliena penuriaz ſuſtineret: q̄ in ieiunijs:
oratõibus: ⁊ vigiliis: ⁊ ſui corporis vulneribuſ
a iudeis illatis eēt fatigandus. Et tñ prompte
benigne ⁊ liberaliter dixit. Magis contentor
nãm humanã aſſumere cũ penalitatibus vt ſal
uetur mũdus: q̄z ſine penalitatibus vt dãnetur
mũdus. O pelagus amoris ieſu xp̃i. o fornax
ſuccenſa nimis illius aie benedicte. Quõ pote
rimus nos ꝟmiculi cõdignas ⁊ debitas grãs
ꝑſoluere tanto redēptori: qui nõ niſi ex amore
tã ſtupenda facere dignatus ē in aſſũpta carne
Amor fecit eũ lachrymari. Amor fecit eum pe
grinari. Amor fecit eũ vulnerari. Amor fecit
eũ verberari. Amor fecit eũ in cruce mori. O
aia inſignita imagine dei dilige xp̃m: dilige in
quã illũ qui ē tuus legitimus ſpõſus: quem vi
des amore tuo nũc vagientē in p̄ſepio: nũc fati
gatũ in itinere: nũc orantē in ſolitudine: nũc flē
tem in cruce: vt te ducat ad regnũ eterne btitu
dinis: i quo ipſe xp̃s regnat. Amen.

Feria quarta poſt tertiã dñicã de aduentu.
Sermo de moribus ieſu xp̃i: ⁊ qualiter aiam
ſuã benedictam cũ paſſionibus regulauit.
Fructus. 18. Ieſus rectus moribus.

Edius autem

⁊c̃. vbi ſupra. Qm̃ in precedē
ti fructu de defectibus a xp̃o aſ
ſumptis aliqua dixim⁹ i gene
rali: cõueniens ē vt in preſenti
ſermone

ſermone aliq̄d dicamꝰ in ſpāli de ipīs defectibꝰ
ſm ꝙ reſpiciunt aīam rōalem: qꝛ ipſe dei filius
⁊ v̄buꝫ caro factus tā ex ꝑte corporis q̄ꝫ ex ꝑte
aīe ordinatiſſimꝰ adeo fuit: vt nihil ſuꝑfluū aut
diminutū in aſſūptōe noſtre nāe valeat in ipſo
reꝑiri. Et qm̄ in aīa ē potētia iraſcibiliſ: iccirco
videbimꝰ quēadmōꝫ xp̄s q̄ꝫtū ad iſta tria aīaꝫ
ſuam benedictā cū paſſiōibꝰ regulauit. Erit āt
fructꝰ huiꝰ ſermōis. Jeſus rectꝰ moribꝰ. Pro
cuiꝰ declaratōe tres concluſiones ſūt notande.
Prima dicitur excluſionis.
Secūda dicitur contriſtationis.
Tertia dicitur conturbationis.

Quod chriſtus non habuit defectus igno-
rantie. Capitulum. I.

P Rima concluſio dicitur excluſionis.
Nā dn̄s noſter ieſus xp̄s q̄ꝫtū ad po-
tentiā rōalem voluit a ſe excludē defec
tum ignorātie: vt docet magiſter ſniaꝝ di. 15.
c. 2. tertii li. Et rō ē ſm Boñ. di. p̄dicta. ar. 2.
q. I. qꝛ nec xp̄m decebat: nec nobis expediebat
xp̄m nō decebat: qꝛ aīa eiꝰ debuit eē deiformis
ac ꝑ hoc repleta luce ſapiētie ⁊ rectitudine iuſti
cie. Ignorātia aūt priuatio ē ſcie: ⁊ pōt eſſe via
in errorē ⁊ obliquatōem a rectitudine iuſticie:
ac ꝑ hoc xp̄o nō cōpetebat. Nobis ēt nō expe-
diebat quos venerat redimere dirigere ⁊ doce
re. Qd̄ facere nō potuiſſet ſi habuiſſet defectū
ignorantie. Inde ē ꝙ Anſelmꝰ ait in li. cur de
us homo. Illa aſſumptio in vnitatē ꝑſone filii
dei nō niſi ſapienter a ſūma ſapientia fiet: ⁊ iō
nō aſſumet in hoīe ꝙ nullo mō ē vtile. Et iterū
idem. Qūo tot ⁊ tanta facēt oꝑa ſine imēſa ſa-
pientia. Et iteꝝ. Qūo illi crederēt hoīes: ſi il-
lū ſcirēt neſcientē. Si aūt neſciret ad quid erit
vtilis ei ignorantia. Sꝫ circa hoc cōtingit du-
bitare. primo qꝛ Jo. Dama. loq̄ns de v̄bo in
carnato ait. Qꝫ ſcire ꝙ ſeruilē ⁊ ignorantē na
turā xp̄s aſſūpſit. Secūdo: qꝛ Leo papa ī ſ
mone de ephia ait. Adorauerūt infantē ī nulla
ab alioꝝ generalitate diſcretū. Sꝫ gnāliter alii
īfantes ſūt ignorantes: ergo ⁊ chriſtus ī ſua in
fantia habuit ignorātiā. Tertio arguit̄: qꝛ ſcia
īflat. Sed chriſtꝰ ſūme ſe humiliauit: ⁊ defectuſ
noſtros aſſūpſit q̄ faciūt ad humilitatē: ergo de
buit habē defectū ſcie. Ad hoc r̄ndet̄ ⁊ primo
q̄ꝫtum ad primū ſm do. Bon. et Dama. non
attribuit ignorantiā ⁊ ſeruilitatē nāe aſſumpte
rōe iſtiꝰ ſingularis nāe q̄ fuit v̄bū copulatuꝫ in
vnitatem ꝑſone: ſed q̄ꝫtum ad alias nās conſi-
miles ī ſpē: quaſi diceret. Aſſumpſit nām no-
ſtrā que ē ignorās nō in chriſto: ſꝫ ī nobis. Ali
ud dcm̄ Leonis pape ē. Ad qd̄ reſpōdetur ꝙ
loq̄tur de chriſto de his que exteriꝰ apparebant.

Ad tertiū dicit̄ ꝙ dupliciter ē loqui de ſciētia
Aut, put ē abſq́ꝫ charitate. Aut, put ē charitati
coniuncta. Si loq̄mur de ipſa, put ē a charitate
diuiſa: ſic dicit apl's ꝙ inflat. Si aūt accipit̄, put
ē charitati cō iuncta: ſic nō ē via ad īflationem
ſed potius ad rectitudinem ⁊ edificationeꝫ. Et
hoc modo fuit in chriſto. De cuius ſcientia in
ſequentibus plenius loco ſuo dicemus. Nunc
autem quantum ad preſens propoſitum nobiſ
ſufficiat intelligere ꝙ chriſtuſ ignorantiam nul
lo modo ſecum habere voluit. Ex quo colligi-
mus q̄ꝫ grauiter errant qui ignorantiaꝫ ſtudēt
magnificare: quaſi in ea aliquid perfectionis in
ueniant. Quos quid aliud dixeriꝫ q̄ꝫ beſtiales
⁊ brutales. Nam vt ſcribitur. 38. di. c. ignorā
tia. Ignorantia eſt mater cunctorum errorum
Et de qua Aug. in li. de verbis apoſtoli dicit
Peſſime matris ignorantie: peſſime inde ma
tris filie due ſunt falſitas ⁊ dubietas. Illa mi
ſerior: iſta miſerabilior: illa pernicior: iſta mole
ſtior. Quare chriſtus in exemplum debet eſſe
omnibus vt ignorantiam fugiant.

Quod chriſtus habuit potentiam concupi
ſcibilem. Capitulum. 2.

S Ecūda concluſio dicitur contriſtatōis.
Voluit nāq́ꝫ deus quantum ad poten
tiam concupiſcibilem contriſtari. ſm il
lud Math. 26. Triſtis eſt anima mea vſq́ꝫ ad
mortē. Et iteꝝ ibidem: cepit contriſtari ⁊ me
ſtus eſſe. Hoc ideꝫ patet: qꝛ fleuit ſuper hieru
ſalem: vt ſcribitur Luc. 19. Et ratio ē ſꝫ Ric.
di. 15. tertij li. qꝛ ſicut ex coniunctione rei ama
te cum apprehenſione eiuſdem cauſatur in ap
petitu paſſio delectationis: ſic ex coniunctione
rei odite cum apprehenſione eiuſdem cauſatur
in appetitu paſſio triſticie. Et quia rex de pro
ximo ⁊ certitudinaliter futura conſiderat̄ quaſi
iam preſens propter inſtantem propinquitatē
⁊ infallibilitatem: ideo non ſolum reſpectu rei
odite cum eſt preſens: ſed etiaꝫ reſpectu rei odi
te infallibiliter ⁊ de proximo future eſt paſſio
triſticie. Unde ſm philoſophum ſo rethorice
illi qui iam decapitantur non timent videntes
ſibi neceſſitatem imminere: ſed triſtantur. Et
ideo qꝛ ſenſualitas anime chriſti morteꝫ recuſa
bat cum apprehendit ipſam vt de proximo ⁊ i
fallibiliter venturam fuit in eius appetitu ſen
ſitiuo paſſio triſticie. Sed contra hoc arguere

possumus: qꝛ vt dicit phs tertio ethicoꝝ. Ea
dem magis eligenda sunt sine tristicia q̄ȝ cū tri
sticia: sed xp̄s optime sciuit eligere: ergo magis
debuit redimere genus humanuȝ sine tristicia
q̄ȝ cū tristicia: vt patet Esa. 42. c. vbi de xp̄o di
citur. Nō est tristis neqȝ turbulentus. Et puer
bioꝝ. 12. Nō cōtristabit iustus qcqd ei accide/
rit. Et Seneca ꝓbat multiplici ratione ꝙ tristi
cia nō cadit in sapientē. Et fundamentū sue ra
tionis est: qꝛ virtuteȝ nihil ledere pōt: sicut nihil
potest eā auferre: ergo si xp̄s vere sapiens fuit
ꝛ virtutē incōcussam habuit: passioneȝ tristicie
non sensit. Amplius nullus tristat nisi de co
qꝺ fit cōtra voluntatē suam: sed cōtra volunta
tem christi nihil fieri potuit: ergo nō videtur ꝙ
in se tristiciā habuerit. Respondet ad hoc s̄m
dominū Boñ. di. 15. ar. 2. q. 2. tertij li. ꝛ Ric.
ibidem ꝙ pōt esse triplex tristicia.
Prima est p̄ter rationis imperium.
Secūda est cōtra rationis iudicium.
Tertia est subiecta rationis imperio.
Prima tristicia est que cōsurgit ex quadam
necessitate ꝛ surreptione: sicut motus primi. Et
hec qdē cōmunis est sapientib⁹ ꝛ insipientibus
bonis ꝛ malis. Secūda tristicia est in qua ra/
tio subijcit sensualitati: nec tantū turbat: sȝ etiaȝ
pturbat. Tertia est quando qs tristat rōne di/
ctante ꝛ suadente ipsum tantuȝ ꝛ taliter sup ali/
quo debere tristari. Et isto tertio mō fuit vere
in xp̄o. Duob⁹ aūt primis modis nō fuit in eo
tristicia. Et s̄m hoc soluunt auctoritates in cō/
trariū adducte. Ad illud vero qꝺ vltimo addu/
cebatur: ꝙ nihil cōtra voluntatē xp̄i euenit: di/
cendū ꝙ hoc est verꝝ de voluntate rationis ab/
soluta: nō aūt est verꝝ de voluntate conditiona/
ta. Cōtristatus ē ergo christus cū videret suos
labores ꝛ hominū ingratitudinē ac multorum
peccata ꝛ damnationē. Et qꝛ oīa tam p̄terita q̄ȝ
p̄sentia q̄ȝ etiā futura clare videbat ab instāti sue
cōceptionis: iccirco sepius contristabat ꝛ affi/
ciebat merore: adeo vt de ipso legat in quadam
epistola ꝙ visus est flere: ridere aūt nūq̄ȝ. O q̄ȝ
pie mens humana moueri debet cū xp̄m dei fi/
liuȝ. 33. annis semp in amaritudine cōtemplat
Vide quomodo vide q̄so o aīa mea: ꝛ inspice
diligenter qualiter benedictus iesus semp tri/
statur: siue sit puerulus in cuna vagiēs: siue sit
in maternis brachijs semp gestatus: siue sit in
medio doctoꝝ: siue sit in cōuiuijs: siue cōuerse
tur cū discipulis: siue doceat in templo: siue mi
randa operet. Interroga ipsum: ꝛ dic ei. O le
ticia āgeloꝝ. O gaudiū animaꝝ sanctaꝝ. Cur
nō letaris inter honores. Et statim dicet tibi.
O oia mea: ego cōtristor ꝓpter te. Ego cōtri/
stor ꝓpter peccata tua: ꝓpter q̄ ego nō nisi do/
lere debeo. Ego cōtristor: qꝛ video quot angu/
stijs: quot cruciatibus: quot laborib⁹ te anima
mea exquiro. Et tn̄ ob ingratitudinē ꝛ ignorā
tiam de me nō curāt: me fugiunt: me spernunt
ꝛ diabolū sequentes me abhominant. Contri/
stabat ergo xp̄s ob multas hmōi causas: ꝛ q̄ȝ/
to plura videbat ꝛ cognoscebat volūtati sue cō/
trariari: tāto vehementior in eo erat tristicia.

Qꝺ xp̄s potentiā irascibilē habuit. Ca. 3.

Tertia cōclusio dicit cōturbatōis. Se/
cundū enim catholicā veritatē in chri/
sto fuit cōturbatio ꝛ ira quantū ad po/
tentiā irascibilē: sicut patet ioh. 2. qn̄ eiecit emē
tes ꝛ vendentes de templo. Sed cōtra hoc obij
citur primo s̄m Aug. de ciui. dei. Perturba/
tio passionū a sapientib⁹ ꝛ bonis ita regitur: vt
malint eā nō habere quā vincere. Sȝ dic gre/
go. li. 5. moraliū. ꝙ ira per zelū sapiētes turbat
ergo cuȝ xp̄s fuerit sapientissimus ꝛ optimus:
maluit eā nō habere q̄ȝ vincere. Iteȝ sup illud
Iob. 5. Virꝝ stultū interficit iracūdia. Greg.
dicit. Ira sicut per vitiū oculuȝ mentis excecat:
ita per zelū turbat. Sed oculos mentis in xp̄o
nec excecare potuit nec turbare: cū ipse esset in
cōtinuo vsu cōtemplationis: ergo non videt ꝙ
aliqua affectio ire in eo fuerit. Respondet ad h̄
s̄m Ric. in. 3. di. 12. ꝙ ira tripliciter pōt accipi.
Vno modo pro superabūdātia: q̄ s̄m phm. 4
ethicoꝝ. 7. c. dicit iracūdia: ꝛ sic ira non fuit in
xp̄o. Alio modo accipit ira ꝓ voluntate iudicā/
di aliquod male factum: ꝛ sic ira est in appetitu
intellectiuo. Et hoc modo nō fuit in xp̄o. Ter/
tio mō accipit ira ꝓ quadā passione appetit⁹ sen
sitiui insurgente ex apprehensione illate iniurie
vt possibilis vindicari q̄ȝuis cū difficultate. Si
enim apprehendat iniuria vt nō possibilis vin
dicari nō insurgit nisi passio tristicie. Si v̄o ap
prehēdat vt possibilis vindicari absqȝ omni dif
ficultate tūc insurgit passio ire: qꝛ tūc talis vindi
cta nō apprehendit sub ratione ardui. Hoc ter
tio modo fuit passio ire in appetitu sensitiuo ani
me christi: ex hoc ꝙ apprehendebat inferri deo
iniuriā a peccatoribus q̄ȝtū in eis erat: q̄ iniuria
possibilis erat vindicari cū difficultate tn̄: nō ex
parte dei: sed ex parte peccatorū rebelliū ꝛ diffi
ciliū ad penitētie susceptionē. Hec tamē passio
in xp̄o nō fuit cōtra imperiuȝ rationis: nec preter
imperiū

imperiũ: nec de neceſſitate: ſed ad imperiũ volũ tatis: ⁊ ſm rectũ ordinẽ rationis. Ad primũ ergo dicit Ric. ꝙ q̃uis ira ꝑ zeluꝫ turbet homines ſapientes alios a xp̃o: tamẽ chriſtũ nunq̃ꝫ turbauit: qꝛ ſicut diſpenſatiue factũ fuit ꝙ gloria anime chriſti in corpus: ⁊ ſenſualitatẽ nõ redundaret: ita diſpenſatiue factum fuit: vt paſſio ꝑtis ſenſitiue in nullo rationẽ turbaret. Ad ſecundũ dicitur ꝙ ira per zelũ in alijs hominibus turbat in aliquo rationẽ ad tempus ꝓpter debilitatẽ intellectus eoꝝ. In chriſto autẽ fuit ſemꝑ intellectus fortiſſimus ⁊ clariſſimus ideo nullo modo turbari potuit. Quare ſi recte ſapere voluerimus atq̃ꝫ ſentire: dicemus ꝙ chriſtus paſſionẽ ire in ſe ſuſcepit: cõtra duritiẽ peccatoꝝ impenitentiũ: nõ ſolũ eorũ qui tunc erant ſed omniũ quorũcũq̃ꝫ tam preſentiũ q̃ꝫ futuroꝝ exquo mens eius iuſticie zelo ſuccenſa cõmouebatur cõtra peccatores obſtinatos ⁊ duros. Nõ enim ſine cauſa allocutus eſt blãde peccatricem penitentẽ: deprehenſam in adulterio: latronẽ pendentẽ in cruce ⁊ reliquos de quibus legiẗ in euangelijs. Phariſeos vero dura increpatione aſperrimis verbis ⁊ facie tremebũda reprehendit ⁊ increpauit: quoniã ſicut ex rõne mitis eſſe debebat ⁊ pius peccatoribus penitentibus: ita econuerſo ſeueꝝ ⁊ duꝝ debebat ſe oſtendere impenitentibꝰ ⁊ obſtinatis: ſicut etiã ĩ die iudicij manifeſtabiẗ quãdo cõgregabunẗ ãn ipſum omnes gẽtes. Tunc videbũt q̃ꝫ duri ſunt q̃ cõuerti nolũt: q̃ penitentiã negligũt: q̃ꝫ grauiſ erit ira filij dei: qñ ſine vlla cõpaſſione proferet furibundã ⁊ tremebũdã ſententiã. Ite maledicti in ignẽ eternũ ⁊c̃. O q̃ꝫ iracũda erit tunc reprobis facies ſua. O q̃ꝫ terribilis erit tũc eius aſpectus. Nõ eſt p̃ſentis diſputatõis ĩ talibus dilatari. Sed hec pauca diximus ad oſtẽdẽduꝫ ꝙ rationabiliter ira fuit ĩ xp̃o: qui eſt bñdictus ĩ ſecula. Amẽ.

Feria q̄nta poſt tertiaꝫ dñicam de aduentu. Sermo de gratia capitis noſtri: qualiter ieſus gratia eſt caput oĩum noſtrũ. Fructus. 19. Ieſus caput ꝓponitur.

Medius autem

Iteꝝ vbi ſupra. Cõgregauit ĩ vnum electos ſuos dñs ieſus chriſtus: q̄bus eãdẽ dedit regulam charitatis: qua fit vt ſꝫ ſententiã apoſtoli multa mẽbra vnũ corpus cõſtituãt: vnãq̃ꝫ faciãt eccleſiã ĩ ſpiritu ſcõ adunataꝫ extra quã ordinaẗ ⁊ colligiẗ exercitus celeſtium ciuiũ ĩ ſuperna hieruſalẽ. Et quoniã nõ expedit ſine capite eſſe corpꝰ pro cõſolatõe oĩum dilectorũ ieſus xp̃s dei filius ipſoꝝ caput meruit eſſe cui oẽs q̃ꝫtũ poſſumus inherere debemꝰ. Iccirco pro noſtra ĩſtructiõe ĩ p̃nti ſmõe dicemus de gratia capitis noſtri: ⁊ de his qui ſunt membra eius ſub vno fructu: qui eſt. Ieſus caput proponitur. Pro cuius declaratõe tres cõcluſiões erũt notãde.

Prima diciẗ ꝯueniẽtie.
Secũda diciẗ depẽdẽtie.
Tertia diciẗ ĩfluẽtie.

Q᷑ xp̃o cõuenit eſſe caput. Cap. I.

Prima cõcluſio diciẗ ꝯueniẽtie. In q̃ ſcire debemus: ꝙ xp̃o cõuenit eſſe caput eccleſie: ꝓut teſtatur apoſtolus ad Eph. i. c. d. Ipſum dedit caput ſupra oẽm eccleſiam: que eſt corpꝰ ipſius. Et ad Col. p̄mo. Ipſe eſt caput corpis eccleſie. Q᷑ ſic eſſe ĩtelligendũ declarat Alex. i. 3. vt metaphorice ĩtelligatur eſſe caput: q᷑ de xp̃o dr̃ q̃druplici rõne.

Primo ratione ſuperioritatis.
Secũdo ratione dignitatis.
Tertio ratione prouidẽtie.
Quarto ratione gratie.

Primo diciẗ eſſe caput rõne ſuperioritatis. Quia ſicut rex diciẗ eẽ caput regni: eo ꝙ ꝑ ſuũ imperiũ mouet regnũ: ita xp̃s: qꝛ ſm ꝙ homo eſt rex regũ: ⁊ habet regnuꝫ ſupra oẽm creaturam: ſm ꝙ habeẗ apoc. 19. Et erat ſcriptũ ĩ femore ſuo Rex regũ ⁊ dñs dñantiũ. Secundo diciẗ eẽ caput rõne dignitatis: qꝛ melius ⁊ dignius ĩ quolibet genere caput diciẗ eẽ ĩ illo genere: ſicut leo diciẗ eſſe caput animaliũ: qꝛ eſt dignius ⁊ nobiliſſimũ oĩum animaliũ: ita xp̃s digniſſimus ⁊ nobiliſſimus eſt caput oĩum creaturaꝝ rõnabiliũ. Tertio diciẗ eſſe caput rõne ꝓuidẽtie. Naꝫ paterfamilias diciẗ eẽ caput ſue familie: qꝛ oĩbus ꝓuidet. Cuꝫ ergo xp̃s ſe habeat ꝑ hũcmodũ ad eccleſiã: qꝛ paſtor eſt ⁊ ep̃s animaꝝ: ⁊ ꝓuidet ⁊ regit eccleſiã. Vñ. i. Petri. 2. Eratis enim ſicut oues errãtes: ſed ꝯuerſi eſtis nũc ad paſtorẽ ⁊ epiſcopũ animaꝝ veſtraꝝ: iõ merito diciẗ caput. Quarta diciẗ eẽ caput ratione gratie. Nã in capite ſunt omnes ſenſus: ⁊ ipſum caput ab anima ꝑficitur ꝑ ſenſum: ita xp̃s a ſpiritu ſancto accipit omnes modos gratie: ſicut caput ab anima. Nos autẽ ſic

membra: qꝛ nos omnes sensus grẽ ab ipso recipimus. Et hoc est qd̕ dicit Aug. ad dardanũ In capite qd̕ est christus sunt oẽs sensus grẽ: i alijs vero est solus tactus: qbus datus est spirit⁹ sanctus. Dicitur ergo christus caput ſm has proprietates: qꝛ est velut rex: ꝛ qꝛ est dignissimus rationabiliũ creaturaꝝ. Et qꝛ est in ratione ꝓuidentie: ꝛ qꝛ habet plenitudinẽ gratie q̃ꝫtum ad omneꝫ sensum. Et licet sic dicatᷣ esse caput metaphorice: tamen ꝓprie dicitᷣ caput ex influentia sensus ꝛ motus ſm diuersas ptes ei⁹: quia ab interiori parte capitis fluunt nerui per quos fluunt sensus ad membra: a posteriori vero parte fluunt nerui per quos fluit mot⁹ ab anima ad singula membra. Similiter christus in ecclesia influit sensum ꝛ motũ spiritualiter: sensum influit per fidẽ: motũ vero per amorẽ. Veruntamẽ est aduertenduꝫ ꝙ caput ecclesie dicitᷣ dupliciter. s. cõmuniter ꝛ proprie. Cõmuniter tota trinitas est caput ecclesie. Tota. n. mouet ꝛ regit ecclesiã: ꝛ infundit ei gratiam qua sentit ꝑ fidem: ꝛ mouetur per charitatẽ. Unde in rõne regentis ꝛ influentis se habet ad ipsam. Proprie vero dicitᷣ caput xp̃s hõ siue deus. Homo ſm humanitatẽ: qꝛ hoc mõ se hꝫ ad ecclesiã ſm rationẽ ꝯformitatis ad ipsaꝫ ꝑ grãm ꝛ naturã.

Quod multi habẽt dependẽtiã a xp̃o capite Capitulum. secundum.

SEcũda cõclusio dicitur dependentie. In qua videre debemus q sunt illi q tanq̃ꝫ membra a christo capite habẽt dependentiã: siue illi inhereant ꝛ vniantᷣ: ꝛ specialiter q̃ꝫtũ ad quattuor.

Primo inq̃ꝫtum ad angelos.
Secũdo q̃ꝫtum ad electos.
Tertio q̃ꝫtum ad reprobos.
Quarto q̃ꝫtum ad vtrũqꝫ cõpositum.

Primo cõsideremus q̃ꝫtũ ad angelos si ipsorum est caput christus. Ad quod dicendũ videtur ꝙ nõ: qꝛ vnius nature sunt caput: ꝛ corpus. Sed christus inq̃ꝫtũ homo: ꝛ angeli non sunt eiusdem nature: ergo christus ſꝫ ꝙ homo nõ est caput angeloruꝫ. Sed cõtrariuꝫ dicitᷣ ab apostolo ad Col. 2. vbi loquitur de christo cũ ait. Qui est caput omnis principatus ꝛ ptãtis. Insuper omnia subiecit deus sub pedib⁹ eius: vt dicitur ad Eph. primo auctoritate psalmiste Ubi loquitᷣ glo. Sicut pes est infima ps corporis: sic in xp̃o infima pars est humanitas: quaꝫ angeli adorãt. Ex quo relinquitᷣ ꝙ angeli sunt subiecti ipsi humanitati christi. Unde si christ⁹ dicitur caput ecclesie: vt dicebatᷣ pauloãte: eo ꝙ regit ecclesiã sibi subiectã. Similiter debet dici caput angeloruꝫ: eo ꝙ imperat ipsis sibi subiectis. Ex quo respondere possumus ad illud qd̕ adducebatᷣ in contrariũ ꝙ si dicatur ꝑ metaphoram: qꝛ rex dicitur caput regni mouens ꝛ imperans ipsi: sic ipse christus inq̃ꝫtũ homo ẽ caput angeloꝝ: qꝛ est rex cõstitutus suꝑ eos. Si autẽ dicatur caput ſm cõformitatẽ nature: sic christus inq̃ꝫtũ homo nõ est caput angeloꝝ simpliciter: sed ſm qd: qꝛ nõ est cõformis angelis simpliciter sed ſm qd. Dicitur ꝙ anima rationalis q̃ꝫtum ad partẽ superiorẽ intellectualẽ habet cõformitateꝫ cũ angelis. Est ergo caput ipsis inq̃ꝫtum cõformatᷣ ipsis in natura ꝑ partẽ ratiõis intellectualeꝫ hominũ. Aut est caput simpliciter: quia habet plenã cõformitatẽ cũ illis. Secundo cõsideremus q̃ꝫtũ ad electos: si omniuꝫ electoꝝ vel aliquoꝝ christus est caput. Et ꝙ nõ sit omniuꝫ caput probatᷣ. Nã christus proprie est caput secundũ ꝙ homo. Sed nõ fuit homo ante incarnationeꝫ. Ergo nõ fuit caput sanctorum patrũ. Ad hoc respondet glo. suꝑ. c. 1. ad Colᷣ. querens. Cum ecclesia ab Abel ceperit: quomodo christus caput eoꝝ est: qui tunc fuerunt. Et dicit ꝙ christus dicitᷣ caput ſm diuinitatem ꝛ ſm humanitatẽ. Secũduꝫ diuinitatem fuit principiuꝫ ꝛ fundamentũ ecclesie: quia omnes iustos qui ab Abel vsqꝫ ad vltimũ iustũ fuerunt ꝛ futuri sunt generaliter virtute diuinitatis illuminauit. Secũduꝫ humanitateꝫ põt dici caput vel principiũ ecclesie: quia suꝑ fidem humanitatis fundata est. Ex hoc expresse relinquitur ꝙ si ecclesia fuit fundata suꝑ fidẽ humanitatis sue ante incarnationeꝫ: ꝛ ex eo dicitᷣ caput: quo est fides de sua humanitate: ergo est caput eoꝝ qui fuerunt ante incarnationẽ fideliũ: sicut eoꝝ qui sunt post incarnationẽ. Naꝫ si diceretᷣ caput solũ: qꝛ habet humanitateꝫ: tunc esset caput fideliuꝫ ꝛ infideliũ equaliter cuꝫ ſm humanitatem equaliter cõueniat cũ hominibus fidelibus ꝛ infidelibus: maximũ esset incõueniens ideo caput dicitᷣ: non quia est homo in re: sed qꝛ est homo in fide: ꝛ creditus est esse hõ ab omnibus electis: licet tempore variato: qꝛ patres antiqui fidem habuerunt de ipso iam venturo: et nos fidem habemus quia iam venit: vnde omniuꝫ electoꝝ est caput. Et de hoc Augu. ponit exempluꝫ in lib. de cathetizandis rudibus. qd̕ habetur Geñ. 38. ca. de filijs iude ꝛ Thamar vidue in quoꝝ natiuitateꝫ zarã prior eduxit manũ in qua

nuz in qua obstetrix ligauit coccinū dicēs. Iste egreditur prior. Illo vero retrahente manū: egressus est alter. Hec dicit Aug. q sicut zarā dum nasceret prius emisit manū: postmodū caput secutum est: deinde cetera membra. Sz tamen caput dignitate τ ptāte precellit: lz tempore sequeret. Ita xp̄s mediator dei τ hominū q patriarchis τ pphetis pmisit manū anq̄z appareret in carne: vinculis legis superbū populuz astringentē siue cōprimentē: tempore nascēdi secutū est caput corporis ecclesie: cui adheserūt omnes fideles credendo. Tertio cōsiderem⁹ q̄ztū ad reprobos: q sunt in fide τ charitate non tamē pseuerantes: vtrū christus sit caput ipsoꝝ Et videt q nō: q2 corpus christi veꝝ quod traxit de virgine est figura τ sacramentū corporis mystici: qd̓ est ecclesia: quia sicut corpus xp̄i est compactū ex purissimis sanguinibus virginis τ pertinentib⁹ ad gloriā resurrectōis: ita a simili corpus mysticū qd̓ est in ecclesia cōpaginatum debet esse ex purissimis τ fidelissimis animabus pertinentibus ad gloriā resurrectionis ergo nō sunt membra ecclesie nisi pertinentes ad gloriā resurrectionis. Sed reprobi in fide existentes in charitate: qui tamē nō perseuerabunt: τ infideles nō pertinent ad gloriā resurrectionis: licet ptineant ad resurrectionez: ergo nullus reprobus est mēbrū ecclesie. Et sic xp̄s nō est caput reproboꝝ etiā existentiū in charitate. Ad hoc respondet Alex. q esse mēbra christi vel ecclesie nō ponit nisi sensum gratie p fidē τ motū per amorē τ charitatē vel cōformitatem cū christo in natura. Et q2 ista sunt in reprobis existentibus in fide τ in charitate: lz nō cū pseuerantia: ideo q̄zdiu sunt ista in illis: cōcedēdū est q sunt mēbrū xp̄i τ ecclesie: τ cōparātur ad xp̄m tāq̄z ad caput: q̄ztū ad p̄ntē statū i quo sūt in fide τ i charitate. Quādo aūt postea discedēt ab istis tūc erūt mēbra abscisa a corpore ecclesie. Ad rōnez in cōtrariū ē dicēdū q corp⁹ xp̄i veꝝ figura ē τ sacramētū corporis mystici q̄ztū ad p̄ntē statū sz nō q̄ztū ad futuꝝ. Ratio aūt pcedit ac si respiceret statū futuꝝ: cū obijcit ptinētibus ad gloriā resurrectiōis. Et qd̓ de reprobis diximus q tñ sunt i fide τ charitate: de malis itelligere debem⁹: lz ad vnionez corporis mystici siue ecclesie nūq̄z pprie ptineāt existētes i pctō mortali. Verūm differt dicere vnitatē ecclesie τ corpis ecclesie. In vnitate nāq̄z ecclesie sunt boni τ mali: dūmō habeāt fidē rectā. Et h̓ ē qd̓ hr̄ Math. 13. q ipsi tritico adiūcta ē zizania. Vbi dicit aug. q ecclesia ē ager i quo radicant triticū. i. boni τ zizania h̓ ē mali. Et tñ i fine sepabūtur. Vnitas vo corpis ecclesie nō ē nisi p fidē formatā τ charitatē: sicut dicit Vgo. lib. de sacramētis. Jō mali nō sunt de corpe ecclesie: q̄z uis sint de eccl'ia. Quarto ↄsiderem⁹ q̄ztū ad vtrūq̄z ↄpositū. s. corp⁹ τ aiam: si xp̄s est caput aiaꝝ tm̄: aut corpoꝝ τ aiaꝝ simt. ad qd̓ rñdet vz. glo. i. ad Cor. 6. Nescitis q2 corpa vr̄a mēbra sunt xp̄i. Qd̓ caput ē nō solū aiaꝝ: sz ēt corpoꝝ q̄ i gloriosa resurrectōe sua pfectionē habebūt. Tūc nāq̄z electi oēs erūt cū pncipe xp̄o: quē dilexerūt: i cui⁹ aspectu placido hilari τ iocūdo letabunt τ reficient interi⁹ τ exteri⁹. Sz q nunc nolūt eē mēbra illi⁹ nō poterūt tūc regnare cū illo. O ifelix mūdanoꝝ ↄditio. Volūt hoies mēbra poti⁹ fieri diaboli q̄z xp̄i. Illū sequūt a xp̄o fugiūt: vtutes spnūt: āplectunt vitia: τ de futuro nihil pmeditant. Nūc nūc tp̄s ē i eccl'ia militanti xp̄z patronū accipe: vt i ecclesia triūphāti valeam⁹ cū xp̄o gloriari. O q̄z btā gens. o q̄z beat⁹ ppl'us cui⁹ pius iesus xp̄s dñs τ caput ē. O q̄z miserabilis τ lachrymosa societas cui diabol⁹ pest: nō i ordine sz i errore: nō i gaudio sz i merore: nō i bono sz i omni malo. Studeam⁹ itaq̄z q̄ztuz possum⁹ vt xp̄i mēbra τ nō diaboli inueniamur.

Qd̓ influentiā gr̄e a xp̄o capite accipimus.

Tertia ↄclusio dr̄ influētie Cap. 3.

In q̄ pscrutari debem⁹ d̓ influētia gr̄e a xp̄o capite: ex eo qd̓ Joh. i. dr̄. De plenitudine ei⁹ oēs accepim⁹ gratiā. Pro cui⁹ declaratione occurrūt q̄ttuor dubia aperienda.

Primū vtruz possit esse influentia a christo homine in corpus ecclesie.

Secundū vtrū possit esse influentia in angelis.

Tertiū vtrum maior fuerit influentia hominis post incarnationē q̄z ante: vel equalis.

Quartū vtru in vnio capitis ad corpus sit vnio simpliciter.

Circa primū est sciendū q xp̄s hō influit gratiā corpori ecclesie τ membris ei⁹ trib⁹ modis.

Primo per modū meriti.

Secūdo per modū exemplaris.

Tertio p modū capitis.

Primo modo in nobis est gratia a xp̄o homine p modū meriti: q2 ipse est qui nobis meruit gratiam per quā remittunt peccata nostra τ gratiā per quā cognosceremus τ diligerem⁹ ipsum τ omnib⁹ credentibus in ipsum τ diligētibus hoc meruit. Vnde ad Ro. 2. dicit. Sic

per vnius hominis inobedientiã multi cõstitu
ti sunt peccatores: ita p vnius hominis obediẽ
tiam iusti cõstituunt multi. Scđo modo in/
fluit nobis gratiã p moduȝ exemplaris. Sicut
enim videmꝰ q sic se habet exemplar ad exem/
pluȝ q quodãmodo exemplũ educit ab exẽplari
ita in ipso xp̃o homine est exemplar ꝓpositum
gratie. Cui debemus coaptare nos ꝛ cõforma
re. Nã ipse est liber vite iuxta quẽ scribi debent
libri nostri .i. cõscientie q̃ sunt libri: vt habetur
apoc. 20. c. Hinc ꝛ apostolus .i. ad Cor. 15. c.
ait. Primus homo de terra terrenus: secũdꝰ
hõ de celo celestis: qualis terrenus tales ꝛ terre
ni: qualis celestis tales ꝛ celestes. Ergo sic por
tamus imaginẽ terreni portemus ꝛ imaginem
celestis. Tertio modo influit xp̃s nobis gra/
tiam p modũ capitis. Est. n. quidã amor capi/
tis ad membra: vt ipsuȝ caput quodaȝ naturali
amore diligat membra. Vnde spiritus natura/
les q sunt in capite ex hoc amore decurrũt a ca/
pite in membris. Vnde si aliqđ membrũ leditur:
cõcurrunt spiritus a capite ad partẽ illã dolentẽ
ꝛ ibi colligunt. Influentia ergo capitis ad mẽ
bra vt sensificent ꝛ moueant ẽ p naturalẽ amo/
rem. Et hunc appetitũ implet spiritus anima/
lis influens a capite ad membra. Secũdũ hoc
ergo dicendũ q spiritus increatus per queȝ est
nobis cõmunio totius trinitatis .s. spiritus san
ctus abundant in nostro capite .s. in xp̃o ꝛ ipsiꝰ
xp̃i ꝛ sue beate anime est desideriũ vt pcipiamꝰ
suũ spiritũ. Ipse vero spiritus explet desideriuȝ
qđ habet xp̃s ad nos ex suo ardentissimo amo
re. Circa secũdũ dubiũ est notandũ q a capi/
te xp̃o hoĩe recipiunt angeli singulariter tria.

Primo cognitionẽ veritatis.

Secũdo honorem.

Tertio dulcedinẽ siue iocunditatem.

Primo cognitionẽ veritatis: qr erudiuntur
ab ipso: imo etiã p ecclesiã que est corpus eiꝰ in
notuit eis mysteriũ incarnationis. Nec erube/
scunt erudiri per ipsam. Vnde Apostolus ad
Eph. 3. c. Mihi. n. omnium sanctoꝝ minimo
data est hec gratia in gentibus euãgeliçare: iue
stigabiles diuitias xp̃i illuminare omnes: q̃ sit
dispensatio sacramenti abscõditi a seculis i deo
qui creauit omnia vt innotescat principibꝰ ꝛ po
testatibus in celestibꝰ p ecclesiã multiformis sa/
pientia dei ſm prefinitionẽ seculoꝝ quã fecit in
christo iesu domino nostro. Sup q̃ v̾ba dicit
Nico. de lira. q redemptio xp̃i dispẽsabilis taȝ
gentibꝰ q̃ȝ etiã iudeis nõ fuit ante reuelata nisi
paucis ꝛ obscure. Et mysteriũ christi de voca/
tione gentiliũ nõ solũ hominibus fuit abscondi
tum: sed etiã angelis. Qui etiã p̃dicantibꝰ apo
stolis hanc noticiã intuitiuã habuerũt p ecclesiã
idest p apostoloꝝ p̃dicatões: videntes actu cõ/
uersationẽ gentiũ ad fidẽ. Quod factũ fuit ſm
p̃finitionẽ seculoꝝ .i. eternã dispositionẽ: tem/
pore plenitudinis adimpletã: quã fecit in xp̃o ie
su adimpleri. Cui dicto cõcordat Dio. d. ange
licas dignitates supra memoratũ mysteriũ xp̃i
ad plenũ nõ intellixisse donec cõpleta est passio
xp̃i: ꝛ apostolorum p̃dicatio p gentes dilatata
aug. etiã. 7. sup Geñ. ad litteram ait. Sic fuit
mysteriũ incarnationis xp̃i a seculis abscõdituȝ
in deo: vt tamẽ inotesceret principibꝰ ꝛ ptãti/
bus in celestibꝰ. Vbi dicit sanctus Tho. in pri
ma parte. q. 57. ar. 5. q de mysterio incarnatio
nis xp̃i cõtingit loqui dupliciter. Vno modo i
generali. Et sic omnibꝰ reuelatũ est a principio
sue beatitudinis: cuius ratio est: qr hoc est quod
dam generale principiũ ad qđ omnia eoꝝ offi/
cia ordinant. Omnes. n. sunt administratorij
spiritus Heb. primo in ministeriũ missi ꝓpter
eos q hereditatẽ capiunt salutis. Qđ qdẽ fit p
incarnationis mysteriũ. Vñ oportuit de h̾ my
sterio omnes a principio cõmuniter edoceri.
Alio mõ possumus loqui q̃ꝫtũ ad speciales con
ditiones. Et sic nõ omnes ãgeli a principio de
omnibꝰ sunt edocti: imo qdã etiã superiores an
geli postmodũ didicerunt sicut dicit Dio. 7. ca.
cele. hierar. Secũdo accipiũt honorẽ q atten/
ditur q̃ꝫtũ ad reparationẽ siue restaurationẽ rui
ne angelice. Nõ. n. parꝫ erat eis detractũ hono
ris ex ruina apostataꝝ angeloꝝ. Sed p icarna
tionẽ ꝛ passionẽ fit restauratio ruine angelice p
homines implentes numeꝝ ipsoꝝ angeloruȝ.
Vnde in p̃s. 109. dicit. Iudicabit in nationi/
bus implebit ruinas. Et glo. ad Eph. i. dicit.
Proposuit restaurare .i. ad primũ statũ reduce
re omnia p peccatũ destructa: angelos ꝛ homi/
nes: qr p homies restaurationẽ ruina angelo/
rum reparat. Tertio recipiũt dulcedinẽ ꝛ io/
cunditatẽ ab ipsa humanitate xp̃i. Nã magnã
recipiunt dulcedinẽ ꝛ contemplationẽ diuinita
tis. Sed cũ vident diuinitatẽ in humanitate: ẽ
eis alius modꝰ dulcedinis. Propter qđ Pe/
trus ait. In quẽ desiderabant angeli cõspicere
Et Iohel. 3. dicit. Colles fluẽt lac ꝛ mel. Col
les. n. angeli sunt: q ante incarnationẽ fluebãt
mel in dulcedine cõtemplationis diuinitatis in
se. Sȝ ex eius incarnatione fluunt dulcedines
cõtemplationis

contemplationis diuinitatis ⁊ humanitatis: q̄ humanitas significatur ꝑ lac. Et si dicat̃ ꝙ angeli erant bt̃i ante icarnatõem xp̄i. Sed bt̃itudo ē status oium bonoꝝ aggregatiõe ꝑfectus: ergo ipsi erant in statu oium bonoꝝ congregatõe ꝑfecto: ergo nihil deficiebat eis đ aliquo bono. Rñdet Alex. in. 3. ꝙ q̃uis in bono cēntiali eēnt ꝑfecti ex visione: tamē de eis accrescere potuit bonũ ⁊ gaudiũ accidētale. Circa tertiũ dubiũ ē dicendũ ꝙ eccl'ia post incarnationez ⁊ passionē xp̄i maiorez recepit grām q̃ȝ añ. Q đ pȝ: q2 ante icarnatõem ꝑ fidez xp̄i erat remissio pctõꝝ quantũ ad culpam: ⁊ nõ q̃ȝtum ad omnē penã: q2 remanebat pena carentie visiõis dei. Per icarnatõez vo ē remissio pctõꝝ q̃ȝtuȝ ad culpam ⁊ oēm penam. Unde lȝ fides ecclesie ante icarnatõem ⁊ pꝰ sit eq̃lis: Ꝟtuosior tñ est post q̃ȝ ante: q2 hȝ meritũ passionis xp̄i sibi cõiunctũ. hec habent̃ ab Alex. Circa quartũ dubium dicendũ ẜm Ugo. de scõ Uic. ꝙ vnum dicitur multipliciter. Primo mõ ē vnũ in nã. Et hoc mõ pater filius ⁊ sp̄us scũs sunt vnum Scđo modo ē vnũ in ꝑsona. Et sic humanitas ⁊ diuinitas sũt vnũ in persona filij. Tertio mõ ē vnũ ꝑ iusticiã pñtem: ⁊ futurã gloriã. Et illđ ē vnũ quod attendit̃ in cõformitate volũtatis. Et sic dicimus ꝙ vnio mēbroꝝ cum capite in corpore ecclesie ē Ꝟa vnio in qua beati sunt qui vniũt̃: ⁊ miseri qui ab ea sepant̃: quoniã omne bonũ felicitans a am in xp̄o ē: in ipso sũt thesauri icõꝑabiles: ⁊ iestimabiles diuitie dei. Ergo ip̄m queramus: vt ab ip̄o recipiamꝰ grām: quã nobis ipse concedat ⁊c̃. Amen.

Feria sexta post tertiam dñicam de aduentu Sermo de scientia iesu christi.

Fructus. 20. Jesus est sciens omnia.

Edius autem

Jterum vbi supra. Doctores iudeoꝝ audiebant xp̄m sepenumero scripturas ꝓphetarũ p̄dicantem: ⁊ mirabant̃ q̃uo litteras sciret: cũ eas ñ didicissȝ. Nec solã eo ꝑfectõnis tp̄e: quo matuꝝ igenium lr̃arum pinguedine solet eē delibutũ hoc viderũt: veꝝ ēt in isantuli etate: anno vȝ. 12. in medio eoꝝ sedentem: sapientissime audientē ⁊ iterrogantē illũ cõspexerũt. Quo spectaculo potuissent si voluissent cognoscere ip̄m eē filium dei: in quo relucebat splendor tante scie ⁊ sapiētie. Sȝ voluntate sua ꝑuersa i eum credē noluerunt: spreuerũt sciam eius: ⁊ ip̄m ꝑsecuti sunt vsq; ad mortē. Et q̃m singulare ē hoc priuilegiũ in dño iesu xp̄o: quo s. ẜm assumptaȝ nãm oī scia erat decoratꝰ. Jõ in pñti sermone de scia anime xp̄i dicturi sumꝰ De qua fructũ vnum ꝓponimꝰ contēplanduȝ qui est. Jesus ē sciēs omnia. Pro cuius declaratõe tres conclusiones erunt notande.

Prima dicitur multiplicationis.
Secunda dicitur acquisitionis.
Tertia dicitur conditionis.

Quod multiplex fuit scientia in christo. Capitulum primum.

p Rima conclusio dicitur multiplicationis. Jn qua scire debemus ꝙ ẜm multiplicatõnem nãꝝ in xp̄o multiplicabat̃ eius scia: ꝓut declarat magister sniaꝝ in tertio ⁊ catholici doctores. Cuius rationem assignat Alex. in. 3. sũme. d. vt dicit Jo. Dama. Quorũ sunt diuerse nature: eoꝝ sunt diuerse oꝑationes. Oꝑationibus aũt ꝓportionat̃ habitꝰ. Ergo cũ in ipso sint diuerse oꝑatiões ꝓpter diuersas nãs: erũt in ipso diuersi habitus. Et cũ scia dicat habitum ẜm diuinã nãm ⁊ humanam: in ipso erũt diuerse scie. Jnsuꝑ ꝓut dicit Boetiꝰ in li. de diuersis naturis ⁊ vna ꝑsona. Xp̄s accepit aliquid a triplici statu humani generis: siue Ade vnꝰ status fuit qui reddebat̃ ei si stetisset: status. s. bt̃itudinis in premiũ. Aliꝰ fuit status in quo erat. s. statꝰ inocentie. Et tertius status fuit post lapsuȝ. Unde xp̄m triplicem ẜm hos status cognitionem decuit habere: videlȝ.

Primo cognitionem glorie.
Secũdo cognitionem nature integre.
Tertio cognitionem penalis experientie.

Et hoc ꝓpter ꝑfectõem aie xp̄i: q̄ non tm̃ dȝ eē ꝑfecta ẜm suꝑiorem portiõem: veꝝ ēt ẜm inferiorē: ēt ẜm ꝑtem sensualē: nõ tm̃ q̃ȝtũ ad statũ patrie: sed ēt q̃ȝtum ad statuȝ vie. Addit dñs Boñ. di. 13. tertij li. ꝙ q2 ꝑfecta fuit aia xp̄i q̃ȝtum ad cognitiõem: nõ solum respectu cognoscibiliũ: sed ēt respectu modoꝝ cognoscēdi: ideo cũ res tripliciter sint cognoscibiles ẜm ꝙ tripliciter habēt eē. Habent. n. esse in Ꝟbo: in intellectu creato: ⁊ in ꝓprio genere. Ad hoc ꝙ intellectus aie xp̄i plenam de rebꝰ habeat cognitõem res cognouit ista triplici cognitiõe. Et sic pȝ ꝙ aia nõ tm̃ habuit cognitiõez eoꝝ in Ꝟbo: sed ēt rerum a Ꝟbo. Cognitiõem inquã non tm̃ simplicis noticie: sed ēt exꝑientie. Possumus tamē cõtra hoc arguē sic. Uniꝰ ꝑsone vna ē perfectio. xp̄s est vna ꝑsona: ⁊ scia ē ꝑfectio: ergo

ipsius erit vna scia. 2° sic. xp̄s est sciens sciam increatã: ergo ẽ certissima pfectissima ⁊ nobilissima: ergo superfluũ ẽ ponere in ipso aliã scientiam: q2 frustra fit per plura quod põt fieri p pauciora. tertio sic. Scia xp̄i que ẽ p grãm vnionis ẽ fm maius lumẽ q̃z sint alie tres sequentes de qbus dcm̃ ẽ. Sed sicut ẽ in lumine corporali qd̃ maius lumẽ absorbet minus: ergo similiter ẽ in lumie spũali: ergo nõ manet in xp̄o alii modi sciẽdi: nisi duo. s. vnus qui est sciẽtie increate: alius qui ẽ per lumẽ gratie vnionis.

Ad primũ horum argumẽtorum respondet fm volũtatem dñi Boñ. di. 3. tertii li. ⁊ Alex. in tertio q habitus nõ vificatur fm personaz sed fm nãm. Unde dicit Jo Dama. q in xp̄o sũt diuerse volũtates ppter diuersas naturas: ⁊ similiter debẽt esse diuerse scie. Ad secundum dicendũ q q̃zuis xp̄s sit vna psona cũ filio dei nõ tamẽ per psonalem vnionem. Et secũdum hoc est sciens scientia increata: sicut filius dei. Unde rõe persone nõ idiget alia scia: tamẽ rõne psone in humana natura idiget alia scientia s. creata. Nõ enim dz esse humana nã in xp̄o i pfecta: qd̃ seq̃ret si carerz sciẽtia creata. Sed pfectior dz esse i ipso natura oibus alijs: iõ omni genere sciendi scia creata oz q sit perfecta illa aia. Ad tertiũ dicendũ ẽ q in corporalib9 minus lumen offuscatur ⁊ absorbetur a maiori. Et rõ huius ẽ: qm̃ omnia lumina corporalia sunt ad vnũ actum. s. manifestatõis: q2 qdez actus per se ⁊ perfectissime ẽ a lumine maiori. Sed in spũalibus non ẽ sic: nõ. n. oia lumina spũalia sunt ad vnum actum. Distinguendum tamen ẽ fm statum comphensoris ⁊ viatoris. Nam viatoris non est vnus actus sed plures Unde lumina plura vtutum seu donoꝝ i viatore non sunt ad vnum actum. Cõprehensoris vo non ẽ nisi vnus actus: qui determinat fm claritatem luminis ⁊ totalitatẽ vtutis eius lumine. s. diuine visiõis ⁊ gloria. xp̄s aũt erat in statu simul viatoris ⁊ comprehensoris secũdum ptes anime differentes supiorem ⁊ inferiorem: ⁊ ideo scia comprehensoris non absorbebat alias scientias.

Quod scientia christi non fuit per successionem temporis acquisita. Capitulũ. 2.

Secunda conclusio dicit acqsitiõis. In qua notare debemus q scientia christi non fuit per successionem tẽporis acqsita: sed ab initio sue conceptionis sibi idita. Qd̃ sentire videtur Alex. in. 3. Et ad hoc facit illd̃ Greg. super illo vbo. Luc. 2. proficiebat etate. Proficiebat non q ipse sapientior fieret ex tempore: sed paulatim demõstrabat sapientiã. Sed circa hoc notandum fm Alex. in tertio. q in xp̄o fuit multiplex modus sciendi. Primus fuit fm diuinam naturam. Et ibi scientia idem ẽ quod idipm. Et iste modus fuit in filio dei ab eterno. Secũdus est fm grãm vnionis qui modus dicit ab omni alio scienti incõicabilis cuicũqz alteri creature. Tertius ẽ secũdum grãm comprehensoris: in quo cõicant angeli ⁊ anime sancte. Quartus scdm nãm integrã anime: scdm q habuit Adam sciam in statu inocẽtie. Quintus secũdum plenam naturam assumptam. Sextus ẽ quedaz gratia data christo ad cognoscendũ res secũdum numerum ⁊ per progressum tpis. Quantum ad primum sciẽdi modũ simil'r se hz xp̄s ante incarnationez ⁊ p9 Secundus vo modus non fuit ab eterno. Et segũdum istum habuit cognitõem oium corũz que pertinebant ad mysterium incarnationis: passionis ⁊ redemptionis. Secundum vo tertium modũ non habuit cognitionem oium corum que pertinebant ad gl'iam suam ⁊ suorũz i. eorum qui ordinantur ad illam. Secundum vo quartum moduz habuit noticiam coꝝ que cognouit adam in statu nature integre. Secũdum quintum modũ didicit multas penalitates scdm expientiam in affectiua quãtũ cognouit scdm alium modũ. s. scdm grãm cognitiõis que data ẽ sibi per grãm vnionis. Unde prescivit illas per istam grãm. Sextus modus cognitõis ẽ ad cognoscendum per experientiam nõ vt prior q fuit affectiue: sed cognitiue ex sensu. Secũdũ notãdum est q cognitio in sensu per experientiam ẽ duplex. Una cum res est in sensu scdm similitudinez. Alia cum res est i sensu secũdum formã. aliter enim est similitudo coloris in oculo: aliter color. Ita duplex ẽ cognitio in xp̄o secũdum experientiam. prima q̃ztum ad naturam penalem. secunda quantuz ad specialem grãm cognoscendi res secũdum naturam per processum temporis.

Quod anima christi eque erat sapiens vt deus. Capitulum. 3.

Tertia cõclusio dicitur conditõis. Fuit nãqz scia xp̄i magna ⁊ admirabil'. Circa quã cõtingit dubitare: si fuit equalis scie dei: ex eo q Ugo de sancto Uic. ait. anima xp̄i eque sapiens est vt deus. ad quod dicit alex. in. 3. q ẽ considerare diuinã sciam secũdum q

dicitur

dicitur respectu sui. Et sic scia ē ꝟtutis īfinite.
Et scd̄m hunc modum nihil ē ei equale. Scd̄o
ē considerare diuinam sciam respectu creatura
rum: ⁊ hoc tripliciter.
Primo respectu ad illud quod scitur.
Secūdo respectu ad modū per quem scitur.
Tertio respectu ad modum quo scitur.
Et ad hoc ꝙ aliquid dicatur equale scie dei:
oꝫ ꝙ equetur scd̄m hec tria: quod nō ē possibi/
le creature aliquo modo. Dicēdum ergo ꝙ cō
paratōe habita scie anime xp̄i ad diuinā sciam:
scd̄m illud quod scitur: ē dicere aiam xp̄i eque
scire sicut deus: q᷑ scit oia que deus. Compara
tōe vero habita quātū ad mediū per quod scit
l' q̄ꝫtū ad mōꝫ q̊ scit ñ erit dicē eq̄litatē q᷑ deꝰ scit
oia ꝑ seip̄ꝫ sicut causa omniū. Anima ꝟo xp̄i ñ
per seip̄m cām: imo ꝑ cām deum. Ecce ineq̄li
tas q̄ꝫtum ad mediū. Luculentior est enim co/
gnitio dei q̄ꝫ cognitio anime xp̄i de rebus om
nibus: q᷑ deus ipse omnes res videt vt i se: aia
uero xp̄i nō vt in se: sed vt i deo. Nō est ergo
absurdum dicere dn̄m nostruꝫ iesum christum
noticiam habuisse ex lumie sciētie sue p̄sētiuꝫ
p̄teritorum ⁊ futurorū: qua scientia ⁊ cognitio
ne fiebat vt dolor iestimabilis semper crucia/
ret aiam illius. Et vllo vnq̄ꝫ tēpore iueniri po
tuit sine merore: qui nūq̄ꝫ caruit clarissima co/
gnitōe. Cogita aia mea quēadmodum āte ocu
los xp̄i semper erāt pctā totius mūdi. Vid̄bat
ipse quoscūqꝫ deū offēdētes qui fuerūt a princi
pio mūdi ⁊ sūt atqꝫ erūt vsqꝫ ad finem seculi. vi
debat ipse pctā omnia offendere deū sūmū bo/
num ⁊ īfinitum. Videbat ipse multitudinē eo
rum q igrati erāt sibi de beneficio icarnātiōis.
Videbat numeꝝ dānnādorū. Videbat singu
las penas: quas sustinuerūt quilibet sci cōfesso
res ⁊ martyres: ⁊ ceteri quiqꝫ ob suum amorē
Videbat quecūqꝫ tormēta passiōis sue tempo/
re ꝑ ipsum sustinēda. O quot suspiria ex forna
ceo illo corde sepissime prorūpebāt. O quot la
chryme mitis iesu faciē rigabāt: qn̄ hec omnia
simul cōtemplās i semetipso dicebat. Ego car
nē assūpsi vt pctm̄ destruerem: ⁊ ecce tot pecca
ta multiplicantur. Ego carnē assumpsi vt spo
liarē īfernuꝫ: ⁊ ecce grādis ē numerus illorum
qui i illū sūt adiudicādi. Ego carneꝫ assūpsi ut
ad paradisum oēs reducerem cruciatibꝰ meis.
Passurus sū nāqꝫ opprobria: īfamiā: flagella
liuores: vulnera: ⁊ mortē amarā. Et ecce quot
a regno celorum expellētur. O igratissimi ho/
mines. o īfideles de vobis doleo: q᷑ ad paradi
sum nō venietis. O iudei ꝓ vobis affligor: q̊s
īfernus suscipiet. O xp̄iani falsi ꝓ vobis cōtri
stor: quos ignis gehēne idesinēter exuret. O
aia mea i ꝓfūdo amaritudinis posita. O mēs
mea āgustiis vndiqꝫ vexata. Si inimicos me/
os cōsidero: ꝓ illis affligor. Si amicos inspi/
cio: ⁊ illis ex pietate compatior. O stephane i
amore meo eris lapidatus. Et tu Laurēti amo
re meo eris cōbustus. Et tu sebastiane eris sa/
gittatus: ⁊ sic de alijs dicere poterat: quos i sua
mēte lucida colligebat. Cōpatere ergo anima
dn̄o nostro iesu christo: quē cum audis i assum
pta natura omnia sciētem: scias ēt q̄ꝫ crebro do
lētem ⁊ lachrymātem. Infige cordi tuo illiꝰ la/
chrymas ⁊ suspiria: vt sic valeas ab ipso susci/
perē grām: qui ē benedictus i secula. Amen.

Sabbato. sermo de potentia christi.

Fructus. 21. Jesus potenter operans

m Edius autem

Iterū vbi supra. Dn̄i nr̄i iesu
xp̄i maiestatē diuinitatis d̄cla
rāt nobis oꝑa illa miraculosa:
q̄ nō nisi supnaturali potentia
fieri potuerūt: vt dcm̄ ē i precedentibus: ⁊ qm̄
pn̄t nōnulli eam potētiam xp̄o tribuere i assūp
ta natura qd̄ erroneū est dicere: iccirco i presen
ti sermōe d̄ pōtētia xp̄i dicturi sumꝰ: vt ita cre/
damꝰ de ipso mirabilia fcā: ꝙ semꝑ cōditiōes ⁊
ꝓprietates seruemꝰ vtriusqꝫ nāe. Nā certissi/
mū ē ꝙ sicut scia in christo fuit admirabilis: ita
⁊ potētia. Veꝝ scia fuit i eo fm̄ humanitateꝫ
⁊ diuinitatē vt diximꝰ in āteriori sermōe: potē
tia ꝟo i ipso ē fm̄ diuinitateꝫ. Ad qd̄ pleniꝰ in
telligēdū ꝓpōemus i medio fructū q ē. Ih̄s po
tēter oꝑās. Pro cuius itelligēntia tres cōclusio
nes erunt notāde.
Prima dicitur determinationis.
Secūda dicitur negationis.
Tertia dicitur impressionis.

Q̄d aia xp̄i nō est oīpotens. Ca. .I.

p Rima conclusio dicitur determinatio
nis. In qua scire debemus de potētia
christi scd̄m doctores catholicos: ꝙ ani
ma christi nō ē omnipotēs ⁊ sicut notatur in ter
tio sn̄iaruꝫ di. i3. Et ratio huius scd̄m Ric. ibi
deꝫ: q᷑ omnipotētia includit actiuā potētiaꝫ in
finitā intēsiue: q᷑ scd̄m vnūquodqꝫ agat scd̄m
ꝙ ē in actu: ⁊ patiatur quantum est in poten/
tia: quantuꝫ res habet de actiua potentia: tan/
tum habet de actualitate: ergo potentia actiua

īfinita īcludit actualitatem īfinitā in habente illam potentiā. Actualitas autem infinita ī nulla creatura eē potest: qꝛ oīs actualitas creature cū passibilitate ꝑmixta ē. Tamē oīs potētia actiua que aīe xp̄i dari potuit sibi data ē. Dn̄s āt Bon̄. di. 14. ait: ꝙ oīpotētia cōicari nō potuit alicui creature: qꝛ omnis creatura eoipso qđ ex nihilo ē deficit a sūma stabilitate. Unde qꝛ nō existit ꝑ seipām: deficit a sūma simplicitate: ⁊ qꝛ nō agit ꝑ se totā deficit a sūma maiestate: vn̄ distare pōt ipsa ꝟtus a substantia. Et qm̄ ꝑ se nō subsistit: nec in se: nisi sustentet̄ a diuia potētia qꝛ nō pōt seipsā sustentare: iō ipossibile ē ipsā eē oīpotentē. Rursus qm̄ ex seipsa tota nō agit nō pōt in totā rei substantiā: ⁊ iō nō pōt esse oīpotēs: cū non possit totū ꝓducere. Postremo qꝛ ꝟtus eius nō distat a substantia tm̄ pōt elongari ꝙ deficiet oīo: vnde non pōt in oīa. Sicut igit̄ soli deo cōuenit sūma stabilitas: sūma simplicitas: sūma imensitas: sic ēt oīpotentia: q̄ necessario reqrit ista tria. Unde nec aīe xp̄i: nec alicui creature pōt oīpotentia cōicari: nisi diximus de aīa xp̄i: ꝙ ei oīpotentia cōicatur eo mō: quo cōicatur ei nomē excellentie diuinitatis: hoc ē ꝑ cōicatōem idiomatū: que ortū hꝫ ex ꝑsonali vnione. Sicut ēt possumꝰ dicere ꝙ hō ē oīpotens. Sed cōtra hoc obiicit̄: qꝛ dicitur Math. vlt. c. Data ē mihi oīs potestas ī celo ⁊ in terra. Ubi glo. inqt. Non de coeterna patris diuinitate: sed de assūpta humanitate dicit. Et iterū glo. sup illud Luc. 1. Hic erit magnꝰ dicit. Nō ꝙ ante ꝟginis ꝑtum magnꝰ nō fuerit: sed qꝛ potentiā quā dei filius nāliter hꝫ: hō ex ꝑte erat accepturus. Ad hoc dicit Ric. ꝙ iste glose ītelligūtur ſm illū modū loq̄ndi: quo idiomata cōicantur. Unde post ꝟba glo. secundo allegate statim subiungitur. Ut vna sit persona homo ⁊ deus.

Quod in christo non est potentia peccandi. Capitulum. 2.

Secūda cōclusio dicitur negatōis. Nā negamꝰ in xp̄o potentiā peccādi: sicut vult anselmꝰ li. cur deus hō. ⁊ oēs doctores in. 3. di. 12. Qđ declarās Ric. ait: ꝙ xp̄s peccare n̄ potuit: nec īquātū deꝰ: vt ꝑ se pꝫ: nec īquātū hō: qꝛ erat cōprehensor. Et sicut angeli boni peccare neq̄unt: ita ēt nec ipse. Nō potuit ēt peccare inq̄ꝫtum hō viator: qꝛ quādo mā ē sub aliq̄ forma cuiꝰ actualitas eq̄t ⁊ implet totā capacitatē ⁊ possibilitatē totiꝰ materie: nō ē possibilis ad cōtrariam priuatōem que est ꝑ pctm̄. Sed notandū ſm Bon̄. ⁊ alex. in. 3. ꝙ potētia peccandi dicitur dupl'r. Uno mō potentia qua peccatur. Et sic noīat ip̄m liberum arbitriū creatū: quod q̄dem pōt in bonū adiutū gratia. Et qꝛ per sui nām ē defectiuū: hinc ē ꝙ illa potentia siue facultas dici pōt potētia bn̄ faciēdi ⁊ potentia peccandi. Nullus. n. peccat nisi ꝑ illam. Alio modo potentia peccādi dicit̄ potentia ordinata ad peccandū. Primo mō potentia peccādi fuit in xp̄o: qꝛ vt dicit Damascenꝰ. Q ia q̄ in nostra nā plantauit deus assūpsit dei ꝟbum. Si ꝟo potentia peccandi dicit̄ potentia ordinata ad peccatū ꝑpetrandū: sic nō ē concedendū ꝙ xp̄s habuerit potentiā peccādi: ꝓ eo ꝙ peccare nō potuit. Talis. n. ordinatio: imo deordinatio diminuit de plenitudine libertatis. Qđ vt clarius vno ꝟbo itelligamus: dicimꝰ ꝙ xp̄s habuit potentiā peccādi ex eo ꝙ habuit liberū arbitriū: qđ ꝓpter plenitudinē gratie nō poterāt a bono deficere: ⁊ ita nec peccare. Et si dicatur ꝙ si xp̄s non pōt peccare: ex necessitate cōseruat iusticiā: ergo nō ē laudādꝰ de iusticia: qꝛ vt inqt Lac. 6. diuinarū institutionū aduersus gentes. Nulla laus ē nō facere qđ facere n̄ possis. Ad hoc rn̄det alex. ꝙ ē quedā necessitas coactōis ⁊ ꝓhibitōis. Et cum aliquod bonū fit ex huiusmōi necessitate: nō debetur laus faciēti illud: qꝛ ista tollit voluntatē. Et ē necessitas imutabilitatis. Et ista nō tollit voluntatē nec laudē sed ponit imutabilitatem volūtatis ī bono. Et hoc mō dicitur deus ex necessitate eē bonus ⁊ bōa queq̄ facere: sicut scribit Hiero. ad Paulinū dicēs. Bonus ē deus: ⁊ oīa quecūq̄ facit bona sint necesse ē. Tali ergo necessitate secundo mō dicta xp̄s seruauit iusticiā. De qua dicit ansel. ꝙ ip̄proprie dicitur necessitas: eo ꝙ non ē ibi coactio nec ꝓhibitio. Et sic pꝫ ꝙ sicut deꝰ maxime laudandus ē de bonis q̄ hꝫ ⁊ seruat: ita ⁊ dn̄s iesus christus: qꝛ peccare non potuit.

Quod anima christi diuina virtute poterat in istis inferioribus vltra opa nature. Ca. 3

Tertia conclusio dicitur impressionis. In qua pleriq̄ querere solent si anima christi posset facere nō mediante opere nature impressiones: que per naturam fiunt ī istis inferioribus: qꝛ ex quibusdam sanctorum dictis ⁊ rationibus videtur ꝙ sic. Nam dicit Jo. Damas. lib. 3. loquens de christo. Supra hominem: que hominum sunt agebat. Et ponit exemplum de ambulatione super aquas: ergo videtur ꝙ hoc fecerit per naturā humanam

supnaturaliter

super naturaliter sublimatã: ergo pari ratione
anima christi posset facere nõ mediante natura
impressiones quas fecit natura. Ad hanc q̃stio
nez dixerunt aliqui: q̃ q̃uis anima humana p
suã naturalẽ virtutẽ nõ posset facere tales impres
siones: tamẽ anima beata ꝛ maxime anima xp̃i
ꝓpter excellentiã sue beatitudinis: ꝛ ꝓpter excel
lentiã sue actualis existentie posset facere tales i
pressiones nõ mediãte ope nature. Unde isti
plane cõcedunt: q̃ ipse posset hãc materiã trãs
mutare ad formã substantialẽ ꝛ accidentalẽ mo
do sublimiori q̃z trãsmutet ope nature. Sz cõ
tra videt posse argui p euangeliũ ꝛ p sanctos:
q2 p miracula q̃ faciebat xp̃s ostendit se deũ eẽ
Que probatio nõ fuit efficax: si illa fieri potuis
sent creata virtute. Quãuis aũt p beatitudinez
anime xp̃i ꝛ suã existentiã in v̄bo sit in ea sup
naturalis v̄tus: tamẽ nõ transcendit terminos
virtutis create. Ideo dicẽdũ q̃ q̃uis xp̃s q2 ẽ
deus ꝛ hõ possit ratione diuine potẽtie p̃dictas
impressiones facere: tamẽ eius anima hoc non
põt. Unde Ric. li. i. de tri. ait. Illa signa ꝛ ꝓ
digia que facta fuerũt ad cõfirmationẽ fidei no
stre nõ nisi diuina virtute fieri potuerũt. Unde
intelligendũ est v̄bũ Damasceni: q2 in illo vult
dicere: q̃ xp̃s q̃uis esset hõ: faciebat p diuinaz
virtutẽ opera excedentia virtutez humanã. Et
q̃ iste fuerit intellectus ei9 patet: q2 post illa ver
ba: paucis interpositis sic dicit. Nõ. n. hõ erat
sed deus hõ. Ista ergo q̃ supra dicta sunt de po
tentia xp̃i: catholice tenere debem9: q̃ cũ deum
vex ꝛ hominẽ profiteamur: nõ irrationabiliter
dicimus q̃ ptãtez hz saluãdi ꝛ damnandi: mor
tificare ꝛ viuificare: dedure ad inferos ꝛ redu
cere. Cui omnes debemus gloriã ꝛ honorez p
infinita secula seculoꝝ. Amẽ.

Dñica. Quarta de aduentu. Sermo de cla
more Ioãnis: qualiter cõgruo tp̃e xp̃z clamitat
Fructus. 22. Iesum Ioãnes clamitat.

Factum est v̄buz dñi sup Ioãnẽ Zacharie filiũ in deserto. Scribuntur h̃ v̄ba Luc. 3. c. ꝛ in euãgelio p̃sentis dñice. Exiuit precursor dñi dilectus Ioãnes baptista
in solitudinẽ deserti a teneris annis: ibiq3 con
uersatus est vsq3 ad etatẽ maturã. Quare factũ
est: vt xp̃m quẽ in vtero matris existens exultã
do salutauerat: toto illo tempore nunq3 viderit
sicut patere põt ex illo v̄bo Ioh. 1. Et ego ne
sciebã eũ. Sed spiritu sancto in eũ veniente xp̃z
publice diuulgare cepit: ipsum predicabat ꝛ de
monstrabat saluatorem seculi: ꝓut testat̃ lectio
euãgelica hodierna: q̃ nõ immerito a nobis dili
genter est ponderãda ꝛ examinãda. Pro cui9
declaratione occurrit nobis cõsuetus fructus q
est. Iesum Ioannes clamitat. Pro quo tres
cõclusiones ponemus.

Prima dicitur temporis opportunitas.
Secunda dicitur persone dignitas.
Tertia dicitur clamoris qualitas.

Quod tempus i quo Ioãnes christũ clami
tabat fuit opportunũ. Caplm. .I.

Primã cõclusio dicit̃ tp̃is opportuni tas. Notat̃. n. in prima parte euãge lij opportunitas temporis: i quo xp̃s
in mundũ veniens a Ioanne baptista est p̃di
catus. Dicit nãq3 euangeliũ. Anno. 15. iperij
Tiberij Cesaris: ꝓcurante pontio Pilato iu
deã: tetrarcha autẽ galilee Herode. In quib9
verbis tria tempora designantur.

Primũ vnionis romani imperij.
Secundũ partitionis regni iudaici.
Tertiũ diuisionis sacerdotij.

Primuz tp̃s qd̃ hic designat̃ dicit̃ vnionis
romani impij. Nam vt colligit̃ ex dictis Liuij
Orosij Eutropij ꝛ alioꝝ q romane reipublice
gesta cõscripsere romani orbis dominiũ appe
tentes vsq3 ad Octauiani tp̃a bellis ꝓuincias
varias edomãdo: regimẽ in vrbe ꝓ reipu. statu
sepenumero mutauerũt. Nã primo regnaue
rũt ibi reges: vz Romul9: deinde Numa Põ
pilius: q leges romanis instituit: post hũc Tul
lius Hostilius: q albanos vicit: veientes ꝛ fi
denatos: cui successit Ancus marti9: q dimi
cauit cõtra latinos ꝛ montẽ ianiculũ ciuitati ad
iecit. Post ipsum Tarquinus Priscus: q lu
dos romanis instituit: vicit sabinos: primusq3
triũphans romã intrauit. Post cuius obitũ se
cutus est Seruius Tullius. Tandẽ fuit Luci9
Tarquinus supbus: q primus excogitauit vin
cula carceres ꝛ fasces: ꝛ ꝓpter stuprũ Lucretie
vxoris collatini. 35. anno regni sui cũ vxore et
liberis expulsus est. Et p hos reges regnatuz
fuit annis. 243. cum adhuc Roma vix vsq3 ad
17. miliariuz possideret. Post reges consules
regnare ceperunt: duo de hac causa creati: vt si
vnus malus esse voluisset: alter habens pote
statez potuisset eũ ꝓhibere. Et placuit ne ipiuz
longi9 q̃z p annũ haberent: ne ꝓpter diuturnaz
potestatẽ insolentiores redderent̃: sed annales
semp essent: q se post annũ scirent eẽ priuãdos

Habuerunt ergo romani primo anno Luciū
Juniū Brutū ⁊ Tarquinuz collatinū ↄsules.
Et cū amoueret Tarquinus collatinus eodem
anno factus est cōsul Lucius Ualerius publi/
cola. Et vsqȝ ad annū trecētesimū ⁊ vltra ab vr/
be condita durauit imperiū cōsulare. Post qđ
pro duobus cōsulibus facti sunt decē: qui sentē
tiam ⁊ potestatē haberent. A quibus secūdo an
no h̄ potestas sublata ē: ex eo ꝙ Appius Clau
dius vnus ex decē filiā cuiusdam virginē voluit
corrumpere. Restitutū est igitur imperiū cōsu/
lare: ⁊ vsqȝ ad ambo bella inter Cesarē ⁊ Pō/
peium gesta nullus vnqȝ fuit: qui nec vrbi nec
orbi per se imperaret. Sed Julio cesare inter/
fecto Octauianus impiuz sumpsit: quia vt dicit
Seneca in primo li. de questionibus naturali/
bus ⁊ Plutarchus de vita ⁊ obitu Ciceronis
nepos erat Julij Cesaris: eiusqȝ filiꝰ adoptiuꝰ
quez cesar heredē in testamento relinquit. Hic
Octauianus vt dicit Suetonius regnauit an/
nis. 56. Duodecim cū Marco antonio ⁊. 44.
per se. Qui sedatis omnibus bellis orbē totuz
suo subiecit imperio: cunctis inimicis ⁊ turba/
tionibus romanoruz deuictis. Huic successit
in imperio Tiberius: cuius tempore romano/
ruz imperiū solidū erat ⁊ vnitū: cuius āno. 15.
imperij Joānes christuz incepit p̄dicare. Qđ
quidē tempus merito hic assignatur: vt notare
tur ꝙ gentiles erant ad fidez christi reuocandi
Unde Greg. in omel. ait. Redemptoris pre
cursor quo tempore verbū p̄dicationis accepe/
rit memorato romane reipublice principe: ⁊ iu
dee regibus designatur: cū dicit Anno. 15. ⁊c̄.
Quia enim illū p̄dicare venerat: qui ex iudeis
quosdam: ⁊ multos ex gentibus redempturus
erat: per reges gentiū: ⁊ principes iudeoꝝ pre
dicationis eius tempora designant̄. Quia aūt
gentilitas colligenda erat: ⁊ iudea pro culpa ꝑ/
fidie dispergenda: ipsa quoqȝ descriptio terre/
ni principatus ostendit: quoniā ⁊ ī romana re/
pu. vnus ꝑfuisse describit̄. Ad hoc etiā inquit
Origenes. In ꝓphetico quidē s̄mone solis iu
deis p̄dicato solū iudeorum regnum describit̄.
Uisio inquit Esaie in diebus Ozie Joathan
Achaz ⁊ Ezechie regū iuda. Et in euāgelio qđ
erat predicandū in vniuerso mundo dominum
describitur Tiberij cesaris: qui totius orbis do
minꝰ videbat̄. hec Origenes. Secundū tē/
pus quod hic designatur dicitur partitionis re
gni iudeoꝝ: cū sequitur in euāgelio. Procurā
te pontio Pilato iudeā ⁊c̄. Ubi Beda ait. pi/
latus equidē. 12. anno Tiberij Cesaris in iu/
deam missus procurationē gentis iudaice susce
pit: atqȝ ibi ꝑ decem annos cōtinue vsqȝ ad ip/
sum pene finē Tiberij ꝑdurauit. Herodes aūt
⁊ Philippus ⁊ Lisanias filij sunt Herodis
illius sub quo dominus natus est. Inter quos
⁊ ipsum Herodē Archelaus frater eoꝝ decez
annis regnauit. Quia vero a iudeis apud Au
gustum criminatus est: apud Uiennā exilio pe
rijt. Regnū autē iudee quo minus validū fie/
ret: idem Aug. per tetrarchas diuidere curauit
Hec Beda. Uerūtamē de Lisania dicunt ali
qui ipsum nō fuisse filium Herodis: sed magis
Ptolomei qui sub monte libano hitabat. Et
alexander filius fuit Aristoboli qui de Mathā
descenderat. Tetrarcha autem idē est qđ prin/
ceps quarte partis. Nam regnū ipsoꝝ iudeorū
in quattuor partes erat diuisuz. s. iudee galilee
ituree ⁊ abiline. Quibus prefuerunt quattuor
scilicet Pilatus tenens locū imperatoris super
iudeā. Et Herodes qui erat tetrarcha. i. prin/
ceps galilee: ⁊ Philippus q erat tetrarcha itu/
ree ⁊ traconitidis regionis: ⁊ Lisanias q erat
tetrarcha abiline. Abilina est nomē regionis.
Nō autem sine causa factū est ꝙ tot principes
imperarent iudeis eo tempore quo xp̄s venit ī
mundū. Ait nāqȝ Greg. in omel. Quia enīz
iudea erat pro culpa ꝑfidie dispergenda: in iu/
dee regno per quartā partem plurimi principa
bantur: s̄m illud. Omne regnū in seipsum di/
uisuz desolabitur ⁊c̄. Tertiū tempus quod h̄
designatur dicitur diuisionis sacerdotij: cū sub
ditur. Sub principibꝰ sacerdotū Anna ⁊ Cai/
pha. Super quo verbo ait Beda. Ambo inci
piente predicatione Joannis. i. Anna ⁊ Cai/
phas principes fuerunt sacerdotū: sed Anna il
luz annū. Caiphas vero cū quo dn̄s ascēdit cru
cez administrabat: tribus alijs in medio ponti/
ficatu ꝑfunctis. Uex hi maxime qui ad domi/
ni passionē pertinent ab euangelista cōmemo/
rantur. Legalibus nāqȝ tunc preceptis vi ⁊ am
bitione cessantibꝰ: nulli pontificatus honor vi/
te vel generis merito reddebatur: sed romana
potestate summa sacerdotij prestabat̄. hec Be/
da. Quare autē tale tempus in euangelio no/
tatur: rationē assignat Greg. in omel. dicens.
Et quia Joānes illū predicauit qui simul rex ⁊
sacerdos extitit. Lucas euangelista predicatio/
nis eius tempora nō solū per regnū: sed etiam
per sacerdotum designauit.

Quod persona Joānis erat dignissima.
Capituluz. 2.

Capitulum. .2.

S Ecunda cõclusio dicitur ꝑsone digni
tatis. Que notatur in verbis euange
lij: cum dicitꝰ. Factū est verbū domi/
ni super Joãnē Zacharie filiū in deserto. In
quibus tria notari possunt.
Primū est diuina insͥ piratio.
Secundū est Joãnis cõmendatio.
Tertiū est loci deputatio.

Primū est diuina inspiratio: qꝛ factū est ver
bum domini. Nã Joãnes baptista nõ cepit p̄
dicationis officiū presumptuose: sed a spū san/
cto celitus inspiratus. Unde Criso. super hoc
passu ait. Uerbū dei hic mandatū dicitur: quia
nõ a se venit Zacharie filius: sed deo ipsuz mo/
nente. Secūdū quod notatur hic dicitꝰ Joã/
nis cõmendatio: quia dicitur. Super Joãnez
zacharie filiū. Ubi nobilitas designatur: quia
erat ex genere sacerdotali ⁊c̄. Tertium quod
hic notatꝰ est loci deputatio: quia subiungitꝰ. In
deserto. Ubi Theophilus ait. Per totū tēpus
preteritū occultus fuit Joãnes in deserto vt nul
la suspitio nascatur in hominibus: ꝙ gratia affi
nitatis ad christū: vel conuersationis a teneris
annis: diuina de ipso testaretur. Ex quibꝰ ver/
bis nos moraliter instruimur: ꝙ si verbū do/
mini: idest inspirationē diuinā super nos fieri
volumꝰ: tria debemus habere. Primo hu/
militatem cū qua habitat gratia. iuxta illud Ja.
4. c. Superbis deus resistit: humilibus autez
dat gratiã. Nam Joãnes interpretatꝰ vas gra/
tie: idest ille in quo est gratia. Secūdo debe/
mus habere memorie viuacitatē: zacharias nã
q̃ memorans dominū interpretatur. Tertio
debemus habere penitentie rigiditatem: vt. s.
simus in deserto penitentie. Nã Math. 3. dici
tur. Penitentiaz agite appropinquabit in vos
regnum dei. Nõ equidez erat Joãnnes in vo
luptatibus seculi: nõ in delitijs mundi: non in
gaudijs huius temporis: sed in solitudine de/
serti. Nã quanto quisqz magis se elongat a de
lectatione sensuum exteriorꝝ: tanto plus attin/
git ad intelligentiã ⁊ lumen secretorꝝ dei. Non
miremur inquã nõ miremur: si falsi christiani
de deo nõ bene sentiant: quia inebriauit eos fal
lax gratia temporalium bonorꝝ: quibus nõ sa/
piunt ea q̃ dei sunt.

Quod Joãnes venit p̄dicare in omnē regio/
nem iordanis. Capitulum. .3.

T Ertia cõclusio dicitur clamoris qua/
litas. In qua notare debemꝰ ſꝫ euan
gelij seriem ꝙ Joãnes venit in omnē regionē
iordanis vt dicit Nico. de lira. Exiuit n. dese
to vbi pauci habitabant: ⁊ venit ad loca magis
habitata: vt plures possent ad eius predicatio/
nem venire ⁊ ab eo baptizari. Ibiqꝫ clamãdo
tria singulariter predicabat.
Primo baptismi efficaciã.
Secundo vie mundiciã.
Tertio salutis noticiam.

Primo predicabat baptismi efficaciam. Di
citur eniz in textu euãgelij. Predicãs baptis/
muz penitētie in remissionem peccatorꝝ. Que
verba ſm ꝙ Nico. de lira sup. c. i. Luc. videtꝰ
dicere: possunt dupliciter intelligi. Uno modo
pro baptismo Joãnis: quo lꝫ nõ dimitterentur
peccata: tamē susceptio illius baptismi erat que
daz ꝓtestatio agēdi verã penitētiaz: ꝑ quaz ipsa
peccata dimittuntur. Alio modo pōt intelligi
de baptismo christi cuius virtute peccata dimit
tuntur. Et qꝛ tale baptismū Joãnes dare non
poterat: ideo p̄dicabat dãdū per xp̄m i ꝓximo
venturꝝ. Secūdo predicabat vie mūdiciã di/
cens. Scriptū est in li. sermonū Esaie prophe
te. Uox clamãtis in deserto: parate viã dñi: re/
ctas facite semitas eius. Omnis vallis imple/
bitur: ⁊ omnis mons ⁊ collis humiliabitur: et
erūt praua in directa ⁊ aspera in vias planas.
Hec autē habētur Esa. 40. c. q̃ ad litterã xp̄o
predicanti cõueniunt. Nã Ambro. dicit. Be
ne vox dicitꝰ Joãnes Uerbi nuncius: ex eo ꝙ ip/
se manifestauit Uerbū incarnatū: cui dicebat viã
esse parandã. Nã si bene cõsideremꝰ: ipse erat
orbis cõditor totiusqꝫ vniuersi gubernator ⁊ re
ctor: quez suscipere omnes debent cuz diligenti
preparatione. Hinc est qd̓ Ambro. in ſmone
tertie dominice de aduentu dicit. Oportet nos
esse omni sanctitate puros: mūdos pudicitia: ni
tidos honestate. Et Origenes sup his verbis
ait. In corde nostro via parãda est dño. Ma/
gnū. n. est cor hominis ⁊ spaciosum: si tñ fue/
rit mūdū. Nec in corporis quãtitate: ſꝫ in Uirtu/
te sensuū magnitudinē eius intellige: que tantã
scientiã capiat veritatis. Prepara ergo in cor
de tuo viam domino per cõuersationē bonam
⁊ egregijs vel perfectis operibus dirige semi/
tam: vt in te sermo dei absqꝫ offensa perambu/
let. Hec ille. Et certe quod Joannes predica/
bat populis circa iordanem: ecclesia hoc tempo
re sacratissimo fidelibus suis commemorat: vt
omnes se p̄parent pro futura solemnitate do/
mini nostri iesu xp̄i. Cui grati sunt illi qui sibi

nascenti seipsos pũtant penitentia candidatos decoratos v̄tutib⁹: ꝛ deuotiōis feruentes. O temeraria xp̄ianoꝝ corruptela. o rep̄hensibilis cōsuetudo. o detestabiles moreſ. Tūc nāq; ma gis offendit xp̄s cū magis ē honorandus. In seq̄nti. n. festiuitate multiplicantur vanitates: pōpe: solatia: iepte leticie: ioculatiōes: lenocinia cōmessatōes: ebrietates: vaniloqa: vsure: per/ iuria: mēdacia: ꝓhibiti ludi: ꝛ qđ horrenduz ē ipudenter: iuerecūde: publice ipia blasphemia dei audient in nocte natiuitatis dñi. Nā pasto res erūt laudātes ꝛ glificantes deū: sed tot ꝛ tā ti viri mulieres iuuenes ꝛ senes deū celi erunt maledicētes. O celi quō nō abscōditis faciem vestrā a nobis. O sol quō nō abscōdis lumen tuū. O planete quō non retrabitis lumē vestꝝ O terra quō nō contremiscis. o homies iusti ꝛ pij quō non fletis in tam execrāda iuria creato ris. Nascitur xp̄s puulus: hūilis: paup: lugēs in p̄sepio ꝓ salute hoium: ꝛ ecce blasphematur. Nō ē hec via: vt eius gratia nō dignos redda muſ. Inquit. n. apl's ad Ro. 13. c. Abijciam⁹ opa tenebrarū ꝛ iduamur arma lucis: sic vt in die honeste ambulemus. Nō in cōmessatōib⁹ ꝛ ebrietatib⁹: nō in cubilibus ꝛ ipudicitijs: nō in contentōe ꝛ emulatōe: sed iduimini dñz no strū iesum xp̄m. Videm⁹ nāq; in xp̄o scm̄ esse quod in ꝓphetia p Ioānē allegata cōtinebatur Humiles. n. qui per valles itelligūtur impleti sūt donis spūalibus. Mōtes q sūt supbi tyrāni sicut fuit Herodes. Nero. Domitianuſ. Dio cletianus. ꝛ alij xp̄m pseq̄ntes humiliati sunt. Corda praua directa sūt sicut fuit i Maria mag dalēa peccatrice: i Matheo publicāo: ꝛ ceteris ad xp̄m couersis. Corda aspera ꝛ cōtra xp̄z in durata mollificata sūt ꝛ deducta in vias planas sicut pz in Paulo. Si ergo xp̄s ē qui grāz do nat: rebelles rep̄mit: pctā dimittit: ꝛ duros sua pietate mollificat: ip̄m amare: ip̄m timere tene mur: ꝛ dignū sibi habitaculū in nostra mente p̄ pare. Tertio predicabat Ioānes salutis noti ciam: quādo dicebat. Videbit ois caro saluta/ re dei. Vbi Criso. ait. ostenditur hic qm̄ ad fi/ nes mūdi diffundet euangelij v̄tuſ atq; cogni tio. Gre. in omel. ait. O is caro. i. ois hō. Sa lutare dei. i. xp̄m in hac vita videre nō potuit. Propheta ergo oculū ad extremū iudicij diez tendit: quādo hunc oēs ꝛ electi ꝛ reprobi piter videbūt. Hec Greg. Nos itaq; p qui xp̄m fi dem videm⁹ conemur illi ita seruire: vt merea/ mur ip̄m aspicere gl'iosum cū plenitudie oium nostroꝝ desiderioꝝ in felici illo regno: in quo ipse viuit per ifinita secula seculorū. Amen.

In natiuitate domini nostri iesu christi. Ser mo de possibilitate: qualitate: ꝛ iocūditate: icar nationis verbi dei.

Fructus. 23. Iesus letanter nascitur.

Euangelizo vo/ bis gaudiū magnum quod erit oī populo: qr natus est vobis ho die saluator mūdi: q ē xp̄s dñs i ciuitate Dauid. Scribunt h v̄ba Luc. 2. c. ꝛ in euangelio p̄me misse hui⁹ sacratissime solēnitatis. Dies hic celeberrim⁹ dilectissimi in xp̄o iesu sūma cū deuotōe ē exco lendus: in quo scā mater ecclesia recolit myste/ ria iocūdissima natiuitatis saluatoris nostri ie/ su xp̄i. Quid nāq; dulci⁹ pōt audiri: quid sua/ ui⁹: qdue mirabilius: q̄z q iesus xp̄s filius dei in bethleem nascit. Currite gētes ꝛ venite om nes cū pastoribus ad vidēdū dei filiū ꝓ nobis pctōribus in presepe natū. Hoc sit nobis hodi erna die studiū ꝛ magnificentia: vt natiuitatem iesu xp̄i pie ardēter atq; affectuose contemplari velim⁹. Inuigilēt sensus nostri: ꝛ puerulū xp̄z iesum suscipiamus reuerēter. De quo in p̄sen/ ti sermone dicere volētes: fructū ꝓponim⁹ q ē Iesus letanter nascitur. Q̄ď angelus testifica tus ē in v̄bis ꝓpositis in themate: in qb⁹ na/ scentis xp̄i gaudiū exprimitur. Vbi ꝛ nos tria mysteria contemplabimur.

Primū dicitur incarnationis possibilitas.
Secundum dicitur natiuitatis qualitas.
Tertium dicitur natiuitatis iocunditas.

Q̄ď icarnatio xp̄i ē possibilis. Cap. I.

Primū mysteriū dicitur incarnationis possibilitas. In quo explicemus con tra nōnullos ipie sentientes q deum i carnari fuit ipossibile. Q̄ď aūt hoc sit falsuz pz qr suum oppositum est veꝝ. Et hoc tangitur a doctorib⁹: vz scō Tho. ꝛ btō Boñ. in. 3. snia/ rum. di. 1. q. 1. ꝛ ꝓbatur ipsuz possibile esse in carnari tribus rationibus.

Primo ratione omnipotentie.
Secundo ratione excellentie.
Tertio ratione conuenientie.

Primo ꝓbant ratione omnipotēte. Nam deus cū sit oipotens: potest oē illud qđ nec cō/ tradictōem includit nec aliquez defectum i deo ponit fm illud Luc. 1. Non erit ipossibile apđ deum oē v̄bum. Sed deum humanam natu/ ram assumere

ram assumere: nec icludit contradictionez: nec in deo aliquem defectum ponit. Nam diuinaz nām vniri humane in vnitate psone: nō ē aliud q̄z diuinā psonā q̄ ab eterno fuit hypostasis respectu diuine nature eē hypostasiz respectu humane nature in tpe. hoc aūt nō dicit aliquā imperfectōem: sz potius dignitatem ꝛ nobilitatem. Sicut. n. cum deus sit ens ab eterno: in nullo fit derogatio bonitati sue: dū ē causa bonitatis creature create in tpe: q̄zuis bōitas creata longe sit iferior bonitate icreata. Sicut eni psona filij dei cuz sit hypostasis itellectualis ꝛ spūalis ꝛ icreata ab eterno in nullo derogat si fit hypostasis rōnalis nature create in tpe: ꝛ quēadmodū deus de nō creāte fit creās in actu absq̄z aliq̄ sui mutatōe vel inouatōe: sed solum fcā mutatione ex pte nature create: sic psona filij dei q̄ nō erat hypostasis humāe nāe in actu: hz cē ei⁹ hypostasis absq̄z aliq̄ sui mutabilitate: solū fcā mutatōe ex pte nāe assumpte. Et quēadmōz deus ē in creatura p eēntiam ꝛ per p̄sentiā: ꝛ in nullo dependet creatura ab ipso tanq̄z a cā conseruāte ꝛ sustētante: sic ꝛ deus cū ē in creatura rōnali p vnionem: nō depēdet ab ipsa sz poti⁹ ecōuerso: q2 hz sustentari in illo. Scda rō dr̄ excellētie. Nam vt ait Hilari⁹: plus pōt de⁹ facere q̄z homo dicere vel itelligere: Sz homo potest dicere vel intelligere rōabilr deum humanam nām assumere: ergo multomagis de⁹ pōt hoc facere. Intelligit nāq̄z homo cōgruū fuisse deū icarnari: tū ꝑpter sue potētie sapiētie ꝛ bonitatis eminētē manifestatōem: q̄ qdem fcā est in humani generis susceptōe: tum ꝑpter operꝫ diuinoꝫ excellentē cōsumatiōez: q̄ est fcā cum vltimū cōiunctū ē p2io: tum ꝑpter humilē pcti solutōem ad liberatōem hois captiui: q2 sola psona diuina erat q̄ p2epōderabat toti humāo generi. Tertia rō dicitur cōuenietie. Nam eoꝫ ē facilis vnio: que ad inuicem silitudinē habent Sed hō ē creatus ad silitudinem ꝛ imaginem dei: vt dicitur Gen̄. i. ergo humana nā diuine aliquo mō ē vnibilis in psona. Et si dicitur ꝙ nulla pōt cē vnio iter illa inter q̄ nulla ē ꝓportio: sed dei q ē infinitus ad creaturā que ē finita nulla ē ꝓportio: ergo nulla pōt esse vnio. Ad hoc dicēdū ꝙ duplex ē ꝓportio. Vna q̄ attenditur in conuenientia ordinis. Alia que attēditur in cōmēsuratione quātitatis. Cum ergo dicitur ꝙ omne vnibile est ꝓportōabile. ꝛc̄. dicendū ꝙ veꝝ est si intelligatur de ꝓportōe que attenditur in cōuenietia ordinis. Si aūt intelligatur de ꝓportiōe que est in cōmēsuratiōe quātitatis: nō hz veritatē: ꝓ eo ꝙ si aqua maris ifinita eēt: adhuc posset spongia imergi: sicut nūc imergeretur. Et iō sufficit ad vnionez ꝓportio que cōsurgit ex cōueniētia ordinis. Et talis est cōueniētia que ē inter creaturā rōalem ꝛ deum pro eo ꝙ creatura rōalis eoipso ꝙ ē imago dei nata ē ordinari in ipso. Diximus qualiter doctores theologici possibilitatē incarnatōis ostendūt: quod a nobis nō ē curiose iuestigandū: sz mēte potius affectuose redolendum.

Quo tempore ꝛ loco ꝛ qua paupertate christus natus sit. Capitulum .2.

S Ecundum mysterium dicitur natiuitatis q̄litas. In quo cōsiderare debem⁹ qualiter xp̄s natus describitur ab euangelista. Ex cuius cōsideratōe tres cōditōes xp̄i nascētis colligimus.

Prima dicitur temporalitas.

Secunda dicitur localitas.

Tertia dicitur paupertas.

Prima cōditio dicit̄ tp̄alitas. Designatur nāq̄z in euangelio ꝙ xp̄s natus ē Octauiani imperatoris tpe. Qui vt scribit Suetoni⁹ ꝛ Eutropius natus est in velletrano oppido. viij. kal. septembris: ex patre Octauiano senatore: ꝛ matre Actia nepte iulii cesaris genita ex iulia sorore: q̄ nupserat. L. Balbo: de quo refert plini⁹ in. 2. Historie naturalis: ꝙ cū vrbem intraret apparuerūt stelle circa solē i modum corone posite. Hic sedatis oibus bellis orbē totū suo subiecit imperio: cūctis inimicis ꝛ turbationib⁹ romanoꝝ deuictis. Regnauit nāq̄z ānis. 56. duodecim cū. M. Antonio. ꝛ. M. lepido. ꝛ. 44. per se. Et ut dicit Solin⁹ de mirabilibus mundi. tempus Augusti solū reptum est quo plurimū arma cessauerunt ꝛ ingenia floruerūt. Fuerūt. n. tūc. Horatius flaccus. Virgili⁹. Ouidius Macer. Catullus veronēsis. Terētius Varro. M. T. C. Apollodorus. Valerius Messala. Valerius maximus: ꝛ q̄zplures alij Vt aūt dicit Orosius. Octauianus victor rediēs sub oriente cum triplici triumpho vrbē ingressus: tūc p̄mus q2 rem pub. auxerat Augustus ē salutatus. Et cū pacificum possideret imperiū: edictū fecit vt describeretur vniuersus orbis: vt sciret quot ꝓuincie: quot hoies essent in toto orbe. Et dicebatur descriptio: q2 numer⁹ eorū qui censum ferebant redigebatur inscriptis vt refert magister i historia scolastica. Dicebatur etiam professio: quia quilibet offerens

denarium suuz presidi ponebat illuz sup caput suū: et ,pprio ore ,pfitebatur se eē subditum Romano iperio. Regnāte hoc impatore pijssimo xp̄s dei filius nasci voluit. Unde Beda ait. Nasciturus in carne dei fili⁹ sicut de Vgine natus Vginitatis sibi decus ondit eē gratissimuz sic peccatissimo seculi tpe ,pcreatur: qz pacez q̄rere docuit: et pacis sectatores iussere dignatur. Nullū aūt maius potuit eē pacis indiciū: q̄z totū orbē vna descriptōe concludi: cum Octauianus augustus tanta. 12. ānis circa temp⁹ dn̄ice natiuitatis pace regnauit. Theophilus Vo ait. Cōueniens erat vt p xp̄m cultus multoꝝ deorum deficeret: et vnus deus coleret̄: vn̄ vn⁹ rex orbi impasse describitur. Nec existimare debemus regē regum iesum xp̄m sub descriptione mūdi natū absqz mystica et rōabili cā. Dic̄ Origenes. Diligentius aūt intuēti sacramentū qd̄ dā videtur significari: qz in totius orbis ,pfessione describi oportuit xp̄m: vt cū oibus scriptus sanctificaret oēs. Greg. in omel. ingt. Mystice aūt nascituro dn̄o mūdus describitur: qz ille apparebat in carne q electos suos ascriberet in eternitate. Scd̄a cōditio dicitur xp̄i nascentis localitas. Nasci. n. voluit in Bethleē iude: ad quē iuerat Joseph cū Maria: eo q esset de domo et familia Dauid. Et dicitur Bethleē ciuitas Dauid s̄m Nico. delira: qz inde oriundus fuit vt habet̄. 1. Reg. 17. c. Et ioseph erat d̄ genere Dauid: sicut dicitur Math. 1. Et nō ē alienū a ,pposito: qz iesus xp̄s natus ē in taz hūili loco: et nō in hirl̄m: nec in maxima roma: qz in oibus suis actibus se humilez exhibere voluit. Unde Bethleez elegit sue natiuitati: et hirl̄m sue passioni: vt per hoc glīam hoīum confutaret: q in ciuitate ignobili nascens: in ciuitate nobili ē passus obprobrium. Et vt dicitur in quodam sermone ephesini concilij. Si maximam Romā elegisset ciuitatē: ,ppter potentiā ciuiuz mutatōem orbis terraꝝ putarent: si fili⁹ fuisset impatoris: ptātis auctoritatem impatori ascriberent. Sed vt humilitas xp̄i ondereť: et diuinitas cognosceret̄ orbem terrarū transformasse: paupculam elegit matrē: paupiorem et ignobiliorem patriā: tum in signū pfecte victorie: tuz vt suam ptātem ostenderet in ipsa Roma que caput erat orbis in qua statuit caput ecclesie sue s̄m illud Esa. 26. Ciuitatem sublimē humiliabit: et cōculcabit eaz pes paupis. i. xp̄i: gressus egenoꝝ. i. Petri et Pauli aplōrū ei⁹. Tertia conditio dicitur xp̄i nascentis pauptas: de q̄ ait Luc. 2. c. Impleti sunt dies Marie vt pareret: et pepit filium suū primogenitū: et pānis eum iuoluit: et reclinauit eū in presepio: qz non erat ei locus in diuersorio. Diuersorium nāqz s̄m magistrū in historia scolastica dicitur operimentū quod ē inter duas domos sub quo ciues ad colloquendū vel ,ppter aeris intempiem diuertebāt: vbi Joseph boui et asino presepe fecerat. Mirare modo aīa mea q̄z extrema fuit pauptas regis celoꝝ et oium creaturaꝝ nascentis. Audi Hiero. ad Marcellā de vrbe secedenda dicentē. Quo sermone qua voce spelūcam tibi saluatoris exponā. Et illud presepe in quo ifantulus vagijt: silentio magis q̄z infimo sermone honorandū ē. Ubi sūt late porticus. Ubi aureata laq̄aria. Ubi domus miserorum penis et damnatoꝝ labore vestite. Ubi ad instar palatij priuatoꝝ extructe basilice: vt ville corpusculū hois preciosius inambulet: et quasi mūdo quicq̄z nō possit eē ornati⁹: tecta sua magis velit accipere q̄z celū. Bethleē. Ecce i hoc puo terre foramine celorum conditor natus ē: hic inolutus pānis: hic visus a pastoribus: hic demonstrat⁹ a stella: hic adoratus a magis. H ille. Et idem ad Eustochiū. Ille cuius pugillo mūdus cōcluditur: presepe continetur angustia. O quid erat videre filiū dei iuolutum pānis: vagientē: lachrimantē: pre frigore tabescētem. Eamus omnes queso cū pastorib⁹ et dicamus sibi. O angeloꝝ rex dignissime: qui ,p nobis ad hanc necessitatem venisti: vt ex paupcula matre in tuguriolo vilissimo nō habens vbi caput reclines: qd vis a nobis. Quid tibi psoluere possum⁹. Uis aurū. vis argentū. Placēt tibi vel gēme vel iocalia vel preciosa queqz diuertibilia. Et si forte ista sprcueris q̄ faciunt tm̄ ad ornatū ,p tua necessitate domū acciperes ad habitandū: ligna et pannos ad calefaciendū. Et mox infantulus iste clamabat ardenter. O rōales creature nolo mūdi diuitias: nolo delitias: nolo magnificētias. Ecce vestrā carnem assumpsi. Puerulus suz: et pro vobis triginta tribus ānis laborabo idesinēter in fame et siti: in vigiliis et peregrinationibus: in angustiis et psecutōibus: in plagis et vlneribus: i sanguinis effusione vsqz ad mortē. Si mihi placere cupitis q vos ita diligo: pctā vestra mihi donate: illa super humeros meos pnoite: dolētes i corde vestro de qbuscūqz cōmissis: et ego ,p vobis satisfaciam. Ego oium potentiam portabo. O humani cordis duritia cur nō mollitur: cur nō

flectitur

flectitur: cur nō mouetur ad vocē oīum saluatoris. Sūt nēpe humane mētes gelate ⁊ ferro duriores: quoniā xp̄m puulū clamantem ⁊ dicentem: pctā deponite: pctā deponite: qr ꝓpter pctā incipio peregrinari ad mortē: nō audiunt Sed qd tu faciebas o ꝟgo piissima: qn̄ videbas in assūpta carne factorem oīum tam īfimo loco natū. Flebant oculi tui. Que tanto magis eras pietate deuicta: quanto certior eras de altitudine secreti. Nēpe human⁹ intellectus excogitare nō posset qualiter ꝟgo sacratissima puella ⁊ plena gratia sui filii ardentissimam paupertatem defleuit.

Quod omnes creature in xp̄i natiuitate signū iocunditatis ostenderūt. Cap. 3.

Ertiū mysteriū dicitur natiuitatis iocūditas. Nam natiuitas presens letissima dʒ esse animis quibuscūqʒ bn̄ dispositis. De qua ⁊ nos triplicem iocunditatem inferemus.

Prima dicitur supernaturalis.
Secūda dicitur ꝟginalis.
Tertia dicitur generalis.

Prima dicitur supnaturalis: que fcā fuit in angelicis choris. Et qdem angelus vn⁹ letus ad pastores descendit: q vigilias noctis custodiebant super gregem suū: annūcians eis q̄ nat⁹ eēt iesus: cū quo fcā est multitudo magna celestis exercitus cantantium: gloria in altissimis deo ⁊c̄. Et vt inqt Beda in omel'. nūq̄ʒ in tota veteris testamēti serie repiemus angelos: q tā sedulo apparuerūt patribus: q̄ cū luce apparuerunt. Sed hoc priuilegiū recte huic tpi est reseruatū: quādo exortum ē in tenebris lumen: ⁊ rectis corde leticia. hec ille. Secūda iocūditas dicitur ꝟginalis. Suscepit eqdem ꝟgo gloriosa iestimabile gaudium cū vidit se pepisse sine corruptōe ⁊ sine dolore. Nec vt qdaʒ fatue arbitrantur iacens peperit filiuʒ suū: nec obstetricum habuit adiutorium. Unde Hiero. aduersus Eluidium. Nulla ibi obstetrix fuit: nulla muliercularū sedulitas intercessit. Ipsa pānis inuoluit īfantem: ipsa ⁊ mater ⁊ ꝟgo. Puto enim q̄ appropinquante hora partus sensit ꝟgo purissima tantā intellectus leticiā: quāta nō senserat vnq̄ʒ oibus diebus vite sue: ⁊ omnes sensus ei⁹ spūales ⁊ corporales quadam ienarrabili suauitate replebant. Et eleuata super humanas vires in abyssum diuine contemplationis ita cū imenso dulcore peperit filium suum. Quem vt vidit natū: mox adorauit vt verū deum: ⁊ deinde illuʒ ad se suscipiens: suo pectori strixit: ⁊ pānis inuoluendo lacte suo purissimo pascebat. Audiuit ⁊ angelos cantantes: vidit pastores cū admiratōe venientes ad inquirendū de saluatore nato: quem ipsa parturierat: ipsa tenebat: ipsa tractabat. O gaudiū vere incognoscibile: cū ꝟgo gloriosa videbat oculis corporeis: quem sancti patres ceteriqʒ electi desiderauerūt īspicere. Nec solum filium suū sentiebat: sed sui ipsius ⁊ ēt dei filiū esse intelligebat

Tertia iocūditas dicitur generalis. Naʒ domino nascente oēs quodāmodo creature vise sūt suo mō letari. Creatura nāqʒ pure corporea letata ē: qr vt testatur Inno. terti⁹ tpe illo q̄ rome longo tempore pax fuit: romani templū pacis pulcherrimū cōstruxerunt: ⁊ ibi statuam Romuli posuerūt. Consulētes ꝟo apollinem q̄ʒtum duraret: acceperūt rn̄sum quousqʒ ꝟgo pareret. Q̄ ꝟ ipsi audiētes dixerūt. In eternuʒ durabit: qr ꝟgo nūq̄ʒ pariet. Unde ⁊ ī forib⁹ templi titulū hūc scripserūt. Templum pacis in eternū. Sed in ipsa nocte qua ꝟgo peperit tēplum funditus corruit. Ubi modo ē ecclesia: q̄ scē marie noue dicit̄. Scđo letata ē creatura corporea ⁊ lucida vt predict⁹ Inno. papa dixit In ipsa. n. nocte natiuitatis obscuritas aeris ī claritatē diei ꝟsa est: ⁊ in die natiuitatis dominī tres soles in oriente apparuerunt: qui paulatim in vnū corpus solare redacti sūt: licet in historiis scholasticis dicatur q̄ hoc non fuit ī die natiuitatis: sed ante per aliquod tempus. s. p⁹ mortē filii cesaris: quod etiam Eusebi⁹ in cronica asserit. Orosi⁹ ꝟo dicit ꝟba hec. Hora circiter tertia: repente liqdo ac puro sereno circulus ad spēm celestis arcus orbem solem ambiuit: quasi venturus esset qui ipsum solem solus mūdūqʒ totuʒ effecisset ⁊ regeret. Addit ⁊ innocentius rem dignam miratu: q̄ Octauianus imperator in tantū senatui placuit: vt ip̄m pro deo collere vellent. Qui se mortalem intelligens: imortalitatis sibi nomen noluit vsurpare. Ad illorꝫ vero iportunam instantiaʒ Sibyllam prophetissam aduocat: scire volens per ei⁹ oracula: si in mundo aliquando eo maior nasceretur. Et cum in die natiuitatis domini consilium super hac re conuocasset: ⁊ Sibilla in camera imperatoris oraculis insisteret in die media circulus nitens apparuit circa solem: ⁊ in medio circuli ꝟgo pulcherria filiū gestās ī gremio. tūc sibilla h̄ cesari oñdit. Cuʒ aūt imperator

ad predictam visionem plurimũ admiraretur: audiuit vocē dicentē. Hec est ara celi. Dixitq; ei Sibylla. Hic puer maior te est: ipsum adora Et in camera in qua hec celebrata sunt: in honore sancte Marie dedicata est ecclesia: q̄ vsq; hodie dicit̄ ara celi. Octauianus vo puero sibi monstrato myrrhā dedit: ⁊ deus decetero vocari recusauit. Tertio letati sunt pastores inuenientes sicut dixerat eis āgelus. Vnde ⁊ nos omnes letari debemus: ⁊ spiritualiter iocundari: q2 ait Leo papa in s̄mone. Saluator noster hodie dilectissimi natus ē: gaudeamus. Neq; eniz locũ fas est eē tristicie: vbi natalis ē vite: q̄ cōsumpto mortalitatis timore ingerit nobis de ꝓmissa eternitate leticiā. Nemo ab huius alacritatis participatione secernit̄. Vna cunctis leticie cōmunis est ratio: q2 dominꝰ noster mortis peccatiq; destructor: sicut nullũ a reatu liberuz reperit: ita liberandis omnibꝰ venit. Exultet sanctus: q2 appropinquat ad palmā. Gaudeat peccator: q2 inuitat̄ ad veniā. Animet̄ gentilis: q2 vocat̄ ad vitā. hec ille. Igitur leti sunt celi ⁊ ciues celoꝝ ⁊c̄. Sic ⁊ nos gaudentes referamus gratias deo: qui seipsum dedit ꝑuulũ: vt nos magnos faceret in regno celoꝝ: in quo viuit ⁊ regnat p infinita secula seculorũ. Amē.

In festo sancti Stephani prothomartyris.
Sermo de eodem.

Fructus. 24. Stephanus iesum videns.

Ideo celos

apertos: ⁊ iesum stantem a dextris vtutis dei. Actuuz 7. In tribulatiōibꝰ posit̄ ac laborantibus dilectissimi in christo iesu ꝓ diuino amore nō deest auxiliũ sue gr̄e: qua fit vt quecũq; ardua ⁊ difficillima nō solũ nō moleste sed iocunde ⁊ equo animo ferant. Nihil enim morte terribilius. Hāc tamē amici dei cũ opꝰ fuit passi sunt pro xp̄o gaudentes. Et ne multoꝝ exēpla referamus: ꝓponit̄ exemplũ de ꝓthomartyre: qui in etate florídissima lapidationis martyriuz patientissime tollerauit. Cui cũ ex debito cogamur honorē deuotũ exhibere: vt possimꝰ suffragio ipsius sue sanctissime vite esse imitatores: de ipso in presenti sermone dicturi sumus: sub vno fructu qui est. Stephanus iesum videns: sicut dicitur ĩ themate. Video celos aptos ⁊c̄. In quibus sanctissimis verbis tria principalia priuilegia beati Stephani notabimus.

Primũ dicitur gratie.
Secundũ victorie.
Tertiũ glorie.

Qd̄ in Stephano fuit gratia. Cap. .I.

Primũ priuilegiũ dicit̄ gratie: de qua dicitur Act. 7. Stephanus aũt plenꝰ gratia ⁊ fortitudine faciebat signa et prodigia magna in populo. Nā cũ tria sint peccata prima ad q̄ cetera reducunt̄: videlicet superbia: auaricia: luxuria. Pro qbus dicit̄. i. Joh. 2. Omne qd̄ est in mundo: aut est cōcupiscētia carnis: aut cōcupiscētia oculoꝝ: aut supbia vite necessariũ est vnicuiq; laborare vt ab his non superet̄: q̄nimo vincēdo cōtrarias sequat̄ vtutes. Quod esse nullo modo pōt sine diuina gr̄a sicut docet Aug. in li. de correptione ⁊ gr̄a. ⁊ i li. de p̄destinatōe sāctoꝝ. ⁊ i enchiridion. Deꝰ aũt benedictꝰ vnicuiq; laborare volenti ⁊ facere qd̄ in se est: hāc gr̄am libere largit̄: adeo vt nullus nisi de propria negligentia cōqueri possit. Vnde Cyprianus in ep̄la ad Donnum ait. Perfluens largit̄ spũs: nullis finibꝰ p̄mit̄: nullis metaꝝ spacijs frenat̄. Māna igit̄ exuberat affluenter. Nostrũ pectꝰ tm̄ faciat ⁊ petit. Quātuz illud fidei capax offerimꝰ: tm̄ inundātis gr̄e haurimꝰ. h̄ ille. Qd̄ clare ꝑcipimꝰ in btō Stephāo xp̄i ꝓthomartyre dilectissimo: q gr̄a diuina superauit p̄fata peccata: ⁊ obtinuit in se tres solemnes virtutes: videlicet.

Prima est virtus humilitatis.
Secunda est virtus paupertatis.
Tertia est virtus castitatis.

Prima vtus quā obtinuit beatꝰ Stephanꝰ dicit̄ humilitatis: in honore sibi ab ecclesia exhibito. Vt. n. docet scriptura Actuũ. c. 6. ipse nō fuit vltimꝰ imo primꝰ ex septē diaconibꝰ ab apostolis ordinatis in ministerio. Cũ. n. eēt maxima multitudo credētiũ: q̄ in dies crescebat. 12. ap̄li decreuerũt eligere septē q possent p̄esse ministrationi t̄pali: vt ipsi possent liberius vacare vbi diuini p̄dicatōi. Et elegerũt stephanũ plenũ fide ⁊ spũ scō: ⁊ Philippũ: ⁊ Prochoꝝ: et Nicanorē: ⁊ Thimonē: ⁊ Parmenā: ⁊ Nicolaũ aduenā Anthiochenũ. In quo honore nulla elatione Stephanus itumuit: sz i cunctis se humilē exhibuit. Scd̄a vtus dicit̄ paup̄tatis Nā de eo dicit̄. Act. 6. ꝙ fuit plenus fide. Vn̄ Aug. ait. Qui de deo verā fidē habēt: n̄ cupiũt i his mis̄ijs diuites fieri. Et sic pz q̄ztũ ad secūdā vtutē. 3ª d̄r castitatis. nā de eo d̄r ꝙ fuit boni testimōij ⁊ mūdissime fame: et q2 pleriq; sua volũtate

voluntate in peccatis cōmoꝛātes excuſationem ſuſcipiunt dicētes nō poſſe virtuoſe viuē: qꝛ ipſe dn̄s ſuā gratiā denegat: nos intelligere debemus ꝙ ex fonte illo inundātiſſimo diuine bonitatis vnuſquiſqꝫ guſtare poteſt ſi velit. Et qa q̄ mali ſunt nolūt qđ in ſe eſt facere: ideo gratiā diuinā ꝑticipare non poſſunt. Inquit. n. Euchidius in li. de cauſiſ. ꝙ pꝛima cā ineſt oibꝰ rebus: diſpoſitionē vnā nō tn̄ oēs accipiūt: ſed tātuꝫ ſecūdū diſpoſitionē ſuā. Quo fit: vt aliq recipiāt de grā q̄ꝫtū eis ſufficiat ad ſalutē: vt ſunt illi q i charitate obſeruāt diuina mādata Alij vero aio ſeruētioꝛes: ꝑfectōis opa aggredientes ample ꝛ copioſe gratiā diuinā ipetrāt. Nō. n. potuiſſent ꝑſeuerare in deſerto. Antonius magnus. Ilariō. Paulꝰ pꝛimꝰ heremita: ꝛ alij de qbꝰ dicit̄ in vitis patrū: nec etiā martyres taꝫ imanes ferre cruciatus duraſqꝫ penas: ſi grā dei illis nō ſuccurriſſet. Nō potuiſſent i etate ſua tā floꝛētiſſima ſuppoꝛtare ꝛ calcare mūdi ſupbiā: ſpernere mūdi diuitias: paruipēdere vanas delitias: ꝛ humiliter ac caſte ſeq xp̄m in pauptate: ſi nō fuiſſent adiuti grā dei. Et ſi dicit̄ ꝙ gratia nō pōt eſſe maioꝛ i vno q̄ꝫ in alio: pōt ad hoc rn̄deri p Auguſtini dictū ad Dardanū. In qbꝰ habitat deꝰ nō equaliter habitat. Et idē ad Bonifaciū. Tripliciter grā meret̄ augeri. Que verba exponēs Alex. in. 3. dicit ꝙ maius ꝛ minꝰ i foꝛmis ſpūalibꝰ nō dicit̄ ſicut in foꝛmis coꝛpoꝛalibuſ: qꝛ ſecūdū aug. de quātitate aie i foꝛmis materialibꝰ dicit̄ maius ꝛ minꝰ ſecūdū quātitatē diuiſiuā: in foꝛmis autē ſpiritualibꝰ ſecūdū quātitatē ꝟtualē. Redeuntes ergo ad noſtrū ꝓpoſitū dicimꝰ: ꝙ nō eſt incōueniens bonitati diuine qbuſdā copioſuꝫ donū grē ꝯcedere: cū ꝛ deꝰ nulli deneneget: vt dictū eſt qđ ē ad ſalutē neceſſariū. Si. n. oēs iudei heretici infideles ꝛ mali xp̄iani in hoc ſeculo exiſtētes vellent gratiā dei: facile poſſent eā obtinere. Habuit eā Stephanus: ꝛ eſtimauit ac magnifice p̄cium illius appꝛeciauit.

Qđ in Stephano fuit victoꝛia. Ca. .2.

Secundū ꝓuilegiū in quo relucet diuinū adiutoꝛiū beati Stephani dicit̄ victoꝛie. Mos. n. maloꝝ eſt bonis ꝑſecutionē inferre: qꝛ ſecūdū phoꝝ ſententiaꝫ: cōtraria ſimul ſtare nō poſſunt: ſꝫ mutuo ſe expellunt: ſm ꝙ Ariſtoteles. x. meta. docet: ꝛ in pꝛedicamētis: ſiue fuerint cōtraria pꝛiuatiue vel poſitiue: ſicut calidū nō ſtat cū frigido: nec albū cū nigro: nec tenebꝛe cū lumine. Vnde qꝛ boni malis cōtrarij ſunt: eos cedūt ꝛ moleſtant: ꝛ impoꝛtune ꝑſequunt̄. Vnde. 23. q. 4. c. Qui ſecundū carnē. ait Hiero. Qui ſm carnē natꝰ ē ꝑſequebatur ſpūalē. ſ. Iſmael Iſaac. Nūqꝫ auteꝫ ſpūalis carnalē perſequit̄. Qđ patet etiam p beatū Hiero. in epitaphio ſancte Paule: ſemper ꝟtutes ꝑſequitur inuidia: feriūtqꝫ ſummos fulgura montes. Etenim ſancti omnes emulos habuerūt. In paradiſo quoqꝫ ſerpens fuit: cuius inuidia moꝛs intrauit in oꝛbē terrarum. Et vt de omnibꝰ taceā: dn̄s noſter ieſus xp̄us phariſeoꝝ inuidia eſt crucifixus. Et ne multoruꝫ exēpla que ſunt innumerabilia replicemus ecce in pꝛopoſito eſt. Stephanus leuita: contra quē inſurrexerūt viri iniqui ꝛ impij querentes ſibi moꝛtē inferre: triplici bello interueniente.

Pꝛimū dicit̄ diſputationis.
Secūdum dicit̄ accuſationis.
Tertiū dicit̄ cōminationis.

Pꝛimū pꝛeliū fuit diſputationis: qꝛ ſurrexerunt qdā de ſynagoga que appellabat̄ libertinoꝝ: a regione ſic nominatoꝝ ſm Nico. de li. ꝛ cirenenſiū a cirene ciuitate: ꝛ alexandrinoꝛuꝫ ab alexandria metropoli egypti: ꝛ eoꝝ qui erāt a cilicia ꝛ aſia: que ſunt regiones ꝓpinque Iudee. In quo pꝛelio datus eſt ſibi ſpiritꝰ ſanctꝰ qui ſibi facundiā miniſtrauit ſm xp̄i ꝓmiſſum Luc. 21. Ego dabo vobis os ꝛ ſapientiā: cui nō poterunt reſiſtere ꝛ cōtradicere omnes aduerſarij veſtri. Ideo aduerſarij Stephani nō poterant reſiſtere ſapientie ꝛ ſpiritui q loquebat̄.

Secūdū pꝛeliū dicitur accuſationis: qꝛ videntes iudei ꝙ per pꝛimū modū eū nō ſuperaſſent: callide ſubmiſerunt duos falſos teſtes: qui euꝫ in iudicio accuſarent. Et venerūt ꝛ accuſauerūt euꝫ dicentes. Stephanū baſphemaſſe deum: ꝛ Moyſen ꝛ templū ꝛ legē. In quo pꝛelio affuit ſibi diuinū auxiliū: qꝛ intuentes i eū omnes q erant in cōcilio: faciē eius viderunt tāqꝫ faciē angeli. Vbi eſt ſubſecuta victoꝛia: qꝛ de omnibus ſibi ſubiectis ipſe ſe clariſſime purgauit: magnificando deū: ꝛ Moyſē: ꝛ legē: ꝛ tēplū. De deo dicit eū qui locutꝰ eſt patribus ꝛ ꝓphetis deū fuiſſe glorioſuꝫ. De Moyſe ꝙ amicus dei fuerat. De lege ꝙ fuerat a deo data. De tēplo ꝙ fuerat ex p̄cepto dei cōſtructū. Tertiuꝫ pꝛeliū dicitur cōminationis. Nā cū Stephanꝰ fuiſſet multa rationabiliter locutꝰ: emuli ſui nō volebant reſpondere: ꝛ audientes que dicebantur deſiccabant̄ coꝛdibus ſuis: ꝛ ſtridebāt dentibus in eū. Ecce auteꝫ ſtatim bꝛachiū dn̄i auxi

lium ſuggerens. Stephano qui in tali ꝑlio pro ſpiciebat ſibi iminere periculū mortis. Nā intendens in celū vidit gloriā dei ⁊ ait. Ecce video celos apertos: ⁊ ieſum ſtantes a dextris virtutis dei. De iſta apparitione dicunt ſancti doctores ꝙ Stephanꝰ aut vidit oculo corpali aut mentali. Si corporali tria mirabilia ſunt ſubſecuta. Primū eſt ꝙ vidit celos apertos. Quod ſecūdū. Ni. de lira: eſt intelligēdū nō ꝙ celi fuerunt aperti ⁊ diuiſi: cū ſint incorruptibiles ſꝫ qꝛ ſic clare vidit: ac ſi nullū fuiſſet obſtaculū intermediū. Secundū mirabile eſt: qꝛ vidit ieſum in gloria patris: cū ſm naturā īpoſſibile ſit vt corpus glorificatū ab oculo corporali in ſua gloria poſſit videri. Tertiū mirabile eſt: cū corpꝰ chriſti ſit in celo empyreo: videndo ipſum vidit vltra celū aereū ſidereum ⁊ criſtallinū. Impoſſibile autē eſt ſm naturā: vt oculus corporalis in tanta diſtantia poſſit videre. Si autē vidit oculo mentali: tunc factum eſt vt mens eiꝰ eēt adeo illuminata ad noticiā glorie dei: ⁊ dñi noſtri ieſu chriſti filij ſui: vt nihil aliud poſſet vel velle: vel deſiderare: nec mortē quā oēs fugiūt velut ſibi nociuū timere. Q̄d oſtendit̄. Iudei. n. cuꝫ audiſſent cum talia dicentē cōtinuerunt aures ſuas: ſꝫ glo. ne audirent blaſphemiā. Et ſic ex malicia ſua eſtimantes eū blaſphemū: licet non eſſet eduxerunt cū extra ciuitatem ⁊ lapidabāt. Et teſtes depoſuerunt veſtimenta ſua: vt celerius interficerent eū: ad pedes adoleſcentis: q vocabat̄ Saulus: qui poſtea Paulꝰ fuit. Ipſe ꝟo lapidatꝰ vulneratus: cruore ꝑfuſus nō dicebat. Heu me dolētē: nō heu me iuuentē: nō dicebat: heu me qꝛ morior ſine cā: nō dicebat heu me qꝛ relinquo mūdū: heu me qꝛ relinquo amicos morte ꝑcuſſus. Sed qd dicebat. Domine ieſu accipe ſpiritū meū: ⁊ ne ſtatuas illis h̄ peccatū. Quo dicto obdormiuit in dño. Vbi glo. ait. Pulcre dictū eſt: obdormiuit in domino ⁊ nō mortuus eſt: qꝛ obtulit ſacrificiū dilectionis ⁊ obdormiuit in ſpe reſurrectionis.

Q̄d in Stephano fuit gloria. Cap. .3.

Ertiū priuilegium beati Stephani in quo relucet diuinū adiutoriū dicit̄ glorie. Nā vt ait ꝑs. Precioſa in cōſpectu dñi mors ſanctoꝝ eius. Quod in ſtephano verificatū eſt: qui triplicē gloriā adeptus eſt.
Prima dicit̄ ſpecialis honorationis.
Secūda dicit̄ miraculoꝝ operationis.
Tertia dicit̄ plene beatificationis.
Prima gloria quā cōſecutus eſt btūs Stephanus dicitur ſpecialis honorificationis. Eſt enim in eccleſia dei inter martyres primus: et eius feſtū poſt natiuitatē domini celebrat̄. Et nō. ꝙ de beato Stephano fit duplex officiū vel feſtū. ſ. inuentionis ⁊ paſſionis. Inuentio eiꝰ anno domini quadrigenteſimoſeptimo ⁊ āno ſexto Honorij principis narratur fuiſſe. Cuidam enim ꝑſbytero Luciano in territorio hieroſolymitano feria ſexta in ſtratu ſuo quieſcēti: cū pene vigilaret: quidā ſenex ſtatura procerus vultu decorus: ꝓlixa barba: pallio cādido amictus: in cuius ſummitatibꝰ erāt nāq̄ȝ auree cruces cōtexte: calciatus caligis in ſupficie deauratis apparuit. Qui virgā aureā manu tenens tetigit eū dicens. Patefacito diligenter tumulos noſtros: quia indecenter recōditi ſumus ⁊ deſpecto valde loco: ⁊ reſera hoc epiſcopo hieroſolymitano Ioāni. Cui Lucianus dixit. Domine qs es. Et ille. Ego ſuꝫ Gamaliel q Paulū apoſtolū enutriui: eūq̄ȝ docui legē. Qui autem mecū iacent eſt ſanctus Stephanus: quē lapidatū in meo tumulo nouo collocaui. Alius eſt Nicodemus nepos meus: ⁊ alius Abibas filius meus. Quo dicto ſanctus Gamaliel diſparuit. Cū autē prefatus Lucianus iuſſa eiꝰ differret implere: iterū apparuit ei. Dixitq̄ȝ gamaliel. Quare neglexiſti que tibi dixerā. Qui dixit. Pater nō neglexi: ſed oraui ſi hoc a deo eſſet: mihi ſecūdo appareret feria ſexta ſequētis hebdomade. Poſt hoc autē Lucianꝰ abiit ad epiſcopū: narrauitq̄ȝ ei cuncta ꝑ ordinē. Pergunt igit̄ cū alijs epiſcopis ad locū Luciano oñſum: inuenteq̄ȝ ſunt ſanctoꝝ reliquie: ⁊ in eccleſia montis ſyon ſunt reuerenter collocate. De hac inuentione loquit̄ Beda in cronica ſua.
Corpus ꝟo ſancti Stephani eſt delatū cōſtantinopoli. Q̄d tandē tempore Theodoſij īꝑatoris rome eſt delatū: ⁊ in ſepulchro in quo iacet ſcūs Laurentius fuit etiā cōditū. Inuentio autēȝ fuit eadē die qua paſſio eiꝰ celebrat̄. Feſtiuitas aūt mutata eſt poſt natiuitatē dñi: qꝛ ſolemnius agebat̄ feſtū de eiꝰ inuentione q̄ȝ de paſſione. Ideo feſtū de paſſione poſt natiuitatē domini ab eccleſia celebrat̄: ⁊ ꝓpter reuerentiā natiuitatis dñi ⁊ qꝛ paſſio eiꝰ maior ⁊ dignior ē q̄ȝ eiꝰ inuentio. Secūda gloria quā aſſecutus ē beatus Stephanus dicit̄ miraculoꝝ operationis. Dicit. n. Aug. 22. de ciui. dei. beatū Stephanuꝫ innumeris miraculis corruſcaſſe: ⁊ mortuos ſex ſuis meritis ſuſcitaſſe: multoſq̄ȝ a varijs languoribus liberaſſe: de qbus diffuſius loquitur

ibi Aug.

ibi Aug. Tertia gloria quã beat⁹ Stephan⁹ assecutus est dicit plene beatificationis. hãc hʒ in regno celoꝝ deũ clare videndo tenendo atqʒ fruendo. Ibi factus est in pace locus ei⁹. Ibi possessionẽ hʒ opulentaʒ ꝛ plenã quibuslibet bonis. Ibi possidet aureolã: q̃ dat martyrib⁹ doctoribus ꝛ virginibus. Sic itaqʒ audiuim⁹ Stephanũ laborantẽ: intelleximus cũ xp̃m adiuuãtem: ipsum vo vincentẽ: cũqʒ nunc gloriosum colimus in regno celoꝝ: in quo xp̃s ipse benedictus viuit ꝛ regnat cũ omnib⁹ sanctis suis p infinita secula seculoꝝ. Amẽ.

In die sancti Joãnis euãgeliste. Sermo de eodem.

Fructus. 25. Jesus Joãnẽ diligit.

Dilectus meus mihi ꝛ ego illi Canti. 2. c. In collegio sanctoruʒ celi magnã gloriã possidet Joãnes euãgelista: cuius laudes vix lingua exprimere sufficit: qm̃ ex omni parte virtutũ suaꝝ preconia supabundant. Verũtamẽ qꝛ hodierna die ecclesia ipsius festũ celebrat nos deuotione qua poterimus de ipso verba facturi sumus: dicemusqʒ q̃ʒ dilectus atqʒ carus fuit dño nostro iesu christo sub vno fructu: q est. Jesus ioãnẽ diligit. Q̃d in ppositis verbis exprimit: cũ de ipso xp̃s dicit. Dilectus meus ꝛc̃. In quibus verbis tria mysteria huius ardentissime dilectionis erunt nobis cõtemplanda.

Primũ dicit rationis.
Secundũ dicitur ostensionis.
Tertiũ dicitur cõclusionis.

Q̃d rationibus pbatur Joãnem a xp̃o singulariter fuisse dilectum.

Capitulũ. .I.

Primũ mysterium dicit rationis. In quo cõtemplari libet: cur xp̃s fili⁹ dei Joãnẽ euangelistã ita dilexit. Rñdetur vt de ipso singulariter dicit: q fuerit dilect⁹ discipulis iesu. Nã Joh. 13. habet. Erat recũbens vnus ex discipulis ei⁹ in sinu iesu: quẽ diligebat. Et Joh. 2. Venit ad Symonẽ Petrũ: ꝛ ad illũ discipulum queʒ diligebat iesus. Et. 12. c. Cõuersus Petrus vidit illũ discipulum quẽ diligebat iesus sequentẽ. Aug. super hoc verbo ait. Seipsum dicit discipulũ quẽ diligebat iesus: qꝛ ipsum pre ceteris familiarius diligebat. Deqʒ etiã cantat ecclesia: ꝛ sumitur de dictis venerabilis Bede. Hic est Joãnes q privilegio amoris pcipui ceteris altius a domino meruit honorari. Et dicimus q triplici ratione xp̃s ita diligebat Joãnem.

Primo ratione fraternitatis.
Secũdo ratione etatis.
Tertio ratione virginitatis.

Primũ eũ diligebat ratione fraternitatis qꝛ erat sibi frater ex eadem stirpe natus. Nam vt colligitur ex dictis sanctoꝝ patrũ. Anna tres filios habuit: scilicet Mariã matrem domini: et Mariã iacobi: ꝛ Mariam Salome. De Maria iacobi geniti sunt Jacobus minor. Symõ cananeus. Judas Thadeus: qui fuerũt apostoli: ꝛ Joseph qui cognominatus est iustus. De Maria salome natus est Jacobus maior ꝛ Joãnes euangelista. Unde fm Franciscuʒ de maronis colligitur hec veritas q Joannes euangelista habuit triplicẽ germanitatẽ ad xp̃ʒ pro eo q mater domini habebat tãtã germanitatem sola ad filiũ suum: quantã habent pater ꝛ mater in alijs: eo q corporalẽ substantiã totam filio suo dedit in qua germanitas radicatur: eo q de substantia virginis christus fuit totaliter formatus. Et ideo tantũ fuit ei germanus beatus Joãnes ex parte solius matris: quantuʒ si christus fuisset ex vtroqʒ parente. Et si dicatur nõ est veꝝ q christus magis dilexerit Joãneʒ q̃ʒ alios apostolos: qꝛ Joh. vlt. xp̃s dicit Petro. Symon Joãnis diligis me. Et ipse. Tu scis domine: qꝛ amo te. Et xp̃s magis diligit eos: qui eũ magis diligunt. Ergo magis dilexit Petruʒ q̃ʒ Joãneʒ. Quod etiã ex textu apparet: qꝛ Petro cõmisit ecclesiaʒ gubernandã. Ad hoc dicere possumus fm Aug. sup iohã. q est dilectio in signo exteriori: ꝛ est dilectio in effectu interiori. Si loquamur de dilectiõe primo modo: magis diligebat iesus ioãnem quia maiorẽ ei exhibebat familiaritatem. Si autẽ q̃ʒ tum ad effectũ interiorẽ qui est effectus gratie: sic diligebat Petruʒ: qꝛ maius munus gratie ei exhibebat. Et hec est ratio quare per Joãnẽ ꝛ Petruʒ duplex vita significatur: p Petruʒ vita actiua que trãsit: per Joanneʒ vita cõtemplatiua que pmanet. Unde Petro dictum est Sequere me. De Joãne vero dicit. Sic eum volo manere. Et qꝛ actiua est laboriosior ꝛ fructuosior: contemplatiua vero purior ꝛ iocundior: ad significandaʒ huius vite duplicẽ differentiam familiarius se domin⁹ exhibebat Joãni q̃ʒ Petro. Ex hoc dicit Aug. q Petr⁹ erat melior: sed Joãnes erat felicior. Verũ autem

aliter respondet. d. ꝙ Petrus dilexit feruentiꝰ ꝛ ideo diligebatꝰ fortiꝰ. Ioānes vo dilexit dul/ cius: ꝛ ideo diligebatꝰ familiarius. Alij aūt di/ xerunt ꝙ Petrus magis dilexit deū in primo ꝙꝫ Ioānes. Ioānes vo magis dilexit deuꝫ in se ꝙꝫ Petrus. Unde Petrꝰ recepit curā regi minis: ꝛ ex hoc habuit maiorē gloriā ad laborē actionis. Ioānes aūt habuit efficaciorē gratiaꝫ ad quietē cōtemplationis. Fuit ergo vterqꝫ di/ lectus a xp̄o: cū de Ioāne modis p̄dictis dicatꝰ ꝙ a xp̄o singulariter diligebatꝰ. Sꝫ aliqs dicere posset. Videtꝰ mihi ꝙ Petrus apostolus fue/ rit xp̄o amplius amicus: ꝛ ꝙ magis xp̄s ipsuꝫ dilexit. Et hoc pꝛobo tali ratione. Quādo aliqs homo hꝫ facere aliqđ magnū iter: si est bene sa/ piēs: ipse cōmittit rem sibi magis charā maiori ꝛ meliori amico queꝫ habeat in mūdo. Sꝫ ille qui est fons sapientie verbum dei in excelsis. s. dn̄s iesus quādo iuit in celū: ipse cōmisit reꝫ sibi magis charā quā in mundo haberet. s. sanctaꝫ matrē ecclesiā: pro qua de celis descendit: ꝛ mo ri voluit Petro: quādo dixit ei. Tu es Petrꝰ ꝛ sup hāc petrā edificabo ecclesiā meā Math. 16. Et quodcūqꝫ ligaueris sup terrā erit ligatuꝫ ꝛ in celis. Et tibi dabo claues regni celoꝝ. Er go videtꝰ ꝙ beatus Petrus fuerit melior ami/ cus quē christꝰ habuerit. Ad istaꝫ rationē ego respondeo ꝛ dico ꝙ dn̄s noster iesus xp̄s ꝯmē dauit ecclesiā suā meliori mō beato Ioanni ꝙꝫ Petro. Et ratio ē ista. Uos scitis ꝙ nihil aliđ est ecclesia ꝙꝫ cōgregatio fideliū omniū xp̄iano ruꝫ: sed tpe passionis xp̄i tota fides xp̄iana de/ fecit in omnibꝰ ꝛ remansit solū in virgine glo/ riosa. Unde ipsa sola fuit tunc sancta mater ec/ clesia. Et ista cōmendata fuit beato Ioh̄. Er/ go maior ꝛc̄. Itē videtꝰ fuisse maior alia ratione In euāgelico fit cōparatio inter statū vginita/ tis ꝛ matrimonij. Et dicit euangelista ꝙ est tā ta differentia: quāta est inter centum ꝛ triginta. Beatus Petrus habuit vxorē ꝛ filiā: beatus aūt Ioānes fuit vgo purissimus. Et ideo tan ta differentia videtꝰ esse inter eos: quāta est in/ ter centū ꝛ triginta. Sꝫ diceret aliquis. Est ne maior Ioāne baptista. Ioānes baptista fuit vir go purissimus: fuit germanus christi: fuit san/ ctificatus: fuit pꝛpheta ꝛ plusqꝫ pꝛpheta: fuit mar tyr. Ipse ē de quo saluator ait. Inter natos mu lierꝝ nō surrexit maior Ioāne baptista. Quid dices ad istas magnas p̄rogatiuas. Rn̄deo ꝛ dico ꝙ Ioā. euāgelista habuit excellenter om/ nes istas p̄rogatiuas. Si vis dicere ꝙ Iohā. baptista fuit vgo: ꝛ iste euāgelica Ioānes fuit virgo mente ꝛ corpore: ideo dn̄s vocauit eū de nuptijs: ꝛ pꝛpter excellenteꝫ vginitatē christus in cruce positus ipsi matrē cōmendauit: ꝛ in si gnū huius maxime vginitatis dn̄s nō p̄misit corpus eius in feruentis olei dolio destrui nec corrumpi: nec post mortē eius vermibꝰ ꝛ terra putrefieri. Si vis dicere: baptista fuit germa/ nus xp̄i: dico ꝙ Ioānes euangelista excessit eū in vno gradu: qꝛ Ioānes euāgelista fuit filius sororis beate vginis Marie. Sꝫ beatus Ioā nes baptista fuit filius Helisabet cognate eiꝰ. Si vis dicere ꝙ Ioānes baptista fuerit sancti/ ficatus in vtero: dico ꝙ licet Ioānes euāgelista nō fuerit sanctificatus in vtero: tamē ibi Ioā/ nes baptista recepit semel spiritū sanctū: sꝫ bea/ tus Ioānes euāgelista recepit ter cū alijs apo/ stolis. Si vis dicere ꝙ Ioānes baptista fuerit propheta ꝛ plusqꝫ pꝛpheta: dico ꝙ Ioānes euā gelista fuit pꝛpheta: sicut apparet i Apoca. quā do pꝛphetauit multa q̄ ventura erant septē eccle sijs q̄ sunt in Asia: ꝛ multa alia q̄ sunt ventura Fuit etiā plusqꝫ pꝛpheta: qꝛ habuit nobiliꝰ offi/ ciuꝫ ꝙꝫ si esset pꝛpheta. Si vis dicere ꝙ Ioā/ nes baptista fuit martyr: dico etiaꝫ ꝙ Ioānes euāgelista fuit martyr. Ita dicit beatus Aug. in quodā sermone beati Ioānnis euangeliste: q incipit. Postulat autē mater filioꝝ Zebedei cū errore mulicbri. Intelligens christus p̄ces eiꝰ ex filioꝝ descendere voluntate ait. Potestis bi bere calicē quē ego bibiturus sum. Per calicē in scripturis diuinis passionē intelligimꝰ: vt ē illud. Pater si possibile est transeat a me calix iste. Et in p̄s. Quid retribuā dn̄o pro omnibꝰ q̄ retribuit mihi. Calicē salutaris accipiā. Sta/ timqꝫ infert: qs est iste calix. Preciosa in ꝯspe ctu dn̄i mors sanctoꝝ eius. Possumus rn̄de/ runt illi. Quibus christus. Calicē qdē meū bi betis: sedere autē ad dexterā ꝛc̄. Aug. Queritꝰ q̄stio: calicē martyrij filij Zebedei: videlicet Ia cobus ꝛ Ioānes biberūt: cū scriptura tn̄ narrat apostolū Iacobū ab Herode capite truncatuꝫ. Ioāneꝫ autē pꝛpria morte finisse. Sꝫ si legimꝰ historias ecclesiasticas: in qbus refertꝰ ꝙ ipse pꝛ pter martyriū fuit missus in feruentis olei do/ lio: ꝛ pro suscipienda corona christi athleta pre/ cesserit: statimqꝫ cū delegatus in pathmos insu lam sit: ꝛ venenū biberit: videbimus martyrij animū nō defuisse: ꝛ bibisse Ioānē calicē con/ fessionis: lꝫ psecutor nō effuderit sanguinē. hec Augustinꝰ. Demū ille gladius passus christi i

qui ptrāsiunt

qui ꝑtransiuit animā Marie: ꝑtrāsiuit animaȝ Joānis euāgeliste: vt dicunt aliq sancti. Sed qd dices ad vbū christi quando ipse dixit: inter natos mulierꝝ ꝛc̄. Respondeo ꝛ dico ſm q̄ dicit quedā glo. q̄ in hoc nō preferē patriarchis ꝛ ꝓphetis ꝛ cūctis hoibus: sed equalis ceteris sanctis ondit̄. Vel aliter dicendū ē: q̄ xp̄s fecit cōpatōem ad scōs q precesserūt: ꝛ ideo dixit nō surrexit. i. nullus maior precessit: sed nō negauit quin equalis. Vel ēt dicitur q̄ nō fecit cōpatōem ad sanctos q sequi debebāt: ꝛ iō nō dixit: nō surget maior: q̄ Joānes euāgelista debebat exurgere equalis. Quis istoꝝ duoꝝ sit maior vel minor: nō debemus curare: sicut pȝ ꝑ quoddā miraculū: quod in vita bti Joannis baptiste legit̄: vbi habet̄ q̄ erant duo doctores theologi quoꝝ vnus Joānem baptistam: alter euāgelistā preferebat. Tandē super hoc disputatōe ꝓposita quilibet valde sollicitus erat auctoritates ꝛ efficaces rōes inuenire: qbus suum Joānē posset preferre. Adueniēte aūt disputatōis die: qlibet sanctoꝝ emulatori suo apparuit eiq̄ȝ dixit. Bene cōcordes sumus in celis: de nobis nō disputetis in terris. Tunc illi sibi ad inuicē hoc in populo publicauerūt: ꝛ deū bene dixerūt. Dicam⁹ ergo Joannē euangelistam singulariter inter alios fuisse dilectū. Secundo diligebat xp̄s Joannē rōe etatis: q̄ in etate tenera mūdo spreto secutus ē xp̄m. Erat qppe adolescēs: ꝛ a xp̄o fuit vocatus ad sui imitāda vestigia. De cuius vocatōe dicit Nico. d' lira in ꝓlogo in Joannē: q̄ tripl'r Joannes fuit vocatus. Primo ad xp̄i aliq̄leȝ noticiā. Nā vt habetur a Joāne. 1. c. quādo Andree petēti: rabbi vbi habitas: respondit iesus: veni ꝛ vide. Erat cū ipso Joānes euāgelista. Qui seq̄ntes xp̄ȝ venerūt ꝛ viderūt vbi maneret sicut hospes: ꝛ manserunt apud illū illo die. Secūdo fuit vocatus ad xp̄i familiaritatem. Et de hac vocatōe dicit Hieronymus in ꝓlogo suo sup Joannē. Hic est Joannes euangelista vnus ex discipulis dn̄i q vgo a deo ē electus: quē de nuptiis volentē nubere vocauit dn̄s. Tertio fuit vocatus ad apostolatum: quādo relictis retibus ꝛ patre cum fratre suo secutus ē christum Math. 4. Ambulans iesus iuxta mare ꝛc̄.

Tertio diligebat xp̄s Joānem rōe sue vginitatis. Placent. n. dn̄o nostro iesu xp̄o q in matrimonio regulate viuūt: sed multomagis placēt ei q continētiam seruāt. Super oēs tamen grati sūt illi qui mēte ꝛ corpore vginitateȝ amplectūtur. Quod videt̄ nostrā ꝓpriam naturā excellere ꝛ superare: q̄ inqt Hiero. ad sacras vgines de continentia vginali. Grande ē ꝛ imortale: ꝛ pene vltra nostrā corporeā nām superare luxuriā ꝛ cōcupiscentie flāmam adolescentie facibus estuātem omni vtute restringere nostri gemitus oblectatōes excludere: viuereq̄ȝ cōtra humani generis legē: despicere cōiugii solatia: dulcedinē cōtēnere liberoꝝ: ꝛ queciiq̄ȝ presentis vite cōmoda sunt pro nihilo spe future btitudinis cōtempsisse. hec ille. Cum itaq̄ȝ Joānes adolescēs xp̄m fuerit secutus ꝛ vgo afficiebat̄ ei xp̄s qui puritateȝ diligit. Quo exemplo iducimur: vt ꝛ nos q̄ȝ citi⁹ possumus xp̄m velim⁹ sequi. Quid dormim⁹. Quid sumus iertes cum audim⁹ Joannē a xp̄o dilectū Curramus vt diligamur ab illo: q̄ nisi dilexerit nos nihil nobis ꝓderit qd̄cūq̄ȝ tpale bonuȝ in dilectōe quoq̄ȝ sua cōsumatur omnis felicitas. Ille eteni sapiēs ē: ille magn⁹: ille deniq̄ȝ gloriosus: qui ita viuit: vt a christi amore non excludatur.

Quod christus ostendit dilectionem: quam habebat erga ioannem. Capitulum .2.

Secūdum mysterium contemplanduȝ. dicitur ostensiōis. Voluit nāq̄ȝ dominus noster iesus xp̄s ostendere dilectionē erga ioannē in hac vita maxime quantum ad tria. videlicet.

Primo q̄ȝtum ad ꝓfessionem.
Secūdo q̄ȝtum ad conuersationem.
Tertio q̄ȝtum ad cōmendationem.

Primo ostendit xp̄s iesus dilectōem suam erga ioannem: q̄ȝtum ad ꝓfessionem: q̄ sublimauit eū ad gradus multiplices ecclesiastice dignitatis. Nam vt inqt apostolus ad Eph. 4. c. Dedit xp̄s quosdā qdem apostolos: quosdā aūt ꝓphetas: alios tamen euāgelistas: alios aūt pastores ꝛ doctores. Sed ioānes fuit apl's: vt pȝ Math. x. c. Fuit ꝓpheta sicut notat̄ Apoc. 1. c. sicut ipse ait. Beatus q audit ꝛ legit verba ꝓphetie huius: ꝛ seruat ea q̄ in ea scripta sunt. Fuit euāgelista: sicut apparet in euangelij descriptōe. Fuit ēt doctor predicādo ꝛ discurrendo per asiam: ꝛ demū scribendo epl'as suas canonicas. Scd̄o ostendit xp̄s dilectiōem erga ioannem in cōuersatiōe. Hic nāq̄ȝ fuit qui cuȝ Petro ꝛ iacobo xp̄ȝ vidit trāsfigurari. Mat. 17. Secūdo fuit hic in puelle resuscitatōe: ita legitur Marci. 5. c. q̄ princeps accessit ad euȝ ꝛ adorabat eū dicens. Domine filia mea mōdo

dẽfuncta eſt: ſed veni ⁊ impone manũ ſup̱ eã
⁊ viuet. Reſpondit ei ieſus dicẽs. Noli time/
re. Et cũ veniſſ ad domũ principis ſũpſit Pe
trũ Jacobũ ⁊ Joannẽ: ⁊ patrẽ ⁊ matrẽ puelle.
⁊ ait illi. Surge. Et confeſtiꝫ ſurrexit ⁊ ambula
uit. Tertio hic fuit ẽt in ſua acerbiſſima paſſiõe
Math. 26. Aſſumpto Petro ⁊ duobus filijſ
zebedei cepit cõtriſtari ⁊ meſtus eẽ dicẽs. Tri
ſtis ẽ anima mea vſqꝫ ad mortẽ. Hic ẽt fuit q
tp̱e cene recubuit in ſinu ieſu: ibiqꝫ obdormiuit
In qua dormitõe reuelata ſũt ei ſecreta celeſtia
de qbuſ poſtea ipſe dicebat prima ſua canonica
I. c. Quod fuit ab initõ qđ audiuimus ⁊ quod
vidimus: ⁊ manus noſtre cõtrectauerũt de ver/
bo vite. Ubi ſcđm quoſdã habemus dicere: ꝙ
Joannes vidit deũ per eſſentiã in hac mortali
vita. Quod cõfirmatur: qꝛ ei fuit reuelatũ my
ſteriũ generatõis eterne: quam nullus cogno/
ſcere põt. ⁊c̃. Secũdo qꝛ fuit ei reuelatũ myſte
riũ incarnationis: quod notaṫ ad vbi ꝓprieta/
tẽ: ⁊ ita a diuinitate ſub propria rõc. Quod ex
p̃ſſit Joannes in canonica dicens. Nos vidi
mus ⁊ teſtificamur: quãdo pater miſit filiũ ſuũ
ſaluatorem mũdi. Et Jo. I. Uidimus gl'iam
Sed actus beatificus nõ poteſt cognoſci: niſi
cognoſcatur illud in quo ẽ: ſicut Stephan⁹ nõ
potuit videre xp̃m eẽ ad dexteram dei: niſi vi/
deret deũ. Tertio oñdit xp̃s erga Joãnẽ dile
ctõem ſuam q̃ꝫtum ad cõmẽdatõem: qñ moriẽl
in cruce: ⁊ audiẽs ſuam matrẽ flentẽ ⁊ lachry/
mantẽ cõmẽdauit eam ſuo dilecto Joanni di/
cẽs. Ecce mater tua. O q̃ꝫ dignũ fuit hoc priui
legiũ Joãni conceſſum. Nam ſi bene cõſidere
mus: videbat xp̃s vginẽ matrẽ ſuam paup̱cu
lam deſolatã ⁊ merore cõfectam. Nã clamabat
querula voce ad filiũ dicẽs. O fili mi dulciſſi/
me. O fili mi amãtiſſime. O fili mi dilectiſſi/
me. Uideo te in cruce deficientẽ: ⁊ ego orbata
tanto filio quo ibo. Ad quẽ confugiam. Quis
mihi auxiliũ dabit ⁊ conſiliũ in tam ieſtimabi/
li pena. O fili mi domũ nõ habeo: pecunias ñ
poſſideo: diuitias nõ teneo. Tu mihi theſaur⁹
eras: ⁊ ecce in cruce morieris. Amici tui om/
nes dereliquerũt te. Quis mihi mitigabit dolo
rẽ meũ. Cui me dimittis. O fili ſapiẽtiſſime re
ſponde mihi. Ego mater tua. Ego te in vtero
meo portaui. Ego te paui lacte meo. Ego te te
nui brachiis meis: ⁊ nũc factus es mihi alien⁹
Latroni locutus es: ⁊ mihi qđ dicis. Loquere
fili loq̃re afflicte matri tue Marie. Audi o Jo
ãnes: quid de te loqtur xp̃s. Mulier igr̃ ecce fi
lius tuus. Et tu Joãnes vide matrẽ tua. Tibi
eam cõmẽdo. Tu illam adiuua: ei aſſiſte in tri/
bulationibus ſuis. Non habebat xp̃s in mun
do quẽq̃ꝫ chariorem ſua matre: ⁊ eã vt diximꝰ
ioanni benigniſſime cõmẽdauit.

Quod Joãnis amor a chriſto feliciter eſt cõ
cluſus. Capitulum .3.

Tertiũ myſterium principale dicitur cõ
cluſionis. Amor quidem ad ioannem
euangeliſtã feliciter ẽ concluſus. Quẽ
chriſtus voluit triplici priuilegio decorare in
hac mortali vita dum viueret.
Primum dicitur miraculorũ corruſcationis.
Secundum dicitur admirande conſũmatõis.
Tertium dicitur superne glorificationis.

Primũ priuilegium dicitur miraculorum
corruſcationis. Ipſe enim multa miracula ope
ratus eſt. A Dominiano nanqꝫ crudeliſſimo
ad vrbem vocatus: in qua in feruentis olei do
lio miſſus: inde illeſus exiuit: a quo fuit in exili
um relegatus. Hic Domitianus vt de ipſo di
dicimus ſecundum Suetonium Eutropium
Horoſium ⁊ Judam libro de temporibus. fu
it Ueſpaſiani filius ⁊ frater iunior Titi. Qui
mortuo Tito in imperium ſublimatus eſt: ⁊ in
principio oſtendit ſe moderatum valde: diſſi/
mulans diligere ſtudia poetarum: ⁊ reficiens
bibliothecas. Et ita videbatur horrere cedes:
vt nec boues immolari mandauerit. Sed in fi
ne ſeuerus apparuit. Nam ſenatores nobiliſſi
mos ⁊ multos conſulares ſuos occidit. Et ſe/
cundum Euſebium libro. 3. eccleſiaſtice hiſto
rie perſecutus eſt chriſtianos ⁊ iudeos. Et ſe/
cundum Horoſium ſe deum ⁊ dominum per
miſit appellari: ⁊ in cunctis ſuarum primordi/
is litterarum dicebatur. Deus ⁊ dominus ve
ſter Domitianus. Qui propter odium tandẽ
a cubiculariis ſuis occiſus eſt vulneribus: an
no etatis ſue quadrageſimoquinto. Quo mor
tuo ſanctus ioannes epheſum remeauit. Ubi
Druſianam ſuam deuotam ſuſcitauit. Ubi
Cratonem philoſophum ⁊ duos iuuenes qui
mundum contempſerant: ad fidem chriſti re/
duxit: propter gemmarum fractarum integri/
tatem. Ubi iuuenem qui mortuus efferebatur
ad vitam redire imperauit. Et non ſolum in
Epheſo: verum etiam per totam aſiam multa
miracula eſt operatus virtute diuina: ſicut dif/
fuſius patet in ſua legenda. Secundum priui
legium dicitur admirande conſũmationis.
Mirabiliter enim curſum ſuum conſũmauit.
Nam cũ

Nam cum esset .88. annorum apparuit ei do/minus dicens. Veni dilecte mi. Qui die do/minico predicauit vsque ad magnam partem. diei: demumq; in foueam descendit: super quam tanta lux emicuit: q nullus ibi respicere pote/rat. Recedente vero lumine: fouea impleta manna inuenta est. Vbi difficultas oritur apd plurimos: si Joannes fuit mortuus. Et dixe/runt aliqui q non est mortuus: sed dormit in sepulchro: hoc accipientes in signum: q in se/pulchro suo videtur quedam scaturicies man/ne per modum ebulitionis surgere. Et dicunt q hoc causatur ex vita eius. Sed Augustin⁹ hoc improbat: quia hoc non esset ioannis priui legium: sed magis detrimentum: si tam diu di uina fruitione retardaretur aliis apostolis i glo ria existentibus. Alii vero dixerunt q ioānes non est mortuus: sed cu; Enoch ⁊ Helia trās latus est in paradisum. Hoc autem videtur es se falsum: quia scribitur ad Heb. 9. c. Statutū est homini semel mori. Nec virgini gloriose concessum non mori. Quidam enim dicunt: q est mortuus: tamen sine dolore: sicut fuit si ne corruptione carnis. Quod videtur senti/re Hieronymus in prologo in ioannem ⁊ in Apocalypsim: vbi ait. Hic est ioānes q sciēs superuenisse recessum: conuocatis discipulis i Epheso post multa signorum experimenta in de fossum descendens sepulture sue: locutione facta reddidit spiritum: tam extraneus a dolo re sue mortis q̄ a corruptione carnis fuit alie nus. Et si dicatur q christus dixit Petro de ioanne. Sic eum volo manere. vnde exijt ser mo inter fratres q discipulus ille non moritur Secundum Aug. est dicendum q christus re spondit ad verba Petri petentis habere ioan nem socium in passione ⁊ martyrio dicēs. Sic eum volo manere donec veniam: non ad iudi cium in fine: sed ad vocandum eum in gloria; celestem ab huius mundi statu. Tertium pri uilegium dicitur superne glorificationis. in ce lesti nanq; curia copiosam esse ioannis gloria; omnes cognoscere possunt qui sciunt gloriam esse meritis correspondentem. Et nē multa di camus: ioannes euangelista non in infimo or dine ⁊ gradu est sanctorum collocatus: verum etiam ipse est qui propter amorem inter seraphi ardentes habitare creditur. Si ergo felix ⁊ be ata dilectio est: que ioannem ad gloriam ac dul cedinem vsq; perduxit: ipsius exemplo vt chri stus nos diligat studeamus: qui est benedictus ⁊ laudabilis per infinita secula seculorum. Amē.

In festo innocentum. Sermo p eisdem.

Fructus. 26. Innocentes pro christo occidūt.

a **Ccipe puerum** ⁊ matrem eius ⁊ fuge in egyp tum. Angeli ad ioseph loquen tis verba sunt ista. Math. 2. c. Iniquitas Herodis impij et crudelis christum iesum in cuna vagientē per sequi vt occideretur curauit. Quod se implere credens ne deciperetur non solum super chri stum vt ipse interficeretur effudit iram suam: sed etiam super alios paruulos innocentes: quorum solennitas celebrata est in ecclesia. Vbi mens deuota intueri debet quanta sit ob ligatio rationalis creature ad filium virginis diligendum qui in qualibet etate sua pati pro nobis dignatus est. Quamobrem in presenti sermone recensere debemus ea que de fugatio ne ⁊ eius peregrinatione in egyptum: ⁊ puero rum occisione euangelica historia testatur sub vno fructu qui est. innocentes pro christo occi duntur. De quo tria principaliter occurrūt cō templanda.

Primum est innocētis iesu elongatio ex ange lica monitione.

Secundum est Herodis nequitia ex paruulo rum necatione.

Tertiū ē occisorum merita ex remuneratione.

Quod monitus ioseph per angelum cum ie su ⁊ Maria fugit in egyptum.

Capitulum primum.

p Rimu; mysterium contemplandum dicitur innocentis iesu elōgatio ex an/gelica āmonitiōe. De quo in textu euā gelij scribitur. Angelus domini apparuit in somnis ioseph. ⁊c. Vbi tria dubia possunt oc currere.

Primum ē an aliquis angelus deputatus fue rit ad custodiam christi.

Secūdum ē quare christus illo tempore mori recusauit.

Tertiū ē cur i sua fuga egyptū petere voluit.

Ad primu; dubium videtur a quibusdam dicendum q christus ad sui custodiam angelū habuit. Multa enim in scripturis inueniūtur ex quibus facile hoc colligi potest. Nam Lu ce. 2. c. habetur q angelus nūciauit xpi natiui tatem: q potuit eē āgel⁹ ad sui custodiā deputat⁹ Et ibidē. 22. Ecce appuit ei angelus dn̄i cōfor

tans eum. Ubi Beda ait. In testimoniū vtri
usq3 nature angelum eum confortasse: ⁊ ange
lum ei ministrasse describitur. Jesus xp̄s s̄m
humanā3 naturam ⁊ passibilitatis statum fuit
paulo minus ab angelis minoratus: vt d̄clarat
magister in primo sniaꝝ di. 16. Unde q̄ztū ad
hoc angelico videbatur indigere p̄sidio. An/
gelicam custodiam deus fecit ad anime digni/
tatem s̄m Hieronymuz super Math. 18. c. q
dicit. Magna q̄ppe est dignitas aīmarum: vt
vnaqueq3 ab ortu natiuitatis sue habeat ange/
lum ad sui custodiā deputatū. Aia aūt xp̄i cum
sit nobilissima: non d3 tanta dignitate priuari.
Que tamen omnia: ⁊ si videntur conclud̄e ve
ritatem: tamen falsa sunt: q2 non habuit xp̄us
angelum ad sui custodiam deputatum s̄m do/
ctores in. 2. di. xi. vbi ar. 1. q. 3. beatus Boñ.
rōem assignat. Quia nec demōes eu3 poterāt
opprimere per violentiam corporis diuinitati
vniti: nec poterant allicere affectum per blandi
tias: plenitudine gratie confirmatum. Ideo
xp̄s non indigebat angelo bono: nec q̄ztu3 ad
defensionem corporis: nec q̄ztum ad eruditio/
nem ratōis: nec q̄ztum ad excitatōem affectio/
nis. Non solum autem xp̄s non indigebat: s3
nec ei ēt competebat. Custodia. n. in custodiē/
te respectu custoditi dicit presidentiam quādā3
Et q2 angeli xp̄o domino subiiciebātur: iō nul
lum officiū p̄sidentie ipsius iesu xp̄i eis admit
ti debebat. Quicq̄d aūt de scripturis allegatu3
ē: de angelis administrātibus ⁊ custodientib9
⁊ seruiētibus ipsi xp̄o: nō de presidentibus ē i
telligendum. Nūq̄3. n. ita minoratus est xp̄us
ab angelis: vt aliquis angelus auderet ei presi
dere: cū ita bene sit adorandus xp̄s in cruce ⁊ i
sua ifirmitate sicut ⁊ in sua v̄tute. Cum v̄o di
cebatur ꝙ angelica custodia fuit ad homis di/
gnitate3: dicendū ꝙ custodiri ab angelis ita di
cit dignitatem in aīa respectu aliaꝝ creaturarū
que non cōmittūtur angelice custodie: vt tamē
dicat imperfectōem respectu beatoꝝ: qui aliēa
custodia nūq̄3 egent. Et anima xp̄i ab instanti
sue conceptionis erat p̄fecte beata ꝙ angelum
custodientem non debebat habere: sed bene mi
nistrantem. Quod non in vno tm̄ sed in pluri
bus locis manifestu3 est sicut p3 Math. 4. ubi
dicitur ꝙ ministrabant ei angeli. In obsequiū
ergo xp̄i angelus apparuit in somnis ioseph.
Sed adhuc v̄satur in dubiu3 animus. Q2 ap
paruit angelus zacharie: apparuit v̄gini glori
ose: apparuit pastoribus dum vigilarent. Cur
ioseph apparuit in somnis. Ad hoc respondet
Crisostomus in omelia dicens. Nō apparuit
manifeste sicut pastorib9: q2 valde fidelis erat.
Pastores indigebāt q̄si rudes. Uirgo idigu
it quasi ab angelis instruēda. Sil'r zachari/
as indiguit ante cōceptōem prolis miraculi vi
sione. Hec ille. De hoc Remigi9 assignat rō
nem moralē: ⁊ dicit. Per hoc ꝙ angelus ap/
paruisse in sōnis dr̄ mystice designat: quia il/
li qui a curis terrenis ⁊ secularibus negociis re
quiescūt: p̄frui angelica visione merentur. hec
ille. In hac app̄itōe notanda sūt v̄ba angeli q
dicit. Surge ⁊ accipe pueꝝ ⁊ matrē eius: ⁊ fu
ge in egyptū. Quia vt dicit Crisostom9 super
Math. nō p̄pter matrē puer natus ē: sed pro/
pter puerū mater sep̄ata ē. Et s̄m Hilariū: cū
euangelista desponsatā eā vocauit iusto con iu
ge nūcupauit: sed post partū mater iesu ōndit:
vt queādmodū deputaretur Marie in v̄gini/
tate coniugiū: ita venerabilis ostenderet ei9 in
iesu matre v̄ginitas. Ad secūdu3 dubium re
spondet Augustinus in questionibus noui ⁊
veteris testamenti. vbi ait. O ia p̄priis locis ⁊
t̄pibus gessit saluator. Cum ergo xp̄s mori dis
poneret pro hominibus: differre voluit vsque
ad trigesimūtertiū annum etatis sue: tū vt illo
t̄pe itermedio v̄bo pariter ⁊ exemplo instruēt:
tum vt v̄itatem vtriusq3 nature isinuaret oib9
tum vt dilectionem suam ardenter ostenderet:
q2 vitam suam pro nobis dedit: qn̄ erat in p/
fectissimo statu. Ad tertiū dubiū rn̄det euāge
lista cum dicit: ꝙ in egipto xp̄s mansit vt iple/
retur quod dcm̄ est per p̄phetā3. Ex egipto vo
caui filiū meum. Aug. in quodam sermone de
epiphania dicit. Moyses aliquando in egypto
clauserat diē: illuc xp̄s adueniens sedentib9 in
tenebris reddidit clarissimam lucē. Q ō vtiq3
verum esse ostendit magister in hystoria sco/
lastica. Nocte enim illa xp̄s cu3 matre intrauit
egyptum: qua precepto suo exiuerant filii israel
vt sicut nō fuit domus in qua primogenit9 nō
iaceret mortu9 angelo p̄cutiēte: sic ipso ingredi
ente nō fuit templū in quo idolum nō corrueri
Quod Esaias predixerat. 19. c. Ecce domin9
ascēdet super nubem leuem: ⁊ igredietur egy/
ptum ⁊ mouebūtur simulacra egypti a facie ei9
Hāc p̄uinciā cōmēdat hysidorus quartodeci
mo ethimologiarū dicens: eam esse que prius
aerea dicebat. deinde egypt9 vocata ab egyp/
to Danai fratre ibi regnāte. Hec ab oriete si/
ne fine ⁊ rubro mari coniuncta ab occasu. Li/
biam habet

byam habet: a septētrione mare magnuȝ: regio celi imbribus isueta: ꝛ pluuiaꝝ ignara. Nilus solus circūfluens cā irrigat: ꝛ inundatione sua fecundat: vnde multaꝝ terrarū partē frumento alit. Ceterorūȝ quoqȝ negocioꝝ adeo copiosa: vt impleat mercibus suis orbē terraruȝ. Hanc christus sibi elegit fouere etiaȝ vt ibi se esse monstraret futuꝝ. In egypto enim plus religio viguit ꝙȝ alibi. Si quis nunc ad egypti veniat solitudines: paradiso omni illā videret hereniuȝ digniorem. Et sic egyptus anachoritis: veluti astris celuȝ fuit adornata. Hec ille. Multa declaramus de christi fuga in egyptum. Sed pia mens nostra debet cōsiderare ꝙȝ dolenter audiuit mater Joseph sibi dicentē. O virgo dulcissima fugiamus repente: qr Herodes filiū tuū perdere querit. O quātus timor virgineā menteȝ inuasit: quātusue dolor cor benignissimum penetrauit. Puto enim ꝙ sine mora filiū i brachijs suscipiens lachrymantibus oculis cū Joseph sene puella cū paruulo desertū iter arripuerunt. Cōtemplare nūc anima mea quot noctes duxerunt insomnes: quot vicibus sitis estuauerunt ardore: quotiens ꝛ absqȝ cibo nocte inuigilauerunt in heremo. Compatere nūc anima dura creatori tuo pro te peregrinanti. Cōpatere ꝛ Joseph qui sollicitus erat ad inquirenduȝ per heremū: vt matris ꝛ filij necessitatibus occurreret pro viribus: ꝛ nō valebat. Compatere ergo virgini sacratissime que nunc terret: nunc pauet: nunc filiū inter vbera stringit: nunc faciē eius lachrymis rigat: nunc adorat: nunc etiam eius deflet penalitates. O impossibile esset excogitare: ꝙ supra hoc mysterio facta sunt: ꝛ multa alia que fiebant. Profecto si excogitarentur vix oculi a lachrymis cōtineri valerent.

Qō maxima ꝛ crudelis fuit nequitia Herodis cōtra xp̄m. Cap. .2.

Secundū mysteriū cōtemplandū dicit̃ Herodis astuta nequitia et puerorū necatione. De quo hodie tria consideranda sunt.

Primū dicit̃ differentia.
Secundū dicit̃ sufferentia.
Tertiū dicitur malicia.

Primum cōsiderandū dicit̃ differētia. Secundum enim historiaꝝ doctrinam tres fuerunt Herodes.

Primus dictus Herodes Ascalonita: sub quo dominus natus: ꝛ a quo pueri occisi sunt.

Secundus dictus est Herodes Antipas qui Joānem decollauit.

Tertius dictus est Herodes agrippa: qui Jacobum occidit: ꝛ Petrum incarcerauit.

Secundū cōsiderandū dicitur sufferētia. Nō enim Herodes eoipso quo delusus est a magis pueros occidi mandauit: sed post aliquod tempus. Quia vt dicit Nicolaus de lira: cū vellet omnes pueros de Bethleem interficere: ne puer sibi incognitus euaderet: impeditus ē ab executione huius facti: eo ꝙ a Cesare Augusto per epistolaȝ est citatus romā filioꝝ accusationibus responsurus. Eundo autē Romā et remanendo in curia: ꝛ reuertendo ad iudeā ꝑposuit annū ꝛ plus. Et ideo post fere duos annos ad regnū suum reuersus: ꝛ in regno cōfirmatus est: quādo sententiaȝ pro se contra filios habuit. Et tunc ꝑfecit necem pueroꝝ prius in mente conceptā. Tertiū cōsideranduȝ dicitur malitia. Quisnam explicet quāto dolo anim⁹ Herodis fuerit repletus: qui vt christuȝ perderet: nō soluȝ ipsum sed omnes pueros qui erāt in Bethleem: ꝛ in omnibus finibus eius a bimatu ꝛ infra. i. ab infantib⁹ duoꝝ ānoꝝ vsqȝ ad pueros quinqȝ annoruȝ mandauit occidi. Cui assertioni vere fidē facit: ꝙ quedā ossa Innocentum adeo grandia sunt: ꝙ pueroꝝ duos ānos habentiū esse nō possunt: nisi dixerimus corpora tūc maioris quātitatis fuisse. Quare autem Herodes ita mandauit: cū christus esset duoꝝ annoꝝ: ꝛ nō vnius anni tantuȝ: ꝛ vnius mensis: nec vnius diei: cuius etatis pueri interfecti fuit secundū primā opinioneȝ: nec trium annorum secunduȝ opinionē secundā. Respondet Augustinus in sermone de innocentib⁹. qr timebat ne puero cui sidera famulabantur paulo supra etateȝ vel infra species mutata esset: ꝛ sic tempus occultaret. Ideo videt̃ pueros a bimatu vsqȝ ad pueros vnius diei interfecisse. Tunc adimpletuȝ est qō dictuȝ est ꝑ Hieremiā ꝓphetam. Vox in rama audita est: ploratus ꝛ vllulatus multus. Rachel plorans filios suos. Vbi Hierony. ait. Quādo dicit̃ in rama: nō putemus nomē loci esse: q est iuxta Gabaa: sed rama excelsum interpretat̃: vt sit sensus. Vox i rama audita est: idest longe lateqȝ dispsa. Cui dicto cōcordat dictuȝ Crisostomi sup Matheū ꝙ ploratus fletus paruuloꝝ ostendit: vllulat⁹ autem matruȝ significat lamentuȝ. Et qō dicit̃ in euangelio. Rachel plorans filios suos: secūdum ꝙ dicit Nico. de lira interpretat̃ metaphorice: quasi merens sit Bethleeȝ r[illegible] sue se/

pulture: qꝛ ibi in sepulchꝛo est: vt habeť Gen. 35. Et hoc dicit Hieronymus sup Matheum Vbi ait. Queriť quomodo Rachel filios alterius tribus idest bethleem quasi suos ploꝛet. Respondebimꝰ bꝛeuiter: qꝛ sepulta sit iuxta bethleem in effrata ꝛ materni coꝛpusculi hospitiuꝫ nomen matris accepit. Siue quoniaꝫ Juda et Beniamin due tribꝰ iuncte erant: ꝛ Herodes pꝛeceperat nõ solum in Bethleem interfici pueros: sed in omnibus finibus eius. Vnde per occasionẽ Bethleem intelligimus, multos etiã de Beniamin fuisse occisos. Hec Hierony. O quale edictum irrationabile ꝛ crudele. o q̃ꝫ lugubꝛis ꝛ flebilis executio. O q̃ꝫ iniusta ꝛ iniqua occisio. Rapiebanť paruuli quidã a pectoribus matrũ: quidã in cunis iacentes: quidam blande parentibus alludenteſ: quidã vrbane in domibus perambulantes: ꝛ sine vlla pietate vľ pꝛoijciebanť ad muros: vel gladio: vel strictis in gutture manibꝰ suffocabanť. Vidisses tunc in terra iacere cadauera pueroꝝ. Vidisses nũc terraꝫ coopertã ꝛ madefactã sanguine pueroꝝ paruuloꝝ innocentiuꝫ. Vidisses matres ĩ qualibet domo sparsis crinibus pꝛopter taꝫ hoꝛrendum flagitiũ singultibus lachꝛymis ꝛ vllulatibus acclamantes. O quãta compassio animuꝫ audientiũ mouere debet in spectaculum adeo funestum ꝛ lugubꝛe: ꝛ cetera.

Quod inocẽtes merito passionis chꝛisti sũt remunerati. Capitulum. 3.

Tertiũ mysteriũ contemplanduꝫ diciť occisioꝛũ remuneratio. De p̃mio aũt istoꝛuꝫ sanctoꝛuꝫ apud nõnullos extiterunt varie sententie: quas omnes ad tres sententias reducemus.

Pꝛima diciť sententia falsa.
Secunda dicitur sententia debilis.
Tertia dicitur sententia vera.

Pꝛima sententia falsa est eoꝛum qui dicunt paruulos hos occisos nihil meruisse: eo ꝙ ĩ eis nondũ erat expeditus rationis vsus: nec voluntarie pꝛo chꝛisto patiebanť. Cõtra quos est auctoꝛitas ecclesie vniuersalis: que hos colit pꝛo sanctis: ꝛ in sanctoꝝ numero cõfitetur. Vnde Augustinus in sermone innocentum. Hodie fratres charissimi natale illoꝝ infantiũ colimꝰ: quos ab Herode crudelissimo rege ĩterfectos esse euãgelij textus eloquiť. Et ideo cũ summa exultatione gaudeat terra nostra: celestiũ militũ ꝛ tantaꝝ parens fecunda virtutũ. Ecce ꝓphanus hostis nunq̃ꝫ beatis paruulis tantũ ꝓdesse potuisset obsequio quantũ pꝛofuit odio. Nam sicut pꝛesentis diei festa manifestant: quantum cõtra beatos paruulos iniquitas abundauit: tãtuꝫ in eis gratia diuine benedictionis effulsit. Hec Augustinꝰ: qui in hoc etiaꝫ ſmone multa pꝛosequiť de gloꝛia istoꝝ sanctoꝝ. Ideo istorum falsa est opinio. Secũda sentẽtia est debilis. Nã vt inquit Tho. 2. 2. q. 124. fuerunt q̄dam qui dixerunt ꝙ in innocentibus acceleratus est vsus miraculose liberi arbitrij: ita ꝙ voluntarie etiaꝫ passi sunt. Q̃ď dictũ nullibi reperitur autenticuꝫ: ideo vbilibet tanq̃ꝫ debile acceptatur: quia vt inquit Hieronymus ad paulinum. Quod de scripturis auctoꝛitateꝫ nõ habet: eadem facultate cõtemniť qua ꝓbať. Tertia sententia est vera. De qua loquiť scũs Tho. vbi supꝛa: ꝙ martyrij gloꝛiã: quã in alijs pꝛopꝛia voluntas mereť: illi paruuli occisi dei gratia sunt assecuti. Nam effusio sanguinis ꝓpter chꝛistuꝫ viceꝫ gerit baptismi. Vnde sicut ĩ pueris baptizatis per gratiã baptismaleꝫ meritum chꝛisti operať ad gloꝛiaꝫ: sic in istis operatuꝫ est ad palmam martyrij obtinendã. Et hoc est q̃ď dicit Augustinus in quodã ſmone de epiphania quasi alloquens ad innocentes sic inquiẽs Ille de vestra coꝛona dubitabit in passione ꝓ chꝛisto: qui etiaꝫ paruulis baptismũ ꝓdesse nõ estimat. Nõ habebatis etateꝫ in qua passurum chꝛistũ crederetis: sed habebatis carneꝫ in qua pꝛo chꝛisto passuro passioneꝫ sustineretis. h ille Cum itaq̃ꝫ viderimꝰ hos paruulos felicissimoſ celicolas esse factos: qui pꝛopter chꝛistum passi sunt: eos veneremur: vt etiaꝫ pꝛo domino iesu chꝛisto simul cũ eis pati nõ timeamus: qui ꝑfecto laboꝛantes exaltat in fine: ꝛ beatos facit in gloꝛioso regno celoꝝ: in quo viuit ꝛ regnat ĩ secula seculoꝝ. Amen.

In sancto Siluestro. Sermo de dignitate sacerdotali.

Fructus. 27. Jesus sacerdotes appꝛobans.

Ecce sacerdos magnus qui in diebus suis placuit deo. Eccle. 44. Verba hec sumit ecclesia in cõmendatione beati Siluestri cõfessoꝛis in hodierna epistola recitata. Qui mũdum ineffabili sapientia multiplici varietate reꝝ creauit: ip̄e ecclesie sue sancte status diuersos mire disposuit: in quibus cõtemplari possumus candoꝛem sapientie sue pꝛoficere ad salutẽ: cũ ad illos vocati iuste

n iuste ac sancte operari conantur. Est tamē in ter ecclesiasticos gradus laude dignus & vere commendandus sacerdotalis ordo: qui vsq3 ad pontificalem potest ascendere celsitudinē. In qua qui normā debitam obseruare studet: deo placet: & gratus efficitur. Fecit hoc modo beatus Siluester qui a iesu christo in sancto contubernio est gloriose deputatus. Ad cuius commendatione3 in plenū sermone de ipso loquo/lentes: fructū nostrū proponimus consuetu3: q est. Jesus sacerdotes approbās. Vbi tria pulchra notari possunt de beato Siluestro a christo pbato: que qdem hec sunt videlicet.

Primū dicit sacerdotalis dignitas
Secūdum dicitur sacerdotalis sublimita.
Tertium dicitur sacerdotalis sanctitas.

Quod sacerdotalis dignitas excellentior est quacūq3 temporali dignitate.

Capitulum. primum.

Rimū priuilegium dicit sacerdotalis dignitas: quia de ipso dicit. Ecce sacerdos. Est enim sacerdotalis dignitas excellentior quacūq3 dignitate tpali. Quod pbare possumus tripliciter.

Primo ratione.
Secūdo auctoritate.
Tertio exemplo.

Primo pbare possumus ratione excellentiam sacerdotalis dignitatis. Que triplex pōt esse: videlicet.

Prima dicit significationis.
Secunda dicitur institutionis.
Tertia dicit conditionis.

Prima ratio dicitur significationis. Nam sacerdos secundū hysidorum. 7. ethimologiarum: idem est quod sacer dux: vel sacra dans. Ratio aute3 istius duplicis interpretationis secundum Thoma. in. 4. distin. 24. est quia per mysteriu3 sacerdotale sacerdos est medius inter deū & populū. Nam ipse diuina nunciat et ministrat populo: & vota populi offert deo. Dicitur etiam sacerdos: quasi sacra dans. Sacra aute3 quis dare potest duobus modis: vel auxiliando: vel sacramenta dispensando. Primo modo quilibet iustus inq3tu3 sacra sua merita dat vel cōmunicat alijs auxiliando interpretatur sacerdos. Secundo modo nomen sacerdotis est institutu3 ad significandu3 eu3 qui sacra dat: idest sacramentoru3 dispensatione3. Et sic ille qui est in gradu ordinis cōstitutus dicitur sacerdos. Secūda ratio dicitur institutionis. Nam sacerdotium precessit lege3 scriptam: qa in testamento veteri primus sacerdos q iubente domino victimas obtulit fuit Aarō: sicut patet Genesis. 14. c. Demu3 per sacerdotium iubente domino regalis potestas est ordinata. Vnde. i. regu3. 8. c. dixit dominus ad Samuelem sacerdotem. Audi voce3 eorū: idest filiorum israel petentiu3 habere superiorem: & cōstitues super eos rege3. Inde est q spiritualis auctoritas terrena3 potestate3 habet instituere vt sit: et iudicare si bona non sit. Quod pbatur per apostolum Paulu3. d. i. Cor. 7. c. Nescitis quoniam angelos iudicabimus: quāto magis secularia. Quod etia3 notat. c. per venerabilem. extra qui filij sint legitimi. 9. q. 3. c. nemo. & i. c. aliorum. Tertia ratio dicit cōditiōis. Est eni3 sacerdotalis dignitas spiritualis. Et ideo quāto spiritus nobilior est corpore: tanto sacerdotalis dignitas est nobilior quacūq3 dignitate temporali: sicut patet extra: de trāslatione episcopi & electi. in. c. inter corporalia. Et hoc est quod notatur. 6. di. c. Duo quidem. vbi sic habetur Auru3 non tam preciosius plumbo: q3 regia potestate sit ordo sacerdotalis altior. Et eadem di. in. c. quis dubitet. sic dicitur. Quis dubitet sacerdotes christi regu3 & principum omniūq3 fidelium patres & magistros censeri. Secundo possumus probare excellentiam dignitatis sacerdotalis auctoritate. Nam Petrus. 2. sue prime epistole: sacerdotibus ait. Vos estis genus electu3: regale sacerdotium: genus sancta: populus acquisitionis. Et ecclesiastici. 7. c. dicitur. Honora deu3: & honorifica sacerdotes. Et Esa. 61. c. scribitur sic de sacerdotibus. Vos sacerdotes domini vocamini: ministri dei nostri dicetur vobis. Et. xi. q. 3. in. c. absit. Antherius papa ait. Absit vt quicq3 sinistru3 de his arbitremur: qui apostolico gradu succedentes christi corpus sacro ore conficiunt: per quos nos christiani sumus: qui claues regni celoru3 habentes ante iudicij diem iudicant. In veteri quidē lege habetur. Quicūq3 sacerdotibus nō obtemperasset: aut extra castra positus lapidabatur a populo: aut gladio ceruice subiecta cōtemptu3 expiabat cruore. Et Hierony. ad Rusticū monacū sic de sacerdotibus scribit Nō est humilitatis mee: neq3 mensure iudicare de ceteris: neq3 de ministris ecclesiarum sinistrū qppiā dicere. Et. 6. q. i. c. sacerdotes. Telesphorus papa ait. Sacerdotei q ppzio ore corpus

domini conficiunt ab oĩbus ſunt obediendi ⁊
timẽdi non dilacerandi: aut detrahẽdi. Et.xi.
q.2.c. Sacerdotibus. Greg. Mauricio im/
patori ſic ſcribit. Sacerdotibus nõ ex terrena
ptãte dominus rex noſter citius indignetur: ſʒ
excellenti conſideratõe ꝓpter eum cuiꝰ ſunt ſer
ui ita eis dominetur: vt ei debitam reuerẽtiaʒ
ĩpendat. Nã in diuinis eloquijs ſacerdotes ali
quãdo dij: aliquãdo angeli nũcupantur. Nam
ad Moyſẽ de eo qui ad iuramẽtum deducẽdꝰ
ẽ dicitur. Applica iſtuʒ ad deos: vʒ ad ſacerdo
tes. Et rurſum ſcriptum ẽ. Dijs nõ detrahes
ſ. ſacerdotibus. Et ꝓpheta ait. Labia ſacerdo/
tis cuſtodiũt ſciam ⁊ iuſticiam ⁊ legem requirũt
ex ore eius: qꝛ angelus domini exercituum eſt
Quid igitur mirũ ſi pietas veſtra dignet̃ eos
honorare: qbus in ſuo elogo honorem tribuẽs
eos aut angelos aut deos ẽt ipſe appellat deus
hec ille. Tertio poſſumꝰ ꝓbare excellentiã ſa
cerdotalis exẽplo. Legimus nãqʒ multos xp̃ia
niſſimos impatores fuiſſe nõ dedignatos ſubij
cere ſe ſacerdotibus. In quoꝝ numero fuit ille
pijſſimus Theodoſiꝰ de quo ſcribit̃ in hiſtoria
tripartita. Hic aũt cum audiſſet apud theſalo/
nicam ciuitatẽ quoſdaʒ iudices fuiſſe lapidatos
ĩdignatus oẽs pariter iuſſit interimi vbi.7.mi
lia ſunt occiſi nullo p̃cedente iudicio. Cum ve
ro Mediolanũ veniſſet: ⁊ ſolẽniter in ſacrum
voluiſſet itrare templum: occurrit ei Ambroſi
us ep̃s foris ad ianuas: ⁊ ſic igredientẽ his ſer
monibus a ſacris liminibus ꝓhibuit inceſſuʒ.
Neſcis miſer impator ꝑpetrate a te necis quã/
ta ſit magnitudo. Neqʒ poſt cãm tanti furoris
mens tua molẽ preſumptõis agnoſcit. Sʒ for
te recognitõem pcti ꝓhibet ptãs imperij. De/
cet tamẽ vt vincat rõ ptãtem. Quibus igit̃ ocu
lis aſpicies cõis domini templũ. Quibus cal/
cabis pedibꝰ ſanctũ illiꝰ pauimẽtum. Quõ ma
nus extẽdẽs: de qbus adhuc ſanguis ſtillat i
nocꝰ. Recede recede: ne ſecũdo pctõ priorem
neqtiam augere cõtẽdas. Audiẽs hos ſermo/
nes ipator gemẽs ⁊ flẽs ad regalia remeauit.
Cũqʒ octo mẽſes tranſiſſent: ꝓpinquauit nati
uitatis domini feſtiuitas. Impator aũt ſatis an
guſtiabat̃. Quẽ videẽs Ruffinus tũc magiſter
militũ ⁊ impatoris familiariſſimꝰ cãm ſue triſti
cie queſiuit. Qua cognita Ruffinus ad Am/
broſium perexit. Quem cũ Ambroſius vidiſ/
ſet: mox ait. Impudentiam canũ imitatus es o
Ruffine. Ego dico tibi: qm̃ impatorem ingre
di limina ſacra ꝓhibeo. Quo mox Ruffinꝰ im
patori retulit. At impator in media iã platea ꝑ
go iquit: ⁊ iuſtas in facie ſuſcipiã contumelias
Et veniẽs ad antiſtiteʒ ſupplicabat vt vincula
eius ſolueret dicẽs. Tuũ ẽ docere: meuʒ aũt eſt
ſuſcipere. Cui Ambroſius iniũxit vt legẽ con
deret: ne quis ſniam mortis poſſet dare aĩmo
irato: ſed trãſacto dierum numero.30. Quod
⁊ fecit: ſicqʒ lachrymoſus ⁊ dolẽs cũ humilita/
te ad eccl'iam ẽ introductus: ſeruãs in oĩbus re
uerentiã antiſtiti Ambroſio. Quid de cõſtan
tio impatore dicemꝰ: qui poſt ſuſceptuʒ baptiſ/
ma ſacerdotes honorare ſtuduit. Nam de ipſo
ſcribitur.96.diſ.c.in ſcripturis. In ſcripturis
narrat̃ Conſtantinus impator dixiſſe. Vere ſi
ꝓprijs oculis vidiſſeʒ ſacerdotẽ dei: aut aliquẽ
eoꝝ q monaſtico habitu circũcincti ſũt peccantẽ
chlamydẽ meã explicarẽ: ⁊ cooperirem eũ: ne ab
aliquo videret̃.xi.q.2.in c.ſacerdotibꝰ. ſic ha
betur. Eccl'iaſtica quoqʒ teſtat̃ hiſtoria: qꝛ cum
pie memorie Cõſtantino principi ſcripto obla
te accuſatões cõtra ep̃os fuiſſent libellos qdeʒ
accuſatõis accepit: ⁊ eoſdẽ qui accuſati fuerant
ep̃os cõuocãs in eoꝝ conſpectu: libellos quos
acceperat icendit dicens. Ite ⁊ inter vos cãs ve
ſtras diſponite: qꝛ dignũ nõ eſt: vt nos iudice/
mus deoſ. In qua ſnia ſibi magis ex humilita
te qʒ illis aliqd p̃ſtitit ex reuerentia ipenſa. An
te eũ qppe pagani in republica pricipes fuerũt
q verũ deũ neſcientes: deos ligneos ⁊ lapide/
os colebãt: ⁊ tamẽ eoꝝ ſacerdotibuſ magnum
honorẽ tribuebãt. hec ibi. Et ne multa dicamꝰ
efficaciſſimũ ẽ exemplũ xp̃i. de quo Cyprianꝰ
carthaginẽſis.93.di.c.dominꝰ.ait ſic. Domi
nus noſter ieſus xp̃s rex ⁊ iudex vſqʒ ad paſſi
onis horã ſeruauit honorem pontificibus ⁊ ſa
cerdotibus. Nã cũ leproſuʒ mũdaſſet: dixit ei.
Vade oñde te ſacerdotibus. Sacerdotem ad/
huc appellans quẽ ſciebat eẽ ſacrilegũ. Itẽ cuʒ
ſubditus paſſiõi alapã accepiſſet nihil cõtumeli
oſe locutus ẽ in pſonam pontificis. Ex quibuſ
oĩbus clare dep̃henditur pampliſſimã eſſe ſa
cerdotalẽ dignitatẽ. Cui nõ debent xp̃iani eſſe
iſeſti: qm̃ vt dicitur.3.q.1.c. Nulli. Dñm cru
cifigũt qui eum in ſuis ſacerdotibus pſequunt̃
Sic faciebãt antiqui tyrãni ⁊ inimici xp̃i: quos
tamen diuina manus impunes non permiſit
abire.

Ecũdum priuilegium beati Silueſtri
s dicitur ſacerdotalis ſublimitas: qꝛ fuit
ipſe nõ tm̃ ſacerdos: ſed etiã magnus
Naʒ mortuo Melchiade epiſcopo vrbis ro/
me Silueſter

me: Siluester ab omni plebe in summũ pontificem est electus. Ubi sciendum est q in nouo testamento xp̃s instituit triplicem gradum sacerdotum.
Primus est inferiorum.
Secundus est episcoporum.
Tertius est pontificum maximorum.
Primus gradus sacerdotum constitutus a xp̃o est gradus sacerdotum iferiorum. Naz habuit dominus septuagintaduos discipulos: quibus succedunt presbyteri: qui sunt minores in auxilium operis: vt notatur. 95. di. c. Olim
Secundus gradus est episcoporum: qui sacerdotes maiores respectu aliorum inferiorum dici possunt. Hi locum duodecim apostolorũ tenent in ecclesia: sicut patet. 68. di. in. c. Quorum vices. τ. 12. q. 1. in. c. videtes. Tertius gradus est pontificum maximorum. Naz dominus super alios elegit Petrum in summuz sacerdotem: sicut notatur di. 16. in. c. ita dominus noster. Et. 21. di. in. c. in nouo testamẽto τ habetur in eadem di. c. Cleros. Ubi etiã dicitur q talis grad⁹ seruatus ẽ in veteri lege vbi Aaron summus sacerdos fuisse traditur τ filij eius sacerdotes minores fuerunt. Talis etiam discretio a gentilibus maxime introducta ẽ: qr suos sacerdotes flamines a filo qd portabãt in capite: alios simpliciter flamines: alios archiflamines appellabant. Quãte aũt p̃eminentie sit maxim̃ pontificatus gradus ostendit Agatho papa. 19. di. in. c. Sic omnes. vbi sic dicit Sic oẽs apostolice sedis sanctões accipiẽde sũt tanq̃ ipsius diuina voce Petri firmate. Quisqs enim catholice ad papalem celsitudinẽ sublimatur: ipse ẽ Petri successor: ipe vicarius xp̃i ipe ẽ cui⁹ totus mũdus deuote ẽ subiectus. Et lz sit magna potestas imperialis: longe tamen nobilior est facultas pontificalis. Et idõ scribit de maioritate τ obedientia. in. c. solite. Fecit deus duo magna luminaria in firmamento celi: luminare maius vt preesset diei: τ luminare minus vt p̃esset nocti. Utrũq̃ magnum: lz alter maius. Ad firmamẽtũ igitur celi: hoc ẽ vniuersalis eccl'ie: fecit deus duo magna lumiaria. i. duas instituit dignitates: que sunt pontificalis dignitas τ regalis potestas. Sed illa que p̃est diebus. i. spũalibus maior ẽ: que vo carnalib⁹ minor: vt q̃ta ẽ inter solem τ lunã: tãta eẽ iter pontifices τ reges dr̃ia cognoscat. h ibi. Multa adduci possũt ad pbandũ ea que dicimus: q̃ cã breuitatis omittim⁹: cõcludentes summum pontificem excellere dignitate ac auctoritate q̃scũq̃ siue tpali siue spũali statu exaltatos τ honoratos.

Tertiũ priuilegiũ beati Siluestri dicitur sacerdotalis sanctitas: qr diebus suis placuit deo. Tota. n. vita scõrum ẽ dies. Unde. 1. ad Tes. 5. apostolus aït. Omnes vos filij lucis estis. Tria nãq̃ duz eẽt põtifex vt placeret deo exercere voluit btũs Siluester
Primo pascere populum exemplo.
Secundo pascere populum verbo.
Tertio pascere populum temporali subsidio.
Primo voluit pascere populum exemplo. Nã adeo fide τ morib⁹ resplendebat: vt nõ solum a xp̃ianis: verũ ẽt a paganis miro diligeretur affectu. Scdõ voluit pascere pplm vbo: qr sepius vultu angelico xp̃m filiũ dei predicabat: xp̃ianosq̃ cõfortabat: vt in fide stabiles p manerent: τ Constantinum de fidei sacramentis plene docuit τ istruxit. Ut. n. dicitur i eius legenda: psequente ipso Constantino christianos: exiuit Siluester de vrbe: ac in quodã mõte cũ suis clericis mansit. Cũ vo Constantin⁹ in mirabilem lepram icidisset: ad consiliũ pontificum idolorum adducta erant tria milia puerorum: vt eos occidi faceret: τ se in eorum sanguine recenti τ calido balnearet. Egrediente autem eo ad locum vbi balneum preparari debebat: matres puerorum obuiauerunt ei miserabiliterq̃ vlulabant. Constantinus ergo iussit stare currum: τ erigens se dixit. Audite me omnes qui hic statis. Dignitas imperij romani de fõte nascit pietatis: q̃ hanc ẽt legez dedit: vt capitali sñie subderet qcũq̃ in bello aliquem occidisset infantem. Quanta ergo erit crudelitas: vt hoc nostris faciamus filijs: qd nos phibuimus alienis. Meli⁹ ẽ ergo mori salua vita inocentũ: q̃ p eorũ iteritũ vitam recupare crudelẽ. Jussit ergo vt matrib⁹ suis pueri τ dona plurima preberẽtur. Seq̃nti vo nocte Petr⁹ τ paulus apparuerũt ei dicẽtes. Qm̃ exhorruisti sanguinis effusionẽ: misit nos dñs ihs xp̃s dare tibi recupãde sanitatis cõsiliuz. Siluestrũ ergo ep̃m q apud mõtem sirapti latitat accersi. Hic tibi piscinã ostẽdet, in qua imersus ter ab oĩ curaberis lepre morbo. Euigilãs stati Cõstantin⁹ misit milites ad Siluestrũ. Quos videẽs ad palmã martyrij credidit se vocari. Presentatus tandẽ Constantino audiuit per ordinẽ sui somnij visionẽ. Percunctãti aũt Constãtino qui essent qui sibi apparuerant duo dij.

respondit Siluester eos esse xp̄i apostolos: τ nō deos. Quoꝝ imagines afferri fecit Silue/ster: τ impatoꝛ tales esse qui sibi apparuerant. exclamauit. Siluester āt cū cathecuminū fecit: τ vnius hebdomade ieiuniū indixit sibi: τ car/ceres aperiri monuit. Cūqꝫ in aquā descendis/set baptismatis: ibi admirabilis splēdoꝛ emicu it: sicqꝫ mūdus exiuit: τ xp̄m vidisse se asseruit Ipsa aūt die sui baptismatis multa ad amplia/tōnem cultus xp̄i statuit τ oꝛdinauit. Tertio voluit btūs Siluester pascere ppl'm tpali subsi dio. Scribitur nāqꝫ in sua legenda: q̄ omniuꝫ oꝛphanoꝝ: viduaꝝ: τ paupeꝝ noia in scriptis habebat: τ oibus necessaria ꝓuidebat. Fecit ēt multa signa viuēs. Qui mūdum spꝛeuerat cū oibus suis cōcupiscentijs. Unde τ in fine ob/doꝛmiuit in dn̄o. Cuius exēplo animenť sacer dotes: vt sicut illi confoꝛmes sunt in dignitate: ita cū studeant seq in vite sanctitate. Nam tāto magis obligantur deo ad rōem reddendā quā to ab ipso plura dona suscipiūt. Qui ideo plura eis contulit beneficia: vt ei seruiētes magis ex altentur in regno celoꝝ: in quo viuit τ regnat. Amen.

In circuncisione domini. Sermo de eadeꝫ.
Fructus. 28. Jesus est circuncisus

Postquam consumati sunt dies octo vt circūcidereť puer. Scri buntur hec verba Luc. 2. c. τ in euangelio hodier/no. Ardens amoꝛ iesu xp̄i ipsius mētem pulsare cepit in etate tenella τ isantili: vt hūano generi passionis sue beneficia inciperet dispensare. Octaua nāqꝫ die sanguinem suum fudit in cir cūcisione apparens velut peccatoꝛ circūcisiōis legi subiectus: cū tamē mūdus fuerit ab oī soꝛ de. Et qꝛ piū ē contēplari qualr puerulus il/le lachꝛymās circūcidebatur. Idcirco in p̄senti sermone de ipsius circūcisione dicturi sumꝰ, ꝓ ponētes fructū. Jesus est circuncisus. Ad cuiꝰ explanationem tres cōclusiones notabimus.
Prima dicitur institutionis.
Secunda dicitur obseruationis.
Tertia dicitur cessationis.

Quod sacramentum circuncisionis conue/nienter fuit institutum. Caplm .I.

Prima conclusio dicitur institutionis. In qua dicimus circuncisionis sacra/mentum cōuenienter fuisse institutuꝫ: qꝛ deus illud istituit sicut pꝫ Gen̄. 17. vbi sic habetur Circūcideť ex vob oē masculinū: τ circūcidetis carnē p̄putij vestri: vt i signū sit federis iter me τ vos. Infans octo dieꝝ circūcideť ex vobis. Huius aūt instōnis conuenientia triplex assi/gnatur a Ric. in. 4. di. I.
Prima est ratione moꝛbi.
Secunda ē ratione tempoꝛis.
Tertia ē ratione persone.
Prima cōueniētia ē rōe moꝛbi: contra quē circūcisio fuit instituta: qui erat peccatū oꝛigina le. Quod expꝛesse repꝛesentabat circuncisio: τ q̄tum ad cām: τ q̄tum ad ꝓcessū: τ q̄tū ad ef/fectū. Contrahiť. n. pctm̄ oꝛiginale per ꝓpaga tiōem libidinosaꝫ: quā cām circūcisio repꝛesen/tabat rōe mēbꝛi in quo fiebat: quod deseruit v̄tuti generatiue. Processus aūt fuit circularis qꝛ vt dicit Anselmus. pꝛimo p̄sona coꝛrumpit nām deinde nā personam: quē ꝓcessū repꝛesē/tabat circūcisio p circularē pellicule icisionem. effectus v̄o ē abūdantia cōcupiscētie: quem re p̄sentabat supfluitas pellis que ab ipso mēbꝛo separabať. Jō nō tm̄ cām τ ꝓcessus: τ effectus oꝛiginalis peccati: sed ēt deletio p circūcisioneꝫ significabať. Scd̄a cōueniētia fuit rōe tēpo ris in quo istituta fuit circūcisio. Erat. n. q̄daꝫ dispō ad suscipiendū legē τ ad distinguendum ppl'm cui dāda erat lex ab aliis populis. Et idō anteq̄ꝫ lex dareť debuit istitui. Fuit ēt instituta circūcisio ad significādum ppl'm qui eēt deo pe culiaris: τ suo cultui mācipādus. Tertia cō/uenientia dicitur rōe p̄sone cui data fuit: qui fu/it Abraā: de quo dicitur Gen̄. 17. Tulit auteꝫ Abꝛaā Ismaelē filiū suū: τ oēs v̄naculos do mus sue: vniuersosqꝫ quos emerat: cūctos ma res ex oibus iuris domꝰ sue: τ circūcidit carnē p̄putij sui. Et Ismael filius eiꝰ. 13. annos iple uerat ante tp̄s circūcisionis sue. Eadē die cir/cūcisus ē Abꝛaā τ Ismael filiꝰ eius: τ oēs vi/ri domus illiꝰ tam v̄naculi q̄ ēptitij τ alienige ne piter circūcisi sunt. Ipse eqdem Abꝛaaꝫ pꝰ diluuiū specialius se diuino cultui mancipauit Unde exiuit de terra sua: τ de cognatōne vt se ab ifidelibus separet: vt habetur Gen̄. 12. c. a quo erat descensurus ppl's qui legem scriptam erat suscepturus: τ de cuiꝰ genere nasciturus erat scūs scōꝝ. Et hoc ē quod dicit apl's. Ro. 4. Signū accepit circūcisionis signaculū iusti/cie fidei: que ē i p̄putio: vt sit pater oium credē tiū. Huic dixerat deus Gen̄. 12. c. Faciā te i. gentem

gentem magnā ⁊ benedicam tibi ⁊ magnificabo nomē tuū: erisq3 benedictus. Benedicam benedicentibus tibi: ⁊ maledicā maledicētib⁹ tibi: atq3 benediceř i te vniuerse cognatões terre De cuius ꝓmissionib⁹ a deo sibi factis pleni⁹ suo loco dicem⁹. Nūc vo hoc tm̄ cōcludē suffi ciat: q̄ circūcisionis mandatū Abrahe deus de dit: q2 erat fidelissimus amicissimus ⁊ obediētissimus: sicut p3 legentibus sacrā scripturam.

Quod obseruatus ē debitus ordo in instrumento circuncisionis. Cap. 2.

Secūda conclusio dicitur obseruatōis. Obseruatus eteni ē debitus ordo i hu ius sacramēti dispensatione: q2 fiebat cū debito instrumento. s. cum cultello petrino. Unde Josue. 5. c. dominus ait. Fac tibi cultros lapideos ⁊ circūcide filios israel. Ubi dicit Ricardus. q̄ hoc non erat necessarium nisi in casu speciali. Et secundum Ugonem. li. primo. de sacramentis parte. 12. c. 2. cultellus de petra factus significat christum. De quo dicit apostolus. i. Cor. x. Petra aūt erat christus: propter quem ab electis omnis erat abscindenda corruptio. Fiebat insuper circuncisio octaua die: vt patet ex dictis in prima conclusione. Et si dicatur. Hoc non est verum: quia habetur Josue. 5. Populus qui natus est in deserto per quadraginta annos in itinere latissime sollitudinis incircuncisus fuit: ⁊ postea circuncisi sunt a Josue in galgala: ⁊ ista dilatio circūcisionis non fuit secundum legem eis imputata in peccatum. Respondet Ric. ex glo. Aug. q̄ cum illis fuit dispensatum inspiratione diuina triplici de causa: vt non tenerentur circuncidi in deserto. Na3 vt habetur Numeri. 9. quādo nubes eleuabantur: de tabernaculo debebant proficisci. Et quia non presciebant facturam eleuationem nubis: non potuissent sine nimio grauamine proficisci quando de nouo essent circuncisi. Ideo dispensatum fuit cum eis vt non tenerentur circuncidi in deserto. Et etiam q2 dum erāt in deserto: in quo non alij habitabant cum eis erant sufficienter distincti ab alijs populis. Quare autem circuncisio fiebat octaua die: triplex ratio assignari potest.

Prima ratio est secundum intellectum tropologicum.
Secunda ratio est secundum intellectum analogicum.
Tertia ratio ē ꝯm intellectum historicum.

Prima ratio est ꝯm intellectum tropologicum: ⁊ est ista. Ut octo dies a ccipiantur p̄ octo que requirunř ad circūcisionem spūalem.

Primū est peccati cognitio.
Scdm ē ꝓpositum deserendi malū: ⁊ faciendi bonum.
Tertium ē pudor de peccato.
Quartum est timor de futuro iudicio.
Quintum est contritio.
Sextum est confessio.
Septimum ē spes venie.
Octauum ē satisfactio.

In quibus omnibus velut in octo diebus peccator iustificatur.

Scda rō ē ꝯm itellectū anologicū: quā tāgit Ugo li. 1. de sacramētis. c. 2. dicēs. Octonari⁹ i sacra scriptura aliqn̄ tp̄s resurrectōis significat: qd̄ post p̄ntē vitā septē diebus currit. Seqt̄ aūt tp̄s gratie: in quo q̄si post sabbatu3 legis cēna bona deo seruiētib⁹ ꝓmittuř. Merito ergo circūcisio iussa ē fieri octaua die vt ondereř q̄ i tpe gratie corda circūcidēda erant p̄ emūdatione inigtatis: ⁊ in tpe resurrectōis corpa p̄ dpositōem corruptōis. Tertia rō ē scdm itellectū historicū: seu litteralem. Nam sicut dicit rabbi Moyses maxim⁹ phs ⁊ theologus iude⁹ puer i septē diebus tante teneritudinis ē: quante est adhuc i vtero matris. In octaua aūt die fortificatur ⁊ solidař. Et iō noluit deus ante octauu3 diē circūcidi: ne ob nimiā teneritudinē nimiū ledereř. Et ne pentes quo4 amor p̄ pcessum tpis crescit ad filios subtraherēt filios a circūcisione: noluit q̄ vltra octauū diē differreř. Sed circa hoc cōtingit dubitare: q2 vt dicit Ugo de sacramētis vbi supra: illi qui ante diē octauum decedebāt saluabanř i fide pentū: q ante octauā diē nō debebāt circūcidi. Et magister sniarum cōtrarium videř sentire. di. 1. quarti. vbi dicit q̄ necessitate mortis añ octauā dicit circuncidebāt. Ad quo4 cōcordiā dicit Ric. q̄ si circuncisio fiebat ex necessitate mortis ante octauā die3 suū habebat effectum: ⁊ tamen si nō fiebat propter timorē ne accelerarettur mors pueri puer saluabatur in fide pentum. Unde dicit Ric. q̄ nō ē consentiēdū magistro: q̄ tales pibāt sicut puuli q mō moriūtur ante baptismum. Noluit eni deus puerū obligari ad circūcisionem ante octauā diē. Si aūt querař quare mulieres non circūcidebantur: assignari possunt plures rationes. Prima rō est alexandri de ales in quarto volumine summe sue. ⁊ Ric. in declaratione littere. s. q2 corruptio nature p̄ quam pctm̄ ori-

ginale cõtrahiꝭ principalius fuit a viro ꝙ̃ a mu
liere. Nã si Adaȝ nõ peccasset postꝙ̃ Eua pec
cauerat: peccatũ originale ꝓles eius nõ contra/
xisset. Secũda ratio est eorũdẽ: qꝛ mulieris mẽ
bruȝ ꝟtuti generatiue deseruiens nõ est aptuȝ
circũcisioni sicut virile membrũ. Tertia ratio ẽ
ꝭm eosdeȝ: ꝙ circũcisio data fuit in signũ distin
ctiuũ. Et qꝛ vir est caput mulieris: vt dicitur. i.
Cor. 9. ideo sufficiebat ad populi fidelis distin
ctioneȝ signaculũ datũ viris. Hugo ꝟo de sacra
mentis libro primo parte. 12. aliã assignat ra/
tionẽ dicens: ꝙ in sacra scriptura per masculi/
nuȝ sexũ animã: ꝑ muliebrẽ ꝟo carnẽ significa
ri solet: vt ostenderetꝭ ꝙ illa exterior circuncisio
animabus sanctificationẽ contulit: sed carni nõ
abstulit corruptionem.

Qꝺ cõuenienter multis rationibus Cessare
debuit circuncisio. Capitulũ. 3.

Ertia cõclusio diciꝭ cessationis. Ubi
de cessatione circũcisionis inquiri de/
bent ꝛ considerari ꝑmaxime tria.

Primũ rationis euidentia.
Secundũ temporis circũstantia.
Tertiũ digna obseruantia.

Primũ cõsiderãdũ diciꝭ rationis euidentia
s. ꝙ rõne circũcisio debuit cessare: ꝭm illud aplĩ
ad Gal. 5. Si circũcidimini: xp̃s vobis nil ꝓ/
derit. Et ad hoc rñdet Alex. de ales in. 4. vo/
lumine summe: ꝛ Rica. vbi supra: qꝛ sicut dicit
apl's. i. Cor. 13. Cũ venerit qꝺ perfectũ est: eua
cuabiꝭ qꝺ ex ꝑte est. Sȝ baptism⁹ ẽ ꝑfectior me
dicina ꝙ̃ circũcisio: ꝛ ꝙ̃tũ ad significationeȝ: et
ꝙ̃tũ ad glorie collationẽ: ꝛ etiã ꝙ̃tũ ad amplio/
reȝ sui onsionẽ. Significat. n. sanationẽ morbi
expressius: ꝛ cõfert gratiã abundãtius. Et etiã
qꝛ est sacramentũ cõmune: qꝛ sibi nõ appropiat
nec sexũ nec gentem. Unñ ad Gal. 3. apl's ait.
Quicũqȝ in christo baptizati estis xp̃m indui/
stis. Nõ est iudeus nec grecus: nõ est seruus
nec liber: nõ est masculus nec femina: oẽs vos
vnũ estis in xp̃o. Ideo nõ est amplius circũci/
sio cõueniens nec necessaria. Secũdũ cõside
randũ diciꝭ temporis circũstãtia. Nã vt dic. Ri
ca. legalia habuerũt virtutẽ suã ꝛ ꝟuari debue/
runt vsqȝ ad passionẽ xp̃i: sȝ in passione xp̃i viȝ
suã amiserãt. Cui attestaꝭ qꝺ dicit saluator Jo.
19. Consummatũ est. Tamẽ post passionẽ ante
tempus diuulgati euãgelij licitũ fuit illis qui de
iudeis cõuertebanꝭ ad fidem ꝟuare legalia: nõ
spẽ ponendo in eis: sed ad euitandũ scandalũ:
ꝛ vt lex deduceretꝭ ad tumulũ cũ honore: ne ac si
semꝑ mala fuisset videretꝭ repudiari. Post tẽ/
pus vero diuulgati euangelij nulli fuit licitum
seruare illa legalia. Hinc est ꝙ Paul⁹ vt ha/
betur Act. 6. circũcidit Timotheũ: qꝛ nonduȝ
erat diuulgatũ euãgeliũ: ꝛ ne iudeos scandali/
zaret: qꝛ Timotheus erat de matre iudea. Titũ
vero qꝛ simpliciter erat gentilis circũcidere no
luit: vt in circũcisione Timothei ostenderet sa/
cramenta legalia nõ debere dãnari: ꝛ i hoc ꝙ
Titũ circũcidere noluit ostenderet ea nõ esse ne
cessaria. Tertiũ considerandũ diciꝭ digna ob
seruantia. Uoluit. n. domin⁹ noster iesus chri/
stus dignã circuncisionis legẽ obseruare. Qꝺ
cõuenienter factũ ostendit Alex. in quarto pro
pter sex causas. Prima causa est vt ostenderet
se esse filiũ Abrahe cui data est circũcisio: et cui
predictũ erat Geñ. 22. Benedicenꝭ in semi/
ne tuo oẽs gentes. Semẽ aũt istud est xp̃s: vt
diciꝭ ad Gal. 4. Unñ cũ tota posteritas Abra/
he circunciderentur: nõ crederetꝭ christus esse fi
lius Abrahe: nec ille in quo implende erãt pro
missionesꝭ: nisi fuisset circuncisus. Secũda cã
fuit: vt per subiectionẽ suaȝ nos a seruitute le/
gis absolueret. Tertia causa fuit: qꝛ noluit sol
uere legẽ: sed adimplere ꝛ terminare. Quar/
ta causa fuit: vt se ostenderet principiũ ꝛ causaȝ
sanctificationis: que fiebat ꝑ tria remedia cõtra
peccatũ. s. ꝑ sacrificia a tempore Abel vsqȝ ad
Abrahã: ꝑ circũcisionẽ ab Abrahã vsqȝ ad xp̃ȝ
a xp̃o ꝑ baptismũ in nouo testamẽto. Unñ de/
cuit xp̃m esse baptizatũ ꝛ circũcisum ꝛ oblatuȝ.

Quinta cã fuit: vt esset frater iudeoꝝ: vt ostẽ
deret se eẽ illũ de quo Moyses dixit. Prophe
tam suscitabit vobis deus de fratrib⁹ vestris:
ipsum audite Deut. 18. Sexta cã fuit: ne iu/
dei occasionẽ haberent ipsum nõ recipiẽdi nisi
esset circũcisus. Uide ergo ő rationalis crea/
tura quanta fuit hodie humilitas incarnati filij
dei. Intuere quãta sit charitas eius ꝙ nõ ꝓpter
se: sed ꝓpter te voluit circũcidi. Cõtemplare ꝗ̃li
ter hodie innocentẽ sanguinẽ cepit effundere.
Inspice quãdo accipiꝭ ex manib⁹ matris vt du
catur ad circũcisionẽ. Audi matrẽ dicentẽ Jo
seph ꝙ forte cũ portabat. Sit tibi cõmissus fili⁹
meus paruulus vt ꝙ̃ leuius fieri possit circun
cidatur. O virgo sanctissima ꝛ de filio tuo tene
ra ꝙd facies quãdo filiũ tuũ videbis a planta pe
dis vsqȝ ad caput totaliter vulneratũ sanguine/
qȝ irrigatuȝ. Remanet in tuguriolo mater ex/
pectans filiũ circũcisuȝ. O anima fidelis ꝯpate
re dilecto tuo. Quando eni circuncidebaꝭ: plo
rabat

rabat: flebat: lachrymabat: clamabat dicens. a. a. a. quasi diceret. Anima mea: ꝓpter tua pec/cata hanc penã sustineo: ꝓpter tua peccata san/guinez fundo. o anima. Sz multo meiora ꝓ te facere suz paratus: qr amore tuo langueo: amo re tuo vulnerari ꝛ crucifigi cõcupisco: sz temp⁹ expecto cõueniens ꝛ idoneũ. Reportaẗ filius matri quẽ plangentẽ pre dolore ista stringit ad pectus: cõsolaẗ cũ blanditijs Vgo pijssima: ꝛ la cte pascit Vgineo: ei tñ dicere poterat: ꝛ nõ sine lachrymis. O sacratissime fili: in quo nullum reperiẗ peccatum: hodie ꝓpter peccatores tan/ q̃ꝫ peccator vulneratus. Hodie de tuo corpore cũ dolore sanguis effluxit. Hodie violentã pe/naz pro hominib⁹ subire cepisti. O fili mi deli/cate. Et huiusmodi Vbis dilectũ iesum osculã/do alloquebatur. Nos vero matrẽ cũ filio ve/neremur: ipsamqꝫ matrẽ deprecemur humili/ter: vt dignetur filiũ suũ nobis ꝓpiciũ facere ꝑ meritũ sue circũcisionis: qui est benedictus in secula. amẽ.

In festo epiphanie ſmo de eadem.
Fructus. 29. Jesum adorant reges.

Vidim⁹ stellam eius in oriente: ꝛ venim⁹ adora rare eũ. Scribunẗ h̃ Vba Ma/the. 2. c. ꝛ in euãgelio p̃sentis so lemnitatis. Ne putarent homines xp̃m nõ eẽ deũ: cuius natiuitas a pastorib⁹ tanq̃ꝫ a simplici bus fuerat reuelata: aduocati sunt reges ꝛ sapiẽ tes p̃moniti miraculo nouo stelle apparentis: q xp̃m natũ in hierusalẽ querunt adorare: ipsum qꝫ ibi nõ inuenientes nõ destiterũt a cepto pro posito: ꝛ exeuntes hierosolymã stelle ducatũ se cuti sunt: que illos ad p̃sepiũ duxit. Ubi christũ videntes pannoꝝ viliũ paupertate cõclusuz: tã q̃ꝫ deũ pro hominũ salute incarnatũ sũt venera ti. Hoc nobis sacramentũ pie cõtemplandũ p̃/ponit hodie sancta mater ecclesia. Ubi et nos studia nostra debem⁹ apponere: vt simul cum his regib⁹ xp̃m inueniamus dicẽtes cuz ipsis. Uidimus stellã ei⁹ in oriente. i. spũs sancti gra tiã: qua illustrati sum⁹ ꝑ patriarchaꝝ oracula: ꝑ ꝓphetaꝝ testimonia: ac ꝑ sanctoꝝ omniũ docu menta: vt cognoscam⁹ xp̃m filiũ dei affectuosa mente a nobis fore colendũ. Et venim⁹ adora re eũ. In qbus Vbis fructus occurrit declarã/dus: q est. Jesuz adorãt reges. Pro cui⁹ intel/ligẽtia de his regib⁹ tria mysteria ꝯsiderabim⁹

Primũ dicitur illuminatio.
Secundũ diciẗ affectio.
Tertiũ dicitur deuotio.

Quod magi illuminati fuerunt apparitione stelle. Capitulum. .I.

Primũ mysteriũ cõtemplãdũ diciẗ il/luminatio: de quo fit mẽtio in euãge/lio vbi diciẗ ꝙ magi isti fuerũt illumi nati vt crederẽt in xp̃m apparente eis stella mi/raculi. Ubi tres cõclusiones sunt notãde.

Prima diciẗ nominationis.
Secũda diciẗ apparitionis.
Tertia diciẗ cõditionis.

Prima cõclusio diciẗ nominatõis. Isti. n. reges nominanẗ magi. i. malefici. Uñ Exo. 8. malefici Pharaonis dicunẗ magi. Dicit. n. Criso. istos fuisse maleficos: sed postea cõuer/sos. Quibus dñs voluit natiuitatẽ suã reuelare Uel dicunẗ magi quasi illusores: qr Herodẽ illuserunt. Rabanus Vo dicit. Magi sunt qui de singulis reb⁹ philosophanẗ. Unde magus idẽ est qᵭ sapiens. Nam ꝑ se magus: hebraice scriba: grece phs: latine Vo sapiens diciẗ. Uñ ꝛ magi quasi sapientia magni. De his sic dicit Remigius. Sciendũ est autẽ ꝙ varia ẽ de ma gis opinio. Quidaz. n. dicunt eos fuisse chal/deos. Et chaldei pro deo stellã colebãt: ꝛ iccir/co dixerũt: ꝙ nũcupatio eoꝝ deoꝝ ostenderit ve rũ deũ natũ. Alij dicũt psas eos fuisse. Nõnul li dicũt illos de vltimis finibus terre fuisse. Alij Vo asserũt eos fuisse nepotes Balaaz: qᵭ ma/gis est credẽdũ. Balaã. n. inter cetera q̃ ꝓphe tauit dixit Numeri. 24. Orieẗ stella ex Jacob ꝛ exurget homo de israel. Illi Vo per hanc ꝓ/phetiam mox vt viderũt stellã nouã intellexerũt regẽ natũ: ꝛ venerũt adorare eũ. Hec Remi/gius. Secũda ꝯclusio diciẗ apparitionis. Se cundũ. n. qᵭ dicit Criso. sup Math. qdã secre toꝝ inspectores de genere Balaã elegerũt de seipsis duodecim. Et si qs moriebaẗ filius ei⁹ aut aliquis ꝓpinquoꝝ in ei⁹ loco substituebaẗ: ꝛ ꝑ singulos annos certo tempore sup montez victorialẽ ascendebãt: vbi trib⁹ diebus orabãt deũ vt eis stellã illã quã Balaã p̃dixerat osten/deret. Quadã autẽ vice dũ sic ibi manerẽt tres reges: stella quedã ad eos sup montẽ venit: q̃ habebat formã pulcherrimi pueri: sup cui⁹ ca/put crux splendebat: q̃ magos allocuta est dicẽs Ite velocius in terrã iuda ꝛ regẽ quẽ queritis natũ inuenietis. Tertia cõclusio diciẗ cõditio nis. Fuere nãqꝫ ſm Remigiũ multi q dixerũt stellam illã spiritũ sanctũ fuisse: qui sicut discipu

lis in flāma ignis apparuit: ita ⁊ his regib^9 in specie stelle. Alij autez dixerunt fuisse angeluz Sed vera doctoꝝ opinio est: ꝙ fuit stella reali/ter de nouo creata. Unde glo. sup illo verbo. Uidimus stellā eius dicit. Propriā: qꝛ hanc deus creauit ad ostensionē. Dicūt tamē sancti ꝙ hec stella ab alijs differebat in multis. Prima differentia erat qꝛ ſm glo. sup Math. diffe rebat in origine: qꝛ alie facte sunt in mūdi prin/cipio: hec vero de nouo creata est. Secūda dif ferentia erat: quia differebat in officio: quia alie stelle facte sunt vt sint in signa ⁊ tempora: hec au tez vt magis viā preberet. Tertia differentia erat: qꝛ differebat in duratiōe: qꝛ alie stelle sunt ꝑpetue: hec autē cōpleto officio suo redijt in pre iacentez materiā. Quarta differentia erat: qa ſm Fulgentiū differebat in situ: qꝛ nō erat loca liter sita in firmamēto: sed pendebat in meditul lio aeris ꝓxima terre. Quinta differētia erat qꝛ differebat in fulgore: qꝛ ceteris erat splendi/dior ⁊ in meridie splēdidissima apparebat: nec splendorē eius splendor solis poterat occultare

Sexta differentia erat: qꝛ differebat in motu: quo ꝓcedebat magos motu viatoris. Nō eniz mouebat motu circulari: sz quasi motu progres siuo. Septima differētia erat: qꝛ differebat ſz Criso. in occultatiōe ⁊ apparitiōe: qꝛ aliqñ ap/parebat: aliquādo occultabat. Cū eniz intraue/runt hierosolymā occultauit seipsaz: deinde vbi Herodē reliquerunt seipsam monstrauit. Un de cōcludit Criso. Uidet hec stella virtutis inui sibilis fuisse in talē apparentiā formata. Sz du biuz in mentē venit ꝓpter ea q̄ dicta sunt: quo/modo isti xp̄m deū natū in stelle apparitione in tellexerunt. Et dicit Leo papa in ſmone de epi phania. Preter illā stelle speciē: q̄ corporeū in citauit obtutū: fulgentior veritatis radius eoꝝ corda ꝑdocuit. Aug. vero in li. de questionibus noui ⁊ veteris testa. cōcordare videt cū senten/tia Criso. superius allegata. Ait. n. sic. Judeo ruz natū regē intellexerūt cū stella indice tempo ralis rex soleat designari. Hi eni magi caldei nō maliuolentia astroꝝ cursum: sz reꝝ curiosi/tate speculabant. In sermone vero de epiphania ait. Dicturus es a qbus audierūt ꝙ talis stel/la xp̄m natū significaret. Profecto ab angelis aliqua admonitione reuelationis. Queris for tasse an ab angelis bonis: an a malis. Christū quidē ⁊ angeli mali hoc est demones filiuz dei esse cōfessi sunt. Sed cur a bonis nō audierūt: quādo in xp̄o adorando salus eoꝝ inquirebat:

nō iniquitas damnabat. Potuerunt ergo illis angeli dicere. Stella quam vidistis xp̄i est. Ite adorate illū vbi natus sit. hec Aug. Colligim^9 tamē ex omnib^9 mentē illoꝝ regū siue apparen te illis angelo siue loquēte: siue puerulo in me/dio stelle fuisse illuminatā itrinsec^9 virtute spūs sancti vt oēs simul itelligerēt naturā eē filiū dei.

Qd̄ grādis erat affectio magoꝝ erga xp̄m natum. Cap. .2.

[illegible]ecūdū mysteriū cōtēplādū dicit affe ctio. Tanta eteniz affectōe ad xp̄m na tuz magi postq̄ eū cognouerunt sunt moti: vt nō terrerent viaꝝ asperitate: qn ad xp̄z q̄rendū omni sollicitudine se ꝑcingerent. Naz ab oriente venerunt hierosolymā. Ubi tria oc/currunt cōsideranda.

Primū est velocitas.

Secundū est localitas.

Tertiū est iniquitas.

Primū cōsiderādū dr̄ eē velocitas. Quia vt cōmuniter tenēt doctores cū tredeciz dieruz eēt xp̄s: magi ad eū stella duce venerūt. Qd̄ si admirari nos cogat ꝙ in tā paruo tpe ꝑ tāta ter raꝝ spacia venire potuerūt. s. ab oriente i hieru salē: q̄ in medio mundi dr̄ esse sita: pōt dici ſm Remigiū ꝙ puer ad quē ipsi ꝓꝑabāt eos ꝑ/ducere potuit. Uel ſm Hiero. ꝙ sup drome/darios venerūt: q sunt aialia velocissima: q̄ tm̄ currūt in vna die: quātū equus in trib^9. Secū dū ꝯsiderādū dr̄ localitas. Ubi doctores q̄rūt cur isti magi spālit venerūt hierusalē potius q̄z ad aliā ciuitatē mūdi. Et rñdet Remigi^9 dicēs ꝙ hierusalē regia ciuitas erat. Et crediderunt ꝙ talis nō nisi i vrbe regia nasci debuisset. Si/ue venerūt vt locū natiuitatis certi^9 discere pos/sent. Siue vt adimpleret qd̄ dictū ē. De syō exi bit lex: ⁊ verbū dñi de hierusalē: qꝛ ibi ꝑmo ānū ciatus est xp̄s. Siue vt studio magoꝝ dānaret pigritia iudeoꝝ. Hec Remigi^9. Quāta vero fu erit tūc iudeoꝝ negligētia: ꝑ se pz: q cū ꝑ scriptu ras iuenerūt xp̄i aduētū eē ꝓpinquū: viderūt/q̄z reges a finib^9 terre venisse ad illū adorādū q bus ⁊ ipsi locū natiuitatis reuelāt: nō curarunt ad eūdē locū ipsis ꝓfecto vicinū ꝓꝑare. vñ Au gu. in ſmone de epiphania ait. Cuz multi nati atq̄z defuncti essent reges iudeoꝝ: nūq̄z quēq̄z illoꝝ adorādū magi q̄sierūt: qꝛ neq̄z quēq̄z eoꝝ de celo loquētē didicerūt. Nō itaq̄z regi iudeo ruz q̄les eē illic solebāt: hūc taz magnū honorē longinqui alienigene ab eodē regno ꝓrsus ex/tranei a se deberi arbitrant. Sz talē natū didice rūt in quo

fuīt in quo adorādo se salutē: quā secundū qd dictū est consecuturos minime dubitarēt. Nec enim etas erat saltē cui adulatio humana fuiret nō in mēbris purpura: nec in capite diadema fulgebat: nō pompa famulantiū: nō terror exercitus: nō gloriosa fama pliorum hos ad eū viros ex remotis terris cū tāto voto supplicationis attraxerat. Jacebat in presepio puer ortu recens: exiguus corpore: cōtemptibilis paupertate: sed magnū aliqd letabat in paruulo: qd quidem illi homines primitiue gentium nō terra operante: sed celo narrante didicerāt. hec ille. Ubi ostenditur q̄ grāde argumētū iudei potuerūt habere ex aduentu et reuelatiōe magorum. Tertiū cōsiderādū dicit iniquitas: q̄ Herodis regis mentē inuasit: quia audiens aduētū magorum turbatus est: et ois hierosolyma cū illo: timens secundum Crisostomū ne a iudeis de regno expelleretur: et ne etiā a romanis culpari posset: si aliqs rex ibi vocaretur: quem Augustus nō cōstituisset. Et notanda sunt verba ista: et ois hierosolyma cū illo. s. maiores ciuitatis: q fauebāt Herodi. Et colloquio habito herodes cū sacerdotibus et scribis de loco natiuitatis christi clā vocatis magis: quia nō cōfidebat de iudeis: et ideo voluit suū cōsiliū eos latere: diligenter didicit ab eis tempus stelle: q̄ apparuerat eis: et mittens illos in Bethleem dixit. Ite et interrogate diligenter de puero: et cū inueneritis renūciate mihi: vt et ego veniēs adorē eum. O malignitas Herodis superbi. O venenosa et dolosa locutio. O iniqua astutia serpentina: per qua sicut inquit Greg. in omel. adorare velle se simulat vt hūc si inuenire posset extinguat. hec ille.

Qd multa fuit deuotio magorum erga christū natum. Capitulū. 3.

Tertiū mysteriū cōtemplādū dicit deuotio. Exeuntes nāque reges isti hierosolymā viderūt stellam antecedentē eos vsque dum veniens staret supra vbi erat puer. O quanta fuit tūc in eorum cordibus cōsolatio qn̄ intrātes domū inuenerūt puerum cū Maria matre eius. Aberat autē secundū Rabanū diuino nutu Joseph Et magi tria deuotiōis et hūilitatis sue signa in xp̄o puulo demonstrāt.

Primū signū fuit adorationis.
Secundū signum fuit oblationis.
Tertiū signū fuit cōgratulationis.

Primū signū fuit adoratiōis: quia procidētes adorauerūt eū. Ubi sic exclamat deuotus quidam. Quid facitis o magi. Lactētē puerum adoratis in tugurio vili in vilibus pānis. Nonne deus iste et rex ē. Et vbi aula regia: vbi thronus: vbi curie regalis frequētia. Nunquid ministri Joseph et Maria. Isti insipiētes facti sunt: vt fierēt sapiētes. Secūdū signū fuit oblatōis. Quia apertis thesauris suis obtulerūt ei munera aurum thus et myrrhā. Erat. n. traditio āntiquorum secundum Remigiū: vt nullus ad regē vacuus introiret. Perse sūt et caldei talia munera cōsueuerūt offerre secundum Aug. in sermone de epiphania. Aurum ascribitur ei sicut regi magno. Thus imolatur vt deo. Myrrha probetur tāquam pro salute omniū morituro. Tertium signū fuit cōgratulatōis. Hic nāque credere possumus: quod bn̄dictus ille filius quē isti reges tāto labore q̄sierūt: quē colebāt: quē tāto venerabantur affectu: eos absque leticia abire nō permiserit. Idcirco cōsideremus qualiter in brachijs matris existēs aspiciebat magos ilari facie: ipsisque gestu et nutu dulciter blandiebatur. Nō exprimebat verba: sed signis quibus poterat de illorum visitatione ostendebat se letū fore. Et virgo illa mater intacta: que humanissima erat: et mitis atque mānsueta postquam viderat in his regibus tantā fidē tātāque deuotionem multa eis verecūdo sermone de filio suo est locuta: enarrādo qualiter angelus annunciauerat: ipsaque cōceperat: et parturierat: angelis cantātibus atque annunciantibus pastoribus eius natiuitatem: et quō ipse dn̄s incarnatus fuerat: vt saluum faceret genus humanū. Cōmēdabat ex hoc magorum prudētiā sollicitudinē benignitatē: q ad ipsum vidēdū tā citius properauerāt: et dicebat eis. Pro vr̄a remuneratōe sciatis: quia quē adoratis deus est: cui munera obtulistis rex ē. Ipsumque in brachijs suscipite: quia homo ē. Itaque filiū suū liberalissime vnicuique eorum āmplexādū porrigebat. O virginis cōsueta pietas. o filij dei profunda humilitas. o gr̄a superexcessiua orientaliū regū: q a virgine mr̄e filiū dei incarnatū inter sua pectora stringendū susciperūt. Conemur etiā nos mētē nr̄am disponere: quia nec nobis negabit se filius dei. Magi vero admoniti in somnis ne redirēt ad Herodem: per aliā viā reuersi sunt in regionē suam. De quo dicit Criso. sup Math. Cū reuersi fuissent p̄dicātes multos erudierūt. Et denique cū Thomas eēt in prouincia illa: baptizati sunt et facti sunt adiutores p̄dicationis illius. Quorum corpora post felicē mortē primo per Helenā Cōstātini matrē reperta: et in Cōstātinopoli trāslata. Secūdo per sanctū Eustorgiū mediolanensem archiepiscopū mediolanū perducta. vltimo per Federicū imperatorē coloniā theotonie sunt delata. Anime vero eorum viuunt in eterna gloria. Amē.

Joseph fili David noli timere accipe Mariā cōiugez tuā. Qđ.n. in ea natū est de spiritu sancto est. Math. primo.c. Dilectissimi in xp̄o iesu noster doctor Boñ. 45. di. quarti li. sententiaꝝ dicit ꝙ ē nobilissima res nos miseros mortales h̄ i mū/
do habere singularē deuotiōez nō solū deo eterno: sed suis gloriosis sanctis: quibꝰ oratōes nostre sepe debent dirigi. Et moueri debemꝰ ad hoc tribus rationibus.
Primo ꝓpter nostrā inopiam.
Secūdo ꝓpter diuinam reuerentiam.
Tertio ꝓpter sanctoꝝ gloriam.

Primo ꝑꝑ nostrā inopiaz: qꝛ nō meremur in diuino cōspectu vnū minimū spirituale meritū: imo sumꝰ potius pleni demeritis ⁊ peccatis Sz in oratōe sanctoꝝ adheremꝰ ipsoꝝ meritis q̄ sunt copiosa in regno celoꝝ. Itez qꝛ sumus obumbrati carne mortali: ac pauperes amore. Et quoniā aliqui sunt q ꝓpter vnā specialē pas/
sionē magis amant sanctos q̄ȝ deū: ſm vnā cōfidentiā: ꝓpter hāc primā rationē nō dedignaṫ deus vt habeamus sanctos deuotos cōsiderata nostra paupertate. Itē quādo cōfugimus ad illas orationes sanctoꝝ cōfitemur nostrā paruitatez ⁊ agnoscimus sanctos dei: ac eos amore reueremur. Sunt enim multi q bona agūt respe/
ctu sanctoꝝ. Et ista operatio nō vana: sȝ bona. Itē debemus etiā valde venerari sanctos: qm̄ cōsideramus premij altitudinē. Relinquā er/
go hoc mane omnes alios sanctos: ⁊ cūz oculo cordis aspiciendo ad celū video vnā sedē i qua moraṫ ille ꝟgo sponsus ꝟginis: senex deuotꝰ: pater xp̄i putatiuus sanctus Joseph. Hic est meus deuotus: venit mihi semel in mēte: vt legerē aliqd de eo: ac querendo scripturas sacras reperi: ꝙ sanctus Joseph est vnus de glorio/
siorībꝰ sanctis paradisi. Preterea firmaui i mē te mea vnū ꝓpositū bonū: videlicet de habēdo eū pro meo aduocato: ac p̄dicari toti mundo ꝙ habeāt eū in reuerētia. Ideo ꝓposui predicare de eo: qꝛ in euāgelio fit de eo hodie mētio. Et causa veniendi ad p̄dicationis nostre ordinem assumpsi ꝟba Math. i.c. in themate. In qbꝰ sacratissimis ꝟbis denoto sancti Joseph tres gloriosissimas excellentias vltra alios sanctos.
Prima est excellentia ꝟginalis.
Secūda est excellentia filialis.
Tertia est excellentia diuinalis.

Quod i beato Joseph fuit excellentia virginalis. Capitulum. .I.

Hec primā excellentiā q̄ est ꝟginalis. Vbi demonstrabo vestris reuerentijs q̄ȝtū fuit excellens meritū Joseph q sedet i celis alte sublinatꝰ tribꝰ dignitatibꝰ
Prima est ꝟginalis vnio.
Secūda est ꝟginalis cōuersatio.
Tertia est ꝟginalis auxiliatio.

Prima dignitas vocaṫ ꝟginalis vnio: in q̄ videre habemꝰ ꝙ inter Mariā ⁊ Joseph fuit vnus amor sanctissimꝰ. Nā post filiū suuz ma/
gis beata ꝟgo Joseph amauit q̄ȝ aliū sanctum Nā pia mente credi pōt: ꝙ spiritus sanctus nō vnisset ꝟginē amore ad Joseph amādum: nisi ab ipso spiritu sancto ꝓcessisset ⁊ matrimoniuz eoꝝ cōtractū fuisset. Tu posses dicere. Nō fuit veꝝ matrimoniū: quia vt ait Hiero. aduersus Heluidiū. Joseph Marie potius custos fuit q̄ȝ maritus. Et in euāgelio. Joseph volebat dimittere eā ⁊c. ergo nō fuit veꝝ mr̄imoniū. Magister. 30. di. quarti sententiaꝝ dicit ꝙ iter Mariaz ⁊ Joseph fuit verissimū matrimoniū. Et hoc idē habeṫ. 27. q. 2. c. Institutū. Et hoc te/
nent Ric. 7. Boñ. 30. di. quarti sententiaꝝ: ⁊ Tho. tertia pte. q. 29. sequētes sententiā magi/
stri. Qđ declarant duobus modis. Primo ꝙ in matrimonio est q̄dā ꝑfectio in esse primo: et in esse secundo. Prima in esse primo ꝓspicit q̄ sunt de essentia matrionij. Secūda ꝓspicit quē dam actuz particularē q est actus matrimonij. Itē illud qđ est in esse primo i sancto matrimonio est q̄dā mutua potestas quā dat sponsa suo sponso: ⁊ econuerso simul viuendi: ac sibiipsis inuicē seruiendi: quo ad obsequia matrimonialia: tm̄ nō quo ad copulam carnalē. Et ista vnio fuit inter Mariā ⁊ Joseph. Secūda q̄ est in eē secūdo: q̄ ꝓspicit actū matrimonialem nō fuit inter Joseph ⁊ Mariā: qꝛ lȝ amarent se tāq̄ȝ spōsos: ac insimul habitarent: cōmutarūt copulam carnalē ꝑ spiritus sancti opatiōnē in copulā virginalē: vt in. c. Beata Maria. 27. q. 2. Nam quādo Maria stabat in templo pontifices querebant eā nubere ſm legē: ⁊ ipsa vouerat ꝟgi/
nitatez. Et ꝓpter hoc nō fecerat cōtra legis de/
bituz: qꝛ ipsa ꝟgo copulā matrimonij: opatio/
ne spiritus sancti mutauit in ꝟginitatē: quoniā sic erat voluntas dei. Et similiter fecit Joseph. Et ꝟbis Hiero. responde intelligendo mari/
tuz largo mō in quo intelligiṫ actus matrimo/
nij ꝓpterea

nij. Propterea dixit magis custos ꝙ̃ maritus. Itẽ qꝛ fuit error hereticoꝝ dicentiũ malum de ꝟgine: videlicet ꝙ habuerat coitũ cũ Joseph: ideo Hieronymus ipsam excusando dixit verba ꝑdicta. Et aduersus Heluidiũ reddit rationeȝ: vt infra dicã: videlicet de ꝟbis Joseph q voluit Mariã relinquere. Quia aliq doctores dicũt ꝙ quãdo Joseph vidit Mariã ꝑgnantẽ de spiritu santo: incepit dubitare de ea: ⁊ volebat eã relinquere: ne scandalũ sequeret̃. Criso. aũt aliter dicit ⁊ ego cũ eo: ꝙ quãdo Joseph vidit Mariã ꝑgnantẽ: nõ cogitauit malum aliqδ de ea: ſȝ credendo bonitati ꝟginis credebat ꝙ aliqδ dei opus esset operatũ secrete in ea: ꝓpterea voluit recedere. Et ideo dicit idẽ Crisosto. O inestimabilis venter Marie ꝟginis. Magis. n. credebat Joseph ꝟginitati ei⁹ ꝙ̃ vtero eius: ⁊ magis credebat ꝟginẽ posse concipere ꝙ̃ Mariã posse peccare. Dic mihi qs te mouet ad hanc opinionem: nisi ꝙ Joseph viderat Mariã q̃ ei miraculose data fuerat in ei⁹ spõsã Nã ipse erat senex ⁊ Maria quattuordeciȝ annoꝝ. Et vt scitis erat a pontificib⁹ preceptuȝ: ꝙ omnes mulieres deberent se nubere: ⁊ Maria vouerat virginitateȝ: ⁊ tamẽ erat factũ dictũ preceptuȝ vt habes Deutero. 7. c. Propterea Maria nolens legi cõtradicere dixit. Vadam ad pontificẽ: quoniã virginitatẽ voui ⁊ narrabo negociũ. Introiuitqȝ põtifex in sãcta sanctorum faciens orationẽ. Et venit vox ãgelica ac dixit. Cuius florebit virga in manu illã tenentis: ⁊ superueniet colũba: date eam illi in vxorẽ Et sic factũ est. Et tunc multi iuuenes ꝟgã habuerunt: ac nemini floruit. Secũda etiã die orarunt: ⁊ data fuit Joseph ꝟga in manu: ⁊ floruit ⁊ columba descendit sup cũ. Tunc pontifex spiritu sancto inspiratus dedit illi Mariã in sponsam. Et ob hanc rem potuit Criso. arbitrari ꝙ Joseph nõ aliter intelligere potuerit: nisi qδ a a re diuina hoc ꝓcesserit in Maria. Alia est opinio ꝙ Joseph videns ꝟginẽ pregnantẽ cernebat vnũ splendorẽ in ea taȝ relucenteȝ: q excibat sensibus ꝙ non poterat eã intueri: ideo volebat eã dimittere. Propterea cogita quãti meriti ẽ Joseph: q talẽ habuit in vxorẽ ꝟginẽ. Itẽ cõsidera ꝙ̃tus erat amor Marie erga sponsum suũ. Nã erat sanctior ceteris alijs: cupiebatqȝ prophetaꝝ salutẽ ac alioꝝ ceteroꝝ: ergo nõ dubites ꝙ etiã Joseph salutẽ desiderabat: quẽ tantuȝ diligebat. Et ista est ꝟginalis vnio. Nam tantũ fuit cũ ꝟgine vnitus: quãtũ fuit sponsus ꝟginis. Tolle secũdã dignitatẽ q̃ fuit ꝟginalis cõuersatio. Joseph enĩ habuit istã excellẽtiã. s. ꝟginalis ꝯuersatõis: ⁊ vidit inumerabiles dei grãs. Et aduerte ꝙ ista est regula generalis: ꝙ q malã habẽt societatẽ in hoc mũdo male agunt ⁊ ecõuerso. Quot sunt q ĩ nocte natiuitatis xp̃i ludũt ⁊ blasphemãt deũ ⁊ ꝟginẽ. O canes ꝓditores. Erit vn⁹ q bonã habebit volũtatem: ⁊ vnus ribaldus destruet eã. Amb. dicit ꝙ ꝟgo fuit sanctior alijs: mater dei: ac plena spũ scõ: et erat ꝟgo nõ solũ corpore: ſȝ etiã mẽte ⁊ corde: nec in ea fuit vnꝙ̃ macula alicui⁹ peccati. Et ꝓpterea qd credis ꝙ agebat Joseph: q pluries videbat sponsaȝ suã nocte surgentẽ ad orationeȝ: ac de nocte sepius plorare. Nõ credis ꝙ ad bñ agendũ inflãmabat̃. Arbitror ꝙ sepe orabat cũ orãte. Credo ꝙ quãdo ꝟgo benedicebat deũ: ipse etiã illũ benedicebat cũ benedicente. Et nõ dubites ꝙ conabat̃ cor suũ humiliare: sicut faciebat ꝟgo. Cõsidera ꝙ̃tũ erãt dulcia coꝝ colloquia. Nã qñ Maria loquebat̃ de deo: ille stupebat. Itẽ cõsidera ꝙ duȝ stetit ⁊ habitauit cuȝ ꝟgine tot annis: ipse semꝑ disponebat intuẽs gesta ⁊ modos Marie: ducere vitã suã de bono in melius. Et nõ fuit sanctus q istud habuerit donũ. Nã nõ. 12. nõ. 16. ſȝ. 30. annis stetit cũ Maria ꝟgine. Nõ credis ꝙ Maria ipsuȝ summe diligebat: ⁊ summe ipsuȝ debebat amare. Certe sic. De morte ꝟo Joseph clare in sacra scriptura nõ reperit̃: sed credẽdũ ꝙ paꝝ añ baptismũ xp̃i mortu⁹ fuit: qꝛ quãdo xp̃s disputabat in templo viu⁹ erat: tamẽ tempore passionis nõ fit de eo mentio. Tertia dignitas Joseph fuit ꝟginalis auxiliatio. Nescit mũdus dicere dilectissimi ꝙ̃ ẽ larga ⁊ magna Marie dignitas. Unde Bern̄. Omnib⁹ oĩa Maria facta est. Sapientib⁹ ⁊ insipientibus copiosissima charitate se cõmunicat. Que est peccatoruȝ spes. Virgo. Que est spes desperatoꝝ. Gloriosa ꝟgo. O quot infundit grãs cõtinue peccatoribus. Nõ est hõ q eã inuocat: q nõ ĩpetret ab ea gratias si sunt honeste. O Joseph nõ debes recipere a tua sponsa etiam pro omnibus deuotis tuis gratiã. Certe sic. Quãdo tu eius partui affuisti: ⁊ in omni suo negocio ei auxiliũ tribuisti: vt patet quãdo virgo in egyptum aufugit: qs eã associauit: Joseph. Et ille qdẽ sepe adiuuabat ꝟginẽ fasciare pueꝝ quietuȝ: q etiaȝ stabat ad laborandũ vt ꝟginẽ adiuuaret. Hierony. dicit ꝙ Joseph erat carpentarius: laborabatqȝ de arte sua: vt daret edere illi q dat toti

mundo comedere. Et Luc. 2. c. Quādo Joseph et mater ibant querēdo puerū iesum illis tribus dieb⁹ plorātes: qr videndo Joseph Mariā plorantē ipse etiā plangebat. Quis reperietur qui tantū seruierit virgini sicut Joseph. Si ergo est Maria ita gratiosa: q̄ q dicit ad ei⁹ reuerentiā vnū Aue Maria: facit sibi gratiā: quanto magis credis q̄ fecerit Joseph q tanto tempore sibi et christo seruiuit. Ego discretioni tue relinquo.

Q̄d Joseph habuit tres alias dignitates vltra omnes sanctos.

Capitulum. secundum.

Capē secundā excellentiā: que est filialis. Et in ista etiā tres alias dignitates annotabimus vltra omnes scōs.

Prima est electio.
Secunda est honoratio.
Tertia est cōsolatio.

Prima est electio. Vt. n. dicit Bon. xp̄s ē pater omniū electorū. Elegit nāq3 xp̄s omnes q saluari debebant pro filijs: et similiter elegit pphetas et patriarchas. Nā dixit apostolis: filioli mei. Itē etiā martyres et cōfessores filios appellauit Joh. i. c. Dedit eis potestatē filios dei fieri his qui credunt in noīe eius. Sed Joseph pro patre putatiuo electus fuit. Et nota quare fuit electus ad istud ministerium: quia vt dicit Hiero. christus habet patrem in celo absq3 matre. Et dicunt doctores cōculando omnes hominum impugnationes: q̄ prima ratio fuit fm sententiā Ambrosij ad demonstrandū carnis genealogiā ppter aduentum christi: qr erat de tribu Dauid et ipse Joseph. Itē et secundo fuit respectu celandi istud mysteriū et ad decipiēdū diabolum. Assignat etiam aliā rationē Hiero. q̄ fuit cōueniens ne Maria lapidaret a iudeis credentib⁹ ipsam cōmisisse adulteriū. Nōne ē signū magni amoris recōmittere sibi tātū thesaurū: ergo sanctus Joseph est magnus nimis

Secūda excellentia vocat honoratio. Inter alios sanctos: et quere quē vis: nō repies post virginē cui domin⁹ fecerit tantā gratiā: et tātū honorē: quātū Joseph fecit. Vide Luce. 2. c. Et erat subditus illi. Et Hiero. dicit. Jesus subiectus est parentibus suis. Nā colebat ipse matrē cui⁹ erat pater etc. Talis subiectio erat q̄ illa diuinitas aliquādo familiariter ministrabat Joseph: dabatque sibi tobalēā ad tergēdū manus: ergo nō dubites q̄ multa obsequia familiaria fecit xp̄s Joseph. Tertia excellentia vocatur cōsolatio. Quis sanctorū habuit maiorem cōsolationē in mūdo Joseph. Cōsolationē habuit Petrus qui māducauit et bibit cū christo. Ipse. n. efficiebat vt fatuus. Itē quādo Joānes dormiuit supra pectus dn̄i. o quātā cōsolationē accepit. Ibi. n. fluenta euāgelij de ipso sacro dn̄ici pectoris fonte potauit Frāciscus cū semel oraret cū manibus in cruce: xp̄s eū vocauit. Amice Francisce tolle crucē et sequere me: et effectus fuit tanq3 fatuus. Quādo in monte aluerne recepit stigmata: qualē cōsolationē habuit cogita. Exibat fere ex dulcedine sibi anima. Etiā quādo fratri Rufino appuit Vgo cū filio in brachijs: tantā ex illa visione recepit cōsolationē: q̄ quasi anima exiuit. Sed Joseph quātā cōsolationē recepit quādo in nocte vidit angelū sibi dicentē. Joseph fili Dauid noli timere accipere Mariā coniugē tuā. Item quam consolationē recepit: quādo natus fuit xp̄s credens ipsum esse filiū dei. Itē quādo audiuit angelos cantantes. Gloria in altissimis deo. Quādo audiuit Symeonē tenentē xp̄m in vlnis ac dicentē. Nunc dimittis seruū etc. O Joseph quāta erat leticia tua. o quantū gratulabaris quādo cogitabas habitasse tāto tpe cum xp̄o quādoq3 stabas cū Vgine et xp̄o ad vnā mēsam et maxime tot annis. Itē quādo erat duodecim annorū tenebat manū xp̄i cū sua. Quantā leticiam ex hoc capiebat. Ipse veniebat extra sensum. Hic credas q̄ sepius in die xp̄s Joseph osculabat vt faciūt filij patres. Vere Joseph potest cū ppheta canere. Consolationes tue letificauerunt animā meā. Ergo aīa cōsidera cū fide si audiremus christū loquentē quid ageremus. Creparemus ex deuotione. Et tu Joseph qui tantā habuisti practicā cū filio dei: quomodo faciebas. Credo q̄ ex nimia dulcedine et deuotione exibas a sensibus.

Quod Joseph vltra predictas habuit etiam alias excellentias.

Capitulum. .3.

Ertiā excellentiā diuinalē vellem dicere: sed nō sufficit tempus. Tamē cape vt potes. Nam tres habuit dignitates in hac tertia excellentia. Prima fuit simulationis: qr vocat pater putatiuus. Scd̄a gratificatiōis: qr qn̄ deus aliquē eligit ad aliquē magnū statū: semp sibi magnas dat grās. Et propterea eligēdo Joseph ad tm̄ mysteriū: quātas grās sibi dedit cogita. Tertia gravisiōis qr vidit oīa q̄ pphete p̄dicauerūt de Vgine et de verbo

verbo incarnato: q2 tetigit cū manibus ⁊ fide. Multa sunt priuilegia Joseph: ⁊ specialit̃ ista nouē que audisti. Deprecemur igit̃ vt intercedat pro nobis ad ꝟginē ⁊ filiū qui in hoc mundo det nobis suā grām ⁊ in alio gloriā. Amē.

Sermo de beatitudine.

e Xultabunt sancti ĩ gloria: letabunt̃ ĩ cubilib⁹ suis. ps. 149. Nō potest aliquis ꝑcipere q̄ dei sunt: ⁊ ignarus spirituali sciētia nō potest cōtemplari. Et ꝓpterea mundū istuȝ cū vitijs imitat̃: qui q̄ deus p̄parauit diligētib⁹ se nō cōsiderat. Sȝ potius pro bono optimo ⁊ immenso vmbrā aliq imo multi accipiūt. Quā obrē in p̄senti ꝯmone de futura beatitudine vel gaudio beatoꝝ suȝ locuturus: vt mens ꝑ cōtēplationē eleuata possit ꝑcipere quodāmō quāta sit gloria future beatitudinis. Et vt illud possim cōprehendere: qnqȝ consideratōes de ipsa gloria faciem⁹ ad honorē qnqȝ plagaruȝ christi

Prima cōsideratio erit de obiecto nobilissimo animā quietante.

Secūda erit de excelsa gloria corp⁹ nr̃m dotāte

Tertia erit de amena patria oēs beatos locāte.

Quarta erit de societate iocunda gaudiuȝ augmentāte.

Quinta erit de liberatione certissima ab omni pena tristante.

d Eclarandū nāqȝ est in prima consideratione q̄ȝtū sit gaudiū beatoꝝ ĩ anima quietata ꝓpter adeptionē beatitudinis cuius obiectū est ipse deus: que cōsistit in trib⁹ dotibus anime. Et ad habendā huius noticiā tres ponemus cōclusiones.

Prima cōclusio est ꝙ finis humane vite atqȝ ꝑfectio sit ipsa beatitudo.

Secūda cōclusio est ꝙ omnes appetūt beatitudineȝ in generali.

Tertia conclusio est ꝙ beatitudo haberi in hac vita nō potest.

Pro declaratione prime cōclusionis est sciēduȝ: ꝙ oia q̄ fiūt: fiūt ꝓpter aliquē fineȝ. Ideo inqt Ari. 2. phisicoꝝ. Omnia ordinant̃ ꝑꝑ fineȝ: ⁊ nō solū intellectus: sed etiā natura agit ꝓpter finē. Et. 2. Metaphi. idē dicit. Finis est causa causaꝝ. Finis necessitateȝ agens. Et in causis efficientib⁹ essentialiter ordinatis est deuenire ad efficiens primū. Et ibidē. Qui ponunt ꝓcessum in causis finalib⁹ in infinitū: auferunt naturā boni. Et. 2. phi. dicit ꝙ finis hȝ naturā optimi. Et ideo ponentes ꝓcessuȝ i causis finalib⁹ in infinitū auferūt finē. Finis tamē duplex dicit̃ secundū Boñ. in. 2. di. 15. videlicet finis sub fine: ⁊ finis principalis ⁊ vltimus Finis sub fine est ipse homo: vt dicit Aristo. 2. phi. c. 3. Sumus finis quodāmodo omniū coruȝ q̄ sunt. Nā cuncta creauit de⁹ ꝓpter homineȝ vt testat̃ p̄s. Omnia subiecisti sub pedibus eius ⁊c̄. Finis principalis ⁊ vltimus est de⁹ ad cuius glorie: nō augmentationē in se: sȝ oñsioneȝ cuncta creauit: videlicet hoiem ⁊ angelos: vt glorificarent̃ ⁊ beatificarent̃. Ideo inqt magister sententiaꝝ di. i. secūdi. Fecit de⁹ creaturaȝ rationalē: vt summū bonū intelligeret. Sūmuȝ bonū ꝟo de⁹ est: vt dicit hysidor⁹ de summo bono. i. c. Ideo ipse de⁹ est finis nostre ꝑfectionis. Testat̃ hoc Ric. di. 49. q̄rti. Et etiaȝ Scotus ibidē: ⁊ sanctus Tho. prima secunde q. 1. Ob illud. n. sūmus opifex vt homo hūc fineȝ cōsequat̃ nō desinit illū iuuare. Ideo cūcta beneficia q̄ deus homini tribuit etiā aduersa: q̄ importabilia quibusdā vident̃: ideo fecit vt homo cognoscat creatorē: beatificatorē: gubernatoreȝ: defensorē: ⁊ diligat glorificatorē. Aug. de ci. dei li. 8. c. 3. Finis hominis appellatur: quo qsqȝ cū peruenerit beatus erit. Ad secūdā nunc conclusioneȝ deueniendo aduertendum est ꝙ ipse deus naturaliter vnicuiqȝ indidit ꝙ appeteret beatitudinem. Sed pleriqȝ arguunt contra sic ꝑ illud dictuȝ Augistini. x. de trini. cap. i. Firmisse nouimus non nisi nota amari posse. Dicit̃ nāqȝ in. 3. de anima. ꝙ bonū apprehensum est obiectuȝ appetitus. Sed vt dicit Aug. 13. de trini. Beatitudinē nō oēs nouerunt: q2 quidā posuerūt eā in voluptate: qdā in virtute animi: quidā in alijs rebus. Idē etiaȝ dicit Ari. i. ethicoꝝ. 6. c. Ergo nō oēs appetūt beatitudineȝ. Probat̃. Essentia beatitudinis est visio diuine essentie. Sed aliqui opinantur hoc esse impossibile ꝙ deus per essentiā ab homine videat̃. Unde hoc nō appetūt. Ergo nō omnes appetūt beatitudinē. Probat̃ adhuc ꝑ Ari. dicentē. x. ethicoꝝ. c. 8. Felicitas est operatio intellectus secundū propriā virtuteȝ. Sed nō omnes appetunt operari secundū virtutem: cum multos videamus laborare circa vitia. Ergo ⁊c̄. Dicendū ꝯm Ric. ⁊ Scotū in quarto. dist. 19. ⁊ beatū Tho. prima secunde. q. 5. ꝙ beatitudo pōt dupliciter cōsiderari: videlicet. p̊ in generali ꝯm cōmunē rationē beatitudinis:

inq̃ʒtū est bonū quoddā sufficientissimū volun/
tatē satians. Alio modo in speciali: inq̃ʒtū est
illud in quo consistit. Secūdo modo nō oēs co
gnoscunt nec appetunt beatitudinē: sed primo
modo beatitudo omnibus est nota: et omnes illā
appetunt. Hinc Aug. 13. de trini. 8. c. Ad ap/
petendū beatitudinē natura cōpellit: cui sum/
me bonus creator hoc indidit. Et ibidē dicitur
Si vnus dixisset: omnes beati esse vultis: mi/
seri esse nō vultis: dixisset aliquis q̄ nullus i sua
nō cognosceret voluntate. Et Boetius lib. 3.
Omnis mortaliū cura quā multipliciū studio/
rū labor exercet: diuerso quidē calle procedit:
sed ad vnū tandē beatitudinis finē nitit̄ perue
nire. hec ille. Sed nōnulli superbiētes: in quo
cōsistit vera beatitudo nolūt attēdere: ideo conā
tur lucrari pecuniā ibi credētes eē beatitudinē.
Exemplū pʒ. Nā si qs vellet emere aurū: et oñ/
derēt ei auricalcū: qd nō cognosceret: emeret p
auro. Et si q̄ras qd vis emere: rñdet aurū: lʒ ei
ostendas auricalcū. Si dicis auaro: qd vis: di/
cet: beatitudinē. Vis paradisū: Paradisum
dicet pecuniā: q2 ibi credit q̄ sit beatitudo etc.
Sed decepti sunt vt patebit inferius. Nōnulli
etiā pcipiētes in quo cōsistat beatitudo: cū talis
pceptio sit ex munere grē: facti sunt sibimetipsis
sapiētes: et voluerunt bñ opari. Et sic pʒ rñsio
ad pmū argumētū. Sʒ adhuc est notādū cir/
ca beatitudinē in generali: videlicet. Si aliqs q̄
rat quomō cognoscit̄ beatitudo in generali: di/
co q̄ innata est ista cognitio. Et si q̄rat̄ qd dico
q2 sufficientia cognoscit̄ p indigentiā: et si oppo
natur q̄ priuatio nō est via cognoscēdi habitū:
dicēdū q̄ est q̄dā indigentia oio priuans: q̄dā
disponens et inclinās. Et hec est ratio cogno/
scendi. Posset tñ dici q̄ cognitio beatitudinis
et multaꝝ reꝝ naturaliū nobis est innata. Et si
dicat̄ q̄ aīa est vt tabula rasa: hoc intelligit̄ solū
q̄ʒtū ad species et similitudines quas q̄rit p sen
sus. Hec Boñ. in. 4. di. 49. Ad argumētū
secūdū est dicendū q̄ cū voluntas sequat̄ appre/
hensionē intellectus seu rationis: sicut cōtingit
q̄ aliqd est idē secūdū rē: qd tñ est diuersum ra
tione cōsiderationis: ita cōtingit q̄ aliqd est idē
secūdū rē: et vno mō appetit̄: et alio mō nō appe
titur. Beatitudo ergo pōt cōsiderari sub rōne
finalis boni pfecti: et sic naturaliter voluntas est
in illud: vt dictū est. Potest etiā cōsiderari se/
cundū alias speciales cōsideratiōes: vel ex par
te ipsius operationis: vel ex parte potentie opa
tiue: vel ex parte obiecti: et sic nō ex necessitate
voluntas tendit ad ipsam. Ad tertiū argumē
tū dicitur: q̄ q̄uis multi i speciali operent̄ ma/
lum: tamen in generali omnes appetunt ope/
rari bonū. Tertie cōclusionis nunc sequitur
declaratio. Et quoniā demonstratū ē omnes
appetere beatitudinē: et nōnullos errare: vt ta/
lis error de ipsoꝝ mentibus euanescat: demō/
strabimus q̄ beatitudo in hac vita haberi non
pōt: triplici ratione.
Primo ratione miserabilitatis.
Secūdo ratione mortalitatis.
Tertio ratione capacitatis.
Primo inquā ratione miserabilitatis. Bea
titudo equidē vt ait Boetius in. 3. de cōsolatio
ne: status est omniū bonoꝝ aggregatione pfe/
ctus. Sed talis status in mundo seu in hac vita
haberi nō potest: ideo beatitudo etiā haberi nō
potest. Qd in hoc mundo talis status nō repe
riatur: patet si cōsideremus ea in qbus credunt
homines beatitudinē reperire: vtputa diuitias
honores: gloriā: potentiā: sanitatem: voluptatē
mundanā scientiā: filioꝝ et parentū solatiū: et si
milia in qbus plerīq̄ cōfidunt. In qbus omni
bus quot sint miserie declarat̄ Job. 13. cū dicit̄.
Homo natus de muliere: breui viuens tēpore
repletur multis miserijs. Berñ. libro de ipro
batione vitiorū. c. vltimo. Omnia que cernis
vanaꝝ gloria reꝝ. Vmbra velut tenuis veloci
ter cuncta recedunt. Et Aug. lib. de simbolo:
tractatu. x. Ecce ruinosus est mundus: ecce tā
tis calamitatibus repleuit deus mundū: ecce ama
rus est mūdus. Et si sic amat̄: qd faceremus si
dulcis esset. O mūde imunde tenebras pariēs
quid faceres si maneres. Quē nō deciperes dul/
cis: si amarus alimēta mentiris. Et Augustī.
nono de ciuitate dei. Omnes inquit homines
quādiu in orbe mortales sunt: miseri sunt. Et
Boetius in. 2. Quā multis amaritudinibus hu/
mane felicitatis dulcedo repleta est. Que et si
fruenti iocundā esse videat̄: tamē quo minus
longe cū velit abire: retineri nō pōt. Et q2 hec
materia prolixius tractāda erit: cū predicabimus
de contemptu mundi: ideo aurelij Augustini
auctoritatē discurramus ex. 22. libro de ciuita.
dei sumptā. Querat̄ ibi August. Numera tu
etiā si vis mala cōmunia bonis et malis. Ideo
cōcludit̄ ex hac prima ratione: q̄ in vita presen/
ti vera beatitudo haberi nō pōt. Secūdo inq̃ʒ
istud ostendit̄ ratione mortalitatis. Inquit. n.
Augu. 13. de ciuitate dei. c. 7. Beatitudo sine
immortalitate eē nō pōt sed i hac vita qlibet est
mortalis

mortalis. Ergo &c. O fatuitas excecãs hoĩz mẽtes. O incõ labilis humana miseria. O vita vmbratica. Quanta stultitia est in hoĩbus huius seculi: cũ mundum non contemnunt. Vilipendunt celestia: colunt autem terrena: cũ oĩa ĩ morte deficiant. Jõ hoc cõsiderãs Aug. in prima pte supputationum sic ait. Vita hec vita misera: vita incerta: vita laboriosa: vita imunda: vita dña malorũ: regina supborum: plena miseria & erroribus: q̃ nõ est dicẽda vita sz mors ĩ qua momentis singulis morimur per varios mutabilitatis defectus: diuersis generib9 mortis. Nunqz ergo q̃zdiu viuimus ĩ hoc mundo possumus dicere vitaz: quã humores tumidãt dolores extenuant: ardores excitant: aera morbidant: esce inflant: ieiunia macerant: ioci dissolnunt: tristicie consumunt: sollicitudo coartat: securitas ebetat: diuitie iactant: paupertas deijcit: iuuentus extollit: senectus incuruat: infirmitas frangit: meror deprimit: & his oĩb9 malis mors furibunda succedit: similiterqz gaudio istius misere vite finem imponit: ita vt cũ esse desierit: nec fuisse putetur. Hec ille. Item Aug. libro soliloquiorum dicit. Vita mea vita caduca: vita que quãto magis crescit: tãto magis decrescit quãto magĩ pcedit: tãto magĩ ad mortem accedit. Vita fallax & vmbratica plena laqueis multis: nunc gaudeo: sepe tristor: nũc vigilo iã infirmor. Nunc viuo statiz morior: nũc felix appareo: semper miser: nunc rideo: iã fleo sicqz omnia mutabilitati subiacent: vt nil vna hora vno statu permaneat. Hinc timor: hinc tremor: hinc fames: hinc sitis: hinc calor: hinc frigus: hinc languor: inde dolor exuberat. Subsequitur his oĩbus inopinata mors: que mille modis miseros hoĩes quotidie rapit. Hũc necat febribus: illum opprimit doloribus: hunc consumit fame: illum siti extinguit: illum vero suffocat aquis: hunc perimit flãmis: hunc iterimit laqueo: illum dentibus bestiarum fortium deuorat: hunc trucidat ferro: illum veneno corrumpit: alterum vo tm̃ repentino terrore miseram vitam finire compellit. Et nunc super hec oĩa magna ẽ miseria: qr cuz nihil sit certi9 morte: ignorat homo finem suum: & cum stare putat: tollitur & perit spes eius. Nescit autez homo quando vel vbi: vel qũo moriatur: & tamẽ est certum q' eum mori oporteat. hec ille. Quare vita pñs beata esse minime potest. Pro horum oĩum declaratione dicas exempla d tot diebus nostris interfectis absqz culpa: de expulsiõe a pria: de perditiõe terre sancte: de igne ĩ terra Tarentina: de ruina domus in ciuitate Bicteti. de igne pp̃e Tranũ: de suffocatis ppe Brosti in quatuor galeis ex vi ventorũ: de illo quẽ comedit piscis: quãdo natabat in terra Idronti: de illo qui cecidit de equa sup rota currus pp̃e ecclĩam cathedralem Licij. & iõ Hiero. in suo felici transitu ait. O vita mundi non vita: sed mors: vita fallax: vita cõmixta tristitijs: imbecillis & vmbratica: vita priuans: vita cui inest vita fragilis: vita momẽtanea & caduca: que quãto magis crescit: tanto magis decrescit. Cũ plus pcedis: tãto plus ad mortẽ ppinquas. O vita plena laqueis: quot in mũdo homines illaqueatos tenes. Quot p te iã sustinẽt tormẽta ĩfernalia. Quã btũs ẽ q tuas cognoscit fallacias. Quã beatior q de tuis nos curat blãditijs. Quã btissimus qui te bene priuatus ẽ. Melior ẽ negociatio eius auro & argẽto. Hec ille. Et idem Hiero. ad matrem & filiam ĩ gallijs cõmorantes. Stadium quoddã ẽ hec vita nostra mortalis: in qua belluz quotidie gerim9 qr militia vitam hominis super terram. Quis inter serpentes & scorpiones tutus ingreditur vel secure dormitat. Quis dulces iuxta vipas somnos capit. Nam & si semper non percutiat tamen sollicitat. Securius est ergo perire ñ posse: q̃z iuxta periculũ non pisse. hec ille. Tertio potest istud ostẽdi rõe capacitatis. Fecit profecto deus aĩam ad imaginem suam & similitudinem. & vt inquit Aug. 14. de tri. 8. c. Eo anima imago dei est: quo eius capax ẽ & particeps esse potest. Cum ergo deus sit infinitum bonũ nullum bonum creatum sufficere potest ad omnem humani appetitus perfectionem. Ergo non potest habere perfectam quietem: nisi illaz habeat in summo qui deus est. Et hoc ẽ quod dicit Aug. lib. 1. cõfessionũ pp̃e pricipiũ. Fecisti nos dñe ad te & inqetum ẽ cor nostruz: donec qescat in te. p̃s. Satiabor cuz appuerit glĩa tua. Ex hoc dicit Ric. vbi supra: q' sine clara dei visione nõ põt haberi btitudo. Et rõ ẽ: qr vt inqt Aug. 13. de ci. dei. c. 5. Beatus non ẽ nisi q habz que vult. s. nãlr: & non voluptuose. Perfectio at vniuscuiusqz attendit fm rõem sui obiecti. Obiectũ aut intellectus ẽ quod qd ẽ: idest essentia rei: vt dicitur. 3. de aĩa. Vnde in tm̃ pcedit pfectio intellectus: inq̃ztuz cognoscit essentiam alicuius rei. Si ergo intellectus aliquis scit eẽntiam alicuius effectus: p quã nõ possit cognosci eẽntia cause: vt si sciat de causa

quid est nõ dicitur intellectus attingere ad cãm
simplr: q̃uis per effectum possit cognoscere d
cã an sit. Et iõ remanet nãliter homini deside
riũ cognoscendi effectũ: si scit eũ habere cãz: vt
sciat ẽt de cã quid ẽ. Et illud desideriũ ẽ admi
ratõis: ꝛ causat inqsitõnem vt dicit in principio
metaph. puta vt si aliqs cognoscẽs ecclypsiz so
lis cõsiderat ꝙ ex aliqua cã ꝓcedit de qua qꝛ ne
scit admiratur: ꝛ admirãdo inqrit: nec ista inq/
sitio qescit quousqz ꝑueniat ad cognoscẽdũ eẽn
tiã rei. Si ergo itellectus hũanus cognoscens
eẽntiã alicuius effectus creati nõ cognoscat de
deo: nõdũ ꝑfectio eius attingit simplr ad p̄iaz
cãm: sed remanet adhuc ei naturale desideriuz
iqrendi cam. Vnde nõdũ ẽ ꝑfecte beatus. Ad
ꝑfectam igit btĩtudinẽ reqritur ꝙ itellectus per
tingat ad ipsã eẽntiã prime cãe: q̃ ẽ nobilissimũ
itelligibile: ꝛ sic ꝑfectõem suã habebit ꝑ vnionẽ
ad deũ: sicut ad obiectũ i quo sola btĩtudo hoĩs
consistit: vt supra dcm̃ ẽ. Ex his oĩbus elicitur
q̃uis nõ sit ꝑceptibile: q̃tum erit btõꝝ gaudiũ
ipm deũ intelligendo: quod itelligere dicit cla
ra dei visio: ꝛ vna dos aĩe: ex qua alie sequunt
vz. dos fruitionis: ꝛ dos secure tentionis. He
dotes erũt beatis rõe obiecti ꝑicipati. Sz qua/
liter gaudiũ erit: ex his patebit si declarabimus
qd sint he dotes. Ric. vtiqz vbi supra dicit de
prima dote. Dos visionis ẽ quidã habitus lu/
minosus in itellectu quo eleuatur ad clare deũ
videndum.

Primo videbimus deum sicuti est.
Secundo deum incarnatum.
Tertio deum finem nostrum.

Primo vidẽs deũ aĩa beata in sui substan/
tia videt qd̃ oculus nõ vidit: nec auris audiuit
ꝛc. Quis nãqz poterit explicare q̃z pulcher:
q̃z bonus: q̃z pius: q̃z benign⁹ sit creator. De
ficit certe sensus: nõ sufficit itellectus hoc i mũ
do excogitare in creaturis q̃ nihil sũt respectu
creatoris. Iõ Augu. in libro soliloqoꝝ. Veh
cecis oculis q te nõ vidẽt: sol illuminãs celum
ꝛ terrã. Veh caligãtibus oculis q te videre nõ
possunt. Veh auertentib⁹ oculos vt nõ videãt
ṽitatem. Nequeũt. n. oculi assueti tenebris sũ
me ṽitatis radios ituerι: nec sciunt de lumie
aliqd estimare: quoꝝ ẽ in tenebris habitatio.
Tenebras vident: tenebras diligũt: tenebras
approbãt: d tenebris eũtes i tenebras nesciũt
vbi corruãt. Iõ nãqz si mortales miseri cõspi
cerẽt q̃ta sit creatoris dulcedo: nihil aliud gusta
rent de mũdo. Quid ẽ deus. Qualis ẽ aut q̃z/
tus. Cũ sit ifinitus certe cõprehendi nequaq̃z
põt. Vez de ipso notitia aliqua ħaberi potest.
si consideremus que ipse fecit atqz creauit. Ideo
Sap. 14. dicitur. A magnitudine spẽi ꝛ crea/
ture cognoscibilis poterit creator hoꝝ videri. ꝛ
Ysidorus de sũmo bono. li. 1. c. 4. Sepe ad
icorpoream creatoris ꝛc. Ibi videas obsecro
Quot in mũdo fuerũt hoĩes: sunt ꝛ erũt. quot
ipsorũ gaudia. Quot letitie. Quot exultatiões
Quot felicitates de diuinis: de delitijs: de cho
reis: de odorib⁹: de colorib⁹: de saporib⁹ d ho
noribus: de ceteris ꝑpter que hũani nostri sen
sus delectari solẽt ꝛ aĩa. O ia simul collige: ꝛ cũ
simul ea colligeris: iuenies nihil eẽ respcũ gau
dij: quod habẽt beati de visione diuina. O lu/
mẽ icõprehensibile. O sũma maiestas dei: q̃ñ
potero te in hoc mũdo aliqualiter sẽtire. O aĩe
xp̃iane vultis aliqd videre de imagine creato/
ris. Audite qd asserit Aug. in li. soliloquioruz
qui deũ multis modis q̃siuit. Ait. n. sic. Cir/
cuiui vicos ꝛ plateas: ꝛ hui⁹ mũdi ciuitates q̃/
rens te ꝛ nõ iueni. Quare. Male querebã fo
ris quod erat itus. Misi nũcios meos omnes
sensus exteriores: vt q̃rerẽt te: ꝛ non iueni: qꝛ
male querebã. Iõ. n. lux mea deus: q̃re illumi
nasti me. Qꝛ male per illos querebã: qꝛ tu es
iterius: ꝛ tamẽ ipsi vnde itraueris nesciuerunt.
Nã oculi mei dicũt. Si nõ fuit coloratũ ꝑ nos
nõ itrauit. Aures dicũt. Si sonitũ nõ fecit per
nos nõ itrauit. Nasus dicit. Si nõ oluit: ꝑ me
nõ venit. Dicit gustus. Si nõ sapuit: ꝑ me nõ
itrauit. Tactus ẽt addit. Si corpulẽtus nõ est:
nihil de hac re me interroges. Nõ ita hec sunt
deus me⁹. Nõ. n. corporis nec dec⁹ tp̃is: nec
candorẽ lucis vel colorẽ: vel dulciũ melodiarũ
cant⁹: ꝛ q̃cũqz dulce sonãtia: nõ floꝝ ꝛ vnguẽ
toꝝ vel aromatũ odores: nõ mella vel manna
gustui delectabilia: nõ cetera q̃ ad tangendum
vel ad amplexandũ amabilia: nec oĩa alia sensi
bus his subiecta q̃ro: cũ deũ meũ q̃ro. Absit ut
ita crediderĩ deũ meũ esse: q̃ ẽt brutaliũ sensib⁹
cõprehẽdũtur. Et tñ cũ deũ meũ q̃ro: q̃ro nihi
lominus q̃ndã lucẽ sup oẽm lucẽ: quã nõ capit
ocul⁹. quãdã vocẽ sup oẽm vocẽ: quã nõ acpit
auris: quẽdã odorẽ sup oẽm odorẽ: quẽ nõ ca
pit naris quãdã dulcedinẽ sup oẽm dulcorem
quã nõ sapit gustus: quẽdã ãplexũ sup oẽz am
plexũ: quẽ tact⁹ nõ tãgit. Et iterioris qdẽ hoĩs
me torq̃ta lux fulget: vbi loc⁹ nõ capit: ista vox
sonat vbi tp̃s nõ capit odor iste redolet: vbi fla
tus nõ spargit sapor iste sapit: vbi nõ ẽ edacitas
amplexus

amplexus iste tangit: vbi nō diuellit. Hic est odor meꝰ: ꝛ nō estimabit alius ad illū. Et ita circuibam oia querēs ꝓpter te: ꝛ pp oia dereli quēs me. Interrogaui terrā si eēt deꝰ meꝰ. Et dixit mihi. Nō. Et omnia q̄ in ea sūt: hoc ideʒ cōfessa sūt. Interrogaui mare ꝛ abyssos: ꝛ re/ ptilia que i eis sūt. Et rn̄derūt. Nō sumꝰ deꝰ tu us. Quere supra nos. Interrogaui stabilem aerē ꝛ inqt. Fallitur labor tuꝰ: nō sū ego deus Interrogaui celū lunā ꝛ stellas. Nec nos su/ mus deus tuꝰ inquūt. Et dixi oibus his q circū stant fores carnis mee. Dicitis mihi quod vos non estis. Dicite mihi aliquid de il/ lo. Et exclamauerūt oēs voce grandi. Ipse fe cit nos. Interrogaui ꝑinde mūdi molē: dic in quā mihi si deꝰ meꝰ es an nō. Et respōdit voce forti. Nō sum inqt ego: sed ꝑ ipʒ sū ego. Quē queris in me ipe fecit me. Supra me q̄re q re/ git me: ꝛ q regit ꝛ te. hec ille. O magna igitur dulcedo mētis qn̄ tot Aug. considerabat. Nē pe magnus ei videbat dn̄s ꝛ laudabilis nimis Jō esa. 33. dicitur. Regē in decore suo vide/ būt. Eccl. xi. Dulce lumen ꝛ delectabile ē ocu lis videre solē: ꝛ tanta ē letitia in visione grati ose eēntie diuie: ꝙ potius sci dei vellēt i iferno eē ꝛ deū videre: q̄ʒ in ꝑadiso ꝛ deū nō videre: ꝛ potiꝰ in penis eē ꝛ deū videre: q̄ʒ extra pēas ꝛ deū nō videre. Criso. quoqʒ ait. Ego dico multo grauior ē q̄ʒ gehēna cruciatus remoue ri ꝛ abiici ab illa gloria: nec puto ita acerba esse gehēne icendia ut sūt illa qbus torq̄ntur hi q ar cent a cōspectu dei. ꝛ Bern̄. Reuera illud est sūmū ꝛ verū gaudiū quod nō de creatura: sʒ de creatore cōcipit: quod cū possideris: nemo tol/ let a te: cui cōparata ois aliūde iocūditas meror ē: ois suauitas dolor ē: oē dulce amaruʒ: omne pulchꝝ fetidū: oē postrēo ꝙ delectari possit mo lestū: cū dei bonitas i ifinitū excedat oēm boni tatē creatā. delectatio que erit in ꝑceptōe imedi ate illius bonitatis: in ifinitū melior erit omni ꝑceptōne create bonitatis. Jo. 18. Hec ē vita eterna vt cognoscāt te solū deū ꝛ quem misisti iesum xp̄m. Augustinꝰ supra. 2. Cor. 12. Ibi beata vita in fonte viuo bibit: vnde aliqd spar gitur huic humane vite. Jō ꝓpheta Dauid di cit. Queādmodum desiderat ceruus ꝛc. O m nes delitie q̄ sunt in toto mundo velut minime gutte sūt aq̄: que fluxerūt ab illo sacro fōte trini tatis. Heu ergo inimicis dei q dimittūt infini tā dulcedinē ꝛ bonitatē pro minima scintilla q̄ vertet in amaritudinē. Hiere. 2. c. Dereliquerūt me fontē aque viue ꝛc.

Secundo videbimus deum incarnatum. Unde Bern̄. Ple/ nū ꝓrsus ois suauitatis videre hoiem hois con ditorem. Profecto nimia letitia erit vidē xp̄m tanq̄ʒ gloriosum deum ire ꝑ paradisum. Vnd Scotus in. 4. di. 49. dicit quod xp̄us potest se mouere regaliter sicut rex in celo ēpyreo. Ter tio videbimus ip̄m nostrū finem: videbimꝰ ip sum factorē: creatorē: sicut vnꝰ ex nobis: ꝛ hu manā nām exaltantā sup angelos. Et hec erit ꝑ ma dos aie. De secūda dote inqt Ric. i. 4. vbi supra ꝙ dos fruitionis est perfectus charitatis habitus quo aia fruitur deo. De tertia dote in quit Ric. vbi supra. Dos tentionis ē habitus ꝑfectus: quo volūtas ē ꝑfecte secura de tentio nis ꝑdicte ꝑpetuatōe. Quid plura. Sursū cor da leuemꝰ de tenebris vite huius: ꝛ dulcedinē ꝑadisi per contemplatōem degustemus: q2 ni/ hil arbitror dulcius q̄ʒ tali cogitatōe occupari. Exemplum fris egidij. exemplum fris Ber. de quinta valle.

S Ecunda cōsideratio est de excelsa glia corpus nostꝝ dotante: i qua videbimꝰ quanta erit hois glia in ipso corꝑe. Ic circo notare debemꝰ: q2 vt dicūt doctores qua tuor erunt corporis dotes.

Prima claritatis.
Secunda sublimitatis.
Tertia agilitatis.
Quarta ipassibilitatis.

Prima dos corporis erit claritas. Nā cor pus glificatum ꝓpter ꝟtutem temperantie illu strabit totum ꝑadisum sua pulchritudine ꝛ di/ gnitate. Certe lumen stellarum ꝛ solis respec/ tu corporis iesu gloriosi modicum erit. Dicit enim Ricar. ꝙ non erunt eiusdem speciei: sed fm prophetam: fulgebunt iusti sicut sol: ꝛ lux solis erit septies duplicata post iudiciuʒ. Esa. 33. Cogita ergo in quanta gloria consedebunt qui in hac vita lubrica temperate vixerunt. Vnde Scotus dicit vbi supra: ꝙ dolor clarita tis corporis erit clarus secundum complexio/ nis sue gradum: ꝛ variatꝰ colore: ita ꝙ omnes colores erunt delectabiles scd̄m diuersitatem sensuum ꝛ proportionem: ꝛ sicut beatus clari/ us videbit in anima: sic deus videbitur cla/ rius ab eo. Et sicut est alia claritas stelle a lu mine solis: sic ꝛ corpora beatorum. Corpus beati erit porosum: ita ꝙ per poros erit visi/ bile oculis: ꝛ sic per illos poros multipli cabitur species vsque ad oculum beati.

Secūda dos erit subtilitas: quā habebūt beati. s. ꝓpter prudentiā ordinādo p̄ntia ⁊ futura ad honorē dei. Cōtra quā nihil pōt cōtra se ponere. Et habebit duas subtilitates. Pria subtilitas erit anime. Nō enim erit secretū in h̄ mūdo: in inferno: in plateis: ⁊ in scientijs naturalibus: qđ nō sciat. Quia s̄m Grego. 4. dial. qd est qđ nesciāt cū sciente omnia sciāt. Secūda subtilitas erit corporis. Erit. n. corpus subtile penetrās sine fractione s̄m Scotū: sic xp̄s transiuit ianuis clausis. Et corp⁹ glorificatum pōt esse simul cū corpore nō glorificato: q2 non ē penetrabile. Vn̄ ps. In nomine tuo trāsgrediar murū. Tertia dos corporis erit agilitas: q̄ sibi cōpetit ꝓpter iusticiā. Ideo in istāti quocūq3 volet accedere ibi erit: q2 s̄m hoc nō min⁹ erit expedita aīa cū corpore q̄3 sine corpore. Et dicit Scotus: ꝙ beati ex fortitudine leuabūt ita agiliter magnū montē: sicut vnā pennam. 4ª dos erit impassibilitas: q2 nullū malū patient. Et hec erit gloria beatorū corporū videre se in gloria claritatis: subtilitatis: agilitatis ⁊ impassibilitatis. Et dicit Scotus ꝙ omnes sensus tā spūales q̄3 corporales erunt in sua ꝑfectiōe. Videbit nāq3 anima deū ꝑ clarā visionē: odorabit deū ꝑ transformationē: audiet demū ꝑ sue volūtatis impletionē. Ex his sensib⁹ in anima glorificata: redundabit gloria in sensib⁹ corꝑis gloriosi: ⁊ q̄to magis aīa erit glorificata a deo ī sensibus suis: tāto in corporeos sensus in maiorē gloriā redundabit. Primo q̄dē visus erit tāte ꝑfectionis: ꝙ ab extrinseco nō poterit corrumpi vel impediri. Nā sine obstaculo videbit contra corpora. Vnde. 12. nobilitatib⁹ erit decoratus

Primo q̄dem videbit intra sicut extra: ⁊ oia corda: ⁊ corꝑis armoniā: atq3 interiorū mēbrorū dispositionē: vt dicit ꝯmētator sup bysidorū de Ange. hier. Secūdo videbit ocul⁹ sub ius sicut supra. 3º videbit de longe sicut ꝓpe. 4º minima sicut magna. Nā videbit btūs in oriente: etiā si ipse maneret in occidēte. 5º superiora oculos nō leuādo. Sexto iferiora oculos nō inclinādo. Septio videbit diuersa obiecta: ⁊ q̄si infinitos radios tāq3 vnū ⁊ q̄si vnitos

Octauo videbit quodlibet obiectū ⁊ quodlibet p̄dictorū q̄si infinitorū radiorū ab altero separatū. Nono videbit in nocte sicut in die. Decimo oculis clausis sicut apertis. Vndecimo absq3 labore aliquo ⁊ infatigabili oia supradicta Vn̄ Esa. 60. Tunc videbis ⁊ affluēs: ⁊ mirabit: ⁊ dilatabit cor tuū. Tertio auditus ꝑficit.

Nā nullū auditus obstaculū poterit īpedire eū vel cōturbare. Qui in trib⁹ maxime ꝑfect⁹ erit.

Primo nanq3 audiet oēs insimul sonos ⁊ voces: ⁊ oēs cantus toti⁹ celestis curie sine reuerberatione aeris. Secūdo discernet in his vnū ab altero ita distincte: ꝙ nullus cātus son⁹ aut vox poterit ab altero impediri. Tertio audiet ita de longe sicut de ꝓpe. Quarto aūt gustus ⁊ tactus in p̄senti vita similes quodāmodo dici possunt. Nā gustus particularis est tactus q̄ est in oib⁹ subiectis: idest sensuū partib⁹ subiectiuis. Gustus aūt nō erit ī patria ī aliquo actu q̄ deseruiat nutrire: s3 tamē inquātū ē apprehēsiuus saporū: redūdabit q̄da3 dulcedo anime in sensu gustus: ⁊ secundū quosdā causabit in lingua ⁊ gustu beato quādā suauissimā humiditatē atq3 illū saporē q̄ correspondeat ꝑfectiōi illi⁹ cuius erit lingua. Rica. tamē sentit ꝙ talis humiditas ī palato ⁊ gustu aut fiet a deo ꝑ creationē: aut creabit in ea ex vi beatitudinis anime. Exēplū de sanctis patrib⁹ q̄ tā parū comedebāt. Exēplū de beato Francisco q̄ ieiunauit in lacu perusino. Exemplū de Maria magdalena.

Quinto tactus ꝑficiet: atq3 inexplicabili delectatione iocundabit. Quia nempe iocūdissima suauitate adherebit deo: hinc est ꝙ corpori suo iunctus hanc iocundissimā adherentiā illi impartiet. Sed q2 anima gloriosa erit in toto suo corpore gloriosa: hinc est ꝙ gloriā suā toti corpori cōmunicabit ꝑ experientiā tāti altissimi ⁊ gloriosissimi sensus: ꝙ in p̄senti vita nō pōt bn̄ itelligi aut credi: nisi ab illis q̄ ꝑ priuilegiū singulare toto corpore aliquā diuinā dulcedinē experimentalit̄ experti sunt. Talis autē ꝑfectio predictorū ꝓcedet: q2 voluntas subiecta deo corpori ⁊ eius sensibus ad libitū imperabit. Corp⁹ vero cū sensib⁹ suis anime sicut anima deo obediet.

Ertia consideratio est de amena patria omnes beatos locāte. Nā vt dic̄ Paulus ad Ro. 13. Que sunt a deo ordinata sunt. Et Ari. 7. phisi. 3. c. Nihil inordinatū que natura ⁊ secundū naturā sunt. Et iconomicorū li. i. in fine. Oportet vnūquodq3 loco suo poni. Propterea omnipotens de⁹ locū mirificū ad habitandū nobis p̄parauit: celū videlicet empyreū. Celū nāq3 istud inquit Boñ. in. 2. di. 2. est locus spiritualiū substātiarū ⁊ locus corporū glorificatorū. Verū philosophi de hoc celo nihil sunt locuti: tamen via naturali etiā poterimus hoc celū pcipere. Scriptura vo sacra illud exprimit cū ait. In principio creauit deus celū et terram

⁊ terrã. Nicolaus de lira exponit de empyreo. Et hoc ꝓbat ꝑ litteraꝫ sequentē: qꝛ firmamētuꝫ ⁊ celũ aqueuꝫ facta sunt secũda die. Et damascenus hoc exponit. In principio creauit deus celum ⁊ terrã: idest sine stellis sperice forme. Qđ autē illud celũ sit ponēdũ vt dicit Boñ. vbi. s̄. triplex ratio persuadet.

Prima est ꝑfectio vniuersi.
Secũda est ꝓpter motũ firmamenti.
Tertia est habitatio hominis beati.

Et quoniã finis imponit necessitatē his que sunt ad finē ꝓpter perfectionē vniuersi necesse est ipsum esse vniforme: qꝛ cũ sit celũ luminosuꝫ difforme si nõ esset vniforme nõ esset vniuersum cõpletũ. Propter motũ firmamenti ponēdum est ipsum esse imobile: vt motus mobilis fiat circa imobile: scilicet centrũ: ⁊ intra cõtinēs immobile: ⁊ locans. s. empyreũ. Nã Ari. dicit in secundo de celo ⁊ mundo: capitulo q̃rto. In quolibet genere mobile supponit imobile: quia omne fluxibile a quo fluxus deriuat̄. Sed corpus celi siderei est mobile: ergo supra illud de nccẽitate est ponere vltimũ corpus qđ sit imobile: hoc q̄dē est empyreũ. Itē decimo metaphisice capitulo secũdo. ⁊ li. secũdo celi ⁊ mũdi. quarto capitulo. ⁊ in arismetrica in multis locis. In quolibet genere in quo est ponere infimũ ⁊ mediũ: est ponere supp̄remũ. Sed gradus in corporibus attendit̄ secũdũ gradus ꝑspicui ⁊ lucis Sed inuenit̄ corpꝰ opacuꝫ simpliciter: vt terra: ⁊ secũdũ totũ opacuꝫ. Ergo si cõplementũ est in corporibꝰ debet esse corpꝰ simpliciter ⁊ secũduꝫ totũ luminosum. Propter etiã habitationē hominis beati ponendũ est ipsum luminositatis ꝑfecte: vt habitatio congruat suo habitatori. Nã cũ aliquis locꝰ tenebrosus debeat̄ dãnatis: per oppositũ lucidus debet̄ beatis. Procedet autē leticia beatis ꝓpter tria.

Primo ꝓpter loci luminositatem.
Secũdo ꝓpter loci puritatem.
Tertio ꝓpter loci magnitudinem.

Primo beatis ꝓcedet leticia ꝓpter loci luminositatē: qꝛ dicit Scotus in. 4. dist. 49. Illud celũ erit lumine plenissimuꝫ: ⁊ omni iocũditate gratiosum. Ideo clamat Tobias. 13. Beatus ero si fuerint reliquie seminis mei ad videndaꝫ claritatē hierusalē. Certe si esset possibile vnaꝫ animã videre gaudia illius vite certissime despiceret infinita gaudia huius mũdi. Vñ Augusti. li. 4. de li. arbi. inquit. Tanta est aũt pulchritudo iusticie: tãta est iocũditas lucis eterne hoc est incõmutabilis veritatis atq̄ꝫ sapientie: vt etiã si in ea nõ liceret ampliꝰ manere q̄ꝫ vniꝰ diei hora: ꝓpter hoc soluꝫ innumerabiles anni huius vite pleni delitijs ⁊ affluentia temporalium bonoꝝ recte meritoq̄ꝫ cõtemnerent̄. Nõ enim prauo aut falso affectu dictũ est. Quoniã melior dies vna in atrijs tuis sup̄ milia. O igitur ceci mũdani q paradisum facitis de hoc mũdo: q est paradisus asinorum. Sursum corda. Hinc est qđ Augu. in libro soliloquioꝝ illam patriã cõsiderans magna cũ dulcedine dicebat O regnũ eternuꝫ: regnũ omniuꝫ seculoꝝ: vbi lumen indeficiens: ⁊ pax dei que exuperat omneꝫ sensum: in qua sanctoꝝ anime requiescunt ⁊ leticia sempiterna sup̄ capita eoꝝ: gaudium ⁊ exultationē obtinebũt ⁊ fugiet dolor ⁊ gemitus O q̄ꝫ gloriosum est regnũ quo tecũ dñe regnãt oẽs sancti: amicti lumine sicut vestimēto: habētes in capite suo coronã de lapide p̄cioso. O regnũ beatitudinis eterne: vbi tu dñe spes sanctoꝝ ⁊ corona glorie facie ad faciē videris a sanctis: letificans eos vndiq̄ꝫ in pace tua q̃ exuperat omneꝫ sensum. Vbi gaudiũ infinitũ: leticia sine tristicia: salus sine dolore: vita sine labore: lux sine tenebris: vita sine morte: omne bonuꝫ sine omni malo. Ibi iuuentus nunq̄ꝫ senescit: ibi vita terminuꝫ nescit: ibi decor nũq̄ꝫ pallescit: ibi sanitas nunq̄ꝫ marcescit: ibi gaudiũ nũq̄ꝫ decrescit: ibi dolor nũq̄ꝫ sentit̄: ibi genitꝰ nũq̄ꝫ auditur: ibi triste nihil videt̄: ibi leticia semp̄ habetur: ibi malũ nullũ timet̄ quoniã summũ bonuꝫ possidet̄: qđ est semp̄ videre faciē dñi v̄tutũ. h̄ ille. Nõ oportet ibi q̃rere oleũ ꝓ lucerna vt luceat in ea. Nã claritas dei illuminabit illã: ⁊ lucerna eius est agnꝰ ⁊ ambulabũt in lumine eiꝰ.

Secũdo procedet beatis leticia ꝓpter loci puritatē. Nõ erũt ibi caligines: nõ luti: nõ fetores nõ calores: nõ frigora: nõ malicia: nõ paup̄tas nõ tormēta ⁊ odia: sꝫ tota puritas: sanctitas: leticia. Apoc. 21. Nõ intrabit in ea aliq̄d coinq̄tatuꝫ: ⁊ sciens ab hominationē ⁊ mēdaciũ. Et Aug. de vanitate mũdi. Nõ erũt ibi fames neq̄ꝫ sitis: nõ frigus: nõ estus: nulla t̄ēptatio aut peccandi voluntas. Tertio ꝓcedet beatis leticia ꝓpter loci magnitudinē. Si q̄s velit cõprehendere magnitudinē illius patrie superne: incipiat ab his inferioribꝰ numerare: qꝛ Ro. 1. c. scribitur. Inuisibilia dei a creatura mũdi. ⁊c̄. Cõsidera ꝙ p̄mo terrã: aquã: aerē: ignis: speraꝫ: ⁊ lunã: mercuriũ: solē: venerē: martē: iouē saturnũ: stellatũ cellũ: ⁊ cristallinũ ⁊ celũ empy/

reū. Istoꝝ nãq3 quodlibet alteꝝ in decuplo superat in magnitudine ⁊ pulchritudine. Hiere. 3.c. O israel q̃3 magna est domus dei: ⁊ ingẽs locus possessionis eius. Aug. de vanitate mūdi dicit. Nil hoc loco magnificentius: nil gloriosius: nil purius: nil verius nil ista bonitate sincerius: nil abundãtia copiosius. Exēplū de tēplo Salomonis ⁊ regine austri. 3. Regū. x. c. Istud autē regnū est regnū omniū seculoꝝ3 et absq3 fine. O beati q habitant in domo tua domine in secula seculoꝝ laudabunt te. Et Aug. li. soliloquioꝝ inquit. O patria nostra patria secura: te a longe videmus: ab hoc mari te salutamus ab hac valle ad te suspiramus: ⁊ nitimur cū lachrymis: si quãdo ad te perueniamus.

Quarta cõsideratio est de societate iocunda gaudiū augmentante: qđ p3 ex tribus.
Primo ex societatis multitudine.
Secūdo ex societatis nobilitate.
Tertio ex societatis amicabilitate.

Primum gaudium erit ex societatis multitudine: q2 tanta erit ibi multitudo regu3 ⁊ reginaru3: sanctoꝝ ⁊ sanctaꝝ ⁊ angeloꝝ ꝙ nõ sine magno tripudio videri poterūt Apoc. 7. Vidi turba3 magnam q̃3 dinumerare nemo poterat ⁊c. Secundū gaudiū erit ex societatis nobilitate. O q̃3 mirabile erit videre tot mirificos sanctos ⁊ sanctas: videre xp̄m ⁊c. Ideo Hierony. ad Eustochiū. Quotiēs te vana seculi delectat ambitio: quotiens ibi vides aliqd gloriosum: ad paradisum mente trãsgredere: ⁊ eē incipe qđ futura es. Egredere paulisper de carcere corporis tui: ⁊ p̄sentis laboris mercedē ante oculos depinge: quã oculus nõ vidit: nec auris audiuit: nec in cor hominis ascendit. Tertiu3 gaudiū erit ex societatis amicabilitate. Nũquid in patria illa vnū est ⁊ equale omniū meritum. Certe nõ. Na3 Ioh. 14. dicit. In domo patris mei mansiones multe sunt. Glo. Idest diuersa p̄mia meritoꝝ. Et. i. Cor. 15. Stella differt a stella in claritate. Hoc tamē intelligēdū est secundū Ric. in. 4. di. 49. cū discretiõe. In beatitudine nãq3 est considerare beatitudinis obiectu3. s. bonū increatū: qđ ⁊ idē existens ab omnibus participat: ⁊ etiã ipsam dispositionē beatoru3: per quã istud bonū clare videndo: ⁊ pfecte intelligendo ipsum participant. Ex parte quidem eiusdē obiecti participati vnus nõ est beatior alio: q2 ꝓpter merita capacior nõ est. O mirãda suauitas. Dicit quippe Scotus in. 4. dist. vlti. ꝙ tãta est charitas inter ipsos: ꝙ vnus participat de bonnis omniū ⁊ q̃uis naturali amore quilibet plus se diligat q̃3 aliū: ⁊ plus deu3 actu elicito: tamē tãta erit delectatio societatis: ꝙ quilibet nõ minus vellet pro alio bona q̃3 pro se. Si eni3 in hoc mūdo multi posuerūt corpus i morte pro amico: certe multo maior charitas erit ibi Vnde Ansel. Perfecta charitate innumerabiliu3 angeloꝝ ⁊ hominū ibi nullus minus diliget aliū q̃3 seipsum: nec aliter gaudebit quisq3 pro singulis q̃3 pro seipso. Vñ i paradiso sunt tres qualitates sanctoꝝ. s. maioꝝ: minoꝝ: ⁊ equaliū Qui sunt in equali gloria: reduplicant eoꝝ gloria3 ab omni parte: q2 cognoscūt se amari a quolibet equali mensura. Maiores vero reduplicãt eoꝝ gloria3 ab omni parte: q2 cognoscūt se amari tantū q̃tū amant. s. q2 gaudent de eoꝝ gloria pro quolibet sicut de sua ꝓpria. Minores vero reduplicant eoꝝ gloria3 per eoꝝ amorē: ⁊ magis cognoscūt illos se gloriosiores: ⁊ isti minores vident aliquē ex gradibus se gloriosiore3: aliq3 centū: ⁊ hōmi infiniti: ⁊ ꝓ q̄libet reduplicant quot vicibus cognoscūt illos gloriosiores se. Ex quo accidētaliter gloria i scis multiplicabit.

Quinta ꝯsideratio est de liberatione certissima ab omni pena tristante. Erunt enim liberi a triplici periculo.
Primo a peccato.
Secūdo a mundo.
Tertio ab inferno.

Primo a peccato erūt ita liberi: ꝙ amplius peccare nõ poterūt. O q̃tus ē suis dei timor i hac vita: vt dicit Aug. in lib. de ci. dei. 22. c. 22. ne in peccatū ruant. Ibi aute3 timere nõ expedit. Secūdo a mundo ⁊ suis malis. Non. n. erit caro aduersus spiritū: nõ diabolus tentans nõ pericula aliqua. Ideo Apoc. 7. dicit. Non esurient: neq3 sitient amplius. ⁊c. Ideo bern. dicit. O felix anima: q̃ fetulente carnis superata miseria in huius sapientie lumine requiescit. Ideo Paulus Ro. 8. c. dicebat. Infelix ego hõ qs me liberabit de corpe mortis huius. Et Aug. li. soliloquioꝝ dicit. Felices q de naufragio vite p̄sentis ad tãta gaudia iam puenire meruerunt. Infelices nos ⁊ miseri: q p huius maris fluctus magnas ⁊ pīculosas voragines trahimus nauē ignorãtes an ad portū salutis puenire valeamus. Infelices inquã quoꝝ est via in exilio: vita in periculo: finis in dubio nesciētes finē nostrū: q2 omnia in futuꝝ reseruant incerta: ⁊ adhuc in pelagi fluctibus versamur suspirantes ad portū. hec ille. Tertio ab inferno vi

debunt

debunt se liberatos: ⁊ a tanta miseria: vbi sem/piternus est horror: ⁊ dānati cruciant̄. Ex qb⁹ omnibus colligit̄ q̄ cantabunt ⁊ glorificabunt deū. Sed quomodo in celo possit cantari: mul/tis nō est clarū: cū dicat. Damascenus de ange lis. Cōsilia s̄mone sine voce ꝓlato. Et Esa. cō tradicere videt̄. 6. c. Clamabant alter ad alterū: sanctus sanctus sanctus. Ad hoc dicit Bona. in. 2. di. 2. q̄ in paradiso erit laus mētalis ⁊ vo calis. Patet hoc: q̄r multi sancti ab angelis cuꝫ laudibus vocalibus sunt delati. Sed tamē tu/tius est dicere q̄ erit in angelis mentalis: in ho minib⁹ v̄o vtraq̄ꝫ: vt totus hō ferat̄ in laudē di uinā. Et si q̄rat̄ quō pōt hoc esse: dicit q̄ illa for matio vocis nō fiet p̄ spirationē ⁊ respirationē: sed p̄ aerē: q quasi naturaliter erit beatis cōplā/tatus: sicut patet in qbusdā animalib⁹: vt in api bus. Vel certe ita deseruiet empyreū glorifica/tis sicut aer corporib⁹ nō glorificatis. Si ꝯside remus ergo fratres charissimi dicit Grego. in omel̄. q̄ ⁊ q̄ꝫta sunt q̄ nobis promittuntur in ce lis ⁊c̄. vsq̄ꝫ ibi: munere letari. Ad q̄ nos p̄du/cat ille q viuit ⁊ regnat in se. se. amē. Finis.

Incipit tractatus de diuina charitate cōpilat⁹ per reuerendū sacre theologie doctorem magi/struꝫ Robertū de Licio ordinis minorū: i quo ostendit̄ cuꝫ omni veritate sacrosancte scripture qualiter deus benedictus q̄ꝫtū in se est omnib⁹ peccatorib⁹ offert indulgentiā ⁊ remissionē pec catorū: neminē excludens a salutis via.

Enite ad me

oēs qui laboratis ⁊ onerati estis: ⁊ ego reficiā vos. ver ba sunt redēptoris nr̄i iesu xp̄i originalit̄ Math. xi. c. Inestimabilē charitatē dei q̄ hoies diligit īpugnāt sepenumero hi q a pec/catis desistere nolūt. Ipsi nāq̄ꝫ ipio ac sacrile/go ore suo asserūt optimū deū fore cām dāna/tionis corū: q̄si nec hois merita in aliquo ꝓsint: nec ipsis iniq̄s sua malicia valeat iputari. Hoc errore illusi pleriq̄ꝫ audaciaꝫ in malo p̄seuerādi suscipiūt: penitentiāq̄ꝫ negligūt delictorū suorū. Nihil inqūt interest q̄lis q̄sq̄ꝫ sit siue bon⁹ siue malus: cū de⁹ quosdā sic habeat odio: vt etiam post diuturnā i v̄tutib⁹ p̄manētiā reprobet: q̄s/dā aūt diligat vt frequētata ipietas sua: āntiq̄taq̄ꝫ malicia ipsos nō ꝓhibeat saluos fieri. Contra hmōi gen⁹ hominū acriter insistendū eē cēsui. Ad quorū cōfusionē decreui in p̄nti tractatu de charitate dei ad hoies: tam bonos q̄ꝫ malos co piosius dicere. Ostendā eq̄dē q̄ q̄ꝫtū est ex p̄te diuine clemētie nullus q̄ꝫtūcūq̄ꝫ sit scelestissim⁹ ac flagitiosus expellit̄ a salute: imo vt sic dicam oēs peccatores mūdi dulcissime blāde ⁊ amoro sissime inuitant̄ vt salui fiant: vt pꝫ in v̄bis ꝓpo sitis in themate nr̄o. Que v̄ba etsi a xp̄o clamā te in tēplo dicta sint: tn̄ extendunt̄ ad quoslibet peccatores: q sunt: vel erūt vsq̄ꝫ ad ꝯsummatio neꝫ seculi. Clamat itaq̄ꝫ dn̄s iesus xp̄s ex abū/dantia charitatis sue: ⁊ dicit. Venite. ⁊c̄. Vbi pro instructione nostra notare possumus septē ignitas flammas de diuina charitate erga mi/seros ingratosq̄ꝫ peccatores.

Prima dicit̄ facilitas: cū dicit Venite.
Secūda dicit̄ suauitas: cū dicit ad me.
Tertia dicit̄ generalitas: cū dicit omnes.
Quarta dicit̄ multiplicitas: cū dic̄ q laboratis.
Quinta dr̄ grauitas: cū subiūgit ⁊ onerati estis
Sexta dicit̄ p̄ciositas: cū dicit ⁊ ego.
Septia dr̄ gratiositas: cū concludit: reficiā vos

Et cum singulas has flammas difficile sit in vno sermone explicare: dicemus de ipsis in se/ptē sermonib⁹ bene distinctis. In hoc vero pri mo primā incipiamus elucidare flammaꝫ: que dicit̄ facilitas. Cuius sensus est: q̄ deus omni/potens neminē violentat neq̄ꝫ cogit vt salu⁹ aut reprob⁹ fiat: ⁊ cum oēs sint liberi facillime pos/sunt saluari. Que veritas sub triplici cōclusio/ne declaratur.

Prima dicit̄ voluntatis.
Secunda dicit̄ gratiositatis.
Tertia dicit̄ exemplaritatis.

Capitulū primū qualiter in libertate ⁊ libera omniū voluntate est vt saluentur vel damnent̄ ex quo cōcluditur q̄ si omnes mundi peccato/res volunt: possunt saluari: ⁊ si non saluant̄ im putatur ipsis.

Rima cōclusio dicit̄ voluntatis: q̄r cuꝫ omniū voluntas libera sit: quicunq̄ꝫ vo lunt saluari saluant̄: q vero dānari dam nantur. Possunt q̄ppe omnes bene ⁊ male fa cere sicut volunt. Nullus q̄ꝫ cōpellitur ad vtrū/q̄ꝫ. Probat̄ hoc p̄ Aug. li. 5. de ciuit. dei. c. x. vbi ait. Sunt nostre volūtates: ⁊ ipse faciūt qc/quid volendo facimus: siue bonū siue malū: qd̄ nō fieret si nollemus. Et idem in libro de libe/ro arbi. ait. Vasis ire nūq̄ꝫ deus redderet inte ritum: si nō spontaneū inueniretur homo habe re peccatuꝫ. Que verba ponuntur in decretis. 23. q. 4. cap. Nabuchodonosor. Et hoc idem

ꝓbat Aug. d. illud quod notatur. 15. q. i. c. me
rito. c. illa. c. ex volūtate. Et. 7. q. 1. c. sciēdum
Et. 56. di. c. nasci. Peccatū ē adeo volūtariuꝫ
quod si nō sit voluntariū nullū ē pctm̄. Idē di
cit Eriso. 32. q. 5. c. sicut. Sicut. n. pctm̄ inquit
opus sine volūtate nō facit: ⁊ iusticia ex ope nō
seruatur nisi volūtas fuerit. De hoc dicit etiaꝫ
Gratian⁹ de pe. di. 2. c. sicut nisi. Nec ad vi/
tia nec ad ꝟtutes necessitate trahimur: sꝫ volun
tate. Q ia tn̄ icludit elegātissime Hiero. in qō/
nibus ad Heluidiū. vbi sic ait. Hoies suo ar
bitrio derelicti sūt. Neqꝫ. n. bonū necessitate fa
ciūt: sed volūtate: vt credētes coronā accipiant
icreduli supplicijs mancipent̄. Et iteꝝ Hiero.
eodē loco. Deus equali cūctos sorte generauit
⁊ dedit arbitrij libertatem vt faciat vnusqſqꝫ ꝙ
vult: siue bonū siue malū. Et iteꝝ. Dedit hoi/
bus ptātem: vt vox ipsa disputet cōtra creatorē
suū: ⁊ cās volūtatis illi⁹ perscrutet̄. Hoc ēt cō/
firmat sapiēs Eccl̄. c. 15. c. cū dicit. De⁹ ab ini
tio cōstituit hoiem: ⁊ religt euꝫ in manu consilij
sui. Vn̄ patere pōt ꝙ hō sit liberi arbitrij. alio/
quin ſm Tho. prima pte sūme. q. 83. frustra es
sēt cōsilia: exhortatōes: ⁊ p̄cepta: ꝓhibitiōes: p̄
mia: ⁊ pene. Verūtamē ē sciēdū ꝙ quedā agūt
absqꝫ iudicio: sicut lapis mouet̄ deorsū: similit
oia cognitōe carentia. Quedā agūt iudicio: sed
nō libero sicut aialia bruta. Iudicat. n. ouis vi
dēs lupū eū eē fugiendū nāli iudicio ⁊ nō libe/
ro: qꝛ nō ex collectōe: sed ex nāli istinctu hoc iu
dicat. Et silr̄ ē de quolibet brutoꝝ aialiū. Sed
hō agit iudicio: qꝛ per vim cognoscitiuā iudicat
aliqd eē fugiendū vel ꝓsequēdū. Et qꝛ iudiciū
illud nō ē ex naturali istinctu in pticulari opabi
li sed ex collectōe rōis: iō agit libero iudicio po
tēs in diuersa ferri. Rō. n. circa cōtingētia hꝫ
viam ad opposita: vt pꝫ in dialeticis sillogismis
⁊ rhetoricis psuasionibus. Particularia autē
opabilia sūt quedam contingentia: ⁊ iō circa ea
iudiciū rōis ad diuersa se hꝫ: ⁊ nō ē determiate
ad vnū. Et pro tāto necesse ē ꝙ hō sit liberi ar/
bitrij: ex hoc ipso ꝙ ē rōalis. hec Tho. Cui⁹ ꝟ
bis congruit illud dcm̄ Tulij li. prio de offici/
is. vbi dicit. Inter hoiem ⁊ beluā hoc maxie i
terest: ꝙ hoc tm̄ q̄ꝫtuꝫ sensu mouet̄ ad illud so/
lū quod adest: quodqꝫ p̄ns ē se accōmodat: paꝝ
admodū sentiēs p̄teritū aut futuꝝ. Hō āt qm̄
rōis ē pticeps: p quā cōseq̄ntia. i. cās finales ⁊
cās reꝝ. i. principia videt: earūqꝫ ꝓgressus q̄si
antecessiōes nō ignorat: similes cōparat rebus/
qꝫ presentibus adiū gīt: atqꝫ ānectit futuras: fa

cile totius vite cursuꝫ videt: ad eāqꝫ regēdaꝫ p̄
parat res necessarias. hec ille. Ex qbus oibus
clarissimū ē: hoieꝫ id posse i bono ⁊ in malo qḋ
velit. Quinimo tāta ē hec libertas: vt nullum
agēs creatū possit ip̄ꝫ libeꝝ arbitriū cogē iuxta
illud Bern̄. in li. de li. ar. Volūtas ꝓ ingenita
sui nobilitate nulla cogitur necessitate. Ad hoc
tamē aduertēdum siue itelligendū ſm Bon̄. i
2. di. 25. ꝙ ē dupliciter loq de libero arbitrio.
Vel q̄ꝫtum ad actū exteriorē. Vel q̄ꝫtū ad ac/
tū iteriorē. Si aūt loquamur q̄ꝫtū ad actū exte/
riorē: respectu talis actus pōt iteruenire coactō
Pōt. n. qs cōpelli vt ipso nolēte genua coram
idolis flectat. Si loqmur q̄ꝫtum ad actū iterio/
rē q. s. ē velle eligere vel cōsentire: sic respcū ta
lis actus pōt libeꝝ arbitriū aliquo mō iduci: po
test ⁊ ipediri: sꝫ nullo mō cogi siue cōpelli. In
duci qdē pōt cū amat aliud a se: ⁊ qḋ isra se est.
Vnde p oblatōem huius rei amate pōt induci
ad cōsentiendū in aliquid multū efficaci psuasi/
one: p quē modū idolatre tētabant scōs marty/
res cōsentire idolatrie mō p̄mittēdo leta: modo
isligendo tristia. Ista tn̄ iductio longe distat a
coactōe: sicut ꝓbat ipse exitus: qꝛ nec blādimen
tis allici: nec tormētis terreri adeo potuerūt: vt
a ꝟitate iusticie mutarent̄. Et sic libeꝝ arbitriū
pōt iduci. Pōt ēt impediri ꝓpter iclinatōem ⁊
coniunctōem sui ad nām corporalē: q̄ possꝫ ali
qs aliū ita ledere: vt vsuꝫ liberi arbitrij amittēt
Coactio. n. ponit liberi arbitrij vsum ⁊ actum:
sꝫ ligatio ⁊ ipeditio tollit. Et iterum impeditio
ꝓuenire pōt ab iferiori. Coactio ꝟo a superio
ri. Et hinc ē ꝙ libeꝝ arbitrium: ⁊ si possit iduci
ab agente creato ratiōe boni exterioris amati.
⁊ possit impediri ratione corporis coniuncti: n̄
tamen pōt cogi respectu actus proprij. Sed
adhuc dubium venit in mentem quod declara
re ⁊ intelligere optimum ē ac delectabile. Pōt
nāqꝫ peccator quisqꝫ querere an liberuꝫ arbitri
um quod a creatura compelli non potest cogi
possit a creatore. Et videtur ꝙ sic. Nam Lu/
ce. 13. c. dicitur. Exi in vias ⁊ sepes: ⁊ compel
le intrare: vt impleatur domus mea. Si ergo
domū dei non contingit intrare nisi per vsum
liberi arbitrij: ⁊ dn̄s itrare compellit: videt̄ ꝙ
libeꝝ arbitrium cogat. Item Jo. 6. dicit̄. Ne
mo venit ad me: nisi pater qui misit me traxe/
rit illum. Sed tractus est motus violentus: vt
dicit phus: ergo liberum arbitrium violenta/
tur. Item prouer. 20. Sicut diuisiones aqua/
rum: ita cor regis in manu dn̄i quocunqꝫ vo/
luerit

lucerit imutabit illud. Sꝫ talis imutatio ē q̄daꝫ
coactio: ergo deus cogit libeꝝ arbitriū: quod si
veꝝ eēt: cōqueri possent pctōres de deo: pos/
sentqꝫ ad ip̄m clamare. O creator oipotēs cur
nos perire pmittis. Cur nos in errore nostro
relinqs. Cur tantam multitudinē a te sempiter
nis cruciatibꝰ deputandā nō cōpellis nō cogis
ad bonū. Tua ē potētia: tuū ē regnū: tua deni/
qꝫ bonitatis ois ⁊ dulcedinis abūdātia. Mise
rere nostri deus: ⁊ succurre volūtatibus peun
tiū. Volūtatē habemꝰ sed malū volumꝰ: malū
eligimꝰ: malū nos seqtur. Tu aūt ꝓpriam vim
inferas volūtati: q̄ si tu deus nō feceris: causa
certissime eris nostre pditōis. Sed ꝓfecto fra/
gile debileqꝫ ē tale pctōꝝ fundamētum: qm̄ qui
vitatē cognouerūt: asserūt nullo mō liberū ar
bitriū a deo cogi posse. Nā Augu. sup Gen̄.
ad litterā dicit. Nō pōt deus facere cōtra nām
quā bonā instituit: qm̄ nō pōt facere cōtra suā
volūtatē. Si ergo deus volūtarie liberum arbi
triū hoi dedit: ipossibile ē eum facere de libero
arbitrio cōtra inatam eiꝰ libertatē. Sed si ip̄m
cogeret: cōtra libertatem faceret: ergo liberū ar
bitriū a deo cogi ē impossibile. Itē aug. 19. de
ciuitate dei. dicit. Illud ē vnicuiqꝫ rei nāle: qđ
de ipsa facere disposuerit oipotētis volūtas: er/
go si nullū nāle ē violentū: nihil quod facit deꝰ
ē violentū. Si ergo ois coactio ē p violentiam
qcqd deus de libero arbitrio faciat nulla pōt si/
bi inferri violentia: ac p hoc nulla coactio. Ad
clariorem tn̄ noticiā huiꝰ vitatis dicit dominꝰ
Bon̄. i. 2. di. 25. Qđ cū queritur si liberū arbi
triū pōt a deo cogi. dupl'r pōt itelligi. Aut itaq̄
possit auferr̄ libertatē: ⁊ auferēdo libertatē idu
cere coactōeꝫ. Et hoc mō nulli dubiū eē dꝫ qui
deus possit hoc facere q̄ꝫtū est de imensitate sue
potentie. Alio mō vt itelligatur q̄ deꝰ cogit li/
beꝝ arbitriū salua libertatis ꝓprietate ⁊ eius nā.
Et hoc mō nō solum ē ipossibile: sed ēt nō itel/
ligibile: ꝓ eo q̄ iplicat duo cōtradictorie oppo/
sita. Ex hoc. n. q̄ libeꝝ ē: si aliqd vult libē vult
Ex hoc q̄ voluntariū ē: si aliqd vult volūtarie
vult: ⁊ seipso mouēte vult. Ex hoc aūt q̄ cogit̄
si qd vult seruiliter vult: ⁊ si qd vult iuite vult
⁊ si qd vult ab alio vult: q2 violentū ē cuiꝰ prici
piū ē extra nihil cōferente vim passo: ergo libe
rū arbitriū a deo cogi non ē aliud q̄ꝫ actū liberi
arbitrij simul ⁊ semel esse libeꝝ ⁊ seruilē: eē vo
luntariū ⁊ nō eē volūtarium: esse a se ⁊ nō esse a
se. Si ergo ē ipossibile quod claudit i se vtran
qꝫ ꝑtem contradictionis: non tm̄ ē impossibile

creature: veꝝ ēt creatrici essentie: q2 illud posse
nō est posse. Ad intelligētiā āt obiectoꝝ ē sci
endū q̄ differt dicere volūtatem induci: ⁊ volū
tatē mutari: ⁊ voluntatē cogi. Tūc eni iduci di
citur qn̄ aliqua psuasio ei fit qua disponit̄: ut ad
aliquod appetibile iclinetur: que si valde itēsa
fit nomē coactōis sortitur: q̄ꝫuis nō sit va coac
tio. Tunc aūt volūtas mutatur: quādo ipa no
lente vnū: potenti vtute affectio ei imittitur ad
contrariū: ⁊ de nolēte fit volens: ita q̄ vna affe
ctio expellitur ⁊ cōtraria iducit̄: sicut pꝫ cū deus
de amatore tpalium facit cōtemptorē: ⁊ hoc di
citur esse quedam cōpulsio ⁊ tractio diuina: vt
volūtas ab eo separet̄: cui per amoris glutinuꝫ
fortiter iungebatur. Tūc vo voluntas dicit̄ co
gi: qn̄ itelligitur ipsam iuitā aliqd velle: ⁊ repu
gnāte actu volūtatis deliberatiue: aliena vtute
mouente ⁊ repugnātia manēte ad aliqd volen
dū inclinari. Et hoc duo opposita iplicat. Vo
lūtas igitur induci pōt ab agente creato: muta
ri vo nō pōt nisi ab agente increato: sed cogi a
nullo. Cū igitur dicitur in scriptura deū volun
tatem hois cōpellere vel trahere uel mutare: in
telligitur nō q2 volūtatem cogat: sed q2 volūta
tē creatā nō solū inducit: sicut agens creatū: ve
rū ēt imutat imittendo affectōes varias. In q̄
imissione nō ē coactio: pro eo q̄ ita voluntarie
volo illud quod deus imitit: sicut illud qđ ex
meipso volo. Et si aliqd volo volens volo non
iuitus: ⁊ ita in volēdo ad nihil compellor. hec
Bon̄. Cū ergo libertas a coactōe in oibus eq̄
liter se habeat: quis de deo si ipsemet agit conq̄
ri pōt. Quis ēt suiipsius culpā i semetipso nō
reflectet. Quis ꝓpriā ⁊ volūtariam nequitiam
nō agnoscet. Nisi dicere velit adhuc aliquis q̄
deus minime rectū qd fecit: q2 hoieꝫ in liberta
te arbitrij voluit constituere. Sed ꝓfecto si be
ne sapiāt itelligēt nō inanē fore sniam illā q̄ di
citur Gen̄. c. 1. Vidit deus cuncta que fecerat
⁊ erāt valde bona. Ex qbus vbis Hiero. scri
bens ad paulinuꝫ dicit. Bonꝰ est deus ⁊ oia q̄
fecit bona sint necesse ē. hec ille. Sapiētissimꝰ
ergo reꝝ opifex oium ⁊ magister: cū hominem
conderet rōalem ad btitudinem: in tali statu eū
voluit eē in quo ad btitudinem puenies dei iu
sticia semp salua ⁊ misericordia laude honoris
⁊ glorie corona decoraret̄. Quō ergo hō potu
isset laudari q̄ malum non fecisset quod facere
non valebat. Inquit. n. Lactantius in. 6. li. di
uinaꝝ institutionum aduer. gen. Nulla laus ē
nō facere quod facere nō possis. Hic Hiero.

ad Demetriadem v͛ginē ait. Jam prouiden/
dū ē: ne forte illud remordeat te: in quo temere
īperitū vulgus offendit: vt ideo nō vere bene
sciā hoiem putes: eo ꝙ is malū facere potest:
nec ipsa nā astringat̃ ad imutabilis boni neces
sitatem. Nā si diligenter rem tractes ⁊ ad sub
tiliorem itellectū aīum tuū cogas hinc tibi me/
lior ⁊ supior hoīs status apparebit vnde putat̃
īferior. Jn hoc. n. gemini itineris discrimine:
ī hac vtriusq; libertatis pte: rōalis aīe dec⁹ posi
tū est. Hinc inq̃ totus nature nostre honor cō
sistit: hinc dignitas: hic premiū: hinc deniq; op
timi qq; laudem merent̃. Nec eēt hoīs vlla v͛
tus i bono pseuerantis si is ad ima transire nō
posset. hec ille. Nōnulli aūt obiiciūt his que di
cimus ex diuina p̃scientia que ē ifallibilis: ꝙ ip
sa necessitatē iferat actōibus hoīum. Quibus
respondem⁹ sibi p̃sciam eē: ⁊ hoies voluntate
nō necessitate ad bona vel mala iclinari. Vnd̛
Aug. li. 5. de ciui. dei. c. xi. dicit. Nullo mō co
gimur aut retēta p̃scia dei tollere volūtatis ar/
bitrio deū quod nephas ē: negare p̃sciū futuro
rū: sed vtrūq; cōplectimur: vtrūq; fidel'r ⁊ v͛a
citer cōfitemur. Jllud vt bene credam⁹: hoc vt
bene viuam⁹. Male aūt viuit̃ si de deo nō be
ne creditur. Vnde absit a nobis ei⁹ negare p̃
sciam vt libere velim⁹ quo adiuuāte sumus li/
beri vel erimus. Proinde nō frustra sūt leges
obiurgatōes: exhortatōes: laudes ⁊ vitupatio
nes: q̄ ⁊ ipsas futuras esse p̃sciuit ⁊ valent plu
rimū q̃tum eas valituras eē p̃sciuit. Et p̃ces
valēt ad ea ipetranda: que se p̃cantibus cōcessu
rū eē presciuit. Et iuste premia bonis sanctis:
⁊ peccatis supplicia cōstituta sunt. Neq; enim
ideo peccat hō q̄ deus illū peccaturū eē p̃sciuit
imo ideo nō dubitatur ipm̃ peccare cū peccat:
q̄ ille cuius p̃scia falli nō pōt: nō fatum: nō for
tunā: nō aliquid aliud: sed ipm̃ peccatuꝝ esse p̃
sciuit. Qui si nolit oio nō peccat: sed si peccare
noluerit ēt hoc ille presciuit. hec ille. Liberi er
go sunt homines qui bene agūt: liberi sunt qui
male: liberi qui iam celū cōscenderūt. Jnsup li
beri ⁊ qui suoꝝ criminum supplicia lugent.

Scd̛m capitulum: ꝙ facile ē vt pctores sal/
uentur: q̄ gratia ad salutē necessaria oibus p̃/
pata ē a deo ⁊ nulli volenti negatur.

[S]ecunda conclusio dicitur gratiositas.
Facile quippe ē vnicuiq; volēti posse
saluari: q̄ gratia ad salutem necessaria
oibus ē preparata. Ad qd̛ pleni⁹ intelligēdum
sciendū quosdā ita tenuisse liberi arbitrii facul/
tatē: ⁊ tm̄ illā estimasse: vt absq; auxilio diuine
gratie per soli⁹ liberi arbitrii ptātē saluari oēs
posse ꝓfiterentur. Fuit aūt erroris hui⁹ pnicio
sissimus garrulator Pelagius ⁊ ei⁹ imitato/
res: de qbus egregi⁹ doctor Aug. li. 1. retracta
tionū ait. Noui heretici pellagiī cū sic liberum
asserunt volūtati arbitriū: vt gratie dei nō reli/
quāt locū: quā s̄m merita nostra dari asserunt.
Cōtra quā sniam vallidissime pugnat idē doc
tor p̃clarissimus i q̄pluribus doctrine sue lo/
cis: ostendēs neminē absq; gratia nō solū non
posse i aliquod opus meritoriū: s; in quācunq;
meritoriā cogitatōem volūtatis: vel ad opa me
ritoria deuenire. Vnde ad Bonifaciū papam
ait. Nō pōt hō aliquid boni velle nisi iuuet̃ ab
illo q non pōt malū velle. Et iterum in li. de p̃
destinatōe scōꝝ. Prius ē cogitare bonū q̃ cre
dere: ⁊ ipm̃ cogitare bonū ex deo ē. Et in li. de
corruptōe ⁊ gratia. Sine grā dei nullū ꝓrsus
siue volēdo siue agēdo faciūt hoies bonū. Et
ad Valentinū cogitare vel agere s̄m deū nul/
la rōe sine gratia dei possumus. Et in enchiri
diō. Gratia p̃uenit vt velim⁹ bonū. Et in li. d̛
ecclesia. dogma. d. Mouet ad querēdā salutē
libertas arbitrii: mouēte prius deo. Sūt ⁊ alii
doctores q Aug. dictis firmissimo iudicio alli
gātur. Jnqt nāq; Ysidorus li. driaꝝ. Gra
tia ē diuine materie donū per qd̛ bone volūta/
tis ē exitus. hec ille. Et iteꝝ ibidē. Sciāt defen
sores liberi arbitrii nihil boni posse nisi diuine
gratie iuuamine sustentent̃. Et d̛ hoc ēt magi/
ster. 2. sniaꝝ. 26. di. Bona volūtas comitatur
grām nō gratia volūtatē. Et Paulus vas ele
ctōis. 2. Cor. 3. c. Nō sumus sufficiētes aliqd
cogitare a nobis tanq̃ ex nobis. sed su. n. ex. d
ē. Et Ro. 9. Nō ē volētis neq; currētis s; mi
serētis dei. Aduertēdū tm̄ s̄m Bon. i. 2. di. 28
q. 6. ꝙ opus aliquod tripl'r pōt dici bonū. Vno
mō dicitur bonū eē aliqd simpl'r. Et hoc ē bo/
nū quod ordinatū ē in finē: ⁊ tale ē bonū meri
toriū. Et huiusmōi bonū nō pōt libeꝝ arbitriū
lapsum absq; auxilio gratie gratū faciētis. Se/
cūdo mō dicit̃ aliqd eē bonum in hoc ꝙ aliquo
mō de cōgruo disponit ad bonū Et tale ē bonū
quod fit extra charitatē: nihilomin⁹ tamē cū re/
cta intentōe. Et in tali nō pōt libeꝝ arbitriū abs
q; munere gratie gratis date p qd̛ illuminet̃ ⁊
dirigatur ⁊ excitet̃ vt velit facere vt sit aliquid
deo placitū. Tertio mō dicitur aliqd bonum
q̄ ē ordinabile ⁊ h; aliquā ordinatōem intra se
siue ex transitu sup mām debitā sicut pascē esu/
rientem

riente: siue ex debita circūstantia supaddita .s. cū id faciat quādo exigit loci & tpis oppʒtūitas. Ad illud aūt gen⁹ boni cōplendū: & si gr̄a gratis data sit necessaria ad hoc q̄ fiat faciliter: cir cunscripto tñ oi munere gratie: & relicto libero arbitrio i puris nālibus p̄ nāle iudiciū & distictū hō posset in tale bonum: deo sibi coopante sicut coopatur in aliis creaturis. Nam sine p̄mo agente nullum agens pōt agere. Ad bonū autē quod ducit ad bonum pfectum siue merito cogrui: siue merito condigni: nō pōt absqʒ auxilio dei. Ex his quidā minus bene itelligētes dicunt q̄ nullus absqʒ gratia saluari potest & q̄ nō ē in hominum ptāte seu voluntate posse saluari. Sʒ his leuiter respōdē possum⁹: qꝛ diuina gratia nec liberū arbitrium coartat: nec ip̄m a se excludit. Exprimit nāqʒ Aug. ordinē gratie & liberi arbitrii in libro de ecclesiasticis dogmatib⁹. d. Initiū salutis nostre deo miserante habem⁹. Vt acquiescam⁹ salutari ispirationi nostre ptātis ē. Vt adipiscamur qd̄ acquirendū admonitōe cognouim⁹: diuini ē muneris. Vt nō labamur iā adepto salutis munere nostre sollicitudinis: & diuini pꝛiter adiutorii. Ex hoc dicto clare cognoscitur q̄ principiuʒ salutis a gratia dei ē: sʒ nō nisi in cōsentiēte. Qd̄ ēt Aug. li. de li. ar. aptissime manifestat. Virtutē inquit de⁹ in nobis sine nobis opat̄. Et iterū. Qui fecit te sine te nō saluabit te sine te. que auctoritates vnā eādēqʒ sniam habēt: nullāqʒ repugnātiā. nam prima auctoritas denotat in hoīs salute dispōem susceptiuā v̄tutis & ptātē effectiuā. Dispō susceptiua v̄tutis ē liberuʒ arbitriū. Ptās āt effectiua ē diuina gratia. Dicit ergo. Virtutē de⁹ opat̄ in nobis consentiētibus. Ecce dispō susceptiua. Sine nobis efficiētibus. Ecce effectiua ptās: que deo tribuit̄. Et in scd̄a auctoritate idē dicitur. Qui fecit te sine te efficiente. Ecce potestas effectiua. Nō saluabit te sine te consentiente. Ecce dispositō susceptiua. Et cū liberū arbitriū vix aut nūq̄ȝ destituatur a gratia gratis data f̄m Bon. i. 2. di. 28. quid aliud restat nisi malos nō saluari nō ex defectu gratie sʒ ex defectu ppꝛie volūtatis. Sicut eni sol radios suos nō abscōdit: sʒ illos q̄ʒtum in se ē oibus idifferenter cōicat: ita & de⁹ grām suā. Et si ꝗuis aliquis claudēs fenestrā ne lumē solis videat ē inculpād⁹: qꝛ lumē recusat & non sol ipse qui q̄ʒtuʒ i se ē relucet ei. Ita rep̄hensibilis ē hō qui resistit gratie dei quā ipse semper dare ē patus. Quid nāqʒ culpe in fonte vberrimo & affluentissimo eē pōt si transiens quispiam siti defatigatus ppꝛia sua negligentia illi aquam non bibat. Audite itaqʒ miseri peccatores & intelligite si saluari cupitis: si pctōꝝ veniam cōcupiscitis: si celestē patriā anhelatis. Apite cor vestꝝ: & nō cōtēnatis grām dei vocātis. qꝛ Apoc. 3. c. dicit. Ego sto ad hostiū & pulso. Si quis aperuerit mihi itrabo: & cenabo cū illo & ille mecū. Clamat equidē de⁹ bēign⁹ ad aiaʒ peccatricē illud qd̄ Cant. 2. c. scribit̄. Api mihi soror mea: spōsa mea: amica mea: colūba mea: formosa mea. Api. s. aīa sorō mea qꝛ tu ad imaginē & similitudinē meā scā es. Sponsa mea: qꝛ ad hunc finē desponsaui te in fide: vt mecū i celis i eternū regnare valeas. Amica mea: qꝛ beneficioꝝ multitudine: vt me cognoscas: vt me diligas: a me predotata es. Columba mea ut mihi siliter obedires p̄ceptis & monitis salutaribus a me bene istructa & disciplinata es. formosa mea: qꝛ vt me solā formosum amares: sūma pulchritudine a me decorata es. Api ergo mihi: & me nō abiicias neqʒ repellas.

Capitulum tertiū de exemplis quib⁹ clare cōstare pōt q̄ oēs pctōres si volunt possunt saluari & si qui nō saluantur: ideo ē: qꝛ nolunt: nemine ipsos cogente.

Tertia cōclusio dicitur exemplaritatis. Sunt quidē exēpla plurima quibus apparere pōt: qꝛ facile sit saluari cum sit hoc in voluntate vniuscuiusqʒ sicut supius diximus. Audiam⁹ ergo Augu. i li. de li. ar. Et notatur i decretis. 23. q. 4. c. nabuchodonosor Vbi egregi⁹ doctor adducit exēplum de nabuchodonosor & Pharaone: dicēs Nabuchodonosor pniam meruit fructuosā. Nōne post innumeras ipietates flagellat⁹ rex ille penituit: & regnum quod perdiderat rursus accepit. Pharao āt ipsius flagellis durior est effectus & piit Hic mihi rōem reddat qui diuinum cōsilium nimium alto & sapienti corde diiudicat. cur medicamentum vnius medici manu cōfectuʒ: alii interitum: alii valuerit ad salutē: nisi qꝛ xp̄i bonus odor aliis ē odor vite i vitā: aliis est odor mortis in mortē. Quantum autē ad naturam ambo hoīes erant: q̄ʒtum ad dignitateʒ ambo reges: q̄ʒtum ad cām ambo dei populum captiuum possidebant: q̄ʒtum ad penā ambo flagellī clementer admoniti. Quid ergo fines eorūm fecit esse diuersos: nisi q̄ vnus manum dei super se sentiens in recordatione ppꝛie iniquitatis ingemuit: alter vero libero cōtra dei mi

ſericoꝛdiſſimā veritateꝫ pugnauit arbitrio. hec ille. Pharao nāqꝫ. x. plagis a deo ꝑcuſſus nō ſe humiliauit: ſed pplm dei pſequēs in mari rubꝛo ſubmerſuſ dānatuſ perijt. Nabuchodonoſoꝛ vͦo poſt ſeptēnē pniam ſiue ſui caſtigatōem vt dicitur Daniel. 4. c. leuauit oculos ad celuꝫ ⁊ ſe deo humiliās ad honoꝛem regni decoꝛēqꝫ venit. Et ſm Nico. de lira ſup hoc paſſu Danielis: ſaluus moꝛtuus ē: qꝛ ſcriptura hiſtoꝛiaꝫ illā in eius ſaluteꝫ terminat. Pꝫ ergo nec pharaoni nec nabuchodonoꝛ aduerſus fines facta ē violentia. Eſt ⁊ huic ſimile exēpluꝫ Petri ⁊ Jude diſcipuloꝝ xpi. Petrus xpi apoſtolus. Judas xpi apoſtolus. Peccauit petrus negādo xpm. peccauit Judas pꝛodēdo xpm. Quid ē ergo ꝙ Petrus poſt pctm̄ xpo ſucceſſit i aiarū cura: ⁊ merito coꝛonatus btitudinis palmā accepit. Judas vͦo ſe laqueo ꝑimēs ⁊ ſuſpendens dānatꝰ ē. Nulli dubiū eē ꝙ ſi Judas ſaluari voluiſſet vtiqꝫ vͦo potuiſſet. Unde ꝺ pe. di. 1. c. his poteſtatiſ. dicitur. Arbitroꝛ. n. ꝙ ēt Judas potuiſſet tanta miſeratōe dn̄i nō excludi a venia: ſi penitentiam non ſolum apud iudeos: ſed apud xpm egiſſet. hec ibi. Penituit inqꝫ iudas: ſed cur veniā nō accepit. Ad qꝺ facile eſt reſpondere: qꝛ laqueo ſe ſuſpēdit. Et ideo in. c. Judas. de peni. di. 3. dicitur. Penituit ſed male. nam laqueo ſe ſuſpendit. Ideꝫ notatur i. c. Nihil. ⁊ in. c. ſceleratioꝛ. eadē di. ⁊ in. c. nemo. de pe. di. 1. vbi dicitur. Nemo pōt bene agere pniam niſi ſpauerit idulgentiā Vidēs qppe Judas qꝛ male egerat in ſingultibus ⁊ ſuſpirijs ꝓrupit dicēs. Peccaui o me dolētem. peccaui o me iſelicē. peccaui inquā: qꝛ tradidi ſanguinē iuſtū. O ipie iuda cur tuū peccatū cognoſcēs nō cucurriſti ad pedes ieſu xpi ſed potius ad pedes ſacerdotū: ēt ſi illū querere debuiſſes: ſiue ligatū ad columnā: ſiue crucifixū: ſiue iter duos latrones pendētē. Si eo inēto dixiſſes ei. peccaui ieſu: qꝛ oſculo te tradidi i manus iniquoꝝ: vile pꝛeciū ab eis ſuſcipiens: ſtati audiuiſſes vocē dulciſſimā eius dicentem tibi. Remittūtur tibi pctā tua. Nō hoc fecit iudas: ſed abiens laqueo ſe ſuſpēdit: ⁊ ſic dānatꝰ iterijt. Petrus vͦo poſt trinā negatōem ſi voluiſſet dānatus fuiſſet. Nullus eū iduxit ad ſalutē: ſed ſentiēs cantū galli vt pdixerat ei xps: ⁊ vidēs ſe a xpo reſpici ſicut habetur Luc. 22. egreſſus foꝛas fleuit amare. Dicebat foꝛte petrus. O q̄ꝫta ē iniqtas mea: o q̄ꝫ graue pctm̄. Negaui me ſcire xpm: quē vidi: quē amaui: q me tm̄ dilexit. Vidi eū ſuper aq̄s ābulare: moꝛtuos ſuſcitare illuminare cecos: ⁊ mūdare lepꝛoſos: ⁊ tamē dixi me eū nō vidiſſe. O benigniſſime pater mi: negaui noſcere te quē aſpexi ꝓpꝛijs oculis trāſfiguratū in monte: ⁊ captus foꝛmoſitate ⁊ pulchꝛitudine maieſtatis tue dixi: faciamus hic tria tabernacula. O pijſſime ſaluatoꝛ mūdi: tu me ad apoſtolatū vocaſti: tu meos pedes lauaſti. Tu mihi tua ſecreta mōſtraſti: ⁊ ego cū iuramēto negaui te. parce mihi: indulge pctis meis: nō me deſpicias penitenteꝫ. O petre eſto ſecurus: qꝛ humilitas pnie tue xpm iclinat ad veniā: pepercit petro xps quē nūc ſedere facit i gloꝛia regni celoꝝ. Que itaqꝫ difficultas ē vt pctōꝛes ſaluent: q cū volunt poſſunt ſaluari. Audiant pctōꝛes oēs: quid loquar: qd cū vͥtate dicā. Si aia peccatrix: diaboli ſerua: inimica dei: ⁊ gratia ſpoliata: deleta ex libꝛo viuentiū ꝓpter ſua ſcelera multa ⁊ nephādiſſima deo recōciliari voluerit: tāta ē facilitas: vt ad recōciliatiōeꝫ huiuſmodi nō ſit expediēs neqꝫ neceſſariū expectare tempoꝛa longa: nō ānos: nō mēſes: nō diē: nō hoꝛam: ſed vt ſic dicā in ictu oculi reuoluto coꝛde ad deū cū cōpunctōe ⁊ ꝓpoſito bene viuēdi ipſo ſcō ois culpa ceſſabit. O igitur rep̄henſibilis humana durities. o reꝓbanda negligētia pctōꝝ. o ipietas humane mētis. Tam dulcis ē via ſalutis oibus populis: ⁊ tamē pauciſſimi illā igrediuntur. Clama ad deū o peccatrix aia ⁊ dic ei. Miſerere mei: ⁊ ſtati ſine vlla dilatōe dabit tibi grām ſuā: quā offert oibus ad ſe recurrētibus: quos vocat ſicut pꝫ in themate. d. Uenite. ſ. ad grām meaꝫ quā vobis liberaliter exhibeo. Hāc ipſe deus det nobis oibus vt peruenire tandeꝫ poſſimꝰ ad eternam gloꝛiam. Amen.

Ermo ſecundus de diuina charitate: in quo oſtenditur q̄ꝫ ſuauis ⁊ benignus ſit deꝰ benedictus ipſis peccatoꝛibus vt ſaluentur: que ſua uitas ad omnes ſe extendit ⁊ nullū excipit.

v Enite ad me oēs q laboꝛatiſ ⁊ onerati eſtis ⁊c̄. vbi ſupꝛa. Conatur antiquus hoſtis ſuggerere eis qui peccata pꝛiſtina deponere iam diſponūt ſentiētes facilitatē voluntatis ſue: ꝙ benignus deus cū multa expꝛobꝛatōe atqꝫ obiurgatōe peccatoꝛes ad ſe redeuntes ſuſcipiat. Quod falſiſſimū eſſe cōſtat ⁊ ab omni vͥtate alienū: cū rex ipē ⁊ dominus omniū creaturaꝝ penitentibꝰ ſit totus

blandus

blandus benignus placabilis dulcis suauis ꝛ
pius. Quare in p̄nti sermone ad cōfoꝛtationē
oium de secūda flāma diuine charitatis q̄ suaui
tas deā est differem⁹: oñdentes q̄ꝫ imēsa sit sua
uitas dei ad om̄s sub triplici radio illustrante.
Erūtq̄ꝫ hi tres radij tres cōclusiōes cōfirman
tes hanc ỽitatē. s. q̄ deus ex suauitate sua mul
ta facit vt pctōꝛes saluenꝯ: q̄ nō faceret si n̄ vel
let q̄ꝫtum in ipso ē saluos fieri omnes.
Primus radius dicitur beneficioꝝ cōicatio.
Secūdus radius dicitur diuturna suppoꝛtatio
Tertius radius dicitur abundans miseratio.
Capitulū primū vbi dicitur de imensis be-
neficijs que deus exbibet cunctis peccatoꝛibus
ostendens q̄ quantū in se est vult oēs saluari.

Primus radius quo illustramur ad co
gnoscendū dei suauitatē erga oēs dicit
beneficioꝝ cōicatio. In principio cui⁹
quero abs te o miser hō: si vnq̄ꝫ cogitasti quis
ille sit q te ardenti⁹ ceteris diligat. Respōdebis
foꝛte q̄ pater tuus: vel mater tua: vel soꝛoꝛ tua:
ꝛ huiusmodi. Sed certe ignoꝛas veꝝ amatoꝛē
tuum. Deus hic ē. De quo dicit Ugo de arra
sponse. Sponsuꝫ habes ꝛ nescis: pulcherrimū
oium ꝛ faciē eius nō vidisti. Ip̄e. n. te videt qꝛ
nisi te videret nō te diligeret. Uoluit adhuc se
ip̄m tibi p̄sentare: ꝛ munera misit: aiam dedit
pignus amoꝛis. hec ille. Uerba ista sūt poteris
dicere de illis q iusti: qui boni sanctiq̄ꝫ sūt: hos
deus amat: hos diligit: hos āplectiꝛ vinclo cha
ritatis. Pctōꝛes ỽo qūo diligit deus: cū neq̄-
at eē amoꝛ vbi ē inimicitia ꝛ odiū. Scribit nā-
q̄ꝫ Aug. 12. li. de ci. dei. c. 3. d. Dicunꝯ in scrip-
turis inimici dei: q nō natura sed vitijs ei⁹ ad-
uersanꝯ impio nihil ei nocere valētes sed sibi.
Inimici sūt resistendi volūtate: nō ptāte leden
di. Et idē. Scio deū inimicū oi criminoso. Et
de hoc isup habetur. Sap̄. 14. c. vbi diciꝯ. Ab
hominabilis ē deo ipius ꝛ ipietas eius. Et Ec-
cle. 12. c. Altissimus odio habꝫ pctōꝛes. Et Iu
dith. 3. c. Deus pctōꝝ odit iniquitatem. ꝛ Da
uid loquens ad deū dicit. O disti oēs obseruā-
tes vanitatē. Ad hoc rn̄dere possum⁹ ex dictis
Boñ. in. 3. di. 32. q̄ deus nō dicitur creaturā
diligere rōe affectionis animi: sed rōe cōicatio
nis alicui⁹ boni. Ita q̄ dilectio dei diciꝯ potius
eē dilectio effectus q̄ꝫ affectus. Cōicatio autem
bonitatis diuine si attendaꝯ q̄ꝫtum ad effectum
gratie nō se extendit ad pctōꝛes. Ideo propter
huiusmōi boni subtractōem dicitur illos odire
Et sic itelligūtur auctoꝛitates p̄allegate. Sꝫ cōi
catio alioꝝ beneficioꝛum ꝛ bonis ꝛ malis eadē
ē. Ob quod ꝛ malos deus diligit: nō vt malos
sed sua illis beneficia tribuēs vt boni fiāt. Sūt
aūt inter cetera tria beneficia que ꝛ bonis ꝛ ma
lis tribuūtur a deo. s.
Primum est creationis.
Secundum est sociationis.
Tertium est gubernationis.

Primū est beneficium creatōis. Quisnam
estimet q̄ꝫtum bonum est esse in numero crea
turaꝝ non quarūcūq̄ꝫ: sed rōnabilium. Nullo
qdem precio emi possꝫ vnus ex oculis: aut ali-
quod ex mēbꝛis nostris. Multominus aliqua
anime potentia cuiuscūq̄ꝫ thesauro pꝛecioso po
terat cōparari. Et qs ē qui oibus dedit animā
cū potentijs ꝛ coꝛpus cū sensibus nisi de⁹. De
dit aūt hoc ex mera liberalitate sua. Hic est qd
Lac. in. 2. li. diuinaruꝫ insti. aduer. gen. dicit
Deus veri patris officio functus ē. Ip̄e coꝛp⁹
effinxit: ipse aiam quam spiramus infudit: illi⁹
ē totum qcqd sumus. hec ille. Et Bern̄. in ser
mone quodam. Patrum tibi videreꝯ hō. Co
gita qualem te fecit. Nempe fm coꝛpus egre-
giam creaturā: fm animaꝫ magis: vtpote ima
gine creatoꝛis insignem rōis pticipem: btitudi
nis eterne capacem. Poꝛro ambo sibi cohere
re fecit artificio incōpꝛehensibili sapientia iue-
stigabili. Nec hoc ante p̄meruit: qui ante nō
fuit. Nec spes retributōis fuit: quoniā bonoꝝ
nostroꝝ non idiget. Scd̄m beneficiū dicitur
sotiationis. Magnuꝫ qppe hoc ē: vt vnusq̄sq̄ꝫ
habeat socium angelum. Unde dicit Hiero.
super. 18. c. Mathei. ꝛ ponitur in. 2. sen. di. xi
magna est dignitas animarū: vt vnaqueq̄ꝫ ab
oꝛtu sue natiuitatis in sui p̄fectōem ꝛ custodiaꝫ
habeat angelum spāliter delegatum. In q̄ auc
toꝛitate tria notantur a doctoꝛibus theologicis

Primū notandū fm Alex. de ales in. 2. sū
me. ꝛ Archidiaconū super. c. firmissime. de cō
se. dist. 4. q̄ ē duplex natiuitas. s. in vtero ꝛ ex
vtero. Pria ē qn̄ aia creatur sil' ꝛ ifundiꝯ coꝛpi
Secūda ỽo est quando exijt de ventre matris
angelus aūt deputaꝯ hoi a pꝛima natiuitate. s. i
vtero: nō ante. Nec debuit ēt post istā differri.
Rō. n. fm Boñ. in. 2. di. xi. in declaratōe lit-
tere. q̄ illa custodia pꝛincipalius respicit spiritū
q̄ꝫ coꝛpus. Et iō non dꝫ spālem āgelū ad suaꝫ
custodiā habē anteq̄ꝫ spūs ifundatur. Non dꝫ
ēt differri: qꝛ ex tūc defendere pōt: ꝛ adiuuare.
Utꝝ aūt q̄ꝫdiu puulus caret vsu rōis aliquem
occultum effectum habeat q̄ꝫtum ad habilitateꝫ

⁊ directōem in bonū: rōem assignare ē difficile
sed negare nō est tutū. hec Bon. Scōm no/
tandū ꝙ angelus nō deserit obstinatū in pctīs
vsqꝫ ad mortē. Rō ē ſm Bon. qꝛ ꝓnioꝛ ē bo
nus angelꝰ ad adiuuādū q̄ꝫ malus ad pdēdum
Sꝫ malus angelus homiem nō dereliqt vsqꝫ
ad mortē ēt quātūcūqꝫ scm̄: sic ⁊ bonꝰ quātūcū/
qꝫ sceleratū nō dimittit vsqꝫ in finē. Tertiuꝫ
notandū ē ꝙ angelꝰ btūs ꝓpter custodiā hoīs
nō ē inferioꝛ hoīe viatoꝛe neqꝫ idignioꝛ cū illō
fiat ex dulcedine sūmi dei: q hoī ostendere vo/
luit benignitatē suā: que tanta ē vt āgelos suos
mittat: q hoīes habēt adiuuare. De hoc āt au/
xilio ⁊ angeloꝝ custodia suo loco alias dicturi
sumꝰ. Nūc vo tm̄ tetigisse sufficiat ꝙ deus be
nedictus ita deputauit angelos ad custodiā ini
quoꝝ sicut ad custodiā bonoꝝ. Sꝫ hic icidit du
biū nō imerito discutiēdū. s. vtruꝫ deus magis
diligat hoīem q̄ꝫ āgelū: vl' ecōuerso: ⁊ ꝙ magꝭ
diligat angelū ostenditur sic. Maioꝛ dilectio ⁊
minoꝛ attendit ſm maioꝛē ⁊ minoꝛē cōicatōeꝫ
diuine liberalitatis. Sed deus ꝓ vno solo mo
tu angelū glꝫificauit: qđ nō facit hoīb9 : ergo ē
eis liberalioꝛ q̄ꝫ nobis: ergo magis angelos di
ligit q̄ꝫ nos hoīes. Itē angeli magis diligunt
deū q̄ꝫ hoīes: pꝛo eo ꝙ nullā habēt retardatōeꝫ
qua ipediātur ne totalr possint tēdere in deum
ergo si deus magis diligit diligentes se: videt
ꝙ magis diligat angelos q̄ꝫ nos hoīes. Cōtra
Dicit ad Heb. i. Nusq̄ꝫ angelos apprehēdit
sed semen Abrahe. Sꝫ illud fuit potissimuꝫ si/
gnū dilectōis ⁊ familiaritatis diuine ꝙ assume
ret nostrā nām creatā in vnitate psone sue: er/
go magis videtur ꝙ dilexerit nām humanam
q̄ꝫ angelicā. Itē Jo. xv. Maioꝛē charitatē ne
mo hꝫ. ⁊c̄. Sed deus posuit aiam suā ꝓ hoībꝰ
⁊ nō pꝛo angelis: ergo videt ꝙ magis dilexit
hoīes q̄ꝫ angelos. Itē illā nām magis diligit
quā in altioꝛi gradu honoꝛis constituit. Sꝫ de
us humanā nām in vtroqꝫ sexu angelicis spiri
tibꝰ supposuit. s. xp̄m ⁊ eiꝰ nobilissimā matrem
ergo videt ꝙ humanam nām magis diligat ⁊
magis dilexit q̄ꝫ nām angelicā. Huic questōi
Boñ. respondet in. iii. di. xxxii. dicēs. Qđ cū de
us dicat diligere creaturā effectu ſm ꝙ duplex
ē effectus pꝛincipalis dei respectu creature rō/
nalis: ſm hoc pōt dilectio dei maioꝛ ⁊ mioꝛ du
pliciter considerari. Est āt duplex effectꝰ. s. cō
ditionis ⁊ repatōis. Si loquamur de dilectiōe
dei quātum ad effectū conditōis sic magis di/
lexit angelos: qꝛ melioꝛa cōtulit eis naturalia ⁊
magis potētes eos fecit. Si vo loquamur q̄ꝫ
tum ad effectū repationis sic magis dilexit ho
mines q̄ꝫ angelos: qm̄ angelos deseruit: hoīes
vo repauit seu releuauit. Si aūt queras q̄ illa/
rū dilectionū magis excedat reliquā. Tūc rn̄dē
dū est ꝙ est loqui de excessu dilectōis ſm statuꝫ
pn̄tem: ⁊ ſm statum similē. Scōm statū p̄sen/
tem magis dilexit angelos q̄ꝫ hoīes. Secūduꝫ
statū finalis gratie i quo erit repatio cōsūmata:
videt rōabiliter posse dici ꝙ magis diligat ho
mines. De pluribꝰ. n. habebit hō in padiso vn
de gratius ⁊ deuotius existat deo q̄ꝫ angelicꝰ oꝛ
do: tum ꝓpter beneficiū creatōis. tum ꝓpter be
neficiū icarnatōis. Et sic pꝫ ad obiecta respōsio
Nam pꝛime rōes cōcludūt scōm effectū cōditi
onis: alie ſm effectū reparatōis: habito respcū
ad finalem statū. Hec Bon. Dictū ē satis de
dilectōe hoīs: ⁊ angeli repatōe. Nos vo a deo
singulariter dilectos hoīes cognouimꝰ: qbus
angelicos spūs dignatus ē sociare a quoꝝ soci
etate alieni nō sūt ifideles: nō iudei: nō heretici
nō deniqꝫ mali xp̄iani. O superna dei pietas:
cur hoc facis. Cur angelos ad custodiā nō tm̄
amicoꝝ sed ēt inimicoꝝ tuoꝝ deputas. Pꝛofe
cto nō ob aliā cām: nisi vt tua a cūctis noscatur
suauitas q̄ ēt pctōꝛes ad tuā euocas charitateꝫ
Quisnā ē qui oēs hoīes gubernat: oēs alit oēs
qꝫ pascit. Ille ꝓculdubio de quo dicit i. p̄s. di.
viii. c. Quo iure extra đ deci. i. c. tua nobis. Do
mini ē terra ⁊ plenitudo eius oꝛbis terraruꝫ ⁊
vniuersi qui habitāt in eo. Ipsius nāqꝫ sūt oīa
celū ⁊ terrā mare ⁊ oīa elemēta: luna: sol: stelle:
arboꝛes: plante: ⁊ cūcta que sūt in mūdo: a qbꝰ
beneficiū suscipiūt igrati pctōꝛes. Vnde Vgo
de arra sponse ait. Respice vniūersū munduꝫ
istū: ⁊ cōsidera si aliqd in eo sit qđ tibi nō serui
at. Quis natura ad hūc finē dirigat cursum suū
vt obsequijs tuis famuletur ⁊ vtilitati deserui/
at: tuisqꝫ oblectamētis pꝛiter ⁊ necessitatibꝰ ſm
affluentiā ideficientē occurrat. Hoc celuꝫ: hoc
mare: hoc aer: cū his q̄ sunt in eis vniuersis ex
plere non cessat. hec ille. Videamꝰ ergo q̄ꝫ mlꝫ
tis quātis ac qbus bonꝰ deus oīa illa largitur.
Pꝛopterea Math. v. dr. Pluit sup iustos ⁊ iniu
stos ⁊ solē suū oꝛiri facit sup bonos ⁊ malos.

Scōm capitulū qualiter deus ex abūdāti pi
etate sua nō statim punit pctōꝛes sed eos expec
tat logo tpe solum vt conuertantur.

S ecūdus radius quo illustramur ad co
gnoscendū dei suauitatē dicitur diutur
na supportatio. Nullus qdē ē tam isa
ne mētis

ne mētis q non cognoscat luce clarissima pctīn sūme displicere deo. O b qd stati mortali pctō ppetrato meret pctōr eternas pēas subir. Certissimū ē aūt q deus in tā seue punitōis execu/tōe potentiā habet & facultatē: cui nemo resistē pōt: & tamē tollerat patiēter: nō vnū tm̄ sed plures & q̄z inumeros pctōres nephādissimis spurcissimis horridisqz pctis fedatos: de qbus dicitur Eccl. 1. c. Stultorum ifinitus ē nūer9. Quotnāqz sunt in hac vita erūnosa huiusmōi i stulti/tia laborātes idolatre: heretici: scismatici: excōicati: pditores: sacrilegi: sediriosi: detractores: susurrones: biligues: falsarij: piuri. deceptores mēdaces: vsurarij: sortilegi: malefici: icantatores: elati: superbi. Inanis glorie cupidi: hypocrite: irosi: gulosi: blasphemi: lusores: fornica/tores: adulteri: sodomite: tyrāni domini & crudeles: pprietarij: religiosi nō officiātes: clerici sigilli pnie fractores: symoniaci dei tēpla ingrediētes & habitātes irreuerēter: aduocati & pcuratores sine veritate & sine iusticia: semel i āno nō cōfitētes & cōicantes: cōionē in pctō mortali suscipiētes: & aliis pluribus vitijs obnoxii quos expectauit deus & tollerat patiēter quosdā ad vnū ānū: q̄sdā ad duos q̄sdā ad vltimuz vite sue. Cur n̄ piclitāt subito tot pctōres qui merēt viui descēdere ad ifernū. Cur nō apitur terra & deglutit eos. Cur tāto tpe vt p̄dixim9 primo radio diuinis beneficiis pfruūtur. O superexcelsa latitudo diuine charitatis. O pelag9 infinitū diuini amoris. Exaltant impij & supbi morta/les contra deū: & ipē nō statim priuat illos salute, ppter affluētissimā charitatē suā. Vn̄ Sap. xi. dicitur. Misereris oium dn̄e: q2 oia potes dissimulās pctā hominum ppter pniam. Et. 2 Petri. 3. c. Deus patiēter agit, ppter nos nolēs aliquē pire sz oēs ad pniam reuerti. Pctōres aūt n̄ corrigūt ex diuia expectatōe: sz poti9 malicia ppa obdurant i mēte. Hic apl's Ro. 2. c. ait. An ignoras q2 bēignitas dei ad pniaz te adducit. Tu āt s̄m duritiā tuā & ipenitēs cor thesaurizas tibi irā in die ire & reuelatōnis iusti iudicii dei. Siqdē si eēt aliqd potēs qui i ptāte sua habēt filii sui iterfectorē: nōne benign9 essz si eū viuere pmitteret. Igit a simili peccando nosmetipsos qui sum9 filii dei iterficimus spūaliter: & tm̄ deus sinit nos viuē vita tpali: & ēt vita spūali p quā nos filii dei sumus. Qd vo peccātes nos iterficim9, pbat Sap. 18. c. Hō per maliciā occidit aiam suam in se. Peccādo ēt filium dei iesum xp̄m: qui i nobis ē iterficimus Vnde Heb. 6. Rursus sibi metipsis crucifi/gentes filiū dei. Et glo. sup Math. Vere ois hō malus quātū ad voluntatē suā: & man9 mittit in deum & occidit eum.

Capitulū tertiū de abundantia diuine mise/ricordie: que tanta ē vt pctā omnia & superet & antecedat.

Tertius radius quo illustramur ad co/gnoscendū dei suauitatē dicit abūdans miseratio. Multa qppe ē misericordia dei pctōrib9 ad se cōuertentibus exhibita. Sed quō dices hoc pōt eē verum cū Damascen9 dicat li. 2. c. 13. misericordia ē tristicia in aliēis ma/lis. Sz in deo nulla tristitia: ergo nec misericordia. Ad quod respōdetur s̄m Ric. in. 4. di. 26 Qd misericordia iportat duo. Vnum tanquā essentiale. Aliud tanquā accidentale. Primuz est promptitudo voluntatis ad subueniendu; miseris: in qua est totum virtutis misericordie essentiale. Secundum vero est passio tristicie que oritur in appetitu sensitiuo ex cognitione miserie alterius. Quantum ad secundum non est in deo misericordia: sed quātum ad primū ē summe misericors ita q misericordia est in eo scd̄m effectum & nō secūdum passionis defectū Concordat his Bon. & Scotus. 26. dist. 4. & Alex. in. 4. summe. & Tho. prima parte. q. 22 Hinc est q Anselmus in monologiō loquēs ad deum ait. Misericors es quia miseros saluas: peccatoribus parcis. Misericors non es quia nulla miserie compassiōe afficeris. Quā/ta autem sit latitudo huius diuine misericordie patet in sacra scriptura decretorūqz sententiis. Et primo sapiens Eccle. 2. c. ait. Magna misericordia dei & propitiatio illius conuertenti/bus ad se. Quis adiiciet narrare misericordi/as dei. Eccle. 18. Letetur anima nostra in misericordia eius. Ibidem. 15. Tu autem domi/ne suauis & verus es: & in misericordia dispo/nens omnia Sap. 15. Exo. 39. c. Dominator domine deus misericors & clemens patiens & multe misericordie & verax. Et Esa. 54. dicit dominus. In misericordia sempiterna miser/tus sum tui: dicit redemptor tuus dominus. Derelinquat impius viā suā: & vir iniquus cogitatōes suas & reuertat ad dn̄m & miserebitur eius. Esa. 55. Inuocabis & dn̄s exaudiet: clamabis & dicet adsum: q2 misericors suz dn̄s deus tuus. Esa. 58. Cōuertimini ad dn̄m deuz vrm: q2 benign9 & misericors ē patiens & multe misericordie & prestabilis super malicia.

Johelis. 2. Magnificata ē vſq; ad celos miſericordia tua. pſal. 29. Tu aūt dñe ſuauis ⁊ mitis ⁊ multe miſericordie oibus inuocantibꝰ te. p̃s. 83. Laudate nomē eiuſ qm̄ ſuauis ē dñs i eīnū miſericordia eiꝰ. p̃s. 99. Magna eſt ſup celos miſericordia tua. p̃s. 107. De penitē di. 1. c. vide. Pius eſt dñs ⁊ miſericors q vindictaz tempat ab eo q iam penitēdo p̄uenit. Et ð pe. di. 1. c. Quia diuinitatis natura. Hiero. ait. Quia diuinitatis natura clemens eſt ⁊ pia magiſq; ad īdulgentiā ꝓna q̄z ad vindictam q̄ non vult mortē pctōris: ſed vt conuertatur ⁊ viuat: ſi quis poſt lapſum pctōꝝ ad vam pn̄iam ſe cōuerterit cito a vo miſericordie iudice veniā īpetrabit. Et de pe. di. 1. c. Nouit deꝰ. ⁊. c. Si agamus. ⁊. c. q̄zobrē. ⁊. 22. q. 4. c. vnuſqſq;. ⁊. c. Incōmutabiliſ. Nouit deꝰ mutare ſententiam: ſi tu noueris mutare ꝓpoſituz. i. emēdare delictū. Quid faciūt ergo pctōres. cur nō ad deū reuertātur quādo tantā miſericordiam pctōres ipſos ſuſcipiētem īueniūt. Inquit eniz Greg. in O mel. qui ſtare cōtempſit ſaltē pꝰ lapſum ſurgat. Reuertētes nos dominus clemēter amplectitur: qꝛ pctōꝝ vita eē indigna iā non pōt que fletibus ſaluaſ hec ille. Et ð pe. di. 1. c. in actōe. Cor contritū ⁊ humiliatū deus ñ ſpernit. Et p Ezechielē. 18. c. dñs dicit. Nolo mortē pctōris: ſed vt cōuertatur ⁊ viuat. Reuertimini ⁊ viuite. Pauluſq; ad Eph. 2. c. dicit. Deus diues ē in miſericordia. Et iterū. 1. Cor. 1. Benedictus deus ⁊ pater domini noſtri ieſu xp̄i pater miſericordiaꝝ. Que oia conſiderans deuotus Bern. ſuper cantica ſermone. 22. ait. O mnino ꝓpter māſuetudinē q̄ de te predicatur curremus poſt te dñe ieſu: audiētes q non ſpernas paupem: pctōrē nō horreaſ Nō horruiſti confitentē latronem: non lachrymantē peccatricē: nō chananeā ſupplicantē: nō deprehenſam in adulterio: nō ſedentē ī teloneo nō ſupplicantē publicanū: nō negantē diſcipulum: nō perſecutorem diſcipuloꝝ: nō ipos crucifixores tuos. hec ille. Nihil ergo in deū auſterum: nihil terribile ē ad ſe venientibus pctōribus. Jō clamat. Venite ad me opantes iniqtatem. Venite ad me flumē indeficiēs omnis charitatis. Ad me qui vos creaui. Ad me qui vobis contuli tanta beneficia. Ad me q multis annis vos expecto. Ad me qui dulciſſime vos īuito. Ad me q vos benigne ſuſcipio. Ad me qui vobis indulgeo. Ad me veſtrū creatorē: q patus ſum dare vobis felicitatē regni celorum quam nobis concedere dignetur qui ē benedictus in ſecula ſeculorum. Amen.

Sermo tertius de diuina charitate: ī quo declaratur: quare deus benedictꝰ ⁊ glioſus multa pctā ⁊ oia cuiuſcūq; grauitatis remittit vere penitentibus ad ſe redeuntibus.

Venite ad me oēs qui laboratis ⁊ onerati eſtis. Iterum vbi ſupra. Etſi qdcunq; pctm̄ mortale qꝛ cōtra deum cū ſit īfinituz bonū: malū infinitū merito dici poſſit verūtamē vnū altero grauiꝰ eē reſpcū alicuius circūſtāne: nullꝰ ſane mētis ambigit: imo ⁊ pleriq; pctōres lz alios penitētes videant: tamē ſe illis grauiꝰ errare rōe cognoſcūt rōeq; iudicāt. O b qð in dubiū venit. Si diuina charitas ad oē pcti genus ⁊ ad quoſcūq; pctōres ſe extēdat Quod quidē ſaluator noſter ſoluit ī verbis p̄miſſis cū dicit. Vēite ad me oēs. ſ. pctōreſ. In quibꝰ vbis tertia flāma diuine charitatis exprimiſ: de qua in preſenti dicendum eſt ſub triplici concluſione. videlicet.

Prima vocatur volitionis.
Secūda vocatur remiſſionis.
Tertia vocatur damnationis.

Capitulū primū q deus ſuauis eſt oibus: ⁊ qualiter ītelligitur illð dcm̄ apoſtoli q vult oēs ſaluos fieri cū tamē nō oēs ſaluentur.

Prima cōcluſio dicif volitiōis. In qua ſcire debemꝰ q deus gratioſus q̄ztum in ipo ē vult oēs ſaluos fieri. iuxta illð p̄s. Suauis dñs vniuerſis ⁊ miſeratōes eius ſup oia opera eius. Apls āt. 1. ad Timot. 2. c. loqns de liberaliſſima volūtate dei dicit. O ēs hoies vult ſaluos fieri ⁊ ad agnitiōem vitatis venire. Sz nō īmerito dubiū oriſ qꝛ cū nō oēs ſaluētur videſ q volūtas dei nō ſit efficax: vel dcm̄ apoſtoli ē minꝰ verū. Ad qð declarādum dicit doctor ſeraphicus Bon. i. 1. q. 46. ⁊ Nico. de lira ſup hoc paſſu: q dcm̄ apoſtoli tribus mōis exponiſ. Vno mō vt ſit ibi diſtributō accōmodata ſicut ⁊ hic. O is hō timet ī mari. ſm eni cōem modū loqndi ītelligitur qui ē ī mari. Silr Augu. exēplificat. vt ſi dicaſ. Magiſter iſte docet oēs pueros de iſta ciuitate: qꝛ. ſ. docet illos qui adiſcūt. Nullus. n. docetur niſi p ipm. Sic ī ꝓpoſito pōt eē ſenſus. Deus vult ſaluos fieri oēs hoies qui ſaluātur: qꝛ nullꝰ ſaluatur niſi velit deus. Scdo mō pōt exponi

vt sit ibi distributio ꝓ generib⁹ singuloꝝ: ⁊ non pro singulis geneꝝ. Sicut cū dicit. Omne animal fuit in archa Noe q: de omnib⁹ generibus animaliū fuerūt ibi aliqua indiuidua. Et deus de omni genere vult aliquos saluos fieri scilicet de grecis: de latinis: de p̄latis: de sublitis: ⁊ de omni genere. Et sic exponit magister sentētiaruȝ in textu. di. 4. 6. i. li. Tertio mō pōt exponi de voluntate dei antecedente ⁊ non cōsequēte. Volūtas antecedens est: q̄ qs vult aliqd absolute. Voluntas autē q̄ est cōsequens est qua qs vult aliqd cōsideratis circūstātijs. Volūtas antecedens est voluntas respectu eiusdē ꝓpter qđ deus hominē facit: ⁊ est irrefragabiliter bonoruȝ. Voluntas cōsequens est qua vult aliq̄ ꝯm prescientiā meritoꝝ differentia aūt inter hāc et illā voluntatē: nō est ꝯm diuersitatē affectionis siue modi volendi q sit in deo: sed secūdū rationem cōnotandi ⁊ intelligendi. Prout. n. dicit deū velle salutē: tuȝ ex parte nature date: tum ex parte gratie oblate. Dedit eniȝ de⁹ naturaȝ ꝯm quā ipsum possent cognoscere: ⁊ cognitū querere: ⁊ quesitū inuenire: ⁊ inuento inherere: ac ꝑ hoc salutē obtinere. Gratiaȝ simili mō obtulit duȝ filiū misit: cuius p̄ciuȝ omniū saluti sufficit: leges etiā ⁊ mādata salutis tribuit ⁊ ondit. Ipse insuꝑ ꝓpe est omnib⁹ inquirentib⁹ ⁊ omnib⁹ inuocantib⁹ eū. Velle ergo hominē antecedenter saluare nō ꝯnotat salutē. Velle autē ꝯsequēter saluare: est velle dare salute ei quē scit ad salutē peruentuꝝ ꝑ suū auxiliū ⁊ gratiā: ⁊ ꝯnotat salutis euentū. Et sic nō est dicere ꝙ deus vult somnes homines saluos fieri.

Capitulū secūdū: q̄liter de⁹ penitētib⁹ peccatoribus remittit omne gen⁹ peccati: ⁊ quomō itelligit de peccato ī spūm sanctū qđ sit irremissibile

Secunda cōclusio dicit remissionis. Si eniȝ deus vult omnes homines saluos fieri q saluari volunt adhuc remanet dubiuȝ de peccato in spiritū sanctū. Posito eniȝ ꝙ aliqs peccasset in spiritū sanctuȝ ⁊ reuerti velit: vtrū de⁹ talē ad veniā susciperet. Et videt ꝙ nō q: peccatū in spiritū sanctū est irremissibile. Patet ꝑ Aug. li. de fide ad Petrū: vbi ait. His q peccant in spiritū sanctū: neqȝ hic neqȝ in futuro remitti dicim⁹. His rńdendū est ꝯm magistrū sententiaꝝ di. 4. 3. secūdi. li. ꝙ peccatū in spirituȝ sanctuȝ vix aut raro: aut difficiliter remittit. Secundū. n. Alex. de ales in. 3. summe vbi tractat de remissione peccati Ade: peccatū tripliciter dicitur irremissibile. s.

Negatiue.
Priuatiue.
Contrarie.

Negatiue est irremissibile illud qđ nullo modo pōt remitti. Et isto mō est irremissibile peccatuȝ luciferi ⁊ alioꝝ damnatoꝝ. Priuatiue dicit irremissibile qđ nō habet aliqd dignum vt remittat. Et sic oē peccatū mortale est irremissibile: q: nullū peccatuȝ mortale habet aliqd ꝑ qđ sit dignū remissione. Contrarie vo dicit irremissibile: q: habet cōtrariā dispositionē ad remittēduȝ: sine q̄ nullo modo pōt remitti. Et isto modo est irremissibile peccatū in spiritū sanctuȝ: qđ directe est cōtra effectū spiritus sancti: q qdē dr gratia penitētialis. Huius aūt peccati sex sunt species: vt patet ꝑ Aug. ī enchiridion. ⁊ de fide ad Petrū. ⁊ in li. de sermone dn̄i in monte. et in li. de baptismo paruuloꝝ: videlicet.

Desperatio.
Presumptio.
Inuidia fraterne gratie.
Obstinatio.
Finalis impenitentia.
Impugnatio veritatis agnite.

Quarū specieꝝ numerus assignat ꝯm Bona. in. 2. di. 43. vbi dicit: ꝙ cū peccatū in spiritū sanctū sit cōtra penitentialē gratiā: tunc aut ē cōtra ipsam ratione sui: aut rōne antecedentium: aut rōne subsequentiū. Si ratione antecedētiuȝ cū ad penitentiā antecedant timor ⁊ spes tanqȝ due mole: cōtra rationē est p̄sumptio: cōtra spē est desperatio. Si rōne cōsequentiū: cū ad penitentiaȝ cōsequat emēda q̄ cōsistit in duob⁹. s. in vera cōfessione: ⁊ vera satisfactione: sic sumuntur due species: quaruȝ vna est ipugnatio veri agniti: alia est detestatio boni. Si rōne sui: sic ē obstinatio q̄ cōprehendit etiā finalē ipenitētiā. Dicit ergo peccatū in spiritū sanctū irremissibile magis qȝ alioꝝ peccatoꝝ genera, ꝓ eo ꝙ non tantū repugnat gratie: sȝ etiā dispositioni ad veniaȝ ⁊ gratiā suscipiendā. Remissibile autē est tum ratione diuine potentie remittentis: tuȝ q: homo pōt de illo penitere: excepto peccato finalis impenitentie. Hec autē finalis impenitentia dicit dupliciter: sicut ⁊ ꝑseuerentia. Nā ꝑseuerantia vno mō dicit ꝓpositū ꝑseuerādi. Alio modo dicit cōtinua ꝑmanentia in bono vsqȝ in finē. Sic ⁊ impenitētia vno mō dicit propositū nō penitendi. Alio modo dicit cōtinua ꝑmanentia in malo. Impenitentia primo mō ꝓut dicit propositū nō penitendi est peccatū irremissibile

q͛ vix remittit̃: eo q͛ tale ꝓpositū claudit viā ad gratiā ⁊ impedit ingressū spiritus sancti. Tamē possibile est q͛ illud peccatū interdū licet nō semꝑ remittat̃. Sed impenitentia secūdo modo dicta nullo modo pōt remitti. Hec autē nemini est attribuenda vsq͛ ad illud instans in quo posset dici de aliquo q͛ finaliter sit impenitens.

Capitulū tertiū de peccato damnatoꝝ q͛ talibus etiā remitteret si ipsi verā penitentiā facerent: ⁊ q͛ penitentia eoꝝ nihil valet.

Tertia cōclusio dicit̃ damnationis. Nā licet ea q̄ dicta sunt locū habeāt in his q peccant in via: ⁊ emēdant̃ dum viuunt in hoc seculo: tamē nullo pacto extendi possunt ad eos q in inferno damnati sunt ꝑ sententiam diffinitiuā. His.n. nunq͛ deus veniā dabit: ⁊ tñ penitentiā agunt sicut patet Sap̄.5.c. Dicētes intra se penitentiā agentes. Ergo videt̃ q͛ dei benignitas nō sit omnibus cōmunis neq͛ oēs penitentiā agētes dei suauitatē inueniunt.

Ad qđ dicendū est ḿ Boñ. in.4.di.14.q͛ agere penitētiā sine dolore de culpa sua ꝯmissa pōt esse dupliciter. Aut ꝑꝑ lesionē nature. Aut ꝓpter offensionē maiestatis diuine. Primam penitētiā hr̃e qs pōt ex sola natura sine aliquo munere gr̃e. Sicut.n. hō naturaliter se diligit: sic etiā odit omne ꝑꝑ qđ malū incurrit. Et talis penitētia est in dānatis ⁊ i malis. Fuit h̃ i Anthioco scelestissimo: de quo dicit̃.2.li. Macha.9.c. Orabat scelestus dñm a quo nō erat misericordiā ꝯsecuturus. Fuit etiā in Esau: de quo dicit̃ ad Heb.2. Nō iuenit locū penitētie: q͛q͛ cū lachrymis postulasset eā. Hāc dñs nō acceptat: nec qs sic penitens inuenit gr̃a vel veniā. Alia est pnia q̄ qs penitet ꝓpter dei offensam. Et hec nō est sine diuina gr̃a gratū faciēte vel gratis data: q̄ deo placet. Et qm̃ diabolus hāc hr̃e nō pōt: ideo nec veniā hr̃e pōt. Sꝫ si ꝑ impossibile poneret̃ q͛ diabolus ⁊ dānati possent hr̃e hāc penitentiā: tūc dñs daret eis gr̃a. Vñ de diabolis loquens Ber. i li. de gradib⁹ humilitatis ait. Sic.n. de⁹ temperauit in vindicta sniam vt si vellet recipere veniā nō neget. Nullū ergo pctm̃ est tā graue tā pdnderosū q͛ de⁹ clemētissim⁹ pctōrib⁹ nō remittat: siue sit mortale simplex: siue sit in spm̃ sanctū: siue i deū. Vñ Criso. de pe. di.3.c. talis. ait. Talis ē mihi crede talis erga homies dei pietas q͛ nūq͛ spernit pniam si ei sincere ⁊ simpliciter offerat̃. Etsi ad summū qs ꝑueniat maloꝝ: ⁊ inde tñ velit reuerti ad Vitatis viā suscipit libenter ⁊ amplectit̃. H̃ ille. Et Hiero. ad Oceanū ꝟ hac sic dic̃. Quē peccata fletus iste nō purget. Quas inueteratas maculas hec lamēta nō ambulant. Petr⁹ trinā negationē trina cōfessione deleuit. Aarō sacrilegiū ⁊ cōflatū ex auro vituli caput fraterne correxere ꝓces. Dauid sancti ⁊ māsuetissimi viri homicidiū pariter ⁊ adulteriū septē dieꝝ emēdauit fames. Jacebat in terra: volutabat̃ in cinere: ⁊ oblitus regie maiestatis lumē q̄rebat in tenebris: illūq͛ tm̃ respiciens quē offenderat lachrymabili voce dicebat. Tibi soli peccaui ⁊ malū corā te feci: ⁊ redde mihi leticiā salutaris tui ⁊ spiritu principali confirma me. Atq͛ ita factū est: vt q me docuerat Vtutib⁹ suis quomō stans nō caderē: doceret ꝑ penitentiā quomō cadens resurgerē. H̃ ille. De ipso quoq͛ Dauid peccatore grauissimo idē Hiero. ad Sabinianū diaconū lapsū ita scribit. Totā pniam peccatoris oñdit ps.50. q͛do ingressus ē Dauid ad Bersabee vxorē Vrie Ethei: ⁊ a Nathā ꝓpha correctus rñdit. d. Peccaui. Statimque meruit audire. Et dñs abstulit a te peccatū tuū. Adulterio.n. iunxerat homicidiū: ⁊ tamē inde ꝯuersus ad lachrymas ait. Miserere mei deus ḿ magnā. m. tuā. Magnū.n. peccatū magna indigebat misericordia: vñ adiungit ⁊ dicit. Amplius laua me ⁊c̃. Tibi soli peccaui. Rex enim aliū nō timebat. Et malū corā te feci ⁊c̃. Cōclusit.n. de⁹ oia sub pctō: vt oibus misereretur. Tā tūq͛ ꝓfecit vt dudū peccator ⁊ penitens trāsierit in magistrū. Ait.n. Docebo iniquos vias tuas ⁊c̃. Hec Hiero. Hoc Vo qđ dictū est de Dauid notat̃.2. Reguꝫ.12.c. Vbi narrat̃ qđ post adulteriū pariter ⁊ homicidiū ꝑ Dauid ꝯmissū cū ei cōminaret̃ Nathan ꝓpha iudiciū dñi: dixit ad Nathā. Peccaui dño. Statimque audiuit Nathan respondentē. Et dñs trāstulit peccatū tuū a te. Hec ꝓ omniū dixim⁹ cōsolatiōe: vt sentiāt peccatores omnes q͛ āpla sit charitas ⁊ benignitas summi dei. Et ad h̃ occurrit qđdam exemplū vere stupendū ⁊ admirabile: sic habet̃ in legenda sancti Basilij. Vir qdā venerabilis Heradius nomine filiā suam habebat vnicā quā disponebat dño cōsecrare. Diabol⁹ vero callidus ⁊ astutus inflāmauit supra modū vnū de seruis suis in amorē puelle. Hic cū impossibile iudicaret posse in amplexus tam nobilis puelle ⁊ domini sui filie ꝑuenire: accersiuit maleficū quendā: subditū ab eo ⁊ auxiliū postulans ꝓmisso precio. Cui ille respondit. Si vis mittā te ad dominū meū diabolū: cui si volueris

ris obtemperare fauebit tibi: et cōpletū erit desi derīu tuū: et prospera queqꝫ succedent. Ad quem iuuenis ibo inquit: sꝫ modū terminūqꝫ eūdi in/ sinua. Ille igit maleficus ad diabolū p predi/ ctum iuuenē misit hec verba. Quoniāqdem mi domine studiū meū est omnes quos possuꝫ tue adducere voluntati. Mitto tibi hunc iuuenē: p cor te vt suū desideriuꝫ assequat. Et dans hanc eplam iuueni dixit. vade tali hora noctis ad mo numentū cuiusdā gentilis: ibiqꝫ acclama demo nes: et hāc cartā in aere exalta: et statiꝫ aderit ti/ bi. Qui iuuenis hoc faciens subito appuit tene brarum princeps cuꝫ sua comitiua: et epla perlecta dixit ad eū. Credis in me. Qui ait. Credo do/ mine. Et diabolus. Abnegas deū tuū. Cui re spondit. Abnego. Dixitque diabolus. Ne a te decipiar: fac mihi manu tua scriptū in quo cōfi/ tearis te xpo et baptismo et xpiane renūciare pro/ fessioni. Qui fecit scriptū qualiter xpo abrenū/ ciasset: et diaboli fuituti se mancipasset. At dia/ bolus missis spiritibus fornicationis ad corpus puel le inflammādum in amoreꝫ iuuenis disparuit. Postea aliquibus elapsis diebus adeo puella i iu/ uenis amore cōuersa est: vt patri diceret. Vel mihi iuuenē talē in virum tradas: vel mortuā me cito videbis. Et cū nulla psuasione posset eam pater lugens et dolens ab hoc proposito amoue/ re: eā pdicto iuueni desponsauit. Qui cū diebus aliquibus moraret cuꝫ vxore sua nouiter ducta: notatus est a multis qd nihil xpianitatis erat in eo. Videbāt eū ecclesias fugere: crucis signuꝫ horrere: et dei verba spernere: atqꝫ alia facere q bono viro nō cōueniunt. Retulerūt hi q obser/ uabant vxori sue qd viderāt qdue de iuuene sen tirent. Illa vero diligenter inquirendo: a viro di dicit veritatē: et ptimescens valde iuuenē flexit vt ambo ad sanctū Basiliū pgerent. Ad quem cū venissent: et sibi omnia narrassent: ait ad iu/ uenē. Vis reuerti fili. Vellē inquit sꝫ non pos sum. Obligatus eniꝫ sum scriptura propria ad diabolo seruiendū. Cui Basilius. Nō sit tibi cure. Benignus est eniꝫ dñs et te penitentē su scipiet. Et cōtinuo apprehendens eū signū cru cis impressit in frontē eius: inclusumqꝫ in cellu la quadā post tres dies cū visitauit. Quē iuue/ nis libenter vidit: dixitqꝫ. O pater terribiles sunt clamores demonū: q tenentes scriptū meū in manu dicūt. Tu venisti ad nos: et nō nos ad te. Dixitqꝫ ei sanctus Basilius. Noli timere fili. Et iterum eo recluso pro ipso orauit. Post ali quot dies iterum visitauit eum. Cui iuuenis ait.

O pater a longe nūc audio clamores demonū et minas: et nō video ipsos. Quo cōfortato san ctus Basilius discessit. Alia vero die ad eum rediit. Cui iuuenis. Bene inquit habeo pater Vidi nāqꝫ hodie in visu te pugnātē et vincēteꝫ diabolū. Post hec educens eū: clerum et pp puluꝫ fecit cōgregari et omnes monuit orare pro iuue ne: quē tenens manu ducebat ad ecclesiaꝫ. Et ecce diabolus cū sua comitiua ad eū venit: et co nabat rapere iuueneꝫ de manu eius. Iuuenis autē clamabat. Sancte dei adiuua me. Diabo lus vero dicebat. O Basili piudicas mihi. Ip se venit ad me. Ecce ego teneo eius scriptuꝫ. Tūc omnes qui aderāt clamauerūt kyrieleyson. Et orante Basilio ecce carta p aerem delata: et ab omnibus visa venit ad manus Basilij. Quam ipse suscipiens dixit iuueni. Cognoscis has lit teras frat. Et ille. Mee sunt domine. Et fregit Basilius scriptū in signū remissionis culpe tā grandis. Et regulaꝫ sibi bene viuendi docuit. Recepit ergo iuuenis tāti sceleris remissioneꝫ qui deū reliquerat: q diabolo se dederat: q salu/ tem suā in obliuionē tradiderat. O amplitudo misericordie dei. O abundātia diuine pietatis Quis desperabit. O omniuꝫ peccatorum portus refugiū salus et vita. Reuertimini ergo pecca/ tores ad deū nō terreamini peccatorum magnitu dine. Quocunque peccato longe maior est dei misericordia: quaꝫ nobis sua gratia hic impartiri dignetur vltimo nos pducens ad eternā glo/ riam. Amen.

Sermo quartus de diuina charitate: in quo declaratur q̄tū ipse deus benignus cōdescen/ dit humane fragilitati remittēdo peccata sepius iterata: a qbus pauci se abstinent: et qualiter re/ mittit etiā multitudinē peccatorum.

Venite ad me

omnes qui laboratis et one rati estis. Iterum vbi supra. Nihil si recte cōspicimus de/ bilius est humana mente: q velut arundo a vento agita ta facile mouet: facile flectit: facileque a bono in cepto deficit et ad malū conuertitur. Est vtique hic in multis infirmitas laboriosa: vt post peni tentiā post susceptā indulgentiā peccatorum rela/ bant i scelera multo plura illis a qbus p antea fue rant absoluti. Quibus volēs deus ondere suā cha ritatē eos ad se vocat etiā succurrere huic necessi

tati sua benignitate spondens. Ait enim. Venite ad me oēs qui laboratis. s. sepi⁹ peccando: peccataq; multa insimul aggregando: q2 ⁊ vobis sum indulgere paratus. Ad quod plenius itelligendū est in presenti sermone de q̄rta flāma diuine charitatis: que multiplicitas vocať: dicendum. Pro cuius declaratione notabun⁹ tres conclusiones.

Prima dicitur ruinationis

Secūda dicitur replicationis.

Tertia dicitur multiplicationis.

Capitulū primū in quo aperiť error eoꝝ qui dicūt: ꝙ si hō post pniam cadat vel recidiuet ꝙ illa penitentia non fuit vera.

P Rima cōclusio dř ruinatōis: vbi vitatem hanc asserim⁹. s. ꝙ hō post pniam pōt iteꝝ ruere in pctm̄ ⁊ indigere misericordia dei. Sed cōtra hoc arguūt nōnulli. d. ꝙ si hō cadat a pnia vel vt clarius dicā: si hō post pniam peccat: ꝙ illa nō fuit vā pnia. Curant aūt illud ꝓbare auctoritatibus scōꝝ. Naz vt habetur de pe. di. 3. Amb. in s̄mone q̄dragesime ait. Pnia est mala preterita plangere: ⁊ plangenda iteꝝ nō cōmittē: ergo q iterū peccat vam pniam nō facit. Itez Greg. ait. Penitentiā q̄ppe agere ē ⁊ ꝑpetrata mala plangeř ⁊ plangēda iteꝝ non ꝑpetrare. Nā q sic alia deplorat: vt tm̄ alia cōmittat: adhuc pniam agere aut simulat aut ignorat. Et itē Ysidor⁹ de sūmo bono inqt. Irrisor ē non penitēs q adhuc agit quod penitet. Nec videť deū poscere subditus: sed subsanare sup̄bus. Et Aug. i li. soliloquioꝝ. Inanis ē pnia inqt quā sequēs culpa coinqnat. ergo ex his auctoritatibus videť ꝙ pnia quā seqtur culpa nulla ē: nec va est: ergo si hoies expientia certa conspexerit se p⁹ pniaz ad pctā ꝓlapsos: eaq; pnia nulla fuerit: qd aliō remanet: nisi vt timentes ruinā bonum facere nunq̄ velint. Auertat deus ꝙ ita eē credam⁹: imo si quis hanc positōnem teneret: ꝙ si homo cadat a pnia ꝙ pnia illa non fuit va: vel p⁹ quē cūq; cōceptum bonuz: si ab illo desistat: ꝙ illud bonū verū bonū nō fuit: tanq̄ hereticus ab oibus ē vitādus. Fuit hic antiquus error impij manichei. Pro quo cōfutando notandum est s̄m doctrinā Alex. de ales in. 4. volumine sūme sue. ꝙ vitas pnie accipitur duplr. sicut ⁊ veritas cuiuslibet vtutis. Vno mō. n. vtus va dicitur q̄ hz verum vtutis opus: vel nata ē habere q̄ztum est de se. Et hoc ē de eēntia vtutis Alio modo dicitur vtus va que ꝑducit i finē Et hec vitas nō est eēntialis vtuti: sed tm̄ dic̄ vtutis continuatōem. Si ergo primo mō dicatur pnia va: que veꝝ vtutis hz actū: sic de penitētie vitate ē detestari malū cōmissum: ⁊ ꝓ illo tpe nullū cōmittere: ⁊ de futuro ꝓponē nō cōmittere. In hoc statu si quis decederet salu⁹ eēt. Et tamē ab his oibus pōt hō cadere: ⁊ ita a pnia va: vitate primo modo dicta. Si autez dicatur pnia va que ꝑducit in finez: vt finalis ⁊ continuata: ab hac nō est cadere. Nam si qs longo tpe in pnia permansisset: in qua si fuisset mortuus: fuisset aggregatus numero electorū postea in pctō mortali moreref: p̄terita pnia ipsum nō saluaret. Nō remanet tm̄ qn pnia illa n̄ fuerit va: imo ēt vissima. Et ab illa pōt hō cadere. Patet hoc in niniuitis hoibus q pniam agentes in p̄dicatōe Ione subterfugere subuersionis interitū meruerūt: nō. n. consecuti fuissēt grām: nisi illa fuisset va pnia. Et tamē vt notatur i. c. sicut igitur niniuite. de pe. di. 3. q2 postea ad vomitū sūt reuersi ex ira dei eorum ciuitas a rege medorum subuersa ē: regnāte apud Hebreos Iosia. Et ēt ad hoc cōueniēs est exempluz Dauid: de quo. 2. Regū. 12. c. dicitur ꝙ de pctō mortis Vrie penituit: ⁊ dn̄s pniaz eius acceptauit. Postea vo peccauit iteruz numerando populū: ꝑut plenius legitur. 2. Regū. penul. c. ⁊ nihilominus prima eius pnia a q̄ cecidit fuit va. Intelligende itaq; sunt auctoritates in cōtrariū adducte. Nam s̄m Gratianū de pe. di. 3. c. Sed vba. illa vba auctoritatū nō ad diuersa tpa: sed ad idem tp̄s referūtur vt. s. eo tpe quo quis deflet mala que cōmisit ⁊ pniam facit: nō peccet: ⁊ scelera nō committat. Pnia equidē hz eē in li. arbitrio s̄m statū vie quod vertibile ē: ⁊ potest a bono in malum: ⁊ a malo in bonum sepius exire.

Capitulum scōm: qualiter deus non tantuz semel sed pluries peccatoribus penitentib⁹ remittit omnia pctā: ⁊ quare pnia potest iterari: baptismus vero non.

S Ecūda cōclusio dř replicatiōis. Naz lz hō possit a va pnia cadere in pctm̄: potest tm̄ sepi⁹ per pniam surgere ⁊ dei misericordiā inuenire. Cōtra quā sniam plerique cōueniūt asserētes nō nisi semel cōcessū pctoribus posse ꝑ pniam a pctō resilire. Et lz hō videm̄ ē a va pnia valeat ruere: nō tm̄ pōt pniaz iterū agere fructuosaz. Arguūt aūt ꝙ Ambrosius dicit in. c. Reperiūtur. de pe. di. 3. Sicut vnū baptisma ita vna ē pnia. Quib⁹ rn̄dēduz est s̄m

est fm Boñ. in. 4. di. 14. q dictũ Ambrosij i/
telligit de pnia solẽni fm morẽ aliquaꝝ eccl'ia/
rũ: nõ aũt de pnia cordis qua pctõr mẽte ad de
um cõuertit. Qd ãt pnia possit iterari: baptis/
mus vo nõ: ꝓbat tripl'r. Prio qr in baptis
mo iprimit caracter q ẽ idelebilis: in pnia vo
nõ. Scdo qr baptism⁹ est cõtra morbũ nõ ite
rabilẽ qualis ẽ originalis culpa: sꝫ pnia contra
morbũ iterabilẽ: qualis ẽ morbus pcti actualis
Et medicina dꝫ aptari morbo. Tertio qr ba/
ptismus hꝫ totã efficaciaꝫ a passiõe xpi: sꝫ pnia
nõ tm̃ a passiõe xpi: sed ẽt ab actu nr̃o. Jõ bap
tismus nõ iterat sicut ꝛ pnia. Pnia vo iterat
fm ꝙ volũtas nr̃a cõuertitur ꝛ reuertit. Dicer
ergo ꝙ pnia nõ possit iterari: ẽ error crudelissi
mus claudẽs viscera diuine misericordie: co/
gẽs oẽs pctõres ad desperãdũ: vt sciãt oẽs pec
catores ꝙ deus misericors ꝛ clemẽtissimus pa
ratus ẽ indulgere: nõ tm̃ semel: sꝫ bis ter milli
es ꝛc̃. Unde ꝛ ip̃e domin⁹ ihs Math. 18. c.
dicit iterrogãti Petro ꝛ dicẽti: si peccauerit in
me frater meus dimittã vsqꝫ septies ei. Nõ di
co tibi septies: sꝫ vsqꝫ septuagesies septies: idest
totiẽs quotiẽs fm Hiero. Et ponit numerus
finitus ꝓ numero ifinito. Hinc Aug. de pe.
di. 3. c. adhuc instãt ait. Qm̃ quottidiana ẽ offẽ
sio nr̃a vt quotidiana sit remissio. Cur docuissꝫ
domin⁹ orãtes dicere: dimitte nobis d̃bita nr̃a
nisi ipse nobis misericors ꝑseueraret: q nos ab
hac petitõe nõ vult deficere. Hec Aug. Hie
ro. ãt ad Rusticũ scribit. Septies i die cadit iu
stus ꝛ resurgit. Si cadit q̃uõ iustus: si iust⁹ q̃uõ
cadit. Sed iusti vocabulũ nõ amittit q ꝑ pniaꝫ
semꝑ resurgit. Et nõ solũ septies: sꝫ septuagies
septies delinquẽti. Si cõuertat ad pniam pctã
donãtur. hec ille. Ad hoc ẽt Lactãtius. 6. li. di
uinaꝝ institutionũ aduersus gẽtes ait. Nemo
eni potest eẽ tã circũspectus tã prudẽs qn ali/
quãdo labatur. Et iccirco deus ibecillitatẽ no/
stram sciens: ꝓ sua pietate apuit homini portũ
salutis: huic necessitati cui fragilitas nr̃a subiec
ta ẽ medicina pnie subuenire. Et Leo papa d̃
pe. di. 1. c. multiplex misericordia dei igt. Mul
tiplex misericordia dei ita lapsis humanis sub
uenit: vt nõ solũ per baptismi grãm: sed ẽt per
pnie medicinã spes vite reparetur eterne: vt q
regenerationis dona violassent: ꝓprio se iudi/
cio cõdẽnãtes ad remissionẽ criminũ perueni
rent. Quid igitur pctõres se excusando respõ/
debũt. Quid gratiosius possunt audire d̃ deo
q̃ꝫ ꝙ tot multiplicans vicibus veniã pollicetur
his qui ab eius amore nõ semel tm̃: sed totiens
ꝓpria malicia cadũt. Aperi cor tuũ o pctõr ne/
gligens: ꝛ vide si erga te blandus sit de⁹. Esto
qppe vt nũc ad ip̃m reuertaris: ꝛ dicas ei: pec
caui: ꝛ statim idulget tibi: ꝛ modico interuallo
tp̃is occurrente iteꝝ peccata pristina vel peiora
cõmittis: si reuertaris ad deum: ꝛ dicas ei: heu
me infelicem: peccaui doleo: ignosce mihi: ad/
huc iterũ impetras qd̃ optas: ꝛ adhuc p⁹ paulu
lum: ꝓposito bone volũtatis relicto recidiuas:
grauiora facinora ꝓsequẽdo: post q̃ si cõpun/
cto corde ad deũ clamaueris pro remissiõe im
petranda exaudiet te.

Capitulum tertiũ qualiter deus remittit pctõ
ri penitenti multa pctã: nec ꝓpter multitudinẽ
negat ei veniam.

Ertia conclusio dicitur multiplicatõis.
t Ostendit. n. deus pctõribus charitatẽ
suam: cum si in vno solo si fieri posset
oĩum maloꝝ: siue demonuꝫ siue hoium essent
pctã omniũ hereticoꝝ idolatrarum: omniũ ho
micidaꝝ: ꝛ huiusmodi. hic tamẽ ad deũ cõuer/
ti desiderãs benigne suscipitur: nec despicitur
ob tantã cõgeriem pctõrum iniqtatũqꝫ. Quod
vtiqꝫ veruꝫ constat esse auctoritate. Esaias nã
qꝫ in ꝑsona dei. 44. c. ait. Delebo iniqtates tu
as vt nubem: ꝛ quasi nebulam pctã tua. Dicit
iniquitates in plurali ad notandum ꝙ plura ꝛ
multa peccata remittit ẽt si in vno inueniantur
Idip̃m voluit domin⁹ ostendere ꝑ Ezechielẽ
18. c. vbi ait. Si impius egerit pniam ab om/
nibus pctis suis que operatus ẽ: ꝛ custodierit
vniuersa p̃cepta mea: ꝛ fecerit iudiciũ ꝛ iustici/
am: vita viuet: ꝛ non morietur. Omniũ iniqta
tum eius quas opatus ẽ nõ recordabor. Dicit
ergo deus remissuꝝ se non aliqua sed oĩa atqꝫ
se non recordatuꝝ. Aduertendũ tamen ẽ in eo
ꝙ dicit: nõ recordabor: qr non recordari potest
dupl'r intelligi. Primo q̃ꝫtum ad simplicẽ ob
liuionẽ. Et hoc mõ non conuenit deo: qr omia
scit: p̃terita presentia ꝛ futura. Alio mõ non re
cordari põt intelligi q̃ꝫtum ad vindictã ꝛ puni
tõeꝫ: vt si quis nõ recordat de alicuius pctõ ad
ip̃m puniẽdum ꝛ iudicãdũ. Et hoc mõ non re
cordari dicitur de deo. Cũ ergo dicitur non re
cordabor: sensus ẽ iste. Cũ pctõrem penitenteꝫ
cõspexero: ita cũ videbo ac si nõ peccassꝫ. Igit
audi tu aĩa vocẽ clamãtis dei qui ad te loquitur
tibiqꝫ dicit. Tu fornicata es cũ amatorib⁹ mul/
tis: tamẽ reuertere ad me ꝛ ego suscipiã te. Cur
tã dura es o igrata creatura. Cur nõ mollit cor

tuum ad vocem tam dulcem celestis spõsi. Forte dices. Timeo ipsum & despero, ppter multitudinẽ pctõrum meorum. An non audisti que dixi paulo ante. Sed adhuc vt spes tua subleuetur: speculare & considera illaz peccatricẽ Magdalenam cui dominus peccata dimisit. O q̃z multa & varia cõmiserat cõtra deum cum perditione aiarum suorum, primorum & tamẽ scribitur Luc. 7. c. Dixit iesus pharisco qui de ipsa murmurabat. Remittũtur ei pctã mlta. Marcus in euangelio suo asserit iesum xp̃um ab illa eiecisse. 7. demonia: per que fm Greg. i omel. super Luc. vitiorum vniuersitas designatur. O magna olim peccatrix: nũc vo sancta qd remisit tibi lachrymanti xp̃s. Nũquid vnum pctm̃ Certe inget ad oẽs euangelicam vocem pscrutantes. Nõ vnum sed plura dimissa sunt. Vtinam omnes pctõres mũdi ad pedes iesu currerent sicut & ego: q2 vnicuiq3 diceret. Remittũt tibi pctã tua. Que oibus nobis remittat dominus noster iesus xp̃s saluator seculi: concedens hic nobis grãm demum pducens nos ad eternam gloriam: qui sit benedictus: exaltatus magnificatusq3 in secula seculorum. Amen.

Sermo quintus de diuina charitate: in quo ostenditur q̃z ardens sit amor diuinus vt saluẽtur pctõres: quos etiam in extremo vite si ve pniam egerint libenter suscipit.

Venite ad me oẽs qui laboratis & onerati estis. Iterum vbi supra. Rem grandem de charitate diuina aggrediar in presenti sermone in quo contemplabimur latitudinẽ diuini amoris: qui tam vehemens & ardentissimus ẽ erga quoslibet peccatores vt saluentur: vt post inueteratam in malis consuetudinem diuturnamq3 pseuerantiam si se corrigere voluerint benigne adhuc eis veniam prebet. Hoc vtiq3 in quinta flãma amoris saluator expressit: cuz dixit. Venite ad me o. qui la. & onerati estis &c. Onus siquidem peccatorũ vetustatem consuetudinẽq3 designat: que aggrauat illos qui penitentiam differunt non solum vsq3 ad decrepitam senectutẽ: verum etiã vsq3 ad extremuz vite. His tamen ita tarde ac sero penitentibus spondet redemptor mundi peccatorum indulgentiam. Ob quod in presẽti sermone aperiam hanc flammã more solito sub triplici conclusione.

Prima conclusio vocatur difficultas.
Secũda conclusio vocatur possibilitas.
Tertia conclusio vocatur remissibilitas.

Capitulum primum qualiter hi qui penitẽtiam differunt vsq3 ad extremum vite vix possunt vere penitere propter impedimenta q̃ possunt occurrere.

Prima cõclusio dicitur difficultas. Differre siqdem pniam vsq3 ad extremuz vite i malo pseuerando piculosissimuz ẽ: q2 difficile ẽ vt possit quis tũc digne penitentiam agere, ppter quinq3 impedimenta q̃ possunt occurrere.

Primum dicitur passionum alteratio.
Secundum dicitur charitatis priuatio.
Tertium dicitur in peccatis habituatio.
Quartum dicitur diaboli impugnatio.
Quintum dicitur ppinquorum inimicatio

Primũ impedimẽtum dr̃ passionũ alteratõ Solet. n. euenire q in extremitate vite quãdo peccatores ifirmantur sensitiua pte adest maximus dolor & timor maximus: & quãdoq3 vterq3 sil: & vtraq3 passio vehemẽs nata ẽ impedire liberũ arbitrium & vsum libere rõis & volũtatis. Actus aũt displicentie de peccato ad hoc q sit sufficiens ad pniam veram necessario reqritur habere vsum liberum rationis q multotiens ppter passiones ipeditur. Efficiuntur quippe multi frenetici: & nec dei nec sui valent recordari. Multi pdunt loquelam cũ sensu: & loqui qppiam non possunt. Hinc Aug. in sermone de inocentibus ait. Hac aiaduersione pcutit peccator vt moriens obliuiscatur sui: q dum viueret oblitus ẽ dei. Ex hoc Aug. de pe. di. 7. c. nullus. ait. Nullus expectet quãdo peccare nõ potest. Arbitrij querit libertatem vt delere possit cõmissa: non necessitatem qui prius itaq3 a pctis relinquitur q̃z illa relinquat: non ea liber sed quasi necessitate condẽnat. Scd̃m impedimentum dr̃ charitatis priuatio. Ad hoc eniz vt displicentia pctõrum sit deo grata: est necesse q sit dbite cirũstãtiata principij & finis: hoc ẽ q sit volũtaria ppter deum. Vnde Aug. in p̃dicto. c. nullus. Scriptum ẽ inquit neminẽ sine charitate posse saluari. Nõ itaq3 i solo timore viuit homo. Quẽ ergo penitet oz non soluz deum timere iudicẽ: sed ẽt iustum diligere: vt non tm̃ penam timeat: sed anxietur p gloria. hec ille. Cum ergo in tali extremitate vite magis qs timore q̃z amore ducatur ad pniam periculosum ẽ tale tempus expectare. Tertiuz ipedimentum

impedimentum est pctõꝛum habituatio. Nam vt phs dicit: habitus ē qualitas de difficili mo/ bilis a suo subiecto. Ex frequentatis .n. actib⁹ generatur habitus. Cũ itaqꝫ aliquis diuturno tpe in mũdi amoꝛe perseuerauit: difficillimum eē͂t ip̃m trahere vt mũdũ nõ diligat ⁊ de ꝑdito mũdo nõ doleat. Dicit nãqꝫ Greg. i moꝛal'. Nunq̃ꝫ sine doloꝛe ꝑditur: quod cũ amoꝛe posſidet. Vidi ⁊ ego multa exempla de hoc. Nã cũ diues qdã laboꝛaret in extremo: ego eũ mo/ nebã vt aiam suã deo cõmitteret. Ipse vo sen tiens a suis domesticis ⁊ familiarib⁹ ꝑ domum discurrẽtibus cõtractari bona sua: cũꝫ suspiriis dicebat. Heu me: heu me: tm̃ laboꝛaui ꝓ his bonis adipiscẽdis: ⁊ mõ diripiũtur mihi. O di uitie mee: o pecunie mee. o iocalia mea qs vos possidebit. Inter hec ⁊ huiusmodi parũ de sua salute sollicitus miserrimus expirauit. Fuit ali ud exẽplum ẽt huic simile in ciuitate Spoleti. Ibi .n. erat puella q̃dam foꝛmosa que vanitati bus sꝑ intẽta erat: ⁊ nihil de futura vita cogita bat. Hec ĩfirmitate ꝑcussa monitiões ⁊ hoꝛta/ mẽta salutis abhoꝛrebat. Tandẽ cũ cerneret se supuiuere non posse petijt cũcta ad oꝛnamẽtuꝫ coꝛpoꝛis expectantia. Et cũ se oꝛnassꝫ quasi nu ptias intraturã cum singultibus ⁊ suspirijs en moꝛiar dicẽs: en dilectam mihi vitam ablatam cõspicio: o diabole suscipe aiam meam. Inter hec vba expirauit damnata ⁊ desꝑata. Quar tum ipedimẽtum dicitur diaboli impugnatio. Ingerit nãqꝫ diabolus graues temptatões cũ aliquẽ appꝛopinquare fini cõspicit. De quo p̃s ait. Insidiatur in abscondito quasi leo in speluẽ ca sua. Qr ⁊ si a circũstantibus non videatur: apparet tamen durus ⁊ grauis his qui ad moꝛ tem coꝛꝑalem laboꝛant. Unde Beda refert in gestis angloꝛum q̃ rex quidam anglie Odoar dus nomine habuit militẽ in armis ꝓbum: sꝫ coꝛruptum in moꝛibus: qui frequenter admo/ nitus in sanitate contẽnebat se coꝛrigere. Cum autem impꝛouisa infirmitate feriretur a rege vi sitatur ⁊ monetur ad pniam. Qui renuit dicẽs q̃ videretur hoc facere ex timiditate coꝛdis. cũ vero ad moꝛtis deduceretur terminos iterum rex visitauit eum monẽs vt peniteret. Qui di xit. O domine mi rex: tarde ē cum iam sim iu dicatus ⁊ damnatus. Jõ non possum penite/ re quia parum anteq̃ꝫ ingressus fuisti domum istam intrauerũt duo clarissimi iuuenes: quoꝝ vnus sedebat ad pedes lecti mei: alius ad caput qui ⁊ dixerũt. Iste adiudicatus ē moꝛti. Vide amus si aliquod ius habemus in eo. Et vnus extraxit libꝛũ speciosissimũ de sinu suo: sed val/ de ꝑuulum litteris aureis ⁊ fulgentibus scrip/ tum. In quo legẽs vidi aliqua ꝑua bona que feceram in iuuẽtute mea anteq̃ꝫ moꝛtal'r peccaſ sem. Et cum miro modo exultarem in visione eoꝝ. Ecce duo teterrimi demones intrauerũt ⁊ poꝛtauerũt vnũ magnũ libꝝ teterrimis litte/ ris scriptum. In quo vidi scripta omnia pecca/ ta mea: atqꝫ flagitia. Et dixerunt dictis ange/ lis qui hic erãt. Quid hic facitis: cũ in eo nullũ ius habeatis: ⁊ liber vester nihil valeat: sꝫ bene noster. Angeli aũt responderũt q̃ verum est: ⁊ recesserũt. Et hi duo demões cruciãt me. Qui bus dictis expirauit. Nec tantum malis diabo lus molestus ē in extrema vita: verum etiam ⁊ bonis ⁊ sanctis. Scribit .n. Cyrillus ad Aug. de transitu Hieronymi: q̃ Eusebius vir san/ ctissimus olim discipulis Hieronymi: cuꝫ eẽt e vita migraturus adueniente die qua se ex hie ronymi reuelatione migrari sciebat: die tertio: pꝛeeunte laboꝛe febꝛiuꝫ concussus valide: se su per terram magistri sui Hieronymi non ime/ moꝛ nudum reclinari fecit a fratribus: ⁊ a sin/ gulis osculum accipiens: benigna eos consola tione confoꝛtauit: vt in sancto manerẽt pꝛopo sito. Deinde saccum quo operiebatur gloꝛio/ sus Hieronymus deferri ⁊ supꝛa se deponi fe cit. Oꝛdinauitque se nudum ad instar gloꝛiosi Hieronymi magistri sui extra ecclesiam ĩ qua iacebat sancti Hieronymi cadauer sepeliri. p⁹ hoc coꝛpoꝛe domini nostri iesu xp̃i se muniens deo ⁊ beato Hieronymo duote se cõmẽdauit ⁊ sic per triduum locutione coꝛpoꝛali ac pꝛi/ uatus visiõe: circũstantibus alternatim fribus psalteriũ: passionẽ dñi: ⁊ alia sacra cõtinue legẽ tibus iacuit. Durũ qppe ē hoc qd̃ narro ait Cy rillus ⁊ cũctis rõe vtentibus foꝛmidabile. Die enim quo moꝛiturus erat ante btẽ aie exitum ꝑ duas hoꝛas venerabilis Eusebius cepit ita ter ribiles actus ꝑagere q̃ circunstantes monachi pauoꝛe ꝑterriti timentes in terra iacebãt. Naꝫ q̃nqꝫ transuersis oculis manibus simul iũctis voceqꝫ dura: facie terribili clamabat. Nõ faciã nõ faciã. Mẽtiris. Mẽtiris. Post hoc ad ter rã vertẽs faciẽ suã: ĩ terra cã firmabat q̃ꝫtũ po terat clamãs. Adiuuate me frẽs ne pereaꝫ: qd̃ monachi vidẽtes: oculis lachꝛymãib⁹ cũ inter rogauerũt quid hoc esset. Ad quos ille. Non ne vidistis demonũ agmina qui me debella/ re cupiebant. Et illi. Quid te facere vole/

bant cū dicebas: nō faciam: mentiris. Ait illis. Conabanť vt dei nomē blasphemarē. Tūc. n. hoc facere negabā ac clamabaʒ. At illi. Quare pater abscondebas faciē tuā in terrā. Respon/dit. Ne coꝝ cōspectū viderē: q taʒ turpis ꝛ terribilis est: ꝙ oēs terrores q sunt i mūdo respectu eius nihil sunt. Tandē apparente Hiero. glorioso feliciter expirauit. Si ergo amicus dei taʒ durū ꝓliū cū diabolis est ꝯgressus: qd facient demones his q dei sunt inimici. Ideo ꝑsuādū est illud Eccle. 5. c. Ne tardes cōuerti ad deū: nec differas de die i diē. Subito. n. veniet ira illiꝰ: ꝛ in tempore vindicte disperdet te. Quintum impedimētū est amicoꝝ seu ꝓpinquoꝝ inimicatio. Vt. n. dñs Math. x. c. dixit. Inimici hominis domestici eiꝰ. Cōuenit. n. istud diuitibꝰ ꝛ magnatibꝰ ꝙ in fine nullus eis audet nominare cōfessionē vel satisfactionē. Sʒ q sunt amici sollicitant: si qd de suis bonis rapere possint. O quot moriunť sine penitentia ꝓpter culpam ꝓpinquoꝝ. Hinc est ꝙ ecclesia medicis precepruʒ dedit. extra de pe. ꝛ re. c. cū infirmitas. d. Cū infirmitas nōnūꝗ̄ ex peccato ꝓueniat: dicente dño languido quē sanauerat: vade ꝛ amplius noli peccare: ne deteriꝰ tibi cōtingat: pñti decreto statuimꝰ: ꝛ districte ꝑcipimus medicis corpoꝝ: vt cū eos ad infirmos vocari ꝯtigerit: ipos ante oia moneāt ꝛ iducāt: vt medicos ad/uocent animaꝝ. Vt postꝗ̄ ifirmo fuerit de spirituali salute ꝓuisum: ad corporalis remedium medicine salubrius ꝓcedať: cū cessante cā cesset ꝛ effectus. hec ille. Cū itaqꝫ ex predictis alijsqꝫ impedimentis manifestū sit sepe penitentiā differentibus periculū graue iminere nō est securꝫ tardare vsqꝫ in finem.

Capitulū secundū qualiter nō negať peccatoribus penitentia: etiam in extremo vite: ꝛ ꝙ de nullo peccatore est desperandū in hac vita.

S Ecūda cōclusio diciť possibilitatis. Nā etsi sit difficile vt hō q diu in malo ꝑseuerauerit ad bonā viā redeat: nō tñ est impossibile. Immo pōt esse vt quispiam omni tpe vite sue fuerit malus: ꝛ tñ in vltimis ad deū reuertatur. Probať equidē hoc quintuplici via.

Prima via diciť auctoritatis.

Secūda via diciť libertatis.

Tertia via diciť ꝑcepti maiestatis.

Quarta via diciť charitatis.

Quinta via diciť exemplaritatis.

Prima via diciť auctoritatis. Probať eniʒ esse possibile vt homines ad salutē veniant post diuturnā in peccatis cōsuetudinem auctoritate Aug. ꝛ poniť de pe. di. i. c. nemo. Nemo ē desperādus duʒ in hoc corpore cōstitutus est. Et idē in libro de vita xp̄iana ait. Nōnullos scimꝰ ꝛ legimꝰ q antea aut ignorātie cecitate: aut cā ꝑfidie: aut adolescentie vanitate decepti: multiplici ꝛ vario peccatoꝝ genere tenebanť obnoxij: ꝛ ꝑ sustinentē dei clemētissimaʒ penitentiā postea ab errore cōuersi: maiora adhuc opa fecisse iusticie ꝗ̄ʒ ante peccata cōmiserāt. Secunda via diciť libertatis. Anteꝗ̄ʒ. n. de corpore exeat anima: vnusqsqꝫ viator liber est: ꝛ de cōmuni lege ad bonū ꝛ ad malū ꝓnus. Vñ sic se hʒ vnusqsqꝫ peccator ad bonū: sicut qlibet iustus ad malū. Sʒ sicut ꝗ̄ʒdiu in libero arbitrio sumꝰ: vnusqsqꝫ ꝗ̄ʒtūlibet sanctꝰ securus esse nō pōt: ita ꝛ ois peccator ꝗ̄ʒtūcūqꝫ neꝗ̄ʒ desperare nō dʒ. Propterea Hierony. ad Iulianū ait. Eteniʒ sancti corruūt si fuerit negligētes: ꝛ peccatores ꝓstinū recipiūt graduʒ: si sordes fletibꝰ lauerint. Hoc qdē dico vt te nō terreant descēdētes: sʒ ꝓuocent ascendentes. Nūꝗ̄ʒ a malis exēplū sumiť: ꝛ in rebꝰ seculi semꝑ a parte meliori incitamēta salutis sumunť. hec ille. Tertia via diciť ꝑcepti maiestatis. Nā satisfacere deo vsqꝫ ad extremuʒ est omnibꝰ ꝑceptū. Precepit nāqꝫ deꝰ penitentiā indifferēter peccatoribꝰ. Sʒ vt ait Augu. in ſmone ꝯfessoꝝ. ſuū pigrū nō dānaret: si ea q̄ fieri nullo mō poterāt iperaret: ergo indifferenter oēs peccatores possunt facere penitētiā.

Quarta via diciť charitatis. Omnes ex charitate tenentur diligere ꝓximos suos: siue sint boni siue sint mali. Sed fundamētū huius charitatis est: q2 ꝓximi possunt participare beatitudineʒ. Sʒ q sunt mali: sunt tāꝗ̄ʒ ꝓximi ex charitate diligēdi: ergo possunt ꝑticipare beatitudineʒ. Sʒ hoc nō possunt ꝗ̄ʒdiu i peccato sunt: ergo pñt a pctō resurgere. Quinta via dr̄ exēplaritatis: q̄ ꝓbať exēplo. Legiť i legēda sancti Andree ꝙ senex qdā noie Nicolaus adijt scm̄ Andreā. d. Dñe cccc. 70. anni vite mee in qbꝰ luxurie deseruiui. Accepi aliqñ euāgeliū orans deū vt mihi ammodo cōtinentiā largireť: sed in ipso peccato inueteratus: ꝛ mala cōcupiscētia inflāmatꝰ: statiʒ ad opus solitū reuertebar. Quadaʒ aūt vice oblitus euāgelij qđ sup me posueraʒ ad lupanar iui: statimqꝫ meretrix dixit mihi Egredere senex egredere: q2 āgelus dei es tu. Ne me cōtingas: neqꝫ huc accedere ꝑsumas. Video. n. sup te mirabilia. Stupefactꝰ recolui ꝙ mecū euāgeliū detulisseʒ. Nunc ergo sancte

dei i pro

dei pro salute anime mee pia tua oratio interce/
dat. Audiens hoc beatus Andreas flere cepit
et a tertia vsq3 ad horã nonã orauit. Et surgens
comedere noluit: sed dixit. Nõ comedam: nisi
sciã si deus miserebit̃ istius senis. Cũq3 dieb9
quinq3 ieiunasset venit vox ad andreã dicens.
Obtines andrea pro sene. Sed sicut ieiunijs
marcerasti te: sic et ipse se affligat ieiunijs vt sal/
uetur. Qđ et ipse fecit mensibus sex in pane et
aqua ieiunans. Et postmodũ plen9 bonis opi/
bus in pace quieuit. Venit ergo vox ad andreã
dicens. Per orationẽ tuã nicolauz quẽ pdide
ram acquisiui. Ex his ergo colligim9 q nemo
sit taz prauus q post retenta facinora longo tem
pore penitere non possit. Aliud.n.est dicere q
sit difficile: et aliud q sit impossibile. Primum
verũ est: secundũ nõ solũ falsum: sed hereticũ: et
cõtra omnez veritatẽ scripture.

Capitulũ tertiũ qualiter si nunq3 homo bene
fecisset: sed semp fuisset malus: et tamẽ i vltimo
vite penitentiaz ageret deus sibi indulgeret.

[T]Ertia cõclusio dicitur remissibilitatis.
1 Posito.n.q aliquis toto tempore vi/
te sue inimic9 dei fuit: nihilq3 boni opa
tus est in infantia: vel in pueritia: vel in adole/
scentia: vel in iuuentute: vel deniq3 in senectu/
te adhuc de illius salute nõ est desperãdũ. Ta/
lis egrotat grauiter: nihil cogitans de emenda
tione: nõ sic est disperãdũ. Incipit laborare in
extremis: nec agit penitentiã: adhuc non est de
sperandũ. Ducit̃ ad talẽ terminũ q nõ põt am
plius dicere nisi hec verba. Peccaui de9 mise/
rere mei. Si ex corde talia loquit̃: tam amplissi
ma est dei misericordia: q indulget sibi omnez
vitã male actã: et ascribit eũ numero electorum.
Et hoc pbatur quintuplici testimonio.

Primũ est hieronymi.
Secundũ est Leonis pape.
Tertiũ est Julij pape.
Quartũ est Cypriani.
Quintũ est Celestini.

Primũ testimoniũ ẽ Hieronymi ad Pau
lam de dormitiõe blesille: q̃.20. sue etatis anno
diẽ clausit extremũ. d. sic. Cũ sanctũ corpuscu/
lum febriũ ardor excoqueret: et semianimem in
lectulo vallaret circulus ppinquorũ: hec in extre
mis vba mãdabat. Orate dñm iesum vt mihi
ignoscat: q2 implere nõ potui qđ volebã. Secu
ra esto. o mi blesilla. Cõfidimus pbare va esse
que dicimus: nũq3 est sera conuersio. Vox hec
primũ in latrone dedicata ẽ. Amẽ dico tibi ho/
die mecũ eris in paradiso. Et idez ad Dama/
sum papã. et ponit̃ de pe. dist.3.c. importunis.
Xp̃s inquit de cruce in paradisuz latronez tulit
Et ne quis aliquãdo serã conuersionẽ putaret
fecit homicidij penã martyriũ. Secũdũ testi/
moniũ est Leonis pape: et notatur in decretis
26.q.6.ca.his q. vbi ait. Misericordie dei nec
mensuras possum9 ponere nec tempore diffini
re: apud quez nullas patit̃ venie moras conuer
sio: dicente dei spiritu p pphetã. Cũ cõuersus
ingemueris saluus eris. Tertiũ testimonium
est Julij pape.26.q.6.c. Si p̃sbyter. vbi ait.
Vera cõfessio in vltimo tempore põt esse: q2 do
minus nõ solũ temporis: sed etiã cordis inspe/
ctor est. Sicut latro vnius momenti penitentia
meruit esse in paradiso in hora vltime cõfessio
nis. Quartũ testimoniũ est Cypriani in epi/
stola secũda ad Demetrianũ: q dicit. In isto ad
huc mundo pmanenti nulla penitentia sera est
Patet ad indulgentiã dei aditus: et querẽtib9
atq3 intelligentib9 vitatem facilis est accessus.
Quintũ testimoniũ est celestini pape.26.q.6.
c. Cognouimus. Perdidisset vtiq3 latro i cru
ce p̃miũ ad xp̃i dexterã pendens: si illum hore
vnius penitentia nõ iuuisset. Cuz esset in pena
penituit: et pro vnius cõfessione smonis habi/
taculũ paradisi eo pmittente promeruit. Vera
ergo ad deũ cõuersio in vltimis positorũ mente
poti9 est estimãda q̃3 tẽpore ppheta hoc taliter
asserente. Cũ cõuersus ingemueris tunc saluus
eris. hec ille. Patet ergo q largissima est dei
charitas: et effusa pietas illius q nõ tãtũ peccata
relaxat: sed etiaz ex modica penitentia fetidissi/
mos peccatores ad suã gratiã suscipit: quam no
bis ipse largiat̃ q est bñdictus in se. secu. Amẽ.

Sermo sextus de diuina charitate: in quo
aperit̃ q̃3 inestimabile sit p̃ciũ nostre redẽptio/
nis: vbi offert̃ copiosissime sanguis christi: vt
peccata abluant̃: quẽ ipse xp̃s passus offert om
nibus gratiose.

[V]Enite ad me

omnes q laboratis et onera
v ti estis. Iterum vbi supra.
Cupienti scire profundum
diuine charitatis: necessa/
riuz est inspicere dei filiũ in
cruce pendẽtẽ: q vt paterne iusticie satisfaceret:
recuperaretq3 pditũ humanũ genus: voluit p̃/
ciosum: sanguinẽ suũ effundere: cui9 vtute no/
bis peccata cõdonant̃: gratia concedit̃: et aperit̃

ut sit ibi

nua regni celoꝝ. Erant enim tria q̄ homines in celū cōscendere impediebant: diabolica ptās dei iusta seueritas: ꝛ ꝑpria hominū malicia: ꝓpter que dignatus est mūdi redēptor in suo corpore sacratissimo suscipere omne debitū satisfactionis. Unde oēs peccatores ad deū volentes redire securꝫ habent ad illū accessuꝫ cui nō propria merita: sꝫ innocentis iesu meritū offerre valent. Jccirco in p̄senti ꝯmone de sexta flāma diuine charitatis dicendū est q̄ p̄ciositas nūcupat̄ de qua saluator dicit. Ego. s. Ego sum ipse qui pro peccatoꝝ vestroꝝ absolutione p̄ciū sufficientissimū soluo. Ad qđ plenius intelligendū notabimus tres cōditiones xp̄i patientis oppositas impedimentis nostre salutis.

Prima cōditio dicit̄ abiectionis humilitas.
Secūda dicit̄ doloris acerbitas.
Tertia dicit̄ extrema paupertas.

Capitulū primuꝫ de humilitate xp̄i in cruce qua vicit diaboli superbiaꝫ: qui impediebat homines ne saluarentur.

P Rima cōditio vocat̄ abiectionis humilitas. Voluit siquideꝫ iesus benedictus a potestate diaboli liberare nos ꝑ suam abiectionē ꝛ humilitatē. Mors qdē eius abiectissima ꝛ ignominiosissima ꝛ vilissima fuit eo volente: vt diaboluꝫ humilitate vinceret. Pōt autē humilitas christi crucifixi ostendi si cōsiderentur tria: videlicet.

Locus.
Tempus.
Modus.

Primo qdē fuit mors xp̄i abiectissima ratione loci. Nā q elegit bethleem natiuitati. Hierusalē sue passioni elegit: vt maior mortis esset abiectio q̄ꝫ ortus sui extitisset gloria. Erat eniꝫ Hierusalē metropolitana: principalis sedes regis: magisterij et sacerdotij. Et ideo ibi voluit pati ille q erat rex magister ꝛ sacerdos: ꝛ in cultu vnius dei ꝛ in magno populo. Nā dr̄ Act. 2. Et erāt habitātes in Hierusalē iudei viri religiosi ex omni natione q̄ sub celo est. Et subdit̄ parthi ꝛ medi ꝛ elamite ꝛ q habitabāt mesopotamiā: iudeā ꝛ cappadociā: pontū ꝛ Asiā frigiā ꝛ pāphiliā: egyptū ꝛ ptes libye q̄ est circa cirenē: ꝛ aduente Romani: iudei quoqꝫ et ꝓseliti: cretes: ꝛ arabes. Ex quo patet ꝙ ei⁹ mors fuit maxime ignominie ꝑp diffusionem infamie ad oēs mūdi partes. Fuit etiaꝫ crucifixus i monte caluarie vt Joh. 19. scribit̄: vbi impij cruciabātur ꝛ decapitabant̄. Hic qdē est mons in quo Abrahā voluit immortare filiū suū Jsaac. Geñ. 22. Secūdo fuit xp̄i passio ignominiosissima rōne temporis: qa passus est in festo açimoruꝫ: qñ de tota iudea populus israel in Hierusaleꝫ cōuenire debebat. Nā sꝫ Nico. de lira viri ter in anno tenebant̄ hierosolymā accedere ꝛ interesse festo: ꝛ apparere corā dño. Primo in pascate: q̄ in anno illo fuit feria sexta: ꝛ tali die crucifixus est iesus. Secūdo in penthecoste: in memoriā date legis in monte synai. Tertio i scenophegia qđ idē ē qđ fixio tabernaculoꝝ: ꝛ fiebat in memoriā. 40. annoꝝ: qbus filij israel fuerūt in deserto. Tertio fuit xp̄i passio vituperosissima rōne modi: q2 crucifixus est in alto loco vt ab omnib⁹ videret̄: ꝛ positus est in medio latronuꝫ tanqꝫ ipse duob⁹ illis latronib⁹ deterior extitisset. Hec autē omnia iesus patienter tulit vt diaboli superaret potestatē. Vñ ꝛ Joh. Apo. 20. c. ait. Vidi angelū descēdētē de celo. i. xp̄m habentē clauē abyssi: ꝛ cathenā magnā in manu sua: ꝛ apprehendit draconē magnū serpēteꝫ antiquū: q est diabolus: ꝛ ligauit eū ꝛ clausit in abyssum: ꝛ posuit signaculū super ipsum. Per istū angelū ꝯm oēs expositores intelligit̄ xp̄s q virtute sua diaboli potestatē ligauit. Sꝫ nō immerito aliqs posset obijcere: ꝙ. s. diaboli potestas nō ē ligata. Nā. i. Petri. 5. dicit̄. Sobrij estote ꝛ vigilate: q2 aduersarius vester diabol⁹ tanqꝫ leo rugiēs circuit q̄rens quē deuoret. Et Eph. 6. c. Non est nobis colluctatio aduersus carnē ꝛ sanguinē: sꝫ aduersus mūdi rectores tenebraꝝ haꝝ. Ad qđ rñdent Alex. de Ales in 3. volumine summe. ꝛ Boñ. in. 3. dis. 19. Qđ vt etiā magister sententiaꝝ in lr̄a dicit: ꝑ passionem xp̄i liberati sum⁹ a potestate diaboli oēs qdeꝫ q̄ꝫtū ad sufficientiā: sꝫ illi soli q sunt de eius corpore qđ est ecclesia q̄ꝫtū ad efficaciā. Qđ pꝫ sic. Nā diabolus ante xp̄i passionē habebat duplíceꝫ manū. s. attrahentē: ꝛ impellētē. Man⁹ attrahens erat ptās trahēdi hoīes ad limbū etiā iustos ꝛ sanctos. Man⁹ ipellens erat ptās p̄cipitandi in malū ꝛ fallaciā ꝑ violentiā: q2 temptabat vt draco: ꝛ tēptabat vt leo. Prima manus attractiua erat tante potentie: vt nullus posset ei resistere. Et hec fuit oīo debilitata xp̄i passione Jaꝫ. n. nullū iustū pōt ad limbū trahere: quia ꝑ passionē xp̄i deletū est cyrographū peccati ꝛc. de Manū aūt ipellētē hēbat ita fortē vt cuꝫ magna difficultate posset qs ei resistere. Et ideo i multis regnabat: imo fere in omnib⁹: ꝛ oēs superabat: vel ꝑ fraudulētiā: vel ꝑ violentiā. Et hmōi

potestas

ptās debilitata ést p passionē xp̄i: per quā lumē veritatis aperit ꝯ diabolicā fraudulētiā: ꝛ adiutoriū tribuit ꝟtutis ꝯ diabolicā violentiā: lumē ꝟitatis interius p diuinā inspirationez: exteri⁹ p humanā instructionē. Iaz itaqꝫ fere ī oib⁹ est ꝟitas ꝑpalata: ꝛ ideo destructa est idolatria que prius regnabat. Adiutoriū in ꝟtute attribuit p gratie infusionē q̄ reprimit ꝯcupiscētiā: ꝛ h̄ merito passionis xp̄i quā diabol⁹ abhorret ꝛ timet Et sic pōt ad obiecta rn̄deri. Quicūqꝫ ergo xp̄z interroget: cur caput nō erigit in cruce: audiet illum ꝓtinus rn̄dentē. Heu quāta est cōfusio. Ego ille sum q Hierusalē intrauerā clamātib⁹ pueris: bn̄dictus q venit ī noīe dn̄i: ꝛ omni populo iubilāte: ꝛ mō nud⁹ patior ī medio latronū vt hoiem liberez a diabolica supbia ꝛ potestate.

Capitulum secundum de imenso dolore xp̄i in cruce quē sustinuit vt ipse pro omnib⁹ peccatoribus penitentiaz faceret.

Secūda cōclusio xp̄i patientis fuit doloris acerbitas: vt penas nr̄as ipse portaret: de qb⁹ Esa. 53. c. ait. Vere lāgores nostros ipse tulit: ꝛ dolores nr̄os ipse portauit: ꝛ nos reputauim⁹ eū quasi leprosuz ꝛ pcussum a deo ꝛ humiliatū. Ipse autē vulneratus est pp iniqtates nr̄as ꝛ attritus est pp scelera nr̄a. Disciplina pacis nostre sup eū: ꝛ liuore eius sanati sum⁹. Omnes nos q̄si oues errauimus: vnusqsqꝫ in viā suā declinauit: ꝛ dn̄s posuit ī eo iniqtatez oium nostrū. Et .i. Petri. c. 2. Peccata nostra ptulit in corpore suo sup lignū: vt peccatis mortui iusticie viuamus cuius liuore sanati sumus. Que ꝟba declarans magister in. 3. di. 19. ait. Peccata portare est ꝓ peccatis nostris penā pati. Doluit itaqꝫ iesus ꝓ nobis. Ad cui⁹ plenioreē intelligentiā tria de ipso ꝯsideremus.

Primo veritatem.

Secundo grauitatem.

Tertio vtilitatem.

Primo cōsideremus doloris xp̄i veritatez. Nō .n. videt̄ qbusdā xp̄m vere doluisse: qꝛ arguunt primo ex quodaz dicto Hilarij: decimo libro de trinitate. vbi ait. Virtus corpalis sine cōsensu pene vim pene in se deseuientis excepit Sed verus dolor nō est sine ꝯsensu pene: ergo in xp̄o nō fuit verus dolor. Secūdo argūt ex dicto Dionysij: q ad Ioānē euāgelistā ita scribit. Absit vt ego insaniā: vt credā sanctos aliqd pati ſm corporis passionē: sed ſm solū iudicare ipsos sentire credo. Si ergo hoc est veꝝ sancti nō senserūt passiones vllas sed solū ſm iudiciū: nō ergo ſm experientiā: ergo patiendo nō habuerunt dolorē veꝝ. Ergo multo min⁹ sanct⁹ sanctoꝝ xp̄s. Tertio arguūt: qꝛ Moyses ieiunauit. 40. dieb⁹ ꝛ. 40. noctib⁹ sine aliqua corporis lesione ꝑpter cōtinuā cōtemplationē. Si ergo pfectio cōtemplationis aufert passionez et sensum famis: pari ratione videt̄ ꝙ auferat sensum doloris in carne passibili. Sed in xp̄o fuit cōtinua cōtemplatiua ꝛ pfectissima: ergo videt̄ ꝙ nulla fuerit in eo doloris experiētia. Quarto arguūt: qꝛ natura agēs p̄stātior ē patiēte. Sꝫ natura assumpta p̄stātior est omni alia: ergo nō vr̄ ꝙ ab aliq̄ natura possit affligi vł ledi. Quinto arguūt: qꝛ si anima Petri poneret̄ ī infernū ab ignib⁹ nō cruciaret̄: qꝛ nō hꝫ in se causaz per quā debeat dolere. Igit̄ anima xp̄i nullaz cām passionis in se habebat: videt̄ ergo ꝙ nullū dolorez sentiebat in carne q̄ꝫtūcūqꝫ passibili. Si ergo dolor est passio ipsius anime potius q̄ꝫ carnis: videt̄ ꝙ in xp̄o nō fuerit dolor verus. Tali errori innitunt̄ qdā heretici: ꝛ ē etiā antiquus error sarracenoꝝ: q error euacuat redemptionē nostraz ꝛ dicit xp̄m nō esse xp̄m. Dum .n. dicit xp̄m nō fuisse veraciter passum: dicit ipsum nō satisfecisse: ac p hoc nec genus humanū esse redemptū. Duz ꝟo dicit ipsum simulasse se pati: dicit ipsum fuisse mendacē: ꝛ ita nec vere fuisse dei filiū nec dei nunciū: ꝛ ita nec mediatorē: sed potius deceptorē. Ideo catholice dicēdū est ſꝫ Alex. in. 3. summe. ꝛ Boñ. di. 16. 3. libri sententiaꝝ. Quod absqꝫ dubio ꝟa doloris passio fuit in xp̄o sicut scriptura testat̄. Vnde Esa. 53. c. dicit̄. Vidim⁹ eū nouissimū viroꝝ viꝝ doloꝝ ꝛ scientē infirmitatē. Qd̄ non intelligit ꝓpheta de scientia simplicis noticie: sed de scientia experientie. Et in psona eius dicit̄ in psal. Ego suz paup ꝛ dolēs. Fuit .n. ī xp̄o caro passibilis ꝛ pforabilis: fuit etiā ꝟtus sentiēdi ſꝫ quā etiā aia cōpatit̄ corpori leso. Quoniā igit̄ h̄ duo veꝝ dolorē faciūt. s. vera lesio: ꝛ verus sensus lesiōis: ꝛ hec duo vere fuerūt in xp̄o: indubitāter tenēdū est ꝙ in xp̄o fuit vera doloris passio. Ad primuz ergo qd̄ obijcit̄ de auctoritate Hilarij est rn̄dēdū. Quidā .n. dicūt ipsum ꝟba illa retractasse. Alij ꝟo asserūt qd̄ ī ꝟbo p̄dicto ꝛ ī alijs ibidē positis nō excludit sensum doloris in xp̄o ſꝫ hūanā nāz: sꝫ ſꝫ diuinā. vn̄ ꝟba illa nō sunt referēda ad xp̄i psonā. Et h̄ ꝯfirmat̄: qꝛ vt dic̄ idē Hilari⁹ itelligētia ꝟboꝝ ex causis ē assumēda. Voluit itaqꝫ ī ꝟbis p̄missis excludē errorē arrij hētici: q dicebat xp̄z ſꝫ se totū passuz fuisse

Quidã vo: vt magister sententiarum in l'ra r'ndẽt q Hilarius non voluit ostendere xp̃m nõ habuisse verum dolorez: sz nõ habuisse cãm doloris.

Ad secũdũ de auctoritate dionysij dicẽdũ est. Q̃d dionysius non sensit q beatus Joãnes ⁊ alij sancti nõ experirent' dolorẽ in tormentis: sz voluit cõmendare cõstantiã mentis: q̃ non magis cõmouebat' experientia sensus: q̃z cõmoueretur ex sola cõsideratiõe ⁊ iudicio rõnis. Ad tertiũ de moyse dicendũ est: q ⁊ si dulcedo contemplationis quodãmõ ipsuz reficeret: ⁊ a sensibus exterioribus abstraheret: adeo q naturales v'tutes quodãmodo cõsopiret: vt nõ ita cõsumerentur ⁊ cibũ requirerent: tñ q tãto tp̃e ieiunauit sine aliqua sui lesione: hoc fuit p speciale priuilegiũ siue beneficiũ ⁊ diuinũ miraculum. Et ideo nõ hz locuz in pposito: q2 xp̃s in passione sua nõ exercuit miracula potentie: sz potius vsus est armis patientie. Ad quartũ dicendũ est q illud nõ oportet intelligi q sit verum simpliciter: sz secũdũ aliquã cõditionẽ siue pprietatẽ. Quia eniz lapis ledit pedẽ: nõ oportet q lapis sit nobilior pede: sz sufficit q excedat in aliqua cõditione: vtputa in duritie ⁊ soliditate. Et sic est in pposito. Quãuis eniz clauus non esset nobilior carne xp̃i: erat tñ durior ⁊ solidior. Et si tu obijcias mihi de anima q nõ posset pati: dicẽdũ q anima nõ patiebat' p se: sed p accidens. s. cõpatiendo carni. Vel s'm Augu. in. 6. musice: aia sumit occasionem patiendi ex carne: verũtamẽ patit' ex se occasione accepta. Aliter põt etiã dici q illud v'bũ hz intelligi s'm institutionẽ nature nõ s'z dispẽsationẽ misericordie ⁊ punitionẽ iustitie: quorum primũ respicit animã xp̃i: reliquũ animã peccatricẽ. sicut. 44. di. 4. exp̃sse habet'

Ad qntũ qd' obijcit' q aia Petri nõ pateret' i inferno: dicendũ q nõ est simile: q2 anima Petri post glorificationẽ pfectã nõ est passibilis ex causa ppria nec ex dispensatiõe diuina, ppter salutem alienã. Nõ aũt est sic de anima xp̃i q̃ dispensatiue ⁊ voluntarie passibilitatẽ habuit cuz carne passibili cui adiuncta fuit. Secũdo cõsideremus doloris grauitatez. Fuit. n. dolor eius grauissimus: ita vt excederet omnes penas martyrum: ⁊ quecũq3 genera tormentorũ triplici ratione: videlicet.

Primo, ppter anime sue limpiditatem.
Secũdo, ppter carnis teneritudinem.
Tertio, ppter vtriusq3 necessitudinem.

Prima ratio patet: q2 anima eius habuit noticiaz omniũ veritatũ: vnde nouit distincte que sibi fuerũt penalia: nec ppter vnũ aliud minus apprehendit. Ideo s'm numerum eorum q̃ patiebat' ⁊ partiũ s'm quas patiebatur fuit apud animam iesu doloris multiplicitas. Vnde. Eccl. i. dicit' Qui addit scientiã addit ⁊ laborẽ. Secunda ratio patet: q2 s'm Boñ. in. 3. dist. 16. in eo erat maxima cõplexionis equalitas ⁊ sensus viuacitas. Quãto. n. complexio est nobilior: ⁊ quãto sensus tactus est viuacior: tãto dolor est acutior Secundũ autez doloris ipsius magnitudinem est totius corporis afflictio. Audi. n. omnium membrorum afflictionẽ. Pedes eius fuerũt afflicti: cũ discalciati ⁊ nudi p totã noctẽ ⁊ p partem magnã diei huc ⁊ illuc currerent. Piecq3 credẽduz est: q sepius in lapides impingebant effundebantq3 p viã sanguinẽ sacrũ. Vitalia mẽbra ac respirantia sicut cor ⁊ pectoris concauũ: ⁊ similia dure fuerũt afflicta in timore ⁊ multorum suspiriorum ⁊ gemituum assumptione circa costas. Dorsuz latera atq3 corpus: ⁊ vniuersaliter omnia mẽbra in dura flagellatione afflicta fuerũt: in qua supficies carnis sue tenere ⁊ delicate fuit crudeliter lacerata ⁊ sanguine cruentata. Brachia fuerũt afflicta ob durã ligationẽ ⁊ cõstrictionez. Humeri fuerũt afflicti duro onere crucis Os quoq3 afflictũ fuit tam fetido osculo, pditoris: q̃z etiã fellis ⁊ aceti amaro potu. Nares afflicte fuerũt horribili fetore sputorũ abhominabiliũ iudeorum ⁊ fetore cadauerum mortuorum. Gene quoq3 afflicte fuerũt ⁊ tumefacte ac sanguine ⁊ liuore cõsperse: tũ ex pcussionibus facie: tum etiã ex spinea corona, ppter quaz sanguis p eius faciẽ defluebat. Oculi fuerũt afflicti cõfusi ⁊ velati ac fletu reliquati: in furoris ⁊ iracũdie ignẽ spirantiũ inimicorum suorum aspectu: necnõ q2 videbat matrẽ ⁊ discipulũ quẽ diligebat flẽtes ⁊ cruciatos. Aures replete fuerũt opprobrijs. Vertex capitis afflictus fuit durissimis spinis ⁊ percussione arundinis. Ob imensitatẽ itaq3 doloris clamat xp̃s Treñ. i. d. O vos omnes qui transitis p viã attendite ⁊ videte si est dolor similis sicut dolor meus. Tertia ratio pp animе ⁊ corporis necessitudinẽ. Quãto qdez maior est amicitia anime ad ipsum corpus tãto separatio est dolorosior. Cũ ergo inter animã xp̃i ⁊ ipsum corpus maior esset amicitia q̃z fuit in alijs hominibus mundi: tũ, ppter anime bene ordinate charitatem: tuz etiã, ppter corporis seu carnis puritatẽ ⁊ dignitatẽ sequit' q quãdo anima xp̃i per mortẽ fuit a corpore separata q dolor ipsius intensior fuerit q̃z dolor cuiuscunq3 morientis.

Tertio

Tertio considerare oꝫ doloris xp̄i vtilitatē. Nā per dolorem suū nos liberamur a pena cui merito subijceremur. ſm eni Boñ. i. ȝ. di. 19 passio xp̄i nos liberauit a pena tp̄ali: ⁊ ab eterna: ⁊ ab ea que ē iter vtrāqꝫ media. A pena tp̄ali liberat dum ꝟtate illi⁹ cōdonātur nobis pctā non solū q̄ztum ad culpā ⁊ reatū pene eterne: ſꝫ ēt q̄ztum ad dimissionē pene satiſfactorie: sicut hꝫ fieri in sacramēto baptiſmi. A pena eterna liberat liberādo a culpa. Dum. n. ꝑ passionem xp̄i nobis gratia ipetraī: ꝑ quā culpa dimittitur nobis debitū pene eterne mortis relaxatur. Liberat a pena que ē ēt iter vtrāqꝫ media: q̄ qdeꝫ fuit carentia visionis diuine ex merito pctī Ade Et illa qdem ⁊ si fuerit ad tp̄s ꝓpter grām reꝑata in eis qui detinebātur in libo: debebat tamē habere eternitatē habito respcū ad culpam Ade. Sed aliqs obijciet: qꝛ nūc illis penis tp̄alibus subiacemus: qbus subiacebant illi q erāt ante passionē xp̄i. Et nullus qui ē in iferno dānatus liberatur a pena tp̄ali nec ab eterna. Respondet. d. Boñ. ꝙ rō illa peccat ſm cōseq̄ns Nō. n. seqtur ꝙ si hoc mō nō liberat a pena tēporali ⁊ eterna ꝙ ꝓpter hoc nullo modo. Quāuis. n. nō liberet a pena eterna eos q sunt i malo obstinati: liberat tamē eos q volunt ⁊ possunt ad xp̄m cōuerti. Rursus q̄ꝫuis nō liberet a pena tp̄ali in presenti vt ab ista fame ⁊ siti: liberabit tamē i futuro liberat ēt ab aliquibus penis tp̄alibus ad quas eēmus obligati merito pctōrum nostroꝝ nisi passio xp̄i itervenirct. Siqs ergo pie xp̄m cōtēplando in cruce pendentem iterroget: cur caput tenet iclinatum: audiet illū dicētem ꝓtinus. Heu me: doloribus angor: passionib⁹ crucior: ⁊ in amaritudine moraī aīa mea. Alloquere ip̄m alloquere aīa dura: ⁊ loq̄tur ipse tecū libenter. Dic ei. O amātissime iuuenis: qđ scelus cōmisisti: vt crucē cum tanto dolore ascenderes. Et ipse dicet tibi. Tu aīma es mihi causa doloris: tu peccasti ⁊ peccare non cessas: ⁊ cū penas nō valeas soluere delictoruꝫ ego pro te pniam ago ⁊ pro oībus q saluari volunt. Absqꝫ. n. mei sanguinis effusione nullus saluari posset. Sanguis ꝟo meus effusus tāte virtutis ē ⁊ efficacie: vt vna gutta sola sufficiat ad redimēdum oē genus humanū. Sꝫ ego largus redemptor vt securi fiant q saluari ⁊ cōuerti volūt non vnā guttulā: sed de toto corpe meo sanguinem meū effundo: de capite: de facie: de ore: de collo: de manibus: de pedibus: de oib⁹ mēbris meis: ⁊ deniqꝫ đ corde meo. Propter hoc Bern. super cāt. sermone. 22. ait. Ad cumulū pietatis tradidit in mortem aīam suam: ⁊ de ꝓprio latere ꝓtulit precium satiſfactiōis quo placaret p̄rem. Propter quod illud ad se ꝟsiculū traxit. Apud dñm misericordia ⁊ copiosa apud eū redemptio. Prorsus copiosa: qꝛ non gutta sed vnda sanguinis largiter ꝑ quinqꝫ ꝑtes corporis emanauit. hec ille. Sed hois pctōris ip̄m fugiētis maliciā xp̄s cōsiderans: de ipso sic cōqueriī per augustinuꝫ cōtra qnqꝫ heresies. Cū eēs ingt inimicus patris mei recōciliaui te. Cū inter mōtes ⁊ siluas errares quesiui te. Hūeris meis portaui te. patri meo reddidi te. Laboraui: sudaui: caput meū spinis opposui manus meas claues obieci: lancea latus meum apui: sanguinē meū fudi: aīam meaꝫ posui vt te mihi copularem: ⁊ tu diuideris a me.

Caplm tertiū de pauptate xp̄i quam in cruce sustinuit: vt nobis diuitias gratie inueniret.

Tertia conditio xp̄i patientis ē extrema pauptas: quā sustinuit ꝓ nostris culpis delendis. De qua ipse Math. 8. c. ait Vulpes foueas habēt: ⁊ volucres celi nidos: fili⁹ aūt hois nō hꝫ vbi caput suū reclinet. Fuit nāqꝫ xp̄s triplici paupertate fatigatus.

Prima pauptas fuit bonoꝝ tp̄alium.
Secūda amicorum familiarium.
Tertia domoꝝ supernaturalium.

Prima pauptas fuit bonoꝝ tp̄alium. Nullū qppe bonū tp̄ale aderat xp̄o in cruce angustiato: nō dom⁹: non tectū: non pānus: nō aurū: nō argentū: sed nudus ipse pendebat. Scđa pauptas fuit amicoꝝ familiarū: qꝛ oēs eo relicto fugerūt. Hinc per ꝓphām conqueritur dicēs. Considerabam ad dexteram ⁊ videbam: ⁊ non erat qui cognosceret me. ſm alex. đ ales non dicit ad sinistrā ꝓpter ꝟginem btām q̄ sola ad sinistrū persecutionū filium verum deum ⁊ hoiem cognoscebat. Ceteri ꝟo ⁊ si ex generali cōpassione xp̄o cōpaterentur: tñ ip̄m credebant purū hoiem in tormentis deficientem.

Tertia pauptas fuit donoꝝ supnaturalium Habeat xp̄s dona plurima: vtputa sciam: sapientiā: sanctitatem: pulchritudinē corporis ⁊ aīe ⁊ alia huiusmōi quibus oībus in cruce ⁊ si nō fuerit priuatus: priuari tamē visus ē: dum reputatus ē peccator: stultus: seductor: ⁊ omniū maloꝝ perpetrator Quare nō imerito ad se aduocans aīam peccatricem dicere pōt. Reuertere ad me aīa mea. Ecce pro te precium soluo. Expendo ꝓ te omnes thesauros meos: Susci

pe sanguinem meum. Suscipe penas meas: ꝛ offer illas patri celesti. Dic ei. Parce mihi mi sere peccatrici ꝑ vulnera: ꝑ dolorem: ꝑ sanguinem: ꝑ mortē iesu xp̄i. Parce dn̄e q2 fili⁹ tuus pro nobis pctōribus pati dignatus ē. Et statim deus remittet tibi pctā tua. Ergo nō imerito p̄ciositas vocari potest hec flāma amoris vbi xp̄s p̄ciosum sanguinem suū offerte pctōribus: vt consequantur salutem: quam nobis donet ille qui viuit in secula. Amen.

Sermo septimus de diuina charitate ī quo declaratur q̄ꝫ gratiosus sit deus pctōribus penitentibus ꝛ ad se redeuntibus quibus admiranda dona concedit.

Enite ad me omnes qui laboratis ꝛ onerati estis ꝛ ego reficiaꝫ vos vbi supra. Vt se tandē beniuolum reddat deus pctōribus penitentibus offert illis munera gratie sue: cum dicit: reficiaꝫ vos. Ad quod plenius intelligendū in presenti sermōe: de charitate diuina concludemus tractatum ex ponētes septimā flammā: que vocabatur gratiositas. Pro cuius declaratiōe notabimus tria gratiosa dona que deus pro sui amore pctōrib⁹ ad se redeuntibus elargitur.

Primū donū dicitur restitutionis.
Secundum letificationis.
Tertium glorificationis.

Capitulū primū qualiter deus restituit pctōribus per pn̄iam bona prius ꝑdita ꝛ per pctm̄ mortificata.

Primū donū qđ deus benedict⁹ elargigitur pctōrib⁹ penitentib⁹ dicitur restōnis. ſm Ric. in. 4. di. 14. ꝛ cōem opinionē theologoꝝ per pn̄iam restituūtur homini opa pri⁹ ꝑdita: ꝛ per culpā mortificata: q̄ ante viua fuerūt. Si qs nāqꝫ in charitate existens decē ānis seruierit deo ieiunādo ꝛ orando ꝛc̄. huiusmōi faciendo: adueniēte culpa mortali bona hec oia ꝑdidit. Sed eo a culpa resurgēte reuiuiscūt simul oia supradicta. Sed cōtra obijci pōt ꝑ dictū Vgonis: q ait. Nemo in spe correctōis peccare dꝫ: q2 qđ semel amittitur ip̄m nō recuꝑatur amplius: ergo si bona opa pri⁹ facta sint amissa ꝑ culpā: impossibile ē ea restitui: ergo nec viuificari. Item omne quod viuificat ē aliquo mō: sed qđ omnino ꝑijt nullo mō est. Et talia sunt opa bona prius fcā: ergo nec viuificari nec recuꝑari possunt. Respōdet Bonā. ī 4. di. 14. q2 opa que pri⁹ fuerūt viua: q2 ex charitate facta ꝛ digna vita eterna: postea adueniēte culpa mortificant in isto: q2 ampli⁹ in hoc q̄ꝫdiu ē culpa in eo nō est dispositio digna remuneratōe ꝓpter idignitatē ipsius: sꝫ rursus gratia redeūte que istū facit dignū vita eterna: iam opa in hoc sūt digna remuneratōe: ꝛ ideo restituūtur ꝛ viuificātur. Ideo dicūt qdam q2 opa bona in charitate facta q2 bona sūt: ꝛ iō fiunt in laudē dei vt inde debeat laudari deus; q2 vo ī vnitate mystici corporis: ꝛ q2 in charitate ptinēt ad corpus mysticū: q2 vo ex libera volūtate ꝛ iusta: ad radicis premiū siue ad faciētis meritū. Vnde q2 iste cadit q facit opa: nihilomin⁹ remanēte in corpore mystico: q2 inde alia mēbra gaudebūt: ꝛ deus inde laudabitur. Sꝫ tamē nō manēt ad gl'iam faciētis ꝛ iō moriuntur ista cū iste moritur: sed eo resurgente a culpa: ꝛ facto de corpore mystico sibi opera bona reuiuiscūt. Quicqd autem fit de hoc siue remaneāt in corpore mystico: siue nō verū est q2 remanēt in memoria eius qui fecit: ꝛ dubiū ēt non ē qn maneāt in memoria dei: ꝛ q̄ꝫdiu manet culpa: manēt in cognitione dei cūcta respicientis ꝛ in memoria peccatoris Sed ibi non manēt ad remunerādū: nec in memoria peccatoris ad gaudium: sed magis ad dolēdum. Sed cū resurgꝫ manēt in deo ad remunerandū ꝛ in memoria ipsius pctōris ad gaudēdum. Ad dictū Vgonis dicēdum ē qđ intelligit de illo opere bono quod hō potuisset facere vel fecisset illo tempore quo peccauit: quod qdem non recuperabit: q2 si alio tempore velit facere opus quod omisit ꝑdit quod deberet facere illo tempore. Ad secūdum dicēduꝫ q2 illa opera que mortificata fuerūt manēt in memoria eius qui fecit ꝛ dei p̄mo a quo fecit. hec Bonā.

Capl'm secundum de letitia angelorū ꝛ toti⁹ celestis curie ꝓpter pn̄iam ꝛ conuersionē peccatorum.

Secūdum donum dicitur letificationis. Facit vtiqꝫ deus angelos suos iubilare in cōuersione pctōꝝ. Vnde Luc. 15 dicitur. Gaudiū ē angelis dei super vno pctōre pn̄iam agente. Sed circa hoc notandum de gaudio angeloꝝ ſm Bon. di. xi. secundi li. q2 ip̄m gaudium in angelo crescere: pōt itelligi dupliciter. Vel extensiue Vel intensiue. Extēsiue dicitur crescere qn̄ qs de pluribus gaudet.

intensiue

Intensiue aūt quando affectus eius de aliquo copiosius gaudet. Si ergo loquamur de cre/mēto gaudii fm primū modū. s. q̄tū ad extensi onē verꝫ ē: ꝛ doctores cōiter sentiūt ꝙ ipsis beatis angelis accrescit gaudiū ex salute pctōꝝ: qꝛ de pluribus gaudēt fm ꝙ plures saluant̄. Si aūt loquamur de cremēto gaudii fm modū aliū. s. q̄tum ad itensionē: sic ē distinguendū Nā gaudiū duplex ē. Quoddā ē gaudium in quo cōsistit primū substātiale: ꝛ illd̄ ē gaudiū de bono icreato: quod angelus hꝫ de deo: ꝛ i deo Est iteꝝ gaudiū quoddā accidētale: ꝛ illd̄ ē gaudiū qd̄ angelus hꝫ de bono creato: siue ꝓprio: siue alieno: ergo aliq dixerūt ꝙ in angelis creatis accrescit vtrūqꝫ gaudiū itēsiue: qꝛ nōdū sūt ꝑfecte bti: q̄ꝫuis sint bti cōfirmati. De quorū opinione nō videt̄ fuisse magister: sꝫ qꝛ h opinio nō videt̄ ꝓbabilis: iō non fuerūt alii qui dixerūt: ꝙ neutrū gaudiū crescat in eis intensiue sꝫ solū extēsiue: sicut charitas eoꝝ nō est maior q̄ꝫ fuerit ab initio: q̄ꝫuis pluresꝫ nūc diligant q̄ꝫ tunc. Sꝫ qꝛ istd̄ non videt̄ adhuc satis ꝓbabile ꝙ angelis accrescat mā gaudii: qn ēt accrescat ꝛ gaudiū: ideo ē terti⁹ mod⁹ dicēdi: q in angelis nullo mō accrescit gaudiū in quo consistit p̄miū eēntiale: qꝛ q̄ꝫtum ad illd̄ ꝑfecte beati sunt. Sꝫ gaudiū in quo consistit p̄miuꝫ accidentale: accresci potest non solum extensiue: veꝝ ēt itēsiue: ꝛ rōe ꝓprii boni coniūcti q ministrādo aliis bona oꝑa: ꝛ ratione boni faciūt in qb⁹ p̄miū accidētale merēt̄. Et qꝛ ēt cōciues suos ad btitudinē ꝑducūt: suꝑ qbus congratulant̄. Non solum aūt angeli: sꝫ ēt tota trinitas gaudet ꝛ facit festū de conuersione pctōris. Et p̄mo gaudet pater. Nā rex terren⁹ multū gaudet: qn̄ fili⁹ sibi concipit̄: sicut letatus ē Abraā de conceptu sarre. Multū gaudet quādo nascit̄: sicut Zacharias ꝛ helisabeth i ortu p̄cursoris. Multū gaudet quādo filius ablactat⁹ est. Vnde Abraā fecit magnū conuiuiū in ablactatōe filii sui ysaac. Gen̄. 21. Multū gaudet qn̄ fili⁹ grādis effectus ē: ꝛ ad mēsam recipit̄. Sic pater celestis de filio spūaliter concepto: nato: ablactato ꝛ ad mēsam recepto multū gaudet. Cōceptio nāqꝫ accipitur in cōtritōe: siue boni ꝓpositi incboatōe. Vnde Esa. 20. A facie tua dn̄e ꝑturiuim⁹ ꝛ cōcepimus spm̄ salutis. Natiuitas attendit̄ i confessione vel bonoꝝ opeꝝ ostēsione. Sꝫ de multis pōt dici illud Esa. 37. Venerūt filii vsque ad ꝑtum ꝛ virtus non ē pariēdi. Ablactatio attenditur in vite ꝑfectione: qn̄ homo iam̄ ꝓficit ꝙ iam non idiget lacte puuloꝝ: sed cibo solido ꝑfectoꝝ. d̄ quo Heb. 5. Perfectoꝝ ē solidus cib⁹. Ad mēsam receptio attendit̄ in celesti refectōe. iuxta illud Luc. 22. Ego dispono vobis regnū: vt edatis ꝛ bibatis suꝑ mēsam meā i regno meo. Secundo gaudet fili⁹ triplici d̄ cā. Primo qꝛ videt effectū sue passionis. Qd̄ notat̄ in ꝑabola de oue ꝑdita ꝛ iuēta. De qua Greg. ait in omel̄. vna ouis periit qn̄ hō peccādo vite pascua d̄reliq̄t. In humero āt posuit: qꝛ pctā in corꝑe suo ipse portauit. Et Aug. i li. cōtra q̄nqꝫ hereses. Cū eēs inq̄t xp̄s inimic⁹ patris mei reconciliaui te: cū iter mōtes ꝛ siluas errares q̄siui te: humeris meis portaui te: p̄ri meo reddidi te: laboraui: sudaui: caput meuꝫ spinis opposui: man⁹ meas clauis obieci: lācea lat⁹ meum aꝑui tot⁹ iniuriis ꝛ asꝑitatib⁹ lacerat⁹ sū: sāguinē fudi ꝛ aīam posui: vt te mihi copularē: ꝛ tu te diuidis a me. hec ille. Tm̄ āt desideriū de oue iuēta habuit: ꝙ ēt desertū. i. celū dereliquit Qd̄ dr̄ desertū. i. derelictū ab hoie q fuerat ipꝫ habitur⁹: tū qꝛ ad istar deserti in eo sūt dulcant⁹ auiūces. i. angeloꝝ. Ibi ēt sunt rose martyruꝫ: viole cōfessoꝝ: ꝛ lilia v̄ginū: Scd̄o gaudet filius qꝛ videt in pctōre cōuerso reformatōeꝫ sue imaginis. Qd̄ notat̄ in scd̄a ꝑabola de dragma ꝑdita ꝛ iuēta: in q̄ imago regis refulget. Decē enī dragme sūt nouē ordīes angeloꝝ: ꝛ decius hoium q ad dei imaginē sunt creati. Sꝫ d̄cima dragma ꝑdita fuit qn̄ hō peccauit. Sꝫ xp̄s ipsā q̄siuit ꝛ suā imaginē reꝑauit. Tertio gaudꝫ eo ꝙ videt resuscitatōem sui fr̄is. Qd̄ notat̄ in tertia ꝑabola de filio ꝓdigo de quo dicit̄. Epulari ꝛ gaudere oportebat: qꝛ frater tu⁹ ꝑierat ꝛ inuētus ē. Tertio de conuersione pctōris gaudet spūs scūs triplici de cā. Prio qꝛ recuꝑat tēplum suuꝫ qd̄ dꝫ ihabitare: de quo. 1. Cor. 3. c. Nescitis ꝙ templū dei estis vos: ꝛ spūs dei habitat in vobis. Habitare āt non posset: nisi spiritus malign⁹ recederet. 2. Cor. 6. Que āt conuentio xp̄i ad belial: qs consensus tēplo dei cū idolis. Scd̄o gaudet qꝛ recuꝑat mēbrū suum quod dꝫ viuificare. 1. Cor. 6. An nescitis quia membra vestra templum sunt spiritus sancti. Videmus autem q membrum precisum ꝑ triduum vel paralyticum non viuificatur a spiritu humano. Eodem modo nec peccator a spiritu diuino: tum quia diuisus est a deo Esa. 59. c. Iniquitates vestre diuiserunt inter vos ꝛ deū vr̄ꝫ. Tū qꝛ putrefact⁹ ē i pctō. Joel̄ 1. Cōputruerūt iumēta i stercore suo. Tum qꝛ

paraliticatus est ex inordinato motu: non enim
hz sensum amoris dei de quo dicit Sap̄. Sen
tite de deo in bonitate. Tertio gaudet qr re/
cuperat vas suū quod dz implere. O portet au
tem q̄ istud vas sit vacuum ab amore mūdi si
debet impleri amore dei. Vnde Aug. sup Jo
annē. Vas es: sed plenus es. ff unde qđ ha/
bes: vt recipias quod non habes. ff unde amo
rem seculi: vt implearis amore dei. Sed circa
hoc queri pōt: quomodo intelligatur illud vbū
Maius gaudiū est angelis dei super vno pec/
catore penitentiam agente: q̄z super nonaginta
nouem iustis. Ad quod dicendum q̄ potest in
telligi dupliciter. Aut de tepidis iustis: aut de
feruentibus. Si primo modo hoc verū ē. Vn
de Grego. ait. Maius de pctōre q̄z de fratre
iusto gaudium fit in celo: qr τ dux in prelio pl9
illū militem diligit qui post fugam reuersus ho
stem fortiter premit: q̄z illum qui nunq̄z terga
vtit: τ nūquā aliquid fortiter fecit. Sic agrico/
la illam terrā amplius amat que post spinas ha
buit fructū: q̄z illa que semper fertilem messem
pduxit. De hoc ēt aug. in li. contra faustuz sic
dicit. agricole plus placent agri q̄z spinis: etiaz
magnis eradicatis centenum pferunt: q̄z q nl
las spinas vnq̄z habuerunt: τ vix ad tricesimū
peruenerūt. Si aūt intelligatur de iustis feruē
tibus: tunc distinguendum ē inter affectum τ
effectum. Nam scđm Boñ. meliori maior ef/
fectus. Magis autem indigenti maior ē tribu
endus affectus. Videmus enim q̄ si aliq̄ ma/
ter decem filios habeat si vnus infirmat̄ τ po/
stea sanatur: maius gaudium ostendit de sani/
tate istius recuperata q̄z de sanitate in alijs con
seruata.

Capitulum tertium de gloria quaz acquirūt
peccatores conuersi: τ de ipsorū beatitudine in
regno celorū.

t Ertium donuz quod deus peccatori/
bus penitentibus elargitur dicitur glo
rificationis. Naz in celesti τ beata hie/
rusalem ipsos tandez aggregat societati ciuium
supernorū. Neq̄z eniz propter peccata ipsis in
fimuz locuz concedit: quinimo vt saluator ait, p
pter ipsam penitentiam meretrices τ publicani
precedent in regno celoruz. Quanta aūt sit co/
ruz gloria in celo: ostenditur in Thayse mere/
trice: de qua in vitis patrū legitur q̄ tante pul/
chritudinis extitit: q̄z multi pp̄ter eaz venditis
substātijs suis ad vltimā paupertatem deuene
rūt: sed τ amatores eius mutuo se interficiebāt

Quod cū audisset abbas Pānucius sūpto ha
bitu seculari: τ vno solido pfect9 ē ad cā in q̄n
daz egypti ciuitatē: deditq̄z ei soliduz quasi pro
mercede peccandi. Illa autē accepto precio ait
illi. Ingrediamur simul cameraz. Cunque in
gressus esset τ locū preciosis ornamentis stra/
tum ascendere inuitaretur: dixit ad eaz. Si ē in
terius cubiculū in ipsuz eamus. Illa autē dixit
Est quoddā cubiculū vbi nullus ingredit̄. Si
vero deuz times: nullus locus ē qui eius diui
nitati abscondat̄. Quod cū senex audisset dixit
ei. Scis esse deuz. Cunq̄z illa respondissz se sci
re deuz τ regnū futuri seculi: nec nō tormenta
peccatorum: dixit ei. Si ergo hec nosti: cur tot
aīas pdidisti. Et non solū pro tua: sed pro alio/
rum reddenda ratione damnaberis. Illa vo
prouoluta ad pedes abbatis Pannucij cum la
chrymis orabat. d. Scio esse penitentiaz pater
τ confido remissionem te orante sortiri. Peto
tribus horis inducias: τ post hec quo volueris
ibo: τ quecūq̄z preceperis faciaz. Cūq̄z ei locuz
abbas constituisset: vbi veniā impetrare debe
ret: illa collectis omnibus quecūq̄z de peccatis
lucrata fuerat: perlatisq̄z in media ciuitate popu
lo expectante igne combussit clamans τ dicēs
Venite omnes q peccastis mecū τ videte quo
modo ea que mihi contulistis exurā. Cuz autē
oia incendisset: ad locuz quez abbas Pannu/
cius cōstruxit perexit. Qui illā in cellula pua re/
clusit: hostiūq̄z cellule plūbo signauit: τ puā re
liquit fenestrā: p quā ei cibus daretur: iussitq̄z
pax panis ei τ paululū aque ab alijs ministrari
Cū ergo tribus ānis fuisset inclusa pfectus ab
bas Pannucius ad abbatem antoniū conuo
catis discipulis vt ab eo inquireret si remisisset
ei sua pctā deus: narrata cā sanctus antoni9 di/
scipulis conuocatis: p̄cepit vt illa nocte orarent
Statiq̄z abbas Paulus maior discipulus an
tonij vidit in celis lectū preciosis vestibus or/
natum: quē tres virgines facie clara custodie/
bant. Cūq̄z Paulus diceret grām illā esse an
tonij: sed Thaysis meretris vocez sibi dicentē
audiuit: Quod cū mane audisset abbas Pan
nucius cū gaudio discessit. Et cū illaz eduxisset
de cella: quindecim diebus supuixit τ pausauit
i pace. Ergo apiant oculos suos pctōres vt vi
deāt lōgitudinē latitudinē altitudinē τ pfundū
ardētissime charitatis dei: q sua āplissima τ im
mensa clementia patus ē semp pctōribus peni
tentib9 dare salutē: quā nobis oibus largiat̄ ip
se qui viuit in secula seculorum. amen.

De imortalitate aie tractatus incipit.
Sermo primus in quo tractat de vita in cōi.

Iusti autem in perpetuū viuent. Scribunt hec verba originaliter Sap̄.5.ca. Quoniā falso pleriq3 opinant extinctos hoies corporali morte āpli⁹ nec viuē nec viuificari posse: fiātq3 ex h i omnib⁹ vitijs brutis deteriores: in p̄senti tractatu de imortali vita statui cōpilare. Est qppe sat sup q3 necessariū aperire oib⁹: quēadmodu3 dei sapientia statuit vt hoies pro varietate meritor aut in eternū viuant in felicissima patria paradisi: aut illā cōtemnentes eternis supplicijs deputentur. Nā que durior petra censeri pōt q3 peccator hō q sentiens certitudinaliter ꝑponi sibi bonū ꝛ malū ꝑpetuo duratur a pctō separi nō curat. Grandis equidē iactura est ꝑ momētaneo ac labili huius mūdi bono perdere gaudia nūq3 defutura: ꝛ obligare se in secula seculoru3 ad eternas penas. Quapropter vt ipsi⁹ imortalis vite plenior ac lucidior possit haberi noticia: in hoc s̄mone ad vitā in cōi stilū nostrū dirigemus: de qua tria mysteria erunt cōtemplanda.
Primū erit de vite diffinitione.
Secūdū erit de vite originatione.
Tertiū erit de vite substātiata susceptione.

Quid sit vita s̄m ph̄m declarat: ꝛ an anima sit ipsa vita. Capitulum. .I.

Primū dicēdū erit de vite diffinitione. Nā vt Cicero tradit in primo de offi. oīs q̄ a ratione suscipit de aliqua re institutio: debet a diffinitione ꝑficisci vt facili⁹ intelligatur qd sit de quo disputet. Igit inquiramus prio qd ē vita. Et diffinit sic a ph̄o lib. de motu cordis. Vita est actus anime prim⁹ i motu corporis adaptati ad mouendū. Ex qb⁹ verbis dubitatio mouet. An vita sit ip̄a anima. Et quibusdā videt q sic. Nā ambro. in li. de bono mortis. oñdit q aia nō pōt mori: qr est vita. Et vita est cōtraria morti. Ait autē sic. Anima vita est: quomō pōt mortē suscipere: cū sit ipsi cōtraria. Ipse etiā Ambro. in eodē lib. ꝓbat q vita sit anima. Sic cui aia infundit vita infunditur: a quo aia discedit vita discedit. Anima ergo vita est hysidorus li. i. de summo bono. Vita igt corporis est anima. Sed ꝛ ph̄us vult q aia viuat seipsa. Igit erit sua vita. Quod ꝓbari pōt. Anima viuit. Aut ergo seipsa: aut alio. Si alio aut illud viuit aut nō. Si nō: ergo nō dat vitam. Si viuit ergo aut seipsa aut alio. Tūc similiter querit de illo alio. Si ergo nō est abire in infinitum: relinquit q illud quo viuit: viuit seipso. Sed verisimilius est q aia viuat seipsa q3 aliud quo viuit: ergo aia seipsa vita est: ergo vita ē anima. Soluit aūt hanc ambiguitatē Alexā. in. 2. volumine summe sue. d. q vita nō est anima s3 actus ab ipsa egrediens. Quia vt scribit in lib. de motu cordis. prim⁹ cōtinuus actus anime vita est. Vñ anima est cā vite in corpore ꝛ cā vite in ipsa. Vnde vita qua aia in se viuit nō est aia: sed cā anime: ideo vita nō est aia: nec ecōuerso formaliter loquēdo ad auctoritates in ꝯtrariu3 allegatas respondet alex. q intelligunt ꝑ comitantia3 causale3 nō ꝑ idēptitatē essentialē: rōne scilicet effect⁹ quo ipsa corp⁹ viuificat. Ad aliud etiā qđ inducebat: q aia viuit seipsa aut alio ꝛc. respondet p̄dictus doctor: q aia dicit viuere se ipsa: qr principiū vite est in ipsa: nec ē ab aliquo extra ipsam: sicut est de vita corporis: qđ est ab intrinseco. s. ab ipsa aia: s̄m q dicit ambrosius q aia causat vitam: ꝛ facit q vita sit in corpore. Nota ergo q viuere seipso ē dupliciter. aut sic se toto. aut sicut aliquo sui. Verbi gratia. aliter viuit aia seipsa: aliter vita. Viuit. n. vita seipsa tota sicut est. Vnde viuere est esse. In vita. n. nō est aliqd qđ nō sit vita. Sed aia viuit seipsa. idest aliquo sibi intrinseco: vtpote formali principio: qđ nō est alterius nature q3 ipsa aia. Et ideo ex hoc nō sequit: q aia sit vita. Si. n. h eēt vera: aia est vita: necessario oporteret q idē i ea esset informans ꝛ informatū: idest ipsa esset sua forma. Sed idē esset illi esse ꝛ viuere: sicut idē viuere esse ꝛ viuere qr vita seipsa viuit. Vita ergo est actus prim⁹ ꝛ cōtinuus substātie nobilis mouentis: vel cognoscentis: vel vtrūq3 facientis. Sed adhuc arguūt qdā. d. q vita nō possit esse actus anime. Nā vita cū sit ꝑfectio viuētiū: actus cū sit accidens nō pōt esse ꝑfectio talium. Respondet ad hoc alex. q est prim⁹ actus forme substātialis: ꝛ est actus cōsequens ad p̄mū actū. Licet aūt cōsequentiū actuū sit aliqđ accidens: tñ actus prim⁹ q est ꝑfectio substātie non est accidens. Nā sicut intellectus qñq3 nominat ipsam potentiā intellectiuā: quādoq3 aute3 actū eiusdē accidentalē. vt. s. q ꝓuenit ex cōprehensione rer extrinsecar: similiter est de vita. Vñ vita qñq3 nominat ipsa3 vitā ꝓut ē substātia: qñq3 actū eiusdē accidētalē. Ista nihilominus rudib⁹ oñdi nō p̄nt: qr vt Ari. ingt i. 3. metha. Soluere vinculū ignorāti nō est possibile.

Vnde vita hz suũ principiũ. Cap. .2.

S Ecundũ mysteirũ cõtemplãdũ est de vite originatione. vñ. s. vita trahit originez: sicut a principio efficiente. Et plato dicit animã esse principiuz vite. In libro aũt de motu cordis dicit̃ q̄ mot⁹ est cã vite. Ari. 2. de aia. Anima est viuentis corꝑis cã ⁊ ꝑncipiũ veꝝ. Tamẽ restat dubiũ: qꝛ ex Vbis scõꝝ videt̃ q̄ oĩs vita sit a deo. Inqt. n. Aug. li. de Vá religione. Nulla vita ẽ q̄ nõ sit ex deo: qꝛ de⁹ summa vita ẽ: ⁊ ipse ẽ fons vite. Et Dio. i li. de di. no. Omnis vite erit vitalis mot⁹ ex vita ipsa q̄ ẽ sup oẽm vitã. Et Geñ. 2. Formauit de⁹ hoĩez de limo terre: ⁊ inspirauit in faciẽ ei⁹ spiraculuz vite: ergo ꝑ effectũ ꝑncipiũ vite ẽ ipse de⁹. Rñdet Alex. vbi. s̃. d. q̄ aliqd viuit in se: ꝑ se: ⁊ ex se: vt vita ꝑma q̄ est de⁹. Et aliqd viuit in se ⁊ ꝑ se: sz nõ ex se: vt aia ⁊ angel⁹. Est iteꝝ aliqd qδ viuit in se: sed nõ ex se: nec ꝑ se: vt aia sensibil'is ⁊ vegetabil'. Illoꝝ aũt q̄ viuũt ꝑ se ⁊ in se: q̄daz possunt alijs vitã cõicare: vt aie rõnales corꝑibus organicis potẽtia vitã hñtib⁹; q̄dã nõ pñt: vt spũs angelici ⁊ spũs rõnales: q̄dã q̄ nõ ꝑ se: sz ꝑticipãdo vitã illis mediantib⁹ q̄ ꝑ se viuũt: vt corꝑa humana. Ex qb⁹ patet q̄ q̄dã sunt q̄ ꝑ se viuũt: vt sunt spũs angelici. Dicim⁹ ergo q̄ vita coꝝ q̄ ꝑ se viuũt imediate sit a deo sicut corũ substãtia vel essentia. Vita Vo coꝝ q̄ viuũt pticipando vitã mediãtib⁹ illis q̄ viuũt ꝑ se: nõ est immediate a deo: sz illis mediãtib⁹ q̄ ꝑ se viuũt Sz ꝓpter hoc qδ dixim⁹ doctor ꝑdictus. q. 18. prima ꝑte q̄rit dubiũ: videlicet vtrũ aia sit vita in deo. Et q̄ sic ipse ꝓbat: qꝛ Joh. 1. dicit̃. Qδ factũ est in ipso vita erat. Sz oĩa ꝑ deũ fcã sunt ergo in deo oĩa sunt vita. Insup viuere dei est eius intelligere. In deo aũt idẽ est intellectus: ⁊ qδ intelligit̃: ⁊ ipsuz intelligere ei⁹. Vñ qcqd est in deo vt intellectũ: est ipsum viuere: seu vita ei⁹. Cũ ergo oĩa q̄ facta sunt a deo sint in ipso vt intellecta: sequit̃ q̄ oĩa in ipso sint vita diuina.

Cõtra tamẽ hoc possumus instare. Primo sic Act. 17. dicit̃. In ipso viuim⁹ mouemur ⁊ sumus. Sz nõ oĩa q̄ sunt motus in deo sunt vita Secũdo sic. Oĩa sunt i deo sic̃ i ꝑ exẽplari. Cũ g̊ nõ oĩa viuant i seipsis: vr̃ q̄ nõ oĩa in deo sint vita. Rñdet his ꝑfatus doctor. Ad primuz q̄ creature dicunt̃ esse in deo dupliciter. Vno mõ inq̄ztũ cõtinent̃ ab ipso ⁊ cõseruant̃ virtute diuina: sicut ea dicim⁹ esse in nobis q̄ sunt i nostra ptãte. Et sic creature dicunt̃ esse in deo: ꝓut sunt in ꝓprijs naturis. Et h̄ mõ intelligitur Vbũ apostoli dicentis. In ipso viuim⁹ mouemur ⁊ sum⁹: qꝛ nostrũ eẽ: ⁊ nr̃m viuere: ⁊ nr̃m moueri causat̃ ab ipso deo. Alio mõ dicunt̃ res esse in deo sicut in cognoscẽte. Et sic sunt i deo ꝑ ꝓprias rationes q̄ nõ sunt aliud i deo ab essentia diuina. Vñ res ꝓut sunt i deo sunt essentia diuina. Et qꝛ essentia diuina est vita nõ aũt motus: inde est q̄ res hoc mõ loquendi in deo nõ sunt motus sz vita. Ad secũdũ dicit q̄ exẽplata oportet cõformari ꝑm rõnẽ forme: nõ autez ꝑm modũ essendi. Nã alterius modi hz eẽ q̄libet forma in exemplari ⁊ in exemplato: sic̃ forma dom⁹ in mente artificis hz esse in materiale ⁊ intelligibile. In domo aũt q̄ est extra aiam hz esse materiale ⁊ sensibile. Vnde rõne reꝝ q̄ in seipsis nõ viuũt: in mente diuina sunt vita: qꝛ in mente diuina habent diuinũ esse.

De substãtiata susceptione vite: ⁊ que sunt illa que vitam suscipiunt ⁊ viuentia dicuntur.

Capitulum. .3.

T Ertiũ mysteriuz cõtemplandũ est de vite substantiata susceptione: videlicet q̄ sunt illa q̄ vitã suscipiunt seu viuunt: ita vt viuentia dici possunt. Et sit circa hoc instantia tripliciter.

Primo mõ respectu omniũ reꝝ nãliũ an viuãt
Secũdo respectu corpoꝝ celestiũ an illis sit vita
Tertio respectu increate nature an insup etiam ipsa sit viuens.

Primo qbusdã forte videret̃ q̄ in omnib⁹ rebus naturalib⁹ sit vita. Inquit eniz Ari. 8. phi. q̄ motus est vt vita quedã natura existentibus hominib⁹. Sz oẽs res naturales participant motũ: ergo oẽs res naturales ꝑticipant vitaz. Sz cõtra hoc Dio. i li. de diui. no. ait sic. Plãte ꝑm vltimã resonãtiã vite hñt viuere. Ex quibus Vbis accipit̃ q̄ vltimũ gradũ vite obtinent plante. Rñdet Tho. prima ꝑte. q. 18. q̄ illa ꝓprie dicunt̃ viuentia: q̄ seipsa ꝑm aliquã speciez motus mouent. Alia Vo in quoꝝ natura nõ ẽ vt agãt se ad aliquẽ motũ vel opaionẽ viuentia dici nõ possunt: nisi ꝑ similitudinẽ. Et sic Vbũ phi põt intelligi: vel de motu ꝑmo. s. corpoꝝ celestiuz: vel de motu cõiter. Et vtroq3 mõ dicit̃ quasi vita corpoꝝ naturaliũ ꝑ similitudinẽ ⁊ ꝓprietatẽ. Nã motus celi est in vniuerso corporaliuz naturaꝝ: sicut mot⁹ cordis in animali: quo vita cõseruat̃. Et similiter qcunq3 motus nãlis se hz ad res nãles: vt q̄dã similitudo vitalis opationis. 2° sit instãtia de corꝑib⁹ celestib⁹: de q̄bus nõnulli asserũt q̄ sint aiata. Scribit siqdez

Aug. de

Aug. de ciuita. dei lib. 18. q anaxagoras apud athenienses reus fact⁹ sit: q2 solē dixit eē lāpadē ardentē: negansq3 vtiq3 esse deu3. Et vt docet dñs Boñ. in. 2. di. 14. qdā phi posuerunt q celi haberent anima3: z q celū eēt magnū animal z q moueret a ppria forma pfecta: sicut mouet anima. Et hanc animā motrice3 posuerūt regi z dirigi a deo: mediante intelligentia. Cui po/sitioni qdā inherentes inducunt Hiero. asserē te3 sup illud Ecclesiastes. i. lustrans vniuersa p circuitū pgit spiritus: q celi sunt animati. Qui bus obstat dictū Joh. Damas. d. li. 2. Nullus animatos celos vt luminaria existimet. Inani mati qppe sunt z insensibiles. Ratio vo pōt eē fm Boñ. vbi. s. q2 substātia intellectualis nō vnit corpori: nisi mediāte vegetabili z sensibili Et ita si celū pficeret a substantia spirituali ha/beret sentire z vegetari. Hierony. vero meta/phorice locutus est. Qd si adhuc obijceret ex vbis cōmentatoris: qui ait. in. 2. de celo z mū/do. Principia q sunt in orbibus sunt viua. Philosophus etiā dicit q principiū potentiali ter z causa in vita est orbis. Ad primū dici pōt fm Alexā. q illud intelligit de intelligentijs q viuunt: quas motrices orbiū ponunt. Vel di/cuntur viua effectiue: nō q habeant vitā vt for ma3 vel actu3: sed effectiue tantū habent calore3 aut frigus: nec tamen calida sunt vel frigida for maliter loquēdo. Viua itaq3 dici possunt. i. cō/seruantia viuentes in vita. Nimiz detestādus est error ponentiū illa viuere: cū facile si aliquid diuinitatis habere possent ea venerarentur ac colerent. Ista quidē falsitate delusi solē z lunā deos existimātes corpora illa adorare sunt ausi De quib⁹ sic loquit Eusebius li. primo de euā gelica preparatione. Egyptios ferunt primos omniū cū in celū oculos sustulissent motū ordi/ne3 z qtitates corpoz celestiu3 admirantes so/lem ac lunā deos putasse: ac solē quidē osiris lu na3 ysin nuncupasse a pprietate quadā inditis sibi nominibus. Nā si qs ad latinā linguā ver ba transferat: multi oculi osiris dici pnt. Nec id ab re. Radios eni3 suos quasi multis reb⁹ im/mittit oculos: qbus omnia prospicit. Y sin vero latine priscā dicere possumus: lune hoc nomi/ne indito: quonia3 sempiterna priscaq3 sit. Et itez de grecis idē Platonē inducit. Plato in quit in cartilo sic scribit ad vbu3. Vident mihi pmi grecoz eos solūmodo deos putasse: quos etiā nunc multi ex barbaris colunt: sole3 videli cet atq3 lunā: tellurē: stellas atq3 celū. Nā cum ipsa cernerent: them semp hoc est currere atq3 resolui: ab hac ipsius the3 natura theos. i. deos appellarunt. Tertio de natura increata dubita tur: an ipsa sit viuens. Cū eni3 vita addat supra esse: in illo in quo nihil addit ad esse videtur q nō sit ibi vita. In deo autē nihil additur ad eē: alioquin in ipso esset aliqua cōpositio. Vñ nec in ipso erit vita. Respondet Alex. q in deo est vita: nō per differētiā a substantia: sed ipse sua vita est: z suu3 viuere: z tanto nobilior est eius vita qto simplicior. Quia autē diuinū esse est simplicissimū nihil habens de potentialitate ad mixtu3: ideo est in plena actualitate atq3 vigore Quod aute3 in deo sit vita patet per Aug. qui ait in li. de fide ad petrū. Deus naturaliter vita est. Inde est q antiqui per iuramentū solebant dicere. Viuit dominus. sicut patet. 22. q. i. ca. Et iurabit. Et. i. Regu3. 18. ca. z. 24. z. 26. et 28. Et. 2. Regu3. 2. c. Et Judith. 13. dixit illa sancta Judith. Viuit ipse domin⁹ deus noster Et Esaia. 49. c. Viuo ego dicit dominus. Et Danielis. 14. dixit Daniel. Nō colo idola ma nufacta: sed viuente3 deū: qui fecit celū z terrā. Et Hieremia. 22. c. Viuo ego dicit dominus Et Ezech. 14. z. 16. c. Viuo ego dicit domi/nus. Ipse ergo est deus qui viuit: cuius vita ē eterna: tum quia esse diuinū est eternū. Vt aūt inquit Tho. prima parte. q. io. illud qd vere est eternū nō solum est ens viuens: tamē q2 vt ait Ari. xi. Metaph. ostenso q deus sit intelligēs cōcludit q habet vitā sempiternā z pfectissimā q2 intellectus est pfectissimus: z semp in actu. Quare cum: ipse sit vita vera: alijs nō tantum temporalē: sed etiā eternā vitā cōcedere potest: ad quā iusti festinātes adipiscunt regnū celorū: in quo xps saluator noster viuit z regnat in se/cula seculoz. Amē.

Explicit sermo de vita temporali z eterna. s. ipsius dei.

Sermo secūdus in quo tractat de vita homi nis ante suā beatitudinem.

i

Justi autem in ppetuū viuent. Iterum vbi. s. Acquirēda nūc ē vi ta imortalis nō sine labore qm ipsa est pmiū cuiuscūq3 operis virtuosi. Et vt Gre gorius ait in sermone plurimoru3 martyru3. ad magna premia perueniri non potest: nisi per magnos labores. Verumtamen anteq3:

de ipsa vite eternitate qcũq3 dicamus: de vita hominis ante suam btitudinez aliqd aperiemus. Unde considerabimus eã ꝫm triplicem statũ.
Primo ꝫm statum nature condite.
Secũdo ꝫm statum nature lapse.
Tertio ꝫm statum nature reparate.
Quod in statu nature condite homo si voluisset impassibilis fuisset ꝛ imortalis.

Capitulum primum.

P Rimo cõsideremus hois vitã ꝫm statũ nature condite. s. ante pctm̃: quo tpe si voluisset ipassibilis erat ꝛ imortalis. Ad quod pleni⁹ intelligendũ erunt declarande tres difficultates. videlz.
Prima de impassibilitate.
Secũda de imortalitate.
Tertia de cibi necessitate.

Prima difficultas ẽ de ipassibilitate: qũo. s. verꝫ sit q̄ hõ cõditus fuerit ipassibilis. Primo qꝛ sentire ẽ qddã pati. Sz in statu ĩnocẽtie erat homo sensibilis: ergo ꝛ passibilis. Scdo qꝛ corp⁹ hois molle fuit. Et oẽ molle nãl'r passiuũ ẽ a duro. Ergo si corpori primi hois oblatũ fuisset aliqd durꝫ ab eo pateref: ꝛ sic fuissz hõ passibilis. Tertio qꝛ Aug. sup Gen̄. ad litterã dicit. Adã nõ mãducauit de pomo eo q̄ n̄ crederet eẽ deũ: sed ne suas delitias cõtristaret s. vxorẽ suã. sicut Salomõ adorauit idola. 3. regũ. xi. c. ne contristaret vxores suas. Ex qbus pz q̄ Eua erat cã ꝑpter quã Adam comederet Nã status prime conditionis erat status passibilitatis aie ꝛ corporis tristabilis ĩ statu prie cõditionis. Sed tristicia ẽ passio affligens aiam. Relinqtur ergo q̄ status prime conditõis erat status passibilitatis aie ꝛ corporis. Ad hec obiecta soluenda scũs Tho. 1. parte. q. 97. dicit q̄ passio dupl'r dicif. Uno mõ ꝑprie: ꝛ sic põt dici q̄ a sua nãli dispõe remouef. Passio. n. ẽ affectus actõis ꝫm Gilbertũ poretanũ li. 6. principiorꝫ. In reb⁹ aũt nãl'r cõtraria agũt ꝛ patiũf adiuicẽ quorꝫ vnũ remouet alterꝫ a sua naturali dispõe. Et de h̄ dicit Dama. q̄ passio ẽ motus ꝑter nãm. Alio mõ dicif passio cõiter scd̃m quãcũq3 imutatiõez ẽt si ptineat ad ꝑfectionem sicut itelligere vel sẽtire dicif quoddã pati. Pz ergo ex diffinitiõe ista: q̄ passio erat isto secũdo mõ ꝛ nõ prio: qm̃ sentire ꝛ dormire non remouẽt hoiem a nãli dispõe: sed poti⁹ ordinãtur ad bonũ nature. Ad scd̃m idẽ doctor dicit q̄ ĩ illo statu hõ poterat corp⁹ ꝑseruare: ne pateretur ab aliquo duro. Poterat qdẽ ꝑ ꝑpriã rõem ꝑ quã poterat vitare nociua. Poterat ẽt ꝑ diuinã ꝑuidentiã que sic ipm̃ tuebaf: vt nihil ei occurreret ex iprouiso a quo lederef. Ad tertiũ respõdz Alex. in. 3. volumine sũme sue. q̄ q̄zuis hõ haberet nãm tristabilẽ: nũq3 tñ tristaref: dũmõ rõ ꝑ negligentiã ꝛ ꝑprio studio nõ deficeret. Concludũt itaq3 doc. oio ipassibilitatẽ illius status. Unde Ysidorus li. de trinitate ait. Si homo in ꝑadiso inocẽs viueret: nec ignis eũ vreret: nec aqua mergeret: nec aeris absentia suffocarz nec oia que nocẽt mortalibus ipedirẽt. ꝛ Augu. li. 14. de ci. dei. c. 26. ait. Nihil corruptõis in corꝑe vel ex corꝑe vllas molestias: vllis ei⁹ sensib⁹ ingerebat. Null⁹ intrinsecus morbus: null⁹ ict⁹ metuebaf extrinsec⁹. Sũma ĩ carne sanitas erat: in aio tota trãqllitas. Sicut in ꝑadiso null⁹ est⁹ aut frig⁹: sic ĩ ei⁹ habitatõe: nll'a ex cupiditate vel timore accidebat bone volũtatis offensio. Nihil oio triste: nihil erat inaniter letũ. hec ille. Nõndũ tñ ꝫm dcã Scoti: ꝛ domini Bon̄. ꝛ aliorꝫ doc. di. 19. scd̃i li. q̄ ipassibilitas illa nõ erat dos: sicut ipassibilitas btõrꝫ: qm̃ solũ priuabat actũ: sz nõ potentiã patiẽdi. Impassibilitas vo btõrꝫ priuat actũ ꝛ potentiã passionis ꝫm oẽm statũ. Et ne cui ipossibile videatur qd dicim⁹ de statu primi hois oia a dei volũtate ꝛ ordinẽ referẽdo: ĩspiciam⁹ exẽpla qb⁹ patẽ põt q̄l'r deus actũ suspẽdit actiuorꝫ ꝛ passiuorũ approximatorꝫ ꝛ nõ ipeditorꝫ: ita vt actio nõ fuerit secuta: sicut ꝫm nãm scm̃ fuisset. Est qppe ignis elemẽtũ maxie actiuitatis: ꝛ nihilominus tres pueros ĩ ardẽtẽ fornacẽ missos vt cõburerẽf nec minime lesit qnimo ãbulabãt ĩ medio flãme laudãtes ꝛ bñdicẽtes deũ. Dãiel. 3. c. Scissima agnes flãmis iniecta fuit: ꝛ nihil sibi nocuit. Jo. euangelista Domitianũ crudelissimũ tꝑibus rome in doliũ feruẽtis olei missus: illesus exiuit. Idẽ ẽt venenũ mortiferꝫ bibit: quo exhausto duo alij extincti fuerãt: ipe vo intact⁹ ꝑmãsit. Quid plura. Indomitas feras mãsuetas fecit deus scis suis. Nõne fecit sempitern⁹ deus q̄ illos nedũ offendere ause sũt: verꝫ ẽt eis obediebãt ac si rõe vigerent. Ferocissimi inter aialia leones reputanf ꝛ tamẽ antonio ministrabãt ad terrã effodiendaz ꝑ sepultura pauli ꝑmi heremite: vt in vitis patrũ de paulo legif. Leonis ꝑsidio abbas Zozimas scẽ marie egyptiace corpusculũ sepeliuit. Leonẽ ẽt Hiero. habuit: q ita obediẽs erat vt ꝛ asinum monasterij ad pascua dirigeret. De Jona legim⁹: q̄ fuit a cete deuoratus: ꝛ post triduũ ad littus ab eadem

belua

belua ſanus fuit eiectus Jone.3. Nec miran/
dū ſi ad ipm̄ rex oium opificē ſapiam atqꝫ potē
tiā iſta referamꝰ. Ipe ſiqdē ⁊ hec tp̄a tenebra
rū: ꝓut melius idicauit hoi conuenire aliqbus
beluis marinis donauit vt cum hoie familiari/
tatē cōtrahere poſſent. Sicut de delphine Pli
nius in li. de nāli hiſtoria ait. Delphinꝰ hoiem
nequaꝗ̄ vt alienū expaueſcit: ſi obuiā nauigijs
venit exultās alludit. Solinꝰ aūt de mirabilibꝰ
mūdi primo li. inqt. Auguſto principe in cāpa
nia delphinū puer fragmētis panis primo alle
xit: ⁊ intm̄ conſuetudo valuit: vt alendum ſe ēt
manu ipſiꝰ crederet. Moxqꝫ cū ꝑtuliſſet pueri/
lis audacia eū inter ſpacia lucerni lacꝰ euectauit
Unde effectū eſt vt a baiano littore pueꝛ eqtā/
tem vſqꝫ puteolos veheret: Hoc ꝑ ānos pluri
mos tā diu geſtum ē donec aſſiduo ſpectaculo
deſineret eē miraculū. Sed vbi puer obijt ſub
oculis publica deſiderij merore delphinꝰ interi
it. In affrico quoqꝫ littore delphinus ab impo
nēſibus paſtus ē: tractandūqꝫ ſe ꝓ̄buit ipoſitoſ
qꝫ frequēter geſtauit, ꝓcōſul affrice flauianꝰ ipē
eū contigit. Apud laſſum āt vrbē pueꝛ delphi
nus adamauit. Quē per maria inſidētem: cuꝫ
vndoſior fluctus necauiſſet delphinꝰ ad terraꝫ
reuerit: ⁊ ac ſi ille reatū ſuum fateretur: pniam
ſuam morte mulctauit: nec amplius in profun
da reuerti voluit. Hec Au. Gelliꝰ in li. nocti
um atticar̄. Et Aug. li. primo de ci. dei. c. 14. di
cit. ꝙ Ariō citthariſta optimꝰ a periādro corin/
thior̄ rege artis gratia dilectus fuit: a quo licē/
tia obtēta ſiciliā ⁊ alias ꝑtes italie viſitauit: de/
mulcēs aures oium ⁊ mentes: adeo vt multas
q̄ntitates pecunie cōgregaret. Et reuerti ꝓpo/
nēs Corinthum: elegit ſibi nauim ⁊ nautas co
rinthios. Naute aūt ꝓiecta in a'tū naui: tenue
runt conſilium de ipſo necādo. Arion āt itelle
cta morte: pecuniā ⁊ bona ſua obtulit: ⁊ cuncta
q̄ hēbat: illis dedit ꝓ ſalute. Tunc ei naute inq
unt ſibi vim ꝓprijs manibꝰ non inferre: ſed im
perāt ꝙ ipſe ſolus in mari ſaliat. Orauit tunc
citharedꝰ arion ꝙ ſibi ꝑmittāt nobiles veſtes ca
pere: ⁊ cum fidibus illius carmē canere. Nau
te vt delectarent̄ eius cātu qđ orauerat conceſ/
ſerunt. arion ergo ſtās in ſūmo puppis ornatꝰ
altiſona voce cātauit: deinon cum fidibꝰ ⁊ or/
natu ſeſe in ꝓfundum egit. Naute nequaꝗ̄ du
bitantes qn ꝑiſſet: curſum ſecuti ſunt. Sed con
tigit delphinum aduenisſe: dorſoqꝫ ſuo canto/
rē in latoniā regionē deportaſſe. Arion ꝓo pe
tiuit Corinthum: retulitqꝫ oia regi. Qui nau
tas fecit ingri. Quibꝰ inuētis iterrogauit qđ ſo
ret de arione. Qui reſpōderunt ꝙ eēt in italia.
Quos tñ mētiri volētes rex de ꝟitate cōuicit.
Huius hiſtorie argumēto dicit Au. gelliꝰ: ꝙ
athenis ſuo tp̄e ſculptū atqꝫ pictum videbatur
ſimulacrū. ſ. delphinꝰ vehens ſuper quo effigi
es ſedebat humana. Diximus iſta vt clareat
omnibus non eſſe duruꝫ quod loquimur đ ho
minis conditi impaſſibilitate. Secunda diffi
cultas eſt de illius ſtatus immortalitate: quo/
modo ſcilicet poterat tunc corpus hominis eſ/
ſe incorruptibile ⁊ imortale. Nam omne com/
poſitum ex contrarijs eſt naturaliter diſſolubi/
le ⁊ corruptibile. Igitur ⁊c̄. ad iſtud reſpondet
Ugo in li. de ſacramētis. vbi ponit tres ſtatus
humane nature.

Primus eſt nature condite.
Secundus eſt nature lapſe.
Tertius eſt nature beate.

In primo ſtatu habuit homo poſſe peccare
⁊ poſſe non peccare: ⁊ ſic habuit poſſe mori ⁊
poſſe non mori: ⁊ hoc fuit prima humani cor
poris immortalitas. In ſecundo ſtatu habuit
poſſe mori ⁊ non poſſe non mori. Et ſic poſſe
peccare: ⁊ non poſſe non peccare: quoniam in
hoc ſtatu eſt peccandi ⁊ moriendi neceſſitas.
In tertio vero ſtatu habebit poſſe non mori ⁊
non poſſe mori: ſicut ⁊ poſſe non peccare ⁊ nō
poſſe peccare: quoniam ad hunc ſtatum perti/
net moriendi ⁊ peccandi impoſſibilitas. San
ctus vero Tho. in prima parte. q. 97. dicit ꝙ
aliquid pōt dici incorruptibile tripliciter. Uno
modo ex parte materie. ſcilicꝫ ꝙ non habet ma
teriam ſicut angelus. Uel habet materiaꝫ que
non eſt in potentia: niſi ad vnam formaꝫ: ſicut
corpus celeſte. Et hoc dicitur ſecundum natu/
ram incorruptibile. Aliō modo aliquid dicitur
incorruptibile ex parte forme: quia ſcilꝫ rei cor
porali inheret aliqua diſpoſitio: per quam tota
liter a corruptione prohibetur. Et hoc dicitur
incorruptibile ſecunduꝫ gloriam: quia vt augu
ſtinus dicit i epiſtola ad dioſchoruꝫ: tam poten
ti natura fecit deꝰ animam: vt eius beatitudine
redundet etiam in corpus plenitudo ſanitatis
⁊ incorruptionis vigor. Tertio modo dicitur
aliquid incorruptibile ex parte cauſe efficientis
Et hoc modo in ſtatu innocentie fuit incorru/
ptibilis ⁊ immortalis: qr deꝰ ſic voluit. Hinc
ait Auguſtinus in queſtiōibus noui ⁊ veteris
teſtamenti. Deus hominem fecit: qui quādiu
non peccaret immortalitate vigeret: vt ipſe ſibi

auctor esset: aut ad mortem aut ad vitã. Et ideȝ
in li. de baptismo puulorum ait. Fiebat inquit
ordo iusticie: vt sicut anima domino suo: ita ei
corpus obediret. Et in li. 13. de ci. dei. c. 3. ait.
Fatendum est primos homies ita fuisse institu
tos: ⁊ si non peccassent: nullum genus mortis
experirentur. Sȝ eosdem primos hoies ita fu/
isse morte mulctatos vt quicqd eorum stirpe fu
isset exortum: eadẽ pena teneret obnoxiuȝ. Et
in sequẽti. c. s. 4. idem ait. Pro magnitudine
qppe culpe illius naturam damnatio mutauit i
peius: vt quod penaliter ꝓcessit in peccantib⁹
hominibus primis: naturaliter seqretur in na/
scentib us ceteris. hec ille. Et idẽ in li. 14. d ci.
dei. c. 26. dicit. Viuebat itaqȝ in paradiso: sicut
volebat. qȝdiu hoc volebat quod deus iusserat
Viuebat fruẽs deo: ex quo bono bonus erat.
viuebat sine egestate vlla sic semper viuere ha/
bens in ptãte. Cibus aderat ne esuriret: pot⁹ ne
sitiret: lignũ vite ne illũ senecta dissolueret. hec
ille. Tertia difficultas dicitur de cibi necessi
tate. Si eni corpus erat impassibile: quomodo
cibis indigebat. Et rñdet Aug. in questionib⁹
noui ⁊ veteris testamenti. ꝙ imortalitas primi
status erat ſm vim quãdoqȝ supernaturalẽ in
anima residentem: non autem ꝑ aliquã disposi
tõem corpori inherentem. Vnde pro resolutio
ne corporis aliquid de humido. s. corporis po/
terat deperdi. Et ne totaliter consumaretur ne
cesse erat per assumptõem cibi homini subue/
niri. Secũdo consideremus hominis vitaȝ se
cũdum statum nature lapse. Peccante siqdem
homine: introducta fuit lex mortis vt moreret
vsqȝ ad consumationem seculi iuxta cõminatio
nem dei dicentis Geñ. 2. Quacũqȝ die come
deris morte morieris. i. mortis necessitateȝ in/
curres: vel morti obligatus eris. ſm ꝙ expo/
nit Aug. super Geñ. Verũtamen in illis pri
mordijs longa fuit vita illorum: adeo vt audiẽ
tes adam vixisse nongentis ⁊ triginta annis ⁊
Malaleel octingentis. 95. annis. ⁊ Iaret non
gentis. 62. annis. ⁊ Matusalẽ nongentis. 69.
annis. vt patet Geñ. 5. c. plurimum admiran
tur. Vnde apud plerosqȝ varia ⁊ falsa quidem
de annis illis opinio est exorta. Nam vt dicit
Augu. li. 15. de ciuitate dei. c. 12. Aliqui dixe/
runt ꝙ. x. anni illius temporis accipiuntur pro
vno anno nostro: volentes ꝙ nõgenti anni ex
illis essent nonaginta. Sed falsuȝ eẽ hoc cõstat
vt ex codicibus colligitur. Habetur. n. Geñ.
5. c. centum ⁊. 30. annorum erat adam quãdo
tertium genuit filium. Qui anni ſm illos essẽt
13. ex nostris. Sed omittamus adam: qr fortas
se ẽt quãdo creatus est generare potuit. Sȝ qd
de Seth de quo habetur ꝙ centũ. 5. erat ãnorũ
qñ genuit Enos: ac ꝑ hoc nõdum habebat an/
nos. xi. Enos vero. 90. erat annoꝝ qñ genuit
Caynam. Et sic nouẽ annos habebat. Caynã
aũt. 70. erat annorum qñ genuit malaleel: ⁊ sic
septẽ annos habebat. Quis hõ generat in sep/
tem ãnis: sic tũc ãni. 70. nũcupantur ꝙ septem
fuerunt. Plinius vo cum audisset hoies ad
tot ꝑuenisse annos: hec oia inscitia ipa ꝑuenis/
se est arbitratus: iquiens quosdã transisse ãnuȝ
estate ⁊ alium hyemi. Archades trium mẽsiũ
annos habuisse: egyptios ⁊ lauinios. 13. achar
uanas sex. Contra quam opinionem Aug. su
per Geñ. ad litterã adducit scripturam dicen/
tem. Sexcẽtesimo anno vite noe mense. 2. die
7. mensis rupti sunt oẽs fontes abyssi magne
Et Geñ. c. 8. Requieuit archa mense. 7. 27.
die mẽsis super mõtes armẽie. At vo aq̃ ibãt
⁊ decrescebant vsqȝ ad. x. mẽsem. Et post sub/
dit scriptura. Sexcẽtesimo primo ãno vite noe
primo mẽse prima die mensis imminute sunt aq̃
super terrã. Tales igit̃ erãt tũc ãni q̃les ⁊ nũc.
Et si adhuc vltra queratur quõ tãdiu hominuȝ
illoꝝ vita poterat elongari. Ad hoc respondet
Nico. de lira sup Geñ. 5. c. ex vbis Iosephi
i. 1. li. antiqtatum. qui opinioni nostre: imo scri
pture sancte de annis concordat asserens Hie
ronymũ egyptiũ. ⁊ Berosium Caldemium ⁊
Manetham idem tenuisse illis libris: quos de
antiqtate scripserunt ꝙ hoc fiebat multiplici rõe
Prima rõ sumitur ex bonitate cõplexionis
primoꝝ ꝑentuȝ: qui fuerunt a deo imediate for
mati: ⁊ per conseqns optime cõplexionis: ⁊ sic
ad longiorẽ vitam dispositi. Et illa bonitas cõ/
plexionis magis deuenit ad homines propin/
quos illius tpis qȝ ad remotos temporis mo/
derni. Secũda rõ sumitur ex modo viuendi:
qr temperate viuebant. Tertia rõ sumitur ex
bonitate nutrimenti: qr ante diluuiũ terre nascẽ
tia fuerunt meliora qȝ post: qr inundatio dilu/
uij fuit pro maiori pte ex aquis oceani salsis: q̃
inducunt sterilitatem terre: ⁊ per conseqns red
dunt peiora terre nascentia: ex quibus abbreui
atur hominis vita. Quarta ratio sumitur ex
scientia ade: qr formatus fuit in scientie perfecti
one. Et ideo cognouit virtutes fructuum her/
barum ⁊ lapidum preciosorum: que faciunt ad
conseruandam sanitatem ⁊ vitam ꝓlongandã:
⁊ de hoc

⁊ de hoc docuit homines illius tp̄is. Quīta ratio sumitur ex bono aspectu siderum sup̱ regionem illam in qua manebant: q aspectꝰ multum facit ad longitudinem vite. Sꝫ p̱ motuꝫ celi continuum mutatus est tempore procedenti.

Sexta rō sumitur ex dispōne diuina hoc ordinante vt per longam vitam hoīum multiplicaretur genus humanū. Propter omnia hec Aug. c. 8. li. 15. de ci. dei. mānuducit nos ad intelligendam illius vite diuturnitatem: quia nō potuissent tot homines ex vno multiplicari: nisi per longum tractū tp̄is. Nam magister historiaꝝ dicit super Gen̄. 10. c. ⁊ Aug. narrat i li. qōnum sup̱ Gen̄. Q̄ḋ ex tribus filijs noe adhuc eo viuente nati sunt. 24. milia viroꝝ: ⁊ cē̄tū ⁊. 10. p̄ter mulieres ⁊ p̱uulos. Vixit quippe Noe post diluuiū ānis. 350. ⁊ fuerunt omnes anni noe nongenti. 50. sicut pꝫ Gen̄. 9. c. Ex vno insuper abraā dicit Aug. vbi supra: non multo amplius q̄drīgentis annis numerositas hebreoꝝ gentis tanta ꝓcreata ē: vt in exitu eiusdem populi de egypto sexcenta milia hominum fuisse referantur bellice iuuentutis. Et si dicatur ꝙ post diluuium non tam diu vixerunt hoīes: cum dn̄s dixerit Gen̄. 6. Erunt dies illius centū viginti annoꝝ. Respondet augu. c. 24. li. 15. de ci. dei. ꝙ illud non fuit tempus humane vite post diluuium: sed terminus assignatus ad p̄niam his qui in diluuio erant perituri. Et vt testatur magister historie scolastice: dixit dominus hec v̄ba ante ānos. 20. quā inciperet archa fieri que facta legitur cē̄tuꝫ ānis. Vel f̱ꝫ Strabonem eo āno hoc dixit deus quo cepit archa fieri. Sed qꝛ in malicia perseuerauerūt ante prefixum terminum. s. centesimo anno deleti sunt. Q̄ḋ ēt post diluuium vixerunt homīes centum. 20. annos patet. Habemus enim ex vndecimo Gen̄. Sem erat centum annorum quādo genuit arphaxat biēnio post diluuiuꝫ: ⁊ post vixit quingentis triginta tribus ānis. Sale vixit quadringentis tribus annis. Vixit heber. 464. annis. Vixit Thare. 205 ānis. Vixit abraam. 175. annis. Gen. 25. Vixit. Ismael. 137. annis. Gen. 25. Et sic ēt alij plurimi quos longum esset cōmemorare. Non tam̄ propterea hi qui taꝫ diu vixerunt mortem euadere potuerunt. Tertio consideremus hominis vitam scd̄m statū nature reparate. In quo scilicꝫ post aduentuꝫ xp̄i ⁊ eius mortem ac ascē̄sionem in celum breuius q̄ꝫ prius homines vitam finiunt. Si enim ꝓpter peccatum mors est subsecuta ⁊ introducta cur non post satisfactionem que facta est xp̄i passione totaliter ē remota. Et sic dicimus ex doctrina alex. in. 5. ⁊ domini Bon. di. 19. q̄ xp̄s incarnatus est vt hominibus subueniret ⁊ pro eis satisfaceret. Homo aūt peccādo icurrit aliqua damna principalia vt priuatōem diuine visionis ⁊ destinatōeꝫ in limbo. Aliqua v̄o incurrit ex consequē̄ti: vt famē ⁊ sitim: laborem: mortem: ⁊ huiusmodi. Debuit itaqꝫ xp̄s ita ꝓ hoīe satisfacere vt melius ipse hō consequi posset btitudinem eternā. Hoc āt fit remanē̄tibus penalitatibꝰ vt vl' peccatū hoīs lapsi cōfitētur: vel cōpatiūtur xp̄o passo vel de regno celoꝝ curant. Vt. n. inq̄t Aug. sup̱ psal. Ecce turbať mūdus ⁊ amať. Quid si tranq̄llus eēt ⁊ formosus. Q̄uō ei hereres qui sic amplecteris sedū. Flores eius q̄uō colligeres si sic a spinis nō reuocas manū. Et in li. de v̄bis domini idē ait. Jō deꝰ felicitatibꝰ huius seculi amaritudinē miscet: vt alia queratur felicitas cuiꝰ dulcedo nō ē fallax. Et lꝫ ep̄s vt tactū ē ab his penalitatibꝰ nō liberauerit nos ut nūc ipsius tamē fiet vt merito in generali resurrectōe, put diceť in seq̄ntibꝰ: beati sua corpora reassumāt ipassibilia: imortalia ⁊ gloriosa: cū q̄bus eternalr̄ letabūtur in gl̄ia celesti: in qua xp̄s benedictꝰ viuit ⁊ regnat in secula seculoꝝ. Amen

Sermo tertiꝰ in quo aīam eē imortalē sua nobilitate exēplis ⁊ testificatione probatur.

Isti autem in ꝑpetuū viuē̄t. Dei viuē̄tis v̄ba sūt iteꝝ vbi supra. Predicant eq̄dem publice amatores mundi nihil post mortē hoi sup̱esse: aīamqꝫ simul aiūt cū corp̱e interire: iōqꝫ nulluꝫ agē̄dum bonū eē ꝓ futura vita cōseq̄nda. Cui errori dā̄natissimo i hoc sermōe q̄ꝫtū poterimꝰ resistemꝰ. Ostendemus aūt aīe imortalitatē q̄ a corpore exuta nō moriť: nō corrūpitur: nec vt isti aiunt desinit eē q̄nimo beati sūt illi quos dominꝰ inuenerit vigillātes: ⁊ veh illis q negligunt p̄niam pctōruꝫ suoꝝ. Ad intelligendum v̄o qualr̄ aīa rōalis sit imortalis vtemur tribus modis.

Primus modꝰ erit ipsius aīe nobilis cōditio.
Secūdus modus erit exemplorum corruscatō.
Tertius erit multorum testificatio.

Q̄ḋ tanta ē nobilis aīe cōditio ꝙ oīum corporum sup̱iorum ⁊ inferiorum dignitatem excedit. Capitulum primum.

P Rimus modus ad ostēdēdū aīe imortalitatē dicit̄ nobilis ꝯditio: q̄ vtiq̷ talis est: q̄ aīa ipsa rōnalis excedit dignitatē quorūcūq̷ corpoꝝ: siue inferioꝝ siue superioꝝ. Quod autē omni corpore nobilior sit aīa rationalis: ꝓbat̄ tripliciter.
Primo auctoritate.
Secūdo ratione.
Tertio exemplo.

Primo ꝓbatur auctoritate. Nā inquit ari. primo de anima. Anima autē aliqd melius eē ⁊ antiquius. i. nobilius īpossibile est. Impossibilius aūt adhuc intellectu. s. esse aliqd nobiliꝰ. Rationabiliū eni̷ esse habet ⁊ nobilissimum ⁊ diuinū ẜm naturā. Idē in primo de anima in principio docet qualiter scientia de anima q̄ʒtū ad bonitatē ⁊ honorabilitatē ē ꝑponenda alijs scientijs naturalibꝰ que sunt de numero bonoꝝ honorabiliū ꝓpter bonitate̷ subiecti qꝺ est anima intellectiua que est nobilior omni corpore. Ad ide̷ dicit Augu. in libro de libero arbitrio vbi ait. Omnis anima omni corpore est nobilior seu melior. Et in libro. 83. questionū. Omnis omnia melior est omni corpore. Meliꝰ est eni̷ qꝺ viuificat: q̄ʒ qꝺ viuificat̄. Corpus autē ab anima viuificari: nō anima a corpore nemo ambigit. Et idē in libro de duabus animabꝰ. Anima luce ista quā homines venerant̄ melior est: quoniāquidē illa intelligit̄ mente. hec sensu corporis innotescit. Et in lib. 8. de ci. dei. c. 13. dicit. Omni corpori preferunt̄ anime. Et i li. soliloquioꝝ. Quicqd eni̷ celi ambitu continet̄: inferius humana anima est. Et idē in libro de q̄ʒtitate anime. Quemadmodū fatendū animā humanā nō esse qꝺ deus est: sic ꝑsumendu̷ est nihil inter omnia q̄ dicunt̄ ipsi deo eē propinquus. Et Criso. in libro de lapsu mūdi. Quāto celū terra pulchrius: tāto anime pulchritudo oēm formā pulcherrimi corpis supat. Ad idē ē glo. in. c. Cū sit. de etate ⁊ qualitate ordinādoꝝ que dicit. Anime ꝑciosiores sunt cunctis rebꝰ etiā corporalibus. Idē habetur. 12. q. i. c. Precipimus. Et. 24. q. 3. c. Si habes. Et de pe. ⁊ re. c. Cū infirmitas. Et. C. de sacrosanc. ecclesijs. l. sancimus. Secūdo ꝓbatur ratio que triplex potest esse.
Prima ratio creationis.
Secūda ratio ordinationis.
Tertia ratio assimilationis.

Prima ratio dicit̄ orationis. Quia anima nobilior est q̄ʒ ipsa corpora creata ⁊ in esse producta si attendamus adhuc tria.
Primū. s. a quo sit creata.
Secundū. s. de quo sit creata.
Tertiū qualiter sit creata.

Primo qdē anima rōnalis creata est a deo opifice summo. Vnde glo. sup illud psal. Qui finxit singillatim corda coꝝ. dicit. Creauit deꝰ animas singuloꝝ p se. Aduertēdū tamē q̄ phi quidā cum Platone dixerunt q̄ anime fuerūt simul create in corporibꝰ stellaꝝ: ⁊ post formatis corporibꝰ istis organicis: p orbes planetarū ad hoc viuificandū descendunt: ⁊ postmodū corruptis corporibꝰ illuc reuertunt̄: ⁊ postmodum suo loco ⁊ tempore iteꝝ ad alia corpora descendunt. Hanc opinionē videt̄ narrare Macrobius explanans somniū Scipionis. S̷ h opinio est cōtra phiam q̄ dicit q̄ ꝓprius actus debet fieri in ꝓpria materia. Vn̄ si opinio ista eēt vera anima corporibꝰ nō esset ꝑfectior. Fuerūt insup heretici quidā dicentes q̄ anime fuerunt create in celo cu̷ angelis: qr sunt eiusdē nature ⁊ postmodū ad suggestionē dei tenebraꝝ peccauerunt: ⁊ merito illius peccati i corpora sunt retruse tanq̄ʒ in carcerē: vt ibi purgent̄: vt cū purgate sunt ad celestē gloriā reuocent̄. Et hec opinio est manicheoꝝ que ꝯtrariat̄ fidei christiane ponens nullā animā debere damnari. Cōtrariat̄ etiā phie: cū ponit q̄ corpus cōparat̄ ad anima̷ nō sicut ꝑfectibile: sed sicut carcer. Quod si veꝝ esset: sequeret̄ q̄ homo nō esset vera species cū ex anima ⁊ corpore nō fiat vnū. Est adhuc opinio talis contra sensibilē experientiā: qa videmꝰ animā q̄ʒtūcūq̷ bonā nolle a corpore separari: adeo vt anime etiā beate vt ostendet̄ i sequentibus inclinationē habeant ad ipsu̷ corpꝰ sibi vniendū. Ideo illa opinio est abijcienda. Cui Aug. cōtradicit libro de eccle. dogmatibꝰ vbi ait. Credendū est ⁊ firmiter tenendū q̄ anime nō sunt ab initio create: vt Origenes finxit: aut in corporibꝰ seminant̄: vt Luciferiani: ⁊ Cyrillus et quidā latinorū affirmant: s̷ a deo animā creari simul ⁊ infundi in corpore cōposito ⁊ formato. hec ille. Secundo attendendū est de quo sit anima creata. Et heretici qdā pariter etiā ⁊ phi dixerūt animā de dei substātia eē ꝓductā. Nā ẜm Aug. priscilianiste manichei ⁊ gnostici vt patet li. 7. sup Gen̄. ad litterā. ⁊ li. ꝯtra Faustū: ⁊ in libro de duabꝰ animabꝰ. dicebant q̄ aīa eēt omnino qꝺ deꝰ est: vel aliqd esse de substātia dei. Idipsu̷ tenuit Euripides philosophꝰ vt testat̄ Tulliꝰ i li. tusculanaꝝ q̄stionū.

Et ipse

Et ipse Tulliꝰ libro eodē car[?]ūdē q̄stionuꝫ ait. Spiritus humanꝰ ex diuina mente dispertus cū nullo alio nisi cū ipso deo cōpari pōt: ⁊ Seneca ad Luciliū epistola. 66. inq̄t. Nihil aliud est aīa q̄ꝫ pars diuini spūs in corpꝰ nostrū imensa. Hoc idē scripsit Macrobius supra somnium Scipionis. Quā opinionē deiecit Aug. li. de origine aīe. q̄m si ita esset: aīa nec in melius nec in peius labi posset. Et iterū. Deus multarū animarū formatiōe laceraret. vn̄ idē augu. li. de fide ad Petrū ait. Nō vnius nature possunt esse q̄ fecit ⁊ factū. Alij insuꝑ ph̄i ex elemētis aīam cōstare asseruerūt. Vt. n. scribit Ari. in primo de aīa. democritus dixit aīam esse ignē q̄ndaꝫ. In li. v° de vita ⁊ morte Ari. legit. Eraclituꝫ semꝑ affirmasse deos oēs ex igne eē ⁊ ex igne vniuersa ꝯstare: ⁊ aīam fauillā eē stillātis essentie. Zeno stoycus ⁊ leusippus illud idē ꝓfitebātur s̄m Tulliū lib. primo q̄stionū tuscula. Hoc idē affirmabat hipparcus ꝓut scribit Macro. in li. p̄rio suꝑ somniū Scipiōis. Ad illud aūt tenere moti sunt: q̄r aīa p̄n̄te corpꝰ calet: ⁊ recedēte frigescit. Diogenes teste ph̄o in p̄mo de aīa dixit aīam eē aerē. Cui cōcordarūt Cleantes ⁊ Crisippꝰ: vt scribit Greg. Nazāzenꝰ in li. de nā hoīs. anaximenes vt ait aug. lib. 8. de ci. dei oēs rerū causas aeri ddit. Nā dicebat deos animā ⁊ oīa alia ab aere gigni: cuꝫ absq̄ꝫ aere nulla aīalia cerneret ꝓcreari moriq̄ꝫ subito aere p̄dito. Hic s̄m Pliniū in li. de nāli historia iuenit horologiū. Tales milesius ꝓut refert Tullius li. p̄mo de nā deorū. materiaꝫ posuit in humore cām nascendi: tenuitq̄ꝫ deū ex aq̄ cuncta formasse ⁊ alia hmōi de aīa locuti sunt delatrātes. Cōtra quos theologi cōueniūt affirmātes de nihilo a deo aīam eē creatā. Vn̄ aug. in li. de quātitate aīe ait. Non ex his notis vsitatisq̄ꝫ naturis aīa facta ē q̄s istis corporeis sensibꝰ tāgimus. Nā neq̄ꝫ ex terra: neq̄ꝫ ex aere: neq̄ꝫ ex aq̄: neq̄ꝫ ex igne: neq̄ꝫ ex his oibꝰ: neq̄ꝫ ex alijs ꝯiunctis horū cōstare aīam puto. Nec nūc disputanduꝫ est qualiter deꝰ possit ex nihilo aliq̄d facere q̄ ⁊ angelos de nihilo sicut ⁊ aīas voluit creare

Tertio attēdēdū ē q̄liter aīa sit creata. s. q̄r spiritualis ⁊ incorporalis substātia. Vt. n. augu. ait. aīa substātia est incorporea regēs corpus. Sꝫ ignaris nō facile ꝑsuademꝰ spm̄ eē aīam et nō corpꝰ: q̄r vt Tho. dicit. 5. q. p̄me ꝑtis dicūt sola corpora eē: ⁊ q̄d nō est corpꝰ nihil eē: cū tn̄ deus spūs sit Ioh. x. ⁊ angeli substātie spūales esse dicant. Hinc est q̄d Lac. in. 7. li. diuinarū institu. c. 9. de inuisibili deo dicit. Quia deꝰ ab hoīe videri nō pōt: ne q̄s tn̄ putaret ex eo ipso deū nō eē: q̄r mortalibꝰ oculis nō videret: inter cetera suorū institutorū miracula fecit etiā multa quorū vis q̄dē appareret: substātia aūt nō videret: sicut est vox odor ventus: vt harū rerū argumento ⁊ exēplo etiā deū lꝫ sub oculis nō veniret: de sua tn̄ vi ⁊ effectu ⁊ opibꝰ cerneremꝰ. hec ille. Angelos etiā nō solū bonos: sꝫ etiā malos idest demones eē ex effectu magicarū artiuꝫ cōspicimꝰ: de q̄bꝰ nūc loq̄ omittimꝰ: q̄r latius suo loco tractabimꝰ. Ad aīam igit̄ incorporeā veniamus quā eē alex. in. 2. sic ośdit. videmꝰ igt̄ q̄dā corpora q̄ nō nutriunt̄: nec augmētant̄ nec generāt̄: nec mouent̄ nisi motu violētissimo: vt lapides. Quedā q̄ nutriunt̄ ⁊ augmētantur: vt plāte. Quedā v° q̄ vltra h̄ mouent̄: ⁊ sentiunt: vt animalia. Quedā v° q̄ vltra h̄ agūt ratione Si ergo harū opationū eēt corporeitas principiū ⁊ cā: inuenirent̄ tūc in oibꝰ corporibꝰ. Sꝫ hoc est falsum. Ergo illud a quo ille opatōes ꝓueniūt: nō erit corpꝰ sꝫ aīa. Insuꝑ videmꝰ actiones in quibꝰ conueniūt vegetabilia ⁊ aīalia ⁊ hoīes: vt nutrire ⁊ generare. Et videmꝰ actōes cōmunes hoībꝰ ⁊ brutis: in q̄bꝰ nō cōicāt vegetabilia: vt sentire ⁊ imaginari. Et videmꝰ alias q̄ sunt ꝓprie hoībus: vt rōcinari ⁊ itelligere: ⁊ inter bonū ⁊ malū verū ⁊ falsum discernere: et hmōi. Ergo erit in vegetabilibꝰ principiū generationis: q̄d q̄dē est aīa vegetatiua: in aīalibus brutis principiū mouēdi ⁊ stādi: q̄d est aīa sensitiua: ī hoībꝰ v° principiū ratiocinādi ⁊ itelligendi: q̄d est aīa intellectiua. Quisnaꝫ explicet quot sunt hoīum opatiōes q̄ licet ꝑ corpꝰ exerceantur tāq̄ꝫ ꝑ instrumētū: nihilominus ab aīa ipsa ꝓcedūt. Quāta est p̄eritarū rerū memoria. Quāta ad futura ꝓuidētia. Quot picture: quot artes: quot ad capiendū aues pisces ⁊ indomitas feras modi distincti. Quot ad pugnādū arma. Quot ad nauigādū mare dispositiōes mirabiles. Quot ad inueniendā sciendāq̄ꝫ veritatem artiū liberaliū scientie. Vnde ista in hoīe. Certe nō ab ipso corpore: sed ab ipsa aīa. Vn̄ Augu. Homines naturā anime scire volentes redarguit in lib. confessionū. d. Eunt homines mirari alta montiū: ingentes fluctꝰ maris ⁊ altissimos lapsus fluminū: oceani ambituꝫ: ⁊ gyros siderū: ⁊ seipsos relinquūt nec mirant̄. Et in li. de spiritu ⁊ anima idē Augusti. dicit. Quoniā dictū est mihi vt meipsuꝫ cognoscam: nō possuꝫ sustinere vt me habeā incogni

tuꝫ. Magna autē neg'igentia eſt neſcire qd ſit illud quo celeſtia tam ꝓfunde cogitamꝰ: natura lia tam ſublimi indagatiōe inueſtigamꝰ: ⁊ de ip ſo quoqꝫ creatore noſtro tam ſubtilia deſidera/ mus ſcire. Nec ē res peregrina nec longe quo dammodo quo ipſa ſapimus: ſꝫ adeſt ſemꝑ no biſcū: tractat: loquit̄: ⁊ intus neſcit̄. Datū eſt illi tam ingētiū reꝝ ſcire ſecreta: ⁊ ſeipſum cogno/ ſcere nō pōt. hec ille. Anima itaqꝫ ſpiritualis ē. neqꝫ ex hoc animas ⁊ angelos eiuſdē ſpeciei di cimus: licet angeli ſpirituales itelligibileſqꝫ ſub ſtātie ſint. Qd̄ Origenes tenuit vt dicit ſanctꝰ Tho. prima parte. q. 75. ⁊ in. q. 7. ſecūdi libri queſtionū de anima. cōtra quē idē Tho. dicit ꝙ illa q̄ habent diuerſas ꝑfectiones ſecunduꝫ ſpe/ cieꝫ: differunt ſpecie. Sed angelus ⁊ anima ha bent diuerſas rationes ſm ſpeciē: ergo angelꝰ ⁊ anima differūt ſpē. Anima. n. rationalis ho/ mini p̄bet ſpeciē ⁊ actū ſpecificū: qd̄ nō facit an gelus. Secūdo ꝓbat̄ ꝙ anima omni corpore ſit nobilior ratione ordinationis. Quidnaꝫ eſt quo ipſa ſit finis omniū corpoꝝ: imo vt phs di cit. 2. phiſi. omniū reꝝ que ſunt. O q̄ꝫ mirāda eſt omniū elementoꝝ celorūqꝫ varia pulchritu/ do. Quāta eſt in omnibꝰ creaturis creatis bo/ nitas: q̄ꝫtaqꝫ in cunctis vtilitas. Ideo audi. O anima pigra qualiter tibi ſuiunt vniuerſa. Re/ ſpice inquit Vgo in lib. de arra ſponſe. vniuer ſum munduꝫ: ⁊ cōſidera in eo ſi aliqd ſit qd̄ tibi nō ſeruiat. Omnis nāqꝫ creatura ad hūc finē dirigit curſum ſuū: vt obſequijs tuis famulet̄ ⁊ vtilitati deſeruiat: tuiſqꝫ oblectamētis pariter ⁊ neceſſitatibꝰ ſꝫ affluētiā indeficientē occurrat: hoc celuꝫ: hoc terra: hoc mare: hoc aer: cuꝫ his q̄ ſunt in eis vniuerſis explere nō ceſſant. hec ille Etſi dicat̄ debent iſta omnia ad corporis cōdi tioneꝫ referri: poſſumꝰ reſpondere: corpora iſta propter animā eſſe. Vnde Ari. in. 2. li. de ani/ ma ait. Omnia eniꝫ corpora phiſica anime in/ ſtrumēta ſunt: ſicut animaliū ſicut ⁊ plantaꝝ tā q̄ꝫ gr̄a anime extrinſeca. Eſt ergo corpus ani/ me inſtrumentum organicū. Ideo Aug. in li. ſoliloquioꝝ ad deū dicit. Omnia dn̄e q̄ dicunt̄ ſub pedibꝰ hominis ſubieciſti vt ſolus homo ſu per omnia tua tuus eſſet totus. Exteriora nāqꝫ pro corpore cuncta creaſti: ipſum vero pro aīa: animā vero pro te: vt tibi ſoli vacaret: te ſolū ama ret: ⁊ poſſideret ad ſolatiū. hec ille. Tertia ra/ tio ad oſtendendū anime imortalitatē dicit̄ aſſi/ milatiōis: qꝛ anima deo aſſimilat̄. Nā Gen. i. dixit deus. Faciamus hominē ad imaginem ⁊

ſimilitudinē noſtraꝫ. Qd̄ negantes: heretici re putant̄. 28. q. 3. c. penult. De iſta vero ſimilitu dine dicemus ſuo loco diffuſius. Nūc tamē di cimus animā deo ſimileꝫ: qꝛ ſicut deus eſt ſim/ plex ⁊ nō cōponit̄: ſic anima q̄ de nihilo ē crea/ ta: ſicut deus eſt imortalis ita ⁊ aīa. Et alie ſunt huiuſmodi ſimilitudines q̄ nō accipiunt̄ ſꝫ idē ꝓ ptitateꝫ: ſed ſm q̄ꝫdā ꝓportionē. Tertio ꝓba/ tur exēplo: ꝙ omni corpore ſit anima nobilior. Nā videmus ſanctos crucifixiſſe corpora ſua ⁊ dura penitentia caſtigaſſe: vt anima ſalua fieret Quāta fuit Pauli primi heremite penitētia in heremo: de quo ſcribit Hiero. in vitis patruꝫ: omnē in ſolitudine duxit etatē: cibū ⁊ veſtitū ei palma prebebat. Quid fecit Antonius. Quid Ilarion. Quid Macharius. Quid Franciſ/ cus. Quid Dominicus. O ſancti ⁊ amici dei dicite nobis quare tot vigilijs ⁊ orationibus ⁊ diſciplinis carnē veſtrā mortificaſtis. Reſpon debunt certe omnes. Propter animā. O mar tyres triumphātes: cur vos tot cruciatibꝰ expo ſuiſtis ⁊ tot ſupplicijs: ⁊ mori non recuſaſtis. Iteꝝ ⁊ ipſi clamabunt ⁊ dicent. Propter ani/ maꝫ. O ieſu benedicte: cur tu. 30. annis in mū do ⁊ amplius famē ſitim labores ſudores vul/ nera ⁊ liuores ſuſtinuiſti. Statim clamabit. Propter animaꝫ. O anima nobilis. o anima delicata: cur tuā in tot exemplis nobilitatē non curas agnoſcere. Reſpice anima miſera: qꝛ car nem pro te ſuſcepit xp̄s: pro te pauper natus ē in preſepio: pro te circunciſus: pro te peregri/ natur in egyptuꝫ: pro te ieiunat: pro te orat: pro te lachrymat̄: pro te patitur: ꝓ te ſanguinē fun/ dit. Ideo Bern̄. in meditationibus ait. Subli me eſt anime principiū: q̄ nō niſi ſanguine chri ſti redimi potuit. Quā ergo cōmutationeꝫ pro anima tua das qui pro nihilo das illā. Nonne dei filius cū eſſet in ſinu patris a regalibus ſedi bus propterea deſcendit: vt eā liberaret a ꝑtāte diaboli. Quam cū vidiſſet peccatorum funibꝰ irretitā iam iāqꝫ demonibus tradendā vt mor/ te damnaret̄ ꝑpetua: fleuit ſuꝑ illaꝫ que flere ſe neſciebat. Nō ſolū autem fleuit ſed etiā ſe mo/ ri permiſit: vt ſui ſanguinis precio redimeret. hec ille. Et Vgo in li. de arra ſponſe. ait. Am/ plius mihi vilis eſſe nō debeo: qui tantum deo placui vt mori dignaretur ne ꝑderet me. Pa/ tet ergo ex dictis: quanta ſit anime nobilitas: ⁊ q̄ꝫtū corpora cuncta dignitate precellit: quaꝫ ta/ men infeliciſſimi peccatores ſuis miſerijs vileꝫ fedāqꝫ reddunt ac faciunt. Cū itaqꝫ tāta ſit ani/ me nobilitas

me nobilitas: quomodo poterimus eã dicere in/
terire cũ corpore: quasi deus tã egregiã creatu
ram cõdidisset: vt eã tã breui tempore perime/
ret. Concludendũ est ergo cũ verbis Catonis q̃
in li. de senectute Cicero scripsit: vbi sic habet.
Sic mihi persuasi: sic sentio: cuz tanta celeritas
animorum sit: tanta memoria preteritorum: futurorum
prouidentia: tot artes: tante scientie: tot inuenta
nõ posse eã naturã que res ipsas cõtineat esse
mortalem.

Qd' animaz esse immortalem testificatione.
probatur. Capitulum. .2.

Secundus modus ad ostendendũ ani/
me imortalitatez dicit multorum testifica/
tio. Adducemus aũt tria testimonia.
Primũ est philosophorum.
Secundũ est sanctorum atq3 doctorum.
Tertiũ est theologorum.

Primũ testimoniũ est philosophorum: qui suo
modo anime imortalitatẽ cõfessi sunt. Vñ Se
neca ad Lucillũ epistola. 36. sic ait. Mors illa
quã ptimescimus et recusamus iter mutat vitaz
non eripit. Alius enim expectat qui nos repo/
nat in lucẽ dies. Idẽ in li. de naturalibus q̃stioni
bus ait. Si tranquille volumus viuere: in expe/
dito habenda est anima: vt siue illã insidie: siue
egritudines petant: qd aliud debeo nisi vt exeat
exhortari: et cum omnibus eã bonis emittere.
Vade inq̃ vade fortiter: vade feliciter nihil du
bitans fac qd' q̃doq3 faciendũ est. En rerum na/
tura que generauit expectat: et locus isto melior
et tutior. Auerrois sup. xi. meth. Anima rõna
lis manet post mortẽ: et finis prosperitatis eius
erit si cõiungat primo motori. Galienus in li.
de spermate. Sicut lumẽ solis qd' est incorpora
le separat ab aere ab omni oculorũ intuitu sine
corruptione sic et anima sine sui corruptione se/
paratur a corpore. Plato insup phus nobilissi
mus anime imortalitatẽ primo cõfessus ẽ. Nã
vt dicit Macrobius in li. saturnaliũ. et A. gel/
lius in li. noctiũ acticarum. librũ edidit de imor/
talitate anime: quẽ Tullius transtulit in latinũ.
Denominat autẽ ille. liber a Phedrone quo/
daz Socrati et Platoni adeo dilecto: vt Pla/
to nomini suo librũ dicaret. In dicto igit libro
Plato sic ait. Perfectus et purgatus hinc trã/
siens habitabit cũ deo. Idẽ Plato in thimeo.
Anima est immortalis: et sm q̃ vicerit passio/
nis vel victa fuerit premiabitur vel punietur post
hanc vitã. Macrobius in prologo sup somniũ
Scipionis sic ait. Sic habeto omnibus q pa/
triam seruauerint iuuerint auxerint certuz esse
in celo diffinitũ locuz vbi beati sempiterno euo
fruantur. Lactã. lib. 7. diuinarum institu. aduersus
gen. refert q̃ polites quidã cõsuluit appollinez
milesiuz vtrũ remaneat anima post corpus: an
dissoluatur. Qui respondit. Anima q̃diu vin/
culis tenet in corpore corruptibiles passiones
sentiens mortalibus cedit doloribus. Cũ vero
humanã solutionez peruelocissimã post solutuz
corpus inuenit: omnino ad ethera fertur et ma
net in eternuz. Tullius in questionibus tuscu/
lanis sic ait. Nõ est lugenda mors quaz sequit
immortalitas. Idez in philip. Breuis a natu/
ra nobis data est vita: sed memoria bene acte vi
te sempiterna. Que si nõ esset longior q̃ hec vi
ta: quis esset tam amens qui maximis dolori/
bus et periculis ad laudez gloriamq3 cõscende/
ret. Salustius in libro de repu. dicit. Diuitia/
rum et fame gloria fluxa atq3 fragilis est virtus
clara eternaq3 habetur: ergo p̃clara facies: ma
gne diuitie: hac he vires corporis breui dila/
buntur ingenia et egregia facinora: sicut animus
immortalia sunt. Quintilianus dicit. Si quis
sciat qs sit finis bonorum: que vera felicitas: nun/
q̃ sibi videbit prematura morte perire. Lu/
cretius. Redit idez retro de terra qd' fuit ante.
Sed quod missum est ex ethereis oris. Id rur
sum celi fulgentia templa receptant. Cicero in
libro de senectute dicit. Apud xenophontez au
tez moriens Cirus maior hoc dixit. Nolite ar
bitrari o mihi charissimi filij me cum a vobis
discessero nusq̃ aut nulluz fore. Nec eniz dum
eraz vobiscũ animuz meum videbatis: sed euz
esse in hoc corpore ex his rebus quas gerebaz
intelligebatis. Eundẽ ergo esse creditote etiaz
si nullũ videbitis. Nec vero clarorum virorũ post
mortem honores pmanent si nihil ipsorum animi
efficerent quo diutius memoriã sui teneremus
mihi nunq̃ quidez persuaderi potest: animos
cũ in corporibus essent mortalibus viuere: cũz
exissent ex his emori. Et paulo post. Veruz ex
vita ita discedo tanq̃ ex hospitio: non tanq̃ e
domo. Cõmorandi enim nobis natura diuer/
sorium dedit nõ habitãdi. O preclarũ illũ diez:
cũ ad illud diuinorum animoruz cõciliũ cetũq3 pro
ficiscar: cũq3 ex hac turba et colluuione discedã.
Proficiscar enim nõ solũ ad eos viros de qui/
bus antea dixi: verum etiã ad Catonez meũ quo
nemo vir melior natus est: nemo pietate p̃stan
tior. Et in eodẽ li. introducit Catonẽ sic dicẽtẽ

Ego vestros patres. P. Scipio: tuq̧. L. L. viros clarissimos mihiq̧ amicissimos viuere arbitror: ⁊ ea q̄dē vita q̄ est sola vita nominanda. Nā duȝ sumus inclusi in his ꝯpaginibꝰ corporis munere quodā necessitatis ⁊ graui ope perfungimur. Est enim celestis animꝰ ex altissimo domicilio depressus: ⁊ q̄si demersus in terraȝ: locū diuine nature eternitatiq̧ cōtrariū. Sȝ credo deos imortales spirasse animos in humana corpora: vt eēnt q terras tuerent̄: quiq̧ celestiū ordinē cōtemplātes imitarent̄ cuȝ vite mō atq̧ cōstātia. Nec me solū ratio ac disputatio ipulit: vt ita scriberē: sȝ nobilitas etiā summoꝝ phoꝝ ⁊ auctoritas. Audiebā Pythagorā pythagoreosq̧ incolas pene nostros q essent italici phi quondā nominati nūq̄ȝ dubitasse: qn ex vniuersa mente diuina delibatos animos haberemꝰ. Demonstrabant̄ mihi preterea q̄ Socrates supremo vite die de imortalitate aioꝝ disseruisset: is q eēt omniū sapiētissimꝰ oraculo Appollinis iudicatus. Similiter Didymꝰ ad Alexādrum cuius vba h̄ sunt. dicit. Nos nō sumꝰ huiꝰ mūdi incole: sȝ aduene: nec ita in orbē terraꝝ venimus: vt in eo libeat cōsistere: sȝ transire. Properamꝰ eniȝ ad patriā legibꝰ nullis delictorūq̧ ponderibꝰ ꝑgrauati. ⁊c̄. Valeriꝰ maximꝰ li. 2. c. i. aie imortalitatē fatet̄: asserens fuisse morem galloꝝ mutuare pecunias vt eos reciperēt apđ inferos. Quid plura. Phi nō tm̄ vbo: sȝ etiā exemplo aie ondērūt immortalitatē. Nā refert Aug. li. i. de ci. dei. c. 22. ꝙ phs q̄dā cui nomē Theobrotus lecto Platonis li. de imortalitate aie. de muro se ꝑcipitē dedit atq̧ interfecit se ipsum. Et Lactā. li. 3. diuinarū insti. d. Multi ex his q eternas eē aias suspicabant̄: tāq̧ incertissimi migraturi essent sibiipsis manꝰ intulerūt vt cleantes Crisippus Zeno ⁊ empedocles: ⁊ ex romanis Cato q fuit in omni vita sua socratice vanitatis imitator. Omniū hoꝝ historia omissa de Catone libet a'lqd declarare. Plures. n. sic dicti sunt. Fuit nāq̧ q̄dā Cato Censorinꝰ: de quo meminit Tullius li. i. de amicitia. queȝ etiā cōmēdauit Plinius de viris illustribꝰ asserens ꝙ quadragesiesquater accusatus ꝑ se soluȝ cām dixit optimeq̧ fuit absolutus. Et Valeriꝰ sub rubrica de studio ⁊ industria. d. Nūq̧ fuit ita aggrauatus ꝙ ꝑ alium defendi voluisset. Et Tullius in questionibꝰ tusculanis. d. li. i. ꝙ fuit in eo tāta eloquētia q̄ꝫta illis temporibꝰ dici posset. Et Valeriꝰ vbi. s̄. igiꝙ erat doctissimꝰ lr̄is grecis ⁊ latinis. Latinas tn̄ didicit fm̄ Plini. de viris illustribꝰ: dū iā esset senex ⁊ in sardinia ꝑtor. Sicvt notat̄ i speculo tedio duplicis q̄rtane affectꝰ vt beatiore vita frueret̄ seipsum interfecit. Fuit alius Cato filiꝰ supradicti vir bellicosus de quo Frontinꝰ de re militari refert: ꝙ dū in bello cōtra macedonie regeȝ pugnaret equo ꝯlapsus: cū se recollegisset animaduertit gladiū cecidisse e vagina: quē fortiter recuperauit ⁊ vulneratis hostibꝰ ad suos rediit. Qđ exēplū adeo romanos accendit ad ꝓliū ⁊ macedones terruit vt macedones vincerent̄. Fuit ⁊ aliꝰ Cato qui Marcꝰ Cato dicebat̄ supradicti: ⁊ nepos Censorini: q cōsul in Africa diē clausit extremum. Fuit vo alius Cato q ⁊ Porcius filiꝰ ꝑcedentis Marci Catōis: q Vticensis dicit̄: qr in vtica libye ciuitate se occidit. Et de hoc loquit̄ Lactā. in auctoritate allegata. Causa aūt fuit vt nō subiiceret̄ a Cesare: qm̄ ipse pompeianas ꝑtes fuerat secutus. De quo Aug. li. primo de ciui. dei. c. 23. dicit ꝙ nō fortitudine: sed ipatientia se peremit. O q̄ȝ cōfundi deberent xp̄iani aie negantes imortalitatē: qn̄ q̄dē ⁊ ipsi phi gentium vbo ⁊ ope aiam nūq̧ mori tā lucidissime testificati sunt. Secūdū testimoniū ē sanctoꝝ atq̧ doctoꝝ. Omnes q̄ppe sancti aie imortalitatē ꝑdicant. Vn̄ Sap̄. 3. c. dicit Salomon. Iustoꝝ aie in manu dei sunt: ⁊ nō tanget i los tormētū malicie: visi sunt oculis insipiētiū mori: illi aūt sunt in pace. Et Iacob patriarcha. Gen̄. 37. cū sibi filii dixissent de Ioseph: ꝙ fera pessima deuorasset eū. Descendā inq̄t ad filiū meuȝ lugens in infernū. Et Thobias cuȝ cecus fuisset dicebat his q isultabāt ei. Tob. 6. Filii scōꝝ sumus: ⁊ illā expectamꝰ vitā quā deꝰ daturus est his q fidē suā nūq̧ mutāt ab eo. Septē fratres insuꝑ cū certi essent de aie imortalitate testificati sunt. 2. Mach. 7. Cū. n. Antiochus ꝯ fas cōpelleret eos carnes porcinas comedere: nec vellent obedire: iussit sartagines ⁊ olas eneas succendi: iussitq̧ ei q prior fuerat locutꝰ amputari linguā: ⁊ cute capitis abstracta summas quoq̧ manꝰ eiꝰ ⁊ pedes ꝑcidi ceteris eiusdē fratribꝰ et matre insipientibꝰ. Et cū iaȝ ꝑ oia inutilis factꝰ esset: iussit ignē ei admoueri ⁊ adhuc spiranteȝ torreri in sartagine. In qua cū diu cruciaret̄ ceteri vna cū matre inuicē se hortabant̄ fortr̄ mori d. Dn̄s deꝰ in seruis suis consolabit̄. Mortuo hoc primo secūdus capit̄: ⁊ cute capitis eiꝰ cuȝ capillis detracta iterrogabāt si mādūcaret priꝰ q̄ȝ toto corpore ꝑ mēbra singula puniret̄. At ille rn̄dens paterna voce dixit. Nō faciā. Non

ideo

Ꝺ q: ſrꝰ meꝰ crudelit̃ conſecutꝰ ẽ morte negabo dñm. Propter quod ⁊ ille ſeq̃nti loco ꝑmi tormẽta ſuſcepit: ⁊ in vltimo ſpũ conſtitutus ſic ait Tu qdem ſceleſtiſſime in pñti vita nos perdis: ſed rex mũdi defũctos ꝓ ſuis legibus in eterne vite reſurrectõe ſuſcitabit. Poſt hũc tertiꝰ illuditur: ⁊ linguã poſtulatus cito ꝓtulit: ⁊ manus cõſtanter oſtẽdit ⁊ cũ fiducia ait. E celo iſta poſſideo: ſ; ꝓpter dei legẽ nũc hec ipſa deſpicio: q: ab ipſo me maiora recepturũ ſpero. Ita vt rex ⁊ q cũ ipſo erant mirarent̃ adoleſcẽtis aium: ꝙ q̃ſi nihilũ eſtimaret cruciatus. Et hoc ita defuncto quartũ vexabãt ſimiliter torquẽtes. Et cu; iam eẽt ad mortẽ ſic ait. Potiꝰ ẽ ab hoibꝰ morti datos ſpem expectare a deo: iterꝝ ab ipo reſuſcitandos. Tibi.n. reſurrectio nõ erit ad vitam Et cũ eum amouiſſent qntu; vexabant. At ille reſpiciens i eũ dixit. Ptãtem inter hoies hñs cũ ſis corruptibilis facis qd vis. Noli ãt putare genꝰ noſtꝝ a deo eſſe derelictũ. Tu aũt patiẽter ſuſtine ⁊ videbis magnã ptãtem ipſius: qualr te ⁊ ſemen tuũ torquebit. Poſt hũc ducebãt ⁊ ſextũ. Et is mori icipiẽs ſic ait. Noli fruſtra errare. Nos.n. ꝓpter noſmetipſos hec patimur peccãtes in deũ noſtrũ ⁊ digna admiratõne ſcã ſũt in nobis. Tu aũt patiẽter ſuſtine ⁊ videbis magnã ptãtem ipſius qualr te ⁊ ſemẽ tuu; torquebit. Poſt hũc duxerũt ⁊ ſeptimũ: qui ſimilimõ aioſe tormẽta excepit. At mater pñs exñs morientibus filiis talia loquebat̃. Neſcio qualiter in vtero meo apparuiſtis. Nec.n. ego ſpiritũ ⁊ aiam donaui vobis ⁊ vitã: ⁊ ſingulorum mẽbra nõ ego ipa cõpegi: ſed mũdi creator qui formauit hois natiuitatẽ: quiq; oium iuenit originẽ: ⁊ ſpem iterũ nobis cũ miſericordia redd; ⁊ vitã. Ad vltimũ cũ ad adoleſcentiorẽ; vẽiſſet dicebat. Frẽs mei modico nũc dolorẽ ſuſtentato ſub teſtõ vite eterne effecti ſunt. Poſt quos oẽs ⁊ mater conſumpta ẽ. Similr ⁊ doctores ſancti aie imortalitatẽ teſtant̃. Primus nãq; ẽ Aug. qui ſeptimo li. de tri. c.14. ait. Aia habet mortẽ ſuam: cũ vita btã caret: que vere aie vita dicẽda ẽ. Sed imortalis iõ nũcupatur qm̃ qualicũq; ẽt cum miſeria nũquã deſinit viuere. Et idem in libro de ſpũ ⁊ anima. dicit. Immortalis ẽ aia: ne a creatoris ſui ſimilitudine diſcrepare videatur. Nõ.n. poterat eſſe imago ⁊ ſimilitudo dei: ſi vllo mortis termino clauderet̃. Et in li. de eccleſiaſticis dogmatibus ait. Solum hoiem inuenimus habere aiam ſubſtantiuam. q̃ exuta corpore viuit: ⁊ ſenſus ſuos atq; igenia viuaciter tenet: nec cũ corpore morit̃ ſicut arabs aſſerũt: nec poſt modicũ iteruallũ ſicut zeno: q: ſubſtantialiter viuit. Et idẽ in encħ. ⁊ ponitur 13.q.2.c. tp̃s. Tẽpus quod iter hois mortem ⁊ vltimã reſurrectõem interpoſitũ eſt: aias abditis receptaculis continet ſicut vnaqueq; digna ẽ vel rege vel erũna: ꝓ eo quod ſortita eſt: in carne dũ viueret. Et Greg. li. q̃rto dial. ſic loquitur. Tres vitales ſpũs creauit op̃s deus. Vnũ qui carne nõ tegitur: nec cũ carne morit̃. Aliũ qui carne tegit̃: ſ; nõ cum carne moritur. Tertiũ q carne tegitur ⁊ cũ carne morit̃. Primus ẽ angelicus ſpũs. Scds ẽ ſpũs humanꝰ. Tertius ẽ ſpũs iumẽtoꝝ oiumq; brutoꝝ aialium. hec ille. Et Hiero. ad benedictũ eundẽ reꝑhendẽs de imoderato dolore ꝓ morte filie ſue dicit. Charitatis tue ſcripta ꝑcepi: in qbus aiu; tuũ dolore cõmotum de filie dormitõe cognoui Nõ aliud in te admiratus ſum ꝙ̃ xp̃iani pectoris in te ꝟtutẽ ablatam fuiſſe. Stupeo murum fidei penetratũ vulneribꝰ orbitatis: quẽ ſopire debuerat ſpes reſurrectõis ⁊ regni celeſtis. Et Anaſtaſius papa. 13.q.2.c. habent. ad idẽ ait. Habẽt forſitan illi iuxta longi doloris excuſatõem ꝑ vitam alterã: neſciunt qui de hoc ſeculo ad melius eẽ tranſitũ nõ cõfidũt. Nos ãt q hoc credimus ⁊ docemus: contriſtari nimiũ d obeuntibꝰ non debemus. At vt cõcludamus audiendus ẽ xp̃s: q.x.c. Math. d. Nolite timẽ eos q occidũt corpus: aiam autem nõ poſſunt occidere. Sed potius eũ timete qui põt animã ⁊ corpus perdere in gehẽnam. Et Math.5. Gaudete ⁊ exultate: q: merces veſtra copioſa ẽ in celis. Math.25. Ibũt hi in ſuppliciũ eternu;: iuſti aũt in vitam eternam. O mitto alioꝝ teſtimonia ne longitudine ꝟboꝝ audiẽtes tediũ ſuſcipiant. Hoc tm̃ addẽs ꝙ oia que ſcripta ſunt in vtroq; teſtõ ꝙ̃ in libris doctoꝝ eccl'ie: hãc ꝟitatẽ directe vel idirecte concludũt. Tertiũ teſtimoniũ ẽ theologoꝝ q in.2. diſ.19. multipliciter aie imortalitatẽ defendũt. Eſt tñ huiꝰ ꝟitatis inter ceteros defenſor acerrimꝰ. d. Boñ. q ait primo: ꝙ ſi cõſideremꝰ aia; in cõpatõe ad diuinã iuſticiã: neceſſe ẽ illã fore imortalẽ. Ad diuinã qppe iuſticiã ſpectat: vt nihil qd bñ ⁊ iuſte fit vergat in malũ exitũ. Sed ſm oẽs ſapiẽtes ⁊ morales phos: potius d; homo pati mortem ꝙ̃ recedere a ꝟitate vite: ⁊ a ꝟitate iuſticie. ſed ſi oio perimeretur aia: ꝑimeretur ois iuſticia q̃ ẽ in ipſa: ergo talis ꝑpeſſio ẽ que eſt iuſta: ⁊ quã laudat ois rõ recta malum haberet exitu;: quod

H

est contra diuinā iusticiā. Scđo si cōsideremus aīam in cōpatōe ad ꝓpriam virtutē: necesse est eā esse imortalem. Nā cuiuslibet scie incorruptibilis opatio antiquat ⁊ : senescit in tpe. Sed aie rōalis operatio nec antiquatur nec senescit i tpe imo iuuenescit: q: in antiqs est sapia: i multo tpe prudentia. Tertio si cōsiderem⁹ aīam in cōpatione ad suum finē: necesse ē eam fieri imortalē. Nam finis imponit necessitatē his q̄ sunt ad finē. Finis vero ipsius anime ē btitudo. Si ergo btūs esse non pōt: qui bonū quod hʒ potest amittere. Igitur necesse ē animā esse imortalem.

Ertius modus ad ostendēdū aīe imortalitatē est exemplorum corruscatō. Possumus autem subdistinguere tria exempla.

Primū exemplum dicitur apparitionis.
Secundum exemplum dicitur exauditionis.
Tertium exemplum dicitur defensionis.

Primū exemplū dicitur apparitiōis. Et si dicatur quō pōt anima appere cum sit inuisibilis ⁊ incorporea. Dicimus q deo volēte appēt aliquādo aīe in vigilia ⁊: aliquādo in somnijs. De apparitōe i somnijs nō est dubiuʒ q visio illa ē imaginaria que fit p aliquā repñtationem alicui⁹ rei corporalis. Illa vō apparitio que fit in vigilia sicut apparitio Moysi Math. 17. in transfiguratōe ⁊ aiaꝝ aliaꝝ: de qbus dicetur in seq̄ntibus qualr̄ fiat difficile ē assignare. Nam aliq dicūt: q aia Moysi appuit ibi i ꝓprio corpore quod assūpsit ad tp̄s. Qđ videt tenē aug. i li. de mirabilibus sacre scripture li. 3. c. 13. Sʒ dicit Tho. 3. pte. q. 45. q liber hic false ascribit Aug. iō que ibi tradūtur nō sūt autentica. Iteʒ alij dicūt q aie possunt apparere i alienis corpibus assūptis sicut appent angeli: Recitat Dyonisius i epl'a ad Timoth. q̄lr petrus ⁊ paulus sibi appuerūt in hec vba. Attende miraculum vide ꝓdigiū frater Thimotee. Die. n. victimationis eoꝝ p̄sto fui. Post mortē vō illoꝝ vidi eos inuicē manu ad man⁹ itrātes portas vrbis ⁊ idutos vestes luminis: ⁊ colore claritatis ⁊ lucis ornatos. hec ille. In legēda isuper Pauli narrat q cū ip̄e duceret ad locū passiōis cuidaʒ matrone Plautille ei⁹ discipule obuiauit: q̄ fʒ Dionisyum alio nomie Lenobia nūcupabat. Que flens orōib⁹ pauli cōmēdare se cepit. cui Paulus. Uade plautilla eterne salutis filia cōmoda mihi velū quo caput tuū tegis: ⁊ illo oculos meos ligabo: ⁊ postmodū illud tibi restituā. Cū ergo ad locū passionis venisset vsus oriētem manib⁹ in celū extensis deuotissime cū lachrymis prima vice orauit. Postmodū vt dicit Diony. suis oculis iposito velo Plautille extendit collū ⁊ suscepit coronaʒ. Et pcutiente carnifice amputatū ē caput Pauli. Tūc btissimus in ip̄o ictu explicauit velum: ⁊ collegit sanguinē ꝓprium ⁊ ligauit eū ⁊ obuoluit: ⁊ tradidit euʒ femine. Et reuerso carnifice dixit ei Lenobia. Ubi dimisisti magistꝝ meū Paulum. Rñdit. Cū socio iacet ibi extra vrbē i valle pugillū ⁊ velo tuo velata ē facies ei⁹. Et ip̄a respōdēs ait. Ecce nūc intrauerūt Petrus ⁊ paulus iduti veste p̄clara: ⁊ coronas fulgētes hēbant i capitibus. Et ꝓtulit velū sāguine cruentatuʒ: ⁊ mōstrauit eis. ꝓpter qđ multi fuerūt ad xp̄ʒ cōuersi. Secūdum exēplū. In legenda quoqʒ pauli primi heremite legitur q btūs antoni⁹ ille magnus vidit angelos aīam pauli ad celos deferētes. Quid currēs ad ei⁹ cellā iuenit cum genibus flexis ad modū orantis: ita vt viuere eū estimaret. Sed cū mortē didicissʒ. O scissima aia quod gerebat in vita in morte mōstrasti Sicqʒ adiutorio duoꝝ leonū supuenietium ip̄ʒ tradidit sepulture. Tertiū exemplū ē de sancto Germano: de quo dicit Grego. 2. dialogoruʒ. q scūs benedictus longe a capuana ciuitate positus ip̄ius aīam in globo igneo ad celū ferri ab angelis aspexit. Quartū exempluʒ ē de btō francisco: de quo refert dñs Boñ. i legenda maiori: q illa hora qua obdormiuit vn⁹ ex fratribus vidit ipsius aīam sub specie stelle p̄fulgide in celum recto tramite sursum ferri. Minister quoqʒ fratrū terre laboris: q tūc erat frater Aug. vir vtiqʒ sanctus ⁊ iust⁹ in hora ultima positus: cū iāpridē amisisset loquelā: audientibus qui astabāt subito clamauit ⁊ dixit. Expecta me pater: expecta me pater. Iam venio tecū. Querentib⁹ aūt frībus ⁊ admirantibus cur sic loqueret respondit. Nōne videtis patrē nostrū Franciscū qui vadit ad celū. Et statim sancta illa aia migrans a carne patrē ē secuta scissimū. Episcopus isuper assisia⁹ ad oratoriuʒ sancti michaelis in monte gargano tūc tp̄is pegrinatōis cā perrexerat. Cui btūs franciscus i nocte transitus sui appens dixit. Ecce relinquo mūdum: ⁊ vado ad celū. Mane igitur surgēs episcopus sociis narrauit que viderat. Et assisiuʒ rediens cum sollicite requisisset certitudinaliter recognouit: q ea hora qua sibi per visionem in

notuit

motuit: beatus pater ex hoc mūdo migrauit.
Quintum exemplum ē de beato Martino.
De quo refert beatus Seuerus in ſuo dialogo
ꝙ beatus Seuerus epiſcopus coloniēſis dum
die dominica cū ſuiſ clericis poſt matutinū loca
ſcā viſitaret: illa hora qua vir beatus obijt audi
uit choꝛuꝫ canētium in ſublimi. Dixit itaqꝫ ſuiſ
Dñs meus Martinus epūs migrauit ex hoc
mūdo: ⁊ nunc angeli canēdo deferūt eū in celū.
Eodem quoqꝫ tpe mediolani Ambroſius eps
erat. Cum aūt celebraret dñica die erat conſue/
tudo vt veniens lectoꝛ nihil legere p̄ſumeret ꝑ
uſqꝫ ſanct⁹ pr̄ nutu iuſſiſſet. Factū eſt autē vt illa
die dñica nullus extaret q lectionem bti pauli
legeret qua beatus antiſtes ſuper ſcm̄ altar̄ ob/
doꝛmiuit. Quem cuꝫ nullus excitare p̄ſumeret
tranſacto longo ſpacio excitauerūt eū dicentes.
Jam hoꝛa p̄terijt. Reſpondit btūs Ambroſi⁹
Nolite turbari. Multuꝫ mihi valet ſic obdoꝛ/
miſſe. Qꝛ tale miraculū dominus dignatus ē
oſtendere. Nam noueritis frēm meū Marti/
num ſacerdotē egreſſum fuiſſe de coꝛpoꝛe: me
aūt eius funeri obſequiū p̄ſtitiſſe. Tūc illi ſtupe
facti diem ⁊ tp̄s notant: atqꝫ repiunt ſicut dixe
rat illis Ambroſius. Sextum exemplum eſt
ſcōꝛum geruaſij ⁊ pꝛothaſij martyrū quoꝝ coꝛ
poꝛa inuenit btūs Ambroſius āno ſcd̄o Theo
doſij mediolani. Nam ſibi apparuerūt ⁊ ētcuꝫ
eis apparuit paulus: ⁊ declarauerūt locuꝫ i quo
ſua coꝛpoꝛa erant recondita. Que magna deuo
tōe Ambroſius ad baſilicam fauſte repoſuit.
Septimū exemplū ē de inuentōe coꝛpis ſan
cti Stephani: quod repertum fuit hieroſolymiſ
appꝫente Gamaliele p̄ſbytero cuidam luciano.
Et ne per ſingulos ire neceſſe ſit: mlta viſa ſūt
ēt poſt moꝛtē de ſtatu defunctoꝝ in qbus aiarū
imoꝛtalitas aptiſſime demonſtratur. Scd̄m
exemplum dicitur exauditōis. Si. n. aīe ſancto
rum nō viuerent in regno dei qūo poſſent ho/
mines mūdi in ſuis petitōnibus exaudiri. Qd̄
aūt exaudiātur pꝫ de illis qui ſe ꝟgini glorioſe
Chaterine. Antonio alijſqꝫ ſcis cōmēdāt: quo
rū ſuffragijs a multis p̄iculis ⁊ aduerſitatib⁹ li/
berātur. Jn tēpeſtate maris naufragiū patien/
tibus: in egritudine varijſqꝫ anguſtijs laboꝛā/
tibus quotiēs ſubuenit ꝟgo btā. Quid igitur
referes tu o fili perditōis. Eſt ne moꝛtua virgi
nis anima. Eſt ne moꝛtua anima beati antonij
Nunquid moꝛtua ē anima beate vꝛſule alioꝛū
qꝫ ſanctoꝝ. Abſit tā impiū erroꝛē cogitare. O
pater franciſce qūo aiam tuā dicere poſſumus
moꝛtuā qui poſt moꝛtē tuā tātis exhibuiſti ſubſi
dia charitatiſ. Narrat dñs Bon. hoc miraculū
in legenda maioꝛi beati Franciſci: ꝙ in parti/
bus cathalonie accidit virum quendam nomi
ne Joannem beato Franciſco deuotum quo/
dam ſero per quandam viam incedere in qua
pꝛo inferenda moꝛte inſidie latitabant non qui
dem ipſi ſed cuidam alteri. Exurgens autem
quidam de inſidijs cum hoſteꝫ ſuū eum eē pu
taret: tam letaliter eum plagis pluribus gladia
uit: vt nulla pꝛſus ſubeſſet ſpes recuperādē ſa/
lutis. Cuꝫ igitur iudicio medicoꝛuꝫ ipſius de/
ſperata eſſet curatio conuertit ſe ad beati Fran
ciſci patrociniū ⁊ quāta poterat deuotione ſalu/
tem poſtulabat. Cui nocte aſtitit quidaꝫ in ha/
bitu fratris mioꝛis per feneſtraꝫ ingreſſus: qui
vocās eum dixit. Quia fiduciam habuiſti i me
ecce dominus liberabit te. A quo cuꝫ eger inq
reret quis eēt. Franciſcum ſe eē reſpondit. Et
ſtatim appꝛopinquās vulneruꝫ ſuoꝛum ligatu/
raꝫ reſoluit. Et cuꝫ vnguēto per omnes plagaſ
vt videbatur perunxit. Statiqꝫ ſenſit ſe pꝛiſti/
ne reſtitutum ſanitati. Quo facto beatus fran/
ciſcus receſſit. At ille vxoꝛē letus vocauit: que
celeriter currens: ⁊ ſtare iam videns quem ſe
peliendum putabat in craſtinum viciniam totā
clamare compleuit. Accurrentes autem ſui cuꝫ
niterentur illum tanquaꝫ freneticum in lectum
reponere: ⁊ ille renuens oſtenderet ⁊ aſſereret
ſe ſanatum: tanto ſunt ſtupoꝛe attoniti: vt quaſi
ſine mente omnes ſint effecti: ⁊ ipſum fantaſti
cum eſſe crederent: qꝛ quem pauloante conſpe
xerant plagis atrociſſimis laniatum: plena vi
debant incolumitate iocundum. Quibus ille q
factus fuerat ſanus ait. Nolite timere: quia ſā
ctus franciſcus modo a loco iſto receſſit. Et il/
larum ſacrarum manuum tactu me integre li/
berauit. Jnquit poſt hec dominus Bon. Di
gne quidem beatus pater carne iam moꝛtuus
⁊ viuens cum chꝛiſto pꝛeſentie ſue oſtenſione
mirabili: ⁊ manuum ſacrarum palpatione ſua
ui: vulnerato letaliter viro ſanitatem conceſſit:
cum illius in ſe ſtigmata tulerit qui miſericoꝛdi
ter moꝛiens ⁊ mirabiliter reſurgens: vulnera
tum genus humanum ⁊ ſemiuiuum relictum
plagarum ſuarum virtute ſanauit. Tertiuꝫ
exemplum dicitur defenſionis ſanctoꝛuꝫ quip/
pe patrocinia quibus ſepius populi ſubſidium
defenſionis obtinuerunt: aiam oſtendunt im
moꝛtalem. Scribitur nanqꝫ in. 2. Machab. c.
15. qualiter cum iudas Machabeus cogeretur

bellum cõmittere contra Nichanorem q hierlm τ templum dissipare volebat: essetq; Judas in locis samarie cum paucis q timebant ꝓpt paucitatẽ suam: hortatus ẽ eos Judas: exposito sonnio quod in eadem nocte viderat in hũc modũ Viderat. n. sũmuz sacerdotẽ defunctũ iam manus protendẽtem orare ꝓ populo iudeoruz: pꝰ hũc apparuisse Hieremiã ꝓpham dedisseque ipsi Jude gladiũ aureũ τ dicentẽ. Accipe gladiũ scm̃: in quo concidas aduersarios ppl'i mei israel. Qua visione confortati qui erãt cum iuda impetũ fecerũt in hostes: τ ꝓstrauerũt ex eis non minus q̃z. 40. milia. Nichanore cum eis interempto: τ redierunt hierosolymã benedicẽtes deũ: caput Nichanoris τ manũ cum humero abscissam circa templũ suspendẽtes. Nõne sanctus Mercurius Julianũ apostatam interfecit Nam cum ipe contra persas icederet mãu forti: in nocte vidit Basilius in ecclesia scẽ Marie in visu multitudinẽ angelorum: τ in medio quandã feminã in throno stantem τ astantibus dicentem. Vocate mihi cito Mercurium q iulianũ apostatam occidat: qui me τ filium meum supbe blasphemat. Erat aũt mercurius quidaz miles qui ab ipo iuliano ꝓ fide xp̃i fuerat interfectus: τ in eadem ecclesia erat sepultus. Statiq; scũs Mercurius cũ armis suis q̃ ibi seruabãtur affuit: τ iussus ab ea in preliuz ꝓpauit: τ monumẽtum suum apuit. Expgefactus autẽ basilius ad locum vbi scũs Mercurius cuz armis suis quiescebat iuit: τ monumẽtũ suũ apiens nec corpus ibi nec arma inuenit: sequenti mane ibidem rediens inuenit corpus eius τ arma τ lanceã sanguine cruentatã. Et ecce quidã de exercitu dixit. Cũ iulianus impator in exercitu moraretur affuit miles qdam ignotus: q vrgẽs calcaribus equũ audaci mente iulianũ impetiit: lanceã fortiter vibrãs τ ip̃m p medium perforauit. Et subito abscedens nusq̃z comparuit: ipse vo Julianus dum adhuc spiraret: vt dicit i historia tripartita: sanguine suo manũ ipleuit: τ in aere ꝓiecit dicẽs. Vicisti me galilee vicisti: Sicq; in his vocibus expirauit. Et ab oibꝰ suis insepultus relictus fuit. Ecce quot nobis offeruntur exempla vt aiam imortalem sciamus. O dura corda quid facitis. Cur anime salutez negligitis. Audite xp̃m dicentem Math. 16. Quid ꝓdest homini si vniuersum mũdum lucretur: anime vero sue detrimentum patiatur. aut quam dabit homo cõmutatõem pro anima sua. Queramus igitur illaz saluare: vt viuat cũ xp̃o hic per gratiam: τ in futuro per gloriam. Amen. Laus deo.

gLoriosissimo principi τ domino domino Nicolao Marcello serẽissimo Venetiarum duci Dominicus Bollanꝰ artium τ philosophie doctor debita reuerentia erga sublimitatẽ suam p̃missa plurimũ se commendat. Cum ex florentissimo gymnasio pa duano ad patriã reuersus essem: tm̃q; ocij mihi daretur: quale nunq̃z simile per totum tp̃us elapsum vite mee mihi datum fuit: cogitaui nolle vitaz meam sub silentio ptransire: imo aliqđ opus laude dignũ decreui efficere: quo mediãte vita nostra illustraretur. nã vita qua fruimur breuis est. Et nisi homo duz viuit aliquod laude dignum efficiat: veluti belua vitã suam ducit: atq; eandem terminat. Cum autem multa ipse mecum animo voluerem decreui illaz iam diu inter sic clarissimos theologos agitatã cõtrouersiam de conceptione gloriosissime virginis Marie contexere. Opus autem ad finem poptatum duxi: in quo q̃ztum potuimus imitati sumus prẽm nr̃m Aurelium augustinum τ theologie principem atq; monarchã. Scotum a cuius fonte vberrimo multa preclara sumpsimus: Viuissimisq; rõnibus atq; excellentissimis sanctorum auctoritatibus Vginẽ gloriosissimã in conceptione scãm: nec vnq̃z a macula peccati originalis fuisse deturpatã demonstrauimus Cum vo intellexissem serenitatem tuã: gloriosissimã dei mr̃em Mariã sũmo quodã honore τ reuerentia venerari: volui opꝰ hoc tuo glorioso nomini dedicare. Suscipe ergo diue pricepš libenti animo opus manuũ nr̃arum: ip̃m lege ac plege: qm̃ tua excellentia multa preclara ac laude digna in ope isto iueniet. Et hoc non tm̃ meũ vex̄ ẽt oium aliox̄ q ab oi cura τ odio vacui sũt erit tale iudiciũ. Nihil aliud mihi deniq; restat nisi pijs p̃cibꝰ orare dñm deũ nr̃m: vt ꝓ bono statꝰ τ reipublice Venete tã mortali vita serenitatẽ τ excellẽtiã tuã diu feliciterq; conseruet qm̃ vt igt pipateticox̄ p̃nceps Ari. 3. politicox̄ meliꝰ ẽ ciuitatẽ r̃gi a p̃ncipe optio q̃z optia lege

Dñici Bollani artiũ τ ph̃ie doctoris filij magnifici domini Cãdiani in q̃oem de cõceptione gloriosissime Vginis Marie ꝓhemium.

nOn paruo dolor animi afficior cũ audio quosdam magistrali insula decoratos viros pertinaciter affirmare

mare glorioſiſſimã intemeratãq; virginẽ Ma
riã ab eterno ieſu chriſti matrẽ electã a macula
peccati originalis fuiſſe deturpatã atq; in ea cõ
ceptam. Nã cũ ſacroſancta mater eccleſia tanta
taliaq; de glorioſiſſima virgine Maria canat
atq; affirmet: que nulli vnq; alteri creature pu/
re conceſſa videnẽ: profecto poſſent in beatã vir
ginẽ modeſtius loqui: ⁊ ita pleno ore qđ affir
mant: affirmare nõ deberent. Si.n. Auguſti.
totius fidei noſtre lumen ac ſidus clariſſimũ:
cui datũ eſt de ſumma ⁊ incõprehenſibili trini/
tate dei loqui atq; determinare: propter hono/
rẽ dominicũ de peccatis ab illo agiẽ nullã de
beata vgine voluit facere queſtionẽ: ꝓfecto hi
maximo errore ducuntur: affirmãtes vginẽ in
peccato originali fuiſſe cõceptã. Quoniã ſi ita
in ſcripturis ſacris expreſſe determinatũ eſſet
ſicuti hi viri affirmant: nõne ſancta mater eccle
ſia cui datũ eſt errores remouere: ⁊ ea q̃ noſtre
fidei cõſona ſunt ponere: eã in peccato origina
li conceptã affirmaſſet atq; p̃dicaſſet. Si ergo
eccleſia ſancta dei hoc affirmare nõ decreuit q̃
tanta ac talia de vgine locuta ẽ: cur ergo hi nul
la euidẽti ratione coacti neq; ab eccleſia aſtricti:
hoc tã impie affirmare audent. Huius rei cãm
aliã reperire nequeo: niſi ꝙ aſſidua eoꝝ de hac
re cogitatio in peſſimũ vſum cõuerſa eſt. ĩpoſſi
bile potiuſq; eſſet opinionẽ hanc a veritate alie
nã ex cordib⁹ illoꝝ euellere q̃ iudeoꝝ pfidiã
de illoꝝ cordibus eradicare. Aggrediamur ſa
cre theologie fontes vberrimos: ⁊ videam⁹ qđ
de cõceptione glorioſiſſime vginis affirmatur
ac in ſcripturis ſacris legiẽ. Dicat nunc nobis
ſapientia Salomonis: qđ de tali cõceptione ſen
tiat loquens in pſona Marie. Domin⁹ poſſe/
dit me ab initio viaꝝ ſuaꝝ anteq̃ quicq̃ fieret
a principio creationis.ſ. mundi: quãdo dictũ ẽ
In principio creauit deus celũ ⁊ terram. Ab
eterno ordinata ſum: vt eſſem.ſ. ieſu xp̃i mater
Ex antiquis.ſ. eternitatis: ãteq̃ terra fieret.i.
ante omnẽ corporalẽ cõditã creaturã. Nõdũ
erãt abyſſi.i. nõdũ erãt ãgelice nature: q̃ abyſſi
nuncupari poſſunt: ad oſtendendũ eaꝝ ſubſtã/
tiaꝝ excellentiã. Et ego Maria cõcepta erã in
mẽte.ſ. opificis ⁊ creatoris mei. Nõdũ fontes
aquaꝝ eruperant: nondũ ſanctoꝝ p̃dicationes
eruperãt: qui ſãcti tãq̃ fontes vberi nũcupanẽ
de qbus dixit eccleſia. In omnẽ terrã exiuit ſo
nus eoꝝ: ⁊ in fines orbis terre vba eoꝝ. Nec
dum montes graui mole.i. martyres q ſua ſta/
bilitate ⁊ aſperſione ſui ſanguinis eccleſiã dei
auxerunt: ⁊ in quadã ſtabilitate illã poſuerũt: cõ
ſtiterant. Et ego maria cõcepta erã. Ante oẽs
colles ego.ſ. maria parturiebar.i. ante oẽs crea
turaꝝ naturas atq; eſſentias q̃ poſſunt appella
ri colles: q2 ſicut vnus collis alium excedit ſm
apicẽ ⁊ ſummitatẽ ſuã: ſic in ordine eminentie
creaturaꝝ eſſentia vnius ſm pfectionẽ eſſentia
lẽ aliã excedit. Si ergo eccleſia ſancta dei id qđ
de ſapientia vnigeniti filij dei diciẽ: de glorio/
ſiſſima vgine affirmare decreuit: ciuſq; conce
ptio ſancta in mente opificis ab eterno ordina/
ta eſt ante cuiuſcũq; alterius creature cõceptio/
nẽ atq; creationẽ: quoniã vt dicit Aug. ſmo/
ne.43. ad heremitas. Maria mater eius.ſ. xp̃i
electa eſt: ⁊ ſup oẽs creaturas p̃electa: quomodo
audent hi viri affirmare peccatum ade potuiſſe
maculare animã vginis ac dei matrẽ: ſi añ om
nẽ creaturã vgo fuit cõcepta atq; p̃electa ſup
oẽs creaturas in mente creatoris nr̃i. Hoc, p/
fecto ab his dicẽdũ nõ eſt cũ Aug. fidei noſtre
ſidus clariſſimũ li.14. de ciui. dei. ca. xi. dicat.
Homo.n. peccato ſuo nõ potuit diuinũ ptur/
bare cõſiliũ: quaſi deũ mutare cõpulerit qđ ſta/
tuerat. hec ille. Quoniã ſiue adã peccaſſet ſiue
nõ: cõſiliũ dei in eternũ manet. Dicãt etiã no
bis cãtica canticoꝝ quid de cõceptione vginis
ſentiant: ⁊ de filio dei ad glorioſiſſimã vginẽ
loquente qđ affirmant. Ecce iſte.ſ. dei fili⁹ ve/
nit.ſ. in mundũ: ſaliens in montibus ⁊ tranſi
liens omnes colles.i. excellens ſup omnes ſan
ctos ⁊ angelorum choros. En ipſe.ſ. dei filius
ſtat poſt parietẽ noſtrũ: ſcilicet quãdo vbũ caro
factũ eſt: ꝓſpiciens per feneſtras: ſenſuũ.ſ. ex
teriorũ: ⁊ per cancellos: ſenſuũ.ſ. interiorum.
En dilectus meus.ſ. dei filius loquiẽ mihi: ſci/
licet marie vt ipſum dei verbũ fieret caro. d.
Surge amica ⁊ nõ inimica vt cetere mulieres.
Veni columba mea in qua nõ eſt macula: aut
ſcl. Formoſa mea. Iam hyems tranſijt ad de/
monſtrandũ marie irã dei in genus humanũ
erga illã nõ eſſe: nec ipſam ſub tali hyeme poſſe
capi. Ideo imediate poſt inquit. Imber abijt
⁊ receſſit: flores apparuerunt in terra noſtra.
Surge.ſ. maria: ⁊ nulla macula eſt in te. Si er
go dei filius tranſiliuit omnes colles: oẽs ſan/
ctos ⁊ angeloꝝ choros: nõne fuit maiori laude
gloriaq; digniſſimus humani generis redem/
ptor xp̃s q̃ deſtructor humani generis adam
pater peccati: q fuit de terra vgine nullis vnq̃
maculis deturpata. Quomodo ergo xp̃s redẽ
ptor noſter potuiſſet eſſe deterior q̃tũ ad huius

ƀcuſi originē ipſo adā. Nā vt etiā aſſerit Aure
lius auguſtinus eodē ſermone. 43. d. Sicut in
celo habuit patrē immortalē ⁊ eternū: ſic ⁊ i ter
ra habuit matrez omni corruptione carentem.
Erubeſcant hi ⁊ amplius nō loquantur: qꝛ ma
rie dicit. Surge amica mea: ſpecioſa mea: ſur-
ge ⁊ nulla macula eſt in te. Ampliꝰ. Nōne fuit
potentia in patre eterno: vt verbū ac vnigenitū
filiuz ſuum quādo debebat fieri caro nobilioris
maiorisqꝫ dignitatis eſſet quātū ad originē ipſo
Adā. Nōne fuit ſapiētia in vnigenito filio dei:
cū amore ſpiritus ſancti in venerāda xp̄i matre
Si ergo nō fuit omnipotentie defectus: neqꝫ ſa
pientie error: neqꝫ amoris impedimētū: ſi xp̄s
potuit venerari matrē: qua veneratione ⁊ ipſe
venerabatur: quia vt dicit Aug. eodē ſermone
43. In celo qualis eſt pater talis eſt filius: ſic ⁊
in terra qualis eſt mater ſecunduz carnē talis ē
filius. ſ. chriſtus: ꝓfecto potius hi ſilere debe-
rent: qꝫ velle talibus cōtumelijs glorioſiſſimaz
dei matrē afficere: de qua dixit eccleſia. Quibꝰ
te laudibꝰ efferā neſcio: qꝛ quē celi capere nō po-
terant tuo gremio ꝯtuliſti. Et alibi dicit. Felix
es ſacra vgo maria: ⁊ omni laude digniſſima:
ad demonſtrandū ipſam nulla ignominia eſſe
afficiendā. Cauſa autē huius ē: qꝛ ex illa ortus
eſt ſol iuſticie chriſtus deꝰ noſter. Et alibi dicit
ab eccleſia. Que eſt iſta que ꝓgredit quaſi au-
rora ꝯſurgēs pulchra vt luna: electa vt ſol. Vn
de dictū eſt in pſal. In ſole poſuit tabernaculuz
ſuū. Quod tabernaculuz fuit virgo. Et ipſe. ſ.
xp̄s tāqꝫ ſponſus ꝓcedens de thalamo ſuo. Di
cant nobis hi viri. Si deus ab eterno voluit eli
gere virginē: vt de hac naſceretur xp̄s humani
generis redemptor: quomō potuit eligere crea
turaz futurā deo inimicā ⁊ ire filiā: vt mediāte
filia ire genus humanū redimeret: p̄ſertim cuz
eā potuit mundā cōcipere: imundicia ſeminuz
parētū ſuoꝝ nō obſtante: qꝛ ꝓpheta iob intuēs
eā creaturā: in qua verbuz ac dei filius debebat
fieri caro dixit. Quis pōt facere mundū. ſ. indi
uiduū aut ſuppoſitū de immūdo cōceptū ſemi-
ne. Nōne tu ꝗ ſolus es: ad demonſtrandū om
nipotentiā dei erga creaturā: talē eſſe: vt nō ob
ſtante imundicia ſeminis parentū: ipſaz creatu-
raz mundā de imundo ſemine cōcipi poſſe. Et
ideo Anſelmꝰ doctor ille venerabilis recogno-
ſcens ſe alio quodā loco male affirmaſſe: virgi-
nez in peccato fuiſſe conceptā dixit. Decet vgi
nem ea puritate nitere: qua ſub celo maior neqt
intelligi. Profecto tāta puritate nō niteret vgo

ſi in peccato originali fuiſſet cōcepta. Ampliꝰ.
Maria fuit plena grā anteqꝫ Gabriel angelꝰ
miſſus fuiſſet ad eā: qꝛ inuenit eā plenā gratia:
cū dixit. Aue gratia plena: q̄li plenitudine gra-
tie nulla vnqꝫ creatura fuit plena. Quia vt re-
fert beatus Hieronymꝰ ad paulā ⁊ euſtochiuz
Et vere dicitur plena gratia: qꝛ ceteris ſanctis ꝑ
partes datur gratia. Marie vero ſe infudit to-
tius gratie plenitudo. Et in eodē loco Paulo
poſt ait. Etſi in ſanctis patribus ac ꝓphetis gra
tia fuiſſe credit: tamē nō eatenꝰ plena. In ma-
teria vero totius gratie: que in chriſto eſt venit
plenitudo. Aug. ſermone. 43. de natiuitate xp̄i
ſic dicente. Maria mater xp̄i electa eſt: ⁊ ſuper
omnes creaturas p̄electa: omnibꝰ gratijs fecū-
data: omnibus vtutibus ornata: omni ſanctita
te in vtero matris repleta: vt de mūdiſſima ma-
tre mundiſſimus naſceret filius: qꝛ ſicut i celo
habuit patrē immortalem: ſic ⁊ in terra habuit
matrē omni corruptione carentē. Ergo hi pa-
ce ſua dixerim: male affirmant vginē in pecca
to fuiſſe cōceptā ſi totius gratie que in xp̄o eſt:
in mariaz plenitudo venit. Et ideo Hierony.
cōcludens tantā gratie plenitudinē marie a do
mino collatā dixit. Quā natura nō habuit. Nā
virgo ſecundū naturā ꝓut erat ad accipiendaz
maculaz peccati originalis: qꝛ ⁊ ipſa ꝑ cōcubitū
viri ⁊ mulieris originē habuit ab adā. Et ideo
tanta plenitudo gratie illi data eſt: nō ꝑ naturaz
quā habuit: ſed per dei gratiā atqꝫ miſericordiā
Et ideo dixit Hieronymus. Viſus neſciuit qꝛ
omnes maria excepta mundati fuere poſtqꝫ in
peccato ceciderunt. Ignorauit ratio. Naz per
rationē continue apud omnes argutū fuit om-
nes qui ab adā habent originē per cōcubitū vi-
ri ⁊ mulieris in peccato originali fuiſſe conce-
ptos ſecundū legem cōmunez. Hec ergo ratio
ignorauit gratiā a domino marie collatā: ita ac
taliter ꝙ mens homana nō capit: quia hoc exce-
dit omnē aciē intellectus humani. Immo pa-
uet celū vt dicit Hieronymꝰ: ſtupet terra. Nā
vt dicit Bernardus exponens illa verba gra-
tia plena. In ore plena grā affabilitatis: in ma-
nibus plena gratia liberalitatis. Vere plena:
quia de plenitudine eius gratie capiunt vniuer
ſi: captiui redemptionē: triſtes conſolationem:
peccatores veniā: iuſti gratiā: angeli leticiā: to-
ta deniqꝫ trinitas gloriā. Quod ſi ita eſt vt aſſe
rit iſte ſanctus ac dei vir: ꝓfecto ⁊ ipſe alio quo
dam loco ſalua ſemꝑ reuerentia ⁊ ſanctitate ſua
male locutus eſt affirmando virginē a macula
peccati

peccati originalis fuisse deturpatã atq; in ea cõceptaʒ. Neque in hoc aliquis mihi molestus sit quia vnusquisq; magis tenet venerari dei matrem: celoruʒ reginã: angeloruʒ dominã: q̃ʒ doctrinaʒ beati Bernardi in hoc passu extollere: quia cũ lumine illo totius ecclesie nostre Hieronymi. sum qui affirmat totius gratie plenitudineʒ que in xp̃o fuit in gloriosissima ac omni laude digna Maria venisse: qꝛ cũ de peccatis agimus: vt refert Aurelius augustinus nullaʒ de beata virgine volumus facere questionẽ ꝓpter honorẽ domini. Quia cũ q̃stio sit ꝓpositio dubitabilis: de beata virgine nulli dubiũ esse debet ipsam in cõceptione sanctã: ac omni grã plenaʒ fuisse conceptã. Concludamus ergo ⁊ dicamus ꝙ si tãta fuit plenitudo gratie in Maria: qualis nec in Adã: nec in Eua fuit: qualis nec in angelis: nec in archangelis: aut in principatibus: qualis nec in potestatibus: ꝟtutibus: aut dominationibus: qualis nec in thronis: cherubinis: nec in seraphinis vnq̃ʒ fuit: qꝛ exaltata ẽ sancta dei genitrix sup choros angeloꝝ ad celestia regna: ecclesia sic affirmãte: qꝛ totius gratie plenitudo que in xp̃o fuit: marie data est. Hieronymo testante: qꝛ de plenitudine eius gratie capiunt vniuersi Bernardo loquente: quia decet virgineʒ tanta puritate nitere: qua sub celo maior nequit intelligi Anselmo cõfitente: qꝛ cũ de peccatis agit̃ ꝓpter honoreʒ domini nulla ẽ facienda lis aut q̃stio de maria. Augustino dicente: qꝛ inter omnes mulieres: nemine excepta fuit benedicta. Helisabet reuelante. Dicamus ergo ⁊ ex his cõcludamus: gloriosissimaʒ virgineʒ in cõceptione sanctã ac plenã grã fuisse: nec vnq̃ʒ a macula peccati origialis fuisse deturpataʒ. Quod cũ ita sit: sicut a nobis demonstratũ est: ego qꝫ a cunabulis ac teneris vnguiculis semp fui suus gloriosissime ꝟginis marie: futurusq; sum si deo placuerit vsq; ad vltimuʒ etatis nostre terminuʒ: decreui multa que ex sacris theologie fontibus emanarunt: i corpus vnum questionis cõtexere in hoc latino ac claro sermone: ita ꝙ mediante lumine gloriosissime virginis marie que tenebras intellectꝰ nostri illuminare dignabitur dicemus tãta ac talia: ꝙ si aduersarij veritatis in sua ꝑtinacia permanere nollent: rationibꝰ verissimis ducti: cõfitebuntur ⁊ ipsi gloriosissimã ꝟgineʒ in conceptione sanctaʒ: nec a macula peccati originalis vnq̃ʒ fuisse deturpatam.

Deo altissimo gratie infinite referantur.

Queritur utrũ

q gloriosissima virgo maria sit in peccato originali ꝯcepta. Affirmatiue arguendo formabimꝰ quinq; articulos.

In primo ostẽdemus per rationes cõmunes quibus ostenditur: omnes qui ex lumbis Ade habuerũt originem contraxisse tale peccatum: virginem etiã ipsam in tali peccato fuisse conceptam.

In secundo articulo ostendemus ꝑ rationes proprias specialiter de ꝟgine loquẽtes ipsaʒ in tali peccato fuisse cõceptam.

In tertio hoc qdẽ demonstrabimus ex priuilegijs soli xp̃o cõpetentibus.

In quarto adducemus auctoritates cõmunes affirmantes omnem creaturã humanam puraʒ post ade delictum in tali peccato fuisse cõceptam.

In quinto ⁊ vltimo adducemus auctoritates specifice de gloriosissima ꝟgine affirmantes ipsam in tali peccato fuisse conceptam.

Argumenta quibꝰ ostenditur omnes qui ex lumbis ade per concubituʒ viri ⁊ mulieris habuerunt originem contraxisse peccatum originale.

a D ostendendum omnem humanam creaturam nemine excepta in peccato originali fuisse conceptam: accipienduʒ est illud Pauli apostoli dictum. Omnes in adam peccauerunt tanq̃ʒ scilicet in radice: ergo omnes qui ex lumbis eius per cõcubitum viri ⁊ mulieris duxerunt originem: cõtraxerũt tale peccatuʒ. Primo ergo ꝓbabimus antecedens huius cõsequentie: q̃ʒuis sit formaliter Pauli apostoli dictuʒ. Secundo ꝓbabimus cõsequentiam. Data parte negatiua antecedentis: scilicet nõ omnes in adam peccauerũt: duo sequerẽtur incõuenientia. Primum inconueniens. Fuisset aliqua creatura humana que redemptiõe saluatoris nostri nõ indiguisset. Secũdum incõueniens. Preter christuʒ redemptorem nostrum fuisset aliqua creatura pura post lapsum ade: que in originali iusticia fuisset concepta. Primum incõueniens sic deducitur. Nam christus in euangelio dicit. Non est opus valentibus medicus. Sed male habentibus. Si ergo virgo non peccasset in Adam: neq; contraxisset peccatum per te:

ergo nō indiguit redemptionē. Probo conse
quentiam: q: redemptio presupponit lapsum.
Confirmatur. Indigentia presupponit defec/
tuʒ. Si ergo in ꝟgine nullus fuit defectus: er
go nō fuit in ea idigentia redemptōis. Confir
matur scdo: q: vt dicit Paulus apl's: sicut vni
us ade pctm̄ regnauit in oēs in cōdēnatōeʒ: sic
ꝛ vnius xp̄i iusticia regnauit in oēs in iustifica
tōem. Modo dato opposito prime ptis huius
auctoritatis: seqtur oppositū scde ptis eiusdē: q:
si vnius ade pctm̄ nō regnauit in oēs in cōdē/
natōem: ergo nec vnius xp̄i iusticia regnauit i
oēs in iustificatōem. Secūduʒ incōueniens sic
deducitur. Priuatio originalis iusticie debite
in nobis oibus ē ꝓpter pctm̄ primoꝝ parentuʒ
in conceptione vniuscuiusqʒ nostꝝ protractum
eo ꝙ in oēs illos peccauimus. Si ergo fuit ali/
qua creatura que in primis pentibus nō pecca/
uit: ergo ab illa creatura nō fuit remota in con/
ceptōe originali iusticia que ab alijs remouetur
ex iputatōe ꝛ cōtractōe pcti originalis. Confir/
matur. Qui nullo mō peccat ab eo nō remouet
id quod ab alijs remouetur ꝓpter pctm̄: p̄sertiʒ
cum pctm̄ sit cā priuatiua illius. Si ergo virgo
nō peccauit in radice: neqʒ contraxit pctm̄ origi
nale: nec alio altero mō vnq̄ʒ peccauit: ergo ab
ista nō remouet in conceptōe sua originalis iu/
sticia: que ab alijs ꝓpter pctm̄ remota fuit. Pʒ
ergo illud antecedēs fuisse sufficienter ꝓbatum
p deductōem istoꝝ duoꝝ incōuenientiū. Nūc
ꝟo ꝓbanda ē consequētia: que talis fuit. Oēs
in adam peccauerūt tanq̄ʒ in radice: ergo om/
nes q ex lumbis eius p concubitum viri ꝛ mu/
lieris duxerunt originē contraxerūt tale pctm̄.
Que conseq̄ntia nisi valeret: sequerētur sex ab
surda incōuenietia. Primū incōuenieſ. Pe
na esset alicui creature illata a deo iniuste nulla
antecedente cā talis pene. Incōueniēs sic de/
ducitur. Virgo maria mortua ē tpali morte q̄
mors pena est: q: ē vltimū terribilium i hac vi
ta: aut ergo mortua ē q: peccauit in adaʒ tanq̄ʒ
in radice: ꝛ non contraxit tale peccatū: q: fuit p̄
uenta per dei grām fm tc. Aut q: peccauit i ra
dice: ꝛ contraxit peccatum originale. Aut pena
ista data ē ꝟgini ad maiorem cumulū merito/
rum vt dicūt qdam: aut ista pena illi a dn̄o iniu
ste data fuit. Hec ē diuisio sufficiens: neqʒ ali/
ud membꝝ assignari potest quare ꝟgo mor/
tua ē temporali morte. Non ē dandū primum
membꝝ: q: pctm̄ in radice non cōtractum non
ponit aliquem defectum in aīa: siue in creatura
apud dominū. Quia dato opposito dicant no/
bis: quem alium defectum posset ponere pctm̄
originale in radice in aīa alicuius nisi illum de
fectū qui ē ꝓprie quādo contrahitur tale pctm̄.
Qui defectus si alter ē ab illo sufficit nobis ꝙ
ab eo ꝟgo non fuit liberata. voca euʒ qūo vis.
Amplius. Seq̄retur si iste defectus esset alter
ab illo qui contrahitur in conceptōne per pecca
tū originale: ꝙ in anima vniuscuiusqʒ fuissent
duo defectus: contractio peccati: ꝛ alter p̄cedēs
talē contractōem. Neqʒ ē dandum scdm mem
brum: q: fm opinionem tuaʒ virgo non cōtra
xit originale peccatum. Neqʒ ē affirmāduʒ ter
tium mēbruʒ: q: merita augentur ex bonis opi
bus: ꝛ demerita augentur ex malis: ergo mors
non potuit dari ꝟgini in penam ad maioreʒ cu
mulū meritorum. Confirmatur. Q: nō est ise
renda pena alicui: nisi quādo demeretur: quia
nō sunt facienda mala vt eueniāt bona. Cōfir/
matur secundo. Virgo maria ob eius mortem
non fuit aucta in meritis: sed p eius humilitatē
quando dixit: ecce ancilla domini: fiat mihi fm
ꝟbum tuum. Et ideo post ista ꝟba maria di/
xit. Magnificat aīa mea dominū. Et post aliq̄
verba. Quia respexit humilitateʒ ancille sue: ec
ce. n. ex hoc beatam me dicent omnes generati
ones. Relinquit ergo vltimū membꝝ: cuʒ nul
lum alioruʒ dari possit ex sufficienti diuisiōe de
ductū: quod ē inconueniens ꝓbatuʒ. Huic dif
ficili argumento qdam theologi dixerūt: ꝙ pec
catū originale non ē cā adequata mortis nālis
ita ꝙ mors semper ꝓueniat ex tali pctō. Pro/
batur q: mors xp̄i non fuit ꝓpter peccatum ori
ginale. Et ideo dicunt ꝙ cum in ꝟgine Ma/
ria fuerunt duo principia intrinseca. s. forma in
tellectiua: ꝛ eius materia: rōe cuius cōpositōis
inest ei corruptibilitas transacto certo tempore
vnionis istoꝝ duoꝝ principioꝝ postea ꝓuenit
mors: q: fm Aristotelē omne corruptibile de
necessitate corrūpetur. Et ideo mors virginis
fuit ex talibus principijs: ꝛ non ex peccato ori/
ginali. Sed salua pace tantoꝝ viroꝝ hec r̄nsio
theologie nostre nō ē conueniēs: q: dictum est
a dn̄o. Quacūqʒ hora comederitis morte mori
emini. Sup qbus ꝟbis ab oibus theologicis
dicitur: ꝙ duplex fuit intellecta mors tpalis. s.
ꝛ eterna. Et si Adā nō peccassʒ q̄uis corrupti
bilitas vnicuiqʒ nostrū ex nā ꝓpria conueniat
tn̄ nūq̄ʒ talis aptitudo fuissʒ educta de potentia
ad actū. Qd aūt hec sit veꝝ auctoritate Aure/
lij Aug. hoc cōprobamꝰ li. 13. de ci. dei. c. 3. d.
Quapropter

Quapropter fatendum ē primos quidem hoīes ita institutos fuisse: vt si nō peccassent nullum experirent genus mortis: sed eosdē primos pctō res ita fuisse mulctatos vt ēt quicquid eoꝝ stirpe exortū: eadē pena teneret obnoxiū. Quāuis ergo in nobis sint pricipia cōpositōis: rōe quoꝝ iest nobis mortalitas ⁊ corruptibilitas: si primi parentes nō peccassent fuissem⁹ pseruati a morte tpali qꝛ dicit ēt Aug. eodē li. de ci. dei. c. 19. primos hoies ita fuisse cōditos: vt si nō peccassēt nulla morte a suis corporibus soluerent: sed p meritis obediētie custodite imortalitati donati cū eis viuerent in eternū. Ex istis auctoritatib⁹ satis clare constat respōsionē istoꝝ theologorū potius eē fm fallacem philosophiā: q̄z fm verā theologiā nostrā. Nec valet motiuū istoruz s. q̄ pctm̄ nō ē cā adequata mortis: qꝛ xp̄s mortuus ē ⁊ nō ex pctō: qꝛ supius ostensuz est fm Aug. q̄ mors iest nobis ex pctō primoꝝ parentum: xp̄o aūt nō fuit data mors pp̄ter peccatū: qꝛ vt dicit Esaias. oblatus ē. s. ad mortē: qꝛ ipse voluit. Vnde mors illi necessario data non ē: qꝛ si voluisset in eternū vixisset. Voluit ergo xp̄s mori vt liberaret genus humanū qd̄ perierat p mortē suaz. Vnde dicitur ⁊ canitur ab ecclesia. Qui mortē nostrā moriendo destruxit. Nō qdem mortē tpalē vniuscuiusq; nostrū destruxit: qꝛ vnusqsq; nostrū moritur: sed destruxit mortē eternā quā debebam⁹ incurrē ex pctō primorum pentū. Scd̄m icōueniens qd̄ seqtur nisi ista conseq̄ntia teneat q̄ aliqua creatura humana a deo eēt pducta pp̄ter aliquē finem: ⁊ tamē nāliter nulla antecedente cā iclinaretur ad oppositu; sui finis. Probatur qꝛ fz Aug. super libro Geñ. deus creauit hoiem vt summū bonū intelligeret: itelligendo amaret: amādo possideret: possidēdo frueretur. Iste ergo ē finis vltimus hois: frui deo: ⁊ videre ip̄m facie ad faciem: sicuti ē: vt affirmat vas electōis. paulus apostolus. Probo mō isto fundamento declarato incōueniēs prima fronte positum Qꝛ fm apostolum Paulum oēs indiguimus gratia dei ⁊ redēptōe eiusdem: qꝛ post trāsgressionē legis primis parētibus date omnes erāt inclinati ad damnatōem sempiternam: que dānatio ē opposita nostro fini vltimo. Cum ergo ēt ipa v̄go indiguit gratia dei ⁊ domini nostri iesu xp̄i: sine qua ēt ipsa in eternum damnata fuisset. Quero ex qua cā indiguit tali redemptione. Aut peccauit in radice: ⁊ non cōtraxit peccatum. Et hoc dicendū est: qꝛ peccatum in radice non contractum nihil mali ponit in aīma nostra apud dn̄m rōne cuius creatura possit inclinari ad damnatōem sempiternam. Aut idiguit redemptōe: qꝛ contraxit peccatum originale: ⁊ hoc dicendum nō est per te. Et cu; nulla alia cā assignari potest preter istā: relinqtur q̄ v̄go nulla antecedente cā erat inclinata ad damnationem: ⁊ idiguit gratia dn̄i nostri iesu xp̄i: quod ē incōueniēs deductum. Tertium inconueniēs quod sequitur nisi conseq̄ntia ista valeat: ē q̄ v̄go Maria fuisset redemptrix ⁊ nō redēpta: consequens falsu;: qꝛ tantū ē vnus redemptor xp̄s. Inconueniēs sic deducitur. Virgo maria passa ē angustiam mortis: ⁊ multas alias penas. Aut ergo quia in ea fuit causa talis passionis. Aut quia in ea nō fuit aliqua causa talium penarū. Non secundum: qꝛ in hoc appareret de⁹ iniustus vt deductū ē in primo inconuenienti. Si primū. Aut talis cā fuit ex peccato in radice non contracto. Aut peccato in radice ⁊ in eo contracto. Aut propter salutem humani generis. Non primum: quia peccatum in radice nullum defectu; ponit in creatura qn̄ non ē contractu;. Neq; secundu; per te: quia v̄go non contraxit peccatum originale. Ergo datur tertium mēbrum ex sufficienti diuisione deductum. Confirmatur: qꝛ virgo non idiguit redemptione. Probatur qꝛ redemptio presupponit lapsum: ⁊ passa ē: ergo fuit redemptō ⁊ non redempta. Quartum inconueniēs qd̄ seqtur nisi consequentia ista valeat ē. Tolletur enim omnis via ad pbandum filios Ade i conceptione contraxisse peccatum originale. Hoc autem est contra Augustinum in libro d̄ baptismo puuloꝝ contra hereticos affirmātes puulos non contrahere peccatum originale ex peccato primorum parentū. In quo loco Augustinus probat p rationes verissimas atq; necessarias q̄ lege transgressa a primis parentibus omnes qui ex lumbis eorum trahunt originem per concubitum viri ⁊ mulieris contrahunt tale peccatum. Inconueniēs sic deducit Qua rōe vnum indiuiduū spēi humane pōt p̄seruari a pctō originali in conceptōe ne contrahat illud omnia indiuidua pn̄t preseruari ne in conceptione contrahant tale peccatum. Probatur: qꝛ peccatum originale ex eadē causa in omnibus contrahitur. Ergo si fuit preseruatū aliquod indiuiduū ne contraheret tale peccatū hoc fuit ex possibilitate. Probatur qꝛ illa mota hoc non potuisset fieri. Et vt dictum ē qua

rōe vnū indiuiduum potuit preseruari: etiam
oīa indiuidua potuerunt a tali pctō p̄seruari.
Ergo nulla rō necessaria pōt ꝓbare ꝙ omnes
q̄ contraxerūt originem ex primis pentibus cō
cepti fuerunt in tali pctō. Probatur ista vltima
consequentia: qꝛ si esset aliqua rō necessaria eius
opposita eēt impossibilis: quod tamē non ē: qꝛ
qđ cōpetit per candē cām oībus idiuiduis eius
dē spēi: si ab vno indiuiduo illud pōt remoueri
ab oibus. Cū autē peccatum originale cōpetat
oibus indiuiduis spēi humane p Ade peccatū
qđ fuit cā damnatōis oium nostrū: si ab vno in
diuiduo pōt remoueri tale pctū ne in cōceptio
ne cōtrahat illud: ab oibus ēt potest remoueri
Et sic tolleretur via necessaria ad ꝓbandū puu
los contrahere tale peccatum: ꝛ sic baptismꝰ nō
esset necessarius in puulis. Quintum incon
ueniēs quod sequtur nisi illa consequentia valeat ē
ꝙ si ꝟgo non fuisset concepta in pctō origina
li: si mortua fuisset ante passionem dñi nrī iesu
xpi: ad eternam gl'iam iuisset anteq̄ xp̄s a mor
tuis resurrexisset: quod ē absurdū dicere ꝛ incō
ueniēs. Probatur. Quādocunq̄ ē aliqđ ens
in vniuerso ꝓducto ꝓpter aliquem finē: si nul
lū ē impedimētum respectu sui finis: illuꝫ atti
git finem. Sed sic ē ꝙ visio intuitiua dei ꝛ frui
tio eiusdē ē vltimus finis: ꝓpter quē aīa intel
lectiua est ꝓducta: ergo amoto oī impedimēto
aīa intellectiua attinget illum finē. Maior hu
ius rōnis est nota. Et minor ē pauli apostoli.
d. Videbimus illū facie ad faciē sicuti est. Tūc
sic. Si aīa ꝟginis fuisset sepata a corpore ante
q̄ xp̄s mortuus eēt nullum ipedimentū ei fuis
set: per quod posset remoueri a visione intuiti
ua dei. Probatur: qꝛ nō peccatum originale:
neq̄ aliquod aliud peccatū veniale aut mortale
Neq̄ illud impedimentū posset eē violentum
qꝛ hoc esset contra dei iustiā ꝙ nullo antece
dente defectu anima ꝟginis amota fuisset ab
vltimo fine eius. Quod si sic nō est: sequtur ꝙ
illa anima gl'iosissima ꝟginis marie fuisset ad
eternā gl'iam: ꝛ vidisset dñm facie ad faciem si
cuti ē. Sextū inconueniēs quod sequtur nisi il
la consequentia valeat ē. Fuisset aliqua creatura
cōi cursu nature per cōcubitū viri ꝛ mulieris ꝓ
ducta: ꝛ tamē in pctō originali nō fuisset cōcep
ta. Hoc inconueniēs ē satis clarꝫ. Et primo ꝙ
sit ꝓducta per cōcubitū viri ꝛ mulieris hoc est
notū: qꝛ habuit pētes. s. Joachim ꝛ annā: ex
qbus generata ē. Qđ non sit in pctō originali
cōcepta hoc affirmatur a te. Hoc aūt incōueni
ens ē exp̄sse contra Aug. in li. de fide ad petꝝ
d. Firmissime tene ꝛ nullatenus dubites oēm
hoiem q per cōcubitum viri ꝛ mulieris natus
ē in peccatis cōceptum eē. Et sic apparet incō
ueniens deductum.

Argumenta specialia ostendentia virginē
in peccato originali fuisse conceptam.

Ostēsō deo dante rōibus vniuersalibꝰ
p ꝓbabiliter inductū ē: oēs qui ex lūbis
Ade per cōcubituꝫ viri ꝛ mulieris du
xerūt originem: nemine creatura humana pu
ra excepta contraxisse pctm̄ originale: nūc in p̄
senti articulo adducēde sūt rōes ꝓprie: quibus
aduersarii ꝟitatis conātur ꝓbare spāliter uirgi
nē in pctō originali fuisse conceptā. Primuꝫ
argumētum est hoc. Subiectum gratie priori
tate nature precedit grām: qꝛ semp subiectum
substantiale precedit accidens fundatū in illo:
qꝛ scđm Ari. substantia ē prior omni acciden
te. Sed aīa virginis fuit subiectū gratie: q̄ gra
tia fuit accidens: ergo prioritate nature preces
sit illā grām. Tūc accipio aīam virginis in illo
priori: ꝛ arguitur sic. In tali anima ē carentia
originalis iustitie debite in primis pentibus
amisse ex transgressiōe legis. Ergo in tali aīa
est peccatum originale. Cōsequentia pꝫ a diffi
nitōe ad suum diffinitū. Antecedens aūt cōse
quentie pꝫ in illo priori. Nō pōt dici ꝙ sit gra
tia equalēs originali iustitie: qꝛ tale subiectum
ē prius illa. Nec pōt dici ꝙ sibi sit originalis iu
sticia: qꝛ p̄ter xp̄m redemptorē nostrū post ade
pctm̄ nemo fuit in originali iusticia conceptus.

Secūdum argumētū est hoc. Virgo maria
indiguit gratia dei: iuxta illud pauli apl'i dictuꝫ.
Omnes indiguimus gratia dei. Isto stante ar
guitur sic. Aut ergo ꝟgo indiguit gratia dei:
anteq̄ eēt. Aut postq̄ fuit. Nō primū: qꝛ indi
gentia in aliquo p̄supponit illud. ergo secūduꝫ:
Sed ipossibile ē ꝙ sit idem instans idigentie ꝛ
gratie: ergo in instanti idigentie nō habuit gra
tiam. Tūc quero in istanti idigentie erat aliqs
defectus in maria: vel nullus. Si dicatur ꝙ sit
aliqs defectus: ille nō pōt eē nisi pctm̄ origina
le. Si dicatur ꝙ ibi sit nullus defectus: hoc sta
re nō pōt: qꝛ vbi nullus ē defectus: ibi nulla est
indigētia. Tertiū argumētū. Fundametuꝫ p
quod ponitur virginē in pctō originali nō fuis
se conceptā ē vt venereꝛ iesu xp̄i mater. Sed ta
li honore deus nō vult venerari matrē xp̄i: er
go nō debemus ponere ꝟginē non fuisse con
ceptam i pctō originali. Minor huius rōis ꝓ
batur

bat qꝛ Hiero. sup Math. super illd. Liber ge
neratõis iesu xp̄i: iquit nullã scãꝝ mulieꝝ in ge
nealogia saluatoris assumi: sed eas quas scrip/
tura rephẽdit: vt qui ꝑ pctõrib⁹ venerat: d̕ pctõ
rib⁹ nascẽs oium pctã deleret. Quartuꝫ ar
gumẽtũ. Illud dꝫ poni in maria: ꝑ quod virgo
magis debet xp̄o. Probatur qꝛ dicit i' euange
lio. Cui plus dimittit plus diligit. Sꝫ ponere
ip̄am in pctõ originali eẽ cõceptã: deinde mun
datã ẽ ponere ipsam magis xp̄o debitriceꝫ: ꝗꝫ
ponere oppositũ. Probatur: qꝛ s̄m hoc virgo
cognoscit opus redemptõis: per qd̕ opus v̄bũ
caro factũ est: ergo illud ẽ ponẽdũ in ea. s. ip̄aꝫ
in pctõ originali fuisse conceptam. Quitum
argumẽtũ. In ꝑentibus v̄ginis fuit libidino/
sa cõiunctio: ergo ꝓles nata ex his fuit in pctõ
originali cõcepta. Cõseq̄ntia pꝫ: qꝛ dicit i euã/
gelio. Bona arbor bonos fruct⁹ facit: mala ãt
bonos fructus facere nõ põt. Et ab Aug. affir
matur in li. de fide ad petꝝ. ꝙ ois homo q ꝑ cõ
cubitum viri ⁊ mulieris natus ẽ: in pctis con/
ceptus ẽ. Sextũ argumẽtum. Qñcũqꝫ sũt
duo quoꝝ vnũ necessario seqtur ad aliud: si da
tur scd̕m in aliquo: i illo ẽ: aut saltẽ fuit primuꝫ.
Sed sic ẽ ꝙ pctm̃ originale ⁊ rebellio sensuum
sũt huiusmõi. s. ꝙ rebellio sensuũ seqtur neces/
sario ad pctm̃ originale. Ergo posita rebelliõe
sensuũ in aliqua creatura ponit pctm̃ originale
aut saltẽ fuit in illa. Sillogism⁹ bon⁹. maior est
nota. ⁊ minor ꝓbatur: qꝛ sensus nũqꝫ fuere re
belles rõi in primis ꝑentibus: nisi scã deordia
tõe i illis: qꝛ vt dicit Aug. li. 4. de ci. dei. c. 13.
In occulto mali eẽ ceperunt: vt i apertam in/
obedientiã laberent. Nõ enim ad maluꝫ opus
perueñiretur: nisi precederet mala volũtas. In
v̄gine autem ꝗuis ip̄a nunqꝫ habuit aliquem
peccati stimulum ex ꝑte sensuum: tñ v̄go passa
ẽ s̄m sensus multas passiones. s. famẽ: sitim ⁊
dolorem mortis vnigeniti filij sui xp̄i: q̄ passio
nes s̄m aiam in v̄gine nõ erant: qꝛ semper in
illa fuit recta ratio dominãs appetitui omnium
sensuum eius.

Argumenta sumpta ex priuilegijs xp̄i ꝓbã
tia v̄ginem a macula peccati originalis fuisse
deturpatã.

On sufficiunt argumenta per nos su/
n perioribus articulis adducta: immo ne
cessarium esse videtur: vt absoluatur to
ta intentio aduersariorum: ponere quasdaꝫ ra
tiones sumptas ex priuilegijs christo competẽ
tibus ad probãdũ v̄ginem ĩ pctõ origiali fuis
se cõceptam. Prima rõ hec est. Nõ sũt tã/
tum gloriosissime virginis priuilegia a deo il/
li data a nobis extollẽda: vt minuãtur priuile/
gia atque dignitas ⁊ gratia saluatoris nostri ie
su christi. Sed ꝙ ip̄e solus xp̄s post ade lapsuꝫ
extiterit sine peccato: ꝑ excellẽtiam: dignitatem
atqꝫ grãm soli attribuitur christo: ergo nõ de/
bemus ita extollere virginem ⁊ eius priuilegia
vt auferatur dignitas ⁊ excellentia redempto/
ris nostri. Maior huius rationis nulli dubia
eẽ debet: qꝛ si ab aliquibus oppositum tenere
tur: hereticus appellari posset. Minor autem
huius rõis ꝓbatur per aug. in libro de baptis
mo ꝑuulorum dicẽtem. Restat iquirere vtruꝫ
i filijs hominuꝫ aliquis potuerit esse sine pctõ.
Et dicit. Nõ est i filijs hoium quisqꝫ sine pec
cato: excepto vno mediatore. Et i eodem libro
circa finem libri secũdi dicitur. Teneamus fi/
dei ĩdeclinabilem confessionem: ꝙ solus xp̄us
sine peccato nat⁹ est i similitudinẽ carnis pcti.
Secũda ratio. Post ade delictuꝫ solus xp̄s
iter hoies sine pctõ oimode iuẽtus ẽ. De muli
eribus aũt nulla iuenta ẽ aut repta: ergo ñ ẽ as/
firmãdum v̄gicm sine pctõ origiali fuisse cõ/
ceptam. Cõsequẽtia probatur: qꝛ oppposituꝫ cõ
sequẽtis ifert formal'r oppositum ãtecedẽtis. añ
cedẽs autem ꝓbatur: qꝛ dicitur Eccl'iastes. 7.
Vnũ de mille viris repperi: de ml'ieribus nul
laꝫ iuẽi. Que verba exponẽs aug. dicit. Vnũ
idest xp̄m de mille viris repperi. Vbi notãdũ
est ꝙ ibi accipitur numerus millenarius ꝓ oĩ
numero sine peccato de ml'ieribus nullã iueni
Tertia rõ. Omnis mũditia creature hũane
pure dꝫ eẽ citra mũditiam xp̄i. probatur: qꝛ in
filijs hoium nõ ẽ iuẽtus qsqꝫ sine pctõ nisi xp̄s
Sꝫ si v̄go nõ fuissꝫ cõcepta i pctõ origiali ⁊ fu
isset i cõceptõe sancta: mũditia v̄ginis fuissꝫ eq̄
lis i cõceptõe cũ mũdicia cõceptõis xp̄i: qd̕ ẽ ab
surdũ: ergo nõ ẽ ponẽdũ v̄ginẽ sine pctõ ori/
ginali fuisse cõceptã. Quarta rõ. Fũdamẽtũ
ꝑ qd̕ põit v̄ginẽ i pctõ ñ fuisse cõceptã ẽ ꝙ de⁹
potuit p̄suare illã a tali pctõ ⁊ sic potuit ita d̕cu
it ⁊ sic d̕cuit ita fcm̃ ẽ: sꝫ istd̕ fũdamẽtũ ẽ falsũ: qꝛ
isto mõ possꝫ ꝓbari xp̄ꝫ ñ fuisse mortuũ ꝓ salu
te hũani gnĩs: qꝛ potuit ñ mori. Et oẽ qd̕ ẽ pos
sibile deo illi ꝯuẽit: ergo d̕cuit: ⁊ sic d̕cuit ita de
bebat fieri: q̄ tñ omia falsa sũt atqꝫ risu digna.
Quinta ratio. Fundamentum per qd̕ poni
tur v̄ginem in cõceptione fuisse scãm ẽ: qꝛ v̄/
bum dei filius debebat venerari virginẽ: quia

ab eterno eius mater electa fuit. Sed hoc fundamentū est falsum: quia verbū dei filius maiora potuit cōferre v̄gini: q̄ magis honorassent eam: q̄3 hoc q̄ fuerit sine peccato cōcepta: vt immortalitatē ꝛ beatitudinē de facto: ꝛ tamen hec illi a dn̄o cōcessa nō fuere: quia nō erant cōuenientia: ergo nō debet dici q̄ virgo ex eo q̄ debebat esse iesu christi mater fuit p̄seruata ne in peccato originali esset concepta: q2 hoc solū erat xp̄o cōueniens.

Auctoritates cōmunes probātes omnes q ex primis parentib9 duxerunt originē in peccato fuisse conceptos.

Non cōtenti ex his argumētis superioribus articulis adductis aduersarij veritatis adducūt quasdā auctoritates cōmunes ꝓbātes oēm creaturam humanam post Ade delictū fuisse in peccato originali ꝯceptā. Nā Esa. c. 53. inqt. Omnes nos q̄si oues errauimus: vnusq̄sq3 declinauit in viā suā: ꝛ dn̄s posuit in eo. s. xp̄o iniquitates omniū nr̄m. Et apostolus Paulus ad Ro. 5. Per vnū hominem mors intrauit in mundū: ex quo oēs peccauerunt: ꝛ in eodē loco. Sicut vni9 ade delictum regnauit in oēs in condemnatione: sic vni9 xp̄i iusticia regnauit in oēs. Et alibi idē apostolus Sicut in Adā oēs moriunt̄: ita ꝛ in xp̄o oēs viuificant̄. Et sanctus leo papa inquit. Dn̄s noster peccati mortisq3 destructor sicut nullū a reatu liberū repperit in liberādis oibus venit. Et aug. li. 13. de ci. dei. c. 14. Oēs. n. i illo fuim9 qn̄ ille vn9 oēs corrupit: q p feminā lapsus est.

Auctoritates ꝓprie specifice ꝓbantes virginem in peccato originali fuisse cōceptam.

Ultimo pro cōplemento huius affirmatiue partis adducere intēdimus aliq̄s auctoritates specialiter explicātes virginem in peccato originali fuisse cōceptā: vt omni ex parte p nos satisfactum sit aduersarijs veritatis. Prima auctoritas est sancti Bern. in epistola ad Lugdunenses. d. Uirgo in conceptione minime sanctificari potuit: imo ipsa peccato fuit obnoxia: deinde v̄tute spiritus sancti mundata. Et Ansel. li. 2. Cur deus hō. inquit Licet omnis dei cōceptio mūda sit: ꝛ absq3 carnalis delectationis peccato: v̄go tamē ipso vnde assumpta est in iniquitatibus cōcepta ē: ꝛ in peccatis cōcepit eam mater eius. De tātis totq3 preclarissimis viris hos duos viros auctoritate dignos: q2 de alijs paꝝ curamus: inuenim9 expresse affirmantes virginē in peccato originali esse conceptam.

Quibus nō obstantibus partem negatiuam omnino tenere intendimus: ꝛ hoc verissimis rationib9 multisq3 p̄clarissimis sanctoꝝ auctoritatibus ducti auxiliante nobis gloriosissima ac intemerata dei genitrice.

In oppositum est Augustinus totius ecclesie lumē ac sidus clarissimum in libro sermonū suoꝝ ad heremitas: sermone. 43. de natiuitate domini dicens. Propterea mater. s. christi electa est: ꝛ sup omnes creaturas p̄electa omnib9 gratijs fecundata omnibus virtutibus ornata: omni sanctitate in vtero mr̄is repleta: vt de mūdissima matre mundissimus nasceret̄ filius: q2 sicut in celo habuit patrē immortalē ꝛ eternum: sic ꝛ in terra habuit matrē omni corruptiōe carentem. Igit̄ in celo qualis est pater: talis est filius: sic ꝛ in terra qualis est mater: talis secūdū carnē est filius. In celū cū patre eternus ꝛ immensus incorruptus ꝛ sublimis est: ꝛ in terra cū matre immaculatus ꝛ māsuetus. Et idē augu. in li. de gratia ꝛ li. ar. Cum de peccatis agimus propter honorē domini nullā de beata virgine volumus facere questionē. Adiungam9 his duab9 auctoritatib9 auctoritates sancti Hierony. in epistola ad paulā ꝛ Eusto. d. Et si in sanctis patribus ꝛ ꝓphetis gratia fuisse credit̄: tn̄ nō eatenus plena. In Mariā vero toti9 grē que in christo ē venit plenitudo. Et i eadē ep̄la Ceteris sanctis per partes dat̄ gratia. Marie vero se infudit totius gratie plenitudo. Et ansel. in lib. Cur deus hō. inquit. Decet v̄ginem ea puritate nitere: qua sub celo nulla maior nequit intelligi. Et ideo sancta mater ecclesia canit de Maria. d. Que est ista q̄ ꝓgredit̄ q̄si aurora ꝯsurgēs pulchra vt luna: electa vt sol. his verbis cōcordat psalmus Dauid. In sole posuit tabernaculum suū. Qui sol fuit virgo. Et ipse. s. christus tāq3 sponsus procedens de thalamo suo. Et in canticis canticoꝝ dicit̄. Tota pulchra es amica mea ꝛ macula nō ē in te. Et ideo sancta mater ecclesia dicit. Felix es sacra virgo maria: ꝛ omni laude dignissima.

Quare autē Maria sit omni laude dignissima: explicatur causa: q2 ex te ortus est sol iusticie christus deus noster.

Ordo seruandus in questio.

In q̄ōne

i N questione ista seruabibus talem or/
dinem.
p Videbimꝰ de originali iusticia ꝓmoꝝ parētū
2º Videbimus de lege a dño primis parenti
bus data.
3º Videbimꝰ de peccato primoruꝫ parentum
⁊ eius causa.
4º Videbimꝰ q̄ mala sunt secuta ex tali pctō.
5º Videbimꝰ de peccato primoꝝ parentū: qd̄
transiuit ad omnes posteros ⁊ descendentes
ex lumbis ade primi parentis nostri.
6º Videbimꝰ quid est peccatū originale cōtra/
ctum in nobis.
7º Videbimꝰ i q̄ subiecto fuit ꝯctū tale pctm̄.
8º Videbimꝰ quot modis soluitur debitum.
9º Videmꝰ quot sunt modi redemptionis.
10º Videbimus ꝙ tam ex parte dei q̄ꝫ ex parte
virginis fuit possibile ꝙ ꝟgo preseruaretur a
peccato originali.
11º Videbimꝰ ꝙ hoc fuit conuenientissimuꝫ.
12º Videbimꝰ quod virgo fuit in conceptione
sancta: ⁊ a peccato originali ꝑseruata ex parte
christi redemptoris nostri.
13º Hoc idē videbimꝰ fuisse ex parte ꝟginis
14º Videbimꝰ modū ꝑ quē virgo fuit libera/
ta ne incurreret siue cōtraheret tale peccatum
15º Videbimꝰ cur virgo nō fuit liberata a pe/
nis peccati si fuit liberata a peccato.
16º Videbimꝰ in quibus differt cōceptio chri
sti a cōceptione ꝟginis Marie.
Vltimo soluemus argumenta ante oppositum
questionis adducta: ⁊ sic erit finis questionis

De originali iusticia primoꝝ parentuꝫ.

c Reauit itaqꝫ deꝰ hominē ad imagineꝫ
⁊ similitudinē suā omni grā atqꝫ recti/
tudine plenū ex vtraqꝫ parte. s. tā incor
porea q̄ꝫ corporea ꝑfectū. Intellectus hominis
creatorē suū recte intelligebat. Volūtas eiꝰ se/
quens rationē rectā: deū suꝑ oia ardēti quodā
desiderio affecta amabat. Sensus oēs: tā inte/
riores q̄ꝫ etiā exteriores ita ordinati erāt ꝙ ap/
petitus coꝝ tātū ad illoꝝ obiecta se extendebāt:
q̄ꝫtū a ratione recta ⁊ electione volūtatis sequen
te illā rationeꝫ rectā ꝑmittebanẗ. Ex qbꝰ sic in
hoīe existentibꝰ resultabat originalis iusticia pri
moꝝ parentū. Nā cuncta animalia plenā obe/
dientiā homini ꝑstabāt. Sensus oēs recte rō/
ni subiecti erāt. Voluntas ita bene a deo insti/
tuta erat ꝙ omni rectitudine plena creatorē suū
amabat. Intellectus recte deū factorē atqꝫ crea
toreꝫ suū intelligebat. Nā vt dicit Aurelius au
gustinus. Creauerat deꝰ rationalē creaturā: vt
summū bonū intelligeret: intelligendo amaret
amādo possideret: possidendo frueretur.

De lege a dño primis parentibꝰ data.

q Vāuis hō plenus grā atqꝫ rectitudine
a dño creatus esset: tamē omnipotens
deus regula infallibilis decreuit illi da
re legē. Nā cū vnūquodqꝫ ens finitū: q̄ꝫuis in
suo genere siue specie ꝑfectuꝫ ex se sine ordine
ad primū ens inde pendens atqꝫ infinitū regu
lari ex sui natura nō possit: qꝛ tale ens finitū est
ens ꝑ ꝑticipationē: ⁊ omne tale reducit̄ ad ens
per essentiā: cuiusmodi deꝰ ē: ideo illi a dño da/
ta est lex. nō qdē difficilis: imo omniū facillima
vt mediante tali lege ⁊ eiꝰ obseruātia hō regula
retur: vt posset mereri vitam eternā. Dixit er/
go dñs primis parentibꝰ. De arbore sciētie bo
ni ⁊ mali ne comederitis: quacūqꝫ. n. hora co/
mederitis morte moriemini. Nā primis parē/
tibus in paradiso delitiaꝝ cōstitutis: solūmodo
fructus arboris vniꝰ a dño vetitus est: nō ꝙ fru
ctus ille tā excellens atqꝫ nobilis esset: ita ꝙ no
bilior aut eo excellentior in paradiso delitiarum
inueniri nō posset: sed vt hō illa parua lege a do
mino accepta atqꝫ obseruata: vitā eternā mere
ri posset. Qd̄ si in tā parua atque infima re hō
plenā obedientiā creatori suō dare nollet: dupli
ci moreret̄ morte. s. temporali: q̄ aia a corpore
separat̄: ⁊ eterna: q̄ dānati cōtinue moriunt̄ ꝓ/
pter amotioneꝫ infiniti boni: ⁊ propter afflictio
nes cōtinue a demonibus atqꝫ malis spiritibꝰ
illis datas.

De peccato primoꝝ parentū.

a Ccepta ergo lege a dño: diabolus hu/
mani generis inimicus simulans cām
vetiti fructus primis parentibꝰ dixit.
Cur ꝓcepit vobis deꝰ ne comedatis ex omni li
gno. Cui respondentes dixerūt. Ne forte mo/
riamur. Recordabant̄ ꝙ dñs illis dixerat: qua
cūqꝫ hora comederitis morte moriemini. Qui
bus diabolꝰ dixit. Nequaq̄ꝫ moriemini. Scit
eniꝫ deꝰ ꝙ quacūqꝫ hora comederitis aperient̄
oculi vestri: ⁊ eritis sicut dij scientes bonū ⁊ ma
lum. Cūqꝫ de ꝟbis diaboli: qꝛ mouit ab illis
cām mortis cogitare cepissēt: fructū vetiti arbo
ris comederūt. Vñ dicit sacra scriptura. Vidit
ergo mulier ꝙ esset bonū ad vescēdū: deditqꝫ vi
ro suo: q comedit. Lege ergo illis a dño data ab
eis transgressa amiserūt grām omnē rectitudi/
neꝫ atqꝫ originalē iusticiā. Tunc ceperunt sen/
tire aliā legeꝫ in sensibꝰ suis repugnantem legī

mentis eoꝝ. Vñ Ansel.i li.cur deꝰ hõ.inquit
Inobediẽtia primoꝝ parẽtũ iusticie debite nu
ditatis fuit cã. Causa aũt peccati huiꝰ fuit volũ/
tas eoꝝ praua: ꝛ ꝑ voluntatẽ eoꝝ fuit ꝯmissum
tale peccatũ. Nã volũtas ꝑ electionẽ rectã mere
tur: qꝛ illa electio est cõformis rõni recte. Naꝫ
electio recta ẜm Ari.6.ethicoꝝ sequiᷣ rõnẽ re/
ctã. Cũ ergo primi parẽtes itelligerẽt fructũ ve
tite arboris a dño vetitũ fuisse: ꝑ electionẽ rectã
noluerũt esse cõformes diuine volũtati: imo vo
luerunt esse difformes: ꝛ potiꝰ credere diabolo
ꝙ̃ creatori suo. Vñ Aug.li.14.de ciui.dei.c.
13.inqt loquẽdo de primis parẽtibꝰ. In occul
to mali esse ceperũt: vt in aptã inobediẽtiã labe
renᷣ. Nõ.n.ad malũ opꝰ ꝑuenireᷣ nisi p̃cede/
ret mala volũtas. Volũtas ergo i primis parẽ
tibus fuit illa q̃ primo peccauit: ex quo postea ꝑ
uenerũt ad malũ opus. Vñ dicit scũs Aug.in
eo.c. Si volũtas supple primoꝝ parẽtũ i amo/
re supioris ꝛ imutabilis boni: a quo illustrabaᷣ
vt videret: ꝛ accendebaᷣ vt amaret: stabilis per
mãsisset: nõ inde ad sibi placẽdũ induceret: vt
ex hac tenebresceret atq; frigesceret: vt vel illa.
s. Eua veꝝ crederet dixisse serpentẽ: vel ille.s.
Adã dei mãdato vxoris p̃poneret volũtatẽ. Ex
qbꝰ apparet ꝙ pctm̃ primoꝝ parẽtũ formaliter
fuit carentia iusticie debite in illis amisse. Se
cundo apparet qͦ pctm̃ eoꝝ nõ fuit rebellio sen
suũ erga rõnẽ: qꝛ sensus nũq; fuissent deordina
ti nisi primo fuisset deordinata volũtas. Quia
sicut primi parẽtes ẜm rõnẽ obediẽtiã debitaꝫ
deo p̃stare noluerũt: imo facti sũt rebelles crea
tori suo: sic ꝛ sensus facti sunt rebelles rõni: obe
dientiãq; debitã ei p̃stare nõ potuerunt. Talis
ergo rebellio sensuũ in p̃mis parẽtibꝰ secuta ẽ i/
mediate post peccatũ ab eis cõmissuꝫ 3° appa/
ret ꝙ peccatũ eoꝝ nõ fuit obligatio ad penã du
plicis mortis: qꝛ talis obligatio orta est ex pecca
to iam cõmisso.

De malis secutis ex peccato primoꝝ parẽtũ

f Acti ergo sunt filij ire ex transgressio/
ne legis: ꝛ amiserũt dei grãm ac origi/
nalẽ iusticiã: incurrerũtq; duplicẽ mor
teꝫ.s.tpalẽ: mortẽq; eternã icurrissent: nisi fuis
set grã ꝛ humanitas redẽptoris nr̃i. Ex tali.n.
peccato oẽs sensus facti sunt rebelles rõni: sen/
serũtq; aliã legẽ in sensibꝰ eoꝝ repugnãteꝫ legi
mentis illoꝝ. Tunc caro cepit cõcupiscere ad/
uersus spiritũ: ꝛ spũs aduersus carnẽ. Eiectiq;
sunt de paradiso terrestri. Dictũq; ẽ ꝑ dñꝫ ade
In sudore vultꝰ tui vesceris pane tuo. Et Eue

dictũ fuit. In dolore paries filios tuos. Vñ si
nõ peccassent nullũ genus mortis expti eẽnt ẜꝫ
Aug.li.13.de ci.dei.c.3.q ait. Fatendũ est pri
mos qdẽ hoies ita institutos fuisse: vt si nõ pec
cassent nullũ experirenᷣ genꝰ mortis: sꝫ eosdeꝫ
primos peccatores ita fuisse mulctatos: vt etiaꝫ
qcqd eoꝝ stirpe esset exortũ cadeꝫ pena teneretᷣ
obnoxium.

De peccato primoꝝ parentũ quod transiuit
ad omnes posteros.

s Icut grã dñi ac originalis iusticia pri/
mis parentibꝰ a deo creatore suo dono
data fuit nullis eoꝝ meritis antecedẽti
bus ipsisq; bene coopantibꝰ i bonũ illa trãsiuis/
set ad oẽs posteros atq; descẽdẽtes ex lumbis
eiꝰ: omnesq; filij grẽ fuissemꝰ: sic ꝛ ipsis peccã
tibus indignatio dñi cecidit super illos: atq; ad
oẽs posteros ꝛ descẽdẽtes ex lumbis eoꝝ ẜꝫ le
geꝫ trãsiuit. Et illud qͦ fuit actuale pctm̃ i illis
ꝑ originẽ i nobis diciᷣ originale. Nã vt dic an
selmus in li. Cur deꝰ hõ. Inobediẽtia p̃moruꝫ
parẽtũ iusticie debite nuditatis fuit cã: ꝑ quam
oẽs sumꝰ filij ire. Qͦ aũt pctm̃ primoꝝ parẽtũ
ẜm legẽ cõem trãsiuerit ad oẽs posteros: rõni/
bus ꝛ auctoritatibꝰ ꝓprobamꝰ. Quia qñcũq;
aliqd daᷣ aliqbꝰ ita ꝙ ꝑ primos illud dꝫ trãsire
ad posteros: ablato illo a p̃mis duobꝰ auferᷣ il/
lud ab oibꝰ alijs sequẽtibꝰ. Iusticia aũt origina
lis ita data fuerat p̃mis parẽtibꝰ ꝙ si nõ peccas/
sent: illa ad oẽs posteros trãsiuisset: ergo ab eis
ablata ꝑꝑ pctm̃ eoꝝ illa nõ potuit trãsire ad oẽs
posteros ꝛ descẽdẽtes ex lumbis eoꝝ. Ampliꝰ
Et lege filij ẜuoꝝ ẜui sunt. Cũ aũt p̃mi paren/
tes fuerũt ẜui ꝑꝑ pctm̃: ergo oẽs descẽdẽtes ta
li ẜuitute fuerũt affecti. Ampliꝰ. Originalis iu
sticia ipsis bñ coopantibꝰ trãsiuisset ad oẽs po
steros ꝛ descẽdẽtes ab eis: ergo ipsis male co/
opantibꝰ in illis fuit amissa atq; in oibꝰ descẽdẽ
tibus ex lumbis eoꝝ. Auctoritatibꝰ hoc idẽ cõ/
firmamꝰ. Nã ẜm Paulũ aplm oẽs i adã mo
riunᷣ. Et alibi. Per vnũ hoiem mors intrauit
in mũdũ: ex quo oẽs peccauerũt. Et alibi. Sic
vnius ade pctm̃ regnauit in oẽs in cõdẽnatõeꝫ
ꝛc̃. Et alibi. Oẽs in adaꝫ peccauerũt. Et scũs
leo papa. Dñs nr̃ peccati mortisq; destructor:
sicut nulluꝫ a reatu liberꝝ repperit: ita liberãdis
omnibꝰ venit. Et Dauid in psal. Omnes de/
clinauerunt simul inutiles facti sunt. Et Esa.
Omnes nos q̃si oues errauimꝰ: vnusqsq; de/
clinauit in viã suã. Et Aug. Omnes nos i il/
lo fuimꝰ: quãdo ille vnus.s. Adã oẽs corrupit
Et idem

Et idē Aug. Nō eſt in filijs hominū quiſꝗ̄
ſine peccato.

Quid eſt pctīn originale cōtractū in nobis.

Videndū eſt a nobis in p̄ſenti articulo:
qd eſt peccatū originale in nobis cōtra
ctum. Peccatū originale in nobis nō
eſt aliqs malus actus ſicut quidā dixerūt. Nā
malus actus in nobis ex mala electione volun
tatis ſequit̃. In paruulis aūt non pōt eſſe mala
electio voluntatis neq̄ȝ bona: q2 ipſi nō poſſunt
exercere operationes anime intellectiue perfe/
ctas. ſ. intellectus ⁊ volūtatis ꝑ quas poſſint me
reri ⁊ demereri. Amplius. Si peccatū origina
le eēt aliqs malus actus: ſequeret̃ ꝙ aliqs pecca
ret actualiter anteq̄ȝ exiret de ventre mr̄is ſue.
Probat̃. Quia peccatū originale ꝯtrahit̃ quā/
do vnit̃ aīa intellectiua corꝑi ſuo organico phi/
ſico. Hoc aūt ꝙ deducit̃ eſt impoſſibile: q2 pue
ri in ventre matris nō vtunt̃ libero arbitrio.
Amplius. Si peccatū originale eſſet aliqs ma/
lus actus eſſet peccatum actuale ⁊ nō originale
Dicamꝰ ſecundo: ꝙ peccatū originale in nobis
nō eſt aliqs malus habitus vt affirmarūt nōnul
li: q2 ex frequentatis actibꝰ generat̃ habitus. 6.
ethi. Modo demonſtratū eſt ꝙ pcm̄ originale
nō eſt aliqs malus actus: q2 talis in pueris eſſe
nō pōt. Q̄ ſi mali actus nō ſunt: mali habitus
eſſe non pn̄t. Nā remota cā remouet̃ effectus.
Dicamꝰ tertio ꝙ peccatū originale ī nobis nō
eſt rebellio ſenſuū erga ratione: q2 talis rebellio
eſt ſequela peccati: ⁊ nō peccatū. Amplius talis
repugnātia ſenſuū eſt: q2 ps ſuperior ⁊ rōnalis
eſt deordinata erga dn̄m. Dicamus quarto ꝙ
peccatū originale nō eſt formaliter obligatio ad
penā damni: q2 talis obligatio eſt ex aliqua cā.
Talis aūt cā nō pōt eſſe ipſamet obligatio: ergo
eſt ex peccato: q2 nō ex virtute: nec ex aliena cā
immediata. Ex quibꝰ apparet ꝙ illa ratio quaȝ
facit Franciſcus Maronis in. 3. ſententiaꝝ in
queſtione vtrū beata virgo ſit in peccato conce/
pta nihil valet: quādo vult ꝓbare ꝙ peccatū ori
ginale nō ſit carentia originalis iuſticie. Quia
ſi deus creaſſet Adaȝ in puris naturalibꝰ: ha/
buiſſet illaȝ carentiaȝ originalis iuſticie: ⁊ tamē
nō habuiſſet peccatuȝ. Dico primo ꝙ illa non
eſt completa diffinitio peccati originalis. Pec
catuȝ eſt carentia originalis iuſticie: ſed ſunt plu
ra alia: vt videt̃. Neq̄ȝ etiā eſt completa diffini
tio peccati actualis ſiue habitualis Ade niſi po
nantur multa alia. Hinc eſt ꝙ nō concluditur
Ibi nō eſt originalis iuſticia ⁊ ſubiectū eſt aptū
natū ad illā: ergo ibi eſt peccatū. Secundo dico
ꝙ ſi Adā non fuiſſet creatus in originali iuſti/
cia: cū illa ſit donuȝ ⁊ gratia ſupernaturalis: tn̄e
non diceret̃ habere carentiam illius in ſubiecto
apto nato: quia priuatio dicitur dupliciter. Aut
quādo deperditur forma in ſubiecto apto nato
ad illā: vt patet in ceco. Aut q̄ȝdo in nobis de/
bet euenire aliquid ⁊ aufertur mediū: ſicut pȝ:
q2 ſi primi parentes nō peccaſſent: habuimus
originalē iuſticiā. Modo ſi deus non creaſſet
adam cū originali iuſticia: nullo iſtorū modorū
fuiſſemus priuati. Dicamꝰ quinto ꝙ peccatū
originale nō eſt appetitus ſiue inclinatio me/
diante qua anima deſiderat vniri corpori infe/
cto: q2 cū talis appetitus ſit anime naturalis cō/
petens ei per ſe: ab ipſa nunq̄ȝ poſſet amoueri
tale peccatū ꝑ paſſioneȝ dn̄i niſi aīa intellectiua
deſtructa. Dicamꝰ ſexto ꝙ peccatū origiale nō
eſt formaliter vnio aīe ad corpꝰ: q2 ſi tale ab ho
mine amoueri deberet ꝑ paſſionē dn̄i: prius oȝ
ꝙ anima diſſolueret̃ a corpore: ſi peccatū forma
liter eſſet vnio anime ad corpus. Amplius.
Vnio anime ad corpꝰ eſt naturalis: ⁊ ex ea in/
quantū talis nulluȝ cōtrahitur peccatū: q2 ante/
q̄ȝ primi parentes peccaſſent in cōceptione coꝝ
anime ſue fuerunt cōiuncte corporibus ſuis ſi/
ne aliqua macula ⁊ peccato. Concludendo ergo
diffinitionē peccati originalis in nobis exiſten
tis dicamus. Peccatū originale eſt carētia ori
ginalis iuſticie debite in primis parētibꝰ amiſſe
ex traſgreſſione legis ī nobis deriuata ex actua
li peccato primoꝝ parentū obligans nos ad du
plicē mortē. ſ. temporaleȝ ⁊ eternā ⁊ ad ceteras
penas que taleȝ carentiā ſequuntur. Iſta diffi
nitio declarat̃ a nobis per ſingulas particulas
eius. Primo dicitur peccatuȝ originale ⁊ in
hoc diſtinguit̃ a peccato actuali. Eſt carentia.
Nā cū peccatū nō ſit d̄ genere poſitiuoꝝ: opor
tet ꝙ diffiniat̃ ꝑ carentiaȝ: ſicut cetera priuatiua
diffiniuntur. Secūdo dicit̃: originalis iuſticie
⁊ in hoc explicat̃ cuius forme peccatū origina/
le ſit priuatio. Dicit̃ tertio loco debite: q2 niſi
eſſet amiſſio iuſticie debite: non obligaremur
ad duplicē penā. Dicit̃ quarto: ī primis parē
tibus amiſſe: ad excludendā iuſticiā originaleȝ
in angelis malis amiſſaȝ: quia tali iuſticia non
priuamur: ſed ea que fuit in primis parentibus
amiſſa. Dicit̃ quinto loco: ex tranſgreſſione le
gis in nobis deriuata vt explicet̃ cā quare etiaȝ
nos q̄ȝuis nō peccauimꝰ actualiter tn̄ q2 fuimꝰ
ex lumbis eius ꝑ tranſgreſſionem legis ab eis

factaꝫ amisimus talē iusticiā originalē debitaꝫ. Dicitˀ sexto ex actuali peccato primoꝝ parentuꝫ qꝛ vt dicit Aug. Omnes in illo .s. Adā fuimꝰ qñ ille vnꝰ .s. ꝑ peccatū actualē oēs corrupit. Dicitur vltimo: obligans nos ⁊c̄. vt explicentˀ ea q̄ sunt finis huiꝰ peccati: ⁊ quarū penaꝝ sit causa tale peccatum.

In quo subiecto cōtrahitˀ peccatū originale.

Q Uāuis ex superioribꝰ in precedenti articulo iaꝫ dictis satis clare ꝯstare posset: quomodo cōtrahitˀ peccatū originale in nobis: ⁊ in quo subiecto fuit talis macula: tamē ad meliorē euidentiaꝫ dicendoꝝ decreui declarare ista in ꝓprio atqꝫ determinato articulo. Contrahitˀ ergo peccatū originale in nobis isto modo. Nā aīa ꝓprie est illa q̄ est subiectuꝫ ꝟtutis ⁊ vitij: mediantibꝰ potentijs eius. Naꝫ aīa que peccauerit: ẜ ecclesiā ipsa morietˀ. Nā si primi parētes nostri nō peccassent: aīa vniuscuiusqꝫ nostrū fuisset creata plena gr̄a cū omni rectitudine atqꝫ originali iusticia: vnitaqꝫ corpori: omnesqꝫ sensus rationi fuissent subiecti: sicut fuit quādo fuerunt create anime primoruꝫ parentū: quādo fuerunt suis corporibus vnite. Nunc ꝟo ꝓpter peccatū eoꝝ q transgressi sunt legē: anima nostra creatˀ absqꝫ gr̄a originali iusticia atqꝫ rectitudine: vnitaqꝫ corpori illud dominiū habere nō pōt sup corpore suo: quod habuisset si in gr̄a fuisset creata. Ideo q̄ꝫ primum aīa est vnita corpori suo: alia lex est in illa: ⁊ alia in sensibus corporis. Naꝫ caro pugnat aduersus spiritū ⁊ spiritus pugnat aduersus carnē: ⁊ alia lex est in sensibus diuersa a lege mētis nostre. Isto ergo mō cōtrahitˀ tale peccatuꝫ ī taliqꝫ subiecto: in animaqꝫ nostra ē talis carentia: ratione cuius anime nos dicimur priuati. Nā vt dicit Aug. li. 14. de ci. dei. In occulto mali ceperunt: vt in apertā inobedientiā laberentur Nō enim ad malū opus peruenirentˀ nisi p̄cederet mala voluntas. Per malā ergo electionē volūtatis primoꝝ fuit amissa illa rectitudo q̄ erat in voluntate eoꝝ: ratione cuius tenebantˀ ꝯformari voluntati diuine. Volūtas ergo fuit illa que fuit priuata ⁊ inordinata per malā electionē rōne cuius oēs sensus eoꝝ deordinati fuere. In nobis ꝟo nō fuit aliqua mala electio voluntatis qꝛ nō peccauimus actualiter: ẜ in illo tāq̄ꝫ in radice fuit omne illud qđ secutū est ex mala electione voluntatis primoꝝ parentū. Quia sicut voluntas eoꝝ curuata ⁊ praua ex trāsgressione facta est: sic nos ꝑ peccatū eoꝝ creamur cū volūtate nō recta ⁊ sine gr̄a. Et sicut in illis amissa rectitudine volūtatis sue amiserūt omnē rectitudineꝫ sensuū: sic ⁊ aīa nostra creata absqꝫ gr̄a ⁊ originali iusticia cuꝫ vnitur corpori suo organico: oēs sensus fiunt rebelles rationi: tenemurqꝫ ad ad debitū duplicis mortis: omnesqꝫ passiones quas habuerūt primi parentes: ⁊ nos q ex lumbis eoꝝ fuimꝰ habemꝰ. Ex qbꝰ sic determinatis apparet error illoꝝ q dixerūt cōcubitū inordinatū viri cū muliere esse causam cōtractionis talis peccati: qꝛ ꝑ talē cōcubitū vniuntˀ spermata ex infecta carne ꝓgredientia: ex eisqꝫ seminibꝰ sic vnitis generatˀ corpꝰ infectū: animeqꝫ vnituꝫ aīa ab eo corpore inficitˀ. Sed salua pace eoruꝫ hoc nō videtˀ esse veꝝ: qꝛ si aīa nostra crearetur plena gratia ⁊ originali iusticia quēadmodū fuerunt aīe primoꝝ parentū create: oēs mūdi cōcubitus nō essent causa talis deturpationis aīe: qꝛ cū aīa nostra intellectiua nō sit educta de potentia materie: sed a deo imediate creata spūalis nō pōt infici a carne infecta: qꝛ illa nō est susceptibilis qualitatū corporaliū. Amplius. In illo subiecto cōtrahitˀ peccatū in nobis: i quo fuit contractū peccatū primoꝝ parentū ex trāsgressiōe actuali ab eis facta. Sꝫ tale pctm̄ i ꝓmis parentibus fuit in volūtate eoꝝ cōtractū: q̄ potentia fundatˀ in animabꝰ ipsoꝝ. Ergo ⁊ in nobis tale peccatū fuit cōtractū in voluntate ⁊ aīa nostra. Amplīꝰ. Aīa primoꝝ parentū fuit illa q̄ ꝑ peccatū fuit priuata originali iusticia. Originalis aūt iusticia est bonū anime ⁊ nō corporis: qꝛ extante illa in aīa nostra oēs sensus obediūt rationi. Cuꝫ aūt carentia talis originalis iusticie sit in anima: in illa prius cōtrahitur tale peccatuꝫ q̄ꝫ qꝫ sensus fiant rationi rebelles. Caro ergo infecta nō est illa q̄ priuet animā tali originali iusticia: sed ē imediate deus: q imediate creat illā animā. Et qꝛ id qđ anime cōpetit seorsuꝫ ⁊ per se absqꝫ corꝑe: nō dicimꝰ illi cōpetere: ideo vnita corpori dicimus tale suppositū cōtraxisse peccatū originale. Naꝫ quēadmodū dicit Ari. primo de aīa. Si qs dixerit animā intelligere: ē sicut si qs dixerit eā texere ⁊ filare. Et tm̄ intellectiua est illa ꝑ quā hō intelligit ⁊ sapit. d. ari. in 3. de aīa. De parte autē anime qua intellectꝰ cognoscit ⁊ sapit. Tamē qꝛ operationes sunt suppositoꝝ. i. meth. nō dicimꝰ aīam intelligere ẜ hominē intelligere. Sic ⁊ in aīa intellectiua q̄ꝫuis in illa sit ꝓprie carentia originalis iusticie debite: tm̄ nō dicimꝰ aīam cōtraxisse tale peccatū: sed hominē. Mediū aūt ꝑ qđ cōtrahitˀ tale peccatū

est cōcubitus

eſt concubitus viri ⁊ mulieris. Eſt tñ remotuꝫ mediũ eẽ cã ſine qua nõ. Mediũ aũt ꝓpinquũ ẽ ex vnione aĩe intellectiue cũ corpore ſuo organico. Scđo appet error illoꝝ qui dixerũt q̈ peccatũ originale contrahiť in aĩa ex iclinatõe eius ad corpus iſectũ: ⁊ cũ delectatur cũ corpore. Sꝫ ſalua pace eoꝝ hoc nõ ẽ veꝝ: qꝛ talis appetitus aut icliatio aĩe ad corpus iſectũ: aut precedit cognitõem itellectus: ⁊ electionem volũtatis: aut ſubſeqtur. Nõ primũ: qꝛ cuꝫ talis appetitus vt aĩe naturalis: neqꝫ ab aĩa poſſit remoueri ꝑ aliquã potentiã: cũ ille ſit aĩe naturalis ⁊ ꝓprius ſequereť q̈ pctm̃ originale nũqꝫ poſſet remoueri ab aĩa. Neqꝫ ẽ dicendũ ſcđm: qꝛ illud ẽ peccatum actuale ⁊ nõ originale.

Quot modis ſoluitur debitum ex aliqua cauſa contractum.

His viſis atqꝫ determinatis ad maiorẽ euidentiam dicendoꝝ decreui in iſto articulo notare quot modis dimittiť debitũ ex aliqua cauſa contractuꝫ. Primus ergo modus quo dimittitur debitũ ẽ per cãe ceſſationẽ. Vt quãdo filii remanẽt poſt mortẽ ſuoruꝫ ꝑentũ abſqꝫ bonis paternis nõ tenẽtur ad debita patris: qꝛ ceſſauit ille q̄ fuit cã talis debiti: ⁊ in bonis eius nõ remanſit qcq̈ꝫ. Iſto modo nõ fuit ſolutũ debitum contractũ in primis pẽtibus: ⁊ ẽt noſtꝝ in morte noſtra: qꝛ q̈ꝫuis mortui ſunt: ⁊ ẽt nos continue morimur: tñ lex domini nõ ſolũ adimpletur ex morte tꝑali: ſed debet adipleri ẽt quo ad mortem ſempiternaꝫ: qꝛ aĩe eoꝝ poſt mortẽ adhuc remãſerũt. At dices Quõ aĩa humana teneť ad mortẽ ſempiternaꝫ cũ ipſa ſit imortalis: neqꝫ vnq̈ꝫ moriatur. Dicimus queãdmodũ dicit Aug. li. 13. de ci. dei. c. 2 Quãuis aĩa humana veraciter imortalis ꝑhibeať: hꝫ tñ quãdã ẽt ipſa mortẽ ſuaꝫ. Et paulo poſt declarando que ſit iſta mors aĩe dicit. Mors igitur aĩe fit cũ deſerit eã deus ſicut corpus cum deſeritur ab aĩa ſupple mors eius fit. Ad ꝓpoſitum redeũtes dicimus q̈ debitum noſtrũ nõ fuit ſolutũ ꝑ mortẽ primoꝝ ꝑentũ: qꝛ cã taliſ debiti ẽ carentia originalis iuſticie debite: q̄ carẽtia in cõceptõe noſtra cõtrahiť ꝓpter defectum primoꝝ ꝑentũ. qꝛ vt dicit Aug. O ẽs in illo fuimus: qñ ille vnus. ſ. adã oẽs corrupit. Scđo mõ dimittitur debitũ ꝑ debiti ſatiſfactõeꝫ. Iſto mõ non fuit ſolutũ debitũ primoꝝ ꝑentũ ⁊ nr̃ꝫ qꝛ culpa eoꝝ in nobis contracta obiectiue fuit infinita circa obiectũ ĩfinitũ: qꝛ deo diſplicuerunt primi ꝑentes: ⁊ nos cũ illis. Mõ per nulluꝫ finitũ põt auferri cl̃pa obiectiue ĩfinita. Amplius. Scđm paulũ nõ ſunt cõdigne paſſiões huius ſeculi ad futurã gl̃iam: niſi medtante gratia dñi: qua ablata: nulla oꝑatio humana talis ac tanta eẽ põt: q̈ illa poſſit eẽ ſufficiẽs. non dico ſolũ ad ſatiſfaciendũ ꝓpter debitũ contractũ ſed ẽt ſi nullũ fuiſſet cõtractũ debituꝫ: ita adhuc non eẽt ſufficiẽs ad futuram gl̃iam: neqꝫ de cõdigno: vt pꝫ: neqꝫ ẽt de congruo: niſi eẽt gratia dñi noſtri ieſu xp̃i. Tertio mõ põt dimitti debitũ per debiti donatõnem factã ab aliquo pro nobis ſatiſfaciente. Iſto mõ fuit donatum debitũ cõtractũ ex pctõ primoꝝ ꝑentum nobis ꝑ ieſum xp̃m redẽptorẽ nr̃m: qui in ligno crucis pepẽdit: atqꝫ ꝓ nobis ſatiſfecit: mortẽqꝫ noſtrã moriẽdo deſtruxit. Vnde ꝺm Eſaiam ꝓphetã: vere languores noſtros ipſe tulit.

Quot ſũt modi redemptionis.

Hnc cõueniẽs ẽ vt videamus in preſenti articulo quot ſũt modi redemptionis. Primus ergo modus redemptõis ẽ qñ qs redimitur poſtq̈ꝫ lapſus ẽ in pctõ mortali actuali. Iſto mõ fuerũt redempti primi ꝑentes noſtri per paſſionẽ domini nr̃i ieſu chriſti. Scđs modus redẽptõis ẽ quãdo qs redimitur poſtq̈ꝫ lapſus ẽ in pctõ veniali. Iſto mõ redimũtur viri ꝑfecti: qui ꝑ grãm dei ſubleuãtur poſt venialẽ omiſſionẽ. Tertius modus redẽptõis ẽ quãdo qs redimitur: ⁊ in gr̃a cõfirmať ne amplius in pctõ mortali labatur. Iſto mõ redempti fuerũt apl̃i in gr̃a cõfirmati poſt aduentũ ſpũs ſci. Et iõ amplius nũq̈ꝫ mortal̃r peccauerũt. Quartus modus redẽptionis ẽ quãdo qs redimiť mediãte baptiſmo in virtute paſſionis domini. Iſto mõ redimũtur ꝑuuli q̄ baptiʒãtur ⁊ alij q̄ efficiunť xp̃iani. Quintus modus redemptõis ẽ quãdo qs redimiť in virtute paſſionis domini: ⁊ in vtero matris ſcificatur: poſtq̈ꝫ i originali pctõ ceciderit. Iſto mõ fuerũt redempti Hieremias ⁊ Ioãnes baptiſta: q̄ fuerũt ſanctificati in vtero matris poſtq̈ꝫ ceciderũt pctõ originali. Sextus modus redẽptionis ꝑfectiſſimus ẽ: quãdo aliqua creatura futura que ex ſui natura ẽ in potẽtia contrahendi originale pctm̃: ⁊ dñs deus ex ſua ĩfinita miſericordia i virtute paſſionis ieſu xp̃i illã preſeruat ne icurrat tale pctm̃ originale: creando aĩaꝫ intellectiuã eius plenã gr̃a: ⁊ infundẽdo illam aĩam corpori organico phiſico in vtero matris formato. Iſto mõ fuit redẽpta glorioſiſſima virgo maria ieſu xp̃i mater. Vnde ꝺm ſapientiaꝫ

salomonis in .c. illo quod sic icipit. Mulierē forte qs iueniet. s. puer. vltimo dicitur. Multe filie congregauerūt diuitias: tu. s. maria supgressa es vniuersas. Et idō Hiero. de maria dixit. Totius gratie q̄ in xp̄o ē in mariā venit plenitudo. Et aug. dixit. O ibus gratijs secundata: oi sanctitate i vtero matris repleta. Hoc aūt quod dicimus in sequentib⁹ meli⁹ appebit.

Q̄ð fuit possibile tā ex pte dei q̄ȝ ex pte v̄ginis q̄ virgo p̄seruaretur a pctō originali.

t

Empus nūc expostulat postq̄ȝ determinauimus breui sermone ea que sūt antecedentia ad mām istaȝ: vt videamus ea que sūt ad ppositū determināda. Et pzio videre decreuimus in isto articulo. Vtruȝ fuerit possibile deo stante peccato primoꝝ parentum p̄seruare v̄gineȝ: ne icurreret pctm̄ originale. Et ad ostendendū hanc possibilitatem adducemus multas rōes efficacissimas. Prima ergo rō tal' ē. Illð ē possibile deo respcū creature quod nō implicat contradictōem: neq̄ȝ ex parte dei: neq̄ȝ ex pte creature. Ista pȝ: q2 fm theologos deus pōt facere qcqd nō implicat contradictōem. Sȝ q̄ v̄go in cōceptiōe pduceret scā nō implicat cōtradictōem: neq̄ȝ ex pte dei neq̄ȝ ex pte v̄ginis: ergo hoc fuit possibile deo pducere v̄ginē in cōceptōe scām. Minor pbatur. Q2 post Ade pctm̄ hoc fuit fcm̄ i cōceptōe xp̄i ergo ēt poterat fieri in v̄gine. Ampli⁹. si Ade pctm̄ haberet remouere hāc possibilitatē: seq̄retur q̄ posset oipotentē deū pturbare maxime ð futuro. Et si dicat': q̄ aliud est loqui de xp̄o qui nō fuit cōceptus aut productus ex cōiunctione seminū: ⁊ aliud est loq de virgine: cui⁹ corp⁹ ex cōiunctiōe seminū viri ⁊ mulieris formatum fuit. Ista rn̄sio nihil valet: q2 dicit. Job itués incarnationē verbi i vtero Marie. Quis pōt facere mundū. s. indiuiduū de imundo cōceptū semine. Nōne tu q solus es. s. de⁹. Ad ostendendū q̄ si qua creatura per cōiunctionē seminū inmūdorum cōciperet' in matrice mulieris: adhuc eēt possibile deo pducere aiaȝ itellectiuā ei⁹ plenā gratia ⁊ infūdē illam corpi organico mūdato p potētiā dei anteq̄ȝ introduceret' aia intellectiua in illo. Et isto mō creatura illa esset in cōceptione mūda. Cōfirmat'. Q2 peccatū Ade nō potuit diuinū pturbare cōsiliū fm Aug. q̄ si qð de⁹ statuerat illū mutare cōpulerit. Secūda ratio. O is aptitudo q̄ iest alicui nature immediate pōt educi de potētia ad actū p potētiaȝ dei. Probat'. Q2 deus ē oipotēs: ⁊ qcqd pōt in genere cause efficiētis ⁊ finalis facere mediante cā secūda: pōt facere sine illa. Sȝ aia intellectiua q̄ imediate producitur adeo hȝ aptitudinē ad grām suscipiēdaȝ: ergo imediate pōt educi de potētia ad actū per potētiā dei. Q̄ð si sic ē in aliquo istanti fm possibilitatē nō poterit esse sub opposito grē. Cōfirmat'. Sicut deus creauit aiam intellectiuā primi pentis: nullis antecedētib⁹ meritis plenā grā ⁊ originali iusticia: sic nō obstante pctō primoꝝ pentū potuit creare aiam v̄ginis quā cognoscebat futuram eius mrēm in grā. Tertia rō. Possibile est alicui creature p̄seruare aliquē ne in f'uitutem cadat: stante f'uitute suoꝝ pentū: ergo multomagis ē possibile deo p̄seruare v̄ginē ne in pctō originali cadat: stāte pctō primoꝝ pentum. Cōseq̄ntia pȝ. Q2 creatura ē ens p pticipatōem: deus v̄o est ens p eēntiā: ⁊ qcqd agit creatura agit i v̄tute dei: qui ē prima cā infinita. Antecedēs pbat'. Quia fm legē filij seruoꝝ sunt f'ui: ⁊ tn̄ ē in facultate dn̄i facere liberꝝ primū filiuȝ: q ex seruis dȝ nasci anteq̄ȝ incurrat seruitutē. Exēpli gratia. Si aliquis dn̄s duoꝝ seruoꝝ ita ordinaret. Volo q̄ primus filius q ex talibus f'uis dȝ nasci sit liber: tūc ille qui nasceret' liber esset: ⁊ tn̄ nullā incurrisset seruitutē ante libertatē suam: eo q̄ fuit p̄seruatus ex mera ⁊ libera volūtate dn̄i sui: nō obstante seruitute pentū suoꝝ.

Quarta rō. Legislator instituēs legē ex mera ⁊ libera volūtate sua nulla necessitate coact⁹ pōt excipe quē vult a tali lege. Sȝ de⁹ ðdit legē primis pentibus ex libera volūtate eius. Ergo pōt excipere quā creaturā vult a tali lege. Q̄ð si sic ē: potuit p̄seruare virginem ne in tali pctō caderet nō obstante transgressione legis facta p primos parentes. Cōfirmat'. Quia sicut ds dedit legem: ita pōt illam suspendere respectu cui⁹ ipse vult: q2 cum ipse sit oipotēs ⁊ liber: ita pōt suspēdere actionē cuiuscūq̄ȝ. Ex his oibus satis clare cōstat deo omnipotēti fuisse possibile p̄seruare virginē Mariā ne i pctō originali caderet nō obstāte pctō primoꝝ parentum.

Q̄ð nō solū fuit possibile: verū etiā fuit conueniens q̄ virgo p̄seruaret' a pctō originali

Nn soluȝ sufficit nobis demonstrasse fuisse possibile deo preseruare v̄gineȝ ne i pctō originali caderet: quin etiam nobis necessariū eē videt' demōstrare hoc fuisse cōueniens. In presenti aūt articulo intendo formare octo excellētissimas rationes ad ostendendum

dendū talē conuenientiam: quibus iudicio no
stro nulla ptest afferri conueniens responsio.
Prima ratio sumit ex pte xpi: cui ab eterno
datū est redimere genus humanū qđ pire de/
bebat ex pctō. Redēptio nature hūane ab eter
no data ē vnigenito filio dei: ergo cōuenientis
simū fuit si debebat: fieri caro in vtero Vginis
Marie: dare illi matrem oio a peccatis mundā
vt de mundissima matre mūdissimus nascere/
tur filius. Antecedens pbatur. Quia ab eter
no prescicbatur a deo Adā peccaturū. Et sicut
prescicbatur ipsū peccaturum: ita decretum est
in mente diuina ab eterno dare modū mediā
te verbo suo qđ debebat fieri caro: vt medi/
ante passione eius genus humanū qđ debebat
perire posset etiā redimi. Qđ aūt hoc sit verū
auctoritate Aurelij Aug. li. 12. de ci. dei. c. 22.
cōprobamus. hec. n. sunt verba sua Nec igno
rabat deus hominē peccaturū. Et in eodem
c. paucis interpositis Vbis iquit. Preuidebat
etiā deus gratia sua populū pioꝝ i adoptionē
vocādum remissisq; peccatis iustificatū: spūi
sancto sanctisq; angelis i eterna pace sociandū.
Consequentia probatur p Aug. i li. smonum
suorū smone. 45. de natiuitate dñi. d. Sicut i
celo habuit patrem imortalē ꝛ eternum: sic ꝛ in
terra habuit matrē omni corruptione carētē.
Igitur in celo qualis est pater talis est filius
sicut ꝛ in terra qualis ē mater talis sm carnē ē
fili⁹. Ista auctoritas ē tāte Vtutis q nō solum
pbat cōueniētiā: veꝝ ēt pbat ipāz de scō i pec
cato originali nō fuisse cōceptam: vt videbitur
meli⁹ in seqntibus. Confirmatur hec rō. Qꝛ si
hoc nō fuisset cōueniēs: aut ergo hoc fuisset ex
pte xpi: aut ex pte Vginis Marie. Non est di
cendū primū qꝛ cū xps sit dei filius: nō solum
hoc illi cōuenit: imo maiora illi cōueniunt. Si
vero dicatur secūdum. s. non fuisse cōueniens
ex pte virginis: aut ergo hoc non esset conue/
niēs virgini inq̄ztum virgo absolute nō cōpa/
rando ipām ad xpm: aut comparando virginē
ad xpm. Si primū hoc nihil ē qꝛ saltem ppter
secūdum hoc erat conuenientissimū. Proba
tur: qꝛ dicitur ab ecclesia. Felix es sacra virgo
Maria: ꝛ oi laude dignissima. Et reddit causā
ecclesia quare virgo ē omni laude dignissima:
non q absolute: quia nunq̄ vlli creature pure
sancte talia verba attributa sunt. Sed hoc ma/
rie dictum est: quia fuit mater christi: ꝛ ideo in
tulit ecclesia. Quia ex te ortus ē sol iusticie chri
stus deus noster. Secunda ratio sumitur ex p

te excellentie christi. Illud quod denotat excel
lentiā in christo non repugnans sibi respectu
sue redemptionis ē ponēdum conuenientissi/
mum in illo. Sed ponere virginem eius ma/
trē fuisse preseruatam ne pctm̄ incurreret in V
tute passionis: denotat excellentiā in eo respe
ctu sue originis: neq; repugnat redemptōi ei⁹
qꝛ talis preseruatio est redemptio nobilissima.
Ergo hoc dꝫ poni in natura esse conuenientis
simum respectu christi ꝛ matris eius. Tertia
ratio sumitur ex pte perfectissime redemptōis
Sext⁹ modus redemptionis in nono articu
lo a nobis assignatus ē possibilis conueniens
ꝛ perfectissimus inter omnes alios: qui mod⁹
est: q aliqua creatura pseruata sit in Vtute pas
sionis domini ne incurrat peccatum: quod in/
currisset si ex se fuisset permissa incurrere. Cū
ergo iste modus sit possibilis conueniens ꝛ p
fectus inter omnes respectu alicuius creature:
quero vtrum aliqua creatura tali modo fuit re/
dempta: vel non. Si nō. Contra. Aut ergo fu
it defectus iste ex parte xpi: qꝛ talem creaturam
tali modo pfectissimo redimere noluit. Aut si
potuit talis creatura non meruit. Nō ē dicen/
dum primū: qꝛ fuit demonstratum in precedē/
ti articulo fuisse possibile deo pseruare virginē
Si dicatur secūdum. Aut ergo qꝛ talis creatu/
ra non meruit de condigno. Aut qꝛ non meru
it de congruo. Non est dicendum primum: qꝛ
xps non fuisset pfectissimus redēptor: quia q̄
uis de condigno multa non dentur creaturis:
tamen ad ostendendam pfectionem dei deus
dat multa creaturis: que de condigno non da
rentur illis. Si dicatur q creatura de cōgruo
non meruit talem modum redemptōis. Con/
tra. Creatura maiorem meruit de congruo: er
go potuit etiam mereri hunc modum redēptio
nis. Consequentia patet: ꝛ antecedens proba
tur. Quia virgo Maria de congruo meruit
esse mater dei: que perfectio maior est q̄ q fue
rit redēpta. Sexto modo redemptionis. Di/
cendum est ergo vltimum membrum q aliqua
creatura de congruo fuit redempta sexto ꝛ per
fectissimo modo redemptionis. Talis autem
creatura fuit glīosissima virgo Maria. Quar
ta ratio sumitur ex parte perfectissime reconci/
liationis. Perfectissimus reconciliator cui da
tum est redimere naturam humanam que pe
rierat ex peccato debet eam reconciliare deo se
cundum perfectissimum reconciliationis mo/
dum: si non sm omnia indiuidua: saltē secun

dum vnū. Ista pz: qꝛ aliter nō eēt ꝑfectissimus reconciliatoꝛ. Sed sic ē ꝙ xp̄s fuit ꝑfectissimus recōciliatoꝛ. Ergo debuit recōciliare creaturā humanā deo ꝓm perfectissimū recōciliationis modū: saltē secūdū vnū idiuiduum si non ꝓm omne. Maioꝛ d̄clarat: qꝛ dato opposito: aut hoc eēt ex defectu potētie: ⁊ hoc non: vt fuit i p̄cedēti articulo demōstratū: aut aduersus sapiētie leges: ⁊ hoc nō: qꝛ prudentia ē ꝓuidentia d̄ futuris ex memoꝛia p̄teritoꝝ. Cū autē in v̄bo dei fuerit maxima prudētia: anteq̄ꝫ v̄go Maria cōcipetur potuit ex tali ꝓuidentia p̄seruare ip̄am ne peccatum oꝛiginale in conceptiōe contraheret. Neqꝫ hoc fuit contra moꝛis leges: qꝛ dicit ab ecclesia. Honoꝛa patrē tuū ⁊ matrem tuā: qꝛ q̄ maledixerit patri aut matri moꝛte moriatur. Scd̄m ergo hanc legē fuit ꝯueniēs ꝙ v̄bum diuinū quod debebat fieri caro i vtero v̄ginis Marie illā p̄seruaret ac veneraretur qua veneratōe ip̄m v̄bū diuinū ēt venerabat.

Quita rō. Quādocūqꝫ aliqs alteri inimicatur: ꝓ recōciliatione iter eos fiēda non conuenit assumere tertiū nisi sit ille vtroꝛūqꝫ amicus Sed sic ē ꝙ v̄go Maria fuit electa deo: vt ea mediante verbū fieret caro ꝓ reconcilianda natura humana: q̄ ꝑ peccatum deo fuerat fcā inimica: ergo virgo Maria non fuit electa in conceptōe inimica: sed amica. Quod si sic ē: v̄go in pctō oꝛiginali non fuit cōcepta. Confirmat. Quia nō assumitur aliqs ꝓ medio iter aliquos in quo sit illō ꝑ quod fcā ē inimicitia iter illos: qꝛ illud non ē cōueniēs mediū. Sed sic ē ꝙ v̄go Maria fuit electa ꝓ medio iter deū ⁊ creaturā humanā: vt tale verbū in eo fieret caro. Ergo Maria nō habuit illud per quod fcā est inimicitia iter deū ⁊ hoīem. Cū āt pctm̄ originale fuerit cā talis inimicitie: seqtur ꝙ cū v̄go Maria illud nūq̄ꝫ cōtraxit conuenienter fuit electa: aliter nō fuisset cōueniētia electōis. Sexta rō Opus redēptōis fuit maius q̄ꝫ opus creatōis ergo cōueniēs fuit ⁊ est maioꝛa fieri ⁊ equalia in opere redēptōis sicut in oꝑe creatōis. Sed i oꝑe creatōis natura humana fuit creata mūda ⁊ in gratia an̄cedentibus meritis: ergo multo magis ꝑ passionē domini nr̄i iesu xp̄i in v̄tute eius fuit conueniēs p̄seruare totā nām hūanam in aliqua creatura pure humana: ne talis pctm̄ oꝛiginale cōtraheret in cōceptōne. Talis aūt creatura fuit virgo Maria: qꝛ ip̄a q̄ꝫtuꝫ ad redemptōem passiuā fuit ꝑfectissime redēpta. Qd̄ aūt opus redēptōis sit maius oꝑe creationis ꝓbatur: qꝛ per opus redemptōis verbum caro factum ē: deus hō factus ē: Maria mater dei fcā est: super oēs creaturas taꝫ coꝛꝑales q̄ꝫ sp̄ūales exaltata. Exaltata. n. ē fcā dei genitrix suꝑ choꝛos angeloꝝ ad celestia regna ꝓm ecclesiā. In oꝑe aūt creatōis tanta ac talia fcā nō fuerūt equalia aut maioꝛa his: imo multi phoꝛuꝫ ponūt opus creationis eē naturale nō soluꝫ in deo veꝝ ēt in creatura. Septima rō. Sicut nullis an̄cedentibus meritis fuit cōueniēs deo creare Adā ⁊ Euā in cōceptōne sanctos: ergo multomagis per merita passiōis domini nr̄i iesu xp̄i fuit cōueniēs ꝙ iesu xp̄i mater p̄seruaretur ne i cōceptōe cōtraheret peccatum oꝛigiale. Probo cōsequētiā. Qꝛ peccatū Ade nō hꝫ remouere hāc cōueniētiam in iesu xp̄i matre: qꝛ ꝓm Aug. Maria iesu xp̄i mater electa ē a deo ⁊ super oēs creaturas p̄electa: oibꝰ gratijs fecūdata: oī scitate in vło matris repleta. Octaua rō. Cōueniēs ē xp̄i originē esse tāte ꝑfectiōis: atq̄ꝫ dignitatis sicut fuit oꝛigo Ade. Sꝫ si virgo fuisset i peccato cōcepta oꝛigo xp̄i q̄ꝫtum ad hoc seculū fuisset mioꝛis perfectōis ⁊ dignitatis q̄ꝫ oꝛigo Ade: ergo nō ē conueniēs ponere v̄ginē i peccato oꝛigiali fuisse cōceptam. Maioꝛ huiꝰ rōis pꝫ. Mioꝛ autem ꝓbatur. Qꝛ si virgo i peccato oꝛiginali fuisset cōcepta: q̄ꝫtūcūqꝫ mūdata: xp̄s fuisset de terra que aliquādo fuisset aliqbus maculis asꝑsa. Adaꝫ vero nō sic q̄ de terra nō fuit vnq̄ꝫ aliqbus maculis deturpata ⁊ in hoc oꝛigo xp̄i fuisset deterioꝛ origine ipsiꝰ ade mūdissima. Cum aūt hoc esse nō possit de facto: seqtur non fuisse cōueniēs v̄gineꝫ i peccato oꝛiginali fuisse cōceptam.

Quod virgo i conceptione fuit sancta atq̄ꝫ sine pctō oꝛiginali cōcepta per rōnes sumptas ex parte xp̄i.

Ostq̄ꝫ demonstratum fuit a nobis fuisse cōueniēs ꝙ virgo in peccato oꝛiginali nō esset cōcepta: nūc in pꝛesenti articulo conueniētia iam demōstrata itēdo demonstrare hoc ita fuisse: ⁊ hoc per rōes sumptas ex parte xp̄i redemptoꝛis nostri. Prima rō. Si xp̄s redemptoꝛ noster in oꝛiginali iusticia fuit conceptus: ergo virgo Maria ex qua natus est in peccato oꝛiginali non fuit concepta. antecedens notum ⁊ consequentia pꝛobat. Quia oꝛiginalis iusticia alicuius nō patitur ipsum fuisse de terra que aliquando aliqbus maculis fuerit deturpata ⁊ pꝛesertim oꝛiginalis iusticia ipsius xp̄i. Cōfirmatur. Nō mioꝛis perfectionis

fectionis fuit originalis iusticia ipsius christi q̃z
tum ad substantiã et circunstantias: q̃z illa ori
ginalis iusticia que fuit in Adã et in Eua. Ista ẽ
de se manifesta. Sed iusticia originalis q̄ fuit ĩ
Adaz et in Eua q̃ztuz ad substantiã fuit perfe/
cta: et q̃ztuz ad circũstantias: quia cũ illa fuit cõ/
ceptio Ade et Eue sine aliqua macula q̃ztuz ad
originez animarum suaruz que fuerũt sine aliqua
macula create: et q̃ztuz ad originez corporum suo/
ruz: que fuerunt creata et assumpta de terra mũ
da: nullis vnq̃z maculis deturpata sicut fuit cor
pus Ade et corpus Eue: quod fuit assumptuz
de latere Ade quod fuit mũdũ nullis vnq̃z ma/
culis deturpatuz: ergo multo magis fuit perfe/
cta originalis iusticia christi tam ad substantiaz
q̃z ad circũstantias anime eius q̄ fuit vnita ver
bo: et corporis sui quod fuit assumptuz de virgi
ne nullis vnq̃z maculis deturpatuz. Secunda
ratio. Nihil quod denotat ignominiã in chri/
sto: est ponenduz in eo. Sed si poneret̃ ꝙ vir/
go fuit concepta in peccato originali poneretur
ignominia in christo q̃ztuz ad originem eius.
Ergo hoc nõ est ponenduz in natura: scilicet ꝙ
mater eius fuerit in peccato originali concepta.
Antecedens huius rationis patet pro maiori.
Minor autez probatur Quia est ponere igno
miniaz in christo: ꝙ fuerit de matre que aliquã
do fuerit peccatrix: et maxime quia de preterito
nulla potentia siue sapientia potest se extendi.
Quod autez preterita nõ sint preterita ꝑ nullaz
potentiaz aut sapientiã potest fieri ipsa nõ fuisse
Neq̃z vnq̃z status peccati per aliquẽ potentiaz
ita mundari potest: vt ipse sit equalis statui in/
nocentie. Tertia ratio. Assumo auctoritatem
Augusti. in libro de gratia et libero arbitrio. d.
Propter honorez domini cuz de peccatis agi/
mus nullaz de beata virgine nolo facere q̃stio/
nem. Quero de q̃bus peccatis loquat̃ ibi Au/
gu. Aut ergo locutus est de peccatis venialibꝰ
tantuz. Aut de peccatis mortalibus tantũ. Aut
de peccatis venialibus et mortalibus simul. Si
dicatur primũ. Contra. Si ꝑpter honorẽ do/
mini virgo fuit liberata a peccatis venialibus:
multo magis fuit liberata a peccatis mortalibꝰ
ne incurreret illa. Probat̃: quia per peccatum
mortale creatura efficit̃ deo inimica: et non per
pctm̃ veniale. Si dicatur secũduz. Aut ergo lo
cutus est de peccato actuali mortali. Aut loquit̃
de peccato mortali originali. Si dicatur primũ
ita ꝙ augusti. locutus sit de peccatis actualibus
mortalibus et nõ de peccato originali. Contra.

Peccatuz originale est maximuz peccatuz et
mortale: quia omnis creatura que in tali conci/
pitur peccato est in conceptione deo inimica: er
go si ꝑpter honorez domini virgo fuit liberata
a peccatis mortalibus actualibus que fuerũt in
potestate volũtatis eius: ergo multo magis fuit
preseruata propter honorez domini ne incurre
ret peccatũ originale: quod nõ erat in potestate
voluntatis sue: quia nõ est honor dñi ꝙ mater
eius fuerit in cõceptione maledicta. Relinquit̃
ergo vltimuz membruz: ꝗ augustinus sit locu/
tus de omnibus peccatis simul. Quarta ratio
sumpta ex eisdez verbis aug. ꝑpter honorẽ do
mini etc. honor iesu christi est vt omnino sic im/
maculatus de omnino immaculata natus: qui
honor cõuenit christo etiã per aduersariuz: et ta
men christus tali honore non fuit veneratus.
Quero qua de causa honor et ꝑfectio ista xp̃o re
demptori nostro data nõ sit. Aut ergo fuit pec/
catuz ade. aut fuit virgo que ex lumbis primo/
ruz parentuz habuit originem. aut fuit deꝰ pa/
ter qui hunc honorẽ filio prestare noluit. aut spi
ritus sanctus. aut christus qui tali honore vene
rari noluit. Nõ datur primuz membrũ: q̃r pec
catuz ade nullã perfectionẽ aut honorẽ christo
conuenientez remouere habuit. Probat̃: quia
dato opposito xp̄s nõ fuisset ꝑfectus redẽptor:
immo aliqua macula fuisset deturpatus si honor
illi debitus per ade peccatuz fuisset ablatus: q̃r
nõ potest vnq̃z remoueri honor debitus ab ali/
quo nisi inducatur macula opposita in illo. Ne
q̃z datur secundũ membrũ: q̃r dicitur per Job.
Quis potest facere mundũ. s. indiuiduũ de im
mundo semine. Nõ obstante ergo origine vir/
ginis q̄ fuit ex lumbis ade ꝑ concubitum viri et
mulieris ꝑ vnionẽ spermatũ infectorum in matri/
ce anne existentiũ: deus adhuc per omnipoten
tiaz suã potuit facere tale indiuiduũ mundũ mũ
dando corpus organicũ physicũ ex talibꝰ semini
bus eductũ: introducendũ animã virginis in il
lo gratia plenaz. Neq̃z datur tertiũ membruz:
q̃r dixit pater verbi: et domini nostri iesu christi
Hic est filius meus dilectus in quo mihi bene
cõplacuit ipsum audite. Peccatũ ergo ade non
habuit remouere honorez vnigeniti filij ab eo:
aliter xp̄s fuisset filius ire: q̃d est hereticũ. Ne/
q̃z dat̃ quartũ mẽbrũ q̃r nulla fuit discordia iter
spiritũ sanctũ et verbuz: ex qua potuisset auferri
honor q christo erat cõueniens. Neque datur
quintũ membrũ: q̃r quanto verbuz caro factũ est
cũ maiore honore et gloria: tãto postea ꝑ humili

gatem suã perfectior fuit secuta victoria. Qui/
ta ratio. Tãte potẽtie fuit atq; sapiẽtie Ṽbũ di
uinũ anteq̃ fieret caro i eligẽdo sibi matrẽ oi
corruptione carentẽ: quãte potentie ⁊ sapiẽtie
fuit pater i eligẽdo filiũ equalẽ sibi mediãte quo
natura humana redimi posset per passionem
ei⁹. Ista ꝓpositio patet: q2 eadẽ potẽtia ⁊ sapi/
entia ⁊ voluntas numero est i tribus ꝑsonis
S3 deus pater elegit sibi filiũ suũ amicũ in cõ
ceptione oi laude gloria que dignissimũ. ergo
⁊ fili⁹ verbũ patris elegit. sibi ab eterno matrẽ
i cõceptiõe amicã atque sanctã: omni laude glo
riaq; dignissimã. Que electio talis nõ fuisset
si in peccatis fuisset cõcepta. Sexta ratio fũ
data sup dictũ Aug. in libro sermonũ suorũ ad
heremitas: sermõe. 43. de natiuitate dñi. d. Si
cut in celo. s. xp̃s habuit patrẽ imortalẽ ⁊ eter/
nũ. sic ⁊ in terra habuit matrẽ omni corrupti/
one carentẽ. Ex qua auctoritate formaẗ ratio.
vna presupponẽdo duo. Primũ. Duplex est
corruptio animi. s. ⁊ corporis. Anima autẽ diciẗ
corrũpi pp peccatũ q2 p illd efficiẗ deo inimica.
Secũdũ p̃suppositũ3. Corruptio ai maior est
corruptione corporis: q2 p animi corruptionem
nulla facta corruptiõe i corpore homo efficiẗ do
inimic⁹ p corruptionẽ ãt corporis nulla facta cor
ruptiõe i aio stat amicitia inter deũ ⁊ homine3.
Hoc patet in Ṽginib⁹ violatis que ñ p̃bẽt as/
sẽsũ volũtatis sue: tunc in illis ñ obstãte corru
ptiõe corporis. anim⁹ illarũ manet i corruptus.
Ex istis duob⁹ p̃suppositis formaẗ ratio talis.
Christ⁹ i terra habuit matrẽ oi corruptiõe carẽ
tẽ ergo nulla corruptiõe virgo fuit corrupta ne
que q̃ztũ ad corp⁹ neq; q̃ztũ ad animã. Probo
ꝯsequẽtiã. Et dato opposito ꝯsequẽtis infertur
oppositũ antecedẽtis formalit: q2 si fuit corru/
pta i aio p pctm̃ originale: ergo xp̃s non habuit
matrẽ simplicit oi corruptiõe carẽtẽ. Qd si sic
est: virgo i pctõ cõcepta non fuit. Septia ratio
sumiẗ ex Ṽbis Aug. i eodẽ sermõe de natiui/
tate dñi. d. Igiẗ in celo qualis ẽ pater: talẽ fi/
li⁹. sic ⁊ i terra: qualis ẽ mater: talis secũdũ car
nẽ ẽ fili⁹. In celo cũ patre eternis imẽs⁹ incor
ruptus ⁊ sublimis. In terra cũ matre imacula
t⁹ ⁊ mãsuetus. Modo ex istis verbis formaẗ
ratio talis. Qualis est xp̃s secũdũ carnẽ: talis
est mater eius. Sed secũdũ carnẽ nõ fuit aliqua
macula originali deturpat⁹. ergo nec virgo se/
cundum carnem fuit aliqua macula originalis
peccati deturpata: Probo cõsequẽtiã. Quia
si in pctõ originali fuisset cõcepta: nõ esset talis
mater ꝫm carnẽ: qualis est christus. Cõfirma
tur. Quia xp̃s i terra cũ matre manet imacula
tus ⁊ mansuetus: ergo virgo nõ fuit aliqua ma
cula originalis peccati deturpata. Probo con
sequentiam. Quia ille q est ⁊ fuit oio imacula
tus oio incorruptus ⁊ sublimis nõ dr̃ proprie
ꝑmanere cũ ea: que fuit maculata ⁊ corrupta ꝫ3
animũ p peccatũ: atq; dei inimicas. Octaua rõ
Maior fuit potẽtia atq; sapiẽtia Ṽbi vnigeni/
ti filij dei i redimẽdo matrẽ eius: q̃ȝ fuerit potẽ
tia atq; deceptio diaboli in deprimẽdo naturã
humanã: que fuit creata mũda sine aliqua ma/
cula peccati originalis. Ista patet. Sed p tẽpta
tionẽ diaboli natura q̃ erat mũda fuit dãnata.
Ergo multo magis p potẽtiã atq; sapiẽtiã ver
bi natura humana i virgine fuit subleuata atq;
redempta ꝑfectissimo modo redẽptionis pre/
seruãdo naturã humanã ne deturpareẗ macu/
la peccati originalis. Cõfirmaẗ. Causa mediã
te qua cõturbabiẗ peccatũ originale i nobis est
q2 sumus ex lumbis Ade: ⁊ dñs iputat nobis
peccatũ primorꝝ parentũ. Sed Ṽbũ diuinũ eli
gẽs sibi matrẽ ab eterno nõ imputauit illi hoc
pctm̃: Probaẗ. Quia nõ elegit illã i cõceptio/
ne inimicã: imo amicã: quia ut dr̃ in canticis cã
ticorũm. Tota pulchra es amica mea ⁊ macula
non est in te.

Quod virgo gloriosissima oi sanctitate fuit
repleta atq; in cõceptione sancta: p rationes di
recte loquentes de virgine Maria.

Escẽdendo ad ea q̃ sũt specialia magis
d postq̃ȝ determinauimus supiorib⁹ arti/
culis p rõnes sumptas ex pte xp̃i Ṽgi
nẽ in peccato originali nõ fuisse cõceptã: i pre/
senti articulo hoc idẽ itendimus demõstrare p
rõnes sumptas ex pte virginis Marie. Et an
teq̃ȝ deducã rõnẽ primã p̃suppono duo. Tres
sunt gradus sanctificatiõis. Prim⁹ in cõce
ptione qñ aia itellectiua vniẗ corpori organico
physico. Isto gradu sanctificatiõis fuit sanctifi
catus xp̃s. Secũdus gradus sanctificatiõis
ẽ post cõceptionẽ i vtero tñ matris. Isto gra/
du sanctificatiõis fuit sanctificatus Ioãnes ba
ptista ecclesia affirmãte ꝫm Esa. de vẽtre ma/
tris vocauit me dñs. Tertius gradus sancti
ficatiõis ẽ extra vterꝝ. Isto gradu sanctificatio
nis fuerũt sanctificati multi: sicut fuerũt aposto
li: q i tali gradu fuerũt sanctificati post aduentũ
spũs sci. Omnes ergo gradus sanctificatiõis
reducunẗ ad istos tres: ⁊ q habet primũ gradũ
i gratia cõfirmatus habet ꝫm gradũ ⁊ tertiũ: ⁊
nõ econuerso

nõ econuerso. Similiter q h₃ secũdũ gradũ h₃
tertiũ gradum: ⁊ nõ ecõtra. Exẽplũ primi. xp̃s
habuit primũ gradũ sanctificationis: qa in cõ/
ceptiõe fuit sanct⁹: habuit secũdũ gradũ: qa i vẽ
tre Marie post cõceptiõe₃ fuit sanct⁹: ⁊ habuit
tertiũ gradũ: q₂ ẽt extra vterũ semp sanct⁹ remã
sit. Exemplũ secũdi. Joãnes baptista habuit
talẽ gradũ: ⁊ ẽt extra vterũ fuit sanctus: ⁊ tamẽ
nõ habuit primũ gradũ sanctificationis. Exẽ/
plũ tertij. Ut fuerunt multi apostoli: q fuerunt
sanctificati extra vterũ: ⁊ tñ non habuerũt pri/
mũ neq₃ secundũ gradũ sanctificatõis. Se/
cundũ presuppositũ. Primi duo gradus san/
ctificationis fiũt in vtero m̃ris. Hoc patet: q₂
cõceptio est qñ creaẽ aĩa itellectiua: ⁊ illa uniuṙ
corpori suo organico. Talis aũt vnio fit in vte
ro matris similiter. Secũdus gradus sancti
ficatiõis est in vẽtre matris: ecclesia. d. De vẽ
tre matris mee vocauit me dñs. Istis p̃suppo
sitis stantibus formaẽ ratio talis. Gloriosissi/
ma virgo oĩ sanctitate in vtero matris sue fuit
repleta: vt de mũdissima matre mũdissim⁹ na
sceretur filius. Ergo ipsa in cõceptiõe fuit be/
nedicta sãcta ⁊ nõ maledicta: amica ⁊ nõ inimi
ca: quẽadmodũ fuerũt cetere mulieres. Ante/
cedens est sumptũ ex ṽbis Aug. in sermone
de natiuitate dñi sic. d. quẽadmodũ i antecedẽ
te p nos dictũ fuit. Probo ɔñtiam. Quia ex
opposito cõsequẽtis infeṙ formaliter oppositũ
antecedẽtis. q₂ si in cõceptiõe ṽgo fuit maledi
cta ⁊ ire filia atq₃ deo inimica: ergo non fuit oĩ
sanctitate i vtero m̃ris repleta: q₂ p te non fuit
repleta sanctitate: q̃ in cõceptiõe dari põt. Cõ/
firmaẽ ista rõ: q₂ ẜm Aug. rõ per quã Maria
fuit oĩ scitate i vtero m̃ris repleta ẽ: vt de mũ/
dissima m̃re mũdissimus nasceret̃ filius. Mo
do dato opposito: ꝙ ṽgo nõ fuisset sanctifica/
ta in cõceptõe: ipsa nõ fuisset mũdissima quan
tũ ad animã: imo macula peccati originalit fuis
set deturpata: ⁊ cõsequẽter xp̃s nõ fuisset natus
mũdissimus de matre mũdissima. Confirmaẽ
secũdo: q₂ ratio secunda p quã Aug. voluit ꝙ
virgo Maria fit oĩ sanctitate i vtero matris
repleta est: q₂ sicut ṽbũ dei filius i celo habuit
patrẽ imortalẽ ⁊ eternũ: sic habuit matrẽ omni
corruptiõe carẽtẽ. Modo si virgo fuisset cõce/
pta i peccato originali: ⁊ i cõceptiõe fuisset filia
ire: similitudo Aug. de patre eterno respectu
ṽbi filij sui: ⁊ de matre tẽporali: q̃ fuit glorio/
sissima ṽgo nulla eẽt. q₂ ṽgo nõ simpliciter
caruisset oĩ corruptiõe quia per pctm̃ origina/
le fuisset in anima corrupta: ⁊ sic christus non
habuisset eam equalitatem quam potuisset ha/
bere inter matrem suam ⁊ se: quẽadmodũ ha/
buit equalitatem in celo secundum patrem eter
num. Hoc autem est expresse contra Aug. d.
Qualis est pater talis est filius: sic ⁊ in terra:
qualis est mater talis secundum carnem est fi/
lius. Ex quibus verbis apparet ꝙ sicut verbũ
dei filius i celo habuit patrem omnino illi equa
lem: sic ⁊ in terra christus idem verbum atq₃
filius secundum humanitatem habuit matrem
ẜm carnem omni corruptiõe tam animi q̃₃ cor
poris simpliciter carentem. Secunda ratio
sumitur ex plenitudine gratie que in Maria
fuit quando illi per angelũ dictum est: aue gra/
tia plena. Quandocunq₃ datur plenitudo gra
tie a domino alicui creature pure: quantum est
ex parte dei qui dat talem plenitudinem gratie
deus illam creaturam non permittit incurrere
defectum: qui in potestate sua non est: sed ex d̃
fectu suorum parentum procedentem. Sed sic
est ꝙ gloriosissime virgini fuit data plenitudo
gratie a domino: ergo quantum fuit ex parte
dei dedit illi talem plenitudinem gratie. Deus
non permisit virginem gloriosissimam incur/
rere maculam pcti originalis que macula in po
testate voluntatis virginis non fuit: sed ex de/
fectu primorum parentum procedentẽ. Ante
cedẽs pro maiori ꝓbaẽ. Quia q dat gratie ple
nitudinẽ: nõ dimittit icurrere illã creaturã i ali
quã maculã: q̃ nõ fit in ptãte volũtatis sue: ali/
ter nõ dareẽ gratie plenitudo q₂ plenitudo gra
tie nullũ p̃supponit defectũ. Nã qui totũ dicit
nihil excludit. Huic difficili argumento qda₃
dicunt atq₃ respõdẽt: ꝙ plenitudo gratie alicui
creature data põt itelligi dupliciter. Aut ꝙ ta/
lis plenitudo deẽ illi creature ẜm oẽm modum
possibile tã ex pte dei q̃₃ etiã ex parte eius cui
daẽ talis plenitudo aut talis plenitudo nõ deẽ
ẜm omnẽ modũ possibilẽ illi sed scd̃m cõueniẽ
tem: ita ꝙ ista plenitudo gratie sit ẜm speciem
⁊ non scd̃₃ ambitũ totius generis gratie. Pri
mo modo solus xp̃s inquantũ creatura habuit
plenitudinem gratie secundum omnem modũ
possibilem: tam ex parte dei q̃₃ etiam ex parte
humanitatis christi: que diuinitati fuit coniun
cta. Secundo modo sancti habuerunt gratiã
Et in hoc diuersificati sũt a Maria: quia ipsa i
ter omnes sanctos ⁊ sanctas habuit p̃fectissi/
mum gradũ gratie. Et ideo ad formam argu
menti distinguiẽ maior quia si illa intelligitur

de primo modo plenitudinis gratie cōcedo ipsam: sed nego minorem. Si vo intelligitur illa maior de secundo modo plenitudinis gratie nego maiorem ⁊ concedo minorem. Hec responsio non est ad ꝓpositum: quoniam hoc in loco loquimur de gratia que datur aut dari debet alicui creature: que ex sui natura ē prona incurrere defectuꝫ: qui nō est in potestate eius: sꝫ ex defectu suorum ꝑentum ꝓcedentem. Et sꝫ hoc querebamus vtrum Marie q̄ꝫtum ad redemptionem passiuam fuit data plenitudo totius gratie vel non: ⁊ vtrum fuit redempta perfectissimo redemptionis modo. Si Maria fuit redempta perfectissimo redemptōis modo: ⁊ habuit gratiam ꝙ fuerit p̄seruata: habetur intētum. Sin aūt non fuit preseruata igitur q̄ꝫtum ad redēptōeꝫ passiuam non habuit plenitudinē totiꝰ gratie: imo hec fuit gratia ꝑ partes. Hoc auteꝫ est contra Hieronymū. d. Ceteris scis per ꝑtes datur gratia. Marie vero se īfudit totius gratie plenitudo. Et ibi loquitur de gratia que datur creature ex indigētia. Similiter hec responsio ē contra Aug. d. ꝙ Maria fuit omnibus gratijs fecundata: ac omni sanctitate in vtero matris repleta. Et ideo quādo ista respōsio comparat grām xp̄i ad grām que datur virgini ⁊ alijs scis non ē ad ꝓpositum: qm̄ comparat grāꝫ que dat̄ i statu inocentie ⁊ in statu originalis iusticie ad grām qua idiget creatura humana post lapsum primoruꝫ ꝑentum. Ampliꝰ Quēadmodum xp̄s in statu originalis iusticie fuit perfectissimus: sic vgo in statu gratie fuit ꝑfectissima: ⁊ inq̄ꝫtuꝫ creatura pura habuit omnem gradū gratie possibileꝫ intm̄ ꝙ btūs Hieronymus affirmat ꝙ totius gratie que in xp̄o ē in Maria venit plenitudo. Et Aug. dicit ꝙ fuit oibus gratijs fecūdata. Tertia rō sumitur ex illis vbis. Dn̄s tecum. Si virgo fuit in peccato originali concepta: igitur in conceptōe fuit sub potestate diaboli constituta. Probo cōsequentiā. Quia si fuit in peccato originali concepta igitur fuit filia ire. Et si filia ire: igitur a deo derelicta ac deo inimica fuit: ⁊ cōsequenter sub potestate diaboli cōstituta. Hoc aūt iudicio nostro ē ita absurdum dicere: ꝙ nulli vo catholico hoc consonare dꝫ: aut potest: ⁊ p̄sertim cum machometh qui fuit paganus in alcorano suo dicat. Nō ē i filijs hoiuꝫ quem non tetigerit sathan: excepto xp̄o cum sancta Maria. Et idō si maria fuit plena gratia: dn̄s semper fuit secū ⁊ nūq̄ꝫ deseruit illam: que ab eterno mater iesu xp̄i ordinata est: anteq̄ꝫ quicq̄ꝫ fieret a pricipio.

Quarta rō sumitur ex illis verbis: benedicta tu inter oēs mulieres. ⁊ arguitur sic. Marie fuit benedicta iter oēs mulieres: ⁊ supra omnes: ergo in cōceptōe fuit benedicta ⁊ scā ⁊ nō maledicta. Antecedēs pꝫ: ⁊ cōsequentia ꝓbat̄. Quia ex opposito conseq̄ntis infertur formaliter oppositum antecedētis. Et si dicatur ꝙ benedictio Marie fuit vt ipsa sola inter mulieres esset digna mater dei ⁊ hominis: ⁊ nō ꝙ in conceptōe fuerit sancta. Hoc nihil valet: qm̄ si benedictio Marie fuit sufficiēs ad faciendum illā eē dignā matrē dei: vt i ea verbū fieret caro multomagis fuit sufficiens ad faciénduꝫ ipsam in conceptione sanctam: qm̄ hoc antecedit ad illud: vt ipsa postea modo conuenientissimo posset dici mater saluatoris. Et ideo eccl'ia inquit. Quibus te laudibus efferam nescio: qr quē celi capere non poterāt tuo gremio contulisti. Et ideo Hiero. ad Paulā ⁊ Eustochium inquit Quicqd maledictōis infusum ē per Euam: totum abstulit benedictio Marie. Quod profecto non esset si virgo in conceptione fuissꝫ maledicta atq̄ꝫ in pctō originali concepta. Quinta ratio sumitur ex verbis Hiero. ad Paulaꝫ ⁊ Eustochiū. d. Et si in sanctis patribus ac ꝓphetis gratia fuisse creditur: nō tm̄ eatenus plena in Maria vo totius gratie que in xp̄o ē venit plenitudo. Unde format̄ talis rō. Quādocunq̄ꝫ totius gratie plenitudo que in xp̄o est alicui creature datur: illa creatura in conceptione est sancta: ⁊ non maledicta. Ista pꝫ: qr oppositum predicati infert oppositum subiecti. Sed Marie totius gratie plenitudo que in christo ē data est: per hieronymū. Ergo maria in cōceptione fuit sancta ⁊ non maledicta. Et si dicatur ꝙ hieronymus loquit̄ de grā quam iuēit. Maria apud dominū: vt esset mater dei quādo illi dictum est ꝑ angelum: inuenisti gratiā apud deū. Ista responsio est de directo cōtra Hieronymū: qr Hieronymus dicit super illis vbis. aue gratia plena. Et vere dicit̄ plena: qr ceteris sanctis per ꝑtes dat̄ gratia: Maria vero se infundit totius gratie plenitudo. Et ideo patet error illorum qui crediderunt ꝙ Maria ꝑ salutatōnem angeli efficeret̄ plena grā. Hoc salua pace nō est vex: qr angelus inuenit eam iam grā plenam: de qua plenitudine gratie loquunt̄ Hieronymus ⁊ ceteri sancti doctores.

Sexta ratio sumit̄ ex vbis ipsius Iob: q sꝫ Gregorium. xi. moralium intuēs incarnationem dn̄i

nem domini dixit. Quis potest facere mūduȝ scilicet idiuiduum de imundo conceptum semi ne. Nōne tu qui solus es scilicet omnipotens. Job ergo querit intuens incārnatiōem domi/ ni: ꝙ si essent vnita duo spmata infecta in ma/ trice mulieris: qꝛ illa appellat̃ conceptio prima scōm semina: vtrū deus non obstante imundi/ tia seminū possit postea quando corpus erit or ganizatum vt sit aptum ad suscipiendum aiam intellectiuam quādo fiet conceptio ſm quā ani ma vnit̃ suo corpori in tali cōceptione educere illud induiduum mūdum ⁊ non infectum. Et Job dixit. Nōne tu qui solus es omnipotens Et certum ē ꝙ sic. Et ideo quero de quo idiui duo locutus ē Job. Aut de xp̄o. aut de v̄gine Maria. aut de aliquo altero indiuiduo. Non vltimū membrum: qꝛ Job intuens incarnatio nem domini non solum intuebat̃ ꝙ v̄bum de bebat fieri caro: sed ēt in quo idiuiduo. Necq̄ ē dandū primum membꝝ: qꝛ xp̄s non fuit indi/ uiduum eductum de imundo semine. Relin/ quit̃ ergo scōm membꝝ quod est v̄ltimuȝ: qꝛ Job intuens incarnatōnem domini que debe bat fieri in v̄gine querebat si non obstāte imū ditia seminū pentum deus potat educē v̄ginē Mariam mūdam ac sine peccato originali con ceptam. Et affirmat ꝙ solus deus q ē oīpotēs potest hoc facere: vt patet intelligenti. Sep/ tima rō. Quanto aliqua creatura post ade deli ctum fuit ad maiorem graduȝ dignitatis ⁊ gra tie sublimata: tanto fuit pfectius redēpta. Ista pȝ. Sed gloriosissima v̄go inq̄ꝝtum creatura pura fuit ad maximuȝ graduȝ dignitatis ⁊ gra tie sublimata: qꝛ fuit mater dei ⁊ hoīs: ⁊ exalta ta ē sup choros āgeloꝝ ad celestia regna. Igit̃ pfectissimo modo redemptōis redēpta. Per/ fectissimus aūt modus redemptionis ē sextus a nobis ⁊ ab alijs preclarissimis doctorib⁹ assi gnatus. Octaua rō. Cōceptio gloriosissime v̄ginis Marie precessit in mēte diuina cuius/ cūq̄ȝ altius creature pure conceptionem: vt pȝ p illud sapientie dictum. Domin⁹ possedit me quod fuit a nobis expositum in exordio questi onis huius. Igit̃ p peccatum primorum pen/ tum conceptio v̄ginis maculari non potuit. Probo consequentiaȝ p aug. 14. de ci. dei. c. xi. d. Homo enim peccato suo diuinuȝ nō po tuit pturbare consiliuȝ: quasi ꝙ deus statuerat illum mutare compulerit. Sapientie pbatiōes nolumus hic replicare: quia sufficient fuerunt deducte in exordio. Ex quibus sapientie v̄bis potest deduci ꝙ siue adam peccasset siue non. Maria iesu xp̄i mat̃ fuisset: ⁊ in ea v̄bum caro factum esset. De qua materia si dabit̃ nobis tē pus ad plenum loquemur: ⁊ eaȝ approbabun⁹

Nona ratio. Nulla puritas sub celo maior potest intelligi q̄ȝ puritas ⁊ mūditia gl'iosissime v̄ginis Marie. Igit̃ v̄go in peccato origina li non fuit concepta: consequentia patet: qꝛ op positum consequentis infert formalit̃ opposi/ tum antecedentis: qꝛ dato opposito consequen tis posset intelligi puritas que est in statu inno centie. antecedens auteȝ patet p anselmum in li. Cur deus homo. d. Decet v̄ginem ea pu/ ritate nitere qua sub celo maior nequit intelligi Decima rō. Non sustinet nomen matris ⁊ fi/ lij: vt mat̃ sit primo inimica: deinde amica: qꝛ q maledixerit patri aut matri morte moriat̃ Sed v̄go maria fuit ab eterno electa mater a v̄bo dei: ergo non fuit electa inimica imo amica. vn de dictum est in canticis canticoꝝ. Surge ami ca: ⁊ nulla macula est in te: quod non esset si in peccato esset concepta. Undecima ratio. Vir/ go maria fuit electa vt sol: ⁊ pulchra vt luna: er go in ipsa non fuit aliqua macula. Oppositum consequentis infert formaliter oppositū ante/ cedentis. antecedens autem probat̃ p ecclesiaȝ dicentem. Que est ista que progredit̃ quasi au rora consurgens pulchra vt luna: electa vt sol. Et in psalmis. In sole idest in v̄gine posuit tabernaculum suum: ⁊ ipse scilicȝ xp̄s tanquaȝ sponsus procedens de thalamo suo. Duode cima ratio. Virgo fuit exaltata sup choros an geloruȝ: ecclesia. d. Exaltata ē sancta dei geni trix sup choros āgeloꝝ ad celestia regna: ergo nō fuit in pctō originali cōcepta. Probo cōse quentiā. Quia status pcti quātūcūq̄ȝ mundat⁹ nō hȝ exaltari sup statū inocentie. Et si dicatur ꝙ v̄go fuit exaltata sup choros angeloꝝ qꝛ fuit it mater iesu xp̄i. Contra hec dignitas Marie ꝙ fuerit mater dei ⁊ hoīs nō hȝ puertē ordineȝ regni celestis imo potius augē. Igit̃ si fuit ex altata fuit exaltata ſm statum inocentie: ⁊ non ſm statū pcti mūdatū. Tertiadecima ratio. Illud indiuiduuȝ quod est omni laude dignū nulla ignominia est afficiendum. Ista patet Sed gloriosissima virgo Maria ē omni lau de dignissima: ergo nulla ignominia est affi/ cienda. Minor probatur p ecclesiam. d. Fe/ lix es sacra virgo Maria ⁊ omni laude dignis sima: qꝛ ex te ortus est sol iusticie xp̄s deus nos ter. Quartadecima ratio ecclesia facit festū cō

ceptionis ⁊ nō scificationis: neq; in vtero: ne/
q; extra: ergo v̾go nō fuit in pctō originali cō
cepta. Antecedēs pbat̄. Dicit̄. n. in officio con
ceptōis. Sicut natiuitas mediāte diuina reuela
tōe fuit repta: ita ⁊ cōceptio venerāde dei geni
tricis ppetue v̾ginis Marie p multa signorū
expimenta in anglia ⁊ frācia ceterisq; orbis cli
matibus celebranda olim ē declarata: ⁊c̄. Ubi
narrat̄ historia de celebranda v̾ginis cōceptio
ne. Qđ si aduersarij talem negant historiaz: ⁊
dicant eā esse falsam: dicant nobis: cur ecclesia
pmittit talia falsa affirmari. Et iō qui damnant
talē historiā damnāt et eccl'iam. Ultima ratō
validissima p quam ostendit̄ q̄ v̾go nō fuit in
pctō cōcepta ē q2 post pctm̄ primoꝝ pentum di
ctuz ē ade. In sudore vultus tui vesceris panē
tuo: ⁊ eue. In dolore pies filios tuos. A qua
pena nulla fēia fuit liberata nisi v̾go Maria:
qđ ē signū euidentissimū q̄ illa nō fuit in pecca
to cōcepta. Et sic facio finē huius articuli p̄ter/
mittēdo multa q̄ sūt satis leuia que adducunt̄ a
ceteris doctoribus ad laudem v̾ginis.

Modus p quem v̾go fuit liberata a pecca/
to originali.

P ostq; rōnibus v̾issimis a nobis de/
monstratū est gl'iosissimam v̾ginem a
macula pcti originalis nō fuisse detur/
patam: imo in conceptōe fuisse sanctā: in p̄senti
articulo declarare itendimus moduz quo v̾go
gloriosissima fuit p̄seruata atq; scificata. Dica/
mus ergo q̄ postq; fuit formatum corp⁹ orga/
nicū physicū in ventre matris gl'iosissime v̾gi
nis v̾tute spūs sancti illud sacratissimū corpus
ante īfusionē aīe intellectiue fuit mundatū atq;
purificatū vt eēt vas aptissimū ad recipiēduz il
lā scissimā. Fuit postea creata aīma intellectiua
gl'iosissime v̾ginis plena dei gr̄a atq; sanctitate
vnitaq; corpori suo gl'iosissima v̾go scā atq; i/
maculata cōcepta eccl'ia. d. Que ē ista que pro/
gredit̄ q̄si aurora cōsurgēs pulchra vt luna: ele
cta vt sol. Et iō in canticis canticoꝝ dr̄. Surge
amica mea: colūba mea: speciosa mea: surge: ⁊
nulla macula ē in te. Et Aug. fidei nostre lum̄
in sermōe de natiuitate dn̄i inqt Maria mater
xp̄i electa ē: ⁊ sup oēs creaturas p̄electa: oibus
gratijs fecūdata: oibus v̾tutibus ornata: oi sci
tate in vtero matris repleta. Quod v̾bum est
admirabile ⁊ gloriosum: q2 si fuit oi scitate i vte
ro matris repleta: igitur in cōceptiōe fuit sancta
Et iō v̾go gloriosissima fuit bn̄dicta inter oēs
mulieres nemine excepta: ⁊ qcqd maledictiōis
fuit in eua f̄m Hiero. totū abstulit benedictio
Marie. Nam gr̄a p ptes ceteris sanctis data
ē. Marie v̾o se infudit totus gr̄e plenitudo.
Et q̄uis in ceteris scis gr̄a fuisse credit̄: tamē
nō eaten⁹ plena: in Maria v̾o totius gr̄e que ī
xp̄o ē venit plenitudo f̄m sanctuz Hiero. Qz
f̄m eundem: quod nā non habuit vsus nesci/
uit ignorauit rō: mens humana non capit: pa/
uet celū: stupet terra de tante plenitudine gra/
tie Marie a dn̄o collata Et ideo f̄m Ansel. de
cuit v̾ginem tanta puritate nitere qua sub celo
maior neqt intelligi. Et iō multe filie congrega
uerūt diuitias: tu vero maria supgressa es vni
uersas: tu que sola exaltata es sup choros ange
loꝝ ad celestia regna. Et iō o gloriosissima vir
go bene dixisti. Magnificat aīa mea dn̄m: q2
nō est anima alicui⁹ creature pure a principio
mūdi vsq; ad finem ei⁹: q̄ magis teneatur ma
gnificare dn̄m ⁊ creatorem nr̄m q̄ aīa tua. Et
ide exultauit spūs tuus i deo salutari tuo. Et rō
hui⁹ fuit: q2 dn̄s qui potēs ⁊ oipotens ē fecit ti
bi magna ⁊ admirabilia; q2 in eo fuit potentia:
in eo fuit sapientia: in eo fuit amor erga te. Tu
sola fuisti q̄ dn̄o placuisti: in vtero: cuius verbū
caro factum ē: ⁊ habitauit in nobis.

Cur virgo Maria non fuit liberata a pēis
pcti originalis: si fuit liberata a pctō.

O Rdo doctrine expostulat videre cur v̾
go Maria non fuit p̄seruata ne incur/
reret penas pcti originalis si fuit p̄ser/
uata a pctō originali. Quidā dixerūt virginem
a morte tpali: que ē pena pcti originalis non fu
isse p̄seruatam ad maiorē cumulū meritoꝝ vir
ginis: q2 vt dicit Aug. 13. đ ci. dei. c. 7. Quid
enim p̄ciosius q̄ mors p quam fit: ⁊ et oia de
licta deleant̄: ⁊ merita cumulatius augeant̄: ec
clesia dicēte. Preciosa in ɔspectu dn̄i mors sā
ctoꝝ eius. Uirgo ergo ob hāc cām mortua est
Hec opinio nobis placere nō potest. Primo
auctoritas Aug. ē de directo in cōtrariū: quia
mors nō ē data virgini ad delenda eius delic/
ta: q2 in gloriosissima virgine nulluz vnq; fuit
delictū. Scđo Merita augent̄ ex bonis opi/
bus: ⁊ demerita ex malis. Amplius. Nō sunt
facienda mala: vt eueniāt bona. Quarto vir
go fuit aucta meritis ob ei⁹ humilitatē: ip̄a dicē
te. Q2 respexit humilitatē ancille sue: ecce enim
ex hoc beatā me dicēt oēs generatōes. Nos ve
ro formaliter huic dubitatōi respondere volu/
mus ex dictis Aug. qui. 13. de ci. dei. c. 4. que
rit qua de cā omnes nos non fuimus liberati a

morte tpali si p passionē domini fuimus libera ti a criminis nexu: et ab ipso originali peccato. Cui dubitatōi Aug. respondet. d. ad hoc reliqui anime expūnentū sepationis a corpore: q̄uis ablato iam criminis nexu: qm̄ si regeneratōis sacramētum nō haberet: cōtinue sequeret imortalitas: et sic ipsa fides euacuaretur. Vult ergo Aug. q cū ipsa fides sit constituta ex. 12. articulis inter quos vnus articulus ē regenerationis atq resurrectōis sacramentū: si homies nō morerent fides euacuaret et destrueret secūdum vnū articulū. His visis patere pōt quare virgo non fuit liberata a morte tpali: q̄uis fuerit liberata a peccato originali. Nō habem⁹ p inconuenienti habere tertiam responsionē magis spāliter de gl'iosissima virgine loquente q̄uis ea responsio generalis que data fuit scd̄m Aug. sit optima. Dicamus ergo virgine3 gloriosissimā nō fuisse liberatam a morte temporali: q̄uis fuerit liberata et p̄seruata a pctō. Et in hoc ē magna dr̄ia inter virginem et alios qui i currerunt originale pctm̄: q2 deus voluit exercere in virgine misericordiā et ip̄am iusticiam: q2 misericordia nō expellit iusticiā: neq3 ecōuerso. Nam dicitur in psalmis. Misericordia et veritas obuiauerūt sibi: iusticia et pax osculate sunt. Exercuit dominus in virgine misericordiam tantū quātum virgo fuit capax ad illa3 recipiendam. Na3 ip̄a ex dei misericordia fuit p̄seruata ne icurreret peccatum originale: immo anima eius gloriosissima fuit creata plena gratia: que equiualet q̄tum ad acceptatōem originalis iusticie. Exercuit dominus in virgine iusticiam: q2 et si non dimiserit ea3 incurrere peccatū originale: tamē cū ipsa virgo fuit de descēdentibus ab adam ex cōi coeuntiu3 semine noluit liberare eam a penis pcti originalis et morte tpali: vt ēt virgo nō eēt maiori priuilegio ornata xp̄o redemptore nostro: q nullo mō peccauit: et tamē pro salute humani generis ductus et oblatus ē: q2 voluit ad mortē: passusq3 ē pro pctis nostris. Nā vero ip̄e languores nostros tulit. Hanc itaq3 responsionē putamus verissimā: et optime ingestam. Si quis tamē meliorem habet in medium illā proferat et adducat.

In quibus differt conceptio xp̄i a conceptione virginis marie.

Si volumus recte considerare ea q̄ supioribus articulis a nobis determinata fuere: itelligemus nos nō tm̄ virgine3 gloriosissimā Mariam excoluisse: vt ea3 equalem xp̄o redemptori nostro in conceptōne esse velim⁹. Et vt hec intētio nostra meli⁹ explicetur decreui in presenti articulo declarare differentiam existentem inter cōceptōem xp̄i atq3 inter conceptōem virginis. Et vt melius itelligatur id quod determinare decreuim⁹. Primo intelligendū ē quot fuere gradus cōceptionis vt ex istis appareat intentum. Primus grad⁹ conceptionis fuit eoꝝ qui a creatore nostro fuerūt creati atq3 in originali iusticia cōcepti. Isti fuerunt primi parentes nostri: qui in originali iusticia cōcepti p transgressionem legis a domino illis date amiserunt originalem iusticiam.

Secundus gradus fuit illius qui in originali iusticia conceptus est per assumptōem humanitatis in deum. Iste fuit gradus conceptiōis christi. quādo verbum caro factum ē: q xp̄s fuit pfectus deus: atq3 pfectus homo: atq3 redēptor noster. Tertius gradus conceptionis fuit illius creature que non in originali iusticia cōcepta ē propter peccatum primoꝝ parentum: sed fuit concepta in gratia. Et gratia q̄tum ad acceptationem equiualet originali iusticie. Isto gradu conceptionis fuit concepta sola gloriosissima virgo post lapsum Ade: q2 sola illa meruit redimi pfectissimo redēptionis mō. Quartus gradus conceptionis fuit eorum qui in peccato originali concepti sunt. Et isti fuerunt omnes illi qui fuerunt post ade delictum. Ab isto tamen peccato quidam fuerunt liberati in ventre matris: vt fuerunt Ioānes baptista et Hieremias. Alii vero extra vterum: vt patet intelligenti terminos. Ex quibus p3 differentia inter conceptionem virginis: et conceptōem xp̄i primo xp̄s fuit conceptus in originali iusticia p assumptōem humanitatis in deum rectus f3 volūtatem: et f'm oēs sensus. Neq3 int̄ rōem et sensuū nām fuit aliqua rebellio. Virgo in gratia fuit cōcepta: et non in originali iusticia et hoc p pfectum redemptionis modum. Secundo xp̄s in conceptōe nō indiguit redemptōe passiua: neq3 habuit nām pnam ad recipiendā maculā pcti originalis. Virgo in cōceptōe īdiguit gratia dei ne laberet icurreret maculā pcti originalis. Nam eius nā erit pna et habilis ad recipiendā talē maculam. xp̄s fuit conceptus de spiritu sancto in vtero virginis. Maria aute3 non fuit concepta de spiritu sancto: sed ex communi coeuntium semine. Anima christi i primo instanti conceptionis eius vnita verbo

fuit beata aīa virginis q̄uis fuerit sancta: tñ in primo instanti sue cōceptionis non fuit beata. Ergo est magna differētia inter cōceptionē xp̄i ⁊ inter cōceptionē v̄ginis Marie: vt patet in/telligenti terminos.

Responsiones argumentoꝝ primi articuli partis affirmatiue.

[N]ihil aliud nobis deniq̄ꝫ restat nisi sol/uere argumenta ante oppositū questio/nis adducta. Et p̄mo ad argumēta pri/mi articuli p̄tis affirmatiue q̄stionis. Ad p̄mū argumentū duplici modo r̄ndere possuꝫ. Pri/mus modus est tenere ꝙ v̄go nō peccauit ī ra/dice neq̄ꝫ cōtraxit peccatū originale. Et vt itelli/gatur qd sit peccare in adā tāq̄ꝫ in radice dico ꝙ nihil aliud ē peccare ī radice nisi iputatio a dn̄o facta descendentibus ex lumbis ade ex q̄ iputa/tione nulla ꝓueniente dei grā hoīes in ꝯceptio/ne cōtrahunt originale pc̄tm̄. Secūdū ergo istū primū moduꝫ dico ꝙ dn̄s ex sua infinita miseri/cordia nō imputauit peccatum primoꝝ parētū matri sue gloriosissime neq̄ꝫ dimisit eā incurre/re tale peccatū. Ad argumētū nego an̄cedens illius cōsequentie. Et ad auctoritatē Pauli di/co ꝙ paulus ī ea auctoritate ē locutꝰ de lege cōi. nō ꝑ grām pōt aliqua creatura ex libera volūta/te dei excipi a tali lege. Vn̄ lex nō tollit grāꝫ ne/q̄ꝫ grā in vno corrūpit legē in alijs. Et iō stat ꝙ de lege cōi oēs in adā debebāt peccare: ⁊ tñ ali/qua creatura ex singulari priuilegio fuerit exce/pta. Ad deductionē primi cōuenientis dico ad auctoritatē euāgelij eā esse verā: ſꝫ dico ꝙ hi q sunt in potētia ꝓxima ad incurrēdū egritudinē possunt dici egri: ⁊ nō minꝰ ē opꝰ medico ī illis q̄ꝫ in his q iaꝫ ceciderūt ī egritudinibꝰ: q2 si bo/nus medicꝰ cognosceret causas ꝓpinquas egri/tudinis alicuius ⁊ an̄q̄ꝫ īcurreret illi daret opē: hic maxime laudādus eēt. Cū ergo deꝰ sit opti/mus medicꝰ aīaꝝ nostraꝝ: sic voluit mederi vir/gini gloriosissime: vt nō solū noluit eā incurre/re egritudinē peccati originalis veꝝ etiā noluit eā incurrere dispositionē p̄cedētē tale peccatuꝫ. Dispositio autē p̄cedēs talē egritudinē erat ipu/tatio p̄moꝝ parētū. Et iō nego ꝯsequētiā. Vir/go nō peccauit ī adā neq̄ꝫ ꝯtraxit pc̄tm̄: ergo nō indiguit redēptōe. an̄s aūt illud eēt sufficiēs ad inferendū ꝯn̄s si hoc fuisset ex nā v̄ginis: sed h̄ nō fuit: ſꝫ ex summa misericordia dei: ⁊ iō redē/ptio sua fuit nobilissima. ad ꝯfirmationē: nego an̄s: ſꝫ bñ dico ꝙ indigētia p̄supponit nām q̄ si nō p̄ueniret a dei gratia icurreret defectū. Ad secundā cōfirmationē dico ꝙ si ade peccatū nō regnauisset in omnes neq̄ꝫ natura que nō icur/rit illud fuisset ꝓna ad recipiendū illud xp̄i iusti/cia nō regnauisset in omnes in iustificationem. Modo in virgine fuit excellentissima dei mi/sericordia ⁊ iustificatio: q2 id qd̄ debebat incur/rere ex peccato dn̄s noluit illā incurrere: ⁊ iste fuit ꝑfectissimus modus redemptionis. ad de/ductionē secundi incōueniētis dico ꝙ si fuisset aliqua creatura pura q̄ ex sui natura nō peccas/set in adā: ꝙ ab illa nō fuisset remota origina/lis iusticia. Modo virgo q̄uis nō peccauit in adā: neque cōtraxit peccatū. h̄ nō fuit ex natura eius: sed ex dei gratia atque misericordia. ad cō/firmationē dico ꝙ q nullo mō peccat neque cō/trahit peccatū originale ex sui natura: ab illo nō remouet̄ originalis iusticia que alijs ꝑ peccatū remouet̄. Sed nō est sic in v̄gine vt visuꝫ fuit. Si v̄o secūdū aliū modū vellemꝰ r̄ndere: posse/mus dicere ꝙ v̄go peccauit in adā: iuxta illud Pauli Omnes in adā peccauerūt: ⁊ tamē cō/cedo antecedens prime cōsequētie: ⁊ nego ꝯse/quentiā. ad deductionē primi incōueniētis: ni/si cōsequentia valeret: dico ꝙ mors data ē v̄gi/ni ex summa dei iusticia: q2 q̄uis liberauit eā a peccato noluit eam liberare a penis peccati: vt fuit plene visum in .15. articulo q̄stionis: quare virgo nō fuit liberata a penis peccati. Ad ar/gumentū dico ꝙ illi fuit data mors ex īputatōe peccati. Et quādo dicit̄ ꝙ peccatū in radice nō cōtractuꝫ nō ponit aliquē defectū: dico ꝙ q̄uis nō ponat: tñ facit ꝙ si natura ex se dimissa esset maneret defectus: ⁊ maxime defectus primoꝝ parentū. Ad secundū incōueniēs nego ipsuꝫ ⁊ cōcedo ꝙ vltimus finis hominis est frui deo: ⁊ videre ipsum facie ad faciē sicuti est. Et ad ꝓ/bationem cōcedo ꝙ post ade peccatū omnes in/diguimus gratia dei: ⁊ nego ꝙ omnes erāt apti ad damnationē: imo dico ꝙ aptitudo ad felici/tatē inest ita homini ꝙ stante eius natura semꝑ homo hꝫ talē aptitudinē. Bene veꝝ est ꝙ talis aptitudo nō poterat educi de potentia ad actum nisi mediāte gratia domini nostri iesu christi. Et cū dicit̄ virgo indiguit gratia dei: concedo. Et cū querit̄ ex qua causa: dico ex peccato pri/morū parentū: q2 nisi fuisset p̄uenta ꝑ dei gra/tiam incurrisset peccatū originale. Ad tertiuꝫ incōueniēs nego illd̄: ⁊ dico ꝙ fuit explicata cā q̄re v̄go mortua fuit ⁊ ē ī .15. arti. ex sūma dei iusticia ꝑꝑ pc̄tm̄ p̄moꝝ parētū: nec etiā ipsa fuis/set maiori p̄uilegio ornata q̄ꝫ iesus qui mortuꝰ est pre

est pro peccatis nostris: qꝛ voluit. Ad quartū inconueniens dico negando illud: ꝛ dico ꝙ de possibili ratio cōcludit ꝙ sicut vnū indiuiduum fuit ꝑseruatū omnia potuerūt ꝑseruari. Sꝫ dico ꝙ supposita lege cōmuni nō ꝑueniente gratia speciali cōcludit ꝙ omnes q̄ ꝑ cōcubitū viri ꝛ mulieris ab Adā habuerūt originē in peccato fuisse cōceptos: sed dico ꝙ ꝑueniente grā illa ratio nō cōcludit necessario. Et sic sunt intelligende rationes Augu. cōtra hereticos q̄ nolebant aliquē paruulū cōtrahere peccatū originale. Et cū dicit: si eēt aliqua ratio necessaria: sua opposita esset impossibilis: dico ꝙ stāte lege nō ꝑueniente gratia illa ratio est necessaria ex suppositione legis: ꝑueniēte gratia illa ratio nō cōcludit. Et vt intelligat absolute nō est ita necessariū ꝙ q̄ descendūt ex Adā ꝙ de necessitate cōtrahāt peccatū: qꝛ si dicis de potētia absoluta vellet oēs ꝑseruerare: sed hic accipit necessariū pro conuenienti: qꝛ secūdū legē cōmunē oēs ꝯtrahunt: tm̄ ꝑ gratiā aliqua creatura excipit. Ad quintū incōueniēs dico ꝙ si Vgo fuisset mortua aū passionē dn̄i ꝙ ipsa nō iuisset ad limbū immo stetisset associata cū angelis ꝛ sanctis: et expectasset resurrectionē filij sui: qꝛ ordo vniuersi sic requirebat ꝙ nemo aū xp̄m fuisset beatus: ꝛ ad paradisū iuisset. Neqꝫ ista expectatio fuisset ei molesta neque ei fuisset impedimentū qꝛ ordo regni celestis sic requirebat ꝙ xp̄s primus esset in paradiso: deinde ceteri suo ordine ꝛ Vgo nō habuisset desideriū inordinatū cōtra ordinē regni celestis. Et ad rationem dico: ꝙ Vgo fuit ꝓducta ꝓpter finē vltimum: cū tali tm̄ ordine ne ꝑcederet xp̄m redemptorē nostrū: vt patet intelligenti. Ad sextū dico ꝙ nō habeo pro incōueniēti id qd̄ dicit esse incōueniēs qꝛ ſm Job. Quis pōt facere mūdū de imūdo cōceptū semine: nōne tu q̄ solus es. Nā secūdū Aug. Maria fuit omni sanctitate i vtero mr̄is repleta. Et rationi dico ꝙ aug. i lib. de fide ad Petrū. loquit de lege cōmuni: nulla interueniēte speciali grā. Modo i Vgine spālis grā interuēta est: qꝛ secūdū eūdē Aug. i ſmone de natiuitate dn̄i. Maria fuit omnib⁹ gratijs secūdata: ꝛ ideo i peccato nō fuit cōcepta.

Respōsiōes argumētoꝝ secūdi articuli partis affirmatiue.

O argumēta secundi articuli. Ad primū cōcedo cōsequēs ꝛ cōsequētiā. Et cū dicit accipio animā Vginis i illo priori: tūc i tali aīa est carētia originalis iusticie debite: negat: ꝙ i illo priori cōpetat illi neqꝫ gratia neqꝫ carētia originalis iusticie: quēadmodū homo prioritate nature ꝑcedit risibilitatē: ꝛ tm̄ nō dicim⁹ hominē i tali priori habere carētiā risibilitatis. Vn̄ aīa i illo priori quidditatiue ē tm̄ aīa: neqꝫ est i gratia neqꝫ priuata grā: qꝛ hec quidditatiue illi nō cōueniūt. Vn̄ isto mō si ratio tua cōcluderet: posset demonstrari christū i peccato originali fuisse cōceptū: qꝛ aīa xp̄i prioritate nature ꝑcedit originalē iusticiā: tūc in illo priori: qꝛ cū nō habeat originalē iusticiā esset in peccato cōceptus: imo posset ꝓbari ꝑ istā tuā rationē ꝙ oīa priora prius habuissent carētiā et priuationē suoꝝ posterioꝝ qꝫ ipsa posteriora: h̄ autē sunt ab surda. Ad secūdū argumētū dico ꝙ virgo indiguit gratia dei: quādo erat in suis causis ꝓxime eā ꝓductiuis vt ꝑueniret a gratia dn̄i. Et dato ꝙ instās indigētie sit distinctū ab instāti gratie: loquōr de instāti nature. In instāti idigētie nō habuisset peccatū: qꝛ ista idigētia est illa q̄ ꝑcedit defectū: ꝛ nō illa q̄ sequitur: quēadmodū cecus q̄ ꝓgredit ꝑ viā i q̄ est fouea anteqꝫ cadat auxiliat ꝑ vidētē: tamē idiguit tali auxilio ꝛ tm̄ nō dicim⁹ ꝙ ipse ceciderit i foueā. Ad tertiū argumētū dico negādo minorē. s. ꝙ deus tali honore nō vult venerari. Et ad auctoritatē Hieronymi dico ꝙ ipsemet explicat de quib⁹ mulieribus loquit. Ille aūt mulieres fuerūt Raab meretrix. Bersabee vxor Vrie mater Salomonis: ꝛ Ruth moabitis. Iste sunt que assumūtur i genealogia xp̄i: ꝛ fuerūt peccatrices: tm̄ Vgo de qua imediate christus assumptus est i peccato cōcepta nō ē: vt pꝫ. Ad q̄rtū nego minorē: qꝛ Vgo magis debet xp̄o ꝙ xp̄s nō dimiserit eā icurrere peccatū qꝫ ꝙ dimiserit eā icurrere ꝛ postea mūdaret: qꝛ status inocētiū est melior quocūqꝫ statu peccati q̄ntūcūqꝫ mūdatus. Ad quintū nego cōsequētiā: qꝛ secūdum Job deus pōt educere indiuiduū mūdū de imūdo cōceptū semine. Et ad auctoritatē euāgelij dico ꝙ mala arbor nullo alio interueniente malos fructus facit: sed interueniente gratia dominii mala arbor bonos fructus facere pōt quia deus naturaꝝ est auctor. Et ad aug. dico ꝙ ipse locutus est de lege cōmuni: nulla interueniente gratia. Sed secūdum eūdē aug. i ſmone de natiuitate domini. Maria fuit omnibus gratijs secūdata: ꝛ omni sanctitate i vtero mr̄is repleta: vt de mūdissima matre mūdissim⁹ nasceretur filius. Ad sextū argumētum nego minorē: qꝛ illo modo post baptismū habere

mus peccatũ originale: qꝛ in nobis est sensuuʒ rebellio. Hoc autem est incõueniẽs: ergo illud ex quo sequitur.

Responsiones argumentorũ tertij articuli partis affirmatiue.

A argumẽta tertij articuli. Ad pmũ di-
a co ad minorẽ q solus xp̃s ex sui nã fuit
cõceptus in originali iustitia sine pecca-
to: hoc solũ illi cõuenit: sed ex hoc nõ tollitur qn virgo per dei gratiã fuerit preseruata a peccato Et ad auctoritates Aug. dicitur q solus xp̃s ex sui natura fuit sine peccato ꝛ in originali iustitia cõceptus. Ad secũdũ dico ad auctoritates q solus christus post Ade delictũ in originali iusticia ex sui natura sine peccato cõceptus est. De mulieribus nulla inuenta est q̃ ex sui natura in originali iusticia concepta est sine peccato: cũ quo tamẽ stat q nõ interueniente eius natura: sed dei grã q Vgo fuerit p̃seruata ne peccatũ originale incurreret: qꝛ virgo fuit omnibus gratijs secundata: omni sanctitate in vtero matris repleta. Ad tertiũ cõcedo q mũdicia Vginis fuit citra mundiciã christi: ꝛ nego minorem: q si virgo nõ fuisset in peccato originali concepta: fuisset equalis mũdicie cũ christo. Nã acceptis duabus albedinibus: quarũ vna sit intensa vt. 8. ꝛ alia vt. 4. dicimus q ex eo q illa sit vt. 4. q illa sit maculata: ꝛ nõ sit pura albedo: ꝛ q nisi poneremus eã maculatã ipsa est equalis cuʒ albedine vt. 8. Certum est q non sic est de virgine respectu christi. Ad quartuʒ argumentũ dico q fundamentũ illud est verissimũ. Et cũ dicitur q est falsum: nego. Et cuʒ dicitur q isto modo posset pbari q xp̃s nõ fuisset mortuus p salute humani generis: nego. Et cũ dicitur potuit nõ mori cõcedo. Et cũ dicitur sicut potuit ita decuit nego. Et cũ dicit̃ omne quod est deo possibile illi cõuenit: dico q hoc est verũ de potentia ordinata: sed de absoluta negatur. Ad quintum et vltimum dico q illud fundamentuʒ est verissimuʒ: q q̃uis deus potuisset cõferre maiora virgini: tamẽ illa nõ cõueniebant illi in hac vita: vt beatitudo ꝛ immortalitas: vt patet intelligenti terminos.

Respõsio ad auctoritates quarti articuli partis affirmatiue.

A auctoritates q̃rti articuli dico q om-
a nes procedunt de lege cõmuni. Secũ-
dum. n. legeʒ omnes debebamus incur-
rere peccatũ: sed nõ tollit q virgo dei mater nõ fuerit per gratiã preseruata: qꝛ sm Aug. Vgo fuit omnibus gratijs secundata: omni sanctitate in vtero matris repleta.

Responsio ad auctoritates q̃nti articuli partis affirmatiue.

A auctoritates vltimi articuli. Ad au-
a ctoritateʒ Bernardi: nego eã: quia cuʒ
Augustino sum qui voluit q virgo in vtero matris fuit omni sanctitate repleta. Et cũ Job sum qui voluit q deus possit educere mũduʒ indiuiduuʒ de imundo cõceptũ semine: ergo in cõceptione potuit sanctificari. Et cũ Hieronymo sum qui voluit q totius gratie q̃ i christo fuit in Maria venit plenitudo. Ad Ansel. nego ipsum: qꝛ si est verũ qd ipse affirmat q deceat virgineʒ tanta puritate nitere qua sub celo nulla maior nequit intelligi: non est verũ q ipsa fuerit in peccato cõcepta: quia possemus intelligere ipsam in cõceptione fuisse sanctã: quod est maior puritas atq3 mundicia q̃3 q ipsa fuerit in peccato cõcepta ꝛ postea mundata. Et sic sit finis huius questionis ad laudem gloriosissime virginis Marie: cuius ego seruus suʒ semperq3 ero vsq3 ad vltimũ vite nostre terminũ volente deo ꝛ auxiliante gloriosissima Vgine.

Deo gratie infinite.

Hec est tabula sermonũ de timore iudiorũ dei.

Epiſtola venerabilis clariſſimiq́ꝫ in ſacra theologia magiſtri fratris Roberti Caraçoli ď Licio oꝛdinis minoꝝ:ad reuerẽdiſſimũ ⁊ illuſtriſſimuꝫ dñm dominũ Joãnem de aragonia ſereniſſimi domini noſtri Ferdinãdi regis ſicilie ⁊c̃.filiũ ⁊ locũtenentẽ generaleꝫ aplice ſedis ꝓthonotariũ:in qua ſua docilitas ↄmendať.

Reuerendiſſimo patri ⁊ dño dño Joãni de Aragonia chꝛiſtianiſſimi regis Ferdinandi filio:ſedis apoſtolice digniſſimo,pthonotario.Frater Robertus Caraçol⁹ de Licio oꝛdinis minoꝝ:ſacre theologie magiſter humiliter ſe cõmendat. Inter ꝓclariſſimas virtutes tuas:ingentesq́ꝫ animi dotes:docilitas magnopere fulget. Qua fit vt animũ ſemꝑ pꝛomptũ beniuolũq́ꝫ exhibeas:ad intelligẽduꝫ doctrinaꝫ ſapientũ. Neq́ꝫ vero elegãtiſſimo ingenio tuo ſatis eẽ poſſunt:que in palacio tue reſidentie ſingulis diebus ab eruditiſſimis viris audire cõtẽdis:qnimo diuinarũ humanarũq́ꝫ reꝝ inueſtigare ac ſcire rationẽ cupiens:pia religione frequentare ſoles tẽpla ſacra dei:vt etiã ibi haurias quicquid ab his qui declamatoꝛie:vt ad populuꝫ loqui ſolet edocetur. Laudabilis pꝛofecto inſtitutio iſta neduꝫ in adoleſcente vel iuuene:veꝝ etiã in quolibet annoſiſſimo ⁊ ſene:ex eo q᷑ nullus tam ſapiens tãq́ꝫ doctus eẽ poteſt:quin audiendo doctioꝛ fieri valeat. Ex quo ſtat ſententia illa.i.c.pꝛouer. Audiens ſapiens ſapientioꝛ erit. At ⁊ iuriſcõſultus.ff.de fideicõmiſſarijs libertatib⁹.l.apud iulianum. dicit cupiditateꝫ diſcendi optimaꝫ eſſe rationeꝫ viuendi. Unde Julianus dixiſſe fertur. Et ſi alteꝝ pedeꝫ in ſepulchꝛo habereꝫ:adhuc diſcere aliquid velleꝫ. Quare Ualerius in rubꝛica de ſtudio ⁊ induſtria.miris laudibus extollit Solonẽ philoſophũ:q ſupꝛemo die vite aſſiſtẽtibus amicis quedãq́ꝫ inter ſe cõferentib⁹ ſatis iam pꝛeſſum caput erexit. Interrogatuſq́ꝫ quapꝛopter id feciſſet.reſpondit. Ut cũ iſtud q̈cq̈d ẽ de quo diſputatis pcepero:moꝛiar. Sacer vero Hieronymus in epiſtola ad Pãmachium ⁊ Oceanũ ſic de ſeipſo fateť. Dũ eſſeꝫ iuuenis nimio ferebã amoꝛe diſcẽdi. Nec iuxta quorundã pꝛeſumptioneꝫ ipſe me docui. Appollinareꝫ audiui Antiochie frequenter ⁊ colui. Jã comis ſpargebatur caput canis:⁊ magiſtrum potius q̃ꝫ diſcipuluꝫ me eſſe decebat. Perrexi tamẽ alexandriã:audiui Didimũ:in multis ei gratias ago:qꝛ qꝺ neſciebã didici:qꝺ ſciebã illo docente nõ ꝑdidi. Putabãt me homines ſinem feciſſe diſcendi. Ueni rurſus Hieroſolymaꝫ ⁊ Bethleeꝫ. Quo laboꝛe:quo ꝓcio Baraniã nocturnũ habui ꝓceptoꝛeꝫ. Timebat.n. iudeos alteꝝ mihi exhibebat Nicodemuꝫ.hec Hieronym⁹. Hoꝝ ſtudia imitãda ſunt:nõ coruꝫ q ſibi ſcioli videnť:⁊ ſpernunt omnẽ diſciplinã. De his loquiť ſic Seneca libꝛo de tranquillitate animi. Puto multos ad ſapientiã ꝑuenire potuiſſe:niſi putaſſent ſe perueniſſe. Sꝫ tu ſapientie cultoꝛ:⁊ veneratoꝛ ꝓcipuus:oẽm diligentiã apponis:vt a multis multa cognoſcas. Et licet dignata ſit dominatio tua:dum Neapoli ꝓdicabã quaſi quottidie ſermonibus meis adeſſe:hoꝛtari tandẽ me voluiſti:vt opũs de timoꝛe iudicioꝛuꝫ dei in ſcriptis redigerẽ illudq́ꝫ dominationi tue legendũ tranſmittereꝫ. Feci libens quod iuſſiſti:⁊ operaꝫ dedi vt moꝛem tue gerereꝫ voluntati. Accedet hoc ad vtilitateꝫ plurimoꝝ:quoniaꝫ que noua ſunt:allicere ſolent humanas mentes. Nã vt ſcribitur Act. 17.c. Dum paulus eſſet athenis diſputaretq́ꝫ in ſynagoga cuꝫ iudeis:⁊ colentibus deũ:et in foꝛo ꝑ omnes dies cuꝫ epicureis ⁊ ſtoicis philoſophis:quidã dicebãt euꝫ ſeminiuerbiuꝫ:ideſt ſeminatoꝛẽ verboꝝ. Alij vero nouoꝛuꝫ demonioꝛuꝫ annunciatoꝛẽ ideſt nouaꝝ ſcientiarum ſecunduꝫ Nicola.de lira. Pꝛopter qꝺ duxerunt euꝫ ad Ariopagũ dicentes. Poſſum⁹ ſcire que eſt hec noua que a te diciť doctrina. Noua eniꝫ quedã infers auribus noſtris. Uolumus ergo ſcire quidnaꝫ velint hec eſſe. Athenienſes autẽ omnes ⁊ aduene hoſpites ad nihil aliud vacabant niſi dicere aut audire aliq̈d noui. Hoc ẽ quod Ouidius dixit li.2.de ponto. Eſt quoque cunctaꝝ nouitas cariſſima rerũ ⁊ de hoc Seneca in queſtionib⁹ naturalibus.

Naturale eſt magis noua ꝗ̄ magna mirari. Et ideꝫ in. 4. declamationuꝫ. Ad noua homines cõueniunt: ad noua cõcurrunt. Cicero insuper i ſua theorica docet auditores fieri poſſe attentos: ſi de rebus nouis ⁊ inuſitatis nos ꝓmiſerimus v̾ba facturos. Scripſi igit̾ donãte deo nõ in doctis humane ſapientie v̾bis ꝗcqd legere aut inuenire potui qđ hominũ corda ad timendũ deũ glorioſum reuocet ⁊ inducat. Accipe itaqꝫ tu pater colendiſſime libellũ iſtum in quo ſi quid boni reppereris ꝓba. Si qd vero aut ſupfluũ: aut minus rectũ in illo deprehẽderis: corrige. Oro tãmẽ humaniſſimã dominationeꝫ tuã ne cõmunicet: aut tradat illũ inuidis ⁊ maliuolis meis: quos multos noſti: qꝛ vt vtar verbis Hieronymi in ꝓlogo in Eſdrã. Inuidoꝝ ſtudia omne qđ ſcribimꝰ reprehendenduꝫ putãt: ⁊ interdũ cõtra ſe cõſcientia repugnante publice lacerant que occulte legunt in tantuꝫ vt clamare cõpellar ac dicere. Dñe libera animaꝫ meaꝫ a labijs iniquis ⁊ a lingua doloſa. Bene vale ſpeculũ bonoꝝ moꝝ: ⁊ memento mei duꝫ bene tibi fuerit.

Incipit ꝓlogus in opus de timore diuinoꝝ iudiciorum: in quo exponuntur myſtice verba Joãnis in themate.

Idi alterum

angelũ volãteꝫ per mediuꝫ celuꝫ habenteꝫ euangeliuꝫ eternũ: vt euangeliçaret ſedentibus ſup terrã: ⁊ ſuper omnẽ gentẽ tribũ ⁊ linguã ⁊ ſup populũ magna voce. d. Timete deum: ⁊ date illi honoreꝫ: qꝛ venit hora iudicij eiꝰ. Habentur hec v̾ba Apo. 14. c. Ad tantã inſaniã cecitatẽqꝫ mẽtis mortales homines iaꝫ deuenerunt vt deũ excelſum nõ arbitrentur ſuoꝝ peccatoruꝫ vltorẽ. Adijciunt in dies iniquitatẽ iniquitati: ⁊ in malicia ꝑſeuerantes nolunt ꝯſiderare formidabilia iudicia magni dei. Ipſe vtique minatur xp̄ianis ingratis pro ſuis execrandis ſceleribus terribilia mala. Poſita iaꝫ ſecuris eſt ad radicẽ: ⁊ tamẽ pauci rariſſimiqꝫ inueniuntur q ſua corda humilient ſub manu illius cuius potẽtie reſiſtere nemo põt. Et reuera nil periculoſius ꝗ̄ imminentia pericula nõ timere. Quia iuxta Ariſtotelis ſentẽtiã. 2. rhetorice timor facit homines cõſiliatiuos. Qua de re ad excitandas mẽtes duras que penitentiã fugiũt ⁊ bene beateqꝫ viuere nolunt: decreui opus p̄ſens ſub titulo de timore iudicioꝝ diuinoꝝ cõpilare. Pro clariore tamẽ dicendoꝝ noticia: in hoc ꝓlogo per modũ ſermonis ipſa v̾ba Joãnis in themate exponenda ſe offerunt. In qbꝰ tria myſteria declaranda cõtinentur.

Primũ dicit̾ ſcripture ſancte ſublimitas.
Secũdũ euangelij multiplicitas.
Tertiũ timoris diuini rationabilitas.

De excellentia ⁊ ſublimitate ſcripture ſancte que deſignat̾ ꝑ angelũ volanteꝫ. Cap. .I.

Primũ myſteriũ declarandũ: qđ cõtinetur in v̾bis Joãnis: dicit̾ ſcripture ſancte ſublimitas: que ꝑ angelũ volantem recte meritoqꝫ deſignat̾. Eſt aũt ſcriptura ſacra vetus ac nouũ teſtamentũ: vt dicit̾ di. 9. decretoꝝ. c. qs neſciat. Quia v̾o hec diuinitus ẽ hominibꝰ inſpirata: atqꝫ de celo miſſa ſecunduꝫ illud. i. Petri. 2. c. Spiritu ſancto inſpirati locuti ſunt ſancti dei homines. Ideo angelꝰ dici põt. Nã teſte Hyſidoro li. 7. ethimologia. d. Angelus nuncius vel miſſus interpretat̾. In altuꝫ auteꝫ ipſa ſcriptura volat per mediũ celuꝫ: qꝛ publice in eccleſia legit̾ ⁊ predicat̾. Inqt. n. Greg. i omel̾. Regnũ celoꝝ p̄ſentis tp̄is eccleſia dicit̾. Quãta ergo ſit huius ſcripture ſublimitas ex quattuor deprehendere poſſumus.

Primo ex eius dignitate.
Secũdo ex eius veritate.
Tertio ex eius ꝓfunditate.
Quarto ex eius vtilitate.

Qđ ſcriptura ſacra ẽ excellẽtiſſima rõne dei

Primo ſiqdeꝫ intelligere poſſumꝰ ſublimitateꝫ ⁊ excellentiã ſcripture ſancte ex eius dignitate. Eſt. n. incõparabiliter dignior omnibꝰ ſcientijs ⁊ ſcripturis: eo ꝙ eſt de digniore ſubiecto. ſ. altiſſimo deo. Vñ Augu. li. 8. de ciui. dei. ca. i. Theologia inqt ẽ ſermo vel ratio de deo. Neqꝫ obſtat qꝛ Ari. dicit i. poſterioꝝ. ꝙ in qualibet ſciẽtia oportet ſupponere ſubiectuꝫ qd eſt. Et Damaſ. dicit. In deo quid eſt dicere impoſſibile eſt. Quare nec deꝰ ſubiectũ ſic eſſe poterit ſcripture ſancte ⁊ theologie. Quoniã vt inquit Tho. prima parte. q. I. Ari. 7. in rñſione ad primũ argumentuꝫ. lꝫ de deo nõ poſſumus ſcire qd ſit: vtimur tñ effectu eius: vel nature vel gratie loco diffinitionis ad ea q̄ de deo in ſcriptura ſacra cõſiderant̾. Ipſa igit̾ ſcriptura a principio vſqꝫ ad finẽ p̄dicat mirabilia facta dei. Ex quo illi cõparari nõ valent cuncta q̄ a gramaticis rhetoribꝰ dialeticis phis geometris muſicis medicis aſtrologis poetis ⁊ iuriſcõſulibꝰ

iuriſconſulibus fuere conſcripta. Verſantur
oīa illa circa īfima hec ⁊ mortalia vilia atqꝫ ter
rena: hec decenter oium ſciētiarum regina mē
tē hoīs ad deū cognoſcendū diligendūqꝫ ſuble
uat. Neqꝫ de aduentu Enee in italiam canit:
ut Virgiliꝰ ꝗ dicit. Arma virūqꝫ cano: troie ꝗ
primus ab oris ⁊c̄. Nec ad bella ciuilia inuitat
deploranda: ſicut ⁊ Lucanus qui ait. Cordu/
ba me genuit rapuit nero: prelia dixi. Que geſ
ſere pares: hinc ſocer: inde gener. Bella per
emathios pluſqꝫ ciuilia campos. Juſqꝫ datum
ſceleri canimꝰ populūqꝫ potentē. In ſua victri
ci conuerſum viſcera dextra: ⁊ reliqua. Nō de
his minimis ſcriptura curat: ſed de deo creato
re celi ⁊ terre diſſerit: de illiꝰ ꝓuidentia bonita
teqꝫ iuſticia: ceteriſqꝫ perfectōibus diuinis cla/
ro ſermone loqtur. Verūtamē pleriqꝫ dubita/
re ſolēt: cur hec ſcriptura magnalia dei depro/
mēs rudi ac ſimplici ſtillo ē annotata. Et ꝗdaꝫ
abſolute reſpondere ſolēt: ꝙ eloq̄ntia inutilis ē
imo ⁊ damnoſa: qua bonis viris vti minime li
cet. Ad eoꝝ aūt robur aſſumūt verba Lactan/
tij: qui li. 5. diuinaꝝ inſtitutionū ait. Hec i pri
mis cauſa ē: cur apud ſapienteſ ⁊ doctos ac pri
cipes huius ſeculi ſcriptura ſancta fide creat: ꝙ
ꝓphete cōi ac ſimplici ſermone vt ad populum
ſunt locuti. Contēnūtur itaqꝫ ab his qui nihil
audire uel legere: niſi expoſitum ac diſertū vo/
lūt. Nec ꝗcquā inherere animi eoꝝ poteſt: niſi
ꝙ aures blandiore ſono mulcet. Illa vo q̄ ſor
dida videnẗ: anilia inepta vulgaria extimātur.
Ideo nil veꝝ putant niſi quod auditu ſuaue ē
nil credibile niſi qđ pōt incurrere voluptatem
Nō credūt ergo diuinis: qꝛ fuco carent. Sꝫ ne
illis ꝗdem ꝗ ea iterp̄tantur: qꝛ ip̄i ſunt omnino
rudes: aut certe paꝝ docti. Nam vt plene ſint
eloquētes ꝑraro contingit. Cuiꝰ rei cā in aper/
to ē. Eloquētia. n. ſeculo ſeruit populo ſe iacta
re: ⁊ in rebus malis placere geſtit. Siꝗdem ve
ritatem ſepius expugnare conatur: vt vim ſuā
monſtret: opes apetit: honores cōcupiſcit: ſum
mū deniqꝫ gradum dignitatis expoſcit. Huc/
uſqꝫ Lactan. De Hieronymo inſuꝑ glorioſo
narraẗ ꝙ ab angelo fuit correptus: eo ꝙ Cice/
ronianꝰ eēt: ſicut notaẗ. 37. di. decretoꝝ. c. legi
mus. Qđ ⁊ ip̄emet in epiſtola ad Euſtochium
ꝯfiteẗ. Quare eloquentiā omnino reijciendaꝫ
multi accuſant. Quibus ego dico ſalua eorum
reuerentia: ꝙ eloquētia exornat oēm gradum:
oēm ſtatum: oēm deniqꝫ hoiem recte fulgentē
Qua. Hiero. poſt verbera vt apparet vti inſu
per voluit. De qua ⁊ Cicero in primo rhetori/
ce ait. Cum hoies multis in rebus humiliores
⁊ īfirmiores ſint beſtijs: hac in re maxime be/
ſtijs p̄ſtare videnẗ ꝙ loꝗ poſſūt. Quare precla
rū quoddā mihi vr̃ adeptus qui in ea re hoibꝰ
anteceſſit: qua in re hoies beſtijs p̄ſtant. Ob id
iudicio meo rectiꝰ dici pōt ꝙ eloq̄ntia de ſe bōa
ē ⁊ laude digna: dum tamē ea ꝗſqꝫ vtaẗ bene.
Quod ſic ꝑpolite narrat Quintilianꝰ lib. 2. de
oratoria inſtōne. Quidam inqt vehementer in
eam. ſ. rhetoricā vel eloquentiā inuehi ſolent: ⁊
ꝙ ſit idigniſſimū in accuſatōes orōnis vtūtur
orandi viribꝰ eloquētiā: cē: q̄ penis eripiat ſcele
ſtos: cuiꝰ fraude dānētur iterim boni: conſilia
ducanẗ in peius nec ſeditiōes mō turbetqꝫ po/
pulares: ſed bella ēt inexpiabilia excitenẗ. Cu/
ius deniqꝫ cū maxime ſit vſus cū pro falſis cō/
tra veritatē valet. Nam ⁊ Socrati obijcīūt Co
mici docere eū qūo peiorem cām meliorē faciat
contra Tiſiam ⁊ Gorgiam ſilia dicit polliceri
Plato. Ex his adijciūt exēpla grecoꝝ romāo
rūqꝫ: ⁊ enumerant ꝗ ꝑniciosa non ſingulis tm̄:
ſed rebꝰ ēt publicis vſi eloquentia turbauerūt
ſtatus ciuitatū vel euerterūt: eoqꝫ ⁊ lacedemo/
nioꝝ ciuitatem expulſam: ⁊ athenis quoqꝫ vbi
actor mouere affectꝰ vetabatur velut reciſā orā
di ptātem. Quo ꝗdē mō nec duces vtiles erūt
nec magiſtratus nec medicina: nō deniqꝫ ipſa
ſapia. Nam ⁊ dux flaminiꝰ ⁊ Gracchi ſaturni
ni glaucie magiſtratꝰ egere: ⁊ i medicis venēa:
⁊ in his qui phorum noie male vtūtur grauiſſi
ma nūqꝫ flagitia dep̄hēnſa ſunt cibos aſperne
mur: attulerūt ſepe valitudinis cās. Nūqꝫ te/
cta ſimul ſubeamus ſuꝑhabitātes aliquādo pro
cūbūt. Nō fabricetur militi gladius: poteſt vti
eodem ferro latro. Quis neſcit ignes aq̄s ſine
ꝗbuſ nulla ſit vita: ⁊ ne terrenis imorer: ſolem
lunā que p̄cipua ſideꝝ aliquādo nocere. Num
igitur negabiẗ deformē Pirrhi paceꝫ cecꝰ ille
Appius dicendi viribus diremiſſe. Aut non
diuina Marci Tulij eloquētia ⁊ contra leges
agrarias popularis fuit. ⁊ Catiline fregit auda
ciam ⁊ ſupplicatōes qui maximꝰ honor victori
bus bello ducibꝰ datur in toga meruit. Nō per
territos militū animoſ freq̄nter a metu reuocat
orator: ⁊ tot pugnādi pericula ineuntibus lau/
dē vita potiorem eſſe perſuadet. Nec vero me
Lacedemonij aut Athenieſes magis mouerit
q̄ꝫ populus romanus apud quē ſūma ſemper
oratoribus dignitas fuit. Eꝗdem nec vrbium
conditores reor aliter effecturos fuiſſe vt vaga

illa multitudo coiret in populos nisi docta voce cōmota: nec legum reptores sine sūma vi oran di consecutos: vt se ipsi hoīes ad seruitutē iu/ ris astringerent qn̄ ipsa vite p̄cepta: ēt si vera sint ⁊ honesta: plus tamen ad formādas men/ tes valent: quādo pulchritudinem reꝝ claritas orationis illuminat. Quare ⁊ si in vtrāqꝫ pteꝫ valēt ꝟba facūdie: nō tn̄ ē equum illud haberi malū quo bene vtiꝫ. Hec Quintilianus. Ex qbus oībus cōcludimꝰ laudabilissimā eloquē/ tiā eē. Sed illā diuinꝰ sermo non sqtur: q̄ vt Lactā. li. 3. di. insti. ait. sūma ꝓuidentia carere fuco voluit ea que diuina sūt vt oēs intelligerēt q̄ ipse oībus loquebaṫ. Scd̄o cōprehendimus excellentiā scripture scē ex eius ꝟitate: q̄ in ip sa sola nihil cōtineṫ falsū. In alijs ꝟo tā phoꝝ q̄ꝫ poetaꝝ alioꝝūqꝫ litteris quāta ieniaṅ mē/ dacia: dicāt hi q̄ studiosissime legere illas. Sꝫ ob cām istā dubitari solet vtꝝ liceat legē libros gentiliū illoꝝqꝫ dicta assumere in rebꝰ nostris. Ad quod respōdemꝰ ꝙ si id fiat scriptura sacra cōtempta: ⁊ vt erroribꝰ gentiliū assentiaṫ: iniqū ⁊ illicitū ē: sicut pꝫ di. 37. decretoꝝ. c. sacerdo/ tes. vbi sic habetur. Sacerdotes dei omissis euāgelijs ⁊ ꝓphetijs videmꝰ comedias legere amatoria bucolicoꝝ versuū verba cantare: te/ nere Virgiliū: ⁊ quod in pueris ē cā necessita/ tis: i se crimē facere voluptatis. Adidē ē in ea dem. di. c. nōne. ⁊. c. ideo. ⁊. c. ep̄s. ⁊. c. vnio. Illi igitur q̄ plus debito delectabiliter isudant ad legēdas litteras seculares rep̄hensibiles sūt qm̄ vt ingt Hieronymꝰ ad damasū papā de fi/ lio ꝓdigo. Demonū cibus ē carmina poetarū secularis sapia: rhetoricoꝝ pōpa ꝟboꝝ. Hec sua oēs suauitate delectāt: ⁊ dum aures dulci ꝟsibus modulatōe currētibus capiūt: animaꝫ quoqꝫ penetrāt: ⁊ pectoris interna deuinciūt. Vbi cū sūmo studio fuerint ac labore perlecta: nil aliud nisi inanē sonū ⁊ sermonū strepitū su is lectoribus tribuūt. Nulla ibi saturitas ꝟita tis: nulla iusticie refectio repitur. Studiosi caꝝ in fame veri ⁊ ꝟtutū penuria ꝑseuerāt. hec ille Sed siqs gentiliū scripturas ꝑscruteṫ: vel vt co rū cognoscat ⁊ cōfutet ieptias: vel vt ꝑ illas in qbusdam sententijs moralibꝰ arguat crimīosos vel vt ex illis capiat: si qd veri repperit: vtique bene facit. Cōfirmaṫ hoc di. 37. decretorūꝫ. c. Qui de mēsa. c. turbat. c. si qs grāmaticā. hic Aug. li. 2. de doctrina xp̄iana ait. Si qua ꝟba nostre fidei phi accōmoda dixerūt: non solum formidāda non sunt: sꝫ ēt ab eis tanq̄ꝫ ab iniu stis possessoribꝰ in nostrū vsum vēdicāda: qd̄ phi qn̄qꝫ ⁊ gentiles ꝟa dixerūt. testaṫ Hiero/ nymus q̄ super primū. c. Daniel. dicit. Simil qꝫ aīaduertendū est ꝑm Anagogē. ꝙ rex Ba bylonis nō potuerit vniuersa dei vasa trāsfer/ re: sed ptem vasoꝝ templi dei: que itelligenda sunt dogmata ꝟitatis. Si. n. cunctos phorum reuoluas libros: necesse ē vt in his repies ali/ quā ptem vasoꝝ dei: vt apud Platonē fabrica torē mūdi deū: apud Zenonē stoycoꝝ princi/ pē inferos: ⁊ imortales aīas ⁊ vnū bonū hone statem. Sed q̄ iungūt mēdaciū veritati: ⁊ na/ ture bonū multis ꝑdūt malis: iō ptem vasoruꝫ dei ⁊ nō omnia vasa itegra atqꝫ ꝑfecta accepis se memorātur. hec ibi. Ip̄e adhuc Hiero. i ꝓ logo in expositōe Daniel. de litteris secularibꝰ ita fatur. Ad itelligendas extremas ptes Da/ nielis multiplex grecoꝝ historia necessaria est. Sutorij vꝫ ⁊ Callinici Diodori Hieronymi Polibij Possidonij Claudij Theonis ⁊ An dronici Iosephi quoqꝫ ⁊ coꝝ quos ponit Io/ sephus p̄cipue nostri Liuij ac pōpei. Trogi at qꝫ Iustini: qui oēs extreme visionis narrant historiā: ⁊ post alexādrū vsqꝫ ad Cesarē augū stū Syrie ⁊ egypti. i. Seleuci ⁊ antiochi: ⁊ pto lomeoꝝ bella describūt. Et si quādo cogimur seculariū litteraꝝ recordari ⁊ aliq̄ ex his dicere que olim omisimus: nō nostre ē volūtatis: sed vt ita dicā grauissime necessitatis: vt ꝓbemus ea q̄ a scis ꝓphetis ante secula multa p̄dicta sūt tā grecoꝝ q̄ꝫ latinoꝝ: ⁊ aliaꝝ gentiū litteris cō contineri. Et ip̄e idē Hieronymus in epistola ad magnū oratorē vrbis dicit ꝙ apl's Paulus in epistola ad Titū Erimenadris poete vsus ē versiculo. d. Cretenses male bestie mendaces vētres pigri. Et ne multa dicamꝰ: tā Hiero/ nymus q̄ꝫ Augustinꝰ reliqqꝫ greci ⁊ latini do ctores in suis dictis ꝑsepe ad suū ꝓpositum gē tiliū sn̄ias trahūt. Tamē vt p̄diximus sola scri ptura dei ē q̄ ab omni falso ⁊ mēdacio imunis existit: ⁊ qcqd loquiṫ ꝟissimū ē: eo ꝙ verax est deus q̄ nobis illā dignatus ē reuelare. Ob qd̄ Lactan. li. 1. diui. insti. ait. Omissis terrenis huiusce phie auctoribus nihil certi asserentibus aggrediamur viā rectā. Quos eqdem si puta rē sana idoneos ad bene viuendū duces esse: ⁊ ip̄e seq̄rer: ⁊ alios vt sequerenṫ hortarer. Sꝫ cū magna iter se cōcertatōe dissideāt secūqꝫ ipsi plerūqꝫ discordēt appet eoꝝ iter neq̄q̄ꝫ eē di rectū. Siqdem sibi quiqꝫ vt ē libitū ꝓprias vi as ipresserūt: confusionē que maximā inquirē tibus

tib⁹ veritatē reliquerunt. Nobis aūt qui sacrm religionis accepim⁹ cū sit vitas reuelata diui/nitus oēs vtriusq; sexus sine vllo discrimie ad celeste pabulū couocam⁹. hec ille. Sed statiz increduli nos aggrediūtur obijciētes: q̄ sancti q scripserūt cōfirere mendaciter a deo accepisse q̄ tradūt. O pniciosa ꝛ detestāda opinio: que re/felli facile pōt: si cōsideremus quāto amore ꝓ/phete ꝛ amici dei veritatem cōplexi sunt. Inqt lactā. li. 1. diui. insti. Volūtas fingēdi ac men/tiēdi coꝝ ē: q opes appetūt: q lucra desiderant. Que res ꝓcul a sanctis viris fuit. Ipsi vero seuissima passi sunt tormēta: dirosq; cruciatus pro defensione vitatis quaz docebant. Unde Hieronymus in epistola ad Pāmachium ꝛ Oceanū ait. An putamus frēs: q̄ iocādo pro phete predicent: ridēdo loquanť apostoli: xp̄s iudiciū infantiliter cominetur. Sed ioci nō sūt vbi supplicia itercedūt. Si iocādo passi sūt cre/dātur ꝛ iocādo locuti. Esaias serra secať. Da/niel Leonibus deputať. Paulus truncať gla dio. ꝛ Petrus domini exemplo in cruce suspē diť. Et hoc totū vt nos a pctis sua doctrina re uocarēt. Nō ē igitur fictio aut mēdaciuz quod de vita futura ꝓclamať: quod de iferni penis p̄conizať: ꝛ quod predicať de ipsius rei ꝑfectio nibus admirandis.

De ꝓfundo sensu scripture sancte quo oē hu manū ingenium supatur.

Ertio appet excellētia ꝛ sublimitas scri ptura sancta ex eius ꝓfunditate. In ip sa quidem non solum voces significāt verum ēt res per voces significate. Ratio s̄m Thomā. 1. pte. q. 1. arti. x. q̄ auctor scripture ē deus: in cuius potestate ē q̄ non solū voces ad significandum accōmodet: sed ēt res ip̄as. Il la ergo prima significatio qua voces significāt res, pertinet ad primū sensum: qui. s. est histo/ricus vel litteralis. Illa aūt significatio q̄ res significate per voces iterum res alias signifi/cant dicitur sensus spūalis. Hic autem trifarie diuiditur. Sicut enim dicit apostolus lex ve/tus figura ē noue legis: ꝛ ipsa noua lex vt Di onisius li. de eccľ. hierar. ē figura future glorie In noua ēt lege ea q̄ in capite gesta sūt: sunt si gna eorum que nos agere debemus. Scd̄z er go q̄ ea que sunt veteris testamēti significant ea que sūt noue legis: ē sensus allegoricus. Al legoria. n. idem ē q̄ aliena ductio ab alle quod ē alienum: ꝛ goges ductio. Scd̄m vo q̄ ea q̄ in xp̄o scā vel in his q̄ xp̄m significāt sūt signa eoꝝ q̄ nos agere debemus: ē sermo tropologi cus. i. couersus ad mores. Prout vo signifi/cat ea q̄ sūt in eterna gloria: ē sensus anagogic⁹ Anagogia. idest sursum ductio: ab anas quod est sursum: ꝛ goges ductio. Est itaque scriptu/ra sacra in sensu litterali plana ꝛ facilis. In sē/su vero spūali oē deuicit ꝛ supat humanū inge niū. Hinc aug. li. 2. super Geñ. ait. Maior ē huius scripture auctoritas: q̄z ois humani ige nij ꝑspicacitas. Et idem in ep̄la ad volusianū dicit. Tanta ē. n. xp̄ianarum ꝓfunditas littera rū: q̄ in eis quotidie ꝓficerem si ea solas ab in eunte pueritia vsq; ad decrepitā senectutē ma/ximo ocio sūmo studio meliore igenio conarer addiscere. Nō q̄ in eisque ad salutē sūt necessa ria tanta ꝑueniatur difficultate: sed cum fidem ibi q̄sq; tenuerit: sine qua pie recteq; non viuiť tā mlta tanq̄ mltiplicium mysterioꝝ vmbracu lis opaca intelligenda ꝓficiētibus restant vt an nosissimis acutissimis flagrātissimisq; suauita te discēdi contingat. Quod cadē scriptura in q̄ dam loco cōmemorat. Cū cōsūmauerit homo tūc icipiet. hec ille. Et Hiero. super illo vbo psal. adipe frumenti satiat te. Pinguissimus ē sermo diuinus. Quicquid vis ex sermone di/uino nascitur. Et Greg. 20. moraľ. c. 1. Oēm sapientiam atq; doctrinā sacra scriptura tran/scendit. Que vera predicat: ad celestem vitam inuitat: a terrenis desiderijs cor legentis reuo cat: dictis obscurioribus fortes exercet: ꝑuulis humili sermone blanditur. Nec sic clausa ē vt pauesci debeat: nec sic p; vt vilescat: sed vsu fa stidium tollit: ꝛ tanto plus diligitur quanto am plius meditatur. Quante autem sit profundi/tatis scriptura sacra apparet ex tot libris sermo nibus omelijs expositionibusq; pene inume/ris. In quibus doctores tam greci q̄z latini to tis viribus desudarunt. Et omissis alijs inspi ciamus quot quantaue volumina edidit Ori/genes: ꝛ post illum Augustinus: de quibus ita inquit Hysidorus libro. 6. ethimol. Origenes omnes tam grecos q̄z latinos operum suorum magnitudine superauit. Deniq; Hieromin⁹ sex milia librorum eius se legisse fatetur. Ho/rum tamen omnium studia vicit. Augustinus qui tanta scripsit vt diebus ac noctibus nec le/gere quisquam sufficiat libros illius. Ulterius scripture altitudinē cōprehēdē valem⁹ si reuoce m⁹ ad mētē miracula q̄ vacit ꝓclamātur d' iter

pretatione scã tpe Ptolemei. Hic vt dicit Rabanus.14.li. de origine reꝝ fuit peritissim⁹ oium litteraꝝ discipulusq3 Strabonis phi qui bibliothecã fecit: in qua habere voluit libros legis iudeoꝝ: q ad sacrã scripturã ptinẽt: Vt.n.tradit Ysi.li.6.ethimol'.tpibus eius alexandrie.70. milia libroꝝ iuenta sunt. Asserit aũt Eusebius in historia ecclesiastica: ꝙ Theopomp⁹ historicus tẽptauit scripturã sacrã de hebreo in grecũ transferre: ⁊ dei iudicio per.30.dies in amẽtiã ẽ versus. Theodotus ẽt ob eandem cãm cecatus ẽ. Deꝝ penitentes sanati sũt. Ob qđ misit ptolemeus pro iterpretib⁹ ad Eleazaꝝ pontificẽ iudeoꝝ. Et de hoc sic loqtur Aug.li.18.de ci.dei.c.42. Post alexãdri macedonis q etiã magnus cognominatus ẽ mirificẽtissimã minimeq3 diuturnã potentiã qua asiam vniuersã imo pene totũ orbem ptim vi ⁊ armis: partim terrore subegerat: quãdo iter cetera oriẽtis regna ẽt iudeã igressus obtinuit eo mortuo milites illius cũ regnũ illud amplissimũ nõ solũ possessuri: veꝝ ẽt bellis oia vastaturi dimisissent. ptolomeos reges habere cepit egyptus. Horum prim⁹ Lagi fili⁹ multos ex iudea captiuos trãstulit in egyptũ. Huic succedẽs ali⁹ Ptolemeus: q ẽ appellatus Philadelphus oẽs quos ille captiuos adduxerat liberos redire permisit. Insup dona regia in templũ dñi misit: petiuitq3 ab Eleazaro tũc pontifice dari sibi scripturas quas pfecto audierat fama pdicãte diuias Ideo illas habere cupiebat in bibliotheca quã nobilissimã fecerat. Has cũ idẽ pontifex eidẽ misisset hebreas post ⁊ ille iterpretes postulauit ⁊ dati sũt ei.72. de singulis duodeci tribubus hoies vtriusq3 lingue doctissimi: grece.s. ⁊ hebree: quoꝝ iterptatio vt septuaginta vocetᷣ obtinuit consuetudo. Traditur sane tã stupendũ planeq3 diuinũ in eoꝝ verbis fuisse consensũ: vt cũ ad hoc opus separatim singuli sederent: ita.n. placuit Ptolemeo eoꝝ fidem explorare nec in vno vbo ꝙ tñdem significaret: nec i vboꝝ ordine alter ab altero discreparet. Sz qđ oẽs scripserãt: vnũ erat: qm̃ reuera spũs vnus erat in oibus. Hec Aug. Ad plenius tamẽ intelligẽda illius vba sciendũ: ꝙ vt Iustinus refert post morẽ Alexãdri factus ẽ prim⁹ rex egipti Ptolemeus q regnauit annis.40. tã clare vt oẽs regnãtes ab eo postea dicerentᷣ Ptolemei. Hic fm Siccardũ suo lib. de tempoꝛib⁹ in die sabbati ascẽdit hierusalẽ simulans velle sacrificare deo: sciẽs iudeos tali die abstinere ab armis. Itaq3 cepit hierusalẽ. Successor vero eius fuit Philadelphus q regnauit annis. 38. ⁊ fuit studiosissimus. Et hic vt dicit Aug. cõstitui fecit copiosissimã bibliothecã. Notãdũ insup fm Hysidoꝝ li.6.ethimol'. ꝙ bibliotheca dicitᷣ a biblio grece: quod ẽ libroꝝ ⁊ teca repositio. Bibliothecã aũt veteris testamẽti Esdras scriba post incẽsam legẽ a chaldeis dũ iudei regressi fuissent in hierusalẽ: diuino afflatus spũ reparauit: cũctaq3 legis ac ꝓphetaꝝ volumia que fuerũt a gentibus corrupta correxit. Apđ grecos bibliothecã prim⁹ istruxit Phisistrat⁹ tyrãnus atheniẽsium: quã deinceps ab atheniẽsibus auctã. Xerxes icensis athenis euexit i Persas longoq3 post tpe Seleuc⁹ Nicanor rursus i greciam rettulit. Dehinc magn⁹ Alexãder ⁊ successores eoꝝ istruẽdis oium libroꝝ copijs aium itendere maxime Ptoleme⁹ philadelphus. Rome prim⁹ libroꝝ copiã aduexit Emilius Paulus: Persa rege macedonum deuicto. Deinde Lucullus e pontica pda. post hec cesar dedit Marco Varroni negociũ maxime bibliothece cõstruẽde. De his satis. Ad scripturam sanctã iã sermo vertẽdus ẽ: que ꝓfunditate sua tot peritissimoꝝ viroꝝ vt dictum ẽ exercitauit igenia.

De vtilitate legendi aut audiẽdi scripturam sacram.

Quarto cognoscere poterimus excellentiam ⁊ sublimitatez scripture sancte ex eius vtilitate. Prodest qdem ⁊ nõ parũ illã deuote legẽtibus ac audientibus. Unde ⁊ Paulus.2. Timot.3.c. Ois scriptura diuinitus ispirata vtilis ẽ ad docẽdũ: ad arguẽdu3 ad corrigẽdũ: ad erudiẽdũ in iusticia: vt perfectus sit hõ dei ad omne opus bonũ instructus. Hec pctõribus per pniam salutis fiduciã prestat: hec iustos pseuerare suadet in via domini hec vitia detestatur: virtutesq3 extollit: hec summũ bonũ desiderandum predicat: hec isernu3 fugiendum hortatur: hec dei mãdata seruãda monet: hec blanditur humilibus: cõminatur ipenitẽtibus: ⁊ recte viuẽtibus: aut post pctã ad deũ redeuntibus vitam pollicetur eternã. hãc q valent legant delectabiliter: q vo legere non possunt negocijs familiaribus ipediti audiant illam benedicẽtes pcipue predicatores: quibus cura puigil eẽ dz scripturas ipsas principaliter predicare. Uenite ergo o populi ⁊ audite disciplinam sacrarum lrarum: q2 vt dicitur.38.di. decretorum.c. sicut. Sicut stellas celi non extinguit

stinguit nox: ita mentes fideliũ inherentes fir/
mamento sancte scripture nõ obscurat mũdana
iniquitas. Dictũ sit de sublimitate sacre scriptu
re: que fons est irriguus refocillans et satians
omnẽ animã iusticiã ꝛ veritatẽ sitientem.

De multiplici euãgelio ꝛ qualiter scriptura
tota nos excitat vt timeamus deũ. Cap. .2.

Existimo rez gratã facere: si in hoc se/
cundo mysterio aperuero euãgelij va
rietatez: ex eo ꝙ quasi ꝑplexus ẽ mul
torũ anim⁹: q intelligere ambiunt qd in verbo
Johis nomine euãgelij eterni iportet. Sunt ꝛ
adhuc pleriqꝫ ꝑdicatoribus insultãtes: dũ euã/
gelicũ textũ ꝑdicare omittunt: quasi trãsgresso/
res existãt ꝑcepti dominici Marci vl.c. vbi dr
Euntes in mũdũ vniuersum ꝑdicate euãgeliũ
omni creature. Quare ad huiusmodi ꝑplexita
tez amouendã in hac ꝑte de multiplicitate euan
gelij erit disceptanduz: vt sic vniuscuiusqꝫ ani/
mus qescat in cognitione euãgelice veritatis: ne
qꝫ de cetero ꝑdicatorib⁹ detrahat: q vt dictũ est
euãngelicã litterã nõ semꝑ sequunt. Quadru/
plex ergo euangeliũ distinguemus.
Primũ est euangelium approbatum.
Secundũ euãgelium dubitatum.
Tertiũ euãgelium reuelatum.
Quartũ euãgelium interpretatum.

De euãgelio qd scripserũt qttuor euãgeliste.

Primũ est euãgeliũ approbatũ illd.s.
qd scripserũt qttuor euãgeliste. Vt.n.
habet ex dictis Hierony.in ꝓlogo in
Matheũ ꝛ hysidori.6.li.ethimol. prim⁹ q scri/
psit euãgelium fuit Matheus ãno.ĩ.xpi.42.
Nã volẽs ex iudea recedere: q̃ sic dicta ẽ ex tri/
bu Juda: postqꝫ intrauerũt terrã ꝓmissionis.
Nã antea dicebat terra Chanaã: eo ꝙ post di/
luuiũ habitauerũt ibi filij Chã: scripsit euãgeliũ
litteris hebraicis vt sic remaneret apud iudeos
credẽtes memoria eoꝝ q̃ docuerat. Vbi appa/
ret quãta sit vis litteraꝝ. Ideo dicit Hysidor⁹
li.i.ethimologiaꝝ. Vsus literaꝝ repertus est
ꝓpter memoriã reꝝ. Nã ne obliuione fugiãt:
litteris alligant. In tãta enim reꝝ varietate nec
disci audiẽdo poterãt omnia nec memoriter re
tineri. Et addit ipse Hysidorus ꝙ lr̃e sunt in/
dices reꝝ: signa voꝝ: qbus tãta vis est: vt di
cta nobis absentiũ sine voce loquãtur. Hebreo
ruz litteras Moyses: syroꝝ ꝛ caldeoꝝ Abra/
haz repertor. Ideo cuz litteris numero ꝛ sono
cõcordant: solis caracteribus discrepãt. Egy/
ptioꝝ lr̃as Isis regina inachi filia a grecia ve/
niens in egyptũ repperit ꝛ egyptijs tradidit.
Grecaꝝ litteraꝝ vsum primi fenices inuene/
runt: de qbus ait Lucanus. Fenices primi fa
me si credit ausi. Mansurã rudib⁹ vocẽ signa/
re figuris. Cadmus agenoris filius grecas lit
teras ex fenice.17.attulit i greciã. Isponiades
troiano bello tres adiecit: post quẽ Simonides
miles tres alias addidit. Latinas lr̃as Carmẽ
tis nimpha prima italis tradidit. Carmẽtis aũt
dicta: q: carminib⁹ futura canebat. Hec ꝓprie
vocata Nicostrata. Chartaꝝ vo vsus vt Hy/
sido. dicit.6.li.ethimol. in mẽphi egypti ciuita
te inuentus est. Ante eniz scribebãt vel i tabu/
lis marmoreis vel latericijs. Apud gẽtiles vo
Frigius Dares de grecis ꝛ troianis historiaz
edidit: quã in folijs palmaꝝ ab eo cõscriptã esse
ferũt. Redeunduz iaz est ad efficaciã litteraꝝ si
ne qbus multa ꝛ quidem necessaria oblitterata
essent. Quapropter Joãnes solobriensis in ꝓ
logo Policratonis ait. Exẽpla maiorũ q̃ sunt
incitamẽta ꝛ fomẽta virtutis nullũ oio erigerẽt
aut seruarent: nisi pia sollicitudo scriptoꝝ ꝛ triũ/
phatrix inertie diligentia eadẽ aliquid ad poste
ros trãsmisisset. Et iteꝝ idẽ. Quis alexãdros
sciret: aut Cesares: qs stoicos aut peripateticos
miraret: nisi eos isignirẽt monimẽta scriptoꝝ.
Quis apostoloꝝ aut ꝓphetaꝝ amplexãda imi
taretur vestigia: nisi eos posteritati diuine litte
re cõsecrassent. hec ibi. Matheus ergo vt dicit
Nico. de lira. interpretatur datus: q: inter euã
gelistas primo datus est a deo ad scribẽdũ euã
geliuz. Secũdus scripsit euãgelium Marcus
anno sequẽti eloquio greco fm Hysidoꝝ i ita/
lia secutus Petrũ vt discipulus. Tertius Lu
cas greci sermonis eruditissimus fm Hysido/
ruz ꝛ Hieronymũ in grecia in Achaie ꝑtibus
scripsit euãgeliũ sub Teophilo epo. Quartus ꝛ
vltimus Johes scripsit euãgeliuz in asia q fuit
in scribẽdo vltimus: vt inqt Hiero. in ꝓlogo
in Joãnẽ: ex eo ꝙ erat virgo ꝛ iuuenis. Qua/
re vt verecũdus se ingerere noluit quousqꝫ ab
episcopis asie rogaret ꝛ ab hereticis excitaret.
Sed hic tria dubia sunt aperiẽda. Primum.
Quare nõ vnus scripsit euãgelium. Secũdũ.
Quare christus benedictus nõ scripsit quicqꝫ
posteris relegẽdum. Tertiuz. Vtruz ꝑdicatio
veteris testamẽti repugnet predicationi euãge
lij. Ad primuz respondet quedã glo. Qd euã/
gelistę sunt testes domini: ꝛ hoc nõ propter idi
gentiam claritatis diuine: sed infirmitatis hu/
mane qꝛ firmius ꝛ certius credit pluribus qꝫ

vni. In ore eniꝫ duoꝝ vel triū testium stat omne verbuꝫ: vt dicit Math. 18. c. ⁊ .2. q. 4. c. i. ⁊ .2. ad Corin. 13. c. ⁊ Deut. 19. c. ⁊ .4ª. di. c. quoniā. ⁊ .xi. q. iij. c. p̄cipue. ⁊ extra de testi. c. licet. ⁊ extra de testi. c. relatū. Et ideo disposuit diuina sapientia: vt plures essent euangeliste: q si omnino diuersa dicerent: fidē nō firmarent. Ad hoc eniꝫ ut testioniū sit solidū: necesse est testes cōcordare. Si vero omnino idē dicerēt: iā totuꝫ vnū esset ⁊ sup̄fluū. Vt ergo certū eēt testimoniuꝫ ⁊ nihil cōtineret sup̄fluū disposuit spiritus sanctus vt aliqua singulariter narrarēt: aliqua cōiter: nulla vero discorditer. Ideo dic̄ augu. de cōsensu euāgelistaꝝ: ꝙ nō omnes euangeliste idē dixerūt. Sed vbi cōcurrerunt in idē narranduꝫ nō discordāt. Ad secundū dubiuꝫ respondere possumus ex dictis sanctis Tho. 3. parte. q. 42. ꝙ. xp̄s benedictus nō scripsit: quia nō fuisset cōueniens dignitati sue ita scribere: sicut expediebat cōmuni vtilitati eoꝝ quibꝰ doctrina sua erat tradēda. Si vero scripsisset secūduꝫ altitudineꝫ dignitatis sue: nullus fuisset capax mysteriorum: ⁊ sic scriptura illa fuisset frustra. Ad tertiuꝫ dubiū iam imorādum est propter nōnullos qui palatuꝫ infectuꝫ habētes me mordent qꝛ in hoc opere historias veteris testamenti predicādas conscripsi. Videt̄ forte ipsis vetus testamētum abijciendū. Sed caueant ne Seueriani sint. De quibus dicit Hysidorus. 8. li. ethimologiaꝝ. ꝙ fuerunt quidam heretici sic nominati a Seuero heresiarcha: nō recipiētes vetus testamentum ⁊ resurrectioneꝫ. Dicimus ergo ꝙ quicunque p̄dicat ea que cōtinent̄ in euāgelio: predicat euangeliuꝫ. Sed q predicat vetus testamentuꝫ predicat ea que cōtinent̄ in euangelio: ergo predicat euāgeliū. Matheꝰ nāque. i. c. genealogiam christi explicat: nominans patres ⁊ reges veteris testamēti. Et i. 2. c. inducit auctoritateꝫ Esaie. 7. c. Ecce Vgo cōcipiet Et in eo. c. allegat dictum Michee. 5. c. Et tu Bethleem ⁊c̄. Et eo. c. dictū Esaie. Ex egypto vocaui filiuꝫ meū. Et. 3. c. dictuꝫ Esaie 40. c. Vox clamantis in deserto: parate viā domini. Et. 4. c. dictū Deut. 6. c. Nō temptabis dominū deū tuū. Et. 12. c. exempluꝫ Jone: qui fuit in ventre ceti. ⁊ .15. c. textū Esaie. Populus hic labijs me honorat: cor autē eoꝝ longe est a me. Et. 17. c. apparitionē exprimit Moysi ⁊ Helie. Et. 19. c. Christus docet p̄cepta decalogi que ponunt̄ Exo. 20. c. Et. 22. c. allegat̄ auctoritas Dauid. Dixit dominꝰ dn̄o meo sede a dextris meis. Et. 26. c. auctoritas Zacharie prophete. Scriptuꝫ est: percutiā pastorem ⁊c̄. Et Luce. 2. c. dicitur. Impleti sunt dies purgationis Marie s̄m legeꝫ Moysi. Eodem. c. circūcisus est puer. Et. 16. c. Dixit christus verba Abrahaꝫ: habent Moysen ⁊ prophetas: audiant illos. Et vltimo. c. O portet impleri omnia que scripta sunt in lege Moysi ⁊ prophetis ⁊ psalmis de me. Vtique hec ⁊ similia ex veteri testamēto sumpta in euāgelijs continentur. Quare qui ea que sunt veteris legis ad christū ordinata p̄dicat: euāgelium vtique nō omittit.

De euāgelijs apocrifis: qbus non adhibet̄ plena fides.

[S]Ecūdum est euangeliuꝫ dubitatum vt Nicodemi Jacobi ⁊ alioꝝ que inter apocrifa ꝯputantur. 15. di. c. Sancta romana ecclesia. Secunduꝫ auteꝫ Hysidoruꝫ libro. 6. ethimol̄. apocrifa dicta. i. secreta quia ī dubiuꝫ veniunt. In his apocrifis ⁊ si inueniatur aliqua veritas: tamē propter multa falsa nulla est eis canonica auctoritas: que recte a prudētibus iudicantur nō esse credenda qbus ascribūtur. Nam multa ⁊ sub nominibus prophetarū ⁊ recentiora sub nominibus apostoloꝝ ab hereticis proferunt̄: que omnia sub nomine apocriforuꝫ: auctoritate canonica diligenti examinatione remota sunt. Hec Hysidorus.

De euāgelio beati Pauli apostoli.

[T]Ertiuꝫ est euāgeliuꝫ reuelatū de quo apostolus ad Gal̄. i. Notum vobis facio euangeliū: quod euāgeliçatū est a me: quia nō est secunduꝫ hominē. Neqꝫ eniꝫ ego ab homine accepi illud: neqꝫ didici: sꝫ per reuelationeꝫ iesu xp̄i.

De euāgelio large sumpto quod est tota scriptura sancta.

[Q]Vartū est euangelium interpretatuꝫ. Tota siquidē scriptura sacra large euāgelium dici potest. Secundum enim Hysidorū: euangeliuꝫ interpretatur bona annunciatio. Grece eu: bonum: angeluꝫ annūciatio dicit̄. Hoc est illud euāgelium eternum scriptura. s. sacra: bene annūcians nobis eternam veritatē dei nobis temporaliter reuelataꝫ. Ideo dicit Hieronymus. i. q. i. c. marchion. Marchion ⁊ Basilides ⁊ cetere hereticorum secte nō habent dei euangeliuꝫ: qꝛ non habent spiritū sanctum: sine quo humanū fit euāgeliuꝫ quod docet̄. Nec putemus in verbis scripturarum esse euāgelium sed in sensu: nō in superficie: sed

cte: ſed in radice: nõ in ſermonuꝫ folijs: ſꝫ i me dulla rationis. hec ille. Que verba contra illos dicta ſunt qui litteraꝫ tãtuꝫ quattuor euãgelioꝝ nomine euangelij volunt intelligi. Nos vero omneꝫ ſcripturã dei vltra quattuor euãgelia: vt prediximus euãgeliuꝫ appellamus. Hec ergo eſt: que bene omnibꝰ annunciat vt deũ timeãt. Excitent᷑ iam omnes populi: omnes gẽtes omnes vtriuſqꝫ ſexus: ⁊ audiant qd vndiqꝫ ſcriptura canit. Certe a principio vſqꝫ ad fineꝫ. Timete deuꝫ: timete deuꝫ: timete deuꝫ. Hoc dicitur Leuit. c. 25. Vnuſquiſqꝫ timeat deũ ſuum. Et de hoc ſcribitur Deutro. 4. ca. Dixit deus ad Moyſen. Congrega ad me populuꝫ vt audiat ſermones meos ⁊ diſcat timere me omni tempore. Et Deut. 6. c. Dominuꝫ deũ tuuꝫ timebis: ⁊ ipſi ſerues. Et Joſue. 23. c. Timete deũ ⁊ ſeruite ei corde perfecto. Et. i. Regum. 12. c. Timete deuꝫ ⁊ ſeruite ei in veritate. Et p̃s. 2. Seruite domino in timore. Et p̃s. 33. Timete dominũ omnes ſancti eius. Et pſal. cxi. Beatus vir qui timet dominũ. Et Tob. 8. Multa bona habebimꝰ ſi timuerimꝰ deũ. Et Judith. 16. Qui timent te magni erunt apud te per omnia. Et Eccle. i. Timenti deuꝫ bene erit in extremis: in die defunctionis ſue benedicet᷑. Et 2. c. Fili accedens ad ſeruituteꝫ dei: ſta in iuſticia ⁊ in timore. Et. x. c. Gloria diuitum honoratoruꝫ ⁊ pauperũ timor dei eſt. Et. 19. c. Da locũ timori altiſſimi: qꝛ omnis ſapientia timor domini. Et. 25. Beatus vir cui datũ eſt habere timorẽ domini. Et, puer. 3. c. Time deum ⁊ recede a malo. Et. 14. c. Timor domini fons vite: vt declinet a ruina mortis. Et. 23. c. Eſto in timore domini tota die: qꝛ habebis ſpem in nouiſſimo. Et Eccleſiaſtes. 8. c. Ego cognoui ⁊ erit bonũ timẽtibus deuꝫ. Et malachie. 1. c. Si ego dominus vbi timor meus. Et Nee. 5. c. Quare nõ ambulatis in timore domini. Et Michee. 6. c. Salus eſt timentibꝰ nomẽ tuuꝫ. Et. 2. Corinthi. 5. c. Scientes timorẽ domini hominibus ſuademus. Et Luce. 2. c. Et miſericordia eius a ꝓgenie in ꝓgenies timentibus eũ. Hec eſt tonans illa vox omnis diuine ſcripture: de qua Johẽs dicit ꝙ omnibus populis alte ſonãda eſt. Timete deũ. Qui quare timendus ſit in ſequentibus oſtendimus.

Quod rationabile ẽ timere deũ. Ca. 3.

s Unt plurimi qui de timore dei audiẽtes loqui: nõ ſolũ non formidant ⁊ pauent: quinimo in deriſum habẽt que dicuntur. Aiunt enim clementẽ eſſe deũ ⁊ natura miſericordẽ: a quo nullũ maluꝫ ꝓuenire põt. Et vt docet Ariſto. 2. rhetorice illa timemus ex quibus nobis mala ꝓueniunt. Sed nõ aduertunt theologorum ſententiaꝫ: ⁊ precipue ſancti Tho. ſecũda ſecũde. q. 19. Quod malũ pene ⁊ ſi ſit maluꝫ ſm quid: inqꝫtuꝫ. ſ. ledit eos qbus infertur: verũtamẽ eſt bonũ ſimpliciter inquãtum ꝓuenit ex ordine diuine iuſticie. Ea ꝓpter vt intelligant omnes quare timendus deus eſt a quo proueniũt mala pene: in hoc capitulo de ratione diuini timoris erimus tractaturi: quia Joãnes ſubdit: quoniã venit hora iudicij eius Sunt enim quattuor in deo iudice: ⁊ peccatoꝝ vltore: ꝓpter que merito timeri debet.

Primũ eſt noticia.
Secundum diſplicentia.
Tertium potentia.
Quartum iuſticia.

Quod deus benedictus cognoſcit oĩa peccata tam ſecreta qꝫ publica.

p Rimũ qd̕ eſt in deo quare timeri debet eſt noticia. Ipſe vtiqꝫ omnia noſtra ma'a nõ ſoluꝫ publica ⁊ manifeſta ſed etiã occulta ⁊ in corde latentia noſcit: ſcrutaturqꝫ intima omnia: ⁊ penetralia cordiũ. Probatur hec veritas auctoritatibꝰ omnis ſcripture diuine ⁊ humane. Ait ergo Job. 42. ca. Scio domine quia omnia potes: ⁊ nulla te latet cogitatio. Et ſapiens prouer. 5. Reſpicit dominꝰ vias hominis: ⁊ omnes greſſus illius cõſiderat. Et Eccle. 7. Nõ te iuſtifices ante deuꝫ qꝛ agnitor cordis ipſe eſt. Et. 16. c. Non dicas a deo abſcondã: ⁊ quis mei memorabit᷑. Omne cor intelligit᷑ a deo. Et. 39. c. Nõ eſt quicqꝫ abſconditũ ab oculis eius. Et p̃s. 93. Dominus ſcit cogitationes hominum. Et. i. Regum. 15. homo videt ea que parent: deus autẽ intuetur cor. Et. 1. Paral᷑. c. penul. Omnia corda ſcrutatur dominꝰ: ⁊ vniuerſas mentiũ cogitatiões intelligit. Et Daniel᷑. 13. c. Deus eterne q abſconditoꝝ omniũ es cognitor ⁊ qui noſti omnia anteqꝫ fiant. Et Paulus ad Hebreos. 4. c. Omnia ſunt nuda ⁊ aperta oculis eius. Et Joãnis. i. cano. 3. c. Maior eſt deus corde noſtro ⁊ nouit omnia. Et in decre. di. 32. c. erubeſcant. Secretoꝝ cognitor ⁊ iudex eſt deus. Et 2. q. 1. c. Deus omnipotens. Et. 2. q. 5. c. conſuluiſti. Deus ſolus nouit corda filioꝝ hominum. Et ad idẽ facit quod ſcribit᷑. xi. q. 1. c. ſacerdotibus. ⁊. 22. q. 1. c. nõ nobis. ⁊. 18. q. 2. c.

p ern tiosam.⁊.23.q.5.c. ꝓdest.⁊.24.q.1.c.
odi.⁊.26.q.5.c.nec mirũ.⁊.26.q.6.c.agno/
uimus.⁊.32.q.1.c.apud.⁊ de pe.di.i.c.quez
penitet.⁊ extra de offi.deleg.c.nouit.⁊ de sy/
monia.c.tua nos. Et Hieronymus ad De/
metriadẽ ꝟginem. Omnium opeꝝ ⁊ cogitationũ
tuaꝝ speculatorẽ tuũ crede deũ. Et Sistus py
thagoricus in sententijs suis. Cogitatio hoīs
deũ non latet: ⁊ iõ cogitatio tua pura sit ab om/
ni malo. Et Seneca ad Lucillũ. Quid ꝓdest
aliqd ab hoīe esse secretum. Nihil deo clausuz
ẽ. Ipse cogitatõibus nostris iteruenit: sic iter/
ueni dico vt nũq̃z aliquãdo ide discedat. ⁊ Oui
dius in.3.metamorphoseos. Aspiciũt oculis su
peri mortalia iustis. Sed cõtra ista obijcit̃ mul
tipliciter. Primo q2 deus nõ cognoscit aut i/
telligit aliud a se: ergo nõ cognoscit nostra pctã
Ut.n.dicit Ar.xi.metaph. Intelligibile ẽ p
fectio itellectus. Si igit̃ deus itelligeret aliud a
se: itellectus ei9 pficeret̃ ab alio: ⁊ sic aliqd esset
nobilius ipso: qđ ẽ falsum. Scđo arguit̃ ꝫ
Ansel. Omne qđ ẽ melius circa deũ ẽ ponen
dũ. Sz quedã melius ẽ nescire q̃z scire: sicut di
cit Aug. in enchiridion: ergo necesse ẽ ponere
ꝙ deus illa nõ sciat. Sed illa sũt pctã: ergo de9
nescit nostra pctã. Tertio sicut deus ẽ oium
sciẽs: ita deus ẽ oipotens: sz deus nõ põt mala
ergo neq̃z scit mala. Quarto arguitur. Aba
cuc.i.dicit̃. Mũdi sũt oculi tui dñe: ne videãt
malũ. Ad primuz respondet Boñ. in primo
di.29.ꝙ cognoscere aliud a se ẽ dupl'r. Aut p
aliud a se cognoscẽte. Aut per se. Quãdo co/
gnoscẽs cognoscit aliud ⁊ p aliud: tũc veꝝ est
ꝙ perfectõem hꝫ aliunde: ⁊ tunc eius itellectus
ẽ in potentia: ⁊ recipit aliunde perfectõem: ⁊ iõ
additõem ⁊ trãsmutatõem. Et hoc omnino est
impossibile circa deum: q2 vt inquit cõmenta/
tor super.12.metaph. Intelligere dei ẽ sua sub
stantia. Patet q2 sua substãtia ẽ sua actio. Pz
ẽt: q2 est actus purus ⁊ simplex. Et ibidem cõ
mentator dicit ꝙ intellectus in deo.i.intellectõ
⁊ intellectus idem sunt. Deus ergo illa que sũt
extra se: non per illa: sed per suam essentiaz in/
telligit: q2 illa suum intellectum non possunt p
ficere mouere ac in seipsis terminare. Et iõ in
tellectus diuinus cognoscendo vilia non vile
scit. Propterea dicit Dio.li.de diui.no. Ma
te: ialia deus cognoscit imaterial'r: diuisibilia i
diuisibiliter: ⁊ multa vnitiue. Ratio q2 deus i/
materialis ẽ ⁊ simplex ⁊ vnus. Unde qualis
ẽ ipse: talis est eius cognitio. Ex quibus omni
bus seqtur ꝭm Tho.1.pte.q.14.arti.5.in re/
sponsione ad secundum argumentum: ꝙ nihil
aliud est pfectio diuini intellectus: nisi ip̃a ẽẽn
tia dei. Ad secũduz obiectũ respondet Boñ.
ꝙ aliqd dr̃ meli9 dupliciter.s. simpliciter ⁊ ꝭm
statuz. Dico ergo ꝙ scire oia simpl'r melius ẽ
⁊ nobilius. Sed homini corrupto qui accipit oc
casionem peccandi ex cognitõe melius est que
dam nescire. Ideo non sequitur ꝙ sit deo attri
buẽdum. Ad tertium dicit Boñ. ꝙ non ẽ si
mile de potentia ⁊ scientia: q2 rectitudo manẽs
rectitudo est ratio cognoscendi malum. Sz re/
ctitudo non est causa mali nisi declinando a re
ctitudine in deficiendo. Ideo scire mala ẽ de p
fectõe scientie: sed posse mala non est de perfe/
ctione potentie. Ad quartum dicit Boñ. ꝙ
in deo ẽ duplex cognitio. Una approbationis
Alia simplicis noticie. Cognitio approbatõis
notat cõplacentiam voluntatis. Et hac non co
gnoscit deus omnia: ⁊ nec sic mala: nec malos
sed tm̃ bona ⁊ bonos. Et sic dicũt auctoritates
Est alia cognitio simplicis noticie. Et hec quia
hꝫ rõez cognoscendi a ꝟitate: q̃ ẽ lux sũma cui
nihil põt occultãi: nec ẽt tenebre obscurãt̃ ab ip
so. Iõ cognoscit oia magna ⁊ pua: bõa ⁊ mala

Qđ pctã displicent deo: contra illos qui di
cunt ꝙ deus de peccatis nostris non curat

S Ecũdum quod est in deo quare timeri
dꝫ est displicẽtia. Displicẽt.n. sibi pec
cata: ꝓpter que pctõres abhominat̃ ⁊
odit. Unde dauid in psal. Odisti oẽs obseruã
tes vanitates. Et Eccl.5. Altissimus odio hꝫ
pctõres. Et Sap̃.14. Simil'r sũt odio deo ipi
us ⁊ impietas eius. Et Augu.li.de peni.⁊ de
peni.di.3.c.sunt plures. Scio dñm inimicum
omni criminoso. Et idem li.12.de ci.dei.c.3.
Dicunt̃ in scripturis inimici dei omnes q nõ
natura sed vitijs eius aduersantur iperio: cur
deus odit diabolum: nisi ꝓpter pctm̃. Utiq̃z
nec Petrum diligeret si criosus eẽt. Inm̃ nã
q̃z pctm̃ ẽ ei exosum: ꝙ filiũ suũ crucifigi volu
it: vt cũ illo pctm̃ crucifigeret̃. inqt augu. super
eplam ad Col. Innocẽs occiditur: pctm̃ cru/
cifigitur. Aiaduerte o peccatrix aĩa: ⁊ cõsidera
dei filiũ in cruce pendẽtem: liuoribus ⁊ plagis
plenũ: ⁊ pie ip̃m iterroga. O delicatissime iu/
uenis o fili dei altissimi: cur ista pateris. cur tã
to dolore cõcuteris. Et respondebit tibi ꝓtin9
hec oia patior vt patri meo ꝑ pctõ humani ge/
neris satisfaciã. Hoc ẽ ꝙ Esaias dixit.53.c.
Uulneratus ẽ ꝓpter iniqtates nostras ⁊ attri
tus ste

tus ē ꝑpter scelera nostra. Disciplina pacis no
stre sup eum cuius liuore sanati sumus. Et pe
trus.1.epl'a.c.2. Pctā nostra ipe ptulit in cor
pore suo sup lignū vt pctis mortui iusticie viua
mus: cuius liuore sanati sum⁹. o q̄tum timeret
subditus regis cū certitudinaliter sciret se i eius
fore odio ac displicentia. Semp pauidus esset
ac nimio terrore correptus tacitus cogitaret. o
qd cōtra me rex erit facturus. Heu me displi/
cui sibi: odiū in me iecit suū. Quātomagis tu i
felix aia timere debes: dū mēte recogitas: q̄ re
gem regū offendisti. Expauesce ⁊ cōtremisce:
q̄ iniqtates tuas si te nō correxeris puniet.

Quod potentie dei nullus resistere potest.

Ertiū qd ē in deo: q̄re timēd⁹ est potē/
tia dicitur. Dixim⁹ in quadragesimali
de pnia. in sermōe de oīpotentia dei. q̄
liter ipsi dño celorum nulla creatura angelica vel
humana resistere pōt. Appebit ēt hoc in seq̄n
tibus cū i pticulari de iudicijs ei⁹ vba faciem⁹

Quod iusticia ē in deo: qua ēt in presenti se
penumero punit malos.

Uartū qd est in deo: quare timeṫ oēs
illū tenētur ē iusticia: de qua isup deī
ē diffuse in sermonib⁹ de iusticia dei in
quadragesimali de pnia. Nūc vo id scire suf/
ficiat: q̄ lz in generali iudicio oia sint mala pu/
nieda: tn̄ freq̄ntius multa in hoc seculo puniūṫ
vt ostendatur q̄ deus iustus iudex cōcidit cer/
uices pctōrum. Necesse ē ergo vt pctōribus du/
ris dicamus id ps. Nisi cōuersi fueritis: gla/
diū suū vibrabit: arcū tetēdit ⁊ parauit illū: q̄ ve/
nit hora iudicij eius. A quo nos misericordit
liberet: q ē benedictus in secula seculorum. Amē

Sermo.2. de diuinis iudicijs ⁊ flagellis q̄
a stultis pctōribus nō timentur.

Uariora saxis humana corda psepe videnṫ
eē: que nullo dei timore ter/
rētur neqz pctā deponere stu
dēt. Infixa manēt in fecibus
suis: ⁊ deū celi illis cōminātē
cōtēnūt. Idcirco ad excitādas aias inertes: vt
ausu temerario deposito timeant deū: in p̄sen/
ti sermone de timore dei in generali dicemus.
Uidebimusqz de illo tria mysteria principalia
Primum dicitur vilipensionis.
Secundum cognitionis.
Tertium euitationis.

Quare homines non timēt: imo cōtēnunt
iudicia dei. Capitulum .1.

Alis ē multorū conditio vt dei iudicia
spnant atqz derideāt. Qd qdem rōe q̄
druplici facere cognoscūtur.
Prima dicitur incredulitatis.
Secūda longanimitatis.
Tertia apparentis bonitatis.
Quarta mundane ꝓsperitatis.

Qd multi nō credūt q̄ dicūtur de iudicijs dei.

Rimo nō timētur dei iudicia ꝑpter in
credulitatē: q̄ cū narranṫ aut legūṫ no
lunt excecati pctōres fidē p̄stare dictis
q̄ male libēter quis acceptat qd nolet: imo cō
trariū: fm illud Senece in prima tragedia. qd
nimis miseri volūt hoc facile credūt. Sic eue/
nit tpe diluuij d quo paulo inferius tractabim⁹
Nūqz voluit gēs illa pitura Noe archam fabri
canti dare fidem. Sic accidit Balthasar rgi ba
bylonis: de quo dicit Nico. de lira super.5.c.
Daniel. q̄ cū publice diceretur regnū ei⁹ debe
re psistere vsqz ad finē captiuitatis iudeorum: de
qua pdixerat Hieremias hiere.29.c.f.q̄.70.
ānis erat duratura ⁊ deridebat oēs. Et cū sibi
diceret q̄ exercitus Darij ⁊ Ciri validissimus
veniebat cōtra eū: negligebat ꝓuisionē contra
veniētē. Dum vo obsessa eēt babylon feē grā
de cōuiuiū ⁊ celeberrimū optimatibus suis: ⁊ i
cōtemptū bibebat in vasis templi que asporta
uerat Nabuchodonosor. Et sic vacans epu/
lis vidit manū scribentem in piete. Mane Te
chel. Phares. Aduocato aūt Daniele iterp̄/
tatus ē visionem d. Mane numerauit de⁹ re/
gnū tuū ⁊ cōpleuit illud. Techel appēsus es in
statera: ⁊ inuētus es minus habēs. Phares di
uisum ē regnum tuū: ⁊ datum Medis ⁊ per/
sis. Cū aūt hoc audisset lz honorasset Danielē
tn̄ stabat in ptinacia sensus sui. Quare eadem
nocte babylon capta fuit: ⁊ Balthasar itersect⁹
ac iugulatus. De ista euersione babylōis dicit
horosius li.2. Babylon eo tpe a Ciro rege sub
uersa quo primū roma tarquinorum dñatione libe
rata ē. Siqdem sub vna eadēqz cōueniētia tē/
porum illa cecidit: ista surrexit: ⁊ quasi moriēs di
misit hereditatem.

Qd deus longanimis ē ⁊ patiēs: tn̄ ad lon
gum iudicat impenitentes.

Ecūdo nō timeṫ dei iudicia ꝑpter dei
patientiā ⁊ longanimitatē. Aiunt nā/
qz pctōres ceci. Tam diu sustinuit nos
deus: ⁊ nūc nec aliter faciet. De his aug. li.4
de doctrina xpiana sic loqtur. Plerosqz incre

dulos miſerationis dei patientia longa pecca/
re facit itrepidos: qꝛ deum non arbitrant̃ ſuoꝝ
pctõꝝ vltorem. Verũtamen libranda ſunt illa
v̈ba Valerij. Lento etenim gradu ad ſui vin
dictã diuina ꝓcedit ira: tarditatẽq; ſupplicij gra
uitate cõpenſat. Et hiero. in cõmento ſuꝑ Hie
remiam inqt. Quãto maior ẽ numerus tpum
qbus obliuiſcimur deũ: tãto maior eſt pẽa pcti
quod nec lõgitudine ſeculoꝝ potuerit edomari

Q̃ð multa bona opa fiũt: ſed nõ pp deum

Ertio nõ timẽtur iudicia dei ꝓpter ap/
pentem bonitatẽ. Fiũt qñq; aliq̃ bona
ſimulata nõ ꝓpter deũ: ſed ad cõplacẽ/
tiam hoĩum. Vadũt ad miſſas vſurarij: libros
in manibus deferẽtes ſodomite: fornicatores:
τ alij ſimiles frequẽtãt diuina: nõ vt honorent
deũ: ſed vt boni viri eẽ videãtur. Quãdo aũt
ſuaſu p̃dicatoꝝ τ inſpirãte deo per donũ gratie
gratis date: ad talia pagenda ducunt̃: tñ grãdia
pctã nõ relinquũt: τ pſuadẽt ſibi ex quo opant̃
aliquod bonũ: timẽdu; eis nõ eſſe. Quibꝰ ego
dico: ꝙ ſi deus aliquãdiu retardet ſniã; ꝓpter
huiuſmõi bona: verũtamẽ niſi ſequat̃ v̈a τ re
alis emẽdatio: tandẽ ad ſua iudicia ſepenume/
ro manũ extendet.

Q̃ð multi cõfidũt in ꝓſperitate τ tñ ex inſpe
rato ſepe flagellantur a deo.

Varto nõ timentur iudicia dei ꝓpter
mũdanã ꝓſperitatẽ. In qua qdem ve/
lut ebrij iam ſci putant ſe eẽ deos in di
uitijs: in robore corpis: in gl'ia ſeculi licere ipis
arbitrãtur facere qcqd velint. In'qbus vt dicit
Seneca in tragedijs. Proſpeꝝ ac felix ſcelus
v̈tus vocatur. Cõfidũt in vanitate ſua: τ ð ſua
v̈tute ac tpalibus bonis p̃ſumũt τ gl'iant̃. Cõ
tra quos dicit Seneca in tragedijs. Nemo cõ
cõfidat nimiũ ſecũdis. Et idem ad Lucillum.
Noli huic trãqllitati cõfidere. Momẽto mare
euertit̃ τ eodẽ die vbi luſerũt nauigia ſorbent̃.
Hinc Hieremias. 47. c. ciuitati affluẽti ꝓſpe
ritate τ nõ timẽti deum ait. Audi hec delicata τ
habitãs cõfidenter: que dicis in corde tuo: ego
ſu;: nõ ſedebo vidua: τ ignorabo ſterilitatem.
Veniẽt tibi hec duo ſubito in die vna. O quot
ciuitatibus ex improuiſo ſupuenit ira dei. Et vt
omittamus reliqua iſpiciamꝰ qd fcm̃ eſt ꝑ iopi
natos terremotus. Accepi oia q̃ ſequũtur ex q̃/
dam cronica ricobaldi ferrariẽſis. Regnante
Tigrane in Syria terremotu fcõ ꝑire hoĩum
70. milia: vrbes alique ſubuerſe. Anno quito
Tiberij. 13. vrbes in Aſia cecidere terremotu
cõcuſſe. Impante Nerone tres in aſia vrbes
terremotu corruere. ãno octauo Veſpeſiãi tres
vrbes terremotu cecidere. anno octauo Traia
ni Nicea τ Nicomedia corruerũt. Anno eiuſ/
dem. 16. Antiochia pene tota corruit terremo/
tu. Impãte Diocliciano ťremotu fcõ apð Ti/
ru; τ Sydonẽ multa milia hoĩum ꝑiere. Tpe
Conſtantini ſecũdi terremotꝰ in oriente pluri/
mas vrbes ſolo ſtrauit. Nõ oia τ ſingula expli
cari poſſunt: in qbus appet q̃; terribilis τ for/
midãda ẽ dextera dei oĩpotentis: que in momẽ
to confundit omnem ſuperbiam hominum: iõ
ſemper timendus eſt.

Quibus ſignis debemus veriſimiliter eſti
mare quando iudicia dei ſunt propinqua.

Capitulum ſecundum.

Icet inſcrutabilia ſint iudicia dei: τ no
ſtrum non ſit cognoſcere tẽpora: τ mo
menta: que in ſua poſitaꝰ ſũt poteſtate:
nihilominus per ſigna queda; cognoſcere poſ
ſumus quando timendum eſt: ne in breui ve/
niant ſuper nos mala. Nec preſumptuoſum ẽ
ita loqui: aut tenere quando qdem ipe dñs ihs
benedictus Math. 24. τ Luce. 21. dixit. Ab
arbore aũt fici diſcite pabolam: cum videritis
qꝛ ramus eius tener fuerit τ folia nata ſcitis qꝛ
prope eſt eſtas. Quare in hac parte notabimus
quattuor ſigna per que ſcire debemus quando
timẽdũ ſit: ne de ꝓximo nos pulſent iudicia τ
flagella dei.

Primũ dicitur magnitudo.
Secũdum multitudo.
Tertium conſuetudo.
Quartum promptitudo.

Q̃ð cũ cõmittuntur grauia pctã ꝓxima ſunt
iudicia dei.

Rimũ ſignum quo cognoſcuntur i ꝓ
ximo ventura iudicia dei dicitur ma/
gnitudo peccatorum. Quando. ſ. fiũt
peccata horrenda grauia ſiue nephanda. Nec
tenenda eſt opinio ſtoicorum de quibus dicit.
Tho. prima ſecunde. q. 73. arti. 2. ꝙ volebant
omnia peccata eſſe paria. Quinimo ſm diuer
ſitatem τ qualitatem circũſtantiarum vnũ alio
grauius iudicatur. ff. de penis. l. aut fcã. Sũt
ergo omnia peccata mortalia grauia: quedam
tamen ceteris grauiora: ſicut ſunt ſymonie: ꝓ
phanationes ſacrorum locorum: irreuerentia
diuini cultus: filicidia: ſacrilegia: adulteria: in/
ceſtus: ſodomie: blaſphemie: periuria: crudeli
tates: violentie: rapiñe: vſure: odia: liuores: rã
cores

rores: fraudes: deceptiones: proditões: ⁊ similia

Qd multitudine peccatorum deus iudicat ppl'os

s Ecundum signum quo cognoscuntur in primo dei iudicia ventura dicit̃ multitudo peccantiũ. Quando enim pctã grauia cõmittuntur a paucis adhuc equanimiter suffert deus. Sed si a multis perpetrantur nõ diu continebit manũ suam. Veh ⁊ iterum veh vobis: q2 nos sumus in quos fines seculorũ deuenerũt in qbus cõpletur dictũ ps. O ẽs declinauerũt simul inutiles facti sunt: nõ est q faciat bonũ: nõ est vsq3 ad vnum. Rara inquit Hiero aduersus Vigilãtium: Vitus est nec a pluribus appetitur. Et Ouidius li. 2. de ponto ait. Nec facile multis inuenies milibus vnum. Virtutẽ pcij qui putet esse sui. O q3 exiguus ẽ numerus seruientium deo in Vitate. O quãta est sequela diaboli. o quot discipulos iam h3 antichristus. Nõ ẽ Vitas: nõ est bonitas i filiis hoium. Descendẽtibus ab vniuersalibus ad pticularia iubet Plato qescere.

Qd cõsuetudo ⁊ pseuerantia in pctis puocat deum ad iram.

t Ertiũ signũ quo timenda sunt in prio ventura iudicia dei dicitur consuetudo quãdo. s. pctã grauia a multis cõmissa: consuetudine ⁊ longa pseuerantia in cordibus ppl'orum ieuia facta sunt. Defendunt nãq3 multi pctã sua ⁊ excusãt cõsuetudinẽ allegantes: non aduertentes oium doctorum sniam: q firmiter asseuerãt q2 cõsuetudo nec excusat nec alleuiat peccata: imo aggrauat ⁊ adauget. Quare di. 8. c. mala dicitur. Mala consuetudo nõ minus q3 pniciosa corruptela vitãda ẽ. Et ibi i. c. Vitate. Veritate manifesta cedat cõsuetudo veritati. ⁊ infra. Nemo cõsuetudinẽ rõi ⁊ Vitati pponat: q2 cõsuetudinẽ rõ ⁊ Vitas semp excellit. Et eadẽ di. c. si cõsuetudinẽ. Vsus q Vitati ẽ cõtrarius abolẽdus ẽ. Et in. c. q cõtẽpta. Cu3 xps sit veritas sit magis Vitatẽ q3 cõsuetudinẽ seq debemus. Et in. c. cõsuetudo. Cõsuetudo sine Vitate vetustas erroris ẽ: ppter qd relicto errore sequamur Vitatez. Et extra de cõsuetudine. c. ex litteris. Cõsuetudo q canonicis obuiat istitutis nullius d3 eẽ momẽti. Ide3 habeĩ extra de cõsuetudine. c. cũ venerabilis. extra de vsu pallij. c. ex tuarum. extra de officio archi. c. cũ satis. extra de iuramẽto calũnie. c. ceterum. extra de vi. ⁊ ho. cle. c. cũ decorẽ. extra de statu mona. c. ca q extra de cõsecratõe eccl'e. c. aqua. extra d' symo. c. intm. c. tua nos. extra de cõsuetudine. c. consuetudinẽ. li. 6. extra de cẽsibus. c. q3q3. li. 6. hec dixisse volui ad refellendã reprimẽdãq3 temerariã excusatõem trãsgressorum diuie legis: q se ad cõsuetudinẽ querũt subterfugere. Sic faciunt vsurarij: sic mercatores fraudulẽti: sic mulieres vane: sic ambitiosi clerici: sic p nomẽ dei in vanũ crebro iurãtes: sic blasphemãtes deu3 ⁊ scõs: sic deniq3 oẽs dissoluti corde. Qui tanto magis debẽt timere iudicia dei: quãto vidẽt se per cõsuetudinem a pctis detineri.

Qd ira dei vicina ẽ: quando pctõres nec timent deũ: nec de hoibus erubescunt.

q Vartũ signũ ad cognoscendam iram dei fore propinquã ẽ pmptitudo. Qñ s. tota aiaduersione ⁊ pmptitudine cõmittũtur peccata horrenda a multis in quolibet statu cõsuetudinarie ⁊ pseueranter sine timore dei ⁊ sine verecũdia hoium. Quo me vertam vnde icipiam: an tacere debeã. Veh mundo a scãdalis. Nõ erubescũt amplius hoies pecunia3 petere: pecunia dare: in quibus erubescendu3 eẽt: non adulterari ⁊ alia nephanda cõmittere publice: non mutuare ad vsuram: non facere queq3 turpia. Et tamen Cicero gentilis o christiane pessime. li. i. de officijs ait. Sine verecundia nihil rectũ esse potest: nihil honestum. Et Valerius li. 4. Verecundia ẽ parens omnis honesti consilij: tutela solẽnium officiorum magistra inocentie: cara proximis: accepta alienis: omni loco omni tempore fauorabile3 pre se ferens vultum. Et Apuleius libro de deo Socratis. Artes alie siue scientie possũt ignorari sine erubescentia: sicut ratio pingendi: saltandi siue cantandi: quas vir bonus potest sine vituperatione cõtẽnere. Sed nescire bñ viuerẽ nũq3 audebis dicerẽ sine pudore. Et bernardus super cantica. Verecũdia inquit spũalis gloria conscientie est fame custos: vite decus: sedes virtutum: primitie laus: nature insigne: ⁊ totius honesti. Prohdolor. Pudet dicere que fiunt his temporibus inuerecunde: impudẽter elata facie: ⁊ cum derisione ⁊ contemptu dei. o xpiana religio que omnis mundicie ⁊ sanctimonie speculum eẽ deberes: hodie quia verecundia est extincta facta es turpis ⁊ sordida et templum omnis inmunditie ⁊ dissolutionis.

De remedijs quibus euitari possunt iudicia dei. Capitulum tertium.

r Estat hoc loco tertio differendu3 qualiter dei iudicia possumus euitare. Inquit Hieronymus sup Hieremiam

Admirabilis clemētia dei populos ad penitē/
tiam inuitat: malens saluare cōuersos qꝫ ꝑdere
delinquētes. Idcirco si voluerimus nobis, pui
dere cauereqꝫ a furore dñi: notabimus q̄ttuor
principalia ꝑcipuaqꝫ remedia.

Primū dicit̄ peccatorum emendatio.
Secūdū corporum afflictio.
Tertiū orationum frequētatio.
Quartū sanctoꝝ viroꝝ deuotio.

Qđ cessandū ē a peccatis vt fugiam⁹ iudicia dei

P Rimū remediū est emēdatio peccato
ruꝫ: vt peccatores emēdēt τ corrigāt:
deponātqꝫ veterē vitā. Nā si cessante
cā cessat effectus: vt dicit̄ extra de renūciatiōe.
c. post trāslatōem. τ extra de appel. c. cū cessan/
te. extra de iureiurādo. c. τ si xp̄s. extra de pe.
τ re. c. cū īfirmitas. τ. 6i. di. c. statuim⁹. §. his
oibus. τ. c. neophitus. τ. i. q. i. c. qđ ꝓ remedio.
τ. i. q. 7. c. q de ꝓ necessitate. Si igit̄ de⁹ flagel
lat populos ꝓpter peccata: deficiētibus peccatis
deficiet τ plaga. Hoc est qđ aug. dixit. Nouit
deus mutare sniam: si tu noueris emēdare de/
lictuꝫ. Que vba notant̄. 22. q. 4. c. vnusqsqꝫ.
c. icōmutabilis. τ de pe. di. i. c. nouit bene. Et
Iacob. 3i. dixit deus. Cōuertimini ad me τ ego
cōuertar ad vos: dicit dñs. An ad hoc ondēdū
inualidū est exemplū Ezechie. Absit. De illo
vtiqꝫ. 4. Reguꝫ. 20. c. narrat̄: q cū egrotasset
ad mortē: venit ad eū Esaias propheta. d. Di
spone domui tue: qꝛ morieris τ nō viues. Qui
cōuertit faciē suā ad parieteꝫ: fleuitqꝫ fletu ma/
gno τ orauit dñm: τ anteqꝫ egrederet̄ Esaias
mediā ꝑtem atrij: factus est ſmo dñi ad euꝫ. d.
Reuertere. τ dic Ezechie. Audiui orationem
tuā: τ vidi lachrymas tuas: ecce adijciā vite tue
annos. 15. Ex quo patet q deus reuocat mul/
totiens sniam cōminatoriā cū peccatores ad illū
humiliter cōuertuntur:

Qđ ieiunia τ discipline mitigant iram dei.

S Ecūdū remediuꝫ quo euadere possu/
mus dei iudicia est corpoꝝ afflictio.
Vt. s. corpora castigemus disciplinis
atqꝫ ieiunijs: sicut viri niniuite fecerūt. De q/
bus Ione ꝑ totū clara narrat̄ historia. De his
dicit Hiero. li. 2. cōtra Iouinianū. Niniue ci/
uitas magna irā dñi ieiunioꝝ miseratōe retor/
sit. Quā vtiqꝫ sodoma atqꝫ gomorra placassent
si ieiunio patrocināte deū cōciliare voluissent.
Cū. n. audissent niniuite Ionā clamātē adhuc
40. dies τ niniue subuertet̄: nō deriserūt eū: nō
ꝓtemnerūt vocē eius: sꝫ credētes illi vestiti sunt
saccis: τ ieiunauerūt: τ dñs misertus est illoꝝ.

Qđ orationib⁹ τ elemosynis placat̄ ira dei.

T Ertiū remediū ad irā dei declinādaꝫ
dicit̄ orationū frequentatio. Vt fiant
elemosyne τ orationes assidue: dicat
qꝫ vnusqsqꝫ. Ne reminiscaris dñe delicta nr̄a
vel parētū nostroꝝ: neqꝫ vindictā sumas de pec
catis nostris. Bona inqt Tobias. 12. c. est ora
tio cū ieiunijs τ elemosyna. Inducant̄ pueri τ
puelle vt virginē gloriosam precent̄ salutētqꝫ
reuerenter cū Aue Maria.

Qđ intercessio bonoꝝ viroꝝ flectit deum.

Q Uartū remediū est bonoꝝ virorū et
sanctoꝝ deuotio. Dum enim se popu
li peccatores cognoscunt: inducāt bo
nos religiosos τ spirituales viros: vt deprecen
tur ꝓ illis deū. Qui crebro vota illoꝝ exaudiēs
populos sustinet: τ tandē largit̄ grām: qua me/
diante ꝑuenire possunt ad gloriā. Amē.

Sermo tertius de iudicio dei contra ange/
los superbientes.

D E iudiciis dei

distincte particulariterqꝫ de ce/
tero locuturi ab illo sumem⁹ ini
tium qđ primuꝫ a diuina iusti/
cia factū omnes doctores sancti
indubitanter affirmāt quādo. s. angeli mali pro
pter peccatū a celo empyreo cōfusibiliter eiecti:
per diffinitiuā sententiā penis eternis fuerunt
deputati. Ad hoc autē bene intelligendū opus
erit de angelica natura aliqua subinferre: qbus
intellectis admirari timereque cogemur: ne de/
monū sectantes vestigia cū illis tandē damne/
mur eternaliter in inferno. Si enim ipsi nō pec/
cassent vna cū beatis alijs qui remansere habi/
tarent in delitijs paradisi. Sed quia deo imor/
tali ausi sunt fieri rebelles exulabunt in ꝑpetuū
a patria illa omni leticia τ vbertate referta. De
ipsis igitur in hoc sermone tria mysteria ꝓpo/
nimus declaranda.

Primū dicitur cōditionis.
Secūdum offensionis.
Tertium punitionis.

De excellentia demonū τ cōditione sublimi
anteqꝫ peccassent. Capitulum. .I.

D Iligenter in hoc mysterio primo per
scrutari debem⁹ qꝫ egregia sublimisqꝫ
fuerit cōditio demonū anteqꝫ diuine
rebelles fuerunt maiestati. Hoc vo ex q̄ttuor
colligere possumus.

Primo

Primo ex pte nature.
Secūdo ex parte gratie.
Tertio ex parte glorie.
Quarto ex pte excedentie.

Quod deus benedictus creauit omnes de/mones bonos natura.

p Rimo colligit dignitas angeloꝝ ante peccatū ex parte nature. Ubi queritur a doctorib⁹ vtrū demones fuerūt mali natura. Et aliqui nitunt̄ ꝓbare ꝙ sic triplici medio. Primo qꝛ aug. lib. x. de ciui. dei. dicit. Est quoddā genus demonū natura fallax: si/mulans deos ⁊ animas defunctoꝝ. Secūdo qꝛ peccatū eoꝝ ponitur fuisse in primo instanti sue creationis. Patet qꝛ Job. 8. dicit̄. Ille homicida erat ab initio. Et ioh. 1. cano. c. 3. Qui facit peccatū ex diabolo est: qꝛ ab initio diabol⁹ peccat. Et aug. xi. sup Gen. ad litteraꝫ. Fact⁹ cōtinuo se a luce veritatis auertit supbia tumi/dus: ⁊ ꝓprie potestatis delectatione corruptus Et idē. xi. de ciui. dei. Mox vt factus est in supbiaꝫ erupit. Tertio arguitur a simili. Quia si aliqui homines sunt naturaliter mali: de qbus dicit̄ Sap. 17. Erat eoꝝ malicia naturalis: er/go ⁊ aliqui angeli possunt naturaliter esse mali Sed cōtra. Magister sententiaꝝ in textu. di. 3. li. secundi dicit. Boni erāt omnes angeli qñ primo facti sunt: sed ea bonitate quā natura in/cipiens acceperat. Dicendū ergo ꝙ deus fecit omnes angelos bonos: quia vt dicit̄ Gen. 1. Uidit deus cuncta que fecerat ⁊ erāt valde bo/na. Et Hiero. ad Paulinū ait. Bon⁹ ē de⁹ ⁊ omnia quecūqꝫ facit bona sint necesse est.

Ad primū itaqꝫ dicenduꝫ: ꝙ verba illa non sunt augu. sed Porphyrij: quē ipse reprehen/dit: plene cōtestans ꝙ demones nō sunt natu/ra mali: sed ꝓpria voluntate. Ad secundum dicit Boñ. in. 2. di. 3. ꝙ fuit quorundā opinio: ꝙ simul tempore fuit diabolus ⁊ peccauit: nec vnqꝫ fuit nisi malus. Que opinio excōicata ē ab episcopo parisiensi. Ideo theologi in h̄ om/nes cōueniūt: ꝙ inter creationē ⁊ lapsuꝫ fuit ali qua morula: licet adeo paruula ꝙ pro nihilo reputatur: qꝛ vt dicit̄. 2. phisicoꝝ. Quod modicū deest quasi nihil deesse videt̄. Ideo auctorita/tes intelligende sunt recte pro illa morula non pro simultate nature ⁊ peccati. Ladulfus auteꝫ in. 2. di. 4. ponit quattuor moras. Prima est in qua omnes angeli fuerūt creati i pfectis na/turalibus ⁊ iusticia originali. Secūda i qua boni cōuerterūt se ad deū: ⁊ mali ad ꝓpria natu/ralia se ardētissime diligēdo. Ideo in ista mora boni gratiā receperūt: mali perdiderūt non ponendo obicē. Tertia mora in qua mali operati sunt varia peccata ⁊ temptauerūt bonos et fuit illud preliū ⁊ boni fecerūt multa bona: ⁊ virili/ter restiterūt. Quarta mora i qua boni p̄miati sunt: mali puniti. Iste vero more distinguūtur vel per coexistentiā ad aliquas partes tempo/ris licet valde paruas: vel ex distinctiōe istoruꝫ statuuꝫ ⁊ operationuꝫ seu variationuꝫ. Ad tertiū obiectū dicit sanctus Tho. i. pte. q. 63. ꝙ malicia aliquoꝝ hominuꝫ potest dici naturalis vel propter cōsuetudinem que est altera natura vt dic̄ Ari. li. de memoria ⁊ reminiscētia. ⁊. 7. ethicoꝝ. ⁊. i. rhetoricoꝝ. Uel dicit̄ naturalis ꝓpter naturaleꝫ inclinationē ex parte nature sen/sitiue ad aliquā inordinatā passionē: sicut qdaꝫ naturaliter dicuntur iracūdi vel cōcupiscentes: nō autē ex parte nature intellectualis. Ange/lis itaque hoc cōpetere non potest: quia vt dicit Dionysius. Angeli sunt spirituales mētes in quibus nō est natura sensitiua.

De opinionibus varijs doctoꝝ an Angeli fuerūt creati cū gratia.

s Ecūdo apparet dignitas angeloꝝ an/te peccatū ex parte gratie. Fuerūt ete/niꝫ a deo sic producti ꝙ gratie capaces erāt. Hic vero inter doctores nō parua est ꝯtrouersia. Utrū. s. ante lapsum habuerūt demo/nes gr̄am gratū faciētē. Quidā dicere voluere ꝙ angeli nulla gr̄a indiguerūt vt cōuerterent̄ i deū: qm̄ supest gratia ad aliquē effectū vbi suf/ficit natura. Angelus vero naturaliter cōuertit̄ i deū: qꝛ naturaliter deū diligit: ergo gr̄a non est illi necessaria. Sed cōtra hāc opinionē est oīs doctrina theologoꝝ. Ideo dicit Tho. i. pte. q. 62. ꝙ angeli indiguerūt gr̄a ad hoc vt cōuerte/rentur in deum: ꝓut est obiectū beatitudinis. Nā angelus naturaliter diligit deū inqꝫtuꝫ est principiū naturalis esse nō autē inqꝫtuꝫ ē beatificans per sue essentie visioneꝫ. Uidere qppe deū p essentiā est supra naturaꝫ intellectus creati. Unde nulla creatura potest habere motū voluntatis ordinatuꝫ ad illā beatitudineꝫ nisi mota a supernaturali agēte. Et hoc dicimus auxi/liuꝫ gratie. Quare angeli indiguerūt gr̄a gra/tuꝫ faciēte: vt cōuerterent se ad deū sub ratione formalis obiecti beatitudinis: qꝛ voluntas creata siue angelica siue humana inferior ē ipso ob/iecto beatifico. Fuerunt alij dicentes ꝙ ex quo gratia erat eis necessaria vt cōuerterent̄ in deū

habuerũt gratiaȝ gratũ facientẽ. Nã Aug. 12. de ciui. dei. dicit. Creauit deus angelos: simul in eis condens naturam ⁊ largiẽs gratiaȝ. Et Hiero. sup O seam. Demones cuȝ magnitu/dine ⁊ pinguedine spiritus sancti sunt creati.
Alioꝝ vero opinio est: ꝙ angeli nõ fuerũt creati cũ gratia gratũ faciente. Hãc opinionẽ tenet dñs Boñ. ⁊ Scotus ⁊ Franciscus de maro/ne: ⁊ cõmuniter oẽs moderni in. 2. di. 4. asse/rentes ꝙ boni angeli post creationẽ ante cõfir/mationẽ acceperũt gratiã: demones vͦo nunꝙ̃ illã habuerũt. Et hoc ꝑpter dispositionẽ natu/re angelice: q̃ ferꝛ in id qḋ appetit sine retarda/tione. Vnde sicut ex cõuersione ad malũ ita ꝓ/funde cõuersi sunt vt nõ possent redire: sic imo multo magis ex cõuersione ad bonũ siue ex ha/bilitate ita bono totaliter adhesissent: si gratiam gratum facientẽ habuissent ꝙ nunꝙ̃ lapsi eẽnt Vnde nõ videꝛ probabile ꝙ lucifer habuerit il/laȝ gratiã: ⁊ sic nec alij. Huic opinioni adheret magister in textu vbi inducit augustinũ q̄ ait. qꝛ angelus ⁊ homo licet acceperit vnde stare pos/set: nõ tamẽ gratiã vnde ꝑficere posset. Et au/gu. li. 2. sup Geñ. ad litteraȝ dicit. Intellectua/lis natura primo creata est informis: postea ve/ro formata. Hugo insuper li. 2. de sacramentis. parte. 5. c. 8. asserit quattuor fuisse angelis ĩ sua creatione attributa.
Primũ fuit discretio personalis.
Secũdum indulgentie claritas.
Tertiũ substantia simplex.
Quartũ liberi arbitrij facultas.
Et nõ enumerat gratiã. Qui vero hanc opi/nionẽ sequuntur respondent ad auctoritates in/ductas in secũda opinione: ꝙ gratia sumiꝛ tripli/citer. s. cõmunissime: ꝯmuniter: ⁊ ꝓprie. Pri/mo modo gratia diciꝛ quicquid superaddiꝛ do/nis nature: sine quo homo ẽ homo: ⁊ sine quo homo potest saluari: ⁊ cũ quo etiã potest dãnari sicut est habere excellens ingenitũ: secundã me/moriã: singulareȝ fortitudinẽ ⁊ robur corporis elegãtẽ aspectũ: eloquẽtiam copiosaȝ: ⁊ similia.
Secũdo modo gratia diciꝛ quicq̄d superaddi/tur libero arbitrio disponens ad salutem ꝓpriã vel alterius: sicut timor seruilis lumẽ prophe/tie: gratia predicãdi: ⁊ reliqua que ꝑtinẽt ad gra/tiaȝ gratis datam. De hac gratia dicit Alexan. in secũdo summe sue. Gratia gratis data ẽ do/nuȝ infusum rationali nature sine meritis q̃ꝫtuȝ in se est disponẽs ad salutem propriã vel alteriꝰ
Tertio modo diciꝛ gratia quicquid superaddi/tur libero arbitrio perficiens illud ĩ merito. Et hec est gratia gratuȝ faciens. Possumus ergo dicere ꝙ angeli a principio creationis habuerũt gratiaȝ primo ⁊ secũdo modo dictaȝ. Sȝ Tho/mas arguit sic cõtra ista. ꝙ ex quo gratia erat an/gelis necessaria: vt cõuerterẽtur in deũ: habue/runt gratiam gratũ faciẽtem: qꝛ sicut nature cor/porali indite sunt rationes seminales ad suos ef/fectus. vt Augu. dicit super Geñ. ita angelice nature ad suos. Sed talis ratio seminalis respe/ctu diuini obiecti est ipsa gratia: qꝛ gratia gratũ faciẽs hoc modo cõparatur ad beatitudinẽ: sicut ratio seminalis in natura ad effectũ naturalem. Ista tamẽ nõ admittunꝛ ab alijs doctoribꝰ: qꝛ vt dicit Landulfus cõuerti ad deũ vt ad obiectũ beatificum est dupliciter. Vel de cõgruo: ⁊ per gratiam preuenienteȝ gratis datã: qꝛ deus mo/uet liberum arbitriũ vt conuertaꝛ in ipsuȝ. Vel e cõuerso ad deũ recipitur per modũ meriti ⁊ ꝑ/ficientis: quod fit cum gratia gratum faciente. Hec nõ fuit cũ angelis in sua creatione.
Quod angeli nõ fuerunt in sua creatõe bea/ti neq̃ȝ ante cõfirmationẽ ⁊ lapsum videre essen/tiam dei.

t Ertio demonstraꝛ demonum excellen/tia ⁊ sublimis conditio ex parte glorie: qꝛ ad gloriam ⁊ beatitudinẽ erãt habi/les ⁊ dispositi. Verũtamẽ dubitari solet: vtruȝ demones ante lapsum fuerunt in beatitudine. Et videtur quibusdã ꝙ sic. Nã de lucifero dici/tur Ezech. 28. Tu signaculũ similitudinis ple/nus sapientia: ꝑfectus in decore: in delitijs pa/radisi dei fuisti. Sed esse in delitijs paradisi est esse in beatitudine. Et iterꝫ Aug. li. de mirabili/bus sacre scripture. Diabolꝰ in summo sui or/dinis honore cõstitutus est lapsus. Et iterꝫ au/gu. li. de fide ad petrũ. Angelici spiritus ꝓ eo ꝙ rationales facti sunt: eternitatis ⁊ beatitudi/nis donũ in ipsa nature sue spiritualis creatio/ne diuinitus acceperunt. Et idẽ augu. in libro de ecclesiasticis dogmatibus. Angeli qui ĩ illa qua creati sunt beatitudine perseuerant: nõ na/tura possident: vt nõ mutenꝛ. Contrariũ est qḋ rei veritas cõfitetur: ꝙ. s. angeli ante confirma/tioneȝ ⁊ lapsum nõ fuerũt beati. Nã beatitudo in visione diuine essentie cõsistit. Si igitur de/mones vidissent essentiaȝ dei: nũꝙ̃ lapsi eẽnt. qꝛ secũdũ Tho. prima. 2. q. 5. Impossibile ẽ ꝙ aliq̄s videns diuinaȝ essentiã velit eam nõ vide/re: quoniaȝ omne bonuȝ habitũ quo quis care/re vult: aut est insufficiens: ⁊ queriꝛ aliq̄d suffi/ciens

ciens loco eius: aut habet aliquod incõmodum
annexũ ꝓpter quod in fastidiũ venit. Visio au/
tem diuine essentie replet videntes omnib⁹ bo/
nis. Similiter etiã nõ habet aliquod incõmodũ
adiunctũ: ergo ꝓpria voluntate beatus non põt
eã deserere. Similiter nõ potest eã ꝑdere: deo
subtrahente. Quia cuꝫ subtractio beatitudinis
sit quedã pena: nõ potest talis pena a deo iusto
iudice ꝓuenire: nisi pro aliqua culpa: in quam
cadere nõ potest q dei essentiã videt: cũ ad hanc
visionẽ de necessitate sequatur rectitudo volun
tatis. Idcirco dicendũ est ad auctoritates alle/
gatas: ꝙ beatitudo ſm Boñ. di. 4. põt dupli/
citer dici. Vno modo status perfectus priua/
tione omnis mali: sꝫ nõ plenitudine omnis bo
ni. Et sic fuerũt angeli in creatione beati. Alio
mõ status ꝑfectus tã priuatione oĩs mali q̃ꝫ ple
nitudine oĩs boni. Et h̃ vt dictũ est in clara dei
visione consistit. Et sic angeli vt dictũ ẽ nõ fue/
runt beati.

Quod angeli dignitate nature excedunt om
nes creaturas excepta anima christi.

q Varto lucet demonũ excellenntia ante
peccatuꝫ ex parte excedẽtie. Producti
equidẽ fuerũt angeli in tanta naturaliũ
excedentia: ꝙ minimus diabolus q cecidit secũ
duꝫ naturã excedit decorẽ ⁊ perfectionẽ quarũ
libet creaturaꝝ corꝑaliũ ⁊ spiritualiũ nõ loquẽ/
do de anima xp̃i dei verbo vnita. Vñ augusti.
xi. de ciui. dei. inquit de angelica natura. O m/
nia cetera q̃ deus cõdidit nature dignitate ꝑcel
lit. Sed cõtra hoc aliqui mouenť ⁊ dicũt: ꝙ ho/
mo est nobilior ⁊ excellentior ꝓductus a deo q̃ꝫ
angelus: qr deus fecit hominẽ ad imaginẽ ⁊ si
militudinẽ suã: ⁊ nõ angelũ. Dicit August. in
quodã sermone. Deus nulli alij creature dedit
ꝙ sit ad imaginẽ eius nisi homini. Sed Tho.
prima ꝑte. q. 93. respondet ꝙ augu. hoc dicit re
spectu creaturaꝝ inferioꝝ intellectu carentium
⁊ nõ respectu angeloꝝ. Quinimo in ipsis an/
gelis dignitas imaginis reperiť. Vnde Dio/
nysius ait. Angelus est imago dei: manifesta/
tio occulti hominis. Et Greg. 27. moraľ. ex/
ponens illud. Ezech. Tu signaculũ similitudi
nis inqt. Licet homo ad similtiudinẽ dei crea/
tus sit: angelo tamẽ quasi maius attribuẽs nõ
eũ ad similitudinẽ cõditũ: sed ipsum signaculuꝫ
similitudinis dei dicit: aut quo subtilior est i na
tura eo in illo similitudo dei plenius credať ex/
pressa. Notãdum tamẽ secũdum Ricarduꝫ de
media villa in. 2. di. 16. ⁊ Thoma. vbi. s̃. ꝙ de

imagine dei loqui possumus dupliciter. Vno
modo q̃ꝫtum ad id in quo primo cõsiderať ratio
imaginis quod est intellectualis natura. Et sic
imago dei magis est in angelis q̃ꝫ sit in homini
bus: qr intellectualis natura ꝑfectior est in eis.
Secũdo põt cõsiderari imago dei in homine
q̃ꝫtũ ad id in quo secũdario cõsistit: ꝓut. s. i ho/
mine inueniť quedaꝫ dei imitatio inq̃ꝫtũ. s. ho/
mo est de homine: sicut deus de deo: ⁊ inq̃ꝫtuꝫ
aĩa hominis est tota i toto corpore eius. ⁊ iterũ
tota in qualibet parte ipsius: sicut de⁹ se habet
ad mũduꝫ. Et secundũ hec ⁊ similia magis in/
ueniť dei imago in homine q̃ꝫ in angelo. Sed
quia hec cõsideratio accidẽtalis ẽ imagini: ideo
nõ concludit simpliciter: sed ſm quid q̃ꝫtum ad
aliqua accidentalia. Ideo simpliciter angelus
magis est ad imaginẽ dei q̃ꝫ homo. Et sic ꝯclu
dimus ꝙ deus gloriosus plus ceteris creatu/
ris excellentes cõdidit angelos. Inter omnes
autem siue bonos siue malos ꝑstãtior fuit luci/
fer: de quo Grego. de pe. di. 2. c. Principiũ.
ait. Hunc primũ cõdidit: quẽ reliquis eminẽ/
tioreꝫ fecit. Huius primatus eminentiã cõspi/
cit ꝓpheta cũ dicit. Cedri nõ fuerunt altiores il
lo in paradiso dei: abietes nõ adequauerũt sum
mitatẽ eius: platani nõ fuerũt equales frondib⁹
illius: omne lignu mpreciosum paradisi dei nõ
est assimilatuꝫ illi ⁊ pulchritudini eius: quoniã
speciosum fecit eũ in multis cõdensis frondib⁹
Quid nãqꝫ accipi in cedris abietibus ⁊ plata/
nis potest: nisi illa virtutũ celestium procere cel
situdinis agmina in eterne leticie viriditate plã
tata. Que q̃ꝫuis excelsa sint condita: huic tamẽ
nec prelata sunt nec equata. O q̃ꝫta benignita/
te vsus est deus tã ꝑcelsa munera largiens illis
quos ꝑsciebat ingratos ⁊ malos futuros. Di/
scant illi qui liberales volunt esse atqꝫ magni fi/
ci: nõ detineri quin bene faciant illis quos be/
neficijs iudicauerint esse indignos: dummodo
beneficentia cedat ad gloriaꝫ benefactoris. Sit
virtus seipsa cõtenta. Ecce pater summus tam
ineffabilia bona contulit demonibus: q tamen
vt dicetur in sequenti mysterio totis virib⁹ maie
stati sue sese obiecerunt. Neqꝫ per ignorantiaꝫ
peccauerunt. De quibus dicit magister in ter/
tia di. 3. libri secundi. ꝙ tanta luce sapientie pre/
diti fuerunt: ꝙ erat in eis naturalis cognitio tri
plex: quia sciebãt ꝙ facti erant ⁊ a quo facti erãt
⁊ cũ quo. s. mundi facti erant ⁊ habe⸗ãt aliquaꝫ
boni ⁊ mali noticiam: intelligentes quid appe/
tendum vel respuendũ illis foret.

Qualiter angeli mali volūtate ꝓpria auerte runt se a deo: ⁊ facti sunt ei rebelles. Ca .2.

c Irca offensionē ruentiū angeloꝝ hoc secūdo loco erit imorādū q̄tenꝰ agnoscē tes peccati eoꝝ grauitatē intelligamꝰ deū iustū illos nō imerito sempiternis cruciati/bus cōdemnasse. Nouit ipse totius ꝯditor crea ture ex quocūq̧ malo bonū elicere: vt aug. dicit in lib. de libero arbi. Ipseq̧ decorē in h̄ ꝑfecit vniuersi: q̄ bonis tribuit eternalia p̄mia: malis vō nūq̧ finitura supplicia: vt p̄fatus aug. lib. xi. de ciui. dei. expresse fatet̄. Qualiter ergo de mones volūtate sua in maliciā cōsenserūt ꝯtēde mus h̄ plene disserre. Circa quoꝝ offensionē quattuor nobis occurrunt cōsiderationes.
Prima dicit̄ possibilitatis.
Secūda numerositatis.
Tertia qualitatis.
Quarta cōtrarietatis.

Qd̄ angeli potuerūt peccare in puris natura libus cōstituti ꝓpter libertatē arbitrij.

i N prima cōsideratione ꝑscrutari debe mus: vtrū angeli potuerūt peccare.

Quibusdā videt̄ q̄ nō. Primo q̄r erāt in celo empyreo loco sublimi ⁊ sancto. Quibꝰ rn̄demꝰ: q̄ locus nō ꝓhibet qn̄ hō in hoc secu/lo: ⁊ angelus ante ꝯfirmationē in celo potuerit peccare. Ideo dicit̄ di. 40. c. nos. c. nō loca. c. multi. c. q̄libet. Nō locus hoiem sanctificat: sed hō locū. Et. c. nō est. Nō sunt filij sanctoꝝ q te nent loca eoꝝ s̄ q exercent oꝑa eoꝝ. Secūdo arguūt q̄ angelus in puris naturalibꝰ ꝯstitutꝰ peccare nō potuit ꝑ locū a minori. Quia si i cor poribus celestibꝰ nō pōt esse malū: vt dicūt phi: ergo neq̧ in angelis: cum ipsi sint digniores. Ad hoc dicit Tho. prima pte. q. 63. q̄ corpora celestia nō habent operationē nisi naturalē: ⁊ iō sicut in nā eoꝝ nō pōt eē corruptōis mā: ita nec in actione naturali eoꝝ pōt esse malū inordina/tionis. S̄ in angelis vltra actionē naturalē est actio volūtaria liberi arbitrij s̄m quā ꝯtingit in eis eē malū. Vn̄ magister in textu di. 3. li. secū/di. Poterant inq̄t ꝑ libeꝝ arbitriū sine violen/tia ⁊ coactōe ad vtrūlibet ꝓpria volūtate deflecti

Tertio arguūt: q̄r appetitus nō est nisi boni vel apparentis boni. S̄ in angelis nō pōt esse apparens bonū: qd̄ nō sit veꝝ bonū: q̄r in eis vel oīo error eē nō pōt: vel saltē nō pōt ꝑcedere culpā: ergo angeli nō possunt appetere nisi illd̄ qd̄ est vere bonū. S̄ nullus appetēdo illud qd̄ est vere bonū peccat: ergo angeli nō potuerūt peccare. In cōtrariū est rei veritas. Vn̄ Iob. 4. Ecce q s̄uiūt ei nō sunt stabiles: ⁊ in angelis suis repperit prauitatē. Et. 2. Petri. 2. Deus angelis peccantibꝰ non pepcit. Dicit ergo scūs Tho. q̄ peccatū mortale in actu liberi arbi. cō/tingit esse dupliciter. Vno mō ex hoc q̄ aliqd̄ malū eligit̄: sicut hō peccat eligēdo adulterium qd̄ s̄m se est malū. Et tale peccatū semꝑ ꝓcedit ex ignorātia vel errore. Alioqn id qd̄ est malū nō eligeret̄ vt bonū. Errat q̄dē adulter in parti culari eligens hāc delectationē inordinati actꝰ quasi ad aliqd̄ bonū ad nūc agendū: ꝓpter icli/nationē passionis aut habitus: etiā si in vniuer sali nō erret: s̄ verā de hoc sn̄iam teneat. Hoc mō in angelis pctm̄ esse nō potuit: q̄r in ange/lis nō sunt passiones qbꝰ ratio aut intellectus li get̄: nec ante pctm̄ habitus precedere potuit ad pctm̄ inclinās. Alio mō cōtingit peccare ꝑ libe rū arbitriū eligēdo aliqd qd̄ s̄m se est bonū: s̄ nō cū ordine debite mensure aut regule: ita q̄ defectus inducens pctm̄ sit solū ex pte electiōis q̄ nō habet debitū ordinē: non ex pte rei electe: sicut si aliqs eligeret orare nō attendēs ordinē ab ecclesia institutū. Et hmōi peccatū nō p̄exi/git ignorātiā: s̄ solū absentiā cōsideratōis eoꝝ q̄ cōsiderari debent. Et hoc mō angeli peccaue runt cōuertendo se ꝑ libeꝝ arbitriū ad ꝓpriū bonū absq̧ ordine ad regulā diuine volūtatis. Landulfus aūt dicit in. 2. di. 4. q̄ absq̧ errore hoīs vel angeli in intellectu pōt eē malicia i vo luntate. Ideo prima radix possibilitatis peccā/di in angelis fuit voluntas creati arbitrij q̄ po/tuit in opposita pro libito.

De numero angeloꝝ qui peccauerunt.

s Ecūda cōsideratio circa offensionē an/geloꝝ dicit̄ numerositas. Vbi videre habebimus: vtrū plures angeli pecca/uerunt q̄ adheserūt deo. Et q̄ plures aliq sic ostendūt. Primo q̄r phs dicit. Malū est vt in pluribꝰ: bonū vt in paucioribus. Itē iusticia ⁊ pctm̄ eadē rōne inuenit̄ in angelis ⁊ hominibꝰ S̄ in hominibꝰ plures inueniunt̄ mali q̄ bo/ni: s̄m illud. Ecclesiastes primo. Stultoꝝ infi nitus est numerꝰ. Ergo i angelis plures defi/cere in malicia q̄ steterunt in iusticia. Contra istos est glo. 4. Regū. 6. c. vbi dicit̄. Plures nobiscū sunt q̄ cū illis: qd̄ de bonis angelis ex ponit̄ q sunt nobis in auxiliū: ⁊ de malis q no/bis aduersant̄. Rn̄det Tho. q̄ plures angeli remāserūt q̄ peccauerūt. Et qd̄ obijcit̄ de ma/lo: ⁊ de hoīb: intelligit̄ de hoībꝰ nō de angelis

quia in

q2 in hoĩbus malũ est vt in pluribus: ex eo ꝙ sequũtur bona sensibilia que sũt pluribus nota deserto bono rõnis: qđ est paucioribus notũ In angelis autẽ non est nisi natura itellectiua. Unde nõ ẽ similis rõ. Uerũ ẽ ꝙ nõnulli curiosius iuestigare conati sũt, quot hoĩes erũt saluãdi. Et quidam dixerũt tot quot angeli ꝑierunt Quidã tot quot remãserũt. Quidã vero quot oẽs simul vt dicit Tho. 1. pte. q. 22. Sed melius ẽ illud relinq̃re sapiẽtie dei: cui eccl'ia i quadã collecta dicit. Deus cui soli cognitus est numerus electoꝝ in sup̃na felicitate locand⁹. Qr vero de numero angeloꝝ loq̃mur: notandũ ꝙ nõ est acceptanda sñia phoꝝ humana sapientium. Plato. n. posuit numeꝝ substantiarũ separatꝝ ẜm numeꝝ speꝝ sensibiliũ. Et Ari. 12. metha. ẜm numeꝝ orbiũ aut motuũ. s. ad plus 60. imo firmiter tenendũ ẽ ꝙ ẜm Landulfum in. 2. di. 3. ⁊ Tho. 1. pte. ꝙ plures numero sũt angeli q̃z oĩa alia entia simul sũpta: ⁊ arene maris: ⁊ gutte aque: ⁊ stelle celi. Quod ꝓbatur ꝑ dionysium. 14. c. cele. hierar. d. Multi sũt exercitus supnarũ mãsionũ infirmã ⁊ cõscriptaꝝ nroꝝ materialium numeroꝝ cõmẽsuratõem excedẽtes. De numero angeloꝝ dicitur Daniel. 7. Milia miliũ ministrabant ei: ⁊ decies centena milia assistebãt ei. Ponitur hic numer⁹ determinatus, ꝓ indeterminato. Et Math. 26. c. d xp̃s. An putas q2 nõ possum rogare patrem meũ: ⁊ exhibebit mihi mõ plus q̃z duodecim legiones angeloꝝ. Quare aũt tot sint angeli a deo, ꝓducti, dicit Tho. 1. pte. q. 50. Qr quãto aliqua sunt magis ꝑfecta tanto sũt in maiori excessu creata a deo. Sicut aũt in corporib⁹ excessus attẽditur ẜm magnitudinẽ: ita in rebus incorporeis excessus põt attẽdi ẜm multitudinẽ Uidemus aũt ꝙ corpora superiora que sũt ꝑfectiora excedũt quasi incõpabil'r corp̃a inferiora ẜm magnitudinẽ. Nã tota spera actiuorum ⁊ passiuoꝝ est aliq̃d modicũ respectu corporum celestiũ. Unde rõabile ẽ ꝙ substãtie imales excedãt ẜ3 mltitudinẽ sub̃as mãles q̃si icõpabil'r

Quale fuit pctm̃ luciferi angeloruq̃z sibi adherentium.

Tertia cõsideratio de angelis peccantibus dicitur qualitatis. In qua solerter attendẽdũ ẽ vt sciamus quale fuit luciferi ⁊ alioꝝ pctm̃. Et refert Boñ. di. 5. scdi. ꝙ pctm̃ luciferi inchoatũ ẽ in p̃sũptõe. Stati eni vt suã pulchritudinẽ vidit p̃sumpsit. Confirmatũ ẽ in ambitõe: q2 p̃sumens de se appetiit quod oĩo supra se fuit: ⁊ ad quod ꝑuenire nõ potuit. Cõsumatũ ẽ in iuidie ⁊ odij auersione: q2 ex quo obtinere nõ potuit quod appetijt, deo iuidere cepit ⁊ affectu odij cõtraire. Angeli vero minores adheserũt lucifero querẽtes eẽ bti sine meritis. Et vt dicit Ugo de scõ victore oẽs in eandẽ malitiã consenserũt ⁊ vnũ ordinẽ ꝑuerse societates fecerũt. Quare tam lucifero q̃z reliq̃s, ꝓpria ⁊ volũtaria superbia fuit cã illorũ ruine. Nihilominus in his dubitare cõtingit vtrũ lucifer appetijt eẽ sicut de⁹. Et ꝙ sic p3 ꝑ Apoc. 14. c. Dicit. n. ibi i. d. c. diabol⁹. Ascẽdam in celũ ⁊ ero similis altissimo. Et Aug. i q. noui ⁊ veteris testamẽti. d. Elatõe inflatus voluit dici deus. Et in libro de virginitate subdit. Diabolus in celo voluit eẽ sicut deus. S3 mirũ videtur imo ipossibile q̃busdam ꝙ angelus tanta luce sapientie p̃ditus appetierit id qđ erat ipossibile: cũ vt inq̃t Ari. 3. ethi. electio nõ sit ipossibiliũ. Propterea sciendum ẜm Tho. ꝙ appetere eẽ vt deus põt itelligi dupl'r. Uno modo per eq̃parantiam seu equalitatẽ. Secundo mõ ꝑ similitudinẽ. Primo mõ non potuit appetere eẽ vt de⁹: q2 sciuit hoc eẽ ipossibile naturali cognitõe: nec primũ actũ peccãdi in ipso p̃cessit vel habitus vel passio ligãs ipsius cognoscitiuã virtutem: vt in ꝑticulari deficiẽs eligeret ipossibile: sicut in nobis iterdum accidit. Appetere aũt eẽ vt deus ẜm similitudinẽ contingit dupl'r. Uno mõ q̃ztum ad id in quo aliq̃d natũ ẽ assimilari deo. Et sic si aliq̃s q̃ztũ ad hoc appetat eẽ deo similis nõ peccat: dũmõ similitudinẽ dei debito ordine appetat adipisci: vt. s. illã a deo habeat. Peccaret nãq̃z si q̃s appeteret ẜ3 iusticiã eẽ similis deo ꝑ ꝓpriam virtutem ⁊ non ex virtute dei. Alio mõ põt aliq̃s appetere esse similis deo q̃ztum ad id in quo nõ est natus assimilari: sicut si q̃s appeteret creare celũ ⁊ terrã: quod ẽ ꝓprium dei: in quo appetitu eẽt peccatũ. hoc mõ lucifer appetijt eẽ vt deus: q2 appetijt finalẽ btĩtudinem ꝑ suam virtutem habere: quod est ꝓprium dei.

De bello realiter gesto inter angelos bonos ⁊ malos.

Quarta consideratio dr̃ contrarietatis. In qua de bello gesto in angelica natura tractãdum ẽ: de quo Apoc. 12. c. scribit' sic. Factũ ẽ preliũ magnũ in celo. Michael ⁊ angeli eius p̃liabant' cũ dracone: ⁊ draco pugnabat: ⁊ angeli eius ⁊ nõ p̃ualuerũt: neq̃z loc⁹ eoꝝ amplius iuentus ẽ in celo. Querit

hic vtrum illud fuit bellum reale. Et Frācīscꝰ de Marone in. 2. di. 6. dicit ꝙ sic: lꝫ nō fuerit corporale. Nā pter ea q̄ ptinet ad potentiā executiuā exprimur aliqua genera belloꝝ ptinētiuꝫ ad opatōes imanētes. Primū ē inter appetitū sensitiuū ⁊ itellectiuū. Appetitus .n. isti iclinātur ad opposita. Scdm bellū ē inter itellectū ⁊ volūtatem: sicut qn̄ rō iudicat aliqd faciendū: ⁊ volūtas renuit. Tertiū bellū ē inter voluntatē ⁊ volūtatem; nō vniꝰ ad se: sꝫ duoꝝ hominū. Quartū iter intellectū ⁊ itellectuꝫ: ex cōtrarijs opinionibꝰ p rōes oppositas. Bellum ergo āgeloꝝ bonoꝝ ⁊ maloꝝ actū est iuxta tria q̄ in spūali nā repiūtur: que sūt rō: volūtas: ⁊ facultas. Per rōem nēpe electi ⁊ reprobi angeli cōtraria sentiebāt: p volūtatem dei afficiebant. Per facultatē ad cōtraria nitebant. Naꝫ electi angeli sublimiter sentiebāt de deo ⁊ gratia eiꝰ: ⁊ ad grām ⁊ gl'iam eius afficiebant: ⁊ ꝓ facultate sibi data ꝓ illis nitebāt. Angeli vo supbientes cōtemnētes grām ⁊ gl'iaꝫ dei sublimiter sentiebāt de bōitate nature sue: ⁊ ꝓpter hoc ad ꝓpriā gl'iam afficiebant: ⁊ toto nisu in cōtrarium electis spiritibus ferebātur. Magnis ergo affectōibꝰ electi ⁊ reprobi angeli in ꝯria ferebant: boni i creatorē: mali i nām: boni i grām mali ꝯ illā: boni i diuinū amorē mali i odiū dei.

Qualiter angeli mali puniti sunt: nec potuerunt resistere potentie dei. Caplm. .3.

Experti sunt angeli mali q̄ꝫ robusta sit ⁊ valida manꝰ dei excelsi. Nulla eqdeꝫ sua vtute nulla sapiētia nulla potentia nullaqꝫ cōcordi cōiunctiōe ad malū potuerūt resistere ire dei. Ipe deposuit eos de sede ⁊ inimicos sibi fcōs puniuit grauissima pena. Idcirco i hoc tertio mysterio d' illoꝝ pene grauitate erimꝰ vba facturi. Quā q̄druplicιter cōsiderabimus. vꝫ.

Primo rōe impedimenti.
Secundo ratione loci.
Tertio ratione supplicij.
Quarto ratione termini.

Quod demones nō possunt ꝓ libito vti donis nature: que adhuc manent in ipsis.

Primo cōsiderare debemus grauitatē pene maloꝝ angeloꝝ rōe impedimenti. Nā cū dona nāe in ipsis maneāt itegra: vt dicit Diony. li. de di. no. verūtn̄ impedit actus executio ⁊ vsus illoꝝ: ita vt nō possint facere ea q̄ velint. Sūt aūt inter cetera tria i demonibus: de qbus ꝓ libito disponere nō pn̄t.

Primum est naturalis existentia.
Secūdum naturalis sapientia.
Tertium naturalis potentia.

Primū quod ē in demonibus ē naturalis existentia. Sunt .n. demones nā pulcherrimi: neqꝫ q̄ꝫtum ad substantiā sue nature sūt āgelis bonis turpiores: ⁊ tn̄ hoibus in sui substātia ⁊ decore appere nō pn̄t: imo appent i corporibꝰ assūptis in aliq̄ visiōe: sicut deo placet cū deformitate tali ac tanta ꝙ vidētes illos in tali aspectu maxie terrētur ⁊ cōtristātur. Quo fit vt virgo gl'iosa in suo felici transitu petierit ab angelo: vt hāc pre ceteris filiꝰ eiꝰ iesus bn̄dictꝰ grāꝫ dignaret cōcedere: ne imūdos demōes horribilesqꝫ videret. Sꝫ fabule vident ista qbusdaꝫ q multa scire se arbitrant. Inqunt .n. demōes nō repiri. Contra quos offerūt se iuincibilia testimonia ois scripture. Unde Leuiti. 17. c. hr̄ Nequaq̄ꝫ vltra imolabūt hostias suas demonijs. Et Tobie. 6. c. Sarra tradita fuit septē viris: ⁊ demoniū illos occidit. Et p̄s. 105. Oēs dij gentiū demonia. Et p̄s. 105. Imminolauerūt filios suos ⁊ filias suas demōijs. Et Math. 4. c. Obtulerūt xp̄o eos qui demonia habebāt. Et Math. 7. In nomīe tuo demōia eijcimus. Et Math. 8. Obtulerunt ei multos demonia hn̄tes. Et Math. 2. Oblatus est ei demoniū habēs. Et Math. 15. filia mea male a demonio vexat. Et Mat. 17. Exijt demoniū ⁊ curatus ē puer. Et Marci. i. demonia multa eijciebat. Et. 16. In noīe meo demonia eijciēt. ⁊ Luc. 4. In synagoga erat hō demoniū hn̄s ⁊ clamauit. ⁊ Luc. 7. Uenit Ioānes baptista nō mādūcās neqꝫ bibēs: ⁊ dicūt demoniū hꝫ. ⁊ Luc. 8. Occurrit ei vir q habebat demoniū iā tpibus multis. ⁊ Luc. xi. Erat iesus eijciēs demoniū. ⁊ Io. 8. ego demoniū nō habeo. ⁊ Io. x. Dicebant multi demoniū hꝫ ⁊ insanit. ⁊ Apoc. 18. Cecidit babylon illa magna ⁊ fcā ē habitatio demonioꝝ. ⁊ Plato in Thimeo. Inuisibiliū diuiaꝝ ptātum: q̄ demones nūcupātur p̄stare rōem: maius ē opus q̄ꝫ ferre valeat hois ingeniū. ⁊ Apuleius d' quo meminit aug. ponit demones eē. ⁊ Porphyrius adhuc de illis loqtur: vt patuit supra. Lact. li. 2 diuinaꝝ instōnum. Poete ⁊ sciūt eē demōes: ⁊ loquūtur. Tales milesius mūdū aiatum esse dicit ac demonibus plenū. Socrates esse circa se assiduū demoniū loq̄bat vt dicit Lact. Ideꝫ testat Apuleius: q sup hoc librū edidit quē vocauit de deo Socratis: ⁊ teste xenophōte li. de

morte Socratis. in oratõe quã ab atheniẽsib⁹ cõdẽnãdus fecit: sic iter cetera dicit. Eniuero iã his mihi defensionẽ parati demoniũ aduersaẽ. Ar. in ꝓlogo li. de somno ꝛ vigilia querit An somniũ ꝓcedat a cã aliqua nãli: vel euȝ aliquod demoniũ opeẽ. Hermes termegist⁹ ſm Aug. de ci. dei li. x. c. 24. demones eẽ fateẽ. Calcidi⁹ sup Thimeũ Platonis de demõib⁹ diffuse mẽtõem facit. Ptolemeus in quarto q̃driptiti malignos spũs demões appellat. Sufficere ergo debẽt tantorum testimonia ad fideȝ faciendam de demonibus reprobatis.

De cognitione ꝛ scientia demonum.

Cõm qđ est in demonibus ẽ nãlis sapiẽtia. Dyſi. 4. ethimol. ait. q angel⁹ mal⁹ dr̃ diabol⁹ hebraice. i. deorsuȝ fluens: grece vo diabol⁹. i. criminator. Vocatur ẽt sathanas. i. aduersari⁹. ꝛ demon. i. ꝑitus ac rex sciu̇s. Vellẽt ergo demões contra nos vti oĩ astutia sua: ſȝ nõ sinit illos de⁹ q sua clemẽtia ad euitãdas fraudes ꝛ dceptões eoꝝ respersit nos luce vitatis: misitq; filiũ suũ vnigenitum in mũdũ: q fuit lux ꝛ splẽdor ois doctrie. Jo. 1. erat lux va. ꝛ Jo. 7. dicebat. Ego sũ lux mũdi. ꝛ Jo. x. Ego suȝ via vitas ꝛ vita. Hic tñ dubitari solȝ. Vtꝝ itellect⁹ demõis p⁹ pctm̃ cognoscat aliquã vitatẽ. ꝛ arguiẽ q nõ. p̃io q̃ si aliquã vitatẽ cognoscerẽt: maxie cognoscerent seipos: qđ ẽ cognoscẽ subas sepatas. Hoc aũt eoꝝ miserie nõ cõueit: cũ ad magnã felicitatẽ ꝑtinere videaẽ: in tm̃ q qdã vltimã btitudinem posuerũt i cognitõe substãriaꝝ separataꝝ: ergo dẽones priuãtur oĩ cognitõe vitatis. Jngt. n. Lact. Nullus ẽ suauior aie cibus q̃ȝ cognitio vitatis: ꝛ Ar. x. ethico. dicit. videẽ phia admirabiles delectatões hrẽ. Delectatio ãt ñ cõueit demõib⁹: q̃ nullã vitatẽ cognoscũt: ꝛ eoꝝ itellect⁹ ẽ totalr̃ excecat⁹. Rñdet his Tho. i. pte. q. 64. q duplex ẽ cognitio vitatis. vna q̃ habeẽ ꝑ grãȝ. Alia ꝑ nãȝ. Pria cognitio duplex est. vna ẽ speculatiua tm̃: sic cũ alicui aliq̃ secreta diuina reuelãẽ. Alia vo q̃ ẽ affectiua: ꝓducens amorẽ dei: ꝛ h̄ ꝓꝑe ꝑtinet ad donũ sapie. Harũ ãt triũ cognitionũ cognitio nãlis nec ẽ ablata nec diminuta. Cõsequũẽ. n. ipsã nãm angeli q ſȝ suã nãȝ ẽ qdã itellect⁹ vel mẽs. Cognitõ ãt q̃ est ꝑ grãm in speculatõe cõsistẽs nõ ẽ eis totaliter ablata: ſȝ diminuta: q̃ de huiusmodi secretis diuinis tm̃ eis reuelaẽ q̃tũ oꝫ: vel mediãtib⁹ angelis: vel ꝑ aliquos tpales diuie vtutis effectus: vt Aug. dicit. 9. de ci. dei. c. 14. nõ ãt sicut ipsis scis angelis qbus plura ꝛ clari⁹ reuelanẽ i ipo vbo. Cognitõe ãt effectiua totalr̃ priuati sũt: sic ꝛ charitate. Ad argumẽtũ vo dicẽdũ: q felicitas cõsistit in appellatõe ad id qđ supius ẽ. Substãtie ãt sepate sũt ordie nãe supra nos. vñ aliq̃ rõ felicitatis esse põt hoi si cogñscat subas sepatas lȝ pfecta felicitas sit i cognoscendo subam pmã. s. deum. Sȝ sube sepate cognoscẽ subam sepatã ẽ cõnãle: sicut ꝛ nobis cognoscere nãs sensibiles. vñ sicut nõ ẽ in hoc felicitas hois q cognoscat nãs sẽsibilesẽ: ita ñ ẽ felicitas angeli i hoc q cognoscat subas sepatas. ad auctoritates vo allegatas q̃ videẽ excludeẽ cognitõeȝ nãlẽ a demõib⁹ dicit Ri. in. 4. di. 50. q q̃uis vsus scie sit ꝑ se delectabilis: tñ ꝑ accidẽs põt eẽ tristabilis. Nã qppe dãnatoꝝ tã angeloꝝ q̃ȝ hoium: ita ẽ plene cõprehẽsa tristicia vt oio sint idispositi ad aliquã delectatõem: q̃re vsus scie in eis nullã poterit gnãre delectatõeȝ aut suauitatẽ. Tertiũ quod ẽ in demonib⁹ ẽ nãlis potẽtia: de qua Job. 41. c. dr̃. Non ẽ ptãs sup terrã q̃ cõpetur ei. Possunt demões faceẽ mira: ꝛ si nõ miracula: ꝛ nãm adiuuãdo ad stupẽdos effect⁹ cõcurrere vt patebit. Pñt sẽsus deludere: pñt vexare corpa: pñt aquas maris sup terram spargere: ꝛ alia facere q̃ ipsi vellẽt: que si ꝑmitteret deus: tota pene mũdialis machina turbaretur: suffocarenẽ hoies: ruerẽt domus: siccarenẽ herbe: arboresq;: ꝛ mutatões i dies viderenẽ in oĩbus elemẽtis. O pietas dei benedicti: que impetũ inimicoꝝ extinguit: nec sinit illos cõtra nos exercere quod satis ãbiunt ꝛ si qñq; id fieri ꝑmittat: iusta sũt eius iudicia ꝛ nobis inscrutabilia: ex dictis tñ oĩbus demones atrociter cruciantur.

Q đ demones vsq; ad diẽ iudicij sũt in hoc aere caliginoso: ꝛ post ad infernum descendẽt.

Ecũdo cõsideranda ẽ pena demonum rõne loci. Proiecti eqdem fuerũt a celo empyreo in hũc aerem caliginosum de quo ait Aug. 3. super Gen̄. ad litterã. Aer caliginosus est quasi carcer demonibus vsq; ad tempus iudicij. ꝛ Tho. i. pte. q. 60. Locus iste datur demonibus rõe exercitatõis humãe Nam ꝓcuratio salutis nostre ꝓtendiẽ vsq; ad diem iudicij: ꝛ vsq; tũc durat ministerium angeloꝝ ꝛ exercitatio demonũ. Descẽdũt tñ aliq ad infernuȝ: vt ibi dãnatos vexent. Post diem vo iudicij simul cũ dãnatis hoib⁹ ibi oẽs recludentur. Sed hic speculari libet: qm̃ esse extra celum empyreum non debet demonibus

in penã cedere qm̃ spũali natura non afficitur loco. Ergo nullus locus ẽ demonibus p̃ealis Respondet Tho. i. pte. q. 65. q̃ locus nõ ẽ penalis angelo aut aĩe: quasi afficiẽs alterãdo naturã: sed quasi afficiẽs volũtatem cõtristãdo dũ angelus vel aĩa apphendit se eẽ i loco nõ cõuenienti. Si vero obijceret q̃ angelus nõ sit in loco: q2 vt dicit Boetius in li. de hebdomadib9 Cõis animi conceptio apud sapientes ẽ incorporalia in loco nõ eẽ. Et Ari. 4. phicoꝝ. Non oẽ quod ẽ: ẽ i loco: sed mobile corpus: ergo angelus nõ est in loco. Rñdet Tho. I. pte. q. 53 q̃ equoce dr̃ esse angelus in loco ꝛ corp9. Corpus eni est in loco p hoc q2 applicat̃ loco ꝓ3 tractũ dimẽsiue q̃ztitatis que qdem in angelis nõ ẽ. Sed ẽ in eis q̃ztitas vtualis. Per applicatõem ergo vtutis angelice ad aliquẽ locũ qualitercũq3 dicitur angelus eẽ in loco corporeo. ꝛ ꝓm hoc p3 q̃ nõ o3 dicere q̃ angelus cõmensuret̃ loco: vel q̃ habeat sitũ in continuo. Hec enim conueniunt corpori locato: put ẽ quãtum q̃ztitate dimensiua. Silr̃ ẽt nõ o3 ppter hoc q̃ contineatur a loco. Nam substantia icorporea sua vtute contingẽs rem corpoream continet ipam: ꝛ nõ cõtinetur ab ea: aĩa. n. est in corpore vt cõtinẽs: nõ vt contẽta. Sic angelus dicit̃ eẽ in loco corporeo: nõ vt contẽtum. s3 vt continẽs aliquo mõ. Addit Tho. q̃ diuersimode esse in loco conuenit corpori angelo ꝛ deo. Nã3 corpus dr̃ eẽ in loco circũscriptiue q2 cõmensurat̃ loco: angelus nõ circũscriptiue cũ nõ mẽsuret̃ loco: sed diffinitiue: q2 ita ẽ in vno loco q̃ ñ in alio. Deus aũt neq3 circunscriptiue: neque diffinitiue: q2 est vbiq3. Quõ ãt hoc sit nõ põt itelligi ab humano sensu vt dicit magister in p̃mo. di. 37. vbi iduc̃ Criso. sup eplã3 ad heb. d. Sicut multa de deo itelligimus que loq penitus nõ valemus: ita multa loqmur que intelligere nõ sumus idonei. verbi grã. Qd̃ vbicunq3 deus ẽ scim9 ꝛ dicim9. Quomõ ãt vbiq3 sit itellectu nõ capimus. Item quod ẽ incorporea quedã vtus que oium ẽ cã bonoꝝ: scimus: que ãt ipã sit penitus ignoramus. Vt ãt redeam9 ad angelos nota ꝓm Landul. di. 8. secundi. q̃ opinio ẽ modernoꝝ q̃ angelus nõ ẽ in loco p applicatõem vtutis: sed p suã substãtiã diffinitiue seu p̃sentialiter nõ cõmensurative. Nã in angelo ẽ potentia passiua ad plura: vbi nec ẽ determinatus respectus alicuius: ergo in eo ẽ potentia passiua ad essendum i oib9 illis. Qd̃ autẽ angelus habeat potentiã passiuã ad: vbi p3: q2 articulus ẽ excõicatus dicens q̃ substantie separate nusq3 sunt. Silr̃ error est dicere q̃ angelus ẽ vbiq3: ergo oportet dicere q̃ angelus possit recipere aliqua vbi.

Quod demones punientur pena ignis.

Tertio consideranda ẽ pena demonu3 rõe supplicij: q2 puniẽtur i igne. Probatur hoc Math. 25. Ite maledicti in ignẽ eternũ: q patus ẽ diabolo ꝛ angelis eius. ꝛ Apoc. 20. Diabolus qui seducebat eos missus ẽ in stagnũ ignis: vbi bestia ꝛ pseudo prophete cruciabunt̃ die ac nocte in secula seculoꝝ ꝛ de hoc inqt aug. in li. de fide ad petrum. Firmissime tene ꝛ nullatenus dubites: diabolum ꝛ angelos eius in ignem eternu3 a xp̃o eẽ mittendos vbi nunq3 carebunt pena quã eis p̃pauit diuia iusticia. Qualr̃ vero spiritus sepati patiuntur ab igne dictum ẽ abunde i quadragesimali de penitentia.

Qd̃ pena demonum nunq3 terminabitur.

Quarto cõsiderãda ẽ pena demonu3 rõne termini: q2 nũq3 finiet̃: ꝛ qd super hoc dixit Origenes adhuc in quadragesimali diffusius ẽ ptractatum. Quare ex dictis constat q̃3 districtus iudex ẽ deus qui ppter vnum peccatum angelis nunq3 pepercit: ꝛ vt dicit Tho. i. pte. q. 64. tenẽdu3 est firmiter q̃ voluntas bonorum angelorum confirmata est in bono: ꝛ voluntas demonum obstinata est i malo. Cãm ãt huius obstinationis non oportet accipere ex grauitate culpe: sed ex condiťõne nature seu status: q2 vt dicit aug. li. de fide ad Petrum. Sic deus creauit ãgelos vt q vellẽt perpetuo boni eẽnt: qui autem nollent nunq3 eos diuino munere repararet. Sicq3 in eternu3 demones obstinati luent penas nequitie sue: a qb9 nos liberet xp̃s redẽptor bẽign9. Amẽ.

Sermo quartus de bello quod continue geritur inter demones ꝛ homines.

Damus inquot

tidiana frequentiq3 pugna cũ angelis malis: qui nos tẽptare ñ desinũt: vt peccãtes coꝝ tãdẽ iungamur societati. ex hoc petr9. i. eplã. c. 5. dicebat. Sobrij estote ꝛ vigilate: q2 aduersari9 vester diabol9 tãq3 leo rugiẽs circuit q̃rẽs quẽ deuoret cui resistite fortes i fide. ꝛ eccľia scã i offõ aplorũ nos admonet sic. estote fortes i bello: ꝛ pugnate cũ ãtiquo ſpẽte ꝛ accipietis regnũ eternũ Q2 tñ pleriq3 qñq3 diffidũt nec arbitrantur se posse.

posse demonū effugere mille nocendi modos: sicq3 in pessima peccata labunt᷑: iccirco in h᷑ sermone aliqua de ipsis demonib⁹ aperiem⁹: qb⁹ intellectis poterit qlibet animi vires assumere ad pugnandū strenue cū illis qui nostrā ꝑditionē3 procurant. De quibus tria mysteria erunt declaranda.

Primū dicitur presidentie.
Secundū potentie.
Tertiū resistentie.

De presidentia demonū: ⁊ qualiter omnia disponunt ad interitu3 hominū. Cap. .I.

Habent demones inter se deputata maledictōis officia: ⁊ cuncta q̄ possunt ordinant ad trahēdū hoīes vt dei p̄cepta trāsgrediant᷑. Imperāt sup̱iores: ⁊ inferiores obediunt. Sed pro huius partis clariore noticia de presidentia demonū locuturi consideremus illā secundū triplicē respectum.

Primo respectu angeloꝝ maloꝝ.
Secūdo respectu angeloꝝ bonoꝝ.
Tertio respectu corpoꝝ superioꝝ.

Qualiter demones presunt demonibus.

Primo cōsiderem⁹ p̄sidentiā demonu3 respectu ipsoꝝ angeloꝝ maloꝝ. Vtrū s. inter eos sit p̄latio. Et arguūt qdā q̄ nō. Primo q2 oīs p̄latio ē fm aliquē ordine3 iusticie. S3 demones totaliter a iusticia ceciderunt: ergo i eis nō ē p̄latio. Secūdo. Vbi nō ē obediētia ⁊ subiectio ibi nō ē p̄latio. Hec autē sine cōcordia eē nō possunt q̄ in demonib⁹ nulla ē fm illud ꝓuer. 13. Inter sup̱bos semp̱ sunt iurgia: ergo in demonib⁹ nō ē p̄latio. Tertio Si in demonib⁹ esset aliqua p̄latio. Aut hoc ꝑtineret ad eoꝝ naturā: aut ad eoꝝ culpā vel pena3. S3 nō ad eoꝝ nām: q2 subiectio ⁊ ꝓuit⁹ nō est ex nā: s3 ex pctō subsecuta. Nec ꝑtinet ad culpa3 vel penā: q2 sic sup̱iores demones q magis peccauerūt inferiorib⁹ subderent᷑. Nō ergo est p̄latio i demonib⁹. In 9triū ē ipsa Vitas. Na3 glo. 1. ad Cor. 15. dicit. Quādiu mūd⁹ durat: angeli angelis: hoīes hoīb⁹: ⁊ demones demonibus p̄sunt. Ratio q̄re inter demones ē p̄latio: fm Tho. q. 110. q2 actio sequit᷑ natura3 rei. Quorūcūq3 nature sunt ordinate: oportet q̄ ēt actōes sibi inuicē ordinent᷑: sicut p3 in reb⁹ corporalib⁹. Quia. n. inferiora corp̱a naturali ordine sunt infra celestia corp̱a: actōes ⁊ mot⁹ eoru3 subdunt᷑ actōib⁹ ⁊ motib⁹ celestiū corporu3. Manifestū ē autē q̄ demonū qdā naturali ordine sub alijs cōstituunt᷑. Vnde ⁊ actiōes eoꝝ sunt sub actōib⁹ superioꝝ. Et hoc ē qđ ratione3 p̄latōis facit: vt. s. actio subditi subdat᷑ actōi p̄lati. Sic igit᷑ ipsa naturalis demonū dispositio requirit q̄ in eis sit p̄latio. Cōuenit etiā hoc diuine sapiētie q̄ nihil in vniuerso inordinatū relinquit: q̄ attingit a fine vsq3 ad finē fortiter ⁊ disponit oīa suauiter: vt dicit᷑. Sap̄. 8. c. Ad primu3 ergo dicēdū q̄ p̄latio demonu3 nō fundat᷑ sup̱ eoꝝ iusticia: s3 sup̱ iusticia dei cuncta ordinantis. Ad secūdū dicēdū q̄ cōcordia demonu3 q̄ qdē alijs obediūt nō est ex amicitia qua3 inter se habeāt: s3 ex cōi nequitia q̄ hoīes odiūt: ⁊ dei iusticie repugnāt. Est. n. ꝓpriū hominū impioꝝ vt eis se adiungāt ⁊ subijciāt ad ꝓpria3 nequitiā exequēdā quos potiores virib⁹ vidēt. Ad tertiū dicēdū q̄ demōes nō sunt equales fm natura3. Vnde in eis est naturalis p̄latio: qđ in hoībus nō cōtingit q natura sunt pares. Qđ autē sup̱iorib⁹ inferiores subdant᷑ nō ē ad bonu3 sup̱ioꝝ: sed magis ad malū eoꝝ: q2 cum mala facere maxime ad miseriā ꝑtineat: p̄esse in malis est esse magis miseꝝ.

Qualiter angeli boni habent prelationē sup̱ demones.

Secundo cōsiderem⁹ p̄sidentiā demonu3 respectu angeloꝝ bonoꝝ. Vbi videndu3 erit an boni angeli habeant p̄lationē sup̱ malos: ⁊ posset argui q̄ nō. Prio q2 p̄latio angeloꝝ p̄cipue attendit᷑ fm illuminationes. S3 mali angeli cū sint tenebre nō illuminant᷑ a bonis: ergo boni angeli nō habēt p̄lationē sup̱ malos. Secūdo. Ad negligētiā p̄sidentis ꝑtinere vident᷑ ea q̄ p̱ subditos male fiūt sicut p3. 83. di. c. error. c. cōsentire. c. Quid. n. ꝓdest. 84. dis. c. ꝑuenit. 86. di. c. facientis. 2. q. 7. c. negligere. 17. q. 2. c. siqs. 23. q. 3. c. q potest. extra de homicidio. c. sicut dignū. Sed demones multa mala faciūt. Si ergo subsunt p̄lationi bonoꝝ angeloꝝ videt᷑ in angelis bonis esse aliqua negligētia: qđ est incōueniēs. Tertio. Prelatio angeloꝝ sequit᷑ nature ordinem. Sed si demones de singulis ordinib⁹ ceciderunt vt cōiter dicit᷑: q2 ipsi ⁊ si nō fuerūt in ordinib⁹ simplr̄ fuere fm qd: icq3tū erāt aliq dispositi: si stetissent: eē de vno ordine. Alij de alio fm variā dispositionē suoꝝ naturaliu3. Sic multi demones multis bonis angelis sunt sup̱iores ordine nature. Nō ergo boni angeli p̄latione3 habēt sup̱ oēs malos. Cōtra istos ē auctoritas Aug. q. 3. de tri. ait. Spiritus vite desertor atq3 peccator regit᷑ p̱ spiritū vite rōnalē piū ⁊ iustu3

Et Greg. dicit ꝙ ptãtes dicunt angeli: quoꝝ ditioni ꝟtutes aduerse subiecte sunt. Respõdet Tho. vbi. s. ꝙ totus ordo ꝑlatõis primo ⁊ ori/ginaliter ē ĩ deo: ⁊ pticipat a creaturis ſꝫ ꝙ deo magis appropiquat. Ille. n. creature sup alias influẽtiã habẽt q̃ sunt pfectiores ⁊ deo ꝓpingo res. Maxima aũt pfectio: ⁊ ꝑ quã maxime deo appropinquat ē creaturaꝝ fruẽtiũ deo: sic sunt sancti angeli: q̃ pfectõe demones priuantur. Et ideo boni angeli sup malos ꝑlationẽ habẽt: ⁊ ꝑ eos regunt. Ad primũ ergo dicẽdũ ꝙ ꝑ san ctos angelos multa de diuinis misterijs demo nibus reuelant cũ diuina iusticia exigit: vt ꝑ de mones aliq̃ fiãt: vel ad punitionem maloꝝ: vel ad exercitationẽ bonoꝝ. Sicut ĩ rebꝰ humanis assessores iudicis reuelãt tortoribꝰ eiꝰ sentẽtiaꝫ. Huiusmodi autẽ reuelatões si ad angelos re/uelãtes cõparent illuminatões sunt: q2 ordinãt eas ad deũ: ex pte ꝟo demonũ nõ sunt illumi/nationes: q2 eas in deũ nõ ordinãt ſꝫ ad exactio neꝫ ꝓprie iniqtatis. Ad secũdũ dicẽdũ ꝙ san/cti angeli sunt ministri diuine sapientie. Vnde sicut diuina sapiẽtia pmittit aliq̃ mala fieri ꝑ ma los angelos vel hoies ꝓpter bona q̃ ex eis eli/cit: ita ⁊ boni angeli nõ totaliter cohibẽt malos a nocendo. Ad tertiũ: dicẽdũ ꝙ angelꝰ q ē in/ferior ordine nature ꝑest demonibꝰ q̃uis supio ribꝰ ordine nature: q2 ꝟtus diuine iusticie cui inherẽt boni angeli: potior ē q̃ꝫ ꝟtus naturalis angeloꝝ. Vnde ⁊ apud homines spũalis iudi cat omnia vt dicitur. i. ad Corin .2.

Qd̃ demones nõ subdunt actionibus cor/porum celestium.

Tertio cõsideremꝰ ꝑsidentiã demonuꝫ respectu corpoꝝ supioꝝ. Vbi disputã duꝫ ē vtrũ demones subdant actionibꝰ corpoꝝ celestiũ. Et qdã ꝯtendunt ꝓbare ꝙ sic. Primo q2 demones ſm certa augmẽta lune aliq̃s hoies vexãt: q ꝑꝑ h̃ lunatici vocant vt pꝫ Marci. 4. ⁊. 17. Sꝫ hoc nõ cẽt nisi corpibꝰ cele stibꝰ subiacerẽt: ergo subiacẽt actõibꝰ celestium corpoꝝ. Secũdo. Nigromãtici obseruãt cer/tas ꝯstellatões ad inuocãdos demones: qd̃ nõ facerẽt si demones corpibꝰ celestibꝰ nõ subderẽ tur. Tertio. Celestia corpa ꝟtuosiora sunt q̃ꝫ ĩ feriora. Sꝫ qbusdã inferioribꝰ corporibꝰ demo nes arcent. s. herbis: lapidibꝰ: ⁊ sonis qbusdã ac vocibꝰ: vt a Porphyrio dictũ Aug. ĩtrodu cit. x. de ciui. dei. ergo multo magis demones subdunt actõi celestiũ corpoꝝ. Cõtra ista oĩa ē ipsa ratio. Nã demones sunt supiores ordine nature q̃ꝫ corpora celestia. Agẽs aũt est supius patiẽte: vt Aug. dic. 12. sup Gen. ad lraꝫ. Cũ ergo demones sint substãtie itellectuales corpi bus nõ vnite: pꝫ ꝙ nõ subdunt actõi corpoꝝ ce lestiũ nec ꝑ se nec ꝑ accidẽs nec directe nec idi recte. Ad pmũ rñdet Tho. q. cxv. pme ptis ꝙ demones ſm certa augmẽta lune ꝯtingit ve/xare ꝑꝑ duo. Primo qdẽ ad hoc ꝙ infamẽt creaturã dei. s. lunã: vt Criso. ⁊ Hiero. dicũt. Secũdo q2 cũ nõ possint operari nisi mediãti bus naturalibꝰ ꝟtutibꝰ: vt dicet: in suis opibꝰ cõsiderãt corporũ aptitudines ad effectus inten tos. Manifestũ est ꝙ cerebrũ ē humidissimum oiuꝫ ptiũ corpis: vt Ari. dicit: ⁊ ideo maxie su/bijcit opatõi lune: q̃ ex sua ꝓprietate hꝫ mouere humorẽ. In cerebro aũt pficiunt vires aiales. Et ideo demones ſm certa augmẽta lune per turbãt hois fantasiã qñ cõsiderãt cerebrũ eẽ ad hoc dispositũ. Ad secũdũ dicit Tho. ꝙ demo nes aduocati in certis cõstellationibꝰ veniũt ꝓ/pter duo. Primo vt hoies ĩ hũc errorẽ indu/cant ꝙ credãt aliqd̃ numẽ esse ĩ stellis. Scd̃o q2 ꝯsiderãt ſm aliq̃s certas ꝯstellatões materiã corporalẽ eẽ magis dispositã ad effectꝰ ꝓ qbus aduocant. Ad tertiũ ꝟo dicit Aug. x. de ciui. dei. c. xi. ꝙ demones alliciunt ꝑ varia genera lapidũ herbaꝝ: lignoꝝ animaliũ: carminuꝫ: ri/tuũ: nõ vt animalia cibis: ſꝫ vt spiritus signis: inquãtũ h̃ eis exhibent ĩ signũ honoris diuini: cuiꝰ ipsi sunt cupidi. Nã vt dr̃. 26. q. 5. c. Nec mirꝝ. Ad h̃ nitit diabolus: vt adoret q̃si deus.

De potẽtia demonũ que supat secũdũ natu/raꝫ omnẽ potẽtiã hominũ. Capi. .2.

De potẽtiã demonũ iã ſmo nr̃ ꝟtendꝰ est. Eqdẽ vix pñt credere multi q̃ de il/la ꝟacissime sunt ꝯscripta. Verũtamẽ ꝑter ea q̃ sancti doctores dicũt adsunt q̃tidiana exẽpla eoꝝ q magicis artibꝰ inuoluti stupẽda ⁊ ĩ effabilia quodãmõ opari vident. Has artes vt Hy. inqt. 8. li. ethimol. pmꝰ iuenit Zoroastes rex Bactrianoꝝ: quẽ Ninꝰ rex Assirioꝝ iter/fecit. De quo etiã Aug. li. 21. de ciui. dei. c. 14. asserit: ꝙ qñ natꝰ est pmo risit. Immiscẽt se hõi artibꝰ demones: ⁊ pmittẽte deo fiũt q̃ hoies fa cere nullo pacto possent. Vt tñ ista magis no/bis innotescãt ꝯsiderãda nobis occurrit poten tia demonũ secundũ triplicem respectum.
Primo respectu miraculoꝝ.
Secũdo respectu delusionum.
Tertio respectu vexationum.

Qd̃ demones q̃uis nõ possint facere mira

cula: pñt

cula: pñt tñ facere vera oꝑa ƀm facultatē hoīuꝫ.

Primo ɔsiderāda ē demonū potētia respectu miraculoꝝ. Ubi a doctoribꝰ disputat̃: vtrū demones possint miracula facere. Et rñdet Alex. i. 2. volumine summe ꝛ Tho. 1. pte. q. 114. q si miraculū ꝓprie accipit̃: demones miracula facere nō pñt: nec aliq̄ creatura: sꝫ solꝰ deꝰ: qꝛ miraculū ꝓprie dr̃ qđ fit p̄ter ordinē totiꝰ nature create: sub q̄ ordie oīs ꝟtus creature ɔtinet̃. Dicit̃ tñ q̄nqꜫ miraculuꝫ large qđ excedit humanā facultatē ꝛ ɔsiderationem. Et sic demones pñt facere miracula: q̄. s. hoīes mirant̃ inq̄ꝫtū coꝝ facultatē ꝛ cognitōeꝫ excedūt. Nā vnꝰ hō inq̄ꝫtū facit aliqd qđ est supra facultatē ꝛ cognitōeꝫ alteriꝰ: ducit aliū i admirationē sui opis: vt quodāmō videat̃ miraculuꝫ opari. Sciēdū tñ q q̄ꝫuis hmōi oꝑa demonuꝫ q̄ mirabilia vident̃ ad veraꝫ rōnē miraculi nō ꝑtingāt: sunt tñ q̄nqꜫ vere res. Sicut magi Pharaonis ꝑ ꝟtutē demonū veros ƀpētes ꝛ ranas fecerūt. Et sicut qñ ignis de celo cecidit: ꝛ familiā Job cū gregibꝰ pecoꝝ vno īpetu absumpsit: ꝛ turbo domū deijciēs filios eiꝰ occidit. Sic etiā demonibꝰ oꝑantibꝰ fctm̄ ē: vt terre atheniensiū vastarent̃ aquis. Refert Aug. 18. li. de ci. dei. c. 9. q postqꜫ cōdite fuerūt Athene vt athene vocarent̃: qđ certe nomē a Minerua est q̄ grece athena dicit̃ hāc cām Varo indicat: cū apparuisset illic repente oliue arbor: ꝛ alio loco aq̄ erupisset regē ꝓdigia ista mouere: ꝛ misit ad Apollinē delphicū sciscitādū qd itelligenduꝫ esset q̄due faciēdū. Ille rñdit: q olea Mineruā significaret: vnda Neptunū: eo q eēt in ciuiū ptāte: ex cuiꝰ potiꝰ nomine duorū deoruꝫ quoꝝ illa signa eēnt: ciuitas vocaret̃. Isto Cicrops oraculo accepto: ciues oēs vtriusqꜫ sexꝰ. Mos. n. tūc in eisdeꝫ locis erat vt etiā femine publicis ɔsultationibꝰ interessent: ad ferenduꝫ suffragiū cōuocauit. Consulta igit̃ multitudine mares ꝓ Neptuno femine ꝓ Minerua tulere s̄nias. Et qꝛ plus vna īuēta ē feminaꝝ Minerua vicit. Tūc Neptunꝰ iratꝰ: marinis fluctibꝰ estuātibꝰ: terras atheniēsiū populatꝰ ē: qm̄ spargere latiꝰ q̄slibet aq̄s difficile demonibꝰ nō est. Hec Aug. sequit̃ Tho. vbi supra: q q̄ꝫuis mā corꝑalis nō obediat āgelis bonis seu malis ad nutū: nec demones sua ꝟtute possint trāsmutare materias de forma i formā: pñt tñ adhibere q̄dā semina q̄ i climatibꝰ mūdi inueniunt̃ ad aliquos effectꝰ ɔplēdos vt dic̄ aug. i tertio de trinitate. Jō oēs trāsmutatōes corꝑaliū reꝝ q̄ pñt fieri ꝑ aliq̄s ꝟtutes naturales: ad q̄s ꝑtinēt p̄dicta semina: pñt fieri ꝑ oꝑatōeꝫ demonū hmōi seminibꝰ adhibitis: sic̄ cū aliq̄ res trāsmutant̃ in ƀpētes vel ranas: q̄ ꝑ putrefactōeꝫ gnāri pñt. Ille ꝟo trāsmutatōes corꝑaliū reꝝ q̄ nō pñt fieri ꝟtute nature: nulla oꝑatōe demōis ꝑfici pñt ƀm rei ꝟitatē: sicut q corpꝰ humanū mutet̃ in corpꝰ bestiale: aut q corpꝰ hoīs mortuū reuiuiscat. Dicta sunt oīa ista ad cōfirmationē p̄cedētium. Nā nisi pietas dei nobis subueniret a potestate demonū nūqꜫ effugeremus.

Qualiter demones possunt multipliciter deludere sensus humanos.

Secūdo ɔsiderāda ē demonū potētia respectu delusionū. Ut. n. dicit Boñ. in 2. di. 8. pñt demones deludere sensus humanos: ꝛ h̄ tripliciter. Primo oñdēdo pñs eē qđ nō ē. Scđo oñdēdo rē alit̃ qꜫ ē. Tertio abscōdēdo qđ pñs ē. Primuꝫ qdē fac̄ spēs offerēdo. Scđm qdē facit sensuꝫ vel obiectū variādo. Tertiū ꝟo ipedimētū p̄stādo. Primū intelligi pōt sic. Quādo fantasmata existētia interius offerunt̃ forti oblatōe ipsi ꝟtuti interiori vel ꝟtus interior fortiter illis intendit: similitudo rei videt̃ eē veritas. Hoc manifestū ē ꝑ naturā. Nā frenetico ꝑꝑ ascēsuꝫ fumositatū ad cerebrū ex modica occasione exteriori videt̃ q videat vel audiat multa q̄ nō sunt sibi presentia. Similiter ꝑ fortē cōuersionē intentōis fantasma vr̃ veritas: sicut aug. exēplificat: q qdā tāta cōuersione recogitabat cuiusdā mulieris imagineꝫ: q ei carnaliter cōmisceri videbat̃ etiā vigilando. Per hūc modū pōt demō diuersa homini facere apparere. Est de hoc exēplū i. 2. dialogoꝝ li. Ubi narrat Greg. q̄liter duꝫ ɔstrueretur monasteriū quoddā: i quo aderat sanctus Benedictꝰ: inuentū ē sub terra idolū quoddaꝫ eneū: qđ cū fratres portassent i cognā visum est eis q exilisset inde flamma ignis: q̄ totā cognā potuisset incendere. Qđ cū ꝑ spm̄ cognouisset beatus benedictꝰ cucurrit ad eos: ꝛ oratione facta fantasticū illud euanuit. Scđo pōt diabolꝰ deludere sensus oñdēdo rē aliter qꜫ est. Nam naturaliter pōt cōtingere hoc ꝓpter variationē aliquā ex parte organi: sicut qñ humor sanguineus vel vapor igneus descēdit ad oculos videtur homini q ea q̄ exterius sunt sint rubea: vel ꝓpter variationē aliquaꝫ ex parte obiecti: sicut cōtingit aliqñ q ex positione candele: vel dispositione palearum vident̃ palee esse serpentes.

Tertio possunt diaboli deludere sensus: ab

ſcondendo qđ pñs eſt. Naȝ res q̄ p̄ſens ē du
pliciter pōt latere ſenſuȝ nr̄m. Aut q2 ipeditur
ꝟtus ſenſus ne ꝑueniat ad ſenſibile. Aut q2 i/
pedit̄ ſpēs ſenſibilis ne ꝑueniat ad ſenſum. Et
vtroqȝ mō fieri pōt virtute demonis. De hac
deluſiōe diffuſe loqtur Aug. 18. li. de ci. dei. c.
17. 18. ⁊. 19. vbi īducit ꝙ tradūt gentiles de ſo
cijs diomedis cōuerſis in volucres: dicūtqȝ tē
plū diomedis eē in iſula diomedia nō longe a
monte gargano: q ē in apulia: ⁊ hoc templū cir
cūuolare atqȝ icolere aues illas tā mirabili ob/
ſeq̄o: vt aquā ipleant ⁊ aſꝑgant: ⁊ eas ſi greci
venerint: vel grecoꝝ ſtirpe ꝓgeniti: nō ſolum
qetas eē: veꝝ ēt iſuꝑ adulari. Si aūt alienige/
nas viderint ſubuolare ad capita tāqȝ grauib⁹
ictibus vulnerare: vt ēt ꝑimant. Nam duris
⁊ grandib⁹ roſtris ſatis ad hec ꝓlia ꝓhibētur ar
mate. Hec Varro vt aſtruat cōmemorat alia
nō minus icredibilia de illa magna ⁊ famoſiſ/
ſima Circe: q ſocios quoqȝ vlixis cōuertit i be
ſtias: ⁊ de archadibus q forte ducti trāſnatabāt
quoddā ſtagnū atqȝ ibi cōuertebant̄ in lupos:
⁊ cū ſilibus feris ꝑ illi⁹ regionis deſerta viue/
bant. Si āt carne nō veſcerēt̄ humana: rurſus
poſt nouē ānos eodē renatato ſtagno reforma
bant̄ in hoīes. Si. n. dixerim⁹ hec nō eē credē
da nō deſunt q dicant talia fuiſſe exꝑtos. Naȝ
⁊ nos inqt Aug. cū eēmuſ in italia audiebam⁹
talia de quadā regione illaꝝ ꝑtium: vbi ſtabula
rias mulieres in caſeo dare ſolere dicebāt ibu/
tas his malis artib⁹: q̄bus vellent ſeu poſſēt vi
atorib⁹: vnde in iumēta illico vertereñt: ⁊ ne/
ceſſaria queqȝ portarent: poſt q̄ ꝑfuncta opa ite
rū ad ſe redirent: nec tamē fieri in eis mentem
beſtialē: ſȝ rōaleȝ humanāqȝ ſeruari: ſicut apu
leius in libris quos aſini aurei titulo inſcripſit
ſibūpſi accidiſſe: vt accepto veneno hūano aīo
ꝑmanēte aſinus fieret: aut indicauit aut finxit.
Hec vel falſa ſūt: vel tam iuſitata vt merito n̄
credātur. Firmiſſime tamē credēdum ē nō ſo
lum aīum: ſed nec corpus q̄dem vlla rōne: arte
vel ꝑtāte demonū in mēbra ⁊ liniamēta beſtia/
lia poſſe cōuerti: ſed pōt eē vt corpora ipſa ho/
minū alicubi iaceant viuentia q̄dem ſed multo
grauī⁹ atqȝ vehemēti⁹ q̄ȝ ſomno ſuis ſenſibus
obſeratis: taliſqȝ ēt ſibi hō eē videat̄: ſicut talis
videri ſibi poſſit in ſōnis: ⁊ portare onera: que
onera ſi ꝟa ſūt corpora portantur a demonib⁹
vt illudat̄ hoībus. Nā q̄dam noīe preſtantius
patri ſuo contigiſſe idicebat: vt venenū illud ꝑ
caſeū in domo ſua ſumeret: ⁊ iacereȝ in lecto ſuo
quaſi dormiēs q tamē nullo mō poterat excita
ri. Poſt āt aliquot dies: eū velut euigillaſſe di
cebat: ⁊ quaſi ſōnia narraſſe q̄ paſſus ē cabal/
lū ſe. ſ. fcm̄ annonā inter alia iumēta militib⁹ ba
iulaſſe. Qđ ita vt narrauit fcm̄ fuiſſe comꝑtuȝ
ē: que tamē ei ſua ſōnia videbātur. Indicauit
⁊ alius ſe domui ſue ꝑ noctē anteq̄ȝ requieſce/
ret vidiſſe veniētē ad ſe ph̄m quēdam ſibi no/
tiſſimū ſibiq̄ȝ expoſuiſſe nōnulla Platonica q̄
antea rogatus exponere noluiſſet. Et cū ab eo
dē ph̄o q̄ſitum fuiſſet: cur in domo eius feceraṫ
quod in domo ſua petenti negauerat. Nō feci
iḡt: ſed me feciſſe ſomniaui. Ac ꝑ hoc alteri per
imaginē fantaſticam exhibitū ē vigilanti: qđ al
ter vidit in ſōnis. Hec ad nos eis referētibus
ꝑuenerūt quos non eſtimam⁹ fuiſſe mentitos.
Hec Aug.

Qualiter demones poſſūt vexare corpora.

Ertio cōſiderāda ē demonū potētia re
ſpectu vexationū. Poſſunt. n. vexare
humana corpora: vt inqt aug. li. đ nā
demonū. Nā ꝓpter ſubtilitatē nāe pn̄t penetra
re quecūqȝ corpora ſine obſtaculo. Inſuꝑ pn̄t
illa corpora ꝑturbare ⁊ moleſtare: vt clare pȝ in
euāgelijs: de his quos xp̄s liberauit. Diebus
ēt meis aliquas mulieres demōiacaſ vidi: ⁊ au
diui illas loquētes talia: que nō niſi demōes di
cere potuerūt: ⁊ ꝟtute ieſu xp̄i liberate fuerūt.
Inter ceteras tn̄ vna fuit Neapoli anno dn̄i
1470. de qua exꝑt⁹ ſū q̄ referā. Predicāte me
ibi tp̄e quadrageſimali ſonabat vndiqȝ rumor
ꝙ aīe quorūdā defunctoꝝ itrauerant corp⁹ eiuſ
loq̄bat̄ illoꝝ idiomata: cōmemorabat geſta: ⁊ q̄
nūq̄ȝ ipa didicerat enarrabat. Acceſſit ad eā cū
ſuis illuſtriſſim⁹ calabrie dux regis primogeni
tus. Duxit eū in admiratōem nō ꝑuam: dū ſe
cretiſſima illoꝝ defunctoꝝ apiebat. Quadam
ꝟo die egoipſe ad eā vidēdā acceſſi: ⁊ q̄ȝ p̄muȝ
intraui camerā: in qua multi aderāt. Ipſa ꝟo
iuuencula iacebat in lecto: cepit furere oculos
torquere vultūqȝ minacē ⁊ triſtē exhibere. Tā
dē clamās aiebat. Tu veniſti huc. Ad q̄d. Ad
q̄d. Ego reſpōdi. Ut tecū ꝓlicer in noīe ieſu xp̄i
glorioſi. At illa. Quid vis. Volo dixi ſcire q̄ſ/
nā es. Illa reſpōdit. Ego ſū ſtephanus ſicul⁹
quōdā armiger ⁊ ſtipēdiarius. Ego ſubiunxi.
Mētiris o fallax ⁊ imūde ſpūſ. Adiuro te ꝑ ie
ſū in cui⁹ noīe oē genu flectit̄: celeſtiuȝ terreſtri
um ⁊ iſernoꝝ vt ꝟitatē pateſaciaſ. Tūc cū grā
di moleſtia illi⁹ corpis arrogāter rn̄dit. Ego ſū
diabolus. At ego. Quare dicebas ꝙ eras aīa
ſtephani

Stephani siculi. Et illa Ut decipiã. ad hoc. n. intẽdimus vt decipiam⁹: q2 vellem⁹ oẽs hoies fore dãnatos: sicut ⁊ nos sum⁹. Iterꝝ ego iter rogaui eã. Et quare me nõ decepisti: sed mihi verꝝ cõfessus es. Ille addidit. Propter officiũm tuũ: q2 tu p̃dicas euãgelicaꝫ ṽitatem: ⁊ es inimicissimus noster. Ego replicaui. Quare. Q2 inqt nos sollicitamus homies vt perdantur: tu vero trahis illos vt conuertantur. Dixi ad hec ego. Quis ego sũ. Respõdit. Tu es frater Robert⁹ q p oẽm italiã plurib⁹ annis fuisti cõtrarius opibus nostris: ⁊ nouiter venisti Neapoli: ⁊ prima die quadragesime p̃dicasti i castro corã rege ferdinãdo. Ego petij ab illo. Quare odio habetis deum. Rñdit. Q2 eiecit nos a celo empyreo: ⁊ priuauit nos dignitate nostra. Et ne imorer multis p̄lõgũ spaciũ ad iterrogata rñdit: lꝫ qñqꝫ male libẽter: ⁊ ita docte ita efficaciter: ita ẽt hostiliter ṽitatẽ exp̃mebat: q̄ oio ⁊ infallibiliter dep̃hendi ip̃m diabolũ eẽ. Cui cũ p̃cepissez vt in nomine iesu corp⁹ illð exiret nec illud lederet: post multas cauillatões faciẽte misericordia ð̃i abscessit. Remãsit ṽo puella illa pallida. Et a me iterrogata: qd faceret. respõdit se a sõno euigillasse: cũ oium mẽbrorꝝ suorꝝ collusiõe. Quare ãt deus pmittat aliquãdo homies sic vexari. rñdeo q̄ hoc facit aut ad malorꝝ punitõeꝫ aut ad bonorꝝ purgatõem ⁊ pbatõem: aut ad sue glorie manifestatiõem. Iudicia tamẽ eius abyssus multa.

Quot oẽs volentes possunt nõ solum resistere demonibus: sed ẽt illos vincere ⁊ superare. Capitulum .3.

Cum audiunt hoies que de demonib⁹ dicta sũt nimio terrore corripiũtur: diffidũtqꝫ posse saluari: dũ opus ẽ cũ hostib⁹ taꝫ terribilibus cõserere manus. Uerũtñ vt greg. ait: debilis ẽ hostis: ⁊ nõ vicit nisi volẽtẽ. Quare facile ẽ nõ solũ resistere virib⁹ demonũ: sꝫ ẽt illos vincere ⁊ supare. Qð vt plene inotescat in hoc tertio mysterio ostendemus q̄ qlibet volẽs diabolũ ⁊ oẽs demones ad malũ nõ ipellẽtes põt confundere.

Probabimus ãt hoc triplici rõe.
Primo rõne ligationis.
Scðo rõne custoditionis.
Tertio rõe permissionis.

Qð p dñm iesũ xp̃m ligata est ptãs ð̃monũ

Primo põt vnusqsqꝫ diabolo resistere: illũqꝫ vincere ⁊ supare rõe ligatõis: q2 p dominũ iesum saluatorẽ nostrꝝ ei⁹ potestas ẽ ligata. Unde apoc. 2. c. Joannes ait. Uidi angelũ. i. xp̃m descendẽtẽ de celo habentẽ clauẽ abyssi: ⁊ cathenã magnã in manu sua. Et app̃hẽdit draconẽ serpẽtem antiquũ: qui ẽ diabol⁹ ⁊ sathanas ⁊ ligauit eũ. Notãduꝫ tamẽ ſm Bon. di. 19. tertij li. q̄ sicut ẽt dicit magister in textu p passionẽ xp̃i sum⁹ a ptãte diaboli liberati oẽs qdem q̄ztum ad sufficientiã: sed illi soli q sũt de eius corpe: qð ẽ ecclesia q̄ztum ad efficaciã. Diabolus. n. ante passionẽ xp̃i hẽbat duplicẽ manũ. s. attrahẽtẽ ⁊ ipellentẽ. Manus attrahẽs erat ptãs trahẽdi ad limbũ ẽt iustos ⁊ scõs. Manus ipellens erat ptãs p̃cipitandi in malũ vel p fallaciam vel p violentiã: q2 temptabat vt draco: tẽptabat vt leo. Et prima manus s. attractiua erat tãte potẽtie vt nullus posset ei resistere: ⁊ hec fuit ei oio amputata p xp̃m. Iã enim nullũ iustũ põt ad limbũ trahere: q2 p passionẽ xp̃i deletũ ẽ chyrographũ pcti ade. Manũ ãt ipellẽtẽ hẽbat ita fortẽ: vt cũ magna difficultate posset qs ei resistere: ⁊ iõ fere in oib⁹ regnabat. Oẽs. n. vel supabat p fraudulẽtiã vel p violẽtiã: ⁊ hec ptãs debilitata ẽ p xp̃m: p quẽ lumẽ ṽitatis apitur contra fraudulentiã diabolicã ⁊ adiutoriũ ṽtutis tribuit contra diabolicã violẽtiã. Appuit ãt lumẽ ṽitatis ⁊ iteri⁹ p diuinã inspiratõem: ⁊ exteri⁹ p humanã istructionẽ. Iã. n. oibus ẽ ṽitas ꝓpalata: ⁊ iõ destructa ẽ idolatria q̃ prius regnabat. Adiutoriũ etiã ṽtutis tribuitur p gratie ifusioneꝫ: q̃ reprimit concupiscentiam.

Qð ꝓpter angelum custodienteꝫ possumus diabolo resistere.

Secũdo põt vnusqsqꝫ diabolo resistere illũqꝫ vincere ⁊ supare rõe custoditõis. Nã habẽt oẽs hoies angelũ custodiẽtem: vt hiero. docet sup Matheũ: ⁊ ponit magister in. 2. di. xi. Quare si tẽptat diabolus ad malũ: angelus custodiẽs inducit ad bonũ. De custodia ṽo bonorꝝ angelorꝝ dictũ ẽ i q̄drages̄imali: in sermõe de amore dei ad aiam idõ hic non curo diffusius de illa tractare.

Qð deus nõ pmittit vt diabolus tẽptet hominem ꝓp volũtate sua.

Tertio põt vnusqsqꝫ diabolo resistere illũqꝫ supare rõe pmissionis vt. n. dicit apl's. 1. ad Cor. 4. Fidelis deus q nõ pmittit vos tẽptari supra id qð potestis: sꝫ facit cũ tẽptatõe ꝓuentũ. Nũqꝫ ergo deus finit aliquẽ a demone ipugnari cui nõ p̃stet grãꝫ ne ð̃cipiat aut opprimat. Nostra igitur iterest fortis

dimicare: qꝛ si legitime certauerimus coronabimur: qꝛ vt dicit͂. Jac. i. Beatus vir q suffert tē ptatōem: qm̄ cū ꝓbatus fuerit accipiet coronam vite: quā nobis largiatur xp̄s dei filꝰ. Amen.

Sermo q̄ntus de cognitōe supbie q̄ fugiēda ē: ne cum angelis ruentibus deputemur.

Paulum ad modū ꝑ dessȝ nobis itelligere q̄ dcā sunt de iudicio dei cōtra āgelos trāsgressores: nisi oī studio ꝛ diligētia elaborauerimus tumētē supbiam fugere ꝛ detestari. Ipsa siqdem ē oium vitioꝝ regina: quā difficile multi cognoscūt: qꝛ vitium ē spūale: latet i corde: vrget in mēte: feruet i aīo ꝛ sola volūtate deliberata cōpletur. Qꝛ tn̄ p extrinseca cognoscūtur itriseca: vt sic supbiam cognoscamus: mūdosq̧ nos ab eius labe seruemus: de fructibus ꝛ signis supbie dicemus in p̄senti. Distinguemus aūt super tribus articulis. 12. fructus.

Fructus primi articuli.
Primus fructus ē extollētia.
Secundus arrogantia.
Tertius vana gloria.
Quartus iactantia.

Fructus secundi articuli.
Primus fructus ambitio.
Secundus hypocrisis.
Tertius pertinacia.
Quartus ingratitudo.

Fructus tertij articuli.
Primus fructus inobedientia.
Secundus curiositas.
Tertius contentio.
Quartus presumptio.

Qđ superbi deificant seip̄os ꝛ spernūt deum celi: qꝛ se cognoscere nolūt.

Primꝰ fructꝰ q signū ē supbiētis animi extollentia dicitur: qn̄. s. aliqs ꝓpter dona aut nāe aut fortune vt sic loquamur aut spūalia: aut corpalia: aut tp̄alia: puta ꝓpter diuitias generis nobilitatē corpis formositatē robur ꝛ fortitudinē elegātiā subtilitatē ingenij secūditatē memorie: ꝛ silia deificat seip̄ȝ ꝛ deū cognoscere negligit. Cōtra illud qđ dr̄ Hieremie. 9. c. Nō glⁱet͂ sapiēs in sapia sua: nec fortis in fortitudine sua: nec diues in diuitijs suis sȝ in hoc glⁱet͂ q glⁱat͂ scire ꝛ nosce me. Seqtur ex hoc ignorātia sui: q̄ obliuionē iducit ifirmitatis ꝛ fragilitatis hūane Et certe dānificatur in hoc hō: dū deficit ab ea regula q̄ cūctis ē oīs sapiētie fundamētū. Hoce qppe oium tā scōꝝ q̄ȝ phoꝝ cognitio suiipsius p̄dicat͂ lex p̄cipua fructifere veq̧ sapie. Unde Ber. li. de cōsideratione ad Eugeniū ait. Noueris lȝ oia mysteria lata terre: alta celi: ꝓfūda maris: si te nescieris silis eris edificāti sine fūdamēto: ruinā nō structurā facies. Et Aug. in ꝓhemio q̄rti li. de trinitate. Laudabilior ē aīus cui nota ē ifirmitas ꝓpria: q̄ȝ q ea nō respecta vias sideꝝ: fūdamenta terraꝝ: ꝛ fastigia celoꝝ scrutat͂. Et Hgo li. i. de aīa. Melior es si teip̄m cognoscas: q̄ȝ si te neglecto cognosceres cursus sideꝝ: vires herbaꝝ: cōplexiōes hoium: nās aialiū: celestiuȝ ꝛ terrestriū sciam hr̄es. Multi. n. multa sciunt ꝛ seip̄os nesciūt: cū tn̄ sūma ph̄ia sit cognitio sui. Et macrobiꝰ li. de sōno scipiōis. Delphici vox hec fuit oraculi cōsulēti ad btitudinē quo itinere puenire possȝ. Si te igt noueris. Supbi itaq̧ cōtēpto deo i seip̄is cōfidūt: nō arbitrātes deū supiorē: nec se piculis passiōibꝰ ꝛ morti subiectos. Talis erat supbia. Atrei q dū fratris filios in odiū occidisset dicebat. Eq̄lis astris gradior ꝛ cūctos supo: altū supbo vtice attingēs celuȝ. Talis fuit supbia Romanoꝝ: de qbꝰ Aug. li. de ci. dei. c. i. dicit: q ad tātā supbiā extollētiaȝ reputatōezq̧ deuenerūt: q se deos estimabāt. Unde igt. Hoc vo qđ dei ē: supbeq̧ aie spūs iflatꝰ affectat: amatq̧ sibi i laudibꝰ dici. Parcere subiectis ꝛ d̄bellare supbos. Talis fuit supbia Domitiani ipatoris: q vt scribit Suetoniꝰ Eutropiꝰ ꝛ beda. li. de tpibꝰ fuit vespesiani filius ꝛ frater iunior Titi. Cui tito domitianꝰ in ipio successit: imo ita fuit regnādi cupidꝰ q sepe frēȝ iterficere satagebat: ꝛ clā ꝛ palā sp fraudes illi pabat: quē titus sp ferebat patiēter. Tādem mortuo Tito i ipiū sublimatꝰ ondit se i pricipio moderatū valde: simulauit diligere studia lr̄aꝝ ꝛ bibliothecas reficēt: ita videbat͂ horrere cedes vt ne boues imolare mādauerit. Sȝ firmatꝰ seuerꝰ appuit. Senatores ēt nobilissimos occidit. Persecutꝰ ē xp̄ianos ꝛ iudeos fȝ eusebiū li. 3. historie eccl̄iastice. Et fm̄ horosiū. li. 7. se deū ꝛ dn̄ȝ iussit appellari: ꝛ in cūctis p̄mordijs lr̄aꝝ suaꝝ dicebat. Dn̄s ꝛ deꝰ vester domitianꝰ ita mādat. Tādē d̄o pmittēte a cubicularijs suis septē vulneribꝰ occisus ē āno etatis sue. 45 Ad excellētiā isup ascēdit cor Herodis agrippe q occidit Jacobū ꝛ petꝝ icarcerauit. Refert qdē Josephꝰ. 19. antiqtatū li. q cū Cesareā ad uenisset ꝛ ad cū totiꝰ ꝓuicie viri vnanimit͂ cō uenissent

uenisset: ille veste fulgēti ex auro ⁊ argētoq̄ mirabil'r cōtexta idut⁹ icipiēte die, pcessit ad theatrū: vbi cū p̄mos solis radio vestis argētea su scepisset: repcusso splēdore duplicatā spectātib⁹ lucē fulgor metalli vibrātis effudit: vt ituētibus pstrigeret aciē terror aspect⁹. Illico adulantis vulgi cōcrepāt voces dicētis. Nūc vsq̄ vt hominē te timuim⁹: ſ₃ ex h̄ iā supra hūanā nām te eē fatemur. Et dū adulatorib⁹ d̄mulceret bonoribus: ⁊ oblatos sibi diuinos honores ñ respueret: repēte mortifero viscez dolore corripit: ⁊ dū p man⁹ suoz d̄portaret dicebat. En ego vester de⁹ ducor ad mortē. Vixit igit̄ qnq̄ dies ⁊ vermibus ei⁹ viscera corrodētib⁹ expirauit. Nec mirū: q₂ vt dicit̄ Jac. 3. c. De⁹ supbis resistit. Et Seneca tragedia prima. Seqtur supbos victor a tergo deus.

Q̄ d̄ supbi cōuersāt cū suis pximis arrogāt

Ecūdus fructus supbie: ⁊ signū ē supbi cordis arrogātia dicit̄. Hic facit pximos puipēdere: ⁊ i dictis gestis motibus: cūctisq̄ extrinsecis rebus supbe cū proximis se habē. Qui sic ē arrogās supbe icedit: supbe loqt̄: supbe igredit̄ ⁊ egredit̄: supbe comedit: supbe oīa facit cū clamore ⁊ strepitu: minis ⁊ cōtumelijs. Verūtamē cōtra istos ē auctoritas. Ecc. 3. c. dicētis. Quanto maior es hūilia te in oībus. Et Ci. i p̄io d̄ officijs inqt. In rebus ēt, pspis supbia fugiēda ē ⁊ arrogātia. nā vt aduersas res: sic ⁊ scdas imoderate ferre leuitatis ē. ⁊ Ouidi⁹. 3. d̄ arte amādi. Nō natet i vultu dānosa supbia vestro. Dicit Cassiodor⁹ i eplis. Ornamētū oīu₃ bonoz ē sincera benignitas. Igit̄ si tu gradu aut dignitate aut vtu te supas reliquos: noli illos pedib⁹ cōculcare. Sis amabilis: affabilis: ⁊ vultu facieq̄ placidus: ⁊ vt dicit Seneca ad lucillū. Sic cū iferiore viuas queadmō₃ tecū supiorē viuere velles Scribit̄ in policratone li. 5. q̄ Gratian⁹ optimus ipator arguētibus cū amicis: q̄ i oēs familiaris eēt nimiū ⁊ cōis: respōdit se talē velle ipatorē eē priuatis. quales impatores sibi esse priuatū optasset. Bene est vt q alijs impat timeat̄: ſ₃ melius vt diligat̄. De hoc Cicero li. 2 de officijs ait. Omium rez nec aptius quicquā ad opes tuēdas ac tenēdas q̄₃ diligi: nec alienius q̄₃ timeri. Laudat̄ ergo māsuetudo i oibus ēt magnis viris: dūmō tāta non sit vt vilescat auctoritas. Recitat Valerius li. 5. de Alexādro magno: q̄ cū vidiss₃ militē quēdā senio cōfectū frigore nimio stupefcm: cū ip̄e ess₃ i sede sublimi pxinqua igni surrexit: ⁊ suis māibus illū i sede sua reposuit dicēs: illd̄ salutare sibi futurū. S₃ nobis q xpiani sumus exēplū xp̄i satis eē d₃: de quo sic pulchre loqt̄ Hiero. i epla ad Antoniū monachū. Domin⁹ noster hūilitatis magister disceptātibus d̄ dignitate discipulis: vnū apphēdit ex puulis dicēs. Nisi couersi fueritis ⁊ efficiamini sicut puuli nō itrabitis i regnū celoz. Q̄ d̄ ne docere tm̄ nec facere videret̄ docuit exēplo: dū discipuloz pedes lauat dū loqtur cū samaritana: dū ad pedes sibi sedēte Maria de celoz disputat regno: dū traditorē osculo excipit: dū resurgēs p̄io mulierculis appuit: Ad idē ē text⁹ Cypani. 9. di. c. dn̄s.

Q̄ d̄ supbi q̄rūt gl'iam tpalem que nihil est.

Ertius fructus q signū ē supbie ē vana gloria. S₃ qūo vana gloria dicatur plerisq̄ audire cupiūt. Nā si loq̄mur d̄ illa beata de qua psalmus ait. Exultabūt sci in gloria: certe vana nō ē: quā cūcti desiderare tenēt. Tpalis adhuc gloria vana nō ē: q̄ virtuti fauet: cōformat̄ nāe ⁊ aium ad queq̄ difficilia ⁊ ardua roborat. Est hec fm Ambro. li. d̄ offi cijs clara cū laude notitia. Et fm Tulliū i rhetorica ē freq̄ns d̄ aliq̄ fama cū laude. Laus vo vt dic̄ Ari. p̄io rhetoricoz ē fmo elucidās magnitudinē rei. vñ aug. sup Jo. gl'iari idē ē qd̄ clarificari. De hac gl'ia iqt Seneca ad lucillū. Nulla ē tā excelsa vt⁹ q̄ dulcedine gl'ie ñ tāgat̄ ⁊ hiero. ad Sabinianū. Nāli ducimur malo: ⁊ adulatorib⁹ nostris libēt fauem⁹ ⁊ q̄₃q̄₃ nos rñdeam⁹ idignos ⁊ calid⁹ rubor ora pfūdat: tñ ad laudē sui itrisec⁹ aia letat̄. ⁊ claudian⁹ Gaudet eni vt⁹ testes sibi iūgere musas. Carmē amat q̄sq̄s carmie digna gerit. ⁊ Ouidi⁹ li. d̄ tristib⁹. Dēiq₃ ñ puas aio dat gl'ia vires. Et fecūda fac̄ pectora laudis amor. ⁊ Ecc. 4. Curā iqt sapiēs habe d̄ bono noie. Et, puer. 15. Fama bōa ipīguat ossa. ⁊. 12. q. 1. c. nolo. aug. famā tuēdam hortat̄. ⁊ idē. 5. d̄ ci. dei. c. 12. dic̄ d̄ romāis. gl'iam igēt̄ diuitias hōestas volebāt: hāc ardētissime dilexerūt. Propt̄ hāc viuere voluerunt. pter hāc ⁊ mori ñ dubitauerūt. Et. 18. c. eiusdē. Hec sūt duo illa: libertas ⁊ cupiditas laudis hūane q̄ ad fcā cōpulere mirāda romāos. Nō ḡ vr̄ gl'ia fugiēda: quā oēs efferunt miris laudib⁹. S₃ alex. i. 2. ⁊ Tho. 2. fe. q. 132. dicūt q̄ gl'ia tpal' pōt appeti ordiate ⁊ iordiate. cū p̄ mō appetit̄ nullū ē pctm̄. nā cū q₂ cogitat bonum suum dignum laude ⁊ approbat illud cupiens ab alijs laudari: aut propter diuinum

honorē: aut pp ꝓximoꝝ salutē: aut appetēdo nō appetit cōtra deū ꝛ ꝓximū: nec i gloria finē cōstituit: de supbia ꝛ vana gloria reprehēdi nō pōt. Inordinate vō gloria appetit primo qñ qs querit gloriā de eo qd̄ est peccatū: sicut luxuriosus de carnalitate: iracūdus de vindicta ꝛ cōtumelijs: ꝛ similia: de qbus aliq gloriant: quos reprehendit ṗs. d. Quid gloriaris in malicia: q potens es in iniquitate. Secūdo gloria appetit inordinate cū eā qs querit de eo qd̄ nō hꝫ puta de sciētia: de sapiētia: de sanctimonia vite ꝛ hmōi. Tertio quādo qs q̄rit gloriā de eo qd̄ nō est gloria dignū: vt de diuitijs: de pulchritudine: de fortitudine: de edificijs: de dominijs ꝛ qbuslibet tpalib⁹ bonis. Fatue qppe hoies in his gloriant ꝛ vane: qꝛ oia ista fumus ꝛ fauilla sunt. Idō sapiēs eccle. 1. c. ꝓ istis dicit. Vanitas vanitatū ꝛ oia vanitas. Criso. sup Ioh. sic sequit. Hūc vsiculū si saperēt q i potētia vsantur: i parietib⁹ suis oib⁹ ꝛ vestibulis scriberēt i domo: in foro: ꝛ in egressib⁹: ꝛ ante oia i ꝯsciētijs suis: vt semp eū ꝛ oculis cernerent: ꝛ corde sentirēt: qm̄ multe sunt reꝝ facies ꝛ imagines false: q̄ decipiūt incautos. Istud oportet quottidie carmē salutare ꝛ in prādijs ꝛ in cenis: ꝛ in omnib⁹ cōuentib⁹ libenter vnūquēqꝫ ꝓrio suo canere: a ꝓximo suo libenter audire: qꝛ vanitas vanitatū ꝛ oia vanitas. h ille. An nō videmus q̄ꝫ breui deficiūt oia. Dicit Esa. 4. c. Omnis caro fenū ꝛ ois gloria ei⁹ q̄si flos agri. Exsiccatuꝫ est fenū: ꝛ cecidit flos. Ideo Vgo. li. 1. de aia ingt. Dic mihi vbi sunt amatores mundi: q ante pauca tpa vobiscū erāt. Nihil ex eis remansit: nisi cineres ꝛ vermes. Hoies fuere sicut tu. Comederūt biberūt riserūt: duxere i bonis apparentib⁹ dies suos: in puncto aūt ad inferna descēdere. Hic caro coꝝ vermibus: illic anima eternis supplicijs deputat: donec rursus infelici cōmercio colligati sempiternis inuoluātur incēdijs. Et Baruch. 3. Vbi sunt ṗncipes gentiū: ꝛ q dominant sup bestias q̄ sunt super terrā: q in auib⁹ celi ludūt q argentū thesaurizāt ꝛ auꝝ in quo cōfidunt hoies: ꝛ nō est finis acquisitionis eoꝝ q argentū fabricāt: ꝛ solliciti sunt: nec est inuentio opeꝝ illoꝝ. Exterminati sunt tamē: ꝛ ad inferos descenderūt. Et alij loco eoruꝫ surrexerūt. Ad hoc facit exemplū de quodā imperatore mortuo: ad cui⁹ sepulchrū accedēs quidaꝫ phs: tumulo patefacto videns cadauer illd̄ horribile dixit. Intuitus sum cadauer Cesaris in sepulchro ꝛ vidi eū liuido colore coloratuꝫ: putredine circūdatū: aluū ei⁹ diruptū ꝛ vermiū cateruas: q ṗ illū trāseuntes discurrebāt. Duo famelici angues i oculoꝝ foueis pascebant: crines nō adherāt capiti: dentes patebāt labijs cōsumptis. Et dixi. vbinā cesar chorus puelleꝝ: magnitudo diuitiaꝝ: caterua baronū: acies militū. Vbi sunt canes venātes: eq veloces: aues rapaces: thalamus depictus: lectus eburneus: aureū atriū. Vbi sunt tot mutatoria vestimēta diuersa cibaria: cāticū lire organoꝝ sonit⁹ odor aromaticus. Te verebant hoies: timebāt principes: colebāt vrbes. Vbi est tāta potētia ꝛ taꝫ preclara magnificentia. Et respondit mihi. hec oia defecerunt in me quādo defecit in me spiritus meus: ꝛ reliquerūt in hoc me miseꝝ sepulchro circūuolutū putredine carnis mee.

Quod supbi iactanter de se loquunt: ꝛ qualiter potest quis absqꝫ peccato se laudare.

q Vartus fruct⁹ q signū est elate mentis iactātia dicit: ꝛ est cū qs proprio ore se laudat. Hoc autē incōueniens esse dictis sanctoꝝ ꝛ phoꝝ demōstrat. Vnde sapiēs prouer. 26. ait. Laudet te alien⁹ ꝛ nō os tuū: extraneus ꝛ nō labia tua. Et cicero i ṗmo de officijs. Turpe est de seipso p̄dicare. Et Quintilianus li. 8. de oratoria institutione. Vitiosa ē iactatio: infertqꝫ audiētib⁹ nō mō fastidiū: sꝫ etiaꝫ plerūqꝫ odiū. Et Seneca lib. 2. de beneficijs. Retrahēda est inanis iactatio. Res loquātur nobis tacentib⁹. Quando aūt qs pōt de seipso dicere absqꝫ peccato: licet dictū sit in quadragesimali: tamen hic repetendū est. Ideo nota ṡm doctrinā Alexandri in. 2. volumine summe: ꝙ aliquis potest tripliciter se laudare.

Primo meritorie.
Secūdo venialiter.
Tertio mortaliter.

Primo cū merito. Et hoc tripliciter. Aut ꝓpter charitatē dei. Aut ꝓpter charitatē ꝓximi. Aut propter charitatē propriā. Primo laudat se qs propter charitateꝫ dei: vt sue bonitati gratie referant. De hoc sic loquit Cyprianus: in epistola ad donatuꝫ. Odiosa iactatio est: q̄ꝫuis nō iactatū esse possit: sed gratū: qcqd nō hominis virtuti ascribit: sed de dei munere p̄dicatur. Sic fecit gloriosissima vgo duꝫ visitauit Helisabeth Luc. 2. quādo cecinit vba illa suauissima. Magnificat aia mea dñꝫ. Scd̄o pōt qs cū merito se laudare pp charitatē ꝓximi: vtputa ne scādalizet pp vba detrahētiuꝫ. Naꝫ vt dr. 6. q. 1. c. Sūt plurimi q vitā moresqꝫ bonoꝝ

amplius q̄ʒ debēt laudant. Jdeo pmittit deus malos in obtrectationē ꝛ obiurgationē ꝓrumpere: vt si qua elatio ab ore laudantiū in corde nascit᷑: ab ore vituperātiū suffocet᷑. Qua de re sepenumero de viris bonis ꝛ iustis pusilli scādalizant᷑: ideo licet quādoq̄ʒ v̄tutes ꝓprias apire. Sic fecit Aug. q in ſmone q legit᷑ i festo ipsius ait. Charitati v̄re de nobisipsis hodie sermo reddēdus est. Quia. n. vt ait apl's: spectaculū facti sum⁹ mūdo: angelis ꝛ hominibus: q nos amāt q̄rūt qd laudent in nobis: q nos oderunt q̄rūt qd detrahāt nobis. Nos aūt i vtroq̄ʒ medio ↄstituti: adiuuāte deo ꝛ vitā ꝛ famaʒ sic custodire debem⁹: vt nō erubescāt de detractoribus laudatores. Hinc Paulus. 2. Cor. x. ꝛ. xi. c. tā alta de seipso ꝓnūciat. Naʒ vt inquit Hiero. in argumēto i epl'am ad Cor. Corinthij sunt achaici: ꝛ hi ab apl'o audierāt v̄ba vitatis: ꝛ subuersi sunt multifarie a pseudo apl'is: q multa dixerūt ↄ̄ Paulū. Tertio pōt qs laudare se cū merito pp charitatē ꝓpriā qn̄ est i aliqua tribulatōe: vt se cōsolet᷑: sicut Job dicebat 29. c. Oculus fui ceco: pes claudo: man⁹ debili ꝛ pater erā quondā pauperꝝ. Secūdo in laude suipsius pōt esse peccatū veniale: cū. s. dicit᷑ aliqd qđ nō est cōtra deū nec ↄ̄ ꝓximū. Tertio pōt qs laudare se cū peccato mortali. Vt cuʒ quis laudat se de eo qđ est cōtra honorē dei: puta de aliquo mortali: etiā si veritas dicat᷑. Aut cū qs nimis supbe ꝓfert de se falsa: vt decipiat proximos. Vel cā cupiditatis: vel cā glorie. Aut cū qs refert aliqua de se in expressam ꝓximi cōtumeliā: sicut faciebat Goliath. 1. Reg. 17. c. q dicebat. Ego exprobraui agminib⁹ isrl' hodie. Et sicut peccatū est iactātia: ita ꝛ ironia: q̄ est cū qs de se minora dicit: vt reputet᷑ bon⁹. Pōt autē fieri dupliciter secūdūdū Tho. secūda secūde. q. 113. Vno mō cū veritate: ꝛ sic nō est peccatū: nisi p alicuius circūstātie corruptionē. Alio mō cū falsitate: cū aliqs dicit illud qđ in se nec recognoscit nec credit. Et de hoc dicit Aug. 22. q. 2. c. cū humilitatis. Cū humilitatis cā mentiris: si nō eras peccator: mentiēdo efficeris qđ vitasti. Jdē in. c. nō ita. ꝛ in. c. Jncauti dicit᷑. Jncauti sunt humiles q se mētiēdo illaqueant. Debet tn̄ vnusq̄sq̄ʒ semper extimare se peccatorē. Vn̄ di. 5. c. Ad eius. Bonaꝝ mentiū est ibi culpā cognoscere: vbi culpa non est.

Articulus secūd⁹ de quattuor alijs fructib⁹ supbie: quorum primus est ambitio.

Admonet nos diuina scriptura: vt superbie crimē effugiam⁹ ostēdens deū omnipotentem illā nō paꝝ odire. Vn̄ Amos. 6. Dicit dn̄s exercituū. Detestor ego superbiā. Et prouerbioꝝ. 6. Arrogātiā ꝛ supbiā ꝛ viā prauaʒ ꝛ os bilingue ego detestor. Et eccle. x. Odibilis est corā deo ꝛ hominib⁹ supbia. Quare ipse excelsus dn̄s comminat᷑ supbis durissime. Dixit n. Hiere. 13. c. Requiescere faciā supbiā infideliū ꝛ arrogantiā fortiū humiliabo. Et. 8. cap. Veh corone supbie. Et Hiere. 50. Ecce ego ad te superbe dicit dn̄s deus exercituū: qr venit dies tuus tempus visitationis tue. Et cadet superbus ꝛ corruet: ꝛ non erit qui suscitet eum.

Propterea in hoc articulo de alijs quattuor fructibus superbie loquemur.

Primus fructus est ambitio q̄ qs inordinate dignitates appetit ꝛ honores.

Hec imanis bestia totū fere mundū destruit: status oēs cōturbat: scandala plurima parit: ecclesiāq̄ʒ cōfundit. Vn̄ in. c. nihil de electione. dicit᷑. Nihil est qđ magis officiat ecclesie dei q̄ʒ q indigni assumunt᷑ p̄lati ad regimē animaꝝ. Hoc ideo est: qr ambitiosi p̄sumūt ꝛ ingerunt se p̄cibus ꝛ p̄cio vt dignitates acqrant. Sed audiāt Criso. di. 40. c. multi. d. Quicūq̄ desiderauerit primatū in terra: inueniet cōfusionē in celo: nec inter s̄uos xp̄i cōputabit᷑: q de p̄matu tractauerit. Et. 8. c. q. 1. c. Jn scripturis. ponit᷑ dictū apl'i ad Hebre. 5. Nemo sibi assumat honorē: sʒ q vocat᷑ a deo tanq̄ʒ Aaron

De hypocrisi maligna christo exosa.

Secūdus fruct⁹ supbie est hypocrisis q̄ vt dicit Alex. in. 2. est amor apparētis boni: qn̄ qs est malus ꝛ simulat se esse bonū. De his hypocritis loquit᷑ Aristo. 1. elencoꝝ. Quibusdā inquit est magis operepreciuʒ videri esse sapientes: q̄ʒ esse ꝛ non videri. et Seneca ad lucillū ait. Qđ loquimur sentiamus: cōcordet ſmo cū vita. et iteꝝ ad eundeʒ. Multomagis ad rē ꝑtinet qualis tibi q̄ʒ qualis alijs videaris. et idē ad eundē. Jllud te admoneo ne eoꝝ more q nō proficere: sed cōspici cupiunt facias aliqua q̄ in habitu tuo aut genere vite notabilia sint. Hos hypocritas supra omnes peccatores detestatus est dn̄s iesus christ⁹ Nā Math. 5. dixit. Cū facis elemosynā noli tuba canere sicut hypocrite faciūt. et. 6. c. Cum ieiunatis nolite fieri sic̄ hypocrite tristes. ꝛ. 7. c. Attendite a fermēto phariseoꝝ qđ ē hypocrisis. et. 15. c. Hypocrite bene ꝓphetauit de vobis esai. et. 23. ca. Veh vobis scribe ꝛ pharisei

hypocrite: q claudítis regnum celoꝝ añ hoīes. Vos. n. nō introitis: nec introeūtes ſinitis intrare. Tales ſunt religioſi ignorātes q ī ꝑdicationib⁹ ꝛ cōfeſſionib⁹ ac cōſilijs dānāt cōiugia: aſſerūtqꝫ neminē ī ſtatu matrimonij poſſe ſaluari. Et iteꝝ Math. 23. Veh vobis ſcribe ꝛ phariſei hypocrite: q comeditis domos viduarum: oꝛones longas oꝛātes. Tales ſunt religioſi ꝛ ſacerdotes: multis artib⁹ bona viduaꝝ rapiētes. Et iteꝝ ibi. Veh vobis ſcribe ꝛ phariſei hypocrite: q circuitis mare ꝛ aridā: vt faciatis vnuꝫ ꝓſelitū: ꝛ cū fact⁹ fuerit facitis eū filiū gehenne duplo q̄ꝫ vos. Proſelit⁹ dicebat̄ q ex gentilitate cōuertebat̄ ad iudaiſmū: ad qđ phariſei multuꝫ elaboꝛabāt pp inanē gloꝛiā. Sic hodie faciūt religioſi q indiſtincte induūt fratres: ꝛ penitētes de tertio oꝛdine. Et iteꝝ. veh vobis ſcribe phariſei hypocrite q decimatis mētā: ꝛ anetū: ꝛ ciminū: ꝛ reliqſtiſ q̄ maioꝛa ſunt legis: iudiciū miſericoꝛdiā ꝛ fidē. Tales ſunt multi q ſibi ꝯſcientiā de minimis faciūt q̄ aliqñ pctā nō ſunt: tñ de odio foꝛmali ꝓximi: de detractionib⁹ ꝛ īfamijs nō curant. Et iteꝝ. Veh vobis ſcribe phariſei hypocrite: q mūdatis qđ de foꝛis ē calicis ꝛ parapſidis intus aūt pleni eſtis īmūdicia et dolo. Tales ſunt q tñ opiniones vulgariū de qbuſdā ad rē ꝑtinētib⁹ paſcūt: vt ferre añ oculos ſcapulare: ꝛ nudos oñdere pedes ac ſimilia: q̄ ſi fiant vt hoīb⁹ oñdant̄: hypocriſis vitiū ſapiūt. Sec⁹ ſi bono aīo: ꝛ pp diuinū amoꝛē. Et iteꝝ. Veh vobis ſcribe ꝛ phariſei hypocrite: q ſimileſ eſtis ſepulchꝛis dealbatis: q̄ foꝛis parēt hoīb⁹ ſpccioſa intus ꝟo plena ſunt oſſib⁹ moꝛtuoꝝ ꝛ omni ſpurcicia. Et iteꝝ. Veh vobis ſcribe ꝛ phariſei hypocrite: q edificatis monumēta ꝓphaꝝ: patres aūt veſtri occiderunt illos. Nec miꝝ ꝙ ita acriter ꝑſecutus ē hypocritas xp̄s: qꝛ dicit̄ eſai. 9. c. Omnis hypocrita ē nequā. Et Aug. 83. di. c. nemo. Nemo nocet ampli⁹ ī eccleſia: q̄ꝫ q ꝑuerſe agēs nomē vel oꝛdinē ſanctitatis ꝛ ſacerdotis hꝫ. Cōcoꝛdat huic ſnie Cicero. dictū ī pꝛimo de officijs. Toti⁹ iniuſticie nulla capitalioꝛ eſt: q̄ꝫ coꝝ q cū maxime fallūt: id agūt vt boni viri eſſe videant̄. Cognoſcere pñt oēs ſapiētes ꝛ viri graues hypocritas a fructib⁹ coꝝ vt docuit xp̄s Math. 7. q ſunt: ꝓximoꝝ odia: ꝑſecutōes detractōes: ipatiētie: ambitōes: appetit⁹ honoris ꝛ laudis: diligētia q̄rendi fauoꝛes dñoꝝ tēpoꝛaliū: mēdacia: fictōes: extra clauſtrū diſcurſus inutiles: mulieꝝ frequētatōes ꝛ ꝯuerſationes: ꝛ his ſimilia. Tacco qđ ſcio: qđ vidi: quod audiui. Vnuſqſqꝫ iudicet ſeipſuꝫ. Vnū tñ aſſerere poſſum ꝙ rariſſimi ſunt q religioſaꝫ vitam ꝓfitentes aut ſpiritualē: hypocriſis labe nō deturpent̄. Fatet̄ ħ Hiero. q lib. 2. ꝯ pelagianos ait. Quāuis alijs vitijs carē poſſum⁹: hypocriſis maculā nō hr̄e: aut nulloꝝ aut paucoꝛū eſt.

Qđ ſupbi ꝑtinaces ſequunt̄ ꝓpꝛiū ſenſum.

TErtius fructus ſupbie dicit̄ ꝑtinacia. Dicit̄ ꝑtinax qui ita firmiter ſuo heret ſenſui: vt nemini velit acqeſcere: ſequitur ꝓpꝛias opiniones: ꝛ iudicia: ſpꝛetis ꝯſilijs ꝛ ſapiētū ꝛ amicoꝝ dictis. Ne igit̄ qs pertinax depꝛehendat̄: tria pꝛincipaliter dꝫ obſeruare.

Pꝛimū vt ꝓboꝝ viroꝝ ſentētijs magis q̄ꝫ ꝓpꝛie inhereat. Hoc ſcribit̄ ex̄ de ꝯſtitutōib⁹. c. ne initaris. vbi ſic habet̄. Ne innitaris prudētie tue. Prudētie ſue innitit̄ q ea q̄ ſibi agenda vel dicēda vident̄: patrū decretis ꝑponit. Ideꝫ ponit̄ ex̄ eo. c. canonū. ꝛ. 8. q. 1. c. ſciēduꝫ. ꝛ. 3. q. 9. c. puta. Secūdū vt acceptis q̄ bona credebat: ꝛ poſtmodū cōperit mala ſiue ī dictis ſiue in factis retrocedat. Vñ dr̄. 22. q. 5. c. diffinitio. Diffinitio īcauta laudabilit̄ ē ſoluēda. Idē in ſnia ponit̄ i. c. Magne. Aug. doctoꝛ eximi⁹ fecit libꝛū retractationū. Arri⁹ heretic⁹ fuit ꝑtinax: ꝛ perijt. Sic Gaius flāmini⁹ fuit ꝑtinax ꝛ ꝑnceps: ꝛ ab Hānibale apud lacū trāſimenū deuict⁹ ē ꝛ occiſus. Tertiū qđ obſeruādū ē vt euitet̄ ꝑtinacia: ꝙ quātūcūqꝫ hō ſit ſapiēs: in rebus tñ duris ꝛ arduis vtat̄ maturis conſilijs. Inqt. n. Hiero. ſup illo ꝟbo eſaie. 3. Et ꝯſiliariuſ nō eſt tibi. Greci poete laudabilis ſapiētie dixerūt pꝛimū eſſe beatū: qui ꝑ ſe ſapiat: ſecūdū qui ſapientē audiat. Qui aūt vtroqꝫ caret: hunc inutilē eſſe tam ſibi q̄ꝫ alijs.

Qđ ſuperbi ingrati ſunt deo ꝛ hominibus.

QVartus fruct⁹ ſupbie dicit̄ ingratitudo. Solent ſupbi eē ingrati deo ꝛ hominib⁹. Nā ſaperb⁹ bñficia ꝛ dona q̄ hꝫ: a ſe hr̄e: aut ꝓpꝛijs meritis credit. Cui apl's 1. ad Coꝛ. 4. ait. Quid habes qđ nō accepiſti: Si aūt accepiſti: cur gloꝛiaris: quaſi nō acceꝑis. Et Iaco. pꝛimo. c. Omne datū optimū: ꝛ omne donū ꝑfectū deſurſuꝫ eſt. Supbus ergo nec deū recognoſcit: nec ꝓximo benefico refert gratias: imo ſemꝑ detrahit: ſemꝑ cōquerit̄: qꝛ nulli vellet ſubditus eſſe vel obligatus.

Articulus tertius de quattuoꝛ alijs fructib⁹ ſuperbie: quoꝝ pꝛimus eſt inobedientia.

SI diuerſis iaculis nō vulneraret ſupbia mētes moꝛtaliū: nō īſudarē tādiu

ad eius

ad eius reprobationem. Sed quia ipsa pene om-
nes inuoluit: ⁊ vix reperit̄ q ab ipsa sit alienus
Idcirco i h̄ articulo de q̄ttuor eius fructibꝰ vlti-
mis adhuc dicemꝰ. Primꝰ itaq̧ fructꝰ inobe-
dientia vocat̄. Ex h̄ filij parētibꝰ: subditi prela-
tis: ⁊ iferiores supioribꝰ obedire cōtēnūt. Hoc
aūt maxime pficit̄ in illis q se bonos reputātes
cū videāt de facto malos supiores ⁊ p̄latos ab
eoꝝ obedictia se eximūt reputātes iniquū ⁊ in-
iustū fore vt boni criminosis subijciant̄ et reis.
Cōtra istos dicit Alex. i. 3. summe. i. q. Vtrū
boni subijci teneant̄ malis: ꝙ sic: q̄ꝛ mali subij-
ciunt̄ malis pp vitiū puniendū: ⁊ boni subijciū
tur malis ex dei ordinatōe pp vtilitatē sue pur-
gationis. Vñ Amb. sup eplam ad Ro. 13. c.
ait. sup illo v̄bo: p̄ncipes non sunt timori boni
operis. Si bonus est p̄nceps: bene opantē nō
punit: ſ; diligit: si malus est: nō nocet bono: ſ;
purgat eū. Et in. q. Vtruȝ p̄latus malus possit
iudicare inferiorē bonuȝ: rñdet ꝙ pōt de officio
ptātis. Et adducit exemplū Saulis de quo. 8i.
q. I. c. Audaci. ⁊. 2. q. 7. c. Sic de his. ⁊. i. Re
gū. 24. c. Qui cū esset a dño reprobatus: iudi-
cabat tamē populū dei: ⁊ vniuersus populꝰ eiꝰ
iudiciū expetebat. Vñ dicit Dauid post repro-
bationē: ꝓfitens ipsum esse iudicē a dño. Pro
pitius sit mihi dñs: vt nō extendā manū meaȝ
in xp̄m dñi. Dauid etiā cū esset adulter ⁊ homi
cida interrogatus a ꝓpheta sententiā in diuiteȝ
dedit q rapuit ouē paupis dicēs. Judiciū mor
tis est viro huic. Salomon etiā amore mulierū
deprauatꝰ coluit deos gentiū: tñ vniuersa plebs
israelitica ad eius iudiciuȝ confluebat. Et in. q.
Vtrū honor sit exhibendus malo prelato. dicit
Alexā. ꝙ q̄ȝdiu ab ecclesia tollerat̄ debetur sibi
honor: ⁊ q̄ȝuis male p̄sideat: quousq̧ ab eccle-
sia deponat̄: vt bene presidens debet hr̄i. Nec
debent inferiores iudicare vtrū bene operent̄:
sed illos dñs iudicabit. Et in. q. Vtruȝ malus
prelatus magis sit honorandus q̄ȝ bonꝰ subdi-
tus. dicit ꝙ malus prelatus inq̄ȝtuȝ p̄latus ma-
gis debet honorari q̄ȝ bonꝰ subditus: q̄ꝛ magis
est in participatiōe debiti honoris. Cōfirmant̄
dicta per Alexāder. i. Petri. 2. c. vbi dicitur.
Serui subditi estote in omni timore dñis: non
tantū bonis ⁊ modestis: ſ; etiā discolis. Et ad
idē est textus di. 9. c. Quicūq̧. ⁊. xi. q. 3. c. Ju
lianus. c. Qui resistit. c. Si ei. c. Si bonuȝ. c.
Imperatores. c. Quid ergo mirū. Dum igit̄
prelati mali precipiūt ea q̄ nō sunt cōtra deuȝ ⁊
bonos mores: audiendi sunt iuxta p̄cepta dñi
Math. 23. c. dicentis. Sup cathedraȝ Moysi
sederunt scribe ⁊ pharisei. Omnia ergo q̄ dixe
rint vobis facite ⁊ seruate: secundū vero opera
eoꝝ nolite facere.

Quod supbi sunt curiosi scire q̄ nō possunt:
aut nō debent.

s

Ecundus fructus supbie curiositas
vocat̄. Secūdū aūt Tho. secūda secū-
de. q. 167. curiosus aliq̄s pōt dici mul
tipliciter. Primo q q̄rit scire qd supra vires ē.
Cōtra illud qd scribit̄ ecclesiasti. 3. c. Altiora te
ne q̄sieris: ⁊ fortiora te ne fueris pscrutatus.
Sic sunt curiosi q volunt inuestigare ingenuo
suo secreta dei. Pro quibꝰ dicit Lact. li. i. diui
naꝝ institutionum. Veritas ⁊ archanū summi
dei q fecit omnia ingenio ac ꝓprijs sensibꝰ non
pōt cōprehendi. Alioquin nihil inter deū homi
nemq̧ distaret: si consilia ⁊ dispositiones illius
maiestatis eterne cogitatio assequeret̄ humana
Secūdo dicit̄ curiosus cū q̄s querit scire alio-
ruȝ facta: q̄ ad ipsum nō ptinent. Nā quilibet
seipsum inspicere habet nō ꝓximos: vt dixi in
quadragesimali in s̄monе de iudicio curioso ⁊
temerario: qm̄ vt inquit Cicero in questionibꝰ
tusculanis. Propriū stulticie est aliena vitia cer
nere: suoꝝ obliuisci. Veruȝ hodie implet̄ illud
dictū Señ. lib. 2. de ira. Aliena vitia ante ocu-
los habemꝰ: a tergo nostra. Et de h̄ ait Mar-
tialis coquus. Ad fratris culpā aquile tu lumi-
na portas. Tertio dicit̄ aliq̄s curiosus cū q̄rit
scire qd scire peccatū est: vt artes magicas. Nā
vt dicit dominꝰ Bona. in. 2. di. 7. Huiusmo-
di artes exerceri nō possunt absq̧ peccato q̄ꝛ ꝓ
hibitū est: ⁊ p legē diuinā: vt dicit̄ Leuit. 20. ⁊
p legē positiuam: vt habet̄. 26. q. 5. c. Si q̄s. c.
Qui diuinatōes. c. Nō liceat. Ratio huius ꝓ
hibitionis ē: q̄ꝛ q diabolū aduocat per magicas
artes aut quouismodo: peccat in seipsum: dū se
cōmittit discrimini: peccat in ecclesiā: dū habet
cōmerciū cū illo q est omnino p̄cisus ⁊ ecclesie
aduersarius: peccat etiā in maiestatē diuinam:
dū recurrit ad diabolū: quasi deꝰ nō sit omnipo
tens ⁊ sufficiēs atq̧ benignꝰ. Quarto potest
aliq̄s dici curiosus: cuȝ q̄rit scire qd scire nō est
peccatū: ſ; cū indebito mō: vt faciūt illi q volūt
acq̄rere sciētiā per artē notoriā. Et q̄nto dr̄ q̄s
curiosus: cū q̄rit scire: sed nō ad debitū finem.

Quod superbi sunt cōtentiosi.

t

Ertius fructus superbie cōtentio vo-
catur: q̄ꝛ superbi solent esse v̄bosi ⁊ cō
tendūt libenter: ⁊ omnibꝰ loquentibꝰ

cōtradicunt: assumuntq̄ libēter omnē cōtrarietatē: vt videant sapientes. De hac cōtentione dixi in quadrages. mali copiose.

Quod superbi sunt ꝑsumptuosi.

(q) Quartus fructus supbie dicit̄ ꝑsumptio. De qua sunt tria notāda. Primū ꝙ ꝑsumptio sumit̄ multipliciter. Aliquādo pro ꝓbatione semiplena in iure: ⁊ sic dicit̄ li. 6. de re. iuris. Qui semel malus semp presumit̄ esse malus. Secūdo accipit̄ ꝑsumptio pro quadā bona cōfidentia. Et sic accipit̄ Judith. 8. c. Benedictus es dn̄e: q nō derelinqs presumētes de te. Et di. 4. c. deniq̄. Tertio sumitur pro vna ex speciebus peccati in spiritum sanctū. Quarto sumit̄ prout opponit̄ magnanimitati. Et sic est species superbie. ⁊ pōt sic diffiniri. Presumptio est vitiū quo qs aggreditur vel exequit̄ ea q̄ sunt supra facultatē suā ⁊ cōditionē. Hoc vitiū opponit̄ magnanimitati ꝑ excessum. Nā magnanimitas est virtus moralis tendens ad magna opera: ⁊ ad magnos honores: sed ſm rationē ⁊ ſm virtutē suā ⁊ dignitatē. Huic aūt virtuti opponit̄ aliqđ vitiū ſz defectuȝ: ⁊ aliqđ ſm excessum: sicut ⁊ alijs vtutibus moralib⁹. Et ſm defectū quidē opponit̄ vitiū pusillanimitatis quo qs detrahit se ab his omnib⁹ qbus est dignus vel aptus: dū. s. nō conatur ad operādū ea q̄ sibi cōpetunt ſm statum suū. Et hoc ꝓhibet̄ Eccle. 7. Noli inqt sapiēs esse pusillanimis in animo tuo. Sȝ ꝑ excessum opponit̄ magnanimitati ꝑsumptio: q̄ attemptat magnū opus excedens facultatē suā. Quod qdē peccatū est ſm Tho. secūda secūde. q. 30. qm̄ vt inqt Seneca li. de quattuor vtutib⁹. Magnanimitas si se supra modū extollat facit virū minacē inflatū ⁊ inquietū ⁊ turbidū: ⁊ in quascunq̄ excellentias dictoꝝ factorūq̄ neglecta honestate festinū. Secundū notādū ꝙ si homo vult se retrahere ⁊ cōuertere ad diuina ꝑ orationē contemplationē ⁊ huiusmodi. vniendo se eis ꝑ intellectū ⁊ voluntatē: q̄uis diuina sint supra hominē nō tamē dicetur ꝑsumptuosus: si debito modo. i. ſm rationē se applicet eis. i. ſm capacitatē suā. Tertiū notādū ꝙ si aliqs attemptat aliqđ opus facere nō ex se: sed vtute diuini auxilij: hoc nō erit ꝑsumptuosum. Opus. n. magnū de se cū fiducia diuini auxilij facultatē nostrā nō excedit: dūmodo illud sit ꝓportionatū ꝑsupposito auxilio cōmunis gratie: sicut attemptando celebrationē: cōmunionē: religionis ingressum: regimē impositū cū debitis circūstantijs: ⁊ huiusmodi. Hi ꝑnominati fruct⁹ a supbie radice ꝓueniunt. Eradicet̄ arbor: ⁊ fruct⁹ peribunt ⁊ exsiccabunt̄. Nisi. n. humiles fuerimus: heredes celestis regni nunq̄ esse valebimus. Ad qđ nos ꝑducat iesus redemptor mūdi: qui est benedictus in secula seculoꝝ. Amē.

Sextus sermo de iudicio dei cōtra primos parentes: mādato diuino inobedientes.

(p) Restatur nobis in dies cā quare dei iusticiā timere debeam⁹. Quis nam nō paueat dū ſm veridicā scripture sancte traditionē pro inobedientia primoꝝ parētū: ⁊ ipsos ⁊ omnem ipsoꝝ posteritatē penis grauissimis viderit affici. Nō sinit deus iniuriā sibi fieri: quin ꝑ flagella sequentia ondat q̄tū sibi displiceat. Nō est acceptor ꝑsonaꝝ nec respicit cuiusq̄ dignitatē. Nō ꝑmisit hominē labentē impune transire. Apud quosdā tamē impios ⁊ incredulos figmenta vident̄ esse q̄ dicunt̄ de peccātib⁹ hominibus primis. Jccirco in hoc ſmone de iudicio dei cōtra hominē inobedientem dicturi: tria more solito mysteria declarabimus.

Primum dicitur causalitatis.

Secūdum qualitatis.

Tertium penalitatis.

De causa pene primoꝝ parentuȝ: qr ꝓpria voluntate preterierūt dei ꝑceptū. Cap. .I.

(s) Satisfaciendū arbitror i hoc primo capitulo eoꝝ opinioni q primoꝝ parentuȝ culpā alleuiare: imo excusare nitūtur. Asserunt equidē. Si voluisset de⁹ nō peccasset Adā: quasi deus cā fuerit trāsgressionis illius. Quare ad tranquillitatē cordis opus est hic quattuor dubia disputare.

Primū vtrū deus sit causa peccati.

Secundū vtrū deus possit facere voluntatem creatā impeccabilem per naturam.

Tertiū vtrū deus debuit permittere hominem impugnari.

Quartum vtrū diabolus ex inuidia tentauit hominem.

Ad primū dubiū obijciendū arguūt aliq: ꝙ deus sit cā peccati. Et primo auctoritate Esa. 45. c. Ego dn̄s ⁊ nō est alter: formans luceȝ et creans tenebras faciens pacē ⁊ creans maluȝ. Et Amos. 3. c. Nō est malū in ciuitate qđ dn̄s nō faciat. Et eccl. xi. c. Bona ⁊ mala vita mors paupertas ⁊ honestas a deo sunt. Jtē arguitur ex ratione

ex rõe phi. Quicqd est causa cãe: est cã causati. Sed deus est cã liberi arbitrij: libez arbitriuz ẽ cã pcti. Ergo de⁹ est cã pcti. Contra ista ẽ auctoritas Aug. li. 83. q. q ait. Deo auctore non fit hõ deterior. Rñdet ergo Tho. pria scðe. q 79. arti. i. q hõ dr̃ eẽ cã pcti dupl'r. Vno mõ directe idinãdo. s. volũtatem suã vel alteri⁹ ad peccãdũ. Alio mõ indirecte: duz. s. nõ retrahit aliquos a pctõ. Ezechiel. 3. speculatori dr̃. Si nõ dixeris ipio: morte morieris: sanguinẽ eius de manu tua reqram. Deus aũt non põt eẽ directe cã pcti: qr oẽ pctm̃ ẽ per recessuz ab ordie Deus aũt oia inclinat ⁊ cõuertit i semetipm sicut in vltimũ finẽ: sicut Diony. ait. 2. c. de di. noib⁹. Vnde ipossibile ẽ q sit sibi vel alijs cã discedendi ab ordine q est in ipm. Vnde non põt directe eẽ cã pcti. Sil'r nec idirecte. Cõtingit. n. q deus aliqbus nõ pbet auxiliũ ad vitãda pctã. Si preberet nõ peccarẽt. Sed totũ hoc facit ẜm ordinem sue sapientie ⁊ iusticie: cũ ipse sit sapientia ⁊ iusticia. Vnde non imputat q aliqs peccat sicut cause pcti: sicut gubernator ñ dr̃ causa subuersionis nauis: ex hoc q non gubernat nauim: nisi quãdo subtrahit gubernationẽ potens ⁊ debẽs gubernare. Et hoc mõ intelligit dcm̃ apli. ad Ro. i. c. tradidit illos de⁹ in reprobum sensum vt facerent ea que non cõueniũt inqstum. s. nõ phibet eos quin reprobũ sensum sequantur. Rñdet ergo Tho. ad auctoritates in cõtrariũ allegatas q triplex ẽ malum scilz culpe pene ⁊ dãni. Inter que ẽ dria qr malũ culpe est in agẽdo. Nam pctm̃ est dictuz vel factum vel cõcupitum cõtra legem dei: vt dicit Aug. cõtra faustũ. Multũ vo pene ⁊ damni ẽ in patiendo. Illud ẽ volũtarium: ista iuoluntaria. Deus igitur ẽ cã mali pene: qr omnis pẽa iusta. Et q contrariũ assereret: diceret vtiqz propositionem hereticam. 24. q. 3. c. qdam. Sil'r dicẽdum ẽ de malo dãni. Vnde Job. i. c. nõ dixit chaldei abstulerunt: sz dixit. Dñs dedit: dñs abstulit. Pz hoc ẽt. 23. q. 5. c. remittũtur. Si loqmur de malo culpe: vt pdictum ẽ: deus nullo mõ ẽ causa pcti. Ad rõem vero phi dicit Tho. q effectus cãe medie pcedens ab ea: ẜz q subditur ordini cãe prime: reducitur etiam in cãm primã: sicut si minister facit aliqd cõtra mandatũ dñi: hoc nõ reducitur in dñm sicut i cãm. Similiter pctm̃ q liberz arbitriũ cõmittit nõ reducitur in deũ sicut in cãm. Nam lz deus dederit homini libez arbitriũ quo possz peccare: ẽt dedit quo nõ peccaret. Quare dicit Hiero. ad Demetriadez. Vtrũqz nos posse voluit optimus creator: sed facere tm̃ q impauit. Vñ vt pctã vitaremus dedit angelum custodẽ: dedit lumẽ rõis naturalis: dedit beneficia sua volẽs reliquas creaturas homini seruitium tribuere: dedit legẽ scriptam ⁊ pcepta vite: misit in mũdũ vnigenitũ filium: vitatem fecit p aplos pdicari: cõminat eternas penas: pollicet futuram gloriã ⁊ similia: cũ qbus oibus hortat oẽs imo ⁊ pcipit: vt declinẽt a malo: ⁊ faciãt bonuz

Scðm dubiũ erat. Vtz deus possit facẽ volũtatem creatam ipeccabilem per nãm. Rñdet Ansel. li. Cur deus homo. 2. c. 20. q nõ: ex eo qr nõ põt facere creaturã eẽ deum. Vnde non põt creatura eẽ ipeccabilis nisi sit deus essentialiter: qd ẽ impossibile: vel supposital'r sic xps Jõ dicit Hiero. in euãgelio pdigi. Solus deus ẽ in quẽ pctm̃ cadere nõ põt. Et aug. cõtra Maximũ solus deus nã sua nõ potuit nec põt nec poterit peccare. Declarant ista a domino Bon. in. 2. di. 24. sic. Si libez arbitriũ creature rõalis fieret nãliter ad malũ iflexibile: aut hoc eẽt pter ipsius artatõem ad bonũ: aut propter determinatõez. Si pter artatõem: vt sic faceret bonũ: sicut lapis tendit deorsum: certe iã libez arbitriũ non eẽt libez: nec opus ei⁹ eẽt laude dignũ: ⁊ ita ieptum eẽt ad finẽ pter quẽ ẽ factũ: vz ad laudis ⁊ glorie pmie assequẽduz. Si aũt iflexibile eẽt ad malũ pter determinationẽ: qr sic potẽs eẽt per ppriã nãm in bonũ vt nõ posset deficere in malo sicut ẽ de libero arbitrio diuio quod ad sola bona determinatuz est libez arbitriũ careret vanitate p nãm suã: ergo iam non eẽt creatura nec pductũ ex nihilo: cuz omnis creatura vanitati sit subiecta. Propterea eẽ ipeccabilem per nãm: pprium ẽ soli⁹ dei

Tertium dubiũ fuit. Vtrũ deus debuit permittere hoiem impugnari: quẽ prescie bat i pugna deficere. Et ad hoc dicit Boñ. in. 2. di. 23 sic q decet deũ administrare res ⁊ eis puidere vt salua sit lex quã ididit eis a primaria rerũ conditõe: iuxta illud Augustini li. 7. de ci. dei. Sic deus res quas cõdidit administrat vt vnãquãqz agere pprios motus sinat. Sz de⁹ fecit hoiem in vertibilitate arbitrij ⁊ sil'r diabolum: ergo si diabolus voluit hoiez temptare ⁊ hõ voluit ei cõsentire: de⁹ nullũ illoz debuit impedire. Insup facilius erat hoi vincere aduersariũ qz diabolo vincere hoiem. Hõ. n. non poterat vinci: nisi volens: quare pugna illa de se magis erat ordinata ad victoriã hois q diaboli: ⁊

ſic magis ad bonũ q̄ȝ ad malum. Si ergo de⁹
ꝑmittere dȝ qd̕ recte ad bonuȝ hoīs ordinaṯ vi
deṯ ꝙ a temptatōe primi hoīs nō erat arcēdus
aduerſarius. Adhuc voluit ꝑmittere hoc de⁹:
qꝛ volūtarium pc̄m̄ hoīs remedio carere non
debebat: qd̕ fuit dñ̄ xp̄s filius dei miſericordi/
ter ꝓ illo dignatus eſt ſatiſſacere. Ob quod ec
cleſia cātat. O felix culpa que talem ac tm̄ me/
ruit habere redēptorem. Accedit ēt hec permiſ
ſio ad pc̄i alleuiatōem. Leuius.n. fuit peccare
alio ſuggerente ⁊ ipellente q̄ȝ volūtate propria
icuruante: qꝛ fortaſſis homo cecidiſſȝ ēt ſi nun
q̄ȝ aduerſarius peſtifera ſuggeſſiſſet. Si ergo
peccauit hō: imputandū ē ſibi volūtarie ad pec
catū conſentienti. Nā vt dicit magiſter i.2.di.
24. Fuit hoi adiutoriū datū in creatōe: quo po
terat manere ſi vellet. Illud vtiqȝ fuit libertas
arbitrij ab oī labe ⁊ corruptela imunis: atqȝ vo
lūtatis rectitudo ⁊ oīum nālium potentiaꝝ aīe
ſinceritas atqȝ viuacitas. Sed īquīt nōnulli:
Potuiſſet ne deus qui ē oipotens volūtatem
hoīs vertere in bonuȝ. Et reſpondet magiſter
di.23. ſecūdi.c.1. Potuiſſet reuera. Cur non
fecit. Qꝛ noluit. Cur noluit. Ipe nouit. Non
debem⁹ plus ſape q̄ȝ oȝ. Quartū dubiuȝ fuit.
Vtrū iuidia motus ē diabolus ad temptādum
hoīnem. Et ꝙ ſic ꝓbatur auctoritate ſcripture.
Diciṯ.n. Sap̄.2.c. Inuidia diaboli mors itra
uit in orbē terraꝝ. Sed cōtra hoc poſſȝ quis i/
ſtare. Prio qꝛ oīs inuidia ē reſpectu paris vł
ſuꝑioris: ſm̄ ꝙ dicit grego.2. moraliū. ſuꝑ illo
v̄bo Iob ꝑuulū occidit inuidia. Suꝑioris in
qt ſaltē ſm̄ reputatōem. Sed diabol⁹ nō repu/
tabat hoīem ſuꝑiorem ſibi: ergo videṯ ꝙ ei nō
iuidebat. Secūdo iuidia ē reſpectu boni quod
aliquo mō pōt reqri. Sed diabol⁹ nō poterat ꝑ
uenire ad eternā btitudinē: qꝛ lapſus erat irre/
pabiłr: ergo videṯ ꝙ ꝓpter illius acqſitōem nō
inuidebat homini. Rñdet Bon. in.2.di.21.
ꝙ mēs diaboli a ſuꝑbia ⁊ iuidia poſſeſſa: vidēſ
hoīem in ſtatu in quo poterat cadere ſub diabo
lica ꝑtāte ⁊ in quo poterat aſcendere ad ſuꝑnaȝ
felicitatē: ex hoc ex ſuꝑbia motuſ ē ⁊ ex inuidia
ad ip̄m tentādū. Ex ſuꝑbia nāqȝ vt ipſum ſibi
ſubijceret. Ex inuidia v̄o vt ip̄m a ſuꝑna feli/
citate retraheret. Et ſuꝑbia fuit ſicut mouēs ꝓ/
mū. Inuidia v̄o ſicut mouēs ꝓximū ⁊ imedia
tum. Eſto.n. ꝙ non poſſet dñium ſuꝑ hoīem
acqrere: adhuc ſtuduiſſet ip̄m a ꝑadiſi gaudijs
ipedire. Ad primū ergo oppoſitū dicēdū ꝙ in
uidia nō ſolum ē reſpectu ſuꝑioris eius q ē ſu/
ꝑior: ſed ei⁹ q pōt eē. Quāuis aūt diabolus in
ſtatu illo nō reputaret hoīem ſuꝑiorem ſe: inui
debat tm̄ ne merito obediētie ſublimareṯ ad ſta
tū glīe in quo ſtatu ip̄m ſuꝑiorem ſe nō dubita/
ret. Pōt ēt dici ꝙ tūc reputabat ip̄m ſuꝑiorem
ſe in hoc ꝙ poterat ꝑuenire ad illam gloriaȝ ad
quā nō pōterat aſcendere ip̄e diabolus. Ad
ſcd̄m dubiū ꝙ nō ſolum inuidet aliqs reſpectu
boni qd̕ pōt obtinere: ſȝ ēt reſpectu eius qd̕ na
tus ē habere: q̄ȝuis nō poſſit: ſicut trūcat⁹ ⁊ ce/
cus iuidet alijs de viſu ⁊ ꝓgreſſu. Licet āt dia
bolus nō poſſit ad beatitudinē ꝑuenire tm̄ habȝ
ad hoc nālem aptitudinē. Tentauit itaqȝ hoīeȝ
⁊ a muliere cepit: vt pȝ Geñ.3. Quare aūt ab
ip̄a cepit: ⁊ nō a viro. Dicit Boñ. qꝛ attēdebat
mulierē eē minoris ſapie: debilioris cōſtātie: ⁊
iportunioris adherentie. Propter minoreȝ ſa
piētiam erat facilior ad ſeducēdū: ⁊ iō diabolus
ſeductor ꝑ eam ſibi voluit facere tranſitū ad vi
rū. Propter debiliorē cōſtantiā facilior erat
ad ꝑuertendū: ⁊ iō diabolus expugnator ag/
greſſus ē hoīs ciuitatē ex ea ꝑte ex qua erat adi
tus minus munitus. Propter iportuniorem
v̄o adherētiā: excogitauit diabolus ꝙ ſi muli/
er primo vinceret non quieſceret quouſqȝ per/
uerteret virum.

De qualitate peccati primoꝝ ꝑentū ⁊ graui/
tate illi⁹ culpe: ⁊ remiſſibilitate. Ca. 2.

c Upiunt eqdem multi declarari ſibi qd̕
fuit illud peccatū taȝ grāde exoſūqȝ deo
celi: qd̕ nō niſi morte xp̄i deleri potuit:
⁊ ꝓpter qd̕ tā diu altiſſimus dñs cōtinuit in ira
miſericordias ſuas. Utile qppe ē īſpicere dili/
gēter: q̄ȝ ſit dānoſum dei mādata p̄terire: cum
ex inobediētia: vt patebit. Adā deo ſit fact⁹ ini
micus. Ad hoc aūt melius inueſtigādū quattu
or in hac ꝑte dubia erūt declarāda. Primū
vtrū peccatū primoꝝ ꝑentum fuit inobedientia
Scd̄m vtrū peccatū illud fuit grauiſſimū oī
um pc̄tōꝝ. Tertiū vtrū grauius peccauit vir
q̄ȝ mulier. Quartū vtrū magis fuit remiſſi/
bile peccatū hoīs q̄ȝ peccatū angeli. Et licȝ tria
dubia poſita ſint in q̄dragēſimali in ſermōe de
obedientia: tm̄ adhuc inſerenda illa cēſui: vt mā
iſta clarius ab omnibus intelligatur.

Qd̕ inobedientia fuit peccatum Ade.

p Rimū igitur dubiū ē: vtꝝ peccatū pri/
moꝝ ꝑentū fuit inobedientia. Et ꝙ ſic
pȝ: qꝛ ap̄ls ad Ro.5.c. dicit ꝑ vnī⁹ ho
minis inobedientiā pc̄tōres cōſtituti ſūt multi.
Et Aug. in li. de v̄a religiōne. Adam ꝓpter
trāſgreſſionē

trāſgreſſionē obediētie de ꝑadiſo eiectus ē. Et idē ſup Geñ. ad lr̃am. Nō potuit meli⁹ ⁊ vtili gētius cōmēdari: q̃ꝫtū maluꝫ ſit ſola iobediētia cū iō reus inīqtatis fact⁹ eſt hō: q꜃ eaꝫ rē tetigit cōtra ꝓhibitōem: quā ſi nō ꝓhibitus tetigiſſꝫ ñ vtiqꝫ peccaſſet. ⁊ Geñ. 3. c. dixit illi de⁹. Quiſ indicauit tibi ꝙ nud⁹ eſſes niſi q꜃ de ligno de q̊ p̃ceperā tibi ne comederes: comediſti. Sed ali qui dicūt ꝙ fuit ſuꝑbia. Nā eccl. x. c. dr̃ Initiū oīs pcti ſuꝑbia ē. Et eiuſdē. 25. A muliere ſū/ ꝑſit initiū oīs ꝑditio. Et aug. li. de ꝟginitate. Diabol⁹ in celo voluit eē ſicut de⁹. Eadē ſ aūt ꝑſuaſit hoi ſimilitudinē volūtatis ſue. Alij aūt aſſerūt ꝙ fuit auaricia ſumēdo illā large. Aua/ ricia inqt Greg. ſup Ezechielē nō tantū pecu/ nie ē ſed ſcie ⁊ altitudinis. Sed mulier appeti/ it ſciam qñ diabolus dixit ei. Eritis ſicut dij ſci entes bonū ⁊ malū. Nūnulli clamāt ꝙ peccatū illō fuit gula. Vñ Amb. 35. di. c. ſexto die. ait Gula regnātē a ꝑadiſo expulit. Et idē ī hym/ no quē cātat ecclia. De parētis ꝓthoplaſti frau de fcā condolens quando pomi noxialis mor/ ſe morſu corruit ipē lignum tunc notauit: dam na ligni vt ſolueret. Et Hiero. cōtra Iouinia nū. Sollicite ꝓuidēdum ē: vt quos ſaturitas a ꝑadiſo expulit eſuries educat. Rñdet domin⁹ Bon. 22. di. ſcdi. ꝙ principale peccatū hoīs ꝓ pter qō lapſus ē: fuit iobedientia: ⁊ ad hāc dia/ bolus conatus ē illū adducere. Sꝫ quoniā ne mo oꝑatur ad malū aſpiciēs: nec appetit malū: niſi ſub ſpē boni: iō clare depꝛhendēs diabol⁹ ꝙ nō poſſꝫ mulierē p̃cipitare: niſi ꝓponeret ali qō appetibile: illā tēptādo ꝓpoſuit ad que om/ nis hō nālit̃ inclinatur. Ois ꝟo hō nāliter appetit beatitudinē q̄ ē bonū copioſū glorioſuꝫ ⁊ delitioſū. Vnde oīs hō nāliter appetit excel/ lētiā ſufficiētiā ⁊ letitiā. Et in appetitu ordīato taliū cōſiſtit iuſticia: in imoderato vero culpa. Gulla. n. ē appetit⁹ inordinat⁹ cibi ſuauiter re ficiētis. Auaricia ē inordinat⁹ appetit⁹ ſufficiē tie. Suꝑbia ē imoderat⁹ amor excellētie. Dia bolus ergo p̃mo ꝓmiſit mulieri dignitatis ex/ cellētiā cū dixit. Eritis ſicut dij. Scdo cognitio nis abūdātiā: cū addidit: ſciētes. Tertio ſua/ uitatis experiētiā cū oſtēdit lignū pulchꝝ viſu ⁊ ad veſcēdū ſuaue. Iō mulier in appetendo pri mū fuit ſuꝑba: appetendo ſcdm fuit auara: ⁊ tertiū guloſa: ⁊ in hoc fuit tranſgreſſionis rea. Et ſic Adā a muliere ſtimulatus comedit d̓ po mo: nō ꝙ crederet ꝙ eēt deus: ſꝫ ne cōtriſtaret Euā: vt dicit aug. ſup Gen. ad lr̃am. Nec eſt incōueniēs plura genera pctōꝝ concurrere ad vnū flagitiū ꝑpetrādū. Nā p̃ter dcā mlier pec cauit pctō mēdacij: quādo dixit ſerpēti ꝙ de⁹ p̃ cepat ne pomuꝫ comederent neqꝫ tāgerēt. De tactu vtiqꝫ p̃ceptū nō acceꝑāt: ſꝫ hoc addidit in diſplicētiā p̃cepti: vt dicit Nico. de lira. Quař cōcludit ꝙ p̃ncipale peccatū Ade ⁊ vxoris ei⁹ ī obediētia fuerit ⁊ ex cōſeq̄nti crim̄ leſe maieſta tis. De quo aug. li. 14. d̓ ci. dī. c. 12. ait. Non dꝫ eſtimare qſqꝫ leue ac ꝑuū illō fuiſſe cōmiſſū q꜃ in eſca factū ē: nō qdē mala nec noxia niſi q꜃ ꝓhibita. Nec. n. qcqꝫ mali in illo tāte felicitatiſ ꝑadiſo de⁹ crearet atqꝫ plātaret: ſꝫ obediētia cō mēdata ē in p̃cepto q̄ ꝟt⁹ in creatura rōali mř ē quodāmō oīuꝫ cuſtoſqꝫ ꝟtutū. Hoc itaqꝫ d̓ vno cibi genere nō edēdo vbi alioꝝ tāta copia ſubiacebat p̄ſertiꝫ cū nōdū volūtati cupiditaſ re ſiſtebat: qō d̓ pēa trāſgreſſiōis poſtea ſubſecu/ tū ē. Tā leue p̃ceptū ad obſuādūꝫ: tā breue ad mēoria retinēduꝫ: tāto maiore iniuſticia violatū ē: quāto faciliore poſſꝫ obſeruantia cuſtodiri. h. aug. ex cui⁹ ꝟbis depꝛehendimus q̄ꝫ graue fu erit primoꝝ ꝑentum peccatū. Nec mirꝝ: quoni am ſi pr̃ indignař filio ⁊ dñs ſubdito inobediē ti: q̃ꝫto magis pr̃ miſericordiaꝝ ⁊ domin⁹ celi ⁊ terre moleſte ferre debuit: dū p̃ceptū ſuū d̓ fa cto vidit cōtēni ⁊ p̃teriri. Scdm dubium erat vtꝝ peccatum illō fuit grauiſſimuꝫ oīum pctō ruꝫ. ⁊ reſpōdet Bon. in. 2. di. 21. ⁊. 23. ꝙ vnuꝫ peccatum pōt dici graui⁹ altero duodeciꝫ mōis Primo cauſalitate: ⁊ ſic peccatuꝫ diaboli ē ma ximuꝫ: cui⁹ inuidia mors intrauit in orbē terra ruꝫ. Scdo enormitate: ⁊ ſic peccatuꝫ iude. Ter tio ingratitudine. Et ſic peccatuꝫ illi⁹ q plura ſu ſcepit dona ⁊ beneficia. Quarto ꝑiculoſitate. Et ſic peccatuꝫ ignorātie. Quito inſeꝑabilita/ te. Et ſic peccatum auaritie. Sexto iportunita te. Et ſic ſuꝑbia: q̄ ex ipīs bōis opibus cōſur/ git. Septimo ꝓnitate. Et ſic luxuria. Octauo maioris gratie impugnatōe. Et ſic peccatuꝫ in ſpirituꝫ ſāctuꝫ. Nono maiori offēſione. Et ſic idolatria. Decio rōe maioris libidinis. Et ſic cuiuſcūqꝫ generis peccatū pōt fieri mai⁹ altero. Vndecio gnālitate. Et pctm̄ p̃mi pētis dr̃ fuiſ ſe mai⁹ q꜃ ī totū gen⁹ hūanū ſe diffudit. Duode cimo rōe facilitatis reſiſtēdi. Et ſic dic̄ magr̃ i tex. ꝙ pctm̄ ade fuit grauiſſimuꝫ: q꜃ vt dic̄ aug. li. 14. d̓ ci. dī. magna fuit ī peccādo inīqtas vbi tāta fuit ī nō peccādo facilitas. Tertiuꝫ dubiuꝫ fuit: vtꝝ graui⁹ peccauit vir q̄ꝫ mulier. ⁊ rñdet Bon. ꝙ ſi loquamur de grauitate q̃ꝫtum ad

ingratitudinē: grauiꝰ peccauit vir: qꝛ copioſio
ra dona ſuſcepit. Si āt loquamur ꝙ̄tū ad libi/
dinē: magis peccauit mulier: qa cū magis ipꝛo
ba volūtate: dū cupiuit deo aſſimilari: ⁊ credi/
dit. Si vͦo loquamur ꝙ̄tū ad corruptōem diſti
guendū: qꝛ aliqd dr̄ corrūpe dupl'r. Aut ꝑ mo
dū cāe aut ꝑ modū occaſionis. Si pꝛimo mō:
ſic qꝛ pctm̄ viri fuit cā tranſſuſionis in poſteroſ
⁊ ita corrupit ſe ⁊ alios: maior cōſecuta ē ex pec
cato viri corruptio: ⁊ ideo eius culpa fuit graui
or. Si per modū occaſiōis: ſic qꝛ peccatū mul
eris fuit occaſio pcti viri: ⁊ ita ꝑ cōſeq̄ns oium
alioꝝ: hoc mō mulier pōt dici ceteros corrupiſ
ſe nō ſolū poſteros: ſꝫ ēt virū ſuū. Vnde nō ſo
lū peccauit in ſe: ſed ēt in ꝓximū. Et ꝙ̄tum ad
hoc peccatū eius fuit grauiꝰ ꝙ̄ peccatum viri.

Quartū dubiū fuit: vtrū magis fuit remiſſi/
bile peccatū hoīs ꝙ̄ angeli. Et rn̄det Alex. i. 3
ſūme ꝙ ſic. Et cōgruētia ſumit̄ ex tribus.

Pꝛimo ex libertate arbitrij.
Secūdo ex cōditōe nature.
Tertio ex qualitate pcti.

PRimo rōe liberi arbitrij fuit magis re
miſſibile peccatū hoīs ꝙ̄ angeli. Scdꝫ
eni aug. ⁊ ponit̄ a magro. 24. di. ſecū/
di. i libero arbitrio ē facultas volūtatis ⁊ rōnis
tā in hoīe ꝙ̄ in angelo: verūm̄ differēter. Pꝛi
mo ꝙ̄tū ad volūtatē: qꝛ libeꝝ arbitriū hoīs an̄
electōem volūtatis: ⁊ poſt electōem ſe hꝫ muta
bilit̄: libeꝝ arbitriū āgeli an̄ electōeꝫ ſe hꝫ muta
biliter: ⁊ poſt electōem imutabiliter. Et hac rōe
in ſūmo gradu libeꝝ arbitriū ē in deo: i īfimo:
in hoīe: i angelo vͦo medio mō ſe hn̄s. Qua/
re deus de neceſſitate imutabilitatis ſemꝑ ele/
git bonū: hō pōt eligere bonū ⁊ malū: ⁊ iterūꝫ
bonū. Angelus aūt tantū ſemel pōt eligere. E
iō qcqd elegit nō potuit deteſtari: ex quo nō pōt
penitere neqꝫ per pn̄iam culpā delere: que ē d
teſtatio mali. Et ita relinqtur ꝙ culpa eiꝰ nō po
teſt remitti: ſicut remittit̄ illa hoīs. Itē quātum
ad ꝓprietatē rōis differt libeꝝ arbitriū in hoīe
⁊ in angelo: qꝛ ſicut dicit Dio. Intellectꝰ ange
li firmioꝛ ē: ⁊ hoc ē qꝛ ſupꝛa tp̄us: ⁊ ita accipit
totū ſimul: ⁊ nō poſt hoc illud vel hoc ex illo: iō
dr̄ angelus itellectualis ſubſtātia. Sꝫ itellectus
hoīs ē in tp̄e: ⁊ ita cōferēdo accipit. Vnde nō
accipit totū ſimul: ſꝫ vnū poſt aliud: ⁊ vnum ex
alio: ſicut ex p̄miſſis cōcluſionē. Et iō hō dr̄ rō
nalis ſubſtantia: qꝛ rō eſt vͦtus collectiua vniꝰ
ab alio. Qualis ē ergo cōpatio ſimplicis ad cō
poſitū: ⁊ pūcti ad lineā in eēndo: talis ē cōpatō
itellectus angelici ad humanū in itelligendo ⁊
iudicādo. Cū ergo iudicium fiat ab intellectu:
pꝫ ꝙ angelus ſm ſtatum ſue cōditioniſ iudicat
de re tota ſimul: ⁊ nō in tp̄e: ⁊ iudicādo de ipſa
videt eā totā ſimul: ergo certiſſime iudicat. Si
ergo peccat in iudicādo: pꝫ ꝙ peccat ex certiſſi/
ma malicia: ⁊ ſic nll'o mō pōt excuſari: ergo eiꝰ
peccatū ē irremiſſibile. Nō ſic aūt ē de homine
Vnde cū totā rem nō ſimul videat pōt decipi
in iudicio ſuo ⁊ ita cū peccatū eiꝰ aliquo mō poſ
ſit excuſari: nō eſt irremiſſibile. Vnde Gen.
6. dixit deus. Nō ꝑmanebit ſpūs meꝰ. i. indi/
gnatio mea: in hoīe in eternū: qꝛ caro ē. Se
cūdo peccatū hoīs fuit magiſ remiſſibile ꝙ̄ pec
catū angeli rōe nature. Vt. n. inqt Anſelmꝰ li.
Cur deus hō. ꝑ alium hominē q nō eēt ſui ge/
neris hō nō debuit liberari ⁊ repari. Et cuꝫ nō
oēs angeli ſint vnius generis: pꝫ ꝙ nō fuit poſ
ſibilis repatio in angelo ſicut in homine. Ter
tio peccatū hoīs fuit magis remiſſibile rōe q̄li/
tatis peccati: attendendo in peccato tria.

Pꝛimo genus.
Secūdo circūſtantiam.
Tertio occaſiōem.

Pꝛimo attēdēdo genꝰ: tā āgelꝰ ꝙ̄ hō pec/
cauit ꝑ ſupbiā: ſed differenter. Hō. n. appetijt
ſciam dei. Sed angelus oīpotentiā. Oipoten
tia āt dei nō ē cōmunicabiliſ alicui creature. vn̄
xp̄s ſm ꝙ hō nō habuit oīpotentiā: ſed hn̄ om
niū ſciam. Qꝛ ergo ſūma inordinatio ē appetē
illud ad qd̄ nullo mō creatura ē ordinata: hō āt
erat ordinatus ad ſcientiā quā appetebat: ideo
peccatū hominis fuit remiſſibile: nō āt angeli.
Scdͦ attēdēdo circūſtātiā peccati pꝫ dꝛia. Nā
in adā fuit aliq̄ ignorātia: qꝛ peccatū quod erat
mortale credidit veniale. ſicut dicit Aug. vn̄ n̄
tantuꝫ credidit peccare ꝙ̄tum peccauit. Ange
lus āt nō habuit ignorātiā in peccādo. Itē hō
habuit ꝓpoſituꝫ penitēdi ⁊ petēdi veniā d pctō
qd̄ credebat veniale. Angelus āt nō: ⁊ pp̄ hoc
peccauit in ſpirituꝫ ſanctuꝫ: hō vͦo nō. Tertō
attendēdo occaſionē pcti: pꝫ qꝛ hō nō peccauit
ſeipō: ſꝫ alio mediante. ſ. vxore. Vxor ēt ſuaſa
fuit a ſerpente. Inſuꝑ in vno homine erat tota
ſpes humana nō adhuc multiplicata: ſꝫ mltipli
cāda in alijs: ſꝫ in angelo peccāte non erat tota
natura angelica. Et pp̄ hoc diuine iuſticie con/
gruum fuit: vt nō ſtatiꝫ iudicaret hominem ꝙ̄
cito peccaret: donec ſpēs humana multiplicare
tur: ⁊ maxime numerus electoruꝫ.

Quod duodecim penis punitum eſt genus
humanum

humanū propter peccatuꝫ primoꝝ parentum.
Capitulum. .3.

e T si quotidie ī nobisipsis experiamur q̄ꝫ miserabilis facta sit humana cōditio ꝑpter lapsum primoꝝ parentuꝫ: verū tamē vt vehemētius excitet anim⁹ ad timoreꝫ: de penis quas humanū genus incurrit ꝑpter transgressionē diuini p̄cepti: i h̄ tertio mysterio flebiliter differem⁹. De⁹ nāqꝫ iusto iudicio quadruplici pena voluit Ade peccatū punire.
Prima dicitur spiritualis.
Secūda corporalis.
Tertia temporalis.
Quarta eternalis.

De triplici pena spūali quā incurrit humanū genus ꝑpter lapsum primoruꝫ parētū: et primo de perditione iusticie originalis.

p Rima pena qua puniuit de⁹ pctm̄ ade: fuit spūalis. Et hec est triplex
Prima dicit̄ iusticie originalis ꝑditio
Secūda anime maculatio.
Tertia donoꝝ spiritualiū diminutio.

Prima pena spiritualis fuit iusticie originalis ꝑditio. De hac dicit Nico. de lira sup. 5. ca. ad Ro. Justicia originalis est q̄dā humane nature rectitudo: s̄m quā corp⁹ erat anime subiectuꝫ: et vires inferiores rationi q̄ꝫdiu aīa subdita erat suo creatori. Hec aūt iusticia erat quodaꝫ donū supnaturale datū homini a deo: p qđ ipse hō erat totaliter subiectus deo q̄ꝫtū ad rōnē Rationi vero erant subiecte vires inferiores. s. irascibilis et cōcupiscibilis. Hanc iusticiā vocat Salomon rectitudinē: quādo dicit. Eccle. 7. c. Inueni ꝙ de⁹ fecerit hoiem rectū. Ista ergo iusticia vt dicit Landulfus in. 2. di. 29. ordinabat̄ respectu dei: vt plena obedientia exhiberet̄ ei. deinde respectu sui: vt ꝑfecte faceret inferiores potentias sequi motū recte rationis et volūtatis deinde respectu ꝑximi: vt redderet vnicuiqꝫ qđ suū erat: et debitā cōdilectionē. Addit Landulfus: ꝙ erat in voluntate sicut in subiectio: q2 si iusticia moralis est in voluntate s̄m ari. 5. ethi. nō minus originalis iusticia. Et ideo nō tenet̄ opinio eoꝝ q dixerūt ꝙ erat in appetitu sensitiuo: q2 illa iusticia fuit habitus p̄ceptiu⁹: nō obeditiuus. Fuit. n. data ad ꝓmpte inclinādū voluntateꝫ et vt intensiue et d̄natiue p̄ciperet. De hac dicit Tho. I. pte. q. IOI. q. ex eo ꝙ fuit donuꝫ diuinitus datū toti nature iccirco filij parētibus assimilati fuissent q̄ꝫtū ad originalē iusticiaꝫ. O q̄ꝫ grauis fuit hec iactura donū tale ꝑdidisse: cuius vtiq̄ꝫ ꝑditione etiā sancti cum tot asperitatibus et castigationib⁹ ac mortificationibus carnis: cōcupiscentiā vix supare potuerūt Clamabat Paulus Ro. 7. Video aliā legeꝫ in mēbris meis repugnantē legi mentis mee. Si nō peccasset adā: nō erat op⁹ cū tot ieiunijs disciplinis vigilijs et laborib⁹ acq̄rere regnū celoꝝ. O adā q̄d fecisti: cur nō obedisti voci dei. Ecce ꝑpter culpā tuā ꝑdita est tibi et oibus a te descendentib⁹ originalis iusticia. Ideo dic̄ textus Gen̄. Aperti sunt oculi eoꝝ. i. Nico. de li. s. ad cognoscendū suā nuditateꝫ esse cōfusibilē: que prius erat honesta: q2 subtracta iusticia originali statiꝫ senserūt rebellionē carnis ad spirituꝫ et motū inordinatū mēbroꝝ. Ideo statim studuere cooꝑire suā nuditatē et turpitudinē: et vt dicit textus: cōsuerūt folia ficus. Et ex h̄ dicunt hebrei: ꝙ ficus fuit arbor ex cui⁹ fructu comederūt: et fecerūt sibi periçomata. i. succinctoria circa lumbos. Nota tn̄ s̄m doctores modernos: vt dicit Landul. in. 2. di. 29. ꝙ iusticia originalis nō fuit habitus gratie gratū faciētis: ex eo ꝙ primus hō nō fuit creatus cū gratia gratū faciente: vt magister dicit in lr̄a p̄ntis noiate distinctōis: ꝙ creatus fuerit cū iusticia originali: tn̄ anteq̄ꝫ peccaret habuit gratiā gratū faciētē Fuit. n. tribus horis i statu innocentie: q2 fuit creat⁹ hora sexta: et expulsus hora nona. In ista morula fuit sibi collata gratia: q2 Greg. et Damas. quos magister adducit in textu dicunt ꝙ primus homo fuit in charitate et fuit cōiunctus deo: et donis mirandis preditus: ergo si charitatem habuit: habuit grām: q2 idem sunt.

s Ecūda pena spūalis quā incurrit adaꝫ ꝑpter inobedientiā illā: dicit̄ aīe maculatio. Tho. prima secūde. q. 86. arti. I. di. Macula ꝓprie dicit̄ i corporalib⁹: qn̄ aliqđ corp⁹ nitidū ꝑdit suū nitorē sic maculata fuit aīe ade. Nā innocētia ꝑdita mortali peccato facta fuit obnoxia: et qđ his graui⁹ est: oēs ab adā descendentes xp̄o duntaxat excepto: q2 fuit deus et homo p naturā: et virgo Maria p grām: cum sorde originalis culpe nascunt̄: q̄ est culpa ꝯtracta: et si nō acta. O ēs inq̄t apl's. Ro. 5. in adaꝫ peccauerūt. De hac vero mā diffusius loquar in sermone pro festo cōceptōis virginis gloriose.

t Ertia pena spiritualis dicit̄ donoꝝ spiritualiū diminutio. Sequit̄ ex cōsequēti ꝙ postq̄ꝫ iusticiā orginalē et grāꝫ gratuꝫ faciētē adā amisit: nō cū illa dulcedine deuꝫ cōtēplabat̄ sicut prius: nec gaudebat eius ꝯscia

intrinsecus gustib⁹ rex diuinax. Nā lȝ deuȝ p essentiā nō viderit: vt dic̄ Tho. I. pte. q. 94. et Boñ. i. 2. di. 23. vidit tñ deū p speculū clax: et p apparitionē i aliq̄ signo seu i subiecta creatura sic potuit letāter vidisse āgelos i corpib⁹ assum/ ptis apparētes sibi. Ex qb⁹ oib⁹ suauissime re/ ficiebatur in mēte: que tamē post illā trāsgressio neȝ in eo fuerūt diminuta.

De punitione corporali.

Ecūda pena qua punitū fuit Ade pctm̄ s dicit corporalis. Et hec est triplex.

Prima dicit cōtrariorū actio.

Secūda laboriosa vite sustentatio.

Tertia mortis subiectio.

Prima pena corpalis ē ɔtrariox actio. Si n. adā stetisset: q̄ nūc homini ɔriant: minime il luȝ ledere potuissent: si i ignē fuisset piect⁹ ipm̄ nō cōbussisset: si i aquā fuisset imersus: ipsum nō suffocasset: τ similia. Et h̄ vtiqȝ euenisset p dei puidētiā: q̄ sic actiuox actū suspēdisset q̄ in passuȝ minime agerent. De hac ipassibilitate τ duab⁹ penis sequētib⁹ copiosius tractaui i q̄dra gesimali: i fmone de vita. iō i h̄ loco ista breui/ ter pcurro. Secūda pena corpalis ē laboriosa vite sustētatio. Dictū eqdē fuit homini Gen. 3. In sudore vult⁹ tui vesceris pane tuo. Si non peccasset: nō erat op⁹ tot laborib⁹: tot artib⁹: tot industrijs acqrere victū τ tegumētū. Vñ aug. li. 14. de ciui. dei. c. 26. ait. Viuebat itaqȝ hō in paradiso sicut volebat: q̄diu h̄ volebat qd̄ deus iusserat. Viuebat fruens deo: ex q̄ bono bon⁹ erat. Viuebat sine vlla egestate: sic semp viuere habēs i ptāte. Cibus aderat ne esuriret: potus ne sitiret: lignū vite ne illum senecta dissolueret. Nihil corruptōis i corpe vel ex corpe vllas mo lestias vllis ei⁹ sensib⁹ ingerebat. Null⁹ intrin/ secus morb⁹: null⁹ ictus metuebat extrinsecus Sūma in carne sanitas erat: in aīo tota trāqlli/ tas: h̄ ibi. Igit oēs dolores parturiētiū: oēs su dores laborātiū agricolax: artificuȝ: τ q̄rūcūqȝ: oīa mala egrotātiū τ ifirmox: q̄ nec libris me/ dicox cūcta deprehēsa sunt: oīa deniqȝ hui⁹ vi/ te picula a culpa pmox parētū deriuant. Ter tia pena corpalis ē generalis mortis subiectio. Propter pctm̄ eternū pmox parētū mors do minat in oib⁹. Vñ aug. li. 13. de ciui. dei. c. 3. ait. Fatēdū est primos hoies ita fuisse istitutos q̄ si nō peccassent: nullū mortis gen⁹ experirent. Sȝ eosdē peccātes pmos ita fuisse morte mul/ ctatos: vt qcqd eox stirpe eēt exortū eadeȝ pena teneret obnoxiū. Pro magnitudine qppe cul/ pe illius naturā damnatio mutauit in peius: vt qd̄ penaliter pcessit in peccantib⁹ primis natu/ raliter sequeretur in nascentibus ceteris.

De tertia pena corporali.

Ertia pena q̄ punitū ē pctm̄ pmox pa/ t rentū dicit temporalis. Et h̄ est triplex

Prima est a paradiso expulsio.

Secūda animaliū rebellio.

Tertia subiectionis introductio.

Prima pena fuit a paradiso expulsio. Vt n. habet Gen. 2. Plātauerat aūt dñs de⁹ pa/ radisuȝ voluptatis a pncipio. i. a pncipio creatu re: fm expositionē magistri i historia scholastica s. cū apparuit arida: τ germinare terrā fecit: vl a pncipio. i. a pma pte orbis. i. ad oriētē. Nam vt dicit Tho. pma pte. q. 102. couenient in pte oriētali dicit situs: q2 credēdū ē q̄ i nobilissimo loco toti⁹ terre sit ɔstitut⁹. Cū aūt oriēs sit dex/ tera celi fm ari. 2. de celo τ mūdo. Dextera aūt est nobilior q̄ȝ sinistra: ɔueniēs fuit vt i oriētali pte paradisus ille institueret a deo. De h̄ padi/ so sic ait Damas. li. 2. c. xi. Paradisus i oriēte posit⁹ ē: omni terra excelsior: tēpatio tenuissi/ mo ac purissimo aere fulgēs: plātis semp flori dis comat⁹: bono odore plen⁹ lumieqȝ replet⁹ Ysido. li. 14. ethimol. idē dicit i snia. Et au gu. 8. sup Gen. ad lraȝ. Tres ingt sunt de pa radiso generales snie. Vna ē eox q tātūmō cor poraliter volūt itelligi. Alia ē eox q spūalit tm̄. Tertia eox q vtroqȝ mō paradisuȝ accipiūt: quā mihi fateor placere sniam. Et i. 13. de ciui. dei. Que ɔmode dici pñt de itelligēdo spūaliter pa radiso nemine phibēte dicant: dū tñ τ illi⁹ hi/ storie vitas fidelissima rex gestax narratōe cō mēdata credat. Tria. n. q̄ de padiso i scriptura dicunt p modū narratōis historice pponunt. In oib⁹ aūt q̄ sic scriptura tradidit: ē p funda/ mento tenēda vitas historie: τ desup spūales expositōes fabricāde. Hec aug. Ad hūc padi/ suȝ trāslat⁹ ē Enoh vt habet Eccle. 88. c. τ he/ lias: vt p3. 4. Reg. 2. c. Amb. in exameron. τ Basili⁹ i exameron dicūt q̄ posit⁹ est i altissimo monte: de cui⁹ cacumine cadūt aq̄ cū tāto strepi tu q̄ oēs circa habitātes fiūt surdi: τ faciūt aq̄ la cū: ex q̄ pgrediunt q̄ttuor flumina. Verūtamē vt dicit Tho. sequēdo aug. 8. sup Gen. ad lit/ terā. Loc⁹ ille seclusus ē a nr̄a habitatōe aliqb⁹ ipedimētis: vel montiū vel mariū: vel alicuius estuose regiōis: q̄ ptrāsiri nō pōt. Et ideo scri/ ptores locox de h̄ loco mētionē nō fecerūt. Ad nr̄a igit redeūtes: magister i historia scholastica dicit: q̄

dicit: ꝙ hō cōditus ē in agro Damaſ. ⁊ inde tulit eū deꝰ: ⁊ poſuit eū in paradiſo. Rō ſʒ Tho. eſt: qꝛ paradiſus fuit locꝰ cōgruꝰ habitatōis humane q̄ʒtū ad incorruptionē pmi ſtatꝰ. Incorruptio aūt illa nō erat hoīs ſʒ nām: ſʒ ex ſupnaturali dei dono. Ut ergo h̄ grē dei iputaret: et nō humane nature: deꝰ hoiēʒ eīr paradiſuʒ fecit ⁊ poſtea i paradiſo poſuit: vt ibi habitaret toto tpe aialis vite: poſtmodū cū ſpiritualē vitā adeptus eēt transferret in celū. Ibi ergo vt dcm̄ eſt Paulo ante: tribꝰ horis credit adā traxiſſe moraʒ in qua diuini mādati trāſgreſſor inuentꝰ ē: ⁊ a padiſo cū pellicea tunica turpit eiectꝰ miſſus q̄ʒ eſt cū vxore ſua in hanc vallē lachrymarum.

De pditione dominij animalium.

S Ecūda pena tpalis q̄ punitū ē primoꝝ parētū pctm̄ dicit aialiū rebellio. De quibus dic dn̄s Bon. i. 2. di. 15. ꝙ aliť ordinanť aialia ad hoieʒ ſm ſtatū inocētie. Aliter ſm ſtatū nature lapſe. In ſtatu inocētie ordinabanť ſm rōnē q̄druplicē. Pria rō ad māifeſtandū hoīs ipiū: qđ manifeſtarēt dum ei p oia obedirēt. 2ᵃ ad decorādū hoīs habitaculū aialiuʒ multitudine nō ſolū arboꝝ. Tertia ad excitādū hoīs ſenſuʒ: vt i ipſoꝝ aialiū naturis diuerſis videret hō multiformē ſapiētiā dei. 4ᵃ ad mouēdū hoīs affectū: vt vidēs illa deo ſubiecta ⁊ ſibi: ipſe deū amaret. Scđm vō ſtatū nature lapſe ordinanť aialia aliter ad hoieʒ. Iumēta eniʒ ⁊ pecora ordinanť ad leuādū hoīs idigētiā q̄ʒtū ad cibū: q̄ʒtū ad veſtitū: q̄ʒtū ad obſequʒ: ⁊ q̄ʒtū ad ſolatiū. Hec p maiori pte ſumpta ſunt ex dictis augu. 3. ſup Gen̄. An̄ pctm̄ itaqꝫ oia aialia ſub hoīs erant ptāte: oēs volucres celi: ⁊ oēs piſces maris. Un̄ deꝰ dixit Gen̄. i. c. Dominamini piſcibꝰ maris: ⁊ volatilibꝰ celi ⁊ vniuerſis aialibꝰ q̄ mouenť ſup terraʒ. Ex quo vt dicit Tho. I. pte. q. 96. naturalit hō dn̄s ē oiuʒ aialiū. Ideo pmo politice dicit Ari. ꝙ venatio eſt q̄ſi qđdā iuſtū bellū. Qđ vtiqꝫ nō expediret ſi Adā nō peccaſſet. Uerūtamē ſomnia h̄ videntur pleriſqꝫ: q facile ſeipſos cōfundere vel corrigere qđ meliꝰ ē pūt ſi amicoꝝ dei ⁊ ſcōꝝ viroꝝ exēpla inſpicere velint. Refert nāqꝫ Hiero. i vita Pauli pmi heremite. Qđ coruꝰ diebꝰ ſingulis dimidiū panē Paulo deferebat: ⁊ dum Antoniꝰ ad illū viſitandum ſe ꝯtulit: itegrū vt vtriqꝫ ſufficeret apportauit. Inſup dum Antonius poſt illiꝰ felicē trāſituʒ corpꝰ vellet ſepelire ſupueniētibꝰ leonibꝰ: ⁊ māſuetiſſime fodiētibꝰ terrā. Id fecit ipſe adhuc Hiero. q leonē ferociſſimuʒ i monaſterio velut agnuʒ māſuetuʒ retinuit. At ⁊ Frāciſcꝰ nr̄ lupuʒ apprehēdit i ciuitate Eugubij q multos hoies occiderat: ⁊ cum obediētia multa lupꝰ Frāciſcū ſecutus ē. Qui mādato eiꝰ biēnio ſupuiuēs māſit cuʒ hoibꝰ et pueris ⁊ canibꝰ neminē vltra ledēs. Sanctꝰ adhuc pontifex Silueſter draconē ingētē ferreo annulo ipoſito i naribꝰ eiꝰ ſine aliq̄ nocumēto i vrbe maxia ligauit. De leonibꝰ iteꝝ legimꝰ ꝙ Danielē ſuuʒ dei nō offenderūt. Nā vt dr̄ Daniel. 14. c. fuit ipſe in lacu in quo erāt ſeptē leones diebꝰ ſeptē: qbus dari cōſuetuʒ erat quotidie duo corpora: ⁊ due oues: ⁊ tūc data nō fuerunt eis vt deuorarent Danielē: q tn̄ ptegente ſe deo liber cuʒ leonibus habitauit.

Qđ ſubiectio violenta eſt ppter peccatum.

T Ertia pena tpalis fuit ſubiectōis introductio. Si. n. nō peccaſſet hō tunc homini hō nō ſubijcereť. Uerūtamē vt accipi pōt ex dictis ſancti Tho. I. parte. q. 96. duplex eſt ſubiectio. Una violentie. Altera ordinis ⁊ reuerētie. Prima nō fuiſſet i ſtatu inocētie: qꝛ penalis ē ⁊ dura. Scđa vō q̄ nemini nocet fuiſſet i illo ſtatu: qꝛ reuerenter ⁊ cuʒ amore filij fuiſſent ſubditi parētibꝰ ſuis: vxores maritis: ⁊ iuuenes ſenibus: ⁊ ſimilia.

Qđ nō eſſent tot dānati ſi nō peccaſſet adā.

Q Uarta pena qua punituʒ eſt pctm̄ primoꝝ parētuʒ dicit eternalis. Nā illud peccatuʒ puniť pena eterna tripliciter. Primo in paruulis. Secūdo in infidelibus Tertio in damnatis omnibus.

Prio illud pctm̄ puniť pena eterna i pulis q in ſolo originali decedūt. Oēs qppe tales i eternuʒ puabunť viſiōe dei: vt dic mgr̄ i. 2. diſ. 33. De hac mā ⁊ ſequēti de ifidelibꝰ dixi i q̄drageſimali. 2º illđ pctm̄ puniť i ifidelibꝰ pena eterna oēs qppe ifideles i ſua ifidelitate moriētes eternalit dānati punienť i iferno. Nec vā: nec tenēda: imo velut hētica reijciēda ē opinio eoꝝ q dicūt vnūquēqꝫ i ſua fide ſaluari. Un̄ ſcribit ex đ ſum. tri. ⁊ fi. ca. c. I. Una ē fideliū vniuerſalis eccl'ia: ex quā nullꝰ oio ſaluať. 3º puniť pctm̄ primoꝝ parētū i dānatꝭ oibꝰ. Tenēt qdē aliq: ꝙ ſi ſtetiſſet hō i ſtatu inocētie: ſoli fuiſſent nati q modo ſunt electi. Hoc videť aſſerere Grego. q i. 4. moraliū. c. 25. ait. Si parētē pmū pcti nulla putredo corrūpet: nequaq̄ʒ filios pditōis generaſſet. Sʒ illi q nūc p redēptorē ſaluādi ſūt: ſoli ab illo electi naſcerenť. Et ſi diceret ꝙ multi electi nati ſunt de parētibꝰ dānatis; ergo illi parētes

fuissent nati. Rñdet Landulfus in .2. suo. di. 20. qꝫ isti electi fuissent geniti ex illis pētib⁹ electis. Quare aūt deus pmittat tot homies nasci quos ante secula vidit fore dānādos: ꝛ qꝛ xp̄s q misericorditer venit in mūdū ꝛ suo p̄cioso sāguine nos redemit: taꝫ grādi piculo tot hoium pditoꝝ nō obsistit: ꝛ silia: nō ē nostꝝ iuestigare. Sed potius vnusqsqꝫ timere dꝫ: ne ppt sua volūtaria scelera ꝛ delicta deputetur cū dānatis alijs igni gehēne. Et iō studeat opam dare vt p pniam ꝛ vtutis opa numero electoꝝ ascribatur: sicqꝫ possideat eternū regnū: i quo xp̄s cū suis oib⁹ viuit ꝛ regnat in secula sclōꝝ. Amen

Sermo septimus de iudicio dei contra mūdum lasciuientem quādo diluuio perdidit homines peccatores.

q Uam terribilia nimis sint iudicia dei: p̄ter ea q̄ de āgelis ruentibus ꝛ peccantib⁹ hoib⁹ p̄mis enarrata sūt ōndit adhuc nobis diluuiuꝫ illud gnāle: qđ inūdauit tpibus Noe: quo paucis dūtaxat exceptis deleta ē omnis caro. Extēdit vtiqꝫ tūc rex celoꝝ potētissimū brachiū suū: ꝛ cōtriuit supbiā hoium maloꝝ. Nec iuētus ē qspiā: q valuerit effugere furorē illi⁹. O ēs pierūt oēs suffocati sunt in aqs iundātib⁹. Qua de re vt efficacius timor dñi ingeraṫ cordibus nr̄is statui in hoc s̄mone de iudicio dei cōtra mūdū lasciuiētē disserere. Dicāqꝫ qd vaciter in scripturis de diluuio quo carnales hoies puniti sūt contineṫ: neqꝫ put in textu biblie singula posita sūt explicabimus: sꝫ q̄dā principalia tñ ptractabim⁹ eo ordine quo i hoc dicendi genere auditorib⁹ facilius vitatē psuadere possumus. De diluuio igitur locuturi: tria mysteria declarabimus.

Primū dr̄ temporalitatis.
Scđm causalitatis.
Tertiū terribilitatis.

De temporibus circa diluuiū cōsiderandis: primo de annis q fluxerūt ab adam vsqꝫ ad diluuium. Capitulum primum

Ro ampliore dicēdoꝝ notitia ad tp̄s diluuij aium in hac pte vtemus distinguemusqꝫ quattuor tpa consideranda.

Primū tp̄s dr̄ mundialis durationis.
Scđm retardate generationis.
Tertiū diuturne expectationis.
Quartū mensis determinationis.

Ab adam vsqꝫ ad diluuium anni duo milia ducenti quadragintaduo

p Rimū tp̄s cōsiderādū circa diluuium dr̄ mūdialis durationis. In quo licet scire quot āni exacti sūt a principio mūdi vsqꝫ ad diluuiū. Et s̄m Josephū ꝛ magistꝝ in historia scolastica: ab adam vsqꝫ ad diluuiuꝫ fluxerūt āni duo milia qngenti qnquagintasex Scđm vo Hiero. Eusebiū ꝛ .70. iterp̄tes: ꝛ oēs tam grecos q̄ꝫ latinos fuerūt āni duo milia ducēti q̄draginta duo. p hac dria ānoꝝ nō dꝫ qs turbari: potissimū: qꝛ āni a diuersis diuersimode cōputātur. Est. n. ānus maximus de quo dicit Macrobi⁹. 2. li. sup sōnū Scipionis: ꝛ tulli⁹ li. 2. de nā deoꝝ in. 6. de republica qđ cōpleṫ cū sol ꝛ luna ꝛ oia sidera firmamenti ad eūdem locū vnde semel pfecta sūt redierint Hūc annū Varro confici cōscripsit in q̄dragita milib⁹ annis. Et dicit aug. li. 12. de ciui. dei platonici vo in qndeci milibus ānis, put refert Macrobius. li. 2. super sōno Scipionis. Ptolemeus vo in li. Almagesti dixit annū maxiuꝫ cōpleri in trigitasex milib⁹ annis. Sꝫ Restaurus modernus phs ꝛ astrologus i primo li. đ cāis eē mūdi dixit: q stelle fixe ꝛ errance mouētur v sus orientē quattuor gradib⁹ nec vlteri⁹: ꝛ post retrogradādo alijs quattuor gradib⁹ retro redeūt: ꝛ mot⁹ iste nūq̄ꝫ cessat ab hoc ordie Quare celū nūq̄ꝫ faciet opatōes tales quas semel fecit: cū semp tēdat ad pducēda noua propter maiorē nobilitatē ꝛ pfectōnem ipsius. Jō nec ānus maxim⁹ pōt poni. Est ānus solarius q duob⁹ mōis accipiṫ. Vno mō put ē annus reuolutōis scribit Ptolemeus li. 3. almagesti. 1. c. Est tp̄s motus solis: quo sol semel circuit duodeci signa zodiaci: redeūdo ad primū punctū sui circuli. Qđ qdē fit in trecētis sexaginta qnqꝫ diebus ꝛ sex horis. Ann⁹ vo vsualis tribus cōtinuis ānis cōtinet dies trecētos sexagitaqnqꝫ. Sꝫ q̄rt⁹ annus q dr̄ bissextilis pficiṫ in trecētis sexagitasex dieb⁹. Nā ille sex hore que supabūdāt a trecētis sexagitaqnqꝫ dieb⁹ nō cōputāṫ in trib⁹ priorib⁹ ānis: sꝫ i q̄rto cōstituunt vnū diē: ꝛ vocaṫ ānus bissextilis. Et si sic sex hore nō itercalarēṫ i qbuslibet quattuor annis successu tpis variarēṫ principia ꝛ fines tēpoꝝ: ꝛ solēnitates q̄ sūt i hyeme repirēṫ i estate: quare scā mr̄ eccl'ia singulo quadriēnio accepit diē vnū: q vocaṫ bissext⁹: quasi ex bis sex horis collectus: ꝛ p hūc bissextū stāt firma i kl'ēdario principia ꝛ solēnitates tpum. Est adhuc ānus lunaris cōtinēs duodeci lunatōes quaꝝ q̄libꝫ cōtinet dies

net dies vigitinouē cū dimidia: ergo dies huiꝰ anni ſūt trecēti qnquagintaquattuoꝛ: eſtq; minoꝛ ſolari diebꝰ vndeci: ſeu qñ ē biſſextꝰ duodeci. Quid plura ãnus vt p̄dixímꝰ apud varias natõẽs diſpari nũero p multa ſecula fluctuauit Et vt cõmemoꝛat Aug. li. 15. de ci. dei. ⁊ Plinius li. 7. de nãli hiſtoꝛia: egyptij quattuoꝛ mẽſibꝰ annũ terminabãt: archades tribꝰ: archanane ſex. Latini tredeci. Ex qbus nullũ fit p̄iudiciũ hiſtoꝛice v̄itati: ſi inter ſcriptoꝛes reꝝ geſtarũ de nũero annoꝝ tãta ſuboꝛta videaṫ dõ ia. ad uertẽdũ tñ ē vt nullo mõ mũduʒ ⁊ hoĩes fuiſſe ſp̄ teneamꝰ. Hic fuit erroꝛ Metrodoꝛichij: q ꝺm Euſebiũ li. i. de euangelica p̄patione dixit vniuerſũ fuiſſe ſemp: qꝛ ſi eẽt fcm̃: eẽt a non ente. Fuerũt ⁊ alij phi: vt Pythagoꝛas ſamius. Archita terẽtinus: ⁊ Theofraſtus: ac pipatetici fere oẽs qui vt ſcribit Cenſoꝛinꝰ ad Cirillũ in li. de natali die: affirmauerũt hoĩes ſp fuiſſe. Cõtra quos Aug. li. 12. de ci. dei. c. 9. ſic ait. Si ſp fuit humanũ genꝰ: quonãmodo veꝝ loqtur hiſtoꝛia gentiliũ narrans q fuerũt quarũcũq; reꝝ iuentoꝛes: q p̄imi liberaliũ diſciplinarũ aliarũq; artiũ iſtitutoꝛes: vel a qbꝰ p̄imũ illa vel illa regio: pſq; terraꝝ illa atq; iſula incoli cepit: hec ille. Qui doctoꝛ eximiꝰ nõ imerito ad hiſtoꝛias recurrit: qꝛ vt inqt Tulliꝰ li. ꝺ oꝛatoꝛe. Hiſtoꝛia ē teſtis tẽpoꝝ lux v̄itatis ⁊ nũcia vetuſtatis. Nos v̄o ſcripture ſcẽ adherere debemꝰ: q̃ veridica narratione cõmemoꝛat ab vno adam genꝰ hoĩum multiplicatũ. Scripſit ãt moyſes hiſtoꝛiã geneſis ex reuelatõe diuina Vñ Hiero. in ep̃la ad Paulinũ ait. Maniſeſtiſſima ē geneſis in qua de creatõe mundi de exoꝛdio generis humani: de diuiſione terre: ꝺ cõfuſione linguarũ ⁊ gentiũ: vſq; ad exitũ ſcribit hebꝛeoꝝ. Sicut ergo cepit mundꝰ: ſic ceperunt eẽ hoĩes. Et vt docet Tho. i. pte. q. 61. ſolus deꝰ pater filiꝰ ⁊ ſpũs ſcũs ē ab eterno. Hoc fides catholica tenet: ⁊ oẽ cõtrarium ē hereticũ Sic. n. creaturas deꝰ ꝓduxit: ꝙ eas ex nihilo fecit. i. poſtq; nihil fuerãt. Jõ ab adaʒ vſq; ad diluuii ĩ terminꝰ aſſignaṫ.

Quare noe diſtulit generare vſq; ad qngẽteſimum annum.

Ecunduʒ tp̃s circa diluuiuʒ cõſiderandum dicitur retardate gnãtionis. Volẽs eqdẽ ſcriptura de diluuio mẽtõem facere: gnãtõem noe tãgit. Noe v̄o cuʒ qngẽtoꝝ eẽt annoꝝ genuit Sem Cham ⁊ Japhet. vbi dubitare cõtingit quare noe vſq; ad qngẽteſimũ annum diſtulit gnãre. Rñdet Nico. ꝺ lira. ꝙ doctoꝛes hebꝛei dicunt hoc fcm̃ eẽ ex eo ꝙ deus diſpoſuerat eum ſaluare in diluuio cuʒ tota ſua poſteritate. Si ãt ante qngenteſimũ annũ gnãſſet fuiſſẽt tot ex eo ⁊ filijs eiꝰ multiplicati ⁊ fuiſſent iter eos multi mali: ꝺ qbus nõ eẽt dignũ vt ſaluarẽtur. Nã ſi ĩ trecẽtis qnquagita ãnis qbus noe vixit poſt diluuiũ vt habetur Gen. 9. c. ex tribꝰ eius filijs vigitiquattuoꝛ milia ⁊ cẽtũ viros extra mulieres ⁊ puulos ꝓcreatos affirmat Filo: vt refert magiſter in hiſtoꝛia ſcholaſtica: qd fuiſſet ĩ quadringẽtis ãnis. Jn ſup tot pſone cum neceſſarijs ad vitã p annuʒ integꝝ quo durauit diluuiũ nõ potuiſſent compeṫẽter in archa collocari. Quare deo volente cum qngentoꝝ eẽt ãnoꝝ filios gnãuit: cuʒ quibus ⁊ vxoꝛibus saluꝰ factus ē in archa. Verũ tamẽ pleriq; dubitãt de matuſalẽ. Scdm. n. cõputatõem. 70. iterp̃tum vixit. 14. ãnis poſt diluuiũ: ſed nec legitur ĩ archa fuiſſe: nec trãſlatꝰ vt enoch. Et qdã dicunt ꝙ moꝛtuus fuit añ diluuiũ. 7. annis. Hiero. aſſerit ꝙ eodeʒ ãno in quo fuit diluuium: qꝺ ẽt diligẽs cõputatio annoꝝ eiꝰ ꝺm Geneſim maniſeſtat. Tñ oĩs in numero annoꝝ eius vite cõueniunt. ſ. ꝙ fuerunt oẽs dies eius ãni nõgenti ſexagintanouẽ vt dicitur Gen. 9. c.

Qꝺ deus p cẽtũ ãnos p̄dicari voluit diluuiũ

Ertium tp̃s circa diluuium cõſiderandũ dicitur diuturne expectatõĩs. Pro ſua qppe pietate deꝰ benignꝰ añq; diſpderet pctõꝛes illius tpis: diutius expectauit: ⁊ monuit vt ad pniam redirẽt. Nã ꝺm augu. li. 15. de ci. dei. c. 24. cum dixit deꝰ ad noe. Erũt dies eiꝰ cẽtum vigiti ãnoꝝ: nõ ꝺ termino humane vite locutus ē: ſʒ de termino ad pniaʒ aſſignato. Nãq; centuʒ ãnis archa legiṫ fabꝛicata: vt refert magiſter ĩ hiſtoꝛia ſcholaſtica ⁊ noe verbo ⁊ fcõ diluuium p̄dicabat. Verũtamẽ illi hoĩes nequã deridebãt eũ: ⁊ minabãṫ ꝙ ante q̃ ipſe archã igredereṫ ſi diluuium ſupueniret interficerent illum.

Quod de menſe maio inundauit diluuiuʒ.

Vartum tp̃s circa diluuium diciṫ mẽſis determinatõĩs: quo. ſ. mẽſe diluuiũ illud veniſſe crediṫ. Et ad hoc dicit magiſter in hiſtoꝛia ſcolaſtica ꝙ fuit mẽſis maiꝰ: q ab hebꝛeis diciṫ iſan: a macedonibꝰ yon: a latinis maius. De iſto menſe lata ē iter auctoꝛes diſſenſio. Titus liuius p̄imo li. ab vrbe cõdita. ⁊ Varro li. 6. ꝺ oꝛigine ligue latine. ⁊ beda

li. de tpibus. dicunt Romulum diuiſiſſe ppl'm romanū in maiores ⁊ iuniores: vt altera ps cō ſilio: alia armis rēpublicā tueret. In honorem ergo vtriuſqꝫ ptis hūc maiū: ſeqntem iuniū di xit. Aug. Uo cōtra Fauſtū. tertiū inqt menſeꝫ veteres dixerunt maiū a maia: quā Mercurij matrē colebāt deā: exquo oēs mercatores illo mēſe ſacrificabant Maie ⁊ mercurio. Papiaſ vult vt dicat maius a madēdo: qr hoc tpe ros p̄cipue cadat madefaciēs terrā: ſeu qr tunc ori antur hiades ſtelle pluuiales.

Qd diluuiū ſcm̄ ē volente deo, ppter pctā ho minū p̄menda: que ſi non fuiſſent nec diluuiū inundaſſet. Capitulum ſecundum.

i Am diſputandū ē cōtra curioſos de cā diluuij: qm̄ pleriqꝫ nolūt ppter pecca ta hoīum diluuiū iundaſſe. Jccirco vt de hac re Uitas clarius eluceſcat: notabimus q̄ tuor cās: que a multis diuerſimode ſolent aſſi gnari.

Prima dr̄ celeſtis influentia.
Scd̄a demonū malicia.
Tertia potentū violentia.
Quarta oīs carnis imunditia.

Qd influentia celi nō fuit cā precipua ⁊ prin cipalis diluuij.

p Rima cā diluuij aſſignat a qbuſdā ce leſtis īfluentia. Ji. n. dicūt q ſi tpe il lo oēs fuiſſent iuſti ⁊ ſci: adhuc diluuiū ſupueniſſet: ⁊ hoc ppter diſpōnem celi. ſ. ppter cōiunctōem planetaꝝ frigidoꝝ ⁊ humidoꝝ ta lem effectū cauſantium. Nā vt dicit Seneca i li. de nālibus qōibus. Dixit Empedocles ar ſurā eē terrā cū vniuerſa ſidera cōueniēt in ſi gno cancri: ⁊ vniuerſalē iundatōem futurā: cū eadē turba ſideꝝ cōuerſa in capricorno pueīt. Igitur aiūt iſti diluuiū ex cā nāli ſicut ⁊ alia di luuia cōſueuerūt qn̄qꝫ puenire: vt. n. iqt Yſi dorꝰ li. 13. ethimol. i achaia fuit diluuiū Jacob patriarche ⁊ Ogigi tpibus q eleuſine conditor ⁊ rex fuit. Idem Yſidorus narrat q recitat Oroſius li. 1. q anno octingenteſimo decimo ante vrbē cōditā aquaꝝ illuuies maiorē ptem ppl'oꝝ theſalie abſūpſit: paucis p refugia mon tiū liberatiſ: maxie in mōte parnaſo: i cuius cir cuitu Deucalion tūc regno potiebat. Qui tunc ad ſe ratibꝰ cōfugiētes ſuſceptos fouit ⁊ aluit: a quo ppterea genꝰ hoīum grecoꝝ fabule ex lapi dibꝰ ferūt repatum. De hoc deucaliōe mētōem facit Juuenalis li. prio q ait. Exquo deucaliō nimbus tollētibꝰ equor Nauigio mōtē aſcēdit ſorteſqꝫ popoſcit. Paulatiqꝫ animis caluerūt mollia ſaxa. Et maribꝰ vndas oſ̄dit pirrha pu ellas. Quicqd agūt hoies votū timor illa volu ptas. Gaudia diſcurſus noſtri ē farrago libel li. Yſidorus li. 17. ethimol. c. 3. dicit. Farra go a farre dicta. Eſt. n. herba ordeacea adhuc viridis nec dū granis ad maturitatē turgētibꝰ Ouidius iſup i. i. metamorphoſeos ita inquit. Deucaliō lachrymiſ ita pirrhā affat abortiſ. O ſoror o cōiux o feia ſola ſupſteſ. Quā cōe mihi genꝰ ⁊ patruelis origo. Demū thorus nutrit: nūc ipā picula iungūt. Feraꝝ quaſcunqꝫ videt occaſus ⁊ ortꝰ. Nos duo turba ſumꝰ: poſſedit cetera pōtꝰ. Et ibi Ouidiꝰ. Miſſā viri mani bꝰ ſpēm traxere viroꝝ. Et de femineo ē repa ta feia iactu. Inde genꝰ durū ſumꝰ expiēſqꝫ la boꝝ. Et documēta damus q̄ ſumus origie na ti. Famoſū ergo fuit illud diluuiū de quo ipſi ēt poete tanta cecinere. Nec tn̄ niſi a cā nāli pceſ ſit. Sꝫ ne multū inutiliter cōtēdamꝰ dicit Nic. de lira q nobis ſatis eē dꝫ teſtimoniū ſcriptu re q̄ diluuiū aſſerit firmiter iundaſſe i penā pec cati. Poſſumꝰ tamē dicere ſm Ric. in. 4. di. 47. q pductōem ignis purgātis mūdū i fine ſeculoꝝ p̄cedet vehemēs ſiccitas nālr gnāta il lius ignis pductōi cōcordās: nō tn̄ ſicut diſpō neceſſaria: ſꝫ cōgrua. Ita diluuiū aq̄ potuit p̄ cedere aliqua diſpō planetaꝝ frigidoꝝ ⁊ humi doꝝ: cōcurrens ad nutū dei ad talē aq̄ꝝ iunda tōem. Jō influentia illa nō fuiſſet ſi deus non ſtatuiſſet diluuio pūnire ſe ſpnētes.

De demōibus icubis ⁊ ſuccubis: ⁊ gigātibꝰ.

s Ecunda cā diluuij ab aliqbus aſſignat demonū malicia. Scribit nāqꝫ Gen. 7. Uidētes filij dei. i. demōes ſm ex poſitōem iſtoꝝ: q dicūtur filij dei ppter nāꝫ ſpi rituale: filias hoīum q eēnt pulchre miſcuerūt ſe i ſpē humana cū mulieribꝰ: ⁊ ide ſunt nati gi gantes. Magiſter in hiſtoria ſcholaſtica dicit. Potuit eē vt icubi demones genuerit gigan tes a magnitudine corpoꝝ denoiatos. Sed imanitati corpoꝝ reſpōdebat imanitas aiorum Uerūtn̄ nō acceptat hoc q gigātes naſcāt ope demonū icuboꝝ ⁊ ſuccuboꝝ: qr ⁊ ipſi nati ſunt ex viris ⁊ mulieribꝰ: ſicut ⁊ ceteri hoies. Nam de Og rege Baſan Deuterono. 2. ⁊. 3. c. dicī tur q monſtrat lectus eius ferreus nouē cubi tos habēs lōgitudinis. ⁊. 4. altitudinis. Et. i. Reg. 15. c. legit de Goliath q erat altitudinis ſex cubitoꝝ ⁊ palmo. In crōica Ricobaldi rep peri q tpe clemētis pape ſcdi rome cadauer in

uentum

uentū ē gigantis īcorruptū magnitudinis īsoli te: cui erat tale epitaphiū. Filius euādri pallas quē lancea turni Militis occidit more suo iacz hic. Hec iō dicimus: qz ēt ṅalr gigantes pñt absqz demonibus generari. Et iō vtr̄ illi qui erāt diluuij tpe nati sunt vt ꝑtactū ē demonib⁹ coopantibus in dubiū vtitur. Sed posito ꝙ sic eēt: nō ꝓpterea de⁹ diluuiū iundare fecit qm̄ vt īgt Nico. de lira. Diluuiū datū ē in penā homi nū: nō demonū.

Q ď tpe diluuij filij potentuz ēt vi carnaliter cō cubebāt cū filiabus pauperū.

t Ertia cā diluuij assignať ab alijs potē tum violentia. Dicit. n. rabbi Salomō ꝙ filij dei accipiūtur ꝓ filijs iudicuz et potētum. Qui qñ videbāt filias subditoꝝ pul chre ornari: ⁊ qñ dabātur ad nuptias accedebāt ad eas: cognoscēdo carnalr āñqz mariti eas co gnoscerēt. Et lz sic potuerit eē tñ hec nō ē tota lis causa: sed quarta que sequitur.

Q ď ꝓpter pctā carnis deus misit diluuium.

q Varta cā igiť q̄re diluuiū fieri voluit ď us: fuit oīs carnis imūdicia. Diciť q dē in textu biblie. Ois caro corrupat viā suā. Alij itaqz filij dei ẛm Nico. de lira in telligūtur q descēderūt de Seth q ab adā īstru cti fuerūt ī cultu diuio ꝑ filias hoīum ītelliguntur mulieres descēdētes de Cayn: q̄ erant lubrice lasciue ⁊ dissolute. Et ď illis ꝑcepat Seth filiis suis de volūtate dei: vt nō ↄherēt cū eis. Ipsi vo fecerūt ↄtrariū. Qz tñ hic fit mētio ď filijs Seth ⁊ filiab⁹ Cayn: notādū ē ẛm magistrū ī historia scholastica: q allegat scm̄ Methodium cui ī carcere exñti ꝓ amore xpi: scā fuit reuela tio ď tpibus ꝑmis ⁊ nouissimis dicētē: ꝙ adaz ⁊ eua vgines egressi sūt de padiso. Et hoc vti qz Hiero. ad Eusto. cōfirmat dicēs. Eua ī pa diso virgo fuit post tunicas pelliceas sūpsit ini tiū nuptiaꝝ. Anno vo vite adā. 15. natus ē ei Cayn ⁊ soror ei⁹ Calmana post alios. 15. ānos natus ē abel ⁊ soror eius Delbora. Et iō nat⁹ ē primus Cayn pessimus qz abel iust⁹ vt oñde ret ꝙ ī adā tota generis hūani massa dānata ē: ⁊ qñ aliqs ex ea vas scificatōis efficiť: nō hoc ꝓ uēit ex nā: sz ex dei vocātis misericordia. anno vite adā cētesimo trigesimo Cayn occidit abel ⁊ luxē eū adā ⁊ eua cētū ānis. Loc⁹ ī quo luxe rūt dr̄ vallis lachrymaꝝ iuxta Ebron. Cayn ḡ pessim⁹ remāsit q ꝑm⁹ termios terre posuit ad calliditatē: fallaciāqz ꝑdurit ꝑm⁹ in terra supbi uit post adā ī padiso. ꝑm⁹ homicidiū ꝑpetrauit: primus ciuitates edificauit murisqz muniuit: ⁊ hoies male agētes ī vrbib⁹ collegit ẛz iosephū Cayn itaqz cognouit vxorē suā q̄ pepit enoch Enoch genuit Irad. Irad mauiael: Mauia: el mathusael Mathusael lamech. Hic ꝑm⁹. s. lamech bigamiā itroduxit: ⁊ sic adulteriū cōtra legē dei ex nā fecit. In ꝑma. n. creatōne vnica vnice scā ē mulier: ⁊ deus ꝑ os ade decreuerat vt eēnt duo ī carne vna. Hic āt accepit duas vxores Ada ⁊ Sellā. Genuitqz Ada Iabel q adiuenit portatilia pastoꝝ. i. tētoria ad mutā da pascua. Nomē fratris ei⁹ Tubal. s. pr̄ canē tiū ī cythara ⁊ orgāo. Nō istroꝝ qdem q̄ lōge post inuēta fuerūt: sz iuētor fuit musice ⁊ cōso nātiarū vt labor pastoralis q̄si ī delitijs verte reť. Et qz audierat adā ꝓphetasse ď duobus iu dicijs: ne piret ars iuēta: scripsit eā ī duab⁹ co lūnis ī q̄libet totā ut dicit Iosephus. vna mar morea altera latericia q̄rū altera non diuertereť diluuio altera nō solueret icēdio. Sella genuit Tubalcayn: q ferrariā artem ꝑmus iuēit: res bellicas decēter exercuit: sculpturas opum vel hoium ī metallis ī libidinē oculorū fabricauit. Sicqz vsqz ad tp̄s diluij gnātio Cayn sꝑ excre uit nūero ⁊ malicia ac iniqtate. Gnātio vero Seth īstructa erat ī diuio cultu Dicit. n. strab⁹ ꝙ post mortē abel vouit Adā nō vltra se vxo rē cogniturū: sz deo iubēte ꝑ āgelū fregit votū vt dei filius de eo nasceretur. Quare cognouit vxorē suā ⁊ nat⁹ ē Seth q genuit enos. Enos genuit Caynan: Caynan genuit Malalehel Malalehel genuit Iareth: Iareth Enoch: Enoch matusalē: Matusalē Lamech. Addi dit magister historiarū ꝙ breuiter legislator ge neratōes ade trāsit festinās ad tpa abrahe pa tris hebreorū: ⁊ plures subricet ade filios ⁊ fili as. Ex qbus oibus vt ad ꝓpositū redeam⁹ pz ꝙ nō abrahe ꝓhibitū fuerat: sz his q descende rāt de Seth ne inirēt mr̄imonia cū filiabus ď scēdētib⁹ ď gnātōe Cayn: ⁊ tñ cōtrariū facere nō erubuere. Ingt ad hec sanct⁹ Methodius ꝙ filij Cayn abutebātur vxoribus fratrū suo rū nimijs fornicatōibus: deinde mulieres ī ve saniā verse supgresse viris abutebanť: tādē ex arserūt hoies in alterutrum coeuntes. Abun dabāt pctā immundissima carnis ī oibus excep to Noe ⁊ vxore: filijs eius: ⁊ vxoribus eoruz: qz pctā illa nephandissima deū prouocauerunt vt diluuio extigueret cōcupiscētiam hominum

De terribilitate diluuij: quo tanta strages fa cta ē cōtra hoies ⁊ aīalia. Caplm .5.

a Vdite obsecro oēs ppl'i peccatores ꝙ terribile fuit iudiciū illud a quo se hoies defendere nō valuerūt. Timete deuꝫ ⁊ humiliate in cōspectu eiꝰ corda vr̄a. Nō.n.est potentia: nō fortitudo: nō cōsilium cōtra dn̄m. Ipse fuit qui vires gigantuꝫ cōtriuit: ⁊ deleuit aquis inundātibꝰ oēm carnē. Si autē cōprehē dere velimus illius diluuij terribilitatē: q̄ttuor cōsiderare debemus.
Primo terre deteriorationem.
Secundo animaliū occisioneꝫ.
Tertio paruuloꝝ submersionem.
Quarto tantoꝝ hominū peremptionem.

Qd̄ ꝓpter aquas diluuij terra deteriorata ē

p Rimo ꝯsideremꝰ terre deterioratione̅ Dicit magister in historia scholastica exponendo vba dei.s. Dispdā eos cum terra.i.cū fertilitate terre. Tradūt.n. vigorem terre: ⁊ fecunditatē longe inferiorē eē post diluuiū. Vn̄ esus carniū homini cōcessus est: cuꝫ antea fructibꝰ victitarēt. Nec mirꝝ qꝛ tā diu fuit terra coopta aquis diluuij: que pro maiori pte vt dic̄ Nico. de li. fuerūt de mari oceano salso.

Qd̄ aialia ⁊ volucres piere exceptis piscibꝰ

s Ecūdo cōsideremꝰ diluuij terribilitatē pp aialiū occisionē. Vt.n.igt textꝰ biblie mortua est ois aia viuēs sup terrā: oia aialia: oēsqꝫ volucres: exceptꝭ q̄ erāt i archa Nō fuerūt mortui pisces: qꝛ vt dicit Ni. de li. peccata ꝯmissa erāt i terra ⁊ i aere nō aūt i aqs.

Qd̄ paruuli periere in aquis diluuij.

t Ertio cōsideremꝰ diluuij terribilitateꝫ pp paruuloꝝ submersionē. Erant illo tpe tot puuli: tot ad vbera matrū pēdētes: q tamē ꝑ paterno scelere oēs eiulātes lamētantesqꝫ submersi sunt. Qualiter aūt filij puniūtur pro peccatis parentū dixi in quadragesimali in sermone de ira dei.

Qd̄ oēs hoies suffocati sūt. Noe ⁊ suis exceptꝭ

q Varto cōsideremꝰ illiꝰ iudicij terribilitateꝫ ꝓpter tantoꝝ hominū pemptōeꝫ. Cōpleta siqdē archa iuxta dei ordinationē: dixit deꝰ ad Noe. Ingredere i archaꝫ tu ⁊ filij tui: vxor tua ⁊ vxores filioꝝ tuoꝝ tecum. Magister in historia scholastica. Seorsuꝫ viros: seorsuꝫ mulieres nominauit dn̄s: cū de ingressu loquereť: ac si diceret. Tempore afflictionis cessandū est ab amplexibꝰ mulieꝝ. In exitu vo dixit deꝰ. Egredere de archa tu ⁊ vxor tua. Cōiuncti iubenť exire: q disiuncti intrauerant. Ac si diceret eis. Nūc redijt tp̄s amplexandi: vt multiplicemini sup terrā. Mox eniꝫ subiūxit. Crescite ⁊ multiplicamini. dicit Rabbi Salomon: qꝫ in archa nō fuit cōcubitus hominū: nec auiū: nec bestiaꝝ ꝓpter vniuersaleꝫ mundi tribulationē. In articulo itaqꝫ diei illiꝰ intrauit Noe in archaꝫ iuxta p̄ceptū dn̄i cū omnibus aialibꝰ ⁊ volucribꝰ deputatis. Que ꝫm magistruꝫ in historia cholastica nutu diuino: et angeloꝝ ministerio adducta fuerūt. Refert nico. de lira. qꝫ articulus iportat rē distinctā ⁊ manifestā. Deus nāqꝫ ingredi fecit Noe de die clara ⁊ manifesta: ad oñdendū qꝫ poterat eū tueri a malis hoibꝰ illius tpis q cōminati fuerāt eū occidere. O qd fuit videre ⁊ ꝙ tremēdū spectaculuꝫ illud: qn̄ subito nebulosus aer fuit effecꝰ ventiqꝫ stridere ceperūt. Tonabat ether: tonitrua audientes terrebāt: ⁊ catharacte celi.i. nubes aperte sunt. Secūdū Nico. de li. loquitur scriptura metaphorice: nec dicit de celo stellato sꝫ aereo: vbi generanť nubes ⁊ pluuie. O quātus oium luctus mox insonuit. Quot lamenta: dū breui spacio excrescentes aque rapere ceperunt corpora mergēdoꝝ. Videbat pater submergi filiū. Videbat frater fratrē: ⁊ ipse necādus clamabat ad sidera. Heu heu pimꝰ in aqs Filius p̄reꝫ aut matrē forte p̄cabatur. Adiuua me natū tuū ꝑeūtē. At ille rn̄dere poterat. O me miseꝝ ⁊ ego tecū pereo. Vix puto ptrāsijt dies: qꝫ maior pars defecit in aqs diluuij. Et si q forsan in montibꝰ erāt: suffocati sunt tandē ⁊ ipsi: qm̄ pluit. 40. diebꝰ. ⁊. 40. noctibꝰ: et aq̄ multiplicate supauerūt oia cacumina montiū. Expgiscimini ergo o peccatores polluti. o carnales et lasciui. o sacrilegi et incestuosi. o libidinibus spurcissimis fedati: et timete regē regū deū nostrū. Deponite veterē vitā: abijcite voluptates: corrigite malos mores: vt sic ipse misericors pater liberet nos ab omni malo.i. pn̄ti: et in futuro largiať gloriā sempiternam. Amen.

Sermo octauꝰ de mulieribꝰ: q̄ occasio sunt multoꝝ pctōꝝ ꝓpter que indignať deus.

p Ropter mulieꝝ ꝯditōes noxias in grādia pctā sepenumero lapsi hoies deū irritāt: vt sue iusticie i illos furoreꝫ effundat. Et ꝙuis ita fore facile deprehēdi possit ex relatis i duobꝰ p̄cedētibꝰ ꝟmoibꝰ. verūtn̄ videmus q̄ttidie p̄rias flagellari. qd̄ ꝓbi ⁊ sci viri arbitranť fieri: qꝛ indignať deꝰ pp inordinatos excessus: ornatꝰ mulieꝝ: et pōpā imo ihonestatē

vestimētoꝝ

vestimētez. Adeo vtiq3 inualuit iā3 vbiq3 ꝑni/
tiosa ⁊ detestabilis cōsuetudo huiꝰ dissolutōis:
ꝙ nulla forti ꝑsuasione ꝑdicatoꝝ pōt aboleri.
Ex hoc multiplicate sunt vsure rapine fraudulē
tie ⁊ iniqssime extorsiōes. Quinimo cū iuuēcu
le multe nuptui tradi nō possint: ⁊ alijs faculta
tes nō suppetant ad suis vanitatibꝰ satisfaciēdū
nouit deꝰ qd inde sequat. Ob id ḡ statui i pñti
nostro sermone de mulieribꝰ verba facere. De
quibus dicturi tria mysteria declarabimus.
Primū dicit productionis.
Secundū cōmendationis.
Tertiū reprehensionis.

Quō deus benedictus ꝓduxit mulieres ad perfectionē vniuersi. Capi. .I.

Ita obiurgāda puto vitia mulieꝝ: vt se
xus ipse nō cōtēnat neq3 ille q̄ ꝟtutibꝰ
florent occasionē sumāt desperādi. Ic
circo i hoc mysterio primo mulieꝝ ꝓductione3
inuestigabimus sub quattuor dubijs.
Primū: vtrum mulier ꝓduci debuit cum alijs
creaturis.
Scd3: vtꝝ mulier fuerit imediate formata a dō
Tertiū: vtrū mulier fieri debuit ex viro.
Quartū: vtꝝ mulier ꝓducta sit ad imaginē dei
Primū dubiū inuestigādū ē: vtrū mulier ꝓ
duci debuit cū alijs creaturis. Et arguūt qdā ꝙ
nō. ꝓ qꝛ dicit phs in li. de generatōe aialiu3: ꝙ
femina ē mas occasionatꝰ. S3 nihil occasiona
tu3 ⁊ deficiēs debuit eē in reꝝ ꝓductōe: ḡ mu/
lier nō debuit ꝓduci. 2°. Occasiones pctōꝝ
sunt amputāde. S3 deꝰ ꝑsciuit ꝙ mulier futu/
ra eēt viro in occasionē peccati: ergo nō debuit
mulierē ꝓducere. Refert Lact. li. 5. ꝙ Plato
de quattuor agebat deo grās. Primo ꝙ hō na
tus esset nō aial brutū. 2° ꝙ grecꝰ potiꝰ q̄3 bar/
barus. 3° ꝙ athenis ⁊ tēpore Socratis. 4° ꝙ
mas potiꝰ q̄3 femina. Rñdet his Tho. 1. pte
q. 92. ꝙ necessariū fuit feminas fieri sicut scri/
ptura dicit Geñ. 7. i adiutoriū viri: nō qdē i ad
iutoriū alicuiꝰ alteriꝰ opis vt qdā dixerūt: cu3 ad
qdlibet aliud opꝰ ꝯuenientiꝰ iuuari possit vir ꝑ
aliū viꝝ q̄3 ꝑ mulierē: s3 i adiutoriū generatōis
Ad illud ꝟo qd ꝓ obiectū ē dicit Tho. 2. 2. ⁊ in
4°. di. 44. ꝙ q̄3uis mulier generet ꝑter itētio/
ne3 nature ꝑticularis: ē tñ de intētōe nāe vniuer
salis q̄ vtrūq3 sexū reqrit ad ꝑfectā humane spēi
generatōe3. Dicit ḡ mulier aliqd deficiēs ⁊ oc
casionatū: qꝛ ꝟtus actiua q̄ ē i semine maris in
tendit ꝓducere simile sibi ꝑfectū ꝺm masculinū
sexū. S3 ꝙ femina generet h̄ ē ꝑꝑ ꝟtutis actiue debilitatē: vel ꝑꝑ aliquā materie indispositio
ne3: vel etiā ꝑꝑ aliquā trāsmutationē ab extrin/
seco: puta a ventis australibꝰ: q sunt humidi: vt
dicit Ari. li. de aialibꝰ. Ad scdm ꝟo qd addu
ctū ē dicit Tho. ꝙ si oia ex qbꝰ hō sumpsit occa
sionē peccādi deꝰ subtraxisset a mūdo: remāsis/
set vniuersu3 iꝑfectū. Nec debuit cōe bonū tolli
vt vitaret ꝑticulariter malū: ꝑserti3 cū deꝰ noui
ordinare malū omne i bonū. Scd3 dubiū erat
vtrū mulier fuerit imediate formata a deo. Rñ
det ad hoc Tho. vbi. s. ꝙ solꝰ deꝰ q ē nature in
stitutor pōt ꝑter nature ordinē res i eē ꝓduce/
re. Et ideo solus deꝰ potuit vel viꝝ de limo ter/
re: vl' mulierē de costa viri formare. Vñ Aug.
li. 9. sup Geñ. ad lrām. Formare vl' edificare
costā vt mulier eēt nō potuit nisi deꝰ: a q̄ vniuer
sa nā subsistit. Et iteꝝ ibi. Quō ministeriū āgeli
exhibuerūt deo in formatōe mulieris nescimꝰ.
Certū tñ ē: ꝙ sicut corpus viri de limo nō fuit
formatū ꝑ angelū: ita nec corpꝰ mulieris de co/
sta viri. Et iteꝝ ibidē Aug. Nō habuit prima
reꝝ cōditio: vt femina ois sic fieret: s3 tñ h̄ ha
buit: vt sic fieri posset. Et ideo ꝺm causales rō/
nes ꝑstitit corpꝰ mulieris in ꝑmis opibꝰ: non
ꝺm potētiā actiuā: sed ꝺm potentiā passiuā tm̄ i
ordine3 ad potentiā actiuā creatoris. Tertiū
dubiū fuit vtrū mulier debuit fieri ex viro. Et
posset qs arguere ꝙ nō: qn sexus cōis ē hoibꝰ
⁊ alijs animalibꝰ. Sed in alijs animalibꝰ femi
ne nō sunt facte ex maribus: ergo nec i hoie fie
ri debuit. 2° arguit: qꝛ eoꝝ q̄ sunt eiusdē spēi ē
eadē materia. S3 mas ⁊ femina sunt eiusdem
speciei: ergo femina fieri debuit ex limo terre si
cut ⁊ vir. 3° mulier facta est in adiutoriū gene
rationis: sed nimia ꝓpinquitas reddit ad hoc ꝑ
sonā ineptā. Vñ ꝑsone ꝓpinque a mrīonio ex/
cludunt: vt p3 Leuitici. 18. c. ergo mulier non
debuit fieri ex viro. Rñdet his oibus Tho. ꝙ
mulier ex viro formari debuit ꝑꝑ tria. Prio
qdē vt in h̄ qdā dignitas ꝑmo homini ꝺuaret:
vt scdm rei similitudinē esset ipse principiū to/
tius sue speciei sicut deꝰ est principiū totiꝰ vni/
uersi. Vñ Paulus dixit Act. 17. c. ꝙ deꝰ fecit
ex vno omne genꝰ hominū. Scdo mulier fa/
cta ē ex viro: vt vir magis mulierē diligeret: et
ei inseꝑabiliꝰ inhereret: du3 cognosceret eā ex se
eē ꝓductā. Vñ dr Geñ. 2. Ex viro sumpta est
q̄3obrē relinquet hō patrē ⁊ matrē ⁊ adherebit
vxori sue. Et hoc maxime necessariū fuit i spe/
cie humana: in q̄ mas ⁊ femina ꝯmanent ꝑ to/
ta3 vitā: qd non contingit in alijs animalibus.

Tertio mulier facta est ex viro: qꝛ vt phs dicit 8. ethicoꝝ. mas ꝛ femina cõiungunt̃ in homi/
nibus nõ solũ ꝓpter necessitatẽ generatiõis: vt in alijs animalibꝰ: sed etiã ꝑ domesticã vitaꝫ: in
qua sunt aliqua opa viri ꝛ femine: ꝛ in qua vir est caput mulieris. Vñ cõuenienter ex viro for
mata est mulier: sicut ex suo principio. Quarta ratio addi põt sacramẽtalis. Figurat̃. n. ꝑ h̃ ꝙ
ecclesia a xp̃o sumit principiũ. Vñ apl's dicit ad Eph. 5. c. Sacramẽtũ hoc magnũ est: ego aũt
dico in xp̃o ꝛ in ecclesia. Et per hoc pꝫ rñsio ad primũ. Ad secũdũ dicit Tho. ꝙ materia est ex
qua alius fit: natura aũt creata hꝫ determinatũ principiũ: cũ sit determinata ad vnũ hꝫ determi
natuꝫ ꝓcessum. Vñ ex determinata materia ꝓ ducit̃ aliqd in determinata specie. Sꝫ v̓tus di
uina cũ sit infinita: põt idẽ ſm speciẽ ex quacũ/
qꝫ materia facere: sicut viꝝ ex limo: ꝛ mulierez ex viro. Ad tertiũ dicit Tho. ꝙ ex naturali ge
neratione cõtrahit̃ qdã ꝓpinquitas q̃ mrimo/
niuꝫ ĩpedit. Sꝫ mulier nõ est ꝓducta a viro ꝑ naturalẽ generationem sed sola v̓tute diuina.
Vñ Eua nõ dicit̃ filia Ade: ꝛ ꝓpterea rõ non cõcludit. Vt igit̃ scribit̃ Gen̄. 2. c. postq̃ꝫ Adã
in paradisuꝫ introduxerat deus misit soporẽ in eũ. Aug. 9. sup Gen̄. ad lr̃aꝫ: dicit ꝙ sopor ille
fuit raptus ꝛ extasis: qꝛ tũc vidit dñm ꝑ essentiã ꝛ interfuit curie angeloꝝ. Hoc vtiqꝫ opinãdo
dicit nõ asserendo de visione essentie diuine. Cũqꝫ obdormiuisset: tulit vnã de costis eiꝰ abs/
qꝫ lesione ꝛ dolore: vt dicit Tho. Secũdũ vero Landul. di. 18. secũdi. Costa detracta fuit mini
sterio angeloꝝ: nõ tamen eoꝝ ministerio fuit in mulierẽ formata. Dicit etiã Landul. ꝙ forma
tio de costa nõ fuit ꝓprie generatio sicut aliq di cunt: ꝙ deus de aere circũstãte: vel terra corru
pta coꝝ forma deꝰ suppleuit materiã illiꝰ coste: qꝛ vt dicit magister in textu: magis dꝫ dici mu/
lier facta de illa materia: q̃ fuit maior q̃ꝫ de illa costa. Nec põt dici ꝓprie creatio: tuꝫ qꝛ creatio
humane nature p̃cesserat in homine: tuꝫ qꝛ fuit facta de aliqua p̃iacẽti materia. s. de costa. Fuit
ergo multiplicatio sicut magister dicit ĩ lr̃a: quõ de quinqꝫ panibꝰ multiplicatis dominꝰ satiauit
quinqꝫ milia hominũ. Cõtrariũ tamẽ tꝫ Tho. q asserit ꝙ corpꝰ mulieris fuit formatũ de costa
per additionẽ materie: vel per creationẽ. Sed q fecit ipse nouit. Quare v̓o de costa: nõ de alia
parte fuit mulier formata. dicit Tho. ꝛ glo. 33. q. 5. in. c. mulierẽ. Nõ de pede formata est mu
lier ne oĩno videret̃ famula. Non de capite: ne oĩo videret̃ dñā: sed de costa: vt videret̃ collate/
ralis. Quartũ dubiũ fuit: vtrũ mulier fuit ꝓdu cta ad imaginẽ dei. Nã. 1. Cor. xi. c. dr̃. Vir ẽ
imago dei. Mulier aũt est imago viri. Pro/
pter q̃ v̓ba dicit̃. 33. q. 5. c. Hic imago dei: ꝙ mulier nõ est ad imaginẽ dei. Rñdet Bon̄. in
2. di. 16. ꝛ Tho. i. parte. q. 93. ꝙ cũ hõ ſm intel lectualẽ naturã ad imaginẽ dei eẽ dicat̃: ſꝫ hoc
est maxime ad imaginẽ dei: ꝙ intellectualis na tura deũ maxime imitari põt. Imitat̃ aũt intel/
lectualis natura maxime deũ q̃ꝫtũ ad hoc ꝙ deꝰ seipsum intelligit ꝛ amat. Vñ imago dei tripli/
citer põt in homine ꝯsiderari. Vno qdẽ modo ſm ꝙ hꝫ homo aptitudinẽ naturalẽ ad intelligẽ
duꝫ ꝛ amandũ deũ. Et hec aptitudo cõsistit ĩ ip sa natura mẽtis q̃ est cõis oibꝰ hominibꝰ. Alio
mõ ſm ꝙ actu vel habitu deũ cognoscit ꝛ amat: sed tñ ĩꝑfecte. Et h̃ est imago ꝑ ꝯformitatẽ gra
tie. Tertio mõ ſm q hõ actu deuꝫ cognoscit et amat ꝑfecte. Et sic attendit̃ imago ſm similitu/
dineꝫ glorie. Vnde sup illud p̃s. Signatuꝫ est sup nos lumẽ vultus tui dñe. Glo. distinguit
triplicẽ imaginẽ. s. creationis recreationis: ꝛ si militudinis. Prima imago inuenit̃ in oibꝰ ho
minibꝰ. Secũda in iustis tm̃. Tertia v̓o soluꝫ in beatis. Tam ergo in viro q̃ꝫ in muliere inue
nitur dei imago quãtũ ad illud in quo principali ter ratio imaginis ꝯsistit. s. quãtũ ad intellectua
lem naturã. Vnde Gen̄. 1. cũ dixisset scriptu/
ra. Creauit deꝰ hominẽ ad imaginẽ suã: ad ima gineꝫ dei creauit illũ: subdit. Masculũ ꝛ femi/
naꝫ creauit eos. Et dicit p̃ncipaliter eos: vt etiã ĩtelligat̃ mulier ad imaginẽ dei creata. Sꝫ quã
tuꝫ ad aliqd secundariũ imago dei inuenitur in viro: secũdũ qd nõ inuenit̃ in muliere. Nã vir
est principiũ mulieris ꝛ finis: sicut deus ẽ prin cipiũ ꝛ finis totius creature. Vnde cũ apostolꝰ
dixisset: ꝙ vir imago ꝛ gloria dei est: mulier aũt gloria viri est: ostẽdit quare hoc dixit subdens.
Nõ. n. vir est ex muliere sed mulier ex viro: et vir nõ est creatus ꝓpter mulierẽ: sed mulier ꝓ
pter viꝝ. Diximꝰ hec oia vt intelligamꝰ mulie/
res nõ esse contẽnẽdas q̃ ad imaginẽ dei create participes fieri possunt eterne vite.

De p̃rogatiuis virtutũ quibꝰ mulieres flo/
ruisse cõpertũ est. Capi. 2.

Solent pleriqꝫ mulieres a deo ꝓductas ad omne bonũ ad omnẽqꝫ v̓tutẽ inha
biles reputare. Quibꝰ in hac ꝑte admi rabiles laudes mulieꝝ aperiendas duxi. Que
licet de multis cõmendari possint: tamẽ q̃tuor precipue

precipue ſunt illa: que in ſexu muliebri excellen tiſſima ſunt reperta.

Primũ eſt fortitudo ⁊ magnanimitas.

Secũdũ pudicitia ⁊ honeſtas.

Tertiũ clementia ⁊ liberalitas.

Quartũ deuotio ⁊ pietas.

Prima laus muliebris ſexus eſt de fortitu/ dine ⁊ magnanimitate. Quis. n. non miret̃ de his q̄ mulieres magnanimiter fortiterq3 ege/ re. Et vt taceã de iudith q̄ caput holofernis trũ cauit. de Thamiri maſſagetaꝝ regina q̄ ſupera nit cyrũ: vt refert Juſtinus. de pantaſilea regi/ na amazonũ: q̄ in bellis troianis cũ ſuis puellis pugnãdo egit ſtupenda: vt cõmemorat frigius dares: de Semiramide aſſyrioꝝ regina: que vt valerius aſſerit li. 9. deficientẽ babylonẽ recu/ perauit: priuſq3 decorẽ capilloꝝ in ordine rede giſſet: ad tot milia mulieꝝ cõuertẽdus ẽ anim⁹ q̄ ꝓ xp̄i amore ſeuiſſima tormenta paſſe: tãdem nec mori recuſauerũt. Longũ qppe eſſet recen ſere ſingula. Propter q̄ eccleſia ſancta in ora/ tione ſic dicit ad deũ. De⁹ q inter cetera potẽtie tue miracula: etiã in ſexu fragili victoriã marty rij ↄtuliſti. Amb. de ſcã Agnete affirmat: ꝙ ter tiodecimo anno etatis ſue mortẽ ꝑdidit: ⁊ vitaʒ inuenit: qñ. ſ. i vrbe maxima glorioſo martyrio migrauit ad celos. Cecilia ſponſuʒ ⁊ cognatuʒ cõuertit: ⁊ oẽs pariter coronã martyrij ſunt ade pti. Rufina ⁊ Scḋa due ſorores fuerũt ꝟgies romane: parẽtib⁹ clariſſimis genite: q̄ tp̄e Va/ leriani ĩpatoris accuſate ꝙ xp̄iane eẽnt ⁊ capte ac tradite donato p̄fecto: poſt mlt̃a ꝟbera iuſſit Rufinã prius cedi. Q̃ȯ vidẽs ſoror clamare ce pit ad iudicẽ. Quid ẽ ꝙ ſororẽ meã glorificas ⁊ me inhonoras. Tãdẽ poſt multa vtriq3 illata tormẽta ducte fuerũt in ſiluã in via cornelia ab vrbe roma miliario decimo: in fundo q vocat̃ Burcto: ibiq3 Rufina capite trũcat̃. Scḋa ꝑ/ cutit̃: ⁊ coꝝ corpa feris vorãda linquunt̃. De/ niq3 Plautilla matrona in cui⁹ p̄dio hoc factũ eſt: vidit eas in viſu ſedẽtes gẽmatas i thalamo ⁊ dicẽtes ſibi. Plautilla deſine a flagitijs ido/ loꝝ ⁊ crede i xp̄m: ⁊ veni i p̄diũ tuũ ⁊ corpora nr̃a ſepeli. Q̃ȯ illa fecit. Multa ꝑcurrẽda eẽnt de katerina: de Lucia: de Agatha: de Juſtina de Vrſula ⁊ vndecim milib⁹ puellis ei⁹: ⁊ de re liqs q̄ forti aio diros cruciat⁹ ꝓ xp̄o pati volue/ rũt. Scḋa laus muliebris ſex⁹ ẽ de pudicitia ⁊ honeſtate. Inuẽte ſunt mulieres ⁊ qdẽ innume re: q̄ honeſtatẽ ⁊ pudicitiã cunctis reb⁹ hui⁹ mũ di ꝑpoſuerũt. Suſanna vt habet̃ Daniel. 13. c. p̄elegit mori falſo criminata ⁊ accuſata: q̄3 ſeni/ bus libidinoſis conſentire. Lucretia matrona/ romana: a filio Targni ſupbi vi cognita ſemet ipſam ꝑemit: vt dicit Aug. li. i. de ciui. dei. Eu froſina domo patris relicta viriliq3 habitu ſum pto: vſq3 ad mortẽ incognita manens i mona/ ſterio: habitu monaſtico induta: ꝟginitatẽ vſq3 ad mortẽ prudẽtiſſime cõſeruauit: vt ponit̃ i vi/ tas patrũ. Et ne multis imorer: mater dñi nr̃i ieſu xp̄i ꝟgo ꝟginũ nũcupat̃: q2 ois mũdicie et caſtitatis ſpeculũ mũdiſſimum fuit: cui⁹ exẽplo vſq3 in p̄ntẽ diẽ pene inumere iuuencule ꝟgi/ nitatẽ ſuã dño ↄſecrarũt: vt nr̃a ſanctiſſima Cla ra: ⁊ alie etiã tp̄ib⁹ noſtris. Neq3 aliter q̄3 vana cẽſeri pȯt maloꝝ hoiuʒ ſnia q aiũt: mulierẽ nul laʒ bonã: ⁊ vt poeta canit: caſta ẽ quã nemo ro gauit. Mentiunt̃ vtiq3 qm̃ ⁊ nupte plurime im mo ꝓ maiori ꝑte viris ſuis fidẽ quã ꝓmiſerunt inuiolabiliter ſ̄uant: ⁊ ꝟgines deo dedicate: ac alie viduitatẽ tenentes in ſua pudicitia firmiter ꝑſeuerãt. Tertia laus muliebris ſexus eſt de clemẽtia ⁊ liberalitate. Mulier fuit regina Sa/ ba q̄ venit a finib⁹ terre ad Salomonẽ: ⁊ dona uit ei centũ viginti talenta auri: ⁊ aromata mul ta nimis ⁊ gẽmas p̄cioſas: vt habet̃. 3. Regũ. x. c. Nota hic ſm̃ Hugutionẽ ⁊ Catholicon ⁊ Yſidoꝝ. 16. ethimol. ꝙ talẽtũ ẽ quoddã pon dus: qḋ ſummũ eẽ ꝑhibet̃. Naʒ nihil ẽ calculo min⁹: nihil talẽto mai⁹: cui⁹ variũ apud diuer/ ſas gẽtes pond⁹ habet̃. Nã apud romanos ta lentũ ẽ. 72. libraꝝ: ſicut Plaut⁹ oñdit: q duo ta lenta eẽ dicit cẽtũquadragintaquattuor libras. Sʒ ẽ talẽtũ min⁹. ↄ. quinquaginta libraꝝ. Et me diũ vt dictũ ẽ ſeptuagintaduaꝝ. Et ſummũ cẽ/ tuʒ viginti libraꝝ. Accipiẽdo ꝙ talẽtũ min⁹: cẽ tũ viginti talẽta faciũt ſex milia libras. Apparet ex h̄ q̄3 liberalis fuit p̄noiata regina. Vale. aũt maxim⁹ i ru. de liberalitate. ⁊ Tit⁹ Liui⁹ li. 2. de 2° bello punico. Paulã canuſinã ↄmẽdãt: qm̃ mulier illa clara diuitijs romanos oẽs q de cla de canenſi canuſiũ fugerãt circa deceʒ milia ci/ uiũ romanoꝝ ſolũ menib⁹ ac tectis a canuſinis receptos: ꝓprijs ſumptib⁹ frumẽto veſte ⁊ viati co iuuit. Videm⁹ inſup q̄tidie mulieꝝ elemoſy nis tot paupes: tot religioſos ⁊ mẽdicãtes ſu/ ſtẽtari. De ſcã Paula romana Hiero. ita ſcri bit i epitaphio ſuo. Poſtq̄3 vir mortu⁹ ẽ: ita eũ plãxit: vt ꝓpe ipſa moreret̃: ita ſe cõuertit ad dei ſ̄uitutẽ vt mortẽ ei⁹ videret̃ optaſſe. Quid ꝙ referã ãple ⁊ nobilis dom⁹: ⁊ quõdã opulen tiſſime oẽs pene diuitias in paupes erogatas.

Quarta laus muliebris sexus est: de deuotiōe ⁊ pietate. Tempore nāqꝫ ꝑsecutōis xp̄ianoꝝ mulieres ꝯfessorib' sanctis ministrabāt necessaria vite: ⁊ martyꝝ corꝑa sepeliebāt. Vñ ecclesia dicit in officio sancti Andree. Maximilla xp̄o amabilis tulit corpꝰ apl'i ⁊ optimo loco cū aromatibꝰ sepeliuit: h̄ Maximilla vxor fuit Egee. Drusiana mater pauperꝝ. Joānē euāgelistam apud Ephesuꝫ hospitio deuotissime recipiebat quā ⁊ ipse a mortuis suis meritis suscitauit. Lucina romana corpꝰ martyris Sebastiani inuentum tradi ꝓcurauit sepulture. Et omissis alijs mulieres inqͥt Marcus vltimo. c. emerūt aromata vt veniētes vngerent iesum. Quanta aūt ad cultū dei sit cōiter mulierū deuotio experientia magistra rerū hoc manifestat. Magnus ergo in celis erit numerus mulierū que simul cū xp̄o gaudebunt in delitijs paradisi.

De mulierū excessiuo ⁊ reprehēsibili ornatu
Capitulum. tertium.

Mulieres quas tā ample laudibꝰ hucusqꝫ ꝓsecuti sumus: in hoc mysterio reprehensibiles arguēdasqꝫ ostēdā: qm̄ hodierna die ꝓpter excrescētes vanitates suas cōminat' nobis altissimus deus ꝑ Esaiā ꝓphetā suū. 3. c. Pro eo ꝙ eleuate sunt filie syon ⁊ ambulauerunt extēto collo: ⁊ nutibꝰ oculoꝝ ibāt: ⁊ plaudebāt ⁊ ambulabāt ⁊ pedibꝰ suis cōposito gradu incedebāt decaluabit dñs verticē filiarū syon: ⁊ dñs crinē eaꝝ nudabit. In die illa auferet dñs ornatū calciamētoꝝ: ⁊ lunulas ⁊ torques ⁊ monilia ⁊ armillas ⁊ mitras ⁊ discriminalia ⁊ periscelidas ⁊ murenulas: ⁊ olfatoriola: ⁊ inaures ⁊ annulos ⁊ gēmas in fronte pendētes ⁊ mutatoria ⁊ palliola ⁊ lintheamina ⁊ acus ⁊ specula ⁊ sindones ⁊ vitas ⁊ teristra. Et erit pro suaui odore fetor: ⁊ ꝓ zona funiculus: ⁊ ꝓ crispāti crine caluiciū: ⁊ ꝓ fascia pectorali ciliciū. Pulcherrimi quoqꝫ viri tui gladio cadent: et fortes tui in p̄lio. Et merebūt atqꝫ lugebūt porte eiꝰ ⁊ desolata in terra sedebit. Dicēdū itaqꝫ ē in hoc mysterio quare mulierū ornatus reprehensibilis ē ⁊ exosus deo. Et ad h̄ possunt assignari quattuor p̄cipue ⁊ principales rationes.

Prima dicit' additionis.
Secūda parificationis.
Tertia intentionis.
Quarta inhonestationis.

Prima rō q̄re mulierū ornatus est reprehēsibilis dicit' additōis. Excedūt qdē in hoc: ꝙ addere satagūt opificio dei. Nā breuitati corporis immo ꝯuenīcti stature adinueniūt altas caligas quas calciātes vident' statura magne. Defectui capilloꝝ addūt capillos adulterinos ⁊ extrāeos. Colori faciei supaddūt cerusa ⁊ alia feda fucamenta. De qbꝰ dicit' de cōsecra. di. 4. c. fucare.

Scđa ratio q̄re mulieꝝ ornatus ē reprehēsibilis dicit' parificatōis. Cōtendūt siqdē minores ⁊ populares equare se maioribꝰ ⁊ p̄ncipalioribus. Cōpertū vtiqꝫ ē ꝙ qdā vendidit vinū ⁊ bibebat aquā vt manicas sericas emeret vxori. Nō lꝫ artifici vel agricole vxorē induere p̄ciosis ⁊ delicatis vestibꝰ: maxime duꝫ possibilitas abest. Sꝫ dieb' istis ī quolibet gradu hoīes corrupti sunt. Nā intātū excreuit ornamētoꝝ pōpa: vt necesse sit amplissimas dotes filiabꝰ nubilibus dare. Ob quā cām ille q plures habet filias: vix vnā pōt nuptui tradere. Si vna nubat: alie vel in domo remanēt: vel nō ꝑꝑ deuꝫ: sꝫ q̄si vi moniales fiūt. Taceo flagitia q̄ sequuntur ex his. Dicit Hiero. ad Eustochiū. Pudet dicere quot quottidie v̄gines ruāt: quātas de suo gremio ꝑdat mater ecclesia: sup quot sydera supbꝰ inimicus ponat thronū suū: quot petras excauet vt habitet coluber in foraminibus eaꝝ. Videas plerasqꝫ viduas anteqꝫ nuptas: ⁊ infelicē cōsciētiā mētita tm̄ veste ꝓtegere: quas nisi tumor vteri ⁊ infantū ꝓdiderit vagitus: erecta ceruice ⁊ ludentibꝰ pedibus incedūt. ⁊c̄. ibi. Nō reprehēdimꝰ nō dānamꝰ decētē ornatū: qr vt inqͥt Aug. 41. di. c. qsqs. Quid loco ⁊ tpi et ꝑsonis cōueniat attendēdū ē: ne temere flagitia reprehendamꝰ. Sꝫ cur tot expense fiūt vbi nō debēt: imo vbi cōmode fieri nō pñt. Si fiūt igđ quō fieri nō pñt. Fiūt fiūt: sꝫ vñ acqrunt' pecunie. Heu heu infelix tpoꝝ hoꝝ cōditio. Xp̄iani oēs iusticie ⁊ veritatis obliti extēderūt iā manus suas ad fraudes: ad deceptōes: ad rapinas ad ip̄ia ⁊ turpia lucra: ad cōtractus ꝓhibitos: ⁊ vsuras publicas. Vix vnꝰ repit' de mille q vt acqrat ⁊ thesaurizet cōsciētiā nō inficiat. Tertia ratio q̄re est reprehēsibilis mulieꝝ ornatus dicit' intētōis. Nā posito ꝙ s̄m sui statꝰ decētiā mulieres se ornent: tñ si q̄ inueniant' ī tali ornatu intentionē hr̄e vt viroꝝ aspiciētiū aīos ad cōcupiscētiā alliciāt: cū hoc sit ꝯ charitatē dei ⁊ ꝓximi etiā si nō sequat' alicuiꝰ ruina: mortalit' peccant: qr ē ibi ꝓprie ⁊ ꝑ se scādalū actiuū ⁊ mortale: s̄m Tho. 2. 2. q. 43. ar. 3. ⁊ 4. De talibus sic se ornātibꝰ dicit Hiero. ad sacras v̄gines de cōtinētia v̄ginali. Impudicissimꝰ mulierū affectꝰ semꝑ in lapidibꝰ: semꝑ ī gēmis: semꝑ in ornamentis.

ornamētis extrinsecis gl'iam ponūt. Non suffi cit eis libido inata nature: sed occasionē q̄runt explēde libidinis. Affectant ꝓculdubio vt ocu li viroꝝ aurū cōtēplantes ⁊ gēmas: tādē figāt in faciē: vt furtiuis oculoꝝ suoꝝ nutib⁹ facili⁹ incitēt ad libidinosū incēdiū. hec ille. Si vo ali que se ornāt ꝓpter iactantiā ⁊ vanā gl'iam ibi cōstituētes finē suū vltimū: magis diligētes il lam gl'iam q̄ salutē aīe sue: vel gl'iam eternam parate facere cōtra p̄cepta dn̄i vel eccl'ie vt pos sint cōseq illā laudē: ip̄e adhuc mortal'r peccant Si aūt id faciāt vt viꝝ a cōcupiscētia retrahant aliaꝝ mulierū: nullū ibi tūc erit pctm̄. Si qs in tētōem seu ornatū cognoscere pōt nisi de⁹. pro maiori siqdem pte hoc solet eē mulieꝝ scutum: vt asserant se ornare intētōe placēdi viris suis Si veꝝ dicūt bene ē: sin aūt iputet eis. Quar ta rō quare est rep̄hensibilis mulierū ornatus dr̄ inhonestatōis. Decet nāq3 mulieres hone ste loq: honeste icedere: honeste cōuersari. hōe ste deniq3 se ornare: q2 honestas extrinseca mē tē' ōndit pudicā. Ingt. n. Ar. li. i. rhet. O puz signa habitus sūt. Et. 4. ethi. Vnusqsq3 q̄lis ē talia dicit ⁊ opatur: ⁊ sic viuit. Et sapiēs Ecc. 19. Amictus corporis icessus hois: ⁊ risus dē tiū enunciāt de illo. Cū igitur multe sint mulie res ihoneste se ornātes: nō p̄nt de ihonestate n̄ vitupari. He sūt que denudāt pect⁹: ōndūt col lum: discoopiūt brachia: ludūt cū oculis: loquūt scurrilia ⁊ ociosa. De qbus Hiero. ad matre3 ⁊ filiā ait. Palliolū iterdū cadit: vt cādidos nu det humeros. Et ad furiā idē ingt. Aut loquē dū nobis vt vestiti sumus: aut vestiēdū vt loq mur. Lingua p̄sonat castitatē: ⁊ totū corp⁹ pre fert ipudicitiā. Arbitror ergo nil ita exornare posse mulieres sicut honestate3. Hinc et tibi q vxorē ducere cupis audeo dicere illud qd̄ hie ro. scribit ad demetriadē vginem. Illa tibi sit pulchra: illa amabilis: illa habēda ꝓ socia: q̄ ne scit se eē pulchrā: que negligit forme bonū: ⁊ ꝓ cedēs ad publicū nō pectus ⁊ colla d̄nudat: nec reuocato pallio ceruices apit: ⁊ vix vno oculo: q vie ē necessari⁹ patēter igredit̄. Et recte h̄ asse rit: q2 veh illi q vane vxoris icurrit cōmercium Multa cēnt d̄ huiusmōi excessib⁹ enarrāda: q̄ breuitatis cā relinqmus. Id tn̄ cōcludimus: q̄ mulierum publicas pompas deus guerris et alijs tribulationibus domat. A quibus nos li beret ipse qui ē benedictus in secula seculorum Amen.

Sermo nonus de iudicio dei contra fetidos sodomitas.

Animo trepi

danti cordeq3 gelido cōme morādū ē a nobis qd ege rit robusta man⁹ excelsi dei cōtra homies sodomitas. Nā tpibus nostris maxia xp̄ianoꝝ m'ltitudo heu heu vitio sodomitico p̄ clitat̄. Neq3 scelustā nephādissimū silentio est p̄tereūdū: q̄nimo acriter isistendū ē ad ei⁹ dete statōem: exprobratōe3: ⁊ icrepatōem. Ob illd̄ siqde3 vt patebit sodomitis idignatus d̄s igne de celo misso: ⁊ regiōes ⁊ hoīes cūctos d̄leuit. Quare i hoc s̄mone de subuersione sodomoꝝ dicēdū ē. De qua declarabim⁹ tria mysteria.

Primum dicitur rōnis

Secundum reuelationis.

Tertium modificationis

Qd̄ ꝓpter peccatum execrandum sodomie deus celesti igne destruxit gentes sodomorum

Capitulum primum.

Ine cā putant pleriq3 increduli sodo mā eē deletā: dicit. n. Paulus orosi⁹ li. i. q̄ ante ānos vrbis cōdite mille cē tū sexaginta arsit sodoma. Qd̄ corneli⁹ tacitus ēt scripsit: l3 cā3 taceat. S3 hysidorus. 14. ethi mol. exp̄sse sic loqtur. Pētapolis regio in cōfi nibus arabie ⁊ palestine sita: dcā a qnq3 ciuita tib⁹ impioꝝ que celesti igne cōsumpte sūt: terra amplius hierosolymis olim vberrima: nūc aūt deserta atq3 exusta. Nam ꝓ scelere incolarū de celo descēdit ignis q regione3 illam in cineres eternos dissoluit. Cui⁹ vmbra q̄dam ⁊ spēs in fauillis ⁊ in arborib⁹ ipsis ēt adhuc videt̄. Na scūtur. n. ibi poma virentia sub tanta spē matu ritatis: vt edendi desideriū gignāt. Si carpas: fatiscūt ac resoluūtur i cinerē: fumūq3 exalant q̄ si adhuc ardeant. Hoc ip̄m ponit aug. li. 2. de ci. dei. c. 5. Scripturā ergo scām imitantes fir miter dicimus ⁊ tenem⁹ q̄ vitiū sodomiticū cā fuit illius ardentis ⁊ inflāmati iudicij. Nec mi rum cū pctm̄ illud sit grauissimū ⁊ deo benedi cto fetidū ⁊ exosum: imo angelis ⁊ hoibus re cta sapientibus. Cuius grauitatē ōndūt nobis potissime tria.

Primum nominatio.

Secundum vociferatio

Tertium punitio.

De grauitate vitij sodomitici.

Rimū qd̄ ōndit vitij sodomitici graui

satem dicitur nominatio. Nominatur.n.quadruplici vocabulo.
Primum est crimen pessimum.
Secundum passio ignominie.
Tertium turpitudo.
Quartum abhominatio.

De primo ē tex. Geñ.13. vbi dr̃. Hoies sodomite erant pessimi pctores. Et Geñ.37. Accusauit Joseph frēs apud prēm crie pessimo. Magister in historia scho.i. de coitu cum brutis: lz fm Nico. de lira aliq exponāt: vel de odio in ipm Joseph: vl' de rixa pessima. De scdo vocabulo dicit apl's. Ro.i. Tradidit illos deus in passiones ignominie. Nā femie eoꝝ mutauerūt nālem vsuꝫ in eū vsuꝫ q ē cōtra nāz

De tertio vocabulo seqtur ibidē Paulus. Silr aūt ꝛ masculi relicto nāli vsu feie: exarserūt in desiderijs suis: masculi in masculos turpitudinē opantes. De quarto vocabulo scribitur Leuiti.18.fic. Cū masculo ne cōmisceāris qꝛ abhominatio ē. Ex his dicit Girardus odonis sup.7.ethi.ꝙ Ari.posuit cōcubitū masculoꝝ iter bestialitates consuetudinales nō inter egritudinales. Et iō talis bestialitas ē iexcusabilis. Nam bestialitas reducit ad duo.s.ad nām: ꝛ ad cōsuetudinē. Primo mō ē a nā.i.ex lesione nāe. Que qdē pōt eē cōnaturalꝭ: qꝛ a natiuitate cōtracta ex mala cōplexiōe. Vel actualis: qꝛ ex aliquo casu icursa: puta ꝓpter egritudinē vel maniam. Quibusdā aūt accidit ex cōsuetudine: puta illis q sūt ad talia cōsueti a pueritia. Pctm̄ ergo sodomiticū oio cōtra nām ē. ꝛ grauius ceteris pctīs carnalibus: sicut pꝫ.32 q.5.c.adulterij.32.q.6.c.offerebat.c.vsus.ꝺ pe.di.i.c.si qs tā masculū.c.q pucro.32.q.8.c.in eo.extra.de excessi.pla.c.clerici. Scdm qd ońdit grauitatē vitij sodomitici ē vociferatō Quattuor qppe p̃cipue iueniūtur: q̄ fortiter clamāt dei vindictā poscētia. Primꝰ ē homicidarū. Gen.4. Dixit deꝰ ad Cayn. Ecce vox sāguinis fris tui abel clamat ad me. Scdꝫ ē pctm̄ oppressoꝝ viduaꝝ. Vnde Exo.22. dixit deꝰ. Vidue ꝛ pupillo non nocebitis. Si leseritis eos: vociferabūt ad me: ꝛ audiā clamorē eoꝝ: ꝛ idignabitur furor meꝰ cōtra vos. Tertiū ē pctm̄ ꝺtinētiū mercedē laborātiū. Et ꝺ h Jac.5.c. Ecce merces oparioꝝ: q messuere regiōes vras q̄ fraudata ē a vobis clamat: ꝛ clamor ipsoꝝ in aures dñi sabbaoth itroiuit. Quartuꝫ ē pctm̄ sodomitaꝝ. Vnde Geñ.18. dixit deꝰ Clamor sodomorum multiplicatus est nimis.

Tertiū quod ońdit grauitatē vitij sodomitici ē punitio. Inueniť huiꝰ sceleris q̄druplex punitio. Prima ē Leuitici.2. vbi dr̃. Qui dormierit cū masculo coitu feieo: vterqꝫ opatꝰ ē nefas morte moriať: sanguis eoꝝ sup eos. Per legē isup ciuilē sodomitis infligiť pena mortis. C.de adulterijs.§.cū vir. Et in autētico vt nō luxuriētur cōtra nām collatōe.6. Scda punitō sodomoꝝ fuit nocte qua natus ē xp̄s. Tūc.n. oēs sodomite morte subita pierūt. Hoc vr̃ sentire Hiero.q super illo Esaie.9.c. Habitantibus in regione vmbre mortis lux orta est eis. ait. Juxta illa oēs isto vitio laborātes extinxit. ne nā quā sūpserat tanta imūditia fedareť. Tertia punitio pcti sodomitici ē in pestilētijs: quas freq̄nter ꝓpterea imittit deus: vt pꝫ.32.q.7.c. flagitia. Quarta punitio fuit i sodomis: ꝺ qua dicemus in seq̄ntibus. Quid plura. Abhominabile vltra quā dici pōt ē pctm̄ istud: adeo vt ferať a qbusdā ipsis demonibꝰ detestādū. Naꝫ iter demones aliq iueniri dicūtur: q dū vitium istud ꝑpetratur nullo pacto volūt eē p̄ntes. O scelus nec noiandū: o malum omni vitupio dignū. o pctm̄ nām maculās. o vitiū spurcissimū a cūctis merito exprobrandū. Dānať a gentilibus. Tantalus rex frigie q rapuit Ganymedē filium Troij regis dardanoꝝ: vt eo abutereť. In dardania regnauit tros a quo troiani dicti sūt. O quale dedecus qualisue ignominia: iter xp̄ianos tale qd cogitari vel dici. Veh mūdo a scādalis. Veh sodomitaꝝ cōciuibus. Veh qꝛ excreuit hec perditissima iniquitas: ita vt pene oēs inuoluat status. Qualr sodomoꝝ icendium fuit Abrahe reuelatū: q orauit ꝓ populo ꝛ qꝛ nō fuit ppl's dignus liberari Abrahā cum ꝑuenit ad numerum decē nil dixit āpliꝰ. Ca.2

Volens deus bn̄dictus sodomitas pessimos iuste deuastare secretū suū apuit Abrahe dilecto suo. De quo considerare debemus tria.
Primo amicitiam.
Secundo beniuolentiam.
Tertio prudentiam.

Quare deus voluit Abrahe reuelare q̄ sodomite faciebant.

Primo cōsideremꝰ in Abrahā amicitiā qꝛ meruit eē amicꝰ dei. Est vtiqꝫ h vnū de ꝟe amicitie signis: qn̄ qs cōicat amico secreta: vt plene posui in sermōe de amicitia i li.ꝺ ꝟtutibꝰ. Vn̄ Amb.li.ꝺ officiis. Nil igt occultat amicꝰ si verꝰ ē. Et sapiēs ꝓuer.25. cāꝫ

tua tu

tuã tracta cũ amico tuo. Tenẽda ẽ tamẽ sẽp regula Sen. ad Lucillũ. d. O ia cũ amico delibera: sed de ipõ prius. Deus igit verus erat amicus cui fidelitas abrahe notissima erat. Jõ dixit vt ponit Gen. 18. Nũ celare potero abrahã que gesturus sũ. Dixit ergo illi. o care abrahã: clamõ sodomorum et gomorreorum multiplicatus ẽ: et peccatũ aggrauatũ ẽ nimis. Descẽdã et videbo vtrum clamorẽ q venit ad me ope cõpleuerit. Scd̃m oẽs doctores deus cui nihil ẽ abscõditũ hoc sic dixit i exẽplũ nr̃m: ne p̃cipites simus ad ferẽdas i proximos repẽte sñias: et ne cos ð facili morti adiudicemus. De hoc ẽ tex. 2. q. 1. c. deus oipotens

De oratione Abrahe pro populo.

Secũdo cõsideremus in abrahã beniuolentiã ad proximos. Cũ. n. audisset h̃ verba dei dixit. o deus meus nũqd pdes iustũ cũ ipio. Si iuenti fuerit qnq̃ginta iusti in ciuitate: pibũt sil' et nõ pces loco illi, ppter hos iustos si fuerint in ea. Absit vt rẽ hãc facias: et occidas iustũ cũ ipio. Ait dñs. Si iuenero in sodomis qnquaginta iustos dimittã oẽm locũ ppter eos At vero abrahã descẽdit ad. 45. deinde ad. 40. deide ad. 30. deinde ad. 20. deide ad decẽ auidus vt ppl's ab illa plaga liberaret.

Quod decem persone faciunt populum.

Tertio cõsideremus i Abrahã prudentiam: qr nõ descẽdit ĩfra decẽ. Fm Ni. de lira hoc iõ fecit: qr decẽ faciũt ppl'm neq3 videbat cõueniẽs: vt vbi nõ iueniret ppl's iustorum: idulgeret deus tot iniqs atq3 puersis.

De terribili sodomorum cõcrematiõe. Ca. 3.

Iam dicẽdũ ẽ qñõ deus vlt9 ẽ ingratitem illorum: q vt sic dicam: tã diu fatigauerãt eius mentem. Vbi tria cõsideremus.

Primo angelorum apparitionem.
Secundo Loth liberationem.
Tertio ciuitatum delectionem.

De angelis qui apparuerunt Abrahe in specie iuuenum.

Primo consideremus angelorum appitionẽ. Dicit tex. biblie. Abijt dñs. i. non appuit: postq3 cessauit loq: et abrahã reuersus ẽ i locũ suũ. Veneruntq3 duo angeli sodomã vespe. Nic. de lira. Venerũt igt in assũptis corpib9 in spẽ iuuenũ sedẽte loth i foribus ciuitatis expectãte alicui9 hospitis aduentum. Qui occurrẽs eis adorauit. i. reuerenter suscepit eos: petẽs vt declinarẽt in domũ suã. Qui b9 ingressis fecit cõuiuiũ et comederunt. Pro habẽda aliquali itelligẽtia eorum q̃ hic dicũt ð angelis notãda sũt tria. Primũ q angeli non hñt corpa sibi nãl'r vnita: vt docẽt oẽs theologi i. 2. sniarum di. 8. Et hoc pbat p Dama. et dionysiũ. Tñ cõtra hoc arguũt aliq. nã origenes in lib. piarchon dicit sic. Soli9 dei. i. patris et filij et spũs sci hoc id ppriũ ẽ: vt sine mãli substãtia: et absq3 vlla corporee additõis societate itelligat existẽ. Ber. ẽt dicit omel'. 6. sup cantica. demus soli deo sic immortalitatem: sic incorporeitatem cuius natura sola nec propter se: nec propter aliud solatio indiget instrumenti corporei. Liq̃t ãt oẽm spm̃ creatũ corporeo indigere solatio. Et aug. i. 2. sup Gen. ad lrãm. et in. 3. ð tri. et i. 8. de ci. dei. et i li. ð eccl'. dog. vr̃ asserere q angeli hñt corpora aerea et subtilissima. Et greg. in omel'. epiphanie noiat angelũ aial rõale. His auctoritatib9 rñdet scũs Tho. 1. pte. q. 51. q aliq estimauerũt nullas, substãtias icorporeas eẽ: nisi in corpibus vnitas: adeo q quidam ẽt deum posuerũt eẽ animam mũdi: vt aug. docet lib. 7. de ci. dei. Sed qr hoc fidei catholice repugnat: q̃ ponit deum sup oia exaltatũ: fm illud p̃s. Eleuata ẽ magnificẽtia tua sup celos. origenes hoc de deo recusãs dicere i alijs secutus ẽ aliorum opinionem sicut et i mltis alijs deceptus fuit sequẽs antiquorum phorum opiniones. Vnde Hiero. ad Desideriũ de illo inquit origenes melior in bonis: peior in malis fuit: cuius hereses in libris periarchõ quos ipse composuit maxime inueniri dicũtur Magister in historia scholastica super Gen. circa principium. Periarchon est liber in quo origenes dixit xp̃m adhuc in aere p demonib9 pati debere: sicut in terra p hominib9 passus ẽ Non tenetur igitur eius dictum: quod angeli habeant corpora. Verbum vero Bernardi exponitur q spũs creati idigent corporeo instrumẽto: nõ natural'r vnito: s3 ad aliquid assũpto: vt dicitur. s. propter instructionem nostrã. Augu. autẽ loquitur non asserẽdo: sed platonicorum vtẽs opinione. Grego. vero nominat angelum rationale animal metaphorice propter similitudinem rationis. Secũdum notandũ q3 quidam dixerunt angelos corpora nunquã assumpsisse sed omnia que in scripturis diuinis leguntur de apparitionibus angelorum cõtigisse in visione prophetie: hoc est scd̃m imaginem. Sed hoc dictum vt dicit Tho. repugnat intentioni scripture. Illud enim quod imaginaria visione videtur ẽ in sola imaginatione vidẽtis. Vnde nõ videt indifferenter ab

oībus. Scriptura aūt diuina sic introducit iter
dum angelos appētes: vt cōiter ab oibus vi
derētur: sicut angeli appētes Abrahe visi sūt
ab eo: et a tota familia ei⁹: a Loth et a ciuib⁹ so/
domoꝝ. Silr angel⁹ q appuit Thobie: ab oib⁹
videbat: ex quo manifestū fuit ista cōtigisse s̄m
corporeā visionē q̄ vr id qd positum ē extra
vidētē: vnde ab oibus videri pōt. Tali aūt vi
sione nō vr nisi corpus. Cū ergo angeli neq̄
sint corpora: neq̄ hēant corpa sibi nālr vnita:
relinqt q interdū corpa assumāt. Assumūt autē
illa ex aere: cōdensando ipm ꝟtute diuina: q̄
tū necesse ē ad corpis assumēdi formationem.
Nā aer cōdēsat⁹ figurari et colorari pōt. Cor
pus ꝟo assumptū ab āgelo vnit sibi: nō qdem
vt forme: sꝫ sicut motori: repn̄tato p corp⁹ mo/
bile assumptū. Sicut. n. in sacra scriptura ppri
etates rerū itelligibiliū sub silitudinibus rerum
sensibiliū describūtur: ita corpora sensibilia di
uina ꝟtute sic formātur ab angelis: vt cōstruāt
ad repn̄tandū angeli itelligibiles ppꝛietates: et
hoc ē angelū assumere corp⁹. Et lꝫ angeli non
idigeāt corpe assūpto ppter seipos: tn̄ assumūt
corpa ppter nos: vt familiariter cū hoibus cō/
uersando demōstrēt itelligibilē societatē: quā
hoies expectāt cū eis habēdam in futura vita.
Hoc ēt q angeli corpa assūpserūt in veti testō
fuit qdā figurale iudiciū q ꝟbi dei assumptu
rū eēt corp⁹ hūanū. Oēs. n. appitōes veteris
testi ad illā appitōem ordinate fuerūt: qua fili⁹
dei appuit in carne. Tertiū notandū q sicut
nō ē cōtra ꝟitatē qd in scripturis itelligibilia
sub figuris sensibilibus describūt: qꝛ hoc n̄ dr
ad astruēdū q itelligibilia sūt sensibilia: sꝫ qꝛ p
figuras sensibiliū ppꝛietates itelligibiliū s̄m si
militudinē q̄dā dāt itelligi. Ita nō repugnat
ꝟitati scōꝝ angeloꝝ q corpa ab eis assūpta vi
dētur hoies viuētes: lꝫ nō sint. Nō. n. assumū
tur nisi vt p ppꝛietates hois et operū hois spū
ales ppꝛietates angeloꝝ: et eoꝝ spūali ope de/
signent. Qd nō ita cōgrue fieret: si ꝟos hoies
assumerēt: qꝛ ppꝛietates coꝝ ducerēt in ipsos
hoies: nō in āngelos. Quare angeli p organa
assūptoꝝ corporū nō sentiūt: nec tn̄ illa orga/
na supflue sūt formata: qꝛ nō sūt formata vt per
ea angeli sentiāt: sꝫ ad hoc vt p huiusmōi orga
na ꝟtutes spūales angeloꝝ designent: sicut p
oculū designat virt⁹ cognoscitiua angeli: et per
alia mēbra alie eius ꝟtutes. vt dicit Dio. vlti.
c. cele. hierar. Ad histoꝛiā itaq̄ reuertētes enar
remus qd actū sit. Et scribit in textu biblie q vi

ri ciuitatis a puero vsq̄ ad senē vallauerūt do
mū: et dixerūt Loth. Educ viros illos huc: vt
cognoscamus eos. Quib⁹ Loth obtulit filias
que nōdū cognouerāt viros. d. Accipite illas
et abutimini eis: viros aūt istos non tangatis.
Hic queritur vtrū Loth sic faciēs peccauerit.
Et quidam dicunt q non: eo q de duob⁹ ma/
lis minus ē eligendum: vt pꝫ. di. 13. c. duo. et
22. q. 4. c. iurauit. et c. non solum. Sꝫ Nic. d
lira dicit q illud itelligitur i corpalibus seu tpa
libus: nō āt in spūalibus: qm̄ vt dicit apls: nō
sunt faciēda mala: vt inde veniāt bona. Et idē
dr. 32. q. 4. c. sic nō sunt. et 32. q. 5. c. si qs vxo
rem. Quare illicitum fuit Loth cōcedere filias
ad abusum. Charitas. n. ē ordinata: et iō null⁹
dꝫ cōmittere aliqd iordinatum vt p̄caueat a ma
iori pctō alterius. Loth ergo nō potuit offerre
filias suas qn consentiret pctō mortali. Excusa
tur itaq̄ a tāto: sed nō a toto: tū rōe pturbatōis
mētis i qua erat: tum qꝛ vitio pessimo i suis ci
uibus et violētie i hospitibus occurrere itende
bat. Dum ergo sodomite violētiā iferre tēpta
rent ita vt vellent effringere portas domus: an
geli itroduxerunt Loth: clauserūtq̄ hostium et
eos q foris erāt pcusserūt cecitate: a maxio vsq̄
ad minimū. Nic. d lira dicit q pcussi sūt cecita/
te: nō priuatōe visus: sed acrisia. Magr in hi/
storia scolastica dicit. Acrisia ē qn̄ hoies habēt
oculos aptos: et nō vidēt: qd magi faciūt incan
tatōibus. Fit isup aliquādo q hoies rē habent
in manu: et nō vidēt: et ēt ē acrisia: ab a qd ē si/
ne et crisis iudiciū. Scdo cōsiderem⁹ Loth
liberatōem. Dixerūt angeli ad loth. Oēs tuos
educ de vrbe hac. Delebim⁹. n. locū istū. Et i
gressus loth ad generos suos ait eis. Surgite
et egredimini: qꝛ delebit dn̄s ciuitatē istā. Nō
ē credēdū vt ait Hiero. his q dicūt alias filias
a predictis ꝟginibus loth habuisse habētes vi
ros: q̄ cū viris submerse sūt: sꝫ generos vocat
futuros generos. Vnde hebraica ꝟitas habꝫ.
Egressus ē loth ad spōsos q noluerūt egredi et
visus ē eis ludēs loq. Mane dissimulāte loth
exire apphensum eum cū vxore sua et filiab⁹ su
is statuerūt eum angeli extra ciuitatem. d. Ne
respicias retro: sed in monte saluum te fac. Qui
ex perturbatione nondum plene credens do/
mino ait. Non possū in monte saluari: ne for
te apprehendat me malum, et moriar. Dic ma
gister in historia scolastica. Forte senex montiū
frigora et laborem vie horrebat. Addidit loth.
Est hic ciuitas parua: ad quā fugere sufficio vt
saluer

saluer in ea. Et ait dñs. Nõ subuertã vrbẽ pro qua locutus es. Et ꝓpter verba Loth vocata ẽ ciuitas illa segor .i. parua. Quãdiu aũt fuit ibi Loth: dñs pepercit ei: sed vt dicit Hiero. concussa fuit bis terremotu. Unde Loth timens egressus mãsit in monte: ⁊ segor post subuersionẽ quattuor ciuitatũ: tertio terremotu absorta fuit. Tertio cõsideremus ciuitatũ delectionez. Egresso Loth de sodomis: pluit dñs sup ciuitates illas sulfurẽ ⁊ ignẽ. Dicit Nico. de li. q ignis sulfureus habet ardorẽ ⁊ fetorẽ: ad significandũ vitiũ sodomitarum: qđ fetet vilitate: ⁊ ardet ardore cõcupiscentie. Et subuertit dñs ciuitates illas: ⁊ oẽs habitãtes in eis. Uxor vero Loth respiciens post se versa est in statuã salis. Quã Josephus dicit se vidisse. Dicũt hebrei q hoc fuit qr peccauerat in sale: vt sic pena rñderet peccato. Petenti .n. Loth sal ꝓ cõdimento cibi angelorum: quos hoies credebat: ipsa renuit apportare: qr nõ habebat charitatẽ ad hospites. Perierũt itaqz in igne oẽs vtriusqz sexus: qui erãt in ciuitatibus illis totaqz regio cõuersa est in lacũ. De quo Ysido. li. 13. ethimol. ait q dicitur mare mortuũ: qr nihil gignit viuũ: nihil recipit ex genere viuentiũ. Nã neqz pisces hz: neqz assuetas aquis ⁊ letas mergendi vsu patitur aues: sz ⁊ q̃cũqz viuentia mergenda temptaueris: quacũqz arte demersa statiz resiliũt ⁊ q̃zuis vehementer illisa: statiz excutiunt. Sz neqz vẽtis mouet: resistẽte turbinibus bitumine. Neqz nauigationis patiẽs est: qr omnia vita carẽtia i profundũ merguntur. Nec materiã vllã sustinet nisi q̃ bitumine illustrat. Lucernã accensaz ferunt supernatare: extincto lumine mergi. Puto q sapientissimus deus statuerit lacũ illũ tã admirandis ꝓprietatibus sociari: vt sic magis accasionez habeãt homines cognoscendi virtutẽ ⁊ potentiaz dei: ipse ergo sodomitas deleuit: nec passus est regionẽ illorum in lacũ conuersaz vt tactuz est vllo vnq̃z tpe habitabilez fieri. Caueãt ergo q xpiano noie decorant ne tãto crimine irretiti deũ celi cõturbẽt: ⁊ inducãt vt iudicet illos: ⁊ verberet flagello suo a quo nos misericorditer liberet qui est benedictus in secula seculorum. Amẽ.

Sermo vndecimus de iudicio dei cõ Pharaonez ⁊ egyptios in populũ iudeorum seuientes.

Ue repetimus

q frequẽtius de iudicijs dei viuentis videntur his qbus lapidea corda sunt ⁊ adamãtina friuola esse: ineptaqz ⁊ abijcienda. Aiunt .n. illa cõficta inuentaqz eẽ vt sic vulgares terroribus quatiant. Sz ꝑfecto rerũ gestarum experientia docet: ipsos velint nolint esse mentitos. Offert nãqz scriptura sancta vndiqz apertissima exẽpla ⁊ manifesta: in qbus luculẽter cognoscere possumus q̃z terribilis omnipotens deus fuerit: ⁊ quidẽ sepius cõtra peccatores illũ spernentes. Inter q̃ extat illud vnuz de quo in pñti sermone erimus disceptaturi: qñ s. tot plagis percussit Pharaonẽ ⁊ populũ egyptiorum ꝓpter delicta ⁊ facinora sua. Quare de iudicio dei cõtra Pharaonẽ locuturi: tria mysteria de illo ꝓponimus percurrenda.

Primũ dicit populi israhelitici afflictio.
Secũdũ Moysi diuina electio.
Tertiũ Pharaonis ⁊ suorum punitio.

Qualiter Pharao ⁊ egyptij crudeles erant populo iudeorum. Cap. .I.

p Eccauit Pharao cõtra populuz dei: et egyptij fecerunt similiter. Neqz arbitrandũ est illũ Pharaonem fuisse: sub quo Joseph taz gloriose sublimitatus est: qr vt dicit Uincentius in speculo historiali ille dictus fuit Mefres: post quẽ ⁊ multi alij Pharaoẽs regnauerũt successiue in egypto: vsqz ad istum Pharaonẽ Amenosis nominatũ: q in iudeos acriter insurrexit. Quod vt melius innotescat: i hoc mysterio de pplo iudaico tria cõsiderare debemus.

Primo multiplicationem.
Secũdo persecutionem.
Tertio aggrauationem.

Qualiter multiplicatus ẽ populus iudeorum

p Rimo cõsideremus illius populi multiplicationẽ. Dicit .n. Exo. i. c. Filij israel creuerũt: ⁊ quasi germinãtes multiplicati sunt ⁊ roborati nimis impleuerũt terrã. Et Augu. 15. li. de ciui. dei. dicit. Ex vno Abraham nõ multo amplius quadrigẽtis annis multiplicatio hebree gentis tãta ꝑacta ẽ: vt in exitu eiusdez populi ex egypto: sexcenta milia hominũ fuisse referant bellice iuuentutis. Secũdũ aũt magistruz in historia scholastica: ⁊ colligit ex .12. ca. Exo. habitatio filiorum israel in egypto fuit quadrigentorum triginta annorum. Sed nomine egypti intelligendus est omnis incolatus eorum qui incepit a ꝓmissione Abrahe facta in via Mesopotamie. Secũdo cõsideremus illius populi ꝑsecutionẽ: quare. s. Pharao ⁊ egyptij ꝑsequebãtur iudeos. Et dicit Josephus: q egyptij inuidebant eis ꝓpter virtutẽ ingenij ⁊ laboris industriã ⁊ affluentiã opũ ⁊ sobolis nobilitatez.

Secũda ratio aſſignať. Exo. i. vbi dicitur ꝙ
Pharao dixit. Populus iſrael fortioꝛ eſt no/
bis opprimamꝰ eũ ne multiplicatus iſurgat cõ/
tra nos: vel adulando hoſtibꝰ noſtris exeat li/
ber. Tertia rõ poniť in glo. ſuꝑ Math. quã
diabolus p̃ſagiens xp̃ꝫ naſcituꝝ ex hebꝛeis po
puluꝫ extinguere nitebať. Cõcurrebãt ḡ ſimul
inuidia populi: timoꝛ Pharaonis: ⁊ malicia
diaboli. Tertio cõſideremꝰ illius populi gra/
uatõeꝫ. Impoſuit Pharao illi populo graues
angarias opeꝝ ſm magiſtrũ in hiſtoꝛia ſchola/
ſtica: quibꝰ fracti nõ vacarent amplexibꝰ ⁊ ma/
giſtros opeꝝ pfecit egyptios vt durius affige/
rent eos. Cõpellebanť coquere lateres: ex qbꝰ
ampliarenť ciuitates. ſ. Phiton ⁊ Rameſſen
q̃ erãt in finibꝰ egypti: ⁊ foꝛtificauit eas Pha/
rao: ponens ibi armatos: ne qs poſſet ingredi
vel egredi ſine regis nutu. Aliud opus nõ taꝫ
graue q̃ꝫ vile impoſuit eis vt lutũ plateaꝝ ⁊ ſoꝛ
des vicoꝝ cophinis exportarẽt. De quo i pſal.
Manus eiꝰ in cophino ſeruierũt. Tertiũ etiaꝫ
addidit Joſephus vt. ſ. fluuiũ ꝑ multas deriua
tiones diuiderent ⁊ circũdarent ciuitates foſſa/
tis. Quãto magis autẽ opprimebanť: tãto ma
gis deo auctoꝛe multiplicabanť. Quod vidẽs
Pharao p̃cepit obſtetricibꝰ hebꝛeoꝝ Sepho/
re ⁊ Phue. q̃ ſecundũ Nico. de lira erãt egy/
ptie: ⁊ p̃erãt multitudini obſtetricũ vt maſculoſ
hebꝛeoꝝ obſtetricãdo interficerent: ⁊ aboꝛtum
factũ mentirenť: feminas aũt reſeruarent. Dič
magiſter in hiſto. ꝙ hoc factũ eſt: tuꝫ qꝛ femine
nõ poterãt ſurgere cõtra regẽ: tũ qꝛ volebãt il/
las ad luxuriã egyptioꝝ: tũ qꝛ erant vtiles ſm
Nico. de lira ad aliqua opera q̃ egyptij facere
neſciebãt. In tot angarijs: in tot laboꝛibꝰ nõ ſa
tiabať crudelitas Pharaonis. Quinimo cum
obſtetrices qδ oꝛdinauerat facere noluiſſent:
dicentes hebꝛeas mulieres artẽ obſtetricãdi ha
bere ⁊ abſqꝫ illis parere: p̃cepit Pharao omni
populo ſuo dicens. Quicqd maſculini ſexꝰ na/
tuꝫ fuerit. ſ. de iudeis: in flumẽ ꝓijcite: ⁊ qcqd
feminei reſeruate. O quãtꝰ erat meroꝛ quãtuſue
luctꝰ hebꝛeoꝝ. Quot lamẽta qδ gemitꝰ. Cla/
mabãt ad deũ creatoꝛẽ oium. Miſerere noſtri
dñe: miſerere noſtri: ſubueni nobis: ⁊ fer pere
untibus opem. Adiuua nos deꝰ ſalutaris no/
ſter: ⁊ ꝓpter gloꝛiã nois tui dñe libera nos: nec
patiaris nos taꝫ dure vexari ac moleſtari.

Qδ deꝰ exaudiuit clamoꝛẽ populi iudaici: ⁊
elegit Moyſen ducẽ ⁊ liberatoꝛẽ.

Capitulum. ſecundum.

n On derelinquit in ſe ſperantes deus q
ſi quãdoqꝫ illos pati ſecreto ſuo iudicio
ſinat: tandẽ ſue miſericoꝛdie venã ape/
rire nõ deſinit. Voluit ergo ꝓ pietate ſua po/
puluꝫ in afflictione clamãtẽ exaudire. Elegitqꝫ
Moyſen ducẽ ⁊ liberatoꝛẽ quẽ ampliſſimis p̃
rogatiuis dotare dignatus ẽ. Vt autẽ h̃ clariꝰ
habeať: bene eſt vt de hoc Moyſe in hoc ſecu/
lo myſteria tria cõſideremus.

Primo generationẽ.
Secũdo pꝛeſeruationem.
Tertio vocationeꝫ.

De natiuitate ⁊ oꝛtu Moyſi qui natus ẽ ſe/
cunduꝫ beneplacitũ dei.

p Rimo cõſideremꝰ Moyſi generatio/
neꝫ. Natus qppe eſt Moyſes ſm be/
neplacitũ diuinũ. Diciť nãqꝫ Exo. 2. c.
Egreſſus eſt poſt hoc vir de domo leui: ⁊ acce
pit vxoꝛẽ ſtirpis ſue q̃ cõcepit ⁊ pepit filiũ. Dič
Nico. de lira ꝙ iſta acceptio nõ põt intelligi de
acceptione in matrimonio: qa diciť poſt hoc. i.
poſt p̃ceptuꝫ regis de pueris ſubmergendis.
Nã ante illud p̃ceptũ vxoꝛ peperat Aaron: q
natus fuit ante Moyſen ãnis tribꝰ. Qδ ꝓbať
Exo. 7. c. vbi diciť ꝙ Moyſes. 80. erat ãnoꝝ
⁊ Aaron. 83. quãdo locuti ſunt ad Pharaonẽ
Ideo Joſephus ⁊ alij dicũt: ꝙ iſta acceptio in/
telligiť de copula: qꝛ ꝓpter edictũ regis multi ſe
parauerunt ſe ab vxoꝛibꝰ: q̃ꝫtũ ad carnalẽ copu
laꝫ magis eligentes nõ generare q̃ꝫ ꝙ filij ſta/
tiꝫ nati ſubmergerenť in flumine. Et dñs ãmo
nuit Amrã patrẽ Moyſi in ſomnis: ꝙ ſecure
ad vxoꝛẽ accederet: qꝛ ex illa filiũ generaret: qui
populũ eſſet liberaturus. Et ſic eam cognouit.
Cõcepit ergo vxoꝛ Amrã ⁊ peperit filium ſm
magiſtrũ in hiſtoꝛia ſcholaſtica ſilẽtio: eo ꝙ nõ
multũ doloꝛis partus ei intulerit. Nec abſurdũ
aut ĩpoſſibile id cenſeri debet: quoniã Plutar/
chus refert in vita Ciceronis: ꝙ qñ in lucẽ ve/
nit Tullius: nullo puerperij doloꝛe tertio kal.
ianuarij natꝰ eſt. Abſcõdit ergo mater moyſen
tribꝰ menſibꝰ. Refert Aug. 18. li. de ciui. dei.
39. c. ꝙ eo tp̃e quo Moyſes natꝰ eſt fuiſſe repiť
Athlas ille magnus aſtrologus Promethei
frater maternus auus Mercurij maioꝛis: cuiꝰ
nepos fuit mercurius termegiſtus. Secũdo
cõſideremꝰ Moyſi pꝛeſeruationẽ. Pꝛeſerua/
uit illũ deꝰ a periculis: ne violenta moꝛte occide
retur. Vt. n. inquit Nico. de lira: qꝛ inquiſitio
nes fiebãt in domibus: nõ potuit vltra illũ ab/
ſcondere

ſcondere mater. Quare cōpulſa ſumpſit fiſtel/
laꝫ ſcirpeā: vt dicit̄ Exo. 2. c. i. capſellaꝫ de iun/
ctis cōtextā ⁊ rotundā: vt dicit magiſter in hi/
ſtoria: ⁊ liniuit eā bitumine: ac pice: ⁊ ponens
intus infantulū in correpto ripe eū expoſuit: ne
impetu fluminis rapet̄: ſtante ꝓcul ſorore puu/
la Maria: ⁊ expectāte rei exitū ex matris prece/
pto ſm̄ magiſtrū in hiſto. Et ecce deſcēdit filia
Pharaonis vt lauaret̄ in flumine. Que vidēs
fiſtellā: afferri fecit ⁊ aperiri: videnſqꝫ puulū va
gientē miſerta eſt eius dicēs. De infantibꝰ he
breoꝝ eſt. Refert Joſephus ꝙ tāte pulchritu/
dinis erat: vt nullus adeo ſeuerus eſſet: q aſpi/
ciens illū nō diligeret: multiqꝫ depoſt dū cerne
rent eū ꝑ plateā ferri occupationes in qbꝰ ſtude
bant deſererent. Duꝫ igit̄ ſuſceptū pueꝝ expo
ſituꝫ vt Joſephus narrat: aliq̄. Egyptie vellēt
lactare nolebat illaꝝ ſuggere mām̄as. at Ma/
ria ſoror diſſimulās ꝙ frater eius eſſet dixit fi/
lie Pharaonis. Vis dn̄a vt aduocē aliquā he
breā. Que dixit. Sic. Vocauitqꝫ matrē: cui il
la ablactādū tradidit filiū ꝓmiſitqꝫ mercedem.
Suſcepit mulier ⁊ nutriuit pueꝝ: adultūqꝫ tra/
didit filie Pharaonis. Que adoptauit illuꝫ in
filiū: vocauitqꝫ nomē eiꝰ Moyſes dicēs: qꝛ de
aqua tuli eū: ſecūdū magiſtrū in hiſtoria ſchola/
ſtica. Egyptij mos aquā: is ſaluatū dicūt. addi
dit magiſter i hiſto. ſcholaſtica: ꝙ dū quadā die
Pharaoni filia obtuliſſet Moyſen vt ⁊ ipſe eū
adoptaret: admirās rex pueri venuſtatē: coro/
nā quā fronte geſtabat capiti illiꝰ ipoſuit. Erat
aūt in ea amonis imago fabrefacta. Puer aūt
coronā ꝓiecit in terrā ⁊ fregit. Sacerdos autē
heliopoleos a latere regis ſurgens exclamauit.
Hic eſt puer quē nobis deꝰ occidēdū mādauit
⁊ voluit irruere in eū: ſꝫ auxilio regis liberatꝰ ē
etiā ꝑſuaſione cuiuſdā ſapiētis: q ꝑ ig norantiā
hoc factū eſſe a puero aſſeruit. In cuiꝰ rei argu
mentū cū prunas allatas puero obtuliſſet puer
eas ori ſuo appoſuit ⁊ lingue ſue ſūmitatē igne
corrupit. Vn̄ ⁊ hebrei cū īpeditoriſ lingue fuiſ
ſet: inde ꝓceſſiſſe autumāt. Poſtq̄ꝫ vo creuit
vt habet̄ Exo. 2. c. amplꝰ factꝰ robuſtus vidit q̄
daꝫ die vnū de egyptijs vberātē q̄ndā hebreū:
⁊ Moyſes reſpiciēs huc atqꝫ illuc: videns ꝙ
nullus adeſſet interfecit eū ⁊ abſcōdit in ſabulo
Dicit Nico. de li. ꝙ hebrei tenēt: ꝙ iſte q erat
ꝑcuſſus ab Egyptio: fuit vir Salomith q̄ erat
pulchra nimis: vt patet Numeri. 24. c. Egy/
ptius aūt ille erat vnꝰ ex ꝑpoſitis q ordinauit ꝙ
hebreus in aurora ſurgeret: ⁊ veniret ad oꝑa.

at ille domū adiens ad Salomith adhuc i lecto
iacentē acceſſit. Que credēs eſſe viꝝ accepit eū
Poſtq̄ꝫ vo innotuit ſibi ꝑditio cōqueſta ē vi/
ro. Quare vir rixabat̄ cū illo egyptio: ⁊ ille ver
berabat eū. Moyſes autē ex reuelatōe dei ſcie/
bat ſe eſſe electū ducē ⁊ defenſoreꝫ illius populi
Itaqꝫ ſine peccato interfecit illū. Altera die vi/
dit duos hebreos rixantes: ⁊ dū argueret eū q
fecerat iniuriaꝫ rn̄dit. Quis te cōſtituit iudiceꝫ
ſuꝑ nos. Nū occidere me vis: ſicut heri occidi
ſti egyptiū. Audiuit Pharao vbū h̄ ⁊ q̄rebat
occidere Moyſen. Qui fugiēs ꝑ deſertū ve/
nit in terrā Madiā ſeditqꝫ iuxta puteū. Erant
aūt ſacerdoti Madiā. i. primati: qꝛ antiquitꝰ ſa/
cerdotes appellabant̄ maiores ⁊ ꝑncipaliores:
ſeptē filie. Ipſe vo dicebat̄ Raguel cognomi
natus Jetro: q̄ venerāt vt haurirēt aquā gregi
bus ſuis. Dicit magiſter in hiſtoria ſcholaſtica.
Officiū. n. gregū alēdoꝝ tūc erat etiā mulierū.
Superuenietes vo paſtores reppulerūt eas: q̄s
ꝓhibuit Moyſes ab iniuria vginū: ⁊ adaqua
uit greges eaꝝ. Que maturius ſolito redeūtes
rogauerūtqꝫ patrē ne beneficiū ꝑegri retribu/
tione priuaret̄. Vocatuſqꝫ Moyſes iurauit ꝙ
habitaret cū illo: ⁊ accepit vxorē filiā eiꝰ Sepho
raꝫ: q̄ peꝑit ei Gerſan: qđ ſonat aduena: eo ꝙ
in exilio genuerat eū. Peperitqꝫ alteꝝ quē di/
xit Eliezer. i. diuinū adiutoriū. Deditqꝫ ei ſocerᵃ
omnē curā gregū ſuoꝝ in qbꝰ ſm̄ magiſtrū in
hiſto. ois antiqs babaris erat poſſeſſio. Tertio
cōſideremus Moyſi vocationem. Non enim
a ſeipo ꝑſumptuoſe grādia ē aggreſſus ſꝫ a deo
vocatꝰ. Nā dū paſceret greges ouiū i deſerto
vt notat̄ Exo. 3. c. venit ad mōtē ſynai. Qui ſm̄
magiſtrū i hi. ſcholaſtica i q̄dā ſui ꝑte dictus eſt
Oreb. Et apparuit ei dn̄s i flām̄a ignis de me
dio rubi q ardebat ⁊ nō ꝯburebat̄. Vocauitqꝫ
dn̄s Moyſen. Et ait Moyſes. Vadā ⁊ video
viſionē hāc magnā: ⁊ vocauit eū dn̄s de rubo:
⁊ ait. Moyſes Moyſes. Qui rn̄dit. Aſſum.
Et dn̄s. Tolle calciamēta: locus. n. i quo ſtas
terra ſancta ē. Ego ſuꝫ deꝰ Abrahā: deꝰ Iſaac
⁊ deꝰ iacob. Vidi afflictionē ppl̄i mei i egypto
⁊ deſcēdi vt liberē eū Veni. mittā te ad Pha
raonē. Sunt ⁊ alia multa i textu biblie i qbꝰ lu/
culēter oſtdit̄ ꝙ deꝰ Moyſen ducē illiꝰ ppl̄i ele
git: cui i ſociū dedit Aarō fratrē eiꝰ. Cōfundā
tur ergo illi q deceptorem ⁊ ſeductorē accuſant
Moyſen: ⁊ criminātur illum quaſi ex vi inge
nij ⁊ artis magnalia q̄ de ip̄o ꝑdicantur feciſſꝫ
Contra quos ē ſcriptura diuina taꝫ veteris q̄ꝫ

noui testamēti, ꝑnt expꝛessius posui in q̄dragesimali de pnia in sermōe de obedientia dei.

De varijs plagis ꝛ flagellis egypti. Ca. 3.

d Iccēduz hoc tertio loco restat de varijs dei iudicijs: qb⁹ oēm egyptū ꝛ Pharaonē iuste cōcussit. Ad vt pleni⁹ itelligatur tria cōsiderare debemus.

Primo Pharaonis obdurationem.

Secūdo magorum operationem.

Tertio egypti plagationem.

Primo cōsideremus pharaonis obdurationē. Cū. n. Moyses ꝛ Aaron corā pharaōe locuti fuissent mādata dei fecissentq̄ signa: induravit pharao cor suū. Et vt dicit̄. 23. q. 4. c. nabuchodonosor. ipsis flagellis durior effectus ꝛ pijt. Hac occasione q̄rit̄ a doctoribus. Utruz obduratio sit a deo. Et q̄ sic pz: q2 Exodi. 4. c. dixit deus. Indurabo cor pharaonis. ꝛ Exodi. 9. ꝛ. x. ꝛ. 14. Indurauit de⁹ cor pharaōis Et Esa. 63. scribit̄. Indurasti cor nostrū ne timeremus te. Et Ro. 9. apostolus ait. Cuius vult de⁹ miseret̄: ꝛ quē vult idurat. Sz cōtrariū ꝓbari pōt. Dicit. n. ꝓpha. p̄s. 64. Nolite obdurare corda vestra. Et Hieremie. 5. c. conq̄rit̄ deus. d. Indurauerūt facies suas supra petrā ꝛ noluerūt reuerti. Et Exo. 17. c. Indurauerūt ceruicē suā ne audirēt me: ꝛ ne accipent disciplinā: ergo videt̄ q̄ iduratō sit a ꝓpria malicia. Rn̄det Bon. di. 40. primi li. q̄ obduratio vno modo dicit culpaz. Et sic f̄m Aug. li. de p̄destinatione scōꝝ. obduratio nil aliud est q̄z dei obuiare mādatis. Et glo. Ro. 2. c. Obduratio est obdurate mētis in malicia pertinacia: p̄ quā fit homo ipenitēs. Hec ē ab hoie ñ a deo: q2 vt ꝓbatū ē deo auctore non fit homo deterior. Alio modo obduratio dicit penā. Et q2 ois pena iusta est ꝛ ordinata: sic obduratio est a deo que nihil aliud est q̄z subtractio gratie qua homo nō ē dignus: q2 illa abuteret̄. Propterea de multis dicit deus in p̄s. Dimisi eos secūdum desideria cordis eoꝝ ibūt i adiuentōibus suis. Hinc Aug⁹ ait. li. de li. ar. Indurauit de⁹ Pharaonē iusto iudicio sed ipse se libero arbitrio. Vñ cū audissz relata p̄ Moysen ꝛ Arō: vidissetq̄z virgā cōuersā i colubꝛū: ꝛ rursus colubꝛū cōuersū i virgā: iussit affligi populū ne darētur eis palee: sed ipsi acquirerēt: ꝛ redderēt numerū laterū cōsuetū. Secūdo cōsideremus magoꝝ opationē. Nā vt dicit̄ Exo. 7. c. Magi Pharaonis ꝓiecerūt virgas i terram que verse sūt i serpētes. Sed hic difficultas nō parua orit̄. Utrū ille virge cōuerse sūt i veros serpētes. Et qdā dicūt q̄ ibi nō fuerit vi serpētes sz fuit tātū q̄dā delusio: q2 vt dicit Aug⁹. 3. de tri. Nō est putādū istis trāsgressorib⁹ angelis ad nutū seruire hāc visibiliū materiā reruz: sed soli deo. Ratio istoꝝ est: q2 fortior erit diabolus tp̄e antixp̄i q̄z nūc. Sed tunc mēdaciter operabit̄ vt dicit Aug⁹. 2. li. de ciui. dei. c. 19. ꝛ apostolus etiā scribit ad Timot. 2. c. Cuius aduētus erit secūdū opationē sathane i oībus signis ꝛ prodigijs mēdacib⁹. Verūtamē Alex. in. 2. li. soluit. d. q̄ cum i mēdacio duo intelligant̄. s. falcitas ꝛ itentio fallēdi: i miraculis antichristi aliq̄ñ erit falsitas ex p̄te rei: aliquādo erit veritas ex p̄te rei: nō t̄m ex p̄te itentiōis. Intendit quippe decipere hoies: ꝛ facere credere se esse deū. Sic opa magoꝝ Pharaonis erant vera ex p̄te rei sed mēdacia ex p̄te itētionis. Intēdebāt nanq̄z ipsi vt vidētes crederēt q̄ opa sua ꝓcederēt volēte deo: sicut opa Moysi: t̄m vt dicit Aug⁹. li. 8. de ci. dei. c. x. faciebāt illi veneficijs. i. icantatiōib⁹ magicis: quibus sunt angeli mali hoc est demones dediti. Alij dicūt q̄ cōuersio virgarū i serpētes fuit secūdū apparentiā: ꝛ t̄m ibi fuerūt veri serpētes: q2 demōes ꝓpria virtute dimissi poterāt virgas a magis ꝓiectas p̄ motū localē i pceptibiliter sensui humano tollere: ꝛ loco earū serpētes aliūde portātes supponere. Videm⁹ eni q̄ aliq̄ p̄ subtilitatē manuū ꝛ motū localē aliqua sic trāsmutāt q̄ hoies nō p̄cipiūt: multo fortius demones. Nōnulli vero referūt q̄ ibi fuit vera cōuersio virgarū i serpētes. Et hoc dicit Strabo i glo. Modū autē assignat Alex. i. 2. Et Nico. de lira sup̄ hoc passu. Nā demones p̄ motū localē p̄nt applicar̄ actiua nālia passiuis ꝛ sic sequūt̄ effect⁹ nāles: sicut applicatis lignis ad ignē per manū hoīs generat̄ ignis i materia lignorum illa t̄m generatio ē ab igne sic ab agēte ꝓprio: ꝛ ab applicāte ligna ministerialiter t̄m. Si obijceret̄ q2 i textu dr̄: deuorauit vga vgas: ergo ñ erāt serpētes. Rn̄det Aug⁹. q̄ istud dictū fuit initialiter ꝛ finaliter: q̄ videlicz ex virga Moysi factus ē serpētes: ꝛ in virgā redijt. Similiter vge magoꝝ potuerūt dici vge initialiter sed nō finaliter. Iō vga Aron deuorauit. i. abstulit eis potestatem redeūdi i vgas: q2 ꝛ si aliquo mō eēt ordo naturalis: vt ex vgis fierēt serpētes: nō t̄m ecōuerso. 3° cōsiderem⁹ egypti plagationē. Voluit nāq̄z de⁹ flagellare egyptum decez plagis. prima ponit̄ Exo. 7. c. Aqua fluminis

minis versa ē ī sanguinē: ꝛ pisces q erāt ī aqua mortui sūt dieb⁹ septē. Dicit magister in hist. ꝙ fuit sāguis ī oī terra egypti: ī fluuijs: riuis: ꝛ paludib⁹: ꝛ ī vasis domoꝝ tā ligneis q̄ȝ saxeis foderūtqȝ puteos egyptij p circuitū fluminis ꝛ īuenerant sanguinē. Refert Josephus ꝙ hebreis erat fluui⁹ potabilis: licet esset mutatus. Egyptijs vero nō solū colore sed ēt sapore amaro cruorē pferebat. Scd̄a plaga notaꝛ Exo. 8. c. Ascēdit multitudo ranaꝝ: operuitqȝ totam terrā egypti. Asserit Josephus ꝙ orte ī breui moriebāꝛ ꝛ putrescētib⁹ cadauerib⁹ fetor nimis noxi⁹ exhalabat ex aq̄: imo q̄si q̄dam domestice domos itrātes sic ī cibis ꝛ potib⁹ ꝛ lectis īueniebāꝛ. Tertia plaga adhuc ānotaꝛ Exo. 8. c ꝙ oīs puluis terre versus ē ī cynifes p totā terrā egypti molestātes hoīes ꝛ iumēta. Magister ī hi. scho. dicit. Sunt cynifes musce adeo subtiles: vt visū nisi acute vidētis effugiāt. Addit Joseph⁹ ꝙ inumera multitudo pediculorū egyptijs pullulauit ex iteriorib⁹ ebulliēs: quos nec lauacris nec medicamētoꝝ vnguētis exterminare poterāt. Nā vt recitat magister ī histo. multis plagis p̄ter decē famosos credibile est pcussos egiptios. Quarta plaga fuit: qꝛ vēit musca grauissima. i. multitudo muscaꝝ. Ponit magister ī hist. ꝙ qdā egyptioꝝ iter hec flagella timētes egyptū pitura egressi sūt: vt Cicrops: q īgressus greciā: vrbē cōdidit q̄ postea dicta ē athene. Credi ēt eadē tēpestate egressus Dionysi⁹ Bacch⁹: q ꝛ argos cōdidit: ꝛ vsum vinee grecis dedit. Quita plaga describitur Exo. 9. c. Mortua sūt oīa aīantia egypti: de filijs isrl̄ nō. Nic. de lira iqt. Intelligiꝛ de illis q̄ erāt ī cāpis. Sȝ magister ī hist. dicit ꝙ de illis q̄ erāt ī domib⁹: qꝛ q̄ ī pascuis p⁹ grādines pierūt. Vel forte determinādū ñ est qꝛ sine mlͭto tpis iteruallo forte hec fcā nō sūt ꝛ potuerūt aliūde hr̄e iteꝝ aīantia. Nō. n. ē credēdū ꝙ hodie vna plaga ꝛ cras alia pcussi sūt: sȝ forte per qnquēniū ad ampli⁹ vel min⁹. Sexta plaga fuit: qꝛ fcē sūt vesice turgētes ī hoīb⁹ ꝛ iumentis. Sexta plaga fuit: qñ venerūt tonitrua ꝛ grādines: ꝛ deuastauerūt fm magistrū ordeū ꝛ linū: qꝛ erāt ī spica: triticū ꝛ far nō. Octaua plaga. Venit locusta ꝛ deuorauit frumētū: qꝛ ī quolibet mēse calēdarij duo dies atro colore tā q̄ȝ abhominādi signati sūt. Jō nota fm magistrū ꝙ egyptiaci iō dicunꝛ: qꝛ ī his passa ē egyptus. Ob qd̄ voluit mater ecclīa illos ī calēdario poni: vt diuina miracula semꝑ nobis exēplo sint. Mathematici vero dicunt: ꝙ peritissimi egyptioꝝ astrologi: quasdā cōstellationes nociuas humāīs actib⁹ ī singulis mēsib⁹ dep̄henderūt: quarū cōstellationū puncta vulg⁹ ꝑpter iperitiā vitare nō poterat. Qua pp cautum est vt tota dies obseruareꝛ pp horā illius abhomiabilis lucis. i. diei. Sȝ hoc obseruari ꝓhibitū est 26. q. 7. c. nō obseruetis. Nona plaga habeꝛ Exo. x. c. Facte sūt tenebre horribiles ī oī terra egypti. Vbi āt filij isrl̄ hitabāt lux erat. Ni. de lir. dicūꝛ horribiles: qꝛ visiōe imagiaria videbāt mlͭta fātasmata vt terrerēꝛ. Decia plaga fuit pcussio ꝛ mors priogēitoꝝ: qñ moyses expletis oīb⁹ q̄ de⁹ iusserat: ꝛ acceptis vasis aureis ꝛ argēteis mutuo ab egyptijs: fcm̄ ē noctis medio pcussit dn̄s oē priogēitū ī terra egypti: nec erat dom⁹ ī q̄ nō iaceret mortu⁹. Dicit magister ī hist. ꝙ executio ista fcā fuit p manū bōi āgeli: q appuerat Moysi in rubo ī psona dei. Aug. tn̄ sup illū locū ps. Immissiones p āgelos malos ait. Possum⁹ sine dubitatōe malis āgelis attribuere mortes pctōꝝ. Nocte igiꝛ illa cōgregato oī pplo iudeoꝝ p̄cinxere se ad iter ꝛ mane oēs isit. iter arripuer. In egressu vero eoꝝ ut dicit magr̄ fcō terremotu mlͭta tēpla egypti cū suis idol corruerūt. Adhuc āt factū ē: ꝙ nilus p̄ter solitū inundās terrā ī q̄ sepulchrum Joseph erat cooꝑuit. Tenebāꝛ āt iudei ex iuramēto asportare ossa ei⁹. Tūc Moyses scripsit ī lamina aurea nomē dn̄i Thetragrāmaton: q̄ iniecta aque supnatauit: vsqȝ dū veniens stetit supra: vbi erat sepulchꝝ. Et effodiētes sustulerūt ossa. Nic. de lira sup. iȝ. c. Exo. hoc impugnat. d. Que dicūꝛ de nilo ꝛ ossib⁹ Joseph: videnꝛ eē ficticia: tū qꝛ glose hebraice ꝛ Joseph⁹ talia nō dicūt: lȝ iponaꝛ eis ab illis q libros eorū nō viderūt: tū qꝛ una de cāis q̄re ossa Joseph remāserūt ī egypto fuit: vt p ei⁹ sepulchꝝ memoria bn̄ficioꝝ ei⁹ apud egyptios diutius remaneret: ꝛ sic populus isr ael miti⁹ tractareꝛ. Jō nō ē verissimile ꝙ ossa ei⁹ eēnt posita ī prati s: vel ī cāpis: vbi aque possēt inundare: sȝ in loco valde solēni ꝛ celebri vbi aque nō possent inundare: maxīe cū tpe mortis ei⁹ eēt potētissim⁹ ꝛ regi ꝛ populo p̄dilectus. Verūtamē hec ratio ifringi pōt de facili: eo ꝙ nō ē icōueniens qñqȝ aq̄s ꝛ maris ꝛ fluminū p̄ter spem ꝛ vltra solitū inundare. Ar. i. methau. tractatu vlti. secundū nouā trāslatōeȝ. scd̄ȝ vero veterē ē ī scd̄o dicit. Nō sēp aūt eadē loca terre neqȝ aquosa sūt neqȝ arida: sed pmutanꝛ scd̄m fluuioꝝ gene

rationes τ defect⁹. Propter qđ τ aque circa arida pmutanť τ mare: τ nō semp hec qdē terra: hic aūt mare pseuerat oī tpe: sed fit mare quidem vbi arida. Ubi aūt nūc mare: ite⁊ hic terra. Scđm tñ quendā ordinē putare oʒ hoc fieri τ piodū. Jtē fm Ar. vř q̃ cā istarū mutationū sit motus celi cū sole τ stellis: τ planeta⁊ cōiunctōes. Inuenim⁹ nāq̃ʒ q̃ tpe Gregorij secūdi vt narrat Ricobald⁹ i cronica. diluuiū rome fuit pp aq̃s tyberis q tantū itumuit: vt i via lata ad hoīs staturaʒ τ semis fuerit: durauitq̃ʒ dieb⁹ septē Letanijs actū ē ad deū τ cessauit. Iterū āno xpi millesimo ducētesimotertio terremot⁹ i Creta pmaxim⁹ mare adeo cōcussit: vt aq̃s maris ipulerit i ciuitatē Caridiā tanto ipetu q̃ oīa edificia ruinauit: oēs hoīes fere occidit. mox adeo retrocessit mare ex portu vrbis vt vbi aq̃ pfunda erat: nūc nulla videreť: harene fundi maris oculis hominū patuerūt. Anno ab vrbe cōdita qngentesimo flumē tyberis vltra solitū itumescēs rome edificia i plano posita deleuit. Sic potuit illa Nili iundatio eē singularis: ita vt sepulchr⁊ Joseph cooperit. Sed ista ad rē nō faciūt. Nos tātū ea q̃ scriptura tradidit psequamur. Egressus ergo fuit moyses cū illa multitudine: τ puenit ad mare rubrum. Pharao aūt secut⁹ ē cū certis currib⁹ τ eqtib⁹ qnquagita milia τ trecēts milib⁹ peditibus armato⁊. Leuātes oculos iudei timuerūt valde: q̃ nec fugere poterāt nec pugnare eo q̃ inermes erāt. Quos cōfortauit moyses: τ de mandato dei tetigit mare: τ aq̃ diuisa ē: τ populus dei ptrāsijt sicco vestigio. Nec hoc discredendū dicit Joseph⁹: cū Alexādro macedoni τ exercitui ei⁹ Dariū isequēti mare pāphilicū diuisū fuisse legať: deo volēte q p eū persa⁊ regnuʒ deleri volebat. Egyptij vo trāsire tēptantes oēs pierūt: qm̄ aque q̃ velut muri fuerāt diuise ex miraculo dei ite⁊ vnite sūt τ cōiūcte. Sicq̃ʒ turpiter Pharao τ oēs sui exercit⁹ i mari rubro pierūt. Dicit aūt paulus Orosius li. i. sic. Q̃ đ extāt nūc certissima ho⁊ monumēta gestorū. Nam tract⁹ curruū rotarūq̃ʒ signa orbice nō solū i littore: sed ēt i pfundo: quousq̃ʒ visus admittiť puideť: τ si forte ad tp̄s vel casu vl' curiositate turbāť cōtinuo diuinitus i pristinā faciē vētis fluctibusq̃ʒ reparāť. hec ille. timēdus ergo ab oīb⁹ ē deus q ēt creaturas suas armat ad vltionē inimico⁊ suo⁊: q sit semp benedict⁹ in secula seculorum. Amen.

Sermo duodecim⁹ de iudicio dei contra iudaicū populū ingratuʒ de deo murmurantem.

Nisi fuissent peccata grādia populi iudaici: nō tñ frequēter pius τ misericors deus in deserto duris castigatiōib⁹ illū visitasset. Elegit nāq̃ʒ iudeo⁊ gentē pre ceteris nationib⁹ mūdi: τ tñ quāto plura illis collata sūt dona τ bñficia: tanto crebrius ad iracundiā deū suis scelerib⁹ cōcitauerunt. Idirco i hoc sermone de iudicio dei contra iudeos criminosos i deserto dicemus. De qbus tria mysteria proponimus declaranda.

Primum dicitur beneficiorum largitio.
Secundum multorum peccatorum cōmissio.
Tertium diuersarum penarum incussio.

De septem amplissimis beneficijs que largitus est deus populo iudeorū. Capl'm. i.

Dignatus est deus clemētissim⁹ amplissima bñficia elargiri populo iudeoruʒ: postq̃ʒ illū liberauerat de seruitute egyptiaca. Ob hoc qđ gētiles cōuersi ad fidē dicebant iudeis baptizatis: vt referť i prologo i epistolā ad romāos. Quāto maiora circa vos dei bñficia narraueritis: tāto maioris vos cris reos eē mōstrabitis. Ut ergo de bñficijs pplo iudaico exhibitis plenā noticiā hēamus: i h mysterio septē beneficia erūt enumerāda atq̃ʒ differenda.

Primum dicitur aquarum dulcoratio.
Secundum celestis cibatio.
Tertium viarum directio.
Quartum aque de petra eductio.
Quintum inimicorum expugnatio.
Sextum legis illustratio.
Septimū miraculorum frequens coruscatio.

De dulcoratione aque fluminis. Marath.

Primū bñficiū qđ largit⁹ ē de⁹ pplo iudeo⁊ fuit aquarū dulcoratio. Ut enim scribiť Exo. 15. post trāsitū maris rubri: egressi sunt i desertū sur: ābulauerūtq̃ʒ trib⁹ dieb⁹ p solitudinē τ nō inueniebant aquā: τ venerūt i maratah: nec poterāt bibere aquas đ marath: eo q̃ amare essēt. Et de hoc dicit. Amb⁹. 9. di. c. Reuera. marath fluui⁹ amarissim⁹ erat: ita vt sitiēs ppl's bibere nō posset. Scđm Nic. de lira sup hoc passu Exo. qđ dř. venerūt i marath: fit p anticipatōeʒ: q̃ locus ille adhuc nō vocabať marath: ʒ sic vocatus ē a filijs isrl' pp amaritudinē aque scđm q̃ subdiť i textu. Unde τ cōgruū nomē loco iposuit. s. populus isrl'. Magister i histo. addit. Nō solum di

cebatur

cebaṫ marath ꝑ amaritudine aque: sȝ ēt ꝓ amaritudine animi. Amarior quidē ē q sitit: q nō invenit potū: q̄ȝ si iuentū gustare nō possit. Recitat scḋȝ hoc ꝓpositū Plutarch⁹ i vita Marci Antonij: q dū Marcus Antonius ↄtra Indos ꝛ parthos bellū gereret: vexat⁹ ab eis per iuga montiū cū exercitu fugiebat. Edebāt nāq̄ȝ romani m̄ltis diebus radices ꝛ herbas icognitas: cruciabāṫ a siti: q̄ꝛ i mōtib⁹ ꝑ quos ibant nō erāt aque: ꝛ ꝓthi tenebāt planicies. Venerūt tādem ad flumē cui⁹ aqua erat gelida ꝛ clara: sȝ q̄ꝛ erat salsa faciebat viscera dolorosa. Ob qḋ flebāt oēs velut cōspicerēt paratā mortem. Quare Marc⁹ Antoni⁹ coegit quēdā familiarē suū vt qñcunq̄ȝ iuberet sibi caput abscideret vt neq̄ȝ viuus posset ab hoste ledi neq̄ȝ cognosci mortu⁹. Ab his tñ ꝑiculis tandē euasit Sic ergo ppl's iudeorū querelis ꝛ lamētationibus replebaṫ. Clamauit ad dñm Moyses: ꝛ ośdit ei lignū: qḋ cū posuisset i aqua: mox aque dulcorate sunt ꝛ facte potabiles. Sed ego puto maius nobis christianis bñficiū cōcessū: quando i aquis christ⁹ baptizari voluit: isinuās baptismū i aqua fore fiendū. Iudei nāq̄ȝ in aquis marath dulcoratis refocillarunt corꝑa: nos in aq̄s baptismi recreamus aīas: ꝛ spūaliū donoꝝ vbertate illos replem⁹. De effectib⁹ autē baptismi dixi i quadragesimali de penitentia i sermone de baptismo.

De coturnicibus ꝛ manna.

S Ecundū beneficiū qḋ largitus ē deus populo iudeorum: fuit celestis cibatio. Scribiṫ nanq̄ȝ Exo. 16. c. q tricesimo die ab exitu coꝝ de egypto defecerūt eis victualia. Cūq̄ȝ orasset Moyses ad dñm vespe ascēdēs coturnix de sinu arabico: vbi p̄cipue nutritur scḋm magistrū i hist. operuit castra: ꝛ ad libitū populi capiebaṫ. Nico. de lira inq̄t Coturnix est auis pinguis ꝛ sapida. Et sumiṫ singulare pro plurali. i. m̄ltitudo coturnicū. Mane v̄o cū oraret Moyses descēdit manna. Et vt scribiṫ Numeri. xi. Erat māna quasi semē coriandri: coloris bdellij: q ē sicut cristallus: ḟm Nico. de lira. Circuibatq̄ȝ populus: ꝛ colligēs illud frāgebat mola siue terebat i mortario coquēs i olla: ꝛ faciēs ex eo tortulas. Et vt hētur Exo. 16. erat gustus eius quasi similis cū melle. Vbi dicit Nic. de lira. Simila ē farina tritici delicatissima. Sapor igiṫ illius manne erat quasi sapor panis facti de simila: cū cōmixtione mellis. Scḋm aūt Nico. de lira de ista manna fuerūt octo mādata. Primū vt mane colligerēt. Hora eni colligēdi erat post ortū solis eleuato rore q erat sup māna ꝑ vapores. Erat quidē desuꝑ māna ros congelatus: q resoluebaṫ oriente sole. Quare māna colligi poterat vsq̄ȝ ad hora sextā: ꝛ tūc icipiebat liquefieri ad modū pruine. Ad ignē v̄o idurabaṫ ꝛ formabāṫ inde panes. Scḋm mandatū fuit vt colligerēt ad sufficientiā: ꝛ nō plus. Tertiū vt comederēt mēsurā gomor. Sȝ dubiū hic oriṫ: quia nō est idē ꝑ singula capita mediuȝ oibus: sicut diciṫ. 2. ethi. q nō idē ē mediū Miloni: ḋ quo dr̄ q comedebat i die bouē itegꝝ q erat sufficiēs pluribus hoib⁹. Ideo cib⁹ cōueniēs vni alteri plus idigēti ē deficiēs: ꝛ minus indigēti est suꝑabundās. Respōdet Nico. de lira q iste cibus dabaṫ diuino miraculo: ita eodē mō fiebat vt plurimū idigēti sufficeret: ꝛ a minus idigente cōsumi absq̄ȝ suꝑfluitate valeret. Dicit autē Ioseph⁹ q ex diuina ꝓuidētia factū fuit hoc ne ex cupiditate ꝛ gulositate illi q fortiores erant plus debito vellēt colligere: ꝛ sic debiliores debito alimēto priuarēṫ: ꝛ in populo seditio oriretur. Quartū mādatū fuit: vt nō reliquerēt vsq̄ȝ mane. Et dimiserūt q̄dā. s. Dathan ꝛ Abiron vt dicūt hebrei: ꝛ scatere cepit v̄mib⁹: ꝛ cōputrescere. Hoc v̄o nō cōtigit ex nā māne: q̄ꝛ seruari poterat: sȝ erat ex voluntate dei: ne aliq ex cupiditate ꝛ gulositate plus debito vellēt colligere ad seruādū: qḋ eēt occasio maloꝝ. Quītū p̄ceptū fuit: vt die sexta colligerent duplum. Sextū vt reseruaret vnuȝ gomor ꝓ sabato. Septimū vt illud comederent in die sabbati. Octauū vt ipleretur vas cōtinēs gomor ad reseruādū i futuras gñationes. De isto māna dr̄ Sap. 16. c. Panē de celo p̄stitisti illis sine labore: oē delectamētū i se habētē: ꝛ ois saporis suauitatē. Nic. de lira ait. Hoc itelligiṫ nō ex nā māne sȝ ex merito sanctoꝝ hominū q eū comedebant: q̄bus sapiebat sicut ↄ̄siderabant Malis eniȝ hoibus ex coꝝ demerito desipiebat. Numeri. 15. dicebant. Nihil vident oculi nr̄i nisi māna: nauseat aīa nostra suꝑ cibo isto leuissimo. Et dicebaṫ pāis ḋ celo: q̄ꝛ generabaṫ i celo aereo: ꝛ panis āgeloꝝ: q̄ꝛ i descēsu māne cooꝑabanṫ angeli: nō q āgeli ipso vescerēṫ: q̄ꝛ ipsi nō idigēt cibo corꝑali. Hoc cibo aliti sunt filij isrl̄. 40. annis: donec venirēt i terrā habitabilē. s. in terrā Chanaan: que fuerat eis promissa. Et vt dicit Nicola. de lira. non statim defecit manna cum intrauerunt illam quia

trāsito iordane fecere circūcisionē in galgalis: ⁊ postea celebrauerūt pasca ⁊ in crastino pasce cessauit māna vt habet̃ Josue.5. Satis tñ cito post ingressuz terre Chanaā defecit. Mirāda ꝓfecto sunt oia q̄ de isto cibo dicta sunt. Et vt dicit Ambro. libro de sacramētis Reuera mirabile est fratres: ꝙ māna plueret dominꝰ patribus in deserto q quotidiano celi pascebant̃ alimento: verūtamē his omnibus maius est qđ nobis xp̄ianis exhibet̃: veꝝ. s. corpꝰ christi in sacramento altaris.

De mirabili ducatu populi iudaici.

Ertiū beneficiū qđ largitus est deꝰ populo iudeoꝝ: fuit viarū directio. Vt. n. habet̃ Exo.14. Angelus dñi p̄cedebat castra israel: ⁊ cū eo pariter columna nubis Et numeri.9.c. dicit̃ ꝙ die qua erectū est tabernaculuz: operuit illud nubes. Vespere aūt sup̱ tentorium erat quasi species ignis vsq; mane. Sic fiebat iugiter ꝑ diē operiebat illū nubes: ⁊ ꝑ noctē quasi species ignis. Cūq; ablata fuisset nubes q̄ tabrnaculū ꝓtegebat proficiscebant̃ filij Jsrael ⁊ in loco vbi stetisset nubes ibi castrametabant̃. Ad imperiū dñi ꝓficiscebant̃ ⁊ ad impiū illius figebāt tabernaculū. Cūctis diebus qbus stabat nubes tabernaculū manebat i eodē loco. Dicit nicolaus de lira ꝙ nubes mouebat̃ angelico p̄sidio vel ministerio. Sz maiꝰ beneficiū nobis christianis cōcessuz est: qbꝰ via summi boni verbo ⁊ exēplo a xp̄o est manifestanā cū phi plurimū desudassent querētes noscere in quo summū bonū cōsisteret: euanuerūt in cogitatiōibꝰ suis. Et Varro vt refert Aug. de cimonono libro de ciuitate dei dicit ducentas octogintaocto opiniones falsas de beatitudine philosophos ipsos habuisse. O vere secula aurea xp̄i p̄sentia illustrata. O felicia tp̄a nostra i qbꝰ oēs q volunt scire possunt ꝙ ꝑfecta beatitudo cōsistit in deo. hinc Lact. libro.7. diuinarū institutionū ait. Pater. n. noster ⁊ dñs q cōdidit firmauitq; celū: q librataz magnitudine sua terrā vallauit montibꝰ: mariq; distinxit: ⁊ qcqd est in hoc opere mūdi cōstauit: ⁊ ꝑfecit e nihilo ꝑspectis erroribus hominū ducē misit: q nobis viā iusticie panderet. Hūc sequamur oēs: hūc audiamꝰ: huic deuotissime pareamꝰ: qm̄ solus vt ait Lucretius. Veridicis hominū purgauit pectora dictis. Et finē statuit torpedinis atq; timoris. Ostenditq; bonū summū quo tendimꝰ omnes. Quid foret atq; viā monstrauit limite paruo. Nec tātū ostendit sed etiā p̄cessit: ne qs difficultatis gratie iter virtutis horreret.

De fluxu aque de petra contra naturaz.

Vartū beneficiū fuit aque de petra eductio. Vt. n. habet̃ Exo.17. dū venisset in rafidiz: defecissetque aq̄ dixit Moyses ad dñz. Adhuc pusillū ⁊ lapidabūt me. Jnquit Nico. de lira. ꝙ hoc dicebat Moyses ductus timore naturali: q cadit i ꝑfectū virum. Et magis dicebat timore populi: ne eo interfecto a dño recederet ꝑ idolatriā. Et ait dñs ad Moysen. Sume de seniorib ꝰ israel. Nico. de lira. s. vt sint testes ꝙ antea ibi nō fuerunt fontes vel aque: ac etiā vt ꝑ hoc appareat dei miraculum. Subditq; deus. Et vade ad petrā oreb: percutiesq; virga. Magister in histo. Oreb sic dicta propter oreb q occisus est in ea: factūq; ē ita. Et egresse sunt aque: ⁊ bibit populus. Sz his omnibus amplius est qđ nos accepimꝰ nō vtique aquā de petra: sed sanguinē preciosissimum de corpore iesu christi. Vnde Petrus. i. epistola c. i. dicebat. Nō corruptibilibus auro vel argēto redempti estis sed precioso sanguine agni incontaminati ⁊ imaculati iesu christi.

Vintū beneficiuz fuit inimicorū expugnatio ⁊ debellatio. Dicit̃ nāq; Exo. 17. Venit autez Amalech vt pugnaret aduersus israel in rafidim: notandū hic secūdum Nico. de lira. ꝙ quedā glo. super istuz locum dicit ꝙ Amalech fuit filius Jsmahelis: a quo dicti sunt amalechite: q ⁊ Jsmahelite. Jpsi sunt sarraceni. Qđ autē. i. Paral. i. c. dicit̃ ꝙ Eliphaç primo genitus Esau genuit Amalech: dicunt sequentes dictaz glosam ꝙ fuit aliꝰ ⁊ sunt duo eiusdez nominis. Sed hoc dictū de sacra scriptura nō habet auctoritatez: immo cōtrarietatez: qr Gen̄. 36. ⁊. i. Paral. i. c. dicitur expresse ꝙ Amalech fuit filius Eliphaç primo geniti Esau: nec legitur alius Amalech. Jnsuper Josephus in secūdo antiquitatū libro dicit ꝙ ab Amalech filio Eliphaç dicti sunt Amalechite. Hoc etiaz colligit̃ ex. 2. Regū. 1. ca. vbi dicit̃ ꝙ filius Doech idumei venit ad Dauid nuncians mortē Saulis. Licet eniz nō exprimatur ibi ꝙ fuerit filius Doech: tñ omnes expositores cōcorditer hoc dicūt. Et cū interrogaretur a Dauid: qs eēt ait. Filius hoīs aduene amalechite ego suz. Ex quo videt̃ ꝙ amalechite sunt idumei. Et sic nō descēderūt ab Jsmahele sz ab Esau. Quare aūt isti amalechite isurrere re aduersus iudeos: dic̄ ni. de li. sup̱. 5. c. Exo. ꝙ ipsi ⁊ populi q erāt eis cōfederati: audientes

ꝙ filij

q̃ filij israel transierant mare rubrũ: ⁊ essent in deserto eis ꝓpinquo irati sunt: timentes ne inuaderent terrã eoꝝ: ⁊ ideo anteq̃ eẽnt magis fortificati: voluere eos delere: ⁊ ascendere ad pugnandũ cũ ipsis. Su per. 17. c. Exo. aliam cãm assignat Nico. de lira ex parte ppl'i israel. Ad hoc. n. pmisit deꝰ belluz illud insurgere: vt ex victoria sequenti essent audaciores deccetero ꝯ aduersarios insurgentes: ⁊ de spolijs Amalech essent muniti armis ⁊ alijs necessarijs: que fugientes dimisere. Elegit autẽ Moyses Josue: de tribu Effraim: viꝝ bellicosuz cui ⁊ paucos tradidit armatos: ſm magistrũ in histo. plurimos ad custodiã castroꝝ retinuit. Ipse autez ascendit in montẽ habens virgã dei in manu: vt ex hoc victoria deo ascriberet. Ascendereq; cũ eo Aaron ⁊ Ur: q Ur ſcđm Josephũ fuit maritus Marie. Cũq; leuaret Moyses manus vincebat israel. Ubi apparet orõnis efficacia. Sin aũt ⁊ paululũ remisisset: vincebat amalech. Quo cõperto Ur ⁊ Aarõ supposuerũt ei lapidẽ: ⁊ ex vtraque pte manꝰ eiꝰ sustentabant. Erãt. n. graues ꝓ labore orãdi. In cuiꝰ rei figura ſm magistrũ i histo. sacerdos eleuat manus in missa: ⁊ etiã figura xp̃i orãtis in cruce. Nec remisit Moyses manꝰ vsq; ad solis occasuz. Fugauitq; Josue Amalech in ore gladij. Nobis vo xp̃ianis gloriosior est victoria: q p xp̃m demones supamꝰ. Nã vt diximꝰ in ſmone de bello demonũ: priusq̃ xp̃s moreret̃ i cruce oẽs iusti trahebant̃ ad limbũ. At ex post penitenti latroni patefactus est paradisus.

De lege quã dedit Moysi deus.

Sextũ bñficiũ qđ largitus est deꝰ populo iudeoꝝ dicit̃ legis illustratio. Ut eniz habet̃ Exo. 32. in monte synai Moyses legẽ accepit a deo sibi datã. Qui reuersus ẽ est de monte: portans duas tabulas testimonij manu scriptas ex vtraq; pte: ⁊ factas ope dñi. Dicit Rabbi Salomon q̃ vnica scriptura erat ibi: q̃ tñ erat legibilis indifferenter ex vna parte sicut ex altera: qđ erat valde mirabile: q2 littera ex vna parte figurata ordine recto: i pte opposita apparet eiꝰ figura mõ opposito. Uel põt dici absq; tali miraculo: q̃ lr̃e erãt duplices q̃ p̃cepta erãt sculpta ex vna pte ⁊ similiter ex altera. Has tabulas fregit Moyses: vt dicet̃ in tertio mysterio ꝓpter peccatũ populi: reputãs ppl'm indignũ: vt dicit Nico. de lira. accipere legẽ digito dei scriptã. h aũt fractio tabulaꝝ signũ fuit euacuationis legaliũ in aduentu xp̃i. Tandem vt dicit̃ Exo. 38. ascendit Moyses montez de mãdato dei: tulitq; secũ duas tabulas lapideas istar prioꝝ. i. similes alijs prius factis in materia ⁊ in quãtitate. Dicit nico. de li. q̃ de quo lapide fuerint nõ habet̃ ex textu. Rabbi tñ Salomon tz q̃ fuerit de lapide saphirico. Ingt. n. q̃ deꝰ ondit Moysi vnam massaz talis lapidis formatã de nouo diuina vtute: de qua Moyses dolauit duas tabulas: ⁊ dolature superflue fuerũt sue ⁊ inde ditatus fuit multũ. Sed h tacet Josephus: q prior fuit Rabbi Salomone. Fuit ergo Moyses in monte cũ dño. 40. diebus ⁊. 40. noctibꝰ: nihil comedens aut bibẽs. Cũq; descendisset de monte cũ tabulis: apparuit facies eiꝰ cornuta: ⁊ ipse ignorabat. Dicit magister in histo. q̃ erãt qdã radij miri splẽdoris ꝓcedẽtes in altũ ad modũ cornuũ quos apostolus vocat gloriã vultus Moysi. 2. ad Cor. 3. c. Unde in hebreo habet̃. Et nõ cognouit q̃ cornuta eẽt lux faciei sue. Hic q̃rit̃ q̃re Moyses nõ habuit ante hãc gloriã: cũ locutus fuisset cũ dño diu in monte. Et rñdet Nico. de li. q̃ aliq dicunt q̃ nõ habuit ante ita limpidã cognitionẽ de deo sicut post ad qđ denotãduz apparuerunt tales radij. Alij dicũt: q̃ hoc factuz est vt populus q p idolatriã peccauerat magis euz timeret: ⁊ haberet in reuerentia. Rabbi Salomon dicit q̃ fuit ex hoc q̃ dñs posuit manũ suã sup faciem eiꝰ. Quare Moyses posuit velamẽ sup faciẽ suã: cũ loqueret̃ filijs israel ⁊ locutus est eis oia q̃ sibi fuerũt ipata. Concludit magister in histo. Quãtũ hec gloria durauerit: ⁊ vtꝝ semel vl' pluries hoc acciderit ignoramꝰ. Sed xp̃ianis lux ãplior effusa ẽ qbꝰ euãgeliũ effulsit

De miraculis ⁊ signis multiplicibus.

Septimũ beneficiũ qđ deꝰ donauit ppl'o iudeoꝝ fuit miraculoꝝ freq̃ẽs coruscatio. Nã p̃ter ea q̃ diximus multa signa ⁊ miracula dei ipsis fuerũt ostensa. Miraculũ certe fuit q̃ Maria soror Aaron murmurans cõtra Moysen statim fuit lepra percussa ⁊ tandẽ Moysi oratione sanata: vt habet̃ Numeri. 12. c. Miraculũ fuit q aperta est terra: ⁊ deglutiuit Dathã ⁊ Abiron. Numeri. 16. ca. Miraculũ cuz floruit virga Aaron. Numeri 17. c. Et ne singula cõmemoret̃ quadraginta annis fuit ille populus in deserto: nõ comedẽs panẽ nec bibẽs vinũ: nec vetustate attrita vestimenta aut calciamẽta cõsumpta: vt hr̃ Deutº. 29. c. Sz xp̃ianis maiora signa post xp̃i aduẽtũ monstrata sunt: q nimo cõtinue in eccl'ia sancta

miracula fiunt. Quisnã nõ admiret ex aridis ossibꝰ Nicolai sanctissimi apud Barꝝ ⁊ Mathei euãgeliste apud Salernuȝ ⁊ Andree apostoli apud malfiã scaturire manna. Quid dicaȝ de sanguine gloriosi martyris Januarij. Cõseruatur quippe neapoli in vase vitreo aut cristallino: estq; semp strictus ⁊ cõgelatus. At dũ caput p̄sati sancti deprope ponit̃ sanguis ille ebulliens tandẽ cunctis videntibus liquet: ⁊ capite amoto rursus indurat̃ ⁊ congelatus nõ mouet̃ ampliꝰ. O pietas dei benedicti: q sic humano generi per tot innumera miracula virtutẽ potẽtie dignatus est demonstrare.

De multis peccatis quibꝰ pp̃lus in deserto temptauit ⁊ ad iraȝ cõcitauit deũ excelsum.

Capitulum. secundum.

In tãto cumulo bñficioꝝ non custodierunt iudei testamentũ dñi: ⁊ in lege eiꝰ noluerũt obedire: ⁊ obliti sunt beneficioꝝ eiꝰ: ⁊ mirabiliũ eiꝰ q̃ ostendit eis. Temptauerũt qdeȝ deũ excelsum: varijsq; peccatis maiestatẽ eius offendere. Jccirco i h̃ scd̃o. ca. de offensionibꝰ iudeoꝝ i deserto dicemꝰ: q̃s reducemꝰ ad septẽ.
Prima dicit̃ murmurationis.
Secũda inobedientie.
Tertia ingratitudinis.
Quarta idolatrie.
Quinta gule.
Sexta desperationis.
Septima fornicationis.

De septẽ peccatis populi: ⁊ primo qualiter murmurauerũt iudei cõtra deũ ⁊ moysen.

Prima offensio ⁊ pctm̃ iudeoꝝ in deserto dicit̃ murmuratõis. Nã ꝯ Moysen murmurauerũt quãdo venerũt ad flumen marath. vt dicit̃ Exo. 15. Jtẽ quãdo dicebant. Vtinã mortui essemꝰ p manꝰ dñi in terra egypti. i. p plagã ab eo imissaȝ: cũ primogenitis egyptioꝝ: quãdo sedebamꝰ sup ollas carniũ ⁊ comedebamꝰ panẽ in saturitate. Cur eduxisti nos in desertũ istud: vt occideres oẽm hãc multitudinẽ fame. Exodi. 16. c. Et quãdo venerũt in rafidim: vbi nõ erat aqua: iurgati sunt cõtra Moysen. Quibꝰ ipse dixit. Quid iurgamini cõtra me ⁊ tẽptatis dñm. Exo. 17. c. Sȝ h̃ posset aliqs querere. Quare deꝰ eduxit eos p taleȝ viã: vt paterent̃ defectũ cibi ⁊ potus. Et rñdet Nico. de li. q hoc fuit vt ex frequenti necessitate oporteret eos recurrere ad dñm: ⁊ sic sub timore dñi retinerent̃: p hoc etiã bonoꝝ patiẽtia ⁊ maloꝝ impatientia declararetur.

De inobedientia populi.

Secunda offensio fuit inobedientia. Quia multi collegerunt plus de mãna q̃ȝ fuerat ordinatuȝ ⁊ reseruauerũt i diẽ alteruȝ: vt dicit̃ Exo. 16. c.

De ingratitudine populi.

Tertia offensio igratitudo appellat̃. Jn tot nãq; beneficijs male locuti sunt de deo. Dicit̃ nãq; Numeri. 14. q voluerunt sibi p̄ficere ducẽ: vt reduceret eos in egyptuȝ. Quare dixit deꝰ Moysi. Vsquequo detrahet me populꝰ iste. Quousq; nõ credent mihi i omnibꝰ signis q̃ feci corã eis. Et infra ꝯminatus ẽ dicens. Nullꝰ eoꝝ q viderũt signa q̃ feci i egypto numeratꝰ. s. a. viginti an. ⁊ supra: videbit terrã p q̃ iuraui p̄ribus eoꝝ p̄ter Caleph ⁊ Josue.

De idolatria populi.

Quarta offensio idolatria fuit. Vt enim scribit̃ Exo. 32. videns populꝰ q moyses morã faceret dum esset i monte cuȝ dño: dixit ad Aaron Fac nobis deos. Rabbi Salomon dicit q isti fuerũt egyptij cõuersi ad iudaismuȝ q ascenderũt cum iudeis de egypto. Et isti q erãt nutriti in idolatria: icitauerũt magnã partẽ de filijs israel: vñ subiũgebãt. Moysi. n. ignoramꝰ qd acciderit. Secũdũ Josephũ ⁊ magistrũ in histo. alij dicebãt eũ a bestijs comestũ: alij a dño trãslatũ. alij sane mẽtis cũ dño philosophãtẽ. Vt Xpo sequit̃ in historia. Aarõ ⁊ Vr restiterũt. Sȝ indignatus populꝰ spuẽs in faciẽ Vr sputis vt tradit̃ eũ suffocauit. Vñ timẽs Aarõ ait. Tollite iaures vxorũ ⁊ liberoꝝ ⁊ afferte ad me. Dicit magister i histo. q h̃ erat qd̃ p̄ciosius ⁊ carius habebãt: putãs q ꝯsulentes auaricie sue nollent afferre. Fecit tñ populꝰ qd̃ dixerat: auidus ad idolatrandũ. Formauit itaq; ope furioso vitulũ cõflatilẽ q i egypto bonieȝ adorauerũt. Nãq; vt dicit magister i histo. in p̄ncipio Exo. i. c. d̃ submersiõe puuloꝝ. erat Apis deꝰ egyptioꝝ vt pliniꝰ dic: q ⁊ testat̃ se eũ vidisse. Quidã taurꝰ q ex iprouiso egrediebat̃ de flumine habẽs i humero dextero signũ candidũ instar lune coniculate: atq; cũ statiȝ cõfluerent egyptij omni genere musicoꝝ psallẽtes leuabat̃ in aere: ⁊ sup eos tãq; psallẽs ferebat̃ et ad motũ vel stationẽ ipsiꝰ in terra mouebant̃ et stabãt ⁊ eodẽ die euanescebat. Que omnia demonũ artificio cõplebant̃ vt docet Aug. li. 18. de ciui. dei. c. 5. Formato itaq; vitulo dixit populus. Hi sunt dij tui israel q te eduxerunt de terra egypti Fecitq; Aaron altare corã eo: ⁊ in

crastinum

crastinū indixit solēnitatē. Maneq́ surgentes
obtulerūt hostias: seditq́ populus mādučare ⁊
bibere ⁊ surrexerūt ludere. i. adorare. Hic q̄rit
quare Aaron edificauit altare. Et dicit Ni. de
lira s̄m. Rabbi Salomonē: q̄ ad retardādā i/
molationē: q̄z aut statī populus imolasset sine
altare: aut i momēto altare cōstruxisset. Jō sub
dit Aaron. Cras solēnitas dñi est. Non dixit
hodie: si forte interī veniret Moyses ⁊ ipedi
ret. Tūc dixit dñs ad Moysen. Descende pec
cauit ppl's tuus. Quasi dicat: nō me⁹ pp idola/
triā. vel ex eo q̄z erat Moyses illi pplo mansue
tus: vt patet. 45. di. c. disciplina. ⁊. 23. q. 4. ca.
Quid crudele. Subiunxit de⁹. Cerno q̄ po/
pulus iste dure ceruicis sit. Dimitte me vt ira/
scatur furor me⁹. Dixit autē Moyses. Queso
dñe: qescat ira tua: ⁊ esto placabilis sup nequi/
tia populi tui: ne dicant egyptij. Callide eduxit
eos vt interficeret in montib⁹: quasi ipotēs da
re terrā quā ꝓmiserat. Recordare Abraham.
Quasi dicat. Si populus iste meruit mori per
incendiū: ecce Abrahā pater eoꝝ ꝓpter amorē
tuū, piectus fuit in ignē chaldeoꝝ. Sequit̄ tex/
tus Jsaac. Ac si dicat. Si popul⁹ meret̄ mori
p gladiū: ecce Jsaac parat⁹ fuit, p te imolari. Et
addit̄. Et Jacob. i. Si meruerit puniri popu/
lus exilio: ecce israel tāq́ exul fuit in mesopota
mia obijciens patri suo ⁊ tibi: qb⁹ iurasti per te
metipsuz: q es imutabilis: de dāda terra chana
neoꝝ semini eoꝝ. Placatusq́ ē dñs: ⁊ Moy
ses descendit. Quinta offensio fuit gula: quā
do ardēter dicebāt vt ponit̄ Numeri. xi. c. Re
cordamur pisciū: quos comedebam⁹ in egypto
gratis. i. ꝓ paruo p̄cio: in mētē nobis veniunt
cucumeres: pepōes: porri: cepe ⁊ allia. 6ª offē
sio fuit desparatio: q̄ñdo vt ponit̄ Numeri. xiiij.
ōis turba fleuit. d. Vtinā mortui essem⁹ i egy
pto: ⁊ non in hac vasta solitudine. 7ª offensio
fuit fornicatio. Scribit̄ nāq́ numeri. 25. q̄ for
nicat⁹ est popul⁹ cū filiabus Moab: q̄ vocauere
eos ad sacrificia sua. Dicit hic Ni. de li. q̄ Ba
laaz sciēs filios israel eē ꝓnos ad luxuriā: dedit
ꝯsiliū Balach regi moabitaꝝ: vt mitteret puel
las pulchras ⁊ ornatas p exercitū eoꝝ: ⁊ q̄ iu/
uenes veniētes ad se v̄bis allicerent: ⁊ cū vide
rent eos inflāmatos ad actū carnis: nō pmitte/
rent se ab eis cognosci: nisi prius comederēt de
idolotitis: ⁊ idola adorarēt q̄ secū portauerāt vt
sic de⁹ offenderet̄: ⁊ popul⁹ israel ab eo pcutere
tur: ⁊ daret̄ i man⁹ hostiū. Dicit etiā Joseph⁹
q̄ aliq nobiles de israel acceperūt sibi vxores de

illis. Et licet nō sit scriptū in isto. c. 25. q̄ Ba/
laaz dedit tale cōsiliū: tñ habet̄ ex. 31. c. vbi dicit̄
nōne iste sunt q̄ deceperūt filios israel ad sugge
stionē Balaā. Et Apo. 2. c. dicit̄. Habeo ad/
uersus te pauca qm̄ habes hic tenētes doctri/
naz Balaaz: q docuit Balach mittere scandala
corā filijs israel edere de sacrificijs idoloruz: et
fornicari.

De septē plagis qb⁹ popul⁹ punit⁹ fuit. ca. x.

Et sceleřib⁹ iudeoꝝ ad iracūdiā cōcita
tus dñs flagella multiplicia cōtra eos
misit. Et q̄uis dictū sit paulo ante in fi
ne quarte offensionis: q̄ dñs fuit placat⁹: illud
tamē intelligit̄ s̄m Nico. de lira. q̄ de⁹ non si/
mul nec subito populū idolatrā ⁊ duꝝ punjuit.
Jccirco aduertendū est in h̄ mysterio q̄ septē
famosis plagis populus ille pcussus ē. Pri/
ma plaga fuit post adorationē vituli: de qua d̄r
Exo. 32. c. in fine. Percussit domin⁹ populū, p
reatu vituli. Nā postq́ Moyses descendit de
monte: ⁊ vidit vitulū ⁊ choros: redegit in pulue
rez vitulum: quē sparsit in aquis: ⁊ dedit ex eo
potuz filijs israel. Rabbi Salomon dic̄ q̄ iste
aque potate erant nociue culpabilib⁹: causando
in eis iflationē ⁊ languorē: p quem poterāt ab
alijs discerni: alijs aūt erāt dulces ⁊ vtiles sicut
aq̄ i sacrificio çelotipie: ōñdebāt p effectū culpā
mulieris vl' ei⁹ inocētiā: vt habet̄ numeri. 5. c.
Alij aūt doctores dicūt: q̄ color auri reman/
sit circa ora eoꝝ q erant culpabiles: ita q̄ barbe
eoꝝ videbant̄ auree: ⁊ sic ab alijs distinguebāt̄
Quare filij Leui obedientes Moysi çelo dei
interfecerūt ex trāsgressorib⁹ vigintitria milia.
Facto vero die altero Moyses orauit ꝓ popu
lo. d. Peccauit domine populus tu⁹ iste. Aut
dimitte eis noxā hanc aut dele me de libro vite
Dicit Rabbi Salomon: q̄ iste liber intelligit̄
lex: q̄ denominat̄ a Moyse: eo q̄ fuit ei⁹ mini/
ster. Est ḡ sensus sc̄dz eū. Dele me de libro. vt
s. lex nō denominet̄ noīe meo: nisi ppl's iste ti/
bi recōciliet̄. Aug. v̄o exponit. d. q̄ Moyses
sic dixit ex ꝯfidētia ⁊ familiaritate diuina: vt sit
sensus. Sic cert⁹ suz q̄ nō delebis me de libro
tuo: ita peto vt certifices me vt remittas noxaz
isti populo.

De igne q descendit in castra.

Secūda plaga punit⁹ ē ille ppl's pp petā
sua: quādo accēsus ignis dñi deuora/
uit extremā ptē castroꝝ: vt d̄r numeri
xi. c. Forte ibi erāt magis culpabiles. Tandez
oratione Moysi ignis absortus. i. extinct⁹ fuit

Tertia plaga fuit postq̄ꝫ habuerunt coturnices. Ut. n. habet numeri. xi. ca. adhuc carnes erāt in dentib⁹ eoꝝ nec defecerat huiusmodi cibus: ⁊ ecce furor dñi cōcitatus in populū: percussit eū plaga magna nimis. Uocatusque ē ille locus sepulchrū cōcupiscentie. Ibi. n. sepelire populū q desiderauerat carnes: dicit magister in histo. ꝙ mod⁹ plage hic nō determinat. Credit tñ ꝙ fuerit ignis. Quarta plaga ponitur numeri. 16. c. quādo multitudo murmurabat cōtra Moysen ⁊ Aaron. d. Uos interfecistis populū. Cūqꝫ vellent eos obruere lapidibus: fugierūt ad tabernaculū ⁊ operuit eos nubes: ⁊ apparuit gloria dñi: dicunt aliqui ꝙ non fuit illa q̄ pbebat ducatū populo: sed quedā parua nubes in qua dñs solitus erat loq cū Moyse. Alij dicūt ꝙ fuit illa q̄ pbebat ducatū sꝫ stabat in alto sup tabernaculū: ⁊ tūc descendit operiens ⁊ ambiens circūquaqꝫ vt null⁹ posset adire. Et egressus ignis deuorauit populū. Fuerunt aūt percussi tredecim milia ⁊ octoginta.

Quinta plaga exprimit numeri. 21. quando pfecti de monte hoc venerūt in Salmana. Et qr male loquebant de deo misit domin⁹ in populuꝫ serpentes ignitos. Qui sic dicebant secūdum Nico. de lira. ⁊ magistrū in histo. qr minimi ⁊ veloces erant ad moduꝫ scintillaꝝ: vel qa volantes p aera emittebāt scintillas ardētes: vl ex eo ꝙ p morsus eoꝝ calefiebat caro: ac si igniretur. Tunc venerunt iudei ad Moysen: vidētes mortes plurimoꝝ dicentes. Peccauimus qr locuti sumus cōtra deū: ⁊ tu ora vt tollat a nobis serpentes. Orauitque Moyses ad dñm. Cui dñs ait. Fac serpenē eneū: ⁊ pone in perticam eminentē in medio populi: ⁊ quicūque pcussus fuerit a serpente respiciat eū ⁊ viuet. Et factū est ita. dicit Rabbi Salomon: ꝙ in serpente nō erat virtus sanandi: sed aspicientes serpētem cognoscebāt afflictionē illā a deo sibi iuste illatā: petendo misericordiā: ⁊ ipse deus sanabat eos. Ratio aūt mystica est: qr serpens ille figurabat christū passum in cruce p cuius intuitū fide ⁊ deuotione sanamur a morsu sathane. Ex quo xp̄s dixit Joānis. 3. c. Sicut exaltauit moyses serpentē in heremo ita exaltari oportet filiuꝫ hominis. dicit magister in histo. ꝙ illū serpentē eneū habuerūt secū filij israel semp ⁊ magnifice repositus est in hierusaleꝫ. Tandē ob cultū supstitionis quē sibi exhibebat populus cōminuit eū in puluereꝫ rex Ezechias: ⁊ posuit in torrente cedron sicut etiā patet. 4. Reg. 16. capitulo.

Sexta plaga enarrat numeri. 25. c. qñ. s. israel initiatus est. i. cōsecratus beelfegor idolo madianitaꝝ. Iratus aūt dñs dixit ad Moysen. Tolle cunctos principes populi: ⁊ suspēde i patibulis cōtra solem vt auertatur furor meus ab israel. Dicit magister in histo. Forte qr subditos nō corripiebant: duces tribuū voluit suspēdi: vel potius principes. i. auctores huius idolatrie. Occisiqꝫ sunt viginti quattuor milia hominuꝫ. Septima plaga fuit qñ iuuenes plurimi celo finees accensi: multa milia hominū percusserunt. Ut. n. refert Josephus: ⁊ pōit Numeri. 25. princeps trib⁹ Symeon Zambri filiā cuiusdaꝫ potentis madianitaꝝ duxerat: q̄ dicebatur corbi. Qui vxore iubente in quadā solēnitate cū alijs ducib⁹ deo nō imolauit. Quamobreꝫ cū a Moyse reprehenderent in generali q colebāt idola nō deū: ille corā omnib⁹ pfessus est se alienigenam duxisse: ⁊ se idola colere: nec tyrānicis legib⁹ quas ipse sibi Moyses imposuerat obnoxiū esse: qbus sub figmēto leguꝫ ⁊ dei grauiori seruitute populū pmebat q̄ꝫ egyptij: cū ppriū auferebat viuendi arbitriū. Et discedens corā omni turba: q̄ flebat ante fores tabernaculi intrauit tabernaculū vxoris. Surgēs qꝫ finees filius Eleaçari de medio multitudinis: ⁊ accepto pugione ingressus est post illā in lupanar. Et cū inuenisset coeūtes pfodit ābos in locis genitalib⁹. Quo exemplo multi mox idolatras plurimos occiderūt. Quid plura. vt cōcludit in argumēto in epistolā ad Roma. ita crebra puocatōe dñm irritauerunt: vt oēs heremo morerent: nec plus ex seniorib⁹ eorum q̄ꝫ duo hoīes terrā pmissionis intrarūt. Nos igitur caueamus nobis: ne deū cōtra nos propter peccata nostra puocemus: qr quādo plura dignioraqꝫ suscepim⁹ dona: tāto grauiora nostra facinora delictaqꝫ reputant. Et si illa deponere neglexerimus: nō negliget aut retardabit vltioneꝫ de⁹ q est benedictus in secula secu. Amen.

Sermo. 12. de iudicio dei cōtra iudeos i hierusalem habitentes.

d

Edit deus populo iudeoꝝ ciuitatē hierosolymitanā ad inhabitandū: in qua tempore Nabuchodonosor regis babylonis tñ excreuerunt iniquitates ⁊ execrāda mala: ꝙ de⁹ oēm populū tradidit in man⁹ inimicoꝝ suoꝝ ⁊ ciuitate debellata oēs vtriusqꝫ sexus iusto iudicio dei captiui ducti

ducti sunt in babylonē. Nec ob aliā cām tam graue dānum icurrerūt: nisi qꝛ diuina mādata contēnebāt erantq deo celi abhoīabiles ꝛ exosi. Ad qđ clare itelligendū statui i isto sermone de iudicio dei cōtra iudeos i hierusalē cōmorātes loq. De quo si plenā noticiam hr̄e voluerimus necesse ē ut tria mysteria disseramus
Primum dicitur glorie.
Secundum nequitie.
Tertium pene.

De glīa ꝛ magnificētia ciuitatis hierusalem.
Capitulum primum.

Exaltauit deus gloriā ciuitatis hierosolymitane: ꝛ fecit illā speciosā ꝛ decoraз valde: i qua morabanť iudei cū igenti leticia ꝛ gete. Veruntamē vt sic fuisse demonstremus tria de ipsa ciuitate consideremus.
Primo situm.
Secundo cultum.
Tertio statum.

De optimo situ ciuitatis hierusalem.

Primo cōsiderem⁹ illi⁹ ciuitatis situm. Et de hoc notādū scđз Rabanū li. 12. de origine rerū. qꝫ hierusalē est ciuitas in palestina i meddio iudee posita: vmbilicus totius habitabilis nr̄e zone. Vñ Ezech. 5. dic̄ vñs. Ista est hierusalē quā i medio gentiū situaui. Nico. de lira dicit: qꝛ sita est i quarto climate terre habitabilis septē climatibus distincte. Est ibi terra fertilis nō mō frugū: sed balsamo: melle ꝛ lacte. Que in distributōe terre ꝑmissionis data fuit tribui Beniamin. dicta iebus q̄ ē hierusalē: vt notať Josue. 18. c. Et idē fateť Isidor⁹ li. 14. ethimol. In. 15. vo li. asserit qꝫ scđз iudeos Sem fili⁹ Noe: quē dicunt Melchisedech prim⁹ post diluuiū i syria cōdidit salem vrbē. hāc postea ipsā tenuerunt Jebusei: ex qbus dicta est Jebus. Sicq duobus noībus copulatis iebus ꝛ salē vocata est. Que postea a Salamone hierosolyma: quasi hierosolomonia dicta est.

De templo mirabili hierusalem.

Secūdo cōsiderem⁹ illius ciuitatis cultum. Ibi eqdē a Salomone cōstructū est templū miro artificio: de quo dr̄. 2. Paraľ. 3. c. Cepit Salomon edificare domuз dñi i hierusalē: in mōte moria: q demōstratus fuerat Dauid patri ei⁹ anno quarto regni sui. Glo. Hiero. sup illo vbo. Vade i terrā visionis. In hoc mōte iqt obtulit Abrahā holocaustū ꝓ ysaac. Et gl. sup illo vbo Jacob. Nō est hic aliđ nisi dom⁹ dei dicit. In hoc loco credit Jacob dormiuisse: ꝛ vidisse āgeloꝝ visionē i scala ꝓuidisseq tēplū ꝛ dei cultū ibidē futurū. Quātū vo fuerit dom⁹ illa mirāda: pꝫ ex his q̄ dicūť. 3. Reg. 6. c. Erat ibi concursus ꝛ frequētia gētiū ꝑcipue vo fm Nic. de lira. ex oī iudea ppľs ibi cōfluebat i festo pasce siue azimoꝝ i memoriā liberatōis đ egypto. In festo pētecostes: i memoriā date legis. In festo scenophegie siue tabernaculoꝝ: i memoriā mansionū i deserto. Hāc domū xp̄s voluit sua p̄sētia decorare. Ibi oblatus est q̄dragesima die postq natus fuerat. Ibi iuētus post triduū in medio doctoruз vt dr̄ Luce. 2. c. Ibi docebat. Vñ marci. 14. dixit. Quotidie apud vos erā docens in tēplo. Tertio ꝯsiderem⁹ illi⁹ ciuitatis statū. Facta eqdē fuit ciuitas isignis ꝛ regia. Primusq ibi regnauit rex Saul. quem Samuel vnxit i regē. 2⁹ Dauid. 3⁹ Salomō 4⁹ Roboaз. 5⁹ Abias. 6⁹ Asa. 7⁹ Josaphat 8⁹ Jorā. 9⁹ Ochozias. 10⁹ Joas. 11⁹ Amasias. 12⁹ Ozias. 13⁹ Joathan. 14⁹ Achaз. 15⁹ Ezechias. 16⁹ Manasses. 17⁹ Amon. 18⁹ Josias. 19⁹ Joachim. 20⁹ Sedechias. Erat ergo ciuitas illa famosa plena pplo ꝛ diuitijs. Erāt ibi ornata edificia: alta palatia: ꝛ iuuenes robusti ꝛ bellicosi. Sз vt dicit Lact. li. 2. Tū maxie de⁹ ex memoria hominū elabiť: cū bñficijs ei⁹ fruētes honorē diuine idulgētie dare debent. Ideo populus hierosolymoꝝ vt patebit: incrassatus nimis recalcitrauit.

De nequicia populi iudaici: ꝛ impietate multa. capitulum. 2

Quāta fuit iniqtas iudaici ppľi i hierusalē habitātis iuestigādū ē: vt sic pcipiamus q̄ iuste deus populū illū nequam tradidit in captiuitatē. Sunt autē tria que accusant hierosolymorū culpam ꝛ impietatem.
Primum est multiplex offensio.
Secundum temeraria presumptio.
Tertium dura obstinatio.

De octo peccatis quibus in hierusalem offēdebatur deus.

Primū qđ accusat ꝛ arguit hierosolymoꝝ culpā: ē multiplex offēsio. In multis nāq nō in vno solo pctō offēdebāt deum. Octo tamē erant iter cetera peccata pricipalia que abundabant in illa ciuitate.
Primum peccatum dicitur negligentie.
Secundum iniusticie.
Tertium auaricie.

Quartum fraudulentie.
Quintum violentie.
Sextum luxurie.
Septimum idolatrie.
Octauum irreuerentie.

Primū pctm̄ qd̓ abūdabat ī illa ciuitate dr̄ negligētie. Supiores nāqȝ nō curabāt de salute subditoꝝ. Quinimo suo malo exēplo corrūpebāt eos: ⁊ inducebāt ad malefaciendū. Hinc Hieremias cōquerebat̄.x.c.d. Stulte eger̄ pastores: ⁊ deū nō exqsierūt: ꝓpterea nō itellexerūt: ⁊ oīs grex eoꝝ dispsus ē. Et.34.c. Hier. aiebat. Veh pastoribꝰ q dispdunt ⁊ dilacerant gregē pascue mee dicit dn̄s. Sis cautꝰ o p̄dicator ne pp ista p̄latis detrahas. Si bōi sūt: bn̄ erit ipsis. Si vo mali: iudicet illos deꝰ. Nostra vo nō iterest illoꝝ icrepare delicta. Scd̓ȝ pctm̄ qd̓ abūdabat ī ciuitate hierusalē erat iniusticia. Et de hac Hiere.5.c.ait. Circuite vias hierusalē: ⁊ aspicite ⁊ ꝯsiderate: ⁊ q̄rite ī plateis eiꝰ: an ieniatis viꝝ faciētē iudiciū ⁊ q̄rētē fidē. Et īfra. Cām vidue nō iudicauerūt: ⁊ cām pupilli nō direxerūt. O qd̓ d̓ nobis dicā. Heu heu perijt ꝑfecto a terra iusticia: Timore: amore: odio: ac p̄cio ē eiecta. vt dr̄.xi.q.3.c.q̄tuor Sed ꝑfecto ipletū ē dictū Isidori: q ait.xi.q.3 c.paup. Paup dū nō hȝ qd offerat: nō solum audiri cōtēnit̄: sed reprobat̄. Cito violat̄ auro iusticia: nullāqȝ reꝰ ptimescit culpā: quā nūmis redimere existimat. Et tn̄ vt dicit Aug.li.4.d̓ ciui.dei. amota iusticia: qd aliđ sūt regna nisi latrocinia. Jō dr̄.12.q.2.c.cū deuotissimā. Sūmū ī rebus bonū ē iusticiā colere: ac sua cuiqȝ iura seruare. Et Ar.5.ethi.ait. p̄clarissima virtutū eē vr̄ iusticia: ⁊ neqȝ hespus neqȝ lucifer ita admirabilis. Terciū pctm̄ qd̓ erat ī hierusalē fuit auaricia. de q̄ Hiere.6.c.sic scribitur. A maiore vsqȝ ad minorē oēs studēt auaricie ⁊ a ꝓpheta vsqȝ ad sacerdotē cūcti faciūt dolū. Hoc tn̄ tpe nescio qd referā: qn̄ mūdus totus auaricie viculis detinet̄. Ob illa eteni mltipli cata sūt oīa mala: piuria.s. fraudes: deceptōes mēdacia: odia: liuores: rācores: rapine: vsure symonie ⁊ sitia. Quartū pctm̄ qd̓ erat ī hierusalē fuit fraudulētia. Oēs ꝓ maiori pte erāt simulati ficti astuti callidi ⁊ deceptores ī oī arte: ī oī exercitio: ī oī deniqȝ cōuersatiōe sua. Unde Hiere.9.c.dicebat. Unusqsqȝ a ꝓximo suo se custodiat: ⁊ ī oī fratre suo ñ hēat fiduciā qr oīs frater supplātans supplātabit̄. ⁊ oīs amicꝰ fraudulēter icedit O quis hȝ nūc vnū amicū verū Jnqt Amb.li.3.de officijs. Facilis vox ⁊ cōmunis: tuꝰ sū totꝰ: sed paucoꝝ effectꝰ. Quintū pctm̄ ī hierusalē fuit violentia. De hoc dicit̄ Hiere.34.c. Retraxerūt seruos ⁊ ācillas suas quos dimiserāt liberos: ⁊ subiugauerūt ī famulos ⁊ famulas. Hic dicit Nic.de lira. ꝙ Exo.2.c.dictū fuit. Si emeris seruū hebreū sex ānis seruiet tibi: ī āno septio exeat liber gratis: ita ꝙ nō poterat vltra teneri nisi vellet remāer̄. Tpe vo Sedechie regis ⁊ añ tenuerāt seruos ⁊ ancillas diutiꝰ pp auaritiā suā: tn̄ ad monitionem Hieremie ⁊ alioꝝ viroꝝ bonoꝝ rex Sedechias ⁊ sui subditi statuerūt firmiter dimittere seruos suos hebreos ⁊ ācillas scd̓ȝ p̄ceptū legis. Et vt hec ordinatio eēt firma sciderūt vitulū in duas ptes: ⁊ iter illas ptes trāsierūt rex ⁊ principes eiꝰ ad significādū: ꝙ sic eēt dignꝰ occidi ⁊ diuidi īfringēs illā ordinationē. Uerūtn̄ pꝰ cupiditate ducti retraxerūt ad se redigēdo ī seruitutē. Et sic nō solū peccauerūt cōtra legē diuinā sed ēt cōtra statutū ꝓpriū. Similes his hodie sūt q retinēt famulos ⁊ ācillas: ⁊ pmittunt eos pire fame ⁊ frigore: sūtqȝ illis īfesti nō solū cōpellēdo plus debito laborare sȝ ēt iiuriando ⁊ cōtumelijs ⁊ verberibꝰ afficiēdo. Nō didicere isti disciplinā sapiētis: q Ecc.4.c.ait. Noli eē sicut leo ī domo tua: euertēs domesticos tuos: ⁊ opprimēs subiectos tibi. Et ꝓ his facit id Senece ad Lucillū. Colāt inqt te potiꝰ serui tui qȝ timeāt. Sextū pctm̄ hierusalē fuit luxuria. Et d̓ hoc dr̄ Hier.5.c.ī ꝑsona dei. Saturaui eos: mechati sūt. Et.23.c. Adulterijs repleta ē terra. Sileāt de hoc vba: loquāt̄ exēpla. Septimū pctm̄ fuit idolatria: de q̄ Hiere.i.c. deus cōquerebat̄ sic. Dereliq̄rūt me: ⁊ libauerūt dijs alienis: ⁊ adorauerūt opꝰ manuū suaꝝ. Octauū pctm̄ fuit irreuerētia ad cultū diuinū. Nā in tēplo absqȝ deuotiōe igrediebāt̄ ⁊ egrediebāt̄. Et de hoc sic hēt̄ Hiere.7.c. Fecere filij iuda malū ī oculis meis: dicit dn̄s: posuerūt offēdicula sua ī domo ī q̄ iuocatū ē nomē meū: vt pollueret eā. O qȝ rep̄hēsibiles xp̄iani sūt: q tēpla dei ⁊ ecclesias tāqȝ lupanaria calcāt. Pro qbꝰ facit illud qd̓ scribit̄ de imunitate eccl'ie.li.6.in c.decet. Decet domū dn̄i scitudo. Decet vt cuius ī pace factꝰ ē locus eius cultꝰ sit debita veneratione pacificꝰ. Sit itaqȝ ad ecclesias humilis ⁊ deuotꝰ igressus sit ī eis deuota cōuersatio: deo grata: īspiciētibus placida. Jn irlm ergo erant huiuscemodi vitia: ⁊ alia pluria q̄ solet abhorrē deus

De presumptione populi.

Secundum

s Ecūndū qd̄ accusat ꝛ arguit hierosolymoꝝ culpā: ē temeraria pſūptio In tot eni peccatis deū ſpnebāt. Vn̄ Hier. 5. c. dr̄. Negauerūt dn̄m ꝛ dixerūt. Non ē ipe neqꝫ veniet ſup nos malū: gladiū ꝛ famē non videbim⁹. Et īfra. Nō dixerūt i corde ſuo metuam⁹ dn̄ꝫ deū nr̄m Cōfidebāt ergo i ſeipſis ꝛ pſeuerātes i malis ſuis pniaꝫ recuſabāt. De hoc dr̄ Hiere. 8. c. Nemo qd̄ bonū ē loquit̄: nullus ē q agat pniam ſup pctō ſuo. d. qd feci. Oēs cōuerſi ſūt ad curſū ſuuꝫ: quaſi equus in impetu vadens ad prelium.

De obſtinatione iudeorum.

t Ertiū qd̄ oñdit hieroſolymoꝝ culpā ē dura obſtinatio. Nā cū p plures ānos ppl's ille cōmonit⁹ fuiſſent nūq̄ꝫ ſe corrigere voluit. Inqt Hiero. in cōmento ſuper Hieremiā q̄ Hieremias cū eēt adhuc puer, pphetare cepit āno. 13. Joſie filij Amon regis Juda: pphetauitqꝫ in ip̄io ei⁹ ānis. 19. ꝛ poſtea ſub Joachim filio ei⁹ ānis. xi. ꝛ ſub Sedechia q vltim⁹ fuit regni Juda ānis. xi. vſqꝫ ad qntū mēſem: qn̄ a babylonijs capta ē irl'm. Ac p h̄ ab exordio pphetie ſue vſqꝫ ad captiuitatē hieruſalē: q̄ ꝛ ipſe captus ē pphetauit ānis. 41. ꝛ p̄dixit clare ciuitatis excidiū: niſi pniam agerēt At illi nō ſolū nō timebāt: ꝛ humiliabāt ſe d̄o verū ēt Hieremiā pſequebāt̄. Scribit̄ nanqꝫ Hiere. 28. c. q̄ cū ſel' pphetaſſet: app̄hēderūt eū. d. Morte moriat̄: Et cōgregat⁹ ē ois ppl's aduerſus Hieremiā i domū dn̄i. Tandē vtēs bonis vbis Hieremiaſ. dixit ois ppl's. Nō ē viro huic iudiciū mortiſ qꝛ i noīe dn̄i dei nr̄i locutus ē ad nos. Et Hiere. 32. hēt q̄liter ceſuꝫ eū miſerūt in carcerē: vbi ſedit dieb⁹ ml'tis. Et Hiere. 28. c. narrat̄: q̄l'r ſubmiſerūt eū i lacū: i quo nō erat aq̄: ſꝫ lutū: multaſqꝫ alias pſecutiones ītulerūt ſibi. O malicia īcorrigibilis. o malignitas hoīuꝫ iniquoꝝ. o duricies prauoꝝ cordiū. Veritas adamat̄: de⁹ p̄dicat̄ timēdus: vitia īcrepant̄: efferunt̄ vtutes ꝛ boni mores: tn̄ odio habēt̄ q deo iubēte talia nūciant. Idcirco nemo pōt d̄ deo ꝯqueri. ſi i nos ſeuer⁹ appeat.

De graui punitione ꝛ plaga irl'm. Capl'ꝫ. 3.

q Vi dudū lōganimis p Hieremiā populū ad pniam vocauerat. ſcelerib⁹ ꝛ malicia iniquoꝝ ꝓuocatus: ad vidictā tandē excitatus ē. Quod vt cūcti valeāt ſcire in hoc myſterio tertio de pena hieruſalē ptractabimus: de qua tria ſunt conſideranda.

Primum dicitur ciuitatis obſeſſio.
Secundum ciuitatis afflictio.
Tertium ciuitatis captio ꝛ deletio.

De valida obſidione ciuitatis.

p Rimū ꝯſiderādū ē ciuitatis obſeſſio. Vt eni hēt̄. 4. Regū vlti. c. ꝛ. 2. Paralipo. vlti. c. Anno nono Sedechie circūdata ē irl'm a Nabuchodonoſor cū validiſſimo exercitu: ꝛ extructe fuerūt i circuitu ei⁹ munitōes: ꝛ clauſa ē ciuitas decē ꝛ octo mēſibus. Scd̄ꝫ cōſiderādū ē ciuitatis afflictio. Preualuit qppe iteri fames: nec erat paniſ pplo terre.

Tertiū cōſiderādū ē ciuitatis captio. Nā ciuitas capta fuit: ꝛ fugit Sedechias. Rabbi ſalomon dicit q̄ ipe fugit p quādā viā ſubterraneā cui⁹ exit⁹ erat bn̄ lōge a ciuitate. Sꝫ de⁹ fecit apparere vnā caprcā ſilueſtrē: ꝛ dū chaldei vellēt eā capere fugiēdo cucurrit ſup terrā ſm viā illius linee ſubterranee p̄dictā vſqꝫ ad exitū. Et ſic chaldei iuenerūt Sedechiā: q exierat viā illā. Sꝫ Nic. de lira dicit q̄ hoc nō ē viſil'e: q̄ chaldei tūc itēderēt venationi. Jō dicendū q̄ i ſecuti ſūt Sedechiā p iudiciū aliquoꝝ quos ceperūt i ciuitate: q nō poterāt fugere. Scd̄ꝫ magiſtꝝ i hiſto. capta fuit ciuitas circa mediā noctē. Capt⁹ itaqꝫ fuit ſedechias: ꝛ adduct⁹ corā Nabuchodonoſor. Qui dixit ei. Magn⁹ deus hn̄s negtiā tuā odio tradidit te mihi. Occidit ꝛ filios ei⁹ corā eo. Oculos vo ſedechie effodit: ꝛ cathenis vixit eū ꝛ duxit eū i babylonē Muri aūt irl'm deſtructi ſūt ꝛ ciuitas expoliata tādē ſuccēſa ꝛ ppl's duct⁹ i captiuitatē. Refert magr̄ i hiſto. q̄ cū Nabuchodonoſor intraſſet babylonē cū triūpho victimas ſolēneſ imolauit dijs ſuis: ꝛ ſolēnizauit cū oi pplo nouē diebus Cūqꝫ recūberēt exhilarati: pcepit rex vt adduceret̄ Sedechias i mediū: ꝛ aliq de cātorib⁹ tēpli cū eo: q pſallerēt corā cōuiuātib⁹ i muſicis inſtrīs ꝛ canerēt hymnos d̄ cāticis ſyon. Bibebāt aūt cōuiue i vaſis dom⁹ dn̄i: quoꝝ q̄dā Nabuchodonoſor cōſecrauit idolis: q̄dā vo ſibi reſuauit. Cūqꝫ darēt pſallētib⁹ potū clāculo p̄cepit rex vt darēt̄ ſed̄chie pot⁹ laxatiu⁹. Et corā oib⁹ ignominioſe laxat⁹ ē. Sicqꝫ irriſū reduret̄ ad carcerē. Quinimo afflict⁹ dolore p⁹ paucos dies mortuuſ ē. At Nabuchodonoſor fec̄ eū honore regio ſepeliri. Tali iudicio d̄us illū puniuit: qꝛ vt ſcribit̄. 2. Paral'. vltio. c. viginti ꝛ vnius anni erat cum regnare cepiſſet: ꝛ vndecim annis regnauit in irl'm: ꝛ fecit malū corā oculis dn̄i dei ſui: nec erubuit faciē Hieremie prophete loquentis ad ſe ex ore domini

A rege quoq; Nabuchodonosor recessit. q ad iurauerat eũ p deũ: & idurauit ceruicẽ suã & cor vt nõ reuerteret ad dñz deũ isrl. Si ergo ipe ti muisset deũ: abstinuisset vtiq; a tot tãtisq; peccatis: & de9 misicordiã suã ondisset illi: quã nobis exhibeat: q ẽ bñdictus i secula seclo℞ amẽ.

Sermo. 15. de iudicio dei cõtra iudeos christum & ecclesiam persequentes.

C Ompletis annis. 70. iudaice captiuitatis opãte Esdra sacerdote: & Zorobabel suscitauit dñs spz Cyri regis psaruz q ãno prio sui iperij laxata hebreo℞ captiuitate: qttuor ferme hoiuz milia fecit regredi i iudeã: restituẽs eis vasa tẽpli aurea & argẽtea qnq; milia qdringẽta: q Nabuchodonosor portauerat i babylonẽ. Sicq; reedificata ẽ hierusalẽ & tẽplũ eo tpe quo Tarqnus supbus regnabat i vrbe. Colligũt ista ex prio libro Esdre. c. i. ex dictis Josephi i libris antiqtatũ: & Bede i libro de tpibus. Sicq; populus ille ibi multiplicat9 ẽ vsq; ad tpa xpi. De rũtamẽ qa xpm & ecclĩam iudei acriter psecuti sũt: de qua ipietate noluerũt penitere: volente deo ciuitas hierusalẽ a romanis euersa ẽ & popul9 fame & gladio pijt: & q remanserũt viliter fuerũt venũdati. Propterea vt i dies ad timẽdũ deũ studiosius iuigilem9: i hoc sermone de iudicio dei ɔtra iudeos xpz & ecclesiã psequentes vba faciemus: videbimusq; qliter ciuitas hierusalẽ destructa fuit: & ppls ei9 dispersus. De qua desolatõe tria mysteria erũt dclarãda.

Primum dicitur significationis.
Secundum prenunciationis.
Tertium excusationis.

De signis & portentis quibus dei iudicia sepe premonstrantur. Capitulum. i.

S Ignificata fuit portẽtis & signis desolatio Hierusalẽ. Et i hoc apparet duricia ppli: qr nũq; ad penitetiã redijt. Verũtñ vt plenĩ9 itelligant singula: i hoc mysterio tria sũt dubia absoluẽda. Primũ: an timẽdũ sit cũ aliq nouitates apparet i corporib9 celestib9: ẽt si nãliter fiant. Scdm q sunt illa signa pp q timẽdũ ẽ: ne iminẽãt de ppinquo hoibus mala. Tertiũ qb9 signis hierosolymorũ excidiũ fuit pmõstratũ. Pro prio dubio arguũt aliq dicẽtes illud Hiere. x. c. a signis celi nolite timere: q solẽt metuere gentes. Et tñ cõtra istos ẽ auctoritas xpi: qui Luc. 21. c. ait. Erũt signa i sole luna & stellis. Que vba dicta sũt: vt p illa signa hoies terreãt. Rñdet his nico. de lira sup pfato. x. c. Hiere. q timere pp signa celi põt esse dupliciter. Aut rõabilr. Aut supstitiose. Primo mõ licitũ ẽ: & ad prudentiã spectat sic timere. Nã lz corpa celestia non sint agẽtia de necessitate: tamẽ hñt vtutẽ imutandi elemẽta & cõposita ex his ad diuersas qlitates: ex qbus disponũt humana corpa ad varias infirmitates sicut ex dñio Martis colera accẽdit: ex q accensione nõ solũ corpa disponũtur ad infirmitatẽ aliquã sed ẽt appetitus sensitiuus ad iram: exquo sequũt vlteri9 lites & dissensiones: eo q hoies vt in plurib9 sequuntur suas passiones. Soli. sapiẽtes eis dominant p rõnẽ. Timor aũt facit pcauere a malis futuris. Et iõ timere a celi cõstellatõibus ad hoc q homo cõsulat de habẽdo remedio cõtra dispositionẽ ad ifirmitates corpo℞ & passiones malas: & alia huiusmõi q possũt ex ifluẽtia celi causari: nõ ẽ malũ sz bonũ: & satis couenies. Secũdo mõ timere pp signa celi. s. supstitiose: illicitũ ẽ pctm. Et sic logt Hiere. Vnde subdit. Quia voces pplo℞ vane sũt. Qd insup ponitur. C. de penis. l. decurionũ filij. Vane ingt voces pplo℞ nõ sũt audiẽde. Apud pplos ãt triplex supstitio iuenta est circa corpa celestia.

Prima eo℞ q dixerũt illa eẽ aiata. Scda eo℞ q dixerũt illa eẽ deos. Tertia eo℞ q dixerunt corpa celestia iprimere i itellectũ nostrũ.

Prima supstitio est eo℞ q tenuerũt corpa celestia eẽ aniata. Cõtra quos ẽ auctoritas Damasceni: q i. 2. li. ait. Nullus aniatos celos: vel luminaria existimet: inanimati eni sũt & isensibiles. Et augustinus li. 13. de ci. dei ait. Nõ est credẽdũ qd Plato dicit globos istos luminum siue orbiculos luce corporea sup aerẽ seu die seu nocte fulgẽtes suis qdẽ pprijs aiab9 viuere. Et. 18. li. de ci. dei dicit q Anaxagoras factus ẽ reus apd athenienses: qr dixit solẽ eẽ lãpadẽ ardẽtẽ: negãs vtiq; ipz eẽ deuz: vel aliqd aiatũ. si vo obijcere t q nõ solũ platonici: sz ẽt doctores fidei tenuerũt corpa celestia eẽ aiata: vt Origenes & hiero. Aug. isup hoc sub dubio derelingt. vt i li. 83. qõnũ. in enchiridõ. & i. 2. sup Gen. ad litterã. vbi dicit q si sũt aiata corpa celestia ptinẽt ad societatẽ ãgelo℞ eo℞ aie. Rñdet Tho. 1. pte. q. 69. vel. 70. q inter ponẽtes corpa celestia eẽ aiata vel inaiata nulla ẽ dña i re: sz i voce tñ. Qñ dici pñt aiata nõ sicut plãte & aialia: sz equoce inq̃ztum

substantie

substãtie spũales vniunt̃ corpib⁹ celestibus: vt motores mobilib⁹: quo fit vt motus celestiũ corporũ sit ab aliq̃ substãtia apprehẽdẽte: τ nõ solũ a nã: sicut grauia τ leuia. Vñ Aug. dicit. 2. de trinitate: corpa oia administrari a deo p spiritũ vite. Scđa supstitio fuit alioꝝ dicẽtiũ corpora celestia eẽ deos: vt fuerũt egyptij. De qb⁹ Eusebius Pãphili lib. de euãgelica p̃paratõe ait. Egyptios ferũt primos oiũ cũ i celũ oculos sustulissent motũ ordinẽ τ quãtitates celestiũ corpoꝝ admiratos solẽ ac lunã deos putasse. Tertia supstitio fuit alioꝝ: q tenuerũt q̃ corpa celestia iprimũt i itellectũ nostrũ. Qđ vtiq̃ falsũ fore ondit Tho. i. 3. summe ꝯ gẽtiles dicẽs q̃ directe τ p se nõ iprimit: q2 vt dicit Diony. li. de diui. no. τ Aug. 3. de tri. Diuine ꝓuidẽtie ordo ẽ vt p supiora regant̃ iferiora: τ moueant̃: intellectus autẽ ordine nature oia corpa excedit. Impossibile ẽ ergo q̃ corpa celestia agãt i itellectũ directe nec pñt eẽ cã p se eoꝝ q̃ sunt circa itellectũ. Insup nullũ corp⁹ agit nisi p motũ: vt habet̃. 8. phisicoꝝ. ergo q̃ sunt oio ex̃ motũ nõ possunt eẽ causata a corpib⁹ celestib⁹. Sed ea q̃ sunt circa itellectũ sunt oio ex̃ motũ p se loquẽdo sicut p3. 7. phi. Quinimo p qetẽ a motib⁹ fit aia prudẽs τ sciẽs vt dr̃ ibidẽ. Indirecte tñ corpora celestia pñt iprimere i nostrũ itellectũ: q2 l3 intellect⁹ noster nõ sit vtus corpea: tñ in nobis opatio itellect⁹ ꝯpleri nõ põt sine opatõe vtutũ corporeaꝝ q̃ sunt imaginatio τ vis rememoratiua τ cogitatiua. Et inde ẽ q̃ ipeditis haꝝ vtutũ opationib⁹ pp aliquã indispositionẽ corpis ipedit̃ opatio itellect⁹: sicut p3 i freneticis: τ litargicis: τ similib⁹. Et pp h̃ etiã bonitas dispositõis corpis humani facit aptũ ad itelligẽdũ: inquãtũ ex h̃ p̃dicte vires fortiores exĩstũt: dispositio aũt corpis humani subiacet celestib⁹ motibus τ sic ad ꝓpositũ redeũdo: supstitiose opiniones de corpib⁹ celestib⁹ nõ sunt acceptãde. Secundũ dubiũ qđ erat absoluendũ est. Que sunt illa signa ꝓpter que timendũ est ne imineant de ꝓpinquo hominib⁹ mala. Et dico q̃ sunt tria.

Primũ solis τ lune defectio.
Secunduz cometaꝝ apparitio.
Tertiũ portentoꝝ frequẽtatio.

Primũ signũ. Quotiẽscũq̃ etenĩ eclipsat̃ sol vel luna: timẽdũ ẽ de aliquo malo venturo Probat̃ h̃ p̃mo p Ptolomeũ: q in cẽtilogo ait Sol τ luna sunt dñi alioꝝ planetarũ eo q̃ sunt cause toti⁹ opis τ gubernatõis stellaꝝ. Jõ eclipses accidẽtia grãdia significãt. Et Messabala. c. 7. de tẽpoꝝ varietate ait. Scio q̃ i eclipsi solis aut lune nõ poterit fieri qn significet̃ aliqđ magnũ accidẽs scđm quãtitatẽ eclipsis ipsi⁹ nã in signis igneis significabit interitũ regis: τ diuitũ: τ siccitatẽ: τ terre sterilitatẽ atq̃ famẽ. Et Vir. i p̃mo georgicoꝝ inqt. Sol tibi signa dabit: solẽ qs dicere falsũ Audeat. Ille etiã cecos instare tumul⁹ Sepe monet: fraudẽ τ opta tumescere bella. Ille etiã extincto miserat⁹ cesare romã. Cũ caput obscura nitidũ ferrugine texit Impiaq̃ eternã timuerũt secula noctẽ. Recitat Ricobaldus i cronicis q̃ ãno neronis q̃rto solis defectio fuit τ terremot⁹ magn⁹. Tũc magna psecutio insurrexit ꝯ xp̃ianos. Petrus et Paul⁹ martyrio fuerũt coronati. Post passionẽ vo illoꝝ tãta rome pestilẽtia fuit vt triginta milia funeꝝ in satione venerũt. Laodicia τ Colossa τ Jeropolis vrbes i asia terremotu ꝯciderunt. Tpe Cõstãtini. 3. facta est solis defectio. Hic Cõstãtin⁹ italiã de longobardis liberare conat⁹: ab athenis p mare Tarẽtũ trãsiuit: omnesq̃ vrbes i cãpania τ terris circũuicinis a lõgobardis occupatas p quas venit vi cepit. Romã tãdẽ pgit: papã Martinũ occidit. In Sicilia apud Syracusas a suis occidit̃ Paulopost sarraceni cũ nauib⁹ i Siciliã veniunt. Syracusas captas diripiũt ornamẽta Alexãdriã deferunt. Tẽplũ ꝯstruit̃ i hierusalẽ vbi tẽplũ Salomonis fuerat. Tpe Lotharij secũdi fact⁹ est sol sanguine⁹: τ post paucos dies hominũ lues ẽ secuta. Refert adhuc Eutropi⁹: q̃ feruẽte tumultu belloꝝ ciuiliũ: tres soles simul exorti sunt q paulatĩ coierũt i vnũ. scias tñ q̃ nõ sunt idẽ eclipsis solis: τ multiplicatio i aspectu. nã vt dicit Ysi. li. 3. ethimol. Eclipsis solis ẽ quotiẽs luna. 30. ad eãdẽ lineã q̃ sol vehit̃ puenit: eique se obijciẽs solẽ obscurat: nã deficere nobis sol vr̃ dũ illi orbis lune opponit̃. De mltiplicatõe vo solis q2 vident̃. 3. dicit seneca lib. 1. de q̃stionib⁹ naturalib⁹. hos nõ eẽ soles: s3 imagines solis i nube spissa soli ꝓpinq̃: i q̃ radij solares inclusi sunt. Et Joãnes solobriẽsis i policratone li. 2. ait. Quotiẽs sol i celo videbit̃ geminari inũdationẽ aquaꝝ subt⁹ orbis expectet. Et l3 a raritate sui miraculis videat̃ accedere: op⁹ tñ nature est: q̃ qdẽ soles nõ geminat: s3 nubẽ simillimã facit vocaturq̃ parelion. Est. n. parelion nubes simillima soli. Scđm signũ pp qđ timẽda sunt mala futura dr̃ comete appitio. De q̃ nota qđ dicit Tulli⁹ lib. 2. de nã deoꝝ. q̃ cometa grecũ vocabulũ ẽ: quã latini crinitã stellã vocãt eo q̃

comas luminis de se fundat. Pithagorici di/
xerũt cometã eẽ vnã ꝺ.7.stellis erraticis. Quo
ruꝫ falsitas apparet: cũ sepe oẽs luceãt apparẽ/
te cometa. Ar.i.methau.scribit. Anaxagoraꝫ
Democritũ ⁊ alios dixisse cometã fore de nã ce
li. Sed cũ oĩs stella celi sit ꝑpetua ⁊ cometa vi/
deat̃ deficere absqꝫ eo ꝙ solis radijs abscõdat̃:
iõ dicẽduꝫ cũ Joãne Damas. ꝙ cometa nõ est
stella de nã celi: sꝫ vapor ad volũtatem creatoris
accẽsus i viscosa mã ⁊ adustibili. De apparitiõe
ergo comete dicit Ptolemeꝰ i cẽtilogo ꝓposi/
tione.99.⁊.2.q̃dripartiti.c.vlt.⁊ Ar.in p̊ me/
thau. ꝙ significat malos effectꝰ. Scribit Sene
ca i q̃stionibꝰ nãlibꝰ ꝙ due insule submerse sunt
p̃nũciãte cometa. Narrat Justinꝰ ꝙ ãno q̃ na/
tus ẽ Mitridates: ⁊ ãno q̊ p̃mũ regnare cepit:
cometa ꝑ vtrũque tp̃s multis diebꝰ splẽduit cuꝫ
luce tãta: vt celũ oẽ videret̃ ardere. In quãtita/
te videbat̃ occupare magnũ celi spaciũ: ⁊ in luce
vincebat nitorẽ solis. Apparebatqꝫ horis quat
tuor. Hic Mitridates.46.ãnis cuꝫ romanis
atrocia bella gessit. De q̊ scribit Vale.i rubri.
de studio ⁊ idustria. Et idẽ ꝯfirmat. Solinꝰ in
lib. de mirabilibꝰ mũdi. Vigintiduaꝝ gẽtiũ q/
bus iꝑabat idioma didicerat. Et vt refert Justi
nus ⁊ Eutropiꝰ cũ Nicomedẽ regẽ bithynie re
gno pararet pellere amicũ romanoꝝ: cũ diceret
sibi ꝙ si id faceret romanis displiceret: cũ ephe
suꝫ ꝑuenisset crudeli edicto: vt scribit Vale. in
ru. de crudelitate. multã familiaꝫ romanoꝝ ci/
uiũ i asia ꝑ vrbes negociãdi cã dispsaꝫ vna epi/
stola ⁊ vno die truncari fecit. Quã miserabilis
illa reꝝ facies fuit vt vbicũqꝫ romanꝰ fuisset iuẽ
tus puta i agro: i domo: i foro: i via: i tẽplo: i le/
cto: i ꝯuiuio velut hostis mactaret̃. Sene.li.6.
de q̃stionibꝰ nãlibꝰ dicit: ꝙ iꝑãte Nerone senis
mẽsibꝰ apparuit cometa. Neqꝫ vo peiꝰ qd illis
tpibꝰ potuit eẽ q̃ꝫ viuere sub dño tã criminoso.
De q̊ dicit Joãnes solobriẽsis i policratone li.
1. In tãta mole iꝑij oẽꝫ posus ẽ grauitatẽ: phiã
ꝑsequẽs q̃si maiestatis iꝑij inimicã: ⁊ nobiliora
ingenia veritꝰ: se ꝯsilijs subdidit histrionũ. Cũ
vo eẽt oiuꝫ auarissimꝰ: adeo vt nulli qδcũque
offim ꝺlegaret: qn ꝓsequeret̃: nosti qd mihi opꝰ
est: aut illud subijceret: q oibꝰ p̃est oibꝰ idiget:
tñ histrionibꝰ ⁊ minimis pecunias ifinitas ero
gare nõ grauabat̃. Singulos ꝓut qbusqꝫ pla/
cuerat: amplissime dignitatis nomine sublima
bat: alios patricios: alios senatores dicẽs: hos
illustriuꝫ spectabiliumue nominibꝰ illustrabat.
Tertiũ signuꝫ ꝓpter qδ timẽda sunt mala fu/
tura dicit̃ portentoꝝ frequẽtatio. Quãdo mul/
tiplicant̃ ꝓdigia ⁊ ostenta solent seq ꝑditiões ⁊
mala. Vñ Pliniꝰ li.2. de naturali historia scri
bit: ꝙ anno anteq̃ꝫ crassus occideret̃ a parthis:
ferruꝫ pluit in lucanis: ⁊ oẽs Lucani milites:
quoꝝ numerꝰ multus erat i illo exercitu fuerũt
cesi. Recitat Orosius: ꝙ anno ab vrbe ꝯdita q̃
drigẽtesimo octogesimo: sanguis ꝺ terra e mul
tis fontibꝰ scaturijt ꝓ malo qδ secutũ ẽ qñ sequẽ
ti ãno terribilis pestis romanos inuasit. Idem
Orosius refert: ꝙ ãno ab vrbe cõdita q̃drigẽte
simo octogesimo sexto dira ꝓdigia visa sunt ro
me. Edes salutis ictu fulminis dissoluta est.
Apud Phormias multis ictibꝰ fulminũ me/
nia vndiqꝫ cõbusta ⁊ dissoluta sunt. Sequenti
anno Semproniꝰ ꝯsul aduersus picentes exer
cituꝫ duxit. Triste adeo id bellũ fuit vt cũ media
pugna cõtremuisset terra ⁊ fuisset terremotꝰ: ⁊
diceret̃: ꝙ cũ sono tã horribili sanguinẽ huma/
nuꝫ accipe voluisset. Romani qppe pauci ad/
modũ q remãserũt vicerũt: q2 vtraqꝫ pars gla/
dio corruit: paucis romanis remanẽtibꝰ Oro/
sius insuꝑ dicit: ꝙ belluꝫ picentũ: marsoꝝ peli/
gnoruꝫ: sannitũ: ⁊ lucanoꝝ multa ꝓdigia p̃cesse
runt. Nã rome sub ortu solis globus igneus e
regione septẽtrionis cum maximo celi fragore
emicuit. Apud tarentinos cũ panes ꝑ cõuiuia
frangerent̃ cruor e medijs panibꝰ q̃si e vulneri/
bus corpoꝝ fluxit. Tunc ꝑ septẽ ꝯtinuos dies
grãdo lapidũ immixtis etiã testaꝝ fragmẽtis:
terrã latissime vberauit. Bellũ punicũ secũduꝫ
multa ꝓdigia p̃monstrauerũt. Nã bos quidam
locutꝰ est rome dicẽs. Caue tibi roma. Et Au
gu.li.5. de ciui. dei. c. vlti. de h̄ ait. O mitto bo
ues locutos: infantes nõdũ natos q̃dã vba cla
masse de vteris matrũ: volasse serpentes: femi/
nas ⁊ gallinas ⁊ hoies i masculinũ sexuꝫ fuisse
ꝯuersas. Inter cetera mala q̃ ex post secuta sunt
scδm Orosiuꝫ: i ea pugna q̃ apud cãnas cele/
brata ẽ.44.milia rõanoꝝ cesa sũt. Hãnibal in
testimoniũ victorie tres modios ãnuloꝝ aureo
ruꝫ q ex manibꝰ iterfectoꝝ detracti fuerãt Car
thaginẽ misit. Narrat Sigibertꝰ ꝙ in gallia añ
solsticiũ estiuale orta tẽpestate cũ grãdine ingẽs
fragmẽtũ glacici de celo cecidit cuiꝰ latitudo sex
pedũ: altitudo duoꝝ: longitutudo qndecim fuit
Et vt scribit̃ i speculo gestoꝝ mũdi: statiꝫ nor/
mãdi septẽtrionales populi venerũt i galliã po
tenti manu: domuerũtqꝫ gallos strage bellica ꝑ
40.ãnos. Postremo i signũ pacis normãdis
data ẽ q̃dã portio gallice regionis q̃ vsqꝫ ad ista
tempora

tpa dicit normādia. Tertiū dubiū aperiēduz fuit qb⁹ signis hierosolymoꝝ excidiū fuit p̄mon stratū: lz fuerint multa q̄ Joseph⁹ ponit i libris quos scripsit de bello iudaico: nos tn̄ aliq̄ prin/ cipalia colligem⁹. Et primū fuit: q̄ stella q̄dā p annū sub forma gladij stare visa est: q̄si iminēs desup ciuitati. Secundum. Cū die festi populi cōuenissent: octaua die mēsis Aprilis: noctis tpe hora. 9. fulgor tātus luminis arā templūq̄z circūdedit: vt dies clarissim⁹ videret: mansitq̄z spacio hore dimidie: h̄ qdē ignaris ꝓspeꝝ vi/ suz est: sz ꝓbos ꝑitosq̄z portētū critiale nō latuit Tertiuz signuz q̄ luna eclipsiz p. 12. noctes cō tinuas passa ē. Quartū signū: q̄ ianua tēpli q̄ erat ad oriēte: cū esset ere solido induta tāti pon deris q̄ vix viginti viris summo conatu ipellē/ tibus clauderet: repēte hora noctis sexta p seip/ sam apta ē q̄z q̄z ferreis vectib⁹ teneret. Quin tuz signū: q̄ die. 21. Maij: ꝓpe solis occasum: visi sunt currus ꝛ quadrige in omni regione p aerē ferri: ꝛ armoꝝ cohortes nubib⁹ cōmisceri Sextū signuz. In nocte pentecostes sacerdo tes ingressi tēplū ad diuina officia celebranda: prio senserūt quosdā strepit⁹: ꝛ paulo post au/ dierunt voces clamātes. Discedam⁹ ab his se/ dibus. Septimuz signū. Quidā Jesus noie p q̄ttuor ānos clamauit ꝯtinue alta voce. Vox ab oriēte. Vox ab occidēte. Vox a q̄ttuor vētis Vox sup hierusalē. Vox sup spōsos ꝛ sponsas Voxq̄z sup vniuersuz populū. Sicq̄z idesinen ter die ac nocte clamabat: p vicos ꝛ plateas di/ scurrēdo. Et flagellat⁹ ac ꝑcussus etiā ante iudi cez flagris vsq̄z ad ossa laceratus vt taceret cuz quodā ciulatu semper illud replicabat addens. Veh hierosolymis. Veh masculis ꝛ femellis.

Qualiter xp̄s p̄nunciauit excidiuz Hiero/ solymoꝝ p̄cipue tribus vicibus. Ca. .2.

Jc ad mētē reducēduz ē: q̄ dn̄s ꝛ salua tor nr̄ iesus xp̄s illi pp̄lo p̄nunciare di/ gnat⁹ ē q̄ vētura erāt mala: vt si vellēt possent penitēdo flectere furorē dn̄i. Trib⁹ aūt vicib⁹ id fecit. Q̄d ꝯmemorat a Luca p̄. 19. c. Scd̄o. 21. c. Tertio. 23. c. Prio Luc. 19. habet q̄lit cū dn̄ica oliuaꝝ vēiret i hieru. ꝛ turbe ꝓces/ serūt ei obuiā: vidēs iesus ciuitatē fleuit sup il/ laz dicēs iter alia. O hierusalē plena pp̄lo. O ciuitas sacerdotalis ꝛ regia: veniēt dies i te: et circūdabūt te inimici tui vallo: ꝛ circūdabūt te ꝛ coāgustabūt te vndiq̄z: ꝛ ad terrā ꝓsternēt te: et filios tuos q i te sunt: ꝛ nō relinquēt i te lapidez sup lapidē: eo q̄ nō cognoueris tp̄s visitatōis tue. Inq̄t ꝓpterea Hiero. i q̄stionib⁹ ad Hel/ bidiā. In tm̄ hierusalē amauit dn̄s vt fleret eā: ꝛ plāgeret: ꝛ pēdēs i cruce loq̄ret. Pater igno sce illis q: nesciūt qd faciūt. Itaq̄z ipetrauit qd̄ petierat: datūq̄z ē eis tp̄s penitētie: vz vsq̄z ad q̄dragesimūscd̄m ānū. Post qd̄ ꝑseuerātib⁹ il lis i blasphemia egressi sunt duo vrsi de siluis gētiū romanoꝝ Vespasian⁹ ꝛ Titus: ꝛ eos in terfecerūt atq̄z lacerauerunt. h̄ ille. Scd̄o xp̄s p̄nunciauit desolationē hierusalē Luc. 21. cū di xit. Erit. n. p̄ssura magna sup terrā: ꝛ ira pp̄lo huic. Et cadēt i ore gladij: ꝛ captiui ducentur in oēs gētes. Hierusalē calcabit a gētib⁹: donec ipleant tpa nationuz. Tertio xp̄s p̄nunciauit ruinā Hierusalē Luce. 23. c. q̄n die passionis sue sequebat illū cruce oneratū multa turba pp̄li ꝛ mulieꝝ q̄ plāgebāt: ꝛ lamentabant illū: ꝯuer sus aūt ad illas iesus dixit. Filie hierusalē noli te flere sup me: sz sup vosipsas flete: et sup filios vr̄os: q̄m ecce veniēt dies in qb⁹ dicēt. Beate steriles q̄ nō genuerūt ꝛ vbera q̄ nō lactauerūt. Quid plura. Crucifixus ē xp̄s: ꝛ tota mundia lis machina est ꝯmota. Tremuit terra: obscura tus est sol petre cōtrite sunt: apta monumēta: ꝛ veluz tēpli scissum ē i duas ptes a summo vsq̄z deorsum vt dicit Math. 27. tn̄ iudei duriores effecti i xp̄m et ecclesiā seuiunt. Post xp̄i re/ surrectionē qnquagesima videlicet die: apostoli receperūt spm̄ sanctū: et ea die. Petr⁹ publice p̄dicauit resurrectionē xp̄i: et penitentiā in re/ missionē peccatoꝝ: vt dicit Act. 3. c. Et postq̄z sanauit claduz et paraliciū ex vtero mr̄is: q se/ debat ad portā tēpli: q̄ vocabat speciosa dicens In noie iesu surge et ambula: cū eēt fact⁹ ꝯcur/ sus pp̄loꝝ ad rē tā grādē vidēdā: iteꝝ p̄dicauit Petr⁹ inocētiā xp̄i et ipietatē eoꝝ ꝯtra illū. Et subdit. Penitemini: et ꝯuertimini: vt deleant pctā vr̄a. Act. 4. c. Sz ecce sacerdotes et ma/ gistrat⁹ tēpli iniecere man⁹ i petrū ꝛ Joānē: ꝛ incarcerauerūt eos Act. 5. c. Sequenti vo die eductos de carcere liberauerūt p̄cipiētes ne do cerent i noie iesu. Cū autē illi ꝑseuerarēt i do/ ctrina: iteꝝ posuerūt eos i custodia publica: a q̄ fuerunt p angeluz liberati. Et ne singulis imo remur obstinati iudei lapidauerūt Stephanuz Act. 7. c. Surrexit tādē. Salus ꝯ discipulos: q ꝯuersus ē ex miraculo xp̄i sibi apparentis. Act. 9. c. et a iudeis ꝑsecutōes grauissimas pas sus ē. Occisus ē iacob⁹ frater Joā. gladio. In carcerat⁹ ē Petr⁹ ꝛ p āgelū liberat⁹. act. 12. Sic q̄z ꝯtinue addebāt mala malis miserabiles iudei

De terribili sententia diuini iudicij cōtra hie
rusalem. Capitulū tertium.

Nescio qs tā ferus eē pōt: vt sine gemi
tu audiat q̄ passa ē hierosolymitana ci
uitas recto iudicio dī. Jccirco i hoc my
sterio de executōe diuine sententie cōtra hirl'm
dicemus: de qua tria sunt consideranda.

Primum ē multitudinis conclusio.
Secundum famis afflictio.
Tertium ciuitatis deletio.

Primū cōsiderandū ē multitudinis cōclu
sio. Cū.n. ab exercitu romanoꝝ circūdata fuit
hirl'm conclusa iuenta ē ibi inumerabilis multi
tudo ppl'i. Refert Eusebius li.3. historie eccl'ia
stice. qd̄ ēt Josephus ponit: q̄ ex oi iudea ppl'i
in die solēni pasce hierosolymā velut exitiali q̄
dā manu cogente cōuenerūt: quos tricesies cē
tena milia hoīum dicit fuisse iusto. s. iudicio dei
tpe hoc vltōis electo: vt q in diebus pasce salua
torē suū xp̄m dn̄i cruētis manib⁹ ꝛ sacrilegis vo
cibus violauerāt i ipsis dieb⁹ velut in vnū car
cerē omnis multitudo cōclusa feralis pene exi
tiū qd̄ merebat̄ exciperet. Scd̄m cōsiderādū
ē famis afflictio. Obsessa nāq̄ ciuitate fecerūt
romani vallū munitissimū in circuitu: ita vt nul
lus ciuitatē exiēs illd̄ ptransire posset. Ob quā
cām in breui ciuitas vrgeri fame cepit: tm̄q̄ ex
creuit penuria reꝝ: q̄ ꝓpter famē ea que referā
dicit Josephus mala eē secuta. Primū q̄ pre
dones p ciuitatē discurrētes vi itrabāt domos
ꝛ rapiebāt si qd ibi iuenissent comestibile. Se
cūdum q̄ filij ex ore parentū ꝛ ecōuerso violenter
stricto manib⁹ gutture masticatū cibū extrahe
bāt: ꝛ velut rabidi comedebāt. Tertiū q̄ ēt fi
mū bouū aliaq̄ imūda sūpserūt in cibū. Quar
tū: q̄ multi cōtēdebant exire vt herbas collige
rent ꝛ capiebant̄ a romanis. Et tant⁹ fuit nūer⁹
captiuoꝝ: vt tute custodiri nō possēt. Quapp
statutū fuit: vt euulsis eoꝝ oculis māibusq̄ am
putatis cōpellerent̄ sic ad ciuitatē redire. Qui
tū q̄ pleriq̄ diuites timentes ne sua iocalia ad
manus romanoꝝ venirēt: quos verisil'r presu
mebāt ciuitatē debellaturos: illa deglutiuē. Cu
ius rei fama cū deuenisset ad aures romanoꝝ
cōmouit eos vt exenterarēt iudeos captiuos q̊s
estimabāt gēmas in vētre adhuc retinē. Qua
re vna nocte duoꝝ miliū patefacta sunt viscera.
Sextū q̄ multi formosi ꝛ delicati iuuenes in
via: in plateis ꝓprijs domib⁹ fame vexati: ipro
uisa morte ꝛ repētina cadebāt: ꝛ sepi⁹ illi q cada
uera sepeliebāt supra sepultos mortui ꝛ ipsi de
ficiebāt. Septimū: q̄ iuente sunt mulieres fili
os ꝓprios comedentes. Unde ꝛ de quadā dic̄
Josephus: q̄ cū fame torq̄ret̄ nihil habens ad
comedēdū: lactētē filiū in manib⁹ tenēs dixit.
Infelicis matris ifelicior fili: in bello: i fame: in
direptōe: cui te reseruabo. Ueni ergo nūc o mi
nate: ꝛ esto cib⁹ matri: p̄donib⁹ furor: seculis fa
bula. Et his dictis filiū iugulauit ꝛ coxit: dimi
diū comedit: ptē alterā occultauit. Ecce cōfestī
p̄dones odorē carnis cocte sentiētes in domū
irruūt: ꝛ vt carnē ꝓdat: mortē mināt̄. Tūc illa
detegēs ifantis mēbra: ecce iqt vobis ptē opti
mā reseruaui. At illos tātus horror iuasit: q̄ nec
loq potuere. Et illa: me⁹ ē iqt fili⁹: meū ē pctm̄
securi edite qr prior ego comedi quē genui. Il
li vo tremētes ꝛ territi discesserūt: O quot erāt
in ciuitate illa amara spectacula vbi videbantur
quottidie tot morietes. o quot ifātes ꝛ pueri ex
tendētes manū ad vbera matrū: ꝛ panē peten
tes: ad pedes illaꝝ extincti ruebāt. o quot erāt
ibi flebiles voces quot lamēta quot singult⁹: q̊t
suspiria: ꝛ tm̄ a deo nō exaudiebātur. Tertiū
cōsiderādū ē ciuitatis deletio. Anno.n. scd̄o i
perij Uespesiani Tit⁹ ei⁹ fili⁹ q i obsidiōe remā
serat ciuitatē cepit: quā a fūdamētis subuertit.
Ubi periere viroꝝ vndecies cētena milia fame ꝛ
gladio p̄ter mulieres ꝛ puulos: reliq venūdati
Ubi es ergo magna ciuitas hirl'm. vbi es dco
ra syon. Ubi es ciuitas quondā referta gētib⁹
dn̄a ppl'oꝝ regibus venerāda: acceptabilis do
sedes gratie. Ubi ē tēplum illud mirabile: pa
uimēta marmorea porte nitētes auro. oīa vtiq̄
euersa ꝛ a fūdamētis dirupta fuere. o inuictissi
ma dei viuētis dxtera: q̄ ceruices dep̄mit pctō
rū: ip̄a faciēte tot calamitatib⁹ ꝛ cladib⁹ hirl'm
perijt. Ex post tpe. s. Helij Adriani cōfluētibus
diuersaꝝ nationū icolis reedificata ē. ꝛ Helia
ex p̄noie ipatoris dcā. Qui Adrianus vt dicit
Horosius li.7. p̄cepit: ne cui Judeo hieroso
lymā itrare liceret. Digne itaq̄ oibus timorē
dn̄i p̄dicam⁹: q timētib⁹ se largit̄ grām in p̄nti:
ꝛ in futuro gl'iam sempiternā. Amen.

Sermo.14. de iudicio dei contra dauid po
pulum numerantem.

Compellor eqdez nō pa
rū admirari de hoīum hui⁹ tpis
temeritate: q videtes quottidie pa
trias pestilētijs grauissimis agi
tari: nō timēt tremenda iudicia dei. Profecto
acerbissimū ē flagellū pestilētiaꝝ. Nā pr̄ filiuz
filius

filius fugit patrē: frater frēm deserit: vxor virū derelinqt: ꝛ vir vxorē abhoiabit. Quid plura Suffocat penitus pietas. Fiūt ciuitates vacue pplis domusq̄ ēt clauduntur amplissime. Viduant vxores maritis: dlicati iuuenes formoseq̄ puelle mirabilr extinguūt. Tali eteni flagello deus David ī suis iuste puniuit. Qd vt euidēti' inotescat ad ipm dauid ꝑ istructōe nr̄a smonē vertemus: de quo tria mysteria declarabimus
Primū dicit excellentie.
Secūdum deficientie.
Tertium pestilentie.

De admirandis prerogatiuis ꝛ excellentijs dauid. Capitulum .1.

Veniūt ī vsū ecclesie scē dei ꝓ maiori parte psalmi quos dauid cōposuit: q̄re nomē ei' cū laude sonat ī aurib' audiētiū. Idō ī hac pte vidēdū erit q̄bꝫtis puilegijs ꝛ excellētijs dauid a deo fuerit donatus. Et ex multis quinq̄ duntaxat colligemus.
Prima dr̄ ꝓphetica illustratio.
Scda filialis noiatio.
Tertia victoriosa supatio:
Quarta māsueta cōditio.
Quita regalis exaltatio.

Qd dauid claruit spū prophetie.

Prima excellētia dauid dr̄ ꝓphetica illustratio. Claruit. n. spū ꝓphetico pnūciās mysteria xp̄i. Sꝫ hic pulchre disputādū ē. Vtꝝ dauid fuerit reliqs ꝓphis p̄stātior. Et ad hoc rn̄det Nico. d lira sup ꝓlogū in psalterio: q dauid pōt cōpari ad ꝓphas noui testamēti cuiusmōi fuerūt apostoli. Et sic dauid nō excessit alios: q2 apostoli fuerūt d secretis diuinis magis illumiati: ꝛ i maiori plenitudie receperūt grām spūs sci. Et qd apostoli spm accepint' ꝓphetādi pꝫ Ac. 2. c. 5. c. 6. c. xi. c. 13. c. 27 c. Si āt cōpet dauid ad ꝓphas veteris testi sic dicit Tho. sa se. q. 174. q nō fuit dauid excellētior alijs ꝓphis: sꝫ Moyses. Et hoc pp tria.
Primo propter clariorem cognitionem.
Scdo ꝓpter cōiorem denunciationem.
Tertio propter miraculorum rutilationem.

Primo pp clariorē cognitōem. Nā excellētior grad' ꝓphetie ē vbi ē cognitio clarior. Sꝫ Moysi cōcessū fuit videre eēntiā dei sꝫ Aug. ad paulā de vidēdo deū: qd nō fuit cōcessū dauid ꝛ alijs ꝓphis. Ergo habuit clariorē cognitōem: ꝛ sic fuit ceteris excellētior. Scdo Moyses fuit excellētior sm Tho. pp cōiorē denūciatōem: q2 Moyses ꝓphetiā suā denūciauit toti populo iudeoꝝ nō sic dauid ꝛ alij ꝓphe. Tertio Moyses fuit excellētior pp miraculoꝝ rutilatōem: q2 maiora signa fecit Moyses i egypto in mari rubro: ī deserto: q̄ꝫ dauid ꝛ alij ꝓphe. sꝫ Nico. d lira dicit q sm glo. in pncipio psalterij dauid dr̄ ꝓpha p excellētiā. Et pria ratio de Moyse nō cōcludit: q2 claritas cognitōis actū ꝓphetādi excludēs nō pōt cōstituē excellētiorē gradū ꝓphie: q2 idē cōstitueret ꝛ excluderet vt pꝫ. Visio āt diuine eēntie excludit actū ꝓphetādi sicut ꝛ actū fidei: q2 vtriq̄ ē necessario act' enigmatic'. Et iō visio diuie eēntie nō pōt cōstituere excellētiorē gradū ꝓphetie: lꝫ faciat clariorē cognitōem seu aliqd clari' cognoscere. verū ergo ē q claritas cognitiōis maior cōstituit maiorē gradū ꝓphetie: dū tn̄ talis claritas limites cognitōis ꝓphetice nō trāscēdat. Isup si rō p̄tacta staret: seq̄ret q Moyses fuit excellētior aplis p̄ter paulū: qb' nō fuit cōcessū videre essētiā dei i p̄ntivita. Scda isuper rō deficit eo q denūciatio ꝓphie ē aliqd seq̄ns ꝓpheticā cognitōem: ꝛ iō nō vr̄ variare gradū ꝓphie ex h q pluirb' vel paucioribus' nūciat. Tertia adhuc rō debilis ē: q2 cōfirmatio signa ꝛ miracula seqt ꝓphetiā: ꝛ nō ē d eēntia ei'. Vn̄ Ioānes baptista signū nullū fecit: vt habet Jo. x. c. ꝛ tn̄ cōcedit maior Moyse. Ex quo dicit Nico. de lira q lꝫ Moyses habuerit eūdē gradū ꝓphie quē habuit David. s. absq̄ qbuscūq̄ signis sensibilib' aut figuris: tn̄ nō habuit totiēs: nec ita cōiter tales illustratōes sicut David. Insup dicit Tho. vbi supra i corpore. q. in fine. q David clari' ꝛ pleni' exp̄ssit mysteria xp̄i q̄ꝫ Moyses Lex aūt vet' ꝛ ꝓphe ordinabāt ad xp̄m sic ad finē. Vnde Rabbi Moyses in li. directionū ꝑplexoꝝ inqt. Oēs ꝓphe nō sūt locuti: nisi ad dies messie. Cum ergo finis nobilior sit his q̄ sūt ad finē ꝓphetia David vr̄ sortiri quādā excellētiā ex h q xp̄i mysteria sic exp̄ssit. Probabiliter itaq̄ pōt dici q David fuit excellentior ꝓpha Moyse: q̄bꝫuis Moyses excellētior fuerit i alijs: q̄ ꝓphiam trāscēdūt: vel eā cōsequūt Que aūt ipe p̄dixit ꝓphetico spū irradiat' legūtur in psalmis suis: ī qb' suaui melodia de xp̄o multa cātauit. ob qd Hiero. ad Paulinū iqt. David Simonides noster pidarus ꝛ Alceus Flacc' quoq̄ Catull': ꝛ Serenus xp̄m lira psonat: ꝛ i decacordo psalterio ab iferis excitat resurgentē. hoc ille. Ex cronica Ricobaldi sumpta sūt q̄ sequūtur ꝓ declaratōe verboꝝ Hiero. Simonides poeta fuit tpe Tulli Hostilij

ȝ. Regis romanoꝝ anno ab vrbe cōdita.72.
Pidarus poeta āno ab vrbe cōdita.252.pꝰ ex
pulsum Targnū vltimū regeȝ Alceꝰ poeta tpe
Targni pſci qnti regis romāoꝝ. Oraciꝰ Flac
cus Venuſij orit̃ āno ab vrbe cōdita ſexcētesi/
mo nonageſimoſexto. Catullus poeta veronē
ſis. āno ab vrbe cōdita ſexcenteſimo trigeſimo
qnto. Serenꝰ qdā aliꝰ poeta cuiꝰ tpa nō inueni.
Sūt p̄noiati poete apud Quintilianuȝ li.2.de
iudicijs multi laude cōprobati. Quibꝰ ꝓ melo
dia ꝛ ſuauitate cōtētus Hiero. Dauid voluit
cōpare. Notandū tñ ꝙ ip̄e Hiero. glioſus: vt
dicit Nico. ď lira. ter trāſtulit pſalteriū. Prio
ſcďm.70. iterp̄tes qď dicit̃ pſalteriū romanorū
eo ꝙ eccl'ia bti Petri illo vtit̃. Scďo fecit aliaȝ
trāſlatōem nō multū diſtātē a prima: ꝛ tamē ap
propinquātē hebraico: ꝛ vocat̃ pſalteriū Galli
canū: eo ꝙ damaſus papa ad rogatū Hiero.
illud fecit cantari in eccleſijs gallicanis. Et hoc
vtūtur frēs minores. Tertio ad p̄ces Ser/
phēnij: q frequēter diſputabat cū iudeis: q ſolū
recipiūt illď qď ē in hebreo fecit trāſlatōem ime
diate acceptā ab Hebreo. Propter qď vocat̃
pſalteriū Hieronymi iuxta hebraicā veritatē.

Quod chriſtus dicitur filius Dauid.

s Ecūda excellentia Dauid dicit̃ filialis
noiatio. Nā dñs noſter ieſus xp̄s deꝰ
verꝰ dei filiꝰ ꝓ nobis oibꝰ incarnatus:
natꝰ de Vgine verꝰ hō noiat̃ p excellentiā filiuſ
Dauid. Vñ euāgeliſta mattheꝰ.i.c. dicit. Li/
ber generatōis ieſu xp̄i filij Dauid. Scďȝ Ni
co. ď lira. modꝰ hebreoꝝ ē denoiare libros ab
eo de quo tractat̃ in principio: ſicut dicitur liber
geneſis: qꝛ in pricipio tractat̃ de creatōe mūdi
Silr̃ Mattheus qꝛ icipit euangeliū a genealo
gia xp̄i ab ip̄a denoiat ꝛ ititulat ip̄m. Rō aūt q̄
re icepit a genealogia xp̄i fuit: qꝛ iudei negabāt
ieſū nazarenū eē verū xp̄m: ꝛ deſcēdiſſe a Da/
uid: qꝛ gallileꝰ erat: ſȝ ꝙ dicit̃ Joānis.7. Nū
qd a gallilea venit xp̄s. quaſi diceret nō. Sȝ iu
dei ſic loq̄ntes non itelligebāt ſcripturas. Di/
cit̃ ergo a Mattheo filiꝰ dauid: ꝛ p̄ponitur da/
uid ipſi abrahā: lȝ ſit poſterior ſcďm tp̄s: pro/
pter eminētiā regie dignitatis: ꝛ vt couenictiꝰ
gnātionis ordo tradatur. Angelus ēt q Vgini
cōceptū filij dei annūciauit: vt habetur Luc.i.
c. dixit. Dabit illi dñs deus ſedem dauid pa/
tris eius. Et Chananea clamauit: vt pȝ Mat
thei.15. Jeſu fili dauid miſerere mei. Et pſallē
tes turbe: vt notat̃ Matthei.21. cantabant. O
ſanna filio dauid: benedictus qui venit in noie
dñi. Et Math.22. interrogauit ieſus phariſe
os. Quid vobis videt̃ de xp̄o Cuius filius ē.
Et dixerūt dauid. Et Luc.18. cecꝰ clamabat. fi
li dauid miſerere mei. Et apl's ad Ro.i. Factꝰ
ex ſemine dauid ſcďm carnē. Licet ergo vt hie
ro. dicit in cōmēto ſuper daniclē: ſecūdū ſcrip/
ture ſancte cōſuetudinē ꝓaui oēs ꝛ maiores pa
tres vocētur: tamē ſingulari modo xp̄s dauid
filius nuncupatur.

Quod dauid ſuperauit philiſteum Goliam

t Ertia excellentia dauid dicitur victori
oſa ſup̄atio. Sup̄auit nāqȝ Goliā phi
liſteū gigantem cū eēt adoleſcēs: ꝛ fra/
tribus ſuis minor etate armatus fiducia dñi: vt
pȝ.i. Reg.15.c. Neqȝ preſumptuoſus fuit aut
temerariꝰ vel culpabilis: qꝛ certamen illď iniit
ex reuelatōe dei: vt dicit Nico. de lira. ꝛ Hie
ro. ad Aug. Vnde Sauli diffidenti ꝛ timenti
ne ſuccumberet dauid reſpōdit. Dñs qui eruit
me de ore leonis ꝛ de manu vrſi: ip̄e liberabit
me de manu philiſtei huiꝰ. Quare deo ſibi fa/
uēte gigantē illū iterfecit: ꝛ ppl'm ab opprobrio
liberauit. Quo exēplo deterreri debēt hi qui ſe
penumero i viribꝰ ſuis cōfidūt qui recordari de
bēt illius carminiſ qď Ouidius li. de remedio
amoris cecinit. Parua necat morſu ſpacioſuȝ
vip̄a taurum. A cane nō magno ſepe tenet̃ ap

Qď ꝓpter māſuetudinē dauid placuit deo.

q Uarta excellēta dauid dicitur manſue
ta cōditio: de qua in pſal. Memēto do
mine Dauid: ꝛ ois manſuetudinis eiꝰ
Vocat̃. n. dauid iuſtus pius ꝛ ſanctus.7.q.i.
c. Ois.22.q.4.c. ꝙ dauid. Jſta nāqȝ manſue
tudo benigniſſimo deo ſatis accepta ē. Hic iu
dith.9.c. dicit̃. Humiliū ꝛ māſuetoꝝ tibi ſem
per placuit dep̄catio. Et ꝓuer.3.c. Māſuetis
dabit dñs grām. Et Ecc.i.c. Bñplacitū eſt il
li fides ꝛ manſuetudo. Et p̄s.149. Exaltabit
māſuetos in ſalutē. Et Math.5. Bti mites.
Girardus odonis ſup̄.4. ethi. ſm mētē Ari.
dicit ꝙ ſex ſūt cōditōes māſueti. Prima ꝙ eſt i
p̄turbatus. Et hoc exigit nā māſuetudinis. Se
cūda ꝙ paſſione nō ducit̃. Tertia ꝙ rōni ꝛ eiꝰ
ordinationi ſubijcitur q̄ȝtū ad oēs circūſtātias
ſm quas opportunū ē iraſci ꝛ nō iraſci. Quar
ta ꝙ ad defectū ire magis q̄ȝ ad exceſſū declina
re videt̃. Quita ꝙ nō ē punitiuꝰ nec vindicatī
uus. Sexta ꝙ ē iniurie ꝛ offenſe remiſſiuus.
Sic fuit māſuetus dauid quē pſecutꝰ ē Saul.
Jp̄e tñ cū potuit noluit eū offendere. nā vt dr̃
I. Reg.18.c. ex eo ꝙ mulieres in tympanis
cantabāt

cātabāt. Saul ꝑcuſſit mille ⁊ dauid decē milia iratus Saul dixit. Quid ei ſupeſt niſi ſoluʒ regnū. ex tūc nō rectis oculis aſpiciebat eū: ⁊ lancea tēptauit eū cōfigere cū ꝑiete: deinde fecit eū tribunū ſuꝑ mille viros: vt ſic pugnādo veniret in manꝰ philiſtinoꝝ. Et vt notaṫ. 1. Reg. 17. c. Reqſiuit Jonathan ⁊ ſeruos ſuos: vt occiderēt dauid. Jonathas aūt qꝛ diligebat eum valde: monuit eū vt ſe abſcōderet: ⁊ ſeqnti die Jonathas placuit ſaul patrē. d. Ne pecces rex in ſeruū tuū dauid: qꝛ nō peccauit tibi ⁊ opa eiꝰ bona tibi ſūt valde: ⁊ poſuit aiam ſuā in manu tua: ⁊ occidit Philiſteū: ⁊ fecit deus ſalutē magnā in iſrł. Vidiſti ⁊ letatus es. Quare ergo peccas in ſāguie inoxio vt iterficias dauid: q ē abſqʒ culpa. Rn̄dit Saul. Viuit dn̄s nō occideṫ: ⁊ ſic Jonathas vocauit dauid: ⁊ venit ſecurus corā Saul. Motū ē rurſū bellū: ⁊ dauid ꝑcuſſit philiſteos plaga magna: reuerſuſqʒ corā Saule iteꝝ tēptauit eū lācea ifigere i parietem dauid vo fugit ⁊ euaſit. Saul miſit ſatellites nocte ad domū ſuā: vt cuſtodirēt eū: ⁊ mane iterficereṫ. Quē vxoꝛ eius Michol filia ſaul ꝺ poſuit ꝑ feneſtrā. Et tn̄ poſt tot validiſſimas ꝑſecutōes dauid potuit iterficere ſaulē in ſpelūca vt habeṫ. 1. Reg. 22. c. Et iteꝝ. 24. c. potuit eū iterficere cū iuēit eū doꝛmiētē i tentoꝛio: ⁊ oēs ſuoſ: dixitqʒ Abiſai ad dauid. Cōcluſit deꝰ hodie inimicū tuū ad manus tuas: nūc ergo ꝑfodiā eū lācea. Rn̄dit dauid ne interficias eū: qs eni extēdet manū ſuā i xp̄m dn̄i: ⁊ inocēs erit. Abſtulitqʒ dauid haſtā q̄ erat ad caput eius ⁊ cyphū aq̄. Tādē cuʒ nūciata eēt ei moꝛs ſaulis ⁊ ionathe: vt ſcribiṫ. 2. reg. 1. c. amare fleuit dicēs. Saul ⁊ ionathas amabiles ⁊ decoꝛi i vita ſua: i moꝛte quoqʒ nō ſūt diuiſi: aqlis velociores: leonibꝰ foꝛtioꝛes filij iſrael ſuꝑ ſaul flete: q veſtiebat vos coccino in delicijs: q p̄ꝑabat oꝛnamēta aurea cultui veſtro. ſ. de p̄da hoſtium ſm Nico. de lira.

De regia dignitate daiud.

q Vinta dauid excellētia dṙ regał exaltatio. Exaltatꝰ nāqʒ fuit ad regiā dignitatē ſm bn̄placitū dei: poſt moꝛtē ſaul: vt patʒ. 2. reg. 5. c. Jō p̄s. 88. dicit deus. Jnuēi dauid ſeruū meū: oleo ſancto meo vnxi eū. Et ꝑpea i genealogia xp̄i Mathe ſolū Dauid nominat regē: cū dicit. Jeſſe āt genuit Dauid regē: lʒ ante eū ⁊ poſt fuerit alij reges: qꝛ vt tactū ē: fuit pꝛimus electus in regeʒ ſm beneplacitū dei, ꝑpter ſcitatē ſuā. 7. q. .c. ſi qs.

De pctis in qbus Dauid defecit ⁊ offendit deum. Capitulum .2.

i Mminet moꝛtalibꝰ cūctis de cōi lege piculū ſatis graue: qꝛ nullus q̄ʒtūcū qʒ ſanctꝰ ⁊ iuſtꝰ pōt eē ꝺ lapſu ſecurus. Ecce i ꝓmptu ē dauid ſcūs: q poſt multiplicēʒ grām a deo ſibi datā: in pctā plurima ruit. De quibꝰ nos dicturi illa reducemus ad quinqʒ.

Primum fuit peccatum adulterij.

Scdm homicidij.

Tertium negligentie.

Quartum iniuſticie.

Quintum vane gloꝛie.

De adulterio quod cōmiſit dauid.

p Rimū pctm̄ i q̄ dauid defecit fuit adulteriū: ꝺ quo fit mētio. 2. reg. x. ⁊. xi. c. Jn qꝺ lapſus ē ꝓpter duo ſm Nic. ꝺ lira. Prio qꝛ remāſit ocioſus i hirłm. Vt. n. ait ſap̄. ꝓuer. 28. c. Qui ſectaṫ ociuʒ replebitur egeſtate. Et Hiero. ad demetriadē vginē iqt Nihil i ſcō ꝓpoſito ocio ꝑ̄ eteriꝰ ē. ⁊ Bern. ad frēs de mōte dei. Oium tēptationuʒ ⁊ cogitationuʒ malaꝝ ⁊ iutiliuʒ ſentina ē ociuʒ. Et qntilianus. Ad oē votum fluente foꝛtuna laſciuit ociuʒ. ⁊ Seneca ad Lucilluʒ. Ociuʒ moꝛs eſt: ⁊ viui hois ſepultura. Et ouidius de remedio amoꝛis. ocia ſi tollas piere cupidinis artes. Et eccł. 32. c. Multā iqt ſapiēs maliciā docuit ociositas. Propterea Hiero. ad Ruſticuʒ monachuʒ dicit id qꝺ notaṫ ꝺ cōſe. di. 5. c. nunq̄ʒ. ſꝑ aliqd opis facito: vt diabolꝰ te iuēiat occupatuʒ Hic ꝑ Ezech. 16. c. deus dicit. Hec fuit iniqtas ſoꝛoꝛis tue ſodome: ſaturitas pāis: ⁊ abundātia: ⁊ ociū ipiꝰ: ⁊ filiaꝝ eiꝰ. Scdo lapſus ē i adulteriuʒ dauid qꝛ vidit Berſabee ſe lauātē Periculoſiuʒ certe i oculł libertatē aſpiciēdi cōcedere. Vn̄ ꝓpha pſalmo. 122. dic̄. Auerte oculos meos ne videāt vāitatē. Et ſeneca i li. ꝺ remedijs foꝛtuitoꝝ ait. oculi. n. ſunt irritamenta vitioꝝ duceſqʒ ſceleꝝ. Et. 5. li. cāꝝ. cā pꝛima. oculi iqt noſtri ſunt tota luxuria nr̄a. Hi nos i oia quottidie vitia p̄cipitāt. Jō Hiero. ad nepotianuʒ ſic ſcribit. Matrē ita vide: ne ꝑ illam alias videre cogaris quaꝝ vultus coꝛdi tuo hereat: ⁊ tacituʒ viuat ſub pectoꝛe vulnus. Cum ergo dauid captus eēt pulchꝛitudie nudate berſabee: miſit ſuos: ⁊ fecit illā ad ſe venire: ⁊ cōpleuit adulteriuʒ. Statiqʒ ſcificata ē ab imundicia ſua. ſ. a fluxu mēſtruoꝝ qꝛ. ſ. purgata fuit a mēſtruis futuris vſqʒ ad ꝑtum: ſm Nico. ꝺ lira: qꝛ in illo coitu cōcepit vt pʒ in textu.

De homicidio qđ fieri fecit Dauid.

s Ecũdũ pctm̃ in quo Dauid defecit fuit homicidiũ. Post vtiq; expletã suã libidinẽ ꝓcurauit ꝓditorie interfici Vriam virꝝ Bersabee. Pro quo misit ⁊ tẽptauit eũ mittere i domũ vxoris: hortãs vt lauaretur: mittẽsq; regiũ cibũ: vt sic ꝑ balneũ ⁊ cibũ delicatũ ꝓuocaret̃ ad coitũ. Dicit Nico. de lira. ꝙ sic faciebat Dauid: vt vrias cognosceret vxorẽ suã: ⁊ crederet̃ puer nascituꝛꝰ eẽ suꝰ: ⁊ pctm̃ eiꝰ occultaret̃. Qđ cũ renuisset facere Vrias: dixit Dauid ad Joab. Ponite Vriã ex aduerso belli: vbi fortissimũ ẽ pliũ ⁊ relinqte eũ: vt s. sic occidat̃. Qđ ⁊ factũ fuit vt pz. 2. Regũ. xi. c. Qđ cũ audisset vxor fleuit eũ Ni. de li. ficti ue inqt: qꝛ ⁊ ipsa mortem eiꝰ desiderabat: vt sic vxor regis fieret. statimq; Nathan ꝓpheta: vt habet̃. 2. Regũ. 12. c. venit ad dauid. Qui reprehendit eũ dure de pctõ ꝯmisso addẽs. Nõ recedet gladiꝰ de domo tua vsq; i sempiternũ. Qđ verificatũ ẽ ſm Ni. de lira: qꝛ frater occidit fratrẽ. s. Absalon Amõ. 2. Reg. 13. ⁊ salomon adoniã. 3. Reg. 2. c. ⁊ filiꝰ insurrexit ꝯ patrẽ. s. Absalon. 2. Reg. 15. c. Tunc dauid humiliatus ⁊ penitẽtia ductus dixit. Peccaui. et Nathan rñdit. Et dñs abstulit a te pctm̃. Vbi apparet quãta sit vis penitẽtie qñ post homicidiũ ⁊ adulteriũ spiritum ꝓphetie recepit: ⁊ in primo gradu ꝑmansit: vt habet̃. 48. di. c. hinc etenĩ. ⁊. 50. di. c. cũ exaudiero. c. sacerdos. c. vt constituerent̃. ⁊. i. q. 7. c. si. ⁊. 2. q. 7. c. nos. ⁊ 3. q. 7. c. sacerdos. de pe. dis. i. c. Et venit. ⁊ de pe. di. 3. c. Totã. c. dauid. c. ille rex.

De negligẽtia dauid qua nõ correxit. Amõ

t Ertiũ peccatũ in qđ lapsus fuit dauid fuit negligẽtia. Nõ. n. correxit Amõ: q stuprauerat sororẽ suã Thamar. Nã vt scribit̃. 2. Reg. 13. c. noluit cõtristare spiritũ Amon filij sui: quoniã diligebat eũ: qꝛ primogenitus erat ei. O quot sunt patres q immoderato amore filios diligẽtes: negligunt illoꝝ vitijs ⁊ passionibꝰ obuiare. Ob qđ ⁊ filios quãdoq; imo multotiens vident male finire. Ecce qđ Amon euenit. Certe in cõuiuio occisus est a pueris Asalonis fratris sui ipso iubente.

De iniusticia dauid.

q Vartũ peccatum dauid fuit iniusticia circa Mifiboseth. de quo fit mẽtio. 2. Regum. 16. c. ⁊. 19. c. dicit Nico. de lira ꝙ adulatores ⁊ detractores sunt periculosi principibꝰ: qꝛ dauid tã iustus ⁊ sanctus verbis serui adulatoris ⁊ detractoris fuit ita captꝰ ⁊ inuolutus: ꝙ hereditatẽ Mifiboseth domini sui ei cõcessit in absentia Mifiboseth: ⁊ nõ audito: qđ est peius. Et postq; audiuit Mifiboseth se excusantẽ ⁊ vera dicẽtẽ: nõ retractauit dictũ suũ iniustũ totaliter: sed seruũ eiꝰ ꝑessimũ. i. sibã fecit equalẽ dño. d. Tu ⁊ siba diuidite possessiones. Quẽ tamẽ debuit suspendisse ꝓpter falsam accusationẽ dñi sui de crimine lese maiestatis. Erat Mofiboseth filius saul. Et recedẽte dauid de Hierusalẽ cũ exercitu Mifiboseth remãsit: qꝛ erat claudus: ⁊ siba ſuus eiꝰ venit ad dauid: ⁊ dixit: falso tamẽ. Mifiboseth remãsit in Hierusalẽ. d. hodie restituet mihi dominus regnũ pr̃is mei saul vt notat̃. 2. Reg. 16. c.

De vana gloria dauid.

g Vintũ peccatũ dauit fuit vana gloria fecit nãq; suꝑbe numerari populum ⁊ inde gloriabat̃ sicut ponit̃. i. Parali. 21. c. et. 2. Reg. vlti. c. Ad quã numerationẽ fiendã cooperatus est sathan.

De plaga pestilẽtie q̃ deꝰ puniuit populũ .c. 5.

q Vamuis inscrutabilia sint nobis iudicia dei: verũtamẽ ab eo iuste fieri omnia merito cõfiteri debemus. Neq; curiose est inquirẽdũ cur quãdoq; peccata q̃ nobis parua vident̃ ⁊ minima puniat: ⁊ q̃ maxima reputãt̃: ad tempus linquat impunita. Cũcta recte moderat̃ ⁊ ordinat sapientia sua. Jccirco in hoc mysterio de pestilentia q̃ deꝰ populũ ꝑcussit: eo ꝙ illũ superbe dauid numerauit dicemus. De qua qnq; dubia sunt declaranda.

Primũ vtrũ pestilẽtia sit flagellũ dei ꝓ pctis

Secundũ quare dauid potius elegit pestilẽtiã q̃ famẽ ⁊ gladium.

Tertiũ vtꝝ ꝓ pctõ dauid debuit ppl's eiꝰ puniri

Quartum qđ intelligit̃ ꝑ tempus constitutum.

Quintum: quomodo adimpletũ fuit dictũ prophete de pestilentia trium dierum.

Quod ꝓpter peccata veniunt pestilentie.

a D primũ dubiũ rñdemꝰ ſm vitatẽ ifallibilẽ scripture scẽ: ꝙ deus excelsus ꝓꝑ pctã pestilẽtias mittit. Nã Leui. 26. c. cõminat̃ deus trãsgressoribus suoꝝ p̃ceptorũ d. Mittã pestilẽtiã in medio vr̃i. Et Numeri 14. ꝯquerebat̃ de pplo iudaico. d. Quousq; nõ credẽt mihi. Et ifra. Feriã ḡ eos pestilẽtia. Et Ezech. 7. c. Jra mea sup pplũ. Gladiꝰ foris: pestis ⁊ fames intrinsecꝰ. Et Ezech. 28. hec dic̃ dñs deꝰ. ecce ego ad te syđ: glãbor i medio tui sciẽt qꝛ ego dñs; cũ fecero mea iudicia ⁊ scificatꝰ

fuero

fuero in ea: ⁊ immittā ei pestilētiā: ⁊ sanguinē in plateis ei⁹. Quare iudicio dei attribuēdū eē ar bitror qcqd in cronicis de pestilētijs asserit̄: de ipsis. n. meminit Hiero. Orosius ⁊ Eutro/ pius ac reliq rex̄ gestax̄ scriptores. Nā āno ab vrbe cōdita .384. ingēs pestilētia romā affecit biēnio. Suaserunt pontifices tēpli: vt ludi sce/ nici dijs expetētib⁹ ederent̄. Eo tpe terra i me/ dio vrbis dissilijt. dixerūt aruspices eā vora/ ginē posse tolli viui hoīs nece spōtanea īsiliē/ tis i eā. In quē Marcus curti⁹ eques insilijt p liberatōe patrie: sicqȝ vorago ꝯclusa ē: vt re/ fert Orosi⁹ li. 3. ⁊ Aug. li. 5. de ci. dei. c. 18. an/ no ab vrbe cōdita. 481. ingens pestilentia vr/ beȝ afflictauit ⁊ libri Sibillini cōsulti rn̄derunt eā pestē ira dei illatā. Recitat Orosius li. 5. ꝙ anno ab vrbe ꝯdita sexcētisimosexto: tāta rome exorta ē pestilētia: vt ministri quoqȝ faciēdorū funex̄ primū nō sufficerēt: deinde nō eēnt. Iā qȝ etiā magne dom⁹ vacue viuis plene mortuis remāsere: largissime itrorsuȝ hereditates: ⁊ nul li penit⁹ heredes. Aliud stupēdū Orosius nar rat: ꝙ post locustas inumerabiles q̄ in mari a vento rapte suffocate sunt tāta corruptio aeris est subsecuta: ⁊ tā grauis pestilētia vt i Numi/ dia octigēta milia boiuȝ morerent̄. Et circa orā maritimā q̄ carthaginēsi atqȝ vticēsi litori adia cet: pl⁹ q̄ȝ ducēta milia. Que clades tā repētina fuit apud vticā: vt sub vna die p vnā portā plus q̄ȝ mille qngētos mortuos ꝺlatos fuisse narret̄ Tpe Antonini impatoris q xp̄ianos psecut⁹ ē tāta lues ē secuta vt agricultorib⁹ carerēt. Tpe. Pelagij pape romā pestis ꝯcussit i q̄ ⁊ pelagi⁹ mortu⁹ ē. Cui successit Greg. magn⁹: q vir mi re sanctitatis letanias ad deū ordinauit agi. Et cū ppl's dei clemētiā iplorasset: vna diex̄ vidit pontifex ille scūs angelū supra castrū q cruētatū enseȝ i vaginā reponebat significās pestē dei iudicio imissaȝ iā cessare. Nō h tn̄ scdȝ Orosiū li. 5. ⁊ Eutropiū ꝙ Adrian⁹ ipator q duodeci/ mus ab augusto ipauit castrū illud obstruerat: cū ponte mirabili: ⁊ castx̄ adriani dictū fuit vsqȝ ad temp⁹ beati Gregorij: exinde sancti angeli ppter visionē prelibatā.

Quare dauid elegit pestilentiam.

Secūdū dubiū ꝓpositū fuit q̄re David elegit poti⁹ pestilētiā q̄ȝ famē ⁊ gladiū. Nā Gad ꝓpheta dixit ei ex parte dei. aut. 7. ānis veniet tibi fames i terra tua: aut tri bus mēsib⁹ fugies aduersarios tuos: ⁊ illi te p/ sequent̄: aut certe trib⁹ dieb⁹ erit pestilētia i ter/ ra tua. Et rn̄dit David Coartor nimis vndiqȝ Et elegit pestilētiā. dicit Ni. de li. ꝙ spabat de misericordia dei. Vn̄ i textu subdit. Meli⁹ ē vt incidā i man⁹ dn̄i. Multe. n. misericordie eius sunt q̄ȝ i man⁹ hoīs. Scdo si elegisset famē. 7. annox̄ ipse ⁊ alij diuites ꝓuidissent sibi de vi/ ctu: ⁊ paupes fuissent nimis afflicti. Itē si ele/ gisset fugā corā aduersarijs: ipse ⁊ alij potētes fuissent ꝓtecti auxilio pugnatox̄: ⁊ refugio for/ teliciorū: ⁊ ceteri fuissent occisi. Ideo elegit pe naȝ omnibus equalē: qr pestilentia a deo imissa equaliter poterat cadere sup omnes.

Quare pro peccato David punitus ē ppl's.

Tertiū dubiū. Vtrū ꝓ peccato dauid de buit popul⁹ ei⁹ puniri. Et qdā dicūt ꝙ popul⁹ fuit inocēs: nā cū vidisset dauid angelū cedētē popolū: dixit ad dn̄m. Ego suȝ q peccaui: ego iniq̄ egi. Isti q oues sunt qd fece/ runt. Vertat̄ obsecro man⁹ tua ꝯ me: ⁊ ꝯ domū pr̄is mei: ergo nō vr̄ ꝙ ppl's debuit puniri qa vt dicit glo. ex̄ de his q̄ fiūt a maiore pte capi. c. q̄siuit. Pctā suos tenere debēt auctores. Iteȝ C. de penis. l. sancim⁹. C. ne vxor ꝓ marito. l. ob maritox̄. xi. q. 3. c. Illud de sen. ex. c. a Ro mana vlti. 56. di. c. satis. i. q. 4. c. placuit. c. nul lius ⁊. c. iudei. Sȝ ad h posset rn̄deri ꝺm Bo. in. 2. di. 33. ꝙ lȝ pena eterna vn⁹ nō puniat̄ ꝓ pctō alteri⁹: tn̄ pena tpali sic. Quare nō ē incō ueniēs scdȝ rigorē diuine iusticie: vt ppl's a da uid supbe numerat⁹ pestilētia minueret̄. Nico. Xō de li. dicit ꝙ i li. de hebraicis q̄stionib⁹ ha/ bet̄ ꝙ popul⁹ peccauit: eo ꝙ dauid nō restitit vt debuit i facto Vrie. sȝ h nō videt̄ vex̄: qr pctm̄ dauid vsqȝ ad ꝯplementū fuit secretū. Vn̄ Na than dixit sibi. 2. Reg. 12. c. Tu fecisti abscōdi te: dicit ergo Ni. de li. ꝙ pctm̄ populi fuit rebel lio ei⁹ ꝯ dauid sequēdo Sibā filiū Bochri qui erat hō seditiosus ⁊ pessimi⁹: vt ponit̄. 2. Reg. 20. c. Ego Xō teneo ꝙ lȝ pncipaliter de⁹ pu/ nierit populū ꝓpter peccatū dauid: tn̄ credibile est ꝙ in populo sic punito essent aliqua scelera deo exosa. Nā sicut ⁊ nūc plures tūc erāt mali q̄ȝ boni.

Quid intelligit̄ p tp̄s cōstuutum.

Quartū dubiū. Quid itelligit̄ p tp̄s cō/ stitutū. Nā i textu dicit̄. Immisit de⁹ pestilētiā de mane vsqȝ ad tp̄s ꝯstitutū Et dicūt aliq. Vsqȝ ad tertiū diē iclusiue: qr sic erat pena determinata. Sȝ h nō vr̄ vex̄: qr tex. dicit infra. Venit aūt Gad ad David i die illa Et vr̄ loq scriptura de prima die pestilētie. Ad h. n. venit Gad: vt dauid offerret holocaustū:

⁊ cessaret plaga ĩchoata. Ideo melius dicit̃ qđ tempus cõstitutũ intelligit̃ hora sacrificij vespti ni. Illud .n. statutũ fuit in lege Exo. 29. ita q̃ a mane primi diei vsq; ad horã vespertinã mor/ tui sunt de populo. 70. milia virorum.

Quomodo verificat̃ dictũ prophete de pesti lentia triũ dierum.

q Vintũ dubiuʒ. Quomõ verificatũ fuit dictũ ꝓphete de pestilentia triũ dieruʒ. Et Dicit Nico. de lira q̃ duo dies vlti mi fuerũt dicti ꝓpter cõminationẽ tãtũ: sicut etiã dixit Jonas de. 40. diebꝰ. Primus vero dies fuit p modũ sentẽtie diffinitiue. Quare pestilẽ tia fuit tñ illa die. Ideo subdit̃ in textu. Cũq; extendisset manũ suã angelus dñi sup hierusa/ leʒ: vt disperderet eã: misertus est dñs sup affli ctionẽ: ⁊ ait angelo pcutienti populuʒ. Sufficit nũc cõtine manũ tuã. Tali pestilentia pcussus fuit populus ille. Nos vero diebꝰ istis magnas clades fieri vidimꝰ: ⁊ pestilentijs pene italiã de uastatã. Poscentibꝰ quidẽ peccatis populoruʒ frequentius pestilentie irrumpũt. Ideo timen/ dus est deꝰ: q2 ipse viuificat ⁊ mortificat qui est benedictus in secula seculoꝝ. Amen.

Sermo. 15. de iudicio dei cõtra Sennache rib nomẽ domini blasphemantem.

s **anctum et in** effabile nomẽ dei sic viluit in ore christianoꝝ vt illud bla/ sphemari ⁊ maledici ducat̃ q̃si ꝓ nihilo. Aperuũt nãq; multi fetidum os in blasphe mias impias creatoris sui ⁊ irreuerenter sacrilegis buccis lacerãt altissimã maiestatẽ regis regũ: ⁊ dñi angeloꝝ ⁊ hoium. Pro qbꝰ in hoc s̃mone bene esse arbitratꝰ sum iudiciũ dei depromere cõtra Sẽnacherib bla/ sphemantẽ. In illo siquidem speculabimur: q̃ʒ graue sit peccatũ blaphemie ⁊ maledictio dei. De quo tria mysteria ꝓponimus cõtemplãda.

Primũ dicitur superbie ⁊ violentie.

Secundũ maledictionis ⁊ blasphemie.

Tertiũ punitionis ⁊ vindicte.

De supbia ⁊ fraude Sẽnacherib regis. Capitulum. primũ.

i Nsatiabilis est animꝰ ambitiosoꝝ qbꝰ nec ipse mũdus totus sufficere potest. Patet hoc in Sẽnacherib de quo. 4. Reg. 18. dicit̃ q̃ anno. 14. regis Ezechie ascen dit Sẽnacherib rex assyrioꝝ ad vniuersas ciui tates Juda munitas: ⁊ cepit eas. Tunc misit Ezechias nuncios ad regẽ assyrioꝝ. Nico. de lira dicit q̃ ezechias sciẽs populũ sibi subiectũ: ⁊ Achaz patrẽ suũ deũ multipliciter offendisse: merito timuit ne in vindictã dictoꝝ maloꝝ per mitteret̃ rex assyrioꝝ venire ad destructionem ciuitatis hierusalẽ vbi vigebat diuinꝰ cultus de quo ipse erat zelantissimꝰ. Quare nũcios misit d. Peccaui: reputans pctm̃ pris suuʒ: recede a me: ⁊ omne qđ iposueris mihi ferã: prudenter in hoc egit: q2 vt dicit Aug. li. 16. de ciui. dei. c. 2. In omnibꝰ fere gẽtibꝰ quodãmõ vox nãe ista ꝑsonuit: vt subiugari victoribꝰ mallent: qbꝰ cõ/ tingit vinci q̃ʒ bellica omnifaria vastatõe deleri Indixit itaq; rex assyrioꝝ Ezechie tercẽta talẽ/ ta argẽti ⁊ triginta auri: deditq; Ezechias om ne argẽtũ qđ repertũ fuerat i domo dñi: ⁊ i the sauris regis. Et cũ nõ sufficeret: ꝯfregit valuas tẽpli dei: ⁊ laminas aureas quas ipse affixerat ad decorẽ: ⁊ dedit eas regi assyrioꝝ. dicit Ni. de li. Ex hoc accipit̃ argumẽtũ q̃ principes in necessitate ꝓ cõseruatõe reipublice possunt acci pere de thesauris ecclesie. Nã vt dicit̃. 12. q. 2. c. aurũ. Aurũ hʒ ecclesia: nõ vt seruet: sʒ vt ero/ get. Secũdũ vero magistrũ in histo. accepta pecu nia rex assyrioꝝ sub pacto in pace dimittẽdi re/ gnuʒ Ezechie infideliter agẽs: pactũ nõ suauit sʒ misit exercitũ ⁊ nuncios in hierusalẽ ad terrẽ duʒ Ezechiã: vt territus redderet ciuitatẽ: ⁊ po pulus trãsferret̃ in assyrios: ⁊ cultus dñi de hie rusaleʒ auferret̃. Qđ nullo mõ Ezechias fecit: sʒ restitit: ⁊ cõuocans populũ exhortatus fuit ad defendendũ templũ sanctũ ⁊ gentẽ. Quia vero in hoc capitulo de regno assyrioꝝ fit mẽtio: ideo de illo cõsideremus tria.

Primo originem.

Secũdo dilatationem.

Tertio terminationem.

De regno ⁊ monarchia assyrioꝝ: ⁊ primo de ortu eius.

p Rimo ꝯsideremꝰ regni assyrioꝝ origi/ nẽ. Dicit magi. i histo. sup Gen. post ceplm̃ de morte Abrahe. Exortũ ẽ re/ gnũ assyrioꝝ. 25. anno Saruch ꝓaui Abrahe sub Belo. Qđ qdẽ intelligẽdũ ẽ q̃tũ ad regnĩ initiũ. Nã Belus primꝰ intrauit assyriã: ⁊ pa/ ruʒ obtinuit i ea. Sʒ eo mortuo: filiꝰ eiꝰ Ninus vt refert Justinꝰ ⁊ Orosiꝰ totã assyriã occupa/ uit: ⁊ i regione assyrioꝝ edificauit ciuitatẽ quaʒ Niniue nominauit: ãno regni sui. 49. Quinq̃ ginta aũt ãnis bella finitimis intulit. Qui duʒ deficientem

deficiētē a se oppugnat vrbē: sagitte ictu īterijt. Et vt dicit Orosi⁹ lib. i. regnū assyrioꝝ vsqꝫ ad Sardanapalū ānis mille cētū sexaginta actū ē. Ys. li. 14. ethimol. Assyria ingt vocata est ab Assur filio Sem q eā regionē post diluuiū primus incoluit. Hec ab ortu Indiam: a meridie Mediā tāgit ab occiduo tigrim: a septētrione montē caucasum: vbi porte caspie sunt.

De magnificentia regni assyrioꝝ.

Ecūdo ꝯsiderem⁹ illi⁹ regni dilatatōez Fuit. n. regnū illud āplissimū. De quo Aug. li. 18. de ci. dei. c. 2. ait. Duo regna cernim⁹ lōge ceteris puenisse clariora: assyrioꝝ pmū: deinde romanoꝝ: vt tēporib⁹ ita locis iter se ordinata atqꝫ distincta. Nā quomō illud prius: h posteri⁹: eo mō illud in oriēte: h in occidēte surrerit. Et īfra subdit Aug. Quātuꝫ attinet ad pmū ipiū nullū mai⁹ pmis tpibus ꝙ̄ assyrioꝝ fuit: nec tā lōge lateqꝫ diffusuꝫ. Quippe vbi Nin⁹ rex Beli fili⁹ vniuersaꝫ asiā q̄ totius orbis ad numeꝝ ptiū tertia dr̄: ad magnitudinē vo dimidia reperit̄: vsqꝫ ad libye fines subegisse tradit̄. Solis qppe indis i ptib⁹ oriētis nō dn̄abat̄. Quos tn̄ eo defuncto Semiramis vxor ei⁹ ē aggressa bellādo. Itaqꝫ scīn ē vt qcūqꝫ i illis terris ppl'i seu reges erāt: assyrioꝝ regno ditiōiqꝫ parerēt: ⁊ qcqd ipareꝛ eff.cerēt.

De fine ⁊ terminatione regni assyrioꝝ.

Ertio ꝯsiderem⁹ regni assyrioꝝ terminatōez. Scđꝫ. n. magi. i hist. scho. sup 4. li. Reg. c. de Ozia. Sub Ozia rege iuda terminata ē monarchia assyrioꝝ. Naꝫ sardanapalus vltim⁹ monarcha vict⁹ ab Arbate medo: semetipsuꝫ ꝯcremauit. De h igt Iustinus li. i. Sardanapal⁹ fuit vltim⁹ rex assyriorū: omni muliere corruptior: mollitie corpis ⁊ lasciuia oculoꝝ oēs feminas antecellēs. Sꝫ h dubitat̄. Si tpe. Ozie defecit monarchia assyriorū: quō Sēnacherib erat rex assyrioꝝ. Naꝫ post. Oziā regnauit Ioathā: vt pꝫ. 4. Regū. 15. c. post Ioathā Achaz. ⁊ post Achaz Ezechias cui⁹ tpe Sēnacherib rex erat assyrioꝝ. Rn̄det magister in histo. sup. 4. li. Reg. Qđ post sardanapalū fuerūt reges assyrioruꝫ sine monarchia potentes vsqꝫ ad subuersionē Niniue.

De blasphemia Sēnacherib. Cap. 2.

N virib⁹ suis cōfidens Sennacherib: deū blasphemare ac maledicere ausu temerario ꝓsūpsit. qđ qdē fec̄ trib⁹ vicib⁹ Prima p Rapsacen. Secūda p eundem. Tertia p suas lr̄as.

Prima vice blasphemauit deū p Rapsacē. Vt. n. dicit̄. 4. Reg. 18. c. irritū faciēs iusiurā duꝫ Sēnacherib: misit ad obsidēdū hierusaleꝫ Thartā ⁊ Rapsacen cū exercitu valido. Vocauerūt aūt regē ad colloquiū ⁊ noluit exire. Dic̄ Nico. de li. qr fuerat expert⁹ fraudē post solutionē pecunie ideo timebat de pditōe. Nā vt ait Vegetius li. 2. de re militari: frequētius ꝯuētiones pacisqꝫ simulatio credulis magis nocuere ꝙ̄ arma. Misit ergo Ezechias Eliachiꝫ pōtificē ⁊ Sobnā scribā ⁊ Ioachiꝫ a cōmētarijs ⁊ loquebat̄ ad eos hebraice: ⁊ dicebat. O Ezechia i quo ꝯfidis vt audeas rebellare. Si confidis in rege egyptio: initeris bacculo arūdineo. Si spē ponis i deo tuo: nūqd dij gētiū ⁊ israel liberauerūt eos de manu mea. Scđo blasphemauit deū p ꝓfatū Rapsacen. Nā cū loqueret̄ audiēte ppl'o. Eliachiꝫ ⁊ socij rogabāt eū: vt loqueret̄ eis syriace ⁊ nō iudaice audiente ppl'o q erat sup muꝝ ne. s. ppl's terreret̄ ex vbis Rapsacen: ⁊ qr i vbis suis intermiscebat vba blasphemie scđm Ni. de lira. Ex h dicūt hebrei: ꝙ iste Rapsaces erat iudeus natōe: sꝫ derelicta lege cōuersus ē ad gētilitateꝫ. Magi. i hi. dic̄ ꝙ erat samarites. Et qdā aiūt filiuꝫ fuisse Esaie q trāsierat ad assyrios ⁊ susceperat ritū gētiū. Iste ergo Rapsaces exclamauit etiā ad pplꝫ. Dicit rex magnus Assyrioꝝ. Facite mecū qđ vobis vtile ē: ne comedatis stercora vr̄a ⁊ bibatis vrinā vestrā. Egredimini ad me ⁊ vtimini bonis vr̄is: nolite audire Ezechiam q vos decipit. d. Dn̄s liberabit nos. Nūqd liberauerūt dij gētiuꝫ terrā suā de manu regis assyrioꝝ. Et multa alia referēdo: ponebat i deo falsitatē ⁊ deceptionē: ⁊ saluādi ipossibilitatē. Popul⁹ autē tacuit ⁊ nihil rn̄dit. 3⁰ blasphemauit Sēnacherib deū qn̄ lr̄as ꝯminatorias ⁊ terribiles misit ezechie. Vt. n. habet̄. 4. Reg. 16. c. Reuersus est Rapsaces ad regē assyrioꝝ expugnātē lobnā. Nā vt dic̄ magr̄ i hi. Sēnacherib trāsierat ad egyptū expugnāduꝫ vt triūphās rediret ⁊ euerteret hierusalē. Interiꝫ ḡ misit lr̄as Ezechie i qb⁹ iter cetera dicebat. Nō te seducat de⁹ tuus i q̄ habes fiduciā. Et plura alia scripsit i ꝯtumeliā dei: ⁊ vt puto sui oēs similia loquebant̄ spnētes ⁊ deridētes magnuꝫ deuꝫ ⁊ immortalē.

De tremēda plaga Sēnacherib ⁊ exercit⁹ ei⁹ Ca. 3.

Oluit de⁹ ferre blasphemias ⁊ ꝯtumelias irrogatas nomini suo. sꝫ ꝯ Sēnacherib suosqꝫ effudit irā idignatōis sue. ad qđ inuestigādū tria i ista pte ꝯsidēm⁹

Primo Ezechie zelũ ⁊ orationez.
Secũdo exercitus occisionem.
Tertio Sẽnacherib peremptionez.

De zelo ⁊ oratione Ezechie.

Primo cõsideremꝰ Ezecie zelũ ⁊ ora-
tionẽ. Cũ.n. ad ipsum reuersi fuissent
illi quos miserat ad Rapsacen: nũciaf-
sentqꝫ vba illiꝰ blasphemie: scidit Ezechias ve
stimẽta sua ⁊ optus ẽ sacco. Lectis vo lrĩs Sẽ
nacherib: ascẽdit i domũ dñi: ⁊ expãdit lrãs co
raz pplo alibi c. rã deo: ⁊ orauit. d. Dñe deus
israel q sedes sup cherubin. i. p̃sides omni crea
ture: etiã angelice: tu es deꝰ solꝰ omniũ regũ ter
re: tu fecisti celũ ⁊ terrã: inclina aurẽ tuã: ⁊ au-
di. i. effectũ iusticie tue oñde ꝯ Sennacherib: q
misit vt exprobraret nobis deũ viuẽtem. Salua
nos obsecro de manu ipsius. Tunc deus misit
Esaiã ad Ezechiã cõfortans eũ ⁊ p̃nuncians
que ventura erãt super Sennacherib.

De exercitus Sẽnacherib occisione.

Secũdo cõsideremꝰ exercitꝰ occisionez.
Postq̃z.n. Sẽnacherib venit de egy
pto: ⁊ hierusalẽ obsedit: nocte angelus
dñi pcussit i castris assyrioꝝ cẽtũ octoginta qn-
qꝫ milia. s. oẽs robustos bellatores ⁊ p̃ncipa-
les exercitus: vt scribit. 2. Paral. 32. c. Cũqꝫ
diluculo surrexisset Sẽnacherib: vidit oia cor-
pora mortuoꝝ. Dicit Ni. de lira secũdũ He-
breos q corpa fuerũt incinerata: sub armis et
vestibꝰ intactis: ita q populꝰ Ezechie potuit de
facili spolia colligere: ⁊ sine cadaueꝝ fetore.

De Sẽnacherib peremptione.

Tertio cõsideremꝰ Sẽnacherib pem-
ptionẽ. Qui timens fugit cũ decẽ vi-
ris tm̃: vt dicũt hebrei: ⁊ rediit in Ni-
niue. Cũqꝫ adoraret in tẽplo Mesrach deũ suũ
Adramelech ⁊ Sarasar filij eiꝰ pcusserũt eũ gla
dio: fugerũtqꝫ i terrã armenioꝝ: ⁊ regnauit p
eo Assaradon filiꝰ eiꝰ. Magister in histo. dicit
q indignati erãt filij maiores i patrẽ eo q filiũ
minorẽ natu p̃fecerat eis i regẽ: qr magis dili-
gebat matrẽ ipsiꝰ q̃z illoꝝ. Et i hoc ostensus ẽ
Sẽnacherib deterior populo: qr parricidio fi-
lioꝝ est reseruatꝰ. Rabbi aũt Salomon asserit
q p̃ncipes regni cõturbati erãt ꝯ Sẽnacherib
eo q filij eoꝝ ⁊ amici erãt mortui mõ p̃dicto: p
pter eiꝰ blasphemiã ⁊ supbiã ꝯ deũ israel. Pro
pter qđ tractabãt de morte ipsiꝰ. Qđ cũ ad eiꝰ
aures puenisset: itrauit tẽplũ dei sui orãs ⁊ p-
mittens q si h̃ piculũ euaderet: i eius honorem
duos filios p̃dictos sacrificaret. Qđ cũ illis in

notuisset: eũ interfecerũt nẽ ab eo interficerent.
Neqꝫ friuolã rẽ putãdꝰ ẽ loq Rabbi Salomõ
de voto filios imolãdi: qm̃ dũ pnities idolatrie
totũ pene mũdũ inuoluebat: h̃ erat demonũ ma-
licia: vt hoies sacrificari sibi sagacissime pcura-
rẽt. Declarat h̃ Eusebiꝰ Pãphili. li. 4. de euã
gelica p̃paratõe: vbi ait. Gentiliũ adhuc voci-
bus: ad declarãdã priscoꝝ tẽpoꝝ pestẽ vtemur
q̃ adeo aios hoiuz inuaserat: vt q̃si demoniaci:
⁊ a pniciosis pfecto spiritibꝰ agitati liberoꝝ san
guine scelestas placarẽt vtutes. Ita pr̃ vnicuz
filiũ: dilectã mater filiã demoni tãq̃z ouẽ sacri-
ficabãt. Ita genꝰ hoium qđ humanũ eẽ nã co-
gnoscit ad furiã imanẽqꝫ crudelitatẽ a demoni
bus ipellebat. Que ita se hr̃i nõ solũ apud bar-
baros: veꝝ etiã apud grecos ois historia plena
est. Nã ⁊ Rhodij hoiez saturno sacrificabant.
Quã rẽ magis tpibꝰ postea mitigare volentes
mortis supplicio aliquem dãnatum ad saturnia
vsqꝫ ꝯseruabãt: quẽ i ipso festo vino grauatuz
imolabãt. In salamie vo isula quã antiqssimis
tpibꝰ coroneã vocabãt: vsqꝫ ad Diomedis tpa
Agrauale Cecropis filie hõ cedebat: postea
vo i tẽplo Palladis Agrauale ac Diomedis
vnũ.n. triũ fuit. Diomedi hõ imolabat q ab
adolescentibꝰ ter circũ arã ductꝰ tãdẽ a sacerdo-
te hasta pcussus: ⁊ i rogo ipositus cremabatur.
Quã rẽ Diphilus rex cypri Seleuci tẽporibꝰ
abbominatꝰ: nõ hoiez: sꝫ bouẽ Diomedi sacri-
ficari statuit. Demon autẽ ille qqꝫ fuerit nõ iui-
tus bouẽ p hoie suscipiebat. Ita nõ multũ in-
teresse inter imolationẽ hois atqꝫ bestie videt.
Manethus aũt historicꝰ apud egyptios i elio-
poli hoies imolatos fuisse i libris de pietate te-
stat. Quẽ morẽ Amosis iprobauit. Sacrifi-
cabant vo Iunoni tres i die: quos inqrebãt si
mũdi eẽnt quẽadmoduz postea vituli. Cereos
aũt hoies offerri pro illis tres Amosis iussit.
Dionysio etiã omadio apđ chios appellato hõ
crudeliter discerptus sacrificabat. Lacedemo-
nios etiã appollodorꝰ scribit hoiez Marti sacri
ficare solitos. Et phenices belloꝝ aut pestilẽtie
calamitatibꝰ amicissimos saturno solebãt imola
re. Philo etiã q phenicũ historiã cõscripsit his
vbis i p̃mo vtit libro. Morẽ inqt priscis i ma
gnis calamitatibꝰ atqꝫ piculis fuisse: vt ciuitatis
aut gentis p̃nceps dilectissimũ e liberis vlciscẽ-
ti demoni quasi redẽptõis p̃miũ traderet ⁊ sic
traditũ mystice iugularet. Diony. etiã Alicar.
vir romane historie ac italice pitissimꝰ huiꝰ sce-
leris testis ẽ: q in li. de antiqtate italica Iouẽ et
Apollinẽ

Apollinē qm̄ decima boūm imolata non fue-
rat magnas italis calamitates iduxisse bis ver
bis scribit. Nullus in arboribus fruct⁹ ad ma-
turitatē vsq₃ pmansit: sed imaturi oēs deflue-
bāt: nec spice semine replebant: nec herbe pe-
coꝝ sufficiētes germiabāt: fōtes quoq₃ ipsi alij
bibi nō poterāt: alij estatis tpe deficiebāt ꝛ aut
mulieres aboꝛtu₃ patiebant: aut nati pueri mā
ci ꝛ discerpti erāt. Cetera quoq₃ boūm multi-
tudo egrotatōe ac moꝛte crebrius q̄₃ solebāt ve
xabant. Et plura alia cōmemoꝛat Eusebius q̄
breuitatis cā dimittimus. Quib⁹ app₃ q₃ Rab
bi Salomō rōnabilem cām adduxit: quare filij
Sēnacherib in patrē man⁹ extenderūt. Facta
sūt tn̄ oia ex dei iudicio: q̄ sic vlcisci voluit iniq
tatē regis blasfemi. S₃ ꝛ hodie xp̄iani i h̄ gra-
uiter errāt q de deo turpiter loquūtur: illūq₃ su
is buccis maledicis lacerāt: cū tn̄ oēs obligent
deū cū laude ꝛ reuerentia noīare. Nā si falsos
deos romani ita venerati sūt: vt nihil turpe de
ipsis loq liceret: q̄to magis nos deū veꝝ ꝛ im-
moꝛtalē honoꝛare debem⁹. Audite diligēter o
xp̄iani lauacro sacri baptismatis regnāti quid
Eusebi⁹ Pāphili. li. 2. de euāgelica p̄patione
scribit. Romani inqt, pbe itelligētes fabularū
figmēta spreuerūt. Q̄ ab Alicarnasco diony
sio cognoscere poteris: q in. 2. vetuste romano
rū histoꝛie res gestas Romuli enarrās: sniam
quoq₃ illius viri d̄ dijs his v̄bis ostēdit. Nō
ignoꝛauit q₂ diligēter quotidie leges: ꝛ de bo-
nis reb⁹ cōtentio ꝛ militaris exercitatio optimā
ciuitatē cōstituūt: q̄ꝛ rex magnā curā adhibuit
a cultu deoꝛ icipiēs. Tēpla igit lucos aras si-
mulacra foꝛmas ꝛ simbola v̄tutes būficia q̄ a
dijs hoībus collata sūt cerimonias ac celeberri
mas solēnitates: qb⁹ dij culti gaudēt: ꝛ dies fe-
stos ceteraq₃ sic cōstituit: vt optime grecoꝝ rei
publice res romana cōferri possit. Fabulas āt
q̄ de dijs tradūtur turpes atq₃ iutiles existimās
nec solū dijs: sed neq₃ p his hoībus dignas cū
ctas eiecit: ac psuasit vt optime de dijs romani
ꝛ existimēt ꝛ loquātur. Nullū. n. opus imoꝛta
li nāe idignū illis attribuit. hec ibi. O quāta cō
fusio igit xp̄ianoꝝ: q deū pditoꝛē ipm̄ accepta-
toꝛēq₃ psonaꝝ iprobe accusant: aliaq₃ ihonesta
pferūt in cōtumeliā ei⁹: nō sic ipi nō sic. Bn̄
dicite ꝛ nolite maledicere: quaten⁹ liberet nos
ipe ab omni malo largiēs in hoc seculo suā gra
tiā: ꝛ i futuro gl'iam sempiternā. Amen.

Sermo. 16. de iudicio dei contra nabucho-
donosoꝛ superbientem.

S**uperboꝛum** colla deus oipotens potēti vir
tute calcare consueuit. Neque
vllus vnq₃ iuctus ē ta₃ diues
ꝛ magnus q effugere potuerit
manū ei⁹. Est d̄ hoc exēplū Nabuchodonosoꝛ
regis babylonis q p elatōe sua humiliat⁹ fuit a
deo ꝛ punit⁹ flagello singl'ari. Jec. rco vt cōmo
ueamur ad timēdū sp deum: statui i hoc s̄mōe
d̄ iudicio dei cōtra nabuchodonosoꝛ supiētem
dicere. De quo tractaturi tria mysteria contem
plabimur.

Primum dicitur elationis.
Secundum acerbe punitionis.
Tertium fructuose emendationis.

De supbia Nabuchodonosoꝛ. Cap. I.

H Ec ē psperitatis tpalis conditio vt in-
gratos homies dei būfactoꝛs sui faciat
obliuisci. Siqdem nabuchodonosoꝛ a
deo sublimatus i regnū post multas gl'iosas vi
ctoꝛias ꝛ iudeoꝝ captiuitatē contra deū ceruicē
erexit factusq₃ ē supbus elat⁹ ꝛ p̄sūptuosus.
Quod maxime monstratur in tribus.
Primo in statue erectione.
Scd̄o in pueroꝝ cōdemnatione.
Tertio in sui ipsius cōfidentia ꝛ p̄sumptōe.

De statua Nabuchodonosoꝛ.

P Rimo appet supbia Nabuchodono-
soꝛ in statue fabricatōe. Vbi tanto gra
uius deliqt q̄to antea magnalia dei si-
bi fuerāt p̄dicata ꝛ reuelata. Nā vt dr̄ Daniel
2. c. āno regni eius scd̄o visionē habuit de sta
tu q̄ttuoꝛ regnoꝝ ꝛ monarchiaꝝ in statua mira
bili q̄ sibi supnāl'r fuit ondsa. Quod nō ab re fa
ctū ē. Nā vt dicit Hiero. vidit rex ipius som-
niū futuroꝝ: vt iterp̄tāte scō quod viderat deus
gl'ificet ꝛ captiuoꝝ deoq₃ in captiuitate seruiē-
tiū sit grāde solatiū. hec ille. Cū v̄o oēs sapien
tes babylonis eēnt reqsiti vt dicerēt qd ipe vi
derat: eo q₃ a mēte sua recesserat: ꝛ qd visio signi
ficaret: oēs dei v̄tutē sibi nūciabant. d. Ser-
mo quē tu rex queris grauis ē: nec repit quisq₃
q indicet illū exceptis dijs quoꝝ cū hoibus nō
ē couersatio. Vbi Hiero. ait. Cōfitētur magi
cōfitent arioli: ꝛ ois scia secularis l'rature p̄sciē
tiā futuroꝝ nō eē hois: s₃ dei. Ex quo, pbat: p
phetas de spū locutos: q futura cecinerunt. hec
Hiero. Tandē volēte deo Daniel sōniū ꝛ in-
terp̄tatōēq₃ apuit. Tūc nabuchodonosoꝛ cecidit
in faciem suam ꝛ Danielē adoꝛauit ꝛ hostias

⁊ incẽsuꝫ p̃cepit vt sacrificarẽt ei. Hic Hiero.
dicit: Nõ tã Danielẽ: q̃ȝ in Daniele adorauit
ñm q mysteria reuelauit: Jõ dixit Danieli.
Uere deꝰ vester deꝰ deoꝝ ẽ: ⁊ dñs rgñ reuelãs
mysteria. Uerũtñ vt Hieroꝰ refert: velox ob
liuio vitatis: vt q dudũ seruũ dei q̃si deũ adora
uerat: nũc statuã sibi fieri iubet vt ipse adoraret
i statua. Scribit nãqȝ.3.c. danielis. q̄ fecit sta
tuã aureã altitudinẽ cubitoꝝ sexagita: ⁊ latitu/
dine cubitoꝝ sex. Et posuit eam i cãpo duran
ꝓuincie babylonis. dicit Nic. de lira. q̄ p sup
biã pp monarchie adeptionẽ voluit sibi vsur/
pare honorẽ diuinũ: ⁊ iõ fecit statuã i q̃ adorare
tur. Simile legit ꝺ Caio ipatore: q vt dicit Jo
sephus.18. antiqtatum: misit statuã suã p totuȝ
ipium suũ: vt in ea adoraret. Addit Nico. de
lira: q̄ altitudo statue Nabuchodonosor cõpu
tat cum base sup quã erat posita: ⁊ q̄ statua tñ
exterius erat deaurata: qꝛ nõ ẽ credẽduȝ q̄ sibi
fuerit tanta moles auri. Uel forte iterius erat
ꝯcaua. Sȝ ego nõ reputo possibile aut satis dif
ficile statuã que erat sup basim: fuisse totã ꝺ au
ro cõpactã: si vera sũt que Uincẽtius tradit i spe
culo historiali ꝺ basilica regis Pori: quẽ supa
uit Alexãder magnus. Hãc vtiqȝ describit cũ
colũnis aureis solidis: ingẽti grossitudine nu/
mero trigita pictes quoqȝ laminis aureis: gros
situdinis digitalis opi erãt. Uinea solida ex au
ro cũ folijs ⁊ racemis cristallinis distictis sma
ragdis. Thalami ⁊ cubicula oia margaritis ⁊
carbũculis ornata erãt. Sic potuit ex auro fabri
cari statua Nabuchodonosor. Et qꝛ dicit tex/
tus q̄ posuit eã in cãpo duran ꝓuincie babylo
nis: Notandũ hic q̄ Hiero. super.xi.c. Esaie
ait sic. Babylon ẽ metropolis chaldeoꝝ cuius
muri sexdeci miliũ passuũ erãt p quadrũ ab an/
gulo i angulũ qꝺ ẽ simul sexagintaquattuor mi
lia passuũ. Ibiqȝ erat turris in altitudine triuȝ
miliũ passuũ. De hac babylone sic scribit Hy/
sidorus li.15. ethimol. Primus post diluuiuȝ
Nembrot gigas babylonẽ vrbẽ mesopotamie
fũdauit. Hãc Semiramis assyrioꝝ regina am
pliauit. Uerũtñ vt refert ipe Hysidorus li.14
ethimol. Babylõie regiõis caput babylõ vrbs
ẽ: a qua ⁊ nũcupata: tñ nobilis: vt Chaldea ⁊
assyria ⁊ mesopotamia i eiꝰ nomẽ aliqñ transi/
uerit. Et hoc nõ ẽ incõueniẽs vt tota ꝓuincia
babylonia nũcupet. Sȝ hic dubitat adhuc qua
re daniel q erat fcũs regi familiaris nõ ꝓhibuit
eũ a tali isania. Et rñdet Nico. de lira: q̄ forte
erat absens in aliq pte regni: aut erat infirmus
vel vidit regẽ obstinatum.

De pueris missis in caminũ ignis ardẽtis.

S Ecũdo appet supbia Nabuchodono/
sor in pueroꝝ cõdẽnatõe. Nã cũ edic/
to publico statuissȝ vt oẽs cõuenirẽt ad
dedicatõem statue illãqȝ adorarẽt: ⁊ q cõtrariũ
faceret mitteret in fornacẽ ignis ardẽtis: cum
maxia mltitudo regis p̃cepto pareret. Sidrach
Misach ⁊ Abdenago iudei: solꝰ id facere re/
cusarũt. Quos chaldei iuidia moti accusauerũt
Tũc nabuchodonosor i furore ⁊ ira p̃cepit vt
adducerẽt corã eo. Qui cũ stati fuissẽt adducti
dure arguit eos nabuchodonosor: qꝛ suũ pre/
ceptũ nõ iplessẽt: neqȝ penã cõminatoriã timu
issẽt: addẽs. Et qs ẽ deꝰ q vos eripiat ꝺ manu
mea. O fides admirabilis illoꝝ iuuenũ: o iui/
cta corda: o cõfidẽtia oi p̃sũptõe carẽs. Nõ fu
erũt territi: imo audẽter rñderũt. Deus noster
quẽ colimꝰ põt eripe nos de camino ignis ar/
dẽtis: ⁊ de mãibꝰ tuis o rex liberare. Qꝺ si no
luerit: notũ tibi sit rex: qꝛ deos tuos nõ colimꝰ
⁊ aureã statuã quã erexisti nõ adoramꝰ. Tunc
nabuchodonosor p̃cepit vt succẽderet fornax i
septulũ plus q̃ȝ succẽdi cõsueuerat ⁊ viris for/
tissimis ꝺ exercitu suo iussit vt ligatis pedibus
Sidrach Misach ⁊ Abdenago mitterẽt eos
i fornacẽ ignis ardẽtis. Uincti igitur ⁊ vesti/
bus suis idutis ꝓiecti fuere i fornacẽ. Succen
debat aũt fornax napta. dic̃ nico. ꝺ lira. Napta
ẽ genus bituminis inuẽtũ circa babylonẽ ⁊ ma
xime nutrit ignẽ. Scꝺm alios sũt ossa oliuaruȝ
arefacta cũ amurcha. Porro viros illos q mi
serũt Sidrach Misach ⁊ Abdenago in forna
cẽ iterfecit flãma ignis. Ipsi vo soluti ibãt in
medio flãmaꝝ illesi laudãtes ⁊ benedicẽtes de
um. Post igit flãmaꝝ diminutõem: vidẽs na
buchodonosor suos adustos ⁊ pueros sup pru
nas gradiẽtes: ⁊ q̃rtũ q erat angelꝰ hñtem spẽȝ
filij dei ꝓpter irradiatõem vultꝰ in corpe assũ/
pto: accessit ad hostiũ fornacis: ⁊ dixit Sidrach
Misach ⁊ Abdenago fui dei excelsi viui egre
dimini ⁊ veite. Statiqȝ egressi sũt Sidrach mi
sach ⁊ Abdenago de medio ignis: ⁊ obstupe/
scẽtibus cũctis dixit nabuchodonosor. Bene/
dictus deꝰ Sidrach Misach ⁊ Abdenago: q
misit angelũ suũ ⁊ eripuit fuos suos q credide
rũt in eo. Et ifra. A me ergo positũ ẽ hoc de/
cretũ: vt qcũqȝ locutus fuerit blasfemiã contra
deum Sidrach Misach ⁊ Abdenago dispeat
⁊ domus eius vastetur. Honorauit autem ip
sos pueros ⁊ promouit in prouinciam baby/
lonis

lonis.

De ꝑsumptione nabuchodonosor regis.

Ertio appet supbia nabuchodonosor i suiipsius cōfidentia ⁊ ꝑsumptōe. Nā cū visionē habuisset de arbore magna vt dicit daniel. 4. c. cuius altitudo ptingebat vsq ad celū: ⁊ aspect⁹ illius in oēm terrā: ⁊ rami eius pulcherrimi: ⁊ fruct⁹ eius nimius: ⁊ esca oīum in ea ⁊ subtus eam habitabāt bestie agri: ⁊ in ramis eius cōmorabāt aues celi dixitq daniel: arbor ista tu es: q magnificatus es ⁊ i ualuisti: ⁊ magnitudo tua creuit: ⁊ puenit vsq ad celū: ⁊ ptās tua in terminos vniuerse terre: Verūtñ vidisti scm̄ descendere d̄ celo ⁊ dicere succidite arborē ⁊ dissipate illā: attamē germen radicū eius i terra dimittite: ⁊ vinciat ferro ⁊ ere in herbis foris: ⁊ rore celi cōspergat: ⁊ cū feris sit pabulū eius: donec. 7. tpa cōmutentur super eū. Hec ē interptatio. Eijcient te ab hoibus: ⁊ cū bestijs ferisq erit habitatio tua: ⁊ fenū q̄si bos comedes ⁊ rore celi isūderis. Septē quoq tpa mutabuntur super te: donec scias q dn̄etur dn̄s excelsus in regno hoium: vt cuicū q voluerit det illud. Qd aūt ꝑcepit vt relinqret germē radicū eius. i. arbor regnum tuū tibi manebit: postq cognoueris ptātem eē celestē Quāob rē cōsiliū meum rex placeat tibi ⁊ pctā tua elemosynis redime. Post oīa ista deābulādo i aula nabuchodonosor cepit cogitare de visione ⁊ vbis daniel. ⁊ confidēs in seipō dicebat. Nōne hec ē babylon ciuitas magna: quā ego edificaui in domū regni in robore fortitudinis mee: ⁊ in glīa decoris mei: q. s. ipse babylonē amplificauerat: nō q principaliter edificasset. Reputabat ergo dcm̄ daniel q̄si trufaticū ⁊ minime ponderādū. Nota hic q Hiero. super isto passu dicit q nabuchodonosor in principio accept auit vba daniel ⁊ elemosynas multas fecit: iccirco ad mēses. 12. dilata ē in eū snia Sed q postea ambulās in aula glīanter dicebat. Nōne hec ē babylon ⁊c. Bonū misericordie perdidit malo supbie.

De flagello quo puniuit de⁹ nabuchodonosor. Capitulum .2.

Tupēda sūt que legunt de punitiōe nabuchodonosor. Nā vt sequit in tex. daniel: cū adhuc eēt sermo de quo supius narratū ē in ore regis: vox de celo ruit. Tibi dr̄ nabuchodonosor rex. Regnū trāsijt a te: ⁊ ab hoibus te eijcient: ⁊ cū bestijs ferisq erit habitatio tua. Fenū quasi bos comedes: ⁊. 7. tpa mutabūtur sup te: donec scias q dn̄etur excelsus i regno hoium. Eadē hora sermo cōpletus ē sup nabuchodonosor. hic queri solet vtrū de nabuchodonosor posita vba sint. Et circa hoc tres inueniūtur opiniones.

Pria eoꝝ q dicūt q ista mystice sūt itelligēda.
Secunda eorum qui dicunt q fuit mutatus in bestiam.
Tertia eorum qui asserunt q fuit mutatus q̄si in bestiam.

Prima ē opinio eoꝝ qui dicūt q ea que de nabuchodonosor legunt mystice nō lrāliter sūt itelligēda. Dicūt ergo fm nico. de lira q hec ē metaphora de diabolo: q in fine seculi cōsequet maiorē glīam q angeli q non peccauerūt. Sz hoc falsū ē: q pctm̄ diaboli ē irremissibile. Secūda opinio ē eoꝝ q dicūt q vera sunt ēt lrāliter que scribūtur de nabuchodonosor: ⁊ q fuit mutatus in bestiā. Sic videt dicere Josephus. Contra quē dicit nico. de lira: q lz vaciter narret historiā veteris testamēti: tñ qñ vult exponere: aliquando turpiter deficit: sicut de nuditate Ade in statu inocentie dicit: q nō erubescebat ⁊ rōem assignans addit: q Adam tunc viuebat simplicitate bestiali: sicut pueri ante vsū rōnis non erubescunt de sua nuditate. Sed hoc ē falsum: q sic per pctm̄ melioratus fuisset stat⁹ primi hoīs: q post adeptus fuiss vsū rōnis. Sic in ꝓposito. Sed contra hoc poss qs inducere tex. Aug. ad Bonifaciū q ponitur. 17. q. 4. c. Miror. nabuchodonosor igt regem itende: q cā supbie de hoīe in bouem ē mutatus: at q a regno suo ꝓfugus recedēs nō ante regnū recepit: q cōuersus deū ꝑdicauit. Possumus rñdere q aug. loqtur sic: q vt bos pascebat feno: ⁊ nō q realr̄ fuerit in bouē conuersus. Jō tertia opinio cōior ⁊ vā ē fm nico. de lira q historia vera ē litteralr̄. Ex qua colligitur: q nabuchodonosor ꝑdidit vsum rōis ꝑ amentiam: ⁊ sic factus ē quasi bestia: q vita hoīs non differt a bestiali vita nisi per vsum rōis fm illud Ar. i. ethi. Multi qdem oio bestiales vidētur eē: pecudū vitā eligentes. Sz qbusdā durū ac difficile videt quō nabuchodonosor nutrit⁹ in delitijs potuit tā diu vesci feno ⁊ herbis: ⁊ quō absq vlla laceratōne corporis suinter bestias vixerit. Et hiero. respondet sic. Quid mirum est si ad ostendendam potentiam dei ⁊ humiliandā regum superbiam hoc dei iudicio sit patratum. nicola. vero de lira dicit q furia hominis deordinat: ⁊ quasi bestialem facit. Et

ex hoc seqtur q aliqua sūt possibilia ꝛ delectabilia q̄ ante nō erāt ꝓpter trāsmutatōem nature: sicut mulierib⁹ pregnātib⁹ carbones: vel terra fit cib⁹ delectabilis: ꝓpter nāe deordinatiōem: q̄ tñ eis alias sūt abbhominabilia. Furiosi ētiā cū bestijs cōtrahūt familiaritatē ꝓpter quādā assimilatiōez ad eas. Et ꝓpter hoc bestie nō deuorabāt nabuchodonosor: sicꝫ experimēto habet q canes ferocissimi nō nocēt fatuis nālr vl' amentibus. Sꝫ adhuc queritur. Quare nō fuit ligat⁹. ꝛ detētus. Rñdet Nico. de lira: qꝛ infirmitas fuissꝫ aggrauata ꝛ hoies sui sciebāt p reuelatione danielis q in cāpis nō moreret: sed i regnū finaliter restitueret. Ex quo regnū fuit illo tpe gubernatū p principes: ꝛ maxime p danielem: q diligebat regē. Et qꝛ p danielis reuelationeꝫ sciebāt regē restituēdū: nullū aliū audebāt iteri statuere ne nabuchodonosor postea restitut⁹ puniret eos tāq̄ꝫ reos criminis lese maiestatis. vl' filius ei⁹ Euilmorodach ꝓ illo tpe regnauit: ꝛ postea cessit patri.

De fructuosa penitentia nabuchodonosor. Capitulum tertium.

(P)Restolatur benignitas dei peccatores quos q̄nq̄ꝫ flagellat: vt si tandē ad penitentiā redire velint illoꝝ misereatur. Jō nabuchodonosor ad se cōuersū ꝛ humiliatū nō spreuit: imo misericordie sue sinū dignatus ē ei apire. Et lꝫ in textu danielis nō sint posita que sequūtur: tñ qꝛ magister in historia illa recitat: nō ē visum supfluū in hoc loco inserere: vt sic meli⁹ intelligam⁹ fructū emēdatōis ei⁹. Refert igitur magr in hist. q nabuchodonosor nō corpis mutatōem: sꝫ mētis alienatōem passus ē: ꝛ ablat⁹ ē ei vsus lingue: ꝛ herba data ē in cibū: ꝛ videbat sibi q bos eēt i āterioribus ꝛ leo i posterioribus fm mysteriū tyrānoꝝ: q in pria etate voluptatib⁹ dediti: ꝛ ceruicosi iugo Belial subdūtur: in fine vo iterficiūt diripiūt ꝛ conculcant. Multi quoq̄ꝫ egrediebāt ꝛ videbāt eū Solus daniel nō egrediebat: qꝛ toto tpe alienatōis eius orōni ꝓ eo vacabat: ꝛ ad p̄ces ei⁹ anni. 7. quos totidē dñs dixerat tpa in. 7. mēses conuersi sūt: in quibus. 40. dies isaniā patiebatur: ꝛ p alios. 40. reuersus ad cor hois flebat: ꝛ supplicabat deo: adeo q ex nimio fletu oculi eius vt caro facti erant: ꝛ iteꝝ p alios. 40. dies vtebatur in isaniā: donec septē menses cōplerent. Post quos reuocatus ē: non tñ regnauit stati: sꝫ statuti sūt pro eo septē iudices ꝛ vsq̄ꝫ ad finē septem ānoꝝ pniam egit: paneꝫ ꝛ carnes nō comedit: ꝛ vinū non bibens: leguminibus vtebat: ꝛ herbis iuxta consiliū Daniel'. Et hac pnia cōpleta regnauit iterum ꝛ benedixit altissimū. Et fm Nico. d lira mortuus ē i statu salutis. Jō dicit Aug. 23. q. 4. c. Nabuchodonosor. q pnia eius fuit fructuosa. Illius igit exēplo studeamus ꝛ nos pctā nostra corrigere: vt sic ꝑticipes fieri valeamus eterne vite: in q̄ viuit glīosus deus per omnia secula seculorum. Amen.

Sermo. 17. de iudicio dei contra Antiochūꝫ in iudeos seuientem.

(F)Eperiuntur homines qui oi clemētia deposita feris ac beluis crudeliores existūt Quidnā de Anticcho dicem⁹ imanissimo rege q iudeos acriter ē persecutus. Vtiq̄ꝫ vt patebit oēs bestias crudelitate sua antecessit. Contra quē deus iustus vindictā suā exercuit illūq̄ꝫ tādem humiliauit atq̄ꝫ puniuit. Jdcirco in hoc sermōe de iudicio dei contra Antiochum in iudeos seuiētē dicem⁹. Cōtemplabimurq̄ꝫ more nostro tria mysteria.

Primum dicitur feritatis.
Secundum penalitatis.
Tertium generalitatis.

De crudelitate antiochi. Caplm .I.

(Q)Vam ferus atq̄ꝫ crudel' antiochus extiterit i hoc mysterio apiendū est. Et lꝫ Tho. 2a 2e. q. 159. dicat q dria ē inter seuitiā ꝛ crudelitatē: qm ꝓprie seuitia dicit fm q aliquis i penis iferendis nō ꝯsiderat aliquā culpam eius qui punitur: sed solū hoc q delectatur in hominū cruciatu. Crudelitas vo attendit culpā in eo q punit: sed excedit modum i puniēdo. Vnde crudelitas differt a seuitia: sicut malicia humana a bestialitate vt pꝫ. 7. ethi. Verūtamē large pōt crudelitas noiari promptitudo volūtatis ad effūdēdū sanguinē humanū. Et sic fuit crudel' ꝛ feral' valde antiochus Quod pꝫ tripl'r.

Primo in hierusalem captione.
Secūdo in rabida ordinatione.
Tertio in matris ꝛ filiorum occisione.

De mltitudine iterfectoꝝ ex iussu antiochi.

(P)Rimo appet crudelitas ātiochi i hierl'ꝫ captōe. Vt. n. scribit. 2. Machabe. 5. c. ꝓfect⁹ ātioch⁹ ex egypto efferat⁹ aio ciuitatē hierl'eꝫ armis cepit. Jussit āt militib⁹ interficere

terficere nec parcere occurſantibus: ⁊ ꝑ domos aſcendentes trucidare. Fiebat ergo cedes iuuenū ac ſenioꝝ: mulieꝝ ⁊ natoꝝ exterminata: virginūq; ⁊ paruuloꝝ neces. Erāt aūt toto triduo octoginta milia interfecti: nō minus autē venūdati. Nota hic ꝓpterea q: oia antiochi geſta ex libris Machabeoꝝ ſumunt: qđ Hiero. in argumēto in libris Machabeoꝝ ait. Machabeoꝝ liber lȝ nō habeat i canone hebreoꝝ: tn̄ ab eccleſia inter diuinoꝝ libroꝝ annumerat hiſtorias. Inſup aduertēdū ꝙ deꝰ bn̄dictꝰ ꝑmittebat ppl'm ſic turbari ꝓpter excreſcentes iniquitates. Nā vt dicit .i. Machabe.i.c. In diebus antiochi exiere ex iſrael viri iniqui: ⁊ edificauerunt Gymnaſiū in hieroſolymis ſm̄ leges nationū: ⁊ fecerunt ſibi ꝑputia: ⁊ receſſerunt a teſtamento ſancto: ⁊ iuncti ſunt nationibus.

De alijs interfectis.

S Ecūdo apparet crudelitas antiochi i rabida ordinatione. Nā expoliauit ⁊ prophanauit tēplū. Et reuerſus antiochiā miſit quēdā principē appolloniū noie cū exercitu, viginti duoꝝ miliū: q diſcurrens ꝑ ciuitatē: ingentē multitudinē ꝑemit ⁊ īterfecit. Nō multo poſt miſit quendā antiochenū: q cōpelleret iudeos: vt ſe trāſferrēt a patrijs ⁊ dei legibꝰ ⁊ eos q nollent trāſire ad inſtituta gentiliū interficeret Due mulieres delate ſunt natos ſuos circūcidiſſe. Quas infantibꝰ ad vbera ſuſpenſis: cū publice ꝑ ciuitatē illas circūduxiſſent ꝑ muros ꝑcipitauerūt. Alij vo ad ꝓximas coeuntes ſpeluncas ⁊ latenter ſabbati diē celebrantes: cū indicati eſſent cuidā Philippo ꝓpoſito antiochi flāmis ſucenſi ſunt.

De matre occiſa cū ſeptem filijs.

T Ertio apparet crudelitas antiochi i matris ⁊ ſeptē filioꝝ occiſione. Erat vtiq; mater q̄dā ſeptē filios habēs. Et vt dr .2. Machabe.7.c. dū a crudeli antiocho ꝯpellerent: vt ꝯ̄ pr̄ias leges carnes porcinas comederent maior natu dixit. Parati ſumꝰ mori magiſq; pr̄ias ⁊ dei leges ꝑ̄uaricari. Iratꝰ rex iuſſit ſartagines ⁊ ollas eneas ſuccendi: eiq; q ſic locutus fuerat amputari linguā: ⁊ cutē capitis abſtrahi: ſummas q̄q; manuū ⁊ pedū ꝑ̄cidi ceteris eiꝰ fratribꝰ ⁊ matre inſpicientibꝰ: ſicq; in ſartagine torqueri donec moreret. Interī vo ceteri vna cū matre ſe hortabant mori fortiter. Poſt ⁊ ſecūdꝰ ſimilia tormēta patiēs extinctus eſt: q i vltimo ꝯſtitutꝰ dixit. Tu qdē ſceleſtiſſime in ꝑ̄ſenti vita nos ꝑdis: ſȝ rex mūdi defunctos nos ꝓ ſuis legibꝰ in eterne vitē reſurrectione ſuſcitabit. Poſt iſtū tertiꝰ illudit: ⁊ linguam poſtulatꝰ cito ꝓtulit: ⁊ manꝰ cōſtāter extendit: ⁊ cū fiducia ait. E celo iſta poſſideo: ſed ꝓpter dei leges nūc hec ipſa deſpicio: qm̄ ab ipſo ea me recepturū ſpero. Cūctiſq; admirātibꝰ adoleſcētis cōſtātiā expirauit in tormētis ſartaginis: ſicut ⁊ alij. Vexat iā quartus ſimilibꝰ cruciatibꝰ: deinde quintus: ⁊ tandē ſextus. Que dū agerent: mater ſapiētia repleta: cogitationi feminee maſculinū animū inſerens: dicebat ad filios. Neſcio qualiter i vtero meo apparuiſtis. Neq;.n. ego ſpiritū ⁊ animā donaui vobis ⁊ vitā: ⁊ ſinguloꝝ membra nō egoipſa ꝯpegi: ſȝ mūdi creator q formauit hominū natiuitatē: quiq; hominū inuenit originē: ⁊ ſpiritū vobis iteꝝ in miſericordia reddet ⁊ vitā ſicut ⁊ nūc voſmetipſos deſpicitis ꝓpter legē eius. Remāte adhuc ſeptimo iuniore: multa pollicebat antiochꝰ: vt dei leges cōtēneret: ſuadebatq; matri: vt ad h̄ illū induceret. Que inclinata ad filiū Hebraica lingua dicebat. Fili miſerere mei: q̄ te in vtero nouē mēſes portaui: ⁊ lac triennio dedi ⁊ alui: et in etatē iſtā ꝑduxi. Aſpice celū ⁊ terrā: q̄ oia fecit deꝰ. Illū honora ⁊ cū fratribꝰ mori non timeas. At adoleſcens animoſior factus: exclamans dixit. Quē ſuſtinetis. Nō obedio precepto regis: ſed ꝑ̄cepto legis: q̄ nobis data eſt per Moyſen. Tu vo qui inuentor ois malicie factus es: nō effugies manū dei. Quare acriꝰ indignatus tyrānus ⁊ iſtū in dn̄o ꝯfidētē iter dura tormēta cōpulit mori. Nouiſſime poſt filios ⁊ mater ſupplicijs conſumata eſt.

De horribili pena ⁊ plaga Antiochi crudelis. Capitulum. .2.

N On ē abbreuiata manꝰ dn̄i: q̄ tādē iniquos ⁊ malos hoies ꝓſternit fortiter ⁊ humiliat. Ecce Antiochi exēplū veritatem huius rei nobis apertiſſime pandit de ipſiꝰ ergo penalitate in h̄ ſcđo capitulo erit differendum de quo tria cōſideremus.

Primo plagam.
Secundo noticiam.
Tertio penitentiam.

P Rimo cōſideremꝰ Antiochi plagam. Vt.n. ſcribit .2. Machab.9.c. Cū rediret de ꝑſide ⁊ frigia ſpirans aio ꝯtendit hieroſolymā redire: illāq; delere fundiꝰ dicens velle illā cōgeriem ſepulchri iudeoꝝ eſſe factuꝝ. Sȝ q vniuerſa cōſpicit dn̄s: ꝑcuſſit eū i ſanabili plaga. Apprehenditq; eū dirus dolor

viſceꝝ: ⁊ amara inteſtinoꝝ toꝛmēta. Inſuꝑ cō tigit illū i ipetu euītē de curru cadere: ⁊ in graui colliſione coꝛpis membꝛa vexare. Facteqꝫ ſunt carnes eiꝰ vmibꝰ ſcaturiētes: ⁊ fetoꝛe nimio vul neꝝ grauabat exteriꝰ. Et q paulo añ ſydera ce li ꝯtingere ſe arbitrabat: cū nemo poterat ꝑꝑ in tollerānā fetoꝛis poꝛtare. Scḋo ꝯſideremꝰ An tiochi noticiā. Vt. n. ait Greg. oculos q̄s cul pa claudit: pena apit. Iō ſic ꝑcuſſus Antiochꝰ cepit ad ſui agnitionē venire: non valens ⁊ ipſe ſuiipſiꝰ ferre fetoꝛē: pariter ⁊ doloꝛē. Dicebat qꝫ. Iuſtū ē ſubditū eē deo: ⁊ moꝛtalē nō paria ſentire de deo. Tertio ꝯſideremꝰ Antiochi pe nitentiā. In tot vtiqꝫ vexationibꝰ Antiochꝰ pe nitentiā egit: ſꝫ īfructuoſaꝫ: qꝛ vt dicit Boñ. in 4. di. 14. Dolebat de peccatis ſuis: nō ꝑꝑ diui nuꝫ amoꝛē: ſꝫ ꝑꝑ penā quā ſibi ꝓpter ſua delicta īminere ꝯſpiciebat. Iō dicit textꝰ. 2. Machab. 9. c. Oꝛabat aūt ſceleſtꝰ dñm: a quo nō erat mi ſericoꝛdiā ꝯſecuturꝰ: ⁊ ciuitatē ad quā feſtinās veniebat: vt eā ad ſolū deduceret optabat liberā reddere: ⁊ iudeos equales Athenienſibꝰ factu ruꝫ pollicebat: ꝓmittēs adhuc tēplū qḋ priꝰ ex poliauerat oꝛnatuꝝ optimis donis: ⁊ multipli catuꝝ ſcā vaſa: ⁊ iudeū eſſe futuꝝ. Tñ cū a deo nō acceptaret oꝛatio eius: homicida ⁊ blaſphe mus peſſime ꝑcuſſus peregre in montibꝰ miſe rabili obitu vita functus eſt.

De generali punitione hominū crudelium: qui qualia fecerūt talia paſſi ſunt. Cap. 3.

Crudeliū hoīum culpā inuentus ē deꝰ generaliter vt i pluribꝰ adeo moleſte tu liſſe: vt crudelioꝛe pena eos acerbiſſime mactauerit. Nec ſoluꝫ Antiochꝰ ꝓ crudelitate punitꝰ eſt: ſꝫ etiā q̄ſi innumeri ſui ſimiles exter minati ſunt de terra viuentiū. Iccirco i h my ſterio adducemꝰ q̄ꝫplurimū exēpla: vt ſic depꝛe hendamus generaliter crudelitatē exoſam deo Qui cū ſit nā miſericoꝛs ⁊ piꝰ: aduerſus crude les tñ efficit durꝰ ⁊ rigidus. Scribit ergo Iu dic. i. c. ꝙ Adonibezech crudelis captꝰ a iudeis in bello: ceſis ſummitatibꝰ manuū eiꝰ atqꝫ pedū dixit. Septuaginta reges āputatis ſummitati bus manuū ac pedū colligebāt ſub mēſa mea ci boꝝ reliqas. Sicut feci: ita reddidit mihi deus De cyro rege crudeli refert Iuſtinꝰ ꝙ poſtqꝫ adoleſcētulū filiū Thamaris regine maſſageta rū cū tertia ꝑte copiaꝝ decepiſſet: ſimulato me tu q̄ſi fugiēs ⁊ īſtructa caſtra vino epuliſqꝫ de ſeruiſſet: īterfeciſſetqꝫ: a m̄re Thamari ſupatꝰ: ita ꝙ ducēta milia ꝑſarum ſimul cū rege deleta fuēre: ⁊ tāte cladis nec nunciꝰ ſuꝑfuit. Ipſiꝰ ca put amputatū i vtrē humano ſanguine plenuꝫ iuſſit regina cōījci dicēs. Satia te humano ſan guine quē. 30. ānis ſiti ſti. Narrat Suetonius de ꝑcuſſoꝛibꝰ ceſaris: ꝙ nullꝰ fere triēnio ſuꝑui xit: nulluſqꝫ nāli moꝛte obijt. Nā ꝑs naufragio pars ꝑlio defuncta ē. Quidā ſe illo pugione q̄ ceſarē vulnerauerāt occiderūt: vt aperte mon ſtraret cedē illā nec deo nec hominibꝰ placuiſſe Viginti nāqꝫ ⁊ tribꝰ vulneribꝰ ꝯfoſſus Ceſar occubuit: anno. 56. etatis ſue. Nero. 6. roma noꝝ īꝑatoꝛ: q vt ſcribit Piniꝰ. li. 7. de natura li hiſtoꝛia natꝰ eſt ꝑ̄miſſis pedibꝰ: ⁊ crudeliſſi mus ac viciosſus valde fuit. Poſt multa facino ra audiens Sergiū Galbā a militibꝰ in hiſpa nijs vbi ꝑ̄toꝛ erat īꝑatoꝛē electū. ſecūdū Sueto niuꝫ tribunos ⁊ centuriones de fuge ſocietate tēptauit: ⁊ nullū habuit ſibi ꝯſentientē. Nocte miſit ꝓ amicis ⁊ nil ſibi renūciabat ab aliquo. Ipſe cū paucis hoſpitia ſinguloꝝ adijt. Verū clauſis omniuꝫ foꝛibꝰ nullo rñdēte i cubiculū re dijt. Reqſiuit deinde ꝑcuſſoꝛe cuiꝰ manu ipſe periret: ſꝫ nemine repto: ego inqt nec amicum habeo nec inimicū. Et cucurrit vt ſe ꝑ̄cipitaret in Tiberim: ſꝫ reuocato ipetu: cū iā nox iret in diē equū aſcēdit: q̄ttuoꝛ ſolis comitātibꝰ. De inde cū ad diuerticulū vētū eēt circa quartū mi liariū dimiſſis eqs ꝑ vepꝛes ⁊ arūdines ſemitā agere nec nō ſtrata ſub pedibꝰ veſte ad ꝓximaꝫ villā euaſit: diuertitqꝫ i paruulā caſam. Et cum fames ⁊ ſitis eū inuaderet: ſoꝛdidum panē ſibi oblatū ſpꝛeuit. Bibit tñ aliquātulū aque tepide Inter moꝛas ꝑcepit ſe hoſtē a ſenatu iudicatū: ⁊ q̄ri vt puniat moꝛe maioꝝ. Interrogāti qua le id pene genꝰ eſſet: cū diceret ſm Eutropium nudi hoīs ceruicē furce īſerri: ꝑ publicas vias duci: ⁊ coꝛpꝰ virgis ad necē cedi: ⁊ de ſaxo ꝑ̄ci pitari: cōterritꝰ duos actos pugiones arripuit: oꝛauitqꝫ vt aliqs ſe ad moꝛtē capeſcēdā iuuaret ex tēplo. Iaꝫ ꝓpinquabāt: eqtes quos ꝑ clamo reꝫ ꝓpinquos ſenſit: qbꝰ ꝑ̄cept erat vt eū viuū traherēt. Qḋ vt ſenſit ferrū iugulo appoſuit ad quartū ab vrbe lapidē. Et cuꝫ ſemianimis ad huc eēt irrūpenti centurioni ⁊ penula ad vulnꝰ poſita i auxiliū ſe veniſſe ſimulanti: qꝫ ſero dixit Nero. ⁊ h ē fides: ⁊ in hac voce defecit. 32. an no etatis: ⁊ anno. 14. iꝑij ſm Oꝛoſiū ⁊ Eutro piū. Domitianꝰ iꝑatoꝛ ꝓpter ſuā crudelitatē iu ſto iudicio dei a cubicularijs ſuis ſeptē vulneri bus occiſus ē: āno etatis ſue. 45. vt diximꝰ in ſmone de cognitōe ſuꝑbie. Legit de agenſoꝛi

co rege

co rege q fuit arriana heresi ifect⁹: ꝛ ꝑ hispaniaꝫ ꝛ afric ā ꝑsecut⁹ ē xp̄ianos: ꝛ multos martyres fecit ꝛ cōfessorib⁹ linguas abscidit: q vt Hysi. narrat abscisis linguis ꝑfecte loquebant̄ vt etiā ponit̄. C. de officio p̄fecti p̄toris affrice. qꝫ tādē cūctis effusis viscerib⁹ miserabiliter vitā finiuit Pilatus crudelis in multas incidens calami/tates seipsum occidit. Judas ipius desperat⁹: laqueo se suspendit Herodes ascalonita q ino centes occidi fecit: post tantā cedē paruuloꝝ su/spectos habens filios Alexādrū. s. et aristobo/luꝫ vt dicit magister in historia scholastica: qua si eū interfici ꝑcurassent: vt ipse regnaret: illos occidi fecit. Septuagesimo vo anno etatis sue: in grauissimā egritudinē cecidit. Nā febre vali da: prurigine corporis: colli cōtinuis tormētis: pedū inflatōe: vermescētib⁹ testiculis intollera/bili fetore: crebro hanelitu: ꝛ interruptis suspi/rijs torquebat̄. A medicis vo in oleo positus: inde quasi mortu⁹ est ablatus. Sciēs autem iu/deos cū gaudio morē suaꝫ expectare: nobilio/res viros ex omni iudea collectos ī carcere po/suit. Dixitqꝫ Solome sorori sue. Scio iudeos de morte mea gauisuros sꝫ potero hr̄e multos lugentes: si cū spiritū emisero cunctos occidas quos in custodia seruo: vt sic ois iudea me de/fleat inuita: ꝛ vt dicit Joseph⁹ in. 17. antiqtatū. gladio quo pomū purgabat: se ꝑemit. Sunt et alia inumerata q̄si exēpla hmōi q̄ nos breuita/tis cā tacem⁹. Cōmemorauim⁹ aūt q̄ supra po sita sunt: vt ex illis ꝑcipiam⁹: q̄ztū deo displicet seuitia atqꝫ crudelitas. Sꝫ pleriqꝫ falso i semet ipsis gloriant̄ ꝛ dicūt: h̄ vitio se fore mundatos Quib⁹ nos rn̄dem⁹: qꝛ etiā absqꝫ humani san guinis effusione: crudeles multi in diuinis elo qis appellant̄. Et p̄mi sunt ꝓximos odientes. Pro qb⁹ dicit Joh. i. cano. c. 3. O is q odit fra trē suū homicida ē. Scdi sunt ꝓximis detrahē tes: de qb⁹ dr̄. 6. q. i. c. summa iniqtas. Sūma iniqtas ē fratres detrahere ꝛ accusare. O is. n. q detrahit fratri suo homicida ē. Tertij sunt di/uites: paupes nō pascentes. Vn̄. 86. di. c. Jn singulis. c. Pasce. Pasce fame moriētē: si nō paueris occidisti. Quarti sunt executores testa mentoꝝ q relicta ad pias causas cū ꝑn̄t nolūt ec clesijs ꝛ paupib⁹ dare. Cōtra q̊s scribit̄. 13. q. 3. c. q oblatiōes. Qui oblatiōes defunctoꝝ aut negāt ecclesijs: aut difficile reddūt: tāq̄ꝫ egētiuꝫ necatores excōicent̄. Quinti sunt filij parētib⁹ nō subueniētes. Pro qb⁹ dicit apl's. i. Thi. 5. c. Si qs suoꝝ: ꝛ maxime domesticoꝝ curā non hꝫ fidē negauit: ꝛ est infideli deterior. Et vt bre uiter cōcludam⁹ oēs q ꝓximos iniuste ꝑsequūt̄ illisqꝫ sunt infesti: homicide crudeles nūcupāt̄ sic pꝫ d̄ pe. di. i. c. Homicidiū. c. Homicidioꝝ. c. Tria sunt genera. Sim⁹ ḡ clemētes ꝛ pij quate nus crudelitate reiecta dignos reddam⁹ nosmet ipsos ad habēdā h̄ grāꝫ ꝛ i futuro sempiternaꝫ gloriā: i q̄ viuit ꝛ regnat de⁹ ꝑ oia se. se. Amē.

Sermo. 18. de cognitione dei: ꝛ de debito si bi exhibendo honore ac cultu.

Quoniam deus oculis corpis nō vr̄ ꝛ remotissimus est a sensu vt docet Ari. i ꝓlogo metha. i varias noxias qꝫ opiniōes erroꝝ hoies dilabunt̄ et aut negāt eē deū: aut deos plures cōfingūt: aut ea q̄ de diuinaꝝ ꝑsonaꝝ pluralitate ſm dei traditōeꝫ dicunt̄: acceptare nolūt. Jnde fit vt di uin⁹ cult⁹ minuat̄: neqꝫ debita exhibeat̄ i reue/rētia ipsi deo. Quare i h̄ ſmone de deo glorio so merito ꝑtractādū cēsui: vt sic eū agnoscētes maiestatē ei⁹ honore d̄bito ꝓseq̄mur. Jn supio rib⁹ nāqꝫ de timore suoꝝ iudicioꝝ dixim⁹: am mō vo circa honorē q sibi debet̄ a nobis isuda bim⁹. De deo igit̄ tractaturi: tria mysteria eluci dare conabimur.

Primū dicit̄ cogitationis generalis.
Secundū vnitatis essentialis.
Tertiū trinitatis personalis.

De generali cognitione dei. Cap. I

Obligati sunt oēs hoies mūdi vt deū co gnoscere studeant: qꝛ sine cognitōe dei cetera q̄qꝫ q̄ grandia extimari pn̄t: ꝑua sunt ꝛ vilia. Ex q̄ de⁹ Hiere. 9. dic̄. Nō glīet̄ sapiēs i sapiētia sua: nec diues i diuitijs suis nec glīet̄ fortis i fortitudine sua: sꝫ i h̄ glīet̄ ꝛ glīat̄: scire ꝛ nosce me: qꝛ ego suꝫ dn̄s. Verūm̄ qdaꝫ deū eē minime credūt. De qb⁹ dicit dama. Jn tm̄ p̄ualuit ꝑnitiosa hoiuꝫ malicia: vt dicant nō eē deū. De his loquit̄ sic Tulli⁹ i p̊ de nā deoꝝ Quidā dixerūt totā de dijs imortalib⁹ opinio/nē eē factā ab oib⁹ sapiētibus reipublice cā: vt quos ratio nō posset eos ad officiū religio ꝑdu/ceret. Huiusmodi falsitatis sectatores: qd alid̄ q̄ꝫ fatuos dixeriꝫ. Cogitare nāqꝫ vl' dicere deū nō eē: nō nisi ex stulticia ꝓuenire potest. Jdeo psalmista inqt. Dicit insipiens i corde suo: nō ē de⁹. Et hiere. 4. dicit de⁹. Stult⁹ popul⁹ me⁹ me nō cognouit: filij isipiētes sunt ꝛ vecordes. Quare aūt stulticia sit cogitare qꝫ nō ē de⁹ ap/paret ex h̄: qꝛ rōnabiliter qlibet potest si vellt co

gnoſcere deum eſſe ꝓpter quinq; ſpecula ꝗ̄ de um eſſe apertiſſime manifeſtant.
Primū dicitur naturalis legis illuminatio.
Secundum ſcripture teſtificatio.
Tertium mundi productio.
Quartū creaturarum ordinatio.
Quintum omnium deſideratio.

De nālis legis illuminaitōe i cognitōe dei.

P Rimū ſpeculū in quo lucet ṽitas diui/ ni eē dr̄ nālis legis illuminatio. Ab ip ſo vtiq; ſūmo patre accepimus nālez le gē: qua glibet rōe vtens cognoſcere pōt ꝙ deꝰ ē. Iſtā poſito ꝙ aliqs mox natus exponeret nu triretur q; aut in maria marinis beluis: aut i ſil ua a feris idomitis: nec videret vnq̄; vel audi/ ret qcq̄; de deo dici: q̄; primū ad ānos diſcretio nis attingeret ex lumie rōnis nālis cognoſcēt ꝙ deus ē: lȝ in pticulari errare poſſ; credēs de um eē aliquā creaturā. Hec oia ꝓbant ⁊ robo rant dictis ⁊ teſtimonio ſapiētuȝ. Inqt Aug. in li. de fide ad Petrū. Nihil tm̄ nouit mens: q̄ȝtuȝ deū eē: ⁊ ſc. Et Damaſce. Cognitio exi/ ſtendi deū nobis nālr inſerta ē. Et Ugo d̄ ſcō victore. Sic deus cognitōem ſuā in hoie tēpe/ rauit: vt ſicut qd eēt non poſſet cōprehendi: ita qꝛ eēt non poſſet ignorari. Et Cicero li. i. qō/ num tuſculanaꝝ. Nemo hoium tā imanis: cu ius mētē nō ibuerit diuinitatis opinio. Et ideȝ li. i. de legibꝰ. Nulla gēs ē tā imanſucta tā fe/ ra: q̄ nō ēt ſi ignoraret q̄lē hr̄e deū debeat: non tm̄ habēdū ſciat. Et hoc idē li. i. d̄ nā deoꝝ ait. Pythagoras iuſſu Athenieſiū vrbe ⁊ agro ex terminatus ē: libriq; eiꝰ cōbuſti ſūt: ꝓpter hoc ꝙ hoc cōe veꝝ in dubiū reuocauerit. In. 2. ve ro de natura deoꝝ dicit. Nā niſi cognitū com/ ꝓhenſūq; animis idē haberemꝰ: ſm ꝙ deus ē nō tā ſtabilis eius opinio pmaneret nec confir maret diuturnitate tpibꝰ: ſed vna cū ſeculis eta tibuſq; hoium inueteraret.

De teſtificatōe ſcripture i cognitione dei.

S Ecūdum ſpeculum in quo cognoſcere poſſumꝰ ꝙ deus ē dr̄ ſcripture teſtifica tio. Q is qppe ſcriptura vtriuſq; teſta/ mēti deū eſſe predicat. De quo ſic icipit princi piū. Gen. In pricipio creauit deꝰ celū ⁊ terraȝ ⁊ vſq; ad finē magnalia dei clare ꝓclamat. Ne q; opus ē ſingula recenſere: q̄ de deo continēt in illa: cū vt diximus tota circa dei viuētis my ſteria ſtupēda verſet. Doctores iſup ſci illiꝰ ſcri pture iterp̄tes erudiſſimi d̄ deo glioſo loquūt quoꝝ aliq̄ dicta h iterponēda duxi. Inqt Caſ/ ſiodorus ſup p̄s illū. Magnꝰ dn̄s ⁊ laudabi/ lis nimis. Deus ē ṽtus iexplicabilis: pietas i cōprehēbilis: ſapiētia ieffabilis: cuiꝰ ṽa diffi/ nitio ē: fineȝ in ſuis laudibꝰ nō habe ⁊c. ⁊ Boe tius li. de tri. Deus ē eē pulcherrimum fortiſſi mūq;: ṽe vnū in quo nullꝰ numerꝰ: nullū i eo aliō: p̄terq̄; id qō ē. Et Anſelmꝰ in ꝓſologion Deus ē pulchritudo q̄ nō vr̄: odor q olphatu nō ꝑcipit: ſapor q non cognoſcit: bonitas q̄ nō ſentitur. Et Greg. in moralibus. Deꝰ ē viuiſ ficatrix ṽtus: cā cauſaꝝ: vita viuentium: rō rō nabilium creaturarum. Et Aug. li. i. de libero arbitrio. Deus ē quo nil ſuperius eē cōſtat: et nus incōmutabilis. Et Augu. 15. de trinitate. Deus ē q eſt oium potentiſſimus: ſpecioſiſſi/ mus: btiſſimus: quē mori mutari corrumpi ē i poſſibile. Et Aug. li. de ṽa religione. Deus ē icōmutabilis nā: prima vita: prima eſſentia: p̄ ma ſubſtantia. Et aug. 5. de trini. c. 3. Deꝰ eſt ſubſtantia: vel vt meliꝰ dicat eēntia: cui ip̄ȝ eſſe maxime ac ṽiſſime cōpetit. Nota hic ꝙ nomē ſubſtantie ſm cōem hoium acceptōem a ſubſi ſtendo vr̄ dici ſm Ariſto. in predicamētis. Et ſm hoc ſubſtantia grece vſia dicit: qꝛ ſubſiſtit. Corpus aūt qꝛ ſubſiſtit: ſubſtātia dr̄. Unde cū forma pura q̄ deus ē: nulli ſubſiſtat ꝓprie ſub/ ſtantia dici nō pōt. Ueꝝ abſolute nomē ſubſtā tie ſumitur: ſm qō dr̄ ꝙ ſubſtantia ē qō non ē ab alio: ſed ſp ex hoc ē qō ꝓpria itra ſe ṽtute cō ſiſtit. Et ſic pōt dici cā prima ſubſtātia. Unde Auicēna li. 8. c. 4. Quāuis refugiamꝰ d̄ deo dicere nomē ſubſtātie: nō tm̄ intētōem: cuius i tentio ē res hn̄s quidditatē ſtabilē: cuius eſſe ē eē: qō nō ē in ſubiecto corpe vel aia. Et ꝓpter hoc dici poteſt ſubſtātia. Melius tamē dr̄ eſſē tia. Sicut. n. ab eo quod ē ſcire dr̄ ſcia: ita ab eo quod ē eē dicta ē eſſentia. Et qꝛ ille maxime eſt q dicit: ego ſum q ſū: iō ꝓprie dr̄ eſſentia ſcd̄m Hiero. ad damaſuȝ papā: qm̄ ip̄e ē origo ⁊ pri cipiū eſſendi: ⁊ quod ē a quo ē: quicqd eſt ſcd̄m Algaçelem. 2. metha. ⁊ qꝛ noſtrū eē: cōpatiōe illiuſ ē nō eſſe: ſicut dicit Plato in timeo. Phi loſophi ēt qui rectā i hac pte mētem tenuerunt de deo magnifice multa dixerūt. Auicēna. 8. metha. ſic ait. Deus ē bonitas pura in deſide/ rio oium. Et Cicero in primo de nā deorum. Deus ē quo nihil beatius: nihilq; bonis oibuſ affluentius excogitari pōt. Et in. 2. de nā deo rum. Deus ē natura preſtans quo nihil meliꝰ Et Albumaſar in maioribus introductōibus Deus ē mouens omnia imobilis icorruptibi/ lis altiſſimus

lis altiſſimus

lis altissim⁹: cuius nomē est benedictū ⁊ exalta
tum exaltatōe maxima. Et Ari. i primo ꝺ celo
⁊ mūdo. Deus ē apud quē est vita fixa: sempi
terna in secula seculoꝝ: q̄ nec finit̄ nec deficit. ⁊
12. metha. Deus ē nobilissimus oium entium
⁊ nihil eo nobilius.

De mūdi ꝓductione ad cognitōem dei.

t Ertium speculū quo cognoscere pote-
rim⁹ deū eē dicit̄ mūdi ꝓductio. Nā ꝓ
ductū hunc mūdum credim⁹ ab aliquo
potente sapiente optimoq̄ꝫ artifice. Hic aūt cē
nō potuit nisi de⁹. Nā si cūcti reges ⁊ phi quot
quot fuere: quot sunt: ⁊ erūt conuenirēt i vnū
nec minimū florē ꝓducere possent ꝺ nouo. Jō
ait Sapiēs. 14. c. Sap. a magnitudie speciei ⁊
creature poterit creator eoꝝ cognosci. Et aug.
li. de ci. dei igt. Exceptis ꝓphericis vocib⁹ mū
dus ipē ordiatissima sui mutabilitate ⁊ mobilita
te ⁊ visibiliū oiuꝫ pulcherria spē: q̊damō tacite
⁊ fcm̄ se eē ⁊ nisi a deo ieffabil'r atq̄ꝫ iuisibil'r se
fieri potuisse ꝓclamat. Et aug. li. x. cōfessionū
Interrogaui de deo meo celū solem ⁊ lunaꝫ ⁊
stellas: ⁊ rn̄dere mihi. Neq̄ꝫ nos sumus quod
q̄ris. Et dixi omibus q circūstāt fores carnis
mee. Dicite de deo meo aliqd. Et exclamaue-
rūt voce magna. Ipē fecit nos. Interrogatio
mea: itentio mea: ⁊ responsio eoꝝ spēs eorum
Et de hoc Job. 12. c. Interroga iumēta: ⁊ do
cebūt te: volatilia celi: ⁊ indicabūt tibi. Loque-
re terre ⁊ respondebit tibi: ⁊ narrabunt pisces
maris. Quis ignorat q̄ hec oia man⁹ dn̄i fece
rit. Lact. vo li. i. di. insti. Orpheus igt vetu-
stissimus poetaꝝ dn̄m deū veꝝ ⁊ magnum pri
mogenitū appellat eo q̄ ante ipm̄ nihil sit geni
tū: ⁊ ab ipso cūcta sint generata.

De creaturarum ordinatione ad cognoscē-
dum deum.

q Vartū speculum in quo oēs possūt iue
stigare deū eē dr̄ creaturaꝝ ordinatio.
Oia. n. que sunt in vniuerso: in tāta re
rum varietate ordinata sūt ita q̄ Ari. dicit i. 12
metha. Nihil nālium aut in celestibus aut i ter
restribus ē sine ordine. Videmus nāq̄ꝫ cōtra-
rias nās ignis ⁊ aque: aeris ⁊ terre: in vnius
mūdi cōseruatōe adinuicem conuenire: ⁊ indis
solubiliter ꝑmanere. Videm⁹ corpoꝝ oiuꝫ or-
dinatissimos motus. Videm⁹ reꝝ insensibili-
um regulatissimos ad suos effect⁹ inumerabi
les modos. Videmus corpora supiora in hec
inferiora influere. Et vnde tāta in oibus reb⁹
mēsura. Certe ab ipō deo: ꝺ quo apl's ad Ro.
12. c. ait. Que a deo sunt ordīnati su nt. Ideo
Ari. i. methauroꝝ. c. 5. ait. Ordinatio eorum
que sunt in mūdo ē ex dispōne primi principij
q est deus gl'iosus.

De desideratiōe oium in cognitionem dei.

q Vintū speculū in quo deū eē depĥēdi-
mus dr̄ oium desideratio. Impossibi
le nāq̄ꝫ ē esse aliqd in appetitu: siue na
ture siue rōnis: quin illud sit. Impossibile eēt
q̄ grauia tenderent deorsum nisi esset centruꝫ
Impossibile eēt q̄ flumina mouerent̄ ad ma-
re nisi eēt mare. Impossibile eēt q̄ aialia pete
rent cibū: si non eēt cibus. Quia in. 2. de celo
⁊ mūdo dicit̄ q̄ nā non facit aliquod fcm̄ vanū
Et in. 3. de anima. natura nihil facit frustra: sꝫ
hoies appetūt cognoscere vitatem ⁊ haber̄ bo
nitatem. Ergo oꝫ q̄ sit aliquod verum cogno-
scibile: quo cognito mens humana qescat ⁊ ali
quod bonū diligibile: quo adepto nil vlteri⁹ de
siderare queat. Sꝫ hoc in nulla creatura inue-
niri pōt. Ergo oꝫ ponere deum esse. Sed isul-
tāt qdam nobis asserentes nō esse opus tam ꝓ
lixa disceptatione cōtēdere: vt deum esse mon
stret̄. Credimus aiunt hoc: ⁊ firmiter id tene-
mus. Sed vtinā non sint de numero illoꝝ de
qbus dicit apl's ad titū. i. c. Confitent̄ se nosce
deū: factis aūt negāt: cū sint abhominati ⁊ icre
dibiles: ⁊ ad omne opus bonuꝫ reprobi. Si de
um eē cognoscūt dn̄m oium vbi eius obedien
tia: ⁊ suoꝝ obseruātia mandatoꝝ. Si deū cre-
dūt oipotentem ⁊ iustū vbi timor eius. Si deū
suū benefactorē existimāt: vbi laus ⁊ gl'ia. vbi
grāꝝ actio. O dānabilis ⁊ fatua multoruꝫ ceci
tas: q dicēdo domine dn̄e saluos fieri se putāt
His dr̄ Math. 7. c. non ois qui dicit mihi do
mine dn̄e itrabit in regnum celorū: sed qui fece
rit voluntatem patris mei qui in celis est.

De his qui plures dicūt eē deos ad cōuincē
dum eos vnum tm̄ esse deum. Cap. .2.

c Ontra eos qui plures eē deos dicunt
in hoc secundo mysterio viriliter insi-
stendū est: vt plenam verāq̄ꝫ ꝺ deo no
titiam habeamus. nam parum esset credere q̄
sit deus: nisi q̄ ⁊ vnus tm̄ sit confiteamur. Et
lꝫ simpl'r pureq̄ꝫ hoc sit acceptandum: tamen
ad conuincendos incredulos ꝓbare nitemur
q̄ deus est vnus quinq̄ꝫ modis.

Primus dicitur contrariorum solutio.
Secundus scripturarum testificatio.
Tertius theologorum ratio.
Quartus gentilium ⁊ phorum confessio.

Quintus idolatratrum superstitio.

De cognitione vnius dei ex contrariorum solutione.

p Rimus modus quo ꝓbamus ꝙ deus est vnus dicit̃ cõtrarioꝝ solutio. Nã qui deos plures eẽ volũt: arguũt tripliciter. Primo sic. Ex. 3. topicoꝝ hẽtur ꝙ plura bona sũt meliora paucioribꝰ. Sꝫ pl'es dij sũt plura bona. Ergo meliꝰ ẽ eẽ plures q̃ꝫ vnũ. Sed ſm Ansel. O ẽ qđ ẽ melius circa deũ ẽ ponendũ. Ergo ẽ ponere plures deos. Scđo arguũt qꝛ apl's dicit. i. ad Corin. 8. c. Siquidẽ sũt dij multi ⁊ dñi multi. Tertio arguũt qꝛ vnũ qđq̃ꝫ ꝑfectũ est cũ põt ꝓducere sibi simile. Sꝫ diuina eẽntia ẽ ꝑfectissima. Ergo põt eẽntiam sibi similẽ ꝓducere. Sꝫ eẽ ⁊ posse in diuinis idẽ sunt ſm Dionysiũ. Ergo eẽntia diuina ꝓducit aliã essentiã ⁊ alia aliã i infinitũ. Sed ad primũ argumentũ rñdet Boñ. in. i. di. 2. ꝙ dictũ phi habet ṽitatẽ in bono creato ⁊ finito: qđ rõne sue finitatis recipit bonitatis augmentũ per additionẽ alterius boni. Nõ aũt itelligi põt de bono ifinito: qđ augeri nõ põt. Ad scđm dicit Boñ. i. 4. di. i. ꝙ hoc nomẽ deꝰ sumit̃ tripliciter. Primo nũcupatiue. Scđo adoptiue. Tertio nãliter. Apostolus ergo dicit: ꝙ sũt dij multi nũcupatiue. Vñ ad Phi. 2. c. dixit apl'us de gulosis. Quoꝝ deꝰ vẽter ẽ. Et de amicis dei dicit p̃s. Ego dixi dij estis ⁊ filij excelsi oẽs. Ad tertiũ obiectũ dicit Ric. in. i. di. 2. ꝙ illud qđ adducit̃ de ꝓductõe similis: itelligendũ est i generabilibꝰ ⁊ corruptibilibus. Neqꝫ ꝓpterea iudicamus solem iꝑfectũ qꝛ non põt aliũ solem generare: nec angelũ: qꝛ non põt generare alium angelum.

De cognitõe vnius dei ex scripturarum testificatione.

s Ecũdus modꝰ quo ꝓbamus ꝙ deꝰ est vnus dicit̃ scripturaꝝ testificatio. Inspiciant̃ oẽs scripture tã veteris q̃ꝫ noui testamẽti: ⁊ ieniemꝰ ꝙ deus vnus vndiqꝫ ꝓclamat̃. Vnde Exo. 20. Nõ hẽbis deos alienos. Et Deut. 3. c. Nõ ẽ alius deus neqꝫ in celo neqꝫ in terra. Et deut. 4. Scito ⁊ cogita i corde tuo: ꝙ dñs ip̃e sit deꝰ in celo sursum ⁊ in terra deorsum: ⁊ nõ sit aliꝰ. Et Deut. 9. Audi israel dñs deus tuꝰ vnꝰ ẽ. Et deut. 32. Videte ꝙ ego sum solus: ⁊ nõ sit aliꝰ deꝰ extra me. Et 2. Reg. 7. c. Magnificatꝰ es dñe deꝰ: qꝛ nõ ẽ similis tui: neqꝫ ẽ deus extra te. Et. 4. Reg. 19. c. Tu es deꝰ solus oium regũ terre. Et. 2. Parali. 2. c. Magnus ẽ dñs deus noster sup oẽs celos. Et Judith. 9. c. Tu es deꝰ ⁊ nõ ẽ aliꝰ p̃ter te. Et dauid p̃s. 17. Quis deꝰ p̃ter dñm: aut qs deus p̃ter deũ nostrũ. Et. p̃s. 71. Bñdictꝰ dñs deus q fecit mirabilia magna solus. Et p̃s. 82. Tu solꝰ altissimꝰ in oi terra. Et p̃s. 85. Magnus es tu ⁊ faciens mirabilia: tu es deꝰ solus. Et sapiẽs Ecc. i. Vnus ẽ altissimus creator oipotẽs: rex metuẽdus nimis. Et Eccle. 36. Nõ ẽ aliꝰ deꝰ nisi tu. Et esaie. 41. Ego dñs primꝰ ⁊ nouissimꝰ. Et Esaie. 45. c. Ego dñs ⁊ nõ ẽ aliꝰ ⁊ extra me nõ ẽ deꝰ. Et idẽ habetur de sũma tri. ⁊ fi. ca. c. I. ⁊. 33. di. c. q ep̃s. ⁊. 45. di. c. de iudeis. ⁊. I. q. I. c. hi q. ⁊. c. paulianiste. ⁊. xi. q. 3. c. ad mẽsaꝫ. ⁊. 22. q. 4. c. siqs ⁊. 24. q. I. c. loq̃tur. ⁊. 26. q. 6. c. nõ lꝫ. ⁊. 32. q. 5. c. puto.

De cognitõne vniꝰ dei ex theologoꝝ rõne.

t Ertius modus quo ꝓbamꝰ ꝙ deus ẽ vnꝰ dicit̃ theologoꝝ rõ. Sũt apđ theologos. 5. rões p̃cipue qbꝰ concludit̃ ꝙ deus ẽ vnus.

Prima dicitur potestatis.
Secunda charitatis.
Tertia intellectus infinitatis.
Quarta bonitatis.
Quinta causalitatis.

De prima rõne theologorum. s. potestatis dei ad ostendendam dei vnitatem.

p Rima rõ dicit̃ ptãtis quã ponit Bon. di. 2. primi. d. Stat. n. ista ꝙ deꝰ sit oĩ potẽtissimꝰ: ergo poterit facere ꝙ omnis alia potentia a sua nihil possit. Ergo si sunt duo dij diuersi in nã: hoc põt vnꝰ facere đ altero ꝙ alter nihil possit: ⁊ ecõuerso. Sꝫ cui potẽtia põt auferri nõ ẽ deus: ergo nõ sunt duo nec plures dij. Hanc rõem tãgit Lac. in prio lib. di. insti. d. Sit igitur nostri opis qõ illa consequẽs atqꝫ secũda. Vtꝝ ptãte vnius dei mũdꝰ regat̃: an ne multoꝝ. Nemo est qui deũ sapiat rõcinqꝫ secũ putet: q nõ vnũ eẽ itelligat: q cõdiderit oĩa: ⁊ eadẽ qua cõdidit ṽtute moderetur. Quid. n. multis opus ẽ ad mũdi regimẽ sustinẽdũ: nisi forte arbitremur: si plures sint minus habere singulos neruoꝝ atqꝫ viriũ. Qđ qdẽ faciũt hi qui eẽ multos volũt: qꝛ necesse est imbecilles eẽ. Si qdẽ singuli sine auxilio reliquoꝝ tante molis gubernaculuꝫ sustinere non possent. Deus aũt q ẽ eterna mens: ex oi vtiqꝫ pte ꝑfecte cõsumateqꝫ ṽtutis ẽ. Quod si verũ sit: vnꝰ sit necesse ẽ. Ptãs. n. vel ṽtus absoluta retinet

ta retinet suā ꝑpriā firmitatē. Id aūt solidū est existimādū: cui nihil decidere. Id ꝑfectum: cui nihil possit accedere. hec ille.

De secūda rōe theologorum. s. charitatis ad ostendendam dei vnitatem.

s Ecūda rō ad vnitatē dei ostendendaꝫ dicit charitatis q̄ ponit ab codē Bon. vbi supra. Nam si sūt duo dij diuersi quoꝝ vterqꝫ ē sūmū bonū: aut vnꝰ diligit alterum vt diligendus ē: aut nō. Si sic cuꝫ vterqꝫ sit sūmū bonū: vterqꝫ diligēdus ē amore fruitōis: ergo vtqꝫ fruit alio. Sꝫ q fruit alio bono a se indiget illo: ergo vterqꝫ ē idigēs: ergo neuter deꝰ. Si vnꝰ nō diligit aliū ergo nullus deꝰ.

De tertia rōne theologoꝝ. s. infinitatis itellectus ad ostendendam dei vnitatem.

Ertia rō dicit intellectus infinitatis. Hāc ponit Scotꝰ di. 2. primi. d. Qꝛ intellectus diuinus ē ifinitus: itellectꝰ diuinꝰ cugnoscit qdcūqꝫ intelligibile perfectissime: q̄ꝫtum ē intelligibile in se. Si sunt duo dij sūt. A ꝛ B. A ergo cognoscit B ꝑfectissime q̄ꝫtum B ē cognoscibile. Sꝫ hoc ē impossibile: qꝛ aut cognoscit B ꝑ essentiā B: aut non. Si nō: ꝛ B ē cognoscibile per eēntiaꝫ. Ergo nō cognoscit B perfectissime: q̄ꝫtum B. s. ē cognoscibile. Nihil. n. cognoscibile ꝑ essentiā ꝑfectissime cognoscitur nisi cognoscat ꝑ essentiam suā: vel ꝑ aliqd ꝑfectius includēs ipam essentiā: q̄ꝫ sit ipa in se. Essētia aūt B in nullo ꝑfectius icludit q̄ꝫ in B: qꝛ tūc nō eēt deus. Si aūt cognosceret B ꝑ essentiam B ergo actus ipsius A ē posterior nāli essentia ipsius B: et ita A nō erit deus. Qd actus ipsius A sit posterior ipō B ꝓbo. Qꝛ ois actus cognoscēdi q non ē idem obiecto ē posterior obiecto. Neqꝫ. n. prior neqꝫ simul natura erit actus cuꝫ obiecto alio ab actu: qꝛ tūc actus posset intelligi sine obiecto sicut econuerso.

De quarta rōne theologoruꝫ. s. bonitatis ad ostendendam dei vnitatem.

q Varta rō dicit bōitatis. Hec ē Tho. li. i. cōtra gentiles. c. 42. vbi ait. Impossibile ē esse duo sūme bona: qꝛ qd ꝑ superabūdantiā dicit vni soli cōuenit. Sed deus ē sūmuꝫ bonum. ergo ē vnus solus.

De quinta rōe theologoꝝ. s. causalitatis ad ostendendam dei vnitatem.

Vinta rō dicitur causalitatis: q̄ ponit a Petro de agla di. 2. primi. Dicit. n. sic. Ponatur ꝙ sint duo dij: ꝛ vnꝰ velit Petrum ꝓducere: ꝛ alius nō. Aut Petrus ꝓducet: aut nō. Si sic: ergo ille q nō vult: non erit deus. si nō: ergo ille q vult nō erit deus. Si dicas ꝙ pepigere pacta: ꝛ ita sūt cōcordes: non valet: qꝛ eiusdē effectus possūt eē due cāe totales in eodē ordine cāe. Sed ifinita potētia ē cā totalis effectus in rōne cāe prime: ergo ꝛc̄.

De cognitōe vnius dei ex gentilium ꝛ philosophorum confessione.

q Vartus modus quo ꝓbamꝰ ꝙ deus ē vnꝰ: dicit gentiliū ꝛ phoꝝ cōfessio. dicit. n. Lac. li. i. diuiaꝝ instōnū. Poete q̄ꝫuis deos carminibꝰ ornauerit: ꝛ eoꝝ res gestas āplificauerit sūmis laudibꝰ sepissime tamen cōfitent spū vel mēte vna cōtineri regiqꝫ oia. Et aug. li. 8. d ci. dei iducit Platoneꝫ qui ait. Deus ē vnus verus ꝛ optimꝰ qui cūcta ꝑcellit. ꝛ Ari. 8. phisi. Vnū igt mouēs magis q̄ꝫ multa oꝫ existere. ꝛ in. 12. Meta. Vnus iquit dnatus ꝛ vnus princeps. Et Lac. li. i. di. isti. postq̄ꝫ enumerauit opiniones Taletis milesij Pytagore. Anaxagore. Anthistenis. Cleantis. Chrysippi. ꝛ Zenōis. q de deo varia sūt locuti: concludit dicens. Hoꝝ tamē snia quāuis sit incerta: eodem tamē spectat: vt ꝓuidentiā esse vnam consentiant.

De cognitōe vniꝰ dei ꝛ idolatraꝝ supstitōe.

q Vintꝰ modus quo ꝓbamꝰ ꝙ deꝰ ē vnꝰ dicit idolatraꝝ supstitio. Nā idolatre q deos multos sibi ꝑfecere: supstitiose qdē ad talē deuenerūt isaniā. Nā vt iqt Tho. 2. se. q. 94. Aliq nō cōsiderātes deū: sꝫ admirātes pulchritudinē ꝛ vtutē creaturaꝝ: ipas ꝓ deo sunt venerati. De qbꝰ sapien. 13. c. sic scribit. Vani sūt oēs hoies i qbꝰ nō subest scia dei. Et d his q̄ videt bona nō potuerūt itelligere eū q ē: neqꝫ opibus attendētes cognouerunt qs eēt artifex: sed aut ignē aut spm̄: aut titanē aerē: aut girū stellaꝝ: aut nimiā aquā: aut solē: aut lunā rectores orbis terraꝝ deos putauerūt. ꝛ Eusebiꝰ pāphili. li. i. d euāgelica ꝑparatiōe iqt. Diodorū d pria hoium theologia scribētē audiamꝰ. egyptios ferūt prios oiuꝫ: cū i celū oculos sustulissēt: motū ordinē ꝛ q̄ꝫtitates celestiū corporū admiratos: solē ac lunā deos putasse. ꝛ ibi Plato i cratilo sic scribit ad vbū. Vident mihi primi grecoꝝ eos solūmō deos putasse quos ēt nunc multi ex barbaris colūt: solē vꝫ atqꝫ lunā tellurē stellas ac celū. Nā cū ipa cernerēt thein: sp hꝰ ē currē atqꝫ reuolui: ab hac ipiꝰ thei nā: theos. i. deos appellarūt. Nōnulli vo moti sūt ꝑꝑ inor

dinatā affectionē ad suos. Et cū defuncti essent statuas in eoꝝ memoriā dedicauerunt. Quas cū famuli ad cōplacentiā dominoꝝ salutare venerariq; cepissent: mox demones illas ingressi responsa dare ceperūt. Quare ꝛ statuis diuinꝰ honor est cōsecratus. Vñ Ysi. li. x. ethimol. refert q̧ a Nino orta sunt idola: mō q sequitur Mortuo siqdē Belo patre eius Ninus in solatiū doloris fieri fecit imaginem patris sui cui multā exhibebat reuerentiā. Proinde homines regionis sibi blandiri volētes diuinos honores imagini exhibere ceperūt. Hoc exēplo plures caris suis mortuis imagines ceperūt dedicare. Et sicut ab idolo Beli cetera traxerunt originē: sic ab eiꝰ nomine nomina generaliter acceperūt. Sicut. n. Belus diciꝰ ē ab assyrijs: sic ꝛ alie natiōes s̄m ideomata ꝛ liguaꝝ varietatē alie beel alie bel: alie baal: alie beelfegor: alie beelçebub: eoꝝ idola vocauerunt. Quositaq; pagani deos dicebāt: hoīes fuisse monstrant: ꝛ pro vniuscuiusq; vita vel meritis: apud suos coli ceperūt. Vt apud egyptios isis. Apud cretā iupiter. Apud mauros iuba. apud latinos faunus. Apud romanos qrinus. Apud athenienses minerua: in quoꝝ laudibꝰ accesserūt poete q eos in celū cōpositis carminibꝰ extulerūt. Sūt ꝛ alia multa q̄ nos breuitatis causa dimittimꝰ. Igit̄ vt scribit̄ de summa tri. ꝛ fi. ca. c. i. Firmiter credimꝰ ꝛ simpliciter cōfitemur q̧ vnus solꝰ est verus deꝰ eternus incōmutabilis. Ca. 3.

De trinitate ꝑsonali.

De altissima trinitate ammō dicēdū erit: qm̄ lȝ vnā veraciter dei ꝯfiteamur natū vnāq; substantiā: tamē tres in diuinis personas fideliter ꝓclamamus. Ad cuius rei pleniorē habendā noticiā quinq; de ipsa ineffabili trinitate occurrunt cōsideranda.

Primū dicit̄ naturalis cognitio.
Secundū scripture ꝓnunciatio.
Tertiū superna reuelatio.
Quartū personaꝝ terminatio.
Quintū fideliū obligatio.

De cognitione trinitatis diuinaꝝ personaꝝ

Primū qđ cōsiderādū occurrit de trinitate dr̄ naturalis cognitio. Vbi vidēdū est vtrū ꝑ rōnē naturalē possit cognosci trinitas ꝑsonaꝝ diuinaꝝ. Et rñdet Alex. in. i. summe. Et Tho. i. pte. q. 32. q̧ ipossibile est ꝑ rōnē naturalē ad cognitionē trinitatis venire: qr hō ꝑ rōnē naturalē i cognitionē dei venire nō pōt nisi ex creaturis. Creature aūt ducūt in dei cognitionē: sicut effectus in cām. Hoc ergo soluȝ rōne naturali pōt de deo cognosci: qđ cōpetere ei necesse sit: s̄m q̧ ē oīum entiū ꝑncipiū. Virius aūt creatiua dei ē cōis toti trinitati Vñ ꝑtinet ad vnitatē essentie: nō ad distinctionē ꝑsonaꝝ. Per rōnē ergo naturalē cognosci possunt de deo ea q̄ ꝑtinent ad vnitatē essentie: nō autē ea q̄ ꝑtinēt ad distinctionē ꝑsonaꝝ. Qui aūt ꝓbare nit̄ trinitatē ꝑsonaꝝ naturali rōne fidei dicit̄ derogare. Primo qdē q̄tū ad dignitatē ipsiꝰ fidei q̄ est: vt sit de rebꝰ inuisibilibus q̄ rōnē humanā excedūt. Secūdo quātum ad vtilitatē trahēdi aliquos ad fidē. Cū. n. aliquis ad ꝓbādū fidē inducit rōnes q̄ nō sunt cogentes: cedit i derisionem infideliū: q credūt q̧ hmōi rōnibꝰ innitamur: ꝛ pp eas credamꝰ. Jō dicit Hilariꝰ li. de tri. Nō putet hō sua itelligētia sacramētū generatōis ꝛ ꝓcessionis se posse ꝯsequi. Et Dio. li. de di. no. Nō est inqt audēdū dicere aliqd nec cogitare de substātiali occulta diuinitate: preter ea q̄ diuinitus nobis ex sacris eloquijs sunt exꝓssa. Notandū tamē s̄ȝ Landul. in. i. di. 3. q̧ possumꝰ ꝑ imaginē venire in cognitionē trinitatis in diuinis: nō tamē suppositoꝝ sȝ ꝑfectionū: vt arguat̄ sic. Omnis ꝑfectio q̄ ē in nobis eminentiꝰ ē i deo. Ista ꝯcedit̄ a pħo: qr cōcederet q̧ spēs superior cōtineret virtualiter oēm ꝑfectionē inferioris remota im ꝑfectione. Sȝ ꝑfectionis ē in nobis mēs noticia ꝛ amor: ergo arguit̄ esse in deo. Istud acceptat̄ a pħo q in. 12. metaph. ait q̧ i deo est summus intellectus ꝛ summū itelligere: ꝛ summa volūtas: summe voluptuosa. i. gaudiosa. Vbi cōmētator cōmēto. 37. ꝓbat q̧ in deo ē itellectꝰ ꝛ volūtas ꝛ actus eoꝝ q̄uis nō ꝑ additā rē vel intentionē. Hoc idē dicit in fine cōmēti. 36. q̧ in deo ē trinitas ꝑfecta. Sȝ dicit q̧ hāc trinitatē putauerūt xp̄iani eē trinitatē suppositoꝝ: et illud ipse negat: sȝ male negat. Hoc dicit aug. 7. cōfessionū fuisse de mēte Platonis. ꝛ. x. de ciui. dei. c. 3. fuisse de mēte Porphyrij. Concludēdū ergo s̄m Tho. vbi. s̄. q̧ phi nō cognouerūt mysteriū diuinaꝝ ꝑsonaꝝ ꝑ ꝓpria q̄ sunt paternitas filiatio ꝛ ꝓcessio. Iuxta illud apl'i. i. ad Cor. 2. c. Loqmur dei sapientiā: quā nemo principiū huius seculi nouit. s. philosophoꝝ s̄m glosam. Cognouerūt tamē quedā attributa que appropriant̄ ꝑsonis: sic potētia appropriat̄ pr̄i: sapiētia filio: ꝛ spū scō bonitas. Si vō aliquis quereret. Ad qd ē ergo necessaria cognitio trinitatis: si humana rōne cognosci non potest.

Rñdet Tho. ꝙ talis cognitio neceſſaria ē no/
bis dupliciter. Vno modo ad recte ſentiendū
de creatōe rex. Per h̄. n. qđ dicim⁹ deū oīa fe
ciſſe vbo ſuo: excludit error ponentiū deū ꝓdu
xiſſe res ex neceſſitate nature. Per h̄ aūt ꝙ po
nimus i eo ꝓceſſionē amoris oſtendit ꝙ deus
nō pp aliquā indigentiā ꝓduxit creaturas: ne/
qz pp aliquā cāz extrinſecā: ſz pp amorē ſue bo
nitatis. Secūdo fuit neceſſaria cognitio trinita
tis ad recte ſentiendū de ſalute generis huma/
ni q̄ pficit p filiū icarnatū. Scđm ꝙ ꝯſiderā
duz occurrit de trinitate dicit ſcripture p̄nūcia/
tio. In veteri nāqz lege ſepi⁹ pluralitas pſona
ruz eſt p̄ſignata. Nā ſcribit Gen. i. c. In p̄n/
cipio creauit de⁹ celū ꝛ terrā. Scđm Ni. de li.
hebraica vitas hz. In p̄ncipio heloim creauit
celū ꝛ terrā. Heloiz aūt ē plurale hui⁹ nois hel
ſicut pz ſcientib⁹ ꝓprietates idiomatis hebrei.
Per h̄ aūt ꝙ nomē plurale diuinū cōiungitur
cū vbo ſingularis numeri: cū dicit creauit he/
loim ac ſi diceret creauit dij: oñdit ſcriptura ꝙ
in deo eſt aliq̄ pluralitas in vnitate eſſentie. Et
talis mod⁹ frequētiſſime in veteri teſtamēto iue
nitur. Sz ꝯ hoc rñdēt iudei dicētes: ꝙ h̄ nomē
heloim qñ ponit ꝓ deo iproprie dicit: ꝛ indiffe
renter accipit ꝓ ſuo plurali ꝛ ſingulari. Quan/
do aūt de deo vo dicit ſemp accipit in ſingula/
ri. Et ſic ſumit i ꝓpoſito: qñ dicit. In p̄ncipio
creauit heloim. i. de⁹. Ad quā ſolutionē infrin
gendā arguit Nico. de lira. ex textu ſacre ſcri/
pture. Quia h̄ nomē heloim qñ ponit ꝓ deo: ꝛ
alia nomina diuina dicunt frequenter de deo
vo in plurali. Qđ patet manifeſte: qꝛ ꝯiungit
cū adiectiuis pluralis numeri. Vñ Joſue vlti/
mo dr̄. Nō poteſtis ſuire dño: qꝛ dñs ipſe ſan
ctus ē. hebraica vitas hz ſic. Nō poteſtis ſui/
re dño: qꝛ heloim ſancti ipſe ē. Itē Hie. 23. c.
peruertiſtis vba dei viuētis: dei exercituū dei
vrī. Hebraica vitas ſic hz. Peruertiſtis vba
heloim viuētiū dñi. Et notādū ꝙ ibi ponit no/
mē dei thetragramaton: cū dicit i auctoritate p̄/
miſſa: dñi exercituū. Vbi. n. habem⁹ dñi: in he
breo ponit nomē dñi thethragramaton: qđ ſi/
gnificat diuinā naturā ſcđz ſuas ꝓprietates in
trinſecas: abſqz reſpectu ad ex̄. Et ſic pz ꝙ i īri
ſecis diuinitatis ē aliq̄ pluralitas p pluralitatez
imediate p̄cedētē: cū dico in auctoritate. Per
uertiſtis vba heloim. i. deoꝝ viuētiū. Et ꝯiun
git iſta pluralitas nomini dei thethragramaton
cū imediate ſubdit. Dñi exercituū ꝛc. Et ſic pa
tet p hoc ꝙ in vnitate diuine eſſentie ē aliq̄ plu/
ralitas cū ſumma ſimplicitate. Qđ nō ē i alijs:
qꝛ ſemp vbi ſcriptura ponit aliqđ denotās plu/
ralitatē pſonaꝝ: ibidē oñdit eſſentie vnitatem.
Itē Eſa. 54. ſcribit ſic. Dominabit tui q fecit
te. Dñs deus exercituū nomē ei⁹. Veritas he
braica ſic hz. Dominatores tui: factores tui: do
minus exercituū nomē ei⁹. In hac auctoritate
vbi ponit: de⁹ exercituū nomē ei⁹: ponit nomē
dei thehtragramaton. Et ideo pōt argui: ſic ex
p̄cedenti. Similiter hoc nomē heloim frequen
ter cōiungit cū vbo pluralis Numeri. Verbi
gratia. 2. Reg. 7. c. dicit. Que eſt gens vt po/
pulus iſrael in terra: ꝓpter quā iuit dñs vt re/
dimeret ſibi populū. Hebraica vitas hz. Iue
runt heloim. Fuit adhuc a ꝓphetis alio mō p̄/
nunciata trinitas pſonaꝝ. Vñ pſal. 44. dicit.
Sedes tua deus in ſeculū ſeculi: vga directio
nis vga regni tui. Propterea vnxit te de⁹ de⁹
tuus. Scđm Nico. de lira. ſup. i. ca. ad He/
breos: i hac auctoritate exprimit xp̄s: tāqz de⁹
vnctus: qꝛ in humanitate vnctus eſt plenitudi/
ne gratie. Exprimit p hoc deus vngens tanqz
pſona diſtincta ab ipſo vngendo loquit tāqz de
alia pſona. Inſup ex parte dei vngentis dupli
catur hoc nomē deus: cū dicit. Vnxit te deus
de⁹ tuus ad denotandū pſonā patris ꝛ ſpirit⁹
ſancti. Sed moderni iudei exponūt hunc pſal/
muz de Aſſuero: ꝛ dicūt ꝙ iſte pſal. factus ē a
Mardocheo. Sz hoc patet falſum. Primo qꝛ
nō intitulat a Mardocheo: ſicut aliqui pſalmi
intitulant ab Aſaph q eos fecit: vt patet in titu
lo pſalmi. 49. ꝛ in plurib⁹ alijs locis. Iſte aūt
pſalm⁹ intitulat a Dauid: vt pz in Hebraico.
Hoc etiā pz p litterā pſalmi ſequētis: quia iſte
rex de quo eſt pſalm⁹ habet tāqz de⁹ adorādus
ſm ꝙ ibidē dr̄. Ꝯcupiſcet rex decorē tuuz: qa
ipſe eſt dñs de⁹ tu⁹: ꝛ adorabūt euz. Si aūt iſta
verba dicant de Aſſuero rege: ſequit ꝙ Mar
docheus induceret totū populū ꝛ ipſam heſter:
ad quā dirigunt vba p̄miſſa ſm expoſitionez
eoꝝ: ad adorādū Aſſueꝝ ſicut deū. Qđ mani
feſte patet falſum: qꝛ in eodē libro dicit ꝙ no/
luit flectere genu coraz Amā: ne honorem dei
trāſferret in hominē. Hoc etiā patet p trāſlatio
nez chaldaicā ſup pſal. iſtū q̄ auctētica ē apud he
breos. Vbi. n. in hoc pſalmo habem⁹ ſic. Spe
cioſus forma p̄ filijs hominū diffuſa eſt gratia
in labijs tuis: chaldaicū ſic habet. Pulchritu/
do tua meſſia maior: qz filioꝝ hominū: datus ē
ſpiritus ꝓphetie in labijs tuis. Sic ergo patet
ex p̄dictis ꝙ auctoritas que hic inducit de illo

p̃s.ad litterã intelligit̃ de xp̃o. Jtẽ oſtendit̃ plu
ralitas pſonaꝝ in p̃s.109. Dixit dñs dño ⁊c̃.q
ad litterã de xp̃o eſt intelligẽdus. Sʒ iudei aliq
dicunt ipſum debere intelligi de Abꝛahã:⁊ ꝙ
Elieçer eius diſpenſatoꝛ fecit illũ ad reddenduʒ
gratias deo: de victoꝛia quã habuit Abꝛahã cõ
tra illos reges q captiuauerat Loth nepotẽ ſuũ
ſm ꝙ habet̃ Gen̄.16.c. Sʒ hoc pʒ falſuʒ ex ti-
tulo pſalmi qꝛ nõ intitulat̃ ab ipſo Elieçer: ſed a
Dauid. Jdeo dicũt alij ꝙ eſt factus a Dauid:
nõ tñ loquit̃ de xp̃o: ſʒ de ãgelo ſuo. Vt ſit ſen
ſus. Dixit dñs dño meo.i.angelo me cuſtodiẽ
ti. Sʒ hoc pʒ falſum: qꝛ infra dicit̃. Tu es ſacer
dos in eternũ. Sacerdotiũ vo nõ cõpetit ange
lis. Jdeo ſm Nico. de li. ſup epiſtolã ad He-
bꝛeos dicendũ: ꝙ ad lr̃am eſt pſal. factꝰ a dauid
loquens de xp̃o. Et hoc ꝑ tranſlationẽ chaldai
caʒ: qꝛ vbi nos habemꝰ. Dixit Dñs dño meo
chaldaicũ ſic habet. Dixit dñs v̓bo ſuo. Jtẽ ex
illo qđ ſequit̃. Ex vtero añ luciferꝝ genui te: qđ
nõ põt alicui cõpetere niſi filio dei. Et per has
cõditões ꝙ dicit̃ hic v̓bum dei: ⁊ ex vtero ⁊ dei
ſubſtãtia oñdit̃ vnitas eſſentie: qꝛ diuinitas plu
rificari nõ põt. Per hoc.n. ꝙ dicit̃ genitus de
ſubſtãtia dei oſtendit̃ diſtinctio pſone: qꝛ nulla
res gignit ſeipſaʒ. Similiter ꝑ hoc ꝙ dicit̃ ſede
ad dexteram dei. Vna.n.pſona nõ põt ſedere
ad dexterã ſuiipſius. Jnſup oſtendit̃ plurali-
tas pſonaꝝ Eſai.48.c. vbi dicit̃. Nõ a princi
pio in abſcõdito locutꝰ ſuʒ ex tp̃e: añq̃ fierẽt ibi
erã. Et nũc dñs meus miſit me ⁊ ſpiritꝰ meus
Jſta ſunt v̓ba dei loquẽtis. Qđ pʒ ex textu p̄-
cedenti: ⁊ ſimiliter ex hoc ꝙ imediate ſubdit̃. h̃
dicit redemptoꝛ tuus ſanctꝰ iſrael. Jn hac au-
ctoꝛitate loquit̃ de datione legis: q̃ data fuit in
manifeſto: ⁊ de die: ⁊ audiẽte omni populo vo
ceʒ dei loquẽtis: vt habet̃ Exo.19.⁊.20.ca. Et
hoc eſt ꝙ dicit. Nõ a pꝛincipio locutꝰ ſuʒ in ab
ſcondito.i. ipſa lex fuit data. Et imediate ſubdit
Et nũc dñs meꝰ miſit me: ⁊ ſpiritꝰ eiꝰ. Hic deꝰ
dicit ſe meſſiã a deo ⁊ a ſpiritu eiꝰ. Nũc aũt eſt
ita ꝙ inter mittentẽ ⁊ miſſuʒ dʒ eẽ ſemidiſtin-
ctio pſonalis qꝛ trinitas pſonaꝝ ẽ in diuinis.ſ.
miſſi dei: mittentis ⁊ ſpũs eiꝰ. Deũ aũt miſſuʒ
dicimꝰ filiũ incarnatũ: deũ mittentẽ patrẽ: ⁊ ſpi
ritum eiꝰ ſpiritũ ſanctũ. Adhuc p̄nunciata fuit
trinitas pſonaꝝ diuinaꝝ Eſa.6.c. vbi dicitur
Jn anno quo moꝛtuꝰ eſt rex Oçias: vidi dñm
ſedentẽ ſup ſoliũ excelſum ⁊ eleuatũ: ⁊ ea q̃ ſub
ipſo erãt replebãt templũ. Seraphin ſtabãt ſup
illud: ſex ale vni: ⁊ ſex ale alteri. Et infra clama
bant alter ad alteꝝ. Sanctus: ſanctus ſanctus
dñs deus exercituuʒ. Plena eſt omnis terra
gloꝛia eius. Et i pſalmo dicit̃. Benedicat nos
deus deus noſter: benedicat nos deꝰ. Vbi ter
hoc nomen deꝰ replicatur.

Ertiũ qđ occurrit cõſiderandũ circa tri
nitateʒ dicit̃ ſupna reuelatio. Nã i no-
ua lege vt dicit Alexãder i pꝛimo ſum-
me: manifeſtata eſt trinitas pſonaꝝ nõ ſolũ ſm
numerũ ⁊ diſtinctionẽ: ſed etiã ſm originem ⁊
propꝛietatẽ: que pſona pꝛima a nullo eſt pater:
⁊ ſecũda genita filius: ⁊ tertia ſpiritus ſanctus.
Vnde Joã. pꝛima cano.c.5. Tres ſunt qui te
ſtimoniuʒ dant in celo: pater verbuʒ ⁊ ſpiritus
ſanctus ⁊ hi tres vnũ ſunt. Jtẽ xp̃s dixit Ma
the. vltimo. Euntes docete omnes gẽtes ba-
ptizantes eos in nomine patris ⁊ filij ⁊ ſpiritꝰ
ſancti. Jteruʒ in baptiſmo chꝛiſtus apparuit in
aſſumpta carne: pater in voce: ſpiritus ſanctꝰ in
in columbe ſpecie: vt pʒ Luc.3.c. Et Mathe
17. pater apparuit in voce: filius i aſſumpta hu
manitate: ⁊ ſpiritus ſanctus in nube. Sciendũ
autẽ hic ſm Alexandrũ in pꝛimo. ſumme. ꝙ ap
paritio aliqñ dicit̃ manifeſtatio facta in aliq̃ effe
ctu intelligibili oblato intellectui. Et ſic ſumitur
Sap̃.i.c. vbi dicit̃. Apparet autẽ his q fidem
habent in illũ. aliquãdo v̓o dicit̃ manifeſtatio i
aliqua ſimilitudine coꝛpoꝛali oblata imaginatio
ni. Et hoc modo dicit̃ angelus apparere i ſom-
nis. Math.2.c. ⁊ etiaʒ ipſe dñs Danieli Da-
niel̃.7.c. Aſpiciebaʒ in viſu noctis. Et Salo-
moni.3. Reg.2.c. Tertio mõ dicit̃ apparitio
manifeſtatio inaliquo ſigno ſenſibili repꝛeſen-
tato ſenſui: ſiue illud ſignũ ſit viſibile ſiue ſit au
dibile. Et hoc mõ apparuit pater in nouo teſta
mento. vt pʒ Math.17.⁊ Joã.12. Quarto
modo dicit̃ apparitio manifeſtatio facta in aliq̃
ſimilitudine coꝛpoꝛali ſenſibili oblata viſui. Et
ſic vſitatioꝛi modo dicit̃ apparitio. Et ſic dicit̃
ꝙ apparitio nõ ſolũ dicit̃ manifeſtatio in ſigno
viſibili: ſed etiã audibili. Si autẽ queꝛat̃ quare
nõ apparuit ſpũs ſanctꝰ in aliq̃ voce ſiue ſigno
audibili: vl̓ etiã filius. dicit Alex. ꝙ cõgruitas
fuit: vt ſicut erat diſtinctio in pſonis: ita eſſet di
ſtinctio in ſignis expꝛimentibꝰ pſonas. Vnde
filiꝰ apparuit i rõnali creatura ſibi vnita vnitate
perſone. Spiritus ſanctus in irrationali creatu
ra nõ vnita ſibi vnitate pſone. Pater vero in
voce tãq̃ in ſigno diſtincto ab vtroq̃. Sʒ quã
do ſpiritus ſanctꝰ ſolus apparuit: tunc apparuit
vtroq̃ modo.ſ. in ſono tãq̃ in ſigno audibili
⁊ in

⁊ in linguis igneis tanq̄ꝫ in signo visibili.

Quartuꝫ cōsiderandū dicitur personaꝝ terminatio. Sunt eniꝫ in diuinis tres tantū psone. Sed quidaꝫ arguunt cōtra sic. Quicqd est in deo est infinitū. Sed numerus personarum est in deo: ergo infinitus: ergo infinite persone Ad hoc rn̄det Bon̄. in. i. di. 2. Qd̄ cū duplex est infinitas. s. numeralis ⁊ imensitatis: deꝰ est infinitus infinitate virtutis ⁊ imensitatis: q̄ est infinitas pfectionis: ⁊ ideo ponēda in deo. Infinitas autē numeralis: qꝛ repugnat perfectioni: a deo est amouenda. Nā cū deo sit attribuēduꝫ qd̄ nobilius est: necesse est ponere psonarū finitatē. Primo ratione distinctionis: qꝛ in psonis est distinctio: ergo nō cōfusio. Sed vbi ē infinitas ibi cōfusio. Secūdo ratione ordinis: qꝛ vbi est ordo: ibi est terminatio. Nā vbi deficit terminatio: ibi deficit ⁊ mediatio: ⁊ p consequens ordo. Sed vbi est terminatio: nō est infinitas: ergo si in psonis diuinis ē ordo: nō erit infinitas. Dicimus ergo ⁊ cōfitemur tres tātū psonas in diuinis: neqꝫ cōfundentes psonas: neqꝫ substātiā separantes: qꝛ vt dicit Athanasius: alia est eniꝫ psona patris: alia filij: alia spiritus sancti: sed patris ⁊ filij ⁊ spiritꝰ sancti vna est diuinitas: equalis gloria coeternal maiestas Qualis pater: talis filius: talis spiritus sanctꝰ.

Quintū qd̄ erat cōsiderandū circa trinitatē diuinaꝝ psonaꝝ: dicit̄ fideliū obligatio. Vbi videre debemꝰ vtrū credere explicite mysteriū trinitatis sit de necessitate salutis. Et rn̄det Tho. secūda secūde. q. 2. ꝙ mysteriū xp̄i explicite credi nō pōt sine fide trinitatis: qꝛ in mysterio xp̄i hoc cōtinet̄: ꝙ filiꝰ dei carnē assumpserit: ꝙ per gr̄aꝫ spiritꝰ sancti mūdū renouauerit: ⁊ iteꝝ ꝙ de spiritu sancto cōceptꝰ fuerit. Et ideo eo mō q̄ mysteriū xp̄i an̄ xp̄m fuit qdē explicite creditū a maioribꝰ: iplicite autē ⁊ quasi obūbꝛate a minoribꝰ: ita etiā ⁊ mysteriū trinitatis. Post tp̄s auteꝫ gratie reuelate tā maiores q̄ꝫ minores tenentur habere fidē explicitam de mysterijs xp̄i p̄cipue quātū ad ea q̄ cōmuniter in ecclesia solēnicant̄ ⁊ publice. Ita etiaꝫ post tempus gratie diuulgate tenent̄ omnes ad explicite credendū mysteriuꝫ trinitatis. Quare erigamus oculos mentis nostre: ⁊ deū benedictū colamus honore debito: vt sic digni efficiamur gr̄a eius: per quā tandeꝫ adipiscamur eternā gloriā. Amen.

Sermo. 19. de honore ⁊ reuerentia deo exhibendis ⁊ debitis.

Errant grauiter

circa cultuꝫ dei christiani: qui tanto sunt reprehensibiliores: quāto veritas eis est magis nota. Omnis vtiq̄ꝫ natio magis reuerenter deos falsos colit: q̄ꝫ christianus populus deū regem celi. Iccirco vt deus nobis propitius ⁊ misericors fiat: de honore sibi debito in hoc sermone dicemus. In quo triplex honor distinguedus est.

Primus consistit in sacrorum locorum veneratione.

Secundus in sacrarū personaꝝ existimatione

Tertius in sacrarum cerimoniarum persolutione.

De primo honore deo debito: qui consistit in sacrorū locum veneratione.

Capitulum. primum.

Primus honor qui deo debet̄ consistit in sacroꝝ locoꝝ veneratione. Debent vtiqꝫ omnes venerari loca sacra deo dicata: ita vt in ecclesijs vnusquisqꝫ ingrediatur: commoret̄ ⁊ exeat cū deuotione humilitate timore ⁊ reuerentia. Et hoc propter tria.

Primo ꝑpter dei maiestatem.

Secūdo ꝑpter vtilitatem.

Tertio ꝑpter exemplaritatem.

Primo debet vnusquisqꝫ venerari templa dei ꝑpter eius maiestatē. Nā vt dicitur i p̄s. Dominus in templo sancto suo. Et Apocalipsis. 21. c. Ecce tabernaculuꝫ dei cū hominibꝰ Sed posset aliquis obijcere: ꝙ nō sit aliquis locus deputatus ad cultuꝫ dei: quia vt dicit̄ Act. 7. c. Deus qui fecit munduꝫ: ⁊ omnia que in eo sunt: hic celi ⁊ terre cū sit dominus: nō i manufactis templis habitat: nec manibus humanis colitur indigens aliquo. Et. 3. Regū. 8. c. Salomon dixit. Si celum ⁊ celi celorum te capere nō possunt: quanto magis domꝰ hec quā edificaui tibi. Ad hoc respondet Thomas prima secune. q̄stione. 105. ⁊ secunda secunde. q. 83. ꝙ in adoratione dei ⁊ orationibus fiendis duo considerari possunt. Aut deus qui colitur adoratur ⁊ oratur. Et sic nō esset aliquis locus ad adoranduꝫ necessarius. Aut cōsiderant̄ ipsi homines colentes deū. Et sic determinatꝰ locus eligitur ad adoranduꝫ: nō propter deū qui adoratur quasi loco cōcludatur: sed ꝑpter ipsos adorantes. Et hoc triplici ratione. Primo quideꝫ pp loci cōsecrationē ex qua spūalem deuotioneꝫ cōcipiunt orantes: vt magis exaudiant̄

Secũdo ꝓpter sacra mysteria: ⁊ alia sanctita/
tis signa que ibi cõtinentur. Tertio ꝓpter con
cursum multoꝝ adorantiũ: ex quo fit oratio ma
gis exaudibilis: secunduꝫ illud Mathei. 18. c.
vbi sunt duo vel tres in nomine meo cõgre/
gati: in medio coꝝ sum. Ideo ecclesia ad diui/
nuꝫ cultũ deputat̃. Ex quo multipliciter nomi/
natur. s. basilica: templũ: tabernaculũ: ecclesia:
⁊ dom⁹ dei. Primo dicit̃ basilica: vt habetur.
di. 42. c. nõ oportet. vbi dicit Archidiaconus:
ꝙ basilica dicit̃ palatiũ regis. Basileos. n. gre
ce latine rex interpretat̃. Vñ basilica dicit̃ qli/
bet ecclesia: q2 palatiũ est summi regis ⁊ regi re/
guꝫ ministrat̃. Quidã tñ dixerũt ecclesias ep̃a
les tñ dici basilicas: q2 huiusmodi reges cõsue
uerunt fundare ⁊ dotare secundũ hugutioneꝫ.
vel basilica dicit̃ a Basileo rege grecoꝝ: q pri/
mo se fecit sepeliri apud ecclesiã secunduꝫ Py.
Secũdo ecclesia dicit̃ templũ. Et secundũ Ar/
chidiaconũ templũ dicit̃ quasi tectũ amplũ: quia
populus ibi sub vnius tecti amplitudine ꝯtinet̃
Et ꝓprie templa sunt maiores ecclesie: vel tem
pluꝫ dicit̃ a cõtẽplãdo: q2 hoc ibi fieri dꝫ. Ter/
tio dicit̃ ecclesia: vt de ꝯse. di. i. c. ecclesia. Que
interpretat̃ collectio seu cõuocatio. Vbi dic̃ Ar
chidiaconus ꝙ ideo dicit̃ cõuocatio: q2 continet
populũ cõuocatũ a deo. Vbi aũt cõueniebat po
pulus iudeoꝝ: dicebat̃ ⁊ adhuc dicit̃ synagoga
que interpretat̃ cõgregatio: q2 ad v̱ba legis q̃
aspera erãt ⁊ dura: populus ille velut grex peco
ruꝫ cõgregabat̃. Sed in catholicis adunatio
dicit̃ ecclesia. i. cõuocatio: vbi cõuenit: q2 amo/
re spiritus sancti ad vnã fidẽ ⁊ premiũ futuri se
culi vocat̃. Quarto ecclesia dicit̃ tabernaculuꝫ
qꝺ est militare habitaculuꝫ. Vñ Dauid in p̃s.
Trãsibo in locũ tabernaculi admirabilis: vsqꝫ
ad domũ dei. i. ab ecclesia militante vsqꝫ ad ec/
clesiã triumphãtẽ. Quia. n. militia est vita hoĩs
sup terrã: ideo ecclesia vbi adunat̃ popul⁹ mili/
tans nõ habens hic ciuitatẽ manentẽ: dicit̃ etiã
apte tabernaculũ. Quinto ecclesia dicit̃ domus
dei: vt patet Job. 2. ⁊ Math. 21. c. ⁊. de rel. et
vene. sanctoꝝ. c. domũ dei. li. 6. Vñ. 2. Para
li. c. 7. post cõstructionẽ tẽpli apparuit domin⁹
Salamoni nocte in tẽplo: ⁊ ait. Audiui oratio
neꝫ tuã: ⁊ elegi locũ istũ mihi in locuꝫ sacrificij.
Si clausero celũ ⁊ pluuia nõ fluxerit: ⁊ mãda/
uero ⁊ p̃cepero locuste vt deuoret terrã ⁊ mise
ro pestilentiã in populũ meũ: cõuersus aũt po/
pulus meus: sup quo inuocatũ est nomẽ meuꝫ
deprecatus me fuerit: ⁊ exquisierit faciẽ meã: ⁊

egerit penitentiã a vijs suis pessimis: ⁊ ego ex
audiã de celo: ⁊ propitius ero peccatis coꝝ: ⁊ sa
nabo terrã coꝝ. Oculi quoqꝫ mei erũt aperti ⁊
aures mee recte ad orationẽ ei⁹ q orauerit in lo
co isto. Elegi. n. ⁊ sanctificaui locũ istum: vt sit
nomẽ meũ ibi in sempiternũ: ⁊ ꝑmaneant oculi
mei ⁊ cor meũ ibi cunctis dieb⁹. Igitur cũ sum
ma reuerentia qlibet in ecclesijs adesse dꝫ. Vñ
in p̃fato. c. domũ. dicit̃. Domũ dñi decet sancti
tudo: decet vt cui⁹ in pace factus est locus eius:
cultus etiã sit debita veneratione pacificus. Sit
itaqꝫ ad ecclesias humilis ⁊ deuotus ingressus
Sit in eis deuota cõuersatio: deo grata: inspi/
cientib⁹ placida. Et Aug. 42. di. c. in oratorio.
inqt. In oratorio p̃ter orandi ⁊ psallendi cultuꝫ
penitus nihil agat̃: vt nomini huic ⁊ opera iu/
giter impensa cõcordent. Sed veh mũdo a scã/
dalis: q2 hodie in dei templis nulla seruat̃ mo/
destia: nulla honestas: nulla religio. Quinimo
ibi abundãt risus ioci spectacula vana: ⁊ alia q̃ꝫ
plura nephanda. O ꝑniciosa cõsuetudo. o dete
stabiles mores christianoꝝ maloꝝ: q tẽpla dei
ita inhabitant: quasi essent vilissima lupanaria.
Secũda ratio quare dei templa sunt merito ve/
neranda est ꝓpter vtilitatẽ. In illis nãqꝫ susci/
pimus spiritualia beneficia. Ibi recipimus sa/
cramenta. Ibi sepelimur post mortẽ reseruan/
tes corpora vsqꝫ ad generalẽ resurrectionem.
Propterea inquit psal. Suscepim⁹ de⁹ miseri/
cordiã tuã in medio templi tui. Hinc est ꝙ ec/
clesia fundat̃ cũ p̃eminentia: qua nullus eã edi
ficare põt nisi auctoritate diocesani: q dꝫ pone/
re primariũ lapidẽ: figere cruceꝫ: designare ci/
miteriũ: ⁊ etiã petere dotẽ sufficienteꝫ assignari
sine qua cõsecrari nõ debet vt patet de cõse. di.
i. c. nemo. ⁊. c. placuit. Insup ecclesia ꝯsecrata
nõ debet reuerti ad secularẽ habitationẽ ⁊ pro/
phãos vsus. 19. q. 5. c. q̃ semel. ⁊. c. quoniã. 17.
q. vlti. c. Quesisti. extra de religiosis domibus
c. adhuc. Tertia ratio quare venerãda sunt do
minica templa dicit̃ exemplaritatis. Nõ solum
eniꝫ a sanctis docemur exemplo vt veneremur
dominica templa: sed offerunt se gentiliũ exem
pla q suoꝝ idoloꝝ templa diligentissime hono
rare studuerũt. Vnde valerius libro primo ru
brica de religione. recitat qualiter Fabius ga q̃
stiones audiuit in templo dictaturã amisit. Nã
nulla melodia: ⁊ nullus sonus in templo eẽ de
bebat nisi pro laude deoꝝ. Iteꝝ in rubrica de
neglecta religione narrat ꝙ quidã noĩe Flacc⁹
Censor existens: a quodã templo qꝺ erat i ciui
tate Calabrie

tate Calabrie tegulas marmoreas fecit remo/
ueri ⁊ romã in ꝓpria domo fec t portari. Pro
pter quam cauſã demens fuit effectus. Inſup
duos filios ꝑdidit. Qḋ factũ poſtmodum ſena
tus retexuit ⁊ emẽdauit tegulas ad tẽplum re
portari iubẽdo. Inſup ibidẽ ponit: ꝙ quidam
poſthumus nomine: a Scipione dũ eẽt i aſia:
romã ꝓ militũ erario ſiue ſtipẽdio fuit miſſus
Qui dũ in aſiam reuerteref: Proſerpine tem
plũ expoliauit theſauro. Quod vt ſenatui fuit i
timatũ ſtati ꝑ ſenatũ reuocatus: ⁊ in carcẽ clau
ſus fuit: i quo detentus anteq̃ʒ examinaref ſua
cã crudeli morbo valde: vtpote demẽs ⁊ furio
ſus obijt: deaqʒ Proſerpina ſenatus edicto.
Poſthumi ſibi cõfiſcatũ theſauꝝ ſuũ rehabuit
Iſti itaqʒ ſuo mõ mirã exhiberẽ cõtẽdebãt reue
rẽtiã tẽplis falſoꝝ deoꝝ. Quãto magis ⁊ nos
reuerẽter tractare debemꝰ tẽpla dei. Nã ⁊ dñs
ieſus xp̃s in nullo ita ſeuerꝰ apparuit: ſicut duʒ
in tẽplo inuenit vendẽtes ⁊ emẽtes: quoꝝ mẽ
ſas euertit: ꝓiecitqʒ pecunias: ⁊ flagello fcõ de
funiculis eos eiecit a tẽplo. d. domus mea do/
mus orationis vocabitur: vos autẽ feciſtis illã
ſpeluncam latronum.

De ſcḋo honore deo debito in ſacraꝝ perſo
narum extimatione. Cap. .2.

S Ecũdus honor q deo debef conſiſtit in
ſacraꝝ ꝑſonaꝝ. ſ. ſacerdotũ exiſtimatõe
Eſt. n. ſacerdotalis dignitas excellenti
or: quacũqʒ dignitate tꝑali. Quod ꝓbare poſſu
mus tripl'r.

Primo ratione.
Secundo auctoritate.
Tertio exemplo.

Primo oſtendimus ꝙ dignitas ſacerdota/
lis excellit oẽm dignitatem tꝑalem rõne: q̃ tri/
plex eſſe poteſt.

Prima rõ dicitur ſignificationis.
Secunda inſtitutionis.
Tertia conditionis.

Prima rõ dicitur ſignificationis. Nam ſa
cerdos ſm Yſidoꝝ li. 7. ethimol. dicif quaſi
ſacer dux vel ſacra dans. Rõ aũt iſtius dupli/
cis iterp̃tatõis ſm Tho. in. 4. di. 24. ẽ qr per
myſteriũ ſpũale ſacerdos ẽ medius iter deuʒ ⁊
pplm. Nã ipſe diuina nũciat ⁊ miniſtrat pplo.
⁊ vota ppli offert deo. Dicif ẽt ſacerdos: qua/
ſi ſacra dans. Sacra aũt dare põt aliqs duobꝰ
modis: vel auxiliãdo: vel ſacramenta diſpẽſan
do. Primo mõ quilibet iuſtus inq̃ʒtum ſacra
ſua merita dat: vel cõicat alijs auxiliando iterp̃
tatur ſacerdos. Scḋo mõ nomen ſacerdotis ẽ
inſtitutũ: ad ſignificandũ eum q ſacra dat in ſa/
cramentorum diſpenſatõne. Et ſic ille qui ẽ in
gradu ordinis cõſtitutus dicitur ſacerdos. Ob
id in ſcripturis ſacerdotes nominãtur aliquan
do dij aliquãdo angeli: vt dicif. xi. q. i. c. ſacer/
dotibus. Vnde ⁊ ad Moyſen de eo q ad iura
mentũ deducendus ẽ dicitur. Applica illũ ad
deos. i. ſacerdotes. Et rurſus ſcriptuʒ ẽ. Dijs
nõ detrahes. i. ſacerdotibus. Et ꝓpha ait. La
bia ſacerdotis cuſtodiũt ſciam ⁊ iuſticiã: ⁊ legẽ
reqrũt ex ore eiꝰ qr angelus dñi ẽ. Scḋa ratio
oñdens ſacerdotaleʒ dignitatẽ dicitur inſtõnis
Nam ſacerdotiũ p̃ceſſit legem ſcriptã: qr in ve
teri teſtamẽto primus ſacerdos q iubẽte domi
no victimas obtulit: fuit Melchiſedech: ſic pʒ
Geneſis. 14. c. Demũ per ſacerdotem iuben
te dño regia ptãs eſt ordinata. Vnde. i. Reg.
8. c. dixit deus ad ſamuelẽ ſacerdotẽ. Audi vo
cẽ eoꝝ. ſ. filioꝝ iſrael petentiũ regẽ: ⁊ conſtitue
ſuꝑ eos regẽ. Hinc ẽ ꝙ ſpũalis auctoritas ter
renã ptãtem hʒ iſtituere vt ſit: ⁊ iudicare ſi bõa
nõ ſit. Qḋ ꝓbaf ꝑ aplm Paulũ dicẽtem. i. ad
Cor. c. 7. Neſcitis qm̃ angelos iudicabimus
quãto magis ſecularia. Et idẽ i. c. ꝑ venerabi/
lẽ. extra q filij ſint legitimi. ⁊. 9. q. 3. c. nemo. et
c. alioꝝ. Tertia rõ oñdens dignitatẽ ſacerdo/
talẽ dicif ꝯditõis. Eſt. n. ſacerdotalis dignitas
ſpũalis: ⁊ iõ quãto ſpũs nobilior ẽ corꝑe: tanto
ſacerdotalis dignitas nobilior ẽ quacũqʒ digni
tate tꝑali. Sicut pʒ extra de trãſlatõe epi ⁊ ele/
cti. c. iter corporalia. Scḋo oñdif dignitas ſa
cerdotalis: q̃ excedit oẽm dignitatẽ tꝑalẽ aucto
ritate. De ſacerdotibꝰ. n. dicif Eſa. 61. c. Vos
ſacerdotes dñi vocabimini. Miniſtri dñi dei
noſtri dicef vobis. Et. I. Pet. 2. c. Vos eſtis
genꝰ electũ regale ſacerdotiũ gens ſcã ppl's acq
ſitõis. Et. 96. di. c. Duo. ſcribif. Auꝝ nõ tã p̃
cioſius ẽ plũbo q̃ʒ regia ptãte ſit ordo ſacerdo/
talis altior. Et eadẽ di. c. qs dubitet. Quis du
bitet ſacerdotes xp̃i regũ ⁊ p̃ncipiũ oiumqʒ fide
liũ p̃res ⁊ mag̃ros cẽſeri. Propterea. 6. q. i. in
c. Sacerdotes. dr̃. Sacerdotes q ꝓprio ore cor
pus dñi cõficiũt ab oibꝰ ſũt timẽdi. ⁊. 3. q. I. c.
Nulli. Dñm crucifigũt: q eũ in ſuis ſacerdoti/
bꝰ ꝑſequunf. Et. xi. q. 3. c. Abſit. Antheriꝰ pa
pa ait. Abſit vt qcq̃ʒ ſiniſtꝝ de his arbitremur
q aplico gradui ſuccedẽtes xp̃i corpꝰ ſacro ore
cõficiũt: ꝑ quos nos xp̃iani ſumꝰ q claues r̃gni
celoꝝ hñtes: ante iudicij diẽ iudicãt. In veteri
quoqʒ lege habetur. Quicũqʒ ſacerdotibꝰ non

obtemperasset aut extra castra positus lapidabat a ppl'o: aut gladio [illegible]uice subiecta cōtemptū expiaba: cruore. Et.16.q.1.c. Si clericat⁹. Hiero. ait. Nō ē humilitatis mee neq3 mēsure iudicare de ceteris: ꝛ de ministris eccl'ie sinistruȝ qppiā3 dicere. Tertio ostendit dignitas sacerdotalis exēplo. Christianissimi.n. imperatores sacerdotes honorare sp studuerunt sicut p3 de Theodosio ipatore. De quo legitur in historia tripertita q̄ cū apud Thessalonicā ciuitatē qdam iudices fuissent lapidati. xi.q.3.c. cū apud thessalonicā. idignatus Theodosius: oēs pariter iussit interimi. Ubi septē milia sūt occisi nullo p̄cedente iudicio. Huiusmōi aūt cladem plenaȝ gemitib⁹ audiens beatus Ambrosius: cū princeps venissȝ Mediolanū ꝛ solēniter in sacruȝ voluissȝ itrare tēplū occurrit sanctus ep̄s foris ad ianuas ꝛ igredientem his sermonibus a sacri liminis incessu ꝓhibuit. Nescis miser ipator ppetrate a te necis quāta sit magnitudo: neq3 post cām tanti furoris mēs tua molē p̄sumptōis agnoscit. S3 forte recognitōem peti ꝓhibet ptās imperij. Decet tū vt vincat rō ptāteȝ Quibus igit̄ oculis aspicies cōis dn̄i tēplum q̄bus calcabis pedibus scm̄ illius pauimētū: q̄uo manus extendes de qb⁹ adhuc sanguis stillat innoxius. Recede recede igit̄: ne secūdo pctō priorem neqtiam augere cōtendas. His sermonibus impator obediens: erat.n. diuinis eruditionib⁹ enutritus: ꝛ apte sciēs que sūt ꝓpria sacerdotis: que regū: gemēs ꝛ deflens ad regalia remeauit. Cūq3 octo mēsiū3 transissent tpa appropinquauit natiuitatis saluatoris nostri festiuitas. Impator aūt lamentatōibus assiduis in palatio residens cōtinuas lachrymas icessabiliter expādebat. Ingressus aūt Rufin⁹ tūc magister militū: ꝛ singularem apud pricipē fiduciā hn̄s ꝛ videns principē in lamētatōibus ꝓstratū: accessit vt lachrymaꝝ cās ingreret. At ille vehemētius igemiscens ꝛ amarissime lachrimas fundēs: tu iqt Rufine laudis: ꝛ mea mala non sentis. Ego autem lamētor ꝛ gemo calamitatē meā: q2 seruis qdem dei ꝛ mēdicantibus apta sūt tēpla dei. At Rufin⁹ ad Ambrosium prexit. Cui ambrosius ait. Impudentiā3 canū imitatus es Rufine: tāte v3 necis auctor existens. Ego dico tibi: qm̄ ipatorem igredi sacra limina ꝓhibebo. Hec ꝛ alia plurima Rufinus audiens impatori nūciauit votum Antistitis. At impator i media iā platea pgo iqt vt iustas in faciē suscipiā cōtumelias; cūq3 ad sacra limina puenissȝ: i sacrā qdem basilicā nō p̄sumpsit itrare: s3 veniens ad Antistitē supplicabat vt ei⁹ vincula resolueret: cui Ambrosius. Quā pniam ondisti post tātas iniqtates: cui Theodosius. Tuū ē docere: meū vo suscipe: cui Ambrosius iniūxit: vt legem cōderet: ne snia mortis ferri possȝ aio irato: sed trāsacto trigita dieꝝ nūero: qd̄ ꝛ fecit. Sicq3 cū lachrymis ꝛ deuotione tēplū tāde3 igressus ē: i cūctis reuerēter se habēs erga sacerdotē Ambrosium. Quid fec̄ constātinus d̄ quo ē tex.96. di.c. in scripturis ꝛ.c. cōstantinus. qd reliq oēs xp̄iani reges vel impatores. Omittamus oia que repetē longū foret. Inspiciamus dn̄m ihm xp̄m: de quo dicit cyprian⁹.93.di.c. dn̄s. Dominus noster iesus xp̄s rex ꝛ index: vsq3 ad passionis horā seruauit honorē pōtificibus ꝛ sacerdotib⁹. nā cu3 leprosum mādasset dixit eidē. Uade ostēde te sacerdoti. Sacerdotem adhuc appellās quē sciebat eē sacrilegum. Itē cū a subdito i passione alapā accepissȝ: nihil cōtumeliose locutus est in psonam pontificis; s3 sic magis inocentiā suā tutus ē.d. Si male locutus sum: testimonium ꝓhibe de malo: si aūt bene: cur me cedis. Hec igitur ab eo hūiliter ꝛ patiēter facta sūt: vt nos humilitatis ꝛ patiētie exemplū haberemus. S3 hodie pleriq3 de illis sūt: de qbus dicit̄.1.q.1.c. multi. Multi seculariū cū plus sacerdotū vitā q̄3 suā cōspiciūt: in magnū cōtēptōis sacroꝝ crimē incurrūt. Magna.n. trabe vulneratos oc'los hn̄tes: festucā i aliēis cōspiciūt oc'lis. quā dū icaute euellē festināt in erroris foueā dilabūt

De tertio honore deo debito in sacrarū cerimoniarum obseruatione. Capl'm .3.

Tertius honor q deo debet̄ cōsistit in sacraꝝ cerimōiaꝝ obs̄uatōne. nā vt dicit Tho.2.2.q.88. Deū ꝛ si n̄ rōe sui: rōne nr̄i ēt corpalr̄ reuereri d̄bem⁹: tū vt p corpales mot⁹ excitem⁹ mētē nr̄a3: tū vt deū s'm vtrāq3 nā3 nr̄a3 honorem⁹. Un̄ Io. Damascen⁹ iqt. Q2 ex duplici nā cōpositi sum⁹. s. corpali ꝛ spūali: duplicē deo honorē referre debemus Consistit āt hic honor in tribus.

Primo in capitis inclinatione.

Scd̄o in incuruatōe. Tertio i genuflexione

Prio ꝯsistit honor i capitis icliatōe. Et sic statuit eccl'ia: cū noiat̄ nomē iesu i eccl'ia i missis ꝛ diuinis officijs oēs reuerēter iclinent caput. Un̄ d̄ cōsecra. eccl'ie. li.6.i.c. d̄cet. dr̄. Cōueniētes i ecclia nomē illd̄ qd̄ ē sup oē nomē: nomē v3 dn̄i nr̄i iesu xp̄i: exhibitōe reuerētie spūal' attollant

tollāt: ⁊ ita flectāt gēua mētis: qđ vł capitis icli natōe ꝓtestēt. Scđo cōsistit honor dei i icurua tōe: hꝫ hūc vsū eccl'a vt i diuinis officijs cū gl'ia pr̄i ⁊ filio ⁊ sp̄ui scō dcātat i fine psalmoꝝ oēs corpꝰ icuruāt sil' cū capite. Tertio cōsistit đ honor i gēuflexiōe. Genuflectimꝰ nāqꝫ cū adoramꝰ corpꝰ xp̄i: i oibꝰ moribꝰ huiuscemōi, ꝑfitētes nos subditos đo: q ē bñdictꝰ i scl'a scl'oꝝ. Amē

Sermo. 20. đ patiētia q̄ oibꝰ ē necessaria ꝓpter cōes passiōes qbꝰ īfestatur humanum genus.

Er patientiam

P currāmꝰ ad ꝓpositū nobis certamē. Doctoris gētiū vba sūt ista ad hebreos. 12. c. Post lapsū ꝑmoꝝ pētū adō hūanū genꝰ passionis ē vexatū: vt nullꝰ vnqꝫ i hac vita iueniri possit oio qetꝰ. Insurgūt vndiqꝫ mala vndiqꝫ tēpestates vndiqꝫ afflictōes: laboriosęqꝫ cure. Accidūt ⁊ sepe mlt'a aduersa nolētibꝰ ⁊ inuitis Neqꝫ aliter aduersus fortūe ipetꝰ ⁊ icursus: repētinosqꝫ motꝰ: nisi ferēdo ⁊ equo aio tollerando tuti eē valemꝰ. Supanda ait Virgiliꝰ ois fortuna ferendo est. Hoc autē maxime operat patientie virtus: que omnibꝰ necessaria est: sine qua succumbit mens: ⁊ deficit animꝰ: cū aliqđ sinistrū accidere viderit. Eapropter in hoc sermone de patientia erimus tractaturi: de q̄ tres considerationes faciemus.

Prima est de eius descriptione.
Secūda de eius determinatione.
Tertia de eius acquisitione.

Quid sit patia: ⁊ đ mlt'iplici eiꝰ acceptōe. Ca. 1

P Rima cōsideratio est de patiētie descriptione: in qua qd sit patientia ostēdemꝰ Et Lact. 5. li. diui. insti. aduersus gētes: sic dicit. Patientia est maloꝝ q̄ aut inferūtur aut accidūt cū equanimitate ꝑlatio. Et Tullius in rhetorica eādē sententiā loquit sub alijs verbis. d. Patientia est honestatis aut vtilitatis causa reꝝ difficiliū ⁊ arduarū voluntaria ac diuturna ꝑpessio. Et pro ampliore declaratiōe notandū ꝙ quintuplex patientia inuenitur.

Prima est remissoꝝ. Secunda mūdanoꝝ.
Tertia stultoꝝ. Quarta hypocritarum.
Quinta virtuosorum.

Prima est patientia remissoꝝ eoꝝ. s. qbus ex officio incumbit reprehēdere corrigere vel punire aliena peccata: ⁊ tamē illa tollerant. Contra quos est. c. facientis. 86. di. vbi dicit. Facientis ꝓculdubio culpā habet: q qđ pōt corrigere negligit emendare. Et. 83. di. c. cōsentire. Cōsentire videt tractanti qui ad resecanda que corrigi debent nō occurrit. Et eadē di. in. c. error Error cui nō resistit approbat: ⁊ veritas cū minime defensat opprimit. Negligere qppe cum possis ꝑturbare peruersos nihil aliud est q̄ fouere. Nec caret scrupulo cōcessionis occulte q manifesto facinori desinit obuiare. De hac aūt vel tollerantia vel punitōne maloꝝ copiosius disputabitur in sermōe de iusticia. Secūda est patientia mūdanoꝝ eoꝝ. s. qui ꝓpter mundū quoscūqꝫ horres strenue tollerant. De qbꝰ dicit 47. di. c. omnes. Omnes huius seculi dilectores in terrenis his rebus fortes sunt: in celestibus autē debiles. Nā pro tēporali gloria vsqꝫ ad mortē desudare appetunt: ⁊ pro spe ꝑpetua nec parū quidē in labore subsistunt. Pro terrenis lucris iniurias quaslibet tollerant: ⁊ ꝓ celesti mercede: vel tenuissimi verbi cōtumelias ferre recusant. Terreno iudici toto etiā die assistere fortes sunt: in oratione corā dño vel vnius hore momēto lassant. Sepe nuditatē deiectionē famē ꝓ acquirendis diuitijs atqꝫ honoribꝰ tollerant. Superna autē laboriose q̄rere tanto magis dissimulāt: quāto magis ea retribui tardius putāt. hec ibi. Tertia ē patiētia stultoꝝ. s. eoꝝ q sciunt ꝙ peccādo mortaliter seruiūt diabolo ⁊ ꝑmittunt se trahi ab illo de peccato i peccatū. Quibus dicit Paulus. 2. ad Cor. xi. c. Libenter suffertis insipientes: cū sitis ipsi sapientes. Sustinetis. n. si qs vos in ſuitutē redigit: si qs deuorat: si qs accipit: si qs extollit: si qs in faciē vos cedit. Quarta ē patientia hypocritaꝝ de qbus dicit Math. 6. Extermināt. n. facies suas: vt pareant hominibꝰ ieiunantes

Quita ē patiētia virtuosoꝝ. De q̄ dic Aug. in li. de patiētia. Virtus animi q̄ patientia dicitur: tā magnū donū dei est: vt etiā ipsius q̄ nobis eā largit patiētia ꝑdicet. Et đ hac xp̄s Luc. 21. c. In patia vr̄a possidebitis aias vr̄as. Et iacobꝰ. 1. c. Patia opꝰ ꝑfectū hꝫ. ⁊. 2. ad Cor. 6. c. In oibꝰ exhibeamꝰ nosmetip̄os sic dei ministros i mlt'a patia. Et ad eph. 4. cū patia supportātes iuicē. Et. 1. ad cor. 6. Sectare iusticiā pietatē fidē charitatē patiā. Huiꝰ āt offiñ ē cōſuare bonū rōnis ꝯtra iusticiā ne. s. rō tristicie succūbat. nā vtutes morales ordināt ad bonū iquātū cōſuāt bonū rōis cōtra ipetꝰ passionū Int' alias autem passiones tristicia efficax est ad impediendum bonum rationis: secundum illud Eccl. 30. Multos occidit tristicia. Hec

Tho. s̃a s̃e. q. 136. ppea dixit Lucan⁹. Gau/
det patiētia duris. Nōndū tñ q̄ alid ē passionē
τ afflictōez i aduersitatib⁹ nō sentire: alid ñ suf
ferre: q hō ē āgustias τ tribulatōes sētit: sȝ si nō
ē v̄tuosus τ fortis aio i passione deficit: τ mul
ta: aut cogitat: aut loqtur: aut opatur q̄ nō con/
ueniūt. Qui v̄o v̄tuosus ē: τ si vt hō aduer/
sa sentiat: tamē in dolore modū adhibet: τ mē/
surā seruat atq̄ȝ modestiā. Propterea igt Se
neca de consolatōe ad paulinū: nō sentire mala
sua nō ē hominis: non ferre non ē viri. τ Tul
lius li. 2. de oratore. Magna laus τ admirabi
lis videri solet: tulisse casus sapiēter aduersos:
non fractū esse fortuna: retinuisse in rebus aspe
ris dignitatem.

De quinq̄ȝ in qbus debet vnusq̄sq̄ȝ esse pa/
tiens. Capitulum secundum.

S Ecūda consideratio de patiētia dicitur
determinatio. Dȝ nāq̄ȝ hō determina
te eē patiens maxime in quinq̄ȝ. vȝ.

Primo in contumeliarum illatione.
Secūdo in tpalium bonorum perditione.
Tertio in carorum amissione.
Quarto in corpis flagellatione.
Quinto in voluntaria operatione

Primo dȝ hō esse patiens in cōtumeliaruȝ
τ iniuriaꝝ illatōe. Solent nāq̄ȝ hoies nequā τ
mali molestare bonos: nūc detrahēdo: nūc cō/
uitiando: nūc contumelias īferendo. Ibi v̄tus
ē vbi boni patiēter sciūt sufferre. Quoniam vt
dicitur. 23. q. 4. c. tu bonus. Tu bonus tollera
malū. Et ideȝ in. c. tollerādi. τ in. c. Qui secū
dū carnē. In. c. V̄o. Hec aūt vita. Greg. ait
Si boni estis: q̄ȝ diu in hac vita subsistitis: eq̄/
nimiter tollerate malos. Nā quisq̄s non tolle
rat malos: ip̄e sibi p ipatiētiā testis ē: q̄ bon⁹
non ē. Abel eni esse renuit: quem Cayn mali
cia non exercet. Et Lact. in. 5. li. diui. isti. Nō
enim minus malū est referre iniuriā q̄ȝ inferre
Nam vnde certamina iter hoies contentiones
q̄ȝ nascūtur: nisi q̄ iprobitati opposita ipatiētia
magnas sepe cōcitat tempestates. Q̄d si patiē
tiam qua v̄tute: nil melius: nil in homie digni
us iueniri pōt: iprobitati opposueris: extingue
tur ptinus tanq̄ȝ igni aquā supfuderis. Sin au
tē puocatrix illa ipatientia iprobitatem sibi cō/
parē nacta ē: tm̄ excitabilius incēdiū vt id non
flumē aliquod: sȝ cruoris extinguat effusio: ma
gna itaq̄ȝ patiētie rō ē: quā sapiēs auget bono
uiro. Vt. n. nihil maloꝝ fiat h̄ sola efficit. Que
si detᵉ oibus nullū scelus: nulla fraus in rebus
humanis erit. Spectat vtiq̄ȝ ad magnanimita
tem quod nōnulli ascribūt ad vtilitateȝ. s. ferre
patiēter τ equo aio v̄bera contumeliosa. Con
tra quos ē dictū Senece li. d̄ clemētia. vbi igt
Magni animi ppriū ē iniurias atq̄ȝ offensi
ones spnere. Et idē i li. de puidētia. Manet si
ne aduersario v̄tus. Tūc appet quāta sit: quan
tūq̄ȝ polleat: cū qd possit patiētia ostēdit. τ Sa
piēs puer. 16. c. Melior ē patiēs viro forti: τ
q dn̄atur animo suo: expugnatore vrbiuȝ. Ex
hoc laudaᵗ patiētia magnoꝝ viroꝝ atq̄ȝ poten
tum: q patiētes fuerūt ad ferēdū iniurias. Scri
bit nāq̄ȝ Seneca d̄ Antigono rege: q̄ cum au
dissȝ quosdā: q eū nō videbāt de se male loquē
tes: accessit ad eos τ dixit. Nunc maledixistis
Anthigono: cui⁹ occasione i has miserias inci
distis: mō aūt bene optate ei qui vos ex hac vo
ragine eduxit. Nec āpli⁹ eis dixit. Diciᵗ etiā in
Policratone. q̄ Aristipp⁹ cuidā maledicēti si/
bi ph̄s patiēs respondit. Tu lingue tue: τ ego
auriū meaꝝ dn̄s sum: τ ibidem narraᵗ q̄ Xe/
nophon ph̄s de se maledicēti respondit. Tu di
dicisti maledicere: ego maledicta cōtēnere. Ibi
dem habeᵗ de octauiano: q̄ cū eidem descendē
ti rome p sacrā viam: desperatus qdam diceret.
o tyrāne: rn̄dit. Si essez non diceres. Nec am
plius de verbis eius curauit. Ferᵗ adhuc ibi/
dem: q̄ simillimus qdam adolescēs Octauia/
no vrbē intrauit. Quem Augustus ad se ad/
ductū interrogauit. Dic mihi adolescens. Fu/
it nūq̄ȝ mater tua rome. Negauit ille nec con
tent⁹ adiecit. Sed pater meus. Ioci itaq̄ȝ aspe
ritate vrbana notitiam oīum τ familiaritateȝ si
bi cōciliauit. Ibidem adhuc fertur illud quod
scribit aug. 4. li. d̄ ci. dei d̄ magno Alexādro.
Qui cū reprehenderet piratam quendam di/
cens: cur mare habes infestum. Ille libera vo
ce respondit. Quid tibi: vt tu orbem terrarum
Sȝ q̄ id ego vno nauigio facio: latro vocor: q̄
tu magna classe: diceris imperator. Si sol⁹ τ ca/
ptus sit Alexāder latro erit: τ multa alia cōtra
Alexādrū ptulit aiose. Mirat⁹ Alexāder con
stantiā hois honorauit eū: iussitq̄ȝ cōscribi mi/
litie. Silr narraᵗ ibi q̄ Anthigon⁹ pedagog⁹
cytharā Alexādri magni fregit abiecitq̄ȝ diceᵗ
Etati tue iā regnare cōuenit: vt ea q̄ i corpe re/
gis voluptatē luxurie dāt domineris. Q̄d ille
patientissime tulit. Quib⁹ exēplis appet: nō vi
le eē neq̄ȝ vitupabile: imo magnificū egregiuȝ
atq̄ȝ decorū illatas iniurias despicere. Scd̄o
dȝ hō eē patiēs in tpalium bonorū pditiōe: vt
nō subruat

nō subruat animus: neqȝ desperet si quādoqȝ hec fortune bona: vt honor dignitas potentia diuitie similia ⁊ dimi uant. Propterea laudat Anaxagoras: qui nō est cōtristatus quando in patriā rediens possessiones suas desertas ⁊ dissipatas inuenit. Et Bias prieneus letanter respondit his q eū interrogarunt: qd secū ferebat cū fugiebat de patria: quā inuaserant hostes. Omnia mea mecū porto: de quibꝰ mentionez feci in ſmone de auaricia: siue de cōtemptu diuitiaꝝ in q̄dragesimali. Tertio dȝ esse hō patiēs in suoꝝ carorū seu propinquoꝝ amissione nā sunt multi q ꝓpter mortē suoꝝ nullū habēt modū. Indignant deo: ⁊ seipsos cōmittūt cōsumendos dolori. Pro quibꝰ dicit Seneca de consolatione ad Paulinū. Quid tā humile ac muliebre est: q̄ȝ cōsumendū se dolori cōmittere nos autē nō interdicimus eis: qn ꝓ suis mortuis quadā pietate ducti doleant ⁊ lachrimētur fleuit Joseph sup patre suo mortuo vt dr̄ Gene. vltimo. c. Et abrahā fleuit sup Sarra mortua post. 126. annis vite sue. Gen̄. 23. ca. fleuerunt ⁊ patres antiqui ꝑ morte suoꝝ. Et xp̄s lachrymatus est: cū lachrymātē vidit Magdalenaȝ ꝑ fratre mortuo. Joā. xi. c. ⁊ Vgo beata doluit ⁊ fleuit in morte xp̄i: damnamꝰ superabūdātiaȝ doloris: q̄ videt quandā desperationē p̄tēdere: quapropter paulus. 2. Thessalonicēses: 4. c. ait. Nō cōtristemini sicut ⁊ ceteri q spē nō habent. ⁊. 13. q. 2. c. vbicūqȝ hec autē. ⁊. c. habēt ⁊. c. q diuina vocatōe. cōfirmat qd̄ dicimꝰ hinc Hiero. ad Tyrasiū ait. Charitatis tue scripta ꝑcepi: in qbꝰ animū tuū dolore cōmotū de filie dormitione cognoui: nō aliud in te admiratus suȝ q̄ȝ xp̄iani pectoris abste virtutē ablatā fuisse Stupeo murū fidei penetratū vulneribꝰ orbitatis: quē sopire debuerat spes resurrectōis ⁊ regni celestis. Resurgere credimꝰ mortuos nostros ⁊ plangimꝰ: qd faceremꝰ si mori tm̄ ꝑciperet deꝰ. Voluntas eiꝰ vtiqȝ sola sufficeret ad solatiū: cui nullū iubemur affectū p̄ponere. hec ille. Propterea. Valeriꝰ maximꝰ lib. 5. rubri. de parentibꝰ qui obitū filioꝝ forti aīo tulerunt: laudat Anaxagorā: q audita morte filij respondit nūcio: nihil iexpectatū aut nouū nūcias: ego eniȝ illū ex me natū: mortalē esse sciebā: ⁊ sicut nemineȝ mori solere qui nō vixerit: sic nec aliquē viuere q moriturus nō sit. Quarto debet vnusqsqȝ esse patiens in corporis flagellatiōe: cū corpus egritudinibꝰ ⁊ infirmitatibꝰ aggrauatur: sicut de beato Francisco legimꝰ: de q̄ dicit dn̄s Bon̄. in legēda magna: cū duris corporis angeret doloribus: illas suas angustias nō penaꝝ censebat nomine sed solatioꝝ: dū autem semel grauius solito doloꝝ vrgeret aculeis quidaȝ frater simplex dixit ad eū: frater hora dn̄i vt mitius tecū agat. Manū eniȝ suā plus debito sup te grauare videt. Quo audito vir sanctꝰ cū eiulatu exclamans ait. Nisi noscerē in te simpliceȝ puritatē: tuū ex nūc abhorrerē cōsortiuȝ: qr ausus fueris circa me diuina iudicia reprehēsibilia iudicare. Vt lȝ totus eēt attritus grauis ꝓlixitate languoris: ꝓijciens se in terrā ossa debilia duro casu collisit ⁊ deosculans humū: gratias ingt tibi ago dn̄e deus de ominibꝰ his doloribus meis: teqȝ mi dn̄e rogo: vt cētupluȝ si tibi placuerit addas: cū tue sancte volūtatis adīpletio sit mihi cōsolatio semꝑ plena. Quinto dȝ esse vnusqsqȝ patiens in voluntaria opatione: in ieiunis orationibꝰ vigilijs ⁊ disciplinis: alijsqȝ operibꝰ virtuosis: cū p̄miū illorū sit eterna vita. Jn omnibꝰ autē vnusqsqȝ memor esse debet illius patiētissimi Job: q in omni aduersitate sua: in dāno reꝝ: siue in morte repentina filioꝝ siue in plagis ⁊ vlneribꝰ corpis sui solitus erat dicere. Dn̄s dedit dn̄s abstulit: sic dn̄o placuit ita factū est: sit nomē dn̄i bn̄dictuȝ.

Qd̄ quinqȝ sunt regule ad acquirēdā patiētiam. Capitulum. 3.

Tertia cōsideratio est de patientie acquisitione. Jn qua dicēdū est quomō patientia pōt acqri: ⁊ ad hoc notande sunt quinque regule.

Prima dicit recogitatio.
Secunda melioratio.
Tertia premiatio.
Quarta auxiliatio.
Quinta exemplatio.

Prima regula dr̄ recogitatio. Quādocūqȝ qs sentit aduersa multa iminere sibi recogitare dȝ peccata q̄ cōmisit: ⁊ dicere illud Michee. 8. c. Jrā dn̄i portabo qm̄ peccaui ei. Sic faciebāt fratres Joseph qn̄ venerūt i egyptū: ⁊ Joseph loquebat cū eis: ⁊ ipsi nō cognoscebāt eū: ⁊ dicebat: frater vester vnꝰ liget in carcere: vos aūt abite ⁊ fratrē vr̄ȝ minimū ad me adducite. At illi lingua hebraica credētes nō intelligi ab Joseph dicebāt adinuiceȝ: merito hec patimur qr peccauimꝰ in fratrē nostrū vidētes angustiam aīe illiꝰ cū deprecaret nos: ⁊ nō audiuimꝰ: Jdcirco vēit sup nos ista tribulatio. Scd̄a regula dr̄ melioratio. Quādocūqȝ qs tribulatiōibꝰ

quatiť vt patiens fiat ꝯſideret q̃ deꝰ in hac vita ſepius vexat quos amat: ⁊ omnia in meliꝰ inter/pretať. Vñ Job. 5. c. diciť. Beatus hõ q corri piť a dño: increpationẽ ergo eiꝰ ne reprobes: ⁊ ſapiens ꝓuer. 3. Diſciplinam dñi ne abijcias: nec deficias cũ ab eo corriperis. Quẽ. n. dili/git dñs corripit: ⁊ quaſi pr̃ i filio cõplacet ſibi. Solet. n. tribulatio ſatis ꝓdeſſe anime ad illu/minandũ eã: atq3 ad ſuperãdas mũdi ⁊ carnis blanditias. Vñ Lact. in. 2. lib. diuinaꝝ inſtit. ait. Tunc maxime deꝰ ex memoria hominũ ela bitur: cũ beneficio eius fruentis honorẽ diuine indulgentie dare debẽt. At vero ſiq̃ neceſſitas grauis ꝓſſerit: tunc dñi recordanť: ſi belli ter/ror: infremuit: ſi morboꝝ peſtifera vis incũbit: ſi alimẽta frugibꝰ longa ſiccitas denegauit: ſi ſe ua tẽpeſtas: ſi grãdo ingruit: ad deũ cõfugitur: a deo petiť auxiliũ deꝰ vt ſubueniat orať. Si qs in mari vento ſeuiente iactať: hunc inuocat. Si qs aliq̃ vi affligať: hunc potiꝰ iplorat: ſi qs ad ex tremã medicãdi neceſſitatẽ deductus victũ ꝓci/bus expoſcit: hunc ſolũ obteſtať ꝑ eiꝰ diuinũ at/que vnicũ nomẽ hominũ ſibi miſericordiã q̃rit hec ille. Et Hiero. tribulationis vtilitatẽ ꝑ exẽ pluz quoddã explicat in epiſtola ad Ruſticum monachũ. d. Grecus adoleſcens erat in ceno bio: q nulla abſtinentia: nulla operis magnitu dine flãmã poterat carnis extinguere. Hũc ꝑi/clitantẽ pater monaſterii hac arte preſeruauit. Jmperat cuidã viro graui vt iurgijs atq3 cõui tijs inſectareť hominẽ: ⁊ poſt irrogatas contu/melias primꝰ veniret ad q̃rimonias. Vocati te ſtes: ꝓ eo loquebanť q cõtumeliã fecerat. So/lus pater monaſterij defenſionẽ ſuã callide op/ponere ſtuduit: ne abũdãtiore triſticia abſorbe/retur frater. Quid plura. Jta ãnus deductꝰ ẽ. Quo expleto interrogatus adoleſcẽs ſuꝑ priſti nis cogitationibꝰ ſi ita adhuc moleſte ſuſtineret pape inq̃t. Mihi viuere nõ l3: ⁊ fornicari libet

Tertia regula ad acquirendã patientia3 diciť premiatio. Quãdocũq3 qs deficere videret ani mu3 in tribulatõe: aut in laboribꝰ ꝓpter deũ ſu ſceptis: ſtatim ſubleuari debet ad illã mercede3 vberrimã ⁊ copioſa3: q̃ repromittiť nobis i ce/lis. De qua xp̃s dicebat Math. 5. Beati eſtis cũ maledixerint vobis homines: ⁊ ꝑſecuti fue/rint vos: ⁊ dixerint omne malũ aduerſum vos: mentiẽtes ꝓpter me. Gaudete ⁊ exultate: quo niã merces veſtra copioſa eſt in celis. Sic Ste phanus cũ eſſet inter eos q ꝑſequebanť ipſum: intendens in celũ vidit gloriã dei. Quarta re gula diciť auxiliatio. Quãdocũque aliquis pre mitur multis anguſtijs: ſciat deũ aſtare ſibi: vt ei ſuccurrat: vel vt patientiã tribuat: dũmõ ipſe auxiliũ eius poſtulet. Jdeo Dauid in ꝑs. 36. ait. Juxta eſt dñs his qui tribulato ſunt corde. Eſt de hoc exẽplũ magni Antonij: q poſt mul ta etiã verbera: q̃ a demonibꝰ fuerat paſſus vi/diſſet in ſplendore quodã mirabili dñm ieſum xp̃m dixit ad eũ. Vbi eras bone ieſu: vbi eras Quare a principio non fuiſti vt me iuuares et vulnera mea ſanares. Cui dñs Antoni. h erã ⁊ meo auxilio certamẽ ſuperaſti. Amodo autẽ q2 viriliter dimicaſti: in toto orbe faciã te nomi nari. Quinta regula ad acquirendã patien/tia3 diciť exẽplatio. Quãdo aliqs cupit habere patientiã: vltimũ eſt remediũ intueri ſanctoru3 exẽpla ⁊ potiſſimũ dñi noſtri ieſu chriſti. De q̃ petrus prima epiſtola. c. 2. dicit. Chriſtus paſ/ſus eſt ꝓ nobis: vobis relinquens exemplu3. Et Paulus ad Hebreos. 12. ait. Recogitate eu3 q ſuſtinuit talẽ a peccatoribꝰ aduerſus ſemetip/ſum cõtradictionẽ: vt nõ fatigemini animis ve ſtris deficientes. Quenã patientie exẽpla non inueniunť in xp̃o. Vide illũ. o aia in cruce nu/datũ. Vide ⁊ cõtemplare diligenter. Si te gra uatã ſentis infirmitate corporis: audi illũ dicen te3 tibi. Et ego pro tua ſalute a plãta pedis vſq3 ad verticẽ totus ſum vulneratus. Si dixeris ei Heu iniuſte accuſor inique criminor ab emu/lis meis: rñdebit tibi. Et ego q deꝰ ſum factus hõ iuſtus ſanctus pius ſapiens mũdus ⁊ ipollu tus: vocor ſamaritanꝰ ſeductor malefactor: bla/phemus: ⁊ velut ꝑditiſſimꝰ reus: in medio la/tronũ crucifigor. Si cõqueſta fueris de pauꝑta te ⁊ ille clamabit. O aia mea ſuſtine patiẽter q2 ⁊ ego amore tui in tãta ſum pauꝑtate ꝯſtitutus vt nõ habeã vbi caput reclinẽ in cruce. Sitiui: at aque mihi guttula denegať. Et tande3 nihil inueniri põt: in quo nos patiamur pro amore crucifixi: qn magis in illo patiať ipſe ꝓ amore noſtro. Propterea Aug. i lib. de cõflictu vitio ru3 ait. Si paſſio redẽptoris ad memoriã reuo catur nihil tã durũ eſt qđ nõ equo aio tolleret. Parua. n. tolleramꝰ ſi recordemur qd biberit ad patibulũ q nos inuitat ad celũ. ille. n. oppro bria irriſiones cõtumelias alapas ſputa flagel/la coronã ſpineã crucẽq3 ſuſtinuit. Et nos mi/ſeri ad noſtrã cõfuſionẽ vno ſmone fatigamur vno v̾bo dijcimur. h ille. Quare ꝓcuremꝰ fer uenter: vt acq̃ramꝰ patientiã: ꝑ quã deꝰ largieť nobis h grã3: ⁊ i futuro ſempiternã gliã in q̃ ẽ bñdictus

bñdictꝰ per eterna ſecula ſeculoꝝ. Amen.

Sermo de morte.

m **Orte morieris**

Geñ.2.c. Exiſtimaui ſepenume ro nihil tā vtile anime rōnali eſſe poſſe ad fugā vitioꝝ ꝗ̃ frequēs memoria mortis. Propterea ſapiens Ecc.7.ait. In oibus opibꝰ tuis memorare nouiſſima tua: ⁊ in eternū nō peccabis. Et Hiero.ad Paulinū. Facile cōtēnit omnia q ſemꝑ cogitat ſe moriturū. Et idē ad Cyprianū dicit. Qui.n.quottidie recordatur ſe eſſe moritur cōtemnit ꝑſentia: ⁊ ad futura feſtinat. Et idē ad Heliodoꝝ de vita nepotiani. Platonis ſentētia eſt oīum ſapiētū vitaꝫ meditationē eſſe mortis. Seneca ad Luciluꝫ ait. Nihil eque tibi ꝓderit ad cōtemꝑantiā omniū reꝝ ꝗ̃ frequens cogitatio breuis huius incerti itineris. Et idē ad eundē in epiſtola ait. Moleſtū eſt iniquis mortē añ oculos habere. iſta tā ſeni ꝗ̃ iuueni dꝫ eſſe ante oculos.h ille. Cū igit̃ mortis memoria ſit tante vtilitatis. Idcirco in preſenti ſmone de ipſa morte tria ſunt cōtemplanda myſteria.

Primū de ſua ferocitate.
Secundū de ſua dubietate.
Tertiū de ſua crudelitate.

De mortis ferocitate.

p Rimū myſteriū eſt de mortis ferocitate. Circa qđ nota triplicē ferocitatem.

Prima cōtra primos homines.
Secūda cōtra peccantes.
Tertia cōtra totū mundū.

Prima ferocitas dicit̃ cōtra primos hoīes quos ipſa interemit ⁊ ꝓſtrauit. Nā a principio cōditōis humane in ſtatu innocētie erāt hoīes immunes a lege mortis. Unde Aug.in.13.li. de ciui.dei ait. Fatēdū eſt primos hoīes ita fuiſſe inſtitutos: vt ſi nō peccaſſent: nullū genꝰ mortis experirent̃. Sꝫ eoſdē primos peccantes ita fuiſſe morte mulctatos: vt qcqd eoꝝ ſtirpe fuiſſet exortū eadē pena teneret̃ obnoxiū: pro magnitudine qppe culpe illiꝰ naturā dānatio mutauit ī peius: vt qđ penaliter ꝓceſſit in peccātibꝰ hoībꝰ primis naturaliter ſequeret̃ in naſcētibꝰ ceteris. Idē in libro de baptiſmo paruuloꝝ ait Fiebat ordo iuſticie: vt ſicut aīa dño ſuo ita corpus ei obediret.h ille. Et eccl.15. Ante hoīeꝫ vita ⁊ mors. Et in eodē.c. Deus ab initio cōſtituit hominē: ⁊ reliquit illū in manu cōſilij ſui Et Origenes ſuꝑ Leuiticū.9.c. Si hō ab initio elegiſſet vitā: nūꝗ̃ humanū genꝰ mortaleꝫ conditionē teneret. Uñ deꝰ ꝑpter peccatū dixit Ade. Quia audiſti vocē vxoris tue: dico tibi q: in ſudore vultus tui veſceris pane tuo: donec reuertaris in terrā de qua ſumptus es: q: puluis es ⁊ in puluereꝫ reuerteris. Gene.3. Et hec omnia ꝑpter peccatū. Heu ꝗ̃ grauis fuit illa culpa: q̄ imperio mortis omnes ſubiecit: ſed potiſſime primos parentes: nā ꝑ errorē inobedientie ſue: mortē quā deus nō fecerat ſibi inuenerūt. Iuxta illud Aug.in.i.ꝓnoſticō dicētis. Vide mortē nō a deo ſed per errores intus veniſſe hominibꝰ in paradiſo delitiaruꝫ poſitis. Cui etiā cōuenit illud qđ ſcribit̃ Sap.2.c. Deus mortē nō fecit: ſed impij manibus proprijs accerſierūt eā. Sed circa hoc dubitari poteſt: ꝙ cū deus dixerit Ade Geñ.2. Qua cūꝗ̃ hora comederis: morte morieris: non tamen hoc videt̃ veruꝫ: q: nō illa die mortui ſunt Ad hoc reſpondet Nicolaus de lira in expoſitione ſuꝑ Geñ. ꝙ illa verba ſic habent exponi. Morte morieris ideſt moriendi neceſſitatē incurres: quia guſtato ligno nō ſtatim mortuꝰ eſt: ſed cepit ad morteꝫ tendere. Et Aug. ſuper Geñ. ſic ait. Morte morieris: ideſt morti obligatus eris: vel mortis reatū incurres. Unde ⁊ in alio loco ideꝫ ait. Quāuis annos multos poſt vixerunt: illo tamē die mori ceperunt quo mortis legē qua in ſeniū veteraſcerent acceperunt. Data eſt ergo poteſtas morti eijciēdi illos ꝑpter eoꝝ culpā. Et q: neceſſaria erat humani generis multiplicatio: viuendi tēpus in longū ꝓceſſuꝫ eſt: quod tamē a morte deuictū ⁊ debellatuꝫ eſt. Et quid profuit illis longa vita: quibꝰ omnino mors eſt ſubſecuta. Audiamꝰ qđ ſcriptura dicat Geñ.5. Vixit Adā.130.annis: ⁊ genuit filiū ad imaginē ⁊ ſimilitudinē ſuā: vocauitꝗ̃ nomē eius Seth. Et facti ſunt omnes dies Adā poſtꝗ̃ genuit Seth.800.anni. genuitꝗ̃ filios ⁊ filias. Et factū ē omne tempus quo vixit Adā.930.āni ⁊ mortuꝰ eſt. Vixit q̄ꝗ̃ Seth.105.ānis: ⁊ genuit Enos. Vixitꝗ̃ ſeth poſtꝗ̃ genuit enos.807.ānis: genuitꝗ̃ filios ⁊ filias. Et facti ſunt oēs dies Seth.912.ānoruꝫ ⁊ mortuꝰ eſt. Vixit vero Enos.90.ānis ⁊ genuit Cynan. poſt cuiꝰ ortū Vixit.815.an.⁊ genuit filios ⁊ filias. Factiꝗ̃ ſunt omnes dies Enos.905.āni.⁊ mortuꝰ ē. Vixit q̄ꝗ̃ Cynā.70.an.⁊ genuit Malaleel. et vixit Caynā poſtꝗ̃ genuit Malaleel.840.an.⁊ genuit filios ⁊ filias. Et ſic de oībꝰ alijs a ꝑncipio vſꝗ̃ ad finē

incipientibus. Si vero aliqs incredulus dubitaret quō fuerit illud possibile vt vita illorum sic ꝓtraheret in longū. Responderi pōt fm Nico. de lira. hoc fuisse pluribus de cāis. Primo ex bonitate conditionis vel cōplexionis primorum parentū. Fuerūt. n. a deo imediate formati et per consequēs fuerūt optime cōpositōis: et sic ad lōgiorē vitam dispositi. Et illa bonitas cōplexionis magis venit ad hoies propinquos illius tpis q̄ȝ ad remotos tpis moderni. Secūda rō sumitur ex mō viuēdi: qr tēpate viuebant. Tertia rō sumitur ex bōitate nutrimēti qr añ diluuium nascētia terre erāt meliora q̄ȝ postea: qr iundatio diluuij fuit ꝓ maiori pte ex aquis oceani Aque aūt salse iducūt sterilitatē et reddūt terre nascētia peiora: ex qbus abbreuiatur vita homis Quarta rō ē ex scia ade: q formatus fuit in perfectōe scie: et iō cognouit virtutes herbarum fructuum et lapidū que faciūt ad conseruandā sanitatē: et vitaȝ ꝓlongandā. Quinta rō ē ex dispōne diuia hoc ordināte: vt p longū tps cito multiplicaretur humanū genus. Hec Nico. de lira. Quāuis igitur primi hoies tam diu supuixerunt scia pditi: fortitudine corpis bene dispositi: nō potuerūt tamē mortis ferocietatē repellere continuit illos et oēs mortui sūt. Quod vtiqȝ nobis in exēplum eē pōt: vt vite huius erūnam cognoscamus. Hoc ē qd Hiero. ad Heliodorum de vita Nepotiani ait. Debemus et nos aio pmedi tari quod aliqñ facturi sumus: et qd velimus nolimus: longius abesse nō pōt. Nā si noningentos excederemus annos velut ante diluuium viuebat genus humanū: et Mathusalē nobis tpus donaretur: tamē nihil eēt pterita longitudo: q̄ eē desisset. Et. n. inter illū q vixit decē ānis: et illū qui vixit mille: postq̄ȝ idem finis vite aduenerit et inreccōsolabilis mortis necessitas transactū omne tñdem ē: nisi q magis senex onustus peccatorum falseꝓfiscit. Optima queqȝ dies miseris mortalibus eui. Prima fugit subeūt morbi tristisqȝ senectus. Et labor et dire rapit inclemtia mortis. hec ille. Que omnia sic dicta intelligas: vt sicut longitudo vite oēs illos prios viros non excusauit a morte: sic nec breuias vite tue ēt dilata ad multos ānos te excusabit: quia morte morieris. Scda ferocitas mortis ē cōtra peccantes. Nam sepenumero ipos inuadit subito: et in breui morula absorbet eos. Et licȝ multa accidāt per nām que labilis est: et vplurimū humane vite contraria: verūtamē mortalitates et pestilētie aduenuit sepe et sepius iudicio

dei: in qbus nō sine grādi terrore oēs aspiciūt mortis dñium et ptātem. Et q hec vera sint ꝓbatur ex testificatōe scripturarum. Et pmo sumi potest illud testimoniū Numeri. xi. vbi narratur q cū ppl's israel eēt in deserto nō cōtentus cibo celesti. s. māna qd pluebat illis deus de celo: desiderās carnes pisces cucumeres pepones cepe et allia: dñs pluit conturnices, i castris eorū. Et cū adhuc carnes essent in ore ipsorū ecce furor domini cōcitatus i populū: pcussitqȝ euȝ plaga magna. Scdm testimōiū habetur Numeri. 14 Nā cū populus ille murmurasset cōtra dñm: dixit dñs ad Moysen. Vsquequo detrahet mihi ppl'us iste Quousqȝ nō credēt mihi in oibus signis que feci corā eis. Feriam ergo eos atqȝ consumā pestilentia. Qd fcm fuissȝ nisi Moyses orasset ad dñm: vt dimitteret eis. Tertiuȝ testimoniū habetur Exodi. xi. vbi narratur q nocte media pcussit dñs egyptum plaga magna: et iterfecit omne primogenitū in terra egypti a primogenitis Pharaonis q sedebat i solio vsqȝ ad primogenitū captiue: que erat in carcere: et oē primogenitū iumētorum Surrexitqȝ Pharao in nocte et oēs serui eius oēsqȝ egyptij: et ortus ē clamor magnus. Neqȝ. n. erat domus i q̄ nō iaceret mortuus. Quartū testimoniū est i Leuit. 16. c. vbi dñs. d. Si nolueritis reciperet disciplinam: et ambulaueritis ex aduerso mihi ego quoqȝ cōtra vos incedā et pcutiā vos septies ꝓpter pctā vestra: iducāqȝ sup vos gladiuȝ vltorem federis mei. Cūqȝ fugieritis in vrbes imittā pestilentiā in medio vestri. Quintuȝ testimoniū ē vlt. c. secūdi li. Reg. et. 2. Paral. 21. vbi legitur q pcussit dñs pestilētia isrl'a Dan vsqȝ ad Bersabee et mortui sūt ex pplo. 70. milia virorum. Sextum testimonium capitur ex comminatione quā fecit dominus per Ezech. 7. c. Ira mea igt sup vniuersū pplm. Gladius foris pestis et fames itrisecus. Qui i agro ē morte morietur: et q in ciuitate sūt pestilētia et fame cōsumabuntur. Septimū testimoniū capitur a Iustiniano i autēn. vt nō luxuriētur cōtra naturā vbi ait. Propter ista duo. s. pp blasphemiā et pctm cōtra nām fames pestilentie et terremotus fiūt. Idē silr in glo. 32. q. 7. c. flagitia. Octauū testimoniū est in historia eccl'iastica. In q̄ narratur q Maximianus ipator ductus diabolico spū fecit cōponere carmia blasfemijs plēa cōtra iesū xpm et scōs: eaqȝ scribi mādauit i tabulis. Iussitqȝ p singulas vrbes et villas et agros deferri: faciebatqȝ ea cātari. Altissimus aūt tñ scelus

inultum

inultũ remanere noluit: ſ3 tãto rigore in ppl'm blaſphemũ peſtilentiã miſit: vt comedẽdo ⁊ bibẽdo ſola ſternutatõe morerẽtur. Jp̃e ãt Maximian⁹ dolore graui percuſſus ſpm̃ exaltauit.
Nonũ teſtimoniũ ẽ in legẽda ſcõꝝ in vita bti Gregorij in tractatu de letanijs: vbi referẽ ꝙ ꝑpter comeſſatões ⁊ luxurias romanoꝝ commotus ẽ deus cõtra eos: peſtilẽtiãq3 magnã in illos miſit quã iguines vocãt. ſ. languinaglia. Seua. n. fuit eo ꝙ hoĩes in via ĩ mẽſa in colloquio moriebãẽ ſubito. Jtẽ cũ aliqs ſternutabat exalabat ſpm̃. Et cũ aliqs aliquẽ ſternutantem audiebat: ſtati accurrẽſ dicebat. De⁹ te adiuuet Vñ vſq3 nũc hec cõſuetudo obſeruaẽ. Rurſuſ cũ aliqs velle ſe oſcitare ſentiebat cõtinuo ſignũ crucis in os ĩprimere feſtinabat. Cu3 ergo hec peſtis romã vaſtaret: btũs Gregorius ꝓceſſionẽ cũ letanijs ꝑ ciuitatis circulũ quodã paſcali tp̃e fieri ordinauit: in qua imago btẽ V̾ginis q̃ adhuc ẽ rome ĩ ſcã Maria are celi: quã beatuſ Lucas pinxiſſe dr̃ añ ꝓceſſionẽ portare fecẽ reuerẽter. Et ecce tota aeris ĩfectio imagini ſãcte cedebat ac ſi imaginẽ ipſã fugere3: ⁊ ipam ferre nõ poſſ3. Sicq3 poſt imaginẽ mira ſerenitas: ⁊ aeris puritas remanebat. Tunc in aere iuxta imaginẽ audite ſũt voces angeloꝝ cãtãtiũ ⁊ dicentiũ. Regina celi letare ⁊c̃. Stati ãt btũs gregori⁹ adiũxit. Ora ꝓ nobis deũ alleluia. Tũc btũs gregori⁹ vidit ſupra caſtꝝ vẽtij angelu3 dñi q gladiũ cruentatũ detergẽs in vaginã conuertebat. Ex quo itellexit ꝙ peſtis illa ceſſare3: ſicut ſcm̃ ẽ. Vnde caſtꝝ illud vocatũ ẽ poſtea caſtrũ ſci angeli. Ex hoc igiẽ p3 ꝙ ꝑꝑ pctã hoium deus punit eos morte. Q̃d̾ vtiq3 ſcm̃ conſpicimus tp̃ibus iſtis in qb⁹ ad tantã demẽtia3 venerũt ppl'i ꝙ credũt huiuſmõi peſtilẽtiã veniſſe ꝑꝑ bona opa. O hũana demẽtia. Nunqd ſunt falſa tot exẽpla ſcripturaꝝ vt velit de⁹ oppugnare humanũ gen⁹ abſq3 culpa. Quinĩmo vt dixi ⁊ iteꝝ dicã: mors iſta peſtilẽtialis ẽ enſis diuie iuſticie: quo tranſfodiũtur viſcera iniquoꝝ: qui nolũt aliqñ mũdũ perire. De iuſtis ãt ⁊ ſi ipi ꝑcutianẽ nõ obſtat: q2 dicit p̃s. Precioſa in conſpectũ dñi mors ſcõꝝ eius. Tertia ferocitas mortis ẽ cõtra totũ mũdũ. Nã d̾ ipa ⁊ d̾ ei⁹ potentia ſcripture multe loquũẽ. Vñ. I. Reg. 14 c. Oẽs morimur: ⁊ q̃ſi aqua dilabimur ſuper terrã. Que V̾ba notãtur. 13. q. c. in eccl'ia. Et p̃s. Quis ẽ hõ q viuet ⁊ nõ videbit mortem. Ecc. 5. Oia que de terra ſũt in terrã reuertẽẽ. Et Seneca ad Lucillũ. Eo ibis quo oẽs eunt Quid tibi noui ẽ. Ad hãc legẽ natus es. Hoc patri tuo accidit: hoc matri hoc maioribus: hoc oibus ante te. Et Hiero. ad Heliodoꝝ ſic ait Xerres ille rex potẽtiſſimus q ſubuertit mõteſ proſtrauit maria: cũ de ſublimi loco ĩfinitã hominũ multitudinẽ ⁊ inumerabilẽ vidiſſet exercitũ fleuiſſe dr̃: eo ꝙ poſt centũ annos nullus coꝝ quos cernebat ſuꝑuicturus eẽt. O ſi poſſemus ĩ talẽ aſcẽdere ſpeculã de q̃ vniuerſã terrã ſub nr̃is pedib⁹ cerneremus: iã tibi oñderẽ totius mũdi ruinas ⁊ gẽtes gentibus ⁊ regnis regna colliſa: alios torqueri: alios necari: alios obſorberi fluctib⁹: alios ad ſeruitutẽ trahi: hic nuptias hinc planctũ: illos naſci: iſtos mori: alios affluere diuitijs: alios mẽdicare: ⁊ nõ ſolũ. Xerxis exercitum: ſed toti⁹ mũdi hoies: q nũc viuũt ĩ ſpacio breui morituros. Vinciẽ ſermo rei magnitudine: ⁊ minus ẽ omne qd̾ dr̃. Redeamus ergo ad nos: ⁊ q̃ſi e celo deſcẽdentes pauliſper noſtra videam⁹. Sẽtiſne obſecro te quãdo ĩfans: quãdo puer: quãdo ſenex factus ſis. Quotidie morimur: quottidie cõmutamur ⁊ tamẽ eternos nos eẽ credim⁹. hec ille. Quid igiẽ ẽ hominũ vita: niſi qdã curſus ad mortẽ: O humana miſeria: qd verius vnicuiq3 dici põt q̃3 morte morieris. Hinc Job. 13. c. diciẽ. Hõ natus de muliere breui viuẽs tp̃e repleẽ multis miſerijs. de hoc Seneca ad Lucillum. Quottidie morimur quottidie diminuitur aliq ꝑs vite: ⁊ tũc quoq3 dũ creſcim⁹ vita decreſcit. Jnfantiã amiſim⁹: deinũ puericiã demũ adoleſcẽtiã: vſq3 ad extremũ qcqd tranſit tp̃is perit Et iterũ ad eundẽ dicit. Corpora nr̃a rapiunẽ fluminũ more. Quicqd vides cum tp̃e currit. Nihil ex his q̃ videm⁹ mãet. hec ille. Et Ouidius ait. Tempora labunẽ tacitiſq3 ſeneſcimus annis. Et Aug. 13. d̾ ciui. dei. c. x. Ex quo eni quiſq3 ĩ iſto corpore morituro eẽ ceperit: nunq̃3 in eo nõ agiẽ niſi vt mors veniat. Hoc enim agit ei⁹ mutabilitas toto tp̃e vite huius: ſi tamẽ vita dicenda eſt: vt veniaẽ in mortẽ. Nemo qppe eſt q nõ ei poſt annũ ſit q̃3 ante annũ fuit: ⁊ craſ q̃3 hodie ⁊ hodie q̃3 heri: ⁊ paulo p⁹ q̃3 nũc ⁊ nũc q̃3 paulo ante morti ꝓpinquior: qm̃ qcqd tp̃is viuitur de ſpacio viuẽdi demiẽ ⁊ quottidie fit minus: minuſq3 qd̾ reſtat vt oino nihil ſit aliud tp̃s vite huiuſ: q̃3 curſus ad mortẽ. Et infra. Qui ergo vſq3 ad mortẽ ꝓductiora ſpatia tp̃is agit: nõ lẽtius pergit: ſed plus itineris cõficit. hec ille. Omnibus ergo breuis ẽ vita. mors aũt vicina. Vnde ſapiens in Ecc. 14. c.

Memor esto quoniam mors nõ tardat. Ver
ba ista multum ponderanda sunt. s. Mors nõ
tardat ergo est in ianuis. Mors non tar/
dat ergo timeamus. Mors non tardat: ergo
bene faciamus. O dilectores mũdi o terrenoꝝ
amatores: mors ñ tardat. O pctõres mors nõ
tardat. Agite pniam: vt vos nõ ineniat dormi
entes. O durum vbũ o vtilissimũ vbũ Mors
non tardat. hoc vtiqꝫ oẽs cogitare deberẽt: q꞉
vtile est contra tumorẽ supbie. Hoc ẽt patere
põt exemplo valde notando. Nam legitur i le/
genda scõꝝ in vita Barlaam quã scripsit Joã
annes Damascenus: qꝑ rex qdam fuit in india
xp̃ianoꝝ valde psecutor: q filium suum nomie
Josaphat in palatio quodam includi: ꝛ educari
fecit timens ne xp̃ianus efficeret. Qui ad etatẽ
adultam perueniẽs: admirans cur pater eũ sic
iclusisset vni ex seruis suis dixit se ꝑpter hoc in
magna esse mestitia. Quod pater audiens ꝛ do
lens equos idõeos sibi parari fecit choros plau
dentes ante eum mittens: ne aliquod fedum si
bi occurreret ꝓhibuit. Predicto igitur iuuene
taliter ꝓcedente quadam vice vnus leprosus ꝛ
vnus cecus sibi obuiauerunt. Quos ille vidẽs
ꝛ stupens quid sint ꝛ q̃uo sic eẽnt igsiuit. Tũc
ministri ei dixerunt. Passiones iste sunt q̃ ho/
minibus accidunt. Ille aũt dixit. O ibus hoi/
bus hec ne contingere solent. Negantibus au
teꝫ illis respondit. Noti sũt igitur q hec pati de
beant: an sic indifferenter veniũt. At illi: qs ho
minũ futura scire põt. Valde ergo anxius esse
cepit pro inconsuetudine rei. Alia aũt vice quẽ
dam senem valde rugatam habentem facieꝫ ꝛ
dorsum incuruatũ ꝛ cadentibus dentibus bal/
butiãter loquentem inuenit. Stupefactus autẽ
valde discere voluit visionis miraculum. Et cũ
didicisset se senescere ꝛ mori debere in multa
desolatione positus non amplius poterat cõso
lari. Nec mirũ ẽ: q꞉ nihil morte horribilius eẽ
põt. Ipsa est enim que tantos viros rapuit de
mũdo: ꝛ nulla potentia sibi resistere potuit nec
potest nec poterit: nec dignitas: nec magnificẽ
tia: nec facundia. o mors deuoratrix omniũ qd
dicam. Audite obsecro o infelices mortales nã
si ipsa viderit aliquem cũ multa familia ac comi
tiua magna: nũqd fugiet ab eo. Minime O m
nes ad mortẽ tendimus. O ẽs morimur. O ẽs
ad mortẽ currimus. oibus mors ẽ vicina: nõ
parcit pulchris: nõ potentibus: nõ scientibus.
o insipientes pctõres: respicite vbi sunt milia
miliũ qui fuerunt in mũdo. omnes mortui sũt.

Adã pater generis humani mortuus est. Eua
vxor eius mortua ẽ. Gigantes qui fuerũt tpe
Noe. Illi viri famosi ꝛ animosi qui edificaue/
runt turrim babylonis vbi sũt: omnes mortui
sunt. Belus filius Nembroth rex babylonie
quem qdam Saturnum esse extimant qui itra
uit asiam: ꝛ per vim obtinuit eam mortuus ẽ.
Frater eius minor qui regnauit post eum ꝛ asi
am totam obtinuit: ac babyloniã rebellantẽ ce
pit: cum de turri babel. i. babylonie fuisset per
cussus mortuus ẽ. Reges egypti. s. Festus sol
Cosmosius amenophis: oẽs mortui sũt. Re/
ges psarum reges atheniẽsium reges europe
Cramas amphitryon Erichthoni⁹ Theseus
Menestheus Demophõ: oẽs mortui sũt. Ale
xãder magnus: oẽsqꝫ eius barones mortui sũt
Reges Juda Josaphat Joraꝫ ozias Joathã
Joas Zacharias Achaz Manasses oẽs mor/
tui sũt. Reges troie: rex Priamus Troylus:
Helenus Paris Phebus Hector. Illi vi
ri potentes: q fuerũt in obsidione Troie Aga/
menõ: Menelaus Achiles Vlixes: ꝛ reliqui
oẽs mortui sũt. Illa strenuissima dña Pãtasi
lea regina amazonũ puellarũ q̃ venit in adiu/
torium Troie cũ suis puellis. Reges latinoꝝ
Saturnus q venit in italiã vbi nũc roma ẽ i sil
uis inueniẽs hoies sicut bestie viuẽtes: mãdu
cantes glandes ꝛ habitãtes in criptis ꝛ calel/
lis ex frondibus coop̃tis: docuitqꝫ eos terreas
domos edificare laborare terras: vineas plan
tare: sicut hoies viuere: ꝛ his similia docuit: ꝛ
ꝓ his oibus princeps eoꝝ ac deus noiatus ẽ.
Qui timẽs filium suum construxit ciuitatẽ sa
turninam que Sutrium dicitur. Quid dice/
mus de multis hoibus ꝓbis romanoꝝ quos
oẽs mors ferocissima prostrauit. Heu misera
humana vita Mors. n. deuorauit omnes hos
Quid de Romulo ꝛ Remo q fuerunt fratres
gemelli qui a lupa nutriti sũt: q etiam romã cõ/
struxerũt. Theodosius imꝑator optimus xp̃ia
noꝝ de quo Ambrosius fecit mirabiles laudes
q expulit Arrianos. Archadius. Honori⁹ ka
rolus magnus q totam terram occupatã a sar/
racenis recupauit orientis ꝛ occidentis. Fede
ricus primus q multa euertit ꝛ multa alia fecit:
tamẽ eundo in subsidium terre sancte: in quo/
dam flumine suffocatus ẽ. Federicus secũdus
armoꝝ strenuus: linguaꝝ peritus: luxuriosus
cũ multis pontificibus habuit bellum: p̃cipue
cũ gregorio mortuus ẽ veneno. Rodulphus
Albertus dux austrie. Henricus sextus ꝑ flo
rentino s

rentinos venenatus: ⁊ alij imꝑatores romani
cū nobilibus plurimis: ⁊ pplo mlto mortui ſūt
Nō potuerūt romani nec coꝝ reges aliq̄ via
mūdi mortē euadere. Vbi primus iꝑator Ju
lius ceſar. octauian⁹ Tiberius Gaius Nero
Claudius Veſpaſianus Titus Domitianus
Adrianus Theodoſius Cyrillus magnus.
omnes mortui ſūt. Vbi ſunt illi viri doctiſſimi
atq; phi. Vbi ē Plato. vbi Ariſtoteles. Vbi
ſocrates. Vbi pythagoras. Vbi Demoſthe/
nes: Vbi Seneca. Vbi tot poete. Vbi Ho/
merus. Vbi Menāder. Vbi Virgili⁹. Vbi
Terentius. Vbi Lucanus. Vbi ouidi⁹. ubi
ſūt oratores ⁊ rhetores. Vbi Titus Liuius.
Vbi Tullius. Vbi doctores medicine Gali
enus ⁊ Hypocras. vbi Auicēna: aut alij. nū
qd medicia ſanauit eos aut eos liberauit a mor
te. Vbi imꝑatores: vbi reges. vbi principes.
Vbi duces: comites: barones: marchiōes: re
gine principiſſe ⁊ multe alie domine nobiles.
Vbi tot iuuenes ⁊ iuuēcule. Vbi tot qui i hoc
mūdo floruerūt. o vita miſera. o vita caduca. o
vita labilis. o vita fallax. o vita vmbratica. oēs
mortui ſunt: ⁊ recluſi ſunt in monumentiſ ⁊ cor
rupti. Hinc vgo. li. i. de anima. d. Dic mihi
vbi ſunt amatores mundi: qui ante pauca tem/
pora nobiſcum fuerunt. Nihil ex hiſ manſit ni
ſi cineres ⁊ vermeſ. Attendite diligenter quid
ſunt ⁊ quid fuerunt Homines fuerunt ſicut tu
Comederunt ⁊ biberunt: riſerunt duxerunt in
bonis dies ſuos: in puncto autem ad inferna
deſcenderunt. Hic caro eorum vermibus: il/
lic autem anime eorum ignibus deputantur.
donec rurſus infelici collegio colligati: ſempi/
ternis inuoluantur incendijs: qui ſocij fuerunt
in vitijs. vna enim pena implicat quos vnus
amor in crimine ligat. Quid profuit illis ianiſ
gloria: breuis letitia: mūdi potentia: carnis vo/
luptas: falſe diuitie: magna familia. vbi riſus.
vbi iocus. vbi ſaltus. vbi iactantia. vbi arrogā
tia. De tanta letitia quāta triſticia: poſt tantam
voluptatem: tanta grauis miſeria. De illa ex/
altatōe ceciderunt in magnā ruinam: ⁊ in ma/
gna tormenta. Quod illis accidit: tibi quoque
accidere poteſt: q2 homo es humus de humo:
limus de limo. De terra es ⁊ de terra venis:
⁊ in terram reuerteris: quoniam venit dies vl
tima que ſubito vēiet: ⁊ forſitan hodie erit. hec
ille. Colligimus ergo ex dictis vnumquenque
mortem expectare debere. Nec confidendum
eſt in huius vite breuitate: quia ſe nobis ali/
quando prebet cecam ⁊ non videntem. Dein/
de iaculo ſuo nos ferociter vulnerat. Vnde q
dam Eſculanus poeta vulgaris dicit. O yme
ſperanza del core inimica. Che falli el tempo
cum le tue vedute. Perche te moſtri coſi dol/
ce amica. O imperatores qui eſtis in hoc mū/
do. O reges. o principeſ. o tyranni. o duces. o
barones. o marchiones. o iuuenes. o ſenes. o
diuites. o pauperes. o ſani. o infirmi. o vos
omnes qui aſtatis dico vobis: quia moriemini
Benefacite: quia hinc ad paucos annos: etiā
vos ſtabitis in ſepulchro: ⁊ non poteritis reſi/
ſtere furori potentiſſime mortis.

De mortis dubietate.

S Ecundum myſterium contemplādū
eſt de mortis dubietate. Timendum ē
vnicuiq; eo q2 cum mors certiſſima ſit
omnibus tamen multa ſunt de ea dubia q̄ ſunt
valde periculoſa: de quibus tria poſſunt no/
tari.

Primum eſt circa tempus.
Secundum circa locum.
Tertium circa modum.

Primū eſt circa tp̄us: q2 nullus ē qui ſciat
quando ſit moriturus. Ignorant hoc vtiq; ſe/
nes pueri īfantes iuuenes adoleſcētes: nec re/
peritur aliquis qui poſſit dicere quando morie
tur: nec in hoc confidere q2 vſq; ad tale tempuſ
non morietur. Ex hoc inquit ſap̄. Eccleſiaſtes
9. c. Neſcit homo finem ſuum: ſed ſicut capiun
tur piſces hamo: ⁊ aues capiuntur laqueo: ſic
capientur iniqui in tempore malo. Tempus
malum pro iniquis dicitur tempus mortis: in
quo artantur vie impiorum qui equidem cum
ſibi longam vitam: quam nolunt firmiter con
ſiderare ⁊ ponderare promittunt: decipiuntur
Quanti enim laborauerunt pro mundo ſperā
tes ibi recipere fructum laborum ſuorum: ⁊ pe
rierunt ante tempus quod ſibi promiſerāt: qs
poteſt eos numerare. Nonne Sennacherib ⁊
ſui preualere ⁊ obtinere hieruſalem crediderūt
⁊ de exercitu eorum. 148. milia in vna nocte
ab angelo ſunt interempti. 4. Reg. 19. c. Et
ſic cum illud ſperaſſent fuerunt decepti. Quid
de alijs dicam. Refert Auguſtinus in lib. 5.
de ciuitate dei. c. 23. q2 cum Radagayſus rex
gothorum cum maxima comitiua iam in vr/
bis vicina conſtitutus: romanis ceruicibus
immineret: vna die tanta celeritate vi/
ctus eſt: vt nec vno quidem romanorum
non dicam extincto: ſed vulnerato multo/

amplius q̃ꝫ centū miliū eius exercitus ꝓsterne
retur: atqꝫ ipse mox captus ⁊ pena debita neca/
tus in bello ingens fuit hec strages subsecuta.
Sed nō sic de alijs qui mortis pericula fugiūt.
Audias obsecro: qꝛ mors vbiqꝫ pugnat: nō so
lum in bello sed in domo: in mensa: in lecto: ⁊
vbicūqꝫ locoꝝ. Propterea Seneca ad Lucil/
luꝫ dicit. Omnis dies ⁊ omnis hora: ꝙ nihil
sumus ostendit: ⁊ aliquo argumēto recenti ad/
monet fragilitatis oblitos: cū eterna meditātes
respicere cogat ad mortē. Quid sibi illud prin/
cipium velit queris Senitionē Corneliuꝫ equi
tem romanū splendidū ⁊ officiosum noueras:
ex tenui principio seipse promouerat ⁊ iā illi de
cliuis erat cursus ad cetera. Facilius enim de/
crescit dignitas q̃ꝫ incipit. Pecuniā quoqꝫ ce/
ptam esse paupertate plurimū amorē habet dū
ex illa ereptat. Hic etiā Senitio diuitijs immi
nebat: ad quas illuꝫ due res ducebant efficacissi
me: ⁊ querendi ⁊ custodiendi scientia: quaꝝ vł
altera locupletē facere potuisset. Hic hō sum/
me frugalitatis nō minus patrimonij q̃ꝫ corpo
ris diligens: cū me ex cōsuetudine mane vidis
set: cū per totā dieꝫ amico grauiter affecto ⁊ si/
ne spe iacenti vsqꝫ in nocteꝫ assedisset: cū ilaris
cenasset genere valitudinis precipiti arreptus
anguinia glandula vix cōpressum artatis fauci
bus spirituꝫ traxit in luceꝫ. hec ille. Tempori/
bus autē istis multas iuuenū turba mortua est
ex peste: que valde italiā nostrā occupauit: p̄ci/
pue in ciuitate Ferrariensi: in. 1464. Mortui
sunt in quattuor mensibꝰ noueꝫ milia hominuꝫ
adeo ꝙ ciuitas erat vacua: qꝛ vt ait Esculanus.
Ogni creato se corrūpe in tempo. Passono li
acti humani come fumi. Chi ne va tardo: ⁊ chi
ne va ꝑ tēpo. Et ideo clamo vigilate vigilate:
qꝛ ne scitis dieꝫ neqꝫ horā mortis. O mortales
fatui: ⁊ insensati in quo confiditis. O iuuenes
stulti vigilate: qꝛ spes vestra sepissime fallitur.
Unde Tullius in libro de senectute ait. Fru/
stra sperat adolescens se diu victuꝝ. Quid eniꝫ
stultius q̃ꝫ incerta pro certis habere. Quoniaꝫ
etiaꝫ illa etas multo plures q̃ꝫ senectus mortis
habet casus. Facilius eniꝫ adolescentes i mor/
bos incidūt grauius egrotant tristius curātur.
Hec ille. Et Seneca. Iuuenes mortē habent
a tergo senes aūt ante. O quot sunt q multa di/
sponunt in tribꝰ vel in quattuor annis se factu/
ros: qui ante annū morientur. Quot edificant
domos: ⁊ in eis nō habitabunt. Quot plantāt.
vineas ⁊ vinū nō bibent. Quot lucrant̄ pecu/
nias: ⁊ alij expendent illas. Quot cogitant fa/
cere magna: ⁊ in breui finē reddituri corā iusto
deo cū dolore maximo p̄sentabunt̄. O īfelix hu
mana cōditio: omnibus dicendū est: vigilate qꝛ
nescitis dieꝫ neqꝫ horā mortis. Secūdū du/
biuꝫ mortis est circa locū. Nescit etiā miser ho
mo in quo loco mors sit eū inuasura. Vidimꝰ
nāqꝫ varios varie mortuos. Magnū inter an
gustias mortis reputat̄ solatiū: cū quis i domo
parentū vel domesticoꝝ in lectulo decubās na
ture debitū soluit: sed homo nullus hoc firmi/
ter ⁊ certū tenere pōt. Et huius rei vidimꝰ tam
lucida exempla ⁊ experimēta: vt nō nisi flendā
putare valeamus humanā vitā. Alios vidimꝰ
suspensos in patibulo: alios cōbustos ⁊ confi/
xos palo: alios submersos in aqua: alios morte
subitanea extinctos: alios truncatis capitibꝰ vi/
taꝫ finire: alios varijs casibus ⁊ innumeris: vt
ita dicā, extremā clausisse horā. Et omnes ta/
les frustrati sunt a voto suo q̄bus aliud q̃ꝫ spera
bant euenit. Quid ergo aliud faciemus nisi ti/
mere: exemplo alioꝝ. Unde quidā aiebat. Fe/
lix quē faciunt aliena pericula cautū. Fac etiam
tu illud qd̕ Seneca ad Lucillū scribit. Incertū
est quo loco mors te expectet. Tu itaqꝫ eā i om
ni loco expecta. Et idē ad eundeꝫ. Erras si in
nauigatione tm̄ existimas munitū esse. A mor
te vita deducit̄. In omni loco eque tenue inter
uallu est. Nō vbiqꝫ mors se ꝓpe ostēdit: vbiqꝫ
tamen ꝓpe est. hec ille. Et tamē locus dubius
est mortis omnibꝰ hominibꝰ mundi. Tertiū
dubiū mortis est circa modū qꝛ nullus scit quo
modo bene vel male. Et tamē nihil est tam ne
cessarium vnicuiqꝫ q̃ꝫ bene mori. Ut auteꝫ q̄s
moriatur bene necesse est vt bene viuat: qꝛ vix
de mille milibꝰ male viuentibꝰ vnus bene mo
ritur: sicut etiā de mille bene viuentibꝰ vix ma/
le morit̄ vnus: qꝛ Aug. dicit. Impossibile est
male viuere: ⁊ bene mori: ⁊ ecōuerso. Magno
pere quippe hoc timere deberent illi q̄bus vita
est lubrica ⁊ dissoluta. Talibus nāqꝫ in extre/
mo cōstitutis horridus timor ⁊ tremor accedit.
Hic exemplū de illo domino qui tres amicos
habebat de quibus duos dilexit: tertiū vero nū
quaꝫ dilexit. Cum autē a principe esset vocatꝰ
ille timens ne aliquid mali vellet sibi inferri:
iuit ad amicos ⁊ dixit primo amico. Amice do
minus misit pro me: vt statim vadā ad eū. Ro
go te vt venias mecū quia securior ero. Ille au
tem dixit: nolo: quia non possum. Sufficit q̄
dum mecū stetisti fui amicus tuus: ⁊ tibi fuimi

Nunc autē vadas: qꝛ nolo venire. Secunduꝫ auteꝫ minus ꝙꝫ primuꝫ diligebat. Et hic vadit ad eū. Amice. Dic vt ſupra de primo. Ille vo respondit. Ego nolo venire ad eum: tamē ego veniaꝫ vſqꝫ ad ianuā ꝛ ibi te dimittaꝫ. Tertiuꝫ vero minime dilexerat: tamē iuit ad eū: ꝛ dixit Amice ego nunqꝫ te dilexi: tamē rogo ꝙ digne ris mecū venire ad principē: quia miſit pro me. Ille vero respondit. Doleo ꝙ nō me plus dile xeris ꝛ pluris precij feceris: tamē vadas quocū qꝫ volueris: ego ſequar te. Nota ꝙ prinꝰ ami cus ſunt diuitie quas prepoſuit parentibꝰ ꝛ ami cis. Secundis amicus e vxor quā minus dile xit: illa vero reſpondit. Ego vſqꝫ ad ſepulchruꝫ te ſociabo. Tertius amicus ſunt virtutes quas nunqꝫ apud ſe habuit nec dilexit: ille tamē pau ce quas dilexit ipſum ſequentur. Amplia mo/ do tuo. Ideo hoc. Innocentius cōſiderās ꝛ vi dens conditionē humanā labilē dixit. Valete amici mei ꝛ pro me orate: iter enim extraneū p go: qđ nunqꝫ ambulaui: ad regionē longinquā quā nunqꝫ vidi: ꝛ ad ſeculū alterū animarū vn/ de nullus reuerſus eſt: ad manſiones metuen/ das: vbi nullus mihi cōpatietur: ꝛ ad iudiciuꝫ terribile vbi neſcio qđ michi cōtingat. Ecce que ro adiutoriū: ꝛ nō eſt qui me eripiat: quero qui me ſociet: ꝛ nullus mihi cōpatitur. De his. n. tribus loquit̄. Bernardus. d. Certus es. o ho mo quia morieris: ſꝫ omnino incertꝰ: vbi quo/ mō: ꝛ qn̄. Vbi. ſ. an ibi an alibi: in terra vel in mari. Quomō an in ſtatu penitentie: an in ſta/ tu culpe: morte ſubitanea vel naturali ſeu violē ta. Quādo. ſ. in hieme: vel i eſtate: in iuuētute vel in ſenectute: hodie vel cras. O ꝙꝫ dura erit memoria actionū malaꝝ. O peccatores exceca ti. o iniq ꝛ ſcelerati audiatis qđ dicit ille doctor vulgaris Petrarcha. Paſſono voſtri triūphi ꝛ voſtre pōpe. Paſſono li ſtati: paſſono ſigno rie. Ogni coſa mortale tēpo interrūpe. Hec il/ le. Seruemꝰ ergo regulā Pauli ad Gal. 6. c. Dū tp̄s habemꝰ operē bonū. Veniet nāqꝫ nox ſ. mors qn̄ nemo poterit nec bn̄ nec male operari

Ertiū myſteriū cōtemplandū ē de mor tis crudelitate. Expoliat. n. mors cru/ deliter mundi amatores tribꝰ bonis.

Primū bonū eſt gloria huius mūdi ſiue pōpa Secundū bonū eſt reꝝ temporaliū abūdantia. Tertiū bonū eſt corporis voluptas.

Primū ergo bonū quo mors ſpoliat ama/ tores mundi: eſt mūdana gloria vel pompa: in quibꝰ multi ponunt ſpē ſuā. Cū autē iſti i extre/ ma neceſſitate: vel in extrema hora laborāt pci/ pere poſſunt ꝙꝫ veꝝ ſit illud Eſa. 4. c. Omnis caro fenū: ꝛ omnis gloria eiꝰ qſi flos agri: exſic catuꝫ eſt fenū: ꝛ cecidit flos. Et Iacobus. 1. c. Exortus eſt ſol cū ardore: ꝛ areſecit fenū: ꝛ ceci dit flos eius: ꝛ decor vultus eiꝰ deperijt. Quid eniꝫ portāt de gloria ſua principes ꝛ barones: ꝛ alij huius mūdi principatus habētes. Quid de honore quē eis homines inferebant. Quid de comitiua baronū. Quid de timore queꝫ eis ſerui ꝛ ſubditi habuerūt. Omnia derelinquunt in morte. Iccirco legit̄ de Alexādro magno: ꝙ cū mortuus eſſet venerūt ſeptē ph̄i ad plorāduꝫ eū. Et vnus illoꝝ dixit. O Alexāder: heri do minabaris toti mundo: ꝛ hodie mors tibi dn̄a tur. Secūdꝰ dixit. O Alexāder: heri nō ſuffi/ ciebat tibi totus mūdus: hodie ſufficiūt tibi due vlne terre. Tertius dixit. O Alexander heri habebas comitiuā tot dominoꝝ regū ꝑncipum ducū ꝛ famuloꝝ: ꝛ hodie ſolus iaces in ſepul/ chro. Quartus dixit. O Alexāder heri voceꝫ tuā omnes timebāt: hodie te nullus mortuū ti/ met. Quintus dixit. O Alexander: heri vocē tuā omnes audiebāt: hodie morte deuictus ia/ ces in ſepulchro ꝛ nō vales loq. Sextus dixit. O Alexāder: heri tot regna habebas i tua po/ teſtate: hodie te tenet mors in ſua. Septimꝰ di/ xit. O Alexander: heri comedebas tot cibaria delicata: hodie factus es eſca vermium ꝛ cibus Ecce ergo ꝙꝫ crudelis eſt mors: ꝙꝫ dira. O ēs dominos q fuerūt expoliauit: ꝛ omnes q ſunt: ꝛ q erūt ſpoliabunt vana gloria. Vn̄ ꝯſiderās hoc Aug. dicit. O vita fallax ꝛ vmbratica ple/ na laqueis multis. Nūc gaudio ſepe triſtoruꝫ: nūc vigeo ſepe infirmor: nūc viuo ſtatiꝫ morior nūc felix appareo ſtatiꝫ miſer videor: nūc rideo ſtatiꝫ fleo. Sicqꝫ oia mutabilitati ſubiacēt vt ni hil vna hora vno ſtatu ꝑmaneat. Hinc timor: hinc tremor: hinc fames: hinc ſitis: hinc calor: hinc frigus: hinc labor: hinc dolor exupat. Im portuna. n. mors mille modis hoies quottidie rapit. Hunc nāqꝫ febribꝰ: illū opprimit dolore hūc ꝯſumit fame: ꝛ ſiti illū extinguit: hūc mors ſuffocat aqs: illū perimit flāmis: hūc interimit: laqueo: illū dētibꝰ beſtiaꝝ: hunc trucidat ferro illū veneno corrumpit. Et ſic mors miſera tot modis vitā finire cōpellit. Et nunc ſup hec oia magna eſt miſeria eiꝰ: qꝛ cū nihil ſit morte cer/ tius: nihil tn̄ hora mortis incertius. Ignorat/ que hō finē ſuū: ꝛ cū ſtare ſe putat perit ſpes eiꝰ ꝛ neſcit vbi quomō ꝛ quādo: ꝛ tn̄ certus eſt ꝙ cum mori

euz mori oportet. Secundū bonū quo mors dira priuat amatores mundi: est rex tempora liuz abundantia. Nihil eniz de suis diuitijs reportant diuites: sed omnia remanent: dom⁹. s. possessiones denarij aurū argentuz indumēta varia ⁊ omnes thesauri: iuxta illō Job. 27. Diues cū dormierit nihil secū afferet: aperiet oculos suos ⁊ nihil inueniet. Et p̄s. ait. Dormierunt somnū suū: ⁊ nihil inuenerūt omnes viri diuitiaꝝ in manibus suis. Hoc itelligētes Saladinus magnus inter sarracenos rex multorū regnorū appropinquans morti sudariuz q̊ post mortē induendus erat: sibi portari fecit: demū per ciuitatez ipsum ostēdendo omnib⁹ clamari fecit Tantuz portat de rebus suis rex Saladin⁹ potentissim⁹ ⁊ magn⁹. Tertiū bonū q̊ mors priuat amatores mundi est corporis voluptas. In morte nāq3 deficiunt delectose vestes: instrumentoꝝ melodie: picture in pānis ⁊ in cameris cibaria dlicata accipitres canes ⁊ alia huiusmodi q̄ faciunt ad corporis delectationē: immo exanime ipsum corpus cadauer faciunt. Eius oculi nō videbunt lumē: facies efficietur pallida: manus nihil amplius poterunt tangere: pedes nō poterunt ambulare: lingua nō poterit loqui: labia nō poterunt moueri: aures nihil audiēt. O mors crudelis. o mors dira. O mors amara q̄3 amaꝝ est iudiciū tuū. Sed vch illis q nimis tenuerunt corpus delicate. Quid nā facient contra mortē. Heu mors misera q̄3 miseros facis mundanos ⁊ terrenos. Quod h̄ sit veꝝ patet ex dicto. Diogenis: q de cesare ait Intuitus sum vt viderē cadauer cesaris: ⁊ vidi cū liuido colore coloratuz: putredine circūdatū: aluū eius diruptū: ⁊ vermiū cateruas per illud discurrentes: duo famelici angues pascebant in foueis oculoꝝ: crines non adherebant capiti dentes patebāt labijs cōsumptis. Et dixi. Vbi est cesar chorus puellaꝝ: magnitudo diuitiaruz caterua baronū acies milituz. Vbi sunt canes venantes: equi veloces: aues rapaces: thalam⁹ depictus lect⁹ eburneus atriū aureū. Vbi sunt vestimēta mutatoria: cibaria diuersa: canticū lire: organoꝝ sonitus: odor aromaticus. Teuerebant homines: timebāt principes: colebant vrbes. Vbi est tanta potentia: tātaq3 preclara magnifica. Et respondit mihi. Hec oia defecerunt in me: quādo defecit spiritus meus: ⁊ reliquerunt me in hoc misero sepulchro circūdatuz putredine carnis mee. Audiant ergo vniuersi mortales q? in hoc mundo nihil est bonuz nisi deuz timere ⁊ in eo totaz spem suam ponere: in quo sunt thesauri abscōditi. Quid inquā p sunt o frater diuitie. Quid vana gloria. Quid letitia mundi cū nō liberent: nec defendere possint a morte nec ab eius furore. Ecce enim q sedebat heri gloriosus: modo cōsumitur vermibus in sepulchro. Cur ergo superbis vermis ⁊ cinis: quia puluis es: ⁊ in puluerē reuerteris: ergo anima reuertere ad dominū deū tuuz: ⁊ cōsidera quia in hoc mundo misero nulla est vera salus nulla requies: nulla spes. In ipso ergo deo omnē felicitatem tuā pone: ⁊ ei mūdo ⁊ puro corde ac corpore seruire stude: vt euadere possis mortē sempiternā ac acquirere gloriam eternaz: ad quā iesus xp̄s nos eternaliter perducat: q est benedictus i secula seculoꝝ. Amē.

FINIS

Celeberrimi theologie magistri necnō sacri eloquij p̄conis fratris Roberti episcopi Aquinen. ordinis minoꝝ professoris sermones quadragesimales: de aduētu: ⁊ de timore iudicioꝝ dei cū qbusdā alijs annexis feliciter expliciunt. Impressi in ciuitate Venetiarū per Joānem de Forliuio ⁊ Gregorium fratres Anno dñi. M. CCCC. LXXXX. die. 15. Martij.

Registrum

a

Prima vacat
Hec ē tabula
Sacre theologie
ſiquidē ſine

b

renteʒ ꝓtinus
uis nō poſſit
hanc difficultatē
in perſona

c

ꝛ eccleſiaſtice
amoꝛe illo
cendi non
ſcitio.

d

parabolas: ꝛ de
audire velint
ſemen cadens
eſt mundus

e

Secūda ratio
qꝫ pena ipſoruʒ
eſt beatitudo
lo modo poterit

f

poteſt iminere
ſicut donum
cepta itaqꝫ
bitaꝝ: ꝙ apud

g

baʒ. Poſtulari
cōqueſtus eſt
di.17.tertij lib.
De tribus

h

vos et ꝯfirmate
acciderit. Sed
nō debeat
ſophoꝝ

i

peccaſſet cum
alieni peccati
cūqꝫ ꝑiudicio
fiteatur alij

k

implicationem
conſideratur
eueniat contra
le eſt excelſo

l

gis bono in reꝝ
nere ꝙ eis
Secundum
ruptioneʒ. Alio

m

et docebūt te
poꝛalis: filij nō
his xp̄i
Primum
creatum.
tium bonū

n

ex his que īſunt
etiā ſi fiat
tum cōmittit qꝫ
Dicit ei ieſus

o

operatio in illa
pꝛo eo q ſepelit
Secus vo ante
Propterea

p

ꝙ oīs ſacerdos
pꝛeconijs quibꝰ
gentē huiuſmōi
Toletū i quodā

q

filij ſalutiferam
Iob vt dicitur
magis ad id ab
hoc in Furio.

r

diantis gratie
qđ eſt oꝛdinata
deo hominē
tur atqꝫ dicebat

ſ

plurimū illos
cides Iepte
dedit in filium
guinē qui
ſacramentū
fiduciam
magiſter di.
extendā

u

Quādiu eniʒ
innocentie
minioſan
humana: ſʒ ſʒ

x

Moyſe
Tu quibus
per triginta
poſita

y

Reſurrexit
humilitatis
reſurrectioneʒ
tum rn̄det

ʒ

greſſus āgelꝰ
ne ꝯcupiſcētie
niſi deus
neminē fere

ꝛ

ſatiſſacere
luxurioſi ꝛ
uendā mouet
operetur ſm

ꝯ

in terrā qn̄ā
Incipit tabula
moꝛt. ꝛ nō
mendata eſt in

ꝝ

i. ad Coꝛin.
manifeſtat
eccleſia cātat
no cōceptu ꝑ

A

te niſi
ſuo. Et.i.
uinā eſſentiaʒ
aliquod

B

ut qꝫ pꝛimo
bo. Ego
nus verbū
hominē

C

cōtemplatiōis
dicit reſpectu
ſupnaturaliter
Capitulū.2.

D

qui ꝑtrāſiuit
Mā cū eſſet
hyam habet
ti iuſte ac

E

nij. Propter
vbo icarnato
moꝛtalis
amplexus iſte

F

Blandus
ne mentis q
vt ſit ibi
ris obtēꝑare

G

Tertio
Intenſiue
De i moꝛtali.
Aug. de ciui.

H

ideo qꝛ frater
noruit beatꝰ.
mare
peccati

I

eſt cōcubitus
dendū talē
fectionis ſuit
nō ecōuerſo

K

iuriſcōſulibꝰ
tibus veritatē
tinguit nox
cie ſed in

L

qꝛ in hoībꝰ
moꝛte
poſſe demonū
cula: poſſunt

M

ex ratione
trāgreſſionem
humanuʒ
dicit: ꝙ hō

N

oꝛnamentis
tuam tracta
ſaluer in ea.
ſcondere

O

ducti ſunt in
Secūduʒ
ſub [illegible]
tꝑa dicitur

P

Apollinem
lonis.
terficere nec
co rege qui

Q

tate Calabꝛie
tollant
nō ſubruat
Sermo